

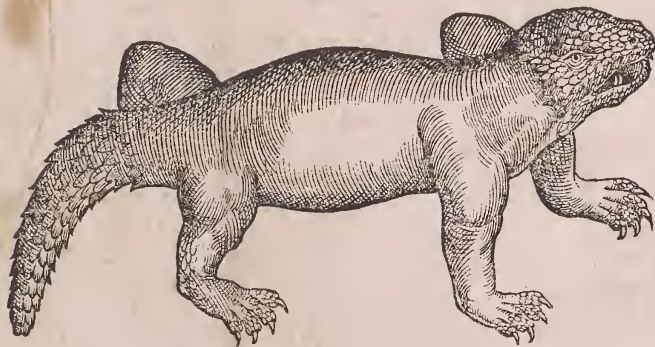

M 9

CONR. GESNERI
TIGVRINI, MEDICINÆ
ET PHILOSOPHIAE PROFESSORIS
in Schola Tigurina, Historiæ Animalium Liber II.
qui est de Quadrupedibus Ouiparis.

*NUNC DENVO RECOGNITVS AC PLVRIBVS IN
locis ab ipso authore ante obitum emendatus & auctus, atq; aliquot nouis Iconibus
& descriptionibus locupletatus, ac denique breuibus in margine
Annotationibus illustratus.*

ADIECTI SVNT INDICES ALPHABETICI VNDECIM
super nominibus Ouiparorum quadrupedum in totidem linguis diuersis: & ante
illos Enumeratio eo ordine quo in hoc volumine continentur.

FRANCOFVRDI

Ex officina Typographica Ioannis Wecheli,
Impensis Roberti Cambieri.

MDLXXXVI.

Cum gratia & priuilegio S. Cæsareæ Maiestatis ad decennium.

Ludwig K
Schmarda

CANCELLET
132

SMITHSONIAN INSTITUTION
326592
AUG 23 1944
C
NATIONAL MUSEUM

41
liber 2
1536
RG
57

CLARISSIMO VIRO D.
VALENTINO GRAVIO DECIMARIO
ET SENATORI FRIBERGENSI, CON-
radus Gesnerus s. p. d.

CONDENDAM Animalium historiam, clarissime GRAVI, cum animum appulisset, videremq; minimam esse cognitionem in me eorum animalium quorum naturas scribere aggressus eram: neque veterum duntaxat scripta coaggerare liberet, sed mea quoque industria aliquid addendum statuisset, inops ab initio ferè consilij eram. Nam peregrinationem longius, res varias plenius explorandi gratia aut indagandi nouas, quod maximè cupiebã, propter sumptus quàm pro meis fortunis maiores, suscipere mihi non licebat. Reliquum erat, vt ab amicis & viris eruditis, quos vel de facie vel fama per diuersa Europæ loca noueram, varias animalium formas historiasq; ad me mitti peterè: sed hoc quoq; ne facerem, quoniam hæc sine sumptu curari non possunt, verecundia retrahebat. Interim dum ista mediator, & omnem ferè spem de peregrinis animalium figuris, marinis aliisq; acquirendis abiicio, & in veterù huius argumèti scriptis legèdis inq; suos locos & ordines describèdis pergo, paulatim factù est vt egregij quidam viri & ad literas illustrãdas literatosq; iuuandos nati, alij spòte, alij à me pudore posito rogati, liberaliter multa cõmunicarint. Aliorum igitur beneficentiã aliàs, si vixero, omnè grati (vt par est) animi significationem declarabo. In præsentia verò tuã, vir ornatissime, hoc secùdo Historiæ nostræ libro in nomen tuum inscripto, eximiam in me liberalitati gratias agere volui. Multas enim & raras animalium volucrum, nantium & terrestrium figuras, tuo beneficio, cum descriptionibus & historiis etiam plerorùq;, optimus & doctissimus ille in omni literarum genere GEORGIVS FABRICIVS, præclarum Germaniæ nostræ decus, iam aliquoties ad me misit. Porrò præter gratitudinis officium, quod omnino præstare debebam, hoc etiam obiter lucrari me video gaudeoq;, quod in clyti nominis tui patrocinio & autoritate, splendoris & dignitatis non mediocre ornamentum Operi nostro sit accessurum. Id enim mihi certo polliceor, qui vt eruditum in optimis literis te virum esse, grauissimo Georg. Fabricij testimonio, ita & humanissimum ac studiosorum hominum Mæcenatem singularem, eodem & ipsa in me beneficentiã tuã adductus, facile & libenter agnoscam. Postremo hanc veluti coronidè & corollarium lucri mei mihi fore aliquando persuadeo, vt tua cura, industria & liberalitate, Oceani Germanici Balthiciq; aliquot piscium & belluarum, præter illas quas iam prius misisti, icones ac corporis naturèq; ipsorum descriptiones accipiam. Hanc equidè spem quasi vigilans somnio (vt suos quilibet amores solet) & opto hoc mihi somnium ratum aliquando & hyper, vt Græcè dicã, euenire. Nec dubito quin ad hoc conandum Georg. Fabricius noster tum excitare te, tum ad perficiendum viam ostendere & velit & possit. Verum tu mihi ignosces humanissime GRAVI, quòd plura etiã quàm hactenus contulisti in ignotum ac nihil de te bene meritum hominem, beneficia postulare videar. Si quidem illa non vni mihi, sed vniuersæ Reipub. literariæ, Philologiæ præcipuè & Physiologiæ peto: quibus ego excolèdis hac præsertim in parte Naturæ, iãdudum me (vt vides) totum astrinxi Partim verò etiam tibi & nomini tuo. Quid enim honestius inter omnia maximi illius Alexãdri facta legitur, legeturq; perpetuò quàm quòd Aristotelem vt omnem animalium naturã quàm plenissimè traderet, & omnia in hac pulcherrima naturæ parte miracula, vel terris remota, vel in aquis & mari toto abdita, in apertum educeret, proponeretq; spectanda, liberalissimè iuuit? Cætera eius, vt ple-

Epistola Nuncup.

rorumq; principū virorum gesta, bellis, sanguine, cædibus, iniuriis, ambitione, libidine, aliisq; malis & vitiis referta, ita literis prodita sunt, vt magna cum ignominia apud omnes bonos & cordatos homines hæc eorum fama perennet. Sed hæc ego frustra tibi, nec omnino commemorassem, nisi alios etiã hæc fortè lecturos sperassem. Optãrim enim quàm plurimos penitus intelligere, rem longè honestissimam esse, circa optima & pulcherrima mortalium studia bene merendo, famam & gloriam sibi immortalem comparare. Quippe hoc nobilissimum gloriæ præmium viros bonos & vtilitatem doctrinamq; publicam promouentes, etiam sponte sua, veluti vmbra corpus, consequitur. Verum hæc omnia tanquam extra propositum à me dicta existimare te velim. Vnum enim hoc huiusce dedicationis institutum mihi fuit, vt pro illis quorum hæctenus mihi author fuisti beneficiis, non essem planè ingratus. Quòd si in posterum etiam (vt viri boni semper sui similes sunt) eodem me meosq; lucubrandi in quibus consensco labores animo fouere, ac promouere perrexeris, per abundantiam quidem bonitatis ac liberalitatis tuæ id fieri interpretabor. Vale & viuere vir amplissime animo & corpore beatus in Domino nostro Iesu Christo, vt eius inprimis gloriam deinde bonas literas omnes ornare & colere, vt cœpisti, pergas.

Tiguri anno Salutis M. D. LIII.

tertio Idus Februarij.

ENVMERATIO QVADRV PEDVM OVIPARORVM EO ORDINE QVO IN HOC volumine describuntur.

C HALCIS seu chalcidica lacerta, quam & sèpa nominant, pag.	1	Rana siue rubeta gibbosa, & alia rana muta in genere	63
Chamæleon	2	Rane rubeta tum palustres tum terrestres, & remedia	64
Crocodilus	9	contra omnes venenatas ranas	64
Scincus, quem aliqui crocodilū terrestrem vocant	24	Rana venenata fossilis	79
Phattage	31	Cordula siue cordulus	80
Lacertus aquaticus	31	Salamandra	81
Lacertus	32	Stellio	91
Lacertus viridis	40	Tesudines in genere	97
Lacerti alij diuersi	43	Tesudo terrestris	107
Rana aquatica & in genere	10	Tesudines que in aqua dulci viuunt siue palustri siue	110
Rane temporarie	60	fluente	110
Ranunculus viridis, vel rana calamites aut dryopetes		Tesudo marina	112
ibid.		Tesudo polypos	119

F I N I S.

EORVN.

EORVNDĒM ANIMALIVM INDEX
ALPHABETICVS, ET COPIOSIOR.

<p>A Dare 45 Ballecola vel balec- cāra, vox barbara pro genere lacertæ 25 Barchora nomen bar- barum 112 Bardati 45 Borax 65 Bufo cornutus ibid. Chalcidicalacerta 1 Chalcis 1 Chamæleon 2 Cordula siue cordulus 52 Crassa vel crassantium barbaris pro ranun- culo viridi 66 Crocodilus 9 Crocodil. terrestris 23 Lacertus 32 Lacerti diuersi 43 Lacertæ crassissimæ ibi. bucubiales, & pere- grinæ diuersæ 43,44 Lacertus aquaticus 31 Lacerta chalcidica 1 Lacertus Martensis 43 Lacerta Facetana ibid. Lacerta piflinna ibid. Lacerta solaris 45 Lacerta venenaria vel pharmacis 44 Lacerta vermicularis 45 Lacertus viridis 43 Miles 110 Mūs aquaticus 111 Mus marinus 112, 114 Ophiomachus 40 Ophionicus ibid. Rana 46 Rana calamites 66 Ranæ citrinæ 66 Rana cornuta 65 Rana dryopetæ 60 Rana gibbosa 63 Ranæ lacunales virides 66 Rana lurida ibid. Ranæ mutæ 63 Ranæ marinæ 61. mari- næ rubæ ibid. Rana rubetæ palustres & terrestres 64 Ranæ scincoides 65 Ranæ temporariæ 60 Rana venenata fossilis</p>	<p>79 Ranunculus viridis 60 Rimatrix 82 Rubetæ æstiuæ 64 Rubetæ gibbosa 63 Salamandra 81 Scincoides ranæ 65 Scincus 23 Seps 1 Stellio 90 Stellio transmarinus 91 & 95 Tarātula barbaris pro stellione 90 Tartuca barbaris 98 Testudines in genere 97 Testudines quæ in aqua dulci siue palustris si- ue fluētē degunt 110 Testudo lutaria ibid. Testudo marina 112 Testudo polypus 119 Testudo terrestris 119 Zamia 61 Zytyton 112</p>	<p>מושקף 46 עלוקה, <i>aluka</i> 10 <i>Vrdea</i> Arab. 46 עוררענא Ar. ibid. עוררעניא Chald. 9 <i>Vrel</i> vel <i>alurel</i> Ar. 43,92 cōiicio autē primam huius vocis literā esse <i>ain. nā</i> & <i>guaril</i> à mul- tis scribitur, & video in aliis etiam <i>ain</i> sepe in <i>gu</i> conuerti. <i>Vrel</i> <i>aquaticus</i> 25 <i>Guaril</i> Ar. 24,42,92,98 <i>vide paulo antè Vrel.</i> <i>Algasagon</i> Ar. 43 עטאיא Ar. <i>vide supra in</i> <i>Daleth Albadaic.</i> 29 בגד ליריא Ar. 33 פלוייה 33 צב 24,46,61 צפאע Arab. 9 צפרוע 428 קיפר 98 <i>Saambras</i> Ar. <i>ab aliis si-</i> <i>mabras</i> scribitur, <i>samā-</i> <i>bras, senabras</i> 33,43, 45,79 שבול 97 <i>Selbaf</i> Ar. 98 <i>Samabras</i>, <i>vide Saābras</i> <i>Samabras</i>, <i>vide Saam-</i> <i>bras</i> שמבוייה 92 <i>Scen</i> Ar. 45 <i>Schanchur</i> vel <i>aschanchur</i> Ar. 25 <i>Senabras</i>, <i>vide Saambras</i> <i>Thab</i> Ar. 9 <i>Altabaul</i> 47 חיבליא Ch. 98 חמסח <i>imsach</i> Ar. 10 alij aliter scribūt, <i>Tif-</i> <i>ma, Thefarach, Temsa,</i> <i>Altenfa.</i> <i>Tenchea</i> Ar. 9</p>	<p>לירישרה 33 לימסא <i>limax</i> ibid. פּרולימאצא <i>prolimace</i> 102 לבוירמושא 33 עיוגלעש à <i>Germanica</i> <i>voce eglos, qua lacer-</i> <i>tum significat</i> 33</p>
VOCABVLA Perfica.			
<p>און 33 סיסבר ibid. זאקזא, <i>zakfaba</i>, Perf. à <i>zakfe</i> singulari 9 אוןרסו ibid.</p>			
GRÆCA.			
<p>Ἄλις 110 Ἀσπιδάβες 91 Ἀσπιδάβωτις 33,91 Βάβραχος 46 Βάβραχος ἢ φρωὸς ἑλεως 65 Βάβραχος χαλαμίτης ἢ δρυσπετις 61 Βάβραχος χλωπίς 60 Βάβραχος ἑλεως, λιμναῖος 46 Ἐλεῖ, Βάβραχος 63 Ἐπιζαντες 60 Γαλαῶτις 91 Ἐλεῖος 45 Ἐμῶς 110 Καλαβῶτις 33 Κίκερος 25 Κολισαῦεζ Græcè vulgò 33 Κόρδινλος ἢ κορδύλη 80 Ἀδάβες 7 Καλῶτις 91 Μάρτις 61 Μῦς 111 Ξυλοβάτης 91 Ὀφιόμαχος 40 Ὀφιόνιος ibid. Πυελφριμος 80 Σαλαμίαιρα ibid. Σαῦες 32 Σαῦρος εὐστροφος 31 Σαῦεζ ἢ λαχί 45 Σαῦεζ χαλκίη ibid. Σαῦεζ χαλκιδιωτή 1 Σαῦεζ χλωεζ 40 Στινίχι 45 Σίνιμος 25</p>			
VOCES QVÆDAM Hebraicis literis scri- ptæ, quas Rabini aut re- centiores Iudæi ex di- uersis linguis, Hispanica præsertim & Gal- lica mutuati sunt.			
<p>אקיוקא 46 <i>Dab</i>, vel <i>aldab</i> Ar. 9,23 <i>Dafda</i> Ar. 46 <i>Alhaya</i> Ar. 29 aliàs <i>al-</i> <i>daic</i> <i>Diphdaha</i> Ar. 46 <i>Vafga</i> Ar. 92 חובא Ar. 33 חובמא Chald. ibid. חלטחא Chald. ibid. חמט 33,98 <i>Alhadai</i> vel <i>Alhathaic</i> Arabice 29. <i>vide</i> <i>עטאיא</i> inferius. בוה 23,66 ברבו 33 לטאק ibid. גריניורדא 9</p>			

Index.

Σήψ	1	Rana	47	Lylarde	33	Fällerfrott	98
Τοιχοβάτης	91	Ranauto	61	Lylarde verde	40	Laubfrösch	61
Φρύγος	65	Ranocchio	ibid.	Muron Normannis	81	Maal	81
Φρύγος ἢ βάσσαρος ἑλεϊός		Ranonchia de rubetto	ibid.	Renogle	61	Puntermaal	ibid.
ibid.				Sourd	81	Mönte	65
Πυρίσσωμος	79	Rospo	66	Stinco	24	Moloch	81
Χαλκίς ἢ χαλκιδικὴ σαύ-		Salamandra	81	Tartue	98	Moldbourm	ibid.
ex	1	Tarantula	90	Tastlor	31	Moll	ibid.
Χάμψα	9	Tartocha	98	That Neocomi	81	Wassermoll	31
Χελώνη	97	Tartuca	ibid.	Tortue	98	Olm	81
Χελώνη λιμνοῦ	110	Tartugella	ibid.	Tortue des boys	107	Padde Flandris	66
Χελώνη χερσαία ἢ ὄρεία	107	Testudine	ibid.	Tortue de mer	112	Puntermaal	81
Χλωροσαύς	40	Testugine	ibid.	Verdier	61	Püüt Flandris	47
Ωμίς	110, 118	Testunia	ibid.			Quapp Saxonice	66
⚔ Διακόνι vocabulum		Tatto	66			Quattertetsch	81
recentioris Græciæ				GERMANICA.		Reinfrösche	61
45,92				Ader	33	Schildfrott	98
		HISPANICA.		Wasserader	31	Schildfrott im süßen	
				Ätzeisse Flandris	33	wasser	111
ITALICA.		Cagado	110	Crocodill	7	Zimmeer	112
Bisca scutellaria	98	Gagado	98, 111	Egles	33	Schildpadde Flandris	98
Boffa	66	Galapago	98, 111	Egochs	ibid.	Fällerfrott	98
Botta	ibid.	Lagardixa	33	Eydetsch	ibid.	Vorsch Flandris	47
Boug circa Neocomum		Lagartisa	ibid.	Frösch/frösch	47	Wasserader	31
buffo	ibid.	Lagarto	ibid.	Gartenfrösch	63	Wassermoll	ibid.
Buffo, buffa, buffone		Rana	47	Grassfrösch	ibid.		
ibid.		Salamantegua	81	Laubfrösch	61		
Chiatto	ibid.	Sapo escuerco	66	Reinfröschlin	60	ANGLICA.	
Chart Rhætis buffo	ibid.	Tartaruga	112	Fürtfrott	79	Frogg	47
Coforona	98	Tartuga	98	Gartenfrösch	63	Lufard	34
Cufuruma	ibid.			Gartenfrott / rubeta ter-		Lylard	ibid.
Gaiandre de aqua	111			restris	66	Schelcrabb	98
Gallana	98	Alebrenne	81	Grassfrösch	47	Tode	64
Gez	40	Arrassade	ibid.	Gschertzenfider	98	Torteyse	98
Leguro	33	Boug coupe circa Neo-		gruner Heydoy	40		
Liguro	ibid.	comuna	98	Güllenfröstele	65	ILLYRICA.	
Lucerta	ibid.	Blande	81	Hoptzger	47	Gesscierka	34
Lucertula	ibid.	Chamelyon	2	Krott	65	Geslier	ibid.
Marasandola	31	Crapault	66	Fürtfrott	79	Zaba	47
Racanella	66	Crocodile	7	Gartenfrott	66	Zabatrwna	65
Racano	33	Croiffet	61	Güllenfröstele	65		
Racula	61	Graiffet	ibid.	Schildfrott / Süch im			
Ramarro	33	Grenouille	47	Ö.			

F I N I S.

CONRA-

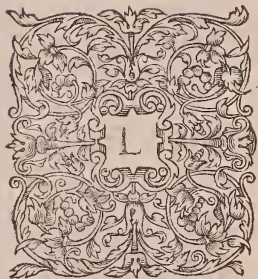
CONRADI GESNERI TIGVRINI HISTORIAE ANI-

MALIVM LIBER II, DE QVADRV-
PEDIBVS OVIPARIS.

DE CHALCIDE SEV CHALCIDICA LACER-
TA, QVAM ET SEPA NOMINANT.

A.

A CERTA quam hi sēpa, alij chalcidem vocant, in vino pota mor-
sus suos sanat, Plinius. & similiter Dioscorides & Galenus, qui non
chalcidem, sed chalcidicam lacertam (σαῦρον χαλκιδικὴν) vocant:
Aristoteles, Nicandri Scholiastes, vt Dioscorides, χαλκίδα. Her-
molaus Barbarus aliam chalcidem, aliam chalcidicam lacertam esse
putat in Castigationibus Plinij lib. 32. cap. 3. & 4. non alio argu-
mento impulsus, quàm quòd apud Plinium 32. 4. legitur, Salsamen-
torum (piscium falsorum) cibis prodest à serpente percussis, &c. pecu-
liariter à chalcide, ceraste, aut quas sepa vocant, aut elope dipsa-
dëve percussis. Ego sēpas hoc in loco non lacertorum, sed serpentium
generis accipio, de quibus in serpentium historia plura dicam.
Idem serpentis genus Nicander non sēpem, vt Aetius & Lucanus,

*Nomina
diuersa.*

sed *sepedóna* nominat. Apparet autem tum lacerto sepi, tum serpenti hoc nomen à vi venenosa factū,
quod vim habeant septica, hoc est exedendi, & tabem atq; putredinem quandam corporibus mor-
su suo inferendi. Nam & Nicandri Scholiastes de sepe lacerto scribit, sic vocari *παρὰ τὸ σήπαιεν τὴς
πληγῆς*.

*Cur seps
dicta sit.*

Chalcidis vocabulum inde natum est, quòd virgis quibusdam atrei coloris distingua-
tur hæc lacerta: vide in B. Lacertam hanc vero & antiquo nomine chalcidem à colore dictam fuisse
credimus, & ex eo deinde nomine, cuius rationem non nouissent omnes ad adiectiuum gentis & lo-
ci nomen translata eius appellationem fuisse, dictamq; chalcidicam, quasi in Chalcide Eubææ
plurima inueniretur, quod falsum est: cum in Libya & Cypro nasci præcipue dicatur. Factum obid

*Cur chal-
cis dicta.*

etiam est, vt in antiquis scriptoribus modò chalcis, modò chalcidica lacerta inueniatur, eorumq; au-
thoritate diuersum (notat Hermolaus) non idem creditum hoc animal fuerit, Marcellus Vergilius
in Dios. Chalcis, alij ζυγνίδα (*Gaza dygnidam* vertit) suo morsu aut interimit aut vehementē dolorem
mouet, Aristot. Ζίγνις, (in vtraq; syllaba per iota,) ἢ χαλκίη σαῦρα, Helych. & Varinus: qui ζίγνις
etiam κῶλα interpretantur, qua voce Græci artus, hoc est manus & pedes intelligunt, vnde stello
dictus καλώτης: & forsā Ζίγνις etiam παρὰ τὴς ζίγνας, & apud Latinos lacertus ab iisdem partibus.

*Cur ζι-
γνις dicta.*

Πιπάλις, ἢ παρὰ πσι χαλκίς, παρὰ δὲ ἰοίσι σαῦρα, Helych. Varin. Sed quærendum an πιπάλις vox,
forte à ζίγνις corrupta sit. Πίγγαλος, σαῦρος ὁ χαλκόμενος χαλκίς, lidem. ¶ Lacerti alij maiores sunt,
qui virides cognominantur, minores alij qui & chalcides, Io. Rauisius & Fr. Alunus. Atqui ego
vulgarem lacertam minorem, quæ passim apud nos ruri inter fruteta & saxes & per parietes repit,
simpliciter lacertam vocandam affirmārim, non etiam chalcidem: quæ quidem peregrina & alte-

A

De Quadrup. Ouiparis

rius orbis videtur, nobis ignota. Georgius Agricola Græcam vocem chalcis ab ære factam imitando Germanicum nomen fingit *Kupfferader*, id est, ærea lacerta.

B.

Chalcis seu zygnis, similis parvis lacertis est: sed colore serpentis quam cæciliam nominant, Aristot. *Σηπὰ γὰρ μὴν πρὸς ἀνοίσι δὲ μὴ σαύροισιν ἀλυσίς*, Nicander in Theriacis, hoc est, *Vitabis etiam sepe corpore similem humilibus lacertis*. Scholiastes *δὲ μὲν* corpus interpretatur. *λείπει δὲ τὸ οὐοίαν*. Seps ideo etiam chalcis appellatur, quod quibusdam lineis (virgis) æris speciem gerentibus, eius dorsum distinguitur. ad octo palmorum (*σαλαστῶν*) longitudinem accedit. nascitur in Syria, Libya & Cypro, Nicandri Scholiastes. ¶ Gc. Agricola lacertam chalcidicam à vitidi non corporis figura differre scribit, sed colore tantum. Ego communi & parvæ lacertæ potius, vt Aristoteles, quàm vitidi, quæ maior est eam compararim.

Figura corporis.

C.

Saxa incolit, Nicandri Scholia.

G.

Medicamenta & remedia que ex lacerta chalcide confici possunt. Remedia adversus eius morsus.

Suo morsu aut interimit, aut vehementem dolorem infert, Aristot. In vino pota morsus suos sanat, Dioscorid. & Plinius. Lacertam chalcidicam (dissectam) proprio morsui imponunt, & ex vino propinant, Galenus lib. 11. de simplic. Qui à lacerta chalcide appellata percussus sunt, eos tumor pellucidus consequitur, veluti nigrore in ambitu plagæ relucens. consequitur autem & putrefactio. Curatio verò eadem illis accommodata est, quæ ad muris aranei morsum referetur, Actius 13. 13. Sunt & servatis pisibus medicinæ, falsamentorum quæ cibis prodest à serpente percussis, & contra bestiarum istius, mero subinde hausto, ita vt vespem cibum vomitione reddatur. peculiariter à chalcide, ceraste, aut quas sepe vocant, percussis, Plin. Et alibi, Castorea adversus phalangia & araneos ex mulso bibuntur, ita vt vomitione reddantur: aut vt retineantur, cum ruta: aduersus chalcidas (aliàs chalcidicas) cum myrrite (vino.)

H.

Ομώνυμα.

a. Est & tuberculi maioris ac pestilentis nomen seps apud Hippocratem, ab erodendo impostum, Hermolauus. Meminit Hippocrates libro 3. Epidemiorum sectione 3. circa principium: *Αἰθραες πολλοὶ καὶ θρόος, καὶ ἀλλὰ ἀσθὴ καλεῖται, ἐπιθήματα μεγάλα*. Et rursus lib. 6. (secundum diuisionem Græci codicis) sect. 8. *Lumbos dolenti (inquit) recurfus ad latus, & pustulæ quæ seps vocantur.* ¶ Κατὰ δὲ τὴν αὐτῆ τοῦ σπέρματος φύσιν (locus obscurus, quod ex abrupto citetur) ὁ καλεῖται ὄγκος σπῆς, καὶ τὸ τῆς σαφελῆς σπέρμα, Phanius, vt citat Athenæus libro 9. vnde hoc saltem apparet quod seps plantæ cuiusdam nomen sit. ¶ Chalcidicam Ælianus, si quis inquit habeat in tritico, fore vt incorruptum seruetur: deserpente (imò lacerto) intelligat, an de pisce chalcidico, qui & chalcis dicitur, non constat, Hermolauus. Atqui Varro lib. 1. de re rustica idem hoc scribens, terræ aut cretæ genus Chalcidicam intelligere videtur, vbi de tritico condendo agit, his verbis: *Quidam ipsum triticum conspergunt quum addant in circiter mille modium quadrantal amurcæ: item alius aliud affriat aut aspergit, vt Chalcidicam, aut Caricam cretam, aut absinthium.* Chalcidica herba & amygdala optimè faciunt ad mellificium. Plurimum enim foetum (γόνον) ex eis fieri aiunt, Aristot. in Mirabilibus. Est & chalcis accipitrum generis. Millepedam siue scolopendram, insectum siue vermem oblongum, pilosis pedibus, pecori præcipue nocuum, millepedam Latini. Græci scolopendram & sepa vocant, Plinio teste (duobus locis) nec immeritò, quoniam morsum, vt idem scribit, tumor insequitur & putrescit locus. quare non placet vetus lectio, quæ *ipa* pro *sepa* habet. ips enim aliud genus vermis est.

Millepes vermis.

CIRCA Cairum Ægypti, vesperi apparere solet parui lacerti genus muros perreptans, & muscas deuorans, quod à Græcis vulgo *Samiamitos* appellatur, ab Italis TARENTOLA, vel *terrantiula* potius à terra, à veteribus CHALCIDICA LACERTA. Bellonius.

DE CHAMÆLONTE.

A.

Nomina diuersa. Cur chamæleon sit dicta.

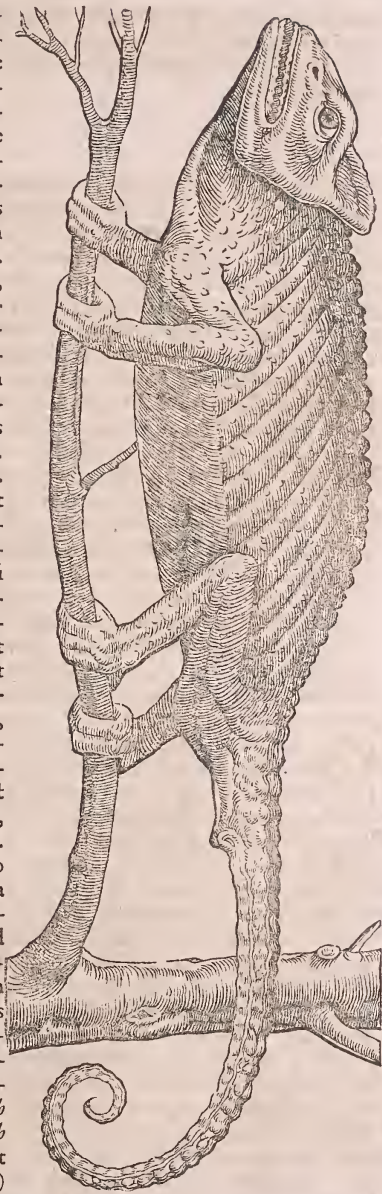
CHAMÆLEONEM Latino an chamæleontem Græco more proferas, parum interest: (ego tamen Græcorum more, quoniam dictio Græcæ est, chamæleontem potius dixerim:) & in recto similiter chamæleo, vt Gaza dixit, vel chamæleon. Nomen à Græcis ei datum videtur, quod aliqua ex parte leonem, grandem & ferocem bestiam, suo corpore repræsentet: sonat enim chamæleon humilem & veluti per terram repentem leonem. Simili ratione plurimas herbas ab aliqua maiorum arborum similitudine dixerunt, vt chamæcerasum, chamæcyparissium, chamædryn, chamæpityn. Cauda sanè huius animantis, leonis alcæam quodammodo repræsentat. *Harbe* vel *alharbe*, animal est quadrupes, quod Plinius chamæleontem vocat, cuius meminit Auic. 2. can. cap. harbe, Andreas Bellunen. Idem *alarbian* animal aquaticum de genere scinci (id est, crocodili terrestris) declinans ad colorem citrinum, nonnullos interpretari scribit. Auicenna lib. 2. cap. 35c. de re medica, harbe vel

Harbe vel alharbe.

vel harba nominat hoc animal. In historia verò animalium, Aristotelis locum de chamæleonte transfrens, Credo (inquit) quod sit *halarce* vel *harcon* (sic enim habent codices impressi.) Et paulò post, Sed reuera non est ardon, sed similis ei, Hæc ille. Docent autem peritiores Hebræi *hardon* vel *hardun*, speciem esse *alxab*, id est crocodili. Dioscoridis etiam lonchitis herba ab Auicenna herbe vocatur, lonchitides duas in vnam confundente. Vetus Auicennæ glossographus *harbe* bubonem interpretatur, *alharba* lanceam, quam Græci lonchen appellat. Serapioni in libro de simplic. cap. 421. *harbe* αἰλαρος, id est, felem, aut σίλαρος, id est, silurum piscem significat: nam quæ adfert Galeni verba, apud illum de felium carne leguntur lib. 11. Simplicium: quæ verò Dioscoridis, de siluro, lib. 2. & sanè facilis erat error, præsertim in Græcis dictionibus: nam si pro α legas σ, aut contra, αἰλαρος & σίλαρος, in se commutabuntur: quin & hodie excusi quidam codices Dioscoridis Græci pro Σίλαρος inepte habent αἰλαρος.

Ego apud Galenum etiam errorem esse conijcio lib. 11. Simplic. & σίλαρον non αἰλαρον legendum: (apparet enim hæc verba à Dioscoride eum mutuati,) & Serapionem apud vtrumq; malè ælurum legisse, & vna voce transfuisse herbe: quasi æluros & chamæleon vnū esset animal, quales multi Arabum medicorum errores sunt. כּוּאֵב, *koab*, vel *koach*, Leuitici 11. R. Kimhi docet genus esse *hazab*, id est crocodili. Rabi Iona dicit Arabice vocari חַרְדִּינ, *hardun*. (Auicenna *hardun* facit speciem *aldab*: vide infra hoc in capite in verbis Alberti, & in Lacerto A. de voce *hardun*.) R. Salomō חַרְדִּינִי, id est, lacertam interpretatur, Sanctes rubetam. Chaldaus reddit *koaba*. Arabs *hardun*, *Perfa* ʿan *san* *gan* (an articulus est, *san* vox ad scincum alludit, qui est crocodilus terrestris.) Septuaginta & Hieronymus, chamæleon. Eadem vox *koah* repetitur Numeri 14. Iudæus quidam testudinem mihi interpretabatur: ego planè scincum significari crediderim. Huic finitima vox est חַרְדִּי *oah* vel *oach*: Hieronymus draconem vertit, Iudæi cercopithecum exponunt: R. Isaac *koph*, id est, simiam, vel *chuldah*, id est, mustelam. Kimhi Hispanicè vocat *furon*, id est, viueram. Syluaticus vocem *oac* salamandram interpretatur. חַרְדִּי, *kaath*, in sacris literis alij aliter transferunt, cuculum Iudæi: Hieronymus mergulum, pelicanum, onocrotalum, Septuaginta pelecana, & catarracten alibi, & Sophoniæ 2. chamæleontes, nimirū vocis affinitate decepti: nam *coach* quoq; Leuit. 11. chamæleontem interpretantur. *Lilith* Hebraicam vocem alij aliud significare docent, (vt pluribus dixi in Onocentauro post Afini historiam:)

sunt qui auem magnam interpretentur vento victitantem, quam vocant, גַּמְלוֹן, *gamalion*, quæ quidem ridicula est interpretatio: chamæleon enim quem nonnulli aere victitare falso putant, non auis, sed quadrupes ouipara est. ¶ Χαμαλέων, ζῷον ὀφειλοντι περὶ, id est, Chamæleon animal otiparum & gressile. Pro chamæleon recentiores quidam barbari corruptè scribunt *gamaleon*, *zameleon*, *aamelon*, *hamaleon*, *meleon*. Isidorus, Albertus & huius farinæ authores, chamæleontem cum salamandra & stellione ineptissimè confundunt. *Hamaleon* est animal quod nos stellionem vocamus maiorem: hoc enim est simile corporis sui figura lacertulo magno, cui etiam similis est ille crocodilus qui *hardon* Græcè vocatur, Latine autem *hamaleon*, Albertus de animal. 2. 1. 5. Et citra finem eius capitibus, cum chamæleontem Aristotelis verbis copiosè descripsisset, subiicit: Hoc autem animal certò est de genere stellionis, *lud* scilicet quòd vulgò draconem vocant, nostras *lindivorm* / hoc est vermem ulcæ aut vermem syluæ. Sed hæc omnia magnam Alberti inscitiam arguunt. Peregrinum est

animal, quam obrem nullum ex alijs linguis nomen suppetit, quod Latinis etiam deest. Germanicam fingo *ein rattadeyl* ex ratto mure quem magnitudine & cauda refert, & crurium altitudine (alio tamen eo) & lacerto, quem reliqua specie bona ex parte repræsentat, composito nomine, ac si mulacertum dicas.

B.

Quibus in regionibus reperitur. De figura corporis.

Chamæleontem & Africa gignit, quanquam frequentiore India, Plinius. Per omnem Asiam chamæleon plurimus, Solin. Indiæ animal esse Ælianus scribit. ¶ Similis & magnitudine est (lego figuram & magnitudine) supra dicto (terrestri scilicet) crocodilo chamæleon, spinæ tantum acutiore curuatura, & caudæ amplitudine distans, Plinius. Figura totius corporis lacertam planè repræsentat: latera deorsum ducta ventri iunguntur, vt piscibus: & spina (dorsi) modo piscium eminet, Aristot. Figura & magnitudo erat lacerti (stellionis, Arnoldus) nisi crura essent recta & excelsiora: latera ventri iunguntur vt piscibus, & spina simili modo, Plinius. Animal est quadrupes, facie qualacertæ, nisi crura recta & longiora ventri iungerentur, Solinus: apparet autem locum mutilum esse, ex Plinio & Aristot. restituendum: non enim crura in eo ventri iunguntur, sed latera. Elatior à terra est quam lacerta, Aristot. Ipse celsus, hianti semper ore, Plinius. Corpus asperum totum, vt crocodilo, Aristot. & Plin. Asperum cute, qualem in crocodilis deprehendimus, Solinus. Squamosum, Arnoldus de Villanoua. Longitudo à summo rostro ad initium caudæ, digiti septem vel octo. Proceritas siue altitudo, digiti ferè quinque: crurum per se, tres cum dimidio. Caudæ longitudo, digiti octo vel nouem. Spina dorsi eminens & acuta, & quodammodo cristata est, per dorsum & caudam totam: iuxta quam proximè, sed humiliter, vtrinque ad singula costarum initia tuberculis eminentibus offeis, linea descendit, & per caudam quoque extenditur vtrinque. Quòd nisi tuberculis istis trium, quos dixi, versusum: & aliorum trium in ima parte, quæ planior est, exasperaretur, esset planè magnitudine & figura rattorum, id est, maiorum murium caudæ similis. Medius locus inter imum ventrem & summum dorsum, flexum siue angulum costarum circiter sedecim continet, ad A literæ Græcæ formam, sed angulo patientiore, qui retrò ad caudam spectat: repletur autem his costis totus corporis alueus, ac venter totus, integro vbiq; ambitu, vt ipse obseruauit. Mutat suum colorem inflatus. Verum & niger non longè dissimilis crocodilo est: & pallidus, vt lacertæ: maculis distinctus, vt pardus, nigris. Mutatur color toto in corpore: nam & oculi concolores reliquo corpori redduntur, & cauda eundem colorem accipit: pallescit cum moritur, defunctisque colorem eundem seruat, Aristot. Mutat colorem subinde, & oculis, & cauda, & toto corpore: redditque semper quemcumque proximè attingit, præter rubrum candidumque. defuncto pallor est, Plinius. Ex duobus quidem scælectis, quos habeo, alter pallidi coloris, alter nigricantis est. Color varius & in momento mutatur, ita vt cuiusque rei se coniunxerit, concolor ei fiat: colores duo sunt quos fingere non valet, rubrus & candidus (aliqui candidum tantum exiunt. Marc. Verg. nos id apud Philem legimus & Suidam): cæteros facile mentitur, Solinus. Non vno colore spectatur, sed sese furtim subducit, & videntium oculos veluti perstringit: nam nigro colore si eum offendis, mutat se ipse, ac citò in viriditatem inuertit: alius rursus visus album colorem (hunc Plinius & Solinus ei negant) tanquam aliam personam histrio induit, Ælianus. Nullum animal pauidum existimat, & ideo

Quemcumque colorem attingit red dit, præter rubrum & candidum. Animal pauidum est, ideo versicolor.

Quæ sit mutatio nis colorum cau sa. De suo, & cum est, de suo corio ludere: sentiens chamæleontem pro suo arbitrio vertere colorem cutis: de alieno Quod annotauit Des. Erasmus in prouerbio, De alieno corio ludere, quo in eos vitium, qui securius corio lu agunt sed alieno periculo. Hinc etiam prouerbium, Chamæleonte mutabilior, Χαμαιλέοντες εἰπε δὲ. Προταβολώτερος, quadrabit in hominem versipellem, varium, ac inconstantem, ac pro tempore sese vertentem in omnem habitum: vel, vt alijs verbis dicam, qui ad omnia commodè atque commodissimè se habeat: quod in Atheniensem Alcibiadem relatum est. Aristoteles etiam libro primo de moribus ad Nicomachum, chamæleontis vocem vsurpat ad exprimentum inconstantia vitium. Chamæleon ouiparorum terrestrium omnium tenuissimus est: quippe qui omnium maxime inopia sanguinis rigeat: causa ad mores animæ eius referenda est: præ nimio nanque metu multiformis efficitur. Metus enim refrigeratio per inopiam sanguinis calorisque est, Aristoteles, Plutarchus etiam meticulousum & trepidum natura hoc animal esse scribit.

versicoloris esse mutationis, Plinius. Solinus cutim glabram & læuem speculi modo proxima æmulantem, in chamæleonte & polypo, mutationis colorum in eis causam assignat, vt in Tarandæ recitauit. *Id quoque quod ventis animal nutritur & aura, Proximus assimilat, tetigit quoscumque colores.* Ouidius 15. Metam. Colores suos multifaria qualitate commutat, modo veneta, modo blattea, modo prasina, modo cyanea, Cassiodorus in epist. de chamæleonte. *Non timor, imò cibus, nimium limpidus aer, Ambo simul vario membra colore nouant,* Io. Vrsinus. Ego tenuissimam cutem (qualem esse in skeleto animaduerti) instar tenuis laminæ eoræque colores facile reddere puto, præsertim cum neque sanguis impediatur, neque viscera admodum, cum solus ferè pulmo manifestus in eo sit. Tertullianus in libello de Pallio: Hoc soli (inquit) chamæleoni datum, quod vulgè dictum est, de suo corio ludere: sentiens chamæleontem pro suo arbitrio vertere colorem cutis: Quod alieno Quod annotauit Des. Erasmus in prouerbio, *De alieno corio ludere,* quo in eos vitium, qui securius corio lu agunt sed alieno periculo. Hinc etiam prouerbium, *Chamæleonte mutabilior,* Χαμαιλέοντες εἰπε δὲ. Προταβολώτερος, quadrabit in hominem versipellem, varium, ac inconstantem, ac pro tempore sese vertentem in omnem habitum: vel, vt alijs verbis dicam, qui ad omnia commodè atque commodissimè se habeat: quod in Atheniensem Alcibiadem relatum est. Aristoteles etiam libro primo de moribus ad Nicomachum, chamæleontis vocem vsurpat ad exprimentum inconstantia vitium. Chamæleon ouiparorum terrestrium omnium tenuissimus est: quippe qui omnium maxime inopia sanguinis rigeat: causa ad mores animæ eius referenda est: præ nimio nanque metu multiformis efficitur. Metus enim refrigeratio per inopiam sanguinis calorisque est, Aristoteles, Plutarchus etiam meticulousum & trepidum natura hoc animal esse scribit.

bit: eaq; solum de causa colorem variare, non quod consulto quicquam struere latitaréve instituat. Chamæleon singulis horis dici mutat colorem, Kiranides. ¶ Faciem habet leonis, pedes, & caudam *Descri-* crocodili, colorem varium, à capite vsq; ad caudam neruum vnum solidum, Idem. Carnem nusquam *priopar-* nisi in capite & maxillis, & postremo caudæ (*αὐτῶν τῶν κέρασιν ἀποθροσων*, id est, circa princi- *tium cor-* pium caudæ, qua corpori committitur) admodum exiguam possidet: nec alibi sanguinem quàm in *poris.* corde, & oculis, & loco à corde superiore, & venulis hinc tendentibus. Verum nec in ijs quidem vlla copia, sed pauxillum habetur sanguinis, Aristot. Caro in capite & maxillis, & ad commissuram caudæ admodum exigua: nec alibi toto corpore. Sanguis in corde & circa oculos tantum, Plinius. Corpus penè sine carne, Solinus. Membranz in omnes ferè corporis partes multæ ac validæ, longeq; firmiores quàm in cæteris tendunt, Aristot. A medio capite retrorsum ossæ pars triquetra eminet: reliqua pars antrorsum colligitur caua & quasi canaliculata, eminentibus vtrinque ossis marginibus, asperis & leuiter serratis. Cerebrum paulò superius oculis positum est, & propè ijs contiguum. Cute autem exteriore detracta oculis, quiddam lucens veluti anulus æneus tenuis, (Gaza addit, nulla pelle interceptus, Niphus pro pelle legit *palla*, quæ pars est in annulo gemmarum recipiens, vt annulus sine palla intelligatur æqualis & continuus) cingit, Aristot. Oculi in recessu cauo intus recepti, prægrandes, (maiores quàm pro portione, vt in sceletis mihi apparet) rotundi, cute simili, atq; reliquum corpus obducti, media sui parte perquam exigua detecti, qua videntur: quæ quidem videndi sedes nunquam cute operitur: nec pupillæ motu, sed totius oculi versatione in orbem mutationeq; quoquo versus aspicit, quæ velut, Idem. Chamæleonis oculos circummagi totos tradunt, Plinius. Et rursus, 20 Oculi in recessu cauo, tenui discrimine, prægrandes, & corpori concolores: nunquam eos operit: nec pupillæ motu, sed totius oculi versatione circumaspicit. Subducti oculi, & recessu concauo introrsum recepti, quos nunquam nictatione obnubit. Visum deniq; non circumlatris pupillis, sed obtutu rigidi orbis intentat, Solinus. Rostrum simiæ porcariz (*χοιροπιπίσιον*) simillimum, Aristot. Eodem modo Albertus etiam legit, vel potius Auicenna quem sequitur, Plinius vter aliter: sic enim reddit, Eminet rostrum, vt in paruo haud absimile suillo. Ipse celsus, hianti semper ore, Plin. Hiatus æternus, ac sine vllius vsus ministerio: quippe cum neq; cibum capiat, & c. Solinus. Dentium & gingiuarum loco os continuum supra infraq; labra ambiens serratum est: labrum superius breuius & reductius. Gulam atque arteriam situ eodem continet, quo lacera, Aristot. Pulmo ei portione maximus, & nihil aliud intus, Plin. Theophrastus parum abesse scribit, Plutarcho teste, quin corpus totum pulmo expleat: vnde aura viuere, & mutationibus perquam obnoxium esse coniicit. Sic enim Latinus interpres Simon Grynaus reddidit hæc verba, *ὅθεν τελευτᾷται τὸ πνεῦμα πρὸς αὐτῆς*. Non nisi in circulo pauxilli sanguinis deprehenditur, Solinus: Plinij & Aristotelis eadem de re verba paulò antereuli. Viscera fæplene, Plin. & Solinus. Lienem conspicuum nusquam continet, Aristot. Cauda prælonga, in tenuitatem desinens, & (in vertiginem torta, Solin.) longis (viperinis, Plin.) implicata in se orbibus lori modo permultis, Aristot. Pedes singuli bipartito scantur, parteq; talem inter se habent situm, qualem pollex ad manus reliquam partem obiecit: Sed ipsæ etiam reliquæ partes paulotenus in digitos quosdam finduntur: videlicet primores, triplici fissura interius, duplici exterius: posteriores interius duplici, exterius triplici, Aristot. Vola (vt sic appellem) inter digitos satis ampla est, à qua ceu calcaria quædam enata parum prominent, in posterioribus tantum cruribus. 40 Crura recta, & longiora quàm lacerta, sed inflexus corum similis, Aristot. Vngues (Vnguiculi) adunci, Aristot. Plinius: hamati subtili aduncitate, Solinus. Et hæc quidem partim ex veterum, partim ex nostra obseruatione chamæleonis descriptio est, mirabilis certe animantis, & quo Aristoteles nullum ferè inter omnia diligentius descripsit. Addam etiam hic quæ Petrus Bellonius de eodem scribit his verbis. Dicitur est ranam ad chamæleonem hoc ipso accedere, quod in capiendò cibo eadem *Descri-* ferè nitatur indultia. Hoc autem vt certius ex scripto ac pictura appareat, de chamæleone etiam in- *prio ex* ter aquatilia dicere instituimus, est enim paludibus etiam frequens animal. Chamæleon igitur duplex *Bellonia.* à nobis conspectus est. Alter in Arabia pusillus, lacertam viridem non excedens, colore albicante, subfuluis ac rubentibus maculis distinctus: alter in Ægypti æstuatij frequens, corpore, duplo quàm Arabicus, maiori: colore inter dicitum & viridem ambiguo, quem ex luteo in fuluum variè commutare solet: vnde versicolore chamæleonem antiqui appellauerunt. Vterque autem chamæleon capite est cristato in camelopardalis modum, duobus vtrinque ossiculis in summa fronte prominentibus: lucidissimis oculis, pisi magnitudine, sola pelle contactis, vt quod ab ea extet, milij magnitudinem non excedat: admodum flexilibus, vt altero sursum aut deorsum infipienter, alter, præter cæterorum animalium morem, aliò intentus esse possit. Iners est animal vt & salamandra, neque curere vt lacerta potest. Quamobrem hominum conspectum non refugit, nec facile tæretur, imò nec morsu hominem appetit. Arbuta conscendit ob viperarum ac cerastarum metum. Famem cetero menses, atque interduum annum ferè integrum tolerat. Vnde falsò creditum est, eum nihil edere, ac vento ali. nam cum pulmonibus magnis per ventris latera exporrectis præditus sit, ventum intrò magno impetu attrahit, eoq; innumescit. Foramina ad nares & audium habet. Oris rictum amplum, maxillas dentibus serratis supra & infra communitas, quales in typhloti serpente videas. lin-

quam teretem, sequi palmum longam : quam à longè in insecta, quibus maximè vescitur, vibrat : & mucore, quem in extremo spongiosum habet, muscas, scarabeos, locustas, formicas ad se adducit. Lineam habet sub ventre squamulis denticulatam, albam, ad caudam vsq; protensam. adeoq; artificiose in huius animalis pedibus natura lufit, vt anteriores eius pedes à posterioribus maximè distendant. Anterioribus enim ternos intrà digitos, extrà binos : posterioribus autem ternos extrà, intrà binos posuit. Duodecim oua excludit, longa, lacertarum modo. Cor habet muris domestici magnitudine, hepatis lobos duos, quorum sinister maior est. Folliculus fellis grani hordei magnitudinem non excedit, sinistro hepatis lobo inhaerens, Bellonius.

Descriptio altera ex Scaligero.

Hic etiam ascribendum duxi, quæ Scaliger de eodem animali scribit in libro de Subtilitate ad Cardanum his verbis: Ioannes Landius in vltima Syria cum esset, ait, se vidisse vnum è quinque quos emerat, Chamæleonis linguæ repentino, momentaneoq; iaculatu muscam, quæ in eius esset petore, legisse. Propterea illius à se dissecti linguam narrabat inuentam palmi longitudine, cauam, inanam. In summa tanquam acetabulum cum mucco, quo prædâ tolleret. Id nouum sane iis, qui solo vento viuere hæstenu existimant. Dorsum ei incuruum & tanquam ferratum. Tergus variatur maculosis quasi tuberculis, vt in Rhombo. Venter depressioribus clauiculis asperatur. Oculi pulcherrimi, quos sine colli flexu circumuertit. Color est albus eis, viridis, luteus. Naturalis viridis, admodum dilutus in tergo : at sub ventre dilutior, albicantiq; propior. Variatur tamen totus rubris, & cæruleis, atq; albis punctis. In quolibet mutari colores verum non est. Super viridi viriditas vegetatur, super luteo temperatur ad luteum. Super cæruleo, aut rubro, aut albo non vincitur viriditas nata: sed puncta cærulea, & rubra & alba, viuidiorem, validioremq; sui speciem dant. Super nigro subnigrescunt, manet tamen tenor ille viredinis atro confusus. Etiam haud mutato supposito colore, mutat ipse suum, vel metu, vel molestia, aut oppressus aut solutus. Quod aër illi pro cibo sit aliquandiu, ex eo patet: quod & annum integrum aiunt inedia tolerare: & vbi excepti hiatu auram, & ocellus malas, turget ei venter. Etiam inueni qui diceret: obuersum ad solem haurire radios, eosq; conuersione hiantem sequi. Quinq; digitos in pedibus habere dicitur, quibus stet passis. Vbi teretibus incumbit surculis, curuare eos, atq; ramos amplecti, quo Pfitraci modo solent, vtrinq; binis: non vt aues cæteræ, tribus vna ex parte, vnico altrinsecus. Sic Pfitraci. At Chamæleo, quia habet impares, ternos, & binos, explicat, ac dispersit, sed ordine inuerso. Namq; eos, qui in pedibus sunt posterioribus, ita disponit, vt extrorsum ternos statuat, introrsum binos. Anteriorum contrarius situs est. Hæc ex Landio accepi.

C.

De naturalibus corporis actionibus. Vifus. Incessus. Cibus, aer vel ros.

Dissectus hic totus spirare præterea diu potest, motu admodum exiguo adhuc circa cordis fadem extante. Et cum omnes corporis partes contrahit, tum vel maxime costas cogere atq; adducere potest, Aristot. ¶ Vifus ei, non circumlatis pupillis, sed totius oculi versatione, vt in B. dixi. ¶ Motus (incessus) ei piger admodum, vt testudinis, est, Aristot. Plin. Audio eum per arborum ramos lento gradu reparare. ¶ Ipse celsus, hianti semper ore solus animalium nec cibo nec potu alitur, nec alio quàm aeris alimento, Plinius. Et alibi, Chamæleonum stelliones quodammodo naturam habent, rore tamen viucentes, præterq; araneis. Similis cicadis vita. (Viuunt enim cicadæ & stelliones rore, qui ex aere descendit.) Hiatu æternus, ac sine vllius vsus ministerio: quippe cum neq; cibum capiat, neq; potu alatur, nec alimento alio quàm haustu aeris viuat, Solinus. *Id quoq; quod uentis animal nutritur & aura, Protinus assimilat, tetigit quoscunq; colores, Ouidius lib. 15. Metam.* Chamæleonem solo aere nutriti falsum est: quoniam interiora, vt Aristoteles inquit, similia omnia habet lacertæ, quam non solo aere nutriti constat: quare melius puto chamæleonem rore enutriti ac viuere, vt Theophrastus ait. Videntur autem illi decepti, quoniam longo tempore viuunt sine cibo & rore: nam propter exiguum calorem diu sine alimento degere potest, Niphus. Ipse à quodam qui viuum habuerat, cuius skeleton mihi tradidit, audiui obseruatum sibi aliquoties muscas ab eo deorari, quas longa lingua exterta inuolutas (aut forte transexas, vt iynx sua lingua formicas figit) arripere. Num quæ animalia odoribus & spiritali possint, disputat Cælius Rhodig. Læctionum Antiq. 2.4.21. ¶ Gignunt & quadrupedes oua, chamæleontes, lacertæ, Plinius. Chamæleon animal est ouiparum & gressile, Helysch. ¶ Subit cauernas, & latitat more lacertarum, Aristot. Hybernis mensibus latet vt lacerta, Plinius. Latet hyeme, producitur vere, Solinus.

D.

Generatio. Versatur in cauernis. De animi affectibus. Pavidum est animal. Quomodo sese aduersus serpentes munit.

Nullum animal pavidius existimatur, & ideo versicoloris esse mutationis, Plin. Sed coloris mutationem alij in alias causas reijciunt, vt in B. dixi. Circa caprificos ferus, innoxius alioqui, Plin. ¶ Alexander Myndius chamæleonem contra famelici serpentis impetum hoc modo munire se ait: Festucam bene latam & validam mordicus tenet, sub qua ceu clypeo se versans contra hostem serpentem venit. Serpens quia festuca lator est, quàm oris hiatu superari ab eo possit: & chamæleontis reliqua membra firmiora, quàm vt moribus lædantur, frustra laborat ac se fatigat, Hæc Ælianus & Philes. Venenatorum serpentum esse hostem acerrimum chamæleonem aiunt. Is ex illis vnum quempiam speculatus in vmbra captantem auras, aut in radiis apricantem, in eam scandit arborem, quæ illi imminet:

minet: vnde ex ore filum demittit araneorum more: in cuius filii extremo guttula sit, margaritæ splendore. Ea tactum in vertice serpentem, mori. Illud etiam admirabilis. Si ad perpendicularum nequeat filum demittere: quod minus ad amissum respondeat ramus, in quo est, inferiori loco, vbi cubat serpens: ita filum corrigere pedibus anterioribus, atq; eius tractum temperare, vt ad lineam quasi cathedron descendat. Scaliger de Subtil. ad Cardanum. ¶ Coruus occiso chamæleonte, qui etiam victori nocet, lauro infestum virus extinguit, Plinius. Chamæleo imperibilis est coraci, à quo cum interfectus est, victorem suum perimit interemptus: nam si vel modicum ales ex eo ederit, illico moritur: sed corax habet præsidium ad medelam, natura manum porrigente: nam cum afflictum se intelligit, sumpta fronde laurea, recuperat sanitatem, Solinus. Elephas chamæleonte concolore frondi deorato (casu,) occurrit oleastro huic veneno suo, Plin. & Solin. Vis eius maxima contra accipitrum genus: detrahente enim supra volantem ad se traditur, & voluntarium præbere lacerandum cæteris animalibus, Plinius. ¶ Recentiores quidam chamæleontem animal fraudulensum, rapax, & ingluuiosum, ideocum fecundum legem impurum esse scripserunt: quodq; per aduersam valetudinem mansuetum se fingat, perquam efferatum alioquin.

Antipathia chamæleontis & corui.

Accipitri insensissimum animal.

Fraudulentum, rapax, insensum.

De usu ex chamæleonte percipiendo.

Fel glaucomata & suffusio-nes corrigi.

Vsus san-ctus.

Lingua.

Nerui.

Medicamenta ex chamæle-

morbum.

Ad poda-

gram.

Remedia aduersus chamæleontis venenum.

G.
Chamæleontem peculiari volumine dignum existimauit Democritus, per singula membra de-secratum, (vnde nos quædam depromemus,) non sine magna voluptate nostra cognitis proditisque mendacijs Græcæ vanitatis, Plinius. Deinde cum multa superstitiosa ex hoc animali, authore Democrito, recensuisset, addit: Felle glaucomata & suffusiones corrigi, propè creditur, tridui inunctio-
ne. (reliqua, quoniam superstitiosa videntur omnia, ad H. e. differo.) Chamæleontis fel tantam vim habere creditur, vt hypochoyses intra triduum inunctionibus sanet, Marcellus. Galenus lib. 4. cap. 8. de compos. sec. locos medicamento cuidam ad tollendos pilos inutiles & pungentes in palpebris chamæleontis etiam fel admixtum ab Archigene meminit: qui vsus fellis huius etiam apud Auicennam legitur. Pro felle cameli fel *ascalabotæ*, id est, stellionis substituendum ad remedia legitimus inter Antiballogena & Eginetæ. vbi ego pro camelo *chamæleontem* potius legerim: nam cum camelo nihil commune videtur habere stellio, cum chamæleonte multa. Fel eius dulcificatum (forte cum dulci aliquo mixtum) ornat quotidianum, (forte, curat quotidianam,) Kiranides. ¶ Creduntur depilari palpebræ chamæleontis sanguine illitæ, Dioscot. & Auicenna. Vide infra in Ranuculo viridi. Inunctio temporum cum sanguine *harbe* animalis (vulpam ipse interpretatur, vesperilionem, ni fallor, intelligi-
gens) somnia terrificæ inducit, Arnoldus de Villanoua. Lingua eius suspensa super obliuiosum, memoriam ei restituit, Idem & Rasis. Chamæleo à capite vsq; ad caudam habet vnum solum neruum solidum, qui abstractus nomine ægorantus, & collo alligatus, opisthotonum sanet, Kiranides. Cæteræ eius partes eadem præstant quæ phocæ vel hyænæ partes, Idem. ¶ Ad comitalem, Chamæleontem in olla coquito, donec intrabucrit, & oleum spissescat: consumpto autem animali, ossa ipsius selecta in locum Solis expetrem reponito, ac comitalem collapsum in ventrem conuertito, oleoq; dor-
sum à sacro osse vsq; ad primam vertebram inungito, ac statim excitabitur: hoc vbi septies feceris, ex toto ægrum liberabis: oleum autem pyxidem reponito, Trallianus. Ad podagram quoque nondum comitalem traxit nodos, admirabile & probatum remedium: Chamæleontis caput & pedes ipsius, extremaq; pedum, vel genuum præscindito, & quæ ex dextro pede habentur, seorsum seruato: & rursus à sinistro pede extrema similiter præscindito, seruatoq; & ipsa priuatim, ac vbi duos digitos dextra manus im-
prefferis, pollicem & annularem vngue chamæleontis, inquinans sanguine digitorum dextrae manus extrema, dextra chamæleontis: sinistrae autem manus sanguine, sinistra animantis extrema: in exiguum canalem includito, ac gestato dextra quidem animantis extrema dextro pede, sinistra autem sinistro, vsq; dum æger curatus fuerit. At chamæleontem præcisus extremitatibus adhuc viuentem panniculo lineo puro inuolutum attingito, ad Solis exortum. Sin autem contingat manus quoq; prædicto affectu cruciari, attingito etiam manus, ac in exiguos canales indito, curabisq; ipsas: facito autem hoc Luna desinente, Trallianus.

¶ *Alharbe* (Arnoldus ex hoc loco non rectè lacertam vertit, ego chamæleontem intelligo: nam & supra lib. 2. cap. 350. de harba scribens ea quæ chamæleontis sunt, de ouo eius venenato libro 4. dicturum se præmisit: quidem alibi vesperilionem significat, vt in *A. reuli*) venenosa est, proxima stellioni: ouum quidem eius intra horæ spatium interimere fertur. Curatur autem tum huius tum stellionis (in cibum aut potum illapsi, mixtione) venenum, cura communi, & similiter vt cantharidum, Auicenna 4. 6. 2. 5. Oua alharbe, vt quidam putant, in corpus sumpta, mortem statim inferunt, nisi remedia accelerentur. Detur igitur in potum steruus accipitris (*falconis*, Bellonei.) è vino, vt vomitus integer sequatur, inungaturq; corpus butyro bubulo cocto, & capiti sal cataplasmatibus instar imponatur: & vescatur scibus siccis, & oleo (aliàs butyro crudo) & gentiana. ¶ Elephas chamæleonte concolore frondi deorato (casu, Solin.) occurrit oleastro huic veneno suo, Plin. Imperibilis est coraci (coruo, Plinius) à quo cum interfectus est, victorem suum perimit interemptus: nam si vel modicum ales ex eo ederit, illico moritur: sed corax habet præsidium ad medelam, natura manum porrigente: nam cum afflictum se intelligit, sumpta fronde laurea recuperat sanitatem, Solinus: & Plinius vt in D.

recitauit. Ego ex hoc animali utrunq; venenoso, nonnullos (in Africa) paratum quoddam remedium equis exhibere audivi.

H.

Philologica.
Autici
chamaeleontes.
Chamaeleon herba.

¶ *a.* Chamæleontes aulicos nominat Budæus libro quinto de Assæ, eos qui egrege similes norunt, & reconcinnare se identidem ad mores aulicæ potentia. Aristoteles Ethicorum 1. chamæleontem pro homine mutabili ponit. Per Chamæleontem versipellem hominem significari aiunt, Picrius in Hieroglyphicis. ¶ Est & chamæleon herba in carduorum censu, sic dicta, vt Plinius scribit, à varietate coloris: mutat enim cum terra colores, hic niger, illic viridis, aliubi cyaneus, aliubi croceus, atq; aliis coloribus. Istam quidem colorum varietatem Dioscorides nigro priuatim attribuit: vt albus forte idem nomen habeat, non quod similiter colores mutet, sed à similitudine partium suarum cum nigro. Statuuntur enim duo hæc genera, album & nigrum, à radice colore vocata. Miror quæd Plinius scribit 21. 16. chamæleontem in folijs non habere aculeos, quum res ipsa aliter nos doceat. Memini in Gallia & alibi genus quoddam cardui videre folijs diuisis, albicanibus, amaris, non aculeatis, capitibus spinosis multis stellatim (vt ita dicam) aut muricum ferreorum instar radiatis, candidis, sed à chamæleonte diuersum vt iudico. Plura de his carduis scripsi in Cane C. inter morbos canum. Arabes Græcorum nomen seruant: scribunt enim *kameleonta*, *kemalium*, *chamaliun*. *Fenuchia al-kemalion*, Vetus glossographus Auicennæ. Arnoldus de Villanoua in Breuiario 3. 21. florem chamæleontis coaguli vsum præstare scribit. Atqui spina illa, cuius floribus in multis Gallia locis hodie ad lac coagulandum vtuntur, spina alba Græcorum est, quod & Ruellio placuit. Chamæleontum generis esse dixerim *carlinam* hodie medicis appellatam, quasi cardinam: carduus enim humilis est, cuius itidem duæ vel tres differentia sunt. Viscum, id est, humorem concretum & glutinosum, mastichæ aut thuri similem, circa radices chamæleontis albi quandoque reperiri aiunt: & tum peculiariter chamæleontem ixiæ, id est, viscarium aut viscigerum nuncupari, magisq; venenosum esse: quanquam & sine visco & simpliciter vtriq; vis venenosa attribuitur, nigro præsertim, quamobrem ne inter corpus quidem datur, vt Galenus scribit: apud Actium tamen libro 3. isij corticem inuenio dari ad pituitam euacuandam præcipuè: cæterum libro 12. cap. 46. in antidoto purgatorio quodam *isfoni* interpretatur chamæleontem nigrum. Galenus in Glossis Hippocratis *izofon*, folium chamæleontis albi interpretatur. Inter nomenclaturas apud Dioscoridem ixiæ cognomen tum albo tum nigro attribuitur: cum Dioscorides circa albi tantum radices viscum reperiri meminerit: Plinius, Ruellio teste, circa vtrumque. Chamæleontem vtrumq; quibusdam locis circa folia sua dicunt viscum emitte, Author de simplic. ad Paternianum. Ferunt & nigri viscum, sed quod pro mastiche non sit vt ex albo, Hermolaus. Nec refert an circa folia aut circa radice m dicas, quoniã folia in terra tantum strata habent, circa radicem radiata. Coagulum hœdi remedio est contra viscum & chamæleontem album, Plinius. Idem alibi sæpe viscum simpliciter pro chamæleonte viscario nominat, ineptè quidem & imperitè. Sed hac de re plura leges in Hermolai Corollario & Castigationibus Plinianis, & Ruellij historia stirpium, &c. Chamæleon niger *vlophyson* (al. *vlophozon*, Sipontinus *buphazon* legit,) quoniam anginae modo iuuenas necet, Hermolaus. Est & inter diptasi nomenclaturas, chamæleon apud Dioscor. Arabes chamæleontem & chamelæam, quam & *mezereon* vocant, nulla ratione confundunt: quanquam & inter Dioscoridis nomenclaturas, Cnidios coccos tum chamelæam tum chamæleonti nigri adscribitur, qui neutrius istorum, sed thymelææ proprie fructus est. Crocodilion chamæleontis herbæ nigrae figuram habet, &c. Plinius. ¶ Mygale Chamæleonti similis esse dicitur, Obscurus: atqui mygale mus araneus est, qui minimum aut nihil cum chamæleonte similitudinis habet. ¶ Chamæleontis Heracleotæ scriptoris libri diuersi passim ab Athenæo citantur.

Mygale
chamaeleontis simili.
Chamaeleon.
Heracleota scriptor.
Superstitiosi chamaeleontis vsus.

¶ *e.* Hunc in locum referre libuit superstitiosis quosdam tum medicos tum alios magicos vsus ex chamæleonte, vt apud Plinium leguntur, his verbis: Caput eius & guttur si roboreis lignis accendantur, imbrium & tonitruum concursus facere, Democritus narrat: Item iecur in tegulis vsutum. Reliqua ad veneficia pertinentia quæ dicit, quanquam falsa existimantes, omittemus, præterquam vbi irrisu coarguendum. Dextro oculo, si viuenti eruat, albigne oculorum cum lacte caprino tolli: Lingua adalligata, pericula puerperij. Eundem salutarem esse parturientibus si sit domi: Si vero inferatur, perniciosissimum. Linguam si viuenti exempta sit, ad iudiciorum euentus pollere. Cor ad versus quartanas illigatum nigra lana primæ tonsuræ. Pedem è prioribus dextrum, genæ pellè illigatum sinistro brachio, contra latero iniunia terroresq; nocturnos pollere. Item dextram mammillam contra formidines pauoresq;. Sinistrum vero pedem terrori in furno cum herba, quæ etiam chamæleon vocetur, additoq; vnguento in pastillos digeri: eos in ligneo vase conditos, præstare (si credimus) ne cernatur ab alijs qui habeat. At tum dextrum ad vinciendos aduersarios, vel hostes valere, vtique si abiectos eiusdem neruo calcauerint. Sinistrum, mirum, quibus monstis conferret, qualiter somnia quæ velis, & quibus velis mitantur, puderet referre. Omnia è dextro pede resolui: sicut sinistro latere lethargos, quos fecerit dextrum. Capitis dolores, in sperfo vino, in quo latus alterutrum maceratum sit, sanari. Feminis sinistri vel pedis cineri si misceatur lac suillum, podagricos fieri illitis pedibus. Felle glaucomata & suffusiones corrigi prope creditur, tridui inunctione: Serpentes fugari ignibus

ignibus instillato: Mustellas contrahi in aquam coniecto. Corpore vero illito, detrahi pilos. Idem præstare narrant iecur, cum ranæ rubetæ pulmone illitum. Præter ea iociner amatoria dissolui. Melancholicos autem sanari, si ex corio chamæleontis herbæ succus bibatur. Intestina & fimum eorum, cum id animal nullo cibo viuat, cum fimiurum vrina illita inimicorum ianuar, odium omnium hominum his conciliare. Cauda, flumina & aquarum impetus sisti, serpentes soporari. Eadem medicata cedro & myrrha, illigataq; gemino ramo palmæ, et percussam aquam dicitur, vt quæ intus sint omnia appareant: vtinamq; eo ramo contactus esset Democritus, quoniam ita loquacitates immo- dicas promissit inhiberi: Palamq; est, virum aliàs sagacem & vitæ vtilissimum nimio iuuantis mortales studio prolapsum, Hucusq; Plinius. Lingua chamæleontis gestata cum radice herbæ chamæle- ontis & cynoglossæ, obmutescere facit inimicos efficaciter, Kiranides. Dixerunt quidam *alharbe* (id est, chamæleontis) decocto sparso in aquam balnei, viridi colore infici illum qui immoratur in balneo illo aliquantisper, & deinde paulatim pristinum colorem recuperare, quod quidem ego verum esse non affirmarim, Auicenna 4. 6. 2. 5.

¶ Chamæleonte mutabilior, Χαμαιλέοντος ἐπιμεταβολώτερος, prouerbium, supra in B. explica- tum est.

¶ Alciati Emblema in adultores:
Semper hiat, semper tenuem qua vescitur auram,
Et mutat faciem, varios fumitq; colores,
Sic & adulator populari vescitur aura,
Et solum mores imitatur principis atros.

*Emblema
in adula-
tores.*

*Reciprocatur Chamæleon,
Præter rubrum vel candidum.
Hiangq; cum cetera deuorat.
Albi & pudici nescius.*

DE CROCODILO.

A.

CROCODILVS genus non est, sed species simplex intelligitur, vt etiam serpens: quod ad proxi- mum genus anonymon est, Aristot. Atqui Palladius crocodilum lacertam quasi generis voca- bulo nominat. Et sanè videtur omne genus quadrupedis ouipari, aut lacerti aut ranæ aut testudinis genere rectè comprehendi. Hebraicam vocem, כּוּבָה *koah*, Leuit. 11. David Kimhi interpretatur genus *hazab*, id est, crocodili, quod Arabicè *hardun* vocetur, Persa transtulit *sanga*, (quæ vox ad scin- cum, crocodilum terrestrem accedit.) Septuaginta & Hieronymus chamæleon. צָב, *zab*, Leuit. 11. crocodilum interpretatur D. Kimhi *gereschmit*, גֵרֶשְׁמִיט & R. Salomon, *faget*, פֶגֶיט, animal simile, *zephardea*, id est, ranæ, bufonem forte intelligens: quod quidam hodie congruere putant, quoni- am nomen ab intumescendo factum sit. Chaldaeus *zaba* verit, Persa *an rasu*. Septuaginta crocodilus tertetris, (malim crocodilus simpliciter, quoniam additur iuxta genus suum,) Hierony- mus simpliciter crocodilus. Arabes (aut Chaldaei,) pro *zab* videntur *thab* dicere: nam apud Auicen- nam legitur la ceritum (*hardun*) esse *aldab*, vt Bellunenſis legit, vetus codex non rectè habet *athab*: (ego non *aldab*, sed speciem *aldab* esse dixerim: nam & in Chamæleonte A. *hardun* speciem *alzab*, id est, crocodili esse docui ex R. Kimhi. צַפְרָרִיעַ, *zephardea*, Exodi 8. sunt qui piscem dicant, vt scribit R. Abraham) qui xiens è flumine rapit homines, (qui nimirum crocodilus fuerit) qui Arabicè vocetur אל תּוּבָסָה *altimsch*. Ipse magis probat ranas significari. Salomon *pagulera*, פֶגֶר לִיּוּרָא, & *grenolera*, גֵרֶנּוֹלִיּוּרָא: Septuaginta, Iosephus & Hieronymus βάρδαγα, ranæ, Chaldaeus *urdeania*, עִירִיעָנָא. Arabs *zephada*, צַפְפָדָא. Persa *zaksaha*, זַקְזָה, in singulari *zaksf*. Chaldaeus & Arabs Hebraicum no- men relinquunt, Plalmo 78. Chaldaeus similiter interpretatur: Arabs *alzephada*, vt supra. *Laaluka*, לַעֲלוּקָא, duas habet filias (clamantes) affer affer, Prouerb. 30. *Aluka* ludæi interpretantur sanguisugam: Kimhi videtur crocodilum intelligere: dicit enim esse vermem magnum, qui iuxta fluuios relin- deat, & prætereuntes homines iumentaq; capiat quorum sanguinem exugat, Munsterus: locus is est de rebus quæ non saturantur. Crocodili quædam species vocatur *tenchea*, (de qua voce paulò mox) alia *hardon*, (de qua in Chamæleonte A.) alia *theserach*, (huic similis est Arabica *thimsach* paulò ante dicta.) Auicenna 2. 2. 1. Coruo & crocodili generi quod hardeos sive hardon Græci vocant, amicitia intercedit, Albertus, sed imperitè. Aristotelis enim verba quæ illic transtulit, de cornicis & ardeolæ ami- citia sunt: ardeola autem Græcè herodiòs vocatur, vnde corrupta vox *hardeos*, quam crocodili genus interpretatur, deceptus Arabicæ vocis hardon similitudine. *Tisma*, Auicenna 1. 706. crocodilus est, Syluaticus. Idem alibi voces *tisma* & *alimsa*, crocodilum exponit: *Ægyptia* linguæ vocabulum esse. In Arfinoitica præfectura mirum in modum colitur crocodilus, & est sacer apud eos in lacu quodam seorsum nutritus, & sacerdotibus manuctus, & *sachus* vocatur, Strabo. Dubitet autè aliquis facine rantum, an cuiusvis crocodili nomen apud illos *sachus* sit: sed commune videtur vel inde quòd vox similis est scincus, qua Græci crocodilum terrestrem nominant: à qua *tisma* etiam & similes

De nomi- nibus di- uerſis.

Arabicae praedictae non ablundunt. Crocodili Aegyptij *champsē* (χάμψου, ή γάμψου) legeres, accederet vox ad Arabicam *temisa* vocantur: Iones appellauēre crocodilos, illi generi crocodilorum quod apud eos in sepibus gignitur, quantum ad corporis speciem, comparantes, Herodotus. Cum legissem apud Herodotum in Euterpe, ab Aegyptijs olim *champsas* appellatos: rogavi Turcum quendam, ecquid ei nunc esset nominis? Respondit: *Kimpsac*. Iul. Scaliger. Videtur autem Herodotus loco citato per crocodilos in sepibus nascentes, scincos, id est, crocodilos terrestres, aut stelliones, aut aliud lacerti genus intelligere: vt & Varinus, aut quisquis est à quo ille desumpsit haec verba, Crocodilus animalculum paruum est. Scribitur autem Graecè Κροκόδειλος, & quandoque Κροκόδειλος, per enallagen literarum, Idem. Apud Paulū Aeginetam *τελοχοροδείλιος* legimus, hoc est fluuiatiles è Nilo, ad differentiam terrestrium quos proximè nominarat. Δειδίτις, crocodilus, Hefychius & Varinus. In Nilo sunt animalia quaedam ad similitudinem draconis, vulgò *Cocatrix* vocant, Haithonus Armenus: subijcit autem statim crocodili descriptionem. Albertus & alij Barbari scriptores *Cocodrillum* nominant. Germani, Illyrij, & aliae gentes, Europae saltem, pleræq; omnes crocodili nomen retinent.

B.

Quibus Crocodilum Aegyptus fert, Aristot. Crocodilum habet Nilus, terra pariter ac flumine in regionibus re-
infectum, Plinius. est enim amphibius, vt in C.
periantur dicam. Nilus hippopotamos, crocodilosq; va-
crocodili. itas beluas gignit, Mela. Ingens eorum mult-
In Nilo. tudo est in Nilo & stagnis propinquis, Dio-
Bamboto. dorus Siculus. Mauritaniae flumina crocodi-
Africa. los habent, Strabo. Bambotum amnis iuxta
fluuij. Atlantem Africae montem, crocodilis & hip-
Darat. popotamis referretur est, Plinius lib. 5. cap. 1. &
Maurita. Solin. cap. 27. Ibidem Plinius Darat Maurita-
niae flumi. niae flumen memorat, in quo crocodili gignā-
ne. tur. Scincos in Libya duos cubitos excedere

Pausanias existimat, Hermolaus. atqui Pausaniae locus in Atticis hic est, Aqua iuxta Atlantē turbida est, *χρῆστος τῆ πηγῆ τελοχοδείλιοι πήχυν* (videtur numerus deesse in excusis codicibus, Hermolaus legit *δύοι*) *ἴσαν ἕκ ἐλάσσους*, id est, & iuxta fontē crocodili erant non minores duobus cubitis. (Abrahamus Lœcherus vertit, *cubito uno non minores*) accedentibus autem hominibus mergebantur in fontem. Vnde apparet Pausaniam hic crocodilis proptèr dictū, id est aquaticis vel amphibijs loqui, non autem de scincis qui terrestres crocodili sunt. In Bithynia Chalcedonis agro ferè, crocodilos minutos quodam fonte nasci qui *Azavitia* dicatur, Strabo meminit, fortassisq; pro scincis accipit, quoniam paruos esse tradat, Hermolaus similis vt supra errore lapsus. Syagro maximo totius orbis promontorio in Arabia thurifera, propinqua est insula Dioscoridis (cuius & Stephanus meminit) in qua crocodili & viperæ plurimæ sunt, Arrianus. Crocodili in Nilo & alijs quibusdam & Indiae fluuijs verfantur, Albertus. Apollonius & socij cum per flumen Indum nauigio veherentur, equos fluuiiales complures ferunt sibi occurrissè, multos etiam crocodilos illis simillimos qui in Nilo reperiuntur, Philostratus.

In Bithy
nia.
In insula
Syagro
Africa
promon-
torio pro-
pinqua.
In India
fluuijs.
Species
duæ.

¶ Crocodilum maiorem quamquam amphibium, authores tamen (Aristoteles) sæpe fluuiatilem cognominant, ad differentiam terrestris, qui in terra tantum agit, mulco minor, & scincus etiam vocatur.

10

20

30

40

50

catur. aliqui tamen, Plinio teste, scincum à crocodilo terrestri distinguunt, quòd cutis ei candidior ac tenuior sit, & squamarum seta à cauda ad caput versa. Crocodilus, secundum Arabes, si pepererit oua in aqua, generatur alius crocodilus (similis ei:) si verò in ripis iuxta aquam, scincus nascitur. quam obrem fertur scincum esse de femine crocodili, Andreas Bellunenfis. Duo crocodilorum genera Ganges fluiui generat. horum alteri nihil nocent, alteri inexorabili atq; immisericordi in quilibet voragine carniuori sunt. In eorum summo rostro quiddam tanquam cornu eminet, Ælianus. Plura de generibus crocodilorum dixi in A. præsertim ex Alberto seu Auicenna.

¶ Crocodilus lacertam per omnia refert, cauda tantum differt, Albertus. ¶ Ad cubitorum longitudinem decem interdum extenditur, Marcellinus. Ouum non maius quàm anseris edit: maximumq; animal minima hac origine euadit. crescit enim ad quindecim cubita. Sunt qui eum tandiu augeri, quandiu uiuat, confirmant, Aristot. Quidam hoc vnum animal (aliqui etiam vrsam, recentiores obscuri) quandiu uiuat, crescere arbitrantur, Plin. Amometus in quadam Libyca vrbe dicit sacerdotes ex lacu quodam cantionum illecebris præstrictos crocodilos decem & septem cubito facerem educere, Ælianus. Excretus ad decem & septem & amplius cubitos peruenit, Herodotus. Magnitudine excedit plerunq; duodeuiginti cubita, Plinius. Plerunque ad viginti vnas magnitudinis coalescit, Solinus. Ifidorus quidem pleraq; ex Solino mutuatus, non vlnarum sed cubitorum viginti longitudine plerunq; videri scribit. In tantam magnitudinem sæpe excreuit, vt Psammithici Ægyptiorum regis tempore Philarchus viginti quinque cubitos dicat visum fuisse: regnante Amalide, sex & viginti cubita excessisse, Ælianus. Albertus scribit duos à se visos, vnum sedecim cubitorum, alterum decem & octo. Ipse Viennæ vidi Venetijs aduectos complures crocodilos cubitorum sex, & tenellos etiamnum vnus cubiti, lacertis nostratibus grandiusculis admodum similes, nisi quod colore plerunq; sunt flauo, Vadianus in Melan. Petrus Martyr colorem eis flauum tribuit, sed ventrem subalbidum. Crocodilus à croceo colore dictus est, Ifidorus & Arnoldus. Colorem chamaeleo mutat, & niger non longe dissimilis crocodilo est, Aristot. ¶ Corpus ei totum aspectu, Idè. Chamaeleonti asperum cute corpus est, quale in crocodilis deprehendimus, Solinus. Crocodilo fluuiatili cutis est corticosa, contra omnem ictum inuicta, Aristoteles. Alibi etiam cortice eum regi scribit, eoq; tam duro & rigido, vt firmior esse euadat. Herodotus pellem eis circa tergum impenetrabilem esse prodidit, Valla interprete: Græce legitur, δερμα λεπιδωτόν ἄρρηκτον. Squamis præduris ostreorum modo totus obducitur, Volaterranus. Cute eis contra omnes ictus inuicta, Plin. Et alibi, crocodilis & duritia tergoris tribuitur, & solertia. Pellis eorum rugosa, (aspera, corticosa,) & adeo firma vt ea quasi clypeo muniantur, Albertus. Circundatur maxima cutis firmitate, in tantum vt ictus quouis tormento adactos, tergere repercutiat, Solin. Cutim ita validam gerit, vt eius terga cataphracta, vix tormentorum ictibus perforentur, Marcel. Venter tantum eis mollior, (quod & Petrus Martyr testatur) qua parte à delphinorum quodam genere fauciantur, vt dicam in D. Dorsum squamis durissimis, conchylis ferè duritie, vt neq; sagittis transigi possit, armatur, Petrus Martyr. Tergum & cauda, inò tota pars prona, vt ipse obseruauit, multis corticibus subrotundis squamatim compingitur, & eminentibus ijs secundum longitudinem exasperatur. Iidem ad latera minores sunt, minusq; eminent, in ventre candidæ læuesq; sunt, hoc est nihil omnino eminent. Tergum & caudam eis ab omni ictu inuictas partes, & armatas squamarum robore testis crustisve haud dissimilium: ventrem verò molli & tenui esse cute Tentyritæ sciunt, Ælianus. ¶ Crocodili (forte abundat hæc vox) vespa volans, aut sanguis crocodili, hominem noxium aut cædem (percussorem aut sanguinem) significanc, Orus 2. 2. f. vt ipse transfero: Mercerus & Trebatius interpretent aliter.

¶ Crocodilo fluuiatili oculi sunt suis, (suilli) Aristot. & Herodotus. Oculi hebetes, Ælianus. Visus in aqua hebes, extra acerrimus, Aristot. Quadrupes quæ oua pariunt, vt testudines, crocodili, palpebram inferiorem tantum habent sine vlla nictatione, propter oculos prædurus, Plinius. Ægyptij crocodilum solum ex ijs quæ degunt in humido, à fronte tenuem ac perspicuam quandam pelliculam deducere tradunt, & visum obtegere, Cælius Calcagninus ex Plutarcho ni fallor. Latè capitis est, Kiranides. Rostro porcino, Petrus Martyr. ¶ Crocodilus fluuiatilis solus animalium maxillam superiorem mouet, Aristot. Reddit autem huius rei causam de partib. animal. 4. II. quoniam pedes ad capiendum retinendumq; inutiles habet: parui enim admodum sunt. itaque ad hunc vsum natura os ei pro pedibus vile condidit ad retinendum verò, vnde ictus inferri vehementius potest, inde motus commodius agitur, infertur autem vehementius desuper, quàm de parte inferiore. Ergo cum vtriusq; tum capiendi tum mordendi vsum ore administretur, magis autem necessarium retinendi officium sit, cui neq; manus sint, nec pedes idonei, commodius huic est mouere superiorem maxillam, quàm inferiorem, Hæc ille. Inferiorem maxillam solus animalium non mouet, sed superiorem inferiori admouet, Herodotus, Plinius, Solinus, Marcellinus. Vnum hoc animal superiore mobili maxilla imprimi morsum, Plinius. Cum sint multa genera crocodilorum, omnia mouent mandibulam inferiorem præter tencheam: & ideo hoc animal est fortissimè morsus, Albertus. Idem alibi visos sibi scribit duos crocodilos qui mandibulam inferiorem mouerint. Et rursus alibi crocodilum marinum (non fluuiatilem) se vidisse, maxilla inferiore mobili. Ad marini

amphibius, & scincus terrestris. Duo genera in Gange.

Descriptio crocodili. Longitudinem decem vel quatuordecim cubitorum & amplius.

Crocodilus à croceo colore dictus.

Cutis aspera.

Descriptio partium corporis. Oculi. Maxille superioris motus.

10

20

30

40

50

quidem crocodili differentiam Niphus etiam ab Alberto persuasus, crocodilum fluuiatilem aliquando ab Aristotele cognominari putat: Ego verò non quia marinus sit vllus crocodilus, (nisi quod fortè crocodilo simile in mari est animal, alterius generis,) sed ad differentiam terrestris fluuiatilem ab Aristotele dici cenſeo. Crocodilo vnicò animalium ſuperior maxilla mobilis viſitur, inferiori interim cum temporum offibus ad eò vnita, vt ne tantillum quidem moueri queat, ipſaque duos ſinus nanciſcatur, quibus ſuperior ſingulis vtrinque tuberculis latis nec noſtris admodum diſſimilibus inarticulatur, magna ex parte lacertarum teſtudinumque inferiori maxillæ eleganter reſpondens: quemadmodum etiam totus crocodilus imagine (non autem magnitudine & geniculatis caudæ tuberculis) lacertæ ſimilis viſitur, And. Veſalius. ¶ Crocodilus fluuiat. lingua caret, Ariſtot. Diodorus Siculus, Marcellinus. Linguam non habet, Solinus: neque vllum eius ſignum, Albert. Soli crocodilo ex omnibus feris lingua innata non eſt, Herod. Vnum hoc animal terreſtre linguæ vſu caret, Plin. Et alibi, Crocodilis lingua tota adhæret. Aquatile genus (inquit Ariſtot. de partibus animal. 2. 17.) breui tempore ſentit ſapores, hinc fit vt pro ſui vſus breuitate linguam parum diſcretam habeant. raptim enim ſummaque celeritate cibis ad ventrem ingeritur, quod immorari ſaporibus perſeuerans nequeant, humore interlabente. Crocodilis non nihil cauſæ ad eius partis vitiationem affert etiam immobilitas maxillæ inferioris. lingua enim inferiori anneſcitur maxillæ, quam illi quaſi contra habent ſuperiorem. Cæteris enim ſuperior immobilis eſt. Itaque vt ad ſuperiorem non habent, quòd cibi aditus tollitur: ſic ad inferiorem carent, quod ſuperior quaſi tranſlata in locum inferioris eſt. Accedit ad hæc genus vitæ, quam more piſcium agit, cum tamen ipſe terreſtre ſit. itaque vel ob eam rem inexplanatam hanc partem habeat neceſſe eſt. Et rurſus euſdem operis 4. 15. Quadrupedes omnes linguam in ore continent, excepto vno crocodilo fluuiatili. hunc enim nec niſi locum tantummodo linguæ habere putaueris. cuius rei cauſa eſt, quod idem & terreſtris & aquatilis quodammodo eſt. ergo vt terreſtris locum obtinet linguæ, vt aquaticus elinguis eſt. ¶ Dentes habet magnos exertosque, Ariſtot. Diodorus Siculus, & Herodotus. Valla pro voce *χαυλιδόντας*, reddit prominentes atque ferratos, cum vox Græca prominentes tantum ſiue exertos ſignificet, quales in apris ſpectantur. quanquam in his duo tantum extra os eminent ſurſum: vt in talpa totidem deorſum, in crocodilis vero plures è ſuperiore maxilla deorſum prominent, ita vt etiam ore clauſo foris ſpectentur, & quidem anteriores omnes, poſtremi aliquot non item. Verum eſt tamen ſimul etiam *χαρχαρόδοντας* eſſe, id eſt ferratis præditos dentibus crocodilos: quanquam ſcio Ariſtolelem ſcribere nullum animal ſimul & ferratis & exertis dentibus eſſe. Dentes crocodilo albet, feri, oblongi, Petrus Martyr. Dentes habet magnos pro portione corporis & prominentes, Herodotus. Canini dentes crocodili febres ſtatas arcent, thure repleti. ſunt enim caui, Plin. Vnò hoc animal ſuperiore mobili maxilla imprimi morſum, aliàs terribile, peccinatam ſtipante fe dentium ferit, Plin. Solinus. Ordine dentium peccinato, pernicioſis morſibus quicquid tetigerit pertinaciter tenet, Marcellinus. Dentes eius fortiffimi ſunt, Albertus: nec non acutiſſimi, & modicè recurui, vt in ca tulo animaduerti: Herculem Ion Chius inquit habuiſſe dentium tres ordines, *ὀδόντων τριῶν χονθίων*, multi etiam crocodilum, quidam verò & cete. Io. Tzetzes Chiliade 3. 115. Ego nihil tale in crocodilo reperio. Dentes poſſident ſexaginta, Ælianus, & recte quidem, vt & ipſe numerauit. ¶ Sexaginta vertebrae in ſpina habent, quam totidem neruis alligatam eſſe ferunt, Ælianus. ¶ Rictus oris eius vſque ad locum aurium patet, ſi aures haberet, Albertus. Crocodilis quibuſdam in Gange fluuio in ſummo roſtro quiddam tanquam cornu eminet, Ælianus. ¶ Crocodilus minimum habet lienem, Ariſtot. Lienem quidam putant in eſſe oia parientibus admodum exiguum: ita certè apparet in teſtudine & crocodilo, & lacertis & ranis, Plinius. ¶ Crocodilo teſtes intus adhærent lumbis, Ariſtoteles. ¶ Caudam habet oblongam, eadem ferè qua reliquum corpus longitudine, quod in catulo obſeruatum mihi eſt. Eam ſimiliter vt dorſum cortices validi & eminentes exaſperant muniantque: parte pro-na & ad latera: nam in infernè læues tenuioresque ſunt. Crocodilus lacertam reſert, niſi quod caudam non habet ad eò rotundam (non ita geniculatis tuberculis diſtinctam, Veſalius,) & pinnas in eadem habet, Albertus. Ego pinnam in eſſe vidi in catulo per ſex aut ſeptem digitos extenſam vſque ad partem poſtremam. Crocodilus (aliàs Cordula, *Κορδύλη*, quod magis placet, hæc enim parua ad ſilurum dici poteſt, non crocodilus) natat pedibus & cauda, quam ſimilem ſiluro habet, quoad paruum magno licet conferre, Ariſtot. Crocodilus eſt cauda breui, (longa, vt Kiranides ſcribit,) craſſa, in turbinem à corpore deſinenti, non vti in cæteris quadrupedibus, ſed vti in piſcibus cernimus: lacertis breuibus, vnguibus rapaciſſimis. Vrſinas diceres crocodili manus pedesque, niſi huic eſſent ſquammei, illi autem villoſi, Petrus Martyr. Non habere eum vnde egerat niſi per os, quidam tradiderunt, Idem. Crocodilum habet Nilus quadrupes malum, Plinius & alij. Ouiparis quadrupedibus, vt crocodilo, lacertæ, & reliquis generis euſdem, crura tum priora, tum etiam poſteriora retrofleſcuntur. paulum in latuſ vergentia, Ariſtot. Homini genua & cubita contraria: item vrſis & ſimiarum generi, ob id minimè pernicioſus: oia parientibus quadrupedum crocodilo, Plin. ¶ Vnguibus (vnguium immanitate, Solinus) armatus eſt, Plinius. Vngues robuſtos habet, Ariſtot. & Herodotus. Quòd ſi vt armatus eſt vnguibus, haberet etiam pollices, ad euertendas quoque naues ſufficeret, viribus magnis, Marcellinus.

Lingua.

Dentes.

Spina.
Rictus
oris.

Lien.

Cauda.

Anus.
Pedes &
crura.

Vngues.

Crocodilus

C.

Crocodilus quanquam ambigentis siue ambigui victus animal est, ab Aristotele tamen & alijs De natu-
fluuatilis ferè cognominatur, ad differentiam terrestris, qui perpetuò in terra degit. Terrestris & *ralibus*
aquatilis est, Herodotus. Afluerit elementis ambobus, Marcellinus. Vita ei in aqua terraq; com- *corporis*
munis, Plinius. Quadrupes est malum, & terra pariter ac flumine infestum, Idem. In terra & in flu- *actioni-*
mine pariter valet, Solinus. Crocodilus gressilis est, & degit quidem in fluido, victumq; inde emo- *bros.*
litur: sed aerem non humorem recipit, & foris parere solet, Aristot. Humore vt nec prorsus catè- *Crocodi-*
re possunt, ita nisi aliquando respirant, in ipso suffocantur, Idem. Dies in terra parte maxima agit, *lus àμφι-*
noctes in aqua teporis ratione: tepidiorem enim aquam experitur quàm aerem, Aristot. Dies *lios.*
10 in terra agit, noctes in aqua, vtunque ratione teporis, Plin. Plerunq; diei in sicco agit, sed totam
noctem in flumine, quod calidior aqua sit quàm nocturnus aer serenus & frigidus, (περιώτερον γάρ ἐστι
τὸ ὕδωρ τῆς τ' ἀψέλιος καὶ τῆς ὀρέας,) Herodotus. Noctibus quiescit per vndas, diebus humi vescitur,
confidentia curis validissimæ, Marcellinus. Noctibus in aqua degit, per diem humi acquiescit, So-
linus. ¶ Per diem in terra quiescit, & ad Solem iacet ad eò immobilis, vt qui consuetudinem eius
nescit, mortuum putet, Liber de nat. rerum & Albertus. ¶ Ægyptij Solis ortum significantes, ge- *Ægyptij*
minos oculos crocodili pingunt. ἐπειδὴ περ (lego, ἐπειδὴ τῶς) πικρὸς σάματος, ζῶν οὐ φθαλαὶ ἐκ τῆς *solis ortū*
βυβλίαν ἀναφάινονται, hoc est, vt ego interpretor, Quoniam ante omne reliquum corpus oculi huius fe *per gemi-*
ra ex profundo aquæ emicant, (emergunt.) Aliter Mercerus, & aliter quàm ille Trebatius vertit, *nos oculos*
10 vt quò; (meo iudicio) deceptus. Leguntur autem hæc in Hieroglyphicis Hori. Errursus, Occasum crocodili
20 significantes, crocodilum capite inclinato pingunt: ἀπότοκον γάρ καὶ κερταφῆς τὸ ζῶον. Trebatius in- *significat,*
eptè verit: Est enim hoc animal rotundum & promiscuè parit. Decepit eum vox κερταφῆς, libidi- *ος occa-*
nosum aliàs significans: quæ hoc in loco idem quod κερταφῆς est, id est capite deorsum inclinato. Mer- *sum per*
cerus quoq; non minus incipit, Ad partum enim facile, & ad Venere proclive est hoc animal. Ad *capui eius*
qui ἀπότοκον vox corrupta videtur, pro qua legerim κερτάπιον aut κερταπὸν, vel aliquid simile. tali *inclina-*
enim situ, (nempe capite decliuore, aquam versus, reliquo verò corpore altiore & ab aqua auctio,) in *um.*
ripis crocodilum iacere significio, vt facilius & promptius cum res postulat in aquam mergatur. Et
fane cum vt Orientem significant caput eius & oculos superiore quam reliquum corpus sicut ex aqua
emergentis pingant, par est ad Occidentem denotandum eo habitu pingi quo visitur eum se mer-
gere parat. ¶ Hebetes oculos hoc animal dicitur habere in aqua, extra acerrimi visus, Aristoteles *Visus.*
30 & Plin. Inter aquas cæcus, sub dio (ὀ τῆ ἀψέλι) perspicacissimus, Herodotus. In aqua obtusius
videt, in terra acutissimè, Marcellinus & Solinus. Faba nascitur & in Ægypto spinosò caule: qua de
causa crocodili oculis timentes refugiant, Plinius. ¶ Propter breuitatem pedum piger est, Alber- *Incessus.*
tus. Si persequantur quempiam, vertere se non possunt, sed solum rectà procedere queunt, vnde
pluribus occasio fugæ haud dubia, Cattanus. Ex cauernas subuenibus quadrupeda eademque
ouipara, (vt crocodili, lacertæ, stelliones, & testudinum genera,) omnia à latere crura adiuncta, &
summam terram obradentia habent, eademq; in obliquum detorquent, quoniam ita formata viui
sunt ad commodius subeundum, & ad ouorum incubatum atque custodiam parendam. Cum igitur
extorrorum pateant, necesse est vt femoribus contrahendis, & sub se condendis toto corpore in
sublime sese efferant. quod quidem corpus cum ita se moueat, fieri non potest vt crura aliter in fle-
40 ctantur quàm extorsum, Aristoteles in libro De communi anim. gressu. ¶ Mensibus quatuor *σελεύα.*
frigidissimis latent crocodili, nec interim quicquam edunt, Aristoteles. Quatuor menses hyemis in-
edia semper transmittere dicitur hoc animal in specu, Plin. Quatuor menses hybernis (à ceptu
brumæ, Solinus) nihil omnino edit, Herodotus, Marcellinus. Crocodilus latec quadragesima die,
Suidas in φολιδωτόν. Ælianus sexaginta dies eum quotannis in latibulo sine villo cibo quiescere pro-
didit, eundem numerum sexagenarium in multis etiam alijs ei attribuens. Crocodilus & testudo
latibulis quidem se condunt, sed senectam non exuunt, Ælianus & Suidas in φολιδωτόν. ¶ Ægyptij *Ægyptij*
cum significant tenebras, crocodili caudam pingunt. neque enim aliter ad exitium & internectionem *ad signifi-*
petducit crocodilus quodcunq; apprehenderit animal, nisi cauda prius cæsum, inualidum reddide- *candas te-*
50 rit. nanq; in hac corporis parte præcipua est crocodili vis ac robur, Orus. Non solum homines com- *nebras,*
edit, sed & cætera terrestria animantia flumini appropinquantia vnguibus grauius discerpit, crocodili *caudam*
Diod. Deuorat equos & homines, & quodcunq; animal in flumine aut super ripam inuenerint, *pingunt.*
Obscurus. Crocodilus vitulum aliquando matri (vacæ) ereptum in fluuium defert, Sylla. Ne- *Infestatio*
alces a flumine in litore (ripa Nili) bibentem pinxit, & crocodilum insidiantem ei, Plinius. Satiati pi- *aliorum*
scibus quasi non nolenti caput ingerunt ripis, Albertus. Hunc saturo cibo piscium, & semper ectu- *aliorum*
lento ore in litore fomno datum, trochilus parua auis inuitat ad hian-dum, &c. Plinius. Canes cro- *animaliū*
codilorum metu è Nilo in transfusu tantum rapiunt potum, vnde natum prouerbium, Vt canis è *εὐνορα-*
Nilo bibit & fugit. Luto pascitur, Arnoldus de Villanoua. In Arsinoitica præfectura crocodilus fa- *cinus.*
cer à sacerdotibus nutritur pane, carne & vino, quæ a peregrinis afferuntur ad eiusmodi spectac- *Cibus.*
lum venientibus. Sunt qui placentias etiam, & carnes assas & multum eis afferant, Strabo. Ægyptij *Fæcundi-*
homines comedemem significant crocodilo hian-te pecto, Orus. ¶ Crocodilus fæcunditate ex- *tas.*

Incubitus cedit, & singulis annis parit, Diodorus Siculus. Ægyptij tum aliâs, tum sæcundum significantes, crocodilum pingunt. est enim sæcundum (πολύτροπος) animal, Orus. Pariunt educantq; in sicco, & excluso orori. Aristot. Testudines & crocodilos dicunt cum in terra partû ediderint, obruere oua, deinde discedere, ita & per se nascuntur & educantur, Gillius non citato auctore. Illi quidem quos nos legimus, non sponte sed incubitu, oua crocodilorum exclusi testantur. Oua parit in terra crocodilus exclusiq; Herodotus. Tam terrestres quàm fluuiatiles crocodili sua oua in terra gremio committunt, Aristot. Sexaginta dies ventrem ferunt, sexaginta oua totidem diebus ex sese pariunt, totidemq; dies hæc fouent. Curatio partus ab eisdem sexaginta diebus peragitur, Ælianus. Crocodili vicibus incubant mas & foemina, Plinius. In partu fouendo mas & foemina vices seruant, Solinus. Crocodili oua tempore anni (calore scilicet mediocri) concoquantur & perficiuntur: vt etiam stirpes non germinant nisi tempus idoneum, quo concoquatur alimentum, accedat, Aristot. Problem. 2.26. Oua sexaginta complurimum parit, maximumq; animal minima hac origine euadit. ouum enim non maius quàm anseris, & fœtus inde exclusus proportione est. Sunt qui cum tandiu augeri, quandiu viuat, confirmant, Aristot. Parit oua quanta anseres (quod Solinus etiam & Marcellinus scribunt) nec aliud animal ex minori origine in maiorem crescit magnitudinem, Plinius. Ex omnibus cognitis animalibus hoc maximum existit ex minimo: si quidem oua gignit haud multo maiora anserinis, & proportione oui fœtus excluditur. excretus ad decem & septem & amplius cubitos peruenit, Herodotus & Diodorus. Inter aquatilia crocodilus ex minimo maximus euadit, vt ex volucribus magna struchio, ex quadrupedibus elephans, Ælianus. Quidam hoc vnû animal quandiu viuat crescere arbitranti. viuunt autem longo tempore, Plinius. Oua exclusa extra eum locum transferens, 20

Oua.

Incrementum.

Nidi ubi incubant.

semper incubat, præ diuinatione quadam, ad quem summo aucto eo anno egressurus est Nilus. Metatur locum nido naturali prouidentia: nec alibi fœtus præmit, (vide an *promit* legendum. quamquam Plinius alibi exclusa transferri ait,) quàm quò crescentis Nili aquæ non possunt peruenire, Solinus. Crocodilorum partus (inquit Plutarchus in libro *Vtra anim.*) cætera quidem similia habet testudinum partui marinarum: locum vero quem excubatu designat quibusdam conijciat modis, ratiocinio humano nullo deprehendi potest. vnde nec humanæ sed fatidicæ cuiusdam facultatis illam bestię prædictionem esse putant. Nec altius enim nec inferius, sed eo præsertim loco ponit oua, quo summo Nilus auctus, eo quidẽ anno terram abluturus conditurusq; peruadet. Itaq; qui rusticus prior incidit, locum notat, ac summum cæteris nunciat fluminis incrementum. Adeo vero locum commetitur, vt eo aquis aperto, non opertus ipse incubet, Hæcille. Nostrates similia quædam de fibri domicilio scribunt, quod ita struat, vt pars dimidia aquam contineat, altera supra aquam extet. quod si agricolæ domicilia eorum altius posita viderint, in montibus ferunt: sin humilius, in vallibus. Exclusus crocodili catulis quisquis emergit protinus, nihil autem arripit eorum quæ fortè occurrerunt, ac neque vel ranam vel limacem vel festucam vel herbulam populatur, ore lanians, eum morsu mater repente necat: feroces contra ac strenuos amat colitq;, iudicio, quod mortalium sapientissimi consueverunt, non amans affectu, Plutarchus in eodem libro, & Ælianus cuius verba in *D.* referam. Est etiam admiratio in bestijs aquatilibus his quæ gignuntur in terra, veluti crocodili, aquatilesque testudines. ortæ enim extra aquam, simul ac primum niti possunt, aquam persequeuntur, Gillius. Crocodilorum ἀνορία, id est ouorum partus circa Nilum, verum tempus indicat, Heliodorus. Oua plurima (Ὠνιστορίον) crocod. parit: quæ vt primum exclusa sunt, aculeatus quidam scor-

Catuli.

Verepariunt.

Scorpius ex ouis.

Vitæ longitudo.

pius ab eis (ex ipso crocodilo, Ælianus) protepit, à quo ille leraliter ictus interit, Philes. Crocodili multiplicarentur nimis pluribus ouis editis: sed non nisi iuxta aquas viuere queunt: amphibij enim sunt, & præter id iniurijs aquarum obnoxij, Cardanus. Scincus est *guaril* (lacertus) Nili: & putant aliqui hunc esse fœtum crocodili in campos, (terrestrem,) Auicenna. ¶ Crocodilus longo tempore viuunt, Aristot. & Plinius. Longitudine vitæ hominis fermè est, Diodorus Siculus. Annos viuunt sexaginta, Ælianus.

D.

De animi Crocodylus natura timidus, improbus, malitiosus, fallax cum ad rapinas faciendas, tum ad affectibus comparandas insidias acerrimus & promptissimus existit, Ælianus. Sunt qui subtilitatem animi 50 & morib. constare non tenuitate sanguinis putent, sed cute operimentisq; corporum magis aut minus bruta Timidi esse, & c. ceu verò non crocodilis & duritia tergoris tribuatur, & solertia, Plin. Crocodilus diuinatione animalis ne quadam oua sua extra eum locum transferens, ad quem summo aucto eo anno egressurus est Nilus, semper incubat, vt pluribus dixi in *C.* Cum ex sese pepererunt, hoc experimento legitimum ab spurio internoscunt, vt si quid simulatque exclusus est, rapuerit, in reliquum tempus in crocodilini generis numero locoq; à parentibus ducatur: sin ignauia cum ipsum tardauerit, ad comprehendendam alicunde aut muscam aut lacertulas (culicem, muscam, aut locustam, lo. Tzetzes) eum parentis suos à tanquam à se degenerantem, nihilq; ad se pertinentem lacerat: atq; tanquam ad solis radios aquilæ spuris in suorum ingenuitatem experiuntur, sic celeri alacritate prædam capiendi ij suos probant, Ælianus & ternoscit. Plutarchus, cuius verba præcedenti capite recitauimus. Idem aspides etiam, cancos, & testudines in Ægypto

Ægypto facere Ælianus alibi scribit. Est in eis pietas crocodili, astutia hyæne, Mantuanus. In partu fo-
uendo mas & femina vices seruant, Plin. & Solinus.

*Pietas
crocodili
& astutia
hyæne.
Sympa-
thia cro-
codili cum
trochilo.*

¶ Crocodilis hiantibus trochili aues inuolantes (à carunculis quæ inhæserint, rostro) dentes depurgant. & crocodilus sentiens secum commodè agi, nihil nocet: sed cum egredi auem vult, ceruices mouet ne comprimat, Aristot. in historia anim. & in Mirabilibus. Crocodilus ita immobilis ad Solem iacet vt videatur mortuus, (somnia simulans aues hiaru suo pabuli gratia inuitat) quo tempore ei hianti auiculæ quædam dentes purgant, quas os concludens deglutit, Albertus & Aulo lib. de nat. rerum ex Aristotelis verbis (vt apparet) non intellectis. Trochilus auicula brevis est. eadem reduuias (reliquias. reduuias conchyliorum supra dixerat Marcellinus minutias) escarum affectat, os belluæ huiusce paulatim scalpit, & sensum scalpurgine blandiente aditum sibi in vique fauces facit: quod enhydrys conspiciatus, alterum ichneumonum genus, penetrat belluam, populatiusque vitalibus, erosa, exit aluo, Solinus, & alij vt in Ichneumone recitauit. Ab omni maxime commercio abhorrens, marinorum fluuiatiliu lacustriuumq; omnium maxime ferus crocodilus, vltro se tam miranda cum gratia trochili congressibus præbet. Auicula trochilus est circum paludibus & fluuijs vicinos locos agitans, crocodili fratelles parasitusq;, non domi, sed reliquijs huius victitare consueca. Hæc vbi sterreni crocodilo ab Ichneumone luto in hoc se pugilis instar armante, parari insidias animaduertit, aduolat, somnum discit, voce partim, partim vellicaturo rostri. Hoc ille officio sic demulcet, patefacto deinde rictu fauces admittit, titillari & inter septa dentium carnes rostro leniter excerpti mirifice gaudens. cuius voluptatis cum satur est, ac os colligere iam & rictum claudere parat, inclinata paulum superiore mandibula præmonet, totam vero non ante demittit, quam euolaret trochilo quoq; collubitum videatur, Plutarchus in libro Vtra animalium, &c. & Ælianus de animal. 8. 25. Crocodilus cum in aqua vitam degat, os fert introrsum hirudinibus refertum. Postquam igitur ex aqua in terram egressus est, ac deinde hiauit: semper enim ferè hoc ad zephyrum (Solis radios inuenens aduersos maxime, Ælianus) facere solet: tunc in eius os trochilus penetrans deuorat sanguifugus. qua vitilitate delectatus crocodilus, nihil omnino trochilum lædit, Herodotus, Ælianus, Philus. Sed cum multa sint trochilorum genera & nomina, haudquaquam cum ijs omnibus amicitiam colit crocodilus, sed cum solo nuncupato cladoryncho, (cladarorynchum legit Hermodaus in Plinium 8. 25.) qui nulla offensione hirudines ei legere potest, Ælianus. Vterius nauigantes, quam plurimos crocodilos ad Insularum ripas in medio Nili ad solem aperto rictu apricantes conspeximus, quos auiculæ turdi ferè magnitudinis inuolantes, post breue temporis spatium euolabant. Mihi vero eius rei occasionem inquirenti responsum fuit, faucibus ac dentibus Crocodili ex continua animalium ac piscium voratione perpetuo remanere defixæ carnis reliquias, quæ putrefacta vermiculos creat, à quibus magno cruciatu afficitur. Auiculæ autem vt inter volandum vermes conspiciunt, ijs ventrem expleturæ rictum inuolant. At crocodilus vt vermes exelos percipit, contracto rictu volucres absorbere nititur, sed acuta quam supra caput gerunt spina punctus rictum diducit, simul ac dimittit. Leo Afticanus.

¶ Crocodili qui in paludibus manu Obstarum factis nutriuntur, eis domestici & vernaculi sunt, & seappellantes intelligunt. Capita idcirco hostiarum eis edenda obijciunt, quod ea ipsi non comedunt, Ælianus. Alibi tamen, In Ombitis (inquit) vel Coptitis, vel Arfinoitis tutum non est aut pedes lauare, aut aquam haurire: sed neq; in ripis inambulare, nisi summa cautione, liberum est. Et rursus, Belluas etiam in eos ipsos à quibus beneficium acceperint, vehementer gratas esse, testimonio sunt vel Ægypti admodum fera animalia, felis, ichneumones, crocodili. Crocodili locis quibusdam Ægypti sacerdoti mansuetos se exhibent, propter cibi curam quæ ibi insumitur, Aristoteles. Sacerdotum clamantur non solum vocem agnoscunt, contrèctariq; sustinent, sed aperto rictu purgandos manibus dentes & lineteolo detergendos præbent, Plutarchus in libro Vtra animalium, &c. Sauientes semper hæ feræ, quasi pacto fœdere quodam castrensi per septem ceremoniosos dies mitescunt ab omni sæuitia desciscentes, quibus sacerdotes Memphi natales celebrant Apis, Marcellinus & Plin. Vide plura in h. quam familiariter crocodili à sacerdotibus in Ægypto tractentur. Plutarchus (in libro Vtra animalium, &c.) commemorat quandam nomine Philiuum, qui Ægyptum obiuera, sibi narraffe, se in oppido Anteo (Antæi nuncupato, auiculam inspexisse, simul cum crocodilo in lectulo dormire, eidemq; hunc porrectum adiacere, Gillius. Ægyptij rapacem aut insanum significantes, crocodilum pingunt. is enim si quando à petita rapina prohibeatur, in se ipsum iratus furit, Orus. Ad hanc rationem de Nilo aqua haurientibus crocodili abstrusas insidias intruunt: nam per virgulta, quibus sunt ricti, & intuentur, & subter ea ipsa natantes, & sic operi, se res, crocodilum magnis saltibus incitant, confestimq; ex virgultorum latebris erumpentes, aquatores dum dilum pingunt, aquam hauriunt violento rapu interceptos deuorant: quod quidem ipsum crocodilorum malitiam gunt. & fraudem facile ostendit, Ælianus. Et rursus, Ad comprehendendos homines, aliæque bestias, crocodili crocodilo hæc est malitia & veteratoria, vt quæ nouerit eos in flumen descendere, vel ad aquationem, vel ad conscensionem in naues, viam ore, quod quidem ipsum multa compleuerit aqua, de nocte madefaciat, præcipitem efflicere studens, quo faciliorem sibi captu prædam reddat. ij sanè tia.

*Crocodili
lachry-
ma. Pro-
uerbium.*

quoniam lubricum gradum sustinere non queant, præcipites aguntur, & crocodili impetu eorripuntur, & deorantur. Crocodili lachrymæ, *Κροκοδείδων δάκρυα*, proverbium est de ijs qui sese simulat grauius angere incommodo cuiuspiam, cui perniciem attulerint ipsi, cuius magnum aliquod malum moliantur. Sunt qui scribant, crocodilum conspecto procul homine, lachrymas emittere, & atq; eundem mox deorare. Alij narrat hanc esse crocodili naturam, vt cum fame stimulat, & insidias machinatur, os hausta implerat aqua, quam effundit in semita, qua nouit ut alia quæpiam animantia, aut homines aquatum venturos, quo lapsos ob lubricum descensum, neq; valentes aufugere, corripiat, correptosq; deuoret. deinde reliquo deuorato corpore, caput lachrymis effusis macerat, itaq; deuorat hoc quoq; Erasmus. Crocodilus hominem quoque cum potest interficit, sed eundem postea, vt dicunt quidam, deplangit, Albertus. Crocodilum solum ex brutis lachrymari 10 quidam tradunt, Petrus Martyr. Ipsi, quorum vanitas ridetur, Ægyptij, nullam belluam, nisi ob aliquam vtilitatem, consecrauerunt: velut crocodilum, quod terrore arceat latrones, &c. Cicero.

*Crocodili
timidi-
tas.*

¶ Crocodilus omnem strepitum perhorrescit, humanam vocem contentiore extimescit: eos à quibus paulò confestius inuaditur, reformidat, Ælianus. Audax monstrum fugacibus, vbi audentem senserit timidissimum, Marcellinus. Tradiderunt aliqui fugere crocodilum si recto oculo inspicatur: sequi verò si meticulosum obuium senserit, ac interimere, Pet. Martyr. Fugax animal audaci, audacissimum timido. Nec illos Tentyritæ (dicti ab insula Tentyri quam habitant, Hermolaus)

*De Ten-
tyritis
crocodilo-
rum vi-
dioribus.*

generis aut sanguinis propinquitate superant, sed contemptu & temeritate. Vltro enim insequuntur, fugientesq; iniecto trahunt laqueo: pleriq; pereunt quibus minus præsens animus ad persequendum fuit, Seneca lib. 4. Natur. quaest. In insula Nili Tentyri nascentes tanto sunt crocodilis terro- 20 ri, vt vocem quoque eorum fugiant, Plinius. Et alibi, Quin & gens hominum est huic beluæ aduersa in ipso Nilo Tentyritæ, ab insula in qua habitat appellata. Mensura eorum parua, sed præsentia animi in hoc tantum vsu mira. Terribilis hæc contra fugaces bellua est, fugax contra insequentes: sed aduersum ire soli hi audent. Quin etiam flumini innotant, dorsoq; equitantium modo impositi, hiantibus respino capite ad morsum addita in os claua, dextra ac læua tenentes extrema eius vtrinque, vt frenis in terram agunt captiuos: ac voce etiam solaterritos, cogunt euomere recentia corpora ad sepulturam. Itaq; ei vni in insula crocodili non adnotant: olfactuq; eius generis hominum, vt Pssyllorum serpentes fugantur, Hæc ille & Solinus. Tentyritæ omnibus modis crocodilum exo- 30 sum habent, inuestigant atq; occidunt. Sunt qui dicant quod quemadmodum Pssylli apud Cyrenaicam regionem naturalem quandam vim habent contra icerpentes, sic & Tentyritæ contra crocodi- los, vt nihil ab eis patiantur, sed intrepidè nent, & aquam tranant, alio nemine audente. Cumq; crocodili Romam allati essent vt viderentur, Tentyritæ eos sequebantur. facta est illis piscina quædam, & foramen in vno laterum, vt ex aqua in apricum egredi possent. Tentyritæ aderant, qui eos interdum rêcte educebant ad Solem, vt à spectatoribus viderentur, interdum in aquam intrantes 40 rursum eos in piscinam terrahebant, Strabo. Tentyritæ (Tentyritæ) sic nuncupauit Ægyptij, qua ex parte comprehensibilis atque expugnabilis sit, præclare intelligunt. Etenim eius oculos, quod sint hebetes, planè sciunt peropportunos esse ad vulnus accipiendum: atq; etiam eiusdem ventrem, quia molli & tenui sit cute, idcirco commode feriri posse. Contra vero tergum & caudam ab omni ictu inuicta ideo existere, quod testa sunt, & quasi armata squammarum robore, testis, crustissimè haud dissimilium. Igitur quos modo dixi populi, eos comprehendere soliti, tam valde ijs ipsis ini- 50 mico infensosq; animo sunt, vt illic fluiuis à crocodilis tantopere conqueſcat & liber sit, vt fidenter ibidem natatio exerceri possit, Ælianus. Calepinus Tentyritas ineptè genus animalis venenosi interpretatur.

*Cur infe-
stiores sint
crocodili
in vno
Nili loco
quam in
altero.*

¶ De crocodilis quæ inter nauigandum ab accolis nautis noua perdidici, (inquit Petrus Mar- 70 tyri. lib. 3. legationis Babylonica) mens est differere. Ab vrbe Cairo ad mare vsq; non semper noxios esse crocodilos referunt: ab vrbe autem aduerso Nilo quantò altius versus montana nauigatur, tanto violentiores ferociioresq; aqua & terris esse aiunt. Plerasq; eius rei causas mihi interroganti adduxerunt in medium. Primum, quod ea Nili pars quæ inter vrbes & mare iacet, piscibus tum in Ni- 80 lo enutritis, tum ex mari prodeuntibus, quibus crocodili vescuntur, semper abundet: propterea piscibus contentos, in terram illos non longe à ripa descendere hominibus aut quadrupedibus damna 50 illaturos, prædicant. Cum autem & inferiores crocodili, & piscatorum ingens multitudo, piscium turbas ad supra nam transire, quoniam illos retibus intercipient, paucas patiantur: crocodili qui superiores Nili partes incolunt, atrociori fame vrgentur: ita famelica rabie arreptos, in terram descendere illos inquit, adoririq; ac perimere quicquid obuium sit. Quædam præterea præmij spes magnos crocodilos capientibus proposita facit, vt multò pauciores audeant à Nili ripis longius prodire. Cuius enim ad vrbes Cairum crocodilum grandiosem afferenti, aut ei nummi de fisco præbentur decem. quamobrem crocodilis grandibus circa vrbes, vt alibi leonibus, vris, carterisq; brutis animalibus violentis ac rapacibus, dulci habendæ pecuniæ spe multæ insidiæ parantur. Tunc autem crocodili nocentiores sunt, damnaq; ad vicina rura exeuntes maiora inferunt, quando redijt ad al- 90 uecum Nilus: cum nanque sint eo tempore Nili ostia magis arenosa, ob humiliores aquæ in ipsis

fauibus profunditatem, minor marinorum piscium copia per fluenta Nili ascendit. Inde fame compulso, cum Niliaci pisces illis ad saturitatem non superant, victum ipsos terra quaeritare aiunt. Hic cuenisse praedicant accolae, quod Nilo ad alueum deducto, saepe lateant in insidijs obuoluti caeno crocodili in ripa ora, in eorum locorum vicinia ad qua Niliaci rurales aut oppidani feminas aquae hauriendae gratia mittunt, immissoque per ancillam cantharo in aquae decursum, crocodilum, inquit, transilire, & feminam dentibus, quos habet rapacissimos, manu, qua cantharum immisit, rapere, ac in fluuium in caput tractam dilacerare. Camelum, equum, iuuenecam, & quodcumque genus quadrupedis ei occurrit, cum in terram famelicus exit crocodilus grandior, ictu caudae adeo acriter ferit, vt illud cruribus fractis prosternat ac demum interimat. Tanta est enim illius caudae vis, vt ferrigisse

Cauda vis.

10 quatuor vno ictu grandioris animalis crura repertus sit aliquando. Emergit aliud imminens periculum decrementi tempore Nilum pernaugantibus. Cum enim contra Nili torrentem ascenditur, deficiente vento, saepius contis quam remis agitur: nauemque ascendente crocodile latenter sequuntur: & nauam cum crocodilus videat conto ad expungendam nauem totum fixo pectore inharere, ictu caudae conto acriter discusso praecipitem cadere in fluuium facit: ac vix delapsum rapit & vorat. Sponda etiam manibus apprehensa ingressum plerumque tentasse, aut nauim deuoluere fuisse conatos, afferunt. Tanta est eorum rabies fame urgente, Haec omnia Pet. Martyr.

¶ Et paulo post, Crocodilos praeterea zelotypos & amantissimos vxorum, aiunt Aegyptij: quod hoc experimento comprobantur. Iisdem ferè temporibus, quibus ego regiones illas peragrabam, nauatae quidam ad nauigandum cum cernerent crocodilos coeuntes in insula Niliaca, quam fluuij decrementum siccam reliquerat, ad eos cum ingenti strepitu ac munitatibus similes descendunt. Inde masculus primo impetu perterritus, relicta vxore resupina, sese praecipitem in fluuium dedit. Resupinat enim illam masculus, & in ventrem deuoluit: cum ipsa ob crurum breuitatem per se minime queat. Atque ita relictam eius vxore nauatae interimunt auferuntque. Cum verò masculus rediisset, vxore non reperta, conspectoque in arena sanguine, peremptam & ablatam coniectatus, ad nauim aduerso Nilo ita concitus, veluti rabidus, despumans natando percurrit: ratem vnguibus tenacissime comprehendit, omni conatu nititur sui oblitus nauatas perempturus intra nauim prosilire. Verum enim fustibus ac telis nauatae illum in caput alij, alij in digitos quibus sese suspendebat, ita conculserunt, vt attritis manibus, capite confasso, linquere provinciam quam sumperat coactus fuerit, timere tamen nauatae non mediocriter, Hucusque Pet. Martyr.

¶ Sui & crocodilo natura eam conciliauit amicitiam, vt impune sues circa Nili ripas obuenserentur, neque à crocodilis offensam ullam patiantur, Calcagninus. ¶ Ichneumon oua crocodili inquirens conterit, nulla utilitate sua: nec enim comedit illa, sed natura duce, Diodorus Siculus. Ichneumones crocodilis apricantibus insidiantes in oris hiatus intrant, & exelvis visceribus è ventre mortuorum egrediuntur, Strabo. Sed amica crocodilo trochilus auicula, excitat eum & admonet cum propinquum viderit ichneumonem, vt superius retuli. Plura leges in Ichneumone D. inter quadrupes viuiparas. ¶ Cercopithecus crocodilos oderunt, vt in iporum historia dictum est. ¶ Buffalus fies.

Amicitia inter suem & crocodilum.

Crocodilorum hostes.

Ichneumones.

Cercopithecus.

Buffalus.

Accipitres.

Delphini.

40 crocodilorum hostes sunt, Aelianus. ¶ Author est Aristobolus nullum piscem ex mari in Nilum ascendere, praeter mugilem, alosam, (thrissam) & delphinos crocodilorum gratia, quibus praestantiores sunt, Strabo lib. 17. In crocodilo maior erat pestis, quam vt vno esset eius hoste natura contenta. Itaque & delphini immeantes Nilo, quorum dorso tanquam ad hunc vsu cultellata inest pinna, (spina) abigentes eos praeda, ac velut in suo tantum amne regnantes, aliquin impares viribus ipsi, astu interimunt. Callent enim in hoc cuncta animalia, sciuntque non modo sua commoda, verum & hostium aduersa: norunt sua tela, norunt occasiones, partesque dissidentium imbelles. In ventre mollis est tenuisque, cutis crocodilo: ideo se vt territi immergunt delphini, subeuntesque alium illam (aliàs illa) secant spina, Plinius. Est & delphinum genus in Nilo, quorum dorfa serratas habent cristas. hi delphines crocodilos studio eliciunt ad natandum, demersisque astu fraudulento tenera ventrium subternantes secant & interimunt, Solinus. Ex crocodilis praeter eos qui fortuita pereunt morte, alij disumpuntur suffossis aluis mollibus certis ferarum dorso albis crustis (cristis, ex Solino) quas delphinis similes Nilus nutrit, Marcellinus. Babillus virorum optimus perfectusque in omni literarum genere, rarissimus author est, cum ipse praefectus obtineret Aegyptum, Heraclitio ostio Nili, quod est maximum, spectaculo sibi fuisse delphinorum à mari occurrentium, & crocodilorum à flumine aduersum agmen agentium, velut pro partibus praelium. Crocodilos ab animalibus placidius morsusque innoxios videt. His superior pars corporis dura & impenetrabilis est, etiam maiorum animalium dentibus, at inferior mollis ac tenera. hanc delphini spinis quas dorso eminentes gerunt, submersi vulnerabant, & in aduersum emersi (emissi) diuidebant. Recis hoc modo pluribus, caeteri velut acie versa refugerunt, Seneca lib. 4. natural. quaestionum. ¶ Crocodili à porcis piscibus abstinent, qui cum rotundi sint, & spinas ad caput habeant, periculum bellus afferunt, Strabo lib. 17.

Porcis piscibus abstinent.

Scorpius. ¶ *Ægyptij inimicum cum pari congre dientem inimico indicare volentes, scorpium & crocodilum pingunt. vterq; enim alteri mutuuum affert exitium. Sin verò victorem alterum, quiq; inimicum sustulerit, innuant, aut crocodilum pingunt, aut scorpium. si celeriter quidem sustulerit, crocodilum: si lentè, scorpium, ob eius difficilem tardumq; morum, Orus. Ab exclusis crocodili ouis mox scorpius prore pit aculeatus, à quo letali ictu afflictus interit, Philes. ¶ *Ægyptij pro homine rapace & otioso crocodilum pingunt cum ibidis penna in capite. hunc enim si ibidis penna tangas, immobilè reddes, Orus & Ælianus. ¶ Coluber est in aqua viuens, huius adipem & fel habentes qui crocodilos venantur, mirè adiuuari produntur, nihil contra bellua audente, (vide etiam in E. mox:) efficacius etiam num si herba potamogeton misceatur, Plinius. Et alibi, Potamogeton aduerfat ur crocodilis: itaque secum habent eam qui venantur illos. Nascitur in Ægypto faba spinosa decem cubitos longa, quam 10 crocodili fugiunt, timentes ne spinis oculos lædant, Crescentien sis.**

E.

Ibidis penna. Coluber in aqua viuens. Potamogeton herba. Faba spinosa. De ratione interficiendi vel capiendi crocodilos.

Crocodilum Ammianus Marcellinus exitiale quadrupes malum nominat. ¶ Si persequantur quempiam, vertere se non possunt, sed solum rectà procedere queunt, vnde pluribus occasio fugæ haud dubia. aliqui etiam gnari huius naturæ plus rationi quàm terrori immanis bestię tribuentes, pluribus ictibus conuersi, cum illa minimè flectere se possit, in latus eam conficiunt, tamen si pelle durissima & impenetrabili, vnde cæsim fuste melius agitur, quàm vel punctim, aut lancea aut gladio, Cardanus. Rarò capitur, cum & incolæ quidam eum venerentur, & externis inuicilis sit labor ob carnes esui malas, Diodorus Siculus. Capiebatur prisca temporibus hamis, recenti carne apposita: nunc quandoq; reti valido, prout & quidam pisces, quandoq; instrumento ferro ex cimba ad caput iniecto, Idem. Suidas in Κορυδανη scribens vim odores transmittendi, non in acre solum, sed etiam in aqua esse, subdit: *χοι οί κροκόδειλοι τῆς κρείων πτελ. τῶ τῶ ἕδατος ἑπιφανεῖα κριμα δὴ ναυα, ἐρροπῆλαι αὐτοῖς.* Crocodilum capiendi cum complura & multiplicia genera, (*αἰραῖ πολλαί:*) vnum tantum hoc quod mihi maxime dignum relatu videtur, putò scribendum. Vbi tergum suillum hamo circumdatum, ad alliciendum crocodilum, pertulit in medium fluminis venator, ipse ad ora fluminis percellum, quem viuum tenet, verberat: cuius vocem crocodilus audiens, secundum illam tendit, nactusq; tergum deuorat. Et postquam attractus est, ante omnia eius oculos venator ceno opplet. Hoc actò cætera facile sanè obtinet, alioqui cum labore adepturus, Herodotus. Tenyritæ Ægypti populi quomodo crocodilos capent, diximus iam supra in D. Enydris serpens est masculus & albus. huius adipem perunguntur qui crocodilum captant, Plinius. Et alibi, Coluber est in aqua viuens: huius adipe & fel habentes, qui crocodilos venantur, mirè adiuuari produntur, nihil contra bellua audente: efficacius etiam num si herba potamogeton misceatur.

De crocodilis Ganges fluminis.

¶ Possunt deichneum non vtilitate, de crocodilorum, de felium dicere, sed nolo esse longior, Cicero de Nat. lib. 1. & 5. Tulcul. Primus hippopotamus & quinq; crocodilos Romæ ad dilitatis suæ ludis M. Scaurus temporario euripo ostendit, Plinius & Solinus. Edita munera in quibus crocodilos atque hippopotamos, &c. exhibuit, Capitolinus in Antonino Pio. Helioabalus hippopotamos & crocodilum habuit, Lampridius. ¶ Duo crocodilorum genera Ganges fluius generat. Horum alteri nihil nocent, alteri inexorabili atq; inimisericordi in quidlibet voragine carniuori sunt. In eorum summo rostro, quiddam tanquam cornu eminet. Iis ipsis ministris ad vlciscendos maleficos, turpissimis iudicij conuictos, Indi vtuntur. nam eosdem rerum capitalium damnatos eis obijciunt: neque ad percutiendos eos securi, laqueo ve ad frangendam ipsorum ceruicem catnificæ egent, Ælianus. Scripsit aliquando Aurelius Festiuus, ille qui Aureliani libertus fuit, Firmum Ægypti tyrannum crocodilorum adipe perunctum, inter crocodilos impune innataste, id quo Spartianus adnotauit: vt verisimile sit, immanem sæuitia bestiam sui generis odore seductam naturæ parcere, non homini, Vadianus in Melam. Sunt qui omnem venenatam feram adipe eius perunctis abstinere putent, vt legimus apud Aetium lib. 13. cap. 8. Plinius hoc etiam terrestris crocodili adipi tribuit, vt eo peruncti ab aquaticis tuti sint. Vide in Scinco G.

¶ Crocodilum hoc modo capiunt: Piscatores crassum & prolixum funem altera parte validæ arbori vel columnæ ad Nili ripam ea de causa struunt, firmiter alligant: altera hamum ferreum cubitalis longitudinis, ac digitalis crassitudinis, cui vel arietem vel capram nectunt, cuius balatu crocodilus inecat, in ripam profiliens, hamum cum ariete absorbet, quo internè transfixus miris se modis agit, solumq; diuerberat, piscatoribus interim funem tum remittentibus, tum contrahentibus, donec tandem victus ceu exanimis concidat: tum certis hastis gula, lacertis, coxisq; qua pellem habent tenerimam perforatis, confodiunt. Leo Africanus.

¶ Est crocodilorum alia à quadrupedibus (inquit Petrus Martyr) in progressu natura. Cum enim è Nilo in terram longius proficiuntur, alia nesciunt regredi vi, quàm per ea vestigia quæ in arena venientes reliquerunt. propterea cum descen disse (exiisse è flumine) crocodilum incolæ sentiunt, celeriter cursu cum ligonibus & ramorum fascibus accurrunt: in eaq; semita fossam profundam effodiunt, ac ramis illam super impositis arena contegunt, ne rediens crocodilus in fidiis sentiat. dehinc per vestigia crocodilum quatitant, sic repertum strepitu & lituorum æneorumq; tinnitu in fugam ver-

sum

De Crocodilo. E.F.G. Lib. II. 19

sum insequuntur. ita in foueam delabentem aut perimunt, aut laqueis irretitum ad urbem (Cairum) portant. Diximus enim decem aureorum præmium esse grandes crocodilos viuos afferenti propositum. Paucis antequam ego adijissem diebus, vnum allatum fuisse viuum mihi reulit magnus interpres, quem vix duo possent cameli simul, vt boues araturi, coniuncti tergo sufferre. Alius eodem tempore magnæ molis crocodilus in regione quæ Nilo adiacet, nomine Saetum, tres infantes in quodam rure Niliaco è cunis raptos deglutiuit. Captus tamen, modo quo diximus capi solere, fuit interemptus: euulosq; infantes vix adhuc exanimos fuisse sepultos, referebatur. Isdem diebus ex vtero alterius irretiti ac trucidari arietem ferè integrum voratum, ac vnà dilaceratæ mulieris manum, armilla adhuc extante aëna, se extraxisse quidam accollæ perhibebant. Habitos enim, quandoq; curæ non est ad urbem eos afferre, excoriant, cum vile ad multa medicamenta crocodilorum abdomen esse didicerint: Nec defunt etiam qui corium illorum quærerent, quod est adeo durum, vt neq; fagita transigi possit.

Abdomen crocodili ad medicamenta vtile.

F.

Crocodilus rarè capitur, cum & incolæ quidam eum venerentur, & externis inuilit sit labor ob carnes esui malas, Diodorus. Qui circa Elephantinam in Ægypto incolunt, quod sacros esse non censeant, etiam comedunt, Herodotus. In vrbe Apollonis sanctum est vt quisq; de crocodilo comedat aبلغata omni exceptione, Calcagninus. Apollonopolitæ crocodilos comprehensos ex alto suspendunt, & flebiliter gementes multis primum verberibus affligunt, deinde ijs concisis vescuuntur, *Ælianus. Hazab Leuit. II. inter impura cibo animalia legitur, Septuaginta crocodilum terrestrem vertunt. Plurimi in Ægypto crocodili carne vescuntur, boniq; saporis alierunt. Leo Africanus.*

De esu crocodilorum.

G.

Crocodili sanguinem aliqui moribus serpentium auxiliari docent, Dioscorid. 6.39. Idem communem curationem aduersus omnes ictus virulentos docens, Erasistratus (inquit) non immeritò reprehendit eos qui inognitas ad hunc vsum facultates conscripserunt, vt elephanti fel crocodilive sanguinem, &c. Vtriusq; crocodili (aquatici & terrestris) sanguis claritatem visus inunctis donat, & cicatrices oculorum emendat, Plinius. Crocodili sanguis hebetu dinem curat perfectè, Kiranides. ¶ Si quis fixerit (lego, frixerit, vt in xylobate, id est stellione apud eundem) crocodilum, & vnixerit inde, nulla vulnera vel ictus quæ receperit sentiet, Kiranides. Crocodilus alius aquaticus, alius terrestris est: corij vtriusq; cinis ex aceto illitus his partibus quas secari opus sit, aut nidor cremati, sensum omnem scalpelli aufert, Plinius. Vide in Scinco. Pellem crocodili tritam si quis insperferit membro vrendo vel incidendo, absq; dolore fiet, Kiranides. Cor (lege, *corium*) lacertæ (sic aliqui vocem *zab* vertunt, sed Rasij interpretes & alij, crocodili) crematum, aut (&) mixtum cum amurca olei, inunctum membro mutilando, mortificat id adeo vt ferrum non sentiat, Arnold. ¶ Ægyptij ægros suos aduersus febrium horrores crocodili adipe perungunt, Plinius. Crocodili adeps eandem facultatem habet, quam canis marini, vt in Succidaneis cum Ægineta publicatis legitur, & apud Rasium quoq;. A crocodilis morfos iporum adipe vulneribus imposito, summo opere iuuari scimus, Galenus ad Pisonem. Demorfos à crocodilo locos acri mutua aut piscium garo perfusus ac fotos, adipe crocodili eliquato illinito, Aetius ex Apollonio. Ex adipe iunsa (tenisa) emplastrum fit super morsum eius, & dolor statim sedatur, Auicenna 2. 706. & Rasus. Si coquatur cum aqua & aceto, & os colluatur, tollit dolorem dentium. Decoctio eius opitulatur contra morsum vermium, muscarum, aranearum, & huiusmodi, Idem. Adipe crocodili (siue terrestris siue aquatici, vide in Scinco) perunctos à morsu crocodili tutos esse perhibent. Adeps crocodili magno apud Alcairam venditur, quem aiunt ventris vulneribus & carcinomate infectis conducere, Leo Africanus. Crocodili adipem ad Gangrænas optimum tradunt, Iul. Scaliger. ¶ Crocodili è dextra maxilla dentes adalligati dextro lacerto, coitus (si credimus) stimulant. Canini eius dentes febres statas arcent thure repleti. Sunt enim caui, ita ne diebus quinque ab ægro cernatur qui adalligauerit. Idem poltere & ventre exemptos lapillos, aduersus febrium horrores venientes tradunt, Plinius. Et alibi, Concitatur Venerem dens crocodili maxillaribus annexus brachio. Crocodili dentes abstracti, eo viuo dimisso, in gestante sentionem vel erectionem (membra pudendi) excitant: (ex dextra parte in viro) sinister mulieribus. Si verò vterque adaptentur, erunt inter se contrarij, Kiranides. ¶ Fimum crocodili ad alopeciam commendatur à Sorano & Archigene apud Galenum, intelligo autem terrestris: cuius etiam ad imperiginis & alia multa vsus est. Vide in Scinco.

Remedia ex crocodilis. Ex sanguine.

Ex corio.

Ex adipe.

Ex dentibus.

Ex Fimo.

¶ Morsu est aspero terroq;, vt quod dentibus laceret nunquam sanetur, Diodorus Sic. Morsus eius horribili tenacitate conueniunt, stipante se dentium serie peccinatim, Solinus. vide in B. crocodili. Cum sint multa genera crocodilorum, cætera mandibulam inferiorem mouent præter tencheam: & ideo hæc fortissimi morsus est, Albert. ¶ Quos crocodilus mor mordit (inquit Aetius 13. 6.) primum quam vtilissimè custodire oportet, in domo conclusos fenestras non habente. Etenim ob contrariam quandam affectionem ferè in totum syluestres maxime felas ad demorfos accedere consueuerunt. Remedia autem his eadem quæ ad morfos à cane (à cane rabido), Arnoldus de Villanoua.

De morsu crocodili. De mendendis moribus crocodili.

Morsus à crocodilo curetur similiter illi, qui morsus est à cane non rabido, Auicenna) ac ad reliquos relata sunt conueniunt. Propriè autem humanum stercus & misy simul trita & imposta ad eos faciunt. aut piscium garum, aut carniū salfarum iusculum morsui infunde. [Salfamenta (sid est pisces salfos, Aggregator) scorpionum plagis imponere conuenit: contra crocodilorum quidem morsus non aliud præsentius habetur, Plinius.] Aut falem & myrrham æquali pondere in acerrimo aceto quàm tenuissimum contere, & cerato excepta impone. [Sal crocodilorum morsibus imponitur, tritus in linteolo & intinctus aceto, ita vt vinculis loca constringantur, Dioscorid.] Aliud: Stercoris hyænz drach. quatuor, æruginis drachmas nouem, adipis anserini drachmas sex, galbani drachmam vnam, ceræ drachmas octo, olei drachmas duodecim. Æruginem & stercus aceto terito, & liquefacta affundito. Quod si hyænz stercus non adsit, porcino vitior. Apollonius autem inquit, demorsos locos acrimuria aut piscium garo perfusus ac fotos, adipe crocodili eliquato illinito, & linamētis inditis obligato. Aut carniū salfarum pinguiotes partes tufas indito, aut melanthium cum aceti fæce tritum imponito. Hæc enim & vlcus serpens compescunt, & morsus est vestigijs ab inflammatione vindicât. Post hæc autem lentulam coctam cum melle tritam cataplasmasi modo adhibeto. Erui verò farina cum melle subacta, aut iride cum melle morsum expleto. De cætero verò vlcera renutrito, & per communia auxilia ad cicatricem perducito, Hæc Aetius. Aduersus crocodili morsus nitrum cum melle læuigatum tantisper tum huius repurgetur, imponito: mox melle, butyro, medulla cerui, adipe anserino impleto. (Eodem emplastro, nisi quod terebinthina additur, Aetius initio libri 13, contra hominis morsum vitur.) Porrò Galenus testatur à crocodilo demorsos adipe ipsorum vulneribus imposta, exactè periculo liberatos cognouisse, Ægineta. De remedio ex adipe, vide etiam supra in E. circa finem. Eruum datur contra serpentium icus ex aceto, ad crocodilorum hominumq; morsum, Plinius. Auicenna 4. 6. 4. 11. eadem quæ Ægineta scribit. Laudantur præterea ad crocodili morsum à Plinio, vt Aggregator citat, garum piscium lib. 31. & sal cum aceto, ibidem. & fex acetilibro 23.

H.

Etymologia crocodili.

à. Crocodilus à croceo colore dictus est, lisdorus. Crocodilus nominatur quod crocum timeat. nam cum ad alucaria repens terrestris crocodilus (scincus) mel vorat, apiatij foris crocum apponunt, quo ille conspecto fugit. Marinus (stuiatilis potius vel Niliacus, Eustathius habet ἐνδύεις, non ἡ ἀδούριος vt Varinus) verò sic dictus videri potest, quod crocas, id est littora (vel arenas littorum) timeat. in terra enim pauidus est, Varinus, & Cælius Rhodig. 15. 21. (qui etiam crocas [& crocalas, Eustath.] Græcis dici scribit calculos frequenti motu in maris littore rotundatos, quos Latini vmbilicos appellant:) & Eustathius in Homeriliiados λ.

¶ Epitheta. Niliacus, improbus, Nilicola, apud Textorem.

Crocodilina, que stio sophistarum ludra.

¶ Est & crocodila siue crocodilina & crocodilitis vocata, quæ stio sophistarum ludra, vt prius & ceratina, Hermolaus. Sapientem formantes non modo cognitione cælestium vel mortalium putant insititendum, sed per quædam parua sanè, si ipsa demum æstimes, ducunt, ficut exquisitas interim ambiguitates: non quia ceratinæ aut crocodilinae possint facere sapientem, sed quia illum ne in minimis quidem oportet falli, Quintilianus 1. 16. De crocodiline inuenimus (inquit Politianus in Miscellaneis cap. 55.) apud Aphthonij Græcum enarratorem Doxapatrem, quamuis apud eum crocodilites potius quàm crocodiline vocatur, quod & verius puto. Verba ipsius ita Latine interpretamur. Serra, inquit, & crocodilites, sicuti est in Ægyptiaca fabula. Mulier quæpiam cum filio secundum fluminis ripas ambulabat: ei crocodilus filium abstulit, reddiditum dicens, si verum mulier responderet. Negauit illa fore vt redderetur, atq; ob id æquum aiebat reddi, Haecenus ille. Mox quæ idem, Crocodilitem (inquit) hanc propositionem vocant, crocodili huius gratia, quam etiam πρῶτα, id est, ferram vocari à Græcis indicat. Adiuuat Lucianus in dialogo cuius titulus Vitatum venditiones, ita fermè Chryssippum loquentem inducens, eiq; respondentem quempiam, qui se profiteatur emptorem: Considera igitur ita. Est ne tibi filius? Quorsum istud? Si fortè illum iuxta fluuium errabundum crocodilus inueniat rapiatq; dein redditum polliceatur cum verum dixeris, verum reddendum ei videatur nec ne. Quid enim sentire dices? Rem sanè perplexam interrogas. Ex his aut arbitror (inquit Politianus) liquet etiam crocodilitem, sicuti supra ceratinen, sophismatos esse parum explisibilis speciem, quo dialectici veteres, potissimumq; Stoici vtentur. ¶ Hesychius crocodilum etiam πύλλω interpretatur. intelligo autem tomenum quo puluini & fellæ quædam replentur. nam & κροκόδιες, γνάφαλα exponuntur: & κνήφαλον (προγνάφαλον, vt conijcio) πύλλω. Κροκόδιλω φιλίλλω εἶπε τὸ χέσταιγμα ἦτοι μύριγμα, (πύλλω,) Pollux 7. 9. ¶ Cum crocodillis cruculus, Plautus: Pompeius interpretatur valde exilibus.

Crocodilus pictus signi ficari.

¶ Icon. Nealces cum prælium nauale Ægyptiorum & Persarum pinxisset, quod in Nilo, cuius aqua est mari similis, factum volòbat intelligi, argumento declarauit, quod arte non poterat. A se quid signum enim in littore (littus dixit pro ripa) bibentem pinxit, & crocodilum insidiantem ei, Plinius. Crocodilus in hieroglyphicis literis malum significat, Diodorus Sic. lib. 4. Biblioth. Ægyptiorum alij in nauigio, alij super crocodilo Solem ostendunt, sic innuentes Solem iter suum per aerem dulcem

dulcem & humidum peragendo, tempus generare, quod quidem per crocodilū significatur propter aliam quandam sacram (ἱερὰ μὲν) historiam, Clemens lib. 5. *πραγματ.*

¶ Crocodilion chamæleontis herbæ nigræ figuram habet, radice longa, æqualiter crassa, odoris asperi. Nascitur in fabuletis, &c. Plinius. Meminit & Dioscorides, & Galenus in libro de simplicibus. Idem lib. 2. de composit. medic. secundum locos cap. 2. mentionem facit radicis crocodilionis maximæ, quæ locis aquosis nascitur. Dioscorides crocodilionem suum ἐν θρηναῖς δένει, id est syluosis nasci prodidit. Quin & dipfacus apud Dioscoridem crocodilionem cognominatur: & lilium ab Osthane auram crocodili vocitari inter nomenclaturas eidem attributas legitimus.

¶ Quos Ægyptij *champsas* vocant, Iones appellauere crocodilos, illi generi crocodilorum quod apud eos in sæpibus gignitur, quantum ad corporis speciem, comparantes, Herodotus. Est & *κροκόδειλος*, (cum acuto in antepenultima, vel secundum alios in vltima, & *ypsilon* in antepenultima) paruum animalculum apud Hipponactem, Eustathius. Similis crocodilo, sed minor etiam ichneumodam Cubæ appellatur ab Hispanis inuentos ait serpentes octo pedum in verubus ligneis apollo *Indicis crocodilis* igni vnâ cum piscium libris circiter centum: quos incolæ piscatores ceperant vt regi suo conuiuium pro altero rege paranti afferret, & conspectis Hispanis accedentibus fugientes reliquerant. Tum Hispani (inquit) discumbunt, piscibus læti fruuntur, serpentes relinquunt, quos nihil penitus ab Ægyptiis crocodilis differre affirmant, præterquam magnitudine, cum maximi eorum octo pedes non excederent. Propinquum nemus postmodum iam saturi ingredientibus ex ijs serpentibus, arboribus funiculis alligatos complures comperere, quorum ora alij funibus allecta, dentes alij euulsos habebant. Demum per interpretem cognouerunt nihil esse inter edulia quod incolæ tanti faciant, quanti serpentes illos, popularibus eos comedere minus licet, quàm apud nos phasianos aut pauones, Hæc Petrus Martyr. Non probo autem quòd serpentes appellat, quos à crocodilis sola magnitudine differre scribit: lacertos enim potius, quòd quadrupedes sint, nominari oportebat. Idem Decadis secundæ libro secundo, Beraguæ prouinciæ Noui orbis flumen quoddam esse ait, quod Hispani Lacertorum flumen vocant, quia lacertos nutrit maximos, hominibus cæterisq; animalibus noxios, Niliacos crocodilos æmulantes.

¶ Æsculapio templum consecratum fuit in monte Libyæ circa Crocodilorum litus, vt scribit Hermes Trismegistus in Asclepij dialogo. ¶ In Phœnicæ fuit oppidum crocodilon, (crocodilorum), Plinius 5. 19. non procul à Carmelo promontorio. Crocodilorum ciuitas in Ægypto est, Arfinoe dicta postea, Strabo. Hinc dictus puto Crocodilopolitæ nomos apud Plinium. Crocodilorum vrbs sita est in Mæride palude * in Ægypto, vt meminit Herodotus lib. 2. Sic autem vocata est quòd cum Minas rex, (Diodorus Sic. vt interpretes habet: Menes, vt Herodotus) equo vectus canes proprios persequentes fugeret, equo in palude collapsio, ipse à crocodilo exceptus & in vltiorum ripam delatus sit. quo in loco vrbe condita crocodili consecrati & pro dijs habiti sunt, eorumq; cæde omnibus interdictum. Ciuis, Crocodilopolites, Hæc Stephanus, cuius locum mutilum farcies ex Diodori Siculi de fabulosis antiquorum gestis lib. 2. quem Poggius interpretes parum commodè reddidit. ¶ Crocodilus mons est in Ciliciæ vel Syriæ ora, Plinius 5. 27.

¶ *a.* Grandini creditur obuiare si quis crocodili pellem, vel hyænx, vel marini vituli per spacia possessionis circumferat, & in villâ aut cortis suspendat ingressu, cum malum viderit imminere, Palæstina. Corium crocodili, aut lupi claudi aut simiæ si circumdetur ferendo ipsum cum coaldea, & sudafices eius, nunquam cadent in eagrando, Rafis. apparet autem lupum claudum ab interprete post-crocodilorum pro hyæna: nam & apud Auicennam 4. 6. 4. 9. qui locus est de cura morsu à cane rabido, pro *al-dabba*, id est hyæna, interpretes reddidit *adabacum* claudicantem. Cæterum simiæ nomen ab eodem positum suspicor pro vitulo marino, qui Græce phoca dicitur, Hebræi autem simiam *koph* vocant, vnde per literarum metathesin error committi potuit.

¶ *b.* Artemidorum grammaticum Apollonius memorat nitente gressu crocodilum in harena iacentem expauisse, atq; eius motu percussa mente, credidisse sibi sinistrum crusatque manum à serpente comestam, & literarū memoria cautiūse obliuione possessum, Cælius Aurelianus in Chromidoro *grammatico*.

¶ Ægyptiorum morem quis ignorat: quorum imbutæ mentes prauitatum erroribus, quamuis carnis ficinam potius subierint, quam ibim, aut aspidem, aut crocodilum violent, Cicero. In diuersis Ægypti locis coluntur scarabeus, crocodilus, feles, Plutarchus in Symp. 4. 5. *Crocodilon ab Ægypto*. Pars hæc (Ægypti) illa pauet saturam serpentibus ibim, Iuuenalis Sat. 15. Sed neq; crocodilus sine pitius culti. causa verisimili ac plena persuasione honorem nactus est. Ad summum enim numen quandam habet imitationem, vt pote ex omnibus vnus elinguis. Neque enim sermo diuinus voce indiget: & per mutam & silentem viam ac iustitiam ascendens, ad vocalem iustitiam perducit mortaliam, (ἡ δὲ ἀλόφρα βασιλεὺς κελυβὶς καὶ δένεις, τὰ ἴμνα ἀγέει καὶ τὰ δένει.) Solum autem ex ijs quæ degunt in humido à fronte tenuem (λεῖον, læuem) ac perspicuam quandam pelliculam deducere tradunt, & visum obtegere, ita vt non visus videat, quod primo numini planè congruit. Vbi verò crocodilus fœ-

mina pepererit, ibi terminum incrementi Nili futurum agnoscit. Quum enim in humido partum ædere non possit, procul autem non auit: id seruat temperamentum, vt exactè futurum incrementum præsentiat, vt à partu dum incubant & fouent uia simul ipsæ fluminis beneficio frui possint, simul verò & oua loco inhumecto æ sicco custodiantur. Pariunt autem (oua) sexaginta, & totidem dies cessant, (καλείπυσι. lego καλείπυσι, id est excludunt): totidem etiam viuunt annos qui plurimum viuunt: quæ dimensionum prima est ijs qui cœlestia speculantur, Hæc serè Calcagninus in libro de Ægyptiacis, ex Plutarcho de Iside & Osiride. Ipsi quorum vanitas ridetur Ægyptij nullam belluam, nisi ob aliquam uilitatem consecrauerunt, velut ibin, quòd maximam vim serpentium conficiat: crocodilum, quòd terrore arceat latrones, Cicero. Crocodilos admirantur multi, cum homines interficiat ædantq; rem perniciosam mortalibus, quæ lege vt pro dijs colantur, fuerit sancitum. Sed videntur toti patriæ securitatem asserre, non tantum Nilus, sed & qui in eo sinit crocodili. Quos Arabiæ Libyæque latrones veriti, non audent flumen transire populatum. Affertur & alia ab historicis huius bestia colenda ratio. Nam regem quem Minam (Menem, Herodorus lib. 2.) dixere, cum sui canes persequerentur, fugisse aiunt in Mœridis (alij *Miridis* vel *Muridis* legunt, neutrum probò) paludem, ibiq; (collapso in palude equo quo uehebatur, ipsum, vt Stephanus habet) susceptum à crocodilo, mirabile dictu, in continentem fuisse delatum. Igitur vt gratiam animali redderet: condita ciuitate paludi propinqua, quam crocodilorum appellauit, mandasse accolis, vt pro deo ea bestia coleretur, paludemq; in earum cibum uouisse, Diodorus Siculus de fabulosis antiquorum gestis lib. 2. Poggio interprete qualicunq;. In Arsinoitica præfectura (inquit Strabo lib. 17.) mirum in modum colitur crocodilus, & est sacer apud eos in lacu quodam (Mœridis scilicet) seorsum nutritus, & sacerdotibus mansuetus & suchus vocatur. Nutritur autem pane, carne & uino, quæ à peregrinis afferuntur ad eiusmodi spectaculum uenientibus. Hopes itaque vit inter alios honoratissimus, qui nobis sacra commonstrabat, ad locum ueniens, placentulam, & carnem assam, & quoddam multum uasculum ex cœno attulit. Beluam in ripa lacus inuenimus, ex sacerdotibus alij eius os aperuerunt, alius bellaria imposuit, postea carnem, deinde multam iniecit. Ille in lacum exiliens in ulteriore partem traiecit. Sed cum alius hopes aduenisset, & similiter primitias attulisset, cutis lacum circumuenientes itidem inuenit crocodilo obrulerunt, Hæc ille. Et alibi, Arsinoitæ crocodilos colunt, & propterea fossam habent crocodilis plenam, & Mœridis lacum, nam & eos colunt, & ab eis abstinent. Crocodilos sacros admodum esse existimant qui circa Thebas & Mœrios (Μοίριος) stagnum incolunt: quorum vtrique vnum ex omnibus crocodilis alunt cicurem & edoctum manu tractari, appendentes eius auribus vel gemmas, vel ex auro fusiles in aures (ἀρτήματα λίθινα χρυὰ καὶ χρυὰ χρυσέα): & primoribus pedibus catenam (ἀμφιδέας, armillas) innectentes: cibaria quoq; accommodata ac sacra (ῥήια) præbentes, consecrantur tanquam pulcherrimè uiuentem, (tanquam homines delicatos curant.) Vbi mortem obijit, sale conditum (ταρχεύονται) sacris in vris sepeliunt, Herodorus. Coptiæ (qui Coptum incolunt in Ægypto), accipiunt vt crocodilorum hostes odio adducti sæpe in crucem agunt. Iidem ob similitudinem quam cum aqua crocodilis esse asstunt, crocodilos diuino honore afficiunt, Ælianus. Ab aspidibus & crocodilis morsos felices & deo dignos arbitrantur Ægyptij, Iosephus lib. 2. contra Appionem. Crocodilorum colentes Ombitæ Ægyptij populi, sichos dierum celebratione dignantur, quemadmodum magnificentissima celebramus Olympiæ certamina. A crocodilis suos liberos rapti mirificè gaudent, & matres ex eo magnam lætitiã voluptatemq; capiunt: & simul magnificè, & amplè de se sentiunt, quæ nimirum deo cibaria ex ægypto pepererint, Ælianus. Volaterranus quidem hæc eadem ex Æliano de Ombitis pariter & Coptiis scribit. Quàm familiariter à sacerdotibus in Ægypto crocodili tractentur, scripti quædam supra in D. A. mæmetus in quadam Libyca vrbe dicit sacerdotes ex lacu quodam cantionum illecebris præstrictos erocodilos decem & septem cubitorum educere. De crocodilis hanc etiam auditionem ex Ægyptijs accipi, sacros esse, & mansuete, & à ministris se facile contractari sustinere, & sibi frustra eluculenta in dentes insita, extrahentibus parulum os præbere, atque antiquiores & præstantiores diuinatione pollere, Ægyptij serunt: idq; Ptolemæi testimonio comprobant: eum sanè cum ex crocodilis antiquissimum & præstantissimum appellaret, non exaudium fuisse: cum cibaria ei comendanda obiecisset, reiecit: inde sacerdotes collegisse, ex Ptolemæo idcirco crocodilum, quòd eum vicinum ad moriendum prænosceret, cibum capere noluisse, Ælianus. Eadem serè apud Plutarchum leguntur in libro Vtra animalium, &c. Quidam apud Heliodorum in Æthiopicis (initio lib. 6.) eum vidissent crocodilum à dextra in læuam ferri, & in alueum fluminis Nili celere impetu se condere, nihil commoti sunt hoc spectaculo tanquam eis familiari & vitato, Calasiris tamen impedimentum aliquod circa iter eis obuenturum monebat. Cnemem verò vehementer perturbatus est, quòd non exactè ipsum animal, sed humilem quandam & obscuram eius umbram videre sibi visus fuisset, Hæc ille. ¶ Apollinis ciuitas in Ægypto crocodilis est inuicam, Strabo. Neminem dicunt lædere diebus ijs quos Apis natales habet, Calcagninus. Apollonopolitæ comprehensos ex alto suspendunt, atq; eos primum flebiliter gementes, per multa verberatione affligunt, deinde ijs concisis vescuntur, Ælianus. Et rursus, Apollonopolitæ eiusmodi bestiam oderunt, quòd dicant,

Crocodilos diuinatione pollere serunt Ægyptij.

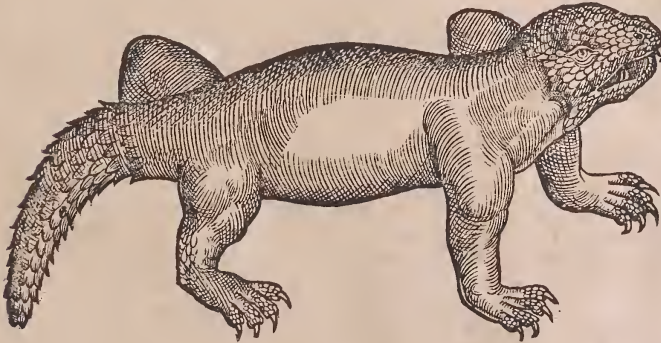
Apud quos in Ægypto non sint sacri crocodili.

Typhonem eius formam induisse. Alij non ob eam causam, sed quòd Psammiti regis iustissimi viri filiam crocodilus rapuerit, eius cladis recordatione suos posteros vniuersam eorum nationem odisse. In vrbe Apollinis sancitum est, vt quisque de crocodilo comedat ablegata omni exceptione: venantelque ac enecantes quotquot possunt è crocodilis è regione templi proponunt, asserentes quòd Typhon factus crocodilus Horum aufugerit: omnia denique animalia infesta, omnes affectus improbos, omnes motus pestilentes Typhoni imputant, Calcagninus. Qui circa Elephantinam vrbe incolunt, quòd sacros esse non censeant crocodilos etiam comedunt, Herodotus. Est in Ægypto Hercules ciuitas, vbi ab Heraclotis coluntur ichneumones qui crocodilis & aspidibus (vide in Ichneumone D.) perniciem inferunt, Strabo. Tentyritæ populi (de quibus plura scripti supra in D.) crocodilum reijciunt, captumq; arbore suspendunt: & multis prius affectum verberibus postmodum comedunt, Textor. Idem (Æliano prodente) accipitres vt crocodilorum hostes sanctissime colunt.

¶ Prouerbia. Crocodili lachrymæ, Vide supra in D. ¶ Vt canis è Nilo bibit & fugit, (metu Prouer-
feliciter crocodilorum:) Vide inter prouerbia ex Cane. Certum est canes iuxta Nilum amnem cur-
rentes lambere, ne crocodilorum auiditati occasionem præbeant, Plinius.

DE CROCODILO NILOTICO.

CROCODILVS, nomine ac forma omnibus ex æquo notissimus: Niloticum animal est, amphibium, quadrupes, lacertosi generis: ouiparum, pisciuorum, ex parua origine in maximam molem crescens: dentibus longis, exertis, pectinatim vtriq; maxillæ infixis, quarum superior tantum moueri conspicitur: lingua pro corporis magnitudine adeò exigua, atq; inferiori maxillæ ita inhærente, vt solum eius vestigium esse credas. Illi noctu diuq; insidiantur indigenæ, eiusq; cutim salitam ac tomento conditam nostris mercatoribus diuendunt. Ea est rugosa, multis in tergo tuberculis armata, subtus læuis, sursum verò sessilibus squamis aspera, ingenti cauda prædita, coloris vnde cunq; cinericij à qua vasta ac breuiora crura emanant: pedibus in quinos digitos diffusis, robustissimis ac prælongis vnguibus communis, quibus terrestria animalia, atq; adeò humana corpora discerpere creditur. Huius figuram multa veterum numismata referunt, multaq; vrbes pellem eius ad insignem plebis admirationem, in palatiorum eminentioribus locis collocant: cuiusmodi Lutetæ in plarissq; sacris ædibus, atq; adeò aula forensi maiore videmus, Bellonius.

DE CROCODILO TERRESTRI,
Ægyptiaco vel Arabico.

CROCODILI genus terrestre, haud ita procerum, Ægypto atque Arabiæ peculiare, reliquis animalibus infensum, lacertam prouocantem ac maximam esse dixeris: à qua tamen præter duritiem ac cutis firmitudinem hoc distat, quod caput crurumq; articulos, atque adeò pedum digitos squamosos gerat. Verum etiam à Nilotico crocodilo hoc differt, quod caudam habeat in clauæ modum tuberculis elatioribus asperam: qua corpora quibus insultat, atrocissime diuerberare creditur, Bellonius. Hoc animal, ni fallor, pharmacopolæ quidam in Italia ostentant, & caudiuerberam nuncupant.

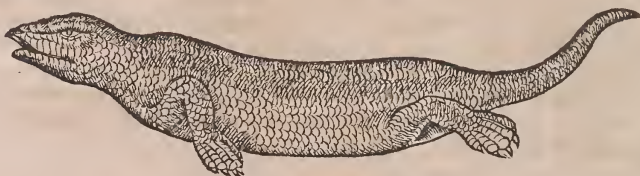
De Quadrup. Ouiparis

DE CROCODILO TERRESTRI BRESILIENSI.

Hæc Crocodili terrestris species hæctenus nobis ignota, nuper ex Bresilia in nostrum orbem allata fuit, talis figuræ, qualis hic ponitur. Longitudo eius vlna maior, latitudo decem digitorum transferorum, tibiarum anteriores decem digitos, posteriores octo longitudine æquat: caudam prælongam albis & fuscis notis distinctam gerit. Corpus totum multis paruis, splendidis & æqualibus squamis tegitur, quæ medio ventre maiores & albæ sunt. Aquæ impatiens est, ita vt si quis in os aquam infundat, statim moriatur. Venenatus non est, sed à quouis ex cauis effoditur, capitur, ac in cibum sumitur: nec alius est carnis eius gustus quàm testudinis. Si post duos vel tres dies occisus igni vel calori admoueat, non aliter mouetur, ac si nouissime interfectus esset.

DE SCINCO, quem & CROCODILVM terrestrem vocant.

SCORPIONES scinci lacertiq; vermibus non serpentibus adscribuntur, Solinus cap. 30. Ego verò hæc animalia *επιτετα*, id est reptilia, non *σκιδναρες*, id est vermes, rectè appellari dixerim. Scincum Dioscorides eundem terrestri crocodilo esse scribit. hinc & crocodileam simum eius appellant, de terrestri non aquatico crocodilo intelligentes. Auicenna confundit. Ex eadem (crocodili) similitudine est scincus, quem quidam terrestrem crocodilum esse dixerunt, candidiore autem & tenuiore cute. Præcipua tamen differentia dignoscitur à crocodilo, squamarum scia à cauda ad caput versa, Plinius. Ego scincos quosdam lacertis similes, ac magnitudine ferè æquales, qui ex Ægypto adferri hodieq; dixi: & tertium nobis ignotum, cuius squamæ ad caput vertantur. Non proferit Bellunenſis sententiam, qui in Mesuen commentarios ædiderunt monachi, nempe ex ouis crocodili in aqua æditis, crocodilum nasci: ex iisdem in ripa iuxta aquam, scincum. Atqui hoc non affert Bellunenſis, sed fecundū Arabes ita existimari scribit: & propterea (inquit) dicitur quod scincos sit de femine crocodili. Certum est tamen crocodilum nunquam oua sua in aqua parere, sed semper in siccò. Græcè *σκινος* scribitur, ab illiteratis quibusdam pharmacopolis & alijs *stincus*, quod nomen etiam pro schino, id est lentisco aliquando ineptè ponitur in Arabum libris. Apud Nicolaum Myrepsum etiam in Græco codice alicubi *stinc* pro *σκινος* scribitur. Albertus lib. 2. 4. de aquaticis animalibus agens, scincos cum sciuris confundit: & mox cum de stella marina agere deberet, vbi sturicus scribitur, aliàs stincus (vtrunque ineptè pro aster, id est stella) vim ciendæ Veneris vehementem ei tribuit, quæ sanè scinco à bonis auctoribus, iisdem penè verbis, non stellæ marinæ adscribitur. Plurimi ex pharmacopolis indocti homines, scinci loco, lacerti genus aquaticum nostræ regionis vendunt, prona parte pallidum, nigrum supina, Syluaticum & alios huius farinæ scriptores secuti, qui scincum interpretantur lacertum aquaticum. quem ego sanè venenatum esse arbitror: scincum non item, eundemq; nec nostræ regionis, nec omnino aquaticum. quamuis monachi in-

Pseudo-
scinci.

chi interpretes Mesuzi, scincos circa Romam sibi vivos somniant, Syluaticus & Platearius in Aputia. Sunt qui lacertos quosdam duabus insignes caudis pro scincis vendant, ab iisdem monachis reprehensi. Sed de lacertis aquaticis priuati agam. *Kinepos*, crocodilus terrestris, Hefychius & Varinus. sed *αίχνης* vox apud alios auctores vsitata est, *χάρεπος* alibi nusquam legi. *Koach* Hebraicam vocem, כרכר, alij crocodilum interpretantur, alij lacertam, scin cum forte melius dicitur, vide in Chamæleonte A. כרכר, *zab*, etiam alij scincum exponunt, sed crocodilum propriè significat. Arabes & Chaldæi *dab* & *aldab* dicunt: vertunt enim *χ* in *d*. Serapionis interpres in capite de Stercore vbi Galeni verba de crocodilea citantur, pro crocodilo terrestris duas voces ponit, *stellionem* & *adheya*, si rectè sic scribitur. Diofcoridis etiam interpres *stellionem* reddit, vbi crocodilum terrestrum
 10 vertere debebat. Garis fluminis, id est scincus, Syluaticus. Apud eundem alibi *guaril*, scincus exponitur: & ita solum rectè legi puto, non *gariis*. *Guaril* aquaticus, id est scincus, sed verius *stellio*, Vetus glossographus Auicennæ. Aggregator etiam *guaril* apud Auicennam *stellionem* interpretatur, ipse non probat. De scinco Auicenna (vt scribitur Monachi in Mesuen) tribus aut fortè quinque capitibus agit, Arabicè *guaril* nominans: Et in primo capite inscripto de *guaril*, similitantum eius vires describit, vt Diofcorides crocodilæ. reliqua duo capita de scinco inscribuntur, vnde error Auicennæ apparet, qui de vna & eadem re diuersis locis egerit. Instituit præterea caput de tinsa vel temsa, quod crocodilus est, & propriè aquaticus: quare non rectè ei vires simi terrestris crocodili adscribit, easdem quas in capite de *guaril* recensuerat. Cæterum Pandeſtarius in capite Rhule, quod interpretatur renes, (ex Serapione cap. 450.) scinci meminit: attribuunt enim auctores vim medicam illis præcipuè in hoc
 20 animali partibus quæ circa renes sunt, Hæc Monachi. Rasis interpres pro scinco piscem sagittalem vertit, piscem forte nonnulli non rectè aquaticum animal esse scripserunt. Hebræi crocodilum *zab* vocitant, Arabes & Chaldæi *dab*, piscem verò *dag*, vnde forsitan natus error. Serapionis etiam interpres cap. 446. scincum ineptè piscem facit: & Serapio falsò attribuit Galeno qui scripserit scincum esse speciem *stellionis* aquatici. *Arabian* vt scribitur Arabes, sicut Ebenensis, & alij, est animal aquaticum declinans ad colorem citrinum, & de eo est salum, & de eo est recens, & dicitur etiam quod est species scincorum: & dicitur etiam de carne molli addita in naso quæ conuenit cum hæmorrhoidibus, And. Bellunenſis. Videtur autem de scinco intelligendum, quod is quoq; tum recens tum falsus aut simpliciter inueteratus in vsu habeatur. *Quin* & *harbe* vel *alharbe* chamæleonem interpretantur, & speciem *zab*, id est crocodili. Scincus vox facta videtur
 30 à tinsa vel fuchus, vide in crocodilo A. *Aldab* est animal simile lacerto, sed maius, Bellunenſis. *Dab* animal est inſtar lacertæ magnæ, ventre maiore, Latine (forsitan apud recentiores aliquos barbaros) *ballecola*, (aliàs *Baleccara*,) quod reperitur in Barbaria & in Sardinia, colore lacertæ, cuius stercus illinitur contra lentiginas, &c. Syluaticus in *Dab* & in *Baleccara*. Eadem autem ferè etiam de scinco scribit. *Schanchur* est *guaril* de Nilo, qui capitur in Ægypto, Auicenna 2. 644. Serapioni *ſecancur* dicitur. Rursus Auicenna 2. 603. *Aſchanchur* (inquit) est *guaril* (vul, vt Bellunenſis legit) aquaticus qui in ripis Nili capitur. & fertur nasci de generatione altera, cum illa extra aquam oua parit. Sic apparet Auicennam in tribus aut fortè quinque capitibus de scinco agere, vt Monachi qui commentarios ediderunt in Mesuen obseruauerunt. Primum in *guaril*, deinde bis in scinco: item in tinsa vel temsa, qui crocodilus est & propriè aquaticus, non rectè terrestris crocodili vires in *guaril*,
 40 enumeratas ei adscribens. *Askincor*, id est scincus, Syluaticus. *Serantum*, id est scincus de mari rubro, Vetus glossographus Auicennæ. *Nudalep* vel *nudalepi*, id est scincus, Syluaticus.

B.

Scinci veri & peregrini, qui ex oriente vel Ægypto ad nos aduehitur, forma hæc est, mihi manibus tractanti obseruata. Lineæ per dorsum alternis fuscæ & albæ sunt, latiusculæ: sed fuscæ etiam punctis albis distinguuntur. Collum superius magis fuscum est, caput & cauda magis albert. Pedes & tota pars supina, id est venter, pectus, &c. albo colore squamularum nitent. Pedum digitos quinos vnguiculi muniuntur. Cruris longitudo sesquipollicem æquat. Toti corpori à capite ad caudæ acumen longitudo duorum palmarum, id est octo digitorum secundum transuersum, aut paulò breuior. Caudæ longitudo, digiti duo, quæ subito ex crassiuscula in acutissimam exit. Exenteratos (sachare puto conspergunt,) bombyce ex plent, atque ita vendunt: pretio ferè drachmarum septem cum dimidia in ternos. Tales erant quos ipse vidi: sed nuper amicus quidam noster Constantinopoli rediens vulgo illic quinque vel sex palmarum, id est viginti aut viginti quatuor digitorum scincos vñire mihi affirmavit. Alter quidam mihi se veros scincos vidisse affirmavit longos palmarum, latos duos digitos, luteos, qui parte posteriore statim in acumen desinerent, nec multum ita producerentur vt lacerti. Rondeletius neq; qui Venetijs venduntur, neque illos officinarum, veros scincos esse vult. Nam scincus (inquit) est terrestris crocodilus. Illi in aqua & terra viuunt. Vnicum ita duorum cubitorum longitudine vidisse affirmat. ¶ Similis crocodilo, sed minor etiam ichneumone, est in Nilo (quasi verò aquaticus sit, quod alibi negat) natus scincus, Plinius. Alter illi (crocodilo) similis, multum infra magnitudinem, in terra tantum, idem. Scinci circa Nilum frequentissimi, cro-

Descri-
ptio for-
mæ scinci.

ibi rep-
riantur.
In Nilo.

codilis quidem similes, sed modica forma & angusta, Solinus. Cardanus lib. 9. de subtilitate in India occidentali, atq; alibi etiam sed rarius longè, lacertos maximos nasci tradit, quos crocodileos vocant, crocodilis magnitudine & forma similes, excrementis alui odoratis. Galenus lib. 10. de simplicibus crocodilos terrestres, quorum simum in vsu est, paruos & humiles, *μικροὶ καὶ χαμηλοὶ κροκοδιλοὶ* esse scribit. Hæc magnitudinis differentia ad regiones referri potest: nisi quis omnino contemdat inueniri ali-

In Africa. quod crocodili terrestres genus à scincis diuersum. Crocodili tricubitali ad summum magnitudine, terrestres, lacertis assimiles, apud aratores Afros ad occidentem reperiuntur, Herodotus lib. 2. Sunt autè hi vel scinci, vel simile crocodili terrestres genus, sola forsitan magnitudine discreti. Plinius enim suum crocodilum terrestrem, ichneumone minore esse scribit, est autem ichneumon non maior catello. Plinius quidem 28. 8. an scincus idem esset, qui terrestris crocodilus ille cuius crocodilea, id est simum in vsu medicorum est, dubitauit. Primum enim de remedijs ex crocodilo amphibio agit, deinde ex terrestri, tertio loco ex chameleonte. Postea subijcit, Ex eadè similitudine est scincus, quem quidam terrestrem crocodilum esse dixerunt. Scincus animal est Indicum, quadrupes, lacertæ simile, sed multo maius, longius, & ventrosius, vt Syluaticus & alij ex Dioscoride citant, apud quem ego huiusmodi nihil reperio: sed in libro Simplicium ad Paternianum. Scinci alij marini, alij montani à

In India. recentioribus hodie vocantur. ¶ Scincus aut Ægypti, aut India, aut rubri maris alumnus, quamuis inueniatur in Lydia Mauritania, terrestris crocodilus est sui generis, Dioscorides. Ego Lydiam Mauritaniæ regionem nullam inuenio, quanquam Serapionis quoq; interpres *Lodiam* reddit, pro Lydia. Rasis in libro de sexaginta animalibus, cæteras regiones ex Dioscoride nominat, hanc omittit. Marcellus Vergilius vertit in Libyæ Mauritania: ego malim in Libyæ Mauritaniæ. nam Græcè legitur *τῆς* 20

In Arabia. *Μαυροσίνδος*. Libyæ enim aliquando pro tota Africa ponitur, aliquando pro certa eius parte: estq; hoc nomine etiam fluuius in Mauritania. Maximus scincus Indicus est, deinde Arabicus, Plinius. Quamquam Dioscorides scincum, crocodilum terrestrem nominat, illi tamen qui hodie Venetias afferuntur, marini sunt à mari rubro: & alij ex Nilo Ægypti. hi speciei quidem corporis crocodilos referunt, non maiores tamen sunt maximis lacertis nostris. squamæ ipsorum albæ sunt ad pallidum inclinantes cum linea bertina à capite ad caudam, cum crocodili in summo dorso toti nigri sint, Recentior quidam. Salamandra similis est lacertæ aut crocodilo terrestri. Syluaticus in capite Rhule (renem interpretatur) scincum tradit similem esse lacertæ, cauda tamen non rotunda, sed ad latera compressa: item ventrosius, vt nos pluries circa Romam in aquis stantibus vidimus, (hi potius lacerti aquatici vulgares fuerint, de quibus infra priuatim.) Quamobrem scinci qui venduntur scici cum duabus 30 caudis, probantur non esse veri. Platearius scincos in Apulia etiam reperiri scribit, sed efficaciores esse vltimarinos, Monachi interpretes Mesuæi. Præcipua scinci à crocodilo differentia dignoscitur, squammarum scæta à cauda ad caput versa, Idem. Vide quædam in *A. superius*.

C.

De naturalibus corporis affectionibus. Crocodili tam terrestres quàm fluuiatiles sua oua terræ gremio committunt, Aristot. ¶ Lacertæ insidias in apes faciunt: ac terreni crocodili pestem perniciemq; illis instruunt. farina ad veratrum admista, aut malux succo suffusa, & ante alueos dispersa, gustantibus illis omnibus perniciem affert, Ælianus. Crocodilus nominatur quòd crocum timeat. nam cum ad aluearia repens terrestris crocodilus mel vorat, apiarij foris crocum apponunt, quo ille conspecto fugit. Marinus verò (fluuiatilis potius,) sic dictus videri potest, quòd crocas, id est littora timeat. in terra enim pauidus est, Varinus. 40 ¶ Herodotus crocodilos (nimirum lacertorum generis) in Ionia in sæpibus gigni scribit, vulgò sic dictos, & ab istorum corporis similitudine, aquaticos etiam illos quos Ægyptij *champsos* vocant, crocodilos ab eis dici. An verò crocodili illi sæpium incolæ in Ionia scinci sunt, aut aliud lacerti genus, non facile dixerim. Venales scincos ex Ægypto licet videre, lacerti magni similitudine, Hermolau Barb. Libyæ sola crocodilos alit terrestres, duobus cubitis non minores, Pausanias in Corinthiacis. Scincus quidam in rubro mari nascitur, (*ἐν τῇ ἐρυθρῇ*, Marcellus vertit ad rubrum mare,) Dioscorid. Crocodilum terrestrem, cuius simum in vsu est, Auicenna ferè in Arabia tantum reperiri scribit. *Adib* (pro *aldab*) similis est lacertæ magnæ, & degit in aquis, Syluaticus. *Aldeb* seu *aldab* animal lacerto maius, in Oriente & versus Mechem in desertis arenosis reperitur, Bellunenſis. Vide etiam 50 supra in *B.* quibus in locis scinci reperiantur. Scincus odoratissimis floribus viuunt, Plinius. quamobrem non mirum mellis eundem auidum esse, ceu ex floribus confecti. Crocodili apibus nocent, Florentinus in Geopon. ¶ Fimum eius album, odoratum, & odoris subacidi esse, referemus in *G.*

G.

Remedia ex scinco. Scincus sicandus reponitur in nasturtio, (vel cum nasturtio inueterat,) Dioscorides. quod ex Græcè dicit, *ἡ αὐχρῆτα καὶ ἐν κροκοδιλοῖς*. Ruellius vertit, Sale inueteratur cum nasturtio. Marcellus, Ad-dito nasturtio sale inueteratur. Atqui *καὶ ἐν κροκοδιλοῖς* verbum quoquo modo inueterati significat, tum cum sale, tum sine sale, vt pluribus docuit Cornarius in commentarijs in Galeni libros de medicamentorum compos. secundum locos. Sale quidem non opus est vbi nasturtium, siue herba, siue femina eius intelligas, apponitur: quod id acrimonia sua per se satis exiccat, & vermiculos nasci prohibeat.

hbeat. Ququam Plinius quoq; scincos fakos afferri scribit, deceptus & ipse forsan quòd vim verbi *παιχέριον* nesciret. Quad nos etiam adferuntur scinci, falsi mihi non videntur. Quamobrem non accesserim Marcello Vergilio, qui mutilum hunc Dioscoridis locum suspicatur, & Dioscoridem fortassis scripsisse, nasturtio æquales scinco ad excitandam Venerem vires esse, quòd Paulus Ægineta in scinco dixerit, *καρδάμω δὴ δὴ ἀμύδι μοι ἀπὸ ἐγεί:* aut quod Plinius docet, accendere Venerem cum satyrio, &c. vt quod Plinius satyrium, hic nasturtium dixerit. Ego apud Æginetam tale nihil inuenio: & vt inueniatur, non est tamen vlla vel corrupti vel mutili huius Dioscoridis loci apud me suspicio: sed Æginetæ potius, & pro cardamo satyrium legendum, vt in Antibalomenis apud eundem.

¶ Miscetur scincus in aridota, Dioscorides. In antidota quoque nobilia additur, Plinius. Antidota accipio medicamenta composita aduersus venena, & alios magnos præferunt viscerum morbos. *Vfus scincorum in antidotis.* Huiusmodi est & nobilissima quidem antidota Mithridatia, quæ & *discinco* vocatur, à Galeno lib. 2. de antidotis, & Actuario alijs; descripta. Eodem de antidotis lib. Galenus describit antidotum ad scorpionis, quo quidam in Libya omnes à periculo liberabat, quod inter alia carnem crocodili terrestris vel scinci dicti recipit: & mox Zoili medicamentum ad idem, cui crocodili terrestris drachmæ decem miscentur. Vt drachmæ duæ antidoto quod inscribitur ad omnia letalia, præsumptum & postea datum: item ad rabioforum morsus, pleuriticos, &c. sed hoc à Mithridatio minimum differt, eo præferunt quod Damocrates carmine descripsit. Eiusdem Mithridatii aliæ duæ descriptiones sunt; ab initio eiusdem libri: prior scinci drachmas duas recipit, altera scinci lumborum drachmas sex. Aduersus mel venenatum, aut ex melle syncero fastidium cruditatè me grauissimam, scincum antidotum esse, author est Apelles, Plinius. Et alibi, Prodest & contra sagittarum venena, vt Apelles tradit, ante posteaq; sumptus. Serapio epilepticis dat medicamen, quod ex crocodili terreni stercore confectum probat, Cælius Aurelianus cui hoc non placet. Corpus scinci, excepto capite pedibusq;, elixum manditur ischiadicis: tussimq; veterem sanat, præcipuè in pueris: item lumborum dolore, Idem. Crocodilus terrenus, præcis summis partibus, egestisq; interaneis, ex iure coctus, cibatus datum, magnum ischiadicis præstat auxilium, Marcellus. Scinci admiscuntur in Amarantigrammatica ad pedum dolore antidotum, apud Galenum lib. 2. de antidotis circa finem. Miscuntur vtiliter medicamentis ad frigidus affectus neruorum, Meseha & Rafis apud Serapionem & Auicenna. Scincus calidus est, auget semen, & libidinem stimulat. præfertur maior, pinguior, quiq; verno capitur, lidem: & eo tempore quo feruet ad coitum, Auicenna. Alexander Benedictus in compositione quadam ad mouendam Venerem scincum non carnosum requirit, & in alia scincum arefactum non vetustum, vt fortè pro non carnosum legi debeat, *non ammosus*. Syluaticus ex Paulo citat, capite de scinco, quòd sit calidus & siccus in tertio ordine: quod ego apud Paulum non reperio. Scinci ad opem salutarem non qualibet necessarij sunt. medentes quippe ex ipsis pocula inficiunt, quibus & stupor neruorum excitetur (hoc est, tollatur & curetur): & veneni vis extinguitur, Solinus. Scinci caro impinguat corpus, quum sit ex ea acafea: & si saliatu, (inueteretur,) bibaturque ex ea pondus aurei cum vase vini, confirmat renes & colem, & libidinem excitat, Rafis. Antidotus tentiginem excitans, dextro aut sinistro imposita pedi, renibus item & teneræ curi, numero 69. apud Nicolaum Myrpesium, inter cætera medicamenta accipit scellionem, cantharides & scincum. Sal scinci excitat coitum, quanto plus caro eius, & præcipuè caro suminis, & quæ sequitur renes, maximè verò adeps ex eis, Auicenna. Ad omnem mælin (pestilentem affectum, &c.) iumentorum, Crocodilum terrestrem & ranam, viuentes in oleo discoques, donec carnes eorum in oleum resoluantur, tum colabis & infundes naribus iumentis, vt legimus in Hippiatricis Græcis capite secundo. In regione Indorum elephantia affectus assiduè per sedem eluere per vrinæ asinina infusionem hemina mensura calefactæ confueuerunt. Crocodilum item terrestrem accipiunt, eiusq; extremas partes amputant, ac interiora abijciunt, deinde serpento obuolutum assant: tum ablato fermento, & scabrie eius derasa, carnis ipsius drachmam vnam quotidie præbent, Actius 13. 12. 2.

¶ Scincorum partes circa renes tanquam naturalibus erigendis efficaces bibuntur, Trallianus 9. 9. *Scinci carnes ad venerem excitant.* Aiunt carnes quæ renes amplectantur, *τὸ αἰδὶ τῆς νεφρῆς αὐτῶ μέρος*, Marcellus verit laterum carnes, & Plinius quoque latera scinci nominat, alij lumbos. sed videtur quicquid circa renes est vndique accipi posse, cum aliqui totum corpus simpliciter præter caput & pedes in remedijs detur (id sibi virium vendicasse, vt si drachmæ pondere bibantur cum vino (Ruellius hæc verba, *cum vino, dam faciunt.*) venerem accendant. verum decocto lentis cum melle, aut femine lactucæ cum aqua potio, excitatas inde veneris cupiditates inhiberi, Dioscorides. Syluaticus ex eodem sic legit, Facit scinci caro ad Veneris vsus si vno cyatho (alij, *sic vini cyatho*) bibatur. nam si plus fumatur neruos lædit, quæ non apud Dioscoridem, sed in libro simplicium ad Paternianum leguntur. Eadem ferè apud Galenum legimus, (qui tamen lactucæ semen porum efficacius resistere putat tentiginis isti, quam lentis decoctum, vt ex loquendi modo apparet, neque enim expressè hoc dicit. mirum sanè Dioscoridem in lente quæ edendo est, nullam huiusmodi facultatem eius commemorare;) item apud Actium & Æginetam. Marcellus Vergilius tamen non lentem simpliciter apud Æginetam, sed lentem palustrem ad hunc vsus nominari ait, quod in codicibus vulgatis non reperio: nec si vquam repe-

riatur probo. nam Arabes quoque; qui ex Dioscoride transfulerunt, lentis simpliciter decoctum vertunt: & lens palustris intra corpus non sumitur, sed foris tantum refrigerandi gratia, aut enterocelas puerorum conglutinandi imponitur, apud Dioscoridem & alios. Sestius scincum plus quam drachmâ pondere in vini hemina potum, pernicious afferre tradit. Præterea eiusdem decocti ius cum melle sumptum, Venerem inhibere, Plinius. Quod si cum Dioscoride, & reliquis cum secutis Græcis & Arabibus, Plinium conciliare voluerimus, sic legemus: Præterea lentium decocti ius cum melle sumptum, Venerem illam inhibere. sed si hoc dicere Plinius voluit, non suo loco dixit, statim enim à mentione Veneris ex scinci è vino potu excitatæ, poni hæc verba oportuisset. quamobrem hunc errorem (si error est, vt ego conijcio) in authorem potius quam librarios reiecerim. Rostrum scinci & pedes in vino albo poti, cupiditates veneris accendunt: vtique cum satyrio & erucæ semine, singulis drachmis omnium, ac pipere duabus admixtis, ita vt pastilli singularum drachmarum bibantur: per se laterum carnes obolis bmis cum myrrina & pipere pari modo potæ, efficaciores ad ad idem creduntur, Plinius. Ego reliquum corpus potius, rostrum & pedibus selectis, fumendum dixerim, vt ipse Plinius alibi in ischiadicis fumendum, caput & pedes demenda expresse monens, consuluit. Marcellus iisdem præcis summis partibus vtilem facit, nec tamen nominat illas partes, vt & Aetius elephantiacis. Ego caput & pedes semper abstulerim, tum quod nihil aut minimum carnis hæc partes habeant, tum quod forsitan etiam venenosus aliquid quam cæteræ partes: itaque viperarum etiam, cum ad remedia parantur, capita & caudæ amputantur. In scincis equidem non totas caudas, sed partes tantum extremas earum absciderim, quæ tenuissima est. reliqua enim non parum carnis habent, & caudæ scincorum à nonnullis authoribus etiam per se vsurpantur. Sit igitur hic quoque vel Plinij, vel librariorum lapsus. Intestinis & reliquo corpore crocodili terrestri suffiri vulua laborantes salutare tradunt. item velleribus circumdari vapore eius infectis, Plinius. Pro scinco satyrium substitui licere, (nempe ad Venerem sciendam,) in Antibalomenis legitur: & pro satyrio, erucam. Ex salamandra etiam & stellione tum simpliciter tum transmarino remedia ad Venerem excitandam, vt ex scinco veterum aliqui præscribunt. Ego boni & honesti medici esse aio, medicamentis huiusmodi, quæ venerem aut cum periculo, aut nimum citant, & ad breue tempus tantum cum vi & impetu præter naturam, prorsus abstinere: & vbi licitum est, hoc est in coniugibus, nec dum a tate exhaustis, vt ijs potius quæ vel nutrimenti ratione, quod probum & copiosum corpori conferunt, vim generandi naturalem restituant: vel quæ nutrimenti simul alimentique vires obtineant, vt quæ nutriendo etiam calefaciunt, aut inflant, aut humidiores liquidioresque reddunt sanguinem, si is forte siccor est: Vel denique medicamentis tantum, quæ eiusmodi sint, vt corporis habitum ad naturalem statum conuertere ab eo qui præter naturam esse possint, frigidus calefacere, confirmare imbecillos: minimè verò eiusmodi, quæ vel nimiam vel ad breue tempus, dum impetus medicamenti viget, concitatam Venerem accendant: quod non aliud est quam peccati, & illicitæ nimis quæ Veneris authorem esse: sæpe verò etiam corporis periculi. Huiusmodi enim medicamenta, inter quæ primas obtinent scinci, veneno non carent: Et exhibitis ijs, vt plurimum, vel nullus effectus, (præsertim si ætas & alia non respondeant: aut maior sit potentia causa:) vel nimius (eaque ipsa causa periculosus:) vel denique veneno noxijs sequetur. Nam & veri scinci noxijs sunt, vt infra dicitur: & multò magis falsi suppositiisque. Hoc nimirum etiam veteres Græci medici viderunt: quamobrem Galenus, Dioscorides & alij, ita scincis hanc facultatem attribuunt, tanquam ipsi nunquam experti, & auditu solo aut lectione cognitam. Cæterum antidotis scincos misceri alia ratio est, nec id fieri reprehendo. miscentur enim alia multa, quibus noxia eorum vis extinguitur, salubria medicamenta: & ferè præstantissima quæ venenis & ictibus venenatis aduersantur, ipsa quoque veneno non carent. Sed de his agere non institui. hoc vnum addam, malle me veri scincis, si etiam satis recentes esse constaret, ad theriacæ antidoti compositionem vt quàm pastillis è viperarum carnibus. quoniam illi ferè adulterantur: & vel nullius serpentis vel alterius quam viperæ, qui que aut venenosior sit, aut certè minus efficax, carne conficiuntur. Veræ autem viperæ neque ipsæ in nostra regione sunt, neque cuiquam vt aduchantur curæ est: & de pastillis an veram viperarum carnem receperint iudicare nemo potest. At scinci veri apparantur, & multis apud veteres quoque præclaris contra venena antidotis admiscebantur, vt Michridatio omnium nobilissimo, alijque supra nominatis. Scincus contra venena præcipuum est antidotum: item ad inflammamdam virorum Venerem, Plinius. Renes scincorum tanquam pudendum ad Venerem intendentes dandum bibunt, alij sumen quoque & caudam assunt, Sylius: citat autem Galeni verba ex vndecimo de simplicibus, vbi ille non renes, sed *τὰ αἰὲν τῶν νεφρῶν*, id est partes circa renes, scripsit. Celebratur apud medicos diasatyrium compositio, quæ ab Actuario descripta scincos etiam accipit: qui tamen in eadem descriptione apud Nicolaum Myrepsum omituntur: miscuntur autem alteri eiusdem nominis antidoto statim subiectæ, numero 66. Recentiores etiam nonnulli compositis suis medicamentis ad coitum excitandum scincos admiscunt. Albertus libro 24. de aquaticis animalibus scribens, scincos cum sciuris confundit: & mox cum de stella marina agere deberet, vbi sturitus scribitur, pro aster, aliàs *stincus*, vim sciendæ Veneris vehementem ei attribuit, quæ sanè scinci

*Cautio
utilis de
medica-
mentis
Venerem
excitantibus.*

scinci non stellæ marinæ est. Scinci extremitates caudæ & testiculi & renunculi, in potu venerem
 cient. Ktranides. ¶ Corij vtriusq; (crocodili, tum aquatici tum terrestri) cinis ex aceto illitus his
 partibus quas fecati opus sit, aut nidore cremati, sensum omnem scalpelli aufert, Plin. Si combuta- *Medica-*
 tur corium lacertæ (crocodilum intelligo, præsertim aquaticum, quem *zab* vel *dab* vocant, alijs cro- *menta ex*
 codilum alijs lacertum interpretantibus) & inde cum fece olei inungatur membrum abscondendum *corio scin-*
 ferro, omnem eius sensum extinguunt, Rafis in lib. de 60. animalibus. Sanguis vtriusque (terrestri & Ex *san-*
 aquatici) claritate visus inunctis donat, & cicatrices oculorum emendat, Plinius. An crocodili ter- *guine.*
 restri sanguis visum acuit experiri nolui, cum haberem probata aciei exacuendæ medicamina, quæ
 Græci vocant ὀξύπερον, Galenus de simplicibus 10.6. Scinci sanguis si calidus sumatur, & inungatur
 eo locus fordidatus, cum belliricis & emblicis, reducit corpus ad colorem proprium: & si permisceat-
 ur ei *baurac*, & illinantur inde maculæ faciei ac lentiginosæ, & maculæ minutissimæ, remouet eas, &
 clarum colorem reddit, Rafis. Adeps scinci expellit dolorem renum, & facit destillare sperma, Rafis. *Ex adipe.*
 In libro secretorum qui Galeno attribuitur, cum positiio quædam ad mouendum coitum desti-
 nata, inter cætera recipit adipis scinci drachmas decem. Crocodili (tam terrestri scilicet quàm a-
 quaticus: quare in multitudinis numero loquitur) adipem habent quo tactus pilus desinit. hic perun-
 ctus à crocodilis ruetur, in stillaturq; moribus, Plinius. Qui inunctus fuerit sepo lacertæ (crocodili,
 nam *zab* vel *dab* Arabicam vocem vtroq; modo reddunt) & proiecent se supra crocodilos, non time-
 bit illos, & ludent cum eo, Rafis. Sed hanc facultatem Plinius alibi priuatim crocodili aquatici tan-
 tum adipi adscribit, quod magis placet. Vide in Crocodilo aquatico *D. & E.* ¶ Cor (vtriusque croco- *Ex corde.*
 dili puto, de vtroque enim antea locus est) annexum in lana ouis nigræ, cui nullus alius color incur-
 sauerit, & primo partu genitæ, quartanas abigere dicitur, Plinius. Cor lacertæ si suspendatur supra
 mulierem, prohibet partum, Rafis: pro lacerta Atabicè puto *zab* vel *dab* legit, quæ vox crocodilum
 potius significat. attribuit autem ei eo in capite Rafis quædam, quæ Plinius & alij vel terrestri vela-
 quatio crocodilo priuatim, vel vtrig; ¶ Et mox ibidem, In felle lacertæ vilissima vis est aduersus *Ex felle.*
 alopeciam, cum sternutatorium ex eo medicamentum fit cum radicibus berarum. Felle crocodili
 terrestri inunctis oculis ex melle contra suffusiones nihil vtilius prædicant, Plinius. ¶ Si medius *Ex testi-*
 scinci nodus, qui renes tegit, suspendatur supra dorsum viri, iuuat virgam & promouet coitum, Rafis.
 ¶ Si de testiculo scinci dextro bibatur ad pondus vnus *alkilat* (*alkirat*) cum aqua rutæ, facit destillare
 sperma, idq; desiccatur. Sinister verò testis eodem pondere potus cum aqua cicerae rubeorum, & va-
 30 se vno vini purissimi, & duas extra (sic habet codex impressus) id est, bis sex drachmis butyri vaccini,
 facit destillare sperma, prouocat coitum, renes calcificat, & virgam corroborat, Rafis. ¶ Vnguentum *Ex cau-*
 entatione, hoc est ad arrigendum genitale apud Æginetam lib. 7. præter alia caput scinci caudas. A- *da.*
 pud Aetium etiam in antidoto quadam podagra caudam scinci legitimus. Intestinis & reliquo cor- *Ex inte-*
 pore crocodili terrestri suffiri vulua laborantes salutare tradunt: item velleribus circumdari vapore *stinis.*
 eius infectis, Plinius.

¶ Finum humanum propter fetorem abominabile est: bouum verò & caprarum & crocodi- *De fimo*
 lorum terrestrium, & canum qui ossa ederint, nec foetet, & experientiam sui abunde non nobis so- *scinci.*
 lum, sed & alijs ante nos medicis exhibuit, Galenus de simplic. 10.18. Actius hunc locum reddens, Cani-
 num verò (inquit) præ cæteris plurima experientia nobis præbuit. Idem Actius lib. 2. cap. 117.
 40 cum anferis, accipitris & gruum alui excrementa inutilia esse dixisset, subdit: terrestrium verò cro-
 codilorum inuentu difficile est: ideoq; vires eius omittit. Terrestri crocodili finum, crocodileam
 vocant, quæ mulieribus bonum colorem in facie, nitoremq; conciliat. Optima est candidissima
 (Græcus codex noster non rectè λευκοτάτη pro λευκοτάτη habet) & friabilis: amyli modo leuis, in hu-
 more statim eliquescens: quæ cum teritur subacida est & fermenti odorem refert. Adulterant eam
 sturnorum fimo, quos oryza pascunt: ipsūq; non dissimile vendunt. Alij amyllum aut cimoliam
 miscentes (vt Ruellius: aqua mæcerantes, Marcellus. Græcè est φυρώντες, id est subigentes, ita scilicet
 vt farina ad panificium cum aqua subigitur: Serapionis interpres vertit, amyllum cum cimolia mi-
 scentes, non probat), adscito anchusæ colore per rarum cribrum paulatim (vt Ruellius: in tabulas, vt
 Marcellus ex veteri translatione apud Syluaticum. Græcè est εἰς ὀλίγον, ego hunc locum sic legerim,
 50 δι' ἑρμῆς νοσίου εἰς ὀλίγα ἀπὸ θύσον ὡς σιελήματα, καὶ ἑρμῆοντες παλῶ σιωνὰ τὰ πάντης, nam & Serapionis
 interpres sic vertit, & cribrant cribro lato (*varo*) vt fiat cribratio sicut vermiculi, & desiccant ac ven-
 dunt) exprimunt, vt se contrahat in vermiculorum speciem, qui ficati pro crocodileam vaneunt,
 Dioscorides. Optima est crocodileam, quæ candidissima & friabilis, minimeq; ponderosa, cum terat-
 ur inter digitos fermentescens. Lauatur vt cerussa. Adulterant amylo aut cimolia: sed maximè qui
 captos (qui sturnos captos, vt Hermolaus ex Dioscoride legit) oryza tantum pascunt, Plinius: ap-
 parat autem ipsum in hoc crasse, quod inter digitos fermentescens dixit: quod si ita sit, molle hoc fi-
 mum & facile subactu esse oporteret, cum tamen friabile tum ipse tum Dioscorides commendent.
 Apud Dioscoridem certè illud probatur, quod digitis tritum subacidum & fermenti odorem reddat:
 Græcè ζυμίζειν dixit, vt παραλίγειν, οἰνίζειν, & ὀξίζειν dicuntur, hoc est resipere odorem hirci, vini, aceti:
 & ne quis fermenti in substantia aut alia qualitate similitudinem intelligeret, ζυμίζετε πῶ ὀριεῖ
 C iij

disertè protulit. *Dhab* aliud est à lacerto inuento in regione nostra, quamuis sit ei similis, & habeat dispositiones & virtutes ei proximas, Auicenna 2. 226. est autem *dhab* vel *ḡab* aquaticus crocodilus potius, ipse hic pro terrestri abutitur. Veteres interpretes Galeni & Dioscoridis, stellionem aliquoties pro crocodilo terrestri, in fimi eius mentione reddunt. Terrestrium crocodilorum, paruos illos & humiles dico, fimum pretiosum luxuria fœminarum fecit, quæ non contentæ tot medicamentis quæ splendidam extentanq; faciei cutem reddunt, crocodilorum etiam fimum eis adijciunt. Redditur autem huic simile sturnorum quoq; fimum, quum sola oryza pasti fuerint. Constat igitur hæc stercora abstergendi exiccandq; vim possidere, vtranque medicocriter: multò moderatius tamen & infirmius sturnorum stercus est: Crocodilorum verò (terrestrium,) vt maculas faciei à Sole excitas (hoc & Auicenna repetit) sic & vitiligines & impetigines tollere potest, Galenus: cuius verba 10 Arabes eorūmve interpretes malè transtulerunt. Crocodilus terrestris odoratissimis floribus viuitt: ob id intestina eius diligenter exquiruntur iucundo nidore farctâ, crocodileam vocant, Plinius. Crocodileam Plinius etiam intestina ipsa terrestris crocodili appellat, Hermolaus. Atqui cum Græci omnes fimum duntaxat sic nominent, Plinij quoq; verba ita acceperim, vt non intestina crocodileam nominet, sed iucundum illum odorem hoc est odoratum excrementum, cuius gratia exquirantur & dissecantur. Serpentum stercus, propter siccitatem eorū, plerunq; bene olet: vt & lacertorum maximorum quos crocodileos vocant, hi sunt crocodilis magnitudine & forma similes, & in India occidentali, atq; alibi etiam sed rarius longè, nascuntur, Cardan. *Ægineta* libro sexto terrestris crocodili fimum lentigines exterere dicit, aquatici autem oculorum albugines, Marcellus Vergilius: ego nihil tale apud *Ægineta* reperio, ne septimo quidem vbi de simplicibus singulatim tra- 20 ctat. sed omnino vtraq; ista vis authorum omnium consensu, alterius tantum crocodili nempetere-
restri fimo adscribitur: aquatici verò neq; hæc neq; alia villa. Crocodilea illita ex oleo cyprino, molestias in facie enascentes tollit: ex aqua verò inuncta morbos omnes, quorum natura serpit in facie, nitoremq; reddit: lentigines delet, ac varos, omnesq; maculas, Plinius. *Alphas* tollit crocodilea, *Ægineta*. *Kiranides* vt albulæ tollantur, cum melle iungi vult: cum oleo, ad inducendum faciei splendorem. E stercore crocodili meretricis vnguentum parant, quo rugas faciei extendunt: sed lora facies deterius ad pristinas reuertitur rugas, Albertus: scribit autem hæc falsò in aquatici crocodili mentione. *Colorq; Stercore fuscatus crocodili*, Horatius Epodo 12. Naso quoque in poemate de Arte amandi, præcipit vt quæ nigriore vultu esset, ad piscis Pharij opem confugeret, hoc versiculo: *Nigrior ad Pharij confuge piscis opem*: nimirum quòd crocodili non terrestris sed aquatici fimum ad hunc 30 vsum facere falsò putaret, quamquam is etiam impropiè piscis diceretur. Stercoris felis aut crocodili drachmas octo, (aliàs sex:) sinapis drachmas quatuor, ex acri aceto alopecij illine, Soranus apud Galenutn de compos. sec. locos: item Archigenes ibidem. Eadem apud Rasim in libro de 60. animalib. cap. de lacerta legimus: Sumatur (inquit) de stercore lacertæ ad pondus sex aureorum, & sinapis ad pondus quatuor aureorum, & terantur cum forti aceto, & iungatur cum hoc alopecia: item stercus furonis, (id est felis.) Deprehendet & alias quasdam facultates lacerti simpliciter fimo attribui, quas alij crocodileæ priuatim adscripserunt, qui hæc cum remedijs ex lacerto contulerit. Arnoldus de Villanoua cantharides & stercus crocodili miscet medicamento alijs pilos regenerantibus. Stercus crocodili aiunt per infundibulum suffutum, feras venenosas ex latibus suis exigere, Aetius 13. 7. nec mirum, cum acido & fermenti ferè odore sit, vt Dioscorides ait. Crocodili terrestris fi- 40 mium apud Trallianum 2. 5. miscetur collyrio cuidam ad cicatrices oculorum & leucomata exte-
renda & extenuanda. Crocodilea oculorum vitij vtilissima est, cum porri succo inunctis, & contra suffusiones vel caligines, Plinius. Confert albugini oculi & descensionis aquæ, Auicenna 2. 226. in *Dhab*. Et rursus de eodem in *Tinsa* vel *Temsa*, Stercus eius confert albugini oculi, 2. 706. Et alibi, vbi de diuerforum animalium excrementis agit, Stercus stellionis, & lacerti & crocodili valet albugini oculi. In libro etiam Secretorum qui inter notha Galeno adscripta legitur, stercus lacertæ cum alijs quibusdam ad albugines oculorum commendatur. Sed quoniam in eo libro multa Arabica aut ex Arabico sermone translata sunt, lacertam puto pro scinco aut crocodilo terrestri positam esse, vt alibi etiam sæpe faciunt Arabum interpretes. Crocodili stercus miscetur medicamento cuidam ad detergendum albi vitium in oculis equorum, apud Vegetium 2. 22. Item collyrio sicco ad suffusionem in Hippiatricis Græcis cap. 11. Miscetur & alijs quibusdam ad oculorum in equis epiphoram apud Vegetium. Contra comitiales morbos bibitur ex aceto mulso binis obolis: appositum mensas ciet, Plinius.

¶ Septius scincum plus quam drachmæ pondere in vini hemina potum, perniciem afferre tradit, Plin. Si ex vini cyatho bibatur scinci caro Venere micit: si plis sumatur, neruus lædit, Au-
thor de simplicibus ad Paternianum. ¶ Si scincus piscis ille seu stellio momorderit aliquem, & fe-
bricitauerit, priusquam mingat aut febricitet homo, interficiet virum. Et si febricitauerit vir, priusquam mingat piscis ille, aut febricitet, morietur ille piscis, & morsus euadet, Rasis & Arnoldus de Villanoua. Mihi quidem locus obscurus est, neq; enim vrinam excernunt quadrupes ouiparæ: & si obscurus non esset, parum tamen verisimilis videtur quod ad mutuos illos affectus & antipathias.

¶ Stel-

¶ Stellio cui nomen scincus inditum est, veneficium est per se, (philtrum venenosum,) & mentem mutat potius quàm ad amandum mulierem quàm id dederit cogat, Cardanus.

H.

a. Scincos inter rufci suffruticis spinosi nomenclaturas est apud Dioscoridem.

¶ PHATTAGE. In Indis nascitur bestia, quæ crocodili terreni speciem similitudinemq; gerit, *Phattage* in India magnitudine est Melitenfis canis: eius pellis adeò asperis squammis quibusdam scatet, vt more ferræ æs dissecet, & ferrum exedat & conficiat, eam Indi *phattagen* vocant, Ælianus, 16.6.

¶ e. Scincus si suspendatur super pueros qui timent in fornicijs, curat eos, Rafis. Scincus si con- quatur, & ex eo procurentur duo homines qui habent odium vnus aduersus alium, reducentur ad concordiam & ad amorem, Idem.

similis crocodilo terrestris. Superstitiosa de scincorum usu.

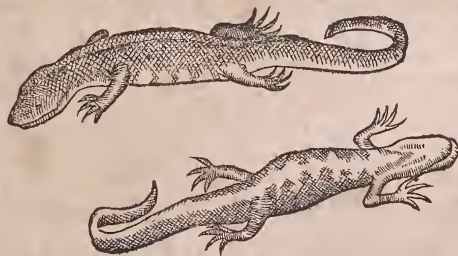
DE SCINCO EX BELLONIO.

SCINCUS eandem cum crocodilo naturam habere creditur, vnde crocodilus minor à quibusdam appellatus est, nullumq; præterea vulgare nomen habet. Proinde quadrupes est, lacertæ viridis aut salamandræ magnitudine, vt pollicis crassitiem quadrantisq; longitudinem non excedat, colore candido, quibusdam lineis in dorso puniceis transversis, cerastæ modo distinctus. Cætera cordulum (lacertum aquaticum) refert, nisi crassiore atq; oblongiore esset corpore, cauda rotunda, squamisq; vndecunq; scateret: quas cum piscibus, vt & laterales lineas communes habet. Sed offibus præditus est. Edulis non est: Asiæ & Europæ peregrinus: Ægypti, Indiæ & Mauritanie alumnus, præsertim apud Memphim, quo in loco indigenæ exenteratos, ac sale vel nitro inueteratos scincos mercatoribus diuendere solent, quos isthic adferant.

DE LACERTO AQUATICO.

A.

LACERTI genus aquaticum, paruum & nigrum, quod hic depictum damus, à Germanis vocatur Wasser-
30 moll / id est salamandra aquatilis: vel *wasseraday* / id est lacertus aquaticus. Gallicè *vassat*. Italicè *marasandola*, quod nomen diminutum videtur à *marasso*: sic autem viperam vulgò vocant: quod licet parua quadrupes, viperæ tamen instar venenata sit, vel à salamandra transpositum. Nam *salamandram* quoq; audio à quibusdam Italice vocari. Græcè nominatum non inuenio: qui

De nominibus varijs huius animalis.

Pedes postremi qui nos digitos habere debent.

40 voluerit, *σαύρον ἐνυδρον*, id est lacertum aquaticum appellabit. Hoc lacerto pharmacopola quidam non rectè pro scinco seu crocodilo terrestri vtuntur, vt in historia eius scripsi. *Guaril* aquaticus, id est scincus: sed verius stellio, Vetus glossographus Auicennæ. Vide infra in stellione A. Lacertula aqua, id est scincus, Syluaticus. In nostris regionibus scincos (lacertos aquaticos intelligit) tam paruos habemus, vt sint lacertæ nuper natæ, & in aqua degunt, Syluaticus in voce *Rhule*, id est Renes. Scincus in aqua degit, lacertæ similis, sed ventrosior, & caudam latam vt anguilla habet, ad natandum aptam, Monachi in Mesuen. Lacerti aquatici illi parui nigri, qui in quibusdam lacubus (lacunis potius) iuxta Vincentium reperiuntur, sæpe à pharmacopolis pro scincis vsurpantur: sed effectus illos à quibus scinci prædicantur, deesse eis crediderim, Mathæolus. Sunt & Vincentino agro sui quidam scinci, minores multò veris, etiam si pro Ægyptijs officinæ subijciunt, Hermolus. Lacertus aquatilis *Thassat* Gallis dicitur, vt Salamandra *that* Neocomi.

B.

Hæc cum scriberem animal ipsum inspexi: reperitur enim satis frequens circa urbem nostram in fossis hortorum quæ aquam continent. Longitudo totius, digiti fere septem. Color niger dorso & lateribus: sed puncta multa alba & minima sunt inter latera & ventrem, alijsq; partibus supinis: reliquum corpus & ipsum nigrum est, & concoloribus sibi punctis exasperatur. Georg. Agricola tamen hanc bestiolam colore vel cineream, vel in cinereo fuscam esse prodidit: quo colore apud nos raram aut nullam esse puto: semel tantum in monte quodam hoc colore vidi. Venter & caudæ pars ima luteo aut flauo colore apparent. Pellis valida & dura est, ita vt cultello etiam acuto resistat. Ex vulneribus lactea quædam sanies manat, vt in salamandra quoq;. *Descriptio animalis.*

C iij

mandra: nec mordet, sed nec aperit os, vtcunq; vigeatur & stimuletur, nisi per vim hoc ei exprimat. Lingua breuissima & latiuscula est: dentes breuissimi exilissimiq;, circa labra interiorius: tantilli vt visum ferè effugiant. Anteriorum pedum digiti sunt quaterni, posteriorum quini. Cauda per medium crassiuscula prominēt, supra infraq; (hoc est pronò & supina parte) contrahitur, rhombi figuræ quadam similitudine: ac si ex solidis rhombis aliquot contiguus corpus contextatur, spacijs etiam vacuis expletis: quæ figura ferè etiam redditur, si oblongum corpus quadrangulum ita collocetur, vt anguli duo in medio laterum vtrinq; sint, tertius in summo, quartus in imo è regione. sed media laterum crassities in huius lacerti cauda angelos non habet. Monachi interpretes Mestuzi scribunt, caudam ei latam esse vt anguillæ, (quod non satis conuenit,) ad natandum aptam. In hac quam dissectui bestiola caudæ pars resecta mouebatur: & quum reliquum corpus immobile maneret cum reliqua parte caudæ, ea quoq; resecta mouebatur, quæ corpori adhuc hærens immobilis iacuerat.

C.

De gressu
eius vbi
vitat.

Testudinis aut salamandræ instar tardius ingreditur aquatilis lacertus, Georg. Agricola. Vita ei in aqua (in fontibus frigidis, vt audio) & in terra: sed crebrius in aqua. Latet per hyemem. Gignitur in lacunis opacis, quæ in pingui solo sunt, & in quibusdam mæniorum fossis, Idem. Delectari eos limosa aqua audio, & ferè vbi limus albus sit, polentæ aut farinae non dissimilis: & sub petras in aquis, si quæ sunt, se abdere: ova eorum magnitudine pisii, multa coherere: Natate ipsos sub aqua, ad superficiem rarò emergere. Atqui ego cum in vitreum vas vnum huius generis coniectum per dies aliquot seruarem cum aqua, ore semper ferè extra aquam prominente, vt ranas, deprehendi. Impositus sali caudam mouet ac effugere conatur. nam eum, quia valde mordet, non potest ferre, statimq; moritur, quum aliqd qui verberatus diu viuat, Georg. Agricola. Ego cum per dies aliquot in vase vitreo haberem, aliquando per diem vnum sine aqua relinquebam, ac videbatur mihi sine ea deterius habere.

D.

De ira
eius.

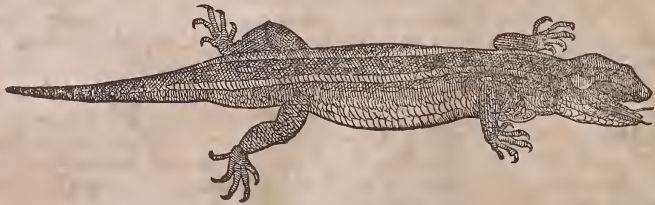
Irritata si exarferit, elata & quodam modo inflata, rectis pedibus insistit, & terribilis oris hiatu (ego eam os, non nisi per vim expresseris, aperire obseruavi) acriter oculis intuetur eum, à quo fuerit lacescita: manatq; sensim lacteo & viroso sudore vsq; dum tota fiat candida, Geor. Agricola.

G.

De vsula-
ceris a-
quaticis.

Lacerti aquatici illi parui nigri, sæpe à pharmacopolis pro scincis ponuntur: sed puto eis deesse effectus illos à quibus scinci prædicantur, Mathæolus. Ego non viles tantum vires eis abesse puto, sed insuper valde noxias & venosas inesse, non minus fortè quàm salamandræ, quod illi similiter lacteam vbiunque vulnerantur saniem emittant: nisi fortassis vita in aqua venenum eorum dilucius reddat. Sed Salamandræ etiam aquoso & pluuiò tempore magis & nascuntur & vigent. Audiui à Gallis quibusdam, suem si fortè hanc lacertam ederit, interire: quod sanè miretur aliquis, cum à salamandra (si id verè scribitur ab Eliano) deuorata sues nihil lædantur.

DE LACERTO. LACERTI PRONI FIGVRA.

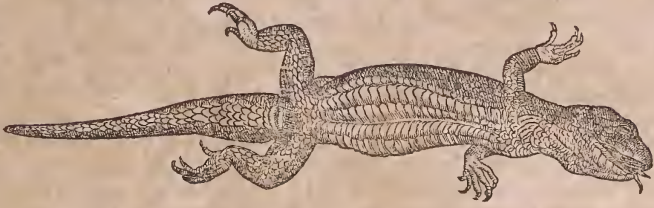

A.

Nomina
diuersa.
Vnde la-
certus di-
ctus sit.

LACERTVS & lacerta idem animal vtroius genere dicitur, (vt apud Græcos etiam σαυρος & σαυ-
ρος, teste Varino:) nimirum à similitudine lacertorum hominis, quod pedes eorum similiter in dig-
itos tanquam è volis aut palmis findantur, & in obliquum flectantur ad latera, eo modo quo homo
manum flectit cum quadrupes ingreditur. Hinc est quòd lacerti vocabulum communius sit ad om-
nia huius generis quadrupedum ouipararū hoc modo pedibus prædita: priuatim verò ad commu-
nem & nouissimam lacerti speciem, cuius hinc imago adiecta est, contrahitur. Σαυρος etiam aut σαυρος
Græcis & si ratione nominis non æque commune vocabulum sit, à similitudine tamen corporis la-
certi communis ad alias quoque species deriuatur. hinc sauram chalcidicam, & sauram pharmaciti-
dem

LACERTI SVPINI FIGVRA.

- dem legimus, & sauram viridem, vt apud Latinos lacertum viridē, &c. Lacertus est reptilis genus, sic vocatus, quod habet brachia, & quatuor pedibus innititur.
- 10 Genera verò lacertorum plura sunt, vt salamandra, saura, bellio, lisdorus.
- Crocodylus lacerta est Nili, Palladius. In Arabum etiam libris Latinè redditis sæpe lacertam pro crocodilo tum aquatico tum terrestri legimus. Cardanus lacertas non rectè insectis adnumerat, insecta definiens ea omnia que præcisâ parte vitam in ea retinent. Scorpiones, scinci, lacertiq; vermibus non serpentibus adscribuntur, Solinus cap. 30. Lacertam potius vermem dicunt quidam quàm serpentem, quia clementius ferit, &c. Author lib. de nat. rerum. Sed isti vermium nomine abutuntur pro reptilibus. reptilia enim (ῥεπιτῶν) tum insecta plurima, tum in quadrupedum genere minores dicuntur que per parietes scandere possunt, & improprie etiam serpentes: vermis verò appellatio omnino intra insecta contineri debet, vt & σαύλαμος Græcis, ¶ *Letaah*, לטאה, Leuitici 11. & Num. 14. reptile quoddam, quod R. Salomon vocat לביגרימוש (fortè laniger mus, vt quidam coniicit, ego nullum huiusmodi murem noui, & alij omnes lacerti genus interpretantur, vt vox illa pro alia quadam Gallica vulgari corruptè posita videatur.) Idem R. Salomon Leuit. 11. לישררה, *lsarda*, id est lacertam voce Gallica interpretatur, vt Nicolaus Lyranus intelligit. Ibidem Chaldaeus interpres vertit הלטהה *haletha*: Arabs, عيسايا, *ataia*: Persa گز, *an gâz*: (Itali hodie viridem lacertum vocant *gez*.) Septuaginta σαλαβάτις, vel (vt Complutensis habet codex) & σαλαβάτις: Hieronymus, stello. Videtur autem *letaah* vocari Hebraicè à clandestinis infidijs quibus animal hoc instructum est. לט לט, enim clanculatum sonat. Munsterus etiam *letaah* stellionem interpretatur, Germanicè
- 30 עגלעס *Egless*, id est lacertum communem, nimirum ex Rabino quopiam. Stercus stellionis & *adhaya* & *zerzir*, &c. Serapionis interpres ex Galeno, vbi Galenus habet stercus crocodili terrestris & sturni sturnum quidem *zerzir* vertunt. pro terrestri autè crocodilo, *adhab* posuit Auicenna, quod nomen fortè Serapio tanquam generalis in stellionem & *adhaya* ceu duas species diuisisse videtur. *Abathae* seu *albadia* est lacertus parvus in domibus & hortis communiter reperitur, & à vulgaribus appellatur lacerta, Andreas Bellunenſis. Araneus lacertus paruos (Auicennæ interpretatio habet *adeclia*) aggreditur, Aristot. de hist. anim. 9. 39. הומט, *homet*, aliqui (teste Rabi D. Kimhi) לימט, limacem intelligunt, alij verò ברבי *carbo*, id est lacertam: (quæ vox [Arabica puto] fortè facta est à Græca quasi *farbo* pro fauto.) Chaldaeus interpres Leuit. 11. vertit הומט, *humeta*. Arabs, הרבה, *herba*, (*harbe* quidem Auicenna, Andrea Bellunenſis teste chamæleontè appellat.) Persa, اسفاسار, *asfisar*.
- 40 Septuaginta *sal'ex*, Hieronymus lacerta. Munsterus *homet* interpretatur limacem, testudinem concham. sed communis hic quorundam error est apud Germanos, vt pro limace testudinem aut concham dicant. Ego omnino lacertum intellexerim, quod in ea interpretatione pleriq; consentiant. (Vide plura infra in F.) Fortassis autem Græca vox *saura*, ab Arabica *herba* vel *harbe* vel *carbo* per metathesin facta est, vel contra. Inuenio & בלייה, *pelijah*, in trilingui dictionario Munsteri pro lacerta, nescio cuius dialecti vocabulum. Aliqui etiam *hardun* Arabicam vocem lacertum interpretantur, vt Andreas Bellunenſis, cuius naturam proximam esse aiunt naturæ *guaril* seu *vrel*, id est stellionis, &c. Aliqui idem animal (ex lacertorum genere) Hebraicè *koah*, Arabicè *hardun* vocari docent: Vide supra in Chamæleonte A. Arab, id est lacertus, Vetus glossographus Auicennæ: voce corrupta vt coniicio. *Samabras*, vel vt Bellunenſis legit *saambra*, lacerta est eodem interprete, Auicennæ 2. 646. videri sanè potest salamandræ nomen hinc factum. *Scatrosfa*, id est lacerta, Syluaticus. *Olenz*, id est lacertus, Idem. ¶ Lacerta Græcis hodie vulgò σαλαβάτις vocatur, corrupto forte nomine à χλωποάλλεξ: vel composito ex colote, id est stellione, propter similitudinem corporis, & *saura*. Italicè *liguro*, vel *leguro*, vel *lacerta* aut *lucertula*, vt Alunus habet. Matthæolus Senensis in commentatio in salamandram Dioſcoridis, *Ramarr* (inquit) à Tridentinis vocantur, qui ab alijs *sacani*, *leguri* & *lucerti*. Atqui *ramarrum* aliqui in Italia etiam bufonem vocant, vt audio. Hispanicè lacertus dicitur *lagarto*: lacerta, *lagartisa*, vel *lagardixa*. Gallicè, *hsarde*. Germanicè *Adex* vel *Egles* quod quidam in femino genere proferunt: nostri in masculino tui *Egoths*. Hells *Cydersch*. Flandris *Wetisse*. Non probò illum qui lacertam Germanicè interpretatur *grin* *Wder*, id est viridem lacertam. Quamquam enim communis etiam lacerta, de qua hic scribo, viridis aliquando reperitur, sed rarò, propriè tamen alterum genus maius, & semper viride, de quo infra agetur, sic appellari solet apud auctores.

Anglicè *lufard* vel *lyfard*. Illyricè *geffierka*, vel *geffier*. ¶ Lacertum indoctuli stellionem dixere, cum stellio sit minor lacerta, Grapaldus & Perottus. Lacerti parui vulgò creduntur stelliones, sed falsò, Matthæolus.

B.

De lacertis diuerfis, qui à paruis & communibus nostris tum aliàs tum magnitudine differunt, separatim agemus infra. ¶ In Anglia lacertos extare negant. E Fortunatis infulis vna est magnis lacertis plena, Theuetus.

¶ Lacerti cortice teguntur, Aristot. quamobrem cutis eorum dura est. *Absint & piñti squalentia tergalacerti*, Vergil. Georg. Chamæleon & niger non longè dissimilis crocodilo est: & pallidus, vt lacertæ, Aristot. Plinius lacertorum meminit qui ferrugineas maculas habeant, lineis etiam per caudam distincti. Parui etiam lacerti aliquando virides, aliàs alio colore reperiuntur, nullo in super discrimine variantes. Saura multarum specierum est, inter quas tamen pulcherrima viridis candicans ventre prope dumeta & sæpes, Christoph. Salueldensis. ait eorum harum in ventre reperiri gemmam sauriten, quod Plinius de lacertis viridibus, maioribus scilicet quæ per excellentiam virides cognominantur, scripsit, non de minoribus quæ & ipsæ aliquando virides reperiuntur. Lacertæ paruæ quam nuper initio Septembris obseruauimus, color fuscus erat, sed splendens & ad æreum accedens. ventre partim viridem partim luteum colorem præferbat: Vtrinque in lateribus puncta aliquot deinceps erant, splendentia ceu asterisci quidam. Longitudo digitorum quatuor. Retro oculos meatus aurium rotundi apparebant. Nullus in ea lacteus liquor (qualis in aquaticis lacertis & salamandris est) quamuis Demetrius Byzantius in accipitrum cura *Σποραλαπίζειν* verbo de lacerta vtiatur. Dignit perexiles, ante & retro quini, cum vnguiculis. in posterioribus longissimus erat qui indicis situm obrinet, pollex inferiore loco vt in manibus hominis: anteriores verò pollicem cum cæteris eodem situ habebant, Hæc ex nostra inspectiōe. ¶ Lacerti parui sanguinem in venis habent, non carent vt stelliones, Matthæolus Senensis. ¶ Cortice intacta, vt lacertæ, superiore etiam palpebra conueniunt, inferiore quidem omnia, Aristot. Palpebræ sunt quadrupedum etiam illis, quibus molle tergus, vt serpentibus: & quadrupedum quæ oua pariunt, vt lacertæ, Plinius. Lacertorum & serpentium lingua summa bifida est, sed præcipuè serpentium, Aristot. Idem lib. 2. de partibus animalium cap. 17. causam inquiri, cur his & serpentibus lingua longa & bifida contingerit, eamque in horum animalium ingluuiem (voracitatem) rejicit, vt & diutius & quasi duplicem ex cibo voluptatē caperent. Et alibi, Lingua (inquit) eis bifida est vt serpentibus, parteq; extrema pilosa addidit. Lingua lacertis bifida & pilosa, Plinius, Author libri de nat. rerum, & Geor. Agricola. Atqui alio in loco Plinius serpentibus & lacertis linguam, non pilosam, sed capillamentū tenuitate esse scribit: transitulit autem vt unq; locum ex Aristotele, vnum ex libro quarto de partibus animalium cap. vndecimo, vbi Aristoteles habet *ἐπ' ἀκρῶν ἀγῶν τετραδάκι*, valde pilosam verit Gaza. alterum ex eiusdem operis secundo lib. cap. 17. vbi *τὸ ἀκρῶν λειπὸν ἔχει τετραδάκις ἕχουσι* legitur, Gaza vertit, & parte extrema capillamentū tenuitate, id quod in altero etiam loco facere debuisset, vt Plinius quoque. non enim pilosum, id est pilis hirsutum, Græcis *δυσὸς* & *λάσιον*, sed à figura *τετραδάκις*, id est capillamenti instar oblongum & exile Aristoteles intelligere voluit. Lacerta linguam dicitur habere pilosam, sed non habet: imò sunt dentes parui vt pili, & est bifida sicut lingua serpentis, Albert. Er rursus, Cum mordet lacertus & stellio, dentes paruos oris sui, qui subtiles & nigri sunt, & quasi pili nigri, in loco mortuus infixos relinquit. Terrestris quadrupes ouiparæ, vt lacerti, testudines, &c. pulmonem habent exiguum & siccum, sed aptum ampliari ac extumescere cum inflatur, Aristot. Eadem omnia ventrem vnum & simplicem habent, Idem. Exta serpentibus & lacertis longa, Plin. Lacerta perexiguum habet lienem, Aristot. & Plin. & rotundum, Aristot. Lacerto testes intus adhærent lumbis, Idem. Cauda serpenti consimilem habet, Author lib. de nat. rerum. Lacertis & serpentibus amputatæ caudæ renascuntur, Aristot. & Plinius. Coloris & lacertis caudam renasci haud falsum, Plin. Cardanus in fine lib. 9. de Subtilitate, causam cur quibusdam animalibus partes quædam præcisæ excisæve renascantur, in eo collocaat quòd imperfecta sint: medici (inquit) ob id quòd humidiora sint dicerent. In lacertis inueniuntur & geminæ caudæ, Plin. Talem sanè figuram Bononiæ sibi visi lacerti, nec aliter à nostris communibus differentis, doctissimus medicus Misnensis Io. Kentmannus ad nos misit. Scinci qui venduntur sicci cum duabus caudis, non sunt veri scinci, Platearius. Americus Vesputius scribit se in insula quadam Oceani mille leucis à Lysbona distante, lacertas inuenisse bifurcam caudam habentes. Lacerti quateros habent pedes, Aristot. Priora genua eis post curuantur, posteriora in priorem partem. Sunt autem crura his obliqua, humani poplitis modo, Plin. Lacertarum pedes Græci *blæfos* vocant, hoc est quorum pars extorsum, pars intorsum spectat, Hermolæus.

C.

De visu à lacertis recuperato.

Non hic antiquorum testimonio mihi erit opus, quæ ipse vidi explicabo. Cum vir quispiam Lacertum magnum & opimum comprehendisset, atque æreo filo excæcauisset, eundemq; in fistilem ollam recentem vtrinque eatenus exiguis foraminibus pertusam, vt neq; spirare fera prohiberetur, neq;

neque tamen exitum haberet, concludisset: & simul terram roscidam, & herbam, cuius nomen non explicauit, imposuisset: ac deinde ferreo anulo, cui inesset gagates lapis, in quo lacertus in cibus erat, nouem signa impressisset, quorum quotidie vnum deleret: post ubi nono signo sublato ollam reclusisset, lacertum vidi, oculorum vsu recuperato, clarius quam ante excaecationem aspicerem, Ælianus. Quum lacerti in senecta oculi excaecantur, intrat in foramen parietis contra orientem, & ad ortum Solis intendens illuminatur, Isidor. Idem Albertus scribit ex libro Ioraclis cuiusdam. Quod si verum hic dicit (inquit Albertus) obtenebrationis oculorum causa fuerit frigiditas constringens humorem oculi, quem calor lucis solaris dissoluit & attenuat, & sic visum restituit. ¶ Capræ lacertæ cum aliquando lignum ori insererem, tenacissimè id mordebat. Et alterius cuiusdam colore candicantis *De morsu*
¹⁰ in littore Adriatici maris capræ digitum cui cum inderem, comprimebat illa quidem os, sed mor- *lacerti.*
dere & cutim penetrare non poterat. ¶ Lacerta sibilat vt serpens, Author libri de nat. rerum. ¶ Si *De sibilu*
quis seu fortuitò lacertum, seu consultò in caluaria percuiat, & virga medium discindat, huius par- *cius.*
tium neutra moritur, sed ab altera seorsum vtraque graditur, & duobus pedibus adrepens viuunt. Dein- *Dissectæ*
de si coitio vtriusque cum altera fiat, consensione quadam tacita, & naturali colligatione velut conse- *lacertipar*
runtur, contextunturque: atque ex separatim duabus partibus vnus atque idem rursus efficitur lacertus: & *tes rursus*
tamei si loci prius affecti vestigium cicatrix indicat, tamen & vitam pristinam retinet, & ei cætera per- *coeunt &*
similis est, qui talia nunquam perpessus sit, Ælianus. Lacertus dissectus partibus suis iterum candicantis *De morsu*
Ἐισὶ δὲ σαφῶς τὸ μέγαν αἰ σελιδιάς, Ὅταν ὁ νεκρὸς τοῖς πρὸν ἐφερπύσῃ, Philes: Mihi quidem obscurus *lacerti.*
est locus. Lacertum si quis disseuerit & diuulserit medium, Ἐλαει ἰδὼ αὐτὸς στυλόνω (πόνω) τὰ *lacerti.*
²⁰ τμήματα, Σωβέρχεται δὲ καὶ πάλιν τὰ λείψανα, Suidas ex innominato in *σαύρα.* ¶ Lacertæ ac cæteræ *lacerti.*
quadrupedum ouiparæ quomodo moueantur, explicat Aristoteles in libro de communi animalium *lacerti.*
gressu. ¶ Lacerti cauernas subeunt, Aristot. In sepulchris habitant, Glossam Leuit. II. Plerumque *Vbi habi-*
in rubetis & spinetis solent versari, Georg. Agricola. Πᾶ δὲ τὸ μεσαμίριον ποδάρις ἔλαει; Ἀνίχα δὲ καὶ *tent la-*
σαύραος ἐφ' αἶμα σάσι χερσῶν, &c. Theocrit. Idyl. 7. Amat lacertus vetera ædificia, muros & mœ- *lacerti.*
nia, fuscus præsertim lacertus: virides verò (sij quoc; parui, nec nisi colore differentes, non enim de *lacerti.*
maioribus viridibus loquitur) in campis potius sunt. vtrique tamen vtrouique reperiuntur, Herus. *lacerti.*
¶ Lacerti omniuora sunt, Aristot. Insidias aliquando in apes faciunt, Ælianus. Lacertus apibus in- *De cibo*
sidiatur, Columella: vti & stellio quem ibidè nominat. Audio & formicas ab eis edi. Edunt cochle- *corum.*
as, bruchos, cicadas, gryllos & similia animalcula, Mathæolus Senensis. Mensibus quatuor frigidif- *lacerti.*
³⁰ simis latent, & nihil interea comedunt, Aristot. ¶ Lacertæ coeunt vt serpentes, Aristot. Lacertæ, vt *De coitu,*
ca quæ sine pedibus sunt, circumplexu Venerem nouère, Plinius. Audio eas vere circa exitum Mar- *lacerti.*
tij, inter se complicatas coire, non superuenientes, sed incumbentes lateribus & ventribus iunctis se *lacerti.*
amplectentes, caudis & reliquo corpore intortis. ¶ Gignunt & quadrupedes oua, (oua perfectæ, *De ouis*
Aristot.) vt chamæleontes, lacertæ, Plinius. Et alibi, Quadrupedum oua gignentium lacertam ore *& catulis.*
parere, vt creditur vulgò, Aristoteles negat: neque incubant eadem, obliatæ quo sint in loco enixa, *lacerti.*
quoniam huic animali nulla memoria. itaque catuli per se erumpunt. Lacertæ & crocodili tam ter- *lacerti.*
restres quam fluuiatiles, sua oua terræ gremio committunt. lacertarum oua sponte in terra aperiu- *lacerti.*
ntur. vitam enim earum annum non complere, sed semestrem finire aiunt, Aristot. histor. anim. 5. 33. *lacerti.*
An verò ore pariant nec ne, & vtrum memoria careant, quæ itidem Plinius ex Aristotele citat nul- *lacerti.*
⁴⁰ quam apud eum legere memini. Author libri de natura rerum, (& Albertus quoque,) eadem quæ *lacerti.*
Plinius scribit: & insuper, Quidam (inquit) dicunt foetus à matribus deuorari. Dicunt quidam quòd *lacerti.*
lacerta deuorat partum præter vnum magis inertem, qui tamen postea parentes deuorat, quod om- *lacerti.*
nino falsum est, Albertus. ¶ Negantur semestrem vitam excedere, Plinius & Aristot. ¶ Latent *lacerti.*
per hyemem (mensibus quatuor frigidissimis, Aristot.) lacertus, salamandra, &c. Eadem senectutem *lacerti.*
exuunt, Ælian. Lacertus senectutem vere & autumno exiit, vt & reliqua cortice intacta, quibus *lacerti.*
cutis est mollior, nec prædura & testacea vt testudini, Aristot. ¶ In lacertis & alijs quadrupedibus *lacerti.*
ouiparis, eadem ratio vuluæ quæ in aibus est. eniuero ceruix vna infernè & carnulentiore est: fis- *lacerti.*
sura autem & oua supernè proxima septo continentur, Aristot. *lacerti.*

D.

50

Plinius scribit lacertos comparare incedere, & capto vno alterum offerari in capientem, Albert. *De mori.*
Homini beneuoli sunt, Mathæolus Senensis. Sed hoc alij de lacerta viridi scribunt, vt copiosè in *bus &*
cuius historia retuli. Quidam dicunt foetus à matribus deuorari, præter vnum magis inertem, qui *lacerti.*
tamen postea parentes deuoret, quod omnino falsum est, Albertus. Per mustelam, muræm, lacer- *lacerti.*
tum & huiusmodi animalia in Vetere testamento clandestini insidiatores & fures significantur, *lacerti.*
quod ad quemuis strepitum similiter perterræantur, Procopius in Leuiticum de animalibus ad ci- *lacerti.*
bum impuris scribens. Lacerta impurum animal secundum Legem, in sepulchris habitat, & incon- *lacerti.*
stantiam vitæ signat, Glossa in Leuiticum. ¶ Vtilissimum est pro frequentia domicilij (alucarium,) *lacerti.*
duos vel res aditus in eodem operculo distantes inter se fieri contra fallaciam lacerti, qui velut cu- *lacerti.*
stos vestibuli prodeuntibus inhians apibus affert exitium, Columella. *lacerti.*

Inimicitias generis co- chleis. Serpenti- bus. Bufoni- bus. Scorpys. Noctuis. Araneis. Ciconijs.

terga lacerti Pinguibus à stabulis, (alucaribus apum,) Vergilius. Lacertæ infidias in apes faciunt: ter- reni quoque crocodili pestem pernitiemque illis instruunt. his omnibus farina ad veratrum admista, aut malux succo suffusa, ante alueos dispersa, gustantibus pernitiem adfert, *Ælianus.* ¶ Lacertæ co- chleis inimicissimæ sunt, *Plin.* cochleas ab eis vorari in *C.* scripsimus. ¶ Lacerti quotiens cum serpen- tibus conseruere pugnam, vulnerati vires herba quadam refouent: itaque ad serpentium ictus præcipua haberet, *Plin.* Lacerti maioris & viridis cum serpente pugnam in eius historia describimus. Ophio- nicum Syluaticum lacertam interpretatur. Bufo cum lacerta pugnat, *Physiologus.* ¶ In *Æthiopia* scorpis lacertis audio expleri, & omni serpente generi, *Ælianus.* ¶ Nocturæ quædam venantur mures & lacertas, & alia parua animalcula, *Aristoteles & Albertus.* ¶ *Araneus* paruus lacertos ag- gressus circundat os, & filis obducit, donec cohibeat: mox adhaerens morsum defigit, *Aristot.* Ve- nantur & lacertarum catulos aranei. hos primum tela inuoluentes, & tunc demum labra vtraque mor- su apprehendentes, amphitheatrali spectaculo cum contingit, *Plin.* *Serpente ciconia pullos Nutris & in- uenta per denia rura lacerta,* *Iuuenalis.* Nocturnæ aues (*gimus & gimeta*) edunt lacertas & ranas, *Cre- scentienfis.*

E.

Lacertos apibus nocere: & quomodo id caueatur, tum quomodo interimantur, iam dictum est in *D.* Insidiantur quidem apibus & melli terrestres etiam crocodili, siue ij scinci sunt, siue alij quidam lacerti ab Ionibus sic dicti: & apposito extra aluearia croco arcentur. item stelliones.

F.

Lacerti iuxta legem Mo- saicam impuri.

Chamæleo, (*koah,*) stellio, (*letaah,*) lacerta, (*homet,* alij limacem vertunt,) & talpa, hæc omnia 2 impura sunt, *Leuit. II.* vbi *Glossographus,* Lacerta (inquit) immundum animal secundum legem, in sepulchris habitat, & inconstantia vitæ signat. Et eodem in loco, *Mustela,* mus, & crocodilus (*hazab*) iuxta genus suum, impura sunt. vbi pro *hazab* Septuaginta crocodilum terrestrem vertunt: sed fortè præstat crocodilum simpliciter, aut generali vocabulo lacertum vertere, quoniam subijcitur, iuxta genus suum, (apud *Hebræos:* Septuaginta omiserunt.) crocodilum verò terrestris genus non est, sed species indiuidua. Iidem Septuaginta ibidem pro *homet* lacertam vertunt. *Mustela,* mus, lacerta, & similia, clandestinos insidiatores & fures denotant, quod ad quemuis strepitum similiter perterreantur, *Procopius* in *Leuiticum.*

Qui lacertis ve- scitur.

¶ *Troglodytæ* *Æthiopes* serpentibus lacertisque & alijs id genus reptilibus vescuntur, *Herodotus* lib. 4. *Amazones* lacertis ac testudinibus & id genus bestijs alebantur: inde forsitan appellata, quod 3 nullis mazis aut delicijs, sed tenui & promiscuo victu vterentur, *Cælius.* Lacertis virentibus vesci in more *Afris* est, *Idem.* In *Dioscoridis* insula lacertæ permagnæ sunt, quarum carnes edunt, pinguedi- ne verò liquata pro oleo vtuntur, *Arrianus.*

G.

Remedia ex lacer- tia.

Remedia quæ ex lacerta describit *Rasis* in lib. de 60. animalibus cap. 28. omnia pertinent ad crocodilum vel terrestrem, vel aquaticum, vel vtrunq. *Zab* enim vel *dhah* *Hebraicum* & *Arabicum* nomen generale videtur, quod has ceu species continet. *Aldab,* id est lacertus (in titulo tamen eiusdem capituli *hardus* pro lacerto scribitur) natura præditus est vicina naturæ *guaril* seu *vrel,* & est simili- lis *vrel,* (stellionem vetus interpretes reddidit) propter nutrimentum, *Auicenna.* *Guaril* est maxima fi- gurarum *alguafgon* & *saambbras* (maximus ex lacertis, *Bellunenfis*) longa cauda, paruo capite, diuer- sus à lacerto, sed fortè proximus eius naturæ. caro eius valde calida est, *Auicenna.* Attribuit autem ei ferè easdem vires, quas *Dioscorides* lacerto simpliciter. A deps & caro *guaril* (maximi lacerti) im- pinguant fortiter, & propriè quasdam mulieres, *Idem.* Si cum lacertæ sepo, halinitro cyminoque fa- rinam tritici miscueris, gallinæ hoc cibo saginatae ad eò pinguefaciunt homines qui eas ederint, vt dis- rurpantur, *Cardanus.* Stellio, testudo, lacerta in cibo faciunt vt accipitres pennas citius mutant, *Crescentienfis.* Falconibus malè affectis *Albertus* aliquando lacertam pro remedio dari iubet. *Harundines* & tela, quæque alia extrahenda sunt corpori, euocat mus dissectus impositus: præcipue verò lacerta dissecta: & vel caput eius tantum contusum cum sale impositum, *Plinius.* Si lurs aliqua in- hæserit, lacertam per medium scissam ei loco apponito, celeritè educetur. vel, capita ipsa lacerta- rum contusa impositaque similiter profunt, *Marcellus.* Vide plura inferius de capite. Caro *guaril* (id est lacerti maximi) extrahit furculos & spinas, *Auicenna.* Idem rursus in capite de *saambbras,* id est la- certo: Fit (inquit) ex eo emplastrum super spinas, & ea quæ carni sunt infixæ, & super verrucas con- trito, & extrahit eas: & super ea quæ sunt vt clauis, & euellit, (eadem ex capite eius remedia *Dioscori- des* præscribit.) Dicunt etiam siccum si miscetur cum oleo, capillos reuocare in manantibus capitis vlceribus. Et alibi, Caput lacertæ recens amputatum cum aristolochia longa & radice cannæ & bulbo narcissi, mirabiliter extrahit spinas, hastulas, sagittas & partes vitri, si forma emplastri admo- ueatur. Lacerta si diuulsa admouetur, ictis à scorpione leuamentum præstat, *Dioscor.* & *Auicen- na* in *saambbras.* Prodest ad ictus scorpionum etiam lacerta diuulsa, *Plinius:* item stellio in oleo pu- trefactus, vt in eius historia dicemus. Lacerta exsecta adposita clauorum intra triduum persueran- tiam tollit, *Marcellus.* Panos aperit lacerta diuulsa adposita, item cinis eius, *Plinius & Marcellus.* Vt

sponte

sponte dens excidat, Lacertam agrestem arefactam, dissectam, contritamq; reponere, cum dentem circummundaueris imposito, & paulò post attrahito, quoniam sequetur, Galenus Eupor. 2. 12. Lacertæ tritæ coctæve fronti illitæ, epiphoras sedant, siue per se, siue cum polline, siue cum thure, sic & solatis profunt. Viuas quoq; cremare & cinere earum cum melle Cretico inungi caligines, vtilissimum est, Plinius: Vide in Lacerta viridi. Lacerti inueterati in os pendenti addito sale, contusi, ab i&tu læsas aures sanant: efficacissimè autem ferrugineas maculas habentes, lincis etiam per caudam distincti, Plinius. Oleum de lacertis fit vel ex communibus istis quæ per domos nostras & parietes versantur, vel ex viridibus. vtrunq; autem aliq; ex viuis lacertis parant, aliq; ex mortuis & exenteratis, ne stercorea oleo innatent, Brasauolus. Vide plura in viridibus lacertis G. de oleo cum eis factò. Lacertas pauillas venatus mundo oleo eliquato, atq; ita in aurem demittito: & vermes si in aure fuerint, interficiet, Galenus Euporist. 2. 4. Vix est fetidò complecti quædam, non omittenda tamen, quia sunt prodita: Ramici infantium lacerta mederi iubent: Marem hanc prehendi, id intelligi, & quod sub cauda vnæ cauernam habeat. Id agendum vt per autum, aut argentum, aut ostrum mordeat vitium. Tum in calice nouo illigatur, & in fumo ponitur. Lacertæ quoq; vt doctissimi, combultæ, cum radice recentis harundinis, quæ vt vnâ cremari possit, minutatim findenda est, ita myrteo oleo permixto cineres capillorum defluuia continent: (Efficacius virides lacertæ omnia eadem præstant:) Etiamnum vitilus admixto sale, & adipe vrsino, & cepa tusa. Quidam denas virides in decem sextarijs olei veteris discoquunt, contenti semel in mense vngere, Plinius. De lacerta Martenii vsita ad locum glabrum pilis explendum: deq; lacerta pissina vsita ad aciem oculorum acuendam, scribemus infra inter Lacertas diuersas. Arnoldus de Villanoua lacertos virides miscet medicamentis quibusdam pilos regenerantibus.

¶ Varices ne nascantur: lacertæ sanguine crura puero icuinus illine, in totum carebit hac fœditate, Marcellus: Vel vt Plinius, lacertæ sanguine pueris crura icuinis à icuinio illinuntur. Lacertæ guine. Iecur aut sanguis in lanula adplicitus, clauorum intra triduum perferentiam tollit, Marcellus. Verrucas omnium generum sanant caput lacertæ vel sanguis, vel cinis totius, Plinius. Verrucam poterit sanguis curare lacertæ, Serenus. Sanguis guaril (aliàs vrel) & lacerti, confortat visum, Auicenna. Vrina saambra (id est lacertæ, sed apparet locum esse corruptum, aut interpretem, cum nulla ouiparorum vrina sit) & sanguis ipsius mirè iuuant rupturam infantium, cum insident in decoctione eius. & quandoq; miscetur vrinæ sanguinivæ eius aliquid moschi, & immititur virgæ infantis, quod quidem summum est rupturæ remedium. ¶ Dentis scarificatio & osibus lacertæ è fronte luna plena Ex capite exemptis, ita ne terram attingant, Plinius. Lacertæ caput intritum & appositum, aculeos & omnia corpori infixæ extrahit, varos, fornicantes verrucas, & penfiles (quas acrochordonas vocant) tollit, Dioscorides: & clauos, vt addit Galenus de simplic. 11. 6. reliqua similiter habet vt Dioscorides. Si stirpis aliqua inhæserit, capita lacertarum contusa impositaq; profunt, aut ipsa lacerta per medium scissa & apposita, Marcellus. Verrucas omnium generum sanat caput lacertæ, Plinius. ¶ Lacertæ cerebrum suffusionibus prodest, Idem. ¶ Cor lacertæ combustum aut mixtum cum amurca, impostum membro torpore non sentiat, Arnoldus de Villanoua: sed hæc Ralis & Ex corde. Plinius de corio lacertæ, id est eorodili scribitur: Vide in Crocodilo G. ¶ Lacertæ iecur exelis dentibus impostum dolores finit, Dioscorides: finire aliqui scripserunt, Galenus. Dicitur hepar eius sedare dolorem molatis dentis, Auicenna. Causis dentibus inditum iecur lacertarum aridum, dolores dentium sanat, Plinius. Lacertæ iecur aut sanguis in lana adplicitus, clauorum intra triduum perferentiam tollit.

¶ Lacerti sterco vulnere purgare, & adurere, apud Celsum legimus: quærendum autem an de lacerti simpliciter fimo intelligendum sit, an terrestri potius: an eadem vtriusq; facultas sit, quod magis videtur. video enim multa (vt in sequentibus patebit) lacerti fimo simpliciter attribui, quæ alij de crocodilea, id est terrestri crocodili fimo priuatim scripserunt. Stercus stellionis & lacerti & crocodili, vile est albugini oculi, Auicenna. Aldab (in scriptio habet, hardum, id est lacertus) naturæ est similis vrel seu stellioni, & sterco eius confert albugini & pruritu, & acuit visum, Idem. Et alibi, sterco guaril seu vrel panno (maculis à Sole) & lentiginibus mederi scribit: & idem contritum eradicare verrucas: ac simile esse sterco lacerti. valere enim ad albuginem oculi. Stercus lacertæ illitum prodest ad oculorum albugines, Galenus Eupor. 1. 43. & de compos. medic. 4. 8. Miscetur etiam cum alijs quibusdam ad albugines oculorum, in libro Secretorum qui Galeno adscribitur. Ad vlcera oculorum & albugines: Ex sterco lacertæ faciens collyrium cum aqua vngere, Galenus Euporist. 2. 99. Arnoldus de Villanoua sterco lacertæ abiecto nigro in farina subacta decoqui iubet in furno vel alibi. tum adde (inquit) aquæ nitræ scrupulum, spumæ maris drachmam. & simul in succo chelidonij vel alio conueniente coquito, tum exiccata vsui referua ad pannum oculorum. vel adde parum sarcocollæ, & in oculo pone. remouet enim pannum & omnem oculorum tunicam supernatam, quod ipse expertus sum. Hierocles medicamento cuidam, quod equo ad stranguriam infunditur, sterco lacertæ (χόρτον σαλγας) adijcit.

¶ Lacertæ venenum esse negant, Mich. Herus. Salamandræ venenum expugnatur ijdem

remedijs, quorum vsus est à cantharidum potu, aut lacerta in cibo sumpta, Plinius: quanquam non profus iisdem verbis. locus enim corruptus est apud Plinium. Species lacertorum (vt habet Auicenna 4. 6. 2. 6. quod de lacertis inscribitur) est salamandra, aut in ipsa est similitudo naturæ eius: & quæ ei similia sunt, interimunt. & accidunt ei qui sumperit carnem eius, apostema (inflammatio) linguæ & pruritus, & dolor capitis, & adustus, & caligo oculorum. Sic affecto in potu dare oportet sesamum, & xyloceratia nabati, & sachar, æquis portionibus mixta, cum butyro cocto bubulo. Dandum etiam in potu lac dulce, & inunctione olei alicuius balneoq; vtendum. Hæcille. mox autem in sequenti capite alia contra salamandram sumptam remedia præscribit, quam lacertorum speciem facit: vnde conjunctio initium capitis hic recitati, corruptum esse, intelligiq; oportere genus aliud lacerti salamandræ simile, septicum & adurens, ideoq; duleibus & lenibus auxilijs ei occurrendum. Caro lacertæ inflammata linguam, infert prurimum, &c. (vt Auicenna,) Arnoldus in libro de venenis. Et mox, Oua autem ipsius necant, secundum filium patriarchæ, nisi statim subueniatur cum stercore falconis & vino puro: postea cum vomitu nucis vomica: Sed hæc Auicenna 4. 6. 3. 18. non de lacerti, sed de alharbe, id est chamæleontis ouis scribit. ¶ Cerebrum lacertæ veneficiū (philtrum venenosum) est, quod mentem mutat potius, quàm ad amandū mulierem, quæ id dederit, cogat, Cardanus.

¶ Stellio & lacerta cum mordet (mordent, Albertus,) dimittit (dimitunt, Albertus) in loco sui morsus dentes paruos, subtiles, nigros, pilorum instar: & non cessat locus dolere & prurire, donec auferantur cum ferra, aut cucullo (cultello, Albertus) transeunte super eos, & assumat eos, & colligat eos: quare sedatur dolor. Et quandoq; extrahit dentes eius oleum, & cinis: (fricetur locus oleo & cinere donec egrediantur dentes: deinde ex iisdem commixtis emplastrum imponatur, Rafis,) deinde sugatur locus, & ponatur in aqua calida. Et dictum est quod altaraxacon in cibo sumptum, vtilissimum est ad morsum eius. Quod si dolor augeatur, detur in potu theriaca rutelæ, Auicenna. 4. 7. 1. 18. & Rafis tractatu 8.

De morfu eius.

H.

De synonymis.

4. Lacertam & lacertum idem genus esse conspicio, vt est apud Græcos quoq; sauros atq; saūra, Hermolauus. Nam ad lacertas captandas tempestates non sunt idoneæ, Cicero ad Atticum lib. 2. Reperitur & neutro genere, vt apud Aetium Atreo, Concoquit partem vapore, flammam tribuit verubus lacerta in focos. Lacertus animal dictum, vt placet grammaticis, quod pedes habeat ad similitudinem nostrorum lacertorum, hoc est nostrarum manuum & pedum. Σαῦρα, penacuitur. nam nomina in ex quæ in penultima diphthongum habent, penanslectuntur. Excipe φάσγαν, σαῦρα, αῦρα. 30

¶ Σαυεῖσι, herba quædam, & lacerta animal, Helychius & Varinus. Αἰγὰς Græcam vocem, (quam ego nusquam adhuc reperi,) & Germanicam Ἰνδοῦ Gelenius in Lexico symphono è regione ponit. item Græcam κίερος, (quæ tamen scincum potius seu crocodilum terrestrem significat,) & Illyricam gesstier. Σμύλλα, lacerta, Helychius & Varinus.

¶ Epitheta. Πίττις qualentia terga lacerti, Vergilius Geor. Parua Lacerta, Ouidius s. Metam. Σαῦρος ὠρεῖς, Philes.

De homonymis.

¶ Lacertus in homine dicitur brachium à cubito ad manus vertebram, quæ carpus vocatur. Aspexisse lacertos suos dicitur, illachrymansq; dixisse, &c. Cicero de senect. O pectora, δ terga, δ lacertorum tori, Idem 2. Tusc. Adustus sumans freta vasa lacertis, Verg. 3. Æneid. Hinc lacertosus, robustus ac validis lacertis apud Columellam, Ciceronem, Ouidium. Recentiores quidam lacertos pro musculis dicunt, nescio quàm rectè. ¶ Lacerta videtur & vasis genus esse apud Iudæos, sicut & apud Græcos saura, cuius in palma meminit Hippocrates, Hermolauus: quasi scriptum aliquod Hippocratis Palma inscribatur, quale ego nullum reperi. Quare vel Hermolauus errauit, vel librarius, legendumq; quod è palma fieri meminit Hippocrates. Est autem locus Hippocratis in libro de articulis circa finem, Ἐμβάλλεσι δὲ ὀρθοῦς καὶ αἰσαύρατοι τῆς φωνῆων πλεῖστον. hoc est, Moderatè etiam articulos luxatos reponunt quæ sauræ vocantur ex palmis contexti solitæ. Ego sauras intelligo, non vasa, sed funiculos ex palmis contextos. hi cum resoluuntur, (vt quiuis funiculi) aperiantur, vt digitus in mitti possit, tum in contrariam partem retorti, arctius clauduntur, vt per eos digitus trahi & extendi possit: moderatè scilicet: quæ enim sic contexta sunt facillè extenduntur, nec multum reniuntur, nec duritie sua lædunt: quod conuenit, cum nulla vi in his articulis extendendis opus sit. Vocat autem Hippocrates moderatam repositionem, quando opera duorum necessaria non est, vt in præcedenti illic modo: sed vnus tantum sufficit. Quod si rectè σαῦρα scribitur, vt nostri codices habent & Hermolauus legit, idem sanè significabunt & istæ voces, σίρα, σειρα, σιρα: Grammatici interpretantur vinculum contextum, (nimirum è viminibus, aut corticibus arborum.) Σειρα enim catenam sonat, aut contextum quid è funiculis, aut sparto, aut cannibi, aliâve materia, vt Varinus scribit. Σιρα, δεσμός πλεκτός, Idem. Σίρα, πλεκτόν ἱμάνταμα ἐν ταῖς ναύσι, Idem: contextum nimirum illud è viminibus, cui remus inseritur: malim oxytonum σιρα. Est δ σίρος vas, in quo far & legumina reponuntur, Etymologus: quæ vox apud Aetium vltimam acuit. nam libro quarto capite decimo tertio: Σιριασίς, aliàs σιριασίς: aliqui non rectè syriam scribunt) in inflammatione est partium cerebri & membranarum eius, infantibus contingens, vsque ad concauitatem sincipitis

pitis & oculorum : sic dicta, quoniam σπῆς Græcè vas concauum (σῶμα κοίλον) dicitur, quo semina afferuntur. Apud eundem libro primo in quercu σπῆς legitimus, pro fossis subterranæ, in quibus agricolæ tanquam in horreis frumentum aut alios fructus per hyemem adseruant, quæ Latine etiam siri appellantur Curtio lib. 7. & Columellæ ac Varroni. Nostri rapa præcipuè in huiusmodi fossis conseruant. Σπῆς, ὁ λάκκος, καὶ σπῆς ὀρύγμασιν, ἐν οἷς καταπίθεται τὰ σπέρματα, Suidas : sed hæc præter institutum. Cæterum omnes hæc voces cum contextum aliquid significant, siue ad vinculi aut funiculi, siue ad vasisalicuius, vt fisci, calathæ aut nastæ aut alterius figuram, Hebraicæ originis videntur, à verbo *zar* vel *zarar* : quod ligare significat, vt *asfar* quoq; : vel quòd ad ligandum apta sint, vt vincula : vel quòd ex viminibus alijve inter se connexis & contortis contexantur, vt eadem & vasa diuerfa.

10 Hinc & illa quæ subijciam vocabula, orta mihi videntur : Σαρράτι, χορσίον, καὶ πλέγματα γυργαβάδης, καὶ εἶδος σαυεῖδος, Varinus. Σάρακος, ἀχέιον εἰς ὃ σπῆς ἐμβάλλεται, ἢ ξιλοχρησθῆλια, Idem. Σαεῖρ, ramus palmæ apud Lacones : & Σειρομάτης, lorum, Idem. Palmarum sanè tum postium ad vitilia vtilissimum est, tum funes rudentesq; in Ægypto ex tunicis eius necuntur, vt apud Theophrastum legitur. Saura igitur apud Hippocraten commune quoddam texti è tunicis aut corticibus palmæ funiculi erit, (cui nihil cum lacerta animali commune) non autem vasis genus vt Hermolaus & Cælius putarunt, quòd id extendendo reponendosq; articulo minus aptum foret : Lacertam vero apud Iſtreconſultos vasis genus esse à figura sic dicti (fortassis quòd quatuor pedibus in digitos transuerso situ formatis insitit) non negauerim. Σαυεία, corruptio segetum, iaculum, venabulum, Vide Theocritum Σαυρία in Pharma. Σαυειάζειν, segetes destruere, iaculari, ferire. Σαυροειδὲς simile lacertæ. Σαυρωτή, ποι- & σαυε-
20 κίλη, id est varia, Helych. nimirum à varietate coloris lacertorum. ¶ Σαυρωτή pars hasta, de qua αἶψιν. alij aliter docent. Hasta postremum quod ferreum est, vocatur fauroter : quanquam eo nomine sunt Σαυρω-
τήρ qui intelligant locum item in quo reponatur hasta, Cælius. Hasta finis (manibus proximior, spicu-
tulo oppositus, Pollux l. 1. c.) σαυρωτήρ vocatur : pars media, ancyte : quæ verò prominere ἀρχμή (id est
spiculum vel mucron) & epidoratis & styrax. Et rurſus 10. 31. Hasta pars quæ erigitur vel cui insitit, (τὸ
τῆ δρεατος ἰσάιδιον) σαυρωτήρ dicitur, & styrax & styracion : ferrum verò prominens, λόγγη, ἀρχμή,
ἢ στυρακίς. De styrace plura Cælius. Varinus aliam adfert originem, his verbis : Sauroter ferreum est
cauum & in fine mucronatum, cui inserta posterior hastæ pars, hastam terræ infixam, pali seu crucis
30 (σαυρῆ) aut patibuli instar, erigi facit : vt σαυρωτήρ quasi σαυρωτήρ ὑπὸ τῆ σαυρῆ dictus videatur, (quod
Eustathius quoq; tradit) : sed apud veteres σαυρωτήρ nominatur, nempe in altero hastæ sine extremū
spiculum ferreum. Apud Homerum autem *sauroter* vocatur etiam ἑλέαρος : apud alios verò κρόσπος
quoq; aut γρόσπος : item styrax pars eadem quasi στυρακίς, ἀφ' (ἐφ') ἢ διλαθῆ βετι τὸ δόρυ στυαῦ. Intelligo
autem posteriorem hastæ partem quæ manibus tenetur, vel quæ mucroni opposita est, vbi hodie sim-
pliciter circulus ferreus hastæ inseritur. Ὀυείαρος (vt idem alibi habet) pars posterior & spiculo
40 hastæ opposita, veluti cauda hastæ, quæ & styrax & fauroter vocatur, & γρόσπος & σβύργος appellatur.
Ἔρχα δὲ σπῆν Ὀρβ' ἐπι σαυρωτήρος ἐλῆλατο, Iliad. κ. vbi Scholia ὀρθῶς ἐπι τῆ κρόσπος. sic enim vocatur
ferreum ἢ regionē epidoratis situm. Σαυρωτήρσι, ποῖς στυρακίσι ποῖς ὀπασθῆ τῆ δρεατων. Ἐκτανε ἠικτῶ
Σαυρωτήρσι. Καὶ παρὰ περὶ στυρακίς ποῖς ἰπποῖν εἰασσόντα, πᾶσι τῶ σαυρωτήρσι ἀφ' ἢ τῶ παρχῆ. Ἡ ἔσθον δόρυ
ἢ στυρακίς, ὅν ἐνοι κελεύσιν ἐλέαρον, Suidas. Σαυρωτήρ significat etiam flammam, id est perpendiculum
(quod in eo quoq; plumbum funiculo extremo addatur, vt ferrum hastæ) & cæstum (id est cingulum
40 varium vel acu picatum, vt & lacerti color varijs punctis distinguitur) Helychius. Σαυρωτοῖς δόρασι,
hastis quæ fauroteras habent in epidoratis, Idem. Σαυροειδὲς ἔγχος, ἐν τῷ σαυρωτήρος θαρῶ : sic A-
schylus, ἐπιδοειδὲς ἔγχος, Helych. & Varinus. ¶ Σαυεῖα γείδος σημαίης ἢ φλαμῆ λυ, Suidas. Σημαίης,
τὸ φλάμυλον, ἢ σημαῖον, Varinus. Vexilli genus intelligo, flammæ quidem Latini grammaticigeni
50 nus vestimenti lutei coloris interpretantur, quo amiciebatur noua nupta boni omnis causæ, &c.

¶ Praxiteles statuarius inter cætera fecit & puberem (Gyraldus legit, & Apollinem puberem) *Apollo*
subrepenti lacertæ cominus sagitta insidiantem, quem Sauroctonon vocant, Plinius.

¶ Est & herbe nomen faura Plutoni sacra, vt Nicander poeta docuit illo versu : Σαῦρην τ' ἢ nos.
γρυφὸς πέλεται σφόρος ἢ γρυσίλας : fortasseq; in eo verbo aut anagallidem intelligit, quæ quippe cum Dio-
scorides *saurotin* (aliàs *gauritin*) à nonnullis dici prodat, & propheta nycterinam, quasi nocturno & sub-
50 terraneo dicatam numini : aut ipsū sinapi, quod (vt Plinio placet) ab Atheniensibus saurion vocatur :
aut nasturtium quod ab Hippocrate sauridion quoq; dicitur, Hermolaus. Et alibi, Hippocrates
nasturtium sauridion vocat, à sinapis similitudine, quod & saurion dicitur. Sauridion Hippocrati nasturtium est, à similitudine figuræ, Galenus in Glossis & Varinus. Viurpatur autem hæc vox ab Hippocrate
in libro de vlcibus. Σαυεῖσιν, herba quedam, Varinus & Helych. Lacertus piscis, quig-
colias & c. Σαυρον autem piscis Græcorum non est lacertus Latinorum.

¶ Lacertis familia sunt, aut lacertorum generis multa ex ouiparis quadrupedibus, omnia nempe
quæ oblongiore sui corporis aluo serpentes imitantur, essentque serpentes ablatis pedibus : vt *malibus*
stellio, scincus, salamandra, seps siue lacerta chalcidica. Salamandra magnitudine est lacertæ, Sui-
60 lacertis si-
das. Stelliones lacertarum figura sunt, Plinius. Aescalabotes (id est stellio) animalculum est lacertæ *milibus*.
simile, Suidas. *Adab* animal figura lacerto simile est, sed maius : Vide in Scincio *A. Alurel* (aliàs

guaril) animal terrestre, lacerto simile, And. Bellunensis. Chamæleontis figura & magnitudo erat lacerti, nisi crura essent recta & exceliora, Plinius. Sunt & sauri Græcis, vt lacerti Latinis inter pisces. Sauritæ genus serpentium, Varinus & Hesyeh.

Nomina
propria ab
hoc ani-
mali de-
sumpta.

¶ Saurus & Batrachos statuarij, natione Lacones, fecere templa Octauia porticibus inclusa, Plinius. Cum Erymantum fluium traieceris ad Sauri iugum, vt vocant, & Sauri monumentum videbis, & Herculis templi rudera. Dicitur autem hic Saurus latro fuisse, & viatores afflixisse & accolas, priusquam Herculi pœnas dedit, Pausanias in Eliacis. Saureas serui nomen apud Festum legitur. Σαῦραι, gens Thraciæ, Varinus & Hesyeh. Amazones nullis mazis aut delicijs, sed tenui & promiscuo victu vtebantur, vt inde videri possent appellationem ducere: quod nec Eustathio displicet, quoniam lacertis ac testudinibus, & id genus bestijs alerentur. Quamobrem etiam Sauromatidas, siue sauropatidas nuncupatas volunt, ἡ δὲ τὸ σαῦρας πάντων, ὅ ἐστι γαῖα σαῦρας, quanquam alij quod in Sauromatica Scythia aliquando habitauerint, dictas ita opinantur, quod Stephanus tradit. Sed & Eustathius Sauromatas Amazonum connubio infignes refert, Cælius. Sarmatæ, Græcis Sauromatæ dicti, Scythiæ populi sunt, Plinius. Et rursus, A Buge super Mæotin Sauromatæ tenent. In Creta fons est ad aditu speluncæ Idææ duodecim plurimum stadia distans, Sauri dictus, Theophrastus de hist. plant. 3, 5.

¶ h. Σαῦρας λοιπὸν ἐμπερις ἐγώετο, Innominatus apud Suidam in Σαῦρας: fortè pro eo quod est expalluit, vt de viridi lacerto intelligatur.

¶ c. Alianus rem miram de hoc animali tradit: Quidam videlicet comprehensam lacertam, ac oculis stilo acuto orbatam, in ollam fictilem nouam inclust vt inque pertusam paruis lacertis: mox illita cera, addita herba quadam, cuius nomen non indicauit: deinde gagate lapide annulo ligato ferreo nouem signis signauit, quorum quotidie vnum debebat: post nonum vero, reclusa olla, lacerta inuenta est oculis restituta. Anulum nanque illum aiebat oculis vtilem esse, Volaterranus. Vide infra in Lacerta viridi G. Lacertum aliqui fratrem Lombardorum vocant, vt bufonem Salernitanorum: quod apud hos populos mulieres aliquando hæc animalia in vtero gestare è vulgò quidam fabulantur.

Lacertus
frater
Lombardorum
dictus.
Superstitiosa de
lacertis.

¶ g. In vrinâ virili lacerta necata, veniẽm eius qui fecerit, cohibet. nam inter amatoria esse magi dicunt, Plinius.

¶ h. Incantata lacertis Vincula, Horatius Serm. 1.8. de veneficis mulieribus. ¶ Apollo Sauroctonos: vide superius inter deriuata. Deos aliquot animalium nominibus veteres appellauerunt, vt Diana nam lipam, Solem lacertum, Porphyrius lib. 4. de abstinento ab animatis.

DE LACERTO VIRIDI.

De nomi-
ne.

LACERTA maior quæ & viridis dicitur, Græcis σαῦρας χλωρα, & χλωροσαῦρας, apud recentiores, Italis gezz, Germanis grüner Heudor. Valesij Grünig vocant. Syluaticus & alij quidam ophiomachum siue ophiomachum quoq; lacertum interpretantur, quæ nomina à vincendis & impugnandis serpentibus facta sunt: ideoq; & cicadæ genus, & ichneumonem ophiomachum vocant. Sunt qui lacertam viridem & stellionem confundant, vt vetus glossographus Auicennæ, & quidam etiam nostra ætate. Et Syluaticus, Stellio (inquit) id est lacerta Facetana: vel secundum alios, lacerta viridis.

De figura
corporis.

Viridi colore sunt, vnde & nominantur: præcipuè tamen, vt Georg. Agricola scribit, verno tempore, æstiuo non nihil pallidi. Morbus regius cum virore pallidus est, quales sunt lacerti cum virore pallentes, Hippocr. lib. 3. de morbis. Maiores ferè duplo sunt, vt puto, communibus lacertis, rari apud nos: calidioribus locis frequentes, ruri sub dio & in pratis magis, non etiam vt communes circa parietes reptant. Plinius priuatim meminit lacerti viridis longo collo nascentis in fabulosis.

D.

Italia magnas habet lacertas & virides. hoc animal natura & homini amicum est, & serpentibus *Symp-*
thia inimicum. Nam vbicunq; prospicit homo, ibi congregantur lacertæ, obliquato capite diu contem-
 plantes hominis faciem. si expuas, elambunt saliuam ore redditam: vidi & puerorum miçtum exori-
 bentes. *Quin* & puerorum manibus tractantur impune, atq; etiã læduntur, & ad motu origaudent *thia cum*
 saliuam lambere. Cæterum si comprehensæ inter se committantur, dictu mirum quã in sese læui-
 mine & antipa-
 strepiu dimoi rubi admonent hominem, inſuetus crederet serpentem esse, vbi dispexeris lacertæ *thia cum*
 sunt, obliquato capite contemplantes donec consistas: si pergas, sequentes. Rursus aliud agentem *serpente.*
 10 admonent. Diceres eas ludere vehementerq; delectari hominis aspectu. Quodam die vidi prægran- *Pugna la-*
 dem & mirè viridem in ostio caui decertantem cum serpente. Primum mirabamur quid esset rei. *ceri cum*
 nam serpens nobis non erat conspicuus. Italus admonebat in antro esse hostem. paulò post venit ad *serpente.*
 nos lacerta, velur ostendens sua vulnera ac remedium flagitans: seq; tantum non tangi patiebatur.
 Quoties autem restabamus, restabar & illa nos contemplans. Serpens alterum latus penè totum ero-
 ferat, & ex viridi rubrum fecerat, ac rursus in antrum se abdiderat. Post aliquot dies cum fortè in-
 ambularem per eundem locum, serpens è fonte vicino biberat: erat enim æstus prodigiosus, adeò
 vt nos quoque aquæ inopia periclitaremur. Commodum occurrit ex agris puer natus annos trede-
 cim, gestans rastrum quo fenem demessum conuertunt agricolæ: hic simul vt serpentem vidit, præ
 gaudio exclamat, velut insultans deprehenso hosti. Ferit rastro, serpens se contrahit. ille non facit fe-
 20 riendi finem, donec contrito capite serpens in longum porrigitur, quod non facit nisi moriens. Ad
 hæc, eius ruris agricolæ pro comperto nobis aliud quiddam mirabile referebant. Agricola nonnun-
 quam fessi obdormiunt in agro: tum serpentes interdum clanculum adrepentes in os patens dor-
 mientis conijciunt sese, & in stomachum sese conuoluunt. Verum in hoc discrimine non rarò lacerta
 quamuis pusilla seruat hominem. nam vbi sensit serpentem insidiari, circumcurſat per collum &
 faciem hominis, nec finem facit donec pruritu scalpruq; vnguium excitetur. Porro qui expergiscitur
 conspecta in propinquo lacerta, mox intelligit hostem alicubi esse in insidijs, ac circumſpicies de-
 prehendit. Hæc omnia Ephorus quidã apud Erasum in Colloquio de amicitia. Atqui Matthæ-
 olus Senensis de lacertis minoribus scribit, esse eas homini beneuolas. Plinius lacertas simpliciter
 cum serpentibus pugnare prodidit. Ophionicum Syluaticus (offionicum ipse scribit) lacertam in-
 30 terpretatur: alij ophiomachum, quòd serpentes impugnet ac vincat: nisi ophionicus pro ophioma-
 cho corruptè scribarur.

E.

Multi contra erucas, & mala ne putrescant, lacertæ viridis pelle tangi cacumina arborum iu- *De vifula-*
 bent, Plinius. Lacertæ viridis felle, (non pelle, vt Plinij codices habent) si tangantur cacumina mali *certorum*
 non putrescit, Palladius. Vt fructus mali in arbore non computrescat, neq; ipsum eruca contingat, *viridii.*
 lacerti viridis felle truncum illine, Anatolius in Geoponicis.

F.

Lacertis virentibus vesci in more Afris est, Cælius (ex D. Hieronymo.) De his qui lacertos *De lacert-*
 40 simpliciter edunt, vide supra in lacerto F. Ischiadicis prodesse dicunt lacertam viridem in cibo, ab- *eos eden-*
 latis pedibus, interaneis, capite, Plinius.

G.

Lacerta viridis pro salamandra substitui potest ad remedia, vt legitur in Antibalomenis Ægi- *Remedia*
 netæ adiunctis. Solaris lacerta eadem potest quæ & viridis, Kiranides. Lacerta viridis cremata, ex lacerto *viridi.*
 carni alicui aspersa, mutationem pennarum in accipitre, qui ederit, accelerat, Albert. Demetrius *viridi.*
 Constantinop. in libro de cura accipitrum, accipitri ad cibum obijcit lacertam viridem minutatim
 concisam, ne vnguibus retinere possit. nam pes sanie lacertæ lætius contraheretur. Et ad eundem ef-
 fectum vt pennæ cito abijciantur, lacertam viridem in aqua decoqui iubet: tum in mortario con-
 tundi, affusaq; aqua tepida accipitrem in ea lauati. Ad idem alius Græcus scriptor innominatus, tri-
 50 duo accipitri in cibo dari præcipit lacertos virides viuos, aut siccatos in Sole & suillæ asperſos carni.
 Ad comiales prodesse lacerta viridis cum condimentis quæ fastidium abstergeant, ablati pedibus
 & capite, Plinius. Phthisin sentientibus vilissimam esse tradunt lacertam viridem decoctam in vi- *Mira vel*
 ni sextarijs tribus ad cyathum vnum, singulis cochlearibus sumptis per dies (continuos) donec con- *potius su-*
 ualescant, Plinius. Lacerta viridis viua immissa in vas fictile nouum, & cum vini sextarijs tribus de- *perſtitiosa*
 cocta ad cyathum vnum, incredibiliter phthisico prodest, si ex vino eo mane ieiunus bibat cochlea- *quedam*
 re vnum, Marcellus. Ischiadicis prodesse dicunt lacertam viridem in cibo, ablati pedibus, intera- *de huius*
 neis, capite, Plinius. Et rursus, in lumborum dolore lacertæ virides decisis pedibus & capite in cibo *lacerti v-*
 sumuntur. Idem hoc remedium scinco etiam siue crocodilo terrestri, & stellioni simpliciter, & stel- *su ad ocu-*
 lioni transmarino similiter in cibo sumptis attribuitur. ¶ Lacertas pluribus modis ad oculorum re- *lorum re-*
 media assumunt. Alij enim viridem includunt nouo fictili, ac lapillos qui vocantur cinædia, quæ & *media.*

inguinum tumoribus adalligari solent, nouem singulos signis signantes, & singulos detrahunt per dies. Nono emittunt lacertam, lapillos seruant ad oculorum dolores. Alij terram subferunt lacertæ viridi excaecata, & vnâ in vitro vase annulos includunt è ferro solido vel auro: cum recepisse vitum lacertam apparuerit per vitum, emissâ ea, annulis contra lippitudinem vtuntur. Alij capitis cinere pro stibio ad scabritias. Quidam viridem longo collo in sabulosis nascentem comburunt, & incipientem epiphoram inungunt: item glaucomata. Mustelæ etiam oculis punctu erutus, aiunt visum reueri, eademq; quæ in lacertis & annulis faciunt, Plinius. Lacertam viridem excaecatâ acu cuprea in vas vitreum mittes, cum antulis aureis, argenteis, ferreis, & electrinis, si fuerint, aut etiam cupreis, deinde vas gypsabis, aut claudes diligenter atque signabis, & post quintum vel septimum diem aperies, lacertamq; que sanis luminibus inuenies: quam viam dimittes, anulis verò ad lippitudinem vnâ vtêris, vt non solum digito gestentur, sed etiam oculis crebrius adplicentur, ita vt per foramen nulli visus transmittatur. obseruandum sanè inprimis vt in loco nido atq; herbido deponatur ampulla, & cum lacerta discesserit, tum anuli colligantur. obseruandû etiam vt Luna vetere, id est à Luna nona decima in vicesimam quintam, die Iouis, Septembri mense, capiatur lacerta, atq; ita remedium fiat, sed ab homine maximè puro atq; casto, Marcellus. (Vide superius ex Volaterrano, in Lacerta simpliciter H. C. Kiranides lib. secundo idem hoc remedium paulò aliter describit.) Et rursum Marcellus, Lacerti (inquit) viridis quem ceperis die Iouis, Luna vetere, mense Septembri, aut etiam quocunq; alio, oculos erues acu cuprea, & intra bullam vel lupinum aureum claudes, colloq; suspendes: quod remedium quando tecum habueris, oculos non dolebis. lacertum sanè eodem loco in quo ceperis dimittes. vel etiam si sanguinem de oculis eius lana munda excipias, eamq; phœnicio conuoluas, colloq; suspendas, vtêris efficacissimo aduersum oculorum dolorem remedio. Et in tertianis fiat potestas experiendi, an lacerta viridis adalligata viua in eo vase quod capiat, proficit, quo genere & recidiuas frequenter abigi affirmant, Plinius. In quartanis adalligari iubent lacertæ viridis viua dextrum oculum effossam mox cum capite suo deciso, in pellicula caprina, Idem. Et alibi, Propter strumas exulceratas lacertus viridis adalligatur: post dies triginta oportet alium adalligari. A lienis dolore liberat & lacerta viridis, viua in olla ante cubiculum dormitorij eius cui medetur suspensa, vt egrediens reuertensq; attingat manu, Plin. Ramices infantium lacertæ viridi admotæ dormientiibus morsu emendantur. Postea harundini adalligatæ suspenduntur in fumo: traduntq; pariter cum ea expirante sanati infantem, Idem. ¶ Oleum de lacertis fit vel ex communibus istis quæ per domos nostras et parietes versantur, vel ex viridibus, vt runq; autem alij ex viujs lacertis parant, alij ex mortuis & exenteratis, ne stercorea oleo innatent, Brauaolus. Lacertas virides septenas in dimidia mensura (in libris fere duabus) olei communis suffocato, atque ita per triduum in solato. hoc oleum guttam rosaceam, vt vocant, faciei illitu mirabiliter emendat, vt doctissimus medicus Georg. Pictorius ad nos scripsit. Videtur autem excrementorum lacerti ratione potissimum hoc prestare: quoniam & scinci seu crocodili terrestris excrementa faciem dealbant, & maculas delent. Si factum (ἡλασμα) in equo sursum versus, qua vngula enascitur, prorumpere contingat, id quod præduris veterinorum pedibus solet euenire: in primis oleum aceto dilutum in ellychnio receptum adhibebis. Si verò quantum fieri potest dolor leniatur: medicamine quod lacertis constat, erit vtendum. Hoc autem vnguinè delibata tota vngula succrebit, & augetur: sicque depulsum sensim adparens diruptiois vitium abigitur. Ratio medicamenti hæc est: In fistile nouum terni conijciuntur olei sextariorij, in quod lacertæ virides merguntur, & indito operculo tantisper coquantur, dum in oleo crematæ contabuerint, (χατακλιῖται, lego χατακλιῖται;) dein officulis eorum exemptis, triti bituminis selibra, & liquida picis hemina cum adipis suilli veteris libris duabus adijciuntur. hæc omnia rectè coquantur, & cum postulat vsus, vngula perungitur. hoc quantum maximè fieri potest vngulam durat, firmioremq; animantis pedem præbet, Hierocles in Hippia. 101. Mollissimæ equorum vngulæ hoc vno medicamine, quo potentius nihil est, assolent indurari: Lacertum viuum viridem in ollam nouam mittis, adijces olei veteris libram, aluminis (lego, bituminis) Iudaici selibram, ceræ libram, absinthij tunsi selibram, & decoques cum lacerto: Cum fuerit resolutum, calentia vniuersa colabis, abiectisq; ossibus & purgamentis, liquatum medicamen in ollam remittes: & cum vngues indurare volueris, vngulam subradis, & factum vnguentum in cannam viridem mittes, adhibitis carbonibus, propè feruens per cannam instillas vngulis: prouisurus ne coronam tangas aut ranulas, si his exceptis, in solo & in circuitu solidaturus vngulam confricabis. Memineris autem vngulas exerefcendo renouari, & ideo interpositis diebus vel singulis mensibus talis cura non deerit, per quam naturæ emendatur infirmitas, Vegetius. Ad supercilia pilosa: Lacertam viridem coque in oleo, & postquam euulseris pilos, vngue locum, Galenus Euporiston 2. 103. ¶ Lacertæ, vt docuimus, combustæ, cum radice recentis harundinis, quæ vt vnâ cremari possit, minutatim findenda est, ita myrteo oleo permixto cineres capillorum defluuia continent. Efficacius virides lacertæ omnia eadem præstant: Etiamnum vitilus admixto sale, & adipe vrsino, & cepa tusa. Quidam denas virides in decem sextarijs olei veteris discoquant, contenti semel in mense vngere, Plinius. Arnoldus de Villanoua etiam lacertas virides medicamenti alijs pilos reuocantibus admiscet. Vide infra in

Lacerto Martense, in capite de Lacertis diuersis. Lacertæ viridis cinis cicatrices ad colorem reducit, Plinius. ¶ Ossa lacertæ viridis profunt comitialibus nouo experimento. Colligi autem ossa tali modo debent: Imponas lacertam viridem adhuc viuam, captam, in aliquod vas clausum, plenum optimo sale. Sal enim paucis diebus carnem eius & intestina omnia consumit, vt faciliè iam ossa colligantur: quæ tam ad comitalem profunt quàm vngula alces, quamuis & hæc est magni momenti, Christophorus Salueldensis. conijcio autem sentire eum gestanda hæc ossa pro amuleto. ¶ Lacertæ viridis sanguis subtritus (subtritos, aliàs attritos) & hominum & iumentorum pedes subtilis sanat, Plin. Clauso pedum (clauellos & callos pedibus molestos, Marcell.) lacertæ viridis sanguis flocco impositus (mirè, Marcell.) sanat, Plinius. ¶ Oculi lacertæ viridis à quibusdam superstitiosè, contra quartanam adalligatur: item oculi eruti intra bullam auream inclusi contra colorum dolores gestantur, vel sanguis de oculis phœnicio exceptus, vt superius dictum est. ¶ Contra strumas exulceratas quidam cor lacertæ viridis in argenteo vaseculo seruant, Plinius. Contra omnes strumas & sceminis & manibus vtilissimum est, si cor lacertæ viridis lupino argenteo clausum in collo suspensum semper habeant, Marcellus. ¶ Clauso pedum sanat iccur lacertæ viridis vel sanguis flocco impositus, Plinius & Kiranides, qui hoc de solari lacerta scribit. Ex lacertæ viridis iccore phylacterium superstitiosum Marcellus Empiricus præscribit.

Remedia
ex cinere.
Ex ossibus.

Ex sanguine.

Ex oculis.

Ex cordis.

Ex iccore.

Ex felle.

¶ Pilos in palpebris incommodos euulsos renasci non patitur fel lacertæ viridis in vino albo Sole coctum ad crassitudinem mellis in æreo vase, Plin. Lacertæ viridis fel misce cum vino albo quantum sufficere existimaueris, & mitte in vas æreum, positumq; ad Solem tandiu agita donec crassitudinem mellis habeat, atq; ex eo loca pilorum vulforum vngue, Marcellus. Fel lacertæ solaris (hanc enim eadem posse quæ viridis ait) in vino putrefactum per dies 4c. sub dio ad Solem in diebus canicularibus, pilos palpebrarum extirpat, Kiranides.

H.

a. Epitheta. Seu virides rubum Dimouère lacertæ, Horat. i. Carm. Nunc virides etiam occultant spinet lacertos, Verg. 2. Ægl. Sed præstat viridem lacertum dici asserere periphrasticè potius loco vnius substantiui, ad differentiam lacerti communis siue minoris, quàm epitheticè.

¶ Sauriten gemmam in ventre viridis lacerti harundine dissecuti tradunt inueniri, Plinius. Saurites
¶ c. Puluis lacertæ viridis & spathum acutum aperiunt seras & alia multa præstant, Obscur. gemma.

DE LACERTIS DIVERSIS.

GVARIL (vel potius VREL, vt Bellunenſis legit) est maxima figurarum *alguasgon* & *samambras* Guaril (Bellunenſis verit, ex lacertis velliguris), longa cauda, paruo capite, & non est lacertus. Lacertus enim aut nunquam aut raro reperitur præterquam ruri: & caput & corpus eius diuersa sunt *alguaril*, sed fortè proximus est ei facultatibus suis. Fimo eius ephelides & lentigines abolentur, &c. (vt scripsi in Lacerto G.) Auicenna.

¶ Si quis maleficijs capillos perdidit, hac eos ad pristinam rationem forma reparabit: si *LACERTVM* *salum* *MARTENSEM* cum suo capite, & lanæ purpureæ optimè in conchylio tintæ duas ligulas, & chartam cubitalis mensuræ separatim comburat, cineremq; permisceat, conteratq; sic cum oleo cedrino paulatim adiecto, vt crassitudinem velut glutinis faciat: eoq; medicamine glabrum locum perfricet, ita vt prius diu linteo asperiore detergeat, Marcell. Lacerta viridi vsta etiam vtuntur ad capillorum defluuia, vt supra scriptum est.

¶ *LACERTAS* *PISSINNAS* quæ in legetibus morantur, quas Græci *aruras* vocant, comburito, & ad tenuissimum puluerem redigito: atque ex eo cum vino aut melle optimo caligantes oculos inunge, valde proderit, Marcellus. *Lacerte*
Pissinna.

¶ *Stellio*, id est *LACERTA* *FACTANA*, secundum alios Lacerta viridis, Syluaticus. *Stellio* &

¶ Quidam ex amicis nostris fide dignis, narrauit mihi visas sibi in Prouincia (regione Galliarum) & Hispania aliquando *LACERTAS* ea crassitudine, qua crus humanum sub genu est, non admodum longas, quæ caua terræ incoherent, & homines aliasque animantes prætereuntes sublimi saltu impeterent, ita vt aliquando vno ictu totam hominis maxillam refecarent, Albertus. ¶ Ipse etiam in *his* *ma-*
illa *Italiæ* siue Galliarum cisalpinæ regionem quam *Pedem montis* vocant, permagnos lacertos in montibus reperiri audiui, catulorum canis circiter magnitudine, quorum excrementa ab incolis colligantur: quod tamen ita se habere nondum assero, donec fide dignior aliquis testis accedat. ¶ In *Italiæ*
quadam *Libyæ* parte in Mauritania lacertos bicubitales reperiri dicunt, Strabo lib. 17. ¶ Ex foru-
natis *insulis* vna Capraria appellatur, grandibus (enormibus) lacertis referta, Plinius & Solinus. *Caprariæ*

¶ In Dioscoridis insula prope Arabiam thuriferam lacertæ permagnæ sunt, quarum carnes insulanis edunt, pinguedinem verò liquant & pro oleo vtuntur, Arrianus. ¶ In Arabia lacerti ad duobus cubitorum magnitudinem accedunt, Ælianus. Lacerti Arabiæ cubitales: in India verò *Nyfa* *dis* *insule*. monte viginiquatuor in longitudine pedum, colore fului, aut punicci, aut cærulei, Plinius. *Arabia*,

Lutetia. cletus maximos ait lacertos in India, tum valde vario colore, nasci: vt pellis floridis quibusdam picturis maximè distincta, & ad tactum mollis & tenera sit, Ælianus. ¶ Lacertus Lutetiæ in palatio pendet, vt audio ab oculatis testibus, hominis ferè crassitie: proceritate etiam paulò infra hominem. hunc aliqui aiunt deprehensum in carceribus quibusdam, vbi captiuos infestâr, mordendo aut sugendo tibias eorum: & aliquid ea de re memorari ab ijs qui Chronica Gallica scripserint. Spectatur & alius similis, vt ferunt, eadem in vrbe, sed paulò minor, in æde diuo Antonio sacra. Ex Æthiopiæ insulis nuper à regibus Lusitanæ occupatis, Romam iussu cardinalis Vlyxiponenfis lacerta extincta circiter octonôm cubitorum longitudine aduecta est: oris verò hiatu, quo solidum infantem deuoraret, ac tholo diuæ genetricis ad portam Flumentanam, miraculi gratia suspensa nunc cernitur, Volateranus.

*De serpenti-
bus qui-
busdam
in mari-
bus qui in
provincia
Caraiam
reperiun-
tur.* ¶ In prouincia Caraiam, Tartarorum regi subiecta, nascuntur serpentes maximi, quorum quibusdam in longitudine continent decem passus, & in complexu crassitudinis decem palmos, (dodran-
tes.) Horum aliqui prioribus carent pedibus, quorum loco vngulas habent instar vngularum leonis aut falconis. Caput ipsorum magnum est, & oculi prægrandes, vt duorum panum adæquent quantitatem. Os & rictum habent tam amplum, vt hominem deglutire valeant, dentes quoq; magni & acerimi rictu illi tam horrendo non desunt. Nullus certè homo, nec vllum animal, serpentes illos sine terrore aspererit, nedum aduerit. Capiuntur verò hunc in modum. Solet is serpens interdum latitare in cauernis subterraneis, aut alijs montium petrarum ve specubus, nocte verò egreditur passim circumiens, & potissimum aliorum animalium iustrans latibula, quærens quod deuoret. Neque enim vllum bestiarum genus metuit, sed magnas ac paruas deuorat, leones etiam & vrsos: & vbi ventrem saturauerit, redit ad speluncam suam. Cæterum cum terra illa admodum sit fabulosa, mirum est quantam foueam corporis sui pondere in arenam imprimat: putares dolium aliquod vino plenum per fabulum volutatum. Venatores itaq; beluæ insidiantes, interdum figunt multos palos in fabulum, fortes, & acuto ferro in superiore extremitate dentatos. hos fabulo tegunt, ne à serpente videri possint: multosq; passim terræ insigunt, præsertim vbi in vicino norint belluam latitare. Et quando nocte solito more progreditur, vt escam sibi querat, & molem corporis sui per cedentem arenam reptando & trahendo mouet, fit aliquando, vt pectus in latentem sudem ferro acuminatam violenter intrudat, & seipsum interficiat, aut graui læsione fauciet: & tunc leones venatores accurrunt belluam interficiunt, si adhuc viuunt, & fel extrahunt, quod magno vendunt pretio. Mirè enim medendo pollet. quòd si quis à rabido cane morsus, vel vnus denarij pondus inde biberit, statim sanatur: Et mulier in partu laborans, si quantumlucumq; inde gustâr, mox partu exoneratur. Hæmorrhoides etiam aut siccianus inde peruncti, intra paucos dies sanantur. Porò carnes huius serpentis vendunt: nam libenter ea vescuntur homines, M. Paulus Venetus.

*De ser-
pentibus
America,
pedes ha-
bentibus.* ¶ Extra Fortunatas infulas viginti septem dierum navigatione Americus Vespucius occiden-
tem ferè versus nauigando ad regionem quandam peruenit, vbi reperit anthropophagos: vnde rur-
sus iuxta idem litus progressus intra paucos dies ad alios populos peruenit, qui in cibo vtitur anima-
li quodam asso: quod erat (inquit) demptialis quibus carebat serpenti simillimum, tamq; brutum ac
ferum apparebat, vt eius non modicum miraremur feritatem. Progressi deinde longius per eadem
tentoria, plurimos huiuscemodi serpentes viuos inuenimus, qui ligatis pedibus, ora quoq; funibus
ligata ne aperire possent, habebant, ita vt canes aut alie feræ ne mordere queant impediri solent. As-
pectum quidem tam ferum eadem præ se ferunt animalia, vt nos illa venenosa putantes ne tangere
quidem auderemus. Capreolos magnitudine, sesquibrachium longitudine æquant. Pedes longos
materialesq; (crassos) multum ac fortibus vngulis armatos, nec non & disciorem pellem diuersissimam
habent, rostrumq; ac faciem veri serpentis gestant, à quorum naribus vsq; ad extremam caudam
feta quædam per tergum sic protenditur, vt animalia illa veros serpentes esse iudicauerimus, & ni-
hilominus eis gens prædicta vescitur, Hæc ille.

*De Cale-
cuti ser-
pentibus
quadrup-
pedibus.
Hyuana
seu Higo-
na.* ¶ In Calechuto Indiæ orientalis animalia sunt serpentibus similia, scilicet ore, oculis, cauda
prælonga, absque pilis, aprorum magnitudine, aliquanto etiam vastiore capite, sed pedes habent
quatuor, venenoq; carent, (morsu tantum noxij, quaternorum cubitorum longitudine in palu-
stribus locis nascentes, maximis sibus non abfimiles, Ludouicus Rom. Navigationis suæ s. 22.) 50
Alia his similia edunt in Hispaniola insula occidentalis Indiæ vocata *Hyuana*, (*Higoanam* vocari ait
Scaliger) dorso spinosa (capite cristato, Scaliger) aphonæ seu absq; voce, quatuor pedibus, lacertarum
cauda, dentibus acutissimis, cuniculis maiora, ceu leporum magnitudine, in arboribus, terra &
aquis absque discrimine degentia, famis ad multos dies patientia, pelle coloribus varijs distincta ac
læui, vt serpentibus cæteris: venter supremus qualis auibus est, sed amplissimus à mento ad pectus.
Bardati. Sunt & quos vocant *BARDATOS* à phaleratorum equorum similitudine, iucundi gustu, magni-
tudine cuniculi, colore albo & cinereo distincto, in terræ foueis, quas pedibus excauant, habitare
solent, & ipsi quatuor pedibus, anguina pelle & cauda. fert hos India occidentalis iuxta eandem in-
fulam, Cardanus.

*Lacerta
venenata* ¶ Salamandra asperior & scabra magis est quàm *LACERTA VENENATA*, Actius. atqui
Hermo-

Hermolaus in Corollario aliter hunc locum interpretatur: Similis (inquit) ascalabotæ salamandra est Actio, lacerta venenaria, hoc est pharmacitide velocior. Nicander in Alexipharmacis eandem facit salamandram & lacertam φαρμακίδα.

¶ De LACERTA RVM genere est & alia quædam bestiola parua, similis lacertæ, sed caudam habet nigram, quæ araneis syluestribus vescitur, Albertus.

¶ Stellio vulgò LACERTA VERMICULARIS rusticè, inuenitur in foraminibus veterum ædificiorum, in quibus aranei quoque versari solent, Niphus. Sed de stellionè priuatim agemus infra.

¶ ΛΙΑΚΟΝΙ vulgò à Græcis hodie nominari audio, lacertæ genus paruum, argenteo colore resplendido, in siccis & apricis locis agens. Videtur autem mihi hoc quoque animal non aliud esse quam stellio.

¶ ADARE genus lacertæ, Sylyaticus.

¶ SCEN, id est lacertæ rubæ, Idem: pro scinco fortassis è mari rubro.

¶ SENBRAS idem est quod lacerta vel stellio qui in hortis reperitur, Andreas Bellunenſis. Samabras Auicennæ, vel saabras, non stellio sed lacertus est, vt nos obseruauimus.

¶ ΣΗΝΙΚΗ, animal quadrupes lacertæ simile: & animal multipes asellis domesticis non dissimile, Hefychius.

¶ ΕΛΕΙΟΣ animal inter frutices nascens lacertis simile, vt Aristarchus interpretatur apud Eleiōs. Vatimum: alij glirem, alij vermigenus interpretantur, &c. vt docui in Gliere A.

¶ LACERTA SOLARIS, σαύρα ήλιακή, dicta fortassis fuerit quòd Solis calore delectetur, Lacerta eiç: se exponere gaudeat. Kiranides lacertæ tria genera facit, heliacam omnibus notam, vt inquit: χελιδνί, id est æream, (chalcidem nimirum aliàs dictam, de qua ab initio huius libri scripsimus) & chloràn, id est viridem. ¶ Lacerta solaris eadem potest quæ & viridis, Kiranides. Iecur eius emplastrum modo impostum clauso sanat: (quod Plinius de lacertæ viridi iecore scribit.) fel in vino putrefactum per dies 4c. sub dio ad Solem in diebus canicularibus, pilos palpebrarum extirpat, (vel, vt alij de lacertæ viridi felle, euulsos renasci non patitur.) Idem Kiranides, qui & alia quædam nimis superstitiosa de hac lacerta scribit, quæ repetere ex eo non libet. ¶ Lacerta solaris vbi per tempus hebetem visum habuit, per conuersionem ad Solem oculos rursus leuat, dum in latibulo ad Orientem conuerſo se ipsam apprimat, & ieiuna se ad Orientem conuertit, Epiphanius in Sampſæis hæreticis,

quos hæc lacertis comparat. nam Sampſæi etiam vox, inquit, si interpretetis, solares sonat. Coniecerim ego solares lacertos non alios esse quàm vulgares nostros paruos.

¶ In Sarmatia regio aut Rutenorum, aut Rutenis proxima est, Samogithia. In ea Lacerti sesquipedales maiores, crassi, nigri: quos incolæ pro laribus colunt familiaribus, si quid accidit sinistra, minus rectè cultum numen suspicantur, aut deterioribus, partioribusq; acceptum epulis. Itaq; curant cum opera attentiore: qua sese ad res secundiores existimant exoratuos. Iul. Scaliger de Subtil. ad Cardanum.

¶ Dubb. Africani lacerti species est. Binos excedit pedes longitudine. Quaternum digitorum crassitudo. In Libyæ desertis viuunt locis. Potus ei nullus. Quin aqua, nex præsentissima. Hunc tu ex igni confectum dices. Iugulato vix tantulum fluit sanguinis. Et tamen sine veneno est. Expetitur etiam cibi gratia. E caueis, vbi stabulatur, nulla vi extrahi potest. Itaque ligonibus aut alijs machinis aperiunt cautes. Sapor ei carnis Raninarum. Cursu veloci est vt lacertus. An sit terreſtris Crocodilus, etiam atq; etiam considerandum est. Longe diuersa fera voce pene eadem apud Chaldæos significatur, nempe Duba dicitur ab illis vsus. Huic similis est Guaril, sed in capite & cauda venenum gerit. Quibus abscissis incolæ vescuntur. A spectu tristi ac fero est, Idem.

¶ Anno à nato Domino 1543. audiuius, in finibus Germaniæ prope Stiriam subito multos Historia lacertos, vel serpentes quadrupedes lacertorum instar, apparuisse, alatos, morſu irremediabili. Rurſus anno 1551. peruenit ad nos historia Viennæ impressa, huiusmodi. Hac ætate circa diem diuæ Margaritæ in Hungaria prope pagum Zichsam iuxta Theysam fluum, accidit vt in multorum hominum corporibus serpentes & lacerti naturalibus similes nascerentur: vnde seuissimè dolores orti tandem eos enecarunt, ita vt circiter tria hominum millia sic perijsse feratur. Quibusdam humi ad Solem iacentibus serpentes & lacerti per os aliquatenus emerſerunt, sed mox iterum se abdiderunt in ventrem. Nobili cuidam puellæ diris cruciatibus mortuæ cum venter incideretur, serpentes duo prodierunt. His additur historia eiusdem temporis & loci, de serpentibus innumeris in strue manipulorum frumenti repertis, quos cum exurere vellent rustici, manipuli ignem respuisse dicuntur, & serpens cæterorum maximus capite in summa strue erecto, humano sermone monuisse, ab incendio vt desisterent, neque enim exuri se posse cum non secundum naturam sint nati neq; sponte huc venerint, sed diuinitus propter hominum peccata immissi sint.

RANA PERFECTA.

FOETVS RANÆ CAUDATVS.

RANAM aliqui recentiores inter vermes numerant, vt Albertus & similes, quod neutiquam probo: reptile enim potius fuerit, si quis generis appellationem querat: magis propriè verò reptilia ranarum illæ dicentur quæ scendere in sublime possunt, vt minores illæ virides. Sed cum multiplex ranarum genus sit, a locis quos habitant præcipuam differentiam statuerim, vt quædam aquaticæ, aliæ terrestres dicantur. Videntur autem aquaticæ omnes amphibiæ, quod & in terra aliquandiu degere commodè possint: terrestres verò non omnes in aquis etiam agere. Rursus aquaticæ vel in paludibus aut lacubus & stantibus aquis, vel in fluentibus vt riuis & fluuiorum marginibus reperiuntur. in mari nullæ, contra quàm recentiores aliqui scripserunt: in quo Marcellus Vergilius etiam à Fr. Massario notatur. nam rana marina vel potius rana piscatrix, piscis est planus, non quadrupedum generis. quam Aristoteles aliquando etiam βάρταρον, id est, ranam simpliciter nominat, vbi scilicet de alijs quoque piscibus agit, vt dubitationis nihil sit. Iam in ijsdem aquis & virides habentur, & aliæ coloris diuersi, vt dicam in B. Terrestres igitur ranæ dicuntur, non ad marinarum, sed ad aquaticarum differentiam: quarum diuersas species, prout vel in hortis, vel inter frutices, vel quibusuis locis cauis & opacis degunt, infra sigillatim proponam. Plinius alicubi ranas aquaticas simpliciter nuncupat, alibi distinctius fluuiatiles. Ranæ lutariæ (τελματώσι βάρταροι) apes vbi ad aquam accesserint rapiunt, Aristoteles interprete Gaza. licebit autem τελματώσι etiam palustrem vertere, ἑλειον verò lacustrem, (quamuis apud Dioscoridem lib. 6. in capite de rubeta βάρταρον ἑλειον ranam palustrem vertunt, & venenatam faciunt.) Sed animaduertendum ne rubeta in paludibus agens, quam aliqui simpliciter ranam palustrem vocant, (quod non probarim,) cum communi & innoxia rana palustris confundatur. Dioscorides quidem phrynon, id est rubetam, βάρταρον ἑλειον, hoc est ranam palustrem cognominat: vt Egineta etiam 5. 36. Aetius distinguit, 13. 55. & remedia quodq; separata tradit. Ranam de lacu apud Marcellum Empiricum legimus, & βάρταρον λιμνέσιον, id est ranam lacustrem apud Hippiatros. Ranas communes Aristot. telmatæos aut limnæos, hoc est lutarias & lacustres nominat, Hermol. ¶ Est quando rana absolute nominatur pro rubeta aut alia venenata. nam & mutæ quædam venenosæ sunt, & rubetæ duplex genus est. Ranæ salua contra morsum eiusdem bibitur, Plinius. Artemisia alligata priuatim potens traditur, potæ, aduersus ranas, Idem. Cynoglossi radix pota ex aqua, ranis & serpentibus aduersatur, Idem. Etyngij radix illinitur plagis venenatis, peculiariter efficax contra cherysdros ac ranas, Plin. Et alibi, Sunt & ranis venena, rubetis maximè. Aspidis morsus si ranam comederit, insanabilis omnino fit, Ælian. ¶ Ranæ virides aliæ maiores sunt, nempè aquaticæ, quarum coxæ in cibum veniunt: aliæ minores & terrestres. Ego apud medicos cum ad remedia ranas virides aut aliquid earum requirunt, minores tantum quæ sui generis & terrestres sunt, intelligi puto: quod aliquando expressa magnitudinis nota designant, aliquando omittunt. ¶ צב, zab, Leutici 11. & Num. 14. crocodilum, alij cincum, alij ranam interpretantur: Vide in Crocodilo A. Illyrij quidem ranam etiamnum zaba vocitant. Sic וצב, zephardea, vocem Hebraicam (Exodi 8.) alius crocodilum alius ranam facit: Lege ibidem. Munsterus in Lexico trilingui צב, vrdeana etiam, & vrdea, (Arabicas vt conjicio voces) ranam exponit. item צבוק, akruka: & משקר, maskar. Vox quidem vrdeana, alludit ad hardum. facit autem Auicenna hardum speciem aldab, id est crocodilivel lacerti, vt docti in Chamæleonte A. Porro zephardea vel zepardea dictio composita videri potest à zab & vrdea. & Græcum nomen bárrachos per metathesin inde factum videri potest. Auicenna 2. 596. ranam dasda nominat: Cui similes sunt apud Syluaticum voces, disdab, & disfoa cap. 221. vtrinq; ranam exponit, apud Serapionem diphadaha scribitur.

De nominibus diuersis.

scribitur. *Altraban*, rana in aquis degens, Syluaticus. Bracatas apud eundem pro rana, non dubium quin ex Græco *batrachos* corruptum sit, vt fortè etiam *zarazum*. ¶ *Βάτραχος*, Græcis commune nomen est ad omne genus ranarum. *λάλαγες* priuatim dicuntur virides ranæ, (aliàs *λάσκαγες* apud eundem, quod minus placet. Ialages enim quasi gastrulæ ob vocem obstreperam rectè dici videntur,) circa lacus, quas alij *κεκεγες* appellant, Varinus: Sunt autem ranæ illæ quarum hic effigiem adicci, non minores illæ virides, quæ neq; loquaces sunt, nec aquaticæ. Rana apud Italos & Hispanos nomen Latinum seruat: Gallis est *grenouille*. Germanis *Frosch*/Frosch/Frosche: nos fœminino genere dicimus *die Frosch*: alij quidam masculino *der Frosch*. Caterum virides illæ maiores & aquaticæ, quarum coxæ, vt dixi, eduntur, priuatim à nostris *Schopperl* (nimirum à *faliendo*, hoc est *πρὸς πτωχεύειν*), appellantur: ab alijs, ni fallor, *Grassfrosch*/ob colorem herbaceum. quanquam alij non aquaticam à colore, sed terrestrem siue hortensem ranam, quòd in gramine degat, sic (ut audio) nominant. Flandricè rana *Dorsch* (aliàs *Dorsch* & *Driirsch*) vel *Püüt* appellatur. Anglicè *frogg* vel *frogge*. Illyricè & Polonicè *zaba*, voce (vt apparet) originis Hebraicæ.

B.

Ranarum genera diuersa sunt, vt partim præcedenti capite exposui, partim ex ipsis titulis picturisq; sequentibus apparebit. Differunt & generatione, cum quædam coitu, quædam ex putredine nascantur, vt temporaria; de quibus & infra in C. & postea priuatim nonnihil dicam. Item colores nam aquaticæ illæ quæ præ cæteris in cibum admittuntur, virides sunt, nigris passim aspersæ maculis. Sunt & subliuidæ atq; subcinereæ quædam aquaticæ: quæ partim vocales & edules sunt, partim muta & non eduntur, vt Georg. Agricola scribit. Viridi colore passim in Flandria & Germania tota (ni fallor) reperuntur: in Anglia nullæ, vt audio: quare nec villæ ranæ illic eduntur. Porrò cum ad remedia, vt quarum sanguis commendatur, ne euulsi è palpebris pili renascantur, virides requiruntur ranæ, minores illas terrestres, non aquaticas maiores acceperim: Vide in G. ¶ Rana figura est bufonis, sed sine veneno, Alibertus. Fœmina mare maior est, Aristot. *Ægyptij* hominem impudentem, & visu acutum aut celerem (*ἄγχι πλεῖν ἕξασιν ὀφθαλμοῖς*) designantes, ranam pingunt. hæc enim non alibi sanguinem habet quàm in oculis. Porrò qui illos sanguine resperfos habent, impudentes dicunt: vnde *Ætæapud* & poeta, *Ebræ, luminibus canis effrosus, pectore cerui*, (*Ὀμοβαρῆς, κλυτὸς ὄμματ' ἔχων, κραιδίλῳ δ' ἐλάφου*), *Ægyptios* Iliad. α. Orus. Idem alibi muscam impudentiæ signum facit, (vnde & Homericæ similitudo), quam constat in capite tantum circa oculos sanguinem habere. De lingua eorum, dicam sequenti capite, vbi etiam de voce. Pulmonem pauca habent aquatilia, accætera oua patientia exiguum, spumofum, nec sanguineum, ideo non sicut: Eadem est causâ, quare sub aqua diu ranæ & phocæ vinentur, Plinius. Iecur ranæ geminum esse dicunt, Idem. Rana (vt & reliquæ quadrupes ouiparæ) lienem per exiguum habent, Aristot. & Plinius. Quadrupedum ouipararum, vt ranæ aliarumq; vulua, qualis auium est: vide in Lacerta B. Ventri echinorum (marinorum) subdita sunt oua, & ranæ rubetæq; similiter, &c. Aristot. de hist. animal. lib. 4. circa finem cap. 5. Coeunt ranæ, vt & cæteræ quadrupes ouiparæ, superueniente mare. habent verò in quod meatus contingant, & quo per coitum adhæreant, Aristot. Ranæ crura posteriori longa, (vt apta sint ad saltus), anteriori breuia sunt, cum digitis longis, quibus intertexta est membrana vt commodius natent, Alibertus.

C.

Rana palustris est, Aristot. In Pisanorum aquis calidis ranæ nascuntur, Plinius. Virides ranæ, in fluuijs atq; piscinis versantur: Subliuidæ & subcinereæ in fluuijs, lacubus, paludibus, lacunis viuunt. Vtræq; hybernis mensibus conduntur in terra. Argumento est, quòd verno tempore non tantum eorum fœtus conspiciantur in lacunis, sed ipsæ veteres etiam ranæ. Quare verum non est quod scribit Plinius, mirumq; semestri vita resoluuntur in limum nullo cernente: & rursum vernis aquis renascuntur, quæ fuere nata, perinde occulta ratione, cum omnibus anni id eueniat, Georg. Agricola. In paludibus illis quæ per hyemem non congelantur, omni tempore, præcipuè tamen vere, ranæ reperuntur, Mattheolus: hoc non feret, si in limū resoluereantur. Audio apud nos ranas hyeme aliquando in fontibus minus frigidis reperiri: & aliquando cum mustelarum piscium genere quod thrascios nostri vocant, ore eis adherentes tanquam alimentum ab ipsis exugant, extrahi. Et rursum Agricola, Latent (inquit) hyeme in terra ranæ omnes, exceptis temporarijs istis minimis (de quibus infra priuatim agemus.) Hyeme laet ranæ extra aquam in rimis calidis, & aliquando in aquis sub terra, quæ hyeme sunt calidæ: Vere procedit ad aquas. Aliquando etiam autumno quum frigore infestatur intrat in domos hominum, & aliquando reptat in sinum super inguen vel ventrem hominis, Alibertus. Pariunt ac educant in sicco. Humore vt non prorsus carere sultinent, ita in ipso intereunt, nisi interdum respiratio datur, Aristot. Theophrastus commemorat pisces, qui sic ex fluminibus in terram tanquam ranæ exeant, & rursum in aquam redeant.

¶ Omnis rana terrestris muta est, Io. Tzetzes. 8. 167. atqui ranunculos virides qui terrestres sunt, constat non esse mutos, vt & rubetas minores quasdam. Aquaticæ ranæ, quas gerynos Aratus vocat, omnes vocales sunt, præter Seriphias, Idè Tzetzes. a qui Aratus nō ipsas ranas aquaticas, sed ipsarū fœtus gerynos vocauit. Ranis sonus sui generis, vt dictū est. nisi si & in ijs sereda dubitatio est, (quasi non

Quædam rana coitu, quædam ex putredine nascuntur.

Color differunt.

Describitur rana.

Rana pinguis.

Ægyptios hominem impudentem.

tem signi-

ficabat.

Vbi rana versatur.

Vbi condatur hyeme.

Partus & educatio.

vera sit vox, vt in insectis,) qui mox in ore concipitur, non in pectore. Multum tamen in ijs refert & locorum natura. Mutæ in Macedonia traduntur, Plinius. Ranæ vocales olim in Cyrenensi agro deerant, Aristot. Et in Mirabilibus, Ranas in Cyrene aiunt planè mutas esse. Theophrastus tradit in uectitias esse in Cyrenaica vocales ranas, Plinius. Et alibi, Cyrenis mutæ fuere ranæ, illatis è continente vocalibus durat genus earum. Cyrenæ ranæ propter aquæ amaritudinem mutæ sunt, Simocatus. Mutæ sunt etiam nunc in Seripho insula. Eadem aliò translatae canunt: quod accidere & in lacu Thebaliæ Siccondo tradunt, Plinius. Theophrastus aquæ frigiditatem causatur, quòd mutæ sint Seriphæ ranæ, Ælianus: alij fabulam quandam adferunt: Vide infra in h. inter proueria. Seriphæ ranæ in Scyrum allatae vocè non addebant, Suidas & Varinus. Ranæ coaxant, Spartianus. **Coaxare ranarum est.** Coaxare ranæ dicuntur cum vocem emittunt, Festus. Rana gracidat vel coaxat, Alunus. Vtrinq; uocem per onomatopœiam fictam esse constat. Apud Aristophanem in Ranis subinde repetitur imitationes illæ ranarum uocis, βρεκεκεκέξ, κοάξ, κοάξ. Cæterum coaxatio eum Latine dicitur opum axibus consistens (verstäfung): axes (laden/bretter) enim transeuerfis tignis impositi contiguationum sola (tise) fulciunt, Budæus in Pandeis. Et alibi, Coaxatio, quæ & coassatio dicitur, tabulis, asses & axes uocant, id genus conferta est quibus cupæ & lacus (vâffer vnd standen vsj tugen) conficiuntur. Τῆς ἰνύραμος δ' ἰδοῦσεν αἰετὸν βιάσασθαι ἄδειν. Τῶ δ' ἐρωτῆσθονόμου. τὸ γὰρ μέλος ὕπερ λὼν ἄδει, Marcus Musurus apud Theocritum. Plinius inter ranas canere dixit. Rana cum laeditur exilam dat uocem, sicut mus in timore, Albertus. Ranis lingua sui generis est. pars enim prima, quæ cæteris absoluta est, ijs cohæret, modo quo tota ferè piscium. intima uerò absoluta ad guttur applicatur, qua suam uocem solent emittere. Et quidem genus illud vlulatus, quam olylyginem nominant, mares inuam 20 quam reddunt, vt cieant ad coitum fœminas, Aristot. Et alibi, Reddunt ranæ suam olylyginem illam, maxillæ inferioris labro demisso parilibra, cum aqua modice recepta in fauces, superioreq; intenta. Flagrant tantisper oculi modo lucernæ, cum sinus buccarum maxillis distentis interluceat. Coitum enim nocte magna ex parte agere uisuntur. Ex his locis Aristotelis sua transferens Plinius, Ranis (inquit) prima lingua cohæret, (quo modo in infantium lingua cum hæret, id vitium vulgò *flum* à Gallis uocatur) intima absoluta à gutturo qua uocem mittunt. Mares uero uocantur olylygones, statò id tempore euenit, aientibus ad coitum fœminas. Tum siquidem inferiore labro demisso, ad libramentum modicæ aquæ receptæ in fauces, palpitante ibi lingua vlulatus elicitur. Tunc extendi buccarum sinus perlucet, oculi flagrant labore perpulsi. Super hoc loco Plinij Hermolaus scribens, pro olylygones (inquit) legi potest olylyzontes. quandoquidem uoces & vlulatus ipsi dicuntur 30 olylygonces, vt ex Aristotele patet, Hæc ille. Sed forsitan olylygonces rectè legetur, nec temerè aliquod mutandum ubi nulla ueterum codicum lectio suffragatur. Quamuis enim olylygon proprie uocem ipsam per onomatopœiam significat, accipi tamen potest pro animali talem uocem edente. Apud Aratum quidam ἐλολυγῶν interpretantur auis solitariae genus, quam Cicero acredulam, id est luscianum uocari. Syluaticus autem localem, id est aluconem interpretatur. Varino ἐλάλογον (lege ἐλολυγῶν) animalicum est in aquis nascens, simile intestino terræ. Et rursus, Ὀλολυγῶν, ἀπὸ τῶ ἐλολυγῶν. τῶ γὰρ Ἄεραστῆ, πῆνυ· λαλοῦσιν τὸ ζῶον ἐν τοῖς ἐλάδοις (βροτοράδοις, Theocriti Scholiastes) τῶ πῆνυτα. (Sed Aristot. de sola rana hoc refert.) Et, Ὀλολυγῶν auis sic dicta à sono uocis, Idem. Γάργαρος, ἐλολυγῶν, Hefychius & Varinus. De olylygone insecto simili lumbrico, inter insecta dicemus. Vide in Acredula aue. Ranæ lingua palato adhæret, unde uox editur coax à guttore ad 40 os resonans: & quia spiritus lingua impediens non rectè procedit, duas tanquam uelicas inflat utrinque ad os: tenet autem cum uocem emittit labrum inferius in superficie aquæ, & superius extra àquam, mas uidelicet fœminam alliciens, Albertus. Ranæ mares olylygmo (olylygine) suo, tanquam amatorio & epithalamio carmine ad hoc composito fœminas ad Venerem irritant. quas ubi iam allexere, noctem in commune expectant. coire quippe in aquis quidem non possunt, progredi uerò in continentem interdium ob metum nolunt. Noctu uerò egressæ in magna securitate complexibus indulgent libere, Plutarchus in libro Vtra animalium, &c. & Gillius in Æliano. Ranæ superueniunt, prioribus pedibus alas fœminæ mare apprehendente, posterioribus clunes, Plinius. Oviparæ quadrupedes etiam mare superueniente coeunt. habent uerò in quod meatus contingant, & quo per coitum adhæreant, vt ranæ, & reliqua generis eiusdem, Aristot. Ranæ in coitu multum immorantur, 50 multumq; feminis effundunt, Author lib. de nat. rerum. Ranarum semen nostri uocant *fröschmat* ter) alij *fröschrogen*. Ranæ quædam nascuntur per se, confertis tantum astitio imbre litorum & itinerum puluerulentis arenis, quarum breuis uita & nullus usus est: aliæ legitimo naturæ ordine, (ex coitu natae,) in aquis suos natales habent, Marcellus Vergilius. In Ægypto mures ex terra & imbre nascuntur, & in alijs locis ranæ, serpentesq; & similia, Macrobius. Cum ex Italia Neapoli Puteolos iter facerem, ranas perspeti, quarum pars quæ ad caput pertinet, repebat, & duobus pedibus agebatur. altera nondum conformata concretionis limosi humoris similis trahebatur, Ælianus. Et eodem corpore sæpe, Altera pars uiuit, rudis est pars altera tellus, Quidius i. Metam. de ranis. Idem lib. 15. Semina limus habet uirides generantia ranas, Et generat truncas pedibus. Sed cum non omnes ranæ ex cæno limo nascantur, non omnes etiam in limum resoluendum est: vt Plinius qui hoc

scripsit, quasi omnes ranæ in limum quotannis resoluantur, aut errant, (vt supra etiam circa initium huius capituli monui,) aut ita excusandus sit, quasi non de omnibus ranis sed temporarijs tantum, hoc est ex putredine terræ & aquæ natis, hæc verba protulerit. Ranis aliquando pluisse author Phylarchus est apud Athenæum lib. 8. Et vt ibidem legimus, Heraclides Lembus historia xxi. circa Dardaniam & Pæoniam, inquit, ranis pluisse, idq; tam copiose vt domus & viæ replerentur. Itaq; primis diebus aliquot tum occisis ranis, tum domibus oclusis, sustinebant incolæ: cum verò nihil proficerent, sed vas implerentur, & vnà cum edulij coctæ simul affræ reperirentur ranæ, nec aquis vt liceret, nec pedes in terra ponere propter ranas coaceruatas: his accedebat grauis interfectarum odor, regionem deseruerunt. Hoc & apud Cælium legimus 24. 3. qui authorem citat Eustathium, qui in librum 1. Iliados scribens Phaniam citat authorem, & quartum Bibliothecæ Diodori. Autoritates (Autariatæ Stephano, gens est Thesprotica: Autariatæ Plinio 6. 28. in Arabia, vt videtur.) Indi ranis inchoatis & imperfectis, de cælo lapsis, in alium locum demigrare coacti sunt, Ælianus. Attarioras ranæ è nubibus delapsæ expulerunt in quam nunc quoq; habitant oram, Diodorus Sic. lib. 4. de fabulosis antiquorum gestis. Cardanus lib. 16. de subtilitate pluuiarum mirabilem causam in ventos referens: Fiunt (inquit) hæc omnia ventorum ira. sciuunt enim hi in iugis montium, ergo neque mirum pluerè ranas, pisciculos, lapides. Nam ranæ ac pisces è montium iugis venti impetu transferuntur, & pulvis qui vi ventorum cogitur in lapides. Et rursus, Transferuntur & oua paruorum animalium, vt etiam ranarum & piscium, quæ inter turbines ventorum & hybrium procellas emittunt animalia quæ pluerè videntur. De ranis quibus Ægyptij afflicti sunt, Exodi cap. 8. sic ferè legimus: Dixit Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem & dic ad eum: Sic dicit Dominus: dimitte populum meum vt seruiant mihi. Quòd si recusas, ecce infestabo omnes regiones tuas ranis. Et copiose producet fluuius ranas, quæ ascendent & intrabunt in domum tuam, & in conclaue cubiculis tui, & super lectum tuum, & in domum seruorum tuorum, & in populum tuum, denique in furnos & cibos tuos. Et rursus: Dic Aharoni, Extende manum tuam cum virga tua, super fluuios, super riuos, & super stagna, vt adducas ranas in Ægyptum. Cum igitur extendisset Aharon manum suam super aquas Ægyptij, ascenderunt ranæ, operueruntq; terram Ægyptij. Tum magi quoq; incantationibus suis ranas similiter induxerunt. Itaq; Pharaon Moysen & Aharonem vocatis ait: Orate ad Dominum vt auferat ranas à me, & à populo meo, & dimittam populum, vt sacrificent Domino. Moyses verò respondit Pharaoni: Gloriare de me, (& dic) quando orem pro te & tuis, vt exterminentur ranæ, & in fluuiis remaneant. Tum Pharaon, Cras. Et Moyses dixit, Fiat iuxta verbum tuum, vt scias incomparabilem esse Dominum Deum nostrum. Egressi igitur sunt à Pharaone: & Moyses inuocauit Dominum: fecitq; Dominus vt petierat ille, & mortuæ sunt ranæ abolitæq; è domibus, atrijs, atq; agris. Et congregauerunt eas aceruatim, & cõpuit terra. Item Psal. 77. Misit Dominus in Ægyptios cynomyiam, (arob, mixtionem insectorum, Munsterus,) & ranas quæ perdiderunt eos. Et Psalmo 104. Et ædidit terra Ægyptiorum ranas, in penetralibus regum. Et Sapientia 19. Pro piscibus eructauit fluuius multitudinem ranarum (in Ægypto.) M. Varro author est ciuitatem ab ranis in Gallia pulsam, Plini. Quidam vbi spuisset, intra dimidium horæ spatium ranas pro sputo exiguas ostendit, Cardanus. Vide infra in Ranis temporarijs seorsim. Ranæ pariunt ac educant in secco, Aristor. Continentem emittunt suum seetum, Idem de hist. 6. 14. Oua pariunt, non animal, etiam si Plinius partus earum minimas carnes nigras, hoc est gyrinos vocauerit, Massarius. Pariunt minimas carnes nigras, quas gyrinos vocant, oculis tantum & cauda insignes: mox pedes figurantur, cauda findente se in posteriores, Plinius. Ægyptij hominem qui cum diu se mouere non potuerit, postea tandem pedibus inouatur, demonstrantes, ranam pingunt posteriores pedes habentem. hæc enim primum sine pedibus nascitur, (quod & Ælianus scribit,) sed postea dum augetur, pedes assumit posteriores, Orus. Rana vere coit, & parit multa oua in aqua sequentis anni vere ex illo coitu: & in medio onorum illorum rana latet abscondita: & cum oua excluduntur, ranunculi sunt magni capitis, cum ventre iuxta caput, & cauda posterior cum pinnis ad natandû: post Maium mensẽ deinde cauda delabente pedes quatuor formatum, Albert. Et alibi, Apud nos est animal illud quod in aquis primo generatur ex ouis ranarum magno capite & longa cauda cum pinnis (vt in piscibus ferè, in aquis standibus tepidis) cuius cauda decidit & subnascuntur pedes quatuor: & antequam habeat pedes si extrahatur de aqua, moritur. Ranarum aquaticarum (tum vitidium, tum illarum quæ subliuidæ seu subincubæ sunt) seetus (id est, enati recens ex ouis) sunt primò carnes paruæ, rotundæ, nigræ, dein oculis tantum & cauda insignes: quas Nicander quia caudam mouent, *μολυβδαίς*: Aratus quia rotundæ: *γυρίνοις*: alij Græci *βατραχίδαίς*, quasi dicas ranunculos, nominant. quorum postea figurantur pedes, priores ex pectore, in posteriores finditur cauda, Georg. Agricola. Idem hæc animalia interpretatur *kaulfroschen*: (Kaul rotundum est Saxonibus) quidam in Germania inferiore *fusfoggen*: nostri appellant *rosföpff* hoc est hippocephalos, (& *rosnädcl*) quòd reliqui corporis proportione caput eius magnum sit. Gyrini in formem dicuntur ranarum partus, quod scribit Theon: id est, *ἀδιπλάσια γενήματα καὶ ἀπόδα*, quando vrsarum more pariant ranæ. Hinc in Prognosticis Aratus, *Αυτοὶθεν ἐξ ὕδατος ποταμῶν βοδωσι γυρίνας*. Γυρίνοι, τὸ ἐπιτὸ βατραχῆς πομπίλον, Helychius. *Γυρίνοι* (penanflexum: in Etymologico seetus.

Ranarum pluuia, que diopeteis vocari possunt.

Parius.

Fœtus ranarum caudatus.

Gyriniiformes ranarum seetus.

propatozylonum etiam reperio) paræ sunt ranæ, Varinus: quòd γυροι, id est rotundi sint, Etymologus. Apud eundem γελίνος, simpliciter pro rana exponitur. Γυροι, (malim γελίνον,) βατράχον. Γυροι πο χήμα, παρ' Ἀπιδιώσι, οἱ μὴ ποδῶς ἔχοντες. Ἴωνες δὲ χτ' Παιουσαίαι γερουίνες τῶς τοῖστῶς φασί, Varinus. hinc & gyrinæ nimirum ranæ dicææ quandiu scilicet pedibus carent. Dicuntur autem non gyrini tantum, sed & geryni, vt apud Nicandrum in Theriacis obseruauit, cuius hæc verba sunt: Ἄλλ' ἦτοι

Rana gy- γυρώων κλαραχὶ πελαλλα τοῖσῶς Βάτραχοι ἐν χύτρησι κατὰ βήβητες ἀέροι Βάμ. μαπ. Rana gyrina sapi-
rina sapi- entior, adagium est (inquit Erasimus) sumptum ab informi partu ranatum, quem Græci γελίνος vo-
entior. cant, à figura corporis in gym orbiculati, quo fit vt mira celeritate se quò velint voluant ferentq;

Prouerb. quemadmodum testatur Etymologicus author. Meminit gyrinorum etiam Suidas, Aristophanis ad-
ducens testimonium, πατέρες βόσας γελίνας, (Arati hæc verba sunt. vt rectè Suidas citat, non Aristophanis vt Varin.) Porro cum ranæ tribuatur loquacitas, quæ stoliditatis solet esse comes, minimum

mentis ineffe oportet gyrinis, quas vix deprehendas animal esse nisi mouerentur. Plato in Theæteto, Ὅτι μῆτις μὴ ἀπὸ ἄσπερ θένει δαυμάζομην ὅτι σφίε, ὃ δ' ἔλε. ἐπὶ τῶν γυρῶν ἐν δὲν βελτίων βατράχῳ γελίνος: Id est, Nos illum tanquam deum ob sapientiam admirabamur. at ille nihilo magis antecellebat prudentia, quàm rana gyrina, Hæc Erasimus. Sunt qui expuncta veteri lectione apud Platonem, *gyrnam* substituitur: sed vitium magis quadter, doctorum fuerit perpensio, Cælius. Βρύπησι, ranæ paræ caudata, Helychius & Varinus. Μολυρίδα, βατράχιδαι, Helychius & Varinus. Hydus serpens in pratis capit *μολυρίδας ἢ βατράχιδας*, Nicander: cuius interpretes moluridas interpretatur animalia cicadis similia. Vnde apparet grammaticos in Lexica transcripsisse has voces, sed corruptè, nisi librarij corrupserunt. est & alter error quòd ita coniungunt las voces, tan-

quam idem significant. Latine nobis gyrini nomen deest, & circumlocutione vtendum, vnde Plinius: Aliqui & nascentium ranarum in aqua quibus adhuc cauda est, &c. Rubetis etiam, inquit Hermodolus, aliquando cauda initio est, quam post amittunt: ob id in stagnis cum adhuc puilli (sunt mutili turibus vocantur. ¶ Ranæ lutaria apes vbi ad aquam accesserint, rapiunt, Aristot. Puto eas & herbas vesci, (vnde nomina illa in Batrachomyomachia imposta ab herbis, Prastophagus, Prastaxus, Scutelus, Calaminthus,) & terra quandoq; nam & rubetas terram edere aiunt. Tam ranæ quàm bufones comedunt mortuam talpam, vt obseruatum sibi Albertus scribit: nam talpæ ranarum genera viua captant & deuorant. Τῶν δὲ Συμελοσίων τῶτων ἀμείλιον, Οἱ πάντες μὲν οἱ, βατράχων ὄσπον, ἔδδεν ἔδδοντες, Arcestratus apud Athenæum lib. 3. Augusto mense nunquam potest aperire pro viu cibi, vel potus, vel vocis, quòd si manu, vel baculo tentaueris, difficulter aperire poteris, Liber de nat. rerum. Augusto mentè dicitur ad eò compressa habere labia, quòd etiam instrumento aperti non possunt extra aquam, Albert. ¶ Soboles ranarum lutariarum, si quis in earum lacum verbalaci (tithymalli nimirum qui verbasco similia fert folia) nucifve folia iniiciat, necatur, Ælianus: cuius verba Græca Suidas in Phlomo sic recitat. ἐμβαλλὼν δὲ εἰς τὴν λίμνην φλόμος φέλλα ἢ χόσμο (fortè *coccalos* vulgò dictos quibus & pisces percūt, vel neces fecundæ: speciei tithymalli) ἀπαλλοτῶν τῶς γυρῶς.

Cibum. D.

Ranarum Ægyptiarum genus ranarum sapientia excellit. nam si in natricem incidit arundinis frustum
Ægyptia- obliquum mordicus tenet, & nihil de robore remittens, firmissimè retinet. Is igitur eam nec potest
rum sapi- deuorare, propter arundinem, quam ore complecti nequit, Gillius (ex Æliani Variorum primo.)
entia. Ranæ lutariæ (τελματώσῳ βάτραχοι, Rubetas palustres has dixerim,) apes vbi ad aquam accesserint, rapiunt. quam obrem eas apiarj per paludes & stagna, vnde apes aquantur, venari solent, vnde Plinius. Apibus aquantibus ranæ insidiantur: nec hæc tantum quæ stagna riuosq; oblident, verum & rubetæ veniunt vitro, adrepentesq; sufflant, Plinius. ¶ Mustelæ rustica illas, quas putorios appellant, nostri istissos, ranis insidiantur: & sæpe plures ab eis congestæ in caua aliqua arbore reperiantur. Ranæ hostis est bureo: rapit enim eam exeditq;, Aristot. & Oppianus. Butorius etiam, qui arca stellaris videtur, ranas vorat, & genera quædam miluorum, vt recentiores quidam oblectri tradunt. item nocturnæ aues gimus & gimeta, Cresentientis. Hydri ranas deuorat, Aratus & Nicander. Anguis quidam (Cherfydrus) in Calabria, dum aquæ suppetunt, illas habans, piscibus atram *Improbis* *ingluuiem, ranisq; loquacibus explet, deficientibus verò aquis exitum siccum, Vergilius in Georg.* Quam Latini natricem, & Dioscorides hydrum vocat, Nicander Cherfydrum appellare videtur. is in locis parum aquæ habentibus, aut paludibus versans, ranis infestissimus existit, Gillius. Quòd natricem rana male oderit, atq; incredibiliter pertimescat, ipsum ideo contra summa vocis contentione exterere conatur, Ælianus. Ranæ ex omnibus hydrum maxime odere ac timent. quare appropinquanteo hostem prius clamitandum aduersus eunt, Volaterranus (ex Æliano, vt videtur, nescio an rectè.) Obseruatum sibi Albertus scribit talpas libenter pasci bufonibus & ranis, easq; viuas à talpis aliquando comprehendit: ranas verò & bufones comedere talpam mortuam. Martion Smyrnæus rumpi scolopendras marinas sputo tradit: itein rubetas aliasq; ranas, Plinius. ¶ Ranæ obstreperæ conticescent, si in ripa expofueris lucernam accensam, Africanus in Geopon. Græcis.

Ranarum hostes, mustele rustica. Bureo. Butorius. Nocturnæ aues. Hydri. Cherfydrus.

Talpa. Talpa.

E.

Pueri apud nos rubicunda lana aut panno rubente ad hamum alligato ranas capiunt. ¶ Fel capræ

capræ in terra in vase aliquo repositum ad se dicitur ranas congregare, ac si gratum aliquid in eo reperiant, Albertus. Ex ranis esca fit ad caneros capiendos, vt dicam in Caneris. Carnibus ranarum vel hamo additis, præcipuè purpuras certum est allici, Plinius. Fœtus ranarum (quos gyrynos vocauerunt diximus) vrunt, & eo cinere felem exenteratum & pelle detracta tostum, illitumq; melle, aspergunt: & ita circa sylum aliquam, vbi vulpes aut lupi versantur, trahunt, vt odore alliciant, vt scripsi in

Ratio ranas capiendi.
Vfus ex ranis.

Lupo E. ¶ Aquarum notæ sunt iuncus, & harundo, multumq; aliquid loco pectoris incubans rana, Plinius 31. 3. ¶ Ranæ lutariæ apibus nocent, Ælianus. ¶ Ranæ vltra solium vocales, tempestatis signa sunt, Plinius: pluuiam denunciant, Ælianus. Altius vel clarius solito coaxantibus ranis pluuiam potendi obseruatum est, Plutarchus in libro Vtra animal. Inguentium aquarum certius præflagium exhibitum ranæ præter solitum vocales: Quod Aratus, Plinius, Maro quoq; noster prodidere, Cælius.

Prognostica tempestatis.

10 um exhibitum ranæ præter solitum vocales: Quod Aratus, Plinius, Maro quoq; noster prodidere, Cælius. Tempestatem (χαμῶνα) prædicunt, vt Aratus canit, cum magis & supra consuetudinem clamant: Quoniam, vt Theon interpret scribit, aquam frigidiorum reddi sentiunt: vel quia gaudent aquis, & maximè pluuijs vtpote dulcioribus, vnde & fecundiores redduntur, vt plantæ etiam pluuijs rigatæ lætius germinant. Arati carmen Auicenus sic reddit: *Et veterem in limo ranæ cecinerunt querelam.* Et Cicero lib. I. de Diuinatione. *Vos quoq; signa videtis aquai dulcis alumnæ, Cum clamore paratis inanes fundere voces, Absurdosq; sono fontes & stagna cietis.* Certum est autè eum hæc verba de ranis protulisse, quanquam interpositis quibusdam, ordine forsan per librarios turbato, iterum de ranis sic scribat: Quis est qui videre ranunculos hoc suspicari possit? Sed inest mira & ranunculis quædam natura, significans aliquid, per se satis certa, cognitioni autem hominum obscurior. Ranæ coaxantes vesperis

20 pruina posttridie non futuram indicant, idq; certè vt aiunt, plerunq; etiam serenitatem sequentis diei, sed hoc non rarè fallit. ¶ M. Varro auctor est ab ranis ciuitatem in Gallia pulsam, Plinius. De pluuiâ ranarum in Pæonia & Dardania, &c. scripsi in C.

F.

Virides ranæ præcipuè in cibum admittuntur: sed & subcinereæ quædam & subliuidæ, vt Georg. Agricola scribit, quæ similiter in fluuijs, Iacobus & piscinis viuunt, partim vocales & edules sunt, partim mutæ & non eduntur. In Anglia virides deesse audio, nec vllas edi. Apud veteres quidem ranas aut earum decoctum intra corpus sumi solitum, medicamenti tantum, non cibi gratia legimus, vt sequenti capite ostendemus.

Vfus ranarum in cibo.

¶ Ranarum ius ranalq; ipsas sumptas ijs mirificè opitulari, qui à venenatis percussi essent reptilibus, (verba sunt Aloisij Mundellæ ex epistola numero octaua in Volumine epistolarum eius) legimus in secundo Aetij lib. cap. 162. & lib. 13. eiusdem cap. 5. & septimo Pauli Æginetæ libro: vbi illi asseritur, si cum sale oleoq; ranarum ius hauriatur, mirificè prodesse percussis à reptilibus: Quorum testimonio fretus ranas interdum edere non dubitauit, alijq; vt ederet permittere: quamuis illarum nutrimentum, quod in corpus hominis distribuitur, tale fore existimauerim, quale à Galeo lib. 3. de alimient. fac. cartilagineis attribuitur, minus concoctioni difficile, & mediocriter in aluum exiens. Nuper verò cum ranas sale oleoq; conditas in cena sumpsissem, partim ex iure albo coctas, partim fixas, adeò vehemens vomitus me inuasit, aliq; verefuda symptomata tribus ferè diebus continuis me exagitarunt, vt aliquod venenum me sumpsisse proculdubio existimauerim. erant enim ranæ illæ, vt postea mihi relatum fuit, stagnantis cuiusdam loci & palustris incolæ, longoq; ex itinere ad nos delatæ, continuo calore & agitatione semicorruptæ. ranarum enim substantia, quòd laxa sit atq; humida, putredini parata est. Si verò recenter capiantur, & diligentissimè denudentur, & in puris aquis degerint, non limosis, non tantum vt aliàs noxiæ esse dixerim, præsertim quæ carne solidiore constant, optimeq; conditæ sunt. Verum huiusmodi cibos non multum laudauerim, qui penuria virgente, aut viuendi copia & luxu potius edi solent, quam vlla ratione, sicuti fungi, legumina omnia ferè, cochleæ, carnes ferorum animalium, & pleraque id genus reliqua, vt ait Galenus in lib. de cibis boni & mali succi, & in lib. de morbis vulg. Cur autem Aetius lib. 13. cap. 55. palustres ranas inter venena connumeret, loco verò superius à nobis citato dicat palustrium ranarum ius magnum præsidium ijs adferre qui à venenatis icti sunt reptilibus, si illæ oleo & sale conditæ aqua elixentur, equidem incertus sum, &c. (Excusatur Aetius quod lib. 2. βαρῆς χυρῆς λυμωῆς pro antidoto commendarit: lib. autem 13. ελεῖς, vt puto, [nam & Dioscorides φρουῶν ἢ βαρῆς χυρῆς ελεῖον dicit] inter venena numerarit: Latini interpretes pro vtraq; voce palustres vertunt. Sed λιμωῆς, lacus vltius maiores liberiorisq; aquæ: ελεῖς, paludes minores & impuriore, plantis è cæno nascentibus conferret. Cæterum longè laudabilis esse existimo ac tutius, ranas omnino interdici, aut saltem distis de causis parcius in cibis sumendas esse, imprimis verò propter vendentium auaritiam & fraudem. rubetas enim & muras ranas, indubitatè venena, palam in foro piscario & publicis tabernis, magno salutis nostræ periculo, quotidie nobis venduntur non erubescunt aut timent. Illud quoq; non conticuerim quod piscator quidam me nuper timè admonuit, ranas scilicet quæ à dempta cartilagine exteriori & cute, magis albo colore sunt, alijs quidem longè nocentiores, & minus cibis idoneas esse, quòd veneni speciem quandam præ se ferant, quibus de causis in posterum, vt dixi, omnino ab illis abstinerè constituit: id quod vt cæteri quoq; faciant consulo adhortorq;.

tae ex Aetio & Ægineta, eadem prius Dioscorides scripserat de ranarum (simpliciter, non palustrium) facultate aduersus venenosos morfus lib. 2. at sexto libro rubetam inter venena numerans, ranam palustrem cognominat. est enim rubeta quædam palustris, alia terrestris. sed hæc nocentior est, ni fallor. Marcellus vel coniunctionem disunctionum addit, tanquam de duobus ranarum generibus sed vtriusq; venenatis Dioscorides in eo loco agat: nam & Ægineta sic legit. Vt ut est, vis quæ ex ranis earumve iure contra serpentes petitur, ranis simpliciter, (edulibus nimirum & in puriore aqua degenibus) attribuitur: venenum vero rubetis & ranis palustribus, id est bufonibus siue in terra siue in aqua palustris & impuriore versantibus. ¶ Rana figura est bufonis, sed sine veneno, Albert. Ranis aquaticis plurimi secure veltuntur, (apud nos viridibus tantum,) & præcipuè Lombardi per quadragesimam. Ranarum fluuiatilium posteriores pedes gratissimi sunt in cibo, & contra serpentes adimento, Sipontinus. Ranæ bolo captæ meliores eius putantur, quam quæ fulcina. à serpentum enim morfu atrectatæ ac læsæ bolum attingere non putantur. Captarum coxulas denudatas pelle, per noctem aut diem in recenti aqua natare sinimus: inuolutas deinde farina in oleo frigimus. Fricatas & in patinam translatas Paellus meus salsa viridi suffundit, ac fœniculi floribus aromatibusq; inspergit, Platina.

*Vltima, sed nostros non accessur a lebetes,
Nolumus, succi est pluuij & limosa maligni.*

*Ni saliat, putris rana parabat iter.
Irata est, & adhuc rauca coaxat aquis, Ficta.*

Qui ranis frequenter vtuntur, colore plumbeo inficiuntur. quamobrem non cibi sed medicamenti ratione sumi debent. reddunt enim corpus putrefactioni aptum, Galeatus de S. Sophia. Scholiastes Nicandri docet rubetas in calidioribus locis magis venenosas esse: similiter ego ranas iudicari in calidis regionibus in cibo sumptas non nihil veneni habere, in Germania verò & frigidis locis innocentes esse. Refert etiam quo tempore capiantur. nam libidinis suæ tempore noxias esse non dubito. Plinius, Tussim (inquit) sanare dicuntur piscium modo è iure decoctæ ranæ. suspensæ autem pedibus, cum distillauerit in patinam salua earum, exenterari iubentur, abiectionibusq; interaneis condiri.

G.

*Remedia
ex ranis.*

In omni virulenti animalis morfu auxiliatur ranæ elixæ & comestæ. Verum si qui earum esum auerferentur, ranas donec victæ (flaccidæ) reddantur coquito, & iusculum ipsum ignatis absorbendum præbeto, Aetius 13. 10. Caro ranæ resistit puncturæ vermium venenosorum, Auicenna 2. 146. 30. Contra omnium serpentium (ερπετων) venena pro antidoto sunt ranæ, si ex sale & oleo decoctæ edantur, iusq; earum itidem sorbeat, Dioscorides Ruellio interprete. Ego Marcelli translationem præfero, quæ habet: Sumitur eadem vtilitate & decoctarum ius: vt nihil referat ranæ elixæ per se edantur, an ius earum per se sorbeat: quem sensum Aetius quoq; secutus est: vt ex eius verbis iam recitatis apparet. Quod si quis ipsas vnâ cum iure fumere voluerit, rectè & ille fecerit, & forte efficacius. Ægineta simpliciter habet ranas cum iure paratas, (βασιλικὴς ζουμαρῆς, constat autem ius simpliciter dictum aqua, oleo, & sale,) edi ab illis qui à venenatis animalibus morfi fuerint. Idem rursus inter remedia ad viperæ morsum, Aliqui (inquit) ranas in iure coctas in cibo dederunt. Ranæ palustres in aqua elixatæ, saleq; & modico oleo conditæ venenosorum reptilium ictibus, si ius earum bibatur, magnum præsidium afferunt, Aetius 2. 163. Fluuiatiles ranæ, si carnes edantur, iusve decoctæ⁴⁰ sorbeat, profunt, & contra leporem marinum, & contra serpentes suprascriptas, (chalciden, cerastem, sepem, elapem, dipadam, &c.) contra scorpiones ex vino, Plinius. In summa, contra omnia venena, vel potu, vel ictu vel morfu noxia, succus earum ex iure decoctarum efficacissimus habetur. Plinius 32. 5. vt noster codex habet: nec apparet, quo illud (earum) sit referendum, nisi ad stellas (vt Wottonus facit) quæ tamen intra corpus a medicis non dantur. Ego omnino legerim (ranarum) Marcellus Hermolaum reprehendit, qui ex Dioscoride reddiderit succum ranarum è sale atq; oleo decoctarum contra serpentium venena sumi: imitatus videlicet Plinium 32. 4. scribentem, Ranarum marinarum ex vino & aceto decoctarum succus contra venena bibitur. sed ranæ marinæ (vel piscatrices potius, βασιλικὴ ἀλιεῖς) sui generis pisces sunt inter planos: & succus non idem quod ius: ille exprimitur, hoc coquendo fit. Plura de hoc Plinij errore circa ranas marinas, leges infra in Salamandra G. Nicander in Theriacis contra morfus venenosos elixas è bammate commendat: Scholiastes cum vino vel aqua vel aceto coqui & bibi iubet. ego βάλμυρα acetum potius quam alium liquorem interpretor: quod id præcipuè, vel per se, vel alijs condimentis adiectis adintinctus, quos & embammata Græci vocant, in vsu sit. Auicenna & Serapio Dioscoridis verba transferentes, non solum contra venena aut vermes venenosos, sed contra lepram quoq; ranas in iure coctas remedio esse scribunt, quod ab Auicenna 2. 596. bis scribitur, primum sub titulo de decoratione, vbi remedia aduersus scabiem quoq; & lepram colloicare solet: & rursus ad finem capitis, nec aliquid mutatur à Bellunenfi. Ego huius erroris occasionem non video: hoc tantum ad eius excusationem occurrit, ranas non intra corpus sumptas, sed foris illitas, (decoctas scilicet cum aqua vel simplici, vel salâ & marina,) pfo-
ræ &

ræ & scabiei, cuius & lepra species est, remedium esse, vt infra ex Plinio docebimus. Ranæ coctæ comestæ, & iusculum earum potum, efficacissimè profunt contra viperæ morsum, Aetius. Iis qui salamandram intra corpus sumperunt, præter opinionem prodest ranarum iusculum, si eryngij radices in eo coquantur, Aetius. Iisdem Auicenna prodesse scribit oua testudinis marinæ, & ranæ decoctæ cum calamintha. Testudinum marinarum carnes ammixtæ ranarum carnibus contra salamandras præclare auxiliantur, Plinius. Et alibi, Ranarum marinarum (quæ piscium planorum generis sunt, vt supra dixi) ex vino & aceto decoctarum succus contra venena bibitur, & contra ranæ rubetæ venenum, & contra salamandras. Ranæ coctæ (elixæ) vel affæ caro pro remedio datur contra rubetæ venenum, Nicander. Apollodorus eryngium aduersus toxica cum rana decoquit, Plin.

10 Falconibus malè affectis Albertus inter remedia ranam aliquando dari iubet. Idem ranunculum aridum tritum cum carne calida falconi fascinato à quibusdam dandum præscribi memorit. Quidam ranam excoriatam impostam spicula & quicquid carni infixum hæret, extrahere putant, auctorem citantes Auicennam. ¶ Contra spasmus aliqui iuscellum ranarum dant, experimentum esse dicentes. sed hoc odiosum est, & nihil in se commodi habet quod ratio probet, Cælius Aurelianus. ¶ Profunt ranæ elixæ (cum oleo & sale) contra veteres abscessus *τερόντων*, (id est tendinum in ceruice, vt Marcellus in Annotationibus suis pluribus astruit), Dioscorides. Ruellius vertit contra inueteratos tendinum rigores: Plinium, vt video, secutus, cuius hæc sunt verba: Rigor ceruicis mollitur castoreo potu cum pipere ex mulsio mixto ranis decoctis ex oleo & sale, vt forbeatur succus: Sic & opisthotono medentur, tetano, spasticis verò pipere adiecto. Ex his verbis Plinius non tenontas, id est tendines, sed tetanum legisse videtur, qui ipsi ac Celso rigor ceruicis est: vt mireris, cur nominato ceruicis rigore mox rursus tetanum tanquam diuersum affectum nomet. Hoc etiam interest, quòd Plinius hoc remedium bibi vult, Aetius & Arabes foris adhiberi: Dioscorides non exprimit. Rana in oleo elixata sui decocti fomentatione (*περὶ τερωνίων*) diurnos chordarum (*τερόντων ὀδύνας*) dolores sedat, morbum articulare leuat, ac durities mollit, Aetius. Sed hæc facultas fortassis ad ranas rubetas magis pertinet, è quibus acopum ad morbos omnes articulares celebratur, vt dicam infra in Rubetis. Ius ranarum in sale & oleo coctarum confert apostematibus chordarum quum eis superinfunditur, Auicenna: cum puluerisatur super ea, Serapio (quod non placet.) Tuffim sanare dicuntur piscium modo è iure decoctæ in patinis ranæ. suspenstæ autem pedibus, cum distillauerit in patinam salua earum; exenterari iubentur, abiectisq; interancis conditi, Plinius.

30 entericis medentur ranæ cum scilla decoctæ, ita vt pastilli fiant, Idem. Ranæ aquaticæ in vino veteris & farre decoctæ, ac pro cibo sumptæ, ita vt bibatur ex eodem vase, hydropticis medentur, Aethor cuius nomen excidit. Aquam educit per aluum rana fluuialis ex albo iure comesta, Nic. Myrepsus. ¶ Pforas tollit rana decocta in heminis quinque aquæ marinæ: excoqui debet donec sit crassitudo mellis, Plinius. ¶ Equorum scabiei ranæ decoctæ in aqua extenuant, donec illi possint aiuntq; ita curatos non repeti postea, Idem. Si equus aut aliud iumentum scabiei patiatur: ranas pulstres (*βαρδέες λιμνίως*) cum aceto acerrimo, oleoq; & spuma nitri commiscens pro certa portione, simul decoquito, & illinito, Tiberius in Hippia. Græcis. Super tumores pestilentes ranas aliqui recentiores superilligant, & mortuis recentes substituere pergunt donec nulla amplius moriatur. Maximè autem quartanis liberantur ablatis vnguibus ranæ adalligatæ & rubetæ, Plin.

40 contritas aut veteres eorum scissos pro malagmate articulis imponito, efficaciter quoscuq; dolores eorum sedabis, Marcellus. Emplastrum Ioannis de Vigo ad dolores articulorum, quod repetit Iac. Syluius in libro de delectu simplicium, & c. recepit inter cætera ranas viuentes sex. Audio felicem eius vsum esse ad vlcerantiqua sananda. Neruis vulneratis prodest, terræ lumbricos in dente tritos, *Quis verus & ranis sociari ac ungi debet*, Serenus. Ignis sacros restinguunt ranarum viuentium ventres impositi, pedibusq; posterioribus pronas adalligati iubent, vt crebriore anhelitu profint, Plin. Siraieis infantum spongia frigida cerebro humefacto rana inuersa adalligata efficacissimè sanat, quam aridam inuenitri affiant, Idem. ¶ Decoctæ (probe coctæ, Archigen.) in aceto & aqua, dentium dolores collutione leniunt, Dioscorid. & Archigenes apud Galenum de comp. med. sec. locos, qui hoc decoctum diutius ore retinendum docet. Decoquantur ranæ singulæ in aceti heminis, vt dentes dolentes ita colluantur, contineanturq; in ore succus. Si fastidium obstat, suspenseat pedibus posterioribus eas Salustius Dionysius, vt ex ore virus deflueret in acetum feruens, idq; è pluribus ranis. Fortioribus stomachis ex iure edendas dabat. Maxillaresq; ita sanari dentes præcipue putant: mobiles verò supradictò aceto stabili. Ad hæc quidam ranarum corpora binarum præcis pedibus in vini hemina macerant, & ita collui dentes labantes iubent. Aliqui totas adalligant maxillis. Alij denas in aceti sextarijs tribus decoxere ad tertias partes, vt mobiles dentium stabiliant. Nec non xxxv i. ranarum corda in olei veteris sextario sub ereo testò discoxere, vt infunderent per aurem dolentis maxillæ. Alij secur ranæ decoctum & triti cum melle imposuere dentibus. Omnia suprascripta ex marina rana efficaciora. Si cariosi & fetidi sunt, centum (ranam forte, vnam scilicet) in furno arefieri per noctem præcipiunt: postea tantundem salis addiatq; fricari, Hucusq; Plinius. Anginas abuter ranarum decoctarum ex aceto luccus: hic & contra tonsillas prodest, Idem. Rana

De oleo ex ranis.

viua si ventri torminof adponatur, in eam vitium confestim tranfire dicitur, Marcellus. ¶ Oleum de ranis Io. Mefuæus defcribit cap. 449. his verbis: Recipe ranarum aquaticarum circiter libram femis: & funde fuper eas in vafe vitreo olei fefamini chift (fextarium) femis: & obturato ore vafis decoque ficut dixi in oleo de ferpentibus (cap. 447.) Confert hoc oleum (vt ex Mefuæo Syluaticus citat cap. 221. dolori arthritico & podagræ calidæ: & temporibus illitum in febribus ob inflammationem aliquam ortis, fomnum prouocat. (Vide infra in Ruberis G.) Hoc oleum (inquit Syluius) etiam hodie parant, ob id tantum quod fit neceffarium ad emplaftri de ranis compositionem a Io. Vigo defcripam. Podagræ calenti ad mouerunt quidam, fed nullo fructu. neq; enim frigiditas in eo magna effe potefit ab his capitibus (ranarum) coquendo coctione tam longa, & ea in oleo fefamino, alteratis. Rectius meo iudicio ranæ virides in fyluis crebræ, vnguibus reptantes in altiffimis quafq; arbores, & fub noctem brexantes (vox enim earum vnica eft *brex*) oleo violato, vel omphacino ad hos vfus incoquerentur. Oleo de ranis (inquit Manardus in Mefuen) vidi quofdam vrentes in podagra. Sed in ea nullum magis præfenancum vidi auxilium & abfque periculo, quam vt eam homo æquo animo ferat expectans Hippocratis terminum. Olea ex animalibus faciendâ, viua ipfa recipiunt, vt in his moriantur fcorpiones, ferpentes, ranæ, &c. Syluius. Oleum de ranis, vile eft podagricis & arthriticis doloribus, & membris quæ malè nutriuntur aut contabefcunt: fit autem hoc modo, In olei communis libram ranæ fluuiales quatuor iniecitæ, cum fuffocatæ fuerint coqui debent in olla noua incruftata & obteâta, lento igne, donec carnes ab offibus diffoluantur: tum extrahi, & in mortario tritæ rufus iniçi: cumq; femel tantum in oleo efferbuerint, oleum ab igne remorum colatur ne quid feculentum remaneat. fic addes, terebinthinæ lotæ & claræ vncias quatuor, & ad ignem mifcebis non amplius decoquendo. Hoc oleum miræ efficaciz eft, vt nos docuit Georgius Piclorius in fignis medicus Enfifhemij. *Sape ita peruadit vis frigoris, ac tenet artus, Vt vix quæfito medicamine pulfa recedat. Si ranam ex oleo decoxeris, abijce carnem, Membra fone,* Serenus. Ranæ in triuiu decoctæ oleo, abiectis carnibus, perunctos liberant quartanis, fupr qui strangulatas in oleo ipfas clam adalligent, oleoq; eo perungant. Cor earum adalligatum frigora febrium minuit: & oleum in quo in teftina decocta fuit, Serenus. Vt pellatur quartana quidam iubent indulgere Veneti initio caloris: Sed prius eſt oleum partiſ feruere rana In triuiu, illog, artus perducere fucco, Serenus. Contra omnem mâlin, (peftilentem in iumentis affectum:) crocodilum terreftrem & ranam oleo iniçe & coque in olla, donec carnes eorum in oleum refoluantur: tum cola, & infunde naribus iumenti, Agathotyches in Hippiatricis cap. 2. Podagris articularibusq; morbis vile eft oleum in quo decocta eſt rana & ipſius in teftina, Plinius. Vitiliter in dolore perunguntur (articuli & pedes) oleo in quo diu decocta fuit in teftina ranarum, Marcellus. Si confirmata iam fuerit podagra, proderit nitido ranæ decoctum vifcus oliuo, Serenus. Oleum in quo difcocta fit rana, ad dolores (aliàs abſceſſus, aliàs rigores) tendinum foru vile eft, Aetius lib. 2. Vide fuperius inter facultates ranæ eiufve decocti intra corpus fumendi.

Rana arefacta.

Aqua deſtillata ex ranis.

¶ Ex recentioribus nonnulli ranam abiecto capite arefactam ſefquidrachmæ pondere potam ex vino aut pulte, tædium Venereis adferre affirmant, Alex. Benedictus.

¶ Ex ranis viridibus quæ ad tipas aquatum degunt, vel ex ouis earum, liquor vi ignis inſtrumento chymifico elicitor: qui omnes præter naturam tumores calidos, vel abſq; tumore fupercalfactos locos linteolis ex eo madentibus impoſitis mitigat & refrigerat: item articulares dolores calidos. 40 Sanateriam manus, quæ rimis & cutis duritiè nimia humorum actiõmonia & calore afficiuntur, ſi ſubinde lauenter eo, & linteolis ex ipſo madefactis humectentur, Ryffius ex Hieron. Brunſuiceni vt conijcio, cuius librum adeat cui vacat.

Cinis.

¶ Ranæ cuiufcunq; cinis in potu datus fuum morbis medetur, Plinius. Ranarum cinis illitus (*ῥανῶν*, inſperſus,) profluentis fanguinis imperus ſiſtit, Dioſcorides: ſiſtere traditur, Galen. Cauſam addit *Ægineta*, quonia maximè liccet. Sunt & recentiores qui hoc confirmant. Ranæ crematæ cinis membranæ cerebri vulneratæ, aut ruptæ venæ inſperſus, fanguinem reprimat, Aetius lib. 2. Ad fluxum fanguinis eſt vulnere: Vſtæ ranæ cinerem vulnere inſpergito. fed ſuperponi debet ſpongia ex oxyrato, & frequenter ſiccitatis ratione mutari, Galenus Euporiſt. 1. 129. Ad fanguinem ſiſtendum & ranarum illinunt cinerem, vel fanguinem in arefactum. Quidam ex rana calibet, id eſt nimia & viridiſſima, cinerem fieri iubent. Aliqui & naſcentium ranarum in aqua quibus adhuc cæuda eſt, in calice nouo combuſtarum cinerem, ſi fanguis per nares fluat, iniçi, Plin. Ranæ cinis inſperſus fanguinem vndecunq; profluentem, cohibet: & de naribus erumpentem, ſi inſtilletur, Rafis. Inſufflatio (in nares) de rana aduſta, vehementer reſtringit fanguinem. quin puluis eius circa collum ſuſpenſus prohibet fanguinem vndecunq; fluentem. Nuper quidam alligauit hunc pulcrem circa collum gallinæ, & mox amputato eius capite nihil fanguinis profluxit, Galeatius de S. Sophia. Cinis ranæ cum aceto fluxum narum, vlcerum & ſexuum (genitalium) reſtringit. Venas etiam & arterias & combuſtionem ſanat, Kiranides. Theophrastus Paracelſus in Chirurgia ſua Germanica ranæ cinerem numerat inter remedia quæ fanguinem ſupprimant. Vide infra in Rubeta G. & in Ranunculo viridi. Vt pilli totius corporis aboleantur: Pellem ranæ vſtam iniçe in aquam balnei, Kiranides.

Echinum

Echinum comburi cum viperinis pellibus ranisq; & cinerem aspergi potioni iubent magi, claritatem visus promittentes, Plinius. Ranarum cinis cum pice liquida illitus alopecias sanat, Dioscorides & Kiranides, qui emplatri modo imponi iubet: sanare perhibetur, Galenus. plurimum enim siccat, & Agrieta. Auicenna liquida picis mentionem in hoc remedio omisit. Alopecias replet, ranarum trium, si viua in olla concrementur, cinis cum melle, melius cum pice liquida, Plinius. Ranæ parvæ vruntur, & cinis cum pice liquida miscetur, quo remedio si fricentur alopeciam expertæ partes donec rubescant, & mox eodem inungatur, prodest, Rafis. Ranam habentem longa crura combure, & terens asfumè cum pice liquida, & vnge locum præfricando ipsum, Galenus Euporist. 2. 86. Vide infra in Ranunculo viridi.

¶ Ranarum paruarum siue viridium, sanguinem siue succum pro psilothro aliqui commendant, & ne euulsis in palpebris pili renascantur: Plinius etiam ranarum simpliciter: quæ nos omnia ad ranam viridem paruam priuatim referemus. Quoniam enim psilothra vel caustica vel septica sunt, non ad virides maiores & edules ranas, sed ad venenatas vis ista referenda videtur, quamquam & parvæ virides parum veneni habere videntur, vt psilothri vis ad rubetas forte magis pertinet. Si quis voluerit quod pili titillatum pueri non nascantur, depilentur & inungantur loca sanguine ranarum, El-luchasem. ¶ Ranarum carnes impositæ suggillationem rapiunt, Plinius: Ranarum carnem mortui salamandræ imponi iubet Auicenna.

¶ Ranarum adeps auribus instillatus statim dolores tollit, Plin. Adeps ranarum palustrium liquefacta, si tepens in aurem infundatur, dolores nimios mitigabit, Marcellus. Auditus difficultatem emendari putant, in fuso ranarum pingui, dum coquuntur illæ, collecto, Incertus. ¶ Oculis earum (ranarum: nisi eorum legas, id est cancorum, de quibus propius dixerat) ante Solis ortum adalligatis ægro, ita vt cæcas dimitant in aquam, tertianas abigi promittunt: Eosdemq; oculos cum carnisbus lusciniæ in pelle ceruina adalligatos, præstare vigiliam, somno fugato tradunt, Plin. Ranæ dexter oculus dextro, sinistro læuus suspensi è collo nariui coloris panno, lippitudines sanant. Quod si per coitum ranæ eruantur, albuginem quoq; alligati similiter in putamine oui. Cancri etiam oculos adalligatos collo, mederi lippitudi dicunt, Idem. Ranam de lacu prendes, & spina oculos ei subtiliter erues, atque in panno coccineo delicio ligatos oculis interioribus superpones, citò medeberis, Marcellus. ¶ Affectus quidam fistula supra stomachum, quæ antea curari non potuerat, quotidie mane quinque ranarum aquaticarum corda, catapotiorum instar deglutiuit, vnde breui curatus est, Arnoldus lib. 4. Breuiarij. Dyfentericis medetur fel siue cor ranarum cum melle tritum, vt tradit Niceratus, Plin. Cor ranarum adalligatum frigora febrium minuit, Idem. Et rursus, Iecur ranæ vel cor adalligatur in panno leucophæo contra febres. Aliqui 36. ranarum corda in olei veteris sextario sub æreo testo discoxère, vt infunderent per aurem dolentis maxillæ, Plinius inter remedia ad dolores dentium. Iecur ranæ eorum esse dicunt, obijciq; formicis oportere, eam partem quam apperunt contra omnia venena esse pro antidoto, Plinius. Contra morsus venenosos iecur ranæ ex quolibet vino salubriter bibitur, Nicander in Theriacis. Sirana scindatur per dorsum, & capiatur iecur ranæ & ponatur in folio caulis, & excicetur & detur epileptico, mirabiliter confert, Galeatus. Aliqui iecur ranæ decoctum & tritum cum melle imponi dicitur dentibus, Plin. ¶ Plinius cum docuisset phagedenæ & cacothæ quomodo curentur, subdit: Vermes verò innati ranarum felle tolluntur. Fel

Obscurus quidam tanquam ex Plinio, citat, vermes natos in homine hoc felle tolli, verum Plinius non quosuis in homine vermes hoc loco, sed vlcerum tantum intelligit. Vermes vlceribus capitis vel quibuscumq; innati, ranarum felle tolluntur, Marcellus. Fel ranarum sanandis oculis apertissimum esse alicubi legere vel audire memini. Dyfentericis medentur ranæ cum scilla decoctæ, ita vt pastilli fiant: fel siue cor earum cum melle tritum, vt tradit Niceratus, Plin. Prodest & febrî ranarum fellis cinis, Idem. ¶ Ranas contritas aut ventres earum scissos pro malagmate articulis imposito, efficaciter quoscunq; dolores eorum sedabis, Marcellus. Vtiliter in dolore perunguntur (articuli & pedes) in quo diu decocta sint intestina ranarum, Idem. Plinius idem oleum contra febres inungendum commendat. ¶ Ranarum crura ab Alexandro Benedicto laudantur in phthisicorum cibo. mirè enim (inquit) necolligentibus vires conueniunt. refrigerant sanguinem, & choleram pariter sedat, conglutinant, bene nutriunt, non euanescente facile nutrimento. Et ex ijs aqua ex sublimato vapore collecta efficacissima perhibetur. ¶ Si quis Martio mense cum genituram seu sperma (vel oua potius) ranarum primum inuenerit in aquis, manus inde abluerit, scabiem & impetiginem earum curari audio. Retulit hoc nobis expertus quidam in seipso, cum post Gallicum morbum manus impetiginosas habuisset longo tempore, legerat autem in libro quodam manuscripto, eum qui manus puras & nitidas toto anno habere vellet oportere hoc spermate mense Martio manus lauare: & sic manus illas in super habituras eam vim vt impositæ morbos quosdam curent, vt ventris tormina, & lactis grumos in mammillis. Sunt qui afferant, manum semel sic lotam toto anno efficacem futuram vt vermem vulgò dictum, (cuius species est paronychia,) extinguat, si digitum aut partem affectam comprehendens aliquandiu teneat. Alij verisimilium, non postea, sed cum primum lota est manus hoc spermate siue recenti, siue seruato in olla, vim illam habere putant, vt si madida adhuc à lotionem partem affectam

vel hominis vel brui aliquantisper tenuerit, auxilietur. hoc vt quotiescunque opus est fieri possit, sperma collectum mense Martio in ollam vitream ponunt: quam lineo & operculo in super ligneo tectam terra defossam obruunt, & per duos vel tres menses relinquunt in loco Soli exposito. Sic sperma in aquam resoluitur, quæ primò obscurior & turbulenta est, postea fit clarior. Hæc aqua feruatur: & cum vermibus seu paronychia vrget, intinctum in eam linteum, digito applicatur, vnde vermibus (dolor) eodem die extinguitur: quo facto digitum foueri supra decoctum hibisci & chamæmali. hæc scilicet apothearia est propter sperma nimium refrigerans. Videntur enim mihi ranæ aquaticæ & omnes earum partes, vel excipio, frigidæ humidæq; esse, & refrigerandò dolorem auferre, vt narcotica ferè: maximè verò sperma earum. Audiui & ab alijs, vno & altero, qui manus suas recentiu ranarum spermate ablutas, à scabie liberatas aiebant. Ad vermes seu paronychias pulsantes propter inflammationem, quæ scilicet suppurari possunt: Sperma ranarum in vase vitreo sine aqua solui: in qua madefactum linteum parti affectæ circumpone: vel digitale ex cera virgine hoc liquore subacta factum impone. hoc suppurationem prohibet, Ex libro Germanico manuscripto. Ranarum spermatibus vsus est etiam vt purior & nitidior sit facies, Mich. Herus.

H.

Etymologia.

a. Rana animal est amphibium, quòd in aqua & terra possit viuere, à sua voce dictum, Varro. Rana à garrulitate vocata est, eò quòd circa genitales paludes strepit, & sonos vocis importunus clamoribus reddit. Isidorus. Βάτραχος dictus est à vocis asperitate, ὡς τὸ βολυβάχαιον ἔχει, βολυβάχος πρὸς ὤν, Varinus. Sed fortè ab Hebræis potius deducta hæc dictio fuerit, quibus rana *zephardea* dicitur, per aphæresin & metathesin literarum. Βοβάχης pro βαβάχης apud Hippocratem legitur: sed codices quidam βαβάχης habent, Galenus in Glossis. Βόβαχος, rana, Helych. Βότραχος, rana, Varinus. Est & βότραχος secundum aliquos ἡσπικὴ καὶ σπιδὸς ποτὶς, Helych. & Varinus. Βάβαχον poëtæ & Iones βόβαχον vocant, quòd & apud Aristophanem & Xenophanem poëtæ legitur, Hermolaus. Βρότραχος, rana, Ionice: Cyprijs βρόχαιος, Varinus. Βύτραχος, rana, Idem. Βάτραχος pro βαβάχος Ionicum esse apud eundem legitimus in voce Κιδών. Βεατόχης, βαβάχης, Helychius & Varinus. Βρόβαχος, rana, Idem. Βεαύχον, rana Phocensibus, Idem. Βάλαχοι Eliensibus cicadae, Ponticis ranæ sunt, Helych. & Varinus. Βλαχόν, rana, Varinus. Βλίχρος, rana, Suidas. Βλίχρον, βαβάχον καὶ βλίχρον, Helychius & Varinus. Βενοί, ranæ, Varinus. Βόξ, rana, Idem: nimirum quasi boax, quòd vocalis clamorósus sit: nam & piscis quidam qui vocalis creditur, eodem nomine appellatur. Παρφοσίδες, ranæ, Varinus: quòd buccas scilicet inter clamandum inflare solent: vt & reliquum corpus aliquando, præsertim per iram. Καερίπας, rana, Idem. accedit autem hæc vox ad Germanicam *Kroff* / qua bufonem significamus. Κόδξ, rana, Varinus: (Κοάξ, paroxytonum apud Helychium) per onomatopœan, si rectè legitur: nam hæc dictio propriè pertinet ad ipsam ranarum vocem, vt in C. scriptimus. Βάραχος, rana, Helych. Vulgò hodie Græcis *βορδα καὶ*.

Synonyma.

¶ Epitheta. Garrula limosis rana coaxat aquis, Author Philomenæ. Hic piscibus atram Improbus ingluuiem, raniq; loquacibus explet, Verg. lib. 3. Georg. de cherydro. Turpes, Horat. Epodo. Palustres, Idem i. Serm. Virides, Ouidius 15. Metam. Sunt & alia apud Textorem: querula (ex Columella:) virens, obstrepsens, aquatica, blaterans, paludicola, paludigena, itagnicola, canora, coaxans, crepitans, rauca, coaxatrix, & lurida: quod postremum rubetæ proprium dixerim. quanquam Hermolaus scribat epitheton hoc ranarum omnium à poëtis existimari. ¶ Βλασποδής, βαβάχος, Suid. Δελαί γενεα, Aratus de ranis. Γερμύων κενάχοι τοκίης βαβάχης, Nicander in Theriacis: item λαμβρὺς (impudentes ob multum clamorem) γερμύων τοκίης. Λιμναία κρεμνῶν (pro λιμνῶν καὶ κρεμνῶν) τέκνα, Aristophanes in Ranis. Φιλαδὸν γένος, Ibidem. ¶ Epithetis addemus etiam propria illa ranarum conficta ab Homero nomina in sua Barrachomyomachia, quæ sunt: Λιμνίχρηεις, Πηλεὺς, Ὑδρομέδυσσα, Φοσίγναθος, Ὑψέδαι, Σεντλάδες, Πελύφωνος, Κεραμοφάρος, Λιμνήσιος, Καλαμίθιος, Ὑδροχρηεις, Βορβοροκίπης, Περασοφάρος, Πηλόσιος, Πηλοβάτης, Κεραυασίδης, Περασοτής.

Όμώνυμα & derivata.

¶ A rana diminutiuum est ranula (vt Græcis βαβάχον apud Pausaniam) quo vitium Apuleius: item ranunculus. Ennius cum dicit, Propter stagna vbi lanigerum genus piscibus patitur, esse paludem demonstrat, in qua nascuntur pisces similes ranunculis, (cordyli fortassis Aristotelis dicti.) Festus. Ranunculos per iocum vocat Cicero Velabenses, qui sibi obloquerentur, eò quòd clamarent tanquam ranæ, quæ præsertim instante vespere, totas paludes coaxationibus impleat. Ad Trebatium lib. 7. Est & *barrachus* Græcè, Latine ranula, vngulæ pars equina: Vide in Equo B. ¶ Genus mali vbi tument sub lingua venæ *barrachus* vocatur, Cælius. Solent etiam fastidia cibo asserre vitiosa incrementa linguæ, quas ranas veterinarij vocant, hæc ferro reciduntur, &c. Columella in remedijs boum. Ranæ vitium in boue (inquit quidam nostri sæculi) iacet velut latum vlcus supra linguam, nigricans, & nono die necat nisi curetur: (curandi ratio in Boue exposita est.) Tumorem sub lingua cum inflammatione, præcipuè in pueris, *barrachus* Græci vocant, Aucienza ranulam, Marnardus. Barrachos morbi genus est tumentibus sub lingua venis, cui similem fortasse Plinius vigesimifexti voluminis initio monstrauit, rubentibus sub lingua duritiæ, Hermolaus. Amicus quidam medicus nobis retulit visum sibi tuberculum sub lingua cuiusdam latitudine duorum digitorum, quod sermo-

Rana morbus sub lingua.

sermonem impediēt, cū concolor reliquæ. id curatum transfixa acu per totum tuberculum, & cum scalpello postea auctum vulnus, vnde effluerit materia lacti coagulato similis (forte qualis atharomatis est) paulatim ea copia, vt duas ferè volas impleret. qua inanita iussus est aquam mullam gargillare: quæ etiam per siphonem in tuberculum transfixum immissa est. deinde purgato corpore astringentibus vsam esse & conualuisse. Nicolaus Myrepsus inter emplastra capite 195. remedia præscribit ad ranas quæ sub lingua è destillatione fiunt. Petrus de Tusignano medicus batrachion numerat inter abscessus pestilentes, qui ex materia venenosa oboriantur: id quod conuenit cum carbunculo pestilente plerumq; sub lingua nascente, cuius meminit Plin. 26. 1. ¶ Βατραχίαι pars quadam citharæ, Varinus. ¶ Βάτραχος, εἶδος ἐχθραῶν, Idem. ¶ Inter vestes tragicas (ἑπιλήματα τραγικά) numerantur à Polluce, βαδραχίς, χλαρίς, χλαμύς, &c. Βατραχίς vestis virilis à colore nomen traxit, Pollux 7. 13. Scholiastes Aristophanis in fine Equitum, batrachidem docet esse genus vestis florida; à colore (nimirum viridi, qualis ranarum est) denominatæ, idem ex eo Varinus repetit. Βασιμνοε βαδραχίς, Aristoph. in Equitibus, vbi interpretes βαδραχίον docet esse coloris genus, à quo βαδραχίς vestis appellata sit. inungebant autem (inquit) hoc colore faciunt aut inuentas personas (αὐτὸν ἐπιθέτω, lege ἑστὶν ἠδὲ καὶ ex Scholiaste Aristoph. & Suida:) Varinus. Cuiusmodi batrachis foret, indicat planè in Caligula Dion: Batrachida, inquit, inducenti, & inde ab colore prasino nuncupato, erat addictus adeò, vt vel nunc Caianus appellent locum, in quo is currus agitaret. Batrachium & Batrachii Phœnicum fuisse Atheniensibus dicatleria, auctor Pausanias est, de coloribus appellatione ducta, vni chymistæ. Et alibi, Apud chymistas batrachium ex latice diuino computrescente prouedit, in auri confectione miraculi præcipuè memorati, specie ranunculi, veneno vis tanta, vt halitu etiamnum solo (imprudens) perimat. Id ab effectu etiam chrysolcollam nuncuparunt. Sed eadem prius in Corollario Hermolæus scripserat. ¶ Βατραχίος μοίρα, Suidas, nec aliud addit. ¶ Βατραχίς, in morem ranæ nato, vt quidam in Lexicon Græcolat. retulit, sit authore.

¶ Icon. Et vidi ex ore draconis & ex ore bestiarum, & ex ore pseudoprophetae exire spiritus tres immundos in modum ranarum, Apocal. 16. De ranis expressis ad truncum palmae, vide infra in b. Meccenatis rana per collationem pecuniarum in magno terrore erat, Plinius 37. 1. vbi de signis getmarum loquitur, quibus veteres ad signandum vsi sunt.

¶ Batrachites lapis ranæ viridi similis colore atq; effigie, Plin. lib. 37. Vide in Rubeta.

¶ Batrachium, id est ranunculum Græci vocant herbam, quòd locis palustribus nascitur vbi & Batrachii ranæ, cuius genera plura faciunt veteres. Polyanthemum, quam quidam batrachion appellant, caustica vi exulcerat cicatrices & ad colorem reducit, Plinius. Nos genus vnum terrestre, cui flos calycis in uersus, (ἡ ὄψις τε γλυφθῆναι) radix vertibulo similis & caustica, quanquam reposta vim vrendi statim amitti, dulcis duntaxat deinceps, flammulam vocamus. Huic & alia similia sunt genera in pratis & locis siccis, quæ omnino non vrunt, & quædam vere etiam in cibum veniunt in palustribus vero nascitur quod apium risus vel apium hæmorrhoidum vocant, (quòd folia ferè apij producat,) aliqui herbam sardiniam, vnde risus sardinus in prouerbio dictus, barbari recentiores apium raninum, vel ranum, melius ranarum dicunt. Apium aquaticum ranum dicunt, quod in aquis nascitur vbi ranæ morantur: vel quoniam renibus (ridicule hoc) opitulatur, Crescent. ensis. Apium hæmorrhoidum simile est ranino, nisi quia habet guttas magnas in folijs, Obscurus. Batrachio herbæ idem est apiastrum, id est apium syluestre, non autem melissophyllon, vt Hermolæus scribit Corollario 42. Madafon, id est apium risus, Syluaticus. ¶ Plantaginem aquaticam, in paludibus & stagnis nascentem, nostri nominant frösch löffel frut/ id est, cochlearium ranarum: sunt qui altima putant. Βαδραχίον inter species brassicæ Nicandro in Georg. nominatur, vt citat Athenæus.

¶ Ranam marinam Cicero & Plinius vocant piscem marinum et genere planorum: Græci λέγεται Ρανάμα, ego piscatricem porius quam marinam reddiderim. Vocatur autem rana a similitudine rina, quædam oris vt puto: piscatrix vero, quoniam eminentia sub oculis cornicula turbato limo exerit, atq; ita assultanteis pisciculos pertrahit, donec eam prope accedant, vt assilhat, Spononinus. Prcis quidam rana in mari appellatur, Plinius. Aristoteles quoq; simpliciter aliquando ranam nominat, sed inter cæteros pisces marinos. ¶ Amarus Lusitanus Centuria 1. Curatione 37. refert mulierem quandam Mulieres in Italia, quom omnium opinione prægnans diceretur. quatuor animala ranis simillima peperisse, quedam & optimè valuisse. Rursus aliam inter secundas animal ranæ simillimum eiecisse, nec ipsius nec pueri valetudine læta. ranas pepererunt.

¶ Sauros & Batrachos statuatiij, natione Lacones, fecere templa Octauia porticibus inclusa, Plinius.

¶ b. Quorum latera turgidiora & veluti inflata sunt, loquaces & stultiloqui habentur, boum Physiologia aut ranarum argumento, Aristot. in Physiog. Limus ranas generat truncas pedibus, μοχλία ναγία. zando Crura dat, vitz, eadem sint longia salibus apta. Posterior superat partes mensura priores, Ouidius 15. Metam.

¶ c. Αμυρσίον γὰρ ὄνομα τοῦ λευκοῦ βαδραχίσι κροτίαν, Homerus in Batrachomyomachia. Nullus est hoc seculo nebulosus ac rynthon, qui non dicat nihil sua interesse, vtum his piscibus (lqualis est & mug-

libus) stagnum habcat plenum an ranis, Varro 3. 3. & ex eo Columella. Ranæ diebus apricis in padibus suis saliant per cyperum & phleon gaudentes ἀδής πολυολύμφοις μέλεσιν, Aristoph. in Ranis. Sole & calore gaudent: fugiunt autem imbrem, fortè quia auctis inde torrentibus abripiuntur, Interpretes Aristophanis. Parasitus quidam in Aristophōntis Pythagorista apud Athenæum lib. 6. dicitur esse, si aqua sit bibenda, rana: si olera edenda, eruca, &c. ¶ *Et veterem in limo rana cecidit que reclam,* Vergilius t. Geor. *Nam neq; sicca placet, nec que stagnata palude Perpetitur querule semper conuiuat a-nae,* Columella de natura soli. In maris Caspij insulis auem quandam nasci ferunt conuidine supra anferem, pedibus grui similem, voce ranis, &c. Ælianus. ¶ *Rana pullos* Horatius dixit 2. Ser. *Inferos esse,* & *Stygio ranas in gurgite nigras, Nec pueri credunt,* Iuuenalis Sat. 2.

¶ *d.* Salpe negat canes latrare, quibus in offa rana uia data sit, Plinius. Saferna in agricultura præcepit, qui uellet se à cane sectari, vj ranam obijciat coctam, Varro.

Superstiosa & magica.

¶ *e.* Dicunt quidam quòd si lingua ranæ aquaticæ natantis superponatur capiti dormientis, in somno loquetur & reuelabit secreta, Albertus. Ranæ linguam si quis absciderit, eamq; vitium dimiserit: & super scripterit linguæ certos characteres, (hi in codice manuscripto corrupti erant,) & latentem dormientis mulieris pectus impoferit, efferet illa quicquid commisit per omnem vitam, Kiranides. Democritus quidem tradit, si quis extrahat ranæ uiuenti linguam nulla alia corporis parte adhærente, ipsaq; dimissa in aqua, imponat supra cordis palpitationem mulieri dormienti, quæcunq; interrogauerit, vera responsuram. addunt etiamnum alia magi, quæ si vera sunt, multò uiliores vitæ existimentur ranæ quam leges: Nanque harundine transfixa natura per os, si furculus in menstruis desigatur à marito, adulteriorum tædium feri, Plinius.

¶ *g.* Baculus quo anguira excussa sit, parturientes adiuuat, Plin. Qui absciderit pedem ranæ ambulantis in aqua, deinde suspenderit illos duos pedes super podagricum ligatos in corio cerui, curabit ipsum, Rafis. Si quis uiuentem ranam ceperit in nomine patientis, eo tempore quo neque Sol neq; Luna super terram sunt, & forcipe absciderit eius posteriores pedes, & in pelle ceruina dextrum dextro pedi, sinistrum sinistro alligauerit, podagricos sanabit absq; dubio, Kiranides. Quidam dicunt mulierem ranam accipientem, & os eius aperientem, terq; ibi spuentem non concipere vno anno, Constantinus in libro de incantatione.

¶ *h.* Bion dicebat pueros ranas, quoties colludunt, lapidibus petere: at illas iam non ioco, sed serio perire, Plutarcus. *Ἐκκατὸς ὁ τῶ βατραχῶ παῖδες βίος, ἢ μελεδῶναι τὸν τὸ πῆν ὀκνηυῖτα. παρὲι γὰρ ἀφθονοῦ ἀντῶ,* Theocritus Idyl. 10. ad finem. ¶ Cum Darius in opia rerum laboraret, reges Scytharum id intelligentes, mittunt ad eum cum muneribus caduceatorem, aue, mure, rana, & quinque sagittis, vt ex Herodoto retuli in mure *h.* Scythæ Dario regionem ipsorum inuadenti, authore Herodoto, miserunt auem, sagittam & ranam. Patroclus uero Ptolemæi imperator (vt tertio historiarum Phylarchus prodiit) Antigono regi ficus virides & pisces magnos misit, quibus rex acceptis in conuiuio cum omnes addubarent quid hæc munera sibi uellent, dixit uidei sibi Patroclum hoc monere, vt uel maris imperium sibi pararet, uel ficos dederet, Athenæus lib. 8. ¶ *Batrachomyomachia* inscribitur iocofum Homeri poema, quo ille ranatum & murium pugnam describit. Magnes poeta ueteris comædiæ inter cætera batrachos, id est ranas scripsit. Extat eiusdem inscriptionis comædia Aristophanis, ubi Bacchus ad inferos descendere fingitur, vt Euripidem aut Æschylum, alterutrum scilicet, qui in certamine apud inferos uicisset,) ad superiores reduceret: & cum paludem Charontis trajiceret, ranas coaxantes audire & colludere. In hac fabula Aristophanis (vt scribit Tetztes in Varijs 8. 201.) illos irritet qui sibi sapientes uidebantur, cum ueteribus collati planè stolidi essent. ranas autem appellat, τῶ ἔργῳ παῖδας φιλιτάς, κρέκταις, ἀχηροβόας, Ἐκείνους μεγαλιώοντες ἢ λογιμῶν ἢ κρίσει, Ἄλλ' ἀλογούς τὰς φωνῶς, τὸ πῶ βατραχῶν λίμνης. "Οὐτὰ κἀγὼ τῶς φιλῆ τῶς νεῦ ἔφλυ βατραχῶν δας, Hæc ille sub lemmate, Περὶ τῶς τὰς σὰς βατραχῶδας φουρηθῆσας. ¶ Latona puerpera cum à Lycijs rusticis prohiberetur ne sitiens ex lacu biberet, nec supplex etiam admitteretur, imprecata eis

Scythia Dario auem, murem, & ranam donomiserunt. Poemata de ranis.

Fabula de Lycijs rusticis prohiberetur ne sitiens ex lacu biberet, nec supplex etiam admitteretur, imprecata eis

Civitates Lyciæ coluerunt Ægyptii.

Cypselus seruatus ad palmæ truncum ranas expressit.

Æternum stagno (dixit) uinatis in isto. *Eueniunt optata deæ, iuuat esse sub undis,*
Et modo tota caua summergere membra palude, *Nunc proferre caput summo modo gurgite enare,*
Sæpe super ripam stagni consistere, sæpe *In gelidis reflire lacus, sed nunc quog, turpes*
Litibus exercent linguas, pulsoq; pudore *Quamuis sint sub aqua, sub aqua maledicere tentant.*
Vox quog, iam rauca est, inflatq; colla tumescunt: *Ipsaq; dilant patulos conuicia ritus.*
Terra caput tangunt, colla intercepta uidentur. *Spina uiret, uenter, pars maxima corporis, albet,*
Limosq; noua saluant in gurgite rana, *Ouidius 6. Metam. ¶ Ranæ in comædia Aristophanis*
 gloriantur se propter cantum suum, & arundines quas in aquis alunt, gratas esse Musis, Pani, & Apollini. Raanarum cultores (inquit Philastrius in libro de hæresibus) ranas illas coluerunt, quas sub Pharaone per iram Dei tunc temporis Ægyptiorum terra emisit, vt putore Ægyptios defatigaret: inq; eo scelere adhuc perseverant, putantes Dei iram ex hac uana obseruantia posse placari. Cypselus Periantri pater, infans adhuc ne occideretur à quibusdam ad hoc facinus missis, à matre in cista (κρυβῆν) occultatus & seruatus est: vnde postea Cypselus Delphis domum quamdam consecrauit, in qua ad imum palmæ arboris truncum ranæ expressæ sunt: eo quòd deus (Apollo) ploratum eius

eius in cista latentis inhi buisset, vt lateret, vt refert Chersias apud Plutarchum in Conuiuio septem sapientum circa finem : quid verò ranæ ad Apollinem aut Cypselum faciant, explicaturum se pollicetur, omittit. Cæterum in libro in quo quæritur cur Pythia non amplius carmine respondeat, ranas & hydros sub palma ærea in Corinthium domum allato anathemate è templo Apollinis Delphici, sculptos conijcit, quia Sol secundum quosdam vapore aquarum nutriti existimetur: vel potius ad ortum Solis significandum. fingunt enim poetæ ex aqua (Oceano) oriri Solem. Apud Magos talparum exta & ranarum euentus fortunatos, nonnunquam magnos casus prædicere crediderunt, Alexander ab Alexandro lib. 5. cap. viceesimoquinto.

¶ PROVERBIA. Ranæ aquam, βαβάχων ὕδωρ, subaudiendum ministras: Vbi quid exhibetur, quo vel præcipuè gaudet is qui accipit. Veluti si quem natura bibacem ad bibendi certamen provocet, aut homini loquaculo narrandi materiam & occasionem subministret. Diuerfum ab illo, Rana a βαβάχων οἰνοχοεῖς. Rectè accommodabitur, vbi quid datur abundantè. nam ranis affatum est aqua. quam.

Apud Athenæum refertur hoc carmen in Syraculios; Οἱ πίνουσι μόνον βαβάχων ὄσπον ἐδὲν ἔδοντες, id est, Qui absq; cibo viuunt ranarum more bibentes, Erasmus. βαβάχων ὕδωρ, ὡς γαλῆ σέαρ, ἕτι τῆς τᾶν παίδωνταῖς χάρουσι οἱ λαμβάνοντες, Suidas. Quidam Germanicum etiam prouetbium facit,

Er gibt den fröschén zu trincken / Ranis propinat. ¶ Rana gyrena sapientior, vide supra in C. Rana Ranacum cum locusta, impar certamen expressit hac figura Theocritus in Thalyijs, βαβάχους δὲ ποτ' ἂν εἰδῶς locusta.

ὡς τις ἐείλω, addit Scholiastes Græcis ranam dici βαβάχων quasi βαβάχων, ob vocis asperitatem, Erasmus. ¶ Minus de istis laboro quàm de ranis palustribus, μέλει μοι τῶν τοῖς ποτῶν ἐδὲν, ἤ τῶν τῶν ἐν τοῖς ἰσθμοῖς βαβάχων: proverbialis hyperbole qua significamus nihil omnino ad nos pertinere negoti-

um. Rectè dicitur & in oblectatores, quorum oblocutiones dicemus nos fortiter contemnere. Si quidem ranæ tametsi assidue obganniant, & odiosam illam cantionem iterent sine fine, Πρηνεμενῆς de ranis κοᾶξ κοᾶξ, tamen nemo commoetur. Ad hoc facit quòd Origenes Ægyptias ranas dialecticorum palustri-

& sophistarum garrulitatem interpretatur in decretis pontificijs, Erasmus. ¶ Rana Seriphia in ho-

mines mutos, & canendi dicendiq; prorsus imperitos dicebatur. inde natum, quòd Seriphia ranæ in Scyrum deportatae non ædebant vocem. In hunc modum Collectanea Græcorum proverbiotum decrepta è libris Didymi, Tarrhæi & aliorum. Totidem verbis Suidas. Ec, βαβάχους Σερίφου id est,

Rana Seriphia. proditum enim est in Seripho insula ranas mutas haberi. Seriphus quidem vna est insularum quas Græci Sporades vocant. Non videntur autem satis conuenire verba Plinij. nam hic

ait mutas esse in Seripho, illi negant vocem ædere deportatas in Scyrum, quasi in Seripho vocales, in Scyro obmutescerent. Verum attentius intuenti rem, nihil est abijcendi. Seriphus ranas habebat mutas. eas vt rem prodigiosam deportabant in Scyrum, quas cum Scyrij mirarentur esse mutas, præter ingenium ranarum indigenarum, dicebant βαβάχους ἐν Σερίφῳ. ea vox abiit in prouetbium, Erasmus. In Seripho (inquit Ælianus) ranæ prorsus mutæ sunt. si verò has aliò importes, acce quiddam & tragjcum sonant. In Pterium lacum, qui non perennis est, sed hyeme tantum existit ex aquis iam eum confluentibus, ranas si quis inijciat, silent: abibi tamen vocales. Seriphus de his ranis gloriatur, hoc videlicet fieri munere quodam Perseo diuinitus dato: qui cum rediret cum capite Medusæ, & terram iustret permultam, cumq; vt pat erat festus prope lacum illum tonitruum capere voluisset, ranas strepentes interpellasse: itaque Perseum molestia affectum, à patre Ioue deprecatum fuisse, vt

ranas clamare prohiberet: Patrem vero eius precationem exaudisse, ac ranas illius loci perpetui silentij condemnasse. Theophrastus tamen hanc explodens fabulam. (nimiam) aquæ frigiditatem afferre causam esse, (vt Tzetzes etiam refert 8. 167.) cur hæc mutæ sint Ælianus. ¶ Ranis vinum præmini-

stras vel in fundis, βαβάχων οἰνοχοεῖς: in eum dicebatur qui id ministraret, quo nihil esset opus ei cui exhiberetur: veluti si quis apud indoctos multa de philoſophia differat. Ranis enim nihil opus vino, aqua palustri magis gauderibus. Explicatur adagium à Zenodoro, Suida, Diogeniano. Pherecrates apud Athenæum in Coriano, (ἐπινοεῖται,) Ἐρῶ ἐς κέρας, ἡ βαβάχων οἰνοχοεῖς δὲ δει. id est, Abi in malam rem, ranis picillari te oportuit. obiurgat enim picernam, quòd quatuor vini cyathis duos infuderit aquæ. Vnde licet conijcere, prouetbium in hos quoque conuenire, qui vinum immodica diluunt aqua, ita vt aquam, non vinum bibere videantur ranarum ritu, Erasmus.

¶ Germanis peculiaria ex ranis prouetbia. Rana conculcata tandem coaxat. Wan frydt eck ein forsch wof so lange / dat he quaet: vticatum apud inferiores Germanos. sensus conuenit cum illo, Furor fit læta sæpius patientia. Rana in paludem resilit, vel aurea sede relicta: De vorfch suppet

vider in den pol / Wann he ock setze vff een gulden stol.

¶ Scita fabella est, perexiisse olim peringentem taurum ad aquas restringendæ sitis gratia. Dum verò audius belluæ aquis inijcit, ranunculos ibi attriuit aliquos. Vnus qui euaserat, peruenit ad matrem, cui fratrum miserabile exitium narrauit, vt a staruorſo nesçio quo immaniter fuerint exculcati. At illa nimis inscita, nimisq; exoculata, vt quæ filio aliqua volebat videri, tumescere amplius cœpit, ac statu modo magnitudinem captare, rogans, ecquid tanta foret pernicialis belluæ? Cuius, Multo maior, inquit: illa etiam num inflari plus ac subinde cœpit, cupiens omnino magnitudinem vitam exlubere suo. At is frustra conari illam animaduertens: Non si te ruperis (inquit)

apologus de rana que tumescendo bonis magnitudinē aquæ reconabatur.

par vnquam futura es. Id prouerbij formam habet, (in eos qui sui & domesticæ humilitatis oblit, magna affectant nomina.) Meminit Theocritus in Bucoliasticis, "Ου ποτε νικαιοις μὲ ἐδ' ἐπὶ τῆ παδοις τὸ γ' αἰδων: quod est, εὐλαβησάμενος, Cælius. Eundem apologum secundo Sermonum Horatii Sat. 3. (vnde mutuatus est Cælius) his carminibus exprimit.

Absentis ranae pulli vituli pede pressis,

Bellua cognatis eliserit, illarogare,

Maior dimidio? num tanto? Cum magis atq.

Par eris, hæc à te non multum abludit imago.

Vnus ubi effuzit, matri denarrat, ut ingens

Quantum è num tandem, se inflans, sic magna fuisset.

Semagis inflaret, non sit eruperis, inquit,

¶ *Fabula Æsopica de ciconica qui à Ioue rex rana-*

*Fabula de
regeranis
dato à so-
ne.*

nis datus fingitur, elegantissime describitur à Gaspate Heldelino in Encomio ciconiæ. Seruius in Georgicis explicans hoc carmen, *Et veterem in limo rana cecinere querelam:* Fabula (inquit) duplex est. nam, vt Ouidius dicit, Ceres quum Proserpinam quæreret, ad releuandum suum accessit ad quendam fontem. tunc eam Lycij rustici à potu prohibere cœperunt, & conturbantes pedibus fontem, quum contra eam mitterent turpem naribus sonum, illa irata eos conuertit in ranas, quæ nunc quoq; ad illius soni imitationem coaxant. Sed hoc non est valde aptum. nam illud magis insultatio fuerat quàm querela, & pœnam sacrilegij iuste pertulerant. Vnde magis Æsopus sequendus est, qui dicit: Quum Iupiter reges omnibus animalibus daret, & ranis dedisset colendum breuissimum lignum, tunc illud aspernatæ sunt. Iupiter iratus, hydrum eis dedit, qui vescitur ranis, Hæc illæ. Cæterum Probus idem carmen enarrans: In Lycia (inquit) Latona æstu exhaustis vberibus educans Apollinem & Dianam infantes, accessit ad Melam fontem: & quum vellet bibere, prohibuit eam Neocles pastor. Quum autem illa pertinacior esset, prohibuerunt aqua. Itaque deæ numine mutati sunt in ranas.

DE RANIS TEMPORARIIS, VEL ÆSTIUIS.

LA T E N T hybernis mensibus in terra ranæ omnes, exceptis temporarijs istis minimis, (Germani vocant *Reinstföschlein*) quæ pallent in cœno, & reptant in vijs & littoribus. Hæc enim quia non ex semine, quod effundunt mas & fœmina cum complexu Venero iunguntur, sed ex plueræ æstiuus imbribus madefacto oriri videntur, diu in vita esse non possunt, Georg. Agricola. Plura leges superius in Rana simpliciter capite tertio.

DE RANVNCVLO VIRIDI, SIVE RANA calamite aut dryopete.

*Quæ sit
rana vi-
ridis &
calami-
tes.*

MI N I M A M & viridissimam ranam Plinius calamiten (bárachon) aut dryophyten à Græcis appellari nos docet: quare non sunt audiendi qui calamiten bufonem vel *rosponum* vulgò Italicè dictum interpretantur, vt Aggregator dicit sententiæ Albertus quoque fuisse videtur, ranam rubetam dictam scribens, quòd frequenter in rubis & arundinetis degat: perinde ac si eandem calamitem esse innuat, cui à calamis hoc est arundinibus nomen. Varro luridam ranam dicendo pro calamite videtur accepisse, quoniam psilothrum sit, vt Plinius idemq; Varro affirmant, illud efficacissimum: quanquam & epitheton ranarum omnium putant id poetæ, Hermolaus. Ego verò cum calamites læti & viridissimi coloris sit, luridam ranam non hanc, sed aliam terrestrem venenatam esse dixerim, siue rubetam, siue illam quam mutam dicunt: vtraq; enim luridi coloris & venenata est. Ranis autem venenatis omnibus psilothri vim communem esse existimo. Esto igitur calamites parua vel minima rana viridis, vt Plinius interpretatur. Et de ore pastorici canis virens exiit ranula, Apuleius lib. 9. Metam. Ranunculus viridis calamites super arbores corylos frequenter reperitur, &c. Vincentius Belluacensis. Nominat autem ranunculum viridem Marcellus Empiricus quoq; Dioscorides & alij (vt dicam in G.) simpliciter aliquando ranam viridem vocant, cum addere deberent paruum aut calamitem, distinguendi gratia à maiore illa viridi quæ edendo est: aut certè terrestrem, quoniam maior aquatica vel amphibia est. Paruum quidem recentiores aliqui (Andreas Bellunensis,) arboream appellant, quòd arbores scandat. *Βάραχαριχλαροί δὲ τῆ τῆς χαλάμων γήρονται*, Archigenes apud Galenum de compositione secundum locos libro quarto capite vltimo. Blesaricon, id est ranunculus viridis, Syllacticus. Cucuniones, id est ranunculi virides, Idem. Et alius quidam obscurus, Cucuniones, id est ranunculæ virides. Irici siue ranulæ, Nicolaus. Ranæ paræ virides, *βρέζαρτες* nominantur à quibusdam, Galenus in opere de simplicibus, per onomatopœciam fortè: aut à præfatio pluuiæ. *βρέχων* enim Græcis plueræ est: quasi diceret, *βρέζων*, *βρέζων*, id est pluer, pluet. *Βρεχωνκέζωνός κωός*, Aristophani fictitia de Ranarum voce nomina sunt. Vox quidem *βρέζων*, ad Germanicam *Grösch* accedit, qua

*Nomina
diuersa.*

ranam

ranam in genere significamus. Vbi manum iniicit benignè, ibi onerat aliquam zamiam, Plautus de diuite auaro blandiente pauperi. vbi Scholiaſtes, zamiam id eſt damnum. nam zamia dicuntur ranulæ in arbore, quæ niſi detrahantur alias lædunt. Ζημία quidem Græce damnum ſignificat, Doreſ Ζαμίαν proferunt. Rana viridis *ranula* (vulgo ſcilicet apud Italos) dicta, Aggregator. *Ranocchio*, ranunculus, Alunus, Italus. Scoppa grammaticus Italus rubetam interpretatur *loranauoto*, *ranonchia de rubetto*: quæ tamen voce diminutiua à rana videtur. Ranas virides paruas Galli *croiffetz* vulgò dicunt. Syluius. Alij *graiſſet* ſcribunt: vide in Rubeta A. Alij in Gallia *verdier*, à colore. *Renogle*, Sabaudicè. *Laubfröſch* Germanicè, *Zaba trasyana*, Poloniſ. ¶ Ad ſanguinem liſtendum, quidam ex ea rana, quam Græci calamiten vocant, quoniam inter harundines fruticeſq; viuat, minima omnium & viridiſſima, cinerem fieri iubent, Plinius. Et alibi, Venem concitat iecur ranæ diopetis & calamitæ, &c. Vetus lectio in quodam codice erat, *dryophetes & calamites*: vbi Hermolaus, Scribendum fortè ſit *dryopetes* ſiue *dryophytes*, & calamite: quoniam in arboribus, frutetis, arundinetiſq; verſentur. vt hoc illud ſit omnino, quod ſuperius *diphthites* mendosè legebatur. Et alibi, Minimam iſtam & viridiſſimam ranam mutam, dryopetem quoque vocari credimus à Plinio, quia inter frutices & arbores verſatur. Siptonius apud Plinium *diphthitas* corruptè legit. Ipſe dryopetes legerim: vt fit *δρῶπιος* *δρυοπέτης*, paroxytonum, ſic dicta ranula quòd ab arbore in arborem quaſi volando tranſire videatur, vt dicam in C. vel *δρυοπέτης*, oxytonum. quod ex arboribus aliquando decidat (vide in libro de aquatilibus ad finem tractationis de ranis.) aut, ſi quis malit, *δρυοπέτης*, quòd non nata è terra ſed ex aere delapſa videatur quam in arbore reperitur. ſed *δρυοπέτης* magis propriè dicuntur ranæ quæ portentoſè aliquando cum pluuiâ deferuntur. licebit & *δρυοπέτης* *μάτ' ἐξ ὕψους* dicere, quod per arbores incedat, vel eaſdem ſcandat. *δρυοπέτης* verò quomodo rectè dicamus, & ex Græcæ linguæ proprietate, non video, & ſi Hermolaus ita dici poſſe coniecerit tanquam ab arboribus & fruticibus compoſito nomine. ſed *δρυοπέτης* quæuis plantæ ſunt. *δρυοπέτης* potius dixeris, (vt *νόστρον*), quæ tamen vox in arbore natum vel natam ſignificabit. Ranam hanc calamiten, in arundinetis ac herbis maximè viuere Plinius ſcribit, mutam ac ſine voce, viridem: à qua diſtinguit alteram paruam arbores ſcandentem, & ex ea vociferantem. Sequuntur Plinium Hermolaus & Siptonius. Ego verò Georg. Agricolæ ſententiam ſequor, in hæc verba ſcribentis: Rana viridis illa parua, quam Græci calamiten vocant, quòd in arundinetis agere conſueuerit, arbores quoque ſcandit atque in herbis viuut: Græci etiam *βρέξια* vocant, quòd ſono ſui generis pluuias futuras prænunciet. Nec enim, vt Plinius à nobis diſſentiat, eſt muta & ſine voce. Vide plura in C. *Martes*, rana in hortis eſt, Hefychius & Varinus: ſic dicta fortè quòd voce ſua pluuias præſagiat. ranæ quidem mutæ vatis nomen non conueniret.

B.

Minimum hoc ranæ genus & viridiſſimum eſt, vt ex Plinio iam retuli. Batrachites lapis ranæ viridiſimilis colore atq; effigie, Plinius: vbi minimum hoc genus, an maiores & aquaticas virides ranas accipiat aliquis, nihil intereſt. Hæc quidem, qua de nunc agimus, vniquè viridis eſt, præter pedes & digitos, quorum color ex luteo ruſſoq; remiſſis mixtus videtur. vnguiculi extremi globulis terminantur. Ego in hac rana diſſecta ſanguinem reperi paſſim, ſed paucum: cor albicans, iecur nigricans cum felle diluto: item lienum & oua aliquot in fine Iunij.

Deſcriptio buius rane.

C.

Ranula hæc viridis inter frutices & arundines: vnde & calamitæ nomen, vt diximus, reperitur. apparet & in hortis aliquando, ſed magis locis ſylueſtribus: quin & arbores ſcandit, præcipuè corylos, vt Vincent. Bell. ſcribit: vnguibus reptant in altiſſimas quaſq; arbores, Syluius. Arborū & vitium folijs inſident. ¶ Hyeme in terra condiunt. verno tempore ſæpè numero videtur ex terra eminer media, media adhuc in ea latere, Geor. Agric. ¶ Vulgus eam volare putat, quoniã arbores & frutices aſcendat, vt inde forſan *δρυοπέτης* appelletur. ¶ Eſt rana parua a arborem ſcandens, & ex ea vociferans. Plin. Græci *βρέξια* vocant, quòd ſono ſui generis pluuias futuras prænunciet. nec enim, vt Plinius à nobis diſſentiat, eſt muta & ſine voce, Geor. Agric. Arbores aſcendit, & futuras pluuias cantando prædicat, aliis temporibus ſilet, Albert. Super corylis frequenter reperitur, vbi aſſiduè *carabardion* voces emittit, Vincent. Belluac. Brexantes dicuntur à voce. nam ſub noctem vox earum vnica eſt *brex*, Syluius. *Rauco garrula queſtus*, Serenus de parua rana. Nicander in Theriac. ranunculum viridem ſurdum & mutum cognominat. ¶ Rana calamites in arundinetis fruticeſq; foris linctū viſitat, Hermolaus: ex Nicandro, qui ſcribit: *ὄστ' ἐπιθλάμους Εἰ αἰετὰ εὐφύεται μαρόεις λιχμῶνδος ἕρος.*

Vbi reperitur.

Hyeme in terra condiunt.

Arbores scandit.

Sero pluuias prænunciat.

Viſitat rore.

E.

Arbores aſcendit, & futuras pluuias voce (cantando) prædicat, aliàs muta, Albertus vt pluribus retuli præcedenti capite. ¶ Hanc ferunt in os canis iniectam, mutum reddere. vnde in Eccleſiaſtico dicatur, Xenia & dona excæcant oculos iudicum, & quaſi mutus in ore canis auertit correctiones eorum, Vincentius Belluacenſis addens hanc ranam ab hoc effectu mutam dici, quòd voce canem priuet, non quòd ipſa nullam edat: ſed auctore nullo ſe munit. Mihi quidem dubium non eſt, quam auctores ranam mutam inter venena nominarunt, à calamite (quãquam & ipſa venenata, vt ferunt) diſſerre. Cæterum in citato Eccleſiaſtici loco, circa finem capitis viceſimi, vulgata tranſlatio abſque canis mentione habet, & quaſi mutus ore auertit correctiones eorum. Græcè legimus, *Ξένια δὲ δάεξ*.

Canem in os iniecta muta reddere dicitur.

ἀποτυφλοῖ ὀφθαλμὸς σφῶν, καὶ ὡς φημὸς ἐν τῷ ματι ἀποστρεπεῖ ἐλαγμὸς. Id est, *Xenia & munera excacant oculos sapientum, & veluti frenum in ore auertunt correctiones.*

G.

Remedia
ex rana
viridi.

Ex san-
guine.

Est rana parua arborem scandens & ex ea vociferans. in huius os si quis expuat, ipsamq; dimittat, tullim liberare dicitur, Plinius. Iecur ranæ dioperis & calamitæ in pellicula gruis alligarum Venorem concitat. Idem. ¶ Ad oleum ex ranis, quod medici aduersus articulares dolores calidos laudant, vt copiose scriptum supra in Rana simpliciter. Iac. Syluius ranas virides syluaticas præfert. ¶ Ranas virides (paruas) *croissetis* vulgè dictas, manibus viuas hodie ex more tenent ad refrigerium febre acuta aliqua ardentes, Syluius. Ad febres hæcticas Gaynerius: Ranulas virides quæ in ficcis locis super arboribus viuunt, quarum ventres lætici (albi) sunt, capitibus abscessis & visceribus cæcis, in aqua tantu coques vt caro earum ab ossibus separetur: deinde admixta farina hordei, vel potius frumenti, cum iure illo & carnis fac pastam, qua cibabis gallinas & pullos quibus alendus est æger. Vel loco ranarum accipe anguillas, aut quosuis pisces, & fac similiter. nam pulli ita nutriti mirificè conferunt hæctycis, Gaynerius. ¶ Qui ex sanguine huius ranunculi remedia tradunt, aliqui sanguinem appellarunt, alij saniem, vel succum, vel humorem. Horus quidem ranam non alibi quam in oculis sanguinem habere scribit. Viridium ranarum cruor auulsus genis pilos renasci prohibet, in vestigia euulforum instillatur, Dioscorides: vbi ego non virides illas edules, maiores scilicet & aquaticas, sed paruas virides & terrestres intelligo, quæ veneno non vacant, ideoq; psilothri vni forte habet, vt & reliquæ venenosæ ranæ, quamuis huic inter cæteras veneni minimum inesse putem. Nuper quidam cum ranunculum viridem aliquandiu in pollice manus gestasset, paulò post illum duriusculo tumore affectum mihi ostendit. Crito apud Galenum lib. 1. de cõpositione medic. sec. locos, inter remedia quæ pilos disperdant, numerat ranarum in viridibus arundinetis degentium cruorem siue mucum. Cum assereret quidam sanguinem viridium ranarũ (inquit Galenus de simplicium facultatibus 10. 5. paruarum scilicet, quas quidam *brexantes* nuncupant, si euulsis ex palpebra pilis instingeretur, vt in posteorum non recrescerent prohibiturũ, falsum id comperi factõ periculo. postea verò inscriptum à quibusdam reperi illud ipsum: vt & de ricinorum sanguine, qui ne ipse quidem factõ periculo promissa prestitit. Papias Laodicensis apud Galenum lib. 4. de comp. secundum locos, euulsis palpebrarum pilis, mox dropacæ locum irritabat, deinde chamæleonem album tritum cum ranarum sanguine permixtum illinebat. Plinius idem auxilium (lib. 32. cap. 7.) tradit, sed pro chamæleone albo lacrymam vitis habet, quod remedium etiam postea repetit. Hoc verò loco Papiæ apud Galenum chamæleo albus tritus ammiscendus, haud scio an rectè legatur, quum neq; Dioscorides, neq; Galenus, neq; Plinius hoc de chamæleone herba tradant. De chamæleonte certe animalì Dioscorides tradit, quòd sanguis eius æquè vt viridium ranarum pilos palpebrarũ denudet. Sed Paulus lib. 3. idem remediũ scribens: Locum verò, inquit, statim sanguine ranæ per se illines, aut cum cinere chamæleotis albi, Cornarius. Ad supercilia pilosa, Chamæleonis seu laureolæ radicè permisce cum sanguine ranæ & vnge locum, Galenus Parabulum 2. 10. 9. Pungentes in palpebris pilos vbi euulseris, inuertas genas recètu ranarum aut cimicũ sanguine illinito, finitoq; refrigerari, (excicari) vel chamæleontem album vrito, ac cinerè ranarum sanguine excipito, atq; vsus tẽpore saluta diluito, & post euulsioẽ pilorum inungito, Aetius 7. 67. Et mox, Vel cochlearum carnes cum viridium ranarum harundinetæ in colentium, vel herinacæ terrestris sanguine subigito, & adiecta atramenti futorigj commensurata quantitate exsiccare siniro, & vttere, cauendo ne pupillam attingas. Sanguis ranarum viridium, & sanguis *albahem* (cimicum) prohibet ortum pilorum magis quàm vespertilionis, Auicenna. Ranunculum viridem comprehensum acu cuprea pũgito, & sanguine eius excepto palpebras de quibus pilostuleris, (vulseris,) subinde continge, nunquam renascuntur, Marcellus. *Præterea quascunq; voles auertere fetas, (pilos palpebr.) Atq; in perpetuum rediuiua ocludere tela, Corporibus vulsiss saniem per ducito rane, Sed que parua sit est, & rauco garrula, questu.* Srenus: videtur autem omnino calamitem intelligere, eamq; minimè mutam facere. Ranas quindecim coniectas in sicili nouo iuncis configunt quidam: succum earum quita effluerit, adiucent lacrymam quæ ex alba vite emanat, atq; ita palpebras emendant inutilibus pilis exemptis acu instillantes hunc succum in vestigia euulforum. Meges psilothrum palpebrarum faciebat in aceto enecans putrescentes, & huc vtiebatur multis (fortè, mutis) variisq; per aquationes autumni nascentibus, Plinius. ¶ Et alibi, Ranæ paræ, quam in oculorum curatione descripsimus, sanies efficacissimè psilothrum est, si recens illinatur: & ipsa arefacta ac tusa, mox decocta tribus heminis ad tertias, vel in oleo decocta æreis vasis. Eadem mēsurā alij ex quindecim ranis conficiunt psilothrum, sicut in oculis diximus. Varro luridam ranam dicendo pro calamite videtur accepisse, quoniam psilothrum sit, vt Plinius idemq; Varro affirmant, illud efficacissimum, Hermolaus: Ego quidem, vt in A. superius dixi, luridam ranam pro rubeta acceperim: omnis verò ranæ venenosæ saniem psilothrum esse conicio. Si quis cum sanguine ranarum viridium confecerit *azarech*, (auripigmentum, Arnoldus in libro de venenis, (trita, & inde aliquis aurei pondus biberit, retinebitur eius vrina, Rasis. Paruæ ranæ viridis, quæ in arundinetis viuunt, humorem corporis derasum penicillis claritatem oculis inunctis narrat asserre, ipsaq; carnes doloribus oculorum superponunt, Plinius.

Cor-

Corpus ranæ, & maximè pinguitudo eius, faciliem facit dentium eradicationem. videtur autem hoc esse ex petrosa (arborea hortulana, vt Bellunenſis habet,) & non domesticæ, Auicenna lib. 2. c. 596. & ex eo Syluaticus cap. 2. 2. 1. inter nomenclata ex rana rubeta. Sed de rana arborea, id est calamite, non de rubeta hæc accipi debere, tum Bellunenſis testis est, tum Syluaticus eodem mox capite verba Mesuæ hæc citans: Adeps ranæ viridis quæ habitat in arboribus si linatur super ipsum (dentem) frangit ipsum. Auicenna tamen lib. 4. scribit, eius qui sumpto rubetæ veneno euaserit, dentes excidere.

¶ Est parua rana in arundinetis & herbis maximè viuens, muta ac sine voce, viridis, si fortè hauriat, ventres boum distendens, Plinius & ex eo Albertus. Videntur autem boues facilius hoc ranæ genus deurare propter paruitatem eius & colorem herbeum. Venenatos autem hos ranunculos esse se coniciimus, quoniam & aliæ terrestres ranæ venenum continent: & de his ipsis psilothrum esse, & dentes eradicare authores prodiderunt, quod absq; vehementi & venenosa vi non contingeret. Vide infra in rana gibbosa, vbi docemus veteres videri calamitem ranam cum rubeta terrestri muta confuisse. Remedia quidem omnis ranæ venenatæ in rubeta coniungemus.

¶ Ad sanguinem sistendum & ranarum illinunt cinerem, vel sanguinem inaresactum. Quidam ex ea rana, quam Græci calamitem vocant, quoniã inter arundines frutescens, viuat, minima omnium & viridissima, cinerem fieri iubent, Plinius. Produuntur & ex rubeta rana ad sanguinem cohibendum remedia, vt in eius historia dicemus: nec non ex rana simpliciter. Ad alopeciam, Cinerem paruularum ranarum cum molli pice impone, Kiranides. Vide supra in Rana simpliciter. Ranunculos paruos exure, eorumq; cinerem cum pice, faxpe, vsquequo crassa facta sit fruscata, illine, loco neq; raso neq; prius confricto, Archigenes ad alopecias apud Galenum de compos. sec. locos. Vbi etiam ex Sorano idem remedium legimus, Ranas paruas vsitas pici liquidæ tepidæ insperge, deinde neq; prærafis neque præfrictis illine. Et rurſus ex eodem ad alopecias, Ranarum vsitarum drachmas x vii i. pumicis vsi drachmas x i i. (aliàs xv.) sinapis drachmas v i i i. nitri drach. i i i i. nucum vsitarum drach. xx i i i. Item ex Archigene, Cineris ranarum minimarum in ollula vsitarum partem vnam, musceradæ, veratri albi, radicis calami vsatæ, piperis albi, singulorū æquales portiones aceto excipe, & ad præfrictum ac prærafum locum vtere. Vide supra in Rana aquatica G.

H.

a. Nicandri Scholiastes ranam (viridem) quam mutam putat, κέρερον dicit aī. ¶ Epitheta. Ranco garrula questus, Serenus. Κωφός, ἀφροσύς, λαχρῆιδης, ἐν δονέκροσι θαλάσσης, Nicander.

DE RANA SIVE RVBETA GIBBOSA, & aliis mutis ranis in genere.

RANÆ genus luridum & terrestre, ac vt ex ipſo colore apparet, venenosum mutumq; in hortis & syluis inter frutices reperitur apud nos, magnitudine qua vulgares aquaticæ ranæ, dorſo gibboſo vtrinque ad latera eminentibus ossiculis. videtur autem rubetis ad numerandum. Germanicè, appello Gartensfrösch, id est hortensem ranam: aliqui Grassfrösch, id est graminis ranam, quòd in gramine degat. sed eodem nomine alij virides aquaticas à colore nuncupant. Et quam Io. Tzetzes in Variis 8. 167. omnem ranam terrestrem mutam esse scribit, gibboſa tamen ista non omnino muta est. nam cum in horto nuper vnam ense persequer, clamabat etiam antequam ferirem. mutastamen appellare licet, quod vocem (opinor) nisi vis aliqua exprimat, non emittant. Mantis, rana in hortis, & species locustæ, Hefychius & Varinus. quaquã oxytona apud eos dictio est. Ego ranunculum viridem mantin, id est vatem appellari coniecerim, quòd voce sua pluuias præfagiatur: muta enim rana vatis nomine indigna videtur. Inuenio & palustrem mutam inter venena hoc est heliobatrachon, diuersam à phryno, quoniam & medicinæ variant, præfertim Aetio, Herimolau. Scribit autè Aetius de rana rubeta lib. 1. 3. cap. 54. & mox sequenti capite de rana palustri, non rectè intellectis, vt mihi videtur, Nicandri verbis, quæ imitatus apparet. Facit enim Nicand. duas ranas venenatas, primū rubetā æstiuam palustrē & vocalē, deinde ranam viridē inter arundines degentem

& mutam siue furdam: nam & καφὸν & ἀφθογόν vocat. Aetius verò rubetæ duas species facit furdam & non furdam, & priorem tantum exitiosam. deinde tertiam addit ranam palustrem. Atqui Nicander, vt dixi, primum statim phrynon, id est rubetam vocans, palustrem & vocalem esse ait, & veneni eius tum notatas tum remedia describit, quæ apud Dioscoridem non leguntur. nam quæ Dioscorides habet, à Nicandro ad alteram ranam nempe mutam referuntur. Videtur autem Nicander vtrunque ex istis venenatis ranis appellare phrynon, τὸν μὲν θερειόμυρον καὶ λιμναῖον: τὸν δὲ ἀφθογόν καφὸν λαχειδῆ καὶ καλαμίτιον. et si non calamiten dicit, sed quod idem valet, ἐν δὲ οὐδὲ καφὸν θαμίτων, id est arundineta frequentans. λαχειδῆ viridem interpretor, (Scholiastes eam vocem non attingit: sed videtur legisse λασειδῆος, pro λασίς, propter hæc verba, τὰς ἀφθῆνας καὶ δασείας: id est mutæ & hirsutæ. nos quidem rubetæ genus paruum, sed lurido colore vt maiores, pedibus clunibusq; hirsutum nouimus,) quasi λαχειδῆ, hoc est coloris olerum & herbacei. Scholiastes tamen rubetæ nomen palustri tantum conuenire ait: mutam verò illam, ranam esse, non rubetam, hoc est ranæ speciem à rubeta diuersam. Itaque Hermolaus Aetium non intellexisse videtur, nec Aetius Nicandrum: Nicander verò in re ipsa errasse, nisi concedere velimus viridem illam paruam, quam calamiten vocant & mutam auctores, vsq; ad eò venenatam esse: quod tamen hodie vulgus non putat, nec medici ipsi, nec mihi verisimile est: & reuera non est muta. Quòd si de hac sentiebant auctores, magnitudinis discrimen addere debuerant, vt alibi solent, ranas virides paruas dicēdo. Sed vt ea quoq; sic venenata, confudisse mihi veteres videntur ranulam hanc viridē terrestrem, cum altera rana terrestri venenata, nēpe bufone seu rubeta terrestri. si minus, ostendi cupio vbi nam de terrestri rubeta loquantur. Nam de palustri tantum rubeta scribunt, vt Dioscorides, φρυγῶνος βλάττα καὶ ἰλίαις, &c. Omnino igitur in ea sententia sum, 29

*Triplicis
rana ter-
restris
muta.*

ranam terrestrem mutam vel duplicem esse, vel etiam triplicem: nēpe bufonem seu rubetam terrestrem, rubetam gibbosam, & ranulam viridem, quæ tamen non omnino muta est, cum instantem pluuiam præfagiat. Tzetzes etiam, vt dixi, ranam omnem terrestrem mutam esse scribit. Ad hæc, non virides solum inter frutices & harundines reperiuntur, sed rubetæ etiam aliquando, & gibbosæ quidem sæpius. Facile igitur confundere has differentias fuit parū animaduertentibus. Vt quicq; est, nos remedia aduersus omnes ranas venenosas in Rubeta dicemus. Nicandri Scholiastes tanam mutam, hybernæ quoq; dicit ait, inde colligens quoniam poeta rubetam palustre φρυγῶνον θερειόμυρον ἢ θερειότα, id est æstiuam cognominat. sunt autem æstiuæ (inquit Scholiastes) vocales & innocentes, hybernæ verò mutæ & exitiales. Verum Nicander ipse nullam vocat hybernæ, & æstiuam vere etiam apparere, ac vernū tempus vocē sua inter algas prænunciare scribit. Alij æstiuam dici coniciunt, quòd per æstatem venenum ex ea conficiatur: nimirum quòd tum temporis propter calorē venenum syncerius sit. nam in calidioribus quoq; locis ranarum genus nocentius est, vt Scholiastes tradit.

*Descriptio
ranae gib-
bosæ.*

Ranæ gibbosæ, cuius hic effigie dedimus, duo quasi cornicula in dorso medio vtrinque eminent. color ei viridis ferè, sed obscurus & subfuscus est. latera maculis rufis scætant, sunt & digiti pedum rufi. Dorsum supra thoracē paucis maculis nigris distinguitur. Venenosam esse ipsa specie colorēq; apparet. Hoc genus à serpentibus in syluis deuorari aiunt. Conduntur hyeme & ranæ pallidæ in hortis agentes, quæ non comeduntur, & mutæ sunt, Georg. Agricola. 30

DE RANIS RVBETIS TVM PALVSTRIBVS tum terrestribus: Et de remediis contra omnes venenatas ranas.

A.

*Diuersæ
authorum
sententiæ
de rubetis.*

DE RVBETIS vel ranis rubetis non omnino conueniunt inter se auctores tam antiqui quam recentiores. nam & in aliis quibusdam discrepant, & in locis in quibus degant assignandis. Nicander & alij medici Græci phrynon suum, (sic enim rubetam vocant) palustrem tantum faciunt, (vide plura superius in Rana gibbosâ:) Plinius & alij in viroque elemento rubetam ex æquo viuere scribunt. distinguunt alij, primum in aqua viuere, deinde in terram progredi affirmantes. alij in sicco tantum. alij duplicem faciunt rubetam, vnam palustrem sui generis, &

*Duplex
rubetæ ge-
nus, vni
palustre
aliud ter-
restre.*

diuersam ab ea terrestrem: vnde opinionum variarum differentias sex colligimus. Ego, vt auctores consilium, quosdā vnum tantum genus cognouisse existimo, siue palustre, siue terrestre tantum: alios vtrinque. Et inquirendum est, an palustris quædam rubeta semper in paludibus agar: alia verò paludes, siue coacta deficientibus aquis, siue etiā sponte deferat. Ranæ rubetæ in terra & in humore viuunt, Plin. Rubeta vel ruberū (sed posterior hæc vox Latina non est: Aggregator ranam rubeti dicit ex Kiranide) frequenter inter rubos & arūdineta degit, & tam in aqua quam in terra ex æquo viuat, Albert. Sunt (rana) quæ in veptibus tantum viuunt, ob id rubetarum nomine, vt diximus, quas Græci phrynos vocant, 50

vocant, grandissimæ cunctarum, geminis veluti cornibus, plene veneficiorû, Plinius, in hoc sibi contrarius: cum alibi, vt iam recitauit, in terra & in humore rubetas viuere scripserit. quod ego de minoribus rubetis verum esse puto; grandissimas verò quas bufones & boraces aliqui nominant, terrestres tantum, quamuis non affirmo. Plinius verò grandissimas dicendo, non in rubetarum genere intellexit, quod non distinguit in species, sed simpliciter inter ranas. Iam quòd geminis cornibus hoc genus insigniri ait, id ego non rubetæ propriè dictæ aut bufoni, sed ranæ mutæ illi tantû quam superius gibbosam nominaui conuenire puto, quæ quidem nunquam in humore degit, non tamen grandissima est, sed communis aquaticæ ranæ magnitudine. Rubeta dicta est, quia in vepribus viuut, quanquam prius in aquis, postea fit terrestris, grandissima cunctarum, geminis quandoque veluti corniculis, vt inquit Plinius, dorsum exasperat, Hermolaus; qui addendo verbum *quandoq;* fatetur non simpliciter aut omnibus rubetis id conuenire vt Plinius scripserat. Sipontinus etiâ in vepribus tantum & inter rubos rubetam agere prodidit, Plinium secutus. Sic Marcellus Vergilius quoque, Sunt & quæ in sicco agunt ranæ, vt rubetæ & calamitæ. Kiranides phrynon ranam in sicco degentem esse scribit. Ranæ quædam terrestres sunt, quæ in humore etiam degunt, vt rubetæ asperæ & venenosæ, lapidem in capite gerentes, Massarius. Is autem asperas dicendo rubetas, ab Hermolao deceptus est, cuius in Corollario hæc sunt verba: Miror quam obrem Dioscorides *φρυών*, hoc est rubetam, *λειός*, quod est læuis, cognominari dixerit: nisi quis rubetæ duo genera constituat, læuis & sine cornibus, ex qua delibutorium venenum, sicut ex palustris quoq; muta conditur, (hoc sine auctore scribit; & ego nullam palustrem mutam scio;) & aspera cornutaq; propriè sit buffo, cuius dorsum paulò ante scabrum esse diximus ex Actij sententia, Hæc ille. Imposuit autem ei, vt video, codex Græcus manuscriptus, in quo *λειός* pro *ελειός*, legit. quòd autem *ελειός*, id est palustris legendum sit, tum ex Ægineta, tum ex Nicandro Alexipharmacis constat. & rectè codices impressi Dioscoridis *ελειός* habent, vt & Vergilius interpres legit, sed perperam transtulit, Rubeta vel muta palustris rana, cum Græcè nihil aliud legatur, quam *φρυός βάτραχος* *ελειός*, hoc est, Rubeta rana palustris: Ægineta addit disiunctiuam particulam *φρυός η βάτραχος* *ελειός*, hæc lectio ex Nicandro etiâ cõprobari potest, qui postquã de palustris hac rubeta vocali egit, mox peculiariter de altera rana muta docet. Cæteri Aetius 13. 36. de rubeta scribens quæ è palustris terrestris euadit, Exasperat (inquit) & vibrat terga dum spiritu expletur, hoc est cum inflatur per iracundiã. Sed hinc nemo cõiicerit læuam quandam esse rubetam, ab asperâ diuersam. *φρυών* inter dum solo afflatu interimit Ælian. de animal. 11. 11. Rubeta ranæ species est: quæ palustris vitæ conditionem in terrestrem mutauit, vnde & rubeta appellatur, Aetius interpretet Cornario. Græca mihi hæc scribenti ad manum non erant: sed faciunt huc quæ apud Varinum legimus, *φρυός* pro *φρυός*, abundante *e* vocali, *είδος βάτραχος*, *ωρα το έμπερης είναι σεως τοις άλλυς*, η *δπο τε φρεοσαι* *δπο τής λιμνώνος φύσεως* *επι το γρησαίον*, Etymologus. Rubetâ poeta bufonem vocat, duo eius genera sunt: altera terrena, quæ in domibus & vepribus agit: altera palustris, quæ sui generis vocem ædit, Georg. Agricola. Nos palustres quasdam & paruas rubetas, (de quibus Agricolam quoque sentire puto,) vocamus *Güllensfröste*, id est rubetulas lacunarum (quòd in lacunis & circa sterquilina reperiantur;) & *Möste*, quasi paruas salamandras aquaticas, quòd similitèr & venosæ sint & in aquis degant, colore etiam ventris similes. Hæc semper parvæ sunt, ventre pallido siue citrino, punctis quibusdam discolorè; & suo quodam sono vocis vtuntur. nam cæteri bufones terrestres continuatum quandam sonum ædunt *gruggruggrug*. Hæc fortè RANÆ SCINCOIDES sunt, (quòd scincos aquaticos, siue salamandras aquaticas, vt nunc scripsi, referant,) quas Alexander Benedictus scribit, numerosius quàm par sit enatas, pestilentia futuræ aliquando prælagium esse putrificam materiam vberius indicantè natura. nisi fortè phrynoides dicendæ sint: Aristot. enim in proble. lib. 1. copiam *της μικρών βατραχών φρυνοειδών* annum morbosum futurum significare ait. Rana in paludibus degit: item genus quoddam ranunculi cœnulentû in dorso, croceis in ventre maculis, quod non clamat nisi post quartam horâ diei feruente sole, Albertus. Hoc idem nimirû genus est bufonis, quod recentiores quidam barbari CORNVTVM vocant, non ab eminentibus (vt in rubeta Plinij) veluti cornibus, sed à sono vocis, quo cornu seu tubam imitatur quodammodo. In Galliis est bufonis genus, quod cornutû dicitur, à voce qua cornicinè refert. colores habet duos, tetrum (luridum esse fuscû) & croceum. Verno tẽpore prodeunt hæ ranæ, & vocem inстар tubarum binæ inuicem emittunt. In sola Gallia vocales, elatæ voce amissâ mutæ sunt, Liber de nat. rer. Rana cornuta coloris est (inquit Albert.) cinerei fulci, & crocei in ventre: & moratur in paludibus putridis, frequens clamore. extra Galliã, si quis efferat, vocè ædere aliqui negarunt: sed id falsum esse expertû se Albert. ait, quum per totâ Germaniã altissimè clamèt. Hæc scripserã cum ex agri Tigrini loco iuxta arcem Kiburgam, rubetæ genus parvû mihi allatû est, duplo minus ferè cõmuni rubeta, cætera simile, quod iam sub trunco vitilic per hÿemem lateret se abdiderat. erat enim initium Septembris. tergo lurido, asperò, ventre ex fusco albicante, oculis aureolis: clunibus cruribusq; sed præcipue digitis posterioribus, pilosis. Hæc ranas alibi nullas aut rarissimas haberi aiunt: vocem eis argutissimam esse, quæ tubæ aut campanæ instar audiatur etiam ex longinquo: degere ipsas non in aquis sed in aridis locis. Verò vocem suã emittere & æstare: cum vesperi clamant, noctè sequentè sine pruina futurã certo sperari.

*Bufo cornutus. a voce quæ instat tubarum e-
ditur.*

Rubeta minor Kiburgi.

autumno & hyeme non audiri. ¶ Rubeta, id est bufo, Niphus. Buffo à nonnullis f. duplici scribitur, quod non probò. Bufo rana terrestris nimis magnitudinis, Grammaticus quidam. Inuentusque cauis bufo, Vergilius 1. Georg. Borax (vox corrupta à Græca βόραξ) species est bufonis, fusci coloris & maxima; ita quod cubitalis efficitur magnitudinis in tertis calidis: & cōsuevit aliquando partum suum super dorsum gestare, lapidem in frōre habet, &c. Albertus. Rubetis aliquando cauda initio est, quam post amittunt: ob id in stagnis cum adhuc puillæ sunt, mutilli rubibus vocantur, Hermolaus. Luridam ranam apud Varronem rubetam intelligo, non calamiten vt Hermolaus: causam dixi in ranunculo viridi A. ¶ Zabax, Leuitici 11. R. Salomon interpretatur reptile simile ranæ: aliqui bufonem accipiunt, & nomen ab inflatione factum putant. ego crocodilum interpretor aut scinam, (vide in Crocodilo A.) Illyrij quidem hodie ranam omnem bufonem, bufonem Hispani nomina diuersarū linguarū & nationum. *Jápo escuérco. Koach, נחש, quoque Leuitici 11. variè interpretantur, camæleonem, crocodilum, lacertam, rubetam: vide in Chamæleonte A. Triorches, phrynus & ophis (id est buco, rubeta & serpens,) inter se pugnant, Aristot. hic Albertus habet, Pugnant frichachus, & coronos, id est coruus aquaticus: tytus autem aquaticum animal vocatum *tribaue*, deuorat virumque istorum: quibus verbis nihil ineptius dici poterat. Auicenna interpres, vbi de nocumentis veneni rubetæ agit: Corpus ranæ (inquit) & maximè pingue eius, facilem reddit dentium eradicationem. videtur autem hoc esse ex petrosa, (hic Bellunenſis pro petrosa arboream hortulanam reponit,) & non domestica, &c. Auicenna 4. 6. 2. 8. ranas lacunales virides nominat, & marinas rubeas, pro rubetis simpliciter: & mox sequenti capite ranas citrinas, pro ranis palustribus venenatis vt Actius habet, 13. 5. 4. & 55. Et rurſus 4. 6. 5. 25. de morſu ranæ marinæ rubetæ, pro rubeta simpliciter ex Actio 13. 3. 6. Mare quidem Hebraica lingua de stagno etiam & palude dicitur. rubeas verò interpres fortassis pro rubetis dixerit, vel à viridibus distinguendi causa. Græci rubetam *φρῦν* appellant, vt supra ex Plinio & aliis ostendimus. debet autem hæc vox semper penam flexa scribi, quoniam penultimam lōgam habet, non (vt à quibusdam scribitur) paroxytona. *Misfoxus*, id est rana terrestris venenosa rubea, Sylyaticus. est autem vox corrupta à Græca *μῖφος*, quæ non rubetam sed glirem significat, vt in Gliris historia ostendi: & à Sylyatico ipſo alibi *μιφός* glis exponitur. Quamobrem errauit etiam Gillius qui in Æliano suo *μῖφος* (ex Opiano) bufones interpretatur. Ranam rubetam Nicander *φρῦν* dicitur, hoc est ætium cognominat: vide supra in rana gibbosa. *Κααρία* Varino rana simpliciter exponitur: Gelenius noſter affinem putat hanc vocem Germanicæ *Krott*, qua rubetam significamus. Rubeta Italicè nominatur *roſſo, bossa, boſſa*, teste Lucio Scoppa. & à quibusdam *chiasto*, (apud Rhætos qui Italicè loquuntur *chast*) vel *zato*, vt in Longobardia. item *buffa, buffone*. ab aliis *ramarro*, qua voce Mattheolus Senensis, magis propriè putò, pro lacerto minore vitur. Ranæ quædam terreſtres sunt, vt sunt mutæ, & rubetæ: quæ & tacanellæ quasi raniculæ vocantur: & non comeduntur, quoniam sæpius cum bufonibus coeunt, quam ob causam malignæ reputantur, Monachi in Mesuſen. Scoppa rubetam etiã *rana uoſto*, & *ranonchia de rubetto* interpretatur: quæ voces diminutiue sunt, & forè ad ranunculo viridem perlinent. nam & in Gallica lingua aliqui confundunt, crassam vel crassantium. vt ipsi scribunt, (*grasset, ou verdier*, vulgò dictam ranam, rubetam interpretantes, quæ omnino ranunculo viridis est: rubeta verò Gallicè *crapault* vocatur, circa Neocomum *boug*. Hispanicè *sapo escuérco*. Germanicè *Krott*, nomen in Heluetia femininum, Argentinx & alibi masculinum: alij scribunt *Krote*. Terreſtrem priuatim vocamus *Gartenkrott*, id est hortensem rubetam: (licet nonnulli ranam gibbosam supra descriptam sic appellent,) Saxones *Quapp*. Flandris rana est *Phûit* rubeta *Wadde*. Anglis *rode*. Illyrij omne genus ranæ *zaba* vocitant.*

B.

De paruis palustribus seu lacunarum potius rubetis, quas & cornutas vocant à sono vocis, præcedenti capite scripsi: vbi etiam cornibus exasperari rubetarum dorsum, quod Plinius scripsit, hætenus mihi non visum dixi: & vnum tantum rubetæ genus, quod ranam gibbosam appellauit, ossibus cornuum ferè instar eminentibus in dorſo mihi cognitum esse. Rubeta quæ palustrem vitam in terreſtrem mutat, animal est magnitudine nihilo minus testudine parua, Actius. Similis ranæ est, sed pedibus breuioribus, inertiore; & turgidiore corpore, Mich. Herus. Color bufoni cinereus pellis densissima viscosaq; ita vt magnis etiam idibus non lædatur, Albertus: durissima, vt baculis etiam agrè vulneretur, Mattheolus Senensis. Bufo quem ipse nuper inſpexi, mense Iunio captum iuxta sterquilinum, lurido & fusco seu nigricante colore erat, crassus & deformibus in membris, cute maculis & veluti pustulis quibusdam exasperata, torpido & ignauo corpore: maculis nigris, præsertim in lateribus ventre turgido inflatoq; cum baculo rangerem & ferirem, aridiusculus sonus ob asperam duritiem cutis, & tanquam ex concauo reddebatur. capite crasso latoq; dorſo plano, non ita eminentie vitri mutis illis ranis quas supra gibbosas nominauit. Sub capite circa collum parte prona (id est terram spectante) color pallidus vel subflauus erat. Apocynon appellant ossiculum in rubetæ latere compectum sinistro, quoniam canum impetus inhibeat: nam aliud ad superstitiones similiter vsus in dextro latere quæritur, vt in G. recitabitur. Ibidem dicam de lapide quem bufones quidam in capite gestare falso eræduntur. In Hispaniæ partibus illud præcipuè borax quem bufones reperit, quod lapidem in

in fronte portat, Obscurus. Borax species est bufonis, colore fusco, maximi, &c. (vt in A. retuli,) quæ lapidem in fronte gerit, Albertus. ¶ Bufo animal aspectu scædissimo, fertur habere cor in gutture, nec faciliè interficì nisi per medium guttur transfigatur, Obscurus. Rubetæ iecur omnino vitiatum est, vt corpus quoque eius totum prauo temperamento afficitur, Aristot. de part. 3. 12. Iecur ei duplex assignatur, vt capite septimo recitabo. Rubetæ perquam exiguum habet lienem, Aristot. Dicta eius oua ventri subdita sunt, Idem. Pedestrium quadrupedes quæ oua parium, eodem coeunt modo quo ea quæ animal generant, mare superueniente. habent verò in quod meatus (genitales) contingant, & quo per coitum adhæreant, vt rana & pastinacæ, & reliquæ generis eiusdem, Aristot. ego legendum coniiicio, vt rana & rubetæ, &c. quanquam Græcè *νευβρες* legitur, id est pastinacæ, pro quo *φρυβου* repono. Rubetæ aliquando cauda initio est, quam post amittit: ob id in stagnis cum adhuc pusillæ sunt, mutillæ ruriibus vocantur, Hermolaus.

C.

Rubetæ dictæ sunt quòd ferè in rubis & vepribus degant, quanquam & amphibiz sunt, quædam terrestres, quædam palustres tantum, aut maiori ex parte, vt pluribus exposui superius capite primo. Humida loca & marcidia incolit: Solis claritatem odit; nec faciliè sustinet. Interdium later, noctu progreditur, præcipuè per vias tritas ab hominibus, Obscurus & Albertus. Æstate incolit subterranea & vmbrosà loca, Ponzettus. Interdium non apparet nisi locis admodum solitariis: & non egreditur de terra nisi tempore pluuiæ, Albertus. In terra humida & opaca, & inter sæpes versari gaudet, Mich. Herus. Conditor hyme, Georg. Agrícola. ¶ Sub terra habitat, & humore terreno viuut. herbas & lumbricos aliquando comedit, Albertus. Bufo terra vescitur, id quod pondere & mensura quantum enim anteriore pede concludere potest; hoc illi pro cibo quotidiano est. timet enim ne sibi terra pro cibo deficiat, Author de nat. rer. Dicitur de buffone quòd de terrestri humido nõ edit, nisi quantum manu semel capere potest, timès quòd ei tota terra non sufficiat. sed hoc à vulgo acceptum est, nec vilo experimèto constat, Albert. Hinc est quod superioris sæculi (apud Germanos) pictores, auaritiã expressuri, mulierè bufoni insidentè pinxerunt, Mich. Herus. Saluia libenter vescitur, cuius radix tamen ei letalis est, Physiol. Rubetæ etiã apes interimit. subicès enim aditus aluci, afflat, & obseruans rapit euolantes. nullo hæc afficì malo ab apibus potest, sed ab apario faciliè interimitur, Aristot. vide mox in D. ¶ Animalia quæ habent spiritus subtiles & debiles, noctu vident non interdium, sicut bufones, Gordon. videtur autè bubones aues nocturnas intelligere, quæ ab Italis & Hispanis bufones dicuntur. Credi autem potest etiam bufo noctu cernere, quoniam noctu progreditur, interdium later, vt pleræque omnes quæ idem faciunt. ¶ Ranæ terrestres, vt mutæ & rubetæ, non comeduntur quoniam sapius quam buffonibus coeunt, Monachi in Mesuen. Bufo ex pureidine vel corruptione tertæ nasci putatur, Obscurus. Ex bufonis cremati relicto cinere bufo viuus regeneratur, nec tantum vnus, sed etiam plures, Physiologus. In Dariene provincia noui orbis aer in saluberrimus est, vt-pote cænosà & paludibus fœtidis septa: imo vicus ipse palus est, vbi ex guttis mancipiorum dextra cadentibus, dum irrigant pauimenta domus, illico bufones gignuntur: vti alicubi ego ipse in pulices guttas illas æstate conuertit, Pet. Martyr. ¶ De voce quàm ædant tũ palustres paruæ rubetæ, tum terrestres maiores, satis dictum est supra cap. primo. ¶ Gosturdi aues (alaudæ cristatæ) dicuntur oua in terra parere & raro fouere: vnde vulgus mentitur hæc à bufonibus foueri, Albertus. Scribit autem author libri de nat. rer. vulgò ferri gosturdorum oua à bufone foueri, & pullos demum exclusos à parentibus curari. ¶ Non salium rubetæ vt cæteræ ranæ, sed propter corpus ignauum, turgidum atque iners, & pedum quoque breuitatem, tardè procedunt. Iratæ tamen aliquãdo manifestè insurgunt, & lædendi animo, vt Aetius scribit, insiliunt. ¶ Borax cum tangitur, inflatur, Obscurus. Rana quæ rubet, deterior est. hæc mense Augusto so ita ocludit, vt neque cibi potusque sumendi causa, neque vocis ædendæ aperiat. quòd si manu vel baculo vrgeas, ægrè tamen aperies, Author de nat. rerum. Itali *ramarro*, id est bufoni (secundum alios lacerto paruo) similem vulgò dicunt esse hominem, qui conceptam iram non remittit antequam fe vlciatur, obstinatus potius moriturus. aiunt enim bufonem si quid in eo ei inseratur, vt ferrum aut aliud quidpiam, id non dimittere, sed subinde mordicus tenere, vt moriatur potius quàm remittat. Itaque auarum etiam hominem & nimium tenacem bufoni comparant. ¶ Vtræque rubetæ (tum terrena tum palustris) si bacillo sapius verberetur, inflato corpore, virus primo eclunibus exprimit, deinde lacteis quibusdam guttis sudat, grauitur odoratis & putidis. occiditur autem difficultè, Georg. Agrícola. Nostri humore illum venenosum retro ei aculantes rubetæ, meiere dicunt, sed impropiè. nulla enim vesica neque vrina ranis. Obseruati etiam ipse nuper humorem quandam à rubetæ capta excerni. ¶ Rubetæ frigidissimum est animal, Obscurus: perquam frigidum & humidum, nam nisi abundaret in eis humiditas, corpora earum non auge-
rentur tam cito, Ponzettus. Tota prauo temperamento afficitur, Aristot. ¶ Peculiari quadam herba vitur qua vitam (visum, vt legit Io. Vrsinus) recuperat, ruta verò interficitur, Obscurus. Saluia delectatur in cibo, cuius tamen radix ei letalis est, Idem. Bufo primo aqua perfusus, & postea saluus, crepat, & tandem consumitur vt que ad ossa, Albertus.

D.

Iracūdia. Rubera animal est perquam iracundum, & si quid ei obtensum mordicus arripuerit, mori potius quàm remittere velit, vt in C. dixi. Verberata sæpe virus è clumibus emittit, & inficit verberantiem: **Ladendi studium.** Exasperat & vibrat terga dum spiritu expletur, atque ob id ipsum ardentior euadit. ad ledendum itaque & manifestè in surgit, & saltibus interpositum spatium contrahit, raro quidem morsum infligens, verum anhelitum consuevit vehementer virulentum inducere, adeò vt etiam si anhelitu contingat tantum, eos qui propè sunt lædatur, Aetius & Auicenna. Inflat se irata, tam proteruè audax, vt insiliat quoque proximum, quanquam suspitio se frequentius quàm morfu vindicans, bufo inde vt arbitror à Vergilio & vulgo dicta, Hermolaus. ¶ Rubeta apes interimit, vt ex Aristotele recitauit in C. Apibus aquantibus ranæ insidiantur: nec hæc tantum quæ stagna riuosque obsident, verum etiam rubetæ veniunt vltro, adrepentesque sufflant ad hoc prouolant, consensimque abripiuntur, nec sentire istus apum ranæ traduntur, Plinius. Apibus nocent rubetæ & ranæ lutariæ, Ælianus. Expertus sum quòd talpa auidè pascitur bufonibus & ranis. reperi enim talpam quæ sub terra pede fortiter tenebat magnum bufonem: qui iam fugiens è terra totum corpus subdlexerat & altam vocem propter morsum talpæ ædebat, sed ranæ etiam ac bufones, (quod & ipsum experimento mihi constat,) mortuam talpam edunt, Albertus. ¶ Bufo nunc cum aranea, nunc cum lacerta, quandoque verò cum colubro, vel etiam cum serpente prælium subit. læsus autem veneno alterius animalis venenosi à plantagine remedium accipit, Physiologus. Cum aranea pugnat & ab ea vincitur. nam cum illa frequenter pupugerit, nec bufo vlcisè se possit, vsque adè inflatus turget, vt mediis crepet & moriatur, Obscurus. Borax pugnat cum aranea, sicut & serpens. aranea quidem supernè filo suspensa descendit, & cerebrum vtriusuis eorum pungit. bufo autem irascens inflatur, & aliquando crepat ob venenum araneæ, Albertus. Accepi ab iis qui spectarunt (inquit Erasmus in Amicitia inter Colloquia) simile dissidium araneo esse cum buffonibus, (quale cum serpente,) sed buffonem icterum sibi plantagine admorsa mederi. Audies (alloquitur suum congeronem) fabulam Britannicam. Scis illic cõclauium solum conderi scirpis virentibus. Monachus quidam fasciculos aliquot scirporum in cubiculum congefserat, sparsurus cum esset commodum. Is quum à prandio supinus dormiret, bufo ingens crepsit, & os dormientis obledit, infixis superno atque inferno labro quatuor pedibus. Detrahere buffonè certa mors erat, non amoueri quiddam erat morte crudelius. Quidam suaserunt vt monachus ad fenestram deferretur supinus, in qua ingens araneus habebat telam. Factum est. Mox araneus hoste conspecto filo se librat, & buffoni spiculum infigit, ac filo se recipit in telam. Intumuit buffo, sed non est auulsus. 30 Repetitür ab araneo, magis intumuit, sed vixit. Tertio ictus, abduxit pedes, ac mortuus decidit. Hanc gratiam araneus retulit hospiti suo, Hęc ille. Catus cum bufonibus quoque pugnare dicitur, Obscurus. Catus serpentes & bufones interficit, sed non edit: & læditur veneno, nisi aquam statim superbibat, Albertus. Rubetam rapit exeditque, buteo, Aristot. item accipit rubetarius. Et alibi, Buteo, rubeta ac serpentes pugnant. ¶ Martion Smyrncens rumpi scolopendras marinas sputo tradit: item rubetas aliasque ranas, Plinius. Borax herba peculiari vitur qua vitam (aliàs visum) recuperat, ruta verò interficitur: & odorem florentis vineæ fugit, Obscurus & Albertus. Serpentes quoque rutam & vineæ florentis odorem fugere legimus. Ciconia bufonem non nisi in magna fame comedit: vnde venenosa bufonis natura intelligitur, Liber de nat. rerum.

E.

40

Vfus ex rubetis. Carnibus rubetarum in hamum positus, purpuras præcipuè allici certum est, Albertus & Isidorus ex Plinio, qui hoc de ranis simpliciter non de rubetis scribit. Nicander rubetam palustrem in algis clamore suo veris aduentum prænuñciare docet. Rubetæ parua terrestres cum vesperi suum instar cornu aut tubæ sonum ædunt, noctem sequentem absque pruina futuram certò pollicentur. Bufones cum vesperi è cauernis egrediuntur, magni præferunt & multi numero, pluuiam præmonstrant, Gratarolus.

F.

Bufonum vsus. Hispani quidam cum in Beragua insula noui Orbis ad extremam famem redacti essent, ægros quidam bufones duos coctos emit pro duabus lineis auro intexto subuculis, quæ aureis Castellanis sex vendi poterant, vt scribit Petrus Martyr lib. 10. Oceanæ Decadis 2. & rursus circa finem lib. 2. 50 tertiz Decadis.

G.

Remedia ex rubetis. Rubeta frigidissimum est animal, Obscurus. Saferna in libris de agricultura, si quem glabrum facere velis, ranam luridam (rubetam intelligo, vt dixi in ranunculo viridi A.) coniucere in aquam iubet, vsque quo ad tertiam partem decoxeris, eaque vngere corpus, Varo. Rubetæ sanguis psilochrum est, Kiranides. ¶ Sunt ex recentioribus qui rubeta arida buboni pestilenti imposita venenum mirè extrahi doceant. ¶ Aconon ex rubetis quod omnem affectionem tollit, describitur apud Actium lib. 12. cap. 44. his verbis, Radix cucumeris agrestis viridis libras sex, olei dulcis libras sex, medullæ ceruinæ, terebinthinæ, ceræ, cuiusque sescuncem, ranas rubetas appellatas viuas numero sex. rubetas traiceto per pedis plantam filo in oleum demissas donec flaccescent coquimus: deinde extractis per plantam,

tas filo traiecit ranis, syluestris cucumeris radicem viridem concisam iniicimus, atque donec vires suas in oleum transmittat coquimus & excolamus. Postremum liquefacta, itidem percolata, ad oleū addimus, & in vitro reponimus. Vtere mane & vespere ad podagricos, arthriticos, ischiadicōs, & resolutos. Per huius vsum nouimus homines à podagra & chiragra toto corpore distortos, post lauacrum, in tantum conualuisse, vt citra omnem offensionem obambulant. Quandoq; apparatus, inquit Aesclepiades, hoc pharmacum, additis ad hanc descriptionem samfuci libra vna, vnguenti crocini libra vna, opobalsami quadrante, sanguine testudinum numero decem, Hæc Aetius. Simile autem paulo post ex Galeno ascribitur. Ab hoc differt quod legitur apud Galenum lib. 7. de compos. medic. sec. genera: Hoc, inquit, vsum vir xyfticus, (athleta,) & acopi & malagmatis modo, à toto affectu conualuit. confectio sic habet. Olei veteris Sabini, cucumeris agrestis radicis, ceræ, apochymatis, adipis suillæ veteris, singulorum libras tres. ranarum rubetarum magnarum numero tres, vel si hæ non sint paruarum (nimirū viridium quas calamitas vocant,) quinque, medullæ quercinæ, aphronitri, sulfuris viui, olei laurini, irini, singulorum vnc. tres. vnguenti malabathrini, sampfuchi, vtriusq; libram. Radices in crassiora frusta sectas, ac in oleum simul cum sampfuchō coniectas, supra prunas incoquito. vbi radices inauerint, humorem exprimito. radices quidem & sampfuchum abiicitur. ranas in sportulam textam imponens, huiusq; oras confuens, & oleo expresse committens, rursus vas coopertum igni supraponito, vbi iam satis magnum temporis spatium intercesserit, vt ranæ colliquefcant, (contabuerint,) sportula deposita humore expresse abiicitur. Reliquo oleo liquabilia indito, mouens sine requie. postremo medullam & galbanum (sic etiam Aetius habet. vnde apparet galbani mentionem & pondus superius omissa) adiungito. Postquam soluta fuerint, ab igne tollito, ac modicè refrigerari permittens, arida tunsa, ac tenuissimo cribro secreta inspergito, mouens assidue. Tum in mortarium effusus, iterumq; tunsis, malabathrini vnguenti pondo & semissem (pondo tantum, id est libram, vt supra. sic & Aetius habet) adiungito, & rursus tundito. excepta vase plumbeo vndiq; obturato, vt nihil perspiret, seruato. Vtèris medicamento interim vt malagmate, facta morbi inclinatione, interim vt collinitione. nam pharmaci quod satis est capientes, soluenteq; vnguento, vt cerati liquidi spissitudinem habeat, vinur, Hucusq; Galenus: ex quo ad verbum eandem descriptionem mutuatus est Aetius in libro de medicamentorum compositione. Rursus eodem loco apud Galenum rubetur & aliud acopum ex rubetis Flauij Clementis simile illi quod superius est Actio retulimus. & mox aliud pretiosum & ex multis medicamentis compositum, Pompeij Sabini, quæ breuitatis causa relinquoimus. In priore quidem parando oleum diuiditur, ita vt in vna eius parte radices cucumeris agrestis coquantur, in altera ranæ: deinde percolatis iis mixtisq; liquabilia adduntur, vt galbanum, terebinthina, cera, medulla. Sunt etiam qui testudinum (terrestrium) sanguinem, & alia quædam adiciant. Rubetæ quinque miscentur acopo Piscatoris alteri, apud Galenum de compos. medic. sec. genera lib. 2. Rubetæ multæ decoctæ in oleo cum summis thymi ramulis, & pressus & sale (expressæ & illitæ) per triduum continuè in camino balnei, podagricos sanant, Kiranides. ¶ Ranam rubetam & adipis vniuersæ vncias tres cum olei veteris sextariis tribus in olla rudi ad medias decoquito, deinde colato. hæc vntio frequenter adhibita, non solum nervos confirmat (arthriticis,) sed & paralytin repellit & reprimat, Marcellus. Ad scabiem equorum: Rubetam occisam cum vino & aqua in vase æneo coquito, & hoc decocto sive liquore (vntio) iungito, Eumelus in Hippiat. Græcis.

¶ Rubetæ decoctæ & in aqua potui medetur, vt cuiuscuque ranæ cinis, Plinius. Et alibi, Omnium quadrupedum morbis capram solidam cum corio, & ranam rubetam discocctas, mederi reperimus. Ranarum cor adalligatum frigora febrium minuit. maximè autem quartanis liberant ablati vnguibus ranæ adalligatæ & rubetæ. Iecur eius (rubetæ) vel cor adalligatur in panno leucophæo, Plinius. ¶ Ranæ rubetæ occisæ in fumo arefactæ particula, quanta videbitur, in linteolo inuoluta, & ex licio collo suspensa eius cui nares sanguine fluunt, mirè prodest, Marcellus. Audio Fridericum Saxonie duccem nostræ memoria, ad sanguinem sistendum, bufonem veru ligneo transficim & in vmbra diligenter arefactū, inuolutum sindone manu tenendū dedisse laborantibus, do-nec in tra manum in caleferet, ita sanguinem mox repressum: cuius reiratione non video, nisi quod horror & metus facit, sanguine ad cogitationem de animali tam contratio naturæ hominis refugiente. sed forsā illum qui tenet aut alligatum gerit, quid linteolo contineatur ignorare oportet, vt in plerisque istis superstitionis amuletis. Bufones hodie suspenduntur aëre vt areant, & præsentissimo remedio sistunt omnem fluxum sanguinis, Christophorus Salueldenfis. Alij cinerem rubetæ, vt sanguis sistatur aspergi volunt, cui remedio ratio non deest. Vide etiam in Rana G. *Buffo vsus sistit naturæ dote croræ*, lo. Vt sinus: cui Iacobus Oliuarius scholiastes adicit, nihil melius sanguinè sistere. Plin. tamen hanc vim non rubetæ, sed aliarū ranarū cineri attribuit: Ad sanguinè sistendum (inquit) & ranatum illinunt cinerem, vel sanguinem inarefactum. Quidam ex ea tana calamite, minima omnium & viri dissima, cinerē feri iubent. aliqui & nascētium ranarum in aqua, quibus adhuc cauda est, in calice nouo combustarum, cinerem, si per nares fluat, iniiciendum. Corium bufonis & ad sistendas sanandas.

Ad san-
guinem
narium
sistendum.

Ad sist-
endas sanan-
das.

tus, totus impleatur radice laureokæ trita & stercore gallinæ, & sale cum vnguento ex althæa eom-
mixtis: & sic in veru affletur donec combustus sit, ita vt cum omnibus illis quibus factus est concretus
possit. Colligenda est etiam emanans pinguedo: & de ea quoadq; modicum in fistula & de pul-
uere omnium prædictorum ponatur. hoc puluere rusticus quidam, vt ipse mihi retulit, omnes fistu-
las in quauis parte corporis abundantes curabat. Cum mulieris mamilla ob lactis abundantiam sup-
puratur, & cancrofa sit, ac perforatur, tum caro illa infecta & partes vicinas exedens, hoc modo breui
tempore curatur; Bufonem crassum occide quocunq; modo, & ligno infixum domum portes, & in
balance ponderes, addasq; eiusdem ponderis cancos viuos, & in olla rudi vitreata operataq; & luto
munita, ita vt in medio tantum foramen exiguum relinquatur, vitro super pruna mediocri, calore
non intermisso: & hoc cinere vitior, Innominatus. Interdum hæmorrhoides tantum dolore infer-
unt, & ad eod largum sanguinem profundunt, vt saepe totum hominem breui exhauriant. Huic malo
Nicolaus Florentinus emplastrum superimponit è cinere bufonis, cuius virus (vt & scorpionum)
adustione consumi scribit libro de curandis morbis capite de hæmorrhoidibus. Nam & sanguinem
(inquit) hæmorrhoidum sistit, & dolorem sedat, & ipsas delet. Hoc cinere ad eundem affectum tan-
quam secreto quodam remedio, vsum esse audio Lutetiæ quoq; insignè quendam medicum. Con-
tra venena marini leporis & rubetæ, cinis eorum remedio est in aqua potus, Obscurus. Albertus sim-
pliciter horum animalium cinerem remedium esse scribit contra venenum ipsorum. Podagris ar-
ticularibusq; morbis vitilis est rubetæ cinis cum adipe vetere. quidam & hordei cinerem adiciunt,
trium rerum æquo pondere, Plinius. Articulis & pedibus prodest rana rubetæ exusta cinis, cum
fambucis coliculis tritis & seuo hircino vetere permixto & decocto, pariterq; imposto, Marcel. Sa-
monicus paruum sambucum cum hircino seuo (absque rubetæ) ad podagram commendat. Sunt qui
equis puluerem ex bufone (vsu nimirum) in oculos albugine aut simili vitio laborantes infent. Pul-
uis bufonis exenterati, combusti in pignato, pannum oculi corrodit, Albertus de Villanoua. Falconi
bufo vsus in pastu datur, si pennæ eius à tinea exedantur, Albertus. ¶ Ranam recentiores quidam
vocant vlcus latum nigricans & pestilens (carbunculum puto rectius vocatur) quo boues interdum,
nisi curentur, nono die pereunt. curatur autem cuspe lignea, qua rana rubetæ transfixa fuerit vel
simpliciter, vel etiam in ea arefacta. ¶ Corpus ranæ, & præsertim pingue eius, facilem facit dentium
eradicationem. videtur autem hoc esse ex petrosa, (arborea hortulana, Bellunenfis) & non domesti-
ca, Auicenna & Syluaticus inter nocumenta rubetæ. Vide supra in Ranunculo viridi G. Rubetæ
sanguis psilothrum est, Kiran. Vide initium huius capitis. alij ranæ viridis paræ sanguini hanc vim
adscribunt. ¶ Rana terrestris dictæ oculi recipiuntur in vnguentum contra mulabricos numero 59.
Mira & apud Nic. Myrepsum. ¶ De rubetis ranis quæ in vepribus tantum viuunt, mira certatim tradunt au-
thores. Illatis in populum silentium fieri. Ossiculo quod sit in dextro latere in aquam feruentem de-
iecto, refrigerari vas, nec postea feruere nisi exempto. Id inueniri obiecta rana formicis, carnisibusque
erosis, singula in solium addi. Et aliud esse in sinistro latere, quod obiecto feruere videatur, apocynon
vocari, (Christoph. Saluendensis Germanicè interpretatur dic zarten in frotten: canum impetus eo
cobiberi, amorem concitari, & iurgia ad dito in potionem. Venerem adalligatum stimulare. rursus à
dextro latere refrigerari feruentia. Hoc & quartanas sanari adalligato in pellicula agnina recenti,
aliaq; febres, amorem inhiberi eo. Sunt qui nostro tempore, in Anglia præcipuè, non ex lateribus ru-
betæ os illud superstitiosum, sed ex fronte requirant, hoc modo: Rubetam magnam & annosam per
medium scindunt, & in myrmecia formicis exponunt, quæ carnes erodunt. sic ossibus tantum reli-
ctis capitur os frontis, quod in vetulis buffonis nigricat & prædurum est, ossæ tamen non lapideæ
substantiæ. Sed quoniam multi falsò credunt verum lapidem in capite buffonis reperiri, quæ de lapi-
de illo apud authores obseruauit adscribam.

De lapide quem in capite bufonis reperiri qui collabitur. alioqui ea est aliis inuidissima natura, vt lapidè cum, nisi tolleretur, & torbear, Hermolaus & Massarius. Borax, sunt qui cheloniten vocent lapidem, in uenitur vt aiunt in capite buffonis senis ac magni. Brasauolus refert se in capite illius animalis inuenisse, esseq; os potius quam lapidem, (quod ipse è bufonis capite eduxerit colore ad nigrum inclinante.) Duplex est, cauis ossiq; per similes, colore fusco pallente, & alter qui in ossè lapidem continet. Verum os capitis est, vt Brasauolus refert, quod vetustate concrefcit, quia terra alitur. Sed vires non noui: aduersus calculum valere putant, ego incertus sum an prohibere lapidis generationem. at omnino prohibere non potest, neq; omnis. an verò aliquis retardet, dignum dubitatione est, Cardanus lib. 7. de subtil. Et rursus, Oriuntur lapides in animalibus duobus modis: altero quidem, frigore, vt in limace, perca, canctis, buffone, & (vt aiunt) Indicis testudinibus. Borax species est buffonis, fusci coloris & maxima, ita quòd cubitalis efficitur magnitudinis in terris calidis: & solet aliquando partum suum in dorso gestare. In huius fronte lapis inuenitur, cuius gratia etiam occiditur. Est autem lapis interdum albus, qui præfertur: interdum fuscus

fufcus fubniger, qui probatur quum in medio habet guttam citrinam: aliàs virulentus, & tempore meo inuentus est totus viridis. est quando buffonis figura in eo vifitur impreffa, Albertus lib. 2.2. de animalibus. Sed paulò aliter citat Alberti verba Syluaticus in Pandectis cap. 435. ex Alberti libro de mineralibus vel lapidibus, funt autem hæc: Lapis borax (inquit Albertus) in capite generis cuiusdam bufonis repertus, duorum est generum. Vnus albus aliquantulum fufcus: & alter fi viuo adhuc palpitante bufone extrahitur, in medio habet oculum cœruleum. Nostra quidem ætate extractus fuit vnus è bufone paruus, viridis. Aliquos etiam vidimus in quibus effigies bufonis eret expreffa, qui de hoc genere dicebantur. vulgo autem *crapodinae* (*crapauldines* Gallicè) dicuntur. Soras purgant intestinorum & superfluitates, Hæc Syluaticus ex Alberto. Sed Albertus hanc vim expurgandi intestinali tantum generi tribuit in cuius medio oculus quasi cœruleus apparet, si deglutitur. Et rursus cap. 469. iterum ex Alberto, Lapis nife (aliàs nuse) vt quidam dicunt, è genere lapidum est, qui inuenitur in capite bufonis. Sunt autem duo genera: vnus subalbidus, tanquam si lac (multum) mixtum sanguini (paucò) fuerit, ita vt lactis color superet: & ideo sanguinis obscuroas vias (venas) in eo dicunt apparere. Et alius est niger: & aliquando pingitur in eo bufo sparsis pedibus & ante & post. Dicunt etiam quòd si ambo simul includantur præfente veneno, eos adurere manù tangentis. probari autem hunc lapidem, si cum exhibetur (admouetur) bufoni viuo, bufo eleuetur contra eum, & ore si potest attingat. Dicitur etiam præfente veneno variū effici illum qui subalbidus est. hoc fimiliter Euax scribit, Huicufq; Syluaticus. Lapis ex capite bufonis ab homine gestatus veneni malitiam arceat, Phylfol. Hic lapis cum bufoni viuo & palpanti extractus fuerit, in medio sui oculum habere dicitur: Cum autem bufo aliquandiu ante mortuus fuerit, tunc malitia veneni oculus extinguitur, & lapis vitiat, Liber de nat. rerum. Georg. Agricola libr. 5. de natura fossilium de brontia, (quam interpretatur bufonis lapidem maiorem): & de ceraunia, (quam interpretatur lapidem bufonis maiorem læuem) ita scribit: Habent etiam lineas eminentes & strias lapides in agris nati, ex quibus eum qui cum tonitruis, vt nunc quoq; credit vulgus, cadit, brontiam vocant Græci, capitibus testudinibus fimilem: qui cum imbribus, ombriam. Nostri sunt modo sublutei, modo subuirides, modo subrubri, modo subfufci, nunc vero variant colore. politi tanquam specula, imagines reddunt. figura ipfis ferè dimidiati globi, rarò oblonga: interdum otui magnitudine sunt, sed sæpius minores. Aliquibus bini sunt circuli quasi quidam moduli, (modioli,) à quorum superiori quinæ lineæ eminentes æqualibus inter se spaciis diuifæ, procedunt ad inferiorem, quarum fingulæ vtrinq; striam habent, &c. (has lineas aut strias aliæ aliter habent.) Ceraunia quoq; ex eo nomen inuenit, quòd cum fulmine, vt idem vulgus credit, cadit. nec tantum in Carmania nascitur, sed etiam in nostris agris. caret striis & lineis, atq; in hoc differt à brontia. læuis verò est, & nunc rotunda, nunc oblonga: cuius genera coloribus distinguuntur. nam alia partim est candida & pellucens, partim fufca, alia nigra est, alia rubet, Hæc Agricola. Idem in rerum metallicarum interpretatione, Chelonitidas Germanicè interpretatur minores lapides bufonum, Brontia, (vt inquit Plinius) cum tonitruis cadit, vt putant, & fulmine tacta restinguit, si credimus. De chelonitide vide plura inferius in Testudine *H. a.* Rubetæ species (inquit Christophorus Salueldensis) in Gallia & Hispania, cornura, maculis croceis & nigris liuentibus, nomine borax, in capite gemmam fert eiusdem nominis, quæ aliàs coloris in candido fufci est, vt vidimus: aliàs nigra notulis liuentibus nigris, vt nostri sunt bufones, qualem habuimus: quæ magnitudine mediocri fabæ & rotundæ erat. Annulis principum includuntur. nam vbi venena sunt præfens hic lapis colorem mutat, & quasi sudans guttas emittit. (Hoc & de glosso petra aliqui dicunt. Indica etiam gemma quæ subrufo colore est, in attritu sudorem purpureum emanat, Georg. Agric.) & mirè, quod vidi, expetitur à nostris bufonibus hic lapis, ita vt saltu eum rapere nitantur. congregantur etiam circa eum vbi apponitur in terram. Cæterum an gignatur in cerebro bufonis, vt draconites vel echites aliorum relinquo iudicio. Aliqui eum nasci volunt ex viscosa illa spuma, quam bufones verno congregatæ efflant in caput alicuius eximij quasi regis bufonis. Et nostri quoq; bufones tales lapides flare dicuntur, Hæcille. Sed quòd in cornuta dicta rubeta nascatur, aliorum nemo meminit, cum illa cæteris minor sit: gemmam verò in maximis rubetis plerumq; reperiri traditur. quod & nuper amicus quidã Italus ad me scripsit, his verbis: Inueniuntur quos ipse vidi, bufones quidam longitudine palmi, (dodrantis,) & suprà, qui nunquam ingrediuntur aquas, sed ruinas veterum domorum, loca que humida & inter sæpes habitant. ex istis extrahitur lapis contra multos motbos, maximè comitalem, commendatus, Hæc ille Ego planè persuaderi non possum tanta duritie solidissimum lapidem in animante concrefcere. summa enim durities & soliditas absq; summis efficientibus causis calore aut frigore fieri non potest. Tantam verò harum qualitarum vim animalium natura non admittit, intra corpus quidem: quod addo, ne quis siliceas marinarum quorundã testas obiiiciat: itaq; molliores tantum & penè friabiles, hoc est qui dentibus non ægrè cõminuantur, in animantibus nasci gemmas verisimile est. Etsi ossa quædã prædura & *λ. βοειδῶν*, vt medici vocant à specie lapidis, in animalium corporibus nascatur, in leone præsertim calidissima fera. sed ossiū materia diuersa est & flexilis. Batrachiten veteribus dictam gemmã, non aliam esse quam boracè vel crapodina coniiicio, tum nominis ratione, nam à batrachoborax nomen corruptum est: & si non esset, vtraq; tamen à rana nomen habet, cum borax sit

Batrachites gemma.

rana rubeta. tum colorum: de quibus Plinius, Batrachitas (inquit) gemas mittit & Coptos: vnam ranæ similem colore, alteram ebori, tertiam rubentem è nigro. Et alibi, Batrachites lapis ranæ viridi similis colore atque effigie. Atqui omnes isti colores, & ranæ etiam effigies, in diuersis hodie etiam boracum lapidum generibus reperiuntur. Kiranides batrachites lapidem phrynon etiam vocat, si rectè legitur: & superstitiosos quosdam vsus indignosque recenseri ex eo memorat. Lapidem ranæ terrestris in capite eius repertum ligato cum diligentia, ac trito (sic habet codex impressus) & appende ceruici ægrotantis hydroptic. pertingat autem vsque ad stomachum. & ita æger gratia Dei sanabitur, Nicolaus Myrepsus interprete Fuchsis. Idem Nicolaus borachium (Βοραχίον) lapidem nominat in vnguento de citris ad liuores & lentigines faciei. sed chryfocollam intelligit, quæ hodie etiam vulgò vbiq; *borras* appellatur. Veneni bufonis bezoar (proprium remedium) est lapis inuentus in capite bufonis, qui apud gemmarios vocatur borax, vulgò crapaudina, Petrus Aponensis. Borace gemma tanquam plana & læui, aliqui oculos salubriter demulceri purant.

Ex icore
& liene.

¶ Iecur chamæleontis pilos detrahare cum ranæ rubetæ pulmone illitum Democritus prodidit, Plinius. ¶ Iecur eis duplex esse ferunt, alterum exitiale, alterum antipharmacum, vt infra dicitur. Item ex his ranis lien contra venena quæ fiant ex ipsis, auxiliatur, Plinius & Nicander: cor verò etiam efficacius est, Plinius.

De venenarum.

¶ Rubetæ ranæ in vepribus tantum viuunt, grandissimæ cunctarum, plenæ veneficiorum, Plinius. Et alibi, Ranæ quoque rubetæ, quarum & in terra & in humore vita, plurimis refertæ medicaminibus, deponere ea quotidie ac resumere pâ pastu dicuntur, venena tantum sibi referuantes. Ex quibus verbis colligimus rubetas tum in aquatum in terra venenatas esse: terrestris tamen (sive in terra nascantur quædam, sive potius semper in aquis primum degant, post illis relictis in sicco) multò nocentiores crediderim. Videntur enim humore venena dilui ac temperari. Quanquam rursus aquæ nonnullæ, in quibus rubetæ, minores præsertim, degunt, ita corruptæ sunt, vt venenum ab illis accipere potius, quam suum in eis remittere videantur. sed venenum etiam veneno permixtum, quod genere differat, vim eius imminuit. Rubeta rana dicitur quæ palustris vitæ conditionem in terrestrem mutauit. hac autem mutatione, similiter vt chersydrus, agrè curabilem afflictionem eis qui in eam inciderunt, inducit, Aetius.

Marthæolus Senensis etiam rubetas terrestris aquaticas magis venenosas esse scribit, & terrestrium illas præcipuè quæ locis frigidis & opacis reperiuntur, vt in nemoribus vmbrosis vallium, & inter arundineta densa. Quanquam autem ille frigidis locis venenosiores esse scribat, non ideo tamen putandum est in frigidis quoque regionibus magis venenosas esse quàm in calidis, sed contra potius. non enim simpliciter in locis frigidis, sed simul opacis densisq; & humilibus versantes ranas deteriores esse scribit, nimirum propter aerem crassum in clusumq; & transpirationem prohibitam: cuius contrarium ferè in regionibus frigidis accidit. Sed infra etiam ex Nicandro eiusque Scholiaste æstiuas ranas & in calidioribus locis (id est regionibus) veneni vehementioris esse docebo. Rubeta mulieres veneficæ quondam ad veneficia sunt vsæ, Georg. Agricola: (vt vim coeundi, ni fallor, in viris tolleret.) Aspides morsus si ranam (nimirum rubetam) comederit, insanabilis omnino fit, Ælianus. Apros in Pamphylia & Ciliciæ montuosis, salamandra ab his deorata, qui edere moriuntur, Plinius: idem fieri audio si rubetam ederint. Sunt & ranis venena, rubetis maximè, vidimusque Pssylos in certamine patinis candefactas admittentes, ocycore etiam quàm aspidum pernicie, Plinius. *Occurrit matrona potens, quæ molle Calenum porrectura, viro miscet sitiente rubetam*, Iuuenalis Sat. 1. *Funus promittere patris Nec volo, nec possum, ranarum viscera nunquam Inspexi*, Idem Sat. 3. Iecoris enim rubetarum fibra altera perniciosa esse fertur, altera eius veneno resillere. Rubetæ iecur omnino vitiatum est, vt corpus quoque eius totum prauo temperamento afficitur, Aristot. Rubeta venena habet, sed pauca, Albertus. hoc fortassis in Germania verum fuerit, propter frigiditatem regionis, alibi non item. aut sic scripsit Albertus aliù secutus auctorem, qui ranunculû viridem pro rubeta intellexit. sic enim quidam inceptè interpretati sunt. A' *απίδα, φρούς, ὄφις, καὶ λακίδας πτεροφυγῆ, Καὶ κούα λυσσότηγῆ* (λυσσότηγῆ potius propter carmen) καὶ πάλα λακίδας, Suidas in φρούς ex Epigrammate. Sed apud eundem in litera Λ, legimus λακίδας, vbi tamen literarum ordo legi postulat λακίδας per i. non per e in antepenultima: Varinus suo ordine posuit λακίδας, quod non probò. Videtur autem deriuari à recto λακίδας, & eunuchus aut cimæ significari, nefanda libidine attritus. nam & λακίδας dicuntur attritæ aut laceræ vestes, *σαδόνες*, Σαδόνες eunuchus est: *σαδόν* vero oxytonum, vnde *σαδόνες* in plurali, quanquam & *σαδόνες* apud Varinum in plurali legitur, idem quod λακίς. Δαδικίας quidem legi, vt Suidas in φρούς habet, non placet. nam à δίκη λαδίκων formari oporteret, vt φιλόδινοι. Λακίς, τὸ χίσιμα, Scholiastes Aristophanis in Nebulis: vbi poeta Δίξ. λακίσιμα pro Δίξ. ἴρα γείσα posuit, & λα syllabam produxit. Et rursus in Acharnenses, *Λακίδας, τὰ δῆρῳ ὄβρα ἰμάτια*, vbi poeta λα syllabam corripuit hoc versu: *Ποίως ποτ' ἀνὴρ λακίδας αὐτῆται πέπλων*. Sed in Nebulis posset etiam Δίξ. λακίσιμα legi per duplex x. à λακίσις, nam & λακίσις dicitur, & eo in loco *σεὶ τῷ σφακίτῳ* sermo est. ¶ Bufone fallax extincto magno, si sal in aqua (aquam) dissoluatur, interula verò seu camisia in ea aqua laeuetur, ille qui eam induerit, scabie grauissima corripit affirmant, Cardan. Catus serpentes etiam & bufones interficit

facit, sed non comedit, (ciconia etiam rubetis abstinet præterquam in magna esurie) & læditur veneno, nisi aquam statim superbibat, Albert. ¶ Rubeta raro morsum infligit, verum anhelitum consequitur vehementer vitulentum inducere, adeo vt etiam si anhelitum contingat tantum, eos qui propè sunt lædat, Aetius & Auicenna. Apes etiam interimit, subiens enim aditus alui, afflat, & obseruans rapit euolantes, Aristot. Audio rubetas in hortis aliquando iuxta radices plantarum quarundam, præcipuè saluæ, latentes, veneno suo eas inficere. Atqui obscurus quidam auctor scribit, rubetam saluæ in cibo delectari, radicem vero eiusdem letalem ei esse fieri quidem potest, vt rubeta non radicem latitans iuxta eam, sed folia excedendo afflandoq; venenata efficiat. Rubetæ vt inficiant plantâ aliquam, aut animal quod caua earum ingressum propius ipsas accesserit, instant se, & contrahunt in sese, & mox tenore illo remisso expriment eliduntq; humorem quendam, quo vicina quæq; leuiter aspergunt & inficiunt, (vulgas eas aliquid permingere dicit,) Hoc modo emissionem illius humoris, aut etiam saluæ infectas herbas, fraga aut boletos, multos qui gustarunt, malè affectos constat, quosdam etiam mortuos. Nam saluæ earum non minus exicalis est quàm napellus, & similiter sanguis earum, Matthæolus Senensis. Fieri potest vt etiam perreptando per herbas, tardius enim procedunt, & incubado, humoris venenati aliquid relinquant. Huc pertinent Hippocratis verba in epistola ad Cræteum rhizotomum: Herbis (inquit) multa reptilia venenum immittunt, & hiatus suo internæ ipsarum teneritudini afflictionem pro auxilio inspirant. Et huius rei ignorantia erit, nisi sanè nota aliqua, aut macula, aut odor ferus & grauis, rei factæ indicationem fecerit, Hæc ille. Quidam rubetæ venenum inter primi ordinis venena numerant, hoc est deterrima & quæ intra tres horas interimant. ¶ Est rubetarum genus, cuius non modo potus perniciosus, sed illius etiam aspectus aspicientibus infestissimus existit, Ælianus. Et mox, Eius aspectus hanc improbitatem habet, vt eam aduersam si quis acriter intueatur, & illa contra improbo obrutu suo respiciat, ac suam aspirationem humano corpori hostilem anhelaueit, hominem eo pallore afficit, vt ægrotanti similis esse videatur: ac pallor per aliquot dies manet, deinde euanescit. Rubetam aspiciens etiam optime coloratus aliquis pallore tanquam ictericus afficitur, Philes. Bufo habet visum pestilentem, Liber de naturis rerum. Rubeta rana palustris assumpta tumores ciet, Dioscor. (Φρύνος βότραχος ἐλαίος,) est autem per appositionem adiectum, rana palustris: Ægineta disunctionem coniunctionem, aut, adiecit, quem & Ruellius in transferendo Dioscoride imitatus est, cum ita obscuri sensus sit, & dubitandi occasio diuersimode an idem animal rubeta & rana palustris sit. Nicander eandem facit, cui maior apud me autoritas quàm Aetij distinguentis non solum nomine, sed etiam remediis, cum cæteri omnes ferè aut non distinguant in diuersa animalia, aut saltem remedia eadè præscribant. Marcel. Vergil. aliter conuertit, Hautæ rubeta vel muta palustris rana: quem reprehendi supra in rana gibbosa, quod non solum à Dioscoridis verbis recedat, sed etiam falsa scribat, cum nulla palustris muta sit, nec esse tradatur ab authoribus. nam Matthæolus in Italica sua translatione, Potè siue terrestres siue palustres rubetæ, interpretans, aliud quidem quàm Dioscorides dicit, verum tamen, vt videtur, cum vtrisque eadem remedia conuenire vero simile sit. Et quamquam Dioscorides eadem remedia hic tradat, quæ Nicander non ad rubetam palustrem, sed ad mutam ranam: supra tamen (in Gibbosa) ostendi, Nicandrum quoq; & alios veteres in ranis istis venenatis distinguendis errasse mihi videri.

¶ Vt cumq; est, nos hinc loco ad quasuis ranas venenatas veterum ac recentiorum scripta congeremus omnia. Primum igitur Dioscorides: Rubeta rana palustris (inquit) assumpta, tumores ciet, pallor corpus vehementer decolorat, (quod alij etiam ex solo aspectu eius euenire dicunt,) vt planè buxum spectetur, spirandi difficultas torquet, & grauis halitus (foetor) oris, singultusq; inuita interdum genituræ profusio consequitur. Adiuuantur autem facillè secundum vomitionem multo vini meraci potu, & arundinis radicis binis drachmis, aut cyperi totidem. Breuiter, cogendi sunt vt vehementi ambulationi & cursui se credant, ob torporè quo corripuntur, quinetiâ quotidie lauandi sunt, Hæc Dioscorides & Ægineta. Rursus alibi Dioscorides, Grauis (inquit) odor vomitu regefortum leporis marini aut rubetæ veneficia deprehendit. Rana rubetæ (inquit Aetius 13, 54) duæ sunt species, altera surda (id est muta), altera non. Surda autem exitiosa censetur. Pascitur ea in atundinibus roris linctu viuens: & ex eadem venenâ apparatur: Quod qui acceperint, febris comitatur, extremæ partes inceduntur, frequenq; anhelatione ac difficili spiratione anguntur, &c. vt Dioscor. Cæterum facillè opè reperiunt, si post aquæ & olei vomitum, vinum meracum multum sumant, aut picem cum vino, (quod remediū Nicander etiam contra ranâ palustre vocalem scripsit.) Radicem etiam harundinū in quibus ranæ rubetæ pascuntur contusam ex vino bibendam dato, aut cyperu mibi dem enatam pondere drachmarum duarum ex vino. Aut marinc testudinis sanguinem cum leporis coagulo & cumino ex vino perbeto. Porrò dolium insuper aut furnum igne feruefacito, igneq; extracto laterem imposito, & agrum immiti, multumq; ac diu exudare iubeto. Cogatur autè & ad continentem in ambulatione, &c. vt Dioscorides. Et mox cap. 55. Qui ranam palustrem acceperunt appetitione priuantur, sequiturq; oris humectatio, nauſea, vomitus, & oris stomachi leuior morſus. Curatur autè vini multi potu cum omnibus quæ calfactoriâ vim habent: velut est Cyrenaicus succus, laser, silphium, cuminum, piper & similia, Hæc Aetius. Apparet autem cum plerâq; omnia ex Nicandri Antipharmacis

*Halitus
bufonis
venenatus.*

*Aspectus
etiam venenosus.*

*Remedia
aduersus
ranas venenatas
in genere.*

transcripſiſſe, aut certe ab alio qui à Nicandro mutuatus ſit, ſed ordine inuerſo. Nam quæ Nicander remedia præſcribit aduerſus ranæ mutæ venenum, Aetius, vt Dioſcorides quoq; aduerſus ranam paluſtrem, quæ vocalis Nicandro eſt, commendat: notas verò ſeu ſigna quæ Nicander in duobus iſtis ranarum venenis diſtinguit, ipſi ferè confundunt, vt & remedia quædam. Sed audiamus ipſum Nicandrum: Ranæ (inquit, vt nos cõuertimus) venenofæ duorum ſunt generum, vna æſtiva, altera muta viridis, (λαχιδης), quæ verno tempore inter frutices naſcitur, rorem lambens. Harum æſtiva colorem ceu thapſi inducit, membra accendit, (πιμφοσι) frequentem ac difficilem reſpirationem mouet, odor oris foetidus ſequitur. Huic ſubuenies ranæ elixæ aut aſſæ carne, aut pice ex vino propinata. Ipſius etiam rubetæ lien auxiliatur, rubetæ inquam paluſtris clamofæ, quæ inter algas primum ſua voce amœnum ver annunciat. Cæterum ſumpto ranæ mutæ illius, quæ inter harundines degit, veneno, plerumq; buxi color membra obſidet: ſape os bileo humore abundat, & ſingulus hominẽ cum oris ventriculi quadam eroſione frequentes concutiunt. Eſt quando genitale ſemen viris aut mulieribus (præter voluntatem) effluit. (Quidam interpretantur, vt in Scholiis legimus: Viros aut mulieres, genitura per corpus eorum diſperſa, ſteriles & inſecundos fieri. Rafis etiam ab hoc veneno in mulieribus conceptionẽ impediri tradit.) Sic affectis vinum merũ propinato copioſum, & vomitum quantum non nauſeantibus excites. aut in dolio igne calefacto in poſitis ſudorẽ aſſatim elicias. Item procerarum harundinum paluſtrium radices ſecās eodem in loco vbi ranæ verſantur, ex vino propines, aut viuacis cyperidis ſiue cyperi: atq; ipſum ſine cibo potuq; aſſiduis ambulationibus exicca & deſatiga, Haſtenus Nicander. Rubetæ venenum collecturi, inquit Scholiaſtes Nicandri, pellem eius pungunt, & ſaniem emanantem collectâ cibo aut potui illius quem occidere voluerint, ammiſcent. Et ruſus, Punctæ rubetæ in ſuperficie ratum, vulnuſculus minimè profundus, in vas non picatum iniiçitur, vbi aqua eis aſſunditur, quæ poſtea cibus aut potibus addita, letalis eſt. Si quis ex iis qui malas artes ingenioſe factitare ſciunt, rubetam primo contriuerit, deinde eius ſanguinem ſine aut vinum ſiue ad aliam potionem admittum cuiſpiam per inſidias bibendum dederit, iſe ſanè ſua mora perit, Ælianus. Non autem omnis rubetæ veneficiis apta eſt, ſed ea maximè quæ calidioribus in locis reperitur. itaq; per æſtatem venenum efficacius ab ea extrahitur, quod Apollodoros è vino propinari ait, Scholiaſtes Nicandri. hinc fortè æſtium rubetam poeta dixit: & nos ſupra in calidioribus regionibus nocentius rubetatum genus haberi monuimus. Ei qui rubetas bibit (inquit Auicenna 4. 6. 2. 8. quantum in terpreſ eius non rubetas nominat, ſed ranas lacunales virides, & matinas rubeas) accidit obfulcacio coloris ad citrinitatem tendens, & apoſtematio (tumor) corporis cum mollitie, & aduſtio in gutture ac ore, item difficultas anhelitus, tenebroſitas oculorum, vertigo & feotor oris. Et quandoque accidit ſpaſmus aut tetanus, aut ſolutio vètris dyſenterica, nauſea, vomitus, permifſio rationis, & ſyncope. Eſt quando genitura & excrementa inuoluntario profluunt. Quòd ſi quis eualeſerit, dentes tamen excident, (& capilli, Arnoldus: pili, Rafis.) Curabitur autem, ſi euouerit à potu olei & aquæ calidæ, aut vini copioſi: & plurimũ exercitatus fuerit, ac ſudauerit in balneo & ſolio calido, & oleis calidis inunctus fuerit. Salubre etiam ei eſt medicamentum diacurcum, & lacha, (dialacha, Rafis 8. 3. 1.) & quicquid hydropicos iuuat: item vinum plurimum, cum tribus drachmis radicum harũdinis, nec non cyperus, & calamus aromaticus cum vino. Et mox ſequenti capite 9. quod de ranis citrinis inſcribitur, (ſumptum vt apparet ex Aetij capite de ranis paluſtribus ſupra recitato.) Per has inquit, tollitur appetitus cibi, & acidi ſunt ructus, color corrumpitur: ſuperuenit ſyncope, nauſea, vomitus, & dolor oris ſtomachi: & venter & crura apoſtemate (tumore nimirum) afficiuntur. Curandi autẽ ratio proxima eſt curationi præcedentium ranarum quas lacunales & marinas vocauimus, Hucufq; Auicenna. Borax dicta ru. (rubeta) genus ranæ venenofæ, degit in aquis & in terra, reddidq; membrum tactu inſenſibile ac ſtupidum, Arnoldus de Villanoua. Caro ranæ ſicca ſumpta & formicæ magnæ terantur, & conficiantur cum ſucco ſquillæ: Si quis inde biberit danich, incurret pruritus, ſcabiem, & maculas peſſimas. Quòd ſi de rana decollata arida ſumpſerit ad pondus aurei in pulte vinobẽ longo tempore ab accessu mulierum prohibebitur. Et ſi mulier inde aliquid ederit biberit ve, impediatur eius conceptio, Rafi. Si quis ſanguinem ranarum viridium ſumpſerit, & confececit cum eo azarech, trita, & potauerit ex eo pondus aurei, retinebitur eius vt rina. Idem. Atqui apud Arnoldum in libro de venenis ſic legimus: Eius qui biberit aureum de ſanguine ranæ viridis conſectio cum autirpigmento, obſtruitur vrina. Potã aqua in quam emiſerit buſo ſaliuam (ſuam, vel in terra, reddidq; membrum tactu inſenſibile ac ſtupidum) ſicut hydropici: color ſit liuidus cum permixta citrinitate: dolor & anguſtia accidit in ſtomacho, œſophago & inteſtinis, &c. vomitus & emiſio ſpermatis vna hora, demum ſyncope mortalis. Pauci euadunt, atq; ij dentes amittunt propter laxam gingiuis inductam mollitiem: quæ huius veneni proprietates eſt. Bertruius. Ille cui in potu datus fuerit ſanguis buſonis, patietur difficultatem anhelitus, & cardiacæ accidentia. & ſi quis ſputum ipſius (ſaliuam buſonis) ſumpſerit, vicinus erit morti non minus quàm qui napellum biberit. Cura eſt, vt bibatur ſmaragdi ſcrupulus, deinde intrate corpus animalis quadrupedis magni, vt eſt bos, aſinus, vel mulus, vel equus, idq; repetere aliquoties: deinde theriacæ drachmas duas bibere. Et eius bezoar eſt lapis inuentus in capite buſonis, qui borax vocatur, Hæc Petrus Aponenſis, qui eiusdem libri de venenis cap. 78. communia remedia contra leporem

marinum & ranam marinam præscribit, & insectorum quoq; eadem signa. ranam aurem marinam in barbarorum & Arabum scriptis semper rubetam palustrem intelligo. Superioribus annis (inquit Ponzertus cardinalis) quidam cepit canam, in cuius summitate infixus fuerat bufo: & expellens cum ea animalia ex suo agro, reuerfus domum, quam primum incepit comedere, euomuit cibum quem tangebatur: nec cessauit donec cibus per manus alterius ei administratus est. Erit intellectum est venenum à cana illa manibus eius inductum; quod cum esset crasse substantiæ nec aptum penetrare, cutem solum infecit nullo vitæ periculo. Sed neq; anhelando inficit bufo, nisi inflammetur ob iram, unde fumosus fit anhelitus: qui si crassus & fetidus esset, vitari posset. Saliua quoq; nisi inflammata non inficit: nec potest cito inflammarum cum valde humida sit. Quamobrem venefici hoc animal suspendunt, & sæpe percunctis baculo. tunc enim spuma emanans venenum est pestiferum, ictibus & ira acutum. Est autem aliter curadus qui spumam sumpsit, vel saliuam (sic enim lego) vel sanguinem, aliter morsus. Nam qui spumam vel sanguinem factum acutum sumperit, poni debet in ventre animalis magni, vt mulæ recens occidat. calor enim huiusmodi cum calore naturali animalium perfectorum conuenit, qui inde auctus fortius resistit: & competit omnibus nimium frigidis venenis: & interdum calidis, saltem quantum ad intentionem roborandi vires atinet. Pro antidoto tamen solent dari decem grana smaragdi triti cum vino, vel oleum balsami cum lacte. Et cum sentiant frigus, vtiliter dantur pistacia, vel piper longum. Hæc Ponzet. Toxicum potest aliquando esse frigidum, vt spuma vel sanguis botracis supercalefacta, Idem ego verò hoc venenum toto substantia eiusmodi esse puto, & natura septicum, nec vllum propriè dictum toxicum pro inficiendis sagitis esse frigidum: Vide in Lupo A. in aconiti mentione. Quòd si venenum istud rubetæ ab ipsa inflammata ira verberibusque sumitur, & supercalefacta, vt Ponzertus loquitur, non debet frigidum videri.

¶ Bufones aridi poti, mortis periculum inferunt, Matthæolus.

¶ His subiiciam particularia quædam contra rubetæ venenum medicamenta, vt apud authores *Particula* obseruauit. Contra rubetarum venena auxiliatur phrynyon in vino pota, aliqui Neurada appellant, à *laria re-* radicibus neurosis, alij poterion, Plinius. (apparet autem ab hoc ipso contra rubetæ auxilium nomen *media* ei factum. Phrynos enim rubeta est. Nostro quidem seculo, quod sciam, ignotum.) Item alisma, *aduersus* quam alij *damaïson*, alij *lyron* appellant, folijs plantaginis, angustioribus, & magis laciniosis, conue- *rubetæ* xitque in terram, aliàs etiam venosis similiter, caule simplici & tenui, cubitali, capite thyrsi, radici- *veneni.* bus densis, tenuibus, vt veratri nigri, acribus, odoratis, pinguibus, nascitur in aquosis. Alterum genus eiusdem in syluis, nigrius, maioribus folijs. Vt in radice vtriusque aduersus ranas & lepores marinos, drachmæ pondere in vino poti, Plinius. ¶ Cancri fluuiales triti potiç, ex aqua recentes, seu cinere adseruato, contra venena omnia profunt, priuatim contra scorpionum ictus cum lacte. addi & vinum oportet. eadem vis contra venenatorum omnium morsus, priuatim contra leporem marinum ac ranam rubetam, Plinius. ¶ Cynoglossus caninas imitatur linguas. Est alia similis ei, & quæ ferat lappas minutas: eius radix pota ex aqua ranis & serpentibus aduersatur, Plinius. Ego istam cynoglossum similem, ipsam esse cynoglosson puto. lappas enim nostra cynoglossus fert postquam defloruit, in summo caule & ramulis. diuersam fortè iudicatur, qui sine caule ipsam primo anno toto viderunt, (secundo enim demum caulescit) vt scribit Dioscorides. similis error in bechio etiam commissus est. Plinius tamen caulem cynoglossum attribuit, libr. 2. 5. cap. 8. thrysos eius semen *40* gerentes memorans. Matthæolus Senensis cynoglossum vulgò dictam pharmacopolis, secundam hanc Plinij cynoglossum esse putat, lappas ferentem. Dioscoridis verò cynoglossum Romæ sibi visam, nunquam caulescere, folijs crassis, longis, pilosis, in terra radiatis rotæ aut Solis instar. sed forsitan ea quoq; caulem profert, eo tempore non visa Matthæolo: quod facilius coniiçio, quoniam in perasite etiam similiter ab eo erratum est. Sed quod ad remedium ipsum pertinet, idem hoc præstari puto similiter à quavis anchusæ, echij aut cynoglossi buglosive radice, vt pote congenerum plantarum tum forma tum facultatibus, siccandò nempe refrigerandòq; quamquam cynoglossus nostra, mollibus & catulos redolentibus folijs, non nihil à reliquarum genere difcessit, cum necita aculeata sit, nec semen simile proferat: & vt ipse iudico, refrigerandò efficacior sit. ¶ Ceruus dextrum cornu terra obruit, contra rubetarum venena necessarium, Plinius. ¶ Ex his ranis lien, contra venena quæ fiunt ex ipsis auxiliatur. cor verò etiam efficacius est, Plinius. Splenem quidem rubetæ palustris veneno eius obistere Nicander etiam docuit: in Scholiis *in* pro *axilw* malè legitur. Timæus & Neocles medicus rubetas dicunt duo iecora habere: & alterum quidem occidere, alterum alteri aduersam salutem adferre, Ælianus, Philes. Ranarum rubetarum altera fibra à formicis non attingitur, propter venenum, vt arbitrantur, Plin. Rubetæ cinis, sicut & cinis leporis marini, medicamen est contra venenum ipsorum, Albertus. Alius quidam obscurus, horum animalium cinerem in aqua potum, venena ipsorum expugnare tradit. ¶ Ranarum marinarum ex vino & aceto decoctarum succus contra venena bibitur, & contra ranæ rubetæ venenum, & contra salamandras, Plinius. Sunt autem ranæ marinæ Græcorum & Latinorum veterum non palustres rubetæ, vt Arabum interpretes transferunt, sed pisces quosdam plani. Vide in Salamandra G. ¶ Testudinis marinæ sanguis cum vino & leporis coagulo cuminoq; contra serpentium morsus, & hau-

sta rubetæ venena, conuenienter bibitur, Dioscorid. Sanguis testudinum terrestrium contra serpentium omnium & ranarū venena auxiliatur, seruato sanguine in farina pilulis factis & cum opus sit in vino datis, Plinius. ¶ Mirè efficax est contra rubetas quinta essentia theriacalis nostra, nec non oleum nostrum de scorpionibus, quæ supra descripsimus in prologo in hunc sextum Dioscoridis librum, Mathæolus Senensis.

¶ Rubeta si conspuerit hominem, mox pilos omnes amittit ille, Kiranides. Aduerter venenum rubetarum (siue morfū nimirum siue aliter infecto corpore) terra sigillata vera, quæ vulgò terra S. Pauli nominatur, salua subacta vtilissimè imponitur, Theophrastus Paracelsus.

De rubetæ morfu.

¶ Bufonis morfus venenosus est, vt serpentis, Arnoldus: sicut serpentis secundū ordinis, Albertus. Pessimus est bufonis morfus, & insaniabilis efficitur, Obscurus. Membra stupore afficit, Ponzet-
10
tus. Catus cum bufonibus quoque pugnare dicitur: quorum licet venenatis aculeis (fortè dentes eorum sic nominat) impugnetur, non tamen necatur, Obscurus. Rubeta dum spiritu expletur exasperat & vibrat terga, atq; ob id ipsum audentior euadit, (audentius inuadit.) ad lædendum itaq; & manifestè insurgit, & saltibus interpositum spatium contrahit, ratò quidem morfū infligens, sed anhelitu (suspirio, Hermolauus) virulentum inficiens, Aetius 13. 36. Dentes cum inflixerit, negant morfū remittere, vt & salamandram: & si auellatur, letale esse. itaq; relinquendam aiunt à morfū pendentem. Lege supra historiam in D. Qui à rubetis læsi (morfū) sunt, his omne corpus inuermescit & diffunditur, ac citò omnino pereunt. Porò quæ opem auxiliarem his ferre possunt, ex vniuersalibus & communibus antidotis ac epithematis huc transferantur itemq; & reliquis quæ ad curationem pertinere videbuntur, Ibidem: ex quo loco Auicenna etiam transtulit 4. 6. 5. 25. Ex morfū (inquit) rubetæ apostema magnum accidit, & interitus velox. Curatio autem adhiberi debet per theriacam magnam, & huiusmodi (communia remedia.) Lac muliebte contra morfū ranæ bibitur stillaturq; Plinius. Damafonium morfū à rubeta prodest, Dioscor. Eryngij radix illinitur plagis (venenatis,) peculiariter efficax contra chersydros ac ranas, Idem. Bufones etiam morfū suo, quanquam non profundo, venenum immittunt, Mathæolus. Morfū à bufone sufficit dari de oleo quod etiam in latere dextro capitis eius reperitur, Ponzet. Atqui Plinius, qui solus huius officuli mentionem fecit, non in dextera rubetæ capitis parte, sed simpliciter in dextro latere contineri scribit, nec vllam vim contra huius animantis morfū ei attribuit. Decepit fortè Ponzetum quod Aponensis scripsit, lapidem in capite bufonis repertum præcipuum contra eius venenum esse remedium: constat autem non lapidem, sed ossa tantum in eius capite reperi, vt supra docuimus.

De humore

re rubetæ quem qui dam vrinam eius vocant.

¶ Vulgus nostrum humorem quem inflata irataq; rubeta emittit, vrinam eius vocat: & permittum illum dicit, qui eo aspersus fuerit. De hoc veneno etiam superius sparsum egi, hic tamen priquam qui uatim quædam commemorabo. Cutim sic infectam putrescere aiunt, & difficulter sanari. Rubeta dam vrinam terrenam palustris, si bacillo sæpius verberetur, inflato corpore virus primo è clunibus exprimit lōgius, deinde sudat: cuius sudoris lactei guttæ admodum grauis & putidi sunt odoris, ac cum occiditur ferè opij, Georg. Agricola. Lacteus quidem veneni humor est in salamandra etiam & lacertis aquaticis, fortan & terrestribus. Itaq; ob colorem spumam aliqui (vt Ponzettus) hoc venenum vocant, fortè & saluam eandem: nisi ea oris propria videatur. Si rana salua sua oculum asperferit, præcipuum est remedium in lacte muliebri, Plinius.

De mulieribus que bufones & similia animalia pepererunt.

¶ Mulieres aliquando vnà cum foetu humano pecus etiam concipiunt: sic enim Cælius Aurelianus & Platearius nominant: & interdum ranas seu bufones, & lacertos, aut similia eis animalia, cuius quidem monstroræ conceptionis causam alii inquirendam relinquunt. Notandum (inquit Platearius in capite de retentione menstruorum) quòd ea quæ valent ad menstrua prouocanda educunt & secūdinam, & bufonem fratrem Salernitanorum, (sic & lacertum Lombardorum fratrem aliqui nominarunt.) Notandum etiam quòd mulieres Salernitanæ in principio conceptionis, & maxime quando debent foetus viuificari, prædictum animal nuntantur occidere, bibentes succum apij & porrorum, Hæc ille. Mulier quædam recens nupta, quum omnium opinione prægnans diceretur, loco foetus, quatuor animalia ranis simillima peperit, & optimè valuit: sed postea circa pectinem dolorem sentiebat, quæ paucis adhibitis remediis sedauimus, & pulcherrimè viuuit. Similiter mulier alia quum puerum optimè peperisset, inter secundas animal ranæ simillimum eiecit, & ipsa & puer pancreaticè
50
habent. Mercatoris quoq; cuiusdam vxor abortiuit, & altero post abortum die simile animal peperit, vt multis aliis euenisse vidimus, præcipuè Anconitanis. Debet autem animal hoc inter molæ genera adnumerari, Amatius Lusitanus in Curationibus suis cap. 27. Idem in Heluetia euenisse mulieribus quibusdam audio, sed rarius.

De bufonibus in quorundam intestinis reperis.

¶ Cæterum in ventriculis quorundam aut intestinis bufones reperiri, facilius reddi ratio potest. videtur enim fieri id aliquando posse genitura ipsorum, vno aut altero ouo scilicet à cõtina illa ouorum serie separato, cum potu aquæ hausta. Quanquam enim in terra & aquis bufones ex putredine nascuntur, in corpore tamen humano id fieri posse non est verisimile. nam lumbrici quidem in-
tustus ex putredine nascuntur, sed non tam corrupta & praua qualem generandis bufonibus subici oporteret. & lumbrici nihil ferè quàm carni sunt, vt facile ex putredine quavis generentur, bufonis
verò

verò corpus variis membris, organis, & ossibus cõstat, vt id nisi hausta genitura in homine nasci non credam. Ea verò cum hausta fuerit in potu facile ventriculi villis adhæret propter substantiam viscosam & tenacem, non concoquitur verò neq; vincitur à vetriculo, cum naturam nostræ profus contrariam habeat, à qua tamen venenum fortè in corpus non dispergitur, quoniam pellicula continetur tum ouum, tum multò magis cum ex eo animal nascitur, & in vetriculo manet, & meliore intus succo nutritur à prima statim origine. adde quod minus veneni in genitura quæ in aqua fuerit esse verisimile sit, vt in ipsis rubetis aquaticis minus quàm in terrestribus: & insuper vicinioris partui ratione. quo grandius enim animal quodq; venenatū sit, eò magis siccescit, & syncerius venenum habet. itaque in regionibus calidis & siccis, non tam caliditatis puto quàm siccitatis ratione, aut certe vtriusq; pari, vehementiora animalium venena sunt, quod si minora tenerioraq; animalia, vt pote humidiora, minus noxia sunt, genituram ipsam quantum fieri in cuiusq; genere potest minimè noxiā esse oportet. Neq; hoc tamen prohibet quin animalium quorundam, (in genere serpentium, laceratorum & insectorum,) oua interimere possint: cum quorūdam adeò intus sit venenum, vt quamuis per gradus aliquot imminutum adhuc interimat, tardius tamen. Bufonum verò venenum cum non sit vehemens, in nostris præsertim regionibus frigidis & humidis, minus mirum fuerit veneni illius, quod genituræ ipsorum inest vim tam debilem esse vt multo tempore superstes homo durare possit. quod quidem etiam in aliis quibusdam venenis septicus ex plantis contingit, vt aconito: sic enim temperari possunt à maleficis, auctore Theophrasto, vt lōgo post tempore interimant. Etiam si verò quod genituræ inest venenum minus esse dixerim, grauida tamen animalia venenata, eo tempore quo oua aut fœtum gestant nocentiora sunt: non quòd ab ouo fœtū veneni aliquid accipiant matres, sed quoniam si quid boni & dulcioris succi habent alendo fœtui cõmunicant, vt corpus eorum siccus manet, & deterior tantum succus eis relinquitur. Sed hæc fortè intèpestitiuus, cum in eo sermone qui in genere de animalibus venenatis instituitur, tractari deberent. ¶ Natos quidè in corpore bufones, hoc potius quàm ranarum nomine dici puto, quòd colore sint lurido: & verisimile est à sumpta etiam ranarum in potu genitura, & forma non nihil, & colore præcipuè, à ranis quæ in suis aquis nascuntur differre, propter alienam nutrimenti & quo continentur loci naturam, acrisq; & Solis priuationem: itaque ranas etiam intus natas bufones appellari. Interim tamen non negā in verorum etiā bufonum genituram aliquādo hauriri, & veros inde bufones nasci. non mirum autem posse eos citè in clusos viuere, cum alloqui etiam in cauis latee soleant, & hybernos menses abditū exigere: & aliquando saxis etiam inclusi viui reperiantur. Raro enim pulmone genus omne ouiparum est, nec tantum respitatione indiget quantum viuiparæ animantes. ¶ Ad bufones in ventre natos: Serpentem exenterato, caput & caudam ad duos digitos amputato. reliquum corpus in frusta aliquot secato, in aqua elixato, & pingue supermatans sorbeto, sic bufones vomitu reddes. hoc remedium repetes, donec omnes euomeris. Postea medicamentis restaurantibus & aromaticis vitot, Liber quidam Germanicus manuscriptus.

H.

a. Rubeta inflat se irata, tam proteruè audax vt insiliat quoque proximum, quanquam suspicio se frequentius quàm morfu vindicans, buffo inde, vt arbitror, à Vergilio & vulgo dicta, Hermolaus. ¶ Καρφύριον, rubetæ, φρυών, apud Rhodios, Hefychius & Varinus. accedit non nihil hæc vox ad Gallicam *crapande*. φρυών scribi debet, vt sit vox penans flexa, non paroxytona neq; oxytona, vt quidam ineptè scribunt. Nicander & alij penultimam rectè producunt: quare cum acuto scribi non potest. φρυών etiam in Etymologico & apud Varinum legitur pro rubetæ, φρυών τὸ ἐμπερὶς εἶναι τοῦ τῆς ἀλλῆς βασιλῆος, ἢ τοῦ ἑπέου ἀπὸ τῆς λιμνῆος φρυώνος ἐπιτ (fortè τὸ πρὸ φρυώνος). Item φρυών, & φρυών, τῆς φρυώνος in Lexico Græcolatino nescio quàm rectè. φρυών in femini genere apud Nicandrum, poeticum tantū videtur. vsurpat tamen Ælianus quoq; de animal. 11. 11. φρυώνος pro φρυώνος reperitur apud Galenum libro septimo de compos. medicaminum generalium, in mentione acopi ex rubetis. ipse quidem erratum suspicor, quum sæpius ibidem φρυών non φρυώνος (quod semel tantum scribitur) nominentur. Chryssippus philosophus tradidit phryganion ad alligatum remedium esse quartanis, quòd esset animal, nec ille descripsit, nec nos inuenimus qui nouisset. demonstrandum tamen fuit à tam graui auctore dictum, si cuiusquam cura efficacior esset ad inquirendum, Plinius. Ego non aliud animal à Chryssippo quàm rubetam indicatum puto, quoniā & nomina vicina sunt phrygnion & phryganion: & fortè vt Latini rubetam dixere, quod inter vepres & rubos degat, sic Græci quidam phryganion: & phryganion id est virgultis minoribus, quæ aliqui suffrutices nominant, alij per syncopen phrygnion & phrynon. Conuenit & remedium. Nam vt Plinius ipse alibi scribit, Rubetæ ablatis vnguibus adalligatæ quartanis liberat. iecur etiā eius vel cor adalligatur ad quartanas, item officulus è dextro eius latere. Esto igitur phryganion Chryssippi rubetæ, quoniā certius aliud adhuc nemo docuit. φρυών, βασιλῆος ἢ παλῆος, Hefychius: sed forsitan ἢ coniunctio tolli debet, aut pro ea legi articulus δ. vt sensus sit, rubetam, crassam & turgidam ranam esse. φρυών δ' ἀδιδάκτατος βασιλῆος, Suidas. videtur autem error. adiaplastos enim informem significat, qualis rana, nondum scilicet in membra & pedes digesta, γέφυρος vel γέφυρος non φρυώνος vocatur. Et sanè grammatici γέφυρος interpretantur βα-

πελάγης ἀδιγ. πλάγης, vt scripsi in Rana C. Si quis tamen adiaplaston hic simpliciter pro crasso & intriculato accipiat, permitta illi, sed sic vt improprie ita accipi moneam. φρούος quidem pro γέρμους facile scribi ab imperito aliquo potuit, nec obstat autoritas Lexicorum Græcorum, cum & alia similia errata in eis deprehendantur. Petrus de Tusignano barbarus scriptor, buffonem, quem & bubonem nominat, inter pestilentiales abcessus numerat, vt batrachion quoque. sed hoc à materia venenosa excitari ait, bubonem non item: quem ridiculè buffonem nominari putat, quoniam vt animal huius nominis continuò stet sic enim loquitur.

¶ Epitheta. φρούος γερμίδης, γέρμους, λιμανίος, πολυηχίς, apud Nicandrum. Lurida rana apud Varronem, vt conuicio, rubeta est. Possunt quidem ranarum quædam epitheta etiam rubetis attribui, vt turpis, palustris, rauca.

Homonyma, & deriuata.

¶ Phrynion frutex est, qui aliàs poterion, apud Plinium & Dioscoridem, &c. sic dictus quod aduersus rubetarum venena auxilio sit, vt superius in G. scripsi. Idem nomen etiam paronychiæ apud Dioscoridem attribuitur. Quidam Germanicè herbam quam vulgus medicorum cotulam fretidam nominat, *Rrotendyll*, id est anethum bufonum appellat, cui ego nihil cum bufonibus rei esse puto: & fictum Germanicum nomen à simili Latina voce cauta vel cotula: & similiter simillimam ei, nisi suauis odore differret chamæmalum. *Rrotenfraut*, id est herbam bufonum aliqui vocant. Harum similitudinem in floribus parthenium præferat, quam Hetrusci olim cautam vocabant, vt inter nomenclaturas Dioscoridis legitur. Sed in quibusdam Heluetiæ locis herbam botryn appellant *Rrotenfraut*: nimirum quod foliis circa radicè priusquam caulescit sessilibus terræ in cumbat: nisi fortassis à rubetis etiã appetitur in hortis vbi seri aut sponte nasci solet. Nostri etiam lactariã quandã herbam, quæ tithymalis à nnumerari possit, minimã in eo genere, denfam & fruticosam, locis cultis prominentem, *Rrotensfrut* nominant: quæ veterum chamæfyce videtur. Chamæbatum aliqui *Rrotensbeere* vocitant, alij sambucum aquaticam eodem nomine. Sunt qui linariam vulgò dictã, Germanicè *Rrotensfachs*, id est linum rubetarum interpretantur. Ruellius de nat. stirpium 3. 112. tertium genus sidentidis à Gallis vulgò herbam terrenam vocari meminit, à nonnullis *crapodnam*, quòd bufonis modo semper sessilibus humi resideat. Cicutam nonnulli *Rrotenspeters*, id est petroselinum seu apium bufonum dicunt, vt Laur. Frisius annotauit. *Garab* est arbor super quã generatur borax, Vetus glossograph. Auicennæ: intelligit autem per vocem borax lanam xylinam siue gossipium, quæ à nonnullis vulgò *borra* nominatur.

¶ φρουολογος ιεροξ, id est rubetarius accipiter vocatur, qui rubetis insidiatur vt deuoret. ¶ In littoribus Oceani Gallici *crappam* quasi *crappandam*, id rubetam nominari audio piscem quem accolæ Balthici littoris *torfeh* vocitant, cuius corpus totum in capite & cauda est. (Hunc postea cognouit ranam piscatricem esse.)

De tribus bufonibus Gallorum regum insigni.

¶ Veteres (hoc est superioris sæculi apud nos pictores) ad denotandam auaritiam, mulierem bufoni insidentem pingebant, cæcæ, cor manu comprehensum rodentem, quòd bufo licet totus in terra occultetur, non satis tamen terræ in cibo absumere ausit, Mich. Hægus. Gallorum reges inuenio olim insignè regni habuissent bufones nigros in spatio flauis coloris: postea verò Clothouem tria lilia aurea in spatio caruleo tanquam cœlitus transmissum insignè usurpasse. Troiani Ilio destructo traiecto mari circa Maron habitauerunt: vbi cum à Gothis infestarentur, Marcomirus rex eorum cum reliquis populi præfectis, nouam & quietiorem sedem querere statuit. Et cum oraculo moneretur vt locum illum adiret vbi Rhenus in mare illabatur, à maga etiam Alruna nomine ad profectiorem illam suscipiendam impulsus est. Effecit enim mulier illa arte sua vt noctu appareret regi Marcomito spectrum quoddam tricèps, aquilæ, bufonis & leonis capitibus: ex quibus aquila his verbis eum allocuta est: Genus tuum ô Marcomire opprimet me, & conculcabit leonem & interficiet bufonem. Quibus verbis significauit futurum, posteros eius Gallis Romanis & Germanis imperaturos, Munsterus.

¶ Propria. Phrynys, cytharedus Mitylenæus. Phrynichi duo Athenienses tragici, tertius comicus, quartus sophista Bithynus, quorum omnium Suidas meminit. Apud eundem φρυών proprium viri nomen. Phryne, meretrix olim famosa. Eustathius Iliados χ. interpretans, Phryne meretricem alteram Thespicam fuisse scribit: alterã Sestum cognomine σπυδι, ἀδ. το. σπυθην κει σπυδην τὴν αὐτῆ σπυδῆτας. Alij verò, inquit, Phryne alteram λαωσίγελων cognominatam scribunt, alterã Saperdion. Mnesarete aurea fuit Delphis, ea scilicet quæ Phryne cognominata fuit propter pallorẽ, Plutar. in libro Cur Pythia non amplius carmine respondeat. Phrynondas, φρυωνδης, vir Atheniensis fuit, notæ improbitatis, non minus Eurybate; vnde homines malos Phrynondas cognominat, Etymologus. Eustathius quoque Phrynondam hominem improbum & malignum fuisse refert. φβροι, populi sunt Scythiæ Dionysio in Periegesi, aliàs φρούοι ὀμανύμωος τῶ ζέφ, id est ranis rubetis cognomines, Eustathius in Dionysium.

¶ c. Mustelas fluuiales, quas nostri thryscias vocant, alij quappen, alquappen, cum ranis aquaticis maioribus coire putant aliqui: vel etiam cum rubetis aquaticis, nam & oris rictu ranas referunt, & ventriculus eorũ appendices quãdã habet pedibus seu manibus raninis similes. hinc Saxones dicunt

cunt prouerbio, Es ward ein quapp no nie so güt, Sie heft inn sich eyn patten füt, vt Christoph. Encel. annotauit. ¶ *Buffones gigno* (anas loquitur in poemate Io. Vrlini) *putrida tellure sepulta, Humores pluuij fortè quòd ambo sumus. Humet is & friget, me sic vis humet & alget Cum perit in terra qui prius ignis erat.*

¶ *e.* Archibius ad Antiochum Syriæ regem scripsit: si fictili nouo obruatur rubeta rana in media *Superstitiosa quædam de rubetis.* segete, non esse noxias tempestates, Plinius. Multi ad milij remedia, rubetam noctu aruo circumferri iubent, (Democritus iubet, Ruellius) priusquam sarriat, defodiq; in medio inclusam vase fictili: ita nec passerem, nec vermem nocere: sed eruendam priusquam metatur, alioqui amarum fieri, Idem. Sunt qui rubeta rana in limine hordei pede è longioribus suspenfa, grana inuehere iubeant, (contra gurguliones,) Idem. Venetrem concitant nerui rubetæ dextro lacerto adalligati. Amorem finit in pecoris recenti corio rubeta alligata, Plinius. Sunt & aliæ quædam superstitiofæ huiusmodi nugæ ex rubeta aut partibus eius adalligatis, præsertim ossiculorum quæ in lateribus eius reperiuntur, quas supra in *G.* recitauimus.

¶ *h.* Bufonem vndecunq; & quomodo cunq; obuuium veteres in auguriis felicissimum habuerunt. nam licet vel solo visu molestus sit, hominibus tamen nihil feliciores successus enunciat bufone. auguria enim cum vel nomina sint deorum, multoties per ea quæ primo aspectu molesta sunt, hominibus deferuntur, Aug. Niphus lib. 1. de auguriis. ¶ In hominem stolidum & nullius mentis vulgus nostrum prouerbialiter dicit, *Su hast åben sinn/ wie ein frott haar:* Tantum sensus tibi inest, quantum pilorum rubetæ.

DE RANA VENENATA FOSSILI.

20 RANA venenata, quam metallici nostri ex ignis colore qui in fides ei, *μελερρωον*, (*Seurkrott*,) nominant, in faxis perpetuo quasi cõdita & sepulta latet. Altius intra terrâ gignitur, & reperitur modo in venis, fibris, saxorum commissuris, cum hæ excauantur: modo in faxis ita solidis, vt nulla foramina, quæ videri possint, appareant, cum cuneis diuiduntur. Quo sanè modo & Snebergi & Mannisfeldi fuit inuenta. Ea ex subterraneis cauernis elata in lucè primò turget ac inflatur, mox de vita decedit. talis etiã rana crebrius reperitur in Galliis Tolosæ in saxo arenario rubro candidis maculis distincto, ex quo molæ fiunt. quocirca id genus saxa omnia priusquam molas ex eis faciant, perfringunt. quod ni fecerint, ranæ, vbi, cum molæ versantur, concaluerint, inflari solent, & disruptis molis frumenta veneno inficere, Georg. Agricola.

DE RANIS. RRSVS EX BELLONIO.

30 RANA aquis innatat, saltando per terram graditur. Multorum quidem est generum, sed palustris *Rana venenata.* ac marina tantum edulis est. Venenata est quæ cenosis antris ac cloacis plantarumq; radicibus, & sub terra altè defossa reperitur, rospum & buffonem nominant. è cuius capite detracti calculi, oculis ac venenatis poculis mederi falsò circulatorum vulgus autumat. hi enim potius à rubetæ cerebro detrahuntur: vulgus nostrum crapodinas appellat: quas ab antiquis chelonites vocatas postea docebimus, cum de lapidibus nomen à piscibus habentibus à nobis differret.

Rana marina ad palustrem accedit, sed cartilagineas habet ossium loco, estq; palustri procerior, atque æstuaris frequens, vt suo loco tractabitur. (Vide in rana piscatrice *G.*) *Marina.*

40 Rana palustris paucis antehac annis in cibis apud nos expetita, ore est prægrandi, nullis dentibus prædito, quod foras ex aqua, testudinis modo, emitit, vt auram excipiat: chamæleonem in cibo capiendo imitatur, vesciturq; muscis, locustis, millepedibus, erucis, culicibus: quibus dum insidiatur, linguam ternum digitorum longitudinis foras exerit ac vibrat, in cuius extremo spongiosus quidam veluti mucus, visci modo, quicquid contingit, agglutinat, vt integrum scarabeum plerunq; in alium demittere conspicitur. Ad quod munus ossicula vtrinq; duo in radice linguæ (vt & serpentes) habet, quibus ipsa miro naturæ artificio confirmatur. Ranæ oua pariunt, coeunt, fœtusq; emittunt continuo veluti filo sibi coherentes (carnes minutim confcissas ac nigras esse dixeris) gyrimos vocant, oculis & cauda insignes, qui mox in posteriores pedes abeunt. Ranæ hepar in tres lobos distinctum est, sub quo vna vtrinque pulmõnis pars apparet: lienem quoque rotundum & paruum habet: intestina nodulis intercepta, vesicam, testes, ac cætera ferè interiora membra reliquis animalibus terrestribus similia, Bellonius.

50 ¶ Rana muta quam gibbosam cognominauit, ab Italis *scopiffon*, id est permicatrix appellatur. eam procul saltare aiunt, & interim permingere hominem. *Muta.*

DE CORDVLA SIVE CORDVLO.

CORDVLA, *κορδύλη*, palustris est vel potius lutaria vt rana quoq; Aristot. 1. 1. hist. anim. Et alibi, Cordulus (*κορδύλος*) non pulmonem, sed branchias habet, egressusq; cibum petit in terra solus aquatiliam, & quadripedes idem est vt ad ambuladum idoneus. Et rursus, Cordula (aliàs crocodilus, quod lo. Itinon placet) natat pedibus & cauda, quam similem siluro habet, quoad paruum magno licet cõterre. *frain Ap- Et lib. 4. cap. 13. de partib. anim. Corduli (κορδύλοι) quamuis branchiis præditi, pedes habent, quopendice niam pinna carent, caudam etiam habent laxam & lãtam, μηρόν τε & πλάγιαν.* Alia est cordyla siue *p. 26.*

scordyla vel cordylus scordylusve piscis, de qua in Thunni piscis historia dicemus. Cordula quidem quadrupes mihi ignota est. apparet autem eam ambigerè inter pisces & ouiparas quadrupedes, ac sui omnino generis esse. Cauda & pedibus scinci etiam siue lacerti aquatici natant, & in terram egrediuntur: sed ij pulmone non carent, vt puto: nam Bellonius, qui lacertos aquaticos cordylos facit, pulmonibus eos carere asserit. Cordyla, *κορδύλη*, animal est palustre, *τελμαπίων*, simile ascalabotæ, id est stellioni, Helychius. Albertus piscem quendam diem appellat, qui eodem die quo natus est perficiatur moriaturq; pedibus duobus & totidem pinnis præditum. Corruptus est locus ab ephemero animali, cui pedes quatuor & totidem pinnas tribuit Aristoteles.

DE CORDVLO. RVRSVS EX BELLONIO.

CORDVLO. Aristoteles, *κορδύλη* Numenius vocat, id salamandrini amphibij genus, quod pharmacopolarum officinæ falso pro Scinco exponere solent. viniparum animal esse comperimus, admodum alacre, in quo salamandram excedit: scinco multò minus, branchiis præditum, pinnis lateralibus carens, caudam laxam & latam habens, siluri modo (quoad paruum magno licet conferre) minime squamosum, tergo nigricante, ac glabro, tuberculis tamen horridulo, quodq; facile glubi potest, digitisque attractatum lacteum humorem vt salamandra emitit, qui naribus ad motus virulentum quidpiam referat: rostro obtuso, dentibus asperioribus communito, digitis anteriorum pedum in quaternos, posteriorum in quinos articulos diuisis: quod dum per aquam fertur, pinnam carnosam erigit, quæ à vertice secundum dorsum vsque ad caudam protensa, ipsam ambiens conspicitur, quam obrem sinuoso corporis impulsu, siluri, anguillæ ac murenæ modo natare solet. Proinde quod ad eius interiores partes attinet, linguam ranæ fluuiatilis modo spongiosam habet, quæ glutinis more facile ad os adducit hirudines fluuiiales & terrestres oniscos & lumbricos, quibus præcipuè vescitur: ob idq; circa fauces fortasse id ipsi pulmo est. respirat enim eam partem mouendo, vt ranæ, vt obseruauit in capta quam manu tenebam. quiddam veluti carnosum ad linguæ radicem illi extuberat. Cæterum costis ac sterno, vt & salamandra caret, osq; pro spinis gerit, cor spongiosum, dextro lateri incumbens, cuius auricula sinistra maiorem pericardij partem occupat: pulmonibus caret, branchiis enim præditus est. hepate est nigerrimo, ad conuexam partem aliquantum bifido, liene subrubro, ventriculi fundo adhærente: renibus spongiosis, cruribus ferè incumbentibus, qua in parte (& circa spinam) carnosus tantum comperitur. alioqui ad pectus, & sub ventre totus cutaneus est: oua gerit in bicorni vulua per ordinem, vt in viniparis cartilagineis disposita, quæ rifo quodam adipe fouentur, ex quibus postea vitulos fetus, eosq; numerosos, vt & salamandra excludit, Bellonius. ¶ Nos hoc animal non cordulum, sed lacertum aquaticum nominauimus, & figuram eius historiamq; inter quadrupeda ouipara posuimus. Quod si branchias habuerit (vt Bellonius scribit. neque dum enim id satis obseruauit. in siccis quidem, quos hæc dum scriberem inspexi, lacertus aquaticus quem vidi viuum, oculis aureolis, exiguum, ouis plenum subfuscis, branchias nullas habebat. sed neque pulmonem in eo reperire potui, nec lacteum vllum humorem emittebat. nullæ mihi apparuerunt) non dubitabo. etiam ipse cordulum esse fateri. Cordylum Aristoteles amphibium esse scribit, & perire illum Sole exiccatum (*αυαθέντα*, lego *αυαθέντα*). Numenius eundem in Halieutico curylum (*κέρυλλον*) vocat, his versibus: Τοῖσι κερύλλοις πάντα παροπίδισσας δὲ μύγας, Κέρυλλον ἢ περιβύα ἢ εἰναλίην ἑρπιδαν, Athenæus lib. 7. Ego de cordylo nihil tale apud Aristotelem legisse memini.

Vide supra in Quadr. Ouipar. pag. 79.

DE SALAMANDRA.

Figura prior ad vinum expressa est. altera verò qua stellas in dorso gerit, in libris quibusdam publicatis reperitur, conficta ab aliquo, qui salamandram & stellionem à stellis dictum, animal vnum putabat, ut coniciò. & cum à stellis stellionem dictum legisset, dorsum eius stellis insignire voluit.

A.

LACERTORVM genera plura sunt, vt salamandra, saura, stellio, Isidorus. Salamandra, non vermis vt inepti quidam literatores volunt, sed lacerti genus, Σαλαμάνδρα Græcè vocatur, quod quidem nomen plerq; omnes linguæ hæcenus retinent: eò quod veram salamandram vbiq; opinor satis frequentem nemo ferè cognoscendam sibi curarit, & omnes nescio quam peregrinam & portentosam bestiam sibi finxerint. Videtur etiam Aristoteles tanquam de ignoto animali dubius de ea loqui, vno tantum in loco, cum inquit: Nonnulla corpora esse animalium, quæ igne non absumantur, salamandra documento est: quæ vt aiunt, ignem inambulans per eum extinguit. Nam si nota ei fuisset, nec ex fama tantum de ea scribere, neque rem falsam, vt post dicemus, allerere debebat. Lacertum Arabes *samabras*, vel, vt Bellunenſis apud Auicennam legit, *saambras* vocant. vnde salamandræ Græcis Latinisq; deductum vocabulum faciliè coniciò. Accedit nonnihil etiam Hebraica vox *semamit*, quæ stellionem significat, Prouer. 30. etsi alij araneam, alij simiam interpretentur, vt diximus in Simia A. Ridicula Isidori opinio est, qui salamandram dictam suspicatur quasi *salincendram*, quòd contra incendia valeat. Idem & Albertus & alij quidam recentiores salamandram, stellionem & chamæleontem magno errore confundunt. Syluaticus dictationem *oac* salamandram interpretatur, & alio loco *odac*. *Koach* quidem alij chamæleonem, alij crocodili siue lacerti genus faciunt, vt pluribus docui in Chamæleone A. Salamandra, hoc est illud ipsum animal quod hic pictum damus, apud Italos & Rhætos qui Italicè loquuntur, vetus adhuc nomen retinet: alicubi tamen à Rhætis *rosada* dicitur. Ab Allobrogibus *pluina*, à rore & pluuia. A Gallis *sourd*, vt audio nominatur: non quidem puto quòd furda mutare sit, sed à Græco saura fortassis. In Gallia Narbonensì *blande*, à lento incessu, vt coniciò. blandum enim pro tardo & lento dicunt: & alibi in Gallia *alebrenne*, alicubi *arrassade*: quæ nomina fortè à salamandra interpolata sunt. Neocomi *thar*. Normannis, ni fallor, *muron*. Hispanis *salamantequa*. Germani appellant eam *Maal*, alij *Moll* vel *Molsch*, vel *Molsburm* vt in Carinthia: alij *Slm*. Etycius Cordus vlnam & mulcham Latina terminatione. Harum sanè vocum etyma certa non habeo, sed coniecturas meas afferè. aut enim *Maal* concisio & transposito salamandræ vocabulo dicta est, aut à maculis, & punctis, quibus toto corpore pingitur atque distinguitur. *maal* enim maculam, & *maalen* pingere nostri dicunt. quare etiam stellatum hoc animal Plinius dixit: & forsàn inde moti fuerint alij, vt cum stellione confunderent: cui similiter stellæ, id est maculæ nominis occasio fuerunt: & ardea stellaris, & alia quædam eandem ob causam à stellis cognominata sunt. Idcirco etiam *Puntermaal*, in quibusdam Germaniæ locis appellatur, à punctis vt dixi, vt à lacertis aquaticis, quos *Wassermaalen*, nominamus, discernatur. Aut fortè *Molsch* rectius vocatur, quòd liquore lacteo turgeat, quod & Plinius testatur, & ipse obseruauit. Quanquam & aliud lacerti genus in alpinis reperi, figura & magnitudine salamandræ simile, cuius fortè species fuerit, quod in fine mensis Iulij virga a me percussum, lacteo humore copioso manabat. *Molschen* nostri & lac & omne opus lactarium indigetant. Et quoniam crasso amploque capite lacertus hic est, homines similiter capitatos *Mollenkoff* appellant. Salamandram Germani, quia propter crura breuia tardè graditur, Græco nomine *μόλγλι* appellant, vt Georg. Agricole placet, nimirum ab aduerbio *μόλγλι* deriuanti, aut quia Varinus *μολγρον* interpretatur, *τομραδύ*. Sed cum etymologia Germanica non desit, superuacuum est externam querere. & si dictio *μόλγλι* Græcis in vsu esset, vt non est, facta videri posset à lacteo liquore, non minus quàm Germanica. *μολγλι* enim & *άμολγλι* à verbo *άμολγειν*, quod est lac mulgere, deriuantur. Quidam in Heluetia Rhætis finitimi crasso vocabulo, & per onomatopœiam, vt videtur, confictò, *Quattertsch* hæc animalia vocant: quoniam plura simul aliquando, eaquæ crassis corporibus, tanquam in vno cumulo circa vias celo pluuio reperiantur. ¶ Anglicum eius nomen nullum adhuc resciscere potui. ¶ Albertus libro 26.

Salamandra plerisq; ignota.

Nomina varia salamandræ.

histor. anim. in dictione Stelle (stellio scribendum) eadē omnino scribit quā Plinius de Salamandra. nam, vt supra quoq; monui, duo hæc animalia confundit. Rimatrix est serpens ordinis primi, (id est acutissimi veneni, vt dicit Iorach, rimans aquas & cibos, & inficiens: & si quis ex infectis aliquid gustauerit, statim moritur, Albertus. Ego apud idoneos auctores de salamandra hæc & familia tradi inuenio: nec obstat nobis quod serpens nominatur, cum barbari auctores eorumq; interpretes, serpentium, vermium, lacertorūq; nomina more suo confundant. **Quin** & **Albertus** salamandram serpentem nominat, vt stellionem quoq; & sauram.

B.

*Descri-
ptio Sala-
mandra.* Salamandra lacertæ species est, Dioscorides & Isidorus. Lacerti figura, Plinius. *Ramatrix*, (id est partu lacerto, vt Itali quidam vocant: quanquam & bufonem à quibusdam sic vocari audio) similis corpore & magnitudine ferè, maior tamen tum corpore tum capite, cruribus altioribus caudæque breuiore, Mathæolus. Auicenna etiā lib. 4. caudam breuem ei tribuit. Illæ quas vidi crassiores erant lacerto vulgari, ventre pallido, crassiusculo, longæ circiter dodrantem: cutis pars nigerrima, pars flaua auripigmenti colore, vtraque splendens: linea (si bene memini) per dorsum nigra erat, punctis quibusdam orbiculatis, ceu ocellis impressa. Dioscorides animal varium, Plinius stellatum esse dicit. A coloris quidem varietate stellioni etiā & ardeæ stellari nomen impositum. Similis ascalobotæ (id est stellioni, vt Nicandri Scholiastes quoque tradit) salamandra est Aetio, lacerta venenaria, hoc est pharmacitide velocior, Hermolauus in Corollario: Sed non rectè *εχέτερος* pro *τραχέτερος* legit. neq; enim velocior est salamandra vllolacerti genere, sed tardissima omnium: aprior vero ei cutis & seabrius est, in dorso præsertim propter puncta quæ dixi: & fortè Nicander hanc ob causam *βαρβεν δέρος* salamandræ dixit, quod cutis interrupta his velut oculis videatur. ex his in pelle eius rupturis, inquit Scholiastes, cum in igne fuerit, sudor effluens, ignem extinguit. Præterea notandum quod Aetius lacertam pharmacitidem à salamandra diuersam facit, Nicander in Alexipharmacis eandem. Salamandra quadrupes est, similis lacertæ aut crocodilo terrestri: vel, vt alij, parua est vt lacerta, cauda breui, Scholia Nicandri. Maior lacerta viridi, Kiranides. ego crassio rem peritri puto, nunquam vero longiorem. Suidas simpliciter magnitudine lacertæ esse scribit: & Zoroastres in Geoponicis 15. 1. animal esse minimum. Subtile & paruum est animal, lumbriticis associum, flauo colore vestitum, Hermolauus ex Cassiodoro. Salamandræ toto corpore nigro flauoq; colore alternis distinguuntur, vtroque aded splendente, ac si arte splendor ille inductus fuisset. sed animal est ipso aspectu homini contrarium & abominabile, Mathæolus: hinc scilicet Nicandro cognominatur *δύλιον δάκος* vñ *ἀπειθής*. De maculis quibus quasi depingitur, vnde nomen ei fortassis apud nostros, dixi in *A*. Memini tamen aliquando in alpibus reperire vnā huius generis quæ tota erat fusca, absque splendore, corporis forma alioqui simili, cauda breui, & lacteo succo percussa similiter manabat, vt etiā lacerti aquatici, quos nostri *Wassermöllen*, id est salamandras aquaticas vocant, de quibus supra priuatim scripsi. Videntur lacerti in valle Anania per sylvas vbique, & alibi passim in Tridentina ditone, Mathæolus. Apud nos quoque non sunt raræ, & plures aliquando simul quasi conuolutæ reperiuntur, vt dictum est in *A*. & alibi passim in Germania. Salamandram nonnulli dicunt cute & squamis carere, Gillius. ego in solis Nicandri scholiis hoc distū reperio, quæ *λιπόρρον* epitheton quod poeta huic lacertæ attribuit sic interpretantur, *διότι δέρμα ἔχει ἕτερον λεπιδῶν. ἢ διότι λίπος ἀφίσιν ἀπὸ τοῦ δέρματος. γλίχρος (γλίχρα) γὰρ ὄντι λίπόδης*. Sed alia quoq; multa sæpe absurda in istis Nicandri scholiis leguntur. Mihi ea interpretatio aridet, *λιπόρρον* cognominari, quod splendida & renitente tanquam pingui aliquo delibuta sit pelle: & magis, quàm vt idem Scholiastes inquit, quoniam succum pinguem è cute remittat, quo quidem manante ignem quoq; extinguat. nam si propriè pinguis esset hic humor, ignem aleret potius. Theophastrus humorem salamandræ densum, tenacem & frigidum esse docet. Salamandræ an sexus differentia careant, quod Plinius scribit, vide circa finem capitis sequentis. ¶ Caput eis magnum, venter lutei coloris, vt etiā ima caudæ pars. reliquum corpus totum alternis maculis nigris & luteis quasi stellatum distinguitur, Georg. Agricola. In quibusdam syluis paludosis Germaniæ iuxta vias reperiuntur totæ nigrae in dorso, & in ventre ruffæ, Mathæolus.

C.

*Vbi degat
Salamandra.* Salamandræ loca frigida & humida incolunt, qualia sunt vmbrosa & opaca, & circa fontes, in pratis & circa semitas reperiuntur. Kiranides in vepribus & fruticibus eas degere scribit. ¶ Nunquam nisi magnis imbribus proueniunt, & serenitate deficiunt, Plinius. Idem nostri homines testantur: nempe pluuiosa solum tempestate eas visi, siue quod tum nascantur, siue potius quod latibula sua tum temporis deserant, vt & in festina terræ. Vulgò etiā animal æstiuum esse fertur, quod primo vere apparens æstatem aut ver potius prænunciet, verum melius appellandum. Memini equidem videre hunc lacertum initio Februarij, & aliàs Aprilis, crepusculo vespertino in via inter riuum & sæpem. Tempore pluuiali præcipue verno & autumnali apparent, cum autem frigora verna sunt, & æstate calores intensi, rarissimè è terra prodeunt, Mathæus. ¶ Animal est iners, *παχέλης*, Diosc. ingressu tardissimum, Mathæolus: quod nos quoq; obseruauimus: hinc Galli Narbonenses *blan-*

blandam nominant, ut videtur. ¶ Sunt qui ore hiante aërem ab ea captari dicant, quod ego in vna quam diebus multis domi in vase vitreo retinui, nunquam animaduerti. Vnde deceptos eos conuicio ab illis qui salamandram cum chamæleone confuderunt. Sunt qui lac eam appetere mihi retulerint, & si forte in sylua cubantis vaccæ vber fuxerint, emori vber, nec amplius lacte manare. Fauos exedit veluti promuscide quadam, Iod. Willichius in quartum Georgicorum ego nullam in ea promuscidem obseruauit.

Lac appetit.

- ¶ Salamandram aliqui illasam per ignem transire scribunt, alij simpliciter nihil ab igne lædi, alij ignem ab ea extingui, alij viuere eam & nutrirî ab igne, alij etiam generari in eo. quæ sententiæ ipsæ inter se pugnant. quomodo enim viuere in igne aut generabitur in eodem, si ignis ab ea extinguitur? *Diuersa authorum sententia de Salamandra in igne viuente.*
- 10 Sed primum illorum qui hæc stultè affirmarunt verba recitabo, secundo loco aliorum qui tanquam falsa negarunt. Nonnulla corpora esse animalium quæ igne non absumantur, salamandra documendo est: quæ, ut aiunt, ignem inambulans per eum extinguit, Aristot. 5. 19. historiarum anim. Apparet autem eum non suam sed aliorum sententiam retulisse, ex verbis, ut aiunt adiectis, quod philosophum hominem decebat. alij enim incautius simpliciter quod audiebant tantum, nec vnquam viderant, asseruerunt. Hominem igne combustum significantes Ægyptij, salamandram pingunt. hæc enim vtroque capite interimit, Horus in Hieroglyphicis 2. 60. ut interpretres verterunt, & Græcus etiam codex habet. mihi quidem locus obscurus aut potius deprauatus videtur. quis enim salamandram legit bicipitem? & si salamandra igne non vitur, absurdum & contrarium est salamandram picta hominem qui eodem vratur insinuare. Nicander in Alexipharmacis salamandræ perimento est: quæ, ut aiunt, ignem inambulans per eum extinguit, nec pelle eam nec pedibus vri. Scholiastes addit, meatibus quibusdam patere huius animantis cutem, (vnde poeta *παρὰ τὸν δέρος* dixerit,) vnde humor destillans ignem extinguit. Et rursus in Alexipharmacis idem poeta nihil eam ab igne pati scribit: vbi Scholiastes Andream quendam citat à quo proditum sit, manum aut vestem salamandræ sanguine illitam, nihil damni ab igne accepturam: & lipórrhinon à poeta cognominati hunc lacertum quoddam pinguem quendam ac tenacem succum à cute remittat, quo destillante restinguatur ignis. Salamandra animal frigidissimæ est naturæ, adeo ut ignis quoque si in flammam itrepat, extinguitur ipso interim illaeso, Stuidas. Huic tantus rigor, ut ignem tactum extinguat, non alio modo quam glaciæ, nihil damni huius animantis temperamentum sit, disquiremus infra. Salamandra quanquam ex igne non nascitur ut pyrigoni: contra tamen hunc ire audet, contraque illius
- 30 flammam veniens, tanquam aduersus hostem quendam, sic eam expugnare aggreditur. Cuius rei testimonium fabri, quorum opera atque artificium igne niuit, asserunt: nam quandiu eis ex flammæ splendore ignis flagrare eorumque artem fabrilem adiuuare videtur, huiusmodi animal magna securitate ipsi negligunt. Cum autem ignis euanescit, ac restinguitur, frustra quoque folles flant, hoc sibi tum animal aduersari præclare intelligunt. Quare hoc ipsum peruestigant, atque inuestigatū vlciscuntur. ignis autem postea iterum succensum fabrile opus, modo vt ante erat solitus alatur, iuuare perseuerat, Ælianus. *Ses salamandra potens, nullisq; obnoxia flammis.* Serenus. Miramur animalia quædam, quæ per medios ignes, sine noxa corporū transeunt: quanto hic mirabilior vir qui per ferrum & ruinas & ignes, illaesus & indemnis euasit? Seneca epist. 1. 9. de Stilbone loquens. Salamandra minimum animal, ex igne generatur, & in igne viuere non vrent eam flamma, Zoroastres in Geoponicis
- 40 15. 1. videntur autem hæc dicta potius ad pyrigonos muscas quàm ad salamandas pertinere. Sed vide quàm nullus est stultitiæ finis: non satis erat nugari salamandrâ in igne viuere, addiderunt quidam ascendere eam ad ignem illum elementarem orbi Lunari finitimum. Quomodo potest salamandræ patere accessus ad spherâ ignis? præsertim quum aues quæ altius uolant, relabantur deorsum. aër enim illic nimis subtilis, ictus alarū sustinere non potest, Ferdin. Ponzet. Salamandra (inquit Aetius citante Hermolao) per ignem cadentibus flammis ambulat, eum quoque non solum frigoris vi, sed etiam pondere corrumpit quasi obtuens. Fertur in libro de proprietatibus rerū, genus esse salamandræ aliud cuius pellis villosa ac pilosa fit, cuius pili post longam uerustatem, vt comperit, in ignem proiecti, igniti extrahantur illaesi, Arnoldus de Villanoua in libro de uenenis. ¶ Recitari uerba illorum, qui salamandas ab igne non lædi scripserunt: nunc addam aliorum uerba quibus hæc opinio improbat
- 50 ur, vt debet. exuri enim ipsam meo experimento noui, & cineris eius in re medica usus est. Quæ magi ex salamandris tradunt contra incendia, quoniam ignes sola animalium extinguit, si forent vera, iam esset experta Roma, Plinius. Sextius negat ignem restingui ab eis, Idem. Salamandra lacertæ genus frustra creditum esse ignibus non vri, Dioscor. Aetius scribit salamandra ignem transeunte, diuisam flammam ab ea discedere: si tamen immoretur, consumpto frigido eius humore exuri. hoc nos quoque experti sumus. Salamandra ad certum vsque terminum ab igni nihil patitur, vitur autem si longiore spatio igni sit admota, Galen. lib. 3. de temperamentis. Theophrastus etiam testatur salamandram igne comburi, si in eo diu manserit, Niphus. Prunæ imposita extinguit eam, quod experiri uolui, vt cuiusuis animantis caro cruda: at si in ipsum ignem flammis vigetem inieceris, ibi non exuri eam, aut igne eam viuere vt chamæleon aëre, nulla ratione credi potest, Matthæolus. quanquam sunt qui in Cypro muscas quadam in igne nasci & inde nutrirî putent: de quibus inter insecta loquemur.

Salamandræ aliqui (inquit Albertus) inesse dicunt lanam quandam quæ in igne non aduratur, quòd penetrare eam non possit. Sed ego expertus sum id quod ad nos defertur pro huiusmodi lana, non esse lanam animantis. quidam lanuginem cuiusdam planete (vox videtur corrupta) quod etiam ego non sum expertus. Hoc quidem expertus sum, lanuginem esse ferri, ubi enim magnæ massæ ferri (vt pro incudibus) fabricantur, scinditur aliquando ferrum & euolat vapor ignis: qui cum panno vel manu colligitur, vel tectò fabricæ adhæret, lanam fuscã & aliquando albam refert. hæc autem lanugo ignem non sentit, & à nonnullis lana salamandræ vocatur. Multi autem sequentes Iorach philosophum dicunt quòd hoc animal viuat in igne, quod falsum est, (simpliciter dicentes.) ad breue enim tempus, Galeno etiã teste, in eo durare potest. Quòd si mediocris sit ignis, vt inquit Iorach, extinguit eum: non ideo quòd vita eius in igne sit, sed quia frigidissimum est, vt placet Aristoteli, (Ego hoc nusquam apud Aristotelẽ inuenio) & pelle tam densa, vt poros eius ignis non penetret, nisi diutius in eo remanserit. Ego aliquando araneam spissæ pellis & frigidè humoris posui in ferro candenti, quæ diu iacuit antequam moueretur, & sentiret calorem adurentem: & ad aliam magnã adhibui lumen paruum, quod ab aranea tanquam flatu quodam retinctum est. Hæc Albertus. Crassitiem sanè pellis in salamandra obitare puto quo minus citò ab igne afficiatur. salamandris quidem a quaticis ad eò duram tenacitèq; pellem esse deprehèdi, vt cultro difficulter vulneretur. quod si etiam vi ignis rupta fuerit cutis, humor crassus & copiosus erumpens, aliquandiu obitare potest. multo enim humore abundare hoc animal, ipsa eius corporis crassities signum est, & quòd humidis tantum pluuiisq; temporibus appareat. idem humor an frigidus sit, ad extingendum ignem non multum refert. Iam corporis læuitas illa splendida, tanquam oleo aut vernice (vt vulgò vocant) delibata, meatus omnes quàm maxime clausos esse ostendit, ideoq; difficiliorem igni vrenti aditum. Ex salamandræ pilis, quos nullos habet, inextinguibilem telam fieri falsum est. Nam huiusmodi materia est vel ex amianto: vel ex quodam apud Plinium lini genere, si non & id amianto lapidi idem fuerit, Euricius Cordus. Ipse expertus sum villos Salamandræ non consumi igne, Ringelbergius. Salamandra propter frigus ignem non aliter ac glacies extinguit: quo modo etiam oua serpentium in ignem camini coniecta flammam solent extinguerè. at tamen tam ipsa oua quàm salamandra comburuntur, Georg. Agricola. Lini asbestini Plinius meminit libro 19. quod si in ignem proiciatur, non vritur. ego id arbitror ex lapide quodam esse, qui amiantus dicitur, is, vt Dioscorid. libro 5. inquit, in Cypro nascitur, similis alumini schisto, id est de pluma à nobis vocato. ex eo theatris vela texuntur. hæc autem in ignem coniecta, inflammantur quidem omnino, sed splendent magis exempta, & nihil igni deperdunt. Nos hunc lapidem habebimus, & nêdo in fila diduci certum est. Multi ex alumine schisto, sed frustra, conati sunt lintea in hunc finem parare. Non defuerè qui ex salamandræ cortice similes mappas, quæ comburi non possunt, factas putarent: sed falsò. vidi enim ipsè salamandram comburi parumq; aberat, quin sanies eius in os mihi profilliret, Ant. Brauolus. De Carystio lapide ex quo mantilia fèbãt, quæ igne purgabantur non vrebantur, lege Varinum in voce Carystos. In prouincia Chinchintalas Tartarorum regi subiecta (vt scribit Paulus Venetus 1. 47.) mons est in quo inueniuntur mineræ chalybis & audanici: itemq; salamandræ, de quibus fit pannus, qui in ignem proiectus comburi non potest. Fit autem pannus ille de terra in hunc modum, vt quidam è locis meis vir singulari industria, Turcius religione me edocuit, qui in prouincia illa rebus metallicis præfuit. Inuenitur in monte illo fossilis quæ dâ terra, quæ sila producit lanæ haud dissimilia, quæ ad Solem desiccata in mortario æneo teruntur: deinde sic purgata & attenuata vt reliquum lanificij genus nentur, atq; in pannum cõtexitur. Hos cum dealbare vident proiciunt ad horæ spatium in ignem, & tunc ex flammis illæ educuntur niue candidiores. Eòsdem similiter purgant quæ maculas aliquas contraxerint. nam lotura alia præter ignem illis non adhibetur. De salamandra verò serpente qui in igne viuere dicitur, nihil explorare potui in orientalibus regionibus. Aiunt Romæ mappam quandam haberi ex salamandra contextam, in qua sudarium Domini inuolutorum retinetur, quam rex quidam Tartarorum Romano misit Pontifici, Hæc ille. Alexander papa, vt fertur ex huius animalis lana vestimentum habuit, quod non aliter purgabatur, quàm igni iniectum, vnde candescebat, Obscurus. Contextæ ex hac lana pallida zonæ, non exuruntur, vt recentiores quidam tradunt. Alumen *Scaiola* vulgò dictum, est alter Samius apud veteres, nec est ex succorũ genere: vt nec alumen plumæ: ex quo si fiant licinia, non ardent, sed perpetuo oleum consumuntur, ipsa manent. Commune est hoc omni fermè generi crustati lapidis. Nam & in Eisleba ex pyritide, tum lapide alio scissili pyræ imposito, liquor vitridis emanat, qui cum igne extincto cogitur, ignè amplius non sentit. Sic & ex amianto lapide Romæ mappas, & in Verebergo Bohemæ mantilia esse affirmat Agricola, quæ non aqua sed ignibus eluuntur. Et ex Magnesia lapide squamoso argentei & plumbei coloris in Boldecrana mensæ sunt, quæ igne purgantur, nec vitiantur: ex tenuiore autem thyalides pro lucernis, &c. Cardan. Et alibi, Alterem Samium & calcem extinctam in maluæ succo aut mercurialis, efficere posse putant, si manus illinantur, ne ignis noceat, Georg. Agric. amiantum Germanicè interpretatur *Züderpfiff* / *Salamander haar*. Albertus lapidis isculos (aliàs isculos, quæ vox corrupta videtur à Græca asbestos) mentionem facit, qui an idem sit cum amianto, an eius species, aliorum reliquimus iudicio. Verba Alberti hæc ferè sunt, Isculos lapis,

De pãnis
quæ igne
non com-
burãtur,
sed purgẽ-
sur.

vt Ifidorus & Aaron tradunt, in vltimis Hispaniarum partibus iuxta Gades apud Herculis Columnas frequenter inuenitur: is propter viscosum humorem in eo exiccatum, in fila deduci potest: è quibus facta vestis non comburitur, sed igne purgatur & nitet. & fortè hoc est quod pennam (plumas) vocant salamandræ, quæ est lanugo quædam tanquam lapidis humidi. Ignis tum alijs modis extinguitur, (inquit Theophrastus in libro de igne, vt nos transtulimus, tum infuso humore aliquo: qui si frigidus etiam fuerit, validius extinguet: id quod circa salamandram accidere aiunt. est enim hoc animal natura frigidum: & quæ effluit ab eo humiditas tenax, sed eius naturæ vt faciliè possit procul penetrare. argumento sunt aquæ extriales factæ, itemq; fructus quibus admixta fuerit, præsertim mortua. est etiam non nihil causæ in tarditate incessus eius. nam cum sic diutius immoretur igni, magis

10 extinguit. Extinguitur autem ab illa non quantumcumq; ignis, sed mediocris si conferas ad naturam & potentiam eius: in quo si non diutius versetur, denuò excitatur (ignis.) Eiusdem rationis est quòd visco illita non vruntur, vt pote humore lento, densòq; & frigido: & quòd acetum præsertim cum albo oui liquore mixtum incendia validissimè extinguit, &c. Hæc ille. Ignis maxime extinguitur aceto & visco & ouo, Plinius 33. 5. Cor negatur cremari posse in ijs qui cardiaco morbo obierunt, negatur & veneno interemptis. Certe extat oratio Vitellij, qua reum Pisonem eius scelerosis coarguit, hoc vsus argumento: palamq; testatus, non potuisse ob venenum cor Germanici Cæsaris cremari: contra genere morbi defensio est Pifo, Plinius. In epistola Æsculapij cuiusdam ad Octavianum Augustum, legitur venenum quoddam esse tantæ frigiditatis quòd cor hominis interempti illo veneno conseruet ab igne. Effi cor illud in igne ponatur tam diu donec assatione lapidescat, lapidem illum vocati
20 profilis (vox videtur corrupta) ab igne, à materia verò humanum: & pretiosum esse eò quòd victores faciat & à veneno præseruet, &c. tubere aiunt candore admixto, Albertus de fossilibus 2. 14. Hæc de salamandra, & alijs quæ igni resistere legimus.

De quibusdam alijs que igni resistunt.

¶ Frigidissimam esse salamandram apud Suidam legitur. Theophrastus & Nicandri Scholias-
tes simpliciter frigidam esse scribunt. Plinius tantum ei rigorem esse scribit, vt ignem tactu extin-
gua non alio modo quam glacies. Quod si verum est, falsum fuerit animalia omnia calida & humida
esse, nimirum si conferas inanimatis. atqui ex inanimatis corporibus mixtis nullum est quod eque
ac glacies ignem extinguit. Ipse quidem agnosco salamandram frigidam esse actu tactuq; vt serpen-
tes omnes: & hanc etiam magis, quòd & humoris plus habeat, & sub terra frequentius lateat, neq; cali-
dis & siccis temporibus prorepat, sed vèrè & autumno ferè tantum, idq; tempore pluuio. Habet ta-
30 men in visceribus ac venis calorem suum natium, eò fortassis efficacior per antiperistasin. Ad
hominem quoq; calida est, sed calore humido putridoq; quare inter septica venena ponitur, quæ
corpus erodunt, non sic vt calida & sicca, sed ita vt simul tabe quadam afficiant. itaq; pilos detrahit,
quòd nullum ex frigidis facit. Dioscorides ei vim calefaciendi & vlcerandi adscribit. Sed alios quo-
que serpentes, eorumq; venena aliqui frigida crediderunt, quos reprehendit Albertus lib. 25. hist.
anim. & Mathæolus in sextum Dioscoridis cap. 40. Videntur autem mihi omnino non serpentium
tantum lacertorumq; omnium, sed quæcumq; ex animalibus venena sunt, septica esse, hoc est cum
calore humido ac putrefaciente coniuncta.

Salamandra frigida.

¶ Quædam gignuntur ex non genitis, & sine vlla simili origine: Exijs quædam nihil gignunt,
vt salamandræ: neq; est ijs genus masculinum scemineumve, sicut neq; in anguillis, omnibusq; quæ
40 nec animal nec ouum ex sese generant, Plin. In hoc genere non est masculus neq; scemina, sed omnes
gignunt, Obscurus qui ex Plinio mutuatus videtur, & pro nihil, legisse omnes. Latet hybernis mensi-
bus salamandra, (verba sunt Geor. Agricolæ: latitare autem eas Ælianus quoq; auctor est.) Etenim
hoc anno in Februario Snebergi maxima vis salamandarum ex vicinis locis collecta agglomerata-
que in vltima cuniculi cuiusdam parte fuit reperta. Et proximo anno in Nõuembri salamandra viuæ
ex fonte finitimæ syluæ per fistulas in hoc oppidum influxit. Pluuia autem & subsequens serenitas sa-
lamandas excitant ex venis, fibris commissurisq; saxorum. Huic animali nec masculinum nec scem-
mininum genus falso putant esse, Geor. Agricola. Salamandra carulos excludit iam perfectos, &
protinus vt nati sunt incedentes, quadraginta aut quinquaginta numero, omnes sine vilo inuolucro,
vt viperæ quoq; Petrus Bellonius. Quamquam autem viuos patriat, in vtero tamen primum oua con-
cipit, sola in hoc genere quod sciam: vt sola inter serpentes viperæ. Zoroastres salamandram ex igne
50 generari scribit: Ælianus non nasci quidem ex igne vt pyrigoni, in igne tamen versari illæsam, vt su-
perius recitavi ac reprehendi.

D.

Salamandra irritata sanieum euomit lacteam, Agricola. Audax est, neq; hominem fugit, sed et
iam persequenti se opponit, vt quidam mihi retulit. Ego hoc in duabus quas domi per aliquot diès vi-
uas retinui, non potui animaduertere. Et fortè cum propter tarditatem gressus effugere non possit,
audacior videtur, ac si sponte non fugiat.

*Salamandra au-
dax.*

E.

Salamandra visa signum pluuia futuræ est.

G.

*Prognosticon plu-
uia.*

H

Remedia
ex sala-
mandra.

Remedia ex salamandra. Vim habet erodentem, calfactoriam, exulcerantem. additur, vt cantharis, in medicamenta, quorum vis est exesse, & lepras abolere, similiq; modo reconditur, Dioscor. Vide supra in C. vbi de temperamento eius docui. Raim. Lullius in libro de quinta essentia hoc animal adnumerat remedijs, aut venenis potius, illis quæ quarto gradu refrigerant. Galenus non ipsam, sed vltæ eius cinerem, medicamentis septicis, lepricis & psoricis admisceri scribit. Celsus inter ea quæ exedunt corpus & adurunt salamandram adpumerat. Pro salamandra substitui potest lacerta vitidis, Author fuccidæcorum. Liquefacta in oleo pilos euellit, Dioscor. interprete Ruellio. Græcè legitur, *ταλειόσι μετ' ἐλαίης*, hoc est in oleo macerata aut tabefacta potius. Marcellus Vergilius *χαείσι* legere mauult, id est vsta. quoniam Paulus Ægineta quoque crematæ salamandræ cinerem tantum ad hos vsus adhibeat, cuius hæc sunt verba, *Σαλαμάνδρας δὲ καυθεῖσιν τῶν τέφρων ἐν τοῖς μύσχοις*. Quod 10 est, *Crematæ autem salamandræ cinerem aliqui miscent*. Ego salamandram non vstam magis septicam esse puto quàm cum vsta est: quòd igne venenum illud septicum maiori parte consumitur. Salamandræ cinis pilos in palpebris incommodos euulsos renasci non patitur, Plinius. Salamandræ vltæ cinerem terrestrium herinaceorum felle excipito, ac pilis antea euulsis vitior, Galenus de compos. medic. secundum locos 4. 7. ad pilos palpebrarum pungentes. Et rursus lib. 1. inter ea quæ Crito ad pilos disperdendos scribit: quin & fortiora iam dictis ex herinacis & salamandra componunt in oleo coctis. Salamandræ cinis aspersus myrtæcia & clauos pedum breui extirpat, Kiranid. Intestina salamandræ pilos abolet, Nicandri Scholiastes. sed apud Dioscoridem aliter habetur, Exenterata detractis pedibus & capite in melle seruat, ad eundem vsu(m, (ad euellendos pilos.) Verum Plinius hunc reponendū salamandras modum in alium vsu(m refert: Sextius (inquit) Venerem accendi cibo earum, si detractis interaneis & pedibus, in melle seruentur tradit. Mihi quidem Pliniana lectio magis probatur. nam ex scinco etiam & stellione, tum simpliciter tum transfarinato, capite caudaq; rescissis, medicamenta fiunt intra corpus sumenda ad Venerem ciendam, & alios quosdam vsus. Hæc scribo vt veterum scripta explicem, non quod huinsmodi quicquam intra corpus dari approbem. Sextium sanè Plinius alibi etiam sæpe citat, ita vt semper ferè eadem apud Dioscoridem quoq; reperiantur. Salamandræ sanie quæ lactea ore vomitur, quacunq; parte corporis hu- 20 mani contacta, toti (totius corporis) defluunt pili: idq; quod contactum est, colorem in vitiliginem mutat, Plinius.

*Defluit expulsus morbo latitante capillus,
Seu salamandra potens, nullius obnoxia flammis*

*Seu arò lauitur, seu vis epotæ veneni,
Eximum capitis tactu deiecit honorem.*

Salamandra
cor.

Q. Serenus. *Hoc salamandra caput, velsua nouacula nudet, &c.* Martialis mulieri imprecans. Plura videmox in veneno eius. ¶ Salamandræ cor circa genua mulieris gestatum, conceptum impedit & menstrua, ita vt extinguantur. Quòd si pelle in nigra cubito alligetur, tertianam & hemitritæum & quartanam, & omnem typum febris aufert, Kiranides. Persuasio quidem illa circa sterilitatem inducendam mulieri hoc cor iuxta genua gestanti, inde orta videri potest quòd salamandræ etiam steriles creditæ fuerint, nam & alias similes falsas credulitates (vt sic dicam) recitaui in Lepore G. Salamandræ cor collo febrientis appensum, statim extinguit febrim, Kiranides.

De Sala-
mandra
veneno.

¶ Salamandram dicunt solo aspectu nocere, & habere tot genera veneni quot colores. ¶ Contra salamandram aut aliquod ex ea venenum intra corpus sumptum. Inter omnia venenata, salamandra scelus maximum est. Cætera enim singulos feriunt, nec plures pariter interimunt, vt omittam, quòd 40 perire conscientia dicuntur homine percusso, neq; amplius admitti ad terras. Salamandra populos pariter necare improuidos potest. Nam si arbori irrepit, omnia poma inficit veneno, & eos qui edere necat frigida vi, nihil aconito distans. Quinimo si contacto ab ea ligno vel pede crusta panis incoquatur idem veneficiū est, vel si in puteum cadat. Quippe cum salua eius quacunq; parte corporis, vel in pede imo respecta, omnis in toto corpore defluat pilus. Tamentalis & tanta vis veneni à quibusdam animalium vt suis manditur, domante eadem illa rerum diffidentia. Venenum eius extingui primum omnium ab his quæ vescantur illa verisimile est. His verò similia sunt quæ prodantur (probantur à) cantharidum potu, aut lacerta in cibo sumpta. Cætera aduersantia diximus, dicemusq; suis locis, Hæc omnia Plinius 29. 4. In quo non probo, quòd salamandræ venenum frigidum facit, & aconito comparat. nam neq; illud frigidum esse supra in C. ostendi, neq; aconitum in Lupo a. De 50 inde quod scribit venenum eius primum extingui ab his quæ vescantur ea, verisimile esse, de substantum accipio, (Nicander quidem suillam carnem cum testudine elixam commēdat,) vt præcipua alexipharmaca ex sue petenda sint, ijs verò similia & proxima, nempe secundo loco, ea quæ aduersus cantharides aut lacertas prodantur vel probantur, id est laudantur. Multa enim, vt in sequentibus patebit communem aduersus salamandras & cantharides auxiliari vim obtinent. quomobrem miror cum simile sit cantharidum venenū, & remedia ferè eadem contra vtraq; quomodo Plinius rursus (eodem capite inferius) cantharides salamandris resistere scribat, his verbis: Salamandris cantharides contrariæ sunt, vt diximus. Atqui hoc nusquam alibi ab eo dictum reperio: neq; si reperirem approbaturus essem. Itaq; deprauatum esse dixerim Plinij locum, aut mutilatum. Codex iam olim Basilicæ excusus sic habet, Solipugis cor vespertilionis contrarium, omnibusq; formicis, salamandris resistit.

Cantha-

Cantharides diximus : sed & in ijs magna quæstio , &c. Hermolaus nullam hic variæ lectionis mentionem facit, vt neq; Sigismundus Gelenius. Hic reprehendendus est etiam Matthæolus, qui miratur quomodo Dioscorides iubeat iisdem auxilijs contra salamandram vti, quæ aduerfus cantharides adhibentur, cum hæc calidissima sint, illa, vt inquit, frigida : itaque non de particularibus remedijs, sed tantum de communi venenis medendi genere intelligenda Dioscoridis verba putat. Sed longè errat, cum neq; frigidum sit, vt sæpe iam dixi, salamandræ venenum, & particularia auxilia, vt in sequentibus apparebit, multa eadem sint. Interim tamen remedia illa quæ contra cantharides præscripta sunt tanquam communia, non omitienda esse, & de ijs præcipuè intelligenda esse Dioscoridis verba non negarim, si ita legas vt codices nostri habent, & Marcellus transtulit, ἐφ' ὃν πάντα ποιησά-

10 μεν ὅσα καὶ ὅτι καὶ τὰ εἰδῶν, ἰδιαιτέροι αὐτοῖς ἀπορροῶμεν, &c. Sin legas vt Ægineta, ἐφ' ὃν πάντα ποιησάμεν ὅσα καὶ ὅτι τῶν καὶ τὰ εἰδῶν, ἰδιαιτέροι δὲ αὐτοῖς; &c. qui lectioni Plinius etiam astipulari videtur, de particularibus quoque medicamentis eum sensisse dici potest. Sed Aetius hac in parte cum Matthæolo facit, scribens, Danda verò & his quæ in cantharide sunt relata, vt inde vomant. Ephemero sumpto, quemadmodum & à salamandræ potu, remedio sunt vomitiones & clysters, Dioscorides. Qui biberit salamandram, patitur signa cantharidum, & cura eius & bezoar est vna, Aponensis. Salamandra ab apris in Pamphylia & Ciliciæ montuosis deuorata, qui edere moriuntur, nec est intellectus vllus in odore vel sapore, Plinius. Sus si quando salamandram comederit, ipse extra periculum est: eos autem qui carnis eius vescantur, interimit, Elianus. Et aqua vinum que interimit salamandra ibi immortua, vel si omnino biberit vnde potetur, Plinius.

20 les reddit, item fructus, præsertim mortua, Theophrastus. Verisimile est autem mortuæ venenum latius spargi propter accedentem putredinem, & emanantes inde vapores odore & flatu solo inficere. Nostro etiam tempore venenosa hæc eius vis non ignoratur. nam Galli quidam olim mihi narrarunt, vulgò apud eos ferri, si blanda (sic salamandrâ Narbonenses vocant) in aceruo tritici reperitur, totum infici, ad eò vt vel gallinæ vescentes inde pereant. Apud nos quidem non vsq; ad eò male audit: & Antonius Brasaulus salamandram nostram (inquit) non puto ad eò venenosam esse, vt vulgus & recentiores nulli arbitrantur. Sed præstat hac in re veteri scriptis credere quam expetiri. Rimatrix est serpens ordinis primi, (id est pelsimi veneni), rimans aquas & cibos, & inficiens eos: & si quis ex infectis aliquid gustauerit, statim moritur, vt dicit Iorach, Albertus. Hæc mihi omnino eadem quæ salamandra videtur, ex simili aut eadem potius vi veneni, eòq; magis quòd nec in ipsa salamandra & quem

30 cum ea confundit stellione, nec alibi tale venenum Albertus ex Ioracho commemoret, cuius tamen verba in plerisq; omnibus alijs serpentinum generibus adducit. nec obstat quòd serpens dicitur, cum his nominibus barbari abutantur vt monui in A. In obsonia aliquando dum coquuntur incidere solent, serpens, salamandra, erucæ, Aetius 13.9. In quibusdam Heluetiæ locis lac à salamandris apperit aiunt, & si forte in sylvâ cubantis vaccæ vber suxerint, emori id, nec amplius lacte manare. Saniem aut saliuam ore lacteâ vomit, irritata præcipuè, vt Agricola tradit. Hæc vel calcata tantum, hominem inficit, Arnoldus. Ab huius in quacunq; corporis parte contactu toti (totius corporis) desuunt pili, idq; quòd contactum est, colorem in virgines mutatur, Plinius. Quam obrem medici quidam vehementibus psilothris salamandram aut cinerem eius admiscerit, vt supra scripti. In herbis aut fructibus quos ore tetigerint, saliuam quandam relinquunt, venenum præfens, & eosdem lacteo illo succo,

40 quem toto corpore resudant, transfundo inficiunt, Matthæolus.

Signa eorum qui salamandram sumperunt. Linguæ inflammatio consequitur, Dioscorid. *Signa eorum qui* Γλώσσης βλάβος ἐπιμαρτυρεῖται, Nicander. Est autem periphraasis, inquit Scholiastes, γλώσσης βλάβος pro ipsa lingua, quæ huius veneni vi crassefit. Lingua exasperatur, Largus. Mens & sermo præpeditur, vt ex *Salamandra sum-* Dioscoride Ruellius & Matthæolus transtulerunt. Marcellus Vergilius non mentis, sed sermonis tantum impedimentum fieri transtulit, eam quæ in Æginetæ libris habetur lectionem secutus, λα- *perunt.* λῆς ἐμποδισμός. Et quamquam verisimile est inflammata lingua sermone m impediri, omnes tamen quos ego vidi, præter Æginetam, qui de hoc veneno tractarunt scriptores, non λαλῶς sed ἀφανίζουσιν habent, Dioscorides, Aetius, Nicander. & Auicenna 4.6.2.7. idem tamen 4.6.5.20. vbi de morfu salamandræ agit, & signa remediaq; ea repetit: quæ ad venenum eius in corpus sumptum pertinent,

50 non ad mortum, Æginetæ lectionem sequitur. nam vbi legitur & grauitas linguæ, & punctio eius, Bellunenensis reponit, & grauitas linguæ, & loquela difficilis in qua pronūciatur *μιμη*. Versus quidem Nicandri hi sunt, Οἱ δὲ ἀεὶ σφαλεῖν οὗτοι ἄτε βρέφους ἐπιπέττασι Τετραπόδες νοσῶν γὰρ ἀπὸ φρένας ἀμ- ἐλωίνουται. Hoc est, Illi membris inualidi (aut titubantes) infantis instar reptant quadrupes. mens enim eis obtusa est. Tremor cum corpore (stupore) aut horrore quodam ac exolutione accedit, Dioscor. Græcè legitur καὶ πόνος μετὰ ἰάρεως ἢ φελίως πόνος καὶ ἐλκυσσῶς. apud Æginetam ἐλκυσσῶς, sed video interpretes omnes, & rectè quidem meo iudicio, legisse ἐκλύσσως. eclysis enim resolutionem & imbecillitatem significat. Cornarius etiam apud Aetium exolutionem vertit. Matthæolo nescio quid in mentem venit vt pro tribus istis vocabulis, quæ sunt, torpor, horror ac resolutio, tristitia, pauorem ac debilitatem magnam reddiderit. Corpus inualidum fit, & torpet rigoribus quibusdam, Largus. Ἄψιδ' ἄπὸ μάλας δάμναται· ἐμβὰ ρύθων δὲ χειρὸς πόνος ἄψα λυεῖ, Nicander. hoc est, Mox

autem frigore corpus corripitur, & grauens malus tremor membra resoluit. Ad hæc partes nonnullæ corporis liuoribus circumquaque fugillantur: sæpeq; diutius immorante veneno putrefcentes desluunt, Diofcorid. vt Ruellius, Marcellus, & Matthæolus vertunt. (hic quidem etiam clarus, corruptus in terram decidere:) item Auicenna, & ex Aetio Cornarius. Diofcoridis verba sunt ἡς πολλὰ αὐτῆς σποδόμενα διαρρέειν τὰ μέλη. Mihi quidem non videtur partes ipsas delabi integras, cum tantam putredinem oboriri in membris, vita & corde adhuc incolumi, vix sit vetus simile: nec ab vilius alterius veneni vel intta corpus sumpti, vel per ictum morsumve in ipsum translati, tale quid accidere legitimus, quod meminerim. Et si enim Marcellus Vergilius à cenchro morfis carnes decidere transfert ex Diofcoride: Γραῶε tamen legitur αἰερεῖν, quod est humore diffluere. Itaque διαρρέειν malim simpliciter interpretari fluere & manare, humore scilicet putrido, & saniem stillare, pro αἰερεῖν. In hanc sententiam induxerunt me Nicandri versus isti, Ἰσάριε δ' ἔστι ποσὸν χροσὸν ἀλλ' ἄρα πελιδνῶν Σμῶδιγες γάλασι νεδαυμένους χειρότητος, quod est, Per fumam autem cutim liuentes maculæ passim apparent, eousq; scilicet dispersa veneni malitia. Vbi interpretis habet, Επιπύρεται τῇ σαρκὶ πελιδνότης, ἢ ἡς ἔργασια, lego ἕργασια. Et mox, Σμῶδιγες αὐταχρὶ σωπῆσιν τῆς σαρκὸς γάλασι. Sed aliàs, inquit, scribitur ἔλυσαν, id est pungunt, vt sensus sit, liuores illos multos & dispersos in eis esse puncturum instar. Sed ego γάλασι malim, quod conuenit cum verbo διαρρέειν. Corpus liuoribus quasi maculis variatur, Largus. Auicenna 4.6.2.7. alia etiam signa ex Aetio citat, sed corruptè, quare omitto. Habet enim Aetius omnia vt Diofcorides: nisi quod præterea addit hæc verba, Primum equidem maculæ albæ per corpus apparent, deinde rubræ, postea nigræ cum putrefactione & desluuio capillorum. quæ verba etiam ipsa cum Nicandri & nostra sententia faciunt. Sed hæc signa eueniunt etiam vbi pars aliqua corporis à salua salamandræ contacta est, vnde toti desluunt pili, idq; quod contactum est colorem in vitiliginem mutat, vt Plinius scribit. Et à morsu eius probabile est eadem fieri. A potu salamandræ accidunt dolores vehementes in ano (aliàs in stomacho, Bellunensis) & apostema sicut hydrops, & in veare spasmus, & retentio vrinæ, Auicenna: ex quo etiam Arnoldus repetit sed corruptissimè vt ex cæsi codices habet, in libro de venenis. Video autem deceptum Auicennam, cum Diofcorides hæc signa de ijs scribat qui buprestin sumpservnt, de qua proximè ante salamandram agit.

De remedijs aduersus haustum salamandræ venenam.

¶ De peculiaribus remedijs aduersus haustum salamandram, quæ scilicet post communia statim (vt sunt vomitiones & clysteres, de quibus supra non nihil dixi,) adhiberi debent. ¶ Auicenna 4.6.2.7. eadem quæ Diofcorides & Aetius remedia præscribit, sed deprauatus. Salamandræ cura communis, est vt cura opij: & dentur in potu theriacæ magnæ, vt theriaca alferuch, & Mithridatum & similia, Auicenna. Quamquam autem curam eius communem esse dixit vt opij curam, non iccirco oportet salamandræ venenum esse frigidum, vt Matthæolus ratiocinatur, oblitus se paulò ante negasse calidum esse venenum licet eadem cura communis, quæ aduersus cantharides, ei debeatur. nam & calidis & frigidis venenis vna eademq; cura communis ferè omnibus debetur.

¶ Nunc particularia remedia, vt ab authoribus tradita sunt, ordine alphabetico subiungam. Aqua mulsa, vide in Lino. Calamintha, vt Auicenna ponit, non rectè, vide in Rana. Augæ siue chamæpityros decoctum, in quo nuclei pinei (strobili, vel vt Ægineta habet strobilia, vnde Auicenna transiit grana pini parua,) contantur, Diofcorid. Chamæpityros folia coque cum conis, ἢς ἐλίσσεται (ἐλίσσεται, Scholiast.) πέυκη, Nicand. Vide in pino infra. Cupressi folia, Auicenna: vide infra in Pino. ¶ Eruum, vide in Vrtica. Eryngium, vide infra in Rana. ¶ Galbanum ex melle linctum, aut refina pinea ex melle, Aetius & Diofcorid. Auicenna (aut eius interpres) ex Aetio, quem citat hunc locum malè transiit, his verbis: Priuatim conferunt, ammoniacum, (refina, Bellunensis) & gluten alboti, & fumatur de eis, aut ambo cum styrace. Galbani radix, Nicand. ¶ Lac recens, præcipuè bubulum, contra salamandræ venenum efficax est, Diofcorid. Lac infunditur phtibificis, cantharidum, aut salamandræ venenis, Plinius. infundi intelligo per clysterem. nam potu remedia mox priuatim (subiungit. Diofcorides autem lac in potu dari vult: nec aduersantur, sed vt vnumq; fecisse profuerit. Liliun, vide in Vrtica. Lini feminis farina ex aqua mulsa sumpta, quàm plurimum bene adiuuat, Largus. ¶ Mel quàm plurimum per se, vel cum refina ex pinu, Largus. Galbanum ex melle linctum, Diofcorid. Mustum cantharidum naturæ aduersatur, & salamandræ, Plinius. à quo & lapa commendatur. ¶ Oleum prodest contra cantharides, salamandras, &c. per se potum redditumque vomitionibus, Plinius. Refina pinus, (ρηίνη πιτυνία,) aut galbanum cum melle, in eclegmate, Diofcorid. Aetius clarius, Resinam pinus cum melle delingendam præbe, aut etiam galbanum cum melle. Δάχρυα πέυκης, id est lachrymæ picæ, (quamquam Gaza ex Theophrasto πέυκη pinum vertit, πίντυν picæam,) cum melle, Nicand: & paulò post, Refina (simpliciter) cum melle. sed hic mel apum, ἔργα μελίσης, expressè nominat, supra verò mel τειρήλευης, quod genus insecti ex apum genere vel api simile, vel ipsum alueare interpretatur Scholiastes. Refina ex pinu, cuius etiam tenera folia cum herba quam Græci chamæpityron appellant, decocta, ex aqua mulsa profunt, Largus. Ἡ χαμαιπίτυος βλάση μανος ἀμυγακίωνος φύλλα κρυβέλης, ἴσως ἐξ ἡσσοτο πένυκη, Nicand. vbi Scholiastes, Σίωβησας δὲν φησι τῶτο (τὸς προβίλους) τῶς φύλλοις τῆς χαμαιπίτυος τῆς βλάση μανος ἀνοιμά-

bufone fertur.) itaq; relinquenda est à morſu pendens, quòd homo interim viuere poſſit. Nicander in Theriacis ſalamandræ morſum doſoſum & ſemper infeſtum eſſe ſcribit, *Και σαλαμάνδρειον δόλιον δάκος εἶεν ἀπεχθές*. Significat autem δάκος tum ſerpentem mordentem, tum morſum ipſum, vt Varinus docet. Salamandræ duæ, quas domi habui, cum ſæpe à me bacillis lignéis, herbarum caulibus aliterq; tentarentur, nunquam tamen ne os quidem tanquam morſuræ diduxerunt: morſum etiam ab eis apud nos nunquam audiui quenquam. ſed fieri poteſt vt non omni tempore aut non in quauis regione mordeant, vt ſtelliæ quoq;. ¶ Quos ſalamandra percuffit, eos dolor vehemens & cruſta productio confequitur. adhibeatur autem eis communis cura iam prædicta, Aetius. Auicenna 4. 6. 5. 20. de ſalamandræ morſu ſcribens, (nam de alijs quoq; in eodem tractatu iſtu morſu ve relinquētib; venenum agit.) eadem tum ſigna tum remedia ponit quæ Græci ſalamandræ in corpus ſumptæ veneno adſcriperunt, & ipſe etiam ſcripſerat ſupra 4. 6. 2. 7. niſi quòd illic quodam aliter habent, eò quòd è Græcis malè translata ſint. Vnicum eſt in hoc loco remedium quod morſui conuenit, quòd ranas decoctas edi iubet, & ius in potu dari, (quanquam hoc etiam inter alexipharmaca ponitur.) & inſuper carnem earum imponi, quod theriacum eſt, id eſt morſui conueniens. Cor veſpertilionis contra ſalamandras prodeſſe Aggregator citat ex Plinij lib. 29. vbi nos cap. 4. cor veſpertilionis non ſalamandris, ſed ſalpugis ſiue ſoliſugis contrarium eſſe legimus. Idem Aggregator remedia tanquam contra morſum ſalamandræ ſcribit, quæ ab authoribus contra venenum eius intra corpus ſumptum prodita ſunt. Morſus quidem ſalamandræ ſolus Nicander, Aetius & Auicenna meminerunt: remedia verò ad eum particularia nemo ſcripſit, (nam Auicennam in hoc errore offendi:) nimirum quod cura communis ſatis factura videretur. Nicander quidem in Theriacis, cum animalia aliquot venenofa, & iſtu morſu ab eis læſorum ſigna deſcripſiſſet, vt phalangia, ſcorpionis, apes, veſpas, ſcolopendram, ſalamandram, venenata marina, & alia: mox remedia ſubiicit, tanquam communia contra hæc omnia, nihil diſtinguens.

Salamandra uſus apud chymifas.

¶ Curioſi quidam homines, in ſalamandris vim quandam ineſſe perſuaſi, qua argentum uiuum in aurum mutetur, ipſas in olla ſuper carbonibus ignitis ponunt, & argentum uiuum per tubum ferreum oblongum ſuperinfundunt: in quo opere interdum venenoſo vapore exhalante ita inſiciuntur, vt corpore intumeſcant, vel alia noxa implicentur, vel etiam de vita periclitentur. His Theophrastus Paracelfus remedio eſſe ſcribit neſcio quam axungiam Solis, (oleum auri fortaffis,) quam inter arſenici & argenti uiui alexipharmaca deſcripſerit. nos eam deſcriptionem in libris eius non reperimus.

H.

Etymology.

α. Ζωοφόρος, καὶ σαλαμάνδρα, καὶ ἀρσενίου νεφρῶν, Hefychius & Varinus. videtur autem ſignificari urna in qua crematorum funerum olla condebantur, aut ipſa cadauera integra: quam & ſarcophagum vocabant, quòd ex certo lapidis genere fieri ſoleret, qui carnes mortuorum conſumebat: quo ſenſu ζωοφόρον potius dixerim à conſumenda animalium carne, quæ vis ſeptica & exedens ſalamandris etiam in uiua animalium corpora eſt.

¶ Epitheta. *Seu ſalamandra potens, nulliſq; obnoxia flammis*, Samonicus. Nicander cognominat *λιπόριον, & φαρμακίδα, σαῦρον πολυκεδέα*. Et rurfus, *Και σαλαμάνδρειον δόλιον δάκος εἶεν ἀπεχθές*, non de morſu, ſed de ipſa ſalamandra. ſequitur enim, *Ἡ τε καὶ ἀσβεστοιο, & c.*

¶ Lapis Eislebanus refert aliquando effigiem ſalamandræ, aliàs aliorum animalium, Georg. Agricola.

Superſtitioſa.

¶ *Alchymiſtæ dicti ſalamandra neſcio quomodo in metallorum metamorphoſi & chryſopœia vtuntur, vt aiunt: Vide non nihil ſupra in fine capitis ſeptimi.* ¶ Salamandræ cor geſtarum, ſecuritatem ab igne præſtat, & audacem contra incendium & incremabilem reddit. Animal ipſum in caminum vel ignem immiſſum, omnem flammam exinguit, Kiranides.

DE STELLIONE.

A.

Diverſæ opiniones de ſtelliōne, quæſit.

GENERA lacertorum plura ſunt, vt ſalamandra, ſaura, ſtello, Iſidorus. Hermolaus Barbarus conijcit ſtelliōne eſſe quas Romanum vulgus *tarantulas* vocat, albas, innocuas, & puſillis lacertis ſimiles. Idem Perottus & Grapaldus aſſerunt, & Lucius Ioan. Scoppa. Stellione nonnulli *saranne, quæſit.* *tulas* eſſe putant, Niphus. Stellio multas maculas paruas in dorſo habet ſimiles ſtellis. non enim eſt illa

est illa lacerta quæ aspicit homines. ista enim est viridis. illa habet colorem æruginis æris : & forte est de genere earum, quæ versantur in ædificijs & domibus antiquis, & rarò mordet, quia habet dentes tortuosos, quos relinqueret in vulnere, Ponzettus cardinalis : videtur autem non de alia quàm tarantula sentire. Circa Romam inuenitur genus quoddam parui lacerti, dorso per totum stellato, quod terrantulam vocant, quoniam sub terra degere solet. id quia valde venenosum est, sæpe cogitavi Dioscoridis sèpa siue chalcidicam lacertam esse : aut si ea non sit, veterum stellionem, Petrus Matthæolus Senensis in Dioscorid. 2. 58. Et rursus 6. 4. Stelliones (inquit) in Italia venenatos esse & letales alicubi Aristoteles scribit, qui vero illi sint, non facile dixerim, nisi fuerint tarantulæ quæ apud Thuscum reperiuntur in domibus, præcipuè in cauis quibusdam murorum prope terram. Paruis enim lacertis simile est hoc animal, & araneis viuunt, vt Plinius & Aristoteles de stellione scribunt : & per dorsum totum stellis quibusdam insignitur, vnde forsàn nomen inuenit : & in Thuscia morsus eius pestifer est, Hæc ille. Ponzettus tarantula non à terra, sed à Tarenno ciuitate circa quam abundat, dictas suspicatur. Stellio, id est lacerta viridis, Verus glossographus Auicenna, & Ant. Musa Brasauolus de simplicib. cap. 52. 4. Stellionem medici nostri temporis magno errore putant lacertum esse, cum longè aliud animal sit lacerta minus, Perottus & Grapaldus, Matthæolus in Dioscor. 6. 4. reprehendit illos qui lacertum minorem pro stellione accipiunt, cum lacertus ille sanguinem habeat, & inter sæpes ac macerias versetur, quorum neutrum stellioni conuenit, qui etiam rore & araneis viuunt, ille bruchis, cicadis, gryllis, cochleis, &c. homini beneuolus, nec vt stellio noxius. Stellio, id est lacerta facerana, sed secundum quosdam est lacerta viridis, Syluaticus. Stellio, vulgò lacerta vermicularis rusticè, inuenitur in foraminibus domorum antiquarum, in quibus aranci quos; manere solent, Niphus. ¶ Stellionem Græci *coloton* (lego *coloten*) vocant, & *ascalaboten*, & *galeoten*, Plinius. Lacerti *Nomina* siue stelliones qui per parietem repunt, curti sunt, Græcè *ascalabotæ* vocantur, Marcellus Empericus *Græca*. Aristophanes in Nebulis fingit, cum Socrates ore hiante Luna mortuum noctu obseruat, *ἀσκαλαβώτιον* vel *καλώτιον* (nam vtrosq; nomine vocat) à tecto alui excrementum ei immittere. Nicandes in Theriacis *ἀσκαλαβόν* vocat, nimirum carminis gratia. Ascalabotes à Græcis dicitur, quòd apud eos *ἀσκαλαβός* circulus est. stelliones autem circulis quibusdam depicti sunt, & veluti lucentibus guttis in modum stellarum, vnde nomen, Perottus. Ego hanc etymologiam apud nullum idoneum auctorem inuenio, vt neq; *ascalon* pro circulo vsquam. Hebræi quidem *agil*, *גיל*, circulum & rotundum vocant. Grammatici *ἀσκαλα* interpretantur impura, quod sanè etymon animali impuro & venenato congrueret. Sed *ascalabotes* fortè quasi *καλαβώτης* dictus fuerit, quod artuum suorum digitis & vnguiculis innixus per parietes reptat, & felium aut mustelarum instar ascendat. nam & *colotes*, vt iam ex Plinio dixi, vocatur, & *καλαβώτης* Suidæ: nisi quis malit à calis, id est lignis sic dictum, vt & *calopodion*, pedem vel calcem ligneum dicimus. nam & *xylobates* & *teechobates* à Kiranide nominatur, quòd ligna (asferes scilicet ligneos) & parietes scandat. *Ζυλοβάτης* (inquit) vel *Τοροβάτης* est species parua crocodili (id est lacerti). *Καλώτης*, qui & *καλώτης*, *δοκί* δὲ *αὐτὸς* *εὐστράτος* *ἄλλοτα* *τετὲ* *τὸς* *μάς*, Varinus. hoc est, Videtur autem scitè & argute circa mures salire: quasi hoc etymon statuat, vt inde nomen habeat, tanquam *εὐσταλαβώτης*. sed hoc feli potius aut mustelæ quàm stellioni conuenit, qui mures nihil curat. Sciendum itaq; veteres *ascalabotæ* & *colotæ* nomine tum de fele seu mustela potius, tum de stellione ex æquo vfos esse, vt Grammatici quidem in dictionarijs interpretantur,

Varinus & Suidas. nam apud ipsos auctores nusquam inuenio his vocibus felem aut mustelam significari, quum illam semper *ἀίλουρον*, hanc *καλίον* nomenclent. Recentiores tamen Græci *καλίον* etiam pro fele seu cato posuerunt, vt in Cati historia docui. Videtur autem vulgus Græcorum hæc nomina de duobus seu tribus istis animalibus ideo confudisse, quòd ex æquo omnes in sublime suis pedibus & vnguiculis reptando scandant. In picorum genere arborum cauiores sunt, scandentes in subreptum felium modo; illi verò & supini, Plinius 10. 18. Transtulit autem hunc locum ex Aristotele de historia anim. 9. 9. vbi ille Gaza interprete, Picus martius (inquit) scandit per arborem omnibus modis. nam vel supinus more stellionum ingreditur. Græcè pro stellionibus hic *ascalabótas* legitur, Hermolus etiam stelliones vertit. Sed Græca integra apponam: *Ὅδ' ὀρυστοὶ ἀπὸ τῆς πορεύεται ἔπι τοῖς δένδρεσι παχέως πάντα βόπον, καὶ ὑπὸ τοῖς, καὶ γὰρ ἐπι τοῖς ἀσκαλαβώται:* In Mirabilibus eadem leguntur, sed ista clarius, *καὶ ὑπὸ τοῖς, καὶ ἔπι τῷ γαστέρι*. atqui feles ascendunt quidem commode, minus commode verò descendunt, vt desilire plerunq; vel omnino vel ex parte mahnt. Stelliones vt rrunque pari facilitate præstant. Quare miror cur Plinius non potius stelliones transtulerit, vt debebat, quibus per parietes ingressus seu reptatio secundum omnes modos (sursum, deorsum, & in transuerfum obliquumque) conuenit, vt & picis & sciuris. ὑπὸν etiam dixeris reptare animal, cum sub aliquo transuerfo progreditur: vt *ἔπι γαστέρι*, cum super eodem, hinc dorso sursum, illic deorsum spectante. Cæterum alibi vbiq; Plinius *ascalaboten* & *galeoten* ex Græcis vel simpliciter stellionem, vel stellionem transmarinum reddit, vti nos obseruauimus. *Καλεπίνως ἀσκαλαβώταις*, Helychius & Varinus. *Colotæ* quidem nomen non aliter à colis, id est artubus & pedibus factum est Græcis, quàm ab iisdem in hoc genere apud Latinos lacertus. *Γαλιός* & *καλώτης*, *ἀσκαλαβώτης*, Helychius & Varinus. *Galeotes* igitur stellio vocatur, vel quòd vt *galæ*, id est mustelæ & felis,

pedibus in sublime scandit : aut fortè quod corporis ductu sit oblongiore, vnde & galeis piscibus , id est mustellis inditum nomen. sed stello tum longitudine tum humiditate etiam crurum mustelas quodammodo refert. Afcalabotes stello est quem & χαλαρότερον vocant, (vt in Etymologo & Varino ἡ χαλὸ ποταμὸς, καὶ ἡ κοινὸς λεγομένη νυμφίτζα, Suidas, & partim Varinus. Est autem *nymphitza* recentioribus Græcis non alia quam mustela : ponticus verò, mus, cui afcalabotæ nomen alius præter Suidam nemo quod sciam attribuit. His tamen omnibus reptatio in sublime conuenit. Afcalabi etymon deduci potest etiam ἄσκαλον ἢ ἀσκαλόν, à molli & tacito ingressu, (vt in Etymologo & Varino placet) qui & felium & stellionum generi competit. Cæterum *ascalphos* per *ph*, dictus fuit Martis filius, ἄσκαλον ἢ ἀσκαλόν, τὸ ἀσφύλιον ἢ τὸ ἄσφον, καὶ ἄσκαλον ἢ ἀσκαλόν, ἀσκαλόν enim est lene, molle, quietum, Varinus. At Suidas contra, Ἀσκάλαφος, ἄσκαλος ἢ ἀσκαλὸς (ἀσκαλὸς) τῆς ἀφῆς, ἢ λίαν σιληρός. Æginetæ interpretet 5. 11. pro galeora, id est stellione felem non rectè translulerunt, (vt in Feleostindimus : & quod afcalabotes a galeotes vnum sit animal, licet Ægineta separasse videatur,) & Auicennæ 4. 6. 4. 13. Σοφὸς ἢ ἐραχμὸς ἐστὶν εὐρεϊα δόστως, καὶ λεῖψιν ἐνδὺ φάρως, οὐκ ἐμὸν τοῖ γγ, Babrius apud Suidam, vespicitur autem stello araneis, vt in C. dicam. Dormit colotes in præsepibus, & narem fuidam, ne comedat impediri, Aristot. Albertus nescio quomodo coloten hic raturum exponit, idq; sine auctore. Apud Græcos hodie vulgo stellionē *λακόν* vocari conijcio : quem enim sic vocant, lacertum esse aiunt paruum, argenteo lucido colore, in ficis & apricis locis : & nomen ipsum quodammodo ad stellionem alludit, sed per aphæresin. A nonnullis tamen stello esse putatur, qui vulgo Græcis hodie *γαμαμίθος* aut *θαμιάμιθ* vocatur, quo nomine lacertum paruum significari puto, sed certum nihil habeo. ¶ De stellionis nominibus Hebraicis vide quædam supra in Lacerto A. nam *Semamith* stellionem vertit, alij araneam aut lumbricum : Vide in nomenclaturis *salamandra* & *simia*. Ego omnino aut stellionem ipsum aut simile lacerti genus esse puto. proxima huic est vulgaris hodie vox Græca *psamamythe* & *thamiamithos*, de quibus paulò antè dixi. Prouerb. 30. sapientia animalia minuta quatuor numerantur, formicæ, cuniculi, locustæ, & *semamith*, quod manibus nititur & moratur in ædibus regijs, vt Hieronymus vertit : Munsterus araneam quæ manibus negotiatur. sed Hebraica hoc *saphas* apprehendere & capere, non negotiari significat. Manus quidem de stellione potius, qui manus digitatas habet vt lacerti, quàm de araneo dici possunt. *Semamith* Hebraicæ voci vicina est Arabica *samabras*, vel *saabras*, vt Bellunenſis legit, aliàs *senabras* vel *semabras*, vnde *salamandra* nomen deducit videretur, non quòd idem sed quòd simile & congener sit animal. *Sarnabras*, id est stello, Vetus glossographus Auicennæ. *Senabras* idem est quod lacertus vel stello qui in horis reperitur, Bellunenſis. Videtur autem abuti stellionis nomine, vt & alij Arabum interpretes, idq; generis loco statuere, sub quo species aliquot contineantur, quod rectius & Latinis lacerti quàm stellionis nomine facere poterant. *Samabras* quidem Auicennæ lib. 2. cap. 646. lacertum simpliciter significat, vt ex adscriptis ei remedijs clarissimè constat. *Guaril* seu *vrel* apud Auicennam lib. 2. in capite de *athab* seu *aldab*, id est lacerto, vetus interpres stellionem reddit, Bellunenſis Arabicas voces relinquit. *Alurel* est animal terrenum, simile lacerto, coloris cinerei, longum ad quantitatem trium palmorum, Bellunenſis. *Guaril* lacerto similis est, sed corporis forma differt, cauda longa, & paruo capite, Obscurus. *Guaſemabras*, id est stello, Vetus glossographus Auicennæ : qui forte duas voces *guaril* & *semabras* in vnam confudit. *Guaufes* animal quoddam habens sanguineum, & est stello, Syluaticus. videtur & hæc vox corrupta. Vetus quidem stello, teste Plinio, sanguinem non habet. *Guaril* aquaticus, id est scincus, sed verius stello, Vetus glossographus Auicennæ. Sed stellionis aquatici ex bonis authoribus nemo meminit. *Epithetos*, id est stello, Syluaticus. Afcalabotes (id est stello) & araneus pugnant, Aristot. vbi Albertus ineptissimè habet, Auis afcalonis aliquando comedit *abachiez*. V A S C A Arabicè sunt reptilia, vt stello, subnigra, dicta in Catalonia dracones domorum, quæ cum mordent, inflatur locus, donec denticuli infixi extrahantur, sicut etiam denticuli stellionis vel lacertorum, Arnoldus in libro de venenis. Videntur autem mihi nihil ferè à veris stellionibus differre, præterquam colore. ¶ Albertus Magnus chamæleontem interpretatur stellionem maiorem, quod minimè probo. Idem chamæleontem, *salamandram* & stellionem imperitissimè confundit : & pro colore alicubi *arcolum* habet, ex Auicennæ interprete nimirum. ¶ Germani, Galli & Angli, nullum quod sciam huius lacerti nomen habent, cum ipso etiam animalia careant. Errat qui stellionem Germanicè interpretatur *Muntermoleſ* quod animal omnino *salamandram* esse supra docui. ¶ Est & S T E L I O transmarinus Plinio & Æginetæ, idem fortè qui scincus : de quo plura in G. & mox in B.

Vbi reperitur.

Reperiuntur stelliones in Italia, etiam venenati morfus, Aristoteli teste : item in Thracia, Nicandro. Nos supra circa Romam & in Thuscia stelliones tarantularum nomine haberi docuimus. Plinius in Italia nasci negat stellionis illud genus scorpionum contrarium quod Græci afcalaboten & coloten vocent : (quod forte alibi stellionem transmarinum dicit.) Est enim hic (Græcorum stello, inquit) plenus lentigine, stridoris ægetbi, & vespicitur : quæ omnia à nostris stellionibus aliena sunt. Stelli-

Stelliones in Sicilia aiunt morsum habere letalem, non vt apud nos infirmum & leuem, Aristot. in Mirabilibus. ¶ Cortice integuntur, Aristot. Stellio terga depicta habet interlucentibus oculis in modum stellarum, vnde nomen, Albertus. Et alibi, Piger est, dorso & cauda latior lacerto: & guttatus, cum lacerta sit vnus coloris. sed hæc coniuncta, ad salamandram illam referenda videtur, quam, vt dixi, cum stellione confundit, Circulis quibusdam depicti sunt & veluti lucentibus guttis in modum stellarum, vnde nomen, Perotrus. Vide plura in *A. Aptumq. colori. Nomen habet variis stellatus corpora guttis*, Ouidius. Tarantula, vt Romæ vocant, albæ tant, innocuæ, & pusillis lacertis similes, Hermolaus. Audiui etiam ex oculato quodam teste, tarantulum illum corpore lucido esse & fragili. Sed *λαζόβι* etiam vulgo apud Græcos dictus lacertus, siue idem siue similis, argenteo colore lucido esse fertur. Vidi ego nostros etiam communes lacertos in litore prope Venetias, albo colore, innoxios, nec mordentes licet digito in os inserto. A scalabotes animalculum est lacertæ simile, Suidas. Similis a scalabotæ salamandra est, Aetiuis. Lacerti siue stelliones qui Græcè *ασκαλοβοτα* vocantur, curti sunt, Marcellus Empiricus. ¶ Stelliones sanguine carent, lacertarum figura, Plinius. hinc forte albo & lucido colore apparent. Sunt qui & ranam in quadrupedum ouiparorum genere sanguinem præterquam in oculis habere negent. Chamæleontem Aristoteles scribit sanguine carere exceptis oculis & corde, & quibusdam ex eo nascentibus venulis. Quomobrem errasse videtur Syluaticus (aut librarius, qui negationem omiserit) apud quem legimus, *Guanfes* animal quoddam habens sanguinem, & est stellio. ¶ Stellio vel lacerta cum mordet, dimittit in loco sui morsus dentes paruos, subtiles, nigros, Auicenna & Albertus: plura leges supra in *Lacerto B. & G.* Stellio fortè est de genere lacertarum, quæ versantur in ædificijs & domibus antiquis, & raro mordet: quia habet dentes tortuosos, quos relinqueret in vulnere, Ponzetus. Lacertorum etiam, qui Arabicè *vasga* dicuntur, stellioni similibus dentes in morfu infixi hærent, vt Arnoldus scribit. ¶ Polypo brachia à congruo afrosa, renasci, sicut colotis & lacertis caudam, haud falsum, Plinius. Stellio Græcorum plenus est lentigine, quod nostros non conuenit. atqui alibi non ipsum lentigine plenum esse scribit, sed faciem illorum qui medicamentum ex ipso factum biberint, lentigine obduci, quod magis probò.

C.

Stellio est lacerta inhabitans domos, Elluchafem. Stelliones in nouis domibus cernuntur, vt *Vbi viuunt.* Marcellinus inquit, Hermolaus. In veteribus domibus, Ponzetus. Cubilia eorum in locis hostiorum fenestrarumq; sunt, aut cameris sculphrisve, Plinius. A scalabotæ aliquando ex superioribus locis in cibos, dum præparantur, decidunt, Dioscorid. Parietes ædificiorum rependo conscendunt, Suidas & Marcellus Empiricus. In sublime scandunt, felium modo: sed & deorsum reptant & ad latera, vt in *A. dixi* Latebras petunt, Ouidius s. Metam. *Senabras* idem est quod lacerta vel stellio, qui in hortis reperitur, Bellunenſis. Stelliones & aliæ quadrupes ouiparæ quomodo ingredientur, ex Aristotelis libro de communi animalium gressu, in Crocodilo scripti.

¶ *Ναμ σεπε φαυος ignotus adedit Stellio*, Vergilius 4. Georg. Foramina alucarum angustissima esse debent, vt nec venenatus stellio, nec aliud animalculum noxium intrare & fauos populari possit, Columella. Chamæleonum stelliones quodammodo naturæ habent, rore tantum viuentes, præterq; araneis, Plinius. Et alibi, Græcorum galeotes, stridoris est acerbi, & vesciur, quæ à nostris stellionibus aliena sunt. Puto autem eum ex Græcis hæc veruisse, & pro *βρυγμός* aut simili voce morsum significante, stridorem reddidisse, homonymia deceptum. *βρυγμός* enim vtrunq; significat, & stridorem qualis ex collisione dentium fit, & morsum, vt apud Nicandrum de ipso stellione, *Εἴθα χ' ἔπιδειξ' ἰσπερ ἀπερβ' α βρυγμάτ' ἔασιν Ἀσκαλόβου*. Inter stellionem & araneum bellum est. deouantur enim araneæ à stellione, Aristot. *Σοφῆς ἀεραχῆς ἰσὲν εὔρε καλῶτης, καὶ λελθὼν ἐπ' αὐτὸν φάρος, ἐκτεμὼν τοῖχον*, Batrius apud Suidam.

¶ Stelliones mensibus quatuor frigidissimis latent, & nihil edunt interea, Aristot. *Hyeme latent.* ¶ Senectutem vere & autumnò exuunt, vt & reliqua cortice intacta quibus mollis est cutis, Aristot. Tuniculam eodem modo vt anguis exuunt, Plinius. Exutam mox deouant, vide in *D. Γηρας καλῶτης*, pellis stellionis, quam vt serpens per senectam exuit, Varinus. ¶ Oua parit, quorum liquor, vt Plinius scribit, euulos palpebrarum pilos renasci non patitur. Animal est infirmum, *Ob- Oua.* scurus. Hinc nimirum *ἔπιδειξ' ἰσκαλόβου* Nicander dixit. ¶ Tarantulas in quibusdam Italiae locis dictas (id est stelliones) si desuper alicubi cadant, caudam frangere aiunt: quod præ nimia corporis ficcitate eis contingere videtur. *Siccitas.*

D.

Theophrastus autor est, angues & stelliones senectutem exuere, eamq; protinus deouare, præripientes comitiali morbo remedia, Plinius & Ælianus. Ego id in libris Theophrasti qui extant non reperio, sed in Mirabilibus quæ Aristoteli tribuuntur. Aduersus comitiales magnificè laudatur tunica stellionum. Operæ precium est scire quomodo præripitur, cum exiit membrana hyberna, aliàs deouant eam, quoniam nullum animal fraudulentius inuidere homini tradunt. Inde stellionum nomen aiunt in maledictum translatum. Obseruant cubile eius æstibus. Est autem *Quomodo præripitur tunica stellionum quæ hyeme exuunt.*

in locis hostiorum feneltrarumq; , aut cameris sepulchrisve. Ibi vere incipiente fissis harundinibus contextas opponunt casae, quarum angustiss etiam gaudet, eò facilius exuens circumdatur torpore. Sed eo derelicto non potest remeare, Plin. Inuidentissimum hoc animal intelligitur, quoniam senectutem suam deuoret, &c. hinc stellare verbum pro inuidere, Hermolaus. Ab hoc animali (inquit Perotus) stellionatus crimen apud Iuriconsultos nomen sumpsit: cuius cognitio, vt Vlpianus sentit, ad praesidem spectat, cum scilicet aliquid dolo factum est: vt si quis rem sibi obligatam, dissimulata obligatione, per calliditatem alij distraxerit, vel permutauerit, vel insolutum dederit: aut si quis merces supposuerit, vel obligatas auerterit, vel corruerit: aut imposturam fecerit, cuius nulla alia ordinaria poena est, sed extraordinarie plectitur, Hæc ex Vlpiano de crim. stell. Causa autem nominis secundum quosdam hæc fuit, quod qui huiusmodi criminis rei sunt, astu & dolo velut quoddam stellionis medicamento homines fallunt. fit enim è stellione malum medicamentum. etenim cum mortuus est in vino, faciem eorum qui biberint, lentigine obducit. Nos autem causam nominis veriolem hanc esse existimamus, quod nullum animal fraudulentius inuidere homini tradunt. ideo nomen hoc versum est in maledictum: & quoties insidiatorem aliquem significare volumus, stellionem nominamus. Scit stellio nihil tuniculae suae in comitialibus morbis praeferrere, &c. ex Plinio, Hæc Perotus. A stellione fraudulentissimo animali stellionatus crimen & stellatura dicitur, Hermolaus.

Stellatura nomen annonae militaris. Stellatura nomen erat annonae militaris, Lampridius in Alex. Annonas, inquit, militum diligentem inspexit: Tribunos qui per stellaturas militibus aliquid abstulissent, capitali poena affecti. Spartianus in Pescennio Nigro: Nam & Imperator Tribunos duos, quos constitit stellaturas accepisse, lapidibus obrui ab auxiliariis iussit, Budæus. Mihi non videtur nomen esse annonae in priori exemplo, 20 in posteriori potest. Sunt inter recentiores Grammaticos qui stellaturam interpretentur extortionem siue fraudem qua capitanei seu duces subtrahebant militibus partem annonae ab Imperatore eis designatae. Stellaturam sunt qui in fraudem vsurpent ratione. Illud grauius, quod eruditus obseruatum scio, Stellaturam in militaris annonae erogatione videri frumentarijs testis per similem, quibus acceptis, plebi gratuitum distribuatur frumentum. quippe hac contributa, vilius constabat militibus annoha. Meminit in Alexandro Lampridius. Frumentaria perceptio in ratione hac nuncupatur Iulio Capitolino in Antonini Philosphi vita: Ob hanc, inquit, coniunctionem pueros & puellas nouorum hominum frumentariae perceptioni adscribi praeeperunt, Hæc ex Antiquis lectionibus Cælij. Stellionatus igitur est quasi furtum quoddam callidum & dolum, quod fit male erogando aut distribuendo aliquid: aut contrahendo, emendo, vendendo, quod forsitan etiam à Græco verbo *στέλλειν* aut *στέλλω* est, quod est subtrahere, deriuatum aliquid conijciat. Non solum autem circa senectam suam, vt diximus, deuorandam, calliditas stellionis notatur: sed aliàs quoq; astutum est animal. nam & apibus dolo se insidiatur. quamuis enim Columella 9. 7. lacerto hanc fraudem tribuit, videtur tamen de stellione accipi posse, quem paulò antè peculiariter nominauit. aut vt quæ forsitan apibus insidiatur. *Οἰστοὶ δὲ γὰρ εὐώτους γάρων, Menander*, vt citat Suidas in Afcabote. vbi galeotem senem astutum fortè quis rectè interpretetur.

Quid sit stellionatus. Coloræ hostis asinus est. dormit enim colotes in praecipibus, & narem sibi asini, ne comedat impedit, Aristot. Albertus hoc loco coloten ineptè ratum, id est murem maiorem exponit. Scorpiionibus contrarius maxime inuicem stellio traditur, vt visu quoq; pauorem ijs afferat, & torporem frigidi sudoris. Itaq; in oleo putrefaciunt eum, & ita quæ scorpio pupugerit loca inungunt, 40 Plinius. Scalaboten, id est stellionem, hostem existimat scorpis, *ἡλερον δὲ τῆτον, Philes. lego, ναιρέξ δὲ τῆτον.* hoc est, afficit autem illum torpore. quamuis non scorpis stellioni, sed stellio scorpionis torporem inferat, vt iam ex Plinio, diximus. Idem testatur Galenus in lib. de theriaca ad Pisonem. Stellio (inquit) visus à scorpionibus *σποπιήγυσιν αὐτὸς, καὶ ἕταρς αὐτοῦ*: id est, torpore eos afficit, & ita interimit. Magnam aduersitatem scorpionibus oleo meris & stellionibus putant esse, innocuis duntaxat ijs, qui & ipsi carent sanguine, laetarum figura. atq; scorpiones in totum nulli nocere cui non sit sanguis, Plinius. Vetus lectio habebat, magnam aduersitatem cum stellionibus putant esse, &c. sine his verbis, oleo meris, ijs ad praecedentia relatis. Quod si ad sequentia referas, sensus erit, scorpis oleo meris, stellionibus aduersari, eorum scilicet morsui. atqui superius ex Plinio recitauimus, stellionem in oleo putrefieri contra scorpionum ictus. Sed vt idem refert, inuicè contrarij sunt, vt vtunq; 50 aduersus alterius venenum valere probabile sit. Stellionem scorpis hostiliter odit: scorpionem torpore admota comprimit. *Ælianus* interprete Gillio: sed perperam, vt supra ex Philæ verbis per nos castigatis apparet. Crediderim autem *Æliani* codicem, quo vsus est Gillius corruptum fuisse: vt & illud quo vsus est Philes, qui sua omnia ab *Æliano* mutuatus est. aut si ita scripsit *Ælianus*, illi ipsum errasse ex Plinij & Galeni verbis conuincemus. ¶ Inter stellionem etiam & araneum bellum est. deuorantur enim aranei à stellione, Aristot.

Stellionis hostes. Asinus. Scorpius. *Æ.* Fel stellionum tritum in aqua mustelas congregare dicitur, Plinius. *F.* Stellio, praesertim transmarinus, editur etiam, sed ad remedia tantum, vt proximè dicitur. DE RE-

G.

DE REMEDIIS EX STELLIONE TVM SIMPLICITER VEL

Italico, tum transmarino vel Græcorum stellione.

Stellio & lacerta in cibo faciunt vt accipitres citius mutant pennas, Crescentienfis. Aduerfus *Remedia* comitiales stellionem aliqui harundine exenteratum inueteratumq; bibendum dedere, alij in cibo *ex toto* in ligneis verubus inasatum, Plin. Hydrocelicis stelliones mirè prodesse tradunt. capite, pedibus, *stellione*, interaneisq; demptis, reliquum corpus inasatur. in cibo id sapius datur, sicut ad vrinæ in continentiam, Idem. Dysentericis stellio transmarinus medetur, ablatis intestinis & capite, pedibusq; ac cute, decoctusq; & in cibo sumpus, Plinius. Lumborum dolori medetur stellio transmarinus, capite ablato & intestinis, decoctus in vino (sic enim legendum) cum papaueris nigri denarij pondere est midio eo succo bibitur, Idem. ego post dimidio ditinxi: & pro eo succo, legerim, & succus: id est, decoctum velius, bibitur. Idem remedium alibi sic describit, Ischiadicis stellionem potu prodesse dicunt, adiectis papaueris nigri obolis tribus. ¶ Ascalaboten aiunt scibus scorpj vtiliter imponi, Galenus lib. 11. de simplic. Scorpionibus contrarius maximè inuicem stellio traditur, vt in *D. retuli*. *Ex oleo* Itaq; in oleo putrefaciunt eum, & ita ea (quæ scorpj inasit) vulnera perungunt. Quidam oleo *eius*. illo spumam argentam decoquant ad emplastri genus, atq; ita illinunt, Plin. Oleo stellionis si quis locum à scorpj oistum inunxerit, dolorem compescet, vt Democritus docet, Diophanes in Geoponicis. Oleum stellionis, id est lacertæ inhabitantis domos, illitum axillis adulescentium, pilos euul-
 20 fos enasci prohibet, Elluchæsem. Ad scrofulas non fractas. Recipe quatuor stelliones & octo vel decem lacetas & amputatis capitibus & caudis decoque eas in oleo oliuarum, quousq; spinas spernunt (forte separant) & carnes in oleo dissoluantur, postea cola per pannum & exprime oleum bene, & cum hoc oleo inunge scrofulas & glandulas, quas ad maturitatem peruenire non vis, quod absq; incisione vel fractura aliqua expellit & consumit eas optimè inungendo eas mane & sero. ¶ Magnificè laudatur contra comitiales stellionis transmarini cinis potus in aceto, Plin. Ad vuluæ morbos, *Ex cinere* Stellionem viteis lignis crematum imposito, & bene facit, Galenus Euporist. 2. 14. Crocodili (stellio-
 30 nes. de his enim tractat, tanquam crocodilorum, id est lacertorum specie) in cibo sumpti tanquam pisces, impudentes & inuercundos (nimirum ad Venerem procliuos) reddunt, Kiranides. Mirum & de stellionis cinere, si verū est, linamento inuolutū in sinistra manu Venerem stimulare: si transfere-
 30 ratur in dextram, inhibere, Plin. Ad Venerem ciendam Oribasij apud Aetium: Stellionem vstum quàm tenuissimè conterito, deinde oleum affundito: atq; ex eo magnum dextri pedis digitum inun-
 40 gito, & coito. vbi verò à coitu cessare velis, digitum ipsum abluo. ¶ Antidotus tentiginem exci-
 40 re, dextro aut sinistro imposita pedi, renibus item & teneræ cuti, numero 69. apud Nicolaum My-
 40 repsum, inter cetera medicamenta recipit stellionem, cantharides & scincum. Vnguentum entati-
 40 con, ad accendendam Venerem, quod Ægineta describit cap. 17. lib. 7. inter cætera tres ascalabotas *Medica-
 40 menta ex
 stellione* accipit, qui viui macerati iudentur in aceto per dies quadraginta, vase defosso in fino. Vt in Venerem *rem exci-
 40 tandam* volueris sis paratus, remedium tale facies. Lacetti appellantur siue stelliones qui per parietem repunt, curti sunt, quiq; Græcè *ascalabota* vocantur. hi quatuor infunduntur in acetum acre triduo vel quatriudo, quousq; putrescant. hoc teres in mortario, & adiunges galbani scrup. 1 x. Abrotoni, ca-
 40 storei, sulphuris viui, resinæ terebinthina, croci, singulorum scrup. x 11. Euozomi succi, mentæ viridis succi, staphisagria, iris Illyricæ, aluminis scissi, singul. scrup. v 11. Myrrhæ, seminis herbæ symphoniacæ siccæ, vtriusq; scrup. 111. Hæc, omnia separatim trita simul miscebis, & iterum simul teres inde empla-
 40 strum facies vel pitacium, & pones in dextri pedis pollice cum vti volueris Venerē: & cum cessare volueris, ad sinistri pedis pollicem transferes, Marcellus. Dextra xylobata molla (forre, in collo) gestata, arrektionē facit: sinistra verò mulieribus delectationem equalē, Kiran. Vt ex stellione, sic ex lalamandra etiam, vereū aliqui remedia ad Venerem excitandam præscribunt, sed maximè ex scinco.
 ¶ Theophrastus autor est stelliones senectutem euerte, eamq; protinus deuorare, prætipientes comitali morbo remedia, Plinius. Vide supra in *D. Nos hoc legimus in Mirabilibus quæ Aristotelis nomine feruntur. Tunicula stellionis, quam eodem modo vt anguis exuit, pota, magnificè laudatur aduersus comitiales, Plinius. Et rursus, Nihil ei remedio in comitiales morbis præfertur.*
 ¶ Guaril, vrel, vel alurel, aliqui stellionem interpretantur. nos quæ ei Arabes tribunt remedia, (carni, sanguini & simo eius,) in Lacerto retulimus: quoniam lacerto Graci ferè eadem attribunt.
 ¶ Stellionis caput combustum & tritum, & melli Attico admixtum, oculos lacrymosos inunctione
 50 addidua siccat & sanat, Marcellus. Lachrymantibus sine sine oculis, cinis stellionis capitis cum stibio eximè medetur, Plin. Ad sonitus & inflationes aurium, Viticem & stellionis caput pari pondere trita ammixto oleo inatilla, Apollonius apud Galenum de compos. medic. sec. locos. Idem planè remedium Plinius memorat ad clauos pedum. ¶ Mande cor, & tantus prosternet corpora somnus, Vt *Ex corde*. sciendi possint absque dolore manus, Io. Vt sinus de stellione ex Arnoldo vt Scholiastes annotauit. Nos hoc apud Arnoldum de cordelacertæ legimus. Veteres quidam crocodili corio hanc vim adscribunt: Vide supra in Crocodilo G. Xylobatæ frixura inunctus aliquis, sine dolore erit ad verbera,

Exouis. (vulnera, sectiones), Kitanides. Pilos in palpebris incommodos euulos renasci non patitur ouorum
Ex felle. stellionis liquor, Plinius. In medicamentis succidaneis, quæ cum Galeni & Æginetæ operibus habentur, pro felle cameli (malim chamæleontis) fel ascalabotæ substituendum legitimus. ¶ Stellionis stercus curat impetiginem, & ephelides faciei & alphas auferit, cura communis & eadem quæ aduersus cantharides adhiberi debet, Auicenna 4. 6. 2. 5. Aduersus salamandræ etiam & lacerti venenum, eadem remedia valere, quæ contra cantharides, apud Plinium legitimus. Curandi ratio adhiberi debet communis: hoc est per vomitus & clysteres ab initio, & exhibitionem theriacæ vel alterius antidoti, Matthæolus. *Alharbe* (id est chamæleo) extialis est, similiter stellioni, Auicenna.

DE VENENO STELLIONIS IN CIBO AUT POTU SYMPTI.

Sæpe ex superioribus locis in cibos dum præparantur decidunt venenata quædam animalcula, vt phalangia, ascalabotæ, & alia, Dioscorid. Caro stellionis mortificat. & quandoq; cadit in vino, 10 cuius moritur & dissoluitur. hoc qui biberit, vomitu & dolore stomachi vehementer conflictatur. Siue cibis autem siue potus hoc veneno infectus & ingestus fuerit, cura communis & eadem quæ aduersus cantharides adhiberi debet, Auicenna 4. 6. 2. 5. Aduersus salamandræ etiam & lacerti venenum, eadem remedia valere, quæ contra cantharides, apud Plinium legitimus. Curandi ratio adhiberi debet communis: hoc est per vomitus & clysteres ab initio, & exhibitionem theriacæ vel alterius antidoti, Matthæolus. *Alharbe* (id est chamæleo) extialis est, similiter stellioni, Auicenna.

DE MORSV STELLIONIS ET REMEDIIS.

Stelliones fortè sunt, quos Romanum vulgus *tarantulas* vocat, albas, innocuas, & pusillis lacertis similes, Hermolao. Venenatum stellionem Columella dixit, vt aditus aluearium adeo angustos fieri iubet, vt hoc animal irrepere non possit. Theophrastus author est stelliones pestiferi in Græcia mortuos, innoxios esse in Sicilia, Plin. 8. 31. Nos hæc in Aristotelis de Mirabilibus libro legitimus, contrario sensu: nempe in Sicilia mortuum stellionem letalem esse, in Græcia vero infirmum & leuem. Italice locis quibusdam morfus etiam stellionum exitialis sunt, Aristoteles. Nicander quoque in Theriacis, circa insulas Thraciæ stellionis utrunq; infirmi animalis morfus noxios esse ait, *Ἐστὶ καὶ ὑπὸ τῶν περὶ ἀπὸ τῆς θύρας ἐστὶν Ἀσκαλάβου.* Hinc Plinium transtulisse puto quod scribit stellionem transmarinum animal esse stridoris acerbis, vt supra dixi in G. Stellionis morfus est lethalis, Paracelsus. Stelliones non nulli tarantulas esse putant, horum morfus perarad interimit hominem, tamen semistupidum facit, varieq; afficit, Niphus. loquitur autem de tarantulis lacertorum generis. Qui a stellione morfi sunt, assidue & contentè dolitant, morfusq; locum liuidum habent. 30 Iuuantur autem euestigio, si carpe & allia cataplasmaticis modo eis imponantur. Auxilium eadem comesta, vino meraco post eorum acceptionem absorpto. Vtiliter etiam sesamum eis imponitur, aut melanthium aqua mulsâ affatim affusa, Aetius 13. 12. Eadem habet Ægineta 5. 11. Sed ille aut liberrarius in hoc peccauit, quòd primum aduersus ascalabotæ morsum, sesamum tritum imponi iubet, deinde reliqua, vt Aetius, subiungit, ad galeotæ tanquam diuersi animalis morsum. Errant etiam interpretes qui eo in loco pro galeota, id est stellione, selem reddiderunt. Qui error ab Auicenna quoq; aut eius interprete commissus est 4. 6. 4. 13. vbi eadem habet Auicenna, quæ Aetius, eodemq; ordine. sed addit, curari à stellione morfos cura communi. & pro allio calamintham montanum nominat, qui lapsus fortè interpretis est. Stellio & lacerta dimittunt in loco sui dentes paruos, subtiles, nigros: nec cessat locus pruritus & dolore mouere donec extrahantur, &c. Vide supra in B. & in Lacerto in B. & G. *Vasga* Arabicè sunt reptilia vt stellio, subnigra, dicta in Catalonia dracones domorum, quæ cum mordent, inflatur locus, donec denticuli infixi extrahantur, sicut etiam denticuli stellionis vel lacertorum, Arnouldus. Quum morfus stellionis manifestè appareat, dicunt quòd debet poni super eo scorpio tritus, & pro antidoto dari modicum de stercore falconis, cum vino, Ponzetius qui stellionem & alia lacertorum genera confundit. Sesama stellionum morfibus resistit, Plinius. Rhazæ Arabis verba de remedijs ad morfus stellionis & lacertæ, recitauimus in Lacerta G. Scorpio tritus stellionem veneno aduersatur. Fit enim & è stellionibus malum medicamentum. Nam cum immortuus est vino, faciem eorum qui biberint, lentigine obducit. Ob hoc in vnguento necant eum insidiantes pellicum formæ. Remedium est oui luteum, & mel ac nitrum, Plinius.

H.

50

Synonyma & homonyma.

4. Est & stellio araneorum generis, Perottus & Niphus. Ego Latinorum neminem noui, qui inter araneos stellionem nominarit. quare deceptum suspicor Perottum, vel quia Græci *stêrion* phalangis adnumerant: vel quia tarantulam tum phalangij siue aranei genus vocitant, tum lacerti qui stellio existimatur. ¶ *Ἀσκαλάβου, γαλέος, ἀσκαλαβώτης, χα(β) αὐτός, Helychius & Varinus* in Γαλέος. Nos γαλέον pro galeota & stellione apud authores non reperimus, præterquam Stephanum. *Ἀσκαλάβου, ἀσκαλαβώτης, Helych. & Varinus. Καλαβός, χαλαβώτης, Καλαβώτης, τὸς καλώτας, Ἀργεῖοι. Καλαβώτης,* piscis quidam, & lacertus, Idem. *Κάλαφος, ἀσκαλάφος, μαγνήτης,* Idem. sed *Ascalaphus* per *pb.* proprium viri. Syluaticus *ascalabotas* imperitè cantharides interpretatur. *Γαλλῶται, ἀσκαλαβώται, Λάκωνες, Helychius. Κωλέτιναι, ἀσκαλαβώτης, Helychius & Varin. Ἀργύτης, ἀσκαλαβώτης, σίντης,* Idem.

Epithe-

Epitheta. Venenatus stellio, Columella. Ουπιδανός, Nicander. Ignorus stellio apud Vergillum, à Seruio exponitur ignobilis, vel ex improuiso veniens.

Icon. Thraſybuli ſtatua eſt in Olympia, cuius dextrum humerum ſtello (γαλεώτης,) quamuis Loëſcherus interpres ſelem reddidit aſcendit, & canis victima adiacet, Pauſanias. Eliac. 2.

Stellare, ſtellatura, ſtellationatus: Vide ſupra in D. ¶ Γαλεώτης γέρον, apud Menandrum, de ſene, vt videtur, callido vel inuidio.

Γαλεώτης, nomen proprium, Suidas. Galeotæ dicebantur vates quidam in Sicilia & Attica, vt ait Stephanus: à Galeote (Galeo, Steph. apud quem tamen mox rurfus Galeotes legitur) Apollinis filio & Themifſtus, (qui in Sicilia oracula obtinuit, vnde Galeotæ ibidem dicti eius ſucceſſores, Gyraldis:) quæ Zabij regis Hyperboreorum filia fuerit. Hic autem Galeotes frater Thelmiſſi eius traditur, qui Telmiſſum vrberem in Caria conſiderit, oraculo ex Dodone accepto, vt alter orientem Solem verſus, alter occidentem nauigaret: atq; vbi ea quæ ſacrificaffent ab aquila rapi cernerent, in eo loco ſedem capefferent. Ælianus quoque Dionyſium tyrannum Galeotas ſolitum conſulere in Sicilia ſignificat. Cicero quoq; in primo Diuinationis lib. portentorum interpretes in Sicilia, Galicios appellat: vt fortaſſe non Galicios, ſed Galeotas ſcribere oporteat, Hermolaus. Stephanus etſi galeon interpretatur aſcalabóten, id eſt ſtellationem in Galeotarum mentione: ipſos tamen dictos inuicem à galeis, id eſt muſtelis piſcibus marinis longè callidiſſimis, aut obiter tantum hæc adfert propter vocis affinitatem, Galeotas verò ab eiufdem nominis Apollinis filio tantum nominatos vult. aut potius dubitat ab illóne, tanquam vate, dicti ſint, an ab aſtutis animalibus, ſive galeo terreſtri, ſive galeis marinis, vt locus pro muſtilo habeatur. Idem plura ſe de Galeotis in Telmiſſo dicturum pollicetur, vbi tamen nullam Galeotarum mentionem reperimus: mutilato nimirum codice vt aliàs sæpe. Hyblæ vrbs minoris in Sicilia, incolæ Galæotæ vel Megareji dicuntur, Stephanus. Galeotæ vates Siculi, Galei quoq; dicti Pauſaniæ grammatico, qui in Hybla (inquit) habitarent, Hermolaus, Γαλεοί, μάρτεϊς, βίτου χυτίου Σικελία γαλεοισι και γέροντι, ώς φησι Φαρόδνμος και Ρίθων Ταραππιου, Hefych. & Varin.

¶ Κωλώτης per o magnum in prima & ſecunda ſyllaba, ſtello eſt & Bacchus, vt Venus κωλώτης. Κωλώτης verò per o breue in prima, nomen eſt Epicurei cuiuſdam philoſophi cuius meminit Macrobius. & ſtatuarij apud Plinium 35. 8. Colotes in Eſidis Cyllene mira ſpecie fecit Æſculapium eburneum, Strabo lib. 8. Fuit etiam Teius quidam piſtor hoc nomine, cuius meminit Quinilianus lib. 2.

¶ Aſcalabus per b, ſtello eſt. Aſcalaphus per ph, Aſtyochæ & Martis filius: & alius Acherontis & Orphnes, in bubonem mutatus Ouidij Metam. 5.

b. Scordyle, animal quoddam paluſtre eſt, ſimile ſtellationi, Hefychius.

d. In fraudulentos Emblema Alciati.

Parua lacerta, atris ſtellationis corpora quæſis
Inuidiæ prauig, doli fert ſymbola piſtus:

Nam turpi obtegitur faciem lentiginè, quiſquis,
Hinc vindictæ aſſequeus decepta pellice vino,

Vide ſupra in fine capitis ſeptimi.

e. Io. Virſinus in carminibus ſuis de animalibus ſcribit, ſi quis caudam ſtellationis amputatam manu continet donec tota immoriatur, & eadem manu poſtea naturam mulietis attingat, neminem alium cum illa re habere poſſe. Oliuarij Scholiaſtes addit, hoc tradere Marcellum in Empirica. magica ex ſtellatione.

g. Contra quartanas, Magi ſtellationem incluſum capſulis ſubiiciunt capiti, & ſub deſcentu febris emittunt, Plinius.

h. Cererem Metanæra mulier hoſpicio ſuſcepit: & cum ſacrificaret ei, Abas filius Metaniræ indignatus eſt matri quòd hoſpicio deam ſuſcepiffet, & ſacrificium eius per inuidiã iriſſit. & contra deam locutus eſt: vnde illa irata, potum (κέραςμα) in cratere relictum ſuper eum effudit, & ſic in ſtellationem ſtellationem mutauit, Scholiaſtes Nicandri in Theriaca & Ouid. Metam. 5. paulò aliter. Combibit os maculas, & mutato. que modo brachia geſſit, Crura gerit. cauda eſt mutata addita membris. Inq; breuem formam, ne ſit vis magna nocendi, Contrahitur. paruaq; minor menſura lacerta eſt.

¶ Stellio, qui latebras & caua buſta colit,
Heu nimum nuribus cogita zelotyppis.
Sic quibus immerſus ſtello, vina bibat.
Quam formæ amiſſo ſtore relinquit amans.

¶ Stellio, qui latebras & caua buſta colit,
Heu nimum nuribus cogita zelotyppis.
Sic quibus immerſus ſtello, vina bibat.
Quam formæ amiſſo ſtore relinquit amans.

¶ Stellio, qui latebras & caua buſta colit,
Heu nimum nuribus cogita zelotyppis.
Sic quibus immerſus ſtello, vina bibat.
Quam formæ amiſſo ſtore relinquit amans.

¶ Stellio, qui latebras & caua buſta colit,
Heu nimum nuribus cogita zelotyppis.
Sic quibus immerſus ſtello, vina bibat.
Quam formæ amiſſo ſtore relinquit amans.

¶ Stellio, qui latebras & caua buſta colit,
Heu nimum nuribus cogita zelotyppis.
Sic quibus immerſus ſtello, vina bibat.
Quam formæ amiſſo ſtore relinquit amans.

¶ Stellio, qui latebras & caua buſta colit,
Heu nimum nuribus cogita zelotyppis.
Sic quibus immerſus ſtello, vina bibat.
Quam formæ amiſſo ſtore relinquit amans.

¶ Stellio, qui latebras & caua buſta colit,
Heu nimum nuribus cogita zelotyppis.
Sic quibus immerſus ſtello, vina bibat.
Quam formæ amiſſo ſtore relinquit amans.

¶ Stellio, qui latebras & caua buſta colit,
Heu nimum nuribus cogita zelotyppis.
Sic quibus immerſus ſtello, vina bibat.
Quam formæ amiſſo ſtore relinquit amans.

¶ Stellio, qui latebras & caua buſta colit,
Heu nimum nuribus cogita zelotyppis.
Sic quibus immerſus ſtello, vina bibat.
Quam formæ amiſſo ſtore relinquit amans.

¶ Stellio, qui latebras & caua buſta colit,
Heu nimum nuribus cogita zelotyppis.
Sic quibus immerſus ſtello, vina bibat.
Quam formæ amiſſo ſtore relinquit amans.

¶ Stellio, qui latebras & caua buſta colit,
Heu nimum nuribus cogita zelotyppis.
Sic quibus immerſus ſtello, vina bibat.
Quam formæ amiſſo ſtore relinquit amans.

¶ Stellio, qui latebras & caua buſta colit,
Heu nimum nuribus cogita zelotyppis.
Sic quibus immerſus ſtello, vina bibat.
Quam formæ amiſſo ſtore relinquit amans.

¶ Stellio, qui latebras & caua buſta colit,
Heu nimum nuribus cogita zelotyppis.
Sic quibus immerſus ſtello, vina bibat.
Quam formæ amiſſo ſtore relinquit amans.

DE TESTVDINIBVS IN GENÈRE.

TESTUDO, quam Græci ζελώνιον vocant, quadrupes eſt ouipara, & ſanguine prædita. Recetiores De nominibus uariis eruditus id quæſitum, in piſcitijs decuriam veniantne teſtudines. Et non venire forſan liquidò valet riis duercomprobari, ac primum ratione principij, quoniam vt gallinæ oua ædunt, colore ac ſubſtantia & ſurſu lincortice ferè eadem. deinde nec generatio eſt diuerſa, quum perfricatione piſces naſcantur. Spirant quoque, quod piſci non contribuit Ariſtoteles. ambulat item, ſquammas non habent, ſed oſſa, Cælius. ¶ Sed cum tria ſumma teſtudinum genera ſint, primum terreſtre, ſecundum quod in dulcibus

aquis, tertium quod in marinis degit, dicam prius de iis quæ apud auctores in genere scripta reperio, ita ut cuius ex istis generibus accommodari possint: deinde priuatim de singulis. **שבלול**, *schabul*, Hebraicè limacem significat, ut mihi videtur, non testudinem ut quidam interpretatur, confundens fortè limacem cum testudine. Instar limacis defluentis (impij) abeant, (& fiant veluti) abortus mulieris, qui non videt solem, Psalmo 58. David Kimhi vocem *schabul* interpretatur **שבלול** id est limacem, cui consentit R. Salomon in Psalmo iam citatum scribens, & Abraham Elra quoq;. Aliqui tamen spicam intellexerunt. Chaldaica translatio habet **זיבליל**, *zibilela*. Arabica, **لشبرية**, *lisferat*, si rectè scribo. Septuaginta **καρπός**, id est ceta, ut & Hieronymus, qui tamen in altera translatione verum reddidit. Quidam imperum aquæ interpretantur, teste Munstero. David Kimhi (ut idem scribit) reptile esse ait, quod contegit se in medio testæ qua vestitur, & incedendo dissolvitur, (soluti humoris sui vestigia post se relinquit) hoc reptile si contuderis, & imponeris vlceri, præsentaneum dicitur esse remedium. Verbum quidè **מיר**, *mir*, vel **מירס**, *malas*, apud Hebræos, non simpliciter dissolui, sed liquefcere seu liquefieri significat: quod limaci magis quam vlli animalium conuenit. nam & aliàs facillè liquefcit: & sale tacta, ferè tota in humorem soluitur. Auicenna tamen limacem vocat *halzun*, nescio an Arabica an Persica voce. testudinem verò *selhase* lib. 2. cap. 698. **הברט**, *homet*, Leuitici vnde cimo testudinem aliqui transferunt: ego lacertum videri hac voce significari, pluribus asserui in Lacerto **א. קירי**, *kipod*, quoq;. Hebraicam vocem, non testudinem, ut aliqui inepè exponunt, sed omnino erinaceum designare suo loco ostendi. *Kauken* & *salabhase* Arab. Testudo. Auicenna. *Halachalie* apud Albertum, (vel Auicennam potius ex quo ille desumpsit) vbi Aristotelis animalium historix caput sextum libri non interpretatur, testudo est, *ladach* conicia: ipse stultissimè equos & equiceros interpretatur. **†** Testudo Italicè vocatur *testuma*, *testudine* vel *testugine*, *tartuca*, *cusuruma*, ut Scopaa docet alibi etiam *tartocha* & *coforona* lego. Testudines (inquit Braslauolus Ferrariensis) *gallane* à nobis, ab alijs *tartugelle*, à nonnullis *bisce* scutellariæ vocantur, (id est serpentes scutati.) *Toricam* vocant aliqui serpentem scutum, Albertus. Taurini serpentem *cuppariam* à *cuppa*: alij Itali serpentem *scutellariam* à scutella. nos Galanam, Græcè vocis vestigio, quasi **χαλάνη** Iul. Scaliger. Testudo, *gagado* Lusitanis: *galápago* vel *tartúga*, reliquis Hispanis. *Tortue*, Gallicè, vel *tartue*. *Tortuca*, id est testudo, Sylluaticus. usurpant enim hoc nomen tanquam Latinum recentiores quidam barbari scriptores, Albertus & alij. Neocomenses circa Sabaudiam, qui lingua Gallica vtuntur, vocant *boug coupé*, id est rubetam truncatam. quoniam in testam capite truncata videtur. Germani *Schilffrott* vel *Fällstrott*, id est rubetam testa scuti aut orbis effigie intectam. & Fladri eodem sensu *Schilspadde*. Angli *scheltrabb*, id est cancrum scutum seu testaceum sed nimis generali nomine, vel *torseye* siue *torioys* & *atorioys*. Aliqui Germanicè *Ushertz*; consider; nimirum quòd pedes earum quodammodo alas referant, præcipuè marinarum. Vox **εαλίη** in Demetrii Constantinopolitani de acceptribus libro, nisi testudinem, ut conicio, significet, ignota mihi est.

B.

Testudinum genera, ut dixi, tria sunt, edendo omnia: Chelonophagi tamen India gens, non à quibusuis, sed marinis tantum edendis hoc nomen inuenit. Quibus in regionibus hæc animantia abundant, vide in E.

Testudinigenerraria.
De testudinistesta.

† Testudo, quòd testa testum hoc animal, Varro. Quæ oua pariunt, pennas habent, aut squamas, aut corticem, aut testam, ut testudines, Plinius. Gaza ex Aristotele transferens, In testudine (inquit) apparer, quàm durus & rigidus cortex (**φοδός**) sit quo tegitur, & in crocodilo. firmior enim osse euadit. Memini audire tam firmam esse hanc testam, ut a plaustris etiam superinucti rotis non comminatur. Palladius corium testudinis dixit, Marcellus Empiricus tegumen, Plinius operimentum, putamen, & superficiem. Testudo operculum habet testaceum, & inter cortice intectam (**φοδιωπα**) numeratur, Aristot. Græci chelonium vocitant, & generali nomine *ostracon*, ut in E. dicam. Germani sua lingua scutum, vnde & animal ipsum rubetam scutatam vocant, ut Nicander **χαλάνη** **καυδοόσταν**. Tortuca (inquit Albertus) scuta duo gerit, vnum in dorso, alterum in ventre: quæ quatuor initiis coniunguntur. Arbores quæ corticem tenuem & sicum habent, intrinsecus autem carne sicca constant, sanæ diuturnæq; sunt, nec facillè putrescunt: sic & animalia, ut testudines, & quidquid eiusmodi est, Hippocrates in libro de humoribus. Aliqui **γέγας**, id est senectutem vocant, ut **Αλιανος**, negans testudinem exuere senectam: & Suidas in **φολιδωτων** **Γέγας** **οικ** **επιβόλαι** **ως** **δδδ** **η** **χαλάνη**. **†** Testudini pellis (cutis) scabra ut lacertæ, Albertus. **†** Tortuca caput habet & caudam serpentis: quòd si magna fuerit, habet etiam scutum in capite, Albertus. Pacuius testudines cognominat domiferas, capite breui, ceruice anguinea, aspectu truci. **†** Quadrupes quæ oua pariunt, ut testudines, crocodili, inferiore tantùm palpebra conuiuent, sine vlla nictatione, propter præduros oculos, Plin. **†** Testudo quam uis prægrandem pulmonè & sub toto tegumento habet, sine sanguine tamen habet, Plin. **†** Ventrem vnum & simplicè, ut & reliquæ ouiparæ quadrupes, Aristot. **†** Testudinis iecur vitiatum est, ut reliquum corpus eius prauit temperamenti, Aristot. **†** Perexiguuum habet lienem, Idem & Plin. **†** Testudo sola ex corticatis renes habet. Genus tamen testudinis, quam Iutariam vocant, & vesica & renibus caret. sit enim propter eius mollitudinem tegminis ut humor

facillè

Descriptio testudinis.
Palpebra.
Pulmo.
Venter.
Iecur.
Lien.
Renes.
Vesica.

facile diffletur, Aristot. (Id tamen negat Rondeletius.) Oua parientium testudo sola renes habet, quæ & alia omnia viscera, Plin. Sola ouiparorum (vel corticatorum) vesicam habet, Idem, & Aristoteles; vide etiam causam huius rei adfert lib. 3. de partibus cap. 8. Testudinum serminæ singulare habent vtriusq; excrementi foras pertingentem meatum, quanquam vesicam obtineant, Aristoteles. ¶ Testudini testes intus adhærent lumbis, Idem. ¶ De vulua testudinis, vide supra in Lacerto B. ¶ Oua durioris testæ, & bicolora ædit, quale ouum auium est, Aristot. Oua eius dicta ventri subdita sunt; vide in Echinis. ¶ Cauda ei infra duos (dorsi & ventris) scuta pro cedit, serpentina similis, Albertus. Et rursus, Inter duo scuta exeunt quatuor pedes tortuæ, qui videntur pedes lacertarum, cum quinque digitis & vnguibus.

*Testes.
Oua.
Cauda.*

C.

Testudo amphibia est, Stephanus Aquæus. Geminus similiter (vt fibrorum) victus in aquis terræq; & testudinum, Plinius 3. 2. 4. Sed forsân distinctius agendum erat. nam castor vnus & idem amphibius est. testudo verò terrestris, aquatica & marina, tria genera sunt diuersa: ex quibus terrestres, non rectè amphibiz dici posse videntur, cæteræ possunt. nam cum in humore degant, respiracione tamen indigent: & in terra dormiunt, & propter partum foris morantur. ¶ Testudineum in cæssum de tardissimo dicimus. Pacuuius testudinem tardigradam dixit. Chamæleonti motus piger admodum vt testudinis est, Aristot. ¶ Senectutem testudo non exiit, Ælian. ¶ Abruptum & perexiguum sibilum ædit, Aristot. Oua parientibus sibilus, serpentibus longus, testudini abruptus, Plin. Sibilus altius quam serpens, Albert. ¶ Testudines ideo incredibiliter timent & oderunt maritos suos, quod haudquaquam eis similiter vt cæteris bestiis iucundus coitus sit, imò maximum dolorem eis affert. nam maris os & durum, & aculeatum, & inflexibile fœminam intolerabili doloris sensu afficit. Quamobrem dentibus inter se pugnant, quod hæc infestum coitum effugere contendat, ille inuitam tandiu conuellit, quoad robore victam subegerit, & tanquam longi bellii præmium ceperit, & pulchram rapuerit in bello puellam. Earum coitus terrenorū canum, & vitulorum marinorū similis est, Gillius. Quadripedū ouiparæ eodemcoeunt modo quo ea quæ animal generant, mare superueniente, vt testudo tam aquatilis quam terrestris, Aristot. Testudines omnes salaces esse magnopere comperit est, Volaterranus æ Ælian. ¶ Testudo animal est ouiparum, Aristot. Oua gallinarum ouis similia parit, & in terra effossa reponit, donec ad calorem Solis exeat pullus, Albertus. Testudines & crocodilos dicunt cum in terra partum ediderint, obruere oua, deinde discedere, ita & per se nascuntur, & educantur, Ælianus. Idem de testudine marina fertur.

*Testudo
amphibia.
Gressus
tardus.
Sibilus ab
ruptus.
Coitus.*

D.

Sunt qui subtilitatem animi constare non tenuitate sanguinis putent, sed cute operimentisq; corporum magis aut minus bruta esse, vt ostrea & testudines, Plin. ¶ Perdici hostis est testudo, Ælianus & Philes. ¶ Simia quantum oderit testudinem, aut potius limacem, scripsimus in Simia D.

*Testudo
hostis per-
dici & si-
mie.*

E.

Vt olera animalia infesta non generent, in cortio testudinis omnia semina, quæ sparsurus es, sicca, Palladius. ¶ Testudinum testæ in laminas dissectæ, operibus intestinis orandis adhibebantur, ex quo uis, ni fallor, earum genere, vt ex sequentibus authorum locis apparebit. Testudinum putamina secare in laminas, lectosq; & repositoria his vestire, Carbilius (Caruilius, verus lectio) Pollio instituit, prodigi & sagacis ad luxuriæ instrumenta ingenij, Plinius, qui plura de hoc Caruilio scribit lib. 3. Nam fictili (olim) aut lignea, aut vitrea, aut ærea denique supellectili utebantur: nunc ex ebore, atq; testudine, & argento, &c. Celsus ff. de supell. leg. Testudines terrestres in operibus chersinæ vocantur, Plinius. Et alibi, Luxuriæ placuit materiem & in mari quæri. Testudo in hoc lecta: nuperq; portentosis ingenij principatu Neronis inuentum, vt pigmentis perderet se, pluriq; venire imitata lignum. Sic lectis pretia quærentur, sic terebinthum vinci iubent, sic cedrum pretiosius fieri, sic acer decipi. Modo luxuria non fuerat contenta ligno, iam lignum emi testudinem facit. Cum homines adhuc frugi essent, nemo curabat Qualis in Oceanis fluctu testudo natares, Clarum Troiugenis factura ac nobile fulcrum, Iuuenalis Sat. 11. Quam in testudineo lecto cucitra plumea in die dormire, Vatro apud Nonium Marc. Testudineum hexaclinon, opere testudineato factum. nam id antiquis summo in pretio fuit, quod opus Carbilius Pollio primus instituit. Et testudineum mensus quater hexaclinon, Ingemuit citro non satis esse suo, Martialis lib. 9. Plato dixit χελύκη πέντε τοὺς δ' ἀνὰ χεῖρας τῆν ἑῶν ποῖς, ἢ χελώνης, καὶ σφειδᾶνός, Pollux. Chelonophagi orientales populi testudinibus (marinis) vitam agunt, vnde nomen. Earum quoq; testa vasorum vice & nauium vtuntur, domoseadem sibi contegentes Chelonophagi in Carmania angulo sunt, testudinum superficie casas tegetes, carne vescentes, Plin. 6. 25. Hæ adeo in Indico mari magne sunt, vt singularum superficies habitabiles casas integant, Plinius & Solinus. Strabo lib. 16. tantas alio in loco reperiri scribit, vt Chelonophagi in eis nauigent. Sed hæc de marinis tantum testudinibus, quarum insignis est magnitudo, intelligi possunt. Vide infra in Testu-

*Testudo
vsus ex
testudine.
Ex testis.*

dine marina E. In Rhaphis emporio iuxta mare rubrum, plurimum est ebur: *καὶ χελώνη ἀφ' ἧς φέρουσι μετὰ τὴν Ἰνδίας*, Arrianus in Periplo. Insula Oceani vltima ad ipsum orientem Solem, testudinum fert omnium circa rubrum mare locorum optimam, Idem. Et rursus, Insula Serapidis in eodem mari testudinum multam & eximiam habet. In mari rubro parua quaedam insula testudines proferunt quæ ad Emporium exportantur, Arrianus in Periplo. Mosyllon locus ad mare rubrum *χελωνία* pauca habet, Ibidem. Et alibi, Ptolemæus ἢ τῆς Ἰνδίας, emporium est ad mare rubrum, quod habet *χελώνη ἀλιανὴ* καὶ *χρυσάαν* ἢ *λίαν*: *καὶ λευκὴ μικροτέρα τοῦ ἑσπέρου*, id est testudinum veram, & terrestrem paucam: & candidam, testis (*ἰσπέρου*) minoribus. Et rursus, Dioscoridis insula in mari rubro, testudinum fert veram, & terrestrem & candidam, plurimum verò excellentem & maiotibus testis, item montanam prægrandem, ostraci, id est testæ crassissimæ: *ἢ τὰ ὠστράκω καὶ αἰ μέρη ἰσθρὶ τὰ ἐγγυθόντα, τοῦ δὲ ὄστρε ὅστις δέχεται, ἢ πρῶτον ἐξ ὄστρε δὲ τὰ εἰς γλωσσόμομα, ἢ πνακίδα, ἢ μαγίδα ἐγγυθόντα, καὶ τοιαῦτα πρὸς γυθὸν καταπέσεια*. In Lybiæ desertis curruum magnitudine visendas aiunt testudines. Noctu procedunt in passum, ad eò lento gressu, vix vi mutare locum videantur. Interdium subductæ sub sua testa non videntur. Narrant fabulam. Appetente nocte, viatori locum aliquem a feris tutum captanti oculis, visam testudinum quam tumulum ratus (musco enim obita erat) conscendit, atq; in excubiis aliquandiu fuit. Somno deinde oppressus, vbi noctis & quietis idem finis fuit, & ille sese aliis in locis (procefferat enim illa) esse intellexit: percepta bestia facie admirationem cum scientia nouæ naturæ commutauit. Iul. Scaliger.

F.

De cibo Amazones lacertis ac testudinibus & id genus bestiis vescuntur, Cælius. Torturæ caro est tarda digestionis, & generat choleram nigram, Rasis. Caro testudinum inter carnem quadrupedum & piscium ambigit, Stephanus Aquæus & Baptista Fiera. Testudines insigniter nutriunt vt docuit Conciliator, Cælius. Qui citò obelare voluerint equos, torturæ cum pabulo molli decoquant, vnde equis magna sed falsa pinguitudo accedit, Albertus. Aloysius Cadamustus Nauigationū suarum cap. 40. de insula quadam Noui orbis scribens, Erant tibi (inquit) testudines innumera, quibus pro tegmento natura vastissimas testas dederat, magnitudinis tantæ, vt pro clypeo non inepet sufficerent. Nostri itaq; efulentis huiusmodi oblectati plurimum, exenteratis testudinibus multijuga eduliorū genera parabant, asserentes eis aliàs se solitos vbertim vesci, & cum primis in sinu Argino, qui huiusmodi testudinibus scater: hortabaturq; vt ego eis vesci vellem. Esitai igitur cibum inibi infucunt, vt còplura experiret. visus est non infuauis. albicat enim caro hæc, aut multum est absimilis vitulinis carnis: si

fragrantiam & saporem spectes, Hæc ille: Videntur autem de matris tantum intelligenda hæc verba. Obseruatum nobis de testudine illud quinto Halieuticò ex Oppiani interprete. Testudine, inquit, si quis vescatur deglutiatur *παρρησιως*, multum inde iuari: Si verò *μη σαρξος κάρου*, læsionem fieri manifestam, enata inde paræmia, *χελώνης κρέας ἢ φαργὴν ἢ μη φαργὴν*, testudine carne aut vescendum, aut non omnino vescendum. Paucitas straphos facere narratur, id est tormina: copia verò detergere atq; expurgare, Cælius. *ἢ δὲ χελώνης κρέα φαργὴν ἢ μη φαργὴν*, senarius prouerbialis à Demone quodam, vulg. (vt alij) Terpsione vitatus: in eos qui negotium aliquod subeunt quidem, sed nimis cunctanter. (sic enim emêdo vitiosam Suidæ & Apollinij lectionē, vt legō, *ἢ τῆς ἰσπέρου ταν ἰσθρὶ τὸ ὠστράκω, σπαρξέου ὠστρὸν δὲ*.) quoniam hæc carnes si parèc sumantur, ventrem torqueant: si copiosius, purgent.

Conuenit hic trimeret (inquit Erasimus) in eos, qui negotium susceptum frigide ducunt, neq; explicantes, neq; relinquentes. Sunt qui putent hoc dictum ab auctore Terpsione profectum esse: quorum est Athenæus lib. 8. declarans hunc primum præcepisse de gastrologia: æditis regulis per quas liqueret à quibus esset abstinendum, quibus contra vescendum. Inter quas erat & hæc de testudine, *ἢ φαργὴν ἢ μη φαργὴν*. Addunt testudinis carnem si modicè edatur, ventris tormina facere: rursum si copiosè, lenire. Nam pleræque res sunt, quas si facias acriter, plurimum conducunt: si ignauius, offi-

ciunt. Plinius testudinum decem pedibus, capite, cauda, & intestinis exemptis, reliqua carne ita condita vt citra fastidium sumi possit, inter hydropis remedia ponit. Simili modo decoctam, a didotum esse scribit, aduersus fastidium aut cruditatem ex melle obortam, autorem citans Pelopem. Eodem sanè modo serpentes etiam edendi parabantur, vnde apparet veteribus nisi remedium gratia, hunc cibum, vt ranarum quoq; ferè inusitatum fuisse. Aristoteles certè testudinis iecur vitiatum esse scribit, vt reliquum corpus eius prauit temperamenti. Testudines in cibo ætate nostra multum appetuntur, & inter delicias quidem: quod miretur aliquis, cum Apicis deliciarum omnium pater, nullam earum in scriptis suis mentionem fecerit. Videtur sanè eibus ex eis insalubris nec sine periculo, à quo ferè ipsa natura nos absterreere debebat, quæ ad eò deforme & vel ipso aspectu aduersum nobis hoc animal (capite & cauda, serpentibus simile: pedibus, lacertis) produxit. Hoc etiam illi qui his scilicet deliciis fruuntur, fateri videntur, multis illis & variis condimentis quæ adhibere solent, tanquam sine

illis vel non placeret hic cibis, vel noxios foret. Nam quod ad morbos quosdam commendatur, hoc ipso conuincitur, eam pro medicamento potius quam alimento homini datam. Hoc intelligens Oppianus lib. 5. de piscibus, modicum eius vsum nocere dixit inductis torminibus, copiosum iuuare ac ventrem subducere, Hæc ferè Steph. Aquæus in libello Gallicè ædito de testudinibus, ranis, & c.

Ait

Prouerb.
χελώνης
κρέας ἢ
φαργὴν ἢ
μη φαργὴν.

Ait autem se non simpliciter hunc cibum damnare, sed nimiam vel curiosam eius & in deliciis affectationem. Porro locum quem citat ex quinto Oppiani de piscibus, ego nusquam reperio. nihil enim aliud eo in libro Oppianus, quam de capiendis testudinibus marinis docet. quare vel interpretem in quinto de piscibus Oppiani, ex quo etiam supra quædã à Cælio descripta retuli: vel Athenæi octauum dicere debuit. Sed de cibo è singulis testudinum generibus, terrestri, aquatico & marino, in singulorum historia dicitur.

G.

Remedia ex testudine tota. Leonellos Fauentinus remedio cuidam ad phthificos carnem testudinis admiscet, aut eius loco pulpam phasianii cancrorumve. Hydropicis medetur testudo decisis pedibus, capite, cauda, & intestinis exemptis, reliqua carne ita condita, vt circa fastidium sumi possit, Plin. Ciconiarum, echinorum, & testudinum carnes ceu proprietate quadam articularum doloribus conuenientes, non damnare, Manard. 18. 4. Vtricæ semen A pollodoros affirmat salamandris contrarium esse cum iure decoctâ testudinis: item aduersari hyoscycamo, & serpentibus & scorpionibus, Plini. Si ex melle sincero (non venenato) fastidium cruditasve quæ sit grauiissima incidat, testudinem circumcisiss pedibus, capite, cauda, decoctam, antidotum esse aut or est Pelops, Idem. Testudo (terrestris, Demetrius) & lacerta in cibo faciunt vt accipitres citius mutant pennas, Crescentienfis. Falconibus malè affectis, ranam aut testudinem, &c. in cibo dari iubet Albertus. Pulvis torturæ in collyrio adhibitus cæcitatem inducit per albedinem quæ prouenit in oculis, Rasis. Quod si in lebetem balnei torturæ proiciatur, quotquot illic balneantur, obcæcabuntur, Idem. ¶ Si pili iumentorum tardius creuerint, viam testudinem supra farmenta combures, & cineres eius in nouum cacabum mittes, additis vnciis tribus aluminis crudi, medullæ ceruinæ quod sufficit, & vino infuso decoques, & diebus plurimis impones, reuocare pilos creditur, Vegetius artis veterinariæ 2. 63. & Pelagonius cum Hippiatricis Græcis cap. 55. Torturæ cremata & trita cum albumine oui, aut lacte asinæ, si ventri, vberibus, aut femoribus mulieris illinatur, fissuras abolet, Rasis. Vide in terrestri infra.

¶ Sanguis testudinis ad remedia colligitur hunc in modum, vt docetur in libro vulgari Nicolai Præpositi, ex Bulcasi de præparat. medicamentorum. Testudinem aquæ (non exprimit dulciscine marinæ. sed parum interesse puto, cum terrestris etiam testudinis sanguis in vsu sit) supinam pone in paropside, & absconde caput eius subito, & sanguinem effluentem collige, & cum coagulabitur, tege paropsidem cum cribro ex feris vel ex panno lini, & expose Soli donec desiccet, & serua. Vide infra in Testudine marina. Plinius testudinis terrestris sanguinem farina excipii iubet, & pilulas inde fieri, quæ cum opus sit in vino dentur contra venena serpentium. Testudinis tum marinæ tum terrestris sanguinem venenis resistere legimus. Testudinis sanguis cum aliis quibusdam miscetur pro medicamento aduersus scorpiones & morsu noxias feras apud Galenum lib. 2. de antidotis. Testudinis sanguis exiccatus cum syluestri cumino potus, mirabiliter facit contra viperæ morsum, Aetius, Vide in Marina. Cimicem cum sanguine testudinis vtiliter illini morsibus quos serpentes infixerint, aliqui prodiderunt. Aduersum malidum, sic dictum morbum pestilentem in ponderis: Paribus casia myrrhæq; & thuris ponderibus, tantundem sanguinis marinæ testudinis miscetur, cum vini veteris sextarii tribus, & ita parua res (per nares, legendum) infunditur. Sed ipsum medicamentum pondere sex vnciarum diuisum, portione æqua per triduum cum vino dedisse saterit, Columella & Pelagonius in Hippiatricis Græcis cap. 4. vbi sic legitur, τὰ τε τὸ ὄνθημα ἰσὸς τὰς δύο θύλακας εἰς πέντε ἡμέρας ἑστῆσι. Sanguinem marinæ testudinis colliges, & cum vino per os dabis: quam quia inuenire difficile est, vulgarium testudinum prodesse æstimant, quod vtrum bene opinentur vsus viderit. Nam authores de terrestri (marina, legerim) testudine tractauerunt, Vegetius, &c. vt in Boue C. recitauimus. nam medicamentum cum casia, myrrha & thure, hic absque testudinis sanguine infundit. Vide infra in terrestri Testudine G. Porrigini depellendæ, Prodest & tarda demptus testudine sanguis, Serenus. Vide infra in Marina. Ad defluuium capillorum & ophialin, Nonnunquam variant macule, paruisq; parumper Orbibus aspersum ducit noua vulnera tempus, &c. Tu testudine mala permulcto crurore, Idem. Vide in Terrestri. Ad achôras, Apollonius (citante Galeno lib. 1. de compof. sec. loc.) testudinis sanguine caput illini iubet. Sed hoc pharmacum, inquit Galenus, curiosum & superuacaneum est, neq; vnquam rétavi eius periculum face-re. Ignem factum, cuiuscunq; generis testudinum sanguine illini quidam iubent: item capitis vlcera, & verrucas, Plin. Vt pili alarum adolefcenscentium non nascantur, euulsis illis, illinatur loca sanguine ranarum vel testudinum, mixto cum ouis formicarum, vel cum oleo stellionis, Elluchafem. Collyrium cum sanguine torturæ factum excæcat, & similiter sternutationes cum eodem factæ, Rasis. Arnoldus de Villanoua sanguinem testud. perse vel cum vino potu, aduersus epilepsiam commendat. Rasis non simpliciter, sed agrestis (id est terrestris) testudinis sanguinem in hoc morbo laudat. Vide infra in terrestri & Marina quoque. Praxagoras in Epilepsia, cum accessionem viderit cômoueri, deprimit partes quæ fuerint in querela, & sanguine testudinis aut aliis quibusdã defricat, quod ipsum facientem Cælius Aurelianus reprehendit. Aliqui sanguinem testudinum lethargicis illinunt, Plin. Testudinis sanguis diu ore contentus, dentes (motos) corroborat, Galenus Euporist. 2. 12. Vt vino non

fæpius fit vtendum: Testudinem viam abluè vino bono iusto tempore (aliquandiu:) & accipe de sanguine, ac illum cum vino misceto, daque clam bibendum mensura calicis dimidij mane ieiunio diebus tribus, & videbis diuinam vim, Nicolaus Myrepsus.

Ex testa.

¶ Testa testudinis sicca & trita, vel etiam cõbusta, sicut illis immissa, sanat eam prius mortificatam, Arnoldus de Villanova in Breuiario 3. 21. Testudinis tegumen concremat, eiusq; fauilla ex vino & oleo temperata, vlcibus pedum vtiliter inducitur, Marcel. Vt pili cicatricibus equorum renascantur, cinerem è testis auellanatum vel testudinũ cum vetere bombycino vstarum, permisce cum oleo & inunge, Rafis. Ad hæmorrhoides, Testudinis testa suffita bene facit, Galenus Euporist. 3. 197.

¶ Chelonix lapides gèstati cum radice pæronix compote (epilepsiam fortè) summè sanant, Kiranides, statim post facultates testudinis palustris.

Ex felle.

¶ Fel testudinum anginis, & in ore infantium nomis prodest: naribus inditum, comitiales erigit, Dioscor. & Rafis. Auribus (lego, *Naribus* ex Dioscor. & Auicenna) instillatum, epilepticos iuuat, Arnold. de Villan. Valer ad cola (fortè collyria:) Illuc prodest ad præfocationem (nimirum anginam: Vetus interpret habet *Crophulas*.) Auicenna. Cum melle optimo mixtum & diu agitatum, mirè caliginem tollit, si oculi inde assidue circumlinantur, aut subuliter suffundantur, Marcellus. Vide in Testudine terrestri G. ¶ Pest torturæ positus super pedem podagrici, dexter super dextrum, & sinister super sinistrum, expellit podagram. Et similiter manus eius, dextra dextræ hominis chiragrici, sinistra sinistrae imposita, sapat, Rafis & Constantinus in libro de incantatione. ¶ Testudinis vnguis in maxillaris dentis excisi foramen coniectus, multum proficit, Galenus Euporist. 2. 12. ¶ Quidam promittunt testudinum omnium simo panos discui, Plinius. ¶ Ouum testudinis valet ad tussim infantium, Auicenna. Erasistratus non iniusta reprehensione eos incesit, qui incognitas ad hunc vsu (ad remedia morsuum venenatorum) facultates conscripserunt, vt elephanti fel, oua testudinis, &c. Dioscorid.

Ex pede.

Ex vngue.

Ex simo.

Ex ouo.

H.

Etymologia testudinis & Synonyma.

¶ *G*a. Testudo, animal dictum quod testa tegatur, vt ait Varro. *Candelabra*, id est testudo, Syluaticus. *Palmsüfrich*, id est testudo animalis, Idem. *Celon*, id est testudo, Idem: voce corrupta à Chelone. *Χελών* aliqui vocant testudinem marinam, Hesychius & Varinus, nimirum à recto *χελών*. ¶ *Χελύς*, idem quod *χελών* animal, id est testudo (vt grammatici docent) vsurpari ab Oppiano. *Χελύς*, testudo, Hesychius & Varinus. *Κλεμμύς*, & *Σφραγίς*, pro testudine, apud eosdem. *Καλλικριται*, *χελώνες*, id est *φόνιες*, Idem. *Χραμα δούλας*, testudines, vel canes pigerrimi, vel cochleæ, Hesychius & Varinus. omnibus quidem istis tarditatis nota conuenit. Testudines paruas Arrianus *χελώνια* vocat.

Ænigma de testudine.

¶ Epitheta. Amphion apud Pacuuium ænigma hoc protulit: Quadrupes, Domiporta, tardigrada, agrestis, humilis, alpera, Capite breui, ceruice anguinea, aspectu truci, Euiscerata, inanima, cum animali sono. (Crinitus 1. 7. hos versus sic citat: Sanguine casta, domiporta, terriгена traditur, Quadrupes, tardigrada, agrestis, &c.) Quod, cum hoc obscurius dixisset Amphion, responderunt Attici, Non intelligimus, nisi aperte dixeris. Tum ille vno verbo respondit, testudinem esse. Huius ænigmatis meminit M. Tullius, & Terullianus Septimius. Hæc tria quidem, euiscerata, inanima, cum animali sono, ad testudinem citharam pertinent, quam primum ex excicata testudine Mercurius inuenisse dicitur. Quidam non rectè de cochlea hæc interpretati sunt, (vt Crinitus,) Gyraldus in libro ænigmatum. Citatur autem hoc Pacuuij ænigma apud Ciceronem de diuinatione, & Terullianum in libro de pallio. Idem me admonet alterius similis, quod Moschopulo tribuitur huiusmodi:

Ξείνης εἰμὲ φύστος ζῶν, πνέω δίχρα πνοῆς,
Οἴσιν ὄψ' ἠγαμέεον νόδοι πορῶν τὰ πρὸς ἄστυ,
Λευκόζροος χραταυδέλαι οὐκ' ἠήτε κλειπὴ τε.
Ἡμῶδισος, εἰως λευκὴ κοιλίῃ ἐδὸν ἔπειν.
Ὀφθαλμοῖσιν ἀριωραπέες εἶδος ἐγχεῖσα τότ' ἠδὴ
Ἄφροδιον δέτ' εὐνγε, πολυθρόον ἐξεφάσθη.

Δοῖά μοι ὄμματ' ὑποπτε σὸα' ἐγχεφάλω ἐπέασιν,
Κυανέω ὄπτι γὰ τέρα βιάνω, ἡς ὑπο γαστήρ
Ὅμματα δ' ἐπ' ἀπὸς ὕψεα οὐρόνδρ' ἔδδ πορείας
Αὔλαρ ἐπ' ἰω αὐτήγῃ κορεῖσα, μὲν φαινίλαι
Δέ κελαι ὄμματ' ἔσταιν ἰωδῶος δὲ μῶομι ὄδοιο.

Hoc est, *Animal peregrina natura, sine spiritu, spiritus gemitibus retro iuxta cerebrum, quibus ducibus antrosum progredior. Super ventre caeruleo pergo, sub quo*

venter later albus, apertus & clausus. Oculi non aperiuntur, neq; progredior, donec venter intus albus (vacuus) est. Hoc faturo, oculi apparent insignes, & pergo ad iter: Et quanquam munus varias edo voces. Sic de Mercurio in uentore testudinis Nicander, *Αὐδῆνεσας ἐθνεεῖσιν αὐδῆνοτ' ἐπ' ἔσσαν.* ¶ Sed redeo ad epitheta. Tardatestudo, Serenus. Sunt & apud Textorem testudinis epitheta, sanguine casta, minax, tumida. Sed testudinem sanguine carere falsum est, & apud Ciceronem lib. 2. de diuinatione cochlea sanguine casta dicitur. ¶ Ὀφθαλμοῖσιν ἀριωραπέες, apud Suidam. *Κεχλαίενος*, in oraculo quod Cresfo datum Herodotus lib. 1. describit. Ἄσπιδθεσσα, *κραναί*, marinae testudinis epitheta apud Oppianum, vt terrestris *βαχία*, de qua uis testudine vsurpari possunt. *Φερέοντος*, *χελών*, Etymologus & Varinus. Sunt qui *Φερέοντος* interpretentur cochleam, alij insectum maius vespa: alij animal simile mustela, glandiuorum, Hesychius & Etymol. *Χελών ῥοιναί*, Chercidas apud Stobæum.

¶ Testu-

¶ Testudines (inquit Nonius) loca dicuntur in ædificiis camerata, ad similitudinem aquatiliū testudinū, quæ duris tergoribus sunt & incuruis. *Tum foribus diuæ, mediæ testudine templi,* Vergil. 1. Æneid. Caius Titinnius primò ante testudinem constitit: deinde apud consulem causam atque excusationem præferre cepit, Sifenna apud Noniū. Nunc hoc vel honestate testudinis, vel valde boni æstium locum obtinebit, Cicero ad Quint. frat. lib. 3. *Nec varios inhiant pulchra testudine postes,* Vergilius Georg. 2. de agricolis. Testudo (vt peristylum testum tegulis, aut tere) fit magna, in qua millia aliquot turdorum ac merularum includere possint, Varro: *Qui etiam testudinem & cameram pro eodem accepisse videtur.* Testudo ex duobus arcibus constat in centro se fecantibus. Quatuor enim arcuata pilæ inuicem transuersæ & cruce configurantur testudinem absoluunt, Budæus in Pandect. Testudo, machina bellica. erat autem materia tabulatis, & coriis cilicinis aut centonibus, & aliis quæ difficulter comburi possunt, contexta. Hæc intrinsicè habet trabem, quæ vno præfigebatur ferreo, & fals vocabatur, ab eo quòd incuruata esset, & de muro extraheret lapides. Retro enim ducebatur trabs funiculis suspensa, vt reducta impetuosis feriret, ideoque & testudo dicta à similitudine reptilis, quòd caput nunc exerat, nunc reducta. Hoc etiam instrumentum arietem appellant, ab eo quòd aries fronte pugnet. Cæsar 5. belli Gallici, Reliquisque diebus turres ad altitudinem valli, falces testudinesque, quasi idem captiui docuerant, parare ac facere cœperunt. Vergilius 2. Æneidos, *Obsessumq; acta testudine limen.* Et libr. 9. *Cum tamen omnes Ferrelibet subter densa testudine casus.* Cum proximè ante dixisset, *Accelerant acta pariter testudine Volsci.* Aliqui hic testudinem, continuatam scutorum feriem, curuatam in formam testudinis, interpretantur, vt Gulielmus Budæus: qui & sequentes Liuij & Cæsaris locos similiter exponit. Galli testudine facta, conferti stabant, Liuius 10. ab Vrbe. At milites legionis septimæ testudine facta, & aggere ad munitiones adiecto, locum ceperunt, Cæsar 5. belli Gall. Sed in iam citato Vergilij loco similiter interpretari non placet, cum acta testudo, vt proximè dixerat, de ea quæ continuata scutorum serie fit, accipi non possit, sed de instrumento tantum quòd in patietes agitur & impellitur. Si quis tamen de alia atque alia testudine, quanquam in proximis versibus, poetam loqui contenderit, non admodum reluctabor. De testudine machina, quæ & testudo arietaria dicitur, plura atuli in Ariete a. & in Oryge a. Vide etiam mox inferius in *γελδων.* ¶ Testudo quoque lyra dicitur, quoniam Mercurius Apollinis citharam de testudine sicca meditatus est, vt Aratus & Higinus referunt. Hinc Horatius illum curuæ lyræ parentem nuncupauit, & per apostrophen ad citharam, inquit: *O decus Phæbi, & ad apibus supremi Grata testudo Iouis, ò laborum Dulce lenamen.* Lyram quæ postea in cœlum translata est, vt Grammatici scribunt, Mercurius in Cyllene monte Arcadiæ ex reperta testudine effecit: inde Orpheo traditam dicunt. Alij putant concessam Orpheo ab Apolline, post repertam citharam. interfecto Orpheo Musæ in cælo lyram collocauere. Alij esse lyram Arionis Citharædi omnium primi. Aliqui dicunt Mercurium (inquit Higinus) cum primum lyram fecisset, septem chordas instituisse, ex Atlantidum numero, quòd Maia vna ex illarum numero esset, quæ Mercurij est mater. Deinde testudine cum Apollinis boues abegisset, deprehensus est ab eo: & quòd sibi facilius ignosceret, petenti Apollini vt dicere liceret se inuenisse lyram, concessit, &c. *Ipse caua solans agrum testudine amorem,* Vergilius 4. Georg. de Orpheo: vbi Seruius, Periphrasis (inquit) est citharæ, cuius vsus repertus est hoc modo. Quum regrediens Nilus in suos meatus varia in terris reliquisset animalia, relicta etiam testudo est. quæ cum putrefacta esset, & nerui eius remansissent extenti intra corium, percussa à Mercurio sonitum dedit, ex cuius imitatione cithara est composita. Mercurius lyram fecit Apollini pro bubus. nam cum Apollo pro mercede seruiret Admeto, boues eius pascebat: quos suffuratus est Mercurius, & deprehensus dedit ei pro redemptione (*ἄντι λύγας*, *λεγοῦντι λύγας*) citharam, quam & chelyn dicunt, ex chelona, id est testudine ab ipso fabricatam. vnde lyra dicta est, quasi lytra (redemptionis pretium pro bubus,) Scholiastes Nicandri. Dicitur & pars citharæ, testudo. Quocirca & in sibus testudine resonatur, aut cornu: & ex tortuosis locis & inclusis soni referuntur ampliores, Cicero 2. de Nat. Testudinem organum, testudinis animalis formam habere docet idem Cicero de diuinatione, Budæus. Acuta testudo, Martialis lib. 13. Blanda, Claud. 8. Paneg. *Tuq; testudore resonare septem Callidæ neruis,* Horatius Carm. 3. 11. *O testudinis aureæ Dulcentis* *qua strepitum Pieri temperas,* Idem Carm. 4. Et in libr. de Arte poet. *Saxa mouere sono testudinis.* Cyllenæ, eburna, Apollinæ, arguta, querula, vocalis, epitheta testudinis musici instrumenti apud Textorem. Pacuius in ænigmatè quod supra recensuimus, testudinem cuiuscratam inanimam cum animali sono, dicendo, non animal, sed organum musicum intellexit. Plura vide mox inferius in Chelona & Chely vocibus Græcis. Testudines maiores, aptæ sunt ad compingendas lyras, Vide infra in Testudine terrestri E. ¶ Testudo aliquando simpliciter pro testa accipitur. *Iste licet digitos testudine pungat acuta, Cortice deposito mollis echinus erit,* Martialis lib. 13. ¶ Testudo nomen est tumoris cuiusdam caluariz apud recentiores medicos, vt docuimus in Talpa H. a. Testudineatus, adiectiuum, quòd concuum & incuruum est, testudinis more. Et inter se accliuus testudineato testo, more turgiorum, inarescentem ficum à rore, & interdum à pluuia defendat, Columel. lib. 12. Sed & testudineatus in vsu venisse, Plin. lib. 33. Apud Vitruuium testudinatum legitur

Homonyma.
Testudines loca camerata.

Testudo machina bellica

Testudo lyra.

Testudo pro testa.

Testudo nomine tumoris cuiusdam caluariz.

Χελώνιον, labellum, Etymologus: & idem quod χελώνιον, teste Hefychio. Ruellius ex Hippiatricis Græcis cap. 34. & 108. χελώνια, labra trāstulit. Χελώνιον, χημών, (forte χελών.) & Χελώνια, χήλας, (forte χείλας, aut χήλας, id est vngulæ. nam χελώνη alioqui pars est ὁ πῶλις, id est vngulæ solidæ. chela verò vngula bifurca est.) Hefych. Χελωνάζειν, χελωνάζειν, Hefychius & Varinus, id est irridere, subannare. Χελών, piscis est mugilum genere apud Athenæum, nimirum à labiorum magnitudine. Nicander χελείας, latibula serpentium vocauit, ὡς δὲ τὸ χελειοῦται ἐν αὐτῶν τὰς ὕψεις, vt Scholiastes annotauit.

Χελωνάζειν.
Χελών.
Testudo nummus
Peloponnesium.

¶ Icon. Lego (apud Pollucem lib. 9.) Peloponnesium nummum fuisse quandam ab inculsa animalis forma chelonem, id est testudinem nuncupatum. Nam obolum Eupolis callichelionum appellauit, veluti testudinem dicas pulchram. Hinc emanauit illud, Τὰν ἀρετὴν καὶ τὴν σοφίαν ἰσθῆναι χελώνια. Quod est, Virtutem ac sapientiam testudo superat, Cælius. Χελώνιοι, τὸ ὑποπόδιο, καὶ Πελοποννησιακοί, (addiderim νόμισμα,) Hefych. Varinus. Καλλιχελώνιος obolus inculptam habebat testudinem, Hefychius & Varinus. Erasmus carmen ex Polluce iam recitatum prouertiale facit, quò velut ænigmatè innuatur, pecuniam longè plus posse, quàm aut virtutem aut sapientiam. Confimili figura (inquit) dictum & illud multas noctuas sub tegulis latitare, & bos in lingua. ¶ Testudo quæ veteres

Testudo secreti ac silentij symbolum.

(secreti ac silentij symbolum fuit. Hoc enim argumento Elienibus Phidias Venerem fecit, quæ testudinem calcaret, opertius implicatiusq; commonstrans, esse muliebris decoris ædes custodire ac silentium, (silentium ac tardum & lentum sermonem, Step. Agæuzs,) Cælius è Plutarchi nuptialibus præceptis, vnde & Stobæus citat. Iuxta forum Eleorum templum est Veneris Vranias, id est Cælestis, cum simulacro deæ quod Phidias partim ex ebore partim ex auro fabricauit, cuius pes alter testudini insistit. Cæterum in crepidine nemoris ibidem, Venus est Pandemos, id est popularis, quæ 20 capro aneo insidet, Pausanias in Eliacis. Τὴν τῆς ἀφροδίτης ἐν Ἡλιδι ἀγάλματι Φειδίας τὴν χελώνην περιέθηκεν, ὡς τὰς ἐν τῷ περιθέειν φυλακῆς θεοῦ ὄντας, τῶν δὲ γαμεταῖς οὐκ εἶναι καὶ σιωπῶν τῶν ἐπισημαίνων. Plutarchus in libro de Iside. ¶ Chelonium inter cyclamini nomenclaturas apud Dioscoridem reperio.

Chelonion insula.

¶ Chelonion insula in rubro mari, gentile similiter, Stephanus. Chelonates promontorium Achaiaæ, quod Ptolemæo Chelonita dicitur, Idem. Post Cyllenem Chelonatas est promontorium, signum ex tota Peloponneso maximè in occasum protensum, Strabo lib. 8. Et rursus, In medio Chelonataæ à Cyllena: spatio Penius effunditur.

Superstitiosa.
Pronerbia ex re.
studine de sumpta.
Aquila re.
fundo vincit.

¶ b. Chorus Vespærum Aristophanis aculeos cuidam mittatur his verbis, Ἄλλ' ἀφίει τὸν ἄνδρα: εἰ δὲ μὴ, φημι ἐγὼ. Τὰς χελώνιας, μακαρεῖναι σε τῷ δέματι οὐκ ὀσσεum enim testudinum tergus aculeis vespærum pungi non potest. Volaterranus testudinis conuexum dixit pro testa eius.

Testudine equus iasequitur.

¶ c. Aliqui tradunt, incredibile dictu, tardius ire nauigia, testudinis pedem dextrum vchentia, Plinius. Si quis posuerit dorsum torturæ euersum super ollam, non bulliet olla, Rasis.

Prius testudo leporem præuertit.
Quam curat testudo muscas.

¶ f. Ὁσση μὲ ἐς φρένας ἦλθε κραταερόνιο χελώνης. Εὐφορίων ἐν χελωνῶν ἀμ' ἀρείοισι κρίασιν, &c. Oraculum Cræfo Delphis responsum, Suidas in Κροῖτος; ex primo Herodoti.

¶ h. Troglodyta testudines consecrarunt, Gyraldus. sed hoc de marinis intelligendum.

Testudine pegaso comparas.

¶ PROVERBIA. Aquilam testudo vincit, Vide infra in terrestri. Testudinem equus insequitur: conueniet vti cum rem præposterè & absurdè geri significamus: finitimum illi, Testudinem pegaso comparas: & Citius testudo leporem præuertit, Erasmus. Vide in Equo inter prouertia. Testudines edendæ aut non edendæ. Vide superius in F. Ipsi testudines edite qui cepistis: Ἄντροι χελωνῶν, &c. Diert ὅτι περ ἔλθεται.

Domus amica, domus optima.

In eos iacitur, qui posteaquam in cōsultè quippiam adorti sunt, aliorum implorant auxilium, quos suo negotio admisceant. Paræciam ex huiusmodi quodam apologo natam existimant. Piscatores aliquot iacto reti, testudines eduxerunt. Eas cum essent inter se partiti, neque sufficerent omnibus comedendis, Mercurium fortè accedentem inuitarunt ad conuiuium. At is intelligens se nequaquam humanitatis gratia vocari, sed vt eos fastidito cibo subleuaret, recusauit, iustitque vt ipsi suas testudines ederent, quas cepissent, Erasmus. ¶ Prius testudo leporem præuertit, Πρότερον χελώνη ὡς ἔδρα μείττω διασπόδα, de re neutiquam verisimili, Erasmus. Ἄβροπος fabulatur quòd testudo leporem cursu vicerit, vt pigros ad laborem impelleret, & veloces (ingeniosos) à torpore deterret. Io. Tzetzes. ¶ Quam curat testudo muscas, Ὅσον μείλει τῇ χελώνῃ ἐμὲ λειπὴ χελώνη μωίων τῆς πορομίας. Testudini nihil nocere possunt muscæ propter testam qua munita est. Cōfine illi, Non curat culicem elephantus. Lepidius erit ad res animi detorum, Animus virtute ac philosophia munitus, nihil plus timet fortunæ incursum, quàm testudo muscas, Erasmus.

Huc pertinet quod superius in b. recitauit ex Vespis Aristophanis. Refertur à Suidain Χελώνη.

¶ Testudinem Pegaso comparas, Χελώνη Πηγάσῳ συγκρίνει: de rebus nequaquam inter se conferendis. Pegaso equus erat volucer, si fabulis credimus, testudine nihil tardius, Erasmus. ¶ Testudines vincunt sapientiam & virtutem, Vide supra in a. inter icones. ¶ Domus amica, domus optima: Οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος. Nusquam commodius, nusquàm liberius, nusquam lautius homini viuere contingit, quàm domi. Quidam per iocum detorquent ad testudinem, de qua fertur apologus huiusmodi. Iupiter cum animantium omne genus ad nuptias rogasset, venissentq; reliqua, præter vnam testu-

Domus amica, domus optima.

testudinem (nam hæc peracto conuiuio tum demum aduenit,) Iupiter admirans percunctatus est, quid nam illi fuisset in mora. Atq; illa respondit, Οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος. Iratus ille, iussit vt quocun- que iret, domum suam secum circumferret. Ad Apologum allusit M. Tullius in Epist. quadam ad Do- lobellâ: Hæc loca venusta sunt, abdita certè, & si quid scribere velis ab arbitris libera, sed nescio quo- modo οἶκος φίλος. Itaque me referunt pedes in Tusculanum. Huc ad scribendum quod refert Plu- tarchus in vita T. Flaminij. Is dehortans Achaicos ne sibi vindicarent infulam Zacynthiorum, dice- bat, κινδυνεύειν ἂν ἄσπερον αἰ γελῶναι πορρωτέρω πλεῖν κεφαλῶν τῆς Πελοποννήσου περτείνωσιν. Id est, Periculū ipsi fore, quem admodum testudinibus, si longius à Peloponneso proferrent caput. His non dissimilia T. Liuius de bello Macedonico libr. 6. vbi sic loquitur Quintius: Si vilem possessionem eius insula censerem Achæis esse, autor essem S. P. Q. R. vt eam vos habere sineret. Cæterū sicut testudinem, vbi collecta in suum regumen est, tutam ad omnes ictus video esse: vbi exerit partes aliquas, quodcū- que nudauit, obnoxium atq; infirmum habere: Haud dissimiliter vobis Achæi clausis vndique ma- ris, quod intra Peloponnesum est, termino, ea & iungere vobis, & iuncta tueri facile: si semel auiditate plura amplectēdi hinc excedatis, nuda vobis omnia quæ extra sunt, & exposita ad omnes ictus esse, Hæc omnia Erasmus. Τὸ τῆς ῥηνέως γελῶνας ἀμνάμονα, Οἶκος γὰρ ἄριστος ἀλαθείας καὶ φίλος, Cercidas in Hemiambis apud Stobæum in sermone de Tranquillitate.

¶ Mulieris famam, non formam vulgatam esse oportere, emblema Alciati.
Alma Venus quam hæc facies, quid denotat illa Testudo, molli quam pede dina premis?
Me sic effinxit Phidias, sexumq; refert Famineum nostra iusur ab effigie.
 20 *Quodq; manere domi, & tacitas decet esse puellas, Supposuit pedibus talia signa meis.*

DE TESTVDINE TERRESRTI.

Testudinis terrestris putamen tantum hoc tempore habuimus.

A.

TESTUDO terrestris est, quæ nec in dulci nec in falso humore degit, nec in cæno & paludibus, sed locis siccis. Recentiores ali- qui parum Latini vocauerūt etiā sylvestrem, campestrem, agrestem & nemoralem. Graeci γελῶναι χερσαίαν. Sunt & terrestris, quæ ob id in operibus chersinae vocantur, Plinius. Nicander ἔπειλον dixit, Oppianus ἔπεισφορτον, id est montanam. Videntur autem montanae cæteris terrestribus maiores fieri. Vide infra in E. Galli tortue des boys, id est testudinē syl- uarum appellant. Sed conuenient ei eadem nomina quæ supra in Testudine simpliciter retulimus.

B.

40 Testudines terrestres in Africæ desertis reperiuntur, Plin. In quadam Libyæ parte (in Mauritania) in campis testaceorum multitudinem esse dicunt, Strabo lib. 17. Terrenæ testudines apud Indos gi- gnuntur magnitudinem maximarum glebarum, quæ in altis arationibus terræ non difficilis excitatur, bene penitus intrante aratro, & sulcum facillimè profcendente, & glebas in excelsum excitante. Eius- modi testudinum genus autē testas exuere: ac sanè easdem ab agricolis sic lignonibus abstrahi, quem- admodum vermes ex verminosis locis, Ælianus de anim. 16. 4. Parthenius mons Arcadiæ testudi- nes exhibet, Pausanias. Et rursus, Soron & alia querceta Arcadiæ, ingenti magnitudine testudines alunt. ¶ Terrestrium testudinū tergus luteo & nigro colore pulchrè distinctis spatii variare vidi, fe- rē instar pellis salamadræ. Testudines quas nos marinas dicimus, albo cortice testas, & nigris quibus- dam signis vermiculatas, ex mari non sunt, sed maritimis nemoribus & sabulosis. nostra autē nemo- ra & fouearum aquæ nigras faciunt, Brassauolus. Σαρκὸς γὰρ ἀπὸ τοῦ ὄπισθε χέλειοι Αἰόλων, Nicander de testudine à Mercurio reperta. ¶ Terrestris quadrupes ouiparâ, vt lacerti, testudines, & c. pulmo- nem habent exiguum & siccū, sed aptū ampliari ac extumescere cum inflatur, Aristot. Vrina earum ad remedia quædam commendatur. Hanc Plinius aliter quàm in vesica dissectarum inueniri posse non arbitrat. Testudo tam aquatilis quàm terrestris, habent in quod meatus contingant, & quo per coitum adhæreant, Aristot. Pulmonem ac ventrem habentia, vt omne genus terrestre ouiparum, Idem.

Vbi repe- riantur. In Africa. In India.

In Arca- dia. Descriptio testudinis terrestris.

C.

Testudines terrestres testæ elegantioris, amant agros in quibus fruges consistæ sunt, vt audio, nimirum quod frugibus vescantur: nam & domi quidam eas cistis inclusas farina nutriunt. Cochleas quoq; & lumbricos ab eis edi aiunt. Sunt & montanae. Arrianus in insula quadam maris rubri

Cibus.

Cunila. χελών ἰσθμίου haberi scribit. Nicander testudinem montanam κωπισσόμοι cognominat, quod cytisum depascatur: non enim probo Scholiastæ interpretationem, non ad cytisum sed cytinos mali Puniceæ flores, hanc dictionem referentis. Testudo cum viperam ederit, mox cunilam (organum) edit: quod cum ita sæpius factum animadvertisset quidam, cum gustata cunila viperam testudo repperet, herbam euellit, quo facto testudo interiit, Aristotel. in historia animalium, & in Mirabilibus: & Zoroastres in Geoponicis 15. Testudo cunilæ quam bubulum vocant pastu, vires contra serpentes refouet, Plinius. Ælianus vel ipse, vel deceptus eius interpretes Gillius, organum & cunilam tanquam diuersa remedia testudini aduersus viperæ esum memorat. Testudo cum organum ederit, viperam præclare contemnit. Quod si eius facultatem non assequatur, comesa ruta contra hostem armatur. Iam si vtriusq; facultate caruerit, à serpente exeditur planeq; conficitur, Ælianus. Cunila bubula se muniunt testudines cum serpentibus pugnaturæ, quidamq; in hunc usum panacem vocant, Plinius. Testudines terrestres sunt in Africa desertis, qua parte maxime sitientibus harenis squalent, roscido (vt creditur humore viuente: neq; aliud ibi animal prouenit, Plinius.

Latitatio hyeme. ¶ Testudo tum marina tum terrestris in dorsum inuersa, ad pristinum statum redire non potest, Oppianus. ¶ Omne hybernium tempus testudo intra terram abdita manet immobilis: cuius naturam non ignorantes homines, eam incunte hyeme terræ operimento obducunt: post vero hyemem ibi locatam ac sitam, vbi terra obruerunt, reperiunt, sine cibo totam hyemem traduxisse:

Coitus. ¶ Quadrupes ouiparæ pedestres, eodem coeunt modo quo ea quæ animal generant, mare superueniente: vt testudo tam aqua uilis quàm terrestris: habent verò in quod meatu cõtingant, & quo per coitum adharæant, Aristot. Testudines montanæ ex ventis concipiunt, vt & coturnices, Scholiastæ Nicandri vbi poeta κωπισσόμοι testudinem cognominat, quali ipse legerit κωπισσόμοις, aut similem quandam vocem, ἀπὸ τῆς κλίσης οὐ τῆς ἀέρας. Ex terrenis testudinibus mas ad venerem inflammatissimus est. Demonstratus sceminam humi ad coitum stratam ait supinam iacere, deinde expleto coitu, propter testæ magnitudinem cum se conuertere non queat, escam paratam à marito relinquere cum aliis animalibus, tum aquilæ: (Vide supra in Testudine in genere D.) vnde fit, vt mares eas ad coitum ideo illicere non possint, quòd sceminæ magna moderatione libidinis continent, & salutem voluptati anteponant. At enim mares mirabili quadam natura illecebram amatoriam, & omnis metus obliuionem afferentem feminis iniiciunt: neq; tamen huiuscemodi illecebræ sunt cantiuicula, quales Theocritus, pastoritiæ lusonis compositor, nugatur: sed occulta herba, cuius neq; ille nomen se scire dicit, neq; alium cognoscere confitetur. itaq; mares eam ore continentes, ad libidinem sceminas alliciunt: & quæ antea fugiebant, nunc exar descunt ad coitum, & nullo de se timore afficiuntur, Ælianus. 15. 19. ¶ Oua non modo incubare solo aspectu dicitur, sed etiã ad exclusionem perducere, Gillius. Sed authores de marina tantum hoc scribunt, vt in eius historia diceret. Aliqui è vulgo putant quòd oris spiritu afflando, ea maturet. ¶ Testudo latibulis tegitur, senectutem verò non exiit, Ælianus. Et alibi, Testudines terrenas apud Indos aiunt testas exuere.

Oua. ¶ Oua non modo incubare solo aspectu dicitur, sed etiã ad exclusionem perducere, Gillius. Sed authores de marina tantum hoc scribunt, vt in eius historia diceret. Aliqui è vulgo putant quòd oris spiritu afflando, ea maturet. ¶ Testudo latibulis tegitur, senectutem verò non exiit, Ælianus. Et alibi, Testudines terrenas apud Indos aiunt testas exuere.

Testudinis hostes. Testudo contra viperas & serpentes pugnat. Vide in C. ¶ Aquilæ vt morbis quibusdam occurrant, testudines comedunt, Oppianus in Ixeuticis. Testudines terrestres sceminæ in coitu supinæ iacent, quo peracto cum se conuertere nequeant, præda cum aliis animantium, tum aquilæ relinquuntur, Ælianus. Χελωνοφάγοι ἄετοί τινες, Helych. & Varinus. Tertium aquilarum genus anatariam vocant, &c. ingenium est ei testudines raptas frangere è sublimi iaciendo: quæ fors interemit poetam Ἔσχυλον, vbi Æschylum, prædictam fati (vt ferunt) eius diei ruinam, secura cæli fide cauentem. Plinius: & Suidas in Χελώνη, vbi Æschylum, sic oppressum annorum quinquaginta octo fuisse refert. Sorades apud Stobæum hoc ei scribenti accidisse ait. Terrenas Testudines à se comprehensas ex alto deicientes aquifrangant. læ ad saxa allidunt, & ex contrita Testudinum testa extractam carnem exedunt, conficiuntq;. Itaq; Æschylus Eleusinius Æschylus tragicus poeta de vita migrasse dicitur. Cum enim is in saxo sedens (in agro apud Ἔσχυλον) sedens annos natus octo & quinquaginta, quòd tabulati ruinâ metueret, quam ei oraculum prædixerat, Gyraldus) ex consuetudine insitutorq; suo & philosopharetur, & scriberet, eius caput à pilis deiecit in nudum, aquila saxum esse arbitrata, testudinem, quam in sublime exulterat, in ipsulum deiecit, & sine aberratione istum dirigens, virum interfecit, Ælianus. De Æschylo interempto ab aquila anataria, meminerunt Valerius Maximus lib. 9. & Gellius lib. 13. & lib. 7. Idem hoc versiculo Sotades testatus est: Αἰχὼλῶ φάγοι πῆτι πῆτι ἄετι χελώνη.

Vfus ex re fudine. Testudines aliqui in hortis alunt, vt purgent eos à cochleis & lumbricis. ¶ Parthenius mons Arcadiæ testudines exhibet, ad compingendas lyras aptissimas, Pausanias. Arcadam querceta ingenti magnitudine testudines exhibent, ex quibus lyras conficeres, æquales illis quæ ex Indica testudine componuntur. Idem in Arcadiis. Etrursus, Soron & alia querceta Arcadiæ, ingenti magnitudine testudines alunt, ex quibus lyras conficeres, æquales illis quæ ex Indica testudine componuntur. (Sed de testudine musico instrumento diximus supra in Testudine in genere H.a.) Dioscoridis in sula in mari rubro fert testudinem veram, & terrestrem, & albam: & plurimam excellentem, ac testis maioribus.

ioribus. montanam quoq; maximam, & testē crassissimā, Arrianus. Vide supra in Testudine in genere cap. 5. Sunt & terrestres, quæ ob id in operibus chersinæ vocantur, Plin. & 32. 4. Geminus, inquit, similiter (vt fibrorum) victus in aquis terrarū, & testudinum, effectus quoq; pari honore habendi, vel propter excellens in vsu pretium, naturæq; proprietatem. Vide mox in G. ab initio.

F.

Tortuca terrestris magis est tēperatæ carnis quàm aquatica. neutra tamen est venenosa: sed vtraq; in cibo multum impinguat. Dicunt tamen quidam quod si quis super renes mortuæ tortuæ calcaverit, veneno inficitur, Albert. Testudines aquaticæ meliores sunt quàm terrestres, pro equis qui cum satis pabuli absument non proficiunt, Laur. Rufius. Terrenæ testudines in India maximæ gignuntur, & demq; non amaræ vt marinæ sunt: sed & suaves & pingues habentur earū carnes, Ælian. Amputato capite pedibusq;, ex iure in cibo sumuntur contra morbos quosdā, vt mox in G. referetur.

Esus testudinis terrestris.

G.

Geminus similiter (vt fibrorum) victus in aquis terrarū, & testudinum, effectus quoq; pari honore habendi, vel propter excellens in vsu pretium, naturæq; proprietatem, Plinius: Videtur autem sentire, effectus in re medica siue ex terrestri, siue ex aquatica testudine eosdem haberi: & testudinem amphibium animal non minus celebre esse quàm fibri sunt, cum non ad remedia tantum diuersæ eius partes, sed etiam ad ornatissimā opéra tegumentum tuum terrestris tum aquaticæ requiratur. Oua sanè testudinis vel marinæ, vel terrestris similiter, contra salamandræ venenum commendantur: & ius coctum ex suilla pingui cum testudine vtrius, authore Nicand. Et pro sanguine marinæ testud-

Remedia ex testudine terrestris.

vulgarium sanguinem prodesse existimāt quidam, (vt ex Vegetio citauimus in testudine in genere.) Quare etiam cætera remedia ex eis ferè indifferencia esse aliquis suspicetur. Aquilæ testudines pro medicamento vorant, Oppianus Ixentis. Testudines aquaticæ meliores sunt quàm terrestres, pro pro equis qui ex pabulo satis copioso parum aut nihil proficiunt, Rufius cap. 156. Vide paulò ante in F. Idem Rufius cap. 165. testudines ad tussim siccam equorum laudans, sic scribit: Testudines abiectis capitibus, caudis, pedibus & intestinis in aqua coques donec carnes ab ossibus separentur, & aqua bene pinguis fiat. Hac aqua equum potabis, ita vt aliud nihil bibat antequam eam absumpserit. Carnes si quæ remanserint, mixtas cum annona equo in cibo dabis. hoc facies donec equum videas curatum. Et quamuis terrestres testudines bonæ sint, aquaticæ tamen præferuntur. Idem cum limacibus facere potes. Amatus Lusitanus pro puella quadam ventriculi erosione chronica cum de stillatione capitis & tussi ingenti sicca, inter cætera tale remedium præscribit. Testudines nemorales duæ bulliant in aqua feruentissima, dempsis corticibus: deinde lauentur vino, ac postea aqua bordèi vel rosacea: tandem interanea pulpamenta dicta, cum infra scriptis rebus coquantur. Rec. florum boraginis, capillorum Veneris, sem. melonis, lactuæ ana vnc. semis. Radicum petroselinii, boraginis, ana & j. tragacanthi, gummi Arabici, amyli. glycyrrhizæ ana drach. semis. Pinearum mundatarum, amygdalarum albarum, pistaciorum mundatorum, ana drach. duas. Bulliant in libris sex aquæ ad consumptionem mediæ partis, & colentur. Huius decocti quinque vncias cum vna syrupi violacei quotidie ieiuna bibat. Syrupum quendā de testudinibus terrestribus cum aliis remediis parandū Guaynerius describit in curatione febris hecticæ: Item liquorè ex capogallòve, aut iisdem testudinibus aut limacibus destillandum. Testudo terrestris vsta tota, & cum melle sumpta, vetustissima leucomata

continud purgat, & dolores nubeculasq; illita sanat, Author Kceranidum. Testudinem captam ex aridis locis (alij testudinem simpliciter nominant) accipitri da in cibo sic enim pennas citius mutabit, & pulciores habebit, Demet. Constantinop. ¶ Terrestrium carnes suffusionibus propriè, magicisq; artibus refutandis, & contra venena salutare produntur. Plurimæ in Africa. Hæc ibi amputato capite pedibusq; pro antidoto dari dicuntur: & ex iure in cibo sumptæ, strumas discutere, ac lienes tollere: Item comitiales morbos, Plin. ¶ Testæ crematæ cinis cum vino mixtus chimetla sanat: & cum butyro vetere solutus, carbunculos curat, Author Kceranid. Tegumenti cinis vino & oleo subactus, pedum rimas vlcerasq; sanat, Plin. Rafis testudinis simpliciter cinerem cum albumine oui aut lacte asininio, fissuras in ventre, vberibus & femoribus mulierum sanare prodidit. Squamæ è summa parte derasæ, & in potu datæ venerem cohibent. Eò magis hoc mirum, quoniam totius tegumenti farina accendere traditur libidinem, Plin. ¶ Sanguis testudinis terrestris additur acopis quibusdam arthriticis Asclepiadæ apud Galenū de compos. medic. sec. genera lib. 7. Et apud Aetium lib. 12. cap. 44. testudinum decem sanguis acopo ex rubetis adiucitur. Vide in Rubeta G. Testudinum terrestrium decem sanguis apud Galenum de compos. medic. sec. genera lib. 7. (vnde Actuarius etiam mutuatus est) miscetur Acopo Piscatoris primo: secundo verò simpliciter testudinum plurimum sanguis cum rubetis quinque, & c. Testud. terrestr. sanguinem eorum tradunt prodesse comitialibus, Dioscorid. Rafis, & author Kceranid. Auicenna in eundem vsum cum vino bibi iubet: & alibi caput purgum ex eo fieri. Vide supra in Testud. simpliciter. Sanguis earum claritatem visus facit, suffusionemq; oculorum tollit: (Non igitur verisimile est quod apud Rafim legitur, collyrium cum sanguine tortuæ factum excæcare. Et contra serpentium omnium, & araneorum & similibus, & ranarum venena auxiliatur, seruat sanguine in farina pilulis factis, & cum opus sit in vino datis, Plin. Sed de seruando sanguine testu-

Ex carnibus.

Ex testarū cinere.

Ex sanguine.

dinum simpliciter, diximus supra in Testudine in genere, initio cap. 7. Sanguis testud. terrestr. potus, ab echidna vel scorpione percussos, summè adiuuat, Author Kœranid. (Alij testudinis simpliciter, alij marinæ, ad eosdem ferè vsus commendant.) Cum spolio serpentis & aceto solutus, dolores aurium & vsturas sanat: Inunctus capiti alopeciam densat, & furfures abstergit, Idem. In testudine simpliciter, sanguinem eius ad capillorum defluuium, ophiasin & achôras, à quibusdâ prædicari scripsimus. Galeno curiosum & superuacancum hoc remedium non placet. Vide infra in Marina. ¶ Testud.

Ex iecore. terrestr. iecur tritum in pëssio naturalibus imposito, aduersus vteri strangulatum, Galenus Euporist. 2.
Ex felle. 72. ¶ Felle testudinum terrestr. cum Attico melle glaucomata iungitur prodest: & scorpionum plagas instillari, Plin. Cum melle cicatricis & leucomata summè sanat, Author Kœranidum. Si misceatur fel tortuæ agrestis cum pari melle, & hoc collyrio illinatur aliquis triduo, manet, & noctè ter, conferet hoc aquæ in oculo coeunti, (suffusioni,) Rafis. Vide supra in Testudine in genere. Fel agrestis tortuæ permixtum lacti mulieris, si destilletur in nares vel aures à quibus fluit sanguis, confert, Rafis.

Ex vrina. ¶ Vrinam earum aliter quàm in vesica dissectarum, inueniri posse non arbitror: & inter ea quoque esse quæ portentosa magi demonstrent aduersus aspidum ictus singularem, efficaciorè tamen vt aiunt cimibus ammixtis, Plinius. Vide in Marina G. ad finem. ¶ Oua durata illinuntur strumis & vlceribus frigore aut adustione factis. Sorbentur in stomachi doloribus, Plin. Oua testudinis marinæ aut terrestris cocta, profunt contra salamandram, Dioscorid. Nicander in Alexipharm. simpliciter testudinis oua commendat. Καὶ ὄνια ἵσιρα (ab igne adhuc feruida) χελώνης Ἀλθαίης. Oua testud. syluestris aiunt prodesse comitialibus, & ad tussim infantium non sine experimento laudantur, Auicenna. Author Kœranidum marinæ oua in cibo sumpta lunaticos sanare scribit.

H.

a. Epitheta. Οὐρεὶν & κωπισώμιος, Nicandro. Τραχηῖα & ὑπερίφορτες, Oppiano. Vide supra in Epitheticis Testudinis in Genere.

c. Bœus scribit ex Gerano (muliere quondam inter Pygmæos insigni in gruem mutata) & Nicodamante, testudinem terrestrè natam esse, Athenæus.

e. Testudinem muscum instrumentum Mercurius fabricasse dicitur reperta Testudine in Cylene monte Arcadiæ, (nimirum terrestri:) vel in litore decrescente Nilo, (nimirum aquatica.) Vide supra in Testudine in genere H.a.

h. Testudines Parthenij Arcadiæ montis, accolæ tum ipsi verentur capere, tum peregrinos tollere non patiuntur: Pani enim sacras esse arbitrantur, Paulanias.

PROVERBIA. Aquilam testudo vincit. Diogenes Laertius in vita Menedemi Philosophi, ex Achæi poetæ Satyra, cui titulus Omphale, refert hos senarios: Ἠλιότερ ἄρα γὰρ τῶνος ἀδενῶν Γελός, Καὶ τῶνος χελώνης ἀετός ἐν βραχέϊ γέρον. Hoc est, Captus aliquando est celer ab imbecillibus, Et aquila tempore in breui à testudine. Eoq; ait vsurpare solitum Menedemum in illos, qui secum in ciuilibus honoribus contenderent. Accipi potest per ironiam: aut simpliciter, vbi quis potentiorè arte vincit, aut quod viribus non potest, assiduitate conficit, Erasmus.

DE TESTVDINIBVS QVÆ IN AQVA dulci viuunt siue palustri siue fluente.

A.

TESTUDO aquatica nominatur à Marcello Empirico, quod nomen commune videri potest ad omnes testudines quæ in aquis degunt, vel marinis vel dulcibus: & his siue fluentibus siue stantibus: & fortè etiam lutariis, quæ non tam in aqua quàm in cœno paludum degunt. Plinius testudinum genera quatuor numerat. Sunt enim (inquit) terrestres, marinæ, lutariæ, & quæ in dulci aqua viuunt. Has quidam è Græcis *emydas* appellant. Gaza Aristotelis de animalibus librorum interpres testudinem lutariam & murem aquatilem pro vno genere accipit, Aristotelis *emyde*, quod non probò: deceptus fortè, quòd codices quidam Plinij in loco iam recitato, sic legant: lutariæ, quæ in dulci aqua viuunt, &c. Sed sic tria tantum genera essent, cum Plinius diseret genera quatuor statuat. Muris quidem nomen pro testudine, non quauis, sed aquatili aut marina apud Plinium vsurpat, imitatione vocis Græcæ vt conicio, *mys*, cuius genitiuus est *μύδος*, si rectè *μύδης* in Lexico Græcolatino vulgari legitur. mihi quidem non placet, vt neq; *άμυς* & *άμυδες* per *o* magnum, quas voces in Græcorum Lexicis non reperias. Author Kœranidū tamen *άμυς* legit & Aristoteles lib. 3. de partibus cap. 9. *Έμυς* verò per epsilon scribi placet, quod à librariis fortè alicubi omissum est, aut in *o* mutatū. *Έμυς*, ἔδον ἐν λιμνῇ ἐν παρῆ γεινόμενον. οὐ δὲ χελώνην τὴν ἐχέουσαν ἕραν, Helysichius & Varinus. Apud Galenum de compositione sec. locos, lib. 2. cap. 2. *άμυδα* per alpha legitur, in verbis Archigenis. interpretatur autem *χελώνην λιμναίαν*, id est testudinem palustrem seu lacustrem. & similiter Euporiston 1. 9. Author Kœranidum de tribus duntaxat generibus scribit, terrestri marina, & palustri quam vocat *emyda*. Mydæ de genere testudinum à colore luteo dictæ, quæ in aquis inueniuntur, vt inquit Plinius, Niphus.

Quatuor testudinū genera. De Emyde.

10

20

30

40

50

Niphus. Sed apparet illum myde pro *emydas* legisse apud Plinium 3. 4. ubi codices antiqui *emydas* habent, recentiores aliqui *emydas*, (minus rectè.) item Aristoteles ac Theophrastus, teste Hermolao Barbaro. Et rursus in eiusdem libri caput vndecimum: Tria (inquit) inuenio in mari quæ *mys* dicuntur: primum testudines sunt, id eodè; non *mys* in plurali sed *mysdes* & *emydes* vocantur. (Atqui Oppianus dicit *mys* & *mys* in genere plurali de testud.) Genus hoc aquatilis mus, & lutaria testudo à Theodoro, marinus mus à Plinio quandoque lib. 9. vertitur. alterum inter pisces. tertium inter ostrea pro mytulo, hæc Hermolao. Sed marinus mus Plinij marina testudo est, (distinctus hæc tradidimus in libro de piscibus.) non *emydes*, id est palustris aut dulcis aquæ. Et non in plurali tantum numero *emydes*, sed in obliquis etiam singularibus *emydos*, *emydi* & *emyda* rectè dici asseruerim. Iam quòd Niphus ait mydas à luteo colore dictas, propter Græcæ linguæ imperitiam eum somniasse puto. Amphibia quædam propter victum aquas relinquunt, vt phoca & *mys*, Theophrastus in libello de piscibus. Marinum genus *mys*, id est murium, pro testudinibus marinis, Oppianus lib. 1. de piscatione nominat: nisi forte species diuersas esse vult, genus autem vnum: *Χελώνη* enim postea seorsum nominat. In Casinate fluuius appellatur Scatebra, frigidus, in quo, vt in Arcadiæ Stymphali, enascuntur aquatiles musculi, Plin. quæ verba de muribus viuiparis accipio, qui & alibi in Arcadia aquatili esse traduntur, vt in Quadrupedum viuiparorum historia in Mure aquatico scripsimus. Quod si quis testudinem lutariam ad verbum Græcè reddere velit, *χελώνη μυλάμυδα* dixerit: & per aphæresin *μυδα*. Vt cumq; est, siue *e* siue *i* siue *o* primam syllabam facias, id potius placet quàm monosyllabum *mys*, homonymiæ vitandæ causâ. *Mys* enim, id est mus aquatilis etiam viuiparus est, & mus siue musculus piscis: & genus ostrei, Gaza mitulum vertit. *Mys*, id est mus dicitur tum domestici mures, tum marini, Hefychius. per marinum verò an testudinem vel piscem vel ostreum intelligat, quærendum. Nemora nostra & fouearum aquæ testudines nigras produunt, Brassauolus Ferrariensis. Testudinum tertium genus in cæno (vnde lutarias superius appellauit) & paludibus viuentium. Latitudo his in dorso pectori similis, nec conuexo incurua calice, ingrata visu, Plin. Et mox, Ex quarto genere testudinum quæ sunt in amnibus, &c. sanguis in stillatus crebro, capitis dolores sedat. Has superius simpliciter in aqua dulci degere dixerat. Nam in lacubus frequentius quam amnibus aut fluuiis repetiri puto, nisi qui fluuij admodum magni sint, ita vt aqua circa ripas eorum stagnet. Idem remedium aduersus capitis dolorem emydi siue lymnæ, id est lacustris testudini Archigenes attribuit. Itaq; testudinum genera quatuor esse apparet, & lutariam ab emyde diuersam, quod Gaza & alij quidam non animaduertunt. Marinæ etiam testudines, auctore Plinio, circa Phœniciam mare sicut tempore in amnem Eleutherum ferrecipiunt. Testudines India in Gange fluuiio fert maximas. ¶ Testudinem fluuialem Lusitani *gagado* vel *gagado* vocant, cæteri Hispani *galapago* Itali *gaiandre de aqua*. Sed nomina testudinis in genere, supra nobis enumerata, huic etiam attribui possunt.

B.

Testudines Heluetia etiam in lacubus quibusdam habet: Tigurinus quidem ager in exiguo lacu iuxta Andelsingam pagum. In Gange fluuiio Indiæ testudines nascuntur, quarum testa non minori magnitudine sit, quàm dolium capax viginti amphorarum, Ælianus duobus in locis, interprete Gillio. Et rursus, Testudinis Indicæ & fluuiatilis testa, non minor est quàm scapha iustæ magnitudinis. decem enim leguminum modios capit. Nicolaus Damascenus prodit, Antiochiæ sibi visos Indorum legatos, qui Cæsari Augusto inter cætera munera testudinem fluuiatilem trium cubitorum attulerint, Gillius. Sunt & in Nilo testudines, Æliano teste. ¶ Aquatilium tegumenta plura sunt: alia corio & pilis reguntur, vt vituli: alia cortice, vt testudines, Plinius. Testudini quæ in cæno & paludibus viuunt, latitudo in dorso est pectori similis, nec conuexo incurua calice, ingrata visu, Idem. Mus aquatilis (*Emys*) tegmen habet testaceum, & inter operta cortice recensetur, sicut & testudo, Aristot. Lienem perexiguum habet, Idem. Testudo sola ex corticatis renes habet. genus tamen testudinis quam vocant lutariam (*emyda*, id est in dulci aqua degentem) & vesica & renibus caret. negat hoc Rondeletius. fit enim propter eius mollitudinem tegminis, vt humor facillè diffleat, Aristot.

Vbi repe-
riantur
testudines
aquaticæ.
In Helue-
tia.
In Gange.
In Nilo.
Descri-
ptio.

C.

Mures aquatiles dicti parere educareq; solent in sicco, profusus tamen ab aquæ natura disclusæ viuere nequeunt. In humore etiam intereunt, nisi interdum respirent. non secus & marinæ testudines, Aristot. In terra scrobe effossa dolij amplitudine parium oua, quæ deserunt terra obruta, dieq; tricesimo reperunt, resollâq; aperiant, scærumq; continuò ducunt in aquam. Idem. Oua testudinum in sicco maturantur, Plinius. Testudo mas in coitu superuenit: Vide in Terrestri C. Aquatiles testudines ortæ extra aquam, simulac primum niti possunt, aquam persequuntur, Gillius.

Partus.
Ouarum
exclusio.
Coitus
ratio.

D.

Testudines, cancri & crocodili, futuram Nili inundationem præsentientes, in loca Nilo inaccessa oua transferunt, Ælianus.

F.

Ad cibum præferendæ videntur amnicæ aut lacustres iis quæ in cæno & paludibus diuersantur.

Vide supra in Terrestri.

G.

- Remedia* Accipiter nimium carnosus & obesus, attenuabitur cibo testudinis aquaticæ, Demetrius Cor-
*ex Testu-*stantinop. Testudines aquaticæ ad tulum siccam equorum commodant, Vide supra in Terrestri G.
dine aqua ex Rusio. ¶ Cinis huius testudinis cum ceroto rosacco illitus, igne combusta, erysipelata, calidasq;
tica. podagras summè sanat. Idem cinis in perfluus omnem sanguinis eruptionem sistit, & narium & pla-
*Ex cine-*garum, Author Keranidum. ¶ Ad capitis dolorem, Testudinis lacustris, quam quidam amyda
re. vocant, sanguis sincipiti instilletur, Archigenes apud Galenum secund. locos, z. 2. inter amuleta.
*Ex san-*ubi Galenus, Hoc (inquit) si verum est, inter pharmaca & cum discrimine referri conueniebat: nisi
guine. sanè hoc vult quòd omnem capitis dolorem iuuet, idq; omni temporis occasione. Idem remedium
 inuenio in Euporistis Galeni 1. 9. non ad quemuis capitis dolorem, sed ex ebrietate tantum ac Solis
 aestu obortum. Testud. palustris, quæ dicitur emys, sanguis hemicraniam & omnem capitis do-
 lorem sanat, illitus fronti, Author Keranidum. Et rursus, Capiti illitus veteres cephalalgias san-
 at, & eos qui nocuum quid sumplerunt, (potus nimirum, vt terrestres etiam & marinæ.) Testudi-
 num quæ sunt in amnibus sanguis instillatus crebro, capitis dolores sedat: item strumas. Sunt qui
 testudinum sanguinem cultro æreo supinarum capitibus præcis, excipi nouo si cili iubeant, Plinius.
 Suffusiones oculorum emendat testudinis marinæ fel cum fluuatiis sanguine, & lacte mulierum,
 Plinius. ¶ Ex eodem genere testudinum quæ sunt in amnibus phthysicam pingui cum aizoo her-
 batufo, admixto vnguento & semine lilij, ante accessiones si perungantur ægri, præter caput, mox 20
 conuoluti calidam aquam bibant, quartanis liberari dicuntur. Hanc testudinem quintadecima Luna
 capi oportere, vt plus pinguium reperitur: verum ægrum sextadecima Luna perungi tradunt, Plin.
Ex Hepa-¶ Fel emydos illitum, omnem caliginem abolet. Hepar potum phthysicam sanat, Author Keranid.
te & felle. ¶ Ad ischiadem physicum remedium: Testudinis aquaticæ crus præcide, & phœnicio inuolutum ex
 ea parte qua quis ischiadem patitur adpone, potenter remediabitur, Marcellus Empiricus. Vide supra
 in Testudine terrestri simpliciter.
- Ex testu-*¶ Ex hac quoq; testudine quæ in paludibus viuunt, aliqua contingunt auxilia. Tres namq; in succen-
*dine palu-*sa sarmenta deiecta, diuidentibus se tegumentis rapiuntur. Tum euulsa carnes earum coquantur in
stri. aqua congio, sale modicè addito. Ita decoctarum ad tertias partes succus paralyfin & articularios
 morbos sentientibus bibitur. Detrahit item fel pituitas, sanguinemq; vitiatum. Sistitur ab eo remedio 30
 alius aquæ frigida potu, Plinius.

H.

a. Mydia insula, quæ etiam Delos dicitur, Stephanus. Sed fortè hæc nihil ad mydes siue emydas
 testudines.

- Supersti-* e. Grandini creditur obuiare, si palustrem testudinem dextra manu supinam ferens vineas per-
*tiosa qua-*ambulet, & reuersus eodem modo sic illam ponat in terra, & glebas dorsi eius obiciat curuaturæ, ne
*dam dete-*possit inuerti, sed supina permaneat. Hoc factò fertur spatium sic defensum nubes inimica transeur-
*stidine pa-*tere, Palladius. Testudinum musicum instrumentum Mercurius primum fabricasse dicitur inuenta
lustris. testudine in litore decrescente Nilo: Vide supra in Testudine in genere H.a.

40

DE TESTVDINE MARINA.

A.

- Nomina* TESTUDO marina, à Plinio etiam mus marinus appellatur: & Albertus quoq; murem marinum
diuersa. rectè testudinem interpretatur. Vide supra in Testud. aquæ dulcis A. Asfulbasch, id est testudo
*Mus ma-*marina, Sylyaticus. Lusitani *tartarugam* vocant. Cæteræ gentes nuncupare possunt generali testudi-
rinus. nis nomine, adiecta tantum differentia marinæ, vt Germani *ein Meer schiltfrott*. Tortuca maris est
Miles. id quod vulgus militem vocat, nigerrima, Albertus. *Barchora* (vide ne corruptum sit nomen ab ostracodermo)
 animal est duræ testæ, sub quo tortuca maris, cum aliis quibusdam speciebus continetur, Idem. Et mox, Hoc animal
 piscatores Germaniæ & Flandriæ militem vocant, eò quòd gerit scutum & galeam. *Zytyron* animal maris esse dicunt, quod antiqui (fortè aliqui) militè vocauerunt. magnum 50
 est ac fortissimum. Anterior quasi armati militis figuram præfert. Caput enim ceu casside galeatum
 est ex cute rugosa & dura. & a collo eius veluti scutum dependet, longum, durum & firmum, valde
 cauum inferius. Venæ enim & nerui quasi de collo eius & de spondylis procedunt, quibus hoc scu-
 tum alligatur, forma triangulum. Anteriora crura ei quasi brachia longa sunt, perquam valida & bi-
 furcata, quibus validissimè pugnat. Captum vix nisi malleis opprimitur. Apparuit hoc animal in mari
 Britannico, & est de genere tortucarum, Albertus.

B.

- Testudi-* Troglodytæ testudines cornigeras habent, vt in lyra, annexis cornibus latis, sed mobilibus, quo-
*nes corni-*rum in natando remigio se adiuant: Celtium genus id vocatur, eximie testudinis, sed raræ. Nanq;
geræ apud scopuli præacuti Chelonophagos terrent. Troglodytæ autem ad quos adnatant, vt sacras adorant,
*Troglody-*tas. Plinius.

De Quadrup. Ouiparis

ALTERA FIGVRA TESTVDINIS MARI-
næ a Valerio Cordo missa.

*Descri-
ptio testa-
dinis ma-
rina.*

¶ Marinae testudines præter magnitudinem & pedes terrestribus similes sunt, Pausanias. Niprio testu-
gerrima, Albertus. Cornu(corum)habent in capite sicut tortuca agrestis:& hoc circumdat caput
ad modû galeæ, Idem. Scutum eius quodâmodo de quinç asscrib. cõpositû videur, Idem. Te-
studini marinæ lingua nulla, nec dêtes, sed rostri acie cõminuit omnia. Postea arteria & stomachus
denticulatus callo, in modû rubi ad conficiendos cibos, decrescẽtibus crenis quicquid appropin-
quat ventri. Nouissima asperitas vt scobina fabri, (tâ modicis scilicet eminẽtjjs,) Plinius. Et rursus,
Dentes ei non sunt, sed rostri margines acuti supra na parte inferiore claudente pyxidû modo. oris
duritia tanta vt lapides cõminuant. Oppianus tamẽ libro primo De piscatione mures marinos con-
tra homines etiã certare scribit, duritia tergoris & crebris dêtibus fretos, forte ipsos rostri margines
dentium nomine appellans. Oculi testudinis marinæ longẽ lateq; fulgorem iaculantur: quorum
pupillæ candidissimæ ac splendidissimæ cû existant, eruuntur, vt vel auro includãtur vel monilibus
imponantur, Aelianus. an lapides Chelonitę potius: sed ij non sunt albi. ¶ Testudo marina, Ron-
deletius, omnino testudo. sola ex quadrupedibus ouiparis renes & vesicã habet, magnitudine ad cę-
terarum partiû rationem. Similes bubulis renes ei omnino adhærent, quasi ex multis exiguis con-
stituti, Aristot. ¶ Pedes vt phocæ habent, Pausanias. ad ambulandû ineptos, quippe alæ videntur
quibus pro remis vûtur, Braslauolus. ¶ Crura longa, & digitos & vngues fortiores habet quã leo,
Albert. Pedes quatuor multorum digitorum, caudam instar serpentis, Idem.

C.

*Testudi-
nes mari-
næ amphi-
bia.*

Mures marini in petris & arenis degunt, Oppianus. Testudines marinæ ne viuere quidem
possunt disclusæ ab aquę natura. intereunt autẽ in humore, nisi aliquã diu (per interualla) spirant: pa-
rere tamen educareq; solent in sicco. sic & lutariæ testudines, Aristot. Vituli marini spirant ac dor-
miunt in terra: itẽ testudines, Plinius. Pastû egrediũtur noctu, Idem. Et 9.19. Exeunt in terram
& qui marini mures vocantur. ¶ Summa in aqua nonnunquam obdormiscunt, & sonum sterten-
tes ædunt, Plinius. Conchulas petunt. habent enim os omniû robustissimû. quicquid nanq; in os
ceperint, siue lapidem, siue quoduis aliud, perfringunt ac deuorant. exeunt etiam in terrã, & pasunt
herbam,

herbam, Aristot. In mari viuunt conchylis, tāta oris duritia, vt lapides cōminuant, Plinius. Pisciculos paru os venātur, & his aliquādo ligatis filo deceptę capiuntur, Albertus. In Attica rupes sunt maritimę quas Scelestas vocant. A colla enim ipsarū Sciron, quoscunq; cōprehendit, petregrinos in mare ibi præcipites dedit. Testudo autem ex scopulis vt pronatauit, abiectos eo dicitur rapuisse, Paulanias in Atticis. ¶ Fœminam aiunt coitum fugere, donec mas festucam aliquam imponat ad uertę, Plinius. Testudo marina diu in terra uiuit, & illic coit, Oppianus. In terrā egressę in herbis pariūt oua, auium (anserum, Albertus. auium cortaliū, Solinus in fallor) ouis similia. eaq; defossa extra aquas, & cooperta terra, ac pauita corpore (aliās pectore, vt Albertus quoq; legit) & cōplanata, incubāt noctib. Plinius & Aristoteles. Testudo oua durioris testę & bicolora ædit, quale ouū auium est: eaq; defossa & cooperta terra ac pauita & complanata (epicroto) incubat, crebrius reprens: fœtumq; sequente anno excludit, Aristot. Cælius Rhodiginus epicroton terrā interpretatur pauitam & cōplanatā vbi incubet testudo. sed quæuis plana & pauita terra in star arex, rectę epicrotos dicitur, qualis etiā apta est equorū cursibus. Mus marinus in terra serobe effossa parit oua, & rursus obruit terra. tricesimo die refossa aperit, fœtumq; in aquā ducit, Plinius. Idem Ælianus scribit, & ita per se nasci ac educari. Alibi tamen, Testudinū (inquit) amor circa curam fœtū suorū ex eo perspicitur, cū parturiunt, ex aqua egrediuntur, atq; in arido ex sese secundū mare oua pariunt, quæ cum vel ad incubanda infirmę sint, vel diu in terra versari nō possint, ea primū leui & molli arenarū cumulo obruunt, deinde notā pedibus imprimunt, qua post reuersionē locū recognoscunt. Alij vero dicunt fœminam triginta dies oua perseuerare custodire, eandemq; interea à mare nutriti: posteaq;

Cibus earum.

Coitus. Incubitus ouorum.

Partus.

Educatio nis cura.

libenter & promptę sic suos fœtus, tanquam aurū defossum homines, refodere, Hęc ille iu. historia anim. In Varijs, verò lib. 1. cap. 6. Tantū (inquit) habent rationis, vt quadraginta dies numerare possint intra quas fœtus compactis ouis in animalia iā euadit. Tunc redeuntes ad eundem locū, terram soboli repositę iniectam effodiunt, & illam iam sequi valentē secū abducunt. Testudo marina (inquit Plutarchus) mari egressā haud procul, sabulo primum deponit oua, mox harena tenuissima mollissimaq; obruit, ac vbi iā contumulauit probē, pedibus, vt alij putant, in sculpiit signatque locū cognobilē sibi reddens: vt alij, ab ipso resupinata marito fœmina, testę proprię characterē (phragmidemq; in scribit. iam quod longe mirabilis est, præstituto die quadragesimo (nā hoc interuallū ad maturitatem oua perducendi iustum est) redit, ac suum quæque thesaurū agnitum lōge quā illos auti argenteue loculos homines, & lacrius lætiusq; recludit. Ouorū numerus maximus est. nā ad

Partus.

Educatio nis cura.

centena pariunt oua, Aristot. & Plinius. centū vel amplius, Albertus. ad ducenta numero, Cicero 2. de Nat. Educant fœtus annuo spacio. Quidam oculis spectando quoq; oua foueri ab ijs putant, (quod falsum est, Albertus), Plinius. Læuo Hispaniolę lateri ad meridiem portui Beazę proxima in hæret infula, Altus bellus appellata. Mira ferunt de huius insulę belluis marinis, sed de testudinibus præsertim. Magno ancili scuto inquit esse grãdiores. Quo tēpore genitalis & improbus eas feror exagitat, è mari prodeunt. Egressę in profundam serobē arena, ter & quater centū oua dicitur in serobem demittere. Genitali vulua iā exhausta, remittit arenę tantū, quantum ad oua cooperienda sufficiat, reditq; ad marina pascua, de sobole nil sollicita. Ad statutos illi belluz procreā lę a natura dies, pullulat, vt è fornicario, testudinū multitudo, solo calore Solis sine parētum admixtulo generata. Anserina ferē oua inquit æquare magnitudinem, Petrus Martyr lib. 9. Oceanę Decadis 3.

De testudinibus in sile Hispaniola.

¶ Testudo marina tres homines inuadere non dubitat. resupinata verò inualida redditur, quod surgere nequeat, Albert. Mus marinus etsi nō ita magnus, præcipue tamē animosus est, vt aurū etiā contra homines pugnare, & contra alios pisces, duritia tergoris & crebris dentibus fretus Oppianus. Et alibi, Testudinū marinę non ausit aliquis temerē obuiare in vndis. ¶ Caput marinę testudini abscissum non continuo moritur, sed & videt, & si ante oculos ei manus obuertetur, illos claudit: & paulō etiā propius si manū admoueas, mordet, Ælianus. ¶ Laborant plerunq; & intereunt quoties innatantes siccantur Sole. deferri enim in gurgitē facillē nequeunt, Aristot. Vide mox in E. Si quandoq; egrediuntur ad Solem, scutū dorsi exiecat, quod postea nisi diu remolliatur, pro arbitrio flectere non possunt, Albertus.

Robur harum testudinum.

Vis vitæ.

Interitus.

D.

Mures marini ad eō animosus sunt vt aufint etiā contra homines certare & alios pisces, Oppianus, vt in C. retuli. Verum hoc fortē non ad animum eorū referri debet, sed potius ad naturā vitium suarum robur sentientem, quæ quantumcunq; potest ad corporis sui conseruationem experitur.

E.

Capiuntur multis quiddē modis, sed maxime euectę in summa pelagi ante meridiano tēpore blandito emittē toto dorso per trāquilla fluitates: quę volupras libere spirandi, in tantū fallit oblita testudines sui, vt solis vapore siccato cortice, nō queat mergi, inuitaq; fluitēt opportunę venantiū prædę. Ferrinas sunt & passū egressas noctū, auideque saturatas lassari: atq; vt remearint matutino, summa in aqua obdormiscere: id prodi stertentiū sonitu, cūq; leuiter capi. Adnatate enim singulis ternos, a duobus

De modo de modo testudines marinas capiendi.

in dorsū verti, a tertio laqueū iniici supina, atq; ita ad terrā à pluribus trahi. In Phœnicio mari haud vlla difficultate capiuntur, vltroque veniunt statō tempore anni in amnē Eleutherū effusa multitudine, Plinius. Testudines marīe sæpe nocēt piscatorib. laniatis retibus, vnde & ipsæ & pisces alij euadunt. Capiuntur autē faciliē, si quis natando aliqua subiens inuertat, vt supina sit & pedibus erectis; neq; enim ad suū statum redire potest. itaq; à piscatoribus aut percutoribus ferreis telis, aut alligata fune attrahitur quō voluerint. Sepe etiā radijs Solis exiccata eius testa, cū mergere se amplius nequeat, faciliē à piscatoribus capitur, Oppianus. In insula quadā maris rubri nauiculę parvę monoxylā sunt, quibus vtuntur *αεὶς ἄλιαν καὶ ἀργυρὸν χαλάνης*. Ἐν δὲ ταύτῃ νησῶ καὶ γυργάβῳ αὐτῶν ἰδιῶς λιμνῶσι, ἀπὸ δικτύων καὶ θιέντες αὐτῶν πρὸς τὰ στήματα τῆς αεράρας, Arrianus in Periplo. ¶ De marinis testudinibus quod ad ornatū & casas tegēdas, vide supra in Testudine simpliciter E. Testudines tantæ magnitudinis Indici mare emittit, vt singularū superfcies habitabiles casas integā, atq; inter insulas rubri præcipuē maris nauigēt his cymbis, Plinius. Vide etiā supra in B. ex Solino & Æliano. & mox in F. in mentione Chelonophagorū. Cū exire mē Damiatā (id est Pelusio) vt viderē quę (inquit author innominatus, qui iter Hierosolymitanū Italicē perscripsit) inueni mercatorē quę dā cū plurimis testudinibus, inter quas erat testa (*sbera* Italicē scibitur) vna tres vlnas longa. Test superiores perquam validę sunt, quamobrem emuntur a Sarracenis in vsum scutorum: nullo enim ferro cōcedūt. nā cū ex eis vni altus securis ictus infictus esset, (vt vidi) nihil tamē resolebatur, sed rūpebatur securis, Hęc ille. Historia prodit, id in Casarū familia pericarijs seruātū, vti domus paruuli testudineis abluerētur alueis: & inde Clodio Albino factū impij præfagiū. nā eo recens natus, testudo magnitudinis visendæ ab piscatore patri est allata. quā is homo impense litteratus, ad pueriles destinauit exaltationes, Cælius. Testudinis marinæ oculi longē lateq; fulgorem iaculantur: quorū pupillæ candidissimæ ac splendidissimæ cū existant, eruuntur, vt vel auro includantur, vel monilibus imponantur: quamobrem mulierum admiratione plurimū æstimatur, Ælianus.

-F.

De alimento ex
testudine
marina.

De alimento ex testudine marina vide nonnihil supra in Testudine simpliciter. Testudinis marinæ carnem vitulinæ comparant sapore, Petrus Martyr. India habet genus hominum, qui non alia quā testudinis carne viuūt, hirsuti omnia facie tenus, quæ sola leuis est. Idē corijs pisciū testitū, Chelonophagi cognominati, Solinus. Chelonophagi testudinū testis contegūtur, quę aded magnæ sunt vt vel in eis nauigent, Strabo. In Oceano insulæ sunt iuxta continētē numero plures, sed paruæ humilēsq;. Inter has magnus habetur testudinum numerus, quę eo confugiūt ob maris tranquillitatē. Noctū in profundo cōmorantur intentæ cibo. Die inter insulas diuerretēs iacēt, respicientes ad Solē, inuertēsq; nauiculis piscatoris aspectū similes: excellunt n. magnitudine præcipua inter marinas cōchas. Barbari in insulas incolētēs, interdū paulatim ne sentiātur, versus testudines natāt. Eas adorti, quidam ab vno latere ad terrā premūt, quidā ab altero sussum leuāt, quō reddāt resupinas, ne vertere se, neve effugere queant. Tū lōga reſte per caudā ligatas, nā do ad terrā deducūt. in insula expositis, omnia interiora, paruo tēpore ad Solē adusta cōmudent. Testa, quæ cōcaua est, tū veluti cymba ad continētē nauigant, tū pro aqua receptaculo, tū pro tētorijs vtūtur, quib. natura admodū opitulata est, vt vna res vario vsui accommodaretur. Cibo enim, vase, domo, nauī, vitā illorū adiuuāt, Diodorus Siculus lib. 4. de fabulosis antiquorū gestis. Testudines terrenę in India nō amare vt marinæ sunt, & sed & suaves & pingues habētur earū carnes, Ælianus. Prouerbiū, ipsi testudines edite qui cepistis, supra inter proueria ex testudine in genere explicatum est.

-G.

Remedia
ex Testu-
ne mari-
na.
Ex cine-
re.
Ex san-
guine.

Testudinū marinarū carnes amixtæ rharūm carnibus contra salamandras præclare auxiliātur. neq; est testudine aliud salamadrę aduersus, Plinius. Nicander ad idē remediū laudat suillā coctā cū carne testudinis marinæ. Et rursus, Contra salamandras vel succū decoctæ bibisse satis est. ¶ In alopecij cutē replet muris marini cinis cū oleo, Plin. Testudinis marinæ sanguinē antidotis quibusdā cōtra morsus venenatos adici obseruauī, vt apud Scriboniū Largū cap. 177. in antidotū Marciani. Preparatur autē, vt docet Aetius lib. 13. cap. 24. hūc in modū: Testudinē super lignū aut fistile vas supinā reclinato, eiusq; acetū statim āputato, & leuata ipsa sanguinē supposito vase excipito, & cōgelatū deinde per harūdinē in multas partes secato, atq; operculi vice cribrū vasi superponito, & ad Solē locato. (Vide supra in Testudine simpliciter G.) siccātū vero reponito, ac vitior ad viperę morsum drachmis duab. exhibitis, ex poscē cyatho vno: sequēti deinde die siccī sanguinis drachmas quatuor cū aceti cyathis duob. dato: & 3 deinceps, sanguinis drachmas octo, ex æceti cyathis trib. Eadē habet Ægineta lib. 5. cap. 24. sed quędā paulō aliter: Sanguine (inquit) arido vt ere ad morsus a vipera vt dictum est (nihil autē in mentione morsorū a vipera dixerat, quā dandū eis hunc sanguinem cū cymino syluestri) drachmas duas, ppinādo cum aceti duobus cyathis: tertio vero die drachmas duas cum aceti cyathis tribus vt codex noster impressus habet, sed mutilus (vt apparet) & ex Actio restituendus. Testudinis marinę sanguis omnibus feris est remedium, & omnis feræ morsus & aspidis magnificē sanat, author Keranidum. Et rursus, Iuuat percussos ab echidna & potus & illitus vlceri. cum pulibus conditus & potus, sanat eos qui nocuum aliquid sumperūt. Sanguis testudinis marinæ cum vno & leporis coagulo cuminoque contra serpentium

morfus & hausta rubetæ: venena conuenienter bibitur, Dioscorides. Apud Aetium idem remedium
 contra ranam rubetam inuenio. *Ægineta* testudinis marinæ sanguinem aridum cum cymino syl-
 uestri morfis à vipera dari iubet: aut coaguli leporis hinnulive tres obolos per se. Auicenna hunc
 sanguinem cum coagulo, nulla cumini mentione facta, contra morfus venenosos, & contra vene-
 num ex herbis quibusdam lactanis, celebrat. Nicaner in Theriacis ad quosuis serpentium morfus
 sanguinis huius amputato capite excepti, defæcati & arefacti drachmas quatuor, cumini syluestris
 drachmis duabus admiscet, & coaguli leporis drachmæ dimidiæ. Inde drachmam ex vino propinat.
 Ad viperarum morfus Dorothei Helieæ remedia, descripta à Galeno lib. 2. de antidotis: Testudinis
 marinæ exiccati sanguinis drachmæ (duæ) ex aceto potæ commendantur: Inter composita verò id
 10 quod ab Apollodoro compositum est, & à Sostrato laudatum, ac omnibus qui ab eo acceperunt,
 quod ex sanguine testudinis constat, ita habet: Cumini syluestris seminis acetabulum, testud. mari-
 næ sanguinis aridi drachmas quatuor, statères duos coaguli hinnuli, sin minus, leporini, tres: hæc di-
 ni sanguinis drachmas quatuor: omnia mixta vinoq; optimo excepta, reponito: in vsu magnitudi-
 nem oliuæ fumens, conterito: ex vino quàm præstantissimo cyathi dimidium potui dato: si medi-
 camentum reuomat, rursus oliuæ dimidium, sicuti prædictum est, exhibeto: ac rursus si eicit, tertio
 fabæ *Ægyptiæ* instar porrigito, quem admodum dictum est prius. Sed de remedio testudinis mari-
 næ contra pestilentem morbum in bobus, vide supra in Testudine simpliciter. Sanguine testud.
 marinæ alopeciarum in anitas & porrigo, omniâq; capitis vlcera curantur. Inarescere autem eum
 oportet, lenteq; abluï, Plinius; & Serenus qui hanc vim testudini simpliciter adscribit: alij terrestri.
 20 Alopecis testud. marinæ sanguinem illine. ex laudatissimis enim hic est, Archigenes apud Gale-
 num sec. locos & Galenus Euporiston 2.86. Atqui Crito apud eundem lib. 1. de compos. sec. locos,
 marinæ testud. sanguinem pharmacis pilos disperdentibus addi scribit. Instillatur & dolori aurium
 cum lacte mulierum. Quod si dentes per annum colluantur testudinem sanguine, immunes à dolo-
 re fiunt, Plinius. Anhelitus discitur, qualq; orthopnceas vocant: ad has in polenta datur, Idem & au-
 theor Keranidum. Aduerfus comitiales morbos manditur cum polline frumenti. Miscetur autem
 sanguis heminis tribus acetii hemina vini addita his, & cum hordeacea farina, aceto quoq; admixto,
 vt sit quod deuoretur fabæ magnitudine. Hæc singula & matutina & vespertina dantur, dein post
 aliquot dies vespera. Comitialibus instillatur ore diducto, his qui modicè corripantur. Spasmo eum
 castoreo clystere infunditur, Plinius. Serapion pro epilepticis ordinat quæ specialiter passioni con-
 30 grua medicamina nuncupauit, & inter cætera medicamento quidam testudinis marinæ sanguinem
 admiscet, Cælius Aurelianus, non probans hoc Serapionis remedium. Et rursus, In Epilepsia biben-
 dum dant aliqui lac asininum cum sale, vel sanguine testudinis marinæ aut humano, Idem, hoc quo-
 que improbans. Ad comitiale iumentorum consulunt aliqui in nares infundi testudinis marinæ
 sanguinis dimidiam cotylam cum pari aceto, & vino pari, admixta liquoris Cyrenaici drachma, Ab-
 syrtus in Hippiatricis Græcis 109. Vide supra in Testudine simpliciter, & in Terrestri quoq; Hip-
 pocrates lib. 1. de morbis muliebribus glandem seu medicamentum subditium describit, quod reci-
 pit Testudinis marinæ cerebrum & crocum *Ægyptium*: & salem *Ægyptium*: nec exprimit eius
 vim. videtur tamen factum vt aperiat vterum, fortassis & fetum immortuum extrahat. ¶ Fel felle
 40 cacissimum esse creditur scorpionis marini, & callionymi piscis, marinæq; testudinis, & hyænæ, &c.
 Dioscorid. Et paulò post, Testudinis fel anginis, & puerorum vlceribus quæ pascendo serpunt, me-
 detur. Comitialibus in nares vtiliter inditur. Caprino feli (inquit Galenus 10. 13. de medic. simpli-
 cib.) simile ferme est vrsinum & bubulum. taurinum verò validius est istis, sed inferius felle hyæna-
 rum, vt hoc rursus imbecillius est quàm fel callionymi, & scorpj mar. & testudinis marinæ. Fel tes-
 tudinum (inquit Plinius) claritatem oculorum facit: cicatrices extenuat, tonsillas sedat, & anginas,
 & omnia oris vitia: priuærim nomas ibi: item ardentium testium. Naribus illitum comitiales erigit,
 atrollitq;. Idem cum vernatione anguium aceto ammixto, vnicè purulentis auribus prodest: Qui-
 dam bubulum fel admiscet, decoctarumq; carniū testudinis succum, addita æquè vernatione an-
 guium: Sed diu in vino testudinem excoquunt. Oculorum quoque vitia omnia fel inunctum cum
 melle emendat. suffusiones etiā marinæ fel cum fluuiatilis sanguine & lacte mulierum. Capillus
 50 inficitur felle, Hæc Plinius. Ad suffulos prima ferè omnium compositionum est, quæ ex fœniculi
 succo, & hyænæ felle ac melle Attico constat. quidam verò etiā caprinum fel addiderunt. Verum
 postea alius aliud fel ammiscuit, alius galli, alius viperæ, alius testudinis marinæ, Galenus lib. 4. de
 compos. sec. locos. Alij Galli remedium ad suffusiones: Fells testudinis marinæ drachmas octo,
 mellis Attici tantundem, felle taurini drachmæ duæ, &c. apud Galenum de compos. sec. locos 4. 7.
 inter liquidas oculares compositiones Aesclepiadis. Et mox 4. 8. ex Archigene aliud ad suffusiones
 præscribit huiusmodi, Fells testud. marinæ partem vnā cum Attico melle quadruplo illine.
 Fel ipsū etiā perse sufficit cum aqua illitum. Ad auditus grauitatem ex Apollonio apud Gale-
 num de compos. sec. locos: Senectæ anguium cum felle bubulo, aut caprino, aut testudinis mari-
 næ, aut callionymi diluta vtilior. Idem ferè locū à Plinio expressus est, his verbis: Senectus serpen-
 tium feruente testa vsa instillatur auribus rosacco admixto, contra omnia quidem vitia efficax, sed

contra graueolentiam præcipue: aut si purulentæ sunt ex aceto, melius cum felle caprino, vel bubulo, aut testud. marinæ. ¶ Medicamentum quod puerperij purgamenta expurgat: Testudinis marinæ hepar viride adhuc viuens, in lacte muliebri terito, & cum vnguento irino ac vino subigito & apponito, Hippocrates libr. 1. de morbis mulieb. ¶ Testes marinæ testud. sumpti multum prodesse traduntur morbis à Serpentibus, Dioscorides 6. 59. Item oua testudinis aliqui ad eundem vsum commendant, Ibidem. Et inter remedia aduersus salamandram, Profunt etiam (inquit) oua testudinis marinæ aut terrestris, cocta. Vide in Terrestri supra. Oua eius assa (aliàs esca) lunaticos sanant. Author Kæranidum. ¶ Vrina quoq; eius sexus pota, morfos ab aspidē vel echidna sanat, Idem. Vide in terrestri. ¶ Medicamentum quod infunditur vtero si non concipiat mulier: Lac mulieris masculinum alentis grana mali punici recentis terito, ac succum exprimito: & testudinis marinæ partem inter anum & pudendum comburito ac terito. & hæc in pudendum muliebri infundito, Hippocrates de morbis mulieb. lib. 1.

H.

χελυδρος
testudo
marina.
χελών.
ώμυς.
a. *Χελυδρος* est testudo marina, *ώμυς* *χελυδερμων* *αχελυς* *το γένος*, Varinus. Etsi verò chelydros propriè colubrum significat, vt inter serpentes dicemus: fortassis tamen pro testudine aquatica accipi potest, vt sic dicatur quasi *χέλις ενυδρος*; sed authorem non habemus. *Χελώνα* aliqui marinam testudinem vocant, Helychius & Varinus. *Omys* (*ώμυς*) marina quæ *hybenbras*: aliud autem est *hymbras*, tenue animal quod in cibum venit, menida vocant, Kiranides libr. 1. litera vltima. Ibidem *ώμυδα* scribitur à quibusdam sic vocari, quòd in humeris magnam vim habeat. nam *ώμυς* est humerus. Videtur autem *μανίδα* piscem, & *emyda* siue *omyda* quadrupedē ouiparum confundere. nam quod animal tenue esse scribit ac spinas habere, pisci conuenit: cætera testudini.

¶ Epitheta. *Χέλις κρηνη*, de marina, Oppianus: sed cuius testudini conuenit vt κρηνη, id est aspera dicatur. *Βροτολογής*, Nicander in Theriacis: fortè quòd contra homines pugnare audeat. *Εινάλια χέλις*, Eidem. *Ποντιαύ χελώνη*, Crates Comicus apud Athenæum. *Αλιων δάκος, χελώνη θαλασσοάα*. Oppianus. *Μυών χελυδρον γένος, το εν λιπώνων θαρσαλέοι νεπόδιον*, Oppianus. Reliqua epitheta communia testudinum generi supra retulimus.

¶ Apud Chelonomphagos insule tres sunt deinceps, quarum vna testudinum appellatur, Strabo.

¶ c. *Η Γεγρανήσι* (aliàs *Ακρησι*) *αχελυς* *πλευει περιγροσι*, Nicander de marina testudine, id est, Quæ celeribus (aliàs *summis*) natat pedibus.

¶ e. *Αβαλασσία λεπιάς*, Callias Mitylenæus in Oda apud Alcæum. vbi Aristophanes pro *λεπιάς* legit *χέλις*: & Dicæarchum ait non rectè *λεπιάς* legisse. addit etiam pueros his ori applicatis (infertis) vti pro fistulis per ludum, vt etiam tellinis alibi, Athenæus. Kiranides libr. 1. litera vltima, de *omyde*, id est testudine marina, multa superfluitiosa adfert, indigna relatu.

¶ h. Troglodytæ testudines cornigeras habent. Celtium genus id vocatur *eximia* testudinis, sed raræ. Nanq; scopolii præcuti Chelonomphagos terrent: Troglodytæ autem ad quos adnata, vt sacras adorant, Plinius. Circa Trezenem olim polypos & testudinem marinam attingere nefas erat, Athenæus ex Clearcho.

DE TESTVDINIBVS RVRSVSEX BELLONIO. 40

*Marina-
rū testudi-
num due
species.*
OUIPARORVM amphibiorum quadrupedum naturam habent omnes ferè testudines. Hæ verò etsi præter aliorum, quos descripsimus, aquatilium quadrupedum morem, concha longè durissima contendantur, quia tamen lacerosi generis esse nemo negauerit. post crocodilorum species iure describendas esse duximus. Marinæ testudines duorū sunt discriminum, longæ ac rotundæ, ambæ litorales. Longæ tamen magis pelagiæ, quæ (vt & reliquæ omnes) dum paulum in aqua steterunt, per eius summū tantisper caput exerunt, dum externo aëre (quod & vitulis marinis accidit) pulmone, quos carnosos & sanguineos habent, saturauerint. Testudines enim in mari per nares spiritum trahere necessarium fuit, cum branchiis careant, vesicam quoque vt & reliqua quadrupeda terrestria habent. Omnibus istè testudinibus hoc est peculiare, vt mortuæ sicut & delphini supinæ fluetuēt.

*Testudi-
nes rubri
maris.*
Mares planam subtus testam, feminae concauā habent. Oblongas testudines omnium maximas in portu Toræ rubri maris ciuitatis frequentes vidimus, quarū testæ vanni bene magni longitudinem ac latitudinem exæquant. Caput habebant admodū solidum, atq; os ita durum, vt vel crassissimos aseres eroderent. Proinde omnes edules sunt, atq; optimi gustus, (sed Græcis pro religionem his non licet vti,) fluuiatiles q; præter magnitudinem omnino imitatur, quem admodū & marinæ rotundæ ad terrestres ac nemorales ipsa forma accedunt. quarū plurimas in foro Veneto me vidisse memini, callic conuexo, multis tuberculis elato, inæquali tegmine, in gyrū crenato, duro, rigidoq; vt inq; decliuū, ac cataphraçi clypei modo in rotunditate desinente: cauda breuiore, capite admodū duro, rostro aquilino, ferè osseo, dentibus & lingua carète, adunco, cuius margines cultelli in morè fecare possent.

*Testudi-
nes flu-
uiales.*
Fluuiales testudines, Aristoteles hæmydas (emydas) vocat, quas à chelonis fecerere videtur: ob id (ita enim puto) quod lato neq; ita conuexo dorso apparent. Græci *ποταμια χελώνια* vocauerunt.

Plinius Lutarias testudines appellare maluit, quod luto ac cœnosis paludibus oblectentur: à marinis testudinibus ipsa tantum test. & vastitate distant. Sunt enim harum, quemadmodum & marinarum, quædam longæ, aliæ etiam rotundæ, Bellonius. Atqui nos testudinem lutariam à fluuiatili diuersam esse suo loco ostendimus.

Montanas testudines Græci *ipevæis*, nostri nemorales, alij terrestres appellauerunt, omniumlongè delicatissimas, ac magis salubres: quam obrem à medicis in resumptiuo victus genere, hecticis, & *na.* marasmo ac tabe laborantibus præcipi solent. offerunt autem eas capitibus ac pedibus ablatis, vel furno, vel testa exassatas: vel eum pineis, pistaciis & saccharo subactas, ex quibus alimenti genus conficiunt quod tortugatum nominant. Multæ sunt in Thracia, Macedonia, & apud nostros. Linguoscythonicos, quarum forma ad marinas rotundas, sola magnitudine dempta accedit.

Inauditum antiquis testudinis genus apud Turcas è longinquis regionibus allatum vidi: cuius test. *Inauditæ testudinis genus.* sta rara est ac pellucida, chrysolithi colorem mentiens, ex qua Turcæ cultellorum manubria efformant, tanti pretij, vt etiam clauis aureis exornare non dedignentur, Bellonius.

DE TESTVDINE POLYPODE.

INSVLA ab Iambolo reperta in Oceano versus meridiem animalia producit, magnitudine quidem parua, sed natura & sanguinis virtute admirabilia. Corpore sunt rotundo ac testudinibus simili, duabus lineis inuicem per medium transversis, in quarum cuiuslibet extremo sit auris & oculus, vt quatuor oculis videant, totidemq; audiant auribus. Vnicus venter atq; intestina, in quæ comesta confluunt. pedes circumhabent plures, quibus in vtranque partem ambulant. Huius beluæ sanguis mirabili asseritur virtute. Omne enim corpus concisum dum spirat, hoc tinctum sanguine coheret, Io. Boëmus.

FINIS LIBRI DE QVADRVPEDIBVS OVIPARIS.

1871

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

CONRADI GESNERI TIGVRINI MEDICINAE ET PHILOSOPHIAE PROFESSORIS

in Schola Tigurina, Historiæ animalium Lib. V. qui est de Serpentiū natura.

EX VARIIS SCHEDIS ET COLLECTANEIS EIVSDEM COMPOSITVS PER

Iacobum Carronum Francofurtensem.

ADIECTA EST AD CALCEM, SCORPIONIS INSECTI HISTORIA à D. Casparo Vuolphio Tigurino Medico,

ex eiusdem Paralipomenis conscripta.

ACCESSERVNT INDICES NOMINVM SERPENTIUM secundum diuersas linguas: & ante illos enumeratio eo ordine quo in hoc volumine continentur.

TIGVRI

IN OFFICINA FROSCHOVIANA.

M. D. LXXXVII.

Cum gratia & privilegio S. Cesarea Maiestatis ad decennium.

THE JOURNAL
OF THE
ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE

Volume 10, Part 1, 1880

London: Published by the Royal Society, 1880

Price 10s. 6d.

Printed by the Royal Society, 1, Bedford Square, London, W. 1

By the Royal Society, 1, Bedford Square, London, W. 1

By the Royal Society, 1, Bedford Square, London, W. 1

By the Royal Society, 1, Bedford Square, London, W. 1

By the Royal Society, 1, Bedford Square, London, W. 1

By the Royal Society, 1, Bedford Square, London, W. 1

NOBILITATE, PIETATE, PRVDENTIA ATQVE ALIIS VIRTVTIBVS

PRÆSTANTISSIMO VIRO D. HORATIO

Palauicino, Domino suo colendissimo,

Si. D.

N omni scientiarum ac disciplinarum genere ij non mediocri laude et commendatione digni videntur, qui huc non minimam suorum studiorum atque laborum partem contulerunt, ut ex observationibus quas ex rariorum authorum lectione collegerunt, atque ex ea cognitione quam usus, experientia et exercitatione sibi compararunt, corpus quoddam conficerent eius scientiæ quam tractandam susceperunt, unde alij eiusdem scientiæ studiosi quauis ad eam pertinentia minimò cum labore depromere possent, ac eam in alijs authoribus ijsque rarijs et multiplicibus conquærendi difficultate et tadio subleuarentur. Cum enim vita hominum sit breuissima, sitque necesse multos annos in legendis et euoluendis authorum monumentis consumere, accidit sepe ut bona ac potissima ætatis pars elapsa sit, antequam ad eam cognitionem quis perueniat, quæ ad facultatem scientiæ alicuius assequendam necessaria sit. Qui ergo huius tum temporis tum laboris hominum iactura consideratione moti, quò vitæ, ut ita dicam, compendium ad scientiarum cognitionem viri studiosi pararent, ea quæ hinc inde in rarijs authoribus de singulis scientijs vel doctrinis earumque partibus legerunt et obseruarunt, in vnum volumen congesserunt, et minimò cum sumptu et labore, ea quæ alioqui magno ipsis constarent, alij consequi possent, hi sanè de omnibus ijs qui discendi cognoscendique veri desiderio tenentur, optimè meriti esse iure existimantur. Id autem multi in multis et rarijs disciplinarum et scientiarum generibus tentarunt et præstare conati sunt, quorum et labores vtilissimi et monumenta maximo in pretio non immerito habentur. Atque ut ceteras scientias omittam, de quibus singulis differere nimis prolixum foret, utque ad scopum nostrum propius accedam, in ipsa philosophia naturali, quæ in rerum natura constantium contemplatione versatur, quæque inter omnes philosophia humana pars pulcherrima, iucundissima, præstantissima atque vtilissima est, illud quod alios in alijs disciplinis tentasse diximus, omnium optimè ac ingeniose præstiterunt, inter quos veteres quidem Plinius, qui totius vniuersitatis descriptionem ex omnibus omnium antiquitatum scriptis in vnum corpus collegit, quiq; se naturalem illam suam historiam ex exquisitis centum authoribus confecisse scribit, adiectis etiam plurimis rebus quas aut ignorauerant, aut postea inuenerat vita: Inter recentiores vero D. Conradus Gesnerus medicus ac philosophus Tigurinus, vir incomparabili ingenio ac studio indefesso, qui quod Plinius in toto, id ipse in singulis nature operibus, si superuixisset, præstare constituerat, idque initio ab animalibus sumpto, quorum descriptionem ita profecutus est, ut si per Dei voluntatem diutius viuere illi datum fuisset, animalium historiam omnium perfectissimam atque absolutissimam, ex omnium ferè qui extant authorum tam veterum quam recentium scriptis contextam haberemus. Iam enim historiam perfectorum animalium quatuor voluminibus comprehensam in lucem adiderat, opus sanè eiusmodi quod omnes lectores in viri illius doctrinæ, laboris, ingenij et industriæ admirationem rapiat: restabat imperfectorum animalium historia, nempe Serpentum et Insectorum, quam eodem ordine persequi instituerat, quæque proculdubio et iucundissima et vtilissima omnibus philosophiæ naturalis studiosis fuisset. Sed hunc tam optatum et absolutum ipsius laborum fructum abstulit nobis immaturus eius obitus, quem si ad tempus aliquod differre Dominus voluisset, haberent sanè omnes quotquot rerum naturalium earundemque causarum cognitionis studio tenentur, quo summo opere gauderent. At cum Domino aliter visum fuerit, patienter ferendum est, idque vnum dolorem nostrum lenire debet, quòd ante obitum materiam ad opus illud quod susceperat perficiendum et absoluendum necessariam ita parauerat, ut nihil præter dispositio-

Epistola

nem & diuinitatem operis adornandam posteris suis reliquerit. Inuenta est enim in Gesneri Bibliotheca, quam sibi D. Casparus Vuolphius Tigurinus Medicus, paulo ante quam ex hac vita in caelestem emigraret magno ere suam fecit, ingens & varia suppellex chartarum et schedarum, quibus continebantur obseruationes illae, quas hinc inde ex varijs authoribus conquisitas collegerat, ut ex ijs reliquas operis sui instituti partes de Serpentibus & insectis contexeret. Hanc suppellectilem cum à D. Vuolphio D. Froschoueri intercessione, quum alijs ille negotijs distraberetur, ex pacto sibi comparasset charissimus affinis meus Robertus Cambierus, ac vndiq; virum aliquem idoneum conquireret, qui haec Gesneri collectanea in eum ordinem componeret quem ipse Gesnerus in prioribus tractatibus seruauerat, iacturamq; morte illius acceptam aliquomodo sarciret, inter ceteros me etiam compellauit: ac quamuis me excusarem, quod sentirem me huic labori prorsus imparem, eumq; hortarer ut aliquem alium & doctiorem, & in his studijs magis exercitatum sibi compararet, qui & melius & facilius id praestare posset, tamen cum eius iussiam sibi copiam fieri diceret, ac rogando insisteret, efflagitationibus suis tantum effecit ut aliquid tentare decreuerim, ac successu temporis eo progressus fuerim, ut tandem non sine maximo tædio et labore hunc tractatum de serpentibus ad finem perduxerim. In quo quidem quid consequutus sim, aliorum esto iudicium, quantum verò laboris et molestiae mihi constiterit, nemo credat qui expertus non fuerit. Hoc vnum affirmare possum nullum adhuc, quod sciam, fuisse nec esse, qui serpentum historiam tam exquisito ordine, nec tam perfectè & enucleate conscripserit: nec dubito hunc meum laborem viris doctis & studiosis, quorum animi ab odijs & inuidiis felle purgati fuerint, gratum fore: Zoilos illos, qui omnium labores Theonimo dente arrodere, atque ex aliorum insectationibus laudem scientiae venari consueverunt, non multum moror: satis est mihi viris bonis & sinceri iudicij placere: Quibus si omnibus in rebus non satisfecero, spero ipsos mihi equo res fore, cum perpenderit, quanti fuerit laboris hoc opus, quamq; difficile sit in tanta rerum varietate atque opinionum diuersitate omnibus satisfacere, aut nulla in re hallucinari. Ex Gesneri collectaneis conscriptum esse hunc librum iam dixi: multas tamen obseruationes ex varijs authoribus à me ipso conquisitas atque hinc inde collectas, istis Gesneri collectaneis adiectas esse, ac propterea hunc librum ex parte meum asserere non vereor. Cum enim hunc tractatum quam perfectissimum reddere conarer, ex omnibus quos mihi comparare potui authoribus, praeter eos quorum mentio facta erat in schedis Gesneri, coram quacunque ad hunc ornandum, amplificandum & illustrandum facere posse videbantur. Si quod voluit, omni ex parte assequi non potui, saltem conatum esse, atque aliorum studia pro meo modulo iuuare voluisse, aliqua in parte laudis meo iudicio ponendum est. Ceterum quid tibi, inquit aliquis, cum hoc studij & scribendi genere? & ut ait ille Terentianus, Tantumne est ab re tua otij tibi, aliena ut cures? Cui ego responsum velim me hac à meo studio meaq; uocatione aliena non existimare: siquidem hic praecipuus est Theologiae finis, ut homines ad veram veri Dei cognitionem perducantur. Huius autem cognitionis consequenda medium primum ac generalissimum est, ipsius natura rerumq; naturalium seu creaturarum contemplatio, ex qua in admirationem & cognitionem Dei esse progressum docet David Psalmo 19. ubi caelum enarrare gloriam Dei, & opera manuum eius annunciare ipsum canit: & Paulus Rom. 1 qui patefactum omnibus dicit quod de Deo cognosci operum pretium erat, quia inuisibilia eius ad aeternam usq; eius virtutem & diuinitatem, a creatione mundi & rebus conditis intellecta omnes ad vnum conspiciunt. Et sanè nulla est res creata et natura constans ex qua splendidissime gloriae Dei scintille emicare non cernantur, & in qua conspicua summae Dei potentiae, sapientiae & bonitatis vestigia non appareant. Quamuis autem ea quae rudissimi cuiusq; idiote oculis se ingerunt Dei gloriae tum in caelo tum in terra documenta, miracula eius sapientiam satis superq; peruideat in Dei operibus, vnde in opificis admirationem prorumpat, ij tamen, qui ut ad reconditoria illa penetrent, quibus propius obseruandis astrologia, medicina, & tota physica scientia destinata est, liberales illas artes vel imbibunt vel etiam degustant, sine dubio harum subsidio adiuti, longe altius praeuehuntur ad introspicenda diuina

Nuncupatoria.

diuina sapientia arcana : atque ut Dei prouidentia explicatius eis se profert, ita in eius gloriam conspiciendam animum eorum par est aliquanto sublimius assurgere. Itaq; cum ij qui docendi munere funguntur in Ecclesia, ceteris praeire debeant in considerandis Dei operibus atq; in eius maiestate, & gloria qua in ijs relucet contemplanda et obseruanda, quis eos reprehendere iure possit, si quando philosophiae naturalis studio sese applicantes, altiora naturae secreta scrutari conentur, ut hoc subsidio freti & Dei gloriam clarius perspicere, & eius maiestatem in ijs relucentem alijs certius explicare queant? Imò quis Theologus, pastoris uel doctoris munere in Ecclesia rite perfungi queat, qui physica prorsus ignarus fuerit, cum ad multorum locorum sacrae scripturae intelligentiam hac scientia prorsus necessaria sit? In serpentum historiae in hoc opere tractatur, multa sanè obseruari queunt, quorum notitia non tantum Theologis, sed & Christianis omnibus utilissima est, atq; ad gloriam Dei illustrandam ac celebrandam permultum facere potest. Nam ut silentio preteream quae in ceteris omnibus rebus creatis pariter obseruari queunt, nempe miram illam & potentiam & sapientiam Dei, quae tum in ingeniosa & artificiosa corporum, & membrorum ipsorum serpenticae compositione & structura, tum in conuenienti naturalium actionum facultatum, ingeniorum & morum distributione relucet, quaeq; stupidissimos quosq; in diuina gloriae admirationem rapiunt, quis illam antipathiam serpentis ad hominem perpendens, eiusq; causas inquirens, non statim peccati eiusq; causa tum efficientis tum instrumentalis pulchre magnaeq; cum fructu admoneatur? Vnde enim factum ut serpens, qui cum ceteris animantibus ad usum hominum conditus erat, iam & homini ipse & illi homo infensissimus sit, atq; alter in alterius perniciem coniuertat: nisi quod hic serpens organum sese praeiuit sathanae, hosti iurato generis humani, ad seducendum hominem, atq; à Dei sui obedientia auocandum, unde totius generis humani exitium est consecutum? Hinc inimicitiae illae implacabiles, hinc illud bellum internecinum, hinc odium illud sanctum Ecclesiae aduersus antiquum serpentem diabolum & eius sobolem. Quarum rerum meditatio pijs omnibus tum fructuosa tum necessaria est. Quid, quod quot sunt genera serpentum, tot pestes in hominum perniciem armatas conspiciamus, ammon id de iustitia diuina, peccata nostra sic persequente & uindicante, nos commonefacit? Bonitas uero & clementia eius quanta sese nobis in eo exerit, quòd etiamsi pro merito hominum, has pestes ipsis in peccatorum uindictam suscitauerit, eos tamen auxilio & remedijs aduersus ipsarum uenena non destituerit, sed unicuiq; serpentum generi ac ueneno particularem medelam opposuerit, quam in inspiratione uel experimento homini patefacere dignatus est, ne homo harum ferarum malignitate uictus succumberet? Quid, quod ipsis etiam serpentibus aduersus suos morsus & uenena remedia indidit? siquidem capita & exta eorum morsibus imposta auxiliari dicuntur: Theriaca uero, quae omnibus uenenis, tum morsu illatis, tum in cibo uel potu sumptis, aduersari & mederi dicitur, ex genere serpentis omnium perniciosissimo nempe uipera conficitur. Quis ergo non miretur hanc Dei prouidentiam, quae mala bonis ita temperauit & miscuit, ut iudicij seueritatem bonitatis clementia superare merito dicatur? Harum & similium rerum considerationem & cognitionem, quis non Christianis omnibus, non tantum iucundissimam sed et utilissimam esse fateatur, ac proinde quis pius eum qui in horum contemplatione & illustratione uersatus fuerit memto reprehendere queat? Nobis sanè in conspiciendis ac legendis eiusmodi historijs propositum esse debet, non tantum scire quae cuiusq; rei sit natura, sed et naturae aui horem nosse, eius uirtutes predicare & gloriam celebrare, ac unius cuiusq; rei ingenium & naturam ad sui institutionem referre. Ad hunc scopum collimare debent quicumque cum fructu in hoc studiorum genere uersari uolunt, atque etiam ad eum, totum hunc meum laborem retuli, omnesq; qui hunc tractatum legerint referre cupio et hortor. Haec autem cum ita sint, nemo, ut opinor, iure mihi uitio uertet, quòd aliquam partem temporis succisui, quod mihi à serijs occupationibus & negotijs ad uocationem meam pertinentibus liberum supererat, in hac scriptione impenderim, nec me quicquam à meo munere alienum hac in re suscepisse uelus merito dixerit, cum nihil magis sit Theologum & Christianum, quam admiranda Dei opera contemplari, describere & predicare.

Epistola Nuncupatoria.

Hunc autem meum laborem, vir nobilissime ac prestantissime, tibi dedicare ac consecrare volui, tum ut sub tui nominis auspicio feliciter in lucem prodiret, tum ut hoc testimonio meam erga te observantiam comprobarem. Duo autem in primis fuerunt, quae me impulserunt ut hoc meum opus tibi nuncuparem, nempe primum, rara illa atque eximia dotes, quibus te Deus cumulatissime ornavit, & quae omnium bonorum, qui te norunt, animos tibi arctissime conciliant. Nam ut omitam quae dici poterant de generis tui nobilitate, quae inter tuos cives longe eminet & excellit, & quae inter exteros etiam te spectatissimum reddit, pietatem veram, virtutum omnium summam, quae te patria terrena extorrem, at patria caelestis civem aeternum effecit, nemo pius est qui in te non agnoscat, amet atque exosuletur. Prudentiam verò qua in rebus politicis es praeditus, & qua te in eum gradum euexit, ut etiam in extera gente muneribus amplissimis & honorificentissimis dignus iudicatus fueris, omnes mirantur & suspiciunt. Ille praeterea, ex ore tuo fluens dicendi lepos & venustas, ita eos qui te loquentem audiunt afficit, ut non plebeiorum modò, sed & summorum & potentissimorum hominum fauorem & gratiam tibi conciliet. Quid verò dicam de ingenij tui acumine, iudicij perspicacitate, animi temperantia, sobrietate, modestia & alijs virtutibus, quarum nomine te omnes boni suspiciunt & venerantur? quas quidem predicandas relinquo ijs qui te propius & familiarius norunt, quiq; maiore dicendi facultate pollens, ne forte mea eloquentia tenuitas, tuarum virtutum fulgori & splendori officiat. His autem tot tantisq; dotibus & virtutibus ornatum, quis non iudicet amore, studio & cultu dignissimum? Alterum verò quod me tibi specialiter obstrictum impulit, ut hoc meae in te benevolentiae & observantiae testimonium pro mea tenuitate offerrem, fuit illa tua summa humanitas & liberalitas, qua in me hominem antea tibi ignotum, atque etiamnum profus immeritum, visus es tum, cum in his regionibus serenissimae Reginae Angliae legatum apud alios quos illustrissimos Germaniae principes ageres: quae tua humanitas tanta fuit, ut me tibi in perpetuum deinxerit. Quare ut gratum erga te animum meum testarer, hoc qualecunque opus tibi nuncupare constitui, quod esset mea in te fides & obsequij pignus certissimum ac perpetuum: quod, ut pro tua humanitate placido & sereno vultu accipias, rogo, nec tam muneris qualitatem ac pretium (quod exiguum esse agnosco) quam donantis animum & voluntatem respicias oro. Quod si tibi gratum probatumq; esse perspexero, spem magnam faciet mihi, fore ut hoc opus ceteris viris doctis & pijs iucundum necnon utile futurum sit. Denique Deum Opt. Max. bonorum omnium largissimum authorem & datorem, ardentissimis votis oro, ut amplitudinem tuam, facultatesq; omnes salvas & incolumes quam diutissime conseruet, teq; sanctis suis benedictionibus abunde locupletet. Vale Francofurti ad Manum,

Calendis Augusti, Anno 1587.

T. A. observantissimus
Iacobus Carroius.

CASPARVS VVOLPHIVS TIGV.

RINVS MEDICVS D. IACOBO CARRONO

FRANCFORTENSI AMICO SVO S.

ACCIP nuper, vir doctissime, tuas amantissimas literas, simulque historiam de Serpentibus, quam tu ex Conradi Gesneri viri clarissimi, vndecunque conquistis obseruationibus, ingeniose admodum, & pro eiusdem arbitrio ac voluntate optima, hoc est naturali methodo, adornaſti. In qua quidem concinnanda perficiendaq; , quantum tibi operę et laboris conſtiterit, ego teſtis eſſe poſſum, qui etiam ipſe in huiusmodi nonnullis cum ratione diſponendis, idem ſim non raro expertus. Et vt verum fatear, eorum lectione mirifice ſum oblectatus, tum quia haectenus in hoc argumento nihil tale extare adhuc viderim, tum verò ſummopere gaudiſus ſum, quod in eum inciderint hæc paralipomena, quę obſcuram alioquin ſpem, cęcamq; expectationem præ ſe ferebant, per quem in lucem è tenebris reuocata, nunc in doctorum manibus ſplendescere inciperent. Geſnerus ſanè noſter, præ vt erat non ſolum ingenio ad inueniendum excogitandumq; celeri & acuto, verum etiam animo ita erudito, vt ſemper inde aliquid, quod delectare poſſet, promeret: ſi hanc, vt illi animo propoſitum erat, de ſerpentibus reliquisq; infectis, atq; adeo de tota natura hiftoriam, eo modo, quo iam prius perfectorum animalium quatuor voluminibus comprehenſam deſcriptionem cœperat, perficere contexendo per Dei voluntatem potuiſſet, haberemus ſanè omnes, quotquot rerum natura conſtantium, earundemq; cauſarum cognitione tenentur, quo ſummopere gauderemus. Sed quid facias? ea rerum humanarum facies, ea eſt conditio, vt deſideria noſtra, ſolatiaq; in diuerſum ferè ſemper conuertantur, nec vnquam ſinat, ijs integris, quę vtiliora nobis, noſtrisq; commodis aptiora videntur, perpetuò frui. Vtcunque verò acerbus admodum doloris huius ſenſus ſit ac videatur, viciffim grata ea conſolatio nos ſuſtentare poteſt, quod neque hæc quę huc faciebat nobis perierit materia, nec etiam deſint viri docti & ingenioſi, qui cum laude & commodo publico, in ea excolenda illuſtrandaq; ſtrenuam operam ponant. Proinde tibi quoque vir ornaſſime, plurimum debebunt docti homines, quique diſcendi cognoscendiq; veri ſtudio ardent, quod per te, quę iam hominum vſibus elapſa amiſſaq; penitus videbantur, recuperarint. In perficiendo hoc opere, tantum videris conſequutus, vt neque totius *Ornologiae*, neque ſingulorum membrorum *ivroſijar* reprehendere merito quiſquam audeat. Nec neceſſe erat, meum ſuper ea re aduocare iudicium. Ego is non ſum, nec tantum mihi arrogare auſim, vt de aliorum laboribus iudicium ferre vel poſſim vel debeam. Proinde quod mihi liberam cenſendi mutandiq; poteſtatem facis, id potius abs te factum agnoſco, beneuolentię erga me tuę abundantia quadam, qua motus, neſcio quam doctrinę & eruditionis exiſtimationem mihi tribuis, quàm vt ita neceſſe eſſe vel tibi ipſi videatur. Artifices, noui, vt de ſuis operibus honorum ac peritorum iudicium libentiſſimè ſubeunt, deq; eorundem ſententijs, meliora eadem facere in poſterum ſtudent operamq; dant: ita quoque non faci-

Epistola

lè ineptas imperitorum censuras ferunt. Hac ipsa de causa mihi penitus ab omni censura temperare statuissem, nisi me argumenti suauitas nouitasque ad diligentiore[m] lectionem pellexisset. Sed pauca ea, quæ obseruatione mea deprehendere potui, eo animo à me seorsim annotata obseruatâque intelligas velim, vt cum parui momenti sint, tuo penitus iudicio vel admittenda vel reijcienda, vicissim remittam. Vale
vir doctissime & me vicissim ama. Dat. Tiguri
Augusti 30. Anni 1586.

ENVMERATIO SERPENTVM, EO ORDINE QVO IN HOC VOLVMINE DESCRIBVNTVR.

S erpens historia generalis	1	Miliaris	36.b	Hydrus	59	Scytale	66.b
Acontias vel iaculus	23	Serpa serena	36.b	Chersydrus	59	Scisceralis	66.b
Decurtatus	24	Cemstes	38	Natrix	59.65	Seyseculus	66.b
Amoduces	24	Ceristalis	40	Hydra fabulosa	62	Sinula	66.b
Amoatis	25	Cristalis	40	Merguli	63.b	Sepedon	67.b
Amphibena	25	Triscalis	40	Natrix torquata	63.b	Seps	68
Anger	26	Sirtalis	40	Libya serpentes	64	Putria	68
Anguis	26	Cbelydrus	40	Miliaris	64	Selsir	68
Arges	27.b	Chersydrus	40	Molurus	64	Sapidi	68
Argole serpentes	27	Coluber	40.b	Myagrus	64	Sipisi	68
Aspis	27	Dipsas	42	Orophias	64.65	Serpens sacer	68.b
Basiliscus	32.b	Draco	44.3.b	Spachiurus	64	Serpens marinus	69
Berus	35	Draco Pycnius	53.b	Carbonarius	64.b	Serpens rubescens	70
Boa	35.b	Draco alatus	55	Parea	65	Spondylis	71
Cecilia	36	Dryinus	55.b	Pelias serpens	65.b	Taranta	71
Typhlops	36	Elops vel Elaps	57	Porphyrus	65.b	Typhlops vel typlinus	71
Cenchrines	36.b	Hamorrhous	57	Prester	65.b	Tyrus	71
		Hyana	59	Sauris serpentes	66.b	Vipera	71.b

INDICES

INDICES NOMINVM OMNE GENVS SERPENTIVM IN DIVERSIS LINGVIS. I. LATINO.

RVM II. GRÆCORVM. III. ITALICORVM. IIII. HISPANICORVM,
V. Gallicorum. VI. Germanicorum. VII. Anglicorum. VIII. Go-
thicorum. IX. Hebraicorum, Arabicorum. X. Tur-
cicorum. XI. Polonicorum, &c.

LATINA ET GRÆCA ANTIQVIS RECEPta TVM QVAE-
dam recentioribus solum vsurpata, quamvis Barbara, Latinis tamen li-
teris, vel etiam terminationibus scripta, &c.

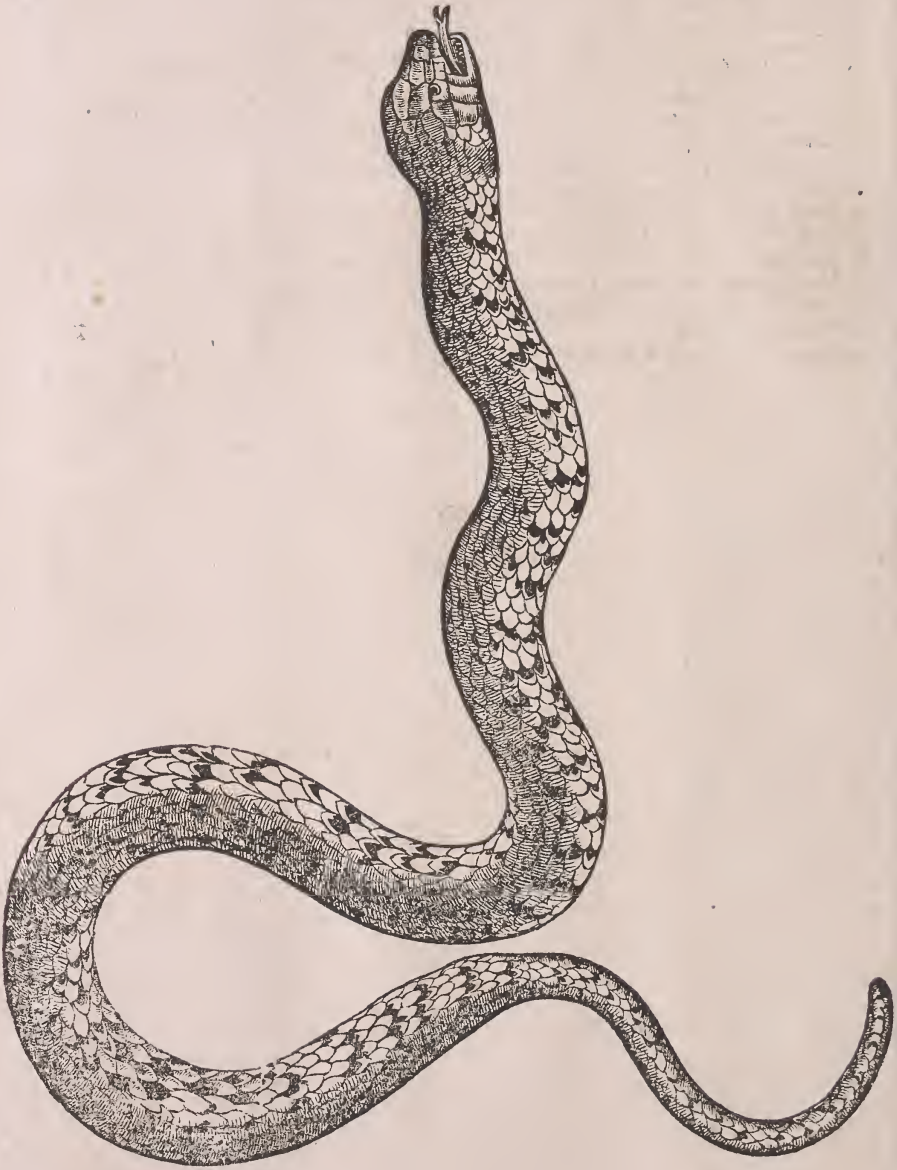
Contias	23	Cenchrites	23	Epidaurius anguis	26. b	Paraas	65
Affodius	57	Cenchrines	23	Excetra	62	Parous	65
Afudius	57	Cenchros	23	Exuuie serpenti	4	Pediculus serpens Apu- leius	65. b
Alidras	55. b	Cenchreis	37. b	¶ Glandosa	55. b	Pelias	65. b
Amiudatus	24. b	Cenchriis	37	¶ Grae serpentes	69. b	Pennatus serpens	55. b
Amoatis	25	Cenchrus	36. b	¶ Hemorrhoids	57	Porphyrius	65. b
Ammoatis	42	Cenchris	36. b	Hæmorrhous	57	Prester	42. 65. b
Ammodytes	24	Cenchrines	36. b	Halfordius	57	Pryas	28
Amphibena	25	Centria	24. b	Haren	35. b	¶ Putria	68
Amphibana	25	Centrites	24. b	Hippnale	42	¶ Regulus	32. b
Amphisilene	25	Cerastes	38	Hippupix	28	¶ Sabria	57
Amphisilenes	66. b	Cerchia	24. b	Hirundo	28	Sacer serpens	68. b
Andrius	55. b	Cerchia	24. b	Hyena	59	Saurita serpentes	66. b
Anger	26	Ceriella	36	Hydra	59	Scorpio	2
Anguis	1. 26	Cerifalis	38	Hydrus	59	Scytala	66. b
Anguis Esculapius	26. b	Cernini serpentes	57	Hydra lernaæ	62. b	Semerion	57
Anguis alatus	55	Cerustes	38	Hydra fabulosa	62	Sepedon	67. b
Anguina pellis	4	Chamæleon	6	Hydr marini	69. b	Seps	68
Anguirana	26	Chelidonia	28	Hypnalis	28	Serpagerina	65
Aranea	1	Chelydrus	40. 55. b. 59	¶ Iaculus	23	Serpens	2
Araneus	55. b	Chersidal	55. b	¶ Ilicinus	55. b	Serpens Epidaurius	26. b
Arges	27. b	Chersea	28	Irundo	28	Serpens benignus	26. b
Argole serpentes	28	Colubra	40. b	¶ Lacerta	1. 6	Serpens à Corylis denomi- natus	56. b
Arunducus	28	Coluber	40. b	Laphiati	57	Serpens volucris	55
Astus	28	Cornu anguis	4	Leberis	22. b	Serpens alatus	55
Astis	28	Cornuta	38. b	Lernaæ hydra	62	Serpens palmaris	65. b
Astis hypnalis	28	Cornuta astis	40	Libya serpentes	64	Serpens niger	64. b
Astis Thermitis	32	Cornucus	38	Lurix	59. b	Serpens sepiiceps	63
Astis sicca	28	Cophias	36. 41. b	¶ Marinus serpens	69	Serpens rubescens	70
Athæas	28	Cristalis	38. 40	Melanurus	42	Serpens marina	69. b
¶ Baron	65	Cruciator	26	Merguli serpentes	63. b	Serpens marinus	69
Basiliscus	32. b	¶ Decuratus	25. b	Millopæda	68. b	Serpens sacer	68. b
Berus	35	Dendrogailla	55. b	Miliaris	23. 37. 64	Serpens marinus in Nor- uegia	70. b
Boa	35. b	Dipsas	28. 41. b. 65. b	Molurus	64	Serpentes Epidaurij	44
Boa	35. b	Draco	1. 42. b	Multipæda	68. b	Serpentes Megalawna	44
¶ Cecilia	36	Draco Pythius	53. b	Myægrus	64	Serpentes fluii marini	70. b
Cecinia	36. b	Draco marinus	69. b. 70	¶ Nadera	59. b	Serpula	1. 13
Cacula	36	Dracones Pellei	44	Natrix	59. 65	Scyfeulus	66. b
Cæcus serpens	36	Dryinas	55. b	Natrix. hic	59. b	Sibilus	32. b
Cancros	23	Drynus	40. 55. b	Natrix torquata	63. b	Sipedon	67. b
Cabarus	24. b	Durissos	55. b	Nepa	72	Sirealis	38. 40
Carmen	35. b	¶ Echidna	7	¶ Ochendra	7. 72		
Carmen	35. b	Echidrus	59. b	Ophis	7		
Caculi serpentum fetus	18	Elaps	57	Ophidion	69. b		
Caubarus	24. b	Elaphis	57	Ophiomachus	6. b		
Causon	42. 65. b	Elephantia serpentes	56. b	Orophias	64. 65		
Causonius	42	Elops	57	¶ Padera	59. b		
Causus	42	Enhydriis	59. b	Paderota serpentes	65. b		
Cenchria	24	Enydriis	59. b	Palmaris serpens	65. b		

Index.

Ange	26	Scorsoni	40. b	Bicba	72	¶ Vipere	72
Anexia	26	Scorzone	40. b. 72. 1	Biuora	28. 72	GOTHICA.	
Aspe	28	Scorzonei	72	¶ Cabra	64. b		
Aspide	28	Scorzonara	40. b	Culebra	40. b	¶ Slaa	67
Aspido del corno	24. b	Scorsona	40. b	¶ Pelle de la culebra	4	Snock	85
¶ Baron	64. b	Scurtio	72	¶ Sierpe	1	¶ Tuuar	
Basilisco	33	¶ Vipera	72	GALLICA.		ANGLICA.	
Biscia buona	26. b	¶ Saetra	32	¶ Aspice	28	¶ Nader	59. b
Bisse ange	26	Saetone	23	Anguille de baie	64. b	à Sea Snayle	55. b
Bisse	26	Sagittari	23	¶ Basilic	33	Slaw worm	36
B. s. Orbala	36	Serpe	1	¶ Ceraste on serpent cor-		POLONICA.	
¶ Carbon	64	Serpente	1	nu	38		
Carbonaxxo	64. b	Serpe de aqua	35. b	Coleuure	40. b	¶ Padalixza	86
Colubra	40. b	Serpa serena	37. b	¶ Dragon	44	¶ Vuodryunax	59. b
¶ Drago	44	Serpe negro	64. b	Duble marcheur	25	TVRCICVM.	
Dragone	44	Spoglia delle serpi	4	¶ En vieux al'annoilz			
¶ Lucignola	36	HISPANICA ET		Allobricum	36		
¶ Marasso de aqua	59	Lusitanica.		¶ Nadels	36		
Mareffo	72			¶ Serpens	1	¶ Ochilanne	23
¶ Pagerina	65. b	¶ Basilisco	33				
¶ Scorzo	1						

F I N I S

CONRADI GESNERI TI- GVRINI HISTORIAE ANIMALIVM LIBER V. QVI EST DE SERPENTIBVS.

HISTORIA DE SERPENTIBVS GENERALIS.

A.

SERPENTIS nomen apud scriptores & communiter & propriè accipi solet. *Nomina serpent.* Communiter accipitur nō solum pro serpentibus propriè vocatis, verum etiam pro scorpionibus & araneis, vt est apud Cornelium Celsum pro lacertis: inuenio etiam et Plinium & Apuleium appellasse pediculos serpentes, vbi scribunt: Pherecydem Syrum, Pythagoræ præceptorem, serpentibus peris̄se, quē tamen constat pediculis esse enecatam. Propriè serpens accipitur pro animali sanguineo, pedibus orbatō & ouiparo. (nam hoc proprium est serpentum oua parere.) Sic definit Aristoteles serpentes in lib. de gener. animalium & alibi, & Galenus in libro de Theriaca ad Pisonē, vt cum nos etiam loquimur de serpentibus, de his loquamur qui sine pede sunt & ouiparis, Mercurialis. ¶ Anguēs aquarum sunt, serpentes terrarum, dracones templorum, Seruius in secundum Aeneidos. ¶ Serpens nonnunquam vnā speciem significat, Plinius lib. 29. serpentis oculorum dexter adalligatus, contra epiphoras prodest, si serpens viuā dimittatur. Nec aliter apud Græcos ὄφις pro vna specie, scilicet vipera accipitur: vt apud Oppianum de Murgæ & serpentis coitu, id est vipera, Vuotonus. ¶ Serpula à veteribus dicebatur quam nos serpentem dicimus, Festus. In odoriferis syluis serpentes siue serpulas, vt veteres loquebantur, reperiri frequentissimas traditum est, Coel. Rhodigin. ¶ Anguis quamuis propriè illud serpentum genus significet (si Seruio credimus) quod in aquis degit: frequentissimè tamen etiam de terrestribus dictum inuenitur: later anguis in herba, Calepinus. Draco etiam serpentem dicitur apud auctores probatos sumitur, Pierius. Hebraicè דרא nachasch significat, Plinius lib. 29. serpentis oculi schephiphon. Munsterus scribit schephiphon esse speciem serpentis à שפית sibilando sic dicti, vt dicit Rabbi Salomon. Pagninus verò vult à mordendo sic dictum, à radice נשח, quæ mordere vel contundere significat. נחש Serpens aut draco & piscis magnus, vt draco: vt sunt cete, balæna, Pagninus. Thaninim & Chaldaicè Thaninatah dracones & serpentes, Paulus Fagius. Vtatur hac voce Moses Exod. 7. vbi dicitur coram Pharaone mutasse virgam in serpentem. Chaldaicè חוה cheueia חוה darcon seu draco idem quod nachasch, id est serpens, Munsterus in trilingui dictionario. Arabicè Haie serpens dicitur apud Auicennam. Haie seu hadaie est nomen commune omnibus serpentibus, Andrea Bellunensis. Testuh, id est, serpens, sylvaticus, alias Tenstu dicitur. Agestim, id est serpens, Idem. Apartias & Atusi, Idem. Græcè ὄφις: hodie vulgò in Græcia ὄφιδος vocatur. Germanicè ein schlang: ab angue, per apocopen vltimæ, & more Germanico sch, prapositione. Gallicè vn serpent. Italicè serpe & serpente. Hieronymus Massarius in quadam epistola scribit scorzo & scorzone apud Italos esse nomina generica ad omnes serpentes, qui repunt ac dentibus feriunt. Hispanicè, sierpe.

Serpentum alij terrestres sunt alij aquatiles: quamquam maxima pars sit terrestris, exigua verò aquatilis, scilicet fluminum incola. Sunt etiam maris indigenæ serpentes terrestribus similes, Plinius. Thaninim sunt duplices, terrestres & aquatiles. Qui in aquis degunt ingenies piscis sunt, sic dicti, quod formam quandam draconum siue serpentum referunt, Hoc Hebraei. P. Fagius.

B.

¶ Megasthenes scribit in India serpentes in tantā magnitudinem adulescere, vt solidos hauriant ceruus taurosq̄. Metrodorus circa Rhindacum amnem in Ponto, vt superuolantes, quamuis altè perniteretq̄ alites, haustu raptas absorbeant, Plinius. Serpentes multos & malos in India esse scribit Strabo. Item serpentes paruos Indicos venenosissimos. Infulas Indiae occidentalis serpentes nutrire, sed minime noxios scribit Pet. Martyr. In regni Morfli montibus serpentes magni in maxima versantur multitudine, Paulus Venetus. Ex parte septentrionali regni Indiae longum & magnum est desertum, vbi & serpentes & animalium diuersitates reperisse dicitur Alexander imperator, Hatthonus de Tartaris. ¶ In Aethiopia aiunt tantam anguim vim conuenire conuoluicq̄ in gyrum inuicem, vt montis speciem procul aspicientibus reddant, Pierius. ¶ Habet Numidia infinitam scorpionum atq̄ serpentum copiam, quorum moribus venenosis multi quotannis interfecti inueniuntur, Leo Africanus. ¶ Apud Afros

Generalis serpentum diuisio secundū loca.

Quibus in regionibus reperiantur serpentes.

De Serpentibus

ad Occidentem reperiuntur serpentes supra modum grandes, Herodotus. Africa serpentibus adeo fecunda est, vt mali huius merito illi potissimum palma deur, Solinus. ¶ Pbarus insula olim (vt testantur Aegyptij) multis diuersisque serpentibus plena erat, Aelianus. ¶ Elymaïdis ora infestatur serpentibus, quos flumina deportant, Plinius. ¶ Serpentes vndique gentium conueniunt a verno statim die (nimirum æquinoctij verni) ad Caspias portas confluunt, Solinus. Per Caspias portas serpentum multitudo, nisi hyeme transitum non sinit, Plinius.

¶ Serpentum frequentia nomen fecit Ophiusæ insulæ, Textor. ¶ Candeï serpentibus vesci assuerit, neque alia regio fertilior earum, Plinius. ¶ Hierichuntij serpentes pingues sunt, &c. Suidas. ¶ Ad paludem, quæ iuxta Ephesiam metropolim existit, aiunt cauernam esse serpentium plenam maximorum, Aelianus. ¶ Serpentum genera magis pestifera maxime æstuosis locis gignuntur. Italia frigidioresque regiones hac quoque parte salubritatem habentes, quod minus terribiles angues edunt, Cornel. Celsus. ¶ Seruius ait Oscos populos dici vbi plurimum serpentes abundant, in Campania quippe, Pierius. ¶ In Lombardia & agro Ferrariensi serpentum magna copia est, Scaliger. ¶ Arbitrantur plurimi in solis regionibus calidius habitare serpentes, ob connatam frigiditatem eisdem animalibus inharentem, tunc quod calore magis multiplicentur ac citius incrementum suscipiant: sed vetera frigida illa Europæ pars in Septentrione etiam pessimos habet & enutrit serpentes, licet quoad naturam veneni debiliores quam sint Africani, Olaus magnus. ¶ In Botnia quæ est in mari Liouonicæ & multitudinem & magnitudinem eam serpentum esse aiunt, vt cum illis pastores perpetua bella gerant, Scaliger. Aruernorum montes serpentes etiam habent, Idem. ¶ In Heluetiæ montibus maximos a venatoribus serpentes conspici certum est, de quibus mirabilia referunt legati qui aliquando Badenam veniunt ad comitia. Operepretium esset hæc omnia ex viris spectatæ fidei cognoscere. Gesnerus.

De regionibus
à serpentibus
deuastatis &
delectis.

M. Varro auctor est in Italia Amyclas à serpentibus deletas, Plinius. Serpens quidam inhabitabilem Salaminæ solum, Lycophron. Neuri, Scythiæ populi, vnà ante Darij expeditione ætate coacti fuerant solum vertere propter serpentes: nam serpentum cum magna vis ex ipsorum solo est edita, tunc maior supernæ locis desertis ingruerat, quibus vsque adeo infestati fuerunt, vt relicto suo solo cum Buditanis habitauerint, Herodotus.

De serpentum
magnitudine.

In nauigatione maris rubri Alexander dicit se serpentes vidisse longitudine quadraginta cubitorum & crassitudine pro recta longitudinis portione, Aelianus. Porus Indorum rex Augusto dona misit, viperas ingentes, serpentem decem cubitorum, testudinem trium cubitorum, & perdicem vulture maiorem, Strabo lib. decimoquinto. In India adolefcent serpentes ad tantam magnitudinem, vt solidos hauriant ceruos taurosque, Textor. Circa Rhynchadum amnem Bithyniæ conterminum angues nascuntur immanes, neque ob magnitudinem modo, sed ob id etiam mirabiles, quod vbi in alueum eius æstus solemque fugerunt, emergunt atque hiant: super uolantesque aues, quauis altè & perniter ferantur, absorbent, Mela, quod & Plinius ex Megasthenese accepisse scribit, vt supra diximus. Serpentes Indici maximi, Solinus. Serpentum Megalauna triginta cubitorum longitudinis meminit Pausanias. Gellius scribit, Tiberonem in historijs scriptum reliquisse, bello primo Punico, Attikum Regulum consulem in Africa castris apud Bagradam flumen positis, prælium grande atque acre fecisse aduersus vnum serpentem, in illis locis stabulantem, inuisitæ immanitatis: eumque magna totius exercitus conspectatione, balistis atque catapultis diu oppugnatum. Eiusque interfecti longum corium pedes centum & viginti Romam misisse. Eiusdem meminit Plinius lib. 8. Apud Sciratas (Scyritas vocat Plinius) serpentes maximi nascuntur, quorum alij greges pecorum rapiunt & vorant, alij sanguinem tantum exugunt, Aelianus. In Macra loco sic nuncupato Popsidonius scribit, mortuam spectatam fuisse serpentem iugeri longitudine, tanta crassitudine, vt ex vtraque parte astantes equites se inuicem intueri non possent, tanto autem hiant, vt hominem equo insidentem reciperet. Exuuiarum squamam quamlibet clypeo maiorem fuisse, Strabo & Gillius. Volat. lib. duodecimo capite de locis nuper repertis, allegas serpentes mille passuum longitudine, qui certo anni tempore armenta & pastores ipsos totaliter deuorant. In regno Senegæ, serpentes dentum pedum mensuram excedunt, tantaque sunt vastitatis, vt integras capras hauriant, nec lancinent, solide deuorantes, Aloysius Cadamythus, Gillius, Cardanus & Scaliger. In Hispana insula inuisitata magnitudine excellunt, sed tantopere innocentes, vt omnino haud noceant quicquam. Ad Calectum in tantam amplitudinem procedunt, vt maximorum suum similes efficiantur, excepto capite, quod vastius existit, ac nimirum quod earum vsus omnibus interdicius sit, ideo eorundem tanta est vis. Errore enim implicatus Calcuti rex, adeo acri interdictione eas cœtetur, vt eum qui serpentem confecerit, non minus acerba quam si hominem interfecisset, morte mulctetur, Gillius.

De serpentum
colore.

Serpentium colores variare pro locorum diuersitate scribit Nicander: Longo caput extulit antro, Caruleus serpens, horrendaque sibilis misit, Ouid. tertio Metamorph. Quod ad serpentes attinet, vulgatum est colorem plerisque terræ habere qua occultentur, Plinius.

Genus serpentum nulla euariat ratione, & omnia ferè proxima lacertis ex terrestri oviparogentæ

genere habere species, si pedes ipsi demas, longitudinem addas; quippe quod in testu cortice sit, & prona supinæque perinde atque lacerti habeat, sed testibus caret, nec alio modo quam pisces meatus duos coeuntes in idem, & vuluam longam ac bifidam habet. Cetera interna eadem sunt serpentibus qua lacertis. Verum omnia earum viscera propter longitudinem & angustiam corporis, longa arctaque habentur, ita vt dignosci præ suæ figuræ dissimilitudine non queant. Arteria namque longa admodum est, atque etiam gula longior. Arteriæ origo ita iuxta os ipsum posita est, vt esse sub lingua videatur: & quidem videtur linguæ præminere, quoniam lingua con- trahitur, nec vt cæteris manet. Lingua autem ipsa tenuis, longa & atrii coloris est, atque si extrahas, porrigi longius potest. Peculiare præter cæterorum linguas serpentibus & lacertis est, vt

*Serpentum des-
criptio vniuer-
salis.*

summa eorum lingua bifida sit; sed præcipue serpentum, quippe quæ tenuissimis quibusdam qua si capillamentis discreta vibretur. Ventriculum serpentes velut intestinum laxius habent, canino similem, tum intestinum longum, tenue & ad exitum vsque vniforme. Cor arteriæ postremæ adhæret exiguum, sed longum & renum speciem referens; fel auem ad interiorum interdum potest minus mucronem suum dirigere ad pectus. Pulmo deinde adnectitur simplex, fibrosus, fistulosus, prælongus, longeque à corde sepositus. Iecur item longum & simplex; sed lien exiguus rotundusque vt lacertis. Fel similiter atque in piscibus habetur; natricibus enim adnexum iecori est, cæteris intestino magna ex parte adhæret. Dentes exerti omnibus sunt. Costæ totidem, quot dies mensem integrum complent; singulis enim tricenæ. Euenire serpentibus idem quod pullis hirundinum nonnulli aiunt; oculis enim serpentum laceratis subnasci alios referunt; caudæ etiam lacertis atque serpentibus amputatæ renascuntur, Aristoteles. Hæc etiam vis & natura ad serpentium nationem pertinet, cor quidem vt in gutture habeant, fel autem ad intestina, testiculos ad caudam possideant; longula sanè oua & mollia pariant, in dentibus venenum gerant, Ælianus.

¶ Serpentium oculi parui, Cornarius. Anguibus vniuersis hebes visus est. Rarò in aduersum contuentur, nec frustra, cum oculos non in fronte habeant sed in temporibus, adeo vt citius audiant quam aspiciant, Isidorus. Serpentium catulis & hirundinum pullis si quis oculos eruat, renasci tradunt, Plinius.

Oculi.

Palpebræ sunt nulli animantium, nisi quibus & in reliquo corpore pilis; sed quadrupedibus in superiore tantum gena, volucris in inferiore: & quibus molle tergus, vt serpentibus, & quadrupedum quæ oua pariunt, vt lacertæ, Plinius. Aues & serpentes & quæcumque ex quadrupedibus sanguinis compotes ouiparæ sunt, foramina quidem narium ante os habent, sed non ita explanata, vt nares appellari possint, nisi spirandi officio, Aristoteles. Pennatorum animalium buboni tantum & oto plumæ velut aures, cæteris cauernæ ad auditum. Simili modo squamigeris atque serpentibus, Plinius. ¶ Dentium tria genera; ferrati, aut continui, aut exerti. Serrati pectinatim coeuntes, ne cõtrario occurfu atterantur, vt serpentes, piscibus, canibus, &c. Plin. Quibusdam dentes sunt in os vergentes ne excidant cibi, nullum habentibus retinendi administriculum; similes aspidi & serpentibus. Sed duo in superna parte dextera læuaque longissimi, tenui fistula perforati vt scorpionum aculei, venenum infundentes. Non aliud hoc esse quam fel serpentium, & inde venis sub spina ad os peruenire, diligentissimi auctores scribunt. Quidam vniuersum esse eum; & quia sit aduncus, resupinari, cum momorderit. Aliqui tunc decidere eum, rursumque recrefcere, facilem decessu, & sine eo esse quos tractari cernimus, Idem. Paulò ante quædam de lingua ex Aristotele allata sunt, quæ huc etiam pertinent.

Palpebræ.

*Nares.
Aures.
Dentes.*

¶ Ad saporum gustatum serpentes & lacerti linguam habent longam & bifidam: atque ita longam serpentes, vt ex paruo longè protrahi possint. Bifida & parte extrema capillamenti tenuitate est, propter suæ naturæ cupidiam: duplex enim voluptas ipsi capitur, quasi duplicem sensum gustandi habeant, Aristoteles. Lingua tenuissima serpentibus est & trifidula (bifidula potius secundum Aristotelem) vibrans, atrii coloris, & si extrahas prælonga, Plinius. Lacertis & serpentibus lingua extrema parte pilosa (id est oblonga & exilis instar pilis), Plinius. Vide in Lacerto. b. Lacerta linguam dicitur habere pilosam, sed non habet; imò sunt dentes parui vt pilis, & est bifida, sicut lingua serpentis, Albertus. Nullum animal in tanta celeritate linguam mouet vt serpens, adeo vt triplicem linguam habere videatur cum vna sit, Isidorus. ¶ Cum voracissima sint serpentes, & longam & tenuem habent gulam, seseque humo excitant, seseque cellas & erectas constituunt, extrema cauda nitentes, vt in altum procliuior delabatur cibus, Ælianus.

Lingua.

Gula.

Serpens collum minime sed proportionale colli habere videri potest, Aristot. caret pedibus genus omne serpentium, vt pisces, Idem. Caudæ præter hominem & simias omnibus ferè animalibus, & oua gignentibus pro desiderio corporum, amputatæ, lacertis & serpentibus renascuntur, Plinius. Serpentes venenum in cauda habere, inde id ad os deriuari in vesicam quandam, quæ tenera & fragilis sit, & quoties mordent frangatur. Agrytas hanc vesicam eis frangere, vt veneno careant; sed idem rursus intra 24. horas à cauda ad vesicam illam oris recolligi scribit Neapolitanus. Animalia quadrupeda non pennata, quæ oua pariunt, cortice omnia muniuntur. Cortex hic loco squammæ similis potest appellari. Sanguineum quod pedibus careat ex natura genus serpentum est, idque in testu cortice est, Aristoteles. Quæ animal pariunt, pilos habent; quæ oua, pennas aut squamas aut corticem, aut testam, vt testudines; aut cutem puram,

*Collum.
Pedes.
Cauda.*

Cortex.

De Serpentibus

Costæ.
Dorsum.
Pulmo.

vt serpentes, Plinius. Costæ serpentibus triginta, Plinius. Serpentium dorsum piscium more compleri apertum est, Idem. Serpentibus natura ossium spinacea est præterquam magnis: robur enim eorum validiora exigit firmamenta, eadem qua & viuiparis ratione, Idem. Serpentes & piscibus omnia similia sunt, nisi quod pulmo serpentibus datus est, quoniam terra vtantur: pisces eo carent, & branchias vice pulmonis sortiuntur, Idem. Quidam lienem putant inesse oua parientibus, item serpentibus admodum exiguum, Plinius. Serpentum pars maxima fel toto intestino prætextum habere cernitur, Aristoteles. Serpentum pars maxima eodem modo fel habere cernitur quo pisces, Idem. Fel serpentibus portione maximè copiosum & piscibus, Plinius. Extra serpentibus & lacertis longa, Idem. Serpentes propter corporis formam quæ longa est & angusta, speciem quoque viscerum habent prolixam & cæteris animalibus dissimilem, vt quam ad sui corporis officium quasi formulam effigiatam fortiantur, Aristoteles. Serpentes nulli testes habent, vt nec vllum animal quod pedibus caret, Idem. Pisces & serpentes testibus carent, sed meatus continent binos, qui de septo exorti, latus spinæ vtrumque perreptant, coeuntque supernè in vnum, atque ita ad ostium excrementi finiunt, Idem. Tendit serpentibus vulua prolixior, modo corporis exorfa inferius, vno continua meatu, deductaque in latus spinæ vtrumque, quasi duplex meatus vsque ad septum, in qua oua ordinatim giuguntur, & edine non singularim sed serie continente solent, Idem. Serpentes vesica carent, vt etiam cætera quæ penna aut squamma aut cortice integuntur (præter testudinem) tum propter humoris assumpti exiguitatem, tum quia quantum excrementi contrahitur, in ea ipsa (scilicet vel pennas vel squamas vel corticem) insumatur per carnem laxiorem distillatum & euaporatum, Idem. Libet hic ad hęc descriptionē serpentis, quam Io. Gregorius Macer Szepsius poeta optimus, qui serpentem dissectuit, sua manu ad Doctorem Gesnerum scripsit anno 1562. quæ sic habet. Anno 1558, Serpens satis grossus, longitudine semiorgyalis, cum in gramine recubassem, iuxta me colatum efferre, & strepitu accedere cepit, quem ego interficiens ligno fortiter affixi, & cutem primo satis asperam detraxi. Erat inter cutem & carnem subtilis sed pinguiuscula membrana, quæ tamen cum ipsa cute descendit. Vbi ad locum excrementi, qui sub alio est, sicuti & in piscibus, exoriendo ventum est, grauissimo odore fæces humana excrementa superarunt. Detracta cute membra interiora statim patuerunt: quæ cum colligerem, partim auibis partim piscibus communia esse, quædam & propria serpenti videbam. Nam trachea arteria longitudine quatuor aut amplius digitorum paruis & gracilibus circulis tornata ad pulmonis descendebat, cui cor & vesicula fellis adhaerebant. Postea longo satis ductu in formam hepatis Lucij piscis eius hepar extendebatur; deinde abdomē siue pinguedo candida & satis subtilis, longitudine dodrantali hepatis & intestinis aderat. Intestina à faucibus vsque ad excretionis locum more intestinalium piscium descendunt. Infra hepar vtrinque iuxta intestina neruosa vena longo ductu descendebat, cui aderant inhaerentia oua, ita quidem pelliculis albis tecta, vt in gallinis videmus, sed situ distincta, quod longo ordine ducerentur: numerus in quolibet latere erat triginta & duorum: lingua bifida acuta, sed non venenata quantum potui attendere. In corde itaque & pulmone & trachea arteria, cum auibis conuenit. In hepate, intestinis & abdomine cum piscibus, in loco vesiculæ fellis & ouorum dispositione ab vtrisque diffidet.

Lien.
Fel.

Extra.

Testes.

Vulua.

Vesica.

Ex his quæ linguam habent & pulmonem alia longum sibilum edunt, vt serpentes, Aristoteles. Oua parientibus sibilus, serpentibus longus, testudini abruptus, Plinius. Quod strident vluantque feræ, quod sibilat anguis, Lucanus. lib. 6. *ροίξει πλάωλον*, id est immensum sibilabat, Apollon. de serpente custode velleris aurei. ¶ Serpentes pollent tactu, Cæsar. Rhodig. ¶ Cum serpens ad seducendos primos parentes nostros diabolo sese organum præbuisset, Deus dixit illi: Quoniam hoc fecisti, maledictus es præ omni iumento, & præ omni bestia agri: super ventrem tuum gradieris, & puluerem comedes cunctis diebus vitæ tuæ, Gen. 3. Serpenti panis erit puluis, Esaiæ 65. Lingent puluerem sicut serpens, Micheæ 8. Serpentes omnivori sunt, vt & reliqua cortice infecta animalia. Nam & carnem edunt & herbam, Aristoteles. Cum serpentes carnivoræ sint, quicquid ceperint succo exucto reliquum rotum per meatum sui secessus emittunt. Accipit serpens vnde libet quod datur, siue auis siue bellua: oua etiam deuorat, sed cum acceperit reducit, & vsque eo retrahat, quod partem nactus postremam è directo constituat, tum colligit se, in breueque contrahit, vt quod inditum supra tenetur, in vnum extento corpore deturcatur, quod propterea ita facit, quia gulam tenuem habet & linguam, Idem. Serpentes pinguescunt ouis, spectanda quidem draconum arte. Aut enim solida hauriunt, si iam fauces capiunt, quæ deinde in semet conuoluiti frangunt intus, atque ita putamina excutiunt: aut si tenerior est catuli adhuc ætas, orbe apprehensa spiræ, ita sensim vehementerque præstringunt, vt amputata parte ceu ferro, reliquam quæ amplexu tenetur, sorbeant. Simili modo auibis deuoratis solidis, contentione plumas & ossa reuomunt, Plinius. Serpentes insectis omnis generis vescuntur, Bellonius. Cibis serpentum septentrionalium æstate herbæ, carnes & aues sunt, quarum penas & plumas postea euomunt: demum si possunt, lac & vinum vel modicum aquam bibunt, Olaus magnus. ¶ Serpentes omnium maximè animalium vel cupiditæ de diti sunt: sed de desiderium

Sibilus.

Cibus.

Ex his quæ linguam habent & pulmonem alia longum sibilum edunt, vt serpentes, Aristoteles. Oua parientibus sibilus, serpentibus longus, testudini abruptus, Plinius. Quod strident vluantque feræ, quod sibilat anguis, Lucanus. lib. 6. *ροίξει πλάωλον*, id est immensum sibilabat, Apollon. de serpente custode velleris aurei. ¶ Serpentes pollent tactu, Cæsar. Rhodig. ¶ Cum serpens ad seducendos primos parentes nostros diabolo sese organum præbuisset, Deus dixit illi: Quoniam hoc fecisti, maledictus es præ omni iumento, & præ omni bestia agri: super ventrem tuum gradieris, & puluerem comedes cunctis diebus vitæ tuæ, Gen. 3. Serpenti panis erit puluis, Esaiæ 65. Lingent puluerem sicut serpens, Micheæ 8. Serpentes omnivori sunt, vt & reliqua cortice infecta animalia. Nam & carnem edunt & herbam, Aristoteles. Cum serpentes carnivoræ sint, quicquid ceperint succo exucto reliquum rotum per meatum sui secessus emittunt. Accipit serpens vnde libet quod datur, siue auis siue bellua: oua etiam deuorat, sed cum acceperit reducit, & vsque eo retrahat, quod partem nactus postremam è directo constituat, tum colligit se, in breueque contrahit, vt quod inditum supra tenetur, in vnum extento corpore deturcatur, quod propterea ita facit, quia gulam tenuem habet & linguam, Idem. Serpentes pinguescunt ouis, spectanda quidem draconum arte. Aut enim solida hauriunt, si iam fauces capiunt, quæ deinde in semet conuoluiti frangunt intus, atque ita putamina excutiunt: aut si tenerior est catuli adhuc ætas, orbe apprehensa spiræ, ita sensim vehementerque præstringunt, vt amputata parte ceu ferro, reliquam quæ amplexu tenetur, sorbeant. Simili modo auibis deuoratis solidis, contentione plumas & ossa reuomunt, Plinius. Serpentes insectis omnis generis vescuntur, Bellonius. Cibis serpentum septentrionalium æstate herbæ, carnes & aues sunt, quarum penas & plumas postea euomunt: demum si possunt, lac & vinum vel modicum aquam bibunt, Olaus magnus. ¶ Serpentes omnium maximè animalium vel cupiditæ de diti sunt: sed de desiderium

Serium h̄s quoque bibendi exiguum, & reliquis quibus pulmo fungosus est, qualem omnia habent quæ oza pariunt, & quibus parum sanguinis est. Serpentes vini incontinentes etiã sunt: Proinde viperas aliqui vino cum fistilibus ad sepes disposito venantur: ebricit enim capiuntur, Aristot. Serpentes, cum occasio est, vinum præcipuè appetunt, cum alioqui exiguo indigeant potu, Plin. Serpentes omnes delectantur vino & faciliè ingrediuntur vasa ubi sit vinum, quod postmodum venenat, Mercurialis. Serpentum genera omnia bibere, ubi sint aquæ, patet ex Archemiori Cadmi historia, Scaliger. Serpentes, lacertæ & similia, quod sine potu viuere possunt, nulli dubium est. Afros hæc animalia, in ea parte Africa in qua nunquam pluit, onum mandere affirmare aiunt, qui vel apud nos vermis quidam multipes aterq; gignitur, sese in orbem conuoluens; hunc autè locis illis multum admodum nasci, naturaq; esse humidum narrat, Theoph. Diu & serpentes & phalangia viuere possunt sine cibo, Aristot. Exdem minimo & penè nullo cibo vtuntur, cum asseruantur inclusa, sicut aranci quoq; alioqui suctu viuentes. Ideo nullum interit fame aut siti venenatum; nam neq; calor his, neque sanguis, neq; sudor, quæ auiditatem naturalem sola augent, Plinius. Serpentes decem menses sine cibo viuere possunt, modo aliquando paulum aquæ illis præbeatur, Bellonius. Si serpentes calidi sunt qui sit vt integros tres aut quatuor menses, id est, toto illo tempore quo delitescunt, absq; cibo viuunt? Annon in serpentibus id quod in quibusdam mulieribus vsu venit, quæ cum plenæ sint humore pituitoso & crasso, & calore naturalem (proportione tamen huic humoris respondentem) valde imbecillum habeant, longo tempore absq; nutrimento degunt? Annon hæc est ratio, quam omnes philosophi de serpentum cibi abstinentia omnimoda protulerunt? Ob hoc natura illis carnem & pellem solidiorè & crassiorè suppeditauit, ne calor natiuus tam faciliè in illis euanesceret, sed in corpore permanens, vitæ pabulum præberet, Greuin. lib. i. de venenis. ¶ Serpentes apertis oculis dormire scribit Philes his verbis:

Potus.

Ὡπῶς καθύπευθε, καὶ δ' οὐκ ἔστι παλιὸν βλάπτειν,
 ὄφεις τε καὶ πῖπες, καὶ θυμὸν ἀλήτης λίαν;
 ἔπιπταται γὰρ ἢ χλαμὺς τῶν ὀμμάτων
 ἄλλο τιπὸς χιτῶν? ἀπαλωτέρη
 φρενῶν? αὐτοῖς, ὡς δ' ὀππρας, τὰς κόρας.
 Quomodo dormit, & simul cernere videtur,
 Serpens & lepus & animosus leo?
 Circumregitur enim chlamis oculorum
 Alia quadam tunica molliore
 Custodiens ipsi pupillas, velut dioptras.

Id est,

Serpen.

Serpentes dormituri saepe caput in sinum bubulum inserunt, reliquam corporis partem non putant nimirum caput tutum fore, Incertus.

¶ Serpentes sterces vt plurimum bene olet propter siccitatem naturalem. Sunt & quibus spiritus procul adeo reddet vt Moschus videatur, atq; hi in Orientali India inter Calcuthum & Canonor, Cardanus de subtili. ¶ Loca in quibus vt plurimum inueniuntur serpentes, sunt caulae, castra rustica, & scopuli, aut exiguae valles, colles, praia quæ propelucos & sylvas caeuias sunt, Greuinus in lib. de venenis. In odoriferis syluis serpentes, siue serpulæ, vt veteres loquebantur, reperiri frequentissimas traditum est & scribit bibliothecæ 4. Diodorus, Cæl. Rhodig. Videtur (licet raro) mirum spectaculum in Aquilone, quomodo profundè sub radicibus arboris betulinæ manent serpentes: quorum multitudo suo afflatu calorem in radicibus exeat, vt folia huius arboris semper durante hyeme viridia permaneant. Quocirca gens naturæ secreta ignorans, arborem sacram putat, quasi magno numini consecratam. Nec multum dissimile asserere videtur Solinus cap. 40. in quadam Africa gleba non sine miraculo lucum virere vndiq; secus agris arentibus. Hyeme tamen in cauatibus arboribus, vel iupibus serpentes latent, pro cibo somno vtentes, Olaus Magnus.

Bonus excrementorum spiritus odor. Loca in quibus versantur.

¶ Serpentes mensibus quatuor frigidissimis latent: nec per id tempus quicquam comedunt: cæteræ quidem serpentes cauernas subeunt terræ, sed viperæ sub saxis conduntur, Aristoteles. Latibulis teguntur, Lacertus, Salamandra, Testudo, Crocodilus, Serpens, Plinius. Serpens latet hyberno tempore, æstiuo prodit, Textor. Serpentes quemadmodum quædam alia animalia natura frigida, ubi hyemem appropinquare viderint, in cauernis suis se recondunt, ibique per quadrimestre spatium, quod id tempus serè omnium sit frigidissimum, habitant semimortui veluti, quousque sol aërem excalefaciens, suumq; calorem omni generi animantium communicans, eis nouam quasi vitam restituit, Greuinus. Sciendum item chias (χελιδ) dici serpentum latibula: vocant & ειλιδ, Cæl. Rhodig. Latere serpentes diu possunt exiguo contenti cibo, quod ad norunt circulatorès qui eos in pixide lignea circumserunt commodissimè modico fursure apposito, Cardanus.

Latens hyeme.

Serpentes hyeme non laedunt, æstate pessimi, Galenus. Tutò serpens etiã pestifera tractatur, dum riger frigore: non defunt tunc illi venena, sed torpent, Seneca, epist. 7. Per ætatem fer-

Hyeme non laedunt æstate pessimi nixi.

De Serpentibus

pentēs maxime sub canicula feruore cum vehemēte astant, furorē prae se ferre videntur, adeo vt ne exiguo quidem momento quiescere possint, Galenus de locis affectis, lib. 2.

Natura frigidi sume.

¶ Serpentes omnēs tactu quā frigidissimi esse perhibentur, Incertus. Serpentibus neque calore, neque sanguinem neque sudorem inesse scribit Plinius lib. 10. cap. 72. Galenus item lib. de Ther. ad Pis. 8. manifestē credit serpentes omnes esse frigidi temperamenti. Idem sentit Rasis. 35. contin. 3. Contra verō Auicenna 6. quarti tract. 3. cap. 21. miratur inuentos esse homines qui crediderint serpentes esse frigidae temperaturae. In ijs quos Gallia profert maximum inesse frigus experimur, si manibus tractentur, idē in media etiā aestate: quod bona fide affirmare possum, &c. Greuinus, in libro suo de venenis cap. 1. vbi multis rationibus ostendit & probat serpentes natura frigidos esse contra Mattheolum qui contrarium affirmare videtur. Eandem sententiam confirmat Mercurialis lib. 1. de morbis venenatis & venenis his rationibus: vna est quia omnes qui venenatur a serpentibus, frigore quodam mirifico statim tentantur; altera est, quia haec animalia, vt dicebat Aristot. 38. de hist. anim. latent quatuor mensibus in cauernis non alia ratione, nisi quia cum frigidi temperamenti sint, non possunt sustinere aeris frigus, & propterea in latebras terrae vbi calor est, se recipiunt; tertia est, quod si summa aestate serpentes omnes tractentur, nemo est qui sensu ipso non experiatur, haec animalia summe frigida esse: quarta, cum omnis animalium calor sit in sanguine locatus, exiguo autem sanguine praediti sint serpentes, quis non videt eos necessariō frigidos esse? Haestus Mercurialis. Serpentium vda sunt corpora, adeo vt quacumq; eunt, viam humore designent, lsdorus.

Motus.

¶ Conuolutum serpē dicitur serpens, a Galeno de anatom. administrat. libro 6. 2. 2. *Εἰλωτῶδες* de serpente & vermium motu dicitur qui sese in arcum colligentes & posteriora atrahentes, progrediuntur. Quod eleganter Virgilius expressit de serpente loquens, tactu se colligit anguis. Theophrastus. *De isidem* dicitur etiā *ἔρπεν*, id est, serpere, & *Εἰλωτῶδες*, id est, volui & reptare. Quae pinnae aut non amplius binis aut nullis, vt serpentes, videntur, quāternis ea quoque notis nihilominus mouentur, flexus enim quaterni his aguntur aut bini cum pinnae binis, Aristot. Deus serpenti postquam mulierem decepsisset, dixit: quia fecisti hoc, maledictus eris prae omni animali. Super ventrem (seu pectus) tutum gradieris, &c. Genesis 3. Vestigia serpentum talia sunt, vt cum pedibus carere videantur, costis tamen & squamarum nisibus erant: quas a summo gutture vsque ad imam aluum parili modo dispositas habent. Squamis enim quasi vnguibus, costis quasi cruribus innituntur. Vnde si in qualibet corporis parte ab aluo vsque ad caput ictu aliquo collidatur, debilis reddita cursum habere non possit, quia vbi cunq; ictus ille incidit, spinam soluit, per quam costarum pedes & motus corporis agebantur. lsdorus. Serpens non extenditur nisi moriens, Erasimus. Serpentes eodē natant modo quo in sicco reptant, Aristot.

Ortus.

¶ Anguem ex medulla hominis spinā gigni, accepimus a multis, Plin. Hominis mortui spinā medullam putrescentem in serpente conuerri aiunt, exortitq; seram, & serpē animantem immansissimum esse mansuetissimō. Atque bonorum honestorumq; hominum reliquias requiescentes non modo quierent pro praemio, sed etiā eorum animas bona, quae coties attestata sunt a sapientibus, habere, malorum verō hominum spinas post ē vita excessum talia monstrata parere. At id aut est totum fabulosum, aut si adhibenda ei fides sit, praemium meo iudicio dignum suis moribus malus reulerit, qui serpentis pater efficitur mortuus, Aelianus. Serpentes ex hominum cadaueribus medijs medullis gigni, sicut apes ex bubus gignuntur, ex equis fuci, ex asinis crabrones scribit Plutarchus, Textor. Ex humano caduere serpente gigni tradidit rerum naturalium scriptores, Pierius. Sunt quae cum clauso putrefacta est spina sepulchro, Mutari credant humanas angue medullas, Ouid. lib. 15. Metamorph.

In Aegypto mures ex terra & imbre nascuntur, & in alijs locis ranā serpentesq; & similia, Macrobius. Auicenna asserit serpentes ex mulierum praecipue capillis concepti, quod productiores sint, humectioresq; natura, Cael. Rhodig. Nicander in Theriacis arbitratu venenata morsuq; oblaedentia ex Titanum sanguine, hoc est Typhoei esse concepta. Acusilaus autem scribit id genus animalia ex Typhonis cruore propagata. Apollonius verō Rhodius in Alexandria constitutio, ex Gorgonis guttis sanguine stillantibus, Idem. Virgilius fineta sub dio concauo loco, & qui humorem colligat, stramento inrepta, ne in sole arescant, palo ē robore depacto fieri iubet, ita fore ne innascantur his serpentes, Plinius.

Coitus.

¶ Quae pedibus carent, & longo sunt corpore, vt serpentes & murenae, ijs coitus circumplexu mutuo supinarum partium agitur. Et quidem serpentes ita circumuolutae sibi ipsae cohaerent, vt vnus serpentis bicipitis corpus totum esse videatur, Aristot. Coeunt serpentes complexu mutuo, propter ineptam sui corporis formam ad applicandum. Cum enim exigua quadam sui parte coniungantur, nequeunt praenimia prolixitate adaptari: cumq; membris, quibus amplectantur, careant, pro ijs agilitate corporis vtuntur, complexuq; mutuo sese obuolutes expediunt Venerem, Idem. Rursus in re restribus ova pariunt serpentes. Coeunt complexu, adeo circumuolutae sibi ipsae, vt vna existimari biceps possit, Plin. Cum inter se coeunt serpentes, odo-

In genere C. Lib. V.

rem exhalant grauisimum, Ælianus. Serpentes & pisces testibus carent, sed binos meatus continent, qui foetifico semine cum coeundi est tempus implentur, & lacteum omnes emittunt huius morem. Colligunt hi sese in vnum caput, quemadmodum in autum genere vniur quod subeat. Hoc ergo inferitur atque in locos & receptaculum tenditur sceminarum, Arist. ¶ Expendum alia animal pariunt vt viperæ & cartilaginea: alia ouum, vt piscium genus ac cetera serpentes, Idem. Ceteræ serpentes (præter viperam) oua pariunt foris contexta ad monilis, id est, ornamenti muliebris, quod ambit collum, similitudinem, incubant quæ pepererint, in terra, & foetum sequente excludunt anno, Aristor. Plinius. ¶ Murænas in sicco litore elapas vulgus coitum serpentum impleri putat. Huius opinionis fuit Oppianus lib. 1. Alicuicorum. Plinius scribit Licinium Macrum tradere murenas tantum foemini sexus esse & concipere è serpentibus: ob id sibilo à piscatoribus tanquam serpentibus euocari & capi. Id etiam D. Ambrosius & complures antiquorum tradunt: cui opinioni Athenæus refragatur autoritate Andreae, qui de his quæ falso creduntur, librum edidit, P. Iouius de piscibus lib. 1. Vide plura in historia Viperæ.

¶ Sunt in Asia genera serpentum, quos ore parere hominum opinione receptum est, Alcias tus, forte de Amphibæna intelligit.

¶ Anguina senectus, siue vt Plinius nominat, Vernatio, serpentum exterior similis membranz vocat, quam primo vere inter duos lapides, vel alias huiusmodies exuunt, vulgò German. vocatur ein schlangen haut & schlangensbalck: Græcè γήρας, ὄφιορος δέρμα, οὐραρ λεβητιο, Latine, Anguina pellis, Senectus: Spolium vel exuuitæ serpentis. Arabicè Geluc vel genlut, id est corium serpentis, Syluat. Fulcalhaileb spolium serpentis, Idem. Item Alchalha & Selachialha se, Italicè Spoglia delle serpi: Hispanicè Pelle de la culebra, Mattheolus. Reuertescunt serpentes pelle sequestrata, quam nunc sentum nunc senectutem appellat Plinius, Leberida Græci. Author tamen libro tertio est Strabo cuniculos à quibusdam Leberidas dici. Anguina porro corium dixit Callimachus in Hecale etiam Syphar. Coel. Rhodig. Nonnulla ex ijs quæ conduntur exuunt id quod senectus vocatur: quod cutis vltima est & primi ortus operculum, Aristor. Cortice intacta magna ferè sui parte secessus suo tempore latet, & exuunt senectutem ea quibus cutis mollis, nec prædura & testacea quidem est, qualis testudini, sed qualis bellionis, lacerto, & præcipuè serpentibus est. Exuunt enim hæc omnia, tum vere cum egrediuntur, tum etiam autumno. Viperæ etiam exiit tam vere quam autumno. Cum serpens exuere incipit, ab oculis

Senectus Vernatio

primùm detrahi aiunt, ita vt obæcari videatur ijs qui rem non intelligunt, tum caput exiit: glabrum enim hoc omnium antequam reliquum corpus apparet: atq; vna ferè nocte & die senectus tota exiit, à capite orsa ad caudam, & cute altera intus subnascente ipsa remouetur. Vt enim foetus in uolucro secundarum, quo contentus prodierit, exiit: sic ista senectute detrahta renouatur, Idem. Anguis hyberno situ membrana corporis obducta, foeniculi succo impeditum illud exiit, nitidusq; vernat. Exiit autem à capite primùm, nec celerius quam vno die ac nocte, replicans, vt extra fiat membranæ, quod fuerat intus. Idem hyberna latebra visus obscurato, marathro herbæ sese affricans, oculos inungit ac refouet. Si verò squammæ obtorpuere, spinis iuniperi se scabit, Plinius. Ineunte vere, cum senectutem serpens exuerit, tum etiam visus hebetudinem, tanquam oculorum senectutem, abiecit: quo ex morbo, ad motis ad marathrum oculis, liberatur: nam ex eius hyberna in latibulis obscuris mansione, oculos hebetes & præstrictos frigoribus calcificans marathrum purgat, atq; acres & acutos efficit, Ælianus. Serpentes vere senectam exuunt, & degustato foeniculo velociores ac perspicaces fiunt, Nicander. Vanum esse opinor canis ortu angues candidos membranam exuere, quoniam neutrum in Italia visum est: multoq; minus credibile in tepidis regionibus tam serò exui, Plinius. Neq; vere tantùm exiit anguis, verum etiam autumno, & pro locorum temporumq; conditione: astate etiam Aristotele hoc asserente, licet id abneget, Plinius Pierius. In Septentrione tempore veris fricatione serpentes cutem exuunt inter saxa, Olaus magnus. Senectutem fertur serpens exuere, quod in angusto foramine (cui per vim se impenetrat) veterem deponat pellem, Textor. Ob siccitatem etiam arida cutis exiit vere ab ipsis, vocantq; senectam. Contingit enim illis quod & hominibus elephantias laborantibus, scilicet vt ex vapore corrupti humoris cutis sicceat & eleuetur. Ob id vere exuunt illa diuturna fame siccati, Cardanus de subtil. Ver nationem serpentum non tam esse pellem quam sordes quasdam in corpore musci instar collectas existimat Greuinijs lib. 1. de venenis. Foeniculum nobilitauere serpentes, gustatu (vt diximus) senectam exuendo, oculorumq; aciem succo eius rescicendo, Plin. Visum longo situ amissum serpens foeniculo recuperat, Textor. Foeniculum illud quo serpentes affricant oculos, illud esse foeniculi genus existimat Mercurialis lib. 1. de venen. morb. & venenis, quod Florentini appellunt baccatum, atq; pro venenato habent.

¶ Serpens erat calidior omni bestia agrum fecerat Ichoua. Gen. 3. Estote prudentes, sicut serpentes. Matth. 10. Joh. Tzetzes Chil. 9. cap. 263. hoc sensu hæc verba à Domino prolata ait: Serpentes

¶ Serpens erat calidior omni bestia agrum fecerat Ichoua. Gen. 3. Estote prudentes, sicut serpentes. Matth. 10. Joh. Tzetzes Chil. 9. cap. 263. hoc sensu hæc verba à Domino prolata ait: Serpentes

¶ Serpens erat calidior omni bestia agrum fecerat Ichoua. Gen. 3. Estote prudentes, sicut serpentes. Matth. 10. Joh. Tzetzes Chil. 9. cap. 263. hoc sensu hæc verba à Domino prolata ait: Serpentes

¶ Serpens erat calidior omni bestia agrum fecerat Ichoua. Gen. 3. Estote prudentes, sicut serpentes. Matth. 10. Joh. Tzetzes Chil. 9. cap. 263. hoc sensu hæc verba à Domino prolata ait: Serpentes

¶ Serpens erat calidior omni bestia agrum fecerat Ichoua. Gen. 3. Estote prudentes, sicut serpentes. Matth. 10. Joh. Tzetzes Chil. 9. cap. 263. hoc sensu hæc verba à Domino prolata ait: Serpentes

¶ Serpens erat calidior omni bestia agrum fecerat Ichoua. Gen. 3. Estote prudentes, sicut serpentes. Matth. 10. Joh. Tzetzes Chil. 9. cap. 263. hoc sensu hæc verba à Domino prolata ait: Serpentes

¶ Serpens erat calidior omni bestia agrum fecerat Ichoua. Gen. 3. Estote prudentes, sicut serpentes. Matth. 10. Joh. Tzetzes Chil. 9. cap. 263. hoc sensu hæc verba à Domino prolata ait: Serpentes

¶ Serpens erat calidior omni bestia agrum fecerat Ichoua. Gen. 3. Estote prudentes, sicut serpentes. Matth. 10. Joh. Tzetzes Chil. 9. cap. 263. hoc sensu hæc verba à Domino prolata ait: Serpentes

De serpe

4

De Serpentibus

ate capita vestra, quemadmodum serpens qui insidijs petitus vapulansq; ad mortem omnimodo caput suum abscondit, sic nos à tyrannis & impijs cruciati, caput seruate mihi, fidē vestram, & ne Deum negetis vsq; ad ipsam mortem. Poterit præterea aliquis rhetoricē hoc dictum illustrando, seruanda iubere capita, hoc est authores (αὐθὺντας) & dominos nostros, nec illos decipere aut fallere dolis sacrilegis. Hæc Tzezes. De astutia serpentis passim à scriptoribus hoc adducitur, quod petitus totum corpus obijcere periculo soleat, modò caput illàsum seruet, quo seruato, facillè etiam latum curatur, Fagius. Idem in exegeji sua super priora capita Genesios. 4. cap. Quidam Hebræorum dicunt, serpentem primùm in cò corpore incesisse, atque humanis affectibus etiam præditum fuisse, indeq; astutia cuncta superasse animantia. Serpentes quidam ob id putant dici sapientes, quod longissimè cernant. Dracones certè Græcè à δῆραμ vocantur. 10

Hæc ille. In naturalibus bonis, quæ nobis & irrationalibus animantibus videmus esse communia, viuacitate quadam sensus serpens excellit. Vnde & legitur in Genesi; Serpens autem erat sapientior omnibus pecoribus terræ. Dicit autem Plinius, Si creditur, quod serpentis caput etiam si cum duobus euaserit digitis, nihilominus viuut. Vnde & totum corpus obijcit pro capite ferientibus, Isidorus. ¶ Animantium aliæ sunt illiberales, perfidæ, insidiosæq; vt serpentes. Aristoteles. οἱ μικροζώνεις κακοί, μάλα δὲ δεισέμενοι καὶ δεισέμενοι τοῖς τοῖς, id est qui paruis sunt genis, mali & maxime crudeles & insidiosi sunt. Serpentes enim tales sunt. Adamant.

¶ Implacabilem furorem diuinæ literæ per serpentem voluminis implicatur, & qui linguis micet ore trifidus (ita enim describitur irritatus) expressere. Psal. 58. Furor eorum serpentinifuroris instar, &c. Incomparabilis porrò est in angue furor, qui simul ac se læsum sentit, ita vesanè furit, vt nunquam absistat, donec venenum intulerit, aut præ rabie exanimetur, vt ait Euthymius, Pierius. ¶ Quin & affectus indicia sunt etiam in serpentibus immittissimum animalium genere, Plinius. ¶ Serpentium oua aiunt iniecta igni matrem ad se etiam eminus odore allecctam vocare. Id Funckius iurat se Lostonij vidisse, cum ouum vnium in fornacem proiectum esset, mox matrem ipsam cum festinatione accessisse sibilantem (odore nimirū percepto) & fornacem ingressam esse, licet astantibus ad eum quibusdā viris, à quibus partim baculis occisa est, partim igne læsa. Dubitari possit, an hoc per σὸρῶν acciderit, an quod odore illecta fuerit. Nam & alioqui fertur, si serpens vratur, in sylua alicubi, alios etiam accedere, siue sibilò tantum, siue etiam odore allecctos.

¶ Canes, boues, sues, capræ, serpentes & bestię aliæ cum impendentem pestem, cum verò terræ motum, & cœli salubritatem, & frugum fertilitatem præsentunt; neq; tamen si ratione carent, ab eorum quæ sibi aut salutem, aut perniciem afferre queunt, intelligentia aberrant, Ælianus. Quinq; ante diebus quàm Helice funditus euerteretur, qui in ea erant mures, mustelæ, serpentes & verticillæ, cæteraq; eiusmodi ex eo loco exierunt. Idem.

Serpentium morsus non peti serpentes, Plinius, Textor. Sed iam serpentum maioræ concordia, scilicet, quàm hominum inter se, luuen. Sat. 15. Serpens cum vulpe amicè viuut; ambo enim eueniens gaudent, Aristot. Cum monachi quidam subinde ægrotarent, nec mali causam intelligere possent, audiuerunt tandem à rustico operario, qui catum monasterij cum serpente ludentem viderat. Non erat autè letale hoc venenū, quia lætitia serpentis ex ludo veneni vim remittebat. Nec mirum, cum mures etiam cum serpentibus colludant. Pongettus. Mira referuntur de anguillis, quomodo à serpentibus audiuntur & liberentur. Quidam monachus narrabat talem historiam: se cum puer esset voluisse anguillam magnam in quendam locum deferre: cum autem in quendam syluam venisset, anguillam sibilasse, ac statim aliquot serpentes sibilò excitatos accurrisse, se verò expauē factum fiscellam, in qua erat anguilla, deposuisse, ac inde aufugisse: cum verò mox reuenteretur, ac fiscellam denuo auferre vellet, anguillam non fuisse amplius repertam, cum tamen fiscella adhuc bene vincta & clausa esset. Hæc sæpe retulit nobis D. Rodolphus à Vuil monachus Capellensis: an sibilent tamen anguillæ, nescio, cum pisces muti sint: fortassis serpentes sibilantes tantum audiuerat. Similes ferè siue historias siue fabellas multas audiui, Incertus. Fœniculum anguibus gratissimum, Plinius. Hedera serpentium frigori gratissima, vt mirum sit vllum honorem habitum ei, Idem. Hederam amant serpentes, 50

Textor. Deus alloquens serpentem, postquam hominem seduxisset, inter alia dixit, Ponam inimicitias inter te & ipsam mulierem & inter semen tuum & semen eius: ipsum conteret tibi caput, & tu conteres ei calcaneum, Genes. 3. Hoc simpliciter significat, hostile semper fore dissidium humano generi cum serpentibus, quale hodie cernitur. Fit enim arcano nature sensu vt ab ipsis abhorreat homo. Proinde quòd quibusdam serpentes sunt in delicijs inter prodigia reputandū est. Cæterum tale odium fore denunciat, vt sibi vltro citroq; molesti sint: serpentem hominibus infestum fore, & homines vicissim perdendis serpentibus fore intentos. Serpentum genus homini est inimicum. Est enim verus inter illos & nos dissidium, & irreconciliabile, futurumq; donec meminerimus illius inauspicati pomi, Erasmus. ¶ Favorabile verbum Isidorus de natura serpentum profert, quòd hominem nudum & dormientem nunquam lædant: idq; mihi in pueritia

Storge.

Serpentibus
sensio, vbi
sunt, suina,
c.

Sympathia cū
alijs animanti-
bus.

Antipathia
cum homine.

pueritia & adolescentia serpentibus sine læsione sæpissimè congregienti contigit, Olaus Magnus. ¶ Ad primos ortus Euphratis quædam serpentes nascuntur hominibus externis, non item indigenis inimicissimæ, atque vsque eo infestæ, vt eos morte mulctent, Ælianus. In Syria angues circa Euphratis maximè ripas, dormientes Syros non attingunt; aut etiam si calcati mo mordere, non sentiuntur maleficia, alijs cuiuscunque gentis infesti, auidè & cum cruciati exanimantes; quamobrem & Syri non necant eos, Plinius. Quædam animalia innoxia indigenis, aduenas interimunt, sicut serpentes parui in Tirytho, quos terra nasci proditur, Idem.

Quidam serpentes in æge nis innaxi, exa terius verò indi festi.

¶ Omnibus hominibus contra serpentes inest venenum, feruntq; ictus salua vt feruentis aquæ contactum fugere. Quòd si in fauces penetrauerit, etiam mori, idè maximè humani ieiuni oris, Idem. Ophilius scribit serpentes rumpi, si quis in hiatu earum expuat, Idem. Est vtiq; vt serpens, hominis quæ tacta saluius, Disperit, ac sese mandendo conficit ipsa, Lucretius. Animaduertendum est naturam ostendisse nobis ieiuni hominis sputo serpentem necari posse. Cau sam philosophi perstruantur, aiuntq; fieri hoc ob magnam inter vtrumq; animam contrarieta tem: Serpens siquidem frigida & sicca est corporatura, homo autem calida & humidà; hinc al terum alterius visu tactuq; exhorrescere, humanoq; sputo tactum anguem æque fugere, ac si feruentem in aquam incidisset. Id si penetrarit in fauces, etiam extingui, Pierius. Serpentes sa liua hominis interimit, Cælius Calcag. lib. 1. epistolarum. ¶ Troglodytarum genus homi num, quod ex habitandi & viuendi ratione nomen duxit, serpentibus idcirco formidabile est, quod eas huiusmodi hominum natio exest, ac in cibo consumit, Ælianus.

Salua hominis serpentibus exitalis.

¶ Crates Pergæus in Hellesponto circa Parium, genus hominum fuisse tradit, quos ophiogenes vocat, ser pentum ictus contactu leuare solitos, & manu imposita venena extrahere corpori. Varro etiam nunc esse paucos ibi, quorum salua contra ictus serpentum medeantur. Similis & in Africa gens Pysyllorum fuit, vt Agatharcides scribit, à Pysyllo rege dicta, cuius sepulchrum in parte Syr tium maiorum est. Horum corpori ingenitum fuit virus exitiale serpentibus, vt cuius odore so pirem eas. Mos verò liberos genitos proterius obijcendi fauissimis earum, eoq; genere pudici tiam coniugum experiendi, non profugentibus adulterium sanguine natos serpentes. Hæc gens ipsa quidem prope internecione sublata est à Nasamonibus, qui nunc eas tenent sedes; genus tamen hominum ex his qui profugerant, aut cum pugnatum est, abfuerant, hodieq; re manet in paucis. Simile & in Italia Marsurum genus durat, quos à Circes filio ortos ferunt, & ideo inesse ijs vim naturalem eam, Plinius. Quorundam hominum tota corpora profunt, vt ex his familijs quæ sunt terrori serpentibus, tactu ipso leuant percussos suctuq; modico. Quorum è genere sunt Pysylli, Marsiq; & qui Ophiogenes vocantur in insula Cypro, ex qua familia lega tus Exagon nomine, à consulibus Romæ in dolium serpentium coniectus experimenti causa, circummulcentibus linguis miraculum præbuit. Signum eius familiæ est, si modò adhuc du rat, vernis temporibus, odoris virus. Atque eorum sudor quoque medebatur, nō modò salua, Idem. Agatharcides dicit, in Africa Pysyllorum gentem esse, & nihil quidem ad viuendi ratio nem à reliquis hominibus differre, veruntamen cum alijs nationibus peregrinum eorum cor pus comparatum admirationem habere; non enim venenatas bestias quæ vel ictu vel morfu ve nenum relinquunt, eis quippiam nocere posse, neque aut serpentis morfu, aut phalangiorum mortiferis vulneribus vt cæteros homines affici, &c. Ælianus. Sunt qui dicant, quod quemad modum Pysylli apud Cyrenaicam regionem naturalem quandam vim habent contra serpentes, sic et Teutyria contra crocodylos, Strabo. Pysyllorum corpori ingenitum fuit virus exitiale serpentibus, ex cuius odore sopirem eas, Textor. Sicut contra serpentes Pysylli Marsiq; inter homines natura veneni repugnantiam dedit; sic apibus etiam, vt quamuis venena portantes oreq; singentes ipsæ non moriantur, Plinius. Durat in Marsis etiam nū gens à filio Circes orta, quos esse domitores serpentium constat, Idem. Marsi populi in Italia vim habuerunt naturalem contra serpentes & venena, Textor. Iphiogenes, id est, anguigenas populos esse docet Strabo, qui ob familiaritatem quandam cum serpentibus eorum ictibus medebantur. Horum alios in Hellesponto, alios in Cypro insula habuisse testatur Plinius. Ad Parium genus hominum fuit quos Anguigenas vocauere, & cognationem quandam cum serpentibus habere credide runt; quorum mares proditū est, serpentum morsibus fuisse remedio, si eos cōtinuo attigissent, Auctorem gentis heroem quandam tradidere ex serpente immutatum, vt est antiquitas fabulo sa. Vis ea aliquandiu in gente mansit, quemadmodum in Calabria fama est de ijs qui ex proge nie scilicet Pauli appellantur; nam & hos mederi serpentū morsibus affirmant, Æneas Syluius.

Troglodyte serpentibus formidabiles. De Pysyllis Mar sis ex alijs populis quorum us naturæ serpentibus ini mica.

¶ Terra serpentem homine percusso non amplius recipit, pœnaseq; etiam in tertium nomi ne exigit, Plinius. Iam porrò serpentem, quæ hominem interfecerit, Indi (per multas in hanc rem testibus Libyicis & Ægyptijs Thebarum incolis venter) dicunt, idcirco subterraneâ latebram (quia terra suis ipsa sedibus eam non amplius recipiat, atq; quasi gremio suo in exitum eijciant) ingredi nequirit; sed postea errare, vagari, & pluribus iactatam miserijs, æstiuo & hyberno sub dio erumnosum omne ætatis tempus degere; neq; amplius à coniugibus adiri, neq; ab ijs quos ex se procreauerit, parentem agnosci. Ergo pœnas, diuina prouidentia vindicæ, etiam rationis expertia, ob cædes hominum factas, dependunt, Ælianus.

Serpentem hominibus exitiale.

¶ Terra serpentem homine percusso non amplius recipit, pœnaseq; etiam in tertium nomi ne exigit, Plinius. Iam porrò serpentem, quæ hominem interfecerit, Indi (per multas in hanc rem testibus Libyicis & Ægyptijs Thebarum incolis venter) dicunt, idcirco subterraneâ latebram (quia terra suis ipsa sedibus eam non amplius recipiat, atq; quasi gremio suo in exitum eijciant) ingredi nequirit; sed postea errare, vagari, & pluribus iactatam miserijs, æstiuo & hyberno sub dio erumnosum omne ætatis tempus degere; neq; amplius à coniugibus adiri, neq; ab ijs quos ex se procreauerit, parentem agnosci. Ergo pœnas, diuina prouidentia vindicæ, etiam rationis expertia, ob cædes hominum factas, dependunt, Ælianus.

De Serpentibus

Antipathia eū
animantibus.
Accipitre.
Aquila.

¶ Accipitres serpentibus & venenatis bestiis inimicissimi sunt; nec enim ipsos serpens
vllāue alia mala bestia latere potest, Ælianus. ¶ Aquilam ferunt vbi cunq; viderit ex alto
serpentem magno mox stridore oppressum laniare, & postquam extracta de visceribus venena
deceperit, adhuc (forte, fuctu) faucium deuorare, & virus quod inerat extinguere, veneno cā
lore decocto, Incertus. Aristoteles videtur dicere vulturē cum dracone pugnare, quod non est
verum, sed neque aquila omnis cum dracone pugnat. Sed quoddam aquilæ genus est paruum
quod venatur serpentem quendam, qui draco generali vocabulo nominatur. Aquila etiam
cum tyro (vipera) & dracone pugnat pro animalibus quæ aliquando venantur, dum altera al-
teri prædam auferre conatur, Hæc Albertus.

*Vtq; volans altè raptum cum vulua draconem
Fert aquila, implicuitq; pedes, atq; vnguibus hæsit;
Saucius at serpens sinuosa volumina versat,
Arrectisq; horret squamis, & sibilat ore,
Arduus, insurgens: illa haud minus irget adunco
Luctante rostro, simul æthera verberat aliis.*

Vergilius II. Æneid.

Ælianus lib. 7. de animalibus cap. 37. recitat historiam elegantem de aquila à serpente tan-
tum non superata atq; ab homine seruata. Decem, inquit, & sex viri frumentum in area perticis
excutientes in maximis folis ardoribus, cum ardentissimè sitirent, vnum ex suis, vt aquam de
proximo haurit et fonte, miserunt. Is messoriam faleem in manibus habebat, & in humeris situ-
lam gestabat. Vbi verò ad fontem venit, offendit Aquilam quam stricissimè cauteq; serpente
cir cum plicatam, iam iam proximam vt strangularetur. In eam enim Aquila inuolauerat: ve-
runtamen nō compos voti & insidiarum in ea ipsa expugnanda euaserat, neq; pullis escam at-
tulerat: sed spiris illius ceu laqueis circumuenta, vicina erat ad perendum non ad perendum.
Agricola vt vidit serpentē falce dissecuit, & vinculis Aquilam vnde effugere non poterat, exol-
uit, quomodo autē Aquila liberatori suo gratiam retulerit dictum est in lib. de auiibus in Aquil-
la. Aquilæ & ciconiæ nunquam nidos construunt, quin lapides illis imponant: aquila æciten,
ciconia lychniten dictum: propterea quod facē adhibent, vt oua factum producant, & serpen-
tes nidos nō appropinquant, Philostratus in vita Apollonij. In regni Morfili montibus serpen-
tes magni in maxima versantur multitudine, quibus vescuntur aquilæ albae, Paulus Venerus.

Araneo.

¶ Librat araneus se filo in caput serpentis porrectæ sub vmbra arboris suæ, tantaq; vimor
su cerebrum apprehendit, vt stridens subinde, ac verrigine rotata ne filum quidem desuper pen-
dentis rumpere adeo non fugere queat: nec finis ante mortem est, Plinius. Araneus homini do-
mesticum est animal, exitiale verò serpenti, adeo vt forte conspicatur sub arbore serpentem æ-
pricantem, filo se libret, & a cuculorum mediæ infigat fronti, tam acri vulnere, vt serpens dolore ro-
tans sese in gyrum, tandem emoriatur, Erasmus in dialogo de Amicitia. ¶ Serpentes alios
Basiliscus solo sibilo interimit. ¶ Angui hostis est Buteo, Aristot. ¶ Bufones à serpenti-
bus deuorari aiunt. Addunt superstitiosiores ab illis inde venenum quæri, Scaliger. Carus ser-
pentes etiam & bufones interficit, sed non comedit; & læditur veneno, nisi aquam statim super
bibat, Albertus. ¶ Nihil æque aduersari serpentibus quàm caneros, suesq; percussas hoc pa-
bulo sibi mederit: cum sol sit in cancro, torqueri serpentes (Thrasillus auctor est) Plinius. Ad pa-
ludem quæ iuxta Ephesiam metropolim existit, aiunt cauernam esse serpentium plenam maxi-
morum, qui vt magnum acerbitatis virus habent in mordendo, ita tamen ex cauerna prode-
unt vsq; ad proximam paludem serpunt, tamen natando trajcere conantes, vt in oppositam
ripam exeant, cancerorum qui eas extensis forcipibus comprehensas interficiunt, metu deter-
rent: itaq; conqueiscunt, atq; à transmittendo se sustinent, cancerorum custodias formidantes, &
pœnarum metum exhorrentes: ac nisi mirabili nature dono paludis ripas cancri incolerent,
& tuta illic omnia præstarent, dudum pestiferis serpentium moribus incole perisissent. Ælian.

Basilisco.
Butcone.
Bufone.
Cato.

Canceris.

Ceruio.

¶ Elephantorum anima serpentes extrahit: ceruorum item vrit, Plinius. Et alibi. Ceruis est
cum serpente pugna, inuestigant cauernas, nariumq; spiritum extrahunt renitentes. Serpentes
hauriunt & spiritum narium extrahunt de latebris cauernarum, Solinus. Oportet eos qui ceruos
venantur æstatis tempus cauere, quod videlicet eo tēpore viperis ac serpentibus cerui vescan-
tur, atq; ideo striculosi sunt, Simeon Sethi. Serpentibus exitio esse ceruos nemo ignorat, vt si que
sunt, extractas cauernas mandentes, nec verò ipsi spirantēq; tantum aduersantur, sed membra
tam quoque, Plinius. Serpentes à ceruis capiuntur, Plutarchus. Oribasius hoc modo semen ab
vtero atrahit scribit, quo serpentes à naribus cerui. Mirificum quodam munere nature ceruus
serpentem funditus vincit, neque enim ipsum, tamen si hostis in latebram additus, effugere
potest. Etenim ille maribus suis in serpentis cauernam incumbens, vehementissime inspirat, &
spiritu suo quasi amatorio quodam alliciens, extrahit, in uitumq; profert, ac nimirum procum-
bentem illam mandere ingreditur: quod hyeme facere maxime solet, Ælianus. Huius rei ratio
agitur in lib. I. historia animalium, in historia cerui: nempe quomodo ceruus narum spiritu
atrahatur serpentes: quo in loco cum Æliano non esse sentiendum dicit Gesnerus, qui videtur
hanc vim philtro comparasse, ac si ita à cerui spiritu traheretur serpens, vt à magnete ferrum, à
succino

succino paleæ. Orisatio verò potius astipulandū, qui eam vim confert cum ratione qua attrahitur semen à matrice, ita vt serpens attrahatur à ceruo, non emittente eoq̄ implente latibulum, sed potius aerem latibuli quantū potest exhauriente, vt respiracione factū eo euacuato serpens sequatur, non aliter quàm vinum à liquore canali immisso, & aere extracto. Vide plura ibidem. Qui Geoponica Græca collegit, lib. 19. cap. 5. Xenophonem testem adducit, quod ceruus spiritu suo serpentem ceu vertigine affectam ad se adducat & rapiat attrahendo, cerui & ἑόρπεις deuorant serpentes, Nicander. Grammatici Græci ἑλαρον, id est ceruum etiam inde appellari volunt, quasi ἑλορον, ἕξ τὸ ἔλκειν τὰς ὄφεις καὶ ἀναρῆν ἕξ τῶν μυκτῆρων, quoniam serpentes naribus trahat & occidat; vel, κατὰ τὰ ἑλωμένῃ τὰς ὄφεις, hoc est à serpentibus abigendis. Nam cum latent serpentes, cornu saxo affricat, vnde odor excitatur eiusmodi, vt serpentes etiam è latibus suis exigantur, Erymologus & Varinus. Mutuo inter se odio (vt Oppianus docet interprete Gyllo) omne serpentium ceruorumq̄ genus flagrat inexpiabili, serpentem ceruus longè lateq̄ inquirens, tandem in illius vestigia, longis flexionibus apparentia, iucundè peruenit, naribusq̄ ad cauernam admotis, ad pugnam pugnam nolentem ipsum attrahit. Serpens extracta, in altum tollit collum, & crepitu dentium horribilis est, & acerba sibilam anhelat; contrà ceruus ridenti similis euestigio inaniter pugnantem, & cerui collum & crura circumplicans, in sextentia frustra lacerat. In Libycis finibus magna vis serpentum, ceruum (cum solus humi stratus iacet) vndiq̄ inuadit, & in eius pellem dentes configit, neq̄ cerui vlla pars est, quæ non serpentibus circumfusa sit; aliæ caput mordicus premunt, aliæ collum & pectus, ventremq̄ distrahunt, aliæ item vtrinq̄ circum latera versantes instant, nonnulli crura, aliæ dorsum depascuntur, aliæ ex inguinibus pendent hostiliter infixæ. Hic omnibus doloribus refertus, primum fugere tentat, & rugit, & quoquo uersum se versat, sed magna turba circumfessus, non potest elabi, sed tamen ore dilaniat infinitam & bellicosam gentem, & cornibus insequitur. Illa verò nihil remittunt, sed etiam ceruinus dentibus demorsæ, aucter incumbunt. In aliis dentibus dissecat, aliis pedibus perdit, ac serpentum per terram permultus sanguis diffluit, eorumq̄ membra semicomesta ad terram abiecta palpitant, aliæ laceratæ in latera magno dentium robore inhærescunt, & sola capita à reliquo corpore abscissa cerui pellem adhuc pertinaciter retinent. Quum autem ceruus se ita affectum sentit, diuino quodam naturæ munere fluuium inquit, vnde cancellos corriprensus, medicinam sibi facit, confestimq̄ ferarum reliquiæ ex eius pelle excidunt, cicatrices autem obducuntur. Hucusq̄ Gyllius ex Oppiano. Erymologus & Varinus tradunt ceruos esse serpentum φυσικὰς καθαίρειν, id est naturaliter purgari. Vermes in ventre ceruorum (vt in Hippiatricis Græcis legitur cap. 42.) innascuntur, et ruminantibus ijs ad fauces ascendunt, inhærentq̄. Ceruus ita affectus loco non manet, sed circumcurrit; inuenit autem remedium: nam serpentibus deuoratis curatur. Plinius de ceruo narrat, quod cum sentit se grauari senectute, spiritu per nares è cauernis serpentes extrahit, &c. Et hoc ego verum esse non puto, Albertus. Ego ceruos in senectute tantum serpentibus vesci, neq̄ apud Plinium neq̄ alium auctorem idoneum legisse memini. Cum se in infirmos sensere, spiritu narium serpentes è cauernis extrahunt, ac superata veneni pernicie, illorum pabulo reparantur, Isidorus. Ceruus senio grauis, ex crescentibus pilis & cornibus, serpentem naribus haurit, mox hausto æstuat veneno: vnde fontem ad bibendum ardentissimè desiderat, quo potio pilos & cornua deponit, Glossa in Psal. 41. cuius initium est: Quemadmodum desiderat ceruus fontes aquarum, &c. Vincentius Belluacensis à ceruis serpentes ediscribit, vt caligini medeantur oculorum. Et alius quidam auctor obscurus, quem physiologum vocant: Ceruus (inquit) sicubi serpentem esse cognouerit, aquam ore hausit in cauum effundit, mox spiritu suo serpentes extractos pedibus conculcans interimit. Ceruorum autem duo sunt genera: vnum quod extracti spiritu serpentis collum vtrinq̄ calcans, ita enectum vorat: quo deinde veneno intumescens, aquas petit & euomit. Interim verò dum tuinet, pilos mutat & cornua abijcit. Alterum genus inuentum serpentem occidit, & à victoria statim ad montana pascua se recipit. Hæc ille.

Cur ceruipenes deuorant

Antipathia cū Chamæleonte.

Cum Ciconia.

Alexander Myndius dolore & molestia cibi inopia, à chamæleontè ad hunc modum serpentem affici ait: mordicus scilicet illum bene latam festucam & validam tenentem, sub eaq̄ perinde se vt sub clypeo versantem contra hostem serpentem venire: serpentem verò quia festucæ latitudinem circumplecti non possit, Chamæleontem dentibus configere non possit: itaq̄ hunc ab ipsa confici exediq̄ nequire: membra enim vt illius reliqua serpens mordeat, non tamen ea in ipsius carnem penetrare potest, tanta nimirum pellis firmitate & robore existit, nihil vt prorsus serpentis mortuus sentiat, Ælianus. Democritus scribit Chamæleontis cauda serpentes soporari, Plinius. Ciconiæ in Thessalia maximè immunes sunt, quod serpentes infectantur, Solinus. Ex libro de naturis rerum, Ciconiæ serpentium exitio tantus est honor in Thessalia, vt capitale fuerit occidisse ciconiam, sicut & hominem. Multifariè nanq̄ serpentibus insidiatur, eosque comedit, & alia venenata, nec tamen moritur. Serpente ciconia pillos nutrit, & inuenta per deuia rura lacerta, Iuuenalis. Ciconiæ bellum assiduè cum serpentibus est, Pierius. Serpentes & ciconiæ sepe se mutuum perimunt. Serpentes enim ciconiæ collum sepe implicant, & ita eâ strangulant, ciconiæ caput serpentis rostro tenentur. Et aliquando sic reperiantur, Inceruus

10
20
30
40
50

De Serpentibus

In Italia (vt fertur) cum serpens quidam ad nidum prorepens ciconiarum pullos deuorasset, & alteram deinde sequentis anni feturam similiter perdidisset, ciconia tertio demum anno reuerſa nouam quandam auem & prius non uisam (quæ breuior quidem ciconijs erat, sed rostrum magnum & acutum ensis instar à capite exerebat) secum adduxere, indicata nimirum ei foetus calamitate sui, suis pollicitationibus vllis siue verbis, vt opem ferret, inuitatam. Auis hæc nondum absolutum ciconiarum foetu, cõiuncta eis non erat: pullis verò iam exclusis, cum parentes ad comparandum pullis auicq; custodi victum longius auolarent, ipsa nidum non deseruit, vt serpenti obſisteret. Serpens igitur paulò post progrediens & latibulo, pullos aggreditur, & licet ab aue custode rostro impeteretur, non statim recessit, sed erectus corpore, caudæq; innitens, se opponebat: Et secundo iam ictus, spiris inuoluere custodem frustra moliebatur, vt unq; plurimis se flexibus insinuarerit: nam facile euadebat auis in sublime se recipiens. Sic dum ille perdere, hæc seruare pullos annuntur, plurimis tandem ille vulneribus confossus iacuit: at non impune: auem enim in confictu dentibus venenatis aded læsit, vt omnes ei pennæ defluerent,

Cum dorcade.

Cum Elephæte.

Cum Trincero seu Echino.

Cum gallinæ uo genere.

Hirundine.

Ibide.

Cum Ichneumone.

Cum Leone.

Cum Lacerta.

Oppian. in Ixeuticis. ¶ Δορκαδ (id est caprea) captat serpētes, Plin. Cerui & Ἐβραϊδ, id est, dorca des deuorat serpentes, Nicander. ¶ Elephanororū anima serpentes extrahit; ceruorum item vrit, Plinius. ¶ Æthiopes asserunt, reperiri apud se serpentes tanta magnitudine, vt non solum boues ac tauros, ceteraq; eiusdem molis animantia, sed elephantes quoque occisos vorent. Nam cum illis cõgressi, primū cauda pedes illorū multis nexibus complicant, ita vt nequeant moueri: deinde in caput asurgentes oculisq; tanquam fulgure incensis, elephantorum visum obumbrantes, ad terram deiectos comedunt, Diod. Sicutus. Hæc pertinent proprie ad historiam Draconum, quorum perpetua est pugna aduersus Elephanos. ¶ Serpens & herinacea (vt Oppianus refert libro de Piscatione secundo) mutuo inter se odio flagrant. Quamobrem si in latibus occurrant, echinus mox in orbem se contrahit, vt præter spinas nihil emineat, irruens verò in eum serpens & spiris implicans, frustra mordet: & quo arctius illum circumuoluta premit, eò magis ipsa se aculeis infigit, & vulnerat: quibus vt unque afflicta, non remittit tamen, donec emoriatur: aliàs quidē simul ambo pari casu intereunt: aliàs echinus euadens, serpentis immortui corpus aut carnes adhuc aculeis infixas gestat. ¶ Gallinaceus fortis esto, vt atollentem minas serpentem vel aliud noxiuum animal interficiat, Columella. Edimus aliquando gallinæ, in quarum ingluuiæ serpentes reperti fuissent, Rondeletius. Gallinam ferunt eo die quo ouum pepererit, à serpente lædi non posse, & tunc carnem quoque eius à serpente morsus remedio esse, Albertus. Qui serpentum canisue dente aliquando læsi fuerunt, eorum superuentus gallinarum incubitus, pecorū foetus abortu viciant, Plinius. Circa caueas gallinarū incendum est cornu, ne serpens accedat, Crescentius. ¶ Hirundines à serpente conficiuntur, Oppianus. Coluber aliquando hirundinis nidum inuadit, vt pullos eius deuoret: ea (parens) primū auolat lugubriter canens: cum verò pullos iam perire animaduertit, superato metu ad colubrum aduolat, & circa eius maxillas se voluit, donec ab eodem hoste conficiatur, Oppianus lib. 5. de piscibus. ¶ Pugnant Irides nigra cum serpentibus, Herodotus. Ibis Ægyptijs vtilissima est ad serpentes ac locustas bruchosq; delendos, Diodorus. Ibis apud Ægyptos sacra est, & amabilis & innocua, idē quòd nidulis suis ad cibum suggerens oua serpentium, efficit vt rareſcant mortifera pestes assumpta, & ipsos etiam serpentes deuorat, Ammia- 4.

torum anguiū examina ab Arabicis paludibus Ægyptum volatu petentia occurrens perdit, Solinus Ælianus. Serpentes omnes timere Ibidis pennas tradunt Ægyptij, Ælianus. Quilibet serpens Ibidis pennæ nec intueri timet, si attigerit, obror pefcit: si comederit ventre dirupto moritur, Philes. Ibidis pennæ serpentibus aduersantur, Simocatus. Non mouebitur serpens penna Ibidis ipsi iniecta, Zoroaster in Geponicis, & Florentinus Democritum citans authorem.

¶ Ichneumones serpentes quoslibet in cibo appetunt, Bellonius. Vim debilem, & qui aliorum auxilio egeat significantes Ægyptij, ichneumonem pingunt: hic enim si anguem inimicum videat, non statim aggreditur, sed prius vocatis alijs ex sua specie; sic firmior præsidio, angui sit obuiam. Orus in Hieroglyph. 2. 31. ¶ Leo veneno serpentis occiditur. Extrema leonis pulchritudo per comantes ceruicis toros excutitur, cum subito à serpente os pectoris (tenus) est tollitur: itaq; coluber ceruum fugit, sed leonem interficit, Ambrosius. ¶ Lacerta Ophiomachus à Græcis dicitur quod cum serpentibus pugnet, Calepinus. Lacerta animal est natura & homini amicum, & serpentibus inimicum. Erasmus qui eodem loco, nempe dialogo de Amicitia narrat quandam historiam de pugna lacertæ cum serpente. Quodam, inquit, die vidi prægrandem lacertam & viridem in ostio caui decertantē cum serpente. Primū mirabamur quid esset rei: nam serpens nobis non erat conspicuus. Italus admonebat in antro esse hostem. Paulò post venit ad nos lacerta velut ostendens sua vulnera, vt remedium flagitans, seq; tantum non tangi patiebatur: Serpens alterum latens penē totum eroserat, & ex viridi rubrum fecerat. Idē eodem in loco scribit, Lacertam vbi sensit serpentem insidiari homini, circumcursare per celum & faciem hominis, nec sinem facere donec pruritu scalpriq; vnguium exciteretur, ac ita ab hoste sibi caueat.

¶ Locusta

¶ **L**ocusta cum serpente pugnat, Aristoteles 9.6. de histor. anim. Locusta Græcè ἀλεπίε est; Niphus dubitat an hoc in loco *λεπίε* potius legendum sit, quanquam in suo codice *αλεπίε* habeatur. Ego verò ἀλεπίε, id est, locusta rectè legi puto, quò sciam ophiomachum genus quoddam locustæ esse ab impugnantis serpentibus nominatū. ¶ Serpentem cū locusta impugnat, cololum eius prehendit, quod complures viderunt, Aristoteles. Locustæ serpentem, cū libus, necant, singulæ; faucibus eius apprehensis mordicus, Plinius & Olaus magnus. ¶ Serpens mustelæ aduersarius est, quòd eadem in domo versantur. Victus enim ex eisdem appetatur necesse est, Aristot. Serpentem impugnat mustela, eum præcipuè qui mures venatur, videlicet ea causa, quia ipsa etiam mures persequitur. Idem. In terra serpentes persequitur mustela, Plinius. Mustela visa est frequenter cum serpente pugnare, Perottus. Mustela quoties dimicatura cum serpente est, rutam comedit; odor etenim eius herbæ infestus serpentibus est, Aristoteles. Perniciosa belua mustela est, perniciosa etiam serpens. Nam mustela cum serpente pugnat, primum quidem rutam edit, deinde fidenti animo ad pugnam tanquam armis tecta procedit: Causa est rutæ odor serpentibus infestus, Ælianus, Gale, Muribus vescitur, & serpentes eisdem vescentes impugnat: quos cū vicerit, deuorat, & postea rutam comedit pro antidoto veneni, Albertus & Isidorus. ¶ Ophiomachus aus est dimicans in serpente, vnde accepit nomen, Jo. Rauisius Textor. Non memini tamen apud vllum veterem scriptorem probatum Ophiomachum pro aue sumi, sed potius vel pro lacerto, vel pro locusta, vel etiam pro Ichneumone. Hesychio Οφιομάχος est ἰχθυόμαχος, & ἀλεπίων γένος ἢ μή ἔχον πτερά. Pro quo apud Suidam habetur Οφιομάχος, εἰδὲ ἀλεπίου γένος ἢ ἔχον πτερά. Id est, genus locustæ non habens alas. Mentio huius etiam fit Leuit. 11. πῶν ἀφ' ἡλαλῶν, καὶ τὰ θύσια αὐτῶν, καὶ πῶν οφιομάχων, καὶ τὰ θύσια αὐτῶν, καὶ τὰ ἀλεπίων, καὶ τὰ θύσια αὐτῶν. ¶ Pauo clamore suo serpentes deterret, & omnia animalia venenata depellit, nec de facili prope habitare audent, vbi vox illius frequenter auditur, Aut. de natura rerum. ¶ Serpens brumali sydere infirmior etiam à foricibus infestatur: quo argumento ante hyemem parat circa se, quibus vescantur illi & parcat, Cæl. Rhodig. ¶ Sui serpens aduersatur quæ deuoratur ab ea, Aristoteles. ¶ Testudines cum serpentibus pugnatæ cuncta bubula se muniant, Plinius. ¶ Ex volueribus in auxilio contra serpentes primum vultur est. Annotandum quoque, minus virum esse nigris. Pennarum ex his nidore, si vrantur, fugari eas dicunt. Item cor eius alitis habentes, rutos esse ad imperiū non solum serpentium, sed etiam ferarum latronumque ac regum ira, Plinius. ¶ Optimatum dicunt naturæ scrutatores, præcipuè Alber. lib. 26. de animal. vermem venosorum, qui cum serpente non viribus, sed audacia & astutia pugnat, atque cum adhazendo gutturi ipsius, mordendoque sine intermissione vineit: vnde etiam auelli haud poterit, donec cum interficiat. Idem facit vermis qui dicitur secundum Albert. spoliator colubri. Olaus magnus.

Cum locusta.

Cum mustela.

Cum Ophiomachos aue.

Cum pauone.

Cum sortibus.

Cum sic.

Cum testudinane.

Cum vulture.

¶ **E**busi terra serpentes fugat, Colubraria paris, ideo infesta omnibus, nisi Ebusitanam terram inferentibus, Plin. Balearis & Ebusitana serpentes necat, Idem. Ebusos omnium animalium quæ nocent, adeò expers, vt nec ea quidem quæ de agræstibus mitia fiunt, aut generet, aut si inuecta sunt, sustineat. Contrà est Colubraria, cuius meminisse succurrit, quòd cum fecate multo ac malefico genere serpentum, & sit ideo inhabitabilis, tamen ingressis eam, intra id spatium, quod Ebusitana humo circumsignauerunt, sine pernicie tuta est, ipsædem illis serpentibus qui solent obuios appetere, aspectum eius pulueris, aliud uè, quod verius, procul & cum pauore fugientibus, Pomponius Mela. ¶ In Creta nullos esse serpentes, lupos, &c. testantur Aristoteles & Plinius & Solinus. Theophrastus audio dicentem, Cretam lupis & serpentibus infestissimam esse, Ælianus. Idem scribit in Creta nullam maleficam bestiam neque gigni, neque aliunde deportatam viuere, quòd quidem ipsum si quis vult experiri, venenatum animal quodpiam fors assumit, quòd primum vt hanc terram attigit, statim perit. Itaque circulator est qui venantur in Africa serpentes, talia machinantur, ad mouendam hominum admirationem eas manufactas circumgestant, & simul ipsi terre Africæ quantum satis sit ad earū vsum comportant, quòd ipsum prouident, ne serpentes pereant, ob eamque causam cum ad hanc insulam peruenerunt, non prius feras bestias exponunt, quàm terram peregrinam, quam secum portant, substrauerint: ex quo fit, vt multitudinem imperitam congregent, atque stupidam detineant, & tametsi ex quidem sese incitant, non loco tamen se mouent, neque ex domestico & vernaculo puluere excedunt. Sin in externum & hosticum solum egre dianur, è vita quoque exeunt. Hæc Ælianus. Bellonius tamen lib. 1. singularium testatur se in Creta tres serpentium species reperisse, quorum prima Ophis, altera Ochendra (id est Echidna, vipera) terita Tephiloti (id est, Typhlinus seu Cæcilia) à rusticis vocabatur. Hoc quidem ipse confirmat, quòd antiquitus ferebatur nullum animal venosum in Creta reperiri. Siquidem & hos serpentes non esse venenosos existimat, sicut experientia comperit. Cū enim persequeretur vnum ex ijs qui Ophis dicitur, lapidem, sub quo delitescerat serpens, mouens, ab eo morsus est in manu ad sanguinem vsque, nec tamen vllum aliud incommodum quam cicatricem exiguam ex illo morsu retulit. ¶ Sardinia absque serpentibus est, sed solifugam habet, Solinus capit. 10.

De quibusdam terris serpentibus infestissimis. Ebusos.

Creta.

Sardinia.

¶ Britannica salutaris est contra serpentes, Plinius. Caret Britannia serpentibus, tribus ex Britannia.

De Serpentibus

causis, nam pauci possunt generari ob frigus immensum: quia verò optime colitur, qui geniti sunt exterminantur. Cum autem semel illis vacua fuerit, non potuerunt aliunde aduenire, prohibente mari cum insula sit, Cardanus de subtili. Iulius verò Scaliger irridet & refutat has rationes, nec immeritò, cum & loca sint multò frigidiora & cultiora, quæ serpentes etiam magna copia producant. Ac videtur potius id loci naturæ tribuendum, sicut de superioribus dictum est.

Hybernia.

¶ Referunt Angli in Hybernia etiam nullum venenatum animal inueniri, si serpentes nauibus adferantur statim mori. Item si terra ex Hybernia allata, serpentibus iniiciatur, statim extingui.

**Antipathia serpen-
tium cum
plantis quibus-
dam.**

Fraxino.

Smilo.

Quercu.

Onochilo.

Nepeta.

Agro.

Libanotide.

Helena.

Ruta.

¶ Fraxini tanta vis est contra serpentes, vt ne matutinas quidem, occidentesue vmbra-
quàm sunt longissimæ, serpens arboris eius attingat, ad eò ipsam procul fugiat. Experti predi-
mus, si fronde ea gyro claudatur ignis & serpens, in ignem potius quam in fraxinum fugere ser-
pentem, Plinius. Terra Aquilonaris vbi fraxinea arbore abundat venenatis his belijs carer,
quòd & Plinius testatur, Olaus Magnus. Callimachus etiam canit in terra Trachinia arborem
nomine Smilum nasci, ad quam appropinquantes, & eam contingentes serpentes, pereunt, Ae-
lianus. Democritus ait serpentem mori quernis folijs infestis, Constant. in Geopon. Est & alia,
(scilicet Onochilos) huic similibis flore rubro, minor, & ipsa ad eosdem vsus. Traduntq; comman-
ducata ea si inspuatur mori serpentem, Plinius. Per multam serpentium fugam Nepeta & Ag-
nos faciunt & longè lateq; expellunt. In Atheniensium Themophorij Atticæ mulieres Agni
folijs cubilia substernunt, quòd serpētibus sit infesta, & quòd existimetur ab appetitione Vene-
ris prohibere, vnde nomen traxisse videtur. Herba etiam Libanotis nuncupata serpentibus for-
midabilis est, Aelianus. Ægyptij tradunt Polydamnam vxorem Thoridis regis Ægyptij mi-
serantem Helenam in Pharium eam exposuisse, & donauisse herbam serpentibus illis abundan-
tibus aduersariam: cuius sensus (vt ferunt) quàm primum perceptus est à serpentibus, illi pas-
sim in terram se abdiderunt: Helena verò herbã plantauit, quæ cum comprehendisset, suo tem-
pore semen serpentibus inimicum protulit, & Helenium, vt harum rerum periti asserunt, appel-
lata est, & in Pharo prouenit, Idem. Ruta præsertim Libya serpentibus aduersatur. ἔστι γὰρ ἔρη-
πάτη, καὶ λεπτο-φυλὴν ἄβυθὸς τοῖς ὄρεσι ποιεῖ ὄσπερ κραπαλλὴ τινὰ καὶ σκυθολίαν ταῖς ὑπερβολαῖς τῆς
ἔρηπότητος τοῖς ὄρεσι παρεχομένη, id est, Est enim sicclisima, ac propterea facit vt serpentes statim a-
nimo deficiant, quòd quasi crapulam quandam & vertiginem siccitatis fug excessu serpentibus in-
ferat, Simocatus. Serpentes infestus est odor rutæ: propterea mustela serpentem impugna-
tura rutam comedit, Aristoteles & Plinius. Rustici vasa lactis in agro posita alio circumlinunt,
ne serpentes irrepant. Is odor enim deterret serpentes, Erasmus. Serpentes in trifolio nunquam
spectantur. Serpentes nunquam in trifolio aspici scio, Ardoynus li. i. Plinius. Observatum est
serpentes, & quibus venenum adest, in trifolio non habitare laterèue, quòd herba illis exitio sit,
vt illi cæteris. Ob id commodè in locis calidioribus seritur, Cardanus. Draconea perneccat ser-
pentes, Arnoldus. Serpentes necat Anchusa Onochelos, Dioscor. Selene herba in Apasano
monte nascitur, cuius spuma illiti pastores, ἐδὲ ἐν τῷ ἔρηπῳ ἀδύκνεται, id est, nullam à serpen-
tibus iniuriam patiuntur, Plutarchus in Inacho suo. Si absinthium, aut artemisia, aut abroto-
num, circa ipsam habitationem plantaueris, eam quidem haud inuadent serpentes, Florenti-
nus. Serpens nullus in vitibus inuenitur, quo tempore florent: abhorrent enim odorem illum, Ari-
stoteles. Capparitis interfcit serpentes & vermes in festinis, Auicenna. Serpentes inclusæ
circulo betonicae herbæ nequeunt exire, quin sese interimunt flagellando, Plin. Galbanum ser-
pentes oleo & spondyljo misto tactu necat, Idem. Therionarca alia quàm magica, & in nostro
orbe nascitur, fruticosa, folijs subuiritibus, flore roseo: serpentes necat, Idem. Arborem quan-
dam in Asia partibus dicunt hyperdixim, quod contra dexteram sonat, vocatam, cuius dulcis-
simo fructu columbæ delectantur. Sunt autem ibi serpentes columbis infesti: sed arboris odo-
rem & vmbra sustinere non valentes, qui cum columbis insidiantur, columbæ in arbore que-
runt refugium & passum inueniunt, Albertus & Kiranides. ¶ Si quis saleam Amazoniacam
in ore liquefecerit, deinde expucrit in os serpentis, morietur, Rafis.

Allio.

Trifolio.

Anchusa.

Selene.

Absinthio.

Artemisia.

Abrotono.

Flore vitium.

Cappari.

Betonica.

Galbano.

Therionarca.

Hyperdixi.

E.

**Quomodo cum
plantis serpen-
tes.**

Serpentum cogia Amazonibus regum entorum bellicorum vsu præstant, Pterius. ¶ Si
fictilia vasa salsuginosa intra terram circa domum condantur, in ea quidem omnes reptiles be-
stia insilient: quas tu postea, quàm turissimè obturans vasa combures, Florent. in Geoponics.
Si vnum duntaxat serpentem habeas, foramen profundum in sylua facito, prunam indito in-
citoq; serpentem: ille mox vehementer igne cruciatus, cum egredi nequeat, sibilabit: tum alij
serpentes, qui ad sibilum accelerauerint, eodem illapsi peribunt. Serpentes capiunt agyrtæ qui-
dam, vt audio, baculo quodam fisso, vt fissura quasi forcipe iuxta caput apprehendantur, & in
vas aliquod transferatur, Incertus. Serpentem si arundine contingas, à prima plaga non se com-
mouet, torporeq; constricta quietescit: sin iterum ac tertio plagam inflixeris, colligit ac confir-
mat sese, Aelianus. Serpens si semel calamo percutiatur, interit. Si iterum, confirmatur, Cæl.
Rhodig. Serpentes pennis vulturum suffitis eliciuntur ex cauis suis, Aelianus. Aegre extrahun-
tur serpentes præterquam læua manu, Plinius & Texor. Serpentes in subitaneam cauernam
suam,

66

suam, si sinistra quidē manu quis apprehenderit cauda, facile eū extrahet: sin verò dextra, idem non poterit. Nō enim cedit trahenti, sed elabitur fugiens, aut certē abrupitur, *Const. in Geop.* Huc libet adijcere historiam quandam quæ est apud Diodorum Siculum & apud Gyllium, de ratione qua captus est serpens ingens, qui ad Ptolomæum Ægyptij regem deductus est. Venatores, inquit, quidam regia munere magnificenti incitati, communiter constituerunt viam quampiam ingentem serpentem Alexandriam ad Ptolomæum in conspectum adducere: quosum consilium etsi multis difficultatibus affici videbatur, tamen bene atq; feliciter euenit: serpens enim longitudine triginta cubitorum secundū aquam stabulabatur, quæ cum aliis in orbem complicata & humi strata ia ceret immobilis, in alias tamen animantes ad aquam venientes repente impetu inuadebat, atq; ore ad eadem imminente nonnullas comprehendebat, alias cauda circumplicatas exsorbebat. Cum autem eam longinquā venatores spectassent, & laqueis & catenis capi posse arbitrati essent: primū firmo animo & magna confidentia perrexerunt ad eam ire, deinde cum ad ipsam appropinquantes inspexerunt igneum oculorū fulgorem, squamarum asperitatem, strepitum quem faciebat dum mouebatur ingentē, dentes ex ore eminentes, horridum & truce aspectum, exalbuerunt timore, simul & timide & pedetentim in illius caudam iniecerunt vincula, ad quorū contactum fera bestia magnis editis sibilis sese retorquēs, cum qui sibi propinquior esset vnum deuorauit, alium fugientem, & iam longinquam cauda exceptum interfecit: cæteri metu percussi, fuga salutē adepti sunt. Veruntamen haudquaquam omiserunt inire nouam aliam huiusmodi bestię capiendæ rationē: quod sanē commodi spes, quæ ex illius comprehensione ostendebatur, metum vinceret. Cum itaq; non vi, sed dolosa machinatione eam attentandā censuissent, primo robustis funibus rete beluæ capax confecerunt, post verò obseruato serpentis cubili atq; egressu regressuq; notato, simul & capto tempore, cum soleret exire, vt multa animalium cæde facta sese expleret, cauernæ aditū terra & lapidibus exaggeratis obstruxerunt: Deinde bestia à factendis rapinis reuertenti iaculatores & funditores, cum equitum magnus numerus, tum tubicines, vt clamore tubarum ea obstreperetur, omnes sese quidem ostenderunt, sed certē aliorum exemplo ad cauendum periti, nulli accedere propius autū fuerunt. Vbi verò se hac tanta multitudine circumfusam vidit, excello capite, & horribili sibilu ingentem terrore minitabatur: at enim & coniectione telorum eminus, & equorū conspectu, & latrantium canum multitudine, tum tubarum sono perterrita, ad soliti latibuli aditum sese impulit: quem posteaquam obstructum inuenit, non tantopere seua extiit, imò verò consiliij inops, armorum equorumq; strepitu, & tubarum sono obstupescita, in rete incidit: ac vbi se irretitam sensit, non modò horribilem sibilum edebat, sed etiam dentibus rete lacerabat. Verum cum eius robur multa verberatione fregissent, & dentes contriuisent, iam ad resistendū remollescentem & illaqueatam, Alexandriam ad regem adduxerunt. Hęc enim paulatim subducto cibo ita de viribus remisera, vt ex immani feritate ad mansuetudinem traducta, singulari admiratione spectatores afficeret. Ptolomæus venatoribus per soluto premio, & dimenso alens cibo serpentem, externis ad se venientibus, mirificum spectaculum præbebat. ¶ Serpens, canis, simia & gallus gallinaceus, culeo parricidæ in mare præcipitando simul inseruntur. Vt enim simia homo non est, attamen videtur, sic qui proprium occiderit patrem. Serpens insidijs anteit, inimicissimus humano generi nō fecus ac parricida. Canes omnes odisse videntur, solumq; hoc animal nulli penitus parcat, neq; proprio generi. Gallus insons huius culpæ, forsitan ob gentis similitudinem adijcitur, quam maximē Romani oderunt, vel quod superbissimus sit. Præcipitatur in mare, velut omni indignus elemento, & cuius societate aer, terra aquaq; inficerentur: ob id culeo insuitur virgis sanguineis prius verberatus, *Cardanus.*

De ingenti serpente capto ad Ptolomæum adducto

F.

Troglodytæ Æthiopes serpentibus lacertisq; & alijs id genus reptilibus vescuntur. *Herodotus lib. 4.* Troglodytæ specus excauant. Hæc illis domus, victus serpentium carnes. stridorq; non vox, *Plinius.* Troglodytarum genus hominum quod ex habitandi & viuendi ratione nomen duxit, serpentibus idcirco formidabile est, quod eas huiusmodi hominum natio exest, ac conficit, *Aelianus.* Troglodytæ serpentibus vescuntur, *Mela.* ¶ Candæi serpentibus vesci assueti, *Plinius.* Intraorsus Candæi, quos Ophiophagos vocant, serpentibus vesci assueti, *Idem.* Pars Arabum, quibus asper est victus, angues edunt: nulla illis vel animi vel corporis cura, ac propterea Ophiophagoi nominantur, *Solinus.* Ophiophagi serpentibus vescuntur, *Mela.* ¶ In India atq; Æthiopia non solum innoxij serpentes multi, sed etiam esculentij, *Scaliger.* Serpentes magnos & innocuos insula in Oceano versus meridiem ab Iambolo reperta producit, quorum carnes miræ dulcedinis eduntur, *Io. Boëmus.* In Macino prouincia, Asiatica serpentes asfos prodicijs haberi scribit *Nicolaus Venetus, Æn. Sylu.* in Asia. In prouincia Manzi vel India superiore serpentes maximi habentur, qui capti comeduntur inter summas delicias, *Odericus de foro Iulij.* Paulus Venetus ait in prouincia Caraiam serpentum maximorum carnes vendi in cibum. Libenter enim, inquit, vescuntur ea homines. Serpentes apud Indos quosdam occidentales in delicijs haberi scribit *Pet. Martyr.* Oceana decadis primæ lib. 3. & 5. quos popularibus comedere minus licet, quam apud nos pauones aut phasianos, Iuanas illos serpentes vocant. *Lauo*

Populi serpentes vescentes

Serpentes esculentij

b a

De Serpentibus

tiores dicuntur esse dapes illorum, quàm aut pauonis aut phasiani, vel perdiciis apud nos, sed si aliter quàm vno modo condiantur, vti pauones & phasiani, nisi lardo inuoluti veribus assentur, saporem perdunt. Euiseratas à iugulo ad inguina, totasq; ac deterfas diligenter, & in gyrum postea in modum anguis dormientis in se recepti insinuat, in ollam sicut tantum capacem, paulisper aquæ cum pipere insulari superinfecto comprimunt, tenuiter igne ex quodam ligno odorato minimè fumoso supposito. Ex abdomine sic stillato ius efficitur, vt aiunt, nectarium, nullumq; esse epularum genus ouis ipsarum serpentum par ferunt, quæ per se & lenius coquuntur. Sic coctæ & recentes suauissimæ, & seruatae per aliquot dies iucundissimæ sunt. Huc vsq; Pet. Martyr. ¶ Inueniuntur hodie quidam qui serpentes abscessis primum capite & cauda comedunt, Greuinus. Quodam tempore serpentum multitudo apud Lacones emergens, sequentem portendit famem, quæ tanta exitit, vt Spartani ipsi annonæ caritate serpentes illos in cibum commutauerint, Io. Rauisius Textor.

G.

Remedia quæ
ex serpentibus
percipi queunt

Constat contra omnium serpentum ictus quamuis insanabiles, ipsarum serpentum exta imposita auxiliari: eosq; qui aliquando viperæ tecur coctæ hauserint, nunquam feriri à serpente. Neq; anguis vnenatus est, nisi per mensem luna instigatus. Sed prodest viuis comprehensus, & in aqua contusus, si foueatur iter morsus. Quin & inesse ei remedia multa creduntur & ideo Æsculapio dicitur, Plinius. Ad leprosi curationem fumatur serpens niger excoriatus, & sepiatur donec in eo fiat vermis, & extrahatur cum vermibus suis & exiccetur, & detur in potu illi, super quem superfluit lepra ex eo tribus diebus, omni die pōdus 3. i. cum syrupo de melle, Auicenna. Edisse angues medios abscessis vtrinq; extremis artubus aduersus strumas prodest, Plinius. Anguis editur contra strumam, Celsus. Silentio præteriri non debet quod à quibusdā memoriæ proditum est, nempe strumis laborantes, sicut & elephantias, viperarum & serpentium vsu mirificè adiuuari, Ioh. Tagautius Instit. Chirurg. lib. 1. ¶ Serpentis oculum dextrum adalligatū contra epiphoras prodesse aiunt, si serpens viua dimittatur, Plinius. ¶ Anguinum cor si mordeatur aut alligetur efficax habetur dentium doloribus medendis, Idem. ¶ Si quis gustarit serpentis tecur, non amplius ab vlla serpente læditur, Idem. ¶ In prouincia Caraiam maximi sunt serpentes, quorum intersectorum fel extrahunt regionis illius incolæ, quod magno vendunt pretio: nam est medicinale: vnde qui à rabido canelæsus fuerit, si vel modicum, quantum est pondus vnus denarij, de illo biberit statim sanatur. Et mulier in partu laborans si vel tantillum de hoc felle gustauerit, acceleratur partus eius. Sic qui hæmorrhoidam aut scicū anus sustinuerit, & locum illum secretum hoc perunxerit felle, post paucos dies à morbo liberatur, Paulus Venetus, lib. 2. cap. 40. ¶ Serpentis semen remedijs ad suffocationem vterorum adhibetur ab Hippocrate. ¶ Ad strumas & durities: serpentem mortuam. & coniectam in ollam nouam, & gypso probe oblitam, conijce in caminum vt comburatur: dein cinerem eius misceto cum aquali scœnugreci portione, melleq; Attico exceptum, probeq; confectum illinito, Nic. Myrepsus. Ad strumas valet anguim cinis ex oleo illitus, vel cum cera. Cinerem etiam bibisse in nouo fictili crematorium prodest: efficacius multo inter duas orbitas occisorum, Plinius. Serpentis cum sale in olla exustæ cinis, cum rosaceo in contrariam aurem insulus dentium doloribus medetur, Idem. Ad morphæam vnguentum, 3x. cineres serpentis combusti in olla noua & bene cooperta ʒ ij. litargirij, galbani, ammoniaci, oppoponacis, dissolutorum in aceto añ. 3. v. bulliant vsq; ad aceti consumptionem & coletur, tunc adde terebentinæ ʒ iij. thuris, masticis, sarcocollæ añ. ʒ. iij. croci ʒ. ij. ducendo cum spatula, donec infrigetur. Valet etiam pulvis serpentis combusti ad fistulas, Olaus Mag. ¶ Ad strumas valet anguinus adeps mixtus oleo, Plinius. Anguim adeps ærugini mistus, ruptas oculorum partes sanat, Idem, cui consentit poetæ cum ait: *Anguis ereptos adipis ærugine misce, Hi poterunt ruptas oculorum iungere partes.* Sterilitatem ob partus vexationem fieri certum est. Hanc emendari Olympias Thebana affirmat felle taurino, & adipe serpentium, & ærugine, addito melle, medicatis locis ante coitus, Plinius. Quum mulier genituram suscipere nō poterit, necesse est membranam super excreuisse in osculo vterorum: oportet igitur æruginem æris, & fel tauri, & serpentis adipē simul miscere, & cum lana, & c. subditum facere, Hippocrates in lib. de sterilibus. Serpentis adeps ex Thermitis sulphuratis Cameriaci vicinis huc ad nos mittitur, & magno venit, duodecim assibus nostris ad vnicius singulas, & interdum carius. Emplastro Vigonis Chirurgi ad topicos, & morbi Gallici et cæcos cruciatus immiscerit: vt iurat & ad elephantiorum tubercula minuenda, cutemq; læuigandam & attenuandam, Ex epistola cuiusdam ad Gesnerum. Anguis nigri adeps additur vnguentionibus morbi Gallici apud Mattheol. Pinguedinem serpentis aliqui addunt locis vbi pili nasci debent. ¶ Anguis inueterati suffitus menstrua adiuuat, Plinius. ¶ Oleum de serpentibus conferens ad impetiginem & mollificationem stomachi. Sumantur olei Sisamini kist. iij. & ponantur in vase figuli, & ponantur in eo de serpentibus nigris (fortè carbonarijs, de quibus agemus in Myagro) à v. vsq; ad x. & stringatur caput vasis, vt decoquantur lento igne, donec in decoctione dissoluantur, & auferantur ab igne, & dimittantur, donec infriquentur, & aperiantur caput eius, & caueatur à vapore eius: quare dimittatur donec infriquentur, & respiret, & auferatur

Ex oculo.

Corde.
Tecur.
Felle.

Semine.
Cinere.

Pulvere.
Adipe.

Suffitu.
Oleo.

20

30

40

50

60

feratur

feratur ab eo vapor, & ponatur in vase, & administretur in epithemate quum ipsum est ne cessarium cum penna inunctum, Auicenna li. 5. tract. 10. Oleum ex serpentibus decoctis cum floribus herbæ paralytis fit, colligendo quod supernatat: podagricus feliciter eo inunctus fuit, Michael Alysus.

Preparatio serpentis. Recipe serpentem montanum, nigram dorsum habentem, & album ventrem, & absconde caudam vsq; ad locum vbi solet stercoreare, deme caput in latitudine quatuor digitorum, residuum accipe & exprime sanguinem in aliquo vase, & conserua in vitro diligenter, postea excoria ad modum anguillæ, incipiendo à parte superiori & grossiori, & pellem pone super lignum & sicca, postea scinde per medium & conserua diligenter omnia prædicta. **Carnes autem laua & pone in olla, & decoque in duabus partibus vini, & posteaquam bene coctum fuerit, condias brodium cum bonis speciebus & sic comedatur.** Si vis assare, assa, non tamen amburendo, sed assa vt possit puluerizari, & puluis manducetur in cibo propter horrorem serpentis: talis enim comestus, ab omni lepra futura præseruat, & præsentem pellit, iuuentutem & bonum colorem super omnes medicinas conseruat, & ab omni canitie custodit, oculos clarificat, à morbo caduco futuro præseruat. Caput purgat ab omni infirmitate graui, morbos & scabiem & infirmitates similes supradictò modo comestus expellit, & omni homini in quocunq; statu sit expedit, vt serpentem, quocunq; tempore habere possit, comedat. Veruntamen solum serpens supradictus videlicet, alios nequaquam tangas, etiam comestus à furditate liberat. Item capita & caudas serpentum minutim incidas, & cum mica panis, vel aueria, pullos vel anseres pascas, hi comesti cooperiunt lepram, & turpitudinem e corpore humano tollunt. Pellem autem exciccatam à parte interiori pone supra dentem, & dolorem mitigat, maximè ex causa calida. Item pellem eadem cum sputo lauata ex parte caudæ & supra apostema posita, & noli me tangere, citò frangit dolorem, mitigat, lenius putrescere facit & quasi nullam cicatricem dimittit: & mulieri in partu laboranti ligata super ventrem eam statim parere facit. Item pellem comesta & cocta idem facit quod serpens. Sanguis autem eius plus valet balsamo, & labia linita ex eo facit rubicunda: facies ex eo linita nullam maculam recipit, pulchram & rubicundam facit. Omnem scabiem corporis tollit, & foetorem in dentibus & gingiuis, si eo inunxeris. Aruina serpentis omnem rubedinem, maculam, & infirmitates oculorum citò sanat, inuncta super palpebris oculos supra modum clarificat. Item pone eos in ollam vitreatâ & imple eam butyro Massi, & tunc cooperi cum pasta (id est farina subacta) ita quod nõ euaporet per mediũ foramen missum à parte anteriori, & tunc ollam pone ad ignem, decoquito quasi per dimidium diem, postea butyrum cola per pannum, & quod remanet contunde in mortario, & iterum cola, & commisce similiter, post dimitte in frigidam, & tunc reserua in pixidibus argenteis vel aureis, quod non exhaleat, & quanto magis antiquatur, tanto melius & ad 40. annos etiam melius efficitur. De isto vnguento infirmus patiens guttam (id est podagram) vel paralytim, in quocunq; loco vngat ad ignem frequenter, euadet absque dubio, & maximè de gutta. Hæc omnia desumpta sunt ex scripto celsidam innominati.

Quomodo præparandi serpentes ad medicinam.

Cerus serpentium cibo intestinorum teredines pestit, Hippocr. Serpentium esu ceruulimbricos ab intestinis suis expellunt, Absyrus. Hierocles medicamento cuidam ad stranguriam equi permiscet steruus lacerta, *σπάεινός*, id est, adipem serpentis (vt interpretor) sanguinem columbæ, &c. Equo pulsio dantur carnes & decoctio serpentum, Laur. Rusius. Serpentis adeps, &c. sanat pulmunculum vlcus malignum in dorso equi ex compressione, Idem. Serpentis vnguentum, id est, ex pinguedine eius collectum dum frusta serpentis in veru assantur, valde commendatur ad fistulas in equorum vngulis, Idem. Ad scabiem equorum: Anguem discindito, eiusq; adipem capiens ligno equi vngularum oras inungit, Galenus, & Rusius. Mutationem pennarũ in accipitre accelerant in cibo datæ, sanguisuga, mures viui, lacerta viridis combusta carni alicui aspersa, pisciculi minuti fluuiatiles triti. Item serpens varius, qui inter alios minus habet veneni, & Germanicè huf vocatur (fortè anguis) hunc cum tritico coque, ex quo tritico & viru serpentis gallinam ciba & pora: & illius gallinæ carnibus refectus accipiter & penas deponit, & morbum si quem habet expellet, Albertus.

Remedia que conferunt alijs animalibus.

Remedia ex senectæ anguini.

Anguim membrana siue senectus vernatione eorum exuta, si affricetur oculis, claritatem facit, Plinius. Ad sugillata in oculis tollenda anguim senectam cum aqua marina tritam illine, Galenus. Senectæ anguis si oculi confricentur singulo mane, negant omnino corripit hebetudine visus aut suffusione, Cardanus. Anguis senectæ admiscet in oculares compositiones, Dioscor. ¶ Anguis senectæ cocta in vino, auxilium est in aurium dolore si infundatur, Idem. Ad aurium dolores anguis senectam cum calicibus papaueris coquito & infundito, Archigenes apud Galen. *κατ. τόπ. lib. 3.* Senectus serpentium seruente testa vsta instillatur auribus, rosaceo admixto contra omnia quidem vitia efficax, sed contra graueolentiam præcipuè, aut si purulentæ sunt ex aceto, melius cum felle caprino, vel bubulo aut testudinis marinæ. Vetusiter anno eadem membrana non prodest, nec imbre perfusa, vt aliqui putant, Plin. Ad grauitatem aurium eum senectæ serpentium & aceto quidam includunt lanas, ante aqua calida colluras, Idem. Fel

De Serpentibus

testudinum cum vernatione anguuium aceto admixto, vnicè purulentis auribus prodest: Quidam bubulum fel admiscunt, decoctarumq; carniuum testudinis succum, addita aquè vernatione anguuium; sed diu in vino testudinem excoquunt, Idem. Ad aurium omnia vitia, coque eorum serpentis in oleo & impone, Theoph. Cum felle vitulino & aceto pari mensura serpentis senectus, id est exuuia decoctæ, & lanula madefacta medicamentum auriculæ insertum, maxime vtilitatis esse creditur, si prius feruenti aqua de spongia aurem foueris, Marcellus. Ad auditus grauitatem, senectam anguuium aceto tritam instillato, Apollon. κ. τ. ο. τ. ¶ Serpentium senectam in aceto seruesactam aliqui dentium dolores curare scripserunt, Galenus. Senectus anguuium in vino decoctæ, in dentium dolore auxilio est, si colluatur, Dioscor. Cæterum in maximis dentium doloribus summè facit hoc: Anguis senectam exurito & cum oleo ad mellis solidi spissitudinem redigito, ac dentem præpurgatum ex eo integito, omniaq; circumfusa oblitio, itemq; cauernis indito. Aut senectam anguis non vltam dentibus apprimito & excident, Archigenes. Anguinæ vernationis membrana cum oleo tedæq; resina calefacta, & auri alterutri infusa, dolori dentium medetur, adijciunt aliqui thūs & rosaceum, eadem cauis indita, vt sine molestia cadant præstati. Plinius. Anguis membranam vel inueteratam cum cera celerimè dentes euellere tradunt, Idem. ¶ Phthiriasen à toto corpore pota membrana senectutis anguuium tri-duo inhihet, Idem. ¶ Ad colicam: spoliū serpentis in vase arreo frigans cum oleo, quousque comburatur vel in carbonem vertatur, dissolue ipsum in illo oleo, & vnge ex eo cum tuo digito, Galenus eup. 2. Senectus anguuium dysentericis & tenasms in stanneo vase decoquitur cum rosaceo. Velsi in alio, cum stanno illinitur, Plinius. Senectus anguis cum oleo rosaceo decocta in vase stanneo, atque illita ventri, si tamen illic non sit exulceratio, tenefino remedio est, Marcellus. Serpentis exuuia cum rosaceo decoquuntur in vase stanneo, & postea trita ventri cœliaci vtiliter illinuntur, Idem. Anguis senectam vulvis commendat idem Marcellus, si licio ijs alligetur. Serpentium senectus in pelle taurina adalligata spasmos fieri prohibet, Plinius. ¶ Ad internas & externas eminentias expertum, vt sua sponte decident. Serpentis senectam scissam vt formam magni numismatis habeat, conijce in caricas, vt teger clam icionus comedat, & post tres horas miraberis huius facultatem, Myrepsus. Sedis vitijs efficacissima est senectæ serpentis ex aceto si rhagades sint, Plinius. ¶ Canis rabidi morfus prodest imposita membrana siue senectus anguuium vernatione exuta, cum cancro masculo trita, Idem. ¶ Anguuium senectus adalligata lumbis, faciliores partus facit proinus à puerperio remouenda, Idem. Fiat suffitus ex spolio serpentis, opopan. myrra, galbano, castoreo, sulfure citrino, rubea, stercore columbino vel accipitris. Si hæc omnia vel quadam eorum terantur, & cum felle vaccino conficiantur, & fumus inde per embotū in vuluam recipiatur, foetum viuum siue mortuum educit, Arnoldus in breuiario. Contra abortum: Puluis spolijs serpentis, dosi drachmæ sumptus valet. Author additionis ad breuiarium Arnoldi. ¶ Verrucas sanat membrana senectutis anguuium, Plinius. Senectam serpentis combure, & vnge: facit enim nasci pilos, Galenus eup. 2. Cicatrice ad colorem reducit vernatio anguuium ex vino decoctæ, Plinius. Sed vt minus verum ita magis mirum crematam senectam, dum luna plena luminibus in prima Arietis parte fuerit, cineremq; collectum si inspergatur capiti, somnia terribilia mouere. Si ex eo cum aqua diluto facies lauetur terribilem videri: si sub lingua teneatur sapientem & eloquentem: si sub planta pedis, gratiosum coram principibus ac magistratu, Cardanus lib. de subtil. Spoliū serpentis pulueriza cum igne, cum luna fuerit in augmento in primo gradu arietis, & talis puluis si ponatur super mensam in scutella lignea vel metallina, si inest venenum, dispergerur, puluis manebit, & si leprofus vtitur eo in cibarijs non augmentabitur lepra. Idem puluis in vulnus profectus infra tertium curat, Incertus. ¶ Anguina pelle, & sale, & farre cum serpillio contritis vno die, deiecitq; cum vino in fauces boum vna maturescens, toto anno eos valere quidam scripserunt, Plinius. Ad boum salubritatem nonnulli pellem serpentis obtritam cum vino miscunt, Columella. Si pomus florem non continet vrinam veterem cum pari mensura aquæ temperabis, & ter per annum in radicibus infundes, vni arbori amphora ingesta sufficiet: vel corio anguis inuolues, Palladius. Vidi, inquit Galenus, capras lingentes tamarisci frondes & inueni eas sine splene: quasdam verò vidi lingentes serpentes pelle deposita, & post albescentes minus senescere, Serapion in lib. de simplici medicina.

CAPITIS SEPTIMI DE SERPENTE PARS II.

1. De ratione effugandorum serpentum. 11. De serpentum veneno & mortu. 111. Methodus curandi eos qui ab ijs vel venenati vel morfi fuerint.

De suffitibus
serpentes ex-
pellentibus.

Ad hoc caput multa reuocanda sunt eorum, quæ de antipathia supra dicta sunt. Galbanum, cerui cornu, caprinæ vngulas & lilij radicem ad abigendas serpentes suffit, Galenus eup. 3. Serpentes propè omni austeritate fugantur, & nocentes spiritus innocentia fumi graueolentis exagitat. Vramus galbanum, vel cerui cornua, radices lilij, capræ vngulas. Hoc genere monstra

re monstra noxa prohibentur, Palladius. Propter serpentes qui plerunq̄ sub præsepibus latent, cedrum vel galbanum vel mulieris capillos, aut ceruina cornua frequenter vramus, Idem. Ad effugandum venenosa animalia vniuersaliter: sicut suffumigationes sicut fumus ligni granati, quoniam ipse effugat venenosa. Et similiter radix lilij. Et virgæ granati sunt mirabiles in hoc. Et similiter galbanum. Et cornua & vngulæ, quæ finduntur, vt bouis. Et vngulæ quæ non finduntur, vt equi, & pili. Et serapinum, & asia, & folia lauri & grana eius. Et calamentum, & secha. Et stramentum cum eis: & similiter nasturtium, & similiter cinis ligni pini, & propriè cum galbano, si fiat suffumigium ex opio, & nigella, & galbano, & cornu ceruino, & sulfure & cornibus capræ, Auicenna. De illis, quæ fugant serpentes ex suffumigationibus sunt cornua cerui, & radix lilij, & pyrethrum & sulfur, Idem. Suffitiones præseruant, quæ incensæ vapore suo venenatas bestias abigunt. Viticis folia, bitumen, castorium, melanchium, cornu ceruini, num aut caprinum, nasturtium, cardamomum, galbanum, propolis, peucedanum, panax, opopanax, conyza, cupressi aut cedri ramenta oleo imbuta, gagates lapis, sagapenum, polium, canchryos radix, filix, baccæ lauri, & similia graueolentia. Quum enim venenata animalia omnia angustos habeant meatus, quàm celerrimè replentur, & ab huiusmodi odoribus obturantur & suffocantur. Archigenes autem vngulæ caprarum & pili, inquit, suffitu fugant bestias venenosas. Procul enim per ipsorum odorem relegantur. Stratonis suffumigium: Galbani, radices canchryos, cornu cerui, melanchium, cuiusq̄ vnciam vnam. Omnia terito, & in pastillo cum aceto redigito, atq; vbi vti velis, oleo madefacto, ac incensa per medium domum suffito, aut in ipso situm ferarum latibulum per infundibulum vaporem immittito. Aliud suffimentum, Scorpius deturbans & omne reptile ex ædibus exigens: Galbani, sandarachæ, butyri, adipis caprini, & quales omnium partes in pilulas redigito, & vt dictum est, suffito. Probè facit & pyrethrum cum sulfure suffitum. Mirificè item Betonices suffimentum facit. Hactenus Aetius lib. 13. Suffitus rectè excitantur ex cornu ceruino, caprarum vngulis pilisue, lapide gagate, bitumine, bdellio, galbano, cupressi aut cedri rasura, melanchio, peucedano, viticis folijs, nepita, sagapeno, castorio, canchryos radice, cumula, aut ex reliquis grauitè olentibus aliquo, Ægineta.

Ceruiniq̄ graui cornu nidore fugabis:

Et sic enim accendens gazate quandoq̄ lapillum,

Quem consumens non exedit impetus ignis;

Multisidam silicem crepitantibus inijce flammis,

Aut imas viridis libanotidos accipe fibras,

Tancundemq̄ acris nasturci: his iunge duobus

Aequali capræ iam iactum pondere cornu,

Aut exiccantem nares cerebrumq̄ nigellam,

Interdum sulphur, sædum quandoq̄ bitumen,

Se sumpra equali pendantur singula parte.

Præterea graueolens candentibus indita prunis

Galbana, & ignitum faciens vrrica dolorem,

Dentatisq̄, cedrum maxillis scilicet lignum,

Omnibus inuisum serpentibus efflat odorem.

Nicander in Theriacis.

Serpentes abiges qui adsunt, ex lilij radice, aut cornu ceruino, aut deniq; caprillis vnguibus suffimentum molitus. In summa verò vniuersas serpentes bestias explodes, si cyrenaicum succum, melanchium, galbanum, cornu ceruini, hyssopum, sulfur, peucedanum, pyrethrum, caprarumq; vngues conterens atque permiscens, ea omnia optime leuigaueris, infundens illis acerrimum, ac deniq; spherulas conficiens exiguas, eas in fumum repertis. Reptilia siquidem exterminantur, vel sigillatim eorum singulis fumigantibus, Constant. ex Florentino in Geoponicis. Florentinus confirmat illic nunquam accessurum serpentem vbi adeps ceruina, aut radix centaurei, aut gagates lapis, aut dictamnus herba, & aquilæ aut milui simus, mixta cum styrace in suffimentum fuerint adhibita: Ea quippe reptilia abigere, Idem. Cauendum ne puli gallinarum à serpentibus afflentur, quorum odor tam pestilens est, vt interimat vniuersos: id vitatur sapius incenso cornu ceruino, vel galbano, vel muliebris capillo: quorum omnium fere nidoribus prædicta pestis submouetur, Columella.

Vis & mirificos cautus perdiscere odores,

Accensis quibus arceatur ceterrima serpens,

Aut styracem vras, aut acri uulturis alam,

Vel nepetam aut frondem rigide stirpemq̄, myrice. Qu. Serenus.

¶ Capilli mulieris si vrantur, odore serpentes fugantur, Plinius. Vt exitiosis serpentibus recta liberentur, muliebres capillos aut ceruina sapius vre cornua, quorum odor maximè non patitur stabulis prædictam pestem consistere, Columella. ¶ Venenata omnia accenso asini puluone fugere tradunt, Plinius. ¶ Caprarum cornu vel pilis accensis fugari serpentes dicunt, Idem. Alij capræ occisæ carnem recentem hædorum pilo suffiunt, eodemq; nidore fugant serpentes, Idem. ¶ Cornus ceruini odore fugantur, Plinius, Aelianus, Palladius, Rasis. Singulare

De Serpentibus

abigendis serpentibus odor adusto ceruino cornu, Plinius. Si quis cerui cornua in pulveres ca-
cidat, posteaq; excisos in ignem pulveres conijciat, fumus inde nascens vndiq; serpentes ne-
lius quidem nidorem sustinentes, fugat, Gylius ex Aeliano. Cerui cornu suffiti nidore serpen-
tes fugantur, Dioscor. Circa caueas pullorum incendendum cornu ceruinum, ne qua serpens
accedat, quarum bestiarum ex odore solent interire, Varro. Ad effugandos serpentes: cornu
ceruinum combure vbi fuerint serpentes, & fugabuntur, Sextus. Serpentes fugiunt odorem
cornu cerui, si inde & vngue domus suffumigetur, Albertus. Cornu cerui factio incensu pluri-
ma insectorum pars fugiunt, Aristoteles. Medullam ceruinam incensam tecum habe, cum ea-
dem suffumiga locum in quo es, & effugat serpentes, Sextus. Sanguine ceruino si vna vrantur
dracontium & cunilago & anchusa lentisci ligno, contrahi serpentes dicunt. Dissipari deinde
si sanguine detracto adijciatur pyrethrum, Plinius. ¶ Creditur Chameleontis felle ignibus in
stillato serpentes fugari, Idem. ¶ Stercus crocodili (scilicet terrestri) alunt per infundibulum
suffitum, feras venenosas ex latibulis suis exigere, Aetius. Hyænz adipè accenso serpentes fugari
dicunt magi, Idem. Tauri cornu combures eo loco vbi serpentes fuerint, & statim fugient,
Sextus. ¶ Ex volucris in auxilio contra serpentes primum vultur est. Annotatum quoque
minus virium esse nigris. Pennarum ex his nidore, si vrantur, fugari eas dicunt, Plinius. Vul-
turus pennas si comburas fugabis serpentes, Sextus. ¶ Fluuus est, nomine Pontus, in Medica
& Pæonica regione, vt Aristoteles prodidit, in quo lapis inuenitur, cuius suffitio serpentes pello-
suntur, ac si quis aqua perfuderit, incendio conflagrat: sin ardentem stabello incendere velis,
resinguitur, atque eius suffimentum odorem sulfure teuiorem emitit, in quod quidem ipsum, 20
etiam Nicander consentit, Aelianus.

*Vel tu Threicium flamma succende lapillam,
Qui licet irrigus mersus tamen ardet in vndis,
Expressaq; statim resinguitur vntus oliua,
Hanc quem flustioni micrunt de lictore Ponti,
Qui, rude vulgus, ibi rescentes carne magistri
Pasce di pecoris sua poss' armenta sequuntur.*

Nicander.

¶ Abrotonum serpentes substratu & nidore fugat, Dioscorid. Aron cum crematur, serpen-
tes nidore fugat, Plinius. Summa Balsami probatio est vi læ coagulet. Syncerum si vratur fu-
gat nidore serpentes, Plinius. Bitumen serpentes nidore fugat accensum, Idem. Σδ δὲ ἴσως κα- 30
λαμίνης ὄρωσ ἐλασικῆ, Aristoph. Nidore enim serpentes fugat calamintha. Cedri scobe serpen-
tes fugari certum est, Plinius.

*Disce ex odoratum stabulis accendere cedrum,
Galbanoq; agitare graues nidore chelydros.*

Virg. Georg. 3.

Ebuli quoque fumo fugantur serpentes, Plinius. Gagates fugat serpentes, Idem. Gith ex Grae-
cis, alij melanthium, alij melaspermon vocant: incenso serpentes fugari reperio. Idem. Lunipe-
rus vel maior vel minor accensa serpentes fugat, Idem. Lysimachiaz herbe odorem fugiunt ser-
pentes, Textor. Nafurtij semen vltum serpentes fugare tradit, Sextus, Plin. Nepeta quoq; vi-
res contra serpentes habet: Fumum ex ea nidoremq; fugiunt, Idem. Serpentes abiges ex Peu-
cedano suffimentum molitus, Democritus & Florentinus. Sabaz styracem vrunt ad serpentes 40
fugandas, in odoriferis syluis frequentissimas, Plinius. Serpentes, si vratur ruta, nidorem fu-
giunt, Idem.

*De substratis
serpentes effu-
gantibus.*

Cautela mirabilis à venenosis animalibus: quando sternitur in circuitu dormitorij sisimbri-
um, & sccha iterum, & assa iterum, & laurus, est mirabilis in hoc, Auicenna. Iuxta vias & in do-
mibus ab omni venenato animali præseruant substrata: abrotonum, conyza, dictamnium, vi-
tex, echion, calaminthe, solanum, hastula regia, saluia, peucedanum, hypericum, pollum, samp-
fucus, gentiana, organum, ruta syluestris, serpillum, laurus, pulegium, cupressi aut cedri coma,
auri ramenta, cardamomum, lysimachion, melanthium, bitumen: his addatur & gagates lapia,
Aetius. Torum substernere ex hastula regia, nepita, vitice, pulegio, polio, cunila, bubula abroto-
nio, expedit. At si toto huiusmodi toro vti non datur, stratis saltem imponenda sunt, Paul. & Agn. 50

*Tunc iuxta virides sinuosi vorricis alueos;
Amnicolam nepetam per obesas collige ripas.
Aut tibi casta salix, pulchro que flore resides,
Prebeat instrata securum fronde grabatum.
Sic quoq; montanum polium, cuius graue spirans
Horret odor, nomenq; suum qua debet echidne
Herba, & ab Euxina que fertur origanus vrbs,
Quecunq; illarum decerpitur obuia, prodest.
Quin etiam multo per aprica cacumina flore
Ridens abrotonnis, pecoriq; ingrata pecisum
Pabula serpillum, molli quod pascitur herbo.
Prestat item exigent circumlastrare conyzam.*

Viricostis

*Viciaeasq; comas, & pinos as anagyros:
Sic & punicea sectis ex arbore ramis,
Regalisq; amplis licet haest frondibus vti.
Accipe item innocuo medicantem frigore strumum,
Atque inuisa pigris Scyra prima aestate bubulis.
Haec ratione etiam densi coma pinastelli, &c.*

Nicander in Theriacis.

¶ Pelles eiusdem animalis (id est cerui) substratae securos praestant a serpentu metu somnos, Plin. In ceruina pelle si iacuerit, nullus ad hominem serpens accedet, Sextus, Serenus. Dicunt quidem ei qui facit sibi stratum ex corio leopardorum non approximari serpens, & similiter, si ex eis facit sibi coopertorium. hoc autem manauit, in cuius sermone non est fiducia, Auicenna.

¶ Feras & serpentes fugat absinthium substratum, Dioscorides. Si absinthium aut artemisia, aut abrotonum, circa ipsam habitationem plantaueris, eam quidem haud inuadent serpentes, Constan. in Geop. Abrotonum serpentes & substratu & nidore fugat, Dioscorid. Heraclij communis vsus serpentes fugare, Plin. Hibisci folia serpentes abigunt, Idem. Nepetam substratae in metu obdormituris vtile est, Idem. Per multam serpentium fugam Nepeta & Agnos faciunt, & longe lateq; expellunt. In Atheniensium Thesmophorij Atticae mulieres Agni folijs cubilia substernunt, quod serpentes sit infesta, & quod existimetur ab appetitione veneris prohibere, vnde nomen traxisse videtur. Herba etiam Libanotis nuncupata serpentibus formidabilis est, Aelianus. Origani generum communis vsus serpentes fugare, Plin. Polium contra serpentes substernitur vel portatur, Idem. Punicea ramulum ferunt bestias venenatas & serpentes arcere, & propterea in stramentis & stragulis, &c. deponendum esse censent, Africanus in Geo. Serpentes fugant ruta viridis folia, Dioscorid. Serpentes silerem fugiunt, baculumq; rustici ex eo gerunt, Plin. Venenata fugantia, vitex, dictamnus, Dioscor. ¶ Aspersio loci ex aqua in qua solutum est sal ammoniacum, est ex eis a quo fugiunt serpentes, Auicenna.

¶ Ceruina medulla, praeter caeteras, serpentes inuncta fugat, Dioscor. Serpentes fugiunt ceruino elephantinoq; adipe perunctos, Idem. Medulla cerui perunctos seuoq; cerui aut hiniuli fugiunt serpentes, Plin. Adeps elephantis, cum ex eo fit linimentum, fugat venenosa, Auicenna.

*De illis feras
pentes effusa
gantibus.*

¶ Elephanti adeps contra venenata valet. Nam si quis eo inungatur, eiusus suffinitio expiatur, haec ab illo aufugiunt longissime, Aelianus. Erucis quae in oleribus gignuntur, cum oleo peruncti, a venenatis bestiis feriri negantur, Dioscorid. Nicander, Serenus. Leonis adeps calidior est adipibus omnium animalium, & perunctus eo fugat omne animal, etiam serpentes, Albertus. Adipe leonis perunctos bestiae fugiunt, Plin. Leonis sanguine si quis corpus linierit ab omnibus bestiis erit tutus, Sextus. Aiunt a serpentibus non ferri leporis coagulo perunctos, Plin.

¶ Nicander inter inunctiones praeseruantes a moribus serpentum numerat primo loco fructum vae baccas cedri, tritas & inunctas. Item conyzam cum peucedano & salua & oleo admixto. Cunilaginibus tribus folijs ex oleo peruncto homine si quis corpus linierit, Plin. Tarentinus ei qui perfusus fuerit succo dracontiae herbae, ait non accessurum serpentem: neq; eis etiam, qui raphani semine aut succo sese inungentes fricuerint, Constan. in Geop. Sunt qui perungant corpus e semine iuniperi in serpentium metu, Plinius. Laferem triam cum conyza & peucedano & salua coniungit, Nicander. in Theriacis. Malua agrestis eandem vim habet, Idem. Succo bacarum lauri perunctos fugiunt venenata omnia, Plinius. Succum radiculae seu raphani, perunctis eo manibus diligenter, facere vt tutus tractare possit serpentes, traditum est: vel enim timent mordere, odorem acridinis sentientes, vel ipso etiam exanimantur, Cardanus. Contra serpentes ex oleo perungi salua prodest, Plin. Vitis nigrae succus ex radice elicitus & illitus serpentes fugat, Plinius. Labula (anabula) id est genus tithymalli maioris, cuius lac expellit serpentes, Synon.

¶ Nicander in theriacis postquam simplicia quae ad feras venenosas abigendas faciunt enumerauit, medicamenta quaedam quae illita ad homines a morfu serpentum praeseruandos faciunt componit. Et primum pastillos ad hunc modum format. Accipe duos ramulos abrotoni, nasturtij pondus vnius oboli, seminis dauci, quantum manu comprehendere potest: omnibus in mortario cum oleo vel cerui medulla contulis, pastillos finge, quos cum vsus necessitas incidit, rursus tere & inunge. Ad eundem effectum praestantissimum vnguentum, deinde eodem in loco describit. Duos serpentes accipe (viperas intellige) cum libidini indulgent, hoc est, sub finem Veris: praeterea medullae cerui drachmas triginta, vnguenti rosati uncias triginta sex, olei olivinarum crudi tantundem mixti cum cera nouem uncias. Serpentes autem bulliant eo vsq; dum caro ovisibus separetur, quae auferre oportet, quia venenosa sunt. Haec genus ex Nicandro. Qui rariore esse volunt, ijs conuenit etiam ceratum corpori oblinere liquidius, ex cera, rosaceo, galbano modico, scobe, ceruini cornu exigua, vel etiam athiopico cumino, &c. Actius.

¶ Cerui dentem gestans, a serpentibus tutus erit, Serenus. Fugiant & omnino dentem cerui habentes, Plinius. Cerui coagulum si omnino tractatum sit, eo die non ferit serpens, Idem. Mire valere tradunt contra omnia venena & animalia venenata, oviscula quae in ceruorum corde inveniuntur, Alex. Bened. Habentes dauci syluestris radicem, ferri a serpentibus negantur: aut qui ante gustauerit, non laedi, Plinius. Dracunculum habentem serpentes fugiunt, Idem.

*De gestatis fer
pentes effusan
tibus.*

¶ Cerui dentem gestans, a serpentibus tutus erit, Serenus. Fugiant & omnino dentem cerui habentes, Plinius. Cerui coagulum si omnino tractatum sit, eo die non ferit serpens, Idem. Mire valere tradunt contra omnia venena & animalia venenata, oviscula quae in ceruorum corde inveniuntur, Alex. Bened. Habentes dauci syluestris radicem, ferri a serpentibus negantur: aut qui ante gustauerit, non laedi, Plinius. Dracunculum habentem serpentes fugiunt, Idem.

¶ Cerui dentem gestans, a serpentibus tutus erit, Serenus. Fugiant & omnino dentem cerui habentes, Plinius. Cerui coagulum si omnino tractatum sit, eo die non ferit serpens, Idem. Mire valere tradunt contra omnia venena & animalia venenata, oviscula quae in ceruorum corde inveniuntur, Alex. Bened. Habentes dauci syluestris radicem, ferri a serpentibus negantur: aut qui ante gustauerit, non laedi, Plinius. Dracunculum habentem serpentes fugiunt, Idem.

De Serpentibus

Onochilon (quam alij anchusan vocant, alij onochelin) habentes à serpentibus ferri negantur, Idem. Tarentinus, ei qui perfulsus fuerit succo draconiz herbæ, ait non accessurum serpentem: neq; eis etiam qui raphani semine aut succo sese iungentes fricuerint, imò ne illis quidem qui ea tantum secū detulerint, Constant. in Geop. Gagates præter qualitates alias manifestas, hanc etiam peculiariter habet, vt (siquidem Oribasio credimus) is qui secum fert, nec serpentes nec venena vereri debeat, Greuinus. Staphilini aut vt alij vocant pastinacæ erraticæ radicem gestantes ferri à serpentibus negantur, aut qui ante gustauerint non lædi, Plinius. Vulturis eo habitantes, aiunt tutos esse ab impetu non solum serpentium, sed etiam ferarū, latronumq; & regū ira, Plin. Si secur executū tardo de vulture portes, Serenus agens de rebus serpentes fugantibus.

De ijs quibus
serpentium ca-
uerne obtura-
ri debeant.

In venenatis animalibus que intra domos reperiuntur, seruentem aquam in eorum iustra ac latebras infundere expedit, & acidam muriam seruentem per instrumentum fusorium, siphona Græci vocant, immittere, Aetius. Si aliquis necessitate quapiam coactus loco fetis frequenti obdormiat, vbi potissimum salamandræ, aut phalangia aut serpentes aliqui abundant, horum subterraneas latebras alio in aqua detrito, aut aliqua ex herbis quas substernendas diximus, obturare conuenit, Paul. Aegineta. Interens etiam aqua herbam tribolum, eamq; cauernis imponens, persequeris serpentes, Constant. in Geop. Nostri latibulis serpentium solent calçẽ viam aquæ iniectam infundere.

De morsu & veneno serpentum.

Quando et quo-
morsu serpentium
morbus sunt pe-
riculosiores.

Anguium ictus pro loca plurimum differunt, Aristoteles. Serpentium morsus pro locorum varietate plurimum differunt, Idem. ¶ Omnium venenatorum morsus grauiores sunt, si alterum ederit alterum, Idem. In eo genere omnia magis exitiãlia, si suum genus edere antequam noceant, Plinius. ¶ Illud ignoro non oportet omnia serpentis ictum & ieiuni & ieiuno magis nocere. Ideoq; perniciosissimi sunt cum incubant. Vtilissimumq; est vbi ex anguibus metus est, non ante progredi, quàm quis aliquid cibi assumpserit, Celsus. Quilibet serpens periculosus est obuijs cum recens senectutem exiit, vel cum persequentem ceruum fugit, Nicander & Aelianus.

Non mihi tum molles sub dno carpere somnos

Nec dorso nemoris libear iacuisse per herbas,

Cum positus nonus exuuijs nitidusq; inuenta

Voluitur, &c. Virgil. Georg. 3.

Accidit serpentibus diuersitas non in specie, sed secundum conuenientiam in specie vna quando diuersificantur in masculinitate & foeminitate: & masculi quidem pauciores habent dentes, & plus veneni, & acutius, licet quidam dicant, quod foemina sint deteriores propter multitudinem dentium suorum: & iterum propter ætatem, quoniam senes deteriores sunt iuuenibus propter corpus (vel, vt alij legunt, iuuenes deteriores sunt senibus: Et ex parte corporis) nam magni deteriores sunt paruis, curtis, quum species eorum est vna. Aut propter locū, nam illi qui habitant loca inaquosa, & montes, deteriores sunt eis, qui habitant littora, & loca plurium aquarum. Aut propter dispositionem suam in repletionem, & vacuitate: nam illi qui de eis famelici sunt, deteriores sunt veneni. Aut propter passionem eorum animalis: nam irati, & audaces deteriores sunt eorum. Aut propter tempus: nam venenum eorum in ætate est deterius, Auicenna, quem secutus Mattheolus in suis commentarijs in lib. 6. Dioscorid. sic scribit, Antimalium ferarumq; virus, non in omnibus est idem, sed in hoc vehementissimū & omnium perniciosissimum, adeo vt vna tantum hora hominem conficiat, in alio verò minus vehemens in nescip lethale, vno vel duobus diebus interimens, in alio deniq; his longe imbecillius. Verum plerunq; euenit vt ab aliquo horum demorsu plus vel minus superuiuat, quod aduersis causis prouenit, siquidem in quorundam genere longe perniciosiores sunt foemina quam mares, iuuenes quam senes (quamuis non desint, qui contrarium putent) adulta quam adolescentes. Quintetiam feræ omnes, & insecta in montibus, & aridis locis inter vepres & saxa degentes, citius hominem perdunt, ijs quæ palustres, vlginososq; tractus incolunt. Citius præterea necant, quæ orientalem & meridionalem inhabitant plagam, quam quæ septentrionalem. Ad hæc familiaræ depastis nocentiores sunt, & irritatæ venenosiores sunt, quam dimissæ: quamuis omnium in vniuersum ictus perniciosiores sint ætate quam hyeme, Hæsternus Mattheol. Certū est plures & noxios esse serpentes in frigidissima plaga septentrionis, terrestres scilicet, qui acrius aquaticos persequuntur: & hi in terris manent, ac diuersis nutrimentis minutarū herbarum, in quibus acriorem veneni vim cognoscunt, audiuis resciantur, maximè in locis montosis productarum: hiq; deteriores sunt in lædendo homines veneno suo, quam littorales aut riparij. Serpentes autem ieiuni satiatius crudeliores, ita & irati & prouocati. Olaus Magnus.

De veneno.

Venenum aut est immodica siccitas aut cum immodica siccitate coniunctum. Itaq; non omnes serpentes venenosi, Cardanus. Fel venenum est serpentium, Plinius. Animalia quæ morsu venenat virus venenosum gestant in vesica quadam subtrus linguam, qua rupta emanat quidam liquor saluosus, qui vbi corporibus insigitur, ea venenat, Mercurialis. Venenum serpentium in paruis cauernulis sub dentibus latet, Greuinus. Certum relinquitur, serpentes euomere virus

re virtus exitiale, multiplici colore distinctum : quod eodocentius, quo grauius frittati per calorem illud efficiunt. Nec percutiunt, cum natura frigidi sunt, nisi quando calefcunt. Nam quando frigidi sunt, nullum tangunt. Percussus itaq; serpentum veneno, primum obstupescit : deinde vbi ipsum virus calefactum exarserit, statim hominem (nisi remedijs efficacibus occurratur) extingunt, Olaus magnus. ¶ Mortuus quidam fertur cum se balneasset in aqua calefacta cum lignis excisis ex cauernis serpentum, Ponzettus. Haud procul Dertona Patauicinum quendam qui esset in venatione, & Hispanica lancea serpentem interfecisset, eum eiusq; equum morte deletos, audiui à fortissimo equite Antonio Lazaro, & c. Scaliger, Auicenna lib. 4. sen. 6. narrat de serpente quodam, quod is à milite hasta infixus virulentam vim per hastam transmissit ad manum, quam primum infecit, & deinde totum corpus corrupit. Ad huiusce rei comprobationem (inquit Matthiolus in lib. 6. Dioscoridis) illud sane compertum, habeo quod in agro Tridentino euenisse scio; nempe cum rusticus quidam suis esset in vineris, paruum quendam collem sapius ascendebat, vt ibi vuarum custodiam ageret. Hinc quadam die ad collis pedem, magnum & horrendum vidit serpentem, cuius capiti supernè hastam satis longam infixit, at dum fixam feram se hinc inde fortiter contorquentem, & hastæ circumuolutam, pro viribus teneret, magno statim tremore correptus est, quo maximè deterritus vociferans, viatores & circumstantes colonos ad se ire rogabat. Quam vociferationem audientes qui non longe aberant rustici, eò cursu velociter contenderunt, & ipsum ferè semimortuum inuenerunt. Cognita tamen ex ociso serpente sui infortunij causa, ad theriacam & alia antidora confugerunt, quibus eum ad vitam reuocarunt. Verumtamen duobus annis postea is inuicem ferè corporis stupore in lecto semper decumbens ægrotauit, & eo præsertim brachio, quo perniciosum animal occiderat. Serpentem qui occiderat paulo post febricitans 11. die obiit, Amatus. ¶ Venenum serpentis vt quædam etiã venatoria venena, quibus Galli præcipuè vtuntur non gustu, sed in puluere nocent. Ideoq; colubra ipsa tota estur, ictus eius occidit, & si stupente ea (quod per quædam medicamenta circulatoris faciunt) in os digitum quis indidit, neque percussus est, nulla in ea salua noxa est, Celsus. De qualitate & temperamento veneni serpentum, magna est quæstio inter medicos, nempe num frigidum sitan calidum. Asserit enim Auicenna, quem etiã sequitur Matthiolus, eorum venenum esse calidum, dicitq; errare eos qui frigidum esse existimant. Et illud, inquit, quod accidit vt frigeat morsus ab eis, est propter mortificationem veneni : calor enim innatus est qui calefacit corpus sua sparsione & inflammatione. Quum autem non est calor innatus, etsi inflammetur cor igne leni, non oportet tamen vt calefiant propter ipsum extremitates. Frigiditas inquit Mattheolus toti corpori ex ictu vel morsu adueniens, non vtrique euenit ex veneni frigiditate, sed quod innatus calor ab extremis & vltimis corporis partibus ad cor se conferat, quodq; etiã veneno superetur & extingatur. Huic opinioni tamen refragantur cæteri medici, eamq; copiosè refutant Greuinus & Mercurialis in tractatibus suis de venenis, quos consulere poterit, qui horum rationes amplius cognoscere voluerit.

De temperamento veneni.

Porro venenosus morsus, ictus, punctusq; ijs sequentibus notis deprehendens. Vulnus infixum valdè dolet, punctiois & mordicationis sensus vehemens, in afflicta parte per sentitur. Vulneris atq; affecti loci color perit ac mutatur : aut enim rubet & inflammatur, aut liuet & nigricat. Laborans grauius angitur molestijs ac totus ardet; corpus totum eius ipsius qui vel demorsus vel ictus est, ita nonnunquam obstupescit, ac tandem (vt sic dicam) obdormitionem sentit, vt tangentem non sentiat, Ioh. Tagautius lib. 2. Instit. Chirurg.

Venenosorum morsuum indicia.

Methodus curandi morsos à serpentibus.

Vt infligti à rabido cane, sic omnes à pestiferis animalibus morsus, nisi per initia protinus rectè curentur, eo deueniunt vt summè perniciosi sint. Quæ igitur recta curatio est? venenum extrahere, quòd vna cum ictu corpori percusso inhaesit : ideoq; ad cicatricem perducere, clauderè que huiusmodi vultu, non accelerant : sed contra agunt, eaq; insuper minutim admodum sæpe concidunt : iam isdem quoq; quæ calida acriatq; sunt, quibusq; attrahi venenum sicariq; possit medicamentis ob eandem causam vtuntur, Galenus in libro de sectis ad tyrones cap. 7. ¶ Venena si hausta sint, crebris vomitionibus : si morsu impressa, scarificatione, affixis cucurbitulis, exuctu, carnis circumscriptioe, nonnunquam amputatione extremæ partis, euocantur. Retiaentur versò in infusione, & impositu medicamentorum acrium cohibentur; hæc simul vtrique arcere virus & eluere possunt. Restinguuntur & euacuantur meraciore potu, aut passo nulla aqua diluto, vel contrariorum esu, quæ acrimonia sint prædita. Postremò deiectio alui, euocatus sudor, & alia quædam in commune auxiliantur. Verum enimuerò non lethiferam modò materiam, sed & magnitudinem, & tempus pro scopo considerare oportet. Etenim ab ijs remedia quamplurimum discrimen capessunt. A magnitudine quidem, cum nonnulla ex venenis, & viosis animalibus pericula minantur, alia putredines altas, aut exteriores excitant : alia vehementissimos dolores, aut cecos cient; alia vix medicamentis cedunt, & magis minùsue molestias excitant. Oportet autè ea quæ pericula ferunt, peruicacioribus auxilijs expugnari, & minus infesta, mitioribus. Quippe absurdū fuerit in grauioribus, segnioribus medicamentis homines in

50

60

De Serpentibus

differtim adducere : in minoribus vero vehementium auxiliōrum iniuria corpus læcessere. Finitio à temporibus in promptu est: hoc enim subito in pericula, & præsentis molestias adducit: illud vero sensim, & dilatans in diem longam aut breviorē producit. Itaque in acutis quidem confectim multa simul auxiliis representari oportet: reliquis paulatim, Dioscorides.

¶ Methodus quam tradere instituit in doloribus vniuersis qui vel ex animalium, medicamentorumue noxa excitantur, duplicem indicationem habet, nempe eius quod dolorem creat vacuationem, atq; alterationem. Vacuant id tum calefactia omnia, tum quæ citra calefactionem vehementer trahunt: veluti & cucurbitulæ, & caua cornua quædam, quibus nonnulli cucurbitubarum vice vtruntur. Sunt autem & qui ore suo virus extrahunt: ægræ videlicet particule admoti, ipsamq; labijs complexi. Huc sanè pertinet & cauterium, & medicamenta quæ cauterijs similiter escharam efficiunt. Atq; hæc omnia totam eius quod infestat, substantiam exinanunt. Alterum auxiliōrum genus est eorum, quæ qualitatem per contraria alterant: scilicet exhibentibus nobis, si vehementem calorem eger vel in ipso demorso loco, vel in toto corpore sentiat, auxilia refrigerantia: sin frigus sentiat, calefactia, Galenus lib. 13. methodi medendi.

¶ In medicinis quæ administrantur super morsiones venenosas intendendum est primum, vt prohibeant penetrationem veneni in corpore: & illud fit aut cum ligamentis, & constrictione extremitatis, & prohibitione somni: vt moueatur calor innatus ad exteriora, & expellat, & de hoc capitulo est incisio membri morfi, aut cum medicinis, & causis attractiuis. Et propter illud stiptica nociua sunt eis, quoniam nihil magis iuuat quam medicamen quod trahit venenum ad exteriora, & prohibet ipsum penetrare ad interiora: & propriè quando venenum est ad exteriora adhuc, & non spargitur, & huius quidem generis sunt venosæ: & forsasse indiget incisione, si iam submersum & elongatur, & si possibile est misio vel impositio sanguifugarum. Suctio etiam quandoq; sufficit: & oportet vt sugens sit non ieiunus, imò iam comedit, & abluit os suum & habeat dentes iam (Bellunenſis legit, non), corrosos, & colluat os cum vino odorifero, & bibat ex eo aliquid, & teneat in ore suo oleum rosæ aut oleum violæ. Et cum fuerit in ore suo noeuementum, tunc expellat subito, & quoties fugit tunc oportet vt expuat. Auicenna lib. 6. tract. 3. cap. 1. Aduerſus quidem omnem animalis ictum, quod venenum vibrat, oris suctio conuenit, sugentem vero oportet ieiunum non esse, sed & cibum sumpſisse, & vino os abluisse. Postea exiguum olei in ore continens plagam exugat. Locus ipse spongia fouendus, deinde scarificandus, sed vlcuscula altius imprimere expedit, quo virosa materies profundo euocetur. Circinatio autem carnis, & sectio, scarificatione longè potentius opitulatur. Namque ab ijs duo peculiaria præsidia sunt: vnum quod virus è loco tollitur: alterum, quod eius veneni pars, quæ ad interiora grassatur, cum multo copiosior sanguine exernitur. Quod si locus sectionem non admittat, cucurbitule largiori flamma affigendæ sunt, Dioscorides. Si contingat ab animante quopiam venenum iacientem percussit, huiusmodi remedijs communiter vtemur. Siquidem leuior sit plaga aut morsus postea calida cum proluemus, deinde verò locum ipsum exugemus. Verum qui exucturus est, prius os oleo colluat, ne inde legatur, atque ita ore ad morsum admoto exugat & expuat venenum. Cauere etiam oportet, ne exulceratâ aliquam internam oris partem habeat exucturus. Post hæc verò cinis aceto subactus pro cataplasmate imponatur, maximè autem ad hanc rem conductæ, ex ficulneis lignis exustus, aut laurinis, aut lignis vitis, qui si non adsint, eo qui haberi potest, vtendum est, diligentia ad hoc potissimum adhibita, vt inflammatio in loco excitetur, & materiz ad morsum prouenientur. Quod si nimium nõbile sit membrum, & vehementior morsus, cucurbitam cum plurima flamma ad morsum adhibe, & vicinos locos circum circa impactis vlnusculis scarificato: attrahetur enim vnâ cum sanguinis & flatus attractione ipsius bestiz venenum. Deinde à tepidâ large hauſtu vomere sube: & sic deinceps pharmaca exhibe. Vigilans enim æger adseruandus est, ac desidens per totum curationis tempus, donec euidentem remissionem acceperint molestiz concomitantes, Aetius lib. 13. cap. 10. Quod si ferri aliquem aut morderi à venenato animali contigerit, homo adhibendus est qui vulnus exugat: non tamen cum ieiunum esse oportet, verum etiam vino os colluisse, & oleum in eo continere. Deinde particule commorsæ, si admittit, cucurbitulam cum multa flamma adhibere oportet, sic vt vicinæ etiam partes scarificentur. Nam virus vnâ cum sanguine & spiritu rursus ita extrahitur. Item exulcerata adurere ac crusta obduere, adeoque præcidere conueniet, si fera quæ momordit, letalis fuerit, qualis aspis, cerastes, viperæ, similesq; aliz sunt. At si venenum per corpus fuerit dispersum, sanguis statim dimitendus est, præcipue si is qui percussus est, plethoricus existat, Ægineta. Serpentinum quoque morsus non nimium distantem curationem (à curatione morsus canis rabiosi) desiderant, quamuis in ea multum antiqui variarunt, vt in singula genera anguium, singula medendi genera præciperent: atque alijs alia. Sed in omnibus eadem maxime proficiunt. Igitur in primis super vulnus id membrum deligandum est: non tamen nimium vehementer, ne torpeat. Dein venenum extrahendum est: id cucurbitula optime facit. Neque alienum est, antè scalpello circa vulnus incidere, quò plus vitiatam sanguinis extrahatur. Si cucurbitula non est, quod tamen vix incidere potest, tum quodlibet simile vas, quod idem possit. Si ne id quidem est, homo adhibendus est, qui vulnus

exugat. Illud ne intreat, ante debet attendere; ne quod in gingiuis, palatoue, aut alia parte oris vlcus habeat. Posthæc is homo loco calido collocandus est; sic vt id quod percussum erit in inferiorem partem inclinetur. Celsus. Membro quod animal momorderit venenosum, ad eò de ligato, vt venenum ad partes principes penetrare nequeat, & cucurbitulis appositis superponi to calamintham, datoq; patienti de radice arthemisia, vel theriaca, & quæ cordi vim afferant: Eiusmodi sunt buglossus, borragoue, melissus aut ipsarum flores. Fumanellus.

¶ Dissecti gallinarum pulli, cum maximè tepent, percussio loco applicentur; nec desunt qui hisce tanquam discordia quadam naturali pugnantibus vtantur. Verùm huius rationem inire facillimum fuerit. Gallinæ enim calida natura prædita sunt, argumento, quod deuoratum insigne virus conficiunt, & aridissima quæque semina consumant. Item nonnunquam arenas lapillosq; ingluuie sua deuoratos dissoluunt. Itaq; animantis ad moti calore adiuus spiritus, ab ista parte impetum capessens exiliensq; secum venenum exigit, Dioscorides. Optimè auxiliantur, si statim in principio post cucurbitas plagæ imponantur animalia parua discerpta, & adhuc intus calentia, velut sunt gallinæ, hœdi, agni, porcelli; venenum enim exugunt & dolores leniunt, Aëtius. Cæterum locis affectis gallinæ, & magis galli gallinae, aliaue animantia per mediũ dissecta, calida imponi debent; nam virus transsumunt euocantq; & dolores mitigant. Gallinae pulli spirantes adhuc & calentes, per mediũ diuisi, percussa parti impositi, magno pere auxiliantur; vt pote qui pestilens ad se virus eliciant, Aëtius. Ad serpentum morsus. Columba incisæ & imposita calida morsui, venena omnia rapit, & sanare creditur, Sextus. Si neq; qui exugat, neque cucurbitula est, forbere oportet ius asinerum, vel ouillum, vel vitulinum, & vomere. Viuum autem gallinaceum pullum per mediũ diuidere, & protinus calidum super vulnus imponere; sic vt pars interior corpori iungatur. Facit id etiam hœdus, agnûsue discissus, & calida eius caro statim super vulnus imposita, Celsus. Qui efficacius vulnus mederi, occisæ caprae alium dissectum cum simo intus reperto statim illigant, Plinius. Sunt qui gallinarum aut aliarum quarundam auium podicem vulneri admovent, ad virus exugendum; quod si quæ applicata fuerint volucres, moriantur, venenum extractum esse suspicantur, Ioh. Tagautius Instit. chirurg. lib. 2. Ad discrimina suctionis vitanda, recentiores galli vel gallinæ sedem plumis exuunt, & vulnere consultissimè applicant, & demortuo primo, alterum substituant, idq; tandiu prosequuntur, quousq; vniuersa veneni vis extrahatur. Cuius rei certum indicium habent, cum gallus postremò appositus non moritur, Matthiolus in Dioscoridem. ¶ Contra virulentos ictus, vstio expeditissimum est auxilium; vt pote cum ignis cætera viribus præstet, simul quod virus domet, & ferri penitus non patiatur; simul quod pars ignem experta, postea non vulgare fundamentum curationi futuræ præbeat, manente diutius exulceratione. Animaduertendum ex eo tempore, cum crusta decident, ne vlcis oræ coalescant, & cicatrice induantur; sed si fieri potest ad multum, idq; præstitutum tempus, vicerationes, & sordidas adhuc & inflammationes minantes prorogari conuenit. Quod inditum ijs falsamentum optimè præstabit, & syluestre allium detritum; item cepe, succûsue præferunt Cyrenaicus, aut qui Medicus, aut Parthicus appellatur, Dioscorides. Auicenna 6. quartæ tract. 3. cap. 1. testatur Ægyptios medicos, in quorum regione venenata animalia sunt plurima, solere in moribus venenatorum animalium confugere ad ignem; quippe qui non solum venena, verum etiam omnia mala expellit. Modus autem quo vtebantur igne in his casibus, multiplex erat, vt habetur apud Auicennam eo loco; modò enim ferro candente, modò sine accenso, modò oleo feruente; medicamentis etiam vstorijis hoc agebant, Mercurialis lib. 1. de morbis venenatis, Candenti ferro (si patitur locus) vulnus adurendum est, aut caustico saltem medicamento ac vehementer exedente vrendum. Eiusmodi enim vulnera omnia letalia sunt, & præsentem sæpe perniciem (si protinus non succurritur) afferunt. Proinde & extrema illis (iuxta Hippocratis consiliũ) adhibenda sunt remedia; adeoq; vt membrum ictum vel morsum interdum præcidere seu amputare conueniat. Ioh. Tagautius Instit. chirurg. lib. 2. Si verò ista pars, vt pote extrema, sectionem commode non respicit, præsertim in omnibus serpentum ictibus, vt aspidis, cerastæ similiumq;, procul dubio amputanda est, Dioscorides. ¶ Nec me fugit quid in Ægypto fieri soleat. Cum spicas Ægyptij metunt, ollam picis paratam habent, & appensam fasciam; tunc enim maximè serpentum iniurias expauescunt, tum propter spicilegij tempus, tum quod opacis simul abdita speluncis & cauernis, densòq; aruorum cespite delitescunt. Molestissima enim animalia & virus cruciantia, Ægyptus in campis ferre consuevit. Vbi ergo aut in pedem, aut partem allam, morsum intulerunt, qui adsunt, fasciam in ollam picis conijciunt & stringunt; locumq; secantes, qua circumactus est laqueus, picem instillant; cumq; satis vulnus exepisse videtur, laqueum resoluunt, & cepis allijq; illinunt, Dioscorides. ¶ Percussis à serpente prodest alui delectio, dissuens sudor, vrina copiosè reddita, Idem. Venter adstrictus citra dilationem per insusum eluatur, & vesicæ quoq; cura habeatur, quò citra impedimentum lotium excernat, Aëtius. Purgatio omnia bus conuenit, desudationes & theriace ex viperis assumpta, Acgmetæ. Omnia vrina mouentia, quia materiam extenuant, vtilia sunt, Celsus. ¶ Quin & à serpente, ac scorpione percussos coitu leuari produnt; verùm fœminas Venere caledij, Plinius.

De Serpentibus

¶ Rusticus quidam à serpente demorsus, mox intumefcente pede sensit, paulatim venenim ad cor accedere; edoctus est à quadam anu pedem sub terra sepelire, vulneri admoda gallina in duas partes dissecta, gallinæ verò ranam apponeret, quæ sanguinem ex gallina exungens, venenum tandem quoq; attraheret. Cum igitur integra nocte pede sub terra sepulto manisset, nihil autem alleuaretur, imò malum intenderetur, tandem ex consilio nobilis cuiusdam matronæ theriacam ex ceruisia melle admixto bibit, indeq; aliquot horis continuo cuomens dolore superiorum corporis partium liberatus est, pedibus nihilominus tumidis permanentibus. Quem tumorem à sacerdote quodam admonitus, potu lactis capræ nigræ quantitate testæ vnius oui depulit, pede interim etiam in s. q. eiusdem lactis demerso; vnde effluxit materia foetida, glutinosa, mucosa. Cum autem progressu temporis fortuitò in fluuii solis calore tepescente pedes lauari, atq; in ripa sedens pedibus in fluuium demissis obdormiisset (nesciebat quot horis ita mansisset) expergefactus videt flumē prope se hinc inde late feculentum, foetidū, conspurcatumq; ex eoq; tempore semper optime valuit. ¶ Alia puella à serpente demorsa caseum recentem ex lacte capræ albæ paratum morsui imposuit, pedemq; affuso eiusdem capræ lacte defendit, sanitate restituta est. Ex cuiusdam epistola ad Gesnerum.

¶ Si animal mordeatur à venenatis bestijs, generaliter curatio ista succurrit. Locus qui percussus est ante omnia fumigandus est succensis testis ouorum gallinæ, que prius infundes in acetum, addito etiam cornu cei uino vel galbano. Post fomentū loca ipsa scarificabis, & sanguinem ex his emittes; vel certè candenti ferro combures loca venenata qua pestis attigit. Obseruare autem debes, ne aut supra articulos aut neruosis in locis in quacunq; passione vnquā cauterium imponas. Adustus enim neruis vel articulis, perpetua debilitas consequitur. Sed diligenter considera, vt aut superius aut inferius pusillum quàm nerui aut articuli sunt, cum necessitas fuerit, apponas cauteria. Animal autē quod venenata bestiola tetigerit, expedit vt fudet, & calidis cooperatorijs inuolutum deambulet, & farinam hordeaceam in cibo sumat, additis frondibus fraxineis & vitibus albis. In plaga autem mel atticum vel cyminum in vino veteri mixtū calefactum oportet imponi: nonnulli stercore suillum recens & mel atticum cū vino miscent, & calefactum quasi cataplasma inducunt, addentes vrinam humanam, Vegetius medicinæ lib. 3.

Nunc positi vniuersalem huic malo medendi methodum, ad particularia descendemus remedia, eo ordine seruato, vt primū ea quæ foris adhibentur commoremur, deinde quæ inrò sumuntur, & in vtrisque composita medicamenta priusquam simplicia. Obseruandum autem est, multa hic remedia poni, quæ non tantum ad serpentum morsus pertinent, sed & ad omnium aliarum bestiarum venenatarum morsus vel ictus, vt scorpionis, stellionis, muris aranci & similia; cum tamen serpentes etiam spectent, ea hic in genere apponere libuit.

Composita remedia quæ morsui serpentum foris adhibentur, hæc sunt.

Conuenientiora supra dictis auxilia sunt, quæ epithemata vocant. Imponatur sarmentitius cinis, aut ficulneus cum lixiuio stillatico subactus, garo, & acri salamento, Dioscorides. Cinis aceto subactus pro cataplasmate imponatur; maximè autem ad hanc rem conducit ex ficulneis lignis exustus, aut laurinis aut lignis vitis, &c. Aetius. Imponetur itaq; cinis brassicæ aut fici aceto mistus aut lixiuio aut garo, Aginera. Confectio Hermetis valet ad morsum serpentium cum aqua altereuiabin, & liniatur super locum morsum, Auicenna. ¶ Quinetiam non desunt emplastra vehementissima & calidissima, quæ venenum elicere, expugnare & discutere possunt. Cuiusmodi sunt quæ ex sale, aut nitro, sinapi & cachrye componuntur, Dioscor. Præter opinionem facit ex viperis theriacæ Andromachi Emplastri modo imposita. Emplastra verò ad omnē venenosi animalis morsum conueniunt, ex dictamno apparatus, omniaq; quæ attrahendi vim habent, qualia sunt & quæ ex sale & quæ ex Chamæleonis radice constant & aphrodite appellata. Egrægie autē hoc auxiliatur; Spumę argenti libram vnā, cerusæ libram vnā, resinę pinus libram vnā, olei veteris libras tres, ceræ sexuncem, ammoniaci thymiamatis trientem, galbani trientem, cerulam, argenti spumam & oleum coquito, donec non inquinent manus; deinde liquefacta adijcto, vniro, & vitro reposito ad omnem morsum, &c. Aetius. Emplastrum cognominatum Epigoni. Hic quidem cum in carcere ad mortem damnatus esset, propter hoc medicamentum dimissus est, quod imperatoris Marci filiam sanasset. Morsa enim cum in mamma esset à serpente, & omnibus medicis de illa desperantibus, sanata tamen est. Facit etiam ad omne vlcus recens & vetus ad eos qui morfi sunt ab homine, & ad omnium reptilium ferarumq; morsus, &c. Recipit autem squammæ aris, ammoniaci, aloes hepaticæ, argumis rasilis, aris vlti, thuris maris, salis ammoniaci, aristolochiæ rotundæ, sing. vnc. s. seminis rapi scrup. 3. dracunculi radicis vnc. s. seminis artemisiæ scrup. 9. ceræ puræ lib. 5. colophoniæ lib. 1. Olei veteris cotyl. s. Acetici aris coch. s. sinapi scrup. 3. spodij scrup. 9. aluminis scissilis, opopanax, sing. vnc. s. Metallica tere cum aceto diebus tribus; liquabilia vero liquato. Arida insperge, & omnibus rite subactis & confectis vtere, Nicolaus Myrepsus. Emplastrum Ægyptium ana. 31. apud eundem Nic. Myrepsum commendatur ad morsus quadrupedum & serpentium venenatorum. Recipit autem lithargyri, ceræ, sing. vnc. 4. semis, ammoniaci vnc. 5. thuris, lanæ succi

da combusta, singulorū vnc. semis. Squamæ aris, stagium i. semis. Terebinthina vnc. i. semis. Squamæ stomomatos, aristolochiæ longæ, sing. stag. i. sem. ricini stag. 4. semis, olei veteris, vnc. 10. semis. Lithargyrū, squamas & ricinum decoquit, donec digitos non inquinent. Dein liquabilia adijcitur, arida verò terito. ¶ Oleum diuinum & expertū ad omne venenum eorum & venenosorum animalū morsum, siue potu sumptum siue litum. Sume olei oliuarum lib. i. flores & folia hyperici contusa, coquito horis tribus, et percolato, denuo flores & folia recentia coquito, & percolato, quibus & vice tertia, & prius peractis adijcitur gentianæ, tormentilla, vtriusque vnc. i. vtrq; prius coquito, percolato, vsuq; seruato, Ant. Fumanelus. Matthiolus verò Senensis in commentarijs suis in Dioscoridem mirificè commendat oleum de scorpionibus, quod pulsi-
 10 bus extrinsecus patentibus illitum non tantum venenis per os sumptis succurrere, sed & cuiuscunq; venenati animalis morsibus singulari auxilio esse ferbit. Eius autem olei conficiendi rationem præscribit in præfatione in 6. lib. Dioscoridis: quam hic describere minime necesse arbitratus sumus, quod nimis proluxa foret. Itaq; quicunq; eam nosse cupit, Matthiolum consulere et rato loco poterit. ¶ Medicamentum obstans veneno & venenosorum morsui. Calcem vi-
 uam recentem tutam cum molli saponē & aqua capitelli commisceo, vitiorq; Ant. Fumanel-
 us. Summe facit ad omnem bestia venenatæ plagam, præterquam aspidis, calx viua cum oleo
 & melle crassitudine cerati imposita, Aetius.

*Medicamenta simplicia, ad morsum serpentis foris imponenda, aut
 illinenda: eaq; literarum ordine.*

Abrotonum contra ictus serpentum illinitur, Plinius. ¶ Locum morsum aceto calido
 foueri salutare, Dioscorides. Cōuenit acetum calidum superfundere, in quo nepeta sit incocta,
 aut acetum & aquam marinam, aut acetum cum iurata, Aegineta. ¶ Adiantum impositum
 serpentium morsibus auxilio est, Dioscorides. ¶ Alcibi radicem & folia trita ad serpentis
 morsum imponi iubent, Plinius. ¶ Allium bestiarum omnium ictibus medetur, potu vel ci-
 bo vel silitu. Ad serpentum quidem ictus efficacissimè ex oleo illinitur, Idem. Serpentum mor-
 sibus imponenda allia cum melle, Aetius. Allium vltum, Idem. Allia modò minutissimè contri-
 ta illinuntur, modo cremata vulneribus inijciuntur, Dioscorides. ¶ Ari radix, Matthiolus.
 ¶ Arctis caro confert morsibus serpentum, Auicenna. ¶ Aristolochia contra serpen-
 tes (επιπρω) datur è vino acetoso (è oleo εβζην) bibenda, & morsui inspergenda, Theophrastus.
 30 ¶ Asclepiadis radices contra serpentum ictus non solum potu, sed & silitu medentur, Plin.
 ¶ Aphodeli folia quoq; illinuntur venenatorum vulneribus ex vino, Idem. ¶ Argemo-
 nia quoq; prodest, Celsus.

Abrotonum.
 Acetum.
 Adiantum.
 Alcibiium.
 Allium.
 Arum.
 Arctis caro.
 Aristolachia.
 Asclepiadis.
 Aphodellus.
 Argemonia.

Balsaminum oleum longè pretiosissimum omnium contra omnes serpentes efficac, Plin.
 Bdellium contra serpentum morsus prodest, Matthiolus. ¶ Betæ siue candidæ siue nigrae ra-
 dix recens & madefacta suspensa funiculo, contra serpentium morsus efficax esse dicitur, Plin.
 ¶ Morsibus imponitur betonica præcipuè, Idem & Celsus. ¶ Bitumen Syriacum, Mat-
 theolus. Brassicæ silitum serpentium ictibus prodesse inuenio, Plinius. Serpentum ictibus &
 fordidis vlcibus aut vetustis vel ipsam aquam brassicæ cum hordeacea farina prodesse aiunt:
 succum ex aceto vel cum sœnugræo, Idem. Brassicæ syluestris semen tostum auxiliatur contra
 serpentes. Radicum cinis serpentium morsus sanat, Idem. ¶ Bryoniæ radix, Matthiolus. Ci-
 nis vinacis, id est bryoniæ, est theriaca eius, Gul. Varign. ¶ Bulbi fatiui ex aceto illinuntur
 contra serpentum ictus, Plinius. Bulbaceorum omnium radix, Matthiolus. ¶ Bupleuri se-
 40 men ad ictus serpentum dari reperio, fouteriq; plagas decocta ea herba, adiectis solijs mori aut
 origani, Plinius. ¶ Buselinon præualere aiunt contra serpentes potu & silitu, Idem.

Balsamum.
 Bdellium.
 Beta.
 Betonica.
 Bitumen.
 Brassica.
 Bryonia.
 Bulbi.
 Bupleuros.
 Buselinon.

Calamintha, Aetius. Calamintha in locio locum foueri salutare, Dioscorides. ¶ Canta-
 brica, Celsus. ¶ Caprarum cornu vel pilorum cinerem potum vel illitum contra ictus uales
 re tradunt. Caseum caprinum cum origano impositum vel seuum cum cera. Fimo quoq; capra-
 rum in aceto decoctū illini ictus serpentum placet, & recentis cinere in vino, Plinius. Recentem
 fimum caprinum cum face vini acetui permiscens, loco læso super illiga, Nicander. Caprarum
 stercus cum aceto, Aetius. Fimum caprarum ex vino decoctum, Dioscorides & Aegineta. Si
 50 ponatur recens pellis caprae super loco, attrahit ad se venenum. Gul. Varign. ¶ Lactans ca-
 prifici succus Qu. Serenus. Caprificus aut lac eius, valet ad venenatorum ictus, Plinius, Vari-
 gnan. Cedria, Dioscorides. Idem etiam facit succus extrematatum eius viridum, quando in ve-
 re colligitur & exiceatur & vsui reseruatur, Idem. ¶ Centaurion, Celsus. ¶ Cepæ, Idem. Ce-
 pæ cum sale, Aetius. Cepe cum polenta aut pane, Aegineta. Serpentum morsus succo ceparum
 inungunt, & omnia vlcera cum melle, Plinius. Purgamenta ceparum cremata in cinerem sili-
 nentes ex aceto serpentum morsibus, Idem. ¶ Chamædry aduersus serpentum venena potu
 silituq; efficacissima, Idem, ¶ Chamæleonis radix, Matthiolus. ¶ Cicericis & cicerculae fari-
 na (efficacius syluestrium) serpentium ictus sanat, Plinius. ¶ Auxiliatur contra serpentes &
 columbarum caro recēs concepta & hirundinum: bubonts pedes vsu cum plumbagine herba,
 60 Idem. Conyza omnis, Matthiolus. ¶ Corchoro boum scabiem celerrimè sanari inuenio, a-
 pud Nicandrum quidem & serpentium morsus, antequam floreat, Plinius. ¶ Ad serpentum

Calamintha.
 Cantabrica.
 Capra.
 Caprificus.
 Castoreum.
 Cedrus.
 Centaurion.
 Cepe.
 Chamædry.
 Chamæleon.
 Cicier.
 Columba.
 Conyza.
 Corcho: u.

Sagapenum, Idem. ¶ Sal aduersus serpentium mōtus cum origano, melle, hyssopo adhibetur, Plin. ¶ Galenus dicit quod saphirus applicatus loco morsus confert. Gul. Varign. ¶ Sarcmentitius cinis serpentum moribus illitus ex aceto medetur, Dioscor. ¶ Scilla eruda siccatur; deinde conciditur, coquiturq; in aceto, tum serpentium ictibus imponitur, Plinius: ¶ Constat contra omnium serpentium ictus quamuis insanabiles, ipsarum serpentium exta imposita auxiliari. Serpens prodest viuis comprehensus, & in aqua contusus, si foueatur ita morsus, Idem.

*Qua nocuit serpens, ferretur caput illius apud
Vulneribus iungi, sanat quæ sauciat ipsa,
Vt Larissa curatus Telephus basta;*

*Sagapenum.
Sal.
Saphirus.
Sarcmentitius
cinis.
Scilla.
Serpens.*

¶ Serpens, & superponatur loco, sedat dolorem. Gul. Varign. ¶ Siniapi ad serpentium ictus tritum cum aceto illinitur, Idem. ¶ Silphium tritum inspersum, Aetiuis. ¶ Sismbrium, Matthiolus. ¶ Smirnij radix, Idem. ¶ Sonchi radix moribus serpentum illinitur, Plin. ¶ Sordes ex auribus humanis medentur; ac ne quis miretur, etiam scorpionum ictibus serpentiumq; statim impositæ: melius è percussis auribus, Plin. ¶ Sparganij radix, Matthiolus. ¶ Staphisagræ flos tritus in vino, contra serpentes bibitur. Quidam eam pituitariam vocant; & plagis serpentium vti que illinum, Plinius. ¶ Staphilinij, aut vt alij vocant, pastinacæ erraticæ radix, percussis imponitur cum axungia, Idem. ¶ Si bouem aut aliam quadrupedem, vel etiam hominem serpens in morderit, ad mortum sterens suilibi apponito, Caro. Suillum recrementum aceto coctum, Aetiuis. ¶ Sulphur vrinæ admixtum, Matth.

*Siniapi.
Silphium.
Sismbrium.
Smirnum.
Sonchus.
Sordes aurium.
Sparganium.
Staphisagra.
Staphilinium.*

¶ Taurinum fel, Idem. ¶ Theriaca magna dicta alfaroch medetur puncturis serpentum, Aui cenna. ¶ Thlapii, Matthiolus. ¶ Aut Tithymallus atrox, vulnus quæ tura perungat, Serenus. Sunt qui Veratri nigri recentem radicem in vulnus figendam consulant: quod hæc (vt e quidem me experientia cognouisse fateri possum) virus valentissimè extrahat, Matth. ¶ Verbena, Idem. ¶ Vespertilionis sanguinem cum carduo contra serpentium ictus inter præcipua laudant, Plin. ¶ Vertonica ex mero veteri etiam prodest, Idem. ¶ Sua cuiq; vrina cinere ex ea subactio contra serpentium ictus prodest, Idem.

*Stercus suillum.
Sulphur.
Taurinum fel.
Theriaca.
Thlapii.
Tithymallus.
Verurum.
Verbena.
Vespertilio.
Vertonica.
Vrina.*

*Antidoti & medicamenta, quæ aduersus serpentum & bestiarum venenatarum
morsus intra corpus sumuntur, iuxta literarum ordinem.*

Adriani antidotus efficax contra desperatos venenatorum morsus describitur apud Nicol. Myrpsum num. 2. Plurimi (inquit) sapientum vim huius antidoti experientia inuenerunt. Narrant enim si gallo à serpente iaculante venenum demorso aliquid huius antidoti cum aqua tepida in os immiseris, cõfestum hunc restitui ac liberari. ¶ Aeliij Galli antidotus, qua Cæsarem liberavit & Charmes vtebatur, ad ebibita morsusq; illata venena faciens, describitur à Galeno libro 2. de antidotis cap. 7. ¶ Iræ Ambrosia quæ dicitur Philippi Macedonis antidotus ad venena, omnium venenosorum ictus, &c. describitur ab eodẽ Galeno eiusdem lib. cap. 48. ¶ Alia quoque Antidotus Mithridatis Athanasia cognominata, faciens ad venena & omnium venenatorum morsus eodẽ lib. describitur cap. 47. & à Nicol. Myrpsus de antidotis num. 12.

Damoctatis antidotus contra omnes serpentes apud Galenũ lib. 2. de antidotis recipit coagulinnuli 3j. cū vini Salerni diluti mediocriter cyathis duobus. ¶ Antidotus, Diæmaron, id est ex sanguinib; appellata ad venena venenatorumq; omnium morsus, Gal. lib. 2. de antidotis ca. 50. Heraclidis antidoti 2. ad venenatarum bestiarum morsus & ictus facientes describuntur apud eundẽ Galenũ lib. eiusdẽ cap. 97. 99. Alia Hybristi Oxyrinchitæ cognomento ad omnium serpentium ictus reperta, atq; ab Apollonio Memphite descripta, libidẽ cap. 107.

Antidotus ex terra Lemnia laudatur à Galeno in eodẽ lib. vt quæ exhibitæ accipientem tuum à venenis faciat, ac sic habet: Baccarum iuniperi drachmas duas, terræ Lemniæ drachmas duas & obolos duos. Hæc vbi in puluerem redegeris, oleo aut melle commisceris, & repones, atq; cum opus fuerit, ex aqua mulsæ cyathis duobus quantũ est auellana dabis, Aui cenna lib. 4. sen. 6. tract. 3. ca. 2. agens de ijs quæ bibuntur super morsum serpentum, meminit etiam huius medicamenti, quod sic describit: Recipe baccarũ lauri aure. ij. terræ sigillatæ obolos duos: bibatur cum oleo: & sit dosis auellana vna in tribus cyathis aquæ mellis.

Mithrydatis Eupatoris antidotus ex scinco cognominata, faciens ad venena omniumq; venenatorum materiã mortẽ inferentẽ, omniumq; venenosorum animalium ictus describitur apud Galenũ lib. 2. de antidotis cap. 51. Antidotus mithridatica contra omnia venena apud Andromacho descripta, libidẽ cap. 2. & à Democrate cap. 10. Vide etiam Aetium lib. 13. cap. 98.

In poru citra dilationem in omni virulenti animalis morsu, Theriaccæ Andromachi præbeatur aut Mithridatica & consimiles compositiones, Aetius lib. 13. cap. 10. Galenus lib. de theriaca etiam Pisonẽ cateris antidotis tam simplicibus quàm compositis ad virulentorum morsus Andromachi theriacam prætulit his verbis. Theriaca est procul dubio apud vn̄uersos homines celebratissimum antidotum, tum quod pollicetur neminem frustrare, tum ob ipsius actionis efficaciam. Siquidem nullum vtiquam à feris, quæ hominem solent interimere, eorum morsum, hæc statim epota perijisse memoriæ est proditum: nullus eadem præsumpta haud multo post morsum inpetitus, belluæ veneno ceu illum superante interijt. ¶ Aeliij Galli Theriaca qua vtor, optima ad scorpionũ ictus, & alia quæ venenũ morsu relinquunt, Gal. lib. 1. de antid. cap. 59. Alia Antiochi

Theriaca & miltiplicet.

De Serpentibus

Philometoris Theriaca ad omnem morsum venenosum, libidem. cap. 122. ¶ Theriaca mfrablis, ꝛ. opij & myrrhæ, amborum an. 3 j. & piperis 3 j. s. radice aristol. longa & rotundæ an. 3 iij. vini 3 ij. conficiantur cum melle & aqua cruce, cuius dosis sit aureus vnus cum decoctionibus bonis, Auicenna. Sunt quædam compositæ portiones, quæ mira remedia polliceri traduntur, vt & opij & myrrhæ singuli oboli, piperis sicilicum; Ea melle excipiuntur, & instar Ægyptiæ fabæ dantur cum vino, Diosc. ¶ Theriacæ aliæ diuersarum compositionum ad morsum omnem venenosorum animalium describuntur ab Auicenna. lib. 4. sen. 6. traç. 3. cap. 2. ¶ Theriacæ compositio, medicaminis Antiochi aduersus venenata animalia à Plinio describitur lib. 20. cap. vlt. hoc modo: Serpylli duum denariorum pondus; opopanax & milij tantundem singulorum, tri folij pondus denarij, anethi & feniculi seminis, & anisi, & ammi, & apij, denariorum serium, singulis generibus, erui farina duodecim. Hæc tusa tribrata çp vino quàm possit excellenti, digeruntur in pastillos vt çtorati pondere. Ex his singuli dantur ex vini misti cyathis ternis. Hæc theriaca magnus Antiochus rex aduersus omnia venena vsus traditur. ¶ Theriace aduersus venena & venenatorum morsus. Bryonia, opopanax, iridis illyricæ, roris marini radice, zinziberis, singulorum drachmæ quatuor, aristolochiæ drachmæ quinq, lachrymæ thuris, rutæ syluestris, singulorum drachmæ tres, farina erui drachmæ duæ; singuntur pastilli vino, dantur çp singuli qui tres obolos pendent, ex eodem vino, Ægineta. ¶ Syhuestris rutæ seminis, gith, cucumri Æthiopici, aristolochiæ, galbani, singulorum pares portiones trita, & cum cruce succo subacta, digerantur in pastillos, qui drachmæ pondus æquent. Dantur ex ijs terni cyathi cum vino, Diosc. ¶ Zenonis Laodiceæ theriaca describitur à Galeno lib. 2. de antidotis cap. 62.

Zopyria antidotus quæ facit ad venena & reptilium morsus. De hæc talia feruntur. Zopyrum per epistolam Mithridatem monuisse, vt antidotum hanc ita experiretur: accersiret vnum è prius condemnatis, iuberet çp primum venenum haurire, deinde hortaretur antidotum bibere: vel primum antidotum assumere, postea venenum bibere, idem vt percussis à serpentibus & in vulne ratis à sagittis toxico illitis faceret, horatus est. Verùm omnibus ita peractis hominem contigit illæsum permanisse, Gal. lib. de antidotis 2. cap. 49.

Marthiolus in præfat. in lib. 6. Diosc. agens de antidotis contra venena, meminit inter alia cuiusdã antidoti sibi (vt ait) longo labore çparatæ, cuius admixtas vires esse dicit. Est autã quædam quinta essentia, ex multis simplicibus confecta: cuius descriptione proponit eodem loco. Eam autem tanta virtute pollere scribit, vt quatuor drachmarum pondere pota vel per se, vel cum pari odorati vini quantitate, vel stillaticie cuiusvis aquæ ad cordis robur faceretis: vbi quis ictus vel demorsus à quocunç venenato animali, in tanto mortis discrimine versaretur, vt vocem, visum ac reliquos ferè sensus amisisset, ægrum ingenti admiratione à longo veluti somno exciter. Quod à se experimento compertum dicit. Qui antidoti illius confectioe se recupiet, locum citatum consulat. Est enim prolixior, quàm vt hic transcribi commodè possit.

Medicamentum simplicia quæ intra corpus sumuntur à mortis à serpentibus aut bestijs venenatis, literarum ordine.

- Abrotonum. Abrotoni semen in vino potum, Diosc. Plin. & Auicenn. ¶ Acoro vis tribuitur contra serpentes succo eius potu, Plinius. ¶ Adiantum cum vino confert morsibus serpentum, Auicenn.
- Acorum. Adiantum seu callitrichum serpentum venenis resistit, Plin. ¶ Agarici oboli tres cum hydro-4 melite poti, Diosc. Agaricum, Auicenn. Agaricum contra serpentes datur obolis quatuor contritum cum binis cyathis aceti multi, Plin. ¶ Agni casti fructus & grana, Auicenn. Si etiam seminis agni casti vsq ad 3. i. bibatur, confert, Gul. Varign. ¶ Allium confert morsui serpentũ quanto bibitur cum vino, Auicenn. Diosc. & Ægineta. Ad serpentem quidem ictus allium potu cum restibus suis efficacissimè ex oleo illinitur, Plin. ¶ Alcibij radicem & folia trita ad serpentis morsum imponi & bibi iubent; folia, quantum manus capiat, trita cum vini meri cyathis tribus, aut radicem drachmarum trium pondere cum vini eadem mensura, Idè. ¶ Althææ semen, Auicenn.
- Althæa. Althæa aduersus serpentes bibitur, Plin. Eius sicca farina in vino item aduersus serpentes bibitur, Idè. ¶ Ampeloprason contra serpentũ ictus efficax, Idè. ¶ Anagallis bibitur contra angues succi drachma in vino, Idem. ¶ Anchusæ folia comesta & potata, Dioscor. ¶ Andachochæ semen in aqua & vino, Auicenn. ¶ Anethum, Diosc. ¶ Vere medicis Anthemidis folia tusa in pastillos digerunt: itè florem & radicem. Dantur omnia mista drachmæ vnus pondere, contra serpentum omnium ictus, Plin. ¶ Aparine efficax contra serpentes, semine potu ex vino drachma, Idè. ¶ Lecur apri recens si arefactum teratur, ex vino potum contra serpentum morsum auxilio est, Diosc. Lecoris apri fibra illa potissimum quæ prope fel & iecoris portas est, ex aceto vel potius vino pota contra serpentes auxiliatur, Nicander. Apri cerebrum coctum contritum cum melle ad serpentum morsus valet, Sextus. Apri cerebrum contra serpentes laudatur cum sanguine. Lecur etiam inueteratum cum ruta potum ex vino, Itè adeps cum melle resina çp, Plinius.
- Arcion. ¶ Arcion quidam personatam vocant, cuius folio nullum est latius, grandes lappas ferentem. Huius radicè decoctã ex aceto dant potui cõtra serpentes, Idè. ¶ Ari radicè cõtra ictus dari potu in vino nigro putat vtile, Idè. ¶ Aristolochiæ radix, Auicè. Diosc. Ægineta. Aristolochia contra serpentes (çtorati) datur è vino aceto bibenda, Theophr. Aristolochia rotunda cæteris venenis resistit: longa verò aduersus angues & venena drachmæ pondere ex vino bibitur, Dioscor.
- Arium.
- Aristolochia.

Aristolochia rotunda contra serpentes laudatur, Plin. Aristolochiæ radicis drachma in vini hermina sapius bibenda datur, Idem. Artemisiæ radicis succum ab animalis venenosi morſu abrepto, præbeto cum medio aquæ simplicis cyatho, quoniã expertũ est, Ant. Fumanellus. ¶ **Asclepiadis** radices torminibus medentur, & contra serpentum ictus, non solum potu sed etiã illitu, Plin. ¶ Datur ad serpentũ ictus succus Asparagi sylvestris corradã dicitur decoctus, Idem. ¶ **Nican**der contra serpentes ac scorpiones Asphodeli vel caulem quem anthericon vocamus, vel semen vel bulbos dedit in vino tribus drachmis, Idem. ¶ **Aster** vel bubonium bibitur aduersus serpentes, Idem. ¶ **Astragalus** cum aceto potus, Dioscor. Aegineta.

Artemisi.
Asclepiades
Asparagus.
Asphodelus.
Aster.
Astragalus.

Baccar auxiliariæ contra serpentes. Plin. ¶ **Balsami** oleum, Auicenn. ¶ **Bauciæ** sylvestris semen, Idem. ¶ **Betæ** nigræ radicis succus expressus contra serpentũ ictus valet, Plin. ¶ **Bitumen**, Dioscor. Aegineta. ¶ **Blattarij** datur denarij pondus in vino contra serpentes, Plin. ¶ **Brasiciæ** sylvestris semen tostum auxiliariæ contra serpentes, Idem. ¶ **Bryoniæ** radix drachmã pondere, Aëtius. ¶ **Bupleuris** semẽ contra serpentes valet. Radix contra serpentes datur in vino, Idem. ¶ **Bufo**linon præualere aiunt contra serpentes potu & linitu, Idem.

Baccar.
Balsamum.
Baucia.
Beta.
Bitumen.
Elattaria.
Brasica.
Bryonia.
Bupleuros.
Bufo linum.
Calamintha.
Canceri.

Calamintha succus cum melle, Dioscor. Auicenn. ¶ **A** bestijs venenatis, rabiosisq; cane demorsos sanat canceri interiorum cinis ex aqua semel ac bis potus, quantum manu capere potes. Galen. Eup. 3. Canceri cõtra serpentũ ictus medentur, Plin. Cancer fluuiatilis cum lacte, Auicenn. Canceri fluuiatiles cocti aut assati (tosti vel elixi, Aegineta) comestur, Aëtius. Ceruus à serpentibus morſus caneros fluuiatiles quærit, Oppianus. Oua canceri medetur contra venenatos serpentũ morſus, Albertus. ¶ **Ad** ictus serpentũ dicitur Cantabrica, Plin. ¶ **Capillus** venenis, Auicenna.

Cantabrica.
Capillus venenis.
Capra.

¶ **Caprarum** cornu vel pilorum cinerẽ potum vel illitum contra ictus serpentũ valere dicunt: item lactis haustus cum vva taminia, vel vrinæ cum aceto scõllite, Plin. Ad serpentis morſum, Puluerem de cornu capræ & eius lac cum origano & cum vini cyathis tribus bibat, venenũ excutit, Sextus. Caprinum stercus adustum emplastratum & in potum datum, Auicenn. Confert similiter stercus capræ cum aceto coctum & bibitum, Gul. Varign. Carduus & nondum coctis fullonibus aptus, ex illo radix tepido potatur in anni, Qu. Sereuus. ¶ **Castoreum** est mirabile, Auicenn. Castorei sextans, Dioscor. Castorei drachma. j. Aëtius, Aegineta. Castorei testes aduersus cæteras serpentes cum vino bibuntur, Plin. ¶ **Centaurei** maioris radix, drachma in vini albi cyathis tribus, Idem. ¶ **Cepæ** Dioscor. ¶ **Cerui** coagulũ ex aceto potum ab ictu serpentũ seruat, Plin. Aëtius. Ceruino ex fetu commissa coagula vino sumuntur, quæ res membris agitãt vna in sorbitione oui potaueris, omnis morſus serpentis apud te innotuus fiet, Sextus. Cõtra morſus serpentũ, virgula damulivel cerui sicca, Halial. Sanguis ceruinus desiccatus & tritus sumptus, à venenatis bestijs morſos iuuare dicitur, Simeon Sethi. Ad serpentum morſus: calami radices, & cicor & baccas cupressi & cornu Cerui combusta omnia tritaq; in vinũ misceto, & ex aceto ac porro propinato, Galen. Eup. 3. ¶ **Chamaecyparissos** herba ex vino pota contra venenũ serpentium omnium scorpionumq; pollet, Plin. ¶ **Chamadris**, Auicenn. Chamadrys carpitur prægnans succo in petrosis, aduersus serpentũ venena potu illituq; effica ciccissima, Plin. ¶ **Chamaepitys**, Aëtius, Aegineta. Chamapitys tertia contra serpentes valet cum melle, Plin. ¶ **Datur** ex vino percussis Chelidonia, Idem. ¶ **Chironij** flos & semen potum illitumq; ex vino & oleo contra serpentes medetur, Idem. ¶ **Cinnamomũ**, Auicenna, Aegineta. ¶ **Clematis** Aegyptia aduersus serpentes ac priuatim aspides ex aceto pota effica, Plinius. ¶ **Clinopodium** bibitur ad serpentum ictus, etiã decoctus succus, Idem. ¶ **Condri**lla tusa cum radicebus tota, diuiditur in pastillos, contra serpentes, (eius radix cõtra serpentes epota valet, Ruellius) probabili argumeto: Si quidẽ mures agrestes læsi ab his, hanc esse dicuntur, Idem. ¶ **Conyza**, Aëtius. ¶ **Corru**dæ succus decoctus datur ad serpentiũ ictus, Plinius. ¶ **Cunila** bubula contra serpentes in vino (vel aceto) bibitur. Hac testudines cum serpentibus pugnatãt seminiunt, vireſq; refovent: quidamq; in hunc vsum panacem vocant, Idem. Cupressi pilulæ aduersus serpentum ictus bibuntur, Plin. Aegineta. ¶ **Cyclamini** radix cõtra serpentes omnes, Plin. Cyclaminũ bibitur contra serpentes è vino acedente, Theoph. de hist. pl. 9. ¶ **Cynoglossos**, caninas imitans linguas. Est alia similis ei, & que ferat lappas minutas: eius radix pota ex aqua, ranis & serpibus aduersatur, Plin. ¶ **Cyperij** radix aduersus serpentũ ictus & scorpionũ præsertim remedio est, Idem. Dictamnium, Aëtius, Plin. ¶ **Dauci** Cretici radicis ad serpentes vsus est. Bibitur è vino drachma vna. Datur & quadrupedibus percussis, Plin. ¶ **Draconij** folia ex vino vel aqua contra serpentes dabant, Idem. ¶ **Dracunculum** maiorem percussis in potu prodesse aiunt, Idem.

Carduus.
Castoreum.
Centaureium.
Cepæ.
Cervus.

¶ **Echij** semen Matthiolum. ¶ **Echij** terreſtris caro, Idem. ¶ **Elaphoboscum** contra serpentium omniumq; aculeatorum ictus valet. Quippe fama est hoc pabulo ceruos resistere serpentibus, Plin. ¶ **Elichrysi** coma, Matth. ¶ **Enduriæ** sylvestris, Auicenn. ¶ **Enula**, Idem. ¶ **Epipastidis** siue Elilborines folia pota contra venena profunt, sicut Erices contra serpentes, Plin. ¶ **Equi** coagulũ ex vino potum, Matth. ¶ **Erices** foliũ aduersus serpentibus tradunt, Plin. Erica cum aceto, Dioscorides, Aegineta. ¶ **Non** defuere qui Erigerontis & alterũ genus facerent, nec quale esse demonstrarunt, contra serpentes in aqua bibendam dantes, Plinius. ¶ **Eruum** datur contra ser-

Chamaecyparissos.
Chamadrys.
Chamaepitys.
Chelidonia.
Chironium.
Cinnamomum.
Clematis.
Clinopodium.
Condriilla.
Conyza.
Corruada.
Cunilla.
Cupressus.

pentium

¶ **Echij** semen Matthiolum. ¶ **Echij** terreſtris caro, Idem. ¶ **Elaphoboscum** contra serpentium omniumq; aculeatorum ictus valet. Quippe fama est hoc pabulo ceruos resistere serpentibus, Plin. ¶ **Elichrysi** coma, Matth. ¶ **Enduriæ** sylvestris, Auicenn. ¶ **Enula**, Idem. ¶ **Epipastidis** siue Elilborines folia pota contra venena profunt, sicut Erices contra serpentes, Plin. ¶ **Equi** coagulũ ex vino potum, Matth. ¶ **Erices** foliũ aduersus serpentibus tradunt, Plin. Erica cum aceto, Dioscorides, Aegineta. ¶ **Non** defuere qui Erigerontis & alterũ genus facerent, nec quale esse demonstrarunt, contra serpentes in aqua bibendam dantes, Plinius. ¶ **Eruum** datur contra ser-

Cyathium.
Cynoglossus.
Cyperus.
Dictamnium.
Daucus.
Dracunculum.
Dracunculus.
Echium.
Echium.
Elaphoboscum.
Elichryson.
Enduria.
Enula.
Epipastis.
Equi coagulũ.
Erica.

De Serpentibus

Eryngium.

pentum ictus ex aceto, Idem. ¶ Eryngij radix, Dioscor. Clara in primis aculeatarum erynge est siue eryngion cōtra serpentes & venenata omnia nascens. Aduersus ictus morsusq; radix prius bibitur drachmę pōdere in vino: aut si plerumq; tales iniurias comitatur & febris, ex aqua, Plin.

Ferula.
Fiber.

Ferulę radix denarij pondere in vini cyathis duobus bibitur aduersus serpentes, Plin. Aut ferulę radix potatur in imbre Lyæi, Qu. Seren. ¶ Fibri testes serpentum venenis aduersantur, Dioscor. Contra venena ex aceto bibuntur, Idem. ¶ Medicinę in satiuo sœniculo, ad scorpionis & serpentium ictus semine in vino potō. Plin. Fœniculi succus cum melle, Dioscor. ¶ Fraxini folia contra serpētes succo expresso ad potum, & imposita vlceribus, opifera ac nihil æque reperiuntur. ¶ Nicander fuci marini folia aduersus serpentes in vino dedit, Plin.

Fœniculum.
Fraxinus.
Fucus marinis

Galbanum.
Gallina.

Galbanum est theriaca venenis serpentū & scorpionum, Auicenn. ¶ Gallinaceorū cerebrum in vino potum, Item ius ex his potum serpentum venenis medetur, Plin. Galli cerebrum cum aceto potum (alij, non cum aceto, sed cum condito) serpentis morsus adiuuat, Kiranides. Gallinarum & gallinaceorum cerebella in cibo, Dioscor. Cum coagulo, Matth. Gallinæ aut iura reuultu; Qu. Serenus. ¶ His fere viribus scilicet contra serpentem morsus pollut (vt quidam recentiores fatentur) flosculi syluestres roseo colore micantes, quos nonnulli syluestres garyophyllos, Matth. ¶ Gentiana, Auicenn. Gentiana præcipue aduersus angues, duabus drachmis cum pipere & ruta, vini cyathis sex, siue viridis siue siccæ. Plinius. ¶ Gladioli radix superior, Matth. ¶ Glans decocta resistit serpentium ictibus, Plin. ¶ Glycydis seu pœontis vtriusque semen auxiliatur à serpente percussis, Idem.

Gentiana.
Gladiolum.
Glans.
Glycyflu.

Helenium.
Heliocrysum.
Heliotropium.
Heraclium.
Hernensis confectio.
Hierobotane.

Helenij radix bibitur contra serpentū ictus ex vino, Plin. ¶ Heliocrysum cōtra serpentū ictus bibitur, Idem. ¶ Heliotropij serpentibus resistit ex vino aut aqua mulla, vt Apollonphanes & Apollodoros tradunt, Idem. ¶ Heraclij communis vsus serpentes fugare, percussis esui dare decoctum, Idem. ¶ Herneticis confectio confert ad venena mortalia quando in potu sumitur cum aqua Gentianæ, Auicenna. ¶ Hierobotane aduersus serpentes conteritur ex vino, Plin. ¶ Contra morsus serpentum præcipuum remedium ex coagulo hinuli in matris vtero ocelli, Idem. ¶ Petridius qui ophiaca scripsit, & Miction qui rhizotomumena, aduersus serpentes nihil hippomarathro efficacius putare: Sane & Nicander non in nouissimis posuit, Idem. ¶ Hippopotami testiculi drachma ex aqua contra serpentes bibitur, Plin. Nicander in Theriacis. Hippopotami testes exiccati ac triti contra serpentū morsus bibuntur. Dioscorid. ¶ Hyacinthi semen contra serpentes cum abrotano datur, Plinius.

Hippomarathū.
Hippopotamus.
Hyacinthus.

Intubus.
Inula.
Iris.
Lac. Lactuca.

Intubus cum aceto, Dioscor. ¶ Inulę radix venenatorum morsus abigit. Plin. ¶ Iris contra serpentū morsus ex posca valet, Idem. Iuniperi folia cum pipere, Auic. Iuniperibacæ, Matth.

Laurus.

Lac quoduis recens contra serpentū ictus infunditur. Plinius. ¶ Lactucarum Syluestrium succus serpentū ictibus medetur in vino potus, Idem. Dicunt quod lactuca asini emplastrata & bibita multum confert, Guil. Varign. ¶ Baccę lauri cum vino serpentibus resistunt, Idem. Decoctę & deuoratę, Dioscor. ¶ Aeginetę. Succus earum prodest contra ictus & potus, Plin. ¶ Lemoniū datur denarij pondere in vino contra serpentes, Idem. ¶ Leontopetalı radix aduersatur omnium serpentū generibus ex vino pota, nec alia res celerius proficit, Idem. ¶ Leporinum coagulum cum vino, Dioscor. Aëtius, Sextus: Cum aceto, Plin. Dioscor. ¶ Ligęe herbę folia & ramuli ex aceto hausti, Empir. ¶ Ligustici semen, Matth. ¶ Liliij radices multis modis florem suum nobilitauere, contra serpentium ictus ex vino potę, Plin. ¶ Lychnis quoque flammea illa aduersus serpentes bibitur è vino, semine trito, Idem.

Lemonium.
Leontopetalus.
Leporis coagulum.
Ligęe.
Ligusticum.
Lilium.
Lychnis.
Melissa.
Mandrägora.
Mercurialis.
Migastubium.

Menta.

Maluę hortulanę decoctio, Auicenn. ¶ Mandrögora bibitur contra serpentes, & ante sectio nes punctioesq; ne sentiantur. Ob hæc satis est aliquibus somnum odore quæsisse, Plin. ¶ Medica mala & eorum semen, Matth. Si bouem aut aliam quadrupedem serpens momorderit, Melanthij acetabulum, & quod medici vocant smyrnium conterito in vini veteris hemina. Id per nares indito, & ad ipsum morsum stercus suillum apponito. Idem homini factio si vsus euenerit, Cato. ¶ Menta sumitur & contra scolopendras & scorpiones marinos & ad serpentes, Plin. Mentafri folia illinuntur bibunturq; aduersus scolopendras & serpentū ictus drachmis duabus in vini cyathis duobus, Idem. ¶ Celebratis auistoribus contra omnia venena pro antidoto sufficere 25. grana eius quod mintianthes ex eo appellamus tradi, Idem. ¶ Mororū succus aduersatur venenis serpentū, Idem. Folia mori trita aut arida decocta, serpentium ictibus imponuntur. Ad idemq; potu proficit. ¶ Muris domesticij eius potū, Auicenn. ¶ Mustela sale inueterata est inter auxiliaria medicamenta morsuum quos inflixere serpentes. Commendatur imprimis exenterata, quæ sale siccescē inueteratur: ex qua binas drachmas cū vino bibisse satis est, Dioscor. Aeginetę. Si mustelę catulos vel ipsam mustelam recentem ad ignē torrens depilaris & exenteraris, ac sale condieris, & in vmbra siccaris, farinam inde detrita lima sumperis contra morsus serpentium, præcipuum remedium experire, Nicander. Mustelę morantis in domo ius cum vino, Auicenna. Mustelę ventres vsq; ad stomachum suum quum implentur coriandro & exiccantur, Idem.

Nardus.
Nasturtium.
Nereus.
Nux.

Nardus Gallicus aduersus serpentes duabus drachmis in vino succurrit, Plinius. ¶ Nasturtium Auicenna. ¶ Nerei flores & folia, hominum contra serpentium morsus præsidia, Dioscoridę. ¶ Nux cum sicibus & auellanis cum gentiana, Auicenna.

- Oleum de oleandro & folia eius, Auicenna.** ¶ Est herba proprio nomine Onochiles, effi-
 cae contra serpentes & radice & folijs æquæ cibo aptou. ¶ **Opobalsamum cum vino aut lacte**
 ete potum. D.M. datur cum lacte contra aconitum haustum, & ictus serpentum. Empiricus.
 ¶ **Opopanaxum, Auicenna.** ¶ Origanum decoctum cum vino potum. Dioscorides. Testudo
 à serpente esu ægrotans, origano super ingesto sanatur, Zoroaster in Geopon.
- Præonia semen, Matthiolus.** ¶ **Paliuri radice** decoctum in vino potū serpentibus aduer-
 satur, Plinius, Dioscorides, Ægineta. ¶ **Panaxem Æsculapicum** valere aiunt aduersus serpen-
 tes si bibatur erasum, Theop. de hist. pl. 9. Panacis generum omnium radix è vino contra serpen-
 tes medetur, Plinius. **Perfolata** quam Græci arcion vocant ex vino bibitur denariorum duūm
 10 **pondere contra serpentes, Idem.** ¶ Inter primas celebratur peucedanum laudatissimū in Ar-
 cadia, mox Samothrace. Succus efficacissimus est, qui resoluitur amaris amygdalis aut ruta, bi-
 biturq; contra serpentes, Idem. ¶ **Phalangitæ folio** vel flore vel femine auxiliatur contra scor-
 pionum, phalangiorumq; & serpentū ictus, Idem. ¶ **Nicander Phytos thalassium**, id est fucum
 marinum aduersus serpentes in vino dedit, Idem. ¶ **Piper largius esitatu**, Dioscorides, Auicenna,
 Ægineta. ¶ Sunt & seruatis Piscibus medicina; falsamentorumq; cibus prodest à serpente
 percussis, & contra bestiarum ictus, mero subinde hausto, ita vt ad vesperam cibus vomitione
 reddatur, Plinius. ¶ In nucum genere pistacia nota. Prodesse aduersus serpentium traduntur
 morsus, & potu & cibo, Idem. ¶ **Platani pilulæ** in vino potæ x. quatuor pondere omnibus ser-
 pentium & scorpionū venenis medentur, Idem. **Platani virides pilulæ** in vino decoctæ, Dioseo-
 20 **rides, Aëtius.** ¶ **Polemonia radice** in vino bibitur contra serpentes, Dioscor. Polemonij quod &
 phileterium dicitur drachma i. Aëtius. Polemonia vel Phileteria radice drachmis quatuor ex
 mero, Plin. ¶ **Polium Aëtius.** ¶ **Polyrrhizon folia** habet myrti, radices multas. Hæ tusa dantur
 in vino contra serpentes: profunt & quadrupedibus, Plinius. ¶ **Porrorum coma priuatim** ex
 pane, Dioscor. **Porrorum succus cum melle**, Idem, Ægineta. **Succus porri sectiui** ad serpentium
 scorpionumq; ictus bibitur cum mero, Plinius. ¶ **Pseudanchusa** contra serpentes efficacissima
 potu foliorū vel seminis, Idem. ¶ **Pulegium bibitur** ad ictus serpentū decoctum, Idem. **Pulegij**
 succus cum melle Dioscorides. ¶ **Pyxacanthi baccæ** contra serpentium ictus bibuntur, Plinius.
 Quinq; foliū aduersus serpentes bibitur: & eius radice, quæ spargeniō vocatur, ex vino albo.
 Contra omnium serpentum venena pro antidoto sunt ranæ, si ex sale & oleo decoctæ edun-
 30 **tur, iusq; earum** itidem sorbeatur, Dioscor. **Ranas** (cum vino vel aqua vel aceto) coque & bibe,
 Nicander in Theriacis. **Auxiliatur ranæ elixæ & comesta.** Verum siqui earum esum auerfen-
 tur, ranas donec vieta reddantur coquito, & iusculum ipsum ignaris absorbendum præbeto,
 Aëtius. **Ranæ fluitatiles**, si carnes edantur, iusue decoctarū sorbeatur, profunt & contra lepo-
 renti marinū & contra serpentes, Plin. ¶ **Rapi semen illitum** & potum in vino contra serpentes
 & toxica salutare esse proditur, Idem. ¶ **Reubarbarum confert morsui** vermium venenosorum
 & serpentis, Auicenna. ¶ **Rheum Ponticum cum vino** in potu vsurpatum, Empiricus. ¶ **Rho-**
dodendri folia quadrupedum venenum, homini verò contra serpentes remedium. ruta addita
 è vino pota, Plin. ¶ **Veteris Rhu decoctū**, Ægineta. ¶ **Roris marini drachma i.** Idem. ¶ **Rubiæ**
 radice ex vino potata. D.M. aduersus serpentium morsus, ramulos cum folijs è vino bibere pro-
 40 **dest**, Empiricus. ¶ **Ruta**, Dioscorides. **Rutæ syluestris semen** cum vino, Aëtius.
Salsamenta quam acerrima, Dioscor. ¶ **Saluizæ drach. i.** Aëtius. ¶ **Sambuci folia** serpentum
 ictibus resistunt in vino pota, Plin. **Proderit & caulē** cum vino haurire Sambuci, Qu. Serenns.
 ¶ **Sardium, Aëtius.** ¶ **Scorditis ex vino**, Plin. ¶ **Serapinū**, Auicenna. ¶ **Morsu potabunt Serin.**
 Ægineta. ¶ **Serpentina in puluerē** ex vino hausta cochlearis mensura, à venenoso quouis ser-
 pente demorsos breui tempore sanat; neq; ea solum valet aduersus virulentos ictus, sed etiā con-
 tra epora venena, Matthiol. ¶ **Serpillum pinguius** voluntarium, & candidioribus folijs ramifq;
 aduersus serpentes effiçax, decoctis in vino ramis folijsq;, Plin. ¶ **Seseli Ægineta.** ¶ **Sicyonia**
 radice succus, Idem. ¶ **Sideritis ex vino**, Plinius. ¶ **Quidam duo genera smilacis** dixerunt. Alterū
 50 **imortalitati proximū** in conuallibus opacis, scandentem arbores comantibus acinorū corym-
 bus, contra venenata omnia efficacissimis, in tantū vt acinorū succo, infantibus sæpe instillato
 nulla postea venena nocitura sint, Plin. ¶ **Smyrnium, Ægineta.** **Smirnij radice** prodest contra
 phalangia ac serpentes admixta cachry aut polio aut melissophyllo in vino pota, sed particula-
 tim quoniā vniuersa vomitionem mouet, qua de causa aliquando cum ruta datur, Plin. ¶ **Son-**
chos albus bibitur contra serpentes Scorpioneseq;, Idem. ¶ **Staphisagria flos tritus** in vino con-
 tra serpentes bibitur. Semen enim abdicauerim propter nimiam vim ardoris, Idem.
Testudo magna & salita, Auicenna. **Testudinis marinæ testes sumpti** multum prodesse tra-
 duntur, Dioscorides. **Testudinis marinæ sanguis** cum vino & leporis coagulo cuminoq; contra
 serpentium morsus conuenienter bibitur, Idem. **Testudinis sanguis** contra serpentium omni-
 um venenā auxiliatur, seruato sanguine in farina pilulis factis: & cum opus sit, in vino datis,
 60 **Plinius.** ¶ **Teucria** ex vino, Idem. ¶ **Theriaca venenum est** serpentū, Auicenna. ¶ **Thlapsi.**
Matthiolus. ¶ **Trifolium scio** credi præualere contra serpentium ictus & scorpionum, ex vi-
 no aut posca, seminis granis viginī portis vel folijs, & tota herba decoctæ, Plinius. **Trifolij bitu-**
men olentis radice drachmæ pondere, Aëtius. **Trifolij semen**, Ægineta. ¶ **Trixago** Aëtius.

Oleum.
 Onochiles.
 Opobalsamum.
 Opopanaxum.
 Origanum.
 Præonia.
 Paliurus.
 Panaces.
 Perfolata.
 Peucedanum.
 Phalangites.
 Phytos thalassium.
 Piper.
 Pisci seruati.
 Pistacia.
 Platanius.
 Polemonia.
 Polium.
 Polyrrhizon.
 Porri.
 Pseudanchusa.
 Pulegium.
 Pyxacanthus.
 Quinq; foliū.
 Ranæ.
 Rapum.
 Reubarbarū.
 Rheum.
 Rhododendri.
 Rhu.
 Ros marinus.
 Rubia.
 Ruta.
 Salsamenta.
 Silua.
 Sambucus.
 Sardium.
 Scorditis.
 Serapinum.
 Seris.
 Serpentina.
 Serpillum.
 Seseli.
 Sicyonia.
 Sideritis.
 Smilax.
 Smyrnium.
 Sonchos.
 Staphisagria.
 Testudo.
 Teucria.
 Theriaca.
 Thlapsi.
 Trifolium.
 Trixago.

De Serpentibus

Verbenaca.
Verrinum ier
cup.
Vetonica.
Vitez.

Vitis alba.
Vitis theriaca.

Vvica.

Xylobalsamū.
De quibusdam
solo tactu vel
suctu serpentū
ictus sanantur
bus.

Verbenaca aduersus serpentes conteritur ex vino, Plinius. ¶ Verrinum secur contra ser-
pentes laudatur, exemptis duntaxat fibris, quatuor obolorum pondere, vel cerebrum in vino
potum, Idem. ¶ Vetonica cum vino, Qu. Serenus. ¶ Viticis semen cum vino tritum & po-
rum, Aetius, Ægineta. Viticis semina aduersantur venenis serpentium, maxime quæ frigus in-
ferunt. Minor vitex efficacia ad serpentes: bibitur seminis drachma in vino vel posca, aut dua-
bus foliorum tenerrimorum, Plinius. ¶ Vitis albæ radix numerosis vilitatibus nobilis, con-
tra serpentium ictus tria drachmis duabus bibitur, Idem. ¶ Apud Thasios vitis Theriace vo-
catur, cuius & vinum & uua contra serpentium ictus medetur, Idem. Uua theriace contra ser-
pentium ictus estur: pampinos quoq; eius edendos censent imponendosq; vinumq; & acerum
ex his factum auxiliarem contra eadem vim habent, Idem. ¶ Vvica semen aduersat ser-
pentibus, Idem.

Xylobalsami fructus cum vino potatus. D. M. venenatorum ictibus auxiliatur, Empiric.
Superius capite 4. sub litera D. meminimus quorundam populorum, quorum corporibus
talem vim ingenitam scribunt veteres, vt solo tactu serpentum ictus sanarent: quales fue-
runt Psylli & Marfi & qui Ophiogenes vocati sunt: sicut Plinius, Ælianus & Æneas Syluius
testantur. Callias lib. decimo historiae quam cōscripsit de Syracusano Agathocle, ait, cum quis
à serpente morsus fuerit, si Lybicus vir natione, Psyllus siue euocatus siue fortuito aduenierit, et
plagam adhuc tolerabiliter dolentem viderit, solam saluam ictui morsu inespientem, dolo-
rem mitigare & perstringere. Sin percussum offenderit ægerime dolentem, intra dentes per-
multam aquam haurire, & os suum primò ex ea colluere, post verò eam in poculum iniectam, 2.
vulnerato exorbendam tradere. Quod si veneni acerbitas acrius inualefcit, hunc ægoranti
nudo nudum accumbere, & proprio suo corpore morbi vim frangere, & malo hominem libe-
rare. Hoc autem ita se habere idoneus testis etiam Nicander Colophonius fuerit, cuius versus
adseribam:

*Audiui Libycos Psyllos, quos aspera Syrtis
Serpentumq; ferax patria alit populos,
Non ictu infestum divo, morsu venenam
Ledere: quin lasis ferre et opem reliquit,
Non vi radicum, proprio sed corpore iuncto.*

Et quæ sequuntur: Ælianus.

Proditur à Græcorum nonnullis, Vulcani antistites in Lemno aduersus ictu serpentium medi-
ca valere virtute. Quo argumento Philoſtetem apud Smythet Apollinis aram ictu serpentis 3.
vulnerato, illuc medicina gratia esse missum. Cœl. Rhodig. Neq; Her culis scientiã præcipuã
habent hi qui Psylli nominantur (scilicet serpentum ictus suctu sanandi) sed audaciam vsu ipso
confirmatam. Quisquis enim eorum exemplum securus, vulnus exuxerit, & ipse tutus erit, &
hominem tutum præstabit, Cornel. Celsus. Galenus libro de theriaca ad Pisonem testatur Mar-
sos qui suo tempore extabant, contra serpentum venena, nullam vtiq; propriam habuisse sa-
cram, sed fraude quadam vniuersam decepisse plebeculam. Circulatores (inquit) hi nunquam
congruo tempore vipers venantur, sed multò post vernationem, cum non amplius vigent. Ca-
ptas autem ipsas crebrò sibi ipsi assuefaciunt, & ictibus non solitis enutriunt: imò carnes ipsi per-
mittentes, & continuè mordere cogentes, vt virus ex earum ore vacuetur efficiunt: quintiam
mazas quasdam obijciunt, quæ dentium foramina obstruant. Atque hac ratione morsus fiunt 4.
imbecilles, vt videntibus magnum sit miraculum, talis ipsorum ad fraudem parandam artificij
imperitis. Hæc Galenus. Cæterum id fraudis dolusque genus, nestro etiam tempore locum habet,
in his præsertim circulatoribus & circumforaneis, qui ex diui Pauli stipe (quod tamen plane
mentiuntur) se prognatos prædicant, &c, Matthiolus.

De Serpenti-
bus os dormien-
sum ingrediens
tibus.

Serpentes aliquando os dormientum ingredi dicuntur, vnde poëta de tempore quando ser-
pentes conspiciuntur, Non mihi tunc libeat dorso iacuisse per herbam, Incertus. Interdū clau-
culum adrepentes in os patens dormientis conspiciunt sese & in stomachū sese cōuoluunt. Tunc
miser homo afflictissime viuunt, nec est vllū mali leuamen, nisi vt lacte alijsq; gratissimis serpent
ictibus alat hospitem. Remedium autem aduersus tantum malum est comeium affatim allium,
Erasmus dial. de Amicitia. Referunt, quendam qui viperam dormiens deuorauerat fumo corij 5.
liberatum, illa refugiente fumum quem æger excipiebat (vt dicitur in Vipera) Cardanus.

Serpentis oua
comestis quo-
modo remedio
muræne red-
ditur innocua.

Vir quidã Cissus nomine, Serapidis cultui deditis sumus, petitus in sidijis mulieris quam prius
amatam, deinde vxorem duxerat, cum oua serpentis deuorasset, angebatur & miserè affligeba-
tur, ita vt à morte parum abesse videretur. Rogatus autem ab eo Deus, murænam viam præ-
cepit emendam, & manum viuario seu vasi, in quo seruaretur, immitendam. Parec ille, manum
immitit, cui muræna mordicus inhareret: & cum auelleretur, simul cum ea morbus etiam luco-
nis illius euulsus est. Ælianus.

H.

a. Serpens à serpendo dicitur. Nomen est tam masculini quàm femini generis, generale
ad omnia quæ serpente eitra vsum pedum: vel quæ tam exiguis habent pedes vt repere potius, 6.
quàm pedibus incedere videantur, Calepinus. Festus vsu serpentes dici ex græco ἰσμήτα, pro
respiratione s litera posita vt ἰσμήτα, ἰσμήτα septem. ¶ Ο ὄσφις ὄσφις κατα γλώσσας. Eustathius.

¶ Αργεος ὄφις κατὰ γλώσσαν, θέν ἀργεοφόντης κατὰ τινὰς δὲ ὀφιοκτόνῳ, Idem. Αργαὶ quoq; vel ἀργαί
 paroxylonum, Hefychio dicitur ὄφις: vt Harpocraton quoque annotat, Dores, maxime autem
 Argiuos, ἀργαῖ vocasse τὸν ὄφιν veluti Achæum in Adraſto. Timarchum tamen Rhodium ſcri-
 bere non κατὰ γλώσσαν ita vocari τὸν ὄφιν, ſed ἀργαί eſſe γένῳ πὲρ ὄφρων quofdam verò draconis
 epitheton eſſe velle τὸ ἀργαί, &c. ¶ Δάκῃ proprie animal morſu aut icſu homini nocens,
 θηελὸν ἰοβόλον ἔρπετον, vt Suid. exponit. Vnde Δάκετον pro eodem ſumitur. ¶ Δειουσις, vermīs
 ὁ τὰ δ' ἔρμετα ἐδίων, ſerpens, Etymologus. Δίβαν, ὄφιν Κρήτες καλεῖσιν, Hefychius. Idem eofdem ni-
 mirum Cretenſes δ' ἴφατον ὄφιν vocare teſtis eſt. ¶ Κινάδῃ, ὄφιορος, ὄφις, Idem. ¶ Κινάδ' αὖτε
 propriè vocantur τὰ θαλάσσια, παρὰ τὸ κινεῖσθαι ἐν τῇ ἀλλί; abuſive αὖτε nunc ſic dicuntur, οἱ ὄφεις, & ὅβ
 10 Oppiano vniuerſa τὰ τῶν θηρίων γένη. Scholiaſtes in Nicandri. ¶ Οφιδίων ſerpens puſillus angui-
 culus. ¶ Serpula apud veteres idē quod ſerpēs. Serpula ſerpſerit, aut idem Meſſala pro ſerpens
 irrepſerit, Feſtus. Εμβρυα dicitur foetus qui adhuc ſunt in vtero. κελῶσι δ' ἐ τὰ ὄφιν ὄφιν, κη
 τὰ τῶν ὄφρων κη τῶν κροκό εἰλον, Aelianus. Catuli dicuntur & ſerpentum fetus, vt apud Vergil.

Compoſitis nouus exunijs, micidusq; inuenta
 Voluit, aut catulos teſtis, aut oua relinquens.

Non. Marcellus.

¶ Epithe. Anguis ſerpens, frigidus: Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis, Ver-
 gilius. Squameus: Non illū ſquamica tutò aggreditur ſerpens, Politianus. Torto non ſquam-
 mea tractu ſignat humum ſerpens, Nemeſianus. Tortus: Tortoſq; Ixionis angues, Vergil.
 Georg. 3. Caruleus: Caruleoſq; implexæ crinibus angues, Eumenides, Verg. Georg. 4. Afer:
 20 Velut illis Canidia afflaſſet peior ſerpentibus Afris, Horatius. Maledictus, Iosephus. Ater,
 Iuuenalis Satyr. 5. Sinuofus, Aclianus. Maculoſus, reflexus, lubricus, intortus, mauius, martius,
 ferus, trux, tumidus, auidus, gorgoneus, venenatus, Lybicus, ſquallens, minax, implicatus, hor-
 ridus, latifer, atrox, horrendus, viridis, marſus, textilis, voluminoſus, ſibilans, ſquamoſus, hor-
 ribilis, retortus, veneniger, ſæuus, ſquamiger, peſtifer, teter, tortus, Textor. ¶ Ανιγρως ἔρπει φάος
 vocat Nicander. Item περιερχθῆαι κινάδ' αὐα γαίης, Idem. Ὑγρὸς ὄφις, Theocritus ἰοβόλῳ, Suidas.

¶ Serpentinus color. Cæl. Rhodig. fortè maculoſus vt ophitæ marmoris. Serpenter.
 Sphingaq; & Harpyias, ſerpenteroſq; Gigantes, Ouidius Trift. 4. Serpenteripes & angui-
 pedes gigantes à poetis etiam dicuntur, qua centum quiſq; parabat, Inſicere anguipedum
 captiuo brachia cælo, Ouidius 1. Metam. Sic autem dicti ſunt quaſi loripedes, quòd pedes tor-
 tuoſus habuiſſe ſinguntur, ſicut angues ſe tortuoſos faciunt. Serpentina, ex ſerpentibus na-
 30 tus. Vos ſerpentinae in ſe fera bella dediftis, Ouidius. Serperaftra ſunt qua diſcuntur ama-
 bulare infantibus, vt Varro ſignificat, adhibentur alligata geniculis, ne vaciæ ſiant vel comper-
 nes, Cæl. Rhodig. ¶ Anguineum cucumerem Columella vocat cucumerem agreſtem.

Οφιανός. Ad anguem ſer angues pertinens. Οφιανός, liber Nicandri de ſerpentibus conſcri-
 ptus. Οφιοβέρης à Pythia dictos fuiſſe Spartiata, teſtatur Plutarchus in lib. de orac. Pyth. quod
 ſcilicet quodam famis tempore ſerpentes vorafſent. Οφιογενής populi quidam dicti ſunt, qui ob
 familiaritatem quandam cum ſerpentibus eorum icſibus medebantur, quaſi à ſerpentibus ori-
 ginem ducerent: de quibus ſupra. Οφιδόκητῳ, A ſerpentibus morſus. Οφιδόνης, ſerpenti ſimilis.
 Οφίοπις γλωτῃ, apud Suidam, id eſt repens, ſerpentis modo incedens: nam ſerpentes ſunt ἄπο δ' ες
 40 Οφιοκατάχοι populi ſerpentibus veſcentes de quibus ſupra. Οφιδόνης ſerpentem referens vel ſer-
 pentibus abundans. Οφιδός, Anguineus, Oppianus.

Icones. Viſebatur in Delphis apud oraculum ſerpens qui ſingulari certamine videretur A-
 pollinem pro uocare, obſeruatum à Plutarcho, Pierius. Hermupoli Typhonis ſimulachrum o-
 ſtendunt, equum fluuiatitem, cui inſiſtit accipiter ſerpentem impugnans. Per equum quidē
 demonſtrantes Typhonem, per accipitrem verò vim & principatum, quo ille violenter ſibi que
 ſito ſape per improbatum tum ipſe turbari, tum alios perturbare ſua ſponte voluerit, Plutar-
 chus in lib. de Iſide & Ofiride. In Scuto Herculis inter alia hæc picta erant: Εγ δ' ὄφιν κεφαλαί
 Δεινῶν ἔσται ἄπ φατειῶν: id eſt,

Bis ſena hic videas ſtridentibus eſſera flammis
 Colla, venenato vultu maculoſa, *id eſt ſerpentum
 Tum magis offenſo ſpirantia gutture virus,
 Quam magis Alcides effuſo ſanguine pugnat, &c.

Clypeoſq; inſigne paternum, Centum angues, cinctamq; gerit ſerpentibus Hydram, Virg. 7.
 Æneid. de Auentino. Hippodromi piſtura cum cippo e tribus ceu ſerpentibus inuoluta, quorū
 capita prominent in ſummo meminit Theuetus de Oriente cap. 17. Manethon Ægyptus author,
 quiſquis ille fuit, ait Ofcum, qui Tyrrhenis imperauit, inſigne ſerpentis habuiſſe: Ofcoſq; ait
 Seruius, populos dici vbi plurimum ſerpentes abundant, in Campania quippe, Pier. ¶ In ta-
 60 bula ſeptentrionali Olai magni pingitur paſtor cum ſerpentibus pugnans, & ab iſſis greges deſen-
 dens. ¶ Caduceus (κερκεύειον) baculus habens vtrinq; duos ſerpentes implexos, & inter ſeſe
 aduerſos, quem præcones ſeu caduceatores ſecum ferebant: nec eos violari fas erat, quocunq;
 veniſſent. Rectus autem baculus, ſignum erat rectæ rationis: ſerpentes ex vtraq; parte, aduer-
 ſos exercitus ſignificabant, quos amboſ recta ratio peruaderet, Suidas. Caduceus Mercurio

De Caduceo
 ſerpentibus in-
 ſignito.

De Serpētibꝯ

consecratus serpentibus duobus insignitus erat parte media voluminis sui inuicem in nodum quem Hercules vocant obligatis, quorum primæ partes reflexæ in circulum presis osculis ambrum circuli iungunt, caudæ verò ad Caducei capulum reuocantur, ornanturq; alis ex eadem capuli parte nascentibus, Pierius. Hic tamen amplexus anguium (agens de oio anguineo de quo in angue) & efferatorum concordia causa videtur esse, quare exteræ gentes caduceum in pacis argumentis circumdata effigie anguium fecerint. Plinius. Hinc emblema Alciati:

Anguibus implicitis, geminis caduceus alis

Inter Amaltheæ cornua rectus adest.

Pollentes sic mente viros, sandiq; peritos

Indicat, vt rerum copia multa beet.

Hieroglyphi-
ca.

¶ Bacillum, cui serpens circumuolutus est, non modo apud Hebræos, & in sacris literis in quibus legimus serpentis in cruce positi aspectu populum Israël à morte liberatum fuisse: verum etiam apud Ægyptios & Romanos animæ atq; corporis salutare symbolum fuit. Nam cum cætera omnia reptilia crassioris & magis terrenæ sint substantiæ, serpentem spiritus & vitæ renacissimum animal esse constat, quod & imbecillitatem corporis exuat, & ad medicinam vtilissimum sit, & ad acuumum visum herbam inuenisse, nec non ad sese in vitam reuocandam quandam herbam agnoscere traditur, Cæl. August. Curio. Ægyptij os significantes, serpentem pingunt, quoniam serpens nullo alio membro valet nisi ore, Orus. Anguis apud Ægyptios hieroglyphicum est Spiritus illius qui per vniuersum mundi molem diffatur, Pierius. Ægyptij mundum exprimere volentes, serpentem pingunt, qui suam ipsius caudam rodit, varijs instructum squammis: per squammas quidem stellas quibus cælum mundusue distinctus est, obscure innuents. Cæterum hoc animans non secus ac terra grauisimum est, læuissimum autem ac maximè lubricum, in aqua morem. Insuper vt serpens quotannis pelle simulq; senio exiuit, sic & annus vertens, qui mundi circumacti produciuit, immutatione facta renouatur, ac veluti reiuuenescit. Quod verò velut cibo suo vtatur corpore, significat id, quæcunque Dei providentia in mundo gignuntur, ea rursum in eundem resoluï & tanquam imminutionem sentire, (ea cum solui ceperint, siue paulatim imminui ac discere, in sese recipi, ac decrementum vniuscuiusque rei alterius esse incrementum, Pierius.) Orus. Serpens apud Ægyptios caudam sibi mordens annum & astra significabat, Textor. Erat aliud hieroglyphicū serpentis, caudam suam sub guttur attrahent occultantis, easque species in Saturni dextera manu statuebatur, quem pro annuo circuitu, pro tempore, pro immortalitate poni ex multorum scriptis accepimus, Pierius. Sunt qui aliam etiam picturam simulachrumue mundi fuisse dicant, vt scilicet intra circulum æreum serpentis effigiem accipitrino capite insignem circumducerent, ad ☉ propemodum literæ similitudinem, Idem. Ægyptij regem pefsimum (ϕεφισον, Pierius verò legit ϕεφισον, id est optimum) significantes, anguem pingūt in orbis figuram, cuius caudam ori admovent, nomen verò regis in media reuolutione scribunt, obscure innuents, se regem pingere orbi imperitantem. Porrò angui apud Ægyptios nomen est Meisi. Aliter quoq; regem custodem significantes, anguem quidem vigilantem pingunt, sed pro regis nomine custodem adnectunt. Hic enim totius orbis custos est. Itaq; regem non toti orbi sed parti duntaxat imperantem volentes significare, anguem dimidiatum pingunt, regem quidem per ipsum animal, non toti verò orbi imperantem, ex eo quod dimidiatus sit, designantes. Omnium autem moderatorem ex eiusdem animalis perfectione significant, rursus integrū pingentes anguem, Orus. Indicandī dominij causa, in Iunonis dextera serpentis caput statuebatur, in laua verò lapideum sceptrum, cum Iuno ipsa dominij præses apud gentes habebatur, Pierius. Qui serpens sacerdotum insigne oblongo obuolutus pileo gestabatur, munimento erat, vt signis contra reges (penes enim sacerdotes Ægyptiorum erat imperium) aueret insurgere, sciret se in venenos angues incursum, Idem. Sunt qui per anguem & leberida hieroglyphicis hominē ostendunt, iuuentuti redditum, si vel de morbo aut alia aliqua calamitate squallorem atq; maciem depouerat, sitq; demum habitior atque validior factus, Idem. Occultam sanè rerum originem per serpentis effigiem Valentiniāni demonstrabant, positionem intestinorum nostrorum per quæ æca inferunt in exemplum adducentes, quæ serpentina spiræ instar in vtero delitescens, occultatæ in nobis genitricis substantiæ specimen habeat, Idem.

De sideribus
ὄφεις & ὄφις-
χων.

¶ ὄφεις est etiam sideris nomen. Cicero anguem, Auienus serpentē interpr. apud Aratum, Gripphus est apud Athenæum, quenam eadem in cælo, terra, & mari habeantur: ad quem respondetur, Vrsus, serpens, aquila & canis, addo & leporem. ¶ ὄφις χων sideris etiam nomen est apud Aratum & cæteros Astronomos, quem Latini anguitenem: alij ophiuchum alij anguiferum vocant. De hoc Cicero in suis Phænomenis propter caput anguitenentis, Quem claro perhibent ὄφις χων nomine Graij, Hic pressu duplici palmarum continet anguem. Columella lib. 11. cap. 2. 11. cal. Iulij, Anguifer quum mane occidit, tempestatem significat. Sic autem dicitur

dicitur hoc sidus quod hominis effigie fingi soleat anguem manu tenentis. Vnde nonnulli Herculeum esse putauerunt, qui adhuc in cunis vagiens, angues à lunone immisos manibus praefocauit. Sunt tamen qui Ophiuchum Aesculapium esse velint, alij Canobanta Getarum regent; alij Phorbantem Triopæ Theffalorum regis filium. Vide Higinum.

¶ Ophites genera multa: quidam ponderosus & niger: alter cinereo colore spectatur, punctis distinctus: tertius lineis quibusdam candidis interiectus est. Omnes alligati contra capitis dolores & serpentium ictus profunt; Dioscorides lib. 5. Ophites marmor serpentium maculis simile, vnde & nomen accepit. Ex Ophite columnæ, sed parue admodum inueniuntur. Duo eius genera, molle candidum, nigricans durum. Dicuntur ambo capitis dolores sedare a dalligati & serpentium ictus, Plinius lib. 16. ca. 7. Ophites quem vocant lapis vltus extergendi confringenda vim possidet, ceu etiam nitrum, Galenus lib. 9. simpl. medic. Ophites marmor quod vulgo vocamus serpentinum, porphyritæ ferè lapidis instar durissimus est, colore minimè nigricante, nec candido, nec cinereo, vt in sua requirunt, Dioscorides & Plinius, sed viridi saturato dilutissimè eiusdem coloris maculis interperfo. Ex quo sanè constat antiquorum Ophitem à nostra maxime fuisse diuersum. Matthiolus. Plures serpentine lapides hodie cernuntur, colore virides, durissimi, multis punctis maculati. Sed quod odore qualem Dioscorides ait, spirent, pauci hucusque viderunt. Ego verò vasculum quoddam vidit ex lapide isto fabricatum, quod cum fricabatur, non infusaem ex se spirabat odorem: contendebant verò nonnulli, vasculum hoc ex illis esse, in quibus imperatores Romani theriacam seruabant: nam & lapidem istum, contra serpentium morsus, & venenum valere Dioscorides testatur, Amatus Lusitanus. Ophicardelon (gemmam) Barbari vocant, nigrum colorem binis lineis includentibus, Plinius. Alazaracoen, id est, petra serpentaria, & est tribus modis, vna quasi nigra, alia subviridis immixtis lineis albis, & alia viridis, Aut. exp.

¶ Luf est herba quæ dicitur luf serpentis, & est serpentaria, Aut. exp. Draunculi radix quæ & serpentaria vocatur, ab Arabibus luf vrinam pellit, & c. Iohan. Mestua. Inuenitur coronopus sponte nascens diluè extenuatoq; solo in comitatu Goritiensi quam inibi serpentinam appellant, quod eius radix in vino pota animalium venenosorum moribus maxime aduersetur, sitq; præcipuum remedium, ita vt ipsa sola liberet demorsos, Matthiolus. Serpentina audis vocari quasdam in genere cucurbitarum ob coloris varietatem ex Barbaria allatas. ¶ Ophis herba est apud Hippocratem, cuius semen muliebribus medicinis vtile, Hermolaus. Ophitusa in Elephantine Æthiopiæ herba est liuida, difficilisq; aspectu, quæ pota terrorem minasq; serpentium obseruari facit, ita vt mortem sibi eo metu consciscant, ob id cogi sacriligos illam bibere, Plinius. Ophionon herba quæ notiore nomine Elaphoboscum appellatur, ita dicta quod serpentes enecare credatur. Herbariorum vulgus Gratiam Dei appellat, teste Ruellio. Ophiogonium herba est eadem. Ophiocephale, id est, vna anguinea, sic vocatur capparitis frutex, teste Plinio lib. 13. c. 23. Ophiocephalos, vitis alba, Dioscorides, & Plinius. Allium est syluestre, quod Ophioseoron: id est, anguinum vocant, Dioscorides. Ophioglossos, id est, lingua serpentina dicitur à nonnullis herba quædam quam inter Draconeuli species referunt, sic vocata quod in cacumine pallidam serpentis linguam gerat, Matthiolus.

¶ Inuenio apud auctores Græcos animal ceruum minus & pilo demum simile, quod Ophion vocatur, Sardiniam id tantum ferè solitam: Hoc interisse arbitror, Plinius. Ophiomachus, Ophiomachus genus cicadæ sine alis, Suidas. Ophiomachus lacerta à Græcis dicitur quod cum serpentibus pugnet, Calepinus. Ophioctene scolopendræ genus ab enecandis anguibus dicta, inquit Marcellus Vergil. apud Dioscoridem lib. 7. c. 6. Ophisæ auis quædam in Æthiopia, Hesy chius. Ophiopiscis, Ibis est Hesy chio, Inter pisces maris incolæ Ophidion numerat Plinius lib. 31. cap. vltimo quem pisciculum esse congruo similem, eodem libro cap. 9. scribit ophis Hesy chio est etiam piscis quidam: forte anguilla Latinis ab angue dicta.

¶ Vtri cuiusdam, cui nomen ophis, meminit Eustachius in Δ. ¶ Ophion socius Cadmi fuit, & in Thebis ædificandis adiutor: ira dictus, quod è serpentium dentibus fingatur prognatus: forte idem est qui Echion ab Ouidio dicitur Metam. 3. Est etiam Ophion nomen filij Oceani, qui cum vxore Eurynome ante Saturnum rerum est positus, Claud. lib. 3. de rapt. Prof. Hos onerat ramos extutus Ophion. Ophion etiam fuit gigas apud Homerum. ¶ Ophioneum Messeniorum vatem Pausanias scribit, semper à natali statim die luminibus captum & priuatim & publice vaticinia peregisse. Id mirabilis multo, post vehemientiore capitis dolorem viderè cœpisse, ac mox relapsum ante cæcitatem denuo, Cæ. Rhodig. Nos in literis antiquioribus ab Pherecyde traditum obseruauimus, Demonas olim cælo lapsos, quod nostra continet doctrina, Ophionemq; nuncupatum, hoc est dæmonicum serpentem, qui antesignanus fuerit agminis, à diuina mentis placito deficientis, Idem. ¶ Oseos Seruis Æneid. 3. Capuenses interpretatur, qui antea Ophici appellati sint, quod illic plurimi abundauerè serpentes. ¶ Spartani Ophidæges, à Pythia quondam nuncupati sunt quod cum tempestate quadam serpentium multitudine mira in Laconia fucereuissent, factaq; inde annonæ caritas esset incredibilis, coacti sint indigenæ serpentes in escam humanam vertere (vt iam antea fetulimus) Cæ. Rhodig. ¶ Ophig

De Ophite lapide.

De herbis serpentis nomen deducuntibus.

Animalia à serpente denominata.

Nomina propria vtriusque à serpente derivata.

De Serpentibus

hæretici (qui & ophel & ophiomorpha) à colubro (seu serpente) nominati sunt. Hunc autem serpentem qui decepit Adam & Eum Christum arbitrantur. Habent etiam verum serpentem, quem nutriunt & venerantur, qui & incantante sacerdote egreditur de spelunca, & ascendit super altare & inmixtum speluncæ, & oblationes eorum lambit, & inuoluens se circa eas regreditur ad speluncam, & ita confringunt oblationes in Eucharistiam, quasi à serpente Christo sanctificatas, August. lib. de hæresibus.

Novitas pro-
pria regionum
Sicily, Sic.

¶ Ebusi terra serpentes fugat, Colubraria parit. Ideo infesta omnibus, nisi Ebusitanam terram inferentibus. Græci Ophiussa dixerunt, Plinius. In tractu maris Cretensis Ophiussa, &c. Idem. Tenon insulam propter aquarum abundantiam Hydrußam appellam, ait Aristoteles, à qui Ophiussa, Idem. Τῆν ὅτι vna cycladum οφιοῦσα dicta, quod multos serpentes & pelsinos scorpions alar, Eupolides. Ab Istro oppida, Cremniscos, Æpolium, montes Macrocmnii, elarus amnis Tyra, oppido nomen imponens, vbi antea Ophiussa dicebatur, Plinius. Rhodus vocitata est antea Ophiussa, Idem, Strabo: à serpentum multitudine, Heracles. Inter insulas Propondis, Ophiussa etiam meminit Plinius. ¶ In sinu Arabico insula est longitudine stadiorum octoginta, nomine Ophiades, olim deserta cultoribus, ob serpentum (vnde & nomen sumpsit) in ea diuersantium multitudinem. Postmodum regem Ægypti opera serpentibus purgata est, ad culumq; redacta, ita vt nulli in ea amplius conspiciantur, Diad. Siculus. Cyprum οφιοῦσα vocat Nicænetus apud Parthenium ἱρωτικῶν cap. 11. ¶ Ophites locus, Eufstathius. ¶ Οφίως κεφαλή apud Paulaniam loci nomen. ¶ Ophis fluuius in ponto Colchorum regionem à Thiamica diuidit, Arrianus in periplo ponti Euxini. Ophites fluuius qui & Orontes, Suetonius.

Οφίως ονομασία βράχων, Οφίως ὅτι Οφίασις morbus cephalicæ.

Οφίως καὶ τὸ χρυσὴν ἀπειθεῖα χιόμιον λέγεται, Helych. ὅρις τὰ δρακοντῶδη γινώμενα λέγεται, Idem. Quæ circa manuum iuncturam ferunt, præsertim mulieres, ornamenta pericarpia nominantur, & echini, ophis, pshellia, chlidones, &c. Cælius Rhodig. ¶ Οφίως, ψιλωσι βραχῶν, ἀπειλαυβάνουσα τῶν κεφαλῶν σφραῖνη δὲ λέγεται, μάλις αὖ ἐπὶ πασίδων, ἐδ' ὅτι καὶ τὸ ὄμμα φθείρουσα, Pollux. Dicitur etiam morbus ille Ophiasis. Est autem affectus capitis, quo capilli primum extenuantur, postea decidunt, certis spatijs in serpentis similitudinem: Incipit (ait Celsus lib. 6. cap. 4.) ab occipitio: duorum digitorum latitudinem non excedit, ad aures duobus capitibus ferpit: quibusdam etiam ad frontem, donec se duo capita in priorem partem committant: Sic dicitur quod serpentis speciem præ se ferat.

Tyrhoensis
nomen capiti ser-
pentium generis
pedes angui-
nes habentes
Borsus.
Hemiochus.
Cetrops.
Lamia.
Anguimani
Elephantii.
Lingua serpen-
tium.

b. Typhoeus planè monstruosus è Tartaro & terra genitus, Ex ἡλίου δὲ αὐτῶν ἰσὶ κατὰ κεφαλήν ὄρις ἡλενοῖο δράκοντες, Γλάσσοι δ' ὑοφρησι λευκοχρόμιος, &c. Id est, Ex humeris ei erant centum capita serpentis horrendi draconis linguis nigris lambentia, Hesiodus in Theogo. ¶ Boreas Orityam rapiens ὄρας ὄρων ἀντὶ πεδῶν ἔχων pingitur, Paulanias Eliac. Hemiochus Erichthonius crura anguinea habuit, primus equos quadrigras iunxit, Higinus. Cetrops τὰ κάτω ἐφ' ὠμῶν, Aristophanes. Cecrops ἡφ' ὠμῶν secundum aliquos, quod ab inferiore parte serpens fuerit. In Libya sunt fera facie muliebri, ima parte serpentes, alas non habent quemadmodum sphynxes, &c. Dion in historia Libyca, vt in Lamia historia pluribus dictum est. ¶ Anguimani Elephantii dicti sunt quod manum siue proboscidem sicutur & contorquent vt angues propria corpora. Testudines ceruice sunt anguinea, Pacuuus. ¶ Dentes Carchariz lamizæ Rondelietus, & lamizæ priuatim Bellonius, linguas serpentium vocari aiunt, & auro argenteoque includi, &c. vt in historia canis Carchariz dictum est, vbi etiam fit mentio cuiusdam lapidis generis, quem à linguæ figura serpentis linguam quidam nominant cuiusq; icon cum descriptione ex Cosmographia Orientis Andreae Theueti monachi Galli apposita est. ¶ B serpentis maxima ferram inuenit puer Attalus, Tzetzes.

similitudines
sumpta à ser-
pentibus.

c. Atra hominum seu serpentium lingua vibrat, tabesque animi contrectata adurit omnia, &c. Plinius. Sicut cum quis fugit à facie leonis, & occurrit ei versus, & cum ingreditur domum & reclinat manum suam super parietem, morder eum serpens: sic dies dominici, &c. Amos 5. Tria sunt mirabilia apud me, imo quatuor quæ non cognoui. Via aquilæ in cælo, via serpentis super petram, & via nauis in medio maris, & via viri cum adolescente, Pro verb. 30. Teutones equo generoso volebant adesse inxer ceteras aliarum animantium virtutes de serpente oculorum aciem & gyros. Ολκός tractus & cauda serpentis, Varinus. Luna proserpina dicta quod hæc vt serpens modò in dextram modò in sinistram partem late mouetur. Serpere & proserpere idem dicebant: vt Plautus qui scribit, quasi proserpens bestia, Varro. ¶ Τρόχμαλοι ὄφρων κατὰ ὄψεις, Eufstathius. Χελόιας τὰς κατὰ ὄψεις, παρά τὸ χεῖμα εἰ ἀπὸ τῆς ὄψεως, Scholiastes Nicandri. Χεῖα ἢ κατὰ ὄψεις ἢ ὄφρων καὶ δρακόντων, Helychius. Χεῖα ἢ φελίδες, καὶ ἢ ὄφρων κατὰ ὄψεις παρά τὸ χεῖμα ὁ δὲ ἡλίου τὸ χεῖμα, Eufstathius. Παρὰ τὸ χεῖμα τὸ χεῖμα ἢ ὄφρων, quasi receptaculum serpentis. dicuntur autem hæc loca ἡλίου, καὶ τὸ χεῖμα καὶ χεῖμα, Erymologus. Almabucafe, id est exercitium in quo continetur serpens, Syluaticus. ¶ Crudeles Diuum, serpentes nouis exiit annos, Formæ non vllam fata dedere moram. Anguinus exiuit tenuis cum pelle vetustas, Cur nos angusta conditio fumus? Tibullus. Qua ratione autem factum sit vt serpentes senectutem exuant, talem auctores Græci adferunt fabulam. Contenderunt quandoq;

Ολκός.
Luna proserpina
cur dicta.

Χελόιας.
Χεῖα.

Cur serpentes
senectutem ex-
uant.

quandoque homines à Dijs iuuentam contribuī, vti ne vnquam senescerent. Voti compotes a-
 sello gestandam imposuerunt: at is sitiens vehementius, quom aquas comperisset, iam iam q̄ ad
 lubesceret, loci adseruator serpens inlubuit: nec permissum um se prius asseuerauit, quam q̄ sibi
 foret condonatum: quod & asellus nimis arescens facillē concessit. Quo argumento senes-
 citurem abijcit serpens: à senio conficiuntur homines. Illi tamen aselli agglutinata est sitis,
 quam & morfu laūs inijcit (vt amplius in Dipfadis historia dicemus.) Alij fabellam ad Promea-
 theum rejiciunt, à quo surreptus ignis cum esset mortalibus traditus, qui acceperant primum,
 beneficij haud memores satis, rem aperuerunt: id collaudans Iupiter, ἀνεστησας pharmacum
 illis retribuit. Quod asello mox est iniectum, inde reliqua serere, vt prius. Cael. Rhodig. ex Sopho-
 cle, Nicandro, Aeliano, & alijs.

¶ Fertur aliquando serpens ingens visus Olympiadi Alexandri matri dormienti accu-
 bans: Vnde Alexander à loue in serpente conuerso genitus est habitus, Plurarchus in vita
 Alexandri Magni. Quod de Olympiade Philippi regis vxore Alexandri matri: in historia Gre-
 ca scriptum est, idem de P. Scipionis quoque matre, qui prior Africanus appellatus est, memo-
 ria datum est. Nam & C. Oppius & Iulius Higinus, alijsq̄ qui de vita & rebus Africani scrip-
 serunt, matrem eius diu sterilem existimatam tradunt. P. quoque Scipionem cum quo nupta
 erat, liberos desperauit. Postea in cubiculo atque in lecto mulieris, cum absente matre iu-
 cibus sola obdormisset, visum repente iuxta eam cubare ingentem anguem. Eum q̄. ijs qui vide-
 rant territis & clamantibus, elapsum inueniri non quisse: id ipsum P. Scipionem ad aruspices
 retulisse. Eos sacrificio facto respondisse, fore vt liberi gignerent, &c. Gellius libro septi-
 mo, cap. primo.

¶ Egemon in Dardanicis versibus cum alia de Aleua Thessalo conscribit, tum in ciuis a-
 morem inuitata magnitudine serpentem cum ad Thessalicum fontem, nomine Hæmonium,
 boues pasceret, venisse, sensimq̄ adreperere ad adamatum solitum fuisse, & comam quam ille
 auream haberet, osculatione profecutum fuisse, & faciem linxisse, Aelianus. Legimus apud
 Plutarchum serpentes puellarum amasios aliquando depræhensos esse, omniaq̄ amoris & ne-
 quitia signa præbuisse: veluti is qui Ætolia cuiusdam amore captus, noctu eam adire suetis,
 puella corpori circumfusus, hac atque illac illabens, illam nunquam neque vltro neque inui-
 tus lædebat, opportuneq̄ sub diluculum recedebat: quod cum ij quibus puella curæ fuerat in-
 tellexissent, eam alio migrare compulerunt: serpens per triduum & quadriduum non adesse,
 sed diligenter accurateq̄ circuire illam quæritans: quam vbi mox inuenit, casu illi obuiam fa-
 cidus, non vti solitus erat mitis & blandus, sed asper & horridus in eam insilit, mibusq̄ pri-
 mum spira ad corpus adstrictis, caudæ residuo scemora flagellebat, leuem quandam iram præ-
 se ferens, quæ licet indulgentia aliqua permixta esset, castigacionem tamen aperte demonstra-
 rat, Pierius. οφεις ἀζαίφνης ὀφθαίς χλωρότητα ἐπιόησει, Hippo. de humoribus. Sic pallet vt nudis
 presis qui calcibus anguem, Iuuen. Sat. 1. Serpens allegoricè dicitur voluptas, Iuper ventrem re-
 pens, vitio terreno innutrita materijs, Clemens.

¶ Homines qui peccatis seruauit, scriptura θηρία μάλλον διδύει ἢ ἀνθρώπους, τῆς παρομοιωθέντας
 τοῖς κτήνεσι, θηλυμια εἰς ἴππους ἐπὶ τὰς τῆς πλῆστον χειμυτιζόντας. & ὄφεις πῆς, ἀπόλας & Ἀλεξ. ἄγρ. &
 ὁ πλεονεχθὺς καὶ ὄφεις ὁ ἀπαλώων, id est, Est asinus insolens, is qui est intemperans: effertus atque
 qui auarus: & serpens qui impostor & fraudulentus, Clemens lib. 4. Siromat. ¶ Malus Deus
 per serpentem indicatur. Causam addunt nonnulli linguæ moracionem, quæ tam multiplex ap-
 parer, ex quo multiplicia eius incitamenta interpretantur: nam qui eius minister est, aliud poro
 lingua loquitur, aliud corde meditat, Pierius. ¶ Diuitiæ sunt serpenti similes, quem quisq̄
 nescit inoffense eminus accipere, bestiam sine periculo summa cauda appendens: ea manu cir-
 cumplicabitur, & mordebit. Pulchrè callent serpentum instar reptentes diuitiæ, dum à perito
 vel imperito apprehenduntur, inhærere & mordere. Sed si quis se magnificum præbens rectè &
 scienter ijs vtatur, cum verbi quidem carmine bestiam detraxerit, ipse verò illæsus manserit,
 Clemens pædag. lib. 3.

¶ Ægyptios sua propria quadam magica ratione, accipi, cum de cœlo aures deducere, tum
 serpentes primum præstringere, deinde ex latibulis facillimè extrahere, Aelianus. Non pauci
 credunt etiam serpentes ipsos recantari. Et huc vnum esse ipsi intelletum, contrahiq̄ Mar-
 forum cantu etiam in nocturna quiete, Plinius. Captiuam Getulix reducere audiuī, multorum
 in syluis leonum impetum à se supplicante mitigatum alloquū. Varia circa hæc opinio ex inge-
 nio cuiusque vel casu, mulceri alloquijs feras: quippe & serpentes extrahi cantu, opinioq̄ in pœ-
 nam, verum falsumue sit vita non decreuerit, Idem. ¶ Atyr nomen est intantatoris qui serpentes
 solo tactu sopiat, de quo Syll. sic ait: Nec non serpentes dīro exarmare veneno Doctus
 Atyr, tactuq̄ graues sopire Chelydros, &c. Textor. ¶ Nigritæ fascinores sunt, id est incan-
 tiores eximij, fascinores præsertim serpentes. Huius rei me certiore reddidit adolescens qui-
 dam, qui anno superiore agens apud nepotem principis de Budomel, & quom hospitio rece-
 ptus dormiret, & audiuit innumeras serpentum libitationes, quibus expectectus, dum attenu-

De Alexandro Magno & Scipione Africano qui à serpenti- bus genti exis- timati sunt.

De serpentibus amasijis.

Que signifi- centur per ser- pentes, allego- ricè.

10
30
40
50

De Serpentibus

tiore animo euentum rei expectat, intelligit nepotem principis euigilauisse, & domum egredi
 velle: percunctatus est propterea adolescens nepotem principis, quoniam non esse intempesta con-
 cederet: cui nepos (iam inclamauerat seruos à pedibus vt sternerent camelum) sumi, inquit,
 profecturus non longe, mox rediturus. Iuit igitur nepos, & fascino compescuit serpentes, illi-
 coq; rediens rursus alloquitur hospitem Ligurem, Audistine, inquit, circiter noctem mediam
 exhibilantes serpentes? At Ligur, Audiui quidem. Subiecit itaque principis nepos dictus Bis-
 boror: Erant, inquit, serpentes, quibus hæc plaga scater, obfederant enim domum, gregem de-
 uastaturi, ni ego occurrissem malo tanto incantatione qua vrimur frequentius. Ligur verò his
 auditis, dixit se mirari plurimum, & rem hanc Christianis prope incredibilem fore. Tum nepos
 ad Ligurem, Non est, inquit, inquit, quod mireris ob hæc minima: nam princeps noster multo maiora
 efficit incantatione cum libet. Quom enim, inquit, cupit præsentaneum venenum habere quod
 illico mortem afferat, inscit tibi arma veneno, designato in terra circulo, & fascinazione serpen-
 tes eo concedere compellit. Quo cum venerint, speculatur venenosiore quem interficiat, ven-
 eni colligendi gratia, reliquos verò missos facit. Occiso itaque serpente, eius sanguinem cum
 semine arboris cuiusdam miscet, & ea mixtura arma illinit, quæ sic illita vbi fauciauerint con-
 ditio mortem afferunt, licet paruum visum existat, modo sanguinis nihil non elicerit. Subdi-
 dit etiam Ligur nepotem predictum hortatum eum fuisse, vt revideret exemplum. Verum Li-
 gur parum huius rei curiosus renuit experiri rem huiusmodi. Omnium igitur consensu Nigri-
 tæ sunt incantatores eximij. Sunt ramen etiam apud nos huius facti haud expertes, imò sages,
 contra serpentes præsertim, Aloysi. Cadamustus in nouo orbe. Varij sunt modi incantandi
 serpentes. Quidam dicunt si in prato aliquo effodiatur fouea, & imponatur argutum viuum
 serpentes congregari. Magi vtuntur fistulis ex felium cyruribus (ni fallor) ad conuocandos ser-
 pentes. De his mirabilia referuntur, Incertus. ¶ Bæchanalia Græci Omophagia vocant, in
 quibus furore mentito circumplicatis nos anguibus, &c. Arnobius contra Gentiles. De quo
 more Prudensius etiam Christianus poeta in libris contra Synmachum.

Bæcho caper omnibus aris

Ceditur, & virides discidunt ore chelydros,

Qui Bromium placare volumus, &c.

Quidam agyræ serpentes quibus venenū ereptum est, in sinu circumferunt. Matthiolus in
 suis commentarijs in 6. lib. Diosc. pluribus differit de dolis & fraudibus circumforaneorū qui se
 iactant de familia S. Pauli. Aut autem eos capere serpentes obeunt iam hyeme, cum frigore tor-
 pescunt: & vt magis ab earum morfu se tueantur, manus sibi perquam diligenter inungere quodã
 vngueto hac in venatione experto, quod ex oleo syluestris raphani semine expressio, draunculi
 radices, & asphodeli succo, leporis cerebro, sabinæ folijs, lauri bacis & alijs quibusdam additis
 conficitur. Capris statim caput saluia perfundere, cuius contactu non parum vilescunt, & ven-
 eni feritatem deponunt, quod hominis saluia facultate sit illis prorsus contraria. Cum autem
 in foro eos ostentant ac se etiam demordere faciunt, oblato prius illis duræ carnis frusto, id den-
 tibus dilaniare cogere, vt virus quod prope dentes quosdam vesiculis continetur, in manum
 effundatur carnem, nec deesse qui vesiculas illas forcipibus abscindant, ne amplius veneno re-
 pleantur. Atque hac fraude vniuersam gentem decipere. De quibus vide plura apud eundem
 Matthiolum. ¶ Zetzes Grammaticus in commentarijs in Hesiodum scribit, Atlanti filias
 fuisse vii. & filium vnum Hyantem qui serpentum venationem exercebat, à quo hyades dictæ,
 &c. Gyraldus.

g. ¶ Democritus nominat aues, quarum confuso sanguine serpens gignatur: quem quis-
 quis ederet, intellecturus sit alitum colloquia, Plinius. Ex saluia sub fimo putrefacta, dum sol &
 luna secundam Leonis faciem occupant, Persarum magi auem merulæ similem procreabant;
 cuius adusti cinere lampadi asperso, domus serpentibus referta videbatur, Iohannes Langius.
 ¶ Columbario non fatesset negotium serpens, si quatuor illius angulis inscripseris hanc vocem
 à N. p. imò verò foribus etiam si illas habeat, Constant, in Geop. ¶ Cum Thonis Ægyptio-
 rum rex custodiendam accepisset Helenam à Menelao per superiora Africæ circa Ægyptum
 & Æthiopiam oberrante, inq; eius amorem incidisset, & vim illi inferre conaretur: fama est il-
 lam vxori Thonidis Polydamnæ rem omnem aperuisse. Polydamnam verò & meruentem ne
 propter formam sibi aliquando præferretur Helena, & simul miserantem in Pharium eam ex-
 posuisse, & donauisse herbam serpentibus illic abundantibus aduerfariam: cuius sensus (vt fe-
 runt) quam primum perceptus est à serpentibus, illi passim in terram se abdiderunt; Helena ve-
 rò herbam plantauit, quæ cum comprehendisset, suo tempore semen serpentibus inimicum pro-
 tulit, & Helenium, vt harum rerum periti asserunt, appellata est, & in Pharo prouenit, Ælian.

¶ Aliquis à serpente morsus, aquam tacens si biberit,

Capulum ensis nigrum aqua intingens,

Ancequam serpens aquam guserit qui memorat,

Sernatur maxime ille sus à veneni nocumento.

*De doliis eorum
 qui se iactant
 esse de familia
 S. Pauli.*

*Superstitiosa
 & magica.*

*Helenium herba
 unde dicta
 sit.*

*Et si alius nunciavit alicui dicens hoc,
Ille à serpente ictus longè iacet,
Atque illuc non valeat ille venire,
Bibat nunciis dictam aquam,
Et qui agrotat, sanitatem accipit etiam à longè.*

Ioh. Tzetzes.

Non verebor memoria prodere quo nam pacto in Romano agro senex quidam eremita amicus meus à feris ictus sanabatur, ipsi absentibus agris. Cum enim quis è circumstantibus populis à serpente demordebatur, id per nuncium eremita significabant: tum is interrogabat nuncium, an medicamentum istius loco ebibere vellet. Quod si id se facturum respondebat, iubebat ille, ut dextrum pedem calcèo denudatum solo sisteret, & cultello totius pedis vestigio lineam circumducebat: deinde iubebat pedem auferri, & intra spatium lineæ signatæ cultelli cuspidè hæc verba inscriberet, Caro caruere, sanum reduce, reputata sanum, Emanuel, Paracletus. Mox terram eodem gladio abradebat, ita ut omnes abolerentur characteres: abrafum pulverem fistili quodam paruo aqua pleno excipiebat, & ibi tantisper dimittebat, donec terra subideret: demum nuncij interula aquam percolabat, & cruce signatam illi bibendam præbebat. Sed certè mirum est, quod eadem hora ictus sanabatur, qua nuncius portione illam sumperat, ut mihi planè compertum est, & omnibus illius regionis incolis. Hæc est curatio in virulentos ictus, qua vebatur ille eremita, qui mihi sapius dixit, hoc esse maius secretum, efficaciusq; remedium, quod habeant ij, qui suam originem in Diui Pauli familiam falsò referunt, Marthiolus.

h. Ælacos filius Priami & Alyxothoës, dum nympham Hesperiam quam amabat insequitur. Ecce latens herba coluber fugientis adunco, Dente pedem strinxit, virusq; in corpore liquit. Mox Ælacos, Vultus ab angue, Amecausa data est. Tum propter dolorem à scopulo in mare se præcipitans, à Tethy in mergum conuersus est, Ouidius Metamorph. 11. ¶ Apollantius Acrisij filius *παρθοαίρα τον Ανδρα προειρεδονοωσ*, & monti nomen dedit iuxta Inachum fluvium, Plutarchus de fluuijs. ¶ Mutinon Laodices & Acamantis filium Benantem in Olyntho, Thracia serpens occidit, Parthenius. ¶ Eurydice Orphei vxor Aristem (à quo adamabatur) fugiens, morfu serpentis in herba larentis interfecta est. Neve venenato leuius feriaris ab angue, Quam senis Oeagri, Calliope scq; munus, Ouid. in Ibin. ¶ Læocoon Troianus percussa in vero fatali machina, pœnam luisse dicitur, duobus filijs à serpentibus occisis. Quibus dum præsidio esse vellet, eadem perijt morte, Verg. Aen. 2.

A serpentibus occisi.

*Quam puer Hypsipyles, quam qui caua primus acutè
Cuspide suspecti, robora fixit equi.*

Ouid. in Ibin.

¶ Opheltis (qui alio nomine Archemorus dicitur) filius Lycurgi regis. Nemeæ, dum negligenter ab Hypsipyle nutrice custodiretur, serpentis morfu extinctus est, vnde illud Ouidij. Quam puer Hypsipyles, &c. ¶ Orestes furore liberatus, quàm Tisamenem filium imperio Mycenarum suffecisset, serpentis itidem morfu periit.

*Vtq; Agamemnonio vulnus dedit anguis Orestis,
Tu quoque de morfu virus habente cadas.*

Ouid. in Ibin.

¶ Seneca in Mædea scribit Idinona à serpente in Lybia caesum, ibiq; sepulchrum, vbi ait, Idmonem (quamvis bene fata nosset) confecidit serpens Lybicis arens, Ouidius tamen scribit ab apro interfectum. Mopsus serpentis morfu interiit, Lycophron.

¶ Hercules cum ex Alcmena Iouis concubitu natus esset, Iuno duos serpentes ad infantem in cunis perdendum misit: quos ille yraque manu faucibus apprehensos strangulauit, Diodorus Siculus. Hercules serpentis suffocantis imago Athenis in arce fuit, Pausanias. Herculem quem vetustas illa pro virtutum omnium tam animi quàm corporis idea proposuit, angues etiam in cunabulis elisisse canunt: quippe etiam intuentes, qui ad magna præclaraq; negotia sit natus, debere vel à teneris vnguiculis extinguere voluptates, Pierius.

Hercules immisus serpentes occidit.

¶ Helioabalus serpentes per Marsicæ gentes sacerdotes collegisse fertur, eosq; subito antè lucem, ut solet populus ad ludos celebres conuenire, effudisse, multosq; affictos morfu & fuga, Lampridius. Tzetzes chil. 2. narrat serpentes per fundas immisos in exercitum Barbarorum, Galenus etiam in lib. de Theriaca ad Pisonem narrat historiam & stratagemam & serpentibus olivula inclusis & instar teli in Romanorum castra transiectis. Legimus Annibalem monstrasse Antiocho nauali prælo pugnaturò, ut in hostium classem vascula iactilarentur serpentibus plena, quorum metu perterriti hostes à dimicatione, & nauticis ministris impeditentur. Idem cum Prusias tam cedente classe sua fecisset, victor euasit, Pierius.

De serpentibus immisus in hostes.

¶ Cum Orpheus à Thresis mulieribus disceptus fuisset, ac caput eius in amnem proleatæ in litus Lemni insulæ delatum esset,

*Hic ferus exposito peregrinis anguis arenis,
Os petiit, & sparfos stillanti rore capillos
Lambit, & hymniseros inibat dinellere vultus:
Tandem Phœbus adest, morsusq; in ferre parantem
Arcos, & in lapidem ritus serpentis aperit.*

Metamorphos. Serpentis in lapidem.

De Serpentinibus

Congelat, & patulos (ut erant) indurata hians.

Ouid. Metam. 11.

Serpentis in vi-
rum & mulier-
rum.

¶ Ομοίον ἔστι τῶν τειροσῶν ὄφεις σαυκοειδῶντας ἐν τῷ Κυβαίρων ἐσθῆν, ἀνέειλε τὴν θηλείαν, καὶ γέγονε γυνὴ.
ἄτα τὸν ἄρρῆνα καὶ γέγονε πάλιν ἀνήρ. Aiunt Tiresiam cum serpentes in Citharone coeuntes repe-
risset, occidisse foemina, quae statim facta est mulier: deinde & marem, qui rursus vir factus
est, factus Tzetzes. ¶ Cadmus missus à patre ad requirendam sororem Europam raptam à
Ioue, cum eam non reperiret, ac spem reuifendi patris amisisset, quia prohibuerat patrem ne ad se
reuerteretur nisi eam reperisset, in Bœotiam oraculo monitus se contulit vti sibi urbem statue-
ret. Hic cum ad fontem Martis socios aquatum misisset, à serpente interfecti sunt: cum ipse quo
que illuc iuisset, vt vidit à serpente socios consumptos, serpentem interfecit, & dentes eius Mi-
neruæ monitu humi sparsit, ex quibus armorum multitudo progignitur: quæ inter se dome-
stico bello configit, ita vt ex ea quinque relinquerentur, qui Mineruæ voluntate creandi popu-
li qui Thebis consideret, principes essent, Ouid. Metamorph. 3. Tauris χαλκίποσι aranda
terra, & feminatis dentibus serpentium cum viris armatis inde nascentibus pugnantibus Iaso-
ni ad vellere aureo potiundum, Apollonius in Argon. ¶ Achelous cum pro Deianira Genes-
ilia cum Hercule certaret, dicitur vt Herculem eluderet modò in liquorem, modò in serpen-
tem, nouissimè in tauri figurâ se cõmutasse, Ouid. Metam. 9. Cadmus Agenoris filius postquam
inspector fuerat suarum calamitatum, euenissentq; multa filiabus ac nepotibus infortunij, peo-
rus Thebarum sedes cum Hermione Martis & Veneris filia coniuge sua in llyrium profu-
git. Ibi petit veniam à Dijs, in speciem serpentis vt conuertatur qui initio causa malorum suo-
rum fuisse. Vota eius expleta sunt, amboq; in serpentes conuersi, Ouid. Metam. 4. ¶ Arach-
ne certans cum Minerua de lanificio, inter alias fabulas quæ suæ interexit, Iouem depinxit
mutatum in serpentem vt Deioniam comprimeret, Idem Metam. 6.

Acheloi in ser-
pentem.
Cadmi & yo-
vis in serpen-
tes.

¶ Βυκόλῳ ἔπι πλεοφοῖσι ποσειδάων ἡ καβαλλῆς. Κύκνῳ, ζῆνι, ἀμυμώνῳ ἀμειβόντῳ ὄφει.
Antipa-
¶ Medusa Gorgon cum propter pulchritudinem à pluribus peteretur, coniugium Neptu-
ni contingere non potuit:

Iouis in serpen-
tem.

Hanc pelagi rexor templo vitasse Minerua
Dicitur: auersa est, & castos agide vulnus
Nata Iouis texit: nunc hoc impune fuisse,
Gorgoneum crinem turpes murasit in hydros.
Nunc quoque vt attonitos formidine terreas hostes,
Pectore in aduerso, quos fecit, sustinet angues.

Ouid. Metam. 4

Gorgonis cri-
nium in serpen-
tes.

Perseus cum auxilio Mineruæ Medusæ caput amputasset,
Cumq; super Libycas vihor pendere arenas,
Gorgonei capitis gutta cecidit eruenta,
Quas humis exceptas varios animavit in angues.
Vnde frequens illa est, infestâq; terra colubris.

Idem.

Gustorum ser-
pentinis in ser-
pentes

¶ Hecate quam alij Semelem vocant, tandiu Fauni patris nequitia restitit & oblectata
est, etiam virga myrtea verberata & vino oppressa, donec ille in anguem transformatus, filiam
spirits vinctiq; colligatam, improbitati suæ parere compulerit. Cuius fabulæ apud veteres indi-
cia fuerint, ab Hecate templo longè sumpta myrtus, vitis supra caput signi eius extensa, vi-
numq; quod proprio nuncupare nomine non licebat, sub lactis vocabulo inferri solitum, qui-
que ibidem passim obrepunt innoxij serpentes, Pierius. ¶ Serpens biceps visus est, Aristote-
les. ¶ Asseritur montibus Pyxaneis (fortè Pyrenæis) serpens interfectus fuisse triceps, in eu-
tus ventre miles inuenit filios suos vt voratos: os spinæ cuius ostenditur in Aræolio, gròssitudi-
nis capitis arietis, Arnoldus. ¶ Visæ sunt etiam serpentes anserinis pedibus, Plinius. ¶ L. Sci-
pione, C. Norbano Coss. in Hetruria Clusij mater familiæ viuum serpentem peperit, qui iussu
aruspicum in profluentem deiectus, auersa aqua natauit, Iul. Obsequens. Serpentem peperit
inter initia Marfici belli ancilla, Plinius. ¶ Canem locutum tu prodigijs (quod equidem anno-
tauerim) accepimus: & serpentem latrasse, cum pulsus est regno Tarquinius, Idem. ¶ Οἰωνός,
ὄφει, ἑμεικός, γδ λέγειται εἰς τὰς καυτείας τῶν ὄφει ἔχειν, ἢ καὶ οἰωνός ἔλεον, Hesychius. Pedestrâ
auspicia nominabantur quæ dabatur à vulpe, lupo, serpente, equo, cæterisq; animalibus qua-
drupedibus, Festus. Anguis per impluuium decidit de tegulis, Terent. in Phorm. ¶ In osten-
tis summam nominis amplitudinem portendere anguis fertur, non ijs tantum quæ ad imperi-
um aut alium quemcunq; principatum attinent, sed ad ea quoq; quæ vel ingenio vel arte ce-
lebritatem sibi aliquam comparauerunt, Pierius. Dum Roscius histrio in cunabulis esset, educere-
turq; in Selonio, qui est campus agri Lanuuii, noctu lumine apposito experrecta nutritrix ani-
ma duxit puerum dormientem circumplicatum serpentis amplexu, quo aspectu exterrita cla-
morem sustulit. Pater autem Roscij ad aruspices retulit: qui responderunt nihil illo puero cla-
rius, nihil nobilitus fore, Cicero 1. de diuinat. ¶ Cassandra vaticinandi scientiam in Thymbri
Apollinis templo cum Heleno fratre infans relicta videtur accepisse, compertis mane serpenti-
bus, qui sensoria circumlâberent, infantibus omnino nil oblati: indeq; responso manante va-
tes fore illos. Acta verò hæc, inibi Priamo gentiliaca celebrante, Cæl. Rhodig. ¶ Aureliano
verò,

Fanni in ser-
pentem.

Monstra.

Prodigia & o-
fensa.

¶ Hecate quam alij Semelem vocant, tandiu Fauni patris nequitia restitit & oblectata
est, etiam virga myrtea verberata & vino oppressa, donec ille in anguem transformatus, filiam
spirits vinctiq; colligatam, improbitati suæ parere compulerit. Cuius fabulæ apud veteres indi-
cia fuerint, ab Hecate templo longè sumpta myrtus, vitis supra caput signi eius extensa, vi-
numq; quod proprio nuncupare nomine non licebat, sub lactis vocabulo inferri solitum, qui-
que ibidem passim obrepunt innoxij serpentes, Pierius. ¶ Serpens biceps visus est, Aristote-
les. ¶ Asseritur montibus Pyxaneis (fortè Pyrenæis) serpens interfectus fuisse triceps, in eu-
tus ventre miles inuenit filios suos vt voratos: os spinæ cuius ostenditur in Aræolio, gròssitudi-
nis capitis arietis, Arnoldus. ¶ Visæ sunt etiam serpentes anserinis pedibus, Plinius. ¶ L. Sci-
pione, C. Norbano Coss. in Hetruria Clusij mater familiæ viuum serpentem peperit, qui iussu
aruspicum in profluentem deiectus, auersa aqua natauit, Iul. Obsequens. Serpentem peperit
inter initia Marfici belli ancilla, Plinius. ¶ Canem locutum tu prodigijs (quod equidem anno-
tauerim) accepimus: & serpentem latrasse, cum pulsus est regno Tarquinius, Idem. ¶ Οἰωνός,
ὄφει, ἑμεικός, γδ λέγειται εἰς τὰς καυτείας τῶν ὄφει ἔχειν, ἢ καὶ οἰωνός ἔλεον, Hesychius. Pedestrâ
auspicia nominabantur quæ dabatur à vulpe, lupo, serpente, equo, cæterisq; animalibus qua-
drupedibus, Festus. Anguis per impluuium decidit de tegulis, Terent. in Phorm. ¶ In osten-
tis summam nominis amplitudinem portendere anguis fertur, non ijs tantum quæ ad imperi-
um aut alium quemcunq; principatum attinent, sed ad ea quoq; quæ vel ingenio vel arte ce-
lebritatem sibi aliquam comparauerunt, Pierius. Dum Roscius histrio in cunabulis esset, educere-
turq; in Selonio, qui est campus agri Lanuuii, noctu lumine apposito experrecta nutritrix ani-
ma duxit puerum dormientem circumplicatum serpentis amplexu, quo aspectu exterrita cla-
morem sustulit. Pater autem Roscij ad aruspices retulit: qui responderunt nihil illo puero cla-
rius, nihil nobilitus fore, Cicero 1. de diuinat. ¶ Cassandra vaticinandi scientiam in Thymbri
Apollinis templo cum Heleno fratre infans relicta videtur accepisse, compertis mane serpenti-
bus, qui sensoria circumlâberent, infantibus omnino nil oblati: indeq; responso manante va-
tes fore illos. Acta verò hæc, inibi Priamo gentiliaca celebrante, Cæl. Rhodig. ¶ Aureliano
verò,

verò,

verò, quamvis modicis parentibus ortus esset, summum tamen imperium anguis portendisse fertur, cum eius pueri peluim plerumq; cinxisset, neque vnquam occidi potuisset: postremò matrem eius, quæ templi Solis sacerdos erat, & aruspiciam non ignara cum hoc vidisset, serpentem quasi familiarem occidere noluisse. Pari præfagio Seuero imperium præmonstratū est, cui dormienti, vt Spartianus ait, in stabulo, serpens caput cinxit, & sine noxa, expergefactus ac clamantibus familiaribus, abiit. Quin & Maximini iunioris, quem pater secum imperatorem appellauit, caput dormientis serpens circumdedit, futurę dignitatis argumento, Pier. Hierog. li. 15.

¶ Neque temerè Faustina visa sibi in somnis serpentes parere, sed ex his vnum ferociorem, cum Antoninum & Commodum in vtero gestaret: quod vita deinde Commodi voluptuosa simul ac pernicioso re ipsa comprobauit, non hominem sed immanem hydrium ad humani generis interfectionē emissum, Idem. ¶ M. Æmilio, D. Bruto Cos. Dididi Legatus Legatus Pompei, cui prodigium Romæ erat factum, in lecto vxoris duo angues conspecti, in diuersumq; lapsi: proxime Pompeio in castris sedenti accipiter super caput accesserat, in Hispania aduersus Sertorium inter pabulatores occisus, Iul. Obsequens.

Anno à nato Do. 1571. peruenit ad nos historia Viennę impressa huiusmodi. Hac æstate circa diem diuæ Margaritæ in Hungaria prope pagum Zichsam iuxta Theysam fluuium, accidit vt in multorum hominum corporibus serpentes & lacerti naturalibus similes nascerentur: vnde seuisissimi dolores oborti, tandem eos enecarunt, ita vt circiter tria hominum millia sic periisse feratur. Quibusdã humi ad Solem iacentibus serpentes & lacerti per os aliquatenus emerferunt, sed mox iterum se abdidit in ventrem. Nobili cuidam puellæ diris cruciatibus mortuę, cum venter incidere tur, serpentes duo prodierunt. His additur historia eiusdem temporis & loci, de serpentibus innumeris in strue manipulorum frumenti reperitis, quos cum exurere vellent rustici, manipuli ignem respuisse dicuntur, & serpens cæterorū maximus capite in summa strue erecto, humano sermone monuisse, ab incendio vt desisterent, neque enim exuri se posse, cum non secundum naturam sint nati neq; sponte huc venerint, sed diuinitus propter hominum peccata immisissis sint. ¶ Annibal tale monstrum à tergo se subleuati prospexisse fertur, belluam nempe vastam & immanem circumplicatam serpentibus, quæ quacunq; incederet, omnia arbuta, virgula & recta peruerbebat, quod vastitatem Italiæ portendere diuinitus intellexit, Pierius.

¶ Neronem ferunt à percussoribus, quos in eum Messalina immiserat, serpentis ope seruatum, cum è puluino, vbi ipse quiescebat, se proferēs eos absterruisset, siue ea fabula fuerit, siue serpentis exuuias, quas ex voluntate matris dextero brachio adalligatas aliquandiu gestauit, ac tædiorandæ maternæ memoriæ abiecit, rursusq; extremis suis rebus frustra requisitū, quippe qui speraret aduersus infortuniam, quæ vndiq; iam pertimescebat, amuletum id sibi profuturum, Idem.

¶ Quinetiam ferunt Heleos aduersus Arcadas dimicatuos serpentis ope victoriam consecutos, oblato sibi puero, dum in aciem descenderent, quem nudū ante omnes ordines statuerunt, Arcadibusq; irruentibus puer is in draconē mutari visus, cuius horrida specie perturbati Arcades, disruptis ordinibus fugam turpiter arripuerit: in cuius rei monumentum Helei sacello ibi erecto vbi condi serpens visus fuerat, Solipolim inde Deum religioſissimè coluerunt, Idem.

¶ Leberis cum in Neronis collo adhuc pueri foret cõperta cecine vates, quod ex fene potentiam foret assecutus: quoniam exuta senectute eiusmodi visatur anguis, Cæl. Rhodig.

¶ Anguis Æsculapius Epidaurum Romam aduectus est, vulgoq; pascitur & in domibus. De serpentibus sacris et culis. Ac nisi incendijs semina exurerentur, non esset fecunditati eorum resistere, Plinius. Romani peste laborantes cum oraculo admoniti Epidaurum misissent ad Æsculapium quem medicinæ & salutis Deum existimabant accerendum, serpentem Romam aduexerunt, Cæl. Aug. Curio. Huc pertinet Alciati emblemata, cuius lemma est, Salus publica:

Phobigena erectis Epidaurus infidet aris Accurrunt agri, veniatq; salusifer orans, (Angue. Miris, & immani conditur angue Deus. Annuit, atq; ratas efficit ille preces. Vide plura supra in

¶ Clearchus Peripæticus dicit solos de Peloponnesibus Argiuos serpentem non interire re, Ælianus. Argiui serpentem colebant, Textor. ¶ Athenienses aiunt ingentem anguem arcis

custodema in templo fuisse obseruatum, Herodotus. ¶ Serpentis forma pluribus Græciæ locis lupicri colebatur, Comment. in Alciat. Borusii serpentes coluere. Nouus orbis. Lituani serpentes adorant, Æneas Syluius. ¶ Errore implicatus Calcuthi rex, adeo acri interfectione serpentes tuetur, vt eum qui serpentem confecerit, non minus acerba, quàm si hominem interfecisset, morte mulctetur. Simul & curat mapalia ad ipsarum tuitionem contra pluuias aquas ædificari. Causam autē cur eas tanti aestimet, afferunt, quod ipsas decelo delapas, diuina esse numina arbitrentur: quod quidem ipsum ex vulnere quod insigunt colligit, nam eo solo subitam mortem inferunt, Gyllius. ¶ Meminimus antea hæreticorum, qui Ophitæ dicuntur: qui serpentem à quo Adam & Eua seducti sunt pro Christo coluerunt, serpentemq; vitium habuerunt quæ nutriebant & venerabantur: quicq; oblationes eorum lambere vt de sanctificatas esse credebant.

¶ Quidam humana cum brutis iungebat: & quæ natura dissimilia erant, vt ait D. Athanasius, deos suos fecerunt, cynocephalos, ophiocephalos, &c. Gyraldus. ¶ Cum Æneas anniuersarium suum sacrum manibus Anchisæ patris faceret, dicitur quod

— adytis cum lubricis anguis ab imis Septem ingens gyros, septena volumina traxit,

De Serpentibus

Amplexus placide cumulum, lapsusq; per aras:

Ceruleæ cui terga nota, maculosus & auro

Squamam incendebat fulgor: cen nubibus arcus

Mille trahit varios aduerso sole colores.

Obstupuit visu Æneas, illo agmine longo

Tandem inter pateras, & læuis pocula serpens,

Libavitq; dapes, rursusq; innoxius imo

Succesit cumulo, & depasta altaria liquit.

Virgil. Æneid. 5.

Serpentes cur-
rum velocios.

¶ Saturni currus serpentibus trahitur, Textor. Medea anguibus per aëra in rheda vehen-
tatur, Non. Marcellus.

Proverbia.

¶ Οφις ἐπιτὴ φάγγ ὄφιν, δράκων ἢ γνήσιον τας, id est serpens nisi serpentem comedat, non fiet draco.

Inter serpentum genera dracones ij vocantur qui corpore sunt immantior & vastioresq; magnitu-
dine, tamen si pro quocunq; angue plerunq; nomen auctores vsurpant. Adagium ergo ligni-
ficat, quem imperator statuas, ei necesse esse reges & principes multos deglutire, vt ipse rex
regum fiat & dominantium dominus, Pierius. Erasmus existimat hoc adagium ex vulgi face
delumptum.

¶ Οφις θάλπει, καὶ σὶ ὄφις, id est, serpentem foues & te serpens. Adagium est non
verius quàm frequentius, vbi quis innutrit, confouet, amplexatur, in oculis fert, quod in eu-
dens exitium erupiturum mox est. Ex historia natum huiusmodi. Menippus Lycius peregrynæ
mulierculæ amore irretiebatur. Ea verò vna erat ex Lamii quæ sunt in amorem & Venerem
procliuus & humanas carnes vehementer expetunt. Quidam ergo magus aut philosophus vi-

dens hunc adolescentem illum amore irretitum, O formose inquit, Οφις θάλπει, καὶ σὶ ὄφις. Vi-
de plura apud Cæli Rhodigi. 29. 5. & in lib. de animal. quadrup. capite de Lamia. ¶ Coruus ser-
pentem. Dicitur vbi quis suo ipsius inuento perit. Sumptum ex apologo quodam Æsopi: Cor-
uus efuriens serpentem in aprico dormientem: conspicatus rapuit, à quo morsus perijt. Torque-
re licebit & in hominem ob edacitate periclitantem, veluti Diogenes Cynicus comeso poly-
po crudo perijt, Erasmus.

¶ Cane (scilicet rabido) peius & angue odit: dicitur de odio vehe-
mente, Idem. ¶ Serpentis oculus. De his diei consuevit, qui acribus & inuentis intruerentur
oculis. Ab animate sumpta metaphora, Sunt enim huic animanti oculi duriores ac perspicua-
ces, vnde Placcus.

Cur in amicorum vitijs tam cernis acutum

Quam aut aquila aut serpens Epidaurius?

Idem.

¶ Cæcior Leberide: dicitur de ijs qui supra modum excutiunt, aut qui minime iudicant,
Est enim Leberis vt iam dictum est, pellis illa quam serpentes exuunt quoties sibi iuuentam re-
nouant. In hac autem apparet effigies duntaxat oculorum, ac membranula quædam tenuissi-
ma, qua serpentium oculi præteguntur, Idem. ¶ Nudior Leberide & inanior Leberide. Dici-
tur de vehementer tenuibus. Si quidem serpentis exuuium nihil potest esse inantius. Suidas ait Le-
beridem hominem fuisse supra modum pauperem: ita vt vulgari sermone locum fecerit, Athe-
næus in Dipnosophistis, πάντες ἐπιστοιχεῖν περιώρμηθ', ἰδὲ τοῦ μὴ ἀμαθίαν κατεργασθ', σαυτὸ δ' ἀπο-
φαίνεις κινώτερον λεβηπίδ', in Sciolium indoctum, id est, Cùm omnia os obturare conaris, nul-
lus quidem insecitiam arguisti, et ipsum verò ostendit inaniorum Leberide, Idem. ¶ Κριζότερ' ὀ-
λεβηπίδ', id est, Asperior Leberide. De vehementer asperis & insuauibus. Nam exuuium illud
asperissimum esse constat ob summam siccitatem. Refertur à Suida. ¶ Magis gaudet eo qui se-
nectam exuit. De vehementer hilari ac gestiènti gaudio, Ex Aristophane Erasmus. ¶ Syphæ
(quod pellem illà quam serpens exuit significat) symbolicòs pro senectute sumitur à poetis, vel quòd
ætas ea excutiat, vel quòd iam effœta atq; arida succo viribusq; destituta sit, Idem. ¶ Οφεις πα-
τείν, τὰ κείφα τῶ ἐχθρῶν λῶερ Serpentes cularæ, stimulos hostium soluit. Explicatio somnii, Suid.

Emblemata.

¶ Alcibiades emblemata cuius Lemma, Ex literarum studijs immortalitatem acquirit.

Nepuni tubicen (cuius pars vltima cerum;

Æquorum facies indicat esse Deum.)

Serpentis medio Triton comprehenditur orbe,

Qui caudam inserto mordicus ore tenet:

Fama viros animo insignes, præclatâq; gesta

Prosequitur, toto mandat & orbe legi.

Aliud eiusdem, serpens semivir cuius Lemma est, Sapientia humana sulcitis est apud Deum,

Quid dicam? quoniam hoc compellam nomine monstrum

Biforme, quod non est homo, nec est draco?

Sed sine vir pedibus, summis sine partibus anguis

Vir anguipes dicit, & horticeps anguis potest.

Anguem pedis homo, hominem eructauit & anguis,

Nec finis hominis est, inisium nec est fera.

Sic olim Cecrops doctus regnavit Asbeus:

Sic & gigantes, terra mater procreauit.

Plac

De Acontia vel Iaculo A.B.Lib. V.

*Hac vasrum species, sed religione carentem,
Terrena tantum quicq; curat, induat.*

Aliud eiusdem super insigni ducatus Mediolanensis, ad Ducem Mediolanensem.

*Exiliens infans sinuosi è faucibus anguis,
Est gentilitijs nobile stemma tuus.*

*Talia Pelleum gessisse numismata regem,
Vidimus, hisq; suum concelebrasse genus.*

*Dum se Ammonem satum, matrem anguis imagine lusam,
Diuini & sobolem numinis esse docet.*

*Ore exit, tradunt sic quosdam enuier angues,
An quia sic Pallas de capite orra Iouis?*

DE SERPENTIBVS QVORVM NOMINA INCIPIVNT AB A.

DE ACONTIA VEL IACVLO.

A.

SERPENTVM quidam simili-
liter atque iaculula semetipsos
iaculantur, ex eoq; quod a-
gunt nomen trahunt, nam ia-
culi (ἀκοντίας, quasi iaculares

No...

dicas) nominantur, Aelianus. Acontias

serpens, ubi se multum extenderit, ceu iaculum quoddam corporibus insiliens sic perimit, Gra-
lenus. Acontias Lucianus dialogo de dipsadibus inter Libyæ, & Ammianus Marcellinus
inter Ægypti serpentes numerat. Nicandro Acontias innoxii sunt serpentes, οἱ κατὰ τὴν ἀκοντία
ἀσφῶδες, ut Scholiastes annotat: qui tamen & alia quædam animalia eodem nomine dicta
ait, τῆς τοῦ ὄρου μὴ ἀσφῶδες τὴν ἀκοντία: quasi insinuet, acontias serpentes, alios cursu celeritimos esse,
eosq; innoxios: alios verò non cursu sed etaculandi se impetu. Nos inter insecta nouimus can-
tharides quasdam paruas, colore fusco, in hortis, quæ se ipsas cum crepitu quodã iaculantur, ta-
ctæ præsertim & in timore. Acontias serpentes qui & ἀκοντιῶσι à quibusdam dicuntur, Varinus.

Ακοντία.

¶ Cenchrites, siue Cenchrinus, siue Cancros, (Cenchros legendum est potius) serpentis genus
est, quod & acontion, & acontitem, & acontiam aspitem, hoc est iaculum vocant aliqui, Her-
molaus. Cenchritem & Cenchritam eundẽ esse cum acontia vult Aëtius. ¶ Iaculus serpens vo-
lans, de quo Lucanus, iaculig; volucres. Exiliunt enim in arboribus, & dum aliquod animal
obutum fuerit, iactant se super illud & perimunt. Vnde & iaculi dicti sunt, Isidorus. ¶ Au-
cennæ hunc serpentem appellat Cabezati & altararar, Albertus iaculum, item Altynariti, Cafa-
zati, vel Cabezati, etsi hæc duo nomina non omnino eiusdem serpentibus sed duabus vnus gene-

Cenchr.

Iacul.

Cabezati.

Alterararar vel

Altynariti.

Altinanti.

Sagittari.

Sættæ.

Ochilanne.

Sættone.

ris speciebus attribuit. Olaus Magnus Albertum secutus Altinanti nominat. Acoran (corru-
ptum pro acontias) iaculus serpens, Syluaticus. ¶ Serpens qui in Lemno Sagittari vocatur,
is est quem veteres iaculum dixerunt, sed Lemnij non conueniunt cum Andrijs & Parisijs in hu-
ius serpentis nomenclatura, Bellonius. Et tursus: A Græcis hodie Sættæ, id est Sagitta voca-
tur: à Turcis Ochilanne, à veteribus (Græcis) Acontias, Idem. Reperitur hoc sæuissimū serpen-
tis genus, ut quidam mihi retulerunt, in quibusdam Calabriae & Siciliae locis, ubi ipsum Incolæ
à sagitta Sættone vernaculo nomine appellant, Matthiolus. ¶ Germanicè vocari posset, ein
schiff; oder angelschlange à notis oculum referentibus.

B.

In Libya reperiri hunc serpentem testantur Lucianus & Lucanus: in Ægypto, Ammianus
Marcellinus: in Lemno & Rhodo insulis, Bellonius: In Italia, vtpote in Calabria & Sicilia, Mar-
thiolus. In regionibus septentrionalibus, Olaus Magnus. ¶ In huius autem serpentis descri-
ptione variæ sunt authorum sententiæ, quas hic breuiter enumerabo.

Vbi reperitur
hic serpens.

Acontias ut aiunt, idem est chersydra serpens: (nullus aliorum authorum quod sciam, acontiam eun-
dem chersydra facit, & serpentes diuersos esse apparet) qui (primum in aqua, deinde) multo tempore in
siccò degit, & omni animantiu generi insidias molitur. Huius cautio in facendis insidijs eiusmodi
di est, ut secundũ vias publicas abditè lateat, persæpe etiã correpens in arborem ascendat: ibiq;
se se contortæ concludens, & in orbem coarctans, caputq; in spiram occultans, vt prætereun-
tes taciùs ex occulto perspexerit, in idipsum quod præterit, siue fuerit bestia, siue homo, se iac-
uletur. Nam valet saltu, vt viginti cubitorum spatium transire queat, protinusq; ad ea quæ
sileu appetit, in hærefcat, Aelianus lib. 8. de animalibus. ¶ Cenchrites siue acontias serpens
est magnitudine duorum cubitorum, figura autem crassa in tenuem abeunte, colore viridi.

Descriptio
culi vel Acon-
tie.
Aclianus,

Aëtium.

De Serpentibus

(Græcè πνιτο γλαυρόλεγι, quod nomen non solum viridem, sed etiam luteum colorem significat, milij quidem color, non viridis sed lucens est) maximè iuxta alium, vt milium referat: vnde & cenchrias, hoc est miliaris appellatur. Aium etiam hunc seipso fortiorem fieri, quum milium floret. Cæterum vbi se ad lædendum parat, extendit seipsum, ac veluti iaculum vibratum corporibus inuolat, atque hoc modo verberat, Aëtius. Ex quibus verbis apparet eum sensisse iaculum & Miliarem eundem esse serpentem, in quo à pluribus alijs dissentit.

Bellonius.

¶ Verus quidem iaculum maculis nigris dorsum distinguentibus pingitur, quæ oculata planè referunt, quales in Torpedine oculata etiam notæ conspiciuntur, Bellonius in singularibus lib. 1. cap. 51. Etrursus lib. 2. cap. 14. (vbi iconem etiam huius serpentis ponit) iaculum in Rhodo se vidisse scribit, maculis exiguis non maioribus lente, nigris, rotundis, oculi instar circulo singulas ambiente candido, quales in parua Torpedine apparent, distinctum. Longus est, inquit, tres palmos, non crassior paruo digito: color est cinereus, & ad lactis colorem accedit, sub ventre omnino albus: squamis per dorsum, laminis per ventrem vt in reliquo serpentium genere digestis. Collum supernè nigricat, lineis duabus albis distinctum, quæ cum à capite incipient, per totum dorsum ad caudam vsque extenduntur.

Auicenna.

¶ De casezari & alterarari. Isti serpentes sunt parui, breues, minuti, qui quandoque occultantur in arboribus, insidiantes vt proiciant se ipsos ad illum, qui transit per eos, & exeunt procedentes ad eum. Et ego quidem dico, quòd vidi genus horum serpentum in partibus de Hæsten, & sunt ad rubedinem decliues, & sunt calidi (pernitiosi) valde, Auicenna 4.6.3.40.

Albertus.

¶ Iaculum dicunt Plinius & Iorach, esse serpentem alatum (non hoc Plinius dicit, sed dum se vibras et iaculatur volare videri: vnde & Lucanus iaculos volucres cognominas) in arboribus latere, & inficere fructus arborum (ex idoneis scriptoribus nemo hoc tradit) ita vt omne animal, quod inde gustauerit moriatur. Addit Iorach hunc serpentem esse duorum generum, vnum morsu sine sensu doloris interimere: alium verò, dolore diuturno fatigare, & demum consequi mortem. Vtrosque esse ordinis primi, Albertus. Idem: Altinartyi, inquit, serpentes dicuntur, sicut & Casezari, parui, breues, & minuti: sed perquam astuti, callidi & maligni: qui quandoque occultant se inter folia sub arboribus, vt insistant se transeuntibus sub arboribus, & interficiant eos, vt scribit Auicenna: aut si hoc non possunt, procedunt ex antris & insiliunt in transeuntes. Colore ad rubedinem declinant.

¶ Iaculus est serpens qui volans alis arbores subit, & in eis delitescit: è quibus vi maxima turbinatus, penetrat animal quodcunque obuium inuenerit, Vincentius Belluacensis. ¶ Rubri serpentes omnibus alijs sunt peiores, vt plurimum cubitalis longitudinis, imò & pedalis ac semipedalis, vt Altinanti iuxta Albertum ex insidijs suis nocens, & Iaculus Magnus. ¶ In Sabæis apud odoriferas sylvas serpentum infesta multitudo versatur, colore rubicundo, longitudine palmi, qui prosilientes in homines letali occidunt morsu, Diodorus Siculus.

C.

Quomodo sese iaculatur hic serpens.

Acontias à velocitate dictus, teli modo serpendo ruit, Volaterranus, Textor. ¶ Iaculum ex arborum ramis vibrari vulgarem est, nec pedibus (id est ne pedes nostros è terra inuadant) pauendas tantum serpentes, sed & missili volare tormento, Plinius. Iaculi arbores subeunt, è quibus vi maxima turbinati, penetrant animal quodcunque obuium fortuna fecerit, Solinus, Textor.

*Ecce procul sauis sterilis se robore tranci
Torste, & immisit (Iaculum vocat Africa) serpens:
Perq; caput Pauli transacta q; tempora fugit.
Nil ibi virus agit: rapuit cum vulnere sacrum.
Depressum est, quæ funda rotat, quam lenta volarent,
Quam sequis Scythica strideret arundinis aer.* Lucanus lib. 9.

G.

Morsus et ratio.

Ab huius morsu omnia quæ de vipera dicta sunt sequuntur, atque etiam gratiorea, ad eò vt etiam putrefactiones & carniū defluxus consequantur, ac grauior etiam mors succedat. (Hæc miliaris serpentis morsui potius quam acontia conueniunt, teste Nicandro, sed hic auctor eundem facit Cenchritem & acontiam, vt ante dictum est.) Cæterum remedia similiter eadem quæ ad viperæ morsum his conducunt, Aëtius. Et dixerunt, accidit ex morsu eorum dolor vehemens, & pertransit in totum corpus, si fuerit de genere quod vidi, & accidit ex eo mors. Et dixerunt, cura eorum est cura communis, & cura viperarum, Auicenna. Morsum eorum consequitur dolor vehemens: qui à loco morsus serpit in totum corpus, & qui morsus est moritur: quamobrem sunt ordinis primi, Albertus.

Remedium ex acontia.

¶ Collyrium ad suffusiones, etiam si fuerint diuturnæ. Lapidem Scythicum cum felle aspidis tritum illine. Breui liberat. Sic autem aspis, quæ Acontias appellatur. Fel eius reperitur ad dorsum hepatis annexum, Aëtius.

Acontias

H.

Ακοντίας, ὁ, dicitur ὑπὸ τῷ ἀκοντῷ vel ἀκοντίῳ, quod telum significat: sicut & Latine Iaculus à *Etyologia.*
Iaculo missi, quia instar teli seu laculi in homines aut animal quodvis obuium irruit. Ακοντίας, ὄρεϊς τῆς Καλιβντίας ἐπὶ ἀκοντίῳ καὶ Ακοντία βοτάνη τις. *Etymologicus.* Vbi pro ἀκοντίας reponendum esse ἀκοντίας apparet ex superioribus.

¶ Acontia (ex generibus cometarum) iaculi modo vibrantur ocyssimo significatu. *Plinius.* ¶ Ακοντίας herba quæ medetur canibus morsis à serpentibus. *Varinus.* Fortè de serpentibus ἀκοντίας intelligendum, vel quærendum an hæc eadem quæ draconum sit, id est, dracunculus. *Homonyma.*

¶ Est qui referat inter recentiores non obscurus auctor, quòd cùm pastor quidam misellus, sub cuiusdam arboris umbra æstate media quietem somnaret. quæ caperet, cuius focij non procul oues pascebant, ab acontia, quæ in arborem ascenderat, ita percussus fuerit in sinistram manillam, ut illico perierit. At focij auditu percussiois sonitu, viso serpente, quem nouerant, super defuncti pectus, relicto grege in propinquum rus, pauore territi, aufugerunt, *Matthiolus.*

De pastore ab Acontia percusso interfecto.

De quibusdam serpentum generibus, quæ ad Iaculi naturam accedere videntur.

Acontiam Germanis ignotum Ge. Agricola putauit. Ego quanquam serpentem ipsum hoc nomine à veteribus descriptum non noui: historiam saltem siue eiusdem, siue alterius serpentis similiter se vibrantis, recitabo: quoniam & apud nos contigit, & hominem à serpente afflictum ego ipse vidi. *Riuus* est satis magnus in agro *Tigurino*, *Glatt* nomine: & denominatus ab eo pagus *Glattfelden*: luxta hunc tum riuum, tum pagum, ante paucos annos, serpens quidam baculi crassitudine, & trium aut amplius pedum longitudine, in rusticum frondes illic colligentem insilire conatus est, corpore in quatuor spiras seu arcus conuoluto: quod ille cernens facer, eo, quem in vltim colligendi ferebat, relicto, fugit. Serpens autem proflisit spacio circiter xvi. pedum, non tamen attingit rusticum. Deinde cùm sacci accipiendi causa rediret, serpens denuò in eum proflitans, brachium eius sinistrum rotum spiris suis implicauit (parte caudæ adhuc dependente, collo autem erecto), idem comprimendo (non satis memini an nudum, indusio tectum fuisse puto) adeò arctè constrinxit ut vestigia spirarum imprimeret: non tamen momordit, nam rusticus statim altera manu capite comprehensum abstraxit reiecitque. Brachium verò paulatim putrida quadam sanie contabescens carnenudatum est, & tandem curatus æger omni carne putrida extracta per chirurgum pulchrè restitutus est, quotannis in eo brachio bis venam incidere iussus: fuit autem sanguis crassus & niger. Hæc ego ab ipso rustico audivi, & plurimas brachij cicatrices vidi. Serpentem carbonario quem pictum ostendebam, similem fuisse aiebat. Idem mihi retulit serpentes illic circa *Glattum* fluuium esse cum diademate flauo vel aureo in capite: intrare illos interdum aquam & pisces volare præsertim sub lapidibus latentes, ut gobios fluuiatiles aut alios. Complecti eos spiris suis lapidem, ut fuga pisci nulla pateat, & sic eum capere, *Gesnerus.*

Serpens Glattensis.

¶ Sunt & in partibus *Aquilonaribus* serpentes, qui arcuato, seu rotato cursu velociter mouentur, decem pedes saltando: & insuper pugnant, strepitum vehementer inter herbas sole siccitas facientes: Verum benignitate naturæ factum est, ut sonitu prodantur, quando nocituri accurrunt, *Olaus Magnus.*

Serpentes Aquilonares.

¶ In *Vngaria* (ut narrauit mihi *Iohannes Vitus Vngarus* iuuenis pereruditus) reperiuntur serpentes breues, duorum palmorum longitudine tantum, nulla cauda. Vulgò decurtatos vocant: æquali per totum corpus crassitudine. Hos in hominem eminus, etiam iaculi instar, insilire aiunt, *Gesn.* Horum mentionè fecimus etiam in *Amphisbena*, quia in totius corporis æquali crassitudine cum ea conueniunt: veteres enim quidam, ut *Aëtius*, *amphisbanā* & *scytalam* serpentes, no ex crassis in caudam tenuè abire, sed æqualis crassitudinis per totam existere dicunt.

Vngari. Decurtati.

DE AMMODYTE.

Ammodytes (malim per ypsilon in tertia, ut dicitur ὑπὸ τῷ ἀμμυῖ ἐγὼ) τῷ δὲ ὄρει, quod arenam subeat) *Lex.* Ammodytes. *Apens* est concolor arenis, quibus se impenetrat, *Textor.*

Concolor exustis atque indiscretus arenis Ammodytes, &c. *Lucanus lib. 9.*

Sunt & *Ammodytæ* in *Libya*, *Solinus.* *Ammodytes* magnitudine quidem cubitalis est: maior enim non pingitur, neque scribitur, colore verò arenosus, per corpus autem maculis nigris insignitur. Caudam autem habet præduram supernè discissam. A quibusdam verò *Cenchrias*, hoc est miliaris, ob caudæ instar milij duritiem appellatus est. Latiores autem maxillas quam viperæ habet, quumque in multis aliàs ei similis sit, colore magis discerni potest: viperæ enim sufflauerat, *Aëtius.* ¶ Colore *Sabuli* visuntur & *Ammodytæ*, maxillis viperæ latioribus, cui & similis est, nisi quod viperæ color suffulvus. Hos *Aëtius* *Cenchrias* nominat, cubitales eos describit.

Cenchria.

De Serpentibus

Cerchriam.

bens, cauda superiore parte scissa & prædura: vnde nomen, inquit, Cenchriæ: vt Cerchriam potius, quàm Cenchriam putem legendum: nam Cenchrites, siue Cenchrinus, siue Cancros (Cenchros legendum) aliud serpentis genus est, quod & acontion, & acontitem, & acontiam aspidem, hoc est iaculum vocant aliqui: vt idem voluit Aëtius (nostra Aëtij editio Latina hæc nomina non habet, sed caput 27. lib. 13. simpliciter de Cenchrite siue acontia inscribitur: neque Orosius qui translationem Latinam cum Græco codice contrahit, quicquam hic annotauit) longitudine cubitorum binum, in exilitate nam fistigium, viride præsertim sub aluum, vt millo (cùm recens eius seges est) (parentes in suo ad diu Hermolaus) videatur persimile, robustum, Hermolaus. Qui quod ammodyten serpentem alio nomine Cerchriam potius quàm Cenchriam nonsinandum putarit, nescio vnde sit motus: nisi κέρχρον pro duro forte acceperit, quam vocem ego nusquam reperio, sed κέρχρον pro aspero aspero accipiendum videretur. Κέρχρει, βαχίωει, Κέρχραμα, βήχυσμα. Κέρχροειδής, ποικίλα, βραχία, πελώπια, Varinus. Κέρχρον vocant asperitatem gutturis & sonitum in pulmone. inde adiectiuum κερχραλίζον, quod cerchroon inducit. Καὶ τὸ κέρχρεται ζ, καὶ οἱ κέρχρασμοι, τὸ ἀλάστον δὲ ἡλέσι, Galenus in Glossis. Quare non cerchrias, sed cerchnius potius dicendum esset, sed cùm Aëtius ipse, si probe transulit Cornarius, rationem nominis in milium referat, quid est quod muremus? Mirari tamen subit, quod rei duræ à milij semine parum duro, nomen fecerit: a quo aspera variatæ magis quàm dura denominari debebant: Quare Centriam aut Centricem serpentem, si eadæ durities nominis causa esse debeat, potius appellarem. Centrum enim authoribus pro duritie vsurpatur. Inueniuntur in arboribus quibusdam, sicut in marmore, centra, id est duritia clauo similis, inimica ferris, Plinius lib. 16. Ab eodem lib. 13. centrosa scobs dicitur, id est limatura admodum dura, veluti centrum quod in marmore vel iunipero inuenitur. Facit cum coniectura nostra Aelianus lib. 6. de animalib. cap. 51. vbi dipsadem alijs nominibus melanurum, ammobatæ, & centridem, κεντρίδα, vocari scribit: vt probabile sit, cùm ammobates etiam centris dicitur: ammodytem quoque, etsi diuersum à dipsade, alio nomine similiter centridem centriamue nuncupari. Idem lib. 9. cap. 11. Aspīs (inquit) vel solo tactu interdum interimit, & afflatu quoq; & centrites & tubeta, ὡσπρὲν τὸ χειρῆτις κε, ἡ φρωή. ¶ In viperarum quoq; genere ea nimirum immanis fera recenseri potest, quam Ammoditem vocant, cuius etsi nusquam, quod exeret, meminere Dioscorides, minime tamen silentio prætereundum est, quin hæc eiusq; veneni remedia describantur. Siquidem Ammodytæ, meo iudicio, in pluribus Italia & Illyria locis reperiuntur, præsertim in Goritienſi comitatu, & lapidæ montibus. Est enim fera hæc viperæ omnino similis, præterquam quod capite sit ampliore, & maxillis latoribus, quodq; ultimo rostro superiori parte eminentiam quandam habeat, acutæ verticæ similem. Vnde circumforanei, qui serpentes, eorumq; veneni remedia profitentur, hæc feram vulgò appellant Aspido del corno, hoc est, Aspide cornutam. Neq; sanè ineptum illi nomen indiderunt: namq; non minori cum véa locitate interficit, quàm aspis. Scimus enim quosdam ab his inopinatè demorfos, tribus tantum horis mortem occubuisse, Matthiolus.

Centris vel Cenchrites. Centrum pro duritie.

Amiudutum & Caubarus vel Caubarus.

¶ Aucenna lib. 4. fen. 6. tract. 3. cap. 49. titulo de Amiuduto & Caubaro (Amiuduti vox accedit ad nomen Græcum Ammodytes, pro Caubaro verò legit Nic. Leonicensis Caubarus.) Dixerunt quidam, inquit, quod longitudine cubitorum serpentum est vsq; ad cubitum, & color eorum est color arenæ, & super corpora fulvum sunt vestigia, hoc Aucenna. ¶ Arenacei coloris serpentes sunt, de quorum genere est Ammodytes, longitudine cubitalis, maculis nigris distinctus per corpus, supra dorsum habens vestigia linearum, Olaus magnus.

Morsus & remedia.

¶ Cæterum ab Ammodyte percussos festina, vt plurimum, mors sequitur. Qui verò breui non pereunt, his sanguis ex vulnere promanat, & vulnus intumescit, paulò post autem sanies effertur, sequiturq; capitis grauitas, & animi deliquium. Qui verò optimè dispositi sunt in terduo intereunt, quanquam aliqui vsque ad septimum diem durant. Celerius verò mors adest his qui à foemina sauciantur. Auxilium porò & hiserunt, primum quidem à communi bus remedijs, vt pote à cucurbitulari appositione cum scarificatione per ambitum vulneris locorum, & superiorum partium constrictione, & ad ipsam plagam scalpelli admotione. Proprie autem eis auxiliatur mentacum aqua mulla potata, castoreum, calsia & artemisia succus cum aqua. Danda etiam in potu theriaca, eadem quoq; plage imponenda. Vtendum & emplastris attractorij: postea verò cataplasmata, quæ ad nomas siue vlcera serpentia conducunt, imponenda, Aëtius. ¶ Hic morsu suo vehemenissimum dolorem cum tumore infert, vnde virus fluit, quod à tertio die in septimum vsque hominem necat, Olaus Magnus. ¶ Dixerunt quod accidunt eis quem mordent (scilicet Amiudutum & Caubarus) dolor vehemens loci motus, & apostema maximum, & currit ex eo virus, & interficiunt in tertio, & mora eius post septimum. Curatio autem eorum est curatio communis: & est eius proprium dare in potu castoreum, & cinamonum, & radicem centauree, de quocunq; istorum fuerit. Et q; cum vino. Et confert eis radix aristochia, & proprie longæ iuuamentum maximum. Et similiter radix asfoasit, & succus eius proprie, & radix gentianæ. Et conferunt eis ex emplastris mel decoctum & exsiccatum, & tritum: & radices granatorum: & similiter centaureæ, & semen lini, & lactuca, & semen hamei, & volubilis, & ruta syluestris: & conferunt eis emplastra appropriata vlceribus putridis. Auicenna

Ammodita

Ammoatin Suidas esse dicit serpentis speciem: forsan eandem cum ammodyte, Thef. ling. *Ammoditis.*
græc.

DE AMPHISBÆNA.

A.

MPHISBÆNA serpens est quædam ita dicta quasi vtrinque grada, dicitur enim antrorsum & retrorsum incedere, geminum habens caput. Hefychius ait scribi etiam

αμφισβανα, cuius scripturæ Nicandri scholiastes non meminit. Apud Etymologicum legitur etiam *Αμφισβανα*. Isidorus Amphisbanam vocat: *Αμφισβανα; ὄφις ἰκατέρωθεν βαινών, ἐν τῷ ἀμφὶ καὶ βαινέει*. Eustathius. Nomen adhuc idem retinet in Græcia, Bellonius. ¶ Autem serpentem quendam scribit Ankesimen dictum, qui ad duas partes saliat, cuiusque duæ extremitates sunt æquales in grossitudine & æquales medio. Alkifinum nomen cuiusdam serpentis, Syluaticus. Albertus Amphisilenem vocat. ¶ Gallicè vocari potest Doublemarcheur vocabulo ex duobus composito, vt Græcum quoque nomen.

B.

20 Bellonius scribit Amphisbanam in Lemno insula reperiri. G. Agricola ignotam Germanis esse ait. ¶ Amphisbana animal est biceps, quemadmodum sanè & nauigia vtrinque proram habentia, cui natura ex superfluo substantiæ bina capita est largita, Galen. de theriaca. Geminum caput habet Amphisbana; hoc est ad caput & ad caudam: tanquam parum esset vno ore fundi venenum, Plinius. Amphisbanam verum est serpentem duo habere capita, alterum in anteriore parte, alterum in posteriore. Cum enim aliquod necesse habet progredi, caudæ loco alterum ponit, altero pro capite vitur; tum rursus si retro ei sit opus cedere, capitibus contra quam prius vitur, Ælianus. Et grauis in geminum surgens caput Amphisbana, Lucanus. De eodem Georg. Pictorius in Lerna *κακῶν*,

*Est grauis in geminum surgens caput Amphisbanæ
Serpenti qui visu perneat et sibilo.*

30 Amphisbana biceps & formidabilis ictu aspis, Mantuanus. Amphisbana confurgit in caput geminum, quorum alterum in loco suo est, alterum in ea parte qua cauda: quæ causa efficit, vt capite vtrinque secus nitibundo serpi tractibus orbiculatis, Solinus. Amphisbana dicta est, eò quod habeat duo capita: vnum in loco suo, alterum in cauda currens ex vtroque capite, tractu corporis circulato, Isidorus. ¶ Ex his apparet veteres plerisque existimasse hunc serpentem bicipitem esse. Quod tamen à ratione alienum esse tum Matthiol. tum Greuin. iuculenter docent. Neque enim reperitur vllum serpentium genus natura biceps. Refert quidem Aristoteles serpentem bicipitem aliquando visum fuisse: at id monströse fieri dicit, quod sæpe accidat in animalibus presterim, quæ vno partu plures fetus edunt, vt cohæreant conceptus: quoniam in propinquo est alter alteri, geminaque inuicem se constringant: vnde fit, vt corpora cum multis capitibus aut cruribus aut alis procreentur. Videtur ergo omnino falsum esse quod Amphisbana ex sui generis natura biceps perpetuò nascatur. Verum quandoquidem hoc serpentis genus terrestrium lumbricorum modo vtriusque extremitatibus, capite scilicet & cauda, acuminatis gignitur, adeo vt difficillimè possit caput à cauda discerni, atque ex vtraque parte progrediri ad modum nauigiorum vtrinque proram habentium, existimauere quidam duobus constare capitibus. Hæc Matth. & Greuinus. *Αμφισβανα εἶδος ὄφιος μακροτέρων ἰσοπέχη τῶν ἑκατέρωθεν ἔχων, καὶ πείνη πλάγῃ καὶ περιέειν ποιεῖται, ὡς τὸ πῦρ ἀμφισβαντὲν ἐν ἑνὶ ἔχειν κεφαλάς*, id est, Amphisbana species est serpentis porrecto capite, cubitale caudam & decurtatam habens, & ea sæpe incedens, ita vt quædam duo habeat capita dubitent, Hefychius. Amphisbana & scytala animalia inter se similia sunt: non enim ex crassis in caudam tenuem abeunt, sed æqualis crassitudinis in vniuersum existunt, vt neque cognoscant videntes ea, iuxta vtram partem caput aut cauda sita sint. Dissert autem amphisbana à scytala, quod illa ex vtraque parte progrediar, vnde & amphisbana à Græcis est appellata, Aetius. Serpentis ankesimen duas extremitates esse æquales in grossitudine, & æquales medio scribit Auic. Amphisbana non crassior est lumbrico aut intestino terræ: Nicand. in Schyt. Cuius oculi lucet veluti lucernæ, Isidor. Amphisbana parta est, & semper celos tenebris oppletos habet: cum terreno colore est, tæ pellis varijs maculis distinguitur, Gillius:

Cuius perpetua est cæcum caligine lumen,

Terrus est illi collar et densissima pellis;

Quod latas vtrinque, gen. s. porrecta, menta,

Plurima quam variè distinctam signa figurat,

Plus alijs alio serpentibus aggerenda:

Nicander.

60 Pellera habet densam & duram varijs punctis distinctam. Colore est terreo, quem Græci *οαιόν*, Lacini pullum seu Beticum vel Hispanicum vocant. Hic color non omnino niger est, sed ad nigrum tamen propius accedit quam fuscus, Greuinus:

De Serpentibus

C.

¶ Plinius lib. 8. cap. 23. & Solinus Polyhistor cap. 30. amphibænas ore parere tradunt. his enim caput est geminum, hoc est & ad caput & ad caudam. Claudius Minos in emblemata Alciati. Id tamen expressè non scribitur à Plinio vel Solino, sed ex eorum verbis id elicit supradictus author: quia enim uterq; amphibænas duo habere capita, vnum in anteriore parte, alterum in cauda scribit, existimavit inde consequi amphibænas eo capite & ore quod ad caudam est parere. Quod ex superioribus falsum esse facile cognosci potest. ¶ Amphibæna serpens frigori se committit, vigil, & sollicitus de ouis suis valde cum ea incubat Nam dum quædam pars eius dormit, altera tunc vigilat. Et cum per semitam incedit, duo capita regit, nuncq; caput anterius, nunc verò posterius consequitur, Iorach. Sola serpentium frigori se committit prima omnium procedens & ante cuculi cantum, Plin. Amphibæna prima omnium & antequam caudæ canere incipiant, è cauerna sua prosilit; vnde suspicari licet, eam serpentibus ceteris calidius habere temperamentum, Greuinus ex Nicandro.

D.

¶ Dignum scitu ex Græcis obseruatum, amphibænam non temerè alio interitum quàm vitæ: quod à Dionysio creditur premonstratum, qui ab Iunone in furorem versus, quum esset con sopitus, ab amphibæna excitatus affultante, illi palmitem incussit, peremitq;. Id quod in ophiaco scribit Nicander, Cœl. Rhod. ¶ Nicander amphibænae pellem inquit bacillo circumiectam omnes serpentes pellere & reliquas etiam animantes, quæ non morsu sed ictu venenato interimunt, Ælianus. Hæc tamen ex versibus Nicandri qui extant elici non possunt, nisi forte in alio aliquo Nicandri libro, qui ad nos non peruenit, legantur. ¶ Ex oleastro bacillus amphibænae pelle inuolutus, ex frigore laborantes calefacit, Gillius. Quinimò arbori quæ cadatur ad alligata non algeræ cadentes faciliusq; succidere tradit Nicander, Plinius.

*Hæc ubi iam creuit, cedentes ligna coloni
Sectam deglabrant oleastri ex arbore virgam,
Quale pedum, strictisq; prebentis pellibus a: gnis
Insertam obuoluunt, quas certis deinde diebus
Exarere sinunt, cantantes ante cicadas.
Vtilis hic baculus frigentibus artubus esse
Fertur, ubi exanimis digitos torpedo fatigat,
Tunc quia constrictos, & eorum vincula, neruas
Calfacit immisso fouet extendiq; calore. Nicander.*

G. 1.

Remedia & Amphibæna.

¶ Neruorum dolores tollit amphibæna mortua ad alligata, Plin. Perfrictionibus remedio esse tradit Nicander amphibænam mortuam ad alligatam vel pellem tantum eius, Idem:

G. 2.

De eius morsu & cura.

¶ Consimilia dictis in vipera, euentunt ijs, qui ab scytala nomine aut amphibæna demorsu sunt. Eademq; serè auxiliantur. Quare hoc venenum priuatam descriptionem sortitum non est, quamuis non eidem generi assignandum sit, Diosc. Actuarius, Æginera. Ab utroq; animante (scilicet amphibæna & scytala) demorsis, contingit morsum obscurum esse, ac vix appareere: veluti sunt muscarum puncturæ: quæ propter etiam si mordeant, non enecant tamen, verum inflammationes inducunt: veluti contingunt etiam ab apum ac vesparum stimulis. Quare transferantur ad hos quoq; quæ de illis sunt relata, verum facultate intensiore, Aetius. Hic autem multum iater se Aetius & Dioscor. dissentiunt: nam si amphibænae morsus & symptomata quæ eum se quuntur, similia sunt his quæ in viperae morsu accidunt, nequaquam certe dicere oportet, ea similia esse his quæ ex muscarum ictibus oriuntur. Conueniunt tamen melius Aetij verba cum ijs quæ ante dicta sunt. Nam cum horum animalium ictus sit admodum obscurus & tenuis, consequitur facile amphibænae caput inesse terrenis vermibus, vel alui cinis persimile, ac proinde aded etiam caudæ amulum, vt alterum ab altera non nisi difficile discerni possit, Marth. & Greuini. ¶ Coriandrum valet contra serpentium genus vnum, quod amphibænas vocant, potum impositumq;, Plinius.

¶ Amphibænam aiunt si mulier grauida supergressa fuerit, malè abortu facere, Gal. de thetacea. Viperam mulier prægnans si transenderit abortum faciet: item amphibæna, mortuam duntaxat. Nam vitam habentes in pyxide, impune transeunt, etiam si mortua sit, atq; asseruata, partus faciles præstat vel mortua. Mirum, si non asseruata transenderit grauida, innoxiam fieri, si protinus ascenderit asseruata, Plin. Quod sit (si tamen fieri credere fas est) ob vaporem venenosum, ab huius serpentis corpore elatum, qui foetum malignitate sua, naturæ nostræ infesta, suffocat, Greuinus.

Serpentes Hungarici, forte Amphibænas vel iaculi.

¶ In Hungaria inferiori narrauit mihi Ioh. Vitus Vngarus reperiri serpentes breues duorum palmorum longitudine tantum. nulla cauda, vulgò decurratos vocari: equali per totum crassitudine, qui in hominem eminus etiam iaculi instar insiliant, Gesnerus. De quibus antea diximus in acotia.

ANGER genus est serpentis, qui aliter Cruciator & Spartarius dicitur, Textor.

DE ANGE.

Angues aquarum sunt, serpentes terrarum, dracones templorum, Seruius in 2. Æneidos: ubi poeta cum primū angues nominasset, eosdem paulo post serpentes nominat. Sic & Æneid. 7. canens de Allectone furia, quæ serpentem in sinu Amatae iniecerit, anguem primū appellat, deinde colubrum & viperam. Versus poeta sunt hi:

*Huic Dea caruleis unum de crimibus anguem
Coniicit, inq̄ sinum præcordia ad intima subdit: paulo post,
Viperam inspirans animam: sic tortile collo
Aurum ingens colaber, &c.*

Ex his & alijs testimonijs, anguem nomen generis esse constat vt & serpentem: magis etiam quā colubrum. Contrahitur enim aliquando coluber ad serpentem domesticum. Anguiniū genus est quod in aqua uiuit, hydri vocantur, nullis serpentium infertores veneno, Plin. Est etiam ille malus Calabris in saltibus anguis, &c. Vergilius de Chersydro, Anguis vocabulum omnium serpentium genus, quod plicari & contorqueri potest. Et inde anguis, quod angulosus & nunquam sit rectus. Angues autem apud gentiles pro genijs lucorum erant habiti semper. Vnde & Persius: *Pinge duos angues, puri sacer est locus, &c.* Isidorus. *O'p̄ic* Gaza transfudit

Anguis nomen generis.

angues in genere pro serpentibus dixit more Oratorum, Niphis. Sed melius Vuottonus, vt circa vocabulorum & linguarum proprietatem longè præferendus Nipho, serpentem; anguem & *ōp̄ic* pro synonymis accipit. Serpens (inquit) non autem quā vnā speciem significat, Plinius lib. 29. serpentis oculorum dexter adalligata contra epiphoras prodest, si serpens vita dimittatur. Nec aliter apud Græcos *ōp̄ic* pro vna specie, scilicet viperæ accipitur: vt apud Oppianum de muræna & serpentis coitu, id est viperæ. Anguis generale nomen non minus est quā serpens: vt apud Celsum lib. 5. Serpentium quoq̄ morsus (inquit) non nimum distantem curationem desiderant: quamuis in ea multum antiqui variarūt, vt in singula genera anguiniū;

3.0 singula medendi genera præciperent: atq̄ alijs alia. Item illud ignorari non oportet, omnis serpentis icū & ieiunio magis nocere vtilissimumq̄ esse, vbi ex anguibz metus est, non antè progredi quā quis aliquid assumpsit. Et alijs frequenter anguis vnā etiam speciem, vt apud Plinium lib. 29. cap. 4. (de angue facto Æsculapio, quem locum inferius innox recitabimus): Hæc ille. Nos plerq̄ anguis nomine de serpentibus in vniuersum prodita hæc omittimus, quæ antè in capite de serpente in genere requirenda sunt. Refertur tamen hic aliqua, vt bonos auctores hoc nomine pro genere vsos nemo dubitet. Baculus quo anguira nã excussa sit, parturientes adiuvat, Plinius. Videtur autem chersydrum, aut aliū quempiam aquaticum serpentem intelligere: quoniam ranæ ferè in aquis morantur.

4.0 Anguis venenatus non est (inquit Plin. 29. 4.) nisi per mensem luna instigatus. Sed prodest viuis veneralibus & in aqua contritus, si foueatur ita morsus. Quin & inesse eiremedia multa creduntur, vt dicemus & ideo Æsculapio dicatur. Democritus quidē monstra quædam ex his conficit, vt possint auium sermones intelligi. Atqui anguis Æsculapio Ediduro Romanam aduectus est, vulgoq̄ pascitur & in domibus. Ac nisi incensijs semina exurere nentur; non esset fœcunditati eorum testister. Hæc Plinius. Serpentis hoc genus per excellentiam anguem vocatum existimo, quod solus Æsculapio sanitatis numini sacer sit: merito quidē cum solus ferè inter serpentes innoxius & homini tractabilis sit. Hunc ego esse consicio qui in Italia, præsertim circa Bononiam ange vel bisse ange, vel bisse simpliciter vocatur, non tanquam angelus, vt quidam putant, sed interpolato anguis nomine. Alij aneca (vnde fortassis & Germanicū nomen vnc̄ de tortum est, siue eiusdē, siue similis serpentis domesticij) vel antea profertunt. Serpentem autem esse oblongum, colore subluteo, morsu innoxio, ab aliquibus etiam in cibo sumi.

5.0 Sceleron eius Bononia Ioannes Pellinus Lucensis vtr literis clarus & medicus egregius ad me misit, & hæc verba dedit in epistola: Hoc serpentis genū vbiq̄ ferè in agro Bononiensi, multiq̄ alijs in locis Italiae reperitur: & ita domesticè se gerit cum hominibus, vt multoties in lectis ab his qui dormitum eunt (sine pavore) inueniatur: animosi ferèq̄ pueri sæpe sinu manibusq̄ absconditos gerunt, vt timidæ mulieres & pueros alios perterritificiant. Per hyemem propter frigus aut moritur, aut potius latitat. Hæc tibi significare volui, vt eius natura facilius innotesceret, serpentemq̄ hunc ferè innocuum intelligeres. Hæc ille. Ex alijs audiui Patarij hunc serpentem antea vocari, excrementum eius instar moschi bene olere, notam quandam ceu crucis fortè ex squamarum seu laminarum certo posuit: quanquam ego in arido nihil tale deprehendi in capite habere. Is quem Pellinus misit, longus est dodrantes quinque cum totidem digitis: caput proportionè oblongum In ceruice vtrinq̄ duæ eminentiæ paruæ, & inter eas locus vacuus apparet in scleto, nescio an similiter in viuis. Postrema pars paulatim attenuatur in magnam cau

Serpens pro specie & *ōp̄ic* similiter.

Anguis Æsculapio sacer.

Job. Pellinus.

De Serpentibus

Thomas Eras-
mus.

dæ exilitatem. Dentes in maxillis utrinque plusculi, acuti reflexique apparent. Aiunt aliquos vel re-
frigerij vel ostentationis causa, collo eos appendere viuos, & in sinum inferere. De eodẽ Tho-
mas Erastus Helueticus medicus & philosophus insignis, cum Bononiæ adhuc haberet, his ver-
bis ad me scripsit. Hic serpentem videmus porracei coloris, obfuscoris & magis nigricantis in
tergo, proflus viridis (albescens tamen) coloris in parte inferiore, longum, a pueris omnibus
circumferri sine noxa aliqua aut læsione; quem ipsi vocant biscia buona, id est serpentem beni-
gnum. Videtur herba pastus, indeque colorem illum adeptus. Mordet iratus non minus alijs ser-
pentibus, sed innoxie. Vidi ego monachum habere vnum, longiorẽ credo duabus vlnis, quem
in nodum implicauit, hoc est nodum ex eo formauit, non aliter ac si funem habuisset; cumque ex-
tremas partes caput & cauda in diuersas partes traheret, vt nodus magis coiret in medio, ex eaque
redoleret serpens, infixit caput, & dentes in manũ monachi ita defixit, vt per quatuor vulnuseu-
la copiose efflueret sanguis, neque vllum nocumentum inde consecutum est, nullo proflus re-
medo adhibito. Veneni itaque experti animal existimo, quod vulgares omnes pueri intelligentes sine
metu persequuntur, & capiunt audacter manibus, & toto die in sinu & manibus circumpor-
tant. Reliquos omnes fugiunt & metunt, vt par est, perniciosi cum sint. Hactenus Erastus. ¶ Va-
lerius Maximus lib. 1. Exemplorum, capite 8. Triennio (inquit) continuo vexata pestilentia ciui-
tas nostra (Roma) cum finem tanti & tam diuturni mali, neque diuina misericordia, neque humano
auxilio imponi videret, cura sacerdotum inspectis Sibyllinis libris animaduertit, non aliter pri-
stinam recuperari sanitatem posse, quam si ab Epidaurio Æsculapio (anguis) esset accersitus. I-
taque eod legatis missis, quod petebat, benignissime impetratur. Et tam promptam Epidaurio-
rum indulgentiam numen ipsius Dei subsecutum, verba mortalium celestis obsequio compro-
bavit. Siquidem is anguis quem Epidaurij raro, sed nunquam sine magno ipsorum bono visum,
in modum Æsculapij venerati fuerunt, per vrbs celeberrimas partes, mitibus oculis & lenita-
tu labi cepit, triduoque inter religiosam omnium admirationem conspectus, haud dubiam præ-
se appetitæ clarioris sedis alacritatem ferens, ad triremem Romanam perrexit, pauentibusque in-
usitato spectaculo nautis, eod descendit, vbi Q. Ogulini legati tabernaculum erat, inque multipli-
cem orbem per summam quietem est conuolutus. Tum legati perinde atque exoptatæ rei com-
potes, expleta gratiarum actione, cultuque anguis a peritis accepto, lati inde soluerunt, ac pro-
speram emensi nauigationem, postquam Antium appulerunt, anguis qui vbique in nauigio re-
manserat, prolapsus in vestibulo adis Æsculapij (Apollinis). Sic Ouidius 15. Metam. Tempus parentis
in ista flauum et angentia litus, myrto frequentibus ramis diffusa super eminentem excelsum altitudinis
palmam circumdedit, perque tres dies positus quibus vesci solebat, non sine magno metu legato-
rum, ne in triremem reuerti nollet, Antienis templi hospitio vsus, vrbi se nostræ aduehendum
restituit, atque in ripam Tyberis egressis legatis, in insulam vbi templum dicuntur esse, transfrauit;
aduentuque suo tempestatem, cui re medio quæsitus erat, dispulit. Eandem historiam persequitur
Ouid. lib. 15. Metamorph. & inter alia Æsculapium noctu legato dormienti apparuisse canit,
baculum a grege manu tenentem, & his verbis allocutum esse:

Pone metus, veniam, simulachraq, nostra relinquam;

Hunc modò serpensem, baculum qui nexibus ambis

Perspice, & vsq, nota, visum vt cognoscere possis,

Vertar in hunc, sed maior ero, tantusq, videbor,

In quantum verti caelestra corpora possunt.

Cum crisus aureus altis

In serpente Deus præuincia sibi la misit.

Et paulò post,

Verum vt ex aliorum poetarum carminibus serè licentiosus, vt ne historias quidem sine ali-
quo figmento puras proponant, formæ rerum genuinæ non satis agnosci possunt: ita neque Ovi-
dij authoritas, vt anguem Æsculapio sacrum, existatum esse dicamus, suffecerit, neque tantum, vt
triemis eius pondere moueatur. Finxit hæc nimirum poetæ ad excitandam in animis hominum
religionem, augendamque admirationem. Dici etiam potest non naturalem eum fuisse serpentem,
sed Æsculapium, aut alium quempiam genium, anguinam hanc speciem maiestatis aliquid præ-
se ferentem sibi assumisse. Cur in amicorum vitijs tam cernis acutum, Quam aut aquila, aut
serpens Epidaurius? Horat. Serm. 1. 3. Æsculapio cum alijs in locis cultus est, tum Romæ: præ-
cipue in insula Tyberina, quæ biremis formam habere videtur, & formam accepisse eius nauis,
qua Æsculapio Romam est aduectus. Nunc quoque in D. Bartholomæi hortis insula nauis marmorea
cernitur, in cuius nauis sponda serpentis reptantis imago efficta est, in rei memoriam. Gyrald.
Syntagmate 7. de dijs. Et paulò ante in eodem: Æsculapij simulachra (inquit) variè effinxit anti-
quitas. Pausanias, Æsculapij simulachrum ex auro & ebore à Thrasymede Pario elaboratum
describit. Is in throno sedebat, virgam tenens in manu: supra verò draconis caput manum alte-
ram habebat, cui etiam canis affisteret videbatur. Hæc Pausanias, qui & alibi, hoc est apud Sicyo-
nios, Æsculapij templum fuisse ait, in cuius vestibulo imberbis erat Æsculapio, ex auro atque
ebore confectus, Calamidis opus: sceptrum vna, altera verò manu domesticæ pinus pomum te-
nebat. Dicebant ipsum in draconis speciem ad se ex Epidaurio, mulorum bigis vectum. Ad eod

non Romanis tantum serpens Epidaurius est impertitus. Eusebius etiam simulachris Æsculapij in manu baculum attribuit, quasi (vt ait) agrotantium sustentaculum. Serpentem verò in uoluntate, animæ & corporis salutare signum. Quo loco multa Eusebius de serpentibus tradit, vt spiritualibus, ex recondita disciplina. Hinc & Macrobius, Æsculapij simulachro ait draconem salutis symbolum subiungi. Idem & Pluurnutus: qui & cur baculum gerat, exponit. Sed & Hæginus in astronomico de baculo & angue seu dracone, ita in Ophiucho scribit: Cum Æsculapius Glaucum cogeretur sanare, inclusus quodam loco secreto, bacillum tenens manu, cū quid ageret, cogitaret, dicitur anguis ad bacillum eius arreptus, quem Æsculapius mente tōmōtus interfecit, bacillo fugientem feriens sapius. Postea fertur alter anguis eōdem uenisse; ore ferrens herbam, & in caput eius impouisse: quo facto, loco fugisse. Quare Æsculapium vsū esse herba eādem, Glaucum reuixisse, itaq; anguis in tutela Æsculapij esse dicitur. ¶ Manet ad Ercynæ ripas ædes & signum in ea, virgo anserem manibus præferens. Fluuij fontes intra speluncam sunt, & stantia simulachra, quorum sceptris angues circumuoluti sunt. Coniiciat quis esse illa Æsculapij & Hygiæ. Sed suspicari etiam liceat esse Triphonij & Ercynæ, cum non magis Æsculapio quàm Triphonio angues consecratos habeant, Paulanias in Beoticis.

Est apud authores anguis nonmē, sepius masculini generis, rarius fœminini. Cuius vt aspēxit torta caput angue reuinctum, Varro. Subito ab vna parte aræ prolapsum anguem prospexit, Valerius. Vnam omnino anguem in cubiculo visam narrare solitus est, Tacitus. Deuolant angues iubatæ in compluuiū duo, Plautus. Ablatiuus casus inuenitur angue & angui, vt Priscus obseruauit. Angue ter excusso, Stat. lib. 4. Alter Miletī textam canepius & angue. Vitabit Chlamydem, Horat. lib. 1. Epist. Anguiculus diminutiuum, apud Ciceronem 5. de finib. Serpere anguiculus, nare anaticulus. ¶ Ad demum & epitheta ex authoribus: quorum tamen aliā communia toti serpentium generi sunt, alia certarum specierum differentia: Aliger anguis, Valerius 1. Argonaut. Ater, Ouid. 4. Metam. Atrox, Statius lib. 6. Auideus, Ouid. in Ibin. Coruleus, Verg. 4. Georg. Cristatus, Seneca in Herc. Cristis præsignis, Ouid. 3. Metam. Ferus, Idem 11. Metam. Frigidus, Verg. 3. Ægl. Gorgoneus, Ouid. 3. de Arte. Intortus capillis Eumenidum, Horatius 2. Carminum. Lætifer, Statius 5. Theb. Lubricus, Vergil. 5. Æneid. Lucidus 1. Georg. Maculosus 3. Georg. Martius, Ouid. 3. Metam. Mimax, Statius 4. Theb. Purpureus, Claud. in Ruff. Salustifer, Statius 3. Sylu. Squalens, Silius Ital. lib. 13. Squameus, Verg. 2. Georg. Terribilis, Ouid. 3. Amor. Teter, Claud. Tortus, Ouid. 2. Metam. & Verg. 3. Georg. Toruus, 6. Æneid. Trux, Ouid. 4. Trist. Tumidus, 5. Trist. Venenatus, in Ibin. Venenosus, in Philom. Viridis, Claud. Et præterea apud Ratiuum; Horrendus, Horridus, Horribilis, Implicitus, Libycus, Marfus, Maurus, Pestifer, Reflexus, Rediectiuum. Vt visentibus procul lapsus angueos, fracta vertigine mentiarum, Solinus cap. 37. riuata.

Anguifer sydus est cœlestē quod & Anguitenens vocatur, Ciceroni 2. de Nat. de quo sic Columella lib. 11. Anguifer, qui à Græcis dicitur *ὀφιδῶν* & mane occidit, tempestatē significat. Angui fera domus, Statius 2. Sylu. Est & anguineus adiectiuum, potius magis: Anguitius comamunius. Anguineus cucumer dicitur à Columella, id est oblongus, & ad anguis similitudinem contortus. Idem anguinus & erraticus Plinio. Anguinæ comæ Medusæ, Ouid. 4. Trist. Anguina ceruix, Cic. 2. de Diuinat. Anguina uernatio; propelle quam uerno tempore angues exuunt, Plin. lib. 30. ¶ Ouorum genus est inquit idē libro 29. cap. 3. in magna Galliarum fama, omisium Græcis. Angues innumeris estate contuoluti, saluus faucium corporumq; spumis artificij complexu glomerantur, anguinum appellatur. Druidæ sibilis id dicunt in sublime iactari, sagoq; oportere intercipi, ne tellurem attingat; præfugeret raptorē in equo. Serpentes enim in sequi, donec arceantur amnis alicuius interuentu. Experimentum eius esse si contra aquas fluitet, vel auro uinctum. Atq; vt est magorum solertia occultandis fraudibus sagax, certa luna capiendum censent, tanquā congruere operationem eam serpentium humani starbitrij. Vidi equidem id ouum mali orbiculati modici magnitudine, crusta cartilaginīs velut acetabulis brachiorum polypi crebris, insigne Druidis. Ad uictorias litium ac regum aditus mirè laudatur; tantæ uanitatē, vt habentem id in lite in sinu equitem Romanum ē uocantiss, à diuo Claudio principe interemptum non ob aliud sciam. Hic tamen complexus angum & efferauorum cordia, causa uidetur esse, quare exteræ gentes caduceum in pacis argumentis, circundata effigie anguium fecerint. Neq; enim cristatos esse in caduceo mos est, Hæc Plinius. Nostro quidem seculo, ut cunq; sit olim celebratū hoc ouum Gallis, nullam eius mentionem scribēdo quisquā fecit, quod sciam; neq; fama de eo, apud nos quidem (Heluetios dico, Gallis quondam adnueratos, & Druidarum superstitionis non expertes) ulla superest. Quis uerò hoc crederet? Oūm aut quiduis aliud inanimatum, etiam auri pondere accedente, fluuiio tamen aduerso ferri. Hæbeo ego in meo lapidum thesauro duos raros, specie globosā, duos solidos, graues, crusta albio re & duriorē quā interior substantia sit, intectos. Alter pugni humani magnitudinis est, sententia-
culari forma; alter longē minor, globi figura, non integri, sed maiore quā hemisphærica. Ap-

Anguis.

Anguim epitheta.

Ab angue de riuata.

Anguinū ouū.

De Serpentibus

parent in eo per intervalla æquidistantia, caudæ quædam tanquam serpentium (aut hîrudinum,) orbem complectentes, quinque maiores, & minores brevioresq; totidem, singulæ inter singulas maiores. Insunt & acetabula, cœci pustulæ quædam (papillæ aut verrucæ) rotundæ: ita digestæ, ut singulas versibus, qui toto circuitu denisunt, pustulæ senæ habeantur, pleræq; diluuntur, pauca ferè contigua. De his plura aliis. Nunc quod ovum anguinum à Plinio descriptum repræsentare mihi videantur, præterire nolui. Accedit, quod successum & victoriæ sp̄e nomen, quod eis quidam induunt (vulgò sigffeti) promittere videtur. Bellonius cum apud me videret hos lapides, echinis marinis, dempta crusta aculeata, similes esse dixit. Vide etiam infra in Hydro B. de lapide Hydri. Et in lib. de aquatilibus in Corollario de echinis in genere H. a. pag. 424. Hæc omnia Gesnerus. ¶ Anguimani vocati sunt elephantes, quia proboscis eorum, quæ manus ap- pellatur, in omnem partem anguini more facile flectitur & vertitur. In genere anguimanos elephantos, Lucret. libro. 2. Anguipedes à poetis dicti sunt gigantes, quasi loripedes: propterea quod pedes tortuosos habuisse finguntur.

Composita ab angue.

Prodigia.

Devolant angues iubaræ in impluvium duo, Plautus in Amphitrione. Emersit anguis ab infima ara, Cicero i. de Divinat. ¶ L. Sylla consul sociali bello, cum in agro Nolano ante prætorium immolaret, subito ab vna parte aræ prolapsam anguem prospexit: qua visa Posthumij a- ruspicius hortatu continuo exercitum in expeditionem eduxit, ac fortissima Samnitum castra ce- pit. Quæ victoria futuræ eius amplissimæ potentie gradus & fundamentum exitit, Valerius Max. i. 6. Et paulo post, T. Gracchus grauisissimus civis cum consul in Lucanis sacrificasset, angues duo ex occulto prolapsi repente hostiæ, quam immolauerat, ad se iecinere, in eadem la- rebras se retulerunt: ob id deinde factum instaurato sacrificio, idem prodigij euenit. Tertia quo- que cæsa victima, diligentiusq; asseruatis exitis, necq; allapsis serpentum arceri, necq; fuga impe- diri potuit. Quod quantum aruspices ad salutem imperatoris pertinere dixissent, Gracchus ta- men non cauit ne perfidi hospitis sui Flauij insidijs in eum locum deductus, in quo Pœnorum dux Mago cum armata manu delituerat, inermis occideretur.

¶ *Frigidus, o pueri, fugite hinc, læcet anguis in herba. Vergil. 3. Aegloga.*
De quibusdam anguibus innoxijs, quales fuerint anguis illi Aesculapio sacri.

Est in monte Ziz in Mauritania res quædam ferè incredibilis. Serpentes enim ad eò homi- nibus non nocent, vt prandendi tempore non aliter atq; feles aut caniculi micæ è mensa cadit res colligant, necq; aliquam cuiquam inferunt iniuriam, nisi ab eodem prius læsèrit, Leo African.

Ad Pyrenæos Bigerones innoxij sunt angues incolis permixti, quibusdam eodem lecto, ac penè eadem vtuntur mensa. Cibum enim familiariter capiunt ex ijs, quæ pro analæctis cecidère. Longitudo quaternum pedum, humani brachij crassitudo: noctu diuersantur in adibus cum sibiis etiam interdiu, Julius Scaliger.

Sunt etiam domestici serpentes, vt Penates in Aquilonis extrema plaga reputati, qui lacte vaccino vel ouino nutriti, cum infantibus sub tectis ludunt, & plerumq; in cunis, vt fidi custodes dormire videntur; quos lædere pro piaculo existimatur. Sed hi ritus reliquæ sunt veterum superstitionum, omnino suscepta catholica fide interdicti. Si verò fulgure vel domestico incendio domus huiusmodi delæta, aut peste grassante habitatoribus eua cuatæ fuerint, remanent ser- pentes in antris exusta domus, tan toq; agmine coalescunt, vt difficultatè nouo cultori pariant, quo minus iuto cum ipsis cohabitare possint, Olaus magnus. Est oppidum quoddam, nominat Vuisziza, distans 9. miliaribus à Cracouia: ibi plurimi serpentes et bufones sunt; in tanta etiam copia, vt aliquando in lectis inueniantur: sed non sunt venenati, & nemo vnquam ab illis læditur: ex epistola cuiusdam.

DE ARGE SERPENTE.

ARges (ἀργε) serpentis meminit Galenus in lex. suo, Hipp. dicens ὄφις quendam ita nomi- nari. Locus ad quem respicit hic est, Epid. lib. 5. de iuvene quodam ebrio & dormiente su- pino in habitaculo quodam. Huic (inquit Hippocrates) serpens Arges appellatus in os ingres- sus est, & sanè quum sensisset, & loqui non posset, dentibus stridit, & serpente deorauit, & dolore magno premebatur, & manus prætenfas adhibebat, velut qui strangularetur, & iacta- bat seipsum & conuulsus mortuus est. Harpocraton quoq; annotat: Dores, maxime autem Ar- giuos, ἀργαῖς vocasse τὸν ὄφις, veluti Achæum in Adrasto. Timarchum tamen Rhodium scribere epitheton esse velle τὸ ἀργαῖς. Argiphontem Pausanias dictum ait Mercurium: quia ὄροισι: ὄ- σι: rrationis loco subiungens, quod serpente sustulisset: quem nonnulli ἀργεος vocant, Pierius & Eustath. meminit & Helychius: nam ἀργεος ἑρπετος assert pro ὄφις, addēs draconis esse epithetū.

¶ Arge etiam vocatus est Demosthenes δὲ τὸν ἄργαῖον ἢ ὄφιον, id est, addēs draconis esse epithetū. tem, Plutarchus. ¶ Suidas ait ἀργαῖον dici τὸν δεινότατον παρὶ ἡλιχίας seu τὸν δεινότατον καὶ θηριώ- δην ὄφιον.

δὴ Ἰσοπύγῃ, nimirum instar ἀργυρῆς, id est, serpentis. ¶ Ἀργυρῆ etiam dictum fuisse τὸν μὲν Ἰσοπύγῃ ποταμῶν, id est, improbum poetam aſt Suidas; Secundum alios autem tyranni nomen esse. Αοιδῆς, id est, cantoris seu poetæ nomen proprium est apud Athenæum lib. 4. & lib. 14. Ἀργυρῆ tradit fuisse ποταμῶν μὲν Ἰσοπύγῃ ὀνομαζομένην. ¶ Ἀργυρῆς circum flexum significat album & candidum, item velocem. Ἀργυρῆς verò oxytonum quidam pro otioso & feriato accipiunt, Theſ. Græc. ling.

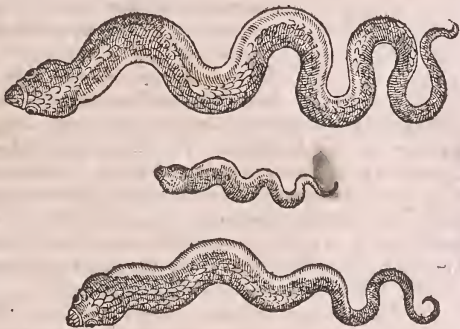
DE ARGOLIS SERPENTIBVS.

Argolæ genus serpentum, quos Alexander Macedo Argo Pelasgico Alexandriam tulit, & in flumen ad aspides tollendas coniecit. Cùm verò Ieremiæ propheta ossa ex Ægypto Alexandriam transtulisset, illos idem propheta occidit, Suidas.

DE ASPIDE.

A.

ASPIS serpentis genus nomen est græcum, à Latinis tamen vsurpatum. ¶ Hebraice ἄσπις pethen aspis Deut. 32. & Psal. 58. אֲשִׁפּוּב Akschub. Aspis vel species aspidis, Psal. 140. Dauid Kimhi, Munsterus, Pagninus. Quidam pyradem interpretantur. צִפְּהוֹן zipheoni, Esa. 59. & Ierem. 8. aspis vel regulus, peior quàm sit nachasch, serpens, Munsterus. ¶ Aspidem, Albertus ex Auicenna hasyos reddit apud Aristotorem de hist. 9. Alij scribunt hascos. Asilus an sit idem cum aspide pyrade dubitare videtur Auicenna. Eleuat inquit, caput suum, & expuit venenum, & est de genere spuenticum. Arundinis serpens, Albertò, forte aspis chelidonia quæ & Irundo ab eodem vocatur. Athæs aspis est serpens diuersos habens colores. Aut. exp. ¶ Græcè ἀσπίς, Ital. Aspe, Aspide. Hisp. Biuora. Gall. Vn aspic. Germ. ein schlang Aspic genannt.

Nomina.

¶ Triplex aspidum species est, pyras videlicet, & chersæa, id est, terrestris, & chelidonia, Galenus lib. de theriaca ad Pisonem. Aspidum apud ferarum scriptores tres species reperiuntur. Quædam enim ex eis terrestres appellantur; Quædam verò chelidonia, & circa fluminum ripas, præsertim Nilij, latibula habent; Aliæ verò Pyrades nominantur, Aëtius, Ægineta. Pryades autem nominantur postrema, quoniam venena in oculos hominum expuant, Plinius Alia species Chelidonia seu hirundo vocatur quod hirundinum modo in dorso nigra & alio candida sit, Aëtius, Greuinus. Prima autem terrestris quod loca mediterranea iacolat, dicitur, ut distinguatur ab aquatica hirundinacea quæ iuxta Nilij ripas habitat. ¶ Aspis hypnalis, Albertus. Hypnalis est serpens ab aspide genus trahens, quia somno, quos mordet, interimit, Isidorus. Plures variæq; sunt aspidum species, verum disparis effectus ad nocendum: Dipſas sicut interficit: Hypnale, quòd somno necat, teste etiam Cleopatra, emittit ad mortem, aliarum virus, quoniam medelas admittit, minus famæ meretur, Solinus. Ægyptij Aspidum genus in se decem species diuidunt, Ælianus. ¶ Aspis quædam appellatur sicca, quæ est longior, & habet oculos veluti carbones ignitos; & alia Asilus quæ interficit non solum morſu, sed etiam spuro quod emittit constrictis dentibus quando eleuat caput. Alia species propinqua istis vocatur Irundo ob similitudinem coloris, Ferdinandus Ponzettus. Albertus meminit etiam hippupicis, quam inter aspidum species numerat; atq; esse illam, ex cuius veneno suauem mortè (Hippupicem pro hypnali fortè dixit) sibi Cleopatra consecuit, Nic. Leonicen.

Species diuersæ.

Aspis sicca.

Asilus.

Irundo, Hippupicis.

B.

Aspis, si Lucano credimus, in sola Africa nascitur, quamuis & in nostrum orbem auaritia inuenerit. Ita enim de ea ait lib. 9.

vbi reperiantur.

Ipsa caloris egens gelidum non transiit in orbem Sponte sua, Nilosq; tenus metitur arenas.

Sed quis erit nobis lucri pudor? inde percutitur Huc Libyca mories, & fecimus aspidæ merces,

Testatur tamen Olaus Magnus in septentrionalibus plagis aspides etiam reperiri, ac cuiuscunque alterius generis serpentes, licet quoad naturam veneni debiliores sint quàm Africanæ. Sunt & aspides inquit, in partibus Aquilonaribus scabrosa cute, dura siccitate, cinereo colore, oculis scintillantibus, longitudine trium vel quatuor cubitorum, veneni acumine hominem in-

De Serpentibus

terficientes ante horas quatuor nisi remedijs opportunis occurratur. Christophorus Andreas in Oecoſiatria ſcribit, Hiſpaniã inſulas ſerpentibus, aſpidibus, omniq; genere ferarum virulentarum paſſim diffetas & ſcetas eſſe, Ambroſius Paraus. Aſpides ſerpentes nullã ſunt in Galia, quanquam vulgò quãdam hoc nomine appellentur, Bellonius.

Magnitudo.

¶ Aſpidum quãdam ad longitudinem quinque cubitorum accedunt, Ælianus. Aſpides quatuor cubitorum Ægyptij apparuiſſe aſſerunt, Idem. Nicander ait eam eſſe,

*Tam proceram extenſa queunt quam brachia duci:
Tantaq; craſſities eſt, quantum miſſile celum,
Quod faciens haſtas doctã faber expolit arte.*

Terreſtres aſpides maiores ſunt, & quandoq; vſque ad quinque cubitorum longitudinem 10
reperiuntur. Maximã vero Pryades bicubitales ſunt. Chelidoniã autem, cubito maiores vix
reperiuntur, Aëtius. Longitudo eius (ſcilicet ſpuentis) eſt vſque ad duos cubitos. Hirundinis
verò eſt circiter cubitum vnum: Aſpidis autem ſiccã, inter tres cubitos vſque ad quinque,
Auicenna. Aſpis duplex eſt, altera palmaris, quã celerius interſicit, altera paſſus fere longitu-
dine, vt Nicander ait, qui de ſerpentibus conſcripſit, Strabo. Aſpis longa eſt à tribus cubitis
vſque ad quinq;, Arnoldus.

Color.

¶ *Squalidus interdum color albet, ſepe virenti,
Cum maculis, ſepe eſt cineres imitante figura.
Nonnunquam ardenti veluti ſuccenditur igne,
Idq; nigra Æthiopum ſub terra, quale reſuſus
Nilus ſepe lutum vicinum in Nerea voluit.*

Nicander in Ther.

Chelidoniã colorem hirundini ſimilem habent. Pryades verò cinereo ſunt colore viridiq; &
ad auri colorem declinante. Terreſtres verò vt plurimum & ipſã cinerei ſunt coloris, quan-
quam & ſub virides reperiuntur, Aëtius. Cinerei coloris eſt aſpis, Olaus magnus. Aſpidum
color niger, Paſſanias. Nonnulli rutilo, plurimã nigro, caruleoq; colore perſpiciuntur, Ælia-
nus. Color aſpidis plurimum niger, quibusdam & cineritius: quandoq; etiam aſpis ſulua de-
prehenſa eſt, quam ego in agro Bellunenſi vidiffi olim reminifcor, Pierius, Cæl. Rhodig. Hi-
rundo ſerpens cuius color ſimilis eſt colori hirundinis: Aſpidis vero ſiccã & ſpuentis color eſt
cineritius & ad citrinitatem declinans, Auicenna.

Deſcriptio.

¶ Aſpis eſt paruus ſerpens, vipera prolixioris eſt corporis, Gloſſa ſuper Job. 20. Aſpis ter- 30
reſtris parua ſimilis eſt Cherydro: ſed latiore ceruicem habet: hoc enim in ſigni ſolo diſſe-
runt, Aëtius. Compertum eſt colla aſpidum intumefcere nullo icus remedio, præter quam ſi
confeſſim partes contactã amputentur, Plinius. Turgida ſquallet item ceruix, Nicander. Cer-
uix ſquallet & tumet, Gyllius.

¶ *Præterea geminæ, calli inſtar, fronte caruncle
Hærent, ſanguineſcunt ſcintillant lumina flammis.*

Nicander.

Ex eius fronte geminæ caruncule callo ſimiles eminent: oculis eſt valde rubentibus, Gyllius
in Ælianus. Oculi aſpidis ſiccã ſunt vehementis luminis, Auicenna. Aſpis oculis eſt ſplendi-
diſſimis, Arnoldus. Oculos non in fronte ſed in temporibus habere ſcribit Plinius.

¶ Aſpis eſt carulei coloris: cuius dentes ſupra modum longi ſunt, ita quod extra os ſicut 40
apro apparent, Vincentius Belluaceniſis. Aſpidum dentes in os vergentes ſunt, ne cibi exci-
dant, nullum habentium adminiculum retinendi: ſed duo ſunt in ſuperiore parte dextra le-
uaq; longiſſimi, tenui fiſtula perforati, venenum infundentes, vt ſcorpionum aculei, Plin. lib. 11.

*Quatuor huic intra maxille concava dentes
Radices fixere ſuas, quas iuncta quibusdam
Pelliculis tunica obducit, triſte vnde venenum
Effundit, ſi forte ſuo ſe approximet hoſti.*

Nicander.

Aſpidis dentes, quos merito letiferos dixeris, tenuiſſimis quibusdam veluti tunicis aut mem-
branis indui & veſtiri audio: & cum aſpis aliquem mordicus inuadit, membranulis inuerſis
(vel compreſſis) humorem venoſum effundit, tum illas rurus ad priſtinum locum redire & 50
vniã, Ælianus. ¶ Aſpis omnium venenatorum peſtilentiſſima aridiſſis ſquammiſ rubet, Gyl-
lius. Aſpis eſt ex ſerpentibus ſurdus, hæc ſicca dicitur, propter vehementiam ſiccitatis cutis ſuã,
Auicenna. Caliditas ambarum (ſcilicet aſpidum) conſtat tum aſperitate cuius: tum colore
tendente ad cinereitatem, Ferd. Ponzetus.

C.

Habitatio.

¶ Aſpidis habitatio eſt in ſicco, & in locis in quibus non eſt aqua. Et hæc eſt quandoque
cineritia, Andromachus. In vtraq; Nili ripa aſpides (Chelidonias intellige) latibulis ſe tegunt,
& tanquam ædes ſuas homines, ſic hoc flumen omni alio tempore iucundè & ſuauiſſe acco-
lunt: præterquam cum in agros flumen redundaturum præſentunt. Tum enim ad tempus ab
eo recedunt, Ælianus. ¶ Omnibus aſpidibus hæc ſunt communia viſus imbecillus, inceſſus 60
tardus, auditus ſubtilis, Mercurialis.

Senſus.

Formidabile

Formidabile cui corpus, tardumq; volumen,
Quandoquidem transuersa via est prolisq; ventris
Spira, veterinosq; nuere videntur ocelli.
At simul ac facili seque obseruavit aure
Vel minimum strepitum, segnes e corpore somnos
Excitat, & terrorem sinuat mox aspera tractum,
Horrendumq; caput, porrectaq; pectora tollit.

Nicaner.

10 Omnino formidolosa & horribilis est, tardis tractibus serpit, somniculosis oculis assidue in-
nuat, ac nimirum primum vt vel strepitum vel vocem auribus perceperit, segnicie ac somno ex-
cussio, in orbem contrahitur, atque ex medijs spiris terribite caput alleuat, Gyllius. Non est fate-
ri, rerum natura largius mala an remedia genuerit. Iam primum heberes oculos huic malo de-
dit, eosq; non in fronte ex aduerso cernere, sed in temporibus. Itaq; excitatur, sed sapius auditu
quam visu, Plinius. Callosa tubercula in fronte habent quae somnum fingere videntur; idq; na-
turae beneficio factum videtur, quae considerata noxa quam haec bestia vi visu pollerent illaturae
essent, eas hac visus subtilitate priuauit quidem, sed auditu tamen remunerauit, Greuin. Surda
aspis a Dauide nuncupatur, Plal. 58. no quod auditu careat, quo plurimum pollere dictum est,
sed quod quotiescunq; incantatur, aures suas obturet, ne incantatoris verba audiat, Coel. Rho.

¶ Monstra haec sibilant, vt ferunt, Solinus. *Grave sibilat ipsa*

Sibilus.

Bestia, dum certam vomit ira concita mortem.

Nicaner.

20 Cum sibilum edit, aut in obuios viatores acerbam aspirationem anhelat, ex tunica quae qua-
tuor maxillae dentes contegit, vultus euomit, Gyllius. ¶ Morstu venenum immittit & spargit,
vnde & nomen accepit, Vincentius Belluacensis. Mordent aspides, ac insundunt morsu vene-
na, foemine quatuor dentibus, mares vero duobus tantum, Mercurialis ex Aetio. Inter, Aspides
nominata pyras ceruicem exporrigens, & interualli metra longitudinem rationalis cuiusdam
animalis modo minime aberrans, venenum corporibus inspuat, Galenus de ther. ad Pisonem,
Aegineta. Hi serpentes (de aspidibus Aquilonaribus agens) eluati super pectus ad medium
cubitum incedunt, venenumq; in magna quantitate diuersissimo colore in gutture collectum
in resistentem aut obuium hominem expuunt, ac celerrime sub antra & saxa fugiendo le reci-
piunt, Olaus Magnus. Eam in oculos hominum venenum expuere scribunt, Plinius, *οι εν αι-
γυπτω οφεις πύραματι χρώνται, οθουρη και πύραματι κελώνται, και τυφλα επι τας οφεις των οφειοντων*, Id est,
30 Serpentes qui in Aegypto sunt sputo vtuntur, vnde & spuentes vocantur, & inuadentium oculo-
rum excacant, Porph. lib. 3. *οφι πορονη των εν αιγυπτω*. Spuens dicitur quidam serpens, quia sputo
suo interfecit illum super quod cadit, quod scilicet sputum proiciunt dentes restricti su-
per alios. Odor etiam sputi ipsius interfecit, Auicenna. Sed vel solo tactu interimit, & afflatu
quoque, vt & Centrites & Rubeta, Aelianus. Libycam aspidem sua aspiratione oculorum usum
aduersus se respicientes eripere; alias non excacare, sed tamen celeriter interficere, Idem.

Morsus & spu-
tum.

¶ Alpis etiam arbores confendit, Anthol. 1. 13. epigram. vltimo. ¶ De temperamento ve-
ro Aspidum, an sit frigidum vel calidum, vide quae scripta sunt de temperamento serpentum in
genere sub nomine Serpentis.

D.

40 ¶ Vnus huic tam pestifero animali sensus, vel potius affectus est. Coniuga ferme vagan-
tur, nec nisi cum compare, vita est: Itaque alterutra interempta, incredibilis alterius vltionis
cura. Persequitur interfectorem, vnumq; eum in quantolibet populi agmine noticia quadam
infestat. Perrumpit omnes difficultates, permeat spatia, nec nisi amibus arceatur aut praeceleri
fuga, Plinius. ¶ Cum in agros Nilus redundat, tamen triginta circiter ante diebus, longius
ab eo fluuio in loca eminentiora vna cum foetibus suis demigrant: quod quidem munus a na-
tura acceperunt, tanti vt fluminis, tamq; operosi quotannis accessionem & decessionem non
modo non ignorent, sed ab eius etiam damno cauere sciant, Aelianus. ¶ Plal. 58. David ca-
nit aspidem obturare aures suas, vt non audiat vocem incantantium. Cum enim se excantatio-
nibus accessurum senserit, statim vna in terram aure defossa, alteram cauda obturat, ne carminum
50 vocem exaudiat, vt testes sunt in eum locum, Hieronymus, Augustinus, Isidorus, Galsiodorus
& alij. ¶ Philarchus auctor est, cum ad mensam cuiusdam veniens aspis in Aegypto aleretur
assidue,enixam catulos, quorum ab vno filium hospitis interemptum: Iliam reuertam ad con-
suetudinem cibi, intellexisse culpam, & necem intulisse catulo, nec postea in tectum id reuer-
sam, Plin. ¶ Aspis non nocet Afris & Syris, vnde pueros ex se natos eis obijciunt, quos si lese-
rint tanquam adulterinos proiciunt: sin autem non, eos tanquam suos nutriunt, Vincentius Bel-
luacensis. Id non de omnibus Afris siue Syris, sed tantum de Psyllis populis Libyae intelligen-
dum videtur, de quibus idem scribunt auctores multos, vt in historia serpentis pluribus di-
ctum est. ¶ Taurum color rubicundus excitat: ad vmbrae aspis exurgit: visos bouesq;
60 mappa proritat, Seneca lib. 3. de ira. ¶ Argolae genus serpentum, quos Alexander Macedo
Argo Pelasgico Alexandriam tulit, & in flumen ad aspides tollendas coniecit, Suidas.

Amor coniuga-
lis.

Prasensio.

Astutia aduer-
sus incantato-
res.

In ingratum ser-
tum animadu-
uersio.

Sympathia &
antipatia.

De Serpentibus

De pugna Ichneumonis cum Aspide.

¶ Ichneumon cum aspide perpetuum bellum esse scribit Strabo: quod & Lucanus innuit hoc versu, Aspidas vt Pharias caude solertior hostis Iudis. Ichneumon Ægypti, vbi aspidem anguem suum hostem aspexerit, nō aggreditur prius, quam socios vocet, & limo obducto, contra ictus morsusq; sese loriceat. Modus armandi, vt primum madefaciat corpus & in terra se volutet, Aristoteles. Habet aspis inter necinū bellū cum ichneumone. Notū est animal hac gloria maximē in eadem natum Ægypto. Mergit se limo sæpius, siccatq; sole. Mox vbi pluribus eodē modo se corijs loricauit, in dimicationem pergit. In ea caudam attollens, ictus irritos aduersus excipit, donec obliquo capite specularis in uadat in fauces, Plinius. Ichneumō in pugna aduersus aspidem caudam erigit, quam aspis maximē incipit obseruare quasi minantē, ad quam cum vim suam transfert corripitur, Isidorus. Oppianus Ichneumonem non luto se oblinere, sed corpus arena obruere & quasi sepelire scribit, oculis tantum & cauda (oblonga & serpentina) prominentibus: sic expectare aspidem. Cū verō (inquit interpretē Gillio) hanc ignem spirantem animaduertit, statim pugnam agens, immanem feram protocat: ea autem capite elato & exerto dente, frustra pugare aggreditur: nam Ichneumonem nihil metus tardat ad excipiendam pugnam, imo verō ipsam mordicus premens vtrinque se in orbem contrahentem læcerat, & mortiferum venenum ore eijcientem conficit & occidit. In luto Nili volutus Ichneumon, apri car se donec tergus sicceat & durecat, sic irruens in aspidem vel caput eius morsu amputat, vel mordicus apprehensam cauda in fluuiū trahit. Nicander in Theriacis, qui inter cetera sic canit,

*Solus eam potis est Ichneumon vincere pestem,
Cū graue cauris ei bellum parat, editaq; ouas,
Qua fouet in multorum hominum insuperabile letum,
Omnia frustra teries, mordaceq; dente læcessit.* Hæcille.

Ichneumon (inquit Ælianus) luto agglutinato sic se obducit, vt militem armis vndique septum referat: si lutum desit, aqua se alluens, seq; in altum madidumq; sabulum abiciens, ex improuisis rebus ac fortuitis, arma ad tuitionem sui ingeniose comparat, continuoq; cum capitali aduersario depugnat: summam autem nares suas, teneras, ac valde aspidis morsu opportunas, suæ caudæ flexu septum, tūctur: si eas aspis assequi possit, hostem debellauit, sin minus assecurus fuerit, frustra dentes contralutum exeret. Contra autem Ichneumo illi anteuertens, si ex inopinato fauces comprehenderit, illam strangulat. Quocirca victoria cum sit posita in anticipacione, victor existit, qui morsibus alterum præuenerit, Hæc Ælianus. Ichneumō Aspīdis oua disperdit, & tanquam catulis suis futuram hostilem perniciem summoiet, Idem.

De soporantibus vel fugantibus aspidem.

¶ Nec illud præteribo, aspidum naturæ halicacabum in tantum aduersum, vt radice eius propius admota soporetur illa sopore enecans vis earum, Plinius. Aspīdi alicacabi radicem in ijcito & obdormifcet, Const. in Geop. Nēc mirum (inquit Cardanus de rerum varietate lib. 7.) cū ea radix etiā, atque illius semen, hominibus stuporem inducat. ¶ Aron cum crematur serpentes nidore, priuatimq; aspides fugat, aut inebriat, ita vt torpentes inueniātur: punctos quoque arō ē laureo oleo fugiunt, Plinius.

E.

De manifestacione Aspīdis.

¶ Philarchus libro 12. in vulgus edidit, Aspides ab Ægyptijs vehementer colit, easdemq; ex eo cultu prorsus mansuescere, ciboq; cicures fieri: neque simul cum pueris infantibus viuente, eis quippiam nocere: & verō appellatas ex cauis prodire, atque ad appellantem accedere: digitorum autem crepitu vocantur. Ægyptij in Aspīdum nationem hospitalissimū: Primum vt pransi sunt, statim temperatas vino & melle farinas in mensam, in qua pransi sunt, exponunt: postea crepitu digitorum dato, eas tanquam conuiuas ad prandium vocant: Illæ verō velut ad conditam cenam inuitatæ, aliæ aliunde prorepentes, accedunt, & mensam circumstant: ac reliqua omni spira in solo terræ relicta, caput alleuantes circumambunt, sensimq; atque moderate explentur. Cū autem Ægyptij de nocte habent necesse surgere, ne ipsas in tenebris conculcent, iterum percussione digitorum vtuntur, eis vt de via decedant, signum dantes: liliæ sanē sonitus discernim intelligentes, confestim in latibula absistuntur. Itaq; ijs qui de lecto surgit, postea in nullas ipsarum incurrit, Ælianus. Polium cum ruta Syluestri, & si teratur ex aqua cœlesti, aspīdas mitigare dicitur, Plinius.

De incantatione necarium.

Virtute quorundam verborum incantatur aspīs, ne veneno interīmāt, vel vt quidam dicunt, vt quæta capi possit, & gemma de fronte eius auferrī, quæ naturaliter in eo nascitur, Vincentius Belluacensis. Veram esse serpentum exantationem manifestissimē constat Psal. 58. vbi David ita canit, Furor eorum par est anguium furori, sicut aspīdis furdæ & obturantis aures suas quæ vocem rite quamlibet exantationem non exaudiat, Pierius. Fertur autem sic incantari. Dæmones discurrunt cum verbis ad serpentes, & infectione interiori hoc faciunt vt serpentes ad nutum eorum moueantur, ac sine læsione tractabiles exhibeantur, Innominatus.

F.

Marfi aspīdum vescentes.

Galenus circa finem lib. 2. ad Glauc. scribit populos Marfos vesci carnibus aspīdum, vocās eos *ἀσπίδωφάγοις*. Disputat autem Mercurialis in suo tractatu de venenis quomodo dicat Galenus lib.

60

nus lib. de theriaca cap. 8. carnem aspidis non ingredi antidotos quod vniuersum corpus aspidis venenosum sit, & tamē asserat Marfos absq; vlla noxa eius carnis vesci. Respondet autē dicendum, venenum quidem in toto ipsius corpore esse: quod si verò Marfi populi vescuntur ipsis, aut esse quia sub ipsorum cœlo non sunt venenati, quemadmodum alicubi neque viperæ etiam, neq; serpentes venenati, vel quia, vt dicebat doctissimus Fracastorius, huiusmodi populi quandam sympathiam habent cum aspidibus, vt ab ipsis non lædantur.

G. 1.

Aspidis cutem pondere sexta parte denarij cum pipere pari modo Parthorum gentes in res medicas quartana bibunt, Plinius. ¶ Emplastrum e cinere aspidum, discutiens strumas & podagras. Caput terebinthinæ, lapidis alij, bituminis Iudaici sing. dra. 8. Ceræ puræ, baccarum lauari, amoniaci, thymiamatis, aphoni tri, adips vitulini, sing. drach. 85. Lapidis pyritis viui, drach. 25. Cineris Alpidum drach. 35. Olei veteris coch. semis. medicamento refrigerato inpergito cinerem. Præparatur etiam sine cinere, quod nonnulli cum auesentur, & nihilominus efficac sit, Nicol. Myrepsus. Describitur etiam à Galeno & Paulo Ægineta. Eius etiam meminit Aëtius ad podagram. ¶ Aspidis senectus trita cum melle & inuncta, maximè acuit visum, Galenus ad Pisonem & Paulus Ægineta. Iumentorum oculis membrana aspidis quam exuerit cum adipe eiusdem claritatem inunctis facit, Plinius.

G. 2.

Aspidis morsum Cleopatra lenissimum esse periclitatione percepit. Cùm enim, aduentante Augusto, quantum sine acerbo doloris sensu mors esset in cōiuiuo de circumstantibus exquire ret, eam quæ gladio inferretur, doloribus referam esse, ex ijs qui aliquod vlnus accepissent, reperiebat: acerbam autem ex venenis, & laboriosam: conuulsionem enim facere, & stomacho, & cordi dolorem inurere. Eam verò quæ Aspidis ictu afferretur, lenem & imbecilem esse, Ælianus. Morsum vestigia tam perparum apparentia Aspis imprimit, vt indicæ vix acri oculo rum acie deprehendantur. Cur verò sint tam obscura, ignoratq; causam hanc esse audiō. Ipsius venenum ad transmittendum peracutum, mirabilisq; celeritate ad intima transitionem faciens. Cùm enim hæc ipsa morsum effecit, venenum non eminet circa superficiem, sed sub cutem subiens, intra meatus bene penitus subit, atq; sic ad intima delabitur, vni nihil exteatq; emineat. Quare ab Octauiana Cleopatrar mors non facile oculis comprehensa est, nisi tandem serò ad modum ex duobus punctis difficilibus ad videndum animaduertis, mortis obscura significatio deprehensa est, & insuper vestigia Aspidis ipsius corporis tractus ijs qui huiusmodi animalium motionis discrimina tenent, manifesta apparuerunt, Idem. Galenus ad Pisonem paulo aliter de morte Cleopatrar scribit his verbis, Porro qui mulieris propterum vt falleret custodes conatū, feræ autem ad occidendum pernicitatē sermone nobis volunt ostendere, referunt ipsam summet brachium magno admodum morsu, coq; alto vulnerasse, & belluæ vitus in vase quodam ipsi allatum, vulneri infudisset: quo sic transmissō, haud multo post necis custodibus promde interiisse, Hæc Galenus. Aspides percussos torpore & somno necant, Plinius. Lucanus aspida fomniferam vocat, Georgius Picorius de hoc symptomate in Lerna xaxō,

Aspidis et morsu læsum dormire fatentur

In mortem, antidotum nec valuisse ferunt.

A Sisenna dici somniculosam scimus quæ somnum morsu inducat letiferū, vel vt Plutarchus inquit, *χρόνιον υπνωδον καὶ καταφοραν*, Cœl. Rhodig. ¶ Ab aspide commorsus paruus omnino a partem morsus, similis puncturis acus, citra tumorem. Sanguis non multus sed paucus & niger distillat. Velox autem oculorū obscuratio apprehendit, dolorq; corporis multiformis, omnino leuis & non sine voluprate consequitur. Quapropter bene exclamauit Nicander, Perimitq; virum absq; dolore. Color permutatur, & viridis ac herbaceus fit. Oris ventriculi morsus modicus est. Frons aspidæ reuelltur: palpebræ absq; sensu mouentur, velut in somni accessione. Et in his mors corripit, ne tertia quidem diei parte dilatione facta, Diof. Actuarius,

Nec tamen vlla ridet impressi vulnera morsus,

Nec dignus fatu tumor ictum corpus adurit,

Sed qui læsus homo est, citra omnem fata laborem

Claudit, & ignavo moriens corpore fatihsit.

Nicander in Ther.

Cæterum accessiones & signa cōmunia sunt in his quos aspides momorderunt. Vulnera enim in demorsio loco veluti ab acu puncta inueniuntur. Bina quidem ex masculi morsu, ex femelle verò quatuor, citra magnum dolorem, à quibus nihil effluit, nisi violentū animal sit quod morsum infligit. Consequitur autem stupor, pallor frontis, refrigeratio, asidui hñatus, palpebrarū nictationes, colli inclinatio, capitis grauitas, segnitias, & collapsio in somnum profundum. Ad finem verò & conuulsio. Mors autē in tribus ad summam horis ex terrestris morsu sequitur. In chelidonia verò ictu præsentissima adest. Porro his qui à pyade conspuuntur, caligo oculorū succedit, & cordis dolor, faciei tumor, & auditus corruptio. Tardius autem mors consequitur, Aëtius. ¶ Amplius quatuor horas quos momorderint aspides viuere nequeunt: eos strangulatio, conuulsio, & singultus consequitur, Ælianus.

Remedia ex Aspide.

Signa & Symptomata mortis aspidis.

De Serpentibus

¶ Signa morfus serpentis qui nominatur hirundo (chelidonia) & aspidis *licca* (cherfæ) eadem sunt. Illi enim quem alteruter horum mordet, accidunt lingultus frequens, alteratio coloris, & stupor, & frigus membrorum, & profunditas somni, & clausio palpebrarum cum vehementia pulsus cordis ei propria, & magnitudo doloris. Quem verò mordet spuens (pyras) remanet sine sensu, & sine motu, quietus profunde dormiens, post saltus continuos, & clausio-nem oculorum, & torsionem colli, & spasmus, & pulsum inordinatum, & non sentit dolere: & quandoq; sentit in initio rei dolorem intestinorum, & intronmittit digitos in guttur suum, vt euomat, Auicenna. Asili morfus signa addit etiam idem author eodem loco, quæ eadem cum morfu aspidis videntur, atque ideo superius inter aspidis nomina eius mentionem fecimus: scribit igitur, vtrum dicitur de accidentibus eius, quòd locus morfus eius est paruus secundum quantitatem puncturæ acus absque apostemate, & currit ex eo sanguis paucus niger. Et accidunt ei, qui ab eo mortus est, tenebrositas oculorum, & dolor in visceribus, & ore stomachi in primis, deinde accidunt clausio oculorum, & profunditas somni, & non viuunt ultra tertiam diem, Hæc Auicenna. Aspis si momorderit hominem, statim cum consumit ita vt liquefiat totus in ore serpentis, Physiologus. Vnaqueque aspis mortificat calorem naturalem: patet ex nigredine circa locum morfus causata ex sanguine; qui aduritur illic à caliditate veneni, & postea congelatur frigiditate extrinseca; obcuritas verò oculorum procedit ex vaporibus infectis qui in-terdum inierunt capiti dolorem. Et quando humores conturbantur in stomacho mouent vomitum, & aliquando spasmus, quando tunicæ ipsius coartantur à veneno morfus, vel ab humo-ribus infectis ab eo qui quando descendit ad intestina faciunt fluxum perducentem ad syn-copim & mortem, Ferdinandus Ponzerus.

Morsum aspi-
dis perniciosi-
simum & ser-
uandicabilē.

Serpentum venenum cum pestiferum est, tum multo aspidis pestilentius, Ælianus. Viperae & aliarum serpentium morfus non carent remedio, ex hisq; fieri portiones atq; vnguenta per-ceptio, cautionesq; quorundam illium venenum mitigauerunt: solum aspidis morfus non cura-ri posse, esseq; omni medicina robustiorem, Idem, Aspides percussos tot potestate & somno necant, omnium serpentum minimè sanabiles. Sed & venenū earum, si sanguinem attingit, aut recens vulnus statim interimit. Inueteratum vlcus tardius. De cetero porum quanta libet copia non nocet, non enim est tabifica vis, itaq; occisa morfu earum animalia cibis innoxia sunt, Plinius. Colla aspidum intumescere nullo ictus remedio compertum est, præterquam si confestim partes contactæ amputentur, Idem. Aspis interficit à duabus horis vsq; ad tres, Arnoldus. Sunt & Aspides in partibus Aquilonarijs veneni acumine hominē interficientes ante horas qua-
tuor, nisi remedijs oportunitas occurratur, Olaus Magnus. Non magnopere compertum, qui aspidis ictu percussus euaserit, quibus morsum impegert, horis vix quatuor superesse, præfo-cationem quippe mox insequi, ac spasmus cum singultu, Cæl. Rhodig. Celebratum est illud, ad horrorem inquitendum, *si n̄, mo. à v̄o id. Q.* cum virulentum & immedicabile vulnus aliquod in-
telligi volumus. Aspidum ictui vel nullum, vel rarum admodum remedium inueniri tradit Æ-
lianus: compertumq; est plerumq; ictu læsos huiusmodi, vix horis quatuor superuisse. Et Mo-
ses cantico suo Deut. 32. venenum aspidum ait insanabile, Pierius. Aspides exitio inferendo
haud dubie sunt præcipies. Ac in magna Alexandria subinde sum contemplatus, quàm celesti-
ter perimerent. Cum enim aliquem hac poena lege damnatum, humaniter citoq; volum occi-
dere, adicientes ipsius pectori feram, iubentesq; paululū obambulare, ita sine mora hominem
tollunt è medio, Galenus ad Pisonem. ¶ Aspidis morfus, si ranam comederit, insanabilis omni-
no fit, Ælianus. ¶ Angulium ictus per loca plurimum differunt, Aspis enim anguis, ex quo me-
dicamentum putrificum illud componunt, in Africa gignitur, cuius ictui nullum remediū est,
Aristoteles.

Curatio per
media per Chi-
ruurgiam.

Iis qui ab Aspide feriuntur, quæ de Ceraste scripta sunt auxilia, dari debent: nempe sine mo-
ra ictam partem amputare, aut scalpro confestim circuncidere, & his similia prosequi oportet.
Vrentia insuper admoenda. Nam venenum hoc quemadmodum Basilisci, aut sanguis bubu-
lus, celerrimè in arterijs sanguinem cogit, Dioscorides, & Aëtius. His membris affecti mu-
tilatio mox à morfu facta, succurrin eoq; sine mora si fieri potest, præcedendum est: & in his &
propinquis partibus omnem carnem circumsecare statim, & radicibus vsq; ad os excindere
oportet: deinde reliquæ ferro candenti, exiccandæ sunt, Paulus Aëgineta. Ex Aspidis quidem
vulnere longo tempore quispian sanus fieri possit, vel exactionem membri, vel exustionem
ignis fortiter patiendo, vel accommodatis medicamentis malum sistendo, nō serpat longius,
Ælianus. Curatio huius veneni cum citissime iugulet, est sollicitanda. Statim enim deuenien-
dum est ad exustionem plagæ, vel ore, vel artundine, vel cucurbitula, vel galli aut palumbi po-
dice, & quia vulnus obscurum & exiguum esse solet, curandum vt amplius reddatur, & vt sa-
crificationibus sanguis partium circumpositarum extrahatur, quo peractio deueniendum sta-
tim ad ea quæ propriè aspidis veneno aduersantur; huiusmodi autem est rûtha, quæ apposita
vulnere beozoticam vim habet, Mercurialis. Quia aspidis venenum sanguinem in venis arte-
rijsq; congelat, ideo aduersum id calida & tenuium partium exhibenda sunt, vt mithridatum
aut theriaca in aqua vitæ dissoluta, eademq; in vulnus infundenda, calefaciendus æger: balneis,
frictionibus,

frictionibus, ambulationibus & similibus. Cum pars ista purpurea, nigra; viridisue euadit, si-
gnum est veneni malignitate extincti, & suffocati caloris natui. Tum igitur amputare mem-
brum satius est, si vires ferre possunt, & nihil sit quod impediatur, Ambrosius Paræus. Vtiliter ad
plagam imponuntur, post cucurbitarum adhibitionem & sacrificacionem, centaurea cum myra-
rha & modico oppio. Rumex autem si cataplasmatibus modo imponatur, nihil lædet. Præter opia-
nionem verò auxiliatur theriace tum plagæ imposita, tum potata. Profunt autem & aspiduæ ex-
citaciones cum cutillionibus & plagis, & vniuersi corporis motus, & aqua marina calida pro fo-
mento aspersa, Aëtius. Aqua marina ad venenatos ictus qui tremore & refrigeracionem ad-
ferunt, suffitu salutaris intelligitur, maximè scorpionum, phalangiorum; aspidumq; etiam si
quis in calidam descendat auxiliatur, Dioscorides. Ab aspide percussis vtilissimè imponitur bu-
tyrum, Idem. Folia fraxini vulnere aspidum imposita auxiliantur, Idem. Halica cætera tritum ex
oleo percussis auxiliatur, Plinius. Aquilonares aduersus aspidum ictus inter cætera vtuntur
fursure modo emplastri appposito: item theriaca pro pecoribus inungendis cum sale in circuitu
tumoris, Olaus Magnus.

¶ Antidotus Antipatri quæ & Theriaca nuncupatur & ad morsus aspidis valet, ante &
post ictus exhibita, describitur à Galeno lib. 2. de antidotis cap. 58. Item Theriaca ad dolores
internos Euclidis Palatiani: quam vt ipse dicebat, ad morsus aspidum composuit. Describitur
ab eodem Galeno, eodem libro cap. 61. Percussus à serpentibus, si fieri potest, fac vt prius euo-
mant, deinde ex hac cum plurimo succo fraxini, vel, si desit, cum vino drachmam vnam exhibe,
vel plus etiam. Ad prænotionem an victurus sit percussus, centauream cum vino tritam bi-
bendam præbet: siquidem enim euomet pharmacum, morietur: si non, viuet. Quò verò ma-
lignitas veneni distribuitur & in corpus digesti probè euomatur, allia trita cum zytho exhibito,
donec nauisebundus reddatur. Aut opopanaca cum vino diluto dato, & confestim vomiti-
onem operabitur. Numius autem inquit: Origanum viridem aut aridam pro ægri viribus cum
vino dato. Post vomitum antidotis theriacis vtendum & communibus remedijs prædicatis. Hęc
Aëtius. Neque solum externis remedijs sollicitandum est, verum etiam adhibenda interna, the-
riaca, mithridatum, antidotus Zopyri, & antidoti illæ quæ à Galeno proponuntur 2. de antido-
tis aduersus aspides, Mercurialis. Septentrionales aduersus ictus aspidum vtuntur theriaca Ve-
nera, Olaus Magnus. ¶ Christophorus Andreas in cœcoiatria scribit, Hispaniæ insulas serpen-
tibus, aspidibus, omnique genere ferarum virulentarum, passim differtas & fœtas esse: contra qua-
rum morsus nunquam quicquam præsidij in theriaca animaduersum & compertum sit. At in se-
quenti antidoto vires multiplici experientia comprobatas, adeò certas & insignes existere, vt
illius fiducia non dubitauerit se mordendum quantumlibet effera aspidi. Capit verò id
remedium folia thapsi barbati, caryophyllata, leucosij rubri pari pondere, quæ in aceto acerrimo
& sani hominis vrina bulliant ad partis læsæ forum. Quanquam si ab ictu multum iam tem-
pus sine remedio exactum sit, omnino satius & certius esse, si æger eius decocti vicinas tres ieiun-
nus, duabus ante passum horis hauriat, Ambrosius Paræus.

¶ Auxilium ab aspide morfi ferunt, & præsertim quos pyras momordit, ex acerrimi acetii
potur: dandum autem est quousq; acetii qualitatem circa dextram præcordiorum partem percē-
ptent. Hepar enim in morsis ab aspide primum aiunt sensu priuari, Aëtius. Nuper ab aspide
calcare percussus virem acetii ferens, quoties deposuisset, sentiebat ictum, aliàs illaeso similis.
Intellectum ibi remedium est, potuq; succursum, Plinius. Vfus docuit eum quem aspis percussus
sit, acetum potius bibere debere. Quod demonstrasse dicitur casus cuiusdam pueri, qui cum ab
hac ictus esset, & partim ob ipsum vulnus, partim ob immodicos æstus siti premeretur, ac locis
siccis alium humorem non reperiret, acetum quod fortè secum habebat ebibit, & liberatus est.
Credo quoniam id, quamuis refrigerandi vim habet, tamen habet etiam dissipandi. Quò fit vt
terra resperata spumet. Eadem ergo vi verisimile est, spissescentem quoque intus humorem ho-
minis ab eo discuti, & sic dari sanitatem, Corn. Cels. ¶ Alitio cum ceruisia antiqua bibito, ictibus
aspidum auxiliantur pastores Aquilonares, Olaus Magnus. ¶ Sunt qui aspidum venenis ad-
uersari animum purent, Plinius. ¶ Dari solet Aristolochia cum rosis: & de semine apij cum vi-
no, Ferd. Ponzetus. ¶ Aron cum crematur serpentes nidore, priuatimq; aspides fugat, aut in-
ebriat: perunctos quoq; arò è lauro oleo fugiunt. Ideò & contra ictus dari potu in vino nigro
putant vtile, Plinius. ¶ Ictus ab aspide datur Carpobalsamus cum modico puluere gentianæ
cum vino, aut cum paucò succo menthæ, vt prohibeat stomachum à spasmo, Ferd. Ponzetus.
¶ Alij verò dant castoreum cum casia lignea, Idem. ¶ Et alij dicunt quòd pellis stomachi
Ciconiæ cum modico vino sit singularè præsidium, Idem. ¶ Cimicum animalis scœdissimi, & di-
ctum quoque fastidiendi natura contra serpentium morsus, & præcipuè aspidum valere dicitur.
Item contra venena omnia, argumento, quod dicunt gallinas, quo die id ederint, non interfici
ab aspide, carnes quoq; earum percussis plurimum prodesse, Plinius. ¶ Citrij mira vis contra
aspides narratur apud Athen. lib. 3. cap. 5. Scribit prædones quosdam damnatos vt ferarum cibum
essent, in theatrum introductos, horrendis crudelissimisque animalibus obiectos, & ab aspidibus
percussos, nihil denique passos esse. Dubius fuit (inquit) dudum sanè princeps arque militem

Remedia quæ
intra corpus au-
muntur.
Composita.

Simplicia.

De Serpentibus

eorum custodem siquid vel edissent vel bibissent interrogauit: vt verò citrium illis traditum eodem die fuisse cognouit, huic citrium postero die dari, illi autem nequaquam iussit. Is demum qui citrium prius comederat, nihil rursus passus est, at ille morsus statim interijt, Hæc Aethiæ-
 naus. ¶ Clematis Ægyptia aduersus serpentes ac priuatim aspides ex aceto pota efficax, Plinius. ¶ Contra aspidem corallium è vino potum succurrit, Orpheus de lapidibus. ¶ Fraxini foliorum succus cum vino potatus, Dioscorides & Olaus Magnus. ¶ Hyoscyamum con-
 sum cum folijs ex vino datur peculiariter contra aspides, Plinius: ¶ Lupini amari contra aspides valent, Idem. ¶ Mustelarum quas Græci Ichidas vocant sel contra aspides dicitur efficax, ceterò venenum, Idem. ¶ Testudinis vrinam magi tradunt aduersus aspidum icus salutare remedium, efficacius tamen, vt aiunt, cimicibus admixtis, Idem. Testudinis marinae sanguis
 feris est pharmacum: & omnes verè morsus & aspidis magnificè sanat. Vrina quoque eius pota morsos ab aspide vel echidna sanat, Kiranides. ¶ Marcus Varro 89. vitæ anno prodidit icus aspidum efficacissimè curari hausta à percussis ipsorum vrina.

*Si vero horrendum vulnus fera fecerit aspis,
 Vrinam credunt propriam conducere potus,
 Varronis fuit ista senis sententia, nec non
 Plinius vt memorat sumpti iuuat imber aceti.*

Qui. Serenus

Verum ex his quæ referre fas sit, impubium puerorum vrina valet contra saluas aspidum quas pryadas vocant, quoniam venena in oculos hominum expuant, Plinius. Efficacissimum porrò (inquit Matthiolus in Dioscoride) & omnium; quantum quidem expertus sum, præstantissimum antidotum contra venosum icum aspidum, quas surdas vocant, est nostra quin-
 ta essentia, ex aqua vitæ & antidoto nostro confecta, quàm idem Matthiolus describit, in præfatione 6. libri Dioscoridis.

H.

Etymologia.

Aspis dicta est eò quòd morsu venena immittit & aspergat: Θ enim venenum dicitur, Isidorus. Aspis ab asperitate cutis dicitur, Arnoldus, Aristophanis verò scholiastes vult hoc animal sic dictum: $\delta\alpha\pi\ \tau\epsilon\ \alpha\ \epsilon\pi\tau\alpha\pi\kappa\epsilon\ \mu\omicron\epsilon\iota\varsigma,\ \kappa\eta\ \tau\epsilon\ \alpha\sigma\iota\zeta\omega\ \tau\omicron\ \epsilon\lambda\tau\epsilon\iota\omega,\ \delta\epsilon\zeta\ \tau\omicron\ \nu\ \acute{\omicron}\zeta\omega\ \alpha\upsilon\tau\epsilon\ \sigma\upsilon\epsilon\lambda\gamma\ \mu\omicron\iota,\ \eta\ \delta\epsilon\ \tau\omicron\ \tau\ \sigma\acute{\omicron}\mu\alpha\tau\ \alpha\upsilon\tau\epsilon\ \mu\eta\kappa\ \Theta$, id est, ab a particula intensiua & verbo $\alpha\sigma\iota\zeta\omega$ quod extendere significat, propter acutum ipsius sibilum, aut propter corporis eius longitudinem.

Homonyma & derivata.

Aspis etiam Græcè dicitur scutum rotundum propriè quod non extensum est in longitu-
 dinem, Eustathius, qui etiam hoc nomen deriuat ab a particula priuatua & $\alpha\sigma\iota\zeta\omega$, id est, exten-
 do: quòd non in longitudinem extensum sit, sed orbiculare. Aristophanis verò scholiastes ab ipsa aspide animali scutum sic vocatum vult, $\delta\zeta\ \tau\epsilon\ \epsilon\iota\varsigma\ \kappa\iota\lambda\alpha\varsigma\ \mu\omicron\lambda\lambda\acute{\alpha}\varsigma\ \epsilon\lambda\iota\sigma\acute{\omicron}\mu\epsilon\iota\omega\ \tau\omicron\ \zeta\acute{\omicron}\ \sigma\ \tau\epsilon\ \epsilon\alpha\beta\delta\ \delta\epsilon\ \nu\ \kappa\upsilon\kappa\lambda\iota\kappa\eta\ \tau\omicron\ \delta\ \eta\sigma\alpha\ \nu\ \alpha\iota\ \acute{\alpha}\sigma\iota\delta\epsilon\ \tau\omicron\ \pi\alpha\lambda\alpha\iota\omega\ \nu$, (id est, quòd animal hoc in orbes multos conuolutum dormiat. Orbicularia enim erant scuta veterum.) Vnde $\alpha\alpha\sigma\iota\delta\iota\sigma\iota\omicron\iota\ \& \ \alpha\alpha\sigma\iota\delta\iota\sigma\ \Theta$ breue scutum, Cæl. Rhodig. ¶ Est & aspis insula in mari Lycio, de qua Plinius libro 5. cap. 15. ¶ Est item aspis, promontorium in litore Africa, à forma clypei dictum, urbem habens eiusdem nominis, quæ à Latinis Clypea dicitur. In clypei speciem curuatis turribus aspis, Silius. Colura insula est ante aspidem sita, Carthaginensem urbem, quam clypeam vocant, Strabo libro 6. ¶ Aspides etiam dicuntur campi forma orbiculari, aut vbi aspides visuntur plurimæ. Certè
 vrbis Argiux partem aspidam vocatam, locis aliquot in Pyrrhi vita, scribit Plurarchus. $\alpha\alpha\sigma\iota\delta\epsilon\iota\omega$
 vocant item Græci $\tau\alpha\varsigma\ \eta\beta\ \alpha\alpha\sigma\iota\delta\omega\ \pi\eta\eta\chi\acute{\alpha}\varsigma$. Sed & in nauì partem quæ ad puppem vergit. A spidifcos breuia dicunt scuta, sed & in scuti modum orbicularia ornamenta, Plecthon Gemistus Historiarum primo & illud prodidit, Philippum Amyntæ omnium primum Macedoniæ phalangis synaspisimum constituisse. Id autem intelligitur, quum in phalange singuli cubitum occupant, Hactenus Cæl. Rhodiginus. ¶ $\alpha\alpha\sigma\iota\delta\epsilon\lambda\delta\iota\kappa\iota\ \Theta$. Ab aspide morsus seu icus. ¶ $\alpha\alpha\sigma\iota\delta\epsilon\zeta\ \Theta\omicron\omicron\ \Theta$. Qui aspidibus vescitur, Galenus.

Composita.

Epitheta.

$\alpha\alpha\sigma\iota\varsigma\ \iota\omicron\chi\epsilon\iota\alpha\upsilon\alpha$, id est veneno gaudens: $\epsilon\iota\lambda\iota\mu\beta\epsilon\omicron\sigma\alpha$, id est sinuosa: $\lambda\iota\chi\mu\eta\pi\eta\varsigma$, id est quæ linguam exerit: $\sigma\mu\epsilon\pi\omicron\delta\alpha\lambda\epsilon\iota\omega$, id est formidabilis: $\phi\omicron\eta\iota\beta\epsilon\omicron\sigma\alpha$, id est crudelis à Nicandro dicitur. $\pi\alpha\lambda\alpha\mu\iota\delta\iota\alpha$, Eustathius in Homerum. Aspis pharia, sicca, somnifera, leucifera, somniculifera, somnifica, iume-
 scens, formidabilis, Ioh. Rauilius. Stabant in margine siccae aspides, Lucanus 9. ¶ Aspides in diadematis pictas Ægyptiorum reges gerunt, ex eius bestia forma regni firmitatem adumbratè significantes. Inuictum enim huius serpentis venenum est, & nemo vnquam ab ea morsus euasisse memoratur, Ælianus. Ægypti regum mos fuit peruetus, vt significaretur principatus quædam inuicta vis, diademata serpentis eius (aspidis) imagine distincta gestare, Cæl. Rhodiginus. ¶ Sacerdotes Æthiopum & Ægyptiorum pileos oblongos gestant, circa sinem vmbilicum habentes, serpentibus quos aspides vocant circumuolutos: monumentum in signe, eos qui contra regem insurgere audeant mortiferis morsibus subesse, Diodorus Siculus. ¶ Inde aliud desumitur hieroglyphicum: sunt enim qui contumacem hominem, nulli quippe legum imperio vel magistratum edicto, potentiorum uè iussis parere destinatum, per aspidem aurem obrutantem aprè significari tradunt, Pierius.

Icones.

b. Oua aspidum rumpunt, & telas araneæ texunt: Qui comederit de ouis eorum morietur:

& si

& si comprimantur, producentur regulis. Esaiæ 59. de peccatis Iudæorum agens. Vbi Munsterus, sensus est, inquit: Similis estis ovis aspidum, quibus fractis non aliud prodit quam aspis: & omnes labores vestri similes sunt telis aranearum, quæ ad nullum usum viles, cum ex illis nullum fieri possit vestimentum, Hæc Munsterus.

c. Delectabitur lætens super foramen aspidis. Esaiæ 11. Id est qui cumque ex hominibus occulto veneno ad nocendum referti sunt, sub regno Christi mutato ingenio fore vel pueris innocios. ¶ Ovis, ἀσπίς, κύκλος, ἔμβος, ὄβην κη, τῆς ἀσπίδος, κίχλος ὄμικς ἐκάλισαν, Hesychius.

d. Quod Ægyptij de aspide dicunt, id libenter sapientia studiosi audiunt. In quadam Ægypti provincia, nomen ab Hercule trahente, formosum puerum anserum custodem, ab aspide tam misericordiam fuisse, ut is cum obdormisset, e somno ad declinandam insidiam, quas aspidis contigit rivalitate commotus ei moliretur, ab ea excitatus fuerit & sibi cauerit, Æliantus.

g. Venenum draconum vinum eorum, & venenum aspidum crudele, Deut. 32. Patris eius in visceribus immutabit sese, fel aspidum in interioribus eius, Iob 20. id est, ut interpretatur Metcerus, Malum illud quo impius delectatur tanquam cibo murabit naturam, videbiturque ipsi in ventre esse venenum presentissimum & maxime noxium quale aspidum. Item. Venenum aspidum suget. Ibidem. ¶ Sunt & ranis venena, rubetis maxime, vidimusque Pysillos in certamine patinis candefactas admitentes, ocycore etiam quam aspidum pernicie, Plinius. ¶ Synefius in epistola quadam ad fratrem distichon hoc recitat: Ἀσπίδα, φρουρὸν, ὄφιν, κελὶ λακιδίας, ἀεὶ φέρεται, κη, κηβὸν λυὰς πηγα (λύσας πηγα) ἢ πάσι λαδύκίας. Videntur autem vulgo, nullo certo auctore, visitati fuisse hi versus: quibus ἀσπίδεις homines notantur tanquam maxime venenatis etiam feris, aspide, rubeta, serpente, (vsperam intelligo) & cano rabido nocentiores. Vide plura lib. de aquatilibus in ranis.

h. Sulpitius in Lucanum, ait Canopum gubernatorem nauis Menelai, aspidis morsu apud Canopum Ægypti urbem occisum, Ioh. Rauisus Textor. ¶ Demetrius Phaleræus, auditor Theophrasti, & præfectus bibliothecæ Ptolemæi Soteris, excessit ex morsu aspidis; Ouidius in Ibin. ¶ Iam diximus Cleopatram ab Augusto superatam, mordendam aspidi porrexisse brachium, ne in triumphum duceretur, Propert. lib. 3.

Brachia spectantis ad morsu colubris, (id est aspidebus.) Et trahere oculorum membra seporis iter. Textor.

¶ Cum Pompeius Rufus Romæ ædilitium munus obiret quinquaginta (vel Parthena) cofesto) ut solet in Romano foro fieri, circulator alijs permultis, qui eandem quam is ipse artem sectarentur, circumstantibus, ad suam ipsius ostendam sapientiam, simulque ex artificis suo speciem dandum, aspidem ad brachium admonuit, & ex impresso morsu malum exiit. Cum postea non aquam quam sibi præparauerat exorbuisset, quod ea esset subducta, (ex istius dijs nimirum vas fuerat euersum) veneno non exhausto neque absterfo, secundo post die sine doloris sensu, cum sensum & pederentim pernicie veneni lapsa, eius os & gingivæ extabuit sensu, vita pruitata est, Æliantus. ¶ Scribit de Vtgo, visum a se Florentiæ circulatorem, qui quod melius & plurius pharmaca sue populo venderet, aspidi mordendum digitum suum exhibuit, sed quadrihorio post interijt, Ambrosius Paræus.

¶ Philarchus lib. 12. in vulgus edidit, aspides ab Ægyptijs vehementer coli, easdemque ex eo cultu manufecere, Æliantus. Ægyptiorum morem quis ignorat? quorum imbutæ mentes præuitatum erroribus, quamvis carnificitiam potius subierint, quam libi, aut aspidem, aut felam, aut canem, aut crocodilum violent, Cicero. Ab aspidibus & Crocodilis morsos felices & Deo dignos arbitrantur Ægypti, Iosephus libro 2. contra Appionem. ¶ Aspides genus vnum Theriuthin Ægyptij nominant: hanc sacram esse aiunt, & summa religione colunt. Itaque ea lisdid simulachra tanquam regio quodam diademate coronant. Eandem in perniciem hominum naturam esse negant. Enimvero comminiscuntur eam se a probis abstinere: contra vero impijs necem asserere. Quod si ita est, iustitiam vniuersi dixeris hanc seram honorare, ut quæ ætiosissima intellectus bonum a malo discernat, & tanquam illius ministra ac vindicæ in malos animaduertat. Addunt alij lisdid sceleratissimis hominum eam immittere. Hanc quoque solam immortalē esse Ægyptij referunt, qui aspidum genus in sedecim species diuidunt. In sacris igitur ædificiis ad vnum quæque angulum subterranea sacella exædificant, vbi sancte Theriuthiditabiantibubulum adipem edendum interuallis quibusdam obiciunt, Æliantus. ¶ Vinitor dumi scobem fodit, pulchram & generosam vitem plantaturus, ligonis itum aspidem sacram & minime infestam hominibus, que forte illic latebat, imprudens mediâ dissecuit. Deinde cum terram dimoueret, posteriorem eius partem, quæ caudam continet, in arena incertem reperit: anteriorem verò, quæ a ventre ad ceruicem tendit, adhuc reptantem & eruentem. Quamobrem obstupescens & mentis impositus, torus ad infantiam, eamque vehementem redactus est. Et cum inter diu non apud se, nec rationis compos erat, tum noctu etiam delirans e lecto exiit, & aspidem se persequi dicebat, & veluti morsu læsus terribili clamore vociferabatur, & auxilium implorabat, & interemptæ ab ipso aspidis simulacrum se videre aiebat, idque fremens & minans: & alio quando morsu se impetitum; etiatum quidem dolere se arguebat. Cum autem iam aliquandiu

De aspidis amo

De his qui ab aspide morsu occisi sunt.

De circulatoribus ex aspidibus morsu mortuis

De aspidibus sacris et cultis.

De Theriuthiditabi

Aspis immortalis.

De vinitore qui aspidem se erant impudens dissecuerat.

De Serpentibus

curasset morbus, cognati eius supplicē ipsum in ædem Serapidis ducunt, Deumq; vt spectrum illud aspideis amoliri & cohibere dignetur orant, Misertus ille, virum curat. Hæc de vindicta aspideis lætam secuta sufficiant, Idem. ¶ Narrat etiam eodem loco idem author, cum quidam iuuenis gulo deditus potundi cuiusdam Pavonis Indici quem rex Ægyptiorum Ioui dicasset, ad ingluuiem suam satandam miro desiderio teneretur, vnum ex ministris Dei ampla mercede sacrilegij data & ampliore promissa impulsisse, ad eum capiendum & sibi adferendum. Is verò inquit, spe vana inductus, eum accessit ad locum, vbi morati alitem nôrat, & capere iuueni adferendam aggressus est. Sed non apparuit pauo: & loco illius aspideis visa est, erecta, & aduersus ipsum irata: quare territus retrocessit.

Prouerbia.

Aspis à vipera.

¶ Diogenes cum vidisset mulieres quasdam alloquentes, dixit: *Ασπίς παρ' ἐχιδνῆς φάρμακον* *ἔχει*, id est, aspis à vipera venenum mutuo sumit. Vnde prouerbum aspis à vipera, natum est cuius etiam meminit Tertullianus lib. aduersus Marcionem tertio. Desinat (inquit) nunc hereticus à ludæo, aspis, quod aiunt, à vipera mutuari venenum. Dicitur autem cum pessimus à pessimo sumit mali quippiam. Vfus erit quoties qui per se malus est, contagio in alii fit deterior, Erasmus. ¶ *Ἀσπίς ἀσπίδος*, id est, morsus aspideis, abiit etiam in prouerbum, de malo immedicabili, aut de lingua vehementer virulenta. ¶ Circumfertur quoque Græcus verficulus, adagio concinens,

Morsus aspideis

Ἰδὲ πύθωνεν ἀσπίδος κακὴ γυνὴ, id est,

Aspidis telum.

Telum aspideis profecto mulier improba.

Nihil autem vetat, quominus trahatur adagium ad hostem clancularium, & tanto pestilentior, quòd clanculum citraq; dolorem infundat venenum, hæc serpens est vt dictum est supra, Idem.

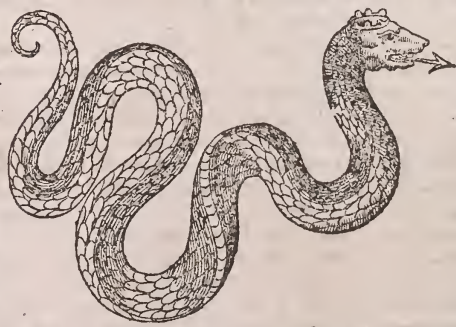
DE SERPENTIBVS QVORVM NOMINA INCIPIVNT A LITERA B.

DE BASILISCO.

B.

Nomina.

BASILISCVS Græcè, Latine dicitur Regulus, eò quòd rex serpentium sit: adeò vt eum vident res fugiant, quia olfactu suo eos necat, Isidorus. Dicitur Regulus quia coronatum habet caput, Auicenna, Basiliscus appellatur genus serpentis, vel quod in capite habeat album instar diadematis, vel quòd reliqua serpentum genera vim eius fugiant, Festus. Sunt idem Basiliscus & Regulus, qui sic vocatur, quia habet in capite maculam albam instar coronæ, vel quia cæteri serpentes fugiunt eius venenū, & interfecti ab eo nunquam curantur, Ferdinandus Ponzertus. Basiliscus Græca dictio regulum vel tyrannum significat, quod instar regis omnibus animalibus sit terror: vel quòd in omnes tyrannidem & sæuitiam exercent, Spiegelius. Regulus qui & Basiliscus,

Anæromachus. ¶ Sibilus quoque idem est qui & regulus. Sibilo enim occidit antequam mordeat vel exurat, Isidorus. ¶ Hebraicè *צפע* & *צפירי* Regulus aut Basiliscus, Ies. 14. & Ierem. 8. Pagninus. Basiliscus Hebraicè vt Munsterus in trilingui habet *פתן* Pethen, *חורמא* Churmam, idem quod *פתן* id est regulus basiliscus. Munsterus in Dictionario Chaldaico, videtur accedere ad vocem Armene. *Բաբլիս* regulus volans, id est serpens qui statim vrit, & de loco ad locum saltat, Idem. ¶ Armene vel harmene vel karmene, id est basiliscus. Syluaticus serpens est, inquit, etiam visu & sibilo interficiens. Auicenna & Albertus quamuis duas videantur species facere basiliscum & harmenem, tamen in descriptione vtriusque nullum inter vtrunque animal discrimen constituunt, præter quam in magnitudine, quòd basiliscum duorum palmorū faciunt, Armenem verò sesquicubitalem. Itaque vnus idemque serpens esse videtur. ¶ Vraus Ægyptijs dicitur, quem basiliscum Græci nuncupant, Cælius. ¶ Germanicè vocari poterit,

De Serpentibus

venenatam bestiam sesquipedali magnitudine, triplici frontis apice, tanquam regio diademate insignitam, erecto insecto corpore, atque oculis vibrantibus, quibus obuio halitus contagione conficit. Vulgus in tota Europa ea opinione est imbutum, vt ex hoc ouo basiliscum prodire statuat, si quando à rubeta seu bufone solum sit, quod an fabulosum & commentitium, non ausim certo pronunciare: hoc tamen experientia comprobatum habeo, gallum incubatu id ipsum perficere. Ita nostra memoria in ciuitate Zirizara, atque insulæ huius ambitu duo annosi galli ægrè etiam sustibus abacti, ab oui incubatione abigi depellique potuerunt: ita, quoniam citius eam persuationem contempserunt, ex eiusmodi ouo basiliscum emergere, ouum contere ac gallum strangulare visum est. Quod autem gallus ouum concipiat, suoque tempore, hoc est, vnde uigesimo die rupta testa excludat, inquisitione dignum. Ego ex conglobata intus concretionem putri ac calore alitis circumfusa testa tale quiddam prouenire imaginor, præsertim cum à concumbente usu & consuetudine defuescit, tunc enim excrementum intus cohibitum coagulatur atque indurescit in ouum, quod ubi vel ab ipso gallo, vel alio animante foueri contingit, venenatus ex eo vermibus, aut alia quædam virulenta bestia producit, quam basilisci nomine designat, quod serpentis genus Asiicè alijsq; præulstis ac siticulosis regionibus peculiare. Vt autem lumbrici & vermes humanis corporibus innascuntur, atque ex humorum putredine, caloris beneficio animantur ac viuacem agilitatem concipiunt, vt vesperæ, scarrabæ, erucæ, muscæ ex fimo bubulo, alijsq; putridis humoribus enascuntur, &c. sic ex hoc ouo venenosus vermis, aut alterius generis nocens monstruosq; bestia basilisco non ab similibus erumpit, quæ contactu, afflatu, halitu, expiratione, sibilo obuio insecta sit atque exitiosa. Hac Leuius Lemnius de occultis naturæ miracul. libro 4. capite duodecimo. ¶ Ibidem oua frangunt Ægyptij, quòd inde basilisci credantur nasci, Simocatus. Perniciem aliquam ex institutis optimis sanòque consilio subsecutam Ægyptij significare si voluissent, ibin & basiliscum facere consueuerant, siquidem ex ibidis ouo basiliscum nasci plerique veterum crediderunt, Pierius in Hieroglyphicis.

D.

Basiliscus reliquis serpentibus formidabilis et exitiosus.

Sibulum eius (basilisci) etiam serpentes alij perhorrescunt: & cum acceperint, fugam quaerunt quòd possunt, properant, Solinus.

*Illius auditos expectant nulla susurros,
Quantumuis magnas sinuent animalia spiras,
Quando vel in pastum, vel opaca deuia syluæ,
Irriguosue locos media sub luce diei
Excandescenti succensa furore feruntur,
Sed turpi conuersa fuga dant terga retrorsum.* Nicand.

In Africa mulos vel caelos, vel siti animo deficientes, Archelaus ait, plerosq; mortuos humi facere proiectos, sæpeque magnam serpentium vim instuere ad eorum cadauera depascenda, easq; Basilisci ex auditu sibilo, se statim in caernas, in stráca harenas abdere: illum verò eo profectum, in tranquilla permultæ pacis libertate perandere. Postea verò quam pransus sit, sibilo repetito, latitantibus serpentibus significare, se iam pransum ex cadaueribus abire. Aelianus. Vim verò super alia omnia repulsa maximam acquisiuit, vt nulla ex eis queant vel sibulum salutem ipsius sustinere. Quin & si quod ex reliquis animalibus venenum iaculantibus ad cibum aut potum capiendum properet, & basilisci iuxta locum præsentiam perentisca, retro cedit, necessarii etiam ad vitam nutrimenti negligens, Aëtius.

*Sibilaq; effundens cunctas terrentia pestes,
Ante venena nocens, late sibi submoet omne
Vulgus, & in vacua regnat basiliscus arena.*

Lucanus lib. 9.

Sibilo omnes fugat serpentes, Plinius. ¶ Huic talem monstro (sæpe enim enectum concipiunt reges videre) mustelorum virus exitio est: adeò naturæ nihil placuit esse sine pari. Insequitur eas cauernas, facillè cognitis sola (vel soli) tabe. Necant illæ simul odore moriunturq; & naturæ pugna conficitur, Idem. Mustelistanum vincitur, quas illinc homines inferciunt cauernis, in quibus delitescit, Solinus. Itaque ea visa fugit, quem illa persequitur & occidit, Isidorus. Nullum animantis genus est quod aduersus hunc serpentem subsistat nisi mustela, quæ rutæ esu munita atque armata, in trepidè illum aggreditur, atque extra cauernas ac latebras in quibus delitescit, protrahit conterit: & nisi mustela demortuo serpente confectum se subducit, pastusq; rutæ rursus reficiatur, ipsa quoque ex aëris ambientis contagione ac fœditate suffocatur, Leuius Lemnius. ¶ Leo à gallinaceo magno timore afficitur: eodem timore est basiliscus: cum enim eum videt, tremat animo: cumque eundem audit canentem, terrore conuulsus, propemodum emoritur. Quam rem non ignorantes qui per Africam iter faciunt, gallum itineris comitem sibi adiungunt, qui eos à tam pestilenti malo basilisci prohibeat, Aelianus. Gallorum cantus leones exterrit, metu basiliscos exanimat, miluos tamen extimescit gallus, Idem.

Mustelam & gallum basiliscus fugit.

Basilisci

E.

Basilisci reliquias amplo festertio Pergameni compararunt: & ut ædem Apollinis manu in signem nec araneæ intexerent, nec alites inuolarent, cadauer eius reticulo aureo suspensum ibidem locarunt, Solinus. De basilisci corio diceret aliquid, quod appensum esset in Dianæ templo, propter quod nulla hirundo introuolare auderet, Iul. Scaliger ad Cardanum. Vbiunque cinis eius fuerit delinitus, nec araneæ possunt intexere, nec venenifera qualibet attrèscere. Dicitur autem argentum eius cinere delinitum imitari colorem aureum, Vincentius Belluacensis.

Basilici cadauer ad quid vtilè.

G.

1. Natura Basilisci & Harmene omnino confimilis est, est enim calidissima & venenosisima, quorum venenositatis maximè in capitibus dominatur: non solum morsu statim interimens, quinimò & sibilo & visu & tactu, non immediatè solum sed & mediatè. Solus harmene, quia similem illi naturam habet, eiusque speciei est: propriè enim degit incolumis, Ardoynus. Basiliscus tantummodo conspectus, & quando sibilat auditus, videntes se, & audientes necat: atque si quod aliud animal illum etiàm mortuum attingit, statim moritur. Hinc aiunt omne aliud reptilium genus cauere, ne basilisco vicinum habiet, Galenus libro de ther. ad Pisonem. Libro verò 10. cap. 1. de simpl. medic. facult. idem contra Xenocratem scribens, ait, Bestiam seu feram regiam quam vocant βασιλικὴ θύριον, ne videre quidem mihi vnquam contigit: & si vera sunt, quæ de illa referunt, periculosum est vel propè accedere ad hoc animal. Basiliscus etsi dodrantalem non excedat mensuram, tamen vel serpentum maxima illius aspectu non longo intervallo, sed statim expirationis appulsiu exiccatur. Et si baculum quem quispiam teneat momoderit, baculi dominus necatur, Ælianus. Basiliscum serpentes ipsi fugiunt, alios olfactu necantem, qui hominem vel si aspiciat tantum dicitur interimere, Plinius. Et alibi, cum de Catoblepis dixisset, omnes qui eius oculos viderent statim expirare, subiicit, Eadem & basilisci serpentis est vis. Necat frutices, non contactos modo verum & afflatos, exurit herbas, rumpit faxa. Talis vis malo est. Creditum quondam est, ex eo occiso hasta, & per eam subeunte vi, non equitem modò sed equum quoque absumptum, Idem.

De exitiali basilisci veneno, quod solo visu vel tactu necat, vniq; mirè penetrantem habet.

Quid prodest miseri basiliscus cuspide Mauri
Transactus? velox currit per tela venenum,
Inuaditq; manum. Lucanus.

3. Basiliscus non hominis tantum, vel aliorum animantium exitijs datus, sed terræ quoque ipsius, quam polluit & exurit, vbiunque ferale sortitur: exceptaculum: denique extinguit herbas, necat arbores, ipsas etiàm corrumpit auras: ita ut aëra nulla alium impunè transuolent, infectum spiritu pestilenti. Quicquid morsu eius occiderit, non desepescit fera, non atterrita ales, Solinus. Aiunt quod conspectus modò & sibilans auditus, eos qui ipsum audierunt tollat, similitèrque ab ipso conspectos, Aërius. Serpentes olfactu suo necat: nam & hominem, vel si aspiciat interimit, siquidem ad eius aspectum nulla avis volans illaesa transit: sed quamuis procul sit, eius ore combusta deuoratur, Isidorus. Basiliscus adurit torum super quod incedit, & neque oritur in circuitu cauernæ eius aliquid: & cum opponitur habitationi eius auis, cadit, & non sentit ipsum animal, quod non reatreat: quod si sit propinquus hoc stupescit, quare non mouetur. Et interficit sibilo suo si exalta ipsum: & ille super quem cadit visus eius etsi sit ex longinquo, moritur, non autè sicut dicitur, quòd ille cuius visus cadit super ipsum moritur. Quod si acciderit ut quis tangat eum virga, ille qui tetigit moritur, idq; mediante virga: Tetigit aliquando eum miles quidam cum lancea sua: quare mortuus est miles, & animal eius, & tetigit ipse labium equi, quare mortuus est equus & miles, Auicenna. Harmene in proprietatibus reguli proximis non tantum interficit morsu sed & visu & auditu sui sibili, Idem. Hunc eum videt aliquis paulò post moritur, & quando sibilat moritur qui audit sibilum eius. Omnis quoque bestia de illo mortuo comedens statim moritur, Andromachus libro de confectione theriacæ. Regulum si quod animal viderit vel audierit, hydropicum efficitur & moritur, Iorach. Aqua in qua fuerit regulus, hominem interficit, Artnoldus.

5. Basiliscus solet connumerari inter serpentes surdos: quia priuatur auditu. Nam aër qui subseruit virtuti audituæ resoluatur ab intensa eius caliditate: non tamen est verum quòd eius venenum sit solum in capite ed quòd interficiat proferendo fumum: quoniam totum corpus est venenosum. Nam vereres testantur quòd quidam equitando equus tetigit illum, & ambo statim mortui ceciderunt: poruit enim venenum deferri ad eum per equum & ingredi per poros corporis. Nec spirare per latera concludit quòd venenum sit solum in pectore: spiraret tamen per illa ne præcordia exurantur à fumis exustis, qui nisi spiramenta essent in qualibet parte corporis subintrarent inter ossa, & nervos, & inter pellem, & carnem, & separaret partes & compagineis sui corporis. Mortuus etiàm interficit solo tactu: & tamen tunc non spirat, nec respirat, & interfectus ab eo interficit alios: quia forsàn vapor illius remanet in eo, Ferdinandus Ponzettus. Hominem si primus viderit solo visu eum interficit, quòd radif

Quaratione basiliscus visu vel tactu interficiat.

De Serpentibus

oculorum eius spiritum hominis visibilem corrumpunt, quo corrupto ceteri quoque spiritus corrumpuntur, qui à cerebro & vita cordis descendunt, & sic homo moritur. Serpentem verò si primus homo viderit serpens extinguitur, vt dicit Iacobus Aconensis, Vincencius Belluacensis. Regulum siue basiliscum ferunt vel voce sola vel intuitu homines occidere: quod si ita est, infici aërem in vitroque spiritu est necesse: nam simulachrum illud quod lucis auxilio mittit, veneni particeps esse non potest. Igitur non secus ac mulieres specula vitiant, dum mensibus detinentur, homines ac animalia voce vel intuitu serpentis affici possunt, Cardanus. Vt lupo obuijs vocem adimit, aut rucedinem afflat, halitus qui ab eo promanat, contagione: ita quoque Basiliscus afflat ac sibilo, tanquam emissio iaculo, paulo etiam remotioris conficit. Nec solum homini, reliquisq; animantibus insidiatur atque infestus est, sed etiam fruges ac fara contactu suo foedat ac polluit, Læuius Lemnius. Quod autem vulgus existimet, ac serio sibi persuadeat in nostris regionibus tam perniciosum nocentemq; serpentem aliquando produci busonis incubitu, ac nonnunquam in subterraneis antris ac specubus basiliscos inferre mortem hominibus, si quando in ea loca se conferant, anile censeo: cum halitus virosi pædor, situs, graueolentia, foeditas, quæ à terris horridisq; locis emanant, spiritum intercipient, atque hominem nonnunquam strangulens, quod etiam aliquando venenatas bestias quæ in huiusmodi latibus delitescunt, perficere non est quod quis ambigat, Idem.

De morfu basilis: & sympto matibus.

¶ Erasistratus in libro quem de medicamentis & venenis condidit, de vocato basilisco scite ita refert. Cum basiliscus momorderit, vulnus ad auri colorem efflauescit, Dioscorides, P. Ægineta. Id fit ob sanguinem mutatum in flauam bilem: cum enim tenuior sui parte putrescit, facile in eam conuertitur, Greuinus. Cæterum percussos ab eo totius corporis ardor comitatur, itemq; liuor: desluunt capilli à corpore confestim, & in instanti omnino tempore mors sequitur. Neque verò corpus ipsius mortui vllum aliquid animal carniuorum attingit: si verò fame coactum ipsum contingat, tum & ipsi ilico eodem loci mors insiat, Aëtius.

*Quod ferit hic, multo corpus succenditur ignis,
A membris resoluta suis caro desluit, & fit
Lurida & obscuro nigrescit opaca colore.
Nullæ etiam volucres, quæ sada caduere possunt,
Sic occisum hominem tangunt, vt vultur, & omnes
Huic similes alie, pluuie quoque nuntius aura
Cornus, nec quæcunq; sera per denia lustra
Degunt, è cali capiunt sibi pabula carne.
Tum ceter vacuas odor hinc exhalat in auras,
Atque propinquantes penetrant non segniter artus:
Sin cogente fame veniens approximet ales,
Tristia fata refert, certamq; ex aëre mortem.*

Nicander.

Illius, quem morder corpus liquefit & inflatur, & currit vitas, & moritur statim, & moritur omnis qui appropinquat illi mortuo. Et parum quidem euadit qui præsens sit viciniori eius, Auicenna. Et rursus: signa morfus eius sunt, si videris mortuum subito absque casu causæ primitiæ apparentis, & propriè quando est in loco vbi scitur illud animal, Idem. Reguli autem, sicut scorpiones, arentia quæque sectantur, & postquam ad aquas venerint, ibiq; aliquem momorderint, vnde *σποφύβου* & lymphaticos faciunt, Isidorus. ¶ Basilisci veneno simile est cerastæ virus, Dioscorides, Basilisci venenum celerrimè in arterijs sanguinem cogit, vt etiam aspidis & sanguis bubulus, Idem.

Curatio morfus.

Ad Basilisci morsum, vt Erasistratus author est, auxiliatur castorij drachma in vino pota: item papaueris succus, Dioscorides, Ægineta. Vanum & superuacaneum diximus auxilia contra eum ferre, Aëtius. Non est curatio ei profusa, Auicenna. Dixerunt quod morfo ab Hamene non confert aliquid: si verò aliquid confert ei, tunc semen papaueris valet vsque ad 3. j. & castoreum vsque ad 5. j. quidam iam testificati sunt illud, Idem. Quoties basiliscus quempiam momordit, aureo colore plaga suffunditur: hunc mors ilico rapit, & auxilia quæ possent representari præoccupat. Sed tam pestilens veneni perniciës, maxime in Libiæ desertis grassatur, vbi sanè quàm pauci versantur homines quam labem priusquam quispiam sentiat, ac medicum possit consulere, repentina morte tollitur: tam præcepti est veneni impetus, tamq; celeriter iugulat: quare danda est opera, priusquam ijs implicetur periculis, vt partim calidioribus vescatur cibis, partim meracis vtatur portionibus: interim & medicamentis, quæ perniciosum ad se virus eliciant, modo antidotis, quæ veneficam vim expugnent erit contendendum, A. Quarius.

De basilisci sanguine magica.

¶ Basilisci sanguinem magi miris laudibus celebrant, coeuntem pæcis modo & colore, ditum cinnabari clariorum fieri. Tribuunt ei & successus petitionum à potestatibus, & à dijs etiam precum, morborum remedia, veneficiorum amulera. Quidam id Saturni sanguinem ap- pellant, Plinius.

Ægyptij

H.

Ægyptij hominem qui ex accusatione conuictus affectus in ægritudinem incidit, significare cupientes, basiliscum pingunt. Hic enim propius accedentem afflatu suo perimit. Orus. Sed enim cur Ægyptij per hoc serpentis genus potius quam per aliud quoddam seculum æternitatemue significarent causa erat, quod inter serpentum genera hoc vnum interfici vi non potest si Horo Niliaeo credimus, Pierius. Esse verò inter omnia serpentum genera immortalem, qui & citra morsum afflatu suo perniciem inferat scribit Horus: quia verò videatur *ὄφις νεκροῦ* *ὄφις νεκροῦ θανάτου*, ex auro conformatura capitibus deorum appingebant Ægyptij. Qui & argumento eodem indicare æuum arbitrabantur, Calius. ¶ Scribit Nicephorus in Astrolabij structura cor cœlestis Leonis dici basiliscum, Idem.

Quid per Basiliscum Aegyptij significauerint.

Basiliscus Syndus. Nomina propria.

¶ Basiliscus fuit Numeriani Cæsaris filius, Suidas. ¶ Basiliscus Verena imperatricis frater sub Leone imperatore. Rustico duci exercitus successit, &c. Idem. ¶ Basiliscus item fuit Romanorum orientalium imperator, qui pecuniam exegit ab Ecclesiarum episcopis, Idem. ¶ Apud Georg. Agricolam inter bombardarum nomina, basilisci etiam numerantur.

¶ Album gallum (inquit Albertus lib. 23.) leo timere dicitur, fortè propter speciei contrarietatem: vel quod basilisco similis esse dicitur.

c. De radice serpentum egredietur regulus, & fructus eius cerasus volans, Esaiæ 14. Oua aspidis rumpunt & telas araneas texunt: qui comederit de ouis eius morietur, & quod fractum erit erumpet in regulum, Esaiæ 59. Quo indicat quicquid molitur noxium esse & damnosum.

d. Super foramen reguli ablatæ manum suam extendet, Esaiæ 11.

g. Vinum (scilicet immoderatè sumptum) velut serpens mordebit, & velut regulus dolorem afficiet, Prouerb. 23. Ecce mitto in vos serpentes regulos quibus non est incantatio, Ierem. 8.

h. In ea religione basiliscus habitus apud Ægyptios, vt ex auro dedicaretur. Caput autem illi accipitrinum faciebant, oculosq; eo artificio concinnabant, vt & claudi & aperiri possent. Hunc simulatq; oculis adaperitis præferebant, vniuersa Ægyptus lætitia atque hilaritate perfundebatur, perinde ac si deorum oculi eos aspicerent, opemq; præsentem omnibus pollicerentur: in luce igitur & in propatulo omnes esse, & risui & iocis atq; conuiujs dare operam. Quod si clausis oculis eum exulissent, ibi tum omnia in ære confundi, auersos & iratos esse deos existimari, abdere se omnes in tenebras, & obscura penetralia, miserabilique deploratione pro se quenque niti, vt deorum indignationem quacunque possent ratione mitigarent, Pierius.

Religio:

¶ Leone quarto pontifice maximo Romæ iuxta ædem S. Lucie sub fornice stabulatum basiliscum ferunt, dirum serpentis genus cuius afflatu magna lue affecta Roma fuerit: eumq; illius pontificis precibus extinctum, Carolus Sigonius, & Iul. Scaliger.

De quibusdam serpentibus qui Basiliscum referre videntur.

Testantur Scriptorum quidam eruditi in Saxonia Basilisci quoddam genus siluestre passim conspici, capite acuminato, colore flauo, longitudine dodrantali, hoc est trium palmorum, inusitata crassitudine, ventre maculoso, multisq; candidis punctis insignito, tergo cæruleo, cauda turbinata, atque incurua, Esaiæ 59. Quod indicat quicquid molitur noxium esse & damnosum. ¶ Serpentes an inter basiliscos referri debeant, non ausim certò pronunciare: neque enim impunè se illis opponerent agricolæ, qui intrepidè fustibus ac tridenti vel furca illos adoriuntur, nulloq; percepto incommodo, aut halitus contagione conficiunt. Et paulò post, Est fortè aliqua basilisci species, sed quæ non tam exitialis ac pestifero veneno imbura sint, quàm quæ in Africa, torridisq; regionibus nidulantur ac stabulant. Læuinus Lemnius de occultis naturæ miraculis libro 4. capite 12.

¶ Circulator quidam serpentem habebat inuentum in maceris domus dirutæ Mediolani. Caput oui magnitudine, ac pro corporis ratione prægrande. Os ex illo mihi retinui. Dentes in vtraque mandibula, vt viperis: corpore stellioni magnitudine, & forma simili: sed pedes tantum duo, cruraq; breuia, vt constet non satis commodè à natura fabricatum, cum tantæ longitudini quatuor pedes fuissent necessarij: sed tamen grandes erant, & vngulis magnis, vt felium. Cauda totius animalis longitudinem æquabat: in cuius extremo tuber capiti Italicæ stellionis magnitudine æquale, ac quasi rotundum aderat. Crediderim ego hunc è basilisci generis fuisse. Nam cum staret, gallo similis videri potuit, nisi quòd corio, non plumis, reclusus esset, careretq; alis, Cardanus de animal. lib. 9.

DE BERO.

¶ BERVS fertur euocare murænam, Albertus. Berus inter serpentes omnes nequior est

De Serpentibus

& astutior: muranam sibiſilo marinam ad litus euocat, eique blanditur, & eam ad copulam concitat, quæ mollis animo coitum patitur, sed hoc ad exitium ſui quandoque: nam ab aduerſarijs inſidijs intercepta prius quam ad aquas reuertatur occiditur, Vincentius Belluacenus. Nigri coloris ſerpentes, partim aquas, partim terras inhabitant, partim tubera in laudibus exiſtentiæ, (Gothicè Tuuar dicta) partim rupes petroſas aquis contiguas. Hi ſerpentes de genere aquaticorum ſunt, atque noxijs exiſtunt: inter quos & Berus ſerpens aquaticæ locum habet, aſtutus, nequiſiſſus & lethifer. Dicitur huic coire cum muranæ: quod videtur Alberto libro vigeſimo quinto, fabuloſum, licet beatus Ambroſius libro quinto, Hexam. cap. ſeptimo, coitum illum attribuat viperæ omnium adultèrarum peſſimæ, Olaus Magnus. Ex quibus verbis colligere licet, Berum vel non alium eſſe ſerpentem à vipera, cui authores eadem tribuunt, vt poſtea dicemus: vel pro myro eſſe poſitum, qui quidem non eſt ſerpens, ſed murenæ mas, tantæ cum ſerpentibus ſimilitudinis, vt qui myrum muranæ copulatum vidèrunt, ſerpentem eſſe crediderint, maxime cum ſerpentum more coeant, teſte Ariſtotele. Quod fabulæ occaſionem dedit, quaſi ſerpentes cum muranis coirent. Berus autem nomen ad myrum accedere videtur. Ardoinus cap. trigefimo, libro ſexto, facit mentionem duarum ſpecierum ſerpentum inter ſe ſimilium, quas de genere draconum marinorum eſſe dicit, aut aliorum, & eſſe quinque cubitorum vel plurium, & præterea nigras aliquantulum, & iuxta caput piloſas: has duas ſpecies vocat Haren & Carnen. Auicenna inter ſerpentes maioris morſu nocentes capite quinquageſimo ſexto, libri quarti, Fen ſexta, tractatu tertio deſcribit vtunque ſerpentes ex ſapientium quorundam opinione, ſub iſſdem nominibus Haren, Carmen (Ardoinus Carnen) eòſque vocari Semurion ab hoc ſapiente; qui morſu eadem ſymptomata inducunt, quæ vipera, Conradus Geſnerus in Auicennæ loco Muranam intelligendæ eſſe cenſet. Vbi conſiderandum videtur, an non Berus ſerpens ſit; & Berus nomen pro Myro poſitum, hoc eſt Muranæ. Nam nomen quod apud Auicennam legitur Semurion, videtur aliquid cum Myro habere commune.

DE BOA.

BOA ſerpens eſt aquaticus, quàm Græci hydrori vocant, à qua icæ obturgeſcunt, Feſtus.
Nota eſt in Punicis bellis ad flumè Bagradam à Regulo imperatore balliſtis tormentisq; vt oppidum aliquod, expugnata ſerpens e x x. pedum longitudinis. Pellis eius maxillæ que vſque ad bellum Numantinum durare Romæ in templo. Faciunt hinc fidem in Italia appellatae boæ: in tantam magnitudinem exeuntes, vt diuo Claudio principe, occiſa in Vaticano ſolidus in aluo ſpectatus ſit Inſatis. Aluntur primo bubuli lactis ſucco, vnde nomen traxere, Plinius. Solinus capite octauo, boam à cherſydro diſerte ſeparat. Calabria (inquit) cherſydris frequentiſſima eſt: & boam gignit: quem anguem ad immenſam molem ferunt coaleſcere. Capra: prima greges bubulos: & ſi quæ plurimo lacte rigua bos eſt, eius ſe vberibus innectit: ſuſcipit continuo ſaginata, longo ſeculo ita funebri ſatietate vltimo extruberatur, vt obſistere magnitudini eius nulla vis queat: poſtremo depopulatis animantibus, regiones quas obſederit ad vaſtatem cogit, &c. vt Plinius. Turpi boa flexilis aluo, Mantuanus. Boa vel Boua (vtroque enim modo dicitur) ſerpentis genus eſt, Perottus. Albertus boæ morſum venenatum & malignum eſſe ſcribit, ſicut & aliorum draconum: in quo ſibino cenſtat, niſi librariorum lapſus eſt: paulo antè enim boam de genere draconum tertij ordinis eſſe dixerat. Venenum autem tertij ordinis ſtatuit, quod minimum ſit, & non curandum. Boas anguis Italiae immenſa mole, perſequitur greges armentorum & bubalos, & plurimo lacte riguis ſe vberibus innectit & ſingens interimit: atque inde à boum populatione Boas nomen accepit, Iſidorus. Ge. Agricola boam Germanicè Onſe interpretatur. Boæ (inquit idem) ex natricum ſunt generis: aluntur primo (Plinio auctore) bubuli lactis ſuctu: ſunt enim nihil aliud quàm domesticæ atq; vernaculæ nartices. In Lerna malorum deſcribitur ab eodem ſic. *Boa quidem ſerpens, quem tellus Italiae nartice, Hunc bubulum plures lac exuerire docent.* Italicè vocatur ſerpe de aqua, Dictionar. Italicè. ¶ In regno Senegæ miræ magnitudinis abſq; pedibus & alis inueniuntur, quales boas eſſe diximus. Carda. ¶ Boa appellatur morbus papularum, quæ rubent corpora: ſambuci ramo verberatur, Plin. Opior (inquit quidam) morbum eſſe haſtenus incognitum, qui vulgò rubello dicitur. Cruium quoq; tumor viæ labere collectus, boa appellatur, Feſtus. Boua ſiue Boa morbi genus eſt, cum corpora papularum multitudine rubent, ad ſimilitudinè eorum qui boa ſerpente icæ obturgeſcunt. Ignoratiu hoc Feſtus Pompeius, qui boam ſcripſit eſſe eorum tumorè viæ laborè collectum, Perottus: qui papularum, quibus corpus exaſperatur & rubet, genera duo deſcribit: eè à Græcis hydracia nominari ſcribit, ab hydro (vt quidam exiſtman) cuius icæ huiusmodi papulas exciit cum tumore. Ebuli folia contrita, & veteri viſco impoſita, boam ſanant, id eſt ru-

biencia

benteis papulas. Boas simum bubulum sanat, vnde & nomén traxere, Plinius. ¶ Est & Boa meo-
reticis nomen apud Athenæum libro 13. B6a.

DE CÆCILIA SERPENTE QVÆ ET

TYPHLOPS A GRAECIS DICITVR.

A.

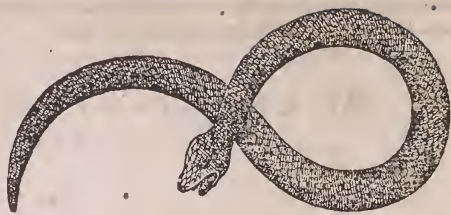
TYPHLOPA, quæ etiam Typhlinem nominant, & Cophiam, murena caput habere simile in sermone hominum venit, tum per paruulis oculis esse. Ex his duobus nominibus alterum ex eo traxit, quod non sint ei oculi probe affecti ad videndum. Cophia nomen ideirco habet, quod hebetes eidem aures sint, Ælianus. Καὶ ἐτι πυτυφλώπιες ἀπὶ μαίτοι φοροῦνται, Nicander in Theriacis. Vbi scholiastæ τυφλώπιες sunt οἱ καλὲρμοι τυφλῶν οἱ καὶ πατέωροι πρεῦδοσι. ¶ Τυφλώνες, ἐστὶ ὄφεις, Hefychius: haud scio an perperam pro τυφλώπιες. ¶ Aristoteles τυφλῶν & τυφλῶν ὄφεις appellat. ¶ Κοφίας ὄφεις ἐστὶ ὁ καὶ τυφλῶν, Hefychius & Varinus. ¶ Hodie in Græcia vulgo hic serpens adhuc Tephloti & Tefliti vel Teflini vocatur teste Bellonio. ¶ Τυφλῶν, Latine Theodorus Gaza veritè Cæciliæ. Sic etiam hunc serpentem vocat Columella. Plinius autem lib. 9. cap. 51. Cæcos serpentes appellat. Sunt qui Cæciliam pro Scytale accipiunt, ac vocem Græcam σκυτάλην apud Dioscoridem Cæciliam Latine vertunt, tēste Matthiolo, sed male: siquidem Cæcilia proprie serpens hic dicitur, qui Græcis τυφλώψ, quoniam cæcus esse perhibetur. ¶ Cerula pro Cæcilia legitur apud Albertum. Cæcilia serpens, vulgo Ceriella, Niphus. Cacula dicta, eo quod parua sit, & non habeat oculos, Isidorus. ¶ Italicè vocatur bisia orbala. Cæciliam Herusci vulgo appellant Lucignola, Matthiolus in Dioscoridera: vbi incertum est, vtrum Cæciliam pro Scytale an pro Typhlope accipiat: quamquam vox à Luce desumpta potius ad Typhlopem quam ad Scytalem referenda videatur. Germanicè Blinden schlypher/Georg. Agricola. Allobrogicè Eneuieux, al' anuoilz. Anglicè Slaw-worm. Narbonenses hos serpentes vocant Nadels, lul. Scaliger.

B.

¶ Cæcilia serpens paruus non habet oculos, Arnoldus. Cæcilia serpens est, qui à cæcitate meruit nomen, Textor. Per paruulis oculis esse ac male affectis ad videndum ait Ælianus. Cuidam anguium generi nulli nisi quales talpæ oculi sunt, quare Græci τυφλῶν, Theodorus aptissime Cæciliæ vocat, lul. Scaliger. ¶ Chameleonti maxillæ dentibus serratis supra & infra communiuntur, quales in typhloti serpente videas, Bellonius. ¶ Chalcis colore est serpentis quam Cæciliam nominant, Aristoteles. ¶ Typhlops adeo dura est pelle vix vt tandem secari queat, Ælianus. ¶ Acus piscis habet rimam quandam sub ventre imo, vt Cæcilia serpentes, Aristoteles. Acus siue belone vnus piscium dehiscente propter multitudinem vtero parit: à partu coalescit vulnus: quod & in cæcis (vel Cæcilijs) serpentibus tradunt, Plinius. ¶ Bellonius agens de Typhle vel Thyphline marina, quam Plinio Spondylem esse dicit, sic ait, Magna est huius cum Thyphlope terrestri (sic enim à Nicandro vocatur, quem etiam Græcum vulgus Thyphlinem nominat) similitudo. Vtraque enim testa contegitur dura, cui natura vtrinque in lateribus rimam fecit cuticularem, contra aliorum naturam, vt eius aluus distendi possit in prægnantibus. Ambæ squamis carent. Marina perfectam magnitudinem assecuta, ad pollicis crassitudinem accedit, &c. Et paulo post. Vnicam tantum in medio ventre rimam ferunt (scilicet marinæ Typhlinæ) cum tamen terrestris duas habeat, in lateribus vnâ vtrinque, quæ tam mari quàm formina datæ sunt, Hæc Bellonius. Quod autem Typhlem vel Typhlinem ab antiquis pro pisce nominari scribit, quam verum sit, ipse viderit: Ego Typhlinem inter serpentes tantum nominatum memini, &c. Genserus libro de aquatilibus in Acu pisce: qui & alibi sequentem Cæcilia vel τυφλώψ descriptionem manu sua exaratam nobis reliquit. Fuscus est per totum corpus serpens, aut obscure maculosus, cum subruffo exiguo vix notabili: color ad latera magis varius est, & nigricantibus maculis diluta purpura distinctis, tanquam in marmore porphyrite, sed paulo obscurius: ventre omnis atro colore saturo nigricat: paulo citra caput tamen color ater definit: sub capite enim & proxima parte color glaucus est, maculis nigris interceptis: dentes vtrinque in ore minimi, vt vix apparent, καρὰ χερσὸν ὄντας, plures inferioris mandibulæ magisq; conspicui quàm superioris. Oculos an habeat absolutos dicere non possum: erat mortuus quem inspexi, & inferior palpebra omnino obtegebat totum oculum, cuius foramen perquam exiguum ad reliqui corporis analogiam. ¶ Lingua bifida, eius extremæ partes eminentes nigricabant, haud scio an similiter in vivo sit. Sed mas ne an fœmina fuerit, haud scio.

De Serpentibus

Effigies quam hic apposuimus, icon est Blindenschlycheri feminae ut apparet, quae apud nos (inquit Gesner. in quadam charta in qua hic serpens depictus erat) capta est lunio mense, anno 1563. percussa baculo in capite. Dodrantalis tantum erat, per totum vnius fere crassitudinis, vno fortè digito in extrema cauda excepto. Nigrior est quam mas, cute nitida splendidaq; ceu oleo delibuta. Meatus transversus apparebat, quo compresso ceu ova immatura prodibant. Infra ad caudam meatus erat excrementi. Oculorum caua potius quam oculi ipsi apparebant. Dentes cernebantur ut in pictura expressi sunt, nulli autem in utroque in vipera. In capite squamæ maiusculæ paulò quam in reliquo corpore, inq; medio duæ latiusculæ, cum in vipera omnes parvæ & æquales ferè sint. Hæc Gesnerus.

C. Blindenschlycher (id est, Cæciliæ) pariunt viuos factus ut vipera. Vxor mea inquit se aliquando gravidam baculo percussisse, & mox factus viuos ex utero prorepisse, Gesnerus. Typhlops in Græcia tantum est: Cæcilia alia apud nos est, aliquando 40. catulos reperiri in vna, Bellonius.

D. Cæcilijs serpentibus ciconia mire delectatur, Gasp. Heldelinus.

Morsus & cura.

G. Typhlops inter serpentes quorum morsus non est noxius, numerat Nicander in Theriaca Columella lib. 6. de re rustica, cap. 17. agens de cura bouum, Est etiam, inquit, mortifer ijs serpentis ictus, est & magnorum animalium noxium virus. Nam & vipera & Cæcilia sæpe cum in pascua bos improvidè super cubuit, laesita onere morsum imprimi. Et paulò post, Cæciliæ morsus tumorem, suppurationemq; molitur. Idem facit etiam muris aranei. Sed illius sanatur noxa subula ænea, si locum læsum compungas, cretaq; cimolia ex aceto linas, Hæc Columella.

Theriaca ex hoc serpente.

¶ Doctor Osualdus apud nos multos curat (à peste scilicet) suis sudatorijs quæ parat ex sua theriaca von blindenschlycher, id est, ex cæcilijs, cum aqua theriacali. Redolent aquam vitæ: bis & ter exhibet & multi curantur. Ex epistola cuiusdam ad Gesnerum.

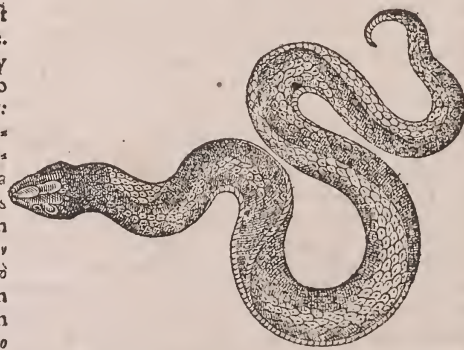
Cæcinia.

Cæcinia parva est & gracilis serpens, nullius propè veneni, Ioh. Rauisius Textor. Fortasse est Typhlops Nicandri quam ἀμμοδίον, id est, sine noxa vocat: ac corrupte Cæcinia pro Cæcilia ab eo dicitur. Quanquam paulò post etiam seorsim Cæciliæ mentionem faciat. Non memini tamen legere hoc serpentis nomen apud alium authorem probatum.

DE CENCHRINE SERPENTE QVI ET MILIARIS LATINE DICTVR.

Nomina. Cenchrinus. Cenchris. Cenchrus.

Kενχρίνη vel κενχρίνης, genus est serpentis & Hydrus, Varinus. Nominatur et à Nicandro et Lycophrone κενχρίνης. A Luciano et Plinio Cenchris. A Dioscorid. κενχρῶ: quanquam facile κενχρῶ pro κενχρίνης à recto κενχρίνης: vel pro κενχρίνης, à recto κενχρίνης, scribi potuit: quorum virumuis magis probarim: Ægineta qui Dioscoridis verba transcripsit, κενχρίνης habet. Idem Dioscorides hunc serpentem κενχρίνην vocat, vbi tamen rursus pro morsu κενχρίνης, legerim potius κενχρίνης. Quamuis autem (inquit Matthiolus) Aëtius cenchrum ammoditem appellauit (in nostro

codice Cenchriam non Cenchrum vocat. Aëtius ammoditem) & acontiam cenchriten: non tamen propterea censendum est, cenchrum Dioscoridis ammoditem aut acontiam esse: quòd hic nullam cum illis habeat cognationem aut similitudinem. Ea autem de causa cenchrus dicitur esse, quòd maius corpus respersum appareat, Hæc Matthiolus. Videtur tamen Aëtius acontiam & cenchritem vel cenchrinem pro vno eodemq; serpente accipere & ita duas species confundere; nam quòd hunc

hunc serpentem milij colorem referre dicit, ad cenchrinam pertinet: quod verò veluti iaculum vibratum corporibus inuolare, ad Acontiam. Cenchrinem autem ab Acontia vel iaculo differre, apparet tum ex ipsi iconibus, tum etiam ex descriptionibus vtriusq; à probatis authoribus desumptis. Cenchrines serpentis genus est, quem sic dictum aiunt, vel quod tempore milij appareat, vel quod colore vario sit instar milij, Etymologus. ¶ Auicenna lib. 4. fen. 6. tract. 3. cap. 44. agit de miliaribus serpentibus, quos milij colorem referre dicit. Capite verò 48. famusum describit, quem Nicolaus Leoniceus & Matthiolus eundem esse cum Cenchrine volunt, vt apparet ex morfus eius symptomatibus, quæ cum Cenchrines morfu conueniunt, vt colligere licet ex Nicandro & Dioscoride. Meminit etiam cap. 46. serpentis Aracis vel Aspidis habentis colores diuersos. Quæ autem de eo serpente scribit videntur quoq; ad Cenchrinem pertinere, nec rectè ab Auicenna distincta esse. Eundem errorè secutus est Albertus, qui hunc serpentem etiam multiplicauit, deceptus nominum varietate. Nam de eo quoq; agit primum sub nomine Aracis, deinde sub nomine centris, in quo malè Lucani versum allegat, quem ille non de cenchride sed cenchride potius, id est miliari serpente protulit in hunc modum: Et semper rectò lapsurus limite cenchris. Deinde sub nomine barbaro saluisus, siue vt apud Auicennam scribitur, Famusus; postremo sub nomine latino miliaris. ¶ Bellonius in singularibus lib. 1. cap. 31. In Lemno (inquit) cenchriti vulgò nominatur serpens, cenchris dictus antiquis. Apponit & iconem eius, in qua per singulas squamas singula puncta notantur: qualem etiam depingi curauimus. Germanicè nominare licebit eum *punter schlang ein bergschlang.*

Miliaris.
Famusus.

Aracis.

Cenchriti.

B.

Hunc serpentem præcipuè in Lemno insula & Samo siue Samothracia frequentem esse scribit Nicander. Hodie adhuc in Lemno reperiri testatur Bellonius.

Vbi reperitur.

Cenchrines & maxima magnitudine est, & leonem vocant, siue quod eius squamæ varijs maculis distinctæ sunt (hoc leonibus non conuenit, nisi forte Libycis, quorum omnia membra nigris floribus cyaneo colore distinctis ornantur (vt refert Alian.) siue quod cauda erecta se ad pugnam incitat, siue etiam qua leonum more humanum sanguinem exorbet, Gillius ex scho-lijs Nicandri. ¶ Cenchris crebras habet maculas in milij similitudinem, Textor.

Descriptione.

Pluribus ille notis variatam tingitur aluum,

Quàm paruis cinctus maculis Thebanus Ophites.

Lucanus lib. 9. agens de cenchride. Nicander autem non aluum eius modo, sed totum hunc serpentem varium esse canit. In Lemno (inquit) & Samothracia insulis sitis in Thracio sinu, cenchrinem serpentem oblongum reperies, quem leonem varium squamis distinctum appellant: cuius magna est corporis crassities & longitudo.

Δήεις κερχλιώας (malim per l in secunda) δολιχὸν τέρας, ὄντε λέοντα
Αἰόλον ἀνδ' ἀέωντο περισιντον φολίδεας.

Τὰ πάγεται, μὴκρός τε πολὺς εσφο, malim πολὺς οπον.

Hæc Nicander. ¶ Cenchrites serpens est magnitudine duorum cubitorum, figura autem crassa in tenuem abeunte, colore viridi (Græcè puto *χλωρὸν* legi, quod nomen non solum viridem sed etiam luteum colorem significat: milij quidem color non viridis sed luteus est) maximè iuxta aluum, vt milium colore referat: vnde & cenchrias, hoc est miliaris appellatur. Aiunt etiam hunc seipso fortiore fieri, quum milium floret, Aetius. Quæ autem sequuntur apud eundem, de ratione, qua se ad lædendum instar iaculi vibrat, non propriè ad cenchrinem, sed potius ad Acontiam pertinent; quem cum cenchrine ab Aetio confundi ante diximus. ¶ Serpentum huius generis (miliarium) color propter citrinitatem suam est quasi color milij, Auicenna. Miliaris res serpentes sunt, quorum color propter citrinitatem est quasi color milij, Syluaticus. Citrini coloris est serpens cenchris, à calore milij sic dictus, Olaus magnus. Saluisum serpentem etiam discolorum esse dicit Albertus: in quo eum à cenchrine non differre probari potest, siquidè discolor serpens nominatur, quia corpus eius maculis paruis, quæ sunt veluti grana milij distinguitur. Eadem ratione idem Albertus Arachin varium esse dicit, nec magnæ quantitatis, Nicolaus Leoniceus.

C.

Cenchris serpens est inflexuosus, qui semper iter rectum efficit: de quo Lucanus lib. 9. Et *incessus.* semper recto lapsurus limite cenchris, liidorus. In maximis caloribus insidias pecori molitur per montes. Caue quantumlibet magno animi robore sis, neue occurras, neue contra hunc pugnes, ne ille re implicatum cauda flagellet, & iugulis vtrinque apertis sanguinem exugat. Quin potius fugias, non tamen rectà, sed diuerticulis flexionibusq; bestię cursum retardes. Nam serpentem hoc genus cum rectà iter facit velocissimum est: eum autem viam sapius flecit, tardius serpit (propter corporis nimirum longitudinem) Gillius ex Nicandro.

De Serpentibus

D.

Erith.

Hunc serpentem λεόντα vocant à feritate sauitiãq̃. In corpora enim se vibrat, sp̃ris ea inuoluit, verberare caudæ rumpit, adauctoq̃ in clauiculas & thoracem vulnere, sanguinem exugit, leonino hæc omnia ritu. Thef.

G.

Natura huius est calida, & venenosa valde, similis naturæ viperæ: proinde etiam in secundum serpentium ordinem refertur, Ardoynus.

Morsus sympto
mata.

Ad huius morsum caro putrescit, serpitq̃ per membra putredò, & hydrops ventrem cū dolore medium circa vmbilicum grauat, Nicander. Cenchri morsum qui viperino similis est, putridum vlcus sequitur. Carnes antea, vt in aqua intercutem, prætumidæ, defluunt. Lethargo corripuntur, & veterno pressi somnos capiunt. Erasistratus eos iocinere, intestino ieiuno colore que conflictari author est, quippe dissectis ipsis omnes ferè partes corruptæ reperiuntur. Dioscorides & Ægineta. Est autem ambigua vox, quæ in Dioscoride *υδιν* legitur, & ieiunum intestinum significat, in Paulo verò *κυσιν*, quæ vesicam. Vnde dubiũ est, an de vesica aut ieiuno intestino accipiendum sit, quod tradit Erasistratus. ¶ Ab huius (sc. cenchritæ vel cenchritæ) morsu omnia quæ de vipera dicta sunt sequuntur, atq̃ etiam grauiora, adeò vt etiam putrefactiones & carniũ defluxus consequantur: ac grauior item mors succedat. Caterum remedia similiter eadem quæ ad viperæ morsum his conducunt, Aetius. ¶ Accidunt ei quem mordent, accidit etiã malarum viperarum: & cura eorum est cura illa, Auicenna. Idem de Panso. Dixerunt morsus eius est similis morsui viperarum, sed accidunt carni eius qui morsus est ab eo, corruptio & mollificatio: sicut accidit ei qui habet hydropisim, & accidunt ei profunditas somni, & obliuio, & ægritudines in hepate, & ieiunio & colo. Et sermonem quidem in hoc serpente attuli secundum existimationem in hoc loco: & fortasse non est huius ordinis, imò est ordinis putrefactionis. Et cura eius est cura viperarum. Idem rursus de Araci. Quidam dixerunt, quod est malignus, interficiens in die secundo cum corrosione hepatis & confractioe intestinorum. Et curatio eius est curatio viperarum prauarum: Hæc Auicenna & Albertus. Confractio intestinorum (inquit Nicolaus Leonicensus) est passio, quam vnã cum hepatis simili affectu fieri inquit Erasistratus in colo & ieiuno intestinis. Cenchridis morsus vti viperæ venenosus est, Olaus

Remedia ad
uersus morsum

¶ Morsus ab hac serpente auxiliatur lactucæ fructus (semen, Ægineta) cum lini semine filitus, & saturcia trita, & syluestris ruta, & serpyllum cum duabus hastulæ regie drachmis, & tribus vint cyathis (serpyllũ cum hastula regia læuigarum: potui verò datæ protinus centaurij radicis drachmæ duæ cum ternis vini cyathis) aut aristolochiæ radix similiter. Item cardamomum (Ægineta *καρδαμων* habet, id est nasturtium) & gentiana (potu cõducunt, Ægineta). Dioscorides. Serpyllum syluestræ pinguius voluntarium, & candidioribus folijs ramisq̃ aduersus serpentes efficax est, maxime cenchrin & scolopendras terrestres ac marinas, & scorpiones, decoctis in vino ramis folijsq̃, fugat & odore omnes si vratur, Plinius. Scamum confert morsus serpentis lenticularis, Auicenna. Vbi serpentem lenticularem existimo vocari miliarem: nisi acontiam intelligere malis, qui maculis lenti similibus distinguitur, vt vult Bellonius. Et multos acontiam cum cenchrine seu miliari confundere diximus.

H.

Etymologia.

Κεγγυνη, κένχρις & κεγγυνη seu κεγγυλας δὲ τὸ κένχρις dicitur, quod milium significat: quia vt iam dictum est, hic serpens quibusdam notis instat milij per totum corpus distinctus est. Eadem de causa etiam miliaris dicitur.

Homonymia.

Cenchris & cenchrynes apud Suidam & Varinum. Item cenchreis apud Suidam in voce *αυδωνυχ* ausis etiam dicitur, quæ aliter tinnunculus vocatur. Vide in Auium historia, philologiam de tinnunculo. ¶ Est etiã gemma cenchrites milij granis velut sparhis, Plinius libro tricelino septimo, capite vndecimo. Item cenchros adamantis genus milij magnitudine, Idem.

¶ Cenchritæ ab Oppiano libro tertio de aucupio dicuntur aues quas anserum generi annumerat: dictæq̃ videntur quod *κένχρις*, id est milio inescuntur. Miliarias quaedam aues etiam vocat Varro de lingua latina, à cibo scilicet, quod milio fiant pingues.

¶ Est & Cenchrias, id est miliaris, genus vlcis herpetis à similitudine quam habet cum granis milij dicti, quod istorum instar exiguis pustulis exasperetur.

¶ Visuntur in oculis quandoque & minutores quidam velut calculi: eos ob milij quandam imaginem Cenchros dicunt Græci, Cælius.

serpa serena
vulgo in Sicilia

IN SICILIA audio reperiri serpentem, qui vulgò dicitur serpa serena: qui an Cenchris veterum sit, considerandum est. Accedit enim nomen ferè, & longitudo & crassities corporis. Eum

ris. Eum Hieronymus Maſſarius Vicentinus, medicus eruditus, his verbis mihi deſcripſit. Serpa Serena eſt ſerpens venenofus, albus vel potius ſubalbidus, in Sicilia frequens, longitudinis aliquando corporis humani & craſſitudinis brachij circa carpum, Geſnerus. Alij ſunt apud Iſidorum Syrenæ ſerpentes in Arabiâ alati, de quibus inter ſerpentes alatos poſt draconis hiſtoriam diximus.

DE CERASTE.

CERASTES, Κεραſτῆς, vox eſt græca quæ Latinè reddi poteſt, Cornutus: ſic autem dictus eſt ſerpens, quòd cornua in fronte geſtare dicitur, vt infra fuſius explicabitur. Hebr. שֵׁפִיפּוֹן Schephiphon, Ceraſtes, Muſterus in trilingui dictionario.

Arab. Ceruſt. Ceruſtes, Syluaticus.

Dicitur etiam Ceriſtalis ab Alberto &

Olao Magno. Ceraſtæ, vocabulo in certalim deprauato. Verum quidem eſt Albertum de ceraſte & ceriſtali ſeorſim agere tanquam

de duobus ſerpentum generibus, ſed vt oſtendit Nicolaus Leoniceus libro de diſpade & alijs ſerpentibus, ſatis apparet vnum idemq; eſſe genus, tum ex ſignis vtriuſq; morſum ſequentibus quæ eadem ſunt, tum ex eo quod Græci qui de ceraſte ſcripſerunt, nullam ceriſtalis mentionem faciunt. Smerionem verò quem Albertus ſecutus eſt, de ceriſtali tantum agit, ceraſtæ non meminit. Vnde conijci poteſt, quid errandi occaſionē præbuerit Alberto: nempe quia ſeorſim apud Plinium & Solinum & alios græcos vel latinos authores de ceraſte legerat: ſeorſum autem de ceriſtali apud Smerionem, hanc tantum in nominibus diuerſitatem attendens, incidit in errorem, putans eam quæ fuit in vocabulis ſolum, eſſe etiam in re ipſa differentiam. Auicenna me-

minit etiam ceriſtalis ſerpentis, vel vt in impreſſis quibuſdam legitur triſcælis, vel vt legit Nicol. Leoniceus, ſirtalis, cui etiam eadem ſerè morſus ſigna tribuit quæ cornutæ, quæq; alijs ceraſtæ tribuunt. Vnde Nicolaus Leoniceus eadem eſſe cum ceriſtali & ceraſte ſerpentis ſpeciem exiſtimat. Vide plura apud eundem Leoniceum loco antea citato. Κεραῖς ἢς ἐὶς ὄρεθ. Heſych. Apud Italos ceraſtes adhuc nomen ſeruat, German. ein gebürnte ſchlang. Gall. Vnc ceraſte on ſerpent cornu.

Ceraſten omnes ſerè authores tum Græci tum Latini inter viperæ ſpecies numerant. Albertus tamen cornutam aſpidem vocat, Et videntur reliqui Arabes hanc ſerpentis ſpeciem ſub aſpidis genere comprehendere. Paulus Ægînetæ de aſpide & ceraſte in vno eodemq; capite agit, quali ſimiles eſſent ſpecies. Albertus in ſuper ſcribit, Solinum dicere, quod aſpides cornibus impetunt homines: ſed hoc non eſſe probabile. Nicander verò negat aſpides habere cornua, ſed quosdam veluti callos in fronte circa ſupercilia prominentes, propter quos videntur eorum oculi in quadam cavitare reconditi, Nic. Leoniceus.

B.

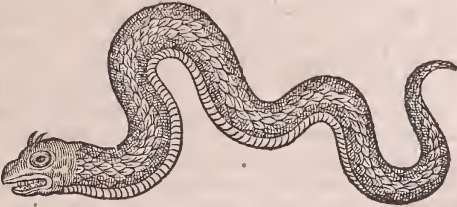
Africa ceraſtis abundat, Lucianus in diſpadiſibus. Loca Libyæ mediterranea arenarum cumulis referat, quo plus vitæ neceſſarijs carēt, eò varijs magniſq; ſerpentibus, ijs præfertim quos ceraſtas vocant, quorum morſus lethales habentur, ſunt fertiliora. Ferunt hos quondam ſerpentes in Ægyptum tranſmigrantes magnam regionis partem inhabitabilem reddidiſſe, Diodorus Siculus.

¶ Ceraſtes ſerpens ferum animal, colore album, &c. Ælianus.

Nunc potes aſtutum inſidiatoremq; ceraſten
Noſcere, viperæum veluti genus, huic quia diſpar
Non is corpus habet, ſed quatuor aut duo proferret
Cornua, cum mutila videatur viperæ fronte.
Squalidus albenri color eſt, &c. Nicander in Ther.

Ceraſtes magnitudine cubitalis eſt, longiſſimus cubitorum eſt duorum, corpore verò arenofus eſt, & iuxta caudam deſquamatus: eminentias habet in capite duas, cornuum ſimilitudine. Partes verò circa ventrem ex ordine ſquamis obſitæ ſunt, quapropter in ſerpendo ſonum ſibi ſimilem edit, Aetius. Ceraſtæ colore arenæ ſimilē habent, quæ ex re à paucis interno cun-
tur, ita coloris errore ſeducti quidam, pedibus illos conculcantes, vitæ periculum adeunt. Dic-

A.

Nomina.
Ceraſtes,

Ceriſtalis.

Ceriſtalis.

Sirtalis.

Ceraſte an ſint
de viperæ vel
aſpidis genere.Vbi reperian-
tur.Formæ deſcri-
ptio.

De Serpentibus

dorus Siculus. Est cubitali longitudine, longissimus duorum cubitorum, colore cinereo, qualis omnino est leproforum, Greuinus. Cornuta est genus furdorum, cuius longitudo est ab vno cubito vsq; ad duos, & sunt super caput eius duæ eminentiæ, sicut duo cornua: & color corporis eius est color cineris (color rubeus, Albertus) & venter eius est sicut squamæ siccæ, duræ, quæ strident super terram cum strepitus, Auicenna, Albertus. Est & de eis genus quod nominatur paruum (vel curtum seu recuruum) propterea quod cornua eius sunt breuiâ, aut iam ceciderunt cornua eius, & est etiã minus & breuius, maxillas autem respectu aliorum grandiores habet, & ob id maxillæ dicitur, Auicenna. Cerastes fraudulenta, viperæ non valde dissimilis, interduo quatuor interdum duobus cornibus esse videtur: squamis horret, eius color exalbescit, Gyllius. ¶ Cerastes corpore aiunt eminere cornicula sæpe quadrigemina, quorum motu reliquo corpore occultato sollicitent ad se aues, Plinius. Cerasta præferunt quadrigemina cornua, quorum ostentatione velut escæ illico sollicitas aues perimunt, Solinus. Cornua cochleis ad prætentandum iter; id est carnosa corporea hæc sunt vt cerasis, Plinius. Gemina supra frontem gerit cornua cochleæ cornibus similia, non similiter tamen atq; illius tenera, Ælianus, Volaterranus. Cerastes serpens dicitur eo quod in capite cornua habeat similia arietum, Isidorus. Cerastes serpens est octo cornua in capite habens, ex quibus fieri solent manubria cutellorum ad mensas imperatorum: quia sudore produnt venenum appositum. Ex libro de nat. rerum. Cerastes duas paruas eminentias supra oculos habet, quæ sunt instar granorum hordei, ducq; cornicula referunt. Quemadmodum autem inter authores, qui sese mutuo sequuntur, posteriores priorum errores suscipiunt, ita Solinus verba Plinij secutus, perperam scripsit cerasas octo cornua præferre. Contrarium enim experti sumus, Bellonius. ¶ Dentes viperæ dentibus similes habet eiusdemq; formæ, Idem. Dentes eius sunt æquales non recurui, Auicenna. ¶ Cerastes serpens paruus habes pro spinis in corpore cartilagineis, vnde corpus huius magis flexile quam aliorum serpentium. Scincus lineis quibusdam puniceis in dorso transuersis, vt cerastes, distinguitur, Bellonius. ¶ Viperæ & cerasæ Ægyptiæ pellem habent facile cedentem, quod experientia comperi. Cum enim pellem eis detraxissem, ac stramine repleuissem, duplo cerasior erat quam ipsa fera naturalis. Quod ijs quæ alijs in locis reperiuntur non accidit, Idem.

¶ Allati sunt ex Alkairo in Turchia tres serpentes ad nobilem quendam Venetum, qui diligentissimè in vitro magno & harena prope focum seruantur. Horum imagines cum mittere non possim, accipe eam quam potui ex solo intuitu descriptionem habere. Tres numero erant, quorum vnus ferè erat triplo reliquis maior, ijsq; scemina, quæ tum forte quatuor aut quinque oua in ipsa arena edidit, magnitudine ferè oui columbacei, longitudo erat vnum pedum, cerasitudo ferè brachij, caput duos digitos latum idq; compressum, oculorum pupilla nigra, reliqua parte alba, ex quorum cilijs vtrinque prominabant cornicula duo breuia non carnea, vt in quibusdam alijs, sed verè cornea. Colla erat pro corporis magnitudine tenuissimo & satis longo. Totus parte superiore tectus erat squamis cinericeis suprema squamarum parte nigricantibus, cauda in extremo texturata & subfusca, Reliquis eadem forma, nisi quod cornua adhuc non extabant. Dixerunt filios esse istius maioris, Iohannes Fauconerus Anglus in epistola ad Gesnerum. Censet autem Gesnerus hos serpentes fuisse cerasas, cuius opinionem ipsa descriptio conueniens in multis cum superioribus cerasæ descriptionibus ex varijs authoribus adductis confirmat.

Plurimum mansio eius est in locis arenosis, Auicenna. Secundum vias vt prætereuntibus moliatur insidias, iacet, Gyllius. Bibulis sub arenis, vel qua facta rotis via longa sub scrobe dormit, Nicander.

Vbi lateant.

Incessus.

*Ex ijs aliter echis velocibus obuia spinis
Recto verga tibi prolixus tramite ducit,
Sed medio diffusus hic (cerastes) se corpore voluit
Curuum errans per iter resonantibus aspera squamis.
Qualiter ægoreo longissima gurgite naus,
Quam violentus agit nunc huc, nunc Aphricus illuc,
Pellitur, & laterum gemebunda fragore suorum
Extra sulcanda sinuose fluctuat vndas.* Nicander in Ther.

In serpendo sonum sibi similem edit, per obliquum autem non recta prorepat, Aetius. Viperæ quidem recta celeriter obuios appetit: contra cerasas diuertit culis, serpendiq; flexionibus cum sonitu gradum faciens, impetum facit, Gyllius. Est flexuosus plus quam alij serpentes, ita vt spinam non habere videatur, Isidorus,

Spinaq; vagi torquente Cerasæ. Lucanus lib. 9

Hæmorrhoidem cum calcasset Menelai gubernator Canobus, morfu impacto interijt. Id conspicata Helena, & indigne ferens, spinam hæmorrhoidis perfregit: vnde factum, vt hoc genus & Cerasæ spina conuulsantur diffracta, Cælius ex Nicandro. ¶ Cerasæ & viperæ inter omnia serpentum genera potu diutissimè carere possunt, Bellonius.

¶ Cerasæ

¶ Ceraſta ſicut & viperæ viuos fœtus in lucē edunt, quod & facit Salamandra, Bellonius. *Partus.*
 Complurium ſcripta mihi modicè placent, qui eo tantum nomine viperam à cæteris ſerpentibus diſtinguere ſolent quod animal pariat. Id enim ceraſtæ quoq; vſuuenire certum eſt, Brod.

D.

Ceraſtæ cornuum oſtēntatione veluti eſcæ illico ſolicitatas aues perimunt inſtam reliqua cor- *Aſtuta in alia*
 poris de induſtria arenis contegunt, nec vllum indicium ſui præbent, niſi ex ea parte, qua inui- *cicidus auibus.*
 tatis dolo paſſibus necem præpetum aucupentur, Solſnius. Sunt illi quadrigemina cornicula,
 quorum oſtēntatione veluti eſcæ illiciens ſolicitata animalia perimit. Totum enim corpus are-
 nis tegit, nec vllum indicium ſui præbet, niſi ex ea parte, qua inuitatas aues vel animalia capit,

10. Iſidorus.

Crinalem attollunt squamma ſt ridore Ceraſte

Bis gemino cornu, quo capis hæc volucres.

¶ Longè alia ratione in cæteros Libyços homines ac erga nuncupatos Pſyſſos ceraſtæ aſſi *De ceraſtæ cum Pſyſſis*
 ciuntur: illis enim infeſti ſunt, cum his federe deuincuntur pacemq; ſeruant. Enimvero Pſyſ- *ſympathia.*
 ſorum gens ab eis ſi mordetur, non modo non ſentit morſum, ſed eos etiam qui in id mali incidē-
 rint, facillimè ſanat, ſi proutquam totum venenò corpus imbutum ſit, ex iſtis quiſpiam vel ac-
 cerſitus, vel ſua ſponte veniens, oſa aqua colluerit, illiſq; manus, qui morſus ſit, abluerit, ex ve-
 neno ſtatim tum conualeſcit, tum ab omni malo liberatur. Libyçi autem homines aiunt, virum
 cui ſua vxor venerit in ſuſpicionem adulterij, quiq; ex ea ſuſcepſos liberos adulterino ſanguine
 natos ſuſpicitur, experimenti cauſa in dolium ceraſtarum plenum infantem puerum conij-
 cere, ſicq; abijciendo tanquam artificem aurum igni, ingentitatem pueruli experiri. Ceraſtas
 protinus inſultare acerboſq; fieri, innatum malum puero minitantes, eos vt puer attingit remol-
 leſcere: vnde Libyços ille ſe legittimum patrem agnoſcit. ¶ Cum ſerpentium tum phalangi-
 rum hoſtes ceraſta habentur. Hæc verò ſi Aſtri commiſcuntur, non me ſed ſemetipſos fallunt, *Antipathia ad*
 Aelianus. ¶ Accipitres ab Aegyptijs coluntur, quod admodum profunt ad ſcorpiones cera- *ſtaſq; & ſerpentes &*
 ſtaſq; & parua animalia quæ morſu nocent delenda, Diodorus Siculus. Ceraſtis natura eſt in ex- *phalangia.*
 ceſſu calida & maxime venenofa, Ardoynus.

G.

A Ceraſte percuffus locus attollitur cum duritia puſtuſoſus. È plaga fanies profluat modò *De ceraſte*
 atra modò pallidior (& porraceo colore, Aegineta) ſed toto concreta varicoſus intumeſcit: geni- *moſu & ſym-*
 tale intenditur, mens labat, oculorum caligo exoritur: deniq; rigore neruorum diſtenti commo- *ptomatiuus.*
 riuntur, Dioſcorides, Aegineta. Si ſeriat Ceraſtes locus attollitur & induratur, puſtulis ſcætet,
 varia inde fanies, modò nigricans, modò lutea, fertur, ſed coalitu toto pallens: ſubruffeſcit, iſs ge-
 nitale tenditur, exceſſus mentis eos excipit: caligant oculi: tandem diſtentione rigoreq; neruo-
 rum conuulſi commouuntur, Aſtuarius. Cæterum percuffis ab eo eleuatio ac tumor plagæ cap-
 itis clauſi ſimilitudine inſurgit, & fanies profluat vini colore aut nigricans, & maxime per am-
 bitum, velut in cruentatis ac ſugillatis aliàs fieri conſueuit. Reliqua ſtem quæ in viperæ morſu
 dicta ſunt, etiam his ſuccedunt cum intentione vehementiori. Vt plurimum verò vſq; ad no-
 num diem ſuperſunt, Aetius.

40.

Iſi ſi forte gnuem ſerpens impreſſerit iclum,

Fit ſimilis clauo tumor, obſcuræq; leuantur

Puſtula, & afflicta non magnum parte dolorem

Exagiant, verùm triſtis magis inquina tentat,

Atque ambos poplites labor, & pallente colore

Exanimis frictiſq; ſaſbicans viribus æger

Conſpicitur, ter treſq; dies ſuperum æthera cernit,

Raroſq; conceptam fugit hoc ex vulnere mortem. Nicander in Theriacis.

Sentitur in locis morſus quaſi acus aut clauſi infixi in eis. Et dixerunt quod continuatur cor-
 pori eius grauitas maxima, & inſtantur labia (aliàs palpebræ) eius, & accidit ei vertigo, & te-
 nebroſitas oculorum & deſtruitur ratio, Auicenna, qui Nicander male intellexiſſe videtur,
 cum dicit morſum ceraſtæ ſentiri tanquam acutum vel clauum infixum: cum Nicander tantum
 dicat tumorem clauo ſimilem in loco morſus eleuari, morſum autem non ita magnum inferre
 dolorem aſſerat: quod profectò fieri nõ poſſet, ſi ſimilis eſſet illi, in quo quoniam in membro clauum
 veluti infixum habere credit, Greuinus. ¶ Serpentium quicunq; vel in cauda vngulam, vel in
 fronte cornu habent, immodicè ſeciſi ſunt, atq; ideo pernicioliſſimi, Cardanus.

¶ Si Ceraſtes percufferit, cita partis amputatio ſuffragatur: quare ſine mora iclam partem
 amputare aut ſcalpo conſectim circuncidere, & iſs ſimilia proſequi oportet. Vrenita inſuper re-
 liquiſq; ad mouenda: ſiquidem virus hoc veneno baſilifci ſimile eſt, Dioſcorides. His membri aſ-
 ſecti mutilatio mox à morſu facta ſuccurrit: eoq; ſine mora, ſi fieri poteſt, præcidendum eſt: &
 in his & propinquis partibus omnem carnem circunciccare ſtatim, & radicitus vſq; ad os excin-
 dere oportet: deinde reliquæ ferro candenti excicandæ ſunt. Etenim horum virus, ſicut & baſi- *Curatio per*
chirurgiam.

De Serpentibus

lisci, taurino sanguine similiter celerrimè sanguinem in arterijs ac spiritum coagulat, P. Ægine ta. Cui & consentit A. Quarius. Remedia eadem quæ morsus à vipera conferunt, Aëtius.

Medicamenta
foris super vul-
nus inponen-
da.

¶ E serpentibus contra cerastas validissima est saxe acetum polenta, Plinius. ¶ Anagal-
lidis folia cerastæ serpentis ictibus summè auxiliatur, Aëtius. ¶ Imponendum super vulnus ca-
prinum sterces ex aceto coctum, Celsus. ¶ Ponatur super morsum cepe tritum cum aceto. A-
uicenna. ¶ Cedria cerastæ moribus cum sale imposta subuenit, Dioscorides. Ex cedro fit em-
plastrum super morsum serpentis habentis cornua, Auicenna. ¶ Hordeacea farina ex aceto
cocta, Celsus. ¶ Nepera cum sale contrita, melle adiecto, Idem. ¶ Picis natura aduersatur pri-
uatim cerastæ moribus cum polenta, Plinius. ¶ Ruta ex aceto cocta, Celsus. ¶ Sal prodest
contra cerastem cum origano aut cedria aut pice aut melle, Plinius, Dioscorides. Ponatur super
morsum sal tritum confectus cum alkitrano, Auicenna. ¶ Sesamum cerastæ moribus medetur,
Dioscorides. Sesamum confert morsui serpentum cornutorum, Auicenna. Verus interpres ha-
bet, canis rabiosi & serpentis lenticularis.

Medicamenta
intra corpus
sumenda.

¶ Si Cerastes aut Diplos, aut Hamorrhols percussit, asphodeli, quod Ægyptiæ fabæ ma-
gnitudinem æquet, arefactum, in duas portiones diuidendum est, sic vt ei rutæ paulum adijcia-
tur. Trifolium quoq; & mentastrum, & cum aceto panaces æque proficiunt: costumq; & castia,
& cinamomum rectè per portionem assumuntur, Celsus. ¶ Quod ei appropriatur, est vt in po-
tu detur semen raphani cum vino: & propriè quando euomit cum eo, & cum euomuerit, con-
fert ei cyminum Indum: & sisamum confert ei iterum quem momordit, cum vino: & castoreum
cum vino: & calamentum campestre cum vino: & semen raphani est mirabilis iuuamenti in
eo, Auicenna. ¶ Raphani semen contra cerastis morsum, potum ex vino auxilio est, Dioscori-
des. ¶ Est cumino simillimum quod Græci vocant ammi: quidam verò Æthiopicum cumi-
num id esse existimant. Hippocrates regium appellat: cum lini semine scorpionum ictus in vi-
no potum drachmis duabus mitigat: priuatimq; cerastarum cum pari portione myrrhæ, Plin.
Castoris testes auxiliantur aduersus Cerasten & Presteras, cum panace aut ruta ex vino, Idem.
¶ Sunt & seruatis piscibus medicina, salsamentorumq; cibus prodest à serpente percussis, &
contra bestiarum ictus, merito subinde hausto, ita vt ad vesperam cibus vomitione reddatur: pec-
uliariter à chalcide, cerastæ, aut quas sepas vocant, aut elape diplosæque percussis, Idem.

De Psyllis opè
ferentibus ipsi
qui à Cerastis
morsu fuerunt.

¶ Callias libro decimo historiarum quas conscripsit de Syracusano Agathocle, Cerastas inquit,
pestiferum morsum infligere solere, & bestias ratione carentes & homines interficere, nisi Liby-
cus vir natione Psyllus ad curandum accesserit. Hic sanè siue euocatus, siue fortuito aduenerit,
& plagam adhuc, tolerabiliter dolentem viderit, solani saliuam ictui morsuue inspuens dolo-
rem mitigat & perstringit: sin percussum offenderit, ægerimè dolentem, intra dentes permul-
tam aquam haurit, & os suum primo ex ea colluit, post verò eam in poculum injectam vulne-
rato exforbendam tradit. Quod si veneni acerbitas acrius inualefcit, hic agrotanti nudo nudus
accumbit, & proprio suo corpore morbi vim frangit, & malo hominem liberat. Hoc ita se habe-
re idoneus testis etiam Nicander Colophonius fuerit: cuius versus ascribam:

Audiui Libycos Psyllos quos aspera Syrcis

Serpentumq; ferax patria alit populos,

Non ictu insulsum dirò, morsuue venenum

Ladere: quin lassæ ferre ex opem reliquis,

Non vi radicum, proprio sed corpore iuncto.

Et quæ sequuntur.

Hæc Ælianus, quem versus illos Nicandri citatos desumpsisse oportet ex libro aliquo, quo his
temporibus caremus. Neq; enim in his libris Nicandri qui extant reperiri existimo.

H.

Etymologia.

Cerastes, serpens dictus eo quod in capite cornua habeat similia arietum. Κέρατα enim Gre-
ci cornua dicunt, Isidorus. ¶ Cerastes autem ab authoribus in vtroq; genere, id est & masculino
& fœminino sumitur. *Libyca membrana Cerastæ,* Lucan. lib. 6. *Spinâq; vagi torquente Cerastæ,* 50
Idem.

Homonyma.

Κεραϊσθες, κομήτης, ἀλιεύς, πολεμικός, ἐιδὲ ὄφιός, καὶ ὀ κέρατα ἔχων., Hefychius. ¶ Cerastes cer-
uicæ epitheron, quod cornutus sit vel magnis cornibus præditus. Aristophanis Scholiastes.
¶ Vermium qui fœcorum proprij sunt, alij ex ipsis nascuntur arboribus: alios parit qui vocat-
ur cerastes. Omnes tamen in cerasten figurantur. Sonum edunt ceu paruuli stridoris, Theo-
phrastus & Plinius.

Epitheta.

Cerastes Libycus, vagus, Lucanus. Anhelans, Textor. Crinalis, Statius:

Crinalem atcollit longo stridore Cerasten.

Asturus, Insidiator, Interpretes Nicandri. Infestus Cerastes, Galeni interpres. Cerastæ σκολοπιδανί-
ες, dicuntur à Nicandro: Qui & κεράσις διο λδέντα appellat, hoc est insidiatorum; eo quod in ro-
tarum vestigijs delitescens, obuium quenq; inuadit, vt annotat Scholiastes.

Cerastes

Ceraſtes pater fuit Pauſanias, Iofphus. ¶ Amathuntis oppidi in Cypro incolæ olim Ceraſta dicti ſunt: Gemino quibus aſpera cornu Frons erat. Vnde etiam nomen traxere Ceraſta, Ouidius. Hi cum ſoliti eſſent in ara Iouis aduenas immolare, Venus eorum crudelitate offenſa, in boues eos vertit, qui à magnitudine cornuum Ceraſta apud Salaminius ſunt nominati. Vide Ouidium Meram. 10. Propter hos Ceraſtes volunt quidam Cyprum Ceraſtiam fuiſſe dictam, quòd eam aliquando hi homines cornibus inſignes tenuiſſent. Ceraſtiam dici Cyprum, Xenagoras prodidit, *ὅτι τὸ ἔχειν πολλὰς ἐξοχὰς*, id eſt, quia ſupercilijs (vel promontorijs) abundet multis, quæ inquit cerata vocant. Etiamſi me non fallit eſſe qui ſic opinantur dici, quia inibi viſerentur cornibus homines inſignes, Coelius. ¶ Ceraſta inſulæ ſunt in latere Arabiæ propè

*Nomina pro-
pria huius ſera-
peni aſſina.*

10 Syenem, quæ in fine eſt Æthiopiæ, Plinius.

Circa Thebas Ægyptias ſunt ſacri ſerpentes, nihil omnino hominibus noxijs, puſillo corpo-
re, binis præditi cornibus, quos deſunctos in Iouis æde ſepeliunt: huic enim Deo ſacros illos eſ-
ſe prædicant, Herodotus. Angues, Thebanos perhibent Ægyptij habere cornua, Ariſto,

*Angues The-
banæ cornu
ſacri.*

DE CERISTALI, TRISCALI

CRISTALI VEL SIRTALI.

ERISTALIM Alberti, & Criſtalim, ſeu Sirtalim vt legit Nicolaus Leonicentis, Auicenna, (Trifcalis enim corruptè pro Criſtalis legi in impreſſis quibuſdam codi-
cibus exiſtimo) eandem eſſe ſerpentis ſpeciem cum Ceraſte, diximus antea in hiſtoria
Ceraſtis A. Quia tamen & Auicenna & Albertus hunc ſerpentem à cornuta aſpide,
quæ præculdubiò Ceraſte græcorum eſt, diſtinguunt, adijciemus hic quid vterque de eo ſcri-
bat: vt facta collatione eorum quæ de hoc Criſtali ſeu Criſtali vel Sirtali ſcribunt, cum ijs
quæ de Ceraſte dicta ſunt, quibus melius agnoſcere poſſit, hunc eundem eſſe cum Ceraſte.

Serpens Trifcalis (Criſtalis vel Sirtalis legendum puto,) narratum eſt de hoc, quòd eius
accidentia ſimilia ſunt accidentibus viperarum, verùm ſunt cum inflatione loci morſus, & ve-
ſicis, & duricie apparente, & curſu humiditatis ſanguineæ, nigra ex illo loco: & accidunt ei
30 alteratio rationis, & tenebroſitas viſus, & ſpasmus mortificans. Et cura eius eſt cura viperarum.
Et ego quidem dixi hunc ſerpentem in hoc loco exiſtimatiuè: & non noſco eum, neq; or-
dinem eius, neq; ipſius genus cum verificatione, & neque ſcio an iſte ſit in iteatione an non.
Auicenna. Geſnerus dubitanter aſcripſit an Dryinus? nam accidentia eadem ſunt ex morſu,
quam viperarum. Criſtalis eſt ſerpens de genere viperarum, & ſecundi ordinis, & eſt cinereus
duorum cubitorum. In loco morſus accedit inflatio, & veſicæ duritia, apparent & fluxus hu-
miditatis ſanguineæ nigra ex loco morſus, & patitur læſus alienationem rationis, & tenebro-
ſitatem viſus, & ſpasmus mortificantem. Albertus. Cinerei coloris eſt aſpis & Criſtalis ſecun-
dum Albertum, aliàs Criſtalis de genere viperarum, longitudinis duorum cubitorum, qui mor-
ſu ſuo alienat ſenſum & rationem. caliginem oculis inducit, & ſpasmus mortificantem, Olaus
Magnus. De hoc ſcribit Ardoynus lib. 6. cap. 15. ſub nomine Teriſtali, ex Auicenna tantum.
Addit verò de hoc nihil ſpecialiter ſcribi à authoribus.

Chelydrus ſerpens eſt qui & Dryinus dicitur, de quo poſtea in Dryino.

Cherſydrus ſerpens eſt idem cum Hydro. Itaque eius hiſtoria poſt in hydro à nobis
deſcribetur.

De Serpentibus

DE COLVBRO,

COLVERVM etiam si veteres videantur aliquando pro serpente in genere nominare, aliàs tamen speciem peculiarem hoc nomine denotare, vt ex sequentibus testimonijs patebit: Gaza pro aquatico accepisse videtur. nam cum Theophrastus historix plantarum 2.6. scribat hydram stagnis exicatis marcescere: ipse pro hydro colubrum transtulit. Deceptus est autem forte Gaza, non intellectis Plinij verbis: Coluber enim (inquit Plinius) est in aqua viuens, &c. vbi certè colubri nomen tanquam generis, non tanquam speciei posuit. Et alibi, Enhydrys vocatur à Græcis, coluber in aquis viuens. Vuotonus etiam vir nostro seculo in Anglia eruditus, de colubro inter aquaticos serpentes agit: & colubri nomine pro genere quosdam abuti scribit. Certè viri eruditi pro communi Græco serpentium nomine ὄφις, colubrum aliquando reddunt Latine. Erasmus Rot. & alij.

*Disce & odoratam stabulis accendere cedrum,
Galbanoq; agitare graves nidore chelydros.
Sæpe sub immotis præsepibus, aut mala castu
Vipera delicit: cælumq; exterrita fugit.
Aut recto assuetus coluber succedere, & vmbra,
Pestis acerba boum, pecoriq; aspergere virus,
Fouit humum. cape saxa manu, cape robora pastar:
Tollentemq; minas, & sibila colla tumentem
Dijce. iamq; fuga timidum caput abdidit atrè:
Cum medijs nexus, extremeq; agmina caudæ
Soluuntur, cardosq; trahit sinus vltimus orbes,
Est etiam ille malus Calabria in saltibus anguis, &c.*

Vergil. tertio Georg. vbi colubrum videtur speciem serpentis facere, eam quam nos infra orophiam & myagram nominabimus: eamq; ab alijs speciebus, chelydro, vipera & chersydro, (quem anguem in saltibus Calabriae nominat ac describit in sequentibus,) distinguit. In anserum struendis cellis seruanda sunt eadem quæ in alijs generibus pullorum, ne coluber, ne vipera, felesq; aut etiam mustela possit aspirare. Iecur aquatici colubri, item hydri tritum potumq; calculosis prodest, Plinius: ac si coluber aquaticus alius quam hydrys esset, ego non separarim. Coluber ab eo dictus est, quod colat vmbra (quasi ad hoc alluserit poeta iam recitato carmine, Aut recto assuetus coluber succedere, & vmbra:) vel quod in lubricum tractus flexibus sinuosis labatur. nam lubricum dicitur, quicquid labitur dum tenetur, vt piscis, serpens, Isidorus. Gelenius noster Latinum nomen deducit à Græco κολόβου: quod vbi ipse legerit nescio, ego neq; apud authores, neq; apud grammaticos reperire memini, significat autem mutilum cauda. Quod si de origine huius vocabuli diuinandum est, à chelydro vel chersydro, non magna literarum mutatione, colubrum aliquis deduxerit, etsi pro vocabulo vel communi, vt dictum est, vel speciei diuersæ à Latinis plerumq; vsurpetur. Domestici quidem angues, sæpe caudis per homines mutilatis reperiuntur, ac viuunt, potius quam syluestres. ¶ Coluber à Scòpa italicè redditur lo scorzona, scorfoni, colubra, la scorzona, la scorfona. Galli coleure, Hispani culebra proferunt. Νερόφις Græcè hodie vulgò dictus serpens, ab aliquibus coluber vertitur. ¶ Coluber, gen. mascul. est: quandoq; femininū etiam colubra in vsu est. Lucilius Satyr. lib. 20. Tam disrumperetur medius, iam vt Marfus colubras, Disrumpit cantu, venas cum extenderit omnes. Turpilius Leucadia, Arripuit colubram mordicus. Varro Eudæ monibus, Quid dubitatis vtrum nunc sitis cercopitheci, an colubrae, an belluæ? Notauit hæc Non. Marcel. ego Horatium quoq; Vergil. & Corn. Cels. scem. gen. colubrā dixisse obseruari.

B.

Coluber longus est vt anguilla, Obscurus. Colubros virides Horatius dixit: longos, Virgilius: variæ cum dente colubrae, Ouidius. Linguis micat ore trifulcis, Vergilius de colubro. Columella hirtum colubrum cognominat, nimirum à squamarum asperitate. Ægyptij de colubris Thebanis perhibent, quasi aliquod illis vestigium cornus extuberet, Aristoteles. Vide in Cerafe.

Grammatici

C.

Grammatici quidam colubrum scribunt umbras nemorum incolere, alludentes ad etymologiam. Vergilius non nemorum, sed simpliciter umbram, eum subire canit, Aut tecto assuetus coluber succedere & umbræ. Coluber etiam calidior multis degit in umbris, & accedit sæpe ad aquas, ut se refrigeret & deponat venenum, Ferdinandus Ponzetus. ¶ Cum omnis serpens, tum coluber speciatim, per foramen transiens senectutem exiit; sed ieiunio prius carnes attenuat, ut facilius transeat. Tortuosus incedit & sibilat, Obscurus.

Qualis vbi in, lucem coluber mala gramina pastus,

Lubrica conuoluit sublato pectore verga

Frigida sub terra tumidum quem bruma tegebat;

Arduus ad solem, & linguis micat ore crisulcis,

Nunc positus nouus exuijs, nitidus in iuuenta,

Vergilius Æncid. 2.

Est autem comparatio sumpta ex Homeri Iliad. x. ut Macrobius annotat lib. 5. cap. 6. Saturnal.

Ὡς δὲ δράκων ἐπὶ χερσὶν ὄφεις ἐπὶ αἰσθητοῖσιν, &c.

Hirtus & ut coluber nodoso gramine tectus *Ventre cubat flexo, semper collectus in orbem, Columel.*

D.

Coluber (ut scribitur in epistolis D. Hieronymi) bibiturus venenum prius euomit, ne ipse suum cum aqua exhauriat. ¶ Nudum hominem timet, operimentis indutum persequitur, Cælius Rhod. ¶ Bufo quandoque cum colubro, vel etiam cum serpente praelium subit, Phytologus. Optima vinetis ratio est, cum vere rubenti. Candida venit auis, longis inuisa colubris, (id est, ciconia,) Vergilius 2. Georg. Coluber ceruum fugit, leonem interficit, Ambrosius. Coluber est in aqua viuens; huius adipem & fel habentes qui crocodilos venentur, mirè adiuuari produntur, nihil contra belua audente; efficacius etiamnum si herba potamogiton miscatur, Plinius.

E.

Spargantur cæcis nasturtia dira colubris, *Columella.*

Per cæcas colubras ventris lumbricos non angues intelligit, Victorius.

F.

Venenum serpentis, ut quædam etiam venatoria venena, quibus Galli præcipuè vtuntur; non gustu, sed in vulnere nocent; ideoque colubra ipsa tutò estur, ictus eius occidit, Celsus.

G.

Natura eius est valde calida & venenosa, Ardoynus. Colubra ipsa tutò estur, ictus eius occidit, vide proximè retrò in F.

Hirtus & ut coluber nodoso gramine tectus,

Noxius exacuit morbos æstatis iniquæ.

Coluber transfentibus insidiatur; & mordens lingua venenum infundit. Vnde scriptum est in De Colubri facris: Fiat Dan coluber in via. Et alibi: Qui dissipat sapem, mordebit eum coluber, Obscurus. *veneno.*

In asferum struendis cellis seruanda sunt eadem, quæ in alijs generibus pullorum, ne coluber, ne vipera, felesque, aut etiam mustela possit aspirare: quæ ferè perniciæ ad internectionem prosterunt teneros, Columella. Si animal (*iuuentum*) mordetur à venenatis bestiolis, ut colubris, scorpionibus, quomodo curari debeat Vegetius docet Artis Veterinariæ 3. 77. Nec virides metuunt colubros, Nec Martialis hœdilia lupos, Horatius 1. Carm. ¶ Colubri morsus videtur De Colubri rulentam malignitatem, eiusque malignitatis remedia fidei historia visum esse subijcere. Dum morfus & cura. 40 rex Carolus nonus apud Molinios ageret, D. le Feure Regius Medicus & ego vocati sumus, ut curaremus coquum dominæ à Castropeseo. Hic cum lupulum in sepibus legeret, ictus in manu à latente colubro, ipsa statim ori admotâ, vulnus suxit, sanie expressione dolorem, ut putabat, leuaturus. Sed extemplo sic eilingua intumuit, ut loqui non posset, brachium præterea totum ad scapulam vsque similiter in altum tumorem sublatum, tam acres ei dolorum cruciatu mouit, ut me præsentem bis syncope prehensus corruerit, facie flauescente & liuida mortuo similis, ac quamuis de salute desperarem, penitus tamen desertum hominem non passus, laui illi os theriaca in vino albo dissoluta, eademque addita aqua vitæ potioni naui. Tumidum brachium multiplici & profundo scarificatu aperui, quæ maxime parte morsus inflatus esset, sanguinem, qui totus serofus seu saniosus erat fluere copiosius permisi, plagas theriaca & mithridatio in aqua vitæ dissolutis laui, ægrotum deinde in lecto calidissime statui sudore procurato & vigilijs quibus imperatis. Hac arte tantum profeci ut postridie symptomatum omnium malignorum esset expertus. Itaque id vnum postea procuravi ut vulnus diu apertum teneretur, & theriaca ablucreretur. Et sic paulo post conualuit, Ambrosius Paræus. ¶ Contra rubetæ venena auxiliatur coluber viuens in aqua, Plinius lib. 33. Colubri, aut viperæ, olla noua inclusi & operculati, maza vel luto circumlita, vtuntur igni ex sarmentis vitium in clibano, amborum cinis ex oleo illitus serofulas liquefacit, Syluius.

Auribus exuium confert sinuosi Colubri

Ex oleo læsti, quod ponit arte sua.

Pictorius in Læna malorum. Senecia anguis (Ἰψρα ὄφεις, aliqui reddunt colubri,) maxime verò viperæ, à Dioscoride ad remedia quædam laudatur, ut referemus in Serpentis historia, in genere G.

H.

a. Epitheta. Breues colubri, Ouidius in Epist. Longi, Vergil. 2. Georg. Venenati, Lucretius lib. 5. Virides, Horatius 1. Carm. Niueis que frequens Sinuessæ colubris, Ouidius 15.

Remedia ex Colubro.

De Serpentibus

Metam. de specie quadam peculiari, vt apparet. Erebeæ felle colubræ, Idem. Et alibi, Variæ cum dente colubræ. Hirtus, Columella. Et apud Rauissum; Tumidus, lubricus, cæcus, noxius, latens, terrificus, sæuus, cæruleus, Medusæus, squamosus, tristis, Cinyphius, tortus, ater, lethifer, dirus, Libysinus, sinuatus, mordens, maculosus, tortilis, gorgoneus, niger, venenosus, flexilis, trux, immanis. ¶ Lac colubri (Lact de coleuvre) vulgò vocant Galli genus tithymalli, folijs myrti, circa vias & sæpes vulgare. Iisdem colubrina est vitis alba, vt Ruellius scribit: & eodem nomine Romanis, lonchitis altera. Ruellius etiam cantabricam herbam in Gallia colubrinam vocari auctor est. Nummularia quoque Fuchsij, colubraria quibusdam dicitur, nostris vulgò Natricum herba. De hac Ruellius lib. 2. de natura stirpium cap. 12. Inuenitur (inquit) fruticans herba cubitalibus penè ramulis, humi reptans serpuli modo, folijs lenticula, sed maioribus, vtrinque in ordinem digestis, radicibus paruis per summa cespitum vagantibus. Præter hæc humentibus locis serpit: super cuius nomine rusticos consului: qui referabant se audiuisset de suis maioribus colubrorum herbam appellari, quòd dissectum in partes anguem huius herbe confrectu in pristinam coire vnitatem. & vnâ partes diuortio secretas coalescere adstrabant. ¶ Colubraria, maris mediterranei Iberici insula est, de qua Pomponius Mela libro 2. Colubraria (inquit) cum feateat multo ac malefico genere serpentum, & sit ideo inhabitabilis, tamen ingressis eam intra id spacium quod Ebusitana humo circumsignauerunt, sine pernicie tuta est: n̄ idem illis serpentibus, qui solent obuios appetere, aspectum eius pulueris, aliud ue (quod verius) procul & cum pauore fugientibus. De eadem Plinius libro tertio capite quinto. Ebusi terra serpentes fugat, Colubraria parit: ideo infesta omnibus, nisi Ebusitanam terram inferentibus. Græci Ophiusam dixerunt. Ebusus hodie Ayiussa vocatur, Colubraria vero la Dragonera, vt Oliuarius annotauit. Ophiusa, ὀφίουσα, etiam olim Rhodus vocabatur propter serpentium multitudinem, quasi serpentaria, auctores sunt Strabo lib. 3. & Plinius 5. 31. item ex Cycladibus tum Cythnus, cum Tênus apud Stephanum. ¶ b. Mutilata cauda colubræ, Ouidius 6. Metamorph. Vos angilla manet longæ cognata colubræ, Iuuenal. Sat. 5. ¶ e. Vtq; sup; barbam, variæ cum dente colubræ Abdiderint furtim terris, Horatius Serm. i. 8. de mulieribus veneficis. Pectoraq; (Furia Ibis inimici) vnixerunt Erebeæ felle colubræ, Ouidius. ¶ h. Tefensit equum crinita colubris Mater equi volueris (id est Medusa) Ouidius de Neptuno. Dic qua Tisiphone, quibus exagitare colubris: Iuuenalis Sat. 6. Tam sæuæ facies, tot pululata atra colubris, Vergilius 7. Æneid. de Alesto furia. Colubriferum monstrum, Ouidius 5. Metam. Cerbero colla colubris horrent, sexto Æneid. Verg. Idem libro 7. de Alestone furia, quæ in sinum Amatae serpentem iniecerit, vt discordia domû turbaret eleganter, sic canit: nunc anguem nunc colubrum, nunc viperam appellans:

*Huic dea ceruleis vnus de crinibus anguem
Coniicit: inq; sinum præcordata ad intima subdit:
Quo furibunda domum monstro permisceat omnium.
Ille inter vestes, & leuia pectora lapsus
Voluitur attractu nullo, falliq; furentem,
Viperam inspirans animam, fix tortile collo
Aurum ingens coluber: sic longæ cœnia vitæ:
Innectiq; comas, & membris lubricus errat.*

¶ Cum Cræsus aduersus Cyrum bellum suscepit, vis colubrorum ingens in suburbanis Sardiæ locis repente coorta est, quos equi in pascua dimissi passim deuorantur: responderunt diuinationum periti futurum vt externa gentes indigenas consumerent. Indigenam esse colubrum terræq; filium: equum verò & aduenâ & bellicosum hostem, Herodotus. ¶ Colubrum intra ædes collapsum non perimendum: hoc est, hospitem quamquam nocium per humaniter tractandum, Plutarchus in Symbolis Pythagoricis. ¶ Colubrum in sinu fouere, Erasmi Rot. dixit, translato Græcorum prouerbio quod sonat, ὄφιν ἐν τῷ κόλπῳ θάλπειν.

Cophias serpens est qui & Cæcilia dicitur. Vide quæ superius in Cæcilia dicta sunt.

DE SERPENTIBVS QVORVM NOMINA

INCIPIUNT A. D.

DE DIPSADÉ.

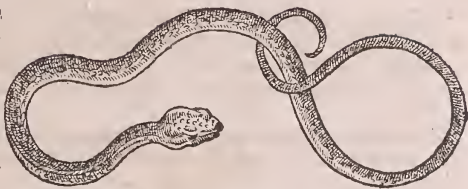
A.

Nomina.

DIPSAS genus est aspidis, quæ Latine Situla dicitur, qui quem momorderit, siti perit, Isidorus. Dipsas ex argumento vocatur, ictum ab se siti inexplicabili necans, Ælianus, Volaterranus. Δίψα enim græce dicitur sitis, & Διψάω sitio. Vnde nomen hic serpentis traxit

eraxit, Textor. *Διψάς* hæc & prester dicitur, & caufon ab ardore: & melanurus à nigra cauda, & ammoatis quod in arena degens ladat, & centris ab aculeo, Ælianus, Suidas. Hunc quidam preftere m nonnulli caufonium vocant, Volaterranus. Dipsas à quibusdam caufus appellatur, Aëtius. Quare propter continuam fitim, & prefter, & caufon, aut dipsas appellatur, Dioscorides. A quibusdam dici quoque melanuros, animaduerti: sed & am mobates, nec non centridas sicut *κεντρίδας*, aut centrinās ab figura. Cœlius. ¶ Deuteron. 8. Duxit te Deus per locum ubi erant serpentes vrentes (*שרף שרפים*) & scorpiones, *קוצנאים*, Latinus interpretatur vulgatus vertit, & dipsas, quanquam alij fitim vel locum sius, id est, aridum & siccum interpretantur. Serpentes autem vrentes sunt ad quorum morsum corpus horribiliter incenditur, aqua desideratur, aqua clamatur, ad eam accurritur, omni impedimento neglecto, quod de milite Catonis scribit Lucanus, P. Fagius. Hos tamen serpentes vrentes alij presteres fuisse volunt, qui presterem à dipsade distinguunt, vt in prestere dicemus. Situla etiam vocatur à quibusdam: à siti quam morsu infert. Est autem hic serpens e genere viperarum, vt quidam putant, vel Aspīdis iuxta aliorum opinionem, Greuinus. *Διψάς* *εχιδνά*, in Epigrammatis dicitur, id est siticulosa vipera. Vipera sitim fatientes, Auicenna. Galenus scribit marfos à se interrogatos quod dīscrimen esset inter viperas & dipsadas, respondisse, dipsadas esse viperas quæ iuxta mare & in locis saluginosis degunt, de quo plura postea dicemus. Dipsas viperæ species, Aëtius. Contrā verò Solinus inter aspīdis species dipsada numerat his verbis. Plures diuersæ aspīdis species sunt, verum disparis effectus ad nocendum. Dipsas siti interficit, Hīpnale somno necat, &c. Hæc Solinus. Dipsas genus aspīdis, Isidorus,

B.

Dipsas cuius vim & naturam eius nomen nobis declarat, inferior quidem est magnitudine quam vipera, sed tamen in occidendo quam celerrime superior. Eam Softratus cum albam esse ait, tum duas in cauda lineas nigras habere. Cum in Africa, tum magis in Arabia nascitur, Ælianus, Suidas. Forma Dipsadis.

*Exigua similis spectatur dipsas echidna,
Sed festina magis mors illius occupat egros.
Parua & lurida cui circa vltima cauda nigrescit.*

Nicander in Theriacis. Serpens est breuis alioqui, colore albus, cauda duabus nigris lineis intersecta, Volaterranus. Dipsas viperæ est species quæ in maritimis magis locis reperitur, magnitudine cubitali, ex crassa in tenuem desinens. Notas autem habet per omne corpus fuluas & nigras: caput verò angustius, Aëtius. Dixerunt quod serpentis facientis sitim longitudo est palmi vnus: & super corpus eius sunt vestigia nigra plurima; & caput eius paruum & collum ipsius grossum, & incipit creatura eius ex collo grosso vsque ad caudam subtilem. Et dixerunt quidam, quod hic plurimum est in regione Iokiat & alsim (Lybiæ & Syriæ) & forma eius est forma viperæ, & color postremi eius vsque ad caudas est ad nigredinem declinans, & incedit quatiendo caudam suam, Auicenna. Dipsas serpens tam parua est, vt dum calcatur non videatur, & necat antequam sentitur, Arnoldus. Sunt qui dicant demorsos à viperis fatiati non posse potando, sed dirumpi citius, quam siti liberari. Quocirca eos qui Romæ viperas venantur, quos Marfos nuncupant, percontatus sum, equid haberent signi quo genus vtrumque viperarum discernerent. At illi profusus negabant vllum esse genus viperarum dipsadum, verum eas quæ iuxta mare atque in locis degunt salcedinem multam habentibus, carnem obtinere salfam; ac proinde in Lybia talium ingentem esse prouentum: in Italia verò propter regionis humiditatem non inueniri. Atque hæc quidem narrantes audiui Marfos, non tamen certo dicere queam, an in totum verum dixerint, an partim etiam falsum, Galenus. ¶ Situla serpens est paruus & malitiosus qui hominem siti interficit: Hic tanta varietate refugiet, vt intuentes pulchritudine retardet, & quem natura dedit reptando pigro, em, miraculo stupentes detinet, quos assequi non valet. Author libri de natura rerum. Hæc autem postrema de pulchritudine serpentis, Solinus & alij auctores scribunt non de situla id est dipsade quæ siti interficit, sed de Scytale. Itaque author ille nominis affinitate deceptus fuisse videtur, vt ex vtraque serpentis specie vnam tactum fecerit.

De Serpentibus

D.

Garamantes in Lybia oua struthionum per arenam sparsa studiosè indagant & colligunt, non edendi tantum gratia, sed illis euacuatis pro vasis & instrumentis vtuntur; ac inagnis & capacibus inuentis etiam pileos ex eis conficiunt. Ibi autem iuxta oua dipsades insidiosè excubant, tum accedentem quempiam mox ex arena prorepentes morsu infelicem feriunt, Lucian.

G.

Veneri huius serpentis natura & qualitas vt ex symptomatibus, quæ superueniunt ijs, quos momorderint, facile intelligi potest, est vehementer calida, sicca, crassa, qua interiora corporis adurit, inflammat, & exiccat, vt adurendo, exiccando, corrugandoq; sicut corium ab igne, vias vrinæ & corporis poros constringat & coarctet, & licet siti & potu aquæ copiosissimo neq; satiari possint, neque potus, quicquam vel per vrinam vel sudorè reddant, vnde tandem etiam recento potu copiosiore, disrumpantur, Ardoynus.

De Dipsadis
veneno, morsu
& Symptomati-
bilib.

A dipsade vulneratus acerrima siti ardet, & tanquam taurus ore hiante, atque imminente ad flumina procumbit, tantaq; portione, dum venter disrumpitur sese explet, Nicander. Quos dipsas percussit, solutus ac non constrictus tumor premit, sitisq; vsque eo pertinax, vt satiari non possit, ac sine vlla intercapedine excruciet: & si potum pleno ore affatim trahant, illico in eandem sitim relabuntur: proinde toto habitu similes sunt ijs qui antea potus nihil hauserint, Dioscorides, Ægineta, Aëtianus. Sequitur ab ea morsos, præter ea quæ de vipera dicta sunt, & sitis intolerabilis planè, adeo vt etiam si multus eis potus exhibeatur, sitis non sedetur. Et tamen neq; per vrinas, neq; per vomitum, neq; per sudores quicquam excernitur. Duobus igitur pereunt modis, aut ob multam sitim exusti, si potum non sumant, aut ob multam expletionem distensus rumpitur venter, vel infernè circa inguina, vel circa imum ventrem, quemadmodum in hydropicis fieri consuevit, Aëtius. Eius morsu confixi, etsi assiduam portionem hauriunt, ad sitim tamen exardescunt, & ad bibendum eatenus inflammantur, quoad celerrimè rumpuntur, Ælianus, Suidas. Dixerunt quòd accidit morsu ab eo vt aduratur venter eius, & inflammatur, quare non satiari ex aqua, imò non cessat bibere absque exitu alicuius rei per vrinam, aut sudorem, ita quod inflatur venter eius torus: & currit aqua in venis ipsius, Auicenna. Dipsas est serpens non admodum magnus, viperae similis, violento ictu, veneno crasso, dolores illico inducens intolerabiles. Ardores enim immittit inextinguibiles, & putredines, & totum corpus adurit incendio. Et qui ab illa icti fuerint, clamant non secus atque illi qui in ignem coniecti sunt: sequiturq; bibendi sitis inexplebilis, & ultra modum sitiunt. Et quod maximè admirandū est, quanto plus biberint, tanto magis potum expetunt; ac subinde magis ac magis potando crescit bibendi desiderium. Neque illorum sitim extinxeris, tametsi totum Nilum aut Danubium epotandum præstiteris, verum irrandi sedulitate morbum incendis: quemadmodum si quis oleo ignem conetur extinguere. Eam verò incurabilis morbi causam afferre solent medici, Venenum Dipsadis, cum crassum esse consuevit, posteaquam potu rigatum fuerit, continuo mouetur, atque incenditur, atque etiam humidius, vt par est, redditur, & per omnia membra diffunditur, Hæc Lucianus in dialogo de dipsadibus.

Signiferum iuuenem Tyrthoni sanguinis Aulum
Torta caput retrò Dipsas calcata momordit.
Vix dolor aut sensus dentis fuit: ipsaq; leti
Frons caret inuidia: nec quicquam plaga minatur.
Ecce subit virus tacitum, carpitq; medullas
Ignis edax, calidatq; incendit viscera cæbe.
Ebibit humorem circum vicalia, sulum
Pestis, & in sicco linguam torrere palato
Cæpit, desessor iret qui sudor in artus
Non fuit, atq; oculos lachrymarum vena refugit.
Non decus imperij, non moesti iura Catonis
Ardentem tenuere virum, quin spargere signa
Auderet, totissq; furens exquireret agris.
Quas postcebat aquas, sitiens in corde venenum.
Ille vel in Tanaim missus, Rhodanumq; Padumq;
Arderet, Nilumq; bibens per rura vagantem;
Accessit morti Libyæ: fatiq; minorem
Famam Dipsas habet terris adueta perustis.
Scrutatur venas penitus squallentis arene:
Nunc redit ad Syrces & fluctus accipit ore:
Æquoresq; placet, sed non & sufficit humor.
Nec sentis fatiq; genus, mortemq; veneni:
Sed putat esse sitim: ferroq; aperire tumentes
Sustinnit venas, atq; os implere crurore. Lucanus lib. 9.

Signa

Signa mortis, quæ à morsu mox apparent, sunt magna siccitas & inflammatio, non interiorum tantum, sed exteriarum quoque partium; quod ob magnam veneni siccitatem accidit, quod non solum per vniuersum corpus iam est sparsum, sed facillimè etiam totum sanguinem in suam naturam conuertit, ita vt quauis æger indefinenter bibat, satiari tamen nequeat. Interim enim dum venenum per corpus fertur, atque vagatur, fit vt omnes meatus corporis exciæcet, & adurat ita, vt eos in se insit membrana vel cori ante ignem contrahi faciat. Meatus enim tam vrinae, quam sudoris oclusi, æquàm quæ tam intemperanter hauritur effluere prohibent, hincq; necessarîo ventrem vt exitus pateat, iumpi oportet, Greuinus libro 1. de venenis. Vipere sitim facientes cum pungunt, nõ cessat punctus bibere, & non satiatur donec moriatur. Et similiter à potu vini in quo mortua sunt vipera aut à cibo, Auicenna.

Hæmorrhoi dipladidis morsus velut immedicabiles à plerisque maiorum deplorati relinquuntur: quare si peculiaribus contra dipladem remedijs egeamus, communia experiri operæpretium erit. Protrinæ autem scarificatione vti, vstionem facere, & si locus patiatur, extremorum amputatione opus erit: consequenter quàm acerrima cataplasmata ad mouere, de quibus sæpenumero diximus. Nec me fugit acres cibos, maxime ex salsamentis, vtilis esse. Meracæ potiones, & lauacra profunt quæ subinde interiecto breui spatio assumenda sunt, priusquam morbi genus emerferit: quo semel erumpente opem ferre non potest vlla medici opera, Dioscorides, Ægineta, Actuarius. Cæterum & his veluti à vipera morsus auxiliantur: propriè autem in his potiones magis vrinam cientes exhibeantur. Alius item per infusum eluatur, & oleo cum decoctionibus exhibitò ad vomitum cogantur. Ad plagæ verò locum post exuctionem & scarificationem, & cucurbitularum affixionem, & dissectas gallinas, calcem viam cum oleo imponito, & emplastra attractoria, & theriacen, Aëtius. Remedia quæ loco inducuntur, contra morsus inscripta reperimus. Dipladis quidem, portulacæ folia contrita ex aceto, polentam, rubi folia cum melle lauigata, plantaginem, hysopum, allium albi, porrum, rutam, vrticam, Ægineta. Regimen eorum post commune regimen, est indefinenter facere eos bibere oleum plurimum & euomere: deinde clysterizare eos cum eis quæ educunt faeces & humiditates, & trahunt aquam ad inferiora: & vt dentur diuretica, sicut decoctio apij, & spicæ Indæ, & cinnamomi, & alsari, & siseleos, & petroselinî, & similia. Et emplastrum exterius cum sale & calce, & oleo, & emplastrato, quam dicemus ad morsum canis rabiosi, confert, Auicenna. Si Ceraustes, aut Diplas, aut Hæmorrhois percussit, asphodeli, quod Ægyptiæ fabæ magnitudinem æquet, arefactum, in duas portiones diuidendum est: sic vt rutæ paulum ei adijciatur. Trifolium quoque, & mentastrum, & cum aceto panaces æquè proficiunt. Costumq; & casia, & cinnamomum rectè per portionem assumentur, Celsus. Sunt & seruatius piscibus medicinæ, salsamentorumq; cibus prodest à serpente percussis, & contra bestiarum morsus, merito subinde hausto, ita vt ad vesperam cibus vomitione reddatur: peculiariter à chalcide, ceraste, aut quas sepas vocant, aut elape, dipladæue percussis, Plinius. Lauri folia cortex & bacca serpentum venenis resistunt, maxime sepi, dipladidis, & vipera, Idem. ¶ Aphroditus libro 1. problem. querit cur hominibus morsus à dipladæ, sitiq; ob eam rem intolerabili detentis, theriaca quæ calida & sicca est, sitim epota extinguat non augeat, cum genus id medicaminis ex siccis & calidis rebus conficiatur: neque adduci potest id alia ratione fieri, nisi mutuo consensu quodam, viperarum, quæ admiscetur, carnes antipathiam habere aduersus quoduis animal venenosum, Pierius.

H.

Diplas vnde dicta sit, iam ante diximus in A. ¶ Est autem aliquando vox adiectiua, & sit Homonyma. significat siticulosam, bibulam, & aridam. ¶ Est etiam spinæ quoddam genus apud Theophr. lib. 4. hist. pl. quod sic vocatur. ¶ Διπλάς ἔχει, ἕρφα: καὶ σμυεῖον ἐν θυτῆϊ ἐστὶ τὰ ὑπάλθε, Helychius. Nuncupatur in re sacrificiali diplas, item hepatis signum quoddam, Cælius. ¶ Non infacere etiam nomen confixit Ouidius, cum Lenam quandam temulentam, Dipladem appellauit, his verbis:

*Est quædam nomine Diplas aris,
Ex re nomen habet, nigri non illa parentem
Memnonis in roseis sobria vidit equis.*

¶ Stant in margine siccaæ apides, & medijs sitiebant diplades vndis, Lucanus. Torrida diplas, idem. Arida diplas, Interpretes Galeni. ¶ Super dipladæ lepidior memoratur fabula de ratione propter quam serpentes quotannis pellem exuant, & quam ob causam Diplas eam vim habeat, vt tantam in ijs, quos percussit sitim excitare possit. Cum aliquando Iupiter maior natu Saturni, hoc est, temporis filius, inter duos fratres minores natu hereditatem distribuisset, & Nepruno mare, Plutoni verò infernum dedisset, vt mortalibus gratificaretur, quod furtum Prometheus qui à Vulcano ignem surripuerat & hominibus attulerat detexissent, iuuentutis (ἀγνοῦρασίας) donum (ἀγρομαχὸν γῆρας ἀμυντήριον, Ælianus) largitus est. Qui cum fessus se viderent, eamq; amplius gestare nollent, asino imposuerunt. Qui cum sic oneratus æstiuo tempore incederet, siti laborans ad fontem venit bibendi gratia, sed à dipladæ loci custode prohibitus est: nec prius permixtus est bibere, quàm onus quod gestabat serpenti tradidisset. Vnde factum est

*Fabula vt sitit
diplo ex fene
stium exuat.*

h

De Serpentibus

ut senectatem abiciat serpens, homines verò senio obnoxii sint. Serpenti tamen agglutinata est sitis asini, quam & morsu lactis injicit, Nicander, Ælianus, Cælius.

Hieroglyphica

¶ Ægyptij cum ingentem sitim significare vellent, Dipsadem depingi curabant, Græci- nus. ¶ In littore quod è regione maioris Syrtis inter Silyam & Ægyptum porrigitur, asfirmavit mihi quidam ex familiaribus se vidisse sepulchrum, ac statuam viri cum epigrammate illius exitium indicante: fuisse autem sculptum hominem quandam, qualem fere pingere solent Tantalum in media palude consistentem, ac vndas haurientem, non aliter ac si biberet: be stiolam autem, nempe Dipsada, illi inharrentem, ac pedis eius implicatara. Tum mulieres qualespiam aquam ferentes, eademque opera non paucas illi eandem potandam affundentes. Insuper oua quoque adiecta conspiciuntur, qualia fere struthionum illorum esse perhibentur, quos Garamantes venantur. Est autem epigramma ascriptum, quod & hic referre non alienum esse opinor:

*Talia passus erat quoque Tantalus Æthiops cretus,
Qui nullo posuit fonte leuare sitim.
Tale nec è Danao natas implere puellas
Assiduis vndis vas potuisse reor.*

Hæc Lucianus dialogo de Dipsad. Hæc autem species tota prorsus hieroglyphica, homini significabat bibacissimum, vel ardentissima confectum siti, Pierius.

Emblemata.

¶ Est apud Alciatum Emblemata, cuius Lemma est, Qui alta contemniatur, cadere, Verus autem sunt,

*Dum turdos visco, pedica dum fallit alandas,
Et iacta altiuolam figit arundo gruem,
Dipsada non prudens auceps pede perculit, vltrix
Illa mali, emissum virus ab ore iacit.
Sic obit, extensus qui sydera respicit arcu,
Securus fari quod iacet ante pedes.* Alciatus.

Hinc simile est epigramma Græcum Antipatri Sidonij de Alcimene aucepe, qui cum arcu & funda peteret aues in altum speculatus, ictus à Dipsade interijt, quem sic loquentem facit,

*Καί με τίς ἐτήτειεα παρὰ στροφὴν ἀνὰ τὸ χεῖρον
Σαρκὶ τὸν ἐμυγνύων πικρὸν εἶσεα χόλον
Ἡελίε χερσὸν ἴδ' ὡς τὰ κατ' αἰθέρα λήσων,
Τὴν ποσσὶν ἐκ ἐσθλῶν πῆμα κυλινδύρονον.*

DE DRACONE.

A.

RACO vocabulum est Græcum à Latinis usurpatum, quod aliquando pro quous serpente sumitur præcipue apud Græcos & Poëtas, siquidem eadem videtur virtusque nominis apud Græcos ratio. Draconem enim παρά τὸ δερκεῖσθαι, id est, à cernendo dictum volunt, sicut ὄφιν γὰρ τὸ ὄφειν quod idem significat: Propriè tamen draco dicitur de serpente

pente annoſo qui multa ætate in inuſtatam magnitudinem excreuit, vt liquido apparet ex hoc prouerbio Græco, ὄφις εἶμι φάγη ὄφιν, δράκων ἐγενήθη δράκων. Serpens niſi ederit ſerpentem, non fiet draco. Nam inter ſerpentium genera (inquit Pierius) dracones ij vocantur, qui corpore ſunt inmaniore, vaſtiorēq; magnitudinē. ¶ Angues aquarum ſunt, ſerpentes terrarum, dracones templorum, Seruius in 2. Æneid. Hebraicè דריון Thannin, ſerpens aut draco, & piſcis magnus vt draco, vt ſunt ceti, balæna, &c. Pagninus. דריון Thanninim nomine Hebræi cum immani ſpecie & terribilibus ſerpentes qui dracones vocantur, tum piſces ac belluas marinas, qui thynni vel cete nominantur comprehendunt, Vuolphius in Nehemiam. אוּח אֶחֱא Oach Hebraica vox, vnde plurale Ochim ſemel ponitur, Eſaia 13. (Babylon, inquit, ſubueretur, & implebunt domos eorum Ochim, Munſterus cercopithecus vertit) Dauid Kimhi exiſtimat animal eſſe quod Magiſtri Thalmudici Nemiah vocant, ſimile felī vulgo dictū martes. Chaldaus tranſtulit Ochim, Aquila typhones, Hieronymus dracones reddidit, Chaldaicè דריון Darcon, id eſt ſerpens, draco, Munſterus. Draco apud Arabes eſt ſerpens, magnum habens corpus, & eſt commune genus ad multas ſpecies, And. Bellunenſis. Albediſimon perſin videtur eſſe de generibus draconum, Auicenna. Ahdysiſimon ſerpens de genere draconum, Albertus. Alharraf item & hauden, Auicenna ponit inter ſerpentes qui nocent quando mordent per vulnus non per venenum, qui ſunt dracones. Alharraf & haudion ſunt generis draconum, Albertus. Tyliacus, lindwurm de genere draconis, Idem. Carnem etiam generis eſt draconum, Idem. Sed hanc carnem inter dracones marinos ponit Auicenna, de quibus iam non agimus, ſiquidem eorum in libro de aquatilibus ſatis ampla facta eſt mentio. ¶ Græcè δράκων, & hodie vulgo δράκων dicitur. Germanicè trach/lindwurm. Gallicè, vn dragon. Italicè, drago & dragone.

Syrenæ, in Eſaia, dæmones, aut dracones magni, criſtati pariter ac volantes, vt à quibusdam Syrene, Ef. 13. putatur, Eucherius. Syrenæ ſunt in Arabia ſerpentes cum aliſ, qui plus currere quam equi, atque etiam volare dicuntur. Quarum tamen virtus eſt, vt morſum ante mors inſequatur, quam dolor, lūdorus.

B.

Æthiopia dracones ad longitudinem triginta paſſuum progredientes generat, & nomen proprium nō habent, ſed duntaxat elephantorum interfectores ipſos nominant, & proueniunt ad ſummam ſenectutem, Aelianus. Onoſcritus Aſtupalæus duos in India ſcribit dracones fuiſſe, quos A poſiſares Indus nutriuerit, alterum ſex & quadraginta, alterum octoginta cubitorum, eodemq; Alexandrum ardentem videre expetiuiſſe. Regnante Philadelpho, duos iteni ex Æthiopia dracones in Alexandriam deportatos fuiſſe viuos, apud Ægyptios peritragatum eſt, alterum magnitudinē quatuordecim, alterum tredecim cubitorum. Euergetis regis temporibus tres etiam aduectos fuiſſe, vnum nouem, alterum ſeptem cubitorum, tertium magna cura in Æſculapij templo nutritum fuiſſe. Iam qui de Chiorum rebus hitoriā conſcripſerunt, ad quandam Pellenæ montis vallem, proceris arboribus frequentem atque opacā, maximā magnitudinē draconē inquit procreatū fuiſſe, cuius ſibiſi Chij vehementer perhorreſcerent: magnitudinē verō nulli neque agricolæ, neque paſtores accedendo propius conſiderare audent, ſed ex ſolo ſibilo ingentem quandam & formidoloſam feram beſtiam eſſe ſuſpicarentur, eius tamen magnitudinē tandem mirabili quadam machinatione atque ſolertia cognitā fuiſſe: Vento niſtrum vehementiſſimo vallis arbores concuſſas, & violentē colliſos ramos ignem concepiſſe: & ſimul inde ingens incendium excitatum, locum omnem comprehendit, & feram cū cumdediſſe, eamq; interceptā, cū elabi non poſſet, ardore flammæ conflagraſſe. Itaque nudato loco omnia conſpicua facta fuiſſe: & verō Chios metu liberatos cum ſpectatum viſſent, inuſitata magnitudinē oſſa, & immane caput offendiſſe, vt ex ijs qualis quantuſq; viuos ille fuiſſet; conijci poſſet, Idem. Alexander cum alia pleraque animalia apud Indos inuenit, tum draconem, quem quia ſacrum in antro quodam Indi exiſtimarent, Alexandrum orarunt ne ipſum inuaderet. Septuaginta cubitos longus eſſe exiſtimabatur. Cū exercitus ſtrepitum ſenſiſſet maximo ſibilo & ſummo aſſurto edito, omnes exterruit. Non eis totus apparuit, ſed illius ſolum caput ex antro emiſit: eius oculi ad magni clypei Macedonē magnitudinē acceſſiſſe dicuntur, Idem. Maximus Tyrius tradit apud Indos Alexandri tempore draconem fuiſſe quinque iugerum magnitudinē, cui boues & oues in cibum Indi miniſtrarent, Pierius. Draco gignitur in Æthiopia & in India, lūdorus. Et dixerunt quidam quod ipſi multiplicantur in partibus Nubiæ, & Indi ſunt maiores, & illi de Nubiā qui ſunt in regione Aſiæ ſunt vſque ad quatuor cubitos, & Indi ſunt valde magni. Item verum eſt quod in regionibus alijs ab India, ſunt dracones magni valde, Auicenna. In Æthiopia inter incendia iugis æſtus, draconum magna eſt copia, Solinus. Iphicrates ſcribit apud Heperios Æthiopes, magnos dracones eſſe, adeo vt herba eis innascatur, Strabo. Ad Gangem innumeros eſſe dracones, ait Philoſtratus libro tertio. Generat dracones & Æthiopia Indiciſ pares viciem ſum cubitorum. Aſaſchæi vocantur Æthiopes, apud quos maximè naſcuntur, Plinius. Circa turrim Babel, & in deſertis illius antiquæ Babylonis ac ruinis eius, maximi dracones habitare dicuntur: quorum vox ac rugitus homines terret, Ex libro de natura rerum. Ad Orientem & Meridiem ſub æquino-

De regionibus in quibus reperiuntur dracones & de eorum magnitudine.

De Serpentibus

noctiali, ut scribit Nicephorus Callistus, sunt dracones siue serpentes crassitudine trabibus non minores, longitudine ad quindecim protensa orgyias seu passus, quarum exuuiæ etiam Romanæ visæ fuisse perferri. Mittimus historiam de illo nobili dracone quem Attilius Regulus in Africâ ad Bagradam fluiuium castris ibidem positis ac machinis ad motus tandem interfecit. Cuius corium cxx. pedum longitudine fuisse traditur, Petrus Crinitus. In Lybia dracones, Lucianus. Abundant dracones in Æthiopia & Lycia (forte Lybia) Aëtius. Mauritania alii dracones, Strabo. In Atlantis specibus crassissimi plurimiq; dracones reperiuntur, qui corpore graues difficulter mouentur, quod media sui parte sunt densissimi, cauda verò & collo gracili, Leo Africanus. Dracones in Emodijs montibus capi testatur Strabo. In Phrygia dracones ad magnitudinem quadragenum pedum procedentes nasci ferunt, Ælianus. Post Barygazam continens ad austrum pertingens Dachinabades vocatur: quæ super hanc est mediterranea regio ad Orientem montes magnos continet & omnia ferarum genera, pardalos, tigros, elephantos, dracones ingentes, &c. Arrianus in periplo rubris mari. Plinius lib. 8. cap. 13. refert dracones in India & Æthiopia generati, tamen in nostris quoque albus id serpentum genus quandoque habitauit. Etiam si enim alpes perpetuis niuibus humectentur, habent tamen in multis locis saxa & specus solis splendori in meridiem obuertas: in quibus cauernis solis calori expositis pleraque draconum sunt domicilia, Stumpfius in Chronicis.

Dracones magna quaedam sunt animantia: maiora non sunt super terram, Augustin. Tom. 8. in enarrat. Psalm. 148. Dracones sunt prodigiosa magnitudinis: vixi sunt 80. & 190. cubitorum, Strabo. Dracones 60. cubitorum reperiiri scribit Philostratus. Octauius Augustus draconem 50. cubitorum Romæ habuit, & pro comitio Romano populo ostentare conseruit, Petrus Crinitus. Draco ad viginti quinque cubitos & amplius crescens sapientia eualescit. Ex libro de natura rerum. Minor specierum draconum secundum quod dixerunt quidam est quinque cubitorum: magni verò sunt 30. cubitorum & supra, Auicenna. Alij quidem cubitorum 5. sunt, alij verò 10. sunt & qui ad 30. cubitos se extendant: quidam & maiores narratur, Aëtius.

*Species diuersæ.
Dracones Epidaurij.*

¶ Dracones quidem cum omnes tum in primis eorum quoddam genus fuluo colore conspicuum, Æsculapio sacri habentur, suntque illi hominibus cicures: eos sola Epidauriorum terra alit. At serpentes qui Megalanae appellantur supra 30. cubitum magnitudinem excrescere, quales & India & Africa mittit, non dracones, sed ex alio quodam genere Epidaurij esse affirmant, Pausanias. Ex quibus verbis apparet à quibusdam dracones appellari non quosuis inusitatae magnitudinis serpentes, sed tantum Epidaurios illos cicures & Æsculapio sacros: quos & intellexisse Nicander videtur cum in Theriacis agit de dracone his verbis,

*Nunc viridem & nigrum post dicta venena draconem
Aspice, quem patula fago Phœbeia proles
In gelido Peli nurruur culmine iuxta
Lata Pelethunia quondam deliuiâ vallis, &c.*

Dracones Pelæi.

Pelæi in Macedonia erant immani magnitudine dracones placidi admodum ac mansueti, adeo ut à mulieribus alerentur, & cum pueris vna eubarant & calcantes ferrent, neque commouerentur si quis stringeret premeretq; denique perinde atque infantes lac è papilla fugerent, 40 Lucianus in Pseudomante.

Palustres Montani.

Est in Indorum tractu draconum vis cum multitudine tum magnitudine miranda. Eorum ferme duo genera dici comperio. Quippe palustres pigri sunt tardiq; & sine cristis: montanæ crioris, grandioresq; sed & cristati, Cælius ex Philostrato, in vita Apollonij, cuius verba sunt: Omnis Indiarum regio draconibus abundat, & multitudine & magnitudine mirandis. Itaque paludes plenæ sunt, & montes, neque tumulus vllus ijs vacuus reperitur. Verum palustres pigri tardique sunt, longitudine cubitorum triginta, & vix caput attolentes. Sunt verò draconis similes (vel, nec cristam habent, sed draconis similes, hoc enim marem à fœmina in hoc genere distinguit) & terga habentes subnigra, & cæteris minus squamosa. Quapropter sapientius de tali draconum genere loquitur Homerus, quum plerique cæteri poetæ, draconem describens, quem in Aulide iuxta fontem dixit habitare, sic ait draconem tergarubentem. Alij verò poetæ de eodem draconum genere loquentes ceu de illo, quem in Nemeæ luco fuisse tradunt, cristatum esse perhibent, quod nos in nullis inesse palustribus vnquam inuenimus. Sunt etiam alij in radicibus, aut cacuminibus montium habitantes, qui quandoque in plantitiem venationis causa descendunt, ea, quæ ad palustres pertinent rapientes. Nam & in maiorem porrecti sunt magnitudinem, longitudinemq; & velocius fluminibus, quamuis rapacibus feruntur, ita ut ab illis euadere nihil possit. His autem crista nascitur iuuentibus, mediocriter prominens, prouectis verò ætate, grandior, & ob id ipsum in alteram partem deflecta. Qui verò coloris ignei sunt & quasi dorso ferrato, ijs etiam barba adnascitur, & altius ceruicem atollunt, & eorum squamæ instar argenti fulgent. Oculorum autem pupillæ lapides sunt, tanquam ignis fulgentes, quorum vim maximam esse ad morbos complures tollendos aiunt: quapropter & lucrum venatoribus afferunt. Campestris dracones quoties elephantum inuadunt

ab occurrentibus venatoribus plerumque cum elephanto simul interficiuntur. Draconem capi-entibus præmia sunt oculi, pellis, & dentes. Sunt autem membris ingentibus porcis, similes, sed corpore graciliores, & in quacunque partem versatiles, rostro autem validissimo tanquam ingentes pisces. Montani verò dracones squamas habent coloris fulvi. Longitudinè autem excedunt campestrès, barbæque illis est fetosa, & ipsa coloris aurei: supercilia verò profundiora habent quam campestrès. Oculi autem supercilijs subsunt, torte graviterque aspicientes: quibus perinde ac si essent æne resonant, quandoeunque in tetra serpunt. E cri-stis verò, quæ rubræ sunt, ignis scintillare videtur, & isti quoque elephantos capiunt: ipsi verò ab Indis eodem modo capiuntur, quo postea dicitur (capite quinto sub litera E.) Tales au-tem dracones montem qui ad rubrum mare pertinet, dicuntur incolere, eorumque horrendos sibilos audiri: quandoque etiam mare ingressi longius natando prouehuntur. Hæc omnia Philostratus de vita Apollonii libro tertio, capite secundo. ¶ Variæ sunt species draconum inter eos quos terrestres appellamus, præter eum qui à mari marinus appellatus est. Quidam enim in montibus, quidam verò in paludibus degunt, & quandam intra se iuxta Philostratum dissimilitudinem habent. Differunt præterea regionum, in quibus & genti & educati fuerunt, varietate. Siquidem fidem adhibere possumus his quæ de draconibus Lybicis & Indi-cis memoriæ prodita sunt, quæ fabulosa potius mihi quam verisimilia videntur, Greuttius. ¶ Verorum draconum duæ sunt species. Quidam enim alati sunt, quidam verò sine alis. In cæteris enim prorsus similes sunt, Idem. In abyssis terræ (sicut dicit Augustinus) aliquando draco moratur, & cum in aère sentit humiditatem egreditur, & super aëra fertur magnis ala-rum remigijs aërem concitans & impellens: alis quidem pellicea volubilitate extantibus, & secundum sui corporis magnitudinem latè diffusis. Ex lib. de natura rerum.

*Vos quoque qui cunctis innoxia numina terris
Serpitis aurato nitidi fulgore dracones,
Pestiferos ardens facis Africa ducitis ætium
Aëra cum pennis, &c.* Lucanus.

Asserunt Georgiani regni incolæ his in vallibus dracones gigni alatos qui anserinis pedi-bus gradatim humi serpunt, Paulus Iovius historicorum sui temporis libro 18. Quædam genera draconum alas habent, Scaliger.

¶ Est & alia differentia: Quoddam enim genus eorum pedore super terram repit, aliud ve-rò pedes habet, sed hoc rarius inuenitur, Vincentius Belluacensis. Dracones sine pedibus & in speluncis requiescere, & in aërem sustolli perhibentur: qui quanquam non facile noti sunt, li-teræ tamen non tantum nostræ, sed & gentiliū nequaquam de istorum animalium genere ta-cuerunt, Augustinus. Genera omnia draconum pedes habent, Iul. Scaliger. Draconibus tra-ru esse notum est, Idem. Asserunt Georgiani regni incolæ (vt iam dictum est) in his vallibus dracones esse alatos qui anserinis pedibus gradatim humi serpunt: vt testatur Paulus Iovius. ¶ Differunt & colore. Alij enim nigri sunt, alij ruffi, alij cinerei coloris, Aëtius. Nicander ait draconem nigrum esse & ventre subivridi. Pausanias Epidaurios dracones colore fuluo es- se scribit. Aurato nitidi fulgore dracones, Lucanus. Lucanum imitatus est in describendo dra-cone Georgius Pictorius in Lerna *ναξωρ*, his verbis:

*Serpunt aurato nitidi fulgore dracones
Africa quos ardens parturit exitio.*

Draconem sic describit Nicander in Theriacis:

*Formosa apparet species, pulchro illius ora
Triplici conspici se produnt ordine dentes,
Magna sub egregia scintillant lumina fronte,
Tincta q̄, felle segunt inum palearia mentum.*

Quem secuti Gyllius, Pierius & Greuinus, verum draconem dicunt esse nigro colore, vesti-re subivridi, eximia formæ pulchritudine, triplici dentium in qualibet maxilla ordine, ocu-lis magnis & tam acutè cernentibus, vt Poëtæ eos custodes Thesaurorum constituerint: cui sub mento duo palearia sunt barbæ instar propendens, felle tincta, hoc est, ruffa, bilis enim rubra est seu flava. Hæc illi. ¶ Dracones squamis obstiti sunt per totum corpus asperimis, magnos oculos habent, & supra oculos præ eminentias quasdam similitudine pellium flexibi-lem supercilio-um. In mento autem exerescentiam quandam habent, quam barbam appella-nt: maximè hiante sunt oris rictu, lingua exerta, & dentibus magnis similitudine syluestrium suum, cum quibus etiam fracturas & collisiones corporum inferunt, Aëtius. ¶ Draconi sunt duo oculi magni, & sub mandibula inferiore est eminentia sicut mentum: quare sunt ei den-tes plurimi. Et paulò post, Habent (scilicet dracones de quibus agit) facies citrinas, & nigras, & sunt eis ora vehementis amplitudinis, & supercilia cooperiunt oculos eorum, & super oco-

De Serpentibus

la eorum sunt squamæ. Et in omni mandibula sunt tres dentes (sive tres dentium ordines.) Et ego dico quod iam vidi quendam huius generis, super collum cuius in latitudine descendente erant pili grossi, Auicenna. ¶ Veris draconibus ora parua, & ad morsus non dehiscunt: sed arctæ fistulæ, per quas trahunt spiritus, & linguas exerunt: quippe non in dentibus vim, sed in caudis habent, & verberè potius quam rictu nocent; Solinus. Dracones os habent paruum, necdum morsum inferunt, multum dilatantur, & paruum veluti canalem, per quem aërem attrahunt, linguamque mouent, repræsentat, Greuinus. Draco est ore paruo, & arctis fistulis, per quas spiritum trahit & linguam exerit, Isidorus. Contra verò Aëtius hianter esse oris rictu, & Auicenna, ora eis esse vehementis amplitudinis dixerunt, vti iam vidimus. Dicendum est igitur, quosdam dracones, veluti Epidaurios illos de quibus Pausanias & Nicander, os ita paruum habere. Alios verò velut Indicos & Æthiopicos & Phrygios illos, qui, vti postea dicemus, attractas volucres integras, atque alia animantia deglutiebant, & reliquos similes, ore ita amplo esse, vt Aëtius & Auicenna scribunt.

Lingua,
Dentes.

Crista
Barba.

¶ Draco bestia, bifurcam habet linguam, Suidas. ¶ Draco ordines tres dentium habet, vt omnes ferè authores testantur. Species draconum, quæ ab Auicenna Abedensium perfin vocatur, dentes habet valde magnos, Auicenna. Sedecim dracones esse dentes asseuerant quæ natura arcana inuestigantur, Claud. Minos in Alciatum. ¶ Palustribus draconibus crista non est. Montanis verò iuuenibus quædam adnascitur crista mediocriter prominens: prouectis verò ætate grandior, Philostratus. Sexus masculus etiam inter bruta videtur à natura præferri. Siquidem draco mas insignis est crista, & barba hirsutus, Ælianus. Draco cristatus est, Isidorus. In hoc genere cristati sunt mares, Volaterranus. Contra verò Plinius: Id modò (inquit) mirum, vnde cristatos luba crediderit. Et alibi: Draconum cristas qui viderit, non reperitur. ¶ Cynoprosopi (vel Cynocephali) homines barbam infra supràque os gerunt, Draconum quadam similitudine, Ælianus. Draconibus montanis barba est aurei coloris, Philostratus.

C.

Auditus.
Visus.

Sibilus.
Cibus.

Draco bestia est & ad audiendum acerrima & ad videndum acutissima, Ælianus. Acutissimum esse draconi visum, ex eo potissimum apparet quod ab intueno illi nomen est, Pierius. Acutissimo visu est draco & quandam excubandi vigilandiq; vim habet nec facile venatione capi posse videtur, Claud. Minos in Alciatum: propterea Poëtæ dracones thesaurorum custodes constituerunt, Macrobius. ¶ *Δράκων ουεϊ τειδὲς ὑδραπνευθεϊσιν*, Philes. ¶ Dracones postea comedunt, Aristoteles, Ælianus. Herbis & venenis vescuntur, Idem. Sine cibo tempore multo viuit: at vbi comederit, non de facili satiatur, Ex libro de natura rerum. Serpentes ouis pinguescunt, spectanda quidem draconum arte. Aut enim solida hauriunt, si iam fauces capiunt, quæ deinde in semet conuoluti frangunt intus, atque ita putamina excutiant, aut si tenerior est & catuli adhuc ætas, orbe apprehensa spirat, ita sensim vehementerq; perstringunt, vt amputata parte ceu ferro, reliquum quæ complexu tenetur, forbeant. Simili modo auibus de uoratis solidis, contentione plumas & ossa reuomunt, Plinius.

Dracones Phrygiae haurit aëris anes è sublimi detrahunt.

Natiuitas.

Volatus.

In Phrygia dracones ad magnitudinem decem passuum procedentes, mediâ ætate quotidie, qua hora iam forum hominum conuentu plenum est, & iam prandij tempus, ex cauernis procedere solent, & ad nuncupatum in Ponto amnem Rhyndacum cauda ad terram adnatis, reliquo erecto corpore, toto gutture eminentes, & paulatim laxata ore hiantes, volucres superuolantes, tametsi sublime & perniciouser ferantur, sua aspiratione tanquam amatorio quodam ad se attrahere ac allicere: eas autem ex horum spiritus ductibus detrahas in illorum ventrem decidere atque illabi: hæc quidem sibi maxime propria ad occidentem vsque Solem agere: ac postea seipfos occultantes, gregibus ex passione ad stabula redeuntibus insidiari, multamque pernicioser inferre, ipsis etiam pastoribus sæpè occisis, atque inde prandium sibi abunde comparare, Ælianus. Narratur in maritimis Æthiopum dracones quater nos quinòque inter se cratum nodo implexos, erectis capitibus velificantes ad meliora pabula Arabiæ vehi fluctibus. ¶ Dracones feruntur in aëra: concitatur propter eos aër. Augustinus in Psalm. 148. Isidorus. Draco cum in aëre senserit humiditatem egreditur, & super aëra fertur magnis alarum remigijs aërem concitans. Vbicunque moratur aërem inficit, Author libri de natura rerum. Draco quandoque super aërem fertur ipsum concitando ac vehementer impellendo, Physiologus.

Latibula ubi versentur.

Ortus draconum fabulosus.

Dracones circa aquam versantur, de speluncis procedunt, Augustinus. Draconis mansio frequenter est in speluncis, propter æstum naturalem sui corporis, & propter accidentalem solis qui maximus est in partibus Orientis. Rarò enim inuenitur hoc animal, nisi in calidioribus partibus orbis. Itaque libenter etiam in rupe lapidea speluncam sortitur, Author libri de natura rerum. Neq; draconis lustrum dicitur in Lexico: fortè *χελιδν* legendum est.

¶ Africani Græcis vaniores, aiunt ex Aquila concipere lupam: neque parere, sed rumpi, Exire draconem, rostro & alis patri similem: pedibus & cauda, matris corio serpentis, maculis versico-

versicolore. Oculorum genas attollere nunquam: in specubus habitare. Equidem animal quodpiam illis in locis esse tale, quominus credam, detrahit fidem vanitas generationis, Iulius Scaliger, Grewinus.

¶ Draco cum per vsum pomorum nausea infestatur, succum sylvestris lactucæ exorbet, quod ita facere visus sapius est, Aristoteles. Draco vernam nauseam sylvestris lactucæ succo refingit, Plinius. Cum pomia dracones comeluri sunt sylvestris lactucæ succum idcirco exorbet, quod hæc illis ne inflatione impleant, magnum adiumentum adfert, Ælianus.

*Sanctatis con-
servatio.*

¶ Draco visum debilitatum scœniculo recreat, Plutarchus. ¶ Dracones Æthiopiici ad summam senectutem perveniunt, Ælianus. Ad senium & debitam magnitudinem veniens sine cibo tempore nullo vivit, Ex libro de natura rerum. ¶ Atunt draconem captum, si caput eius verberetur, mori, Suidas.

Vite longitudo

D.

*De Draconibus amantibus & beneficiorum memoribus
ac vicem reddentibus.*

Hegemon in Dardanicis cum alia de Aleua Thessalo conscribit, tum in eius amorem insitata magnitudine draconem venisse. Erat Aleuæ coma, ut fingit Hegemon, auræa, quam ego flavam dixerim. Er in Ossa, inquit ille, ad Thessalium fontem nomine Hæmonium boues pascebat, ut in Ida olim Anchises. Ad hunc adamatum draco sensim adrepere solebat, eiusque comam deosculari, & lingua faciem lambendo detergere, & varia de venatu suo munera adferre, Ælianus.

*De dracone
Thessalo qui
Aleuan pasto-
rem amavit.*

Draco Æthiolidis amator, sicut Plutarchus scribit, ad eam noctu ventitabat, neque tamen ad puellæ corpus accedens, quicquam nocebat: sed prima luce sensim atque moderatè discedebat: quod ipsum cum diu multumque fecisset, eam genere proximi longè summoverunt: quam cum draco non inuenisset, hoc & illuc errare ad huius inquisitionem cepit: tandem eam cæcus, non leuiter, ut ante solebat, sed asperè cum spiris illius manus alligabat, tum extrema cauda sic tibias multa verberatione vexabat, ut leuem quandam & plenam amoris iram exacerere videretur, Gyllius.

*De alio
dracone
amatore*

¶ Apud Idumæos, seu Iudæos, cum Herodes rerum potiretur, eximia magnitudine draconum perpulchrum admodum adolescentem scœnam in amore fuisse indigenæ prædicant, ad quam ille quidem ventitaret, & simul cum ea amanter dormiret. Hæc verò etiamsi amator quoad poterat ienter & mansuetè ad ipsam adreperet, eius tamen metu perterrita, & sese subduxit, & ut ex amicæ absentia eum amoris obliuio caperet, menstruum spatium abfuit: at ei sane absentis desiderium augebatur, indiesque amatorius affectus eatenus ingrauescebat, ut noctes & dies ad eum locum, ubi cum adolescentula versari solitus erat, frequens accederet. Cum verò eam quam amabat non inueniret, tanquam amorem, cui amor optatis non responderet, acerrimo dolore afflictabatur. Postea autem quam puella reuertisset, ad eam confestim accessit: atque is valde amatorie, plenus suspicionum, tanquam spectus, ob eamque rem amantissima iram incitatus, reliquum per adolescentis corpus circumplicans eius crura parcè & molliter verberabat, Ælianus.

*De altero pue-
le apud idu-
mæos amatore*

¶ Cum paruulus draco, Arcadiæ indigena, simul cum puero infante, natione etiam Arcade, educaretur & puer ætatis progressu iam adolescens esset, & draco etiam permagnus euasisset, & mutuo inter se amore flagrarent, adolescentis necessarii cum ferâ vidissent tam breui tempore ut magnitudine prægrandè sic aspectu immanem euasisse, illum vnâ cum puero in eodem lecto dormientem, in locum quam longissimum exportant. Puer autem reuertit: ille sylvam ibi natus, in ea remansit, nascentibus sibi herbis & venenis vescens, & solitaria vitam domicilijs & habitationibus hominum preferens. Temporis intervallo hic ad integram gratiam & perfectam processit, ille draco in amans & amatus etiam ad confirmatam progressus, cum per desertâ sui amantis regionem aliquando iter faceret, in latrones incurrens, stricis gladijs appetitus fuit, & percussus quidem, siue quod doleret, siue quia opem imploraret, auxilium, ut par erat, exclamavit. Draco autem bestia, & ad audiendum acerrima, & ad videndum acutissima, postquam puerum, quo cum amoris consuetudinem habuerat, exaudiuisset, edito sibilo, tanquam ire sue denunciatione formidinum terrorè illis iniecit: cuius metu trepidantes scelerati, alij alio disperguntur: quosdam deprehensos acerbissima morte affecit, atque cum eum comitatus esset ac extra periculum deduxisset, postea ad eum locum reuertit, quo expositus fuerat: neque enim ei ex eo irator factus est, quod in solitudines abiectus fuisset, neque ut peruersi homines antiquum amicū in periculo deseruit. Idem lib. 6. histor. animal. cap. 65. Eadem vel similis historia narratur ab eodem Æliano de varia historia lib. 13. his verbis: Ciuitas est in Achaia nomine Patræ. In ea puer draconem paruulum emebat, magnâque eum cura educabat: cumque creuisset, loquebatur quasi cum intelligente ludens, ac dormiens cum ipso. Cum verò ad ingentem magnitudinem

*De puero à dra-
cone amato &
seruato.*

*Alterâ simili
historia.*

De Serpentibus

draco peruenisset, in solitudinem à ciuibus est dimissus. Post, cùm puer adolescens factus, reuerfus aspectaculo quodam cum aliquibus æqualibus in latrones incidisset, & clamorem extulisset, ecce draco præsto est, & alios in fugam vertit, alios interimit, ipsum verò saluum conseruat, Hæstusus Ælianus. Democritus Thoantem in (Arcadia) Achaia seruatum à dracone narrat. Eum nutrierat puer dilectum admodum: pauensque serpentis naturam, & magnitudinem metuens, in solitudines tulerat, in quibus circumuento latronum insidijs, agnitiõque voce, subuenit, Plinius. Dicta sunt, quæ Arcadia narrat, de domino à dracone seruato, & agnito voce hominis, Idem.

De Pindo à dracone amato.

¶ Lycaoni Emathia regi, nomine Macedo, filius fuit, ex quo postea, antiquo nomine obloleto, nominata regio est: ex hoc quoque Pindus, id enim ei nomen erat, filius procreatus, cum robore animi atque virtutis in dolo præditus fuit, tum forma etiam excellens: ex illo etiam alij liberi nati improbo animo affecti, & corpore minus strenui. Cum Pindo & virtutem & cæteras illius dotes inuiderent, non modo eum oppræsserunt, verum etiam pœnas tantimaleficijs pendentes, seipos funditus perdidierunt. Pindus sentiens se fratrum inuidia ardere, atque ab ijs insidias sibi comparari: regno, quod à patre acceperat, relicto, cum robustus esset, & ad venandi studium propensus, non solum quidem vertit, sed certè illuc ibidem æuam in venando agitans, cum semel hinnulos insequeretur, & summa virium contentione equum incitasset, ab eis qui secum venabantur, se longissimè abduxit: hinnuli verò altissimam cauernam subeuntes, ex insætantis conspectu se eripuerunt, atque ex periculo se seruauerunt: is ex equo deliliens, cum hunc ad proximam arborem alligasset, cùmque ut diligentissimè perquireret, latebram illam manibus perscrutans, hinnulos exquiret, sibi denunciantem vocem exaudiuit, ne hinnulos tangeret: quare vbi diu multumque circumspexisset, nec quicquam videret, vocem vt ex maiore quadam causa redditam extimuit, & simul in equum ascendens, ex eo loco discessit. Postero autem die ad eundem locum reuertit: non eò tamen, quo illi se abdidissent, ingreditur, vocis memoria, quam auribus acceperat, deterritus. Cum igitur dubitaret quisnam pridie se ab insectanda præda auertisset, ac, vt par erat, circumspicere montanos pastores, aut venatores: interea ei inuisitata magnitudine draco apparet, ex magna parte corporis adrepens, collumque & caput paululum attollens, & ad se velut intendens. Collum autem cum capite erat ea proceritate, vt vel cum procerissimo homine exaquare potuisset. Verum vt eius conspectus Pindum exterruerit, certè non in fugam impulit: at enim is se se ex maximo terrore colligens, sapienter bestiam mitigauit: nam ex auribus quas immolaret, ei cibum edendum obijcit, & tanquam hospitalem mensam & redemptionis suæ præmium apposuit. Is sanè velut donis delinitus, & captiõibus, vt ita dicam, præstrictus, ex eo loco excessit: quod quidem ipsum ita iucundum Pindo fuit, vt ea quæ vel ex venationibus montanis, vel ex aucupio capere posset, vt draconi non ingratus adeptæ salutis mercedem afferret. Neque tamen sine fructu has ei donationes ex præda constituit, nam fortuna ei prospere ire capite, omnium enim quæ venaretur, secunda venatione fungebatur, siue terrena, siue volucris persequeretur: quare gloria magna apud omnes erat, quod contra feras congregaretur, & eas expedite caperet: iam verò ea erat proceritate, vt corporis mole perterrefaceret: tum verò firma corporis constitutione, tum pulcherrimo oris habitu, fœminas ad se amandum vt vehementer inflammaret, & sanè cœlibes omnes quasi furentes atque bacchantes ad eius venationes proficiscerentur, & nuptijs alligatæ à maritorum custodijs asseruatæ, mallent cum illo concumbere, quam in numerum dearum referri: plerique hominum eum, quod ipsius virtus & forma suam omnium admirationem excitaret, diligebant: soli fratres intento atque inimico animo in illum erant. Quamobrem eum ipsum aliquando solum venantem ex insidijs aggrediuntur, atque in propinqui fluminis angustias compulsum, auxilioque destitutum, strictis gladijs appertunt, atque adeo trucidant: hunc exclamantem cum draco ipsius amicus exaudisset, (etenim est animal sensu audiendi cum acerrimo, tum videndi acutissimo) suo ex cubili prodijt, & simul impios circumplectens, suffocauit, & casum summa diligentia tam diu custodire non destitit, dum cognatione defuncto proximi desiderio permoti ad illum humifacientem venissent. Hi proptus facti etsi iusto in luctu & squalore essent, sepultura tamen & iustis exequiarum interfectum custodis metu afficere prohibebantur: veruntamen hic recondita quadam ac mirabili natura, intelligens se illos arcere de præsidio stationeque cadaueris discessit, quò commodius nulla interpellatione supremam gratiam à propinquis assequeretur: magnificè igitur & splendidè honore sepulturæ ornatus fuit, atque etiam fluuius facta occisioni proximus, ex mortuo nomen traxit. Bestiarum igitur vis est, eis à quibus beneficium acceperint gratiam referre, Ælianus.

De pugna draconis aduersus aquilam.

Disidet aquila cum dracone: vespicit enim aquila anguis, Aristoteles. Draco & aquila inter se dimicant Plutarchus. Vultures, & aquila, & cygni, & dracones hostes inter se sunt, Ælianus & Philes. Aquilæ alarum crepitum vbi primum draco (intrepidissima alioqui serpentium) auribus perceperit, in latebras statim abditur, Ælianus. Nec vnus hostis aquilæ satis est: acrior

acrior est cum dracone pugna, multoq; magis anceps etiam si in aëre. Oua hic consecrata a quila: auiditate malefica: at illa ob hoc rapit vbicunque visum. Ille multiplici nexu alas ligat, ita se implicans, vt simul decidat, Plinius. Hanc pugnam egregie describit Nicander in Theriacis, his versibus prout Latine conuersi sunt.

Hunc petit inuisum magni Iouis armiger hostem,
Cumq; genis parat acre suis ex arbore bellum:
Pascensem in syluis quam primum viderit illum,
Quod toros ferus is nidos cum miribus ovis,
Et simul ipsa terens, & vastans pignora perdat.
Non timet hoc serpens, imò quodam impete dumis
Prosilient, ipsamq; aquilam, leporemq; tenellum
Extrahit ex rapidis vi fraudeq; fortior vncis.
Cauta malum declinat ausis, fit tibi aspera pugna,
Vt queat extortam victor sibi tollere prædam.
Sed frustra elapsam & volitantem hinc inde volucrum
Insequitur, longos sinuum contraetus in orbes,
Obliquoq; leuans sursum sua lumina visu.

Hæc Nicander.

Draco enim auium omnium nidos inuadit, & si aquila recens agnum aut leporem rapuerit, abripit illi e fruteto aliquo prosiliens, Gesnerus ex Nicandro. Draco ex fruticibus prodians facile aut ouem aut leporem eximit ex vngulis aquilæ. Nam interea dum ipse cum aquila pugnat, lepus sese in fugam dat, veruntamen frustra draco obtutum oculorum in aquilam retorquens, eam persequitur, quod in sublime elatam attingere non possit, Gylius. Aquila etiam cum tyro & dracone pugnat pro animalibus quæ aliquando venantur, dum alter alteri prædam auferre conatur, Albertus.

Vtq; volans altè raptum cum fulua draconem
Fert aquila, implicatisq; pedes, atque vnguibus hæsit:
Saucius at serpens sinuosa volumina versat,
Arctæisq; horret squamis, & sibilat ore,
Arduus insurgens: illa haud minus vrget adunca
Luctantem rostro: simul æthera verberat alis.
Vtq; Iouis præpes vacuo cum vidit in aruo
Præbentem Phæbo liuentsia terga draconem
Occupat aduersum: neu seua retorqueat ora,
Squamigeris auidos figit cervicibus vngues.

Vergil. Æneid. II.

Ouid. 4. Metam.

De eodem pugna, & quomodo altera alterum lædat aut capiat, scribit Homerus Iliade m. ad hunc modum.

Ορνις ὃδ σφιν ἐπὶ ἡλθε περσέμεναι μεμιαῶσιν scilicet Troianis.
Αἰετός ὄψιπτερος ἐπ' ἀεισέρα λαόν ἔργων,
Φοι ἦεντα δράκοντα φέρων ὀνύχιοσι πέλωρον,
Ζῶν ἐτ' ὠσαλίσεντα, κρη ἔπιω λήθεσ χαρίμεν.
Κόλε δ' αὐτὸν ἔχοντα κατὰ σῆθος παρὰ Διερῶν,
Ἰερωθεὶς ὀπίσω. ὀδ' ἄπο ἔδεν ἦκε χαμαὶ ζε,
Ἀλγίστας ὀδωῦησι, μέσῳ δ' ἐνὶ κάβαλλ' ὀμίλω.
Et paulò post eodem in loco.

— ἀφαρ δ' ἀφίκε πάροσ φίλα ὀκί ἰκέσται
Οὐδ' ἐτέλειος φέρων δ' ὀδμεναι τελέεσι τοῖσι.

Æthiopia dracones magnos generat qui nomen proprium non habent, sed duntaxat elephantorū interfectores ipsos nominant, Ælian. Apud Indos sicut audio, graecis inter se gerunt inimicitias draco & elephantus. Quare dracones haud inficij imperitiq; ex arboribus elephantos ramos decerpere in pastus suos solere, in has ipsas arbores prius serpunt: postea eā sui corporis partem dimidiatam quæ ad caudam pertinet, arborum frondibus circumtegunt: alterā partem anteriore funiculi instar appensam dimittunt. Eò cum accessit elephantus ad arboris furculos carpandos, draco in huius ipsius oculos insiliens effodit, deinde anteriore parte collis eius astringens, posteriore flagellans, inustato & nouo quodā laqueo strangulat, Hæc Ælian. Elefantos maximos fert India, bellantesq; cum ijs perpetua discordia dracones tantæ magnitudinis, vt & ipsos circumflexu facili ambiant, nexuq; nodi perstringant. Commoritur ea dimicatio: victusque corruens, complexum elidit pondere. Mira animalium pro se cuiq; solertia est, vt ijs vna scandendi in tantam altitudinem difficultas. Draco itaque iter ad pabula speculatur, ab excelsa se arbore iniicit. Scit ille imparem sibi luctatum contra nexu: itaque arborum aut rupium atritum querit. Cauent hoc dracones, ob idq; gressus primum colligant cauda. Resolunt il-

Aduersus elephantum.

De Serpentibus

li nodos manu. At hi in ipsa nare caput condunt, pariterque spiritum præcludunt, & mollissimas lancinant partes. Iidem obuij deprehensi, in aduersos erigunt se, oculosque maximè petunt. Ita fit vt plerunque cæci ac fame & mororis tæbe confecti reperiantur. Quam quis aliam tantæ discordiæ causam attulerit, nisi naturæ spectaculum, sibi paria componentis? Est & alia dimicationis huius fama. Elephantis frigidissimum esse sanguinem: ob id æstu torrente præcipuè à draconibus expeti. Quamobrem in amnes merfos insidiari bibentibus: arctatisque illigata manu in aurem morsum defigere: quoniam istantum locus defendi non possit manu. Dracones esse tantos, vt totum sanguinem capiant. Itaque elephantos ab ijs ebibi, siccatorumque concidere: & dracones inebriatos opprimi, commorique, Plinius. Inter elephantos & dracones iugis discordia: denique insidiæ hoc æstu præparantur. Serpentes propter semitas delitescunt, 10 per quas elephantij assuetis callibus euagantur, atque ita prætermisiss prioribus postremos ad doriuntur, ne qui antecesserint, valeant vltimis opitulari. Ac primum pedes nodis illigant, vt illaqueatis cruribus impediunt gradiendi facultatem, Solinus, & reliqua vt Plinius. Draco elephantem ligat, cuius ruina mors victoris est: & inde summè in vtrunque certatur. Ille vt pedes alliget, in quo casus victi sibi nocere non possit, Ambrosius. Draco aduersus elephantem non vulgari pugna certat, os oculosque eius petens, ac iugulum amplexus exhaurit, donec humi concidens elephas simul & draconem pondere perimit, Volaterranus. ¶ Gryphes aiunt elephantos quoque ac dracones superare, Philostratus. ¶ Captilus, id est, auis quam venatur draco cum debilitatur in venando hædos & arietes: & comedit epar earum (auium) & redit virtus eius, & excitatur appetitus eius, Syluaticus. ¶ Ο μὲν δράκων μετέθειε ἐν ἕξει τῶν περὶ ῥαίον τὸν λέοντα κατὰ γὰρ ἔλεος ὁ ἄλιον ἰλαγεί μὲν: καὶ τῆ ἀλλοκαίᾳ ποιεῖ ἀμύμων δινεγέριε, Id est, Draco quidem cum maximus esset, extremo caudæ leonem verberabat: Leo verò dolens, cauda ad vltionem concitabatur. Λογοθέτης in vita S. Marcelli apud Suidam. ¶ Panthera dicitur infesta esse draconi, & draconem ab ipsa fugere in latibula antrorum, Albertus. Panthera dictus est, siue quod omnium animalium sit amicus, excepto dracone, & c. Isidorus. ¶ Aristoteles videtur dicere vulturem cum dracone pugnare, quod non est verum, Albertus. Nusquam hoc scribit Aristoteles, sed Auicenna aut eius interpretes, vulturem cum aquila sæpe confundit. ¶ Armenta que tota secuti, Rumpitis ingentes amplexi verberare tauros. Nec tutus spatium est elephas, Lucanus agens de draconibus.

E.

Venatio draconum.

Campestres dracones quoties elephantum inuadunt, ab occurrentibus venatoribus plerunque cum elephantum interficiuntur, Philostratus. Dracones montani ab Indis hoc modo capiuntur. Pallium coccineum literis aureis superintextum ante cubacula (μεθ' τῆς χειρῆς, ante cauernas siue antra draconum) extendunt: scripta autem incantatoria verba somnum dicuntur inducere: his draconum oculi, quanquam durissimi superantur: ipsi quoque plurima verba ex arcana sapientia superincantantes, eo draconem perducunt, vt literis pallio intextis superdormiat. Dormienti autem instantes Indi ceruicem securi ferunt, scissoque capite lapillos intus extantes auferunt. Traditur enim montanorum draconum capitibus inesse lapillos specie & aspectu iucundos, & splendorem quemdam coloribus inducentes: viribus autem, potentiaque mirabiles, quod annulus testatur, quem habuisse Gygen vulgatum est. Euenit autem interdum, vt draco indum cum securi & arte intra cubile trahens deuoreret, ipsum etiam, vt penderim, montem concutiens, Idem. Philostratus tertio libro ait, ad Gangem innumerum esse dracones, quos oculorum gratia venentur Indi. Eorum enim oculos, lapillos esse ignei coloris, pretiosos, Iul. Scaliger. ¶ Mortuo draconi secundum Varronem tria extrahuntur, oculi, pellis, & dentes. Oculi lapides pretiosi sunt igneo colore, dentes serè similes apri, præterquam quòd graciliores, Volaterranus. ¶ Octauius Augustus draconem quinquaginta cubitorum Romæ habuit, eumque pro comitio populo Romano ofientare consuevit, Pet. Crinitus.

Vt sit.

sc: est aculum.

Vt sit in cibo.

F.

Draconis caro vitrei coloris est, ac vescentes illa refrigerat. Hinc est quòd Æthiopes in feruida plaga manentes draconis carne libenter vescuntur. Adeo quod avaritiæ sitis in immentum creuit, vt institores quibusdam carminibus draconem ad tempus mansuetum reddant: eiusque tergo insidentes freno ipsum regant, vsquedum in Æthiopiā perueniat, Author libri de natura rerum.

G. 1.

De Remedijs qua ex dracone percipi posse dicuntur.

Vlceribus quæ serpunt, draconum adeps siccatus sole magnopere prodest, Plinius. Dentium doloribus medetur draconis os è spina, Idem. Qui draconis caput habeat, continuis annis lippiturus negatur. Huius adipe & melle cum oleo vetere, incipientes caligines discuti tradunt, Idem. Caput eius limini annuarum subditum, propitiatis adoratione Dijs, fortunatam domum facere promittunt. Oculis eius inueteratis, & cum melle tritis, inunctos non pauescere ad nocturnas imagines, etiam pauidos. Cordis pingue in pelle dorcadum neruis ceruinis adalligat.

alligatum in lacerto, conferre iudiciorum victoria. Primum spondylum aditus potestatum mulcere. Dentes eius alligatos pedibus caprearum ceruinus neruis, mites præstare dominos, potestatesque exorabiles. Sed super omnia est compositio qua inuictos faciunt magorum mendacia: cauda draconis & capite, pilis leonis è fronte & medulla eiusdem, equi victoris spuma, canis vnguibz adalligatis ceruino corio, neruisq; cerui alternatis & dorcalis: quæ arguisse non minus refert, quam contra serpentes remedia demonstrasse, quoniam hæc morborum veneficia sunt, Idem. Draconis capita prosperam & fortunatam promittunt facere, Physiologus. Draconum adipem venenata fugiunt, Plinius. Magi tradunt eos qui à nocturnis dijs Faturnisq; agitentur, draconis lingua & oculis, & felle, intestinisq; in vino & oleo decoctis, ac sub diuo noctu refrigeratis perunctis matutinis vespertinisq; liberari, Idem. Lingua eius & sel in vino decocta, remedio sunt his qui vexantur ab incubis, eorum corporibus ex hoc inunctis, ex libro de natura rerum.

- ¶ Sanguinis draconis, à medicis sic appellati, frequens est in medicinis vsus, vt ex medicorum libris apparet. At quid illud sit quod hoc nomine appellatur, non apud omnes constat. Cinnabaris etiam à veteribus vocatur. Cinnabarim autem nomen Indicum esse, ait Plinius: sic enim (inquit) appellant illi sanguinem draconis elisi Elephantorum morientium pondere, permixto viriisque animalis sanguine. Neque alius est color, qui in picturis propriè sanguinem reddat. Illa cinnabaris antidotis medicamentisq; vtilissima est. At Medici quia nomen eum cinnabarim vocant, pro ea cinnabari Indica vruntur hoc minio, quod venenum esse paulo mox docebimus, Hæc Plinius. Vnde apparet Plinium credidisse draconis sanguinem à vulgo dictum verè fieri ex elephanti & draconis confictu, in quo plurimum deceptus est. Serapioni sanguis draconis succus est herbe quam sideritidis speciem quintram facit, Dioscorides. Sanguis draconis in India ex herba dracontia colligitur, Aëtius. Alij sentiunt gummi esse & lachrymam ex arbore dissillantem quæ in Africa colligitur. At quoniam in libro de quatuor pedibus viuiparis in historia Elephanti sub litera D. de hoc sanguine draconis pluribus dictum est, ac variæ authorum sententiæ allatæ, vt nunc amplius his insillamus, ac quæ antea dicta sunt repetamus, opus esse non videtur: Tantum transcribam quæ habet L. Langius in libro primo epistolarum, epistola sexagesima quinta. Quoniam ad rem illustrandam non parum facere videntur. Isigitur eo loco narrat, Geraldum ex sua peregrinatione quam in Orientem instituerat Venetijs reuersum, sibi gummata purpurei coloris, notis suellanae magnitudine ostendisse, cum his verbis: En amici, hoc gummi, verus est prope Erythrum mare, ex regione Thurifera & Atlantici maris Sanctæ portus insula, sanguis draconis: cuius vsus in antidotis & collyrijs salutaris, & inspersus vulneribus hæmorrhogiam sistit: Cinnabaris quoque dictus Indica: sed non illa mineralis, minium dicta, quæ nascitur in argentarijs metallis, vena siue gleba arena coeque coloris circumseptæ, ac ob carbunculi fulgorem & hæc dicta, quæ ferè rei malleis aut cuneis sissa, & elisa, argenti viui lachrymas distillat. Ex hac, præcipue in Ciliæ agris, supraq; Epheum reperta, vitionis & lorionis artificio, hydrargyrum & purpurei coloris minium conficiebatur, quod in picturis propriè sanguinis colorem reddebat. Hoc minium teste Theophrasto Græci milton, quidam Cinnabarim vocant. Artificialis quoque Cinnabaris arte Chymetica, vna sulphuris parte, cum duabus argenti viui adusta, Venetijs præparatur. Tradit quoque Plinius, sanguinem siue santhem draconis pondere Elephantorum eum quibus luctantur succumbentium elisi & oppressi, Indicam appellari Cinnabarim quoque pro qua nominis homonymia decepti medici, minio, quod ob argenti viui virus venenum esse constat, temerè vtebantur: quod idem Plinius medicis exprobrat. At qui cum sanguis draconis sit salutaris Indorum Cinnabaris, nullum prædictarum esse arbitror, sed instar sanguinis rubentem arborum Indiæ & insularum Atlantici æquoris lachrymam, quam nec Dioscorides, Theophrastum aut ipsium Plinium exactè cognouisse certum est: cum nullus eorum Cinnabarim Indicam esse arboris lachrymam vel gummi traxerit. Sed Arrianus de maris rubri navigatione inquit: In sinu Erythraei maris est regio Thurifera, Sachabitibus nominata: Nascitur in ea Cinnabaris Indica, ab arboribus vt lachryma stillans congregata. Quod & Aloyz Lusitanorum nauclerus verum esse comperit, qui tradit, incolis insulæ Sanctæ portus, sæculo anni tempore, cortices arborum ferro incidere, de quibus anno futuro gummi vberim distillat, quod in ahenis ad sanguinis concreti colorem & spissitudinem decoctum, sanguinem draconis ob similitudinem appellant. At vereor plurimum ne nosser sanguis draconis, qui in officinis pharmacopolarum venalis est, sit sanguis caprinus, cum minio vel sorbis contritis decoctione inspissatus, quibus & olim adulterabatur, quem pictoribus magis quam medicis vsui esse suaderem, Hæc Langius. Sanguis draconis Serapionis hæmalocon dicitur, De mandrum, & De malchoem, sanguis draconis, Syluaticus. Duaden secundum aliquos expositores Arabes est sanguis draconis, And. Belluacensis. Selon & Dem ala cuben, id est sanguis draconis, Aut. exp. Lapis sanguinis est sanguis draconis, & secundum aliquos est hæmatites, And. Belluacensis.

De sanguine
draconis.

De Serpentibus

G. 2.

De veneno & morſu draconis, eiusq; curatione,

Natura draconum ferè omnium à celeberrimis auctoribus ponitur eſſe parum aut nullatenus venenofa: perinde reponuntur in tertio ſerpentium ordine, morſuris eorum lædentes potius vulnere quam veneno: quanquam à quibuſdam dicatur Dracones, vbi cunq; fuerint, aërem inficere, Ardoynus. Aërem à Draconibus inficere putarim ego non ſerpentibus, ſed meteoris, quæ Dracones volantes dicuntur, meteorò ignito vaſto fulgus & aërem perdente, ac quaſi conflagrante. Draco non habet venena, Plinius. Animal hoc venenum non facit, Aëtius. Contra verò Deuter. 22. Venenum draconi tribuitur his verbis, Venenum draconum vinum eorum, & venenum aſpidum crudele. *Μικροῖς ἄρ' ἔτις βέλονται, ἰδὲ δὲ δράκόντων πεφρονημένοις εἰς τοὺς ἄνθρωποις, id eſt, Paruis quidem telis, ſed veneno draconum munitis, id eſt infectis iaculantes, Heliodorus. Vbi notandum, quòd eſt Draco ſua natura minimè ſit exitioſus, talis tamen ob locum, in quo habitat effici poteſt. Quod ita ſe habere in reliquis quoque ſerpentibus animadvertimus, qui in regionibus frigidis minus certè pernicioſi ſunt, quàm calidis, Hinc Lucanus lib. 9. ita ſcribit,*

An dracones veneno carant.

*Vos quoq; qui cunctis innoxia numina terris
Serpitis, aurato vitidi fulgore dracones,
Pestiferos ardens facit Africa.*

Hæc Greuinus.

Athlantiæ dracones ſunt virulenti admodum, & ſi caſu quenquam vel contingant vel mordeant, carnem emolliunt, ac debilitant, neque eſt qui mortem poſſit euadere, Leo Africanus. Cùm homini aut feræ cuſpam inſidias facturi ſunt dracones, morſiferos radices & herbas edunt: id quod Homerum quoque non latuit. Meminit enim draconis, qui ante ſuum latibulum immorando ſeſq; volutando, noxias herbas vorarit, Ælianus. Homeri verba ſunt hæc, Iliade χ.

*Ὡς δὲ δράκων ἐπὶ χειρὶ ὄρεσερ' ἄνδρα κείνησι
Βεβρωκῶς κατὰ φάρμακα: &c.*

De morſu draconis.

Draco venenum non habet. Ore quidem dehiſcit, ſed dentibus non nocet: morſus tamen eius peſſimus eſt, eſt paruus, quòd veneniſera comedit: cauda quoque ſi quem ligauerit, occidit, Vincencius Belluaceniſis. Draco vim in cauda non in dentibus habet, & verbere potius quàm dentibus nocet, Iſidorus, Solinus.

*Nec tamen ille graues, vt cætera turba, dolores,
Si velit, infixo cum forte momorderit ore,
Inſicit: exiguus non noxia vulnera punctus
(Qui ceu rodentis noſtu quæq; obnixa muris)
Inſigit, modicum tenui dat plaga cruorem.*

Nicander in Theriacis.

Os habent paruum, nec dum morſum inferunt, multum dilatatur, quo ſit vt morſus illorum non ita magnum dolorem excitet. Neque enim natura illis dentes dedit vt ſe defenderent, ſed caudam potius, qua cum aquila & elephante dimicarent, Greuinus. Quod de ijs draconibus intelligendum eſt, de quibus agit Nicander. Sunt enim alij quos deſcribit Aëtius: quorum dentes eſt venenofus & fracturas & collifiones corporum inferunt. Accidit ex morſu eorum dolor paruus, deinde inflammatur, Auicenna. Maſculi eorum deteriores ſunt ſæminis, Idem.

Curatio.

Curationes veluti ad mordentia animalia ſunt, non vt in his quæ venenum faciunt, Aëtius. Cura eorum eſt cura vlcerum malorum rantum, Auicenna. ¶ Graminis ſemen priuatim draconum morſibus auxiliatur, Plinius. ¶ Mullus auxiliatur contra ſcorpiones terreſtres, marinosq; & dracones & phalanga illitus ſumptuſue in cibo, Idem. ¶ Cantis vel draconis qui mordit caput, abſciſſum excoriatumq; cum pauco euſorbio applicatur morſui, ac liberat intotum, vt quidam aiunt, Ponzettus.

Quoniam autem ſupra diximus Albediſimon, Alhatraf & haudem inter genera draconum ab Auicenna & Alberto ponit, hæc adferemus quæ idem Auicenna de eorum morſu & curatione ſcriptum reliquit. Illi quom mordet Albediſimon, inquit, accidunt ea quæ accidunt reliquis morſibus draconum: ſed dixerunt de draconibus, quod eorum dentes ſunt vehementes. Et de proprietate eius eſt quod carminat carnem, quare eſſodit eam (aliſ legunt, facit carnem foetidam, quare foetida eſſicitur) quam obrem magnus eſt timor in vulnere eius, & indiget curatione vulnerum malorum valde. Quem verò mordet Alhatraf & haudem, accidunt ei dolor vehemens, & frigiditas plurima & ſtupor, & mors proculdubio, & peruenit ad hoc vt ſit eius cura frigidorum venetorum. Dixerunt quidam, oportet vt embrocheretur morſus eius cum aceto tepido, & emplaſtretur locus cum folijs lauri, & inungatur cum oleo coſtino, & oleo de pyrethro, & quæ ſimulantur eis ex oleis, in quibus eſt virtus ſquillæ, & vriticæ. Ea verò quæ in potu dantur eis, ſunt vt ſuccus foliorum lauri cum aceto: & aniden cum ruta, aut ſumantur mirræ & piperis & rutæ partes æquales, cuius doſis ſit aureus vnus in vino. Et theriaca prima dicta in capite rutæ, Haec tenus Auicenna.

Draco

H.

Draco ἄπο τῆ δέρκειν, Macrobius. Festus dicit dracones ἄπο τῆ δέρκειν quod clarissima sint acie. Quapropter eos thesauris custodiendis consecrauerunt: tum Æsculapio dicatere, quod genus vigilantissimum dicitur, quo res febris maxime necessaria est, Volateranus. Dracones Grammatici atque eos secuti magni viri παρά τὸ δέρκειν deduxere. Nobis commodius atque acutius visum est παρά τὸ δρᾶν ἀχθ., Jul. Scaliger. Δράκαινα, dracæna, fœmina draconis.

Elymon.

Draco squammeus & squamosus, Fiet enim subito suo horridus, atque tigris, Squammeus ἔσθ' ἄρα, & fulva ceruice leana, Virgil. Georgic. lib. 2. Squamosus ἔσθ' ἄρα, vide Indicem Erythraei. Δράκων ἄμα τοπότης, sanguinem bibens, Aristophanes. βλοσυρὸς πῖς, vel βλοσυρὸς πῖς, aspectu terribilis. Δραπλῆς, vel vt vult interpret Δραπλῆς, grauis, Nicander. Ἐπιῶτα δάφρονος (id est, μέλας niger, Eustathius.) Homerus & Orpheus. Δεινός, Theocritus. Γλαυκῶνις, ἢ γλαυκός τὸ χροῖμα καὶ δὲ τὸ κάλαπληκτικὸς ἔχουσα τὰς ὄψας, ὅθεν ὀφθαλμοὶ, ὅθιν καὶ γλαυκῶπις δράκοντες, Eustathius. Οἰσθηκῆς, Philostratus. Δράκων ὀρέσει, ab Homero dicitur Iliad. χ. ὄρει, ὄρη, ὄρη, ὄρη, ὄρη, vt Scholiastes interpretatur, montanus. ἀγρεῖς, monticola: perinde etiam vespertini ἴσ, quæ in montibus vel cresunt vel versantur. Ab eodem Iliad. λ. κούρι, dicitur: κούρι, ἢ ἐλένη, quod Ouidius transtulit, vt draco cœruleus, & C. Hefychius στίγματα κούρι καὶ τὰ νῶτα scribit, quasi non totus, sed maculis tantum cœruleus videatur esse, quod alibi idem Homerus, ὅπῃ νῶτα δαφρονὶς appellat. Eadem de causa Iliad. μ. αἰολ, quoque dicitur varius aut potius variegatus. Πέλωρ, Theocritus. Σμυρδαλί, id est, ἕλει κατὰ πηλίκους, Homerus & Apollonius. Φοινῆς (id est, φόν, ἢ ὀφόν, id est, αἵματι βαβαμύρ), Eustathius) Homerus. Χαμαὶ ἔρχομύρον δράκοντι, Orpheus. Χρυσόλοφοι δράκοντες. Apud Apollonium Argon. 4. draco vellus aureum custodiens dicitur, ὅζυς ἀπυνοισιν ὄφις ὀφθαλμοῖσι, Thes. Græc. ling. Δρακαίνω, draconem fœminam vocat in Hymnis Homerus, μεγάλην, τέραι ἀρξιοῖ, ὄρεσθ.

Epitheta.

¶ Draco Atheniensis legislator, vir bonus multaque esse prudentia existimatus est, iurisque diuini & humani peritus fuit. Is draco leges quibus Athenienses vterentur primus omnium tulit, Gellius. ¶ Draco item Stratonicensis fuit grammaticus, Suidas. ¶ Fuit & alius Dracon nepos ex filio Thessalo, Hippocratis, illustris illius medici: pater Hippocritus, è quo rursus natus est dracon, & ipse medicus, qui Roxanem Alexandri Macedonis coniugem curauit, Idem. ¶ Draco item Atheniensis fuit Platonis in Musica præceptor, Plutarchus. ¶ Draco nomen est illustris filius ducis, qui Regina Angliæ tunc, & quidem strenuam operam præbet.

Homonyma. De ijs qui dracones dicuntur sunt

¶ Visum est autem aliud signum in cœlo, & ecce adfuit draco magnus rufus, habens capita septem & cornua decem, & in capitibus suis diademata septem, cuius cauda trahebat partem partem stellarum cœli, quas abiecit in terram. Aduersus quem cum pugnaisset Michaël, proiectus est draco ille ingens, serpens ille antiquus qui vocatur diabolus & satanas qui seducit totum orbem terrarum, &c. Apocalyp. 12. Et vidi ex ore draconis & ex ore bestia & ex ore pseudopropheta exire spiritus tres immundos in modum ranarum, Apocal. 16. Diabolus draco dicitur propter insidias, quia occultè insidiatur, Augustinus. Apud D. Hieronymum etiam draco inter diaboli cognomena numeratur. In loco diabolus draco dicitur: Terque perforabis labium eius, Suidas.

Diabolus draco dicitur.

¶ Draco piscis est. Quidam aliud volunt esse dracunculum. Est autem gracculo similis. Aculeos in branchijs habet ad caudam spectantes, Plinius. Idem autem est draco cum araneo pisce, de quo vide in A quatilibus in historia aranei vel draconis.

Draco & dracunculus pisces

¶ Draconis acetarij è lini semine, vt post dicemus, nascentis, folia ipsa testantur originem, Barbarus. Draco herba, ab olitoribus nomine hoc vocata, & radix, excalefaciunt, vrinam pelunt, veneremque excitant in vino potæ: quam herbam fallò pyrethrum dici arbitrantur, pyrethri namque folia similia admodum sunt folijs sceniculi. Quidam dicunt draconem pyrethraim herbam dici non quidem pyrethrum, Fumanellus. Draco herba è lini semine cepis indito nascitur, lini folio, sapore acri, Jul. Scaliger.

Draco herba.

¶ Draco appellatur palmes emeritus, pluribusque induratus annis, Plinius & Columella. Sic dicitur est à tortuositate similitudine.

Draco palmis vetus.

¶ Montes Asia nobilissimi in hoc tractu ferè explicant se. Mastusia à tergo Smyrnæ & Termetis Olympiadicibus iunctus. Is in Dracone definit, Draco in Tmolo, Plinius.

Draco mons.

¶ Est & Δράκων cohors Parthorum. Οὐπας ἀρεβῶς ἀπ' αἰῶνα ἰωράκει, ἄς τὸς δράκοντας ἐρη τῶν Παρθυαίων (σημεῖον τε πλῆθος τῶν ἀντιπῶν) &c. Luc. de hist. scribenda. Πάταρ, ἄρειος ἀντιπαλῶ Δυο χεῖρσμα δράκοντι, Sophocles in Antig.

Draco, Parthorum cohors.

¶ Δράκων, laquei quoque nomen est ad talum suo loco mortum, Orisbasius. In quibusdam etiam instrumentis chirurgicis dracones in vicem manubrioli ductarij fabricantur, Idem in lib. de machinis cap. 4. Draconis nomen apud Romanos acceperunt fistulæ a nea longissimæ, in gyros orbescque plures contortæ, instar spirarum draconum, quibus illi conati sunt arte fontem construere, cuius aqua scateret continuè calida, Fallopius de aquis & metallis cap. 5. ex Agricola puro.

Draco, instrumentum.

¶ Δρακόνις ex Polybio dicuntur μάνικοι καὶ περὶ χειρῶν, alijs βραχίονος ἤρες, Catellæ, armillæ, μεταρῶν.

Dracones, μεταρῶν.

De Serpentibus

Spinthera, &c. Theſ. ling. græc. Τὸς ἀπὲ κερπίς καὶ βραχίονι δράκοντας, Lucianus. ¶ Πείριος
 ἔστ' ὄφρυον καλεῖται, Suidas.

Derivata &
 composita.

¶ Draconigena, Δρακοντογενής, ex dracone geniti. Quo epitheto à Pœtist notantur Thebu
 ni, Bœotia populi; propterea quod ij qui Cadmo in ea vrbe ædificanda adiutores fuerunt, ex fa
 tis draconis dentibus nati ferantur, Calepinus. ¶ Δρακοντομίμῳ dracones imitans. Sopater
 apud Athenæum lib. 6. Δρακοντομίμοις ὄργανων τοῦ μίμου. ¶ Δρακοντόπις, draconis pedes habens.
 ¶ Δρακοντολέτης, draconis intersector. Epitheton Apollinis παρθοτόν. ¶ Δρακόντης & Δρα
 κότης, Anguinus, Theſ. ling. græc. ¶ Δρακοντάδης, draconibus feti anguibus plenus. Ἰμφ
 περ ἰμετῶν σε μὴ πῶσαι μοι τὰς αἰμυροπῆρας καὶ δράκοντάδεις κάραις, id est Erinnyas. Orestes apud
 Euripidem. ¶ Δρακοντίδης apud Athenæum pro serpente, vt medicorum filij pro filijs. ¶ Dra
 conarium quoq; inter capitis ornamenta recensetur, Theſ. linguæ græcæ.

Icones.

Dracones mili
 tares & Dra
 conarij.

Primum signum legionis est aquila, quam aquilifer portat. Dracones etiam per singulas co
 hortas à draconarijs feruntur ad prælium, Vegetius. Dracones cohortum erant insignia, per q̄
 singulas earum ferebantur ad prælium à draconarijs; quo nomine κατ' ἄλογον significos omnes
 appellabant. Quo verò pacto gestarentur, videre est apud Ammianum Marcellinum, vbi
 pompam describit, quam Constantius Imperator vrbem ingrediens duxit. Erant enim, vt is in
 quit & dracones hastarum aureis gemmaisq; summitatibus illigati, hiatu vasto perflabiles, &
 ideo velut ira perciti exhibilantes, caudarumq; volumina relinquentes in ventū. De ijs Claudiu
 nus: Mansuescunt varij vento cessante dracones. Hæc Pierius. In vexillis militaribus nomen im
 peratoris aut consulis, nonnunquam draconis efficti imaginem (quare draconarij dicti mili
 tes) quod vexillum purpureum erat, aliâq; insignia persi scripta erant, Alexander ab Alexandro.

Deorum simi
 lachra cum dra
 conum effigie.

¶ In Delo Apollinis simulachrum effigie draconis fuit, Idem. ¶ Phœnicis in sacris imagi
 nem Iani exprimentes, draconem finxerunt in orbem redactum, caudamq; suam deuoerantem,
 vt appareat mundum & ex seipso ali & in se reuoluit, Macrobius. ¶ In Mercurio solem
 coli etiam ex caduceo claret, quod Ægyptij in specie draconum maris & sceminæ coniuncto
 rum figurauerunt Mercurio consecrandum. Hi dracones parte media voluminis sui inuicem
 nodo, quem vocant Herculis obligentur; primâq; partes eorum reflexæ in circulum, presis
 oculis ambitum circuli iungunt; & postmodum caudæ reuocant ad capulum caducci, orna
 turq; alis ex eadem capuli parte nascensibus. Argumentum caducci ad genituram hominum
 Ægyptij protendunt, ad quam necessario conducunt Sol & Luna. Atque ad huiusmodi argu
 mentum draconum præcipuè volumè lectum est, propter iter vtriusq; syderis flexuosum. Hinc
 est quod simulachris & Æsculapij & Salutis draco subiungitur, quod hi ad Solis naturam Lu
 nâq; referuntur. Ideo ergo simulachris eorum iunguntur figuræ draconum quia præstant, vt
 humana corpora velut infirmitatis pelle deposita ad pristinum reuirecant vigorem: vt reuire
 scunt dracones per annos singulos, pelle senectutis exuta. Propterea & ad ipsum Solem species
 draconis refertur, quia sol semper velut à quadam imæ depressionis senecta, in altitudine suam,
 vt in robur reuertitur iuuentutis. Esse autem draconem inter præcipua Solis argumenta, etiam
 nominis fictione monstratur, quod sit nuncupatus Δράκ' ὀφειν, id est videre. Nam ferunt hunc
 serpentem acie acutissima & peruigili naturam huius syderis imitari: atque ideo adium, adyto
 rum, oraculorum, thesaurorum custodiam draconibus assignari, Macrobius Saturnal. libro pri
 mo capite decimo nono & vigesimo. ¶ Phigalenses in antro quodam Cereris simulachrū con
 fecerunt, habitu quidem in petra sedentis, ac cætera mulieri persimile, præter caput quod cum
 coma erat equinum, adnexis draconum & ferarum id genus item iconibus, delphin manu susti
 nebatur, columba verò altera, Coelius. ¶ Minerva pierunq; cum noctua effingebatur, nunc
 ad pedes nunc in capite, sed & cum dracone. Quare cum in exilium iret Demosthenes, dixisse
 fertur, Mineruam tribus immanibus oblectari feris, noctua, dracone, populo, Lilius Gr. Gyal.
 Phidig solerem prudentiam indicat illud quoque, quod Pallados simulachris draconem appo
 nere consueuerat: veluti ambage tacita innuētis virgunculas peruigili cura indigere, vt pudor
 castus seruetur illibatusq; Coelius. Vnde illud Alciati emblema, cui lemma est custodiendas
 Virgines:

Vera hæc effigies innapræ est Palladæ: eius
 Hic Draco, qui domina constitit ante pedes.
 Cur Diuæ comes hoc animal? custodia rerum
 Huic data, sic lucos, sacraq; templa colit.
 Innuptas opus est cura asseruare puellas
 Peruigili: laqueos vndiq; tendit amor.

¶ Serapidis simulachro signum tricipitis animantis adiungunt, quod exprimit medio, eo
 demq; maximo capite, leonis effigiem: in dextera parte caput canis exoritur, mansueta specie
 blandientis; pars verò læua ceruicis rapacis lupi capite finitur, easq; formas animalium draeco
 connectit, volumine suo capite redeunte ad Dei dextram qua compefcitur monstrum. Quidam
 tria tempora interpretantur, præsens leoni, præteritum lupo, futurum cani blandienti, Macro
 bius. ¶ In Trophonij antro simulachra quedam sunt, quorum secptris circumuoluntur dra
 cones.

cones. Hæc fortè quis concipiãt Æsculapij esse & sanitatis, sed potest vt & Trophonius sit & Hercyna: cum non tam Æsculapio consecratos arbitrentur dracones quàm Trophonio, Pausanias Idem siue ob oraculorum prudentiam, siue quia oracula Trophoniana subterraneo in specu reddi solita sunt, Pierius. ¶ In sancto Manante magnus pons fuit duodecim fornicibus. Multæ enim aquæ decurrebant. Ibidem & drao æneus itabat, quod drao illuc habitare putabatur, Suidas. Inter stellas fixas septentrionales numeratur & dracon. Inier Astronomos vocantur nom di in sphaera interseccionem circulorum, qui à solis ac lunæ cursu conficiuntur : quorum figura dicitur Dracon. Ex his alius superior est, ascendens dicitur, vulgò caput Draconis: alius inferior, qui descendens & cauda Draconis dicitur. ΨΥ Iob. 38. volunt esse constellationem quandam in septentrione, sydus draconis, alij pleiades seu gallinam interpretantur, Munsterus.

De sphaera Draconis.

¶ In thore Agamemnonis, picti κνάειοι δ' δράκοντες ὀρωρέετο ποτὶ δ' εἶρη. Τρεῖς, ἐκ τε ῥῶ ἱριανὸς ὠδός τε, Homerus Iliad. λ. ἐπὶ δ' ἐ ζῶνσι δράκοντες Διοῖ ἀπὸ ἰαριάν τ', ἐπι κίρτωντων χάρπυια, Αἰχμησων δ' ἀεργάων, μέτε δ' ἐχάρασσον ὀδόντας Ἀργία δ' ἐροιδίω. Hæstodius in scitu Herculis: ἐν μέσσοι δ' ἐ δράκοντες ἐπὶ τριβῶν ἐπὶ φαιτῶδες, Εὐκάλω ὀπιοισιν πύξι λαμπροδίοιοι δ' ἐδ' ὀρωδῶς, Ibidem. Epaminondas imperator ille clarissimus, qui ad Mantineam tam fortiter occubuit, draconis gestam in ne insignis fuit. Eo verò loco vbi prælitum commissum est, columnam erexit antiquitas cum clypeo draconem in eius memoriam sculptum ostentante, Pierius. ¶ Lepidus in tritumviratu, quodam loco deductus à magistratibus in nemorosum hospitium, minaciter cum ijs posseto die ex postulauit, somnum ademptum sibi voluerit concentu. At illi Draconem in longissima membrana depictum circumdedere loco. Eoq; terrore aues tū siluisse narratur, & postea cognitum esse ita posse compecti, Plinius. ¶ Diuus Augustus in cursa quam in comitio consecrabat, duas tabulas impresit parieti: quarum alterius admiratio est, puberem filium seni patri similem esse, salua ætatis differentia, superuolante aquila draconem complexa, Idem. ¶ Cresilaus statuarius fecit Mineram quæ Musica appellatur: quoniam dracones in Gorgone eius ad ictus citharæ tinnitu resonant, Idem. ¶ In nummo Cæsaris Dict. III. est à latere serpens Dracon capite surrecto, magnis voluminibus terga trahens, cuius inscriptio est, C. CLO. VI. PRÆF. M. Pierius. ¶ Chismarrus pyrata fuit insignis oram Lyciæ prædationibus infestans, cuius nauis in prora leonem, in puppi verò draconem pro insigni gerebat, Plutarchus.

Draconium dicitur hic effigies.

Dracones vite dracontia è cerebro fit draconum: sed nisi viuientibus abscisso nunquã gem mescit, inuidia animalis mori se sentientis. Igitur dormientibus amputant. Soracus qui visam eam gemmam sibi apud regè scripsit, bigis vehi quærentes tradit, & viso dracone spargere somnifica medicamenta, atq; ita præcidere, Plinius. Exciditur è cerebris draconum Dracontias lapis: sed lapis non est nisi detrahatur viuentibus. Nam si obeat prius serpens, cum anima simul euanescit duritie soluta. Vsu eius Orientis reges præcipuè gloriantur: quanquam nullum lenocinũ artis admittat soliditatè, & quicquid in eo nobile est, non manus faciunt: nec alterius quàm naturæ candor sit, quod reuacet. Auc̃tor Sôthacus gemmam hanc etiã sibi visam scribit, & quibus interceptiatur modis edocet. Praestantissimi audacia viri explorant anguim foueas & receptus: inde præsolati ad pastum exeuntes præteruictiq; percitis cursibus obijcunt gramina medicata, quantum potest ad incitandum soporem. Ista somno obsoptis, è caputibus descant lapides, & de manibus præcipitis ausi prædam reuehunt temeritate, Solinus. Ex cerebro draconis inopinante percussis, & adhuc in pleno vigore palpitantis extrahitur dracontia lapis, Vincerius Belluacensis. Traditur montanorum draconum caputibus inesse lapillos specie & aspectu incundos, & splendorem quandam coloribus inducentes, viribus autem potentiaq; mirabiles, quod annulus testatur, quem habuisse Gygem vulgatum est, Philostratus in vita Apollonij. Kinaedius, id est Lynx, & piscis marinus, in cuius corpore translucido spinæ apparent, & lapis, qui & opilianus & dracontius, Kiranides.

Draconites vel dracontias lapis.

¶ Δρακόντιος Græcè & Latine Dracontea dracontia & dracunculus, herba est quæ, vt scribit Dioscorides, caulem habet rectum, læuem, duum cubitorũ, baculi crassitudine, versicoloribus draconum maculis, purpureis tamen cinctum: folia runcatis, sibi inuicè implicita. Huius duo facit genera: quorum alterum Dracunculum maiorem alterum minorem vocat. Plinius verò plures species enumerat lib. 24. cap. 16. his verbis. Id autem quod Græci Dracontion vocant, triplici effigie mihi demonstratum est, folijs betæ, non sine thyriso, florè purpureo, hoc est simile arô. Alij radice longa, veluti signata, articulosâ monstrauerunt, tribus omnino cauliculis. Tertia demonstratio fuit folio maiore quàm cornus, radice arundinacea, totidem (vt affirmabam) geniculata nodis, quot haberet annos totidemq; esse folia. Hæc Plinius eo loco, qui libro 25. ca. 2. quartæ speciei meministi scribens. In Lacetania Hispaniæ proxima parte cognoui in agro hospitis nuper sibi repertum, dracunculum appellatum caulem, baculi crassitudine, versicoloribus viperarũ maculis, quem ferebant contra omnium morsus esse remedium. Alius est, quàm quos in priori volumine eiusdem nominis diximus, sed huic alia figura, aliudq; miraculum exerentis se è terra ad primas serpentium venerationes bipedaliter altitudine, rursusq; cum eisdem in terram condentis, nec omnino occultato eo apparere serpēs, vel hoc per se satis officiosum naturæ munere, si tantum prænoneretur, tempusq; formidinis demonstraret, Hactenus Plin.

Dracontion, Dracontea, Dracunculus herba.

De Serpentibus

Parenetinus esqui perfusus fuerit succo dracontia herbæ ait non accessurum serpentem, Constantinus in Geoponicis, Dracontium in Mauritania nascitur, Strabo. Dracunculus καυδόνεχες ποικίλον, ὀρίων, Theophrastus. Dracunculi radix, quæ & serpentaria vocatur, ab Arabibus Lus, Fumanellus. Ab omnibus his forma maximè differt horrentis dracunculus, quo in acetarijs vescimur vitmurq; ad intinctus, acerrimo gustu, folio oblongo, radicibus humi repentibus graminis modo. Sunt qui asserant hanc plantam cultorum mangonio factitiam esse, & non sui natura provenire; eam siquidem nasci putant lini semine excavati cepis imposito, ac deinde de terra recondit. Sed hos falli crediderim, quod factio periculo, operam quidem perdiderim. Huius nec Græci nec etiam Mauritanii, quod sciam meminere, Matthiæolus. Hic autem dracunculus horrentis eadem est herba quæ & draco supra à nobis dicta est.

Dracontias
triticum.

Græcia ex omni genere tritici prætulit dracontiam, stringam & selenusium, argumento crassissimi calami, Plinius. Dracontias triticum memoratur etiam à Theophrasto de causis plantarum 3.26.

Dracontion vi
tis.

Vnam etiam præcoccem vitem nobis ante hoc tempus incognitam in Græcia consuetudine dracontion vocitari comperimus, quæ foecunditate iucunditateque Atceleacæ Basilicæq; & Bituricæ comparare possit generositate vini Amineæ, Columella de re rustica lib. 3. cap. 2. Dracontium, botrys, ad mortuum serpentis, canis & omnis venenati animalis, Nicolaus Fuchsius.

Dracunculus
piscis.

¶ Est & dracunculus piscis ex concharum genere, Plinius. De quo paulo ante iam dictum est.

Dracunculus
morbus.

¶ Dracontia varicibus similia sunt; magnum verò dolore dum paululum prominentia moventur, concitant, Galenus in Isagoge. Dracunculus est vlcus quod à parte propinqua ad ipsum nervi delationem habet; dicitur quod nervus movendo corpore in vlcus recedat in eoque occultetur, idem. Qui appellantur dracunculi lumbricis similes sunt, & aliquando magni, aliquando parvi reperiuntur, frequentius quidem in cruribus, quandoque verò & in musculosis brachiorum partibus consistentes. Nascuntur autem hi in Æthiopia & India in pueris præcipue; estq; ipsorum generatio non dissimilis lumbricis latis ventris. Sub cute enim moventur nihil molestiæ afferentes, verum temporis progressu circa dracunculi extremitatem locus suppuratur, & cutis aperitur, ac dracunculi caput exeritur. Quod si dracunculus attrahatur, vehementer in dolorem inducit, præsertim si nimia tractus violentia fuerit ruptus. Nam quod reliquitur molestissimos dolores infert, &c. Aëtius. In India & superioribus Ægyptii locis dracunculi generantur ceu animalia quædam lumbricis imitantia, in partibus musculosis, puta brachio, femore, tibia; in pueris etiam latera sub cute preperant & palam moventur; deinde cum diu extremum dracunculi aliqua in parte remanserint, locus suppurat, & cute ipsius adaperita, initium ipsius progreditur: cum trahitur dolores movet, præcipue abruptus, Paulus Ægineta. At dracunculum, an in apostemate sit vermibus aut nervis, non facile dixerim: quem nunquam se vidisse, eiusq; essentiam se ignorare, Galenus ingenue fateatur. Soranus verò medicus non animantis principium, sed nervi alicuius substantiam siue concretionem, dracontion esse autumat. Quod Quicenna venam Medeni, Abinzoar verò censet esse exituram de apostemate nervo similem, quam Arabes & Mauri halanachaidini appellant. Peculiare id est, Arabiam & Ægyptum incolentibus vitium, substantia nervosa, colore, crassitudine, lumbricis non dissimile, musculosis brachiorum & crurium partibus innascitur, per quæ se varicum instar expandit, & se cum intolerabili dolore non raro complicat. Hoc non nisi iusto plumbi apertis libramine sensim educitur, abruptum lethale censetur. Hoc Albucahis decem & non raro viginti palmarum longitudinem excedere expertus est, Europæ incognitum malum: de quo Plutarchus ita pereruditè scribit Symp. 8. cap. 9. Qui mare rubrum accolunt, ut Agatharchides testatur, novis affliguntur morborum symptomatis, quæ parva sunt, & dicuntur dracontia. Hæc suras & brachia exedunt, & sese inclinant & prospiciunt: contractata verò sese rursus illatebrant ac fugiunt: complicata verò in musculis phlegmones intolerabiles excitant. Hæc nec prius, nec modo vllis nisi Arabiam incolentibus acciderunt. Hæc omnia Idannes Langius epistolarum lib. 2. epistola 42. Dracunculi seu dracontia sunt in puerulis subter cutanea quædam animantia viua lumbricorum formam præ se ferentia, Leonellus Faentinus.

Nomina propria à dracone
desumpta.
Vidorum.
Lacorum.

¶ Dracontides vnus è zo. tyrannis, Suidas. Δρακοντίδης, in Vespis Aristophanis traductus, ὡς ποιητὸς καὶ πλείους καταδύμιας ἐνεχόμενος. ¶ Dracus Acharum dux Æthiæ motus primus author, ad Isthmum à L. Mumio consule victus est, Lilius.

Insulæ Aphricæ adiacentes prope terram, Ἐδρας, δρακόντιος, ἀγχιμορ, λάρνησια, Ptolemæus. Draconis Insula in Lybia est, Stephanus. ¶ Δρακονίον, mons & ciuitas in Icaria insula, Idem. ¶ In mari fauces octo miliarium os draconis appellatur, Petrus Martyr. Ocean. decad. prima libro sexto. Caput draconis locus est sic vocatus in India occidentali, Idem. Fons draconis locus iuxta Ierusalem, Nehemiæ secundo.

b. Τῶν ὀρίθων, ἀετοὶ ἀρρένωτοι. πέρδυσθι ἐθιλυμορ. τῶν ἀβύρνε κλυῖρεταιῶν, ὁ μὲν δράκων ἀρρένε κλωτάτ. ὁ δὲ ἐχιδνα, θηλυμορ. Adamant. ¶ In Nilo sunt animalia quædam ad similitudinem draconis, vulgò cocatrix vocant (forte crocodili sunt) Haithonus. ¶ Fuit & Orthus Geryonis canis in Brythea, cui canina capita duo, & draconum septē erant, Varinus in Seylla.

¶ Sauro-

¶ Sauromata plurimos alunt equos, vtpote Nomades, quibus non tantum ad bellum v-
runtur, sed dijs etiam suis immolant & cibo adhibent. Ungulas colligunt, purgant & diuidunt
(δισαρισι) ad similitudinem squamarum in draconibus, & c. Pausanias in Atticis. ¶ Gorgo-
nium capita draconum squamis obstita fuisse dicuntur, Gyraldus. ¶ Cucurbita crescit qua eo
gitur forma, plerumq; & draconis intorti figura, Plinius.

c. Et cantabunt vltix in edibus eius, & dracones in palatijs deliciarum, Esaiæ 13. 22. Idem
maxa crit habitaculum draconum, atrium filiarum struthionis, Esaiæ 34. 13. Ponam Ierusalem in
aceruos, habitaculum draconum, Ierem. 9. 11. Faciam planctum velut draconis, & luctum velu
t filiarum struthionis Mich. 1. 8. Frater fui draconū & socius filiarum struthionum, Iob. 30. Hie
ronymus scribit, si dracones decerant cum elephantibus, victos lamentabilem & horribilem
vocem edere, Laüaterus. Est cebrant in scripturis luctus draconum & struthionum in deserto
horribiliter eiulantium, Mich. 1. Malach. 1. Iob dicit se fuisse fratrem draconum & filiorum stru-
thionum socium; designans magnam miseriam, Oecolampadius. ¶ Et onagri steterunt in ex-
celsis, attraxerunt ventos tanquam dracones, Ierem. 14. Quia magnus est ardor (inquit inter-
pres) in serpenibus propter calorem internum coguntur ventum haurire, vt temperent interio-
rem æstum quo vruntur. Quod enim dicit propheta, perinde ac si diceret: Nihil habebunt vnde
fame aut sitim explantac proinde enecabuntur inopia cibi & potus: quam dracones serpen-
tes & venenata pleræq; ferunt sine grauiore incommodo, modo libero cælo fruuntur, vt narrat
Aristoteles & Plinius. ¶ Deuorauit me & contriuit me Nabuchadnezzar: statuit me vt vas
inane; absorpsit me veluti draco, Ierem. 51. ¶ Quum contristi nos in loco draconis, & operui-
sti nos vmbra mortis, Psal. 44. In loco draconis (scilicet marini) id est in abyfso maris: hyperbole
pro extremis angustijs.

d. Telephus simul recumbens cum matre incestum stuprum cum ipsa consecisset, nisi eos
pæus diuino ductu draco dirēmisset, Alianus. ¶ Draconi similis est virtus indagatrix, quæ di-
ligenter omnia perscrutatur rimaturq; studiosissime: ideoq; ab acuto visu nomen illi factum,
Pierius. ¶ Lycophron Circen draconem vocat, δὲ τὸ ἀρχιον, ἢ δὲ τὸ ὄξυδερκὲς καὶ δραστήριον;
Ifacius Tzezes.

Ως δὲ ὅτε τις τε δράκοντα ἰδὼν παλινορσεῖ ἀπίση Οὐρεῖ ἢ ἐν βόσκησι & c. Homer. Iliad. β.
Ως δὲ δράκων ἐπὶ χειρὶ ὄρεσερ ἢ ἀδρα μῦθος Βιβρωκὲς καὶ φαρμακὲς (τὰ ἰατρικὰ φάρμακα ὡς
μύρμικα κὲ καὶ θάρσος) ἰδὼ δὲ τε μιν χεῖρ ἢ αἰνός. Στεροδῶλον δὲ δὲ δὲ ὄρεσερ ἰλιος ὄξυδερκὲς ἢ ἐπὶ χειρὶ.
Sic Hector Achilles expectabat. Idem Iliad. χ. ¶ Super leonem & basiliscum calcabis, con-
culcabis catulum leonis & Draconem. Psalm. 91. ¶ Aquilam adhuc iuuenem in ouilia

Demisit hostem inuidus impetec, Nunc in reluctantes dracones
Egit amor dapis atque pugne, Horatius in Odis.

f. g. Vesci draconum corde hepaticæ oportuit Apollonium, vt per hæc Arabum sapientia
participes feret, Eusebius in Hieroclem. ¶ Non (desuit) puppim retinens Euro tendente
rudentes: In medijs Echenais aquis oculiq; draconum, Lucanus lib. 6. de venetica necyomanti-
am exercente agens: ¶ Fel draconum apud Moysen puro, idem quod amaritudinem, hoc
est Iralæ amaritudinē, quam in veneno potissimum habent, Augustinus Struchus in Iobū.

h. Circa templum Nemei Iouis cupressum est, quo in loco cum nutriti Opheltem in her-
ba possuisset, à dracone peremptum memorant, Pausanias. ¶ Postquam Græci à Troia digre-
di simularunt, & Sinon proditor à Troianis in urbem admissus esset, qui suis eam prodidit, dra-
cones duo, Porcis & Charibæa à Calydnis insulis, in quas cōiecerant se Græci, enatantes, La-
ocoontis filios peremere ob coniectum in equum ligneum hastile, Cælius lib. 8. ca. 13. De his agit
Vergilius Æneidos lib. 2. qui primum serpentes illos & angues nominat: postea verò draco-
nes, inquiens:

At gemini lapsu delubra ad summa dracones
Effugiunt, seuæq; petunt Triconidos arcem:
Sub pedibusq; Deæ, clypeiq; sub orbe reguntur.
Tum verò tremefacta nouus per pectora cunctis
Insinuat pavor, & scelus expendisse merentem
Laocoonta ferunt, sacrum qui cuspide robur Laferie, & c.

¶ Narrat Petrus Damianus de quadam agricola, qui quadam die valde mane surrexit, & e-
vidit draconem enormis magnitudinis, lignum putauit, sessusq; super eum vt requiesceret, se-
dit, mox indignata bestia deglutiuit. ¶ Ab ipso statim initio, cum hæc regio (Heluetiæ) pri-
mam purgari cepisset, fœdus in ea serpens & horribilis Draco repertus est supra pagum Vuit-
ler. Is pecudes simul & homines ita profligabat, vt pagus videretur, quasi villa deserta.
Ibi quidam ex indigenis, nomine Winckelriedt, cum ob homicidium exulare coactus esset,
postulabat, si bona cum gratia in pristinam sedem reciperetur, se serpentem illum intersectu-
rum. Id ei magna cum lætitiâ concedebatur. Sed cum dracone debellato, illico brachium, quo
cruciatum gladium tenebat, hilaris attollens, de victoria sibi ac popularibus gratularetur, dra-
conis sanguis ei in corpus destillans, presentem ei mortem attulit, Stumpfius in Chronicis:

¶ In diebus Philippi regis via in monte Armeniæ fuit, de qua Rex interrogauit vt super

Deijs qui à
draconibus in-
terfecti sunt.

De Serpentibus

flam nullus transiret quin mortuus caderet. Socrates ergo speculum de calybe contra illum posuit, in quo duos dracones magnos vidit, qui aperuerunt os suum, & egrediebatur contumpe-
aerem fumus ex orificijs eorum. Rex vero præcepit ad montem illum exiri, & ipsos interficere: sic-
salubris factus est locus ille, Aristoteles de proprietatibus elementorum. ¶ Hercules in cunis
dracones occidit. Pindarus carmine 1. Nem. ¶ Corcyrgi Diomedē inuocauit, qui draconē quo
infestabantur interemit, Heraclides. ¶ Orpheum a cupido intentū draco inuasit, quem
interceptum canes occiderunt, vt ipse recitat in poemate de lapidibus, quod etiamnum extat,
Tzezes. ¶ Sanctus Donatus episcopus spuit in os draconis eumq; interfecit: quem octo iuga
bouum ad cremandum vix trahere potuerunt. Hic draco (teste Sozomeno) in via publica circa
pontem iacebat, caprasq; oues, equos, boues & homines deuorabat, Olaus magnus. ¶ In Tauri-
10
cana insula inter paludes Mæotidas est ciuitas nomine Kiriel, & supra eam in rupe alta ca-
strum ex lignis & argilla factum. In hac rupe, vt fertur, draco commorabatur, & trucidabat ho-
mines & iumenta: propter quem incolæ fugientes, habitationes propinquas vacuas reliquerūt.
Et quia Græci & Italici insulam inhabitantes, gloriosam Dei genitricem Mariam precati sunt,
vt eos à dracone liberaret, viderunt successu temporis candelam ardentem intra rupem: inci-
derunt ergo & secuerunt rupem ad ascendendum, & peruenientes ad candelam ardentem, ima-
ginem sanctissimæ genitricis Mariæ conspexerunt, eorum qua lumen ardebat, draconemq; desub-
tus per medium ruptum iacentem, &c. Nouus orbis lib. de Sarmatia Asiatica.

*Dracones mor-
turi in vitam re-
uocati.*

*Metamorpho-
ses.
Iuppiter in
draconem.*

Xanthus historiariū author, in prima earū tradit, occisum draconis caulium reuocatum ad vi-
tam à parente herba, quam balin nominat: eademq; Thylonē, quæ draco occiderat, restitutum sa-
luti, Plin. A Polydone occisus draco, in vitā reuocatus est, ab alio dracone herbā quandā ei impo-
nente: qua postea Glaucō etiā mortuo Polyides imponens eundē resuscitauit, Ilacius Tzezes,
Scholiast. Lycoph. ¶ Draconē circū implicatū filic, pater sagitta occidit filio illāso, Antholog.

¶ Arnobius lib. 5. de Cere & Ioue delusa in tauri forma, & Proserpina ab ipso compressa in
draconis forma. Parit (inquit) memem post septimum, iuculenti filiam corporis, quam aras mor-
talium consequens, modò Liberam, modò Proserpinam nuncupauit. Quam cum verueeus Iu-
piter bene volam, floridam, & succi esse conspiceret & plenioris, &c. mox subdit: In draconis ter-
ribilem formam migrat, ingentibus spiris pauescētā colligat virginem, & sub obtentu fero mol-
lissimè ludit atq; adulatur amplexibus: fit vt & ipsa de semine fortissimè compleatur Iouis: sed
non eadem conditione qua mater. Nam illa filiam reddidit lineamentis descriptam suis: vt ex
partu virginis tauri specie fusa Iouis filis monumen-
tum illam citabimus Tarentinum, notumq; seuanum, quem antiquitas canit, dicens: Taurus
draconem genuit, & taurum draco. Porro & Eusebium audiamus de eadem re loquentem: Ce-
res inquit, Persephonem peperit, educatur puella, cui Iuppiter qui genuit, draco factus, coniu-
gitur. Vnde in Sabaziorum mysterijs draco in spiram inuolutus, in sacrificijs, ad factorum me-
moriā, imò verò in testimonium tantæ turpitudinis (vt sic dixerim) adhibetur. Peperit & Phe-
rephatte (id est Persephone) tauriformem filium: vnde Poetæ quæ nonnulli taurum laudant
draconis patrem, & draconem rursus tauri patrem. Hæc ex Arnobio & Eusebio: vt à Gyrardo
citantur syntagmate 6. in Proserpina. Scripsit & Clemens eadem de re his verbis: Iuppiter cum
Proserpina filia coit factus draco, conuictus quisnam esset. Sabaziorum certe mysteriorum si-
gnum est ijs qui initiantur, Deus qui sinum peruadit. Est autē is draco qui extrahitur è sinu eo-
rum qui initiantur, euident argumentum Iouis incontinentia. Parit autem Proserpina quoque
filium taurina specie. Certè ait quidam Poeta, taurus pater draconis, & pater tauri draco. Hæc
Clemens Oratione ad Gentes. Poetæ draconem Tauri patrem canunt, per illum Iouē, per hunc
Bacchum intelligentes, Pierius ex Lycophrone. ¶ Caput Orphei in draconem mutatum, Plus-
tarchus de fluuijs in Hebro. ¶ Protei conformatio in diuersa capita, imaginum falsarum ratio-
nem continet quibus deludimur. Sunt enim qui in voluptate summum statuunt bonum: hunc
per suam exprimi concipimus. Draco eorum nobis errores innuit, qui terrena pulchritudine se-
licitatem metiuntur, Cælius. Et alibi: Timæus Pythagoricus (inquit) mutationem in bestias in-
ducit falsò, ad terrorem hominum impiorum, vt pœnæ saltem formidine à vitijs retrahan-
tur. Et mox: Non desunt qui ista sic interpretentur, vt animarū quæ similem brutis duxerint vi-
tam, aliæ inter alias bestiarum turbas diuersentur. Quod ipsum Platonis doctrinæ valde con-
sentaneum putat Olympiodorus. Quod si habitum intelligamus, non speciem, arbor erit apud
Platonem, qui nutritioni deditus, vel Herculis questum in ea attritus, die noctuq; torpescit:
miluus qui raptu viuut per concupiscentiam; leo qui egregie militabit: draco qui crudeliter in
genus humanum debachabitur, Idem. ¶ Virga Moïsi iussu Dei coram Pharaone profecta in
terram, versa est in draconem, Exod. 7. ¶ Cadmus oraculo monitus, vt vaccā à grege secretam,
quæ lunæ signum in latere haberet, sequeretur: & vbi fessa procubuisset, ibi statuere vrbe: pa-
rens præcepto in eam terram deuenit, quæ postea à boue Bœotia dicta est. Hic cum ad fontem
Castaliū Marti sacrum socios aquarum misisset, à dracone intercepti sunt: cum ipse quoq; illuc
iuisset, vt vidit à dracone socios consumptos, serpente interfecit, & dentes eius Mineræ moni-
stru humi sparsit, ex quibus armariorū multitudo progignitur, quæ inter se domestico bello con-
stigit: ita vt ex ea quinq; relinquerentur, qui Palladis consilio sedus & pacem inierunt, & auxi-

*Caput Orphei
in draconem.
Qui in draco-
nes mutari di-
cantur.*

*Virga Moïsi
in draconem.
Draconis den-
tes in homines
armatos.*

30
40
50
60

lium Cadmo in Thebis instaurandis tulerunt, Ouid. Metam. 3. ¶ Iason Æsonis filius missus Colchon ad pellem auream apportandā, vbi Arctæ Solis filij regiā contigit, pulchritudine sua perculit Medeam, quæ obligatum Iasonem vt videm præfaret coniugij erga se coegit, atq; ita tauros spirantes ignem, & draconem custodientē templum venenis atq; carmine coegit pariter Iasoni, vt profcisso solo dentes obsereret et serpētis, ex quibus seges armatorū procrefecer: inter quos vt eipræceptum erat à Medea, iacto silice, coegit eos inter se dimicare, qui mutuo bello conciderunt, Idem Metam. 7. ¶ Medea fugiens Aeoliā Pitaneam à læua parte reliquit, Fa-

Draco in faxiē.
Chimæra pars
extrema draco

1. etaq; de saxo longē simulachra draconis, &c. Idem. ¶ Πέδοι λέιοι, ὀπίθη δ' ἐ δράκων, ὡσον δ' ἐ χίμαιρά, Id est, Prima Leo, postrema draco, media ipsa chimæra, id est, capra, licta Hæ. pars extrema in draconē desijisse fingitur: Amorem læscium pro signentū illud significari tradunt, Pierius. Fabulæ allegoriā & singularum annaliū in ea significationes interpretatur, Cælib. 13. cap. 9. Vide plura de Chimæra in lib. de quadruped. viuiparis in hist. Capræ, licta Hæ. ¶ Κνωξ ex Phorcye peperit draconē velleris aurei custodē. Hec. in Theog. Hunc ita describit Ouid. Metam. 7. agens de ratione qua Iason serpentē illum sopiuit ad vellus aureū tollendum;

De draconibus
velleris aurei,
& horiorum
hesperidum cu
sodibus.

*Peruigilem superest herbis sopire draconem,
Qui crista, linguisq; tribus præsignis, & vncis
Dentibus horrendis, cufos erat arboris aureæ.
Hunc postquam sparsit Letheæ gramine succi,*

*Verbaq; ser dixit placidos facientia somnos,
Quæ mare turbatum, quæ concita flumina sistunt,
Somnus in ignotos oculos vbi venit, & auro
Heros Aufonius potuit, &c.*

Diodorus Siculus bibliothecæ rerum Antiquarū lib. 4. hanc fabulam ita narrat: nemp, Aëtæ in Ponto regnante, responsum datum est, illum tunc mortem obiturum, cum externi nauigio delati aureum vellus substulissent. Hac ex causā, inquit, tum verō innata crudelitate ostentauit se hospites sacrificare, vt ditulgata tanti sceleris fama, externi omnes eum accessum abhorrerent. Templum quoq; muro circumdedit, custodesq; frequētes apposuit ex Taurica accitos: de quibus à Græcis mirandæ fabulæ finguntur. Decantatū enim est, tauros ignem spirantes circa templum esse: à dracōe in super custodiri vellus. Verum taurorum nomen à custodum robore traditūm est: à crudelitate verō eadē hospitum, tauros ignem esse confectū: modo similicum templi custos Draco appellaretur, traduxerunt: poetæ admirandam stupendamq; eius animantis naturam, &c. Hæc Diodorus. ¶ Aferunt quidā, in Libya in Hesperidū hortis mala aurea à terribili Dracone asseruari. Alij pecudū greges exquisita pulchritudine Hesperides habuisse:

3. quæ ob decorem à poetis aurea dictæ sint, quemadmodū & Venerem ob egregiam formā auream appellant. Nonnulli eas pecudes colore auro simili fuisse volūt: eoq; hoc appellatas nominæ. Draconem verō, extitisse pastorū curam: qui vī corporis fortitudineq; præstantes, custoditis gregibus latrocinia prohibent. Sed hoc pro arbitrio accipiunt legentes. Horū custode interfecto, Hercules aurea poma ad Erysiheum adduxit, Idem. De hortis Hesperidū & peruigil dracone, ne fama licentiā, vulneretū fides, ratio hæc est, flexuoso meatu æstuarij è mari fertur adeo sinuosis lateribus tortuosum vt visentibus procul lapsus angueos fracta vertigine mentitur, itaq; quod hortos appellauere, circumdat, Solin. cui assentitur etiā, Plin. Fabulantur Græci, Hercules itatū effangi solitā sinistra manu mala tria gestantē, quæ claua conquisiuisset dracone in reempto, id est, cōcupiscentia subacta: ita enim comparantur poma tua, id est iræ cōprimuntur ardore, & habendi cupiditas temperatur, ac deniq; voluptatum sedantur titillationes, Cælib.

4. ¶ Ἄρετες μὲν παραπλοῖ ἀρέτων, ὑπέρβιοι δ' ἀρετῶν. τὰ γὰρ ἀνὴρ ἡνείκεν καὶ πάτες ἀφ' ὧρων σιωπῆς ἡρεσὶ πῦρον τῶν ζῶων, ἐπὶ δὲ ἡμεῶν τὰ ἀτα δράκων ἐπιπέ. Id est, Arabes quidem coruos audiunt, Tyrrheni verō aquilas. Forte & nos & omnes homines quauis animantia intelligeremus, si & nostras aures draco lauisset. Porphyrus lib. 3. ἐπὶ δροχῆς ἐπιπέχων. ¶ Maimæa Alexandri Seueri mater, pudic quam puerū eum pareret, somniauit se dracunculū enixam edidisse. Nam & Alexandro Macedonī draco dominij claritatem præfagiuit, qui matrī Olympiæ congressus erat in somnis. Hoc idē de Pomponia Africana Scipionis matre traditū est, & ipsi draco circumfusius nihil attulit nocumenti. Dedit & Augusto Imperij præfagiū ostento simili. Nam cum Actia mater eius ad solenne Apollinis sacrū mediā nocte venisset, positaq; in templo lectica, cum cæteræ quoq; matronæ dormiret, obdormisset, visus est draco repēte ad eam irrepere, pauloq; post digressus: illa verō expurgata quasi à concubitu mariti se purificauit, & statim in corpore eius exitit macula veluti picti draconis, quæ nunquā eximi pouit, adeo vt publicis inde balneis perpetuo abstinerit. Spartacus venalis cum Romā delatus esset, deprehensus est dum quisceret, habere sub capite draconē in spiram complicatū, quem Thracia itidem mulier conspicata vaticinandi peritissima, signum esse dixit magnæ cuiusdam & formidabilis potentia, quæ tamen inausum esset exitum habitura. Tiberius Cæsar serpentem draconem in delictijs habere solitus, eiq; manu sua cibum ministrare, quem cum is corrosus à formicis reperisset, monitus est cauendā sibi vim multitudinis, Pier. ¶ Cæcinnæ dracones emicuisse de extis lato prodigio traditur, Plin. Dracones in extis apparuisse, legū fecere auspiciū: contra Graccho sacrificanti ad exta irrepisse adeo iecinare necē futurā & imminens fatum portenderunt, quæ mox subsecuta sunt, Alex. ab Alex.

Auspiciā omnia
& prodigū ex
draconibus.

¶ Scriptum est in Romanis annalibus, ac sæpius notatum, quo tempore dracones vel quæ magnitudine in vrbem Romam delati sint. Nam inundante maximè Tyberis fluuio visū per vr-

De Serpentibus

bem traditur: quod ipsum temporibus contigit. Sed illud prope incredendum quibusdam videri solet, quod imperante quidem Mauricio Augusto Roma accidit. Quum enim Tyberis in maximam altitudinem excreuisset, multa serpentum genera, per alueum Tyberis aestuante fluuio deuicta sunt, inter hæc draco mira quadam & insigni magnitudine per urbem transiens, vsque ad ipsum mare descendit, quod & mox horribile prodigium pestis maxima secuta est, Petrus Crinitus. Anno 1499. 26. die Maij Lucernæ Draco visus est, quise lacu per Rufam secundo flumine deferebatur, multis magna cum admiratione spectantibus, vt narrat Eterlius, Stumpsius in Chronicis.

Draco visus per
flus secutus
ostentum.

Dracones in aere
volantes &
dira portendentes
in Germania
visi.

¶ Visi sunt nonnunquam & in Germania Dracones viuui, & in aere volantes, media luce dieq; sed vsq; dira incendia portendentes. Nam factum est & obseruatum non procul à Rheni litore prope oppidum Niderburgum ad millesimum ferè lapidem meridiè versus supra Sanctogarinum patriam nostram, vt ter sereno celo diuersis temporibus & astatibus Draco ingens in aere veluti pendens caudamq; vibrans, vbi dixi, luce à pluribus inquilinis conspiceretur, & postea quidem secutum est, vt toties quoq; idem oppidum incendio, conflagraretur, maximo indigenarum omnium malo atq; infortunio, vt cui incendio tunc tanquam fatali nemo hominum obfisteret aut reluctari quantacumq; opera aut vi in aduersum nitenti valuerit. Tam fuit infaustus ostenti euentus. Animaduersum & hoc est, sub idem tempus ferè, & aliquoties etiam conspecti sunt oculis incolarum viuui Dracones in fonte sese non procul ab isto conflagrato loco lauisse, è quo dein qui forte ex improviso bibissent, aquamq; hausissent homines vel animalia ventribus inflatis mox concidissent interijissentq;. Decretum igitur est publice re ita manifestata atq; comperta, eum fontem tanquam pestiferum & exitialem lapidibus terraq; oppleri, ne porro & alijs interneeioni foret. Eos equidem qui hæc verè meminissent ipsi aut vidissent, audiuissent senes admodum ac fide dignos. Itaque non ficta tibi, sed quæ re ipsa sic habent contingeruntq; refero, Iustinus Gobleus ad Gesnerum.

Draconis ostentio
Nero seruatus.
Draco Cleomenis
cadaveri circumplacatus.

¶ Cum missi essent à Messalina vxore Claudij, qui Neronem meridianam quasi Britannici æmulum strangularent, ferunt eos dracone è puluino se proferente conterritos fugisse, Suetonius in vita Neronis. ¶ Qui Cleomenis corpus cruci affixum seruabant, nunciabant sese draconem permagnum vidisse, qui cadaueris corpus circumplexus, ita illius faciem tegebat, vt nullam auem ad eam depascendam accedere pateretur. Quæ de causa reuerentia quadam & diuinitatis opinio regi accessit, & c. Nec antea huiusmodi cessauit opinio, quam à sapientibus viris huius rei causa prodita est. Tradunt enim sicut ex bobus apes, ex equis fuci, ex asinis crabrones generantur, ita humana corpora & præsertim medullas, humoremq; ex eis profluentem, serpentes producere. Itaq; non absq; ratione permoti antiquiores, herosibus draconem consecrarent, Plutarchus in vita Cleomenis. ¶ Durant in Litterino Africani priores manu satæ oliuæ. Subest specus in quo manes eius custodire draco dicitur, Plinius.

Draco cur heroi-
bus consecra-
tus.

De diuinatione
draconum.

In Lauinio sacer est lucus magnus & opacus, iuxtaq; ipsum ædes Junonis Argolidis. In eodem luco latibulum est amplum & profundum Draconis cubile. In lucum quotannis virginis certis diebus ingrediuntur, quæ mazam gestant manibus, oculos fascijs deuinctæ. Eas recta ad latibulum diuinus quidam spiritus sine offensione deducit. Quod si virginis fuerint cibos tanquam puros & Deo gratæ animanti conuenientes admittit, Draco: si minus, non attingit, corruptas esse intelligens & diuinans. Formicæ verò hanc relictam ab illo mazam minutatim confracam vt leuius ferant, è luco exportant, expurgandi gratia loci. Hoc cum fit, ab indigenis animaduertitur, & quæ ingressæ fuerant, indicantur examinanturq;: & cuius pudicitia esse violatam contiterit, pœna legibus constituta plectitur. Dracones igitur non esse expertes vaticinationis hoc modo demonstrarim, Ælianus.

De draconibus
sacris & cori
cultu.

Draco Æsculapio
sacer.

¶ Deos aliquor animalium nominibus veteres appellarunt: vt Solem, Iacertam, leonem, draconem, accipitrem, Porphyrius lib. 4. de abstinent. ab animatis. ¶ Æsculapius draconis effigie à Nicagora Echetimi vxore ad Sicyonios mulorum bigis inuectus esse dicitur. Neque defunt qui super Æsculapio comminiscantur historiam. Educatur quippe draconem ab eo in Pelei montis loco, qui Pelerhronius à florum vberate nuncupatur, Pierius. De hoc etiam Nicander in Theriacis:

Nunc viridem & nigrum post dicta venena draconem In Gelsido Peli nutritis culmine iuxta
Aspice, quem patula fago Phæbeia proles Læta Pelethroia quondam deduxit vallæ, & c.

Draconem Æsculapio dicaueri, quod genus vigilantissimum dicatur, quæ res febrim maxime necessaria est, Volæteranus. De draconibus Epidouris, Æsculapio sacris antea dictum est in B. Lucianus in dialogo qui Alexander vel Pseudamantes inscribitur describit imposturas cuiusdam præstigatoris impudentissimi, qui cum draconem Pellæum enutrisset, eum Æsculapium esse mentitus, miris artibus homines illius temporis ludificatus est.

Draco Indis
sacer.

¶ Alexander quàm alia plerq; animalia apud Indos inuenit, tum Draconem, quem quia sacrum in antro quodam Indi existimarent, & summo religione colerent, idcirco precibus Alexandrum obsecrarunt, ne in illum inuaderet, quod quidem ipsum ille annuit, Ælianus. De illius draconis magnitudine prodigiosa antea dictum est in B. Ex Indis nonnulli draconem quinque

quidque iugerum velut Liberi patris simulachrum coluerunt, Alexan. ab Alexand. Gyralsus. ¶ Babylonij draconem ingentem edorarunt, quem Daniel potestate à rege accepta, massa ex pice, feuo; & pills confecta & in os draconis iniecta interemit, vt refertur in historia de Idolo Belo & dracone quæ est inter hæc diographa.

¶ In Melite Ægyptia Draco diuinis honoribus afficitur in turri quadam: adfunt ei sacerdo-
tes & ministri, menta & crater ponuntur. Crateri quotidie immittunt libum ex farina subiecta
meftrato, & recedunt: postmodum reuersi craterem inueniunt vacuum. Et cum aliquando ma-
ximus nati summo videndi Draconis studio teneretur, solus ingressus, & libo proposito, re-
cessit: & mox Dracone mensa confensa epulante, ille subito magnò cum strepitu foras (quas
pro more clauserat) aperuit. Draco indignatus abiit. At ille viso quem voluerat, suos quidem
malo, mente captus, & sumi confessus crimen, mox obruitur: & paulò post collapsus interijt.
Ælianus. ¶ Draco apud Albam in luco iuxta templum Iunonis Argiue colitur à virginibus,
quem certis adeunt diebus, suis pascentis manibus, à quo cum cætera capiunt autipicia,
tum virginittatis integritatem deprehendunt, Volateranus. De quo antea quoque retulimus ex
Æliano.

De sacro in Ae
gyptia Melite
dracone & pos
na curio qui
illum videre
voluit.

Dracon Saerp
apud Albam.

Locus est apud Epirotas Apollini sacer, & muro septus. Intra illum Dracones sunt Deo
grati. Ad hos virgo sacerdos nuda accedit, & cibum Draconibus porrigit. Eos Epirotæ à Pÿ-
thone Delphico progenerat aiunt. Quod si virginem accedentem illi placide aspexerint, & ali-
menta promptè susceperint, annum fertilem & salubrem significare creduntur: sin & terribiles
erga illam fuerint, & porrecta cibaria non receperint, contrarium anni futurum statum alij di-
uinant, alij sperant, Ælianus. Epirotæ Apollinem venerantur, in cuius templo draconem co-
lunt ob memoriam Pythonis, à quo se progenerat dicunt, ex eoq; cibum appetente aut a uersari-
te auguria capiunt, Volateranus.

Epirotici Dra-
conis.

¶ Halia Sybaridis filia cum in Phrygia lucum Dianæ ingressa esset, Draco quidam sacer
prægrandis apparuit, & cum ea coiuuit, vnde Ophiogenæ dicti primati sui generis originem
trahunt, Ælianus.

Ater in Phry-
gia.

Dracon sacer fuit Palladi, Æsculapio, Saluti, Cæliis. Draco Baccho consecratus à veteribus,
Plutarchus. Græci rectè dicunt & sentiunt columbam Veneri sacram, draconem Minerue, &
canem Dianæ, Idem. Οικιστής δράκων dictus est qui Palladis ædem custodiebat, seu δ τῆς πάλαι-
δος φύλαξ, ὁ τῆς ἀροπόλεως φύλαξ, vt Hesychius explicat, apud quem plura de hoc serpente
reperit.

Quibus dicit
Dracon con-
cratus antiquis
fuerit.
Οικιστής
δράκων.
Dracon in Del-
phico oraculo.

Delphicum oraculum dicitur aliquando fuisse desertum & inaccessum, propterea quod eo
loco fera quædam immanis (nempe draco) habitaret. Sed qui hoc scripserunt rem bene non in-
tellexerunt. Si quidem solitudo draconem in eum locum attraxit: non autem draco solitudinem
fecit, Plutarchus.

¶ Medeam asserunt fecisse quibusdam incantationibus, vt draconum specie Diana per
aërem ab Hyperboreis vecta, apud Peliam diuertere videretur, Diodorus. De Medea autem
incantationibus agens, Ouidius inter cætera ait,

De draconibus
currus per ora
trahentibus.

*Nec frustra volucrum tractas ceruice draconum.
Currus adesce, aderat demissus ab æthere currus:
Quo simul ascendit, frenataq; colla draconum
Permulsit, manibusq; leues agitauit habenas, &c.*

Ouidius Metamorph. 7. ¶ Triptolemus iunctis draconibus sulcauit auras, Seneca. Nunc
spiris Zephyros tranans, Claudianus de Cereris draconibus. Draconibus vecta Ceres Pro-
serpinam quaritabat. Tzezes Hesiodi interpres ait dracones illos significare volumina quæ
Triptolemus de agricultura conscripsit, Pierius.

¶ Argutum dictum apud Græcos contra potentiores cum quadam libertate iactari so-
litum, ὄφις εἰμὴν φάγη ὄφιν, δράκων δὲ γένηται. Hoc dicto innuentes, quem impratorem statuas, ei
neceffe esse Reges & Principes multos deglutire, vt ille rex Regum fieret, & dominantium do-
minus, Pierius. Hoc prouerbium ex vulgi face desumptum putat, Erasmus.

Prouerbia.
Scorpis nisi ser-
pentem ederit
non fiet draco.

¶ Idem Erasmus in Prouerbio virum improbum vel mus mordeat, scribit hoc prouer-
bium ita à quodam inueterum fuisse, Bonos viros vel à mure mordeat, malis ne draconem qui-
dem audere dentes admolitur: hoc est infontibus passim noceri, propterea quod si impune lædi
posse videantur, vtpote non relaturi iniuriam. ¶ Emblemata est apud Alciatum sub lemmate,
Ex arduis perpetuum nomen: pictus est draco alatus quadrupes persequens passeris pullos
cum his versibus.

Boni viri vel à
mure mordentur,
malis ne
draco quidem
dentes admo-
uere audeat.

*Crediderat platani ramis sua pignora passer,
Et bene, ni sauo visa dracone forent.
Glutij hic pullos omnes, miseramq; parentem
Saxeus, & tali dignus obire nece.
Hæc, nisi mentitur Calchas, monumenta laboris
Sunt longi, cuius fama perennis eat,*

60

De Serpentibus

Γρακοντοποδες.

DRACONTOPODES, id est serpentes sunt magni & potentes, facies virgineas habentes humanis similes, & in draconum corpus desinentes. Credibile est huius generis illum fuisse, per quem Diabolus Euam decept: quia (sicut dicit Beda) virgineum vultum habuit. Huic enim diabolus se coniungens vel applicans, vt consimili forma mulierem alliceret, faciem ei tantum ostendit, & reliquam partem corporis arborum frondibus occultauit, Author lib. de natura rerum.

Dracones domοτιμια.

VE SGA, Arabice sunt reptilia, vt stellio, subnigra dicta in Catalonia **DRAONES** domorum, qui cum mordent, inflatur locus, donec denticuli infixi extrahantur, sicut etiam denticuli stellionis vel lacerae, Arnoldus.

DE DRACONE PYTHIO SEV PYTHONE.

Python vnde natus et quomodo interfecit.

PYTHON à Poëtis serpens fuisse dicitur, natus ex putredine terræ post diluuium Deucalionis. Hunc Apollo interfecit, & ab interfecti nomine dictus est Pythius, Textor. De hoc Ouidius Metam. 1. *Sed se quoque maxime Python*

*Tum genuit, populisq; nouis incognite serpens
Terror eras: tantum spatij de monte tenebras.
Hunc Deus arcitenens, et nunquam talibus armis
Aut, nisi in damis, capreisq; fugacibus usus,
Mille grauem telis exhausta pene pharetra
Perdidit effuso per vulnera nigra veneno.
Necne operis famam posset delere vocustas,
Instituit sacros celebri certamine Indos,
Pythia perdomita serpensis nomine dictos.
Ceruleis tali prostratus Apolline Python.*

Hæc Ouidius.
Claudianus 7. Paneg.

Græci Apollinem Pythonem dictum fabulantur ex necè Draconis. Latonæ enim Apollinem Dianamq; parituræ Iuno dicitur obtulisse. Sed vbi quandoq; parus effusus est, draconem ferunt, qui Python vocitatur, Deorum cunas inuasisse, Apollinemq; in prima infantia sagittis beluam confecisse. Macrobius Saturn. lib. 1. Iuno cum Latonam ex Ioue grauidam persensisset, immisso contra illam Pythone serpente per omnem terrarum orbem persecuta est, donec errando ad sororem Asteriam perueniens, ab ea suscepta est in Delo, vbi Dianam & Apollinē peperit, qui eam errare amplius nequaquam palsi fuere, Perottus.

Vnde nata fabula de Pythone.

¶ Est insuper peruagato inter homines sermone vulgatum ab Apolline quendam eius loci (id est, soli Delphici) incolam sagittis confixum illic extabuisse, & ex eo vrbi nomē contigisse. Qui ab Apolline occisus fuerit, draconem cum fuisse poëta scripsere, cui custodiæ Tellus oraculum mandasset, Pausanias. Hunc Pythonem hominem fuisse sceleratissimum cognomento Draconis vult Strabo lib. 8. Inuenimus qui scribant, violentum fuisse hominem Pythonem, Draconis cognomento: qui dum sagittis debellaretur, inter adhortandum proclamasse Apollinem ferunt, vel Latonam, vt Macrobius placet, à πεινας, id est, immitte feriendo: vnde inoleuerit nos, vt confertur aciem sic Pæanis celebrationem clamitent, Cælius. Python serpens à putredine natus dicitur. Hunc ab Apolline sagittis interfectum fuisse fabulantur Poëta, eò quòd terræ putredo solis calore absumatur, Calepinus.

Apollo post interfectum Pythonem expiatione indigens.

¶ Apollo & Diana Pythone cæso vt se expiant venisse Ægialē tradunt, sed incusso terrore in Cretam ad Carmanorem diuertisse, Pausanias. Cleombrotus quæ ab extraneo quodam ad littus rubri maris habitante philosopho audierat narrans, inter cætera ait: philosophum illum nouisse etiam quæ de serpente Pythone feruntur, ac dixisse eum qui serpentem illum occidisset, non tantum per decennium exulasse, ac Tempe fugisse, sed ex toto orbe migrasse, vnde tandē post nouem magni anni reuolutiones, expiatus & purificatus redierit, ac ita verè ποισε, id est, purus & lucidus oraculum Delphicum recuperarit, quòd interea temporis Themidis custodiæ commissum fuerat, Plutarchus de defectu oraculorum.

Etymon. Hic Draco Delphines etiam dicitur.

Πυθων, Serpens dicitur à πυθων, quòd est putredo, eò quòd ex putredine terræ post diluuium Deucalionis natus dicitur, Calepinus. ¶ Hunc Draconem Delphinem etiam vocatum testatur, Suidas. Illud non omiserim, inquit Cælius, Delphinem nuncupari ab Apollonio libro Argonauticon secundo Draconem ab Apolline confectum. Cuius etiam verliculos apposuit,

Ὅτι ποτὶ πειναίη τὸ δερμάδι παρανοσίο
Δελφίνος τὸ φοισι πηλώριον ὄξετα εἰχεν.

Id ipsum verò interpres itum comprobauit, additq; à quibusdā masculino genere pronunciarī, ab alijs feminino, quod (inquit) melius est. Sic verò appellatim Periegesi Dionysius Afer: id quòd plerisque negotium facessit. Quòd autem Delphines vocaretur qui Delphicum custodiebat oraculum Leandrus dixit, & Callimachus, Hæc Cælius.

¶ Πύθων,

¶ Πύθων, ἢ δὲ τόπος. Πύθων δὲ δρᾶκων, Ammonius. Πύθα & πυθῶν, ἢ, vrbs est Phœciæ, quæ & Delphis appellatur, Apollinī sacra; nomen à πύθει & foritū, ἢ τὸν ἐκεῖ ἄλλοθεντα ὑπὸ Ἀπόλλωνος καὶ ἄλλων δρᾶκοντα, vt Eustat. tradit. Alij verò dictam volunt ἵνα τὸ Πύθειον τὸς ἐκεῖ ἄλλοθεντας πύθειον (ἢ τοὺς μανθάνειν) πύθειοντα, Thecl. ling. græc. Phocis regio est Græciæ; in qua vrbs Delphi. in eaq; vrbe templum Apollinis quod Pytho dicitur, in quo tripod æneus collocatus erat; &c. Et paulò post, Delphi autem dicitur est templum Apollinis, eò quòd Delphines draco ibi inuentus est, quem Apollo interfecit; & Pytho, quòd ibi computruuit; vel à percontando, quod Græce est, πύθειον, Suidas in πύθω. Interfecto dein tempore vrbe ipsam non solum Delphos sed & Pytho nominarunt finitimi. Testantur id Homeri versus de Phocensium delectu. Sed enim qui subitius populorum origines exquirunt, Delphi existimant filium fuisse Pythin, & ab eo dum regnaret vrbi nomen impositum. Est insuper peruagato inter homines sermone vulgatum ab Apolline quendam eius loci incolam sagittis confixum illic extabuissè & ex eo vrbi nomen contigissè, quòd eius temporis homines per simili voce in ijs quæ corrumpentur significandis vterentur, Pausanias. Quam vrbe(m) scilicet Delphos) Python ob interfecitum Pythonem dictam comperimus, Alex. ab Alexand. Python ciuitas erat in Phocide, cuius incolæ dicerentur Delphi; vnde est, πύθειον ἢ γὰρ ἢ, Cælius.

Homonyma. Pytho vrbs.

¶ Πύθων, daemonium fatidicum, Suidas. Act. Apostol. cap. 16. fit mentio ancillæ quæ habebat πύθωνα πύθωνος, id est, spiritum Pythonis, quæ diuinando quæstum magnam faciebat dominis suis. Hunc autem Pythonis spiritum Apollinis numen esse gentiles credebant. Vocatur ergo Pytho, daemonium cuius afflatu prædicebant futura. Hefychio πύθων est δὲ ἔγγασπι μύθος, vci ἔγγασπι μύθους. Plutarchus quoq; πύθωνας suo tempore vocatos fuisse tradit τὰς ἔγγασπι μύθους, Eurυπλίας πάλη, lib. de defectu oraculorum, vbi Turneb. Engastrimythos, id est genios è ventre hariolantes, quos olim Eurycleas vocabant, nunc Pythonas dicunt.

Pytho daemōnium fatidicū.

¶ Pytho Byzantius orator, actus in exilium, in Macedonia degens, multos impulit ad proditionem, vt ad omnia Philippo adiumento essent: quibus rex ad perdendos hostes vrbeatur, Suidas. Huius meminerunt, Æschines & Demofthenes in orationibus, item Athenæus in Dipnosophistis, & Lucianus in Encomio Demofthenis.

Pythō. Byzantiū.

Fuit & Pytho Æneates qui cum Heraclide Thraciam liberauit occiso Corye rege, cuius meminit Plutarchus in tractatu contra Epicureum Colorem & alibi. ¶ Alexander Perolemæi dexteritatem habebat suspectam, Arij verò turbulentiam, & Pythonis noarum rituum studium timebat, Ælianus.

Pytho Æe neates.

A Pythone serpente fit Pythius, quo nomine dictus est Apollo; vnde Pylades, Pythius hinc etiam dictus Pythone percempto,

Deriuatā. Pythius.

Vel quia purefcent facta calore Dei. Theogon. lib. 2.

Pythia dicta est etiam ipsa vrbes, seu Apollinis sacerdos: Pythia quæ tripod à Phœbi latiorq; profatur, Lucretius. Pythia vrbes à Iuuenali dicitur. Vocatur etiam πυθιά, apud Plutarchum Hell. ὅτι ἡ ἐκ πυθιάς ἐστὶ πύθων.

Pythia vrbes.

Pythium & Delium aræ dicebantur, vel templa Apollinī aut Delio dicata, quod ex Liuio liquet, Cælius. Pythium ædes Apollinis Athenis, à Pisisftrato condita, in qua tripodes dedicabant, qui cyclo choro Thargelia victrant, Suidas. ¶ Fuit & in Creta Pythium, in Gortynæ mediullio, cuius incolæ dicti Pythies, vbi & Apollinis viscebatur templum. Erat & suum Macedonibus Pythium, vbi & Pythia fiebant. Porro Pythium prope Astacenum sinum, vnde Pythiani dicti, & Pythiana pocula, Cælius. ¶ Pytheum verò dicebatur oraculi locus, Idem, Alex. ab Alexan. ¶ Spartæ Pythij vocabantur qui Delphos ad consulendum oraculum mitebantur, quiq; publicè cum regibus pascebantur, Herodorus in Erato lib. 6. De ijs apud Xenophontem mentio est, sed perobscura in libro de Lacedæmoniorum repub. dictione quoque mendosa in Latina translatione, Quin & Athenis erant Pythij & Deliastræ, vt scribit Philochorus apud Sophoclis interpretem in Oedipo Coloneo. Sed & libro primo Quintilianus in etymologia rationibus quarit ait; vnde Bruti, Publicolæ, Pythij; quem locum ignorare se interpretes fatentur: quum tamen historia sexta meminerit Herodotus quoq; Cælius.

Pythium.

Pytheum. Pythij.

Pythia festa & Ludi Pythici. Alex. ab Alex. Sunt autem ludi Apollinæres in honorem Apollinis Pythij ob interemptum Pythonem instituti, Hefychius. De quibus Ouidius lib. primo metamorph. In Pythone Pythius Draco colitur, & frequens serpentis conuentus appellatur Pythia, Clemens erat. ad Gentes. Dies festus maximo Græcorum conuentu Pythone celebratur, propter Draconem mortuum, Idem. ¶ Sciendum est, Pythicum agona, grassantibus in aduentus Cirrhæis, labefactatum, fuisse ab Thessalio reparatum Eurulocho, quem Achillem dicunt iuniorem, vt scribit Euphorion. Fuit quoq; agona hic initio κρηματισμός, veluti pecuniarium diælas: quoniam vincitibus ea fuit merces proposita; mox autem Stephanites, nexis lauro coronatis, ex Thessalicis Tempe tralata à pubescente puero: quod ob dracontioniam in Creta apud Chrysothemidem Apollo expiatus, Thessalam ingressus illinc secum arboream peruliflè, Cælius.

Pythia festa.

Pythiæ agon.

¶ Non negligendum verò illud, fuisse item Pythicum nomen auleticum, cuius partes quin

Pythicus nomen.

De Serpentibus

que ex ratione expugnati ab Apolline draconis; pera, cataceuleusmus, Iambicum, spondeum, catachoreusis. Pera quidem, id est *πέρα* Dei consilium habet, esset ne dignus congruensue certamini locus. In cataceuleusmo draconem prouocat; in Iambico pugnat, in quo & insulant tubæ, quæ Salpistica vocant erumata; dicitur & odontismus, id est dentium arietatio & fremitus, quod draco faciebat, quom sagittis impeteretur. Spondeum verò victoriam significat. In Catachoreu si epinicia, id est celebritas ex comparata victoria ab Apolline continetur. Sunt qui aliter distinguunt, & Anacrusin volunt esse certaminis præludium. Amperam verò primum certandi periculum, Cataceuleusm certamen ipsum, Iambum autem & dactylum pæna, qui eiusmodi efficiatur rhythmis victoriæ gratia. E quibus alter hymnorum sit proprius, Iambus autem obloquiorum. Syringes verò belluæ deficientis languorem imitantur efficiunt. Traditur illud quoque Pythium carmen pro heroico dicitur, quoniam sit ab Apolline oraculis celebratum; vel quod Pythone confectum, territi accolæ texerint hexametrum primi, Hæc Cælius.

Pythium carmen.

Pythias.

¶ Scitu non indignum & illud, sicut Olympiada dicimus vigesimam aut trigessimam, ita & Pythiada vsurpari ab eruditissimis consuevit, Idē. *Και μὴ οἰδᾶμι πῶς πυθίῳ λειπεργόντα πολλὰς Πυθιάδας*, Plutarch. in lib. An seni capell. resp. Idem reperitur apud Athænum lib. 22. ¶ *Πυθιάς θεῶν ἀπαυθιδά*, id est *ἡ μετ' ἀλώεργομένη φωνή, τὸ πύθιον μίλα*: vnde inquit) *πυθιάλης* dicitur. Sic verò appellabant τὸν *παιῶνα*.

Pythonicus. Pythionissa.

¶ A Pythone dæmonio fatidico sit Pythonicus, vt spiritus Pythonicus, & Pythonicus, qui eiusmodi spiritu diuinatore correpti sunt: idem qui *πυθώληπτοι*. Hinc etiam Pythionissa, mulier spiritu illo correpta, quam etiam Tibullus Pythona appellat, Delphica (inquiens) Python, tantumquam Pythonis vocabulum duobus generibus sit commune, Calepinus.

Composita.

Πυθόμεντις
Πυθόρρησις
Πυθόληπτος
Πυθώλης

Πυθόμεντις pro vate Pythico, & *πυθόμεντις ὄρεια*, id est *ἡ τῆς κραιττικῆς πυθῆς οἰκία* apud Sophoclem reperitur. Idem in Oedypo tyranno *πυθόμεντις* fatidicos dixit. ¶ *Πυθόρρησις* & dicitur ὁ *πυθόρρησις*, id est Delphico oraculo responsus aut editus vel comprobatus. *Πυθόρρησις νόμοι* apud Xenophontem in repub. Laced. *Πυθόρρησις: μάντισμα*, Aristoteles. ¶ *Πυθόληπτος*, ὁ ὑποφωτισμένος, id est Pythio numine afflatus, Suidas. ¶ *Πυθώλης*, Pythij carminis cantor, vel qui Apollinis cum Pythone certamen tibia exprimit, seu ὁ *ἀυλῶν τὸν πυθιδὸν νόμον*. De qua re vide de plura apud Poll. lib. 4. cap. 10. sub finem. ¶ *Πυθώνιος*, Pythionices. Qui Pythijs ludis vicit. ὁ *πυθίωνος γεννηκώτης*, vt Plutarchus loquitur.

Nomina propria.

Pythius Lydius
Pythia.
Pythionis
κώλην.
Pythopolis.

Pythius fuit Athys filius, vir Lydus ditissimus, qui omnem regis exercitum, ipsumque Xerxes magnificētissimo hospitio excepit, magnamque pecuniæ summam ei obtulit; de quo plura vide apud Herodotum in Polymnia lib. 7. ¶ Pythia apud Pythiam Parianæ regionis fuit, & montem Pythium immanentem habuit, Æneas Syluius. ¶ Pythionis come, id est vicus, locus in Asia, quò primò aduentus sui tempore conueniunt Ciconiæ, & eam quæ vltima aduenit, Ianiant vniuersæ, Plinius lib. 10. cap. 23. ¶ Pythopolis vrbs fuit condita à Theseo in Asia, sic dicta quod ex oraculo Pythiæ eam condidisset. Huius meminit Plinius inter Mysiæ vrbes, lib. 5. cap. 32. Est & Pythopolis Cariæ, sic dicta à Pythe seu Pythia illo diuite, qui & Xerxem conuiuio excepit, & militibus eius senos Daricos aureos in capita distribuit, Stephanus.

Icon.

¶ Leontius statuarius fecit Apollinem citharædum, serpentemque eius sagittis confectum Plinius.

Dracones Epiveticii à Pythone pugnati.

¶ Epivotæ Apollinem venerantur, in cuius templo draconem colunt ob memoriam Pythionis, à quo se prognatos dicunt: ex eoque cibum appetente aut auersante auguria capiunt, Volarere vtus. Ælianus verò non ipsos Epivotas sed dracones, qui Apollini apud illos sacri habentur, à Pythone Delphico natos existimari scribit. De quibus plura in historia Draconis H. h.

Proverbia, Pythia & Delia sunt hæc tibi.

Pythia & Delia. Aiunt Polycratem Sami tyrannum, cum Pythia & Delia simul fecisset, Delum misisse percontratum, an sacrificium præfinito tempore offerret, cui Pythia, id est Apollinis sacrificia responderit: Hæc tibi & Pythia sunt & Delia: significare volens ea esse vltima: paulò post enim perijt, Hæc Suidas. Erasmus verò paulo aliter huius adagij rationem exponit: aitenim hoc dictum vsurpari, quom supremum aliquod opus significamus: perinde quasi dicas: Hæc summa omnium quæ gesturus es in vita. Citatur adagium ex Menandro. Natum aiunt ab oraculo quodam, reddito Polycrati Samiorum tyranno. Nam is posteaquam Rheneam insulam cepisset, eamque consecrasset Apollini, constituitis apud Delum ludis pulcherrimis, Delphos misit, consulturos vtrum oporteret eos ludos Delios an Pythios appellare. Respondit oraculum, *ταῦτά σοι κη Πύθια κη Δήλια*, futurum innuens, vt propediem excederet è vita: idque euenit. Itaque res in proverbium versa, Hæc Erasmus. ¶ Post Pythia venisti: dicitur in eos qui negotio cuiuspiam egregio non intersuerunt: quod serius, iam re peracta, accesserint. Idem. ¶ In Pythij templo cacare dicebatur qui rem nephariam & periculosam faceret: quod Pisistratus tyrannus exstructo templo inscripserat, ne quis inibi ventrem exoneraret, & aduenam quandam deprehensum è medio sustulit, Idem. ¶ Iterum atque iterum ad Pythium via: dictum de ijs qui molesti sunt eadem de re iterum atque iterum percunctando: quemadmodum solent ignari viæ, quemcunque obuium habuerint de via rogare. Porro Pythus ciuitas Apollinis sacra, quæ viscebatur plerique, Idem.

Post Pythia venisti. In Pythij templo cacare.

Iterum atque iterum ad Pythium.

DE SERPENTIBVS ALATIS: QVOS

VVLGVS DRACONES VOCAT.

Quoniam superius in historia draconis, retulimus ex diuersis authoribus quosdam dracones alatos esse, visum est iam subiungere, quæ varij scriptores de serpentibus alatis disserunt, quia vt Car danus testatur, hos angues aligeros vulgus etiam dracones vocat.

Megasthenes in India scribit serpentes gigni volucres, non die sed noctu infestas, quæ vā *Serpentes alati* rīnam quoque reddunt, cuius contactu animalium partes putrescant, *Ælianus.* ¶ Mons qui *indui.* Narsingæ regnum diuidit à Malabaribus, multas aliteras: inter quas alatos angues arboribus insidentes. Quos aiunt, solo afflatu, vel etiam obrutu eos, qui propius accedant, interficere, Iulius Scaliger.

Ibes nigræ anguim volucrum cateruas pestilentes ex Arabia intra Ægyptios fines & in *Arabici.* ingredi prohibent, & pro terra sibi amica propugnantes illud vniuersum agmen interficiunt atque consumunt, *Ælianus.* Est Arabiæ locus ad Butum vrbem ferè positus, ad quem locum ego me contuli, quòd audirem volucres esse serpentes. Eò cum perueni, ossa serpentum aspexi, & spinas multitudine supra fidem ad enarrandum, quarum accruerant magni ingenti numero. Fertur ex Arabia serpentes alatos inuente statim verè in Ægyptum volare, sed eis ad ingressum planitie occurrentes aues Ibides non permittere, sed ipsos interimere, sed ipsos porro si figura qualis hydrarum, alas pennatas non gerit, sed glabras & alis vespertilionum valde similes, *Herodotus.* Cum Arabiæ paludes pennatorum anguim mittunt examina, quorum tam citum virus est, vt morsum ante mors quàm dolor insequatur: sagacitate qua ad hoc valent, aues (Ibides) excitatæ, in prociñctum eunt vniuersæ, & prusquam patrios terminos externum malum vastet, in aère occurrunt cateruis pestilentibus: ibi agmen deuorant vniuersum, *Solinus.* Ibes auertunt pestem ab Ægypto, quum volucres angues, ex vastitate Libyæ vento Africo inuectas, interficiunt atque consumunt. *Cicero* 1. de natura Deorum, qui ex Libya alatos illos angues inuehi scribit, cum cæteri ex Arabia eos aduolare scribant. Ibes occurrunt pennatis agminibus anguim, qui ex Arabiis emergunt paludibus venena malignantes, &c. *Ammianus Marcellinus.* Non Arabum volucer serpens, *Lucanus* libro 6. agens de venefica mortuorum excitante per necyomantham. Quoniam autem accidit vt corpora integra serpentium alatorum quorundam condita viderim, qui pedes habent, quicq; ex Arabia in Ægyptum volare dicuntur, eorum effigiem hic apposui, *Bellonius.*

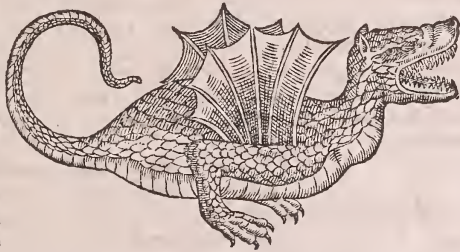
In Arabia thuriferas arbores obseruant colubri subalati exiguo corpore, discolori specie, permagno numero circa singulas arbores, isdem videlicet qui aduersus Ægyptum factò exercitu tendunt, nec vilo alio ab arboribus quàm styracis simo submouentur, vniuersam terram oppleturi, vt Arabes aiunt, nisi (vt isdem narrabant) simile quiddam illis contingeret ei quod monuimus contingere viperis, *Herodotus.* Casiam fabulosa narrauit antiquitas circa paludes reperiti, propugnante vnguibus diro vespertilionum genere, aligerisq; serpentibus, his commentis augentes rerum pretia, *Plinius.*

In Arabia serpentes sunt cum alis, quæ Sirenæ (aliàs prima per ypsilon scribitur) vocantur, *Syrène serpentes alati in Arabia.* quæ non solum plures currunt equis, sed etiam volare dicuntur, quorum tantum virus est, vt morsum ante mors insequatur quam dolor, *Ibidorus.* De his dictum est in Dracone A.

Sunt quæ vel pennis vel membranibus volant omnia bipeda aut apeda. Angues enim circa *Serpentes alati in Aethiopia.* Æthiopian tales volare narrantur, *Aristoteles* histor. animal. lib. 1. cap. 5. Altararar, id est serpens volans, Aut exp.

¶ Ille porro serpentes quosdam, membranaceis pinnis alarum instar vtentes, memoriæ proditur: quod ætate nostra, ita esse, comperit. Delatus enim est ad Franciscum Gallorum regem draco pennatus, apud Sanctones à rustico, cum in eum inuolaret, ligone cæsus: hunc multi cruditi, spectatæq; fidei homines se vidisse nobis testati sunt. Putabant autem, ex transmarinis regionibus, vento pulsam in eam prouinciam, emigrasse. Nam Gallia nostris huiusmodi caruit, *Brodæus* Miscel. lib. 3. cap. 1. ¶ Ad Pyrenæos Bigerones est genus serpentum ferum, breuius (isj quorum antea fecerat mentionem, quos quaternum pedum longitudinem, & humani brachij crassitudinem æquare dixerat) quadruplo crassius: quorum lateribus alarum more ac facie panduntur cartilagine, Iul. Scaliger.

¶ Anno Domini 1543. audiui in finibus Germanicæ propè Stiriam subito multos serpentes *Serpentes alati in Germania*

De Serpentibus

tes apparuisse, quadrupedes, lacertorum instar, alatos, morsu irremediabili, Frofchouerus narrabat ex bibliopola Strito auditum, Gesnerus.

Descriptio serpentum alatorum quos Cardanus vidit.

¶ De serpentibus alatis, dum Lutetiæ essem, quid viderim apud Gulielmum Musicum referam. Habebat ille quinque tales, quales nunc describam; qui cum omnes diuersis temporibus habiti essent, forma verò eadem penitus, indicabant non fuisse commentitios: neque enim diuersi homines, eadem ad vnguem, & maxime diuersis temporibus fingere possent. Erant autem bipedes, alis exiguis, vt vix volare posse crederim; caput paruum & serpentum capiti simile, color lucidus, pluma nullæ, nec pili: magnitudo eius qui præcallebat alios, cuniculi. Præstitisset si confecti fuissent, alas tam grandes addere, vt posse volare existimarentur: delatos ex India constat: dracones vulgus vocat. Cardanus de Varietate rerum lib. 7. cap. 27.

¶ Medea iugulato Pelia nisi pennatis serpentibus isset in auras, non exempta foret pœna, &c. Ouid. lib. 7. Metam.

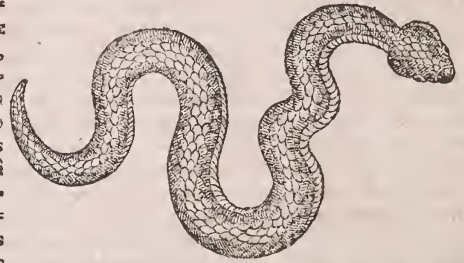
DE DRYINO QVI ET CHE- LYDRVS DICTVR.

A.

Nomina.

E Hydro Nicander sub Chersydri nomine differuit: Dryinus vero eius quem hydrum appellat, alius est, Marthiolus. Serpens (inquit Nicander) quem alij dryinam (*Spûvav* prima inflexione) alij hydrum & chelydram vocant in concaue quercus fagiue latebris abstrusa viuunt. Nomen animali *Spûv. G.* à loco vbi viciat ferè: Dryinas nuncupatur ab alijs, atq; item chelydrus inter genera serpentum, meminit in Theriacis Nicander, Cælius. ¶ Hydri siue Natrices quandiu aqua in lacunis est, perrarò exeunt: vbi defectu æstu, inuiti Druinæ sunt. Quibus ego suo loco Querculis nomen feci. Quamquam olim frustra debraui an esset laculum, Jul. Scalig. ¶ Chelydrum ex recentioribus quidam cum Chersydre confundunt. Seruius quoq; Chelydri (inquit) dicti sunt quasi Chersydri, quia in aquis & in terris morantur. Idem scribit Iudorus. Terram & aquam indifferenter inhabitant Chelydrus & Andrius, Olaus magnus. Sed & veteres quidam, vt Vergilius, Lucanus, & Ælianus scriptor Græcus non distinxerunt, quod ex tetro, quem ei attribuunt odore deprehenditur: qui Chelydro proprius est, non hydro hydræue aut Chersydre, nec alij, de quo auctores meminerint, serpenti: vt Vergilius Æneid. 7. de Vmbone sacerdote,

*Vipereo generi & grauior spirantibus hydrys
Spargere qui somnos cantuq; manuq; solebat.*

Alibi verò hunc grauem odorem Chelydris tribuit, canens his verbis,
*Disce & odoratam stabulis accendere cedrum,
Galbanoq; agitare graues nidore Chelydros.*

Descriptio.

¶ Serpentes qui à veteribus Dryini vocabantur, hodie vulgo Dendrogasilla nominantur, Bellonius. ¶ Chersidal siue Alidras (Chersydus vel potius Chelydrus legerim) genus serpentis quod terram fumare facit, nascitur in Africa: parte interiore. Obscurus quidam auctor descriptionis orbis terrarum in tabula. ¶ Illicinus siue durissos (pro dryinos) Auicenna 46. 3. 42. & Albertus. A Constantino glandosa dicitur. ¶ Dryini nomen Germanicum singilicebit, ein Eychschlang, vt Ge. Agricola quoque finxit, à quercubus: vel à fœtore, ein Strinck. 50. schlang, Eliota Anglus vocat Chelydram à sea snayle.

B.

Serpentes dryini (magis placet *Spûvav* in prima declinatione, vt Nicander habet) appellati, abundant magis iuxta Hellepontum. Latibula autem habent in quercuum radicibus. Est autem dryinus fœtidus: vnde & si quis eum non videat, fœtoris loci cognoscitur. Est autem cubitorum duorum longitudine, obesus, & asperimis squamis circa vniversum corpus munitus. In his ipsi squamis mulcæ pennis arcis latibula sua habere dicuntur, quæ tandem ipsos serpentes occidunt, Aëtius libro 13. cap. 29. Colore per dorsum nigro est (*αἰθαλέαις τῶν ὀφθαλμῶν*) interpres Latinus verit, Candidus est tergi color, quem sequitur Marthiolus, qui verit, Candet dorsum, sed perperam) capite lato & plano (humili non acuto) sicut in hydro (Chersydre) Corporis odor teter est, talis ferè qualis corij equini madidi (*μαλακῶν*) dum entro raditur, wie ein stinckende gerwer haut, Nicander. ¶ Bellonius in suis Singularibus scribit se alium serpen-

(171)

tem non nosse aut vidisse, qui ad maiorem amplitudinem & crassitudinem pertuenat, eo quem dendrozailla vocat, eundemq; esse cum dryino veterum asserit: nec qui alius sibilet. Aliquando (inquit) vnum tantæ magnitudinis cepi, tantiq; ponderis, vt eum facco impostum rusticus duo milliaria ferre non posset quin quiesceret. Corium sæno repletum crassitudine tibiam hominis carnosè æquabat.

C.

Dryinus in radicibus quæcumq; viuut, Galenus. In concauæ quercus fagite latebras abstrusa viuut: & relictis paludibus, domesticis sedibus, in pratis moluridas (animalia locustis similia) & ranas paruas venatur. Quòd si à myope (id est asilo, Gillius vertit crabrone) infestatur, statim in concauam quercum bene penitus perfugit, Nicander. Scholiastes Nicandri dryina nam in palude perenni (ει δεινάω λημη) morari scribit, &c. Sequutus videtur Scholiastes au-thorem, qui confundit hydrum cum chelydro, vt de hydro potius quam chelydro dictum uideatur in palude perenni degere. Hydri siue natrices quòd diu aqua in lacunis est, perraro exeunt: vbi æstu deficit, inuitti druinae fiunt, lul. Scaliger. Illicinos siue durifissos, habitat in illicibus, (alius vertit, in locis vbi sunt quercus multæ) Auicenna. ¶ Chelydrus euando sese conuoluit per terram, Textor. Semper directus ambulat: nam si torserit eum currit statim crepat, Solinus vt quidam citant, Isidorus. Lucanus cenchrin semper recto limite ferri cecinit. Natus & am-bigua coleret qui syrtidos arua Cherfydros, tractiq; via fumante chelydri, Lucanus lib. 9. Fumum enim eum emittere dicunt grammaticis qua serpit: ego non tam fumum quàm tetrum odorem ab eis moueri puto. Hinc & Manuianus, — Clades fumosa chelydrus. Et Pamphilus: O quæ fumiuamos geris chelydros. Et Macer vt quidam citant: Seu serga expirans spumantia virus, Seu terra (tellus) fumat, qua teter labitur anguis.

Habitatio.

Incessus.

Factor.

G.

Natura huius est vehementissimè venenosa & calida: & proinde ponitur in primo serpenti-um ordine, Ardornus. Ab eo percursi hominis terrimus odor (δασπηνιγέσσα δολμη) manat. (Ασπηνιγέσσα, teter odor vertit interpres: sed videtur reddendum odorem suffocantem, præso-cantem siue strangulante. Potesit verò hæc strangulatio ab odoris fragilitate provenire. Testatur hoc ipsum paulò post sequens Nicandri vocabulum, δεινιγίεις τεπέλοισι, id est intercipi-tari vox.) Cutis in corpore flaccida & fœtida fit: Πυοί δὲ πλαιδῶσιν ἐπὶ χροί. (Πλαδῶσιν, inter-a-pres Latinus sequutus Scholiastem Græcum vertit, admodum male olemtem: & Gesnerus fœtent. Πλαδῶ verò significat, humore mado, abundo, ac velut prægnans sum. Cutis corpo-ris flaccescit mader, humore scilicet ibi collecto. Et fortè intelligit pustulas cutaneas excitari per corpus, cuiusmodi sunt nomæ distæ. Quod verò paulò ante dixit, ἀνάνηται, siccat, in-terpretandum est.) Venenum enim serpendo eam celeriter depascit. Oculis etiã offusa ca-ligo miserum grauat & inquietat. Sunt qui veluti balantes (Balantes, μυκᾶνοι, Scholiast. μυκᾶ-νοισι, vbi Scholiastes legisse videtur μυκᾶτσι per η balantes vel μυκᾶνοι, μυκᾶν boum ferè, quan-tam Homerus quoque capris μυκᾶν tribuat.) vocem agrè, tanquam in suffocationis pericu-lo, emittant. Vrina cohibetur. Οὐρεὺ δὲ ἀπέσπυται: vbi Scholiastes, ἢ ἐν χροῖ σφύται, ἀντὶ τῆ ἀρχῆς φάνηται, quod non placet.) Aliqui dormitantes stertunt (id est asperè sonant, propter impedi-tam respirationem) & crebro singultuunt: & vomitum vel biliosum vel cruentum reddunt. De-nique sitientes corpore tremunt, Nicander. ¶ Ad eò autem malignæ ac nocentis naturæ est, vt si quis eum calcet modò, illius pedes excoriet, & tumorem ingentem circa crura inducat. Et quod magis mirum videri potest, autem etiã medici curantis ægrum manus excorari. Si quis autem, inquit, animal ipsum occidat, omnia quæ odoratur ab eius fœtore corrupta putat (ita vt alium odorem nullum percipiat: Ægineta, & Galenus ad Pisonem.) Porro qui ab eo percun-tiuntur, his tumor insurgit nigricans, (tumor circa morsum cum rubore, Ægineta) dolor ve-hemens, nome, delirium, corporis siccitas, singultus, vomitus biliosus, aut omnino vomitus simplex: vrinæ suppressio, tremor, interceptio vocis, stupor, scissura & mortificatio percussio-rum locorum. Plurimi etiã intereunt. Porro & hi ipsi quoque ex his quæ in viperæ morsu dicta sunt, opem sentiunt: itemq; ex communibus remedijs iuxta consequentium accessionum proportionem adhibitis, Ætius. Cui & Ægineta multa similiter tradit. ¶ A dryino (inquit Dioscorides, ὑπο δρυίνος, qui genitius potest à recto cum δρυίς, tum δρυίνας, qui potior est, for-mari. Apud Æginetam legitur δρυίς: & paroxytonum in &, in nostro codice: vnde corrup-tum esse apparet: nam in & proparoxytonum esse deberet: in æs verò, quod probamus, re-ctè pena cuitur) morsus vehementes cientur dolores, & pustulæ circumcirca oriuntur, (emend-a uimus hæc ex Ægineta) aliquando (ἐπι τοῖς ἀδερβίονι pro temporis aduerbio) & aquo-sa sanies emanat (nimisrum ex istis dem pustulis.) Consequitur et erosio (Αληγμός, mordicario scilicet stomachi: nam Ægineta habet κερδλωγμός, dolor in ore stomachi, Constantinus:) & stro-phi, id est torsiones. Prodest autem eis aristolochia cum vino pota: trifolium præterea, & as-pirideli radix similiter sumpta. Prosumt tritæ potæq; de quòuis quercuum genere glandes. Il-lis etiã radices iusæ, & loco pro cataplasmate impostæ, dolorem leniunt, παρηγορεῖσιν. Ægi-neta nostri æditio habet ἀρήγισιν, id est auxiliantur, Hæc ille, & Actuarius inde mutuatus.

De dryini ve-neno, morsu et cura.

DE ELOPE VEL ELAPE.

E Lops vel Elaps serpentis cuiusdam nomen est; quem inter innoxios Nicander in Theriacis recenset, his verbis,

Ἀλλά γὰρ μὲν ἀβλαπτα κινώπια βόσκεται ἕλλως
Οὐς ἔλοπας, λιβυῶς τε πολλοὺς ἐφείας τε μνάσσει
Φράζοιται.

Scholiasse interpretatur ἔλοπας, τῆς ἑστῆς ἀδινείας. Fortasse idem est qui & Cæcilia seu Typhlops, sic dictus ἐστὶ τὸ ἐλλείπειν τῶν ὀπῶν, id est, quod deficiat visus. Vel, ἔλοπας, quasi ceruinias serpentes dixeris, ab ἐλαφῶ. Fortè. Serpentes quidam ceruini dicuntur, similes nigris illis, qui in multis regionibus præcipuè Apulia notissimi sunt, nec multum veneni habent, Monachum Messem. Aëtius lib. 13. cap. 32. de peliade & elape agens sic scribit, Signa quidem horum animalium apud veteres non sunt descripta, utpote quæ omnibus sunt manifesta. Et paulo post: Elapis porro morsum tormen voluolosum consequitur. Aliàs communibus auxilijs curantur. Maximè verò his quæ tormina leniunt, & vrinam cient, Hoc Aëtius. Sunt & feruatis piscibus medicina. Iasamentorum quæ cibis prodest à serpente percussis, & contra bestiarum ictus, merito subinde hausto, ita vt ad vesperam cibis vomitione reddatur. Peculiariter à chalcide, ceraste, aut quas sepas vocant, aut elape dipsadæue percussis, Plinius.

Bellonius in singularibus scribit in Lemno insula reperiri quosdam serpentes qui Laphiati ^{Laphiati} vulgo vocantur, quem eundem esse dicit cum eo qui à veteribus elaphis vocabatur. Fortasse ^{Elapis.} elaps vel elops dicere voluit, nisi fortè elephantias intelligat de quibus paulo supra. Elops est etiam piscis cuiusdam nomen quem quidam accipenserem esse volunt. In Catalogo piscium Tartarini ἐλαφῆ legitur. Matron Parodus de conuiuio quodam apud Athenæum, Appositus est (inquit) & ἐλοψῆ: per ω in vltima. Elops vel ellops piscis est rarus, quo capto ob secundam nauigationem nauatæ se sua quæ nauigii fertis coronant, cum quæ plausu & tibiaram sono ad litus appellant. Hunc sacrum à poetâ vocari existimant aliqui. Gesnerus annorauit. Plura vide in elope in ter aquatilia. ¶ Ἐλλοψῆ verò per duplex lambda, mutum significat, est quæ epithetum pisci apud poetâs. Erymi meminit Plutarchus Simpos. lib. 8. probl. 8. Ἐλλοψῆ ἢ τῆς ἐχθροῦ θύρας πῶλο γέρας ἐστὶ, τῆς ἰχθὺς καλεῖται ἔλλοπας, οἷον ἔλλοψῆς τῶν ὀπῶν καὶ καθ' ἑρῶ οὐδὲν ἰχθὺσας. Ἐλλοπες pro pisce, exponuntur ab Hesychio, λασις, καὶ ἔραχες καὶ ποι. λας: ex quarum causarum aliqua fortè serpentes etiam ἔλοπας dicti sunt ἐστὶ τῶν ἀντὶ λασιότητος, ἢ ἔραχότητος, ἢ ἐστὶ τὸ ποικίλον. Ἐλλοπες Hesychio sunt μωδὸν ὄντι ἐν τῷ ἐλαί ἔραχου ἑρῶ.

DE SERPENTIBVS QVORVM NOMINA INCIPIVNT AB H.

DE HAEMORRHOO.

HAEMORRHVS & hæmorrhōis suis ipsorū nominibus similem hominibus perneciem inferunt, quippe percussis sanguine per os, nares, totoque corpore effuso lic intereunt, Galen Hæmorrhōis aspis nuncupatur, eo quod sanguinem sudet qui ab eo morsus fuerit: ita vt dissolutis venis, quicquid vitæ est per sanguinem euocet. Græcè enim sanguis *ἡμα* dicitur, lîdorus. Hæmorrhous rectè dictus est à sanguine, eò quod ab eo punctus nimium emittit sanguinem, Alexander. *Ἀιμορροῦς ὄφις*, Eustathius.

Nomina.

Hæmorrhous et hæmorrhōis

Emorrhōis vel Affodius dictus ab eo quod dissoluendo venas necat sanguinis fluxu, Arnol. Affodius serpens magnus qui egredi facit sanguinem ex poris omnibus, Syluaticus. Aucenna lib. 4. fen 6. tract. 1. cap. 36. agit de serpentibus qui egredi faciunt sanguinem ex poris omnibus: Sicut sunt, inquit, Afudius & Sabrin. Albertus verò de hoc serpente agit sub tribus nominibus, Halsfordio primum, deinde hæmorrhoo, postea Sabri, non animaduertens solam esse nomen non autem naturæ serpentis differentiam, quum sic eadem in omnibus sanguinem humanum exinanienti vis, vt etiam Albertus ipse sub eisdem nominibus testificatur. Allegat autem in solo Sabri Semerionem quem Sabrim idemmet Albertus fatetur parum ab Halsfordio differre. Verum in hoc serpentis genere nō est alia differentia quam sexus aut nominū: quoniam hæmorrhous mas & hæmorrhōis fœmina sunt nomina Græca, Halsfordius & sabrim barbarâ fortè idem maris ac fœminæ discrimen importantia. Ideo rectius Aucenna tacuit hæmorrhoum qui nomine tantum ab Afudio vel Alfordio siue Sabri diuersificatur. Olaus Magnus ab Alberto deceptus eius errorem etiam secutus est, siquidem tres species huius serpentis enumerat: ac primum dicit de horum genere esse Sabrim & similes quorum morsus aperit omnes po-

Affodius. Afudius.

Sabrin. Halsfordius.

De Serpentibus

ros naturales aurum, oculorum, narium, & quibus sanguis emanat, &c. Paulò post addit. Est & alius serpens cinerei coloris hæmorrhoids dictus, vnus cubiti, hominem mori suo per sanguinis fluxum interficiens. Sequenti capite agens de serpentibus candidis & varijs addit, de quorũ genere est fabrim iam descriptus et Alfordius siue Affordius, similem naturã cum fabrim habens, Hæc Olaus Magnus. Ex cuius verbis satis apparet vnum eundemque esse serpentem. Ardoynus etiam separat hæc serpentum nomina: Vocat autem Affodium, fabrim vel fabrin, & addit etiam de hæmorrhoo.

B.

Forme corporis descriptio. Hæmorrhoids est generè viperarum, pedem vnum longus est, tum à capite in tenuitatem eius corporis habitus procedit. Colore est partim flammeo, partim nigro: eius caput tanquam cornibus quibusdam inhorrescit, Ælianus ex Nicandro, qui sic paraphrasticè hunc serpentem descripsit, libro 15, cap. 13.

*Vnum longa pedem, totoq; gracillima tractu,
Ignea quandoq; est, quandoq; est candida forma,
Constrictumq; satis collum, & tenuissima cauda.
Bina super gelidos oculos frons cornua profert,
Splendentum quadam radiorum albertia luce,
Syluestres vt apes populatriceseq; locusta.
Insuper horribile ac asprum caput horret.* Hæc Nicand.

De Hæmorrhoo & hæmorrhoid. Animalia hæc colore quidem sunt arenoso, magnitudine autem tres palmos æquat, & in renucum ac angusta figura caudam paulatim desinunt. Sunt autem igneo oculorum fulgore, rectaq; & tardè proreptant. Per corpus verò multis notis albis & nigris variegata sunt, & asperioribus squamis obsita, quapropter dum serpunt, sonus auditur, Aëtius. De Afudio & Sabrin Sapientes quidam dixerunt, quòd isti duo serpentes corpora habent arenosa, & super corpora eorum sunt puncta nigra, & alba: & longitudo eorum est longitudo cornuti. Et dixerunt quidam, quòd ipsi sunt minores viperis: & capita eorum, & ipsorum caudæ sunt minuta & sunt coloris arenosi: & quandoque sunt nigri, & rubei, & albi, & sunt super eorum capita squamæ albæ incisæ, & sunt æqualium dentium, Auicenna. Hæmorrhoids cinerei coloris est, vnus cubiti, Olaus Magnus. Candidi & varij, de quorum genere est Sabrin & Alfordius, Idem. Colore partim sanguineo, partim nigro est Hæmorrhoids, Textor, & Volaterranus.

C.

Incessus. Sensum & pigre serpit, ventris squamis terram premens: tortuosa non recta via progreditur, & gradiendo leuiter substrepit, vnde eius segnities & infirmitas ostenditur, Ælianus. *Et instat*

*Ipsi obliquè sua parvula cerga cerasta
Claudicat: ex medio videas appellere dorso
Paruum nauigium, terit imam lubrica terram
Aluus, & haud alio tacitè trahit illa motu,
Ac per arundineum si transeat illa grabatum.* Nicander in theriacis.

Fœmina quidem ventri incumbens per terram reptat, & gressum infernè circa caudam firmat: mas verò circa ventrem ingressu nititur, & collum in serpendo extendit, Aëtius. Incessu rardo & directo serpunt, ruffis, vt quidam scribunt, pedibus. Fœmina in aluũ iacet serpendo, meatumq; versus caudam inferiore situ continet. Mas autem versus aluum habet, cervicemq; serpendo porrigit, Hermolaus, qui perperam pedes huic serpenti tribuit. Eorum incessus est strepitus propter siccitatem corticum ventrium ipsorum, ac si esset strepitus foliorum virgæ (alias cannarum vel arundinum) & sunt grauis motus, Auicenna. Tarde pigreq; serpit, nec nisi obliquo itinere, Volaterranus, Textor.

Quibus in locis versatur.

Hæmorrhoids in saxorum cauernis domesticam sedem habet, Ælianus.

*Rimosas colit illa petras, sibiq; aspera tecta
Et modicè pendens facit inflexumq; cubile.* Nicander.

In petrosis recessibus commoratur, Volaterranus.

G.

Morsus signa & symptoma- ta.

Naturæ huius serpentis, eiusq; veneni Ardoynus meminit, quanquam vt dictum supra distinguat hæc nomina, quasi diuersæ sint species, scribens: Natura cuiuslibet prædictorum est omnino consimilis: est enim calida excessiuè, & venenosa valdè, & orificium venarum & pororum omnium aperitiua: & quilibet eorum est in primo serpentium ordine. Primum vt momordit, statim punctus cyanei (liuidi) coloris exoritur, venter copiose fluit & exhauritur: & prima statim nocte sanguis per nares fauces & aures cum biliosa sanie emittitur. Vesica sanguineam vrinam reddit. Cicatrices siquæ sint in percursi corpore, etiam si conuenuerunt, tamen recrudescunt, & rumpuntur. At si hæmorrhoids fœmina morsum alicui inflixerit, sanguis etiam per summos ungues emanat, & gingiuarum quoque veneno inficiuntur, & sanguis ab eis fluit copiosus, & eliduntur dentes, Ælianus.

Proxius

*Protinus horrendos ubi mordens intulit ictus,
Decolor accurrit species, quædamq; nigredo,
Anxia corda dolent, gelida sitis ingruit vnda:
Quin & sanguinei prima sub nocte fluores
Ipsis profiliunt è naribus, auribus, ore,
Vesciq; simul, quæ sunt in corpore plage,
Rumpuntur, quædamq; cutis fuligine marcer,
Ergo caue, in primisq; suum ne sæmina virus
Inuomat; hæc quoniam diro quem præferit ore,
Leuitas queritur gingiuas, atq; per ipsos
Erumpens vngues miro fluit impete sanguis,
Et male olente madent sædi putredine dentes.*

Nicander.

Ab hæmorrhoo ictis vehementes cruciatus accidunt, qui angusta contractaq; corpora ex continuo dolore reddunt. Ex piaga copiosus cruor effluit, & quacunq; parte corporis cicatrix vlla fuerit, ea sanguine manat. Excrementa per aluum cruenta eijciuntur, profususq; sanguis in globos coit: à pulmone sanguinem extulsiunt, & in vomitiones effusi sine remedio commoriuntur, Dioscorides, P. Ægineta & Aëtius. ¶ Consequitur horum morsum color icti loci cruentus, mali coloris & nigricans: ex quo nihil in principio effluit, præterquam paucum quipiam aquosum. Stomachi adest dolor, & spirandi difficultas. Deinde sanguis ex naribus profluit, & ex foraminibus ipsius morsus. Et quicquid est in toto corpore cicatricum, id rumpitur & sanguinem profundit: atq; hæc quidem in maris hæmorrhoi morsu contingunt. A fœminæ verò hæmorrhoidis morsu, adhæc & anguli oculorum sanguine manant, & gingiuæ dentium, & vnguium radices: & vt simpliciter dicam, per omne corpus sanguinem esseri contingit. Dentis præterea excidunt, & gingiuæ putrefiunt, Aëtius. ¶ Isti serpentes (scilicet aspidius & sabrin) sunt mali: & cum mordent, dirumpuntur pori & meatus omnes fluentes & manantes, etiam ex vlceribus consolidatis, cum dolore continuo & vomitu sanguinis, & sputo sanguinis. Et paulo post Horum quidem serpentum morsus dirumpit poros, & meatus naturales, faciens ex eis manare sanguinem, ita quod ex angulis oculorum, & comprimitur in sanguine, & sputo sanguinis narium, & vomitu & dolore in stomacho. Et dixerunt quidam, quod locus apostematur, & denigratur, & currit ex eo res parua aquosa, & soluitur venter, & constringitur anhelitus, & difficultas fit vrinæ, & abscinditur vox, & mollificantur membra, & vincit super corpus dispositio obliuionis, & accidit spasmus, & cadunt dentes, & moritur patiens, Auicenna. Sabrin & similia morsu aperit omnes poros naturales aurium, oculorū, narium, è quibus sanguis emanat, & aquosa sanies pauca ex membro corporis læso surgit, dolor in stomacho, constringitur anhelitus, oritur difficultas reddendi locium quam subsequitur spasmus. Et paulo post. Hæmorrhois hominem morsu suo per sanguinis fluxum interficit, Item. Alfordius siue affordius similem naturam cum sabrin habet, Olaus Magnus ex Alberto. Hæmorrhois ictus sanguinis excreatione per omnia membra euacuatos perimit, Volateranus. Hæmorrhois morsu sanguinem elicit, & dissolutis venarum commercijs, quicquid animæ est, euocat per cruorem, Solinus.

*At non stare suum miseris passura cruorem
Squamiferos ingens Hæmorrhois explicat orbes. Et paulo post.
Impressit dentes Hæmorrhois aspera Tullo
Magnanimo iuueni, miratoriq; Catonis.
Vtq; solet pariter totis se effundere signis
Corycij pressura croci: sic omnia membra
Emisere simul rutilum pro sanguine virus.
Sanguis erant lachrymæ: quæcunque foramina nouit
Humor, ab ipsi largus manat cruor: ora redundant,
Et parulæ nares: sudor rubet: omnia plenis
Membra fluunt venis: totum est pro vulnere corpus. Lucanus lib. 9.*

De morsu Tullo inueni inflato cecinit hoc modo etiam Georg. Pictorius.

*Impressit dentes Hæmorrhois aspera Tullo
Magnanimo, fluxu sanguinis et perijt.*

¶ Hæmorrhoi dipsadisiq; morsus velut inmedicabiles à plerisq; maiorum deplorati relinquebantur. Quare si peculiaribus remedijs egeamus, communia experiri operæ pretium erit, vt scapificationes, vitiones, acres cibos, meraci potum, & quæ antea in dipsade desiniuimus. Quinetiam decocta vitis folia, & cum melle trita, Dioscorides. Hæmorrhoi morsui præter iam dicta etiam hæc benefaciunt, vitis folia cocta cum melle læuigata: per os autem Hæmorrhoi ipsius caput crematum potui datur, aut allium cum irino oleo: esui dantur etiam vna passæ, P. Ægineta. ¶ Horum porò curam facere oportet, primum quidem sanguinis eruptioni oblitando ac resistendo per ea quæ aptè sanguinem sistere possunt, deinde cataplasmata plage imponendo ex folijs vitis coctis tritis cum melle, & portulacæ folijs cum polentra. Antea verò quam cruenta

De Serpentibus

prodeat vrina allium multum edant, & vinum multum dilutum bibant, & ad vomitum cogantur: deinde confectum theriace exhibeatur, & postea pisces multos, alijs tritis cum oleo tinctos, edant. Sumant item in cibo panem & uiam passam dulcem, & deinde vino diluto largè hausto vomant. Plaga verò aqua frigida proluatur. Vesica autem spongijis calidis foueatur, Aërius. ¶ Cura eorum est proxima curæ alafilet, & viperarum, in quantum datur eis in potu vinum plurimum, & euomunt super ipsum post cibationem cum eis, quæ sunt sicut oua tarica, & pisces salici, & alia. Et iteretur super eos vomitus: deinde comedant post illud panem, & pisces positos super prunas, & comedant uias passas: Et semen raphani iterum est ex eis, quæ conferunt ipsis & propriè cum vino: & succus papaueris cum radice lilij cœlestis cum vino. Et confert eis in quantum est expulsio sanguinis, emplastratio cum portulaca, & farina hordei aut folijs vitis de coctis, aut arnoglolla, aut gallis. Et ex eis quæ retinent sanguinem per cauterium, sunt porri, & vrtica & ruta cum farina hordei, & albumine oui, Auicenna. ¶ Si cerastes, aut dipsas, aut hæmorrhoids percusit, asphodeli, quod Ægyptiacæ fabæ magnitudinem æquet, arefactum, in duas portiones diuidendum est, sic vt ei rutæ paulum adijciatur. Trifolium quoque & mentastrum, & cum aceto panaces æquè proficiunt. Costumq; & cassia, & cinnamomum rectè per portionem assumuntur, Celsus. ¶ Allium contra viperam ictus & priuatim hæmorrhoidum prodest, ita vt non aliud magis, si cum vino iugiter adsumatur, aut tritum cum eodem bibatur, Dioscorides. ¶ Mustum serpentibus aduersatur maximè hæmorrhoidi & salamandræ, Plinius. Albumen oui vtiliter contra hæmorrhoidis serpentis morsus crudum forbetur, Dioscorides. (Plinius eam vim luteo adseribit.) ¶ Portulaca quam pepilium vocant, non multum satiuæ efficatione est: cuius memorabiles vsus traduntur: sagittarum venena, & serpentum hæmorrhoidum & presterum restringi, pro cibo sumpta, & plagis imposita extrahi. Cùm ipsa non est, semen eius simili effectu prodest, Plinius. (Accipio portulacæ syluestrem vulgarem non pepilium Dioscoridis.) ¶ Aduertantur serpentium sceleratissimis & hæmorrhoidi & presteri flos aut mora rubi, Idem.

H.

Etymologia.

Homonyma.

Epitheta.

Fabula, cur hæmorrhoidis obliquis tanquam elumbis inceat.

Hæmorrhoidis dicitur $\delta\pi\theta\ \tau\epsilon\ \alpha\iota\mu\alpha\tau\omicron\varsigma$, id est, à sanguine, & à verbo $\rho\epsilon\alpha$, id est, fluo: quia profluuium sanguinis morflu suo exciet, $\alpha\iota\mu\alpha\tau\omicron\varsigma$, $\rho\epsilon\alpha$, δ , mas dicitur: femina verò $\alpha\iota\mu\alpha\tau\omicron\varsigma$, η . ¶ $\alpha\iota\mu\alpha\tau\omicron\varsigma$ dicitur etiam mulier quæ menstrua patitur. ¶ Hæmorrhoides etiam sunt ora venarum sanguinem effundentia, Celsus. Hæmorrhoidis genus est morbi particularis ex sanguine profuente, vel ex naribus, vel ex gingiuis, vel ex sede, nonnunquam & ex ore, nullo cum dolore: Aristotele teste lib. 3. de partibus.

¶ Hæmorrhoidis ingens, aspera, Lucanus, Thonios, Nicander. Ratio cur sic eam Nicander dixerit, ad regem Ægypti Thonum referenda est, quia in ea scateat regione serpentum id genus, Cælius.

¶ In hanc seram incidisse aiunt Canobum Menelai gubernatorem in Ægypto, Thonide regnante: & Helenam cùm vim veneni intellexisset, serpentis spinam confregisse (pharmacum Græcis & venenum & remedium significat) & pharmacum exemisse: in quem verò vsum hoc eximere & reseruare voluerit, ignoro, Ælianus. Nicander, ex quo hæc transferuntur, non scribit Helenam exemisse spinam aut aliud quippiam ex hoc serpente, reseruandæ gratia (quam scio spondylos de serpentium spina nostro tempore quosdam verè, quos morbis quibusdam, vt elephantiasis incipienti mederi putant) sed simpliciter illi iratam confregisse spinam eius, & hinc esse quòd obliquè ceu claudicantes & elumbes procedunt. Hi sunt Nicandri versus, prout sunt in Latinum sermonem conuersi,

*Quondam animosa Helene cygni Iouis in chæra proles,
Euersa rediens Troia (nisi vana perustas)
Huic indignata est generi, Pharias vt adoras
Venit, & aduersi declinans flamina reuerti,
Fluctinagam statuit iuxta Nilii ostia classem.
Namq; ubi nauclerus se fessum fortè Canobus
Sterneret, & bibulis fesus dormiret arenis,
Lesæ venenosos hæmorrhoidis impulit ictus,
Illatamq; tulit letali dente quierem.
Protinus euipara cernens id filia Leda,
Oppresse medium serpenti seruida dorsum
Infrigit, eritq; excusit vincula spina,
Quæ fragili illius sic dempra è corpore fugis,
Et graciles hæmorrhoidi obliquiq; cerasta
Ex hoc clauda trahunt iam soli tempore membra.*

Erant in eo tractu (scilicet India, quò Alexander Porum persequens exercitum traiecerat) magna vis serpentum, qui haud magni corporum varietate distinguuntur. Aliqui aneis virgis specie erant consimiles: nonnulli densam & hirsutam cristam arrebant: atque omnium ca-

Serpentis Indici ex Hæmorrhoidi genere fuisse videtur

erat

erat morsus vis, vt mortem citissimam inferrent. Siqui enim ab eis læsi fuerant, grauissimo tor-
quebantur dolore, fluebatq; è toto corpore cruentatus quidam sudor, Diodorus Siculus.

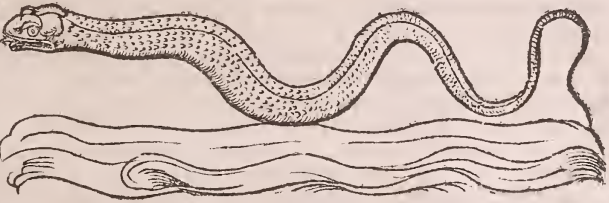
DE HYAENA SERPENTE.

Hyanam si videas vno quidem anno marem, altero videbis fœminam. Si verò nunc fœmīa
nam, postea marem. Vtriusq; enim sexus particeps est. Eundem marem cui ante nupserat,
vxorem ducit. Quotannis autem genitalia immutat. Illos igitur veteres Caneum & Tiresiam,
non ostentatione verborum, sed rebus ipsis exprimit & declarat hoc animal, Ælianus. Idem de
hoc serpente scribit Orus in Hieroglyphicis. Sed plures hoc de hyana quadrupede scribunt,
vt dictum est in lib. de quadrupedibus viuiparis in historia hyanæ. Vide Locum. Et fanè incer-
tum est, num tale quoddam sit serpentis genus, nec etiam verisimile, talem sexus mutationem in
eo deprehendi posse.

DE HYDRO QVI ET CHERSYDRVS

ET. NATRIX DICITVR.

SERPENTIVM alij
terrestres sunt, a-
lij aquatiles, quã
quam maxima pars sit ter-
restris, exigua verò aqua-
tilis, scilicet fluminum in-
cola. Sunt etiam maris in-
digene serpentes terrestri-
bus similes, Aristoteles.

Nomina

Hydrus.

Chersydrus.

Hydra.

¶ *Ἰδρυς, ὄφις ἑιδρυς*, id est, hydrus, genus est serpentis, Hesy chius & Varinus. Accipitur quidem hydri nomen apud

30 Grec. plerumq; pro certa specie, quæ in aquis dulcibus degit, verùm Ælian. marinos etiã hydros dixit, quos alij (vt Arrianus in Periplo) simpliciter *ὄφις θαλασσιος*. Indicum mare (inquit ille li-
bro 16. cap. 8.) hydros gignit marinos. Lacus enim (nimirum Indiæ. *λιμναι*, marinos lacus & sal-
sos acceperim non mediterraneos aut dulcis aquæ) hydros maximos producent. Solinus etiam
cap. 57. hydros marinos nominat: sed de marinis postea, nunc de palustribus siue fluuiatilibus
dicetur à nobis. ¶ Hydrus à Nicandro dicitur dryinus qui & chelydrus. De hydro verò disse-

40 rit sub chersydrī nomine, Matthioli. Quam Latini natricem, & Dioscorides hydrum vocant,
Nicander chersydrum appellare videtur. His in locis parum aquæ habentibus aut paludibus
versans ranis infestissimus existit. Cùm verò palus iam solis ardoribus exiccata est, tum in ar-
ido viuens mortiferam plagam infligit, Gillius ex Nicandro. Canit autem Nicander similem
esse chersydrum aspidi. Scholiastes *ἰδρας* interpretatur tum specie corporis similes, tum ma-
gnitudine pares: & hydrum ait primum esse appellatum: postea etiam chersydrum, quod in v-

troque elemento viuat. Cùm sol aquas in quibus degebat siccat, *Και τὸ β' ὄφ' οὐ χερσὺν τελέθει ψα-
φάρης, τε καὶ ἀργεῖ*, Nicander. Hoc est hi verò in terra manet squalidus & decolor: quasi in aqua
pulchrior & nitidior sit. Serpens hic chersydrī appellationem inde habet, quod in principio qui
dem in aquis degit locis, & hydrus appellatur: postea verò siccos incolit locos, & composi-
tum chersydrī nomen inuenit. In terra itaq; degens, chersydrus appellatur, & tum seipso fauor
redditur. *Ἰδρυς* aqua est, vnde hydrus item corruatur, quem Latini natricem vocant: poste-
riores Greci etiam chersydrum, quoniam non in aquis modò, sed in terra etiam victitat, Cælius.

¶ Hydra fœmina est hydri, Perottus. Hydram (Lernæam) se arbitrari Pausanias scribit, seram
magnitudine hydros excedentem alios, Cælius. Sed de hydra illa ab Hercule confecta post se-
orism agetur. *Ἰδρυς ἐχίς*, id est vipera, Hesy chius. *Ἰδρυς ὄφις οὐ χερσὺν*, Idem,
Ælianus etiam hydras (fœminino genere) in Corcyra procreari dicit, quæ se retrouersus ad in-
sequentes retorquent, & spiritum malū anhelantes, ab impetu suos insectatores repriment, à
seque auertunt. Hi fortè sunt chelydrī vel dryinī. Hydra serpens curtus, cauda tenui, & cir-
ca collum gracili, in Libyæ desertis agit. Virus habet perniciosissimum, neque aliud morsu res
medium firunt, quàm eam membri partem excindere, priusquam virus in reliqua membra
penetret, Leo Africanus. Sophocles alibi hydram, alibi echidnam nominat serpentem qui læsit
Philoctetem, quare inquirendū, an duo hæc vnus serpentis nomina sint, Eustathius. Mihi qui-
dem præcudubio serpentes duo diuersi videntur: Echidnam verò dixisse poetã speciem pro spe-
cie, vel speciem pro genere accipiendam, vt saepe fit à poetis. Hodie etiam viperarum & natricum
nomine tum vulgò, tum eruditè quidam abutuntur, vt Cardanus, cùm ait, Vipera quæ aquas in
habitant (id est colubri aquatiles) parum aut nihil veneni retinent. ¶ *Ἰδρυς ἑιδρυς*, serpens aqua= *Ἰδρυς*.

De Serpentibus

*Kαρποδς.
Enhydris.*

ticus, Hefychius. ¶ *Kαρποδς*, hydra, apud Cretenses, Idem & Varinus. ¶ *Enhydris* (melius *Enhydris* cum aspiratione) Plinio coluber est in aquis vivens, lutrix à Theodoro dicta, Hermolaus in Plinium. Vide in Lutra quadrupede A. Miror ego cur novum porius nomen Gaz. com-
minifici voluerit, quam prisco natrix vocabulo vti, quo Cicero, Columella, Lucanus & alij bo-
ni auctores vti sunt. ¶ *Natricem* aquatilem esse serpentem etymologia indicat, à nando vel na-
tando dictam. Hydrus anguis in aquis plerumq; degit, à quibus nomen sibi vindicavit. Sunt &
qui *Natricem*, quod aquis innatet, vocent, Matthiolum. *Natrix* cum specie anguis significat
mafculinum quoq; invenitur, Priscian. lib. 5. Et *Natrix* violator aqua, Lucan. lib. 9. Et *Natrix*
inimicus aquis, Mantuanus in Alphonsio, Cur Deus omnia nostri causa cum faceret (sic enim
vultis) tantam vim natrixum viperarumq; fecerit, Cicero Acad. 4. *Natrix* serpens aqua veneno
insiciens. In quocunq; enim fonte fuerit, veneno eum immiscet, Ildorus.

*Nomina He-
braica.*

¶ *Munster* in trilingui Lexico Zepha nomen Hebraicum *Yer* hydrum interpretatur: in
Dictionario autem Hebraicolatino aspitem, aut regulum: nocentiorē esse addens quam sit
nachasch, id est serpens simpliciter dictus. ¶ *Barbara* aut corrupta ē Græco nomina apud Au-
cenna interpretem, item Arnoldum, & Albertum leguntur hæc: *Handrius*, *Andrius*, *Abides*
pro *Hydro*: item *Kedusudurus* pro *Chersydr*. Hunc serpentem, inquit Aucenna, lib. 4. fen. 6.
trac. 1. c. 29. quum est in aqua, nominant Græci *Andrius*. Et quando habitatio eius est in campo,
nominatur *Kedusudurus*. Capite autem 31. de hydra, dubitat an ipsa & *Andrius* vnus sit. Sed
cum quæ in morfu hydræ signa ab Aucenna referuntur, eadem apud *Dioscoridem* & *Paulum*
in his, quos hydrus momorderit scripta reperiantur, non est dubium quin idem sit serpens. Ty-
rus animal aquaticum est, vocatum *tribane*, Albertus. *Echidrus* serpens in aqua degens, *Sylva-*
ricus. *Aspistichon*, id est, serpens qui deget in aqua propter vehementiam siccitatis suæ, Idem.

Vulgata.

¶ *Hydrum*, *chersydrum* & *natricem* Ge. *Agricola* Germanicè interpretatur *nater*/aliq; *wasser*
nater/waffer/schlang. Itali *marasso* de aqua. Angli *vwater* ader. Poloni *vvodnyuaz*, id est a-
quatilem serpentem. Albertus *naderum* serpentem nominat, quasi Latinam vocem, quæ à Ger-
manica deflexa est. Angli *nader* proferunt, nostri *nater*/apud *Vincentium Bellua* *natum* *achum* *Bellua*.
Padera nomen corruptum est, vt & *pader* & *panthera*, pro *nadera*. Videtur autem Germanicū
nomen à Latino, quod est *natrix*, factum. Quænam autem sit serpens à Germanis propriè *nater*
dicta, nisi *chersydrus* fuerit, ignoro. De ea quæ apud *Vincentium Bellua* *causens*, & innomina-
tum de naturis rerum scriptore reperit, huc ascribam. *Nadera* est serpens in Germania, *cras-*
si *brachij*, colore ventris aureo, dorso virenti. Huius status adeo noxius esse dicitur, vt si virgæ
recenter cæsam ori eius adhibeas, in cortice virgæ vesicæ felleæ excitentur. Quin & fulgentem
gladium ori eius admotum lingua veneno inficit: quod vsq; ad summum gladij delatum, retro
caruleoq; colore ipsum tingit, ac si flamma violenta corripere tur. Hominem si in pede momo-
derit, momento venenum per corpus omne spargitur. Vim enim habet igneam hoc virus, quæ
semper superiora perit: & cum ad cor peruenerit, cadit ac moritur homo. Remedium inuen-
tum est, vt morsus pedibus suspenderetur, capite demisso, ita venenum ascendere non potest. Lo-
cus infectus excinditur, & medicamentis sanatur æger. Hæc illi. Videtur autē esse *chersydrus*,
propter igneam sui veneni vim, & mortis accelerationem. Tum quia pustulas excitat, sicut *pa-*
dera etiam in virga admota. Fortassis autem etiam dicta fuerit *padera* ab aquæ vsu, in qua pri-
mum versata fuerit, vt etiam sit Germanicum. Sed nihil ego certum statuo. Quid si per *pade-*
ra legas *naderos* vel *nadera* ex Alberto Magno? *Naderam* serpentem (inquit Albertus) aiunt
esse ordinis secundi (hoc est veneni interficientis, licet non intra paucas horas). Inuenitur in Ger-
mania, duorum & amplius cubitorum longitudine, & crassitie brachij humani sub cubito. Ven-
ter eius declinat ad cineritatem (sic loquitur) auream, & dorsum viret aliquantulū. Venenum
eius serpit ex loco morsus in totum corpus, nisi citius excidatur. Dicitur etiam inficere virgas &
gladios contactu linguæ, ita vt colorem eorum immutet. Si *nadera* in ventre fuerit, urinam pro-
priam cum sudore equi in balneo propinato, Ex Germanico libro manuscripto.

*Nater.
Nadera.*

Calabria *chersydris* frequentissima est, Solinus.
*Est etiam ille malus Calabris in salicibus anguis,
Squammea conuoluens sublato pectore terga.
Atq; notis longam maculosus grandibus alium,
Qui dum annes vlli rumpuntur fontibus, et dum
Verè madent vdo terræ ac pluuiatibus austris,
Stagna colit, ripisq; habitans hic piscibus atram
Improbis ingluuiem, rarisq; loquacibus explet.
Postquam exhaurta palus, terræq; ardore debescunt,
Exilit in siccum, et flammantia lumina torquens
Saxis agris, asperq; siti, atq; exterritus æstu.
Natus et ambigua coleret qui Syrtidos arua Chersydrus.* Lucanus lib. 9.

*Vbi reperian-
tur hyari.*

*Est etiam ille malus Calabris in salicibus anguis,
Squammea conuoluens sublato pectore terga.
Atq; notis longam maculosus grandibus alium,
Qui dum annes vlli rumpuntur fontibus, et dum
Verè madent vdo terræ ac pluuiatibus austris,
Stagna colit, ripisq; habitans hic piscibus atram
Improbis ingluuiem, rarisq; loquacibus explet.
Postquam exhaurta palus, terræq; ardore debescunt,
Exilit in siccum, et flammantia lumina torquens
Saxis agris, asperq; siti, atq; exterritus æstu.
Natus et ambigua coleret qui Syrtidos arua Chersydrus.* Lucanus lib. 9.

Descriptio.

In *Corcyra* hydæ (*Uspas*) procreantur, *Ælian*. Circa *Tarracina* Italiae *Iligon*. tradit lacū esse *My-
clæam* nomine, & iuxta ciuitatē desertā, cuius ciues propter hydromū multitudinē pulsi fuerint,
Sotion.

De Hydro, Chersydro & Natrice Li. V. 60

Sotion. ¶ Anhydriſ eſt ſerpens maſculus & albus, Plinius. Nigri coloris ſerpentes, partim aquas, partim terras inhabitant, partim tubera in paludibus exiſtentia (Gothicè Tuvar dicta) partim rupes petroſas aquis contiguas. Hi ſerpentes de genere aquaticorum ſunt, atq; nigri exiſtunt. Olaus Magnus. Orpheus hydrium nigrum cognominat. In orbe terrarum pulcherrimum anguium genus eſt, quod in aqua uiuit, hydri vocantur, Plinius. ¶ Quædam in fluido degunt, partim greſſilia, partim ſine pedibus, vt natrix, Ariſtoteles. ¶ Dryinæ caput eſt planum (& humile) ſicut hydro, Nicander. Cæterum ſimilitudine eſt aſpidis terreſtris parua, præterquam quod ceruicem non ita laram habet. Hoc enim inſigne ſolum aſpides præ his habent, Aëtius. Eſt minor quam aleſlati ſurda, & latioris capitis, & deterior & nocibilior, Auicenna. Chersydri linguas duas habent, Scholiaſtes, Nicandri & Cælius. Atqui hoc ſerpentibus omnia bus & lacertis commune puto, vt linguas non quidem duas ſed bifidas habeant. Linguis micat ore trifideis, Virgilius. Narricum ſel adnexum iecori eſt, Ariſtoteles.

Hydro lapidem habet in capite, quem excoriatus euomit. Suspende ſerpentem viuum, & ſuffito eum cum lauro, conſurans eum ſic: Per Dominum qui te creauit, &c. (ſuperſtitioſum & impium vniuerſum hoc genus incantandi eſt.) Poſtquam autem euomerit lapidem, collige eum panno ſerico mundo, & ſerua. Vis eius ita probatur. Imple concham æneam aqua, & citra cum ſigla lapidem conchæ ſignatæ: & inuenies quotidie decreſcere cotylas duas, id eſt, uncias xvij. aq. Ego enim cuidam mulieri hydropicæ circumcincti lapidem, & liberata eſt: cuius veſtrem cum meſurarem, quotidie decreſcebat vltra quatuor digitos, donec ad locum ſui ueniret redijt: quo tempore mox abſtuli. Nam ſi diutius reliquiſſem lapidem, naturalè quoq; humiditatem delicaffem. Amplius itaq; eſt lapis (ſic habet codex noſter manuſcriptus, pro amplius legi poteſt vrilis) ad meſuram geſtatur. Neq; verò hydropi ſolum, ſed etiã rheumatiſ pedum, & fluxui lachrymarum, & capiti, deniq; cuius particula fluxionibus tentatæ ſtrenuè ſuccurrit, & naturali quadam vi omnem nimiam humiditatem conſumit, Kiranides. Hydrinus (inquit Camillus Leonardus Piſaurenſis lib. 7. de lapidibus) ab aliquibus ſerpentinus dicitur, rheumatiſzantibus compaſtitur: et ab omni nimia humiditate humanū corpus curat. Hydropicorum corpora ad priſtinitum ſtatum reducuntur, ſi per tres horas cum eo in ſole ſteterint: nam foetidiffimam aquam per ſudorem emittent. Sed cautè vitandum monent: quoniam non ſolum extraneam humiditatè, verum etiam naturalem & complantatã ex naturali humido extrahit. Venenofos vermès fugat, ac eorum moribus remedium præſtat. Sumptum verò dicunt lapidem veſicæ frangere, Hæc ille. Mirum eſt quod affirmant: Coluber fluuiatilis funiculo à cauda præligatus ſuſpeditur, ſubiecto vaſe aqua pleno, in quod dehiſcat: quot aliquot poſt horis vel diebus lapidè eructat, qui excepit vaſe quod ſubiacer, totam aquam ebibat. Alligatur lapis hydropicorum ventri, atq; in totum ex hauſta aqua liberat. Iacobus Hollerius. Chriſtoph Encelius cum de draconite lapide ſcripiſſet, ſubdit: Noſtri quoq; hydri. & chelydri (chersydri) vnſere grawen waffer ſchlangen in capitibus gemmas ferunt nonnunquam, vt vidi lapides eum vidiffè apparere, an verò in ſerpentibus vel aibi naſcantur. nõ conſtitit eij) quas dicere poſſis draconites à ſimilitudine. Forſitan hæc quoq; ex illorū cerebris naſcantur: vel, vt volunt alij, ex ſpuma quam verno tempore excitant attritione muræ, vel ore ſibilanti, indurata ſole: weſſ ſic den ſchlangenſtein blaſen, vt de buſonia heus dictum eſt. Tales noſtras draconites vidi coloris carulei, aut nigri, in forma pyramidis. Albertus ſeſe draconitem vidiffè dicit exemptã tali noſtro chelydro (hydro vel chersydri) nigram, non perlucidam, in circuitu coloris pallidi, pulcherrimã habentem deſcriptam ſerpentem in ſuperficie. Fugat & hæc venenata, vt vera draconitas, & ſanat venenatos morſus, Hæc ille. Et mox in cap. de ophite lapide: Ophites (veterum) ſic dicitur, quia colore ſerpentes repræſentat. Et illa ſpecies lineis cinereis & nigricantibus omnino eſt noſtris chelydriſ (hydriſ) colore ſimilis ad oſtium Tangræ, vbi fuit olim regia ſedes Caroli 4. In arce templū eſt varijs ornatum gemmis, it̄ quo vndiq; parietes ophite tali ſplendent. Videtur autem: cum huiusmodi lapides forma pyramidis à ſe viſos ait, de illis ſentire quos linguas natricū vulgò nominant, *natrix unigen:* ego gloſſopetras Plinij eſſe conſicio: quarum ſpecies maior exhibitã eſt in lib. de aquatilib. pag. 210. inter canes in Lamiæ hiſtoria. Ad linguam pene habet ſimilitudinem ea gloſſopetra nigricans, quam Germani natricis linguã vocant, cui ſimilis non eſt, ſed magis lingua picti. In Saxonibus Lunenburgi reperitur in terra aluminofa, Ge. Agric. Sunt qui ſudore hunc lapidem venenum prodere dicant, vt & alia quædã mihi quidem rationi conſentaneū non videtur, quando tot venenorum diſcrimina ſunt, ex æquo ad omnia aſſici. Oppidū Germaniæ Ænipontē nominant, in quo gloſſopetram huiusmodi ſequicubitale offendit audio. Olim Gallus quidam ſua lingua Suyne vocari gemmam vetulidè ſerpentibus ſeptem caudas complicantibus: colore pullo, quæ aureis de natrys Gallicis denis veneat. Ego ſerpentes huiusmodi reperiri, aut omnino in vllis ſerpentibus lapides, antequam grauior aliquis & oculatus id telletur, non facile aſſenſerim, Geſnerus.

Natricis lingua
Naterzuna
gen.
Gloſſopetra

C.

Natrix in aquis degit, victumque inde emolitur: ſed aërem non humorem recipit, & foris parit, Ariſtoteles. Paludes præter omnes quod aquas contineant corruptas, piſcibus carent, ranis & ſerpentibus plene ſunt: atq; interdum hirundinum (fortè hirudinum) nexibus, vt palus

Quibus in locis degat.

De Serpentibus

Agnant inter Puteolos & Neapolim, Gc. Agricola. Hydus in aquis plurimum degit, & in paludibus frequenter natat, super aquas pectus erigens, Kiranides. In thermis etiam, id est calidis aquis aliquando reperiuntur, vt in Thermis ad Limagum fluuium vt postea amplius dicitur. Hydus primum in terra viuunt, & Cherfydrus appellatur, deinde in aqua, Hermolaus, sed auctores veteres contrarium tradunt, nempe primum in aqua viuere, ac deinde paludibus exiccatis in terra. ¶ Hydum in *Hydrus*, id est, viperam transire, stagnis exiccatis legitur Geoponicorum Græcorum 15. 1. Hydri siue Natrices, quandiu aqua in lacunis est, perraro exeunt: vbi defecit aestu, inuiti Druinae fiunt. Quibus ego suo loco Querculis nomen feci, Iulius Scaliger. ¶ Aristides cherfydrus *λίχνης*, id est gulosos esse scribit, Scholiastes Nicandri. Interit & curuis frustra defensa latebris Vipera, & atroniti squamis astantibus Hydri, Vergilius de peste canens. ¶ Hydros ranis velsci auctores sunt Nicander, Aratus, Vergilius.

D.

Hydri antipathis ad vulpem & ranam.

Hydus animal est astutum, Kyranides. ¶ Vulpes & Nili angues dissident, Plinius. ¶ Hydrium valde & metuit & odit rana: quam obrem multo clamore illum vicissim terrere ac perterritare conatur, Ælianus 12. 15. de animalibus. Idem Variorum 13. Peculiari quadam sapientia (inquit) prædeditur est genus ranarum Ægyptiarum. Si enim in Hydrium Nili alumna incidat Rana, subito demordet frustum arundinis, & id obliquum generis, fortiter quæ tenens, non remittit pro viriliparte. Ille vero ranam cum ipsa arundine simul deglutire non potest. Non enim tantam amplitudinem os habet, quantum arundo extenditur. Atque ita Ranæ prudentia vincunt & superant Hydrorum robur. Hydro conspecto rana Physignathus murem in dorso gestans submergitur, in Batrachomyomachia Homeri. Audio terrestres etiam ranas à serpentibus quæ in terra & syluis degunt, vorari.

E.

Enhydridis serpentis masculi & albi (Hydri è Nilo nimirum) adipe perunguntur qui crocodilum captant, Plinius.

G.

Hydri venenæ.

Hydri in aqua viuunt, nullis serpentium inferiores veneno, Plinius. Paludem (inquit Columella 1. 5.) non oportet esse edificijs vicinam. Nam caloribus noxium vitus eructat, & c. & natricum serpentium quæ pestes hyberna destituta vligine, coeno & fermentata colluui venenatas emittit; ex quibus sæpe contrahuntur cæci morbi, quorum causas ne medici quidem perspicere queunt. Rubeta ranæ species est, quæ palustris vitæ conditionem in terrestrem mutat. Hac autem mutatione, similiter vt Cherfydrus, ægrè curabilem afflictionem eis qui in eam incidunt, inducit, Aëtius. Et rursus in capite de Cherfydro: Equidem in humectis locis humido vitæ cxiatiatus, non purum venenum habet: quum vero terrestris fit, maximè merum & nocentius id acquirit. Aqua in qua hydus vel habitat vel moritur, assumpta, eadem quæ cantharides mala infert, Bertrutus. Natricus serpens aquas etiam & fontes veneno inficit, Iliodorus. Et natricus violator aquæ, Lucanus. Viperæ quæ aquas habitant, parum aut nihil veneni retinent, Cardanus. *Πικρὸς δὲ ὑποστρέπτου ὑπερσπίδα.* Nicander de toxico: quasi id ex hydræ hidriue sanguine fiat; Vide mox in Hydra fabulam Herculis. ¶ Hydro simpliciter & Cherfydro, quidam etiam veterum attribuunt quæ Dryini sunt, quæ in Dryini historia superius requirenda sunt. ¶ De serpentis quem Germani natricem vulgò (*Natret*) vocant veneno, supra in A. dictum est.

Morsus signa.

¶ Ab hydro demorsus vlcus dilatur, & ampliatur (subinde) & liuidum euadit. Sanies ex eo multa & atra & male olens, non secus atque ex nomis, id est ijs quæ serpunt vlcibus, expuitur, Dioscorides & Ægineta. Qui à Cherfydro morsu sunt eis communiter eadem accidunt, quæ in aliorum serpentium morsu: veluti est tumor, continuus dolor ardens, liuidus locus & feculentus, vertigo oculorum, exolutio, vomitus biliosi feceridi. Propriè autem motus totius corporis inordinatus, vt & per ventrem quadam inordinatè ferantur. Mors autem intra tres dies, Aëtius. Nicander cutim circa morsum putridum humidumque aridam intrinsecus tendi ait, & putredine rumpi: dolores ingentes & æstuantem affligere: frequentes passim per membra pustulas (*αυγελόνας*) exoriri. Auicenna agens de hoc vno serpente duobus capitibus & sub duobus nominibus, nempe Andrio & Hydra, vtriusque morsus hæc signa adfert: Ac primum de Andrio, Accidit (inquit) ex morsu eius, vt incipiat morsum cum dolore vehementi, & inflammatur: deinde fit viridis, & corrodit, & accidit morsu vertigo, & vomitus cholæræ feceridæ, & motus inordinatus, & debilitas virtutis, & moritur secundum plurimum in hera tertia, & non transit tertiam, (Aëtius diem tertium dixit non horam.) Si autem euadit, quoniam est aquosus, (an quoniam hydus in aquis degit, & nondum in terram ingressus est?) aut quoniam complexio morsu est fortis, comitantur eum ægritudines, à quibus forsitan non sanabitur. De Hydra vero, morsus (inquit) eius egreditur, & dilatur, & obfuscat color eius, & egreditur ex eo humiditas nigra, plurima, fecerida valde: & prolongatur curatio eius, & fit difficilis. Quare oportet, vt consideret alius à me in hoc, & cognoscat dispositionem eius vt permuretur ad secundum ordinem serpentum, Hæc ille. Auicennæ verba Albertus etiam transcripsit lib. 25. de animalibus, in vocabulo Andrius.

¶ Morsus

☞ Morfis medentur, origanum tritum, & aqua subactum (συραβος), Marcellus maceratum; *Curatio.* sed præstat subactum vertere, vt commodius imponatur morsus; imponendum enim esse Ægineta monet; lixiuua cum oleo indita (vt Ruellius vertit) Lixiuua oleo temperata, vt Marcellus, neutrum probo. Græcè legitur *κονία τε ἐνεθεισα ἐλάει*. pro *ἐνεθεισα* repono *δ' ἐυθεισα*, vocabalium idem quod *φυεθεισα* significans, ex Paulo; qui tamen non simpliciter lixiuuum, sed è quibus requirit; & quod mox sequitur è quercus radice remedium omittit. Lixiuuum igitur iubet Diosc. cum oleo subigi & agitari nisi quis *κονίαν* hic non lixiuuum, sed vel calcem vel cinerem interpretatur. Nam hæc quoque eadem voce interdum significari Cornarius in suis in Galeni libros de compositionum secundum locos commentarijs docet. Vtrumuis cum oleo subactum mazæ in

star commodius imponeretur quam lixiuuum oleo, nimis liquida mixtura, Aetius etiam Cornario interprete iuxta locum affectum calcem viuam & similia cum oleo imponi iubet; aut Aristolochiæ cortex, aut querna radix minutim contrita; & hordei farinam cum aqua & melle, ad ignem pariter colligata. Bibulum autem (locus hic apud Æginetam corruptus est; nam præcedens medicamentum imponi non bibi oportet) binæ aristolochiæ drachmæ in oxycrata (vel cræmate, id est vino aqua permixto, Ægineta) cyathis duobus (sex, vt Marcellus Vergilius habet, & codices Græci nostri. Ruellius vertit duobus ex Ægineta) Marrubij (*σπασίς*), Hermolaus non rectè legit *σπασίς*, id est porri) succus vel decoctum Alcerius (*δύο τέτρα* Ægineta omisit) cum vino. Fauus etiam recens datur in aceto, Dioscorides. Ægineta addit inter ea quæ sumuntur, nasturtium syluestre, aut asphodeli fructum florémue, aut foeniculi semen cum vino, salutaria esse. Eadem & A quaris habet, sed mutilata negatio est, quam à Ruellio conuerfam habemus. Curatio multo vix potest & magno negotio procedit, Ægineta. Communia remedia et antidoti theriacæ aduersus hunc quoque morsum auxiliantur; priuatim verò cupressi pilularum, & myrti baccarum, vtriusque drachma trita, & cum melle rosaceo aut vino mulso in potu exhibita. Iuxta affectum locum calcem viuam & similia cum oleo imponito, Aetius. Curatio eius est curatio communis, & illud quod ei appropriatur, est vt bibat de nuce cupressi mundata cum granis myrti, de vno quoque aureum vnum cum aqua mellis aut vino, & similiter aristoloch. pondus 3. ij. cum vino aut cum aceto commisto, & similiter succum prasilij. Et emplastrum cum calce, & oleo, & calametho montano, & corticibus radice quercus, & similibus, singulariter & compositè. Et de eis, quæ illis admiscuntur, est farina hordei, Auicenna. Aduersus chersydris (aliàs legitur chelydris) ictum proficit panaces, aut laser, quod sit serupulorum p. 2. (aliàs) iii. s. vel porri (prasi nimirum legit pro prasilij) succus cum hemina vini sumendus est, & edenda multa saturia. Imponendum autem super vulnus steracus caprinum ex aceto coctum, aut ex eodem hordeacea farina, aut ruta, aut nepeta cum sale contrita melle adiecto; quod in eo quoque vulnere, quod crastes fecit, æque valet. Celsus 5. 27. Hydrorum icur seruatum aduersus percussos ab ipsis auxilium est, Plinius. Bryngæ illinitur plagis, peculiariter efficax contra chersydris ac ranas. Idem. Ad canis rabiosi & hydri morsum, verbenacam in vulnus apponito. Apuleius si bene memini. Hydri morsum dolor & putredo comitatur. Siftitur autem putredo aqua marina aspersa, Eustathius.

☞ Homerus Iliad. β. in Catalogo, Philoctetes nauium aliquot ex Methone, Thaumacia, *Historie morsum ab hydrois.* Melibœa & Olizône ducem, in Lemno morsum ab hydro, ibidem à Græcis relictum, & magnis doloribus afflictum fuisse tradit. *Ελαί μοχθίζοντα κακὰ δόλοφρονος Ἰφρύ.* Philoctetes in Lemno cum purgaret aram Mîneruæ aureæ cognominatæ, ab hydro morsus est, & propter incurabile vulnus ibidem à Græcis relictus; nouerant enim Vulcani (cui ea insula sacra est) sacerdotes à serpentibus morsos curare. Sed cum in variis esset llium capi non posse absque sagittis Herculis, quas ille Philocteti reliquerat, eod quod rogum in quo vitam finiturus erat in Oeta, alijs omnibus detrectabilis, ipse succendisset, postea à Græcis vocatus est, Scholiastes. Philoctetes ab Hercule amatus est, Porphyrus. Hic cum ab hydro morsus esset in pede & vulnere neque lethali, neque tamen facile curabili, affectus; eo serpente & erodente, cum perpetuis lamentationibus & clamoribus, Græcis molestus esset, in Lemnum ab eis expositus est, postea verò vocatus aurore horem malorum Paridem occidit. Porphyrus secundum aliquos Philoctetes morsum esse ait circa Tenedum, aut Imbrum, & deinde in Lemno demum expositum esse; alij circa insulam quandam Chrysen nomine. Cum Sophocles non modò hydrum sed echidnam quoque nominauerit in Philoctetæ historia, eiusdemne animantis duo nomina sint hydrus & echidna querendum, Eustathius. Philoctetes (vt memorant Grammatici) Pæantis filius & comes Herculis fuit; cui idem moriens in Oeta monte mandauit, ne cui corporis sui reliquias indicaret; idque iurare cum adegit, deditque pro munere phœtram, & sagittas hydræ felle intinctas, &c. Videtur de Oeomasticon nostrum. ☞ Dædala (πὲ) vrbs Lygiæ, à Dædalo ibi sepulto; cum cum coluber aquaticus ex amne Niso, in paludem, in quam Dædalus commebat, egressus, momordisset, Plinius 5. 27. Meminit etiam Stephanus. ☞ Orpheus, Menalippum contobrinum suum, venarorem & amatorem Euphorbij, cum ater hydrus in pede momordisset, atque is periclitaretur de vitæ, scobem ostritæ (aliàs oritæ) lapidis iussit inspergere vulneri; quo factò mox liberatus est, vt canit Orpheus ipse in carmine de Ostrite lapide. *Tibi has miserabilis Orpheus*

Dædalus.

Menalippus.

De Serpentibus

Haudquaquam ob meritum penas (ni fata resistant) Immanem ante pedes hydrum moritur puella
Suscitat: & rapta grauiter pro coniuge (Eurydice) sanit. Seruantem ripas atra non vidit in herba,
Ille quidem dum refugeret per flumina præcepit, Proteus ad Aristeum apud Verg. 4. Georg.

Ex hydro re-
mediâ.

¶ Dentes dolentes circuncarificant enhydridis serpentis masculi & albi maximo dente. At
(ac) in superiorum dolore duos superiores adalligant: è diuerso inferiores. Huius adipe perun-
guntur qui crocodilum captant, Plinius. ¶ Iecur aquarici colubri: item hydrî tritum potumq;
calculosis prodest, Idem, Et alibi: Enhydridis iecur vesicæ vitia & calculos sanat. Item: Hydrî
iecur (vt iliter) bibi calculos traditur. Hydrorum iecur seruatum aduersus percussos ab
ipsis auxillium est, Idem. ¶ Habet syphar hydrorum nostrorum suas vires in medicina: sufficit en-
nim sanat sedem & vultum prolapsam, Christophorus Encelius. ¶ De lapide hydrî, & remedio
ex eo dictum est supra in B. ¶ Baculus quo anguina excussa sit, parturientes adiuuat, Plinius.

Etymologia.

Hydrus (ὕδρ) dicitur ὕδρ ἔξ ἡλίας, quod aquam significat. Cherfydrus dicitur, quia & in
aquis & in terris moratur. Nam χέρσον dicunt Græci terram, ὕδρῳ aquam, Ἰδιδος. Natrîx à na
tando dicitur, Volaterranus.

Epitheta.

Μίλας ὕδρ, id est niger hydrus, Orpheus, Vergilius etiam hydros nigros dixit: Ouidius Ion-
gum. Sunt & hæc apud Raurisum: Immanis, turpis, stridens, seueus, cadmeus, echionius, fons,
gorgoneus, pinguis, toruus, liuens, rabidus, Niligena, cæruleus, Libycus, intortus, sepulchra-
lis. Chelydrî epitheta pleraq; huic etiam conueniunt: præsertim cum chelydrum ab hydro mul-
ti nō distinguant. ¶ De hyaro quadrupede, hæc est lutra quæ & enhydridis & enhydrys dicitur,
dictum est in quadrupedum historia. ¶ Hydrus, ὕδρ, nomen syderis est Proclo. alius hydra.

Homonyma.

¶ Corinthi erat palma arca, sub qua sculpti erant hydrî & ranæ, anathema è templo Apollinis
delphici allatum. Vide in Rana h. inter quadrupedes ouiparas. ¶ Insula parua, Africæ adia-
centes prope terram à Ptolomæo numerantur, ὕδρας Δεξιόβου, &c. Aliàs legitur Hydra, in insula
Libyæ iuxta Carthaginē. Hydrus hydruntis, vrbs est in littore Adriaticæ maris inter Leucas &
Brundisium, Perottus. Dicitur & Hydruntum Italiæ oppidum in Calabria. Est & montis Apu-
liæ nomen & fluij, &c. Ex aduerso Tricranæ insula est Aperiopia nomine: ab ea non longè a-
best quæ Hydrea dicitur, Pausanias in Laconicis lib. 2. Tiberius sagacissimus senex C. Caligule
ingenitum ita perpexerat, vt aliquoties prædicaret exitio suo omniumq; Cæsû viuere, & se na-
tricem (serpentis bibi) genûs populo Romano, Phactontem orbi terrarum educare, Suetonius. 3
¶ Natrîx vocatur herba, cuius radix euulsa virus hirci redolet, Plinius. Natrîx pro serpente,
Lucilius lib. 2. Si natusus natricem (penultima breui, si probè legitur, scuticâ forte aut virgam
intelliget, quæ serpentis instar curuetur & mordeat) impressit crassam & capitatum. Quod si
pro fœmina nandi perita accipiarur, notum est produci, Desfauterius.

Natrîx.

Portentum.

Fabula de Hydro ranarum rege constituto à loue & ranis vescente, in Rana h. ex Seruio
recitata est. ¶ Est in Noruegia lacus Mos (sic & nostri paludem appellant) in quo apparere ostem-
tum serpens miræ magnitudinis, qui, vt cometa orbi reliquo, sic portendit Norduegia muta-
tionem rerum. Visus est recentissime anno salutis M. D. XXII. altè eminens super aquas, con-
uolutus in spiras: ex illimatus est coniectura collecta procul visu cubitorum quinquaginta: &
fuit secuta electio regis Christierni, Iacobus Zieglerus.

Prouerbia.
Hydris immi-
tior.
Hydrus in do-
lio.

Hydris immittior, proverbialiter sensu dicitur ab Erasmo Rot. ¶ Hydrus in dolio, ὕδρῳ ἐν πί-
δρῳ, proverbium hoc, vt ingenuè fatear (inquit Erasmus) nondum apud vllum veterum autho-
rum reperi, nec Græcum nec Latinum; & haud scio an de vulgo sumptum sit. Nec enim li-
bet credere verum eloquentè & in literis non postremi nominis ex sese commentum esse. Nam
refertur ab Antonio Sabellico in epistola quadam familiarî. Addit & fabulam proverbij pa-
rentem, huiusmodi: Rusticus quidam cum sensisset minui vinum in dolio conditum, admiratus
quid esset rei, circumspicere cœpit, num qua rima extillaret liquor: vbi nihil huiusmodi compe-
risset, pergit victos in suspicionem apud sese vocare, ne se absente vas relinere vinumq; poti-
rarent. Obsignat itaq; diligenter dolium ad opus exiturus. At reuersus signis illæsis vinum nihil
ominus imminui videt. Tum verò fortunam agricolarum deplorare, quibus non in vite solum
verum etiam in dolijs calamitas præstò esset. Ad extremum exhausto dolio hydrus in imo reper-
tus est, vini potor. Ea res in vulgi iocum abiit. Admonet Plinius lib. 10. cap. 72. serpentes quan-
quam exiguo indigeant potu, tamen vinum, cum est occasio, præcipue appetere, Iuuenalis de
muliere vinosa Satyra 6. Tanquam atra in dolia longus
Decideris serpens, bibis & vomis.

Adagium ipsum haudquaquam inelegans nec aspernandum. Quod si quem nihil mouet re-
cens author, siccebit vsurpare, cum quis occulta calamitate premitur, causa atq; auctore non ex-
tant: aut cum diuturni mali tandem auctore deprehenditur. ¶ Coruus aquatum missus ab A-
polline, cum diutissime expectasset dum sicus maturerent, ijs tandem maturis saturatus, ni-
gris longum caput vnguib; hydrum, & hunc aquatum obfessorem in mora sibi fuisse fingit,
vt dictum est in Coruo h. ¶ Dirigere oculi: tot erinny sibi dat hydris, Vergil. 7. Æneid. Hæc
loca (Italiam) non tauri spirantes naribus ignem Inuicere satis immanis dentibus hydrî, Idem
2. Georg.

DE HYDRA MULTICIPITE, FABULOSA,

QUAM HERCVLES CONFECIT.

HYDRAM foeminino genere veteres aliqui pro hydro, aut chersydro, chelydrone dixerunt: vt supra in Hydro indicauimus. Nos hic de fabulosa tantum illa multorum capitum fera, quam Hercules confecit, agemus. Fera est multorum capitum, & multas serpentum facies habens. Varinus. ¶ Luxta Amymonæ fontē platanus excreuit, sub qua hydram fuisse alitam asserunt, Pausanias circa sinem Corinthiacorum; vbi etiam scribit, hydram se arbitrari feram magnitudine hydros excedentem alios: cuius venenum ita foret *αιατος*, (incurabile), vt Hercules eius felle sagittarum spicula tingeret. Caput praeterea habuisse vnum probabile esse, etiam si Pisander Camireus, quod videretur res metriculiosior, & poema plausibilius, plura ei contribuit. Hydra serpens cristatus ab aethure Culicis (poemati Virgilio attribuit) multis describitur. Serpentes alati quidam sunt in Arabia; quorum figura qualis hydrarum est: alæ non pennatae sed glabrae, Herodotus.

Hydrum nonaginta capitum serpentem, vt Simonides; vt Alcæus, quinquaginta (*Alcaeus* *ενναεφαλον* eam vocat, *πεντηκονταεφαλον* Simonides. Sed hi numero vsi sunt multitudinem significante, more poetico: numerus enim nomenarius neq; non quinquagenarius ex ijs sunt qui multa significant, Pierius in Hieroglyphicis; vt alij septem, vel quinq; (vel octo, vt Erasmus Rot. vel nouem, vt Suidas,) quorum vnum immortale vocabatur, in Lerna palude: vnde tot sunt vulgò facta adagia, igne superauit; vel, vt ab alijs proditur, sagittis (πόρι) confecit; à quibus hydræ sanguine infectis toxicum vocabulum effluxit: vel quod ex ipsius hydræ sanguine natum est, vt Nicandri scribunt expostores. Cum autem hydræ vno amputato capite alia (plura, Suidas: duo in vnius excisi locum, Palæphatus: tria Iffidorus) facem ferunt ab Iolo vulneri apponi solitam; atque sic demum deuictam & extinctam hydram tradunt, (ex Diodoro.) Cancrum quoq; hydræ suppetias ferentem interemit, implorato, vt dicitur, Iolai auxilio; ex qua res illud emanauit, Ne Hercules quidem contra duos; tamen si alij in alias historias prouerbum hoc referant. Sunt qui hydram & cancerum sophistas fuisse interpretentur ex Platone: quorum sophismata & cauillos Hercules ingenij ac mentis vi absolute rit; (Sophistarum quidem mos est cauilari, & quæstiones dubias ita proponere, vt vno soluto dubio multa renascantur, Perottus. Plato in Euthydemo asserit Hydræ fuisse callidissimum sophistam, cui pro vno sermone capite amputato, multa repullulabant, Innominate) licet id potius, si quis modo sanè vè: ba perpendat, per similitudinem quandam à Platone dicatur. Alij, vt pluribus refert Palæphatus in libro de fabulis) Hydræ arcem seu turrinam quampiam minutissimã, (oppidulum; Palæphatus) fuisse opinantur, quæ à quinquaginta viris custodiretur: arcis verò rex Lernus vocabatur, qui à Carcino, id est Cancro viro quodam fortissimo adiutus contra Herculeum pugnauit. Hercules autem ab Iolo Thebanis copijs auctus ambos superauit, Hydræq; castellum euerit incenditq;. Alij secrete arcem arcana fabulæ locum datum volunt, quod scilicet Hercules animi sui ac continentie ignita tanquam face identem renascentia libidinum cæterorumq; vitiorum Lernæ capita presserit, atq; penitus extinxerit. Nec desunt qui per Hydræ & Lernæ, inuidiam, seu maus inuidiam significati existiment; quæ difficillimè extinguitur, cum ablecti animi indicium sit, vt planè ex Ouidij & Plutarchi descriptione conspicitur. Græci scriptores illud de Hercule Lernæ viru infecto obseruati, eum oraculum accepisse, se aliter liberari non posse, nisi ad flumem herbam inquireret; cuius radix colocasion, caulis verò qui supra terram est, ciborion vocatur, quo nomine vas etiam dicitur. Vnde cum apud Belum fluuium eam reperisset, veneno est liberatus. Idq; quoniam in Phœnicia contigit, vrbs in eo loco condita est, quæ Ace ex re (remedio) nomen sumpsit, quæ & Ptolemæis dicta est. Hæc omnia Gyraldus in Heretice.

Lerna malorum, *Λέρνη κακῶν*, prouerbum est (vt & Ilias malorum, & mare malorum, & thesaurus malorum) de malis plurimis simul in vnum congestis & accumulatis. Parœmiam Strabo commemorat lib. 8. scribens: Lernam lacum fuisse quempiam, Argiuorum ac Mycenæorum agro communem; in quem cum passim ab omnibus purgamenta deportarentur, vulgò sit natum prouerbum Lerna malorum. In hoc lacu poetæ fingunt Hydræ septem capitum confutisse, quam Hercules igni Græco confecerit. Eam autem Hydræ Hæliodorus scribit ex Echidna & Typhaone progenitam, alitam à Iunone; nimirum in odium Herculis: Zenodotus ait, locum quempiam fuisse in Argolica; in quem cum omne sordium genus promiscue conijcerent, foetidas inde ac pestilentes nebulas solitas exhalare; quanquam restius autumant, vt adagium ad Danaïdum fabulam referatur, & C. Itaq; quoties hominè significamus vehementer infamem, atq; omni turpitudinis genere contaminatum, aut cæterum hominum pestilentium, quasiq; sententiam & colluuiem facinorosorum, rectè dicemus Lernam malorum. Apud Hesyrium Cratinus comicus theatrum, quod ex varia mixtaq; hominum colluue constaret, *Λέρνη βάρων* appellauit, Erasmus Roterod.

Poetæ finxerunt (inquit Perottus) Hydræ multorum capitum in Lernæ palude fuisse, quorum aliquot excisis totidem (pro vno duo vel plura, vt supra dictum est,) continuo renascebantur. Quod monstrum cum totam eam regionem deuastaret, tandem ab Hercule claua primò ictum,

Ex Lil Greg.
Gyraldi Her-
cule.

Lerna malorum.

De Serpentibus

deinde propter pestiferum afflatum sagittis peritum, postremo cum sese solitis cauternis condidisset, lignorum congesta strue igne consumptum est, Seneca: Quid scæua Lernæ monstra, numero sum malum? Non igne denique victi, & docuit mori? Hoc ideo factum quidam existimant: quia cum Lernæ palus frequenter siccaretur, ac denuo impleteretur aquis, Hercules deprehendit venas terræ incendio posse præcludi: atque ideo postquam exhaustis eam, ignem adhibuit, & si qua vnda prorumperebat, obstruxit. Hinc monstro Hydræ nomen fabulæ imposuerunt: quoniam ἵδρα aquam significat. Ego inde statum huius fabulæ locum existimo, quod anguium genus, sub quo hydræ continentur, omnium fertilissimum sit: & nisi incendijs semina exurerentur, non esset fecunditati eorum resistere, Hæc ille.

Hydra draco multorum capitum qualis fuit in Lerna palude prouinciæ Arcadiæ: hæc Latine excetra dicitur, quod vno caeso tria capita excreverant, sed hoc fabulosum est. Nam constat (secundum historicos) hydram lactum fuisse aquas et momentem, quæ vastabant vicinas ciuitates: in qua vno meatu clauso multi erumpebant. Quod Hercules vicinas loca ipsa exussit, & sic aquæ meatus clausit: nam hydra ἰδρῶ τῆς Ἰδρίας, id est ab aqua nomen accepit, Iliodorus. ¶ Hydræ Echidnæ filiam Hesiodus facit, matrem Chimæræ. Ouidius ipsam quoque Echidnam nuncupauit. Pars quorundam Lernæ serpens eris vnus Echidnæ. Latine quidam excetram, quod vno exciso capite tria excreverunt, inquit Iliodorus. Cum excetra, cum Anteo deluctari in puelim quam cum amore, Plautus in Pers. Hiberam excetram scite obretractorem dixit virulentum Hieronymus, Cælius. Idem in Procemio Estdræ contra detractores suos loquens: Licet hydra (aliàs excetra) sibilat, victor quæ Simon, incendia iacet, nunquam meum iuuante Christo silebit eloquium, ¶ Panaces Aesclepium contra serpentium morsus prodest. Hoc Aesculapius decerpit iuxta ripam Melanis fluij Bœotiæ, & percussum ab hydra Iolaim Iphichi filium hoc remedio sanauit, Nicander in Theriacis.

H. 4. Anaxilas comicus fabulosa quædam veterum monstra pro improbis scortis interpretatur. Eius verba recitavi in philologia de cane carcharia, pagina 210. Phlangon meretrix tanquam Chimæra quædam *πυροπέδι τῆς βαρβαρίας. Οἱ Σιώνη δ' αὖ σαυόντις, ἔχ' Ἰδρα σαρβασίον, ὡς Ἰδρῶς ἰδρῶ αὐτῆ. παρὰ πύργου δ' ἵδρῶ δαίμων πύργου, ὡς τῆς πύργου, εἰσι ταύτης, ἔστι δ' ἰδρῶ δαίμων καλόν, ὡς Ἀθηναίου lib. 13.* ex eodem refert. Versus vltimi sensus videtur, Gnathænam Sinopæ vetulæ subnascens, duplo ipsa deteriorem esse. ¶ Et centum geminus Briareus, & bellua Lernæ, Vergilius sexto Æneidos. Hydræ Lernæam decantent Poetæ, & veterum fabularum opifices, quorum è numero est Hecateus historicus, Ælianus.

Epitheta. ¶ Hydræ epitheta à Rauisio memorantur hæc: Renascens, Lernæa, stridens, immanis, colubriferæ, dira, vallata colubris, ramosa, improba, fecunda, virens, Argolis, superba, nocens, ferox, multiplex, horrenda, septemplex, frigida, rediuiua, tumens, populosa.

Icones. — elypeo spinigine paternum
Centum angues, cinctamque gerit serpentibus hydræ, Vergil. 7. Æneid. In Elide Iunonis templum est, in quo (præter alia simulachra) Hydræ fluij Amymonæ beluam sagittis conficiunt Herculi, astat Pallas, Pausanias in Elfacis.

Sydus. ¶ Hydra sydus est in cælo (Proclus Hydræ nominat) in qua coruus insidere existimatur, & c. ut scribit Higinus, & nos in coruo h. recitauimus. Ea tamen non est quam Hercules consecr. Cancer etiam ille qui Hydræm aduersus Herculem defendit, à lunone inter sydera relatus existimatur: vt in Cancro fluuiatili h. recitauimus.

Hydra insula est Dolopum. Plura vide superius in Hydro h.

Propria. Toxicum aliqui natum fabulantur è sanguine Hydræ, quam Hercules *τῆς οἴης*, id est sagittis interemit, Scholiast. Nicandri. Hercules Philoctetæ donauit pharetram & sagittas Hydræ felice intinctas. Vide in Onomastico nostro. Vespe in viperam quam mortuam perspexerint inuolantes, veneno aculeum imbuunt: sic & Hercules hydræ veneno iacula tinxit, Ælianus.

¶ Quinquaginta atris immanis hiatibus hydræ Intus habet sedem, Vergilius 6. Æneid. de inferis. Proxima (pugna) Lernæam ferro & factu conuidit hydræm, Vergilius de laboribus Herculis. ¶ Hydræm fecas, prouerbiū est apud Platonē libro de repub. quarto: Ἀγροδοίτις (inquit) ὅτι τῆς ἵδρας ἕσπερ ἕδραν τέμνειν, id est, Ignari se reuera tanquam hydræm secare. Est autē hydræm incidere, vta vnū aliquod incommodū tollere, vt in eius locum alia plura recipias. Adagiū nam à fabula Hydræ Lernææ, cuius vnū reciso capite plura renascebantur. Plutarchus in Commentario de fortuna Alexan. Ἰδραν τέμνων αἰετίσι πολλοίσι ἀειβλαστῆσαι, id est Hydræm secans semper aliquibus bellis repullulantē. De Alexandro loquitur, cui vno bello confecto subinde aliud atque aliud exoriebatur. Cynæas cognita Romanorū multitudinem identidē post acceptam cladem copias instaurantium, dixit sibi videri aduersus Lernæam hydræm pugnare. Hinc Hor. in Odis: Non hydræ secto corpore firmior. Vincit dolentem in Herculem. Accommodari poterit ad eos qui sicibus inuoluuntur nunquam finiendos. Lis enim litem parit, & sæpenumero vna enecta tres subnascuntur, & c. Erasmus Rot. Meminit & Suidas huius prouerbij, & vsus esse dicit *τῆς ἵδρας ἀμνηστῶν*, id est de rebus quas nunquam aliquis perficiat (vt pote quæ subinde grauiorēs & intricatiores se exerant.) ¶ Magis varius quàm hydræ, prouerbiū est de callidis &

lidis & dolosis, quòd hydra serpens sit versicoloribus notulis distincta. Aprè dicitur in vastros ac verisipelles, aut etiam parum sibi constantes, Erasmus.

Hydræ septicipitem esse (inquit Nic. Erythræus) tam verum est, quàm Castorem & Pollucem ortos ovo, Plutonem in inferno regnare, natos è serpentū dentibus armis instructos homines: & quæ præter alia primus finxit Homerus, arma à Vulcano Achilli fabricata, vulnera à Diomede Venerem, perlatum vtribus Vlysses, &c. Hæc autem admonuimus propter nonnullos vsq; adeò rerum imperitos homines, qui proximis diebus Venetijs hydræ septem capitibus terribilem ad poetarum exemplum summo artificio fictam spectantes horruerūt, etiam de tam terrifico monstro naturam ipsam vehementer accusantes, Hæc ille. Videtur autè de fictitio illo môstro sentire, cuius hîc figurâ subijcimus, qualis in charta quadâ typis impressa & euulgata

40 est. Inscriptio erat hæc: Anno à Christo incarnato tricesimo supra sesquimillesimū, mense Ianuario, serpens monstrosus, cuius typū imago hæc cum magnitudine, tum colore refert, è Turquia ad Venetos perlatus: deinde Francorū regi datus, sexq; millibus ducatorū aestimatus est. Ad dicitur & cōiectatio authoris innominati, sed Germani, vt apparet, his verbis: Nō dubiū est monstra significare mutationē rerum. Sed Germania aut orbis Christianus ita est afflictus, vt ei præter exitium accidere nil grauius queat. Vnde in spe sum ea monstra non esse ipsi ad maiorē calamitatem extimescenda. Sed res Turcæ ad summū potentie & felicitatis peruenērūt, quali etiā statu maxima, quæ hæctenus fuerunt imperia, corruerunt. Illi minari ista diuinārim, sub cuius ditione monstrū natū & reperitū est: & capita eius ab occipitio referunt gestamen pilei Turchici, &c. Hic diuinator quisquis est, primum res ne vera an ficta esset querere debuerat. Mihi cum

50 Erythræo planè commentū artis videtur. Auriculæ lingua, nasus, facies, toto genere à serpentū natura discrepant: quòd si figmenti author, rerum naturæ (quæ in ipsis etiā monstris plerunq; non vndiquaq; degenerat) non imperitus fuisset, multò artificiosius potuisset imponere spectatoribus. Sed esto res vera: cur tamē Turcæ potius quàm nobis minabitur? Itane molles & blandi nobis, ne dicam cæci, erimus, vt culpam nostrā non agnoscamus, & omne malū omen in hostes nostros reijciamus? Quòd si ab illis malis & peccatis, quorū causa Deus hunc potentissimū hostem tot iam seculis in nos grassari permisit, pœnitudo aliqua & emendatio in nobis appareat, vt propitiū deum, sic mala omnia à nobis auertenda, & nostros ac veræ religionis inimicos ruituros, spes nō dubia foret. Nunc quoniā nulli aut (pròh dolor) paucissimi respicunt ac emendantur, quis non metuat magis magisq; semper hanc pœnam, & hoc flagellum aduersum nos inualiturum, donec vel funditus pereamus, vel causa malorū cōmuni tandem ad optima quæq; consensur (quod equidē opto magis quàm spero) tollatur. ¶ Venetijs in thesauro principū septicipitem serpentem asseruarum, incredibili ferè pretio ob raritatē redemptum, olim quidam mihi ceu testis oculatus retulit, hæud scio quàm verè.

De Serpentibus

DE SERPENTIBVS AQUATICIS DIVERSIS.

Anius lacus Puteolis vicinus est, quem ego arbitror hodie Sudatorij lacum vocari à balneo, quod in eius est margine, &c. Eminent inter alios huic ad Austrū mons silicibus plenus, ex quo lumio veniente mense tot serpentum inuicem glomeratorum globi se præcipitant, vt mirabile visu sit, omnesq; in subditum se demergunt lacum: nec est qui vnquam exeuntē viderit aliquem aut inatantem, vel aliter prodeuntem, lo. Bocatius in libro de lacubus.

Luba dicit in Troglodytis lacum insanum malefica vi appellatū, ter die fieri amarū salsumq; ac deinde dulcē: toriesq; etiam noctu, scatenem albis serpentibus vicenum cubitorum, Plinius. Aspides quadam chersææ, id est terrestres cognominantur, ad discrimen earum quæ chelidonia dicuntur, & circa fluuiorum ripas, præcipue Nilij, latet, vt pluribus in Aspide dictum est.

Palustribus draconibus crista nō est: montanis verò, iuuentibus quidē adnascitur crista, mediciter prominens: prouectis verò ætate, grandior, Philostratus, Vide in Dracone.

Olaus magnus in Tabula Septentrionali aues duas aquatiles pingit in lacu quodā, quarum altera serpentem ore tenet.

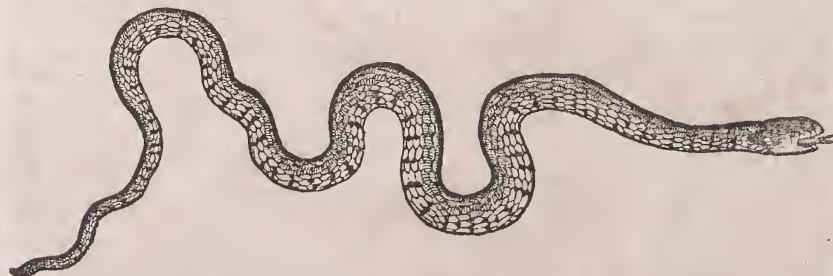
In Cuba insula serpentes noua totius corporis specie ac forma præditi, sesquipedis plerumq; longitudine, qui ex terra & ex aqua viuunt, in lautioribus erāt epulis, Pet. Bembus historiæ Venetæ libro 6.

MERCVLI dicti serpentes, vt audio, ex Africa adferuntur: qui quales sint, & an in aqua mergantur vt nomen sonat, non habeo quod dicam.

Ctesias Cnidius refert in flumine, cui nomen Argades, quod ad Persicam Sittacē est, Serpentes abunde gigni, capite albas, reliquo corpore nigras: quatuor cubitorum longitudinē habere, & quos percusserint interimere: interdū eas haudquaquā videri solere, sub aqua natantes: noctu verò vel aquantibus vel linteae lauantibus (idēq; fieri non raro) perniciem inferre, Ælianus de animalibus 16. 42.

Anno natiuitatis domini millesimo quadringentesimo nonagesimo nono, Maij die 21. Luceriæ in Helueticis vrbe præclara, inusitate formæ & magnitudinis serpens sub ponte Vrsæ fluminis tranare visus est, cum è lacu descenderet: auriculis latis, longitudine ad sex passus, vt conijciebant qui viderunt: corpore alioqui similis (aqualis) vitulo: ex codice manuscripto quæ Chronica Tigurinorum continet.

In Thermis nostris ad Limagum fluuium sitis angues aliquando reperiuntur in ipsis balnearum alueis, à quibus tamen neminē hæcenus læsum auditū. Ego catulos tantum binos vidi, in initio Maij, dodrante paulò longiores, colore fusco vel cinereo obscuro. Vnius cauda paulatim se attenuabat, alterius verò ventrē versus incrassabatur cistis, quæ forte scemina erat. Venter albus maculis nigris distinguebatur, vt in alijs ferè serpentibus. Oculi adhuc pulchri & integri erant (quanuis ante biduū occisus essent) parui: pars media albicans, ambientibus circulis duobus pallidis, siue ex luteo albicantibus. Caput longiusculum, non latū. Redemptores balnearū qui cauere volunt ne alueos subeāt, laminas ferreas crebris pertusis foraminibus emissarijs addūt: per hæc enim caloris desiderio irrepere solent. Satis magnos fieri audio. Vnū ex his pictum cum apud me videret Bellonius, hydrum esse dicebat. Similis quidem & Rondelcij pictura est: sed in nostra non adeo in exilem & longam tenuitatē cauda desinit, & ceruix minus crassa est, nisi per ætatem forsā increseat. Solent enim capita in minori ætate proportionē maiuscula esse.

Matrux torquata.

Aliud serpentis genus apud nos reperitur (cuius effigiem hic exhibemus) quod similiter in aquis aliquando reperiri audio, & apparere interdum per lacum à felibus denominatū nostris, veloci natatione traicere. Colore ferè cinereo sunt, & ad magnā longitudinē perueniunt, crassitiem verò minorem quàm nigri nostræ regionis serpentes. Nota eorum insignis in collo macula candidantes è pallido, torquis instar, non tamen absoluentis circulū. Inter vtraq; maculas in summo ceruicis angustum est interstitium, duarum fortè squamarū, vbi maculæ vtrinq; tanquam

quam trianguli forma in acutum desinunt. Dentes omnino exigui, & mihi ferè inuisibiles, ore in duas partes dissecto, & supino inspecto, apparebant: sunt enim interiùs, hamati retrorsum. Maculae nigrae splendidae vtrinque singulae post torquem sunt. Vidi huius generis vnum, septembris decimo mihi allatum, tres dodrantes cum quatuor digitis longum, aliàs etiã maiorem: venter albus est, praesertim superiori parte, (quam pectus dixeris, oblongum, album) inferiùs nigricat. Maculae latera versus nigrae sunt. Dorsi color fuscus vel cinereus est. Caput sinum, depressum. Has narices torquatas aliqui nostratum *Natrem*/alij *Hectnatern*/ id est narices venenum infligentes vocant: inferiores Germani, praesertim Flandri, *Schnacken*. Idem vaccarum vbera (vt veteres de bovis scribunt) ab his serpentibus fugi aiunt, & postridie sequi sanguinem.

10 Eosdem aliquando in dormientiã ora irrepere fertur: & homines illos, quos subierint, sua uiter canere. Elici autem serpentes, si supra lactis feruidi vaporem hiantes se contineant. Non morsu tantum, sed astrictione etiam partium quas inuaserint, nocere audio: degere ferè in pratis & locis vmbrosis: interdum in aquis vel has ipsas, vel simillimas: vocem aedere satis sonoram, similem rubetarum quarundam voci, sed magis continuã & suauiore. Ego huius generis serpentem torquatam, vnam aliquando viuam habui, prope finem Iunij mensis: qua postridie quã mihi allata est, oua quatuordecim peperit. Erat is annus admodum pluuiosus: quamobrem plurimos huiusmodi serpentes apparere aiebant.

10 IACVLVS serpens est idem qui Acontias. Itaque ad hunc serpentem pertinent pete ex historia Acontia: de quo tamen, praeterea & Georgius Pictorius in Lerna *κρυκων* sic canit:

*Insidias & arboribus sua praeda venantur
Serpentes Iaculi, qui celebres volitant.*

DE SERPENTIBVS QVORVM NOMINA

INCIPIVNT A LITERA L.

DE LIBYE SERPENTE,

30 **L**IBYES, serpentes quidam, Hesychius. Libyas inter serpentes innoxios qui in syluis & fructetis, & charadrijs versantur recenset, Nicander in Theriacis, his versibus,

*Ἄλλα γὰρ μὲν ἀβλαπτὰ κινώπιστα βόσκειται ἕλλη
Οἱς ἔλοπας, λιβυάς τε, πολυσεφίας τε μάγρες
Φράζονται, &c.*

Scholiasstes autem, *λιβυάς*, inquit, *τὰς ἀμμόδεις διὰ τῆς χορίας οὐσιν*: multi enim tales in Libya sunt. Ex quibus verbis apparet eum existimasse hos serpentes Libyas dictos esse Ammoditas, de quibus antea egimus, sed plurimum fallitur, est enim longe alius ammodites, siquidem ab eo percussos festina, vt plurimum, mors sequitur, hos autem Libyas innocuos facit, Nicander.

Libyes proprie dicuntur Afri, qui Libyam id est Africam incolunt. ¶ Est & *λιβυος* nomen proprium viri.

DE SERPENTIBVS QVORVM NOMINA

INCIPIVNT A LITERA M.

DE MOLVRO.

40 **M**OLVROS quoque Nicander in Theriacis enumerat inter serpentes innoxios. Lonicerus hos serpentes interpretatur quasi cauda ingredientes. Plura de hoc serpente apud alios auctores nõ reperiuntur, quod sciam. ¶ *Μολυρίς* aliud significat. Scoliasstes enim in *κινώπιστα* molycris esse dicit *ἀνερίσιν ὁμοίας*, locustis similes, Hermolaus in Corollario de Locustis sic scribit: Nicander Mastacen appellat pro brucho, Aristoteles Attelabon. Clitarchus in Ambracia locustas omnes mastacas dici voluit, vt molurin, quæ frumenta depopulatur. Mylarcrides verò Græci quandoque in Comœdia pro gallinis vsurpant, quanquam Aristophanes ita appellat bestiolam inter molas nascentem. Apud Camertem habetur *μυλακρίδιαι, αἱ βολακρίαι τῶ ζωύφια*. Aliàs *μολυρίς* Hesychio est *μάλις ἑράν, ægre reddens vrinam*: item *κολοβὴ λόγχη*, id est cuspis mutilata: & *αἰδοῖον*, id est, pudendum.

DE MYAGRO, OROPHIA ET SPATHIVRO

SERPENTIBVS DOMESTICIS ET MVRIVM VENATORIBVS.

60 **N**ICANDER in Theriacis inter serpentes plerumque innoxios numerat etiam Myagros, *Μυαγρῶ* quos *πολυσεφίας* (multis coronis & lineis insignes, Schol.) cognominat. Scoliasstes *μύθηρες*, id est murium venatores esse scribit, & alio nomine *ροφίας* dici. Ego *σεφίας* scribendum asseruerim, id est domesticos. Nam *ὀροφίας ὄφις* apud Pollucem legitur & apud Hesy-

De Serpentibus

chium ὄφρας ὄφεις τῶν κατ' οἰκίας. Mures ac serpentes ὄφρας dicuntur, qui circa ὄφρας (hoc est ædium tecta) versantur easq; erodunt, Varinus ex Scholijs in vespas Aristophanis. Dicitur & ὄφεις οἰκίαν ὄφεις, sic enim nominat Aristoph. in Lysistrata serpentem circa domos versantem. (Quamuis οἰκίαν ὄφεις, τὸν τῆς πολιείας φάλακα ἀράωντα interpretentur Hesy chius & Varinus.) Mures autem ab hoc genere serpentum captari verisimile est, cum circa domos degat, vbi victus alius non facile suppetit. Serpentem impugnat mustela, eum præcipue qui mures venatur, videlicet ea causa, quia ipsa etiam mures persequitur, Aristoteles, haud dubie de myagro intelligens. ¶ Myagron herba etiam est cuius meminit Dioscorides, quam & melampyron vocari ait. Acrio lib. 13. cap. 31. quantum consilio ubique spathiurus est. Est autem is, similiter vt Parcas innoxius, & mures comedit. Hic serpens (inquit Aetius) in locis iuxta chalcidem magis inuenitur. Est autem animal ex crasso in caudam abiens tenuem: latum habens caput ac mures comedens. Neq; verò hic morsu enecat, sed inflammationes tantum inducit. Quapropter ab eis percussis consimilibus remedijs curantur quibus & à Parea morsus, Hac ille. Dicitur autem est spathiurus forte quod ex corpore crassiore & latiore spathe infus in ὄφρα id est caudam tenuem desinat: vel vt auctor thesauri græcæ linguæ annotat: quoniam cauda in mucronem desinat, seu cauda mucronata sit, in modum spathis ἀδύνης id est ensis.

Spathiurus.

Vnde à Saxonibus & alibi vocari audio serpentem magnum, duos cubitos longum, percrassum, viridem, collo varium, innoxium ferè. Eundem quoq; aut alium ei similem, alio nomine *Russus*, id est serpentem domesticum nominant (nostri *Russchlang* proferunt) in huius capite vtrinq; aliquid eminere aiunt ceu murium auriculas: non esse nocentem, & circa domos versari: oberare noctu potius: parci eis à plerisq;. Sæpe magna cauda parte abscissa diu eos superiuere. Hic forsitan myagrus veterum fuerit. Nomen Vnde ab Italico aneca factum videri potest. Vide in Angue. Vnde & *Schlang* fortassis consonantibus aliquot præpositis. Idem scilicet fuerit coluber Vergilij *Georg. 3.* *Aur tecto assuetus coluber succedere & vmbra.* Sed de colubro plura superius dicta sunt.

Serpens domesticus nigricans Carbonarius us.

Plura occurrunt (inquit Gesnerus lib. de aquatilibus in Hydro: vnde & superiora desumpta sunt) de serpente domestico nostro nigricante, partim ex auditu dum hæc traderem, partim ex inspectione alijs mihi animaduersa. Circa Lucarnum & Verbanum lacum, ideo non occidit in vinctis, quoniam insectus est muribus, quin & muscis eum insidiari audio: vnde non myagrus modò à muribus sed à muscis etiam *μυαγος* vocari poterit. Aliqui in Italia serpentem nigrum appellant, vt Matthiolus Senensis, vulgo Serpe nero, alij ab eodem colore, Carbon vel Carbonazzo. Circa Verbanum Amiroldo vel Baron (sed Baronis nomen Parea potius conuenit, de quo infra.) Lusitani cabra, siue à carbone siue à colubra per metaphorin facti nomine. Sed aliud id genus esse puto: morsu enim occidere aiunt. Galli Anguille de haye, id est anguillam septum. Homines ferè non lædit nec impetit morsu sed cauda verberat, vt qui percutitur ab eo videatur sibi se baculo percuti. Requiritur à Matthiolo ad remedia morbi Gallicij, capite & cauda amputatis. (Intestina quoque, viscera, pingue & fel auferuntur) corpus reliquum ad remedia quædam editur. Aluntur à nonnullis fursu e in ampullis vitreis. Circa domos & stercuilla versantur, caloris nimirum gratia, & in iisdem aliquando paritunt. Vaccas aliquando sugunt cauda cruribus earum circumplicata. Ante annos aliquot ex pago *Horogen* ad lacum nostrum sro, Maio mense serpentem hunc ad me delatum his verbis descripsi. Caput ei latum est, compressum & resimū. Color in synypite cinereus, obscurior quàm alibi: dorso toto cinereus color obscurus. Maculae vtrinq; ad latera nigrae, oblongæ, paribus interuallis; maximas autem & latissimas splendentes maculas nigras vtrinq; in collo gerit. Latera capitij post oculos ceu calli quidam eminent, vt de aspidibus scribit Nicander. Post medium corporis ante principium caudæ, squamæ magis distant: sic vt appareat inter singulas cutis nigricans: alibi verò admodum conserctæ sunt. Lingua nigra, bifida. Longitudo totius pedes hominis medioeris tres cum dimidio. Collū angustius, venter percrassus. Laterū squamæ parte ima & latiore sunt & paululum candicant. Venter squamas habet transversas, ita vt semicirculis squamosis compactus videatur. Illorū quidam in extremo maculas nigras resurgentes habent, quæ per interualla ordine inter oblongiores laterū maculas (de quibus iā dixi) conspiciuntur. Sunt autem isti semicirculi varij. In supiore capite parua & multæ squamæ albæ: deinde in collo semicirculi albi, cum paucis maculis nigris. Hinc dorsum versus plus eis nigri, minus albi inest: paulatim ampliante se nigredine, hoc est plus spacij obtinente, decrecente autem albedine. Est autē ista ventris nigredo, præsertim quæ longius à capite discessit, obtusior, nec ita splendet vt in maculis quas prædiximus. Cauda longa digitos 8. paulatim attenuatur: initium eius supina parte maximè conspicuū est, vbi desinunt semicirculi, & excrementi foramen patet. Deinceps autē inferior eius pars, binis ad exitum vsq; squamis constat, superior pluribus & minoribus. Dentes habet multos, paruos, serratos, duplici ordine. Alsalach est serpens niger longus, grossus, cuius pellis est nigra, Andr. Bellunensis. Forte est carbonarius ille supra dictus. Serpentibus nigris, qui in multis regionibus præcipue Apulia notissimi sunt, longi atque nigerrimi, nec multum veneni habent, similes sunt specie illi qui Ceruini dicuntur, Monachi in Mesuen.

NATRIX serpens est qui & Hydrus vocatur. De quo supra fusè dictum est à nobis. De natrixis veneno, Georg. Pictorius in Lerna *κενόν*:

Natrix humorem circa vitælia fundit

Latiferum, pura qui violatur aquæ.

ΟΡΟΦΙΑΣ Serpens. Vide paulo supra in magro.

DE SERPENTIBVS QVORVM NOMINA

INCIPIVNT A LITERA P.

DE PAREA.

PAREAS serpens vel Paruas (*Παρείας* vel *Παρέας*) sic enim vult Apollodorus, igneō (*πυρρός*, ruffo) colore est, & acerrimō oculorum sensu, (*ὄσπις τὸ ὄμμα*) & largo (lato) ore, nihil mordendo nocet: ac ferit mitis cum sit, deorum humanissimo Æsculapio ipsū consecratur, & eius ministerio dedicatur, Ælianus 8.12. Pareæ (*Παρείας*) quidam serpentes nominantur, quod buccas vel genas (*παρείας*) maiusculas habeant. Hyperides in oratione contra Demadem dicit, rhetores similes esse serpentibus: serpentes enim omnes quidem odio dignos (*μισσητάς*) esse: ex ipsis verò viperas nocere hominibus: pareas autē deuorat viperas, Suidas & Varinus. Videtur autē sentire Hyperides, rhetores omnes malos esse, sed ex ipsis alios alijs nocentiores hominibus: non impunè tamen, quoniā hi quoq; ab alijs vincantur aut deuorentur rhetoribus. Et rursus idem Suid. in *ὄψεις* Serpentes pareas (*παρείας*, malin per ei. dī phtongum penultimam) inquit vocant, quorū buccæ sunt inflatæ, *παρεῖαι ἐπιπρηδύει*. Videtur autē mites esse, non lædere homines, vorare viperas, & sacri esse mysterijs. *Παρείαι* (præstat penultimam circumflexi) serpentes, genus est serpentū magnis buccis, quod minimè mordet hōia mines, Helych. *Παρείας* apud Æliān. per *ei.* diphth. non placet: aut enim per *ei.* diphth. propriā, deriuando à *παρείαι*, aut per *u.* iota subscripto impropriam à *παρήϊος*, semper scripserim. Nam & *μὴλ ἑσπάρη* & (*ἔκ καλλιπάρη*) inquit Varinus, debebat per diphthongum (*ei.*) in penultima scribi, à *παρείαι*. sed vsus obtinuit vt per *n.* scribatur: tanquā à primitiuo *παρήϊος* tetrasyllabo fiat *μὴλ ἑσπάρη*. & per synæresin *μὴλ ἑσπάρη*. Non exprimit autem subscribendum esse iota, quod tamē apud eruditos obseruari video. *Παρεία* cōmune est, *παρηά* Doricū, *παρείας*, (vt *παλλὰς*) ποείει. *Πάροιον* etiam pro *παρών*, quod est mite & mansuetum accipi inuenio: vt paream serpentem inde forsatis appellatū aliquis coniecerit: sed magis probo superiorem originem, quæ doctorū consensu nititur. *Παρείας*, *παρά τὸ περυσιαίμβρας ἔχει τὰς γνάθους*, ἦγον τὰς παρείας, αἶθ φῶγγαι (*buccæ*) λέγονται. Morsus eius innoxius est, Etymologus. Eustath. *παρείας* etiam in brutis animalib. dictū annotat, sed improprie. *Παρείας* adiectiuum videri potest, quoniā ὄψεις *παρείας* apud Suidam & Helychium legitur, hoc est serpentes bucculentos. Bucculentū autem pro eo qui grandī ore sit, vel malis plenioribus. Plautus dixit *Ἐρρυθίας, γέλιος*, & huiusmodi nomina, inter adiectiua & substantiua ambigere videntur. Germanicè hunc serpentē ad exprimendum etymon Græcum interpretari licebit ein *Baggen* schlag. Est enim nobis *Baggen*, quod Latinis bucca vel mala: Et cōtensus iter cauda fulcare pharias, (aliās phareas: melius parcas, vt Isidorus legit, & Vuotonus quoq;), Lucan. lib. 9. Grammatici serpentē esse dicunt, qui serpens sulcum in terra faciat cauda, & super eam ferē ambulet. Alberto etiā hoc carmen citanti phareas serpens est, qui quasi totus erectus graditur super caudam, & partem corporis caudæ coniunctam. Lonicerus apud Nonanum Moluros quoq; serpentes interpretatur, quasi cauda ingredientibus. Pareas (Vuotonus legit Parous aut Pareas) serpens in Syriæ locis reperitur: colore autem, alijs quidem æs reserunt, alijs verò nigricant. Morsum etiam si inflixerit, nō enecat: verū quemadmodū amphibiaena & scytalæ, ita & hic plaga sua tantū inflammationē inducit. Quare ex iisdem etiā curenatur, & ex his que de chersydrō referuntur, Aëtius 13.31. *Παρεία*, oxytonum, sunt genæ hominis: *παρείαι* verò penanflexum, serpentes quidam quorū sublimas sunt buccæ, Ammonius. Cariorius feruus in Pluto Aristophanis, cum noctu in æde Æsculapij anus ollam atharæ seu pulmenti p̄tē nam custodiret, & manum obtenderet: clam, inquit, sibilans arrepsit, & mordicus manum illius, tanquā pareas serpens (*hic enim nimirum in huius dei templo tanquam sacer et aiebatur*) arripui, οὐδ' αὖ ἴλα βόλυτο ὡς παρείας ὠν ὄσπις, &c. Scholiastes hunc anguē mordere negat: vel, si mordeat, non obesse. Meminit (inquit) eius & Demosthenes, τὰς ὄψεις τὰς παρείας (*per appositionē scilicet*) dicens: & Lycurgus (*Hyperides, Suidas*) in oratione contra Demadem. Habetur autem hoc genus etiam in Alexandria, & in templis Dionysij. Est & Pyrhias, *πυρρίας*, serpens à colore dictus apud Helychium & Varinū: haud scio an idem qui pareas: pyrrhus quidē color ruffus est: & pareæ quidam colore æs referunt Aëtio: potest autem æris color ruffus dici. Sunt & parci equi colore ruffo, de quibus dixi in Equo B. Rauffius Textor phariam serpentem pedes habere propē caudam abscurdissimè scripsit. ¶ Paream esse puto serpentem illum qui à Marfis in Italia hodie Bacon vocatur: cuius generis vnum Venetijs olim manibus cōtreclauū vitū, apud Marsum quemdam: à quo Baron nominabatur, (quod nomē etiam colubro domesticō nigro aliquos attribuerat ad iō,) & Buba (id nōmen à Boa vel Boua factum videtur,) & serpagarina: (quo nomē &

De Serpentibus

alium serpentem cætera huic similem, sed bicipitem vocabat.) Caput ei elegans, subflauum; reliquum corpus nigricat, & maculis purpureis distinguitur, caudam versus paulatim attenuatur. Longus est (de eo quem vidi loquor) circiter dodrantes quatuor cum dimidio. Adfertur ex regionibus ad Orientem sitis, (vnde Germanicum nomē ei facere licebit *ein orientischer Onē.*) In lateribus linea quædam secundum longitudinem conspicua eminet, quæ paulo citra caudam desinit, & circiter palmum (digitis quatuor) retro caput incipit. Veneni nihil habet, neque mordet. Totum ipsius caput circulatori oris suo inferebat; addens (si bene memini) vbi hic serpens degeret, nullos alios noxios inueniri. Videtur & Pagerina nomen à Pareia factum esse.

DE PELIADE.

AETIVS lib. 13. cap. 32. agens de Peliade & Elape, inquit, Signa quidem horum animalium apud veteres non sunt descripta, utpote quæ omnibus sunt manifesta. Contingit à Peliade morsus dolor circa locum, & purefactio, non periculosa tamen, & vexatio ac obfuscatio oculorum ex veneni nimirum ad ipsos distributione. Curantur autem succo pitisanæ cum oleo in potu exhibitio, & oxylapathi decocto, & simplicioribus remedijs ad ictericis descriptis. Oculi verò lotio pueri venerem nondum experti proluantur tum per se, tum muria ammixta. Caput item similiter ex iisdem perfundatur. Post purgationem deinde corporis opobalsamum cum melle illine, aut collyrium aliquod visum acuens quod meatus rarefacere potest. Simul enim cum lachrymarum profusione, & venenum excernetur. Si verò dolor consequatur oculorum, cum lenibus collyrijs mitigare oportet, quæ tamen non stupefacient, Hæc Aëtius.

DE PORPHYRO.

ST apud Indos serpens dodrantalī magnitudine, aspectu similis pulcherrimæ purpuræ: caput candidissimum habens, dentibus omnino carens, quem venatores in feruentissimis montibus nascuntur, ex quibus Sardo gemma effoditur. Hic non mordet, sed quemcumque locum vomitu suo consperferit, in eo putredinem oriri necesse est. Si autem è cauda suspendatur, venenum duplex emittit, vnum dum vivit, quod nigrum est, electri speciem referens; alterum, vbi mortuus est, nigrum & ipsum. Et illius quidē prioris quod ab eo vivente proflexerit, si tantum detur quantum est Sesamum, confestim enecat, cerebro eius qui ipsum biberit per nares effluente; alterum autem si detur, tabem inuehit & vix intra anni spatium perimit, Ctesias. Terram Indiam historici permulta ferre venena, & plantas dicunt, è quibus partim salutaria sunt contra morsus serpentū, partim mortifera. Cuiusmodi vi est Porphyrus serpens, dodrantis magnitudine, colore accedente ad purpuræ similitudinem: capite verò plusquam niueo, & lacte multò candidiore: Locis Indiæ calidissimis reperitur ei mordendi idcirco potestas est nulla, quod dentium expertus sit; ergo hac ex parte eum quasi manfactum dicere possumus. Nō item ex omnibus partibus; nam eius vomitio si quod vel hominis, vel alterius animalis attingit membrum, totum computrescat necesse est. Idcirco eum captum à cauda ex arbore suspendunt, ut illi caput ad terram versus propendat: tum sub eius os vas subiungunt æneum, in quod ex eius ore guttæ redduntur; quæ primū vt deciderunt, continuo concresecunt, aspicienti vt amygdalinæ lachrymæ speciem præbeāt. Ab eo extincto vas remouetur, in cuius locum alterum etiam vas æneum supponitur, in quod saniosus liquor, aquæ similitudinem speciemque gerens, ex iam mortui ore serpentis defluit: Similiterque hic concresecit, atque condensatur. Horum tamen vterque colore differt ab altero: hic niger est, illa primæ guttæ electri similes sunt: è quibus si cui magnitudine Sesami in cibo potionēve detur, acerrima primum cōuulsione percellitur, deinde ei oculi peruertuntur, cerebrum per nares expressum delabitur: sicque ille misere biliter quidem moritur, sed tamen celeriter. Sin quis sesamo minus ex illis sumpserit, non continuo is quidem moritur: sed certe ex hoc malo non euadit, sed denique cum mora extinguitur. Quod si ex eo ipso nigro qui ex mortuo iam serpente defluit, sesami quoque magnitudine quis comederit, suppurat ex tabescit, anni que interuallo consumitur; plerique eorum in biennium proecesserunt, paulatim morientes, Aelianus, Volateranus, Textor.

Strabo serpentium palmarium meminit, qui sunt colore puniceo vsque ad ilia assidentes, quorum morsus incurabilis est.

DE PRESTERE.

PRESTEREM serpentem quidam grauisissimi authores eundem esse cum dipsade volunt. Dioscorides enim agens de Dipsade, Hic serpens, inquit, propter continuam sitim, & prester, & caufon, aut dipsas appellatur. P. Ægineta similiter, vnde, inquit, propter

pter continuam potus assumptionem Prester ab vrendo, dipsas à sitiendo serpens appellatur. Ælianus quoque Dipfadem & presterem dici, & cautionem ab ardore testatur. Sunt tamèn & alij probati auctores qui alterum ab altero distinguunt, duasq; serpentis species faciunt. Idem enim Ælianus quodam loco separatim de presteris morfu eiuſq; Symptomatibus scribit, quæ à dipsadis morſu eiuſq; signis non parum differunt. Solinus item & Lucanus vtriuſq; serpentis feorſim meminerunt, q̄ſq; diuerſas proprietates tribuunt.

¶ Prester, græcè *πρεστηρ* dicitur *πρεσθ* τὸ *πρήθειν*, quòd tum incendere & inflammare, tum inflare ſignificat. Sic autem dictus eſt hic ſerpens, quòd morſu ſuo corpus ic̄tum inflammet vel inflat: vt poſt dicitur. ¶ Numerorum cap. 21. dicitur Deus miſiſſe in populum murmurantem in *רפאים* est ſerpentes vrentes vel igitur: Immanuel Tremelius & Franciſcus Iunius in translatione bibliorum verterunt, presteres: Dicuntur enim *רפאים* à *רפא* quòd vere ſignificat, ſicut prester, *πρεσθ* τὸ *πρήθειν* quòd idem græcè ſignificat.

¶ Prester quem percufferit, diſtenditur, enormiq; corpulentia necattu, extuberatus, Solin. ¶ Prester ap̄is ſemper ore parenti & vaporante currit. Cuius poëta (Lucanus libro 9.) ſic meminit.

Oraç, diſtendens avidus fumantia preſter.

Et ruruſ eundem immitatus Georg. Pictorius in Lerna *καυνοῖς*;

Oraç, diſtendens avidus fumantia preſter

Inſicit, vt laſus tumida membra gerat.

20 Hic quem percufferit, diſtenditur, enormiq; corpulentia enecatur. Extuberatum enim putredo ſequitur, Iſidorus, qui poſtrema verba ex Solino deſcripſit, ſed malè intellecto. Neq; enim Solinus ſcribit, extuberatum ex ic̄tu presteris putredinem ſequi, ſed cum dixiſſet, cum qui à preſtere percuffus fuerit, enecari extuberatum: addit, Ictus Sepium ſtatim putredo ſequitur. Vnde apparet id quod de putredine ſequentē dicit, non ad ic̄tum presteris, ſed ſepis referendum eſſe. ¶ Primum vt morſum Prester è genere ſerpentium efficit, ſtatim ignauiam inſert, & immobiles reddit: poſt menti obliuio, & tenebræ offunduntur, vt neque notionem habeat morſus, neq; reſpirare, neq; meiere queat: ſimul & percuffum à pilis iam nudatum ſuffocatio ſequitur, cum conuulſionibus & morte acerrimis doloribus reſerta, Ælianus lib. 17. de animal. cap. 4. ¶ Prester ic̄tum exemplo ſideratione quadam reddit immobilem, ac mente alienum:

30 mox pilis deſluentibus cum pruritu ac ventris ſolutione abſumit, Volaterranus, Textor.

¶ Et inſtatis prester qui faucibus æſtum expuit, Mantuanus.

¶ *Ecce ſubit facies leto diuerſa ſuuenti.*

Narſidium Marſi cultorem torridus agri

Percuſſit preſter: illi rubor igneus ora

Succendit, tenditq; cutem pereunte figura,

Miſcens cuncta rumor toro iam corpore maior:

Humanumq; egreſſa modum ſuper omnia membra

Efflatur ſanies, late tollente veneno.

Ipo late pernicus congeſto corpore merſus.

Nec lorica tenet diſtenti corporis auctum.

Spumeus accenſo non ſic exundat abeno

Vndarum cumulus: nec tanto carbaſa Coro

Curuare ſinus: tumidos iam non capit artus

Inſormis globus, & conuulſo pondere truncus.

Ineatum volucrum roſtris, epulaſq; daturum

Haud impune feris, non auſi tradere buſto,

Nondum ſtante modo creſcens fugere cadauer.

Lucan. lib. 9.

¶ Viperæ quæ prester dicitur venenum lethale eſt hominibus, Bellénus: ¶ Portulaca quam peplium vocant, non multum fatiua efficacior eſt: Cuius memorabiles vſus traduntur: ſagittarum venena, & ſerpentium hæmorrhoidum & presterum reſtringi, pro cibo ſumpta, & plagis impoſita extrahi. Cum ipſa non eſt femeni ſimilis eſſectu prodeſt, Plinius. (accipio portulacam ſylueſtrem vulgarem, non peplium Dioſcoridis.) Aduerſantur ſerpentum ſcleratiffimis hæmorrhoidi & Presteri ſlos aut mora rubi, Plinius. Caſtorci teſtes aduerſum Ceſtrem & preſteras cum panace aut ruta ex vino bibuntur, Idem. Priuatim contra presteris morſum ſarda prodeſt, Idem.

¶ *Πρεστηρ* Prester ignis cœleſtis, aut nubes inuoluta igni, cum vento vehementiſſimo, Suidas. Flatus ardentior accenſuſq; dum furit, Prester vocatur, amburens contacta pariter & præterens, Plinius. ¶ Eo nomine etiam eſt impetuoſior ventus, ac tranſuerſa in collo venæ, nec non fulminis ſpecies, Cælius. ¶ *Πρεστηρ* dicitur etiam τῆς *φάρυγγος* τὸ *ἔξωθεν*, τὸ *τὸ φουῶδες* πῦρ ἀράμενον, καὶ ἀίοιθιόμενον, in ira nimirum, teſte Polluce lib. 2. Helychius verò *πρεστηρ* dicit ſcribit τὰς *ὄχι παραίτις* τῆς *ἄρχηλας* ἡμῶν *φλέβας*.

De Serpentibus

Πελίνας ὄφεις ἕτα λεγόμενοι, Suidas, à dorso serrato sic dicti videntur.

Regulus serpens idem qui Basiliscus. Itaq; quæ ad hunc pertinent pete ex historia Basilisci.

DE SERPENTIBVS QVORVM NOMINA

INCIPIVNT A LITERA S.

SAVRITAE serpentes apud Hefychium, à colore viridi fortassis lacertorum dicti fuerint: quod si verum est, quarendum est an iidem sint anguibus Plinij per excellentiam dictis, de quibus antea. Sunt & apud Vallesianus virides serpentes, quos à colore ¹⁰ Grüning appellat. Sed eos perquam venenatos esse audio.

DE SCYTALE.

Nomina.
Scytale.

SCYTALE serpentis genus & epistola Læconica, Varinus. Scytale serpens, Sicilis seu Picalis Arnaldo dicitur: Aufennæ Siscetati (Sciscetalis potius legendum.) Albertus verò hunc Serpentem duplicavit, eumq; vno in loco Situlam, alterò Seyseculum appellat. Ait enim Situlam in duas species diuidi, alteram quam Græco vocabulo dipfadem vocat: alteram quam generis nomine Situlam. Et de hac secunda specie dicit, quod est serpens ex varietate miro modo pulcher, ita quòd admiratione detinet intuentes, &c. quod Solinus de Scytale scribit. Seyseculum verò describit esse serpentem ferè sicut ille qui salit ad duas partes quem Græci amphifelenem vocat, &c. quod Dioscorides & Aërius huic etiam serpenti Scytalæ tribuunt. Quare apparet Albertum pro Scytale Situlam accepisse, & nominum vicinitate, proprii generis serpentem alteri contribuisse, ac perperam ex vna specie serpentis, duas fecisse. Vide plurà apud Nic. Leonicum lib. de Dipfada. ¶ Ελευν, ὄφεις ἐν ἑνὶ στυλλῶ κελῶσι. Hefychius. ¶ Scytalen alij Cæciliam interpretantur, Matthiolum. Ex eo quod hic serpens sceniculo, vt alij omnes, non vesicitur, factum existimo, vt Latini quidam eam Cæciliam quasi cæcam dicas, quod sceniculo abstineat, ne visum recuperet, appellauerint. Cæciliam tamè Typhlopern potius esse crediderim, Greuinus.

Sciscetalis.

Situla.
Seyseculus.

Ελευν.
Cæcilia.

Descriptio.

¶ Scytale tanta refulget tergi varietate, vt notarum gratia videntes retardet, & quoniam reptando pigrior est, quos affequi nequit, miraculo sui capiat stupentes: in hoc tamen squamarum nitore hyemalis exuuias prima ponit, Solinus. Tanti autem feruoris est, vt etiam hyemis tempore exuuias corporis feruentis exponat: de quo Lucanus Lib. 9.

*Et Scytale sparsis etiam nunc sola pruinis
Exuuias positura suas.*

Isidorus, Textor.

¶ Nicander autem in Theriacis serpentem hunc ita describit, prout versibus Latinis redditus est, ⁴⁰

*Bifronti similem reperis Scytalam Amphibena,
Pinguior est tamen, & cauda, quæ nulla ferè exit,
Crassior, vt quantum solita est comprehendere lignum,
Curua manus strigillum quoties tenet ipsa lignonem.
Tam proluxa, vagans pluuio quàm reptile celo,
Quod fecunda genus sua gignit viscera cellus:
Nec postquam iuuenis venienti tempore veris,
Magna Deum quando profert serpentina mater,
Liqueret obscuram consuetæ cubila petram,
Et nixidos tepido sub sole exstruierit artus,
Pendentis se sceniculi teneram exedit herbam,
Sed per opaca morans imi decliua montis
Se tenet, & multo grauior latet obruta somno,
Eh, alta sua conquirat sibi pabula terra:
Nec licet id magno cupiat studeatq; labore,
Arescente sicim poris est depellere sauce.*

Hæc Nicander.

Scytale forma cum Amphibena non dissimilitudinem habet, præter quàm quòd cauda est tum pinguior, tum crassiore. Scytale eadem est latitudine qua manubrium lignonis, & longitudine lumbrici. Cum verno tempore ex cauernis faxorū prodit, sceniculi ramos exedit, Gillius. ⁵⁰ Iohannes Lonicerus (inquit Greuinus lib. 1. de venenis) qui Nicandrum Latine reddidit, & Petrus Gillius in appendice quadam in Ælium scripta, cum poetæ nostri mentem non satis assequere-

affequeretur, scytalem crassitudine manubrium lignonis, longitudine vero vermes terrestres æquare affirmat. Quod tamen Nicander minime voluit, sed cum scytalem crassiore amphibæna esse proposuisset, eam crassitudine lignonis manubrium, Amphibænam vero terrestres tanquam vermes æquare dicit. Decepti itaque fuerunt, quod vocabulum Græcum ad scytalem non amphibænam referri debere crediderunt. Hæc hæc serpens præ cæteris omnibus peculiare aliquid. Primam enim ex omnibus cubile suum relinquit. Et exuvijs positis more reliquarum omnium, ad locum quendam sibi familiarem secedit statim, nec fœniculo, ut alia omnes, velcitur. Gillius hoc citat, scytalem contra & è cauerna sua exire, & fœniculo vesci asserit. Ex quo certe apparet, eum tam hunc quam alterum Nicandri locum perperam intellexisse. Hæc Greutinus. ¶ Animalia hæc (amphibæna & scytala) inter se similia sunt: non enim ex crasis in caudam tenuem abeunt, sed æqualis crassitudinis per totum existunt, ut neque cognoscant videntes ea, iuxta vitam partem caput aut cauda sint sita. Differt autem amphibæna à scytala, in eo quod ex utraque parte progreditur: vnde & amphibæna Græcis est appellata. Cæterum ab utroque animante demorsis, contingit morsum obscurum esse, ac vix apparere, veluti sunt muscarum puncturæ: quapropter etiam morsu mordeant, non enecant tamen, verum inflammationes inducunt, veluti conungunt etiam ab apum ac vesparum stimulis. Quare transferantur ad hos quoque que de illis sunt relata, verum facultate intensiore. Aiunt autem scytalam chalcidicam eiusmodi accessiones sequi, quales à vipera morsos. Vnde & ipsidem remedijs ad eius morsum vtendū, Aëlius. ¶ Consimilia supra dictis in vipera veniunt ipsi, qui à scytala & amphibæna demorsis sunt, eademque ferè auxiliantur. Quare hoc venenum priuatam descriptionem sortitum non est, neque visum est dignum, quod alio genere comprehendatur. De ipsi autem mentionē hoc loco fecimus, quoniam terè remedijs ad viperas scriptis, percussis ab eis adiuuari soleant, Dioscorides, Agneta. ¶ Scisepalis color est similis salienti ad duas partes, sed ille est deterior, & accidentia eius sunt illa. Et cura illius est illa cura, Auicenna. Si seculus est serpens ferè sunt illi qui saltit ad duas partes, quem Græci amphiphilē vocant, quasi duo capita habentē, & morsus istius est sic uti morsus illius, quia iste quidam modus illius, licet in hoc differat, quod non adeo expressè duo capita habere videantur. Et hæc de hoc serpente dicunt Auicenna & Albertus. Merito autem contra Auicennam & Albertum dubitare quisquam possit, qualis sit morsus vel accidentia, quæ ex morsu amphibæne & scytalæ consequuntur, & quis sit modus curatiōnis, siquidē neuter ea expressè sit. Hic autem error inde prouenit, quoniam verba Auicennæ & Alberti ex Dioscoride & Paulolo desumpta sunt, sed inuerso seu mutato ordine: Dioscorides enim & Paulus, cum de vipæræ morsu, accidentibus & cura egissent, similia dixerunt accidere morsis à scytalæ & amphibæna, & eadem esse remedia. Auicenna igitur & Albertus vel debuerunt eundem ordinem sequi, vel simutare voluerunt, quænam essent eorum morsus accidentia & curatio legentibus manifestare. ¶ Scytale serpens est duplicis speciei: vnus admiratione sua pulchritudinis detinet in insipientes, piger, paruis, & ignei veneni, ita etiam quod ille quem lædit, statim moriatur: atque Slat Gothice vocatur. Hic frigidissima hyeme pellem deponit, sicuti stupefactens aspis, quæ pellem mutat. Hic etiam veluti alij serpentes in hyeme latitantes, ferè recipit in viscera terræ, à solis viæ, licet ingressu in Libram, vsque dum Arctis signum exeat: intra quem terminum si solis attractiō intra exierit, atque calore haud tempestiuo nimis diu delectatus fuerit, nique geluque antrum constringente, moribundus extra illud relinquitur. Alius (teste Iisdoro) amphibæna dicitur, & c. Olaus Magnus lib. 21. cap. 46.

¶ Mus araneus, quem Græci σκντάλλω appellant, quamuis exiguis dentibus, non exiguam pestem molitur, Columella lib. 6. cap. 17. At pro σκντάλλω, puto potius legendum μυζωλλω.

Slat Gothice dicitur hic serpens.

Mus araneus scytale dicitur.

H. ¶ Scytale dictus est hic serpens quod magnitudine æqualis est baculo, in quo ligo inseritur, ut Nicander asserit. Est enim σκντάλη manubrium cuiuscunque generis instrumenti, quemadmodum ascia, vel alterius, Greutinus. Sex scytale significat. Scytus enim (vel scutica) est id quod verberat nates puerorum. Scytale etiam piscis est, sic vocatus quod similis sit flagello seu puero-
5 rum scuticæ. Et digitorum ossa vocantur etiam scytalæ. Et virga quadrangulis fabrico seu puero-
morum. Et omnis virga dicitur scytalus & scytale. Sexta autem digna atiditione Laconum scytale. Est & species serpentis septimod scytale, Ioh. Tzetzes. ¶ Σκντάλη, φλαγέλλιον, λώρον, Hesyca. Σκντάλαι, θύλακες δρυμάτιν. Item ὄφρων φλαγέλλια, λώρα. Item ἰσπικαίδια. Item πικαιε ἰφ' ὅς ἐστι δίσια κη γράφει τὰ ἴσθ' ἀνθρώπων ἀμαρτίματᾶ. Idem. Dicuntur & vinctes seu palangæ siue phalangæ σκντάλαι ut Exod. 30. ¶ Σκντάλη etiam apud Lacedæmonios erat genus quoddam epistola secreta, Scytale Laconica.
de quo vide Plutar. in Lyfandro & Harpocr. & Suidam. Gell. lib. 17. cap. 9. sic describit. Sirculi erant duo teretes, oblonguli, pari crassamento, eiusdemque longitudinis, darsi atque ornatu consimiliter. Vnus imperatori in bellum proficiscenti dabatur, alterum domi magistratus cum iure atque cum signo habebat. Quando vnus venerat litterarum secretiorum, circum eum furculum
6 lorum modicæ tenuitatis, longum autem quantum rei satis erat, complicabant volumine rotundum & simpliciter, ita ut oræ adiunctæ vndique & coherentes lori, quod plicabatur, coirent. Literas deinde in eo loco per transuersas iuncturam oras, versibus à summo ad imum proficiscentibus

De Serpentibus

Inscribent. Id solum literis ita perscriptis, reuolutum ex surculo, imperatori commenti illius conscio mittebant. Resolutio autem lori literas truncas atq; mutilas reddebat, membraq; earum & apices in partes diuersissimas spargebat. Id ubi ille ad quem erat missum acceperat, surculo compari, quem habebat, capto ad finem, perinde vt debere fieri sciebat, circumplicabat atq; ita litera per ambitum eundem surculi coalescentes, rursum coibant, integramq; & incorruptam epistolam & facile legi praestabant. Hoc genus epistolae Lacedaemonij *οὐδάρω* appellant, Hec Gel-

DE SEPEDONE ET SEPE.

DE SEPEDONE.

SEPEDONEM eundem esse serpentem cum sepe multis argumentis sit verisimile: nam praeterquam quod haec duo nomina idem prorsus significant, nec praeterea de sepedone apud vllum alium antiquitatis auctorem priuatim quicquam reperio, Gesner. Eadem etiam omnino symptomata in morfu sepedonis a Nicandro describuntur, quae ab Aetio in morfu sepis. Nisi forte quis hanc distinctionem admittat, quam Nicandri Scholiastes adfert. Is sepedoni vnicum colorem *κόκκινον*, purpureum tribuit. Sepem vero *χρῆσι ἀλλόχρωτον, ὅτι τὸ μεταβάλλειν εἰς χρώματα πολλά*, quod in varios colores mutetur, pro rei nimirum velloci, cui appropinquat in colore diuersitate, vt Scholiastes interpretatur. Verum conijcti potest, eum in descriptione sepedonis non hoc voluisse, quod Scholiastes annotauit, sed potius varium colorem intellexisse. Solent enim tapetia, quorum meminit, ornatus gratia coloribus diuersis distingui. Proinde vt modo dictum sepedon & seps, eadem mihi videtur, quia venenum vtriusq; celerrimam & putredinem, vitiliginem, capillorum defluuium similiter accidere post vtriusq; morfum traduntur. Quia tamen Nicander & Aelianus de vtroq; serpente seorsim agunt, nos etiam separatam vtriusq; descriptionem ex authoribus afferemus.

Σηπεδὼν serpens dicitur *ὅτι οὐκ ἐστὶν ἰσχυρὸν τὰ σώματα*, id est, quia eorum qui morfi sunt corpora putrefacit, Scholiastes Nicandri. Author Thesauri linguae Graecae *Σηπεδὼν* ait esse laertae genus: in quo plurimum fallitur, cum sepis quidem nomen pro laertae chalcidica, sepedonis vero nusquam positum reperiat. *¶ Spectificus serpens Alberto dicitur σὺψῆων ἢ σῆπε κατὰ*, forte sepedon, Gesnerus.

*Iam quae sepedonis species sit, qualem corpus, Accipere diuersa (scilicet ab Haemorrhoo de quo prius egerat) eratum ratione figurat. Quinetiam mutila nulla insunt cornua fronti, Et color, hirsuti qualem est spectare capitis, (id est varius et dinorsus) Grande caput, breuior, dum currit, cauda videtur: Quam tamen obliquo maiorem eramire ducit. Quod sit ab hoc vulnus, magnos nocuosq; dolores Excitat, interimens quia fundit & ipso venenum, Quo sata marcentes tabes depascitur artus, Inde q; siccat a resolutus pelle capillus Spargitur, & volitans candentis * pappus abhaeret,*
* An Graeco *κατὰ ψυχθῆναι*, concussis vel decussis cardui, vel vento insati, nam *ψυχθῆναι* est *φυσάω*.
Praterea sadum turpi vitiligine corpus, Et veluti vrenti maculas a sole videre esse. Nicander in theriacis.

Inter feras inuitiles & vel numerari indignas sepedon est, perniciosus serpens: quem tum figura haemorrhoo cognatum tum colore similem esse, Nicander cecinit. Sed celerior esse videtur: & quoniam per gyros & flexiones graditur, parua apparet: quod quidem causa est, quam obrem inspectantes nesciant de eius magnitudine iudicare. Vulnus quod infert acerbissimum plurtimum habet, & bene penitus intrat, & putrefacit: quae ex vi nomen traxit. Inexpiabili celeritate ipsius venenum in vniuersum corpus transitionem facit: Capillus etiam tabe quadam putrefcit & funditus interit, tum superciliorum & palpebrarum pilii defluunt, oculi offusi tenebris obsecurantur: & corpori maculae, tanquam adusta a sole cure, superueniunt. Aelianus. Sipedon malum & ipse reptile, coloris similitudine haemorrhoidis soror, vti placet Nicandro, velocior aliquantulum. Iter simili ferè modo & hic obliquat, morfu altius penetrat, illico marcescente plaga, vnde & nomen auspiciatur, Volaterranus. Sipedon reptilis est, Haemorrhoidae aliquanto velocior, iter obliquat, morfu profundè penetrat, plaga mox putrescente, Textor.

H.
 Σηπεδών proprie significat putredinem. ¶ Sepedones Græci non à sepiâ inflectunt, sed vlcera intelligunt eo nomine putrescentia, Cælius. Celsus apud Hippocr. interpr. σηπεδόνες cancri. Polluci, σηπεδών est ἔλκεος νομὴ λελυμένη, ὑπὸ ἄλλου, διὸ σῶλεος, quod vitium os maximè infestat, ita vt interdum dentes ossa q̄ abfistant.

D E S E P E .

A.

SEPS è genere serpentum, Ælianus. Σηπες, ἑὸν ἑρπετῶν, ἢ ὄφεος, Hesychius, Varinus. Seps est à Nomina.
 spis exiguus, Arnoldus: confunditur autem nomen aspidis, & tanquam genus ponitur vt Seps.
 serpens. ¶ A sepe demorforum membra omnia diffluunt, atq̄ soluta dilabuntur. Putriam La- Puria.
 tinè ideo appellare aui sumus, lul. Scaliger. ¶ Serpens nominatus selsir, & est putefaciens, A- Selsir.
 uicenna. ¶ Reperi in * capsa duas serpentum species, quas alibi nusquam videram. Græci vulgo serpentes illos vocabant sapidi, alij sipiti; quæ dictiones sepi vel σηπῆ antiquorum re- Sapidi.
 spondent, Bellonius. ¶ Sepes serpentes aliqui volunt eosdem esse cerastes, Matthioli. Sipiti.

B.

Seps ex eo magnam admirationem excitat, quòd colorem in eorum quæ contingit similitudinem immutat: eius smi quatuor dentes caui sunt, & tuniculis quibusdam occultantur, ex ijs venenum emittens celeriter & putrefacit & interimit, Ælianus. Descriptio.

Præterea candes niue et asper vepribus Othrys Quâ sribundus, & haud vno apparere colore

Ruffis reptilibus scater, & caua vallis, & altra Visus seps habitat, seps semper concolor illi

Ac rigida salebris rupes, numerosaq̄ saxa, Quâ subsossa tenet cæca atq̄ cubilia, terræ. Nic. in th.

Seps colorem quem attingerit reddit. Quatuor recuruis dentibus armatus. Quem petit morsu, tabe exanimat, Volaterranus.

¶ Serpens qui seps appellatur, longitudine quidem duorum cubitorum reperitur, ex crasso autem in tenuem abit, recta verò ac tardè proserpit: caput habet latum, os acutum: vniuersum autem corpus multis albis notis respersum, Aëtius. ¶ Auicenna de serpente selsir putefaciens agens, sic ait, existimauerunt quidam, quòd sunt serpentes, qui sunt in regionibus Assem (Syrie) & in Ægypto, habentes capita lata, parua colla, curtas caudas, ventres rotundos, & non sunt super eorum capita lineæ, & squamæ, sed super corpora eorum sunt lineæ diuersi coloris: & quum incedunt, non rectificantur, imo contrahuntur, Hæc Auicenna. ¶ Ægypti Elati filium Arcadiae regem incautum seps confecit. Vidi & ipse aliquando serpentem hanc: magnitudine est minimè viperæ: cineris colore, notis inter puncta varijs, capite lato, gracili collo, aluo obefiore, per breui cauda. In serpentum genere seps & cerastes, quo fermè modo gradiuntur cancri, in obliquum re- punt, Pausanias in Arcadicis.

C.

Natura (Selsiris Auicennæ) calida est & venenosa, similis satis naturæ viperarum, & reponitur in secundo serpentiũ ordine, Ardoin. Vnde Georg. Piciorius in eius descriptione scribit, Hic hyemis calidus frigora nulla timet.

Ictus sepium statim putredo sequitur, Solinus. Seps tabificus asp̄is, qui dum mormorderit hominem, statim eum consumit: ita vt liquefiat torus in ore serpentis, Isidorus. Seps exigua serpens, quæ non solũ corpus, sed & ossa veneno consumit. Cuius poeta (Lucanus) sic meminit, De morfu & symptomati- bus.

Ossa q̄, dissoluens cum corpore tabificus seps. Idem.

— Miseriq̄, in cruro Sabelli

Seps stetit exiguus, quem flexo dente tenacem

Auulsitq̄ manu, piloq̄ affixit arenis.

Parua modò serpens, sed qua non vlla cruens

Tantum mortis habet. nam plaga proxima circum

Fugit rapta curis, pallentiaq̄ ossa retereit.

Iamq̄, sinu laxo nudum est sine corpore vulnus:

Membra natant sanie: sura fluxere: sine vllò

Tegmine poples erat: femorum quoque musculus omnis

Liquitur, & nigra distillant inguina rabe.

Distuluit stringens vterum membrana, fluuntq̄

Viscera, nec quantum toto de corpore debet,

Effluit in terras, seuum sed membra venenum

Decoquit: in minimum mors contrahit omnia virute

Vincula nervorum, & laterum textura, cauumq̄

Peñus, & abstrusum fibris visalibus omne,

Quicquid homo est, aperit pestis: natura profana

Morte patet: manant huius, fortesq̄, lacerti:

De Serpentibus

Colla caputq; fluunt. calido non ocius Austro
 Nix resoluta cadit, nec solem cera sequitur.
 Parua loquor, corpus sanie stillasse perustum:
 Hoc & flamma potest: sed quis rogas abstulit ossam,
 Hæc quoq; discedunt, putresq; secura medullas
 Nulla manere sinunt rapidi vestigia fæci.
 Cyniphias inter pestes tibi palma nocendi est:
 Eripiunt omnes animam, tu sola cadaver. Luc. lib. 9.
 Mole breuis seps, peste ingens, nec viscera solum,
 Sed simul ossa vorans. Mantuanus in Alphonso.

¶ Cæterum his qui ab eo percussis sunt, ex vulneribus manifestus sanguis excernitur, paulò post verò sanies graueolens, tumor & dolor languidus est: at affectæ partes putrefactæ dealban-
 tur, ac totum corpus vitiligini (quæ alphos appellatur) simili colore inficitur: desuunt capilli
 toto corpore, atq; intra tres aut quatuor dies pereunt, Aëtius. Accidit ei quem mordent, apo-
 stema dolorosum, & putrefactio totius corporis post contritionem eius, & capillorum casus. Et
 quandoque festinat putrefactio perdens illud quod sanum est, & sunt quasi species viperarum,
 Auicenna. Seps modicus est serpens, cuius tamen ictu percussa putrefcunt membra. Nam quic
 quid momordit, in putredinem resoluunt, Textor.

CURATIO.

¶ Porro opem & hi sentiunt ex eisdem rebus quæ in viperæ, & in cerasæ, & ammoditæ mor-
 su relata sunt. Exhibenda est præterea portulaca multa in cibo, & vinum bibendū myrtilis me-
 racius. Conuenientem spongiam calido aceto imbutam morsui imponere, & ex butyro cum mel-
 le locum illinere, aut milium cum melle, aut paleas vnâ cum terra eis adhaerente exustus impone-
 re, Aëtius. ¶ Oportet vt sit cura eorum cura communis: & cura media curæ viperarum: deinde
 curatio eius quod accidit ex morfu eorum de dispositionibus & accidentibus, Auicenna. ¶ Lau-
 rus ex calcætoriam naturâ habet & solijs & cortice & baccis. Illa serpentum venenis resistunt,
 maximè seps, dipfadis, & viperæ, Plinius. Oximeli profuisse fatentur contra serpentes quas se-
 pas vocant, Idem. Acetum mulsum contra morsum eius viperæ, quam sepa vocant, haustum
 meconium, ixiâmque auxilio est, Dioscorides. Seps morsui medetur portulaca, oxymel, Idem.
 Salsamentorum (piscium falsorum) cibus prodest à serpente percussis, & contra bestiarum ictus,
 mero subinde hausto, ita vt à vesperam cibus vomitione reddatur, peculiariter à chalcide, ce-
 raste, aut quas sepas vocant, aut elape, dipfadæ percussis, Plinius.

Etymologia.

Σήπα παρά τὸ σήπει τὸς πληγῆτας nominari scribit Nicandri Scholiastes. Seps serpens id
 nomen habuit, quia parti quam morsu violari, subitam infert putredinem, virus sui effera ma-
 lignitate, Ambrosius Paruus. ¶ Hoc nomine etiam vocatur Lacerta chalcidica. Lacerta quam
 hi sepa, alij chalcidem vocant, in vino pota morsus suos sanat, Plinius & Dioscorides. Ideo ve-
 rò chalcidis dicitur, quod quibusdam lineis, gris speciem similitudinemq; gerentibus, eius dorsum
 distinguatur. Σήπα γὰρ μὲν πιδανοῖσι δομὴν σαυεσίωιν ἀβέξει, Nicander in theriacis, Hoc est, Vi-
 tabis etiam sepe corpore simile humilibus lacertis. Vide plura in lib. de quadrupedibus oui-
 paris in chalcide. ¶ Est & multipedæ genus. Millepedam quæ non arcuatur sepa Græci vocant,
 alij scolopendram minorem perniciosamq;, Plinius Apparet autem tum serpenti, tum lacertæ,
 tum insecto hoc nomen à vi venenosa factum, quod vim habeant septicam, hoc est exedendi, et
 eabem atque putredinem quandam corporibus morsu suo inferendi.

Homonyma.

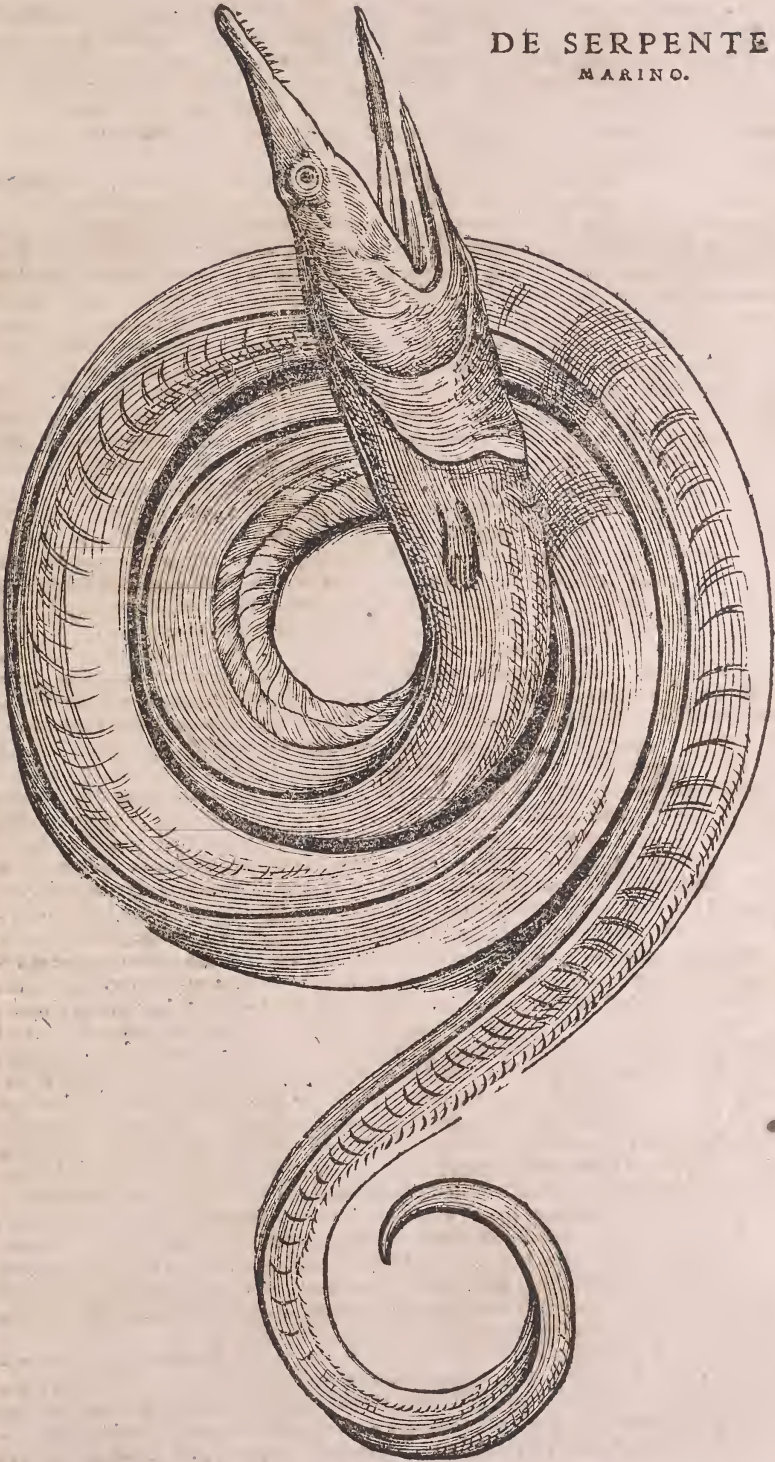
¶ Est & tuberculimajoris ac pestilentis nomen seps apud Hippocratem, ab erodendo im-
 positum, Hermol. Meminit Hyppoc. lib. 3. Epidemiorum sect. 3. circa principium: Ἀνθρακίς πολ-
 λοὶ κατὰ θέρος, καὶ ἄλλα ἄσπυ καλεῖται, ἐκθύματα μυζάλα. Et rursus lib. 6. (secundum diuisionem Gre-
 ci codicis) sectio. 8. Lumbos dolenti (inquit) recursus ad latus, & pustulæ quæ seps vocantur,
 κατὰ δὲ πλὴν αὐτῶ τὸ σπέρμα ὅστιν (locus obscurus, quod ex abrupto citetur) ὀκαλέμεθα σήψ,
 καὶ τὸ τὸ σαφὲν σέρμα, Phantias, vt citat Athenæus lib. 9. vnde hoc saltem apparet quod seps
 plantæ cuiusdam nomen sit. Epithera. τὸ δὲ δὲ ἐμβάσει σήψ, Nicand. id est, ὁ ξηρὸς ὁ πικρὸς δὲ
 ἴσιν τῆς σακτομύσης, Scholiastes. Tabificus seps, Lucanus. Exiguus, Idem. Parua serpens, Idem.

De serpentibus quibusdam qui quod morsos vel tactos putrefaciunt
 ad seps naturam accedere videntur.

Serpens quidam minutus est, quem aliqui sacrum appellant, quem angues præ magni fugi-
 unt. Magnitudo huic ad cubitum, species hirsuta quicquid momorderit continuo circiter putre-
 scit, Aristot. Aristoxenus quodam loco dicit, virum qui serpentem quandam interfecisset, nul-
 lo morfu ab ea affectum, ex solo tactu vitam amisisse: illiusq; vestem, quam eo tempore quo ser-
 pentem interimebat, gestaret, non ita multo post putruisse, Ælianus de animal. 8. 7.

De serpentibus aquatilibus diuersis egimus supra in Hydro, sed ijs duntaxat qui in dulcibus
 aquis degunt. Hic porro de marinis dicendum.

DE SERPENTE
MARINO.

De Serpentibus

SERPENTES murænis & myris forma & natura valde affines sunt. Sunt autem in mari multe serpentum species; vt Aristoteli placet, lib. 2. de hist. animal. cap. 15. Εἰσὶ δὲ καὶ θαλάσσιοι ὄφεις, τῶν θαλάσσιων τῶν μορφῶν τῶν χειρῶν αἰσίων τῶν ἄλλων πᾶν τὸν κεφαλῶν, ἔχουσι δὲ ὄφεις ὄφεις ἔρασι. ὅσων δὲ πολλὰ τῶν θαλάσσιων ὄφειν ὄφει. ὅσων ἔχουσι παρὰ τὸ θαλάσσιον. ἢ γίνονται δὲ εἰς εἰς τῶν σάβρα βαθίστι. Sunt marini serpentes forma terrenis similes, dempro capite; id enim habent con-
gri magis simile. Sunt autem marinorum serpentum genera plura. Varij sunt coloris. Non nascuntur in præaltis maris locis, Rondelietius.

Pecularem alit Serpentem mare, terrestri ferè respondentem, qui vel Aristotelis testimonio sape tricubitalis euadit. Anguillam ac Congrum, colore, pinnis & branchijs referret, nisi rostro esset, quàm Muræna, longiore, ac numerosis tenuibus dentibus vallato: oculis non ita grandibus, cute glabra, ad dorsum prominente, nullis squamis aspera, qua facillè deglubi potest. Ventre ex albo in rufum colorato: spirasq; toto corpore; vt & Serpentes terrestres, ducit. nec viuis impune nuda manu, vt nec Muræna, contrectari potest. Plinius Draconem marinum appellauit, quem è mari in arenam emissum ex Aristotele refert, cauernam in arena mita celeritate excauare, quod idem de Serpente marino reulit Aristoteles, apud quem ὄφεις θαλάσσιον & vocatur. Estq; (inquit) corpore ad Congrum accedente, sed obscuriore & acriore. quod ego nigriore & longiore interpretor. Idem tamen Plinius alibi Ophidion appellat, Bellonius. Ὅσων ὄφειν θαλάσσιον & τὸν ὄφιν ὄφειν αἰσίων τῶν ἄλλων πᾶν τὸν κεφαλῶν, ἔχουσι δὲ ὄφεις ὄφεις ἔρασι. ὅσων δὲ πολλὰ τῶν θαλάσσιων ὄφειν ὄφει. ὅσων ἔχουσι παρὰ τὸ θαλάσσιον. ἢ γίνονται δὲ εἰς εἰς τῶν σάβρα βαθίστι, εἰς τῶν ἄμεινον κατὰ δὲ τῶν ταχὺ τῶν ὄφιν ὄφειν αἰσίων τῶν ἄλλων πᾶν τὸν κεφαλῶν, ἔχουσι δὲ ὄφεις ὄφεις ἔρασι. ὅσων δὲ πολλὰ τῶν θαλάσσιων ὄφειν ὄφει. ὅσων ἔχουσι παρὰ τὸ θαλάσσιον. ἢ γίνονται δὲ εἰς εἰς τῶν σάβρα βαθίστι. Quæ eius verba Theodorus sic transtulit: Serpens marina colore & corpore congro proxima est, sed obscurior atque acrior. hæc si capta dimittatur foris; in arenam rostro quamprimum adacto terebrat, subitq; tota, est ore acutiore hæc quàm terrestres. Bellonius obscuriorem colorem interpretatur nigriorem. αἰσίων τῶν ἄλλων πᾶν τὸν κεφαλῶν, ἔχουσι δὲ ὄφεις ὄφεις ἔρασι. ὅσων δὲ πολλὰ τῶν θαλάσσιων ὄφειν ὄφει. ὅσων ἔχουσι παρὰ τὸ θαλάσσιον. ἢ γίνονται δὲ εἰς εἰς τῶν σάβρα βαθίστι. Vuoctonus reddidit, si timeat atque piscatores euadat. Plinius cum alibi draconem Aristotelis, araneum appelleret: ex hoc tamen loco pro serpente marino draconem marinum transtulit: Draco marinus (inquit) captus atque immisus in arenam, cauernam sibi rostro mira celeritate excauat. & quanquam Rondelietius draconem sive araneum piscem idem facere tradit, certum est tamen Aristotelem de serpente tantum hæc protulisse. quamobrem ne quis hæc occasione res diuersas confundat, cauendum est: id quod Albertus fecisse viderit. Lege in Corollario de pisce araneo, libro de aquatilibus. ¶ Bellonius ophidion ab ophi, id est serpente marino, non distinguit, Rondelietius diuersos esse ostendit. ¶ Viperæ marinæ pisces parui sunt, longitudinis cubitalis, cornu paruulum gestantes in fronte: cuius icus est letalis, quamobrem piscatores pisci huic capto caput amputant, & defodiunt in arena: reliquum corpus in cibum referunt, Albertus & Isidorus. videntur autem non alij hi pisces, quàm aranei esse, in quibus non cornu in fronte, sed aculeos in capite venenatos gerunt. Idem de animalibus libri 2. tractatus primi, cap. 8. Aquatiles & marini serpentes (inquit) sunt similes terrestribus, præterquam in capite, quoniam caput marinorum est durissimum, & asperum, & minus quàm caput terrestrium pro sul corporis magnitudine. In mari Oceano, qua Germaniam attingit, inuenitur serpens magnitudine ferè cruris humani: qui aculeum retro in cauda corneum habet: quo amputato à piscatoribus reliquum corporis in cibum venit. versatur autem in profundo maris. & non verè est serpens, quanuis sit piscis serpentinus, hæc ille. conijcio autem pastinacam esse piscem aut cognatum, quo de loquitur; quem caudæ ratione fortassis aliquis serpentinum dixerit. ¶ Hydrus dici potest omnis aquaticus serpens, tum in dulcibus, tum in salis aquis. nam & marinos serpentes, hydros vocat Ælianus, quos alij simpliciter ὄφεις θαλάσσιον, Indicium mare hydros gignit marinos, caudis latis. Lacus etiam (forè India) hydros maximos produunt. Cæterum marintisti serpentes, asperum potius ferratis dentibus, quàm venenosum os videntur habere, Ælianus 16. 8. Plinius 6. 23. tradit apud insulas quasdam ante Persidem, hydros marinos vicinũ cubitorum terruiffe classẽ. Inter Carmanix promontorium & Arabiam quinquaginta millia passuum interiacent, deinde tres insulæ, circa quas hydrum marini egrediuntur vicinũ cubitorum longitudine, Solinus. In Africa magnitudo anguium mira, sicut & fertur. iam enim nonnulli vbi triremit applicuissent, ossa bouum multorum vidisse narrant, quos absumptos esse ab anguibus non dubitant, cum triremes productas in altum, quamprimum angues insectarentur, & nonnulli aggressi triremem euerterent, Aristotel. histor. 8. 28.

Sinthus fluuius maximus est eorum qui circa mare rubrum sunt, & plurimum aque in mare emittit, ita vt procul ab eo in pelagus aqua candicans profluat. cæterum nauigantibus è pelago versus hanc regionem, (qua se exonerat Sinthus,) coniecturam de loco faciunt à serpentibus qui ex alto eis occurrunt. Siquidem serpentes græcè (ὄφεις) dicti locorum circa supraq; Persidem indicium faciunt, Arrianus in Navigatione maris rubri. Et paulo post: Sinus qui Baraces vocatur,

Ophidion.
Viperæ mar.

Hydrum mar.

Græcè.

vocatur,

De Serpente rubefcente Lib. V. 70

vocatur, valde periculosus est nauigantibus, & vitandus, &c. ad eum autem è pelago tendentibus, loci indicium faciunt serpentes qui prægrandes & nigri occurrunt. nam in sequentibus locis, & circa Barygazam minores, & colore luteo & ad aurum inclinantibus (χαλκωδὴ καὶ χρυσοδότης) obuij sunt. Et inferius: Barare vicus situs est ad fluuium illic exonerantem, &c. & hæc etiam regio è pelago ad nauigantibus prænotatur ex serpentibus, qui illic obuij sunt, nigri & ipsi, sed minores, capite quale draconum est, oculis sanguineis. ¶ Draco marinus, est piscis sine squamis. hunc postquam multum excreuerit, & violentiam magnam facere voluerit, nubes cœli rapiunt in aërem, & per montes membratim dissectum dispergunt, vt non sit amplius. Lingua eius bifurca est sicut cauda equina, digitos duos longa. hanc in olco serua. Gestantem enim absque fatigatione & infirmitate tuetur: quod ipse in maritimis Assyriæ regionibus obseruauit. Eiusdem adeps cum succo herbæ dracontæ mane & vesperi inunctus, utilis est ad dolorem capitis, & initium elephantia vel lepræ, & omnem scabiem cutis, Kiranides 1.4.

Is quem hic depinximus terreno vel fluuiatili serpenti simillimus est, ad trium vel quatuor cubitorum longitudinem accedit. Corpore rotundiore est quam anguilla, capite congruo similis est. Maxilla superior inferiore longior est. Dentes habet in maxillis & in palato muranæ modo, sed rariores. Pinnulas duas ad branchias veluti anguilla. Colore est fuluo, venter & rostrum cinerei. Oculi flauescunt. Internis partibus à muranæ non differt. Nullus est omnino qui primo aspectu hunc serpentem esse non iudicet, Rondeletius.

Serpens marinus Aristotelis rarus est & paucis cognitus: & quanquã bonus in cibo sit, sicut alij longilubricis, vt congrui, anguilla, mustela: propter nimiam tamẽ cum serpente tetrestri similitudinem, pleriq; ab eo viso tanquam non pisce abhorrent, Bellon. in Gallico de piscibus lib.

DE SERPENTE RVBESCENTE.

SERPENTEM hunc marinum, (inquit Rondeletius à quo hæc desumptus) primus mihi monstrauit vir humanissimus

& eruditissimus Gulielmus Pelicerius Monspelienensis episcopus. Is ob raritatem minimè prætermittendus hoc loco fuit: quem nonnulli myrum esse putauerunt, sed falsò, vt ex descriptione liquet. Nam branchias ossæo operculo squamosorum modo interctas habet, pinnasq; ad sitandum manusculas, quibus muranæ & myrus carent. Sed Dorionis myrum alterum esse (vt Rondeletius, id est, rubefcentem non absurdè quis existimauerit.

Est igitur serpens de quo nunc agimus, corporis specie serpentibus terrenis similis, colore rubro vel phœniceo: lineis obliquis & sinuosis à dorso ad ventrem ductis, eam lineam, quæ à capite ad caudam protensa est secantibus. Scissura oris non admodum magna, dentes habet acutos, serratos: branchias operas squamosorum piscum instar. In dorso à capite ferè ad caudam veluti capillamenta tenuia à sese distincta, in ventre similia. Cauda in pinnâ vnicam definit. Hec ille. Cum circa Abydum obambularet, in paruis quibusdam alueis seu canalibus salis, inuenit serpentis terrestris speciem, qui toto ferè die in mari viuut, quemadmodum coluber in dulci aqua, somni verò causa in terram egreditur. colore ferè rubet, sed maculis etiam fuscis aut cinereis varius est, Bellonius in Singularibus Obseruationibus. Idem hic fortè aut cognatus est serpens timarino rubefcenti Rondeletij.

¶ Cum multæ sint marinarum serpentium species. Germanicè communi nomine omnes Meer schlangen/vel Meer natern appellabimus. ¶ Serpentes marinas vidi, quarum color ad Congruum accederet, rostrum longum & tenue esset: aterior corporis pars sexangula, à ventre ad caudam quadrangula pertineret, Gillius. Verùm hæc animalia Rondeletius non serpentes mar. Aristotelis, sed acus ab eodem dictas esse ostendit. ¶ Albertus Magnus ab initio libri quartæ de animalibus, aquatiliam genera diuersa enumerans: Octauum (inquit) serpentinum vocatur, eò quòd sit simile colubro. Et inferius capite octauo: Constat in mari esse animal exangue, serpentinum, quod simile videtur esse serpenti qui vocatur tyrus: & est rubri coloris, habetq; alas pinnularum consequentes se in corpore suo, & mouetur motu alarum. & hæc tamen videtur esse continua interiori suo. quare ista non sunt eadem cum pisce serpentino. cuius supra meminimus. sed accedunt ad ligni naturam, minus tamen quam præcedentia. De ligneis autem (vt ipse nominat) aquatilibus, id est zoophitis quibusdam, plura ab initio eiusdem capitis scribit.

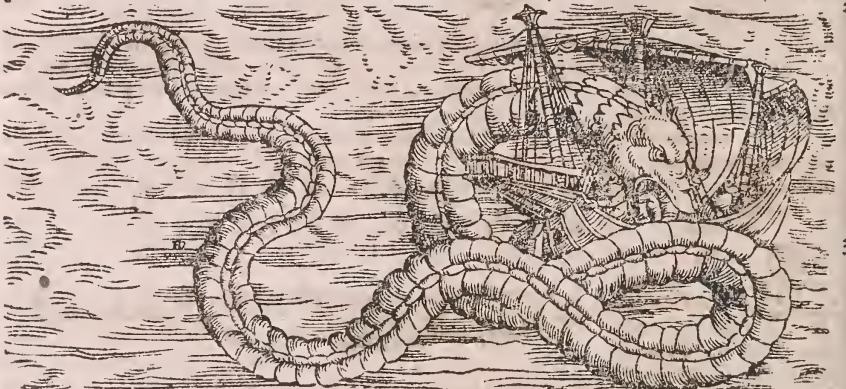
De Serpentibus

Laocoon (libro 2. Æneidos) Neptuni sacerdos,
Solemnis taurum ingentem mactabat ad aras.
Ecce autem gemini à Tenedo tranquilla per alta
(Horresco referens) immensis orbibus angues
Incumbunt pelago: pariterq; ad littora tendunt.
Pectora quorum inter fluctus arrepta, iubaq;
Sanguinea exspirant undas: pars cætera pontum
Pone legit, sinuatq; immensa volumine terga.
Fit fontus spumante salo, &c.

In Balthico vel Suecico Oceano flauī quidam serpentes marini reperiuntur, triginta aut quadraginta pedes longi: qui, nisi irritati, neminem ledunt. Eorum iconem Olaus Magnus in tabula sua E. m. dedit huiusmodi.

In eadem tabula ad B. d. alius serpens marinus ad centū aut ducentos pedes longus, vt descriptio habet, (vel etiam trecentos, vt numerus iconi adiunctus præ se fert,) circa Noruegiam in-

terdium apparet, mari tranquillo infestus nautis, adeo vt hominem quando que et nauī abripiat. Nauim ab eo inuolui aiunt tantā, quantā ferē in nostris fluuijs aut lacubus maiores fieri solent, quæ mercium vecturæ destinantur. inuolutam subuertit; spiras super mare tantas aliquando erigere, vt nauis per vnā transire possit. Figuram, qualis in Olai tabula est, apposui.

Ex Germanico Schilbergeri cuiusdam Bauari Monacensis libro, De peregrinationibus suis, quas captiuus à Turcis obiuit, nuper euulgato Francus die.

Pugna serpentium aquatiliū & terrestrium.

In Regnō Genyck vocato vrbs est nomine Sampsen. Eam, quo tempore ego apud Vucastam Turcarum regem eram, colubri aquatiles, & serpentes terrestres innumeri, circumquaque per miliaris ferē spatium, circundabant. Venerant autem hi è syluis, quæ multæ sunt in vicinia regione Trieuick dicta: illi verò è mari. Hi dum colliguntur per nouem dies, nemo præ metu ex vrbe egredi audebat: quanuis nec hominem nec alia animalia læderent: quamobrem vrbs ac regionis princeps, ne quisquam etiam hominū eos læderet, edicebat: non sine iussu diuino rem adeo mirabilem & magnæ alicuius mutationis signum euenire interpretatus. Decimo die duo hæc serpentium genera inchoatum diluculo conflictum, ad Solis vsque occasum produxerunt: quo animaduerto, princeps cum paucis equitibus urbem egressus, pugnam spectare voluit. cedebant autem aquatiles terrestribus. Reuersus in urbem, ac post die summō mane de nouo egressus, nullos amplius viuos, sed occisorum tantū serpentium octo millia reperit. quos omnes ferobe defossa, humo regi curauit: & Vucastæ regi, nuper ea vrbe partito, rem omnem literis nunciauit qui hoc ostento tanquam prospero sibi & felicia portendente gauisus est.

SITVLA serpens est qui & dipas: De quo supra. Addendum tamen & hæc ex Georg. Pistorio descriptio, in Lerna malorum.

Situla paruis item serpens sine amine ledit
Et sensus collis, collis itemq; moturo.

SPATHIVRVS serpens de quo supra in myagro.

A Nimalium cæterorum (quidam existimant legendum exterorum) nullum aliud radices à nobis dictas (vitis syluestris, aristolochiæ, peucedani, centauri) attingit, excepta spondyli, quæ omnes persequitur. Genus id serpentis est, Plinius libro 27. capite 13. Ge. Agricola non serpentem, sed insectum esse docet, quod Germanicè dicitur *engere* in libro de animalibus sub terraneis. Spondylis (inquit) vermis intra terram reperiri solet, ita conuolutus, vt verticilli, quod Græci spondylum vocant, speciem præ se ferat: vnde nomen inuenit. Ei longitudo & crassitudo minimi digiti: caput rubrum. Sed quia hic vermis caret pedibus & serpit, Plinius scribit genus id serpentis esse. Aristophanes quoque ait *σπονδύλιον σίλαλον ἔψ, βδέλλα ποροποικίαν, ἀσιώδη βότρω.* ¶ Spondyle Plinij, Typhle vel Typline antiquorum, Bellonio est, quæ acus Aristotelis Rondeletio: quod non probat Gesnerus. Vide in Corollario acus inter aquatilia. ¶ Spondylus nodus seu vertebra spinæ dicitur: item calculus æneus, quo suffragia sua iudices Athenis dabant, vt est apud Iulium Pollucem: item verticulum quod apponitur fufis, vt nendo melius vertantur, Martialis libro 7. pro animalium ofsculis vitur. Est etiã spondylus ofscorum generis, de quo in libro de aquatilibus plura reperies. ¶ Spondyle radix quædam silphio similis veteribus memoratur, Eustathius. ¶ Est & sphondylion herba, quam Dioscorides libro 2. describit.

DE SERPENTIBVS QVORVM NOMINA INCIPIVNT A T.

DE Taranta serpente Georg. Picior. in Lerna malorum.

In vita lædè nullum Taranta crudelis

Post mortem serpens sed violentus erit.

Ταρανδὲς ἐστὶ τὸ δόσιον, Helychius & Varinus.

Typhlops vel Typhlinus serpens est qui aliter vocatur Cæcilia. Vide quæ superius dicta sunt de Cæcilia.

DE TYRO.

TYRUS idem esse fertur, quod vipera. Nam & authores in medicina loquentes de carne serpentina vel tyriaca conficienda rarò vel nunquam de tyro sub hoc nomine faciunt mentionem, sed de vipera. Astor. Viperam Arabes ex Græcorum lingua, vt assolet, vocabulo deortio deluxatoçç, thiron vocant nomine generis speciei imposito: nam *θηρίον*, fera est, Cælius. Vocant Arabes tyrum viperam, vt ex Serapione facile quis comprehendere poterit: quum quæ echidnæ Græci tribuunt, ille suo tyro conscripsit, Amatus Lusitanus. Nicolaus Leontæus libellum conscripsit de tyro seu vipera, in quo pluribus argumentis probat eundem esse tyrum cum vipera. Arabum tyrus vipera est, quam Græci *θηρία κατ' ἐξοχὴν* appellant, Gesnerus. De hoc plura dicemus in viperæ descriptione: quòd etiã referemus ea quæ ad hunc serpentem pertinent, præter pauca, quæ hic adscribemus, quòd ad viperam referri commodè nequeunt.

Eosmari, id est, tyrus serpens, Syluaticus. Alfabex, id est, tyrus, Idem. Serpentes nigri qui tyrus vocatur, meminit Albertus in cura falconis, Idem. Tyrum aliquando simpliciter pro serpente ponit. Tyria etiã à quibusdam vocatur. Tyria cum panem comedit, claudit vias dentium suorum adeò quòd non potest mordere nec nocere: & qui nescit fraudem & ingenium eas tyrias venantium, ex eo vtiq; admiratur, Galenus de theriaca ad Cæsarem particula 6. vt citat R. Moses in Aphorismis. Id autem narrat Galenus libro de theriaca ad Pisonem de viperis, quibus circulatorios mazas quasdam obijciunt, quæ dentium foramina obstruunt, vt hac ratione morsus fiant imbecilles, & videntibus magnum videatur miraculum, quòd ab his morsu nullum damnum patiantur.

¶ Tyrus est serpens in partibus Hiericho circa solitudines Iordanis infestus auiibus & animalibus: maximèque ouis auium, quæ cum ipsi auiibus comedit: huius carnes confectæ cum quibusdam admixtis omne toxicum venenum expellunt: quam confectiõnem tyriacam dicunt. Ferunt autem nonnulli hunc ante passionem Christi nullum habuisse remedium, maximèque fuisse hominibus infestum. Ipsa verò die passionis vnum ex eis infestissimum circa partes Hierusalem casu fuisse comprehensum, & ad Christi latus in cruce suspensum, atque ex illa die totum illud serpentis genus accepisse virtutem. Tum contra venenum ipsius Tyri, quod tyricon dicitur, tyriaca nihil valet. Et hoc veneni genus, id est, tyricon quod est irremediabile malum accipit draco de ipso tyro. Tyrus senectute confectus hoc modo pellem suam deponit, excoriat prius corium quod inter oculos est, ita vt si nescias, bestiam cæcam

De Serpentibus

putes, deinde corium capitis auferit, quo facto reliqua pars facilius spoliatur, & cum spoliatus fuerit habet modum & formam embryonis. Tyrus ouat intus, & antequam egrediatur fit animal & generat sibi simile. Author de natura rerum, & Vincentius Belluacensis.

¶ Fit & quæ iuuentutem instaurat aqua cum tyri carne, fit & cum helleboro, qualem apud patrem meum vidi, sed hæc diuexant corpora, & iuuentutis imaginem fucam reddunt, non præstant iuuentutem, Cardanus lib. 2. de subtilitate.

¶ Est præterea serpens exiguus, quem in Italia quidam tyrum appellant, forsitan dipadum generis, Gesnerus in pandectis.

DE SERPENTIBVS QVORVM NOMINA INCIPIVNT A LITERA V.

DE VIPERA.

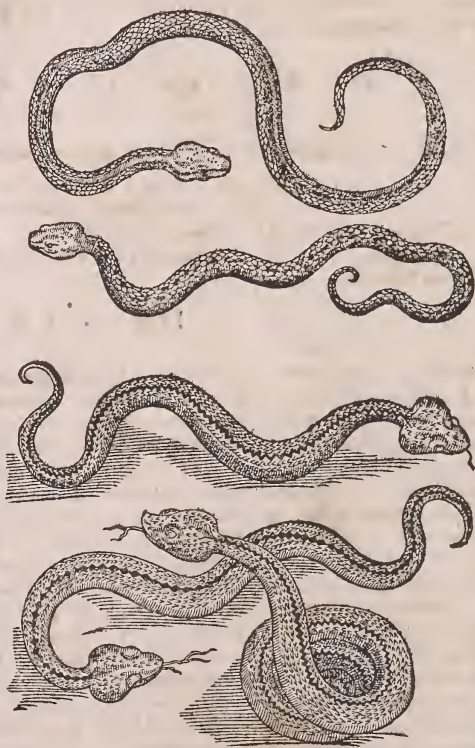
A.

Nomina.

Vipera.

Tyrus.

VIPERA suum inter serpentes locum habet: vnde satis mirari non possum, inquit Mercurialis lib. 2. de venenis, Augustini Suesellani infantiam, qui in comment. ad primum Arist. de gen. anim. cap. 10. scribit, viperam non esse serpentem, eo quod serpens ab Arist. dicitur *ὄφις*, vipera verò *ἐχίνα*. Certè mera est puerilitas, eo maxime quod ipsemet Arist. 5. de gen. anim. cap. vlt. viperam ponit inter genera *ὄφια*, id est serpentū. Quamquam duas habet condituones à reliquis serpentibus diuersas, vna quod viuum foetum edit: altera quod ceteri serpentes hyeme in terra latent, vipera verò in saxis: vt pluribus posthac dicitur. Hæc Mercurialis. Vipera in Arabes (vt in tyro iam diximus) ex Græcorum lingua, vt assolent, vocabulo de torto deluxatoq; thiron vocant, nomine generis speciei imposito: nam *θηρίον* id est therion, fera est, pudendo magni Alberti errore: qui & in plerisque alijs huius scientiæ videtur peccasse. Nam quos Galeno Pauloq; trochiscos, siue pastillos theriacos appellare moris est: quoniam ex therio, id est, vipera commiscentur, Auicenna in mentione Andromachi theriaces, trochiscos thiri vocat. Porro quæ à Serapione sunt de thiro obseruata, de vipera rectè pronunciarum ex Dioscoride Galeno ac Paulo recognoscimus. Cæl. Rhodig. antiq. lect. lib. 6. Tirum tamen serpentem esse à vipera diuersum Auicenna Arabs quinto sui libri de medicina volumine, videtur existimasse. Si quidem in varijs theriaces descriptionibus aliquando trochiscos tiri, aliquando trochiscos ex viperis recipi præcepit, vt plures magni in medicina nominis iuniores, Auicennæ (vt arbitror) authoritatem secuti, alios esse trochiscos ex viperis, alios ex tiro crediderint. Genulis quoque eiusdem Auicennæ expositor, viperam apud hunc authorem non tirum non vnâ aliquam speciem serpentis naturam, sed pluribus generibus seu speciebus communem interpretatur. Nicolaus Florentinus sermone 4. capite 18. de speciebus serpentum agens, aliquando viperam speciem serpentum cornutorum qui in Ægypto nascuntur insinuat: non multo post ex autoritate Aristotelis serpentes ouantes intra se tenentes oua, tiros nominat. Subiungit esse tertij ordinis serpentes graciles, oblongos, vipersas nominatos, & esse illos qui propriè inueniuntur apud nos, quorum

30

30

40

50

60

rum

rum aliqui sunt minoris malitiae, & aliqui maioris, adeo vt sint proximi surdis, & inter aspides nominantur. Idem author alio loco eiusdem capituli ita scribit: De viperis etiam malis reperiuntur apud nos, & existis sunt quaedam curra & grossa, dictae nostro idiomate scorzoni. Ex quibus verbis apparet ipsum quoque sub nomine viperarum plura serpentium genera comprehensisse, & adeo vt aspides viperas nominauerit: Nam Galenus quodque in libro de theriaca ad Casarem ita scribentem allegat: dictum est de regina Aegypti, quae interfecta seipsum impositione manus super titulum, quae ipsa hora appositionis mortua est. Sed talem effectum Galenus in libro de theriaca ad Pisonem, non de tetro vel vipera, sed de aspide altero serpentis genere testificatur. In eodem errore fuit Bartholomaeus Montagnana qui echidnam quae vipera est siue tirus, vt ipse fatetur ex aspidum genere facit, cum Galenus in libro de theriaca ad Pisonem echidnas ab aspidibus manifeste discernat, Haec Nicolaus Leonicensis libro de tito seu vipera: ¶ Nepa quibusdam placet; serpentem esse formineam, quae in hora libidinis astuantis, mari quo compari caput praecedens ipsum necat: vnde & ipsa in partu necatur viceversa. Sic ergo eadem est nepa, quae & vipera; Physiologus. At nepam esse scorpium constans ferè omnium probatorum authorum est sententia.

Hebraice נחש Vipera, Ies. 59. & Io. 6. Alij dicunt esse serpentem suo afflatu venenosum; nempe basiliscum siue regulum, Pagninus, Munsterus. נחש secundum Hebræos sunt נחש id est vipera; dictae à varietate colorum, 1. Reg. 15. Munsterus. Arabice, alafasra & alfahat est nomen speciei viperae ex qua fit theriaca, And. Bel. Vipera alphe dicitur Arabibus, Nicolaus Leonicensis. Bosman, serpens vnde fit iyraca, Synon. Afs, id est vipera serpens, Syluat. Vipera tur haec vox translata à Graeca voce ὄφις, vt ita appelletur vipera κατ' ἔξωλον. ¶ Graecè, ὄφις ἰσχυρὸς, sed prior mas, sequens foemina est. Hodie in Graecia serpens quidam ochendra dicitur; teste Beilonio, nomine ab Echidna corrupto, quatinus vera vipera esse ipsi non videatur, Genamanicè b: andt; Glanzen/Matthiolus. Ein watter/otter/Dasypodius. Ein heck nater/viper nater, Gesnerus. Gallicè, vne vipere. Hispanicè, bluora, & bicha. Italicè, vipera, marasso, & scurtio si Nipho & Leoniceno creditus, vel scorzonei si Nicolo Florentino, vt ante diximus: sed Hieronymus Massarius in quadam epistola ad Gesnerum scribit scorzo & scorzone apud Italos esse nomina generica ad omnes serpentes qui repunt, ac dentibus ferunt. Marassus vero Italus dicitur an sit vera vipera antiquorum, video etiam à quibusdam dubitari. Quanquam id à pluribus viris doctis affirmetur. Nicolaus enim Leonicensis in libris de dyspnoe & de tetro probat hoc argumento marassum esse viperam, quod Aristoteles & alij veteres scriptores asserunt, solam viperam inter serpentes viuum animal parere, quod facit etiam serpens marassus ab Italis dicitur, Caelius Rhodig. antiq. lect. lib. 6. cap. 16. idem confirmat his verbis. Viperam suspicor vulgo dici marassum, quae nomenclatura nec barbara est, nec citra rationem excogitata, quippe à Marsorum populi interpretatione etymologica duci nomen videtur: quia id genus maxime consecrarentur Marsi, circumferentibus. Quod etiam auctoritate Galeni probat eodem loco: ac postea addit. Nec me fallit, ex eruditioribus quaedam à doto etiam libello, marassum à vipera, dispartisse: quo Nicolai Leoniceni viri vnde uenit scientissimi placita vberius de huius animalis natura conuallat. Brodatus vero in Miscellaneis suis scribit eam viperam quam circulatores Itali ostentant (quae haud dubie marassus est) quamque Romae quidam famulianus suo dono datam saepe diuè aspexit, antiquorum viperam sibi non fuisse visam. Quod verò quidam viperam à ceteris serpentibus distinguere solent quod animal pariat, non sibi placere, quod certum sit id etiam caerastè viuere. Nam qui bestiam hanc discendi studio in Aegypto & Africa dissecuerunt, catulis grauidam multoties offenderunt. Hieronymus Massarius marassum ait esse serpentem venenosum, qui longitudine crescit vnus cubiti, coloris duntaxat nericij: oculos minimos habet, sed ignitos: ita vt faculae duae ardentissimae videantur: & dum vexatur, sibila emittit, ita vt ad ictum vnius lapidis audiatur: & puto, inquit, asinos illos agratas absque necessitate addidisse nomen suffili: cum enim haec vox nihil aliud significet quam sibila: credo idem esse marasso, & suffili.

¶ Viperaum species diuersas facit Aiticenna. De eis enim, inquit, sunt viperae alesiati: & de eis sunt viperae quereinae, & de eis sunt facientes sitire, & reliquae quas dicemus. Sed apparet Aiticennam velle viperam non esse nomen speciei, sed generis potius, multas sub se species comprehendentis, vnde etiam multa viperis tribuit, quae ad alios serpentes quoque pertinent, vt annotat Nicolaus Leonicensis in libris iam nominatis.

E.

Viperae per vniuersum orbem terrarum visuntur, Herodotus in Thalia. Habitatores ab Amyclis, quas ante Graeci considerant, serpentes fugauere. Illic frequens vipera insanabilis morsu: breuiter haec ceteris, quas in alijs aduertimus orbis partibus, ac propterea, dum despectus est facilius nocet, Solinus. Syagro promontorio Arabiae thuriserae propinqua est insula Διογενισίδης, in qua crocodili & viperae plurimae, & lacerta pernigrae sunt, &c. Arrianus. Viperis hos Europae montes abundare, nempe Scironem, Pannoniam, Aelenum, Coracem, Riphium scribit Nicander in Theriacis: In Asia vero Aegagem, Baearteronem, & Cercaphum. Viperae

Quibus in locis
eis reperian-
tur viperae.

De Serpentibus

& caestæ in Ægypto reperiuntur, Bellonius. Negabant quondam Marfi, gens quæ in Italia impunitè serpentes venarctur & tractaret, viperas in nostro orbe nasci, ob cœli temperiem, & molliorem soli naturam. Id tamen non credere se Galenus ait. Omnes contra Africæ, peculiare hoc naturæ malum potius, quam animal esse testati sunt. Idem non satis certè genus & formam viperæ descriperunt; alijs dipsadem, alijs præsterem, alijs aliud genus & nomen viperæ assignantibus: alijs hæc forma, alijs illa describentibus. Ex M. Verg. com. in Dioscoridem. Quod tamen hic author de viperis in genere dicit, Galenus tantum de viperis dipsadibus scripsit de simpl. medic. facult. libro 11. vt etiam rectè annotauit Barbarus. Viperas per omnem Europam reperiri scribit Cornarius in libro de peste. Bellonius quoque se in Anglia, Gallia, Italia, Græcia, Asia & Ægypto viperas reperisse testatur. Et quanquam Aristoteles in mirabil. in Creta viperas vllas nasci negat, tamen idem Bellonius scribit in ea Serpentes reperiri qui & chendraz vulgo nominantur, quæ vox ab echidna deducta videtur vt supra dictum est. Lusitaniam viperarum maximam copiam alere scribit Amatus Lusitanus. In Hispania etiam reperiri idem testatur commentarijs suis in Dioscor. Nicolaus Leonicensis in lib. quem de tyro seu vipera conscripsit, constanter affirmat, in Italia copiosè inueniri viperas, & vulgo marafos, siue scuriones appellari. Ego vero eas hactenus in Germania nunquam videre potui, Cordus in Dioscor. Viperam Italia modo aut non habet, aut non agnoscit quanquam sunt qui marfos angues, vt inquit Eustathius, & vt vulgus ipsum nunc vocat marafos, pro viperis accipiant: ita passim vocantibus Hispanis, ex quibus qui sunt minus atrii, aspides rurtibus dicuntur, Herm. Barbarus in Dioscorid. ¶ In Æthiopia & Libya viperæ nigræ sunt, velut & homines, quod etiam Pausanias testatur, Cardanus de subtil. rer. Scio magnum esse discrimen inter viperas pro locis & regionibus in quibus nascuntur & educantur. Curiositas enim & desiderium eas cognoscendi fecit, vt in Anglia, Gallia, Italia, Græcia, Asia & Ægypto eas reperiri diuersas ac differentes inter se corporis forma & colore, Bellonius in singul.

Discrimina
pro locorum
diuersitate.

Magnitudo.

Vipera magnitudine est cubitali & interdum maiori. Nicander in Theriacis viperas quandoque magnas quandoque paruas esse dicit; Europam autem paruas & breues habere. Nymphis libtorum quos conscripsit de Ptolomæis nono, viperas dicit in Troglydytide, si cum alijs conferantur, ingenti nasci magnitudine, ad cubita quindecim quandoque. Aelianus. Nearchus in India quindecim cubitorum à se visam asserit. Aristobulus verò nouem cubitorum & palmi viperam se vidisse refert. Strabo lib. Geogr. 15. in India viperas esse feribit, quarum corpora non modo excedant longitudinem octo vel nouem cubitorum, sed etiam sexdecim cubitis sunt longe.

*Fert Asia ultra tres longis qui tractibus vinas
Se tendant, rigidum quales Bucarteron, atque
Ardus Aegagus, & celsus Cercaphus intra
Se multos resouet, Nicander in theriacis.*

Senum quoque pedum in Asia viperas esse nonnulli prodidere, Scaliger. In aurea Castiglia frequentes esse viperas quæ longitudine 20. pedes æquent, in quibus caput non minus est quam hædo testatur Cardanus. In Hispania verò hoc animal cubitale ad summum est, Amatus Lusitanus in Dioscorid. Vipera maxima tres palmos magnos vel sesquicubitum longa est Actio, vt exponit Cornarius.

Sexus.

Æxi ab ἔξις/ἔξις sexu non natura nonnulli differre asunt. Illum marem esse, hanc foeminam. Alij etiam natura differre existimant. Et sunt quidem qui dicunt conuulsione illum affici quem ἔξις percusserit, non item quem ἔξις/ἔξις. Alij dicunt huius album morsum esse: illius liuidum. Cum morsum infixit ἔξις (inquit Nicander) duorum dentium vestigia apparent: cum ἔξις/ἔξις, plurium, Aelianus. Inter cætera foemina à masculo differt, quòd caninos dentes duobus plures habeat, quemadmodum sanè Nicander hisce versibus dicit,

*Masculus emittit, notus color, ipse caninos
Binos perpetuo monstrat, sed foemina plures.*

Galenus lib. de theriac. ad Pisonem, vbi etiam cum foeminas ad theriacæ confectionem sumi præcipit, sic eas describit. Animalia sunt colore sufflaua, admodum agilia, collum maximè porrigentia, oculis subrubentibus, inuercundia atque intuitus ferit: capite latiore, corpore toto & ventre vastiore, gressu ad extrema magis caudæ, quæ non inuoluta est, sed potius contorta, incessu quæriti proximo. Hæc enim re, inquit, foemina à masculo differt. Hæc Galenus. Foeminarum inter viperas hoc signum est, quòd masculi, omni latere vnum habent dentem, & foemina plures vno, Auicenna. Id autem de dentibus caninis intelligendum est iuxta Galenum. Fieri enim potest vt mas etiam plures duobus ex alijs dentibus habeat qui canini non sunt, Nicander Leonicensis.

— Summe circa vltima spiræ

*Fœmina pone trahit ceu maneam vipera caudam
Perpetuo duris horrentem tergora squamis,
Et per opaca pigrum raptae dumeta volumem,
Ipse sed acro caput mas fert prolixior illa*

Quandoq.

Quandoq; & quandoq; minor, sed non ita lato.

Ventre pater, mutila est & similisq; per omnia cauda.

Prolixi semper crassius, similes quoq; squame. Nicandret.

Vipera femina colore quidem est subflauo, multis instar totarum notis exornata, magnitudine cubitali, longissima vero palmos tres aequat. Caudam autem habet acuatam in tenuitatem desinentem, non paulatim imminutam; estq; omnino carnis nuda cauda & aspera. Oculi vero subrubri & caput latus & angustius collium. Ventrem autem sinuoforem habet; & in gressu ad summum caudae nititur, sensum vero inambulat, & quatuor habet caninos dentes. Vipera vero mas eiusdem est coloris; verum caput angustius & collum crassius habet, & vnicuiusque corporis tenuius & quodammodo prolixius; gressum autem supernè circa ventrem firmat, & alacrius mouetur; dentes autem caninos solum duos habet, paulatim vero cauda ei imminuta est, quemadmodum & reliquo serpentium generi, non acuatim velut in vipera femina dixi; & per hoc sane à femina differt, Aetius. Valde differens est mas à femina: nam femina caput habet latius quam mas, ceruicem minus elatam, dentes quatuor, corpus crassius sed breuius, caudam magis extensam, rariùs incedit. Contra vero mas habet caput angustius, ceruicem magis elatam, solos duos dentes, corpus & longius & tenuius & velocius incedit. Cæterum viperae sunt colore cineritis, interdum subflauae, maculis nigris, vt plurimum, interstinctae, Mercurialis lib. 2. de venenis. ¶ Viperae sunt serpentes habentes capita plana, quae sunt lata, proprie ad propinquitatem colli minuti, subtilis valde: quorum caudae sunt curuae strepitum facientes & sonitum in incesu, Auicenna. In Hispania hoc animal cubitale ad summum est, capite presso, acuto, in quo verruca cernitur, dorso variegato, & catena quadam depicto, Amatus Lusitanus in Dioscoridem. In genere viperarum praestantissima sunt quibus caput latum cauumq; & in rhombi figuram dispositum, oculi viuaces, duocq; dentes tantum canini, vnguis in nare vel cauda; cauda vero breuis breueq; corpus, cuius color lividus, incessus motusq; celer, & caput erectum, Cardanus.

¶ Viperae dentes gingiuis conduntur. Hæc eadem prægnans veneno, impresso dentium repullu virus fundit in morsus, Plinius. Viperae marassi caput ostendit Gerardus Bouman medicus Cluuenensis: in quo dentes oblongi in superiore mandibula vtrinque spectabantur: quatuor; alij dentes supra infraq; non apparebant propter paritatem, sed aciculum infricando aperitas stridoreq; percipiebatur. Sed ne longi quidem illi in viuis apparent nec in mortuis, nisi auferatur vesicula intra quam latent, & intra quam condere eos ac promerere pro arbitrio possunt. Continetur & humor intra vesiculam illam venenosus, quem simul cum morsu immittit (vt & scorpions è centro suo, quod cauum esse creditur) Gesnerus. ¶ Auriculæ omnibus animalium duntaxat generantibus, excepto vitulo marino atq; delphino, & quæ cartilaginea appellauimus & viperis. Hæc caernas tantum habent aurium loco, &c. Plinius. ¶ Vulua viperae & intra se parientibus, duplex. Idem. In hoc vero loco Nicolaus Leoniceus duplicem errorem commississe Platanius ait. Primum inquit duplicem viperam vuluam atq; intra se generantibus tribuit, quasi vipera non sit de numero eorum animalium, quæ extra se generant. Secundò, neq; inquit viperam duplicem vuluam habet, imò vnam tantum, cuius, sicuti in cæteris quæ intus quidem oua, extra autem animal pariunt, ea pars qua oua continentur, infra lumbis adiungitur, & supra intestina ostium continetur, quemadmodum tum in libris de partibus, tum etiam de generatione animalium multis alijs in locis, testis est locupletissimus Aristoteles. Quod si per duplicem vuluam bifidam seu bipartitam Plinius insinuat, non erit hoc viperarum & similis naturæ animalium peculiare, imò omnium aliarum, quæ tam intra quam extra animal generant; quod etiam de bobus & mulieribus hoc eodem loco Plinius affirmat, Hæc Leoniceus. Gerardus Bouman, qui viperam secuit aiebat se obseruasse vuluam eius bifidam esse. Viperae oua ad instar monilis, Ald. ¶ Serpentes aliqui vngulam habent, vt viperarum genera quædam, Cardanus. ¶ Viperae ac Cerastræ Ægyptiacæ pellem habent facile cedentem: quod experientia comperi. Cum enim eas excoriatsem, ac pellem sceno vel stramine compleuissem, duplo crassiores erant quam cum viuæ essent, Bellonius.

¶ Dicit Phisilogus, quod vipera habet faciem humanam vsq; ad vmbilicum: ab vmbilico vero vsq; ad caudam, crocodyli figuram. Meatus digestibilis quasi foramen acus est: & ideo more cæterarum concipere non potest sed tantum per os. Cauernas habet loco aurium, & tres dentes tantum, Vincentius Belluacensis.

Vescuntur viperae tum herbis quibusdam tum animalibus, & quibus a suæ solent nutriri, cuiusmodi sunt buprestes, cantharides, & quas vocant pityocampas: hæc enim idonea ipsarum sunt alimenta. Galenus lib. de ther. ad Pisonem. In montibus Phœnicæ ex eorum radicum viperarum magis efferas scribit Pausanias. In Arabia balsamorum non modo suauissimo succo eas vt, verum etiam vmbra delectari, idem testatur. Scorpionum deuorari à vipera certum est ex Aristotelis testimonio lib. 8. cap. 29. de histor. animal.

¶ Viperae vini incontinentes sunt, Idem. ¶ Vipera modo magnum modo paruum gyrum a-

De vip. er. urum
tubo et potu.

De Serpentibus

Motu & in-
cessu.
Laticulis.

git duris squamis horret, segnis tractu serpit, irritata oculis valde rubet, & geminas linguam
iactat, simul & caudam contorquet, Gillius ex Nicand. ¶ Cæteri quidem serpentes cauernas
subeunt terræ (hyeme scilicet) sed viperæ sub saxis conduntur, Aristor. Contra verò Plinius: Ser-
pentium inquit, vipera sola terra condi dicitur, cæteræ arborum aut faxorum cauis, quod scrip-
sisse videtur Aristotele male intellecto. Hic serpens in terra conditur, Vincentius Belluacensis.
De viperis illud amplius ex Galeni doctrina sciendum. Animantia inquit, quæ frigidiori
sunt natura, per hyemem ob frigoris vim perinde ac si mortua essent, latitare solent: atque tum vi-
peras quoque videas, si manibus tractentur deferanturque, haudquaquam mordere. Nam per aesti-
tem tum hoc animal tum serpentes reliqui omnes, præsertim sub canicula feruore, quum vehe-
menter æstuant, furor em per se ferre videntur, adeo vt ne exiguo quidem momento quiescere
omnino possint, Cœlius Rhod. ¶ Vipera exiit tam vere quam autumno, Aristor. Plinius. Vi-
peræ post hyemem de cauernis egredientes, oculos suos super foeniculum fricant vt illuminen-
tur, Auicenna.

Venatione.

Coitu & par-
tu.

¶ De viperarum coitu & partu recitabimus prius ea quæ plerique veteres auctores scripse-
runt, deinde aliorum ac præcipue recentiorum sententiam verior em afferemus. Vipera cum
libidine agitantur, & per paria coeunt: foemina collum maris in emitenda genitura compre-
hendit, & arctè amplexa non prius dimittit quam deuorauerit: & mas quidem hoc modo perit,
foemina verò talem luit masculo pœnam, quod filij dum adhuc intra vterum sunt, patrem vici-
scentes matricem ambedunt, eiusque aluo ambefa, ita partum faciunt, Herodotus in Thalia.

Cum durum fugiens morsu ignescens echidna

Frendit echin, vel vbi feruente libidinis aestu

Seno dente sui refecat caput illa maris.

Ast vbi post vegetam cæperunt pignora vitam,

Iam propinqua adsunt maturi tempora partus,

Indignam chari mortem vlciscencia patris

Erosa misera nascuntur matris ab aluo. Nicander in Ther.

Vipera inter omnes alias feras caput habet perniciosius: siquidem aiunt ipsam os aperite ad
suscipiendam maris genituram, qua accepta caput illius abrodere. Atque hunc ipsius esse præui-
complexus modum. Deinde foetus ex semine prognati, naturali quadam vltione parentis vter-
rum erodere & foras prorumpere feruntur: ac ita ipsos patris vindices, matrem perimere. Quod
nobis egregius Nicand. versibus suis ingeniosè scriptum reliquit, Galenus. Vipera sua circum-
plicatus foemina cum ea coit: hæc verò sine molestia iniri se patitur: postquam verò ad coeundi
finem peruenerunt, vxor pro coitus consuetudine malam amoris compensationem rependit:
nam ei ad collum inherens, morsu abscondit caput. Itaque ex viperino coitu hic perit, illa verò
prægnans efficitur. Non autem oua parit sed animantes partus edit iam iam idoneos ad perni-
ciem inferendam. In ipso enim partu matris aluum distrahit & lacerant, perque disruptum ven-
trem erumpunt, vlciscentes patrem in hunc modum, Ælianus, hist. animal. lib. 1. Vipera mas in
coitu caput inferit in os, quod illa abrodit voluptatis dulcedine. Terrestrium eadem sola, intra
se parit oua vnus coloris, & mollia vt pisces. Tertia die intra vterum catulos excludit: deinde
singulos diebus singulis parit, viginti ferè numero. Itaque cæteræ tarditatis impatientes, per-
rumpunt latera, occisa parente, Plinius. Vipera dicta quod vipariat. Nam cum venter eius ad par-
tum intumescit, catuli non expectantes naturæ maturam solutionem, sed corrosis eius lateribus
vi erumpunt cum matris interitu, Lucanus: *Viperei coeunt abrupto corpore nati.*

Fertur autem quòd masculus ore inserto viperæ semen expuat. Illa autem ex voluptate libidi-
nis in rabiem versa, caput maris ore receptum præcidit. Ita fit vt parens vterque pereat, masculus
dum coit, foemina cum parturit, Isidorus. Plutarchus in libro quo loquaces taxantur, belonis vi
perisque similes eos autumat, quæ pariendo rumpantur. Nam dum tacenda curiosius quæ effu-
siant, venari hinc inde student, eroduntur per sæpe perdunturque ab ijs quæ nequeunt contine-
re. Idem approbasse videtur Apuleius in Magia, nec tacuit Hieronymus. Suppetit grammatica
rum astipulatio quoque astruentium echidnam inderatione etymologica dici, *αχαιον εν τω
την αυτου γονιου ἀγγειου ατρεσ*, quod ad interitum vsque foetum inderatione contineat. Præterit magni item
Basilij in Hexaemero sententia: Viperas inquit, vtero deuorat, fama est, in lucè prodire. Com-
probat & libro secundo Horus, Vipera foetum scribens *επιβιβρωσικον τας αυτου γαστρας της μητρεος εν
ποριου αυτου*. Circumfertur & Græca sententia, sicut viperulæ arroso matris vtero, lucem indispici-
cantur, & ita & liuorem animam, in qua concipitur *δυναμην*. Cœlius Rhodig. antiq. lect. lib. 6.
cap. 16. Hæcenus recensuimus opiniones eorum qui & marem à foemina in coitu, & foeminam
à foetibus in partu interimi senserunt. Nunc ad alios veniemus qui vtrumque negant, & quo-
rum sententia non tantum verisimilior sed & vsu & experientia probata est.

¶ Fuerunt ætate nostra qui has quas putamus viperas vtriusque sexus electas viuarijs inclu-
dere, easque aliorum instar animalium coniungi, concipere, parere educareque foetus suos experi-
mento compererint, nullo parentum desiderato, Pierius. Coeunt masculus & foemina caudis
ad medium vsque corpus optime conuolutis complexusque: altera verò superiori corporis parte
elevatora

eleuata, multis cum ore osculis datis. Inest verò mascilo membrum genitale ea in parte vbi am-
 plexantur; quod intrus occultum habet. Foemina vero vulua ex direçtio inest, vt cuius curio so-
 manifestum euadet. Proinde philosophos & medicos in hac re huc vsque errasse, qui per os vi-
 peram concipere, & eius viscera in partu à catulis arrodi contendebant, manifestius est quam à
 me in hoc loco dici potest, Amatus Lusitanus, cent. 2. ¶ Vipera catulos Theophrastus scri-
 bit parientis vterum non exedere atq; conficere. Neque sanè vt quiddam ludens dicam, foribus
 effractis obstructum exitum perumpere, sed scemina vterum angustijs compulsum non am-
 plius sententia posse sedi vmpi. Cuius sententia ita rem habere mihi ad veritatem plane persua-
 det, Siquidem & marinae acus, quia tenues sunt, & haudquaquam sinuosam & capacem alium
 habeant, idcirco similiter à suis fecibus afficiuntur, vt iam ante scripsi. Interim verò Herodo-
 tum rogo ne mihi succenseat, si ea que super viperarum partu ipse asserit, ego fabulosos censeam,
 Ælianus. Apollonius apud Philostratum viperam esse visam iefert serpentes quos peperisset
 lambentem quasiq; expolientem, Cæl. Rhodig. antiq. le. lib. 6. Vidimus nos & plures aliq; ex-
 perientia comprobatur, viperas prægnantes pyxidibus inclusas parere, quæ inde ex partu,
 nec mortuæ nec visceribus perforatæ manserunt. imò potius viuæ illasæ vt prius, in dies mul-
 tos perduratur, Amatus Lusitanus in comment. in Dioscoridem. Vipera è serpentibus vna a-
 nimal edit, cum intra se oua primùm peperit. Ouum hoc vnus coloris & molle, vt piscium est.
 Fœtus supernè consistit, nec cortice continetur, sicut nec piscium quidem. Parit catulos obu-
 uolutos membranis, quæ tertio die rumpuntur. Euenit inter dum, vt qui in vtero adhuc sunt, ab
 20 rosis membranis prorumpant; singulos diebus singulis parit, plures quam viginti, Aristoteles
 historia animalium lib. 5. capite vltimo. Qui locus Aristotelis male intellectus tum Plinio tum
 reliquis scriptoribus erroris occasione præbuisse videtur. Quod enim Aristoteles de membra-
 nis scribit, quibus ruptis fœtus exeant, id de matris vtero intellexerunt. Hæc enim est sententia
 Aristotelis, viperam ex ouo intra corpus gignere catulū, qui catulos membranis obuoluitur,
 quæ membrana post exitum catuli in lucem disrumpuntur; sed aliquando conangere, vt catu-
 li membranis obuoluti, interim dum adhuc sunt in vtero matris, disrumpant ipsas membrana-
 las, & foras exeant. Est etiam alter error Plinij ex verbis Aristotelis male intellectis, & à Theo-
 doro Gaza perperam translatis; vt Nicolaus Leonicensus in libro de Dipside ostendit his ver-
 bis. Verba Aristotelis de vipera partu ita in græco codice scripta inueniuntur: *Τίτρε δ' ἐν μὲν*
 30 *ἡμέρᾳ καθ' ἑαυτὴν εἰς ἡμέραν ἢ ἑξοσιν.* Theodorus Gaza cum Plinio aberrans male sic interpreta-
 tur, singulos diebus singulis parit plures quam viginti numero. Nos verò verbum ex verbo ita
 interpretamur. Parit autem vna die singulos, parit autem plus quam viginti numero. Est autem
 sensus horum verborum, non quod singulos singulis diebus pariat, imò quod vna die plus
 quam viginti numero, singulos tamen, hoc est non binos aut ternos, aut quater nos simul sed v-
 num post alterum. Quod etiam facit marassius foemina, quæ plures vna die, sigillatim tamen pa-
 rere visitur. Vtrum autem plures quam viginti numero semper vna die pariat, vel aliquando
 pauciores, non puto hoc ex rerum natura constare. Fieri enim potest, vt sicuti in plerisque alijs
 animalibus numerus fœtuum non est præfinitus, ita neque in huius serpentis partu Aristoteles
 de ipso, non id quod semper fiat, sed potius quod crebro contingat, in animalium historia scri-
 bere non dubitauerit, Hæc Nicolaus Leonicensus. Quod Aristoteles scribit viperam parere ca-
 40 tulos membranis obuolutos, volui viperas prægnantes ac parientes obseruare, sed visæ sunt mi-
 hi, salua veritate, catulos absque membranis in lucem ædere, Bellonius. Cartilaginea & vipe-
 ræ cum intra se oua generent, mox animal foras pariunt, perfectum generant ouum. Ita enim
 ex ouo animal gignitur, ex imperfecto nullum; non extra. Hęc pariunt oua, quia natura frigida
 sunt, non quia calida vt quidam volunt, Aristoteles. Vipera animal edit postquam intra se oua
 peperit, cum cætera serpentum omnia genera oua edant in lucem. Quo fit, vt vipera vni vulua
 similis vt cartilagineis sit, Idem. Vipera vbi intra se oua pepererunt, mox animalia gignunt,
 Theophrastus lib. 7. cap. 14. Vipera sola ex serpentibus non oua sed animal parit, Suidas. Com-
 plurium scripta mihi modicè placent, qui eo tantum nomine viperam à cæteris serpentibus dis-
 50 stinguere solent, quod animal pariat. Id enim Ceraftæ quoque vsuuenire certum est, Brodæus.
 Id etiam confirmat Bellonius, nempe ceraftas animal parere; sed ceraftas inter vipersas ponit Ni-
 cander, ac nulla alia re quam quod cornuta sunt à viperis differre tradit Greuius, Herodotus
 verò in Thalia scribit etiam serpentes esse in Arabia subalatos, quæ eodè modo quo viperae coe-
 unt ac pariunt. Vnde sequeretur non solas vipersas inter serpentes animal viuum parere. Sed,
 vt docet Nicolaus Leonicensus in lib. de dipside, nõ destruitur propterea Aristotelis sententia;
 quia secundum eundem philosophum alatum & inalatum non variant speciem, vt probat pri-
 mo de partibus animalium argumento formicarum & cicindelarum, quæ in eadem specie &
 alatae & non alatae inueniuntur. ¶ Sasia alia etiam est viperae generatio; siquidem Aristote-
 les vt apud interpretem Theocriti legitur, lacertam exiccitam ait in viperam mutari, Pierius.
 60 ¶ Cum impetu libidinis plana est muræna in aridum progreditur, & sponsi iniquissimi de-
 siderio permota, iacobulum viperae maris intrat, ibiq; ambo inter se colligantur atque coitu in-

De Serpentibus

plianantur: vt vulgè quidem hominum opinio ait. Vipera quoque mas stimulis libidinis concitata ad mare accedit: & vt adolescens in amoribus dissolutus cum tibia fores pulsata amatæ, sic vipera mas sibilo edito amatam euocat: ea è mari exit, natura diuersorum locorum in colas in eu piditatem vnã & cubilem euocente, Ælianus. Vipera infestissimũ animal eorum quæ serpunt cum muræna congregitur, sibiloq; se adesse significans ex profundo eam ad concubitum euocat: hæc autem morẽ gerit, & cum venenata bestia copulatur, Basiliius Hexam. Orat. 7.

Fama est, si modo vera, quod hæc (muræna) sua pascua linquat

A: q; eat in sicco, cogente libidine, licetis,

Et cum vipereo coiens serpente grauetur,

Nicander in Theriacis.

Athenæus ex Andrea idem quoq; prodidit: cuius hæc verba sunt. Andreas in libro de his quorum venenatus est morsus, ait murænas quæ ex mare vipera genitæ sunt, morsu interficere. ¶ At hanc opinionem paucis refellit Plinius de murænis loquens. In sicco litus elapsus vulgus coitu serpentum impleri putat. Aristoteles myrinum (myrum) marem vocat qui generat. Locus est Aristotelis lib. 5. histor. animal. cap. 10. quo muræna & myri discrimen explicat. Et Nicandri Scholiastis Græcus scribit Archelaum existimasse murænas in terram exeuntes cum viperis coire, & illis dentes esse viperinis similes: Andream verò affirmasse id falsum esse, ac neque viperam in mari versari, neque murænam in terra. Eadem Athenæus ex Andrea profert: Andreas (inquit) in libro de his quæ falsò creduntur, scribit falsum esse murænam ad lutulenta loca venientem cum vipera commisceri: neque enim viperæ in huiusmodi locis degunt, gaudentes limosis solitudinibus. Fabulosum est igitur vyperas cum murænis congregi, cum vipera sui generis marem habeat. Quod si cum serpentibus muræna coirent, cum marinis posita quàm cum terrenis copularentur. Sed fabulæ occasionem dedit myri maris cum serpentibus tanta similitudo, vt qui myrum muræna copulatum viderint, serpentem esse crediderint; maxime cum serpentum more corpora commisceant, teste Aristotele: Quæ pedibus carent (inquit) & longo sunt corpore vt serpentes, vt muræna, hæc coitus complexu mutuo partium superiorum peragitur.

D.

*Nequitia.
Virulentia &
coniugio alie
na.*

Vipera nequissimum genus bestie & super omnia quæ serpentina sunt generis astutior, Ambrosius. ¶ Cum proximum est vt vipera complexu venereo iungatur cum Muræna, venenum vomitione eiecit atque expellit, vt blandus decorusq; sponsus videatur: postea edito sibilo (tanquam Hymenæo quodam ante nuptias misso) sponsam appellat: atque vbi mutuum venis libidinem inter se expleuerunt, hæc quidem ad mare regreditur: illa verò exfortio veneno & recollecto, ad domesticam sedem reuertitur, Ælianus. Cum hic serpens (de vipera agens) inter omnia ferè serpentum genera crudelior sit, ad foeminam tamen suam blandus est (vt dicunt Ambrosius & Basiliius) absentem nanque foeminam mas requirit, & blando sibilo proclamat: & vbi comparem aduentare senserit, venenum euomit ob reuerentiam eius, honorans gratiam nuptialem, Vincentius Belluacensis. Sed cum falsum sit vyperas cum murænis coire, vt prius ostensum est, apparet etiam fabulosum esse quod de hæc nuptialis gratiæ reuerentia dicitur.

*Storge ergo
fortam.*

¶ Tantum nimirum erga filios amorem, non modò in hominum verum etiam in serpentium atque immanium ferarum corda inseruit Deus, vt vipera visa fuerit, quos peperisset, lingua lambere & tanquam expolire: vt prudenter dictum sit, procreationem tam charam omnibus animalibus quàm animam esse, Gillius.

*Antipathia vi
perarum ad
hominem.*

¶ Vipera domesticæ nusquam reperiuntur. ¶ Si vipera collum summa cautione contineas, in osq; illius diductum expuas, spiritum in eius ventrem delapsus, tanta est pernicis existit, vt inde ex tunc vipera putrescat, Ælianus. ¶ Viperas bubus noxias esse Vergilius in Georgicis testatur his verbis:

*Ad animantis.
Bovæ.*

*Sæpè sub immotis præsepibus, aut mala castu
Vipera deliuit, cælumq; exterrita fugit:
Aut recto assuetus coluber succedere, & umbra,
Pestis acerba boum, pecoriq; aspergere virus,
Fovis humum: cape saxa manu, cape robora pastor,
Tollens emq; minas, & sibi, colla iumentem
Deiciamq; fugæ rimidum caput addidit altè,
Cum mediæ nexu, extremamq; agmina cauda
Soluuntur, cardosq; trahit sinus vltimus orbes.*

*Pullos anserũ
vel gallinarũ.*

In anserum struendis cellis seruanda sunt eadem quæ in alijs generibus pullorum, ne coluber, ne vipera selesq; aut etiam mustela possit aspirare: quæ ferè pernicies ad internectionem consistant

confertunt teneros, Columella. Nefſotrophij tota maceries opere textorio leuigatur extra in-
 traq; ne feles aut vipera proropat, Idem. ¶ Tradunt naturæ rerum experti, myoxim (id eſt gli-
 rem) latitare, & ſœtus ſuos ſimul in eodem loco multos parere, quinq; & amplius: Vipera autem
 tem hos venari. Eſt inuenerit totum latibulum ipſa vipera, quum non poſſit omnes deuorare;
 pro vna vice ad ſatietatem edit vnum aut duos, reliquorum verò oculos expungit & cibos aſe-
 fert exæcatofq; enutrit, donec voluerit vnumquenq; eorum deuorare. Si verò contigerit, vè
 aliqui in experti in hos incidant, ipſoſq; in cibum ſumant, venenum ſibi ipſis ſumunt, eos qui à
 vipera veneno ſunt enutriti, Epiphanius in fine primi tomi ſecundi libri contra hæreſes. ¶ Mu-
 res cum vocem felis aut vipera ſibiſum exaudiuerunt, è cauo ſuo muſculos alius aliò tranſiit;

Myoxos ſeu
 glires.
 Mures.
 Parid.
 Ficem.

10 Aelianus. ¶ Hyperides in oratione contra Demadem ait: Oratores ſimiles eſſe ſerpentibus, nam
 ſerpentes odioſos eſſe omnes: ex ipſis autem ſerpentibus homines quidè à viperis lædi, à Paris
 autem ipſas viperas deuorari, Suidas. ¶ Albertus refert, viperam aſcendiſſe arborem, picaq;
 pullos eſſe: ſuperueniens pica pugnauit cum vipera, ſed in coxa capra elamabatur: ad cuius vo-
 cem aduolauit ſocia, quæ viperam aſidue in capite percutiens, interemit deiecitq;. Carſianus
 de varietate rerum lib. 7. ¶ Scorpionum deuorari à vipera certum eſt, Ariſtoteles hiſt. animal.
 lib. 9. Scorpionem cum vipera ea dem phiala Paduæ conſuſus, quæ ſeſe mutuo paulò poſt tri-
 teremiſſe, animaduertimus, Gaſp. Vuolſius. ¶ Terrena teſtudo cum origanum comederit, vi-
 peram præclare contemnit. Quod ſi facultatem eius non aſſequatur, comela rita contra ho-
 ſtem armatur. Iam ſi vtriuſque facultate caruerit, à ſerpente exeditur planeq; conſicitur, Aelia-
 nus. Teſtudines aiunt cum viperas ederunt, ſuperedere origanum. Quod niſi ſtatim inuenerint
 morti. Huius rei multum periculum facientes, cum teſtudinem id facientem (edentem viperam) vi-
 derint, euulſere origanum: quo factò paulò poſt ipſam viderunt morientem, Ariſtoteles in mira-
 bilibus. Quod autem Ariſtoteles de origano ſcribit, id Plinius de cunila bubula refert, inqui-
 ens: Teſtudo cum viperam ederit, mox cunilam edit, quod cum ſapius ita factum animadu-
 iſſet quidam, cum guſtata cunila viperam teſtudo repeteret, herbam euulſit, quo factò teſ-
 tudo interiit.

Parid.
 Ficem.
 Scorpionum.
 Teſtudinem.

20 ¶ Animalia multa aliquo noxio comefo, mox aliud quod inuenit aſſumunt, ceu vipera ru-
 tam vbi allium comederunt, Theophrastus de cauſis plantarum, c. 4. ¶ Vipera ſemel percuf-
 ſa arundine obtorpeſcit, pluries roboratur. Zoroaſter in Geop. ¶ Luſ (id eſt ari) quando fric-
 carur radice ſuper corpus non mordet ipſum vipera, Auicenna. ¶ Dracunculi folia qui manſi-
 bus aſſicuerit, aut radicem execuerit, poſſe à vipera ferri inſiſtantur, Dioſcorides, Acuius. Dra-
 conteam tere, & vnge manus, & non mordeberit à vipera. Fructus verò ipſius herba tritum
 cum aqua, & poſitum in equis peregrinatum, fugat eas, Galenus. Qui lauit manus ſuas folio
 dracontæ, & ſucco eius, & decoctione eius, non mordet ipſum vipera, Auicenna. ¶ Vipera
 ſi ſagi ramulum admouerit *phærea*, id eſt contremiſcit, Andreas à lactina, non volabit, vt Cor-
 narius Zoroaſt. in Geop. Viperam ſiſtit ſagi ramus, ſi admoueat, inquit Plutarchus in Sympo-
 ſiacis, Cal. Rodig. ¶ Mira res eſt, ſi hinc ponantur folia fraxini, & hinc ignis, atque in medio
 conſtituta fuerit vipera, potius eligit ſeſe in ignem conijcere quàm ſupra fraxinum tranſire, tan-
 ta eſt antiſpathia huius ad fraxinum, Mercurialis. ¶ Rutam viperalem appellatam ſuadè Apu-
 leius, quod ſerpentibus & viperis reſiſtat, Pierius. ¶ Vt vipera non mordeat. Ex ſucco ſolatri
 vnge manus, Galenus. ¶ Sinapis interficit eam (vipera) & quando ponitur ſuper ſemikas
 eius reſugit ab eo, Auicenna.

Ad plures.
 allium
 Arundinem.
 Arum
 Dracontæana.
 Fagum.
 Fraxinum.
 Rutam.
 Solatrum.
 Sinapi.

30 ¶ Dicitur ſi vipera bonum intueatur ſmaragdum, mox eius oculi eliquantur & fluunt à
 capite, Rafis.
 ¶ Vipera ertuca planta delectantur, Cardanus de varietate rerum. Circa plantam quæ Sa-
 bina dicitur in agro Comeniſi viperarum multitudo conuenit: plures quoque ſuper arborem
 ſerpunt, Idem.

Smaragdum.
 Sympathia ad
 crucem & ſa-
 binam.

E.

50 Serpentes viu ſiccotiſſimæ ſunt, proinde aliqui viperas vino cum ficilibus ad ſepes diſpo-
 ſito venantur: erba enim capiuntur, Ariſtoteles. Marſi homines viperarum ſunt venatores, A-
 matius. His etiam aduerſus ſerpentes vin naturalem in eſſe tradit Plinius. Veruntamen, vt au-
 thor eſt Galenus libro de theriaca ad Piſonem: Marſi qui ſuo tempore extabant, contra ſerpenti-
 um venena nullam vti que propriam habebat facultatem, eſt fraude quadam vniuerſam de-
 cepiebant plebeculam. Ipſe enim loco citato ita ſcribit: Circulatores hi nunquam congruo tem-
 pore viperas venantur, ſed multo poſt venationem, cum non amplius vigent. Captas autem
 ipſas crebro ſibi ipſis aſſuefaciunt, & cibis non ſolitit enutritum: imò carnes ipſis permittentes, et
 continuè n. ordine cogentes vt viuis ex earum ore vacueat erant. Quin etiam mazas quaſi
 dam obijciunt, quæ dentium foramina obſtruant. Atque hac ratione morſus ſunt imbecilles,
 vt videntibus magnum ſi miraculum, talis ipſorum ad fraudem parandam artiſicij imperitis,
 Hæc Galenus. Cæterum inquit Matthiſolus in commentarijs ſuis in Dioſcoridem, id fraudis
 doluegenus, noſtro etiam tempore locum habet, in his præſertim circulatoribus & circuloſo-

Viperarum ve-
 natio.
 De Marſis vi-
 perarum vena-
 toribus & con-
 trum fraude.

De Serpentibus

Fraus circumforaneorum, qui se de D. Pauli stirpe mentiuntur.

raneis, qui ex diui Pauli stirpe (quod tamen palam mentiuntur) se prognatos prædicant. Quippe quod ferè omnes Apuli sint ex Leccia vrbe oriundi, aut ex circumstantibus locis: quamquam facile possunt originem duxisse à Marsis eorū vicinis, qui sexcentenis aut fortasse millenis annis ante diuum Paulum exitere. Cauendum est igitur ab eorum nugis: nam quicquid loquuntur pollicenturq; id omne fraudulentè & dolosè agunt. Capiunt enim viperas obeunte iam hyeme, & vt magis ab eorum moribus se tueantur, manus sibi perquam diligenter inungunt quodam vnguento hac in venatione ab ipsis experto. Vnguentum illud conficiunt ex oleo syluestris raphani semine expresso, dracunculi radices, & asphodeli succo, leporis cerebro, saluæ folijs, lauri bacis & alijs quibusdam additis. Afirmant eo vnguento perunctos à serpentibus tci non posse: quod ego facile crediderim, cum etiam apud Nicandrum in theriacis vnguentum reperiat, quo qui fuerit perunctus, à feris tci non possit (de quo vnguento in historia serpentis egimus.) Capiunt igitur qui Marsos se faciunt viperas, aliudq; quoduis serpentum genus hoc modo captiuis statim caput salua perfundunt, cuius contactu non parum mitescunt, & veneni feritatem deponunt, quod hominis salua sit illis prorsus contraria. Hæc Matthiolus. Capruri viperas manus inungunt melissophyllo: ita negant nocere. Hoc & Psyllorum antidotum ingreditur, Gesnerus.

F.

Vsm viperarū in cibo.

In Ægypto Ægyptios ipsos viperis alijq; serpentibus similiter atq; anguillis victitare prodidit Galenus lib. 3. de alimentorum facultatibus. Quibus item eos vesci traditum est, qui occidentales nouiterq; repertas Indias incolunt, perinde ac ij qui orientales inhabitant, vt lib. 7. author est Plinius, Matthiolus in Dioscoridem. Isgonus eos qui Athon montem incolunt macrobios existimat, quia viperinis carnibus alantur. Itaq; neq; capiti nec vestibus eorum noxia corpori inesse animalia, Plinius.

Apparatus viperarum ad cibum.

Viperarum carnes palam videre est exsalfacientes & desiccantes: vbi condiuntur cum anguilla, nempe oleo, sale, anetho, porro & aqua, seruato nimirum modo, Galenus. Detracta cute, caput caudaq; quoniam carne vacant, amputari debent: quippe commentitium est quod præcipitur, certam vtrinq; mensuram præcidi oportere. Reliquum verò corpus exemptis interaneis elotum dissectumq; discoquitur cum oleo, vino, salis exiguo & anetho, Dioscorides. Viperas hoc modo apparatus edere oportet: primum quidem amputato capite & cauda, & detracta pelle exemptisq; interioribus visceribus omnibus caro aqua pura bis ac ter lota, in olla instar anguillarum coquitur, aqua quidè sufficiente assusa, & oleo modico cum anetho & porro (alibi scribit addito marubio & anetho modico paucoq; oleo) post sufficientem deinde cocturam, iusculum moderato sale conditur, atque ita edenda exhibeatur, itemq; ius absorbendum, Aëtius. Elixario viperæ est, vt sumatur viperæ abscissis extremitatibus, mundificata à vesceribus: deinde elixetur cum porris & anetho, & cicere & sale pauco, & decoquatur cū aqua plurima, donec dissoluitur: & sumantur ossa eius tunc ab ea, & mundetur caro ipsius, & ponantur ossa eius tunc super micas panis de simila, Auicenna. Quidam viperis vtuntur in cibis. Primum omnium occisæ statim salem in os addi iubet donec liquecat humor, quatuor digitorum mensura vtrinq; præcisâ exemptisq; interaneis discoquunt in aqua aut oleo, sale, anetho & omnibus aut statim vescuntur aut pane colligunt vt sapius vtantur, Plinius. Et de capite quidem amputando id cum ratione fieri dicit Galenus, propter venenum quod in ore continetur, sed vt cauda auferatur nullam habere rationem, quum neq; sicca neq; humida alimentis recrementa isthæ habeantur. Idem tamen lib. 1. de antid. vtrinq; quatuor digitorum mensuram de magnis viperis refecare satis esse dicit, Ianus Cornarius. Præcinditur tamen in apparatu viperæ pro elephantiacis cauda, non quia venenosa sed quia vngulosa & absque carne sicca & calida reperiat, Amatus.

G. I.

DE REMEDIIS QUAE EX VIPERA SVMI POSSVNT.

Viperina carnes ad Elephantiasum.

Mirabile Elephantiasis remedium viperarum esus existit. Eæ verò apparatus eo modo quo supra in F. dictum est, ægro in sole desidenti exhibentur, capite tamen probe velato. Neq; vero semel tantum aut bis viperas edere satis est, sed saepe id fiat quum extra periculum sit, & in super commoditatem afferat. Sint autem viperæ recens captæ & ex humectioribus locis accipiuntur. Nam quæ iuxta mare degunt vehementer stitulosæ sunt, Aëtius. Ius etiam coctarum viperarum absorbendum, Idem. Viperæ carnes calidæ & sicca temperaturæ euidenter existit, quæ corpus totum per cutem expurgant: hinc multi quos elephantia male habebat, esu potdue ipsarum consauerunt: quæ in maritimis alijq; locis aridis degunt magis ad sitim faciendâ sunt efficaces, Paul. Ægineta. Auerroes dixit carnem tyri purgare lepram, quoniam ipsius materiem pellit ad cutem, & ideo bibentes incidere primò in passionem tyriæ, id est cutis excoctatione, et postea ab ipsa liberari, Fumanellus. Et scias quod caro viperæ, & illud in quo est virtus carnis eius, est de nobilibus medicinis lepræ. Et non oportet vt sit viperæ de luto, aut littoralis, aut de locis

50

60

locis

de locis humidis, quoniam in ea secundum plurimum est parum iuamenti. Et de eis, quæ pluri-
 rimæ est malitiæ, est illa quæ sitim facit, cum qua est perditio, imo eligatur montana præcipue
 alba. Erabscindantur capita earum & caudæ vice vna subito: & tunc si multiplicatur cursus
 sanguinis, & remanet viuæ, & agitantur agitatione plurima tempore longo, tunc istæ sunt
 bonæ. Post decoctionem mundificantur & decoquantur, & comedatur ex eis & iure ipsarum,
 Auicenna. Et ex portatione vini in quo moritur vipera aut viuît, iam sanati sunt quidam acci-
 dentaliter, aut intentione interficiendi, vt moriatur ille leprosus & quiescat, Idem. Amatus
 centur. 2. agens de viperarum apparatu pro victu elephantiorum ait, nos viperarum modo su-
 pradicto decoctarum primò eibat decet: deinde carnes comedit, non secus ac veruecis, vel
 10 alitum, quæ in prandio quotidie sumuntur. Sed ieiuno stomacho, & in aurora carnes hæ come-
 di debent, dimidia saltem pro vice: & aliquando vnus integræ viperæ, prout virium robur
 adfuerit. A quarum esu cibum vel potum quemcumq; per sex differat horas. Quòd si sudaue-
 rit, diligenter sudorem seruet, maximè expedit. Excoriari autem ægrotantibus cutis solæ, vt
 serpentibus euenit, Hæc Amatus. Quod autem supra citati auctores de vsu carnum viperina-
 rum ad lepram seu Elephantiasim scripserunt id totum à Galeno desumpserunt, qui lib. de
 simpl. medic. facult. 11. cap. 1. hæc de re piuribus agit, his verbis: Viperarum carnes palam viderè
 est excalfaciens & desiccans, vbi conduntur ceu anguillæ, &c. quòd autem totum corpitis
 per cutim euacuent, discere tibilicæ vel ex his quæ ego iuuenis etiamnum in Asia nostra sumi
 experius, quæ singulatim deinceps narrabo. Homo quidam morbo quem Elephanta cognos-
 20 minant, laborans, aliquousq; cum fodalibus conuersabatur, donec ex ipsius consuetudine con-
 uersatione q; quidam ipsorum morbi inficerentur contagione, & ille iam odbratu grauis, ac fœ-
 dus redderetur aspectu. Constructo igitur illi tugurio proximè vicum in iugo collis propter
 fontem, illic hominem collocant, tantum illi quotidie eiborum ferentes, quantum vitæ sustinen-
 dæ satis foret. Cæterum ad canis exortum, cum fortè messoribus haud procul inde metentibus
 vinum esset allatum in fictili sane quam fragrans: is quidem qui attulerat, deposito illo propè
 messores abiit: verum vbi eius bibendi aduenisset tempus, sublato fictili adolecens, vt pro more
 impleto crateræ, competente aqua vini temperaret, in cratera vinum effundit, & vnà excidit
 vipera mortua. Quare attoniti messores, veriti ne quod, si bibissent, inde sibi malum eueniret,
 suam quidem sitim aquæ portione fedare maluerunt: cæterum cum illinc discederent, præ huma-
 30 nitate videlicet ne misericordia homini illi elephanti obnoxio vinum largiuntur, rati expeditè
 illi potius mori, quam viuere in ea miseria: At ille vbi bibisset, admirandum in modum sanitati
 restitutus est: nam tuberosum omne illud cutis totius non aliter quam animalium à testæ mollia-
 te nuncupatorum malacostræ con tegmen decidit: quod autem reliquærat, molle admodum
 apparuit, instar cutis cancrorū ac locustarum, vbi extima testa fuerit detracta. Alterum quoq;
 eiusmodi non dissimili casu in Myria Asiæ, non procul ab vrbe nostra accidit. Vir quidam ele-
 phanto laborans profectus est ad aquarum sponte nascentium sanem, sperans inde non nihil se
 commodi adepturum. Erat illi scortū mancipium, iuuenula sane formosa, compluribus ama-
 toribus ambita. Huic tunc alia quædam ex domesticis rebus, tum pœnum æger concediderat.
 Profectus igitur illis, in ædibus, quibus vicinus erat locus squalidus & viperarum plenus, fortè
 40 fortuna ex illis vna in viceum vini incidit negligentius positum: extincta q; est. Ac scortū qui-
 dem in lucro id reputans quod fors euenisset, hero id vini propinat, atq; ille ebibit: cæterum ex-
 inde ad eum modum quo ille qui degebat in tugurio, persanatus est. Atq; hæc iam duo sunt ex-
 perimenti ex fortuita occasione sumpti exempla. Porro tertium quoq; annexam, quod ex no-
 stra profectum est imitatione. Cum quidam hoc morbo ægrotaret, animo magis quam vulgus
 philosophico, & contemptore mortis, oppidū quam grauius ferebat, satiusq; dicebat mortem
 semel perpeti, quam vitam viuere tam miserabilem. Itaq; illi quæ superioribus duobus accidis-
 sent indico. Erat autem augurum peritus, & amico utebatur, mirificè hæc disciplinam tra-
 ctante. Itaq; vbi ad augurium cum illo confedisset, persuasus est, vt quæ per experientia essent
 cognita, ipse imitaretur: atq; epoto vino quod sic erat veneno infectum, leprosus factus est: ac
 50 postea lepram eius nos consuetis remedijs sanauimus. Quartus præterea viuas capere viperas
 arte utebatur. Sed illius in illo morbi tantum erant principia: itaq; cura studiumq; nobis fuit,
 vt illum quam celerimè sanitati redderemus: quocirca misso sanguine, atraq; bile medicamentum
 de detracta, viperis quas capiebat vt iusimus, preparatis in olla anguillarum in modum. Atq;
 hic ita sanatus est, euaporato per cutem affectu. Postremo & alius vir quidam opulentus, non
 nostras ille quidem, sed ex media Thracia, Pergamum aduenit admonitus somnio: vbi iubente
 Deo per insomnium, vt quotidie medicamentū biberet, quod confectum est ex viperis, forsiquè
 corpus inungeret, non multos post dies morbus in lepram abiit: rursumq; & hoc pathos quibus
 Deus præcipiebat medicamentis curatum est, Hæc tenus Galenus.

Pullos & capos iure & carne viperarum cum pane subactis nutritiuit Matthæus Grad

60 ad vsque deplumationem, curaturus hoc esu Elephanticos, Syluius. Dant aliqui carnes vipe-
 rarum coctas ad comendendum gallinæ, etiam brodtum ad bibendum, & in tanta quantitate
 dane quotisque gallina deplumetur: quod tunc est signum quòd virtus talium carnum pene-

De Serpentibus

trauit & est imbibita: postea decoquunt gallinam & de ea dant ad comedendam infirmis, & de usu istarum carniū viperarum recorder, quōd cum Ioan. Matth. Gradi curasset quendam leprosum, fama divulgata vsque ad Galliam: & quidam alius accessit Papiam, vt curaretur à lepra: & iuueniens ipsum mortuum accessit ad me, cui exhibui multa remedia: tandem deueni ad exhibitionem talium carniū quæ laudantur ab omnibus medicinae authoribus: & dixi illi Galio vt eas caperet, & fecit: & quod erat multum auidus curari, accepit de eis in multa quantitate. Cùm autem mane ipsum visitarem, inueni ipsum cum suisisimis accidentibus & venenosis, ita quod timui, ne carnes illæ ipsum occiderent: sed quia virtus erat fortis, expulsi per partes cutis: & facti fuerunt per corpus quasi totum bubones, qui tandem deuenerunt ad sanienem, & curatis illis remansit liberatus. Et propter hoc medici non sunt auidaces in exhibendo multam quantitatem rerum venenosarum: Gatinaris cap. de cura debilitatis visus.

¶ Erat quædam nobilis in hac ciuitate laborans cutis affectione, quæ post multorum curationem ad meas deuenerat manus: in cuius curatione nihil proficentibus generosis pharmacis, ad extremum marito consentiente, viperinas carnes in ea probare constitueram, vnde facta mella vipera eo modo mundata ac preparata, quem Galenus præscribit in lib. de theriaca, committendo carnem ipsius viperæ cum galanga, croco, &c. coxi ipsam vsque ad extremam coctionem, deinde accepi pullum vnum quem in succo ac brodio ex vipera detracto coquere iussit ad sufficientiam. Nequid inde mali incurrat, primò ipsi exhibui mithridatum, tandem pullum cum prodio ipsi obtuli, ex cuius est melius se habere dicebat, quo viso accepi aliam viperam masculum quem coxi sine additione aliorum, eius brodium per tres dies ipsi exhibui, vnde statim sudare vehementissimè cepit. Sudorem compescui syrupi viol. cum aqua simplici vsu: post sex dies squamma decidebant, ipsa etiam fuit sanata. Insuper concepit masculum, quum antehac per 40. annos fuerit sterilis. Alteri mulieri verebar brodium de viperis ordinare, sed cocta optimè carne viperarum accepi amyllum seu farinam, quam cum dicta aqua permiscui, positis ibidem carnibus, feci deinceps globulos ex illa farina, quibus columbos more hebraeorum per tres dies alebam: tandem elixos patienti obtuli, vnde fuit optimè sanata, Helideus.

¶ Vinum in quo ipsi marasi suffocati fuerint, si bibatur morbo gallico mederi certo experimento tradunt, Alysius.

Viperinæ carnes ad insanabiles morbos.

¶ Antonius Musa medicus cùm incidisset in insanabilia vlcera, viperas edendas dabat, miræ celeritate perfanabat, Plinius. Cùm Craterius medicus seruus in morbum peregrinum & inusitatum incidisset, quo carnes ab ossibus distungebantur, ceteraq; medicamenta nihil proficerebant, viperæ in modum piscis præparatæ efusæ sanatus est, Perphyritus libro 1. de abstinentia ab animalibus.

Ad ocnlorum debilitatem & frummas.

¶ Viperinæ carnes, si coctæ edantur, claritatē oculis afferunt: neruorum vitis auxilium: incrementum strumas reprimunt, Dioscorides. Ex his quæ oculis excruciantur sunt qui viperarum esu visum conseruant. Perphyritus de abstinentia animalium. Oculi debilitatem & aquositatem & ferè cæcitatem curat brodium carniū viperarum decoquendo simul foeniculum, & debet præparari, id est, abscondendo caudam & caput per quatuor digitos, postea euiscerando, & bene abluendo extracta pelle, & similiter valent carnes, sed dentur in pauca quantitate, Incertus. Silentio præteriri non debet, quod à quibusdam memoria proditum est, nempe frummas laborantes, sicuti & elephantiasis, viperarum ac serpentū vitæ amiffæ adiuari, Ioh. Tagautius.

An pediculos generent.

¶ Aiunt ipsi qui viperas esunt, pediculos procreari: quod plane à veritate abhorret, Dioscorides. Id tamen affirmat Galenus his verbis: Conueniens est generalis facultatis meminisse carnem viperinam dicendo excicatoriam, & valenter digerentem, mediocriter verò exaltescens. Properat autem, vt videtur, vis eius ad cutem, per eam videlicet quæ in corpore sunt excrementa exigens. Quibus ergo affatim est mali succi in corpore, ijs ingens prouenit pediculorum numerus, & à cute ceu squamma abscedit ac decidit extrema cutis, quam Græci vocant *βλάσπις*, ad quam sistuntur ac retinentur crassi terrestresq; humores ad cutē protrusi, à quibus quidem poræ, lepræ & elephantiasis nascuntur, Hæc Galenus. Ius viperarum præter supradicta pediculos è toto corpore expellit, pruritusq; etiam summæ cutis, Plinius.

Macrobius facit.

¶ Adijciunt aliqui longam senectutem agere, qui eo cibo (nempe viperis) vescuntur, Dioscorides. Isgonus Cirnos Indorum genus, centum quadragenis annis viuere: Item Æthiops Macrobius, & Seras exiffimat, & qui Aetion montem incolant: hos quidem, quia viperinis carnibus alantur, Plinius.

Remedia ex capite & cinere eius.

¶ Viperæ caput impositum, vel alterius quàm quæ percusserit, sine fine prodest. Item si quis eam ipsam in vapore baculo sustineat: aiunt enim præcauere: Item si quis exusta eius cinerem illinat: Caput quidem dissecat Scythæ inter aures, ad eximendū lapillum, quem aiunt ab ea deuorari territa. Alij ipso toto capite vtuntur, Idem. ¶ Ius (viperæ elixæ) præter supradicta pediculos è toto corpore expellit pruritusq; etiam summæ cutis. Effectū ostendit & per se capitis viperini cinis. Vtilissime oculos inungunt, Idem. Viperarum capita vsta in olla ad cinerem, deinde trita cum decocto lupinorum amarorum crassissimo, & temporibus illita, fluxum oculorum diuturnum cessant. Cinis ipsorum per se utilissimè tritus, & vridum collyrium adhibitus, hæc

tus, hebetem visum magnopere corrigit, Aëtius. Neruorum nodis medetur capitis viperini cinis ex oleo cyprino illitus, Plinius & Marcellus. Vipera caput aridum asseruatum & combustum, deinde ex aceto impositum, igni sacro medetur, Plinius. Vipera caput linteolo colligatum, & collo suspensum, magnum sane amuletum est contra anginas, quippe non solum iam tactas sanat, sed ne fiant, prohibet, Matthioli.

¶ Cochlearum inanum cinis admistus cera, procidentium interaneorum partes extremas *Ex cerebro.* prohibet. Oportet autem cineri misceri saniem punctis emissam e cerebro viperae. Cerebrum viperae illigatum pellicula, denticiones adiuuat, Plinius.

¶ Fel viperae mirabile est in abstergendo oculum, nec infert noxam veneni, Albertus. De *Ex Felle.* felle non audacter suaseri quae praecipunt: quoniam (vt suo loco docuimus) non aliud est serpentium venenum, Plinius.

¶ Constat contra omnium serpentium ictus quamuis insanabiles ipsarum serpentium *Ex iccore* extra imposita auxiliari: eosque qui aliquando viperae icetur coctae hauserint, nunquam feriri à *serp. insensius.* pente, Idem. Extra eius valent contra omnium serpentium ictum, vt dicit Plinius, Vincentius Belluacensis.

¶ Viperae adeps contra oculorum hebetudines suffusionemque efficax est, addita cedria, mel *Ex adipe.* le Attico & pari oleo vetere. Pilos alis euulsos perunctis radicibus recens & per se illitus obliterat atque renasci non patitur, Dioscorides. Prodest ad oculos inungendos adeps viperinus, Plinius. Quidam viperae adipem in principio suffusionum conuenire tradunt, Aëtius Fel aquila, hyanae, vti & adeps viperae miscetur liquidis compositionibus ad ficosas aliasque emittentias, & oculorum suffusiones apud Galenum 4.7. *xv. 67.* Adeps viperae caliginem oculorum tollit, Vincentius. Porro quoniam viperae adipem vbi radicitus pilos sub alis euulseris, prohibere illos recrescere illitum referunt, visum est mihi eius facere periculum esse satius. Ac vbi prout iubent fecerim, mentiris comperi: sicut etiam quod initia suffusionum sanet, Amatus.

¶ In podagra vtile esse aiunt adipe viperino pedes perungi, Plinius. ¶ Ambustis medetur adeps viperinus, Idem. ¶ Quidam viperae purgatae, vt supra dictum est, adipem cum olei sextario decoquant ad dimidias. Ex eo cum opus sit ternis stillis additis in oleum perungunt, vt omnes bestiae fugiant eos, Idem.

¶ Imperigines extrahit viperae exuuium, Hippocrates lib. 2. de mor. mul. Viperae pellicula *Ex pelle.* in pulucrem redacta impositaque alopecijis mirifice pilos regenerat, Galenus lib. de ther. ad Pisonem. Pellium viperinarum cinis alopecias celerrime explet, Plinius. Ex pelle viperarum cinerem facies, atque asidue insperges, emendabis sine mora alopecias, Marcellus. Curant alopecias ex Plinio. Erinacei cinis, murium capita, sinapi, & viperarum pelles. Braffauolus de morbo Gallico. Echinum comburi cum viperinis pellibus rarisque, & cinerem aspergi potioni iubent magi, claritatem visus promittentes, Plinius. Tunica viperae quam proijcit cum innouatur, in vino cocta, dentibus & oculis medetur, Vincentius.

¶ Viperae viuum in fictili nouo comburere, addito foeniculi succo ad cyathum vnum, & *Echion.* thuris manna vna, atque ita suffusiones oculorum & caligines inungere vtilissimum est medicamentum, id echion vocatur. Fit & collyrium e vipera in olla putrefacta, vermiculisque enatis cum croco tritis, Plinius. Echeon medicamen ad visum, quod fit ex cinere viperae & melle, Syluaticus.

¶ Quidam viperas totas extendunt & siccant, posteaque terunt, ac eas in potu contra mor- *Ex puluere cinere, & laqueo* bum articulorum exhibent, Aëtius. Alij viperam circa canis ortum circumcidunt (id est caput & caudam abscindunt) vt diximus: dein mediam comburunt. Dein cinerem eum dant bibendum ter septenis diebus quantum prehenditur ternis digitis, sic strumis medentur. Aliqui vero circumligant eas lino, quo praeligata infra caput vipera pependit, donec exanimaretur, Plinius. Fila multa, praecipue purpura marina tincta, quibus viperae collum suffocatum sit, mirum in modum tonsillis, alijque in collo tumoribus, vel singula circumligata auxiliantur, Galenus. Viperae laqueus faucium apostematibus medetur. Jo. B. Porra.

¶ Quidam in tribus heminis olei discoquant viperam exemptis ossibus, & psilostri vice *Oleum viperi-* vtuntur, cuius pilis quos renasci nolunt, Plinius. Arthritici dolores vtilissime illinuntur *niue.* oleo in quo decocta sit vipera: hoc enim perfecte curat, Auicenna. Olei viperini confectio apud Leonellum Fauentinum his verbis describitur. *℞.* tres vel quatuor viperas, abscindantur partes extremae, caput & cauda per quatuor digitos: reliqua vero pars per quatuor frusta diuidatur, & in olla perforata ponatur, quae olla ponatur in ollam aliam maiorem, deinde orificia earum claudantur bene cum luto, vt spirare non possint: deinde collocetur aut statuetur, in cacabo pleno aqua ebulliente, & ibi stet, continue bulliendo per duas horas in olla, tunc extillabit liquor à viperis, quae erant in olla perforata: cum illo oleoso liquore inungantur nucha & membra paralytica, siquidem à proprietate valet paralyticis. Hactenus Leonellus Fauentinus. Oleum de serpentibus, Viperas intellige, & elige vt in theriaca: & abscinde caput & caudam, & valebit elephantias, Manardus in Mesuen. Oleum de viperis in Italia (Bononiae

De Serpentibus

praesertim) sebat anno 1559. ita vt viua conijcerentur in oleum, & insolarentur dies 40. carnes earum tabescere aiunt, & ceu solui in oleum Hoc inungi leprosis & in morbo gallico vtilis. In certus. Accipe viperarum nigrarum lib. iij. olei sesamini sesquifextarium in vase vitreato angustis oris probe obturato, ne vapor inde exhalet, incoquantur, donec caro ab ossibus decidat: deinde vbi refrigerint, reponuntur. Cutim expurgat, impetiginis aliaq; id genus vitia sanat, partibus affectis pennâ illitis, Andernacus dialogo 8. tom. 2. suae medicinae. Oleum de viperis concisus in partes & insolat in oleo tota aetate audio D. Fallopium mirificè extollere ad dolores Gallicos aliosq; Gesnerus.

¶ Vincentius Stochetus Anconitanus iuuenis natus annos viginti, elephantiasi, laborans, cutim, ex viperarum sanie per vitream campanam destillata illinebat. Suadet Galenus theriacam exhibitam, vel cuti illitam hoc morbo laborantibus summopere prodesse. At nos ex viperis destillatitium hoc magis conferre, vtpote morbo rebellis, & fere exositate elephantiasi dicta, non sine optimo successu augurati sumus. Primò autem sanies ex viperis dissectis, & vasculis vitreis oclusis, ad ignem lentum destillabat: deinde oleum & aqua prodibant, de quibus postea sales concinnari poterant, Amatus Lusi. cent. 2.

DE THERIACA ET PASTILLIS THERIACIS.

Nomina theriac.

Theriace non solum quod ferrarum moribus probe conueniat, sed etiam quòd feræ ipsæ deinceps in confectura miscantur, congruè ex vtroque significato nominatur, Galenus. Theriaca Diacides dicitur, id est è vipera. Sic eam vocat Galenus scribens ad Glauconem. Dicitur autem τὸ δ' ἐξ ἰδνὸς φάμακον, & τὸ δ' ἐξ ἀιδνός, κλειδύλην autem puto dici per ἀφάρσιον τὸ α' & χ in ε, mutatione densæ in tenuem. Andromachus theriacam quæ viperas habet, Galenus, id est, tranquillam cognominat, Galenus lib. lib. 1. de antidotis. Vocantur pastilli de vipera siue orbiculi theriaci aut potius trochisci de tyro. Amatus cent. 2.

Confectionem theriacæ Galenus multis verbis describit tribus libris, nempe libro de theriaca ad Pisonem, libro ad Pamphylianum de theriacæ vsu, & libro primo de antidotis. Liber de antidotis videtur vltimus esse scriptus, ideoq; ab ipso maximè peti debere theriacæ confectionem: nam in ipso quædam reprehendit quæ in alijs fieri iubet. In libro enim ad Pamphylianum viperarum carnibus cum pane miscendis ius in quo decoctæ sunt, affundi iubet: quod in libro de antidotis reprehendit: Rursus in illo ad Pisonem præcipit scillas inuoluiuro, vt assentur, in libro autem ad Pamphylianum id reprobat: Sunt & alia quædam diuersa. Hinc colligitur primum scriptum esse illum ad Pisonem: secundò ad Pamphylianum, vltimò de antidotis. Ideoq; forsitan non meminit aliorum quòd in primis non exactè tractasset rem. Ille tamen qui de antidotis est solum apparatus theriacæ docet, non autem vtilitates, nisi quantum carmine comprehendit Andromachus, quod in libris alijs duobus suis docet. Huc autem adferens us quæ ad pastillos vipereos qui theriacæ confectioni admiscerentur pertinere videbantur.

viperæ theriacæ adhibentur.

Ac primum theriacam antiquissimam esse, & semper studiose ambitosèque à medicis locupletatam, donec Andromachus Neronis medicus viperarum carnes ceu manum extremam operitam absoluto addit, testatur Galenus libro ad Pisonem & libro primo de antidotis. Solæ viperarum carnes theriacæ admiscerentur, non autem aliarum serpentum: quia omnes reliqui aliquid maligni præ viperis habeant: viperæ autem minus alijs feris tabificam vim obtinere censeantur. Idem lib. de theriaca ad Pisonem. Εἰ τῶν κωτὰ τὴν τετραχὴν μάστιγα εὐρισκομένην ὄφιοι, οἱ ἰατροὶ τὰ πλεῖστα τὴν θηριακὴν σκευάζουσιν, Suidas.

Quales viperæ sumende sint.

Viperæ ad theriacam sumendæ sunt non quouis tempore, sed potissimum initio veris captae, cum latebris relictis foras in apricum prodeunt, & non adhuc virus tam prauum habent, Galenus ad Pisonem. Viperas non vt aliqui faciunt, æstate media, neque statim vbi cauer nas egressæ fuerint, venari conuenit, æstate siquidem earum carnes sitim excitant, statimq; ab egressu frigida, sicca & extenuata sunt. Opportunū itaq; tempus est quod ijs medium intercedit, quodq; Andromachus ipse significauit, quo tempore & qui Libero patri sacra faciunt, viperas laccerant, vere quidem finiente, nondum tamen æstate incipiente: vel si ver quod ad magnam sui partem hyemale fuerit, circa principium æstatis, non multò post Pleiadum ortum. Idem libro primo de antidotis & Aëtius libro decimotertio capite 90. Accipiantur viperæ quum est finis veris & incipit æstas. Et si fuerit ver hyemale, dimittantur vsquequo consequntur æstas, Auicenna.

¶ Viperas fœminas accipito. Cauere enim oportet ne mares in antidoti confectionem assumamus, Aëtius. Quomodo autem distinguantur viperæ mares à fœminis dictum est supra in b. Istis quidem trochiscis non conueniunt omnes viperæ, imò flauæ, & de flauis fœminæ, Auicenna. Videtur autem viperas vocare quosuis serpentes, ac per flauas, ipsas viperas intelligere.

¶ Viperas

¶ Viperas autem quæ prægnantes sunt reſcere oportet, Galenus. Magis enim exasperata ſeipſis redduntur prægnantes, Aëtius.

¶ Porro obſeruandum eſt ne illæ capiantur, quæ in maritimis locis, quæue in aliqua falſa aquarum lacuna degunt: antidorus enim quæ ex huiusmodi viperis conſecta fuerit, ſitum exci- tabit, Galenus lib. i. de antidotis. Non oportet vt capiantur ex piſcinis & littoribus fluuiorum & aquarum & marium, neq; petroſæ, quoniam in eis ſunt quercinæ, facientes ſitum, imo capiantur in loco longinquo ab humorofitate. Et non capiantur illæ quæ ſunt debilis motus, imo eligantur illæ quæ ſunt velocis motus, habentes caput eleuatum, Auicenna.

Viperarum caput ac caudam abſcindere oportet: nam præterquam quod hæ particule viru- lentiores eſſe videantur: etiam duræ & parum carnis habent, Sufficit autem in magnis viperis, id quod vtrinque amputatur, quatuor digitos æquare. Galenus lib. i. de antidotis. Capita præci- dimus, quia peſſimū humorē, nempe ipſum virus continent: Caudas vero atq; ipſa extrema corporis tollimus, tanquam caudæ partes, & vt arbitror, ſordidiorē ſubſtantia portionem magis trahentes, adeoq; crebrius, motus gratia trahentes, quemadmodum partes quæ proximæ ſunt caudis piſcium, minus pingues eſſe ob frequentem motum dicuntur. Idem lib. de ther. ad Piſonem. In libro vtro vendicimo de ſimpl. medicam. facultatibus caput quidem viperae totum abijci probat, ob venenum quod ore continet, verum à ratione alienum ſibi videri ſcribit ad- mittere & caudam. Nec enim, inquit, dicere liceat quod id faciendum ſit ob recrementa rum li- quida tum ſicca. Nam interfectis atq; excoriatis aperitiſq; exempta interanea omnia abijci- mus, vt ſola ſit carniſubſtantia reliqua vnà cum arterijs veniſq; per ipſas innatis, quarum minima moles eſt vt ad totam carnem, ac ne apparens quidem, niſi quis multum diligenter in- tentis oculis conſideret. Hæc Galenus.

Viperis eo quo dictum eſt tempore captis, primum capita & caudas amputare quatuor digitorum longitudine conuenit (in tantum ſanè quantum videris in eis carne nudatum, Aëtius) dum autem partes hæ abſcindis, diligenter inſpicere conſilium eſt, num his amputatis, exanguia protinus, immobilia, proſuſq; emortua eſſe animalia videantur. Nam ſi tales offen- ſas videris beſtias, nihil ad medicaminis compositionē conducere ipſas cenſero. At ſi motum quen- dam in ipſis reſiduum conſpicias, & ſanguinem conſeruare aliquandiu poſſe, hæ ceu præſtan- tiſſimas antidoto præparando immittes, vt quæ haud ignauiam, exoleſcentemq; ſed validam ad ſeruandam vim habere appareant, Galenus lib. de ther. ad Piſonem & Aëtius lib. 13. cap. 90.

Fiunt ex vipera paſtilli, qui thieriaci vocantur à græcis, quaternis digitis vtrinque amputatis exemptiſq; interaneis & liuore ſpinæ adhaerente, reliquo corpore in patina ex aqua & anetho diſcocto, ſpinisq; exemptis, & addita ſimilagine, atq; ita in vmbra ſiccitatis paſtillis quibus ad multa medicamenta vtuntur, Plinius. Viperis ab vtraque extremitate concisus tota cute detra- cta, adeps ceu nullius momenti, omniaq; interanea, tanquam excrementorum receptacula exi- menda ſunt, totum vero reliquum corpus aquis primo abluendum (ex duabus aut tribus aquis lauandum, Aëtius) ac in vas quoddam fictile quam elegantiffimè conſtructum, vel in lebetem probe exterſum, ſplendidumq; conſciendum eſt: deinde aquæ pura fontis (congruenti menſu- ra, Aëtius) ſuperinfuſa, viridiſq; anetho (tunc enim viget) addito, ollæ prunas, vt eoquatur ſub- ijcere conuenit: vel arida ligna, quæ quod ſumum non emittant, ἀκαπνα vocant, vel quod melius adhuc eſt vitium ſarmenta. Salis autem, ſiquidem ſuo tempore viperæ ceperis, tantil- lum immittere oportet: ſin æſtate iam incipiente, nihil. (Quod ſi efferueat olla, ſolet enim aſſi- due in decoquendo aqua ebullire, & ex olla effundī, quotieſcunq; hoc ipſum contigerit, frigi- dam aquam irrorato, Aëtius.) Deinde carniſubſtantia bene coctis (ſit autem tibi coctura menſu- ra cum ſpinæ ab illarum carniſubſtantia ſeiunguntur) tunc lebetē ab igne depoſito, diligenter carnes à ſpinis ſegrega vt nihil ex ſpinis ſimul auferatur: (Ad manum deinde peluim poſita habere oportet mundam, & ex iuſculo cocturæ aliquid continentem, atq; in eam ipſam deſpuratas car- nes iniicere: facile enim reſecantur, & proinde diſſiciliter conteri poſſunt. At verò vbi car- nes ipſas puras feceris ac manibus diligenter expreſſeris eas ponderato, & in piſam culinariam aſperiorē conſcito, ac fortiter aliquandiu terito, paulatimq; iuſculum inſtillato, Aëtius.) At- que his exquiſitè contritis, panis ex puriſſima farina optimeq; conſecti, qui præcipue & bene fermentatus ſit, & ſalis quod ſatis ſit habeat, & in furno non ſub clibano coctus, medicum quiddam admiscei oportet. Nonnulli tamen in commiſcendo panem viperis hanc menſuram ſeruandam præcipiunt, vt panis pondus viperinarum carniſubſtantia diuidio minus ſit: Magnus & Damocrates æqualem panis modum æquali carniſubſtantia adiungunt: alijs ne tertiam partem exca- dat malunt. Ego verò quandoq; quartam, quandoq; quintam partem in poſui. Cæterum niſi probe coctus fuerit, periculum eſt, ne aliquid acciditatis medicamentum contrahat. At ſa- tius eſt, panem hunc ita coctum per aliquot dies loco aliquo ſicciori prius exiccaſſe. Verum cum viperas & panem coniunxeris, diligenterque adeo ſubegeris, vt nulla viperinæ car- nis particulam non conſuſa remanſerit, ex ea maſſa iuſculi quod ſatis eſt paulatim aſſuſo, & opobalfami contactu inter effingendum vtens, paſtillos conſcito qui ſunt tenues: nam craſſi cum diſſiciliter ſiccate ſoleant, & carnem putrefcere, & panem acceſcere ſolent.

Capita ex cau- de amputande

Optimum viperarum di- gnatio.

Paſtillorum vlti- perinarum apo- DATUM.

De Serpentibus

Quamobrem panem quoque ante siccationem terere melius est, & non quemadmodum ante nos qui Cæsari theriacam faciebant, viperarum iure maceratum; id quod ipse quoque diu fecit (quod etiam tradit lib. II. de medicamentis simplicium facultatibus, Non tamen, inquit, rudentes miscemus, verum aqua in qua decoctæ fuerant viperæ maceramus) sed mihi postea melius esse visum est, panem antea contritum viperarum carnibus exactè iam subactis admiscere: citius namque pastilli siccantur, qui sicum panem non madidum acceperint. Sic autem cella, in qua pastillos siccabis in superiori domus parte, ad meridiem conuersa, vel saltem ad Septentrionem non respiciat, ut solis radios tota penè die admittat; tali enim loco commode siccabunt. Statim ubi fuerint conformati, ea parte collocantur, qua solares radij peruenire non possint. (In vmbra enim siccari eos oportet, Aëtius.) Frequenter autem ipsos conuertere opus erit, ut æqualiter vitæque ex parte siccescant, quod facere si quis omiserit, superior quidem pars celeriter acecet: inferior autem humida diutius permanebit; periculumque erit ne marcescant. Postea verò quam exiccati fuerint, maneant adhuc aliquot diebus eadem in cella longius, quam prius à solis radijs, factis pèpè denuo conuertantur. Sufficiens autem ad hæc omnia quindecim dies ad summum; post quod tempus donec theriacam conficere volueris, (opobalsamo optimo oblinendi, & post, Aëtius) recondi debent in vase stanneo, aut vitreo, aut etiam aureo. Vitrum si quidem, & aurum nullam fraudem admittit; stannum autem plumbi mistura adulteratur: quod vitæ conuenient, non solum in hac, sed & in quibuscunque alijs antidotis: quemadmodum & argentum, si purum non fuerit; vasa namque ex eo fabricata celerrime rubiginem contrahunt, purum autem argentum, Romani candidum vocant. Cæterum longè melius est, haud multo post, quam pastillos confeceris, ipsis vti, quamquam non multum detrimenti capiunt, etiamsi peracto anno, atque etiam multo post eis vtaris. Rectè namque à principio siccati, ad tertium, quartumque annum integri perseverant, dummodo tamen apte reponantur, & subinde puluisculus quidam, qui ipsis obnasci consuevit, mundis linteis interdum abstergetur. Is namque si diutius inhæreat, pastillos perforabit. Perspicuum est autem eos inutiles euadere, qui perforati fuerint, quemadmodum ante quam hoc ipsis accidat, etiamsi multum tempus intercesserit, vitæ permanent. Hæc Galenus lib. II. de antidotis, & lib. de ther. ad Pis. & lib. II. de simpl. medic. facult. Crito hoc plus de theriaca scriptum reliquit. Viperas vere siccante vel autumno, comprehendendas, eligendasque illas quæ magnæ & corpulentæ sint, anethoque imposito elixandas, carnibus autem è decem viperis collectis, vnam panis siliginei vnciam admiscendam censet, atque ita pastillos theriacales appellatos conficere. Idem lib. de vsu theriacæ ad Pamphylianum. Fuchsius libro de compos. medicamentorum viperæ pastillis, quorum tamen parandirationem Andromacho acceptam refert, opobalsamum addit. Quamobrem non potui Fuchsium non mirari, quod non solum præter Andromachi & Galeni institutum hoc fecerit, sed quod etiam medicamentum addiderit, quod iam penitus diu destituitur, Matthiolum epistol. lib. 5. Qui autem plura de theriacæ confectione & compositione cognoscere volet, & quæ viperinis pastillis adijcienda sint, legat Galenum libris supradictis & Aëtium libro 13.

Pastilli viperi
quomodo sic-
candi.

Quibus in va-
sis recondendi.

Quot quantis
que morbi à
theriaca ediu-
uentur.

Vsus autem theriacæ ad multa prodest. Non enim solum ad bestiarum morsus & venena à natura sua auxiliatur, sed & alias magnas affectiones auxiliare pharmacum per vsus experientiam inuenitum est. Podagricos enim & articularum dolores iuuat, Fluxiones exiccat, Hydropticis, Elephantiacis, Melancholicis, Quartanarijs, Ictericis, Abscessæ vocis, sputo cruento, Nephriticis, Dysentericis, Calculosis, Anhelosis, Hepatis & lienis affectibus, Cholericis, Cardiacis, Epilepticis plurimum prodest. Lumbricorum omne genus ex intestinis exigit. Præstantissimum est pestis remedium. Etiam sanis frequens eius vsus salubris est. Senectam enim placidam, vitam longænam, & sanitatem stabilem promittit, excrementa consumit, actiones naturales roborat, sensus & mentem acuit, peregrinantes contra frigiditatis iniuriam armat, corpus à venenosis alijsque noxis præseruat & ægre passibilem reddit: Sanguinem bonè efficit, aëris & aquarum vitia emendat; nec solum instantibus morbis liberat, sed etiam ab imminetibus præseruat. De quibus plura vide apud Galenum lib. de ther. ad Pis. & lib. de vsu theriacæ ad Pamphylianum & apud Aëtium lib. 13. cap. 96. Res quæ in portu tribuuntur leprosis multæ sunt: nam de melioribus medicinis est theriaca maior, facta cum carnibus viperæ, Auenenna. Auenenohar theriacam non modo assumptam sed & linitam lepræ conferre ait, Fumanellus. Trochiscos de viperæ, aliqui addunt liquoribus destillandis contra Gallicum morbum ut refert Aug. Ferrerius.

DE SALE THERIACO.

Præparantur & sales quidam ex his bestijs (id est viperis) qui faciunt ad omnia prædicta, medicæ longoque temporis spatio præsidium præbere habiles, continuo autè vsu paulatim adiuuantur, Galenus. Sal ex eis ad eadem conficitur, sed inefficacior est. Viua autem vipera in fictile nouum demittitur; adijciuntur salis caricarumque tritarum, singularim quinque sextarij, mellis cyathi sex, mox fictili operculum luto oblinitur, & fornacibus inassatur, donec sal in carbones redigatur, qui postea tritus in pulueris faciem reconditur. Plurimumque, ut ori gratior fiat, immiscetur spica,

tur spica, aut folium nardi, aut malabathri momentum, Dioscorides. Hi sales hunc in modum præparantur: Vipera prædictis (nempe in viperinorum pastillorū apparatus) similes, & eodem tempore captæ, numero quatuor, non biduo plus post venationē adseruata, sumentur: verum si fieri possit, eodem die quo sunt captæ. (Id verò nō in meridie faciendum sed mane. Tunc enim rigentes adhuc bestia ad motum tardiores sunt. Quod si sagi etiam arboris ramulo viperas cædas, ad motum ipsas tardiores reddes, & mirabilem eis soporem induces, Aëtius.) Deinde salis ammoniaci, sin minus, communis, colore albi, & leuiter splendentis; modius Italicus, mox cum ipsis crastius tunderit Gentianæ Creticæ libra vna semis, Aristolochiæ rotundæ, seſquialtera, centaury tenuis comæ libræ dug, cardamomi seminis, marrubij, singulorum vnciæ sex, scordij, apij, chamædryos Creticæ, singulorum libra vna, Ruta satiuæ seminis libra vna. Melle Attico hæc vniuntur, (& in 5. aut 6. pastillos latiores quò probè exurti queant, rediuntur, Aëtius.) & dimidia ipsorum pars in nouum fictile coniicitur. Deinde quatuor viperae viuæ, quibus adduntur etiam scilla teneræ, recentes quinq; minutum concisæ, ita reliqua aliorum dimidia pars adijcitur, ac vbi cooperueris ollam, lutoq; diligenter obliueris, tribus quatuorue foraminibus operculum ipsius pertundes, vt per ea vapor coctionis modum indicet. Nam primus fumus exire videbitur copiosus, obscurus, admodumq; turbidus, qui ignem bestias iam inuasisse nunciat: quando te animum quoq; diligenter aduertere moneo, ne tandem huius sumi ætem ex vipera rum exhalatione infectum inspires. Postea vbi vapor cessauerit, & tenuem quandam flammam per foramina eijci conspexeris, tunc ipsa cocta esse quam optimè cenſeto, atq; ita ollam de igne tollito, tota die & nocte refrigerans. Deinde ollam aperito, exemptoq; carbones diligenter tundito, & cum hisce misturis cribrato, Rutæ syluestris seminis, hyſſopi Cretici, singulorum vncijs nouem, hormini seminis torrefacti vncijs tribus, thymi Attici summatum vncijs nouem, malabathri Indici, foliorū vncijs quatuor, baccarum iuniperi Laconici carnis libris duabus, coriandri fatui seminis vncijs sex, piperis albi & nigri singulorum libris duabus, laseris radicis vncijs decem, zingiberis non foratis libris duabus, satyrii seminis vel radicis, pulegij montani, seſeli massaliotici rufi, tordili montani, seminis mentæ, singulorum vncijs sex, casia optima vncijs duabus, cinnamomi vncia vna. Conare autem ipsa contusa cibrataq; rursus contundere, & cribro frequenter incernere, vt ad amissum fiat leuia: atque sic in vasis vitreis reposita non statim vsurpare conuenit, sed post decem ferè dies. Porrò ego ipsos præparauit, bestijs non combustis, sed ipsarum pastillis, quemadmodum in theriaca ostendi confici, miscens ipsos quoque ijs quæ cum belluis comburantur, vt quam habeant in se amarulentiam, eam in adustione deponant, tanta pastillorum mensura adiecta, quantum viperaurū numerum habere coniecturabam, (Efficiunt autem quatuor viperae magnæ, pastillorum siccorum sextantem & vnciæ dimidium, Aëtius.) & facti sunt longe præstantissimi, nec cinerem ex adustione in gustu referentes, nec colore nigri, sed etiam qualitate in vsu sua uisissimi redditi, & vires, ad ea quæ dixi peculiariter facere, euidentiores obtinentes, Galenus lib. de ther. ad Pis. Aëtius lib. 13. cap. 97.

¶ Exuritur vipera in olla cum sale, quem lingendo claritatem oculorum consequuntur, & stomachi torulq; corporis tempeſtuitates. Hic sal & pecori datur salubritatis causa, & in antidotum contra serpentes additur, Plinius.

¶ Compositio salis theriaci quo Brassauola in phagedanis vlcibusq; malignis vtebatur ab eodem ordinata. S. Salis albi libras xx. Gentianæ contusæ libræ j. s. Aristolochiæ rotundæ libræ j. s. summatum centaury minoris libras ij. Cardamomi, Armoniaci, Marrubij an. libræ s. scordij, chamædryos, seminis an. libræ j. melir. libras xij. viperas nou. ij. omnia simul ponantur in vas ferreum supra prunas & benè comburantur, tandem puluerizentur, & sic erit sal theriacū iuxta Brassauolæ compositionem Ferrariæ. ¶ Sal theriacus admodum bonus. Recipit salis ammoniaci, interioris scille, singul. libræ semis. Silphij, piperis albi, sin. vnc. semis. Piperis nigri, vnc. j. zingiberis exa. ij. costi, vnc. ij. cyperi, baccarum lauri, dauci cretici, singulorum exag. ij. serup. ij. ammoniaci thymiamatis, scrup. 6. petroselinij, pastilli theriaci, sing. exag. ij. salem cum scilla contunde, & alia cum ijs conficiens dato, Myreplus. ¶ Sal viperae est sal qui ponitur & reperitur in ventre viperae salitæ, And. Bel. quod non placet Gesnerus. In Parauinis montibus reperitur maralsi seu viperae. Condiuntur sale, aut seruantur in aliquo liquore. Nam salem ipsorum doloribus à morbo Gallico (vt vocant) contractis, illitu remediari lego, Aiyus.

¶ Hi autem sales theriaci ad omnia, ad quæ ipsa theriaca, valere dicuntur, quamuis non tantam habeant potentiam. Peculiariter autem medentur affectibus maxime summa in cute obortis, leucis dico, lepris, impetigini agrestis. Nam superfluitates cuti subditas acresq; potissimum discutiunt. Plurimi igitur ipsos manducantes, sudoribus largiter diffuunt, ac corruptam vacuantes substantiam, vt pedunculos quoque vocatos quosdam efficiant ex corruptione propriè nascentes. Dentis optimè abstergunt, & flaccidas partes densant, fluorem ipsis illabentem reprimunt, à putrilagine dentes præseruant, erodi ipsos non sinunt, Galenus. Propriè autem in affectionibus cutis curandis sales commendantur, cuius generis sunt leuce, lepra, impetigo agrestis, elephantiasis, alphas, scabies agrestis, & raritas ac defluuium capillorum: huiusmodi enim cutis vitia confestim delent, & acria recrementa subter cutem redundantia optimè discutiunt.

Ad quod condunt
cant sales theriaci.

De Serpentibus

Plerisque enim ex eorum esu sudor prolicitur, atque ita per exudationem corrupta substantia evacuatur, adeo ut quidam in principio pediculus excluderent intra 14. ad summum dies: post hos enim nullus in corpore pediculus apparet. Quidam vero pro pediculis spurca pituitosa reiectant à salium reiectione initiū facientes, deinde paulo post etiā spura repurgata sistuntur. Licet autem tum in prandio, tum in coena eis uti, cum quibuscunque eduljis eos accipere velis, neque ultra ad eorum acceptionem prouocare oportet. Tanta enim ipsis insira suauitas est, ut magis voluptatis gratia eos confectos quis dicere possit: licet igitur vsque ad iij. cochlearia per diem ex eis sumere, maximè si cibus prius in ventre sit probè concoctus. Qui enim eos accipiunt concoquunt melius, & cibi appetentiores fiunt, floridius etiam corpus habent, & sensus omnes vegetiores. Suffusiones igitur incipientes, & nondum congelatas egregiè dissolunt, neque planè quis suffusionem incurrat qui eos quotidie accipiat. Purgationes item lunares propter obturationem aliquam aut sanguinis coactionem suppressas cient. Iidem etiam largum & impetuofum mensuum defluxum sistunt. Quisquis autem eos præsumserit omnes venenorum & virus iaculantium bestiarum insidias euincet: neque etiam quum infectus fuerit, & postea statim sales acceperit, periculum incurret, maximè si corporis sui temperamentum per horum salium usum multo tempore apparuit ac veluti condierit, quemadmodum Mithridates fecisse dicitur. Præstat & pestilenti constitutione instante ad auxiliare hoc & mali depulsorium pharmacum confugere, præsertim si ei myricæ herbam ammiscueris. Morborum præterea omnium medicis sales existunt, maximè tamen eorum qui in renibus consistunt: lapides enim in eis aiterunt, & planè marcidus renes restitunt: vertigini vero & dolori capitis inueterato, morboque comitali nulla alia consimilis medela exhiberi queat, si quis eos per integrum annum ex ordine largè sumat. Noui & arquatos diuturnos, & splenicos, ac colicos, qui frequenter in hanc affectionem inciderunt, per eos sanatos, hydropem etiam maximè subter cutem per eorum usum reieccauit, & ingentem famem, bulimon Græci dicunt, dissolui. Ut quis etiam per frigidum aërem iter faciens minus frigore lædatur, comesti faciunt. Rigores autem per circuitum repetentes diuturnos cohibent, & cusses humectas resiccant. Tabidos vero iam mirabiliter ad bonam corporis habitudinem reducerunt paulatim eduljis aspersis: Exolutos autem à languore perfecte reuiuifecere faciunt. Scio namque plurimos membrum penitus resolutos per ipsos sanatos. Ad podagram demum maximè incipientem, & omnino ad omnes articulari morbo affectos vnicum hoc edulium constructum esse videtur. Adhortor igitur eos qui à podagra liberati sunt ut eis continuè vtantur. Cæterum vix satis dignis verbis assequi queas, quantum diuturnas quartanas, & deliria ex atra bile oborta dilatent, si ante accessiones & in inuerialis quoque sumantur. Enecant item omne lumbricorum genus. Optimum est etiam ipsis dentes maximè crassiores conficere. Non enim albiores tantum eos reddunt, sed neque dens postea lazius factus mouebitur, neque eroditur, neque stuporem incurret. Extrahunt etiam per caput recrementorum copiam, ac caput purgant, & oculos leuiores reddunt, Hæc Aërius lib. 13. cap. 97. Sal viperæ leprosis iuuatius est, Auicenna. Quidam sale cum vipera cremato in olla noua, & sæpius sumpto, aiunt podagra librari, Plinius.

G. 2.

De vipera veneno & morsu, deq; morsus symptomatibus & curatione.

De vipera veneno.

Quidam existimauerunt quod venenum serpentum & viperarum esse frigidum, & est error, Auicenna. Contra verò Galenus lib. de loc. affect. 3. cap. vlt. scribit omnia animalia quæ frigidum sunt temperamenti hyeme se in latebras recipere: & propterea tunc temporis vipersas ferè immobiles manere. Ex quo loco minimè dubitandum est, Galenum censuisse eas esse frigidum temperamenti. Scorpionum & viperam ratione contrarij veneni sese mutuo interficere obseruauimus. Nam cum in Italia essem mihiq; & Domino Georgio Cellario medico Tigurino collegæ nunc meo, vipera data domo esset, venati fumus scorpionum (nam in domo habitationis nostræ locus erat humidus qui hoc insecto scarebat) eum cum vipera ampullæ vtres in clusum, quæ paulo post vtrinque morsu & ictu datis interierunt: vtrum verò eorum prius obierit, non rectè meminimus. Ex quo veneni contrarietate facile quis coniecerit, quando à simili nulla sit passio: at scorpionis venenum frigidum esse satis constat, cui calidum viperæ venenum, exitio esse poterit, Casparus Vuolfius. Se de hac questione pluribus egimus in historia serpentis in genere.

De eius vilitate.

¶ Nicolaus Florentinus & alij sectatores Arabum tres ordines venenorum effecerunt: primum, eorum quæ statim interimunt. Secundum, eorum quæ non ita statim, sed breui tempore enecant. Tertium, eorum quæ paulò tardius: atque inter has species reposuerunt viperam, quasi illius venenum ferè interimat. Sed licet non inficias eam, in aliquibus regionibus vipersas non esse vsque adeo lethales, neque ita citò interficere: verum tamen non est dubitandum, alicubi venenum ipsarum vsque adeo exitiosum esse, ut citissimè perimat, præsertim verò si morsus factus sit à vipera ieiuna in corpore ieiuno, si tempore æstatis in summo calore, & à vipera irata, Mercurialis. Sicut deteriores vipersæ aut regione, vt in Numidia, vbi & ferociores sunt & perniciosiores

• flores, & scorpionum similiter: velut & montana nemoralibus: alia cibo, ut quae ranis rubetis, quas buffones vocant vescuntur, Cardanus. Audiui Phoenicem hominem cum diceret in montana Phoenices parte radicum quorundam pastu viperas magis esse ferari. Narrabat idem viperam alii quando cum hominem assequi nequisset, arbori, ad quam ille effugerat, venenum afflasse, ac statim hominem enectum, Hæc ille. De viperis verò ijs quæ in Arabia inter balsami arbores versantur diuersum quiddam accepi. Si quem enim morsu appeterint, plaga est qualis est ferri vulnere, veneni omnino expers: quod scilicet balsami pastu liquoris vnus omnium odore praestantissimi, veneni acerbitas illa pristina mitescat, Pausanias. Idem de Helicone Græciæ monte agens ait, Quin & serpentium virus loci eius pastionibus infirmari a iunt, atque adeo ut si quem serpens vlla momorderit, vbi vel de genere Psyllorum qui in Africa sunt quenquam, aut ali- quod ad id affectum medicamentum nancisci poterit, facile periculo liberetur, Hæc ille. Vipera quæ aquas inhabitant parum aut nihil veneni retinent, Cardanus. Sed viperarum nomine abuti videtur pro quois serpentum genere. ¶ Doctores referunt, quod si quis viperae mortuæ genes incaute calcauerit, grauius quam venenum perhibetur nocere, & irremediabiliter vulnus serpere, Vincentius Belluacensis. Vipera mulier prægnans si transenderit abortum faciet, Plinius. ¶ Fungi nati prope latibulum viperae letales, Nicander. ¶ Scythæ sagittas tingunt viperina sanie & humano sanguine: Irremediabile id scelus: Mortem illi- to affert leui- ta- cti, Plinius. Quia ratione autem id facerent licet colligere ex Aristotele in Admirabilem relatione, si tamen Aristoteles officinam respicit lutubrario illa. Observabant ergo Scythæ viperas, vbi iam peperissent, sic enim captas diebus aliquot liquefcere sinebant: mox vbi computruisse viderentur satis, in ollam sanguinem hominis vnus rotum infundebant, ad obreubantque in sterquilino, vase diligenter obturato: vbi verò & hic contabuerat, eximebant, fumentesque quod su pernatasset iam aquosum, sanietique viperinæ permiscentes, ita lethale conficiebant venenum, Cælius Rhodig. lib. 23. cap. 10.

¶ Reperiuntur in eis quos vipera mas momordit vulnera in plaga bina: in his verò qui a foemina demorsus sunt vulnera quatuor, Aëtius, Nicander. Morsus quidem foeminae cognoscitur per inuentionem fixationum plurium quam duorum dentium in qua parte in momordit, Aui- cenna. ¶ Porro morsum viperae foeminae quam maris letaliorum esse testatur Nicander in the- riacis his versibus,

De morsu vipe-
re, maris et
foeminae.

30. *Porro ex vipereo, quod nōris, gēmine prior
Foemina, quæ veluti maiori accenditur ira,
Sic vehemente magis fert noxia vulnera morsu,
Et plus gliscienti se cauda et corpore voluit,
Vnde citatior hæc istos mors occupat artus.*

Videntur minore cum periculo liberari quos vipera mas quam quos foemina momordit, Ægineta. Contra verò Auiçenna lib. 4. fen. 6. tract. 1. cap. 32. ait, Deteriores viperarum, & dra- conum sunt de eis, qui sunt masculi: Foeminae verò sunt in dolu morose. Vnde Mercurialis lib. 2. de morb. venen. & venenis sic scribit, Vtrum foemina aut mas venenum letalius inferat, con- trouersum inuenio, quandoquidem alij existimant a foemina venenum exitalium effundi, alij contra putarunt marem venenosorem esse foemina. Sed hæc lis conciliari potest, quia & aliquo pacto venenum foeminae letalius est, aliquo pacto maris: foemina, quia quatuor facit vulnera, maiorem veneni molem pluribus morsibus effunderè videtur: mas autem etsi duo tantum inse- rat, tamen vis ipsorum comparata moli veneni foeminae multo acerbior & efficacior est, ita ut & qui dixerunt marem, & qui foeminae letalius venenum inferre, vtrique possint veritatem di- xisse, Hæc Mercurialis.

¶ Porro ex viperae inflicta plaga sanies aliàs pinguedini similis, alias cruenta, interdum sine v- lo colore conspicitur. Sed quæ vlcus ipsum caro circundat, germinans graui offert sese tumore: interdum rubens, tumque palam liuida cernitur: quandoque etiã aquosum onus concipit. Fre- quentes præterea bullæ, ceu vacui per ignem tumores, perinde ac corpus igni sit ambulatum, in- 50 cute superne ebulliunt. Illic subinde putredines circum circa accurrunt, aliæ quidem seorsum a vulnere, aliæ circa plagam veneno non dissimilem mortem edentes. Aspera itaque noxa, vehementerque ignescens rotum corpus exedit: hic per guttur, atque collum coentes sonitus agni- ratim strepunt, quin etiam oculorum vertigine moeret. Illicoque membris grauis imbecillitas, & lumbis anxietas venit: at in capite caliginosum onus consistit. Atqui laborans ille alias siti a- rridum guttur suum exiccat, sæpeque ex vnguibus eum frigus tenet. Hyberna autem niue exube- rans grandio, omnia membra degrauat. Crebro etiam biliosos ventris sui tumores expuit, toto corpore pallens, ac humeris circa membra sudor niue frigidior circumfunditur. Colorem inter- dum liuidi plumbi gerit, alias obscure, mox floribus similis est aris, Nicander in theriacis. Si 60 vipera momordit, corpus intumet, vehementer arefcit, subalbidumque colorem concipit: sanies a vulnere profunditur, primum oleosa, mox cruenta: pustulae adustis similes erumpunt, & vlcus præoccupat longe lateque depascens, nec summa modo corporis, sed intima quoque corrumpit: gingiuae ijs cruore suffunduntur: inflammatio circa iecur erumpit: tormina & biliosi vomitus

Morsus lym-
promata.

De Serpentibus

sequuntur. Sopor tremor, & vrinae difficultas accedit, & frigidus sudor effunditur, Dioscorides. Ex eis (scilicet vulneribus à vipera inflctis) primum excernitur sanguis, deinde sanies sanguinolenta & oleosata est tumor biliosus, feruidus, bullosus, subruber, deinde luitus, & dentigratus & proserpens. Os adest exiccatum, ardor, exolutio, & frigidus horror insultus, aliquando & bilis vomitus, tormina, capitis grauitas, vertigo, pallor, singultus, febris, spiritus & anhelitus celer, color plumbeus, sudor frigidus, Aëtius. In vipera tunc maris tum feminae morsu similitumque animalium virus iaculantium, dolor loci statim ab initio sequitur, mox totius corporis: apparet enim in morsu duo foramina paruo inuicem spatio discreta, fluitque ex his sanguis humorque saniosus, deinde oleosus, postremo etiam aeruginosus, quem nonnulli virus viperarum esse dicunt. Praeter haec tumores iuxta morsum subrubri liuidique assurgunt, corporis color perit, vertiginis oculorum, stomachi resolutio, & animae defectus oboritur, quibusdam etiam vomitiones biliosae, vrinae angustia, in super pustulae in commota parte erumpunt, veluti in ambustis. Item de passio ipsam inuadit, ad viciniam procedens, gingiuae his cruentantur, accedit etiam tremor, sopor, & frigidus sudores, Paulus Aëgineta. Egre ditur à principio rei ex loco duorum dentium, aut plurium, sanguis, deinde virus seruens. Et fortasse incipit aquosus, deinde spumofus, deinde vrugo aris, & tunc quidem conuertitur ad substantiam veneni, & colorem eius. Et dolet locus: deinde perambulat dolor eius: postea apparet apostema calidum, rubeum habens bochor, & vesicas, sicut ex adustione ignis: & quandoque perambulat, deinde fit viride illud apostema prope morsum, & sub ore, & accidit in visceribus inflammatio, & in corpore rubedo cum rigore: deinde sudor frigidus & corruptio coloris, declinatio ad viriditatem, & commotio vertiginis, & frequentia anhelitus, & nausea & singultus, & quandoque euomit humorem cholicum, & difficultas firvrinae, & grauat caput: & quandoque aduenit ei fluxus sanguinis narium, & apparet grauitas in dorso, deinde sudor frigidus, & tremor vehemens, & syncopsis, Auicenna. Horum accidentia pleraque, in pharmacopola quodam, quae forte à vna viperarum quas habebat, laesus erat, videre licuit. Nam cum è plaga vix duae sanguinis guttulae (magnitudinis enim vix caput acus referebat) effluxissent, per integram ferè horam nihil incommodi percepit, quae elapsa prope, digitus non tantum cum vehementissimo dolore intumescerebat, sed tota manus etiam citissimè, & nulla ferè mora interposita, & inflatio tantum procefferat, vt nisi ex consilio medici, qui tum vocatus fuerat, remediaque idonea adhibuerat supra brachij iuncturam compressa fuisset, atque impedita, breuissimò temporis spatio totum corpus occupasset. Nihilominus tamen deinceps sex horis elapsis, vomitus amaræ bilis, & totius corporis refrigeratio, manibus & brachijs exceptis cum valida expiratione, quae tamen non ita diu durauerat, quod maturè occurreretur, secuta sunt, Greuinus. Dicunt etiam alij quasi perpetuo sequi commorfos à vipera ieteritia, sed hoc à nemine scriptore probatae fidei inuenio, neque à Graeco, neque ab Arabi: illud bene verum est, commorfos à vipera modo pallidos, modo virides, modo flauos euadere: & ratio est, quia cum hoc veneni proprietate maxime aduersaria offendar, statim calorem natium iugulat: vbi hoc factum est pro varietate subiectorum, deinde corporum, non est mirum, si diuersa symptomata occurrant, ita vt in biliosis fiat effusio bilis, & color pallidus et flauus euadat, in melancholicis viridis & ater, in illis qui imbecillo sunt capite, & ventriculo, stant alia symptomata quae retuli, & tandem penè extincto calore nativo viridis color se offerat, quod si interdum ieteritia vera contingat, vt non diffitoe fieri posse, illud contingit, quia vbi copia bilis abundat in corpore exagitatione & commotione illius, effunditur in superficiem, eamque tingit, Mercurialis: Aulico cuidam à vipera mordicus arrepto contigisse obseruatum est, vt corporis totius color in porraceum demuteretur, Celsus Rhodig. ¶ Eum qui à vipera morsus fuerit aiunt nolle suam affectionem oblationemque patefacere, nisi ijs tantum qui aliquando eandem morbi vim experti fuerint, Plato in symposio, & Aristides in Smyrnaico. ¶ Ferunt res ex hoc videri, id est, morsu à vipera petros, ab venenatorum nullo attingi, Cael. Rhod.

Quam subito mors ex morsu vipera subsequatur. Historia de qui busdam morsu ex veneno viperæ necatis.

Mors in horis septem, aut vt longissime abbit tertia die, in his qui non seruantur, & maxime his qui à vipera femina sunt ista, Aëtius. Species viperarum morsu vt plurimum interficit triduo, Arnoldus. Vt plurimum quidem demorsus viperarum in tribus diebus, & quandoque remanet vsque ad septem, Auicenna. ¶ Narrat Marthiolus visum sibi rusticum, qui dum falce pratium demeteret viperam fortè mediam diuisam, hanc eam putaret mortuam, frustum alterum è quo caput prominebat, intrepidus manu prahendit, sed fera irritata, capite vibrato, digitum eius momordit acriter: quem, vt fieri (vel nihil tale cogitantibus) solet, dum ori protinus admoisset, suctu sanguinem saniemque expressurus, repente mortuus excidit. Similem historiam narrat Amatus Lusitanus centur. 3 de quodam iuvene, qui visa vipera, cum socio contendebat, se eam manu absque offensa vlla capturum. Cum autem alter derideret, resque ad sponsones deuenisset, porrexit ille manum, vt eam caperet, sed ipsa plus iusto audax & truculenta, rabido & venenoso furore percita, eleuato collo illum in manus digito momordit, qui cum sic commorfus doleret, citissime ori digitem admoxit, fortè vt sanguinem, dentibus compresso digito sugeret, non verò vt mortem sibi ascisceret, breui autem infelix hic sua culpa mortuus fuit, neque medica auxilia illum quicquam iuauerunt, enasisset tamen nisi serpentis venenum ori admoisset.

Curationis

Curatio ratio ea est vniuersalis quæ præscripta est in historia serpentis, vt scilicet quam-
 primam venenum extrahatur, & si id fieri non potest, vt pars percussa obligetur, & si necesse es-
 rit, etiam amputetur. ¶ Ne venenum ad dominantium partium aliquam perueniat, conferunt
 vincula superioribus partibus iniecta, ab ijs enim presentaneum præsidium expectatur: id
 quod in viperarum scorpionumq; ictibus, item aspidum quoque, quod propter imminens su-
 bitæ mortis periculum, magis in edibile est, expertus sum. Etenim cum Alexandria essem, rus-
 ticus quidam non longe ab vrbe, in vno manus digitorum ictus, eius radicem apud palmam va-
 lidissimo vinculo ligauit, accurrensq; in urbem, ad familiarem sibi medicum, totum digitum
 ab ipsa coarticulatione ad palmam vicq; abscindendum præbuit, sperans inde nihil se mali passu-
 rum. Neque frustratus est sua spe, quippe nihil aliud faciens, saluus euasit. Similiter alium no-
 ui, qui epoto ex viperis medicamento, rescisso prius digito, à periculo liberatus est. Vidi præte-
 rea rusticum, cuius totum digitum vipera momorderat, qui falce quam tunc fortè habebat
 (erat enim vinitor) ad vltimo articulo ictam partem resecan, deinde inducta in digito cicatri-
 ce, nullo sumpto medicamine sanatus est, Galenus libro 3 de locis affectis. Quempiam qui ore
 plagam exugit adhibere, qui, vt supra dictum est, in communibus remedijs aduersus serpenti-
 um quorumuis morsus, os prius habeat ex oleo collutum. Aut gallinam dissecto, & interne
 adhuc calentem morsui imponit, atque hoc remedium frequenter ac assidue repetit. Scarifi-
 care autem per ambitum oportet deorsum locum, & cucurbitas ad mouere, Aëtius. Ad mor-
 sum viperæ sedetur in aqua marina & iuuatur ab ea, Auicenna. Oportet vt ei qui morsus fue-
 rit à vipera detur butyrum vetus plurimum & sedeat in tina lactis, & indicatur ei vigilæ, & fiat
 vt deambulet & balneetur in quibusdam horis, & in balneo faciente sudare, & dentur illi in po-
 tu coagula, & c. Idem.

¶ Medicamentum viperarum ictibus imponendum, quod habet, sagapeni, pipëris, succi
 cyreæ, aci, opopanicis, singulorum partem vnâ, galbani, sulfuris viui, singulorum partes duas.
 Res quidem siccas contunde, ac per tenuissimum cribrum excute. Succos autem vbi in aceto
 dissolueris, siccis superinfundes, atque omnia ad emplastri crassitatem rediges, læso membro su-
 per immittes, & ficus vrticæe folio extrinsecus imposito conteges. Aliud. Cardamomi, radi-
 cum eryngij, sulfuris viui, pipëris, singulorum pars vna: myrrhæ, galbani, singulorum partes
 duæ, conice vt supra diximus. Aliud, Centauræ, herbæ pedicularis (aristolochiæ, Aëtius) rad-
 icem pencedani, singulorum partes æquales, hæc coitusa, cribrata & ex aceto subacta galba-
 no commisce, & quo diximus modo vtere. Aliud, Cachryos, herbæ pedicularis (staphydis syl-
 uestris, Aëtius) radicem vitis albæ, aristolochiæ (radicis bryoniæ, Aëtius) singulorum partem
 vnâ. Myrrhæ, opopanicis, singulorum partes duas, hæc quoque cum aceto veluti docuimus
 subige, Galenus libro 2. de antidotis, & Aëtius libro 13. cap. 21. Aliud valde bonum, Cancro-
 um fluuiatilium carnes terito, & adiecta iride & calamithe rursus sufficienter terito, idemq; rursus
 modico sale addito facto, & pastillos informato, quibus in vmbra exiccatis vitior, in poru
 quidem ex aqua mulla, aut vino, in cataplasmate verò, cum lacte dissoluit, Aëtius. Citra dilatio-
 nem theriaceæ ex viperis bibendam dato, eandemq; plagæ superponito, Idem.

¶ Abrotanum extrinsecus plagæ impositum auxiliatur, Dioscorides & Paulus Ægineta. *Simplicia.*
 Item allium cum aceto, aut cinis ipsius exustus, Aëtius. Aptum, P. Ægineta.

¶ Balsamum litum, Auicenna. Butyrum litum, Idem.

¶ Cancro fluuiatiles cum lacte triti & porati & plagæ adhibiti, Aëtius. ¶ Caprinum simum
 cum vino impositum, Dioscorides, Aëtius, P. Ægineta. Quidam in agris & pagis medicus, ad
 viperarum & multo magis reliquorum venenatorum morsus, caprino simo cum aceto vteba-
 tur, quo remedij plurius liberauit, Galenus libro 10. simplicium. Recens pellis calida capri-
 na quando ponitur super morsum viperæ dicitur attrahere venenum, Auicenna. ¶ Emplastrum
 cum caseo antiquo est bona vltima, Idem. ¶ Cedrinus liquor cum sale P. Ægineta. ¶ Si
 homo accipiat cepe syluestre & mastice ipsam & deglutiat illud quod currit ex eo, & empla-
 streur cum fece eius, non morietur penitus, Auicenna. ¶ Chamamelum dextrum, Dioscori-
 des, Auicenna. ¶ Cinis cum aceto, P. Ægineta. ¶ Herba de Corso nuper apud Hispanos in-
 uenta ad morsus venenosos, in primis serpentis quem Corso vocant sua lingua, id est viperæ, e-
 uestigio efficax, Hæc forte cantabrica fuerit. ¶ Cucumeris syluestris folia cum tenuissimo fa-
 rina hordeacea polline, P. Ægineta.

¶ Ebuli radix in vino elixata, Matthiolus ex Dioscorid. Erica adhibita auxiliatur, Ægine-
 ta. ¶ Emplastrum ex farina erui, Auicenna. Farina erui cum vino macerata crebro emplastri
 forma illita, P. Ægineta. Erui farina, aceto mulso subacta, Dioscorid. ¶ Fax vini cum farina
 polline, Idem. ¶ Fraxini folia contusa & cum succo peruncta & vulneri imposita, Dioscori-
 des. Galenus, Aëtius, Florentinus. Fraxini cinis, Aëtius. ¶ Furfures in aceto coctæ, P. Ægine-
 ta. Tritici furfures cum rutæ decocto, Dioscorides.

¶ Galbanum cum cyprino vnge ad morsus viperæ, Galenus. Galbanum splenis loco su-
 pericetur, Dioscorides. In splenio adhibitur, Ægineta. ¶ Gallinæ accipulli dissecti & conse-

De Serpentibus

rim caldi impositi, Dioscorides, Ægineta. Emplastratio cum gallina fissa est bona valde vltima, Auicenna.

¶ Hastulae regiae folia, Aëtius. ¶ Hominis dentes triti & puluerizati super morsum, aut adusti & puluerizati, Auicenna. ¶ Hordeaceum cataplasma in aceto nullo prae paratum, Dioscorides, Ægineta.

¶ Iuniperi folia & succus ex vino contra viperarum morsus illini aut bibi prodest, Dioscorides.

¶ Sciniar, id est, Lactuca asini, illa quae nominatur anulus, confert morsui viperæ valde, quando administratur vt emplastrum & bibit, Auicenna. ¶ Dixerunt quidam quod in lapide, qui nominatur lapis serpentis, quum suspenditur, est sanatio, Idem. ¶ Laurus ex calfactoriam naturam habet, & folijs & cortice, & baccis. Illita serpentis venenis resistunt, maxime sepiis, dipsadis & viperæ, Plinius. Laurus, Dioscorides. Lauri folijs teneris coctis & cum oleo tritis locos integre prius quam claudantur, Aëtius. Emplastrum ex baccis lauri, Auicenna. Lauri folia cum oleo incocta aut baccæ lauri, P. Ægineta. ¶ Lutum sigillatum impositum cum aceto, Auicenna.

¶ Melissophylli folia & succus cum vino potus, & vulneri impositus euadens auxilium confert, etiamsi iam moriatur aeger, Aëtius. Foveri oportet plagam muria aceto adiecto, P. Ægineta. ¶ Nepita auxiliatur, Idem.

¶ Origanum viride impositum, Dioscorides & Ægineta. ¶ Oleum laurinum. & oleum in quo decoquitur laurus, Auicenna. ¶ Ex herbo, id est orobo emplastrum cum vino, Idem.

¶ Personaræ radix in vino elixata, Matthiolus ex Dioscorid. ¶ Pixilita, Auicenna. Pixilita quida cum sale, P. Ægineta. ¶ Panacis chironiæ radice vtuntur aduersus vipersas & phalangia & tineas vestium & cetera reptilia data ex vino & vncta oleo, Theophrastus. ¶ Porrum & panem cum sale imposito, Aëtius. Foveatur plaga pulegij decocto, P. Ægineta.

¶ Radicis cortex vsque eo tustus, vt in puluerem solutus abeat, Dioscorides. Raphani cortex læuigatus, P. Ægineta. ¶ Ruta cum sale & melle, Idem. ¶ Emplastratio cum ranis scissis bona est, Auicenna.

¶ Emplastrum ex sauina, Idem. ¶ Samentorum cinis illitus ex aceto prodest viperarum morsibus, Dioscorides. Scylla decocta cum aceto demorsis à vipera cataplasma est, Idem, P. Ægineta. Squilla assata, Auicenna. ¶ Sycomori folia cum pane, Aëtius. ¶ Serpyllum cum acetone inunge, Galenus. Sambuci radix in vino elixata, Matthiolus ex Dioscor.

¶ Plaga ex Trifolij bituminosi decocto calido per multum tempus proluatur ac foveatur. Nam si pauco tempore id facias, peius afficiuntur, Aëtius. Trifolium bituminosum coque, & decocto calido locum demorsum fove. Nullus autem fomento illo vratur qui non patitur, transit enim affectus in eum, vt putet se à vipera vel araneo mure commorsum, Galenus. ¶ Drachma terrestris tribuli pota illitaue ictos à vipera recreat, Dioscorides. ¶ Pro viperis tormentilla, Hermolaus. ¶ Testudinis marinæ sanguis iuuat percussos ab echidna & potus & illitus vlceri, Kitranides.

¶ Vinaceorum cinis illitus ex aceto prodest viperarum morsibus. Diosc. Cinis eius quod remanet post expressionem multus est tyriaca morsui viperæ, Auicenna. ¶ Viperæ fingitur & ponitur super morsum viperæ ipsius & sedat dolorem, Auicenna. Qui à vipera sunt percussi periculum effugiunt, si trita ipsarum corpora vulnibus ipsis applicuerint, Galenus de theriaca. Apud Lactantium legas ictui viperino praesens admodum esse remedium viperam ipsam exstam & in cinerem redactam, Pierius. Viperæ caput abscondens applica partem sanguinolentam loco commorso, liga & dimitte sic, Galenus. Viperæ morsui, viperæ cuiuslibet tritum & appositum caput efficacissime prodest, Plinius, Valerianus. Viperæ caput amputatum diligenter per volfellam teneto, & morsui imposito ea parte adhuc calente quæ contigit collum: id enim extrahet venenum, Aëtius. ¶ Vrina humana viperæ morsus conuententissime fouentur, Dioscorides. Vrina hominis bibita & effusa super morsum prodest, Auicenna.

¶ Quum autem subruentæ pustule euaserint, ipsas scarificabis, ita ne excoeries, deinde multa aqua foueto, lentuculam coctam cum melle obducito, dum confascant, Paul. Ægineta.

Medicamenta
inius sumenda.
Composita.

¶ Antidorus quæ ab Apollodoro confecta est, & à Softrate, atque alijs qui eam ab eo exacerperunt commendata, hæc est quæ a testudinis sanguine nomen accipit, & continet, feminis syluestris cumini acetabulum, sanguinis marinæ testudinis exiccati drach. iij. coaguli huiusmodi, aut si desit, leporis drach. iij. sanguinis hædini drach. iij. hæc simul admista, affuso optimo vino coniuncta repones. Cum opus fuerit hinc quantum est olivæ magnitudo sumes dilutumque ex vini quam optimi cyatho medio bibendum trades, Galenus libro 2. de antidotis.

¶ Rustici medici antidotus ad viperæ morsus. Accipit trifolij, stachyos, erui moliri, feminis rutæ syluestris, aristolochiæ rotundæ, singul. drach. viij. hæc vino commista in rotulas redigito, quarum drachmam vnã ex vini cyathis tribus dabis bis tere singulis quibusque diebus, Idem. ¶ Alia versibus ab Eudemo conscripta, quæ Antiochi Philometoris theriaca inscribitur,

scribitur, continet, Radicum mei, serpilli, opopanicis, singul. drach. ij. seminis trifolij drach. j. anisi, fœniculi, ammeqs, seminis apij, singul. acetabulum vnum, farinae erui tenuissimæ acetabula duo, vini antiqui quantum satis est ad commiscendum vt rotulas hinc conficere possis, quas in vmbra siccatas, ex tribus vini cyathis trium obolorum pondere dabis, Idem. ¶ Alia antidotus quæ aduersum viperæ morsum theriaca est: facit tamen & contra aliorum serpentium ictus. Hanc Gallus ex Arabia reuerfus Cæsari obtulit, qua multos ex commilitonibus suis à rabido cane demorsis, & à serpentibus percussis seruauerat: Accipit autem erui in farina redacti drach. xxv. radicem vitis albae, drach. xvj. seminis ruta syluestris, drach. xij. Iridis, opepanacis, aristolochiæ longæ, succi papaueris, zingiberis, singul. drach. viij. cumini Æthiopicis, myrrha, eryngij, succi Cyrenaicis, croci, serpilli, costi, sagapeni, singul. drach. vj. vinum aminæum insperge, lubige, rotulas confice, confectas pro conditione vitium ægrotantis da. Sunt autem tres oboli, pondus antidoti integrum ad percussos quidem à vipera, ex vini meraci, ad reliquos vero affectiones ex mulsi hemina vna, Idem lib. 2. de antidotis.

¶ Percussis à vipera præclare auxiliatur medicamentum, quod myrrhæ, piperis, castorij, floris portulacæ seminisque dimidio acetabulo constat: hæc omnia in Cretico passo teruntur, aut in alio probato, Dioscorides, Ægineta. ¶ Oribasij ad viperarum morsus. Anisi acetabulum, piperis drachmæ quatuor, aristolochiæ corticis, opij, castorij, myrrhæ, singul. drach. j. passo laeuigata in pastillos instar fabæ Græcæ cogito, & pro viribus cuiusque exhibeto, cum ternis diluci vini cyathis, P. Ægineta, Auicenna.

¶ Aliud ex Archigenis commentarijs. Cancros viginti, cum farinae triticæ quod satis est, in pila diligenter contundito, admixtaq; nepita & salis momento, pastillos fingito, & siccatos: In vsu, cum lacte applicato, vinumque cum mulla potato. At si fluuiales cancos desideres, marinis vitior, Idem. Cancrorum fluuialium carnes terito, & adiecta iride & calaminthe rursus sufficienter terito, idemque rursus modico sale addito facito, & pastillos informato, quibus in vmbra exiccatis vitior, in potu quidem ex aqua mulla, aut vino, in cataplasmate vero, cum lacte dissoluto, Aëtius. ¶ Aristolochiæ radix cum myrrhâ, gentiana, bacis lauri, æquali modo excepta plurimum prodest, P. Ægineta. ¶ De theriacis est illa quæ recipit myrrhæ, & castoræ, & piperis, arsenicis, rubei omnium an. 3. ij. seminis anethi 3. ij. conficiantur cum vino. Eritrum semen andacochæ, & aristol. rotunda, & ruta syluestris, & non est alharmel, secundum quod existimauerunt quidam, imò est species ruta ipsius, Auicenna.

Acetum calefactum & per se potum, quantum hemina dimidium continet, iuuat, Galenus Medicamenta simplicia. ex Dorothei Helij remedijs. ¶ Radix aconi, Auicenna. ¶ Agaricum, Idem. Agarici drachma, P. Ægineta. ¶ Alandacochæ radix, Auicenna. ¶ Alharmel est de medicinis liberantijs, Idem. Semen alharmel cum succo porri aut succo cardui, Idem. ¶ Alecibium herba nomen accepit ab Alecibio qui cum forte in area dormiret à vipera in inguine ictus est: excitatusque à somno ex hac herba sanatus commanducando expressit, & hausit in corpus, reliquum vulneri imposuit, & sic sanatus est, Nicander. ¶ Alia mandanda, Dioscorides, Auicenna. Efficacissimum in eius remedium est alij esus, Aëtius, Ægineta. ¶ Anagallidis succum contra viperarum morsus bibere ex vino prodest, Dioscorides, Auicenna. ¶ Aliqui anchusam tenui folio constantem auxiliari produnt, Dioscorides, Ægineta. Maxime vtendum est anchusæ radice cum vino, Aëtius. ¶ Anatis sanguis calidus (reccens) vel siccus cum vino potus sanat bibentem ab omni veneno, & ab echidna morsos curat, & sanitatem ac robur præstat & bonam valetudinem, Kiranides. ¶ Aparine, Matthiolus. ¶ Foliorum apiastris succus, Dioscorides, Ægineta. Apium syluestre est horum ad illud, Auicenna. ¶ Aristolochiæ folia, radix & cortex, Idem. Corticum Aristolochiæ drach. ij. ex vini aut aceti hemina dimidia, Galenus. Aristolochiæ radix insigne remedium aduersum morsum viperæ, Nicander.

¶ Radix Baucis aut harmel detur in potu, quæ est cognita in partibus frigidis, & est vehemens iuuamenti, Auicenna. ¶ Semen saluæ Brasicæ tritum, & acetabuli mensura cum vino potum, Dioscorides. Brasicæ erudus succus cum vino e potus, Idem. ¶ Auxiliatur etiam Bryoniæ radix, Matthiolus ex Dioscorid. ¶ Radix buchormariem, Auicenna.

¶ Cancris fluuiales cum lacte tritæ & potati, Aëtius. Cancris fluuiales aut marini per se, cumque herba pedicularia sale & polo, P. Ægineta. Cancris marini, Auicenna. ¶ Caprinum sternus & præcipue montanarum, decoctum in aceto, vel comminutum in vino & bibitum confert morsui viperæ Galeno teste, Auicenna. ¶ Cassia odorata, Matthiolus. ¶ Eduntur vltimè cepe, Dioscorides, Ægineta, Auicenna. Dixerunt quidam si homo accipiat cepe syluestre, & masticee ipsum, & deglutiat illud, quod currit ex eo, & emplastreur cum face eius, non morietur penitus, Idem. ¶ Genitale masculi cerui maris tritum, & in vino potum à vipera demorsis auxiliatur, Dioscorides, Ægineta. Dixerunt quidam quod virga cerui assata, cum comedatur in dispositione confert, Auicenna. ¶ Chondryllæ radix contra viperas in vino pota proficit, Dioscorides. ¶ Grana citri, Auicenna. Citri corticis succus, Idem. Succus frondium mali citrij acetosi ad punctiorem viperæ, Rasis. ¶ Coaguli leporini in vino (aliàs ex aceto)

De Serpentibus

terni oboli bibuntur, Dioscorides. Coagulum leporis aut hinnitus tribus obolis, Paulus Ægineta. Hinnulorum coaguli drach. j. cum vino, Galenus. Dentur in potu coagula, & melius eorum est coagulum leporis recens: & ipsum iterum est melius quando sumitur in potu cum iij. 3. aceti vini permixti cum æqualitate: & coagulum cerui iterum est bonum, Auicenna. ¶ Coloquintidæ radix, Idem. ¶ Contra viperarum morsus costi sextantem bibere prodest, Dioscorides. Sumantur costi duo aurei cum duobus obolis pipere, vel costi aurei iij. Idem. Costus cum vino aut absynthio potus, Idem. ¶ Cuminum, præcipue montanum, & succus caulis, Idem.

¶ Echion à viperis nomen habet, vel quod semen proferat capitibus viperinis simile, vel quod à viperarum moribus præstantissimum sit, Matthiolus in Dioscoridem. Echini (vel Echij potius) radix, Ægineta. ¶ Ebuli radix in vino decocta & pota prodest viperarum moribus, Dioscorides. ¶ Erui farina, Auicenna.

¶ Fel galli & reliquarum auium, Auicenna. ¶ Ferulæ viridis medulla in vino pota, Dioscorides. ¶ Foliorum malorum succus, Auicenna. ¶ Fraxini folia tundito & exuccato, & succum quidem in potu exhibeto: reliquum morsui imponito, Dioscorides, Galenus. Iis qui à vipera morsu sunt, succum foliorum meliæ, hoc est, fraxini propina ex vino quidem, si febris non infestetur, sin vero febriant, per se & circa vllam aliam misturam. Vlnus autem ipsum folijs conquassatis inungit, Florentinus. ¶ Fulicæ (vulgaris) sanguis liquidus ex oleo potus seruat à potu venenosi medicamenti, & à viperæ morsu liberat, Galenus, Euporisti. 3.

¶ Gallinacea cerebella cum vino pota, Dioscorides. Ægineta. Galli cerebrum cum posca adiecto pipere, his qui à vipera percussi sunt vel morsu, potui dabis, auxilium maximum experieris, Sextus. ¶ Sumantur gentianæ aurei iij. Auicenna.

¶ Dandus & hæmatites lapis, Aëtius. ¶ Hastulæ regie radix, P. Ægineta. ¶ Utendum est heliotropio cum vino, Aëtius.

¶ Iuniperi baccæ, Paulus Ægineta. Iuniperi folia & succus ex vino contra viperarum morsus illini aut bibi prodest, Dioscorides. ¶ Semen Keisim aut radix eius, Auicenna Hispanensis.

¶ Sciniar, id est lactuca asini, illa que nominatur anulus confert morsui viperæ valde, quando administratur vt emplastrum, & bibitur, Idem.

¶ Aiunt si quis melanthij drachmas quatuor edat non moriturum, Aëtius. ¶ Similiter etiam am melaphroditos herba efficax est, Idem. ¶ Melisophylli item folia & succus cum vino potus, & vulnere impositus euident auxilium confert, etiam si iam moriatur æger, Idem. ¶ Mustelæ inueteratæ siccæ & drachmæ duæ, P. Ægineta. Caro mustelæ condita aceto & sale, Auicenna. Mustelæ venter salitus, Idem. Myricæ semen, Matthiolus in Dioscor.

¶ Succus extremitatum caulis Nabathi, Auicenna. ¶ Napellus Moysis est theriaca omni veneno & viperæ, Idem. ¶ Præstat & nasturtium plurimum edere, ac tritum quoque cum vino bibendum exhibere, Aëtius.

¶ Opopanacis pondus 3. ij. cum aceto, Auicenna.

¶ Profunt Panacis Chironiæ drach. ij. ex aceto, Galenus. Panacis Chironiæ radix morsui viperæ aspergitur ex acido vino, potui datur, Theophrastus. Panacis radix cum vino incocta, Paulus Ægineta. ¶ Personacia contra morsum viperæ, Hermolus. ¶ Pistacia trita, Paulus Ægineta. ¶ Porri recentes vtiliter eduntur, Dioscorides, Ægineta. Porri cum vino, Auicenna. Porracei succi hemina in mero bibitur, Dioscorides. Porri succus dimidia hemina mensura ex mulsa, Paulus Ægineta. ¶ Pseudocasia contra viperarum ictus pota auxiliatur, Dioscorides.

¶ Magnificè etiam profunt Ranæ coctæ comestæ, & iuseulum earum bibitum, Aëtius. Sunt qui ranas in cibo elixas dederunt, P. Ægineta. Et quidam experti sunt ius ranæ, & fuit iuuatum liberans, cum comestum fuit, Auicenna. ¶ Auxiliatur & raphani large in cibo sumpti, deinde & vomitu reiecti. Statim vero à vomitu theriace Andromachi exhibeatur, Aëtius. Dantur omnia incisua acuta vt raphanus &c. Auicenna. ¶ Rubiæ radice succus, Matthio. 5. ¶ Contra viperinos ictus Rubus cum vino prodest, Dioscorides. ¶ Ruta item syluestris, Idem, Ægineta. Ruta succus, Auicenna.

¶ Sampsuci succus, & acetum ipsum, de quo bulliatur, Idem. ¶ Salsamenta acerrima edenda, Dioscorides, Ægineta. Omnia salita, Auicenna. ¶ Scorpio assatus, Idem. ¶ Admirandos insuper præbet effectus radix illa quam Goritientes ab auxiliari eius vi, serpentinam vocant, Matthiolus in Dioscoridem.

¶ Tamarisci fructus, Auicenna. ¶ Claudius Imperator censuram agens vno die 20. edita proposuit, inter que, hoc erat vnum, nihil æque facere ad viperæ morsum, quam taxi arboris succum, C. Suetonius Tranquillus in vita Claudij Cæsaris. ¶ Facit etiam mirabiliter testudinis sanguis exiccatus cum syluestri cumino potatus, Aëtius, Ægineta. Sanguinis marini testudinis drach. ij. ex aceto, Galenus. Sanguis testudinis marini, Auicenna, Kiranidea. Chelonia, id

nz, id est, testudininis, etiam terrestris sanguis potus ab echidna percussus summe sanat, Idem. Dato citra dilationem theriacum ex viperis bibendam, Aëtius. Fortior curatio est propter e ad theriacam de viperis: & quum tardatur, tunc possibile est, vt contra theriac multoties, & possibile est vt non conferat, Auicenna. ¶ Tragoriganum contra viperam ictum efficacissima mum est, Plinius. ¶ Drachma terrestris tribulipota, illi trauē ictos à vipera recreat, Dioscorides. ¶ Seminis trifolij ob. iij. ex dimidio vini cyatho, Galenus. ¶ Quidam existimauerunt, quòd cum Turbith sumuntur in potu cum lacte dulci est iuuatiuum valde, Auicenna Hispalensis.

¶ Vinum frequenter bibendum, Dioscorides. Efficacissimum in eis remedium est allij esus, & meracior vini potio, inquit Archigenes: adeò vt siquis multum eius sustineat vsuum, itemq; meri potum, nullo alio auxilio opus habeat, Aëtius, Aëgineta, Auicenna.

¶ Quinetiam bonum est digitum in liquidam picem inungere, deinde vinum, quo digitus fuerit elutus, bibere, Dioscorides.

¶ Quin & ipsam viperam excoriatam & còctam, capite ac cauda & interaneis visceribus omnibus reiectis, veluti anguilla edendam præbeto, Aëtius.

¶ Viticis semen, Paulus Aëgineta.

¶ Pestre, id est, vitis albæ radicis aureus, i. Auicenna.

¶ Humanam vrinam suam cuique bibere contra viperæ morsus ac venena proderit, Dioscorides, Auicenna Hispalensis.

¶ Zedoaria est tyriaca venenosorum omnium, viperæ, & napelli & aliorum, Idem. ¶ Zingiber in lacte mulieris, Idem.

¶ Verùm præter hæc præsentaneo remedio sanat nostra quinta essentia, cochlearis mensura plures eodem die pota: item oleum nostrum de scorpionibus de quo antea dictum est, inutictus, Marthiolus in Dioscoridem.

¶ Norcheriæ octo militarijs à Fulgineo ciuitate, Gentilis illius magni Auicennæ interpretis patria, saluberrimus fons est, aqua frigidissima plenus, in qua si à vipera aut serpentibus demorsus demergantur, ac per horam ibi manserint, sani & liberi euadunt, quod euenire forsitan contingit, quia gelida frigiditas, veneni viperini caliditatem infringit, ac obrundit, & heberat, Amatus Lusitan. cent. i.

De fonte viperæ morsus sanante.

30 Puella rustica nata annos tredecim, quum vna cum matre in agrum discalcata absque calopodij exitre, & messoribus, vigente ætate, cibum deferret, incauta in medio itineris à vipera in pede dextro morsa fuit. Mater verò puellæ sic punctam & afflictam animaduertens, in oppidum quam citissimè fieri potuit, retrahere se accelerat: vtunque tamen properans, medicamentum pro salute filiaë machinatur, & ecce thymelæam fruticem offendit ad quam confugit, & ex ea corrigias parat, quibus erus affectum parte alta prope genu ad poplitem ligauit, cetero sane consilio, ne vis veneni altam corporis subiret partem. Interpositis itaque tribus horis à punctura puellam sic affectam ad me deferunt: erat enim tum temporis iam tibia multis & varijs maculis liuidis & rubris variegata, adeò vt femur quoque ascenderent, bilem vt mater retulit, euomuerat, sed tunc, præsens in quosdam totius corporis tremores, cum vertigine & animi defectu incidit: quapropter cunctantius morsum locum animaduertens, in pedis parte alta, raro sitæ pedis rasera dicta, duo nigerrima signa deprehendo: ex quibus iudico, morsum illum à masculo vipera illatum esse, quum duos tantum caninos vipera mascula habeat dentes, foemina verò quatuor: nec tantum periculi adfert masculi morsus, quantum foemina, præsertim si post cibum morsus fuerit homo, veluti huic contigit puellæ. Nullo igitur interposito medio, per chirurgum præsentem locum punctum, vulnusculis profundioribus per ambitum scarificare iubeo, & eucurbitulas multa ignitas flamma admouere, quibus sanguis ater & visulentus latitans, abundè fuit extractus: sed & vniuersam tibiam leuioribus vulnusculis scarificari quoque iussi, sanguinemque tandiu ex illis fluere, quoad sua sponte cohibitus fuit.

De viperæ morsus curatione facta ab Amato Lusitano.

40 Tunc verò ex alijs, ac acerbis cepis, optimè pistis, theriac adiecta, confectum emplastrum loco demorsu admouere curauit, in potuque illi theriacas drachmas tres, meracioris vini vncijs quinque dissolutas, propinauimus: post hæc verò, quatuor interpositis horis, panatellam allijs coninnatam, in victu obtulimus, à somnoq; abstineret, quantum possibile esset, monuimus. Sequenti verò die puellam quoq; tremoribus corripi deprehendi, minoribus tamen (ceperant enim iam sumi venenosi corporantes minui, ad infimasq; partes retrahi) tunc ieiuno stomacho, succi foliorum fraxini vncias quatuor in potu dedimus. Est enim medicamentum hoc omnia antedicta in hoc casu excedens, vt latius commentarijs nostris, ad Dioscoridem in lucem editis, diximus. Emplastrum porrò dictum è nouo paratum iterum loco per tres sequentes admodum fuis dies, in quibus quoq; & alijs sequentibus prædictum fraxini succum ebibiti, iam enim puella melius habebat, & à tremoribus & animi anxietate, serè leuata erat, sed ex vulneribus profundioribus loco demorsu adhibitis, oleosa quædam sanies fluebat, imò vulnera ipsa denigrata quodam

60 bus loco demorsu adhibitis, oleosa quædam sanies fluebat, imò vulnera ipsa denigrata quodam

De Serpentibus

modo apparebant. Elapsis igitur quatuor primis diebus plaga, caprarum finus cum baccarum lauri ac euphorbij puluere vino mixtus ac calidus in splenio. siue plagula apponebatur, cum quo sanies illa iam cruginosa facta, optimè exibat, et eo per quatuor alios sequentes dies vsa fuit, postea hoc vnguentum parare feci, quod habet, ℞. pulueris aristolochiæ longæ vnc. ij. bromisæ, hastulæ regiæ, id est, asphodeli an. vnc. j. galbani, myrrhæ, an. vnc. sem. Olei laurini cum cera. q. suff. fiat vnguentum. & in splenio, hoc est panniculo lineo, forcipibus multum incise, loco morfo bis in die applicetur: quo remedio per mensem ferè integrum vsa fuit: quum vulnera ita longo tempore aperta sint opus est, tandem vnguento basilicone ad cicatricem vulnera redacta sunt, & ipsa puella integræ sanitati restituta, Amatus Lusitanus, centur. prima, curat. prima.

De Ambrosio Paræo à viperæ morfo & quomodo sanatus sit.

Cum Rex Carolus nonus Monspeffuli esset, ac in Fargin pharmacopolæ officina viperam vnam tractarem, ipse extremum indicem qua inter vnguem carnemq; biat, morfo mihi prehendit: vnde statim subortus est acer dolor, tum partis exquisitissimo sensu præditæ, tum veneni efferi occasione: è vestigio digitum supra vulnus ac celsissimè constrinxit, vt sanguinem, venenemq;, ne se latius in corpus diffunderet, exprimeret. Theriacam antiquam in aqua vitæ dissolui, ex qua incinctum, imbutumq; bombacem vulneri imposui, atque intra paucos dies hoc vno remedio planè conualui. Licet vti & mithridatio loco theriacæ ac plerisque alijs ex alto subacri suo calore atrahentibus, vt scilla sub cineribus cocta, allijs porriq; tritis & impoitis, hordei farina, cum aceto, melle, & stercore caprino subacta, impositaque cataplasmatibus instar. Quibusdam satis est extemplo lauuisse & fouisse plagam aceto, sale, & paucis melle, Ambrosius Paræus.

De puella sã nata.

¶ Puella quædam cum carnem cui venenum viperæ occisæ exemptum mixtum erat, forte gustasset, in opisthoronum aliaque grauisima symptomata incidit. Sed mox vinum copiosè ei propinatum est, & liberata puella. Gesnerus ex Gerardi Boumami relatione.

De felle viperæ & curæ.

¶ De felle viperæ. Hoc est ex venenis quod cum bibitur secundum modum quo interficit, frequens sit syncopis, & parum conferit medicina. C V R A. Si aliquid conferit, tunc vomitus cum butyro. cocto vna dispositione post dispositionem aliam. Et illud quo succurritur post vomitum, est theriaca, & mithridatum, & albezahar est sublimis res eî, & moschus est medicamentum eius, & cum frequens sit syncopis, denur ad sorbendum vinum, & aqua carnis pullo- rum cum aliquo vel aliqua re moschi, aut medicinis de moscho, Auicenna.

Viperarum morsibus tibicem scite adhiberi mederi.

¶ Theophrastum literis mandasse accepimus, quibusdam viperarum morsibus cantus tibicinum aut fidicinum, atque alia organa artis mulicæ modalatè adhibita, aptissimè mederi: quod & Aselepiades medicus literis prodidit, qui phreneticos mente imminuta & veletudine animi affectos, nulla re magis quam symphonia & vocum concentu ac modulis respiscere & sanitati restitui censuit. Pertur quoque Ismenias Thebanus plures Bœoticorum Isehiadicis & coxendicium dolore laborantes intentione tibicæ bonæ valetudini restituisse. Tanta hominis naturæ cum harmonia consensio est. Quod cum credi vix posset, nuper id nobis cum casu ad id incidere, pro explorato & comperto fuit. Siquidem à tarantula, id est phalangio percussos, haud aliter ex ancipiti morbo conualescere vidimus, quam si tibicem vel cithara ista iuxta eos diuersos modos incinat, vt pro veneni qualitate, ita harmonia & audiendi illecebra capta, venenum illud vel ex intimo corpore dilapsum effundant, aut sensum per venas diffusum dilabatur, Alexander ab Alexandro Genial. 2. 17.

De animantibus à viperæ morfo & quomodo sanentur.

¶ Vipera & Cæcilia sæpe cum in pascua bos improvidè supercubuit, laecessita onere mortuum imprimat. Venena viperæ depellit super scarificationem ferro factam herba, quam vocant personatam, trita & cum sale imposita. Plus etiam eiusdem radix confusa prodest. Vel symonia cum trifolium: quod inuenitur confragosis locis efficacissimum traditur, odoris grauis, neque absimilis bitumini. Et idcirco Græci eam ἀσπὴν nov appellant: nostri autem propter figuram vocant acutum trifolium. Huius herbæ succus vino mislus infunditur faucibus, atque ipsa folia, cum sale trita malgarmis more, scarificationi intenditur: vel si hanc herbam viridem tempus anni negat, semina eius collecta & lauigata cum vino dantur potanda, radicèque cum suo caule trita, & farina & sale commixta ex aqua mulla scarificationi superponuntur. Est etiam præfens remedium, si conteras fraxini tenera cacumina quinque librarum cum totidem vini, & duobus sextarijs olei, expressumque succum faucibus infundas. Itemque cacumina eiusdem arboris cum sale trita læsæ parti superponas, Hæc Columella de re rust. libro sexto, capite decimo septimo. ¶ Vipera si non morderit iumentum, ex morfo eius pus consuevit exire. Nam si prægnans fuerit, totum rumpitur corpus. Ad morsum tamen viperæ, vel phalangij, aut muris araneæ, commune remedium est, terram formicarum cum vino miscere & dare per fauces: Vel certè de ipsa terra frequentissimè vuluam (forè vulnera) conficere. Ad quas causas etiam terra salparum creditur posse prodesse. Quod si in itinere aut in locis vbi desti copia fomentorum, necessitas ipsa contingit, piperis grana xxx. cum sextario vini veteris reperfecto

tepefacto faucibus digerens, & herbarum thymum tritam cum vino si dederis, prodesse creditur. Morsus viperæ vel cuiuscunque serpentis offenditur, si humor putidus de plaga incipit currere. Præsens remedium est, si hoc dum vel gallum vel agnum in recenti occideris, & calentes pulmones eius cum sanguine, vel corde, vel icore vulneri apposueris, diligenterq; constrinxeris ut omne virus educat, daturus continuo potionem: acori pontici seminiunciam tritam cum vini veteris sextario, salis triti heminam pariter mices, & tepefactum faucibus digeris. Si perseuerat tumor, vitem albam sylvestrem copiose comburito, & ex cineribus eius lixiuum facito. & in potionem triduo ad vnum sextarium dato. Cinerem quoque ipsum cum aceto in modum cataplasmaticis vulneri imponito. Si nihil profecerit, cauterijs vrito, vsia solemniter curato. Farinam quoque hordeaceam cum vino & sale, oleoque decoctam in cicatricem oportet imponi, vsque dum sanus sit, Hæc Vegetius in Mulo medicinae seu artis veterinariæ libro tertio, capite 79.

Fumus sotularium, id est corij combustum, cum semine lini suffrago fugat serpentes viuos, ut vidit in vno existente in hospitali Papia, qui habebat viperam in stomacho, cui fecerunt multa remedia, ut eam expellerent, scilicet, ponendo lac ad os & multa alia: veniebat enim ad os & nolebat egredi: tandem factis fiendis æger fuit suffragatus ex tali fumo, & statim vipera visua est egredi per anum, Gastraria in capite de cura præfocationis matricis.

De vipera os hominis ingre-
ssa et quomodo inde expulsa fuerit.

Vipera dicta est quod vi pariat, Isidorus, & huc vsque ferè omnes grauissimè authores sic senserunt, quia crediderunt viperam à partu necari: quod fabulosum esse antea ostendimus. Dicitur ergo vipera non quod vi pariat, sed potius quia viuum animal pariat: vnde rectius mea sententia viuipera quam vipera appellari meretur, Amatus Lusitanus, & plei que recentiores.

Vnde dicta sit, vipera et ca-
chiana.

Εχιδνας similiter volunt grammatici sic appellari παρά τὸ ἔχειν ἐν αὐτῇ τὴν γοιλὴν ἀρχὴν διατρέχει, id est, quod ad interitum vsque foræ intus contineat: sed quam rectè, aliorum est iudicium. Εχιδνα, ioc & εως, Vipera raras, Εχιδνα scemina. Εχιδνα putatur eadem esse, quæ & vipera. Capitur & pro hydra ab Hercule occisa, Ouid lib. 3. fast.

Sanguine Centauri Lernææ sanguis Echidnæ,
Mixtus ad auxilium tempora nulla dabit.

Echidna pro
hydra et vno
est serpente.

Capitur & pro quocuncq; serpente, Ouid. lib. 9. Metam. Ioh. Rauissius. Τρία, Εχιδνα, ἄλλοι δὲ πῶς εἰπὸν ἰοῦλον, Hesychius.

Tria.

Vipera venenata, pestifera, Cicero. Mala tactu, Vergilius, Sape sub immotis præsepibus aut mala tactu Vipera deliuit, &c. Parua necat morsu spatiosum vipera taurum. Ouidius. Plaracq; autem epitheta quæ serpenti ascriptissimus, viperæ etiam tribui debent. Εχιδνα βόλον, Nicander. Οὐλοβόρον, ὅτι παρά τὸ ἔχειν ὄϊον ὀλέθριον λέγεται, Eustathius. Ποικιλόδαιμον, Anyte. Περιπύς, Nicander. Εχιδνα φολλόεις (pro φολλόισα) Idem. Οὐτίχαιες, id est πλεπτικῆ, πολλῆς Εχιδνῆς, Orpheus. Πυλάτης ὄφεις, Varinus pro viperis accipit.

Epitheta.

Viperinus & Viperous. B viperina carne fiunt pastilli theriaci, Plinius. Viperam inspirans animam, Virgilius. Viperalis. Viperalem rutam appellatam tradit Apuleius quod serpentibus & viperis rehsitat, Pierius. Viperula, diminutiuum. Εχιδναῖον, Viperinus, in epigram. Εχιδνῆεις, Idem, Nicander, Εχιδνῆισα μορφή. Εχιδνιδόν & Εχιδνιον, viperula seu catulus viperæ, parua vipera. Εχιδνοκῆ, morsus vel ictus a vipera, Dioscorid.

Deriuata.

Ægyptij eum significantes qui agilis sit & velox, sed qui tamen absq; iudicio ac ratione feratur, ceruum depingunt & viperam. Hæc siquidem conspecta, temerè in fugam vertitur ceruus, Orus. Iidem mulierem quæ virum odio prosequens eius vitæ insidietur, solumq; et in coitu blandiatur designare volentes, viperam pingunt. Hæc enim cum mare congregiendis, os ori inserit, & à coitu discedens, marem morfo capite interimit. Rufus liberos matri insidians re demonstrant, viperam pingunt. Nam hæc non iuxta cæterorum animantium naturam in luce næditur, sed exco diruptoq; matris prodit vtero, Idem.

Icones.

Echites Gemma est colore viridi sub obscuro quandam viperæ similitudinem referens. Ab animalibus cognominantur Carcinus, marini cancri colore: Echites viperæ, scorpites scorpionis aut colore au effigie, Plinius. Echios vtriusq; generis pulegio similis est, & capitula viperæ similia habet, Plinius. Εχιδνα δ' ἀλαβινῆς ἔχει, & πεπερῆς ὀφίεως, Nicander. Echium Galis vulgò lingua hirci. Vide apud Dioscoridem lib. 4. cap. 25. Echion item medicamentum est, de quo supra in G. dictum est. Echite herba est similis scammonio, Plinius lib. 24. cap. 15. Gregre præter illam quam Itali centunculum vocant, clematidas & alias habent, vnam quam aliqui echiten vocant, &c. Idem. Nicolaus Myrepsus antidoto 370. quæ confert podagricis: alij, inquit, pro gentiana inijciunt chelidonium, & echidimon. Vbi Fuchsius, Græcus codex, inquit, habet Εχιδριον. Censco autè legendum esse Εχιδνιον. Sic autem appellat Apuleius herbam, quam is alio nomine viperinam vocat, à femine quod viperæ caput refert: alij echion nominant, nostræ hodie officinæ buglossam, Hæc ille. Ego verò elydrion legerim: ut & lectio propius accedat, & res ipsa. Nam elydrion chelidonium minus est, ut Hermolaus Barbarus docet: & à Ni-

Lapides et
planta ab hoc
serpente dicno-
minata.

De Serpentibus

colao ibidem chelidonium simpliciter, hoc est maius nominatur, Gesnerus. ¶ Κεραυός, ἢ ἐχιδνίος, ἢ βροδάνη, Camers. Echidnios herba, crocis herba magica, Plinio. ¶ Viperina herba eadem quæ draconica, Macer.

Animalia quæ à vipera nomine deducunt.

In Cyrene diuersa tum colore tum forma murium genera nasci ferunt, ac quosdam ipsorum quemadmodum feles, ita lata facie esse; alios viperæ speciem similitudinemque gerentes, ac utas spinas habere, quos indigenæ echenatas vocant, Ælianus interprete Gillio: sed male, ut apparet ex Aristotelis verbis quæ in mirabilibus sic sonant: In Cyrene aiunt diuersa esse murium tum forma cum colore genera: εἷς γὰρ πλάτυστρος ὅπως ὠσπερ αἱ ζελαὶ γίνεαι, τινὰς δὲ ἐχιδνίους, ἕτεροι καλεῖσθαι ἐχιδνας (forte legendum ἐχιδνας, ut Herodotus etiam habet, à recto ἐχίν.) Echidna quidem viperam significat: verum muribus istis nihil cum vipera commune esse, sed cum echino tantum spinas acutas, Aristotelis & Plinij verbis facile obtinetur, Gesnerus.

Nomina propria virorum & mulierum ab hoc serpente desumpta.

Echion Statuarius & pictor à Plinio memoratur. Item Citaradus echion apud luuen Sat. 6. Echion etiam fuit vnus illorum quorum adiutus opera Cadmus Thebas ædificauit, de quo Ouid. 3. Metamor. Hinc & ipsi Thebanæ à Poëtis Echionidæ & Echionij falsim appellantur. ¶ Στυχὸν ἐκ πέλειαν, peperit Ἐχιδνίαν, Pausanias.

Ἡ δ' (Ἰσ. κη' ὅ) ἔτεκε ἄλλο πέλωρον, αὐχέωνος, ἐδ' οὐλοκὸς
Θηπίς· αἰθρώποις, ἐδ' ἄθνα· Ἰσίο· δέοισι,
Σπῆσι ἐγγλάφυρῶ, δάϊλυ κρατερόεσσ' ἐχιδνίαν,
Ἡμισυ μὲρ νύμφῳ ἐλικώπιδα, καλλυπάρηον.
Ἡμισυ δ' αὖτε πέλωρον ὄφιν, θεινόν τε μέγαυτε,
Ποικίλον, αἰνὸς ἑλ, ζαθέος ἐπὶ κέδισσι γαίης. Hesiod. in Theog.

Aquila quæ Promethei iecur exedit, ex Typhone & Echidna aliqui natam aiunt, Higinius. Echidna mater Chimæra, Cælius. Echidna nymphea Gyraldus. Ἐχιδνία· μιχοπαρδῆ, Eufathia. ἢ ἐχιδνία· ὅτι λυδίαν σέβρα καὶ κισθαλίαν κόρη, τὴν δ' ἐκπέτο ὄφις, Istaacus Tzetzes. Virgo umbilico tenuis humana, reliqua specie viperæ, Dioscorus Siculus. Hercules boues Geryonis agens cum peruenisset in Scythiam, accidit ei ipsi dormienti equæ eius à curru pascentes, diuina quadam sorte amoris non comparuerint. Eas expertus cum indagaret, omnem regionem collustrans, in quandam locum peruenit, vbi dicitur reperisse virginem in antro quodam accipitris naturæ, humanæ ac serpentinæ, superne quidem femorum tenuis fœminam, inferius autem viperam. Quæ promisit se ei equas restitutam modo secum coire velle. Quod cum factum esset, tres liberos ex eo concepit, Agathyrsum, Gelonum, & Scythum. Herodotus lib. 4. ¶ In viperam veneficam anum carmen scripsit Petrus Crinitus. ¶ Echidnon vnus ad mare Ægeῦ, Pomp. Mel.

Echidnon vnus

b. Discordia demens

Viperæum crinem vitis innoxæ cruentis. Virgil. 6. Æn.

¶ Cerberus canis viperæ ab Ouidio dicitur. ¶ Chameleontis cauda prælonga in tenuitatem desinens, & implicans se viperinis orbibus, Plinius. Venenum aspidum suget, aut occidet eum lingua viperæ, Iob. 20. de impio loquens: Id est, ut interpretatur Mercurus, videbitur in eius alio esse viperina lingua, id est virus exitiale quod eum perimet.

c. Ut viperæ aliqui tradunt, ventre in quo genitæ sunt corroso, nasci: eodem modo liuor oppressum exedit animum, Cælius. Vides intus edentem Viperæas carnes victorum alimentis suorum Inuidiam, Ouid. 2. Metamor. ¶ Σὺ δ' ἢ κατ' ὄφιν ὡς ἐχιδνίῳ ὕπερ μὲν λιθίσσα ἢ ἔξῃστις. Creon ad Ismeniam apud Sophocle. in Antigone. ¶ Πικρὸν μῶσαν ἐχιδνίαιος ὄφιν· ἢ ἐβαλε γόλον, Epigram. de Archilochō. ¶ Viperæam inspirans animam, Vergil. 7. Æneid. de Alectone furia, quæ serpentem in sinum Amatae iniecerat, quem poëta diuersis nominibus anguem, colubrum & viperam appellat. Iob. Baptista ludæos ad se accedentes ἐχιδνίῳ γεννητάτα, id est viperæ progeniem appellat, Luc. 3. Scriptura vocatit fœtus viperarum, libidinosos ac voluptuarios, ventri que & peni ferulentes, & propter mundanas cupiditates suam inuicē capita abscindentes, Clemens Strom. lib. 4. ¶ Pro cruentis sanguinarijs ὄφι· raproribus, pecuniæ immorientes videtur Si donius Apollinaris harpyias vsurpasse: Nam libenter (inquit) incedunt armati ad epulas, albat ad exequias, pelliti ad ecclesias, pullati ad nuptias, castorinati ad leranias, in foro Scyta, in cubiculo viperæ, in exactionibus harpyiæ, &c. ut citat Cælius. ¶ Interit (scilicet peste) & curuis frustra defensa latebris Viperæ, & attonitis squamis astantibus hydry, Virgilius. ¶ Καταπαράχλυ ποτ' ἐχιδνία κακὴ δάκνει, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ κατδάκνει, γυσομύρη αἰμαῖ· ἰοβόλοι, Demodocus in epigram.

g. A viperino morfu venæ viscerum veneno imbutæ tetros cruciatu cientes, Cic. in Tuscul. ¶ Quum Diuus Paulus naufragio liberatus, in Insula Melitensi propter frigus non nihil samentorum congregasset, & impofuisset in pyram, viperæ à calore priore pens inuallit eius manū. Ut verò Barbari viderunt pendentem bestiam ex ipsius manu, existimabant eum impiffimum esse ac vltione diuina peti. At Paulus excussa bestia in ignem nihil malipassus est, Act. Apost. cap. 28. Vmbro sacerdos

Magica vel sum perijurosa.

Vipereo generi, & grauiter spirantibus bydry
Spargere qui somnos cantuq; manuq; soletat,
Mulecebathyras, & morfus arte leuabat. Verg. Æn. 7.

Si col'um

Si collum (caput) viperæ suffocata cum filo laneo, collo alicuius suspenderit, suffocari prohibet, & multum valet in apostematibus faucium. Constantinus in libro de incantatione, citans hæc verba ex lib. Galeni de medicorum medicina. Siquis viperam serpentem collo suspenderit; eamq; præfoet lineo filo, & maxime marina purpuræ donec moriatur, valet filum colli suffocationi & faucium apostematibus, si collo cuiuspiam aduicias, Io. Baptista Porta.

h. Vipera capræ (*Λοπάδι*) vber momordit: hinnulus autem mox lactens eam liberavit. Videri in epigram. Græc. antholog. lib. 3. sect. 33. Item, in aucupem à vipera occisum epitaphium, libidem sect. 15. De vipera electro inclusa carmen,

Flentibus Heliadum ramis dum vipera repit,

Fluxit in obstantem succina gemma feram:

Quæ dum miratur pinguis se rore teneri,

Concreto riguit cinis repente gelu.

Ne tibi regali placeat Cleopatra sepulchro,

Vipera si tumulo nobiliore iacer.

Aliud de vipera in ore vrsæ.

Proxima centenis ostenditur vrsa columnis

Exornant picta qua platanona feræ;

Huius dum patulos alludens tentat hiatus

Pulcher Hylas, teneram morsit in ora manum.

Vipera sed cæco scelerata latebat in ore,

Vivebatq; anima deteriore fera.

Non sensit puer esse dolor, nisi dente recepto

Dum perit, ô facinus ausa quod vrsa fuit.

¶ Porus Indorum rex Augusto dona misit vipersas ingentes, serpentem decem cubitorum, testudinem fluuialem trium cubitorum, & perdieem vulture maiorem, Strabo lib. 5.

¶ In Arabia inter balsami arbores versari vipersas quasdam ante dictum est. Cum autem balsam colligendi tempus venit, veniunt in sacrum locum Arabes cum binis ligneolis regulis singuli: eorum complosu bestias fugant. Occidi vero magna est religio, quòd sacras & genios veluti quosdam esse balsam putant, Pausanias in Bœotias. Vipera sacra.

¶ Padus inundauit, & intra ripam resluens, ingentem viperarum vim reliquit: inter Casarem & Antonium ciuilia bella exorta, Iulius obsequens. Mulier viperam pro infante enixa est, vt legitur apud Sabellicum lib. 3. En. 6. Prodigia.

¶ Aspīs à vipera. Hoc prouerbium explicatum est antea in aspidis historia. Refertur inter Diogenis apophthegmata: qui cum vidisset mulieres quasdam colloquentes, dixit, *Ασπίς παρ' ἡμῶν ἔστιν ὁ φαρμακὸν ἄσπετος*. Id est aspīs à vipera venenum fumit mutuo. Vfus erit, quoties qui per se malus est, contagio mali fit deterior, Erasmus. ¶ E vipera rursus nascitur vipera, Had. Iunius. ¶ A vipera morsum culpas, Idem.

¶ Emblemata Alciati de vipere congressu cum muræna: cuius lemma est, Reuerentiam in matrimonio requiri. Emblemata.

Cum furit in Venerem, pelagi se in licore sistis

Vipera, & ab stomacho dira venena vomitis

Muranamq; ciens ingentia sibila tollit;

At simul amplexus appetit illa viri.

Maxima debetur thalamo reuerentia: coniux

Alternum debet coniugi & obsequium.

Alterum emblemata eiusdem de vipere dentibus à Cadmo satis, cuius lemma est, Litera occidit, spiritus viuificat.

Vipereos Cadmus dentes vt credidit aruis,

Seuis & Aonio semina dira solo:

Terrigentum clypeata cohors exorta virorum est;

Hospitali inter se qui cecidere manus.

Euasere quibus monitu Tritonidos armis

Abiectis data pax; dextraq; iuncta fuit.

Primus Agenoridis elementa, notasq; magistris

Tradidit, ijs suauem iunxit & harmoniam.

Quorum discipulos conseraria plurima vexant;

Non nisi Palla dia que dirimuntur ope.

Alterum eiusdem de Inuidia carnes viperinas edente.

Squallida vipereas manducans femina carnes;

Cuiq; dolent oculi, queq; suum cor edit,

Quam macies & pallor habent, spinosaq; gestat

Tela manu: talis pingitur Inuidia.

APPENDIX DE SERPENTIBVS NON- NULLIS IGNOTIS ET INNOMINATIS, VEL QVORVM NOMINA TANTVM BARBARA HABEMVS.

L S in Indica regione serpens paruus, cuius vñius remedio carent incolæ, Art-
stoteles.

Nascitur eodem in agrò, in quo laser, serpens quidam pusillus, cuius reme-
dium lapis est, quem ex sepulchro cuiusdam regis antiqui accipiunt, eoq̃ per-
fuso ex vño bibunt, Idem.

Clitarchus in India serpentem sexdecim cubitorum gigni scribit, atque eti-
am aliud serpentium genus non speciem similitudinemq̃ aliorum gerere, sed magnitudine mul-
tò inferiores esse, & tanquam pigmentis distinctos, sic versicolores spectari: vittas enim à capi-
te ad caudam pertinentes, habere, alias æreas, alias argenteas, nonnullas rubras, alias aureas,
eademq̃ pestifero morfu celerrimè interimere posse, Ælianus.

Ex Paulo Veneto accepti in regione, quam Caraiam ipse vocat, quam se pedibus obuisse
testatur, serpentes longitudine decem passuum, & crassitudine decem pedum nasci, prioribus
pedibus quidem carentes, sed eorum loco vñgues habere leoni similes, tum grandi capite, tum
oculis quoquoersus pedem vnum amplis, tamq̃ oris rictu largo imminere, vt hominem deuo-
rent: nullumq̃ esse neque hominem, neque aliud animal, quod non eas horreat intueri. Ad hanc
rationem capiuntur: Inter diu intra subterraneas cauernas abduntur, noctu verò longè lateq̃
vagantes, cibum inquirunt: nullam animalium nationem extimescunt, imò leones & vtros ex-
edunt & conficiunt: postea verò quàm sese cibo expleuerunt, ad domesticam latebrarum sedem
redeunt. Cùm gradiuntur, tam altè vestigia imprimunt, vt sui corporis pondere in ea terra sa-
bulosa mirabilem foueam efficiant, vt dolium quodpiam vini plenum circum sabulum versa-
tum dicas. Iam verò venatores huiusmodi feris insidias molentes, permultos & robustos palos
ex supremo capite acuto ferro munitos in sabulo vicino cauernæ vbi latitare solent, inter diu de-
figunt, eosdemq̃ sabulo obruunt, ne ex ijs quæpiam videri possint. Cùm autè, vt solet, noctu ad
cibi inquisitionem prodiens, magna sui corporis molè ad arenâ adrepit, sepe latenti ferro trans-
fixa perit, aut graui accepto vulnere, fauciam venatores, qui in insidijs collocati sunt, impetu fa-
cto interimunt, Gillius.

*Pæderote
serpentes.*

Octonum pedum serpentes sunt in Malabar, aspectu horribiles, innoxij tamen, nisi irriten-
tur. Ii puerorum amore capiuntur. Quocirca Pæderotas eos libuit appellare. Pueros enim diu
turno contentoq̃ aspectu sine maleficio contuentur. Dum latent, anguillina eorum facies est.
Vbi surrexerunt ita dilarant illam, vt ad humanam effigiem propius accedat. Quæ fuit causa vt
etiam *ἰχθυοειδὴς ὄφεις*, nomen eis fecerim. Hi sunt sine pedibus, lul. Scaliger.

Ames, id est serpens quidam diuersorum colorum, Syluaticus.

Butrifa, nomen serpentis, Suid.

Dunios, est serpens quidam qui habitat in Lycijs, Syluaticus.

Eratron, serpens quidam, Syluaticus.

Quando ponitur emplastrum cum radice endiuizæ super punctura scorpionis, & vermium
paruorum venenosorum, & vespræ & serpentis Guasseuabras (vel Semabras) confert & simi-
liter cum sauch, Auicenna.

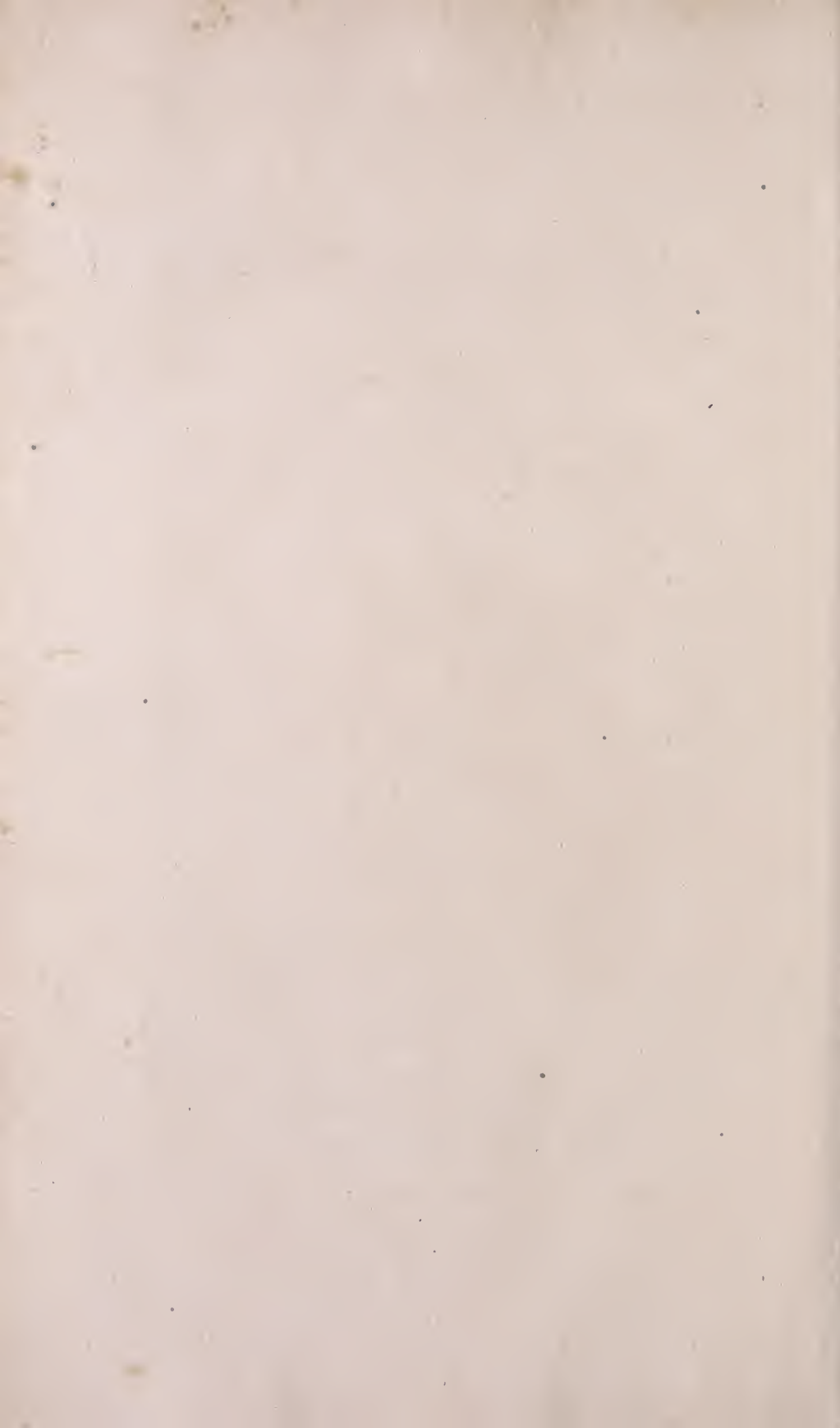
Nigri, nomen cuiusdam serpentis, Syluaticus.

Sabin, est genus serpentis. Aut. exp. fortè Sabrin, Hamorrhous.

Padalitzæ Polonis serpens nocentissimus sic dictus, quod concisus etiam frustra subsiliat.
Maculosus est valde, pulcherrimus, in pratis. Agnosceitur à rusticis sibilo. Morsu carnes decli-
dunt. Remedium est, si teneatur pes imò sepeliatur per diem in serobe excitata in terra humida,
circumaggesta terra, fortè est Paderus Alberti, vel Padera Vincentij, quam nos Naderam dixi-
mus, vide in Natrice vel Hydro A.

Serpentes in rupibus morantes plerunque nigri sunt, quos vulgari gentis (Gothicæ)
idiomate Snock appellant, quamuis etiam ibidem varij in magna multitudine
reperiuntur. Hi mortalibus in rupibus versantibus, æstate præ-
sertim, haud parum molesti sunt, cùm etiam veneno
suo sepe homines occidant, Olaus Magnus.

CONRADI GESNERI TIGVRINI MEDICINAE ET PHILOSOPHIAE PROFESSORIS
in Schola Tigurina, Historiæ infecto-
rum Libellus, qui est

DE SCORPIONE.

PER CASPARVM VVOLPHIVM TIGVRINVM MEDICVM EX RELICTO SCHEDARVM
fasciculo methodicè collectus & in lucem editus.

TIGVRI

IN OFFICINA FROSCHOVIANA.

M. D. LXXXVII.

Cum gratia & privilegio S. Casareæ Maiestatis ad decennium.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

0

1911

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1911

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

CELEBRI ET EXPERTO VIRO

D. PETRO HAENERO REIPVB. TIGVRINAE
 CHIRVRGO ET LITHOTOMO, AMICO SVO
 CASPARVS VVOLPHVS MEDICVS S.

ANNI plus minus sex iam elapsi sunt, cum Scorpionis historiam ex clarissimi viri Conradi Gesneri de Insectis schedulis & obseruationibus vndecunque quidem collectis, nec dum tamen ordine aliquo dispositis, ad certam methodum, eam praesertim quam iam pridem ipse in perfectorum animalium scribenda historia obseruarat, quaeq; ad peculiarem cuiusque naturam plenissime exprimendam, explicandamq; accommodatissima erat, non perinde facili & expedito labore, reuocaueram. Ad eum vero subeundum laborem, eo omnino animo accesseram, vt in copiosae & amplae de Insectis materiae parte aliqua, periculum facerem, quantum vel temporis vel molestiae & laboris, reliquorum insectorum omnium conscribenda historia, requireret. Posteaquam vero conferre inter se quae inferre moram aut impedimentum videbantur, paulo diligentius coepissem: nec praeterea ignorarem domesticas subinde & publicas quoq; curas in dies singulos accrescere: ipsam deniq; aetatem meam, tacitis annis ingravescentem, ingenij virtutes magis magisque labefactare, ab instituto propositoque mihi temperaui: fatius existimans, alijs ad horum meditationem promptioribus, magisque idoneis, bona me auenia, locum esse cedendum. Hoc ipsum cum animo meo statutum ac deliberatum haberem, haud ita multo post, sane mea quidem opinione percomode: nimirum, vt & meae voluntati & publico desiderio (iam pridem enim insectorum historiam in multorum desiderio esse cognitum exploratumque habebam) satisfaceret: a clarissimo Typographo D. Roberto Cambiero amico nostro, ea de re appellatus, D. Christophori Froschoueri pia memoriae praecipue, & quorundam aliorum intercessione, Insectorum suppellectilem omnem a me certa conditione impetrauit. Nunc igitur, quando eius materiae pars ea, quae de Serpentibus est, Typographi hortatu a doctissimo viro D. Iacobo Carrono, methodice sane & ingeniose ad Gesneri arbitrium disposita atque conscripta, editioni parata esset: visum est, hanc a me superioribus annis, ex dictis schedis & meis quoque additionibus Scorpionis historiam, quoquo modo adornatam, esse coniungendam: idque partim ob argumenti methodiq; cognationem, partim vero & quidem praecipue, vt qui harum rerum cognoscendarum studio lectioneq; flagrant ingenia: (nihil enim aut parum admodum in hoc argumenti genere, quod ego quidem cognouerim, extare puto) gustum ex hoc aliquem, operis reliqui de Insectis propediem Typographi diligentia futuri, accipiant. Hunc vero de Scorpione libellum, qui reliquorum Insectorum *απόδρωμα* est, & pro maiori parte Gesnerum parentem quidem agnoscit, vt qui prima eius in colligenda materia fundamenta iecit: tum vero etiam, pro eo atque plurimum operae, laboris ac diligentiae in eadem methodice disponendo, & proprijs insuper obseruationibus locupletando, posui, ad me quoque pertinet: vtriusq; nomine tibi, viro tum in medicina nostra, tum

Epistola.

verò præcipuè in chirurgica experientia celebri & claro, dedico atque offero: mihiq; persuadeo, te, quod institui, partim quidè meo, partim verò illius nomine gratum acceptumq; habiturum. Quoties enim cunq; cōsidero, quàm tu communis amici nostri D. Gesneri, non solum fueris amantissimus, sed quantum vicissim ipse tibi tribuerit, non potest non quicquid tandem suarum lucubrationum ad te deferatur, pergratum tibi perq; iucundum accidere. Scis in stirpibus cùm colligendis tum cognoscendis summoperè ipsum delectatum fuisse, adeò vt omnem ferè æratem in hoc studio consumpserit, & omnes præterea eos, quorum ad id propendebant ingenia & dilexisse plurimum & maximi fecisse. Hinc factum, vt cum hanc animi ac voluntatis propensionem in te quoq; animaduertisset (sæpe enim horti tui, varijs iisdemq; raris simplicibus exornati, amcenitatem celebratam ab eo meminim) nullo ferè vnquam tempore vel montium vicinorum iuga conscendit, vel alias longinquiores peregrinationes instituit, quin te sibi, vel hoc solo nomine præ alijs itineris comitem sociumq; asciverit. Quin ipse quoq; mihi persuadeo, quando studiosissimum te cupidissimumq; eorum cognosco, quæ admirationem in rerum natura faciunt, quæque aut nouitate aut suo pondere delectare solent: hanc Scorpionis historiam, atq; etiã Serpentum, quæ non modo mirabilia, sed prodigijs etiam similia complectitur, gratam, iucundamq; tibi futuram. Quicumque enim in contemplatione sua studia ponunt, eos & rerum nouitas, qua ipsa etiam natura cōmouetur, & magnitudo, quæ dijs curæ est, ad cognoscendum excitant. His alijsque causis motus, non dubitavi huius bestiolæ historiam, mole quid exiguam, raram tamen, admirandam, nec omninò inutilem, eoque nomine iucundam, tibi publicè offerre, & dicare. Rogo itaque te etiam atque etiam, vt si modo studia hæc nostra aliquid authoritatis habere possunt, hanc animi beneuoli qualemcunq; significationem boni consulas, & exiguum hoc munusculum ab amicissimo oblatum læta fronte accipias: tibi que persuadeas, me omnem daturum operam, vt & amicitie nostræ officijs & meæ erga te voluntati satisfiat. Vale Tiguri Helueticorum Augusti 9. Anni 1587.

CONRADI GESNERI TI-

GVRINI HISTORIAE INSECTORVM LI-

BELLVS, QUI EST DE SCORPIONE.

A.

SCORPIVS, Latinis, & σκορπιος Græcis, nomen est scorpionis terrestri & marino, alijsq; quibusdā rebus, de quibus in Philologia dicendi locus erit, commune. De marino scorpione Conradus Gesnerus abunde differuit, in sua de Aquatilibus historia: de terrestri vero nos ex Gesneri reliquijs & nostris observationibus hic tractabimus. Scorpionis itaq; terrestris σκορπιος & χειρσαι distinctio gratia, vel simpliciter σκορπιος dicitur, παρὰ τὸ σκορπιεῖν τὸν ἰδὸν, vt Varius scribit, hoc est quod venenum suum spargat, dispersatue: leui namq; caudæ eius extremitatis contactu, virus partibus, quas contingit, disseminat: vel vt alij volunt, παρὰ τὸ σκαλιεῖς ἔρπειν, quod ineptus, obliquus seu vagus eius sit motus: aut vt Nicander loquitur, de octauo scorpionum genere scribens, δὲ τὸ

— ραιβά φερε φλογὶ ἰκελα γῆα
 Ἀνδράσι.

Nomina Græc.

hoc est, quia obliquo gressu corpus flammæ simile commouet. Et licet Græcum hoc σκορπιος vocabulum tum prisicis tum recentioribus Græcis scriptoribus sit vsitatissimum: inueniuntur tamen hinc inde alia quoq; huius insecti nomina, quæ vel toto generi vel peculiaribus quibusdam speciebus possunt attribui. Cuiusmodi est Βλήσας apud Hefychium, quod de χειρσαι σκορπιος interpretatur idem, & nomen habere potest vel à βάλλωμαι verbo: vel βλητος nomine, quo dicitur significat, aut vt Hefychius βλήτης. Οκτώπους præterea alijs dicitur, à pedū numero, quasi octipes: vnde prouerbiū οκτώπων ἀναγείρειν, de quo inferius. Hefychius οκτώπους habet, sed perperam, vt annotat Heinrichus Stephanus in suo thesauro. In Æthiopia scorpionum species quedam est, quam Sibaritas, σιβηριτίας σκορπιος, ἡτοι σιβριτας appellat, vt refert Ælianus. ¶ Latinis scorpis & scorio vocatur: quod tamen à Græco nomine in Latinorū vsu translatum videatur, Isidorus tamē dictum existimat ab eo quod manu eleuatus, lædat. Sunt quin etiam quibusdam Nephæ nomen scorpionis tribuant, ex illo Ciceronis loco quinto de finibus. Serpere anguicolas, natate anaticulas, volare merulas, cornibus vti videas boues, nepas aculeis, &c. Alij verò cancro, ob illud Plautinum: Retrouersum cedam, imitabor nepam, &c. Quod tamen dictum etiam scorpionis non malè conueniet, si etymon, quo σκαλιεῖς ἔρπειν dicitur, spectare libeat. Vinula, nomen est scorpionis librorum, de quo paulò post. Geptaria apud Ferdinandum Pontzetum, sylvæstris scorpionis nomen esse creditur. ¶ Arabibus dicitur Harrab, auctore Lacuna. Sed & alia multa apud Arabes scriptores nomina leguntur, quæ per scorpionis nomē ab interpretibus redduntur: cuiusmodi sunt, Aerob, Achrach, Satoracon apud Syluaticum. Auicenna Hacharab, & apud Pandectarium, Natarab, errore fortè quodam scribentis N pro H. Algarat verò, aut vt alij, Algerat & Algeterat & Algenat: & Algeratm Rasim, Alkataretim, nomina sunt teste Bellunense parui scorpionis, post se caudam reuolutam super terram trahentis. Verum hæc nomina, vel videre est interpretes nonnumquam confundunt, & certis quibusdam speciebus attribuntur: veluti nomen Algarat speciem illam minorem significare dicit Syluaticus, de qua modo: Algerat verò scorpionem gibbosum ventrem habentem. Vocem Acchabim Hebraicam, de scorpionibus interpretantur. ¶ Itali, scorpione terrestre: & in quibusdam Italiae locis scurtificio, eo quod venenū habeat nel pizzo, id est caudæ extremitate: pizzo enim quod Germanis spitz, illis significat cuiuscunq; rei acuta summitate. Galli, vn scorpion, Hispani alacran & alacran: quod nomen insulæ est in India occidentali ab Hispanis inditum, ob scorpionum in ea multitudinem, qui hoc modo Hispanis dicuntur, Nauigat. lib. 3. Castilionenses, elscorpion, Catalonenses alacrani, Germanis Græcum aut Latinum nomen, eius scorpion, esse vsitatum.

Nomina Latina.

Nomina Arabica.

Nomina varia rum linguarū.

B.

In Copto Ægyptia vrbe, scorpionum maximi sunt & acerrimi ad pestiferum vulnus inferendum,

De Scorpionis

Regiones que
scorpionibus
abundant.

quique perculserunt, statim interficiunt, Ælianus. In Æthiopia sunt, quos Sibaritas appellari diximus. Habet Numidia infinitam scorpionum & serpentum copiam, quorum moribus venenosis multi quotannis interfecti inveniuntur, Leo Africanus. Tunc vna Cycladum est *δαιβασα* dicta, quod multos serpentes & pestiferos scorpiones alit, Varinus. In Iberia & Mauritania partibus Occidentis proximis, pennatorum et non pennatorum scorpionum multitudo est, Strabo. In Caria & Lybia sunt frequentes, Aristot. & Clemens. Indicæ regioni circa Estamenum fluvium, ubi Rhicophagi habitant, scorpionum copias infestas superuenisse aiunt, Ælianus: sed alios forte fuisse conijci potest, qui in illam fuerint aliunde delati. In itinere secundi diei eorum, qui à Persicis Suis in Mediã proficiscuntur, per magnam scorpionum multitudinem nasci dicitur: idcirco Persarum rex, quum eod̄ iter suscipit, triduo ante omnibus imperat vt eos venentur, & ei qui plurimos interfecerit, munera donat: nisi enim hoc fiat, loca illa transiri non possunt: nam subter omnem lapidem aut cespitem abdium scorpionum manere, author est Ælianus. In Pescara Africæ antiquissimo oppido, maxima scorpionum copia est, à quibus isti continuo moriuntur: quamobrem ciues sermè omnes ætatis tempore, relicta vrbe rus commigrant, ubi in mensem vsque Nouembrem remanent, Leo Africanus. Multitudine & virulentia scorpionum multas regiones desertas esse, scribit Diodorus Siculus. In Arabia regio deserta, quæ pascua larga habet, ob scorpionum multitudinem derelicta, qui vnã cum araneis, ita aliquando affixerunt, vt hominibus ex toto fugam facerent, Strabo. Indiã regio circa Arrhatan lacum prope Estamenum fluvium (aliàs Altabaram) adeo à scorpionibus infestata est, vt cum nulla ratione aduersus tantam lucem tueri se possent, regionem illam habitatores solitariam reliquerunt, Ælianus. Circa Cynamolgos Æthyopas larè deserta regio est à scorpionibus sublata, Plinius. Alabanda vrbs duobus montibus subiecta est, ita dispositis, vt cistæ inuersæ aspectum exhibeant. Vnde Apollonius Melacus, ob hoc & multitudinem scorpionum ciuitatem carpens dixerit, eam esse cistam inuersam, scorpionibus plenam, Strabo. In insula Canaria, quæ à ferro nomen habet, magna est scorpionum frequentia vsque adeo metuenda, vt pesilentiores ipsi sunt, quos turcica alit terra, & eod̄dem Turcæ diligenter colligunt pro olei de scorpionibus confectioe, Theuer. Habet & Italia & Gallia suos scorpiones, qui in Italia non sunt ita venenosi, Ponzetus. Circa Neapolim Campaniæ ciuitatem raro inueniuntur: Romæ plurimus est, & peculiariter intra vrbs mœnia, in monte nimirum qui Testaceus dicitur, Monachi in Mes. In Germania caledioribus locis gignuntur quidem sed admodum pauci. In Italia verò & alijs similibus regionibus magna illorum copia est, Cordus. Pysylli, qui reliquarum venena terrarum inuehentes, questus sui gratia, peregrinis malis implere Italiam: sæpe elatos quoq; importare conati sunt, sed viuere intra Siculi cœli regionem non potuerunt. Visuntur tamè aliquando in Italia sed innoxii, multisq; alijs in locis, vt circa Pharium in Ægypto. In Scythia interim etiam fues, alioqui viuatiores contra venena talia, Plinius.

Regiones deserte
ob scorpionum
copiam.

Scorpiones ad
quod genus re
ferendi.
Scorpionum
que differen
tia.
Differentia à
sexu.

Scorpiones, scineos, lacertosq; vermibus non serpentibus ascribendos esse, Solinus cap. 30. prodidit: quod Gesnero cum minus probaretur, *ἰππεῖος* reclusi, non *σαλῆν* affertendos esse capite de Scinco inter aquatilia scribit. ¶ Scorpionum duo prima genera scribit Hermolaus Barbarus: quorum aliud terrestre, *χρῆσταιος*, aliud marinum sit. De marinis qui volat, Gesnerum legat inter pisces: de terrestribus, quos Auicenna syluestres etiam vocauit, hoc loco dicemus. ¶ Differunt hi primo sexu, authore Auicenna. Fœmina inquit, masculo maior est, pinguis, magno & subtili aculeo: masculus contra extenuatus & subtilior: aculeum præterea habet, vt loquitur, grossum, sed vt Plinius scribit, sæuissimum. Distinguntur gracilitate & longitudine, Plin. & veneni malitia. Mares enim scorpj in festissimi habentur, fœmine multò remissione: neq; enim tantum acerbitatis virus habent, Gillius. ¶ Aliter distinguuntur magnitudine. Megalithenes in India prodidit alatos scorpiones eosq; maximos, & vt alibi, mira magnitudine procreari, & similiter aculeis atq; Europæos pungere, Ælianus. In quadam Lybiæ parte (Mauritania) multitudo scorpionum est pennatorum & non pennatorum, magnitudine (vt fertur) septenum verberarum, Strabo. Circa Hierosolymam & per totam Syriam sunt scorpiones magni, sicut sunt apud nos cancri fluuiales, quos Gambaros vulgè nominant. Apud nos autem sunt minimi, sabæ videlicet magnitudinem non excedentes, Monachi in Mes. Akaretari scorpiones parui valde sunt, caudas post se trahentes, & sunt in terra Cohz, Rases. In Heluetiæ quibusdam, sed raris locis, vt Raperstulæ ad Tigurinum lacum minimi visuntur sed pauci, *ἰψῆ* innoxij, Gesnerus: eius generis forte fuerint librorum quos Vinulas vocari diximus supra, admodum exigui & rubri, vini rosci diluti colore: vnde fortassis etiam nomen traxere. ¶ Differunt præterea & coloris diuersitate, vt volunt Nicander, Ælianus & Auicenna. Hæc colorum distinctio, quum Nicander & eius Scholiastes apprimè exprimant (quæ namq; in modo agendi in corpora nostra eis inest differentia, postea referetur) hic subiiciemus. Octo scorpionum genera (inquit) reperiuntur: primum albicans, *λευκός*, cuius mortus non est lethalis. Secundum rutilum, *πυρροός*, qui & tremorem & strim istis à se infundit. Tertium ab opaco & obscuro colore *ἰσχυρὸς* &

Differentia à
magnitudine.

Differentia à
colore.

quod genus re
ferendi.
Scorpionum
que differen
tia.
Differentia à
sexu.
Differentia à
magnitudine.
Differentia à
colore.

Quar-

Quartum genus à viridante colore, *χλωρόν* dicitur, quod simul ac corpus hominis concusserit, tremores & frigora silico admittit, adeoq; intenso gelu torquet, vt in folis feruentissimo calor e, tamen congelatum grandinem perferentia se se putet. Quintus scorpio *εμπάλει*, quasi *παλι* *δρῆς*, liuido colore, ingentē aluum gestat, latumq; , cuius genis ingens virtus, & tristitia, quam etiam efficit in eo quem percusserit: hunc Gesnerus nigrum & ventricosum dixit. Ventricosum autem à nigro Ælianus distinguit videtur. Herba hic vesicatur, semper tamen insaturabilis manet, corpus etiam hominis exedit. Hunc Ponto Ceptariam Ponzetius de venenis appellat, nigrum, gibbosum corpore, caudam habentem longiorem; Syluaticus autem Algerat. Sextus cancro similis, paguro scilicet incuruo, hunc flammeum vocat Ælianus; albentes algas flugumq; maris decerpit pacendo; corpore est grandis, chelis & forcipibus æque solidus atq; pagurus: vnde etiam ortum trahit. Postremus melichlorus appellatur, quod melleo sit colore conspicuus vel cereo vel flammeo: atq; huius, quas in tergo gerit, alas locustæ similes dicit. ¶ Sed & ipsis partibus inter se differunt scorpiones. Alij namq; alati sunt, de quibus Strabo, Nicander, Auicenna & alij historiographi. In India alati visuntur, iidemq; maximi, teste Æliano, Pamenes apud eundem alatos scribit in Ægypto nasci, duplici aculeo armatos. In regno Palimbrotæ dicto alati visuntur & admodum magni, Nauigari, tomo primo. Phryx quidam in Beoziam importauit alatum scorpionem, alas habentem simillimas locustis, Pausan. Scorpio cum alis est magnus, & prohibet multoties eum ventus cum volat, ab hoc vt cadat; quare transferitur ab eo de regione in regionem, Auicenna. Qui alis destituuntur vulgò noti sunt. ¶ In caudæ

4. Differentia ad partibus summa. Alarum.

1. Caudæ internodiorum numero & aculei, obseruauerunt prisca differentiam. Ælianus scribit esse quoddam eorum genus quod septem habeat internodia; plerumq; sex videntur. Septem vero caudæ internodia seuiora esse constat, Plinius. Nicander in Theriacis, *σφοδύλοισ χρισάδισσ* *μοις ἐπι κίβητος καὶ περιώσι*, (vel vt Gesnerus legit, *καὶ περιώσι*) *κίβητις*, hoc est cum vertebræ nouem iuncturis connexæ noceant suo apice, asserens; id Scholiastes explicans inquit ex Antigono, Nicandrum *ἐννιάδισσμος* vocasse: neq; quia nouem nexu habeat, neq; propter nouem vertebra, vt inquit Demetrius. Non plures enim quam septem (caudæ) vertebra habere cernitur scorpiones & eas quidem raro, vt ait Apollodoros. Fortasse itaq; hic aut duobus aculeis armatos scorpiones intelligit per nouenarium, aut numero certo pro incerto posito, multos, & vt loquitur inter pres, *ἐννιάδισσμοι, ἢ γὰρ πολλὰδισσμοι* intelligere voluisse: sic & alibi Nicander duos aculeos habentem, nouem stimulis munitum scribit. ¶ Aculeis differunt scorpiones, quos Plinius dentes appellat; alij enim vnicus est, alij duo, vt author est Aristoteles & Plinius. Idē Nicandri Scholiastes his verbis confirmat: *μειωνται ἄλλοθι ἐ Νικανδρῶ τὸν διὸ κέντρα ἔχοντα, ἐννιάδισσμον εἰπὼν: νόσ*

5. Caudæ.

6. Aculei.

3. nullis tres sunt, author Plinius, inquitens: scorpionis caudæ inesse cum (scilicet dentem; loquitur enim de dentibus aspidis & serpentum) & plerisq; ternos. Fœminis aculeus tenuior, maribus robustior. ¶ In motu insuper discrimen cernitur: sunt enim qui caudas suas eleuant, neq; illi admodum venenosi. Quidam trahunt post se caudas per terram, eamq; reuolutam, & illi neq; illi venenosi; alij de regione in regionem volant, de quibus paulò ante, Bellunenensis & Gordonius.

7. Differentia à motu.

4. His scorpionum discriminibus recte adieceris etiam illud, quod ex noxa & periculo, quod afferunt, haberi potest, & in veneni natura reconditum est. Sunt enim quorum venenum, venenum nõ est, hoc est qui innoxij sunt, vt albi à Nicandro numerati. *λευκοί*, inquit *ἀκίβητος*, id est *ἀκίβητος*. In Pharo locisq; alij scorpiones non lædunt. Scaliger author est in auitis eius sedibus, quæ sub Noricarum alpium tractu iacent, scorpiones toram eam regionem sine maleficio colescere. Neq; enim vllum moueri posse saxum, sub quo non offendantur plurimi. In insula Sanguola scorpiones sunt ijs similes qui in Castilia Hispaniæ nascuntur, quorum icus nõ sunt venenosi, hoc est non inducunt mortem. Vnũ tamen hoc habent, quod dolorem excitant intensum, qualis est vesperum apud nos pungenrium dolor, nisi quod ille diuturnior sit, & per quadrantem horæ, aut etiam aliquando diutius durans. Ex morsu horum alij plus dolent alij minus. ¶ Alterius generis sunt qui sua cauda icus continuo interficiunt; cuius generis sunt in Pescara Africæ & alibi, vt est paulò supra annotatum. In Scythia præsertim multi & magni & nocui sunt; & si vel hominem vel quamuis bestiam percusserint, interimunt, nec sues euadere possunt, quanquam ceteros vt valentes icus minime sentiant: & nigri eorum potissimum interfimuntur. Quisq; tamen celerimẽ interit, si icus adierit aquam, Plinius. In Copto Ægypti, qui à scorpionibus percussus, statim interficiuntur, Ælianus.

8. Differentia à noxa, qua venenosis uis ledunt. Scorpiones innoxij.

5. Quæ & quot sint scorpionũ genera, & quomodo inter se differant, hæc tenus diximus: in quo verò omnes conueniant, nunc quoq; explicandum venit. Scorpium animal est vbique notum, Monachi in Mes. Scorpiones sunt quædam animalia ad modum scarabeorum, nisi quod caudas habeant, Gordonius. Moles corporis eius exigua est, qui nobis notus, dorsum habet depressum & lauiaculum internodijs cancrorum more distinctum, crusta durissimula, eaq; fusco colore nitente integitur. Caput habet notabiliter exertum aut prominens nullum ferè ad cancrorum similitudinem formatum. ¶ Scorpio blandum ac quasi virgineũ dicitur habere vultum, sed in cauda nõdosa venenatum aculeum habet, quo pungit & inficit proximantem, ex libro naturæ. ¶ Omnium insectorum solus scorpio & brachia habet & in cauda spiculum, Plin.

Scorpionis admodum venenosi.

Scorpionis descriptio generis. ralis.

Vultus.

Brachia.

Historia

Brachia vocat vtrinque forfices, quæ Apuleius in cancro furcas; in quorū extremitatibus forfices sunt manuum loco; ijs enim quod apprehendunt retinent, dum punxerint aculeo caudæ. ¶ Pedes scorpionis octo, vtrinque quatuor, vnde etiam nomen eius *ὀκτώπους*, et prouerbium *ὀκτώ ποδαῖς ἰσχυρὸς*. Brachia & pedes bifurcati dentati forcipibus sunt. Et brachijs & pedibus cancro admodum similis, vt ex cancro ceu matre recte generari asserant auctores. ¶ Habent scorpionis linguam, qua corpora lambunt; & quum diligant pannos mundos, sese camifijs & scemoralibus insinuant, ac iuxta corporum carnes positi, lingua eorum cutem lambere dicuntur, vt refert Gordonius. ¶ Solus insectorum scorpio caudam accepit, Plinius. Scorpionis aculeus extra prominet; vnus enim inter insecta longo spiculo armatur. Idem. Terreni scorpionis aculeus in parte extremam acutissimam illam quidem finitur, vbi nullum fore aumen, per quod venenum desici possit; necesse tamen est vt cogitemus substantiam quandam esse aut spiritalem aut humidam, quæ vt mole minima, ita facultate quàm maxima est, Gal. 3. de loc. affect. Aspidi & serpentibus duo dentes in suprema parte dextra laeuque longissimi, tenui fistula perforati (vt scorpionum aculei) venenum infundentes, Plinius. In scorpionis aculeo meatum quandam sinuosum repli cari aiunt adeo angustum, vt visum non percipiatur; in eo venenum gigni continerique; quod cum ille ferit, mox perioramen, id quod minus quàm cerni possit, emanet, Ælianus. Scorpium est centro, quod cauum esse creditur, emittit humorem venenosum, Gerardus.

Pedes.

Lingua.

Cauda.
Aculeus.

Scorpionum generatio.

Generationis modum duplicem habere scorpiones, auctorum libris constat: fieri namque & nasci scorpiones volunt, partim quidem ex putrefactione, partim verò ex ouis ab iisdem æditis; neque hoc alienum à natura videri debet. Quædam enim sunt, scribit Ianus Lacinius, quæ per solam propagationem generant, vt homo, vipera, cetus & palma; quædam per solam putrefactionem, vt pediculus, pulex, gramen, verueces terrestres & similia imperfecta; quædam vtroque modo, vt mures, portulaca, formica, muscæ, araneæ & plura alia quæ ex putrefactione primò generata, postea ouando per propagationem conseruantur in specie sibi simili; hæc ille. Galenus adduci non potuit, vt crederet scorpiones, phalangia, muscas, culices, viperas, lumbricos ab eadem fingi ac formari anima, quæ foetum fabricæ adhibita est, quum propè ad impietatem hæc opinio accessura videatur, & lib. de foet. format. ¶ Dicamus autem nos primo loco de scorpionum generatione ex putrefactione, posteriori verò de ea quæ per ouationem fit. Plinius scorpiones nasci ex putredine his verbis testis est. Cancrī cum exanimati sunt, corpus eorum in sicco transfigurari in scorpiones narratur, sole cancrī signum transeunte. Sexum scorpionis genus *αγρὸν* & *αἰγυλιῶν* simile facit Nicander. Paguri inquit capti & extracti è mari à piscatoribus, aliquando terræ foramina subeunt, vbi mortui in scorpios mutantur. Confirmat hoc idem Ouidius Metamorph. 15.

Ex putrefactione quomodo generari dicuntur.

*Concaua litoreo si demas brachia cancro,
Cetera supponas terra, de parte sepulca
Scorpium exibat, caudaq; minabitur vnca. Et alibi:
Obrutus exemplis cancer tellure lacertis,
Scorpium exiguo tempore factus erit.*

¶ Circa Estamenum fluium Indice scorpionum copia est, quam ex corrupta aqua pluvia generatam aiunt, Ælianus. Ex Basilisco contrito & debite ministrato & putrefacto, scorpiones generantur, Ianus Lacinius. ¶ Basilicam herbam in muro reconditam à quodam audio, vbi postea duos scorpiones inuenerit. Ocymum si quis ieiunus masticauerit, & adhuc illotus, & posuerit ipsum sub diuo per septem noctes, quod sol non videat eam, interdiu quidem auferendo, & nocte ad serenum reponendo, inueniet scorpionem septem nodorum & viridem, Kiranides. E Sisymbrijs (herbæ id genus est) putrefactis, scorpiones nasci auctor est Aristotel. Cuidam Italo ex frequenti odoratu Basilicæ herbæ natus est scorpio in cerebro, qui vehementes dolores & longos, mortem denique artulit, Hollerius. Puellam quandam in Gallia aiunt, cum sæpe & multum odorata esset basilicam herbam (minorem puto, Ges.) incidisse tandem in capitis dolorem incurabilem; & cum à morte dissecaretur eius caput, inuentos fuisse scorpiones in cerebro eius, Gesnerus ex relatione cuiusdam pharmacopœi. ¶ Ex ouis crocodili, vbi primum ab incubatione crocodili caruli fuerint exclusi, scorpionum ex ipsis *ἄνωρα*, Philis habet *ἄνωρα*, id est ex ipsis (ouis) nasci audio, cuius caudæ aculeo venenato ictus crocodilus, intereat, Ælianus. Ferunt etiam crocodilos scorpiones generare. Atque Archelaus quidam Ægyptius, vnus eorum qui epigrammaticis miraculosa Ptolomeo enarrant, de scorpionis ita cecinit:

*In vno dissoluit morte, & redigat crocodilum
Natura extinguit, scorpionis omnipotens, Incertus.*

Generantur autem scorpiones non tantum ex putredine, sed vti dictum est, propagant speciei conseruationem ex sese generando. Nam cum Apollodorus, vt refert Plinius, disinguat sexum scorpionum, etiam iisdem coitum attribuit. An verò coeant vel non coeant, querit Ponzettus de venenis. Verisimilem verò dicit opinionem, quæ coitum illis tribuit: nam inquit & muscæ, de quibus minus videtur coeant, & non generant, id quod multis accidit ex putredine;

Generatio ex ouis proprijs. An coeant scorpionum.

bus ge-

bus genitis. Sunt (inquit) Ælianus, qui eos non coitu sed nimio cœli calore tantum generari asserant. Generantur verò ex ovis scorpionis, à scorpionè editis, si Plinio credimus. Scorpiones terrestres similiter vt aranei vermiculos ouorum specie pariunt similiterq; pereunt. Non oua scorpj sed fœtus animantes pariunt, Ælianus. In vere ouat & in autumno similiter; Isidorus: Pariunt complures (sapius enim vndenos, Plin.) & incubant, mox vt prolem pepererunt, peluntur ab ea ipsa, scit & araneis accidit, & interimuntur à suis liberis magno numero, Isidorus: Quidam ab ipsis fœtum deuorari arbitrantur, Plin. Sed quedam alia referentur eius generis infertus; vbi de ingenio agitur.

Generationem sequitur viuendi modus. Scorpiones terra viuunt, Plinius. Scorpj qui marino (litoral) cancro similis est, albentes algas fluctumq; maris pascendo decerpit, Nicander. In Æthiopia scorpj audio lacertis expleri (αρείδου) & a spidibus, verticillis omniq; serpentium genere; quorum excrementa conculcentes, exulcerari auditione accipi, Ælianus. Vescuntur muscis; muscis enim scorpionem in menstruo spatjo, phiala vitrea inclusum Monspelij aluit; vnde etiam euidenter incrementum accipit.

Viuendi modus.

Ad nutritionem pertinet locus, in quo maxime conseruantur quosq; amant & sequuntur secundum suam naturam. Superius quidem in genere regiones recensuimus, quas in primis inesse debent, quæ & ipse faciunt ad eorum conseruationem: his verò locis hi priuatim delectantur. Inter testas libenter generantur & viuunt, Monachi in Mesuen. Roma in monte qui Testaceus dicitur copiosissimi habentur, Idem. Amant patinos mundos. Bononia in veteris domus aula obscura & humida; inter saxa & cementum copiosissimi habebantur. Loca aprica fastidiunt & præcalida; is enim quem Monspelij per mensem aluisse modò dixi, cum forte phialam soli exposuisset, illico extinctus est. In cellis subterraneis iuxta imbrices ac impluua diuersantur: sæpe & in cubilibus pererrant.

Locus habitacionis.

D.

Iam quòd scorpionum ingenium animiq; solertia sit, referamus. Fraudulenti natura scorpj inquit Ælianus & dolosi existunt: etenim Libyci ab eorum multitudine meruentes, ad vitandos ipsos omnia machinamenta moluntur: soccos ferunt in lectis cum longè à pariete remotis; tum in excelsum collocatis; tum sulcorum pedibus in hydrias aquæ plenas impositis. sublimes somnum capiunt, qua machinationis molitione facta, sese quieto et tito somno vsuros arbitrantur. At qui scorpj si quid, vnde semetipsum in tecto suspendat nanciscatur, ibi fortissime pedibus inhærescit, simul & exeret aculeum & deiecit. Secundus igitur ex tecto descendens per primum serpit atq; suis fragellis ad illius aculeum aharescit, & sublimem finit suum aculeum. Item à secundo tenetur tertius; à tertio quartus; quintus similem ordinem conseruat, itemq; cæteri omnes. Deinceps per primos decurrit, postremis dormientem ferit & per superiores recurrit. Similiter ab illo secundus, tum verò ab vltimo tertius reliquitq; sese subducunt, quoad velut sanè carnam soluentes inter se omnes subtraxerunt. Hæc Ælianus. Quidam ab ipsis fœtum deuorari arbitrantur; vnum modò solertissimum relinquit, et qui se ipsas matris aluibus imponendo tutus & à cauda & à morsu loco fiat. Hunc esse reliquorum vltorem, qui postremò generatores supernè conficiat, Plinius. In Latino Caria monte Aristoteles tradit à scorpionibus non laedi hospites, indigentes interiri, Plin. externos leniter mordere, Ælianus. Scorpiones diligunt admodum pannos mundos (id quod ex historia inferius posita facile patebit). Ideoq; si quis habeat femoralia aut camisas mundas, tunc possunt se iuxta carnes & lambunt cum lingua, & si forte comprimantur capita eorum statim mordent & pungunt, Gordonius. Scorpiones in totum nulli nocere quibus non sit sanguis, Plinius.

Scorpionum ingenium & astutia.

Mira scorpj solertia.

Scorpiones, vti ipsis hostes parauit natura, de quibus paulò post fiet sermo, sic vicissim hi, alijs quoq; naturali quodam odio aduersantur: veneno præsertim, de cuius vi & lethali malitia paulò infra dicitur. Virginibus tamen, referent Plinio, lethali semper ictu pestes sunt, & foeminitis ferè in totum; viris autem matutino, exeuntes cauernis priusquam aliquo sortitio ictu se inuim egerant venenum. Semper cauda in ictu est, nulloq; momento meditari cessat, ne quando desit occasione. Leo scorpionem mirifice fugit & abhorret, Albertus. Leo scorpionem vbi cunq; viderit velut hostem vitæ suæ fugit, Philol. (ex quo scorpionis aculeo exagitur, Ambrosius.) Quosdam serpentes scorpj occidit, Plin. Theophrastus ait, scorpionu ictu serpentes interire, homines non item: quòd falsum esse Galenus docet & nobis etia comperum est, Scalliger. Scorpionè cum vipera eadè phiala Paduæ Georgius Cellarius medicus & collega meus & ego conclusimus, quæ sese mutuo paulò post interemisse animaduertimus. Sues à scorpionibus in Scythia interimuntur, licet cæteros virulentos ictus minime sentiant, ex Aristotele & Plinio. Scorpionum Sibiritarum Æthyopia, qui venenatis animalibus vescuntur, excrementa si qui forte calcauerint, exulcerantur, Ælianus.

Antipathia eū homine.

Antipathia eū alijs animalibus.

Et quemadmodum certis quibusdam corporibus scorpionis magis aut minus sua virulentia insidiosa retio tendunt afficiuntq; ita sunt quoq; peculiaria quædam naturæ beneficio prædita corpora, à quibus vicissim ipsi scorpiones aut penitus extinguuntur, aut saltem abhorrent formidantq;. Sæpius author est, nasturij semini vltum serpentes fugare, & scorpionibus resistere.

A quibus abhorreant aut fugentur scorpj.

Historia

re, Plinius. Radix cerri aduersatur scorpioni, Idem. Semen viola similiter, Idem. Lychnis syluestris scorpions fugat, itemq; pastinacæ semen, Aetius. Alium scorpiones abigit odore. Mentastrium accensum & substratum eos fugat, Plinius. Dictamnus suffitu fugat, Arnoldus. Si scorpionum combusseris, reliquos omnes aut venaberis aut persequeris, Democritus & Arnoldus. Si scorpiones multi capiuntur, & ex eis domus suffumigetur, omnes alij fugient, Rasis, Palladius. Suffumigatio cum sulphure & vngula asini & galbano, fugat, Rasis & Arnold. Suffumigium ex galbani, sandarachæ, butyri, adipis caprini æquis partibus, factis pilulis fiat sumus, Aetius. Pyrethrum cum sulphure suffitum, Idem. Betonicæ suffitum, Idem. Asa in aqua dissoluatur, & aspergatur inde locus: non accedent illuc scorpiones, Rasis. Si pennæ liniantur ex alkitræ, aut ex asa resoluta, & in ipsorum foramina ex eis inungendo circumdantur, non exibunt inde vltorius, Idem. Oleum in ipsorum foraminibus vbi habitât, infusum, prohibet eos exitu, imò fugient, Rasis. In quibusdam Libyæ (Mauritanix) partibus, menses dormituri lecti pedes, scorpionum gratia paliuris circumligant, Strabo. Plutarchus auellana nucem lectulorum pedibus applicat, ne eos scorpiones inuadant. ¶ Aconiti teliphoni, narrat Theophrastus, contactu terpefcere scorpiones & stupere pallentes, & vincise confiteria auxiliatur eis elleborum album, tactu resolvente: ceditq; aconitum duobus malis, suo et omnium, Plinius. Thelyphonum aconitum, si ad scorpionum dorsum admodum, statim perit; & si candido elleboro oblinas, integritati valetudinis mox restituitur, Gillius ex Æliano. Scorpiones torpesciunt, Delphinium, Lychnis syluestris, Lens palustris, Diosc. Folium althææ scorpionibus impostum, torpore afficit, Plinius. Rhaphani frustum impostum, reddidit eos immobiles, quando penitur super dorsum eorum, Ponzettus. Stellionem scorpionis hostiliter odit; & eo admore torpore afficitur, Ælianus. Quando lapide Bezoar tangitur aculeus scorpionis, prohibet ab eo postmodum potentiam pungendi, Serapio. ¶ Mortem inferunt scorpionibus ipsi homines naturali quodam odio. Necanus scorpiones, phalangia & viperas (inquit Galenus) è quod mali non ex se sint, sed à natura progenita aut simpliciter, quod insitum nobis sit omnibus, vt bonum amplectamur, amemus: malum contra auersemur, fugiamus, non considerantes gentium ne ita sit an secus. Nimio cæli calore generari scorpiones dixit Ælianus: at vicissim nimio calore perire & emori ipsefium expertus. Scorpionus ille, de quo modo, quem in phiala per mensem mucis solis nutriueram, cum forte fortuna radijs solaribus expositus esset, dicto citius interiit. Ergo calidis regionibus generari in confesso est: septentrionales etenim ipsi vt plurimum caentes locis plerumq; obsecuris, lumentibus & calentibus degunt. Rhaphanus scorpionibus aduersatur: nam impostus ipsum perimit, Geoponicus. Eodem modo aconitum thelyphonum dorso admore, vt supra diximus. Scorpiones necant cancri, Diosc. Stellionem si scorpiones intucantur, immobiles & demum moriunt reddantur, Galen. Scorpionum locustam appellat Aristoteles de mirabilibus. Impositi raphani scorpionis statim ipsos interficiunt. Existimant etiam, quando cancer fluuiatilis cum bedarungi (ocymo) appropinquat scorpioni, moritur scorpionus, Auicenna. Cancer fluuiatilis tritus cum albedarogi, quod est species basilici, cuius flos est ruber, si appropinquat, interficit scorpionem, Rasis. Herba tunici omnino corrumpit venenum scorpionis, & ipsum etiam scorpionem celeriter perneat, Arnoldus. Agaricus solo tactu interficit eos: & aliqui putant, quod si tunc lineatur elleboro albo, reuiuiscat, Ponzettus. Sputum vitæ sua sui substantia venenatis animalibus quàm aduersissimum est, etiam Nicandro poeta teste. Mihi venæ pollicibus quidam incantationem ostendunt se, quæ scorpiones occideret, ter ipsam pronunciauit, sed singulis vitibus in scorpionum inspuit, quo facto mortuus est. Ego postea ex solo sputo sine incantatione morientes vidi scorpiones: idq; statim ex alio cuius famelici & stibundi sputo, tardè ab his qui cibo & potu saturi erant, à medijs inter illos secundum proportionem, Galen. 10. de simpl. Pituita quæ in ore habetur, scorpions statim necat, Gal. 3. de nat. facult. Citra omnem incantationem, ex solo ieiuni hominis sputo pereuntem vidi, Aetius. Terra quædam circa Clupeam Africa, scorpiones necat, Plin. Gaulo insula iuxta Cercinam Africa, cuius terræ pulvis scorpionibus insperatus, illico perimitur, Solinus. Idem de Galatha terra scribit Hermolaus Barbarus in Plin. Scorpionus terrestris à sua perimitur prole, Plin. de quo supra. ¶ Scorpionum vepera deuorat, & inde venenosior fit morsu, Gesnerus. Vescitur ibis scorpionibus & serpentibus, ex Æliano. Formicæ comedunt scorpiones, & propriè eos qui vocantur geracet, Rasis. Accipitres serpentibus & venenatis bestijs inimicissimi sunt: nec enim ipsos serpens nec scorpionus, villæ aut bestia latere potest (ob exquisitissimam visus aciem) Ælianus, Gallinis cibus scorpionis, Scaliger. ¶ Raphanus scorpionibus aduersatur: nam vel ipso vel semine infectis manibus impune tractabis. Habentem aizoem matris, à scorpionibus ferri negant, Plin. Vnicus à coagulo leporis, non mordetur à scorpione & aranea, Ponzettus. Capra feræ à scorpione curat, Gesnerus. Psylli (Africa gens) scorpionum aculeis lædi non solent. Cum enim venenatum quiddam eos accesserit, & vel eorum corpus attigerit, vel aliquem odorem exhauerit, veluti isoporiferam bibisset: potionem, stupore affectum acensu priuatum sopitur; & tandiu debilitatur, quoad ab eo Psyllus recederit, Ælianus.

Quibus torpor
scorpionibus
inducatur.

Quæ occidunt
scorpiones.

Scorpionum hostes
ex animalibus.

A scorpionibus
quæ animalia
tuta.

E.

Venandi scorpiones sive capiendi, eque cauernis euocandi modi varij ab authoribus produntur. Suffumigium est stercore bouis & eius cirbo adipino mistis, extrahit scorpiones, Ponzetus. Aliud suffumigium eos educens, describit Arnoldus. R. storacis, arsenici, adipis cirbi omnium ana, terantur omnia & dissoluantur vino, & fiat suffumigium ex eis prope foramen, vbi stant scorpiones. Tradunt aliqui manipulo ocini cum cancris decem marinis vel fluiuatilibus trito, conuenire ad id scorpiones est proximo omnes, Plinius. Scorpionum cinis fomitem scorpionum retinet atque alios scorpiones retinet, Cardanus. Si quis stramine vel alia aliqua re, lapides vel cementum veteris parietis, vbi plerumque nidificare solent, leuiter contigerit mouendo & affricando, mox est cauernis ceu ad praedam escamque capiendam sese proripiunt, arbitantes muscas aut simile quidpiam praeforis esse: ibi tum torcipe vel alio instrumento facile prehendi ac capi possunt. Hac ratione cum Paduae ageremus, plures scorpiones euocauimus, & ad parandum ex eis oleum cepimus. Si quis raphani succo manus suas diligeret illinat, intrepidus & citra periculum scorpiones & reliqua reptilia apprehendere potest, Constant. lib. 13. cap. 9.

Ratio capiendi scorpiones.

G.

De remedijs, quae est scorpionibus parare consueverunt.

Scorpiones vtcumque venati, habent tamen suos in medicina quosque vsus. Aliquando enim crudi in usum veniunt, vt si contusi adhuc viui suis ictibus imponuntur, vt suo loco vberius dicetur: aliquando vero vruntur in cinerem aut potius puluerem: nonnunquam oleo infusi, scorpionum oleum vocatum praebent.

Remedia ex scorpionibus.

PVLVIS. Si puluis ex ijs vsibus fieri debeat, toti vrendi sunt & integri, Rondeletius. Scorpiones viui olla noua inclusi & operculo reeti, maza vel luto circumlita, vruntur igni ex sarmentis vitium in clibano, Sylius. Accipe decem scorpiones viuos, & pone in olla noua & luteam cum pasta vel terra, & pone in furno, accende lignum in eo ex lignis vitis quousque calcata, ac dimitte ibi ollam die ac nocte & extrahe. Sunt qui ponant ollam in athanor panis, & dimittant decem horis, postea terunt scorpiones & seruant, Seruitor. Hi duo modi praescribuntur ijs qui calculo laborant. Scorpiones in vas areum mittes, quod circumcataplasmatis pasta, capite eius opero, sicque in camino pones quem vitis lignis calefeceris fortiter, ignisque ductus sit, & sic camini caput operies diligenter tota nocte. Mane extrahas & refrigerare permittes, sumptoraeque scorpiones in vase pone vitreo, & cum opus fuerit vteris: si adusti non sint, eos sumes & iterum cum luto inficis argilloso, & in camino in quo prunae sunt ardentes pone, donec perfecte adurantur: tunc enim alba est: sin adusta, non est, Haly. Alius puluis. R. scorpiones viginti, pone eos in olla parua terrea stricti orificij: obstrue orificium, & pone in furno vbi sit ignis lenis per horas sex, & extrahe scorpiones, & puluerisa: puluerem vsui serua: frangat lapidem, Lanfrac. chirurgiae mai. doct. 3. tract. 3. cap. 8. Alius: Scorpiones viui (alias mortui) numero decem, ponantur in olla noua vitrea, & claudatur orificium ollae luto Sapiaentia, & ponatur in simo, stet ibi quousque scorpiones illi sint exsiccati & non combusti, deinde pulueriscentur subtiliter. Huius pulueris R. gran. iij. vel. iij. & dissoluantur in vncijs ij. vini albi odoriferi, vel in tantundem aquae mellis, apij, raphani vel cicerum rubeorum. Educti & frangat lapidem renem, Leonellus. Est autem in praeparatione huius pulueris notatu hoc dignum, ne fumus nares feriat, quia venenosus & admodum noxius est, Antidotarius. ¶ In confectioe Olei de scorpionibus, primo quidem obseruandum, vt scorpiones sint viui, vt in oleo immersi, extinguantur, Sylius. Deinde integri, omnibus suis partibus recipiantur, Rondel. Tum etiam vt eligantur scorpiones, quorum venenum est violentissimum: id quod inde colligi potest, vt auctor est Theuerus in descriptione Franciae antarcticae cap. 7. quod Turcae ex insula, quae a Ferro nomen habet, quaeque scorpionibus venenosissimis abundat, colligant diligenter scorpiones, ex quibus oleum parent. Colligendi vero sunt cum sol in Leone est, nempe a 25. Cal. Augusti, ad 25. Calend. Sept. non autem quando sol in scorpione versatur, vt quidam voluerunt. Est praeterea etiam proportio nis habenda ratio: antiqui enim quando 20. vel pauciores subent inijcere, de maioribus intelligunt: sin paruis tantum abundemus, aliquando vix centum sufficient, ne oleum imbecillius fiat. In solatio quin etiam necessaria triginta dierum ad minus: & demum colatio, Monachi in Mes. Caeterum vbi necessitas vrget, pro insolatione, bulliendi in oleo scorpiones fuerint, vti in sequentibus oleis nonnullis fieri volunt: eodem modo araneas quoque coquant in oleo ad certos vsus. Compositur hoc oleum diuersis modis, vt omnia, pro cuiusque desiderio aut necessitate: sed distinguitur in simplex & compositum. Apud veteres Mesuen & Nicolaum Praepos. haec duae habentur descriptiones.

Oleum ex scorpionibus.

R. scorpiones circiter 20. vel plus vel minus secundum magnitudinem eorum, & in vas vitreum ponito, ac supra illos infundito olei amygdal. amar. lib. 2. & liga caput vasis, & dimitte in sole diebus 30. deinde cola & vtere: & hoc est simplex oleum scorpionum. Ferrarienses mulieres pro oleo amygd. sumunt oleum oliuarum, & sunt quae non insolant, neque numerum scorpionum seruant neque olei pondus sed ampullam oleo implent, & scorpiones quos domi inuentunt, in oleum imponunt, & quandoque cum vnum impofuerint antequam alium inueniant imponunt

Oleum scorpionum simplex.

Historia

dum tres aut quatuor menses prætercant, Brassauola. Hoc plus refrigerat præpter scorpiones, & aperitiuum, Glossator Antidotarij. Compositum verò oleum, recipit. ʒ. aristoloch. rotunda, cyperi, gentiana, cort. rad. capparorum, ana vnciam s. funde super hæc olei amygd. amararum Kist. j. (lib. j. s. Antidot. Augustanum) macerentur in oleo contuse radices ad solem feruidum: viginti diebus, deinde adde scorpiones à decem ad 15. & iterum vasis orificium stringe, & in sole pone diebus 30. postea coletur & reponatur. Antidotarium Augustanum loco primæ insolationis, iubet aliquandiu simplicia coqui in duplici vase, & iniecta ad vltimum scorpionibus numero 20. iterum serenis diebus ad solem macerare, & postremò excolatum oleum reponere. Brassauola in examine oleorum, arbitratur illud oleum simplex, quod in domibus conficitur priuatim, melius esse composito, quia multos simul habet scorpiones, & per multos dies insolatur, & per multum temporis seruat, propterea quia vires tantum scorpionum requirit, non olei. Secundum oleum plus habet caliditatis ratione aromatum, aperitiuum etiã hoc est, subtilitatum vrinæ: efficacius est simplici oleo, Glossa antidotarij. Manardus ex oleo antiquo parandum monet. Sunt Pharmacopola, qui hoc modo parant. ʒ. olei amygd. amarar. lib. j. sem. hyperici, florū hyperici, flor. giar. ana vnciã j. vincetoxici, flor. calendula, bistortæ ana ʒ. v. amidis, (an ameos) fescelidis, terre sigillatæ, boli armeni ana ʒ. j. misce omnia simul & imponatur in olei, insolentur 40. diebus, postea torculari egregiè exprimantur, & in hoc oleum quod super est, ponantur scorpiones numero 100. & per 30. dies insolentur. Sint verò scorpiones mense Augusto capti, deinde oleum hoc exprimatur, & ad vsus seruetur: dicunt venenis aduersari, Brassauola. Addam ego olei scorpionibus descriptionem ex libro quodam manuscripto veteri contra venena. ʒ. olei antiqui q. ii. in quod penas scorpiones totidem quot habere poteris mense Iulio: quibus adiunge diptamum album, folia absinthij, betonica, verbenæ & rorismarini: hæc simul aliquot diebus macerando stent, postea per alembicum destilla & serua.

De remedijs scorpionum contra diuersos morbos.

- Ad epilepsiam.** Scorpius viridis, ex ocimo herba enatus, & septem internodiã habens, tritus cum semine scõpiuræ herbæ, si feceris pilulas, & desiccaueris, reponite in vitrum, de quibus da epilepticis, & vltieri non lædetur. Dato autem per dies septem, tres pro vice pilulas, ieiuno cum vino temperato. Si autem sano dederis, fiet Lunaticus, & erit insanabilis, Kiranides. ¶ Si scorpionem communem in olei cotylam vnam miseris in diminutione lunæ, & eo vnixeris alicuius dorsum à superioribus ad inferiora, & extremitates pedum & manuum, frontem & caput, Lunaticos & dæmoniacos alleuiat, Kiranides. Stimulum (xivropo) scorpionis & ocimi herbæ extremitatem, in qua est semen & cor hirundinis simul pelli ceruinæ include, & eo sanabis Lunaticos. Hoc autem phylacterium eijciet etiam inobedientes dæmones, Idem. ¶ Ad oculorum dolorem, Q. Sereni.

*Viventis ne nepa lumen gestatur amicum
Ex folio caulis cineres, confirmatq; thura
Et laticem Bacchi fœda cum lacte cadelle
Desuper induces, atq; vna nocte probabis.*

- Ad aurium dolorem.** ¶ Oleum scorpionis factum ex oleo oliuarum, est ex subtilioribus medicinis dolori aurium instillatum, Auicem. ¶ Ad pleuritidem, ʒ. farina volatilis molendinæ: fiat ex ea cum aqua qua pasta, siant trochisci magnitudine aurei coronati, trochiscus vnus siue placenta, coquatur in sartagine in oleo scorpionis, qui ita calidus (quo calidior hoc melior) imponatur loco puncturæ: interea alter frigetur & calefiat in oleo scorpionū, vt priore refrigerato, imponatur secundus calidus: hoc fiat decies vel quindecies, & rumpetur apostema, & sputum euocabitur, & sanabitur, Alexius Pedemont. ¶ Quod si quis scorpiones attricos ex vino mulso capiat, qui regio morbo est affectus, quamprimum purgatus liberabitur, Gal. ¶ Recentiores authores celebrant inter calculi remedia scorpionum cinerem, eorundemq; oleum in vesicam infusum, Alexander Benedictus. Olea pharmacopolijs vsitata, quorum descriptionem supra dedimus, vesicæ & renum calculum dissipant, Iumbis, pubi, perinæo in solij ingressu illitum, & in porum vrinarium immisissum, Manar. Ad calculum valet cinis scorpionum, de quo supra, Auicenna, Syl. Eius pulueris exhibet grana sex, cum syrupo de quinq; radicibus in potu: frangit enim renum calculos scorpis afflus cum pane comestus, contra calculos valet, Plinius. Vesicæ calculos frangit, Galenus. Assatus communis scorpis & comestus à lapidosis, facit mingere lapidem absque tormento, Kiranides. Fomentato loco cum terebinthina, oleo amygd. amararū, oleo scorpionum, butyro & pinguedine anferis: ex his oleis quoque cum croco fiat clyster, Helideus.
- Ad podagram.** ¶ Sæpenumero & cum aceto rosaceo podagricis impositi, eorū inflammationes leuantur, Galenus. ¶ Scorpionis caudæ quatuor articulos cum aculeo panno nigro, ita vt nec scorpionem dimissum, nec eum qui alligauerit, videat æger triduo. Post tertium paroxysmum id condat, valet contra quartanam, Plinius. Scorpionem communem in cotylam olei missum, in lunæ diminutione serua: hoc oleo vnge alicuius dorsum à partibus superioribus ad inferiora: vnge præterea extremitates pedum & manuum, frontem & caput, ante horam accessionis tertianæ quartanæ, & quotidiane, & sanabis, Kiranides. In peste oleum potens, tum linitum tum potum, quo quis

quo quidam multas est lucratus pecunias. ℞. olei oliuarum antiqui lib. j. scorpionis 100. coquantur ad scorpionis consumptionem, & panno lineo percolato, adijcito rhabarbari tritit vnciam, & in vase vitreo optime clauso soli diebus 40. exponito, quo, qui sanus est partes vngat, pulsus, cor, occiput, spondyli colli, nares, & furculam & iugulum ofq; ventriculi, priusquam domum exeat. Qui vero infirmatur ante horam duodecimam à morbi inuasionē, & partibus tumori adiacentibus linitis, incidatur tumor. Eadem præstat à morbi inuasionē, & partibus regione prius linita. Valer & ad venena potum, Fumanellus. Ad pestis præseruationem oleum ex thesauro nostro. ℞. olei antiquissimi lib. j. scorpionum 120. acetii fortissimi vncias iij. bulliant simul ad crepaturam scorpionis, colaturæ adde zedoariæ, dictami, theriacæ, mithridatij ana vncias ij. ceræ nouæ vncias iij. spicarum allij mundatarum numero iij. bulliant igne lento in botia per horas 24. obturato vase. post oleum exprime. Inungantur pulsus capitis, pedū, manuum, cor & vmbilicus. Inunctio magna efficacia, qua inungitur primò cor, deinde pulsus temporū & brachiorum, post circa glandulam vel anthracem, deinde collum, & singulis sex horis fiat auctu calida in peste. ℞. theriacæ optime vncias ij. rhabarbari electi, carling ana. 3 j. olei antiquissimi lib. j. scorpionum numero 40. puluerisentur puluerisanda, & bulliant omnia in balneo Mariæ ad horas quinque, & postquam frigidum fuerit coletur, & viere vt dictum est, Helidæus. Ex oleo scorpionum lingulisq; aspidum & alijs eiusmodi venenis confectum medicamentum contra pestilentem morbum commodius aut præsentius nihil est, Crinitus. ¶ Scorpio tritus stellationum veneno aduersatur, Plin. Scorpionum congruere aiunt etiam ijs qui à vipera morfi sunt, Galen. Contra venenum oleum scorpionum tale valet superius descriptum ex manu scriptis meis. Contra venena & pestem oleum. ℞. olei communis lib. ij. scorpionum numero centum, miscantur & coquantur in vase duplici ad consumptionem tertie partis, deinde extractis prius scorpionibus, fiat colatura; cui adde rhabarbari, vnicorsu ana. vncias ij. theriacæ vnciam j. aqua vitæ vncias iij. misce, ponatur ad solem per duos aut tres menses in vase aliquo optime obturato. Quod si sit hyems, ponantur per dies tres sub calidis cineribus. Modus vendi hic est: Inungantur partes circa cor, omnes arteriæ, & videbis effectum admiratione dignum, Alex. Pedemonte. Venenis, præsertim à scorpione ictis & pestilentia; adeo resistit oleum scorpionum, de quo supra dictum est, vt eius solo vsu quendam cum famulatio à pestilentia contagione seruati scribat Masard. & ex sola inunctione aliquos esse liberatos, qui sæuissima biberant venena.

DE ICTV SCORPIONVM ET EIVS CVRA:

*Et primo De**Scorpionis veneni temperamento.*

Scorpionis lædit morfu & ictu. Ponzettus. Terreni scorpionis aculeus in partem extremam Scutissimam illam quidem finitur, vbi nullum foramen, per quod venenum deijci possit: nec esse tamen est, vt excogitemus substantiam quandam esse aut spiritaalem aut humidam, quæ vt mole minima, ita facultate quàm maxima est, Galenus. Venenum candidum fundere scorpionis refert Plinius ex Apollodoro. Venenum omnibus medio die, cum incandure felis ardore bus; itemq; cum sitiunt inexplibiles potui: constat & septena cauda internodia seuiora esse, Plinius. De scorpionibus syluestribus, quorum corpus est gibbosum, nigrum, cauda longior, scribit Ferdinandus Ponzettus, quod omnes sint calidæ naturæ secundum Arabes. Sic & morfus scorpionis parui apud Auicennam, Acatarati dicti, videntur calidi veneni signa sequi: omnia enim quæ pro cura eius ictus refert Rasis, frigida ferè sunt facultate medicamenta. Diuersum sentiunt alij. Scorpionis namq; venenum frigida vi pollere scribit Galenus; vnde addit, quod cum sit, manifestum est, quod calefacere tum totum corpus tum punctam partem oporteat, in indicatione à rei natura sumpta. Methodi quarto. Venenum frigidissimum scorpionis est secundum Galenum; vnde in loco puncturæ sentitur magna frigiditas, & in extremitatibus, Gordo- nius. Quia scorpionibus frigidi sunt, ideo ad calculum pellendum eius oleo composito non simpliciterendum, quod imbecillius sit, Rondel. Scorpionis venenum reputatur frigidum, quia morfi vel puncti calidis curantur, vt puta allio crudo & vino potentis: & ab aliquibus cum elixatura raphani syluestris, cuius fructum reddidit eos immobiles, quando ponitur super dorsum eius, In- cerus. His hæc mea experientia videtur astipulari: scorpionis enim ille quem in phiala vitrea a- luisset Monspeij supra dixi, vbi primum solem meridianum fenserat, (fortè enim illum & casu quodam soli exposueram imprudens: quamprimum extinctus est, nimirum contrariæ qualita- tis actione validiore.

2. Quæ scorpionis ictum sequantur symptomata.

Symptomata quæ ictum scorpionis sequuntur, sunt ferè eadem quæ ijs eueniunt, qui à Pha- langij specie subalbida, quam Tetragnatum vocant, patiuntur, Aëtius. Tale quiddam contin- git ijs qui à scorpione aut alia aliqua venenata bestia icti sunt, vt morbo comitiali correptis. Nam ictus à scorpione grandine se impeti putare dixit: & erat totus frigidus, & frigidum sud-

Historia

Quomodo pun-
gat scorpionus.

rem excludere, ex Galeno Aëtius, Scorpionis ictus breui admodum tempore grauissima sym-
ptomata inducit: quamuis in illius acuto foramen nullum videatur. Foramen ictus est valde ex-
iguum & pene insensibile, vnde licet qualitas veneni sit minima, magni tamen effectus in to-
to corpore quamprimum sentiuntur, Gordonius. Cum enim tota cutis continua sit & nervosa,
haudquaquam impossibile est, quum ex ista parte per totam ipsam celeriter distributa fuerit ve-
neni vis, eam inde eorum rursus contactu in singulas subiectarum ei partium recipi, mox ex il-
lis in alias continuas, atq; iterum ex his quæ afficiuntur, in alias, dumq; ad dominantium par-
tium aliquam peruenierit, tum mortis periculum homini inflare. Scorpionis aculeus totam cutem
penetrando ad profundum vsq; potest peruenire: phalangiorum verò partium morsus,
solum afficiunt superficiem. Infigate aculeum scorpione aut neruum, aut venam, aut arteriam,

Symptomata
scorpionis.

manifestè videmus percussos, vehementissimis infestari accidentibus, Galenus. Membra in-
tumescit in amplissimam molem. Dolet grauissimè. Inflatio totum corpus occupat, vbi non ca-
uetur, donec operationem in membris principalibus destruat, Bertrucius. Cæterum cum scor-
pionum quædam differentia sit, vt supra est memoratum, sit, vt etiam non eadem perpetuò sym-
ptomata quædam sequantur: alius quidem grauius affligit, alius mitius tractat. In genere vero,
vel quæ vt plurimum accidentia ictum sequantur, Aëtius lib. 13. cap. 19. his verbis refert. A scor-
pio ictos vehementissimus plagæ dolor consequitur frigiditasq; tenso ac stupor: & his qui iux-
ta infernas partes percussii sunt, iniqua excitantur & intumescunt: qui verò circa supernas,
locus sub alis: & hæc quidem leuiter percussis adsunt: validius autem ictis, ardor circa plagam
adesit, quemadmodum in ambustis, verrucarum instar formicarum eruptio, circa labra & totum

Symptomata
scorpionis.

corpus vt grandine se impeti putent, facies distortetur: sordes circa oculos adsunt glutinosæ,
& lachrymæ viscosæ: durities articularum, anusq; prociat cum egerendi cupiditate: spuma cir-
ca os est & vomitus largus, singularis, conuulsiones opisthotonicis similes, Hæc ille. Scorpionis
morsu inflammari statim incipit locus & indurefcit, ac intentus rubet, vicissimq; dolore premi-
tur. Modò si quid exæstuat, modò frigore occupatur, labor repente fatigat: aliquando mellif-
culæ habet, aliquando recrudescit. Consequitur sudor, horroris sensus & tremor. Extremæ cor-
poris partes refrigerant, iniqua extolluntur: tubercula in sede proliunt: capilli eriguntur,
pallor membra decolorat. Dolor tanquam expungente acu, per vniuersam cutem sentitur, Æ-
lianus et Dioscorides, Symptomatum autem ictum scorpionis superuenientium, historiam miram,
plenam, leges inferius in fine sectionis, quartæ, qua agitur de topicis ad huius ictum remedia,

Si punctura sit in arteria sequitur syncope: si in neruis, pueredo, Gordonius ex Galeno. Scorpio-
nes alati vulnera arcuata inferunt, dolorem maximum, modò calorem, modò frigus, maximè in
extremitatibus, sudoremq; interdum cum frigore. Ex eis habentes sex spondylos necant, maxi-
mè diebus canicularibus. Odorans etiam carnes ipsius lepram: esu 3 iij. cerebri ipsius efficit
stupidum, curaturq; cura draconis marini, Arnoldus. Scorpionis viridis ex oculi putrefactione
genitus, si quem percussit, in flatu tertio die morietur: si autem deposuerit eum in aqua vel in
vino, vel dederit in potu aliquid, totum corpus eius sit marcidum & leprosum. Ex hoc enim vice-
ra sunt insanabilia, Kiranides. Scorpiones in India, si quæ pupugerint, post tres menses demum
interfuerunt, Nauigat. Italicarum author. In Albania scorpionis sunt & araneæ, quarum quædam
ridendo cogunt mori, quædam flendo desiderio suorum, Strabo. Ictus scorpione, si scorpionis tri-
tus superpositus fuerit, breui ab impositione dolore leuabitur: cæterum digitus ipse vel locus
in quo punctura, ad aliquot dies exoriatus totus permanet, quasi ab igne exustus esset, ac tan-
dem euadunt, Amati Lusitani experientia, centur. 6. curat. 31. Scorpionis morsus in venis capiti-
tis est læthalis, phrenesimq; conciliat, Paracelsus. ¶ Scorpionis si iumentum percusserit agno-
scitur, quia genua contrahuntur, claudicat, non manducat, de naribus fluent pituitæ virides, vt
accumbit, vix resurget, Vegetius.

3 Quæ cura istis à scorpione adhibenda.

Scorpionis punctura curatur per canones communes, & per euaporationem cum sale &
milio & similibus, Auicena. Quia scorpionis venenum frigidità, manifestum est, quod
calefacere tum corpus totum tum punctam ab eo particulam conabor, indicatione à rei natura
sumpta, Gal. method. 4. Quæ exhibentur contra hoc venenum è vino bibuntur, Plinius. Omnes
abstinendos ab apij conestione, qui in locis sunt vbi scorpionum multitudo, iubeo, Rasis. Lo-
cum assidue calefacies cum igne: & cum medicinis calidis quas habere poteris, Idem. Arabes
ab initio dilatant puncturas, & iurgent fugi venenum, Ponzettus. In loco puncturæ ventosa po-
natur, & illico sugatur: locus præterea comburatur, & medicinis calidissimis desuper ponantur,
Rasis. Ad ictum imprimis conferunt vincula superioribus partibus iniecta: ab his enim presen-
taneum præstium expectatur: id quod in viperarum scorpionumq; ictibus item aspidum quo-
que (quod propter imminens subitaneæ mortis periculum magis incredibile est) expertus sum,
Galenus. 3. locor. aff. Omnibus his addatur balnei vsus continuus cum multo sudore: vini potio
temperatura meracior, Ægineta.

Generalem curam curandiq; methodum præscribit his verbis Celsus. Scorpio sibi ipse pul-
cherrimum est medicamentum. Quidam contritum cum vino bibunt, quidam eodè modo con-
tritum

tritum super vulnus imponunt: quidam super prunam eo imposito vulnus suffumigant, vndiq[ue] veste circumdata, ne is fumus dilabatur, tum carbonem eius super vulnus deligant. Bibere autem oportet herba solaris, id *ἡλιοβότον* Græci, semen, vel certe folia ex vino. Super vulnus veretiam fures ex aceto vel ruta syluatica recte imponunt, vel cum melle sal totus. Cognouit tamen medicos, qui à scorpione ictus nihil aliud quam sanguinem è brachio miserunt, Celsus lib. 5. Ex Alphabeto Empirico quæ sequuntur de prompta sunt. His (à scorpione ictus) subito succurrendum: subito quidem insillaro ficulneum lac vulneri: deinde salem coniectum superimponere cum semine lini: aut sulphur vitium cum terebinthina aut galbano: aut calamentum tritum & silicium: Propinandum verò eis aristolochiæ cum vino aut calaninthæ decoctum, aut ruta cum vino. Balneis frequentibus, & multo vini potu vtatur. Composita verò remedia. Sulphur fabæ Ægyptiæ magnitudine cum piperis granis octo, ex vino pota: aut melanthium & cuminum, semen viticis æquis portiginibus ex vino præbeto, & theriacam cū vino, Hęc silic. A scorpione percussos, coitu leuari produnt: verum sceminas (quæ inuentur, scilicet à læsis maribus.) Venere calædi, Plinius. Hætenus generalia quæ dati sunt proposita. Methodum cum medicamentis, que in huius punctura valere possunt, vide inferius in historia vxoris D. Thaddæi Duni.

Medicamenta simplicia ictibus scorpionum in genere aduersantia & curantia sunt hæc Centaurium, Gal. in spuris. Erucae semen, Plin. Cytini sicca tritici, aduersantur scorpionibus, Idem. Balauftium similiter, idem. Leucacantha siue leucanthe mon folio vel flore vel semine auxiliatur, Idem. Herba in potu, Diosc. Vrtica, Plin. Olusaturum quod Hipposeliuum vocant. Bertonica succus & Plantaginis: Chamæpithyos generæ cupressi ramena. Syluestria oxylapatha scorpionum ictibus medentur, & ferre prohibent, Plin. Oxylapathi & oxalidis semen vino aut aqua potum, Diosc. Althæa inter malus contra omnes aculeatos ictus efficacior vis: præcipue verò scorpionum, Plin. Ascalabota confert morsis à scorpione, Galen. De fatiuis lactucis semen contra scorpiones dari inuenio, Plin. Lactuca syluestris bibita valet, Diosc. Serpilli ramis & folijs in vino decoctis efficac, Plin. Spinæ albæ semen auxiliatur. Proserpinata herba eximij aduersus scorpiones remedij est. Paluri semen, quod Afri Zuram vocant, contra scorpiones efficacissimum est. Algarua ictibus medetur. Rutæ genera, ex Plinio. Rubi flos & Mora, Dioscor. Lactis ficulnei natura aduersatur venenis, priuatim verò scorpionum, Plin. Acetum quoq[ue]: Ex cedit fidem impudens cura, qua sordes virilitatis contra scorpionum ictus singularis remedij celeberrimi auctores clamant. Aqua marina salutaris scorpionum ictibus, ex Plin. Qui punctus est, de Troximel (an Troxima pro endiua?) syluestri sicca quantum ter manu vna continere potest tribuunt, & poma acetosa dant ad comedendum, Rasis. Smaridis caro non secus atq[ue] salfamenum prodest à scorpione percussis, Diosc. Sapphirus ictus scorpionum curare creditur, Galen. Achates gemma Thebis Ægyptijs reperta contra scorpiones valida est: eademq[ue] auctoritas & Cyprijs est, Plin. Scorpionum ictus sanat Chabazius (an Chalazius) lapis, Orpheus. Strôbites lapis (A gapius quibusdam, Gesnerus) contra scorpions valet, Gesnerus.

Medicamenta quæ in potu offeruntur, hæc ferè sunt quæ modò commemorauimus & scilicet quæta, ex simplicioribus. Merum remedio est contra ictus scorpionum, Plinius. Lauri baccæ è vino bibitæ, Dioscor. Baccæ lauri quaternæ aduersus scorpiones ex vino bibuntur, Plinius. Nonnulli in simili casu decem baccas dare in potu iubent, Idem. Succus lauri potus, maxime eius lauri, quæ tenuiora habet folia, contra ictus valet. Baccæ cum vino scorpionibus resistunt, Idem. Myrti succus cum mero haustus, Diosc. & Gal. Aristolochia præfertim cortex; drachmarum duarum pondere cum vino, Diosc. Aristolochia denarij duo, præfertim corticis radicis cum vino, gentiana tusa, pulegiumq[ue] abunde decoctum, Ægineta. Heliotropij magni radix cum vino pota, Diosc. Heliotropium scorpionibus resistit ex vino aut aqua multa, Plin. Sonchi albi succus bibitur contra scorpiones, Idem. Sonchi succus comestus, Diosc. Hordei farina cum vino parata, Diosc. Hordeæa pollenta vino confecta, aut in ruta decocto exhibitæ, Ægineta. Trifolium scio credi præualere contra scorpionum ictus ex vino aut posca, seminis granis 20. portis vel folijs & tota herba decoctis, Plin. Pulegij decoctum potum, Diosc. Pulegium maxime quod in siccis nascitur, ad scorpionum ictus in vino tritum, datur, Plin. Apsodeli semen & flores in vino poti, mirum in modum scorpionum venenis resistunt, Dioscor. In mat. med. & alphabeto Empirico. Nicander contra scorpiones vel caulem apsotheli, quem Antericon vocant, vel semen, vel bulbos dedit in vino tribus drachmis. Substrauitq[ue] somno, contra hos metus, Plin. Melanthij, cumini Æthiopici, viticis seminis, pares portiones cum vino bibuntur, Ægineta. Lapathi syluestris & oxylapathi semen ex aqua aut vino vitiliter bibitur. Quod si quis in potu presumat, nihil molesti ex ictu patietur: idè facit & radix è vino pota, Diosc. Polemonij herba radix pota, Diosc. in alphabeto. Abretoni decoctum in vino potum, Idem & de Mat. Lychnidis semen in vino potum, Diosc. Lychnis flammæ illa aduersus scorpiones bibitur è vino, semine trito, Plin. Lactucæ semen ex vino potum, Zoroast. Animi cum lini semine ictus scorpionum mitigat in vino potum drachmis duabus, Plin. Blitum dicitur aduersus scorpiones potè è vino prodesse, Plin. Cyperi radix è vino pota, Diosc. in alphab. Melissa cum vino pota, Idem. Verbasci radix bibitur cum ruta ex aqua magna amaritudine, sed effectu pari contra

Simplicia curantia ictos.

Simplicia in potu.

Historia

scorpiones, Plin. Thelyphonum herba contra ictus scorpionum bibitur, Idem. Platani cortex è vino potus, ictus eorum restinguit. Pilulæ è vino potæ pondere x quatuor, omnibus scorpionum venenis medetur. Anisum ex vino bibitur, Plin. Colocynthidos radix in potu prodest, Serap. Amaranti succus in potu exhibitus, Diosc. in Alphab. Dauci semè in vino datum. Ibid. Myricæ flores & folia, itemq; semè ex vino potum, Ibid. Hyacinthi herba radix & semen in vino potum, Ibid. Cunitie tertius genus præuatim contra scorpiones ex posca valet, Plin. Opium ex vino mera culo si potius detur, scorpionum ictibus resistit. Aliqui hoc tantum nigro tribuunt, si capita eius vel folia terantur, Plin. Satiui feniculi semen è vino. Chamecyparissus herba ex vino pota, contra scorpionum venenum pollet. Caprifici cauliculi aut grossi quam minutissimè triti, ad scorpionum ictus è vino bibuntur. Nodia herba aduersus scorpiones, efficacissimam esse potam in vino aut posca reperio, Plin. (Nodia mihi viderur, quæ centinodia hodie, Græcis polyonagatum vocatur, Gesner.) Pastinacæ semen potum, Matth ex vino aut posca præscribit idem Plin. Origani onitidis vsus est in vino albo contra scorpiones, Plin. Radix croci hortulani vel frondes eius in potu cum vino dentur, Constant. Delphinij semine nõ aliud vtilius bibi potest à scorpione percussis, Diosc. Cardamomum in vino potum, Diosc. Peucedanis succus haustus, Idem. Gentianæ decoctum potum, Diosc. Corallium (cum vino nimirum potum) medetur, Orpheus. Citrij semen potum, Matth. Serpillum, Altheæ radix. Elaphobosum, singula pota, Idem. Silphium cum canero trito in vino propina, Ægineta. Atriplicis succus potus. Cyani vtriusq; folia, siue semè ex vino decocta & pota. Verbenaca recta pota. Cuminum cum melanthij, & viticis semine drachma pondere potum, ex vino, Matth. Apiastri folia cum vino pota, Dioscorides. E radice corticis mori succus è vino aut posca potus, Plin. ¶ Canceri fluuiatilis crudi triticij, cum afinino lacte poti, Dioscorides. Canceri fluuiatilis aut marini eodem modo, Rasis. Cancros fluuiatiles contusos crudos è lacte potandos dato, Aëtius. Ranæ fluuiatilis carnes in vino decoctæ, si ius offeratur, prodest, Plinius. Ad commotos à scorpione mirabile admodum. Intestina terræ laeuigata imposito morsui, & irim bene usam da bibendam cum vino sufficienti aut aceto. Nic. Myrept. Salsamenta contra scorpiones largius sumi, sed nõ euomij prodest, ita vtriusq; tolleretur, & imponere eadem plagis conuenit, Plin. Butyrum bouinum & mel bibuntur, Constant. Cerebrum Gallinæ cum vino potum sanat à scorpione ictus, Kiranid. Leporis coagulatum cum vino potum datum, Lillius. Chelonis terrestris sanguis potus, à scorpione percussos summè sanat vel adiuuat, Kiranid. Asiracos locusta, si exicata è vino bibatur, magnopere proderit, Diosc. Fimus asini vel equi armentarij qui herba pascitur, siccum, in vino liquatum, magnopere auxiliatur, Idem. Femezeg, id est, stannum tritum & potum confert puncturæ scorpionis, Serapio, & Syliat. Vrina humana pota, Diosc. Mumia ex mero hausta, Matth. ¶ In Ægypti regionibus arefactum asiracum (cybium nonnulli, alij carnes locustæ sic vocant (exhiberi nō, qui à scorpione percussij sunt, Galen. Mullus sumptus in cibo prodest, Plin. Afri si feriantur à scorpione, qui ocimum ederint, nullo conflantur dolore, Diosc. Iris duarum drachmarum pondere in pane vel aqua sumitur, Plin. Hyaciuthi semen cum abrotano datur, Idem. Asinæ foetidæ drachmas duas Achaæfos experimentator contra morsus scorpionis dabat, Gal. Cuminum syluestre cum oleo datur, Plin. Fluuiatilis ranæ carnes comestæ ex vino, Idem. Ponticæ nuces in cibis sumptæ, Mat.

Ex animalium partibus iuuat in potu.

In cibo profunt

Medicamenta composita in mania.

Medicamenta composita ad ictus scorpionum varia comendantur. Theriaca primum locum habet, Gal. Cum autè theriacæ dederis, & dolor sedatus fuerit, si febris superueniat, sequenti die summo mane egrum phlebotomato, & aquam hordei, ac esbaria vltimæ humiditatis ei tribue, & in ipsius cautela, ne agritudinem incurrat acutam, stude, Rasis. Scorpione ictus, glacie se opprimere querebatur, theriaca è vino potentiore pota curatus est, Anton. Beniuenius c. 56. Alij Galli theriaca, qua vtor, optima ad scorpionum ictus, ꝛ. radice vitis albe, ꝛ. ꝛ. sem. trifolij, opopanax ana 3 vii. aristolochiæ tenuis 3 vii. radice libanotidis, iridis illyricæ, zinziberis, opij, ana 3 vii. sem. rutæ syluestris 3 vii. cumini Æthiopici 3 vii. myrrha, calia, castorei, feseleos, rad. eryngij, serpillij, succi cyrenai ana 3 vii. medicæ 3 vii. sagapeni 3 vii. croci 3 v. farinæ trui 3 vii. cum aqua hæc in pastillos trium obolorum rediges, & ex vino dabis, Galen. Theriaca diatesaron, quæ punctoris scorpionum confert, & magnæ theriacæ in bonitate vicina est. ꝛ. gentianæ, aristolochiæ, baccarum lauri, myrrhæ ana partes equales, hæc cum melle coacta in vase reponantur. Datur in potu ab vno aut eo vsq; ad duos & dimidium cum vnc. veteris vini, Rasis. Alia quæ his puncturis vehementer auxiliatur. ꝛ. gentianæ, aristolochiæ, myrrhæ, costi, castorei, rutæ, mentastri sicci, pithuri, zinziberis, piperis, nigellæ ana partes æquales conficiantur cum melle, datur ex ea nucis magnitudo cum vino, Idem. Alia theriaca. ꝛ. cort. radicem capparorum, absinthij, nabati, aristolochiæ longæ, gentianæ ana partes æquales. Dosis huius in potu 3 iij. Idem. Theriaca exercitulis contra puncturas scorpionum, qui parui admodum sunt & akatareici dicuntur, in terra Coliz (an Ægyptie, Gesner.) ꝛ. cort. rad. capparorum, rad. colocynthidos, absinthij Romanij, aristolochiæ rotundæ, herba quæ vocatur Chaldæorum lingua Hæzez: troximel syluestris sicca, ex his omnibus bene puluerifatis 3 iij. tribuantur, Rasis. Antidotus quæ à scorpionibus Scorpiaica dicitur, quæq; medicamentum minime fallit, magna cum difficultate nobis à quodam accepta, qui in Africa degens hæc utebatur, & percussos à scorpionibus tuos ab omni periculo reddebat

reddebat

Scorpionis. G.

9

reddebat. optimeq; præfertur bibita à nondum percussis in securitatem euentus. Habet autem Sulphuris viui, sulphuris fossilis ana lib. ij. piperis albi ziiiij. opopanax, fabina herbæ, thuris masculi ana z iij. aristolochiæ rotunda, peucedani, myrrhæ, centaury, serpilli, chamædryos, chamæpithyos, herbæ scopiæ, anagallidis, bituminis sing. z ij. betonicæ, medullæ ceruinæ, scintilla ci sing. z j. contusis singulis per minutissimum cribrum primò traiciantur, deinde simul omnibus commistis feruentur vt respirare nõ possint. Dos. cochlear vnũ huius pulueris ex vini puri cyathis duobus exhibitum. Præseruationis autem gratia annuæ, semel ex hac antidoto bibant. Oportet autẽ eos qui primò hoc medicamentum præseruationis gratia bibent, nec lauari die illo, nec Venere vri, Galen. Antidotus à Zoilo sumpta, qua Epaphroditus Carthaginensis vreba

10 tur: statim autẽ hæc & ægros à dolore liberat, & per annũ quàm pulcherrimè quocq; præseruat semel ebibita. ℞. sulphur. viui lib. iiiiij. thuris lib. j. fabing, stœchadis, aristolochiæ sin. z vj. myrrhæ z. v. medullæ ceruing, opopanax sing. z iiiiij. dictamni cretici z iij. bituminis, serpilli, scorpij, rhei, trifoliij, centaury, chamædryos, piperis albi, abrotani, betonicæ, polij, coaguli hœdini, anagallidis sing. z ij. crocodili terrestris z v. confice vt dictũ est, & percussis cochlear vnũ præbe bibendam ex vini puri cyatho. Gal. 2. de antidotis cap. 12. Diophanti antidotus. ℞. aristolochiæ z iiiiij. piperis z ij. opij z j. pyrethri z iij. contusa hæc & melle excepta in rotulas ad fabæ Ægyptiæ magnitudinem rediges: quarũ duas deglutendas trades è vini puri cyathis duobus. Alia. ℞. aristolochiæ, zinziberis ana z viij. nepetæ, sem. rutæ syluestris, sing. obolos tres, piperis obol. ij. hæc primũ testudinis sanguine subigito, tum rotulas inde triũ obolorum pondere confingito, atq;

20 ex vino puro dato. Alia. ℞. cumini Æthiopicij, sulphuris viui, piperis albi sing. z ij. castorei, silphij, trifoliij sing. z j. hæc inter se vino commisce, & ex vino puro forbenda præbe. Alia. ℞. sem. rutæ syluestris, sem. erucæ, pyrethri, styracis, sulphuris viui, sing. z vj. castorei z ij. omnia hæc testudineo sanguine subacta, ex mori vel aceti dimidia cotyla propinabis quatuor obolorũ pondere. Antidotus Callista, id est optima dicta, quæ dolorem sedat ijs qui à scorpionibus percussũ fuerint. ℞. myrrhæ, castorei, styracis, sing. z j. opij z ij. chalbanij z iij. sem. apij acetabulũ vnum, z vnũ tantundẽ, piperis gran. 30. hæc inter se vino coniuncta ex vna vini cotyla dabis pondere vnũ us drachmæ. Antidotus eximit bona. ℞. piperis albi grana xx. castorei, opij, croci, myrrhæ, iridis Illyricæ, herbæ pedicularis, chamædryos, radicum vitis albæ, pyrethri sing. partes æquales. Omnia hæc vino commisce, & drachmã vnã ex vini puri cyathis tribus exhibe. Hæc Galen.

30 lib. 2. de Antid. cap. 12. Theriaca bona: ℞. rad. capparorũ, colocynthidis, absinthij, aristolochiæ longæ, gentianæ, baccarũ lauri, been citrini, vitis albæ, ana; confice cũ melle, ad modũ nucis cũ vino, Arnold. Alia theriaca. ℞. sem. rutæ campestris, cymini, alliorũ nucleus & auellana rum ana na z j. foliof. rutæ siccorũ z j. s. myrrhæ, thuris, ana. z. quartã. castorei, piperis albi, opij, ana. z iij. opopanax, galbani ana z s. confice omnia cũ melle: detur ex ea quantitas fabæ grossæ cum vino, Idẽ. Antidotus excellenter ad scorpij ictum faciens, quo etiã ipse Ætius in seipso male affecto, vsus & expertus est: ℞. castorei, succi cyrenæici, piperis, ana z iiiiij. costi, spice nardi, croci, succi centaury ana z ij. mellis despumati q. s. Datur nucis ponticæ magnitudine, à scorpio quodẽ cõtis, cum vino diluto: ab aspide verò demorsis cũ aceto diluto. Detrahendi vim habet, adeo vt digestos etiã in membra veneni succos eruat, Ætius. Alia; Styracis z vj. sulphuris viui z vj. pyrethri z iiiiij. seminis rutæ syluestris z iij. castorei z ij. sem. erucæ z ij. cũ sanguine marinæ maxime testudinis subiget: aut si non adferrestris, & nucis ponticæ magnitudinem præbe cũ posca aut ex aceto, Idem. Electuarium quod valet in morfu scorpionis: ℞. rutæ, sulphuris viui non positi ad ignẽ ana aur. vj. castorei aureum j. assæ foetidæ aur. semis: pyrethri, styracis liquidæ ana aur. j. confice cũ melle & dà z j. s. cum vino puro, Gal. in Spurijs. Confectio quã Diapanthus fecit, facit ad morfum scorpionis. ℞. aristoloch. z vj. piperis z iij. opij, z j. f. pyrethri z. v. tempera cũ vino, & fac in modũ fabæ, & dà duas bibendas, Constant. Alia: ℞. calamenti agrestis & domesticij, piperis, myrrhæ, rutæ, pondus æquante, tempera cũ melle & dà bibere z j. Idem. Ad scorpionum pericolosorum ictus: ℞. facis z vj. pyrethri z iiiiij. sem. rutæ syluestris z iij. castorei, erucæ seminis ana z ij. excipiuntur sanguine testudinis marinæ: dantur quaterni oboli cũ vini meraci duo,

50 aceti cyathis tribus, Ægina. Alia. ℞. pyrethri, aristolochiæ sing. trientes, piperis denarij duo, liquoris silphij denarius, exhibitur ad fabæ Ægyptiæ magnitudinem, Idem. Vel, ℞. sulphuris viui fabæ Ægyptiæ instar cũ piperis granis octo, in dimidia vini hemina bibatur, Idẽ. Carapostij ad percussos à scorpio: Succipapaueris, sem. hyosquiami vtriusq; par pondus cũ passo aut melle ad fabæ græcæ magnitudinẽ formato. Dato ad noctẽ, somnum inducendo prodest. Gal. ℞. τὸ πρῶτον lib. 7. cap. 3. Aliud in forma pulueris: ℞. assæ foetidæ, scorpij, centaury ana z j. sem. rutæ, castorei ana z iiiiij. fiat puluis cũ vino antiquo. Et, ℞. assæ foetidæ, galbani, conficiantur cum decoctione hordei, aristoloch. rotundæ, & accipe ex eo quantũ auellana capit in aqua calida: ex manuscripto D. O. Oleũ benedictum ad scorpij ictum aliq; multa, ex libro manuscripto veteri Italico. ℞. olei terebinthinæ, olei cõmunis antiqui, olei laurini ana lib. j. cinnamomi vncias iiiiij. euphorbij, caryophyllorum ana vncias ij. baccarum lauri, gummi hederæ ana vncias j. regulæ veteris non madefactæ lib. j. serapini, galbanij, armoniaci, opopanax ana vnciam j. laudant, thuris, mallicis ana vnciam j. destillantur simul omnia. Oleum aut liquor destillans etiã intra corpus exhibitum.

Historia

4. De remedijs topicis scorpionis puncturæ accommodatis.

Enumerata sunt medicamenta tam simplicia quàm composita, quæ intra corpus vsurpata, venenum scorpionis extirpant nunc porò dicantur ea, quæ loco affecto extrinsecus adhibita, auxilio sunt. Iuxta locum igitur punctû statim extrahantur tres vel quatuor gutta sanguinis, & eodè sanguine locus illinatur, Incert. Vngendus locus cum theriaca maiore, Constantin. Myrra prodest si imponatur, aut locus qui tactus fuerit ex eadem cataplasmetur: & viridis myrra similiter operatur, Gal. in spuris. Myrri fatiuræ semen in mero imponitur, Plin. Sonchus cataplasmatîs modo impositus, Dioscor. Sonchi albi radix illinatur, Plin. Sonchi radix vnâ cum folijs vulneri imponitur, Dioscor. in Alphabeto. Ficus fatiuræ lacteus succus plagæ instillatus, Dioscor. Tam fatiuræ quàm syluestris fici succus lacteus, eodem modo, Dioscor. & Ægineta. Fici cum sale trita illinatur, Plin. Allium cum ruta rectè miscetur, ex oleo tritum, super imponitur, Cels. Cinnamomum cum tritis grossis, ictibus scorpionis imponit Dioscorides. Caprifici folia imponuntur à Plinio. Sampsuchum scorpionibus aduersatur ex aceto & sale illitû, Plin. Maiorana cum sale & aceto illita, Dioscor. in Alphab. & lib. de Mat. Melanthium illini ex aceto & melle plagis reperio, Plin. Scorpioïdes herbulâ illita, Dioscor. Lactuæ spontè nascentis folia vulneri illinuntur, Plin. Calamintha Aëtio teste, quæ iuxta aquas nascitur, imposita, confestim dolores remittit & tollit. Calamintha trita illita, vel cum posca, sota, Dioscor. Hieracium maius & minus cataplasmatîs more impositû, Idem. Hieracium vulneri illitum, Matthiol. Durung confert scorpionum veneno, emplastro factò ex ea cum sicubus: & loco eius ponitur Zurumbed aequale pondus, aut duæ tertie ipsius de caryophyllis, Auicenna. Vitû cinis cum oleo plagas per sanat, Plin. Mentastrû cum sale, oleo & aceto valet, Idem. Attractylidis coma, semen & folia cum pipere & vino teruntur vtilissimè, contra ictus: aut nullum experti dolorem eum qui tenuerit: deposita vero eadem, recrudescere, Dioscor. Apiastrî folia illita profunt, Dioscor. Melissa cum vino vulneri imposita, Dioscor. in Alphab. Cucubali folia trita cum aceto, Plin. Succus cesparum priuatim scorpionum plagæ instillatur, Idem. Porri folia melle subacta & illita, Matthiol. Heliotropium tricozum illitum, Dioscor. Lauri folia in vino cocta & confusa impene, Gal. Liliorum radices tritas ex aceto impone, Idem. Chamæsyces succus illitus, Dioscor. Atriplicis herba illita, Math. Sinapis farina aceto subacta & illita, Plin. Semen trifolij herba tritum impositum, Dioscor. Amomum ex ocimo illitum, Dioscor. Farina triticea ex aceto & vino imposita, Idem. Ocimum cum posca impositum, Idem. Hordeacea farina cruda cum vino præparata in ruta decocto, Idem. Verbenaca recta illita, Matthiol. Asphodeli radix decocta & plagæ admoda, Idem. Verbasci autem florem ferentis folia imposita, Dioscor. Citrij semen appositum, Matthiol. Rosæ radix apposita, Incert. Laser scorpionis plagis ex oleo circumlinitur, Idem. ¶ Ex animalibus, Cancer sturionis emplastri more impositus, Auicenn. Cancris fluuiatilibus cum cachry, pedicularia & ruta pari modo miscetur, Gal. Carnes fluuiatilium cochlearû plagis imponuntur, Plin. Mures domestici viui in ictû scorpionis impositi iuuant, Gal. Mus filius & morsui scorpionis superpositus, sedat dolorè eius, Auicenn. & Albertus. Mures domestici dissecti & impositi, Dioscor. Sorices magni talpæ si ponantur super scorpionis percussione, sanât, Haly. Terreni vermes triti & impositi, Matthiol. Cochlea hortulana confusa & illita, Idem. Scorpio sibi ipsi pulcherrimû medicamentum est. Quidam contritum cum vino super vulnus imponunt: quidam super prunam eo imposito vulnus suffumigant, vndiq; veste circumdata, ne is fumus dilabatur, tum carbonem eius super vulnus deligant, Celsus. Tritus & impositus, suæ plagæ remedium est: inuenitur & assatus ad idem prodesse, Dioscor. & Galen. Scorpium aliud ab eo qui percussit, si teratur & imponatur cû sale, lini semine & althæa herba prodest æquè atq; is qui percussit, Dioscor. Historiâ curati ictus scorpionis, per scorpionè, describit Amatus Lusitan. cent. 6. curat. 31. Quod si quis in oleo scorpionem ipsum frixerit, ictamq; partem inunxerit, sedabit dolorè, Incert. Aut scorpionè ipsum qui percussit, si inueniri queat, impono plagæ: aut stellionem dissectû adhibeo, Aëtius. Stellio inquit Democrit. remediû efficacissimû est aduersus scorpionis ictus, cuius oleo (Stellione in oleo liquesfacto, Geoponicus) si quis partem inunxerit vulneratam, dolorè compefcit. Lacerata discocta & apposita dolorem sedat, Dioscor. Mustela imposita confert valdè, Albertus. Coracini piscis carnes valent impositæ, Plin. Sordes ex auribus ictui statim impositæ: melius è percussis auribus, profunt, Plin. Smaridis piscis salita caro, apposita, Dioscor. Mullus piscis crudus dissectus & impositus, Idem. Stercus bouinû cataplasmatîs instar impositum, Hipp. Stercus suillum similiter, Anarolius, Ouilis stercus vino coctum, & plagæ impositum, confestim dolore liberat, Aëtius, Piscium falsamenta imposita, Plin. Fel restudinis (terrestris) cum melle Attico plagæ instillatû, Idem Testam igne candente impone, Galen. Caris marina, hoc est, gammarus, circumligata sanât, Kiran. ¶ Sal tritum cum lini femine salutariter imponitur, Dioscor. Plin. Ægineta. Althæa herbe semen, quæ Ibisus dicitur & sulphur viuum, resina terebinthina exceptum, Idem. Alumen aut aphronitrum, aut sal rostum cum quarta parte lini seminis ex oleo vel aceto illitum, Plinius. Galbanum splenij modo extensum & loco inductum, Dioscor. Plin. Æginet Argenti spuma subito ictui præter opinionem imposita, Æginet. Amonium iuuat ex vino illitum, Dioscor. Spongæ ex aceto impositæ, profunt, Plin. Sapphirus lapis illitus, Dioscor. ¶ Medicamentum Epigonij, Ius dictum

Isis dictum valet, Gal. Ex emplastro piscatoris dicto diasinopidos, in ictis à scorpione admiran-
dam opem sensi, Heros apud Galenum. Apud Galenum leguntur eius generis medicamenta
plurima composita lib. 2. de antidotis cap. 12. 3. sylvestris rutæ ʒj. in aceto terè, & ceræ vnciam
vnam, resinæ pini quadrantem liquefacio, & parum olei affundendo vno ac impono, & est mira-
bile pharmacum, Aëtius. Est etiam oleum mirabile, quod è scorpionibus paratur, & à Matthio-
lo suis in Dioscoridem commentarijs describitur, vulneri illitum.

¶ Scripsimus hætenus, quæ sit methodus in curanda hac punctura, quæ item medicamen-
ta cum simplicia tum composita, vel intra corpus assumenda vel extrinsecus admouenda sint:
nunc ponamus historiam, mulieris quæ à scorpione puncta, tandem sanitati est restituta, ex
1. Doctoris Thaddæi Duni Miscellaneis medicis, nondum impressis.

In Italia altero post nostras nuptias anno, natam nobis primogenitam filiam Aspasiam nutri-
tricin in proxima domo habitanti lactandam dedimus, quod vxor tum nouum conceperat for-
tum. Nutrix puellulam, ad nos oblectamenti gratia sepius afferebat. Fortè fortuna cum quodã
die post cenam ad focum sederemus, nutrix cum filiola adest, sedet & ipsa ac filiam falsis inuo-
lutam matri porrigit: illam in sinum suum suscipit, & cum sua uiter complecteretur, vt matres
solent, summam medijs digiti sinistri partem quasi acui violentius punxi sensit (laticabat enim
scorpius in circumplicationibus fasciarum) doloremq; & angorem, virumq; lapsum talem &
tantum passa est, vt filiam in ignes propemodum proiecerit: præsto alioquin fuit sedula nutrix,
& filiam adsercipit. Vxor è sella surgens animo linqui è vestigio coepit, sudoribus perfundi,
3. rotatq; distendivitis instar, ac penè præfocari. Ego rei nouitati & magnitudini, tristissimòq; ca-
su vehementer percussus, vix vbi essem noram. Contigens tamen compellans, quid acciderit
rogo. Illa tum obmutescens, nutu vestes vt mox solutam monet. Interea verò dum illa surgit, &
nutrix infantem vlnis excipit, Deus mihi & mali causam, & curandi modum commonstrat:
cadit enim in focum virulentus hostis ille scorpius. Hunc capi iubeo (parata namq; erat nutrix
pede atterere) & asseruari, memor antipathæ. Vxorem à vestium vinculis confestim libero, di-
gitum percussum, inter primum & secundum articulum, vinculo arctissimo excipio. Post hæc
scorpionem ipsum, qui pupugerat, cõtinuo, ac paululũ tundo, & læso loco appono, ac deligo.
Mox quæ alia sint adhibenda remedia mecum expendo, libros consulto. Erat autè in promptu
laudatissima Theriaca, odoris gratissimæ, summo artificio concinnata, succi plena, quam Fran-
5. ciscus Gallorum Rex sibi suisq; parari curabat. Eam dono antefexennis ab amico acceperam.
Theriaca huius ʒj. ex optimo vino propino, & quoddã è Lauri folijs recentibus in vino deco-
ctis, cataplasma digito impono. Saeva illa accidentia paulatim mitescunt, duarumq; circiter hõ-
rarum spatio vxor sic periclitata, salua & incolumis euasit, nulla in digito noxa relicta. Dei verò
beneficio, & providentia mera non mater modò, sed filia quoq; tum ab illius bestiolæ veneno,
eã ab ignis periculo seruata est. Si enim filiola Scorpius pupugisset, nulla salutaris spes reliqua
fuisset ob virum & potentissimum & nocentissimum. Post annos tamen sex vxor mirabilibus
ihsq; grauib; morbis tentari coepit, sed nõ nisi sinistris corporis partibus: sinistra parte capitis,
sinistris dentibus, brachio, latere, hypochondrio & crure. Tormina quoq; lethalia sensit, vomit-
tiones, & ructus incredibiles, & hypochondriacæ melancholicæ symptomata dira sustinuit, &
4. conuulsiones. In animi deliquia sepe incidit: quæ omnia à frigido genita videbantur. In causa
autè fuerit scorpionis virus, nec ne, pronuciare non possum. Plin. lib. 11. cap. 25. fœminis quã
viris noxius magis esse Scorpionum venenum ait: virginibus verò mortem semper adferre.
Laborauit vxor his malis annis vlginti, hætenus Thaddæus Dunus Medicus.

5. *Præparata, amuletis, & incantationes, quæ scorpionis ictui creduntur prodesse.*

In Africa aut sicubi scorpiones sunt noxij, stellionem aridum incinctum oportet habere,
Largus. Polemonij herbæ radix collo appensa & loco patienti, Dioscor. in Alhabeto. Polemo-
niæ radix vel alligata tantum aduerfatur scorpionibus, Plin. Si quis Sideritum herbam tenuerit,
inquit Tarentinus, cum scorpiones viuentes citra vllum læsionis discrimen tenere possit. Ro-
sæ radice adalligata percussus à scorpione sanat, Constant. ex Democrito. Lapis Bezaar
5. conuenit veneno scorpionis: & quando portatur in annulo & sculptus in eo imago scorpionis
existente in scorpione & aspiciente ascendens: deinde sigilla cum eo olibanum luna
existente in scorpione, quod tritum exhibe patienti ad porandum & euadet, Serapio. Gemma
Achates apud Magos, quæ Leonææ pelli similis fuerit, potentiam habere contra scorpiones
dicitur, Plin. Achaten putant contra scorpionum ictus prodesse. Quod in Sticulis vtique ei edi-
derim, quoniam primum eius provincie afflatu scorpionum pestis extinguitur. Et in India in-
uentæ cõtra eadem pollut. Idem. Constat in scorpione percussus, quandiu Cnicum siue Atræ-
Alylidem, quæ Ægyptia herba est, teneant, non sentire cruciatum, Idem. Semen croci hortensis
ad scorpionis mortum valet in manu retentum vel è collo suspensum, simile facit radix lauri &
iris, Gal. de incantatione. Heliotropij alterum genus quod tricocum appellauimus, & alio
6. nomine scoriuron vocatur, folijs non solum minoribus, sed etiam in terram vergentibus. Se-
men ei est effigie scorpionis caudæ, quare ei nomen. Vis ad omnia venenata, & Phalangia, &
contra scorpiones præcipue illita. Non feruntur habentes. Et si terram sterculo heliotropij cir-
cumscripta aliquis, negit scorpionem egredi, imposita vero herba, aut (alias vda) inde omnino re-

Historia

spertum, protinus mori, Plinius. In incantationibus vim inesse, in percussis à scorpione adiuventum suum expercus, Galenus. Humum respiciens, quem lapidem premebas (nimirum cum à scorpione ictus inferretur) eum imponi, Gal. Vulnera à scorpione contractum, si pars ipsa comprimat, sigilleturque annulo argenteo, sanescet, Incert. Si quis asino in aurem dixerit percussum se à scorpione, transire malum protinus tradunt, Plin. Si ictus à scorpione erectus asino infederit, ad caudam conuersus, asinus dolebit pro ipso: Cuius quidem inditum est, quod asinus percussus pendens dissoluitur. Si ictus à scorpione in aurem asino dixerit, Scorpio percussus me, haud torquetur amplius, ad asinum dolore translato, Geopon. Eum qui à scorpione percussus fuerit, minime laesum iri, si scillam comederit, sed dicturum potius eam dulcem existere, Incert. Attalus medicus apud Plinium affirmat scorpione viso, si quis dicat duo, coherberi nec vibrare ictus, Textor. In Copto Ægyptia vrbe Isis colitur. Isis vbi hanc religionem possidet, ibi accerimi ad pestiferum vulnus inferendum scorpionum maximi versantur, qui vt percusserunt, statim interficiunt: ad quorum vitacionem omne cautionis genus Ægyptij adhibent, sexcenta quoque machinamenta molliuntur; veruntamen lugentes ad Isis sanum mulieres, pedibus incedentes nudis, & tantum non calcantes scorpiones & humi iacentes, ab horum acerbitate integre incolumescere permanet, Ælianus. Diabolica superstitione aut potius incantatione hoc factum existimem.

6. De cura animalium brutorum à Scorpionibus ictorum.

A scorpione mors equi ita curantur vt à viperis, Absyrus & Hierocles. Curatur fumentum à scorpione demorsum eodem modo quo à serpente vel vipera: Stercus tamen asinum velocius in plagam oportet imponi, Vegetius. Stercus porcini cataplasmati more imponatur: aut tithymallum, aut hofcynamum, aut lini semen, aut alumen vsum, aut aphonitrum, aut salelem fossilem: horum vnumquodque per se cataplasmatum, mox oppitulatur, Anatolius. Aut solanum contusum eodem modo, Idem.

H.

Etymologia.

Scorpius terrestris *παρὰ τὸ σκορπίον* τὸν ἰὸν dicitur, id est à dispergendo veneno, vel *παρὰ τὸ σκαίειν ἔρπειν*, id est ab eo quod oblique repar: vt iam ab initio dictum est. Isidorus scorpionem verminem appellat terrenum vultusque cum potius vermibus ascribendum quam serpentibus quod quibusdam non placere ante dictum est. ¶ Scorpius & scorpio dicitur. *Παῖς* species est scorpionij vel Phiangij, Chantarelethron brachia habet & in cauda spiculum, Incert. Videtur omnino esse scorpio. Vuollekouff. Danis scorpionum generis esse putat Ant. Schnebergerus. ¶ Scalyger scribit in Insula S. Thomæ terrestres esse caneros, similes marinis sub quibus forte scorpione nos intelligit. ¶ Vinula, vt iam dictum est, scorpions est librorum, Scaliger, *Σκορπιόειδης* verò illud quod in libris reperitur tarantula genus esse monachus quidam consuebat. ¶ Nepa animal venenatum cauda feriens, quod alio nomine scorpions dicitur, Calepinus.

Epitheta.

Ἐγκυλιόσχορος, id est aculeo armatus, Philes. Item *ὀκτώπους*, id est, octipes, Helych. *ἡπιδαικὸν* *βελιωναν* *πξιστιπες* vocat orpheus, id est, infirmorum telorum iaculatorum. *Ασποιδης* etiam dicitur à Nicandro id est, improuisus & inopinus quia ex improuiso hominem ferit. Item *κρίβρα* *κακρογυιδύσχορος* *ἀλγυνοειν*, id est aculeo armatus dolorem inferente, quem aculeum Archias vocat *ἀκείρον βίλ*, hoc est, acutum telum.

Deriuata.

Σκορπιόειδης & *Σκορπιόειος*, exasperare, inolescere, *καθιρησθαι*, *ξαναησθαι*, Suidas. *Σκορπιόειος* & qui natus est in scorpione. *Σκορπίον* dispergere, dissipare. *Σκορπιόεν τύμμα*, Nicander. Vulnera à Scorpione inflata. Iracundus dicitur *θελωδης*, *ἰδ γέμων σκορπιόειος*, Pollux, id est, scorpionis similis, venenosus, perniciosus. ¶ Scorpiciaca antidotus dicitur à scorpionibus, quorum ictibus medetur, Galenus 2. de antidotis. Vide inter remedia G. ¶ Nepotes appellantur consumptores & decoctores, bonorum suorum, à nepa, hoc est scorpione, qui (vt Plinius inquit, lib. 11. cap. 25.) deuorat omnes filios suos, vno solum saluo.

Icones.

Ægyptij inimicum cum pari congruientem inimico, indicare volentes, scorpionem & crocodilum pingunt: vt quæ enim alteri mutuum afferit exitum. Sin verò victorem alterum, quicquid inimicum sustulerit, innuant, aut crocodilum pingunt, aut scorpionem: si celeriter quidem sustulerit, crocodilum; si lente, scorpionem, ob eius difficilem tardumque motum, Orus.

Deijs, quæ ab hoc animali sunt denominata.

Scorpites gemma à scorpionis cognominata aut colore aut effigie, Plinius. 37. 11. ¶ Ex argumto nomen accepit scorpions herba. Semen enim habet ad similitudinem caudæ scorpionis, folia pauca. Valet & aduersus animal nominis sui, Est & alia eiusdem nominis effectusque sine folijs, asparagi caule, in cacumine aculeum habens, & inde nomen, Plin. lib. 22. cap. 15. Nepa herba nomen, *Σκορπ*. Dodonei Bel. herb. Scorpion radix, Theophr. Scorpions herba, Nicander. Scorpions herba, quæ & scorpions dicitur, semen habens simile scorpionis caudæ, vnde & nomen habet Plin. lib. 22. cap. 21. *Τάρραρον* herba quæ & scorpions, &c. Incertus. Cucumina qui magnificat, nasci præcipuum in Arabia, mox Cyrenis, alij in Arcadia tradunt, similem heliotropio: cuius inter folia & ramos prouenire nucis iuglandis semen. Esse autem ad speciem scorpionis cauda reflexa, sed candida. Aliqui etiam ab eo scorpionum cucumina vocant, efficacissimum contra scorpionum ictus & semine, & elaterio, Plin. lib. 20. cap. 1. ¶ Est etiam scorpions cœlestis signum. Soli ingreditur scorpions 14. Calend. Nouemb. Columella.

Scorpionis. H.

*Teq. senex chiron, gelido qui sidere fulgens,
Imperis Emorio maiorem scorpion arcu.*

Lucanus lib. 6. Cicero nepam vertit apud Aratum. Nepa, vt Festus Pompeius scribit. Astromi sydus, appellatur cancer, vel vt quidam putant, scorpis. Scorpis chela, libra, Macrobius.

¶ Est & scorpis coma plexilis puerorum, cinnannus crinium in acumen desinens, vt in sceminis κόρυμβος in viris κρόβυλος, Scholiast. Thucid. lib. 1. p. 3. Aureum corymbum è capillis propendentem nonnulli distinguunt, vt in viris crobylum, in sceminis corymbum, in pueris scorpionum vocent, Cœlius.

¶ Scorpis quoq; dicitur Tormenti bellici genus, quod Cæsar quoq; scorpionem appellauit. Scorpionibus autem & catapultis sagittas mitti solitas, balistis verò iaci lapides Vitruuius docet lib. 10. cap. 15. Verùm Ammianus Marcellinus contrà scorpionibus lapides, balistis sagittas mitti tradit. Vide lib. 23. vbi & formam scorpionis describit. Scorpionem autem dictum vult ab eo quòd aculeum desuper habet erectus: cui etiam onagri vocabulum indidit ætas nouella, ea re quòd asini feri cùm venatibus agitantur, ita eminus lapides post terga calcitrando emittunt, vt perforent pectora sequentium, aut perfractis ossibus capita ipsa disspodant. Est & scorpis genus teli. Salust. hist. lib. 3. Scorpionem in castra misere Siseia hist. lib. 3. Longius scorpis catapultâ concitat, Non. Marc. Σκορπίος in parui scorpionis, Polyb. Quidam etiam accipiunt scorpionem pro genere tormenti, vt sunt rubi aculeati, vel flagellum virgarum, vt scurica habens in summitate glandes plumbeas. Quo quidem tormenti genere saepe legimus martyres afflictos fuisse, Calep.

Est & pisces nomen Scorpis, cuius sceminum scorpis & scorpæna de quo Plinius lib. 32. cap. 11. De eodem pisce plura dicta sunt in Aquatilibus. In mari omnia nasci traduntur animalia quæ in terra. Necessè igitur est, vt experientia constat, marinos quoque scorpiones esse, Cordus. Meminit & scorpæna Ambrosius, quam ait castitatè immaculatè conuubi generi suo seruari, non percutere sed reficere. Scribit tamen Plinius loco citato scorpionum marinum lædere dum manu tollitur. ¶ Σκορπίος dictus est Hercules quòd esset saeuus, truculentus, & cæcæ dium patror, Schol. Lycophronis.

Allegoria.

In cassum cauda confurcat scorpis vnca, Gal. ad Pis. ex Àndromachi poemate. Quod Aratus κέντρον σκορπίου vocat, id Cicero vertit acumen. Lex. Scorpis quòd non volatu sed gressu se moueat, caudamq; sortitus sit, aculeum caudæ adiunctum gerat, vel inutilem ad pugnam habeat necesse est, Aristot. lib. 4. de part. cap. 6. ¶ Scorpis sine cauda exiguum animalculum in putridis & siccis locis nascitur. Omnino scorpis similis est. Ex Arist. Scorpis uncule nostri, qui caudis carent, salua mox intereunt, Gels. Apud Æthiops nasci Cresias scribit, quam mantia choram appellat, triplici dentium ordine pectinatim coeunte, facie & auriculis hominis, oculis glaucis, colore sanguineo, corpore Leonis, cauda scorpionis modo spicula insipientem, Plinius.

Scorpis obliquè spicula recta gerit.

Eudemus versus à Galeno citatus. Ocimum tritum si operiatur lapide scorpionem gignere quidam tradunt.

Duxit te Dominus per locum vbi erant serpentes vrèntes & scorpiones Deut. 8. Seruator noster dedit nobis potestatem *ἐπιάνω δόξωυ καὶ σκορπίων περιπατεῖν*, Clemens lib. 2. Stromatum sunt scorpiones qui cauda insidiantur oculis: serpentes qui dente lædunt aperte. Ipsorum venenatus aculeus retrò est timidus, Isidorus. Videte malignos operarios, inimicos crucis Christi, & c. videte canes rabidos, serpentes super pectus repentes, dracones squamosos, & aspides, basiliscos, scorpiones: Hi enim sunt thoes, vulpes, & simia humana imitantes, Ignat. in epistola ad Antiochenes. ¶ Epigramma nonnulli scorpionis simile esse voluerunt, quòd licet omni ex parte minetur, in cauda tamen, in qua inest aculeus, venenum habet: ita aiunt epigramma cum argutas omnes partes habere debeat, tum extremam maximè, quæ vel acriter vel saltè mordeat: vel iucundè & dulciter delectet, Gyrald. de poetis.

Simile.

Scorpis viridis ex ocimo natus septem internodijs si quem percusserit, tertio die inflatus morietur, Kiranides.

A serpente ac scorpione percussos coitu leuari produnt. Verùm sceminas quæ inveniuntur à lætis maribus, Venere ca lædi, Plinius. Quidam asserunt, si eo die feriatur quispiam à scorpione quo ederit ocimum, seruari non posse. Quintino tradunt aliqui manipulo ocymi cum cancris 10. marinis vel fluuatilibus trito conuenire ad id scorpiones à proximò omnes. Idem.

À Scorpionibus occisi, vel læsi.

Orion à scorpione vulneratus occubuit, Textor. De hoc variè fabulantur poetae. Quidam volunt hunc adultum euasisse venatorem maximum, atque Dianæ adhaesisse. Sed etiam viribus fidens, gloriaretur nullam esse feram quam non conficeret, dijs insolens verbum vlciscentibus, contigisse vt terra scorpionem pareret, à quo ictus perierit. Dianam vero satellitis sui obitum grauissimè ferentem, eum in cœlum iuxta Tauri sydus constituisse. Lucanus verò à Diana scorpione emisso occisum dicit & deorum miseratione in cœlum sublatum. Alij ferunt, cùm occisus ab Oenopione priuatus esset, in Lemnum insulam venisse, & ibidem à Vulcano cæballo accepto ad ortum Solis perrexisse, & sic visum recepisse. Postea verò reuerunt, Oenopionem vlciscentem statuisse, sed cum hic à ciuibus suis sub terra occultaretur in Cretam profectum, ibiq; ob

60

Historia Scorpionis. H.

arrogantiam à scorpione diuinitus immisso fuisse interfectum, Calep. Scorpūs Panopæum venatore[m] occidit, Anthologij lib. 3. sect. 19.

Prouerbia.

Σcorpιός βελθ, id est, Scorpj telum vocat Æschylus κείτημα γλώσσης, id est linguæ punctio nem quæ nihil aliud est quam calumnia: ¶ Cornix Scorpium, subaudi, rapuit. Quadrat in eos qui parant lædere, vnde tantundem mali sint vicissim accepturi. Quemadmodum cornix cor-repto scorpio, arcuata illius cauda vulnus accepit lethale, perijtq[ue], Erasimus. ¶ Scorpj im-probior, Idem. ¶ Imitabor nepam. Imitari nepam dicitur qui retrocedit. Id erit prouerbialius si torqueatur in eum qui in deterius vsq[ue] degenerat, ἐπι τὰ Μαρμαβέλυ, Erasimus. ¶ Octi-pedem excitas, Cratinus in Thrattis apud Suidam hoc prouerbio vtitur, scorpium significans, cui pedes sunt octo, ac plerumque sub faxis abditus cubat: quem non nisi tuo periculo suscitēs propter venenum quod in cauda gestat, Eras. ¶ Sub omni lapide scorpūs dormit. Admo-net adagium, cauendum esse ne quis apud captiosos & calumniosos temere loquatur, quicquid enim attigerit, periculum esse ne mordeatur. Constat enim scorpjos solere sub faxis cubitare, quæ si quis tollat incautius, fit vtiçtus, vulnus accipiat. Conueniet & in morosos, qui quiduis caufari solent: vel in pigros, qui friuola quædam prælegentes, suffugiunt laborem. Deniq[ue] qua-drabit cum quempiam monebimus nihil tutum esse & omnia cauenda, Erasim. ¶ Idem me-minit alterius adagij, Pro perca scorpium. Quod conuenit, vbi quis optima captans, pessima capit: nam perca piscis est vel maxime laudatus, cuius identidem meminit Athenæus, gulonum delicias recensens. Scorpūs lethalis est, quanquam est & piscis huius nominis contempti saporis, de quo magis sentire videtur adagium.

¶ Cornix scorpium. Adagium, quod vsurpatur vbi quis suo inuento perit, cumq[ue] captio-res ipsi capiuntur raptoresq[ue] ab alijs vicissim correpti illaqueantur. Sumptū ex lib. i. epig. græc. quod sic transtulit Alciatus in emblematis suis, sub lemmate, Iusta vltio:

Raptabat volucres capuum pede coruus in auras

Scorpion, audaci præmia parti a gule.

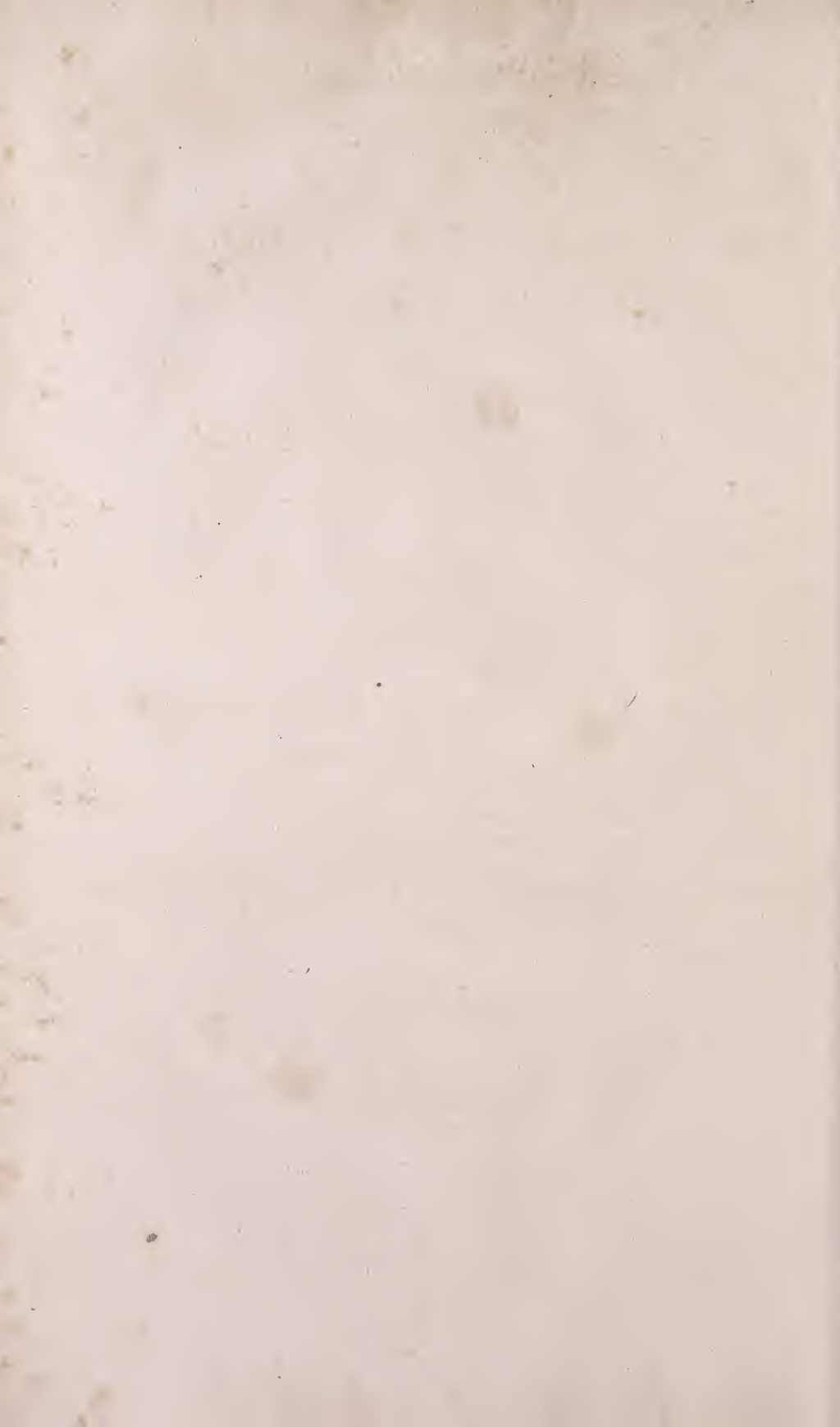
Atq[ue] ille infuso sensim per membra veneno,

Raptorem in Stygias compulit vltor aquas.

O risu res digna, alijs qui fata parabat,

Ipse peris, proprijs succubuitq[ue] dolis.

F I N I S.

NOMENCLATOR

Aquatilium Animantium.

7 CONES

A N I M A L I V M
I N M A R I E T D U L C I
B V S A Q V I S D E G E N T I V M
P L U S Q U A M D C C .

C V M N O M E N C L A T V R I S S I N G V L O R V M

*Latinis, Græcis, Italicis, Hispanicis, Gallicis, Germanicis, Anglicis,
alijsq; interdum, per certos ordines digesta,*

Editio Tertia.

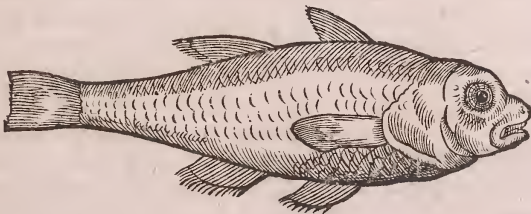
Explicantur autem singulorum nomina ac nominum rationes, præsertim in Latina & Græca lingua uberrimè: & nominum confirmandorum causa descriptiones quorundam, & alia quedam, præsertim in magno nostro De Aquatilibus volumine non tradita, adduntur: deq; singulis Rondeletij, Bellonij, Saluiani, & nostræ sententiæ explicantur brevissimè.

PER CONRADUM GESNERUM TIGURINUM.

Le Figure de peſci e d'altri animali, li quali viuono ne l'acque ſalſe e dolci, piu che DCC.

Les Figures & pourtraictz de plus de DCC. poissons & autres bestes aquatiques tant de la mer, que des eaux douces,

Figuren vnd contraſacturen von allerley Fiſchen vnd anderen thieren / die im Meer vnd ſüſſen wäſſeren gefunden werden / mehr dann DCC.

HEIDELBERGÆ,

E Typographeio Iohannis Lancelloti, impensis

ANDRÆ CAMBIERI.

Anno MDCVI.

APPOINTMENT

ANIMALIA
IN MARIS ET FLUMINIBUS

PER CLASSIFICATIONEM

Linnaeus

Systema Naturae

PER CLASSIFICATIONEM

Systema Naturae

Systema Naturae

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO REGI BOHEMORVM D. MAXIMILIANO, ARCHIDVCI AVSTRIAE, DVCI BVRGVNDI, &c. Domino suo clementissimo Conradus Gesnerus

MILIANO, ARCHIDVCI AVSTRIAE, DVCI BVRGVNDI, &c. Domino suo clementissimo Conradus Gesnerus
S. P. D.

AESAREAE Maiestati (Celsitudinis tuae parēti Augusto) serenissimē Rex, Dedicationis huius occasio. ante biennium ferē Historiam animalium aquatiliū nostram consecraui: eamq̄ non ingratam illi fuisse, cum ex ipsius benignissimo sermone, tum alijs argumentis liquidō cognoui. Quamobrem hoc tempore eiusdem libri Compendium quoddam, quod ad nomenclaturas praecipue, in lucem editurus, tuae Maiestati merito multas & graues ob causas inscribi dicariq̄ debere, existimaui. Tu enim cū aliorum maiorum tuorum, quorum perillustris ad omnē posteritatem gloria pertinet, tum imprimis sacratissimi parentis, praclaras & uerē regias virtutes, ac raram in principibus uiris doctrinam, summa cum laude adeō feliciter amularis, paternisq̄ uestigijs insists tam luculenter, ut haec honoris tui eglia nemo omnium ignorare possit. Mihi quidem frequentem, & plenum omnium ore de uirtutibus tuis doctrinaq̄ celebrem famam, Paulus Scalichius Comes Hunnorum, (antiquissima generis nobilitate illustris, et eruditione multijuga, sacrarum maxime literarū, excellentissimus uir, idemq̄ dignitatis tuae obseruantissimus assiduusq̄ praedicator,) uerissimam esse iam pridem asseruit: & eandem nuper cum alijs quidam non uulgares & si de digni uiri, tum praecipue Ioannes Sambucus, (uir multarū linguarum cognitione, & eruditione uaria summus, deq̄ omnibus bonis literis optime meritus,) planē confirmarunt. Itaq̄ confidentius ad hanc dedicationem accessi: & librum hunc qualemcunq̄, ad optimum maximumq̄ patrocinium tuum, omnino pertinere iudicaui. Sed dicat aliquis: Quō maior Celsitudinis tuae in omni uirtutum doctrinaq̄ genere praestantia est, cō minus audere me debuisse de rebus huiusmodi, nec magnis per se, nec satis pro dignitate à me tractatis, ad te scribere. Huic ego responderim: Virtutum & eruditionis comitem perpetuō esse humanitatem atq̄ benignitatem erga inferioris conditionis non improbos homines, & ad ignoscendum facilitatē: quam in M. tua quoq̄ mihi nō desuturam: eamq̄, animum meum, uoluntatem, studium ac obseruantiam tui, magis quā re ipsa quid praestiterim, estimaturam, indubitata spe memet mihi promississe. Fateri me & agnoscere ingenij mei angustiam, doctrinae tenuitatem, et eloquentiae inopiam: sperare tamen haec omnia rerum ipsarum, quas tractādas suscepi, raritate, uarietate, & admiratione, operisq̄ magnitudine ac difficultate, siue compensatum siue excusatum iri. Res autem illas nec magnas esse, nec regum & principum uirorum fauore & contemplatione dignas, haudquaquam concesserim. Neq̄ id pluribus probandum mihi existimo: qui minime dubitem, M. tuam, si quis alius, probe intelligere, cum aliarum rerum (quae a D E O O. M. ad suam gloriam & hominis usum conditae sunt) omnium, tum uerō illarū quas naturales appellamus, scientiam, planē liberalem, & animis bene institutis, familiaritate quadam inuitante, prorsus iucundam esse: nec priuatos duntaxat homines. aut ex professo philosophos, sed principes etiam uiros mediocrem earum cognitionem decere: idq̄, adeo, ut post pietatis officia, & in moribus actionibusq̄ hominum positas uirtutes, non aliunde maius ornamentū eis accedere possit. Quis enim uarias illas et admirabiles corporum in mari agitantium formas non libenter agnoscat: ac inde immensam Naturae uim, nullo in elemento satis adhuc, ne diligentissimis quidem mortalium, perspectam & exploratam, miretur? Quis inde, nisi stupidus & tantis indignus spectaculis, non secum superiorem aliquam & principem omnium rerum causam ratiocinando inquirat? Si enim tam multiplex, admiranda, & infinita haecenus homini, circa centrum hoc mundi Natura est, (cuius nos quoq̄ pars sumus, et quidē praecipua,) infinities & incomparabiliter maiorem esse oportet uim conditoris, motoris primi, & conseruatoris omnium: qui ut ineffabili numine, ac praesentis ubiq̄ sapientiae suae operibus omnia replet: sic caelos omnes & omnem loci temporisq̄ conditionem, solus excedit. quamobrem omnis & in-

Rerum Naturae cognitionē aliamquam, Reges etiam decere: et his contemplandis animos ad D E I notitiam euehi.

Epistola

finita ei soli gloria, ac veneratio perpetua debetur: ut profusus impietatis & lesa maiestatis diuinæ incusandus sit ille, qui ullum comparationis modum aut gradum (ita ut in regno dignitatum deinceps ad proregem, & regem deniq. sui gradus sunt) hinc constituerit. Nam & ipse de se se clarissime testatur, se unum ac solum esse, cui diuinus honor & inuicere sit deferendus: & tanquam æmulatione quadam afficiatur, honorem eundem, aut eius partem aliquam, alteri cuiuscumq. cōtribui, ferre non posse. Diuinus autem honor est, quicumq. confertur propter & inuicere sale aliquod bonum: ut sunt, cognoscere & posse omnia, facere & conseruare cuncta, propitium & benignum esse omnibus, & huiusmodi. In ipso certe solo omnis per & inuicere se extendens absoluta perfectio est: cetera ut in suo genere ac sibi perfecta sint, (quanquam hoc etiam Deo omnium principio debent,) non tamen alijs rebus, aut certe non semper, non ubiq., non omnibus prodesse, aut de suo, cum nihil eis abundet, largiri possunt. Res conditæ quantumcumq. excellent, comparationem aliquam admittunt: ita ut scintilla aliqua, si ad Solem conferas: guttula aquæ ad Oceanum & inuicere aquarum vim, aliquid & aliquota pars sint, & communis aliqua definitio (ut luminis aut aquæ) eis accommodari possit. Solus cōditor & architectus, tum infinitus undiq., tū ab omni comparatione alienus est. Ad huius igitur summi, æterni, infinitiq. boni notitiam, amorem & cultum, preparant animos nostros quacumque cognitionem, nō aspēnabimur: sed ea ceu gradibus quibusdam utemur: in quibus tamen non insistamus diu, & semper altius animis emitamur. Frustra gigantes olim montes montibus imponebant, ut corpore in cælum quod oppugnabant, ascenderent. Animo & mente, amore non odio accensa, conscenditur, idq. per gradus quosdam ceu colles montesq. exaggeratos.

Gradus ad D E I
cognitionem.

Res inanimatæ

Incipiamus ab infimo gradu, qui Terra est, ceu fundamentum & basis Mundi inferioris. In ea gigni videmus pulchras plurimasq. rerum & variarum species, quæ anima carent, lapides, metalla, & gemmas: quarum aliqua ceu stelle quadam terrestres, & cæli stellarum, ut ita dicam, & æthereis, materis suæ puritate, simplicitate, aut etiã splendore videri possunt. Magis etiam motu suo polum sequitur. Horum omnium (sicut & ceterarum & inuis Naturarum rerum) Natura tam mira ac multiplex est, ut cognosci tota adhuc nōdum potuerit, ne nominibus quidem & historia: quanuis ingeniosi aliqui homines acerrimè in harum rerū cognitionem incumbere, ut olim ita hodieq., voluerint: nedū interiori causarum exploratione. Quod si rebus inanimatis tanta cum cælo cognatio & similitudo est: animatis certe corporibus maiorem multò cum eodem coniunctione intercedere existimandum est: et sicut corporeæ res à perfectissimo corpore (cælo) ceu principio sui dependent, mouentur, reguntur: ita incorporeas substantias esse aliquas, quæ à prima, optima maximaq. aliqua causa gubernentur ac moveantur, omnino statuendum.

Stirpes.

Alior deinde sequitur gradus, Stirpium genus uniuersum: quod Solis Lunaq. imprimis vires et effectus recipit. In his primus animæ gradus, primum & vegetat & alit, deinde auget, tertio sibi simile procreat. Rectè autem comparatur cælesti, ea quæ in singulorum (plantarū & animalium) seminibus inest formandi & effingendi corporis organa & virtus aut facultas. Tertium supra hæc gradum animantibus terrestribus tribuo: quibus etiam volucres adnumero. In his anima melior, nempe cognoscens, per sensus exteriores interioresq. se prodit, (plus minus in alijs:) atq. talis ferè quodammodo humanæ animæ similitudo in illis est, qualis in homine D E I. aliud autem similitudinis nomine hic intelligo, quam supra comparationis. Similitudo enim aliqua esse potest in ijs etiã quæ toto genere differunt, comparatio non potest. Et hi ferè gradus in Terra reperiuntur: alij in aquis.

Animalia.

In his enim post res marinas inanimas, animalia primum occurrunt, piscium aliorumq. in humore & inuentum innumeræ formæ: imprimis verò Cete & stupendæ tum figuræ tum magnitudinis belluæ. Tertio, in Aere, per ea quæ vocantur Meteora siue Sublimia, ab exhalationibus aut vaporibus nata, prout inferius aut in medio summoue aere consistunt, quodammodo ascendimus. horum enim superiora, ut igneo fulgore coruscant, ita & stellas magis referunt, mouenturq. similiter in orbem, & durant plerumq. diutius: & maiori animos hominum, tanquam Domini D E I grauius succensentis minantisq. signa, horrore percellunt. Postremo per ignis elementum, quod omnibus corporibus reperit vacuum, (propter nimiam fortè substantiæ suæ subtilitatem seu raritatem, & calorū vim omnia consumentis, ac perpetuæ & vertiginis & velocitatem,)

Homo.
D E V S.

Aqua.
Animalia aqua
tilia.

Aer.
Meteora.

Ignis.

tem,)

Nuncupatoria.

rem,) veluti saltu transfilit animus: quanquã in igne etiam multa diuina potentia argumen-
ta sunt, &) inter elementa hoc maxime D E U M nobis refert. Et sic ad ipsum deniq; cælum Cælum.
peruenit: in eoq; alias materie, loci, tēporis motusq; sui &) ordinis rationes, quàm in propriè di-
ctis naturalibus rebus deprehendit: omnia nempe magis diuina, certa, pura, simplicia, lucida,
pulchra, &) omnis ferè mutationis immunita: ac primas omnium rerum corporearum inde sca-
turientes causas, ceu quosdam Naturæ fontes. In hoc miratur deinceps septemplici gradu Pla-
netarum orbis: inq; summo ceu vertice cælum stellatum deniq; primum mobile, ut vocant,
non sensu iam hoc ut inferiora omnia, sed ratione deprehensum. Inde quid aliud cogitat mens
pia quam primum illum ex quo cælum vniuersum, &) tota Naturæ series dependet, motorē?
Nam ut singule res animatæ suam in se habent incorporeã causam à qua mouētur: ita vni-
uersus mundus cum moueatur (nihil enim seipsum mouet) principium aliquod &) causam sui
motus habeat oportet: non similiter tamen inclusam: ne vis illa terminis vllis circumscripta fi-
niatur, (nam corporis finiti vis etiam intrinsecus mouēdi finita est,) &) temporis longinquitate
defatigaretur. Desessum autem quod est, primum inæqualiter mouet: deinde demum omni-
nino cessat. Quamobrem vis infinita, &) vltra supraq; omnia se diffundens, nullis organis,
nullo medio, solo nutu (vnde &) numen dictū) &) imperio cælum supremū mouet: à quo dem-
ceps ordine suo inferiora cientur omnia, suis temporibus, vicibus, ordinibus, locis. Atq; ita,
ut plurimū, motus rerum secundum Naturam procedit. at quoniam idem &) cæli opifex, &)
Naturæ Dominus est: potest, cum possit omnia, sine cælo, sine Natura, aut etiam contra Na-
turam, nullo medio, quemadmodum cælum primum mouet, sic res alias quasq; pro sua sta-
tim voluntate agere &) mouere. Porro, ne longius abeam, cum multi sint gradus, (sive cor-
porum, sive animorum discrimina spectes,) ad D E I notitiam euehentes, is qui ab Aquatili-
um animantiū contemplatione petitur, præteriri aut negligi nullo modo potest aut debet. Ta-
lia enim tantaq; in aquis, &) earum aluminis animalibus miracula sunt, ut ea nō philosopho-
rū modò libri, sed sacræ literæ etiã nostræ multoties demirētur. Caterū ut necessariū ferè (ni
si diuiniore modo ad D E I notitiã trahamur) sunt omnes istli, quorū mētio facta est, gradus:
ita, ut cuiq; vel tardius uel acrius ingeniū contigerit, aut alia quapiã causã impederit, plus
minusue in eis immoratur: hic felicior, infelicior ille, infeliciissimus omnium qui ne ascendere qui-
dem cogitat aut incipit, feliciissimus qui quàm citissime gradus omnes peruolitat, aut etiam si
fieri potest, transfilit. Et quoniam corporis quo coeremur infirmitas magna est, &) grauias per-
turbationum cupiditatumq; in nobis momēta, vnde fit ut sæpius ab isto diuina contemplatio-
nis ceu vertice, deturbemur, &) ad inferiorem deterioremq; statum relabamur: iterū atq; iterum
perpetuò ascendere, &) vires diuino auxilio, quotiescunq; deiecti fuerimus, renouare con-
bimur. Quotidie quidem quasi à nouo principio multi nostrum viuere incipimus: tanquã que
prius didiceramus obliui, ut sōcordes aut indociles discipuli solent: &) ut ij qui se in speculo cō-
templati, tanquam non amplius satis memores suorum vultuum, subinde ad se contemplan-
dos redeunt. Tam qui diutius quàm par sit in rerum naturalium cōsideratione hæserit, ut eo
nomine infelicior est: ita si tedium aliquod eius &) fastidium obrepit, de meliore &) perfectio-
re aliquo inquirendo (modò non prorūsus à Deo alienus, hoc est, miser &) infelix sit homo) hac
occasione cogitat. Quauis enim plurimū temporis in his noscendis insumat, semper tamen ead-
em atq; eadem ei recurrunt, quibus animus minimè satiatur aut acquiescit: ut sunt materia,
forma, oriri, augeri, declinare, occidere, moueri, &) quoquo modo mutari: et eadē temporum,
ac rerum que eis circumscribuntur omnium, uices perpetuò redire. Vnde tædio exorto nil mirum
sapientem illum Ecclesiasten exclamasse: Omnia omni tempore obnoxia esse vanissima vani-
tati. Quem enim stabile fructum (inquit) referet homo ex ijs que sub Sole sunt: etiam si mul-
tis modis se torqueat in hoc, ut fructum aliquem inueniat? Quicquid olim fuit, nunc est: et
simile est illi, quod paulò post erit. quicquid factum est olim, nunc est, &) aliquantò post simi-
le illi fiet. In summa, nihil omnino est sub Sole nouum, quod huic vicissitudini obnoxium non
sit. Ego quauis rex essem totius populi Iudaici, toto pectore in hoc incubui, ut sapienter inue-
stigando, perdiscerem quicquid sub Sole fit. Hoc molestum cognoscendi studium inmisit Deus
in animos hominum, ut eo se torqueant, &c. Sed hæc apud M. T. prolixius tractari non

Planctarum or-
bes.
Cæli stellatum
Primum mobile.
Primus motor.

Aquatilia ani-
mantia.

In gradibus nō
immorandum.

Ascensus iterū
atq; iterum per-
petuò tentandus

In rerum natu-
ralium contem-
platione diuti-
na tedium ori-
ri, & unitatis
sensum animo
bene affecto,
&c.

Epilogus cū ex-
cusatione.

Epist. Nuncup.

deceat: quare finem faciam. Hoc tantum superest mihi roganda M. T., ut si non per omnia tibi et doctissimis hominibus, quorum consuetudine fruere, tot rarissimis animalibus ad vitum pingendis, ac nominandis diuersarum linguarum antiquis et recentioribus nomenclaturis, denique describendis satis fecero: ipsa rei difficultas, et laborum sumptuumque magnitudo, me excuset. Feci quod potui, et quantuncumque in me fuit, in presentia prestiti. Quod si venia facilitate, ubi ea opus fuerit, me plurima (fateor) ignorantem, et uultusque tui serenitate librum hunc uerecundè et agere ad M. T. accedentem, tuumque patrociniū suppliciter expetentem, dignaberis: animum multis iam laboribus fessum ac labantem, mihi reddes et recreabis, ut alacrius alia quoque in posterum, quae ad illustrandam rerum Naturam diu iam mediator, perficere et in lucem edere cogitem. *V. A. L. E. Tiguri Heluetiorum Idibus Iunij. anno Salutis Christianae M. D. L. X.*

CONRADIGESNERI ADLECTOREM PRAEFATIO.

ANIMANTIVM Quadrupedum, Auium, & Aquatiliū historias quatuor libris copiosè descripsi: ita ut quaecumque de illis uel ipse obseruassem, uel apud alios ueteres ac recentiores innumeros diuersis in linguis scripta legissem, omnia diligentissimè complecterer: singulorum ferè historiis in octo capita diuisis: quorum primum nomen continet in uarijs linguis. Secundū species aut differentias unius animalis, si quae sunt: tum corporis eiusque partium descriptiones. Tertium actiones & passionis uarias naturales & contra naturam. Quartum animi affectus, mores, ingenia, consensiones & diffensiones naturales. Quintum uarios ex animalibus usus ad hominem pertinentes, praeter cibum & remedia. Sextum alimenta ex eis, & ad cibum apparatus. Septimum remedia ex ipsis aut eorum partibus: & si quae homini morfu istius uenocent, contra illorum uenena. Nam de ipsorum animalium morbis, hisque curandis, tertio semper capite agitur. Octauum philologiam & magnam uarietatem tractat, isdem ferè ordinibus. Est autem Liber primus De quadrupedibus uitiuiparis conditus, satis magnus per se. Secundus De quadrupedibus ouiparis: qui cum exiguus sit cum tertio de Auibus coniungi & uno uolumine ligari potest. Quartus De Aquatilibus: in quo Rondelertj etiam & Bellonij libros de isdem complexus sum. In omnibus autè illis libris Ordinem alphabeti magna ex parte secutus sum, ut quilibet facilius statim quaesita inueniret. In Iconum uerò libris, qui imagines cum nomenclaturis tantum continent, ordines siue classes à natura institutos sequi uolui: ita ut quae unius naturae essent animalia, siue unius generis proximi species, siue aliter multa haberent communia, quoad eius fieri potuit, coniungerem. Comprehendi autem uno libro Quadrupedum uitiuipararum simul & ouipararum effigies; altero Auium; tertio Aquatiliū. Et priores quidem duo libri hoc anno denuo editi, multo auctiores prodeunt: tertius uerò de Aquatiliū nomenclaturis nunc primum. Hi omnes (tres inquam Iconum libri) commodè uno uolumine ligandi iungentur. Tertius quidem copiosius multò ceteris conscriptus est: quoniam simul argumenti uarietas & difficultas ita postulare uidebatur; simul harum rerum studiosis hac diligentia gratificatorum me sperabam, his omnibus quae in maiori uolumine nostro De Aquatilibus, quod ad nomenclaturas maximè, in Bellonij, Rondelertj & meis scriptis, partim in suis locis, partim in Paralipomenis, sparsa & fusiùs tradita leguntur, ueluti in compendium redactis. Saluiani De piscibus librum nuper Romae editum, cum nostra Aquatiliū historia iam praelo ferè absoluta esset, accepi. itaque eius sententias, & nomina ab eo posita, non potui eo in libro cōplecti; quae nunc in hoc Nomenclatore posui: quanquam ea omnino paucissima sunt, quae à me & alijs priùs non sint dicta; quod ad nomina dico. Fuit quidè hoc praecipuum meū institutū, ut ea quae ad nomenclaturas pertinent, imprimis traderem: id quod (ut dixi) copiosius & maiore apparatu faciendum fuit hoc in libro, quam ceteris Iconum libris. Nam & maior piscium numerus est: & nomina saepe confunduntur: & unus plerumque multis uarijsque, etiam in eadem lingua nominibus appellatur. neque enim Turdus piscis solum *πυλωώνυμ* est, qui priuatim etiam sic nominari solebat apud ueteres Graecos, sed profecto alij etiam plurimi pisces. Volui autem non ipsa simpliciter nomina, sed etiam etymologias plerumque, rationes & significationes scrutari: ac ijs quae exhiberentur, animalibus, ea debere ostendere, & quae obijci possent argumenta, diluere. Res difficultatem auxit, quòd Aquatiliū historia intra paucos annos nuper, & à paucissimis excoli cepit, plurimis adhuc controuersijs & dubitationibus intricata. Graeca nomina non semper fortè characteribus Graecis adscripti, quod mihi non difficile fuisset, sed aliquando Latinis tantum. Fluuatiliū & lacustrium multi antiquis nominibus Graecis & Latinis carent: quos ad genus aliquod simile retulimus, aut fictis nominibus nouis nominauimus: ita tamen ut ficta aut noua quilibet statim ab usitatjs & antiquis discernere queat. F. litera etiam si quando ponitur, nomen fictum indicat; quod imprimis in Germanicis mihi faciendum fuit. Veteres enim de solis ferè marinis in mediterraneo

Ad Lectorem præfatio.

diterraneo piscibus scripserunt, nulla plerorumque fluuiatilium & lacustrium, ac plurimorum qui in Oceano reperuntur mentione facta. Multi etiam (non dubito) pisces Germanica sua nomina habent, ac colis Oceani Germanis probe cognita: mihi uero mediterraneo homini, cui oras illas adire nondum licuit, hæcenus ignota: quauis non adeo multa superesse puto, quæ ab amicis non acceperim. Licere autem ab homine in rerum natura exercitato, nomina, ubi desunt, apte & significanter conungi: quoque modo id fieri debeat, cum in Historiam Aquatiliam præfaretur, & partim in hoc ipso Iconum libro post Cyprini lati mentionem, ostendi. Theodorum Gazam laudant eruditum quidam, quod fictis aliquot nominibus Latinis, linguam Latinam locupletarint, ac illustrarint; qui tamen hoc fecit uocabulis Græcis conuersis: quorum pleraque à Latinis authoribus, Plinio imprimis & alijs, iam recepta erant, aut recipi poterant, propter magnam & omnibus ferè familiarem Latinæ Græcæque linguarum in rerum nomenclaturis affinitatem. At Germanicæ nulla ferè cum alijs linguis cognatio, nec usus externorum uocabulorum receptus est: & Belgarum aliorumque maritimorum Germanorum uocabula, à nostra dialecto plerumque adeo abhorrent, ut nouis & apte fictis uerbi, quam apud illos receptis, nostris hominibus commodius existimem. Sed de nominibus satis.

Est ubi præter institutum, corporis etiã notas, (insigniores præsertim: pro reliqua enim descriptione scò ipsa satisfecerit ferè) & partium descriptiones, aut alia quædam aduulsi præcipue si quæ noua essent, & in Volumine maiore prius non scripta. Aliubi ipsum chartæ spacium, uacuum alio qui relinquendum, ad quædam addenda inuitabat. Descriptiones multas, sed breues, eo consilio posui, (cum aliorum, tum exanguium imprimis, ut Concharum, Cancrorum, Insectorum, Zoophytorum,) ut ad oblatum aliquod animal cognoscendum, hic liber satisfaceret, nec opus esset in maiori uolumine perquirere. Nolim tamen his compendijs (propter nomina tantum & animalium ipsorum simpliciter cognitionem, inque illorum gratiam qui libros maiores emere aut legere fortuna aut negocijs alijs, diuersosque uitæ instituto, prohibentur, à me perscriptis,) quenquam ab Historijs integris, ubi non solum nomina & descriptiones, idque uberiùs, sed alia etiam quam plurima, sicut dixi, pertractantur, auertere, doctores quidem spero hoc ueluti gustu & specimine percepto, ad Historias ipsas legendas magis allectum iri. Iconum alias ipsi nouas & nostras dedimus: alias (& quidem plurimas) ex Rondeletij opere mutuati sumus: & à Bellonio quoque nonnullas, ita ut plerumque ad quem authorem cuiusque imaginis primum exhibitæ gloria pertineat, non sit obscurum.

Tabulam qua Animalium marinorum diuisio continetur secundum loca in quibus degunt, in fine primi Tomi huius libri posuimus, ex Oppiani Halieuticis. Ante singulos etiam Aquatiliam Ordines, de singulis in genere aliqua præfati sumus.

ENVMERATIO ORDINVM. QVOS HOC

IN LIBRO SEQVVTI SVMVS.

Libri huius Tomi sunt I I. prior, De animalibus mar. posterior, de ijs quæ in dulcibus aquis degunt.

Tomi I. Ordines XVII. quibus continentur hæc.

I. Pisciculi, nullo certo genere aut forma comprehensi: ut sunt, Apuæ & similes: Trichis, Harægus, Liparis, Gobij, Blenus, Scorpioides, Alaudæ, Exocætes Bellon. Pholis, Scolopax. Pag. 1.

II. Pisces saxatiles, & aliqui eis proximi: Ut Scari, Merula, Turdi diuersi, Anthæ, Iulis, Adonis, Alphestes, Channus, Canadella, Perca mar. Phycis. Pag. 12

III. Pisces Lyriformes, seu Lyræ pisci similes, qui corpore sunt tereti, capite crasso: plerique rubicundi: partim squamosi, partim sine squamis: Ut sunt Cuculus, Lyræ, Lucernæ, Corax, Hirundo. Et his ferè consimiles, Callionymus, Mulli. Pag. 31.

IIII. Pisces lati & compressi, (diuersi à planis.) squamosi & litorales plerique: Ut sunt, Aurata, Sparus, Cantharus, Sargus, Melanurus, Melanderinus, Erythrinus, Phagrus, Synagris, Acarnæ, Mormylus, Chromis Rondeletij, Orphus Rondeletij, Orphus Bellonij, Hepatus, Chromis Bellonij, Glaucus Bellonij, Umbra, Latus, Coracini. Et alij quidam non squamosi: qui nihil ferè cū præcedentibus commune habent, excepto à Apro Bellonij, quem Sargo cõparat, &c. ut Caprifiscus, Capros uel Aper Rondeletij, Aper Bellonij, Stromatei, Seferinus, Nouacula, Faber. Pag. 41.

V. Pisces simpliciter dicti: qui ferè rotundi sunt, (minus tamè quam Lyriformes,) non compressi: alij squamosi, alij laues: Ut Mana, Smaris, Boops, Salpa, Mugiles, Cephalus, Lupus, Sphyræna, Ammodytes, Hippurus, Afelli, Mustelæ, Aranei, Dracunculus, Scorpij, Lacertus peregrinus. Pag. 65.

VI. Pisces longi, spinosi, quorum species ferè serpentina est: Ut Muræna, Conger, Serpens mar. Acus, Saurus, Guaicanus uel Reuersus piscis Indicus, Serpens marinus rubescens, Serpentes Oceani. Pag. 87.

Ordinum enumeratio.

- V II. Pisces spinosi plani: Vt, Rhombi, Cithari, Passeres, Buglossus, Solea oculata, Cynoglossus, Arnoglossus, Solea parua, Hippoglossus, Tænia. Pag. 94.
- V III. Lacerti ac similes pisces, & alij quidam maximi, non tamen Cete: ut post Lacertos, Colias, Scöber, Pelamys, Thynti, Orcynus, Amia, Pompilus, Gladius, Glauci, Anarrhichas. Pag. 105
- IX. Pisces Cartilaginei plani: Vt sunt, Rana piscatrix, Pastinaca, Torpedines, Raia diuersa, Squatina. Pag. 117.
- X. Pisces cartilaginei lögi: Vt Galei uel Musteli, Canes seu Caniculae, Centrines, Vulpes, Carcharias, Maltha, Simia mar. Pag. 141.
- X I. Pisces orbiculati cartilaginei, cuius generis ueteres non meminerunt: Vt sunt, Orbis seu Physa e Nilo, (qui ad fluuiatiles pertinet): & similes ei quidam marini in Oceano: & Orthrogoriscus. Pag. 154.
- X II. Ceti proprie dicti: Vt sunt, Delphinus, Phocæna, Phocæ, Brethmechinus Maris rubri, Balæna, Orca, Physter, Viuella seu Serra, Scolopendra, Macula: Monstra marina Leonis, Monachi, Episcopi, aut alia quadam peregrina specie: item Cete Oceani Septentrionalis diuersa: Equus fabulosus Neptuni. Postremò Testudines mar. Pag. 160.
- X III. Mollia dicta: (quæ primo Exanguium loco esse uoluimus, nam antedicta omnia sanguine prædita sunt): Vt sunt, Sepia, Loligines, Polypti, Nautilus, Lepores mar. Vrticæ mar. Pag. 187.
- X IIII. Crustata, seu Crusta tenui contexta: Vt sunt Cancer, Pagurus, Maia, Cancræ diuersi, Cancellus. Item Locusta, Astaci, Leo: Et Squillarum genera. Pag. 199.
- X V. Testacea: Vt sunt Lepas seu Patella, Auris mar. Ostrea & Conchæ diuersa, Tellinæ, Chama, Pectines, Pinna, Vngues. Item Cochæ turbinata, ut Purpura, Murices, Buccina, Conchylium, Turbines seu Strombi, Trochi, Nerites. Deinde Cochæ diuersa, Vmbilici, Conchæ Venereæ. Et alia quædam quæ ad superiora referri non possunt: Vt Balani mar. Penicillus mar. Tubulus mar. Deinde Echini & Stellæ. Postremò quæ propius ad Zoophytorum naturam accedunt: Vt Holothuria, Tethya, Pudenda mar. & Pulmones. Pag. 221.
- X VI. Insecta mar. Vt sunt, Hippocampus, Eruca, Pediculus, Pulex, Afilus, Hirudo mar. Vermes & Lumbrici quidam, Scolopendræ. Pag. 267.
- X VII. Zoophyta mar. quæ sui generis operimento teguntur, (non corio duro & testacco, de quibus diximus ultima parte Ordinis x v.) Vt sunt, Eschara Rondeletij, Epipetrum, Cucumis mar. Målum infanum, Vua, Manus, Penna. Pag. 271.

T O M I I I. Q V I E S T D E A N I M A L I B V S A Q V A T I L I B V S Dulcium aquarum Ordines II.

ORDINIS I, Q V I E S T D E P I S C I B V S F L V V I A T I L I B V S, Partes sunt v. quibus continentur hæc.

1. Pisciculi fluuiatiles: Vt sunt Phoxini, Eperlanus fl. Centrines, Alburnus, Lampreda minima, Poecilias, Porcus Nili, Leucisci. Pag. 282.
2. Saxatiles, qui in saxosis fluuijs aut riujs degunt: Vt Cottus, Asper, Cobitides. Pag. 290.
3. Lati: Vt Cyprini & similes, Orfus Germanis dictus, Rutilus, Ballerus, Tinea: omnes Squamosi, præter Tincam. Pag. 294.
4. Pisces simpliciter: Vt, Perca fl. Capito seu Squalus & cognati, Nasus, Barbus, Mustela fluuiat. Asper Danubij, Trutta, Thymallus, Vmbra fl. Lucius, Lucio-perca, Sphyræna fl. Ostraciones, Glanis, Anguilla. Pag. 302.
5. Anadromi, qui e mari subeunt amnes: Vt, Thrissa, Capito quidam, Eperlanus, Lampetra maior & media, Salmo, Silurus, Acipenser seu Sturio, Antacæi, Attilus, Galeus Rhodij. Pag. 321.

ORDINIS II. PARTES SVNT V. Q V I B V S T R A C T A N T V R H A E C.

1. Pisces lacustres, magnis lacubus (qui ad fluuijs efficiuntur) proprii: Vt sunt, Albulæ, Trutta, Vmbra uel Vmbrae, Cyprinus clauatus, Albus uulgò Italis dictus Squalo cognatus, Chalchides, Liparis. Pag. 330.
2. Crustacea, dulcium aquarum, ex quibus duo tantum à nobis cognoscuntur, Astacus & Cancer fluuiatiles. Pag. 347.
3. Testacea dulcium aquarum: Vt sunt Cochleæ & Conchæ quædam: quibus etiam Cochleas terrestres adiunximus. Pag. 48.
4. Insecta dulcium aquarum: Vt, Vitulus aquaticus, Hirudo, Phryganium Bellonij, Libella fl. Tinea, Pygolampis, Cicada fl. Squilla fl. Pag. 350.
5. Amphibia: & primum uiuipara quadrupeda: Vt Fiber, Lutra, Mus aquatilis, Hippopotamus. Deinde quadrupedes ouiparæ, ut Crocodili, Phattages, Testudo lutaria, Rana aquatica, Lacertus aquatilis. postremò Serpentes aquat. Pag. 352.

Ad libri finem sequuntur Paralipomena quædam: & Accessio de Germanicis quibusdam nominibus piscium.

INDICES NOMINVM A^Q

QVATILIVM. I. LATINORVM. QVAE PRIMO

LOCO POSVIMVS PROPTER QVAERENTIVM COMMODITATEM. II. Hebraicorum & Arabicorum, &c. III. Graecorum. IIII. Italicorum.

V. Hispanicorum. VI. Gallicorum, VII. Germanicorum, VIII. Anglicorum. IX. Vngaricorum. X. Illyricorum.

LATINA TVM ANTIQVVS RECEPTA: TVM quaedam recentioribus solum usurpata, quauis barbara, Latini tamen literis & terminationibus, scripta, &c.

A.	ammocætus	75	aristula	3	barbo	307	
Abramis	321	ammodytes	75	arnoglossus	102, 103	barbota	310, 331, 335
abramis fl.	296	ampelos	273	ascalopas	11	barbulus	306
abrytus	257	amphioxena aquatica	350	asellus	71, 76, 77, 78, 79	barbus	39, 282, 306
acanthias	63	amplioia	2	asellus callarias	30	barbus marinus	39
acarnan	49	anadromus	284	asellus fl.	315	barinus	307
accipenfer	332	anchoia	2	asellus minor	81	basilica	228
accipiter	34	anchorago	328	asellus primus	365, 374	basiliscus	10
acerina	3	angelus	141	aselli	24	batrachus	120
acharnas	49	anglicus cetus	173	aselli aquatici	352	barus rotundus	157
acharnus	49	anguilla	282, 319	asellorum genus	371	bauoia	11
acheluda	51	anguilla apyrenos	325	asilus	268	bebradon	3
aco	346	anguilla de arena	75	asilus marinus	269	bebras	3
aconias	62	anguilla marina	89	asinus barbatus	24	belennus	8
aculeatus	91	anarites	250	asinus mar.	189	belliculi	253
aculeatus pisciculus	284	anarrhichas	116, 374	asinus piscis	81	belluæ marinae	249
acus 65. 74. 91. 92. 371. 372. 373		anata	250	asinus uarius	78	belone	92
acynopoda	226	aniger	371	asini pedes	226	bembras	3
adonis	116, 27, 83	anadorcas	38	aspargi	42	berberi	333, 235
ædæon	265	anser mar.	163	asper	291, 310	berellus	163
ægomastus	365	antacæus	182, 334, 335	aspis	268	bernardus	210
ælurus	331	antale	256, 270	aspreto	288	bezola	290
æolias	55	anthias 23. 24. 60. 79. 104.	331	astacus	300, 210, 212	bifas	203
ærica	5		296	astacus fl.	347	biata Byzantia	247
ærneus	44	anthracides	65	astacus marinus	373	blax	309
æfdellos	26	anthropophagus	285	astacus paruus	213	blennias	71
aganon	234	aper 45. 57. 58. 59. 151.	369	astaci chela	213	blennodes	71
agnus	38	aper cetaceus	179	aster	258	blennus	7, 8, 11, 71
agnus	290, 346	aper mar.	148	asterium mar.	258	blennus fl.	292
agonus	4	aplyia Mugilum	2	atherina	2, 3	blephas	71
agonus lacustris	91	aplysa	194	atagenus	16	blica	296, 300
aiulone (Græcæ uulgo)	308, 325	aplysia	271	atulus	335	blinnus	11
alabes	293	apolectus	109, 111	aulopena	25	boa	362
alanda	9	aporrhais	223, 243, 245	aulopia	24	boax	66
alanda cristata	10	aprilis piscis	108	aulopion	25	boca	66
alanda non cristata	10	apua	374	aulopus	24, 25	boas	164
alaudis	371, 374.	apua aphritides	1	aulos	241	boithus	1
alaua 4. 6. 282, 309, 321.	76	apua cobitis	1	aulus	231	boitus	290, 291
	313	apua Phalerica	1	auenta	210, 220	bolbidium	191
albica	282	apua uera	3	aurata	41, 64, 296	bolbotine	191
albinus	303	aquatilis serpens	362	aureolus	108	bolitæna	191
albi pisces	340, 341, 342	aquatilium animantium	dis	aures	264	boops	65, 66, 67
albo	340. f.	uifio	274	auriculæ	254	borbocta	310
albula	288, 303	aquila 118, 120, 121, 135	121	auris marina	223	borbota	314
albunus	282, 283.	aquila marina	121	auris Veneris	254	bos	67, 130, 132, 136
alburnus Aufonij	282, 283.	aquila piscis	77	auxis	110	bos mar.	164, 165, 355
285		aquipenfer	332	Bacchus	68, 71, 76	botatrisia	325
albus	345	aquo	4, 346	bæon	8	borolus	291
alchufi (Arabicum)	165	aranea crustata	208	balæna	166, 167, 176, 367	bouis mar. caput	118
alcyonium	195	araneus	83	balenarum dux	82	box	66, 164
alex	65	araneus mar.	186, 188, 200	balanus	197, 217, 228	brama	282, 296
alga maris	371	araneus piscis	372	balanus mar.	255, 256	brati	111
alofa	88, 346	arcos	215	balbus	307	brema	296
alphestes	27, 30, 83	ardea marina 114, 371, 373	373	ballerus	300	bresina	296
alfa	321	argentini	106	ballerus maior	296	bresimediun	165
alutarius (aliàs lutarius) mul-	40	aries	178, 235	barbatus	307	bricchus	38
lus	254	aries mar.	77	barbatulus	282	britus	257
amathius concha	25, 110, 112, 312	arista	3	barbatulus	309	brunchus	89
amia		aristofus	321	barbellus	307	bubofa	132

Index.

bubulca	283	caramidia	214	chelidonium	11	concha longa	231, 241
buccina	245, 246	caramis	225	cheluda	51, 76	concha margariifera	193
buccinum	246	caranidia	219, 347	chellares	71, 76	concha nigra	231, 237
buccinus	256	caranis	347	chelon	68, 71, 306	concha pictorum	238
bucephalus	291	carbonarius	65, 79	chelone	183	concha rhomboides	217
bufo	118, 112	carcharia	144	chelydrus	362	concha rugata	237
bufo aquatilis	362	carcinus parvus	206	cherfydrus	361	concha S. Iacobi	232
bugiosus	98, 101	cardus mar.	257	chinades	229	concha fritaria	235, 236
bulbulus	294	carides	214, 219	chlolorocarides	219	concha Venerea	243
C.							
Caab	165	carinus	307	chremes	81, 50	concha Veneris	253, 254, 255
caballio mar.	267	caro marina	195	chremps	50	concha longe	349
cæcilia	92	carpa	294	chremys	50	concha rhomboides	255
cæta Squilla	214	carpa marina	23, 56	christofarus	63	concha Scotica margariife-	348
calagnone	227	carpanus	294	chromis	50, 52, 296	ra	348
calamaria	186	carpio	294, 298	chrysolepous	67	conchula laeeta	248, 255
calcinella	230	carpio Benaci	343	chuchi (Arabicum)	165	conchula rugata	210, 238
calculus uteri uel matricis	255	carpo	294	ciboides	1	conchula uania	230, 232, 236
callaria	13, 56	castys	111	cicada fl.	352	condiula	233
callarias	71, 80, 81, 83, 308	castor	352	cicada mar.	216, 220, 221	cōchylum	231, 242, 246, 250
callichthys	24, 38, 60, 61	cataphractus	33	cichle	14	conchylis operculum	247
callionymus	24, 38, 80	catapoda	189	cinædus	30, 234 (aliàs Cynæ)	condylion	247
caluaria marina	154	catillo	73	cus	27	conger	82, 89, 372
callus	262	cattus algarius	145	cirrhadæ	19	congris	282
cammarus	216, 219, 347	catulus	145	cirrhis	11, 19, 27	copanus	111
canadella	28	catulus maris	141, 373	citharædus	97	copius	335
cancelus	206, 208, 209	catulus maior	145	citharus	96, 97, 98, 104, 373	coraceus	55
cancelus	209, 220	cauda	265	citharus asper	101	coracinus	13, 35, 53, 54, 55, 56
cancer	190, 200	caudiuerbera	357, 358	ciuala	63	coranus	1, 6, 291
cancer brachychelus	207	cauedulus	304	ciuis	291	corallina concha	233
cancer fl.	347, 348	cauorofas	89	clanius	319	corax	35, 55
cancer flauus seu undulatus	206	celerinus	3	claria	80	cordyla	110
		centrina	146	claria fl.	307, 308	cordylus	357, 358, 361
cancer Heracleoticus	204, 215	centrifcus	282, 284, 372	clariata	76	coriacea	185
cancer latipes	205	cephalinus	71	clauellata	135	coriax	35
cancer marinus	201, 203, 373	cephalus	68, 69, 288	clupea	108, 321, 323, 372	coris	102
cancer paruus	208, 210	cephalus fl.	118	cobitides	1	cornuta	181
cancer uariis siue marmoratus	206	cephalurus	19	cobites	292	coruulus	55, 57
can crarium genus	200	cereca	303	cobitis	2, 292	coruus	35, 305
cancri hirfui	207	ceris	19	cobitis barbata	285	coruus marinus	56
canes	142	cernua fl.	50	coccyx	31	corycus	235
canicula	144, 145, 371	cernua	288	coccyx maior	32	coryphæna	116
canicula marina	141	cerrus	65	coclano (Græcè uulgo)	70	coryphia	245
canicula faxatilis	146	cestra	73	cochlea	242, 251	corythia	243, 245
canis	113	cestreus	68, 70	cochlea cæata	251, 252	cotus	1, 6, 8, 182, 290
canis carcharias	118, 151	cetus	110, 366	cochlea cylindroides	252	crange	217
canis fl.	352, 353	ceus barbatus	180	cochlea depressa	252	crango	214, 215
canis fuscus	144	ceus capillatus uel crinitus	160, 172	cochlea echinophora	252	cremys	50
canis galicus	144	cete	181	codilea marina	373	crocalium	234
canis glaucus	149	ceti	369	codilea nuda maior	350	crocodilus	356
canis lingua	102	cetorum dux	82	codilea rugosa	253	crocodilus terrestris	356, 358
canis marinus	144, 164, 373	cetula marina	243	cochlea terrestris	349	crustata	199
		chabotus	7	cochlea Umbilicata	253	ctena	233
canis paruus	144	chalcis	4, 346, 373	codilex paruæ	348	ctenia	218
canis pinguis	148, 336	chalchides	3, 4	codlioides	9	culculus	31
canis Ponticus	352	chama aspera	231	cóchlon	242	cucumis marinus	272
canistrum	32	chama læuis	229	cœli specularator	38	cuniculus	216, 227
cantharis	44, 352	chama marina	231	cœli specularator	38	cunnius mar.	266
cantharus	43, 55	chama nigra	231	colias	106, 107	curides	219
caper	57, 58, 287	chama peloris	230	colios	107	curifores	206
caper piscis	151	chame	229	colizana	195	cyanci	60
capitatus	70, 291	clame Glycymeris	231	collanus	335	cybeas	109
capitellus	291	champfæ	356	columba mar.	120	cyndus	27
capito	76, 69, 289, 291, 303, 304, 323	chamula	230	columbus	120, 155	cyngiosus	102
capito Aufonij	182	channa	27	colybdæna	195, 214, 264	cyprianus	294
capitoleus	166, 169, 170	charax	282, 296, 297	colycæna	195, 196, 264	cyprinus	282, 294, 295
capitofus piscis	77	chane	28	colycia	243, 245	cyprinus asper	298
capreolæ	219	channo (Græcè uulgo)	pag. 28	colymbæna	164	cyprinus clauatus	345
capreolæ	115	channus	27	concha	221	cyprinus lauis	282, 296
caprificus	57, 287	chelidion	36	concha Aegyptia	239	cyprinus monstrosus	295
capros	58	chelidonia	36, 109	concha corallina	233	cytheriaca	254
carabos (Græcè uulgo)	212			concha crassæ testæ	236	cytus	63
carabus	203			concha cchinata	235	D.	
carakidia	55			concha fasciata	237	Dacolithus	351
				concha galas	237	dacolithus	293
				concha imbricata	234	dactylus	247, 255
				concha læuigatoria	254	damon	

Index.

<p>dæmon mar. 275 dæna 54 dama 54-115 dactylus 2, 1, 2, 41 darus 289 delcanus 12 delphax 163 dolphinus 161, 162, 163, 372 deus Lamiz 353 dentale 43, 2, 6, 270 dentex 47, 48, 296 dentices 46 de potente monasterio 74 diabolus mar. 118 digiuis 231 dobula 304 doxax 231, 241 dracæna 84 Draco 84, 267 draco marinus 86, 91 dracunculus 84, 267, 268 dromas 328 dromias dulcius 257 dux cæci 46 dyca</p> <p style="text-align: center;">E</p> <p>Eceola 234 echeneis 243, 253, 325 echeneis fl. 293 echinata 205 echini 221 echinometra 258 echinus 256, 377 edone 11 eglefin 77 egrefin ibidem elacaten 111 elodona 191 elenchus 234 elephantus 11, 210 elephas 179 elephox 30 ellopis 24 Empertus 10 enchlorus 219 enchraficholus 12 enraulis 1 enhydri 361 enncophthalmus 286 Enncophthalmus anguilla 326 enchalius 256 epelanus 6, 284, 323 epetlanus 294, 323 epipetrum 272 equerucus 267 eques 207 equiculus mar. 267 eques 206 equonilus 355 equis fl. 354 equus marinus 368 equus Neptunæ 182 Eremita 210 ericus 256 erineaceus ibidem erycina concha 254 etuca mar. 221, 268 erucula 351 erythrus 46 erythra concha 274 erythrinus 46, 296, 373 erithrophthalmus 281 eritara 271 Eribarus 102, 271</p>	<p>Esox 315, 328 cunuchi 30 euopus 25 euopsus 8, 10, 28, 186 exocetus mar. 75 exos 334</p> <p style="text-align: center;">F</p> <p>Faba mar. 251, 252 faber 41, 3 fario 312, 328 falâ vela Romæ 132 falx 104 felchus barb. 165 fiber 252 fidicula 9 flamma maris 195 flascoparus (Græcè vulgo) 355 flastada Massiliae 130 flator 170 flefus 100 fretelens 100 flute 88 for. na Germanorum 328 fossiles 238 fossiles pisces 287 fructura 106 fuca 29 fulto 300 fundulus a. 193 fundulus faxacilis ibidem fungus marinus 194, 263 fultarius piscis 76</p> <p style="text-align: center;">G</p> <p>Gados 76 gaidaros ibidem gaderopoda 226 gaderoparæ 81 gaderopa 226 galades 229, 237 galarias 76, 79, 83 galarias marinus 309 galaxia ibidem galaxias 76, 79, 43 galbio 21 galea 82 galeces 113, 151 galconymus 80, 1, 2, 325 galeridas 16 galena 9 galeus 141 galeus acanthias 14, 146 galeus canis 144, 71 galeus centrinea 58, 59, 146 galeus glaucus 149 galeus levis 120, 143 galeus Rhodus 335, 336 galeus stellatus vel alterius 143, 145 galeus stellatus 146 galaxias 325 gallarias 76, 79, 81 gallina mar. 16 gallulus 232 gallus 64 gallus marinus 32, 156, 195 gammatus 210, 216 gammarides 347 gardus 288, 305 garnus 66 gemma maris 76 geutate mar. 265 gerres 361 gerynus 361 gibba Squilla 214</p>	<p>gillaros 70 gladius 113, 151 glaucicus 39 glanis 309, 329, 332, 39 glaus 255 glaucidium 114, 115 glaucicus 114 glaucus 53, 114, 115, 149 glaucus finiolus 115 glaucos 11 glula 11 glorinus Massiliae 120 glotopetra 153 glycimeris 231 guotida 55 goberge Acellus 78 gobio 1, 6 Gobio fl. Aufonij 285 gobio inger 7 gobius 6 gobius albus 8 gobius capnatus 282 gobius caulines 7 gobius Fl. 309, 290, 291 gobius faxacilis 7 gobius marinus ibidem gofidaria (Græcè vulgo) 6 gongrus 89 gopos 191 govius 6 graculus 55, 107 grancolea 203 grillus 8, 81, 89 grillus Fl. 352 gria acanus 93 gurnardus 31 guterus Germanor. 282, 320 gyrinus 118, 361</p> <p style="text-align: center;">H</p> <p>Habramis 321 halc 4, 65 halcula 245 haecuarium piscis 65 haecurion 264, 265 halonion 264 halionas Græcè vulgo 191 harogus 4 harsia ermanorum 290 hedone 13 helus 165 hedona 19 hemrocetus 38 hemimerus 55 hepar 52 hepatas 21, 51, 61, 77, 296 hepeterus 2 heracleoticus cancer 201 hefychus 315 hiacula 17, 229 hiérax 34 higoana 3, 0 hilla 372 hinnilus 4 hippidium 26 hippocampus ibidem hippoglotus 03 hippopotamus 179, 354, 368 hippus 267 hippurus 75, 16 hircus 882, 288 hirci 65 hirci oculus 223 hirculus 219 hirundo 34, 35, 36, 37, 72, 109, 372, 351 hirundo marina 269, 325</p>	<p>hocudus 219 holothuria 262, 273 holothurum 194, 265 holothicus 33, 92 hormida Raia 130 horcyurus 111 huperus homicida 365 hufo 310, 354 hyæna 146, 179 hycca 26, 46 hydra monstrofa 362 hydrus 91, 361 hyrcha 169 hyrtax 156</p> <p style="text-align: center;">I</p> <p>Iallus 234 iberus piscis 108 ibis 11 ictar 3 ichthyocentaurus 175 ichthyocolla 79, 322, 335 jécorinus 51 jécum marinum ibidem jéjunus 69 jélequas Græcè vulgo 26 jéjunus piscis 74, 151, 288 julus 25 julus ibidem</p> <p style="text-align: center;">K</p> <p>Kochi, Arabicè 165 Koky, Arabicè, ibidem</p> <p style="text-align: center;">L</p> <p>Labco 71, 69, 306 labraca 73 labrus 71 lacia, Romæ vulgo, 372 lacer a 358 laccera palustris vel lurana 361 laccerus 62, 105, 106, 309 laccerus aquaticus 361 laccerus Indicus 370 laccerus narius rubri 87 laccerus peregrinus 87, 92 laccus 328 laccuaria 129 laccia piscis 155 lambena 39 Lamia 151 Lampira 30 Lampreda 2, 0, 282, 275, 324 Lampre lamia 326 Lampre 81, 269, 324 lampra parva 92 lampritas 355 lampyrus ibidem laminica Raia 37 lappinus pro Margarita 234 latulus 54 latus 354, 352 lavareus 340 latius, F. ibidem lebas 52 lebanus ibidem lebraris 16, 30 leo 2, 0, 13 leoninum monstrum 173 leopardus 78 lepas 223 lepidorus 294 lepras 16, 25 leprochelus Cancer 207, 208 lepusculus 30 lepus marinus 9, 32, 196, 357, 191, 194</p>
---	---	---	--

Index.

Lethrinus Græcè vulgò,	46	margarita	234	mugil	68.305.73	nepuni equus	432
leuciscus 68.282.283.289.290		margaritifera Concha	251	mugil vel mugilis 68. alatus		neurus	249
101. maior	309	margaritum	234	77. fluviatilis 287.290.		nerophilidion	92
leucomenides	65.66	margotus, Græcè vulgò,	123	niger 72. striatus 71		niger oculus MonsPELLI, Me-	
leuconis Græcè vulgò,	289	tharides	66	mullaster	39	lanurus	45
leucus	24	marina auris	224	mullus 38.282.asper 40.		nobiles pisces	307
leviathan	1.0	marina cauda	265	fluviatilis 307.umberbis 39.		noctua marina	159
libella	353.351	mannus (serpens)	362	lutarius	39	noridana F.	146
lingula, Græcè vulgò,	289	maris fus	164	multipes	159.352	novacula	62.97.104
Lima	141	marlangus	77	muræna	87.125		
limaria	108	marmorus	164	murex 242.243.246. cora-		Ocnata	45.124.280
limax	34.9	marfio	291	coides 245. lacteus 245		ocularella	124
limnœstra	225	marinus panis	16	marmoratus 244. trian-		ocapodium, Græcis vulgò,	
limosa	108	mariscus	358	gularis	244	1-6	
lingula	103	mariscus Echini	71	marlegulus	304	oculus hirci	223
lingulaca	101	mariscus F.	365	murtis cauda Germanis vulgò		ostrus	268.269
liobacis	141	mater perlarum	238	gò	372	ololygon	350
liparis	6.193	matut unionum	233	murca	188	onidium	184
liparis lacustris	346	matricule	395	murus	88	onmys	ibidem
liparides	5	matricula	254	mus piscis	57	oniscus	71.76.79
lissa in Creta vulgò,	111	macrorhynchoteros	vermis	mus aquatilis quadrupes vivi-		oniscus	189
lisses in America	ibidem	pag.	269	parus 54. oviparus fivi-		onyx	241.247
lochya, Gallis vulgò,	293	maximus	79	itud lutaria	353	ophidion	8.289
locusta mar.	112	melanderinus	15.45	mus aquatilis mar.	154	ophidium	11
lolligines	188	melandry	109.110.111	Tertudo mar.	12	ophthalmias	41
lorigo magna	187	melanthynus	110.111	mus mergus	354	orata	41
minor	187.189	melanurus	45.71.124.788	musca	226.227	orbes	154
lolius Gazæ	187	9.9. rotundior	46	musco	309	orbicula piscis	ibidem
lopas	223	melanuri species	45	musculus 26.82.92.167.226		orbis piscis	120.149.157.371
lucerna	34.3.36	melera Masfilix	2	227.207.342		Ægyptius 14. Echinatus	
lucerna Fl.	291	melicardes Squille	219	musculus maior	227	sive Muricatus 156. gibbo-	
lucerna fluviatilis	38	membras apua	2.35	musculus striatus	ibidem	sus 158. marinus 193. ob-	
luciopecta F.	316	mentula alia	264.273	mustacatus	307	longus 150. scutatus 156	
lucius	306.315	marina	264.265	mustela	53.282.324.372.	orca	159.163.166.168
lucius marinus	21.74	mercuri testudo	185	Fluviatilis 80.194.193.		orchis	154
lumbicus 270. longus	325	melanus	77	309.310. fossilis aut varia		orchyn	111
marinus	325	merlangus	ibidem	286. marina 287 quarta 82		orcynus	109.110.111
lumbina	157	merlinus	30	tertia 82. vulgaris	81	orculus	298
lumpus Anglorum	54	merulius	14.74.76.365	mustelaris Afellus	79	orphanus	183
luna maris	262	merula	13.4.56	mustelus	141	orphanus	50.51.64.206
luna piscis	18	merula Fl.	300	musteligena piscis	142	orphanus lacustris	300
lupus	2.72.82.3.5.	merulus	14	mustelus centurines	53	orthogoriscus	53.63.154.153
marinus	164.165.208.273	meryx	12	varius	124	Species cius	159
varius	312	microhynchoteros	vermis	myax	227	ostmylidium	191
lutaria Testudo	108	69		mydia	226.227	ibidem	
lutarius mullus	40	midia	226	myes	227	ibidem	
lutra vel lutris quadrupes	353	miles	114	myia	226.227	ostmylus	111
361		milvago	34.6	myllus	45.55	ostracion	33.18
lycius	315	milvus piscis	31.72	mylocopion vel Mylocopium		ostracion	ibidem
lycos vel lycus	8.73.315	marinus	34.35	Græcè vulgò.	52.4.55	ostraca	221.224.264.
lycofomus	2	minuti pisciculi	1	myron	88	pelagia vel marina	225
lyra	31.32.93.373	minuella	351	myrus	87.88.93	saxaulis	226
concuta	33	mogni, Græcè vulgò.	198	myrta vel Myrta	226	ostridia	215
lyriformis 31.	34	mola	159	myrtetus	167	orata	245
M	353	molitoris pollex	291	myrtoceros F.	317	oria	254.264
lyra	108	molua 78. maior	ibidem	myrtus	307	ovis mar.	54.77
Macareii	ibidem	minor	ibidem	myrtus	ibidem	ovum polypi	192
macarellus	207	monachus piscis	174.104	mytilus	248	oxy. hinc vs	65.74.130.293
macrochelus Cancer	207	monedula	107	mytilus	2.7	ozæna	1.1
maculo F.	173	monoceros cetus	181	myxinus	68.70.115	ozolis	ibidem
maena 8.51.65. alba	66	monothra testacea	223	myxo vel Myxon	91.30.71		
mæza	203	monstra mar	174.175.180				
mæza 201.203. forma 04.		monstrum leoninum	173				
mas 04 parva	ibidem	mordens lapidem, Germanis	173				
malaxos, piscis	84	vulgò.	293				
malc armatus, Gallis vulgò,		mormur	49				
pag.	33	mormylus	ibidem				
malleolus	74	morona	332				
malleus	151	mormyr	49				
malina	153	mormyrus	ibidem				
malum marinum	257	mors	165.178.179				
malum punicum	201	morfus	368				
manchis F.	214.216.226	moschites	191				
manus marina	275	muco	356				
maquerillus	108	mucosa	132				

Index.

<p>T.</p> <p>Ταινία 103 τελίναια 228 τυρίς 187, 189 τυρίς 187 τριδν 224, 263, 264 τριδνα 263 τριγυ 8 τριγυοι 65 τριγυοι 87, 105 τριγυοι 196 τριγυλι 39 τριγυλιας 31 τριγυλιας 4, 112 τριγυλιας 112 τριγυλιας 4, 112 τριγυλι 120 τριγυλι 112 τριγυλι 123 τριγυλι 125 τυφλι 285 τυφλι 285</p> <p>Υ.</p> <p>Υδρ 361 υκκνς masc gen. potius quam υκκνς foem. 46 υρχη 169 υς 57</p> <p>Φ.</p> <p>φαγι 46, 203 φαγιω 46 φαγιω 46 φαλανα 166 φατπυγνς 358 φατπυγνς 268 φιλομηλια 109 φιλομηλια 109 φρεν 283 φρικνομ 246 φρυμου 29 φρυκνς 29, 30 φρυκν 30 φρυλαμ 300 φρυλαμ 170, 268 φρυκντηρ 170 φρυκντα 163 φρυκν 164 φρυκν 163 φρυκντες 228 φρυκντες 228 φρυκν 11 φρυκν 134 φρυκν 134 φρυκν 92, 134 φρυκν 76 φρυκν 142 φρυκν 76 φρυκν 210 φρυκν 210 φρυκν 239 φρυκν 335 φρυκν 300 φρυκν 142 φρυκν 71 φρυκν 76</p>	<p>χελουμ 71 χελων 182, θαλαπια 184 χημν λεια 229, πωλορις 231 230 τραχια 231 χοιρινα 254 χοιρ 57, 287 χλωροκρυτιδες 219 χλωρος κωβις 6, 7 χλωροκωβις 219 χρομνς 50 χροσφρυς 41</p> <p>Υ.</p> <p>Υαμοδλυτνς 38 ψαηα 94, 98 ψισιον 98 ψορ 16 ψυρ 16 ψυλλ 268 ψυλλ 300 ψυλλ 184 ψυλλ 192 ψυλλ 254 ψυλλ 224, 254</p>	<p>balbero 307 balena 167 balcitra pefce 58, 151 barbari 307 barbjo 307 barbo 307 barbono 39 barqueta 28 bastardo 70 bastonaga 120 bautpora 124 bauecqua 32 baufoa 38 becin cauo 230, 238 beueraza coutha 1 biancieti 183 bisca 352 biuaro 230, 238 biuero 355 bo marin 38 boca in capo 38 bocca in ca. 67 boga 257 bogancitola 67 bogue 28 bolaffus 371 boloma 67 booba 284 borbolus 9 borrebota 70 bofegua 309 bofritz 291 bot 159, 309 bora 91 boraccio 331 borarfisia 309 borarfisia 309 borola 309 bonarifo 291 bono 309 bonus 165 bouemarin 291 boureiolo 350 bouual 210 branca uel branchina 89 bronco uel brongio 120 brucho uel bruchio 89 bruncho 3 bubalo 294 bulbaro 294 bulbers 165 buo 294 burbaro 123 burchi 186, 188 Calamarro 229, 238 calcinella 217 canarugia 210 cambaro di mare 219, 220 cammarella 348 cammaro 203 cancharo de Barbarie 205 cancreola 144 caneglia 70 canestrello 214, 4 canofa 235 cantara 230 capa ronda 230 capa-roza 230 capa-rozola 198 capello di mare 238 cape-roze 232 capefante 170 capidolio 166 capidolium 304 capidon 307 capidono 167 capiffello 58, 151 capitulo 307 capiton 307 capodoglio 39 capo 28 capo grosso 70 capone pefce 120 caparozola 238 cappa 241 cappa-roza 241 cappa da deo uel da deno 241 cappa da ferro 241 capparola 241 capparocula 183 carabo 352 carbo 230, 238 carlino 355 carlinoto 38 carpano 67 carpna 294 carpione 343 castagno 50 caftagnola 50 caftangiolo 208 caualin marino uel ritiro 167 caueano 304 cauedano 304 cauedo 304 caueden 304 cauczale 304 cazo marino 265 cephalo 69, 70 cepia 186 cepolla mar. 83 cercalina 361 cerna 11, 50, 302 cerres 65, 66 cetola 64 ceuola 70 chalcena 229, 230 chalena 230 chana 28 chawal 267 cheuena 306 chiepa 323 chiocciola 350 chiozzo 291 chiran 52 chro 52 ciurom 52 ciambetra 151 cicalo 69 citula 64 cneuri 2 coaliotto 92 cocho uel cocchou 31 cocco 31 coechio 31 cofano 32 colabucco 335 colombo pefce 149, 155 colpefco 104, 335, 336 conchole 226 copefco 335 cops 336 copfo 336 coracino 43 corberio 53, 55 corf uel corfo 55 coruafilo 57 coruero 170 coruo 55, 246 coruo di fortiera 52, 55 coruo di fortiera 55</p>
---	--	---

Index.

coruolo	57	girella uel girello	26	lontra	354	naffello	76
eriues	312	giro	66	lopida	109, 115	nafura	239
crocodilo	356	girolo	66	lopola	293	nembrella	54
el cucchio	31	go	6, 8, 291	louuazzo	73	nibio	72
cuco	96	gobi	8	lucerna 31, 34, 36, 40, de pe-		nonnadi	1
cueunari	2	goi	8	tre	38	nonnata	1
cueuncuri	2	gongole	233	luifolo	23		
cusuruma	183	gotorofa	10	lumaca	350	O.	
		goufangle	293	lumacho	350	Ochia	45
Daphano	4, 4	gozonello	226, 227	lumachia	350	ochiada	45
delphino	163	grancelli	201	lumbarco	210	ochiada	45, 124
dentale	48	granceola	205	lumbrina	54	ochiatella	45, 124
dente	45, 48	granceolo	201	lupaffo	73	ochiatello	124
dephano	4, 4	granceto	206	luzzo	316	ocridiga	289
diauolo marino	92, 118	granchio	348			ocularella	124
domifella	26	granci porri uel porroni pa.		Macarello	108	ognella	243
donfella	26	203		macinette	34, 8	oia	45
donzella	26	grancio	348	magnata	351	okada	45
doracana	86	grancitella	205	mola	159	oladiga	289
dotolo	241	granco	200	maieron	291	ombrina	54
dracone marino	267	granco	201, 348	malcarmato	33	orada	289
dragonetto	267	granzo	32	marafandola	361	oradiga	289
drongo	89	grillo	83	marafio de aqua	362	orara	45
		grifella	293	marilia	45	orbifola	286
Esbreun	283	grongo	89	marlucc	374	orbolo	286
		guarracino	57	marmur	49	orchitea	215
Faber	64	guata	145	marfio	1, 291	oreol	108
Faloppa	267	guato mufcarolo	145	marfon	291	orga	32
fegaro	53	guigion	8	martello	74, 151	organo	31, 32
ferrafa	120	guo	8	martino peccatore	118	ofirea	225
ferraffa	120	gutturufola	10	marzapan	16	oftreglie	225
ferrazza uel ferrazza	120			maffacara	215		
fetola	61	Imbrice	241	mafcorolo	191, 193	P.	
fiatola	59, 61	imperator	114	maxo	71	Paganello	6, 7, 292
fico peffe	30, 80, 81	incino	257	mazaneta	201, 206	pagello	4, 7
fiotola	61	inrafine	84	mazone	215, 217	pagro	4, 6, 4, 7
figo	29, 30, 52, 61, 81	ionctio	283, 291	mazzacara	71	palombo peffe	120, 143, 149
folca	208	iouian	291	menola	65	palamida	109, 110
folia	208	iozzo	291	merlo	14, 30	panalena	223
folio	98			merlucio	21	papagallo	15, 17, 22
folpe	11	Kabacello	305	merlucio	76	pardello	283
folpo	189			merula	24	pardilla	283
fondola	294	Laccia	115, 323	meffaca	81	parno chia	217
fongo marino	194	lacerto	108	meffacara	215	passaro	99
foragua	293	lacetrus	108	meffore	9, 11, 291	paella	223
forcha	33	lachia	323	meffore	38	peffen	97
forchiato	33	ladano	335	miefine	70	peffenorzo	97, 104, 105
peffe de forteffa	9	lagiono	30, 291	miluo	72	pedozzo marino	268
foteriffa	124	lalboro	46	minchia dire	26	perceco	302
foterigia	124	lambena	30	misfor	291	perchia	28
fragolino	46	lamia	118, 132, 151	miiffore	38	percia	30
freguen	283	lamiola	144, 153	miiffori	8, 11	perla	234
freguerel	283	lampeca	61	mollecca	248	perna	234, 239, 240
fumicoremula	126	lampreda	326	molle peffe	77	pernocia	217
		lampugo	109	mollo	76, 365	perofa	135, 150
G.		lana pinnula	239	morella	283, 293	perfega	302
Gaballo	267	lanclurina	212	morello	283, 285	perfico	302
galana	183	lafca	288	mormillo	49	peffatore peffe	118
galea	81, 83	lachia	288	mormiro	49	peffe Capone	31
galea peffe	83	laharina	3	mormo	49	peffe Columbo	149
gallana	183	lauarolus	3	mormoro	49	peffe Palombo	149
gallina	35	leccia uel lechia uel lezzia pa.		morona	88, 335	peffe de petre	9
gambarella	219	115.		moro peffe	81	peffe fan pierro	64
gambarello	215	lenguata	101	motfardino	191, 193	peffi noui	1
gambaro	210, 221, 348	lepo	30, 81	motfargo	126	peralide	223
di mare	217	lepre	30, 81	mourone	88	perofa	135
gambarozola	220	lerregano	70	mucofa	132	pettine piffce	63
gambarnofolo	219	limaca	350	muguetino	191	peueraza cappa	230
gammarella	348	limaga	350	murena	88	peuerazo	238
gammario	210, 220, 348	limagot	350	murmuro	49	peuerono	230
gammariuli	219	lincino de mare	257	mufiner	306	pholado	228
gammariufij	217	linguata	101	muffolo	227	phragolino	47, 49
gata	145	locha	293	muffella	81	phrangolino	46
gauctus	304	locuffa	212	muzzaro	191	phycis	28
gerruli	66	lodra	354			phycos	29, 77
giaucta	305	lodria	354	naridola	350	picquo	345
gilloro	130					pic	

Index.

pic	345	fardina	4	squilla	214, 219	uechio marino	165
picho	345	fardono	2	stella	215, 259	umbrina	15, 53, 54
pigo	345	fargo	44, 45	sterniculo	283	umbrino	54
pinna lana	339	fargono	44	stornazzo	283	umbrinotus	54
pione	343	fargo imperiale	44	stracciafacco	293	urfella	293
piota	300	farfano	46	stramazzo	131, 132	urfa	202, 215, 217
piscatore	300	faucej	306	stratzariglia	284	urrica	195
piscatrix	118	scarda	296	strea	290	uscl	293
pitara	30	scardola	296	stretta	305	usella	293
puerono	238	scarmo	76	stria	290	Z.	
plane	99	scazion	291	strigio	290	Zaphile	44
polauda	109	scazon uel scazon	143, 291	strilato	290	zaphirus	64
polpo	189	scazo	370	strinco	309	zedola	293
porcellete	332	scazot	291	strintz uel strinzo	309	zerli	66
porcellana	242, 243, 254, 255	scapa	186	sturion	332	zigurella	26
porco	58	schiaua Menola	65	suaro	87, 105, 106	zino	257
porco marino	145	schulle	214, 219	suazo	96	zinzin	257
poreffa	103	sciuolo	69	suca	290	zifla	36
porga	17	sciaua Menola	65	surelle	106	zolere	6
porpo	189	scombro	108	un Suro	106	zozero	8
porroni	203	scorfano	86	suaro	106		
pot marina	198, 199, 265	scorpena	86	Tanada	44	HISPANICA ET	
prete	38	scorzone	145	tanna	44	Lusitanica.	
preuc	38	seblo	69	tarantella	111	A.	
prufa	269	seccia	186	tarantola pesce	87, 105	Aguia pescado	91
Quennaro	2, 3	sepio	186	tarantula	361	aguilla	91
Raggia	128	seppa	186	taruca	183	aguilla	91
ragno pesce	73, 84	serpe marina	91	tarugella	183	alache	108
ragno pagano pesce	84	serpente marino	92	tellina	229	almeia	223
raia	134	pefce Serra	171	tellina regia	229	aranha	203
raia de mer	23	ferran	28	temalo	313	armilla	238
rana	359	ffoglia	101	temelo	313	atun	110
rana piscatrix	118	ffoia	101	temero	313	B.	
rafa	130	ffolio	98	temolo	313	Barbo	307
rafon	63	ffunge	264	tenca	109	baruo	307
rate penade	122	ffompha diggio	109	tenca mar	14, 81	baruo de la mar	39
pefce Ranto	121, 122	fframfo	133	tephanus	44	bezogo	47
reina	294	fitula	64	testudine	183	bize	112
rhombus	94	ffmaride	66	testugine	183	bodian	22
riccio marino	257	ffoagia	96	testuma	183	bonito	113, 112
ricco	32	fomniolo	208	tinca mar.	24	bout	159
rizzo de mare	257	fopi	186	ton	109, 110	bregigam	223
rombo	96	fopracielo	28	tonnine	110	budiam	23
romera	135	force	82	tonno	110	buzios	255
romia	233	forgo morgange	354	tordo	20	byza	112
romera	243	fot	130	torpedine	124	C.	
rondela	36	fou	106	torora	120	Cabra pesce	34
rondine	36, 72	fpada	114	torano	188	cagador	9
rondola	36, 72	fparo	42	totena	188, 189	cagarolo de mar.	252
rosfo	118, 122	fparnochia	217	trachina	84	calamar	183
rosseti	1	fparo	42	tragina	84	calandra	183
rotoneto	66, 67	fparro	42	tragono	69	camaran de Lysboa	219
rorulo	64	ffpechio	205	tracina	84	camaran de Villa franca	220
rubellio	47	ffpernotza	217	treglia	39	camaron	210
rustata	296	ffpetto	74	tremolo	124	cangeira	205
rybon	46	ffphonga	264	tremoriza	124	cangreio	201
S.		ffphunge	264	tremula	124	cangreiola	205
Sacchetto	28, 43	ffpicola	73	triga	39	canheno	44
facheto	21, 28, 52	ffpigaro	66	triglia	39	caracol	350
falamandra	361	ffpogola	73	triglia	39	caracol de la mar	250
falamandrino	312	ffpoleta	241	trunca	309	caragolio	250
falena	346	ffpogiola	264	troy	312	carpa	294
falmarino	312	ffquadra	141	truellia	289	caffau	145
falpa	68	ffquadro	304	trull	61	cauallo	108
falpono	68	ffquadro di mare	304	trutta	289	caulinho marino	267
fanguetola	351	ffquaglio	141	turdo	312	celema	52
fanguinerol	283	ffquaiam	304	Vacca	15	centola	205
fanguisfua	351	ffquaiuo	304	Vacca	132	chabro	205
farba	68	ffquaiola	293	uairolo	73	chocco	188
farca	2, 4	ffquallo	304	uairon	283, 285	concha	350
fardanella	346	ffqualo	69, 304	ualena	167	confalme de mar	227
fardella	2, 4, 346	ffquaqua	141	uallopa	217, 221, 267	cromgo	89
fardena	346	ffquatina	141	uarolo	73, 317	D.	
		lo pesce squatro	141	uaron	283	Dorade	43

Index.

Emissole	E.	scaragot	252	bernadet	146	celerin	3.346
emxarroco	143	ferran	28	bernard l'ermite	210	cero	19
engie	118	folho	332	bertoneau	94	chabot	291
emxaroquo	286	follo	316.332	biche	115	chabre	200.203
crizo dimar	309	spargoil	42	bicure	352	chaluc	71
	257	spetto	74	bifre	352	chanadelle	28
		fullo	332	bigorneau	250	channa	28
				bigornet	250	charree	351
				bille	20	chasso	292
pes Gada	G.	Talpaire	154	bios	243.246	chaffot	29
gal	76	thanna	28	bios cornetos	246	chat	145
gamaruli	64	tinca	301	bious cambus	210	chaillon	186
	219	tinet		bisfole	340	cheual	267
		toilandalo	166.169	bize	112	cheualot	267
		toruga	183	bizole	340	cheuena	306
Huga		tremielga	124	blanchets	340.342	cheufine	304
hugia	pag. 131.132. 141. 132.	turdo	15	bodroy	120	cheurentes	219
141				bogue	67.	chien de mer	143.143
				reneau	67	chouan	304
				bondalle	340. 341	cidada mar.	217
Lagarto		Valléna	167	boniton	25.110. 112	cicharou	206
lamio	356	uolador	36	bouquet	219	cigale de mar	228
lampréa	141.151			borderliere	300	ciuada	210.215.220
lampugo	326	Xarochó	118	borrugat	54	clauelade	135
lenguado	75	xibia	186	bortiere	318	clonissa	238
liebre de la mar	101			boufrou	186	cogniof	107
limada	193			bougnette	120	cogniol	107
peis Limo	151	GALLICIA, SAEAV		boulerot	7. 8	collart	129
linguado	101	<i>dica & Normannica.</i>		boullaufe	309	congre	89
lôbo marino	165			bouquet	219	coquillado	10
loguifa	212	A.		bouitiere	283	coquille 235. large 232. de	
lupo	73	Able	285	brame pag.	296.	de pourcelene 251. uertade	
lyra	141	ablette	143	mer	41	237. de saint lacques 232.	
		aguillade	143	brafine	296		
		aguillat	143	brefme de mer	44. 47	coquin	106
		agroucles	92	brefme	296	corbau	56
		aiguille	13	brochet pag.	316.	de cornontein	371
Marlucz	374	aiol	272	mer	74	corne	188.189
marmo	49	albergainca	333	brocheton	316	corniche	189
marfôpa	170	alefe	370	byza	312	corp	34.56
merluza	76	angelin	141	Cabot	70	coulac	323
merula	14	angelot	141	cabote	34. 35	coufteaux	243
méxilla	227	angelo	319	cabrolle	115	crado	3
molebout	159	anguille	292	caburlaut	291	crappe	200.109
molere	31.81	apron	84	çagarel	65	crappaude	120
moreia	88	areigne	36.72	çagarolo 350. de mar. 252. 28	gnola 151. çagnot 44.	crappaue d'eau	362
mourone	88	areng	210.111	blau	150	crappe	120
mufole	143.227	aron delle de mer	108	calamar	188	creac 332. de buch	143
		athelan		calamaro	189	creuettes	219
		athon		calliaftro	170	crocodile	356
		auguyata		calliques	304	cul d'Asne	195.196
Oftia de la mar	225	auriol	13.21.108	calug	70	cul de Cheual	197
		peis d'auriou		canadella	43	culier	333
				canre	3	curez	243
				canella	43	Daine	94
Pagello	47	B.		canthana	201	daing	94
painpano	61	Balene	167	cantheno	44	damo	115
peixe uoator uel uolator	36	bandroy	120	canudo	13.44	dard	290
percha	28	bar	73	canus	27	dardo	300
pefcada	76	baratella	151	capeau carnu	27	dauphin	163
phagro	47	barbarin	39.307	capelau	198	daurade	45
picarel	66	barbeau	39.307	carabot	24	dauree	43
picque	316	barbet	307	caramot	219	delphin	163
pulpo	189	barbier	24	caramote	219	dente	13.43
		barbote	309.310	carbaffe	203	derbio	115
		barbue	96	cardaire	163	domifella	26
		bastango	120	carlet	316	donfelle	26
		bauofe	51	carpe	99	donzelle	83
		beccard	328	cafferon	294	dorade	41.64
Raia	128	beccaffe	92	caffagne de mar	286.189	doradilla	43
rodouallo	94	bec d'oye	163	catto rochiero	141.143. 146	dorec	64
ruijo	22	bechet	316	catto algarie	143	dormiloufe	114
		bechus	264	caullone	40	doulcins	257
		becquet	316			doufin 257. rafcas	257
Saboga	323	beluga	34.35			draconeto	
falema	68	belugo	35				
falmontus	39	berdin	223				
fargo	45	berlin	223				

Index.

<p>draconeto 268 dromilla 294 durdo 15, 21, 56</p> <p>E.</p> <p>Egau 106 egullat 143 elieno 130 emissole 145, 149 emperador 114 epelan 884 epelano 373 epinarde 284 epinoche 284 erango 122 escarcot 350 pes Escomé 74 Escrouelles 352 escrouisse 348, de mer 212 épadus grand 114 peis Espafe 169 épaulars 194 estouille 194 estourgeon 332</p> <p>F.</p> <p>Fagule 203 falco 122 falco mar 72 farra 341 fenicte 323 ferra 340, 341 ferrassa 120 ferrau 143 ferraza 122, 143 ficte 323 fiela 89 fielaz 80 filat 89 flambo 104 flamme 230 flammette 230 flaffade 132, 129 fleteler 100 flettan 103 fiez 95, 100 fion 229 frax 151 friteau 305 friton 305 fumado 129 fumar 129</p> <p>G.</p> <p>Gabot 11, 34 gagnola 92 gaian 20, 21 gal 64 gallanga 210 galline 31 gaute 323 gardon 289 garlet 59 garçon 106 gato péfée 145 gautio 145 gaut 11 gerres 66 giarets 66 gibbar 166, 169 giroffade 271 glaugio 189 glorinus 120</p>	<p>gouion 285 gournaunus 32 goate 7 gobio 7 boifon 285 gornart 32, 195 grampella 205 grauan 8 grand éspadas 114 groenze 341 grenouille 359 griita 205, 206 groen deuc 340 gronau 31, 32 gronaut 193, 195 grosse Coquille de nacre de perle 251 grougnaut 32 grundin 32 Guat aughier 145 guernesics uel gueruettes 219</p> <p>H.</p> <p>Hadou 77 hal 131, 132 halactia 108, 323 hannos 233 hannons 233 liarengade 3 haseaux 296 Hautin 74 herisson de mer 257 heron de mer 114 homar 212 horreaux 108 hosties 229 des huitres 225 humanduin 146</p> <p>I.</p> <p>Iau 64 iblada 45 imbriago 39, 40, 193 louziou peis 151 iraigne de mer 205 iure alle calle 225 iuoil 2 iufele 65</p> <p>L.</p> <p>Lacert 84 lampedo 223 lampreze 326 lamprillon 286 lamproye 326 lamproyon 286 lampugo 115 lanceron 316 landola 72 langouffe 212 langrouit 212 lamio 151 lanzeron 316 lanzon 316 lafche 3 lebre de mar 9 lendole 36 lenillade 130 lentillat 144 lepada 223 leure 354 ligombauid 212</p>	<p>de mer 6 32 7 285 195 205 8 114 341 359 205, 206 340 31, 32 193, 195 251 32 32 145 219</p> <p>M.</p> <p>Maigre 54 malarmat 33 maquercau 108, 106 marguaignon 319 marmo 48 marmot 309 marfion 1 marfouin 163, 164, 166, 169 marfupa 164 martegue 3 maxon 71 medola 65 meiane 41 melet 3 meleta Massilia 2 melete 2 peis de menage 8 mendole 65 menefricer 20 menuife 1 merlan 77 merle 14 merlu 24 merlus 76 merfouim 163 miefine 71 migrane 205, 157 milandre 144 minchia di Re 17 mirallet 132, 134 moil 39 mole 31, 81, 158, 159 molebout 159 morho Armoricis 163 morhua 79 morhouch Armoricis 163 morme 49 mormo 49 mormuro 49 morrude 31 mort pierre 293 motanche 294 motella 309 moule 226 moufches de mar 226 mouffelle 309 moustoile 309 moutelle 294 moutoile 294 muge 70, 71 muguetin 191 mular peis 170 mullafio Massilia 170 mulet 20</p>	<p>112 99, 100 350 88 1 294 217 81, 307, 309 309 73 73 354 73 35 316 159 70, 372 304 88 78 191 306 291, 304 81</p> <p>N.</p> <p>Nacre 239 nacre de perles 233, 234 nadelle 2 nigr' oil 45 niffola 145</p> <p>O.</p> <p>Oblado 49 oail de bouc 223 ocillet 272 oestre 225 olhada 45 orcol 108 ostres 225 oufre 163, 169 ouelle 284 ouitres 225 oyata 45 oye de mer 163</p> <p>P.</p> <p>Pagre 47 pal 144 pala 341 palaes 340 palamide 109 palamodo 109 palourde 230 paloumbc 249 pampalo 113 panfar 96 passar 96 paffenago 110 pattella 223 peange 141 pegouffe 102 peires Ostres 225 pelamide 115 pelorde 232 pelourdes 238 perce 292, 293 percepierre 10 perche 302, de mar 28 perle 234 perlon 31, 35 perpeire 103 perroquet 27, 23 pefcheteau 120 peteué 282 petonde 233 phialiffus 89 pholado 232 pibale uel piballe 287, 326 picarel 66 plane 99 plate 300 platon 300 plateron 300 platufe 99 plye 99 pole 102 pommes d'amours 272 porcelaine petite 248 pouille de mer 16 porc 146</p>
---	---	--	---

Index.

<p>braſem 296 brauſiſch 108. 304. 540. 372. brauſarpfe 295. 304 braunfiſch 166 brechling 283 brechſam 296 breitele 300 breitfuß f. 206 breme 296 brenner f. 226 brennling f. 226 brefem 296 brettfiſch f. 100 brick 326 brofen 296 broffen 297 brunfiſch 163. 164 brüſſing f. 264 bryſem 296 bücting 5 büch 99 büzle 283 büb 295 büchfiſch 340 büctelſtraub f. pag. 248 büctling 5 büſolt 156 bütt 99. 283 büz 341</p>	<p>egiptiſcher lumpfiſch pag. 156 egle 303 einbom f. 181 einſchale f. 223. 224 einſidler f. 210 elnbaſen 323 elbrauz 283 elbrauz 283 elſt 299. 371 elenbox 100. 371 elkriuz 283 elſchouwe 371 elſe 323 elte 304 engelſiſch f. 141 erdruppen 287 erdrüſſchen 287 erſte 199. 371 erſling 283 eſelohüb f. 226 eſſen 371 eyſchſchnecke f. 248</p>	<p>far-Kuttel f. 193 federkopff. 75 feiſſing f. 6 felchen oder felken pag. 340 ſeiwaſrott 360 fiſchekeete 176 finger f. 241 fingerſchale f. 241 ſlachfiſch 76. 94 ſlachſchneck f. 352 ſlackfiſch f. 173 ſlackhund f. 144. 146 ſlackhunds art f. 146 ſlämmling f. 104 ſläſchling 156 ſlammen groß f. 203 ſlam-muſcheln f. 203 ſliegendeer meerfiſch f. pag. 72 ſörine 312 ſore 312. 374 ſorhen 312 ſorel/oder ſorell pag. 312 ſornfiſch 289 ſraß f. 152 ſragbhund f. 152. 153 ſraßling f. 73 ſroſch 359 ſuchßbhund f. 148 ſurn 289. 304 ſürnling 289</p>	<p>geer-viſ 371 geißbachſine f. 45 gernard 214. 219 gernier 214. 218. 220 gerwal 176 geuſter 300 giſtſuttel art f. 193. 194 giblichen 298 giſt-roche f. 121. 122 gin-muſcheln f. 230 gin-muſcheln geſchlechte f. 231 glanmuſcheln art 236 glernmuſcheln f. 237 glyſen 305 glyßling 352 gnüt 289 gob 285 göbe 285 goldbachſine f. 42 goldbreme f. 42 goldfiſch 282. 288. 323. 371 goldfiſchen art f. 4 goldfozen 312 goldſtreymer f. 68 gomart 31 gomard 214 gomard art f. 34 grabmacher 301 gräſig 285. 290 granatöpfel f. 201 gramacker 301 graw-berfiſch 303 grebling f. 232 greß 285 greßling 285. 200. 314 grobarſch 303 gropp 7. 191 groffen 106. 371 großkopff. 57 grünling f. 20 grundele 285. 293. 294 grundſörinen 312 grundlin 285 gſchertzſidder 183 guellfiſch 309 guſe 285 guſin 285 guuſin 285 güllentrötle 360 gypfen 351 gyzen 351</p>	<p>harder 372 harderen 69. 71 harinct 5 harlichle 283 har-muſchelen f. 226. 227 haſele 305 haſle 305 hauß 336 haufen art 336 hautin 65. 74. 306. 318 hautinct 92. 372 heberdum 78 hecchel_krabb f. 2054 hecchel_roch f. 137 hecht 316 hecht 316 heffie f. 241 heidor-fiſch vß dem roten meer. f. 106 heiligtuit 94. 100. 373 herder 69. 372 herill 176. 179 hering art. f. 3. 4 herzkrable. f. 208 heßling 282. 305 heydoren art 358 hill 176 hille 372 himmelgugger. f. 38 hurſeit 372 hoger_gernier. f. 219 högerling. f. 219 hoger_lump. f. 158 hoger_wal. f. 166 hornfiſch 91. Klein. f. 92 hornfiſchs art. f. 92 hornſchneck. f. 246 houninct 65. 66 hüch 318 huch 313. büch 313 rot huchen 318 humer 212 humer art 212. 213 hundes_sunge f. 102 hundfiſch 142. 144. 148. 165. Blaw f. 150. geſtirt oder geſtecker. f. 144 gläceter rotach. f. 149 glatte art. f. 149 groß. f. 152 hände. f. 144 hund_sam f. 153 hürling 303. 316 huygbe 141. 372</p>
<p>Sanmeltgryn 371 Seuel 304 Dick 332. 335 Dieckruck 305 Diebel 297. 304 Dobias 91 Dollöpfel f. 272 Doſch 76. 371 Doſt 371 Dorredauben 121 Dorſt 371 Ecke ſtraub f. 248 edelſiſch 340 edelkrebs 347 edelſpüzling 340 egyptiſch waſſerofs f. 355</p>	<p>Gable f. 34 gabler f. 34 gad 76 gälber meerſchum 194 gaernuert 31 gangfiſch 340 ganghaſle 305 gangſchweyn f. 163 gangs-fiſch 99 gangsörume f. 343 gariß 298 garnart 214 garnole 124 gebbei 91 gerfiſch 91. 371</p>	<p>Haaffiſch 371 haarwal f. 181 haarwurm im meer f. 268 hägele 342 hägener 283 hägling 342 häring 5 häring art 346 häßling 305 haeyfiſch 371 haſſguffe 273. 371 hagen 314. 372 halbfiſch 94. 99. 282. 340 halbſaraß 298 halbturnin 111 hammemuſchel f. 239. 240 hanerkeit 176</p>	<p>Jacobs_muſchlen 232 jentling 304 jeſe 304 jeſen 304 jeſuz 304 jeſus 304 igellſack f. 156 igellſchneck f. 252 jud. f. 151 jünckerlin f. 26. 307</p>	<p>Baartmuſchelen f. 232 fab 291 fableau 24 fänel. f. 241 fänelnaſſel. f. 270 fänelwürm f. 270 färder 352 kamp_ſtern. f. 260 kanigle 329</p>

Index.

Faras	295.298	lägerbarben	307	meer-bone	252	meer-seelen art f.	23
Farauß	298	lagenen	290	meer-biach sine f.	45	meer-seckel f.	93
Farckwal	176	lake	351.372	meerbiachsinen art f.	42.45	meer-smerlin f.	94
Fariß	298	lambieij	326	50.51.53.56. Kleine art f.		meer-schmid f.	64
Farpe	295	lampereij	326	42. biun f.	44. rot	meer-schweyn f.	58.159. 163.
Farpe	295	lampheryn	326	laht f.	4.9.51. rot f.	166	
Farpf	295	lampied	326	groß rot f.	4.7. schwarz	groß	169
Farpfarabß	295.5	land-egle	303	laht f.	4.6.52.56. wyß f.	meer-schwum	194
Farren_roech f.	138	langmuscheln f.	231.	49		meer-sonn f.	262
Farrenschef.	138	349.		meer-bram f.	269	meer-spinn	186.188.200.209
Faul_barß	288	laß	318	meer-buten f.	96	meer-spimle	208.209
Faul_berfich	372	lanck	290	meer-cors	372	meer-spünnen art	pag.
Faul_haupt	291	launge	290.300.346	meer-cichlen f.	255. 256	205	
Faul_frott	361	laungele	241	meer-engel f.	141	meer-ster n f.	259.260
Faul_parrß	303	laungschale f.	241	meer-esel f.	268	meer-stichling	115. groß f.
Faul_parrfich	303	lauwen	283	meer-fisch f.	31	115	
Faul_rapp	291	leimfisch f.	104	meer-flam	196	schwarz f.	72
Fautt	288	leisfisch f.	113	meer-flohe f.	269	meer-stöffel f.	221
Ferderle	351	lempfrid	326	meer-fuche f.	148	meer-täsch en art	201
Ferderen art	351	leuffer f.	206	meer-gans f.	163	meer-taube f.	111
Feuling	291	leuz-zung	102	meer-geiß f.	219	meer-teufel f.	120.175
Filchen	341	leußfisch	313	meer-gob f.	7	meer-traub f.	187
Filchenstüb	341	leütfeser	285	schwarz f.	8. wyß f.	meer-trostel f.	15
Fin. Phön	221.246	lunck-roech f.	130	meer-gropp f.	7.8	meer-trübel f.	273
Functhoenen geschlecht	246.6	löw	214	meer-groppen art f.	9.38	meer-trüsch f.	81.287
252. spiz f.		löwen	301	meer-grundel f.	1.287	meer-trüsch en art f.	31.52.
Firchling	341	löwrebs	214	meer-gwechß f.	262. 266.	81.82. 83	
Fläbnessel	196	lüder	328	272.273		meer-wolff	165
Flipfisch	116	lumpen	309	meer-han	33	meer-wunder einen Ldus	
Fluab	314	lumpfisch in Egypten	156	meer-hand f.	273	wen gleych	174. er
Fluafisch	92.372	lunck f.	266	meer-heck f.	74	nem münchen	174
Fobellerch f.	10	lytelake	351.372	meer-heidorf.	106	meer-wurm f.	269
Födling	314	lyder	318	meer-hydyorf.	87	meer-wye f.	34
Fofodul	356			meer-hüel	79	meer-zungen art	98. 208
Fofifich	305			meer-hund	165	größt geschlecht f.	103.
Fongerßlang f.	91	Maccarell	108.377	meer-hüt f.	196.198	glatt f.	103
Fop	7	macquer_alse f.	91.106	meer-igel f.	257	meer-zünglin f.	103
Fopt	291	macrell oder Macrill	108.	meer-kalb f.	165	meyßich	305.313
Frab 200.348. f. süßwasser	304. 377.	bastari f.	304. 377.	meer-krabb	202	melfer	309
Frab f.	348	106. groß f.	107.	meer-krabbe f.	348	meneden	304
Frabe	200	klein f.	107. ruch	meer-krabben art	201.206.	merle	14
Frabbe f.	348. 200.203	106.		207.208		meerleßich f.	14.
Frab_egle	303	macrellen art f.	106	meer-krabb klein	209	merzen-heck f.	316
Frampffisch f.	124	mägling f.	264	meer-krabbe f.	209	meßchen	351
Frampfisch f.	15	näßen	351	meer-krabbe f.	212.348	meußeser	304
Frampfischen art f.	17.18.19.	mager f.	54	meer-krabfle f.	209.210.214.	meurbiach sine f.	pag.
20.21.22		magerfisch f.	54	meer-frott f.	120	13	
Frame fisch rot f.	16	mafreel	372	meer-fü f.	181	meuwer oder Meuwer f.	
Frabs	200.347.348	mafryll	372	meer-futt	287. 310	23. ein anderer schön	
Freeft	200	malbiachsinen f.	50	meer-lauff f.	268	geteilt f.	13
Freeß	294	malermuscheln f.	238	meer-lerchen art f.	11	meuling f.	13
Freeßen	285	malermuscheln f.	pag.	meer-lunck	266	S. Michels muschel f.	
Freeßing	285. 314	323		meer-mettel	270	233	
Freeßer	303	marmelbiach sine f.	pag.	meer-nägele f.	271	migling	340.342
Freeuts	348	50		meer-najen	323	meßmuscheln f.	226.
Frote-roech f.	111	marmelkrabb f.	207	meer-odß f.	181	227	
Fälberfing	288	maul_bardenen f.	71	meer-pfawen art f.	17	milder	79
Fuling	291	meckel	300	meer-pfrulle f.	2	milder	309. 310
Fulingk	291	meeraal	89	meer-puten	287	milling	283
Fulbeit	291	meeradler f.	121	meer-rauppe f.	268	minderkrabb f.	pag.
Fulpoge	361	meer_ägel f.	269	meer-rödele f.	256	201	
Funtze	329	meer_ägle f.	269	meer-rödele f.	324	munwe	304
Fupferlachs	312	meer-äff f.	104	meer-roese f.	197	mittel-tunijn f.	pag 210.
Fü-roech f.	112	meer-agune f.	4	meer-roß f.	182. 268	111	
Fut	287.288 310. 311.372	meer-aer f.	69	meer-schaam.	194.265	mittler	314
Futtelfische	186	meer-aler art 2. 70.	71.	meer-scham	196. 198	mönen	304
Futtelfischen art	187.189	72.		meer_schlitrott	184. 185	möndle	360
Futtelfisch guffug	193	meer-naffeln f.	271	meer_schlangen f.	94	müßcheln	227
		meer-bär f.	2. 6	meer_schlangen art f.	88.	moß	294
		meer-bambele f.	39	89.91. roilacht f.	93	molenaer	372
		meer-barbel f.	28	meer_schlye f.	14	mor f.	159
		meer-barß f.	28	meer_schnecken art	250.252	monf. sch f.	159
		meer-berfich f.	28.31	meer_schnepp f.	11	meß	368
		meer-berfich art f	28.31	meerscham	194	mo. fischs art	159
		meer-blawing f.	115	meerscop f.	86	mosle	309
				meer-seelen f.	1	moscheln	212
						moßlein	moßlein

Index.

mosseln	222	pappegey f.	17. 23	Q.	rotscher	76	
mull	291	parme	307	Quapp	rott	344	
mullenaer	69. 372	pars	302	querclen	rotte	300	
mulling	283	pulffert	121. 372. groß	quep	rottel	300	
mundkleyen	335	122			rottele	300. 344	
müdhund	301	peißter	287	Kaan-Futtel f.	rotene	300. 344	
mürmuscheln f.	228	pen	1. 372. 374.	rab f.	rottine	284	
232		perffisch	152	rad f.	rub	165. 373	
mürneinungen	286	perffet	302. 372	räpplin f.	ruoh	128	
mütermuscheln f.	254	perle	234	raff	rüchling f.	pag. 137.	
mütermuscheln geschlecht	254. 255	perlemüter	234. 238	randecker	292		
254. 255		perlemuschel	234	rauchfisch	76	rufelcken	82
mütterstein	255	perlemuscheln art f.	239	rauchling f.	137	ruffelck	309
muraal f.	88	240		rauenwal	176	rufolck	309
muroica	372	perleschneck f.	234	raup	309	ringger	309
murie	372	perlermanche	84.	rapp f.	56. 304	rundkopff rotdach f.	24
musc	294	klein f.	84	rappe	305	rungelmuscheln f.	pag.
muschel	349	S. Peters fisch f.	64	ratte-point f.	121	237	
muschelen	222. 227.	psil	283	redfisch	34. f. 373. flie	rungelmuscheln art	pag.
212		psärren	242	gend 32	238	238	
muschelen klein von schwarz	f. 227	psäff f.	38	redfisch art f. pag.	34. 39	rüclck	351
muschel rot	233	peffermüschele f.	229.	redfisch gebartet f.	39. ge	ründling	156
muscheln ründ f.	235	230		harnescht f.	32. 34	rup	309
muschelen art	223. 227.	psfell	283	schwarz	32. 35	ruppen art f.	81
228 235		psfellen art	292	redfische	31	rustor	178. 368
muschelgast f.	209	psfrill	283	reeling	303	ruffwal	176
mutterlosfischen	372	psfrillen art	292	regling	100	rutte	81. 309
mydelfisch	340	psfüßlich	287	renchen	340	ryben	372
W.		pickelbering	5	renckenegle	303	ryserle	290
Wabelschneck f.	253	pieters fisch	84. 372	reutcl	289	ryßling	290
nabelschnecken art	253	psling	344	reynfröschlin	360		
nachfisch	340. 0	pladyß	99. 372	rheynanck	328	Sagfisch f.	11. 172
nachwal	176	plactkens	99. 372	rheynfisch	77	selbünd	165
nagel f.	243	plattweice	99	riemling	284	salni	327. 388
nagel-muscheln f.	241.	plattfisch	94	riemlingen geschlecht	284	salpceck	165
242		platingin	99	246		salaut	309
nagel-roch f.	135. 136	plattyscol	99	rifele	290	salut	309. 318. 319. 332
nagel-schale f.	241	plattylce	99	rocca	118	sandat	76
nagel-schneck f.	243	plattylle	99. 372	roch 128. schwarz 122. über		sandgangfisch	340
nagmanl	316	plattylle art f.	98. 99	rauch f.	138	sandkressen	285
nafen	306. 323	plözen	297	rodhart	297	sant	98. 373
323	Elbnafen	plößfisch	297	roddau	300	farbeyn	76
naß-wal f.	181	plöze	300	roddow	300	farckens	4. 373
nater	362	plye	99	rodibart	373	sauckens	373
netze-stern f.	260	pösch	372. 288	rodiser	76	sauß-wal	178
neinaug	286. 326. groß	polfisch f.	189	rodischer	371. 373	sauß-wal f.	368
236		polffuttel f.	189. 190	röubling f.	73	saußfisch f.	58. 159
nö:sting	299. 371	pomuchell	76	röuchling f.	129	saußwümbd f.	148
nomwartrack	176	porces	287. 288	rötele	344		
nopsen	76	popel	372	rosolck	309	Prosch. Belge f. tantum ple	
noidwal	176	posck	372	roobaert	373	runng. scribunt.	
O.		posten	24	roote	344	schaaßzunge f.	103
Oberköttichen	285	postfen	84. 86. 87. 372	rooten art	345	schärfack	63
oefele	282	praßem	296	ro:ic	176	schaid	319. 332
oefeln	290	praxine	296	roi-egle	303	schaidle	317
oeltrappe	309	preffen	296	roi-becht	316	schal	222
öpfel der liebe im meer f.	272	prict	286. 324	rosenmuckten	372. 374	schalfisch f.	318
272		pricfe	326	roßnar	368	schämliot-Frabb f.	206
een oefire	225	piossen	296	wasser-ross in Egypten		schämliot-roch f.	129
ohsluzen	284	puntelparf	302	355		schedel	317
ol	319	puntergermier f.	217	roßkopff	361	schellfisch	77. 222. 373
olrupen	106. 282. 309	punterfisch f.	15	roschering	5	schellwynccke	176
onbart f.	40	punterfisch rot f.	16	rostinger	176. 179. 368	schel-via	373
onbopt	290	punter-han f.	11	rötle	313	scherrn	99. 373
oor-skraub f.	249	punter-hund f.	144	rot	313	scheynfisch f.	34
oiff	299. 371	punter-Frabbe f.	207	rotahert	31	scheynfischs art f.	35
oilen	283	punter-mewling f.	13	rotaug	289	scheyfferling f.	65. 66
erwangen	372	punter-parß	302	roibart 39. f. 46. glatte/one		schied	317
oster	225	purponn	372	bart f. 40. rauch f. 40		schiffgell f.	113
ostern art f.	235	purpurschnecken art	243.	rotcigle	285. 289	schiffuttel	193
otter	354	245. 246		roiffeder	46. 300	schiffsteiter f.	113
P.		putte	309. 81	roiffisch	46. 373	schiler f.	6
Palen	89. 372	pütüt	309	roiffisch fliegend f.	38	schüll oder schillin	316
palynck	89. 319	pymper-ele	287. 326	rot-futtel	193	schültvrot	183. 359
pambele.	284	pype-oyle	287	rot-ranck	300	schiltwal	176
				roiser	373	schlöffter f.	208. 124

Index.

schlöffers art.	125.126	see_förnen	312. 343	spirling	1.374	strackfisch	374	
schling_fisch f.	93	see_gigle f.	219	spißfisch f.	74	straubenhorn f.	242	
schlangenzungen	153	seelen	290. 340	spiznaß f.	318	straub_schnecken f.	242.	
schlauch_walf.	169	seeld	301	spitze Kieckhorn	pag. 247			
schlegel f.	151	see_haenten	373	242.f		strauben_schnecke	248.249	
schlegelbund f.	151	see_han f.	32.34.156.195.	spiz-roech f.	130. 132	sträl-stern f.	260	
schlegelkopff.	151	see_hanen art f.	35	spiz-trüsch	310	streckfisch	374	
schleihe	301	see_haß	32.156.157.193.	spoden	181	streifberling	303	
schley	301	194		spore	76	streym-harderen f.	7	
schley_m_hardenen f.	71	see-hafen art	157	sporen	374.374	streymmuscheln f.	235.236.	
schley_m_lerch f.	71	see-hecht	316	sprial	76	langlechte	227	
schleymling f.	9.71	see-hond	165.373	spzing-krebsle f.	295	streym-tunijn f.	112	
schlym	301	see-hund	144	spzing-wal	219	stäben	340	
schlyz	301	seel-hund	373	pag. 166.		styr	332	
schlichtback	176	see-falf	165	169.176		styrle	332	
schmelz	373	see-krab	373	spzing	374	sturolt	156	
schmelz'ing f.	6	see-krabbe	pag. 200.202.	spzoll	295			
schmerle oder Smerle	294	see-krabbe	pag. 200.202.	spzölling f.	264			
schmerlen art	292	see-lerch f.	10	spzüz-wal f.	170	Tälerkrott	182	
schmerlin	294	see-lerchen art f.	10	spüle f.	243	täschden-maul f.	120	
schmerling	294	seelslechte	165	squame	374	täschden-krebs	200	
schmoile	294	see-muscheln	236	stabyfen	351	tarbutt	94.374	
schmack	316	seenessel f. äschfarb	196.197	stachel-roech uel stachel	1	tarbuten art	97	
schnacken	294	rott	196	roech f.121.122		trych-fozen	318	
schnaifisch	305	see-parsen art f.		stachel-schalen f.	243	tell-muscheln f.	228	
schneck	pag. 350. 222.	see-pawe f.	15	stachel-fisch	243.384	tell-muscheln art	229	
242		see-quapp	194. 198	stachel-schnecken f.	243	teppcher f.	59	
schneckling f.		see-rapp f. pag.33.54. 196.	196.	stachel-schnecken art	243.	teppich-fisch f.	59	
schnecknessel	196.198	56.		24.4.245		terbot	94.374	
schnegg	350	see-rappen art f.	51	stachel-lumpe f.	156	terbut	94	
schnegel	350	see-reiger	371.373	stachel-muscheln f.	235	teufel-wal	177	
schneyderfische	285	see-rößle	268	stauden-stern f.	268	tharbutt	374	
schneppelfisch	282	see-robe	141	stechbüttel	284	thollman	291	
schneppelfischge	373	see-schaam f.	265	steeckmuschel f.	239. 240	thombutt	94	
schnoß	316	see-schum	373	ein stein Schlangen-zunn	gen genänt	thombrachsmen f.	296.	
schnorfisch	305	see-stert	265	153		345		
schnorfisch art f.	157	see-tasche	373	stein-brachsmen	13. 68.296.	thornfisch	284	
schnorolf	156. 158. 194.	see-flaß	196	345.f		thornbund f.	143	
198		sel	165	steinbutt	94	thornroech f.	137	
schnorolfen art	156.158	sel-hund	165	steinbeyß	286.287.293	332.335		
schnuht	316	selmling	328	351		tinch	308	
schuemaker	301	sengle oder Sengle	pag.	steinbeyssen art	292	tobias	137	
schönlug f.	207	294		steinfischen art f.	pag.	tousch	76.120	
scholle	101	seßling	295	23.27		ronge	104	
schollen	99	shoiß	373	steinfisch schwarzbraun f.	24.	topciäß	91	
schoubfisch	303	sidenköpfige schlang	pag.	363		toppor	84.372.374	
schulle	288	sinwel_schneck f.	188	252	stein-gob	7	toisf	374
schrybzüßig Klein vnnnd groß		stecke	350	350	stein-hund f.	146	tränle	303
f 188		thse	301	stein-karpfen art f. pag.345	301	treuß	309. 372	
schöll oder schölln	288	sinclte	6	stein-krebs	347	treußchen art	81. 310	
schulle	101	sinerle. Süß Schmerle	91	steinling f	1.5. 31. gä.ß	triecheregle	303	
schüpfisch	304	sioc	315	27. schwarzbraun 24.	rotlact	21	triech	309
schwäbörine	312	siocolf	156	steinlingen art	27	trommeter f.	92	
schwal	142.289.304	siouff	316	stein-muscheln f.	228	trolwal	176.177	
schwalmsfisch f.	38.373.	solaus	309	stein-nessel	196	trossen	374	
374		sparbrachsmie f.	pag.42.	stein-rupp f.	11	try-mümpfelig ostern pag.		
schwartzfozen	312	45		stein-ostren f.	226	235		
schwartzer Meer gob f.	114	spiegel-bot f.	102	stein-schmerling f.	pag.	287.293	232 335	
schwartzsch	148	spi-gel_karpfen	295	stein-schmerling f.	pag.	287.293	101	
schwertbund f.	148	spiegel-krabb f.	205	stern-hund f.	14.4	14.4	112	
schwertschwanz f.	7.8	spi gel-roech glatt f.	132.	stern-roech f.	134. 135	134. 135	111	
schwarzfisch f.	264	rauch f.	134	stert-rürer	358	tunijle	111	
schwärmung f.	264	spiegel-ichläffer f.	124.	stuck	373	tunat	366	
schwynwai f.	176.180	spiegel-ling art f.	3	stuck	374			
scalle	101	spi. mch odur Spirinch	1.	stuck f.	1.373			
scouff	86	spiegel-zunge f.	102	stuck f.	374			
scouffsch	87	spicling art f.	3	stuck f.	1.373			
scouffsch	86	spicling art f.	102	stuckling pag.	115.284.			
scouffsch	86	spicling art f.	3	303				
scouffsch	86	spicling art f.	3	stuckling	1. 337	Vass-wal f.	169	
scouffsch	86	spicling art f.	3	stuckling	76.371. 374	veclangn f.	374	
scouffsch	86	spicling art f.	3	stuckling	77.78	venus-muscheln f.	354	
scouffsch	86	spicling art f.	3	stuckling	77.78	verinch	323	
scouffsch	86	spicling art f.	3	stuckling	77.78	vi fuß f.	189	
scouffsch	86	spicling art f.	3	stuckling	77.78	vint	333.374	
scouffsch	86	spicling art f.	3	stuckling	77.78	vi. fe	362	
scouffsch	86	spicling art f.	3	stuckling	77.78	voic	6.374	
scouffsch	86	spicling art f.	3	stuckling	77.78	voipelle	312	
scouffsch	86	spicling art f.	3	stuckling	77.78	viff	viff	

Index.

<p>viff vz_bund f. 152 vz_flamme f. 231 vz_frabbe f. 205 vz_rock f. 132 vwangle 372 vz_zunge f. 103 vter_wal f. 169</p> <p>W. Wächfling 19 wagle f. 351 wägschnecken 350 wäller 332 wällne 332 wagferderle f. 351 wal 167 walarin 332 wal_äber f. 180 wald_foien 312 wale 332 wal_fürer f. 82 wal_hund f. 152 walrus 33 wal_naffel f. 172 walroch f. 132 wal_schweyn 169 wal_tungh 111 walle 332 wal_leitter f. 82 waller 167, 332 wallfifch 160, 166, 167 wangwal 176 wasser_gryllen f. 352 wasser_käferlin f. 352 wasser_kalb 351 wasser_frott 361 wasser_lauff f. 268, 351 wasser_mane f. 174 wasser_molle 361 wasser_münbeime f. 352 wasser_mündch f. 174 wasser_mauß 354 wasser_nater 362 wasser_ochß f. 355 wasser_ratz 354 wasser_schaben 351 wasser_schlang 362, 363 wasser_schnecke 348 wasser_schweyn f. 355 wattfifch 340 wecke 374 weidifch 307, 340 weifle 283 weiffifch 309 weller 319 wetterer f. 54 weß 332, 374 weßche Agunen f. 346 wetterfifch 282 wetterwal f. 170 wettling 283 weydenbletter 296</p>	<p>würffling 299, 371 wurm_ftern f. 260 Süch weyß wyßfifch 340 wyßgangfifch 340, 342 wyßblacher Meergod f. 8 wyßling 76 wyttinck 76 wyting 76 wytling 76, 374</p> <p>Y. Noftriy. <i>scribere solent ubi alij</i> Ey uel Ei. <i>Belge ij.</i> Ynlant 328, 343 yfer 314 yferle 314 yßfifch 78</p> <p>Z. Zanbrachfne f. 94 Zänbrachfmen art f. 13 zander 76 Zanfifch f. 47 zeelb 301 zeewolf 373 zerre 304 zieg 333, 371 zienfifche 290 zige 282, 288, 322, 323 371</p> <p>zigen art f. 4 zinkeler f. 249 zincelftrauben f. 249 zinde 311 zündel 292, 311 zingel 311 zinne 311 zirdele 294 zire 294 zitterfifch f. 124 zitterling f. 124 zitterlings art 125, 126 zotte 323 zuber_wal f. 169 zundel 311 zündfifchen art f. 38 zunge 101. verkeerte f. 102 zungen art 98 zünghlin f. 103 zürich 335 zweg_frebghlin f. 220 zwidelfifch f. 9 zwidelfifche 285 zyff_wal 178</p>	<p>zur-cock 100 zur-trout 311</p> <p>C. Cableau 76 carpe 295 cheyn 304 clamme 230 cock 232, 233 cockle 232, 233 cod 24 codlyng 78 colefifch 79 conger 89 congerete 89 congre 89 coofefifche 14 crabbe 348 crayfche 348 creuis 348 creuife 200, 348 creuife of the fea 212 curre 32 cuttel uel cuttle 186, 188, 189</p> <p>D. Dab 98 dare 64 dogfifche 144 doggefifche 142, 152 donecow 144 donehownd 144 doice 64 doiry 64 dyed spote 2</p> <p>E. Eglefin 77 egrefin 77 ele 319 elepote 310 eluerz 89</p> <p>F. Flonder 95, 100 flounder 100 flownder 100 flüte 100 flunder 100 freshwater flounder 95 fryll 205, 232, 235</p> <p>G. Garrefifche 91 gilte heade 41 gogion 285 goion 285 goldencie 41 gougeon 285 gournaut/Gurnarde 32 graylyng 314 gray-trout 311 grundin 32 grundling 1 gudgione 285 gulle 291 gurnarde 31, 32, 35 redc/ibidem 32 gyldenpole 41 gyldenpolle 32</p> <p>H. Haberdyne 78 hadocf 77 hagfifch 241 hafa 78 halli-butte 100 hearing 5</p>	<p>hearynge 5 heilig-butte 100 helbut 100 hering 5 hollybutt 100 hoze 166 hoilepole 170 hoife-leche 351 hoifeleg 351 hoinebeacke 91 hoineck 91</p> <p>I. Ißlandfifch groß 78</p> <p>K. Keling 24 Kribbe Salmon 329 Kypfer Salmon 329</p> <p>L. Lampraye 326 lampielle 326 lanc 326 lampieye 326 lampion 229 lempece 78 leng 78 ling 212 longoifter 144 lopfar uel Kopfer 142, 152 lowch leache 351 lucus 316 lump 156, 157, 158, 371 lympyne 223</p> <p>M. Macarell 106 mackerel 108 macrell 106, 108 marill 106 marling 77 menow 283 menow 283 melwel 24 mereling 77 mothuel 79 mullet 39, 69, 372 re 39 musole 227 mufels 232 myllersthombe 32 291</p> <p>N. Nifne-ecde-eale 326</p> <p>O. Omber 314, 315 ofprey/halixetus auis 314 oyster 311</p> <p>P. Paddel 158 perche 18, 304 perle 234 plonder 100 picque 316 pierrele 316 pife 316 pirot 241 pirot 99 place 99 plafe 99 playfe 99 poffen 123 pollarde 304 porpofe 163, 372 porpeß 163, 164</p>
--	--	--	--

Index.

<p>pourcuttel 189 powte 310 pian 215 picke 189 pungcr 203 purple 243 purpose 372 pylbarde 4.323 pylcher 4.323 pyntelfishe 265 pyperfysh 91 Pype oyle 326</p> <p style="text-align: center;">Q.</p> <p>Qua wijuer 84</p> <p style="text-align: center;">R.</p> <p>Raye 128 redfish 35.46 rochet 32 rochet 35 ruffe 288</p> <p style="text-align: center;">S.</p> <p>Salmon 329 samond 319 sandle 7.75 sandal 7.75 scalop uel Scallop 232 scat of foy 141 schadde 313 schafilyng 284 schalfisch 222 scharplyng 284 schellfish 76.222 schmelt 324 schympe 214 schwerdefishe 114 sea_caulfe 165 seale 165 sea_snyale 362 seebreme 45 see creuis 212 seelsiecke 373 seconl 158 sectode 120 sele 165 shelfish 222 sfare 14.1.373 feat 128.14.1</p>	<p>sfurf 189 sflene 310 sine 215 sinelte 189 snyale 203 sole 243 spcrling 372 spirling 4.323 sprall_oyle 4.323 spote 265 stcrrefishe 91 stickebak 326 sticling 84</p> <p style="text-align: center;">T.</p> <p>Tenche 128 thonebache 35.46 trowte 32 tunie 35 tuny 288 turbot 329 turbus 319</p> <p style="text-align: center;">V.</p> <p>Viner 7.75</p> <p style="text-align: center;">W.</p> <p>Wale 232 walmester 141 watter_ader 313 watter_ratte 284 whalefishe 222 whirlepoole 284 whorpoul 76.222 whyrepole 324 wittig 214 witling 114 wyting 165 wyting 165 wyting 362</p> <p style="text-align: center;">I L L Y R I C A, Q V A</p> <p>lingua untur Dalmat, Sla 45 ui, Poloni, Bohemi, Lithua 212 ni, Moscouite, alij plurimi, 373 dialectis tantum disse= 158 rentes. 120</p> <p style="text-align: center;">Bydlinek</p> <p>cany 165 capr 222</p>	<p>311 chergnier 45 188 chiergner 59 3.6 czypo 70 7.373 Dionnij karpik 295 350 dubiel 295.297 101 glauoche 291 1 glouuacz 295 1 glouuaz 304.391 287.326 herynk 5 1.373 hlemayzd 350.al. Hlemayzd 304 259 laiz 304 284 iazdz 288 284 iefch 288 ieficinn 304 kak 348 128 karp 295 311.312 karpkaras 298 311 kielb 294 111 knezik 26 111 koza 287 94 laccizza 120 94 larantola 210 lin 302 84 linie 302 lofos 329 160 losos tzarny 329 75 lun 302 362 mientus 310 354 morfz 179 160 morskastuinia 163 170 morskieciele 165 170 morski_pics 142 170 mnik 310 76 mrzen 294 76 nayn_og 326 76 neyn_ok 326 76 okaun 303 okun 303</p> <p>pagro 47 pegorella 81 pelcur 287 phagro 47 pijauuka 351 piotrus uel piotruf 295.298 5 pfa ryba 142 22 piskors 287 295 piruffa 298</p> <p>platanij siedz 5 polau da 115 pstranik 293 sczuka 315.316 siedz uel Siedz 5 stys 204 sprall piotink 295 sczika 216 s suuecz 302 stzuka 316 sum 160.332 tlausie 304 288 tlauslie 304 304 uoruol 165 348 uuodny uuaz 362 295 uuokauny 303 298 uuufrenka 300 294 uuyz 335 26 zoluu 183</p> <p style="text-align: center;">V N G A R I C A.</p> <p>harcha 332 harcza 332 harufcha 332 kolcz 311 schuureg 332.335 tock 335 rockhal 335 310 zick 287</p> <p style="text-align: center;">A M E R I C A E T C A</p> <p>163 nariarum uocabula. 165 142 Brechos 13 310 houperou 365 294 tamouhara 318</p> <p style="text-align: center;">O M I S S A I N I N D I C E Latinorum.</p> <p>Acarnan 46 alburnus 288 ancludæ 29 biennus 9 mazos uel muzos Byzätij ho die uulgo 77 muzos, uide Mazos</p> <p style="text-align: center;">F I N I S.</p>
---	--	--

ANIMANTIVM MARINORVM

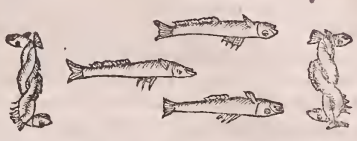
ORDO PRIMVS, QVI CONTINET

PISCES MINORES, NVLLO CERTO GENERE
aut forma comprehensos.

APVARVM SPECIES DIVERSAE.

PVA vera, Aphyæ, ἀφύς. Ex aphyis (inquit Rondeletius) ea uere aphyæ dicitur, quæ ab Aristotele ἀφύς, ab Athenæo ἀφύς, à nonnullis ἀφύς, à spuma maris, unde oritur, nominata est: uel à candore, si Suidæ credamus, qui etiam ἄφραυλιν à multis dictam fuisse scribit, sicut & Oppianus. Sic ille. Sed engraulis magis proprie uocatur alia Apua species maior, quæ & Encrasicholus. Apuam Latini uocant, quoniam is pisciculus è pluuia nascitur, Plinius.

ITALICE. A Liguribus Non nata appellatur, Rondeletius. Nonnatos uel Nonnados uulgus Genuense nominat, quasi nõ adhuc pfectos dicere uellet, quorum duæ sunt insigniores differentie: peculiari autem nomine alij ab albedine Biancheti, alij à rubedine Rosseti: & Romæ Pesci noui appellantur, omnium quos aqua producit piscium minimi, (ut Aphyæ non ab aphyæ, id est spuma: neq; ἀφύς τῶν ὕδρων, ut Plinius insinuat: sed à paruitate quasi ἀφύς & μικροφύς dicta sit,) Bellonius. Idẽ rursus Apuas aphritides Genuæ tradit Rossetos nominari. Cibotides uerò (lego Cobitides) bianchetos.

GERMANICE hos pisciculos *Weerfeelen* nominare licebit: quoniam & lacustres pisciculus diuersorum generum conserctis agminibus natantes, *Seelen* (id est, animas, à paruitate, non stri appellat. ¶ Apua quæ à Cantabrigiensibus (IN ANGLIA) uocatur a *Spyrling*: à Londinensibus, dum recens est, a *Sprote*: & infumata a *rede Sprote* aut a *dryed Sprote*: non est harengæ soboles, ut quidã affirmant, sed sui generis piscis, à parente nullo ducens originem, Turnerus. Sed an alia fortè quædã Apuæ species sit, non uera, qui *Spyrling* Anglis uocatur pisciculus, querendum. Frisij & Germani pleriq; ad Oceanum, pisciculum quendã nominant *Spyrling* / *Spierinch* / *Spirinck*: Angli *Sperling*, Murellius spirinchum interpretatur eiu *Spyrling* uel *Spierinch* / *Spirinck*: Prioris equidẽ nominis rationem nescio: posterius à foetore factum est. nam & recẽs captus, & si aliquandiu seruetur, foetere uidetur. Circa Rostochiũ et alibi nominatur *Srint*: alicubi *Strinckeling* / uel *Strinckfish* / coctum salicis foerentis odorem referre aiunt. Huic similem alium, sed minorem ac breuiorẽ Hollandi *Pen* appellant, &c. Io. Echterus, præstantissimus Coloniae medicus, inter alias Oceani Germanici piscium picturas *Spierinck* piscem pictum misit ad me, septem ferẽ digitos longum, dentatum, &c. Apuæ ueterum omnes (opinor) dentibus carent.

PVA COBITIS Aristoteli à Gobionibus paruis qui terrã subeunt, (uel ut Athenæus habet, qui in arena degunt,) creatur. ἀφύς κοβίτης. ¶ Hæc nunquam ad gobionum magnitudinem accedit, simillima alioqui gobionibus marinis, &c.

GALLICE Loche de mer uocatur circa Monspelium, est enim ijs pisciculis (*stuarilibus*) quos Galli Loches uocãt, tam similis, ut uix ab his distinguatur. Eadem in stagno marino frequentissima est, & Loche uocatur, Rondeletius. Bellonius aliam Cobitidem ostendere uidetur: Qui Venetis (inquit) in piscaria diuenduntur pisciculi, quos uulgus Marfiones uocat, hi sunt Cobitæ & Hepseti, hos à gobijs nasci putauerim, & uulgo nostro uocari Menuise. Terentius minutos pisciculos nominauit. Et rursus Cibotides Genuæ scribit nominari bianchetos, &c. ut iam in Apua uera recitauit. Marfioni Venetijs dicti iconem subiiciemus proxime.

GERMAN. uocabimus eiu *Weergrundel* / *Weermerlin*. Nam & Angli in litore Cumbriæ uocant a *Grundling*, Lochæ pisciculo undiquaq; similem.

PISCICVLVS qui Venetijs Marfio nominatur: (Vide paginã antẽ in Apua cobiride uerba Bellonij.) Petrus Gillius ueterum Cottum esse putabat. Pisces quosdam (inquit) Gobioni saxatili propemodum similes, Aristoteles Cottos nominat, quos adhuc nonnulli Coranos nuncupant. Sic ille, Sed Cottus Aristotelis (in Græcis nostris codicibus legitur boithus) fluuiatilis est, Marfio aut

2 Animalium Mar. Ordo I.

tem marinus. Vide mox in Encrasicholo.

GERMAN. Ein fischlin von dem geschlecht der Meerseelen / zu Venedig Marsion genannt.

ENCRASICHOLVS

uel Engraulis, Ἐγγραυ-
λις, (quanquā & Apuae sim-
pliciter aliqui hoc nomen
tribuūt,) Apuae species: quae
& Lycostomus ab oris for-

† Ego inutili
legerim, ut a-
liberitiam ha-
betur.

De hoc pisciculo loquit Plinium autumant, quum garum fieri ex †mutilato piscicu-
lo scribit: quo loco alij minuto, alij minimo pro mutilato legunt, Rondeletius. Coepit garum
priuatim ex inutili pisciculo minimoq; confici, Apuam nostri uocant. Foroiulenses piscem ex
quo faciunt, Lupum appellant, Plinius. uidetur autem Lupi nomine eundem piscem, nempe
Apuam lycostomum intelligere: cum & nomen conueniat, & genus Apuae, & garum similiter
optimum ex eo fiat. ¶ Cum Graeco cuiusdam eas quas Anchoias siue Amploias litus Ligusticu
& Gallicum nominat, ostendissem, summa asseueratione appellabat Lycostomos, Gillius. Re-
centiores quidam uulgaris apud Italos uocabuli imitatione Ancludas nominant, Bellonius ni-
mis generali nomine Haleculas,

ITALI cum alijs in locis tum circa Genuam, item HISPANI & GALLI Anchoy, (An-
chioe, Anchoies Rondeletius) nominant. Veneti (inquit Bellonius) Sardonos, ad Chalcidum
differentiam, quos Sardellas uocant: Sed Romani pro Sardonis Sardas intelligunt. Tractus lito-
rum Liguria incolae, Cueuri, Cueunari uel Cueunari appellant: sicq; Genuenses, Romanum
uulgus Aliciā nominare malūt, quasi Haleces dicerēt, ¶ Cueunari nomine ad Coranos (Vide in
praecedente pisciculo) accedunt. sed Atherina quoq; Genue Quennaro uocatur Bellonio.

GERM. circumscribatur, ein kleine Hering art / ein Spiring art: uel nominetur ein An-
choy / id est Mutilatus, acephalus, caput enim amarum & ueluti bile infectū habet, quod uel Grae-
cum Encrasicholi nomen arguit: unde & mutari solet, ein Meerlaungele.

HEPSETVS pisciculus sui generis Ronde-

letio, ut ex his Dorionis uerbis cōiicit: A-
phyæ generis quæ alba est, Cobitis uocatur: &
Hepsetus paruus pisciculus eiusdē generis est.
Hunc pisciculum (inquit Rondeletius) esse o-
pinor, qui à nostris Iuoil dicitur. Bellonius Hepsetum à cobitide Apua non distinguit: Dorion
certē, ut iam recitauimus, distinguit. Gaza ex Aristotele uidetur Naricam transfuisse. Gramma-
tici quidā Naricam apud Plautum piscem minutulū interpretantur. Hepsetus alioquī cōmune est
nomen multorum tenuium & exiguorum pisciculorum, ut Encrasicholorum, Iōpum, Atherina-
rum, Gobionum, paruorū Mullorum, Sepiolarū, paruorū Loliginum, paruorum Cancrorum.

GALLICE Iuoil, ut dictū est. GERM. F. Ein gar kleines meersfische / mag ein Meer-
sprille / od Meerbambel geneht werdē: wirt vnder die Meerseelen oder Spiring gezellet.

APHYA (Apua) Mu-

gillum, cuius Aristo-
teles meminit. Aphyam
Mugilum (inquit Ronde-
letius) nihil aliud esse puto,
quam Mugilū speciē eam,
quæ sponte sine maris & foeminae coitu nascitur ex terra arenosa uel limo: cuiusmodi ea est, quam
habemus, quæ nascitur in fossis, non procul à uicino nobis (Monspelensibus) eoq; antiquissimo op-
pido Latera uocato. Eiusdem generis est quæ in Lado nostro capitur, & Athelan nuncupatur.

GERM. circumscribatur, ein kleine art der Meeraleten / welche von zu seiber wachst vß
dem mür vnd sand.

APVA Phalerica Ron-
deletio. Sic autē uo-
cat Aristoteles (à Phalero
Atticæ portu) piscē, ē quo
Membrades gigni scribit.

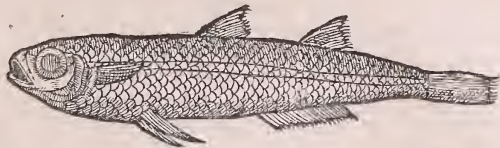

ITALICE. Vide in Gallicis. GALLICE Nadelle uel Melete circa Monspelium, ut Ren-
deletius iudicat. At masculino genere Melet, Atherina est. Bellonius quidem Membradem esse
putat, quæ uulgo dicitur Meleta: Massilia: circa Rothomagum uerō & in litore Oceani ubi Se-
quana

quana in mare influit, un Crado. Italice circa Genuam Arachia. ¶ Huius piscis uenter ita linea quadam à squamis exasperatur, ut in Alofis & Sardinis, Rondeletius, de piscibus etiam alijs similem hanc lineam habentibus, leges in Sardina.

GERM. circumloquor, ein meersfische von der art der Spirlingen: ganz lind vnd fett: bat ein rauchen strich am bauch wie ein Häring. Idem forte est qui ab Anglis in Essexiæ comitatu uocatur a Smie: qui si diu seruetur, in aquâ resoluatur, nam & Rondeletij Meleta adeo molis est & pinguis pisciculus, ut si aliquandiu digitis tractetur, liquefiat, &c.

A THERINA, Ictar, apud Pliniū medicū perperā Acerina legitur. Gaza Aristā uel Aristulā conuertit, atheres Græcis aristæ sunt, unde uerbum *athēgē* (say), quod est contemnere, Vilis autē & contemptus hic pisciculus est: & paruis spinis tanquā aristis, durioribus quā reliqui huiusmodi pisciculi, abundat, GRAECI hodieq̃ Atherinam uocitant.

ITAL. Latharina Romæ: aliqui tamen hoc nomen cum alio pisce, quem Lauerolum nominant, confundunt. Genuæ Quennaro: Venetijs Angoëlla, Bellonio teste.

GALLICE. In litore nostro rarò capitur: diciturq̃ Melet (masculino gen. nam Meleta gen. fem. Apua Phalerica est:) Massiliæ & in stagno quod Martegue uocatur, frequentissimè, & Sauclez (Sencléz, Bellonius) nominatur. Pro Encraicholo sæpe uenditur, Rondeletius. Gregales illos pisciculos, quos Sanctetos Massiliæ uocant, Græcis innumeris Genuæ & Massiliæ ostendit: qui omnes statim atherinas appellarunt, Gillius.

GERM. F. ein art der Spiringen oder Meerseelen: ein kleine raane Hering art.

EGO altā atherinam (ut Gillius mihi ostendenti uocabat) Venetijs olim pingēdam curauit: ubi Anguello nominatur uulgo: quod nomē forte ceu diminutiuiū ab anchoia factū est, anchoie enim (id est, encraicholo) persimilis est.

GERM. F. ein ander geschlecht der Meerseelen.

MEMBRAS, Bembras, Bebras, Bebradon.

Icon hæc non Celerini Oceani est: sed illius piscis qui Massiliæ Harengade uocatur, &c. ut Rondeletij uerbis recitauimus. nam Celerinus lineā in uentre spinosam habet, & quidem asperiores quā Harengus.

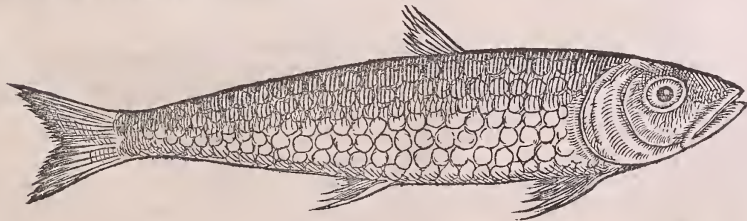
GALL. Mēbrades sunt, quantū coniectura assequi possum, hi pisciculi, quos Galli Celerins uocant. Vel qui Agathopoli magna copia sæpe capiuntur, paruis Alofis similes, uocanturq̃ illic Calliques uel Laches, Massiliæ Harengades, Rondeletius.

Bellonius tū Celerinū Oceani, tū Sardinā mediterranei maris, Chalcidē interpretať, magnitudine tantū distinguēs. Quòd si Oceano peculiaris Celerinus est, non fuerit membras Græcorū. ¶ Plura de Celerino & cognatis ei piscibus leges in Sardina.

GERM. circumloquemur, ein kleine Hering art.

Sardine icon à Rondeletio posita, tam similis est Agono, (quem inter Lacustres dabimus,) ut discerni uix possit. Nostra uerò Sardina hæc Venerijs depicta, lineam asperam in uentre non ostendit: & squamas non bene, ut puto, dispositas habet.

4 Animalium Mar. Ordo I.

TRICHIS uel Trichias, Τριχίς, ἢ: Τριχίας, ὄ. Rondeletio unus est piscis, sic dictus ob spinarum copiam & paruitatem: sicuti & Thrissa, nam & ἄψις rectus per θ, in singulari num, reliqui casus per τ, scribuntur, exiguae enim spinæ ueluti pili sunt, quos Græci Τριχίας uocāt. Latine Sardina dicitur à Columella: sicut etiam hodie uulgo à Gallis & Italis. In Gallia nostra Narbonensi, (inquit Rondeletius), Prouincia, & Italia, Sardine dicitur, minor adhuc: deinde maior Sarde, Et forte etiā ex Græcis uocabulis Trichias ad maiorem, Trichis ad minorem pertinet: quod & Gaza sensisse uidetur: qui cum animaduerneret Aristotelem Trichiam à Trichide distinxisse, illā Sardam, hanc Sardinam interpretatus est: uulgi nimirum nomenclaturam secutus, nam Sarde ueterum, ut Plinius & Athenæi, longè alius piscis, ex Lacertorum uel Pelamydum genere est. Pisces tum molliore, tum sicciore iusto, ad salicendum idonei nō sunt. Coracini uerò & Pelamydes, & Mylli, Sarde & Sardena, (Σαρδῆνα ἢ Σαρδῆνας,) &c. ad falsuram sunt appositi, Galenus De alim. facultatibus lib. 3. cap. penultimo. Et mox: Præstantissima autem omnium, quæ mihi experientia cognoscere licuit, falsamentorum sunt, quæ à ueteribus medicis Sardica falsamenta nuncupantur, hodie Sardas uocant. Sic ille. Nō est autem quoddā aliquis putet Sardas & Sardenas, quoniā simul nominauit, cum pro cognatis duxisset, Sardica certè falsamenta ad Sardas tantum retulerim, ad Sardenas minime: quamuis tum Sardas, tum Sardinā à Sardinia insula, unde primum nimirum mittebantur, nominatas fuisse, uerisimile est. ¶ Chalcides etiā olim ab aliquibus Σαρδῆνα (masculino genere) nominabatur: (& Callimachus Trichidium interpretatur Chalcidem.) Sic & Agonos lacustris pisces, Romæ nomē mutare audio, postquam falsi sunt, & uocari Sardenas. Fracastorius distinguit: Sardellarumq; cateruæ: His est maior Aquo. Benedictus Iouius in Larij descriptione Aquonius tantum meminit. nam quæ Salena ab eo nominatur, (hoc uersu: Scardua, & Incobia ex Pignis, & Plota, Salena,) alia quàm Sardena uidetur. Sardellæ ex Benaco admodum laudatur, Platina: qui hos pisciculos ab Agonis diuersos, asimiles tamen facit. Quærendum an Sardellæ & Aquones (seu Agoni), ætate tantum differant, hos enim maiores esse Fracastorius canit. ¶ Thrissis sanè, id est Alaulis & Trichidibus, multa sunt communia: nominis ratio, ut dictum est: quodq; pisces sunt parui, arifiosi, uiles: quod gregatim capiuntur, & quidem utriq; cantu saltationeq;. Linea quidem illa spinosa in uentre, in Alaulis & Sardinis, tum marinis tum lacustribus, conspicitur: item in Celerino Gallis ad Oceanum dicto, quem Rondeletius Apuam Membradem facit. Eidem Apua Phalerica piscis est Sardina similis, minor, tenuior: uentre similiter exasperato. Bellonius tū Celerinū Oceani, tum Sardinā mediterranei maris, Chalcidē interpretatur, magnitudine tantū distinguens: Celerinus (inquit) asperiorum sub uentre ex arifstis lineam habet, quàm Harengus. Ab eodem Liparis nominatur pisciculus lacustris in Macedonia: qui Sardinam toto habitu refert: sed uentre est latiore, & lineam sub uentre asperam habet. Idem aut simillimus uidetur, qui Agonus in Verbano lacu dicitur, alibi in Italia Sardanella, à maxima cum Sardinis similitudine, spinosa illa uentris linea & ipse insignis. Ancludes uulgo dictæ (Apuz Encrasicholi Rondeletij) Sardinis Sardellis uel similes sunt, ita ut hæc pro illis aliquando dolose uendantur, Ancludes enim maioris præcij sunt, Brasaulous.

Sardina lacustris.

Similitudo.

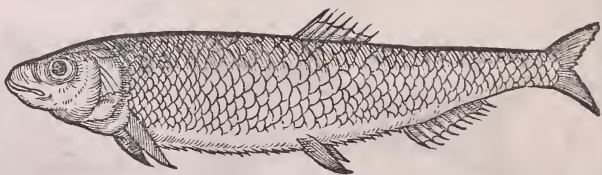
ITALICE Sarde, Sardelle.

GALLICE similiter, ut in præcedentibus dictum est. Sardinæ nomen Oceanus Gallicus non agnoscit, ut scribit Bellonius: qui tamen Celerinum à Gallis Oceani accolis dictum, piscem eundem putat: Rondeletius distinguit.

GERM. Sardinæ an in Oceano nascantur, nondum mihi constat, Germanicè tamen Sardinam interpretari libet, ein Kleine Haring art im meer: ein Meeragunc. quæ interpretatio etiā Atherinæ & Membradi Rondeletij conueniet. Chalcides uerò & similes in lacubus dulcibus, Seeagunen/ Haring arten im süßen wasser. Vel Sardinam faciemus Alaulæ speciem: ein art der Ziegen oder Goldfische im meer. ¶ Bellonius Trichidem facit Alaulam ætate minorem: quæ Gallis Pucelle dicitur: Anglis a Pylcher/ uel Pylchardc. ¶ His scriptis piscem Sardeyn nominatum à Germanis ad Oceanum, Io. Echtius piscem misit.

HARENGI nomē barbarū est: neq; ulla est, quod sciam, huius appellationis siue Latine, siue Græcæ. Sunt qui non rectè Halecē uocēt, Rondeletius. Chalcidum generis hūc piscem Bellonius putat, neq; id temere: quanquam Rondeletius Alaulæ potius quàm Chalcidum generi Harengū attribuat. Videtur enim Chalcidis nomen commu-

Icon Haringi, partim ad Rondeletij, partim ad Bellonij iconem expressa.

Chalcis.

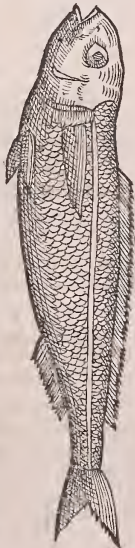
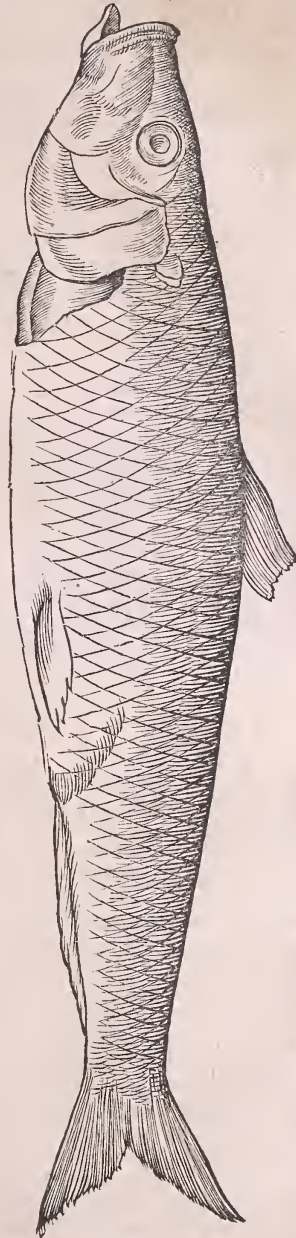
nus esse: cum Oppianus Chalcides marinas fecerit, Aristoteles fluuiatiles aut lacustres: (sicut & Sardinæ hodie tum lacustres, tum marinæ dicuntur,) & ex ueteribus aliqui Trichides (uel Trichades, uel Trichiades) interpretantur Chalcides: Heracleon; Membrades. & rursus Chalcides, Sardinos. Coniunctio autem ab æris colore nominatas Chalcides, (Aericas Gaza transtulit, nomine ab eo conficito quidem, quod tamen ad nostrum *Haring* allidat;) non quod ijs uisus (opinor) is esset color, sed inueteratis: sicut in Harengis alijsq̃, infumatis maxime, apparet. Est igitur Harengus, Chalcis aut Trichis Oceani maior: Celerinus uerò eiusdem, Chalcis Trichis' ue minor. In hoc tamen falli puto Bellonium, quod Sardonum uulgo Romæ dictum, non modò congenerem Harengo, (qui in mediterraneo nullus est,) sed eundem putauit. ¶ Harengi uocabulum est Germanicum, Germani pleriq̃ *Hering* scribunt & efferunt e. obsecuro, ad æ. diphthongum accedente: Flandri *Harincē*. Galli aspiratione, ut sæpe solent, omissa, per a, unareng: unde Latinum uocabulum alij aliter formant & scribunt. Ego quoniam Germanicam dictionem esse agnosco, Haringus, uel Heringus scripserim, ut suam orthographiam originem fateatur. uidetur autem à Græco πέρειος deductum nomē, quod falsamentum significat, ut haringus, quasi harichos, pro tarichos, appelletur, nullum enim falsamenti genus usitatus per omnem Germaniam reperias. ¶ De cognatis Harengo piscibus, & similiter spinosam in uentre lineam habentibus, diximus in Sardina. ¶ Sale fumoq̃ inueteratum hunc piscem, recentiores aliqui Haringum passum appellant: alij Ruscupam & Ruburnum, forte à rubente ob fumum colore. Germani *Bockling* / *Bücking* / *Bucking* / *Buckling*, & eundem piscem muria seruatum, *Pickelhering* / *Roschering*. Aqua maceratum, ein gewässerten *Hering* / ein *Braathering*.

ANGLICE. *Heryng* / *Hearynge* / *Hearing*. Infumatus uerò a redde *Heryng*.

ILLYRICE & Polonicè, *Herynk*, *Sledz*, *Sliedz*, infumatus uerò *Platanij Sliedz*, uel *Bydlinek*.

LIPARIS (marina) Rondeletij. Piscem hunc rarū (inquit) & spectatu dignissimum, cum aliquandiu seruare uellem, totus in oleum abiit: qui euentus me impulit, ut Liparim (*Liparidem porius, à re Æto oxyceno feminino λιπαρῆς*) quasi λιπαρῆν, id est, pinguem, nominem. Capite terrestrem cuniculum refert; ore est paruo, sine dentibus, &c. Ad eò pinguis est, ut non uentri solū intestinisq̃ infarcta sit pinguedo, ueluti in Mugilibus & Lupis: sed etiam sub cute carnis loco nihil aliud uideatur esse quàm pinguedo. Idem Rondeletius Agonum quoq̃ lacustrem piscem Liparim (*Liparidem*) à pinguitudine: quòd cum in craticula assatur, pinguitudo uelut oleum destillet. ¶ Alia

Alia eiusdem inueterati figura.

6 Animalium Mar. Ordo I.

est Liparis lacustris in Macedonia, Bellonio descripta.

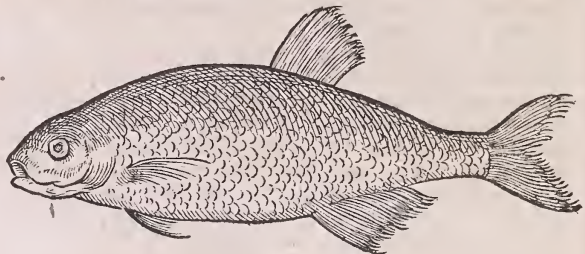
GERM. F. *Ein Schmelzling/ein Feisling*. Caterum ut hic piscis (teste Rondeletio) in oleum resoluitur: sic in Essexia comitatu Angliæ habetur piscis, qui uocatur a *Smie*: qui si diu seruetur, in aquam resoluitur, ut Eliota Anglus scribit. Apua Phalerica quoq; Sardinis atq; Alausis non dissimilis, & linea uentris similiter aspera insignis, in pinguedinem ferme resoluitur. ¶ Alius est ab accolis Oceani dictus *cen Smette*, cuius iconem Io. Echtius ad nos misit.

Bellonius figura Variate apud me uisa, omnino Epelanum fl. suum esse aiebat. Icones quidem utriusq; conueniunt, nisi quod pinna uentris non similiter posita sunt, pictorum forte culpa. Vide inter Fluuiatiles.

THRISIA, id est Alausa, quãquam post Apuas cum Harengo inter marinos censeatur à Rondeletio, à nobis ad fluuiatiles referetur, proculenim flumina subit.

VARIATA sicut nomine. Epelano fluuiatili Bellonij perçp̄ similis est piscis, quem Io. Caius medicus Anglice ornamentum, Variatam appellauit, & his uerbis mihi descripsit, delineata etiam quæ hic apposita est figura. Variata (inquit) piscis est marinus, illustris, aureus & resplendens magis, uerlicolor tamen, ut si multo colori & splendescenti exiguum purpureum admisceas. Is color, prout ad Solem in hanc aut illam partem uerses piscem, ita alius atq; alius est, ut in collo columbino: unde pisci Variate nomen dedimus. Magnitudine est Alburni, cute & carne Percæ: in australi nostræ Britannia mari plurimus, inter scopulos atq; saxa frequens. Mortuo marcescit color, & ad pallorẽ degenerat. Sic ille. Nos quoniam Alburno maior non est, quamuis Saxatilem hunc pisciculum, præcipue huic Classi adnumerare uoluimus. Idem uidetur à Io. Echtiio pictus ad me missus piscis, adscripto nomine *Doze*, tanquam accolis Oceani Germanis usitato.

GERMANICE F. *ein Meerbamble*: uel à coloris uariatione, *ein Schiler*.

DE GOBIS MARINIS, ET PRIMVM in genere quadam.

GOBIVS, Gobio, Cobio. Gouius in Halieut. Ouid. Græcè *Κοβίος, Κόβιο*, aliquib; *Κόβιον, Σοβίος*. *Cortus*. Pisces Gobioni saxatili propemodũ similes, Aristoteles *Cortos* (imò *Corhos, Κόβιος* Athenensis) nominat, quos adhuc nonnulli Coranos nuncupant, Gillius. Lege supra in Encrasicholo. ¶ Gobiones marini & fluuiatiles toto genere distant. Fluuiatiles nunc appellamus non è mari in flumina deuectos, sed in fluminibus ipsi genitos, à marinisq; corporis etiã figura differentes. Horum apud ueteres Græcos nulla habetur mentio. Aristoteles nanq; & Galenus de his tantum quæ è mari ad flumina annatat, loquuntur. & nimirum etiã Dorion apud Athenæum: sin minus, quos ipse Gobiones fluuiatiles uocauerit, ignorare nos fatendum est, Saluianus. ¶ Gobius marinus, Venetis *Go*. Liguribus *Zolero*. Gallis *Gouion de mer*. Plinio modò *Cobio*, modò *Gobio*. Huius à Saluiano posita imago, nostris omnibus dissimilis est, tum forma ferè, præsertim capitis: tum pinnis in dorso tribus. quanquam in descriptione author duarum duntaxat meminit. Color (inquit) non idem omnibus. hæc tamen colorum siue picturæ uarietas, non species diuersas, sed differentias tantum Gobionum facit. non secus enim quàm Anguillæ & Tincæ, loci ratione colorem uariant Nam qui Gobionum puriorem maris partem incolunt, minus picturati sunt: eorq; ab Hicefio & Diphilo, nõ quia uerè candidi sint, sed quia minus colorati, ac ex albo leuiter flauescentes, albi uocantur. Qui uerò in cœnosis atq; paludosis marinis locis degunt, cū ex flauo nigricent, (cuiusmodi noster hic piscis est à Venetis *Go* appellatus,) nigri dicuntur ab Hicefio. Qui postremo circa saxosa maris loca uicuntur (quales sunt Venetis Paganelli appellati) etsi uarijs depicti sint coloribus, cum eorum tamen partes plurimæ flauescant, *χλωροί* (id est pallentes siue flauescentes, nõ autem uirides) ab Hicefio & Diphilo iure uocantur. Hæc Saluianus. Ego sanè species Gobiorum maris diuersas esse cum Rondeletio putarim: neq; temere nomina etiam diuersa à uulgo eis imposui. Quòd si ipse genus unum omnium in mari Gobiorum existimauit, hoc est speciem unam: cuius in diuersa differentijs tantum differant colorum, (neq; enim differentias alias ullas exprimunt) cur piscem si suum, priuatim nigrum facit, *Go* Venetis dictum, à Paganello alijsq; distinguens: cum pro quouis Gobio mar. accipi queat, si in coloribus tantum discrimen est: ij uerò libris impressis, ad nos aduectis additi non sunt, ¶ Aeliani & Oppiani *Gobius mar.* noxijs aculeis armatur, quòd

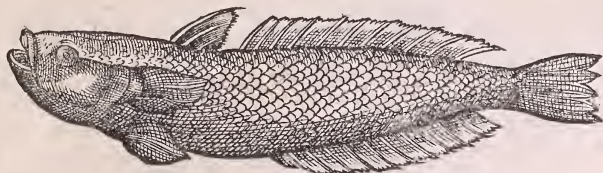
quòd in cognitis hodie non deprehenditur. ¶ Gobionum (marinorū, inquit Rondeletius) multa sunt differentia, à loco uiuendiq; ratione, à substantia, à magnitudine, à colore. A loco quidē & uita, quòd Gobiones quidam litorales sint: alij saxatiles, alij in fluuiorum ostijs aut marinis stagnis uiuunt. alij fluuiatiles. Substantia, quòd alij alijs præferantur, uel quòd ad palati gustum, uel quòd ad salubritatem. Colore: quoniam alij albi sunt, alij nigri, alij flauescetes siue pallidi, quos uirides non rectē appellant. Magnitudine: sunt enim alij magni, nimirum flauescetes: alij parui, alij inter hos medij, nigri.

GERMANICVM nomē singo ein Weergob. quoniam & Gobij fluuiatilis genus Kop uel Cab Germani uocant, nostri Gropp. Sed Blennium interpretor ein Weergropp. quòd fluuiatili per similitudinem sit: Gobium uerò differentia causa ein Weergob, alludendo simul ad Latinum uocabulum.

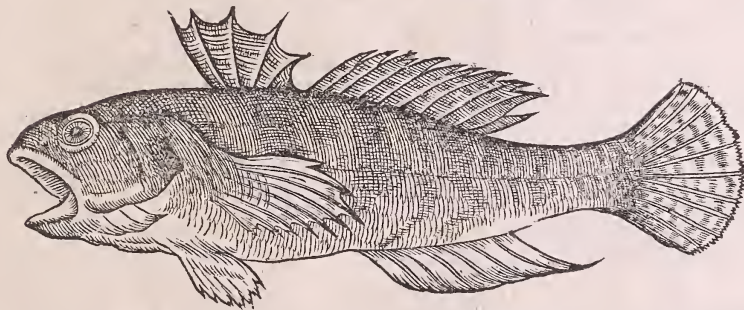
ANGLICVM Gobionis nomen ignoro. neq; ad hoc genus referendas puto duas piscium species, quarum alteram Angli Sandele, uel Sandil (composito ab arena & anguilla uocabulo) appellant: quæ in Mediterraneo mari an reperiatur dubito, alteram, Smelte, quam Eperlani nomine Gallico descripsimus.

GOBIO S marinos in hūc Ordinem potius quàm Saxatiliū ascitū, quòd & omnes parui sint: et uia tantum ex eis species saxatilis, quam primo nunc loco describemus.

Gobij saxatilis effigies à Rondeletio exhibitæ.

Alia eiusdem Venetijs delineata, maior quàm uellem.

GOBIVS marinus maximus, flauescēs, & uerè saxatilis. Græcè *Καλιός καυλίνος, ἢ χλωρός*: hoc est, Gobius caulines, uel subflauus. errant enim qui uiridē interpretantur: cū *χλωρός* nō modò uiridem, sed aliquādo etiam pallidum uel subflauum significet. ¶ Bellonius hunc Gobium album facit: Rondeletius album diuersum exhibuit.

ITAL. Venetijs Paganello. Vercellenses rustici Gobium fl. quoq; (quem alij Chabotum) Paganellum uocant, Rondeletius, Paganello autem nomen fortè à rubro colore impositum fuerit, quo ad Pagrum accedit.

GALL. Mafsilienfibus Gobio. Circa Monspelium Boulerot, teste Rondeletio: qui tamen Gobionem nigrum ibidem priuatim Boulerot dici scribit. ¶ Gobij saxatiles, uulgò Goata uocantur, Gillius.

GERM. Ein Steingob im meer: ein gälblachter Weergob.

GOBIO Niger, (qui in litoribus & stagnis seu paludibus marinis degit) magnitudine inter subflauū & albū mediocri. *Καλιός μέλας*. Similis est priori, (inquit Rond.) sed minor: coloris nigri, maxime parte anteriore. Loco binarū pinnarū, quæ ceteris sunt in uentre, unicam habet nigrā, barbam esse

Gobio niger Rondeletij.

8 Animalium Mar. Ordo I.

Tragos.

diceret. Que nota facit, ut credam hunc esse pisciculum, quem Athenæus libro 8. τράγοσ uocat, id est, Hircum, cui Exocætum cõfert, his uerbis. Exocætus omnino similis est pisciculo qui Hircus dicitur, præter nigrũ illud quod uentriculo subest, quod Hirci barbam uocant. Sed etiam Mæna mas, quum fœmina fœtu impleri incipit, Hircus uocatur Aristoreli.

ITAL. Venetis Go, Guo, Gobi.

GALB. Circa Monspelisũ Boulerot: quod nomẽ Rondeletius saxatilis etiam uel subflauo adscribit.

GERM. F. Ein schwarzer Weergob.

Gobius niger Bellonij, ab omnibus Rondeletij Gobijs diuersus uidetur, etiam à nigro ipse Gobio. Gobiones marini (inquit) Venetis Goi, Genuensibus Guigiones, Romanis Missori uocatur: quanquam Missoris uox ad plerosq; alios pisces trãsferatur. Incolæ urbis de le Specie, & qui Portum Veneris ac Genam inhabitant, Zozeros nominant.

GOBIUS ALBUS, Καθιός λευκός, omnium minimus, nõ ita quidem cãdidus est, ut cum aliorum multorũ piscium candore possit contendere: cæteris tamen Gobionibus candidior, Rondeletius, Bellonius Gobium saxatilem & flauescentem Rondeletij, album cognominat.

GERM. F. Ein wysslachter Weergob.

DE ALIIS QVIBVSDAM paruis piscibus, ut Blennis, Aulaudis, & similibus: Item de Scolopace.

Eiusdẽ alia icon Venetijs picta, licet maior quàm Pa ganelli, id est Saxatilis, qui maximus Gobiorum à Rondeletio dicitur.

BLENNVS, Belennus, Bæon, Rondeletij, (nam alius est Bellonij Blennus.) Βλεννός, Βελέννος, Βελέν. Pisciculus est (inquit) similis ei, qui à Tholofatibus Peis de menage uel Grauan dicitur; Cotto etiam fluuiatili pisciculo tam similis, ut uix discernatur, nisi ab eo qui nouerit, hunc in fluuijs, illum in alto mari degere. Pelagijs est & rarissimus. corporis specie Ranam piscatricem refert: colore & carnis substantia Aphyam Cobitidem. Sic ille. Non ineptè etiam Cottus marinus uocabitur. Plura leges mox in Blenno Bellonij.

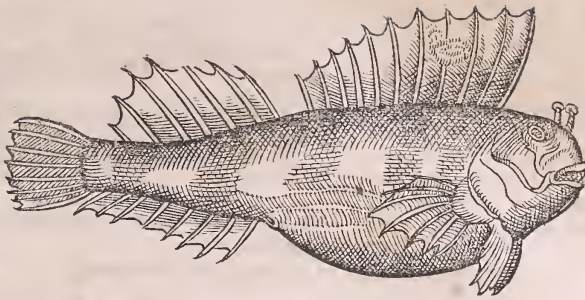
GERM. F. ein Weergropp.

Vilis, humida carne, & planè insipidus est pisciculus: à blenna fortè, id est, mucò, nomen sortitus: nam & Βλιννος, & Σιαλδís uocatur: & Lycos quoq; Diophani in Geoponicis 18. 14.

BLENNVS Bellonij & Salufani. Nomina diuersa leges suprã cum Rondeletij Blenno, qui pelagijs est, hic enim saxatilis est, non tamen dignus qui saxatilibus adnumeretur. nam propriè dicitur saxatilis circa saxa frequentè natatione exercetur: eoq; sicciorem, friabilem & salubrem in cibo carnem habent: Blennus autem & similes, in petris stabulantur, & propter ignauiam minimè exercetur, ideoq; mucosa sunt carne: & serè figura etiam à propriè dictis saxatilibus differunt.

Et quan-

¶ Et quanquam Blennum hunc esse ex ijs quæ authores tradiderunt, prorsus affirmari non possit: uideretur tamē is esse: cum *Blennus* nunc significet, *Blennus* originarium & segnē, est enim hic piscis præ ceteris mucosus, ignauus, timidus, segnis ac tardus, & in herbosis litoribus uiuit; & Cothio siue Gobio abstimilis non est: hoc enim de Belēno Athenæus:

illud de Blenno Oppianus tradit, Fortassis autem idem etiam Epicharmi Bæon (*Βαίων*) fuerit, paruus enim est, id est, *Βαίος* Græcè: & simul malus ac uilis piscis Epicharmo teste. Hæc ferè Saluianus, Varino quidem *Βαίος* non alius est quàm *Blennus*: sic enim apud illum scribitur. Vide etiam infra in Exocæto Bellonij. Belennum dici non laudo, nisi fortè carminis gratia. ¶ Hunc piscem (quæ Scorpioidi Rondeletij mox exhibendo idem aut planè cognatus uideretur) ego quoque olim in Italâ Blenni nomine pictum, à Cor. Sittardo accepi.

CORCYRENSIS & Zacynthij Cæpolam à cæpæ similitudine uocant. Capite est grandi, spicula to, &c. Totus quadrantalem non excedit longitudinem: crassitudo eius ut cepa mediocris esse cōsueuit, quin & ita flauus est ut cepa, & Scorpanam colore refert, Quosdam audiui qui hunc Boacem perperam uocarent, Bellonius.

ITALICE Borrebotta. Pefce de petre, quod semper inter petras agat. Pefce de fortessa. ¶ Romanæ non secus quàm Vranoscopus & Citus (*sic Cottum fl. seu Gobium fl. capitatum uocat*) Melliore dicitur, Saluianus.

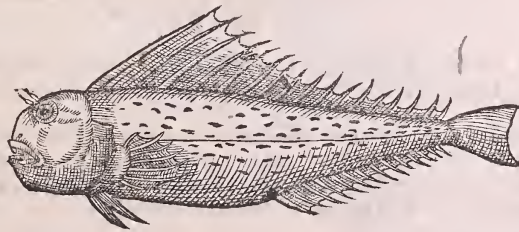
HISPAN. Cagador (nī fallor) Lusitanis.

GALL. In Narbonensij Prouincia à nonnullis Lebre de mar dicitur, Saluianus. Rondeletius Scorpioidem suum uulgo Lebre de mar uocari scribit, est autem is idem cum Blenno Saluiani & Bellonij: nisi duæ species unius generis proximi alicui uideantur. Vide in subsequente pisce.

GERM. F. Ein andere Meergröppen art: ein Schleymling/ ein Zwiwelfisch. Leporem Germanicè interpretari non libet propter euitandam synonymiam.

Blenno Bellonij & Saluiani, & Rondeletij Scorpioidi, Galerita utraq; eiusdem & Pholis, cognati mihi uidentur, item Galetta Venetijs dicta, & Gutturifusa: cognati inquam tum inter se, tum Gobij, uel potiùs Mustelis marinis: unde & Galetta fortè diminutiue dicta, hæc tum corporis specie, tum pinnis & læuitate cutis, & molli mucosâ carne, ad pisces prædictos accedit. Gilio cum ostendissem Venetijs, Gobij genus pessimum esse dicebat.

SCORPIOIDES Rondeletij: idem ut uideretur, uel cognatissimus Blenno Bellonij, &c. de quo proximè retro dictum est. Vulgo à nostris (inquit Rondeletius) Lebre de mar: id est, Lepus marinus dicitur. quia rostrū terreni Leporis *πρωτο* *μει* admodum simile habet. Lepori quidem marino ueterū omnino dissimilis est, Scorpioidem nō ineptè appellabimus: esse enim capitis forma Scorpionis marino similis, totidemque supra oculos apophyses molles habet, dentibus differt. Præterea differt à Scorpione & Galerita pinnae dorſi magnitudine, duabusque maculis nigris eiusdem pinnae. Cutis læuitate Galerita similis est, & carnis substantia, non autem Scorpionis. Litoralis est: mucosâ & aqua uescitur.

GALL. Lebre de mar, ut prædictum est.

GERM. Vide cum præcedente pisce. Poterit etiam ein Schneckling, id est, Cochlioides appellari: quoniam Cochlearum seu Limacum instar cornicula protendat.

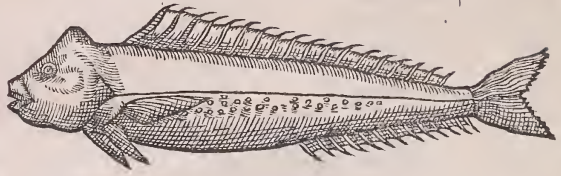
ALAVDA cristata uel Galerita piscis, ut à Rondeletio uocatur. In faxis uiuit, & naturam formamque faxatillum imitatur, in faxatilibus tamen non habetur (à medicis.) In uertice cristam erigit (Alaudæ auis instar) mollem, & cœruleam dum uiuit, Carne est molli, & ob paruitatem ne-

Basiliscus.

gligitur, Rôdeletius. ¶ Basilisci pisces circa petras leprades degunt Oppiano: uerisimile autem est Alaudas nostras à crista, à qua et regulis auiculis nomen, Basiliscos ab eo dictos. Poterunt & Pauones marini dici hi pisces. nam & uericoiores sunt, & cristam habent cœruleam, qualem Pauoni pisci Phasidis Philostratus attribuit.

GALLICE, Percepierre, Coquillade.

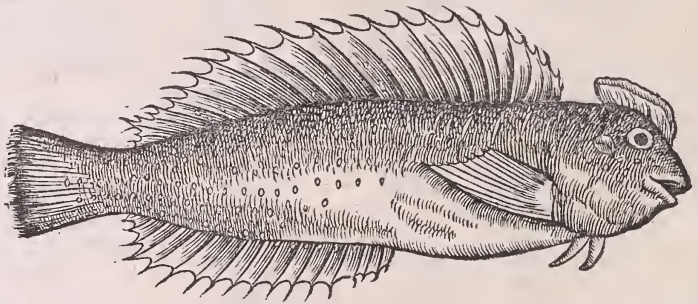
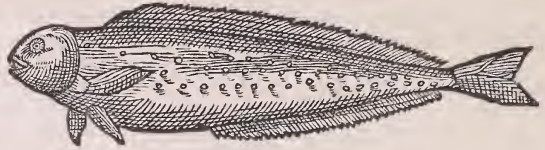
GERMANICE uocetur ein Seelerch/ein Kobellerch.

Simia.

ALAVDA non cristata Rondeletij, similis superiori, crista excepta. Popsis etiam (inquit) optimo iure Simiam appellare, quia capite Simiam refert, parto scilicet & rotundo, uel si nostrorū appellationē sequi uelis, qui Percepierre nominant, non absurdè Empeetum uocaueris, in petrarum enim cauernulis degit, inq; abditissimis earum rimis se occultit.

GALL. Percepierre, ut prædictum est.

GERMANICE circumscribo, ein Seelerch on ein Kobel/on ein Emp. Mordet hæc quidem, sed morsu innoxio: quamobrem lulis non est.

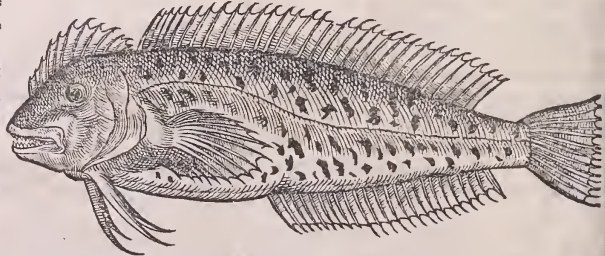

ALAVDIS Rondeletij cognatus piscis: Exocæto quoque Bellonij idem, aut eius species. ITALICE Venetijs Gotorofa uel Gutturifula, à prominente nimirum sub faucibus tumore.

Troglydyces. *Basiliscus.* GERMAN. F. ein art der Seelerchen. Litoralis est piscis, & ferè subit foramina lapidum, aut parietum ædificiorum in litore: unde nõ ineptè Troglydytes appellabitur: uel à crista, Basiliscus, sicut & Rondeletij Alauda cristata. ¶ Idem uel cognatissimus est piscis Exocætus Bellonij, qui mox sequitur; ubi & alia nomina Germanica reperies.

EXOCOETVS Bellonij. (Alius est Rondeletij Exocætus, saxatilis.) In saxis degit: non tamè est propriè saxatilis, ut medici nominât. Idem aut eius species cognatissima est piscis proximè retro positus.

¶ Exocætus (inquit Bellonius) species habet plures: quarum una cristata est, (cuius iconem damus,) Mastilæ frequens: primo aspectu aliquatenus gobiū referens, cutē glabra & lubrica; unde uulgus Græ-

etæ glinon nominavit. Tertium Exocetæ genus etſi Byzantinis piſcatoribus nõ alio quã Glini nomine pernoſcatur, ac nonnullis Chelidonijs appelletur, tamen à Glino ac criſtato Exocæto differt, &c. Hæc ille. Quarendũan hic fortè ueterũ Blẽnus ſit, quoniã & mucofus eſt, opinor, & lubrica cute, unde hodiẽ Græcis Glinos nominatur, ut olim Blennus uel Blinnus. ¶ Exocætum in Arcadia Lychnon modò uocitant, Maſſarijs. Plinius Exocætum cum Pœcilij Arcadiæ piſcibus confundiſſe uidetur.

Blennus.

Lychnus.

Pœcilias.

Adonis.

Ophidium.

Cirrhis.

Ceris.

Quarendum an Adonis alius quã uel Rondeletius uel Bellonius propoſuere, piſcis ſit: quoniam apud Kiranidem Edone piſcis (idem nimirum Adonidi) alio nomine Ophidion dicitur. Ophidij autem ſpecies una Rondeletio flauæ coloris eſt: qui color à ueteribus Adonidi tribuitur, unde & Cirrhis Cerisq; uocatur, &c. ut non tres piſces diuerſi, Adonis, Ceris & Ophidion ſint: ſed unus, tribus diuerſis nominibus indicatus, & pro Ophidio rectè à Rondeletio demonſtratus. Adonidis quidem Rondeletij, Turdorum generi adnumerandus mihi uidetur.

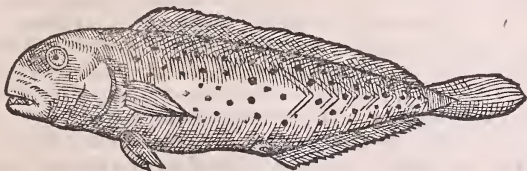
GRÆCI circa Conſtantinopoli uulgò Glinon uocant.

ITALI circa Genuã Bauecqua. Romani cum alijs minutis piſcibus confundunt, modò Cernam, modò Miſſorem (aliàs Meſſore: uagum nomen ad Vranofcopum, Blennum & Cottum fl.) appellantes, Indigenæ Comaſci Vulpem uocant, una Folpe, Bellonius.

GALLI circa Maſſilia Gabot uel Gauot.

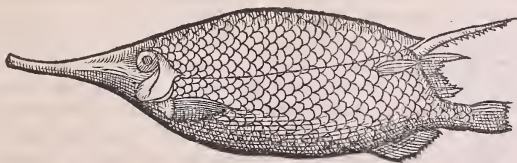
GERMANICVM Exocæti Bellonij nomen ignoro, quanquam in Oceano frequentiffimum eſſe tradit, & in rupibus Bonontæ penè innumeros reperiri. ſingamus igitur nomen, ein Punterhan, à maculis & criſta: uel ein Steintup, quòd ueluti Gobius aut Muſſela ſaxatilis ſit. Vel eadẽ nomina quæ præcedenti ponamus, idem enim uel cognatiſſimus eſſe uidetur.

PHOLIS Rondeletij, *Alis*, Superioribus (inquit, de Alaudis autem & Scorpioide proximè ſcripſerat) & maxime Alaudæ ſimilis eſt piſcis, qui Antipoli à muco Bauoſa dicitur. Moliſſima eſt carne & glutinoſa. Piſcis hic (inquit Ariſtoteles) mucum quem ipſe emittit, ſibi obducit, ut in eo quaſi cubili quietſcat, Cubili autem Græci θαλάμην aut φάλορον appellant: inde nomen.

GALL. Bauoſe, ut prædictum eſt.

GERMANICE nominabimus ein Schleymlerch/ein Weerlerchen art.

SCOLOPAX Rondeletij, (ſicco nomine Græco à roſtri longitudine, quod ſcolopsis, id eſt paſſillim inſtar productum habet, ſicut & Σκολόπας uel Aſcolopas, auis, quam aliqui recẽtiores Roſtricem nominant,) haud ſcio ad quem Ordinem referri mereatur. Rondeletius piſcibus peregrinis adnumerauit: quos cum ego pleroſq; omnes ad ſuas claſſes retulerim, & hic unus ſuperſtit: in ſine Ordinis primi, propter paruitatẽ, collocare uolui. Peregrinus (inquit) & rarus eſt piſcis: ſemperq; paruus, ut arbitror. Aliqui Elephantum, tanquam à probofcide, ſed roſtrum probofcidis inſtar flexile non eſt: alij Ibidem uocare uoluerunt, Sic ille. Ego hunc piſcem Serram Plinij potiùs dixerim, (ab aculeo ſerrato:) quã Cetum illum quem Rondeletius Priſtin appellat. Licebit & Rhampheteſtem appellare. Ριμφησάλει enim Heſychio piſces quidam ſunt, à roſtro nimirum dicti, quod in auitibus, præſertim maioribus, Græci rhamphos appellant.

Elephantus.

Ibis.

Serra.

GERM. F. Ein Sagfiſch, id eſt, Serra piſcis: uel ein Weerſchnepf, id eſt, Scolopax marinus.

ORDO II. PISCIVM MARINORVM.

QVI CONTINET SAXATILES, ET

ALIQVOS EIS PROXIMOS, MAGNA
ex parte latos & compressos.

DE SAXATILIBVS QVAEDAM IN GENERE.

SAXATILES pisces à ueteribus, non in dulcibus aquis, sed in mari tantum appellati sunt: qui nimirum in litoribus, non impuris & cœnosis, non terreis & arenosis: sed qui in puris & saxosis locis & circa promontoria degant. Quòd si quistamē in dulcibus etiam aquis saxatiles aliquos contra ueterum consuetudinem nominare uellet, non ij qui sub lapidibus stabulantur & latent plerunq; qui & squamis carēt, & humidiori sunt carne minimeq; friabili: sed illi potius qui in saxosis fluuijs & riujs degunt, excenturq; subinde contra aquam natando; ut præcipuē Thymalli, qui saxatilibus mar. conferri possunt (quanquam & alij quidam minus laudandi, in saxosis fluuijs reperiantur: qui tamen cæteris eiusdem generis in alijs aquis degentibus collati, multò præstantiores sunt) sic uocari poterunt. ¶ E saxatilibus marinis Galenus nominat præcipuē Scarū, Merulā, Turdū, Iulidem, Phycidē & Percam. Hī (inquit) nec alimenta, nec loca mutant, nec dulcibus aquis utuntur, ob eamq; causam omnes perpetuò sunt inculpati: & nullum in eis discrimen manifestum reperitur, ut qui perpetuò in purissimo mari degant; aquamq; dulcem, & eam quæ ex dulci & marina mixta est fugiant. Itaq; illos (inquit Saluianus) qui non perpetuò, neq; omnes eiusdem generis in saxosis locis uisitant, cuiusmodi (ipso auctore) Gobio est, à uerè saxatilibus excludit: etiā à plerisq; antiquis scriptoribus hī quoq; inter saxatiles censeantur. ¶ Saxatiliū quidam naturam formamq; imitantur, ut Alaudæ Rondelēti; qui tamen inter saxatiles à medicis non habentur. immorantur enim ferè saxis, nec ita circumnatando subinde exercentur, undē molliorī sunt carne, aliqui etiam mucosa ut Blenni: quare nos ad primū Ordinem eos reiciemus. ¶ Sunt qui in faxis quidem degant: sed neq; figuram, neq; naturam saxatiliū referant: ut Canicula illa quæ Gallis Cato rochiero dicitur: ut Locustæ, Murænae. Saxatiles pisces pleriq; à Gallis communi nomine Rochiers uocantur, à Germanis dici possunt Steinsisch/Steinling.

Scarū iconem quæres ad finem libri.

SCARVS, Σκάρω, inter faxatiles omnes principatū tenet. Genera eius duo sunt, *ovies*, de quo hic agimus, (qui propter latitudinem corporis, & cum Sargo similitudinem, ad quartum Ordinem referri poterat) & alter *αἰδης*, id est, uarius cognomine. Vtriq; multæ communes sunt notæ: sed sunt etiam propriae. A uerbo *σκαρῶ* (id salire uel saltare significat; aliquando etiam pasci, piscis quidem hic algam & herbas depascitur) sunt *σκαρῶ* & *σκαρῆς*, Athenæus & Eustathius, sed fortè duo hæc nomina piscis unius fuerint; ut Perca & Percis, &c. Nō alius hic piscis uidetur, quam qui alibi Meryx (*Μήρυξ*) ab Aristotele uocatus est, hoc est, Ruminalis. solus enim hic piscium ruminare creditur: & solus uocalis esse Oppiano. ¶ Nostris (inquit Rondeletius) diu incognitus fuit: neq; mirum, cum Romanis olim & toti Italiæ serò uisus fuerit. nam Columella; Scarus (inquit) qui totius Asiæ Græciæq; litoribus Sicilia tenus frequentissimus exit, nunquam in Ligusticum, nec per Gallias enauit ad Ibericū mare. Et Plinius: Scarus Carpathio mari maximè frequēs, promontoriū Troadis Lecton spōte nunquā transit. Inde aduectus incredibili multitudine nauibus, Tiberio Claudio principe, Optatus è libertis eius, præfectus clasis, inter Ostiensē & Campaniæ orā sparfos disseminauit. Quinquennio ferè cura est adhibita, ut capti redderentur mari. Postea frequentes inueniuntur Italiæ in litore, non antè ibi capti. In nostro mari (inquit Rondeletius) capiuntur non procul à Mafsilia, & maximè circa Stæchadas insulas. Rhodi maximam esse copiam à Rhodijs accepit. Idem apud Athenæum perperam scribi ait, hūc piscem dentibus ferratis, & carniuorū esse, & Lepore mar. uelci: omnia enim hæc falsa esse. ¶ Colore ex cæruleo nigrescit, uentre est candido: Sargo similis, corporis forma ad rotundam accedente, aculeorum pinnarumq; situ & numero, &c. Dentes planos hominis modo maxillasq; habet: immò propriè solus latos habet, (Plinio teste.) atq; Sargi etiam dentes, & Picij seu Melanderini, & Auratæ plani humanisq; similes uidentur, Aristoteles hunc piscem ut solum ruminare, ita etiam non utrinq; dentatum esse scribit, & superioribus dentibus carere.

GRÆCI etiam huius temporis Σκάρω nuncupant, Massariis.

ITALI, Nonnulli existimant Scarum Romæ inter Auratas à piscatoribus uendi: qui similitudine (quod facile credo) decepti, neq; animaduersa saporis nobilitate, in foro piscario eum Auratis & Sargis commisceant, consensu tamen piscatorum, Zaphirus piscis, (sic à cyaneo eius gemmæ (Japphiri) colore dictus,) inter Auratas longè lapidissimus exiffimatur: qui fortasse Scarus anti-

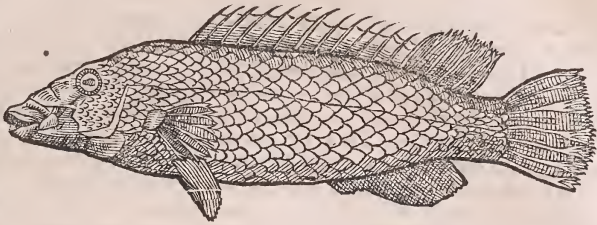
quis

quis fuerit, Iouius. Romanis nostrisq; non planè notus est, Rondeletius.

GALL. Romanis nostrisq; non planè notus est. alij enim ob similitudinem Dentè, alij Sargo, alij Cantheno uocant, à nostris piscatoribus pro Sargo uenditur.

GERM. In Oceano Germanico an reperitur hic piscis nondum mihi constat. (Scarum quidem uarium in Oceano non capi Bellonius testatur.) quamobrem nomen eius Germanicum fingo: ein Dewer oder Dewling: id est Ruminator: ein Dewbrach sine: ein Steimb: ach sine. ein Sänbrach sine art.

SCARVS uarius, Σκαρὸς ἀόλος. Αἰόλος quidem, id est, uarij cognomen, multis etiā alijs piscibus est commune: ut Percis, Coracino: & multis alijs faxatilibus epitheton hoc cōuenit, Rondeletius. Superior Scarus (inquit idem) ferè concolor est. hic uero, oculis, uentris inferiore parte, in qua podex, purpurei est coloris: cauda coloris Indici: reliquum corpus partim ex uiridi, partim ex nigro, caruleum est: squamæ ueluti notis obscurioribus aspersæ. In medio uentris notas duas purpureas habet: formosissimus sanè piscis, si quis alius. Romæ per semestre spatium unus tantum mihi uisus est. Capitur aliquando in nostro mari, è regione Magalong, & nò procul à Mafsilia, & Antipoli: circa Stæchades insulas sæpius. ¶ Bellonius superioris non meminit: & hunc simpliciter Scarum nominat. Nullus (inquit) est in Propontide, Ponto, & Hellesponto: in Creta plurimus. ¶ Piscem corporis forma Scaro uario similem, totum purpurei coloris, Rondeletius tertiam Anthiæ speciem facit. Vide infra in hoc Ordine.

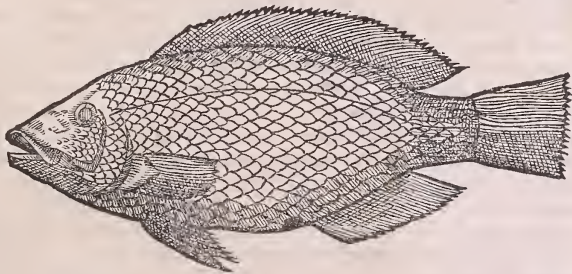
GRAECVM in Creta uulgus hodieq; antiquam appellationem retinuit, Bellonius.

GALL. Aliqui eum communi faxatilitum nomine Rochau nuncupant; alij Aiol, alij Aurio: feruatis, ut credibile est, nominis αἰόλος uestigijs, Rondeletius.

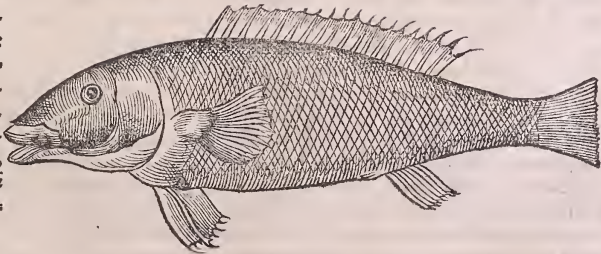
CANARIARVM insularum incolæ, ut ferunt, Brechos appellant, Rondeletius.

GERM. In Oceano reperitur circa Canarias; fortè & alibi: quanquam Bellonius in Oceano reperiri negat: de Gallico nimirum Oceano tantum sentiens. Nomen fingemus, ein Puntermew ling, hoc est, Ruminator uarius; uel circumscribemus, ein schöner geteilter Dewer.

Merula Rondeletij.

Bellonius aliam Merulae iconem quam Rondeletius exhibet, nescio an diuersi piscis. Suum quidem Rondeletius Tinca se, corporis habitum similem esse scribit: & suum Bellonius ab Italis Tinca mar. appellari, & c. sed corporis species differt, ut apparet. Saluanus etiam Callariam suam, id est, Phycidè Rondeletij, Romæ Tinca mar. uocari scribit: & aliqui (ni fallor) Coracium similiter uocant.

MERULA piscis, dictus est à colore auis eiusdem nominis: sicut & *Κόσσυφος* uel Atticè *κόσσυφος* Græcè: quanquam in aue color niger est, in pisce ad uiolaceum accedit, ex indico nigrescens. sed ueteres etiam indicum aut purpureum exaturatum colorem, nigrum uocabant, ut in pura uiola, Isidorus Hispanensis masc. genere Merulum dixit. Merula, Turdi, Squilla, uere nigrescunt, postea candorem suum recipiunt, Aristoteles; hoc est, suum quidem colorem seruant: sed is magis exaturatus fit circa uer, æstate uero magis diluitur, minusq; niger est, Rondeletius. Idem etiam aliud Merularum genus obseruauit, dorso nigro, uentre indico, quibusdam partibus cæruleis, ut pinnis, cauda & circa branchias. ¶ Oppiano Merula mas est, Turdus (*Κήλη*) uero fœmina, quod forte nonnullis persuasit formæ similitudo: quæ facit ut hodieq; nonnulli horum piscum nomina permutent. Terminatio quoq; in Græcis uocabulis (nam apud Latinos contra se habet) hanc persuasionem promouisse uidetur. Grammatici quidam Græci etiam *κόσσυφος* hunc piscem nominant, sicuti auem. ego pro pisce apud authores *κόσσυφος* tantum reperire memini.

*Turdus an
mas Meru-
lae.*

ITAL. Piscatores maris Ligustici, Adriatici & nostri quoq; hoc est, Mediterranei, ad unum Merulam agnoscunt, quæ cum Phycidibus etiam confundunt. Romani tamen peculiariter speciem unam Merlo nominant, sæpe etiã Canarellas, Canadellas & Phycides Merula nomine uocant, Merulam Itali æquè atq; Phycidem, Tincam mar. nominant. Merula Turdo simillima est, sed nigrior, eam quia Tincæ formam habet, Tincam mar. Veneti cognominant, Massarius.

HISPANI & Sardi adhuc nomen Latinum retinent, Gillius.

GALL. Vide superius in Italicis. Peritiores piscatores Merle uocant: nonnulli Tourd, non distinguunt Turdum à Merula: alij communi saxatilium nomine Rochau, Rondeletius. Cauendum ne quis Merlu dictum à Gallis piscem (Merlucium recentiores quidam Latine efferunt, quasi marinum Lucium) pro Merula accipiat.

GERM. F. *Ein Werlesisch*, uel *Zimselsisch*: Germani quidem inferiores Merulam auem uocant *Merle*, ut etiam Galli, qui & auem & piscem ita nominant, uel *ein Weerschy*, id est, Tincam mar. quanquam & Phycis quibusdam Italis eodè hodie nomine uenit, & forte alij etiam pisces, ut genus quoddam Iulidis. *Ein Weerschyen art.*

ANGL. Merulam (inquit Turnerus in epistola ad me) in litore Angliæ occiduo uidisse me puto. hanc piscatores illic uocabant a *Cookesfish*: quod nautarum coei iure quodam suo propter delicatum saporem apud se retineant & coquant, quum reliquos omnes facile ad quæstum distrahi patiantur.

DE TURDIS IN GENERE: IN GENTIVM TAMEN NOMEN-
claturis quadam ad species aliquas Turdorum priuatim
pertinere uidentur.

TURDORVM multa sunt genera (inquit Rondeletius), uaria nomina: tantaq; colorum uarietas, ut in ijs creandis iussisse uideatur natura. Pancrates apud Athenam author est, multis nominibus appellatum fuisse Turdum, & Nicander *πολυώνυμος* cognominat. etenim *Κήλην*, *Σαύρο*, *Αιολίαν*, nuncupauerunt: ex quibus nomen *Κήλην* frequentius est: & ita potius scribendum quam *Κήλα*, Athenæus ex Aristotele *μελανόστικτος*, id est, nigris maculis insignem facit: sed potius *πικνιόστικτος* dixerim, id est uarijs notis distinctum: & sic apud Athenam legisse uidetur Phauorinus, & Buffathius. Hæc ille. Addit, multas illas à se positas Turdorum species, solo ferè colore differre. ¶ Turdus piscis à colore dictus est, ut tradit M. Varro: non à sapore simili, ut forsan aliquis suspicaretur. Atticis *Κήλη*, Doribus & Siculis *Κήλη* dicebatur. *πολυώνυμος* recentiores Græci philosophi uocant, quæ Grammatici synonyma: unde & hic piscis Polyonymus cognominatur, quod diuersis uocabulis rem eandem significantibus appelletur. *Σαύρος* quidem nomen frequentius alteri cuidam pisci attribuitur: siue illi quem Acui similem Rondeletius exhibuit: siue Lacerto eiusdem peregrino. (Græcè enim *Σαύρος* lacertum sonat:) quem (inquit) aliqui propter uiriditatem iucundam, simul & oris totiusq; capitis similitudinem cum terrefrari, Lacertum uocant. In Turdis quidem nullam ad Lacertos formæ similitudinem reperio: sed quidam ex eis planè uiridi colore sunt, qui præ cæteris fortè Sauri nomen merentur. Acoli siue Acolia nomen, uarium significans, alijs quoq; diuersis eandem ob causam piscibus, siue ut nomen, siue ut epitheton tribuitur: ut Scæro, Coracino, alijs. ¶ Merulam in eodem genere marem: Cichlen uero, id est, Turdum, fœminam esse, solus tradit Oppianus: necdum inuenit (puto) qui consentiret: ex uulgi nimirum opinione.

*Κήλην.
Σαύρος.
Αιολίας.*

Κήλην.

*Ptsifana ma-
rina.*

Alexander Trallianus medicus: Turdus (inquit) piscis est tener, humidus, concoctus facilis: & si forte ipsam Ptsifanam marinam nomines, non erraueris: adeo recrementi expers est alimentum quod ex ea capitur. ¶ Turdorum plura esse genera (inquit Saluanus) res ipsa declarat: licet solus antiquiorum Columella (quod sciamus) id notauerit, inquit: Turdi complura genera includemus. Cauendum est autem ne omnes picturatos pisces (quod ichthyopola ubiq; ferè faciunt) Turdos uocemus: non solum Turdos ipsos, qui uerè picti sunt (Turdorum autem instar): sed Percas etiam, Hiátulas, Fucas, Merulas, Pauones, atq; reliquos depictos pisces, Turdos perperam appellantes. Hunc autem errorem facile uitabimus, si ueterum authorum testimonio, Turdi piscis aluū

Turdi

Turdi auis instar, uariam siue maculosam esse animaduertimus: quomobrem qui uariam aluum non habent, Turdi non sunt. Hæc ille. Veteres quidem illi, quorum testimonio Turdorum aluum uariam esse comprobatur, non alij sunt, quàm diuus Ambrosius, qui Turdum aluo uarium appellat: Isidorus Hispanensis albouarium dixit, *[forte quòd in uentre candido narij coloris puncta sint]*: sed horum scriptorum in hoc argumēto non magna est authoritas: ego Turdos pisces non in uentre tantùm, sed alijs etiã partibus maculosos, & uarijs coloribus insignes esse uideo: quod nimirum cum alijs multis faxatilibus commune habent. Rectè igitur dixerit Saluianus, aluo uarios esse Turdos: sed addendum, alijs etiã nonnullis partibus. Post hæc, Turdorum species tres describit: quas nos suis locis cum Rondeletij Turdis componemus: generibus summis hic indicatis: Turdus (inquit) aut minor est, & latus: aut maior, & oblongus, qui rursus subdividitur in uiridem & rubrum, nulla alia quàm coloris differentia distantes.

ITALI, Hispani & pleriq; alij Turdum (Turdo) appellant, Rondeletius & Saluianus. Glau cum piscem Malsilienses falsò Vmbrinam, Veneti (eundem uel Chromin Bellonij) Turdum nominant, qui uerus Turdus non est, sed qui inter Genuensium Lagionos peculiariter Turdus dicitur, is meritò Turdus est, ab eo potissimum uocatus, quòd cum eius color ex rufo in melinum uerget, ad uiridem tamen inclinēt, &c. Bellonius. ¶ Papagallo: Vide inferiùs inter Germanica.

HISPANI & alij pleriq; etiãm Turdo appellant.

GALLI, Nosstrates, Prouinciales, Itali, Hispani Turdo nominant: Galli Vielle, Rondeletius, qui tamen rursus duodecimum Turdi genus priuatim Vielle nominat: undecimum uerò peculiariter à quibusdam Durdo uocari scribit: alibi etiã Coracinum in Gallia Narbonensi quosdã Durdo uocare testatur. ¶ Vielle nomen ad Græcũ Cichla uel Cichela ferè accedit.

GERMANICVM nomen fingimus *Punterfisch*, à punctis & maculis quibus distinguitur. Vel *Krametsfisch*: nam *Krametuoegel*, Turdus auis est. Vel *Weertröffel*, nam inter Turdos aues minorem alterum Germani *Trossel* uel *Trossel* appellant, uel *Scepsawe*, id est, Pauo marinus. Rondeletius quidem genus secundum de suis Turdis mar, priuatim Pauonem nuncupat. Bellonius in Gallico libro de piscibus, piscem Romæ Papagalum dictum, Pauonis nomine exhibuit: quem Turdum postea in libro Latino nominauit, is uel idem cum Saluiani Papagallo est, (quem infra post Turdos collocabimus,) uel planè similis. Vel communì Saxatilium nomine uocamus *Steinling/ein art der Steinlingen*: ut etiã Galli Rochau.

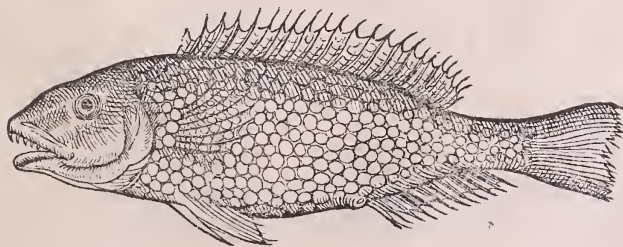
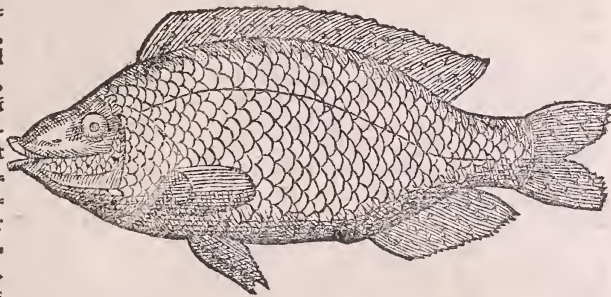
TURDVS I. Rondeletij: Non admodũ (inquit) dissimilis est Cinædo, minor paulò & latior, ad Auratæ figuram accedens, dentibus recuruis: pinnarũ situ numeroq; cæteris faxatilibus similis. Labra habet crassa & rugosa: dorsum fuscum est, uenter ex albo liuescit, &c. ¶ Idem est Turdus minor Saluiani, ut conijcio: quem & latum facit, Rondeletij quidem effigies proportionè latiore ostendit: & caudæ pinnam aliquousq; bipartitam, cum in descriptione aliter dicat, Cauda non in duas pinnas, sed in unam latam desinit: (qualis nimirum in cæteris etiã Turdis & faxatilibus plerisq; spectatur.)

ITAL. **HISPAN.** Vide Gallicum nomen.

GALL. A pluribus (simpliciter) Turdo dicitur, sicut & apud Italos, & Hispanos.

GERM. F. *Sie erst art der Krametsfischen/Weertröfeln/oder Weerpfawen.*

Lepras Bellonij.

Scarus.

Eiusdem alia icon, Venetijs facta pro pisce nomine Marzapan: quam apud me uisam Bellonius, eandem suæ Lepradi esse assererat. Cognatus huic uideri potest Scarus uariis Rondeletij, quem Bellonius simpliciter Scarum nominat. sed differit denibus, quos planos (suprà) habet Scarus, & in Oceano non capitur: cum hic exhibitus & Mediterranei & Oceani piscis sit.

Pforus.

LEPRAS Bellonij, (ficto nomine,) piscis laxatilis, qui ab Oceano ad mediterraneos deferri solet. Mihi quidem Turdis cognatus hic piscis uidetur. Lege mox in Gallicis eius nomēclaturis. Bellonius hunc Pforum & Lepradem Græcorū esse putat, Leleprin uerò Latinorum, in lemmate historiarū huius piscis. Sed leuis est coniectura, eaq; ex solo nomine. Pforum hunc piscem idcirco facere, quòd eadem in ipso suggillationes, quales in pfora uel lepra laborantibus, uisantur, atqui pfora uel lepra affectus est turpissimus, & fœda cutis asperaq; facies: huius uerò piscis colorum uarietate (ut Bellonius ipse refert) nihil pulchrius. Hoc etiā non animaduertit huius piscis nomen (Ὠρέθ) per o. breue scribi, pfora (Ὠρέθ) cutis uitium per o. longum. Preterea Athenæus significare uidetur, Melanderinū à Speusippo Ὠρέθου, à Numenio Ὠρέθου dictum; Melanderinum autem longè diuersum Rondeletius exhibet. Sed Athenæi locus aiquid dubitationis habet. Porrò Lepradem piscem nullus quod ego sciam authorum nominauit: & Lelepris Græcum, non Latinum uocabulū est, sed diuersi piscis, qui aliter Phycis dicitur, teste Helychio in Ἀλεπρέλις. ¶ Quid si Attagenus sit hic piscis Athenæo memoratus, propter maculas & pūctā, quibus similiter ut Attagen autis distinguitur: similiterq; in cibo lautissimus est? Scio Attagenum alio nomine Scepinū dici à Dorione, à quo fortè diuersus fuerit Oppiani Scepanus, (per a. in penultima,) qui in cœno & paludibus maris uiuit.

Scepinus.

Scepanus.

ITAL. Venetijs Marzapan nominatur: ni mirum quòd æquē in delicijs appetatur, ac Martius panis uulgò dictus,

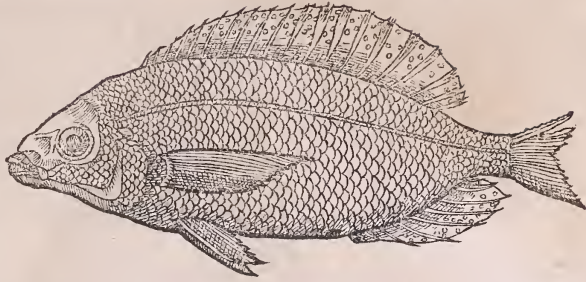
GALLICE. Armoricis ad Oceanum uocatur Poulle de mer, id est, Gallina marina, ab alijs Rosse, nimirum à colore rubicundo, quibusdam Vieille, circa Lutetiam. at Rondeletius Turdum suum à Gallis Vielle uocari auctor est, in primo Turdorum genere, & rursus similiter duodecimū atq; ultimum. Videtur autem hic quoq; piscis Turdis cognatus, tum specie corporis, tum colorum uarietate insigni, primo præsertim generi quod Rondeletius ponit.

GERM. F. Ein rooter Punterfisch: uel ein rooter Krametfisch, hoc est, Turdigenus rubicundum.

TVRDVS

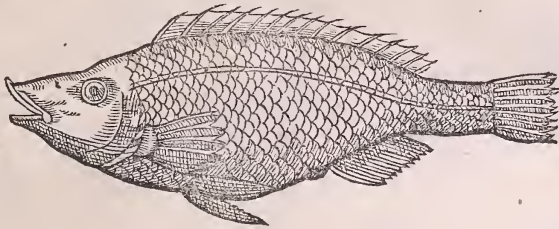
TURDVS II. Rondeletij. Hic (inquit) à nobis distinctionis gratia Pauo nuncupatur, priori similis, maior tamen plerunq; colore ex uiridi cæruleo uel indico, colorem colli Pauonis referente in pinnis omnibus, & in cauda. ¶ De Pauonis nomine lege supra in Germanicis nominibus Turdi in genere: Saluianus Pauonem alium, & ipsum tamen, ni fallor, Turdis cognatum exhibuisse uidetur: cuius uerba recitabimus infra.

Pauo.

GERM. F. Sie ander art der Krametsfischen oder Meerpsawen/von farben an flossfäden vnd am schwanz blawgrün/wie ein Psaw am hals.

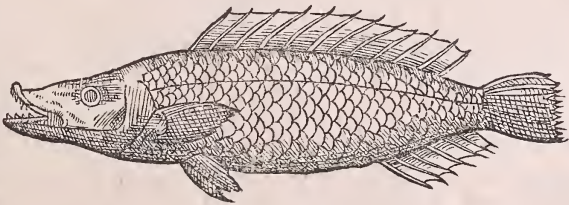
TURDVS III. Rondeletij. Superioribus (inquit) similis est, colore uerò dispar. est enim uarius admodum: uixq; ullus est qui plures colorum differentias habeat. Viridis est magna ex parte: sed punctis purpureis, cæruleis, indicis & alijs confusis coloribus conspersus, &c. Frequens est Romæ, & Antipoli, & in Lerino insula. Vide in decimo Rondeletij Turdo inferius.

GALLICE (circa Monspelium puto) Minchia di Re à nonnullis uocatur, ut Rondeletius scribit, at Saluianus Iulidem Romæ & Neapoli obscœna uoce Menchia di Re (id est, Menulam regis) uocari tradit.

GERM. F. Sie dritte art der Krametsfischen / ist am meern teil seins leybs grün / mit mancherley tüpfelinen / roten / blawen vnd andern gespreckel.

TURDVS IIII. Rondeletij. Hic etiam (inquit) uarius est, dorso nigrescente, pinna eius uirescente, &c. Nonnulli ex piscatoribus nostris Perroquet, id est, Psittacum uocant, quòd ea sit coloris uarietate, qua auis illa Indica. ¶ Alius opinor, sed cognatus est, Pauus Saluiani, quem Romæ uulgò Papagallum (id est, Psittacum) uocari scribit, ob oculorum uarietatem: de quo in ferius post Rondeletij Turdos leges.

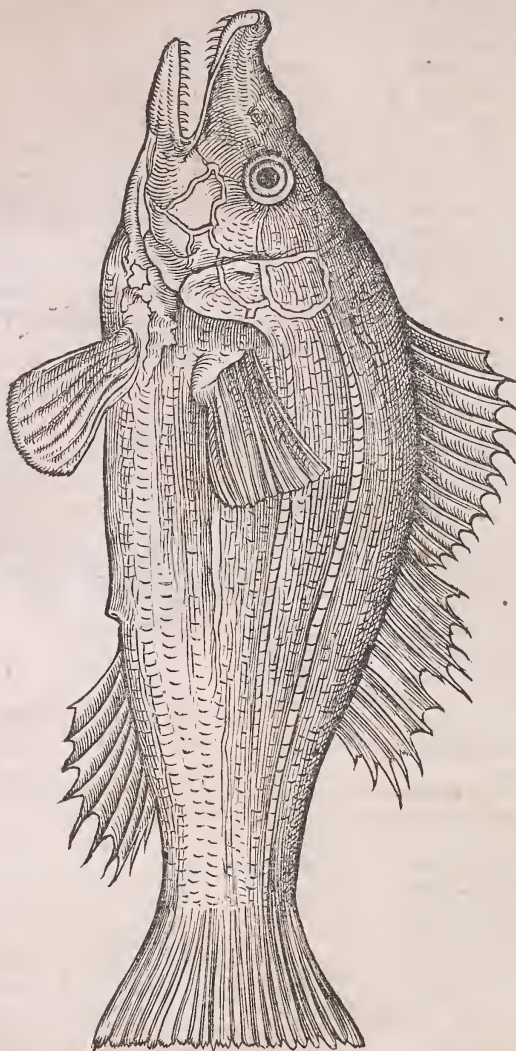

Psittacus.

GALLICE Perroquet, ut iam dictum est.

GERM. F. Sie vierde art der Krametsfischen / am ruckē schwarzglacht / mit einer grünen lachten flossfäden darauff. wirdt bey Mospelien von etlichen ein Pappagey genennet / von wägen seiner farben.

TURDO Rondeletij quarto cognatus uidetur piscis, cuius imaginem, qualem Venetijs (ubi Porga, si bene scribo, uulgò uocatur) nactus sum, hic exhibeo. Colores in pictura nostra, huiusmodi ferè sunt: Dorsum & laterum dimidia pars superior, fusci sunt coloris, maculis crebris subnigris uariantibus. Lineæ tres aut quatuor cæruleæ à branchijs ad caudam tendunt. In oculis circuli duo aurei pupillam ambiunt, inter quos medius unus fusci coloris est. Cauda quoque maiori ex parte cærulea est: idemq; color infusio pinnarum ad branchias, & in capite circa infraq; branchias

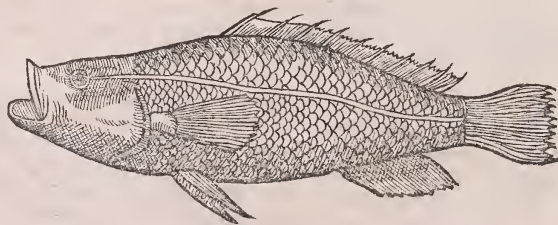

apparet, eodem dimidia pars dorsi pinnae anterior, pulchrè pingitur: posterior uerò pars cum flaua sit, coerulei coloris maculis distinguitur. Laterù pars dimidia inferior flaua est, & maculis sub-ruffis uariae. Pinnae ad brachias fuscae; binæ in uentre, & una à podice, flauescunt. Reliqua apparèt.

GERM. F. Ein art der Kramerfischen/der yetz gemelten vierden art ähnlich.

TVRDVS V. Rondeletij. Hic (inquit) Gobionem flauum refert, hoc ab eo discrepans, quod lineam albam ductam ab oculis ad caudam habet; & maculis nigris, quibus aspersus est Gobius, caret, colore aureo est, &c.

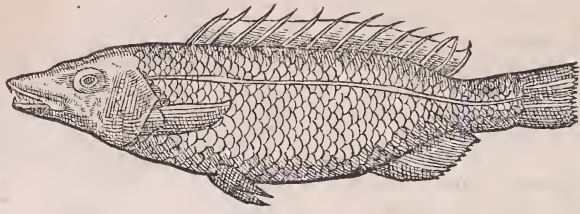
GERM. F. Die fünfte art der Kramerfischen/ist gold-

TURDVS IX. Rondeletij: similis superiori, nisi quod lineam candidā habet à branchijs ad caudam; alias multas confusas, obliquas, ut Ceris, quæ aurei sunt coloris, alioqui colore est uario, uiridi, & flavescente.

GALL. A quibusdam Galan (sic & undecimus) dicitur, ab alijs Bille; à nostratibus Menefrier, hoc est, Tibicen; quia uarijs est coloribus tibicinum ritu, qui uersicolori habitu uti apud nos solent, Rondeletius.

GERM. F. Sie neunte art der Kramerfischen / geleych der achtenden / aufgenommen daß sy ein weisse linten hat von den erwangen biß an den schwanz.

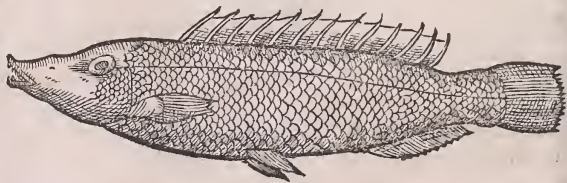

TURDVS X. Rondeletij. Colore (inquit) cit uiridi, extrema operculi branchiarum & pinnarum uentris purpurascunt, oculi rufi, uenter ex albo flavescit, ore est paruo, labrisq; paruis. ¶ Idem hic Saluiani Turdus maior uidetur, etsi latior proportiōe quàm à Saluiano pingitur. Turdus maior (inquit) etsi partibus externis internisq; (ferè) omnibus, minori (primo nimirum Rondeletij) simillimus est; tamen ab eo corporis figura, colore & magnitudine plurimū differt. Nō enim Tincæ instar latæ figuræ est, ut ille, sed oblongæ: nec eisdē depingitur coloribus. Nam cum hic maior coloris ratione duplex sit, neutri cum minore cōuenit color, horum nanq; unus (quem Romæ & Tordo & Verdone appellant) totus uiridis est: alter uerò subrubet; cætera simillimi. Vtriusq; dorsum maculis paruis, rorundis atq; cæruleis conspersum est, uenter uerò & latera maculis confusè permixtis, Turdi auis more, insignita conspiciuntur: qua una nota minori Turdo similes sunt, qui etiam palmi mensuram non excedit: hi ad cubitalem aliquid excreuerunt magnitudinem. ¶ Aliqui Turdum simpliciter alio nomine *σαύρις* uocant; quod nomen si à colore, ut aliquis cōiiciat, impositum est, non omnibus, sed huic præcipuè, utpote uiridi: aut etiam tertio, qui magna ex parte uiridis est, conuenire uidetur. Saluianum quidem, Turdi maioris uiridis nomine, (qui Romæ Verdone uocatur, non tertium Rondeletij Turdum, sed decimum hūc intellexisse animaduerto uel ex eo, quod à Turdo subrubro, colore solum eum separauit; quemadmodum Rondeletius quoq; decimum suum ab undecimo, colorum tantum uarietate diuersum facit, ille enim uiridis ei est, &c. ut diximus: hic uerò colore rubricæ, multis nigris & liuidis maculis respersus, uentre plumbei coloris, labris magnis. ¶ Idem, ut suspicor, Teragus Ouidij fuerit: de quo ille in Halicutico; Tum uiridis squamis, paruo saxatilis ore. ego pro squamis, Teragus legendum censeo, ex Plinio Ouidium citante. Quòd si quis pro Terago, Turdum legere maluerit, parum refert: Bellonius quidem eundem Ouidij uersum de Turdo interpretatur.

ITALICE. Tordo aut Verdone Romæ, ut supra dictum est.

GERM. F. Sas zähende geschlecht der Kramerfischen / grün von farben / darumb es Grünling genennt mag werden.

TURDVS XI. Rondeletij. Hic (inquit) inter Turdos maximus, ad Lupi cubitalis magnitudinem & crassitudinem accedit, &c. Vide plura in decimo Turdo: à quo (Rondeletio teste) colorū dun taxat uarietate differt. picture quidem ab eo exhibitæ alias

etiam

etiam differentias ostendunt; Saluianus pro utroque unicam iconem exhibuit, cum in colore duntaxat discrimen esse admonuisset.

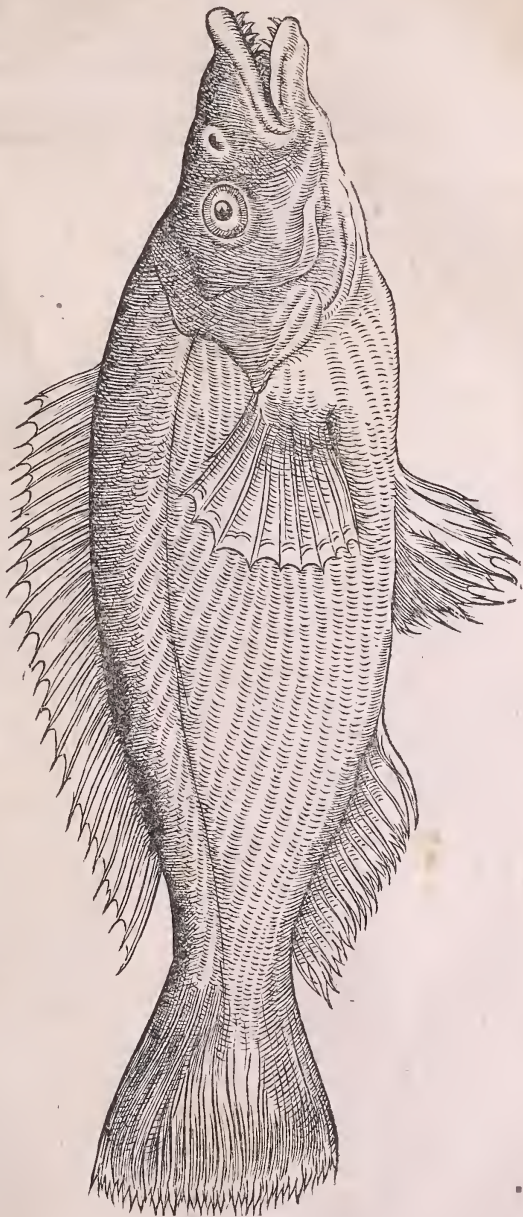
GALL. Auriol nostri uocant, alij Gaian, alij Durdo, Rondeletius. suspicatur autem Auriol, quasi *αὐρίου* dictum, cum supra Turdum primum priuatim *αὐρίου* nominarit. Gaian quoque nonum Turdum suum à nonnullis uocari dixerat.

GERM. F. Sie einlifte art der Krametsfischen / ein roelacht geschlecht der Steinlinge.

TURDO undecimo Rondeletij specie similem cognatum esse conijcio, cuius figuram hinc, qualem amicus quidam Venetijs depictam ad me dedit, apposui. Bellonius hunc piscem suis coloribus expressum apud me cum uidisset, Hepatum à se descriptum (nam iconem non dedit) esse affirmabat. Piscis est undiquaque ferme rubicundus, magis quidem circa dorsum, circa uentrem albicat. Dorsum dimidia sui posteriore parte, tribus maculis atris deinceps notatur, ita ut macula ultima caudam attingat. Oculorum pupillam nigram circulus ruber ambit; isque rursus includitur caruleo, uti pictura nostra præ se fert. Turdorum quidem generis uerè esse hunc piscem, non habeo quod affirmem: Rondeletij tamen Turdo undecimo similem aut cognatum esse ut putarem, similitudo aliqua effecit, ut prominentia labra, color rubricæ, pinnae consimiles. Noster tamen latior uidetur, Rondeletij oblongior: qui etiam (inquit) multis nigris & liuidis maculis aspersus est: quas in nostro non uideo, nisi quòd dorsum ternis (ut dixi) atris maculis notatur.

ITAL. Venetijs uulgo aliqui Lucium marinum uocant, ut audio. sed Sphyræna etiam id nomen tribuitur: & Afellus quoque Merlucius, quasi Lucius marinus appellatur. Bellonius à uulgo Venetorum Sacherum, ut etiam Chanadelam, indifferenti nomine appellari scribit. solo enim (inquit) colore, qui paulò magis in Hepato fuscus est, inter se differunt.

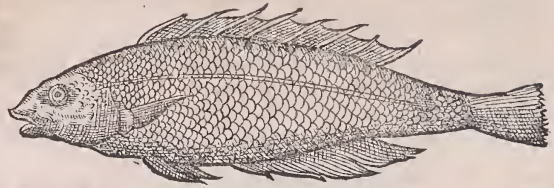
GERM. F. Ein roelachte art der Steinlingen oder Krametsfische / bedunckt mich der nächstgesetzten einlifften art ähnlich vñnd gleich / wo es nit åben der selbig fisch ist.

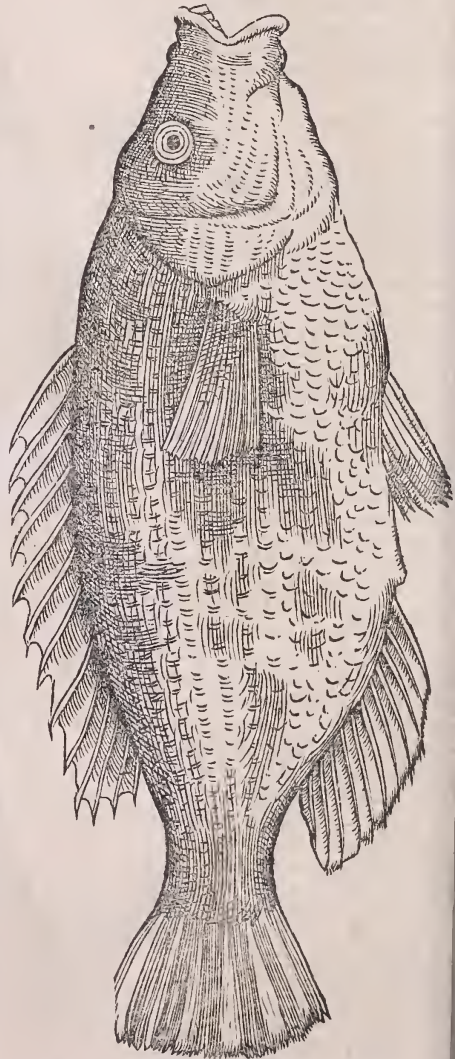
TURDVS XII. Rondelectij. Et hic (inquit) in Turdorum genera referendus mihi uidetur, qui uulgò Vielle (suprà Turdum in genere à Gallis Vielle uocari scripserat) dicitur: neq; enim minus uarius est, q̄ ceteri iam descripti. Capite est caruleo, dorso uirescente. Linea uiridis & tenuis à branchijs ad caudam ducta est, in cuius extremo macula est rotunda, paulo supra caudam, reliquo corpore est rubescente. Pinnæ uariæ, sed maiori ex parte purpureæ.

GALL. Vielle, ut suprà dictum est.

GERM. F. Sie zwölffte art der Krametsfischen/mit einem blauen kopff/vnnd grünen rücken.es streck sich auch ein enger grüner strich von den flossädern/an den schwanz zu.

TURDIS uel Scaro uario fortè affinis est piscis, cuius picturam, ut olim Venetijs accepi, huc apposui, Lusitanos Boddian uel Ruijo uocare audio, Illyrios Cany. Coloribus uarijs eleganter depingitur ac uariatur: fusco præsertim, seu nigricante & rubro. Pinnæ ad branchias flauis coloris sunt reliquæ fuscæ, sed fibris spinis uel (ad picturam hæc scribimus) rubris distinctæ, uti etiam cauda. In oculis pupillam nigram circumdatus est luteo subuicidus ambit: quo exterior alius est uiolaceus, sequitur luteus, postremus niger. Maculæ quædam magna per latera nigricant, &c. ¶ His scriptis incidi in Saluiani piscē 94. quem uulgari nomine Papagallum nominat, figura nostro hic exhibitio planè similes: quanc̄ coloribus ab eo descriptis nonnihil dissidet. Romæ (inquit) ob oculorum uarietatem Papagallo uocant, Lusitani Budiam. A diuo Ambrosio & Isidoro Hispalensi propterea quòd Pauis auis colorem imitatur, Pauo uel Pauus uocatur. (Descriptionem prætereo, conuenit enim cum icone nostra, coloribus exceptis: & quòd dentes nimis magni nostro adpinguntur.) Circa saxosa maris litora atq; scopulos uicinat: ubi etiam incunete estate parit. Carniuorus est, nõ solùm enim alga atq; alijs maris purgamētis, sed minoribus etiam piscibus utescitur. Solitarius est: & ferè semper singuli capiuntur, solentq; uerno ac autumnali duntaxat tempore capi: eò quòd forsan æstate calor, hyeme frigoris impatientes lateant. Inspidus atq; ignobilis piscis habetur, carnem habet mollem potiùs quàm duram, cui & lentor aliquis inest. Hæc ille. Vilis quidem & inspidus cum sit, Scari nomen non meretur. Romani (Bellonio teste) genus omne piscium diuersis coloribus insignium, nomine Psittaci, Pauonis, Turdi uel Merulæ uocare consueuerunt. Idem in Gallico libro de Piscibus Pauonis nomen piscem, ut scribit, Romæ Papagallum dictum exhibuit; quem Turdum postea in libro Latino nominauit. is uel idem cum Saluiani Papagallo est, uel planè similis, Sunt & Rondelectij quidam Turdi eidem similes.

Alius ab hoc est, opinor, quartus Rondeletij Turdus, quem circa Monspelii à nonnullis Perroquet (id est Pittacum) uocari scribit. Idem etiam Turdum secundum suum, Pauonem uocare uoluit.

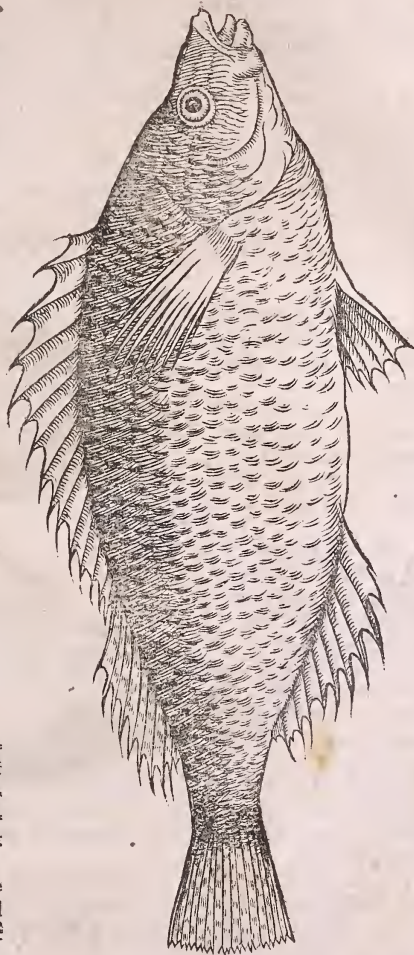
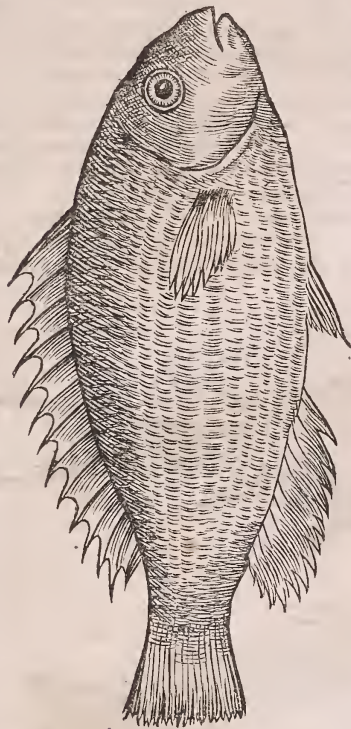
ITAL. Romæ Papagallo, ut supra dictum est.

LVSITANICE Bodian, Budiam, Ruijo.

ILLYRICE, Cany.

GERM. F. Ein art der Steinfischen / wirdt zu Rom ein Papegey genannt / von wã gen daf er so mancherley farben in den augen hat.

TURDORVM etiam generi planè cognatus uidetur, quem pro Anthia tertio, Rondeletius ponit.

SUNT etiam pisces duo Venetijs mihi depicti: quorum icones hic subiungere Turdorum hitoria uolui, quòd utriq; horum piscium speciem præ se ferant aliquam, (unde etiam laxatilem utrunq; esse cõsicio,) & colore sint uario: et alia eorum uetera nomina ignorem.

Ex his maior, (quem propius ad Turdos accedere puto quàm minorem,) Raina de mer, id est, Carpa marina uulgo dicitur, (si modò rectè hoc nomen à pictore adscriptum est,) mihi quidem nõ placet. nã & Coracinus Bellonio Malsilia alibiq; pefce Carpa uel Scarpa dicitur: Raina autem Italicè Carpam sonat: & Rondeletio Coracinus à Gallis quibusdam ad mediterraneum Turdo.) In eo (ut pictura præ se fert) cauda, & posterior pinnae dorsi pars, rubicunda & punctis uaria est, anterior uerò & maior eiusdem pinnae pars, è fusco albeat. Dorsum ipsium cœruleo uiridiq; colore mixtis tinctum apparet: uenter candidat: pars ad caudæ initium nigricat. Punctis toto corpore subnigris aut fuscis uariatur. In oculis pupillam nigricantem circulus aureus uel croceus ambit; quem alius fuscus, huic deniq; subflauus circumdat.

Maior:

Minor uulgo Venetijs Luisolo dicitur, si bene lego adscriptum à pictore nomen: in quo plius Minor:

cerulei est, præsertim in cauda extrema, & parte prona tum corpore tum pinnis, cuius etiam coloris in oculis circulus apparet, medius inter alios duos albicantes. Corpus ferè fuscum, sed alijs coloribus pascim modicè admixtis, & punctis quæ magis fusca aut subnigra sunt uariantibus. Hæc ad picturas. Eundem aut similem in Oceano ab accolis Germanis, præsertim Flandris, audio Poffen uocari, à uelocitate, sic enim propriè appellamus nuncios Principum, (astandas siue angaros Persæ,) qui equis dispositis itinera accelerant.

DE ANTHIAS IN GENERE.

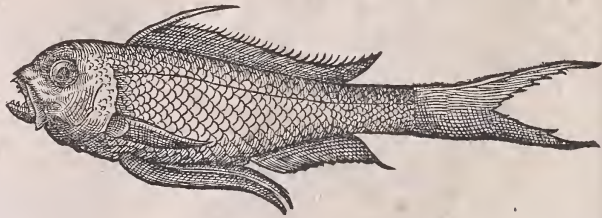
ANTHIAS ut Aeneas dicitur: Græcè Ἀνθίας, ὀ. Oppiano Ἀνθιάδης. Huius quatuor genera Rondeletius libro sexto De piscib. mar. inter Saxatiles descripsit. Oppianus piscibus uagis eos adnumerat. Præcipuè (inquit) circa petras profundas degunt: non semper tamen, oberrant enim undiquaq; pro libidine gula, utpote edacissimi piscium, quanuis edentuli, magni & cetacei sunt, in quatuor genera distincti. Primi flaui sunt, secundi candidi, tertij punice: quarti Euopi uel Aulopij, propter superciliorum speciem dicuntur. Lege infra quæ scripsimus cum quarta specie Anthiæ. Quanquam autem quatuor illi Rondeletij Anthiæ omnes toto genere differant: hoc tamè loco eos cõfingere uolui, donec certius aliquando de his piscibus aliquid cõstet. ¶ Aristoteles Aulopij eundem Anthiã facit, neq; in species distinguit: fortè quòd nulla præterquam colorum notabilis esset differentia: quæ si tanta fuisset, quãta in Rondeletij Anthiis apparet, nomina certè cuique propria deberentur, non unum tribus, coloris duntaxat differentia expressa.

Anthias alio nomine Callichthys dicitur. aliqui Callionymum & Ellopem quoq; uocant. aliqui sacrum piscem: sed hæc appellatio cum multis alijs ei cõmunis est, aliqui Leucum, λεῦνον, (qui nimirum Oppiani Anthias candidus fuerit.) alij Aulopiam, Ἀυλωπίαν. Oppianus Aulopum priuam tum quartam speciem Anthiarum facit.

ANTHIÆ prima species, Rondeletio.

GALLICE circa Monspelium Barbier.

GERMANICE circumscribi potest: ein rotlachter Rundkopff. nam & colore rubescit, & capite est rotundò, non compresso.

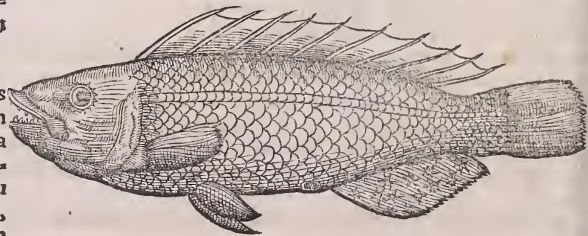
ANTHIÆ secunda species fortassis, ut Rondeletius suspicatur. Anthiæ rubescenti (inquit) subiungit Oppianus ἀργυροῦ, id est, album & splendendum, quis autem is sit, me nondum planè scire fateor, nam hic à nobis exhibitū, suspicio-

Afelli.

ne tantum quadam motus, anthiam album esse puto: utpote quo candidiorem splendidioremq; nullum unquam uidi. Piscis est pelagijs, ad asellorū genus accedens, sed paulò latior, nostri Capelan appellat.

GERM. Volck / Kableau / Capellégau. ¶ Ex Asinis Oceani est (inquit Turnerus in epistola ad me) uentricosus ille piscis, cui in labro inferiori barbula est, unde Asinus barbatus cognominari poterit. Hunc Angli Boreales uocant a *Keling*, Meridionales a *Cod*, Occidentales a *Welwel*: Frisij orientales ein *Cabbe-low*: Rheni accolæ salsum, ein *Bollisch*.

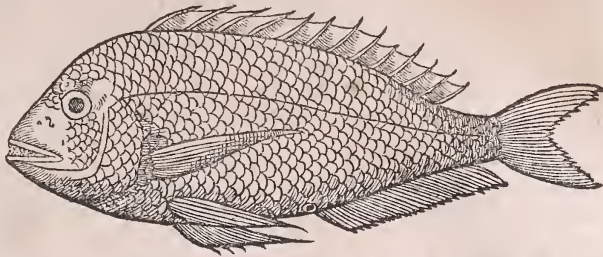
ANTHIÆ tertia species Rondeletio. Tertium Anthiæ genus (inquit) Oppianus nigrum (ἄμα κελαιῶν, purpureum exaturatum) facit, cuius generis piscem esse eum, quem

quem hic exhibemus, affirmare aufim, est enim saxatilis, totus purpurei coloris uel indici, corporis forma Scaro uario similis. ¶ Turdorum generi forma naturæ; cognatus hic piscis uideri potest.

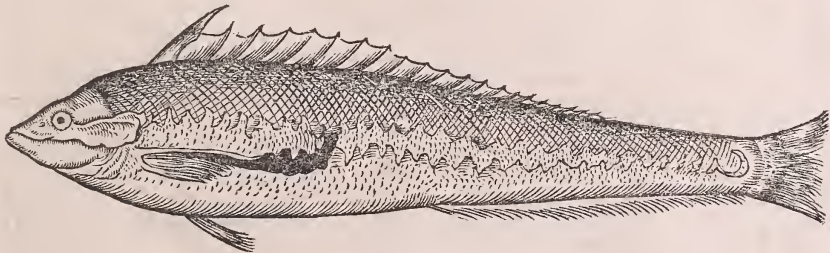
GERMANICE circumloquemur: ein schwarzbrauner Steinling oder Steinfisch.

ANTHIAE quarta species, Rōdeletio. Quarta Anthiæ species (inquit) Oppiano dicitur Euopus, *Ευωπός*, quod bonis sit oculis, & optima uisus acie, (uel à pulchris uel magnis oculis): & Aulopus, *Αυλωπός*; nimirum quod oculi in orbem ueluti supercilio rotundo, obscuro uel nigro, cincti sint & coronati: quo fit ut caui & sint

& uideantur, cernantq; acutiùs. Hæc nota cum huic, quem oculis subiicimus maximè conueniat, quin Anthiæ sit quarti generis non dubitamus. ¶ Aelianus (inquit idem Rondeletius) Aulopiam alium uidetur descripsisse, magnitudine maximum: qui magnos etiam Thynnos, etsi mole inferior, robore uincat. Cum captus est (inquit Aelianus) eximia forma spectatur. oculis est parulis, rotundis, magnis, cuiusmodi Homerus bubulos canit, maxillæ non solum robuste, sed etiam pulchræ sunt, dorso est cœrulei coloris saturati, uentre candido, à capite ad caudam pertinens aurea quadam linea in orbem desinit. Ex his (inquit Rondeletius) colligunt nonnulli, Aulopion esse quem lingua uernacula uocamus Boniton, nos Amiam esse demonstrauimus. Hæc ille. Ego Aeliani Aulopiam, utpote magnum piscem, &c. ab Anthiis diuersum non fecerim. nominat enim Oppianus *αὐλωπὸν μεγακίστερον φῶλον*: & quas earum species facit, omnes edentulas, non tam forma q; colore aut specie oculorum distinguere uidetur: at Rondeletij Anthiæ, siue omnes, siue pleriq; minores sunt, dentatiq; omnes, & genere toto inter se differunt. ¶ A Neapolitanis de piscatore quodam probo uiro accepi, piscem quendam uocari Aulopenam uulgò, quem uidere mihi nondum licuit, Gillius.

GERMANICE, Ein Seebrachsen art mit einem schwarzlichten kreiß oder ring vñ die augen.

IULIIS, *Ιουλῖς*, Gaza Iuliam conuertit. Piscis uix digito (palmo, Bellonius. *dodrantem* interpretor) longior, uariis; nimirum dorso uiolaceo: à capite ad caudam subauream lineam ductâ habet, hinc & inde rostri modo dentatam: cui pars quæ subest, colore est cœruleo, uenter candido flauescente, &c. Rondeletius. Hi pisces frequentes inuadere muscarum inliar, & mordere solent illos, qui in mari urinantur aut natant; nec ueneno caret morsus eorum. ¶ Idem fortè est Teragus, Ouidij hoc uersu celebris: Tum uiridis squamis paruo saxatilis ore, ut nostri codices habent, ego pro squamis repono Teragus, è Plinij catalogo piscium, qui Teragum paruum ex Halieutico Ouidij nominat, sed est etiam in Turdorum genere (decimus Rondeletio) uiridis quidam, & paruo ore, Iulidum quidem magna ex parte uiridè uidisse memini. Non est una Iulidum species (inquit Bellonius), ueruant enim colore: sed semper reuertuntur ad suas notas, quibus ab inuicem discernuntur. Lege mox in Italicis nominibus. Sed magis placet, ut Turdum uiridem, de quo supra scri-

Teragus:

Hycca.
Iulus.

primus, Teragum Ouidij facimus. ¶ Hyccam pro Iulide Hermippus Smyrnaeus accipit. Synesius in epistolis Iulum pro Iulide dixisse uidetur. Hycca forte, id est Sucula, à uoracitate dicta fuerit: Iulus uerò dicta uideri potest, quòd similiter, ut Iulus insectum, suo morfu prurium in corpore excitet, Oppianus certe de uenenosis morfu piscibus agens: primùm Scolopendras mar. suo morfu in corpore prurium & calidum ruborem tãquam ab urtica herba excitarum inducere ait. deinde, Iulides simile illius ore uenenum continere. Est autem Scolopendra mar. insectum à similitudine terrestris sic dictum: terrestris rursus similis est qui Iulus uocatur uicinis multorum pedum, ita ut nauim longam referat, unde Lycophron *νῆας ἰδὲ πῆλξος* dixit: & Synesius nauim quæ remis impellitur *ὡς πῶλον πῶλον* comparat: Nicander Scolopendræ: Aelianus ceraceam quoq; Scolopendram nauis remis impulsæ confert. Aut forte Iulus dicta est, quòd ut eruca maior lanuginosa, (nã & alij uermes multipedes, iuli dicuntur, ut Scolopendræ: licet pilos non habeant, quòd plurimi pedes fortè in eis quasi pili quidam sint), uarietate colorũ insignis sit. ¶ Colore est tam uario, ut pulchritudine cum Pauone pisce contendat: pisciumq; omnium formosissimum uideri possit. Palmi magnitudinem non superat. Iulus Aristoteli gregalis est: nostra in Romano maris traçu rarissimè, & sola semper capitur. Hermippus quidem captu eam difficilem scribit. Aelianus & Oppianus tradunt Iulides pisces saxatiles esse, quibus os ueneno referum sit, ad eò, ut quemcunq; piscem degustarint, inhabilem cibo & perniciosum reddant, eandem hominem urinantem aut natantem infestissimè persequi, & Muscarum in terra instar, frequentes incurere & morfu affligere. Hæc Saluianus Iulo pisci diuerso, non autem Iulidi adscribenda putat. Oppianum ait diuersis in locis utriusq; meminisse: qui tamen piscis sit Iulus, nondum constare. Neq; enim Hermolao (inquit) sub scribendum censemus, qui Balanæ ducem, quem alij Musculum uocant, Iulum uocari testatur, atqui hic pisciculus ab Oppiano *ὀδύγος*, id est, dux, nò autem Iulus uel ab illo, uel ab alio quoquã, quod compererim, nominatur. ¶ Iam cum non Aelianus modò & Oppianus, Iulidem, non Iulum, piscem morfu insectum & uoracem appellent, sed Numentius quoq; *ἰαλιδα μάργου* unã cum uenenata Scolopendra nomet: Iulum autem uenenum esse nemo dixerit: est quòd diligentius hæc de re cogit Saluianus. Natantes quidem ab hoc pisce morderi & infestari Rondeletius suo experimento testatur: qui etiã incuruos eius dentes esse tradit. Os paruum apparet: quare cum escam uorare nequeant, præmordent: unde captu difficiles sunt. Ego ita uenenum morsum eorum esse puto, ut punctura Apum & Vesparum uenenata traditur, hoc est, magis propter dolorem quem excitat, quã periculum. Exefos uerò ab eo pisciculis uenenatos reddi, non simpliciter crediderim, ex illa quam recitat Aelianus historia: piscatores cum Squillam mediã ex parte ab Iulidibus exefam gustassent, uehementer alui cruciatu sensitse. Piscem enim nò recentem quem uis, aut à quouis alio quã parte exefum, nemo turò ingesserit: & qui fame coactus id fecerit, periclitabitur. An Iulides quã panphagi sunt, noxijs etiã circa saxa animalculis, ut Scolopendris alijs ue non abstinent: & inde morsus earum nocentior redditur: quamuis simpliciter etiã paruus & recuruis dentibus uulnuscula inflicta noceant, an à Scolopendris marinis, quos etiã Iulos dixeris, exefam, potius quã ab Iulide, ueneno non carent: Vt quòd est, Iulidẽ à Bellonio, Rondeletio & Saluiano exhibitam: ueram, & eandem Aeliani Oppianiq; Iulidẽ esse persuasissimum. ¶ Iulus, sicut & ceteri saxatiles, teneram, friabilem, concoctu facilem, & saluberrimam carnem habet. Saporis quidem suauitate cum lapidissimis minimè conferri debet, Saluianus.

GRÆCVM uulguus Illeum uocat, uel Iglecquam. Rhodium Afellos. nonnulli Zillo, (*Ζῆλον*), uel Sgourdelle, Bellonius.

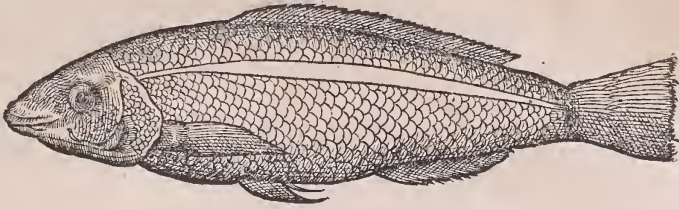
ITAL. Veneti & Mafsilienfes Donfellam & Domifellam uocant: Genuenses Zigurellam, hoc est, puellam, Bellonius. A Liguribus Girello siue Girella nominatur, à nonnullis uerò Donzella: ab alijs Iurela, Iula, Rondeletius. ¶ Romæ & Neapoli obscena uoce Menchia di R e uocatur, Venetis Donzella, Saluianus. Rondeletius Turdum tertium quoq; suum ab aliquibus Minchia di R e appellari scribit, *ἵσως ἐστὶ τὸ πῶλον κεραιλῶ καὶ εἶμα τὸ ἰχθυὸν τῶτον, βάλανου καὶ ἐνδῆραυ ἀν ἐπὸς μοεῖο βυεῖδῶν πῶς δλοκῆν*. Nos alium quoq; piscem rubicundum, Donfella nomine alibi (in Italia puto) dictum, descripsimus in Corollario de Alpheste. Rondeletio Ophidion Plinij (Acelorum generis pisciculus ut uidetur) circa Monspelium uulgò Donzelle uocatur. eius quidẽ species una Rondeletio flauis coloris est: qui color etiã Adonidi pisci tribuitur, quem alio nomine Ophidion dictum Kiranides tradit, ab Adonide quidẽ Donzella nomen deduci potuit: quanquã à Græcis hodie nonnullis *Ζῆλος* appellatur: quod nomen fortè per aphæresin à Donzella factum est. ¶ Ex picturis Cor. Sittardi habeo, non forma, sed coloribus, ab ea, quam hic exhibeo, Iulide, nonnihil differentem: quæ & dentes ore aperto offendit. Tincam marinam ab aliquibus uocari adscriptum erat, nimirum quòd magna ex parte uiridi colore sit Iulidis illa species, sed Itali Merulas ac Phycides in mari, Tincas mar. uocant, ut scribit Bellonius.

GALL. Mafsilienfes, sicut Veneti Donfellam & Domifellam uocant. Lege plura in Italicis nominibus. Nostris (inquit Rondeletius) incognita est, quia uix in toto nostro litore reperitur.

GERMANICÆ & ILLYRICÆ. Sclauonicè (ut Sigismundus Gelenius ad me scripsit) dicitur Knezik: quod nomen significatu ab Italico non discrepat, nisi quòd hoc masculinum est, æquẽ ut illud diminutiua formulæ à Knez primitiuo. Germanicè diceret *Jünckerlin*. Videtur enim

Tincama-
rima.

enim hic inter pisces cultior, nimirum prasinatus, ceu quispiam aulicus, aut puella aulica. ¶ Licē bit & à pulchritudine Schönling appellare.

ADONIS seu Exocætes Rondeletij, nam alius est Bellonij, Ordine i. inter Gobios. Hic & Cirrhis apud quosdam à cirrho, id est, subflavo colore dicitur: aut Lychnus, à colore ceræ ce fci ue. Vide supra quæ cum Turdo Rondeletij VII. annotauimus.

GALLICE. Nullum huius (inquit Rondeletius) uulgare nomen comperi, sed cōmuni tantum Saxatiliū nomine (Gallico, Rochau scilicet) uocatur.

GERMANICE circumscribatur: ein gälber oder goldgälber Steinling. Nomine quidem Steinling communi uti licebit ad omnes saxatiles. Lege scripta ad finem Exocæti Bellonij, Ordine I.

ALPHESTES Rondeletij: quem eundē Cinnēdo statuit: quod ueterum nullus (puto) expressit, erudita tamen hæc Rondeletij coniectura est, quod utriusq; ceræus color tribuatur: & Alphestæ ueluti libidinis causa, quod cinædorum est, κατὰ πρῶτον alter alterum sequantur, Bellonius quoq; hūc piscem Cynædum (per y.) nominat.

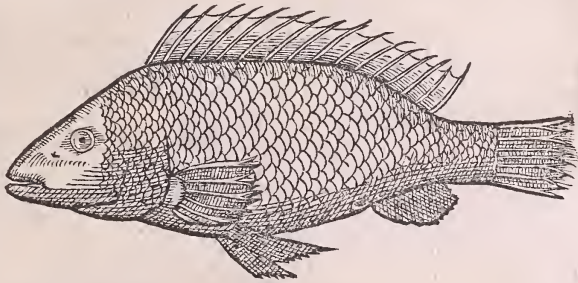
GALLICE. Rochau, communi saxatiliū nomine. Peritiores pisces uocant Canus, Malsilenses Canudo, (un Saun, Bellonius,) corrupto uocabulo cinædum uolentes dicere, Rondeletius.

GERMANICE. Ein art der Steinlingen oder Scinifischen/auff dem ruckē purpurfarb/ām übrigen leyb gälblacht.

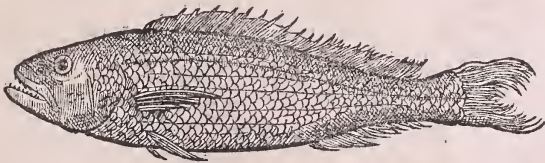
Quærendum an Adonis, qui & Ophidion & Cirrhis dicitur, cognatus sit Alphestæ: est enim Ophidion ueluti Mustela quædam marina: sunt autem Mustelæ quædam colore luteo, omnes qui dem *μονάκωνδοι*, ni fallor, &c. ut alius forte sit, quàm Rondeletius putauit, Alphestes: quem tamen cinædum esse non dubitārim. Bellonius pro Alpheste eundem quidem piscem pingit: sed minus latum, crassioribus labris, bene dentatis: corpore maculoso, & punctis distincto, non expressis squamis. ¶ Alphestes ab Aristotele, ut citat Athenæus, monacanthus dicitur. Dorion scribit sua uiailem Mitranam (Lampradam nimirū) spinam unicam solūm habere, Onisco galaratæ similē.

CHANNVS uel Chanāna piscis est sic dictus *κατὰ τὸ χάνειν*, hoc est ab hian do, liquida Aeolicè duplicata. *Χάνειν*, Non probo eos q̄ *Χάνειν* per *au*, diphthongum in prima scribūt, &c. Gaza Hiatalam interpretari uoluit: sed quoniam

& Chamam concham alicubi similiter interpretatur, præstiterit nos Græca retinere uocabula, nē res diuersæ confundantur. ¶ Channa piscis moriens perpetuò hiat ac rictum ædit. ¶ Hunc piscem Aristoteles inter pelagios numerat: ipsa tamen experientia in saxosis potius litōribus reperiri demonstrat: quod & Oppianus testatur, non uerè tamen saxatilis est, Saluianus.

Cinnædo

GRÆCORVM uulgas adhuc Channo uocat, Bellonius. Chane, Gillius,

ITAL. Genuenses Bolafios uocant. incolæ portus Veneris, Barquetas, Bellonius. Græci etiam hac ætate & Veneti uocant Chanen, Gillius. Romæ, Sopracielo. Genuenses & Hispani, Serran, Saluianus,

GALLICE & HISPANICE. A Mafsiliensibus, nostratibus (circa Monspelium) & Hispanis Serran dicitur, à quibusdam Thanna, Rondeletius. Mafsilienses piscem alium isti similem, Channam uocant: & stagni, quod lingua nostra Martegue dicitur, accolæ, pisciculum alium Canadelle; quod fieri propter similitudinem reor, & hos pisces cum Channis confundi, Idem. Mafsilienses Serranos uel Serratanos uocant.

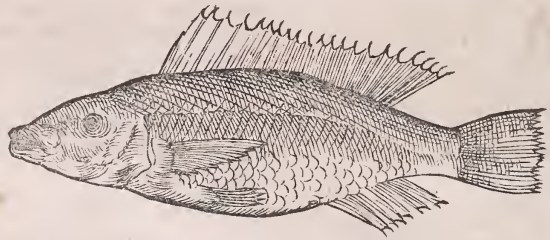
GERM. F. Ein fisch gleych dem Meerberfich/ein Meerberfich art. Tanta est (inquit Bellonius) huius piscis cum Orpho, Hepato & Perca mar. (cum qua publicè diuèdi solet) similitudo, ut piscem penè eundem esse credas, &c.

CANADELLA uulgo dictus piscis à Galis ad Ligusticū mare, nunquam ad eam magnitudinē extuberat ad quam alij pisces saxatiles, Bellonius.

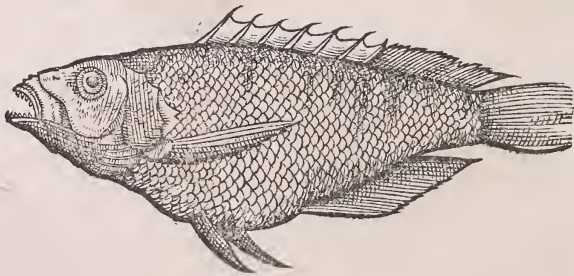
ITAL. Veneti Sacheto uel Saccheto uocāt: quod nomen etiam Hepato nostro tribuunt (inquit Bellonius) à quo, solo colore differt.

GALLICE. Chanadelle: quod fortè tanquam diminutiuum à Channa nomen est. ¶ Mafsilienses alium piscem Channa similem, Channam uocant: & stagni, quod lingua nostra Martegue dicitur, accolæ, pisciculum alium Canadelle; quod fieri propter similitudinem reor, & hos pisces cum Channis confundi, Rondeletius.

GERM. F. Ein besunderer vnd kleine art der Meerberfichen/oder Seeparsen.

Perca marina Rondeletij.

PERCA marina, tenera & friabilis est; fluuiatilis uerò, de qua suo loco dicemus, dura & glutinosa. Græcè *ῥεῖρον* dicitur, aliquando *ῥεῖρις*, Rondeletius. Etsi Plinius eodem capite Percas & Percides nominat, illas amni & mari communes; has uerò maris peculiare faciens: Græci tamen hæc nomina non distinguunt, Saluianus. Percam, coniunctio dictam à colore, quem Græci *πικρὸν* uocant.

GRÆCI etiam hodie antiquo nomine utuntur, Rondeletius.

ITALICE. Romæ Perchia dicitur, quanquam & Phycis eodem nomine ibidem sic appellatur.

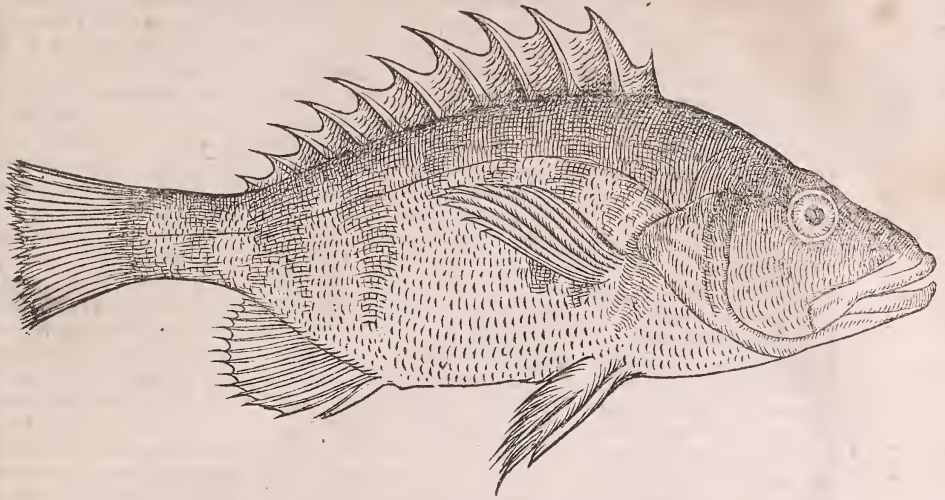
HISPANICE Percha.

GALLICE Perche de mar, ad mediterraneum.

GERMANICE ut fluuiatilem nominamus *Bersich*/*Barß*; ita marinā nominabimus *Meerbarß*/*Meerbersich*. Apud Borussos *Bertschge* uocatur marinus piscis, subfuscus, dodrantalis, gratus in cibo, & solidè carnis; non alius puto quam Perca: etsi Bellonius Percam ex Oceano nunquam se uidisse scribat, Albertus Percam mar. piscibus, qui circa litora maris Germanici capiuntur, adnumerat.

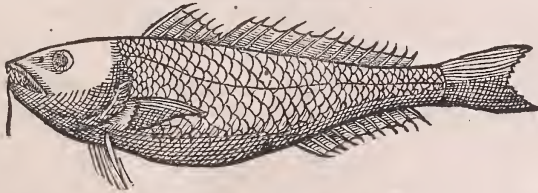
ANGLI similiter Gallis nominant *Perche*.

Hanc quoque iconem *Venerijs* olim cum alijs ad me missam, *Perca* mar. esse conijcio, cum alijs, tum propter maculas transversas, fuscas, punctis nigrioribus notatas, ut pictura præ se fert, interuallis rubicundis, ad latera ex ruffo subflauis color est, &c. sed aculeus ab ano, non uidetur conuenire *Perca*: nisi hæc proxima pinna pars est, à pictore imperio diducta.

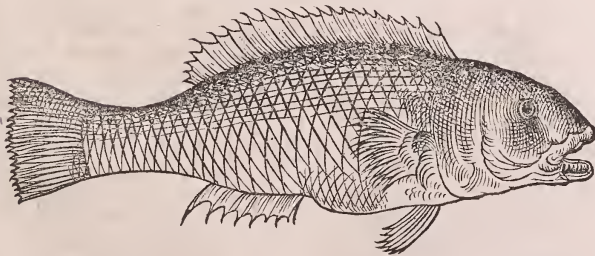

Vt *Bramæ* marinæ species multas feci, non quòd reuera generis unius species sint: sed similitudine quadam formæ inter se conuenientes pisces diuersos, Germanis ita interpretari uoluit: sic ab aliqua cum *Perca* similitudine, alios quoque diuersos pisces ceu species eius interpretari nobis licebit, ut *Channam*, *Phycidem*, *Hepatum Bellonij*, & eiusdem *Canadellam*, &c.

Phycis Rondeletij: picta pro pisce quem *Phycos* (alijs *Figo*) *Roma* uocant: cuius aliam imaginem Ordine V. dabimus, neq. enim *saxatilis* is piscis est.

Phycis Bellonij, *Merula cognata*.

Phycis uera Saluiani, pingitur ab eo pag. 227.

PH Y C I S. Græcè *φύκις* & *φύκος* dicitur; à *Gaza* *Phuca* uel *Fuca* uertitur. *Phycidion* *Aristote* lis, nihil aliud est quàm parua *Phycis*. *Phycis* ita dicitur, quoniam pisciù sola nidificet ex alga,

quam Græci phycōn uocant. Phycis etiam phycos Aristoteli dicitur, ut recentiores quidam scribunt, mihi φυκίς oxyrytonum genere foem. per iōta, solum recte scribi uidetur, (non etiam φυκῶ aut φυκίω) sicut & apud alios auctores inuenio: nec aliter apud Aristotelem in praesentia, apud quem tamen libro 6. historiae cap. 13. φύκιν paroxytonum per η. reperio, de Phycide marc. A Diphilo nominatur δ φυκίη, καὶ ἡ φύκίς, siue speciei diuersi pisces, cognati tamen inter se: siue sexu tantum, ut δ φύκιν καὶ ἡ φύκίς ab Aristotele, sexu solum differentes. φυκίη (inquit Saluianus) forte corruptum pro φύκιν est. — καὶ φύκιδες ἄος, ἀλιεύς ἂν δὲ οὗτος ἐπιωνυμίου διὰ τὸ φρενῶ ἠνδράξεντος, Oppianus, pro ἄος, ex uetustis codicibus, legendum ἄς β. Græcus Scholiastes; His uerbis (inquit) pecca nota eunuchum quendam: qui patrem ipsius apud regem detulerat: unde is in exilium missus fuit, ut tribus quidem manuscriptis codicibus (inquit Saluianus) super nomen φύκιδες, glossæmatis loco λεπίναι inscriptum reperiri: quasi Phycides λεπίναι fuerint dictæ, eo nomine ab eunuchis eis imposito, Hæc ille, mihi poeta uerba clariore expositionem requirere uidentur. Rondeletius diuersos à Phycidibus pisces, Alphestas siue Cinædos interpretatur: sicut & Brodeus. Lippius ex Oppiano uertit, Phycides eunuchi uero de nomine dictæ; quem Rondeletius & Saluianus reprehendunt, nescio quam recte, mihi quidem merito hi pisces, Eunuchi nominari posse uidentur; quoniam pisci soli ἄνδρες, siue (ut Aristoteles loquitur) σιβάστας, hoc est, lectos potius quam nidos, ut quidam uertunt, sibi consulant, in cæcis eis pariant. Alga uelut nido constructa fetus circumdant, & contra tempestates tuentur, Plutarchus. Eunuchus sanè lecti custodem significat, ut poliuchus urbis. Confirmat sententiam Lippij & nostrâ, quod in quatuor manuscriptis Vaticanae bibliothecæ exemplaribus (Saluiano teste) legitur ἄς β, id est, quas, foemini generis: ut ad Phycides reueramus: nam si de alijs quibusdam piscibus sensisset poeta, οὗς β masc genere prolatum ab eo oportuisset. Idem poeta hos pisces canit degere circa petras φύκισση, id est algis, & musco plenas. Quare Phycis siue à cubili suo algario, ut ita dicam: siue à petris, ubi degit, algosis dicta fuerit. λεπίνος quidem nomen ad Leleprin accedit: est autem Lelepris Helychyo piscis, qui aliter phycis dicitur, λελεπρὸς. Cum Phycida Malsiliensi piscatori ex oppido Neapoli oriundo demonstrarem, dixit Neapoli Leprem uocari, Gillius. Rondeletius etiam Phycidem suam Venetijs Lepo nominari scribit. Sed Gillius de quo pisce fenserit, nondum mihi constat: qui tamen cum quædam hodieq; Græci, ut ipse testatur, Phycida nominent: & Neapolitani Lepre (tanquam Leleprin) ueram Phycidem cognouisse uidetur. Veneti (inquit idem) quendam piscem falso Phycum uocant. is enim squamis caret, & paruulæ Pelamydis similitudinem gerit. Phycis squamosus est, & saxatilis, trientalis longitudinis. Sic ille. Puto autem eundem piscem quem Phycum Venetijs uocari scribit, Romæ Figo dicit: & squamis carere. sic enim & Tincæ mar, quod ei tribuunt nomen conueniet, Saluianus in icone squamas paruas addere uidetur: quarum in descriptione non meminit, mea etiam, quam ex Italia accepi, huius piscis icon squamis caret. Rondeletius magnas & manifestas suæ Phycidi attribuit, quam Romæ Phycō uocari scribit. Quamobrem diligentius expendenda res est. Rondeletius certe Phycidem ueram non agnouisse uideri potest, ex eo quod Romæ Phycō nominari scribit: qui piscis, Saluiano teste, in cœnosis litoribus capitur: at Phycis saxatilis est, Aristoteli, Diocli, Galeno, Plinio. Oppianus eam circa saxa muscosa degere canit. ¶ De Bellonij Phycide, leges inferri in Italicis nominibus.

GRÆCOS hodie uulgo Phycida (Phocida Rondeletius) antiquo nomine uocare Gillius tradit: Phycem, Massarius; Pephycarismenam, Hermolaus, Lampinam uel Lambenam, Bellonius.

ITAL. Phycides Tincarum uiridium colorem atq; effigiem referentes, Fici uulgò nuncupantur, Iouius. Est autem qui Romæ Fico uocatus piscis, Rondeletij quidem Phycis, Saluiani uerò Afellus callariæ. De Italicis nominibus Lepre & Lepo, leges supra: ad uetus enim Græcum Lelepris accedunt. ¶ Audio à Neapolitanis piscem quendam ostendi, nomine Pittara, pro Phycide, quem Græci huius temporis Phocida nominent, Rondeletius, in cuius uerbis pro Pittara primum Lepre legendum puto: deinde pro Phocida, Phycida: idq; ex Gillij uerbis, quæ imitatum esse Rondeletium apparet. ¶ Phycidem uti Romæ unâ cum Percis, quibus simillima est, uendit: sic à Percis non distinguentes, Percia (etsi perperam) appellant, Saluianus. cuius sententiam approbat Speusippus, Percam, Channam, & Phycidem similes inter se faciens. Lepo nomen Venetijs usitatum, tum ad Leleprin alludit; ut dixi: tum ad Elepoca, quem Helychium Phycidi similem facit, his uerbis: ἐλεποκάρ, ἰχθὺς, ὁμοίῳ φύκιδι.

Elepox.

Phycis Bellonij.

Phycis (inquit Bellonius) multorum colorum est piscis, fluuiatili Tincæ persimilis. Hunc Veneti promiscue Lambenam, Genueses Lagionum, Romanis ut plurimum Merlinum (Merlo cum icone scriptum erat) uocant, nam id genus omne piscium coloratorum, nomine Pffitaci, Pautonis, Turzidi uel Merulæ illis (minùs tamen rectè) uocari consuevit. Sic ille. Est autem Phycis eius alia quàm uel Rondeletij uel Saluiani Phycis: & meo quidem iudicio, à Phycide ueterum, omnino diuersus piscis, Merulæ potius quàm Percæ similis & cognatus. Itali quidem Merlo, Merulam piscem uocant, Saluiano teste. Lambenæ nomen Venetijs usitatum, à labijs crasis & carnosis factum uideri potest, etsi Bellonius Græcis quoq; uulgarem eam uocem esse scribit.

HISPAN. Vide in Gallicis.

GALL. Phycidis Saluiani, quam ueram existimo, Gallicum nomen non habeo, ¶ Rondeletius

letius suam Monpessuli Mole uocari ait, fortasse ob carnis mollitudinem, Hispanis Molere. ¶ Bellonius suam Malsilæ Roquau: quod nomen Saxatilibus omnibus commune est.

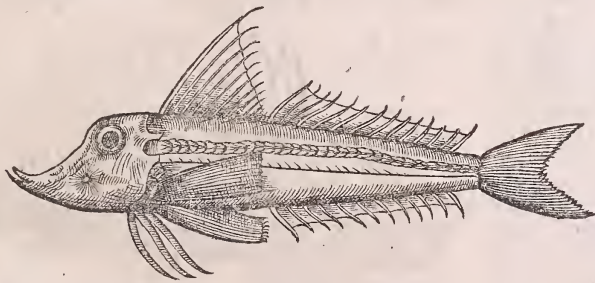
GERMANICE circūscribemus, *Ein art des Weerberfichs / ein Weerfisch oder Steinling / dem Weerberfich an der gestalt vast ähnlich / hat aber keine übertwäre mackeln wie der Berfich.* ¶ Rondeletij Phycis: *Ein Weerfischen art.* ¶ Bellonij Phycis, *Ein Steinling / ähnlich dem Weerfisch.*

SCORPII quanquam à quibusdam Saxatiles dicuntur: à nobis tamen Ordine quinto positi sunt, &c.

ORDO III. DE LYRA ET SIMILIBVS PISCIBVS. QVOS LYRIFORMES

(ΑΥΡΟΪΔΕΙΣ) APPELLAMVS: QVI CORPORE SVNT TERE-
ti, capite crasso: plerique rubescunt, &c. Horum alij sunt
squamosi, alij squamis carent.

Bellonius piscem quendam huius generis Cuculū simpliciter nominat, uel minoris cognomen addit. maiorē enim illum facit, quem Rondeletius Lyrām: cui pinnas cæruleas tribuit, minori rubentes. Icon quidem Bellonij Cuculum representans, omnino alia quàm Rondeletij est, similis Lucernæ Venetijs dictæ, (ubi nos aliquando pingi curauimus, quanquam cæruleis ad branchias pinnis, quem colorem maiori Cuculo suo Bellonius adscribit, nisi quòd tres utrinque infra branchias cirros ostendit: quales in Rondeletij Cuculo, ab altera tantum parte terni spectantur.

V CULVS piscis à uoce dictus est. Κόκυξ. Coccyx similis est Trigla, id est, Mulo: & Typhon in libris de animalibus author est, putare aliquos Triglan (Τρυγόν) eundem esse Cuculo piscem, propter similitudinem formæ, & partium posteriorum siccitatem, Athenæus. ¶ Cuculi caput grandius, & alæ breuiores (si Hirundini & Miluo præsertim conseras) quàm ut uolare posse uideatur, Massarius hunc Miluū facere uidetur, sed falso. in Miluo enim Ouidius tergus nigrum requirit: huic ruber, Saluianus.

ITAL. Neapolitani Græci nominis uestigia seruantes Cocchou, quasi Coccygem, (Cachum, Siculi uerò Cochum, Gillius. Itali quidam el Cuccho) uocant: Maris Illyrici accolæ Organo à uoce, Rondeletius. sed Lyrām quoq; similiter à uoce Organo uocari scribit apud Ligures. ¶ Romæ pesce Capone dicitur. Neapolitanis & Siculis Cocco. Liguribus Organo. Venetis Lucerna, Saluianus.

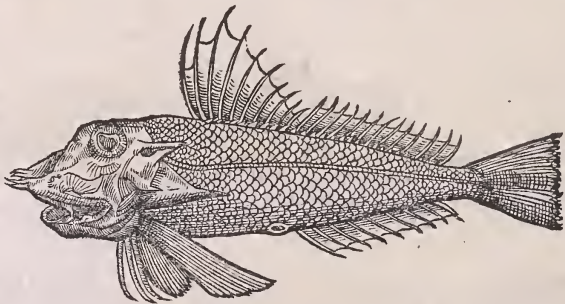
GALL. A nostris (circa Monspeliū) Morrude dicitur ab ore: quia morre uocant os cum prominentibus labris. Galli à Mullis non distinguentes, quòd eiusdem sint coloris Rouget uocant, (ut Lyrām quoque): Santones hunc & similes Perlon, Malsilenses Galline, (Corax etiam similis piscis à Romanis Gallina dicitur, Rondeletio teste.) Agathenses Rondelle, à corporis rotunditate.

GERMANICE & ANGLICE. Aut Cuculus est, aut Cuculo similis, magnitudine solum fortassis, aut colore differens piscis, quem inferiores Germani Gornart, uel Gaernaert appellant: Angli Gurnarde, à crasso naso fortassis, omnibus enim huius generis piscibus capitis magnitudo communis est. Galli quidam Gronau proferunt: tanquam à grunnitu uocis, ut Rondeletius coniicit. Redfische, id est, piscem rubentem Angli Gurnardo suo similem esse aiunt, quare Cuculum, cui color rubicundus in hoc genere maxime conuenit, Numenio teste, Redfische appellarim: Lyrām uerò Rondeletij, Gurnardum. (Alius est Rotfisch Anglorum, inter Oceani Assellos à Bellonio nominatus.) Licebit & Redfisch nomen (aliqui Germanorum Rotahert uocitant: Adamus Lonicerus scribit Redhart. Ab authore Regiminis Salernitani Galbio uel Rogetus nominatur) ceu genus ad species aliquot inter se similes extendere. nam & Galli Roget (Rouget) nomine similiter à rubore facto, Mullum, Cuculum & Lyrām comprehendunt. Græcè Λυροειδής

δῆς, id est, Lyriformes, huiusmodi pisces appellarim: ut Hirundinem, Miluum, Coracem, Lyrum utranq; Cuculum. hi enim omnes multa habent communia. Mullus quoq; parum ab eorum forma recedit: longius aliquanto Vranoscopus. Omnes ferè corpore tereti sunt, capitibus crassiores, &c. Itaq; genus unum commune statui poterit, cuius species Germani differentijs expressis circumloquentur. Cuculus generis nomine appelletur *ein Redfisch*, ob excellentià nimirum rubicundi coloris, quem tamen cum Lyræ & Mullo communem habet. Hirundo & Miluus, *fliegen de Redfische*, id est volantes Lyriformes. Corax, *ein schwarzlächter Redfisch*. Mullus, *ein geharnschter Redfisch*. In quibusdam Angliæ locis huius generis fusco colore piscem, Curre, à sono quem edit, indigetant. Gurnardorum (inquit Turnerus) habemus duo genera: quorum alterum, quod cinerei ferè coloris est, in occiduis & meridionalibus Angliæ prouincijs appellatur simpliciter à Gurnard, apud boreales Anglos à gray Gurnard. Alterum genus quod rubrum est, à meridionalibus nostris uocatur à Roget, ab aqnilonalibus à rede Gurnarde. In litore orientali Angliæ, ut in Essexia, hoc est, orientali Saxonia, & Norfolkia & Sudfolcia, fieri potest ut Gurnardus Curre appelletur: at in alijs omnibus Angliæ prouincijs nomen hoc prorsus ignotum est. ¶ Antuerpiæ piscem toto genere diuersum Leporem marinum (uulgò Seebas) nominant, qui totus est mucosus, & Orbis scutatus à Rondeletio uocatur. ¶ Gyldepollle piscis apud Anglosalicubi dictus: similis est Lucernæ (uel Cuculo, ut audio) mixti coloris ex cinereo & rubro. Pelle caput eis significat, quo lucet (nimirum etiam noctu) ut aurum, quod Angli Gylde, nostri Gold appellant.

Est & alius piscis (inquit Bellonius) Romæ tritisimus, quem piscatores Griczo uel Riczo uocant, hic squamis obducitur crassissimis & tangenti asperulis, uelut in Galeorum pellibus uideamus, Rougetum Gallicum, atq; etiam Grundinum (*Lyræ Rondeletij*) capite, pinnis, cauda, & toto corporis habitu refert, unde piscatores pleriq; Caponem nominant.

LYRÆ, *λυρα*, sic dictus est piscis, quia rostri (bi furci) cornua Lyræ antique figuram referunt. Sonum quidem hic piscis seu stridorem edit, quem ei Aristoteles tribuit, Rondeletius. Sed fortè ab ipso quem edit sono, Lyræ fuerit dicta, per onomatopœiam, nam & Lyræ instrumentum est sonorum: & sonus talis est, ut ab Aristotele *γρυλλοειδῆς* appelletur: quod uocabulum literis quibusdam partim omisis, partim transpositis, cum Lyræ colludit, ¶ Bellonius hunc piscem Coccygem (id est, Cuculum) alterum seu maiorem nominat. ¶ Ab huius piscis similitudine alij non pauci forma ei consimiles, *λυραειδῆς* appellari poterunt, hoc est, Lyriformes, ceu generis uocabulo: Vide superius in Germanicis Cuculi uocabulis.

λυραειδῆς.

ITAL. A Liguribus uocatur Organo, ob sonum quem edit, Rondeletius. (Idem Cuculum quoque ad mare Illyricum Organo uocari scribit, à uoce.) Genuenses Orgam uel Organum uocant, (nomen accedit ad Gornard Gallicum, per metathesim: alij Canistrum, un Colano, Bellonius. Romani Caponem, Iouius. sed Caponis nomen communius est: & Miluo quoque tribuitur, Saluianus Cuculum quoq; Romæ sic uocari tradit.

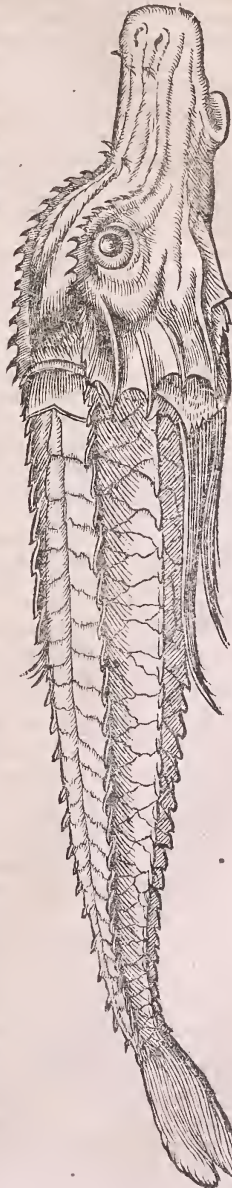
GALL. Circa Monspelium Gronau, uel Grougnant, quòd grunniat more suis, (aut fortè tanquam à naso grosso.) A Gallis Rouget, à rubro colore, Rondeletius. Gournautum (uel Grundinum, à grunnitu, nostri simul & Angli uocant: Rothomagenses Tumbam: (originem fortè Germanicam, à pollice nam & Gobium fl. capitatum Angli Wyllersthombe uocant, & pisci Curre *λυραειδῆς* conferunt,) Bellonius.

GERM. Seeban, id est, Gallus marinus, Rondeletius. (Albertus quidem hunc piscem pro Lepore mar. accipit, qui Germanicè diceretur Seebas.) De Germanicis nominibus Lyræ & similitum piscium plura scripsi in Cuculo. Color quidem rubicundus non in Cuculo tantum excellit, sed in Lyræ etiam: ut uterq; simpliciter *Redfisch* Germanis ab eo colore denominari uideatur, sicuti Gallis etiam Rouget. cæterum Curre Anglis quibusdam dictus, quoniam fusco colore est, non rubro, ut Gornard eorumdem, nec Lyræ, nec Cuculus fuerit, sed alia eiusdem generis species, Corax ne, an alia, dubito. ¶ Germanicum nomen Seeban, quo Pomerani utuntur, uel à rostri figura factum fuerit, quod durum corneumq; in hoc pisce prominet: tanquam in uetere galinaceo, ut Io. Kentmanus ad nos scripsit. Vel ab eo q; in ueteratus in aëre suspensus, cauda unde

uentus

uentus spiret, indicet, (quod de Lyra altera Rondeletij scribit,) ut cantu suo te mpeflatis mutatio nem Gallinæci. Vel à sono quem edit in hoc piscium genere Cuculus, quo Gallinæ aut Pulli uocem quodammodo imitatur; translato postea ad alios similis formæ pisces nomine. Quare & **Waltus** piscis, uel **Woltus** à Danis & Pomeranis dictus, alio nomine **Werhan** uocatur, cuius ad sceleton iconem idem Io. Kentmanus ad me misit: qui uisum uiderint, ad aliquem ne ex illis quos hic proponimus, referri debeat, an sui generis piscis sit, iudicabunt. Lyriformem quidem esse dubium non est. Branchiarum oræ multis aculeis horrent, os studio diductum, & maximè hians, ueluti orbem, nulla parte prominente efficit: maxillis intus asperis dentium loco. Pinna caudæ & reliquæ rotundæ apparent, præter binas oblongas quæ infra branchias dependent, in dorso geminæ sunt,

Lyra alterius Rondeletij effigies (quanquam cornua ab ore prominentia, tanquã in Lyra instrumẽto, nulla ostendit) ad sceleton olim nobis delineata.

*Cataphract.
Holoosteus.*

LYRA altera siue Cornuta Rondeletij. Plinius (inquit) duobus locis Cornutæ meminit; priore, cum de uolantibus piscibus loquitur, (lib. 9. cap. 27.) altero, cum de cetaceis, (lib. 33. cap. 11.) De Cornuta cetacea aliàs; nunc de pisce qui cornua attollit è mari, quicquid uolare nititur. Eum esse existimo, quem hic exhibeo. Nonnulli Lyrae superioris marem esse arbitrantur, sed falsò. Ocia gonis est, colore phœniceo, totus squamis ossis contextus, &c. Hanc aliquando Lyram putauimus: sed cum uocalis non sit, (*Bellonius Lyram appellat, & uocalem esse insinuat,*) etiam si cornua maiora habeat, Cornutam rectius dici nunc arbitramur. Plinius sesquipedalia eius cornua dicens, de maximis Cornutis intelligit: quæ uerò sæpius capiuntur, semipedalia ferè, uel etiam minora cornua habent, ut fortasse apud Plinium semipedalia pro sesquipedalia legere oporteat, Rondeletius qui etiam Cataphractum hunc piscem uel Holoosteum, se primum nominasse scribit, quod undique armatus, totusque ossis sit. Bellonius etiam in Nilo quendam piscem Holoosteum uocauit, quem nos Ostracionem ex Strabone. ueteres holoosteum tantum herbam quandam dixerunt. Fallitur autem in hoc Rondeletius, quod Plinius lib. 9. cap. 27. Cornutæ tanquam piscis uolantis meminisse scribit. Volantes quidem Hirundinem & Miluum capite 26. proximè nominarat, hic uerò Lucernam primum, non uolare, sed in summa maria subire dicit. Et mox subdit: Attollit è mari sesquipedalia ferè cornua que ab his nomen traxit. Sesquipedalia quidem cornua, ceto magis quam pisce conueniunt: sicut & hoc, quod è mari ea attollit, siquidem aeris inspirandi causa ceti plerunque capita ad summam aquam efferunt. & libri 32. cap. ultimo Plinius Cornutas cum beluis numerat. Cæterum Cornutæ beluæ nusquam alibi Rondeletius, ut hic pollicetur, mentionem facit. Eam tamen Gillius descripsit. Apicius ius seu condimentum Cornutæ describens, piscem intellexisse uidetur.

ITAL. A Liguribus uocatur Malearmato pesce: à Romanis Forchato & pesce Forcha, à duobus cornibus. Nonnulli Lyrae superioris (quam Caponem nominant Romæ) marem esse arbitrantur, Rondeletius. A Genuensibus pesce Armato, Bellonius.

GALLICE circa Monspelium (& Mafsilam, Bellonius) Malearmat, id est, Malè armatus, per antiphrasim, Rondeletius.

GERM. F. *Leingeharnsförter Redfisch*, hoc est, *Lyriformis armatus*; uel *ein Gable / ein Gabler*, à rosiro præ cæteris huius generis piscibus bifurcato.

Pleraque ex prædictis uulgaribus nominibus, alijs etiam eiusdem generis piscibus adtribuuntur, quare cauenda est confusio, nam ne eruditi quidem in hoc argumento species huius generis omnes, etsi non multas, satis adhuc distinxerunt. Venetijs quem hic exhibemus Lucernam uulgò uocant: uel potius similem ei alium, nigriorem, cæruleis ad branchias pinnis; cuius ego recens extincti oculo noctu lucere obseruauit.

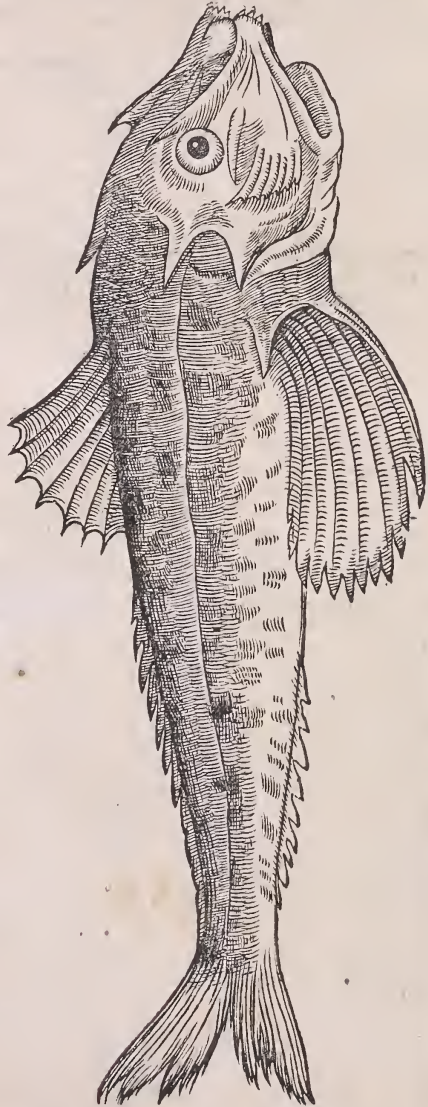
LUCERNA piscis olim à Plinio dictus, & hodie Venetijs. Subit in summa maria, piscis ex argumento appellatus Lucerna; linguaq; ignea per os exerta, tranquillis noctibus relucet, Plinius. Rondeletius conijcit Hirundinem piscem eundem esse, qui à Plinio Lucerna fit appellatus; Lucernam uero hodie uulgò dictam, Miluum esse Plinius, ἰσχυρὰ, (uel ἰσχυρὰ, ut Oppianus) id est, Accipitrem Græcorum, quoniam Miluum autem Græci ἰσχυρὸν nominant. Vide quæ cum Hirundine annotauimus: nobis enim distinguitur re libuit. Miluum quidem eundem Lucernæ Gillius quoq; & Massarius faciunt. Lucernam Plinius tranquillis noctibus lingua per os exerta lucere ait: id quod omnes pisces negant; & sanè piscium lingua explanata & mobilis ut exeri queat, non est. Fortè potius Lucerna appellata fuit, uel quod pinnæ uersicolores noctu fulgorem quandam mittunt, uel quia antiquæ Lucernæ speciem similitudinemq; gerit, Gillius. Nos oculis hunc piscem recens mortuum noctu fulgere obseruauimus. Ouidius nigro tergo Miluos dixit. Eadem est nimirum Miluago Plinius, (sicut & Rondeletio uidetur): eam quoties cernatur extra aquam uolitans, tempestates mutari, Trebius Niger auctor est. ¶ Cuculū nostrum Massarius Miluum facere uidetur, sed falsò, Saluianus. Vide in Cuculo. Idem Cuculum suum à Venetijs Lucernam dici prodit. Miluus à Bellonio pictus, squamosus, & c. Hirundo Rondeletij est. Aliqui Coruum (Coracem) nostrum Cuculum faciunt: cum ille niger sit; Cuculus uerò ἰσχυρὸς, id est ruber dicatur. Miluum uerò, quem nos Coruum (forè Hirundinem: huic enim longissimas pinnas tribuit) appellamus, ob pinnarum quæ ad branchias sunt longitudinem, Rondeletius, Bellonij sanè & Saluiani Miluus, Rondeletij Hirundo uidetur. Lege in Hirundine.

ITAL. Venetijs Lucerna antiquo nomine uocatur. Romæ Capò, uago nomine, ut in Lyræ prædiximus.

HISP. A Lusitanis pesce Cábra.

GALL. Circa Monspelium Gabot, uel Cabote aliquibus, à capitis magnitudine: ut forè Italicè etiam Capò quasi Capito dicatur. Rondeletius tamen Coruum (in hoc genere nigerrimum) Cabote uocari scribit à suis. ¶ Massilia Beluga. Vide mox in Lucerna Rondeletij.

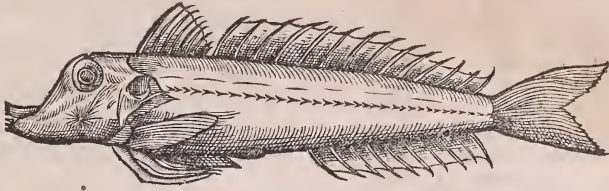
GERMANICE nominari posset ein *Wœerweye*, id est, Miluus marinus, nisi id nomē ad Halæctū potius pertineret. Circuloque igitur, ein art vò *Hornard / oder Currfisch / oder Seeban / oder Redfisch*: ein fliegende Redfisch art / die bey nacht scheynet. uel uno nomine appellabimus ein *Scheynsfisch*.

Miluus.
Hierax.

Miluago.

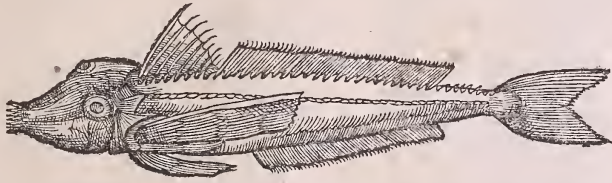
ANGLI Redfish uel Gurnarde uocāt; & similem huic, sed nigriorem, minorem, Rotchet.

LUCERNA seu Miluus Rondeletij. Piscis est (inquit) corporis forma coruo per similes, colore magis rubro, capite minus lato, utrinque compresso; pinnarum numero caudaeque similis, magnitudine & colore dissidens. Partim pinnarum quae ad branchias sunt externae, nullae maculae rubrae insunt; interna ex utriusque non nigricat; sed pinnae istae partim flauescunt, partim nigricant, &c. Vide mox in Gallicis nominibus.

GALL. A nostris Lucerna, quod noctu splendeat, eadem de causa à Prouincialibus Belugom: nam Belugnez fauillas appellant, Rondeletius. Gillius Lucernam ab accolis Adriatici sinus uulgò dictam, (quae à Rondeletij Lucerna uulgò circa Monspelium dicta, nonnihil distare uidetur, coloribus saltem,) Malsiliae Belugam (nomine nimirum factò à Graeco φλόγα) nominari scribit. Genus quidem unius species duae proximae uidentur.

GERM. F. Ein andere art des obgesetzten Seehanens oder Scheynsfischs.

CORAX piscis, id est Coruus Rondeletij. Corporis forma Miluo similis est. dorsum ei ex coruleo nigricat, &c. ¶ Graece Κόραξ, Latine Coruus à Plinio, Celso & Isidoro Hispalensi uocatur, Saluianus.

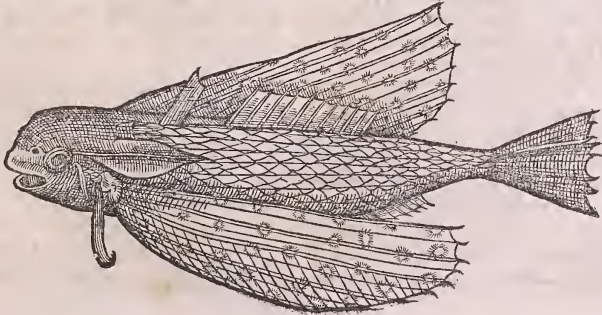
Qui Coruus piscis & apud Latinos ueteres quosdam uocatur, ut Celsum; & hodie uulgò apud Italos, non alius quam Coracinus est. Rondeletius diuersum ut faceret, uno (opinor) Athenaei loco commotus est: ubi is scribit Corui carnem, duriolem esse quam Milui: insinuans speciem relictam esse similem, carnem duntaxat in cibo duriolem. Xenocrates Coraxum (κόραξ) scribit piscem esse praeduram carnis: qui & in maiorem auctus magnitudinem durior euadat, sapore uroso, Vuottonus. Coriax uel Coriaxus salsamentum non semel à Tralliano memoratur.

ITAL. Romae Gallina uocatur, Rondeletius. Sed Cuculus quoque piscis (eiusdem generis species) à Malsiensibus Galline dicitur. ¶ Romae communi nomine cum Lyra & Cuculo, Capone uocatur, Saluianus.

GALL. A nostris (circa Monspelium) Cabote uocatur, à capitis magnitudine, Rondeletius. (Ab eadem & Lyram Rondeletij, cognatum piscem, aliqui Caponem uel Capitonem uocant.) Burdegalenses Perlon, ut reliquos similes.

GERM. Ein schwarzglaher Redfish. Quare in Cuculo.

Hirundo Rondeletij: eam Miluus à Bellonio pictus propius refert, quam Hirundo ab ipso picta: quae ad skeleton forte facta est, non ad uiuum piscem. Miluus autem Rondeletij, diuersus est.

HIRVINDO, Græcè *Χελιδόν* dictus piscis, uolucris hirundini perquam similis est. quam ob causam idem nomē ab omnibus ferè gentibus seruatum est. Oris eius partes internæ rubræ sunt, coloris iucunditate & splendore sandaracham uel cinnabarin superantes. ijs partibus Hirundo noctu lucet, uideturque candentes carbones ore cōtinere. quam ob causam piscis idem existimari potest, qui à veteribus Lucerna appellatur: ut Plinij super hoc pisce locus inemendatus sit, &c. Rondeletius. Sunt qui piscē, quem Veneti Lucernam uocant, Miluū esse credant, Bellonius. ipse uerò Lucernam Venetorum, Cuculum facit. Equidem Plinij locum non mutārim: & Hirundinem à Lucerna distinxerim, nam & hodie uulgò Venetijs alium piscem Hirundinem uocant, (Rondola uel Zifila uulgus dicit) aliū Lucernam. Hirundinem noctu lucere, ita ut Rondeletius scribit, non dubito. sed non cōtinuò qui noctu lucet piscis, in hoc etiā genere, Lucerna fuerit. Vidi ego Lucernam Venetijs, ut illic uocant, noctu in cubiculo meo, mortuam quoq; recens, oculis lucere. Hirundo piscis Lucernæ ualde similis est, Massarius Venetus, Miluus siue Lucerna piscis, tam similis est Hirundini pisci, ut Græci hodie falsò eum Chelidonem uocent: Adriatici sinus accolæ Lucernam appellant, Gillius. ¶ Cuculo mulloq; colore & corporis specie similis est Hirundo, longissimas latissimasq; pinnas habet, uolat extra aquam, cuius rei testes sumus oculati. sunt & testes qui ad Herculis columnas nauigauerunt: ubi tanta aliquando uolantium hirundinum turba conspicitur, ut non pisces sed aues aquatiles esse credantur, Rondeletius. Oppianus lib. 2. inter pisces quorum uenenati sint aculei, hirundines recenset. ¶ Hirundinis piscis, quæ Chaldaei uocant *ܝܚܕܘܢ ܚܠܝܕܘܢܝܘܢ*, caput habere fertur piscis cœlestis iuxta Andromedam, Theon in Aratum. Alius uerò piscis est Chelidonia ille, qui Pelamydi comparatur. ¶ Cum Miluus (Hirundo Rondeletij) super aquam uolitet, & nigro tergo ab Ouidio describitur: nullus alius reperitur & hoc colore simul, & ad uolandū idoneus. Idem autem & Miluago Plinij & Lucerna est quare in Catalogo cum Lucernam connumerasset, Milui non meminit, Saluianus.

GRÆCE huius ætatis *Χελιδόν* uocant, addita uoce *Ψάρο*, (melius *opsaro*, pro *opsario*, id est pisce) ad distinguendum piscem ab aue, Rondeletius. Miluus seu Lucerna piscis tam similis est Hirundini pisci, ut Græci hodie falsò eum Chelidonem uocent, Gillius.

ITALICE. Adriatici maris accolæ Rondola uel Rondola uocant, Rondeletius. Rondola uel Zifila Venetijs uocatur: in Sicilia Rondine, quæ tria nomina etiam aui hirundini tribuuntur. ¶ Romæ, pesce Rondine, Saluianus. Vide quæ scripsimus in Mugile alato.

HISPANICE. Volador. Lusitanis Peixe uoator, uel potiùs uolator.

GALL. Arondelle, uel Arondelle de mer. Malsilienfibus Rondole, uel Lendole. Gallorū nonnulli (inquit Rondeletius) Volant appellat, quòd auis instar ad lapidis iactū extra aquā uolet, Alij

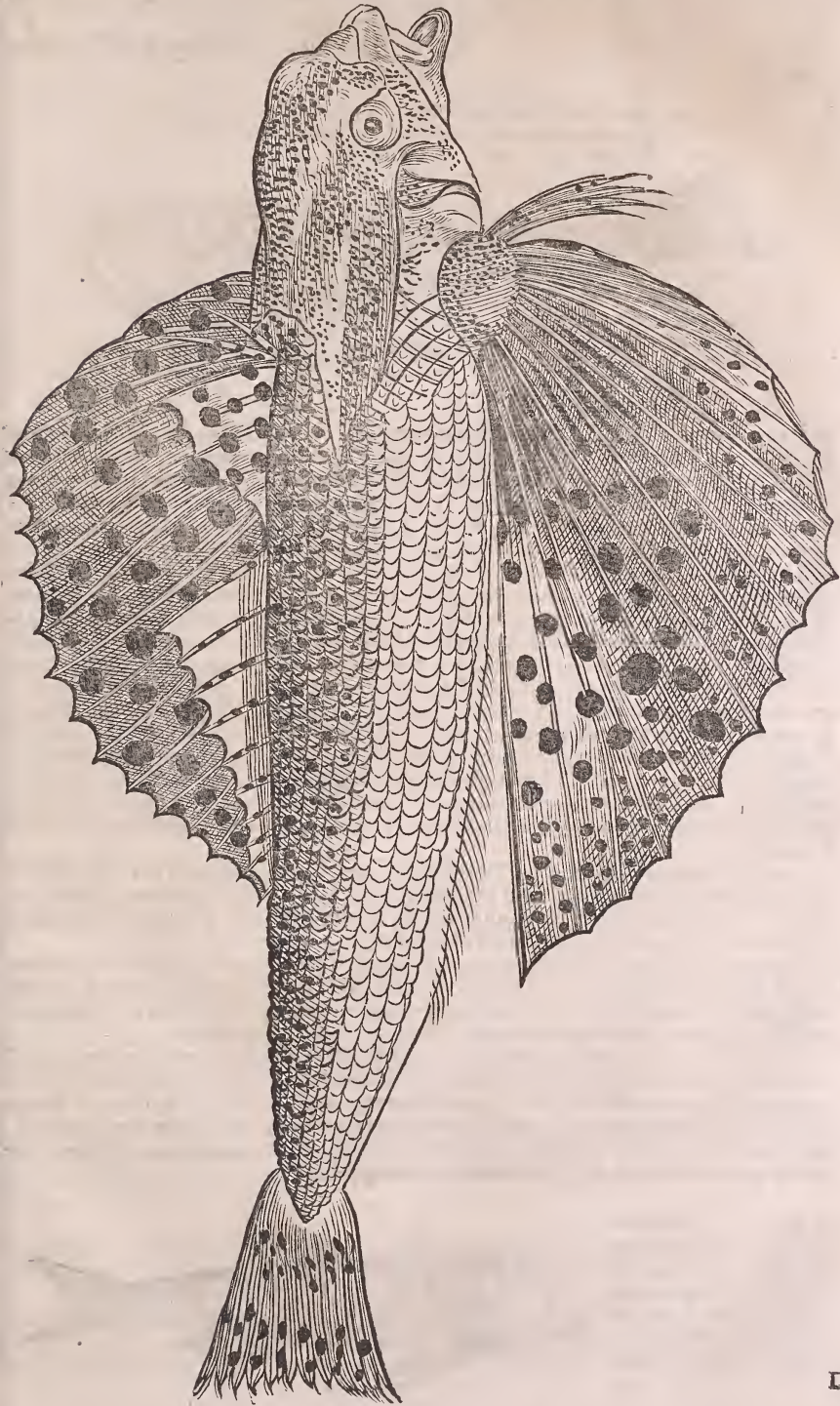
Hirundinem ad sceleton effectam cum iam olim haberem, hic etiam apponere libuir.

Lucerna.

Chelidonia.

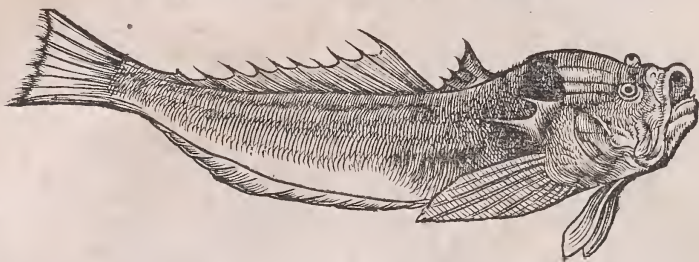
*Alia Hirundinis imago, quam ex Italia accepi, piscis uolantis specie: pinnis nempe in trans-
uersum extensis. eadem demissa natantis speciem præbent.*

Alij Papilionem. Alij Rate penade, id est Vespertilionem: quòd colore, alarum magnitudine maculisq; Vespertilionem amuletur. Quæ tamen si attentius cõsideres, tum etiam uolatum (demissè enim uolat, quemadmodum aues è flumine aquam hausturæ, uel à terra festucas cibum ue collecturæ) Hirundini uolucris magis quàm Vespertiloni assimilaueris. Hæc ille.

GERMANICE nominari poterit ein Schwalmfisch: uel ein fliegender Rotfisch: uel ein art der Zündfischen.

Pictura hæc Venerijs facta est: satis bona, sed minus elegans & accurata quàm Rondeletij: quæ cirrhum etiam à medio inferioris maxillæ propendentem ostendit.

CALLIONYMVS, Vranoscopus, Agnus. Καλλιόνυμος, οὐρανόσκοπος, ἄγνος. Agnus quidē caustum significat: nihil autem de huius piscis castitate legitur. Vranoscopus Cœlispicem significat: Galeni interpres Cœli speculatorem appellauit, oculi enim eius supra caput siti, re cta cœlum intuentur. Latino nomine caret. Idem nimirum fuerit Anodorcas à Thebanis dictus, teste Hefychio: & alio nomine Bricchus, Ἀνωδὸρκας, Βερίχθῃς ἢ ἰχθὺς, τὸν οὐρανὸν. Gaza Pulchrum piscem interpretatur, tanquam Callichthyn, nō Callionymon legisset. Atqui tum ob fuscum colorem, tum ob capitis totiusq; corporis speciem, scædus est aspectu, & Callionymus, id est, pulchri nominis piscis nominatur, ob Vranoscopi appellationem, quæ pulcherrima est, & homine quàm pisce dignior, ut Rondeletio uidetur. Sed an ab aliqua membri genitalis similitudine potius, ita uocatus sit, considerandum est, nam callionymus Hefychio, non piscem modò, sed etiam utriusq; sexus genitale significat. & Tapecon hic piscis à Mafsiliensibus nuncupatur, quòd pelsi instar conformatus esse uideatur, &c. (Hicæsius diuersum piscem Anthiam ab aliquibus Callionymum uocari scribit.)

Anodorcas.
Bricchus.
Pulcher.

Hemerocœ-
tus.
Nycteris.
Pflammody-
tes.
Sabor.

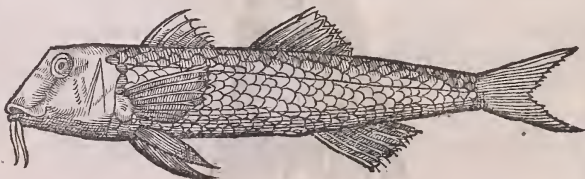
Oppianus Hemerocœtū (Ἡμεροκοῖτις) nominat, quòd interdū in arena dormiat, noctū uigilet, prædæ quarendæ causa: unde & Nycteris (Νυκτερίς, id est Vespertilio) uocatus est. & Pflammodytes (Πλάμμοδύτης) apud Hefychium, quòd arenas subeat. ¶ Hic an Gobius ille Oppiani sit, quem aculeis suis uenenatum facit, quarendum. ¶ Piscem Arabicè dictum Sabor, uel Alfabur, aliqui hodie Callionymum Græcorum interpretantur: Syluaticus Spinulam (uulgò dictam: hoc est, Scorpionum piscem.) at hi marini sunt pisces: Sabor uerò (teste Andrea Bellonensi) fluuiatilis, in Fora Perfixa flumine.

ITAL. Bocca in ca, Boca in capo. Venetis Bec in cauo. Genuæ Prete uel Preue. Romæ Misfore, quod nomē etiā alijs piscibus attribuit, (Belēno & Cotto fl.) Alicubi etiā Lucerna de petre: id est, faxatilis Lucerna. alius enim est qui simpliciter Lucerna uocatur. ¶ Romæ Messoro (scilicet & Blennus mar. & Cottus fl.) & pesce Prete, Saluianus.

GALLICE. A Mafsiliensibus turpi nomine uocatur Tapecon, quòd pelsi instar conformatus esse uideatur: & Raspecon, quòd caput ob asperitatē ad scalpenda muliebria pudenda accommodari possit, inquit Rondeletius. Circa Montpellier, Rat. ¶ Mafsilia (inquit Bellonius) Rascaffa bianca, quasi album scorpionem dicerent, uocatur. Alibi Responfadoux.

GERMANICVM confingi nomen licebit, ein Pfaff, id est presbyter uel sacerdos, nam & Genuenses Prete (id est Presbyterum) uocant, ab eo nimirum quòd cœlum suspiciat, ut solent qui preces ad Deum fundunt sacerdotes. Vel, ein Himmelgugger, hoc est Cœli spectator. Vel periphrafiticè, ein Oeergroppen art. nam & Romani eodem nomine, quo Cottum sive Gobium fl. capitatum nominant: & eruditū quidam hunc piscem Blenno cognatum iudicant, est autem Blennus quoq; Gobio fl. persimilis, & à Romanis similiter appellatur.

MVLLVS nomē traxit à colore mulleorum calceamentorum, qui bus reges Albanorum primū, deinde patritij usi sunt. Hos (inquit Rondeletius) purpureos fuisse oportet,

et, cū Mulli sanguinei, id est, purpurei sint, uel uarios; Mulli enim magna ex parte purpurei sunt, aliqua parte candidi, alia liuidi; habent & lineas aureas parallelas. Maxime cum expirant, colore mutant. Sic ille. Sunt qui Mullum à mollitie deriuent, ut Isidorus: quòd mollissimum hoc genus piscis sit, non quidem in cibo, sed seruitutis indignantissimum, Columella teste, quare in piscinis non crescit. Non laudo qui Mullum l, simplici scribunt, sicut iumentū quadrupes. Græce *τεγλι* dicitur, id est, rectius quàm *τεγλα*, per *α*. quamuis sunt qui hoc commune, illud Atticum putent. Oppianus (carminis causa forte) *τεγλα* trochaicum usurpauit. Aristoteles hunc piscem ter parere scribit; & inde forsitan nomen habere, id confirmat Oppianus, à quo etiam *τεγλιδα* pisces Iutarij nominantur, cū paulò antè Triglam dixisset tanquam diuersum piscem in litoribus arenosis uersari. Dorion Triglides paruas, Hepsetis pisciculis connumerat; unde consieo eandem esse Triglitidem Apuarum generis. Si quis tamen Triglidem, Mullum Lutarium à Plinio dictum esse uoluerit, & eundem forte imberbem, esio. ¶ Mulli quidem in mari species quædam sunt: in fluuijs nulla; & cui Barbum fluuiatilem piscem, Mulli fl, nomine dignantur, non parum aberrant. ¶ Trigla & Trigola an isdem sint pisces, difficile est explicatu, Saluianus. Nos in recto casu Trigolas, ut Aeneas, dicimus, quem piscem à Trigla Sophron disertè distinguit. Typhon aliquos Cuculum putare scribit, propter similitudinem (formæ) & partium posteriorum siccitatem. Porro cum Trigla similis sit Cuculo; eademq; Triglas tam similis ut pro Cuculo à quibusdam accipiatur, ipsum quoq; Trigolan, similem Trigla esse oportet, ut non temere nomen ab ea sit mutatus, ac si Mullastrum Latine dicas. Et probabile est eundem esse Mullum imberbem; quoniam idem Sophron alibi de barbato loquens, cæteris (nimirum imberbibus) eum præfert.

Trigle.

Triglis.

Triglitis.

Triglas.

Plinius (inquit Saluianus) eorum plura genera facere uidetur: sed quæ non uerè genera aut species sint; sed leues quadam differentie æ alimentiuarietate desumptæ: quibus tamen non perpetuò Mulli differunt, quippe quorū haud perpetuò hi alga, illi ostreis, alij limo, aliqui uerò aliorū piscium carne uescantur: sed quilibet horum quolibet sibi obuiò indifferenter pascatur.

GRÆCICI etiam nunc rectè antiquo nomine Triglam uocant, Gillius. Cretenses nomine composito ex Græco corrupto, & Veneto, *Τεγλιμαπτερον*, ij enim β, per μτ. efficiunt.

ITAL. A Romanis Trigla, (Trigla, Saluianus) à Venetis Barbono, à nonnullis Treglia uel Triglia; Liguribus Triga.

HISPANI Mullum Salmonetum appellant, Amatus Lusitanus. Aliqui, ut audio, Báruo de la már, id est, Barbum marinum.

GALLI; Burdegalenses Barbeau, Galli Surmulet; (forte quòd Mugilem, quem Mullet uocant, precio superet); aliqui Barbarin, alij Moil, id est, maris Perdicem, Rondeletius, sed nomen Moil à Mullo detortum uideri potest. Parisienses uulgò Rougetos barbatos, uel Surmultos appellant. Burdegalenses & Baionæ Barbarinos dicunt, Bellonius, Malsilienses & Ligures, Trigam; qui Niceam incolunt, Strilham, Gillius. Galli Cuculum Rouget uocant, non distinguètes à Mullis, quòd eiusdem sint coloris, Rondeletius, qui alibi etiam Mullum, Cuculum, Lynam, à Gallis indistinètes Rouget uocari scribit. Et in Erythrina: Obseruandum (inquit diligenter est Cuculum, Lucernam, aliosq; rubros pisces Gallis, & maxime Parisiensibus dici Rougetz: nobis autem Monspelensibus Mullos, Rougetz nuncupari; ne quis Gallica nomina cum Græcis temere confundens, illos Erythinos esse putet.

GERMANICE Mullum nominabimus ein Meerbarbel, id est, Barbum marinum; quancq; Bellonius etiam Mystum piscem mar. Barbo fl, comparat, uel ein Aedfisch art/ein Notbart/ ein gebarteter Aedfisch.

ANGL. In Portlandia peninsula Mullum uerum uidi, quem piscatores uocant, a fore Mullet, Turnerus in pistola ad me. Mullet quidè Anglis, sicut & Gallis Mugilem significat. sed Galli etiam aliqui Mullum Surmulet appellant; ab eo forte quòd Mugilem precio superet. à Gallis Portlandi suum nomen mutuati uidentur. Plinius: Septentrionalis tantum hos (inquit) & proxima Occidentis parte non gignit Oceanus. In Gallico quidem Oceano Mullos capi, Bello nij auctoritate constat: in Britannico, Turneri.

Mulli imberbis (inquit Saluianus) solus Athenæus me minit: reuera quidem nullus eorum imberbis reperitur. Duplex tamen Mullorum genus esse nos primi notauimus: quæ nõ solum magnitudine (unum enim maius est, alterum minus); sed colore etiam manifestissime distinguuntur, utrunque barbatum, &c. Hæc ille. At secundū Rondeletium, Mullorū alij imberbes sunt: species una barbata, quam semper intelligi puto cum Mullus simpliciter nominatur, sunt enim Mulli barbati, *τεγλαυ γρετρίδα*, multo suauiores.

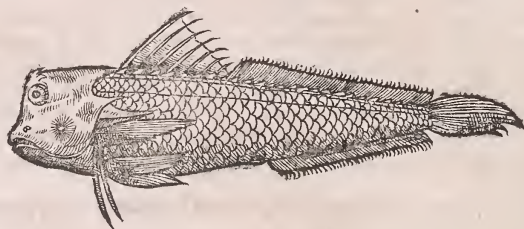
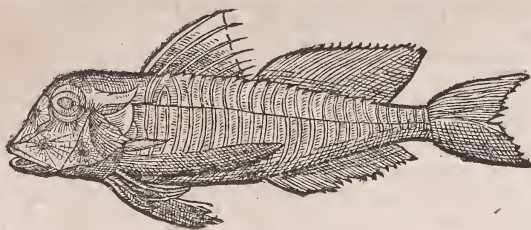
MULLVS imberbis (inquit Rondeletius: Saluianus enim dissentit, ut proximè indicauimus) Mis est, qui à nostris Imbrigo, (sic etiam Lepus mar. quòd expressus succum remittat in flar rubri uni) dicitur, ab insigni rubore, ebriosis enim, quos imbrigos nostri uocant, sepius rubet facies. Ab hoc igitur exarato & splendido rubore, (quo similes sibi figura pisces Cuculum & Hirundinem uincit,) nomen ei à nostris datum est. Caput ei magnum, stellulis cælatum. A capite ad caudā dorso medio duo sunt ossiculorum acutorum ordines, cauum efficientes, è cuius medio pinnia rubra

aculeis cōstans erigitur: cuius pinnae aculei parum serrati uidentur, &c. Hic piscis ueteribus (inquit idem) parū notus fuisse uidetur, qui de solo Mullo barbato uidentur scripsisse. Atqui Sophronis apud Athenarum uerba paulò antè recitata uerat, hæc: Mulli barbati longè suauiores sunt cæteris: hoc est, imberbis. ¶ An

Triglis Oppiani hic Mullus sit, querendum. Vide suprâ in ijs quæ de Mullo simpliciter scripsimus. Sed Triglas potius Mullus imberbis mihi uidetur, ut suprâ scripsimus. ¶ Piscem Caponè uulgò Romæ dictum, (Venetis Lucernam,) Mullum imberbem sibi uideri, eundemq; Alutarium (melius *Lucarium*) Plinij, insinuat Iouius, ego Rondeletij magis sententiam circa hos pisces probō.

GALLICE Imbrigo, ut superiùs indicatum est.

GERM. F. Ein glatter Rotbart/ein Dnbart.

MVLLVS imberbis aliùs, asper cognominandus, Rondeletij. Hunc piscem (inquit) ob similem corporis figuram, similem colorem, Mullorum generi subiecit: & à squamarum asperitate Mullum asperum nominaui: cùm nullum aliud nomen, immò ne mentionem quidem ullam piscis istius, apud antiquos scriptores legerim.

GALL. A nostris Cauillone dicitur, à clauis lignei, qui cauille à nostris uocatur, similitudine.

GERM. F. Ein raucher Rotbart/mit rauchen schuppen / dem gebarteten Redfisch ähnlich/aber on ein bart.

QVÆ sequitur pictura piscis incogniti nobis, exhibetur in Tabula Septentrionalis Oceani Europæi per Olausum Magnum, qui aliud nihil de eo tradidit. Videtur autem piscem uolantem exprimitere uoluisse,

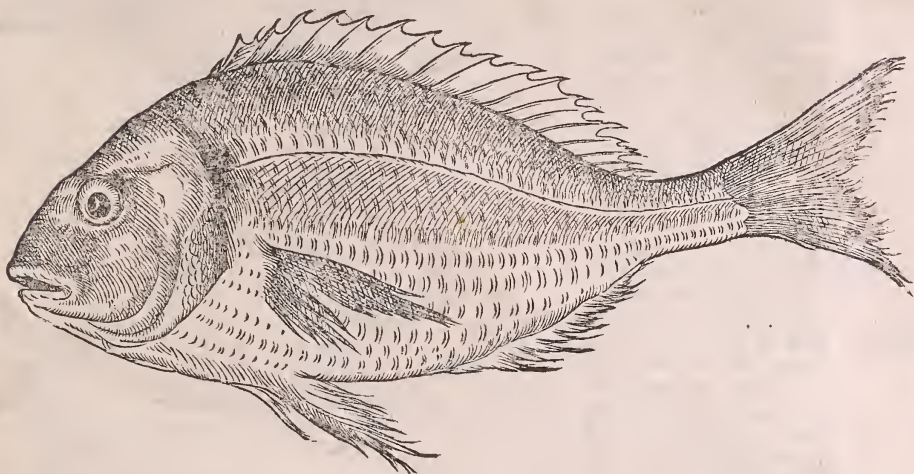
ORDO III. DE PISCIBVS LATIS ET COMPRESSIS, SQUAMOSIS, VT SVNT

AVRATA, ERYTHRINVS ET SIMILES, LITORA=

les ferè, &c. Item De Apro, Caprifco, Stromateo, No-
uacula, Fabro, Seferino.

Latis & squamosis huius generis piscibus, Anthias quartus Rondeletij etiam adiungi poterat: & Scarus is, quem idem Rondeletius Aurata comparat. Nos eos inter saxatiles posuimus, &c.

Iconem hanc dedi, ut Venetijs expressam habui. Rondeletij meliorem esse puto: quæ & dentes in ore, & toto corpore squamas ostendit. & pinnam dorsi non undiquaque similem: sed anteriore dimidia parte spiculis distinctam per intervalla spinosis, posteriore non item.

VRATA uel Orata, ab auri colore, Græci meliùs à parte, supercillijs scilicet aureis, *ἄραρος* appellantur; non solum tamen piscem hunc, sed etiam Pompilum eodem nomine.

GRÆCI hodieq; nomen uetus seruant.

ITAL. Orata Romæ, Saluianus.

HISPAN. Dorade. Vide mox in Gallicis.

GALL. Prouinciales & Hispani (à quibus alicubi *Doradilla dicitur*) Dorade uocant. In Gallia Narbonensi pro ætatis differentia, quæ magnitudine definitur, diuersa nomina habet. Quæ palmi magnitudine nondum attingit, Sauquene dicitur; quæ cubiti est magnitudine, Daurade; quæ inter illas est, Meiane, quasi dicas mediam. Piscatores nostri maximam Auratam Subredaurade uocant, id est Supra Auratam, Galli Dauree, quem nos Fabrum esse dicimus, uocant; Auratam uero nostram, Brame de mer; quo nomine etiam Sparum, Cantharum, & similis figuræ pisces nuncupant, Rondeletius. Video Sargum, Melanurum, Auratam, Sparum, Synodontem, Dentale, ita similes esse, ut uix ab oculatissimo distingui possint, Bellonius. Bramæ seu Bremæ mar. nomē nō solum Gallis, sed Anglis etiam & Germanis latè patet ad pisces diuersos, qui omnes tamē squamosi latiq; sunt, & Cyprino, præsertim lato (ut Rondeletius cognominat) aliqua ex parte similes, quanquam certis in regionibus fortè speciem unam quampiam sic appellant, alicubi enim marinum piscem Bremæ lacustris similem, sed crassiorē & maioribus oculis, priuatim sic nominari auidio. Aurata mari mediterraneo cognita, Gallis ignota est, nihil enim habet cum Dorada Mas filienstum commune, Bellonius: qui alicubi Piscem S. Petri à Gallis Dorade uel Doree nominari scripserat.

ANGLIS Gilthead, uel Gyldenpöle, piscis est sic dictus ab aureo capitis colore: uel Goldeneic, quasi Aureum dicas oculum, habet is in fronte, ut serunt, aliquid concretum, quod auri

instar in aquis lucet, &c. Hunc aliqui Auratam, alij Searum esse putant. Sed Auratam in Britanico Oceano esse Iul. Caesar Scaliger negat.

GERM. F. Ein Goldbrème/oder Goldbrachsime/oder Weerbrachsime art.

SPARUS (Σπάρκος) Aurata tam similis est, ut ob coloris lineamentorumque corporis similitudinem, alij quando à piscatoribus ipsis primo aspectu non inter noscatur, Rondel. Parua Aurata tam similis est, ut Romae per se pro ea uen datur, Saluianus. Sargo etiam simillimus est, & solo ferè colore distinguitur, teste Bellonio. Sparulus apud Ouidium & Martiale dicitur. Isidorus sic dicitur ait à sparo lancea (uel saculo) missi, quod eiusdem figure sit. Sed cum nomē sit

Sparulus.

Græcum, origo quoque Græca potius ci querenda fuerit. Eustathio Σπάρκος dicitur uideretur à uerbo σπάρω, quod est palpitare. Sparus apud Plinium legitur lib. 32. in Catalogo piscium, nec usque alibi quod sciam, nam lib. 9. cap. 51. melior lectio est Sargus. ¶ Rhyades non Spari sunt, ut recentiores quidam, Gaze translatione decepti, putauerunt; (Gaza quidem uarie couertit; sed generalis differentie uocabulum. Gillius ex Aeliano Rhyades interpretatus est

Rhyades.

Aspargos, quod non probō. Ex eo quidem quod de eis scribit Aelianus, per hyemem eos quiescentes simul manere, setque tuo tepescere: uerno autem tempore longius migrare, gregarios pisces esse intelligitur. & quoniam longius abeunt, ita fit, ut non obuijs modò, sed & inuestigatis cibus uescantur. quæ omnia arbitror in uniuersum ad gregarios pisces complures pertinere: ut generale quoddam hoc uocabulum sit, &c.

Aspargi.

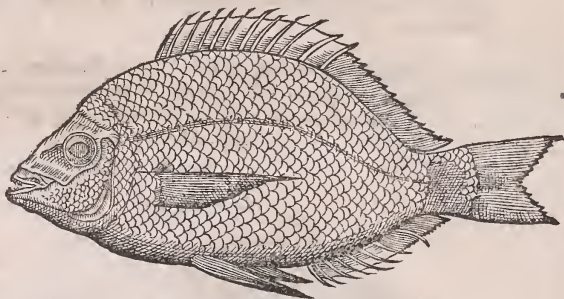
ITALIS Sparlo uocatur, aliquibus Carlinno & Carlinoto, Rondeletius. Romae Sparo, Genæ (& in Portu Veneris, Bellon.) Sparlo, Saluianus. Tametsi quotidie Romæ ex mari in forum piscarium Spari adferuntur, tamen piscatorum nemo piscem hunc Spari nomine agnoscit. promiscue autem cum Auratis & Sargis ditendi solet, Bellonius. Spari nunc quoque Spari appellantur, Massarius Venetus. Aliqui r. geminato el Sparro proferunt.

HISPAN. Spargoil, Rondeletius.

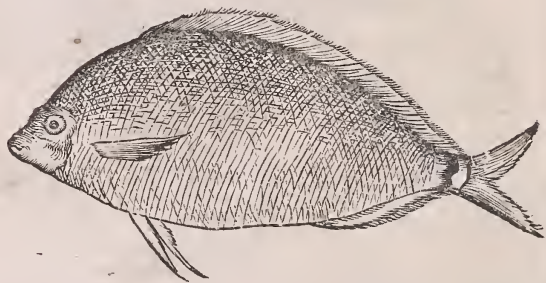
GALL. Circa Monspelitum Sparallon. Malsilienses corrupte Sparlum appellant, Gillius.

GERM. F. Ein Sparbrachsime; uel per circunloquutionem, ein kleine Weerbrachsime art/bar ein schwarzen flecken am schwanz/wie auch der Sargus vñ Melanurus, von welchen harnach.

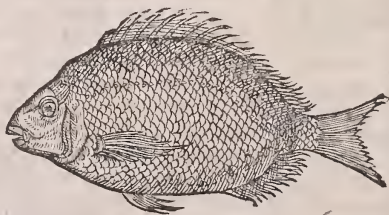
Iconem hanc Rondeletius dedit. à Saluiano exhibitam, maculas quasdam transuersas, latusculas ostendit, quatuor aut quinque, quæ piscis latera superne distinguunt, ut in Mormyro ferè. Nigram in cauda maculam, similiter ut in Melanuro, Rondeletius pingit: eandem Saluianus neque pingit, nec in descriptione eius meminit.

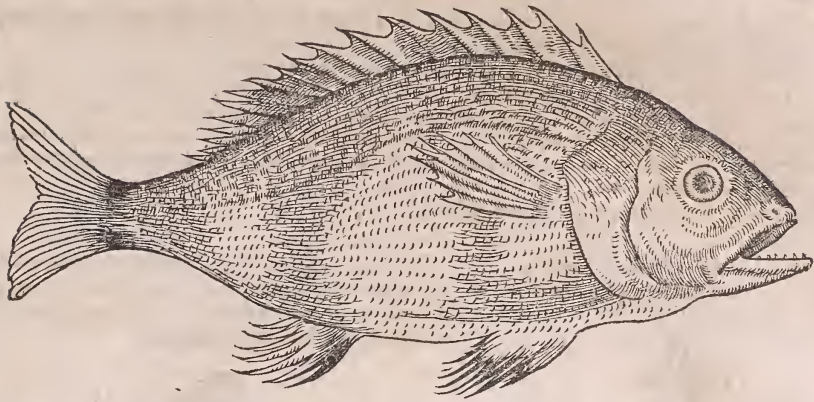

Alia Spari effigies, Venetijs mihi depicta.

Sparus qui in stagnis marinis degit, inquit Rondeletius: marino plane similis, & specie, & ceteris corporis partium, cum internarum tum externarum, differens. Quod cum ita sit, cur nouam eius iconem dare uoluerit, mireris.

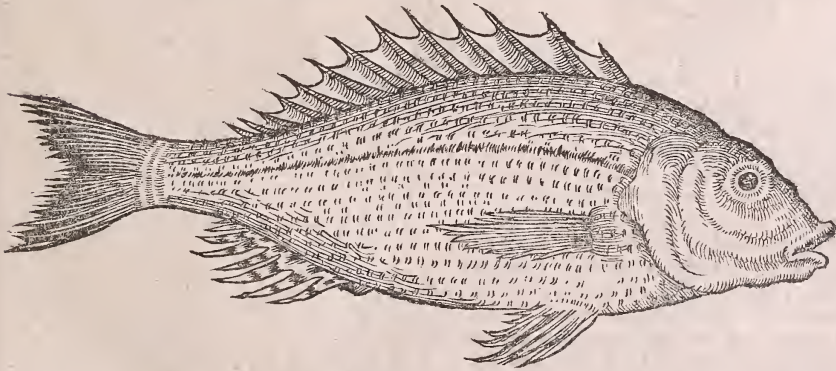

PISCIS marinus, de cuius antiquo nomine dubitamus. Coloribus pingitur uarijs: pinnæ ad branchias & cauda flauescunt, sed cauda innumeris etiam maculis ruffis distinguitur. pinnæ bi næ in uentre Indici coloris sunt: illa quæ podicem sequitur, primum Indica, deinde flaua, in extremo rubicunda, &c. Venetijs audio Saccheto uocari, aliqui Sparo congenerem esse putant. Bel- Saccheto, lonius quidem Canadellam piscem hodie uulgò dictum à Gallis ad Ligusticum mare, à Venetis Sparo cognatus, ut ab his uerò omnibus, quem hic exhibemus, differre, tus.

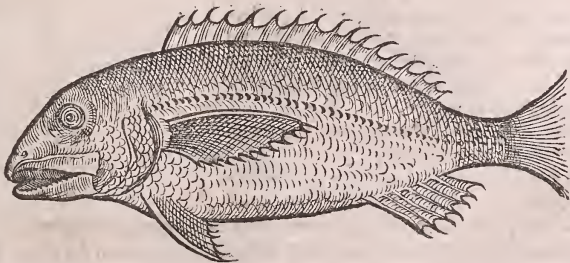
GERM. F. *Ein kleine art der Meerbrachsmen/oder Sparbrachsmen.*

Iconem hanc Canthari ex Italia accepi, ea quam Rondeletius exhibet, corpus ostendit latius: & si caudam excipias, infra supraq; rotundius, os minus prominens, & denticulatum, &c.

Piscis hic à Bellonio pro Coracino exhibitus, Cantharus uidetur, nam & Rondeletius Cantharum esse docet piscem à Ligurijs Tanado dictū, non Coracinū, & Gillius piscē Massilia à colore castaneæ nominatum, Coracinum Neapoli uocari, audiuisse se ait, unde nimirum deceptus Bellonius, Cantharum bis pinxisse uidetur, primum pro Coracino, non expressis dentibus: deinde pro Cantharo, dentatum.

CANTHARVS (Koldægos) à similitudine canthari terreni dictus mihi uidetur. Vt enim hic fimo delectatur, & in cohyeme conditur: sic Cantharus piscis in luto & sordibus libet, ter uersatur, quare in litoribus & portubus degit, Rondeletius, ego à colore dictū existimārim, Profertur &

Cantharis fœm. gen. *Κανθαρίς*, *κ.* Idem Rondeletius, nomen *Αἰθναῦς* (*Αἰθναῖος*) apud Oppianum, Canthari piscis epitheton esse putat; nos sui generis piscem esse monuimus,

GRÆCI hodie Cantharum corruptè Scatarum nominant, Gillius.

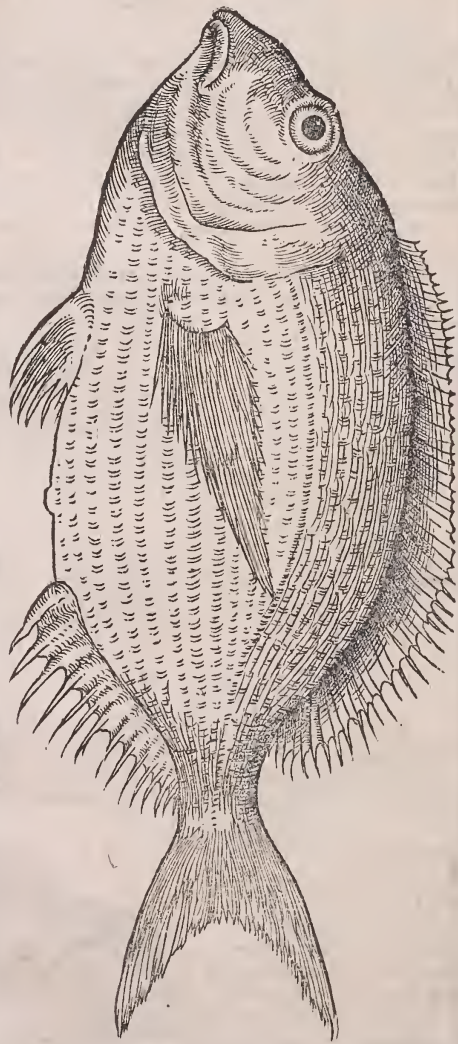
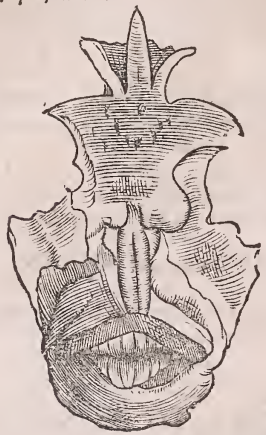
ITAL. Ligures Tanada à colore pullo. Quidam Cantara, Romani Zaphile. Genueses (inquit Bellonius) Tanna uocant, alij Daphanum, Dephanum uel Tephantum, Bellonius.

GALL. In Gallia Narbonensi, Prouincia, Hispania, parum mutato nomine Cantheno dicitur, Rondeletius. Lutetiæ ex Oceano tritissimus hic piscis, uulgò Bremma marina appellari solet, Mafsilie Cantena.

GERM. F. Ein braune Meerbrachsmie.

Hanc picturâ olim Cor. Sittardus misit: quæ Sargi (si bene memini) caput, os & dentes, representaret.

Nostra hæc Sargi icon est: Rondeletij accuratior, nam & lineas à summo dorso descendentes octonas representat, (quæ tamen in mortuis ferè euanescent:) & dentes humanis non dissimiles: & nigram, iuxta caudam, maculam.

SARGVS quanquam ab Oppiano pistras herbidas incolere dicitur, piscis tamen saxatilis non est, sed litoralis, & in cœnotis litoribus frequentior, Rondeletius. Græcè *Σαργός* dicitur, oxytona dictione: uideatur autem à carne (quam Græci *σάρκα* nominant) sic dictus, est enim pro corporis magnitudine spissus, plusq; carnis habet, quam similes ei pisces Sparus & Cantharus. Apud Aristotelem quinto historiae, bis uel ter *Σάργος* pro *Σαργίνω* mendosè legitur. est autem Sarginus longè diuersus piscis, in genere Mugilum, ¶ Similis est Sargus prædictis piscibus, (à Sparo ferè solo colore differt,) item Melanuro, macula quoq; similiter ad caudam nigra: sed corpore est rotundiore, compresso, spissiore, &c. item Scarò: Lege mox in Italicis nominibus, et Apro, uide in Illyricis, ¶ Circa branchias & caudam in eo nigra nota satis ampla apparet: & lineæ subnigræ à branchijs ad caudam ducuntur: quæ omnia cum Melanuro communia habet, atque insuper corporis firmam, Saluianus,

GRÆCI etiam hodie ueterem eius appellationem retinuerunt.

ITAL. Sargo Genuæ, Venetijs, alibiq; ferè ubique: Romæ Sargono. Non modò Mafsilienfes & Ligures, sed omnes quas obuii regiones, Sargum adhuc uulgò nominant, Gillius. Romæ Sargus imperialis dicitur, ut Cor. Sittardus olim indicauit. ¶ Scarus Romanis nostrisq; non

Sarginus.

Scarus.

non planè notus est. alij enim ob similitudinem Dente, alij Sargo uocant. à nostris quidem piscato-
ribus pro Sargo uenditur, cui similis est corporis forma subrotunda, & aculeorum pinnarumq; si-
tu ac numero, Rondeletius.

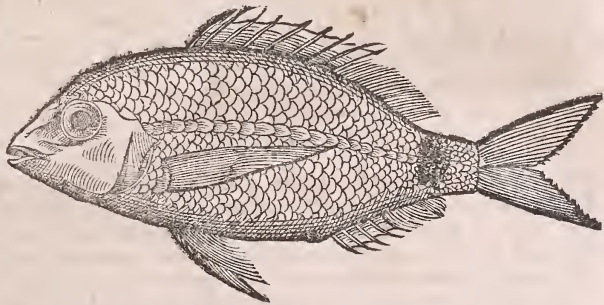
HISPAN. Lusitanis Sargo.

GALL. Circa Monspelium & Mafiliâ, Sargo. Oceano quidem Gallico ignotus est piscis,
mari rubrò & Nilo peculiaris, Bellonius: qui pro peculiari frequentem dicere debuerat.

ILLYRII piscium affinitate decepti, Aprum Chergnier uocant, sed uox ea Sargo debetur. *Aper.*
Aper enim Sargi modo corpus tornatum habet, Bellonius.

GERMANICVM nomen singendum est, nam cum in Oceano Gallico ignotus sit piscis, te-
ste Bellonio: in Germanico etiã deesse uerisimile est. appelletur igitur ein Geißbrachsine, ut &
corporis eius speciem (Bramis uulgo dictis piscibus similem) & occultum cum genere caprino cõ-
sensum indicemus. Vel, ein Brandbrachsine art im meer: id est, Melanuri species in mari. Vel
describatur: Ein Weerbrachsine art mit übertwähren schwarzen streymen von dem rücken
hinab/wie an ein Versich/oder auch an dem Mormyro: hat auch ein schwarzen flecken gån-
gen dem schwanz.

MELANVRVS (Melan-
ges) Sargo similis est,
caudæ nigra nota insignis,
ut nomen etiã præ se fert.
at nota hæc illi cum alijs qui
hisdam, (ut Hepato, Sparo
& Sargo,) communis est: à
quibus alijs notis fecerit de-
bet. Gaza Oculatam uer-
tit. Plinius Melanurum &
Oculatã ueluti diuersos no-
minauit: sed is in alijs quoq;
multis similiter diuersa ali-
quãdo reuinius nomina, ad
res quoq; diuersas pertinere putauit. Nec de alio pisce sensisse uidetur Plautus Ophthalmiam no-
minans, (nimirum à recto masculino Ophthalmias.) Vulgaria quidem hodie pleraq; huic pisci no-
mina ab oculis facta sunt. hos enim ratione reliqui corporis admodum magnos habet, ex cœruleo
nigrescentes, &c. ¶ Verum Oculatam Melanurum esse Saluanus negat comprobari posse.
Plinium manifestè distinguere. Celsum sic scribere: Deinde qui quauis teneriores, tamen durã
sunt, ut Aurata, Coruus, Searus, Oculata, ex quibus uerbis (inquit) haud ulla uerisimili coniectu-
ra Melanurum ab eo Oculatam appellari, consicere possumus: ut neq; ex Plauti uerbis: alius ue-
rò ueterum nemo Oculatã meminit.

Oculata.

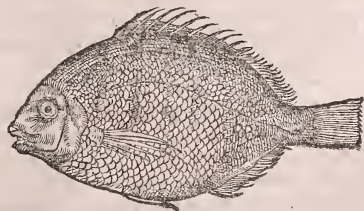
Ophthalmia

ITAL. Romani Ochia do nominant, uel Ochiatã; Torpedinem uerò oculatam, Ochiatellam.
Veneti Ochia, (uel Ochiatã; proferunt autem ac si nos scriberemus Otschada;) Siculi similiter,
uel Okada, uel Marila, si bene memini, à Melanuro nimirum deprauato nomine. Genueses, Oia.

GALL. Mafilienses Oblado, uel Olhada, Monspelienfes Nigr' oil, id est, Nigrum oculum.
Niceses Iblada, uel Auguyata, Oyata.

ANGLI. Seebreme: quod GERMANICE nostra dialecto diceret Weerbrachsine, nimis
generali nomine: quare cõtractius dixerim ein Brandbrachsine, à titionis extincti colore nigro,
nam & Græci quidam similiter à titione Melanurũ, *αελύς* appellant, Helychio teste. Ein Weer- *αελύς*
brachsine art mit einem schwarzen flecken am schwanz/wie auch der Hepatus, Sparus, vnd
Sargus: welche drey man nennen mag Lãberbrachsine/Sparbrachsine/Geißbrachsine. Ocea-
no Gallico perrarus est, Adriatico & Mediterraneo frequentissimus hic piscis, Bellonius.

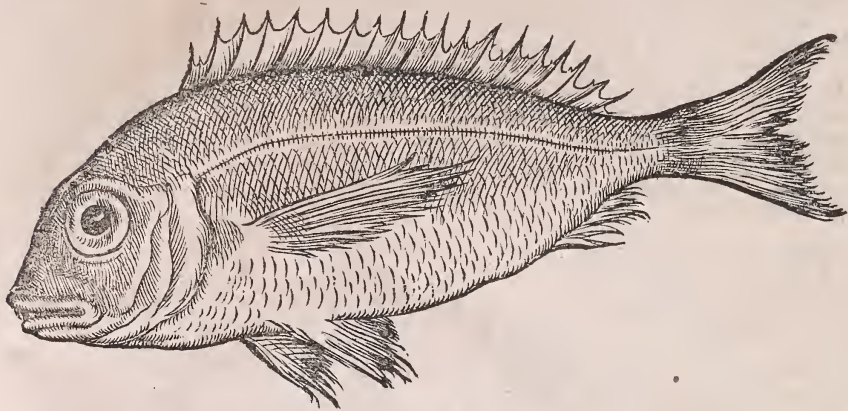
MELANDERINVS Græcis à nigrore di-
citur, *Μελανδρινός*. Meminit eius Athene-
us dumtaxat, qui significare uidetur Melanderi-
num à Speusippo Pfygrum, à Numenio Pforũ
appellari. (Athenei quidem uerba dubia sunt, ut nos in
Corollario ad Lepradem seu Pforũ Bellonii ostendimus.)
Melanuro similis est, sed corpore paulò rotun-
diore. Toto ferè corpore nigrescit: circa caput
ex nigro purpurascit, sicuti uisla, &c. Ronde-
letius.

GALL. In nostro mari reperitur, & Sargi no-
mine uenditur, ob similem corporis figuram, Rondeletius.

GERMANICE circunloquemur: *Ein schwartzlachte Meerbrachsme art/ründer dann der meerteil andere Meerbrachsme. Ein runde Brandbrachsme/ id est, Melanurus rotundior.*

Pro Rondeletij icone nostram iam olim Venetijs pictam exhibuimus, etsi minus accuratè.

*Rubellio.
Elycca.
Dyca.
Dentices.*

ERYTHRINVS uel Erythinus. Ἐρυθρίνος, Ἐρυθρίνος. Erythinus (inquit Rondeletius) aliquando à Plinio Rubellio, aliquando seruatò Græco nomine Erythinus dicitur. Gaza Pliniū imitatus Rubellionem uertit. Nomen à rubro colore positum est. Cyrenæi Ἐρυθρίνη uocabant, uel ἄρνη. Falsum est hos pisces uerti in Dentices. qui error inde ortus est, quòd cum maiores fiunt, propius ad Synagridis Denticis uel formam & colorem accedunt, minusq; solito rufi sunt, ac ueluti canescunt, quem colorem aprè refert minium pauco candido diluim. sed factè periti maculis & dentibus à Synagride distinguunt. ¶ Recentiores quidam Ruscupam & Ruburnum pro Harengo infumato accipiunt. ¶ Erythinus Pagro similissimus est, (differentiam eorum leges inferiùs in Pagro;) unde diuersæ gentes à Pagro diminutio nomine denominarunt. ¶ Apud Aristotelem de generat. animal. lib. 3. cap. 1. ubi Erythriini si, nominantur, ut qui sine mare concipiunt, Phoxini legendum uidetur, Saluianus.

GRÆCI hodie Lethrinum nominant.

ITAL. Romæ Phrangolino uocant uel Fragolino, quasi paruum Pagrum, confundunt enim Pagros cum Erythinis. In Liguria & quadam Italiæ parte, Pagro. Veneti Arboro uel Lalboro uocant, Siculi Sarofano. Arborem Michaël Sauonarola tanquam Latine nominauit. Qui Istriâ incolunt, Illyrj puto, Ryben. Acarnan Romæ frequens, inter Erythinus & pro Erythrino uen ditur; eodemq; nomine (Phragolino) nuncupatur, Rondeletius.

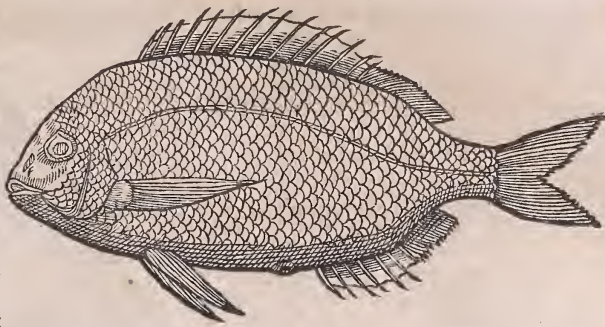
HISPANI (ut & Galli Narbonenses) Pagel. Lusitani, Pargo.

GALLI Narbonenses, ut & Hispani, Pagel uocant. Malsilienses Pagium intelligunt ad discrimen Pagri, quem etiam Pagre nominant. Caterum Rougets Gallicè dicti à rubro colore pisces, longè alij sunt.

GERMANICE circunloquemur, die *Eleiner rote Meerbrachsme*: hoc est, Bramæ marinae genus rubicundum minus. Pagrum enim ei similem, sed maiorem esse aiunt. Vide in Cyprino lato inter fluuuiatiles. Qui à rubro colore Germanis denominantur marini pisces *Kotsfader* & *Kotbart*, non Erythriini, sed *Nequediis* pisces sunt. *Kotsfisch*, id est, piscis ruber, in Noruegia piscis est marinus (ut audio) Bramæ nostræ magnitudine & figura serè similis, minoribus pinnis, totus rubens intus & foris; laudatus in cibo. Hic Pagro aut Erythrino cognatus fuerit, si non alteruter est. Sed cauenda est homonymia: quoniam Angli alium quoq; piscem *Nequediis*, hoc est Lucernis aut Miluis congenerem, *Redfische* uocitant: & *Kotsfisch* Anglorum inter Oceani aefellos à Bellonio nominatur.

PHAGRVS (φαγρός) Græcè dictus piscis, apud Latines & multos alios populos nomen retinuit. P. litera in π. mutata. Pagrus enim Latine dicitur, Græcè Phagrus tantum, Phagrus autem uocatus est quasi φαγός à uoracitate, ad quam dentibus bene instructus est, aded ut echinos etiā frangat & pascatur. Vnde & recentiores quidam (ut Albertus) hunc piscem cum Dentice confuderūt. Apud Strabonem Phagrus in Nilo alio nomine Phagorius dicitur, ut interpres Latinus habet; in Græco codice nostro φαγρῶν legitur, cū ρθ in penultima simul & antepenultima; unde & Phagroriopolis Aegypti ciuitas apud eundē, φαγρῶν est in Hesychij & Varini Lexicis, Pagur in Hallucitico

eutico Ouidij, nisi mendum
sublit. Phagri ab Oppiano
nominantur, simul & *αγρο-
φάγοι*, tanquam duæ unius
generis species. Phagrus
fluviatilis marino inferior
est, auctore Diphilo. is an è
mari flumina subeat, ut Ni-
lum: an à marino specie dif-
ferat, quaerendum, Ronde-
letius è mari subire putat.
¶ Phagro quanta cum Ru-
bellione similitudo sit, leges
mox in Italicis nomenclatu-
ris. ¶ Pagurum ne quis cum Pagro confundat, cauendum.

GRÆCI Phagrum adhuc uulgò nominant, Gillius & Massarius, uel, ut Bellonius scribit, Fangro. ¶ Pagri similitudo cum Dentice, tanta est, ut aliqui ætate tantum differre putent. Vide mox in Synagride.

ITALI Pagro, nonnulli Phagorio, Rondeletius. sed Phagorij nomen potius Græcum fuerit, ut prædictum est. Romani Erythrinum Phragolino, quasi Phagorino à Phagorio, id est, Pagro, diminutiuo nomine appellant, Massarius. Inter Rubellionem & Pagrum (inquit Gillius) tanta est similitudo, ut eadem magnitudine inter se collati, non ab imperitis internoscantur, ut Ligures Rubelliones etiam Pagros imperite uocent, & tota Prouincia Narbonensis atq; Hispania Pagellos, quòd Pagri longè maiores euadunt. Sed à piscatoribus facile distinguuntur, nam Pagrus capite est rotundior, Rubellio longior, tum hic tenuior est habitu, & cauda longiore; ille crassior, & cauda breuiore. Huius extrema pars magis attenuatur, illius multum larga & crassa, Pagri pinna in imam uentris partem magis inflexa, Rubellionis uerò magis in dorsum eminent.

HISPANI quidam Bezogo nominant: Dalmatæ & Lusitani Phagro, Rondel. Dalmatæ, Hispani ac Lusitani Pagro, Massarius, Hispani Erythrinus, quoniã sunt Pagris similes minoresq; Pagellos uocant, Idem.

GALL. In toto litore Galliæ nostræ Narbonensis Pagre dicitur, Rondeletius. Galli Oceani accolæ, ut etiam Angli, proprium eius nomen non habent, sed communi etiam alijs quibusdã piscibus nomine Bremmam marinam uocitant.

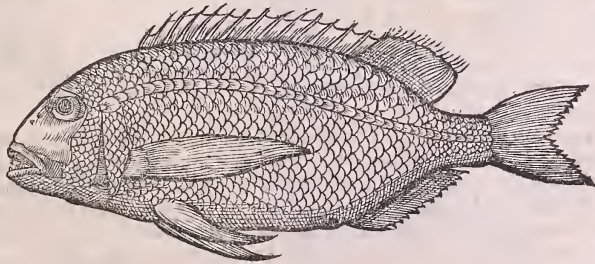
DALMATÆ. Vide supra in Hispanicis.

GERMANICE circunloquor, *Sie grøsser rote Deerbrachsmè*. Vide in Erythriuo.

ANGLI. Lege in Gallicis.

Iconem hanc Rondeletius dedit: qua cum satis conuenit à Bellonio exhibita: pima dorsi excepta, quam Bellonius uniformem (qualis è in nostra icone apparet) & pluribus aculeis munitam ostendit.

SYNAGRIS & Syno-
dus (Συναγρίς, Συνόδους)
duo nomina apud Aristote-
lem, recentiorum alijs pisci
um simpliciter specie diuer-
sorū, ut Gillio & Bellonio,
alijs ætate tantum differen-
tium; alijs unius eiusdemq;
piscis uidentur. Gaza piscē
unum ratus, pro utroq; La-
tinum nomen Dentex po-
suit, à Columella sumptum.

Synodus.

¶ Quod ad nomina; Synagrides quidem cur appellentur aliqui pisces, non facile dixerim: nisi forte quia gregales sint, sicut & Synodontes: *ὅτι τὸ συναγείρεσθαι καὶ συναγελᾶν (καὶ ἢ καὶ ἑμὸ ἀγροῦσθαι)*. Synagrides uerò, alijs nimirum pisces (Epicharmo memorati) ab aliqua ad syagrum, id est, aprum similitudine dicti fuerint. Synagridi quidem hodie apud Græcos dictæ, dentes quatuor, teste Bellonio, cæteris longiores eminent; quod cum uerre & apro ei commune est. Idem Synodonti dentes omnes caninos exertosq; esse scribit, sicut & Cinædo; unde Synodontem quoq; tanquam Cynodontem dictum consicias; & Cinædi quoq; nomen inde detortum. Scribitur autem Synodus per ypsilon in prima syllaba, & sic à Diphilo nominatur, ab Aristotele Synodon, (Συνόδου,) & alibi a-
us etiam admonet; *παρὰ τὸ σίνεσθαι ἐν βλάστησι τοῖς ὀστέσι*, mordaces enim & noxios dentes habet. ¶ Ego

Synagris.

Synodon.
Sinodon.

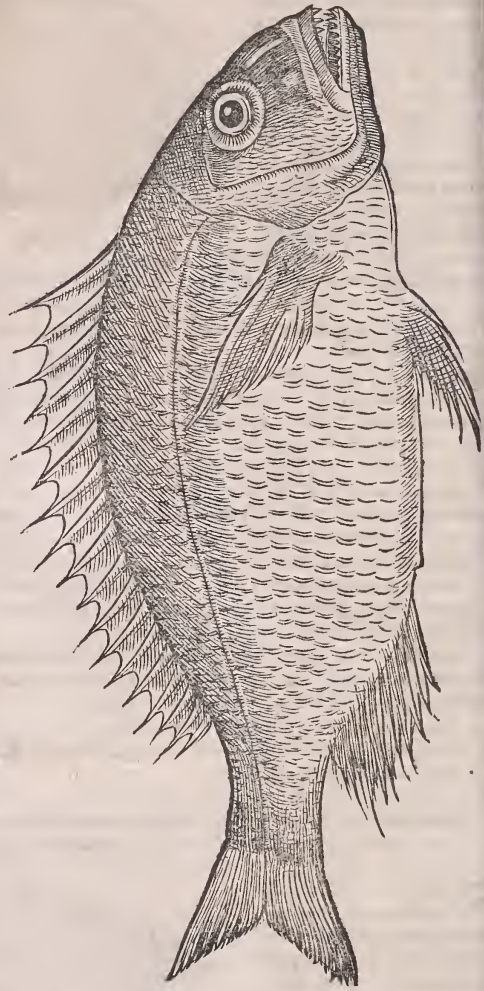
eundem piscem, cum minor & iunior est, Synagridem dici sentio: cum maior Synodontem, Rondeletius: sed nulla firma ratione innixus. Hic estus simile alimentum è Synagride & Synodonte haberi ait; quod si ætate tantum differunt, ut Rondeletius putat, simile non fuerit, pro ætate enim id uariat, at si spe die differunt, simile esse potest, in eadē nimirum ætate. Synagridem hodie à Græcis uulgò dictam, omnino Synodontem esse, neq; notis ullis (nisi forte quas ætas, temporis uel aut loci uarietas attulerint) differre sentit Saluianus, Verum autem Synagris (inquit) quinam piscium sit, quò uel Latino nomine aut uulgari uocetur, haud nobis hucusque notum est: suspicamurq; in posterū etiam cognitum non fore, quòd nec nomen eius, nec quæ ei authores tribuunt, ullam ad id coniecturam afferant. ¶ Synagridē (inquit Bellonius) uulgo Græcum optimis notis à Synodonte distinguit, hic enim magis recuruo est corpore: Synagris Cyprini in modum, ueluti circino ita circumductus, ut pro longitudine ac latitudine magis crassius appareat, &c. Idem Synodontem tantum Denticem interpretatur: Synagridi Latini nomen esse negat: nec ullum eius uulgare nomen profert: Synodontem uerò seu Denticem, genuinam & antiquam appellationē ubiq; retinere scribit, huius etiam iconem dat, illius nullam. ¶ Phragolinos (sic puto uocant cum Phagros tum Erythrinus) quum sesquipedali magnitudinem excesserunt, in Dentes siue Synodontes euadere, cōmunis piscatorum consensus existimauit, Iouius, Dentex corporis figura ac partibus ferè omnibus Phagro similis admodum est, ut non facile ab inuicē internoscantur, sunt qui credant eos ætate sola atq; magnitudine differre, ita ut unus idēq; piscis, minor adhuc, Phagrus: ad sesquipedalium uerò auctus, Dentex appelletur, Saluianus. Sed Denticis nomen à piscatoribus minùs peritis, ad alios etiam pisces transferretur. ¶ Synodontem, Sargum, Auratam, &c. Bellonius adeo similes esse tradit, ut uix ab oculatissimo distingui possint, Ab Aurata (inquit) differt Synodon, quòd exteriores branchias spinosas habet: & tegumentum ei perpetuò rubet, nec auricis est cilijs ut Aurata. ¶ A recentioribus quibusdam Dentalis masculino genere profertur: uel etiam neutro Dentale, ut à Platina. ¶ Synodontis (Συνδοντις, fœmininum oxytonum) alius piscis est, nempe Pelamys magna,

GRAECI hodieq; Synagridis nomen habent: siue id Synagridis ueterum quoq; sit: siue Synodontis ut Saluianus putat, Synagris autem ueterum ignota nobis est. ¶ Synagris & Synodon tam similes sunt, ut Græci utrosq; Synagrides nominent, Gillius.

ITAL. Dentale. Synagris & Synodon tam similes sunt, ut Ligures ac Malsilienses utrosq; Dentes appellent, Gillius. Sunt qui à Phagro ætate solum distinguant, ut supra dictum est.

GALL. A Malsiliensibus Dente dicitur hic piscis, in Gallia nostra Narbonensi Marmo, pro Mormyro enim ostenditur uenditurq;, Rondeletius. (Vide proximè retro in Italicis.) Idem ad monet Scarū etiā ab ichthyopolis circa Mospelium Dentē uocari, à dentibus magnis laticisq;: Et alibi, Scarū ob similitudinem ab alijs Dente, ab alijs Sargo nominari. Synodon siue Dentalis non sro litori (Oceano Gallico) admodum rarus, aut eo nomine ignotus est, Bellonius.

Alia Denticis imago Venetijs picta.

GERM. F. Ein rotlachte Meerbrachsamen art: ein Zanbrachsime/ein Zansfisch.

ACARNĀ, Acharnas, Aacharn? Grecis & Latin.

ITAL. Hunc piscē nec in Prouincia, nec in Gallia Narbonensi, nec in Hispania uidere potuim? sed Romæ tantum, ubi inter Erythrinis & pro Erythrina uēditur, eodemq; nomine (scilicet Phragolino) nūcupat. Idē est fortasse qui Alborcs etiā dicit Venetijs, quod albus sit, Rondeletius.

GERMANICE. Ein Meerbrachsamen art/wyß von farben/hat ein schwarzrote mackel am anfang der flossfäden by den ozwangen.

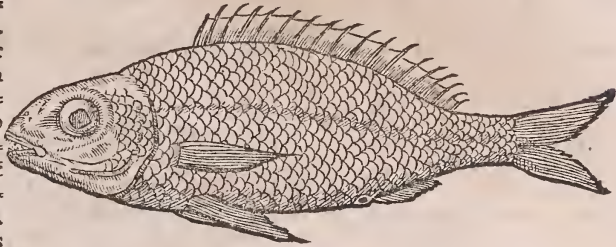

Figura hæc non Rondeletij est, sed nobis adumbrata Venetijs. Ea quam Rondeletius ponit, denticulos labris diductis ostēdit: et à superiore labro per breuem sursum eminentem circum. Bellonius angustiore hunc piscem pingit, nec satis latitudinis proportionem seruat.

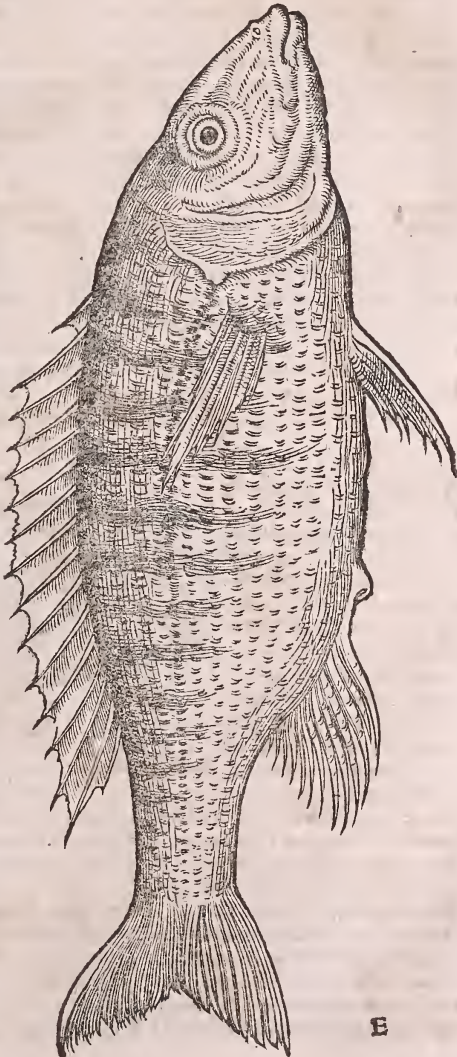
MORMYLVS uel Mormyrus, *Μορμύρος*, *Μορμύρος*: à uerbo *μορμύρω*, ut Eustathius annotat, nescio qua ratione, quam id uerbum producit suum ypsilon, quod in pisce corripitur à Grecis; Ouidius quidem produxit, à quo etiam Mormyr in recto singulari dicitur. Et rarus Faber: et piscis Mormyres, & auri, &c. Videtur autem melius paroxytonum hoc nomen scribi, quam proparoxytonum, & duplici quidem *ρ*. *Μορμύρος*, magis propria primariæq; ratione: *Μορμύρος* uero propter euphonia: quare & posteriori hoc Greci poetæ in carminibus utuntur. Idē puto *Μορμύρος* Epicharmi fuerit. A Theodoro Mormur couertit. Piscis est litoralis Aurata similis, sed minus rotundus: colore argenteo. lineas habet transuersas à dorso ad uentrem, nigras uel pullas equalibus spatij distantes, &c. Rondeletius.

GRÆCI hodieq; ut Byzantium uel gus, Mormyrum nominant.

ITAL. Romæ Mormillo, Venetijs Mormiro. In toto Liguriæ sinu, (ut & Malsitiæ,) Mormo, Rondeletius Malsitenses & Ligures, Mormurum uocant, Gillius, Rusticæ Marmur dicitur, Niphus Italus. Romæ & Venetijs Mormoro, Saluanus.

HISPANI Marmo.

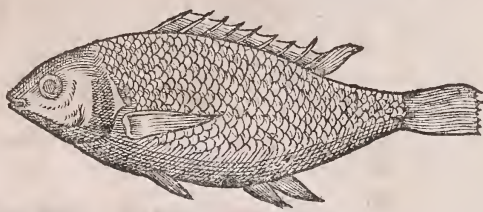
GALL. Malsitenses Marmo uel Marmuro. Vide proximè retrò in Italicis. In Gallia Narbonensi, Morme. Nostri ichthyopolæ quondam Synagridem (Marmo nomenclantes) pro Mormyro uendunt: qui admodum frequens apud nos nō est, sed Romæ & Neapoli frequentissimus, Rondeletius.

Myrmas.

GERM. F. Ein Meerbrachsime geschlecht/langlecht/nit also breit wie der meerteil andere. Vel ein Walbrachsime: nam & Ouidius pictas cognominat. Vel, ein Darmelbrachsime: nam corpus eius albisimum esse, & lacteo argenteo ue colore nitere, (maculis tantum seu lineis transuersis exceptis,) Bellonius scribit: qui Mormyrum etiam, à marmoris maculis & albedine dictum conijcit: sed absq; auctore, à marmore quidem Marmarum, nō Mormylum, dici oportuisset.

CHROMIS Rondeletij, piscis litoralis. Vix demox in Italicis nominibus. ¶ *Χρῆμῖς* & *Χρῆμῖς* an ijdem, an diuersi sint pisces, nescio. Athenæo uidetur diuersissime, semel enim ex Epicharmo Chromis ab eo nominatur: & alibi ex Aristotele *Χρῆμῖς*, cui lapidē in

Cremys alius q̄ Chromis

capite tribuit, (quem in hac nostra etiam Chromide inuenimus,) Rondeletius. Nos Cremyn & Chromin diuersos esse pisces liquidò ostēdimus, uidetur autem Cremys piscis unus, uarijs quoad terminationem nominibus appellari: nempe Cremys, Chremys, Chremes, & Chremps: & A. A. sellorum minorum generis esse, quod etiam Aelianus insinuat, sicuti & Hepatus Aeliani & Mustela. Mustela (inquit) Hepato persimilis est, sed barbam quam is maiorem habet, minorem uerò quam Chremes. Chremes quidem in ueterum Comicorum fabulis, senex, nimirum barbatus, inducitur: nomine forsitan à creatione, ad quam hæc ætas procliuus est, facto: ut inde etiam piscis barbatus ueluti ioco Chremetis nomen tulerit. Ceterum Chromis ab Hicesio, Pagro & Synodonti comparatur: non solum quòd ad alimentum ex eis rationem, de qua is author præcipue tractat: sed (nisi fallor) etiam quod ad formam. Videtur autem per onomatopœiam dictus Chromis, quòd ueluti grunnum ædere audiat. Chromis immunda in Halieuticis Ouidij legitur gen. scem. non maculinum potius esse ostendimus, declinandum ut *ὄψις, ἰος*, non per d. in obliquis.

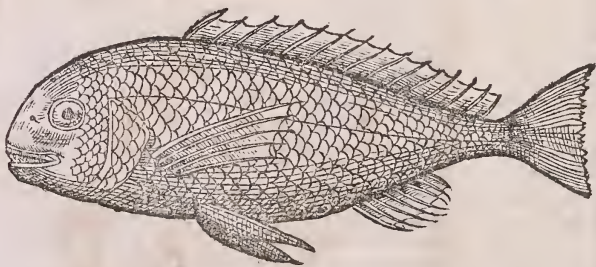
Alius est Bellonij Chromis, Umbra scilicet, uel cognatus piscis: de quo infra.

ITAL. Chromin (inquit Rondeletius) esse puro, quæ in ora Ligurij, Antipoli, & in insula Lerino, frequentissima est: uocaturq; à Liguribus Castagno, à castaneæ colore. corpore toto nigricat: figura alioqui Melanuro uel Cantharo similis. ¶ Vulgò Genuensium, Malsiliensium, & incolarum Portus Veneris, Castagnola dicitur, Bellonius.

GALL. Piscatoribus circa Monspelium incognita est, Rondeletius, Castagnola Malsiliæ, Bellonius.

GERM. F. Ein geschlecht der Meerbrachsime/überal schwarzlachz.

ORPHVS Rondeletij. *ὄρφος*, Atticè *ὄρφος*, *ὄρφαίνος* diminutiui est. Latinitum nomē uetus non habet. Gaza & eū secuti Cernuam uerterunt: quod nomen inconstans & dubium est: diuersos enim pisces Romæ alibiq; in Italia Cernas appellant, ut Percam marinam, Channam, Canadellam, Merulam, Bellonius Cernuā si. uocat, quā Germani Percam minorem uel rotundam cognominant. ¶ Orphum Hicesius eiusdem generis esse cum Chromide, Pagro, Synagride, cæterisque huiusmodi. Verum is de nutrimenti non formæ similitudine agit, Alexander Benedictus temere Orphos lacustres appellauit pisces, quos uulgò Tinca nominamus. ¶ Nos (inquit Rondeletius) Orphum hinc non depingimus eum, qui à Græcis quibusdam hodie uulgarilīngua Orphi nomine dicitur. est enim nostro longè maior, utpote què pondere uiginti libras æquet, nec sit litoralis. Sed Orphum depingimus ex Aristotele, Athenæo, Plinio. Is piscis est litoralis magis, quàm pelagicus, Pagro quodammodo similis, colore ex purpureo rubescente, ideo rubentem appellauit Ouidius: (Verum hæc apud Plinium ex Ouidio non rectè citata leguntur.) Pinnarum situ numeroq; & aculeis, Pagro similis est. podice admodum paruo. seminis meatibus nullis, quod huic pisci proprium est: sicut & hoc, quòd dissectus diutius uiuat, Rondeletius: qui etiam solitarium & carniuorum esse scribit, & breui è paruo magnum fieri. Ouidius pelagium facit, Aristoteles uerò & Aelianus litoralem. Oppiano degit in petris cauernosis, quæ ple-

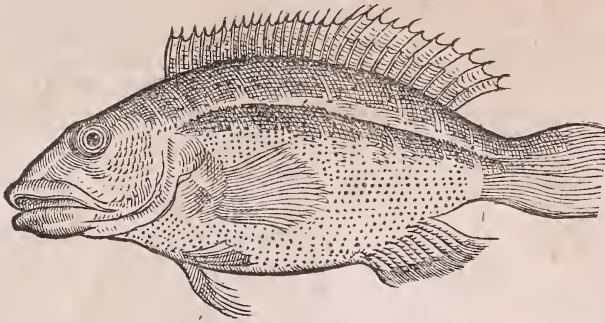

nt sunt

næ sunt chamis & patellis, (quibus nimirum uescitur.) Amipstas quoq; carniuorum esse insinuat, Errat Plinius, quom solum Ouidium huius piscis meminisse scribit.

GRÆCI hodie, ut dictum est, alium piscem uulgo Orphum uel Rophum appellant: quem Bellonius Orphum facit.

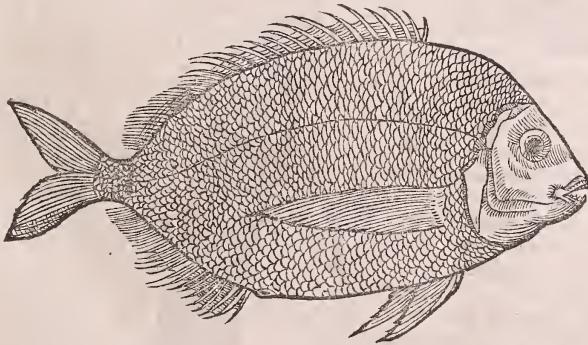
GERM. *Ein rotlachte Weerbrachsmen art/in welcher man zu keiner zeit milchen findt.*

ORPHVS Bellonij: quem is Orphum ideo esse putauit, quoniam uulgo hodie apud Græcos adhuc Orphos uel Rophos uocatur: sicuti etiam Gillius, sed cum ueterum descriptione non conuenit, ut Rondeletio uidetur. ¶ Vulus Græcorum (inquit Bellonius) multa ei nomina imponit. Lemnij Rophum uocant, Cretenses Cheludam, alij Acheludam, pleriq; Petropfaro nominant: (id est, Petri piscem: Romæ etiam Fabrum, piscem S. Petri uocant.) Colore rubet, quamuis etiam aliorum colorum uideri possit, magis compressus est quam teres, hoc est, plus in latum quam in longum effusus, os habet paruum, (icon satis magnum ostendit,) squamas asperas & firmissime inhærentes. Pinne eius uarijs coloribus insignes spectantur. Labra, ut Scarus, carnosâ habet: (ab ijs fortè Cheluda in Creta uocatur:) dentes quoq; Scaro persimiles, minores. A mediâ sui corporis parte secundum dorsum liuet ac nigricat, albicat sub uentre. Caput est illi penè rubeum, ut Channæ. Maculam in radice caudæ, ut Melanurus, nigrâ gerit. Apud Græcos magno est in precio, Herbis uescitur, (Vetorum Orphus carniuorus est,) ut Salpa & Sparus.

GALLICVM nomen non inuenit, quia in litore Gallico uideri non solet.

GERM. *Ein seimbder fisch bey den Griechen bekant / mag vnder die Weerbrachsmen gezelt werden.*

HEPATVS Athenæi & Aristotelis, Rondeletio, Hepatus (inquit) similis est Pagro & Erythrino, teste Speusippo. Ἡπατος aut Ἀέλιος Græcis dicitur, Gaza uerbum e uerbo exprimens, Iecorinum interpretatus est. Hermolauus modò Iecur marinum, modò Hepatum appellat. Huius piscis uulgarè nomen neq; in Gallia, neq; in Hispania, neq; in Italia, potui à piscatoribus extorquere. A solis Græcis huius temporis didici Σαπταγῶν hodie uocari. Ceteri omnes anonymum esse dicunt, ob raritatem: & pro Mana uendunt, à qua tamen plurimum oculorum magnitudine, corporis latitudine, colore, differt. Hæc ille, ¶ Sed alius est Bellonij Hepatus. Hepatis color (in

Σαπταγῶν,
Mena.
Bellonij He
patus.

quſt) ac magnitudo Hepati piſci nomen dedit. Vulgus Venetorū Sachelum, ut etiā (*alium piſcem*) Canadellam, indifferēti nomine appellat, ſolo enim colore (qui paulò magis in Hepato fufcus eſt) inter ſe differunt. Sic ille. Videtur autē hic piſcis undecimo Rondeletij Turdo cognatus. quere in-
ter Turdos. Idem Bellonius deieſtamēti cuiuſdā marini genus, Hepatis nomine deſcribit. ¶ Hé-
par pro piſce legitur apud Pliniū in Catalogo, à Græcis ſemper tribus ſyllabis Hepatā nominat;
quantiſq; & Kiranidæ interpres Cremonenſis Hepar dixit. Cauendū ne quis cum Hepato confun-
dat piſces, quos Itali hodie ab hepate denominare uideſtur, ut ſunt Figo dictus Venetijs piſcis, qui
fortē Stromateus eſt; & in Liguſtico litore Figon, quē Græci noſtre ætatis Myllocopion appellāt.

Figo Ital.

Lebias.

Lebianus.

Delcanus.

¶ Lebias Athenæo marinus piſcis eſt, qui alias Hepatus dicitur. Bellonius Lebiā à rutilo & ſub
obſcuro colore dictū ſuſpicatur, tanq; à lebeſe nimirū, ſed Hepatū ſiue Lebiā illius iam diuerſum
eſſe diximus. Dorion Leptinū, Lebianū (Ἰερπιδιον, Λεβιανόν) nominans, eundē & Delcanum eſſe
quodſā aſſerere ait, Delcanū quidē piſcē à Delcone fluuio nominari, in quo etiā capiatur, & ſaluſ
ſtomacho q; cōmodiſſimus ſit, author eſt Euthydemus. Del-
cus quidē Heſychio lacus eſt
piſcoſus circa Thraciam; & Le-
biā (Λεβία) piſces qdā lacuſtres.

AB ITALIS, HISPANIS &
GALLIS, nullū huius piſcis, ut-
pote rariſſimi, nomē reſciſcere
Rondeletius potuit.

GERM. F. Ein Lãberbrach
ſine. Zi ſchwarzblawe Weeſt
brach ſine art/ mit einẽ ſchwar-
zẽ fleckẽ am ſchwãz/ wie auch
der Melanurus. Sed alius eſt
Aelianū Hepatus; paruus (ingy)
piſcis eſt Muſiela nomine, &c.
Hepatū eſſe diceres, nam piſcis
eſt breuiſ, oculis cōiuentibus.
Eius barba q; Hepati maior eſt,
& minor q; Chremetis. Ein
Weertrũſchen art.

*Piſcis huius, quem Chromin uocat
Bellonius, icon hac Venetijs mihi ex
preſſa eſt: differt autē ab ea quā Bello-
nius dedit, in hoc, quod cirrū ſub men-
ſo ſeu inferiore labro nõ oſtendit: nec
caput, præſertim labro ſuperiore, aded
ſinum & obruſum, &c.*

CHROMIS Bellonij, Vm-
bra Rõdeletij, ut uidetur.
Alium ab hoc diuerſum Chro-
min Rondeletij (cuius ſenten-
tiæ magis fauerim) dediſmus ſu-
prã. Magna eſt (inquit Belloni-
us) Chromidis cū Glauco (Ron-
deletius Glauco longẽ alium facit)
puſillo, ut & Glauco prouecti
cum Vmbra ſimilitudo.

ITAL. Veneti Turdum fal-
dõ appellat, Bellonius. Ligu-
res Chro, (a' Chrõ, uel Chrau)
Veneti falſõ Coruum, Gillius.

LVSITANI Celema.

GALL. Maſſilicẽſes Vmbri-
nã (à ſimilitudine cū Vmbra) fal-
ſõ appellāt, Bellon. qui & Glau-
cum ab eadē ſimilitudine falſõ
Vmbri nam uocari tradit.

GERMANI Vmbri & co-
gnatos

gnatos ei pisces Corui marini nomine circumscribere poterunt, adiecta magnitudinis differentia: ita ut Vmbra simpliciter dicatur, ein Seerapp, à colore, qui Græci etiam & Latini nominis causa fuit: Latus, ein grosser Seerapp: Coracinus inter hos minimus, sed corpore latiusculo, ein kleiner Seerapp: ein Weerbrachsmen oder Weerkarpsen art.

Latus.
Coracinus.

Ex hoc pisce esse puto lapidem, quem vulgò Coruinum appellant, uel lapidem Colicæ, Germani enim nosterstein, nisi fortè è Coracino sit, uterq; enim in capite lapidem habere proditur.

Gillium & Bellonium ut hunc pisces, Chromin existimarent, nominis Chro uel Chrau, quo Ligures utuntur, similitudo mouisse uidetur, Rondeletius Vmbra hunc pisces uocat, & dentibus carere ait, cum suæ Vmbrae dentes Bellonius appingat, nomina interim eadem quæ suæ Vmbrae Rondeletius tribuens. Danda igitur est opera, ne pisces diuersos confundamus: Vmbra diuersa, Coracinum & Latum: qui tres tam similes sunt Rondeletio, ut magnitudine potius quàm alijs notis discernantur: & piscatores aliqui ætate tantum (sed non rectè) eos differre existiment. Coracinus ad cubitalem peruenit magnitudinem: Vmbra ad multò maiorem, præsertim in Oceano: Latus maximus est, Vmbra uerrucam seu tuberculum in mento habet, Coracinus & Latus carent. Lineas siue lituras illas obliquas, (quæ à dorso descendunt, partim aureæ, partim obscuræ & aliarum ueluti umbrae,) Rondeletius Vmbrae tantum attribuit.

Distinctionis horum piscium gratia quosdam ueluti aphorismos subijcere libuit.

1. Glaucus Rondeletij, toto genere à Chromi & Vmbra diuersus est.
2. Glaucus Bellonij, Vmbrae cognatus est, uel species Vmbrae, à Rondeletio non descripta, quod sciam: quanquam à Venetis Corbetum quasi Coruulum uocari scribat: Rondeletius uerò Coracinum (inquit) Italia ferè tota Coruum nuncupat.
3. Vmbra Rondeletij & Bellonij unus est piscis, & iisdem nominibus ab utroq; nominatur: sed non similiter describitur. Rondeletio enim dentibus caret: Bellonio dentes habet in oris ambitu ramos, firmos, acutos, &c.
4. Coracinus Bellonij longè alius est quàm Rondeletij, ut & figuræ & descriptiones ostendunt: unde non specie modò, sed toto genere diuersos esse pisces apparet.
5. Chromin & Vmbra confundere uidetur Bellonius.
6. Chromis Bellonij, Coracinus est Salusani.
7. Chromin & Coracinum ut confunderent aliqui, occasionem fecit uicinitas nominum, tum ueterum, tum illorum quibus hodie quidam utuntur.

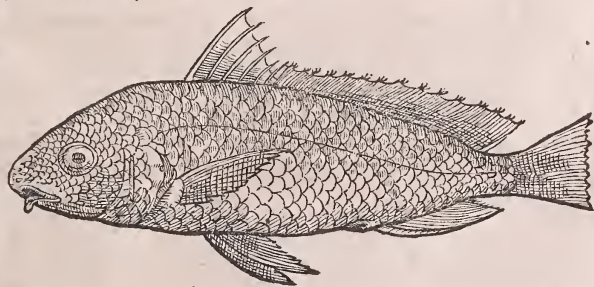
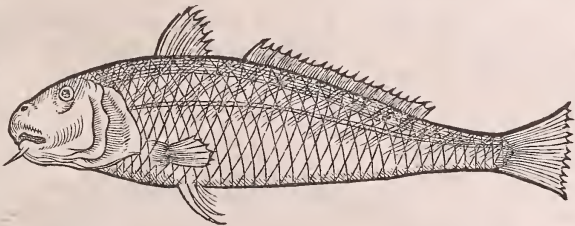
GLAUCVS Bellonij Vmbrae cognatus est, ut apparet. A Rondeletio quidem descriptum nusq; reperio, nec Vmbrae, nec Coracini, nec Lati nomine: quos pisces tres cognatos & simillimos facit. Glaucus (inquit Bellonius, qui Coracino cognatum Glaucum esse putat, ego Rondeletij potius sententiam sequor) pè agius piscis, à squamarum colore dictus, ex eorum piscium numero est, qui in partes diuiduntur, pluresq; patinas implent. Chromidi (sed alius est Rondeletij Chromis) adeo similis est, ut pro eo plerumq; diuendatur.

ITAL. Lutetia inuisus, Genuensibus frequens est, apud quos Fegarus appellatur: Venetis Corbetus, quasi Coruulum dicerent. Massiliensibus & Romanis nullo alio quàm Vmbrae nomine cognoscitur: quauis ab hac quibusdam notis dissideat, Bellonius.

GALL. Vide in Italicis nomenclaturis.

GERM. F. Ein geslecht der Seerappen. Vide in Chromide Bellonij, proximè retrò.

VMBRAM piscem à colore nominatum auctor est Varro: & Isidorus colorem umbrosam ei tribuit. A Latinis plerisque Græcâ significatione emulatis, Vmbra uocatur: uel

quòd liueat colore, ut canit Ouidius: uel quia celeri suo natatu oculos effugiens, umbra piscis potius quam uerus piscis, intuentibus appareat, ut innuere uidetur Ausonius, iniquiens: Effugiens oculos celeri leuis Umbra natatu, Saluianus. Sed Ausonius Vmbrae stuitatis tantum meminit, toto genere diuersae. Rondeletius cum de Coracino scripsisset, subdit: Umbra Coracinum sequitur, nec melius certe umbra corporis sui habitum refert, quam Umbra Ceracinum. Ob quam similitudinem piscatores & Ichthyopola tam Romae, quam in Montepelio Coracinum pro Umbra, & Vmbra pro Coracino uendunt: existimantes Vmbra, Coracinum, Latum, sola aetate differre, ut Coracinus paruus sit, Umbra maior, Latus uero maximus. Umbra (inquit Bellonius) nomen sortita est, quòd quidpiam habeat inter Coruum & Lupum adumbratum: uel quòd, dum moeatur, adumbrantem quendam oculis colorem iridis in morem rutilet. ¶ Graece dicitur *Σκιάνα* pro paroxytono nomine: ut etiam *Σκιάνα*, qui diuersus est piscis. Item *Σκιάνας* Xenocrati, Saluianus monet Scianam & Sciadeum unum atque eundem piscem esse, etsi utriusque ceu diuersorum in suo piscium catalogo meminerit Plinius. Epicharmus Sciathidem appellat, *Σκιάθιδες*: ego Scianida (*Σκιάουίδα*) potius legerim, ut à Sciana deriuetur Scianis: à quo rursus per syncopen fiat Scianis, *Σκίσις*, quod nomen Galenus usurpat, & Scianam interpretatur. ¶ Coracini cum Umbra similitudinem, & ab ea differentiam, graphicè explicat Rondeletius.

Sciana.
Sciadeus.
Sciathis.
Scianis.
Scinis.

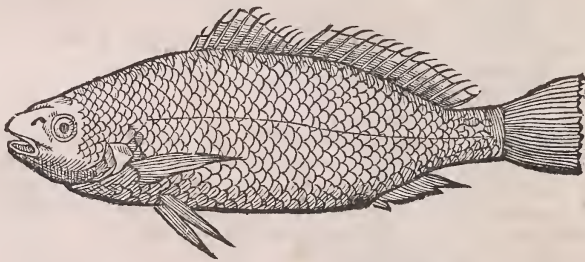
GRÆCI hodie corrupto uocabulo Sciōn uocant, alij *Μυδοπύπριον*, (*Myllus* uulgo *Myllocopion* & Graecis dicitur, *Hermolau*. *Myllum* autem *Rondeletius* eundem *Coracino* putat,) *Rondeletius*. Idem alibi *Oucem* marinam à Graecis hodie hunc piscem nominari scribit.

ITAL. Vmbrinam Romanorum uulgus nominat: atque huius quidem minorem speciem, quae argentea est (coloris) Vmbrinotum, Bellonius. Ab Italis & Massiliensibus, denique à toto illo tractu qui à Massilia est Neapolin usque, Vmbrino uocatur, Rondeletius. Vmbrina, à Platina Lumbrina dicitur: aliqui Ombrina proferunt: Veneti Nembrella, ut audio. Bellonius Glaucum etiam suum proeuiorem propter similitudinem cum Umbra confundi, eodemque nomine, Massiliae & Romae nominari scribit: similem autem esse imprimis cirro labri inferioris.

GALL. Massiliae Vmbrino, ut in Italicis dictum est. Baionae Borrugat, quasi Verrucatus, à uerruca quam in mento habet, Rondel. Gallis & Parisinis Maigre uocatur, à carnis candore atque albedine, quam uulgus maciem appellat, quòd nullo sanguine colorata sit, Bellonius. In Gallia Narbonensi Daine, nonnullis Peis rei, id est, Piscis regius: sed peritiores Dainam à Pisce regio & Coracino sic distinguunt, ut Peis rei sit is qui Latus dicitur. Daina uero, Sciana. postremo Coracinus, Corp. Minus corruptè pro Daine dicitur à quibusdam Caine, omisso s, id quod Galli plerumque faciunt in nominibus quorum initium est s, Rondeletius. Mediterranei maris incolae, apud quos magis nigricat, Damam appellant, ung Daing, Bellonius.

Latus.

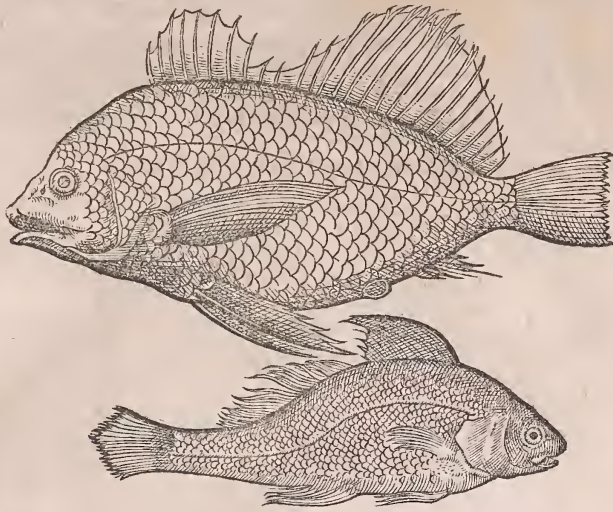
GERM. F. *Ein Seerapp*. Licebit & Gallicum uocabulum Maigre interpretantes nominare ein *Wager* oder *Wagerfisch*, uel à uerruca menti, ut Baionenses Galli, ein *Werzer*. Lege paulò post in Coracino.

LATUS (prima breui, *Λατος*) piscis à Coracino & Umbra disjungi non debet. Eum esse putamus, quem nonnulli pro Vmbrina uendunt. Sunt qui Coracinum album esse credant: quorū sententiam nec probo, nec improbo. fit enim per sepe ut idem piscis, diuersis in litoribus, diuersis nominibus nuncupetur, Rondeletius. Latus piscis (*Λατος*) à Tarentino nominatus, idem ne sit qui Latus, quaerendum.

GERM. De Coracini, Glauci Bellonij, Lati & Umbrae piscium confusione distinctioneque & nominibus Germanicis, lege superius paulò in Chromide Bellonij, r. *Ein grosser Seerapp*.

Coracinum nigrum Rondeletius maiorem ne an minorem hic pictum intelligat, nescio, in descriptione non explicat: sed simpliciter tanquam de uno loquitur, nisi quod ex Athenæo coloris differentiam affert: qui verò hic pingitur, magnitudine etiam, & reliqua specie, differunt.

CORACINVS piscis (Κορακίνος) nomine Græco meliùs uocabitur à Latinis, quàm Coruulus uel Graculus, ut Gaza conuertit, neq; enim apud omnes constat à Corui Graculi ue, id est, à nigro colore dictum esse Coracinum, ut docet Athenæus libro 7. nominatum esse scribens *ἡ δὲ δινικῆος πῖς ἡ βραχὺ κινέην, ἡ δὲ δὲ ποταμῶν κινέη δα:* id est, quia perpetuò oculos moueat, & nunquam mouere desinat. Contrà Cælius Rhod. *παρατὸν ἡ βραχὺ,* id est, à nigro colore dici putat. Et Oppianus: *καὶ Κορακίνοιο ἐπὶ ἀνυμοιο ἡ ἀδοπι χροῖ.* Non omnes tamen coracini nigri sunt, Κορακίνος δὲ ἐκ τῆς κινέης (uel potiùs κρέσσης, ut iudicat Rondeletius) ἡ δὲ μέλας τῶ λυκῶ, hoc est, Coracinus ex Nilo: minor autem (uel prestantior) niger est albo, Athenæus. qui & κερμοσδέας cognominatos coracinos tradit, hoc est, cerei coloris. Eodem authore Coracinus etiam Saperda & Platistacus (Σαπέρδης ἡ πλατιστάκος) Dorion Myllum inquit, Platistacum uocari cum auctior est, non Coracinum] dicitur fuit, Nili incolæ Peltam (πέλτην) uocant, Alexandrini Heminerum, uel Platacem, (ἡ μίννηρον ἡ πλάτακη.) Sed quod in Auratâ, idem in hoc pisce usui uenit, ut pro aratis ratione, diuersa nomina sortiatur, nam maiores Coracini, Platistaci: qui medię etatis sunt, Mylli (μύλλοι): minimi, Gnotidia (γνωτίδια) nominantur, Rondeletius. ¶ Coracinus à nonnullis Aeliolis uocatur, aut potiùs cognominatur. ¶ Saperdam alii qui Apuam salitam interpretantur. ¶ Coracinus à nonnullis Saperdes dicitur, Dorion, Aristoteles Saperdam inter fluuiatiles ac lacustres numerat. Coracinus uerò tum marinus, tum fluuiatilis est. & Aristoteles fortè (inquit Salustianus) marinum simpliciter Coracinum, fluuiatilem uerò Saperdam uocauit, Coracinum autem fluuiatilem dico, in fluuijs natum, eisq; peculiarem: non qui è mari ascendat: ut species duæ sint diuersæ. Et rursum in fluuijs (ut Nilo) alius albus est, prestantior: alius niger: quæ coloris differentia marinis etiam conuenit: & si id ueterum nemo quod sciam notauerit unquam. Albus autem est, (is quem Bellonius Chromin facit.) Niger, qui Romæ Coruo di fortiera uocatur. Corporis quidem forma conueniunt, ut ambos eiusdem generis esse dubium nō sit. Hæc Salustianus. ¶ Rondeletius Coracinum Nili, è mari subire putat: Massarius uerò specie à marino differre: sicut Perca etiam marina & fluuiatilis differunt. Capitur apud nos Coracinus (inquit Rondeletius) in mari, & in stagnis marinis, in fluuijs minimè. Aelianus Coracinos & Myllos etiam in Istro, id est, Danubio reperiri ait. Mihi quidem ubi & quo nomine in eo flumine capiuntur, nondum innotuit. ¶ Coracino idem uidetur Κορακίνος & Κορακίνος: unde diminutiũ formari potest Κορακινίδιοιο. At alius piscis est Corax ueterum, à quo diminutiua fuerint Κορακιδιοιο, Κορακιοιο, Κορακισιως. ¶ Bellonius Cantharum, de quo supra diximus, pro Coracino accepisse uidetur. ¶ Vmbra Coracino simillima est: quam obrem ichthyopola tam Romę quàm in Montepelio Coracinum pro Vmbra, & Vmbra pro Coracino uendunt, Rondeletius.

Coruulus.
Graculus.
Saperda.
Platistacius.
Myllus.
Heminerus.

Niger mar.

Coracena.
Coracinis.
Corax.

GRÆCICE quidè hodie Coracinum, Coraca (ut Massarius): uel Κερακω (ut Rondeletius) Carakidia (ut Bellonius scribit) nominant. ¶ Coracinus à Græcis uulgò nunc Mylocopi dicitur, Salustianus. Hermolus Myllum, hodie Mylocopion uocari annotat.

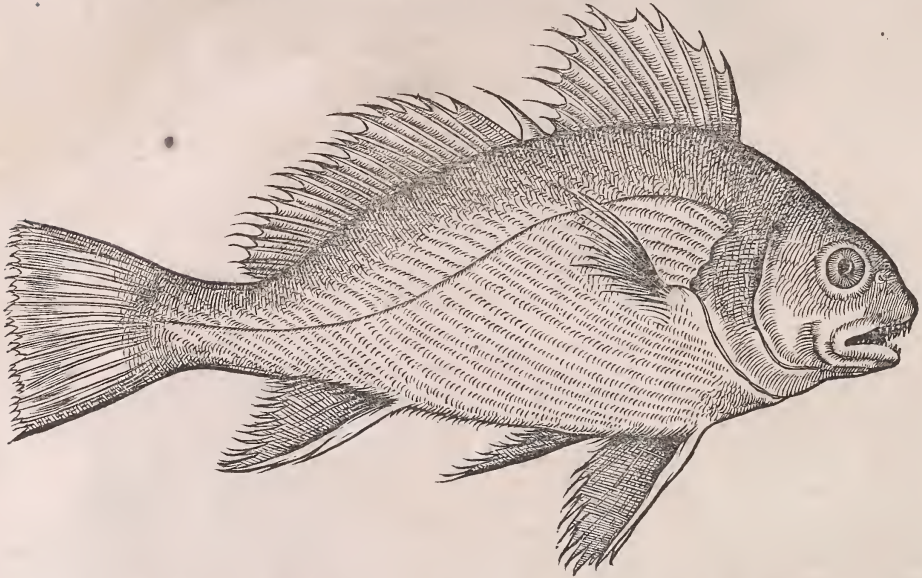
ITALICE uulgò Carbo, Coruo, Corfò, uel Corf appellatur, Venetijs & alibi. (Corbetto autè Venetijs dicitur, Bellonij Glaucus est.) Romæ Coruo & Corueto: & in plerisq; Italicis locis pefcè Coruo, Salustianus, qui etiam Coracinum fl. nigtum, Romæ Coruo di fortiera uocari ait.

GALL. Nostra Gallia Narbonensis Corp (per apocopen) uocat; alij Durdo, alij Vergo, alij Corbau.

GERM. F. Ein kleiner Seerapp. (Nab quidem uel Rapp piscis fl. apud Saxones dictus, Capitoni fl. cognatus est.) Ein schwarzlachre Weerb:achsamen art.

Venetijs pictum hunc piscem, quondam Tinea marinae nomine accepit: sed falso, ut admonuit Bellonius: qui uisa hac effigie statim Coruum mar. siue Carpam mar. id est, Coracinum esse pronunciauit. Colore magna ex parte nigricat tum corpore, tum pinnis: sed per latera fusco colori aliquid subuiride admixtum est. unde coloris nimirum ratione, Tinea mar. nomē (quod alij uulgò Merulae tribuunt, Romani etiam Phycidi Rondeletij, id est, Callariae Saluiani) imperitior aliquis ei adtribuit.

GERM. Ein andere figur deß obgenanten fischs, des schwarzeren.

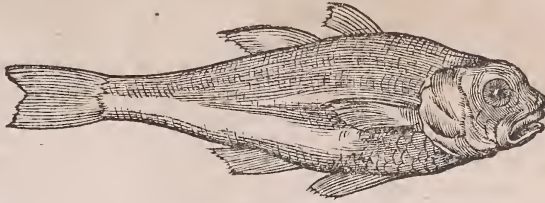

Hac quoq; Coracini species uidetur, colore serè tantum à præcedenti differens, est enim candidior: reliqua uerò specie similis, oris nempe & caudæ, item laticudine, ac pinnis & aculeis in uentre.

GERM. Ein weßsere gattung deß obgenanten fischs.

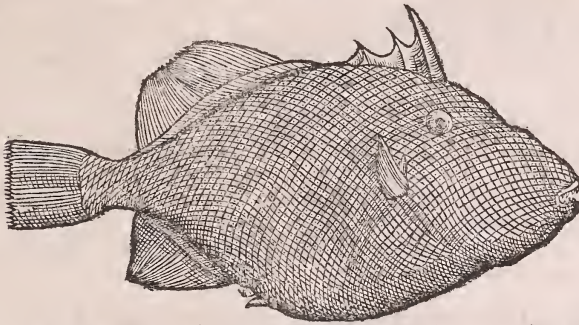
Pisces hunc Coruuli nomine in Italia piscum Cor. Sittardus misit, colore rubicundo, &c.

PRAETER album & nigrum Coracinum, fuerit fortè etiam tertia quaedam species, minor, rubescens: quam altubi in Italia Coruulo uocant: & alijs nominibus Guarracino, (quasi Coracinum,) Capogrosso, Coruafili.

SERM. F. Ein rotlachter Weerfisch / Großtopff / Rapplin.

SEQVUNTUR LATI QUIDAM PISCES NON SQVAMOSI:
qui nihil ferè cum præcedentibus latis commune habent, excepto
Aprò Bellonij, quem Sargo comparat, &c.

CAPRISCVS (καπριος) piscis à Græcis dicitur, & μῦς, Athenæo & Oppiano: & à Strabone lib. 17. inter Nilii pisces χοιρῶν, (id est, Porcus,) Rondeletius. Ego non Capricum hunc, qui marinus est piscis, sed alium fluuiatilem (quem Percam rotundam Germani pleriq; nominant) Porcum Nili esse suspicor. ¶ Aprum suum Bellonius squamas habere negat: Rondeletij uerò tū Aprum tum Capricus squamosi sunt. In cæteris plerisque descriptio Aprii Bellonij, & Caprici Rondeletij, ferè conueniunt: ut uel ijdem, uel omnino cognati inter se pisces uideri possint. Vtrique pelliculis dura & aspera, qua ligna expoliri possunt: duæ in tergo pinnae: quarum prior fortibus aculeis obfirmatur. branchiæ non detectæ, corpus rotundum ferè, linea cancellata in cute, una utrinque in lateribus pinna. Oculi sursum in capite, Os partium: in quo dentes acutissimi & ualidissimi, Rondeletio: humanis æmuli, in gyrum siti, Bellonio, Haënius descriptiones conueniunt. Icones uerò ab utroque posita, multum dissimiles sunt.

E libro Saluiani, Piscis Græcè dicitur κάπρος, καπριος, χοιρῶν, ὄψις & μῦς. Latine Caper, Aper, Porcus, Sus & Mus. κάπρος Aristoteles & Athenæus nominant: Plinius Græcam uocem imitatus, Caprum: Gaza Aprum. Eundem hunc esse Capricum piscem, non solum ex maxima nominum affinitate: sed ex eo etiam intelligi potest, quod uterque duram pellem habere traditur. quod præterea κάπρος, χοιρῶν etiam (cuius apud Strabonem & Athenæum habetur mentio) sit, & dicatur, Athenæus enim Aristotelis κάπρος, χοιρῶν uocat. Vt uerò apud Athenæum: licet is dubitare uideatur an Caper sit: unum tamen & eundem piscem esse, eadem nominum significatio insinuat. accedit, quod quemadmodum alij καπριος & χοιρῶν ferum esse tradunt: ita Ouidius Sues diros appellat. Postremo quod μῦς etiam (cuius Aelianus atque Oppianus mentionem fecere) & κάπριος, unus sit piscis, apertissime declarat Athenæus, his uerbis: Capricus uocatur etiam μῦς, (id est Mus,) nec esse, ut una cum Hermolao Barbaro, ὄψις hoc Athenæi loco, pro μῦς reslituendum cõsueimus: quando quæ μῦς ab Aeliano & Oppiano tribuuntur, Capricum optime respondent. Interim non negandum etiam alios dici Sues marinos, ut Thynnos, quod glandibus uescantur. Isidorus Hispalensis Sturionem, Suem uocat. Marini Mures etsi non magno corpore, (nec magnis uiribus, Oppianus:) inexpectabili tamen septi sunt robore atque muniti: quippe qui ad propugnandum duplici confidunt armatura: prædura nimirum pelli & dentium robori, cum ualentibus enim piscibus & rei piscatorum peritissimis hominibus pugnant, Aelianus: ex quo & Oppianus transcripsit. Aristoteles Cæ-

prī singulas utrinque branchias esse tradit, easq; duplices. Congro binas, alteras simplices, alteras duplices. Verūm ut de Congri, ita etiam Capri branchijs hæc perperam scripsit. Vtrinq; una tantum pinna parua & rotunda ad branchias cōspicitur, nam illis, quæ in piscibus alijs utrinq; in uentre sunt conspicuæ, prorsus caret. In dorso ferè medio tres membranīs inter se iuncti reperiuntur aculei robustissimi & magni: quorum prior reliquorum duorum triplus est; eosq; omnes non solum ubi uult deprimit (hic piscis:) sed in sulcum etiam osseum in dorso ob id sculptum recondit. Depressi autem & reconditi, uti quàm facillimè omnes simul eriguntur, ita eorum unus duntaxat erigi nequit. Et pari ratione erecti omnes deprimi possunt, cum eorum nullus solus nequeat. Suntq; ea arte fabrefacti, ut cum prior & maior quantumuis impulsus deprimi nullo prorsus pacto possit: postremi tamen depressione quæ facillima est, statim deprimitur: non secus quàm in arcubaltilis uocatis accidit: in quibus paruo ac inferiori ferreo uectæ compresso, tensus illico remittitur arcus: ob cuius similitudinē hic piscis Romæ pesce Balestra uocatur, &c. Horum aculeorū meminit Strabo, his uerbis: *Χαίροι*, id est, Porci, cū rotūdi sint, & spinæ ad caput habeant, periculū Crocodi-
lis aſterunt. Et Plinius hæc: Inter uenena sunt piscium Porci marini spinæ in dorso, cruciatu magno læsorū, &c. Corio tegitur squamoso, (cuius tamen squamæ serpentis potiùs quàm piscis uidentur,) ita duro & aspero, ut uix dissecari queat, atq; lignum & ebora eo poliri possint. Totius piscis figura ualde cōpressa & lata, atq; ferè orbicularis est. Pondere duas libras raro excedit: (quantum Plinius scribat: Appion maximum piscium tradit esse Porcum, quē Lacedæmonij Orthrogorscum uocāt.) Reperitur in plerisq; maris locis, etsi ferè nullibi admodum frequens. Aelianus quidem & Oppianus Murem, marinum faciunt: Ouidius etiam Suem: & Archeſtratus Caprum: Aristoteles uerò & Plinius Caprum in Acheloo amne reperiri testantur: Strabo & Athenæus *Χαίροι* inter Niliacos pisces connumerāt, Hucusq; Saluianus. Ego Plinij Porcum aculeis uenenatis Galeum carerem esse potiùs suspicor: qui & uulgò hodie Italis Porcus dicitur, & eius aculeos ueneno non carere Oppianus cecinit. Nisi etiam *Χαίροι*, id est Porcus, alius fortè fuerit: ego Percæ similem piscem minorem & rotundum, capite aculeato, unde à Lucijs non deuoratur, & Porcelio apud inferiores Germanos uocatur, Nili Porcum esse conijcio. sed hic an in Nilo reperiatur, non constat mihi: ut neq; Saluiano, an Caper eius usquam in ullo flumine. ¶ Vide mox in Capro Rondeletij.

Plinij Por-
cus.

ITAL. GALL. A nostris (circa Monspelium) & Siculis Porco dicitur, Rondeletius. Romæ Pesce balestra, Saluianus: propter causam supra expositam.

GERM. F. Ein Sauwisch im meer. quanquã etiã Delphini & Phocanz uulgò Meer-
schweyn uocantur: sed ij cetæ sunt, non pisces,

CAPROS, *Καίρος*, ab Aristotele dictus piscis, à Gaza Aper conuertitur: à Plinio non rectè Caper, hoc enim Latinis hircum significat, capros uerò Græcis aprum.

An piscis (inquit Rondeletius) quem hinc exhibeo Aper sit, pro certo nondum habeo: sed cum rarus admodum sit, & notas insignes habeat, studiosos, proposita pictura, ad rem diligentius expendendam, inuitare uolui.

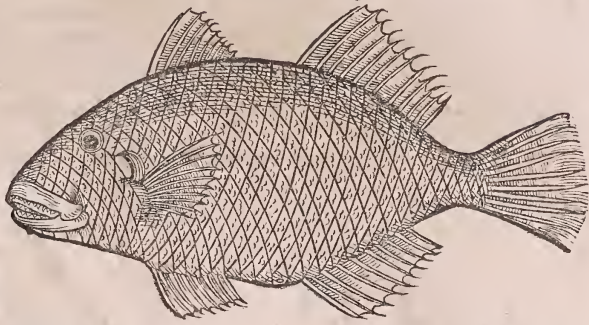
Τραχιδεῖνος est *καίρος* Athenæo, & noster hircus duris asperisq; squamis tegit. Sed noster marinus est, Aristotelis uerò fluuiatilis, nempe in Acheloo amne, idemq; uocalis. Alius est Caprisque dentibus acutis & ualidis, uirus olens, durus. Capros uerò dentibus caret, & ab Archeſtrato laudatur. Hæc ille, qui etiam rostrum oblongum & obtusum, suis modo, in eo quem exhibet pisce, haberi scribit: multos firmosq; aculeos in pinnis uentris: à podice etiam tres, breues & acutos. Idem præterea Aprum suum à figura rostri aculeorumq; setas referentium sic appellandum censuit: cum ueterum Aper à uoce & grunntu hoc nomen tulerit. ¶ Capron aliqui recentiores cū Caprisco cōfundere uidentur. Aprū piscē (inquit Gillius) uidi Venetijs in foro diui Marci conditum in opificis cuiusdam officina pendere: quem cum Thraci cuiquam ostendissem, Capriscum dixit appellari: cumq; huius pictam effigiem Siculis piscatoribus ostendissem, Porcum esse affirmarunt. Sic ille, Venetijs quidem Porcum appellans Mustelum centrinum, quem aliqui Vulpem ueterum esse putarunt, & Bellonius cum scribit: Piscis quem antehac aliqui pro Apro descripserunt, Vulpes marina est: Gillium notare uidetur. ¶ Equidem Rondeletij Aprum Hyænz, uel Caprisci (quo cum plurima habet communia) speciem esse coniecerim. ¶ Plura lege superius in Caprisco.

GERMANICE circumscribo: ein seltsamer Sauwisch im meer/mit ganz rauchen schüpp-
pen: vnd mit scharpffen dōnnen in den flossfāderen am bauch vnd nach dem weidloch.

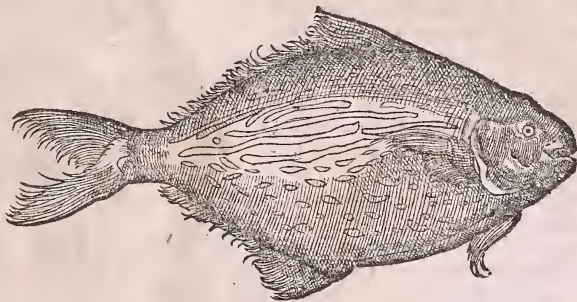

APER à Bellonio exhibitus, à Rondeletij Apro differt, cum aliàs, tum quòd squamas ei negat: dentes albos & humanis amulos tribuit, &c. Illyrij (inque) piscium affinitate decepti, piscem istum Chiergner uocant: sed uox ea Sargo debetur. Aper enim Sargi modo corpus tornatum habet. Erit forsàn is quem Athenæus Porculum fluiuatilè uocat: quem etiam ex Aristotele uocalem esse tradit. Hæc ille. Plinij quidem Porcus aculeis in dorso noxijs, Galeus centri nes (meo iudicio) fuerit. ¶ Lege etiam quæ proximè retrò de Capro Rondeletij scripsimus.

GERM. Ein vnbekannter frömbder fisch/einer Geißbrachshinen gleych.

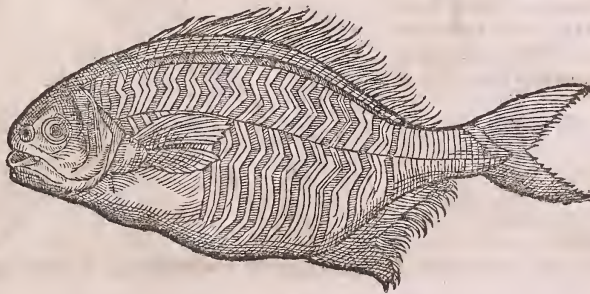
STROMATEVS, Στροματέως. Nascitur Salpæ similis piscis in mari Rubro, qui Stromateus appellatur, per cuius totum corpus lineæ seu uirgæ aureæ extenduntur, Athenæus ex Philone. Stromata Grecis sunt stragula & tapetes elegantiores, uarijs colorum imaginumque differentijs spectabiles: unde & pisci nimirum nomē. Plura leges cum sequentibus tribus Eiconibus scripta.

ITAL. Piscis hic si in aliqua maris mediterranei parte reperitur, nec mari Rubro tantum prius est, forsàn is fuerit qui Romæ Fiatola nuncupatur, eo à Salpa diuisidens, quòd lineas aureas breuiiores habeat, nec ad caudam usque productas, (atqui Philo requirit in Stromateo *πέδιλους δι' όδου τρις σβάραι & πικρυδίας, γυρις & όες*: hoc est, per totum corpus tendentes lineas aureolas: ut etiã in Salpa, cui confertur.) Rondeletius. Idem piscem alium, de quo proximè agemus, in fine octaui libri cum peregrinis describens, Romæ uulgò, similiter ut hunc quoque, Fiatolam nuncupari scribit: tanquam uterque in Mediterraneo mari iuxta Romam capiatur.

GERMANICE F. Ein Teppicher/oder Teppich fisch: zu Rom bekannt / mit schönen goldfarben streymen durch den leyb wie ein Goldstreymer: gleych als ein Teppich die von farben schön ist.

Fiatole (alterius) eiconem à Bellonio exhibitam omisimus: quòd forma & circumscriptione corporis, ac pinnis, cum ea, quam Rondeletius dedit, conueniat. Lineæ tamen seu striæ & macule, longè aliæ ac aliter in utriusque pictura sunt: ut pisces esse diuersos aliquis existimaret: sicuti etiam ex utriusque descriptione idem non uideretur. Rursus uerò propter formam & pinnas, ut dixi: & quoniam uterque circa Romam frequentem esse, & Fiatolam uocari, scribit, unus uideri potest.

Alia eiusdem piscis effigies, quam à Cor. Sittardo cum alijs piscibus Rome depictis olim accepi. Hæc cum Belloniana ferè per omnia congruit, nisi quòd rudimenta quedam dentium ostendit, cum Bellonius omnino edentulam faciat: & lineam mediam rectam à branchijs ad caudam non exprimit, (cuius tamen in descriptione Bellonius non meminuit): nec aliam superiorem Bellonio memoratam, incuruam & squamosam, cum reliquum corpus squamis caret.

Addebat (Sittardus) non excedere hanc magnitudinem. erat autem missa ab eo pictura uno altero ue digito longior, quam à nobis hic proposita est.

GERM. Ein andere figur des obgenannten fische.

Callichthys.

STROMATEI species altera, siue cognatus ei uideri potest hic piscis. Rondeletius nullū ei uetus nomē posuit. Bellonius Callichthyn appellauit: hoc est, Pulchrum piscem, quod nomen (inquit) nulli pelagio pisci rectius conuenient, quam huic: ut qui totus ferè sit argenteus ut Lampuga, ac præterea multis aureis liuiris variegatus.

Sed nihil tale de Callichthye suo ueteres prodiderunt. Hæc tantum ex eorum scriptis obseruauimus:

Anthias.

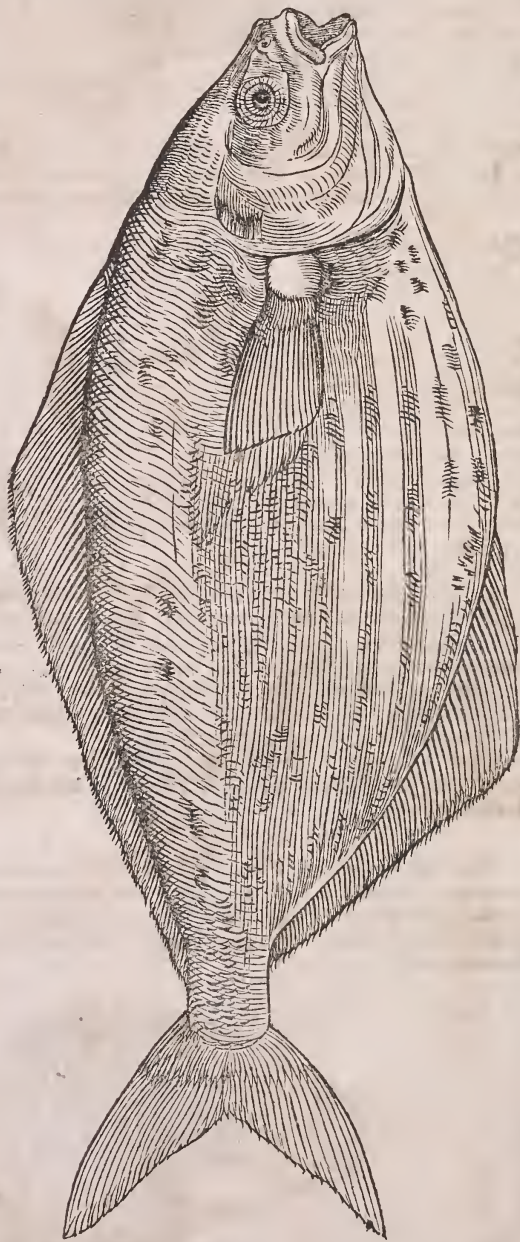
Callichthye piscem Anthiam esse, (ex Athenæo: sed meliores auctores distinguunt) gregarium, cetaceum, dentibus serratis, & è Thun no efca gaudere. Aristoteles & Oppianus, ubi Anthias piscis appareat, nullum animal noxiū illic in mari esse tradunt, ideoq; sacrum haberi. Plinius (lib. 9. ca. 47.) ubi de periculo scribit, quod urinā tibis imminet à Canibus marinis; Certissima (inquit) est securitas uidisse planos pisces: quia nunquam sunt, ubi maleficæ bestie: qua causa urinant, sacros appellant eos.

Plani pisces.

Hoc in loco pro planos reposuerim Anthias. Plinū enim ab Aristotele mutuatum, ut alia pleraq; nō dubito. Bellonius fortè hinc occasione cepit, ut latos pisces, (qualis est Faber, Fietola, Lampuga,) eosdem Anthias faceret, cōstituto hoc quasi genere ad pisces forma plurimūm differentes. Latos enim pisces, quanquam à planis distinguit, quod non sua latitudine natet sicut plani: uideri tamē & ipsos planos ait, si super solo collocetur. Sed hanc sententiam eius, nemo (quod sciam) doctorū approbavit. Rondeletius cum superiorem piscem libro 5. in Latorum censu descripsisset; hūc in fine octauū inter cyaneos (id est cœruleos) collocat, cū diuersis forma piscibus Hippuro, Serino, & Glaucis ipsius, (quos Bellonius etiam Lapuge nomine Anthijs suis adiungit.) Ego à ueteribus pisces cyaneos tanquam generis nomine appellatos nō reperio:

Cyanei.

neque à colore aliò ue huiusmodi adiuncto, genus constitui laudo, sic enim sæpe unius species pisces,

piscēs, ad genera diuersa trahentur: (Anthiæ Oppiano alijs flauī sunt, alijs nīrē, alijs atro sanguine fu-
sci:) & species generis unius proximi, nihil ferē præter colorem aut tale quippiam commune habe-
bunt. Nos igitur neq; latos piscēs adeo anguste ad tres aut quatuor species infimas cōtrahemus:
neq; ab accidente genus propriè uocandum statuemus. ¶ Dorsum lateraq; in hoc pisce cœrulea
sunt, uenter candidus, labra purpurea, ferē rotundus & compressus est, Seferino non ualde absimī-
lis, nisi quòd lineas duas à branchijs ad caudam ductas non habet: sed unicam duniarar. A dorso
autem ad hanc lineam, & ab hac ad uentrem lineæ demissæ sunt, perbellè inflexæ, Rondeletius.
¶ Præter omnium piscium morem, pinnis sub uentre caret, estq; prorsus inermis: Cantharo qui-
dem similis, sed eo maior euadit, non tamē æquē crassus. Lineam habet à capite sub uentre ad um-
bilicum extensam, atq; utrinq; in ceruice nigram maculam. Squamis undecūq; caret: præterquam
in eo lineæ ductu, qui piscis huius latera distinguit, &c. Bellonius.

GRAECI uulgò Gofidaria uocant, ni fallor.

ITAL. Romæ uulgò nuncupatur Fiatola, quemadmodum Stromateus ob similitudinem
quandam, Rondeletius. Romæ ac Neapoli Fietola: Tyrreno familiaris, Adriatico non itē, Bel-
lonius. ¶ De hoc pisce, missa eius icone, doctissimus Sitarthus sic ad me scribebat: Fetolo uulgò
dicitur, Romanis Lampeca, delicatissimus piscis, (atqui Bellonius: Nullū, inquit, inter apprime delicatos
piscēs nomen retinet:) fertur nasci ex Pulmone marino. Ego ex Pulmone aliò uē zoophyto marino pi-
scem nasci, non temere crediderim, Lampecæ uel potiùs Lampugæ nomen, alijs piscibus (quos
Glucos Rondeletius facit) debetur. ¶ Quærendum an hic Venetijs à quibusdam Figo, ab alijs
Truellia nominetur.

Pulmo mar.

HISPAN. A Lusitanis Pampano, ut audio.

GALLICVM nomen non habet, ut neq; superior. in nostris litoribus (inquit Rondeletius)
nunquam uisus.

GERM. F. Ein andere art des Teppichers; zu Rom bekant vnder einem namen mit
dem nächstgemelten.

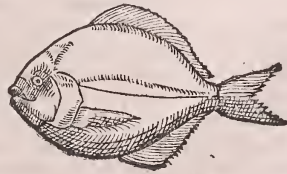
Rursus alia eiusdem piscis eicon, Venetijs facta.

Hunc primùm Hepatum esse conijciebam, quoniam à Venetijs Figo nominatur: & Italicè iecur quoque Figator
& figura Hepati à Rondeletio posita, ad hanc proximè accedere uidebatur. Color etiam nigricans conueniebat. Po-
stè à me admonuit Bellonius, piscem hunc potiùs esse Callichthyum suum, (scilicet Stromateum Rondeletij:) quanquam
non sint eidem colores & macule, idq; animaduerti eum ex figura eius, cum quòd solus hic piscium pinnis sub uentre
careat, nec aliam parte habeat, quàm quæ ab ano est. Hepatus squamosus est, &c.

GERMAN. Nach ein andere figur des selbigen fischs.

SESERINVS Rondeletij. Σεφερίν. Sola (inquit) cor-
poris latitudine à Glucis disc. repar. est enim corpore bre-
uiore quidem, sed latiore, compresso: sine squamis, cute læ-
ui, dorso cœruleo, uentre argenteo. Lineas duas à branchijs
ad caudam ductas habet, superiorem curuam, inferiorem re-
ctam, ob quam notam in isto pisce manifestissimam, in eam
adducor sententiam, ut ex istissem Seferinum esse, cuius ex
Aristotele πῶδι ζωῶν meminuit Athenæus, his uerbis: Duas uir

F

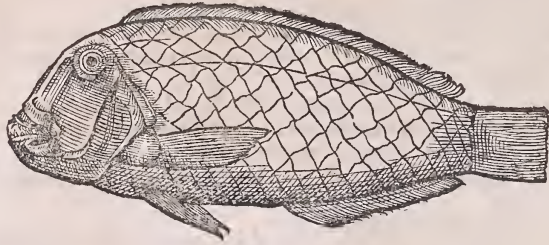
62 Animalium Mar. Ordo III.

gas siue lineas habent alij pisces, ut Seferinus; alij plures & aureas, ut Salpa. ¶ Idem Rondeletius in Orthogorisco pisce recitatis Aeliani de Luna pisce uerbis, descriptionem eius Seferino conuenire coniectat. ¶ Illum cuius eiconem damus, Rondeletius inter pisces Cœruleos ponit; & in eodem genere Stromateo non ualde ab similem facit.

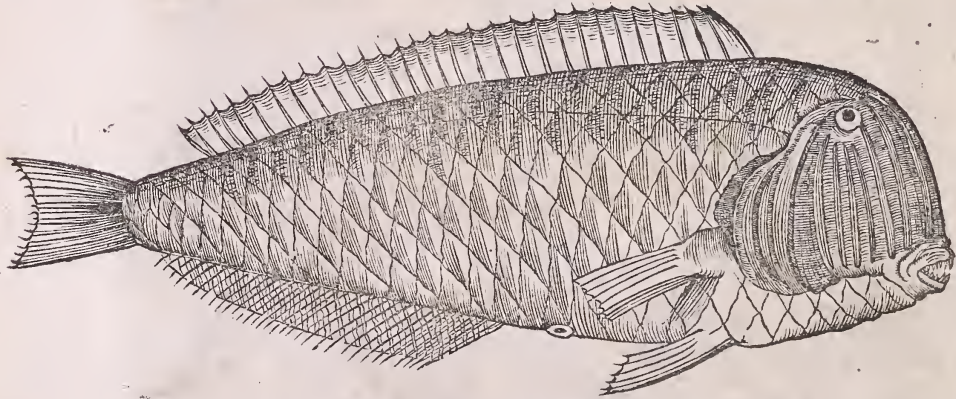
GALL. Circa Monspelium Tronchou, Rondeletius.

GERMANICE circumloquemur: Ein besunderer breiter meerfisch / on schüppen: mit zweyen strichen von den orwangen gägen dem hinderen teil.

Nouacula Rondeletij.

Eiusdem alia icon, qualis Romæ olim depicta est, à Cor. Sittardo nobis communicata.

NOUACULA Rondeletij, (inter latos planosq; ambigit, ut mox in Fabro dicitur.) Sequor in hoc pisce (inquit) uulgarem appellationem, quam ex Latina sumptam arbitror. dicitur enim Rason; que uox nobis & Hispanis nouaculam significat; à Plinio uerò, qui solus ex ueteribus piscis huius meminit, Nouacula piscis. Eius uerba sunt: Nouacula pisce quæ tacta sunt, ferrum olent. nam in uulgaribus codicibus perperam locus hic legitur, eo quo citauimus modo restituendus. Et meritò quidem Nouacula dicitur. est enim derso cultellato, (atqui Plinius à ferri odore Nouaculam dictam insinuat,) quo maiorem nouaculam aptè repræsentat. piscis est marinus, palmi longitudine, tres digitos latus, unum spissus. capite Pagrum quodammodo refert, posteriore corporis parte Bu glossum. Ore est paruus: dentibus acutis, magnis & recuruis. Oculis est paruus, à quibus descendunt ad os lineæ obliquæ, purpureæ & cœruleæ. Squamis tegitur magnis, rubescentibus: (unde aliqui pro Erythirino perperam hunc pisces acceperunt.) PISCIS est Rhodo frequens, & in Melita insula, ex quo post Rhodum à Turcis expugnatam illic migrarunt milites qui Rhodij appellantur. Capitur & in Maiorica Minoricaq; insulis. Carne est tenera, & delicatissima, ac in illis insulis, quas modò nominauimus, summo est in pretio. Sic ille. ¶ Eundem pisces postea Cor. Sittardus medicus Romæ depictum ad me misit, Pauonis nomine. sed nomen hoc alijs quoq; diuersis piscibus attribuitur. Varietas & elegantia colorum Stromatei nomine dignum hunc pisces faceret; sed alius est Athenæi ex Philone *Ἐρρακίς* in mari rubro, *ῥέδονος ἔχων δι' ὅλα τὸ σώματι τὴν τιμωμένην χρυσῆν ἔσθλα*. Aconias pisces quosdam Numenius apud Athenæum nominat duntaxat. acónē autem Græcis cotem significat, ad quam Nouacula exacui solent. Tonscula ex Orimis celebratur nomine tenus à Calsiodoro, non describitur. ¶ Saluianus nullum adhuc Græcum aut Latinum no

Pauo.

Stromateus.
Aconias.
Tonscula.

men

men huius piscis inuenisse se profitetur. Peculiarem (inquit) ad eò figuram habet hic piscis, ut nulli alij piscium similis uideatur, ab omnibusq; internoſci facile poſſit. Capite enim permagno eſt, ualde tamen (non ſecus quàm corpore toto) compreſſo, & omni prorsus roſtro carente. Latiuſculus ualde eſt, Fabri inſtar compreſſus. Squamis magnis tegitur: & uarijs atq; pulcherrimis coloribus egregiè depingitur. Palmi menſuram excedere non ſolet. Soliuagus, infirmus & imbellis, carniuſor tamen, In Romano foro piſcatorio uix deni aut duodeni quotannis conſpiciuntur. In Rhodio, Siculo & Hiſpano mari frequentior gignitur. Carnem habet teneram atq; friabilem; boſni ſucci & concocti facilem. Vnde in Saxatiliuſ penuria ipſiſ ſubſtitui poteſt. Guſtui ſuauiſſimus eſt, & in maxima habetur exiſtimatione. Incola eſt litorum, maxime quæ ſaxis abundant. Nulliſ ſerè alijs ſpinis, præter eas quæ dorſi ſpinam conſtituunt, interciditur.

ITAL. Romæ peſce Pettine uocatur, (forè quaſi *Pecten*, propter parallelas capitiſ lineas,) & in ple-riſq; alijs locis Raſon, Saluianus.

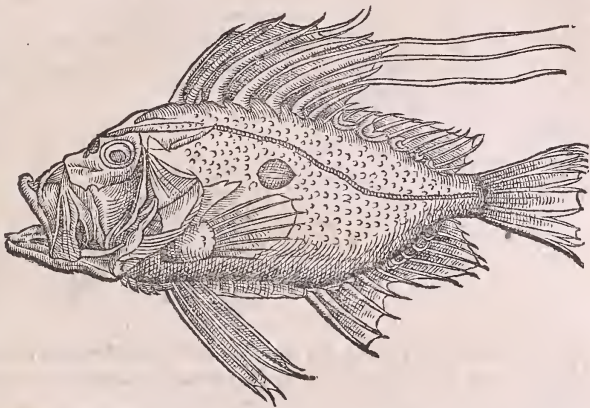
GALL. Raſon: quæ uox nobis & HISPANIS nouaculam ſignificat, Rondeletius. Cauſa nominis expoſita eſt ſuprà.

GERMAN. *Ein ſeltzamer fiſch/wirt im meer vmb die inſeln Sicilia vnd Malta geſunden: mit mancherley ſchönen farben gezieret. Die Franzoſen vnd andere völkter am meer vor Africa über in Europa nennen in ein Schärſack/zc.*

FABER. Græcis Ζεύς, id eſt Iupiter; uel Χαλκίος, id eſt, Faber ferrariuſ, aliuſ omnino piſcis eſt Chalcis. Ζεύς nomen forè ex poſteriorè nominis Χαλκίος ſyllaba factum fuerit. Putauerunt aliqui Fabrum dictum à ſimilitudine fabri ferrarij qui fuliginofus eſt: (qui etiam cum Coracino hunc piſcem conſiderunt) macula quidem inſignis eſt nigra. ¶ Multæ in eo partes nigricant: ut à colore forſan Fabri nomen inditū ei aliquiſ conijciat: quanquam ſimul & hunc & Coracinum nominans Oppianuſ: non utrumq; ſed Coracinum tantum à nigro colore denominatum ait, Saluianus.

Dalmata etiam hodie Fabrum uocant: qui cū ex eis percunſtaret (inquit Gilliuſ) cur ſic nominarent, mihi pulchrè reſponderunt, ſe ideo ita nuncupare, quòd omnia inſtrumenta fabrilia in ipſo reperiantur: quòd quidem ipſum ſtatim uerum eſſe periclitatuſ ſum. ¶ Non eſt hic Cytuſ Athenæi, ut quidam ſuſpicati ſunt, quoniam à Romano Cytula nominetur, ab Athenæo quidem Cytuſ nominatur tantum, inter piſces, tanquam Dionyſio facer. Neq; Acanthiaſ, ut propter ſpinas dorſi aliqui putarunt: iſ enim Muſtelorum generiſ eſt. Neq; Orthroriſeuſ, uel Porcuſ marinuſ, quanuiſ dum capitur, grunnit. ¶ Dubitauit aliquando (inquit Rondeletiuſ) in quam piſcium claſſem piſcem hunc referrem. neque enim inter ſquamoſoſ, neque inter cartilagineoſ, neque inter beluoſ collocari poteſt, neque inter *ἄνωθλοῦσ* inter planoſ & latoſ am- bigere. ¶ quæ plano ſit, & figurâ Rhombo capite tenus quodammodo ſimiliſ, non ineptè planiſ piſcibuſ adnumerari poſſe uidetur. Sic ille, Belloniuſ latoſiſ piſcibuſ adnumerat, contraſtaſ latorum appellatione ad paucos, Fiatolam, Lampugam, &c. ut paulò antè in Stromateo altero diximùſ. Noſ latoſiſ ſimpliciter piſcibuſ adnumerare uoluimùſ: quoniam à planiſ & oculorum ſitu, pinnisq; plurimum differt: & non ut illi ſua latitudine in aqua nata: Natura quidem, ut plerunq;e ſolet inter duo genera, quædam ita ambigua producere, ut ad utrum referaſ, dubiteſ; ſic Fabrum etiam & Nouaculam inter Latoſoſ *ἰταμοφοτεῖσ* nobiſ genuit, reſert enim Nouacula poſteriori parte Bugloſſum: & latiſcuſcula ualde eſt, Fabri inſtar compreſſa, Saluiano teſte.

GRAECI hodie Chriſtopharum (nomine compoſito à Chriſtuſ & opſarum, quòd piſcem ſignificat) appellant: aiuntq; Chriſtophorum, dum Chriſtum humeriſ geſtans mare traicereſ, piſcem hunc apprehendiſſe, & impreſſa digitorum ueſtigia reliquiſſe. ¶ Hodie forſan ideo Chriſtopharum nominant, quia olim Ζεύς, id eſt, Iupiter nominaretur, Gilliuſ.

Χαλκίος.

Cytus.

Acanthias.
Porcuſ mar.
Piſcem hunc
inter planoſ
& latoſ am-
bigere.

64 Animalium Mar. Ordo III.

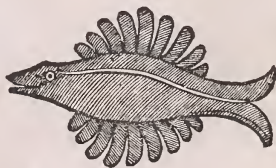
ITALICE. Romæ Citula uel Cetola uocatur: hoc quidem nomen ceu diminutiuum à *Zeus* fortassis factum fuerit, à Gillio Situla scribitur. Item Piscis S. Petri, Pesce san Pietro, ferunt enim hunc piscem fuisse, quem iubente Christo diuus Petrus, ut in eius ore numisma pro tributo reperiret: unde digitorum impressorum uestigia in medio corpore relicta fuerint. (Sed Orphum etiam Græci multi hodie Petrosfaro, id est piscem S. Petri nominant.) Genuenses ab orbiculari eius forma Rotulum nominant: Dalmatæ Fabrum. ¶ Ligures Zaphirum appellant, Iouius: alibi tamen Scarum, Zaphirum uulgò nominari insinuat.

HISPANI, ut & Galli Narbonenses, Gal, id est Gallum uocant, causam leges mox in Gallicis nomenclaturis.

GALL. A Mafsiliensibus Trueie uocatur: siue ab insigni uoracitate, ut Bellonius putauit: siue ab aculeis dorfi setarum instar erectis: unde & Hystricis similitudinem Iouius ei assignat: siue potius, quia dum capitur suum more grunnit, quod Ronderetio placet. In Lerino insula & Antipoli *Rota*. Rode uocatur, id est, Rota: quia rota modo rotundus ferè sit, & in medio corpore maculam nigram habeat ueluti centrum, alia quidem Rota est Plinij inter beluas, Galli (ad Oceanum) Doree uel Dorade uocant, ab aureo laterum colore, quasi Auratam; nam antiquorum Auratam ignorant. In Prouincia Gal, sicut & Hispani: id est Gallum; ut & Santones & Baionenses Iau, id est, Gallum, à dorfi pinnis surrectis, ueluti Gallorum gallinaceorum cristis: uel (ut Bellonius conijcit) ab aureo atq; micante colore, quem habet cum adulti Galli rustici maioribus plumis communem appellauerunt un Iau, uel un Cocq.

GERMANICE nominemus licet *S. Peters fisch*, ut & Romani appellant. (Gallum enim & Porcos marinos uocare non libet: quòd hæc nomina alijs quoque piscibus attribuantur.) uel *ein Weerschmid*, hoc est, Fabrum mar. uel *ein Rad*, id est, Rotam.

ANGLI piscem quendam *Sozee* uocant, alij *Sare* uel *Sorry* pronunciant: qui alius uideatur quàm Doree Gallorum, hoc est, Faber. Prasino enim non dissimilem esse aiunt, latiore, colore Tincæ, in cibo lautissimum.

ICON hæc nescio cuius piscis reperitur in Tabula Oceani Septentrionalis ab Olao Magno edita: qui nihil aliud de ea refert, quàm piscem esse duodecim pedum, Mihi quidem huiusmodi pinnarum in eo positus, minimè uerifimilis uidetur.

GERMAN. Ein vnbeakanter Meerfisch/in der Tafel des mittnächtschē hohen meers/von dem Olao Magno beschriben: solz wölff schüch lang seyn.

ORDO V. DE PISCIBVS SIMPLICITER DICTIS: QVI FERME ROTVNDI

(MINVS TAMEN QVAM LYRIFORMES,) NON compressi sunt: alij squamosi, alij laeues,

Maena haec imago Venetijs facta est. macula in medio latere talis esse debet, qualis in Smaride mox sequente cernitur: & pinna à podice longior quàm sit.

MAENA, *Maenis*. Gaza nõ rectè Halecem cõuertit, & Manidion Haleculã. (Alex Plinio nõ piscis, sed gari uitiũ est, gen. fœ. sine aspiratione: etsi in Geoponicis $\alpha\lambda\gamma$ legi. Halec uel Alec gen. neut. Horatius & Plautus dixerunt: liquamen ex intestinis piscium interpretantur. Halecula diminutiuum semper pro pisciculo capitur, uili nimirum quouis, [Columella rituales haleculas dixit:] quem etiam halecularium Hermolauus appellat: Græce anthracidem, id est prunarium uel carbonarium; quicumque scilicet in pruna & craticula commodè coqui potest.) Maenarum species alia in utroque latere nigram maculam orbiculatam habent, quæ simpliciter Maena dicuntur. alia, Leucomænidæ, uel Smarides, alia, Boopes, ¶ Euenit ut cum sætu impleri Maena sœmina incipit, maris color in nigriorem, pluribus uarietatis mutetur, & caro deterrima cibo efficiatur: uocantur à nonnullis per id tempus $\tau\epsilon\lambda\epsilon\gamma\omicron\upsilon$, (id est Hirci,) Aristoteles. De alio Athenæi Hirci, dictum est in Gobione nigro Rondeletij.

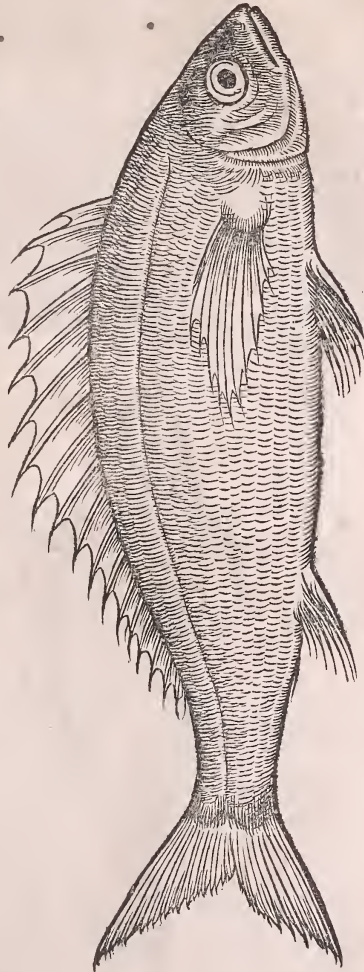
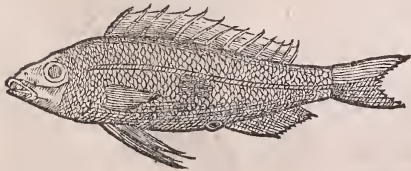
ITAL. A Liguribus ac Romanis Menola uocatur: ab ijs qui Adriaticum sinum incolunt Sclaua, uel Menola Sclaua: uel, ut ipsi proferunt, Schiaua.

GALL. A Masiensiibus Mendole, (aliàs Medola,) ab aliquibus Cagarel, quod aliu cœat, à nostris in Gallia Narbonensi Iuscle, Rondeletius.

GERMANICVM nomen non habeo. Bellonius, Rarò (inquit) in Oceano capiuntur, quod sciam. Scheyfferling uocari potest, interpretatione Gallici nominis Cagarel.

Maenulam Italorũ à Germanis inferioribus *Houtrinc* uocari, olim accepti: sed certè adhuc nihil habeo. Rondeletius Oxyrynchum suum, qui Antuerpiæ crebrò cernatur, Hautin illic uocari scribit: aliqui Acum Aristotelis sic nominant.

Bellonij icon squamas omittit: sex autem septem uel lineas à capite caudam uersus exprimit.

Alex.

Halec.

Halecula.

Maenarum species.

Hirci.

SMARIS & Græcis ($\Sigma\mu\alpha\rho\iota\varsigma$) & Latinis dicitur. Gaza Cerrum Latine uertit, (ob id fortasse quòd Cerrus. Neapoli Smarides uulgo dicuntur Ceres, Masiæ Gerres:) mirum cur non potius Plinij &

*Gerres.**Leucomænis.**Garus.*

Martialis appellatione usus, qui Gerres dixerunt. Est autem Smaris ea Mæna species, quæ Leucomænis etiam à Græcis dicitur, id est, Mæna alba, quia semper alba remanet, cum Mæna prior colorem mutet. Eundem piscem Garum esse, nominis affinitas facit, ut suspicer, cum pro Garo Cerrus dicatur: & à Plinio & Martiali multitudinis numero Gerres, & Antipoli hodie Garon. præterea ex hoc pisciculo optimum fieri garum experientia docet, ex Garo uerò pisce optimum fieri garum testis est Plinius, Rondelietus. Leucomænides aliqui Boaces nominant, Athenæus. Smarides uocantur etiam Marides Athenæo.

Smaridem, Bocam & Mænam cognatos pisces, sic distingues, Boca lituris caret, quibus Smaris prædita est. Smaris quoque asperiores fert squamas: lineasque rectas, serie quadam in lateribus dispositas, quales & in Mæna cernimus: sed Mæna nullo seruatō ordine confusas, Bellonius.

GRÆCI hodieque Marides aut Smarides appellant.

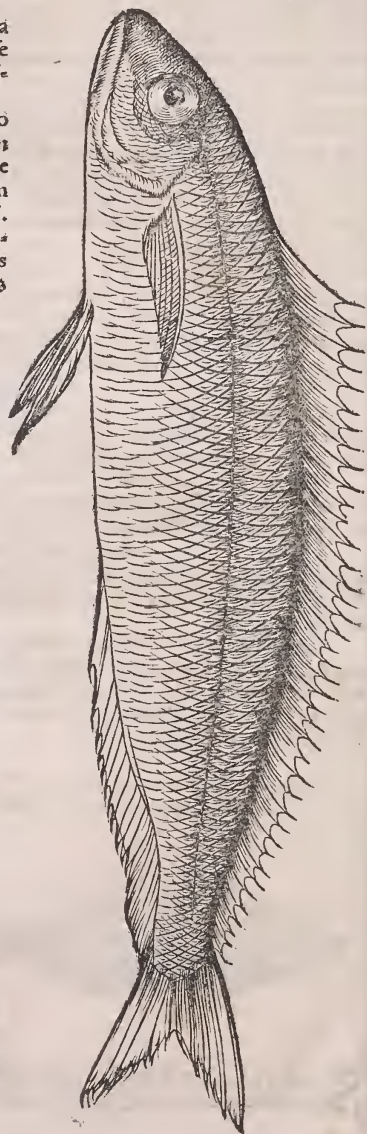
ITAL. Neapoli, Cerres. Venetijs, Girolì, Gerruli, alijs etiam Giri, Zerli, Roma Spigaro: ubi & Rotonetum aliqui uocant, quod nomen Boopi debetur. Siculi etiamnum Smaridas uocant.

Bœris alia effigies Venetijs expressa.

HISPANICE Picarel. Vide mox in Gallicis.

GALL. Mafsiltæ, Gerres uel Giarets. In Gallia Narbonensi, ut & in Hispania, Picarel: ob id fortasse quod salitus hic piscis & fumo exiccatus, linguam acrimonia quadam pungit & mordet, Rondeletius.

GERM. F. Ein wyffer Scheysserling, uel imitatio ne Hispanis & in Præuincia usitati nominis Picarel, ein Bizling. Bizelen enim nostris de sapore pungente & mordente linguam in usu est. Mænilam Italorum à Germanis inferiorib. Houtincē uocari olim accēpi. quod si uerum est, Smaridem seu Leucomænidem interpretabimur ein wyffer Houtincē: Et Boopis species duas aut tres, geschlächte des Houtincēs / oder des nächstgemelten fische.

BOOPIS, Box, Boax. Bœw, Bœf, Bœaf.

Hic piscis litoralis est, ex Mænarum genere: in Gallia nostra Narbonensi, Italia, Hispania, & re & nomine notissimus. A Plinio Box dicitur, uel (ut alij leunt) Boca. Gaza Vocam conuertit, Rondeletius.

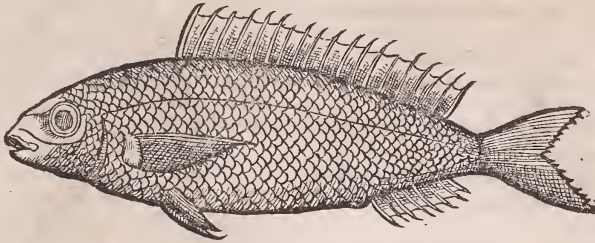
GRÆCI hodieque Boopa nominant.

ITAL:

ITAL. Venetijs Booba. in reliqua Italia, Liguria, Gallia Narbonensi, Hispania, Bogue uel Boga nominatur. Romæ etiam Boga uel Roronero, quod corpore sit rotundiore.

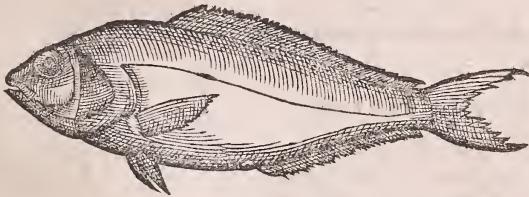
GALL. Bogue, ut in Italicis nominibus dictum est. Sunt qui cum Leucomænide (quæ potius Smaris est) confundant.

GERM. Ein geschlecht des Houtincks. Lege superius in Smaride.

BOOPIs secūda species Rondeletio. Ex ueteribus solus Oppianus Boopis species duas facit. Piscem hunc (inquit Rondeletius) in multis superiori similem, Bogue rael appellant, quid uerò istud rael significet, non potui omnino assequi: nisi quod peritiores piscatores sic dictum esse putant, quia capiatur & uendatur cum piscibus, uulgò raualle appellatis, id est, minutis, quicquid simul elixantur & apponuntur, nec propter paruitatem selguntur, Rondeletius. Haud scio an idem sit, (uidetur autem esse), pisciculus litoralis, qui à Bellonio Bogue reneau nominatur.

GERM. Ein ander geschlecht des Houtincks, ein rotlachter Houtinck. Lege superius in Smaride.

BOOPIs tertia species Rondeletio.

Rarus est hic piscis (inquit) cuius nomen neque à piscatoribus nostris, neque ab alijs potius unquam extorquere propter raritatem.

GERM. Das diitt geschlecht des Houtincks. Vide supra in Smaride.

SALPA, Σάλπη. Græcum Salpæ nomen Latini retinuerunt: & hodie plerique Europæ populi retinent. Hunc piscem alio nomine Bouem (Βούμ) appellat, ut est apud Hefychium, sed nos alium dabimus magis propriè Bouem dictum in planorum cartilagineorum genere. — Σάλπηται τ' ἰσομικέων ἰχθύων, ἅς τε Βόας πέρκινον ἀλίωνα καλέουσι; οὐνεκα γὰρ εἶ φικθ' ἀεί ἀλέγασιν ἰδοῦσιν, Antiphanes, hoc est: Et Salpæ, quas Halizonorū piscatores nomināt Boues, ab eo quod dentibus semper algæ suis uentribus molant. Cognominatur aut̄ forte ἰσομικέων, quod in nullo alio pisciū genere, æque atque in Salpis, eadem ferè semper seruari magnitudo uideatur, ad summum quidē bilibres fiunt, aut semper ad librā aucta apparent, Saluian. Pro πέρκινον, lego πέρκινον, id est, piscatores retiarj, nam πέρκινον genus retis est. Halizoni populi sunt Ἀσία minoris. Pro ἀλέγασιν, quod est, curant, malim ἀλέουσιν, id est, molunt. Est autem Σάλπη apud authores semper fœmininæ generis, Archippus per iocum masculino genere protulit, tanquam de uiro tibi cine, propter allusionem uocabulorum, — — κάρυξ μὲν ἢν Βόαξ, Σάλπηξ δ' ἰσάληπιξ. ¶ Chrysoleurus, piscis dictus Salpa, Syluaticus; scribendum autem Chrysoleurus, ab auro eo per latera colore.

Salpæ similis est piscis in mari Rubro, Stro-
mateus nomine, Athenæus,

GRÆCI etiã nunc nomen antiquum u-
surpant.

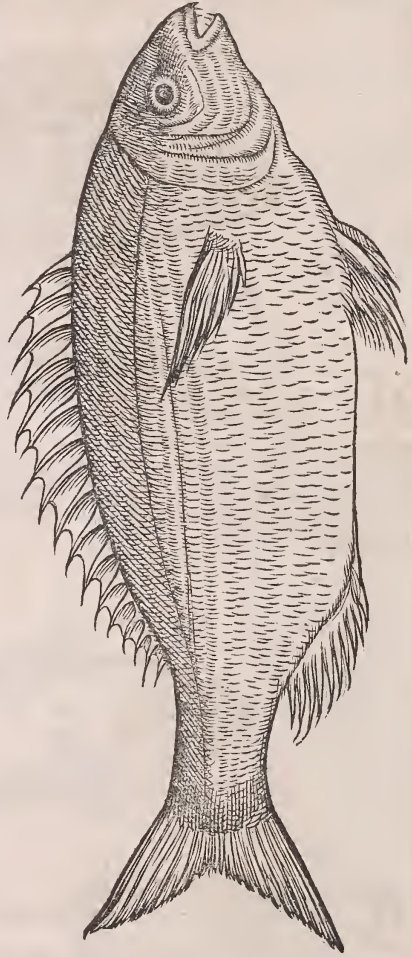
ITAL. Romæ & apud alias plerascq; gentes
(quæ Græcæ aut Latinæ linguæ uestigia reti-
nent) nomē seruat, Gillius & Saluianus. Veneti
Salpam proferunt, Romani ferè Sarbam: alicu-
bi Salpono.

HISPAN. Lusitani Salema uocitant.

GALLI etiã Salpa nominant, Mafsilien-
ses Sopi, Bellonio teste.

GERMANICVM fingo, ein Goldstrey-
mer, à strijs seu lineis aureis: uel circumloquor,
ein art der Weerbersichen mit etlichen gälbe
strichen durch die seytzen/vom Topff gâgē dem
hinderen teil.

Effigies hæc Salpæ Venetijs efficta est, ei quæ Ron-
deletius dedit, satis similis: nisi quod uirgas à capite ad
caudam tendentes nõ exprimit: quæ à pictore colores in-
ducente addi possunt.

SALPA minor est, ætate tantum differens:
Suel potius species ei similis, qui in Gallia
Narbonensi Vergadelle uocatur piscis, hoc est
Virgatus, à uirgis siue lineis parallelis, quibus
distinguitur, omnino similiter ut Salpa: qua cũ
etiã partibus internis, saporis insuauitate, car-
nis mollitie, & uictus ratione conuenit. Rursus
autem ab ea differt figura: est enim tenuior, bre-
uior, rotundior, Sparis uel Auratis quàm Sal-
pis similior. ad Salpæ magnitudinem nunquam
accrescit. reperitur in stagnis marinis tantum:
Salpa uerò tum in mari tum in stagnis. quam-
obrem, ut diximus, specie potius quàm ætate
differt, contra Rondeletij sententiam: qui piscē
hunc in Salpa descripsit, eiconem uerò eius nul-
lam dedit. ¶ Germanicè nominari poterit ein
Streymb: ach sine.

DE MUGILIBVS IN GENERE.

MUGIL dicitur Ouidio, Plinio: Mugilis,
Iuuenali, Horatio, Gazæ, sicut as & asis.
Mugil dicitur etiã, quod sit multum agilis, Isido-
rus.

MUGILES frequentissimi (inquit Ronde-
letius) & uulgò notissimi sunt pisces: sed in eorū
generibus distinguendis difficultas est. Sunt e-
nim qui Cephalum (Κεφαλον) genus Mugilum o-
mnium siue marinorum, siue fluuiatiliū con-
stituunt, ut Galenus, alij Leuciscum, Λευκίσκου, ut Hicelius. Galenus quidem Leuciscum, fluuiati-
lem tantum Mugilem facit. Aristoteli Cephalus species est, quæ cum alijs (Chelone, Sargino, &
Myxone) Κεφαλος nomine continetur. ¶ Dorion Κεφαλος marinos & fluuiatiles facit: & rursus ma-
rinorum species duas Κεφαλον & Νήσιον, nimis concise. Hicelius species Leuciscorum quatuor no-
minat: Cephalum, in cibo optimum: deinde Cestream: tertio Myxinum: postremò Chelonē, (qui
& Bacchus dicatur: Rondeletius tamen Bacchum, potius Myxonem esse putat:) ex quibus tres etiã
Aristoteles nominat: quartum uerò non Cestream, ut Hicelius, sed Sarginum, Σαργίνου: (ali-
qui Sargonem Latinè uertunt. Sargus alicubi pro Sargino perperam legitur apud Aristotelem.)
Ego Chelonem non Mugilis speciem proximam fecerim, sed Cephalum. Docet enim Aristoteles
Cephalorum speciem unam litoralem esse, quam Chelona nominat: alteram transitorianam, quã
adiectiuo nomine περιάλου cognominat, & mucro suo nutrire dicit, eorū semper ieiunum esse. unde
quoniam, cum quatuor Mugilum species faceret, Chelonem nominauit, Peræam omisit, uel Ce-
phalum simpliciter dictum, uel Sarginum pro Peræa eum nominasse probabile est. Rondeletius
Cephalum Peræam, eundem Cestreo (Hicelii) Nestidi, id est, Ieiuno, & Sargino facit, Quod si
quis

Cephalus.

Leuciscus.

Cestreas.
νήσις.

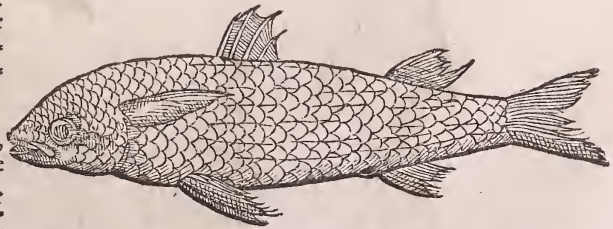
Peræas.

quis (inquit Rondeletius) Peræam cum Myxino (quoq;) eundem esse uelit, non repugno, præferam *Myxinus*,
 tum cum dicat Aristoteles muco (myxa) tantum suo uelci. Sic ille. Hicestus Myxinum tum à Che-
 lone, tum à Cephalo diuersum facit: & Rondeletius quoq; in sequentibus distinguit, quauis dubi-
 e. Ieiuni quidem epitheton (& prouerbum *Κεφαλος νηυσίαι*) Rondeletius Mugilibus omnibus *Ieiunus*,
 conuenire posse fatetur, cum omnes carne abstineant, imprimis tamen Cephalo transitorano cō-
 grucere id uidetur, qui suo tantum muco uiscitat, cæteri enim algis & limo uescuntur: ut hic præce-
 teris sicut est; ita etiam dicitur *νήσις*. Aristoteles cum Mugiles aliquot locis recenset, tribus, scilicet
 Myxoni, Cheloni, Cephalo, Sarginum Ieiuni loco annumerasse uideri potest, Cestreo quo pro gene-
 re posito: quibus in locis mendose *Σάργος* pro *Σαργίνος* in uulgariis nostris codicibus legitur. O-
 mnes autem hæc Mugilum quatuor species in mari marinisq; stagnis nascuntur. Sunt & fluuiati-
 lium non pauciores differentie, Rondeletius. ¶ Mugilum in fluuijs alij è mari subeunt; alij in eis
 geniti paruis & numerosis spinis abundant, Galeno teste. ¶ Vocantur & *πλωτόν* à nonnullis, sed *πλωτόν*,
 Oppiano pisces omnes *πλωτόν ἄλλος* dicuntur. ¶ Aristophanis Scholiastes Cestream cum Cepha-
 lo confundit. Cestrea apud Aristophanem Murænas aliqui interpretantur. Cestram Dorion &
 Pollux eandem esse cum Sphyrana uoluerunt. ¶ Inter Mugilum species legimus etiam *Σφηνία*,
 à figura cunei dictum, quadratum & *λαγάρου*, id est, gracilem uel uacuum. & *δακτυλία* uel *δακτυ-
 λία*, à magnitudine. ¶ Aristotelis Historia 8. 2. uerba: *Τριφεταὶ δὲ πᾶσι κεφαλοῖς φύνει καὶ ἄμμοι. ἔστι μὲν
 ὁ κέφαλος, ὃν καλεῖται πλοῦν χελώνα, πρὸς γὰρ ὅ: ὃ ἢ περαίας, ἢ βόσκειται δὲ ὁ περαίας, ἢ τὴν μήξαυ τὴν ἰαυτοῦ: δ' ἰὸ ἐν νῆ-
 σις ὄναι ἄε, οἱ δὲ κέφαλοι νηυσὶ τὴν ἰλύυ. Ἄλλο δὲ κεφαλοῖς ἐν βλενωδῶς εἶσι. Gaza uertit: Vescit Mugilis unu-
 quisq; alga atq; arena. Capito quem aliqui labeonē uocant, litoribus gaudet. alter generis eiusdem
 transitoranus est; qui non nisi mucore uescitur suo, quomobrem semper ipse ieiunus est. pascun-
 tur limo omnes (in *Græco non est, omnes*) capitones; quo fit ut graues & sordidi sint. Rondeletius nō
 rectē uertit, Capito quem alij Labeonem uocant: sic enim aliquis duo hæc nomina pro una specie
 accipere posset: cum Aristoteles hoc ipso capite disertè distinguit, species Cestrei quatuor nomi-
 nans, Chelonem, Sarginum, Myxonem, & Cephalum. Quare ita mecum stauo, Aristoteles hanc
 sententiam fuisse: Cephalī tres esse species, unum simpliciter cephalum dictum, (quem Hicestus
 etiam à Myxino & Chelone separat;) alterum cognomine chelonem: & tertium cognomine peræ
 am uel ieiunum, longius enim hic à litore degit: quare limum & algam non inuenit, & muco suo
 pasci uidetur, unde & Myxinus nimirum idem fuerit. Sunt igitur tres istæ species Cephalī, ceu ge-
 neris proximi: Cestrei uerò tanquam remotioris. Restat Sarginus, nō iam Cephalī, sed Cestrei tan-
 tum species: & hic aliquando Cestrei nomine (ut Hicestio præsertim) absolutè uenit: nihil enim
 quàm *κεφαλοῖς* est, non etiam Cephalus. Hanc sententiam pleraq; & clariora a authorum loca confir-
 mant: quod si pauca quædam & dubia, opponi possunt: cogitandum ipsos etiam ueteres fortè ali-
 quando non omnia satis distinctè, sed quædam ita ut acceperant, tradidisse. ¶ Ibidem Aristoteles
 scribit: Cestream gulosum & infatiabilem esse: quare uentrem eius distendi: & quādo ieiunus fue-
 rit, inerrem aut uilem esse. (in *Græcis* abundat negatio, *καὶ ὄσπαι ἢ μὴ νῆσις, φάλλος*. Aldina editio &
 Athenæus, negationem non habent.) Et possunt hæc quidem omni Cestreo conuenire, Myxino
 uel Ieiuno excepto, is enim semper ieiunus est. Athenæus libro 7. ex Aristotele recitans, quædā
 non mendosa, ut Salustianus suspicatur. sed distinctius certiusq; quàm nostri Aristotelis operū
 codices habeant, exponit. ut, *ἔστι δὲ ὁ μὲν τις κέφαλος, ὃ ἢ χελών, ὃ δὲ φεραῖος*, (lego *περαίας*, non *φεραῖος*, ut Sal-
 ustinianus) *καὶ πρὸς τὴν χητὴν ὁ μὲν φεραῖος, τὴν ἄπ' αὐτῶν γινόμενὴν μήξα: ὃ ἢ χελών ἄμμοι, καὶ ἰλύι.* ¶ Cestreaus di-
 ctus est à figura, nempe à cestra, quod teli uel missilis genus est, Latini uiriculum uocant, *Verucula*
um alij scribunt. teli enim modo publica Atheniensium pœna intrabat adulteros, &c.*

I T A L. Veneti omne Mugilum genus Cephalos nominant, Gillius. Vulgus circa Venetias
 profert, Ciceualo, Scieualo, Sebolo, aliqui etiam Tragono.

G E R M. Mugil uel Cephalus à nostris Germanicè appellari poterit *ein* (Deeraleer, nam & eū
 piscem, quem nostri uocant *Äler*, Aufonius Capitonem uocat, Itali Squalum, quasi Cephalum.
 Scio Anglos à Gallis mutatos, Mugilem uocare a *Wuller*, & Albertum Germanico nomine
Harderen: (Flandros *Wullenaer*: sed illud nobis insolens & ignotæ significationis est, hoc ori-
 ginis Latine & Gallis usitatum, Albertus quidem perperam Mulluin pro Mugile nominauit.
 Inter icones Oceani Ger-
 manici piscium, quas à Io.
 Echtio accepit, *Wolenaer*
 & *Hetder* nomina non u-
 ni sed diuersis piscibus ad-
 scribuntur.

C E P H A L V S, Κέφαλος,
 species Mugilū, à The
 odoro conuertitur Capito.
 est autē capite magno, cras-
 so, latoq;. Degit maxime in

marinis stagnis & fluminibus : cubiti magnitudinem aliquando superat. Alius est Capito fluuiatilis Aufonij. ¶ Vide supra in ijs quæ de Mugilib. in gen. scripsimus.

GRÆCVM uulgos Cephalum maior rem, ex quo botarge fiunt, Coclano uocat, Bellonius; mínimos uerò, Gillaros.

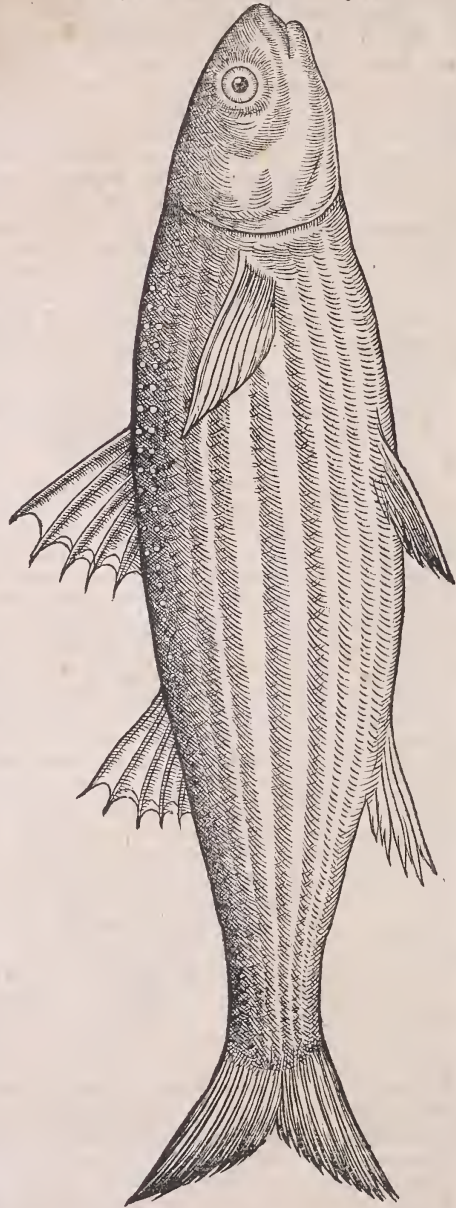
ITAL. Romæ & in tota ferè Italia Græco nomine Cephalo uocatur, Rondeletius. Venetis Ceuola. Qui ad oras Padi agunt, Cephalos uarijs nominibus pro magnitudine appellant : Canestrellos nempe mínimos, quos in canistris ferre solent. Alios quoque Bastardos, medios inter maiores & minores, Alios Letreganos, cæteris paulò latiores, Bofeguas alios, mediam magnitudinem inter Letreganum & Miesine fortitos, Bellonius. Priuatim Cephalum grandem, Miesine, quasi Myxinum, uocant Padi accolæ, Idem. Capitones in sinu Adriatico Capitellos uocant, siue Capistellos, Gillius.

GALL. Circa Monspelium Cabot, quasi Capitatus: à Gallis Mullet, Rondeletius. Bellonius scribit, un Mulet, & Mafilia un Muge uocari. Cephalum autem grandem, à uulgo Stœchadam Vergado nominari addit, (Rondeletius à piscatoribus se accepisse ait, Samez uulgo dictos Monspelij de Mugilum genere, ipse priuatim Cestreos facit, in eos quos Vergadelles uocant, mutari: ut Capitones in Mugiles.) Malsilia Calug. Gillius simpliciter Capitones, Malsilia Calugos uocari tradit.

ILLYRICE Czypo.

GERMAN. Das erst geschlecht des Weeralets. Vide superius cum Mugilibus in genere.

Alia eiusdem eicon, Venetijs olim nobis picta.

CESTREVS, Κεστρὺς, Rondeletio, Leuciscorum seu Cephalorum species altera, Aristoteles semper opinor pro generis nomine accipit, Hicetius Leuciscum genus constituit, cui inter alias species Cestreum subiicit. Vide in ijs quæ de Mugilibus in genere scripta sunt. ¶ Est hic piscis Cephalo similis omnino, & idem uideretur nisi capite esset minore, & acutiore: lineasq; à branchijs ad caudam ductas breuiore habere, Rondeletius.

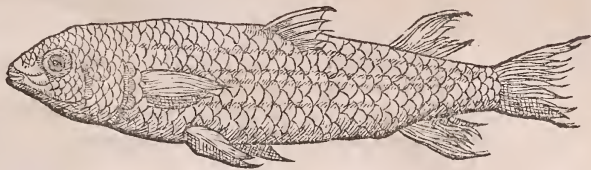
GALL.

De Piscibus simpliciter;

GALL. A nostris Same dictus est. Piscatores hunc piscem cum fenerit in piscem Vergadel le dictum, mutari aiunt, Rondeletius.

GERM. F. Sas ander geschlecht des Meeralets. Vide supra in Mugile in genere.

MYXON Rondeletij, Mugilum species altera. *μύξων* (inquit) uel *μύξι-* & appellatur, à *μυξα*, id est mucosus & pituitosus humore: Cestreo omnino similis, sed magis mucosus: capite minus acuto. ¶ Est hic Cephalii species, qui & peræas & nestis cognominatur. Le

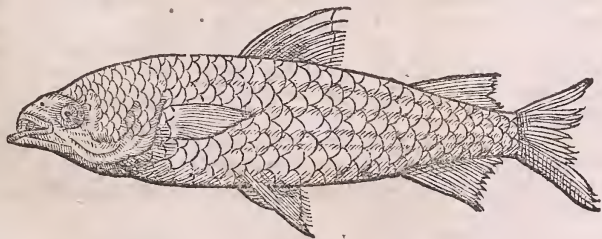
ge quæ supra de Mugilibus in genere scriptimus. ¶ Dorion Cephalum tradit differre à Cephalino, qui & Blepsias uocetur: Rondeletius quoniam nulla Blepsia uocabuli ratio appareat, (tanquam id necesse sit,) pro Blepsia, Blennum uel Blennodem legendum putat, ut idem sit qui Myxinus; quoniam blenna idem quod myxa significet. Sed longe alius est Blennus marinus, quare Blepsiam si quis mutare uolet (ego quidem non laudo) in Blenniam potius quam Blennum aut Blennodem mutet; nullius equidem piscis nomen in *blennas* terminari puto. ¶ Chelones, Hicetio teste, etiam Bacchi nominantur. Plinio non hi, sed Myxones Bacchi uel Banchi appellatur. Sed hic in his quæ à Græcis mutuatur sæpiusculè errat. maior fides Hicetio, Græco scriptori in Græcis nomenclaturis: ut Chelon alio nomine Bacchus dicatur. quanquam hoc etiam considerandum est diligentius. Suspitor enim Bacchi nomen ad Afelli tantum speciem minorem pertinere, quæ Oniscus & Chelares uel Callarias uocatur, ex Athenæi autoritate. (nam hic etiam Plinius aberrauit, Afellos maiores, Bacchos appellans.) ab Afelli autem nomine Chelares, Hicetius ad Chelonem, uel (ut alicubi scribitur) Chellonem, facile transferit. Bacchus quidem non Banchus legendum, tum ex uetustis Plinij codicibus, tum ex Græcorum scriptis apparet. Et ut Asinus quadrupes Libero, id est Baccho consecrabatur, ita piscem quoque Afellum minorem, eiusdem nomine appellatum uerisimile est. ¶ *μύξων* & *μύξων* pro hoc pisce scribi, non probo.

Bacchus.

ITAL. GALL. Prouinciales & Ligures Maxon uocant, nostri communi uocabulo Muge, Rondeletius. Mugilum genus etiam hac ætate Græci Myxones appellant; qui Niceam accolunt, Massones nuncupant, Gillius. Saluianus Cephalum simpliciter Senis Mazone dici scribit. ¶ Padæ accolæ Cephalos grandes Miesine uocant, uoce ad Myxinum accedente, (forte quasi *μύξων*.) Bellonius. Eulstatio *μύξων* (penanflexum) est parui Mugilis genus.

GERM. F. Sas dritt geschlecht des Meeralets. Vide supra in Mugilibus in genere. Ein Schleyharderen/ein Schleymling.

CHELON Rondeletij, Mugilum species quarta. Græcè scribitur *χελών* uel *χελών, καλών & χελών & χαλών*, uocabula sunt corrupta; Gaza Labeonem uertit. Labrum cauda placentè nominauit Plinius inter Ouidianos pisces: sed Melanurum legi oportet, non Labrū. Piscis est (inquit Rondeletius) Cephalo similis, capite paulo minore, oculis

prominentioribus, sine pellicula illa molli, ueluti pituita concreta, quam ueluti palpebram habet Capito. Lineas nigricantes à branchiis ad caudam æqualibus spatiis distantes, protensas habet, unde Vergadelle à quibusdam (circa Monspelium) uocatur. Labra crassa, spissa, prominentia. Chelones Hicetio teste, etiam Bacchi nominantur; de quo leges superius in Myxone, & plura de hoc pisce inter ea quæ de Mugilibus in uisuerum annotauimus.

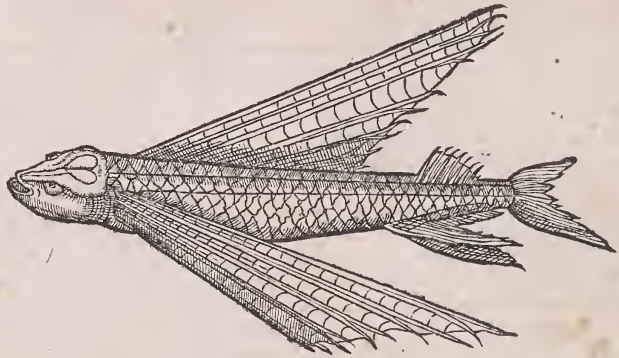
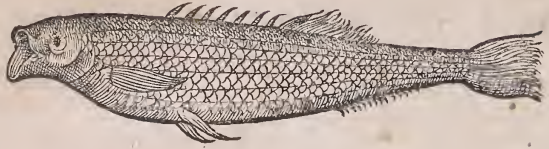
GALL. Circa Monspelium, Chaluc: à quibusdam Vergadelle, quoniam lineis seu uirgis quibusdam nigricantibus, à branchiis ad caudam distinguitur.

GERM. F. Sas vierdt geschlecht des Meeralets. Ein streymharderen, id est striatus Mugil: Vel, ein Maulharderen/ein Harderen art mit grossen läffgen.

MUGIL niger Rondeletij. Vndis nostris (inquit) incognitus est quē hic exprefimus: Mugili corporis specie ualde fimilis, fed totus ater: lineasq; ni gras à branchijs ad caudam producit: quam ob caufam Mugilem nigrum uocauit.

Maxillam inferiorem ualde diducit, ob id ualde hiante ore est. Septem octò ue aculeos in dorfo gerit, ut effigies (quam Pifis à Portio philofopho accepit) oftendit.

GERM. F. Ein frömbder ſchwarzer fiſch von der art der Meeraleit/ mit ſiben oder acht dō:nen auff dem rucken. Ein ſchwarzer Meerfiſchling.

MUGIL alatus Rondeletij. Hic piſcis (inquit) alatus & uolans, cum Hirundine & alijs uolantibus collocari poſſet. fed quia & corporis figura, (pinnis, caudaq; exceptis,) & uictus ratione planè Mugil eſt, (& internas partes reliquis Mugilibus omnino eaſdem habet, carne quoque & ſucco fimilis,) ideo Mugilibus alijs ſubiunxi. Bellonius hunc pro Hirundine deſcripſit: nos aliam Rondeletij Hirundinē dedimus. ¶ Mugilem alatū Rondeletij, Saluianus quoq; Hirundinē facit: Hirundinem uerò Rödeletij, Miluū, ne Mugil hic alatus, ueteribus indictus relinquatur, &c. Speuſippi uerba, quibus duros ſtimulos Hirundini tribuit, & Cuculi Mulliq; ſimilitudinem, ei ſuſpecta ſunt: cum Mullus etiam Cuculusq; (inquit) præterquam colore nonnihil, fimiles non ſint, Oppianus quoq; ei uidetur non rectè hunc piſcem aculeatum facere, cum alibi mitem uocet, (hoc ramentum Lippius interpres, non Oppianus fecit:) præſertim cum Gobium quoq; non rectè aculeatis adnumeret. Sic ille. Ego Rondeletij opinionem præfero.

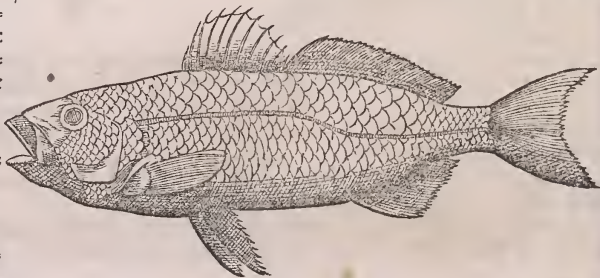
ITAL. Romæ non rectè Rondola uocatur, & Hirundo marina creditur: noſtra autem & uera Hirundo (Cuculo, Mullò ue fimilis, ut Speuſippus ait) Miluus Romæ creditur, & uulgò dicitur Miluo, (Nibio.) ¶ Depictus hic piſcis Romæ, & pleriq; locis Italiae, Saluiano teſte, peſce Rondine uocatur.

GALL. Agathenſes Falconem marinum uocant, Rondeletius. Bellonius, qui pro Hirundine hunc piſcem deſcripſit, à Gallis Arondelle de mer uocari tradit, Maſſilia Landola. Sed ea nomina cum Hirundinem ſignificent, minùs propriè huic piſci tribuuntur. Vide ſuprà Ordine tertio in Hirundine Rondeletij.

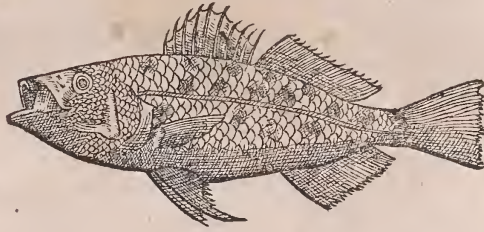
GERM. F. Ein ſtiegender Meerfiſch: der geſtalt nach (außgenommen die fecken vñ ſchwanz) vō der art der Meeraleiten.

Teō prior, maioris Lupiet lana ri eſt: poſterior uarij et minoris.

LVPVS piſcis Latine, Græcè Λυπαρις (nam Lycos

cos alius est; Vide in Lucio
inter fluuiatiles) dicitur est à
toracitate, os enim illi hiat,
& repente ac cum impetu
uorat glutitq; escam; qua de
causa facile capitur. ¶ In
tato honore apud antiquos
fuit, ut per excellentiam Pi-
scis nomen adeptus sit. Lu-
cilius poeta Catillonem pro
Lupo dixit. ¶ Luporum
duo uidentur esse genera,
alius enim uariis est, teste

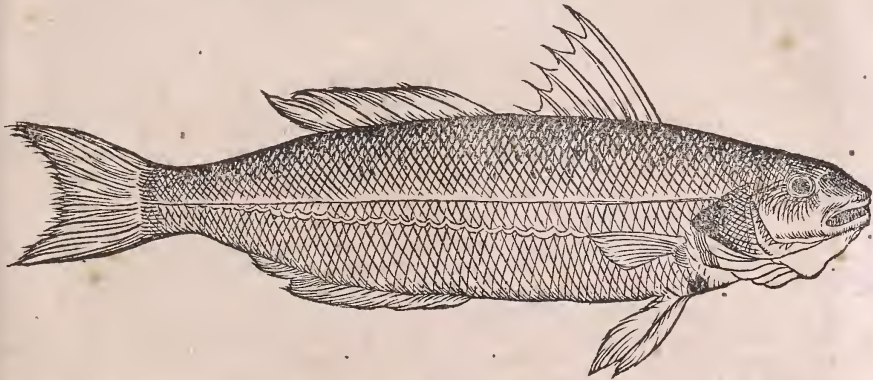

Piscis.

Carillo.

Columella, id est, cuius dorsum ex albo cœruleum est, uenter candidus, nigris maculis consper-
sus. Alius sine maculis, qui appellatur (*cognominatur*) lancus siue lanatus, à candore mollitięq; car-
nis. Vterque in mari, marinis stagnis, fluuiorum ostijs, & fluuijs reperitur; non quod in fluuijs na-
scatur, sed quod è mari marinis ue stagnis fluuijs subeat, Rondeletius.

Alia Lupi effigies, Venerijs quondam nobis depicta.

Columella Lupos alios uarios, alios sine macula nominat. Neq; uerò est (inquit Saluianus) q̃
paruulos Lupos, nigricantibus notis insignes, uarios ab eo uocari arbitremur, nam hi ab illis qui
sine macula sunt, ætate sola ac magnitudine differunt: grandioresq; facti, nigris illis delectis notis si-
ne macula apparent. Hæc ille: qui Lupum uarium Columellæ, piscem fluuiatilem, uulgò Truttã
dictum esse arbitrat, ut etiam ante ipsum Iouius, à Rondeletio ob id reprehensus.

GRAECI hodieq; Lábraca appellant, Gillius.

ITAL. Hodie à Romanis Lupaffo & Spigola (aliàs Spicola) dicitur, à Liguribus Louuazzo.
Venetis Varolo (uel Vairolo, quasi Varius.) à solis Hetruscis, Araneo, (Ragno, Saluianus,) Ron-
delet. Paruus adhuc Venetijs, Baicolo dicitur.

HISPAN. Lupo, Robalo.

GALLICE. Lubin, Apud nos Loup: minor uerò, Loupasson, Rondeletius. Oceano finiti-
mi Var uel Bar, siue à Græco Laurace corrupto nomine, siue à uario colore facto, Burdegalenses
Lubinam nominant, Bellonius.

GERMANI eodem quo ANGLI nomine uti poterunt: (uocant autem Angli a *Base*, ni-
mirum à Gallico nomine Bar;) aut fingere proprium, ein *Frähsling*/ein *Röubling*.

SPHYRAENA (*Σφύρανα*) piscis est, quem Attici plerumque Cestram nominant, Dorione te-
ste. Plinius Sudim. Sunt præterea (inquit) à nullo auctore nominati: Sudis Latine appellata, à
Græcis Sphyrgna, rostro (*nauis nimirum*) similis nomine, magnitudine inter amplissimos, rarus, sed
tamen non degener; & Pernæ Concharum generis, &c. Atqui meminit Sphyraenæ Aristoteles

Cestra.
Sudis.

(semel quod sciam lib. 9. hist. cap. 2.) & recentioribus Græcis Oppianus, Athenæus. Sudis teli militaris genus est: & palus acutus, qui in terra defigendus prærebat. Ob eandem formam similitudinem, *Kispa* dicebatur ab Atticis, (nam *κίσπος* teli (*σφύρα* *σολυπός*, Pollux) genus est: aut stimulus siue stylus apud Sophoclem & Aristophanem): ab acuta rostri figura: ut Cestreuus etiam Mugilum siue genus, siue species, dictus uideri potest, quia teli (cestræ) modo, publica Atheniensium pœna, intret adulteros, Hermolao teste. Sphyræ etiam (*σφύρα*, *oxyrytonum*, ut differat à plurali *σφύρες*, quod est, malleoli) teli genus significat, Rondeletius. Sphyræ quidem Græcè sudim sonat, ut arborum: cui simile & eiusdem significationis uocabulum nostri usurpant, ein *Schwite*. A sphyræ autem nomen factum apparet Sphyrænae pisci: qui non solum nomine, ut Plinius scribit, sed et ipsa etiam similis est sphyræ, nimirum rostro suo: ut fortè nomini (in dandi casu) legi debeat apud Plinium, hoc sensu: Sudis piscis rostro (auferendi casu) similis est nomini suo, hoc est sudis seu sphyræ.

Species.
Zygæna ali
us piscis.
Malleolus.

Magnitudo.

Species.

Merlucius.

Sphyræna fl.

Vocabula piscium (inquit Varro) pleracq; translata sunt à terrestribus ex aliqua parte similibus, ut Anguilla, Sudis. Ab eadem rostri figura, Hispani, & Itali, & ad mediterraneum Galli aliquot, Spettum (hoc est, ueru) hunc piscem appellant. Est enim piscis longus, & acuto rostro. qua de causa Speusippus Acui assimilauit. ¶ Errant qui piscem Iudæum Malsiliae uulgò dictum (is Zygæna ueterum est, & capite suo libellæ aut mallei speciem representat) Sphyrænam interpretantur. Male etiam Gaza Sphyrænam transfudit Malleolum: cum mallei forma Zygæna tantum capiti conueniat (unde & pesce Martello à quibusdam Italis uocatur) Sphyræna uerò sudis palus. ¶ Dubium quidem mihi non est, quin exhibita à Rondeletio & Bellonio Sphyræna, uerè sit ueterum Sphyræna: quauis de eius magnitudine nihil tradiderint: (nisi quòd Rondeletius Sphyrænam suam primam corpore longo & tenui esse scribit: alteram, minorem esse prima, & palmi longitudinem non superare:) & Plinius inter amplissimos piscem hunc rarum esse prodat. ¶ Species eius duas Rondeletius facit, de quarum altera mox dicetur. Saluianus unicam tantum hucusq; se reperisse fatetur. Bellonius duarum, ætate solum differentium, meminit: Sphyræ (inquit) duas obseruatur species, quæ inter se minimè dissidere comperirentur, nisi uetustas indicio esset, siquidem harum altera Trachurum colore refert: atq; eodem modo sub uentre albicat, altera autem senescens Mormyri laterales picturas colore assequitur, &c. Hoc eis peculiare, quòd inferiores eorum maxilla, in Pelamydis modum, superiorem magnitudine uincant, &c. ¶ Vtraq; Sphyræna Lucio pisci fl. corporis figura tam similis est, ut qui proprium nomen ignorant Romæ & Montepelii, Lucium marinum appellant, Rondeletius. Venetijs etiam alium piscem Lucium mar, nominari quidam aiunt: undecimum scilicet genus Turdi Rondeletij, uel omnino cognatum piscem, sed minus aptè. Alius est, qui à Gallis Merlu, quasi Lucius mar, uocatur, ex Afellorū genere. ¶ Sphyræna utraq; squamis caret: nisi quòd per medium ferè corpus prioris linea ducta est ex squamis cõtexta. ¶ Mugilis fl. genus illud, quod à rostri figura Rondeletius Oxyrythum cognominat, Sphyrænam fl. quoq; dici posse arbitrat, à quadam similitudine.

GRÆCI huius temporis *Σφύρανα* adhuc nominant, Gillius & Massarius. ¶ Græcorum uulgus, quod ab Italis uoces mutuatum est, Lucius mar, nominat. Lesbij Sphyrnam, Græci qui in Asia agunt, Zarganes: uoce quidem falsa, quæ Belonæ pisci debetur.

AFRICANI Scaumè, Rondeletius: ut & Malsilienses ferè. lege mox in Gallicis.

ITALI & HISPANI Spetto uocant, Galli circa Monspelium, Spet, id est ueru: ut dictum est supra. Italom aliqui (ut Romæ) Lucium marinum, Lucio de mare.

GALLI. Circa Monspelium Spet, ut iam dictum est: uel Brochet de mer, id est, Lucius mar. Malsiliae pes Ecomè nominatur, quòd Scalmò multum affinis sit, id est, utriq; fastigiatus, Bellonius, ab Africanis Scaumè, Rondeletius.

GERMANICVM nomen non facile erit inuētum, cum in Oceano deesse uideatur hic piscis. In Gallia ex Oceano nunquam habetur, quod sciam, Bellonius. Quamobrem singo, ein *Weerhecht*, id est, Lucius marinus: ein *Spissfisch*: ein *Schwirefisch*, hoc à palis, illud à ueru figura.

SPHYRÆNA altera, siue parua Rondeletij, Oppianus quidem species duas huius piscis repperiri author est, quæ in petris arenisq; pascantur. Vide in præcedenti pisce.

GALLICE circa Monspelium Hautin dicitur exhibitus hic piscis, corporis specie superiori ualde similis: rostro tenui & acuto, &c. quare Sphyrænam alteram Rondeletius esse coniicit. Eodem nomine Antuerpiæ uocant fluuiatilem piscem, qui Sphyræna fl. dici posse uidetur: & Germani aliqui Acum Aristotelis Hautin.

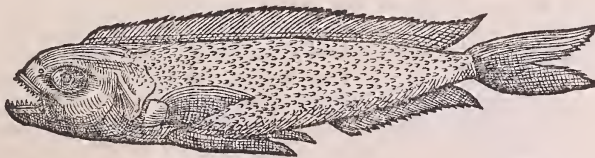
GERM. F. Ein ander geschlecht des Weerhechts/Spissfischs oder Schwirefischs.

PISCIS huius iconem ex primo Saluiani libro mutuati sumus: qui nullam eius apud ueteres scriptores mentionem se reperisse scribit, cum Septentrionalis tantum Oceani alumnus sit. Quamuis enim arenam subiens facile peneuret, quod serpenti mar. Aristoteles tribuit, (Plinius Draconi marino, quem Rondeletius Araneum interpretatur) Serpente tamen marinum non esse constat, cum is Congro corpore coloreque conferatur. Sed neque Gobio ille paruus & ignobilis fuerit, quem terram subire tradit Aristoteles, & ex Apua gobitide gigni, nihil enim cum Gobijs commune eius forma ostendit. Quamobrem nos nouo nomine uocabimus Ammocœtū, Exocœti exemplo: nam & ipse Exocœtus quidam marinus est: ut qui extra mare in arena se condat. Aut Ammodyten, ab eo quod arenas subeat: sicuti & serpens quidam Ammodytes uocatur: & Callionymus piscis, alio nomine Psammodytes.

*Ammocœt.
Exocœtus
mar.
Ammodytes.*

ANGLICE Sandilz appellatur, hoc est, De arena anguilla: & Walmester, id est, De ponente monasterio, Saluanus: nescio quam rectè quod ad nomē Walmester pisci attributum. ¶ Pisciculus est litoralis (inquit Turnerus in epistola ad me) quem Angli Northumbrientes, Cumbrientes & Caletientes uocāt a Sandele: (compositio nimirum ab arena & Anguilla uocabulo:) albus, tenuis, capite pusillo: forma aliqua ex parte Anguillam referens. Is nunquam aut raro extra arenam, in qua post recessum maris ad eiusdem usque reditum delitescit, conspicitur potest. Eruitur autem magna copia ex arena, falcibus denticulatis quibus segetes demetuntur. ¶ Si ex piscatorum manibus in arenam fortè delabatur, celeritate ac profundè ad eam sub arenam penetrat, ut nullo prorsus modo capi rursus queat, Saluanus. Idem longis & paruis piscibus annumerari eum debere scribit: cum neque pollicis latitudinem (in medio), neque palmi longitudinem excedat unquam. Quæ ratione nos eum primo Ordini, hoc est, Pisciculis marinis adscribere poteramus: propter aliquam tamen cum Sphyrænis similitudinem, ipsis statim subiungere eum uoluimus. cum altera quidem Rondeletij Sphyræna, in multis conuenit, rostri figura & tenuitate, ore paruo, sine dentibus, cute glabra, magnitudine, differt pinnis & alijs fortè, quæ iudicabunt qui inspexerint,

HIPPURVS, ἵππυρος. Gaza Equiselem uertit. Plinius Græco nomine uti maluit, Dorion & Epanetus Κορυφαίου etiam uocari se triplerunt. Hic estus ἵππυρος nominat, Numenius ἵππυρος ἀπὸ δούλιον uocat, (melius, cognominat,) Rondeletius. Vocatur autem (inquit) Hippurus à cauda equina, quod pinna à capite incipiens caudæ equinæ simillima sit, id est, longa, continens, uillisque multis constans, cuiusmodi in nullis alijs piscibus reperitur. Præterea Κορυφαίους nomen ad illud, nam à pinna, quæ à uertice incipit, in eoque ueluti crista erigitur, Κορυφαίους dicitur. est enim κορυφή, uertex, pars capitis inter occiput & synciput: & per metaphoram cuiuslibet rei summum & extremum. Hæc ille, Hippurum fortè aliquis dictum coniecerit, ἵππυρος τὸ ἵππυρος ἀπὸ δούλιον ἵππυρος ἵππυρος, unde & ἀπὸ δούλιον uocatur. ¶ Rondeletius hunc piscem cœruleis adnumerat. Glauco (inquit, cui à colore suo glauco, id est, cœruleo nomen impositum est) colore internisque partibus similis est: ab eo discedens, quæ hic à capite sensim tenuior fit strictiorque, ille à podice tantum, donec in latam caudâ desinat. Nos Cœruleis piscibus genus peculiare statui, in Stromateis improbauius. Quantus quidem hic piscis sit, à Rondeletio non exprimitur: quamobrem ad Pisces simpliciter eum retulimus.

HISPANICE, Lampugo, teste Rondeletio: qui alibi Glauco maiorē quoque à quibusdā Lampugo perperam uocari, scribit.

GERM. F. Ein Federkopff, id est, Pinniceps: quoniam pinna dorsâ à capite ei incipiat, eijn Deersfisch in Hispanien Lampugo genannt.

ASELLVS piscis à colo-
re dictus est, aut pigri-
tie: qui uulgò Merlucius dici-
tur, tanquam Latino nomine
ab Italico & Gallico derotto.
ὄψος Aristoteli, alijs etiam (ut
Galeno) ὀνίριος, Dorion tamē
non esse tradit, quem aliqui
gádon uocent: alium ab oní-
sco, qui & galleridas & galarias, uel gallarias, (claras Oppiano per syncopen) & μαῖζενος, & χελμαί-
πος dicatur. Oppianus etiam distinguit. ὄψος enim in alto mari collocat: ὀνίριος uero in cœno lutu-
lentisq; litoribus. Plinio duo Asellorum genera sunt, callariæ, minores: & bacchi, qui non nisi
in alto capiuntur, ideòq; prælati prioribus. ¶ Dorionis Oniscum gallariam, & Galeni galaxiam,
esse Sturionem Rondeletius sentit, mihi non uidetur. Gallariæ nomen etiamnum in Græcia uul-
gare esse Gillius à nauta quodam Mafsiliæ cognouisse se scribit; sed incertum de quo pisce. Bac-
chi Plinio maiores Aselli sunt; Callariæ, minores: Athenæo uerò Bacchus, Oniscus & Chellares
idem est piscis. Oniscus equidem minorem esse puto quàm sit Onos, cum pro diuerso pisce ac-
cipitur, (quod & forma diminutiua innuit,) cum Plinio, quantum aliter Rondeletio uideatur.

GRÆCE hodie Gaidaros, Arabico afini nomine; uel quasi Gados, ueteri Græco,

ITALICE, Ligures hodie quoq; Asello nominant, alijs Afino, alijs Nasello, Romæ (inquit Ni-
phus) Scarmus & Merluzus dicitur, Merluzo, Saluianus, ¶ Venetijs Mollo, Vide mox in secunda
da specie Asellorum,

HISPAN, Merluza, Lusitanis Pescada, Saluianus, malim Pes Gada, hoc est, Piscis Afinus,

GALL, Merlus, quasi maris Lucius, huic enim oris scissura caudaq; ualde similis est, Ronde-
letius. Corycenses & Cretenses Sphyranam hodie, improprie Lucium marinum nuncupant,
Bellonius.

GERM. Ein Wyrling uel Wyrling/ ein Gad. Vide mox in Anglicis. Vel ein Stock-
fisch: quod tamen nomen nimis commune est ad omnes Asellorum (quæ diuersæ sunt in Oceano)
species, Merlucius forte fuerit, qui priuatim ab accolis Oceani Germani Zander/ Sandar, uel
Sant appellatur. ¶ Nomine Stockfisch Galli etiam & Angli utuntur, id à trunco factum est,

quem Germani Stock nominant, huic enim aridus hic piscis tendendus imponitur, quoniam a-
riditate adeò riget, ut nisi præaceratus aqua aut prætensus, coqui non possit. At longè alius pi-
scis est Salpa, qui recens etiam ferulæ ictibus ad coctionem præmolitur. Erasimus Rot. in epistola
quadam sustularium piscem hunc uocat, à baculo quo contunditur, cum à trunco potius denomi-
nari deberet. ¶ Partes circa uentrem & pinnas resectæ, seorsimq; salitæ, Rodtser (uel Rotscher)

à Germanis nominantur, carne aliquanto molliori suauioriq;. Aliqui Latine Capitonem uocant, propter capitis ad reliqui
corporis magnitudinem, excessum. Venter piscis, qui Tôtsch Lubeci uocatur, aptus est cibo,

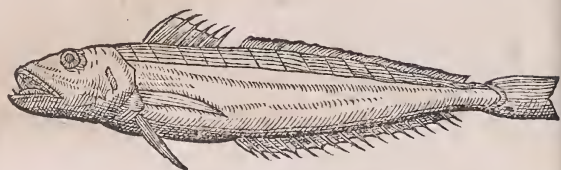
delicatio uerò eius pars, rostrum & pinna: Sporten appellant, uel Sporden. ¶ Pomuchell
piscis uocatur in Dania, ubi abundat, & Prussia: cui caro est mollis, caput magnum, iecur quale in

Mustela fluuiatili & similiter suaue. E maioribus in hoc genere sunt, qui uulgò Stockfisch &
Rauchfisch (frigore indurati, uel infumati) dicuntur, è mediocribus sunt Flachfisch dicti (nescio
qua ratione, flach nobis planum significat, quare pisces planos ego Flachfisch interpretor.) Parui

saliantur, & dolijs inclusi Sorsch appellatur. Minimis uescuntur incole, quas ita coquant ut Mu-
stelas si. solent mediterranei, Capibus mutilati pleriq; omnes exportantur. Capita enim, maiorū
præsertim, caudas & abdomen (stitten uocant, id est, partes uentris inferiores) abscondunt: & pul-
pas (die vzwenglein) ac si quid esui est, separant: & Sole tostas has partes dolijs cōdunt, & Spor-
den appellant, cibus hic delicatissimus est. Hoc piscium genus quo remotius ad septentrionem

capitur, eò melius pinguisq; habetur. Aliqui Nopsen uocant, si bene memini, Murmellius Lati-
no nomine ficto Strumulum nuncupauit, haud scio quam obrem. Capiuntur hi pisces uigente frige
duntaxat, ut mense Ianuario, calor enim eos laxat & emollit, ut exportari non queant; frigus
uerò indurat.

ANGLICE, Wyting, quo nomine etiam Germani quidam ad Oceanum utuntur, Albicam
uocat recentior quidam. Germani & Angli, alijs aliter scribunt, Whyring/ Wytink/ Wittig/
Wittling. Germanis inferioribus Wyr album est. ¶ Eundem piscem non ultra dodrantem lon-
gum Frisij orientales uocant ein Gad: ubi adoleuerit, ein Witling, Vulgus ibi Latine loquentiū
uocat Gemmam maris, (ut etiā Albertus Magnus,) Angli Occidui iam exiccata uocant a Bui-
hoen, à duritie cornu, ut nos docuit Turnerus Anglus, uir ut eruditio clarus, ita fide dignus:
qui non ex lectione uel auditu, sed quæ præfens uisa & contractata à se obseruauit, præsertim circa
Asellorum Oceani Britannici genera, cōmunicare mihi dignatus est. ¶ Qui Wyting Schell-
fisch/ & Cableau uel Bolch, nō tres diuersas esse species putat, sed arate tantū ac magnitudine (ut
primus sit paruus, secundus mediocris, tertius magnitudine ferè hominis) inter se differre, fallunt.

Stockfisch.

Salpa.

Rodsfer.

Rotscher.

Tôtsch.

Doisch.

Capito.

Sposten.

Pomuchell.

Stockfisch.

Rauchfisch.

Flachfisch.

Doisch.

stitten.

Dzwenglein.

Sporden.

Nopsen.

Strumulum.

Albica.

Gemma ma-

ris.

ASELLORVM species secunda: Merlanus Rondeletio, Marlangus Bellonio ad Gallici nominis imitationem.

GALLICE. Qui vulgò à nostris Merlan dicitur, Añin species est minor: multumq; ab eo pisce differt, qui à Venetis pelce molle, à Romanis Phycò nominatur, qui est antiquorum Phycis, Rondeletius. Dubiù est mihi an is sit piscis, qui à carnis mollitie & candore antiquis **G**RÆCIS *ῥεβλαρυ*, hoc est *Ouis* seu Pecuus dici cõsueuerat. Hoc asseuerare possum, Venetis piscem mollem, Byzantinis Muzum uel Mazum, (*Dorion Oniscum, etiam Μάξεωυ uocari scribit*), uulgo Romano Ficum appellari, quanquã etiam hoc uocabulum ad permultos alios Afellos transferant, quemadmodum Græci uulgares sũ quo Gaideropsarum. Est etiam Phycus alius ab hoc, ut orthographia, sic natura longè diuersus, de quo in Phycide agemus, Bellonius.

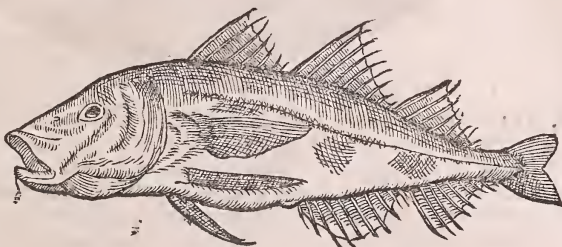
GERM. F. *Ein andere art des Groc̃ fische.*

ANGLICE. Britannia litora uocant a *Warling*: uel rectius, a *Merling*. Rarus est tamen apud Britannos piscis: & Vuitingò carnis bonitate conferri potest, Turnerus. Ab Arnaldo Vilanou, Merlengus dicitur: & Rogeto Gorinatoq; exceptis, salubrior alijs plerisque piscibus marinis iudicatur.

Ouis.

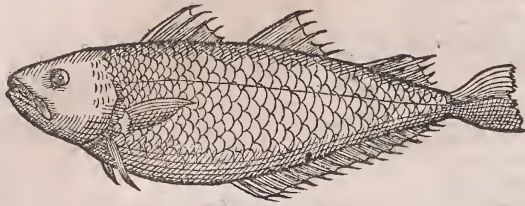
ASELLORVM species tertia Rondelatio, Egrefin (inquit) uel Eglesin uocamus piscem: cui **A**NGLICI Scotiq;, qui hoc piscis genere abundant, nomẽ derunt, est is ex Afellorum genere, Græcis (ut arbitror) incognitus. Hunc salitum (à *Gallis Hadou*) à Britannis *Hadoct* quidã uocari existimant, at mihi aliũ ab Egrefino pro *Hadoct* ostenderunt aliquando ichthyopola: qui laior erat, et ad eum quẽ Goberge uulgò uocant, propius accedebat, Rondelatio. Quidam hunc piscem non rectè Hepatum esse putarunt: ut alij *Ouem* marinam, aut *Arietem* marinum. ¶ Oceano Gallico peculiaris est, reliquis litoribus infrequens. Rostrum aquilinum ei tribuit Rondelatio: unde forsã et *Eglesin* nomen ei factum est. nam *Egle* Aquila est Anglis, ut *Gallis Aigle*, sed illud sin quid sibi uelit, non assequor. malim *Eglesich*, id est, Aquila piscis, quanuis longè alia est ueterum Aquila.

Eicon Afelli cuiusdam ex Oceano, ad salum hunc piscem delineata olim Francofordiæ, ubi eum Rheynfisch appellat salamentarij.

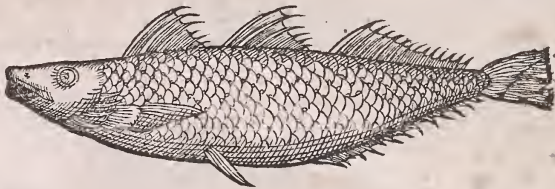

GERM. Piscis qui ab Anglis uocatur an *Hadoct*, à Germanis dicitur ein *Schellfisch*, Turnerus. Audio *Schellfisch* Coloniae & alibi *Rheynfisch* appellari, id est, *Rheni* piscem, pedalem plerumq;. Murmellius Latinè ficto nomine piscem Capitosum uocare uoluit, Scaldia, siue Scaldis flumen est apud Antuerpiam profluens in mare, in quo capi hunc piscem aiunt quidam, & nomẽ ab eodem mutuari: (nisi ab Afello ita dicatur, quasi *Sellsfisch*.) Ego neq; in Scaldi neq; in Rheino capi existimo: sed quoniam per ea flumina ad diuersos mediterraneos uehitur, ab ijs denominari. ¶ Caro huius piscis crassior & durior est carne *Vuhytingi*, & apud Frisios orientales, ubi mare ualde limosum & uadosum est, febres excitare creditur. Verùm in mari Northumbrico, quod ualde profundum, undosum & clarum est, piscis satis est innocens, Turnerus.

ASELLORVM species quarta, Rondeletio. Maris Oceani piscis est (inquit) qui vulgo Goberge dicitur, & ex terra parte nuper reperta salitus ad nos aduehitur, Morhua siue Molua latior & maior, &c.

GERM. *Ein andere art der Stockfischen.* Goberge nomen à Rondeletio positum, loci alicuius uidetur. *Stockfisch* appellantur etiam *Bergerfisch*, *Eberus* & *Peucus*.

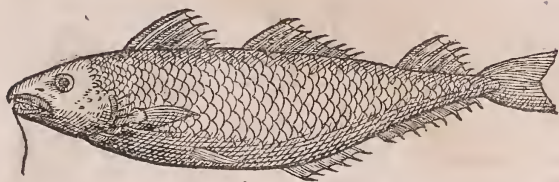

ASELLORVM quinta species, Rondeletio. Est etiam (inquit) inter Oceani Asinos, is piscis qui à nonnullis Molua, ab alijs Muschebout (nimirum à maculis seu punctis, nam mouchebetter Gallis ita distinguere significat,) ab alijs Leopard à maculis nominatur. nos Asinum uarium appellabimus, & Moluam maiorem. Molua enim similis est hic piscis, (sicut & Gobergo,) & eodem modo maculatus. ¶ A Bellonio Heberdij uocatur hic piscis, ab oppido Islandiae, à quo ad Scotos primum, deinde ad Britannos (Anglos) apud quos magni nominis est, perueniat. ¶ Hic piscis puto à Germanis Oceano uicinis nominatur *Labordeau* / & *Laebberdane* Angli proferunt *Haberdyne*: Galli aspiratione neglecta, l. pro articulo addunt. Ego *Leouardiā* oppidum esse audio uel pagum prope Groningam Frisiae, à quo fortassis nomē pisci factum fuerit: aut à iecore forsan, quod Germani *Isber* uocant, ab eo enim *Aselli* quidam laudantur. Alicubi *Asfisch* uocari audio, quod ex Islandia aduehatur: idem nimirum quālibet apud Anglos *groß Islandfisch* dicitur.

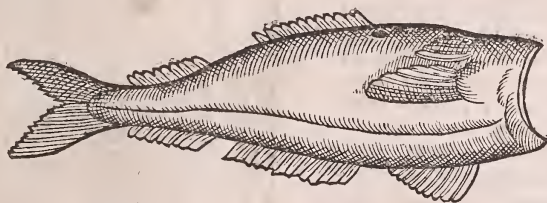
Idem, opinor, piscis est *Ling* appellatus ab Anglis: quem meliorem & deliciauiorem esse audio quā *Stockfisch*: per quadragesimam edi loco bubula, capi etiam circa Angliam, sed paucos, quamobrem piscatores Anglos circa Maium mensē in Islandiam se conferre, ubi magnam copiam conquirant, solos ferē Anglos hoc pisce uti. De hoc doctissimus Turnerus ita ad me scripsit. Asini (inquit) genus quoddam à longitudine uocamus a *Leng*, e. in hac dictione non aliter, atq; in plerisque merē Anglicis, ut alij tota pronunciantes. Est enim reliquis omnibus Asinorum generibus longior. primo aspectu Asinum barbaturum refert, sed multo tenuior est & longior, capite non ita crasso, nec uentre tam prominente. Caro huius, saporis est iucundissimi, dum adhuc recens est. Cutis illi densa est & glutinosa. Quare post coctionem glutinosus humor in patinis reperitur, qui ab artis popinariae magister gelu, aut gelatinum appellatur.

Memorato iam pisci, quem Angli *Leng* uel *Ling* appellat, forma similis est piscis *Haka* ab eisdem dicitur: ut sapore alius, quem *Codlyng* appellant: de utroque quae ex Turneri epistola cognoui, adscribam, Asini genus (inquit) quod *Codlyng* appellant, nusquam in tota Anglia, nisi in Northumbria uidi, piscis est Haddocco multo maior: sed *Coddo* multo minor. forma *Coddum* & sapore *Lengum* (nisi me mea fallat memoria) refert. In litore Northumbrico prope oppidum *Beduel* in copia multo maxima capitur. ¶ At qui *Haka* uocatur (inquit idem Turnerus) in nostro mari nunquam cernitur: sed in illo, quod Galliam respicit, piscis est ualde frequens. forma, nempe longitudine & tenuitate ad *Lengi* similitudinem ferē accedit, colore & sapore *Coddum* utcumque exprimit. Sic ille. *Haka* nomen unde sit inditum nescio.

Germani unicum uocant *Haggen* uel *Hacken*: & forsan aduicium huic pisci rostrum est, quale & *Haddocco* Rondeletius tribuit.

ASELLORVM sexta species Rondeletio, Molua simpliciter, uel Molua minor. Molua (inquit) uel Morhua à Gallis nominatur, ab Anglis *Worhuel*: piscis Oceani, magis corporis figura quam carnis substantia Afinis similis: minor superiore Molua, ¶ Bellonius tamen hanc Astellorū speciem præter cæteros maximam esse scribit. ¶ Fit ex hoc etiam pisce, ut alijs quibusdam ichthyocolla. non ideo tamen (ut Ruellius putabat) hic ipse piscis ichthyocolla (per sy- *Ichthyocolla* necdochen à parte dictus) ueteris est, cum hunc etiā ut & reliquos Oceani pisces, ueteribus ignotos fuisse existimemus. Molua à carnis mollitie dici potuit, ut Merlucius Italis Mollo, Gallis Mole, Morhua uerò à Germanico uocabulo, quo & Angli utuntur, *Worhuel*, quanuis Germani primam syllabam per e. longum potius efferūt, *Woorhuel*: quod marinam Vlulam sonat, forte quòd oculi eius hebetiores sūt.

ASELLORVM alia species, quam Colefish appellat Angli, id est, Carbonarium, à nigriti acante colore. Col enim carbonem sonat Anglis, sicut & nobis. Caput huius piscis non ostendimus (inquit Bellonius) quòd id ne apud Anglos quidem (apud quos sanè peregrinus est hic piscis,) nobis uiquam fuerit compertum. Desertur ad nos ex eo tractu Britannico, qui ad Hollandiam spectat. Cauda ei lunata ac bifurca: quæ cæteris (in hoc genere) rotunda est. Sic ille. Anglis non est peregrinus hic piscis, sed lippis & tonforibus notus, inquit Turnerus: neque Afignorum uilissimus, ut alius scribit: sed recens captus, tam iucundi saporis est, ut cum Vuhyingo & Merlinga propemodum certare possit. Ego Haddoko, si quid meo palato tribuendū sit, multum præfero. Verum non distiteor, quin Carbonarius ille exiccatus, omnem saporis sui gratiam amittat.

EST præterea Astellorum Oceani generis proculdubio Anthias secundus Rondeletij: de quo leges suprâ, Ordine 2. pag. 24.

Callarias Saluiani: qui eiconem exhibuit nostræ huic à Sitar do misse, satis similem: nisi quòd dorsi pinnam, & qua à podice incipit supinam, digicum ferè citra caudam terminat: & Squamas ostendit hic omittas. Eadem est Rondeletij Phycis, quanquam eicon eius, suprâ (pag. 29.) posita, diuersa uideri potest.

ASELLVS Galarias, apud Græcos diuersis modis scribitur, γαλαξίας & γαλαξίας, tanquam à lacte: à nonnullis per λ. duplex γαλαξίας. Et à lacte forsan dictus fuerit, quòd secur lacteum habeat: (Callariæ suo subalbum id tribuit Saluianus) sicut etiam Germani inferiores Mustelæ si. genus *Dilcher* appellant. ego à γαλαξίω potius siue γαλαξίω, quod est Mustela, γαλαξίας, id est Mustela-ris, uel Mustelæ cognatus deduxerim. nomina quidem in ias ueluti adiectiua quædam sunt, & habitum quandam significant. sic ab αἰθῆρ, αἰθῆρ, siunt αἰθῆρας, αἰθῆρας, &c. Dorion O non ab Onisco distinguit, ut O nos sit prima species Astellorum de qua diximus. Oniscus uerò (ὄνισκος) alio nomine Galleridas (malim Galerias) & Maxinus (μάξινο) uocetur. Idem alibi tradit Muranam fluuiatilem unicam solū spinam habere, Onisco galariæ similem. Arbitrari aliqui Oniscum siue Astellum minorem, genere non differre à maiore. ego uerò ut nomine Oniscus galarias dicitur, sic etiam re ipsa genus esse medium in O non & Galen siue Mustela crediderim, appellari autē Oniscum forma diminutiua, quòd magnitudine minor sit, Aristoteles quidem Onon semper nominat: alij Oniscum absolute dictum pro Ono accipiunt. ¶ Hæc cum ita se habeant, sententiæ

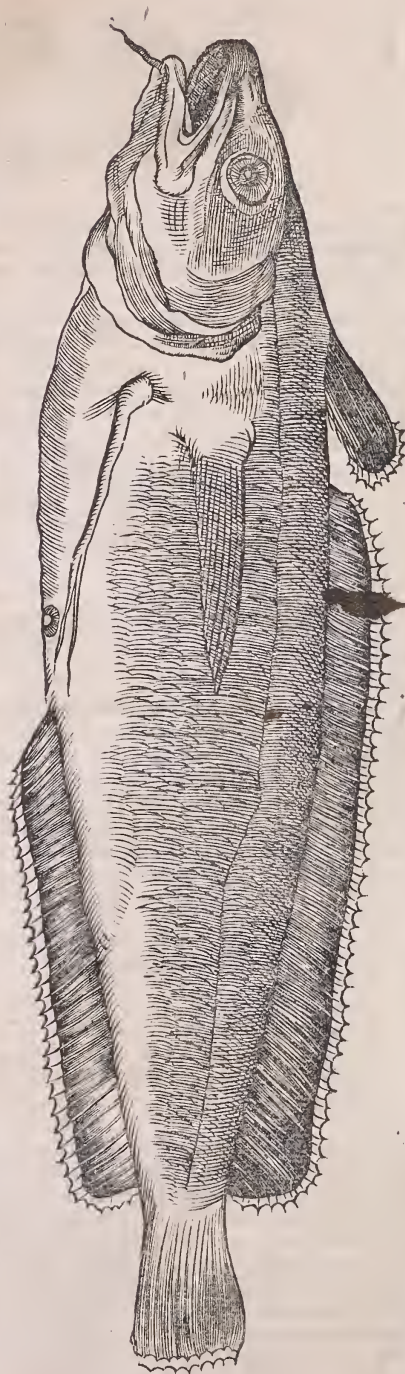
*Galaxias
Gallarias
Galerias*

Clarias.

Saluiani Callariam siue Clariā (sic enim per syncopen carminis gratia, gamma in super in κ. mutato, Oppianus uocitat) cum esse piscē, qui pro Phycide à Rondeletio descriptus sit, facile assentior. is quidem piscis in litoribus cœnosis agere dicitur, quod conuenit illi quē hīc exhibemus; non autē Saxatilis est, ut ueterum Phycis. Vide etiam suprā in Phycide Rōdeletij, Ordine 2. pagina 29. ¶ Rondeletius (inquit Saluianus) Phycidem esse cōtendit hūc piscem, inde nimirum persuasus, quōd uulgo Romæ pesce Fico appelletur. Verū is non Græca origine sic nominatur; sed quōd maturissimū & pasci fici instar, molli, flaccidus, & non succi plenus sit. Athenæus Phycidem uarij coloris facit, & spinis ualidam uel coronatam; & Percæ, Channaçp si millem: quorū nihil huic pisci quadrat. Nos

Callarias.

Callariam esse asseueramus, Afello congenerem, sed minorem; non quōd simpliciter minor Afellus sit, sed similis. Dorion *καλαριου* uocauit: Oppianus *καλαριου*, & per syncopen metri ratione *καλαριου*. Quōd si fortē in hīstoria undecima: hæc ita absolute distincta nō sunt, ea ad huius hīstoriæ censuram reuocamus. Piscis est haud suauis: & propterea ubique ferē plebeius & paruū precij esse solet. carnem habet fatis mollem, sed non friabilē: concoctū facilem, sed excrementitiam. Hæc ille. Atqui Galenus tradit Galaxiam preciosissimum Romę piscem ē genere Galeorum, (id est, Mustelorum,) *γαλιών*, uel Galeonymorum esse, & in Græciæ mari fortē non inueniri. sed fieri potest ut Mustelarum Mustelorumç genus non rectē distinxerit Galenus: hos *γαλιών*, illas *γαλιών* uel *γαλιών* Græci appellant. Galeonymus quidem ex Galeni uerbis uidetur aut idem esse qui Galaxias, aut genus ad eum ceu speciem: ut lōgē alius sit qui Callionymus uocatur, & alio nomine Vranoscopus. Belonius Mustelam fl. (Lotam Gallorum) Clariam fluuiat. uocat, pro Callariam: & similem ei in Nilo quendam piscem Clariam Niloticum: & in mari Mustelā Masiliæ dictam. ¶ Afellus minor Athenæo lib. 7. os habet magno rictu distictum *ὁμοίως τοῖς γαλιώσι*, hoc est, Mustelis similiter, Aristotelis testimonio. Sed hoc (inquit Saluianus) apud Aristotelem non legitur, neq; Galeis huiusmodi os est. Sic ille. Ego pro *τοῖς γαλιώσι*, legerim *τοῖς γαλιών* uel *γαλιών*, id est, Mustelābus similiter. Idem Saluianus, Afellus minor (inquit) est *πιδρογάρου*, id est, uētriosus, Athenæo lib. 7. fol. 163. uersu 33.) etsi alibi apud Athenæum, eādē Epicharmi sententia repetita *πιδρογάρου* mendosē legitur, & c. Ego *πιδρογάρου* uocabulum corruptum ac minimē Græcum esse dixerim, & in hoc etiam falli Saluianum, quōd Athenæum de Afello minore hoc scribere dicat: cum is nihil quā Epicharmi uerba referat hæc: *Μεγαλοχάμμονός τε γαλιών, ποικιλογάρους τ' ὄντος*: sic enim & in Ono, & in Channis legi debet lib. 7. Athenæi: ut carmen

*Galeonymus**Mustela fl.*

fit

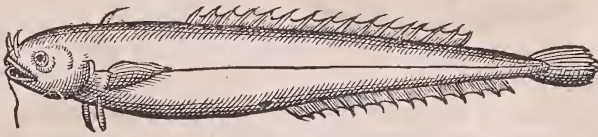
fit trochaicum, tetrametrum, catalecticum, non constabit autem Trochaici, sed neq; alterius puto carminis ratio si *πελοποννησιακός* legas, *ὄρνις* certe A sellos minores interpretari ineptum est.

I T A L. Roma hic piscis Tenca marina uocatur, & pefce Fico, (aliq; Figo scribunt), propter cau-
sam supra expofitam; à nonnullis Mefanca, ut audio. Venetijs etiã Figo: uel, ut aliq; dicunt, Lepo:
Neapoli Lepre.

H I S P A N. Vide mox in Gallico nomine.

G A L L. Circa Monfpelum Mole, forte ob carnis mollitudinem, ut & Hispanis Molere,

G E R M. Ein fisch den Trüfchen oder Alputten ähnlich im meer: fol zum teil einem Wyt-
ling/zum teil einer Meertrüfchen sich vergleychen.

M V S T E L A uulgaris Rondeletij. Sic ne hæc Plinij & Aufonij Mustella, magna inter do-
ctos contentio est. Mihi uerior eorum sententiã uidetur, qui Mustelam illorũ (Plinij & Au-
fonij) Lampetram nostram interpretantur. Quare piscis quem hic oculis subiijimus, à ueterũ Mu-
stela procul abest. Ob id Mustelam uulgarem cognominauimus: quam ex A sellorum genere esse
puto, ut fortasse Callarias sit, A sellus minor Plinij, Rondel. Ego hunc piscẽ à ueterib; etiã Muste-
lam dictũ arbitror: & Græcos Italosq; hodie Mustelã nomen ab antiquis accepisse, talis enim
ferè describitur ab Aeliano libri 15. de animalibus cap. 11. ¶ Dux ceti, quem Oppianus describit,
est piscis quem uulgò *καλὴν* (hoc est, Mustelam) nuncupant, Paraphrasis Græcus innominatus
Halieuticorũ Oppiani. ¶ Porrò Callariã & Gallariã unum & eundẽ piscem puto, A sellorũ seu
Mustelarũ generis, ab Acipensere seu Sturione diuersum: Mustelã marinã, quam hic Rõdeletius
exhibet cognatum: siue is Grillus hodie dictus sit, siue Phycis Rondeletij, ut Saluianus putat. Ho-
rum enim uterq; Mustelã fluuiatili isti, quam Lotam Galli nominant, similis est. Mihi Mustelã
marinã nomen latius extendere placet, ut speciei aliquot complectatur: quarum tamen una quã
piam priuatim nomine generis appelletur. Hæc quidem à Rõdeletio exhibita, si non ipsa priua-
tim dicta Mustela Chremes Aeliani forsitan fuerit: qui & barbarulus, & generis A sellorum descri-
bitur: & cum Mustela mar. comparari ab Aeliano uidetur, alius autem piscis Chremes est quã
Chromis, ne quis decipiatur.

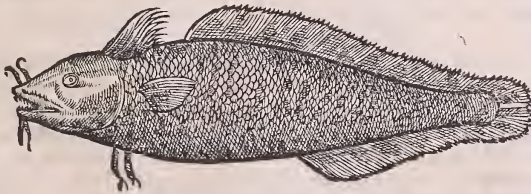
G R A E C I hodie Gaideropsaro (id est, *A sinum piscem*) appellant.

I T A L I, ut Adriatici accolæ & Ligures, Galeam: aliq; pefce Moro.

G A L L I circa Monfpelum, Mustellam.

G E R M A N I C V M F. Ein Meertrüfchen: ein art der Ruppen/ oder Alruppen/ Rutten/
Rufelcken/ Putten oder Quappen im meer.

Cirrus à maxilla inferiore simplex & singularis dependere debet, ut in Bellonij figura.

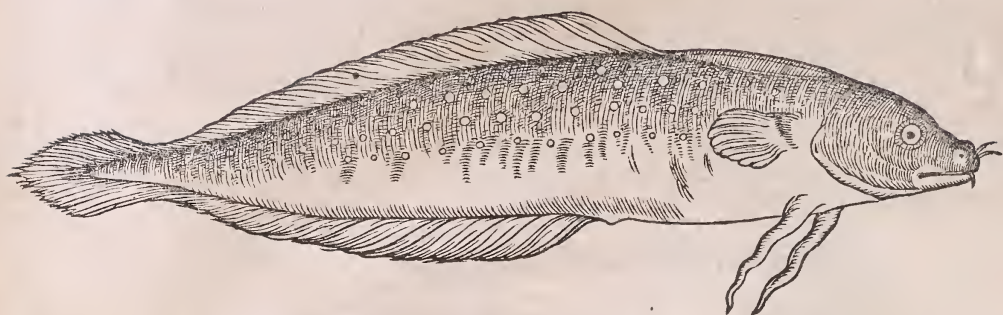

M V S T E L A E uel Galeã marinã species altera: quam Rõdeletius similiter non simpliciter
Mustelam, sed uulgarem (id est, uulgò tantũ sic dictam) facit. Lege quã cum superiore an-
notauimus.

Piscem hunc apud nos rarissimum, comperi eum esse qui à Mafsiliensibus (& Genuã, Bello-
nius) Mustella uocetur, ob similitudinẽ quã cum superiore habet: ab Illyricis (indigenis ad Portum
Veneris) Pegorella: à Græcis huius ætatis etiã (ut superior) Gaideropsaro, id est, piscis A sinus. No-
tã quidẽ aliquæ insignes, quẽ Afino uel A fello tribuunt ab Aristotele, huic magis competere mihi
uidentur quã Merlucio, (quẽ omnes hodie A sellum ueterum esse iudicãt,) maxime uirgulã ad
alliciosos & capiendos pisces, quibus prorsus caret Merlucius, quòd lapides molares in capite
habeat, quòd lateat, Rõdeletius.

Bellonius Aristotelis & Galeni Callariam hunc esse putat.

G E R M. F. Ein andere Meertrüfchen art/te.

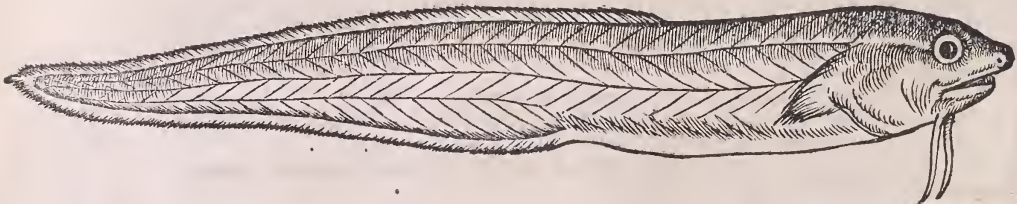

MVSTELA mar. tertia. Huic pisci nota peculiaris est, quod inter caput & pinnæ dorsi principium, media dorsi pars, ad longitudinē pollicis trasuersi caua est, & albicans intus lineā ostendit, in superiori labro duo ceu pili breues nigricantes eminent, ab inferiori unus albicans dependet, à quibus fortè Musculi nomen ei factum est, quod pilis istis barbularum murium representet: quanquam alijs quoque mustelarum generibus istem non defunt. Caput ceu serpētis denticulos habet, &c.

I T A L. Venetijs Sorce, quasi Sor ex uel Mus, unde Musculum à Plinio dictum, Balænarum ducem, esse coniicio, nam & Oppiani Paraphraustes, Cetorum ducem, uulgò *καλῆν*, hoc est Mustelam nuncupari scribit,

G E R M. F. Sas dritt geschlecht der Meertrüschchen/ze. ein Walfürer/ein Walleiter.

Icon hæc non est, quam Rondeletius dedit: sed nostra Venetijs picta: eadem prorsus, ut iudico: nisi quod innumeris illis & rotundis ferè maculis caret, quas in sua ostendit Rondeletius, Bellonius o-mittit. Quare genera Ophidiij tria statuerim: Barbarum maculosum: alterum sine maculis: & tertium imberbe, idemq; flauum.

Ophidion.

MVSTELA marina quarta, Ophidion Plinij, secundum Rondeletium: quem Plinius semel nominat tantum, alibi autem Congro similem facit. ¶ Rondeletius hunc piscem Asellus (& Mustelabus) adiudicandum negat, cum planè eis dissimilis sit (inquit) corporis habitu, capite, pinnis: atq; cum longis planè connumerandus.

Mollium Asellorum classis est Itatorum plerisque Grilli nomine cognitus piscis, palmum ex mediterraneo non excedens, carnis admodum delicatæ, Romanis antistitibus in delicijs habitus: à quorum uulgo pro Congro accipitur, atq; interdum ab ichthyopolis eius loco supponitur. Sed à Congro longè diuersa est huius capitis ac pinnarum effigies, &c, quamobrem quid de hoc pisce statuat non habeo. Veneti quidem hunc quoq; Galeam (*id est Mustelam*) appellant: sed quod Mustela sit, ipsius pinnæ caudam ambiens ac nigricantes, (*argui in Musculo etiam nostro, & in Mustela altera Rondeletij, pinna caudam ambiunt:*) ipsaq; carnis in manducando iucunditas plurimum reclamant. Audio qui Tragum antiquorum esse iudicent, Bellonius. Sed præstâtia saporis à ueteribus, quod sciam, Mustelarum generi non negatur, quamobrem forma tantum à Mustelabus nonnihil diuersa obstiterit: quæ cum rursus in Grillo uulgarî aliqua ex parte similis sit Mustelabus, cum aliàs, tum gemina ceu barba è maxilla inferiore: & longitudo palmum nō excedens ad Mustelas potius quam longos pisces accedat: ambigeret (*επιμαφοτελεσται*) inter utrumq; genus potius dixerim, quæ ab alterutro excluserim, Tragum quidem esse hunc piscem, nullis ueterum testimonijs comprobari potest: & barbula illa à mento dependens, à quibus forsan tanquam arunco Tragum, id est Hircum, aliquis uocandum censuerit, non huic tantum pisci peculiaris est. Gryllus Nicandro idem qui Coger est, Diphilus distinguere uidetur, anguilla enim similem facit, & insuauem, cum congnos iam prius nominasset. Rondeletius piscem circa Antipolim & Lerinum insulam, frequentem, reperiri tradit, corporis specie carnisq; substantia Ophidio suo similem, sed flaui coloris, & imberbem, id est, nullis è maxilla inferiore propendentibus cirthis. Hic nimirum potius

Ophidion

*Tragus.
Gryllus.*

Ophidion fuerit, utpote similior Congro, cum barbulis careat: idemq; Alphestes Athenæi, quem *Ophidion.*
 flauum (αἰσφύρι) & μονάκωνδου facit, nam & Kiranides Hedonen (Ἡδονίσι) piscem memorat, qui alio no- *Alphestes.*
 mine Ophidiō dicatur. Fuerit autem Hedone, idem qui Adonis piscis, cui flauus color tribuitur, *Adonis.*
 unde & Ceris nomen. Quòd si Grillus uulgaris Asellorum aut Mustelarū generis esse possit, ille
 forsan potius quàm ulla alia Mustelæ species Callarias seu Galarias fuerit, cum saporis bonitate an- *Galarias.*
 tecellat: nomine etiam nonnihil alludente. Nihil definitio: in medium propono.

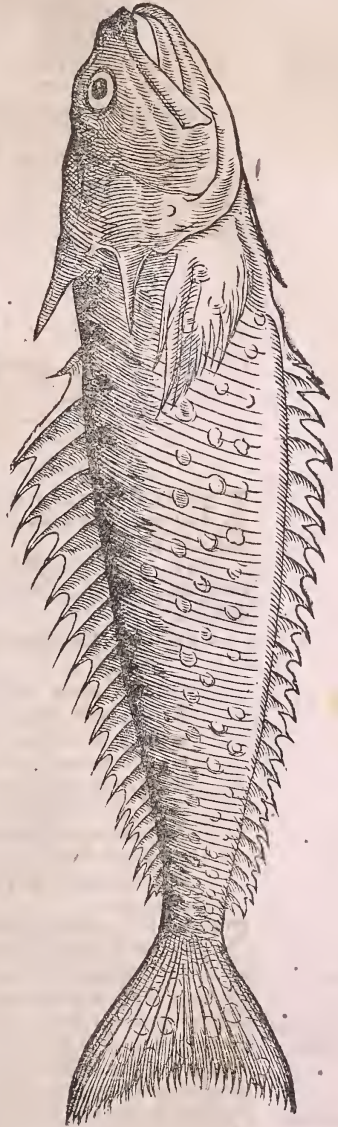
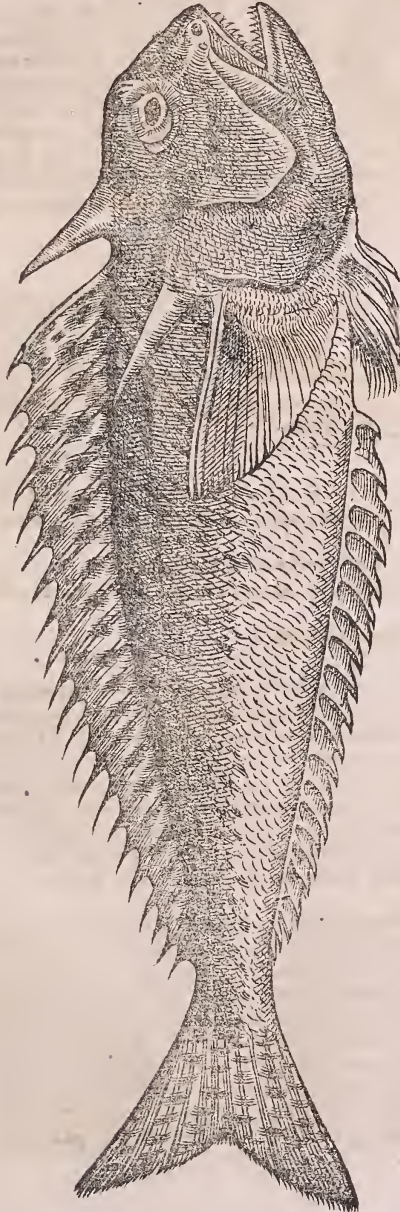
ITALIS plerisq; Grillo dicitur: Venetijs Galea uel pesce Galia (ut secunda etiam species Muste-
 læ,) Bellonius, Aliquibus Cepolla marina.

GALL. Circa Mospelium Donzelle, Rondel. sed hoc nomen alijs etiã alijs piscibus tribuunt.

GERM. F. Das vierdt geschlecht der Meertrüschchen/zc. ein lange Meertrüsch.

Araneus Rondel. Aranei alie icones nostræ, quas Venetijs accepimus. *Maioris.*

Minoris.

DRACO Aristoteli, Plinio alibi Draco, uel Draco marinus: alibi Araneus, *Ἀράκων ὄψις* & Hispani. ¶ Genera Aranee (inquit Salufanus) duo sunt, (quod tamen neque ueteres, neque recentiores animaduuerunt,) maior & minor. ¶ Aculeorum eius ictus uenenatus est: quare & à uenenatis animalibus nomen tulit.

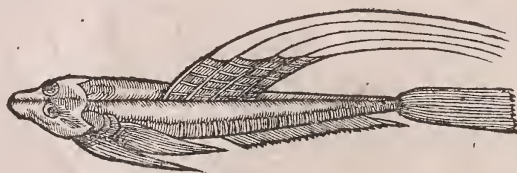
GRÆCI huius ætatis Dracenam dicunt.

ITAL. Siculi, & Neapolitani, & Genuenses, Tragina, corrupta uoce, pro Dracena proferrunt. alij Trachina, Tratzaina, Intrafine. ¶ Romæ maiorem & minorem speciem, Tragina nominant, Salufanus. Venetijs minorē in hoc genere, pesce Ragno: maiorē, pesce Ragno pagano.

GALLICE. Viue. Viua ut Viuio Gallis dicitur, quod præter aliorum piscium naturam, captus diu extra aquam uiuat: Malsilienses Areigne uocant, Bellonius. Ego maiorem in hoc genere à Gallis alicubi, Tumble uocari audio.

ANGLI Viuer, ut Galli Viue: siue à uiuacitate ut dictum est: siue à febrī, quam Fiuer nominant Angli. aculeo enim uenenoato cum alijs noxius est, tum febrim ac delirium protinus excitat. Turnerus tamen alicubi in Anglia hunc piscem a qua wyuer, hoc est malam uxorem uocari monuit, nimirum autem ut pisces Aranee Scorpisq; tutò non atrectantur: sic male mulieres intracribiles sunt: & nisi cautissimè tractentur, noxiæ. Qua pro malo Flandricum esse audio, ut & Wyuer pro muliere, Angli plerique uocem Qua non agnoscunt, & pro uxore scribunt a Wyfe.

GERMANI Perermanche uocant, nescio an corruptio Italico uocabulo, quasi Pesce ragno, alibi *Τεραπος*, ut audio: quod nomen fortè à Scorpio insecto factum fuerit, quanquam & alius piscis est similiter uenenatis aculei, quem ueteres Scorpionum appellarunt, Germani quidam *Postfen*: Araneum uerò minore *Pieterasfisch*, ut in picturis Oceani Germanici piscium, quas Ioan. Echtius communicauit mihi, obseruauit.

DRACUNCVLVS piscis, cuius solus Plinius, quod sciam, meminit. Poterat is propter paruitatem ad primum Ordinem referri, sed malui alijs nomine & ueneno cognatis ipsum adiungere.

GALLICE. Hunc esse putamus qui à nostris Lacert uocatur, quod lacertis terrenis corporis figura similis sit: & Dracunculum, ut à dracone maiore distinguatur, esse appellatum, Rondeletius.

GERM. F. *Ein Fleiner Petermanche*.

Rondeletius & Bellonius unam tantum Scorpis iconem dederunt: pro qua nos Scorpis maioris Venetijs depicti: effigiem posuimus, quauis cum neutra illorum undiquaque conueniat. Rondeletius quidem in fine Capitis, Scorpanam (id est, Scorpionum minorem) se effigiasse scribit: quod annotatum ab eo superuacaneum uidetur, si corporis forma non differunt, ut ipse sentit, sed colore duntaxat. Idem à hincipite Scorpis sui ceu cornicula quadam in summo trisida produxit. de quibus in descriptione puto sentit, cum inquit, superciliorum loco cartilagineas apophyses duas molles esse. Bellonius quidem super oculis appendices quasdam Scorpioni esse scribit, ut in Exocoeto suo: sed nihil tale repræsentat eius pictura. Idem pinnam que ab ano proximè est, tribus aculeis exasperari scribit, non item pingit. Rondeletius ad pinne illius initium aculeos duos expressit.

SCORPIVS uel Scorpio, siue pro pisce, (qui pungit & ferit, uenenumq; suis circa caput aculeis effundit, Scorpis terreni ritu, siue pro insecto uenenatis, Græcum est nomen, *Σκορπίος*, paroxytonum. Idem piscis *ἰχθὺς*, nescio qua dialecto, dicitur apud Hesychium: item *Ἐφερα*. ¶ Pselus Scorpionium nominat diminutiuam formam, cuius etiam Scorpis uideri potest. *Ἰσχυροῦς ἰχθύς* ἰσχυρὸς ἰχθύς, unde Scorpionis nomen, promiscuum ei esse apparet: ita quidem ut Scorpis de scamina potius dicatur, Scorpis de utroq; sexu. Athenæus tamen, quoniam Aristoteles hæc duo nomina diuersis locis (nimirum iam recitatis) usurpat, an unius & eiusdem sint piscis, dubitat. Scorpionium quidem & Scorpanam discretè distinguit. Scorpanas (inquit) & Scorpis sæpe edimus, & eos succo coloreq; differre nullus ignorat. Cum Scorpio & Scorpana (inquit Gillius) eiusdem generis

*ἰχθὺς.
Ἐφερα.
Scorpionium.
Scorpis.*

Scorpana.

generis sint, multum tamen & colore & bonitate differunt. nam Scorpio rufus (πυρρός Hicesio, Plinio rufus, Diphilo πυρρός, Numenio ἰσχυρός: Epicharmo πυρρίδι, quod maiori ex parte rufus sit, aliqua ex parte nigrescat, Rondelet.) & pelagijs est: Scorpaena nigra & litoralis (πυρρύνος, id est, palustris uel in caenoso litore degens,) & cibi suauitate longè Scorpio ne inferior: quod ipsum non modo ex antiquorum (Hicesij) conscriptione accepi, sed certa palati sapientia expertus sum. Hec ille. Quae cum ita se habeant, speciem hos pisces differre, non uerò solum colore, sapore locoq; ut Rondeletius sit spicatur, crediderim. Hoc uel ex eiconibus nostris, utriusq; ad utrumq; factis, apparet. Plinius quoq; Scorpaenam & Scorpium tanquam diuersos numerat. Oppianus primo Halieus, et si Scorpionis simpliciter genera duo esse dicat, utrumq; tamen in petris & arenis collocat. quod si etiam loco dissideant, quem admodum Hicesio placet, (cui haec in parte magis faueo,) multo iustius species duae statuuntur: ut longè fallatur Eustathius, qui Scorpium & Scorpaenam sexu tantum differre putauit, sicut Leonem & Leenam. Ambigit autè Scorpius uterq; Oppiano ad petras & arenas: hoc est, modò in saxoso, modò in arenoso litore degit. Aristoteli Scorpiones inter litorales ac pelagios ambiunt: qui nimirum speciem unam tantum existimauit,

loco duntaxat differentem. Hicesio (ut diximus) alius in pelago, alius in caenoso litore pascitur. Mnesitheus Scorpiones saxatiles facit: Philotimus duram carnem eis tribuit, quod approbat Galenus, in saxatilium penuria eos substituens. saxatiles quidem durae carnis non sunt. ¶ Quod ad magnitudinis differentiam, Bellonius rufum, qui pelagijs quoq; & saxatilis ei est, multo maiorem facit: fuscum uerò, (quam priuatim Scorpaenam nominandam & ipse & Rondeletius putant,) minorem. id quod mihi quoq; uidetur, & nostrae icones praeseferunt, Rondeletius differentia ex magnitudine non meminit, sed Diphili tantum uerba recitat: qui contra, non pelagios & rufos, sed illos qui in caenosis litoribus agunt, magnos facit. ¶ Scorpius apud recentiores quosdam Spinula uocatur, nimirum à spinis capitis. Vide mox in Italici nominibus. Sabot: nomen est piscis, & est Spinula, Syliuatico. nos super Arabico hoc nomine aliquid in Callionymo annotauimus.

GR A E C I hodie Scorpidi; Scorpaenam uerò, Scorpinam nominare solent, Bellonius, Graec

Quod non sit
proprie saxam
villus.

Magnitudo.

Scorpaena.

Spinula.

Sabot.

çi à uero nomine aberrantes, utrunq; Scorpium appellant, Gillius.

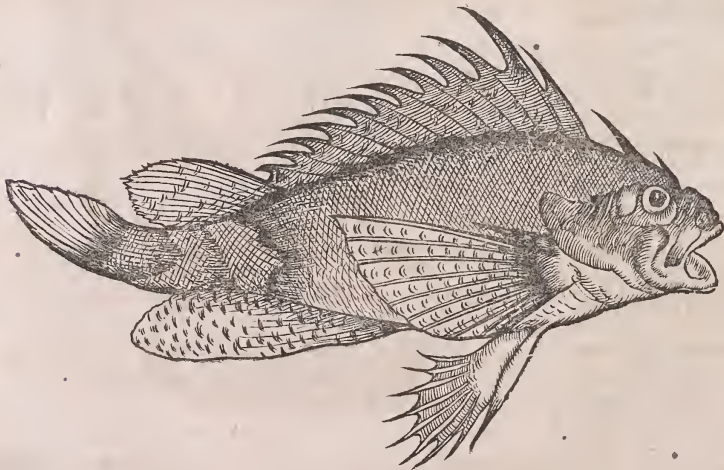
Spinula.

ITAL. Nonnullæ regiones Italiæ Scorpium utrunq; Scorpanam appellant, Gillius, Romanus Scorfanus, Saluianus. Genuenses Scorpium, ad discrimen Scorpanæ, quam Strafinam dicunt, Bellonius. Aliqui pesce Spin uel Spino, uel Spinoso, præsertim Scorpanam, nuncupant, Aggregator Spinulam piscem à Galeno libro 3. De alimentis memorari scribit, nominatur autem Scorpio eodem libro inter duræ carnis pisces. Scorpio piscis nostro idiomate Doracæna dicitur, Syluaticus, sed alibi meliùs Draconem marinum interpretatur, qui hodieq; à Græcis uulgò Dra-cæna dicitur. ¶ Scorpana Romæ Scrofanello dicitur, Saluianus.

GALL. A Mafsiliensibus Scorpeno dicitur, à nostris Rascasse, Rondeletius. Et rursus: Mafsilienses eum qui niger est, Scorpeno: qui flauus est, Scorpena uocant. ¶ Scorpionem Mafsilienses Scorpanam uocant; Scorpanam autem ueterum (id est, Scorpium minorem) Rasqueffa, Bellonius. Idem & Callionymum Mafsiliæ Rascassam biancam, quasi Scorpionem album appellari prodidit.

GERMAN. Bellonius Gallico Oceano Scorpionem infrequentem esse tradit: quare Germanico etiam Balthicoq; rarum existimari. In picturis Oceani Germanici pisciù, quas Echtius Colonienfis medicus ad me misit, inuenio unum Scorpio (minori) similem, quem Germanicè *Postken* appellat. Licebit nobis fingere nomen, ein *Scorpion* oder *Scorpsfisch*, id est, Scorpionem piscem: uel ein *Weerfcorp*, id est, Scorpionem marinum. Priuatim quidem ruffum circumloqui licet, *der großer rotlach Scorpsfisch*: fuscum uerò, *der kleiner graw Scorpsfisch*. ¶ Scorpious ei uel cognatissimus uidetur piscis, què à Io. Echtiio Colonienfi medico pisciù accepi, adscripto Germanico nomine *Postken*, tanquam accolis Oceani Germanici usitato. capitis, quod magnum ei est, & multis aculeis (qui branchiarum operculis & reliquo capiti hærent) infestù; ac reliqui corporis magnitudine, proportione, forma, Callionymum refert, fuscus est colore, & maculosus, præsertim cauda (quæ subrotunda est) & pinnis. Hæc ad picturâ. ¶ Audio Frisos appellare a *Stozme* piscem ferè similem Rochetto Anglorum, colore Scombrî: pinnis, ut Perca, aculeatis in dorso, binis prope nares in capite aculeis, opercula etiam branchiarum aculeata esse. Caput proportionem magnum, oculos magnos, caudam rubram, maculis nigris. Idem hic uel simillimus illi quem iam *Postken* nominauimus, uidetur; colore forsan solum differens.

Scorpij minoris eicon, & ipsa Venetijs ad uiuum efficta: à qua nonnihil diuersam exhibuit Saluianus.

Scorpana.

SCORPIVS minor, qui priuatim Scorpana dicitur. Scorpionem (maiori, inquit Saluianus) simillimus est, ut colore tantum & magnitudine differre uideatur. Falluntur qui ætate tantum eos distinguunt: item qui solo sexu; & qui Aristotelem quoq; eius meminisse putant; cum Plinius tantum & Athenæus eius meminerint. ¶ Plurales supra in Scorpio maiore, proximè retro. ¶ Athenæus Scorpium à Scorpana colore tantum & succo differre scribit, Rondeletius: (sed dictio tantum apud Athenæum non legitur.) Nos Scorpanam (inquit idem) eam esse credimus, quæ nigrescat, quæq; insuauior sit, minusq; boni succi, & litoralis, lutoq; gaudens.

ITALICA & GALLICA nomina Scorpij utriusque, leges proximè superiùs in Scorpio maiore.

GERMAN. Das kleiner vnd schwärzter geschlecht des Scorpfisho/welchen fisch erliche Teutsch ein Postken nennend/als ich acht die Friesländer a Strome.

SCORPIOIDEM Rondeletij, Blenno Bellonij simillimum, nisi idem est, Ordine primo collocauimus.

LACERTVS peregrinus uel maris Rubri.

Piscem hunc, tum à coloris uiriditate iucunda, tum ab oris totiusq; capitis similitudine cum Lacerto terrestri, multi Lacertum uocant, Rondeletius. Est autem (inquit) Lacertus maris Rubri ab Aeliano descriptus.

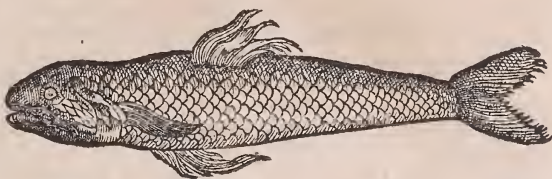
Saluiano hic Saurus uel Sauris (σαῦρος, Σαυρός) Graecorū est, diuersus aliquantulum ab eo qui in Rubro mari reperitur, ab Aeliano descriptus.

Sauri (inquit) Latinorum ueterum nemo meminit. Theodorus in Aristotele non rectè Lacertum conuertit: quanquam σαῦρος quadrupes, Latinis Lacertus est. at eorundem Lacertus piscis, Graecorum uocabus est. Nos hunc piscem Graeco uocabulo Saurum appellabimus. Esse autem hunc Saurum Graecorum, tum ex eo conijcitur, quod ad terrestris Lacerti similitudinem, propius, quam quibus alius piscis accedat: tum quod ea omnia quae Sauro ueteres tribuunt; huic nostro perbellè conueniant. Is qui Romæ hodie Sauro appellatur, Trachurus potius fuerit, quam Saurus. Oppianus τραχύρου & Σαυρος manifestè distinxit. Aduertendum præterea Turdum etiam, Σαῦρον à nonnullis appellari. Non in omnibus aut plerisque maris locis, sed in quibusdam dumtaxat reperiri solet: cenosq; loco delectatur, Oppiano teste. Haec ille.

ITAL. Romæ pesce Tarantola, Saluianus.

GERM. F. Ein frömbder Meerfisch/mag seiner gestalt vnd schöne der grünen farb haben ein Meerheydog genennet werden.

Ab ano etiam pinnula exprimi debuerat, quam Saluianus non omisit: qui piscem hunc accuratius depinxit.

Lacertus Latinis piscis, alius quam Saurus Graecis. Trachurus.

ORDO VI. DE PISCIBVS LONGIS, SPINOSIS, QVORVM SPECIES FERE SERPENTINA EST.

Longi pisces (inquit Rondeletius) ferè omnes cartilaginei sunt, (sed à cartilagineis illis, quae Graeci Σελάξι nominant, diuersi.) Dicuntur autem longi à corporis specie, qua à Galeis, qui longo etiam sunt corpore, differunt, quod rotundiores sint: quodq; illi Mustellis, hi Serpenticibus similiores sint. Præterea Galei neq; seuum neq; pinguedinem habent, ut Athenaeo placet, ex longis autem sunt qui pinguedinem habent.

Bellonij Muræna flexuosa pingitur, sicut & Saluiani: maioribus per interualla maculis: & à superiore latro duo seu cornicula protrudunt, ut Saluiani quoque: & rostrum longius latiusque, superiore eius parte ultra inferiorem prominente, &c.

MVR AENA, Graecè Μύρανα, uel Σαύρανα: Massarius hoc Doricum esse putat, cum tamen apud Platonem legatur. apud Kiranidem Σαύρανα. Eustathius docet multas dictiones ab ομ. incipientes, olim per Sa. scribi solitas. Eidem Μύρος & Μύρανα, ut & Μαγ μύρος, pisces, à uerbo μύρω uel μύρανα deducunt, quod fluere significat, unde & μύροσ unguentum liquidum, est quidem Myrænae, cuius mas Myrus dicitur, cutis læ-

uis & lubrica, ueluti unguento oleoue delibuta, sicut & aliorum lauium: & motus eorum flexuosus uelutiq; undosus ut fluere uideatur, sed horum neutrum Mormyro conuenit; in quo nomine etiam ypsilon corripitur a Graecis, (Quidius produxit: in $\mu\upsilon\rho\sigma$, $\mu\upsilon\rho\alpha\upsilon$, $\mu\upsilon\rho\epsilon\upsilon$, $\mu\upsilon\rho\epsilon\delta\alpha$, semper producit, quare $\mu\upsilon\rho\sigma$ etiam penans flexum scripserim, non ut pleriq; omnes solent, paroxytonum. ¶ Muræna corporis habitu Lampetræ affinis est: Anguilla etiam aspectu proxima, sed latior, Rondeletius. Anguillam (inquit Bellonius) magnitudine ac figura refert: sed recurto & crasso est magis corpore: & adulta Anguilla omnibus modis Murænam magnitudine exuperat. ¶ Morsis à Muræna eadem accidunt quæ à uisera morsis, & similia remedia adhibentur, Aëtius. In cibo quidem expetitur, & à Galeno commendatur. Imprimis placebant flutæ cognominatæ, à Graecis plotæ, ($\pi\lambda\omega\tau\acute{\iota}$), quod præ pinguedine in summa aqua fluitantes, cute iam Sole adusta mergi amplius non possent, præcipue in Siculo freto: & similiter anguilla. ¶ Sphyræna & Smyræna piscium longè diuersorum uocabula ab imperitis librarijs aliquoties permutata deprehendimus. Aelianus etiam Myrum, uel ut ipse uocat, Myronem, non agnouit. Muræna, ut & Alofa, quanquam marini pisces, paruis ac numerosis spinis conspersi sunt: quod non animaduertit Galenus, qui pisces tantum in fluminibus ac stagnis genitos huiusmodi spinis abundare scribit: marinarum uero nullum.

Fluta.

GRÆCE uulgò, ITALICE, HISPAN. GALL. Vbiq; gentium in hunc diem Muræna nuncupatur, ut docet Massarius Italus, & Gillius Gallus. A nostris, ab Italis & Hispanis Murrene dicitur, Rondeletius. Ab Italis profertur Murena, uel Morona, sed cauendum, ne Antæceus piscis cetaceus, quem recentiores aliqui, (& Itali uulgò), Moronan uocant, cum Muræna confundatur. ¶ Myrum piscatores nostri (inquit Rondeletius) peculiariter non agnoscentes, Serpentem uocant. Sed alij sunt serpentes marini magis propriè nominandi.

LVSITANIS Moreia.

GERMANICVM nomen ignoro: & sanè Bellonius nihil Muræna in Oceano rarius esse tradit. & alibi, Murænas in Gallia esse negat: nam oram fortè Mediterranei maris, ut Prouinciã, Gallia nomine non est complexus: ubi Murænas reperiri non dubito. In Gallia Septentrionali (inquit Plinius, de Oceano nimirum sentiens) Murænis omnibus dextra in maxilla septenarum macula. In Hispanico etiam Oceano circa Tartesum & Carteiam, Murænas maximas, minarum aliquando supra octoginta reperiri legimus. Circunloqui licebit, ein *Weerschlangen art*: hoc est, Serpentis mar. genus. Vel nomen fingere, ein *Wuraal*, à Latino Muræna, & Germanico *Wal*, quod est Anguilla, compositum. Non probo quidem composita ex diuersis linguis uocabula: sed ea quoq; tolerantur, cum meliora desunt.

MYRVS, hoc est, maritus Muræna, Latinum nomen non inuenit. Græcè $\mu\upsilon\rho\sigma$ uel $\mu\upsilon\rho\sigma$. Vide superius in Muræna. Gaza Murum interpretatur. Apud Plinium alicubi Myrinus pro Myro mendose legitur: apud Aristotelem $\mu\upsilon\rho\epsilon\upsilon$ pro Myxino Mugile. ¶ Dorion autem est Myrum per carnem sparsas spinas non habere, totumq; utilem esse, & supra modum tenerum. Genera eius duo esse: unum nigrum, præstantius; alterum, rufum. ¶ Smyrus etiam apud Plinium legitur: apud Aelianum $\mu\upsilon\rho\epsilon\upsilon$. Myron (inquit) piscis est, nescio unde dictus: Serpentem marinum esse aiunt. ¶ Mirum hoc, si Myrus & Muræna sexu tantum differunt, feminas habere, marem non item: cum hic robustior, illa imbecillior prædicetur, & hunc concolorem esse, illam uariam, cum in plerisque, ubi colorum differentia est, uel pulchrior uel magis uarius in masculis sit. ¶ Myrus serpenti similior est, quam Muræna: rostro acuto, longo corpore, nigri cante, tenui, rotundo, sine maculis, &c. Rondeletius. ¶ Murænam feminam esse, Murum uero marem, Aristoteles non asserit, sed aliorum opinionem refert: quæ quidem (inquit Saluarnus) uerisimilis non est, qui enim fieri posset, ut inter numerosas toto uere quam plurimis marinis litoribus captas Murænas, aliqui etiam non caperentur Myri? cum tamen neque nos multis iam annis id summopere contendentes, ullum prorsus uiderimus unquam, ab alijs uel alicubi uisum audiuimus. Quod si caperetur, facile ex scriptis de eo à ueteribus notis, infernosceretur. Quamobrem credendum potius arbitror, Murænas non fecus, quam alias ferè omnes piscium species, in mares & feminas diuidi, neque si quis eas omnes ouis grauidas capi assereret, ob idq; feminini solum sexus esse contenderet: ad Viperæ (ut ueteres quidam faciunt) aut Myri concubium confugiendum esset: cum & alij quidam pisces memorentur ouis grauidi omnes capi, ut Erythini, Channæ, &c. Hæc ille. ¶ Serpens marinus rubescens, (quem pictum dabimus sub sinem huius Ordinis), Myrus alter fortè fuerit, cuius Dorion meminit tanquam $\mu\upsilon\rho\sigma$ uel $\mu\upsilon\rho\sigma$, id est, rufi coloris.

De Piscib. longis, spinosis.

GALL. Circa Monspelium Serpentem uocant. Vide supra in Muræna.

GERMAN. Sas männle (als etlich meinend) von der obgesetzten Meer-schlangen art.

CONGER uel Congrus. $\rho\acute{o}\gamma\gamma\omicron\varsigma$ Græcis, non etiam $\kappa\acute{o}\gamma\gamma\omicron\varsigma$ per κ . ut nuper quidam somnia-
bat. Nicander Epopæus Congros aliter Gryllos uocari scribit, id est Porcos, à uoracitate ni-
mirum, &c. Conger, quem & Gongrum Plinius 32. uolumine appellasse uideatur, Plinius. Gryllus.
Congrus.

Duo Congrorum genera sunt: unum albicat, & pelagium est; alterum nigricat, & litorale ma-
gis est quàm pelagium, Rondeletius.

Duo breuia curaceaꝝ cornicula in extremo rostro tum Congri (tum Murænaꝝ) existunt, Sal-
uianus.

GRÆCIS nostri temporis Cauorofas, Saluianus; composito nimirum nomine ab ophis; &
nescio quo alio.

ITAL. Romæ Drongo uel Brongo (Bronco, Saluianus) uocant, Veneti Grongo. Anti-
ates Brunchum appellant, Platina. ¶ Græcum Latinumqꝝ uetus huius piscis nomen pleræque
gentes retinent, Itali, Hispani, Galli pleriqꝝ & Angli.

HISPAN. Lusitanis Cromgo, Saluianus.

GALL. Congre. Mafsienses nominant Filat (Fiela, Fielaz, Bellonius) quia in star retis pi-
scis inuoluit & implicat, Rondeletius. Mafsienses planè barbarè Phialassum appellant, Gil-
lius.

GERM. Ein Meeraal: id est Anguilla marina. Quidam in parte Germaniæ inferioris,
Palen uocari mihi retulit, nescio quàm rectè, Palynce quidem Flandris Anguilla est.

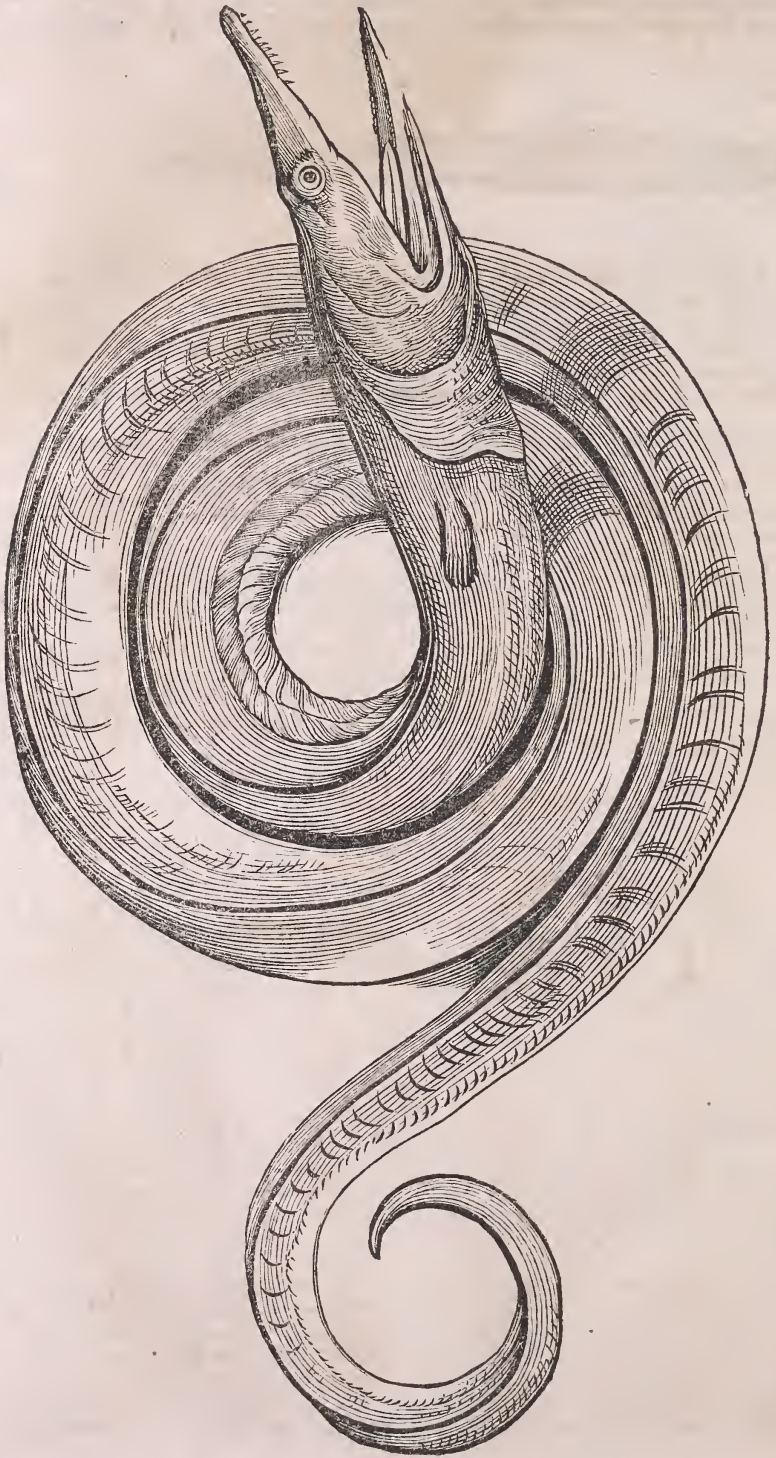
ANGLICA sunt a Conger; a Congre; a Congrele. Dicuntur & Eluerz ab Anglis Con-
gri pusilli nomine, ut apparet, ab Anguillarum similitudine facto) in fluuio Sabrina prope Glo-
cestriam; in quem paruuli duntaxat è mari subeunt.

Pictura à Rondeletio posita.

Picturam à Bellonio exhibitam omisimus: similem ferè ei quam Rondeletius dedit, sed multis
implicatam spiris, (non quod in mari adeò inuolutus sit hic Serpens, sed ad longitudinem eius expri-
mendam: uentre crebris uelut internodijs crisso. qualem ego etiam, hic adiunctam, ab amico ex Ita-
lia missam Serpentis marini imaginem olim accepi. corpore ubique plano, non tanquam aculeis qui-
busdam eminentibus aspero, quales in Rondeletiano uisuntur: quantum eorum in descriptione non
meminit.

SERPENS marinus, $\sigma\acute{\phi}\iota\varsigma$ $\delta\epsilon\lambda\alpha\tau\eta\tau\omicron\varsigma$, similis est terrenis, dempto capite quod magis ad Congri
saccedit, Aristoteles: qui tamen alia etiam multa serpentium marinarum genera esse tradit, que
in gurgitibus seu præalto mari nascantur, alia alijs coloribus omnis generis, $\rho\acute{o}\gamma\gamma\omicron\varsigma$ $\delta\epsilon$ $\epsilon\lambda\epsilon\upsilon\sigma\iota$ $\pi\alpha\omega\tau\omicron\lambda\alpha$
 $\pi\eta\upsilon$. Is quem depinximus (inquit Rondeletius) terreno uel fluuiatili serpenti simillimus est. ad
trium uel quatuor cubitorum longitudinem accedit, corpore rotundiore quàm Anguilla, capite
Congro similis: colore fuluus, sed uentre & rostro cinereus, &c. ¶ Ab Ophis diminutiuum est
Ophidion, quo nomine piscem appellat Plinius; quem nos dedimus supra Ord. v. cum Mustela- Ophidium.

bus mar. Bellonius quidem & Saluianus Ophidion Plinij ab Ophi (id est, Serpente mar.) non distinguunt, nos Rondeletium distinguentem sequimur, cum alias, tum quia maior est hic serpens, quam ut Ophidion, id est, Serpula diminutiue nominari debeat. Hydros dici potest omnis aqua-
 Hydrus.
 ricus serpens, tum in dulcibus tum in salis aquis. nam & marinos serpentes Hydros nominat Aelianus, (quos alij ὕδρες θαλάσσιους:) eosq; asperum potius ferratis dentibus quam uenenosum os uideri habere. Idem Aelianus alibi de Myrone pisce, (quem Myrum esse, id est, Muranæ marem ignorasse uidetur:) eum ipsum (inquit) esse dicunt marinum Serpentem. ¶ Alius est Draco marinus Aristotelis, quem non à corporis figura, sed ueneno Græci sic nuncuparunt, ut Latini Aranæum. ¶ Vide infra penultimam huius Ordinis imaginem, & quæ adscripsimus,

ITAL. Serpe marina, Saluianus,

GERM. Ein art der Meereschlangen / mag ein Kongerschlange genennt werden: dann sy von lerb vnd gestalt ist wie ein schlang: mit dem Kopff aber geleychet sy bass einem Weeraal/oder Kongeraal.

ACUS (prima species,) Aculeatus, Belone, his tribus nominibus utitur Plinius. Græcè βελόνη, ἄκυσ, habet enim rostrum acus aut subulae instar, item ἀκλυννός, ab eo nimirum quod sicca sit carnis & minime mucosæ. ¶ Rondeletius Acum lib. 8. descripsit, cum Lacerto siue Coelia & similibus piscibus: mihi illis qui Serpentem corpore quodammodo referunt, adnumerare libuit.

GRÆCE uulgò βελονίδα, Zargane, Atulone,

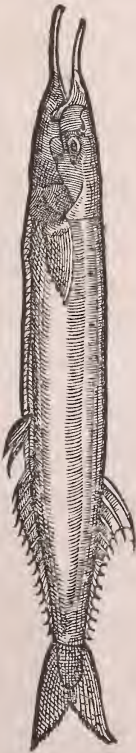
ITALICE Arguzella, Acucella Romæ, Acicula, Acusigola, Angusigola.

HISPA. Aguilla, (Aguila, Saluianus;) Aguia pescado.

GERMANICE. Hornfisch/ Snacotfisch: Tobias/Sobias/Topetaf/Gebbei: & alicubi (ni fallor) Gerfisch.

ANGLICE. Hornetck/ Garreysfische/Pyperfish/Hornebeacke.

Hanc Acus figuram Trachuris accipimus.

* Querendum an hæc sit Acus Bellonij, quæ proximè ponetur, maxime propter pinnas illas paruas uersus caudam, &c. Sed cognatus uidetur potius piscis, quam idem. Summ ex Oceano Bellonius habuit, hunc ex Mediterraneo Rondeletius.

† Acus minor Bellonij: quæ magnitudine tantum (inquit) à priore differt, &c. Hic fortè Saurus Rondeletij, proximè retro exhibitus fuerit. Lege quæ cum illius eicone scripta sunt.

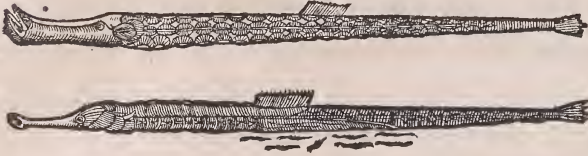
SAURVS (alius à Trachuro què Saliqui Saurū nuncupant) Acubus similis, breuior & crassior, &c. ea uerò corporis parte quæ à podice ad caudā est, caudaq; ipsa, Scombrum refert: siue partis huius caudæq; figuram, siue eiusdem pinnulas spectes. & similiter carnis substantia. Rondeletio hic potius, q̄ Trachurus, Saurus appellatur: & diminutiue etiam Sauris: Σαῦρος, Σαουελς. Sed Sauri fortè communior

Trachurus. est appellatio, & hunc & Trachurum comprehendens: ut ex uulgaribus Trachuri nominibus cõijci potest: Sauris uerò priuatim qui hic exhibetur: Sauridem enim, Acum, & Sphyrænam similes esse Speusippus prodidit. Præstat autem Græcum Sauri nomen retinere, quàm ex uocabuli significato, Lacertum Latine interpretari. Lacertus enim Latinorum ueterum, *Kolias* Græcis dicitur. *Σαῦρος* uerò uel Sauris Græcorum, is piscis est Saluiano, quem Lacertum peregrinum Rondeletius nominat, in fine Ordinis v. à nobis propositus.

GALL. A quibusdam circa Monspelium Aiguille uocatur, ab alijs Beccasse.

GERM. F. *ein Waqueralse*. Vide infra in Trachuro, Ordine 8. *Ein Kleiner Hornfisch*.

A Rondeletio proposita figura.

Duas has eicones (ut scripsi) Cor. Sittardus misit. Magnitudinis quidem inter ipsas proportio non eadem seruetur, quæ in Rondeletianis apparet.

Typhle.
Typhline
mar.

ACUS (alia species.) Acus seu Belone Aristotelis, secundum Rondeletium. Sunt qui Serpentem mar. esse credant, sed falsò, ut in Serpente mar. Rondeletius arguit. Bellonius Typhlen uel Typhlinen marinam nominat, à similitudine cum Typhlope seu Typhline serpenti terrestri. Sed Typhle Athenæo, Typhlinus Hefychio, inter Nilii pisces est, Lampetra parua si, nimirum. Saluianus hunc piscem Græco & Latino nomine carere putat. Ego huius piscis eicones duas, ueluti unius generis species, à Cor. Sittardo Cæcilie nomine olim accepti, uocatur autem hoc nomine piscis quidam apud ueteres Latinos nullus: sed Typhlines serpens, &c. Eisdem ex Rondeletio, breuiori spacio pictas, exhibemus, &c. ¶ Qui Remoram esse conijciunt hunc pisciculum, uel Musculum Iulum ue, falluntur.

GRÆCE uulgo Nerophilidion.

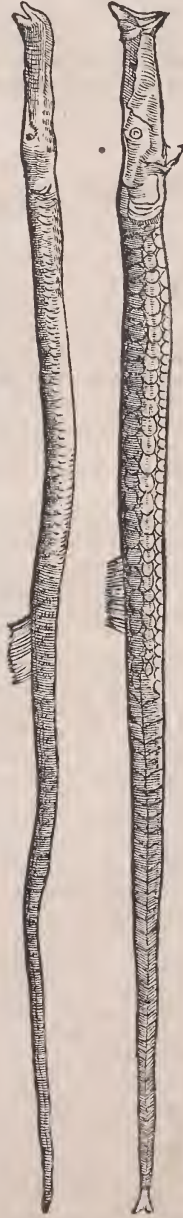
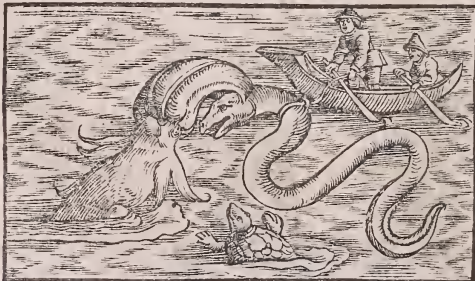
ITALICE alicubi Diauolo, sed alij Ranam piscatricem Diabolus mar. uocant. Priuatim speciem alteram, quæ corpore rostroque minor est, uulgo in Italia Arzinarello uel Coaliozzo nominari, Cor. Sittardus nos docuit. Saluiano utraq; species, ut Græco Latinoque, ita etiam uulgaris nomine caret. pauci enim (inquit) temere potius, quàm comprobata aliqua consuetudine, Serpente marino uocari aiunt.

GALLICE Trompette. Mafsiensibus Gagnola.

GERMANICE dici potest ein Trommeeter: uel circumscribi, ein art des Hornfischs. ¶ Inter eicones piscium Oceani Germanici, maiori huius generis (cui os ferè rotundo hiatu, tubæ instar aperitur,) picto, Germanicum nomen *Hautinck* adscriptum est: quod tamè etiam Mugili cuidam Oxyrhyncho Antuerpiæ tribuitur, & Sphyrænae alteri Monspelij. ¶ *Knaefisch* audio esse piscem, qui sola cute & ossibus cõstet, (Holoosteum dixeris,) inutilis cibo, & captus abijci solitus in litus: ubi mox corrugatur. Hic an Acus sit, quaerendum.

Holoosteus.

Figura hæc desumpta est ex tabula quadam descriptionis Orbis terrarum.

GV A I C A N V S uel Reuersus piscis Indicus. De nouo piscationis genere Petrus Martyr Oceanae Decadis primæ libro 3. Non aliter (inquit) ac nos canibus Gallis per aquora campi lepores insectamur, illi (piscatores Cuba insule in Novo Orbe: in cymba, id est caua arbore piscantes, Christ. Columbus) uenatorio pisce pisces alios capiebant. Piscis erat formæ nobis ignota: corpus eius anguillæ grandiori per simile: sed habens (caput grandiusculum, &) in occipite pellem tenacissimam, in modum magnæ crumenæ. Hunc uinctum tenent in nauis sponda funiculo, sed tantum demisso, quantum piscis intra aquam carinæ queat inharere. neq; enim patitur ullo pacto aëris aspectum. Viso autem aliquo pisce grandi aut testudine, quæ ibi sunt magno scuto grandiores, piscem soluunt. ille quum se solutum sentit, sagitta uelocius, piscem aut testudinem, quæ extra testam partem aliquam eductam teneat, ad oritur: pelleq; illa crumenaria iniecta, prædam raptam ita tenaciter apprehendit, ut exoluere ipsam eo uiuo nulla uis sufficiat, nisi extra aquæ marginem paulatim glomerato funiculo extrahatur. Viso enim aëris fulgore statim prædam deserit. Præda igitur iam circa aquæ marginem euecta, in mare saltat piscatorum copia tanta, quanta ad prædam sufficiat sustinendam, donec è nauis comites eam apprehendat. Præda in nauim tracta, funiculi tantum soluunt, quantum satis est uenatori ut ad locum suæ sedis intra aquam redeat, ibiq; de præda ipsa per alium funiculum effasæ ei demittunt. Piscem incolæ Gaicanum, nostri Reuersum appellant, quod uersus uenetur.

G E R M. Ein wunderbarer fisch in dem Indianischen meer/mag ein Meerseckel, oder ein Seckler genennt werden.

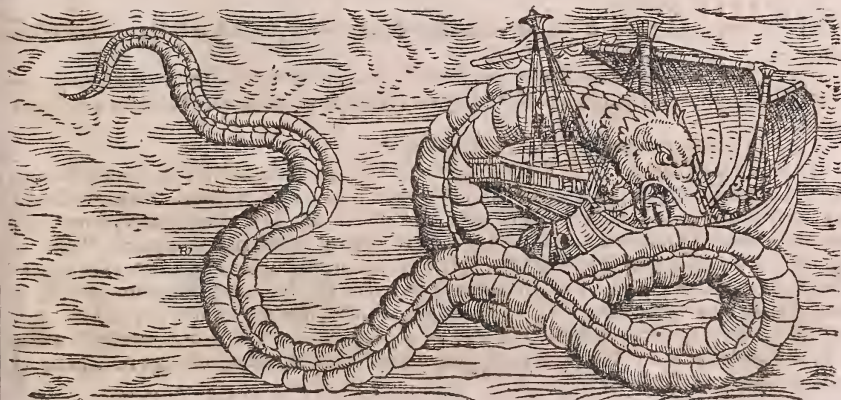
SE R P E N S marinus rubescens, rarus: quæ Rondeletius exhibuit. Hunc (inquit) nonnulli Myrum esse putauerunt, sed falso, nam branchias osseo operculo squamosorum modo insectas habet: pinnasq; ad natandum maiusculas, quibus Muræna & Myrus carent. sed Dorionis Myrū alterum esse *Myrus* *Myrus aliter*, id est, rubescentem, non absurdè quis existimauerit.

G E R M. Ein seltsame rotlachte Weerschlang, ein Schlangfisch im meer.

Hic fortè Serpens iste marinus fuerit, cuius meminit Aristoteles, capite Congro quàm Serpenti similior: nam is quoque fului coloris est. non mirum autem si in Oceano longè maior euadat.

IN Balthico uel Suecico Oceano, flauis quidam serpentes marini reperiuntur, triginta aut quadraginta pedes longi: qui, nisi irritati, neminem lædunt. Quorum iconem Olaus Magnus in Tabula regionum Septentrionalium Europæ iunctarum, dedit huiusmodi.

IN eadem Tabula alius Serpens marinus, ad centum aut ducentos pedes longus, (ut descriptio habet, uel etiam trecentos, ut numerus iconi adiunctus præ se fert,) circa Noruegiam interdum apparet, mari tranquillo infestus nautis, adeo ut homines quandoque e nauī abripiat. Nauim ab eo inuolui aiunt tantam, quantæ ferè in nostris fluuijs aut lacubus maiores fieri solent. Quæ mercium uecturæ destinantur, inuolutam subuerti. Spiras supra mare tantas aliquando erigere, ut nauis per unam transire possit. Figuram, qualis in Tabula illa est, apposui.

GERM. Die groß Weersplange in Noruegischen landen/welche die schiffleut schediget/wenn der wind still ist.

ORDO VII. DE PISCIBVS MARINIS SPINOSIS, PLANIS.

LANOS pisces non cartilagineos, sed spinosos, Græci *ῥωμβοεις*, Latini Passerinos uocant. Multa sunt huius generis apud nostros Gallos nomina, multoq; plures species quam apud antiquos, Bellonius. Aristoteles *ῥωμβοεις* dixit: recentiores quidam Passerina specie pisces & Psettaceum genus. Vt Passer auis prona parte fuscus est, supina albus: ita in hoc genere non solum priuatim ab hac aue denominatus piscis, sed etiam reliqui omnes. Omnes situm corporis & oculorum (Tæneijs exceptis) aliter quam reliqui pisces habent. Eorum alij læues, alij squamosi sunt, &c.

GERMANICE Plani pisces communi nomine *Plattfisch* appellari poterunt: ut species uana *Plateyste*: eiq; similiores in suo genere *Plateysfisch*. Communius uerò ad pisces latos planosq; omnes (tum cartilagineos, ut Raias: tum spinosos, ut Passeres) nomē fuerit *Flachfisch*: quam uis idem nomen Saxonibus *Afellorum* quoddam genus significat. ¶ *Halbfisch* priuatim dicuntur Passerini generis quidam pisces in Albi fl. ex Oceano subeuntes: cuius nominis significationem si respicias, (sonat autem dimidiatum, *ἡμίστοιον*, à corporis specie ueluti per medium dissecta,) pro generis uocabulo usurpari posse uidentur.

Rhombi effigiem, que hic collocari debuerat, cum spacium desit, in sequentem paginam reuulimus.

Psetta.

RHOMBVS aculeatus Rondeletij. Rhombi uocabulum Græcum Latini retinuerunt. Aristoteli & reliquis Græcis piscis hic *ῥωμβος* est. Romani (inquit Athenæus) Psettam, Rhombum appellant, nomine Græco. Rhombi quidem nomen apud Aristotelem non extat. Sumitur etiam Passer siue Psetta pro diuerso pisce à Rhombo. Marinorum (inquit Plinius lib. 9. cap. 20.) alij sunt plani, ut Rhombi, Soleæ, ac Passeres: qui à Rhombis situ tantum corporum differunt. Galeorus etiam & Diphilus Psettas à Rhombis manifestè seiunxerunt. Rhombus piscis à Rhombo figura (turbinata, Bellonius) nomen habet, quæ quatuor æqualibus lateribus constat, non autem rectis angulis, Rondeletius. Syacion nominatum animal, id est, Porciculum apud Symeonem Sethi, aliqui pro Rhombo accipiunt.

Syacion.

GRÆCI huius temporis adhuc *ῥωμβος* uocant, teste Gillio.

HISPANI Rodouallo.

ITALI omnes, Ligures & Mafsilienses Rhombum uocant, ut Gillius & Rondeletius scribunt.

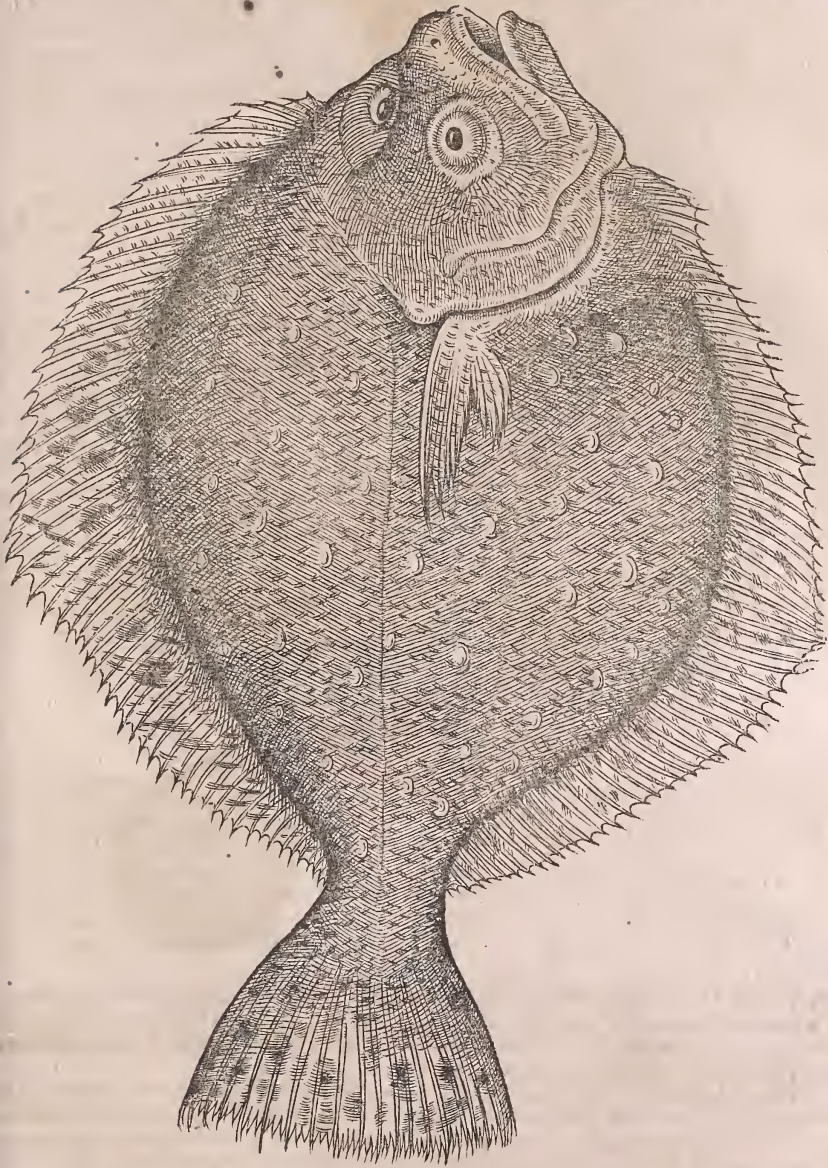
GALL. Circa Monspelium Romb appellant, Mafsilienses Rombo (ut etiam Rhombum læuem): Galli Turbot (quasi turbatum, Bellonius:) Normani Bertoneau, Rondeletio & Gillio authoribus.

ANGLI similiter ut Galli Turbot uel Turbut.

GERMANI *Tarbutt*: Frisij *Terbut*/Terbot. Possunt autem uideri hæc nomina deriuata uel à Latino Turbo, idē quod rhombus Græcis significante: uel ab origine Germanica *Tbor* but, compositum enim hoc uocabulum, aculeatum Passerem significat. Arnoldus Villanouanus etiam Turbotum Latina terminatione dixit. *Butt* quidem inferioribus Germanis Passerem significat: (alij enim quidam Germani fluuiatilis quendam pisciculum, Phoxinum, eiq; cognatum, *Butt* appellant. *Putt* uerò Mustelæ fluuiatilis species est.) Inde compositæ sunt uoces *Tarbutt*/Heiligbutt/Steinbutt. Ex his *Steinbutt*, ni fallor, non alius est quam *Tarbutt*: nomen hoc partim à lapidibus factum, illud à spinis, quoniam corpus eius acutis eminentijs offese & lapillorum instar duris (basis quidem singularum instar calculi rotundi est) ceu ruli spinis, ut Raiarum quoq; exasperatur.

Icon

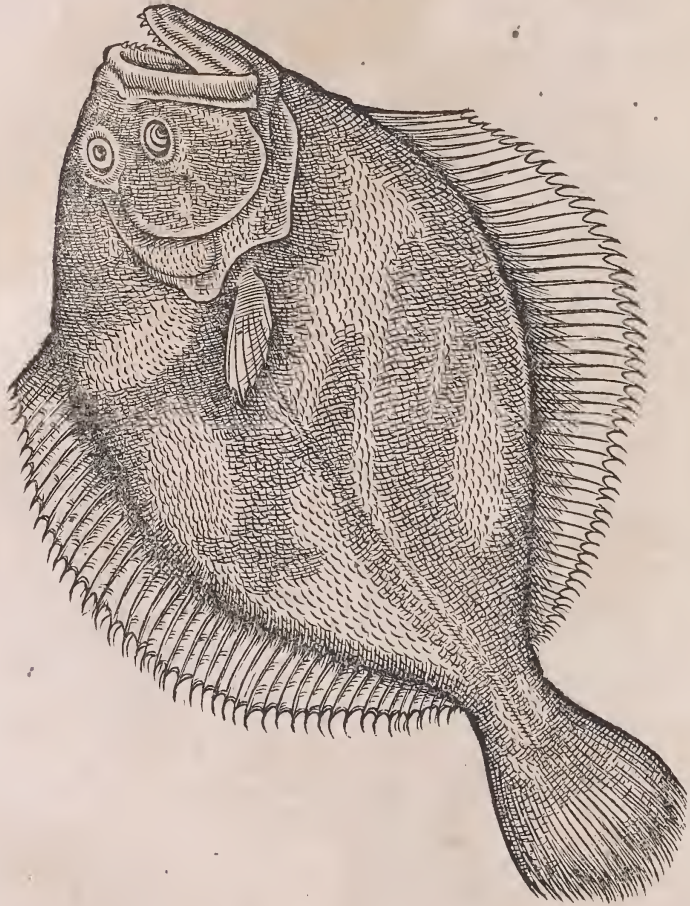
Icon hæc non à Rondeletio posita, sed à Veneto pictore nobis efficta est.

ANGLICE, Rhombum marinum in meridionali Britannici maris litore uocamus a
Flouder, (& fluuiatilem a freshwater **Flouder**,) ut eundem piscem in
 Septentrionali litore flûte uocamus, Turnerus. Bellonius
 non Rhombum, sed Passerem fluuiatilem, Galli-
 licè Flez, Anglicè **Flouder** uo-
 cari tradit.

Rhombi lævis species, ab amico Venetijs ad nos missa, alia quàm à Rondeletio posita: cuius iconem addere ideo minus necessarium visum est, quoniam læuem suum aculeato per omnia parem facit, de pro quòd aculeis caret.

Rhombus alter.

RHOMBVS alter est (inquit Rondeletius) qui ut à superiore distingatur, læuis à nobis dicitur, quòd aculeis prorsus careat. Plura lege in nominibus Gallicis. ¶ Fortè non absurdè quis existimauerit Rhombum læuem, Galeni Citharū esse: quòd is mollis sit carnis, cuiusmodi Rhombum læuem esse constat: quòdç eum Rhombo similem faciat.

ITAL. Venetijs, Romæ & Malsilia, et si frequenter reperiri solet, tamen & Rhombi nomen habere, & pro Rhombo apud eas nationes diuendi solere, frequenter conspexi. Rhombo quidem minor est, læuior, & magis plano corpore, minusç carnosus, solido ac delicato: capite etiam magis elato ac grandi, &c. Bellonius. Itali quidam Rhombum læuem ac sine spinis Suazo uel Cuco uocitant, aliqui (Itali an Galli nescio) Soagia.

GALLIS Barbuè dicitur, à nostris (inquit Rondeletius) per similitudinem Passar, quasi Passer: à nonnullis Panfar, id est, uentriosus, nos enim Panse uentrem appellamus; Sed Passar, meo quidem iudicio, rectius dicitur: quanquam uerus Passer se uisus non sit, sed ei figura duntaxat similis, situ uerò dissi dens, huic enim dexter resupinatus est, Passeribus autus, Rondeletius. [Si Rhombum sic in latus componas, ut oculi cœlum suspiciant, & mentum deorsum spectet, pars supina, erit dextra, sed si similiter Passerem constituas, supina pars erit læua, Gillius & Massartus.] Malsilienses Rombo, uide supra in Italicis. ¶ In Gallia quidam (etiam ex coquis) hunc piscem se xu tantum à Rhombo aculeato differre rati, Rhombi foeminam temere appellant.

GERMANOS Weerbutten uocare puto, ut ab ijs (conijcio) qui flumina subeunt, distinguant. Sunt

Sunt & alij quidam marini duntaxat generis pisces *Meerbutte* (aut potius *Meerputten*, Mustelabus forte cognati) dicti, prorsus laeues, ut *Anguilla*, carne etiam simili, ut audio.

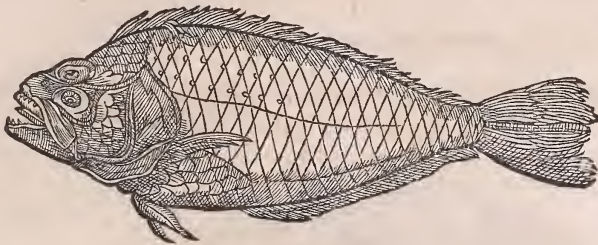
RHOMBOIDES Rondeletij. Romæ (ingr) piscē sæpe uidimus, qui ab ichthyopolis Rhombi nomine uenditur; quem tamē à superioribus Rhombis diuersum esse sensus ipse doceat, etiam si figura Rhombum imitetur. Quare hunc Rhomboidē appellauim⁹, ut tantum à Rhombo pisce differat, quantum figura rhomboides à rhombo figura.

est enim rhomboides figura, quæ neq; latera æqualia, neq; angulos rectos habet. Huius mentionem nullam à ueteribus factam fuisse comperio. ¶ Vide an hæc sit *Tænia Bellonij*.

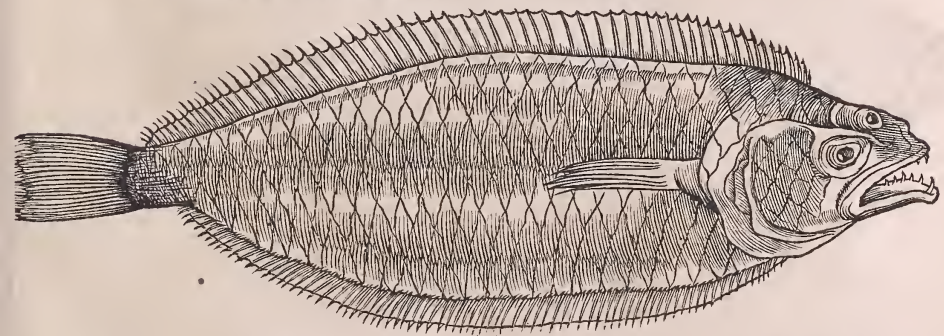
ITAL. Romæ cum Rhombo confundunt, ut iam dictum est.

GERM. *Ein Kleine Tarbutten art zu Rom/wirt niemer über ein spann lang.*

Citharus Rondeletij.

Alia eiusdem piscis (ut uideatur) icon, à Corn. Sistar do missa, pro pisce qui Romæ uulgò Pecten uocetur. sed Saluianus Nouaculam Rondeletij, Pectinem Romæ uocari scribit. Differt quidem hæc imago à superiore, cum aliàs nonnihil, cum pinnis.

CITHARVS Rondeletij, κίθαρος uel κιδάρη Varino. Oppiano κιδάρη. Gaza ex Aristotele Fidiculam conuertit. ¶ Citharædus Aeliani, piscis est, cuius ille in mari Rubro genera duo describit, solis corporum pigmentis à Citharo nostro diuersa; Rondeletius. Latitudine (inquit Aelianus) Buglossum præ se fert, lineis à summo capitis uertice ad extremam caudam nigris sic distinguitur, ut eas citharæ fiduculas cõtentas esse dicas; unde & Citharædus appellatur. ¶ Quis *Tænia*. dam hunc piscem *Tæniam* esse putauerunt, quæ Romæ uulgò Pecten uel Pectenozzo dicitur. Nos alias *Tænyas* Rondeletij dabimus. ¶ Rhombum alterum siue laeuem Rondeletij, Galeni Citharum esse non absurdè quis existimauerit; quòd is mollis sit carnis, cuiusmodi Rhombum laeuem esse constat: quòd q; cum Rhombo similem faciat Galenus. ¶ Citharus à Strabone inter

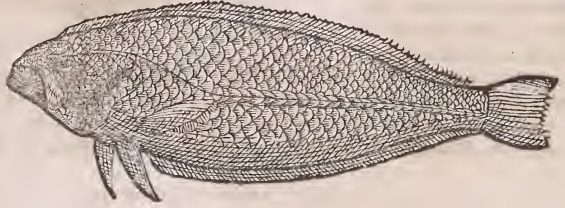
98 Animalium Mar. Ordo VII.

Nili pisces recensetur.

ITAL. Romæ fatis frequens est, & Folio nominatur. Bellonio Tania ibidem Sfolia, uel Sfolio; quo & Veneti nomine (inquit) Soleam uocare consueuerunt. Buglossum quidem, id est Soleæ, quam Rhombo similior est hic piscis, si squamas excipias, quæ in Citharo sunt magnæ, rhombi figura.

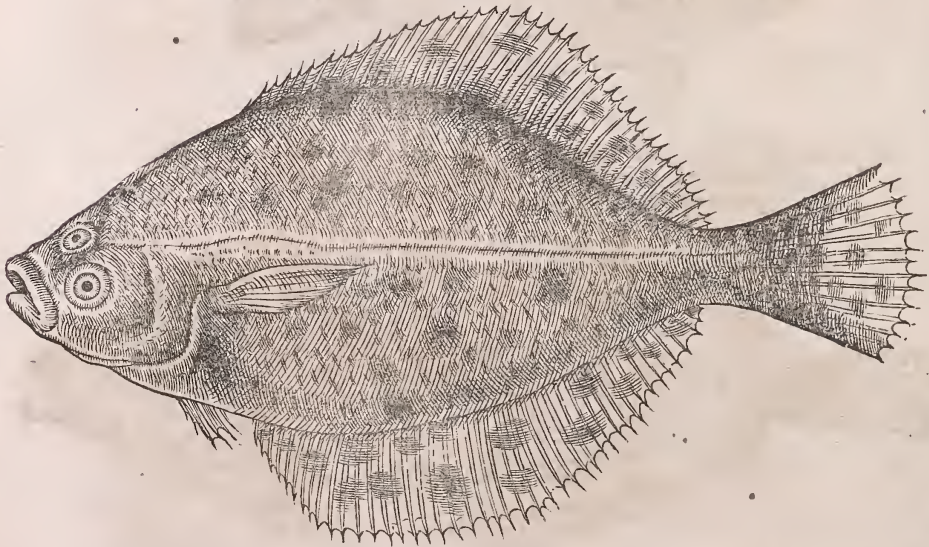
GERM. *Ein Plateysle oder Jungē art. Ein Sandling:* Vide mox in Anglico nomine. GALLICE. Piscis qui ab Anglis uocatur a Sab, à Frisjis Orientalibus ein Sandling, Galeni Citharus mihi esse uidetur. Is Rhombo minimo similis est, sed candidior: & circa caudâ summasq; oras, quæ piscem torum ambiunt, rubescit, Saporis non iniucundi, utcunque apud Londinenses in paruo precio habeatur, Turnerus.

CITHARVS alter Rondeletio, quem flauum siue asperum cognominat. Athenæus quidem ex Arcestrato Citharum unum *ῥονδῆς*, alterum *πυρρῶν* facit. Sunt (inquit Rondeletius) qui uerum Buglossum esse credant, nec sine ratione: non ob figuram solum, sed etiam ob asperitatem. est enim bouis lingua, magna & aspera.

GERM. *Ein andere gälblachte Weerzungen art.*

Passeris effigies Venetijs facta, ab ea quam Rondeletius dedit, differens, cum aliâs nonnihil, tum quod pinna superior in pictura Rondeletij ad oculos usque procedit, paulatim humilior, &c.

Psetta.

ῥονδῆς.

ῥονδῆς.

PASSER. Piscis *ῥονδῆς* à Græcis, à Latinis Passer dicitur, Rondelet. A colore Passerum autem Passeres dicti sunt, parte enim supina candidi, prona uerò terrei coloris, ut Passeres aues sunt, Massarius. Psetta Græcis genus uidetur esse ad Rhombū & Passerē: (lege supra in Rhombo;) Itaq; & Rhombus aliquando Psettae nomine uenit: & Buglossum Athenæus Atticè Psettam uocari scribit. *ῥονδῆς* pisces leguntur apud Suidam: ego *ῥονδῆς* scripserim per *u.* circumflexum. *ῥονδῆς* Græcis Passer auis est, Aelianus (De animalib. 14. 3.) piscem quoq; Passerem scilicet, uel aliquam eius speciem similiter nominat, unâ cum Rhombo, Psetta & Torpedine. quare apud Aristotelem quoq; Historia 2. 17. idem nomen pro pisce rectè legi aliquis coniecerit, quantum diuersum sentiat Rondeletius. *ῥονδῆς* quoq; apud Symeonem Sethi & Pselum De diæta, non alius quam

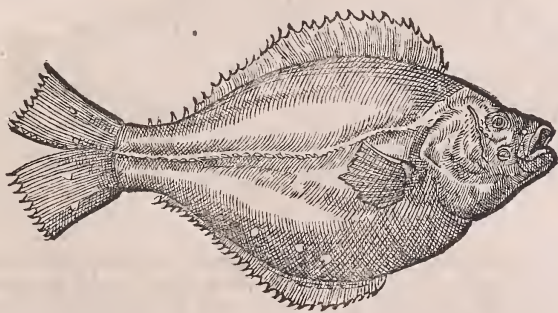
quàm Passer piscis mihi uidetur. Pectinem (qui uteribus in Testaceo genere est) Alberti Ma^z *Pecten*.
 gni ætas imperitè pro Passere accepit: inde forsan, quòd spinæ huius generis piscium rectæ & pa-
 rallelæ, pectinis instrumenti speciem præ se ferant. Eundem piscem Aufonius Plateffam nomi- *Plateffa*.
 nat, & mollis epitheton attribuit, uidetur autem factum nomen à Græco *μαρβς*: est enim de gene-
 re planorum & latorum: à qua origine forsan & Gallica quædam & Germanica nomina mox di-
 cenda deriuantur. Plagitia barbarum nomen est, Arnolde usurpatum pro Latino. *Plagitia*.

ITAL. Ab Italis nostrisq; Plane dicitur, Rondeletius, Passer hodieq; nominatur Romæ, &
 in multis Italiae litoribus, (uulgò Passaro,) Louio & Gillio testibus.

GALL. Ab Italis nostrisq; Plane dicitur, ab alijs Platuse, à Gallis Plye. Passerū species mul- *Quadratum*.
 tæ sunt, maxima à Gallis Plya, nescio qua ratione uocatur: quæ à Quadratulo sibi congenere pisce
 (uulgò Carlet) non nisi ipsa forma ac magnitudine differre uidetur, est enim Plya Quadratulo tan-
 tum maior: qui ad quadrangulum proximè accedit, uterq; flauis lituris in tergo cinereo suggilla-
 tur: subtus, ut & reliqui huius generis, albicat, Bellonius. Sunt inter Gallos qui Passerem cum
 Solea confundant, Gillius.

GERM. Nostri uocant *Platysfle*, alijs *Plateyse*/*Pladyss*: cuius nominis & similitum in alijs
 linguis etymon esse Græcum paulò antè monuimus. *Plattgin*, Flandricum nomen est. *Bot*
 uel *Butt*, unde diminutiuum *Bütch*, inferioribus Germanis, Flandris & alijs, Passerem sonat.
 Inde nomina composita, quæ in Rhombo diximus. *Bot* tamen & *Pladyss* aliquos distinguere
 uideo. *Butt* (ut audio) in lacubus seu stagnis dicitur, marinis crassior, pinguior ac nigrior: in ma-
 ri *Schollen*, quæ ad nos uehuntur, capiuntur enim maiore copia. A nomine *Schollen*, speciei
 unius nomen *Platysfcol* compositum apparet. *Scholl* quidem uel *Schull* Germanis quibus-
 dam maritimis usitatum nomen, quanquam ipso sono ad Soleam accedit, & quidam non indocti
 nuper Soleam interpretati sunt, non aliud tamen quàm Passerem populis eo nomine utentibus si-
 gnificat: eundem scilicet piscem quem Flandri *ein Plattdice* nominant, Angli a *Place*, ut Tur-
 nerus me monuit. ¶ *Gantzfish* & *Halbfisch*, hoc est, integri & dimidiati pisces, genera quæ-
 dam Passerum nominantur apud inferiores Germanos: sola (ni fallor) magnitudine diuersa: ut ille
 maior sit, hic minor: quem etiam è mari in Albim uenire audio. Lege quæ scripsimus supra de pla-
 nis spinosis in genere, initio huius Ordinis. ¶ *Plye* Gallica Passeris nomenclatura est: sed eodè
 nomine Germani in lacubus aquarum dulcium ad Septentrionem, piscem, haud scio an Passerini
 generis, appellant. ¶ Est & *Plaetfens* Passeris parui (opinor) nomen.

ANGLICVM nomen *Pluse* uel *Playse*, uidetur per syncopen factum à Germanico *Platysf-*
le. Turnerus Anglus scribit a *Place*.

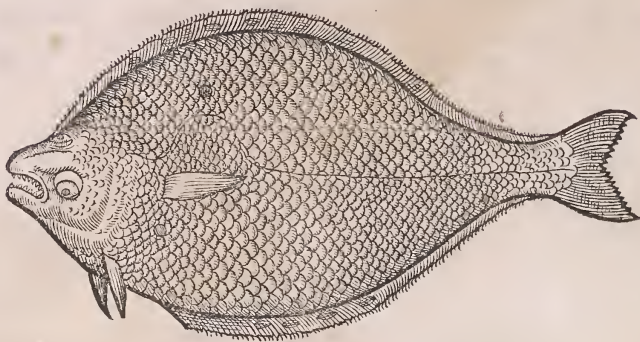

PASSERIS alia species. Planum hunc piscem Quarrelet uocant, hoc est, Quadratum.
 Sunt qui eum hoc tantum nomine appellent, cum minor est: cum uerò senuit, Plye. Ego ue-
 rò specie hunc ab illo differre existimo, magis enim quadrata est forma, unde Quadratuli no-
 men: maculasq; rufas siue rubifluas plures habet. Totus læuis est, carne candida, mollis, ualde hu-
 mida. Magna eius copia in Oceano capitur, Rondeletius. A Passere quid differat, leges supra
 in Gallicis nominibus Passeris.

GALL. Quarrelet, ut prædictum est; uel Carlet, Garlet.

GERMAN. *Ein kleine Plateysfle art* / *ein gefierst Platysfle*. Quærendum an idem sit,
 qui à nonnullis Oceani accolis *Scherrn* uocatur Passer, deprauiato forsan Gallico nomine.

PASSEREM Asperum siue Squamosum cognominare licebit, quem Galli uocant *Liman-*
dam, Flauas maculas in pinnis quæ corpus ambiunt, & in reliquo corpore habet. Linea cor-
 pus interfecans sinuosa, in Passere nostro rector est. Antuerpiani exiccatos uendunt, Ronde-
 letius.

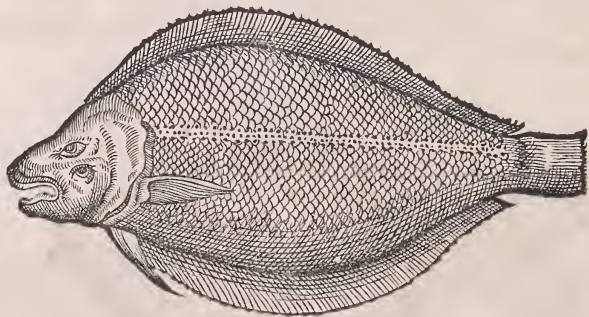

ITALIA hunc piscem ignorat, Bellonius.

GALL. Ob tenuitatem corporis, quam cum asseribus dolabra in laminas diffisis communē habet (eas laminas uulguſ limandas uocat) Limandæ nomen adeptus est, Bellonius.

ANGLIS admodum uulgaris est, & *B:* ut appellari solet, Rondeletius & Bellonius. Ego Anglos proferre audio *Hurte*, uel *Virte*, uel *Brette*: forte à latitudine plana, (sic enim nostri quoque asses siue asseres & tabulas ligneas uocant: & inde pisci huic nomen aptum fingemus, *ein Brettisch*.) Vocatur & *Hurtcock* Anglis, eiusdem generis piscis, mas, ni fallor. *Cock* quidem gallinaceus est. Bellonius in litore Angliæ exiccatum hunc piscem ad Germanos transferri ait: Ioannes Caius uerò Anglus, nunquam in Angliâ siccatum se uidisse, etiamsi uulgaris sit piscis, nisi hi testatus est.

GERM. Vide in Anglicis.

PASSERIS aliud genus uulgò à Gallis *Flez* nominatur, eiusdemq; species alia maior *Fletelet*. nos *Flesum* & *Fleteletum* Latinis terminationibus appellare nihil prohibet. *Flesus* squamis paruis integitur, colore est nigro. In corpore pinnisq; id ambientibus maculas rufas habet. Hoc pisce mare nostrum caret, ac fuisse utranq; eius speciem ueteribus incognitam affirmare auisim, quòd Oceani pisces ignorarint. E mari flumina subit, ut aliæ etiam *Passerum* species: non autem nascitur in eis, Rondeletius. *Fleso* corpus est paulò longius quàm *Passeris*: cumq; adoleuit, crassius. *Fleteletus Fleso* ut plurimum maior (etsi nomen eius diminutiuum esse uideatur) ab Anglico tractu ad Gallos adfertur, Bellonius.

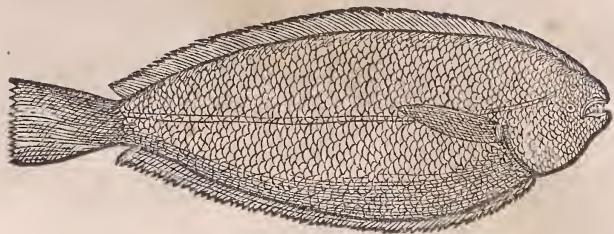
ITALI hos pisces Oceano peculiareſ ignorant.

GALLI, ut dictum est, speciem minorem *Flez*: maiorem *Fletelet* nominant.

ANGLI speciem minorem, Bellonio teste, *Pblonder* uocitant: maiorem *Helbut*. Ego Anglos uideo sua lingua scribere *flunder*, uel *flonder*, *flownder*. in Tamesi capitur. Maioris nomen *Eliota* Anglice scribit *Hallibutte*, Caius *Holybut*. *Heiligbutt* (sic enim nomen integrum Germanicè scribitur) *Passerem* sacrum significat, forte à magnitudine. Audio piscem in ora Germaniæ dictum *Quep* uel *Heiligbutt*, similem *Passeri*, pedes circiter xij, longum, ualidissimum esse in aqua, segmenta eius oblonga indurari ad solem, & uocari *Raff* uel *Regling*: quæ aliò deportata in delicijs habeantur. Idem piscis (ni fallor) alicubi *Elenbot* uocatur.

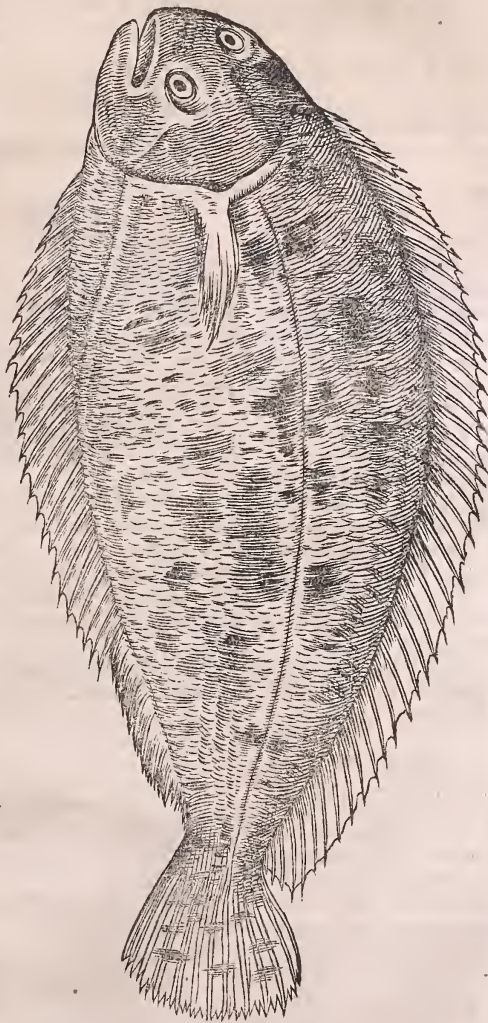
GERM. Vide in Anglicis.

Icon à Rondeletio exhibita.

Alia, quam Venetijs nacti sumus, ijs quas Rondeletius pingit, omnibus dissimilem.

BVGLOSSVS uel Buglossum (Βούλωσος ἢ Βάγλωσος) genus est piscis, Psetta & Tæniæ similis, auctore Speusippo. A Varrone & Plauto Lingulaca dicitur, à lingue figura, quæ Græcis est λῶγᾱ; cui *Bov* particulam additam fuisse puto, ut magnitudinem potius, quam bubula lingue figuram significet. A Plinio Ouidioq; Solea; à figura Soleæ, quæ solo pedis subijcitur. Galenus Philotium reprehendit, quod Passeris aut Psetta uocabulū ad Buglossum, nulla speciei habita ratione, temere transtulerit. Buglossum Attici Psettam uocant, Athenæus. Psetta pisciculus planus est; uel is quem nonnulli Sandaliū (Σανδάλιον) aut Buglossum nominant, Varinus. ¶ Citharum asperum sunt qui uerum Buglossum esse credunt, nec sine ratione, &c. ¶ Saxaulis uel Saxaulis piscis Arnoldo est Solea, nescio cuius lingue uocabulo.

Lingulaca.

Solea.

*Sandalium.
Citharus asper.*

GRÆCIS hodie λῶγᾱ dicitur.

ITAL. Romę Linguata uel Lēguata. Venetijs Sfoia uel Sfogliā, uel Sfolia, à maioris alicuius folij forma, ut Bellonius scribit. Sed Romanū uulgus aliud quoq; Passeris genus, (alteram Soleę speciem,) quod Bellonius Tæniam facit, Sfolia nuncupat.

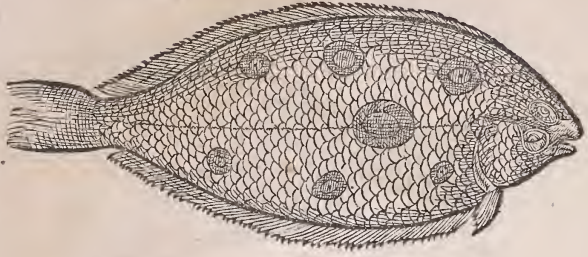
HISPANI Lenguado, Lusitani Linguado uocitant.

GALLI Sole. Aliqui à carnis delicata (solida tamen & candida) iucunditate, Perdicem marinam.

ANGLI similiter ut Galli nominant a Sole.

GERM. Piscis quę inferiores Germani Scholle, Schulle uel Scolle indigetant, Solea non est, eisi illā nomine præ se fert, sed Passer ut prædiximus. Soleam uerò Frisij & alij quidam nominant Tonge uel Tunge, id est, linguam, nos Zunge proferimus.

SOLEA oculata Rondeletij. Est (inquit) alijs Soleis corporis habitu & partibus internis omnino similis: sed in prona parte maculas habet magnas, oculorū effigiem cum iride & pupillā referentes, unde Soleam oculatam appellandam esse censeo: quemadmodū Torpedinis oculata, item Raig oculatæ species una est. Huius mentionem nullam à ueteribus factam fuisse comparo: nisi quis Athenæi Escharum aut Corin esse putet, Hæc ille. Corin quidem apparet de genere planorum esse: & *παρα πύξ κόρας*, id est, ab oculis, uel pupillis dictum aliquis coniecerit. Eundem autem & Escharum dici Dorion tradit, Cæterum Eschara Rondeletij, planta quædam marina esse uidetur.

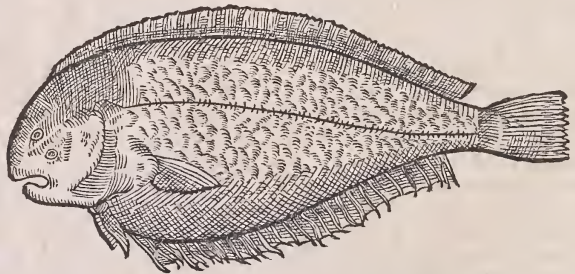
Coris.

Escharus.

GALL. Piscis hic Malsiliæ satis frequens & apud nos, Pegouse dicitur, à squamarum (ut arbor) tenacitate, ita enim tenaciter hærent, ut nisi diu in aqua calida maduerint, desquamari non possit, Rondeletius.

GERMANICE uocetur ein Spiegelbot/ein Spiegelzunge, uel ein Augebot/ıc.

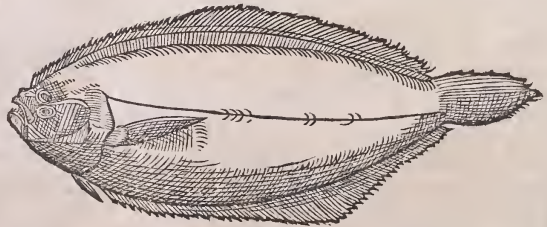
CYNOGLOSSVS, Hinc inter Buglossi species numerare necesse esse, forma ipsa satis arguit, qua Buglossi planè similis est. Est tamen corpore spissiore & breuiore. Squamis tegitur paruis, in ambitu ferratis. Colore est fusco. Vt Rhombus à Passere, ita hic à prima Buglossi specie differt situ corporis, nec non sapore. Eundem fortè Epicharum apud Athenæum Cynoglossum (*Κυνόγλωσσον*) appellauit. Veli is non sit (nihil enim certè ex tam paucis uerbis Epicharmi ab Athenæo citatis colligi potest) optimo tamen iure, ut à cæteris Buglossi generibus distinguatur, Cynoglossum nuncupabimus: neq; aliud est genus, cui nomen hoc aptius quadret, Rondeletius. Bellonius Soleam alteram nominat.

GALL. Pole nominant, est autem frequens in Oceano piscis. Similitudine decipiuntur, qui in mari nostro (Mediterraneo ad Monspelium) capi putant: eumq; esse piscem, quem Malsilienses Seruantin uocant, Rondeletius.

GERMANI uocare poterunt ein Hundes zunge, id est, Canis linguam: uel ein verkehrte zunge/Leze zunge, id est, Soleam inuersam, quòd os ei oppositum ostendat, quemadmodum & Rhombus Passeri.

ARNOGLOSSVS Rondeletij. Arnoglossus (inquit) lauis, siue Arnoglossus simpliciter, ea Buglossi species à nobis uocatur, quæ squamis carere uidetur, pro fusq; lauis esse. Nam ut plantagini herbæ à figura uel foliorum lauitate, arnoglossi, id est, agninq; linguæ nomen positum est: ita species hæc Arnoglossus à lauitate uel figurate nominabitur. eum ex Buglossorum genere reuera esse, corporis habitus, figuræq; indicat, à cæteris differt, quòd multis squamis tenuissimis & statim deciduis integatur, ut meritò lauis dici possit,

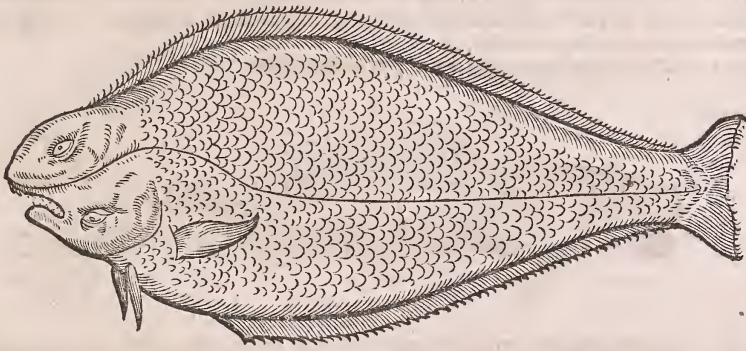
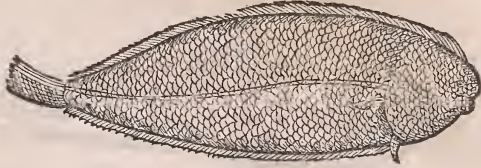
possit, tenuiq; tantum cute opertus esse uideatur. Corpore est ualde gracili, pellucido, candido. Tænia non est, ut quidam existimarunt, cum pinnas quatuor habeat, Aristoteles uero Tæniæ duas *Tænia* duntaxat attribuat, Rondeletius.

GALL. Perpeire circa Monspelitum.

GERMANICVM nomen fingimus, Arnoglossi significationē interpretantes, ein Schaafzunge, uel circuloquimur, ein glatte art der Meerzungen: hat wol vil Schuppeln: die sind aber gar Klein/vnd fallend flux ab.

SOLEA parua, Lingula Rondeletij. Lingulā (inquit) appellamus, quod sit Buglossorum omnium, quæ à linguæ figura nomen traxerunt, minima. Dodrantalem magnitudinem nunquā excedit. Linea quæ corpus dirimit, spinamq; firmat uel tuetur, ex squamis contexta est longè eminentioribus quàm in toto corpore, dempta ea parte quæ circa maxillam inferiorem est. Satis rarus est piscis, & ob corporis tenuitatem uilis.

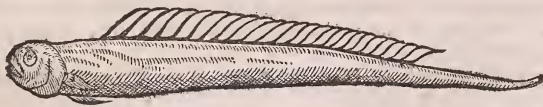
GERM. Die aller kleinste art der Meerzungen/ein Zünglin/Meerzünglin.

HIPPOGLOSSVS Rondeletij. Hippoglossum (inquit) Buglossi speciem, (Oceani tantum incolis notam, ueteribus incognitam,) sic uocauimus, quod Buglossa omnia magnitudine superet. Græci enim rei magnitudinem indicant *βου* & *γλω* particulis.

GALLI Flettan appellant, quod fluitando natet, ut opinor, Rondeletius. Hæc etymologia si proba est, Fletto quoq; & Fleteleto piscibus, à Gallis ita dictis, in eodem Passerum genere nomē dedisse uideri potest.

GERMANICE uocetur, ein D3zunge: das größt geschlecht der Meerzungen.

TÆNIA (*Tænia*) piscis quanquam corporis specie, pinnis & oculorum situ à cæteris planis spinosis differit: à Rondeletio tamen, propter corporis tenuitatem opinor, planorum historiae additur. & Speusippus Passerem, Buglossum ac Tæniam, similes facit. Corpore est oblongo, candido, & tenuissimo, fasciæ instar, (quam Græci tæniam uocant, sicut & uittam seu redimiculum et cingulum,) unde nomen inuenit. Tenuitatis quidem tantæ est, ut ossa uertebrae spinæq; carne (ceu) non tecta appareant. Oculos habet magnos: nō in prona parte ut plani, sed utrinq; unum. Corporis tenuitate, carnis (quæ dura & glutinosa est) sapore candoreq; Buglossi similis, Rondeletio teste. ¶ Is quem Arnoglossum paulo ante nominauimus, non potest esse Tænia, ut quidam *Arnoglossus*.

104 Animalium Mar. Ordo VII.

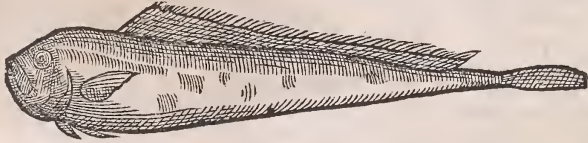
Vitta.

Citharus Rö
deletij.

putarunt, cum pinnas quatuor habeat. nam Tæniæ Aristoteles (apud quem Gaza Vittam interpretatur, Plinius Tæniæ uocabulum retinuit) binas tantum iuxta branchias attribuit. Aliqui etiam Citharus Rondeletij, qui Romæ Pecten (quo nomine Saluanus Nouaculam Rondeletij Romæ uocari tradit) uel Pectenorzo dicatur, Tæniam esse suspicati sunt.

GALLICE. Circa Monspelium Flambo uocatur, id est, flamma, quia colore est rufo siue flammeo; uel quia cum natat, flammæ modo moueatur & flectatur. A quibusdam Spafe, id est, enfis nominatur, à figura, capite enim lato est, reliquo corpore in acutum paulatim desinente, Rondeletius.

GERM. F. *Ein Vinde/ein Flämmling.*

TÆNIA altera à Rondeletio, propter similitudinem superioris, (quæ uera Aristotelis Tæniæ est), uocata. Et huic (inquit) tæniæ, id est, fasciæ nomen aptissimè quadrat, est enim tenuis & longissima, quippe quæ ad duum trium ue cubitorum longitudinem excreseat. Differt tamen à priorè, quod præter pinnas quæ ad branchias sunt sitæ, duas alias habet sub maxilla inferiore rufas, cuius coloris sunt uilli dorsi caudæq;. Præterea quinque maculas habet in parte prona, purpureas, rotundas, colore est argenteo, &c.

GERM. *Ein andere gattung des nechstgemelten fischs.*

TÆNIAE genus tertium, ut uidetur, quod Bellonius Falcem usitato Venetis nomine appellauit. Exhibita quidem ab eo figura, propter illas ueluti crenas, quibus, inquit, in gyrum serrata est, & asperam in lateribus lineam, cum Rondeletianis duabus non conuenit. Tenuis (inquit) est ad eò ut penè transpareat. Quod si caudam diligentius inspexeris, uitrarij penicillum refert: quoniam sicca cum fuerit, equinas imitatur setas. Argentei coloris est arida. Ea quam uidi, digitos lata sex, quinque palmos longa erat: ore prægrandi, sine dentibus: nulla subtus (ab ano) pinna, quod in alio piscium nullo obseruauit. Hæc ille. Tæniam autem alium piscem, quandam Soleæ speciem appellat, quæ Rondeletij Citharus siue primus, siue secundus, uideri potest.

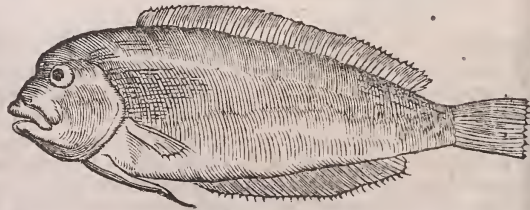
GRÆCE uulgò apud Tenedum Anthias, sed falsò.

ITALICE. Mollis est piscis (inquit Bellonius) ita ut perfrixus uel assus, in quoddam ueluti glutinum resoluatur, unde ab omnibus ferè mensis explosus, nullum præterquam formæ (qua rusticam falcem aliquo pacto imitari uidetur) nomen uulgo Italico retinuit. nostro (Gallico) autem li tori planè inuisus est. Capite est deformi, ut Simiam esse dicas, unde Mar motum plerique uocât, alij in Italia Colpiscem: alij ut libuit.

GERM. F. *Ein Meer aff: ein sundete art der obgenennnten Flämmlingen. ein Leimfisch.*

Falx.
Simia.

PASSERINI generis uideri posset hic etiam piscis, si pinnae extenderentur, & oculi ambo una parte, prona scilicet, apparerent. Iconem eius olim à Corn. Sittardo qualæ accepi, apposui. color est rubicundus, &c. (Sunt qui Pecten in Italia uocari dicant. Saluanus Romæ Nouaculam Rondeletij ita

nominari

nominati author est, alij alium piscem Pectenozzo, quasi Pectinem, Romæ uocari mihi retulerunt, qui Citharus Rondeletij uideatur.) Hunc ultimo loco posui; quod super eo incertior sim.

ORDO VIII. DE LACERTIS, SIMILIBVSQVE PISCIBVS, ET ALIIS QVIBVS-

DAM MAXIMIS, NON TAMEN CETIS, VT

sunt Pompilus, Gladius, Glauci.

DE LACERTIS IN GENERE.

LACERTORVM nomen communius est, aut esse potest, & plures Coliæ similes pisces compectitur. Coliæ enim Græcorum, Latinis propriè Lacertus est, huic & similibus plerisque omnibus, appendices quædam pinnularum uersus caudam spectant, ut Scombro, Acus generi unì alteri uè, & inter maiores Pelamydi, Thunno, Orcyno, Amiæ. Sed Acus Ordine VI. cum Longis piscium numerauimus, qui feruentium fere speciem referunt, unà cum simili illis, rostro præsertim, Rondeletij Sauro siue Sauride. nam alius est Saluiani Saurus, Lacerto terrestri similis rictu, capite, colore, & fere corporis figura, quem ad finem Ordinis quinti retulimus. Et quanquam Saurus Græcis Lacertum quadrupedem significet, Latine tamen Saurum piscem non interpretabimur Lacertum, ut caueatur homonymia. (Latius enim Lacertus patet Latinis: Saurus uerò Græcis species una est, nec huius generis.) Si quidem Lacertus Latinorum, ut diximus, propriè Coliæ Græcorum est: non à quadrupedis similitudine; sed ob similitudinem, quam habet cum musculis nostri corporis, qui lacerti etiam dicuntur, ut Saluianus scribit, sed an Latini ueteres Lacertos pro Musculis posuerint, ut superioris seculo rei medicæ scriptores parum Latini soliti sunt, nescio an ulla autoritate cõstet: fieri potest ut à Lacertorum quadrupedum aliqua simili specie, Coliæ etiam suum obuenerit nomen: quoniam ut quadrupedum illorum corpus in caudam attenuatur, uel ut cauda illorū crassior primo, in magnam exilitatem colligitur, (καὶ μνουκεῖς, quod uocabulum idem significans à Muris catidã tractum est Græcis,) καὶ κολόνεσσα, hoc est, imminuitur; unde & de Latina & Græca horum nominum origine constare nobis potest: ut Græcè etiam κολίας dicatur ἐστὶ τὸ κολόνεσσα καὶ ἐλατῆρον πῶς τῶν ἰσχυρῶν; non ab aue quam Græci κολοῖον, Latini Graculum uel Monedulam uocant, ut perperam Gaza Coliam piscem apud Aristotelem Monedulam uerterit, nihil enim his animalibus communitate: etsi κολοῖος auis ab eodẽ uerbo κολῶν denominetur, sed propter aliam eius significationem, quæ est turbare, tumultuari. Bellonius tamen ab auis Coliæ similitudine hunc piscem eodem nomine uocatum putat: quod eius latera similiter multis coloribus uariiegata conspiciantur. sed Colæus (Κολοῖός) Græcè scribitur pro Graculo: Coliæ nullius auis nomen est, apparet autem ipsum eo nomine auem illam intellexisse, quæ genus Picarum est, & ab Italis uulgo Glandaria uocatur: à Plinio modò Pica simpliciter, modò Pica quæ glandibus uescitur; quam à Græcis κολοῖον dici nemo (opinor) eruditus asseruerit. ¶ Videtur ex Plinio Lacertus genus esse, quod species aliquot continet: & in his Colian esse minimum. Hicetius tamen Scombrum Coliã minorem facit. Elacætenes sunt Lacertorum genera Plinio. sic enim uidetur legendum. ¶ Scombrum nostri Lacertum appellant, & Celsus etiam eum pro Lacerto accipere uideatur, Iouius. Pelamydes, Thynnus, Scombrum, Coliam & Lacertum, habitu figuræq; conuenire Bellonius obseruauit; corpus eodem modo efformatum habere: pinnis etiam, cauda, tergoris appendicibus inuicem persimiles. His addo Amiã Rondeletij. Pancrates Arcas Turdum piscem alio nomine Saurum uocari scribit. Rondeletius piscem Lacertum uulgo dictum circa Monspelium, Dracunculũ Plinij facit.

LACERTVS siue Trachurus, Scombro similis. Trachurus (τραχῦρος) idem esse creditur, Trachurus, qui & Saurus, (Σαῦρος;) cui opinioni uulgaris appellatio consentit. à nostris enim Saurẽ, uel Sieurẽ dicitur. Aristoteles Trachuri nusquam meminit, sed Sauri tantum, &c. Athenæus diuersis locis de Sauro & Trachuro loquitur, ut diuersos existimasse uideri possit. Oppianus proculdubio diuersos fecit, sed siue eundem cum Sauro, siue alium Trachurum existimẽs, haud equidem ponam in magno discrimine, nam, ut res habeat, uerum Trachurum nos certè depingimus, Rondeletius. ¶ Trachurus (inquit Saluianus) etsi Romæ Sauro dicitur, ut Malsilia Saurẽ uereã, non tamen est ueterum Saurus, nam Saurus aliquam similitudinem, ut nomen præ se fert, terrestris Lacerti habere debet. Is autem qui Romæ Tarantola nominatur, colore ac uniuersa corporis forma, similis ad eodẽ terrestris Lacerto est, ut dubio procul Σαῦρος censerĩ debeat, ut historia 92. docebimus. Τραχῦρος proparoxytonum apud Athenæum bis; apud Galenum semper

Trachurus.
Saurus.

Τραχῦς & penanflexum. Hæc ille, Scombrū nostrū (Itali hodie, circa Romam) Lacertum appellant. Celsus quoq; cum pro Lacerto accipere uideatur: & interpret Galeni antiquior Saurum, Lacertum appellauit, Iouius. Idem Dracones uel Arancos pisces non rectè Trachuros uocat, Trachuro nomen inditum à reflexis uersus caudam quadragenis utrinq; uncinis, (quibus exasperatur, & præcipuè cauda,) Bellonius.

I T A L. A Romanis Sauro dicitur, Rondeletius. Romani Suuarum uocant, quem Veneti in Suro. Genuenses un Sou uel Surrelle nominant. Mediolanenses alijq; Longobardi missos ad se hos pisces, Argētinus, à colore quem sale conditi præ se ferunt, appellant, Bellonius. Saurus Romæ antiquū nomē retinet, minores Fricturæ nomine ueniunt, (nimis communi,) multa enim pisciū genera ob paruitatem frigi solita, sic appellantur, Iouius. Olim Cor. Sittardus de Lacerta pisce, ut ipse nominat, sic ad me scripsit: Lacerta rarè capitur, uagatur enim in alto mari. Pellucida est, estur, uulgò (in Italia) Racanus dicitur, Lacerta autem uocatur, quòd caput eius quandam cum Lacerta similitudinem habeat. Dentis omnes habet mobiles. Sic ille. De quo autem pisce loquatur, mihi non liquet.

G A L L. Malsilienses maiorem huius generis piscem Suueram, un Suuerau: minorem uerò un Egau, (*Germani ferè Lacertū uerè restrem sic uocant,*) uel un Coquin appellant. ¶ Circa Monspelium Saurel uel Sieurel dicitur, ab aliquibus Gascon, à Santonibus Charou. à Gallis Maquereau bastard, id est, Scomber spurius.

G E R M. Ego Lacertorum genera, donec certius aliquid cognouero, Germanicè sic nominabo, pleròsq; à similitudine, quam cum Scombro habent, (Scombrum autem Germani & Angli uocāt *Waccarell/Wacrell/Wacrell*;) Lacertum simpliciter, ein *Wacrellen geschläch*t. Trachurum, (qui Scombrum figura, colore, & sapore refert: & à Gallis quoque Maquereau bastard dicitur,) ein *bastard Wacrell / oder ein raucher Wacrell*. Sauridem, ein *Wacqueralse*, composito ex duobus piscibus quos refert nomine, Scombro inquit & Acu. [Scio *Ulsen* à quibusdam Germanis Alausam uocari: sed quoniam eadem uox subulam quoque, quæ ueluti acus ansata est, significat, accommodare ad hoc nomen libuit: cui componendo ceteræ Acus piscis usitatæ Germanis nomenclaturæ ineptiores sunt.] Coliam Rondeletij, ein *grosse Wacrellen art*. Coliam Bellonij, ein *kleine Wacrellen art*. Denique Lacertum peregrinum, qui toto genere à prædictis differt, ein *Werdehoidoy*: ein *Heidoyfisch* auß dem Nooten meer. ¶ Qui Lacertum Germanis *Drupen* (quod Mustelæ fluuiatilis genus est) interpretantur, prorsus aberrant. ¶ *Grossen* in Germaniæ maritimis uocari audio piscem Lacerto Trachurò ue similem, qui ha-

Effigies hæc est Trachuri, Venetijs olim mihi delineata. Rondeletij icon pinnas duas dorſi contriguas ostendit: & lineam per medium utriusq; corpus serratam melius exprimit, circulus perexiguus in medio coherentibus deinceps, eminentibus sursum ac deorsum spinis.

Lacertus.
Trachurus.

Sauris.

Colias.
Lacertus peregrinus.

um ex ore emittat.

COLIA s piscis à Græcis dicitur, (Κολίας:) quæ Gaza Monedulâ interpretatur, parū rectè, ut opinor. Monedula enim auis Κολιδός ab Aristotele & alijs nominatur, Rondeletius. Alius est Colias Bellonij, nampe Scomber minor, siue ætate tātūm, siue etiā specie ab eo differēs. Rondeletius suum Scombro maiorē facit. Vterq; tamē Mafsiliæ Coliam piscē uulgò Coguiol (uel Cogniol) uocari fertur. Nos Coliā Bellonij, minorem appellabimus: quoniā & Græci hodie Colion uocant, qui Lemnum, Thasum, Samothracen & Imbrū incolunt, Rōdeletij, maiorē, ut sententiā utriusq; faueamus. Coliā Plinius Graculū reddidisse uidet, ut cum Draconē piscē Graculo similē esse scribit. nam & aūē Κολιδός Plinius Graculū interpretat, aliq Monedulā. Galeni tamē interpretis in libris de alimen. pro Coracino Graculū cōuertit, ut prius etiā Gaza ex Aristotele. Athenus Amyclanos & Sexitanos Colias cōmēdat. Cū Saxetani (Sexitani) ponatur cauda Lacerti, Martialis, uidef autē de Colia sentire: sicut & Galenus Saxatina falsamēta (Σαξάτινα ψαχίδια) nominās, Colias siue Parianus, siue Sexitanus à patria Bætica, Lacertorū minima, Plinius, ego p[ro] [minima] lego, genera. nā & Helacatines (quod paulō antē dixerat) sunt Lacertorū genera. Plura de huius piscis nominib. eorūq; causis, suprà ab initio huius Ordinis, sub lēmate De Lacertis in genere, scripsimus. Κόλιος, σκυταλάου τε, &c. Oppianus inter pelagios, ubi p[ro] σκολιάς, malim Κολιάς.

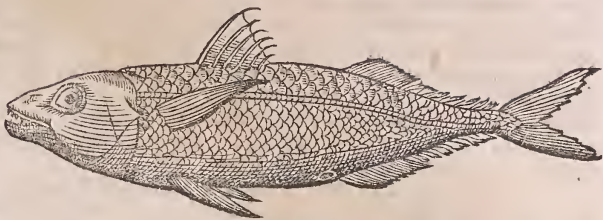
AGRÆCIS etiā hac ætate Colios (uel Σκολιδός, ut Rondeletius habet in Scombro) pro Colias effertur.

GALLA Mafsiliensibus Coguiol uocatur, Rondeletij. Qui Niceā incolūt Coguiol corruptè uocāt, quasi Coliā, Gillius. Rōdeletius Coliā piscē Scombro maiorē facit, Bellonius minorē, &c. uterq; tamē suum Mafsiliæ Coguiol uocari tradit.

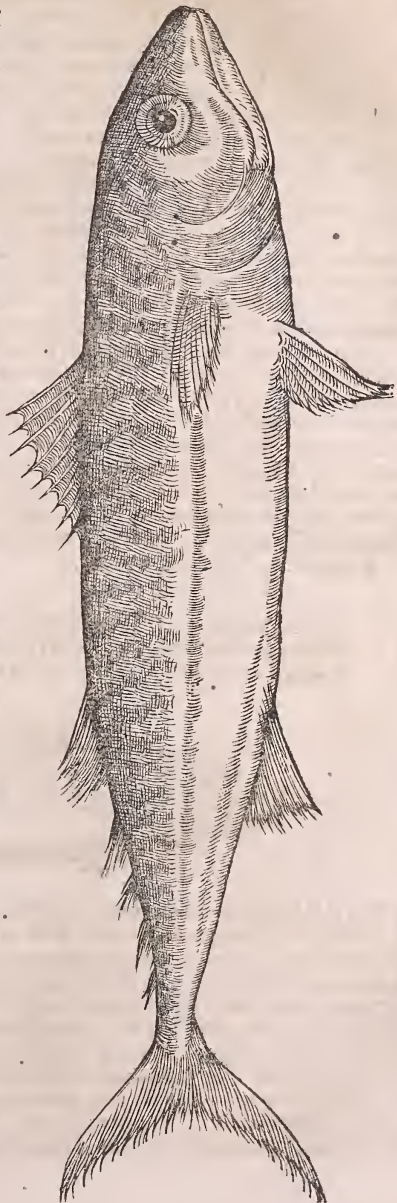
GERM. F. Bellonij Coliā nominabimus *ein kleiner Macrell*, id est Scombrū parū. Rondeletij uerō, *ein grosser Macrell*: id est, Scombrum magnum, uel potius magnā Scombri speciē, ne quis magnitudine tantū aut ætate differre putet.

Scombri hæc effigies Venetijs facta, non satis probè exprimit pinnulas illas uersus caudam. nam & plures, & suprà infraq; esse debeant: tales omnino, quales in Amia, Colia, & Thyrorum genere spectantur.

SCOMBER siue Scombrus à Plinio & Latinis Somnibus dicitur piscis, qui Græcè Σκόμβος. Scombrus etiā Lacertos nonnulli uocant, à figuræ musculorum nostrorum siue lacertorū, potius quàm terrenorum Lacertorum similitudine: (Vide quæ scripsimus suprà De Lacertis in genere ab initio huius Ordinis:) nisi quis ob uiriditatem quæ in Scombris exiguæ est, eos terrenis Lacertis com-

Colias minor.

Colias maior.
Graculus.

Lacertus

parare malit, Rondeletius, Non est hic ueterū Lacertus: an uerò ex Lacertorum sit genere, quod Gillius asserit, dubitari potest. Coliam quidem Græcorum, Latini Lacertum dixerunt; cui Scomber similis est, Solus Plinius Lacertum genus fecit, quod species contineat, Saluianus. Horatius Sermonum 2.8. piscem Iberum uideatur pro Scombros dixisse, Bellonius Coliam non alium esse putat, quàm Scombrum ætate paruorum: (Rondeletius species diuersas facit.) Vide mox in Græco nomine uulgari. ¶ Scombros per omnia maria affatim capi solere, uel hoc argumenti esse potest, quòd ubiq; cognoscatur. in Oceano tanta crassitudine proficiunt, ut pari cum Pelamydibus crassitudine plerunq; euant, Bellonius, ¶ Macarellum Albertus nominat, Arnoldus Villa nouanus Maquerellum, barbaricis uocabulis.

GRÆCE uulgo Lemnii (inquit Bellonius) minores Scombros, Colias, aliàs Colios nominant, quemadmodum & Thasii, Samothracæ & Imbrii, Et sanè quid inter Scombrum & Coliam interfit, nihil aliud obseruari posse puto, quàm quòd Colias magis paruus sit: Scomber uerò, paulò maior, Aiebant quidem Lemnii quidam indigenæ, Coliam idem cum Scombros non esse: sed quum nullam uiderem notam, qua utrunq; distinguere possem, totam in magnitudine posui differentiam, Hicetis tamen Scombrum Coliam minorem esse asseruit.

ITAL. Ab Italis Lacerto uocatur, à Venetis Scombros, Rondeletius, Genuæ, un Oreol: Vide in Gallicis mox, Genuenses (inquit Bellonius) quoddam Scombrum genus uulgò Lacertū nominant, cuius tergus multò magis quàm alijs Scombris uiuet, & uenter est uariiegatus: quem reuera Coliam esse Scombrini corporis paruitate liquet, ¶ Ligures & Neapolitani uocant Lacertum, Gillius. Romani Macarello, Saluianus.

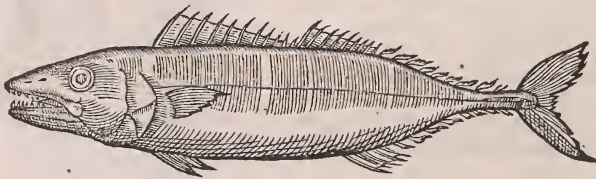
HISPAN. Cauallo, teste Rondeletio, alicubi Alache, ut audio: quo nomine etiam pro Harengo utuntur, Malsilienses Clupeam, similem Harengo piscem, Halachiam uocant.

GALLICE. A nostris (inquit Rondeletius) Veirat dicitur, quòd uitri instar splendeat, uel Peis d'auriou, id est, piscis Aprilis, quòd eo potissimum mense capiatur. A Gallis Maquereau, à Malsiliensibus Auriol, Rondeletius. Aurioli nomen, quòd Malsilia in usu etiam Gillius refert, (sicut & Ligures Oreol uocitant,) factum uideri potest uel à mense Aprili, uel ab oculis aureolis. Bellonius tamen hunc piscem Malsiliae Horreau nominari scribit. Vide plura in Germanicis.

GERM. Vt Gallicè Maquereau hic piscis dicitur; sic Anglicè Macerel, Macrel. & Germanicè Macrell uel Macrill. Vocatur & in Noruegia Maccarel, & in lacu Suerinensi Macrill, piscis Harengo maior aliquanto: ut aiunt, &c. Fortè autem non Gallicum hoc nomen fuerit, (quanuis Bellonius scribat Macareos, hoc est, lenones uocari hos pisces, quòd uerno tempore Aulauis paruas quæ Gallis uulgò Virgines uocantur, statim subsequi soleant;) sed Germanicum à macritudine factum. in Oceano enim durior sicciorq; capitur, & ob id deterior hic piscis, quàm in plerisq; Mediterranei locis, Cæsar Scaliger nomen hoc Græcæ originis esse iudicat; nescio qua ratione; neq; enim exprimit. ¶ Est & alius piscis fluuiatilis apud inferiores Germanos similiter dictus ein Macrel, & alio nomine Bratfisch; quem ego Capitoni fl. cognatum esse suspicor.

ANGLICE. Vide in Germanicis.

Pelamydis uera, seu Thunni Aristotelis eicon, secundum Rondeletium. ueram autem Pelamydem uocat, ad discrimen Sardæ nimirum: & Thunnum Aristotelis, quoniam circa Monspelium Orcynus Thunni nomine uulgò uocatur, Ton: & à Santonibus Athon.

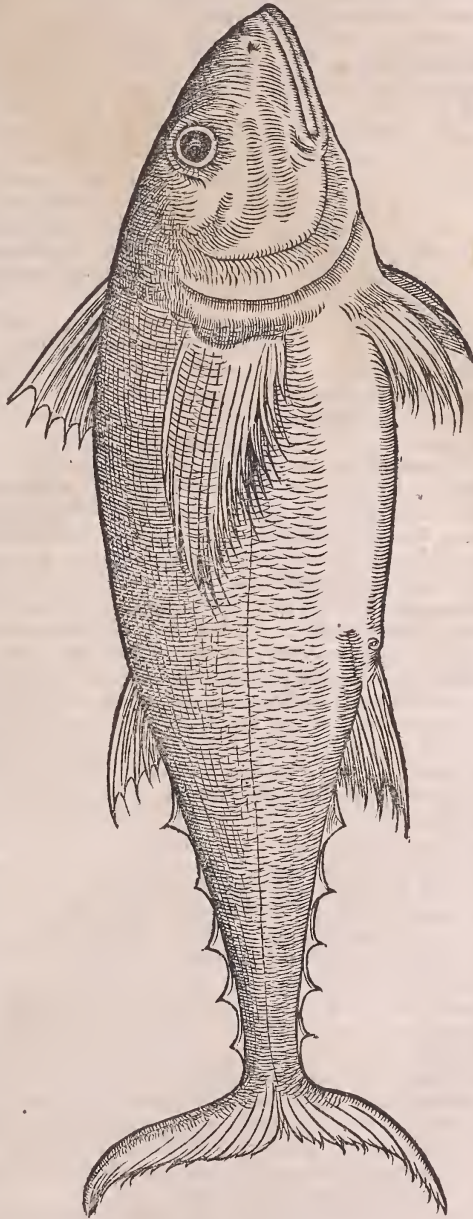
PELAMYS (Πηλαγός) Græcum nomen est, oxytonum, & per ypsilon in ultima plerunq; à doctioribus scribitur: generis fem. sic dicta, ut Varinus docet, πηρα δὲ ἢ πηλαγός. Sic & Festus: Pelamys (inquit) genus est piscis, dictum quod in luto moretur. Gaza modò Limosam, modò Limariam (apud Hermolaum Lutariam legimus) conuertit. In his uerbis Plinij: [Cordyla appellatur partus, qui scetas (Thunnas partu liberatas, è Ponto) redeūtes in mare autumno comitatur. Limosæ uerò à luto Pelamydes incipiunt uocari: & cum annum exceffere tempus, iam Thunni:] pro Limosæ legerim maiores: hoc sensu, Cordylæ maiores factæ, incipiunt Pelamydes uocari à luto, sic enim ordinis & magnitudinis ratio disertius fuerit explicata, Limosæ quidem uocabulum alibi nusquam, neq; apud Plinium, neq; authorum quenquam pro pisce inueniri puto, Legerim igitur, uel maiores: uel deinde: & pro uerò coniunctione: uerè, hoc est, uerno tempore, ex Aristotele. ¶ Plutarchus non πηρα δὲ ἢ πηλαγός, hoc est, ab eo quòd in cæno se occultet; sed à grege illi nomen

nomen datum innuere videtur, *ὄψις ὁ*
ὠψέων ἄμα; sicut & Amijs *παρὰ ὁ ἄμα*
ἔνα, ego eam quæ à luto est etymolo-
 giam præfero. ¶ Pelamys uel Thyn-
 nus aliquando genus sunt ad plures
 species. ¶ Pelamides mutato nomi-
 ne Thunnos fieri aut uocari, contra
 Gillium Belloniumq̃, Aristotelis sen-
 tentiam Rōdeletius & Saluianus de-
 fendūt, ego in medio relinquo. Ron-
 deletius ita sentit; eos qui Aristotelem
 reprehendunt, quòd dixerit Pelamy-
 des in Thunnos mutari; non rectè
 Thunnum uulgarem (Orcynum nĩ-
 mirum, quem uulgò Ton uocari scri-
 bit alibi) pro Thunno Aristotelis usur-
 pare: & Aristotelem non mutari hos
 pisces dixisse, sed cum atate nomē ua-
 riare. ¶ Pelamydum generis maxi-
 ma Apolectus uocatur, durior Trito-
 ne, Plinius, Hermolaus neutro gene-
 re Apolectum legit. ego pro ipso pi-
 sce masculinum fecerim; pro parte au-
 tem concesa, neutrum, ut *ἄμα*, & sub-
 audiatur. Sic etiam Melandrys & Cy-
 beas, (*Μελανδρῶν, Κυβέας*), pisces mihi
 uidentur; Melandryum uerò & Cybi-
 um, partes ex eisdem concessis. Pela-
 mides in Apolectos, & particulatim
 consecræ dispersiuntur in genera Cy-
 biorum, Plinius, Apolectum (*id uoca-
 bulum Græcis cum adiectiuum est, eximium
 lectumq̃, significat*) esse Synodontidem
 Athenæi Hermolaus ait, & Ronde-
 letio quoq̃, pbabile est, *Συνodontῖς* (in-
 quit Athenæus) est maior Pelamys,
 durior quàm Chelidonias. Plinius
 pro Synodontide uidetur Apolectū
 dixisse; pro Chelidonia Tritonē. A-
 thenæus Orcynum cum magnus est,
 Chelidonia similem facit; eundē (Or-
 cynum) Plinius & Xenocrates Trito-
 ni comparant, Chelidonias fortè à co-
 lore dictus fuerit; ut & sicus quædam
 & lepores. Chelidon uerò, id est, Hi-
 rundo, piscis diuersus à uolatu proximi-
 mē aquam. Tritonem legimus Pela-
 mydum generis magni esse; sine squa-
 mis, Orcyno similem, ex quo uræa (si
 ue horæa) Cybia fiant. ¶ Pelamys à
 Symeone Sethi dicitur *φιλολυθῶνα*, (ali-
 às *φιδουθῶνα*), corrupto nimirum Pela-
 mydis nomine.

ITAL. Ab antiquo Pelamydis uul-
 garia quædam hodie, quanquã aliorum piscium, sed similem, nomina, detorta uidentur: ut sunt
 Polauda, Lopida, Lampugo his enim uocibus Romani & Illyrij, Glaucos Rondeletij nomi-
 nant, pisces cœruleos; quorum alteram speciem Galli quoq̃ in Prouincia Palamide uel Vadigo
 nuncupant uulgò. ¶ Palami piscis, id est, lo Palamodo, Syluaticus. A Platina uidetur Palmita
 dici, tanquam Latino uocabulo. Venetij Thynnum uocari audio el Ton; cūq̃ similes pisces, alte-
 rum la Palamida; alterum el Sgompha diggio. Saluianus etiam Pelamidem apud Italos nomen
 seruare tradit. Vide mox in Gallicis.

GALLICVM nomen nullum peculiare Rondeletius ac Bellonius adferunt, nam Palamide
 K

Alia Thunni imago: qualem olim Venetijs missam accepi.

Apolectus.

Cybeas.

Cybium.

Synodontis.

Chelidonias.

Triton.

110 Animalium Mar. Ordo VIII.

uulgò dictum in Prouincia, secunda Glauci Rondeletiani species est. Quidam circumscribit, Le petit Thun, Pelamidi uulgò ab Italis & in Prouincia, dictus piscis, Thūnus Aristotelis est. in Gallia uerò Narbonensi eodem nomine dictus, Glaucus secundus Rondeletij.

GERMAN. *Ein Dittelthunijn. Ein Tunijn der nit mee dann ein jar alt ist / doch älter dann ein halb jar.* Veterum testimonijis constat Pelamidem uocari Thunnum, qui uti sex mensibus natu maior est, sic annum non excesserit tempus, Saluianus. Vide mox in Thunno.

CRISTOTELES & alij ueteres Thunnum à Pelamyde, ætate tantum fecerunt: quos nimirum secutus Rondeletius, unam utriusque iconem dedit, nos quidem de Thunno priuatiuam etiam scribere uolumus: non solum quia Thumni Pelamydisq; nomina tum uetera tum uulgaria hodie diuersa sunt: sed etiam quia specie differre à nonnullis existimantur. Piscatores Ligures & Masilienses aperte mihi ostenderūt, ex Pelamidibus nunquā fieri Thunos, Gillius. Hoc itidē scribit Scaliger: ac insuper: Et sanē (inquit) corpulentia diuersa est aliquatūm, subtilis inuenti: Productior Pelamys, & linearum filamentis tæmiam uaria, quæ in Thynno sunt nulla.

Thunus. **THYNNVS** (Θύνν) Græcum uocabulum, à Latinis plerisq; seruetur. Gaza Thunnum (y. in u. uerbo) dicere maluit: sicuti etiam Horatius & Varro. Sic autem uocatur ἰσθὶν ἰσθὶν καὶ ἰσθὶν, ab impetu & concitatione, Rondeletius. Piscis certè impetuosus est, eo præsertim tempore, quo agitur cæstro, Canis exortu. Quod si hoc nomen non Græcæ originis est à uerbo θύνει, (v. per epenēthesin Ionicam uel Doricam abundante:) ab Hebraico Tannin seu Thannin, quod Cetum interpretantur, uel piscem magnum, factum uideri poterit.

Tannin. Thynnos Athenienses solent Thynnides appellare, ut Athenæus notat, diligenter cetum distinguunt, Aristoteles, Thynnium in genere, uel pro mare duntaxat usurpantes, Thynnidem pro fœmina. Gaza Thynnidem interpretatur Thunnam. Est quando pro Pelamyde Thynnīs accipitur, forma nimirum diminutiua: cuius etiam θύνει est. Oppianus fœminam θύννη nominat. Arcestratus similiter, & Thynnidem quoq;. ¶ Cordyla dicitur Thynnorum fœtus: qui à capitis magnitudine fortè nomen inuenit. Cordyla enim Græcis clauæ caput, hoc est, partem crassiore signficat, solent autem capita in animalibus nuper natis, piscibus præcipuè, proportione maiora esse. Alia est Cordyla uel Cordylus potius, quadrupes amphibium.

Thunna. **Thynnax.** **Cordyla.** Cum Thynni in Ponto pepererint fiunt ex ouo, quas uocant alij Scordylas (Σκορδύλας: sunt qui Cordylas legant:) Byzantij Auxidas, (Ἀυξιδας,) ideo quòd paucis diebus augetur: & Ponto exerunt autumno una cum Thynnīs, remeant uerè iam Pelamydes factæ, Aristoteles. Etrursus: Cū Thynnides (Θύννιδες, Gaza Πυλαυδίδες, id est, Pelamydes legit, & uerit: quod Rondeletius approbat) anno uno aliquando nullæ fuissent, insequente anno Thunni quoq; nulli fuerunt. uidentur enim Thynni quàm Pelamydes anno uno maiores esse. Sofstratus author est Pelamydem uocari Thynnidem: postea Thynnum, deinde Orcynum, postremò Cetum. Orcynus Plinio Pelamydum generis maximus est, similis Tritoni. ¶ Pelamyda siue Thunnum ueluti genus esse, quod Tritonem, Synodontida, (aliām à Synodontæ pifce, quem supra inter Latos posuimus,) Sardam, Pompilum & Melandryam comprehendat, ueterum testimonijis comprobatur Rondeletius. De Pompilo & Sarda, dicemus inferius. Melandrys (Μελανδρύς) Athenæo maximorum Thynnorum species est: unde Melandrya fallamenta dicta: idem hic fortè Melanthynus Oppiani fuerit: quem inter Cete numerat. ¶ Thunus uerus Aristotelis quem exhibemus (inquit Rondeletius) cute plana nè læui est, & inter læues ab Aristotele recensetur. At Thunus noster, id est, is qui à nobis Ton (alibi Orcynum uulgò sic uocari scribit) uocatur, squamis magnis tegitur, sed ita ad amussim compactis, ut is carere uideatur. hæc coctione deliscunt, tumq; perspicuè apparent tenui membrana contextæ, præterea & gregalis est, & cæstro concitatur. Accedit Italiæ Prouinciæq; uulgaris appellatio, Pelamyde, quam uerò eo nomine uocat uulgus in Gallia nostra Narbonensi, ex Thynnorum genere non est: (alibi secundam Glauci à se uocatam speciem uulgò Palamide uocari scribit, & Pompilum quoque pro Pelamyde uendi.) ¶ A Pelamyde Sarda, cui internis externisq; partibus simillimus est, discernitur: Pelamys Sarda partem quæ pinnis ad brachias sitis subest, squamis tectam habet: Thunus uerò Aristotelis, ab omnibus squamis omnino nudus est, cute læui & tenui, Rondeletius.

Orcynus. **Cetus.** ¶ De Thynnīs plura qui nosse uolet, præcedentia etiam de Pelamyde uera, & sequentia de Orcyno ac Pelamyde Sarda, scripta legat.

Melandrys. **GRÆCIS** hodie uulgò Thunus dicitur Pallax uel Pallacis, Πάλαξ, Παλακίς, Niphus, uidentur autem hæc nomina à Græco uocabulo antiquo Pelamys corrupta.

ITALICA Thynni nomina inuenio, Ton, Tonno, Tonnine. Massarius Venetus eos uulgò nomen seruare testatur: quod quidem in alijs etiam plerisq; linguis uerum est. Italia tota cū Prouincia Pelamyde uocat, Rondeletius.

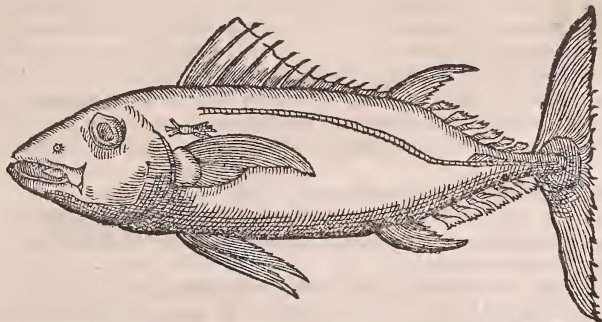
HISPAN. Atun. Lusitanis Bonito, ut audio, sed Rondeletius Amiam Gallicè ab aliquibus Boniton uocari scribit.

GALL. Orcynum Rondeletius scribit in Prouincia uocari Ton, à Santonibus Athon, Gallus quidam anonymus interpretatur la Thunnine; sed id nomen uideatur magis propriè dici de carne

carne Thunni, præsertim salsa. Vide proximè retrò in Italicis.

GERMANI omnes eodem quo Flandri & Angli nomine appellare poterūt. est autem Flan-
dricum *Tünijn*: Anglicum *Tuny* uel *Tunie*. Licebit & pro ætatis ac magnitudinis differentia
recepto Thunni uocabulo, epitheta adijcere: ut *Cordyla*, id est fœtus Thunni, dicitur ein *junger*
Tunijn: uel diminutiuo nomine uno, *Tunijnle*. deinde *Pelamys*, ein *Wirteltunijn*/ od *Halb*
tunijn: tertio *Thunnus*, ein *Tunijn*. quarto *Orcynus*, ein *grosser Tunijn*. quinto *Cetus*, ein
Waltunijn. *Bellonius* Thunnum in alto degere tradit, Tyrreno ac Mediterraneo frequentè,
Oceano atq; Adriatico non item. proinde non mirum si Germanis propè incognitus sit.

THVNNI genus aliud Cretensium uulgo appellat *Lissam* uel *Glissam*, à glabra ac squamis ca *Lissa*.
rente cute: bicubitalis longitudinis, humaniq; corporis crassitie. Eundem extra Cretam, Co *Glissa*.
panum uocant. Pelagius est, ac delicatissimi saporis. A maiori ac uulgari Thynno differt, quòd te *Copanus*.
retior est, brachiasq; Pelamidis habeat, ac dentium loco rugosas atq; asperas maxillas, &c. *Belloni*
us. Vocatur etiam *Lisses* nescio qui pisces apud Barbaros & anthropophagos quosdam *Ameri*
cæ incolas, Bratti ab alijs dicti.

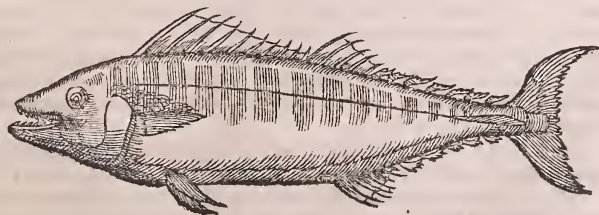
ORCYNUS nomen Grecum, in plerisq; codicibus Græcis uulgatis scribitur per o. breue, spi-
ritu tenui, ὄρκυνος. apud Athenæum frequentius ei aspiratur: & sanè Grammatici o. ante g. at
tenuari docentes, cum alia quædam excipiunt, tum quæ u. uel u. post g. habent, ut ὄρκισ(ω, ὄρκος, &c.
quibus nimirum etiam ὄρκυνος adseribi debet. nos quidem promiscuè modò *Horcynum*, modò *Horcynus*.
Orcynum scribimus: hoc pro consuetudine & Aeoica dialecto, illud ut grammaticis etiam ali-
quid tribuamus. *Heracleon Ephesius* Thynnum ait ab *Atticis* *Horcynum* dici. Videtur & ὄρ- *Orcyn*.
nos in recto singulari efferrî posse, sicut ὄρκυνος. *Archestratus* *Horcynum* ait esse Thynnum ma-
gnum, & alicubi etiam *Kôr* nominari. *Sofratus* uerò *Kôr* uocari Thynnum, qui iam *Horcyn* *Kôr*.
no maior ad summum peruenit incrementum. *Orcyno* idem uideri potest *Apolectus* ab alijs *Apolectus*.
dictus: item *Melandrys*, *Melanthyus*, *Elacaten*. Sed *Oppianus* solus *Melanthyum* nominat, *Melandrys*.
idq; inter cete, cum *Orcynos* iam antea piscibus pelagijs adnumerasset, uerùm ipse etiam *Orcy* *Melanthyus*.
nos iam summi incrementi *Kôr* dicitur, tunc etiam, ut uerisimile est, *nigrior*. *Penultimam* uo- *Elacaten*.
cabuli *Orcynus*, *Archestratus* corripit, *Oppianus* producit. A *Pergæis* *Kæobas* uocatur, teste *Cassias*.
Helychio. ¶ *Capitur* in *Hispania*, præsertim ad *Herculis* columnas: item in nostro mari & *Tyr*-
rhen, *Rondeletius*. Plura diximus supra in *Pelamye* uera, & in *Thynno*.

ITALICE. Vide mox in Gallico nomine.

GALL. A nostris *Ton* uocatur, à *Santonibus* *Athon*. *Membratim* & in assulas dissectum, fa-
le conditum, nostri *Tonnine* appellant, Itali *Tarantella* à *Tarentino*, unde aduehitur, sinu, *Ron*-
deletius. *Lege* etiam supra in *Thunno*.

GERM. Ein grosser Tunijn mag ein Waltunijn genanset werden. Vide in *Thunno* su-
perius.

Pelamydis *Sardæ* iconem sim-
pliciter dictæ *Pelamydi* non sta-
cim subiunximus, quoniã tres su-
periores unius speciei esse, & æta-
te tantum differre, ab *Aristotele*
alijsq; eruditis existimantur: *Sar*
dæ uerò alterius speciei esse ne-
mo negat.

PELAMYS Sarda, uel Sarda simpliciter Rondeletio. Inter Pelamydas (inquit) Sardā numerat Plinius; & Pelamydem longā interpretatur. Ea quidem quam exhibemus, Pelamyditam similis est, ut eadem planē esse iudicetur, qua autem nota ab ipsa (Pelamyde uera, seu simpliciter dicta) Thunnō ue distinguatur, iam indicatum est in Thunno. Trichiades & Premades (aliās Premnades) Thynnides (πῆς ὠωνιδίας) uocabant, Athenæo teste. Apud Aristotelem semel tantum αἰρεμαδίας legūtur; ubi Gaza conuertit, Primadæ (tribus syllabis) hyeme in cœno se abundant, &c. *πρημαδῶν & πρημναι*, pisces sunt Thynnis cognati, *ἄσθρων ὠωνιδίους ἰχθύων*, Hesychius. Primadias Aristotelis Vuortonus Pelamydes esse conijcit: nam & Thūnis cognatæ sunt & similiter infestantur aphis, & in cœno (à quo Pelamydi nomen) delitescunt, adde quod Thynnides etiam alio nomine dicantur Athenæo; quæ ex Aristotele Pelamydes esse uidentur. Verùm Oppianus lib. 1. Halieut. Pelamydes primūm litorales facit, deinde Prenades (πρηνάδων) pelagias. Considerandum igitur an piscis hic non simpliciter sit Pelamys, sed species illa quæ Sarda cognominatur: cuius aliud uetus nomen Græcum non habemus: etsi Galenus scribat præstantissima omnium esse salsamenta, quæ Sardica (Σαρδικία) à ueteribus dicta sunt: suo tempore Sardas uocari; Diphilus etiam Sardam nominans. Coliæ eam magnitudine confert. Sanè ut Latinis Sarda Pelamydum Thynnorum ue generis est, Sardina uero, Σαρδίνη Galeno, nouo similiter nomine, pisciculus plebeius: sic apud Græcos, non modo *τεχίς & τεχίαι*, uiles pisciculi memorantur, (antiqua uidelicet Sardinæ postea dictæ nomina) sed è Thynnorum etiam genere Trichias (*τεχίαι oxytonum*) semel duntaxat apud Athenæum lib. 7. in Chalcidum mentione, his uerbis: *τεχίαι δὲ καὶ τῆς πρημαδίας, τῆς ὠωνιδίας ἕλεγον*. Sed pisces minores aristoteli, id est, spinis exiguis pilorum instar referti, ut sunt Trichides, Trichiæ, Thrissæ, non temere *ἰχθῶν τριχίων* denominantur, maiores uero, ut Thynnides & Premades sunt, qua ratione Trichiæ dicantur, non uideo, quam obrem non Trichiadem, sed Premadem, Pelamydem Sardam appellabimus: donec certius aliquid cognouerimus.

Premades.
Primadie.

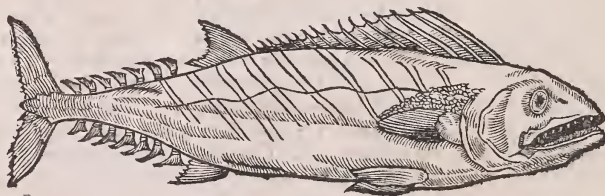
Sarda.

Trichias.

HISPAN. Vide statim in Gallico nomine.

GALLICE. Nostri & Hispani Bize, nomine communi cum Amia, ob similitudinem uocant, at pisciculus qui lingua nostra Sarde nominatur, minimè ueterū Sarda, sed Græcorum Trichis aut Trichias fuerit, Rondeletius.

GERM. Ein bündere art der Tunijnen/dem Witteltunijn ganz ähnlich/dann daß sy erliche schuppen hat bey den flossädern der orwangen. die anderen Tunijnen all sind überal glatt/wiewol der Waltunijn schuppen hat/sind aber mit einer glatten haut überdeckt.

Trocta.

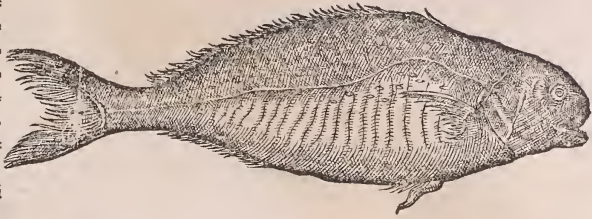
AMIA, Græca piscis nomenclatura est, quam & Latini retinuerunt, est autem gregalis atque inde nomen, *ἄπ' ἀπὸ μίαν φέρεται, ἢ πικρὰ δὲ ἀμα ἵεναι*, ut ex Athenæo & Plutarchi uerbis apparet. Pelamydi corporis specie, pinnis & cauda similis est: (ab Aristotele quidem Pelamydi comparatur.) Cutis læuis, dempta ea parte quæ circa branchias est, similiter ut in Sarda. *Amia ἡ γενερε σέμ, inflexione 2.* apud Matronem Parodum tamen masculinè ponitur, *Κυανόχρους ἢ Ἀμίας ἢ τῆς μέγας, &c.* est enim dorso cœruleo, eoque splendente dum uiuūt, uentre argenteo: corporis magnitudine Thynno inferior, Oppiano teste; carne infirma & molli, sed dentibus acutissimis. Carniuora tantum est Aristoteli; (quanquam & algis eam pasci alibi scribit;) unde à uoracitate nimirum Trocta (*τρώκτης, ἰ*) apud Aelianum uocatur, longè quidem alius piscis, quàm quæ in dulcibus aquis Trutta uulgo dicitur, quanquam & ipsa edacissima. Amia etiam è mari fluuiis subit, præstatq; in fluentis & lacubus Aristoteli. Plures collectæ contra unum Delphinum pertinacissimè pugnant. A dorso ad uentrem in hoc pisce lineæ ductæ sunt obliquæ, nigricantes, certis interuallis à se distantes, Rondeletio teste. ¶ Alia est Amia Saluiani, uide mox in Glaucō primo Rondeletij.

GALLICE, Byza à nostris (circa Monspelium) & HISPANIS dicitur, quasi Byzantia, ut opinor, Amia enim Byzantia in precio habebatur. Ab alijs Boniton, Rondeletius.

GERMANICE circumscribimus: Ein art der blawfischen im meer / den Macrillen oder den Tunijnen geleych: mag ein Streymtunijn geheissen werden / vonn wägen der schelwen schwarz-

schwartzlachten streymen/welche von seinem rucken gegen dem bauch sich streckend.

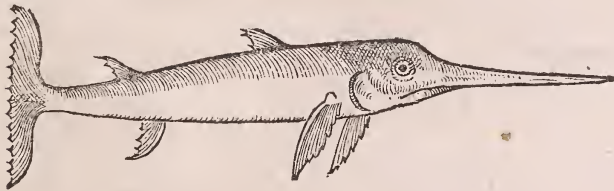
POMPILVS, $\rho\omicron\mu\pi\lambda\theta$.
dicitur piscis ab Athe-
naeo, Aeliano, Oppiano, a-
lysq; Græcis; & inter La-
tines Plinio; qui à qui-
busdam inter Thynnos e-
um numerari scribit. Ve-
rùm hi, meo quidem iudi-
cio (inquit Rondeletius) si-
militudine decepti fuerūt.
Pompilus enim alius est à
Thynnīs & Pelamydibus,
et si eis quodammodo simi-
lis est. ¶ Thynni (inquit Plinius) saepe nauigiā velis euntia comitantes, mira aliqua dulcedine
per aliquot horarum spacia & passuum milia à gubernaculis non separantur, ne tridente quidem
in eos sapiūs iacto territī, quidam eos qui hoc ē Thynnīs faciant, Pompilos uocant. ¶ $\rho\omicron\mu\pi\lambda\theta$ pis-
cis, qui nauigiā usq; in portum comitari & deducere perhibetur, Gregatim quidem naues circū-
siliunt, & curlum earum sequuntur miro studio, ubi terram praesenserint, relictis nauibus in pla-
gus redeunt. hinc nauē terram propē esse certō cognoscunt: & ex eorundem comitatu, placidū
tranquillumq; mare futurum sibi promittunt. Itaque pro pisce sacro habetur, alij tamen alium sa-
crum piscem (ab Homero dictum) interpretantur.

Sacer piscis.

Quaecunque de Pompilo ueteres tradiderunt, (ut sunt, naues in pelago comitari, uarium esse,
super cilijs aureis, Pelamydi similem,) ea omnia pisci à se exhibitō conuenire, Rondeletius asserit.
Penultimam in Pompilo Græci omnes corripunt, Ouidius in Halieutico protulit.
GALL. Malsilienses piscatores corruptē Pampalum uocant, Gillius,
GERM. F. *Ein Leirfisch/cin Schiffleiter/oder Schiffsgell.*

In hac icone Gladij piscis rostrum expressum est ad imaginem à Io. Caio Anglo nobis missam:
reliquum uerò corpus, ut à Rondeletio exhibitum est.

GLADIUS à Plinio & Gaza uertitur Græcorum Xiphias, qui & Galeotes alio nomine dici-
tur, $\xi\chi\omega\varsigma$ uel $\xi\chi\iota\omega\varsigma$, ut $\alpha\iota\upsilon\epsilon\iota\alpha\varsigma$, $\gamma\alpha\lambda\acute{\iota}\omega\tau\eta\varsigma$ ut $\chi\epsilon\upsilon\sigma\eta\varsigma$. Rostrum eius oblongum gladij figuram
præ se fert. Tomus Thurianus, quem alij Xiphiam uocant, Plinius; ut Hermolatus emendauit, cū
uetus lectio esset Tynnus, Tranus, quem alij Xiphiam uocant, ego legerim, Thynnus, (ne piscis
tam nobilis Pliniano catalogo desit;) Thranis, & c. nam & Xenocrati Thranis, idem qui Xiphias
est. Græci de parte piscis concisi $\tau\acute{\alpha}\mu\alpha\chi\theta$ potiūs quàm $\tau\upsilon\mu\omega\upsilon$ dicunt. Carchariæ canis pars est qui
à Romanis Thursio uocatur, suauissimus ac tenerrimus, Athenæus, Græcè $\theta\upsilon\gamma\sigma\iota\omega\upsilon$ legitur: Her-
molatus tomum seu pulmentum Thurianum transtulit. Cauendum igitur ne cum Gladio confun-
damus Phocænam, quam Laune Gaza interpretatur Turfionem, (aliàs Tirsionem, uel Tyrfio-
nem, item ne cum Canc carcharia, aut Galeo. Ex Thynnorum uenatione pinguescere aiunt
Galeotas, quos & Xiphias uocant, & Canes, aiunt, Strabo lib. 1. Græcè scribitur, $\xi\chi\theta\epsilon\iota\sigma\tau\eta\varsigma$
 $\mu\alpha\iota\upsilon\epsilon\delta\omega\tau\eta\varsigma$ $\epsilon\sigma\tau\eta\varsigma$ $\gamma\alpha\lambda\acute{\iota}\omega\tau\eta\varsigma$, $\epsilon\sigma\tau\eta\varsigma$ $\eta\chi\iota\omega\varsigma$ $\lambda\acute{\epsilon}\gamma\epsilon\delta\omega\tau\eta\varsigma$ $\eta\chi\iota\omega\varsigma$ $\phi\alpha\sigma\iota\eta\varsigma$. Eustathius legit, $\epsilon\sigma\tau\eta\varsigma$ $\eta\chi\iota\omega\varsigma$ $\phi\alpha\sigma\iota\eta\varsigma$ $\eta\chi\iota\omega\varsigma$
 $\kappa\epsilon\lambda\delta\iota\sigma\tau\eta\varsigma$, in uersis nimirum uerbis, pro $\epsilon\sigma\tau\eta\varsigma$ $\eta\chi\iota\omega\varsigma$ $\kappa\epsilon\lambda\delta\iota\sigma\tau\eta\varsigma$, $\eta\chi\iota\omega\varsigma$ $\phi\alpha\sigma\iota\eta\varsigma$. Saluanus hæc uerba $\epsilon\sigma\tau\eta\varsigma$ $\eta\chi\iota\omega\varsigma$
 $\eta\chi\iota\omega\varsigma$ $\lambda\acute{\epsilon}\gamma\epsilon\delta\omega\tau\eta\varsigma$ parenthesi includit, ut uerbum $\phi\alpha\sigma\iota\eta\varsigma$, non solum ad $\mu\alpha\iota\upsilon\epsilon\delta\omega\tau\eta\varsigma$, sed etiam ad $\eta\chi\iota\omega\varsigma$ $\lambda\acute{\epsilon}\gamma\epsilon\delta\omega\tau\eta\varsigma$
referatur, non autem ad $\eta\chi\iota\omega\varsigma$, ut sensus sit, ex uenatione thynnorum tum Galeotas (aliàs Xiphias
dictos) pinguescere, tum etiam Canes, nimirum Carcharias, $\theta\upsilon\gamma\sigma\iota\omega\upsilon\varsigma$, Xiphias piscis, Hesychius.

114 Animalium Mar. Ordo VIII.

Fieri quidem potest ut Xiphias alio nomine ideo Galeota dicti sint, quod sicut Galei canes (id est, Mustelæ,) ceteros pisces persequantur, & forsitan alicubi etiam Canes eandem ob causam, siue simpliciter, siue cum adiectiuo *φίσι*: sicut & *καρχαλαί κνώσ* dicuntur: ut Strabonis uerba non eo quo diximus modo accipiuntur, sed sicut Eustathio placuit, Galeotas alijs nominibus tum Canes tum Xiphias appellemus. Aelianus de animalibus. 13. 4. e Messenia Menandri hos uersus recitat: *ἔγω με κνώσ, καὶ πρῶτος τῶν χελῶν ἄπειρα, ὅσα τε καλλιωνύμων ἔσται, ὅψι δὲ σφαίρων τῶν ὄφειων κνώσ.* uersus qui dem postremus apparet corruptus, legi potest, *ὅψι δὲ σφαίρα με ξυλῶν ἰσθῆρ κνώσ.* ¶ Aelianus Xiphiam inter Istri pisces numerat; in quo flumine hodieque hunc piscem capi circa Goinortham (Komaram forte) oppidum, supra Budam, raro tamen, & paruum, uix tribus dodrantibus longiorem, testis quidam oculatus mihi affirmavit.

GRAECIS hodieque *Σπίσις* appellatur.

ITAL. Venetis Spada, Genuensibus Imperator.

GALL. Ab accolis Oceani Heron de mer, id est, Ardea marina. Burdegalensibus Grand Espadas. Massiliensibus (ut Italus) pesce Spada. Circa Monspelium Imperador, ut Genuensibus, quod gladium, ueluti imperatores picti, gerat. Alius uero est piscis ex Galeorum genere, Vulpes nimirum, quem in Prouincia & circa Monspelium Sparam uel Peis Espase uocant, cuius cauda gladii similitudinem praese fert.

GERMANICE. Schwertfisch. Nostrates Militem uocant, Alberus: qui alibi Testudinem mar. aut eius speciem quandam uulgò Militem uocari scribit.

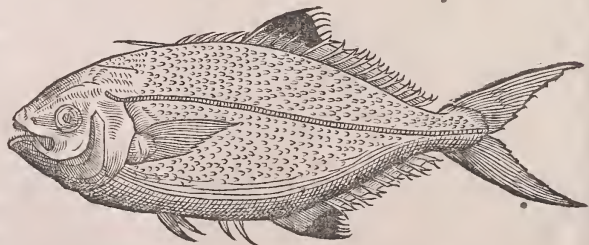
ANGLICE Schwerdefische.

Alia minus accurata Gladij effigies, qualem olim ab amico accepimus.

Glaucidium.

GLAUCVS (maior hexacentrus,) Rondelietio: à colore glauco, id est, caeruleo, dictus, *γαυκός*. Dorsum est planè caeruleo. Statim à capite aculeos habet, quorum primus in anteriorem partem uergit: quinque alij ad caudam spectant, breues, sed acuti, nulla membrana connexi, Rondelietius. Glaucidium, Glaucus est paruus: (Glauciscus uero alius uidetur esse quàm Glaucus,) Rondelietius speciem alteram priuatim sic nominat. ¶ Ceterum quod Aelianus scribit, Glaucum piscem fetus suos timentes ore admittere, quod propter dorsum aculeos non est probabile, Rondelietius non de hoc Glaucorum genere sed de Canicula glauca accipit. Aristoteles Galeos & Torpedinem hoc facere scribit, Solus (inquit,

quit,

quit) ex Galeis Acanthias non recipit propter spinam, &c. Omnia quidem (inquit Saluianus) quæ à ueteribus Amia tribuuntur, huic pisci probè conueniunt: nec obstat, ut sibi ipsi objicere uideatur Iouius, quòd cum gregalis sit Amia, iste noster Romæ saepe solitarius capiatur: quando uti non omnis maris locus singulis piscibus accommodus est, sic haud ubique gregales appellati pisces, gregatim reperiuntur: nec eorum qui in congruis sibi locis gregales habentur, in locis alijs solitarios nonnullos reperiri inconuenit. Verùm cum Amia à ueteribus attributa (si earum cum Delphinis pugnam, cuius Aelianus & Oppianus meminerunt, quam neque hunc nostrum, neque ullum alium piscem cum Delphinis committere, obseruare potuimus, exceperis) eiusmodi sint, ut plerisque etiam alijs piscibus cõuenire possint, haud solum ex eis hunc piscem nostrum, Amiam esse fatendũ est. Sed si præter hæc animaduertatur, ab Aristotele & Plinio (Amias cum Thynnis & Pelamidibus Pontum intrare, estatemque ibi traducere asseuerantibus) & ab Oppiano (eas cum Thynnis in robore conferente) Amias Thynnis & Pelamidibus similes esse innuit: uti nulli piscium quæ Amia tribuuntur, & Thynno similem esse, magis quàm huic nostro respondent, ita ipsum, Amiam esse, asserere possumus. Hæc ille. Sed alia est Rondeletij Amia, uerior, ut mihi uidetur.

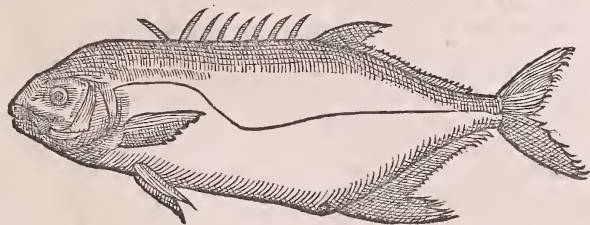
ITAL. Romæ & in Liguria Lechia uel Leccia uocatur, Rondeletius (& Saluianus.) Idem mox in Glauco secundo à Romanis Lopida uocari dicit hunc piscem. Laccia quidem est Thrifsa. ¶ De genere Anthiarum sunt (inquit Bellonius) pisces plani & lati, quos uulgus Romanum Lopidas & Leczias appellat: quorum ut rariores quidem Lopidæ, sic etiam maiores: Stellæ uerò, minores, non usque ad cõ frequentes: Lecziæ frequentissimæ sunt, quas cum his piscibus libenter contulerim, quibus Malsilienses Lampugarum (sed falso, Rondeletius) nomen indiderunt.

GALL. Circa Monspelium, Derbio, A Prouincialibus Biche, & Cabrolle, & Damo, (quasi Capreolus & Dama, nescio quam ob causam.) A quibusdam Lampugo, sed falso, uocatur, Rondeletius.

Lecziæ Romæ frequentissimæ sunt, quas cum his piscibus libenter contulerim, quibus Malsilienses Lampugarum (sed falso, recte Rondeletio) nomen indiderunt,

ILLYRICE Polauda.

GERM. Glaucis Rondeletij tribus, unum commune Germanicum nomen finxerim, Gross Meerstichling. uel à colore Meerblawling. Sunt enim magni pisces marini, & in dorso aculeos habent, similiter ut fluuiatiles pisciculi, quos Strichling Argentinæ nominant.

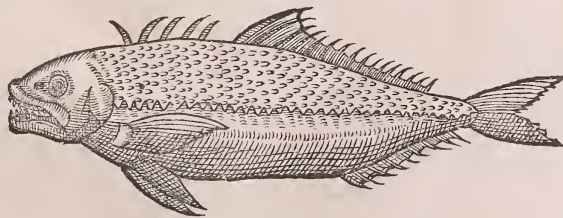

GLAUCI species I I. quæ superioris magnitudinem nunquam attingit, unde Glaucidium forma diminutua dici potest.

ITAL. Romanis piscatoribus Stella dicitur.

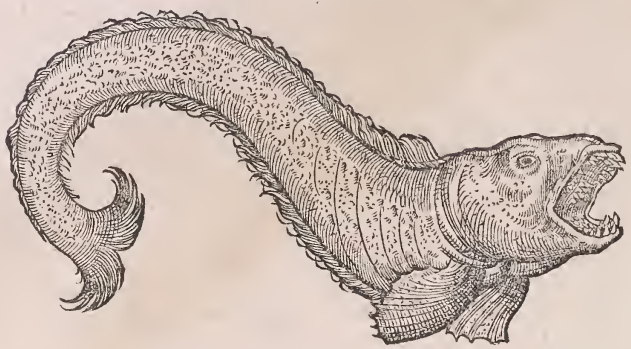
GALL. Circa Monspelium Palamide uel Vadigo.

GERMAN. F. Sie ander art der grossen Meerstichlingen.

GLAUCI species III. à secunda non multum differt, nisi quòd huic dentes sunt acuti, linea à branchijs ducta, longè magis flexuosa tortuosaque est: à qua (distinctionis gratia) Glaucum sinuosum appellabimus, Rondeletius.

GERM. Das dritte geschlecht der Meerstichlingen.

Βιπφισφ.

Hippurus.

Coryphæna.

Αγοδουρίς.

ANARRHICHAS, Oceani Germanici piscis magnus, à nobis uocatus. Huius iconem ad scelerum Ge. Fabricius ad me misit, & descriptionem adiecit. Hic piscis (inquit) à Balthicis populis suo nomine Σαρπιδας dicitur. Klip enim ipsorum lingua scopulum significat. Vnde Klipfish dicitur, uel quòd scopulos ascendat: id enim facere fertur: uel quòd in scopulis latitet. E naribus parua quasi fistula, quas ex arenis rustici faciunt, eminent: & propter superiores dentes in capite tuberculum est. Dentibus imprimis terribilis, quos non solum in mandibulis, sed faucibus quoq; & lingua gestat, anteriores rotundi & acuti, reliqui molaribus humanis similes, nisi quòd in media fauce (medio palato) nostris sunt grandiores. positi autem sunt duplicata serie omnes, in inferioris mandibula parte una, octo, & in altera annexa quinque: neq; aliter in parte e regione opposita. superior mandibula plures acuros habet propter fauces: in quibus tres duplicatae series, media parte præcipue decem grandibus molaribus munita: quin in lingua ipsa molares sunt. Reliqua ex pictura apparent, Voracem & ualidum esse apparet, cum aliàs, tum caudæ icu. ¶ Ego Anarrhicham uocare uolui, (id est, Scansorem,) à Græco uerbo αναρρηχθαι, quod proprie manibus pedibusq; nirentem & prensantem, hoc est, omni tui corporis, in sublime scandere significat. Licebit & Hippurum Oceani nominare: quòd multa cum Hippuro illo, quem Rondeletius exhibuit, (uero, ut arbitror, ueterum, quem dedimus supra pag. 75. Ordine v.) communia habeat: si modo non proforsus idem est, sed in Oceano maior: quanquam eicones parum similes uideantur. ad scelerum enim expressa est, quam G. Fabricius misit. Primum communis est utriq; oblonga & continens una à capite ad caudam usque extensa pinna: quam in Hippuro suo notã præ alijs omnibus piscibus (Taniam excipimus) illustrem & spectabilem esse scribit: & ab hac ipsa Hippuri nomen impositum putat: quòd caudæ equinæ (inquit) simillima sit, id est, longa continens, uillisq; multis constans, cuiusmodi in nullis alijs piscibus reperitur. ¶ Apparet autem in nostrâ pictura, non solum talis in dorso pinna, sed etiam alia in uentre, quæ similiter à capite ad caudam usque producit, ut non solum pictura ostendit: sed Fabricius etiam in descriptione his uerbis, supra omisis: Dorsum pariter & uenter à fine capitis usq; ad caudæ extensionem pinnas habent: quæ secundum corporis quantitatem, ipsæ quoq; paulatim minuuntur. Hoc si uerum est, & non in scelerum aliquid aliter quam reuera se habeat apparuit, planè mirum & singulare fuerit, in Rondeletiano quidem, pinnae ad branchias, illis quæ in uentre sunt, proximæ apparerent, hæc rursus, cum oblongæ sint, extremitate sua podicem, & quæ ab eo sequitur pinnam ferè attingunt. Habent autem pisces omnes pinnas parte supina diuersas. binas primum (si Heparum & Taniam Aristotelis excipias): deinde unam à podice, Tensarum genere excepto. Quamobrem uiros literatos, qui iuxta Balthicum mare habitant, ut diligentius in hanc rem inquirant, adhortor. ¶ Hippurus quidem dictus fuerit hic piscis, siue à dorso pinna (ut diximus) caudæ equinæ quodammodo simili: siue ἵππος τοῦ ἵππου ἀπὸ τοῦ καὶ ὑπὸ ἀλλοῖσιν: hoc est, ab eo quòd Equi instar cum impetu & celeritate, uelutiq; saltu feratur. Ouidius Hippuros celeres cognominauit. Oppianus eos si quid in mari uagum & fluctuans uiderint, maxime si naufragæ nauis, disiecta oberrent fragmenta, statim frequentes proximè commitari canit, &c. Vocatur & Coryphæna, siue ut Rondeletius putat, quòd pinna dorso mox à uertice (quem κερφαίην Græci uocant) ueluti crista incipiens, erigatur: siue, ut nos conijcimus, à magnitudine uerticis seu capitis sui ad reliquum corpus. à caudâ enim uersus caput paulatim augetur & eleuatur, quod Græci dicerent κερφαίην, Hefychius interpretat ἀψίτην, ὑψοῦται: & κερφαίην, κεφαλήν, λόφον. A tali figura, Cotto etiã fluuiatili pisciculo nomẽ factum uideretur. Hippurus (inquit Rondeletius) à capite sensim tenuior fit strictiorq;: id quod in eicone ab eo posita, nõ tam clarè, ut in nostro Anarrhicha apparet: forte quia noster ad inueteratum expressus est: caput autẽ uetustate non ita contrahitur, ut reliquæ partes quæ carnosæ sunt. Ab eadem nimirum figura, ἄγοδουρίς appellatur: quòd urinatorum, uel agnorum (ἀγρῶν) salientium instar, in caput pronus feratur, siue per ludum, siue dum persequitur pisces: carniuorùs enim est, quamobrem naufragia se-

Catur.

atur, ad talem quidem motum saltumq; corpus egregie compositum habet. ¶ Dentēs etiam in maxillis, palato, & lingua, ut noster habet, ita suo Hippuro Rondeletius tribuit: sed exiguos tantum & acutos, ut os etiam mediocre. ¶ Ad quam magnitudinem noster perueniat, certi nihil habeo: Eicon à Fabricio missa, dodrantem fere trium mensuram aequat. Aristoteles Hippuri ex ouis foetus è minimis celerrimè in maximos euadere scribit. ¶ Hippurus ueterum in speluncis latet, hyme præfertim: noster etiam in scopulis latitat. Sed scopulos etiam scandere, de suo ueteres non proderunt: unde uel naturam eius nondum plenè ueteribus exploratam fuisse; uel nostrum hunc non eundem, sed cognatum esse piscem, suspicor. ¶ Hippurus ueterum in pingui, suauis & dura est carne: qualis Thynnorum Glaucorumq; est. Hæc præter propositum proxius exponere uolui: ut hominibus eruditis Oceani accolis (quales iam non paucos Germania nostra habet) certius omnia indagandi occasionem præberem.

ORDO IX. DE PISCIBVS CARTILAGINEIS PLANIS: PRIMVM DE RANA PISCATRICE, PASTINACIS, TORPEDINIBVS, SQUATINA:

deinde de Raijs diuersis.

DE PISCIBVS CARTILAGINEIS

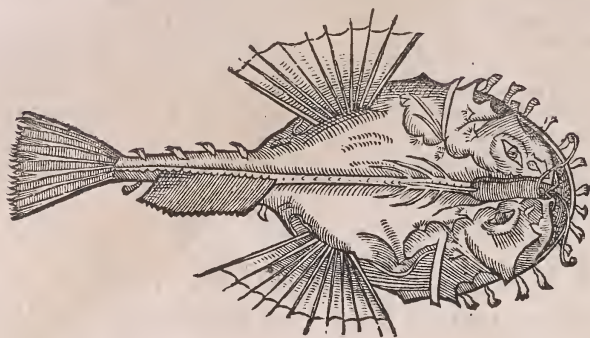
QUAEDAM IN GENERE.

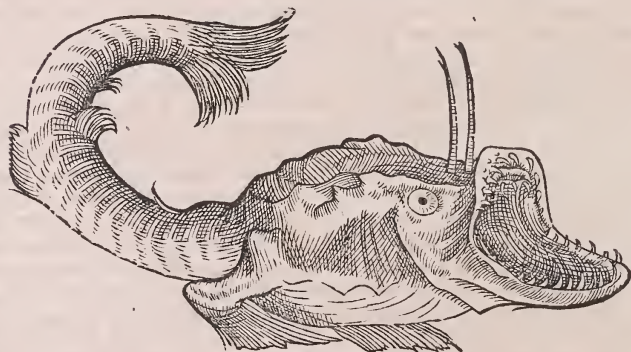
CARTILAGINEA nominamus Aquatiliū quæ nequē spinas, ut propriè dicti pisces: neque ossa, ut Cete habent, sed cartilaginem duntaxat: & nec seuum, nec adipem, ut Athenæo placet. itaque differunt à longis quibusdam piscibus, qui quantus Galeorum generis non sint, cartilaginei tamen uidentur: sed pinguedinem habent, ut Rondeletius annotauit. Aristoteles *σελάχη* (σά) hoc genus nominat, (παρά το σάλας, ut Aëtius docet, quod noctu splendere uideantur: uel παρά το έσω λεγάζου, ut Suidas quoniam oua concepta intra se excidunt, & foetus uiuos pariunt;) & alibi *χονδροκανθα*, *σελαχίδης*: ut Oppianus, *σελάγη*. A piscibus quidem propriè dictis discernit, cum scribit: inter pisces, foecundissima Mænis est: cartilagineorum autem Rana. Alibi non distinguit: ut, Squamosi omnes ouipari sunt: cartilaginei uerò, *σά* *σελάχη*, omnes ouipari, excepta Rana. ¶ Cartilagineorum rursus, alia plana sunt, de quibus in præsentia dicemus, alia longo corpore, de quibus postea, ex longis maiores ad Cete accedunt, ut Canicula, Lamia. Et ita quidem ueteres diuiserunt. Sed uidentur inter duo hæc genera, etiam medium quoddam esse, quod species aliquot piscium rotunda seu sphericæ figuræ comprehendat: de quibus etiam seorsim agemus. Bellonius ex Cartilagineis quosdam ouiparos facit: Atilium, Collanum, Silurum, Sturionem; quibus & Lampetra addi poterit, qui omnes è mari flumina subeunt: & non propriè *σελάχη* dicuntur: pinguedinem enim plerique habent. ¶ Ex propriè cartilagineis, sola Rana, ut diximus, Aristoteli uiuipara est. quare eam primo loco posuimus, ut piscibus hæcenus descriptis, qui omnes ouipari sunt, uicinior esset, ueluti *επιμορφεζου*.

CARTILAGINEA (inquit Saluianus) in Aquatiliū duntaxat genere inueniuntur. Græci *σελάχη* uocant, *εξ* *το* *σάλας* *έχου*, Galeno teste: quoniam cutis eorum (aspera) noctu splendet. Et hæc quidem omnia squamis carent: & insuper pleraq; cute aspera sunt, quoniam enim spina cartilaginea constant, terrenam portionē natura inde ad cutē transtulit, inq; eius asperitatē absumpsit. Nonnulla uerò læui cute teguntur, ut Rana marina, Torpedo, Pastinaca, Aquila, Lauirata, & Læuis Mustelus. Os plerisque ante & supinum est, quamobrem nisi conuerfa respiciuntur, cibum corripere nequeunt: quare nō solum aliorum piscium saluti cōsultur, (rapina enim piscium omnia hæc uiuunt,) qui dum illi se cōuertunt effugere possunt: sed etiam ipsorum, ne nimia uocitate pereant. Aliquis tamen in extremo rostro os positum est, ut Rana marina, Squatina, Lampetræ. ¶ Branchias detectas omnia habent: spinea enim aliorum integumenta sunt, hæc autem spina carent. Habentur autem branchiæ cartilagineis planis quidem parte supina: longis autem ad latera, utriusq; duplices & quinæ utriusq;. Iecur duplicatum habere uidentur, idq; adipem. adipem quidem discretum, qui carni uentri ue hæreat, nullo pinguefcunt. Fœminæ uulvas habent ea specie, qua aues. In hoc genere nec fœminæ suos conceptus, neq; mares suum semē spergere uidentur. femine enim minimè abundant. Superfœtant, Vterum mensibus complurimū feminis ferunt, Sub partum repetunt litus & uada, relicto pelago, &c. Hæc omnia Saluianus. Etrursus: Plani pisces dicuntur (inquit) à Columella prostrati & cubantes, qui non ut cæteri, erecti, sed ueluti prostrati atq; iacentes (sua latitudine) natant. Horum alij spinosi sunt, ut Passeres; alij cartilaginei, ut Raia: Aristoteles *πληρὸς* *κεροφόρος*, id est, latus & caudatos nominat,

Imago à Rondeletio propofita.

Alia eiusdem pictura ad fceleton: in quo nimirum quædam partim arte diftorta funt: partim ariditate, &c. Hanc miſit Ge. Fabricius, qui ab eo quòd capite tantum & cauda conſtare uideatur, Cephalurum appellari poſſe, ad nos ſcripſit.

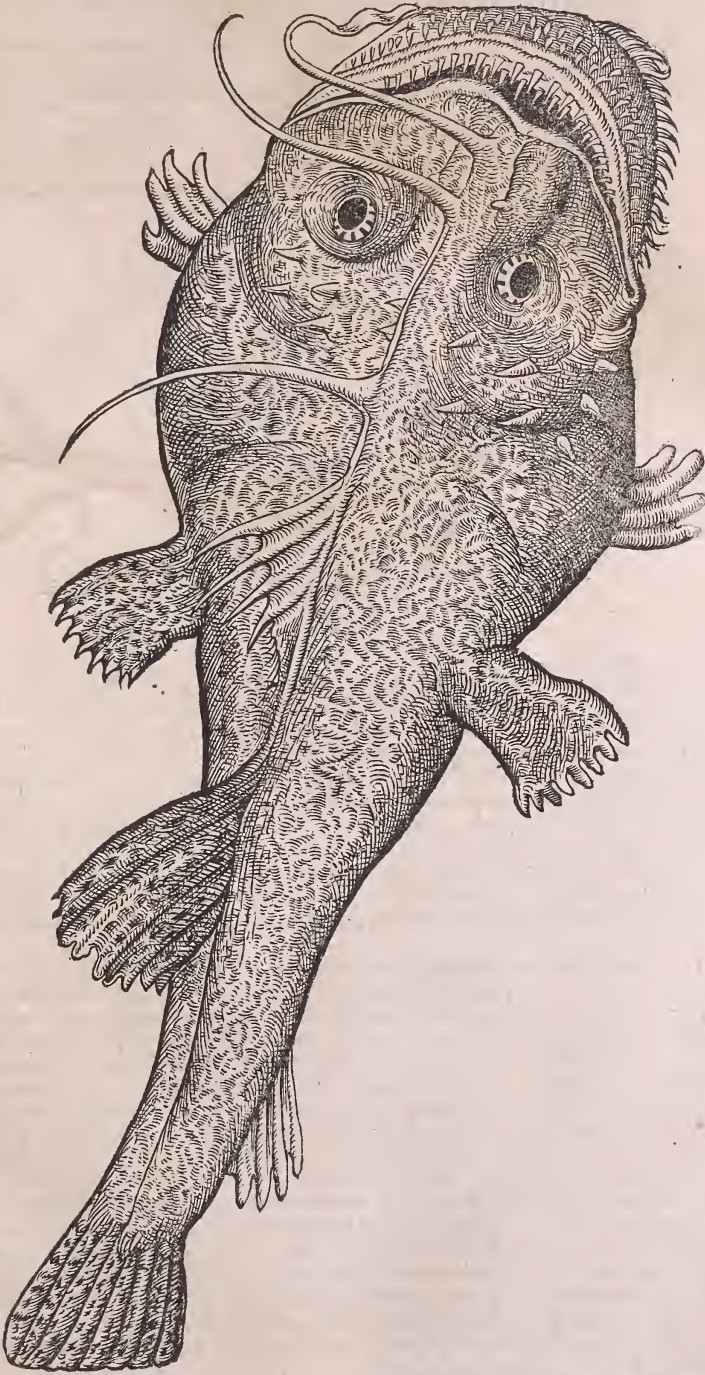

RANA piſcatrix, uel marina, aliquando ſimpliciter Rana, ubi ſcilicet de marinis ſermonem eſſe conſtat, Plinio, Ciceroni. Græcis Βεζτραχ & ſimpliciter, uel cum epitheto ἐλαύς, id eſt piſcatrix; nam ἐλάϊς non placet: ἀλά & quidem dici poſſet, ſicut & δαλαΐτις in Admirandis narrationibus Ariſtorelis. ¶ Piſcatricis nomen (inquit Rondeletius) à piſcandi ſolertia inuenit: Rana uerò à Ranæ paluſtris nuper nata (quam Græci Gyrinum uocant, priuſquam cauda ſiue poſterior pars in poſteriores pedes degeneret) ſimilitudine, capite enim caudaq; tantum conſtare uidetur, ut etiam Cottis fluuiatilibus piſcibus aptiſſimè comparari poſſit. ¶ Cum cæteri cartilaginei animal pariant, Rana ſola, Ariſtotele teſte, ouipara eſt. caput enim multò maius reliquo corpore habet, idq; aculeatum, ualde aſperum. quomobrem neque poſtea catulos ſuos recipit, neq; initio animal parit. ¶ Non minor quam Torpedini ſolertia Rana quæ in mari piſcatrix uocatur. eminentia ſub oculis cornicula turbato limo exerit, aſſultantes piſciculos pertrahens, donec tam prope accedant, ut aſſiliat, Plinius.

ITAL. Hodie quoque à Neapolitanis Rana piſcatrix dicitur, Rondeletius; uel Piſcatrix (tantum,) Gillius. Romæ Martino piſcatore. A Liguribus, piſcis piſcator, (peſce piſcatore, Saluianus,) Gillius. Epidaurij (Ragufini) ob deformitatem & ſædum horridumq; corporis aſpectum Diabolum marinum (Diabolo marino, Saluianus) uocant, Bellonius: eodem nomine aliqui Aſcum Ariſtorelis nominant. Hodie ab incolis Iſtrix piſcis Roſpus appellatur, Maſſarius. ſed Itali etiam Aquilam piſcem Roſpum, id eſt Buſonem, uocant, ut tradit Bellonius. Siculi uocant Lamiam, Gillius: neſcio qua ratione, niſi ab ore admodum hiante, uel à uoracitate. Lamiam quidem hodie aliqui Canem carchariam nominant, &c.

HISPAN. Luſitani Xarocho: uel, ut Saluianus habet, Emxarroco.

*Rursus alia, qualem Venetijs aliquando depictam ab amico accepi. conijcio autem
ad piscem aridum factam esse.*

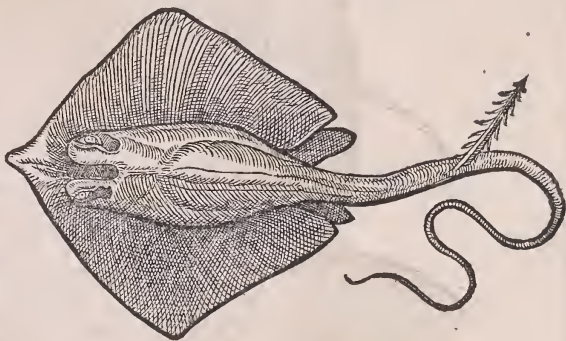

GALLICE. Mafsilienfes Bodroyum, (Baudroyum, Bellonius) hoc est Batrachum, corruptè uocant, Gillius. uel, ut Rondeletius scribit, Baudroy, à lato & amplo oris rictu, quo marfupium refert, quod baudrier uernacula lingua nominatur. Burdegalenfes, Pefcheteau, quali Pifcatorem paruum. Monfpelienfes, Gallanga.

GERMANICE, ut accipi, Tō: ſch: niſi id nomen Afelli cuiusdam in Oceano generi capitato potiùs tribuendum fit. ¶ Seerode, id est, Rubetamar. ANGLICE: (Germanus diceret) Deertrott, à rictu nimirum ſimiliter patente, GALLICE eadẽm ſignificatione Crappe uel Crappade, uocatum piſcem ſe uidiffe aridum, uir doctus quidam mihi retulit: rotum capite & cauda conſtare, triplicem habere ordinem dentium, linguam quoq; dentatam, cadaueribus hominum ueſci: & hominibus natantibus inſidiari, quos membro uirili apprehenſos ad profundum detrahat ac deuoret. ¶ Licebit aliarum gentium uocabula interpretando ſequi & nominare, eis Deertrott/ ein Deertreifel/ ein Tãſſchemaul.

Turtur.

PASTINACA dicitur à Plinio & Celſo: quæ Græcè τεργύριον, tanquã Turtur, quo nomine Latino p Paſtinaca Ambroſius in Hexaëmero, & recẽtiores quidam uſi ſunt. Diſtam autẽ Paſtinacã puto (inquit Rondeletius) à caudæ colore rotunditateq; (& longitudine, Saluianus,) Paſtinacæ radice ſimili, Τεργύριον uerò non à colore, ut quidam (Bellonius & Saluianus Turturẽm à tergoris colore, ac quibusdam ueluti ex parſis alis, in euſdem nominis auis ſimilitudinem, diſtam conijciunt) ſcripſit: nam piſcis hic

Columba mar.
An uolet.

Species duæ,
aut plures.

fluereſcit, ſed ab alarum expanſarum ſimilitudine tantũ. Sunt qui Columbam marinam appellent. Vide in Italicis. Paſtinaca cum natandi eſt cupiditate affecta, natare poteſt: eum rurius uolandi ſtudio tenetur, ſurſum uerſus ſublimis uolat, Aelianus, unde à ſimilitudine forte auis uolantis, Turturẽm Græcè nominatam aliquis coniecerit, ſed Saluiano eam uolare uerifimile non fit, quòd grauis & ad uolandum inepta uideatur. ¶ Eius ſpecies duæ ſunt: quanuis antiqui unius duntaxat meminere, uel ob ſimilitudinem non diſtinxerint, neq; enim facultatibus, neq; caudæ aculeo diſſerunt, ſed roſtro tantũ & capite, Rondeletius. De harum altera, quæ maior eſt, ægæmus proximè. Bellonius tres ſpecies facere uidetur, Maiorem harumũ, quam Aquilam nominat, deinde minorem, quam in læuem & aſperam ſubdiuidit. Nos mox in Aquila (Paſtinaca altera) aſperæ cuiusdam Paſtinacæ caudam, ſex dodrantibus longiorem exhibebimus: ut aſpera etiam forſan duplex ſit: una minor, Bellonio nota: altera maior, eidem alijsq; ſcriptoribus hætenus incognita

ITAL. Romani Bruchum nominant, Genueſes (ut & Mafsilienfes) Ferrafam, (Ferrazza,) Bellonius, Romani Bruccho, Siculi Baſtonaga, Rondeletius. Veneti piſcem Columbum (peſce Palombo, Saluianus) appellant, Maſſarius, Rondeletius Orbem piſcem, Venetis Columbam uocari ſcribit: & ſimiliter Galcum læuem Romanis, Ferrafam Ligures uocant, Gillius, Rondeletius Ferrazam ſcribit, ſic autem nominata uidetur, quòd eius cauda mucrone oſſeo ad uulnerandum, ut haſta ferro, muniatur. Arma ut telum perforat, uſi ferri, & uenenũ malo, Plinius.

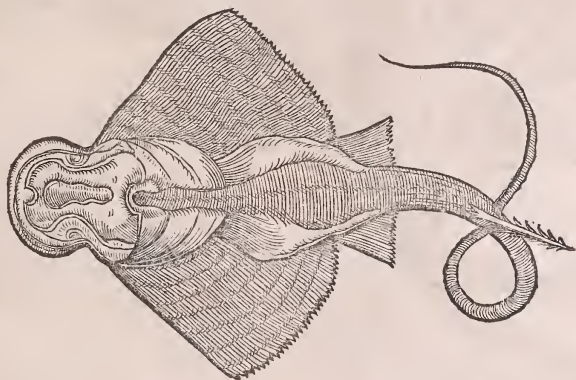
GALL. Circa Monſpelium Paſtenago uocant. Prouinciales nonnulli Baſtango uel Vaſtango, Mafsilienfes Bougnette: quia farina conſperſa & in ſartagine friſta, itrij genus quod uulgarè lingua bougnette uocant, referat. Galli Raſam, ob ſimilitudinem, quam cum Raïjs habet, Burdegalenfes Tare ronde, Rondeletius. Lutetiæ (ubi uerno præcipue tempore frequentiffima eſt) nullo præterquam Raïæ nomine diſcernitur, ac cum Raïjs in foro piſcario nullo diſcrimine diuendi ſolet, quanquam Burdegalis & Baionæ Taram rotundam appellant: ad diſcrimen Aquilæ, cui Taræ francæ nomen indiderunt. Mafsilienfes ac Genueſes Ferrafam nominant, Bellonius. Taræ nomen Aquitanis in uſu, factum uidetur à Turture aue: quæ Hebraicè Tor, Italicè Tortora dicitur. Mafsilienfes tum maiorem, tum minorem Paſtinacam, Glorinum appellant, Gillius. Diſcunt autem forte Glorinum, quali glorioſum ſeu ambitioſum piſcem: nimirum quòd caudæ radiũ erigat, ut ceruicem ac crifas ſuperbi & ambitioſi milites ſolent: & pleroſque cæteros piſces facile præ ſe contemnat.

DALMATIÆ Laccizza, Rondeletius.

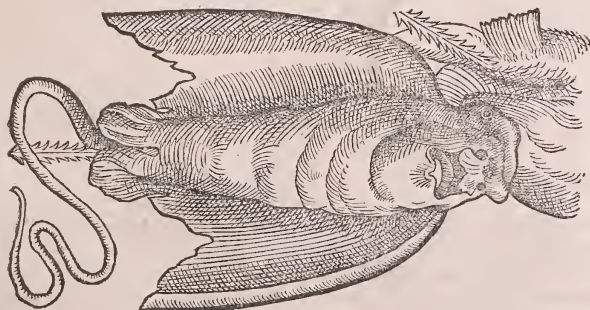
ANGLICE *El Poffen*, ut audio.

GERMANICE *Ein schwarzer Rocche*, hoc est *Raia nigra*, ut *Valerius Cordus* interpretatur. *Raia* enim (inquit) figura non admodum dissimilis est, & longiore cauda. Germani inferiores quidam uocant *een Peilstert*: quæ uox sagittæ caudam significat. *Stert* quidem cauda est: & piscis huius nomen *Flandris* sua lingua caudam muris significare, author est *Rondeletius*. *Flandri* fortè pronunciarent *een Ratte pont*. *Genueses* quoque *Aquilam* pesce *Ratto* uocant. *Sortedauben* (id est, *Turtur*) alicubi ad oram *Germaniæ* dicitur piscis, *Pastinaca* fortè, aut eiusdem generis fuerit, cum aëre durari solere aiunt. Ego *Germanicum* regioni nostræ conueniens huius piscis nomen confluxerim, *Giffi rocche*, id est, *Raia* uenenata, uel *Stachelrocch*, uel *Angelisch*, ab aculeo siue radio in cauda uenenato. Sic & *Pastinacam* maiorem, (quam aliqui *Aquilam* marinam uocant,) interpretari licet *Widerfisch*, uel *Krotterrocch*, (capite enim buffonem refert,) uel *grosser Angelisch*, (quod minùs enim *Weeradler* interpreter, *Haliaetus* auis facit: quam *Angli* uocant *an Dsprey*.) Quamquam autem & alij multi pisces in diuersis corporis partibus aculeati sunt, nihil uenenatius tamen *Pastinacæ* aculeo: ut meritò per excellentiam illa à ueneno aculeo ue factum nomen sibi uendicet, quod si quis *Venectorum* nomen interpretari, & *Columbam* marinam appellare uoluerit, *ein Weertaube*, per nos licet.

Pastinacæ alterius, (uel Aquilæ,) icon à Rondeletio exhibita.

Alia eiusdem effigies, à Bellonio exhibita.

PASTINACÆ species altera, *Pastinaca* maior, *Aquila*, *Ἀετός*, ut *Bellonio* placet: quanquam *Rondeletius* *Aquilam* esse negat, & simpliciter secundam *Pastinacæ* speciem facit. *Aquilam* uerò esse suspicatur, non affirmat, *Raiam* clauatam suam. ¶ *Aquila* hic piscis est, inquit *Saluianus*, nam præter nomina uulgaria, quæcumq; ueteres *Aquilæ* tribuunt, respondent: et alis suis expansis uolantem *aquilam* imitatur, nec propterea quòd proximè ad *Pastinacæ* accedat similitudinem, eius species altera (ut falsò arbitrantur nonnulli) censei debet: quando manifestis adeò notis ab ea distinguitur, ut diuersa species statui, atq; *Aquila* appellari iure possit & debeat, *Saluianus*. Ego simul *Aquilam* hunc piscem appellare, simul alteram *Pastinacæ* speciem statuere minimè absurdum censeo.

Rurfus alia eiusdem pictura, à Cor. Sittardo nobis communicata.

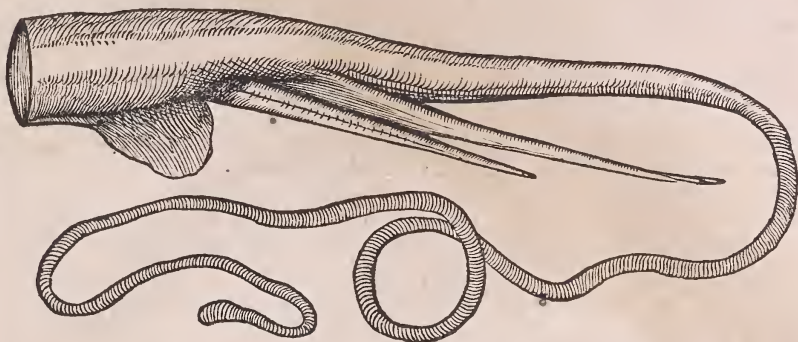

Aquila (inquit Saluianus) caudam multò tenuiorem & longiorem habet quàm Pastinaca : unde forsàn Genue pesce Ratto appellatur, quia murinam caudam habere uideatur . Os subtrus habet, nec nisi supinus uescitur: unde tum ob id, tum quia haud admodum celer est, cum pisces, quibus uescatur, haud difficilè assequi possit, astu eos uenatur, nam Pastinacæ instar latrocínatur ex occulto, transeuntes radio caudæ figens, quem quidem radium non secus quàm Pastinacæ perniciosum atq; pestiferum non solùm piscibus, sed & hominibus esse arbitrantur, unde ubique captis Aquilis, non minùs quàm Pastinacis, cauda statim à piscatoribus abscindi solet.

ITALICE, Romani & Neapolitani Aquilam uocant, Rondeletius. Romanorum uulgus Aquilonem: Genuenses ab oblonga & ferè murina cauda, duarum ulnarum longitudinem interdum excedente, pesce Ratto nominant. ILLYRII lingua utentes Italica, Rospum (hoc est Bufonem) marinum, à capitis bufonem referentis similitudine uocauerunt, Bellonius. A Genuensibus Rospo & pesce Ratto uocatur: à nonnullis Rate penade, Rondeletius.

GALLICE, Ab Aquitanis Tare franke, ab alijs Falco, ab alijs Erango & Ferraza, Rondeletius.

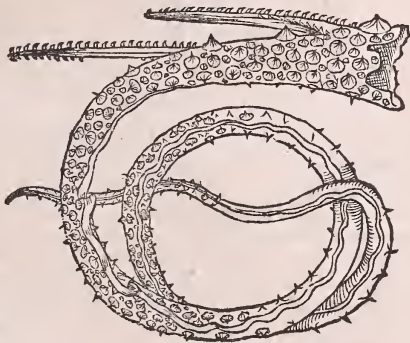
GERM. Ein grosser Peilstert/ein grosser Angelfisch/oder Stachelroch/Giffroch/ıc.
Vide paulò antè in Pastinaca simpliciter dicta.

SUNT qui Aquilam (Pastinacam maiorem) in cauda non unicum ut Pastinaca, sed binos radios habere putent, ut in figura præposita à Cornelio Sittardo transmissa apparet.

GERM. Das hinder teil oder Stert von einem grossen Peilstert oder Giffroch.

HUIUSMODI quoque caudam Cremonæ in cœnobio diui Petri iuxta Padu se uidisse amicus quidam mihi retulit, Pastinacæ scilicet maioris, &c. Longa est hæc cauda in pictura quã habeo, dodran tes sex cum palmo; lata circa initium, digito ferè tres. Radius maior, longus pal mos duos, uel paulò plus. Bellonius quo que hanc picturam apud me contemplatus, permultas huiusmodi caudas Pastinacarum asperarũ, clauis quales in Raia sunt, armatas, Arimini apud Iulium Moderatum, pharmacopolam doctissimum, se uidisse aiebat: addebatque Burchi illic uocari has Pastinacas: aculeos in cauda geminos habere, eosque contiguos, ita ut breuior sequatur, (si bene memini,) longior præcedat, contra quàm hic expressum est.

DE TORPEDINE IN GENERE.

TORPEDO nominatur à uis sua, Varrone teste; & ab eadem Græcis Νάρκη, torporem enim siue stuporem contactu suo inducit membris, uis quadam occulta: nõ frigiditate, ut quidam putarunt, uiuæ enim duntaxat hæc uis est, extinctæ non ampliùs. Τόγρανα etiam pro eodem pisce apud Aeginetam medicum legitur, quod à Latino de flexum apparet. Albertus hunc piscem Stupefaciorem nominat; ut alij similiter mixto barbari Stuporem, Stupefacientem. ¶ Vi quidem sua non solum tangentes alligat, sed per ipsum etiam rete obtorpefacientem grauedinem piscatorum manibus inducit. Procul etiam & è longinquo, (inquit Plinius,) uel si hasta uirgæ ue attingatur Torpedo, quanuis præualidi lacerti torpescunt, quamlibet ad cursum ueloces alligantur pedes. ¶ Nec ipsa hanc uis suam ignorat, supinam sese in terram abiicit, & humi strata iacet immobilis tanquam mortua; & ita appropinquantes ad se torpore correptos, inuadit. Sæpe etiã in nantantibus medijs fluctibus pisces incurrens, celeritatem eorum sistit, & stupore astrictos deuorat. ¶ Torpedinum genera quatuor facimus: tria earum quæ maculis notata sunt: quartum cuius quæ maculis caret. De fluuiatili (cuius in Nilo Athenæus & Strabo meminere) nihil hic dicendum: à marina enim non differt, Rondeletius.

Turpana.

ARABICE Rahade, uel cum articulo Alrahade uocatur. harada Hebræis stuporem significat, aliqui imperitiùs scribunt Rahas, Rahadar. ¶ Berulie, Thead aut Fead, Torpedinis apud barbaros quosdam nomina, nescio cuius linguæ sunt.

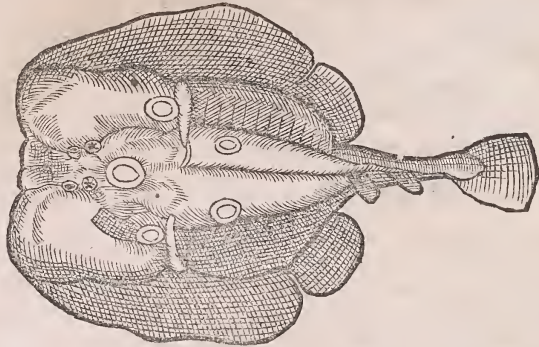
GRÆCORVM uulgus Margotirem (Narcotèrem) appellat, Bellonius.

ITAL. Veneti (apud quos rarissimè capitur, Bellonius) Sgramfum à torpescentis membri affectu

appellant, Romani modò Battipotam, modò Foterisiam, frequentius uerò Oculatellam dicunt, Iouius. sed Oculatæ nomen primis tantùm duabus à Rondeletio exhibitis speciebus attribuerim. ¶ Venetijs uulgò Tremolo appellatur, à tremore: Romani uerò (me quidem latet unde id nomē traxère) Battipotta, & Foterigia dicere consueuerunt: & alijs in locis Itali, (ut Apuli) Torpedine, Matthiolus. Ligures Tremorizam nominant, Gillius. Istri Tremulam, Scaliger.

HISPANICE Tremielga, ut ab erudito Hispano accepti, alibi Hugia, ut Matthiolus scribit. GALLICE. Oceano Gallico infrequens est Torpedo: Burdegalis nota, apud quos Tremble appellatur, quasi Tremulam dicerent, Bellonius. Malsilienses Dormilio use uocant, à stupore: Galli Torpille, Rondeletius, Gillius Malsiliæ Turpilliam uocari scribit.

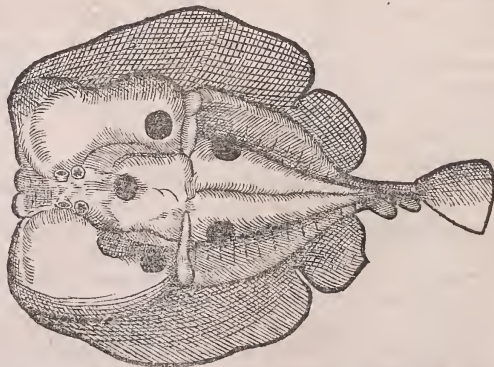
GERMANICA nomina fingimus ad eorum, quibus aliæ gentes utuntur similitudinem, ein Zitterling oder Zitterfisch/ein Schlãffer/ein Krampffisch. Itali enim similiter (mutuati nimirum à nostra lingua) spalmum uocant gramphum, ut nostri Krampff.

TORPEDINIS (Oculatæ uel maculosæ) species prima à nobis posita est ea, cuius maculas efficiunt circuli albo nigroq; distincti: quorum medium oculi pupillam, maculæ totæ oculos plane referunt, Rondeletius. ¶ Plinius Torpedinis id genus quod in tergore sex, atq; interdum septem, (Saluianus in sua icone, quinque, tantùm huiusmodi maculas pingit, ceu per angulos pentagoni digestas: & Rondeletius similiter in duabus suis primis,) aut eo minùs maculas, quosdam quasi oculos referentes gerat, Oculatam appellauit, Bellonius. Torpedo à quinque in dorso nigricantibus notis, Romæ Ochiarella (aliqui Ochiatello scribunt) uocatur, (quasi Oculata, uel Oculatella, ut Iouius habet:) sed alius piscis est Romæ uulgò Ochiata, (id est, Oculata) dictus, nempe Melanurus, Saluianus. Verùm Oculatæ nomen non cuiuslibet Torpedini, sed primis duabus tantùm à Rondeletio exhibitis speciebus conuenire uidetur. ¶ Colore est ad rubricæ fabrilis colorem accedente.

ITAL. Romæ uulgò Ochiatella, ut iam diximus.

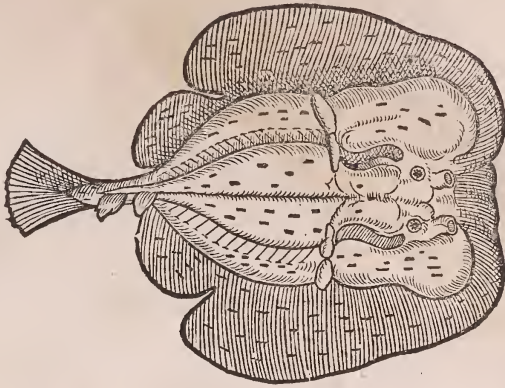
GALLICA & GERMANICA nomina eadem conueniēt, quæ Torpedini simpliciter, huic & sequentibus speciebus, aliqua differentia, à maculis præsertim, nota adiecta, hanc igitur & secundam speciem uocabimus, Spiegelschlãffer, uel gespieglete Zitterling/æ.

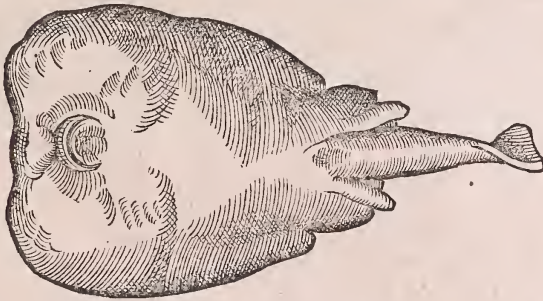
TORPEDINIS Oculatæ uel maculosæ species altera: quæ à superiori differt, quòd maculas nigras, rotundas, circulis non distinctas habeat, sed eadem pentagoni figura dispositas. est etiam

am primæ concolor, Rondeletius. Plura lege in prima specie.

ITALICE, GALLICE, GERMANICE: Lege quæ cū superiori adnotauimus, *Ein anderer Spiegelschläffer.*

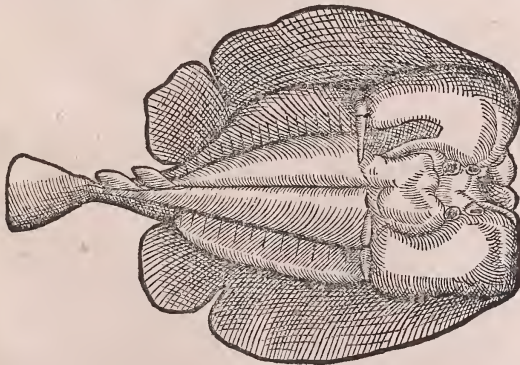

Eiusdem Torpedinis maculose, ut suspicor, pictura supina, à Bellonio exhibitæ.

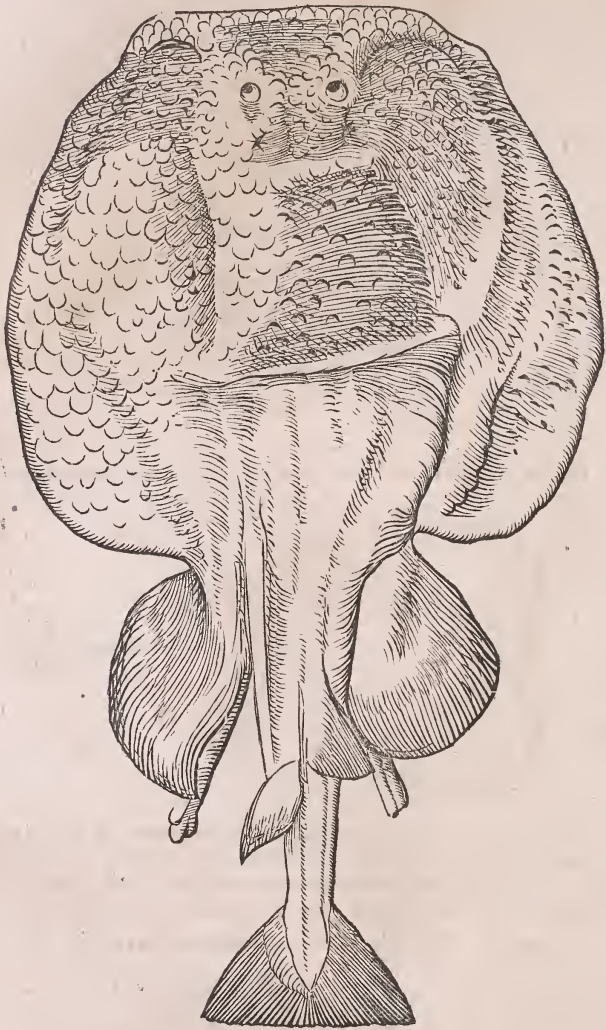

TORPEDO tertia, non oculata, sed maculosa tamen: magis uaria est quam præcedentes, habet enim maculas diuersarum figurarum, huc & illuc sparsas & sine ordine, Rondeletius, ITAL. GALL. GERM. Vide quæ annotauimus cum prima specie. *Ein gefleckete art des Schläffers oder Zitterlings/hat keine spiegele wie die zwey ersten geschlecht.*

Iconem hanc Rondeletius exhibuit: ut & superiores, supina excepta.

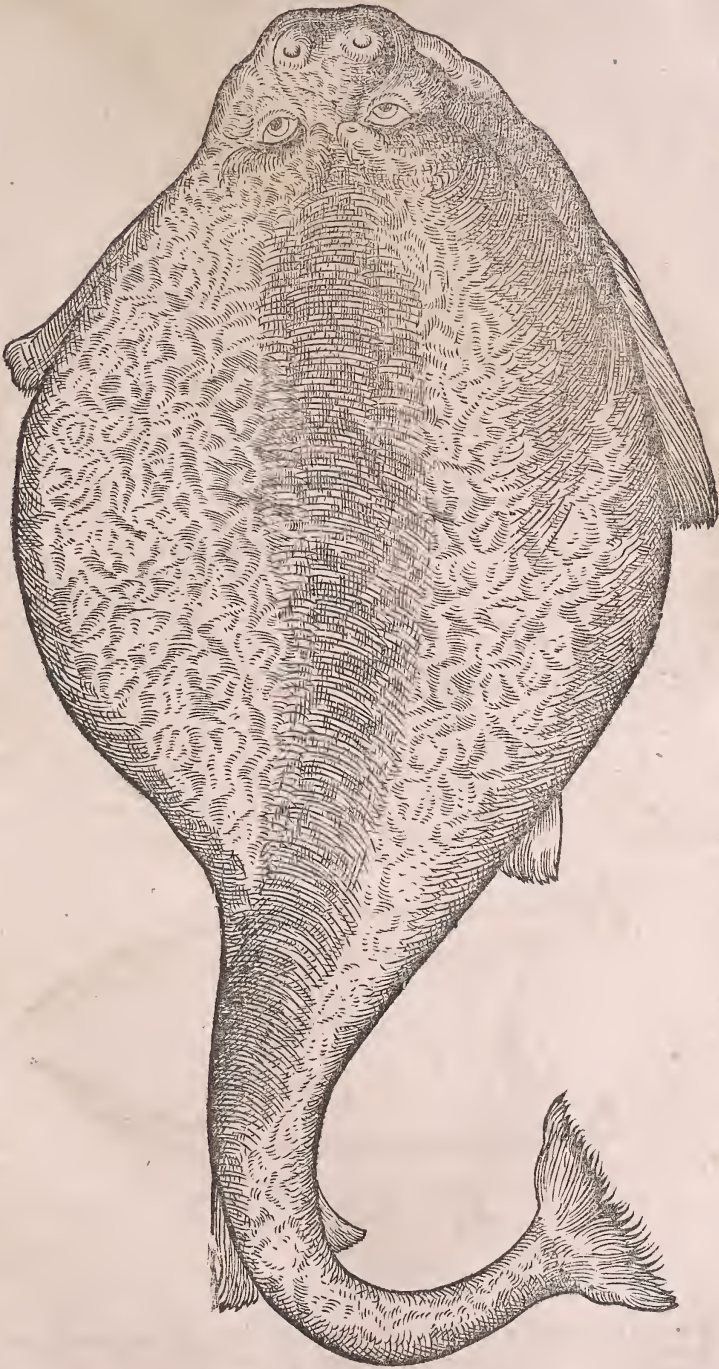
*Eiusdem alia imago, à Cornelio Sittardo olim ad me missa. eam Romæ vulgò Morz-
jargo & Fumicotremula nuncupari addebat.*

TORPEDO quarta non maculosa.

ITAL. GALL. GERM. Lege annotata superiùs cum prima specie. Sas vierdt ge-
schlächrt eins Schläffers oder Zitterlings/hat weder spiegele noch fläcken.

TORPEA

TORPEDINIS cuiusdam figura à pictore Veneto depicta, nulli illarum, quas Rondeletius pingit, similis; nec satis probe, ut suspicor, expressa.

GERMAN Ein gattung von den obgenannten Schläffern oder Zitterlingen: vilicht nit beym besten conseruetet.

DE RAIS IN GENERE.

RAIÆ sunt inter planos cartilagineos notissimæ, maximeq; uariæ. Latini nominis etymū, nisi forte à radendo Raia dicitur, nullum reperi. *Bæra* & *Bæris* à Græcis dicitur, (utroq; nomine Plinius etiam utitur, ut & Raia Latino,) à rubi quem bâton uocant similitudine, quemadmodum enim spinosus aculeatusq; est rubus: ita Raia omnes aculeos uncus in cauda gestant, aliquæ etiam reliquo corpore, Rondeletius. D. Ambrosius non recitè ad uerbum transtulit Rubum.

Rubus.
Rev.

Raiarū gene
ra.

Arnoldus Villanouanus Regem appellauit, nulla ratione, à Gallico Raye. ¶ Aristoteles *Bæray* nomen præcipue ponit, ubi de his loquitur, quæ ad utroq; sexum pertinent: quum uerò de eo quod foemine tantum proprium est, *Bæris* dicit, Raia omnes aspectu ipso deformes sunt: sed rusticis & ijs qui corpus graui labore fatigant, in cibo sunt utiles, plurimumq; nutriunt. Carent pinnis quibus natent, latitudine enim sua natant. ¶ Raiarum genera uetres tria tantum fecerūt: Raia[m] scilicet simpliciter dictam, Raia[m] læuam, & asteriam. Nos (inquit Rondeletius) diligentius clarioris doctrinæ gratia, in multo plures species distribuemus, Raia[m] igitur primum in læuam & asperam diuidimus: deinde in Raia[m] stellulis notatam, & ijs carentem. sunt enim & læuæ & asperæ stellulis uariæ, aliæ minimæ, Asperarum aliæ tactum modicè solum uellicante lanugine: aliæ aculeis robustis, sed raris: aliæ aculeis robustissimis & densissimis asperantur. Rursus earum quæ stellulis notantur, aliæ binas duntaxat maculas habent, aliæ plures. Illæ binis maculis circumiectos oculos habent, ut in Buglosi & Torpedinis specie. Harum nonnullæ rotundæ, stellisq; pictis similes notas multas habent: quædam albis nigrisq; prona parte consperæ sunt.

Aculeorū dif
ferentia.

Aculeis etiam uariè à sese differunt, aliæ in prona supinaq; parte aculeis armatæ sunt, aliæ in prona tantum, aliæ in rostri supina parte: aliæ in nulla parte præterquam in cauda: quorum ea est diuersitas, ut in alijs triplici ordine dispositi sint, in alijs simplici. Præterea ipsorum aculeorum plures sunt differentia. Sunt quidam molles & imbecilli, pilorum uel lanuginis modo: nonnulli paulò ualidiores: alij robustissimi ex ossæ planè substantia. Rursus alij longi & tenues, alij parui & uix supra cutem extantes, alij medio modo se habent, omnes ferè ad caudam spectant, longi ferè ad caput.

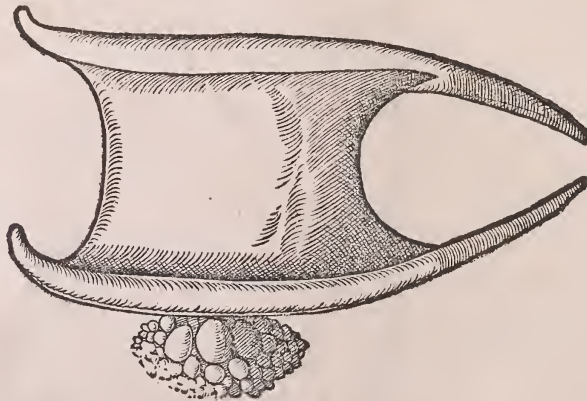
ITAL. Raia Venetijs Raggia nominatur.

HISPANI, ut Latini, & scribunt & pronunciant, Raia.

GALLI Raye.

GERMANI & Flandri *Ruch*, uel *Roch* potius, ab ea asperitate forsan indito nomine: nam *Ruch* nobis asperum est. Gothi *Rocka*. Haud scio an idem sit marinus piscis qui circa Rostochium in ora Balthici maris *Ruch* uocatur.

ANGLI *Thornebacke*, à tergo spinoso. Eliotæ tamen Raia piscis Anglicè uocatur *Raye* aut *Seate*: quorum prius nomen Gallicum est: posterius Squatina debetur.

RAIÆ in Oceano & in mari mediterraneo plurimæ apparent, earum autem foecunditatis causa (inquit Rondeletius) hæc est. Foetum quidem unicum aut summum duos uno partu edunt, sed præter ouum testaceum (unum,) quod hic depingendum curauit, aut duo, quæ perfecta in inferiore uulua parte cernuntur, ex dissectione comperi per multa alia, & ferè infinita in superiore uulua parte haberi, quæ tempore perficiuntur: ex quibus, sæpius iteratis partibus, foetus excluduntur.

cluduntur, atq; hæc fecunditatis causa est eadem quæ in Gallinis, &c. Oua quidem in superiori uulvæ parte sine testa primùm concipiuntur, alia gallinaceorum magnitudine, alia minora, quædam uix ciceris, equidem plura centenis aliquando in Raijs singulis numeravi. Ex his quæ à perfectione propiùs absunt, in inferiorem uulvæ partem demissa, testa operiuntur: in quibus album primùm cum vitello confusum est, &c.

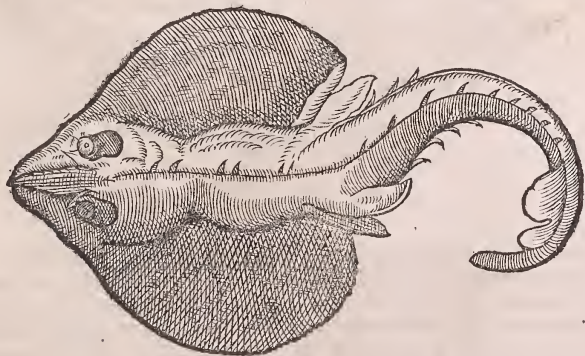
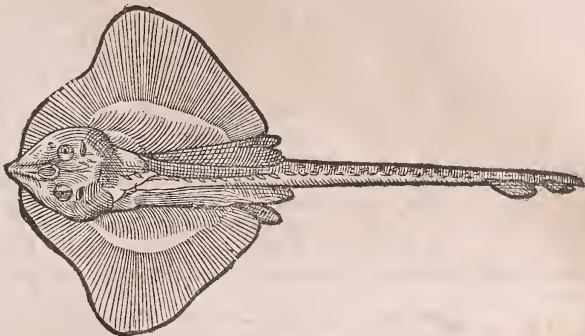
GERM. Sie Bärmüter/oder der Bårdarm in den Kocchen/sampt den eiern/wie die erste lich oben an der Bärmüter wachsend: darnach laßt sich ye das reiffest eins oder zwey hinab dareyn/vnd bekumpt ein schalen.

RAIA læuis, *λεῖβάτος*
(Gaza Leuiriam uertit) corpore est tenui, & in amplissimas alas expanso: cute glabra læuiq;, id est ab aculeis nuda: præterquam in locis prope oculos, quorum uterq; aculeo munitus est: itē excepta mediâ dorsi lineâ, & caudâ, &c. ¶ Bello nius (quem & Saluianus sequitur) Rasiam læuem facit illam, quæ Mafsiâ Flastada dicitur: eam Rondeletius Oxyrhynchum alteram facit. ¶ Quod apud Athenæum *λεῖβάτος*, *ῥῖν* (id est, Squatina) uocatur, mendum uidetur, Saluianus.

HISPANICE Liuda, à cute læui & pellucida, sunt qui Rasiam uocent à glabra cute, Rondeletius. qui tertiam quoq; Raiæ læuis speciem (id est, Oxyrhynchum minorem) ab Italis Perosam rasiam uocari scribit.

GALL. Nostri à colore fusco Fumat & Fumado appellant, Rondeletius.

GERM. Ein glatter Kocch: mag ein Kocchling gebissen werden/darum daß er rouch farb ist.

RAIA læuis secunda; quam (inquit Rondeletius) à colore cineream; à maculis undarum modo flexuosis undulatam uocamus. Corpore ad ouî potius figuram accedit, quàm rhombi ut reliquæ. Aculeis caret: nisi quod in lineâ dorsi pauci sunt, parui, rari: & circa oculos nonnulli, in caudâ triplici ordine disponuntur, maiores & densiores.

GALL. Quidam Coliart appellant, Rondeletius.

GERMAN. F. Ein Aeschroech/ein Schammlotroech/ein äschfarber glatter Kocch.

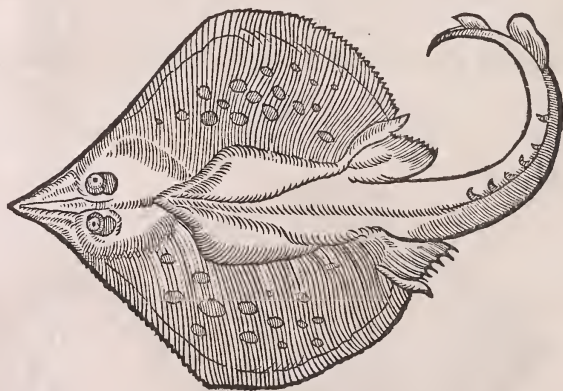

Oxyrhynchus. **R**AIÆ laevis species tertia: quam à rostri longitudine & acumine Raiam oxyrhynchum (minorem) appello. Corpore est maximo, maculis multis lentis specie in parte prona notato. Ad oculos, quatuor habet aculeos, in cauda tres eorum ordines, &c.

ITALICE Perofa rafa, nam Raiam aculeatam simpliciter Perofam uel Petrofam nominant, Alijs Sot, alijs Giliro, Rondeletius, qui primam quoque Raiam laeuem ab aliquibus Rafam uocari tradit.

GALL. Nostri Eleno (*id est subulam*) uocant, à longo, acuto, tenui, latiusculo & non rotundo (qualis est cerdonū subula) rostro. alijs Lentillade, à maculis illis multis in ea lentis specie, Rondeletius.

GERMAN. F. Ein Spitzroch/Alsenroch/oder Linsenroch/der Kleiner.

Bos.

RAIÆ laevis oxyrhynchi species altera, à superiore multum diuersa, dempta rostri figura, à qua idem cognomen meretur. Sunt qui Bouem antiquorum esse putent, quod in maximam molem accrescat: quod in ore latentes habeat dentes, paruos, inualidos, utpote qui mobiles esse uideantur: quæ omnia Oppianus Boui tribuit. His consentit nonnullorum uulgaris appellatio:

Vacca.

Vaccam enim uocant (Ligures.) Proximæ descriptæ similis est: aculeos nullos omnino habet, præterquam in cauda, in qua unicus est eorum ordo, Rondeletius. Bellonius & Saluanus hanc Raiam laeuem faciunt, sed diligentius considerandum est quid Bellonius senserit, seorsim enim describit Bouem, Vaccam à Liguribus dictam, in Raiarum genere uassissimum, (quem Oppianus homicidam uocet, quod undis immerfos ac natantes homines, sua mole obruens suffocet: eandem Parisijs notam esse scribens, sed non alio quam communi nomine Raiæ:) seorsim uerò Raiam laeuem suam, quam Mafsiliæ Flassadam nominari tradit: cum Rondeletius Vaccam à quibusdam (Ligures quidem non nominat) dictam, eandem Mafsiliensium Flassadæ faciat. Gillius etiam discernere uidetur. Lege mox in Italicis. Vt cunq; est, in Raiarum genere maximam hanc esse apparet: & Bouis nomen à magnitudine, (quam in compositione plerumque Bouis uocabulum, ut etiã

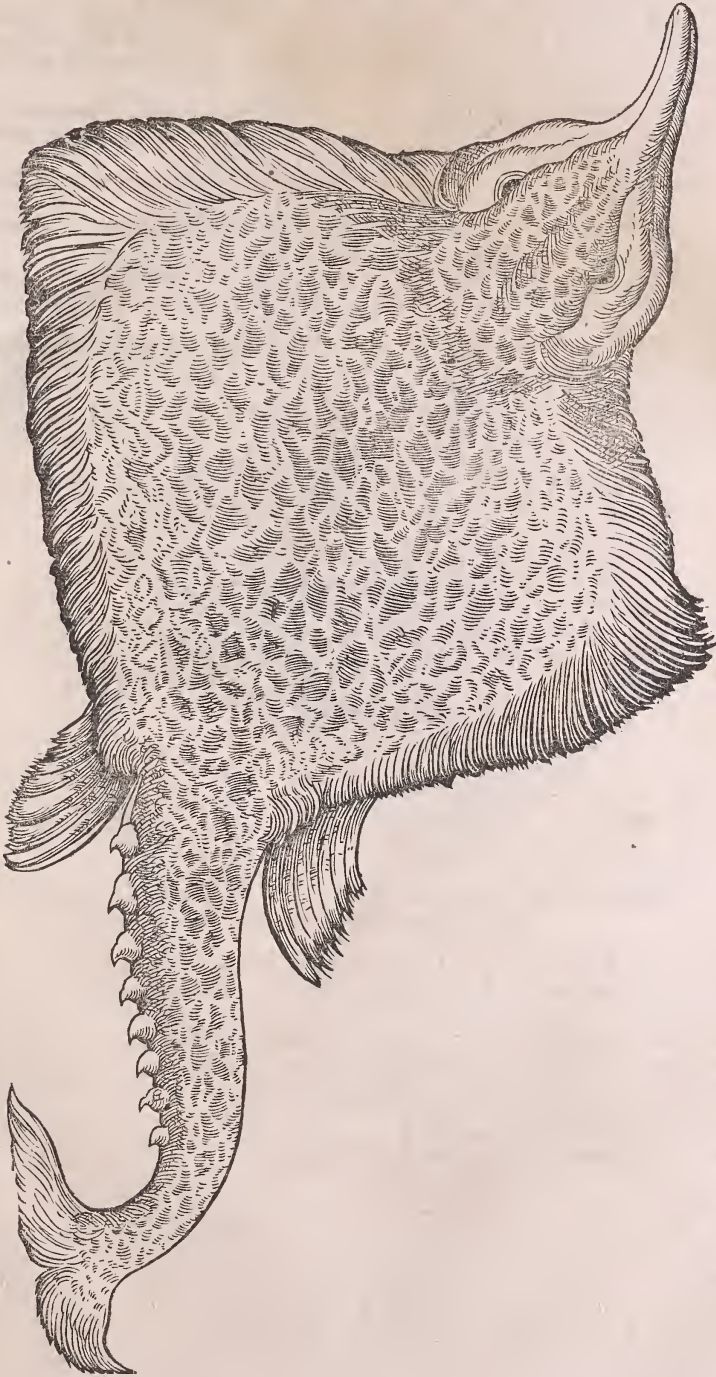
Flassada.

Equi

De Cartilagineis planis.

131

Hanc quoq; Raiam depictam Venetijs accepi, corpus ferè cinereum maculis distinguentibus fuscis: ambitu corporis subrufo. Ad Raias oxyrbynchos Rondeleij accedit. Normanni's audio uocari Hal, Lusitanis Huga, Venetis Scramazo.

Equi, Græcis significat, non à figura, neque cornibus attributum. Bouis quidem uocabulum est etiam alijs piscebus attribui scimus, ut Salpæ: & Cornutam Plinij binis cornibus armari, ut & Vaccam Olai Magni. ¶ Qui alteram speciem Raia clauatæ Bouem putarunt, à Rondeletio redarguuntur.

ITAL. Vacca à Liguribus, ut iam dictum est. Romæ Mucosa siue Bauosa, eò quòd mucosa fordida eius sit cutis, Saluianus. Eandem, ni fallor, Venetijs, uulgò Stramazzo uocari, olim accepit: ab aliquibus Lamiam. sed Lamia nomen antiquum est de alio pisce cartilagineo longo: quanquam à recentioribus, etiam alijs quibusdam attribuitur.

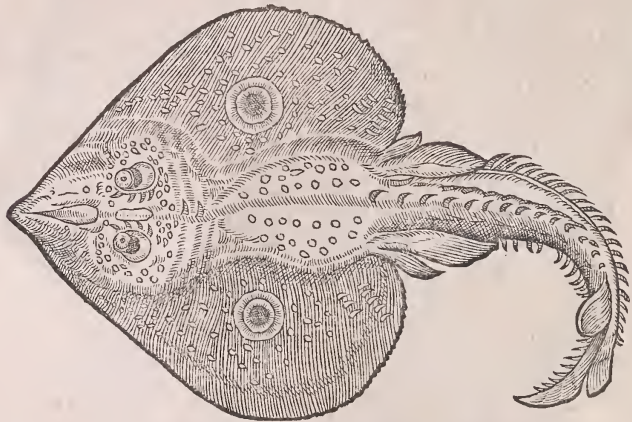
Bos planus & cartilagineus Plinij ad trecentas aliquando libras accedit. Dalmatæ etiam nostratate Bouem uocant, Gillius. Idem Bubosam siue Mucosam uulgò dictum, ueluti diuersum piscem, Raiaem lauem facit, sicut & Saluianus, &c.

Flasfadam Mafsiliensium, Romani nominant Falsam uelam à carbaforum forma, Bellonius.

HISPAN. A Lusitanis Huga, hunc aut simillimum piscem uocitari audio, Matthiolus tamen Torpedinem, ab Hispanis Hugiam uocari prodidit.

GALL. Quidam ex nostris (ut & Mafsilienses) à magnitudine Flassade uocant: quæ uox stragulum lecti significat, Rondeletius. Vide superius in Latinis nominibus. A Normannis (ni fallor) Hal appellatur.

GERMAN. F. Ein grosser Aeschroech/ oder Spizroech. ein D: roech/ Walroech/ Kü: roech.

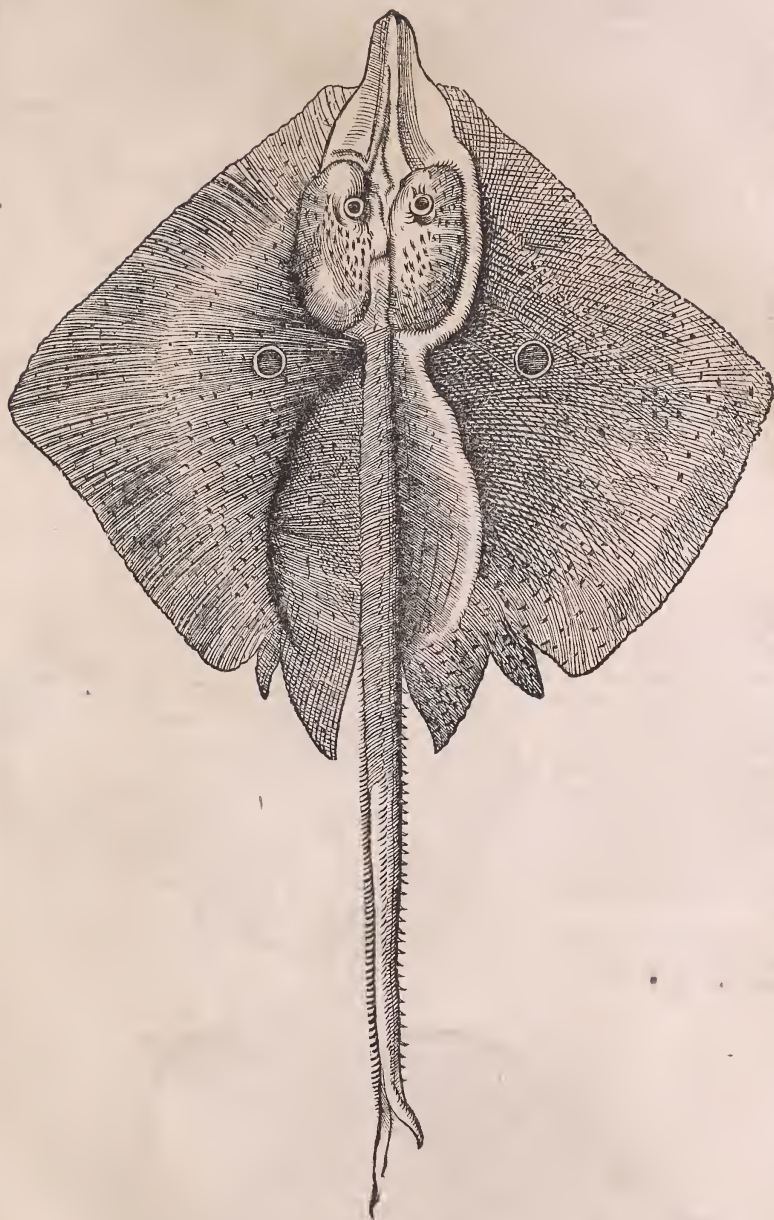
Eiusdem alia imago à Cornelio Sittardo: quam cum hic collocari deberet, & spacium deesset, in sequentem paginam retulimus.

RAIA laevis oculata Rondeletij. Hæc (inquit) à maculis oculorum figuram referentibus, oculata à nobis nuncupatur: à Prouincialibus Mirallet, à speculorum paruorum similitudine. sed quia maior est his maculis cum oculis similitudo, quam cum speculis, maluimus uulgarè neglecta appellatione oculatam nominare. medium enim ceruleum pupillam referit: circulorum duorum, qui iridem constituunt, prior & internus colore est nigro: externus flauo. Corpus fusco colore, maculis obscuris conspergitur. Non est hæc Raia stellaris, ut quidam putarunt, Rondeletius. Vide in Italicis Raia stellaris (de qua proximè) nominibus.

GALL. Mirallet, ut supra dictum est.

GERM. F. Ein glatter Spiegleroch/ ein Augeroch.

Raja oculata à Cornelio Sittardo missa.

RAIA Aferias (id est, stellaris) & ipsa laevis. Rarior haec est (inquit Rondeletius) ideoque multis minus cognita: degit enim in alto mari, & puriori aqua, litoribus minus frequens. ab alijs Raïjs distinguitur aculeis quos in dorso habet, mox à capite incipientes, & in priorem caudae pinnulam desinentes, praeter hos nulli alij sunt in toto corpore. Dorsi pars prona, aetque expansa, stellulis pereleganter sunt depictae, à quibus asferiae nomen inuenit.

ITAL. Raia stellaris Athenæo memorata (inquit Saluianus) non solum piscis nominis fieri L. (qui Romae dum minor est Arzilla, maior uero factus Raia uocatur;) sed & qui Mafsilæ Mirallet (Vide proximè ante in Raia laeui aculeata Rondeletij) dicitur: nec non quibus alijs ex Raïarum genere, cuius dorsum maculis quibusdam insignitum apparet. Secundum aliquos hic piscis Romae uulgo Arzilli dicitur. differt autem ab Arzinarello dicto (quem secundam Acus speciem Rondeletius facit) ut Cor. Sitarus indicat.

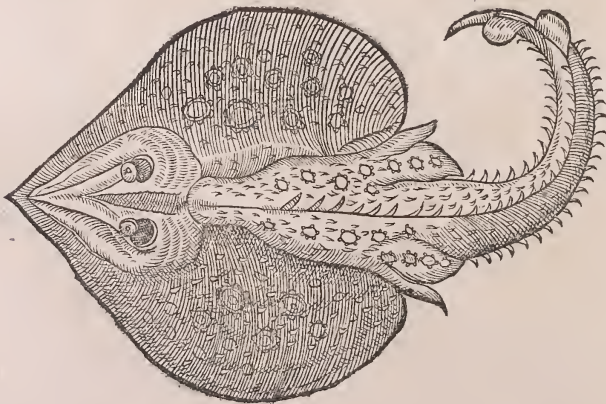
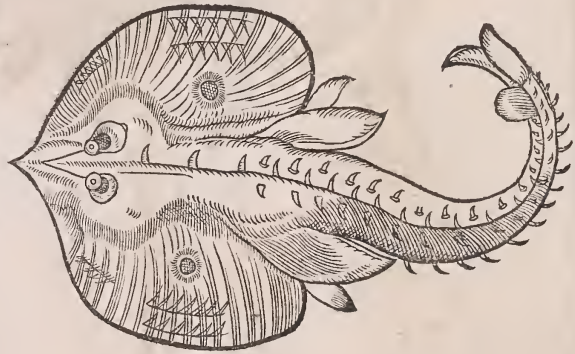
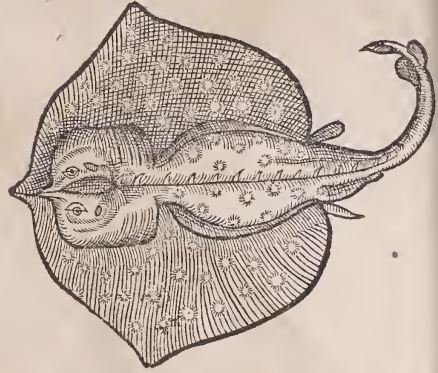
GALLICE Raye esleece uocari potest: quanquam id nomen Galli, Stellari asperae priuatum tribuunt.

GERMAN. F. *Ein Sternroch.*

HACTENVS DE LAEVIBVS RAÏS: DEINCEPS VIII.
carum genera aspera proponemus,

RAIA Oculata aspera Rondeletij. Haec (inquit) oculata laeui maculis similis est: aculeis autem differt, quos in alis expansis e regione macularum utrinque habet, alios in lateribus capitis utrinque, alios in dorso: alios in cauda, maiores, ualidiores & frequentiores. Falluntur qui sexu tantum ab oculata laeui differre putant. colore quidem eodem est.

GERMAN. F. *Ein raucher Spiegelroch oder Augeroch.*

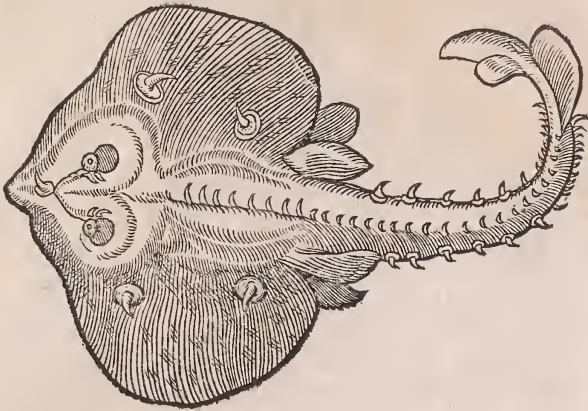

R A I A Stellaris aspera Rondeletij. Asterias (inquit) hæc etiam appellabitur à stellulis multis quas habet in lateribus & caudæ principio depictas: aspera uerò, ab aculeis plurimis quibus tota horret, &c. Huius generis species duæ esse uidentur: una, quæ stellulas habet in medio albas, sed quas ambit circulus ex nigris punctis constans, totumq; corpus aculeis horridū est, altera stellulas prorsus candidas cum multo paucioribus aculeis.

I T A L I (Romani, Bellonius) Rometam uocant, Rondeletius.

G A L L. Raie estelé, Rondeletius & Bellonius.

G E R M. F. Ein raucher Sternrocch.

R A I A Clauata Rondeletio dicta, ab aculeorum magnitudine & similitudine cum clauis æreæ siue ferreis. Vidi (inquit) huius generis Raias, quibus posteriore tantum parte corporis aculei illi magni essent, nulli uerò parte anteriore: sed horum situs diuersus speciem non mutat, cum alia omnia respondeant. Posset hæc Raiarum species Aquila antiquorum existimari, (nihil enim hic affirmo,) colore enim nigricante est. incurui aculei unciis unguibus respondent, alas ualde expansas habet ueluti Aquila: quam inter cartilaginea plana numerarunt antiqui. Postremo carne est dura, qualem Philotimus Aquilæ esse scripsit, & approbauit Galenus. Hæc ille. Bellonius quidem & Saluianus hanc proprie dictam & simpliciter Raiam faciunt, nos Aquilam aliam supra in hoc ordine dedimus, quam Rondeletius Paffinacæ genus alterum facit.

Aquila.

I T A L. Perosa siue Petrofa, Rondeletius, Saluianus iisdem nominibus eam appellari scribit Romæ, ob aculeos lapideos.

G A L L. A Malsiliensibus & nostris Claueladet (*Clauellata, Bellonius*) à similitudine quam aculei eius cum clauis habent; à Gallis Raie bouclée, quia aculeos habet fibularum specie, uocatur, Rondeletius.

G E R M. F. Ein Nagelrocch.

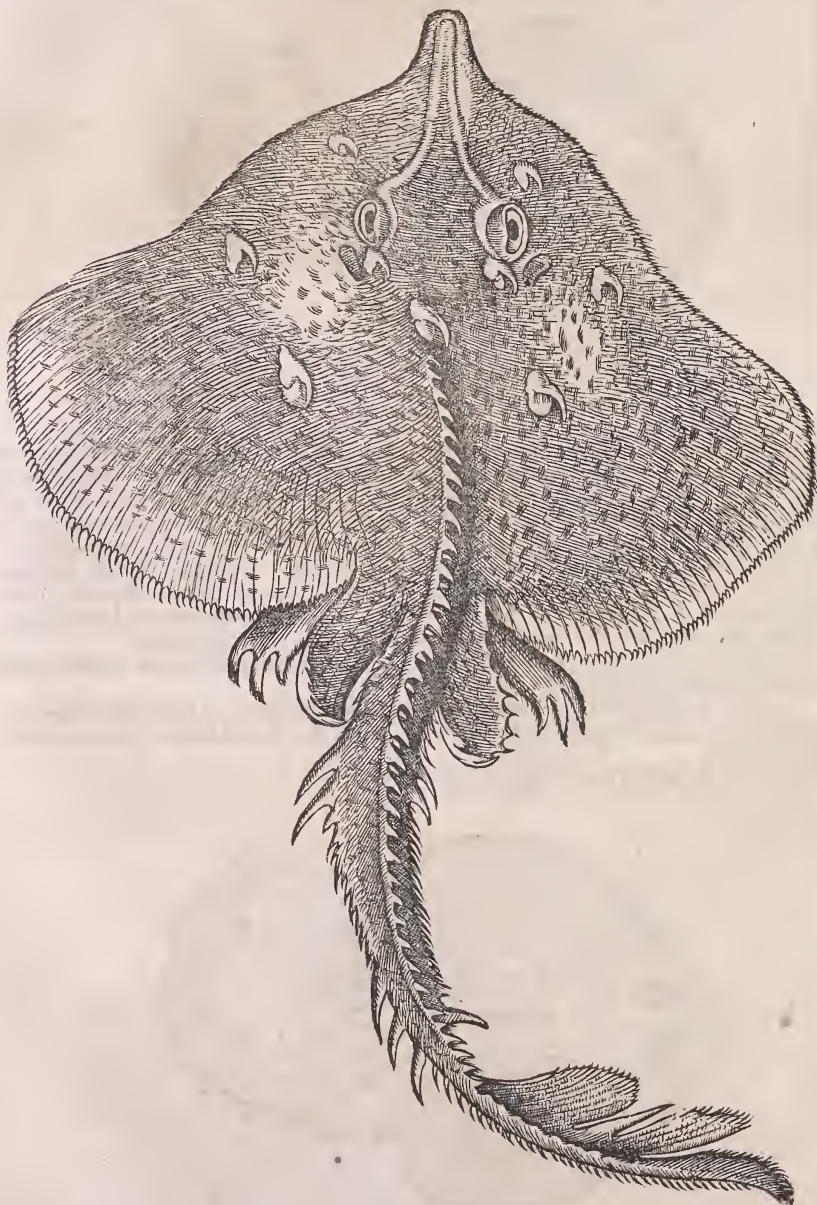

RAIÆ Clauatæ species altera Rondeletio. A superiore (inquit) differt, quia rostro est acutius
re, aculeoq; illi caret. Colore est cinereo. Pro dentibus maxillas asperas habet. quare falluntur
qui speciem hanc Raia, Bouem esse credunt. Boui enim Oppianus dentes tribuit.

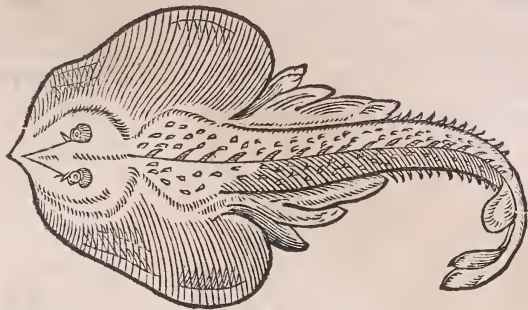
GALL. Nostri Ronse (Ronce) uocant, id est, Rubum, Rondeletius,

GERM. F. Ein anderer Nagelroch.

*Huius generis Raia iconem amicus quidam Venetijs ad me misit. Videtur autem cognata Clauatis Rondeletij
Maculis distinguitur fuscis. reliquum corpus obscure subluteum esse. cætera apparent.*

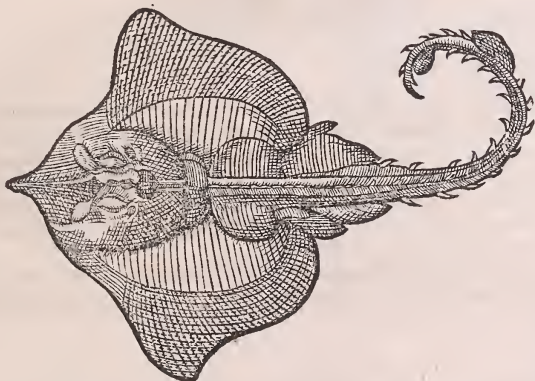
GERM. Ein andere art der Nagelrochen/also mich bedunckt.

RAIA Spinosa Rondeletij. Raia læui (inquit) similis est, si longas cutis spinas excipias: à qui bus nostri eam Cardaire, id est, Lanificam uocant: à spinis illis siue aculeis, cuiusmodi multi infixi sunt instrumentis ijs, quibus lanifici lanas carpunt. Nos ab his spinis Spinosam appellamus: quas non in alis solum habet, ut superior (Clauata,) sed etiã in lateribus circa caput. Oculis præfixi sunt alij duo. In mediã dorsi linea, & ad priorem usq; caudæ pinnulam, continuus est aculeorum ordo unicus.

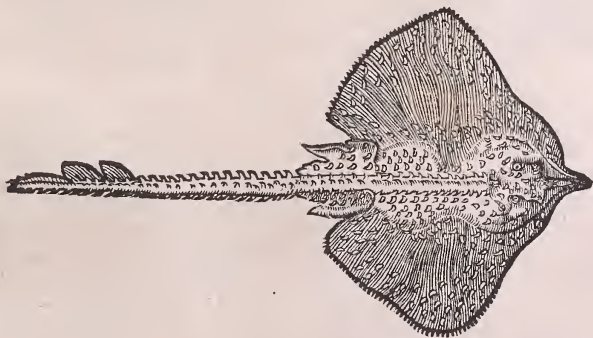
GALL. Cardaire, ut dictum est.

GERM. F. Ein Thornroch/oder Hechelroch.

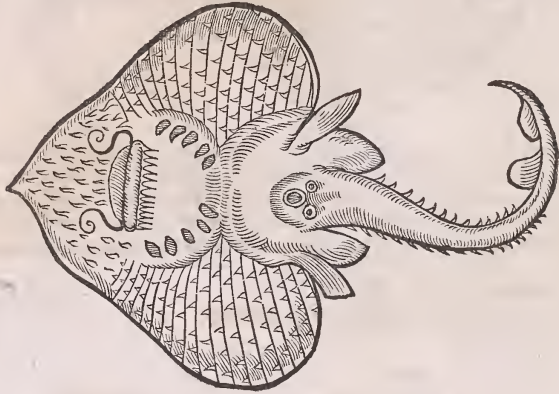
RAIAM Asperam (inquit Rondeletius) particulatim hic appellamus, quæ ab alijs eo differt, quod aculeis paruis latera cõspersa habeat, corporis ipsius truncum nullis. In cauda tres sunt longorum & firmissimorum aculeorum ordines ad extremum usq; caudæ. Rostro est acutiore.

GERMAN. F. Ein Rûchling oder Rauchling.

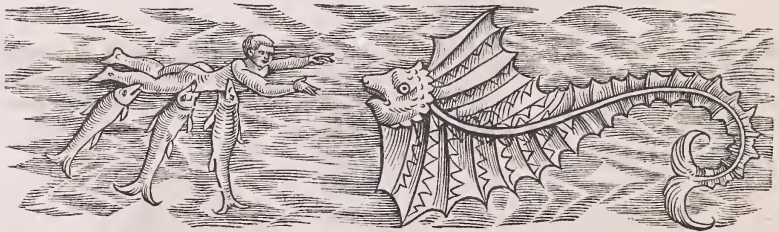
RAIA Fullonica Rondeletij. Hanc (inquit) Fullonicam cognominauimus, eò quòd ubiq; in alis, in corpore, in capite, in cauda, tota frequentissimis & asperis aculeis conspersa sit, instar instrumenti eius quo fullones pannos curant poliuntq;, quod totum aculeis ferreis confertum est. Rostro satis longo est & acuto. Caudæ aculei incurui sunt, triplici ordine dispositi. Pugnacissima & rara est hæc Raia.

GERM. F. Ein Kartenroch/ein Kartertsche.

RAIA asperrima Rondeletij. Hic depicta (inquit) Raia, in supinum conuersa, proximè descriptæ omnino similis est; nisi quòd illa parte tantum prona aculeos frequentissimos habet; hæc non solum prona, sed etiam supina, tota aculeis peracutis ita horret, ut manu tolli non possit, nisi pinnulis caudæ apprehensis. Hæc causa fuit cur supinam depinxerim; tum, ut huius, ita aliarum Raiarum partes supini situs cognoscerent studiosi, scilicet, oris, narium, foraminum branchiarum, podicis, duorum uulua foraminum, formam & situm. Dentibus hæc caret, ut aliæ plurimæ; sed horum uice maxillas habet asperas, & ferè offeas.

GERM. F. Ein iiberraucher Roch/nit allein an dem oberen teil/sunder auch dem vnderen des leybs/also daß man in nit wol kan in die hend nehmen/anderst dann bey den flossfäden am schwanz.

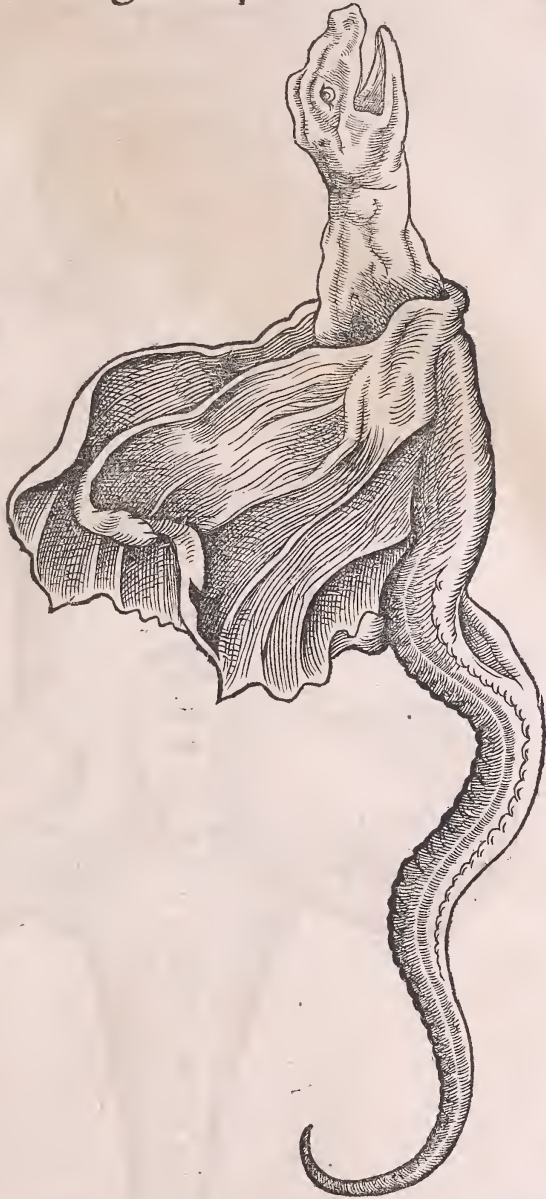

OLAVS Magnus in Tabula qua Oceani oram ad Septentriones Europæ ob oculos ponit, in Oceano pingit Raïam, quæ hominem natantem, (uel etiam submersum, ut in Latina Tabula explicatione scribit,) qui à multitudine Canum siue Canicularum in profundum rapi periclitatur, naturali quodam affectu aliquandiu defendat ac tueatur. Cuius rei typum (quanquam neque Canes nec Raïam probè exprimi curauit) ex Tabula eius apponere huc libuit.

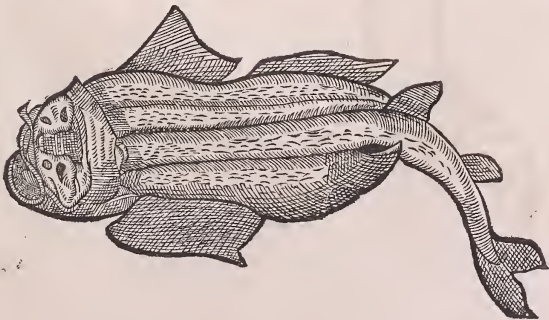
GERMAN. Wie die Rochen auß natürlicher neigung helfend vnnnd beschützend den schwimmenden menschen (im hohen Teütschen meer) welcher vonn vile der Hundfischen vndergezogen wirdt.

PHARMACOPOLAE, & alij quidam, Raías exicare, & sceletos earum in uarias admirabilesque uulgo figuras effingere solēt, cum alias, tum quæ Serpentem aut Draconem alatum præ se ferant. Corpus enim inflectunt: caput & os distorquent: aliqua incidunt, aut circuncidunt, laterum anteriorem partem aliquousq; rescindunt: reliquum erigunt, ut alas simulet: & alia pro arbitrio comminiscuntur. Talem sceleton olim mihi depictum qualemcunque huc apposui.

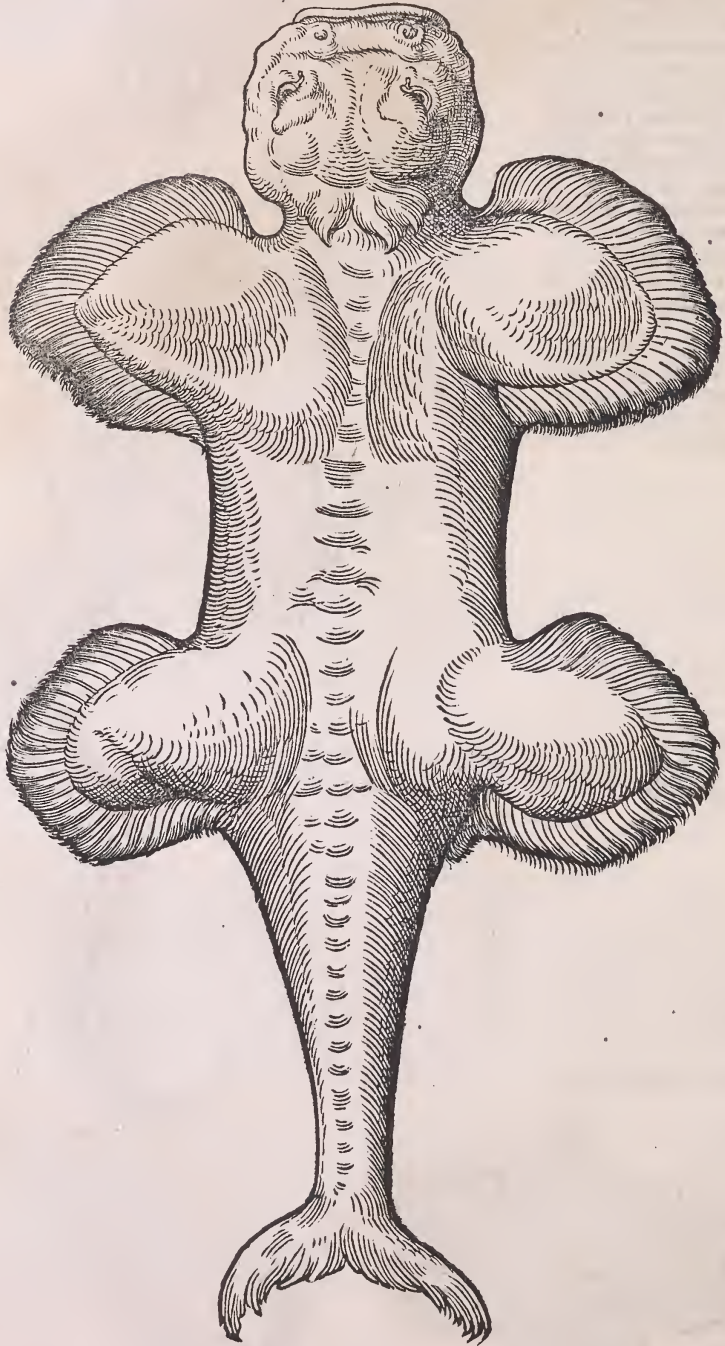
GERMAN. Sie cõ:pel von todtnen Rocchen werdend vff dise vñ andere mancherley wyß seltsam zügerüst vñnd gedeert.

Squatina à Rondeletio exhibita.

*Alia Squatina effigies Venetijs ad me missa, que ad aridum piscem exarsum
facta uidetur: uiuo enim non probè responder.*

SQUATINA Plinio & Gaza, is piscis est, qui Græcis Rhina dicitur, forsan à squalore & aspe-
ritate cutis. Vocatur & Squatus apud Plinium duobus in locis: & ita rectè legi nos ostēdimus. *Rhina.*
Squatinae cute ligna & ebora poliri testis est Plinius: quamobrem Græci *ῥίννη*, id est, limam uoca-
runt hunc piscem. quod nomen cum fabrilis instrumentum significat, oxytonum esse: cum piscē,
pàroxytonum, à Cyrillo quodam annotatum est, nescio quàm rectè. neque enim ab authoribus
obseruatur. ¶ Athenæus *λειόβατον*, id est, Raia[m] læuem, tradit etiam *ῥίννη*, hoc est, Squatinā ap-
pellari: quos tamen pisces diuersos esse, ex utriusq[ue] historia liquet. Rhinobatum uerò à uulgo Græ-
corum, etiam Rhinam uocari author est Gillius. ¶ Oppianus inter Galeorum genera, qui pi-
sces sunt cartilaginei longi, Squatinas quoq[ue] numerat. Hinc fortè est quòd Rondeletius scribit, e-
ruditum quendam uirum, Galeum Carochiero uulgo dictum Gallis, pro Squatina habuisse: *Rhinobatus.*
qui piscis est longus, Galeis reliquis similis: Squatinam uerò uulgo existimatum pro Squatoraia, *Squatina in-*
utpote latiore[m], & Raia[m] aliqua ex parte similem. Plinius tamen Squatinas cum planis cartilagi-
neis numerat. Squatina quomodo sit media inter planos & longos cartilagineos, à Rondeletio *ter Cartilagi-*
ab initio Capitis de Raia pisce exponitur. Nos quoniam inter duo hæc genera ambigere uidetur, *neos planos et*
ultimo inter planos loco, hoc est, inter eosdem & longos medio, reposuimus. ¶ Oppianus scri-
bit Squatinam non recipere (intra se) foetus, sed in hiatum seu rimam sub pinnis utriusq[ue] stibectam
foetus suos in metua[m] matre occultari. ¶ Pisciculis similiter ferè ut Rana piscatrix insidiatur.
¶ Rhinobatus hucusq[ue] à nobis uisus non est, nemo quidem ueterum præter Aristotelem, & in-
terpretem eius Plinium, ipsius meminit, Saluianus.

GRÆCI nostræ ætatis & Rhinam, & Rhinobatum, uocant Rhinam, Gillius.

ITALI hodie Squatinam siue Squadram uocant, Gillius. Squatina uulgo nomen seruat,
Maffarius Venerus. Scoppa Italus interpretatur lo pesce Squatro. Veneti Squaquam uocant,
alii Squaiam, alij Squadram, Rondeletius. Romani Squadro di mare, Saluianus. Ligures An-
gelum: Vide mox in Gallicis.

HISPANI Lyra, ut audio, à specie corporis: sed alia est ueterum Lyra. Lusitani Lamio, Sal-
uianus.

GALLI, Nostri, Maffilienses, Galli, Ligures, Angelum (uel Angelotum, Bellonius: Peange, Salua-
nus) uocant, à similitudine angeli picti cum alis expansis. Burdegalenses Creac de buch.

GERMANICE *Len Huyghe*, hoc enim nomen Squatinæ eiconi ab Echtio missæ adscri-
ptum reperi. Huga quidem uel Hugia Hispanis Raia[m] quadam species est, uel (ut Matthiolus scri-
bit) Torpedo. Poterit etiam uocari ein *Engelsfisch* oder *Deerengel*. Alberus Squatinam Ger-
manicè Catulam maris uocari scribit: qui piscis (inquit) quinque pedes longus est, & insuper cau-
da pedem unum. Et alibi: Lignum raditur corio quorundam piscium arido, ut eius quid dicitur ad
mare Flandriæ *Seerobe*, quod est Canicula marina. Ego Germanicum hoc nomen non agno-
sco, deprauatum fortè à librarijs.

ANGLICE dicitur a *SFeat*, ut audio: uel *SFeat*. ¶ Piscem Raia[m] similem, qui in cibo Ve-
nerem iritet, apud Scotos audio nominari a *Scat of Eoy*.

ORDO X. DE PISCIBVS CAR- TILAGINEIS LONGIS.

DE GALEIS SIVE MVSTELIS ET CANI-

BVS AC SIMILIBVS IN GENERE: QUI OM-
nes Græcis *γαλει* uel *γαλιόδεις* dicuntur,

ALBI, quos Mustelos uertit Gaza, sunt pisces longi, cartilaginei. Nomen à corpo-
ris habitu Mustelis terrenis simili datum est, *γαλιός* uerò siue *γαλιόδεις*, generis no-
men est apud Aristotelem: cui epitheta, ut formas quæ generi subsunt, distinguat,
adijcit, dicitur enim Galeus acanthias, Galeus asterias, Galeus læuis, Plinius lib.
9. cap. 24. Squalorum nomine Galeos intellexit, ubi Maffarius Galeos legit, quòd
ita uocari Aristoteles, ex quo Plinium sua hæc mutuatum constat. Atqui alibi etiam Plinius (in-
quit Rondeletius) nominat Squalos: ut eiusdem libri cap. 5. Rectè uerò Galei Squali uocantur,
quasi squalidi, id est, horridi asperiq[ue]. sunt enim omnes aspera cute. Sic Rondeletius, Ego in cita-
to utroq[ue] Plinij loco, nec Squalos, nec Galeos legendum uideo, sed Squatos, ex diligentiu uerbo-
rum Aristotelis, unde sua Plinius transtulit, inspectione. Squatos autem appellat Squatinas. In
Catalogo piscium, quem confecit Plinius ad finem libri 32, Galeos nominatur suo ordine: Squa-
Squali Plinij
Squati.

142 Animalium Mar. Ordo X.

Squalus Ouidij, &c. Ius nusquam: Rhinam uerò (id est, Squatinam) ibidem Squatum interpretatur. Ouidius in Ha-

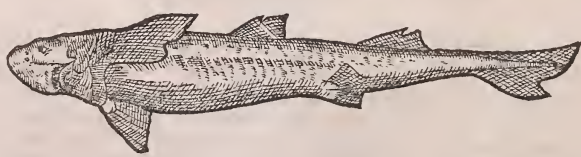
lieutico Squalum nominat inter pisces, qui in herbosa arena degunt, uidetur autem Squalum pro Cephalo, id est Capitone dixisse, per syncopen. quanquam Cephalo mare uicinum fluiuis & stagnis amare dicuntur, & limo uiuere. Capitones fl. quoq; in herbosa arena degunt Aufonio. Varro etiam lib. 3. de re rustica, de piscinis loquens, Squalos cum Mugilibus nominat. sunt autem Capitones Mugilum species. Vulgus in Italia hodieq; Squalum uel Capitonem nominat piscem fluuiatilem, quem nostri Met. nam qui Schwal, quasi Squalus à nostris uocatur, longè alius est ex Leuciscorum fl. genere. Columella etiam ubi de esca piscium, qui in piscinis aluntur, uerba facit, Squalorum branchias nominans, Cephalos fortè intellexerit. Squalorum autem eo in loco legendum, nõ Scaurorum, rectè animaduertit Rondeletius. ¶ Piscem γαλεόλιμ Gaza alicubi Musteligenam, id est, Mustelorum generis interpretatur. Oblongi & cartilaginei omnes, Galei uocantur, minores præsertim: nam maiores & cetacei, Canes Caniculae uel, aut alijs nominibus suis

Galeomyini. appellantur. Philotimus nominat Galeomyos inter pisces duræ carnis, & qui agrè conficitur, &c. Latinus interpres Mustelos uertit, nimirum quia Galenus monet, lectiõnem aliam esse, Galei: hoc est, in Græcis Philotimi uerbis, aliàs γαλεώνυμοι, aliàs γαλείοι legi. Callionymus quidem longè alius piscis est. Idem Galenus Galaxiam Romæ dictum, & maximi precij piscem, Græco mari ignotum, in γαλαξίω genere collocat, & molli carne esse prædicat, cum relictui Musteli dura magis sint carne.

Galaxias. Mihi uerò γαλαξίας, uel potiùs γαλαείας, non ad Galeos, sed ad γαλαίαις uel γαλαῖς, referendus uidetur, id est, non ad Mustelos, sed Mustelas. Toto enim genere hi pisces differunt, communia tamen quadam habent, quæ ut ab eadem quadrupede nomen utrisque inditum sit, in causa fuere: quanquam Aelianus, γαλαῖα marina (inquit) nullam cum Galeis communitatem habet, &c. sic autem uocata est, quoniam similiter, ut terrena, omnium cadauerum in quæ incurrit, oculos exest & conficit. Mihi uerò communia uidentur hæc: Vtriq; oblongo (& maculoso ferè) corpore sunt: sicut & terrestres quadrupedes cæteris comparatæ, longiusculæ sunt, respectu ad crassitiem habito. Vtriq; parte supina albicant, sicut & terrestres, prona fusci sunt. Iecur utriq; dulce & adipsosum, quodq; facillè in oleum resoluatur. Mustelos priuatim aliqui ore parere fabulantur, sicut et Mustelam quadrupedem. Catulos quidem suos ore recipiunt ac gestant interdum, tum Mustelæ terrestres, (unde orta fortè credulitas quòd ore pariant), tum Mustela quadrupes, tum Galei marini, præter eos quos catulorum asperitas prohibet, ut Acanthiam. ¶ Canum nomen Oppiano Aelianoq; communius est quàm Galeorum, nam Canum alios magnos & pelagiòs esse dicunt, (ut Carchariam): alios, minores quidem, sed piscibus præstantissimis adnumerandos, in cœno profundo degere: omnes specie corporis, moribus & uictu inuicem similes: uocariq; minores priuatim Galeos, præter Centrinæ: tanquam Centrinæ genus proprium constituunt, & Canes quidem minores sint, Galei autem non sint, aut saltem uulgò non ita uocentur. Galeorum species faciunt σκύνους, λέους, ἀκανθίας, ἀλαπεκίαις, ποιμίλους. ¶ Galei omnes litorales sunt, Bellonius. Oppianus etiam & Aelianus, Canem maiorẽ (id est, Carchariam) pelagium faciunt: minores uerò Canes, id est, Galeos & Centrinæ, in cœno profundo degere scribunt. Omnes ex ouis, quæ intus concipiunt, uiuos postea fetus emittunt. Differunt inter se figura, magnitudine, corporis constitutio ne, atq; internis partibus, præsertim utero, Bellonius. ¶ Galeorum differentia cõstitui possunt, ut alij Galei simpliciter, alij Galei cetacei sint: cui generi Galenus (nimirum Carcharias) & Libellas subiicit. His Vulpes, Malthas, aliosq; qui in magnam molem accrescunt adiungere possumus, Rondeletius.

Canes. GALL. Galeos omnes nostri nullo discrimine marinos Canes (Chien de mer) appellant, Bellonius.

GERMANICE *Hundfisch* appellantur, id est Canes pisces, omne Canum & Galeorum genus: ANGLICE *Doggefish*: POLONICE *Morski pies*: uel *Psa ryba*. Licebit autem differentie causa cetaceos appellare *grosse Hundfisch*: Galeos uerò priuatim dictos, *kleine Hundfisch*.

GALVUS acanthias, γαλεός ἀκανθίας, nomen tulit ab aculeis, quos in tergo gerit, spinacem conuertit Gaza. Coloris est cinerei: duos aculeos in dorso habet, quibus pinnæ innituntur, detectios, firmos, acutos, non admodum latos ueluti in Centrine.

ITAL. Azio à Venetis dicitur, quasi aculeatus. ea enim uox illis stimulum significat, quo punguntur boues, à Liguribus Aguseo, Rondeletius & Bellonius. Veneti Asilato uocant, quasi aculeatum

aculeatum, nam stimulum, quo animalia punguntur, Veneti, præcipuè Patavini, à similitudine proboscidis asili tergora animalium penetrantis, asilum nominant, Massarius. Ligures Agusco, Romani pesce Palombo, communi alijs quoq; Galeis nomine; alijs Scazone, Saluvianus.

HISPANI Musole uocant, ut audio. Vide mox in Gallicis.

GALL. A nostris & Mafsiliensibus Aguillat, ab aculeis, nominatur, acus enim à Gallis Eguill se dicitur, A Gallis Chien de mer, Rondeletius. Mafsilia Egullat, Lutetia & reliquis litoribus Oceani particulare nullum nomē habet; cum unico, ut dictum est, nomine Canis omnes Galeos comprehendant, Bellonius. Galli quidam hunc piscem Aguillade uocant; alijs Ferran, quod aculei nimirum ceu ferrei quidam mucrones emineant; unde & Pastinacam aliqui Ferraza uocitant. Hispani Musole, ut audio: quod nomen à Mustelo corruptum uidetur. Rondeletius tamen non hunc, sed læuem, circa Monspelium Emissole uocari ait.

GERMA. F. Ein Thornhund/ein äschfarber Hundfisch/ mit zweyen dōnen auff dem rucken.

Galeus stellaris Rondeletij.

Hæc etiã icò Venetijs effecta, ad Galeũ stellarẽ pertinere uideatur. Is piscis colore è subruſſo paller: maculisq; crebris in dorſo nigricantibus, alibi fuscis, diſtinguitur. Pinnae ei in dorſo, tres: poſt brachias, binæ: nec alias pictor oſtendit: qui (ut ſuſpicor) neque brachias, neq; pinnas recte expreſſit. Roſtrũ etiã latius obtuſiusque, quàm in ceteris apparet: & ad Muſtelã magis accedit.

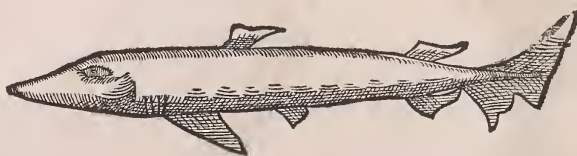
GALEVS asterias, id est stellatus, ut Gaza uertit, γαλειος ἀστερίας: à quibusdã πικιδας, id est, uariis cognominatur. Macule dorſi eius, aliæ stellarum speciem referunt, unde illi nomen, aliæ rotundæ sunt, Rondeletius. Sunt qui Galeum stellatum esse credant eum, (inquit idem,) qui à nostris Cato Rochiero, à Mafsiliensibus Catto algaro uocatur, (Gillium & Bellonium notat:) sed non rectè, cum is oua testaceis quibusdam, ut ita dicam, membranis inclusa gerat, id quod Caniculis Raijsq; tribuit Aristoteles, minime uerò Galeis stellatis. ¶ Quamquam πικιδας γαλειος, species una hic à nobis nominant, Aelianus tamen communiùs accepit. Canum enim non cetaceorum genera duo facit, unum κειπεσγιδιον κει πικιδιον, quod priuatim γαλειος uocat, alterum paruum, (concolor,) ut in Centurine mox dicitur. Sunt & Caniculæ maculis uariæ, ideoq; nebræ, id est, hinculæ cognominantur. Porrò Pæciliæ

sui generis pisces fluuiales sunt. ¶ Fallitur, qui hunc Galeum, Oppiani Pardalim putat; ea enim inter Cete & belluas marinas Oppiano est. ¶ Galeus Asterias (inquit Saluianus) non est piscis noster 45. et 46. ut Gillius & Massarius suspicati sunt, propterea quod ualde maculosi sint. Nam cum ouum testaceo quodam inuolucro, figura tibiarum ligulis simili, contentum (quale ouum tum Cafulorum seu Scylionum, tum Raiarum esse, notauit Aristoteles) non nisi hi nostri ex Galeis piscibus habere reperiantur; hos Catulos, & non asterias esse, fateri oportet. Iam cum Galeorum piscium (qui Romae peculiari nomenclatura pesci Palombi uocantur) duo sint genera, ita inter se consimilia; ut cum rebus omnibus prorsus conueniant, solis quibusdam albis atque rotundis maculis distinguantur; has enim qui non habet Galeus, λεῖος, id est, laeuis, cognominatur; qui uero habet, ἀστῆρας, id est, stellatus aut itellaris, ut Theodorus uertit; Oppiano τάλως πικίλος, id est, Mustelus uariatus. Cuius nos iconem non exhibuimus; propterea quod tum internis, tum externis partibus, semillimus adeo laui Mustelo est (solis dorsi maculis ab eo differens) ut facillimè ex illius explicita icone, hic etiam cognoscitur possit. Hæc Saluianus.

GALL. A nostris Lentillat dicitur, à maculis albis, lentis magnitudine, quibus depictus est, Rondeletius.

GERM. F. Ein Sternhund/ein Fläckhund/ein Punterhund: ein gestirnter oder geflächter Hundfisch.

ANGLICE A Sonehound (sicut audio); uel Sonecow: id est, fuscus Canis. Sone enim Anglis significat colorem fuscum, ad cinereum uel cœruleum inclinantem. Cowe iisdem Vacca est. Hunc piscem maculis nigris in cœruleo distinctum aiunt. Sic ne is uerè stellaris, uel alia quædam Caniculæ Galei uel species maculosa, uiderint qui ad Oceanum habitant eruditi.

GALEVS Canis, uel Canicula Plinij, Rondeletio, τάλως κίον, Longè alia est hæc Plinij Canicula ab eo Galeo quem Aristoteles *σκύλιον* appellat, Gaza Caniculam. Esse autem hanc nostram, Plinij Caniculam, confirmatur tum à nube oculos operiente, (quæ in nullo alio Galeo, præterquam in hoc, & Galeo glauco, reperitur;) tum ob id quod partes corporis humani nudas candidasque appetat, quam ob causam etiam ab his qui nunc in mari uersantur, reformidatur, Rondeletius. ¶ Quod ad Canem Galeum (inquit Saluianus) licet Oppianum Aelianum transcribere uidea ur: non tamen ambo de uno pisce loqui uidentur. Aelianus enim colore uariū faciens, non hic exhibitum à nobis piscem 41. sed potius 45. nostrum, uerè uariū, atque ab alijs *σκύλιον* & *σκύμνον* appellatum, tertium Canum genus (post Carchariam & Centrinem) constituere uidetur. Oppianus uerò cum suum uariū non faciat, & à Scymno, id est, Catulo, distinguat, piscem nostrum 41. tertium Canum genus facit. Aristoteli simpliciter *κίον* est. (nam Carchariam Aristoteles non cognouit.) At Latinorum nullus, eius meminit. Nam Vergilius per Canes marinos, Plinius per Caniculas, Carcharias intelligunt, Plinius quidem ex Theophrasto Carcharias uertit Caniculas. Quare cum Latino nomine careat hic piscis noster, nos Græcæ imitantes nomenclaturam, Canem galeum uocabimus, Hæc ille.

GRÆCI huius ætatis *σκύμβραγο* uocant.

ITALICE, Romani Lamia, (quanquam & Maltham Romæ Lamiam uocari, alibi scribit Rondeletius,) quasi paruum Lamiam, quod dentibus Lamia similis sit. Ligures (sicut & Malsilienses) Pal: nimirum quod oblonga corporis rostrique in mucronem producti figura palum seu sudim præferat, uel à Palumbo: nam Galeum laeum à cutis colore Malsilienses Palumbum uocant Bellonius scribit. ¶ Canis Galeus (inquit Saluianus) Italicè pesce Palombo uocatur, nomine communi etiam alijs Galeis, acanthiæ scilicet & laui; peculiariter uerò, Canosa. ¶ Gillius hoc Aristoteli Scylion putabat: Nonnulla regiones (inquit) Caniculam (Italicè uulgò Caneglia) uocant.

GALL. Malsilienses (sicut & Ligures, ut dictum est) Pal nominant, Circa Monspelium Mlandre & Cagnot, id est, paruum Canem.

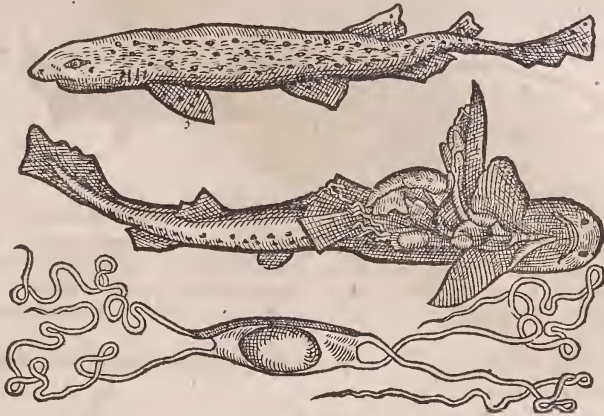
GERMAN. Ein Hundfisch/ein kleiner Hundfisch: uel F. ein Bündle. Hoc animaduertendum, Germanos ad Oceanum, Phocam nominare Sechund, id est Canem marinum.

ANGLICE. a Dogfische.

Canicula Plinij.

Canicula

Canicula Aristotelis. Testaceum ouum (inquit Rondeletius) separatim depingendum curauimus: & in dissecta canicula mammas illas candidas, bifidasq; uulnam, & c.

Galeus stellatus Bellonij, quem Rondeletius Scylian Aristotelis, id est, *Caniculam* facit: quanquam eicones parum conueniunt.

CANICULA Aristotelis. (Vide quaedam proximè retrò in *Canicula* Plinij annotata.) *Σκύλα* op, *Gaza* *Caniculam* interpretatur. Eundem (*Galeum*) *nebriam*, *γαλέου νεβρίαν*, appellari idè Aristoteles testis est: hoc est hinnularem, à maculis uidelicet. est enim colore ruffo, nigris maculis aspersis, cute peraspera, &c. Athenæus *σκύμου* appellat, id est, *Catulum*. ¶ Bellonius *Nebriæ* maculas albas tribuit: & *Masilix* *Nissolam* uocari scribit: ut forte hic sit ille *Galeus leuis*, quem *R*ondeletius docet in Prouincia *Emissole* uocari. Idem Bellonius hanc *Pardalim* *Oppiani* esse putat: cum is poëta inter *Cete* numeret. Nec alium *Galeum* *πικίδου*, id est, *uarium*; quem alij *asteriam* dixerint, addit dentium eius morsum non secus lethalem esse, ac *Draconis* aculei puncturam. Tres (inquit idem Bellonius) huius piscis species animaduerti possunt, alius enim est crassus, niger, & recurtus: quem uulgus *Masilensium* *Guattum* auguerum uocat, [*Catrum algarium* uidetur interpretari *Rondeletius*, etsi icon ab eo postea, cum illa quam Bellonius dedit, non conuenit.] Alius uulgaris, & paulò magis candidus. (Huius etiam iconem addidit, similem ferè iconi *Caniculae saxatilis* *Rondeletij*: & similiter, ut ille, *Rouffete* am nominat.) Tertius *Tyrrheno* tantùm (quod sciam) *litori* cognitus, carnis iucunditate ac redolentia ceteros exuperat. Quamobrem *Romanum* uulgus *Guattum* *muscarolũ* nominauit, nunquam is *sesquilibram* exuperat, stellulisq; ut & toto corpore candidioribus est conspicuus. Hæc ille.

Catulus maior, (inquit *Saluianus*: utitur autem *Catuli* nomine pro *Canicula*,) *Romæ* *Scorzone*, *Masilix* *Guat* aughier; *Gallis* *Rouffete*: Item alius, (*simpliciter* *Catulus*,) *Romæ* *peſce* *Gatto*, *Masilix* *Gatufio*; *Gallis* *Rouffete*, sicuti & prior: Vterq; ab *Aristotele* *ἄπ το σκυλαειδ* (per synecopen *Σκύλαει*, id est, *Catulus* (uel paruus *Canis*, uel *Canicula*, ut uertit *Theodorus*.) uocatur. eodèq; *Aristotele* auctore *νεβρί* (id est *Hinnulus*), appellatur à quibusdam. ab *Oppiano* atq; *Athenæo*, *Σκύμος*, id est, *Leonis* *catulus*. ab *Aeliano* uerò *Galeus* nuncupari, tertiumq; *Canum* genus constitui uidetur. *Latinorum* nemo horum piscium mentionem fecit, nam *Vergilij* *Canis* *marinus*, ut & *Plinij* *Canicula*, *Carcharias* est. *Gaza* ex *Theophrasto* *Carchariam* rectè *Caniculam* uertit: at *Scylian* ex *Aristotele*, similiter, non rectè. Nos *Scylian* *catulos* appellabimus, ne homonymis utamur: & species duas faciemus, etsi ueterum nemo notauerit: quòd utriusq; quæ *Scylij* *ueteres* tribuerunt, conueniant: sed ex his prior, *Maiores* est: alter, *Minor*. *Masilarius* & *Gillius* hos pisces, quòd colore uarij sint, *asterias* esse, falsò crediderunt. Hæc *Saluianus*.

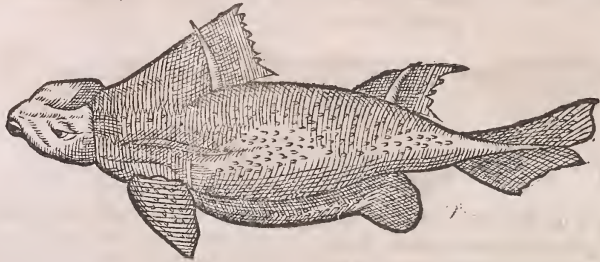
ITALICE. *Gatta*, *Veneti* *Guatta*, &c. Vide in *Latinis*. **LVSITANIS** *Cassaun*, ni fallor, **GALL.** *Chat* circa *Monspeliũ*; *Rouffete* *Gallis*, nimirum à *ruffo* & *subflauro* colore. *Masilix* *Gatto*. Plura lege in *Latinis*.

GERMAN. f. Ein Fläckhund/ein geflächter rotlächter Hundfisch.

CANICULA saxatilis à Rondeletio dicta. Caniculam saxatilem (inquit) appellamus eam, quæ à nostris (circa Monspelium) Catto Rochiero: à GALLIS, ut superior, Rouffete uocatur. Aristotelis quidem Canicula in cæno & litoribus degit, ad summum cubitalis: hæc in saxis & alto mari frequentius, (quam obrem raro capitur,) binos cubitos aliquando superans. ¶ Gillius & Bellonius Galeum stellatum hunc esse putabant, sed reprehendit eos Rondeletius. Vide scripta cum superiore.

GERM. F. Ein andere art des Fläckhunds/mag ein Steinhund genennt werden: daß er wonet ymb die stein im tiefsten meer.

Alia *Centrina* galei imago, à Corn. Sirtardo quondam missa: quam, cum hic spacium non haberet, in sequentem paginam retulimus.

GALÉVS *Centrines* (Rondeletij,) Γαλεός *κεντρίνης*, Latino nomine caret. Aristoteles & Plinius nusquam eius meminere: quanquam Athenæus hæc tanquam Aristotelis uerba citet: καὶ κεντρίνην φησι πνα Γαλεού ἐστίν, καὶ Νωπιδανού. Ἐπιδανέου δὲ ἐπινοώσεως καλεῖ χείρωνα ἢ κεντρίνην καὶ Δυσώδην. Sic Rondeletius. Notidanus quidem ex Athenæi uerbis diuersus à *Centrine* uidetur: nomen tamen ei à dorso, nimirum eminentiore factum apparet: quod in *Centrine* etiam præcæteris *Galeis*, præcipue circa ceruicem seu potius summam tergi partem, prominet. Λοφία proprie dicitur in Suis ceruice surrecta seta. & hunc pisce in Athenæus centrum (unde ei nomen) habere scribit πρὸς τῆς πρώτης λεωῖα, Rondeletius in ceruicis pinna interpretatur. At *Galeus* acanthias in dorso potius, quam in ceruice, aculeos gestat, Rondeletio teste. Hoc etiam differunt (inquit idem) quod *Acanthias* ex ouo uiuum foetum parit, *Centrines* uero oua duntaxat. ¶ *Centrina* *Aelia*: no parui & pelle dura sunt, & capite acutiore, & coloris albedine à *Galeis* priuatim dictis, differunt. Eisdem innati sunt aculei duri, & aduersus omnia resistentes: quorum alter ad capitis (immo dorso) summum uerticem, alter in cauda est, hi uenenatum quiddam habent. Sic ille, & partim *Oppianus*. Inde percipio eundem esse *Porcum* mar. Plinij, de quo ille: Inter uenena sunt piscium porci marini spinæ in dorso, cruciati magno laeorum. Quin & *Masilix* alibiç hodie adhuc *Porcus* uocatur. ¶ *Hyæna* piscem nonnulli *Centrinam* esse putant, non recte. *Hyæna* enim bellux sunt marina, unde ἀπάλισον ἄχθου ἰάνης *Oppianus* dixit: *Centrina* uero, inter *Galeos* seu *Canes* minimi, locis etiam nominibusç diuersis ab *Oppiano* nominantur. ¶ *Cur* *Canum* genus à *Galeis*, id est *Canibus* minoribus, diuersum & peculiare *Centrinas* quidam fecerint, inducti uidentur à corporis specie nonnihil uariante. sunt enim cæteri *Galei* uarij, (maiores.) pelle molliore, capite latiore. ¶ *Bellonius* *Centrinam* pro *Vulpecula* pinxit, duabus eius iconibus exhibitis: quarum unam simpliciter *Vulpeculam* nominat: alteram *Italicam* *Vulpeculam*, quæ à *Venetis* *Porco* marino dicatur. atqui in descriptione discrimen nullum facit,

ITALICE *Porco* marino, *Bellonius*.

GALLICE. Alij *Bernadet*, alij *Renard*, alij *Humanthin* uocat. Nostri & *Masilenses* *Porcus* nec

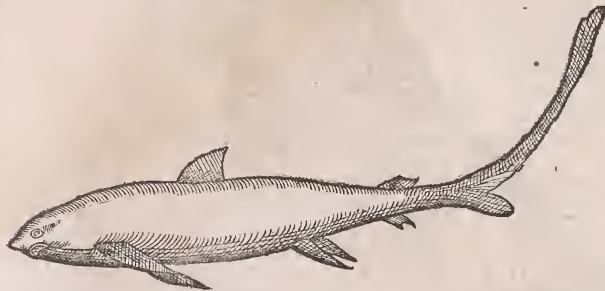
Porcus mar.

Hyæna.

nec id ineptè, uel quia speciem Porci referat, uel quia Porci more in cœno se uoludet, Rõdeletius.
 GERM. F. Ein Sauwhund, ex Porco & Cane composito nomine: hat auch dõ: n auff dẽ rucken wie der Thornhund: aber den oberen näher beym Kopff: sind grösser/berter vnd schädlicher im stich. Retulit mihi uir quidam literatus, accepisse se à nautis Balthici maris, piscem uocatum Hundfisch/(speciem potiùs eius: hoc enim nimis commune est nomen,) aculeum in tergo habere, quo lædat naufragos: & captus fortè in nauim proiectus, asserem quernum etiã perforet.

Saluiani icon nonnihil ab hac differt: nam pinnam partis supine ultimam non uidetur habere: & caudam in extremo magis acutam.

VULPES Galeus, à Plinio Vulpes, ab alijs Vulpecula dicitur. Aristoteles sic appellatum innuit hunc piscem ab ingenij calliditate, qua Vulpem quadrupedem referat: Diphilus à gustu ingrato & graui, tanquam uulpinæ carnis; Rondeletius à caudæ longitudine. A Syraculijis κύων πίνω, id est Canis pinguis uocabatur, ut profert Athenæus ex Archestrato, his uerbis: Ἐν δὲ Ῥόδῳ γαλέου τῶν ἀλιπτεῖα, κύων ἀσθίνουσκυ μέλιτος, ἀρ μή τι πωλείω δειλῶ, ἀρπαζω αὐτῶν: ὃν καλέουσι Συρακῶσαι κύων πίνω. cum tamen neque adipem, neque pinguedinem ullam Galei habeant, Rondeletius. An uerò in illis Archestrati uerbis pro κύων πίνω, κύων πίνωρα, uel ἀκιπίνωρα legemus? nam supra dixerat Athenæus Archestratum asserere Mustelum Rhodium esse ἀκιπίνωρα. Quoniam uerò omnium sapidissimum hunc piscem esse tradit, Vulpes autem nostra ubique uilis ac plebeius piscis existimetur: Archestrati Vulpem (inquit Saluianus) aut apud Rhodum solùm eiusmodi esse: aut præter aliorum antiquorum morem, quod magis credimus, aliùm ab hoc nostro piscem, tenerum & pinguem, Vulpem ab eo uocari arbitrandum, Sic ille. Galei quidem Rhodij iconem aliam ex Rondeletio dabimus inter fluuiatiles.

κύων πίνω.

Aper mar.

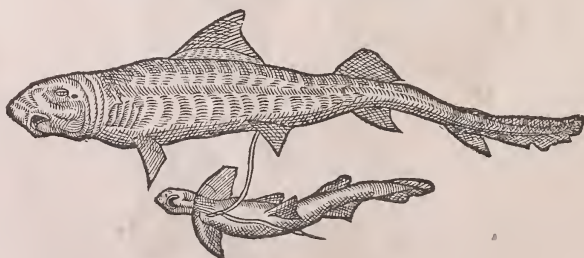
Errant qui hunc piscem, Aprum marinum esse putarunt, propter corij nimirum asperitatem: quæ tanta in hoc pisce est, ut limam referat.

Vulpes piscis est cetaceus, ex Galeorum genere, Aristotele teste: corpore rotundo spissoq; ore paruo, non multùm infra rostrum, dentibus acutis. Caudæ pinna, quæ sursum abit, toto corpore longior est, falcis formam referens, altera multò minor. Animal parit. Fœtus uentriculo recipit, &c. Rondeletius.

GALL. Nostri à caudæ longitudine, figuraq; ensi simili, peis Spaso nominat: alij à caudæ longitudine, Ramart, (Galli Vulpem quadrupedem uocant Regnard,) Rondeletius.

GERM. F. Ein Meerfuchs/ein Fuchshund: ein Schwertschwanz/ ein Swwertshund.

Solus hic inter Galeos umbilico matri adheret, &c.

GALEVS lævis, *Γαλιός* λέει, hic videtur (inquit Rondeletius) ex ipsa generandi ratione, quam ei Aristoteles adtribuit, & nos pictura expressimus. Fœtum enim cū umbilico matri adhærente pingendum curauimus; ut à Caniculis, Vulpibus, alijsq̃ Galeis discerneretur; cū nullus ex Galeis alius sit, cuius fœtus secundis membranisque inuoluatur, uterq̃ matris per umbilicum alligetur. Interim non me latet aliū esse Galeum, in quo cutis quàm in hoc sit lauior; quem tamen, cum eodem generationis modo non procreetur, Aeliani Glaucum esse asserimus. ¶ Bellonius Galeos læues nominat, quicunque aculeis dorsi carent: ex ijs uerò priuatim illum qui à cutis colore Malsiliæ Palumbus uocatur, ab Aristotele leuē dictum tradit. Læues quidem Galei non à cutis læuore dicuntur; omnes enim Galei aspera cute sunt, alij magis, alij minus: sed quoniam aculeis carent, ut opponantur acanthijs. ¶ Saluianus ob id læuem dici opinatur, quòd non aspera (ut reliqui ferè Galei) sed læui tectus sit cute, Latiorum (inquit) nemo eius meminit.

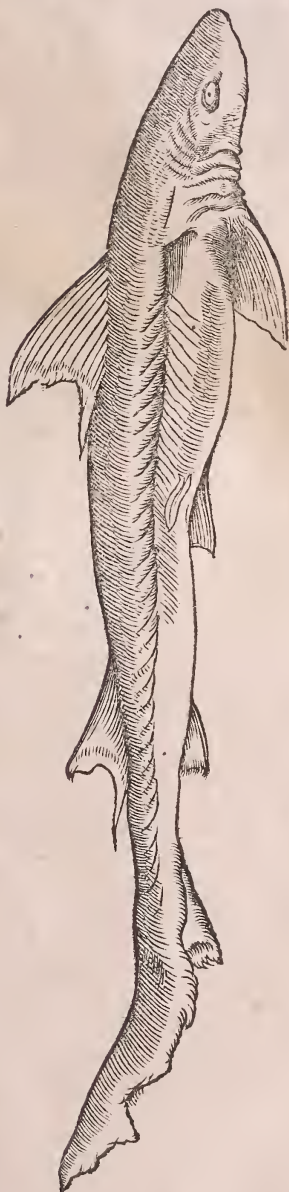
ITAL. A Romanis pefce Columbo dicitur, Rondeletius: qui alibi Orben piscem Venetis Columbum uocari scribit: Massarius uerò Pastinacam Venetijs sic nominari. ¶ Romæ non secus quàm Asterias, peculiariter pefce Palombo uocatur. (nam Canes galeus atque Spinax communi, & non peculiari nomine, pefci Palombi appellantur, Saluianus.

GALL. A nostris Emissole uocatur, Rondeletius. Malsiliensium uulgo à cutis colore Palumbus, Bellonius.

GERMANICE circuloquēmur: *Ein glatte art der Kleinen Hundfischen / hat wol auch ein rauhe hant / wie die Hundfisch überall: aber keine dōn auff dem rucken.*

GALEVS glaucus Aeliani, quatuor aut quinque cubitorum magnitudinem attingit. Dorsum cœrulei est coloris exaturati, unde illi cognomen, uenter candidi, &c. Color quidem hic cœruleus in nullo alio Galeo spectatur: unde & Cagnot blau, id est, Canis glaucus siue cœruleus à nostris appellatur, Rondeletius. Hunc igitur Galeum, Aeliani glaucum arbitramur: qui catulos suos ore receptos abscondit, qui tamen ab Aeliano (& Io. Tzerze) simpliciter *Γαλιός* dicitur, non *Γαλιός γλαυός*, ut Rondeletius nominat. Alius quidem fuerit Aristotelis & aliorum Græcorum Glaucus; qui cum aculeos multos, præcutos, ualidosque in dorso gerat: ab illis prohibetur soboles ore parentum recipi. Plinius Caniculis nubeculam quandam attribuit, qualis est in planis piscibus: quæ ex omnibus Galeis in hoc solo, & in Cane galeo comperitur, hic quidem Cani galeo sæuitia audaciaq̃ non cedit. humanas enim carnes eodem modo appetit, cuius rei ipse oculatissimus sum testis, Rondeletius.

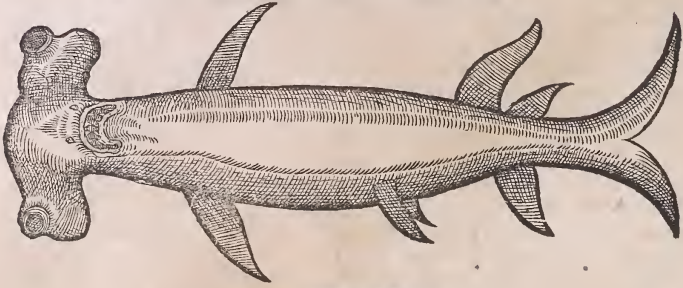
Icon hæc, non memini ubi olim mihi expressa, eiusdem Galei læuis, uel saltem ei conuulgenda uidetur.

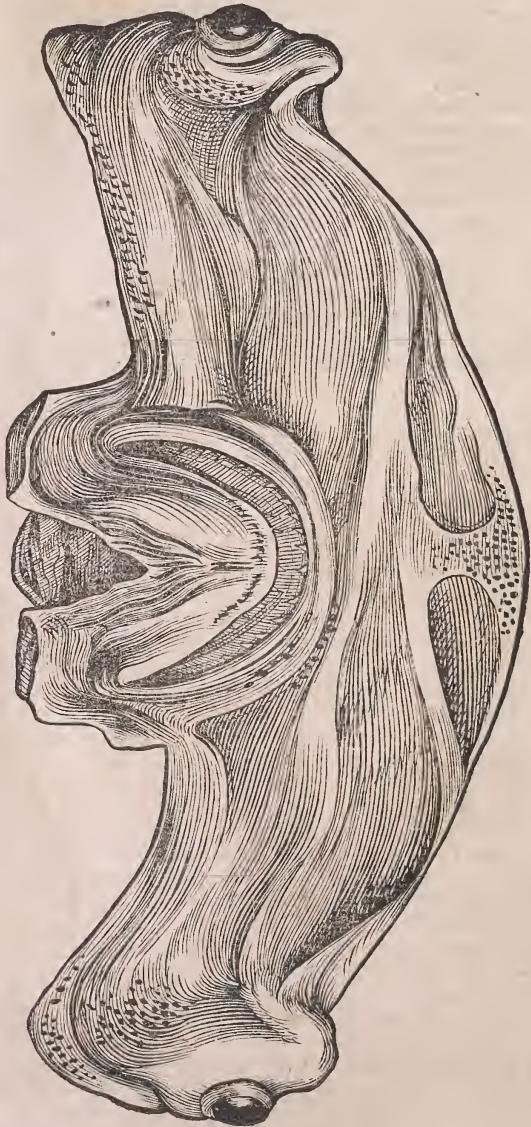
Glaucus Aeliani.

GALL. Cagnot blau, circa Monspelium, ut supra dictum est.
 GERM. F. Ein Blawhund/ein blawer Hundfisch.

Caput hoc Zygaena depictum Cor. Strarardus ex Italia olim ad me dedit.

ZYGÆNA piscis è Galeorum cetaceorum genere, sic dictus est à Græcis, (ζύγωνα), à similitudine figuræ, quia ζύγω transuersum librile significat, ex quo lances dependent: uel simpliciter ζύγω, id est, à iugo; quod ut transuersum boum ceruicibus imponitur, ita in Zygaena caput ex transuerso situm est, Rondeletius. Latino antiquo nomine caret. Gaza Libellam transtulit; *Libella*. merito (inquit Rondeletius); est enim libella fabricorum lignariorum, cementariorumq; instrumentum; quo rerum in plano positarum æquilibrum siue libramentum, & neutram in partem propendens situs exigitur, id ligno transuerso constat, in huius medio aliud erectum est, è cuius summo filum annexo plumbo demittitur. Hanc figuram piscis iste capite transuerso, & reliquo corpore in huius medio sito, aptè refert. Sic ille: cuius sententiam potius quàm Saluiani (qui ad huius instrumenti similitudinem hunc piscem accedere negat; & Gazam, qui neutram in partem apprehendit) equidem approbârim. ¶ Qui hunc piscem Sphyrænam esse falsò putarunt, quod capite malleum referat, Italico eiusdem nomine (Martello) malleum significante, (nam σφύρα etiam Græcis malleus est,) decepti uidentur: ijs uerò qui Lamiam arbitrati sunt, dentium similitudo im-

Sphyræna.

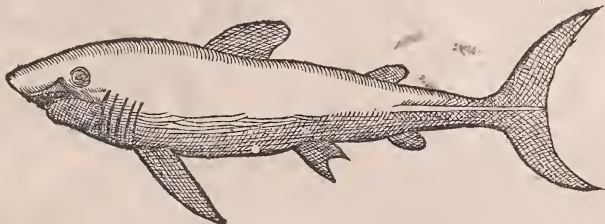
Lamia.

ITALICE Ciambetta dicitur: alicubi pesce Martello (*id est, Malleus, ut dictum est.*) alibi pesce Balestra: utrunque à similitudine figuræ. Aduertendum tamen est, non hunc, sed Aprum seu Caprum piscem, Romæ pesce Balestra uocari, Saluianus.

HISPANICE. Peis Limo, Limada, Toilandalo.

GALLICE. Malsilienses peis louziou appellant, non à feritate (*ut Bellonius scribit*) sed à tegumentî capitis similitudine, quo olim Iudæi in Prouincia utebantur, Rondeletius. Malsilienses à dentium sawitie Cagnolam, & fortassis à deceptione Baratellam incerta nomenclatura dicunt: item Iudæum, Bellonius.

GERMAN. F. Ein Jud/ein Schlegel/ein Schlegelkopff/ein Schlegelhund.

CANIS Carcharias. κῶνα κερκελας. A Theophrasto simpliciter etiam κερκελας dicitur. Mare rubrum (inquit) belluis refertum est, plurimosq; Carcharias habet, in tantum; ut mare tutum non sit. Quem locum interpretatus Plinius: In mari rubro (inquit) fruticum magnitudo ternorum est cubitorum, Canticulis referta, uix ut prospicere è nauî tutum sit, remos plerumq; ipsius inuadentibus. ¶ Dictus est autem Carcharias, quod præ cæteris piscibus asperos, acutos, ualidosq; dentes habeat. Rondeletius & Gillius Carchariæ eandem faciunt Lamiam, Nicandri Colophonij Glosas secuti, qui Lamiam etiam Carchariam & Seyllam uocari scribit. Ego cum Oppiano potius distinxerim, hic enim poeta aliquoties Canes numerat inter Cete: de Lamijis uerò priuatim agit, &c. Fieri quidem potest, ut in nonnullis locis Carcharias alio nomine Lamia dictus sit, propter similitudinē: ab alijs uerò exactius suo discretus nomine. Bellonius in hoc potissimum hos pisces distinguit, quod Lamia os in anteriori capitis parte tribuit: Carchariæ uerò rostrum in mucronē exprorectum. Lamia quidē (λαμία, λέμνη: quod nomen Græmatici παρά τὴν λαμόν *id est, à gula, quâ prægrandē hic piscis habet, deducunt*) à Plinio inter planos numerat. Atqui Lamia (inquit Rondeletius) cæterorū Galeorum instar longū esse spissumq; piscē, ac rotundum, sensus ipse docet, dempta sola dorû latitudine, qua à cæteris Galeis differt: quæq; Pliniū impulsit, ut cum planis cartilagineis numeraret, cū proculdubio in longis cartilagineis & cetaceis censendum sit. Plura de nomine Lamia in Italici mox leges. ¶ Canis Carchariæ pars est etiam qui à Romanis Thyrsio (θηρσίω) uocatur, suauissimus ille & delicatissimus, siue tenerimus, Athenus lib. 7. Plinius Phocæ nam, Turfionē interpretat. Gladiū quoq; piscē, Canē & Galeoten uocari testis est Strabo. ¶ Carchariam Aristoteles non cognouit, nam qui simpliciter Canis ab eo uocatur, κῶνα γαλέος est, Saluianus. Vide etiam in Cane Galeo. In Sicilia hodie Raïam piscatricem uulgò Lamiam uocari, Saluianus auctor est: item Squatinam à Lusitanis Lamio.

ITALICE. Lamia nomen uetus in Italia, Prouincia & Hispania seruatum est, Rondeletius. Genuæ & Neapoli uetus Lamia nomen notissimum est, Bellonius.

GALL. A nostris (circa Monspelium) Lamio uocatur, Baiona Frax, Rondeletius.

Hac pictura Carcharie Canis ad sceleton olim nobis facta est.

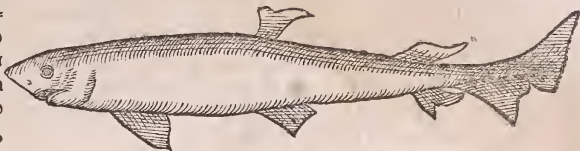
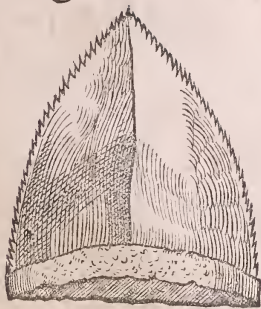
GERM. Carcharias & Lamia siue unus, siue duo sunt pisces, propter generis tamen naturæ cognationem uno nomine à Germanis appellari potest, cui *Frasi eder* sic *Schund*, à ueracitate, uel à magnitudine cui *Vibund*/ein *grosser Hundsfisch*/ein *W albund*. Belonius apud Noruegos *Perksfish* uocari scribit, quasi montanum piscem.

ANGLI nimium communi ad Canes & Galeos nomine *Doggsfische* nuncupant.

GLOSSOPETRA Plinij, ut uideretur, è lapidum genere: quam aliqui uulgò hodie Dentem Lamiaë nominant, alij Serpentis linguam.

GERMAN. Ein Stein / welchen etliche nennend Schlangenzungen: andere aber ein Hundzan vò dem grossen Hundfisch Lamia genannt.

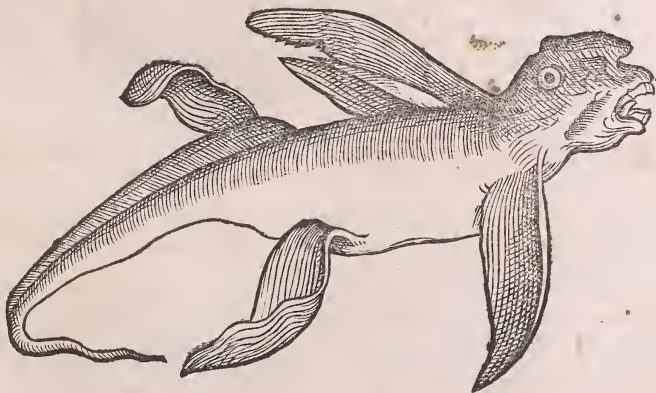
MALTA Rondeletij, μάλθη. Latino nomine caret. Suidas cum Prestide seu Pristi confundere uideretur. Oppianus apertè distinguit. Malta cetus est *δυσανταγωνιστός*, id est, inexpugnabilis, uel difficilis expugnatu. Oppianus ab infirma corporis sui mollitie denominari eam canit, *μάλθη β, ή μαλακίση επιώνυμοι έδρανισσι κήτοι*. Pinnis, cauda, internis partibus à Cane non differt, nisi quòd alba oculorum nebula caret. Caro ei est laxa mollisq̃, non sensu modò, sed & facultate. aluum enim mollit cietq̃ succi lento re: inde etiã nomen habet, Rondeletius.

ITAL. Romani Lamiam uocant, à dentium similitudine, dentes enim latos & acutos Lamiaë modo habet, Rondeletius, qui alibi quoque Caniculam Plinij à Romanis Lamiam uocari scribit.

GALL. Nostri Sorrat uocant, Rondeletius.

GERM. Canem carchariam siue Lamiam interpretamur ein Fraßhund. Maltham uerò, ein kleiner Fraßhund, id est, Lamiam minorem: uel, ein art des Fraßhunds, id est speciem Lamiaë uel, ein Bluthund, à mollitie corporis.

SIMIJA marina quaedam, cuius iconem qualem à Ioan. Kentmanno accepi, hìc exhibeo. Is Simiaë marinaë nomine è Dania sibi allatam scribit. Pinnas tanquam uolans extendit, ut pictura præ se fert: & inter duas in summo dorso pinnas aculeum retrò tendit, ceu Galeus centrines, os simium habet, non ut Galei in longitudinem protensum rostrum, branchiarum foramina quina apparent, obliquo inter os & oculos descensu. Color ei uiridis toto corpore: sed in dorso magis fuscus, ad latera pallidus, dentes lati & continui. Reliqua fatis apparent in icone: quæ cum ad skeleton facta sit, in uisio animali non omnia similiter se habere suspicamur. Testudineu inuolucrum si accederet, Aelianus hanc Simiam hanc facerem; quam in Mari rubro cartilaginei generis describit.

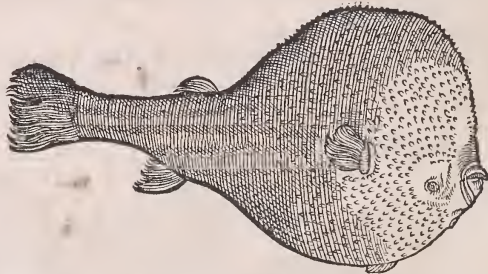
ORDO XI. DE PISCIBVS ORBICVLATIS.

DE ORBICVLATIS CARTILAGI- NEIS IN GENERE.

DE CARTILAGINEIS omnibus in genere diximus supra ab initio Ordinis IX. Veteres eorum genera duo tantum agnouerunt, Planorum & Longorum, nos Orbicularos addidimus. Orbem certe Britannicum, cartilagineum esse, ossibus & spinis carere, sapore Squatinæ, à Turnero didici: an uerò is etiam adipe, ut propriè dicti cartilaginei, careat, nondum mihi constat. Reliqui si qui fortè cartilaginei non sunt, propter similitudinem tamen formæ, eodem Ordine collocandi uidentur. Rondeletius nullum certum ordinem eis attribuit: sed libro xv. inter pisces peregrinos, hos quoque numerat. ¶ Orthragoriscus Rondeletij, & altera eius species à nobis exhibitæ, etsi commune aliquid cum prima specie Orbis habere uidentur, corporis rotunditate ferè, & dentibus latis planisq; &c. ego tamen genere toto prorsus differre arbitror. & primam quoq; hanc Orbis Rondeletij speciem à sequentibus omnibus (nisi Echinatum fortè excipiamus, cuius os dentesq; similes apparent) genere diuersam esse coniçio.

Orbis Aegyptius Rondeletij.

Eiusdem alia effigies rudiòr, ad skeleton inueteratum olim nobis efficta: quam, cum hic poni deberet, & spacium deesset, in sequentem paginam posuimus.

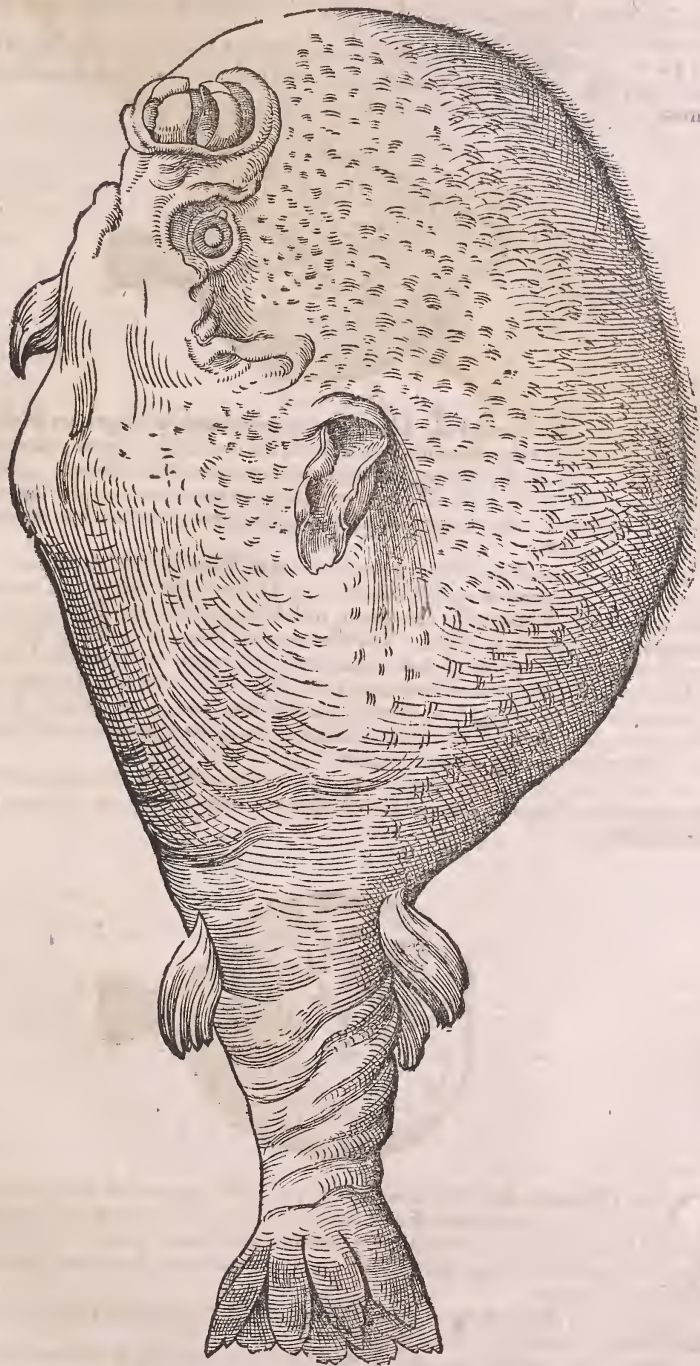
ORBES uel Orbiculatos pisces appello, (inquit Rondeletius,) quòd in orbem & rotundam figuram circumacti sint. Horum aliquot sunt genera, quorum primum ex Orientis, alia ex Septentrionis plaga delata uidi.

Orbis primus Aegyptijs ex Nilo familiaris est. Capitur circa Saiticam præfecturam. genera eius duo sunt, ambo rotunda, corio duro contexta, ut lagenam imitari uideantur. Capitur uerò non ob aliud, quam ut eius pellem tomento impletam, exterius uendant. Plinius Orchin, id est Testem, ob rotunditatem uocauit, alij uerò Orbem appellauerunt. Durissimum esse piscem constat, qui Orbis (alijs Orchis: sed Isidorus, qui plus quam 900. ab hinc annis uixit: & alij, ut Aggregator, legerunt Orbis) uocetur. Rotundus est & sine squamis, totusq; capite constat, Plinius. Hec omnia nostro Orbi conueniunt. est enim durissima, & propter aculeos aspera cute, cui cuticula alia tenuis subiacet. E mari Nilum subire constat: aiuntq; uniones ex rore ore excepto concipere, & parere, quod falsum esse existimamus, Rondeletius. Aristobulus quidem apud Strabonem tradit nullum ex marinis piscibus in Nilum ascendere, præter Thrissam, Mugilem & Delphinum: eiusq; rei causam addit. Quamobrem diligentius inquirendum fuerit, an Orbis quoq; ut Rondeletius tradit, anadromus sit, hoc est, è mari subeat. ex tribus quidem iam nominatis piscibus, nullus idem qui Orbis esse potest: nec uerisimile est tam raræ in Nilo formæ piscem, & Nili accolis satis familiarem uulgoq; notum, inter alios Nili pisces à ueteribus non esse commemoratum, quamobrem Physam Nili piscem Straboni & Athenæo nominatum, nõ alium quam Orbem esse coniecerim, nomen enim Physæ ab inflatione factum apparet; & Orbis noster uesicæ instar inflatæ in globum tumere uidetur. Grammatici physam interpretantur follem, ut rem, ampullam, uesicam, flatum, aërem, pharetram, & Nili piscem: & Physcam crassius intestinum, quod inflari à coquis solet, ut faciatur. Idem fortè & Caluaria marina Ennij fuerit. neq; enim alium inuenio piscem, qui ad cranij formam magnitudine, rotunditate, & dentibus humanorum similibus, magis accedat. Lusitanicum quoque nomen Talpaire, inde corruptum uideri potest.

Orchis.

Physa.

Caluaria marina.

GRÆCVM vulgus Flascoparum, id est Lagenam piscem nominat: propter rotunditatem corio duro contextam, Bellonius.

ITAL. Venetum vulgus perperā Columbum (pescē Colombo) nominavit, Bellonius. Mas

farius Pastinacam Venetis piscem Columbum dici auctor est, & Rondeletius alibi Galeum la-
uem Romæ similiter uocari.

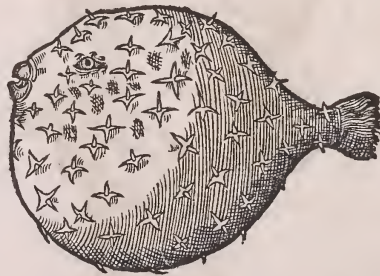
GERM. Ein Ründling, à rotunditate: uel ein Fläschtling, à forma lagenæ. uel ein Egypti-
scher Lumpfisch, Angli enim Lumpe in Oceano uocant aliam Orbis speciem, de qua mox
agemus.

ORBIS Scutatus Rondeletij. Hunc ita uocamus (inquit) ut à superiore & alijs orbiculatis
distinguat, cuius nominis imponendi causa fuit os illud scuti forma, quod ea in parte, in
qua in terrenis animalibus pectus est, sterni uicem habet. Sunt qui Scutiferum appellant, (recentio-
res fortè aliqui & indocti.) Corpore est terete, mucoso, capite magis exerto quàm superior. A capite
ad caudam usque ossa oui figura disposita sunt, inter quorum interualla aculei interiacent. Rarus
est piscis & non edulis.

GERMA. Hollandi, apud quos piscem hunc uidi, Suetolt / alij Bufolt (melius Snotols)
nominant, à mucò quem ore emittit, Rondeletius. Hollandi alijsq; inferiores Germani Schnot-
tolf uocant, quasi Myxinum & Muconem. nam Schnot uel Snot illis idem est, quod nobis
Schnuder, id est, mucus & pituita. In alijs maritimis Germaniæ tractibus, uel hunc, uel simi-
lem, Seebass appellant: id est, Leporem marinum, nescio qua ratione, nisi fortè à forma oris. (sed
lògè alius est Lepus marinus ueterum.) ego potiùs Seeban, id est, Gallum marinum appellarim,
quod eius sceletos, ut scribit Rondeletius, suspensus, à qua parte uentus spirat, rostro ad eam con-
uerso, indicet: sicut Gallus auis tempestatis mutationem cantu denunciat, unde & Lyram Ronde-
letij, Germani similiter uocant ein Seeban.

ANGLI hunc piscem a Lumpe uocitant: & eodem nomine massam aliquam rotundam, in-
formem, cuiusmodi ferè hic piscis est, nostris quidem Lump est ~~piscis~~, id est, cento, linteum attri-
tum, uestis lacera.

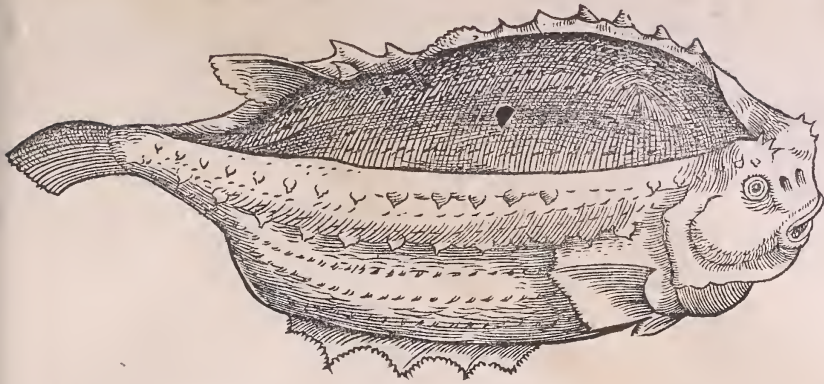
ORBIS Echinatus siue Muricatus Rondeletij. Hic etiam (inquit) in Septentrionali Ocea-
no capitur, manifestis notis ab alijs dissi-dens, nempe aculeis plures cuspides habentibus, mu-
ricum (machinularum ferrearum quadam similitudine.) His quidem aculeis totus hic Orbis adeò
rigit, ut manu tollere non possis, nisi cauda extrema apprehensa. Sunt qui Hystricem ab aculeis
non ineptè appellant.

Hystrix.

GERMAN. Ein andere art des Schnottholsen/oder Lumpfischs: mag ein Igelfläscht
oder Stachel Lumpe genennt werden.

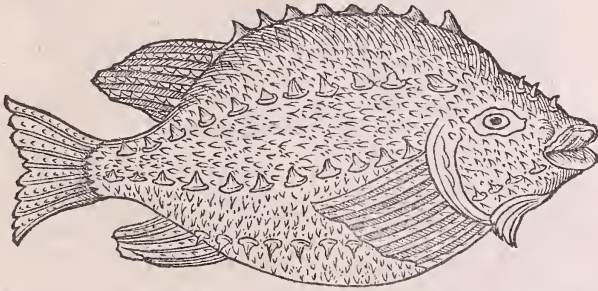
ANGLI, ni fallor, hunc priuatim Lump appellant: & in cibo (solum opinor in hoc genere)
commendant, ueluti pinguis-simum lautissimumq; cute detracta. Audio frequentem esse in An-
glia: rubentem colore infantis recens nati, laudari: album non item, sanguine abundare.

ORBIS

ORBIS Oceani species alia, cuius picturam, ut ab amico quondam accepi, Germanico Leporis marini nomine, hic apposui, Lepus quidem marinus Apuleijs uideri potest; de quo leges mox in Orbe Britannico.

G E R M. *Ein andere art des Schnottfische oder Seehasen.*

ORBIS Britannici siue Oceani species, nescio an præcedentium alicui eadem, cuius picturam ut accepi quondam, apposui: quam cum ad Guil. Turnerum Anglum misissem, ut ipsius audirem sententiam, his uerbis rescripsit: Imago hæc Lumpi planè nostratis est: uerùm duæ posteriores pinnae abundant, nam tales in pisce, quem ego recenter captum uidi, & postea comedi, nullæ comparebant. Deest etiam sub mento, ut ita dicam, rotunda cauernula, cætera omnia bene conueniunt. Et alius quidam Anglus, indicauit hunc pisces, Lumpi nomine, reperiri iuxta Cornubiæ (postremum Angliæ) promontorium, prominentias autem illas, quæ ossæ fortè alicui uideri possent ex pictura, callosas esse, quibus adhæreat scopulis, quod piscatores testantur, dorsum rubicundum, uentrem album haberi: pisces ipsum in magnis delicijs reputari. ¶ Et rursus in epistola ad me Turnerus: Lumpus noster (inquit) non potest esse Orbis (Aegyptius) Beilonij, est enim edulis, cartilagineus, nam ossa aut spinas intus non habet, sed eorum loco cartilagine, eiusdem est laporis, cuius Squatina. Duas tantùm habet pinnas, & eas infra branchias. In singulis lateribus ternas habet aculeorū aut recuruarū spinarū ordines, à capite ad caudam usq; porrectos. In summo tergo unicam talem habet spinarū seriem. Spinæ iam dictæ rubi spinas mirè referunt, (inde Batum rotundum appellare licebit,) nisi quòd nō ita recuruæ sunt, Umbilicus ei prominet in uentre portentoſæ magnitudinis. Sub mento rotundum quiddā circuli instar apparet: quo se solo aut lapidibus affigere interdum uidetur. Caput habet Ranæ simile: & oculos admodum paruos, Tota cutis summa, tactu aspera est.

Batum rotundum.

Lepus marinus Apuleijs in Apologetico (quanquam dubitat an sic sit uocandus) cum cætera *Lepus marinus Apuleijs.* sit exossis inquit, duodecim tamen numero ossa ad similitudinem ralarum suilorum in uentre connexa & catenata gerit. Vnde apparet eum non esse Leporem marinum ueterum Græcorum, is enim in genere Mollium est, quæ omnia ossibus carent. Coniicio autem hunc esse pisces, qui à Germanis quoq; ad Oceanum Seehaß uocatur, id est, Lepus mar. nescio qua ratione, nisi forma oris, qualis unus potissimum est, proximè ante hunc exhibitus: cui os ferè Ranæ est, non promi nens ut cæteris, nec denticulatum, item Orbis Britannicus à nobis dictus. In his enim propter orbiculatam figuram spina dorsi per uentrem nimirum transire uidetur, cuius uertebræ ceu Orbiculi quiddā (siue ossi, siue cartilaginei potius) inuicem catenæ instar necuntur, Rondeletius qui-

dem de Orbe scutato, ut ipse cognominat, sic scribit: A capite ad caudam usque ossa oui figura disposita sunt, inter quorum interualla aculei interiacent. Ea quidem numero duodecim esse conijcio: quoniam etiam foris per medium corpus prominentię ceu ossę, uerius callosę in duobus ijs quos dixi Orbibus, totidem uisuntur. Sed hæc doctissimus Turnerus; aut alius quispiam harum rerum studiosus in Anglię & Germanię ue ora, diligentius perpendet. Sus quidem talo caret probiore, cum inter solipedes & bifulcos ambigat, authore Aristotele, quare fœdos Suum talos esse etiam Plinius ex philosophi uerbis repetijt.

GERM. Ein art des Lumpfischs oder Schnottholfs/ möchte wol lieber ein Kammē mit einem auß den vorgesetzten.

ANGLICE A Lump, à specie rudis & informis frustuli. Non desunt qui nomen a Scœcul (id est, Noctua maritima.) SCOTI uocant a Paddel, (nimirum quòd capite Ranam referat.) Turnerus.

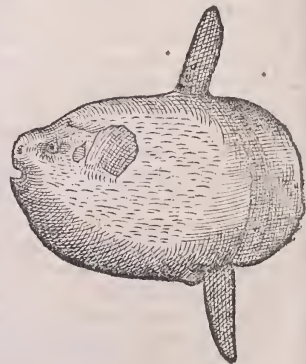
ORBIS Gibbosi, siue natura, siue arte aut ui: qualis ab amico uiro erudito ad me missa icon est, talem posui. Græcè *νωτολαβός* dixeris à dorso eminente, sicut & *νωτοσάβος* uel *ἐπινωτοσάβος* Galeus quidam nominatur apud ueteres. Reperitur in Balthico Oceano, corio crasso & tenaci, &c. Spinę sunt ceu rubi, sed mucrone recto. Dorsum in aciem acuminatum in carinę modum.

GERMAN. F. Ein Hogerlump/ ein art des Schnottholfs mit einem hohen rucken.

ORBIS oblongus, sic enim appellare libet, quòd cæteris, rotunditate tantum excepta, similis uideatur, eodemq; nomine à Germanis Snotolfs nomine appelletur. Hunc amicus quidam ad sceleton depictum misit; fieriq; potest ut quædam ui arte in eo à naturali habitu deprauata sint. Mucosus est admodum, (ut monuit, qui misit;) nec osseum, nec carneum quicquam habet, mucoso tantum lentore expletur. Captu difficillimus, nam ubi hamum uel retia senserit, suum illum mucum euomendo, lubrica reddit omnia, contractoq; in orbem exuuiò proflit.

ORTHROGORISCUS, uel Luna piscis, Rondeletij, *ὀρθρογορίσκος*. Piscis hic Luna uocatur à nostris (inquit Rondeletius,) quia extrema corporis parte, quę pinnis subest, Lunę crescentis figuram aptissimè refert: uel quia demptis pinnis toto corpore rotundo est, Lunę plene instar: uel quòd noctu splendeat: Sed longè alius piscis est Aeliani Luna, hodie ignotus, nisi fortè Selerinus sit. Sed ne que Rota Plinij est, ut Gillius putauit, quanuis Malsitię Moie uocetur à rotunditate. At Plinij Orthrogoriscus uideatur, de quo ille sic: Appion maximum piscium (non quidem cetorum) esse tradit Porcum, quem Lacedæmonij Orthrogori-

Rota.
Orthrogori-
scus.

thragoriscum uocant. grunnire eum cum capiatur. Noster certe hic piscis (piscis inquam, non cetus) admirandam in molem excrefcit, utpote qui quatuor uel quinque uel sex cubitorum molem equat, & dum capitur, Porci modo grunnit, cuius rei ego auritus sum testis. eius soni causa rima est branchiarum stricta, neque solum Porco grunnitu, sed etiam aspectu, cauda Porci pedibusque demptis, similis est, Rondeletius. ¶ Orthragoriscus pro porcello, Lacedaemoniorum glossa seu dialectus uidetur, siue de quadrupede, siue de pisce dicatur. ¶ Caro eius cocta glutinum ex tergoribus bouum confectum refert, uel Sepiarum falsarum & coctarum carnem, praeter carnem, adipis multum habet Porci modo. In nostro mari aliquando capitur, sed rarissime. ¶ Huius piscis (inquit Saluianus) à ueteribus Graecis atque Latinis scriptoribus mentionem nullam factam credimus: quare cum uulgo Molam uocamus, à figura ferè rotunda. Ea quidem quae ueteres Rotæ pisci tribuunt, huic non conueniunt, Piscis est cartilagineus, uiuiparus, ouis intra se conceptis.

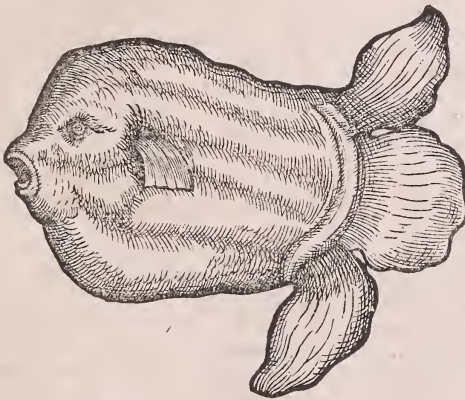
Mola.

ITAL. Bota uel Bottaecio uocatur. hoc uocabulum eis dolium significat, siue labrum aut lacum. Talis quidem forma etiam Orcae inter Cete nominis causa fuit: ut hic sit Orca piscis; sicut ueterum Orca, Orca cetus. ¶ Saluianus Italicè etiam, ut Malsiliae, Mola uocari scribit.

HISPAN. Bout. Vide mox in Gallicis.

GALL. Circa Monspelium Lunam uocant, ut dictum est. Malsilienses Mole (Rotam quoque, puero Molam uocari alicubi: sed haec non est Rota) uocant à rotunditate, quod molae molendinae similis sit. Hispani Bour appellant. Nonnulli ex nostris, qui Prouinciã Hispaniamque frequentarunt, utraque coniuncta appellatione Molebout nominant, Rondeletius.

GERMANI Non uocare poterunt, quod uocabulum eis Lunam significat. uel Monsfisch: quoniam & Galli circa Monspelium sic appellant, uel Sauwfisch, id est, Porcum piscem, ut differat à Delphino, qui simpliciter Porcus marinus dicitur à Germanis, ein Meerfchweyn. piscis enim non est, sed cetus.

ORTHAGORISCI alia species: quam Venetijs depictam uir quidam nobilis Gallus ad me misit, unã cum descriptione: Piscis Cal. Martij, anno Salutis 1552, non longè à Venetiarum ciuitate captus est; qui primo aspectu massa carnea potiùs existimabatur quam piscis. forma in orbem uergebat. corio sine squamis & pilis tegebatur. Os in arcum colligebatur, ut pro beluae magnitudine miraculo fuerit. Oculi patentes, prominentes, & ampliores quam bobus. Branchiae detectae, carnosae, lauesque. Pinnae in lateribus dodrantes. Tuberculum habebat in fronte durissimum. Maxilla utrinque dentium uice continui ossis soliditate armabantur, &c.

GERMAN. Ein andere art des Monsfischs/zũ Venedig gefangen.

ORDO XII. DE CETIS

PROPRIE DICTIS.

DE CETIS IN GENERE.

Cete proprie.

ET E (Κῆτη) ex aquatilibus proprie dicuntur, quæ perfectum animal ex semine, non ex ovo, gignunt, ut Delphinî, Balæna, Phocæ. Et hæc pleraque omnia prægrandi sunt corpore; quod sanguine alitur, ossibusq; fulcitur, similiter ut terrestrium respirantium, & cum multo calore nativo abundant, cordis refrigerandi gratia pulmones etiam hæc omnia habent, Minimum in hoc genere Phocæ uidetur: inde Phocæna, Delphinus. maxima uerò, Balæna, Physeter, Priflis. Improprie uerò aliquando Cete dicuntur, alia etiam aquatilia animalia grandiora; ut ex piscibus cum alijs maiores, ut *πυλαγίου* cognominati, quod in tomos segmenta uel scissi uendantur: tum præcipue Thynnus; qui aliquando etiam simpliciter Cetus dicitur, præsertim ubi ad summum incrementum peruenerit, hinc Thynnopolæ, à Latinis Cetarij dicuntur. Ex Cartilagineis longis Canem siue Lamiam magnitudine præcipua esse puto. inter planos uerò eiusdem generis Bouem; quanquam & alius Bos esse uidetur generis Cetorum proprie dicti, Testudines etiam aliqui Cetis adnumerant, improprie, ut ego iudico. quadrupedes enim ouipariæ sunt. Verum hæc omnia ferè Cetacea erant, seu pisces cetacei, potius quam cete uocari debebant; *κῆτες ἢ ζῶα, ἢ ἰχθύες κητώδες μᾶλλον ἢ κῆτη.* Pisces proprie dicti omnes, branchias habent, & ouipari sunt.

Cete cuius in flexionis & generis.

Cete plurali numero, genere neutro, Latini ueteres ferè dicunt, Græcos imitati; nec alium ferè casum Græcæ declinationis apud Latinos reperias. Celsus quidem Cétos in singulari numero, genere neutro dixit; & similiter Plinius, accusandi casu singulari. Cetarij dicuntur à cete, qui maiores sunt pisces, Massarius. Græcæ declinatio *ῥῆ κῆτῶ, κῆτων*: ut *βείας, βέλαι.* nam Latine sic declinari non potest, Seruius. Plautus & Festus Cetum in accusandi casu singulari, genere masculino dixerunt, declinatione secundo Latinorum more, in qua casus formari omnes possunt.

Cetus, hic.

¶ Quoties Aratus *κῆτῶ* habet, à Cicerone semper uertitur Pistrix, Perionius. Vide infra in *Serra*. ¶ Omnibus maximis beluis dux est exiguus, oblongo corpore, cauda tenui, *κῆτες δ' ἐκπέζυλος κεχαιρωμένοι δὲ βίη ἰσχυρῶς*, Oppianus libro 5. ubi *κῆτος* generis nomen pro specie posuit, Balæna fortè, nam & Festus: Balænam (inquit) beluam marinam, ipsam dicunt esse Pistricem, ipsam esse Cetum. Et uulgò quidam Cetum pro Balæna accipiunt, excellentia quâdam, quod hæc in cetaceo genere ferè maxima sit.

Belua mar.

Cete Latini Beluas marinas etiam uocant, ab immanitate, opinor, & magna cum terrestribus beluis similitudine. nam eodem modo concipiuntur & gignuntur: & pulmones habent, renes, uescicæ, testes, mentulam, fœminæ uulua, testes, mammæ. Carnis quoque substantia non multum à terrenis discrepant. Externis uerò partibus mutilatæ sunt, naribus carent: item pedibus (præter Phocas, Hippopotamos, & alia fortè) auriculis, mammæ papillis, Rondeletius. Beluam (alij duplici scribunt belluam) pro Ceto Plinius dixit, Festus beluam marinam, Horatius belluam Ponti, Ouidius feram. Græci etiam *θῆρας* aut *θῆρα* uocant Cete, præsertim homini noxia, *θῆρα τῶν πόντου* quidam. Monstra Vergilius dixit, pro cetis rare & inusitatæ formæ.

Θῆρα.

Hebræis Thannin, Thannim, & Leuiathan nominantur. ¶ Cete, ut diximus, omnia respirant: aquam uerò non refrigerationis gratia, ut pisces, sed obiter dum cibum capiunt, ore coguntur accipere: eamq; mox respuunt per fistulam (*αἰλόν, φυστήρα*), quæ eis ante cerebrum sita est. Edita etiam per summa æquoris fistula dormiunt & spirant. Hanc Cete maiora omnia habent usque ad Delphinum: Phocæ uerò pro fistula foramina duo sunt ante oculos narium loco: & similiter Testudinibus, quæ tamen Cete proprie non sunt.

Fistula.

Dentes.

Dentibus ita differunt. Truculentos habet Orca: Delphin multos quidem, sed paruos & minus noxios: Phocæ Luporum terrestrium dentibus similes. Testudines dentibus carent: sed pro his maxillarum pyxidatas commissuras habent.

Vitæ.

Vitæ etiam differunt. nam Balænae aqua & spuma maris uescuntur: Orca & Phocæ piscibus. Cætera, ut diximus, animal uiuum concipiunt pariuntq;. Testudines uerò ob integumentum duritiam, & compressius latiusq; corpus, uiuum animal in utero gestare non possunt, ut Rondeletius scribit.

GERMANI Cétos omne *Wallfisch* appellant; quod nomen à Balæna factum uidetur, & ad illam proprie pertinere.

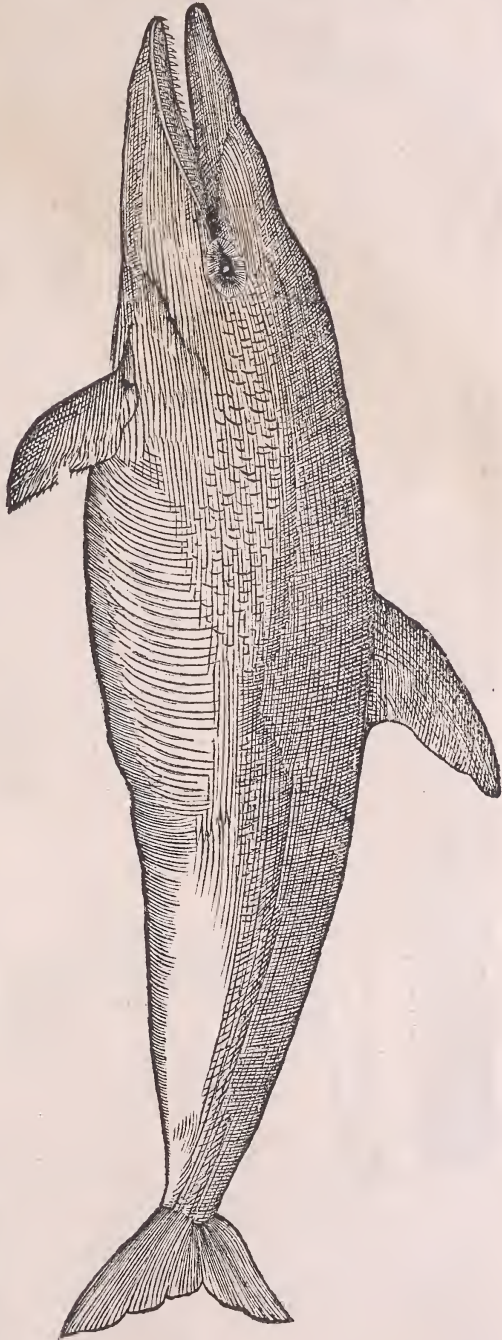
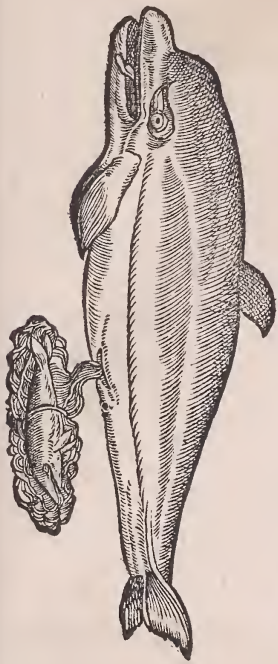
ANGLI similiter *Whale/Whalesibe*.

ILLYRII Sum, ut quidam aiunt; ego Silurum proprie Sum ab eis appellari puto.

Delphinus.

*Delphinus femina cum fetu masculino, ut
Rondeletius exhibuit.*

Alia Delphini pictura, quam à Corn. Sictardo habui.

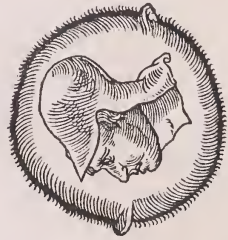

Delphini Caluaria è libro Bellonij

Ex eodem, Delphini matris cum fetu efformatio: qua Phocana etiam conuenit.

Ex eodem, Antiquissimi numismatis ærei pictura: quod Delphinos duos dorso repando curuos ostendit, non quod eiusmodi uerè sint: sed ita pictores alij, ad imperum opinor eorum, sagitta instar è neruo sese iaculantium, exprimendum, fingere solent.

DELPHINVS uel Delphin. *Δελφίν, Δελφίς.* Cognominatur *ἰσθῶς ἰχθύς, & πύστεγος, & ὠκεῖον* *ἰσθῶς*, ab amore quo pueros & homines prosequitur: & Simo, quod hoc nomine delectetur. Nonnulli Delphinos, Berellos uocant: eò quòd (ut Alberti uerbis utar) ante naues aquã euomat. Delphinus tanquã genus Phocãnam sub se comprehendit, teste Aristotele: qui scribit Phocenam Delphino similem esse, sed minorem: & à compluribus Delphini generi esse existimari. Et Aelianus de Taprobana insula piscibus loquens, Balenas Thynniss infidiari scribit: atq; horum duo genera illic nasci: alterum ferum, dentibus ferratis, & inexorabili immantiate piscatoribus in festum: alterum natura mansuetum circum homines natare, & more canum blandiri, & se contrectari sustinere, atq; obiectum cibum sumere.

GRÆCIS hodieq; nomen retinet.

Apud plerasc; Europæ gentes etsi Delphini nomen passim audiatur, & à pictoribus alijsq; figuræ eius effingatur, in Oceano tamẽ eo nomine piscem nullũ norunt piscatores. alijs enim nominibus barbaris, singulæ suis, Delphinum nuncupant. In hoc pleræq; gentes cõueniunt, quòd Porcum mar. Suis uocabulis appellat: & sanè Græca etiam Delphini nomenclatio, ad Delphacem, id est, Porcum in eadem lingua sic dictum, accedit. pinguisimum enim animal est: & Porco terrestri pinguedine lardoq; non cedit: cui & interiora similia habet, costas, iecur, intestina, & reliqua pleraque. Porci quidem marini, pisces diuersi, à ueteribus dicti, longè alij sunt.

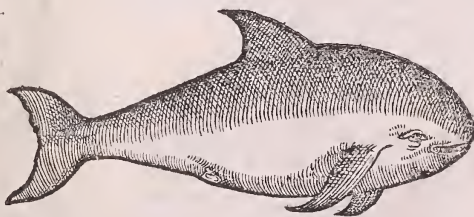
ITAL. Delfino.

GALL. Vulgus nostrum marinum anserem appellat, Oye de mer: quoniam rostro tereti, tenui, & oblongo Anseris in modum conspicitur, Bellonius. Ab accolis maris mediterr. Delphin uel Dauphin uocaf, à quibusdã Oceanii accolis Marsouin uel Mersouin (*uocabulo Germanico*) quasi maris suem dicas: à Gallis Becdoye, quòd prominentiore sit rostro, Rondel. ¶ Britannii & Armorici in Gallia Morhouch uel Morho appellat, uocabulo similiter Porcum marinũ significante.

GERM. *Weerschweyn* à Germanis dicuntur circa Suerinum & alibi, cõmuni nomine Phocæna & Delphin. Sunt enim inter se similes: nisi quòd rostro porrectiore & anserini instar prominente Delphinus est: & ut plurimum gracilior, magis carnosus, minùs pinguis, maior alioqui. Phocæna, minor: sed dorso latiore, rostro obtuso. Orca etiam, quam Oudre Galli uocet, Bellonius cõmune nomen Gallicum Marsouin (à Germanis acceptum) facit: quum ea Delphino nõ parũ maior sit. Nos distinctionis causa nomina imponemus, ut Delphinus dicat *ein Hansschweyn*, composito ab Anseris & Porco nomine: uel, *ein Weergans*, quod est Anser marinus: nã & Galli quidam sic uocant. Phocæna simpliciter *ein Weerschweyn*, uel *ein Klein Weerschweyn*, id est Porcus marinus minor. Orca uerò, maior: *ein groß Weerschweyn*. ¶ In Frisia orientali Phocænam uocant *ein Brunfisch*: quod nomen eadem ratione, qua *Weerschweyn*, Delphino etiam & Orca accommodari poterit.

ANGLI Phocænam præcipuè, sed etiam Delphinũ, ut puto, *Porpoise* (in Northumbria *Dorpes*) appellant, Gallico nomine (ut apparet) ex Porco & pisce composito, quanquam Gallis ipsi non usitato.

POLONI Morska swinia.

PHOCÆNA (*Φοκæνα*) Delphino similis est, nascens in Ponto. sed interest, quòd Phocæna minor est, dorso ampliore, colore cœruleo. plures genus Delphini esse aiunt, Aristoteles. Gaza pro Phocæna interpretatur Tursionem siue Tyrionem, motus nimirum Plinij uerbis, qui Delphinis similem facit Tursionem, ut Aristoteles Phocænam. Delphinorum similitudinem habent qui uocantur Tursiones. distant & tristitia quidem aspectus: abest enim illa lascitia: maxime tamen rostris, (*ego hic distinguo: quod Ionius & Rondelerius non faciunt*) Canicularum maleficientiæ assimilati, Plinius. Idem Aristotelis uerba, *ἔγω γὰρ φαλαίνας καὶ δελφίνους ἕλλη ἔτι μὴ ἔσθ' ἑνὴν τῶν καὶ ὀ δελφίσι μίμους*: sic transtulit: In Ponto nulla intrat bestia, præter titulos & paruos Delphinos. quo in loco pro *φαλαίνας*, *φοκæνας* eum legisse apparet. Ephesius *φοκæνας* legit. ¶ De uocabulis Tursio, Torsio, Thurio, Thursio, *θურσίον*, Tomus Thurianus: leges supra in Gladio. ¶ *Φῶκος* cetus est marinus, Delphini similis, Varinus. Phocæna nomen fortè à Phoca factum fuerit, quòd similiter præpinguis sit, lardoq; abundet.

Tursio.

Phocæ nã nomina diuersis in linguis tribui possunt, quæcunque in Delphino recitauimus, minoris tantum differentia adiecta: & similiter Orca, epitheto maioris expresso.

GALLICE Marfouin: id est, Maris sus, ob corporis crassitudinem (obesitatem;) Delphino is similis est, sed differt tristi corporis habitu gustuq; maxime uerò rostrum Canicularum rostris simile habet, ut in Galeis uidere est, Rondeletius. Meduli & Baonenses, Delphinos minores, Marfupas uocant: alios Marfuios, quasi marinos fues. Duo genera: alteri rostrum porrectius: alterum minus, simum, Scaliger. Plura lege in Delphino.

GERM. *Deerſchweyn das Kleiner/ ein Brunfisch in Friesland: Süch im Seltſyn.*

ANGLICE. Phocænam, quam Angli in Northumbria uocat a Porpeſſ, in Orientali Frisia, in qua ad integrum degi quadrienniũ, quo tempore duas integras emis Phocanas, & emptas, certioris cognitionis causa, dissecui, scio uocari ein Brunfisch, Turnerus.

PHOCA (mediterranei maris.) *Φόκος* à Græcis dicitur, ducto nomine ex *Βόων*, ob boatum siue mugitum quem edit, Phocam appellauit Vergilius, à Plinio, cuius nominis rationem secuta sunt gentes multa, Rondeletius. Phoca cætus est, etiam si ossa cartilaginosa & molliora cæteris cetis habeat, *Εινάλιον κῆρ*, Phocã significat (Homero) non quoduis cetaceum animal, Varinus. Plinius modò Vitulos marinos nominat: modò Vitulos simpliciter: cum de marinis sermonem esse ex argumento uel adiunctis constat. Ipsi in somno (Vuottonus legit sono) mugitus, unde nomẽ Vituli. Non uerò mugitu solùm, sed & maxilla superiore, & naribus, Vitulum terrestrem refert: & si aures excipias, Vitulo terrestri ualde similis est, ut Rondeletius obseruauit. Pterius Valerianus à specie tergoris, Boum instar uilloſi, nomen inditum putat.

Phoca icon qualem ab amico olim accepi. Aliam accuratiorem, à Rondeletio exhibitam, reperies in fine libri: & alteram quoniam Phoca Oceani.

Vitulus mar.

Bocas.

Bos marin.

*Lupus mar.
Canis mar.*

cas genus piscis à boando, id est, uocem emittendo appellatur, Festus. Hermolaus hunc esse suspicatur piscem, qui Box à Græcis appelletur, sed eum uocalem esse nemo tradidit, quare Phocam potius intellexerim hoc nomine, quæ boam mugitque: etiam si piscis ea non est, sed cetus. Box quidem Græcè dictus piscis, à Theodoro Voca conuertitur. ¶ Phocæ sunt marini boues, Seruius & Isidorus. Masilienses uulgò Boves marinos appellant, Gillius. Scriptor de nat. rerum alicubi etiam Vaccam marinam uocat. Alius est Bos marinus plani & cartilaginei generis. ¶ Albertus Phocam, etiam Lupum marinum nuncupat: & alibi Canem marinum, quoniam Germani similiter appellant. Quanquam autem dentibus ac maxilla superiore Lupum refert, auctore Rondeletio: & rapax uoraxq; est Lupi terrestris more, (unde & Hispani Lupum marinum uocitant;) mihi tamen hoc nomen non placet, cum ut retineamus uetera potius, tum ut homonymiam uitemus, nam & piscis quidam rapax, Lupus appellatur: & à Bellonio quadrupes quedã perfecta. Eisdem de causis, Canis etiam marini ac Bouis mar, nomina non probo; ne

cum Canibus Galeis & Bobus diuersis confundantur. ¶ Barbarica sunt apud Albertum, Isidorum & similes scriptores, Koky, Helcus, Felchus, Kochi, pro Phoca. In Abinsceni sibris translatis Cokium legebatur: Bellunenſis reſtituit Chuchi, & alibi alchuffi. Isidorus quidam Caab animal memorat, cui attribuit quædam Phocæ, quædam Elephanto propria.

Animal est amphibium, nam in mari degit, & aërem haurit ſpiratq̃, & dormit in terra. egreſſusq̃ in eam parit in litore. diutius tamen in mari quàm in terra immoratur, cibumq̃ ex humore petit.

ITALI Vechio marino uocant, Rondeletius: id est, Vitulum mar. Alij, præſertim Genueſes, Buu uel Boue marino, hoc est, Bouem marinum.

HISPANI Lóbo marino, id est, Lupum marinum.

GALLI Veau de mer, hoc est Vitulum marinum. Maſſilienſes Bouem marinum. aliqui Lupum marinum.

GERM. Quem uulguſ Germanicum uernacula lingua nunc Lupum marinum, nunc Canē nominat, Phoca est, Sig. Gelenius in epistoſa ad me, Lupus marinus, Germanicè Weerwolff dicitur: Canis marinus, Weerhund, Flandri pronunciant Seehond, quo nomine de Phoca Germani etiam circa Suerinum utuntur. Canes Galeos uocant Hundfiſch, id est, Canes piſces: Phocas uerò ſimpliciter, Canes marinos. Pleriq̃ inferiores Germani non Seehund, quod nomen à mari & Cane probe compositum est: ſed Selbund uel Sãlbũd pronunciant, neſcio qua ratione, niſi quòd Angli hanc beſtiã a Sele uel Seale nominant, ſed l. litera fortè abundat: nã & Cochleã marinam Seelselck appellat. E Phoca proprie eſſe puto lardum illud, quod Salspeck uocatur, non è Delphino, ut quidam rentur: niſi ex eo quoq̃ improprie ſic uocetur. Friſij Phocam ein Rub indigetant. Audio & Seetalf nomen, quod Vitulum marinum ſignificat, alicubi in uſu eſſe: nos Weerkalb diceremus. Sũch wyter in der nachgenden figur.

ANGLI nominant A Sele uel Seale, ut dictum est: uel a Sea cauſe.

POLONI Morskiciele, id est, Vitulum marinum.

SCYTHAE. Ex Scythis circa ſinem Aſiæ Septentrionalis duci Moſcouiã ſubieciſ, proprie Oceano ſunt Iuhri & Coreli: qui capiunt Balenas ſeu Vitulos & Canes marinos, quos ipſi Vor- uol appellant, Matthias à Michou,

PHOCA alia Oceani. Hoc animal etſi paulum diuerſo ſit corporis habitu à ſuperiore, niſiominus tamen Vitulus eſt marinus qui naſcitur in Oceano, corpore craſſiore eſt, magisq̃ in ſe collecto, &c. Rondeletius.

ITALICVM, HISPAN. GALL. & aliarum gentium nomina prædicta ſunt in Phoca mediterranei maris, diſtinctiùs quidem nominaturi, illam ſimpliciter Phocam, uel potiùs cum adiectione mediterranei maris Phocam: hanc uerò Oceani nominabunt.

GERMAN. Ein Seehund/Selbund/Sel/oder Rub im hohen meer (Oceano:) dans die obgeſetz figur iſt von einem Sel/wie er im Kleinen meer (mediterraneo) gefunden wirt.

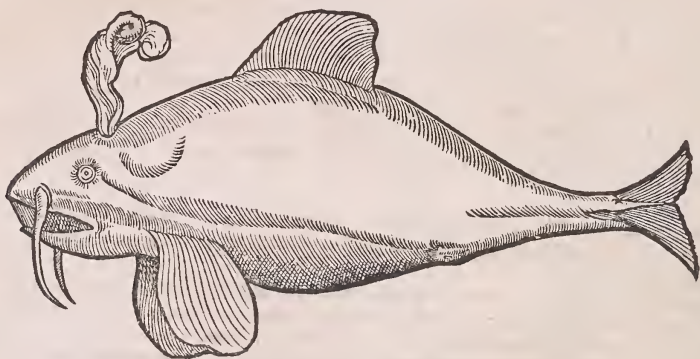
PHOCAE Oceani cognata uidetur bellua, quæ à Moſchis appellatur Mors, à quibusdam Roſmarus. Vide infra inter Cete ex Olai Magni Tabula.

BRETHMECHIN (Arabico uocabulo, ut conſeicio) nominari aiunt belluam, cuius ſconem hic poſui, à nobili & doctiſſimo uiro Theodoro Beza mihi communicatam: addebat ille, nimium ut à mercatoribus acceperat, inuentam eſſe in Iaua inſula, noſtro tempore, anno Domini 1551. Aprilis die 14. longam circiter decem cubitos fuiſſe inter caput & caudam: altam cubitos duos cum dimidio: animal eſſe amphibium, ad uiuum depictum. Pictura magna ex parte rubri coloris eſt, quibusdam in locis cœrulea, &c. Cauda inſtar equinæ diſſunditur: diluti coloris cœrulei eſt, punctis diſtincta rubris. Vngues leonini ſerè aut pantherini uidentur: ut cauda quoque pantheræ caudam referre.

SERPENTIS Indici nomine, monstri huius eiconem Hier. Cardanus olim ad nos misit, Mediolani in macerie quadam reperti, nec aliud addidit. Sed cauda uidetur animalis aquatici esse: caput $\mu\delta\eta\sigma\epsilon\delta\iota\varsigma$, id est, Simijs cognatum aliquid pre se fert: ut & digiti pedum, quos binos tantum ostendit, manuum instar oblongi. Vix equidem ausus hoc animal proferre fuisset, nisi à tanto uiro accepissem.

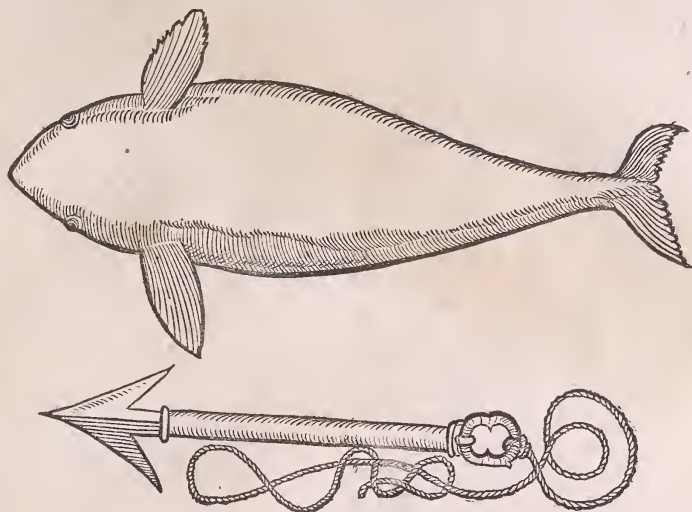
BALÆNA uera Rondeletio. Græcis Phalæna, $\phi\acute{\alpha}\lambda\alpha\upsilon\alpha$.
GALLI Santones beluarum piscatores hanc beluam uocant Gibbar, à gibbero dorso, id est, in tumorem eleuato, in quo est pinna, ea Balænis uulgò dictis minor non est, sed minùs spissa, minusq; obesa, longiore est & acutiore rostro, ob id fistulam habet, Rondeletius, quem miror de barbibus illis à maxilla superiore pendentibus, ut posita ab eo figura ostendit, nullam facere mentionem: Bellonius uerò etiam magis miror, in descriptione quidè earum meminisse, in icone uerò præterire. Peculiaris certè hæc pars huic belluæ est, nec alteri ulli cõmunis, quantum ex descriptionibus & figuris positis cognoscimus. Bellonius tamã non hanc, sed aliã uerã Balæna facit, quæ uulgò **T**ALIS Capidolium uocatur, ea Rondeletio Physeter est ex Balænarum genere. Ego (inquit Gillius) Capitoleum arbitror Balænam ex eo potius quàm Orcam (*contra Louium*) esse, quòd Græci etiam nunc uocant $\phi\alpha\lambda\alpha\iota\upsilon\upsilon$, quam uulgò appellamus Capitoleum: & quòd etiam in Capitoleo, & non in ea quæ nunc alicubi Balæna uocatur, fistula in fronte spectetur.

Capitoleus.

GERM. Ein Wallfisch in sunderheit also von den alten genant/ zc. mag von uns ein Hegerwal genant werden / von wãgen seines hohen vnnnd bogerachten ruckens: oder ein Bartwal/dieweyl wir kein anderen gebareten Wallfisch erkennend. Etlich nennend diesen fisch ein Braunfisch/welcher nam auch den Weerschweynen (Delphino & Phocana) zugegãben wirt. Sic Galli etiam Marsouin nomen Gallicum (sed originis Germanicæ, (Weerschweyn) commune faciunt Phocana, Delphino & Orca. Ego similem ferè à Rondeletio exhibitã pro Balæna uera figurã olim ab amico accepi, ad Oceanum Balthicum depictã, ubi capta est talis bellua, anno Salutis 1545. ad locum quem uocant Gripswald, longa supra 24. pedes. Verum ea dentes ostendit inuicem contiguos & latos tanquam hominis: caudam magnam, reliquo etiã corpore latiore. corpus pelle nigra undique tectum, nisi quòd maculae duæ magnæ candidæ utrinque supra medium oculi incipiunt, & retrò tendunt, &c. Nomina adscripta erant hæc: Germanicum, Braunfisch: Gallicum & Hispanicum Tinet: Anglicum, Hore. ¶ Porro cum nullum alium cetum dorso similiter gibbero & eleuato pictum descriptum ue nouerim, eundem hunc esse puto, qui à Balthici Oceani accolis Springwal ab agilitate uocatur: quem Olaus Magnus Orcam (perperam, ut puto) interpretatur. huic enim altum & latum supra dorsum m. u. ronè eminare scribit:

scribit: atque ita depingit. (*Springwal* inquit, Noruegi uocant, quam alij *Balenam*, alij *Orcam* existimant.) Pleraq; tamen ab eo positæ cetorum figuræ, non uerè nec ad uiuum factæ uidentur.

Balena cum fuscina, qua confixa capiunt, &c.

BALÆNA uulgò dicta, sed cum fistula careat hæc belua (ut *Rondeletius* scribit) non Balæna uera, sed *Mysticetus* Aristotelis, aut *Musculus* Plinij uideretur, Plinius tamen *Musculū* beluam & piscem *Balænarum* ducem, confundere uideretur. ¶ *Fistula* animantibus quibusdam aquaticis, non solum ad reijciendam aquam, sed ad respirandum data est, cuius uice hæc bellua rimas seu foramina habet, quod rostro sit non oblongo, sed obtusiore quàm cæteræ belluæ, *Rondeletius*. At qui cetum Britannicum descripsit, (cuius mox iconem subiiciemus, non alium ab hoc *Rondeletij* ceto, quantum uideo, descriptiones enim conueniunt, cum aliàs, tum quod ad laminas in ore corneas, dentes nullos, &c. eisi icones ipsæ plurimum dissideant,) tribuit ei foramina duo magna in capite: per quæ, inquit, putatur belluam plurimam aquam ueluti per fistulas eiecisse. ¶ *Orca* cum in nullis scriptis, quod iam mihi ueniat in mentem, tradatur habere fistulam in fronte, mihi tam diu apud nonnullos regiones *Italiae* peruulgata *Balæna* uidebitur, quoad totam rem melius inquisiero, *Gillius*.

ITAL. Balena, Valena,

HISPAN. Vallena,

GALL. Balene,

GERMAN. Ein Wal, Wallfisch oder Waller/insunderheit zu vnseren zeyten genannt:

wiewol man sunst alle grosse meerfisch / die jren aaten durch die lungen ziehend / Wallfisch nennet.

BALÆNAE uulgò dictæ icon alia, longè quidem diuersa, quàm *Rondeletius* dedit: animalis uerò eiusdem, ut facile descriptionem utriusque conferenti patebit. Item ex eo quod *Rondeletius* reprehendit illum (*Gillium*) qui oculos bubulis non maiores ei tribuit; quod de hoc ipso ceto *Gillius* scripsit.

Effigies ceti huius (quem Britannicum cognominare licet, quod in Oceano Britannico nostra memoria inuentus sit) publicata est in charta typis excusa, Londini primùm in Angliâ, dein de in *Italia*; inde nos desumpsimus, cum corporis eiusdem ac partium descriptione huiusmodi:

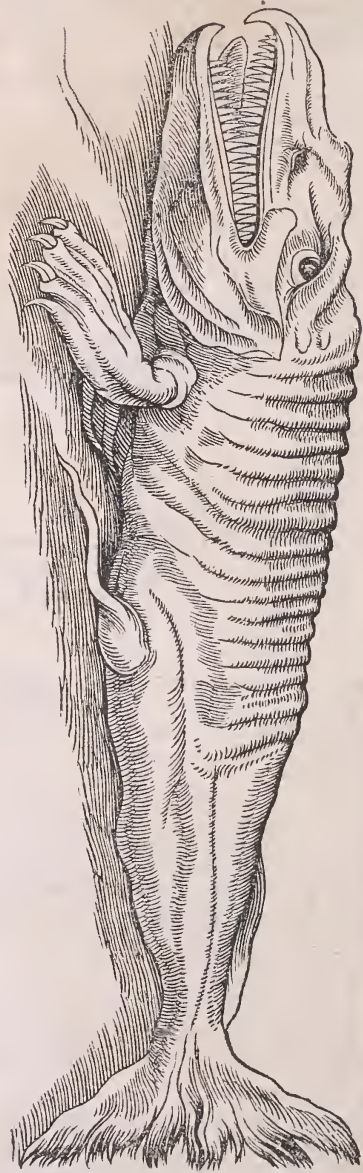
Apographum ex literis ad *Polydorum Vergilium*, ex urbe *Tynemutho* in partibus *Angliæ Borealibus*.

Proiecit in arenas apud *Tynemuthum* mare hoc nostrum mense *Augusto* (anno Domini 1572.) mortuam beluam, molis & magnitudinis ingentissimæ: quæ iam magna ex parte discerpta est: remanet adhuc tamen quantum centum ferme ingentia plaustra auehère uix poterunt. Aiunt qui primùm beluam uiderunt; & utri poterant diligenter perscripserunt, longitudinis illam fuisse

triginta ulnarum, hoc est, pedum nonaginta. A uentre ad spinam dorsi, quæ arenis profundè immersa iacet, spatium esse circiter octo aut nouem ulnarum: certum non habetur, nam 27. die Augusti ipse ibi affuit, fœtente iam belua, ut uix ferri posset odor. Conieciant dorsum ipsius ad spatium trium ulnarum in arena immersum, nam quotidie alluitur & operitur fluctibus maris. Rictus oris sex ulnæ & dimidia. Mandibula longa septem ulnas cum dimidia, sicut quercus grandis est. Costas in lateribus triginta habet, magna ex parte longitudinis pedum unius & uiginti, circuitu unius pedis & dimidij. Tres uères ueluti uastos specus: & triginta guttura, quorum quinque prægrandia sunt. Habet duas pinnas, utraq; quindecim pedum in longitudine. uix poterant decem boues alteram earum abstrahere, (*trahendo è corpore auellere.*) Palato adherēbant quasi laminae corneæ, una ex parte pilosæ, qualem iam unam uides, supra mille; (non est fabula Polydore, sed res uerissima,) quantum non omnes unius magnitudinis. Longitudo capitis à principio usque ad rictum, septem ulnæ. De lingua uariatur. maior pars censet septem fuisse ulnarum longitudine, (*uiginti pedes latam, Gillius.*) Aiunt genitale masculinum ei fuisse prodigiôsè magnitudinis. Spacium inter oculos sex ulnæ. Oculi & nares tanto corpori ualde impares, quales bobus esse solent, (*bubulis non maiores, Gillius.*) Cauda bifurcata & serrata, latitudine septem ulnarum. In capite duo magna foramina erant: per quæ putatur beluam, plurimam aquam ueluti per fistulas eiecisse. Nulli illi fuere dentes. unde colligitur non fuisse Balænam. nam Balænis aiunt maximos esse dentes, exceptis laminis aliquot corneis, quæ in ore huius piscis erant. Hucusque author epistolæ ad Polydorum Vergilium: ex qua etiam Gillius uidetur mutatus in Aelianum suum translulisse: sed quædam parum bene. Nares huic beluæ, non rectè forsan piscior addidit: cum foramina (ut dictum est) in capite habeat: quæ narium loco cetaceo generi data esse, testis est Aristoteles. ¶ Laminæ illæ corneæ, quibus os dentium loco exasperatur, quandâ serræ speciem præ se ferunt: ut ab ea fortè Pristis appellari possit, nam & ingens & oblongo corpore belua Pristis est. alia quidè à Rondeletio exhibetur, & Plinius Oceano Indico Pristes attribuit.

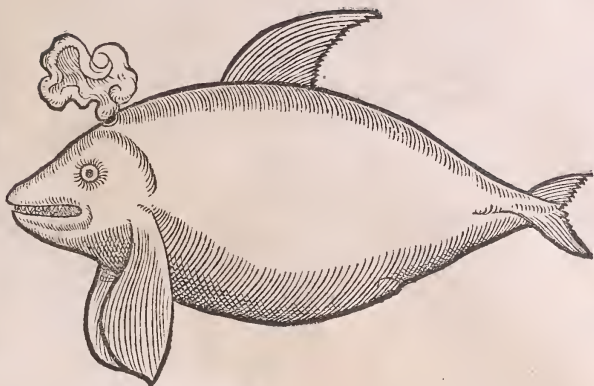
Pristis.

GERM. Ein andere contrafactur des Walsfischs/der in Welschen landen gemeinlich Balena genennt wirt/auß England.

ORCA Rondeletij. Nomen (inquit) ei positum est à uasis olearij siue uinarij similitudine, quod tereti (*rotundo*) est & informi specie. Talis & huius beluæ est figura, nam toto corpore est ualde crasso ac rotundo, extremis nõ ualde prominentibus & tenuioribus. Rostro, fistula, pinna & cauda Delphino similis: corpore uigiesies (*quater aut quinquies, Bellonius in libro Gallico*) crassiore, potissimum circa uentrem. Dentes habet ualde largos, in acutum desinentes, serratos. his Balænam persequitur, quam quum mordet, ueluti mugitum Tauri à Canibus comprehensi cogit edere. Quam ob causam nauarum qui piscatus causa in nouum Orbem nauigant, Barbaros rogant, uel (si liceat) imperant, ne Orcas lædant aut uenentur: quoniam Orcarum opera Balænas, Phocas, aliasq;

aliasq; beluas capiunt. Orca enim truculentis dentibus alias beluas impetentes, maris gurgites cogunt relinquere, & ad litora con fugere, quas illic sagittis telisque alijs interficiunt. Oracarum aduersus Balenas pugnam eleganter describit Plinius. Ab huius beluae similitudine, puto praegrades Oceani naues, Ourchez uocari. Hae ille. Orca à Strabone Graecè ὄρυξ dicta uidetur. In mari extero (inquit) cete & plura & maiora fiunt; circa Turditaniam uerò imprimis, ubi fluxus atq; refluxus augentur: (quae causa nimirum & multitudinis & magnitudinis est, propter exercitationem), ut Oryges, Balenae & Physteres. Porrò Orycnus Graecorum aliud animal est, non propriè cetus, sed Thunnorum piscium generis. ¶ Gillius & Bellonius Capito leum uulgo dictam beluam, Balæa nec Orcam, neq; Balenam, sed Physterem.

Oryx.

Hyrcha Graecis, praesertim Aeolibus, similiter ut Latinis Orca, uinariū & salsamentarium uas significat: à cuius similitudine Graecè etiam ὄρυξ hanc belluam uocare licebit. Suidas id genus uasis duas anfas (ἄνω ἄνω) habere scribit. Orcae teretes sunt atque uniformi specie, unde & uasa dicta, Festus. De Orca ingenti in portu Ostiensis uisa & oppugnata à Claudio principe, apud Plinium leges. Tanta uerò cum sit in mediterraneo haec bellua, multo maior in Oceano fuerit, quod uel Strabonis testimonio credendum est. Quamobrem Rondeletij potius Orcam, quam Bellonij pro uera ueterum Orca admiserim, utpote multo maiorem. Est enim scribat Bellonius Orcam reliqua cetacea, quae in Oceano Gallico appareant, praeter Balenam, facile excedere: non maiorem tamen se uidisse refert, quam pedes octodecim (uel paulò plus) longam, crassam per medium decem & amplius: quae mille libras pondo excesserit. Hae (inquit) Delphino ac Turstoni ita similis est, ut non solum Marfuini nomen sibi uulgo uendicet: sed etiam pro eo publicè exponatur. Cute quasi corio integitur, admodum glabra ac politissima, ad dorsum liuente, ad uentrem albicante. Rostro est simo, sursum repando, &c. Interiora omnia (dempto liene) Delphino & Turstoni similia habet.

Capitoleus

Hyrcha

Vidi etiam (inquit idem Bellonius) numos Claudij Caesaris, in quibus exprimitur Neptunus cum tridente insidens pisci Delphino simili: mihi tamè Orcam potius uoluisse repraesentare Claudius uidetur, is enim (teste Plinio) in portu Ostiae Orcam expugnauit. *Talis numi effigiem supra in Delphino posuimus.*

HISPANICE puto Tine t uocari, tanquam à tine, id est, solij forma, alij tamen Balenam ita interpretantur.

GALL. Santones Espaulars uocant, ab humerorum seu potius scapularum latitudine & crassitudine, Rondeletius. Bellonij Orca ad Oceanum Gallicum, similiter ut Delphinus & Phocaena, Marfuin uulgo uocatur: priuatim uerò à peritoribus Oudre, quod est, Vter, à crassa nimirum & infirmi utris specie.

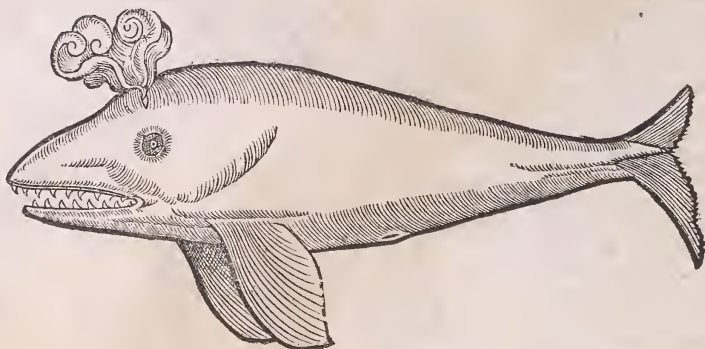
GERMANICE Orcam Rondeletij interpretor, ein Vasswal/ein Zuberwal, Bellonij uerò Orcam, quanquam similiter ferè utris aut uasis urinarij forma appareat, à similitudine quam cum Delphino & Phocaena habet, isdem nominibus appellabimus, expressa maioris differentia, ein groß Weertschweyn/ein grosser B: aunsfisch/ein Walschweyn. Vel ab utre facto nomine, ein Dierwal/ein Schlauchwal. Olaus Magnus Orcam usitato Germanis Noruegis nomine Springwal interpretatur: id nomen sonat salientem cetum, à uelocitate: eamq; pingit alto quodam & lato supra dorsum eminentem mucrone seu gibbero: unde hanc Balenam ueram

Springwal.

Rondeletij esse conijcias, quam Gallicè Gibbar nominat, à gibbero & in tu-

morem eleuato dorso: qui piscis si agilis & uelox est, & Balæa nas persequitur, ut tradit Olaus, Balæa

ipse non fuerit.

Pistris aut Physeter, horribile genus cetorum, & ingens, ex capite multum aquae in naues efflat, & aliquando submergit, Olaus Magnus in Tabulae suae explicatione: absurdissime autem hunc cetum capite equino depinxit, &c.

Flator.

PHYSETER (*φυσήτης*) Graeco nomine uocatur, quia si Flator, haec belua: quod nimbosam quandam alluuiem aquarum efflando sua fistula emittat, ad eò ut plerumque etiam alueos nauigantium deprimat. Esse autem què hinc proponimus uerum Physeterem, maximè indicat fistula, multò amplior quàm in caeteris, quam notam, & totius beluæ figurâ, ex his qui beluas uenantur, didici, Rondeletius. Dicitur alio nomine etiam Physalus, *φύσαλος*, Aeliano & Oppiano. Sed alius est Rubri maris Physalus, pisciculus informis, non maior Gobio, &c. (eodemq; nomine Rondeletius Erucam marinam quandam nominat;) quem qui gustauerit, uentre intumescit, & ipse etiam cum primùm extra aquam est, inflatur. Physeter Aristoteli non animal, sed fistulam significat; qua aquam reijciunt Cete & Mollia: alio nomine *μυκτηρ*. ¶ Maximum animal in Indico mari Pristis & Balæna est; in Gallico Oceano Physeter, ingentis columnæ modo se attolens, altiorq; nauium uelis diluuiem quandam eructans, Plinius. Videtur & Prestis, eadem uel prorsus cognata Physeteri bellua. Vide mox in Viuella uel Serra.

Physalus.

Prestis.

Capitoleus.

ITALICE, Capitolio, Rondeletius. Itali uulgò Capodoglio proferunt: aliqui Capitoleum scribunt. Is piscis Iouio Orca est, Gillio Balæna potius quàm Orca. Vide superius in Balæna uera.

HISPANICE Marsopa uocari quidam nobis retulit: ego id nomen Phocænae deberi existimo: quam à Santonibus Marsupam uulgò nominari Cæsar Scaliger author est.

GALLICE. A nostris peis Mular, à Santonibus Sedenette, Rondelerius. ¶ Physeterem existimo esse, quem uulgò uocant Calderonem: quòd hunc ex omnibus beluis maximam diluuiem aquarum eructare dicunt, hunc quidam arbitrantur esse quem Malsilienses uocant Mulassum, nondum à me uisum, Gillius. Bellonio Cetus, qui Calderonus uulgò dicitur, Pristes est.

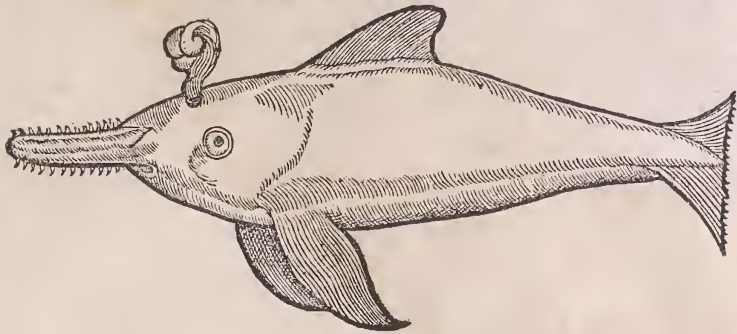
GERMANI. F. *Ein Spritzwal/ein Wetterwal*.

ANGLI quidam eruditi Physeterem interpretantur a *Whyrlepole*, (alij scribunt *Whirlepoole*; alij *Hoylepole*) quòd lacùs (id est, mare & undas) uertat, excitatis uorticibus, uel quòd undas capite emittat & efaculetur. Non ita pridem tres huius generis in Thamesi fluuio Angliæ captos esse, Ioan. Caius indicauit: ego Physeterem multò maiorem esse puto, quàm qui fluuios intrare possit, nisi prima ætate forsàn. Physeterem nostri uocant a *Whozpoul*: qui licet portentose magnitudinis, ad Balænae tamè magnitudinè nunquam accedit. Huius generis quatuor aliquando uidi, quorum singuli tantum aquæ è fistulis capitum eiaculabantur, ut singulas naues aquarum copia in profundum submergere sufficerent, Guilielmus

Turnerus.

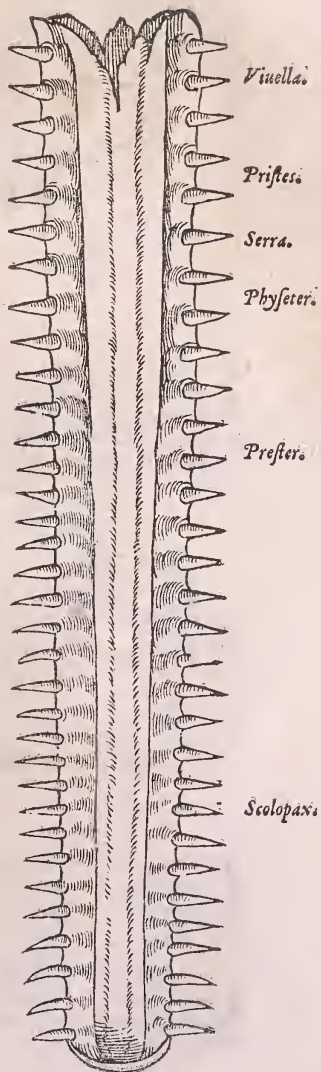

Rostrum uel os à capite prominens, satis commodè exprimi uidetur: reliquum uerò corpus ad coniecturam à Rondeletio effictum.

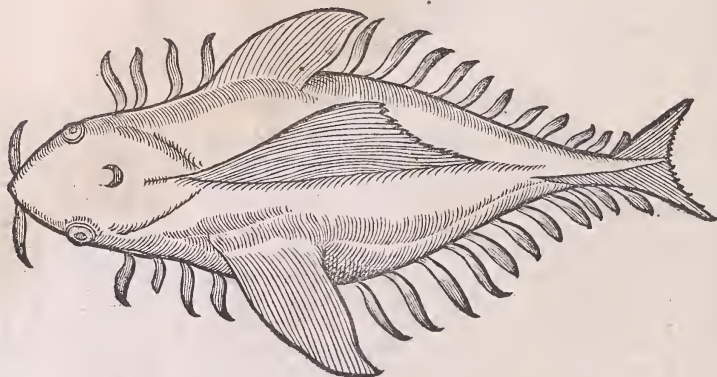
Eiusdem animalis rostrum siue serra, seorsim.

INDI Cetaceum quendam piscem norunt (inquit Rondeletius) quem Viellam nonnulli appellant, in sua uero carne, cibo inutilè, mirabili forma, maximè ob rostrum, quod ualde longum est, ossium, utrinque aculeatum, eius aculei ualidi sunt, & Delphinorum dentibus similes, sed longiores. Os, cui infixi sunt, latum, tenue, cute aspera, cinerea. Hanc antiquiorum Pristen esse opinor, *peisus*; (quo uocabulo Plinius etiam & Gaza uti sunt;) *ἐπὶ τῷ πρῖστῳ*, id est, à secundo nominatum, ac si Latine Sectorem aut Serram diceret, à rostro simili serræ utrinque secanti; ut forsitan idem sit, quem Plinius uno loco Serram uocauit. Hæc ille. Mihi Prestis eadem uel proflus cognata Physeteri bellua, tum à nomine, tum ab ipsorum animalium natura petitis uerisimilibus argumentis uidetur. Scribitur à Græcis uariè, *peisus*, *peisis*, & *peisis*, apud Latinos Pristes, Pristin, uel Pistris & Pistris. Græcè *πρῖστις* (fleatendum ut Paris, sed femin. genere) optimè uocabitur, à uerbo *πρῖσσει* uel *πρῖσσαι*: quod non solum urere, sed etiam flare & spirare, sicut *πρῖσσει*, significat, quamobrem & fulminis genus physiologi Græci *πρῖσσει* nuncupant, quod semper & præcedere, & comitari & sequi uentum Olympiodorus docet, quidam pro turbine & uento uehementiore hoc nomen usurpant. Dicit Nearchus, *ἐφ' ἧν αὐτὸς ἄνω φωνῶν μὲν ἐν τῷ θαλάσῳ, οὐδ' αὖτε ἐκ πρῖστῆρος διατὰ φρεσὶν αὐτοῦ*, Arrianus de cetis loquens, &c. ¶ Plinium Serræ nomine aliud animal quam Pristin Prestidè uel accepisse coniecto. Libro 9, enim cap. 2, de rerum uarietate loquens: Rerum quidem (inquit) non solum animalium simulacra (in mari) esse, licet intelligere intuentibus gladium, uiam, serras. Mox autem sequenti capite: Plurima & maxima in Indico mari animalia, è quibus balenæ quaternum iugerum, Pristes ducentum cubitorum. ¶ Video Rondeletium exhibuisse cetum nostro serra insigni, quem Pristin interpretatur, sed Pristin tale habere uel rostrum, uel partem aliam serræ similem, nullus auctorum scripsit. De Serra etiam Plinij neque an cetus sit constat, (Pristin quidem Aristoteles cetum esse testatur:) neque an uel corpore toto, uel parte duntaxat aliqua serram referat. Scolopax Rondeletij radium caudæ uersus planè serratum habet: eumq; ego potius Serram appellari, quam eiusdem Pristin, &c. Rondeletius rostrum in bellua quam pingit serræ figura esse scribit. Gillius uerò os ensiforme, in modum serræ dentatum, à fronte prominere. Lufitanus quidam uisa apud me icone, pefce Serra mihi appellabat: addebatq; spinam dorsi esse: quod non crediderim. alius Balenæ linguam nominabat. In Medera insula Noui Orbis aequaticæ serræ sunt, quibus in assamenta secantur ligna, Aloysius Cadamustus. Scio Aelianum, Oppianum & Suidam Physalum (id est Physeterem) & Pristin ceu diuersos pisces, simul inter cete

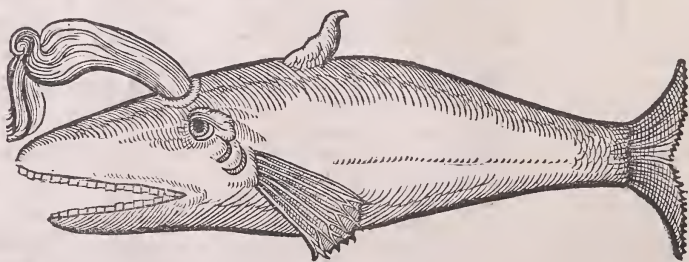
nominari, ego interim, ut supra dixi, si animal non idem est, maxime tamen cognatum esse putare pergo. & forte Phyteter in Gallico Oceano, non alius quam in Indico Prestis fuerit. Ad hæc è Balanarum genere Phyteteras esse Rondeletius assentitur: quibus si Prestis etiam, ut mihi uidetur, affinis est, non erit cetus uel piscis ille, quem rostro oblongo ferratoq; longè dissimilem Balanis pro Prestide pingit. ¶ Quoties Aratus ^{κῆτος} habet, à Cicerone semper uertitur Pistrix, Perionius. ¶ Bellonius Serræ quam exhibemus (osis dico) substantiam per medium ferè cartilagineam esse scribit, & flexilem; unde nimirum piscem etiam ipsum cartilagineum esse conijcit, sed cetaceum, & Serræ nomine antiquis uocatum.

GERMAN. Ein seimbder Walfisch oder sunst grosser fisch auß India: sol ein schnabel haben/oder ein bein/von der stirnen hinauß/ gleych einer sagen/ mit zähnen an beeden seyten. F. Ein Sagsfisch.

SCOLOPENDRA (Σκολοπηδρα) cetacea (nam & insectum marinum eodem nomine est) nomen tulit à pedum multitudine, nam Scolopendras terrestres, Centipedes appellant, qui pedes dicuntur, appendices sunt, quibus tanquam remis corpus impellit, Meminit eius Aelianus, Rondeletius. Vide infra Cetum barbatum, inter Cete ex Olai Magni tabula.

GERM. F. Ein Walnassel, nam & terrestre insectum uocant ein Nassel.

EFFIGIES Ceti cuiusdam ex Oceano Germanico, quam ab amico accepi, ad sceleton nimirum expressam, idèq; capitis duntaxat, ut conijctio; reliquo corpore pro coniectura appicto, nõ fatis accurate, ut suspicor: præsertim cum scissuræ post oculos tanquam branchiæ appareant, quibus ceti carent.

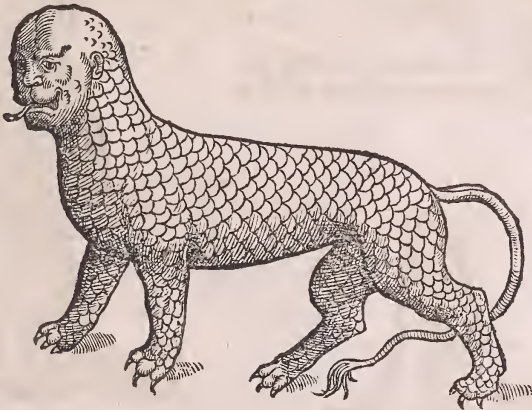
GERM. Ein art der Walfischen auß dem Teitschen meer. Der kopff/ acht ich/ seye wol gemacht/ einem düren nach: der übrig leyb bedunckht mich mit vast recht/ insunders auß dem daß er anzeigung der orwangen hat / welche doch in den rechten Walfischen mit gefunden werdend.

MACVLO, Anglicus cetus. Anno à nato Christo M. D. LV. autumnali tempore, Lynni (quod oppidum est Norfolciæ in Anglia portuosum) piscis hic maculosus rudi figura depictus (ut charta typis impressa per Angliam publicatus est) in sicum à piscatoribus deductus fuit, longus amplius pedes LX. carne pingui, clara & candicante, gustus suauitate ceruinam referente. Nomen nostrates nesciuere piscatores: nos Maculonem uocitemus, Io. Caius Anglus in epistola ad me. Branchiæ quidem, si rectè additæ sunt, piscem, non propriè cetū esse ostendunt, quem admodum & pinnarum figura situsq; & caudæ species. Propriè uerò dictum piscem ad tantam longitudinem peruenire miraculum est.

GERM. Ein wunderbarer fisch/im jar M. D. LV. in Engelland gefangen bey der statt Lynne/zū Herpstzeyt/lenger dann LX. schüch /den Engelländischen fischeren vnbeant. mag ein fläckfisch genennt werden.

SEQVVTVR MONSTRA QVAEDAM CETACEA, BEL-
luarum terrestrium aut hominis aliquæ species.

MONSTRVM Leoninum. Monstrum est id quod hic exhibemus, (inquit Rondeletius,) & perfectum animal, partibus nullis ad natandum aptis præditum. Quamobrem cum dubitarem exitisset ne reuera aliquando monstrum istud marinum, Gisbertus (*Horslius*) Germanus, (qui Romæ medicinam facit, ut proculdubio in rerum cognitione præcellens & minime uanus) omni asseueratione affirmavit, certò se scire, non diu ante obitum Pontificis Pauli III. Centucelis captum in medio mari fuisse. Quare ex illius fide, quale fuerit hoc monstrum describere non dubitavi. Id (ut referebat) magnitudine & figura Leonis erat; quatuor pedes habebat, non mutilatos nec imperfectos ut Vitulus marinus, non membranis medijs iunctos, ueluti Fiber & Anas, sed perfectos, in ungues & digitos diuisos; caudam longam, tenuem, in pilos desinentem: aures ualde patentes, squamas in toto corpore. Non diu uixit proprio naturaliq; loco & alimento destitutum. Hæc quanuis bona fide mihi narrauit Gisbertus medicus, tamen existimo pro pictoris arbitrio quædam detracta, quædam addita fuisse: ut pedes longiores factos, quàm aquatilibus bestiis esse soleant, uel omissam membranam digitos contingentem, aures patentiores contra aquatiliū naturam: squamas præter ueritatem additas pro cute aspera & rugosa, quali cute pedes & alæ Testudinum marinarum continguntur. neq; enim squamas habet quæ pulmonibus spirant, & olsibus sustententur. Hucusq; Rondeletius. Ad Castrum oppidum in mari Tyrreno caprus piscis est, Leonis forma, anno Domini M. CC. LXXXIII. (aliàs anno 1274. aliàs 1295. mense Februario, Seb. Francus. ego Martinum III. pontificem ad quem allatus est, electum inuenio anno 1281. & quinto deinde anno successisse ei Honorium V.) is clamorē hominis ululatuū similem edidit, & cum admiratione in urbem mis-

sus est, spectaculi causa, ad Martinum IIII. Pontificem: Author innominatus, & Philippus For-
restus Chronicorum libro 13.

GERM. Ein Meerwunder einem Löwen gleych/ gefangen im meer das vnden an Ita-
liam stoft/ im jar M. CC. LXXXIII. hat gebület wie ein mensch/ vnd ist von wundets wä-
gen gen Rom gebracht für den Papst Martinum den vierdten.

LEONINI monstri historia subijcere libuit, eā quæ de simili ferè monstro (utpote alcaæ, hoc
est, cauda ceu leonina uerberante) Hector Boëthius in Descriptione regni Scotiæ tradidit.
Retulit nobis (inquit) Duncanus Campusbellus eques auratus, ex lacu quodam Argadiæ, (quæ
quidem regio lacus plures habet, dulcis an marine aque, nescio) cui Garloil nomen est, prodijisse sub aurorâ
solstitij æstiuo anno partus uirginæ M. D. X. animal quoddam uenatici Canis magnitudine, pedi-
bus anserinis, robora ingentia nullo negotio caudæ ictu prosternens: ac statim pernicii cursu uena-
tores impetens, tres tribus ictibus desecisse, reliquis in arbores euadentibus: nec diu cunctatum,
protinus sese in lacum recepisse. Magno (Magnum) malum regno portare id monstrum dum
apparet, uolunt, nam & aliâs, sed raro, uisum est.

MONSTRUM hoc marinum nostra æta-
te in Nortuegia captum est, mari proceillo
so, id quotquot uiderunt, statim Monachi nomē
imposuerunt. ¶ Apparent interdum in æstu
Forthiæ, malo omine, ingentiq; hominum metu
portenta quædam facie humana, cucullos ad mo-
dum monachorum, ut apparet, induta, ac umbri-
lico tenus aqua extantia, Bassinatis (forè Was-
sermane, uel Wassermünch, ut Germanus diceret)
uernacula lingua, Hector Boëthius in Descri-
ptione regni Scotiæ.

GERM. Ein Meerwunder einem Mön-
chen gleych / gefunden zu vnserem zeyten in
Nortwegen.

MONSTRUM aliud marinum, anno Domini 1531. in Polonia uisum, Episcopi habitu.
GERMAN. Ein ander Meerwunder in Poland gefunden/ im jar nach Christi ge-
burt 1531.

MONSTRUM marinum ex tabula quadam excusa in Germania olim. Visum hoc aiunt esse Romæ in Ripa maiore, tertio die Nouembris, anni Salutis M. D. XXIII, magnitudine pueri quinquennis, ea omnino specie qualis hic exprimitur.

GERMAN. Ein Meerwunder zu Rom gesehen / im jar M. D. XXIII.

MONSTRUM marinum quod hic pingimus, sicubi extat, Pan uel Satyrus marinus, aut Ichthyocentaurus, aut Dæmon marinus appelletur. Iconem à pictore quodam olim accepi: qui talis monstri sceleton Antuerpiæ depictum se accepisse aiebat. Alius etiam retulit simile monstrum aridum è Noruegia in Germaniam inferiorem aduectum, marem & forminam. Fidem ei facere possunt similitum monstrorum effigies, proximè à nobis exhibitæ. Hoc quoniam humana specie supra lumbos & cornutum est, Pána marinum, aut Satyrum marinum, quoniam simum quoque est, appellabimus. Pána piscem quandam cetaceum uocari, in eoque asteritem lapidem inueniri, qui à Sole accendatur, & utilis sit ad philtrea, Aelopus Mithridatis anagnosta tradit, Suidas in *Ïdæis*. In mari circa Taprobanen insulam cete quædam Satyrorum speciem similitudinemque præ se ferre tradunt, Aelianus. Eugenio quarto Pontifice apud urbem Sibinicum in Illyrico captus est marinus homo, qui ad mare puerum trahebat. Is à currentibus, qui rem aspexerant, lapidibus fustibusque uulneratus, in sicum retractus est. Huius effigies penè humana, nisi quod cutis Anguillæ similis erat, & in capite duo parua habebat cornua. Manus quoque duorum tantum digitorum formam exprimebant. Pedes autem in duas ueluti caudas sinebantur: à quibus ad brachia alæ, ut in Vespertilione, extendebantur, Baptista Fulgosus. Plura leges in Historia Aquatilium nostra in Tritone.

*Pan uel Satyrus mar.
Ichthyocentaurus.
Demonmaris*

GERMAN. F. Ein Meerweisfel.

SEQVNTVR CETE QVAEDAM EX OLAI MAGNI SEPTENTRIONALIS Oceani Europæi in Tabula Descriptione.

ICONVM quas subijciemus fides penes Olaium authorem esto. nos enim eas omnes ex Tabula ipsius depingendas curauimus. Apparet autem eum, ex narratione nauarum, nõ ad uium, pleraque depinxisse. Vix probãrim capita quorundam nimis ad terrestrium similitudinem efficta; ut neque pedes unguibus armatos, & fistulas binas (Rondeletius quidem Balænae fistulam unicam tribuit) adeo prominentes, cum Balænarum, tum Pristis seu Physeteris, &c.

Harum belluarum nomina quædam confingemus, à similitudine terrestrium, ut Apri, Hyæna, Monocerotis, Rhinocerotis, &c. Extare quidem in immensitate illa Oceani quàm plurimas diuersas & inusitatis formis belluas, quis dubitet? Et, si non temere est, quod uulgo dicitur: nomina etiam illa accolis Oceani Germanis & Gothis cognita, testari hoc possunt: qualia sunt, Wangwal/Rindwal/Schwynwal/Rauewal/Wittewal/Schiltwal/Haneker/Nonwarstrack/Trolwal/Springwal/Gerwal/Bloewal/Hill/Herill/Karckwal/Rußwal/Nachtwal/Nordwal/Wintinger/Fischstecke/Schellewyncke/Roze/Rostinger/Schluchback/ &c.

Folgend etliche Figuren auf der Tafel der beschreybung mittnächtscher landen des Olai Magni: wie wol vnd recht aber die selben conterseetend/lassend wir den Olaium verantwoiten.

Balæna erecta grandem nauem submersens. Videntur & alia quedam Cete ex eadem Tabula Balænis adnumeranda, que ipse simpliciter Cete nominat, cum præter magnitudinem Balænis præcipue conuenientem, nullam in se corporis partem raram aut monstruosam habeant: ut sunt que sequuntur aliqua.

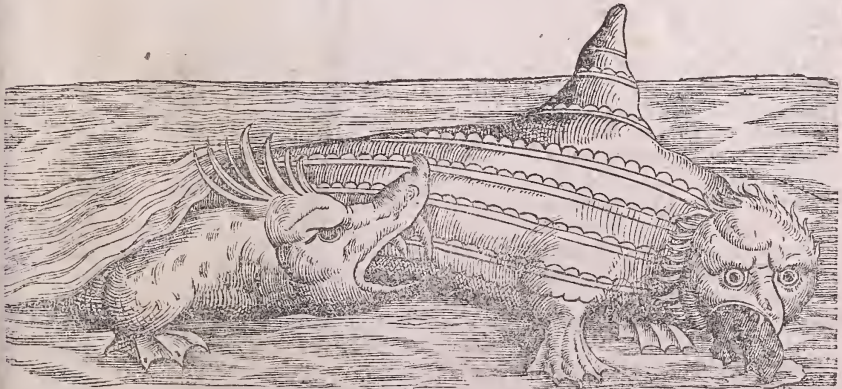
Cetus ingens, quem incolæ Faræ insulæ ichtyophagi, tempestatibus appulsum, unco comprehensum ferro, securibus dissecant, & partiuntur inter se.

Nautæ in dorsa Cetorum, quæ insulas putant, anchoras figentes sæpe periclitantur. Hos cetos *Trawal* sua lingua appellant, Germanicè *Teüfelwal*.

Similis est & illorum icon apud eundem, capite, rostro, dentibus, fislulis: quos montium instar grandes esse scribit, & naues evertere, nisi sono tubarum aut missis in mare rotundis & uacuis uasis absterreantur. Idem in Balhico mari circa *Balanam* fieri aiunt.

ZIPHIVS (Ziphio simile, in libello Germanico) monstrum marinum horribile, Phocam nigram deglutiens. Monstrum etiam aliud innominatum terribile Ziphio ad latus insidiatur, ut *Olai* pictura repræsentat. Ziphij quidem nomen recentius est, non multò ante *Alberti* sæcu

culum, ab Authore libri de nat. rerum usurpatum: id an à Physterere corruptum atq; transpositum sit, quarendum. Aries quidem ueterum & ingens est bellua, & similiter Phocas appetit. ¶ Ex Testudine mar. finxerunt monstrum, à quo Vitu'us mar. deuoretur, Rondeletius.

GERMAN. Ziffwal dici poterit; uel Sauffwal, à deglutiendo, quòd etiam magna anima- lia, ut Phocas, deuoret.

ROS MARI uulgò à quibusdam dicti figura ab Olao Magno exhibita. Rosmarus (inquit) est bellua marina, ad magnitudinem Elephantis. Li- torum montes scandit, & gramine pa- scitur. Somnigratia dentibus se à ru- pe suspendit, & adeò profundè dor- mit, ut piscatores laqueis & funibus uinctum comprehendant. Sic ille.

Eiusdem ceti pictura Argentinæ et- iam in Curia spectatur, sed in ea ca- put tantùm ad skeleton ueri capitis fa- ctum audio, reliquum corpus ex con- fectura aut narratione adiectum. Pos- sunt in sceletis, præsertim maiorum pi- scium pinnæ, & aliquam pedum un- guiumq; speciem, arte formari. Den- tes quidem in Olai icone sursum ten- dentes, minùs placent, quàm qui in ca- pite Argentinæ picto, (cum Romam ad Pontificem Leonem tale caput è Scandinauia mitteretur, ut audio,) de- orsum è superiore mandibula uer- gunt, sicut in Elephantis, siue dentes siue cornua potiùs. sic enim commo- diùs à scopulis & rupibus se suspen- dent. Author qui Choregraphicam Moschouia tabulam nosstra memoria adidit, Mors hanc belluam nominat: & similiter dentes exertos binos à su- periore mandibula descendentes ei ap- pingit. Dentibus (inquit) suspensa, gres- sum per altas rupes promouet in uer- ticem usque, unde citiùs se demittit per subiectos campos grassatura. Li- bet etiam uersus Germanicos, qui in Curia Argentinæ leguntur super hu- ius monstri effigie hic adscribere.

Russor in No:weg neit mã mich/ Cetus dentatus bin doch ich.

Indocto ali- cui Cer mas uisus est, Ba- lona femina: cum Cetus to- tius generis nomen sit, Ba- lona speciei in utroque se- xu.

Dein weybet Balena ist genannt/
Im Orientschen meer bekant:
Wacht vngewitter groß im meer/
Schrecket Alexandri vnd seyn heer.
Sem kalten meer streych ich nach/
ü streyt vnd sechten ist mir gach.
Wã finde vil tausent meinr genosse/
Sie so lãg zãn hand auß d maßen:
Sie sind ii. iij. elen lang/
Vnd so dick wie ein zilg stang.
Saisst ein sechren vnd ein reysen/
Wir den walsfisch wir vns beysen.
Vnd all fisch die wir kummen an/
Sie mögen vor vns nit bestan.
Soch hand mich etlich so getriben/
Sunder müßt weychen an den staden/

Leon hac Argentinæ in Curia uisitur, in panno expressa.

Sas ich im meer nit bin beliken:
Sa nam ich mein tödelichen schaden.
Zwentsig

Zwenzig acht schüch man mich außmaß/
Solt ich mein zeyt außßillen läben/
Von Vidrosia der Bischoff hat
Papsst Leo meinen Kopff geschickt
Zu Straßburg hat man den auch gsehen/
Vnd neunzehn jar vmb Wienachr zeyt/

Wiewol ein Klein Ruffor ich was.
Ich hett nichts vmb all walfisch gäben.
Wich stochen lassen an dem gstad:
Gen Rom/da mich manch menssch anblickt.
Tausent fünffhundert istso beschsäben/
Wein starck gbißß bat mich gbolsen nit.

A Germanis ad Oceanum, Noruegicis & alijs, belluam hanc Rostinger appellari auditio: ab alijs Ruffor: à quo forte Rosmari uocabulum aliqui fecerunt: quanquam & Scythicum Morz, literis transpositis accedit. ¶ Ceti quidam habent rictum oris dentatum prægradibus & longis dentibus, ita ut plerumq; inueniantur cubitales: aliquando duorum aut trium aut quatuor cubitorum. Inter ceteros longius prominent duo canini: & sunt subrus sicut cornua, instar dentium Elephantis & Apri, qui culmi uocantur, Albertus Magnus. Etrursus: Ceti hirsuti & alij longissimos habent culmos, & illis ad saxa in rupibus se suspendunt dormituri. ¶ Quòd si idem Elephas ueterum non est, rectè tamen, & magnitudinis ratione, quam parem Elephanto Olaus ei attribuit: & dentium siue cornuum quæ similia exerit, ac similiter, & ad eisdem usus, Elephantum hunc cetum appellabimus. ¶ Circa ostia Petzoræ fluij (inquit Stigismundus Liber Baro in Commentarijs rerum Moscouiticarum) uaria magnaq; in Oceano dicuntur esse animalia. Inter alia autem animal quoddam magnitudine Bouis, quod accolæ Mors appellant. Breuis huic, instar Castorū, sunt pedes: pectore pro reliqui corporis proportionem aliquanto altiore, latioreq;, dentibus superioribus duobus in longum prominentibus. Hoc animal sobolis ac quietis causa cum sui generis animalibus, Oceano relicto, gregatim montes petit: ubi antequam somno, quo natura profundiore opprimitur, se dederit, uigilem, gruum instar, ex suo numero constituit, qui si obdormiscat, aut forte à uenatore occidatur, reliqua tum facile capi possunt. In mugitu, ut solet, signum dederit, mox reliquus grex excitatus, posterioribus pedibus dentibus admotis, summa celeritate, tanquã uehiculo, per montem delapsus, in Oceanum se præcipitant: ubi in supernatantibus glacierum frustis pro tempore etiam quiescere solent. Ea animalia uenatores, solos propter dentes insætantur: ex quibus Mosci, Tartari, & imprimis Turci, gladiorum & pugionum manubria affabre faciunt. Hæc ille. Conseruit autem aliquis ex hac descriptione nonnihil huic ceto cum Hippopotamo cõmune esse: nempe uitã ambigũã, magnitudinẽ Bouis, pedes quaternos, eosq; breues, dentes cõminẽtes: quæ omnia etiã, præter dentes, cũ Phoca ei cõueniunt, & insuper mugitu, & uita in mari, nõ in aqua dulci: & pectoris altitudo: (est em̃ Phocæ Oceani elatũ pectus, ut Rondeletius pingit, species à Phocæ maris mediterraneæ diuersa, & multo nimirũ maior:) & q; in glaciæ frustis aliquantisper immoret. Considerandũ sanẽ diligenter est, ne quis cũ Phocæ aut cognato ei animal quadrupede, cetũ quempĩã longẽ diuersum, ingẽtem & deperdẽ (qualis Ruffor uel Rostinger uulgo dictus uidet) cõfundat. ¶ Est in Orchadibus (inquit Hector Boethius in descriptione Scotiæ) ingens quidam, mole sua uel maximum equum excedens cetus, portentosa quadam somniculositate. Is in cotem aliquam aqua extantem exiliens, dentibus (quos maximos robustissimosq; habet) partem aliquam cotis extantem atq; asperam comprehendit, ac mox in grauissimum soluitur soporem. Tum nautæ, si qui forte præteruecti pendentem eminus ceruunt, appellentes, anchorã iaciunt, ualentissimo ad eum rudente religato, ac scapha ad beluam adnauigant, circa caudam etiam cutem atq; carnem aliquantũm excavantes, quò firmiũs adligatus rudens mox salientem retinet, quo factò strepitum clamoremq; continuo nautæ omnes extollunt, lapidibus in eum plurimis coniectis. Tandem uix somno excitus, ut consuevit, mare saltu repetit, sed cum se impeditũ ac cõprehensum percipit, totis uiribus ac ingenti impetu uincula rumpe re nitit. Verũm quũ se frustra conari sentit, uictum fallus, ac uelut manans dans, cutem ob quam se peti nouit, exiit: ac mox & ipse quoque moribundus resupinat. Eum nautæ extractum pingui spoliãt, oleum inde conficiunt, est enim ingenti quantitate. Cute ad retinacula utuntur: quippe cum fortissima sit, ac rum pi perdifficilis, nec longissimi attritu temporis deteratur.

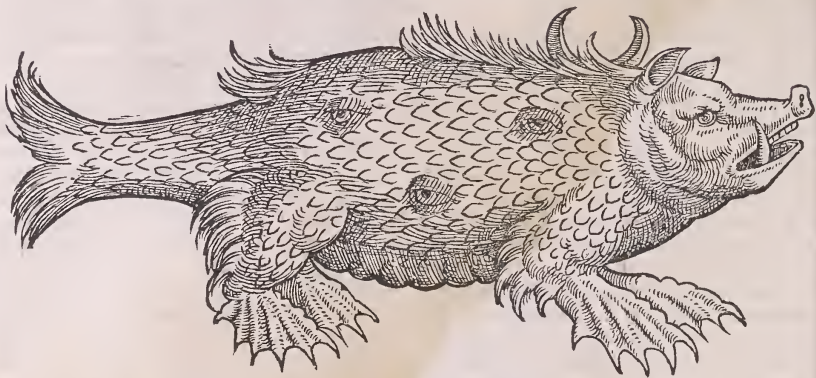
Hippopotamus
Phocæ

Effigiem monstri Porco similis sequens pagina exhibet.

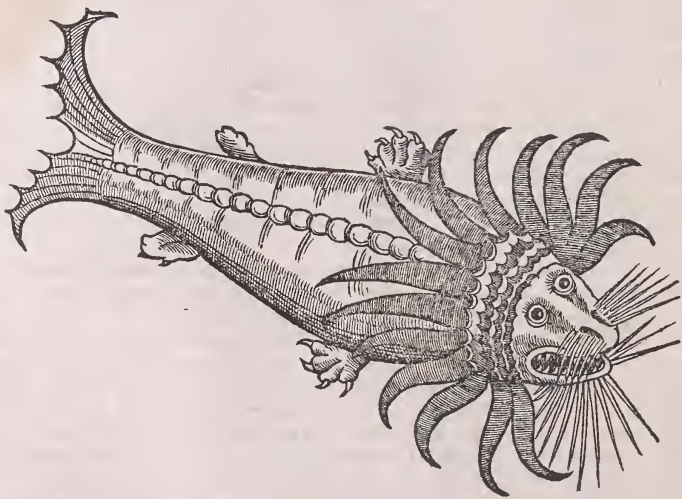
Hoc monstrum marinum Olaus Porco simile esse ait, & apparuisse in mari iuxta Thylen insulam, (quæ supra Orchadas Septentrionem uersus sita est,) anno Domini M. D. XXXVII. Ego Hyænan uoco, à similitudine siue Suis, siue Hyænæ, quadrupedum. Auriculas quidem animalis marino appicãas, non laudo, rostrum quoque nimis porcinum uidetur, &c. Ingens esse scribit, & dentibus truculentis excellensq; nos à dentium figura sitũque Aprum nominauimus: sed cetaceum, ut à pilce eiusdem nominis discernatur.

Quarendum an eadem sit Herill Germanicè dicta bellua: qualis anno Salutis M. D. XXXII. posttridie paschatis, eiecta ad litus in Selandia, reperta est inter Vuikkam & locum (uel oppidulum) qui à diuo Vuerpio denominatur, longitudinis pedum LXXII, altitudinis uerò pedũ XIII, interstitio ab oculis ad rictum pedum VII, de quo conciso dolia, quæ ab Harengis denominãnt nostrũ, centum & quadraginta auectã sunt, iecur etiã dolia quinque repleuit, Capitũs figura tan

quam Aprī fuit, corium munitum ueluti conchis pectinum.

GERM. Wo diser Walfisch nit ein Herill ist/von den Teutschen in Seeland vnd anderswo genant/so mag er genant werden ein Wal_äber/oder ein Schweynwal. Ser nam Schweynwal sol sunst gebraucht werden vonn einem Walfisch/der auff xxx. Klafter lang vnd nit zeeffen ist.

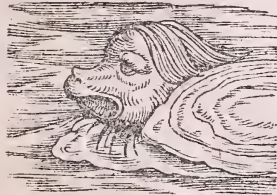

MONSTRUM hoc (inquit Olaus) maximum est, & cornibus, & uisu flammeo horrendum. Oculi circumferentia sedecim uel uiginti pedum mensuram continet. Caput (quadratum, Cardanus) in quatuor mucrones diuiditur. Barba proluxa est. Pars posterior parua existimatur. Nos Cetum barbatum appellauimus, &c. Quatuordecim cornibus radiatum caput apparet, cornua utrinq; ab oculo incipiunt, & per occipitium transeunt; nescio quam recte. Albertus enim ce- tis nostrorum marium appendices quasdam esse scribit (circa oculos) ciliorum instar, corneas, octo ferè pedes longas, plus minùs, pro magnitudine beluæ, specie magnæ falcis foeniseum, ducen- tas & quinquaginta super oculum unum, & totidem super alterum, ex lato in acutum desinentes, non rigidas, sed iacentes, & dispositas uersus tempora, ita ut ueluti os unum latum magni uanni instar efficiant, quo belua aduersus tempestates oculos muniens operiat. Oculi unius foueam homines quindecim, aliquando uiginti capere. ¶ De hoc Ceto sentit Rondeletius, ubi picturas Tabulæ Olai reprehendens, scribit, Scolopendram cetaceam monstruosam ab eo pictam esse, qua drato capite, promissa barba. Mihi hac ratione non recte à Rondeletio reprehendi uidetur, &c.

*Scolopendra
marina.*

GERMAN. F. Ein Bartwal.

CETVM Capillatum uel Crinitum hanc belluam nomine, cuius caput tantum Olaus delineauit in Tabula.
GERM. F. Ein Haarwal.

Cetus iubatus Olai Magni.

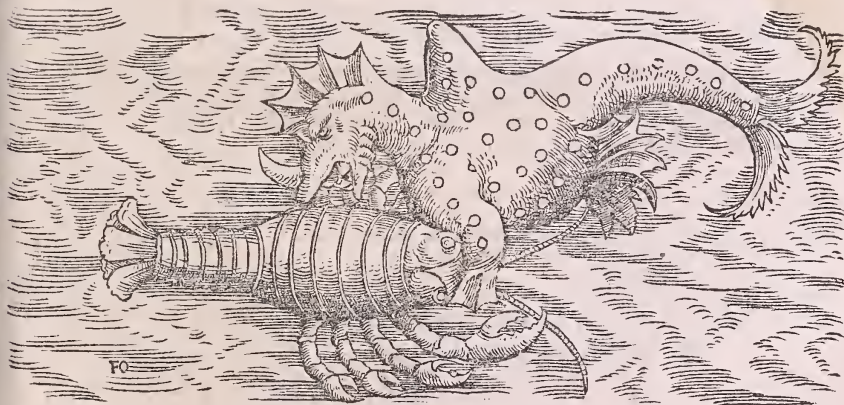

Monoceros Olai Magni.

MONSTRVM hoc iubatum simul barbatumq; in mari glaciali pingit Olaus, paulò infra Gruntlandiam, remotissimam ad Septentriones regionem: facie humana quodammodo. In explicatione quidem Tabulæ nusquam eius meminit; ut neque MONOCEROTIS illius, id est, Vnicornis: cuius caput in eadem Tabula exhibuit.

GERM. Zwey seltsame unbekante Meerwunder/söllend im Hochteutschen meer etwan gesehen werden. Das mit dem horn auff dem Kopff/so es natürlich also ist/sol billich ein Einhorn genennt werden.

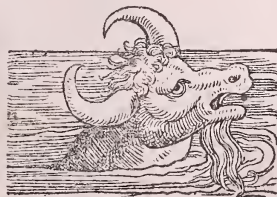

MONSTRVM Rhinoceroti simile (inquit Olaus) naso & dorso acutis, deuorat Gambarum (Astracum porius) duodecim pedum.

GERMAN. F. Ein Naswal/ein Spitzwal.

VACCÆ marinx (aut porius Bouis marini cetacei) caput, ut ipse nominat, in Oceano Septentrionali, pingente Olaus, prominethuiusmodi. Plinius Cornutam inter belluas maris nominat, nec ullam eius descriptionem addit. Nos hæc Olai Vaccam sic nominare poterimus, neque enim cornutum alium piscem scriptores memorant, nisi Arietem.

GERM. F. Ein Meerochs/ein Meerbö.

HACTENVS ex Olai Magni Tabula animalium quidem in Oceano uerorum, & uenerum: sed non satis ueras aut ad uiuum depictas, ut facile suspicor, eicones aliquot exhibuimus. His fabulosa prorsus, Equi Neprunij effigies subiungatur, &c.

EQVVS fabulosus Neptunū pro ueterum pictorum arbitrio depictus. Neptunū tridente insignem (inquit Bellonius) fingebāt ueteres à quibusdam ueluti Hippopotamis per aquas deduci præeuntibus Nereidibus. Horum autem Hippopotamorum ac Nereidum formam pro pictorum libidine in magnam spectantium admirationem sic commenti sunt, ut Hippocampi cuiusdam potius, quàm Hippopotami rationem habuisse uideantur.

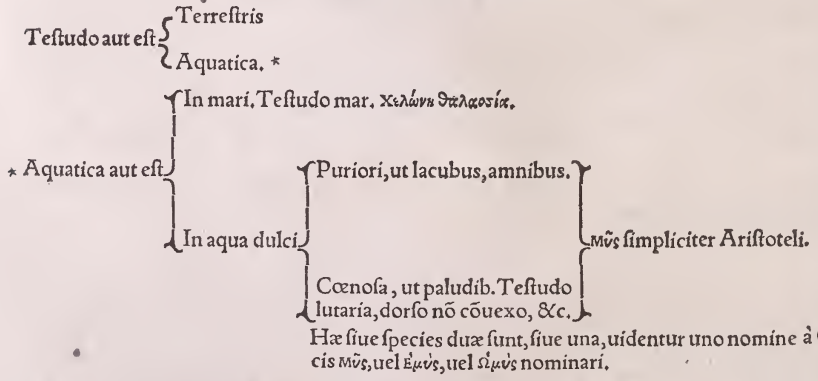
GERM. Ein erdichteter Meerross: auff welchem die alten Heidnischen maaler den Neptunum / als ein gotz des meeres / zii maalen pflögten.

TESTVDINES AQVATICAS LIBVIT HOC LOCO POST
Cete collocare, &c. Terrestrem inter Quadrupedes ouiparas ponimus: Lutariam post animalia fluuiatilia

TESTVDINVM genus omne unum in Ordinem referri facile non potest. Nam que terrestris est, Aquatilibus adnumerari non debet. Et inter Aquatiles, que in dulcibus aquis degunt, non possunt cum marinis describi. Terrestris aquam non ingreditur: aquatiles omnes in terram exeunt, saltem propter partum, &c.

DE TESTVDINIBVS IN GENERE.

Testudinum differentia.

TESTVDINIS uocabulum uidetur ampliùs patere Latinis, quàm *Χελώνης* Aristoteli. hic enim *Χελώνη* terrestrem & marinam tantum facit; alias, *μύσας* appellat, à recto *μūs*. Archigenes *ἀμύσα* (si recte scribitur) interpretatur *Χελώνη λιμναία*. apud Hefychium legitur, *ἔμυς, ζωὸν ἐν λίανι καὶ ἐν πηγῇ γινόμενον: οἱ δὲ, Χελώνη πλὴν ἔχουσα ὄρα.* Murem marinum ex Latinis Plinius tantum dixit semel aut iterum, ubi Aristoteles *Μύρ* uel *μύσας* nominat, de Testudinibus tamen in dulci aqua degentibus loquens, *μūs* Oppiani, non Testudinum generis, sed piscium esse uidetur. Rondeletio uidetur *ἔμυς*; potius quàm *μūs* legendum apud Aristotelem; uel ut unq; legi posse. (Vide in feriùs

Mus mar.

ferius in Testudine mar.) ¶ Mixobarbari quidam Scriptorum Tortucam & Tartarucam pro Te *Testudinum*
 tudine dicunt. ¶ Dubitant nonnulli ad quod Aquatiliū genus Testudines referri debeant, *genus.*
 Cortice reguntur Plinio: & Aristoteli quoque: sicuti Lacerta, Crocodili, & reliquæ quadrupes
 quæ oua pariunt, & genus omne serpentum. Corticem hîc dicimus, quod simile uel *ανελοςγορ* squa-
 mæ sit, Græci *φολιδία*. Idem Plinius Testudines alicubi inter Testacea posuit. Et Aristoteles octa-
 uo historiar: Exiunt (inquit) senectutem ea quibus cutis mollis, nec prædura & testacea quadam
 est, qualis Testudini (nam & Testudo inter cortice intecta enumeranda est, & Mus aquatilis): sed
 qualis Stellioni, Lacerto, & præcipuè Serpentibus est. Sed quanquam Testudines à testa denomi-
 nentur, & corticem eorum aliqui testam appellant, non tamen propriè dicta testata animalia sunt:
 quæ omnia sanguine carent, & testam figlinæ instar fragilem siliceam ue habent. Porrò genus ani-
 malium, quæ *φολιδωται* Græci nominant, latius patet: cum & Serpentes qui pedibus carent, & La-
 certos ac similes Quadrupes contineat. Distinguendum hîc etiam corticis uocabulum: quod
 Latini quidam aliquando pro Testudinis tegumento accipiunt: Gaza alijsq; eruditii recentiores,
φολιδωται ab Aristotele dictas, quæ ueluti squamæ sunt, cortices uel corticem uocant. Ego proxi-
 mum Testudinis genus aliud non inuenio, quàm ut sit Quadrupes ouipara: quo genere Testudina-
 num species omnes comprehenduntur. Rondeletius inter Cete adnumerat Testudines: sed hoc
 marinis tantum cõuenerit: quæ, ut ipse inquit, mediæ sunt magnitudinis inter Cete. Aut potius, ut
 mihi uidentur, ne marina quidem cete appellari debent, si propriè loquamur, ut cunquæ grandes,
 nam ad essentia ac generis rationem magnitudo non est adferenda. Quòd si cete rectè definiuntur
 animalia aquatilia (amphibia ue) spirantia & uiuipara: (nam cete omnia tum intra se, tum foras,
 animal generant Aristoteli) Testudo autem omnis ouipara sit, ceteros eadem non erit. quanquam
 & Rana inter cartilaginea numeratur, sola ex eis ouipara: cum reliquis tamen commune hoc ha-
 bet, quòd omnia ouum concipiunt. Si quis tamen propter magnitudinem Testudines marinas,
 non quidem cete, sed cetaceas & *κνερωδεις* appellare uelit, permittemus. Oppianus lib. 1. Halietu-
 ticorum cum cete enumerasset, subdit: Ceterum quædam è mari in litus exeunt, ut Anguilla in-
 terdum & scutata Testudo. neque hæc cete esse uult, sed de amphibijs diuersorum generum age-
 re incipit. Quòd si naturæ rationem in eis spectemus, quoniam cum Serpentibus quædam com-
 munita habent, (lege mox in Itali: eis nominibus,) & præterea pedes, Lacertis potius quàm Cetis
 cognati fuerint, nam & Lacerti ferè Serpentes uidentur, pedibus additis: & similiter terreni aqua-
 tilesq; Lacerti reperiuntur. Sed peculiaris est eis latitudo corporis, & testa à qua denominantur.
 ¶ Testudines omnes dentibus carent, &c.

ITAL. Gallana uel Galana, corrupto nimirum Græco nomine Chelone. Taurini Serpen-
 tem cuppariam uocant à cuppa, alij Itali Serpentem (Biscam) scutellariam, à scutella. Serpentis qui
 dem facies, sibilus, oua, cutis, (*φολιδωται*) cum ijsdem in Testudine affinitatem habent. ¶ Inuenio
 & hæc Italica: Testuma, Testudine, Testugine, Tartuca, Cufuruma, Tartugella.

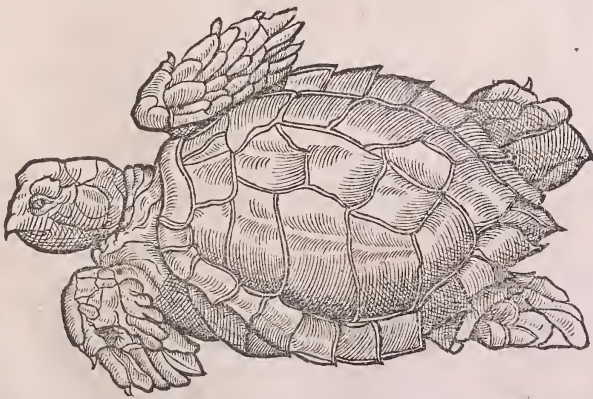
HISPAN. Calandra, Tortuga.

GALL. Tortue, Tortugue Monspelij.

POLONICE Zolw.

GERMAN. *Ein Schiltkrott*: quòd ueluti buffo quidam scutatus sit: ut Itali Serpentem scu-
 tellariam uocant. *Tällerkrott*, *Schergensfider*.

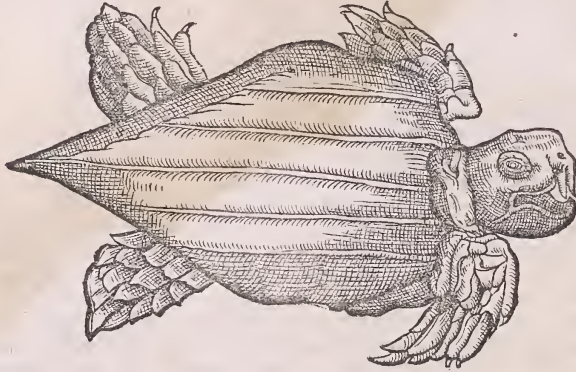
TESTVDINVM MARINARVM GENERA DVO.

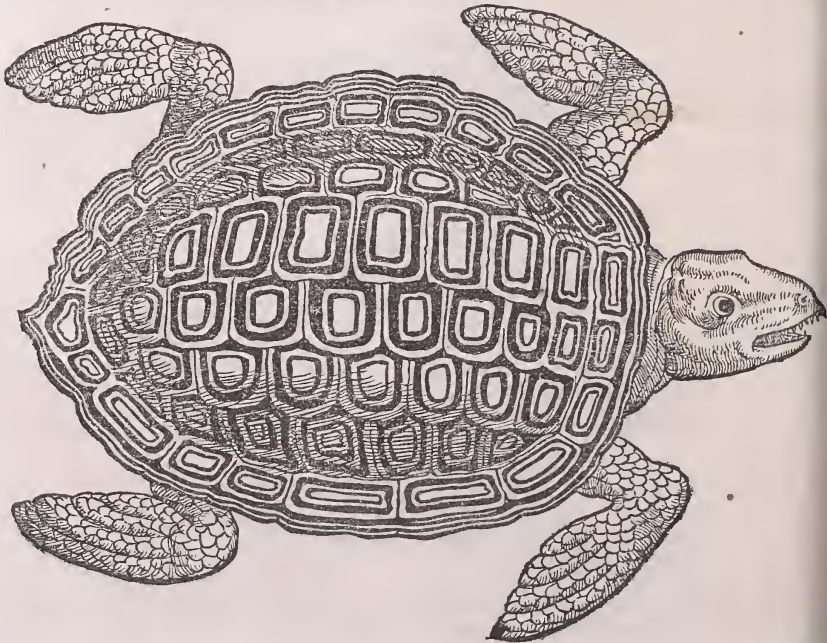
TESTUDO marina prima, quam corticatam (inquit Rondeletius) uocamus, siue corticosam: 1.
 quia cortice, id est, duro & crustoso ac aspero integumento operata sit. Ea terrestribus ac luta-

rijs similis est capite ac testa, sed maior: caput nunquam in testa condit, sed semper exertum habet: ac ceruicem tantum pro arbitrio modò extendit, modò contrahit, &c. Capta est immans in mari nostro, anno 1720, quæ bigis uix trahebatur, &c. Rondeletius. ¶ *Χελώνη θαλασσία* Græcis, et quamquam *μύς* Aristoteli semper Testudinem in dulci aqua significet, Plinius tamen Murem marinum dixit. Et Eustathius: ὁ θαλάσσιος μύς (inquit) à uulgò perperam *ὀμύδιον* (malim cum tenui *ὀμύδιον*) uocatur, Nos de uocabulis *μύς*, *εὐμύς*, *ἀμύς*, multa protulimus in Commentario nostro De quadrupedibus ouiparis. Mus aquatilis Plinio, testudo lutaria est. Idem Murem marinum modò pro eadem Testudine lutaria, modò pro marina uertit, Legitur & *Omys* (*ὀμύς*) apud Aristotelem De partibus 3. 9. Omis marina apud Kiranidem legitur, quidam (inquit) *ὀμύδιον* uocant: eò quòd in humeris magnam uim habeat, nam *ὀμύς* est humerus. Inuenitur & *Omidium*, diminutiue.

ITAL. HISPAN. GALL. Vide mox in secunda specie.
GERM. Ein Meerſchildkrott.

Testudinis (marinae nimirum) hæc icon Venetijs efficta est: nulli illarum quas Rondeletius exhibet similis. Denotibus quidem Testudines omnes carere Rondeletius docet: ut suspicor pictoris culpa non rectè denses huic nostræ attributos. GERM. Ein andere figur einer Meerſchildkrott.

TESTUDO marina altera Rondeletij. Hanc (inquit) coriaceam appellamus, quod integumentum habeat non tam cortici simile, quam corio bubulo, duro nigroq̄, & iam concinnato ad calceos, equorumque frenos, & sellas, cæteraq̄ ornamenta conficienda. Eandem Mercurij Testudinem appello: quod eam esse existimem, à cuius similitudine Mercurius musicum instrumentum à Gallis Luc uocatum excogitavit. Hæc fortè ab Aeliano Simia maris rubri appellatur.

*Coriacea.
Mercurij.*

*Simia maris
rubri.*

ITALICE, HISPANICE, GALLICE, hisdem quibus Testudo simpliciter, nominibus appellatur: sed meliùs adficietur differentia marina: sicut etiam prima.
GERMANICE. *Ein anderè art der Weerschiltkrotten.*

ORDO XIII. DE MOLLIBVS

BVS DICTIS IN MARI ANIMALIBVS: VT

SVNT SEPIA, LOLIGO, POLYPI, LEPVS
marinus, Vrticæ.

DE MOLLIBVS (ET ALIIS QVOQVE EX
ANGVIBVS) IN GENERE.

ANIMALIVM alia sanguine prædita sunt, ut omnia hucusque proposita Aquatiliu genera. Alia exanguia, ut quæ deinceps sequuntur ex marinis Aquatilibus omnia, ea humore siue sanie quadam, qui sanguini proportionè respondeat, nutrium tur. Sepiæ in mari, inquit Plinius, sanguinis vicem atramentum obtinet, Purpurarum generi infector ille succus. Sed sanguis, aut qui eius loco sit humor, corpore toto diffundi debet: non uno in loco seorsim esse, ut Sepiæ atramentum & succus ille preciosus in Purpuris. ¶ Exanguium plura sunt genera: primum, quæ Mollia appellamus: quæ foris carne mollè obducta, solidum intus, modo sanguinei generis, continent. Secundum, quæ crustis tenuibus operiuntur: hoc est, quæ partem solidam foris, mollem carnosamq̄ intus continent, durum illud eorum tegmen non fragile, sed collisile est: quale Cancrorum genus & Locustarum est. Tertium, quæ silicea testa conclusa munituntur: hoc est, quibus pars carnea intus: solida foris, fragilis, non collisilis: quale genus Concharum & Ostrearum est. Quartum, insecta omnia, quorum multa sunt genera, ea incisuras parte sui uel supina, uel prona, uel utraq̄e habent: nec ossium quicquam discretum aut carneum, sed quiddam inter hæc ipsa continent: quippe quæ corpore pariter intus forisq̄ duro consistit. Sed de alijs suo loco: nunc de Mollibus.

Exanguia

*Mollia.
Crustacea.*

*Testacea
Insecta.*

Quæ nos Plinium secuti Mollia uocamus, Græci *μαλακία* appellant. foris enim, ut diximus, carne (tactu) mollè obducuntur, tota ferè carnosa, & tactui cedentia: sine squamis, sine omni asperitate duritiæ ue cutis, instar humanæ. Ab his toto genere differunt pisces *μαλακιοσχεροι* dicti, ut faxatiles, quorum mollis est caro: cum Mollium durissima sit, (tenax & difficilis concoctæ.) *μαλακιοσχερα, πη.* Aristoteli De generatione animal. 1. 10. dicuntur eua Cartilagineorum & Viperarum, ubi Gaza non rectè uertit, Cute mollè insecta, generant oua: & tanquam à nouo capite incepit, cum præcedentibus coheræant. ¶ Pisces propriè dicti omnes, sanguinei sunt, & branchias habent: Mollia uerò cum utrisq̄e careant, impropiè à Plinio inter pisces numerantur. ¶ Mollium (inquit Aristoteles) exteriores partes hæc sunt: primum & anteriùs, pedes, deinceps his coniunctu caput, postremò aluceus siue sinus. *πόδας*, pedes (qui ab eodem *πλεπτενύαι* etiam, & à Plinio brachia dicunt) octonos, binis acetabulorum ordinibus instructos habent, excepto genere uno Polyporum, caput inter pedes & uentrem, in superiore capitis parte, oculos: in inferiore uerò, atque in medio ipsorum pedum, os, in quo oscicula duo nigra, incurua, & Psittaci auis rostrum emulancia, dentium uice extant. Inest etiam in ore caro quædam exigua, qua uice lingua utuntur. Lingua enim nullis hoc in genere data est. Habent & cerebrum, similiter ut sanguinea: cum reliqua exanguia eo careant. A capite sequens aluceus uel sinus (*σπύγγη*) continet totum corpus & interiora. Hunc ambiunt pinnulæ. Postremò mollia fistulam ante aluceum positam supra brachia (inferiore parte sub brachijs potiùs) gerunt, cauam: qua mare transmittunt, quantum suo admiserint aluceo, quoties aliquid ore capiunt: eamq̄ modò in dextram partem transferunt, modò in sinistram, hæc eadem fistula suum quoq̄ atramentum fundere solent. Quod ad colorem, Mollia omnia subalbida sunt. Hæc ferè Saluianus de partibus Mollium externis obseruauit. De internis breuitatis causa nihil dicemus. ¶ Mare dum cibum capiunt, obiter ore admittunt, (non refrigerationis gratia, ut pisces suis branchijs:) idemq̄ mox per fistulam ut cete reddunt. Aristoteles Polypum per apellatam fistulam (physeterem,) sætem ædere tradit: quod & Rondeletius comprobat. ¶ Polypus & Sepiæ non sine ueneno, sed exiguo mordent, Oppiano teste. ¶ Aristoteles Mollibus omnibus *σπυγγώδης*, id est atramentum, tribuit: quod in metu effundit, ut eo infuscata aqua abscondantur: id Sepiæ & Loligini nigrum est, Polypo purpurascit, hoc pro sanguine mollibus esse non re-

Mollia.

etē sensit Plinius, sanguinis enim loco humor seu vitalis succus is est, qui per totum corpus dispergitur, atramentum uerò excrementitius humor, continetur in quadam ueluti uesica, quam Græci *μύκωνα*, id est, papauer uocant. Alia uerò in eis pars est *μύτις*, mutis; quæ non excrementum continet, ut quidam putarunt: sed hepatis respondet, non (ut Aristoteles existimabat) cordi.

GERMAN. *Kuttelfische*. Vide inferiùs in Germanicis nominibus Lolliginis & Polypi.

Papauer.
Mutis.

Sepie hæc icon est Venetijs facta. Rondeletius ei pedes octonos tribuit: nostra hæc plures habet, pictoris nimirum negligentia.

Sepium.

Sepidium.

SEPIA, *Σεπία*, nomen apud Græcos tulit, quòd atramento, ueluti putrida quadam sanie, quam Græci *σπινθίον* uocant, abundet. Græcum nomen Latini retinuerunt. Sepium (*Σεπιον*) uocat Aristoteles, solidum quod intus est, nostri aurifabri *Fischbein*: Athenaus *ἰσπριδιον* ἢ *ἰσπιδιον*, Columella Sepie testum. Atramentum in metu effundit; & sic infuscata aqua absconditur. Sepidium, *Σεπιδιον*, diminutiuum est.

GRÆCI hodie, ut audio, Calamariam uocant: quod nomen Lolliginis magis conuenit, tribuiturque apud nonnullos.

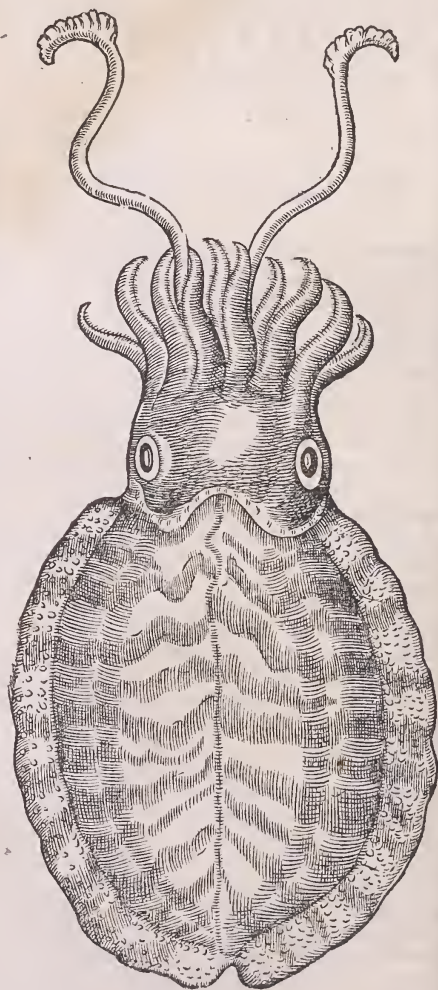
ITAL. Vbique in Italia uetus nomen retinet, Matthiolus. Genuenses & alij quidam Sopi nominant: Veneti & Romani prisco nomine Sepiam, (Sepio, Saluianus,) Scoppa grammaticus Italus interpretatur la Seccia, Calamaro. Venetijs Seppa dicitur, alibi Sepea; uel Cepia, ut circa Ligusticum.

HISPAN. Xibia,

GALL. A nostris Sepio, à Gallicis Seche (uel Secche) dicitur, Rondeletius. Seiches uocantur exiccata: recentes uerò nullius sunt precij in Oceano, Bellonius. Genuæ Sopi, ut & Mafsilæ. Sunt qui Seiche uel Bouffron interpretentur, Sepiolam uerò Casseron. sed posterius hoc nomen Lolligini parua debetur.

ANGLIS Sepia est a *Cuttle* / *Cuttle*, quod nomen Germanicū est, & propriè intestinum significat.

GERMANI superiores aliqui uocant *ein Weerspinn*, id est, Araneum marinum; quod nomen ad Pagurum potiùs retulerim. Marium accola mollia omnia uidentur *Blackfish* appellare. Vide mox in Lolligine minore. Nostræ quidem dialecto nomen *Kuttelfisch* ab Anglis sumptum, magis congruit.

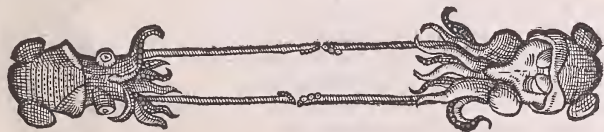

SEPIARVM ova, seorsim hic (inquit Rondeletius) qualia à mari reijciuntur, depingenda cura sumus: ut melius intelligantur quæ de his ab Aristotele literis prodita sunt.

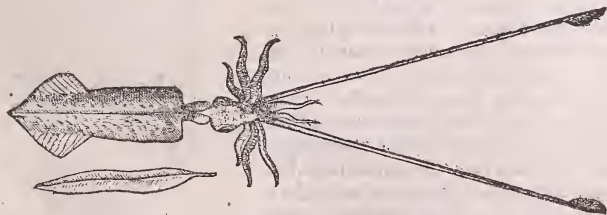
GALL. Nostri Racemum marinum uocant, à similitudine racemi uua uitis, Rondeletius, Alia est Vua Plinij inter zoophyta.

GERM. Rogen oder eyer von Kuttelfischen. F. Ein Meertraub.

SEPIOLAM hanc nomino, inquit Rondeletius: cuius nullam, quod sciam, mentionem fecerunt ueteres. corporis quidem forma Sepijs similior est, quàm Loliginibus uel Polypis. Sepig nascenti similis est: pollicis crassi magnitudinem non superat. Sepiaria uu'gò uocatur. colore est uario. Vere maxima copia capitur cum reliquis piscibus: & quanuis suauißima, ob paruitatem negligitur. Ex Polyporum genere non est: & errant qui hunc Polypum paruum uariumq; Aristoteles faciunt. ¶ Sepidium nomine diminutiuo Græco dixeris. Dorion Sapidia inter hepsetos, id est, pisciculos minutos elixari solitos, numerat.

GERMAN. Ein kleine art der Kuttelfischen/wirt nit über ein dicken thumen groß.

LOLIGO magna, τεύδιον, (penanflexum: reperitur & oxytonum, quod minus placet,) Teuthus. Gaza Lolium uertit nouo uocabulo. Teuthis, τευθίς, Loligo minor est. Plinius tum Teuthum, tum Teuthidem, Loliginem cõuertit. Non uerò magnitudine tantum differunt: (nam etiam Teuthi quidam parui sunt, sui generis:) sed etiam figura. Pars enim Teuthorum quæ exit in acutum, latior est. præterea pinnulae totam aluum (totum alueum, Gaza) ambiunt, quæ in Teuthide sunt minores, (ελκασον Græcè, quod referendum uidetur potius ad τὸ ὄψιν, quàm ad pinna.) Mollia quidem omnia τευθίς uocantur apud Athenæum.

Loligo sic dicta est, quasi Voligo, quòd subuolat, Varro. sed hæc origo primam breuem requiret, quæ tamen produci solet, ab Horatio, Ouidio: & per l. duplex à Gaza alijsq; recentioribus ferè scribitur: doctiores plerique l. simplici scribunt. Vligines indocti quidam, ut Syluaticus, pro Loligines dicunt.

ITAL. Romanis ac Venetis (ut & Prouincialibus) Totena dicitur, alij Totano scribunt. Genueses tamen & Malsilienses Loliginem minorem, Totenam uocant. Rursus Italis (plerisque) Calamaro, Loligo minor est: Gallis autem Calamar, Loligo maior.

HISPANI Calamar, Lusitani Choceo uocant.

GALL. Calamar nostri uocant, à thecæ scriptoria similitudine: siue quòd in ea reperiantur quæ ad scribendum necessaria sunt, uidelicet atramentum & gladiolus, qui altera parte cultrum, altera calamum refert. Prouinciales Tothena corrupto nomine pro Teutho uocant. (Vide paulò antè in Italicis nominaturis.) Baionenses Cornet. Vide in Gallicis nominibus Loliginis minoris. Lollium Malsilienfes nuncupant, quasi Latine, Gillius.

GERMAN. Sepias & Loligines Germani uno nomine uocant *Blackfisch*, ab humore atramento simili, quem habent loco sanguinis, eum enim humorem Germani *Black* appellant, Eberus & Peucerus. Anglis *black* nigrum significat. Adamus Lonicerus Sepiam duntaxat *Blackfisch* appellari scribit. Quòd si generale nomen hoc ad Mollia faciamus, species sub eo contentas differentijs adiectis, Germanis nostris ita interpretabimur: Loligo maior, ein *großer langer Blackfisch*. Loligo minor, ein *kleiner langer Blackfisch*. Sepia, ein *breiter Blackfisch*. *Sise diey habend all kurze süß/ ein großlachen leyb/könnend nit gon. Polypus, ein Blackfisch mit einem kleinen leyb/vnnd langen süßen/dar auffser auch gon fan.* Sepiam qui dem Angli uocant *Cuttle* uel *Cuttle*: quòd carnis mollitie & substantiâ, intestina quadrupedum referat, inde genus omne Mollium Germanicè rectè nominabimus *Cuttelfisch*, (uocabulo nostræ dialecto magis conueniente, quàm *Blackfisch*), & differentias præscriptas adijciemus, uel sic, *Lolligo, ein RaanCuttel*: nam *raan*, gracile & oblongum nobis significat. Germani superiores Sepiam *Deer spin*, id est, Araneam marinam nominant, quo nomine si quis pro genere uti uoluerit, utatur. mihi quidem non placet: quoniam alia quoque marina quedam animalia, præsertim crustata, araneæ nomine ueniunt. Quòd si quis commune Gallis, Hispanis & Italis Calamarij de Loligine nomen Germanicum facere uoluerit, & expresso magnitudinis discrimine, duo eius genera distinguere, sic effe rat licebit: *kleiner Schreybzeüg/ großer Schreybzeüg*.

ANGLICE, *Sleue*, ut Ioannes Fauconerus me docuit. Possent etiam *Blackfische* (opinor) dici.

Loliginis maioris hanc quoq; formam, etsi minus exquisitam quàm Rondeletij opinor, ut Venetijs olim mihi confecta est, addidi.

LOLIGO minor, τοῦδ᾽. Plura leges superius annotata in Loligine magna.
ITAL. Romanis, Venetis ac Neapolitanis Calamaro, Genuensibus & Mafsilienfibus Tona, Bellonius. Vide supra in Loligine magna.

GALL. Mafsilienfibus (ut & Genuensibus) Totena. ijs uerò qui Baionam incolunt, Cornet uel Corniche, Bellonius. At Rondeletius Baionenses (inquit) Cornetz & Corniches uocant, magnam Loliginem à parua distinguentes. Gallis, praesertim Santonibus, Cafleron dicitur. à nostris (circa Monspelium) Glaugio, corrupta uoce, opinor, ex Gladiolo, quanquam Monspelienfes nostri Calamar & Glaugio saepe confundant. alij magnitudinem distinguunt.

GERMAN. Ein kleiner langer Blackfisch. Quare supra in Loligine magna.

DE POLYPIS IN GENERE.

POLYPI uocabulum Latini non habent, sed acceperunt à Græcis, Varro. Græci à pedū multitudinē nominarunt: cirros enim octonos habet, quibus ut pedibus ac manibus utitur: quare & pedes & brachia uocant. ¶ Polypus masc. genere effertur solet: Lucilius tamē apud Noniū, etiā in fœminino ponit. Syllaba prima quanq̃ natura breuis, plerunq̃ productur à Græcis, praesertim epicis, assumpto y. more Ionū. Latini etiā producunt, ut Ouidius, Martialis, Horatius, alij. Inflexio eius apud Græcos usitator est crescentibus obliquis, sicut in nomine πῦς unde componit: apud Latinos uerò parisyllaba. πολύπυς; paroxytonū Atticū est: πολύπυς & uerò (uel πολύπυς) Doricū & Aeolicum. cui & πολύψ simile est: πολύψ & Ionicū, (quanq̃ & hoc aliqui Atticū faciunt) aut πολύπυς. πῦς accusandi casum facit πῦδα, cōposita ab eo in συ tantum, ut πολύπυς, Eustathio teste; sed πολύπυδα quoq̃ reperiri auctor est Athenæus. πολύπυδης, ὁ. Antiphili Byzantij est. πολυπόδια Aristoteleli sunt parui & nuper prognati Polypi. ¶ ἄνους & apud Hesiodū, id est, exos, pro Polypo accipiunt, epitheton loco substantiunt: Lacedæmonij tamen Polypū substantiunt & simpliciter ἄνους uocant. Onos, id est, Asinus mar. quem quidā Polypū dicitur, Kiranides. Alius, quod scia, nemo Asini nomen Polypo attribuit. nos ὄνους, id est, Asinos Asellōs uel sui generis pisces, nō Mollia, suo loco deimus. Pulpū aliqui recitantes in doctē nomināt, uoce Italis uulgari ad Latinā terminationē de flexa. Albertus Multipedē nominat, Græco nomine simpliciter translato. Octapodia pro Polypis apud PSELLUM legunt, diminutiuo nomine. ¶ Polypi proboscibus carent, qua nota à Sepia Loligineq̃ distinguunt. sed harū defectū natura pedum ad eisdē usum commodorū longitudine pensauit. Supra uentriculū uesiculā habent, & in ea atramentū, sed nō ita nigrū ut in Sepijs & Loliginibus, uerūm purpurascēs. Vesiculā hāc μύκωντα uocat Aristoteles, è qua atramentū per fistulā effundit ante aluū sitam. De partu eorū per fistulā, fœtu, incubatione: & à partu debilitatione fœminę: à costu uerò maris: uitā breuitate, coloris mutatione: Brachia sua arrodāt ipsi: Quod in siccum exeuntes, oleam, siccum, & fassamenta appetentes: item de ingenio astutiāq̃ ipsorum, &c. copiosē in Historia Aquatilium scripsimus.

Genus.
Profodia.
Inflexio.
Orthographia.
ἄνους.
Onos.
Pulpus.
Multipes.
Octapodium.
Pedes.
Atramentū.

GRAECI uulgō Octapoda dicunt, quidam ineptius Catapoda.

ITAL. Vbiq̃ gentium ferē nomen retinet, Gillius. Polpo Romæ & alibi in Italia uocatur: à Venetis similiter uel Folpo, Genuæ Porpo.

HISPAN. Púlpo.

GALL. Nostri per syncopen Poulpe uocant, Galli Pourpe, (aliās Poupe) Rondeletius. Galli Pourpre, Mafsilienfes Secche poupe, Bellonius.

ANGLI qui Vectam insulā incolunt, uocant a Pent cuttel, ut Turnerus me docuit: alij quidam, ut à Io. Fauconero accepti, a Prete. iidem Sepia Cuttel uel Cuttle uocant Germanico nō mine intestinum significante. uidetur autem Malacia Germanicē rectē posse uocari Kuttelfisch: ut si Polypum interpreteris, ein Kuttelfisch art.

GERM. F. Ein Wilsfisch / Polfisch uel Poltutrel, nomine cōposito à Polypo & Kuttel, quod est Sepia. nam & Mafsilienfes Polypum nominant Secche poupe. Vel circumscribatur, Ein Blackfisch mit acht langen füssen / vnd einem kleinen leyb.

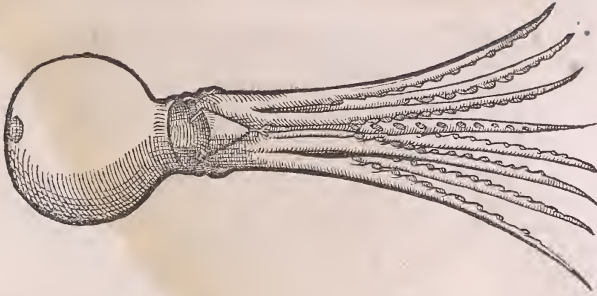
Icon hac nostra Polypum parte prona representat: ea uerò quam Rondeletius dedit, partem qua cirros continet supinam, geminis acetabulorum ordinibus eleganter exprimit.

POLYPVS quem hic depingimus (inquit Rondeletius) omnium maximus est & notissimus. eius differentiae duae sunt, alter enim litoralis est, alter pelagicus, uita solùm, specie nullo modo dissidentes, &c.

ITAL. GALL. GERMANICE & ANGLICE nomina eadem omnia, quae iam in Polypo simpliciter diximus, maximi differentia addita, ei conuenient. *Ein grosser Polkuttel* &c.

POLYPORVM genus secundum satis ex primo cognosci potest: hoc tantùm differens, quòd paruum uariumque est, ciboque ineptum, quare separatim non depinximus, Rondeletius.

POLYPUS tertij generis est, qui dicitur diuersis nominibus (inquit Rondeletius) Eledona, Bolitæna, Ozolis, Ozæna, Osmylus. Plinius lib. 9. cap. 30. Ozanam à graui capitis odore dici tradit, ob hoc Murænis maximè eam consecrantibus. ego uerò quòd eo sit odore, qui grauitatem capitis inducat, dictam fuisse puto. Aristoteles quidem Historiæ 4. 1. Eledonam & Bolitænam siue Ozolin, manifestè distinguit. At rei ipsius ueritas paulò aliter quàm Aristoteles Polyporū genera partiri nos cōegit. cum enim eundem semper Polypum uiderim & odore esse graui, & longissima brachia habere, simplicemq; acetabulorum ordinem, non potui non existimare Bolitænam siue Ozolin siue Ozænam, ab odore nominatum, & Eledonam, eundem esse Polypū. Hæc Rondeletius. ¶ ὄσμυλος paroxytonum, ὄζωνα & ὄζολος (Gaza Ossiolem uertit) ab odore facta sunt nomina, sicut & à moscho recentioribus. Et fortè etiam Βολιτῶνα ab eodem odore dicta fuerit. Βόλιτον enim uel Βόλιτον Græci finum bouis appellant: qui arefactus, præsertim in Sole, moschum subolet. Osmylum & Osmylidium diminituia sunt. Legimus & Bolbotinen & Bolbidium, pro eodem pisce nimirum, & Polypodine Athenæo memorata, nisi Polypī genus secundum, paruum uariūmq; est, Osmylus fortè fuerit, patronimico nomine foeminino, tanquam diminitutio dicta. Athenæus quidem ab Eledona distinguit. Eledona Aristoteli à cæteris differt crurum prolixitate: & quod una ex Mollium numero simplicem acetabulorum ordinem agat, (quod ei etiam quem exhibemus conuenit, non ut cætera duplicem. Reperit autem uarijs modis scriptum, ἑλεδῶνα, ἑλεδῶνα, ἑλεδῶνα, Δελιδῶνα. Suidas ἀπὸ τοῦ ἑλεδῶνος deriuat, ac si ἑλεδῶνα diceretur. ¶ Quis non miretur Polyporum uarietatem: nam horum alius tetram odoris foeditatem habet: alius nomine Osmylus bene olet, & nihil muscosius (propiore moscho odore) sensi. Muscum enim non leuiter, non modo uiuus, uerum mortuus etiam olet. Is qui eum uel occultissimum fert, circumstantes suauissimi me permulcet. In arcis ad imbuendas grato odore uestes reponitur, Gillius: qui hunc piscem à Græcis hodie Moschiten uocari tradit: Heledonam uerò ab ipsidem corruptè Halidonā, ut pisces duo diuersi sint, ita ut Aristoteles existimauit. Qua de re diligentius inquirent, uel hodie eruditi, uel olim posterī. Bellonius exhibitum à Rondeletio piscem Eledonam facit: Ozenam uerò, quæ Itali Moscarolum uocent, Polypo per omnia similem, &c.

Osmylus.
Ozæna.
Ozolis.
Bolitæna.
Polypodine.
Eledona.

GRAECI hodie Moschiten appellant: alii qui, ni fallor, Gopos,

ITALI Moscarolum & Moscardinum, nonnulli Muguetinum, Bellonius, sed Muguetini nomen Gallicum potius uidetur. Ego Moscharolo Venetijs uocari didici, circa Genuam Murzaro.

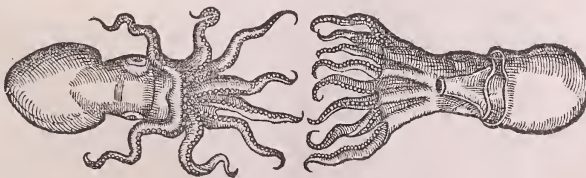
GALL. Masiensis Muscum nominant, Gillius. Muguetinus, ut iam in Italicis dixi, Gallicum eiusdem piscis nomen uidetur.

GERMAN. F. Ein Bisemer/Bisemling/Bisemkurtel.

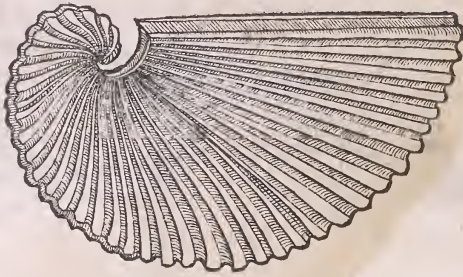
Nautilus Aristotelis: uel Polypus testa inclusus, prior.

Pronus.

Supinus.

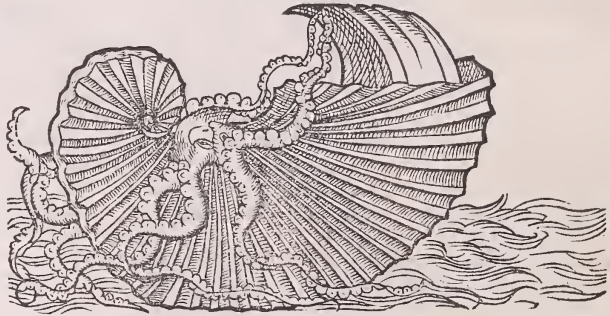

Eiusdem testa, acatij modo carinata, inquit Plinius, puppe inflexa, prora rostrata.

Testam Nautili Bellonius huic similem pinxit: & conditum in ea Polypum, extantibus cir-
ris omnibus, multò (proportione testa) longioribus, nempe triplo & amplius quàm Rondeletius pin-
xit: ita ut terni eorum utrinque crispari demittantur, bini in obliquum erigantur, nulla intermedia
membrana. eam enim ueli loco ad planam testa extremitatem siue proram erexit. Oppianus binos
pedes erigi ait, interq; eos tenuem membranam, ueli instar, binos uerò utrinque demitti, gubernaculis
(oivuxosi) similes. Sed Bellonij icon, & quam ex Anglia accepi, ternos utrinque demittit. uidentur
autem remis, non gubernaculo, comparandi ij. Plinius solus cauda media ut gubernaculo hunc pi-
scem uti scribit, nescio quàm rectè. quæ enim pars caudæ nomine in Polypo appellari posuit, & extra
testam emitti, non uideo.

Nautili à Bellonio exhibitæ icon.

NAUTILVS, uel Nauticus, uel Ouum Polypi, (*Ναυτίλος, Ναυτίλιος, ὄνυ πάλυπος* &c.) uocatur
Polypi species. eius testa Pectinis testa similis est, caudæ, non cohærenti uel adnatæ. ipse par-
uus est, & facie similis Bolitænæ. Altera species Cochleæ modo testa munitur, quam nunquã dese-
rit, sed brachia duntaxat interdum exerit, Aristoteles. Apud Plinium inter huius piscis nomina
pro Pompilo, legendum est Polypi ouum, ex Aristotele. Inter præcipua miracula est (inquit Pli-
nius) qui uocatur Nautilus. Supinus in summa æquorum peruenit, ita se paulatim subrigens, ut e-
missa omni per fistulam aqua, uelut exoneratus sentina, facile nauiget. Postea duo prima brachia
retorquens, membranam inter illa miræ tenuitatis extendit, qua uelificante in auras cæteris subre-
migans brachijs, media cauda ut gubernaculo se regit. Ita uadit alto Liburnicarum gaudens ima-
gine: &, si quid pauoris interueniat, hausta se mergens aqua. ¶ Gaza Nautilum, uerit. Nautam,
nec rectè tria huiusmodi Polyporum genera facit, cum ex recitatis uerbis duo tantum ab eo me-
morari appareat. ¶ Plinius cum de Nautilo pau'ò antè dixisset, (ex Aristotele;) mox tanquam de
altera specie: Nauigeram similitudinem (inquit) & aliam in Propontide sibi uisam prodidit Mu-
titanus: Concham esse acatij modo carinatum, inflexa puppe, prora rostrata. in hanc condi Naupli-
um, animal Sepiæ simile, ludendi societate sola: duobus hoc fieri generibus. Tranquillo enim ue-
ctorem demissis palmulis ferire, ut remis: si uerò status inuitent, eadem in usu gubernaculi porri-
gi, pandiq; concharum sinus auræ. Huius uoluptatem esse uterat, illius ut regat, &c. Mihi Nau-
plius à Plinio Mutiani uerbis descriptus, non alius quàm Nautilus proximè ex Aristotele ab eo
memoratus uidentur. ¶ Si non eadem, at certè similiter nauigare uidentur conchæ, quæ Venerig
dicuntur, de quibus Plinius: Nauigant Veneriæ: præbentesq; concauam sui partem, & auræ op-
ponentes, per summa æquorum uelificant. ¶ Rondeletius reprehendit Bellonium, qui Conchæ
Margari-

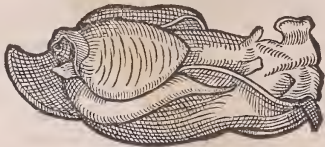
Nauplius.

Margaritiferam uulgò dictam, secundam Nautili speciem esse putarit.

ITAL. Nautilum uulgu8 Neapolitanum Muscardinum & Muscarolum nominat; quod etiam nomen Osmylo commune est, Bellonius.

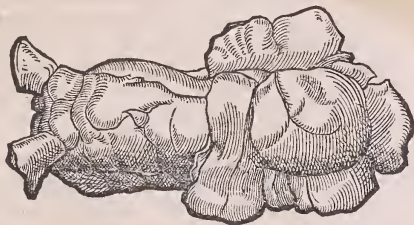
GERMAN. *Ein Farkuttel / oder Schiffkuttel*: ut simul è mollium genere eum esse, simul & nautam, indicetur. Reperitur quidem in Oceano Britannico quoq; unde eius picturam Io. Fauconerus medicus olim ad me dedit, ANGLICVM eius nomen ignorare se confessus.

Leporis marini prima species Rondel.

EIVSDEM species secunda, substantia, atramento, partibus internis, superiori similis est, differt autem partibus externis, &c.

GERMAN. F. *Ein andere art der Ghiffkuttel.*

dunt; alij Liparim esse credunt. Quæ omnia unica ratione falsa esse conuincuntur. nam modò nominati pisces frequentissimè mensis apponuntur, ijsq; sine ullo periculo uesci omnibus licet; cum ueterum omnium testimonio Lepus marinus maximè sit uenenatus. Hæc ille. Germani uulgò Orbem marin. uocant *Seehaß*, id est, Leporem marinum. uidetur autem is Lepus marinus Apuleij, ut supra dixi inter Orbes. Huius genera aliquot reperimus; quæ causa esse potuit cur diuersæ ab authoribus traditæ sint eius descriptiones. Primum genus, quod hic exhibemus, maximè letale est, ex Mollium genere, Cochleæ exenteratæ ualde simile, maximè posteriore corporis parte, &c. Rondeletius.

HISPAN. *Liebre de la mar*: quod an uulgò in usu sit de hoc pisce, an ab erudito aliquo possum, ignoro.

GALLI circa Monspelitum Imbrago uocant, (ut Mullum imberbem quoq; ab insigni rubore,) Rond. GERMAN. *Ein Ghiffkuttel / ein Rorkuttel / ein Kleiner ghiffziger Kuttelfisch.*

Pronus.

Supinus.

EIVSDEM species tertia. Hoc genus (inquit Rondeletius) præcedentibus substantiâ, uiribus & facultatibus simile est. Hic partem pronam & supinam repræsentamus. Quod in partis supinæ, ferè medio, uides, est os; supraposita ori pars, alueus; qualis in Spijs, oui figurâ, sed in ambi

194 Animalium Mar. Ordo XIII.

tu crenatus. Ori subiecta pars, membrana est tenuis, carnosâ, magis expansa in rotundum: cuius ora fimbriata est, fimbriæ nigrae sunt, &c. Intus cerebri nigri parum est, gulam excipit uentriculus, ex quo oritur intestinum conuolutum. In medio substantia quædam est fungosa, succum fuscû con-
 tinens: fortasse *inkow* cum attramento suo. (*Hæc ad Bellonij Leporem accedunt.*) Toto corpore est splen-
 dido: crystallum, uel pituita massam concretam congelatamq; esse dicas, &c. Iisdem stiribus cum
 primo, sed imbecillioribus eû esse cæseo. hic in alto mari, ille in cœnosis locis maris, stagnisue luru-
 lentis degit.

GERMAN. F. *Sas dritt gschlecht der Schiffkutteln.*

BELLONII Lepus marinus ab ijs, quos Rondeletius exhibet, omnibus diuersus uidetur, nisi cum postremo conueniat. Ego (inquît) ut liberè quod de hoc pisce comperi affirmem, dicam Leporem marinum, animal paruû esse: inter Loligines, Lollios aut Sepias, nonnunquam etiam una cum Apuis capi solitum: odore tetro, nullam aliam habet formam, quàm (ut scribit Plinius) offæ cuiusdam informis: cuius inter Cyclades magna est copia, Fuluû Leporis terrestris colore imitatur. Pulmonis mar, more per mare diuagatur, tamen si pinis careat. Pellucidum habet corpus, cui asnerini crassitie non excedens. Gibba est illi forma parte externa, quæ etiam glaber est. Conuexam internam partem ostendit: qua eadem parte nerui permulti, recti atq; obliqui apparent: qui bus eo modo ferè striatus est, ut conuexa fungi pars: ipsidemq; adstrictum corpus diffundit, diffusum uerò contrahit, sese enim alstringendo aquâ percutit, ut in ipsa natatione fungi figurâ referat. (*Inde cõjicio eûdem Venetij Fongo marino uocari. hunc. n. Alumnus Italus tradit, esse materiam quandam, (ueluti) è spu ma marina coagulata: quæ quidem uiuat, moueatur, & sentiat: sed corpus membris distinctum non habeat.*) Septem habet appendices, innumeris promuscidibus stipatas, ex Indico in cyaneum uergentes: qui bus sugendo alimentum corpori suggerit, appendicum autem substantia fungosa est. Cæterum ex aqua emergens, suam figuram amittit, & in seipsum concidit, ut Pulmo marin, quapropter in uase aquam habente hunc contemplari oportet. Tota corporis substantia mucosa est, ac ueluti cartilaginosa. Os ad cirrorum radices in concaua parte situm habet. Linguam demorsus uellicat, ut Ari-
 radix, paulò tamen remissius. Quinetiam in tenuia frusta discissus, & in mare coniectus, uiuît tamen ac mouetur. Marinum Squillam si quando suis cirris contigerit, eam non secus atq; Vrticæ marina retinet. Liberè uagatur in mari, nullisq; flatibus aut procellis ad litus eijci potest. Hæc Bellonius. Pulmo marinus Bellonij plurima habet communia cum Lepore marino, ut species unius generis uideatur. Pulmo quidem Bellonij à Gallis uulgò obsecna uoce Pota marina dicitur Rondeletius non Pulmonem marinum, sed Vrticæ genus hoc facit. (Germanicè honestius dicitur *Weerschaam.*) Aliqui *Weerschum*, ut audio, uocitant, hoc est, Spumâ maris. edendo esse negant, ferri in summa aqua. radijs ab uno quodam cætro striatam esse: colore candido. nec uiuere extra aquam. (Holothuri etiam Rondeletij prima species, non minus ingrâtû odorem redolet, quàm Lepus marinus.) Lepus marinus ueterum, massa quædam siue offa carnea informis, Rondeletio teste, ne oculos quidem habet. Idem uidetur animal, quod Albertus Magnus sine nomine describit, his uerbis: Animal quoddam abundat in maribus Germaniæ & Flandriæ, oui albo substantia simile, figura hemisphærij: in extremis tenue, & in medio circa polum sui hemisphærij substantia esse crassioris: ubi etiam lucent duo quasi oculi (*Non oculos dicit, sed quasi oculi*) magni, intra superficiem sphæræ cõtenti. Membrum in eò nullum est distinctum. Extra aquam immobile est, & omnino non diffunditur, amissa figura sua, sicut album ouj, & concidit totû. Rursum aquæ immisum, paulò post recipit figuram suam, & mouetur (sicut antè) motu dilatationis & contractionis. Eiusdem & alibi meminit Albertus: ubi de Spongijs loquens, hoc animal esse Aplysian putat, improprie. Aplysie enim hærent nimirum ut reliquæ Spongiæ, nõ soluti errant. Hoc idè alibi uocat animal phlegmaticum, phlegmati uiscoso, & albumini oui, omnino simile. Phlegma quidem & multo pituitosum Germani inferiores uocât *Schnor*, (nostri *Schnuder*.) unde hoc animal *Schnortol* appellatur. quod nomen tamen etiam alijs quibusdam pituitosis & mucosis piscibus attribuitur. (nam *Seebass*, id est, Lepus marinus Germanorum [alijs quàm Græcorum & Latinorum] duorum aut trium, nisi fallor, generum reperitur, quibus communis est figura orbicularis.) est & alius piscis oblongus, eodem nomine. De quibus omnibus nos post Orbes Rondeletij scripsimus.

Italice.

Pulmo mar.

Vrtica.

Holothuri.

Albertus Magnus.

Seebass.

Seequapp.

Weerschum.

Mustelæ Mustelæ ue marini genus, nomine tantum cõsiderato, uideri poterat animal, quod *Seequapp* nuncupant maris accolæ Saxones, ipsdem enim uocabulû *Quapp* (& *Uiquapp*) Mustelam s. nostram significat. sed audio animal esse marinum, coloris flauj, oui propè utello simili substantia, glabra, molli, & quæ icibus cedat, tenui, & instar oui in aquam effusi: moueri, contrahi, dilatari, instrumenta corporis nulla habere. eximi ab aqua, nisi aliquo uase excipiat, non posse: exemptum protinus motu destitui. Hic fortè Lepus marinus Bellonij fuerit. Germanicè nominari poterit *Gälber Weerschum*, à flauescente colore. nam superius descriptum cognatum ei animal, colore albo est. Licet & *Weerschum*, id est, Fungum marinum nominari, à substantia fungosa & molli: & quia conuexa etiam siue interna eius pars fungi modo striata est, & in natatione fungi figuram refert, ut de suo Lepore marin. Bellonius scribit. Quòd si rectè Leporibus adnomen rari poterit hoc animal *Seequapp* dictû, id est, Rubeta marina: (Saxones enim et Rubetâ, et Mustelâ s. *Quapp* uocant:) alterum etiam illi maxime cognatum, sed albi coloris, quòd *Weerschum* nominat.

nominauimus, id est, Spumã marinam, Leporum aliquod genus fuerit. Ruberæ quidem nomen uel à ueneni, uel alia similitudine indi potuit. Hæc pluribus exposui, ut qui non procul Oceano habitant eruditi, hæc animalia cum ueterum atq; recentiorum scriptis conferant studiosiõs; & ne Leporis, Pulmonis ac Vrticæ marinæ historiæ confundantur, caueant. ¶ Pharmacopola aliqui maris spumam appellant materiam quandã concretam, intus lanosam & tactu urentẽ: quam ueterum Alcyonium esse Brasauolus conijcit. Lynam piscem Rondeletius, uulgò Gallis Gronaut (alijs Gornart,) dictum, aliqui Leporem marinum esse putant, ut Albertus: Germani quidam meus Seeban, id est, Gallum marinum, appellant.

APVLEIUS in Apologetico, Leporem marinum putat esse animal, cætera ex offe: sed quod duodecim numero ossa ad similitudinem talorum fuillorum in uentre connexa & catenata gerat. An propriè tamẽ Lepus marinus hoc animal uocari debeat, dubitat.

Lepus dirum & uenenum animal, in nostro mari ossa informis, colore tantum Lepori simili: in Indis & magnitudine & pilo, duriore tantum; nec uiuus ibi capitur, Plinius.

Seeban.

Lep. marin.

Apuleij.

Indicus.

DE VRTICIS IN GENERE: ET PRIMVM AD QVOD
genus animalium referri possint.

VRTICAS tam eas quæ saxis hærent, quam quæ solutæ saxis errant, in animalium numero Aristoteles recenset. Sentit enim Vrtica (inquit) & manum ad mota corripit, ad hærescitq; perinde ac Polypus suis brachijs, ita ut caro intumescat; os in medio corpore habet: & de saxo, quasi de testa uiuit: & præternatantes pisciculos excipit retinetq;, deuoratq; in hunc modum quæcumque naçta est efulescunt. Genus alterum è saxis soluitur, & Echinos Pectunculosq;, quos offenderrit, uorat. Sic ille. Cum igitur Vrticæ (inquit Rondeletius) frondem suam, quæ pedum uice est, modò dilatent, modò contrahant; & ore cibum accipiant, ceu tactu gustatuq; prædita, duobus ad uitam (animalis) necessarijs sensibus, non inter Zoophyta, sed inter animalia non omnino perfecta eas numerabimus. Polypis autem & Leporibus mar. subiungimus, quòd ex mollium sint genere: quòd etiam modò fronde expansa Polyporum instar pedes multos habere uideantur: modò fronde contracta, massa tantum carnosa, informi (ueluti Lepores marini) constare uideantur. Hæc Rondeletius. ¶ Equidem & his inesse sensum arbitror, quæ nec animaliu, neq; fruticum, sed tertiam ex utroq; naturam habent, Vrticis dico & Spongijis, Plinius, hinc est nimirum quòd pediculos earum, frondes quam cirros appellare maluit. Aristoteles etiam De partib. animalium 4. 5. Quas (inquit) Vrticas appellant, non testa operiuntur, sed exclusæ omnino sunt ijs quæ in genera diuisum. Ancipiti natura hoc genus est, ambigens & planta & animal. absolui enim & eam pe tere nonnullas, & sentire occurrentia posse, atq; etiam asperitate corporis uti ad se tuendum, animalis est. at uerò quòd imperfectum sit, & saxis celeriter adhæreat, nec aliquid excrementi emittat (emittere uideatur) manifestè, quanquã os habeat, plantarum generi simile est. Hæc ille. Nos de Spongijis aliàs diximus, nullum eis sensum inesse, ideoq; Zoophytis inferiores haberi: Vrticæ uero cum & sentiant, & insuper eorum quæ Mollia uocant in mari animalium naturam præ se ferat, Zoophytis superiores perfectioresq; existimari debent, quanquam in suo etiam Mollium genere imperfectæ. Idem Aristoteles Historia 8. 2. uidetur Vrticam Testaceis adnumerare: nam de Testaceorum uictu agens, inter cætera tradit Vrticam, esse ueluti inclusam Ostrei carnem; quæ testam non habeat, sed nuda sit: pro testa autem (ab altera parte, ut & Patella) utatur saxo cui adhæret.

Vrticæ animalia esse, sed imperfectiora.

Frös earum.

Mollia esse.

Zoophyta esse.

Zoophytis perfectiores.

Mollia imperfecta.

Testacea sine testa.

Ambiguae inter Mollia et Testata nature.

Hinc aliquis fortè inter Mollia & Testata Vrticas ambigere coniecerit: illas præcipuè quæ saxis semper hærent; nam semper solutæ, Mollia semper dicemus; ut rursus in earum medio ponemus illas quæ modò adhærent, modò solutæ uagantur.

Qui Vrticas cum Verribulis siue Holothurijs & Tethyis confundunt, ex Historia nostra redargui possunt.

Ακαλίφαι Græcis communiter, Atticè Κνίδαι, dicuntur tum herbæ, tum animalia marina: quæ Latinis etiam communi nomine Vrticæ appellantur. eadem nominis causa, quoniam ueredinem & pruritus tactu immittant. Ακαλίφαι nomen Grammatici Græci deriuant, παρὰ τὸ μὴ ἔχειν κελύρι ἀφῆρ; uel per antiphrasin παρὰ ἔχειν ἀκαλίφαι ἢ τοὶ ἀπαλίφαι τὴν ἀφῆρ. Κνίδος uerò παρὰ τὸ κνίσαρ. κνίσις etiam, id est, Matriçule, dicitur Vrticæ mar. ab Aristoph. fortè ab aliqua similitudine figure πῶς τὴν μὴ ἔχειν ἢ γυμνακῶν ἀειδῶν. ¶ Caro marina apud Trotulam, quantum coniectura assequor, Vrtica est.

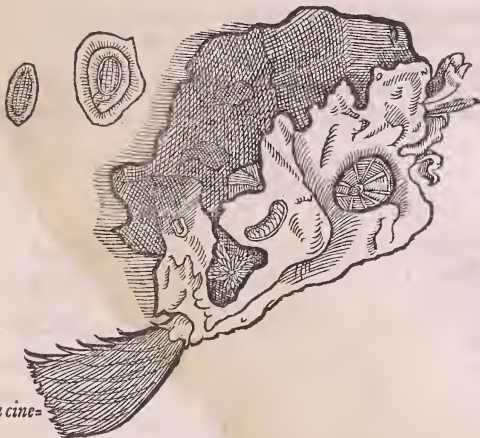
Ακαλίφαι κνίδαι.

κνίσις.

κνίσις.

GRAECVM uulgus quum terrestres urticas Zuchindas uocet, marinas tamen Colycenas nominat, Bellonius. Græci hac ætate Colizanam uocant, quòd (colis, id est) pedunculis suis firmiter Polyporum more adhærescit, Gillius. Rondeletius Colycenam (per æ diphthong, in penultima) uocari scribit, non quamuis, sed primam duntaxat speciem Vrticarum. Colybdænam quidem aliqui ueterum pro pudendo mar. interpretantur.

ITALORVM multi antiquo nomine Vrticam appellant; alijs Flammæ maris. GALL. Normanni Cul d'Asne uocant, Bellonius. sed Rondeletius priuatim primam tantum speciem sic uocari docet: quã Masiiliensis Vrtigo nominant: quòd nomẽ ceu generale melius uisurpabitur. Tertiam quoq; speciem Gallicè quidã Posteros uocant, quòd contracta podicè referat, &c.

Vrtica cinerea.

VRTICA II. siue cinerea Rondeletij. Cinerei (inquit) coloris est, tenuis admodum, quia frondem magnam siue cirros multos habet, carnis parum. In saxorum rimis uiuit. comā sem per explicatam habet, nec unquam contrahit, à saxo euelli nequit.

GERMAN. Ein äschfarbe kleine Seckenessel/oder Steinnessel: mag vom felsen nit gätz gezogen werden. hat jr haar oder flamen allwegen außgespritzt/niemar züsamen gezogen.

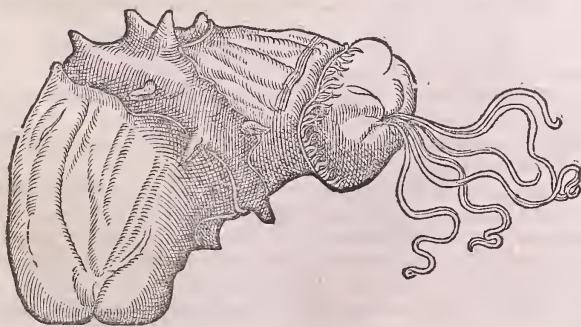

VRTICA III. siue rubra purpureaue Rō deletij. Primæ (inquit) similis est, nisi quòd frondem & longiorem & copiosorem habet. Saxis aliquando hæret, aliquando soluta uagatur. esculenta est, sed durior quàm pri-
ma.

GALL. Nostri ob colorē purpureum siue phœniceum, Rosam appellant. alij Postrol, quòd contracta recti intestini extremum cum musculo sphinctere, siue podicem referat. alij Pouffe pie Britānorū: alij Cul de cheual. ¶ Bellonius Pollicipedes, (quod nomen ipse fingit à uulgari Poulsepieds,) nominari tradit eos, quos Rondeletius Balanos facit: quòd pollicum in pedibus similitudinem habent, racematim Oceani cautibus adherent.

tes, &cætera.

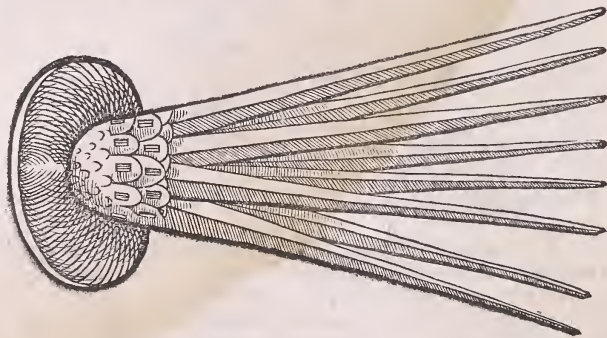
GERMAN. Ein roote Seckenessel/mag von der farb ein Meer, roose genamsset werden. Ein roote grosse Aeschessel. ist nitte allwägen an die felsen gebest wie die zwo vorgemelten/sunder fart auch ledig vmbin im wasser ire speys zü süchen. so sy das haar züsamen zeücht/so hat sy ein gestalt deß hinderen/wie auch die erst.

VRTICA IIII. Rondeletij. Hæc (inquit) instar Holothuriorum testis alienis adnascitur: & maxime Purpuris, Pars exterior dura est, & rigidiuscula, spissiorq̃ quàm in alijs Vrticis:

Cirros breuissimos in ambitu habet . ex interioribus eius partibus filum longum deducitur, purpureo colore tam iucundo tamq̃ florido insectum, ut cum precioso illo Purpure succo certet. Carne est diuore, eamq̃ ob causam à nostris reijcitur.

GERM. F. Ein Schneckenessel/Eläbt oder wachst allwäg an etlicher Meer-schneckē schalen / sunderlich der Purperschnecken: wirt von wägen des herten fleischs zu der speys verworffen.

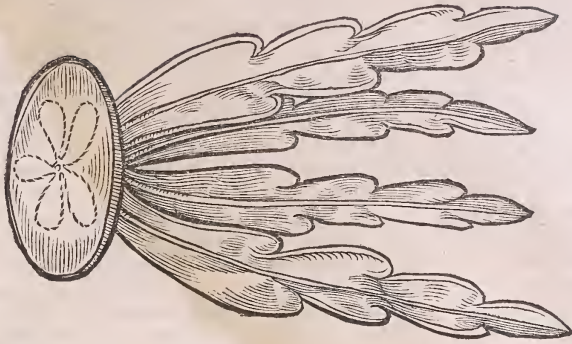
VRTICA v. Rondeletij, semper soluta, ut etiam sexta. Huius (inquit) pars una, ueluti fungosa quaedam massa, rotunda, caua, in medio perforata, purpurea ueluti fasciola ambiente, pileum plane refert. altera parte Polyporum pedibus similis est, octo enim pedes habet crassiusculos, extremis partibus quadratos, in acutum desinentes. Nullas interiores partes distinctas habet. Corpore est adeo pellucido & splendido, ut oculos offendat & hebetet. Circa Magalonam plurimæ reperiuntur, maximè æstate: quæ tum dissoluuntur & in liquorem abeunt, dissoluntq̃ glaciæ modo, si diutius manibus tractes. Ad eam magnitudinem accrescunt, ut pileos, quibus uiatores uti solent, superent. Pruritus & uredinem in manibus oculisque mouent. ¶ Bellonius Pulmonem marinum hunc faciens (quam eius, similiterq̃ Gillij et Massarij sententiam Rondeletius reprehendit) Huius, inquit, ea est natura, ut mari commoto, deorsum ad imum feratur: pacato uerò ac bene tranquillo, passim solutus diuagetur. Gibbam habet instar dimidiatæ spheræ figuram, glabram pollicis crassitudine: cuius pars interna neruis rectis à medio incipientibus, quasi strijs fului coloris in gyrum radiatur, quibus se diffundit ac constringit, qua corporis commotione aquam concutit, & nunc in prouum, nunc in supinum effertur. Pinnarum uice fibris tenuibus atq̃ ægrè conspiciuis in orbem communitur, ut Lepus marinus. Cruciformes quoq̃ cirros, striatos, crassos, in modum stellæ radiatos, numero quaternos, (talis est sexta Rondeletij Vrtica, huic cognata,) parte interna natationi accommodatos habet: quos ut exactè conspicias, erit in lebetem aquæ syncerioris conspiciendus, &c. Cum in mari diuagatur, grandis uidetur quasi pituitæ globus: qui unicum tantum colorem referret, nisi rubris illis quatuor circulis sugillaretur, & ea cruce, qua interna pars striata est, distingueretur. Eum si in frustra discissum, in mare reieceris, uiuere nihilominus ac moueri cõperies: extra mare autem exanimis apparet, Emortuus in alto mari, fluctibus expuitur in litus, trãsparentis glaciæ similis. Hæc ille.

GRAECVM uulgus Mogni uocant hoc animal, quòd partibus uerendis admotum, pruritus ac Venere, imò etiam ampullas excitet, Bellonius.

ITALI uoce obscena Potam marinam, Bellonius. Ligures Capello di mare, quasi dicas Pileum marinum, à figura, Rondeletius,

GALL. Vrticæ solutæ, hæc & sexta, uulgari lingua Potes nuncupantur. Hęc priuatim à Masiliensibus Capeau carnu, id est, Pileus carnosus, à figura, Rondeletius.

GERMANICE dici potest Meer-schaam/Deerbüt. Oceani accolæ multi, ni fallor, Meer-schaum appellant: & Seequapp/ & Schnottolff: quod postremum etiam pisci cuidam attribuitur. Nos de his nominibus plura in Lepore mar. scripsimus in Historia nostra, dubitãdo an ad Leporem, uel Vrticam uel Pulmonem potiùs referri deberent: sed uidetur ad Vrticas potiùs pertinere. Lepus quidem marinus Bellonij, plurima cum Pulmone eius mar. communia habet, ut species duæ unius generis uideantur. Ein art der Seenessel mit viij. süssen/Eläbt niemar an / ist allwäg ledig.

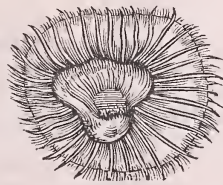

VRTICA VI. Rondel. altera species semper solute. Supradictę (inquit) substantia, uita, uiribus, similis est. Quatuor dumtaxat pedes habet, seu frondes potius, longiores quam ullę alia Vrticę: quę satis apte folijs acanthi comparari possunt. In altera parte lineas aliquas habet stellatim dispositas. ¶ Frondes huius Vrticę uidentur pennas referre: sed alia est Penna marina, quę inter Zoophyta dabimus. ¶ Reprehendit Rondeletius illos, qui hanc & superiorem Vrticam, pro Pulmonibus marinis usurpant.

ITAL. ET GALL. Pota marina, ut superior quoq.

GERMAN. Ein andere art der nächst gemelten Seeneffel/mit iiii. füssen.

Vrticarum species due, quas in Italia pictas à Cor. Sittardo accepi: quarum altera (rotundior) uidetur species prima esse ex illis quas exhibuimus. altera an Vrticarum generis sit, quarendum.

ORDO XIII. DE CRVSTA

TIS SEV CRVSTA TENVI CONTECTIS

IN MARI ANIMALIBVS: VT SVNT CANCRI,

Cancelli, Locustę, Squillę,

DE CRVSTACEIS

IN GENERE.

ANIMALIUM Exanguium differentias exposuimus supra, initio præcedentis ordinis de Mollibus: quod primum in mari Exanguium genus est. Secundum, de quo nunc agendum, Crustata à Plinio dicta, uel Crustis intacta: à Gręcis Μαλακόσσωμα, id est, mollis testa operata. tegmentū enim non æquę durum densumq; habent ac ὀστρακόδερμα, quę ostraco, id est, testa dura siliceaq; integuntur. Hęc partem solidam foris, mollem carnosamq; intus continent. Solidum illud fragile, non collisile est. ¶ Huius generis species uarię sunt, quę magnitudine, specie, figura, asperitate, laxitate, nec nō uita distinguuntur. ¶ Crustatis inest falsus succus, suntq; omnia durę carnis, & concoctū difficilia: multumq; nutrunt, prius in aqua dulci elixa. Caro eorum, quemadmodum & Ostrę eorum, uentrem sistit, quando in aqua prius elixa succum falsum deposuerint. ¶ Cancrī nomen ueteres aliter atque aliter usurparunt, Plinius pro genere sic usus est; Cancrorum genera (inquit) Carabi, Astaci, Mææ, Pagu

Cancer.

Cauda.

ri, Heracleotici, Leones, & alia ignobiliora. Aristoteles eos tantū Cancros (*καρκίνους*) uocat, quib. rotundū est corpus, quibusq; cauda deest, ut ipse ait. Reueratamē Cancrī omnes caudā habēt, sed corpori applicatam: quam nō extendunt nisi fœminæ, cum eam partem oportum copia distentam habent. Componitur autem Cancrorum cauda ex quinque tabellis, (sic appellamus quas Aristoteles *πλάκας*, crustas sectas & congestas:) sed hæc in acutum desinunt, non in pinnas, ut in Locustis, quia Cancrī cauda non natant: uerū in ea oua deponunt & conseruant. in eādē est excrementorum exitus. At Locustæ natant, caudæ, ut palmulis innitentes, Cancrī terrenam potiùs uitam agunt (*in mari reptantes, potiùs quàm natantes*) cauernasq; subeunt. Squilla lata quidem pedes habet & graditur: cauda tamen non caret. item Cancellus purpurarum, buccinorum & cochlearum testas subit, illicq; deget, nihilominus tamen caudam longam habet & extantam. Quare rectius dicemus Cancros caudam habere: sed corpori appressam, ne ingressum impediatur. Hæc ferè Rondelietius.

Refrigeratio
Cruftatorū.
Δασία.
Βραγυροδία.
Ordinis ratio

¶ Calor natiuus Cruftatorum recreatur ambiente aqua: quam quidem etiam necessariò, non refrigerationis causa, dum cibum captum, ore admittunt: eandemq; mox reddunt, ne in uentre illabatur, *πασα γὰρ δασία*. Vocat autem *δασία* Aristoteles, alibi *βραγυροδία* in Cruftatis, partes illas circa os hirsutas & frequentes, quas celeriter mouent. iuxta has foramina quadam, ut Bellonius scribit, aquam emittunt. Plura leges in Historia nostra, in Astaco fl. B. ¶ In Cruftatis proponendis, hunc ordinem sequi placuit: ut primū locū obtinerēt rotundiores et Cancrī priuatim dicti, eisq; similes, *καρκυνοειδής*, deinde oblongi, interq; hos primū Carabi, & similes, ab Aristotele *καρaboειδής* dicti, forcipibus in signes: tum quæ illis carent, Squillæ. Cancellum siue Scyllarum, eue ambigua: inter Cancros & Carabos eisq; similia naturæ, medio inter utraq; loco posuimus. ¶ Cancrorum genus (inquit Aristoteles) multiplex est, nec facile enumerandum: maximum, quas Mæas appellant. Secundum Paguri, & quos Heracleoticos uocant. Tertium fluuiatiles, ceteri minutiores, & nullis penè nominibus annotati. Et genus Cancrorum litorale Phœnicæ fert, tantæ uelocitatis, ut eos consequi facile non sit: unde *ινπής*, hoc est, Equites appellant. Genus item aliud est, quod magnitudine Cancrum non excedit, facie Astacis simile. Hæc ille. Nos plura genera numerabimus, (inquit Rondelietius): quæ inter se differunt magnitudine, colore, pedum longitudine: & oculorum situ, quod ij uel contingant se ferè, uel magno intervallo a se disiungantur. Omnibus pedes sunt deni cum chelis: cornua tenuia, parua & pauca. Corporis totius alueum atq; caput indiseretum omnes habent. Quam nos caudam appellauimus, Aristoteles *πυκνάλυμα τῶν χυδῶν* uocat. Per transuersum & in latus progredi uidentur, in pauore etiam retrorsum pari uelocitate redeunt.

Cancrorū genera.

Differentiæ.

Cancrī nomen Plinio, ut dixi, & recentioribus quibusdam, ad Cruftata omnia extenditur. Aristoteli speciem tantū rotundorum significat. Iam uerò rursus in hac ipsa specie, quidam simpliciter Cancrī dicti uidentur: alij cum epitheto aliquo, ut Heracleotici: alij peculiari quodam nomine, ut Paguri, Maia. Paguros tamen recentiores quidam Græci pro Cancris promiscuè accipiunt: sicut & Palladius.

ITALI Cancros uulgò mutatis & inuersis literis Grancos uocant, tam fluuiales, quàm marinos, Platina.

GERM. Nos Cancros (ut communiùs accipiam Cancrī nomen pro quouis malacostraco) Locustarios, *Κακαδοειδής*, nominare possumus lange Krebs/ uel simpliciter Krebs. Angli *Crewise* dicunt Astacum tum mar. tum fluuiatilem: Hollandi alijq; inferiores Germani *Kreeft* uel *Creest*. alterum uerò genus quod Cancrarium propriè appellatur, *Furze Krebs/ runde Krebs*: uel uno uocabulo *Täschent Krebs*: à similitudine marisupij subrotundi: uel *Weerspinnen*: id est, Araneos mar. quanquam & Sepiam alij sic uocāt ineptiùs. Vel *Krabbe/ Krab/ Krabe/ Seekrabbe*: quo nomine Angli, Germaniq; ad Oceanum, (ut Galli etiam alij Chabre uel Crape) priuatim Pagurum uocitant.

Iconem hanc in Italia nactus sum, persimilem illi quam Bellonius exhibuit.

Hanc Rondelietius posuit, primū lib. 18. cap. 21. deinde Tomo 2. in libro de piscibus stagni marini, cap. 12. utrobique Cancrī anonymi nomine.

CANCER simpliciter & generis nomine dictus, cum sit species quædam infima, anonymus à Rondelietio cognominatur. Hoc (inquit) frequentius in Gallia Narbonensi uescitur. nascitur

ſcitur in ſtagnis marinis, inter fluuiatilem & marinum medius: quo in fluuiatiliſium penuria aduerſus Canis rab. morſum utendum cenſeo. ¶ Idem uidetur, qui à Bellonio ſimpliciter Cancer marinus (Καρκίνος θαλάττιος) nominatur, Hos Cancros (inquit) à Paguris eiusdem magnitudinis (cum quibus ſæpe ab ichthyopolis permilcentur) ipſa glabritie primùm diſcernere oportet. Paguri præterea tibias habent hirtas, et brachia grandibus forcipibus uallata, atq; (quæ) in nigrum colorem a-beunt, in extremo liuent. Cancrī omnino glabri ſunt, eorumq; anterior corporis pars, poſteriore latior eſt. Hæc ille. Videtur autem ſpecies hæc ſemper minor eſſe Paguris.

ITAL. Venetis Granceolo dicitur, Ferrariæ mas Granzo, fœmina Grancela, Bellonius. In hoc genere (inquit idem) Veneti Mazanetas (Infrà etiam Cancrum paruum latipedem, Mazanetam ab Italis uocari ſcribit) nominant, Molecis ſimiles. hos mares eſſe, molleſcere, ac uernationem exuere ferunt: illas fœminas putant, & perenni contegi cruſta. ¶ Maia etiam Italis Granceola dicitur; & ne quis confundat cauendum.

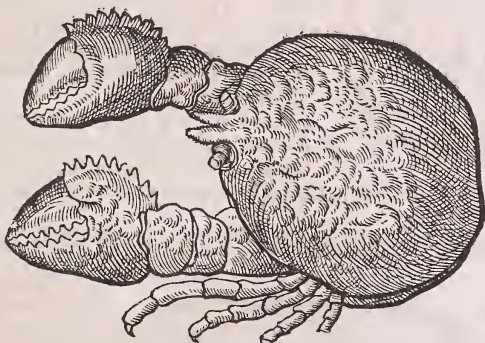
GALL. A noſtris generis nomine Cancrè appellatur, Rondeletius.

GERM. Ein art der Meerkrabben, F. ein Hinterkrabb/ iſt kleiner dann die rechten Meerkrabben.

CANCER Heracleotic, (Καρκίνος Ἡρακλεωτικός), Rōd, cognominatus inquit, ab Heraclea illuſtri urbe ad Pontū Euxinū, potiùs quàm ulla alia, plures enim alibi Heracleæ fuerunt. Paguro tā ſimilis eſt, ut uix diſcernas, ueruntamen ſpecie diſfert. Colore eſt fuſco, &c. rarior in noſtro mari. ¶ Heracl. Cācer (inquit Scaliger) grandiffimus eſt in genere Pagurorum, cruribus breuiſibus, forcipibus admodum ualidis: quem pro Virſo Rondeletius pinxit. Heracleoticus uerò ipſius, parua Maia omnino eſt, ſiue adhuc adoleſcens, ſiue adulta in ſua ſpecie: nihil enim reſert, &c. Plura leges exercitationum eius De ſubtilitate 245.2.

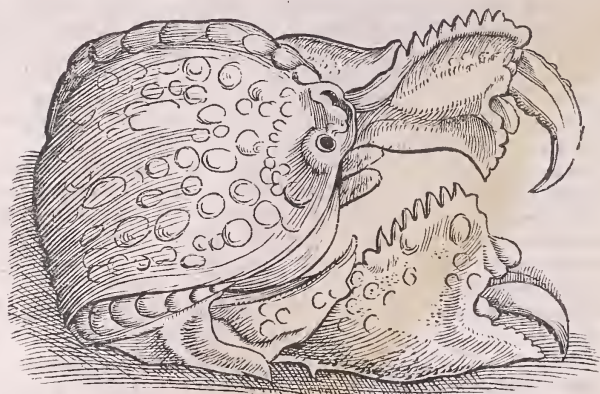
GERM. Ein geſchlecht der Meerkrabben/ oder Meerkräſchen.

CANCER Heracleoticus Bellonij, nam Rondeletij hoc nomine Cancrum iam proximè ex Chibuimus. Cum Heracleas urbes (inquit) uiderem adiacentes litori, unam Ponti, alteram Propontidis, ab eis id Cancrī genus denominatum eſſe, facile mihi perſuaſi. Plurimum eſt in Sicilia litore, quanquam & Romæ aliquando uenditur. Multi Gallum marinum ea tantùm ratione uocant, quòd eius brachia uideant in criſtæ Galli modum tornata eſſe. Hæc ille, Rondeletius hunc Virſum ueterum facit, & iconem ab hac nonnihil diuerſam ponit. Vide paulò poſt.

GALL. Migrane, id eſt, Malum Punicum uulgò uocant circa Monſpelium, à figura & colore ualde ſimili.

GERM. Ein andere art der Meerkrabben: etlich nenned die ein Seehanē/ von der ſchönen geſtalt: etlich ein Granatöpfel/ von der geſtalt vnd farb.

R V R S V S Galli mar. vulgò dicti, (quem Cancrum Heracleoticum Bellonius facit,) quale olim ex Italia Corn. Sittardus nobis attulit, alia cicon.

GERMAN. Leben der selbig (Weerkrabb/auff ein andere weyß gecontrafect.

Eiusdem Cancri icones alias duas aliter expressas: proximè retrò posuimus.

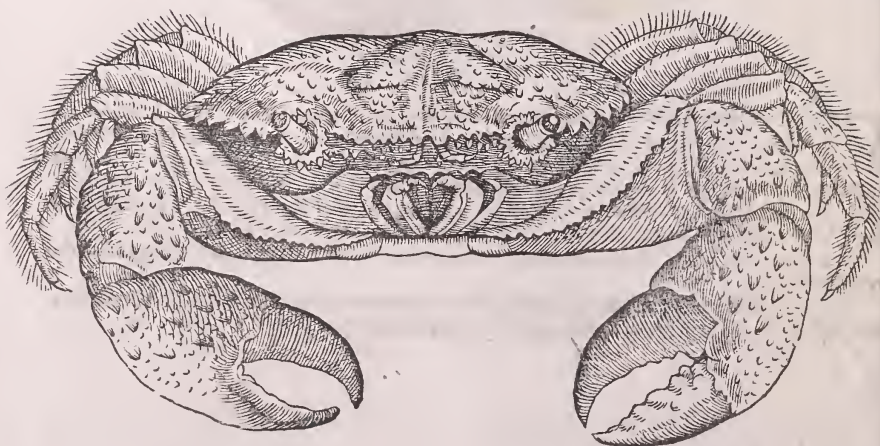

V R S V S (uel Vrsfa, Ἀρκτοειδής.) Rondeletij: idemque Cancrum Heracleoticum Bellonij (& Scaligeri: Vide superius) proximè exhibitus: quo cum plura leges. Vrsfa si nomen (inquit) non à forma impositum est, ut Lupus, Cinædo. ¶ Bellonius Vrsam seu Vrsam facit, quã Rondeletius Squillarum generis esse ostendit, & latam cognominat: quam nos etiam ex Italia olim Vrsi nomine à viro quodam erudito missam accepimus. Crediderunt nimirum hunc esse Vrsam aliqui à corporis forma: quæ crassa ei & recurta est, sicut terrestri, & quia genus alterum per omnia huic simile, Ligures vulgò Vrsfam appellant: quæ eadem sit Squillæ cælatæ Rondeletij, quaerendum. Vide infra inter Squillas.

GERMAN. dici poterit ein Bärenkrabb: uel alijs nominibus in Cæcro Heracleotico Bellonij iam positus, [Bellonij uerò Vrsfa, ein Bärenkraba. hic enim longus

& caudatus est, ille rotundus.] Ein andere contrafectung deß nächstgemelten Seekrabben.

Icon Paguri ueluti in dorso iacentis, expressa Venetijs: similis à Bellonio exhibitæ.

Eiusdem alia quam Rondeletius pro Maia dedit effigies. Nos proximè
Maiam aliam dabimus.

PAGURVS (παγῦρος) genus est Cancrī Helychīo. Recētiore Græci pleriq; Pagurū pro Cancro simpliciter & in genere usurpant. sic Pagurum fluuiatilem dixit author Euporiston, quæ inter notha Galeni sunt. Idem à Palladio Cancrē marinus uocatur. παγῦρος, τὸς παρ' αὐτοῦ Καραβος, Scholiastes in Equit. Aristophanis. Bifas, Pagurus est marinus, qui uocatur Carabus, Kiranīa Bifas, des. Vocatur autem à Græcis Pagurus, παρὰ τὸ ἐν τοῖς ἀγροῖς ὄρεσιν καὶ ὄρεσιν ἢ παρὰ τὸ τὸς παγῦρος ὄρεσιν καὶ φυλάττειν. solet enim ἐν παγῶσι, hoc est, asperis & petrosīs locis uersari. Prima huius nominis syl laba Oppiano & Nicandro corripitur. Latinum nomen non inuenit. Græco usi sunt Plinius et Gaza. Heraclēoticī suprā dictī his omnino cognatī uidentur. ¶ Pagurum eundem quem Bellonius pingit Cancrum, in Italia ab eruditīs nominari audiui. nec alium ad me pictum Fracafortis us dedit. de eodem etiam Gillius sensit. Attestantur & nomina, tū alia quæ Bellonius recenset: tum Porri uel Pori nomen usitatum Italīs per syncopen à Paguro cōtractum uidentur. quanquam hoc nomen Rondeletius suæ Maiæ attribuit, Porroni quidem ille, non Porri scribens. ¶ Negat Rondeletius (inquit Scaliger, nomen quidem eius supprimens) Maiam esse Cancrum illum longiorē rem, horridum: propterea quòd Maia sit Cancrorum maxima. At, inquit, hæc quam Prouincia Squinado uocat, nō est maxima. Maximum enim fert Oceanus Cancrum, Squinado quadruplo maiorem. Vbi non animaduertit Aristotelem de suis Paguris atq; Maijs scribere, non de Oceanicis. Quippe etiam Rhombi nostrate paruī, Oceanicī decuplo ampliores. At in toto Aegæo, Ionio, Adriatico Granceolæ (sic enim dicuntur ab illis Maiæ) sunt omnium maxime Cancrorum. Hæc ille. Idem Scaliger: Pagurorum (inquit) duas noui differentiās. alter & orbicularior, & fuscior, & maior. Alter est quadrator et minor, colore dilutiore, ac penè pallida uiriditate. Poreffas hos uocat Venetus. ¶ Pagrum piscem (παγῦρον) per imperitiam cum Paguro cancro facillè confuderit aliquis. ¶ Paguri quando à Cancris simpliciter dictis discernantur, suprā expositū est in Cancro simpliciter uocato.

GRÆCI hodie ubiq; uetus Paguri nomen retinent.

ITAL. Cancrē hic (inquit Rondeletius) à nonnullis Carabo dicitur, ab alijs Porroni, à Venetis Granci porroni (al. Granci porri), ab alijs Cancharo de Barbarie, Rondeletius. Venetijs Poreffa, Scaliger.

HISPAN. Lusitani Aranha (ut audio) nuncupant.

GALLI un Chabre uel Crape nominant, Normanni à rubro uel ruffo, quem eius testa præ se fert, colore, un Rousseau appellant. alij quod coctus in pastilli modum pulmentū ferat, un Tourneau. Malsilicenses Carbasse & Fagule, Bellonius. Nostris est anonymus: quia rarissimè in nostro litore capitur, Rondeletius.

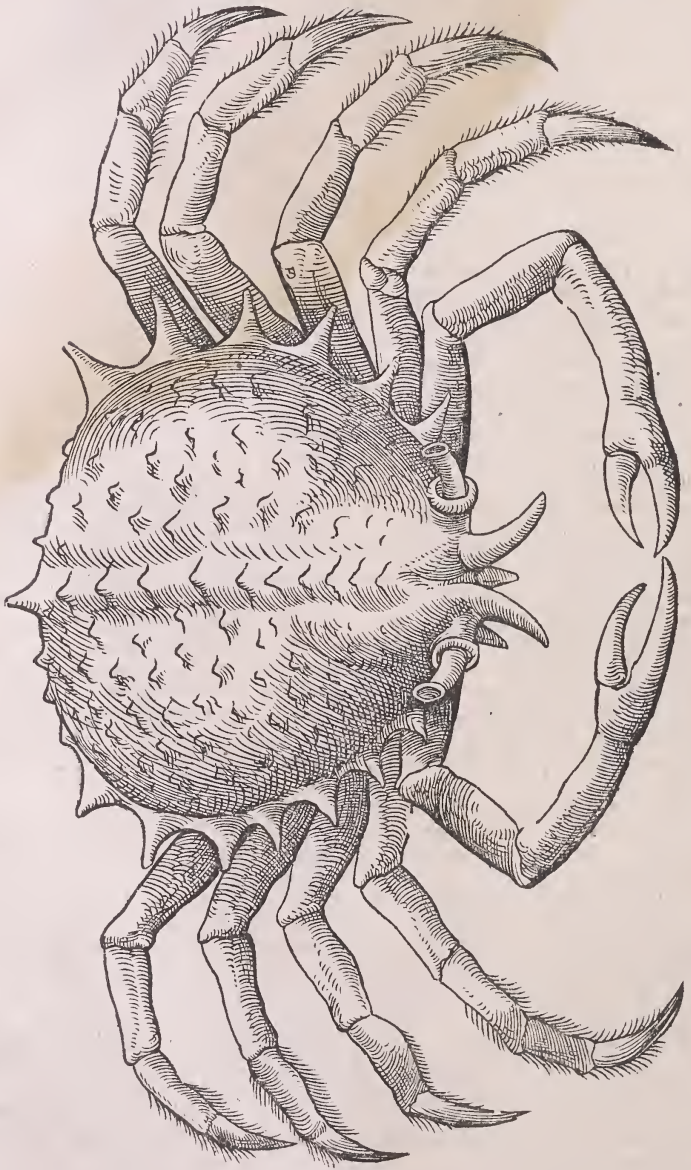
ANGLI A Pungor.

GERM. Krabbe/SeeKrabbe. Eadem quidem nomina quæ Cancro simpliciter, Paguro etiam alijsq; speciebus, magnitudinis aut alia quapiam differentia simul expressa, conuenient.

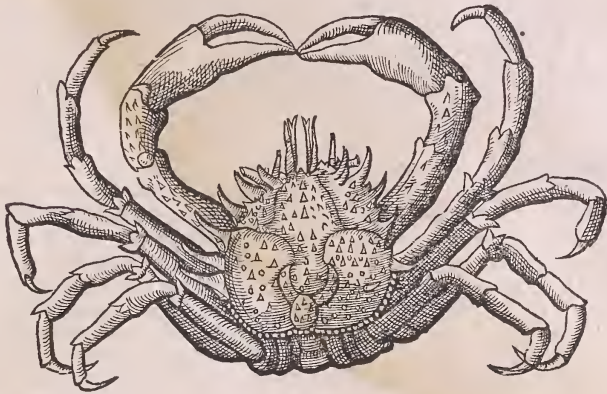
MÆAE (Μαῖαι) Cancrī dicuntur ab Aristotele, à Gaza Maiæ, fortasse à magnitudine. nam Μαῖα quæ amitam significat & nutricem, aliquando etiam pro grandiore natu sumebatur, Rondeletius.

Maiæ, quia maxime Cancrorum, ita quasi obstetrices appellantur: quæ cum Pagurorum paritate, tanquam cum infantibus comparentur, Scaliger. Massarius in nono Plinij Mæa potius Græco nomine scribendum ait, ut codices antiqui habent; quàm Maia, ut Gaza uertit, quasi ita apud Plinium legerit. Aristoteles Mææ crura tenuia tribuit: non etiam parua seu breuia, ut Rondeletius scribit: nam Heraclēoticis cancris mox eadem parua esse subiicit. item oculos parum inuisitantes. ¶ Cancrum illum, quem representamus Maiam esse, Louio, Gillio, & Bellonio cō

*Iconem hanc pro Maia femina Venetijs pictam accepi: illi quam Bellonius
dedit picturæ similem.*

Eiusdem alia imago à Rondeletio accuratius expressa, & masculi forsitan in hoc genere.

uenit, quibus contradicit Rondeletius. Lege superius in Paguro. Ego plerisque in Italia eruditos hanc Maïam facere animaduerti; & similem illi quam posui iconem, Maïæ nomine ab Hieronymo Fracastorio accepi, sed magis pyramidata parte anteriore, &c. & sanè ut in Paguris anterior pars latior est, sic in Maïs posterior. Maïæ corporis figura, inquit Gillius, posterior rotundior est, anterior pyramidatior, extremæ partes aculeorum serie circumuallantur: quorum duo ex fronte tanquã cornua eminent. cru. a quibusdã spinulis horrent. Longè omnium maximum (inquit Scaliger) Cancrorũ genus est Maïa; tota cuppa asperũ, cuspidata fronte horridum, prælongis cruribus, exilibus, ac propterea imbecillis. ¶ Rondeletij Cancer Heracleoticus, omnino parua Maïa est, siue adhuc adolefens, siue adulta in sua specie, Idem Scaliger. De hac fortè senserit Gillius, paruus genus Maïæ Malsiliæ inueniri scribens, ut corpore multò minore, ita pedibus multò longioribus.

Maïa parua

ITALICE. Granceola, corrupto nimirum nomine à Cancro. Vulgò Cancreolas cognominat, Massarius. Sed Cancrum marinum etiam paruus uel simpliciter dictum, Venetijs Granceolum nominari Bellonius tradit: uideturque ei nomen hoc ceu diminutiuum meliùs quadrare. Venetiæ Genueses à speculis, in Maïarum corticibus eleganter inclusis, Specchio, hoc est, speculum dicunt; (Romanum uulgus Grancitellas;) supinam enim si contempleris, tria parte anteriore breuia specula ab ipsius crustæ tegmine continuata cernes, inter quæ prætuntur: duæ delitefcunt, Bellonius. Iouius aliquos Maïarum rotundioribus testis specula ad elegantiam includere soleare tradit.

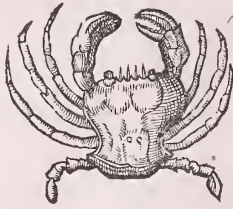
HISPAN. Chabro, Rondeletius id ad Germanicum Crabe accedit. Lusitanice Cangreia, uel Cangreïola, uel Centola, ut audio.

GALLICVM uulgus ob similitudinem quam cum Araneo habet, Iraigne de mer. (Est & Araneus, Cancellus quidam, de quo infra.) Malsilienses ab aculeis infinitis, quibus in tergo more Locusta horret, & uillis quibus undique est circumseptus, Squinaude (Squinadam Gillius; nimirum quasi Echinarum) uocant, ad pectinem, ad quem linum attenuatur, alludentes, Bellonius. In Prouincia Squinado uocatur, ab alijs Gritta (Bellonio Cancer latipes Malsiliæ Gritta dicitur,) Squaranchon, Grampella.

ANGLI A Fryll: quanquam idem nomen etiam Pectinum generi cuidam aculeato tribui inuenio.

GERM. Ein grosser Seekrabbe/mit langen dünnen füssen/voll rauher spitze. ein grosse Meerespinnen art/ die grösste vnder den Krabben. mag ein Vkrabb / Hechelkrabb/ oder Spiegelkrabb genent werden.

CANCER Latipes Bellonij: quem Gracè Platypun, uel Platypoda cognomines licet. Paruus quidam (inquit) & ignobilis Cancer apud nos frequentissimus est, nomine tamen caret ob utilitatem. Paruus est, nucis iuglandis magnitudine, aliquando paulò maiore, &c. Pedum

Alius latipes

Cursores.

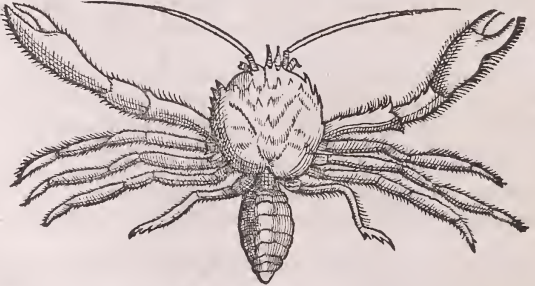
Equites.

postremus & minimus (utrinque præter alium Cancrorum naturam, unde Latipedem cognominauimus) in latitudine de finitoseam. E frõte exant cornicula quatuor. Cum maris purgamentis in litus eijcitur, & cum piscibus alijs sagena capitur; neglectusque in litore relinquitur. unde magna celeritate regreditur in mare, beneficio latitudinis postremorum pedum. ¶ Carcinus paruus aut Cancellus (inquit Bellonius) inter pisciculos reperitur: qui pedes extremos latiusculos habet, (quibus ad natandum ceu pinnulis aut remis utitur;) & hac nota tantum à Cancro marino differt. ¶ Alios etiam Carcinis aliquo pacto similes, Romani rustici frequenter cum Tellinis & Conchulis diuendunt. qui tamen Carcinis multo maiores (forte minores) sunt, &c. hi quoque nouissimos pedes in extremo latos habent. eorum magnitudo pollice operiri potest: uiuaces tamen admodum sunt: Nautæ crudos cum pane edunt, &c. ¶ De huiusmodi Cancris (inquit Rondeletius) locutum puto Aristotelem, ubi scribit: Parui Cancræ qui capiuntur inter paruos pisciculos, postremos pedes habent latos, ut ad natandum sint utiles, & pinnarum uel palmularum uice. ¶ Quærendum an hic Cancræ sit, quem Cursorem cognominant. Bellon. Cursores cæcos, eosdẽ Equitibus facit, nescio quã recte. Aristoteles diuersis in locis, nominibus quoque diuersis eos commemorat. Cursores enim esse arbitror, quamuis ipse non nominat, Latipedes illos quorum meminit De partibus animalium lib. 4. c. 8. Equitum uerò mentionem facit Historiæ 4. 2. Genus est quoddam Cancrorum (inquit) in litoribus Phœnicia, tantæ uelocitatis, ut uix quisquã consequi possit: unde Ἴππας, id est, Equites appellantur, his nihil ferẽ intus propter inopiam pabuli est. Ἀσπυς est paruus Cancræ, Hesychius. Cancræ Ἀσπυς (inquit Aelianus) longè lateque uagantur. modò circum litora errant, ubi & nati sunt; modò longius profisciscuntur: & uel in loca saxosa, uel cœnosa, cibum perquirentes, sæpe perueniunt. Bellonius in Singularibus scribit hos Cancros non multò maiores esse castanea.

ITAL. Romæ Grancetto uocant, (forma diminutiua nimirum à Cancro.) Veneti ac Ferrarienses Mazenetam, (Hoc nomen etiam simpliciter Cancro marino paruo attribuitur, ut supra dictum est,) Bellonius.

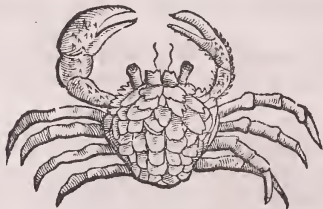
GALL. Malsilienses Grittam genuina uoce nominant, Bellonius. Sed Maia etiam in Prouincia aliquibus Gritta uocatur.

GERM. P. Ein breitsüß/ Ein Leuffet/ Ein Kleiner Weckrabb/ hat die ij. letzten süß breittlaßt/laufft schnell.

CANCER Flauus sive Vndulatus Rondeletij. Cancræ hic (inquit) inter anonymos & inobiles magnus est, Cancris stagni marini uel fluuiatilibus æqualis. Flauum à colore nominauimus: Vndulatum à lineis quæ in prona parte sunt sinuosa undarum modo, non aliter quam in cameloto uulgò nuncupato. Capitur circa Antipolim & Lerinum insulam, nec uspiam similes uidi. Caudam extantam depinximus, &c.

GERM. P. Ein Shamlot Erabb/ ein gälber Weckrabb.

CANCER Varius sive Marmoratus Rondeletio dictus. Hoc Cæcrigenus (inquit) in saxorum cauernulis degit, non alibi quam in Agathensis litoris scopulis à me uisum. Testa est læui ac perpolita, duriore quàm in cæteris. coloribus maculisque uarijs (uiridibus, cæruleis, albis, nigris, cinereis,) conspersa, marmor uarium siue iaspidem pulchrè referente. Hæ maculæ in mortuo maiori ex parte euanescent, quod si in Sole

Sole exiccetur, totus sit flauus.

GERMAN. Ein Punterkrabbe/hat ein glatte glitzerende schäl/mit mancherley flecken besprengt/ grün/blaw/weiß/schwarz/ätschfarb/dieweyl sy läbe: wie ein schöner gefleckter mar mel oder ia sp. ein Armeltkrabbe.

CANCER Brachychelus Rondeletij. Cancer hic (inquit) alibi rarissimus, in Lerino infus-
latus est, anteriore acutius. Chelas duas habet ualde breues, & tenues; unde *Brachychelou* nomen de-
dimus, &c. ¶ Hic Cancer an Eques ueterum sit considerandum, longissima quidem pro reliqui *Eques*.
corporis magnitudine crura, sublimem ipsum, *επιρυπ*, & ueluti equitem ostendunt; & chelarū bre-
uitas nihil celeritati ingressus officere uidetur. De Equite quidē canero plura scripsi supra in Can-
ero latipede siue dromia; quem ad celeritatem nō quidem pedum longitudo, sed posteriorum (o-
pinor) latitudo promouerit: sicut & in mari ad natationem.

GERM. Ein kleine art der Meerkrabben/mit kurzen schären/langen füssen: vnd dem leyb hinten breit/vornen gespitzt.

CANCRI Quædam species, cuius picuram Io. Kentmānus medicus ad me dedit. Eum Macrochelum uel Leptochelum cognominare li-
cebit, quod inter Cancros longissimæ ei tenuissimæ
maxillæ sint chelæ.

GERM. Ein Meerkrabbe mit gar lä-
gen vnd dünnen schären.

CANCRI Hirsuti Rondeletij. Paruorum (inquit) Cancrorum qui hirsuti sunt, differenti-
cas tres obseruauī. Prima est eorum qui chelas aculeatas habent, & in extremo nigrescen-
tes. Cornicula duo: quæ sequuntur utrinque partes, serratæ sunt. In testa media cordis humanæ si-
gura expressa cernitur. Chelis pedibusq; omnibus hirti sunt. Huic generi simile aliud est equè
hirsutum: sed minus, & chelarum extrema nigricantia non habet. Tertia differentia eorum est,
qui secundis ita similes sunt, ut eosdem cum ijs planè esse diceres, dempta sola magnitudine; qua-
re horū pictura separata nihil opus fuit. Tria hæc genera cum reliquis piscibus euerruntur, & ob
exiguitatem prorsus negliguntur.

GERM. Kleine vnd harschte (besunder an füssen) Meerkrabben.

208 Animalium Mar. Ordo XIII.

CANCERIS Hirsutis Rondeletij adnumerandus uideatur ille, quem Lupum marinum uulgò Romæ, alij Somniolo uocant: quòd eius crusta in puluerem redacta somnum inducat, alij Papilla pilosa uel Castrangiolo dicitur. Huius iconem à Cor. Sittardo missam apposui.

GERM. F. *Ein Schlaffer: dann sein schal zu puluer gestossen/ soll schlaffen machen. Ein andere art der (kleinen) harenchten Weerkrabben.*

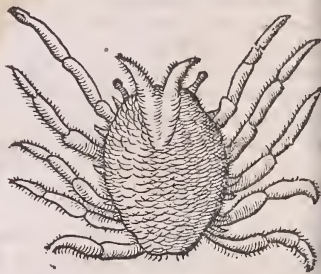
CANCER hic corporis trunco (inquit Rondeletius) cordis figuram omnino refert, cum pelagicis piscibus panagro extrahi solitus: sed rarò, propter paruitatè enim è retium maculis facillè elabitur.

GERMAN. F. *Ein Herzkrabbe.*

CANCER qui ab ITALIS uulgò Folia uel Folca (circa Romam præsertim, ni fallor) nominatur, eius est figiem ut à Cor. Sittardo meo felicitis memoriæ accepi, posui. Folca dicta (addebat is) parum à Maijs differt, nisi quòd asperitatem in testa tomentosam habet. Quòd si pictura bene se habet, ut puto, leptochelem hunc Cancrum, à chelarum exilitate cognominaueris.

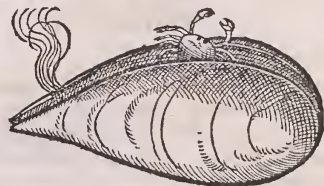
GERM. *Ein besunderer Weerkrabb/ in Italia befañt/ mit gar kleinen schären.*

ARANEAE Crustata Rondeletij: de qua sensisse putat Aristotelem, cum scribit: Cancellus forma simihs est araneis, nisi quòd partem capiti & pectore subiectam araneo maiorem habeat. Sed forsante terrestri araneæ Aristoteles cæcellum comparauerit. inter crustata enim alibi nusquam araneum numerat, ut neq; alius ueterum. Interim tamen hunc quem Rondeletius exhibet, sic nominari propter formę similitudinem nihil prohibet: imò multò magis propter paruitatè hunc ita uocari cõuenit, quàm paguros uel maiores caneros, quos *Weerspinnen*, id est, Araneos marinos Germani uocant: ad quorum differentia, diminutiuo nomine araneum istum *Weerspinnle*, appellabimus. Araneum marinum in Frisia uidi ita similem domestico, ut sola magnitudine à terrestre differret, Turnerus.

CANCER paruus (*Καρκίνος μικρός*) semper in alienis testis hospitari solet, non tamen quibuslibet: sed præcipuè in Mitulis gurgitum, Pinnis, Pectinibus atq; Ostreis. Piscatores putant Cancros unà cum illis, quorũ testam inhabitant, nasci: Rondeletius ex coitu procreari ostendit. Dicã (inquit idem) quod sæpissime uidi. Cancrì parui qui in Ostreis reperiuntur, minores sunt, paruę scilicet fabæ magnitudine, toto corpore candidi, præterquã in pro-næ crusta medio quod rubescit, Qui uerò in Pinnis reperiuntur, maiores sunt, & magis rubri quã albi: alioqui chelis, pedibus, toto deniq; corpore tum inter se, tum alijs omnibus cancris similes.

*Pinnoceres.
pinnophylax*

¶ Cancer paruus cum Pinnam subit, priuatim Pinnoceres aut Pinnophylax, ut Oppiano in carmine, (*Πιννοκέρως, Πιννοφύλαξ*) uocatur, quòd seruet custodiatq; Pinnam. est autem Pinnoceres, masculinum primæ inflexionis, ut Anchises. Minus probo quòd à recentioribus quibusdã Pinnother scribitur, apud Aristotelem de Hist. 5. 15. *Πιννοθήρας* multitudinis numero legitur, tanquam à recto *Πιννοθήρας* ò, ac si Pinnæ uenatorem dicas: quoniam in Pinna in suum illiusq; commodũ pisciculus uenari solet, sic enim quidam putarunt: quos redarguit Rondeletius. Pinnæ enim aqua tantum & luto uiuunt, non pisciculorum carne ut crustata omnia. Nunquam nascitur Pinna (inquit Plinius) sine comite: quem Pinnoceram uocant, alij Pinnophylacem. is est Squilla parua, alibi Cæcer dapis affectator. Sic ille. Sic aut accipi debent eius uerba, ut Pinotere duo intelligatur, unus Squilla parua, *καρχήδιον* Aristoteli: alius uerò Cancer paruus, nam quia hæc etiam (Squilla parua) in Pinnis reperitur, aliqui fortè confundunt, Cicero quidem ea Squillæ parux in Pinna attribuit, quæ Græci Cancro paruo. ¶ Inueniuntur autem hi Cancrì in alienis testis, non quòd in ijs nati sint, nec aliqua societate aut uictus communis ratione, ut diximus: sed quia molliore testa tecti sunt, & ideo iniurijs magis opportuni, Concharum caua subeunt, ut illic tanquam in specubus

Squilla parua.

Cancrì parui cur in alienis testis degant.

& antris

& antris tutius degant, Quare non solum in testis, (inquit Rondeletius,) sed etiã in Spongiarum cauernulis, in saxorum, rimis, in externis testarum, quibus Ostrea tecta sunt, cauis sapissime Cancros paruos reperi. ¶ Alius quã hic est Cancellus siue Scyllarus, qui corpore oblongo Locustis non Cancris similis est, & inanes tantum turbinatasq; testas subit: de quo proxime agemus. *Cancellus.*

GERMAN. hic Cancer paruus uocari poterit ein *kleiner Weerkrabb*: ein *Weerspinne*/wonet in *Schnecken*schalen im meer inn den *schalen* etlicher lebenden *Schnecken* oder *Wuscheln*. ein *Wuschelgast*. Cancellus uero, de quo mox dicetur, uoce diminutiua ein *Weerkrabbe*: ut eadem sit horum nominum ratio ac differentia in sermone nostro, quæ Græcis inter *Καρκίνος* & *Καρκίνος*, id est, Cancrum paruum et Cancellum. Vel potius Cancer ille paruus utroq; modo ex iam dictis Germanicè appellerur: Cancellus uero ein *Weerkrabbe*, ut non solum paruitas eius, sed etiam corporis figura oblongior, qua Astaco refert, simul indicetur.

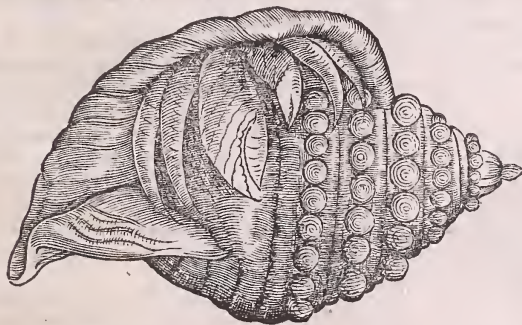
Cancellus in testâ.

Cancellus nudus.

Testa uacua, quæ Nerita uideri potest, quod Buccino similis sit, amplâ tamè, &c.

Cancelli in Buccino effigies: quam olim Cor. Sirtard. mihi communicauit.

Scyllarus siue Cancellus in Nerite concha, Venetijs ad me missus.

Cancellus alius oblongus, Astaco st. similis, quem et ipsum Sirtardus misit: referendus ad tertium genus Cæcilli à Rond. memorari.

CANCELLVS, Aristoteli *Καρκίνος* ὀ: Oppiano, Aeliano, Galeno, *Καρκίνος* ἡ. differt à Cancro paruo, quem proxime retro dedimus: quod ille reuera Cancris specie similis sit: hic uero Locustis teste Aristotele. Inest quidem in eo, Rondeletio auctore, quod & Locustis & Cancris simile sit: quare hoc etiam loco ceu inter utrosque medium reposuimus. Aristoteles alicubi inter Crustata & Testacea eum ambigere scribit: quod & Locustis cognatus sit suo corpore: et testas in

grediatur. uerùm cum alienas ingrediatur testas, (uacuas duntaxat,) inter Testacea rectè censi non potest. quin & Spongiarum aliquando subit, si quando foram in eis capax nanciscatur. ¶ Cancellus (inquit Aristoteles, à quo etiam forma eius diligentissimè describitur) initio gignitur ex terra & limo, deinde in uacuas testas ingreditur: ubi cum accreuerit, in amplior em testà subit, uidelicet aut Nerita, aut Turbinis, & aliorum huiusmodi: saepe etiam parua Buccina; ingressusq; eam circumfert: ibidem nutritur & augetur; deinde capaciorem petit. ¶ Idè philosophus species Cancelli duas statuit; unum in Turbinibus, longiorem: alterum in Neritis Conchisq; breuiore, & cætera serè similem, sed dextro pede paruo, sinistro magno: qui priuatim Scyllarus (Σκυλλαρς) dicitur. At Rondeletius: Liberè (inquit) dicam, quod diu multumq; obseruaui, sola corporis longitudine duo hæc Cancellorum genera differre puto: ut Cancellus Turbinatorum hospes longior sit; Neritarum breuior: quia Neritarum testa est læuis, ampla & rotunda. Quantum ad pedum bifulcorum longitudinem attinet, in omnibus Cancellis, quos plurimos uidi, semper sinistram pedem crassiorè dextro perspexi, quod non fortuito, sed certa ratione mihi uidetur contingere, cum enim uiuant in testa circa corporis medium complicati, quantum dextræ parti compressæ alimentum incrementiq; decedit, tantum sinistra liberiori & laxiori accrescit. Præterea uidetur Aristoteles tertium genus constituere, cum dicit: Sunt inter Cochleas quæ intra se bestiolas habeant Astacis paruis similes, qui uel in fluminibus gignuntur; sed differunt, quòd præmollem intra suam testam carunculam habeant. ¶ Cancros paruos cum Cancellis aliqui confundunt. uidetur quidem etiam Plinius confudisse: et Aristoteles semel alicubi Cancellum pro Cancro paruo improprie posuit. Hermolus Barbarus Cancellum cum Squilla parua confundit. Nos Pinnoterem duplicem esse monuimus, unum Cancrì exigui specie: alterum *καγιδρυς*, id est, Squillã paruam. Non cancer paruus solùm, ut Aristoteles tradit; sed Cancellus quoq; in Spongiarum cauernulis latet & uiuit. Plura lege mox in Gallicis nominibus.

ITAL. Ligures Brancha uocant, uel Branchna, Rondel. HISPANI, ut audio, Cangreio. GALL. Prouinciales Bious Cambus, nostri Bernard l'ermite, eremitam quidem, quòd alios fugiens, in testa perinde ac in solitudine uiuat, Bernardum autem, quòd plebs nostra Bernardos, etiam uulgari prouerbio, fatuos esse dicitur; fatuumq; esse Cancellum, qui crusta tectus, chelas habens, quæ ad uitam tuendam satis esse possent, alienas domos querat, in quibus latens uiuat. Quòd si non hæc solùm, sed posteriores etiam Cancelli partes spectaueris, prudentem esse iudica ueris, qui nudas & iniuriæ ualde opportunas partes, dura & firma testa muniat.

GERMANICE uocari poterit *Ein kleiner Meer Krebs / Meer Krebsle. ein Einsidler. Süch im nâchst gemelten kleinen Meerkrabben.*

CANCER Paruus quidam rarus: quem Sebastianus Buotius Argentinenis medicus excellens, mihi olim ostendit. Auenã nominari uulgò addebat, si satis meminì, ceu usitato circa Monspelium uocabulo. Scaliger tamen Squillam marinam à Valconibus Ciuadam uocari ait, id est, Auenã: pugillatim enim (inquit) deuorant, sicut auenam ueterinã. ¶ Partes eius omnes perexiles erant: caput ut in locustario genere prominens, cauda breuis & ad uentrem reflexa, ut in Cancris proprie dictis: ita ut ambigere inter hæc genera uideatur, sicut & Cancellus priuatim dictus. Pedes forcipati omnes, nõ chelæ tantùm; si pictor rectè expressit, ut arbitror.

GALL. Auenã fortè Monspelij. Vide in præcedentibus.

GERMAN. *Ein besunderer kleiner seltsammer Meer Krebs / hat das vorderteil wie die Lobster oder Krebs: den Schwantz aber zum teil wie die Krabben: die süß alle geschæret.*

ASTACVS, Ἀστὰς communiter Græcis, Ἀττις ὀστᾶς, Gaza Gammarum conuertit, uulgi nimirum Italici appellationem secutus, cum Græcam retinere præstitisset. nam Gamma ueteribus Romanis, Atheno teste, Squillæ speciem significauit. Helychius Cãmaros, Squillas rubras interpretatur. ¶ Elephantus Plinio dictus, à magnitudine opinor pedum ac brachiorum, non alius quàm Astacus uidetur, Rondeletius. Elephantum Locustarum generis, nigri, pedibus quaternis, bifurcis; præterea brachia duo, binis articulis, singulis forficulis denticulatis, Plinius. Bellonius Astacum adulum duntaxat, Elephantum Plinij esse putat, nam Astaci (inquit) quantò maiores exeunt, eò nigriores euadunt. Eundem à Græcis scriptoribus, præsertim Aelianò, Leonem dictum conijcit. Rondeletius diuersum quidem Leonem Leonem exhibet ac describit, apparet tamen eum non contradicere, quin idem sit Aeliani Leo, & Plinij Elephantus: Plinij uerò Leonem & Elephantum diuersos esse liquidò ostendit.

GRÆCI & accola Adriaticæ maris, etiamnum nomen antiquum retinuerunt. Constantino poli Liczuda uel Lichuda uocant.

ITALICE Romæ Gammaro uel Cambaro (Gambaro) di mare, nam fluuiatilem Astacum simpliciter Gambaro nominant. Venetijs Astase uel Astefe, Genuæ Lumbaro, ¶ Illyrici, Larantola. HISPANI Camarón.

Forma

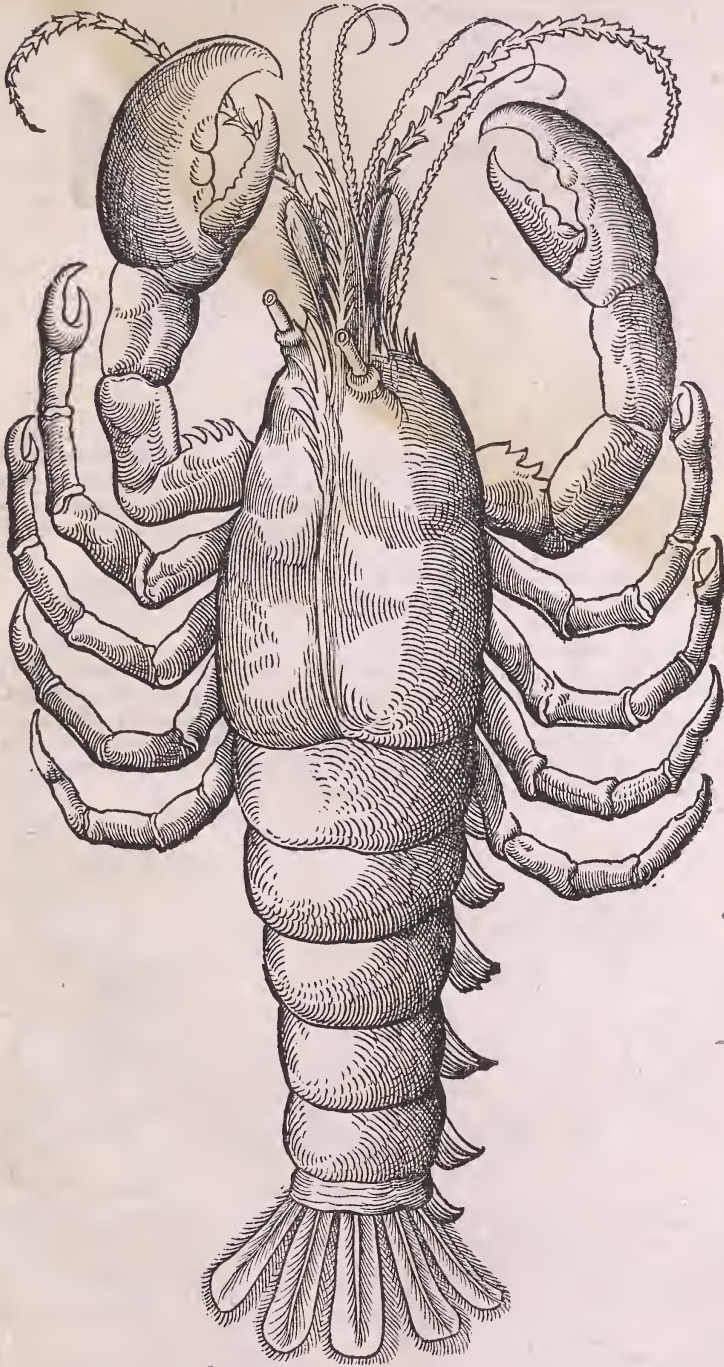
Species due
Aristoteli.
Scyllarus.

Species tertia

Auena.

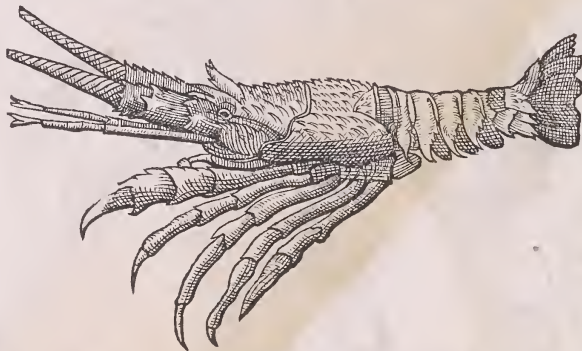
Forma hac Aftacis eft, quem Venetijs Aftefe uocant, ubi et depicta eft: fed minus accurate, ut apparet, quam à Rondelerio.

GALLI & Normani Homar, Malsilienses Ligumbault: circa Monspelium Langrouit uel Escreuice de mer, ¶ Malsilienses & Leonem & Aftacū, ex Plinio diuerfos pisces, uno eodemq; nomine Ligombaudos nominant, Gillius.

GERMANICE *Humer/ein Weertrebs.*

ANGLICE *A Creuise of the sea.*

LOCUSTA Marina, *Καράβη, Καράβις.* Aliqui *γαλαζών* uocant: Arcestratus etiam Aftacum. Nos alium Aftacum priuatim sic dictum dedimus. Locustarum marinarum species esse plures ex Aristotelis quarto de partibus animalium apparet. Idem Aristoteles quæcunq; ex crustatis oblongiora sunt *Καράβωσθι* nominat, Gaza uerit locustacea: ut rotunda caneros, uel cancris generis.

GRÆCI nunc etiam Carabon nominant.

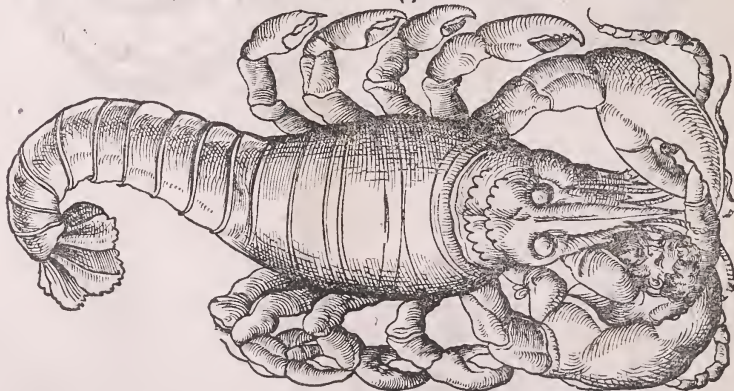
ITALI Locusta, Ligures Alagousta, alij Lanchrina.

HISPANI Logusta.

GALL. Malsilienses Langouste.

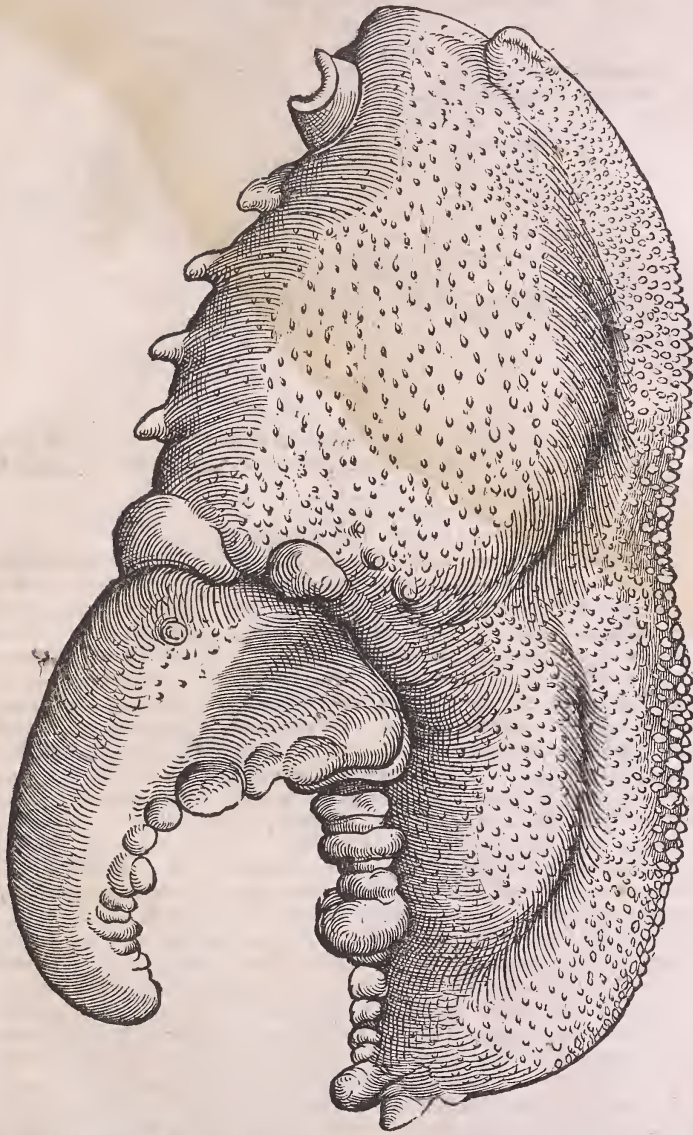
ANGLI *Lopster/Lopstar.* Eliota Anglus diuersis locis Aftacum, Locustam & Leonem interpretatur a *Lopster.* Io. Caius Creuise Anglorum, Locustā esse, indicauit. At Guil. Turnerus in epistola ad me: Locustam mar. (inquit) nusquam auditi uocatam a *See, creuis,* sed perpetuò a *Lobster.* Est & alius huius generis piscis in Northumbrico mari nusquam uisus, sed in Occiduo frequens, qui uocatur a *Longoister.* is cornicula habet cubito subinde longiora.

GERMANICE F. *Ein Weertrebs oder Humer art.*

ASTACI MARINI Quem Humer uocant Germani, ex Descriptione Septentrionalium regionum Olai Magni, effigies. Ingētem esse scribit, (inter Orchades & Hebrides insulas,) & tam ualidum ut hominem natantem chelis apprehensum suffocet. Sed non probo, quòd pedes omnes bifidulos pinxit; & caudam tabellis tam multis construxit, &c.

CHELA ASTACI Marini ex Oceano.

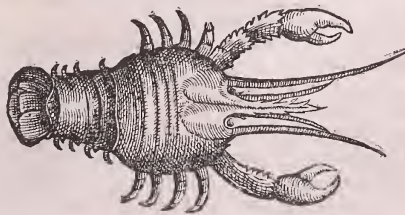

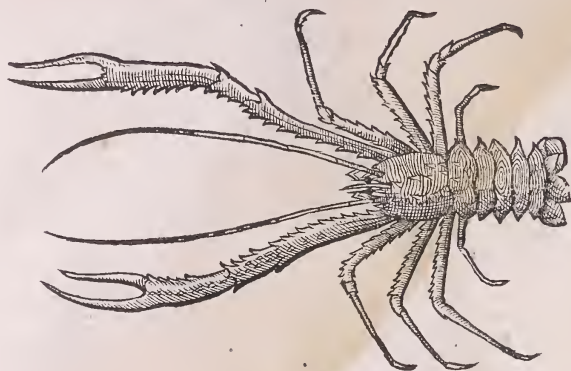
IN EADEM tabula Magnus depingit Astacum XII. pedum, qui deuoratur à monstro marino simili rhinoceroti; cuius rei typum requires suprà inter Cete ex Tabula Olai.

ASTACVS paruus marinus, sui generis. Semper enim paruus est, nec unquam ferè magnitudinè picturæ nostræ superat, Rondeletius.

GERMAN. F. Ein kleiner Humer/ ein kleiner Meerkrabbe.

LEO Rondeletij. Plinius Leonem nominat tantùm inter Cancrorum genera cum Carabis, Astacis, Mæis, &c. Diphilus A.

staco, ¶ Λεωπ à Græcis dicitur, Latinis Leo, à colore flauo, ut arbitror, quo coloratus est dum uiuit, & è mari captus educitur; & quòd hirsutus sit. Astaco corporis specie affinis est, sed brachia longiora habet, &c. Rondeletius.

GERM. F. Ein Löw / ein Löw Krebs.

DE SQVILLIS IN GENERE.

- Kæid'es.* ΚΑΡΙΑΩΝ genus tertium post Locustam & Astacum ab Aristotele numeratur. Gaza cum Cicero & Plinio Squillas conuertit. Cicero Squillam paruam uocat ὀκαρίδιον Aristotelis. Plinius lib. II. Crusta fragili (inquit) inclusis rigetes oculi; Locustis Squillisq; magna ex parte sub eodem munimento præduri eminent. Et lib. 9. Coëunt Locustæ, Squillæ, Cancræ ore. Athenæus author est à Sophrone *Kæid'es* dictas, à Simonide & Epicharmo *Kæid'es*. Idem tradit *Kæid'es* à capitis magnitudine nuncupatas: quòd maximam eorum corporis partem caput occupet. Quòd etymum (inquit Rondeletius) si uerum est, non possum non mirari Galenum: qui libr. 8. De usu partium Malacostraca omnia capite truncat, &c. ¶ Prima in *Kæis* semper producitur; ultima uerò recti, quæ iòta habet, quod in obliquis penultimam constituit, plerumq; quidem producitur, & circumflectitur; rariùs corripitur & acuitur. Nomina quidem in his oxytona bisyllaba, quorum penultima natura longa est, iota producere solèt, ut *κρητῖς*; excipitur *τρωδῖς*, & alia fortè pauca per ἰοτὰ declinata; in *ωτ* enim longa sunt omnia. Hoc cum ita sit, mireris quòd in soluta oratione, iota huius nominis *Kæis* nunquam circumflexum reperitur. ΑΚΑΡΗ quod est caput, ita fit *Kæis*: ut à Βολή, γράφι, Βολῖς, γράφῖς. Quid si *Kæid'es* dictæ sint, quasi *ἄκροδῖς*, id est, Locustæ: nã & Galli quidam Saulter elles uocant, quoniam saliant Locustarum more, aut quasi *καρὰ βῖδ'es*, propter aliquam cum Locustis crustatis similitudinẽ, caudas enim ferè similiter habent; & Bellonius Squillas Locustarum generis esse tradit. ¶ *Colybdæna* nomine aliqui pendulum marinum intelligunt: uel Squillam, Athenæus. ¶ Hoc Squillis proprium est, chelis carere: harum autem uice brachia maiora pedibus habere, Rondeletius. Aculeos in cauda habent minores omnes puto; maiores, ut Lata et Cælata Rondeletij, non item. Squillarum tres species constituit Aristoteles: Gibbas, Crangones, & Paruas quæ nunquam maiores fiunt. Nos (inquit Rondeletius) species alias tres addimus; nempe Squillam latam, & aliam quæ cælata est & glabra; & Mantin à nobis dictam. ¶ *Gibba* quidem præ cæteris Squillarum nomine simpliciter interdum intelligi mihi uidentur, nam & magnitudine ferè mediocres sunt inter maiores minoresq;: & Venetijs hodieq; simpliciter Squillæ dicuntur, & à Græcis hodie Carides, (uel Caramidia.) Scaliger tamen Squillam minimam ab Adriaticis generis nomine uocari scribit.

GRÆCIS ueteribus *Kæid'es* dicuntur Squillarum species proximè enumeratæ, ceu generis nomine. at hodie uulgò Gibbas priuatim Caridas seu Caramidia uocant, ut diximus.

ITALICE Squille uel Schille (Veneti quidẽ Gibbas priuatim ita nuncupant) dici possunt species Squillarum omnes.

GALL. similiter omnes Squille dici poterunt: etsi Burdegaleses Crangis peculiare hoc nomen faciant.

GERMANICE Squillas omnes *Werkrebslin* rectè appellabimus: siue simpliciter: siue cum differentia *sunder schâren*, id est, sine forcipibus. Germani ad Oceanum Squillæ speciem quandam paruam uocant *Garnart* / *Bernard* / (*Gornard* uerò piscis est Iyriformis.) *Gernier* / *Garnole* / *Gibbam* ut puto, licebit autem hoc unius speciei nomẽ (à Gammario fortè corruptum) usurpare pro genere, species uerò indicare adiectis differentijs.

ANGL. Eliota Anglus Squillã interpretatur a *Schympe*, ego ab Anglis accepi *Schrimpe* species.

pe speciem esse Squillæ uel Cammari maiorem; & aliam minorem uocari a *Prian*; aut fortè cōtra, non enim satis memini.

Squillarum generis diuisio, secundum Cæsarem Scaligerum.

Squillarum
aliæ sunt

Maiores } *Vrfa*, magnitudine *Astaci*.
Crangæ: magnitudine tantum à superiore differens, & lineamentis quibusdam, quibus tessellate lamellæ pictæ sunt. [Hæc puto *Rondeletij* Squilla caelata est. nam aliam fecit *Crangæ*.]

Minores, gibbæ omnes, uix alio quam magnitudine differentes: *Locustæ* similiores si frontis spectes cuspidem, quam supradictis Squillis. Omnibus pinnata cauda pinnis latis, dempta media acuta.

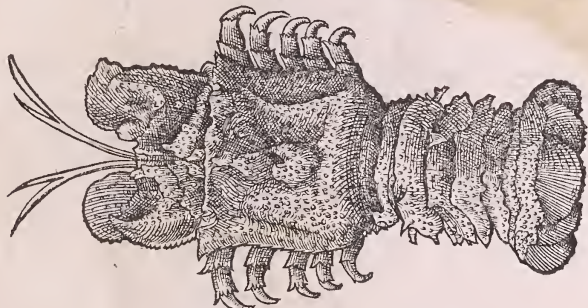
Ex his minoribus

1. Maxima est in Oceano Gallico, [circa *Vasconiam*. *Crangon* puto *Rondeletij*.]
2. Minima, *Vasconibus* *Ciudadè* *Garumna* excipitur canistris. hæc etiam in mari agitatur, nec rubescit cocta. ab *Adriaticis* generis nomine dicitur.
3. Media magnitudinis, *Gambarellus* appellatus ab *Istria*; [Simpliciter *Gibba alijs*.]

Itali quidam, etiam minimam *Gambarellum* uocant.

¶ Præter has est Squilla mantis *Rondeletij*. Item *Kæclosup*, id est, Squillula conchas quasdam inhabitare solita; de qua supra inter *Cancellos* diximus.

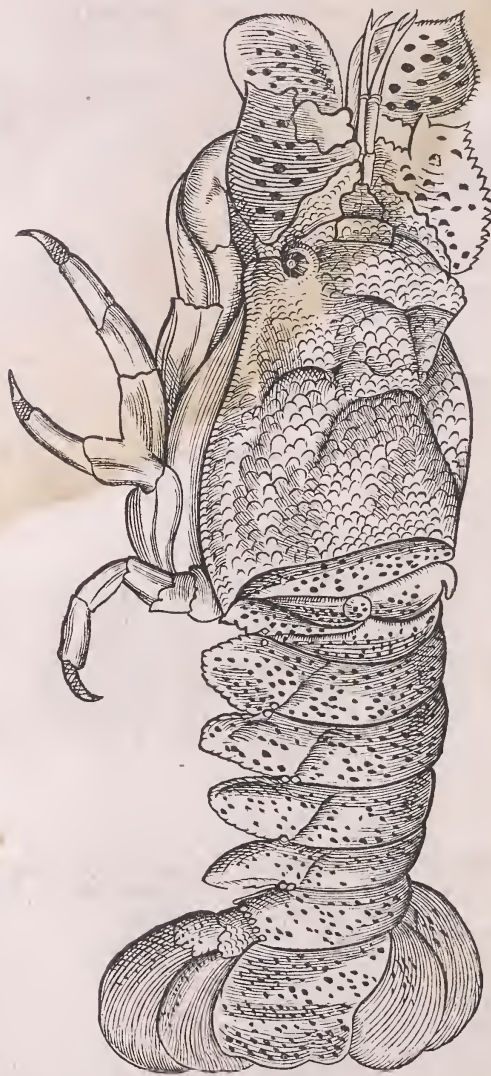
Squilla lata *Rondeletij*.

SQUILLA lata *Rondeletij*. Latam (inquit) cognominamus ut ab alijs distinguatur: nec id sine exemplo. nam *Archestratus* (authore *Athenæo*) *μακρὰς καελίας* appellauit: quanquam is *Locustas*, *Astacos* & *Carides* confundere uidetur. [*Aristophanes* in *Tesmophoriazusi*, non *Archestratus*, apud *Athenæum*, *μακρῶν καελῶν*, id est, Squillarum latarum meminit: quo nomine de *Astaci* eum sentire *Athenæus* libro 3. conijcit.] *Locustarum* est magnitudine, sed latior multò & magis depresso corpore hirtosq;. Quòd si quis eam ob similem corporis speciem, cum *Locustis* potius quàm cum *Squillis* annumerandam censeat, uel hoc uno refelli poterit, quòd *Locustis* pedes ultimi in forfices terminantur: quos chelas uocant, quibus *Squillæ* carent, authore *Aristotele*. Hæc ille. ¶ *Bellonius* hanc *Aristotelis* *ἀρχαῖον*, id est, *Vrsum* facit. *Terrestris* (inquit) *Vrsi* in morem crasso ac recurto est corpore, eiusq; colorem habet, unde illi nomen. Hanc eius sententiam *Rondeletius* explodit; & alium ipse *Vrsum* *Cancris*, non *Squillis* cognatum, exhibet. Sed *Vrsum* *Rondeletij* *Scaliger* *Cancrum* *Heracleoticum* esse asserit. *Squillarum* maxima (inquit idem *Scaliger*) *Astacum* & *Cæcer* *Heracleoticus*. quæ magnitudine, alicubi etiam superat: uulgarè *Gammario* (*fluuiatili* *nimirum* *sive* *Gammario* *sive* *Astaco*) similis, certis tamen ab eo notis discreta, *Vrfa* hæc est *Aristotelis*, ubi enim porrecta iacet, *Vr* si corium extensum repræsentat. *Aristoteles* cum ei & *Locustis* parienti tempus idem assignat, *Locustacæ* eam annumerat, (annumerare uidetur,) sub *Squillæ* quidem nomine eam non nouit.

IT A L. *Siculum* ac *Neapolitanum* uulgus *Maffacara* nominat, *Bellonius*, *Messacera* dicitur à *Neapolitanis* & *Messanensibus*, ut idem in *Singularibus* scribit. Mihi hoc nomen deprauatum uidetur, ueluti à *Græco*, *μῆλων ἢ μακρῶν καελῶν*, hoc est, maior *Squilla*. A *Ligurijs* *Orchetta* uocatur *Rondeletio* teste: siue tanquam *Arcetta*, à *Græco* *Arcos*, quod est *Vrsum*: siue potius ab *Vrseta* corruptum. *Vrsetam* enim *Ligures* generis huius speciem minorè, per omnia huic similem (*Bellonio* teste) appellant. *Romæ* etiam utranq; speciem nomine uno *Mazzacara* uocari audio.

Eiusdem pictura alia, quam Romæ depictam *Vrſi* nomine, Corn.
Siusardus nobis donauit.

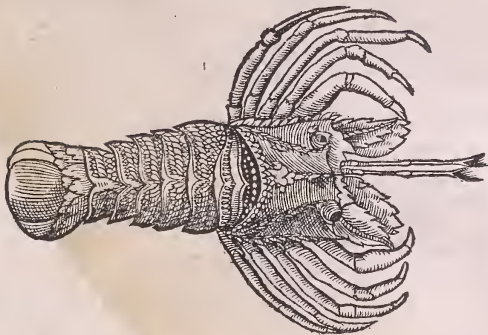

GALL. Noſtris litoribus incognita eſt, & ob id anonymos, Rondeletius.
GERMANICA nomina ſingo, ab Vrſo quadrupede: ein Bär/Deerbär/Bären Krebs.

Vrſa minor.
Cicada mar.

SQVILLA cæolata Rondeletij, Vrſa minor Bellonij. Quam hic proponimus (inquit Ron-
deletius) noſtri Cicadam mar. uocant. alij Cicadam mar. (*Celiani*) eam eſſe opinantur, quam
nos Mantin nominamus. Eã quidẽ de qua nunc agimus Cicadã potiore ratione nominandã eſſe
cenſuimus, ob maiorem cum Cicadis terreſtribus ſimilitudinem: Squillam uerò, tum quòd ſupra
dicte ſimilis ſit, tum quòd bractha priora indiuiſa habeat, qua nota Squillas à Locuſtis & Cancris
ſecerni diximus. Cælatam uerò, ut ab alijs internoſcatur. nam quinq; tabellis conſtat, & dorſo, e-
gregio naturæ artificio uariè cælatis et ſculptis. Tota rubet, idq; magis quàm ullũ aliud cruſtatum,
ſiue cruda, ſiue cocta. Hanc Squillæ ſpeciem eſſe puto, quam antiqui Cammarum (Latinè qui-
dam etiã Gammarũ uocauerũt, auctoribus Athenæo, Plinio, Columella. Hæc Rondelet. A Græ-
cis κάμμαρ or uel κάμμαελς ſcribitur; de quo plura Rondeletius in hiſtoria Aſtaci ſcripſit: & nos in
eiuſdem

Cammarus.
Gammarus.

eiuſdem & Squilla huius hiſtoria. ¶ Minor Arctos per omnia maiori reſpondet, Bellonius. ¶ Ceſar Scaliger Cicadam marinam eam eſſe putat, quæ etiam uulgò à piſcatoribus (*Vaſcorum*) ſic ap-
 pelletur: ſentiens omnino, ut conſiſcio, de illa quæ Mantis Rondeletij eſt; quam Bellonius Maſſiliæ
 & Genuæ Cicadã mar. uocari tradit, ego huic ſententiæ uel hanc ob cauſam magis faueo, ne Squil-
 læ id genus alio antiquo nomine careat, & fingendum ſit nouum quod Rondeletius fecit. Aelia-
 nus certè cum Romæ uixerit, & harum quidem rerum ſtudioſus, non potuit ignorare Cammaros
 Romæ uulgò dictos, è genere Squillarum, ut Athenæus lib. 7. ſcribit; quod ſi eoſdem Cicadas ma-
 rinæ putaret, non tacuiſſet opinor, præſertim cum alius nemo hoc nomine ſit uſus. Scaliger
 hanc Ariſtotelis Crangen facit; Rondeletius aliam.

Crangon.

ITAL. Mazzacara Romæ uocatur, ut audio, hæc etiam, ut ſuperior. Ligures Vrſetam ap-
 pellant. Vide ſuperius in Squilla lata.

GALLI circa Monſpelium Cicadam marinam. Maſſilienſes, ut & Genuenſes, Rondeletij
 Mantin, ſic uocant; & ni fallor, etiam Vaſcones.

GERMANICE appellare licebit iſdẽ nominibus, quibus & Vrſam maiorẽ, hoc eſt, Squil-
 lam latam proximè dictam, magnitudinis tantum differẽtia expreſſa: *Ein kleiner Meerbär: ein
 rootes Meerbärlin: uel priuatim ein Puntergernier*, id eſt, Squilla uaria,

Crangon Rondeletij.

CRANGONES (*Κράγγονες, αἰ*) leguntur apud Ariſtolelem Hiſtoria 4. 2. deinde bis, Crange, *Crangon.*
 ἢ Κράγγον, quod magis placet: quanquam Gaza in omnibus his locis uertit Crangines, ut Del-
 phines. *Κράγγιον* oxytonum pro ſpecie Squillæ apud Heſychium legitur gamma ſimplici, mallem
 duplici. ¶ Eſt hæc Squilla (inquit Rondeletius) palmi maioris longitudine. Cruſta contegitur
 tenui, læui, candida, nonnunquam ex albo parum ruſcente. Pedũ alij in calcar terminantur in-
 diuiſi, alij parum diuiſi ſunt, &c. Exhibitum quidem à nobis animal, omnino Squillarum generis
 eſſe apparet, nos Squillam Crangonẽ eſſe conſiſcimus, propter Ariſtotelis uerba hæc: Squilla gib-
 ba caudam habet & pinnas quatuor: quas & Crange in utraq; caudæ parte habet. earum medium
 in utriuſq; ſpinofum eſt, ſiue aculeatum: ſed in crangone latum, in gibba acutum. Hæc ille,

ITALICE. Gambaro di mare: à nonnullis Camarugia & Parnochia dicitur, Rondeletius,
 Sparnochia, Bellonius, aliqui Spernotza ſcribunt, aut ac ſi ita ſcriberetur, proferunt. Squillas Ro-
 mani hodie Cammerugias (Gammaruſios, Niphus) & Pernocias uocant, Iouius. Itali quidam
 mihi Vallopa nominarunt, neſcio quàm rectè: cum alij idem nomen ad Mantin Rondeletij reu-
 lerint. ¶ Scaliger quidem Squillam cælaram Rondeletij ſiue Vrſam minorem, Crangen facit.
 hanc uerò Rondeletij Crangen uidetur inter Squillas minores collocare, quæ in Oceano Gallico
 maxima naſcatur.

GALL. A noſtris Caramote, (ut parua Squilla Caramot:) ab alijs Longouſtin, à Burdegalen
 ſibus ſeruata ueteri appellatione Squilles dicuntur, Rondeletius,

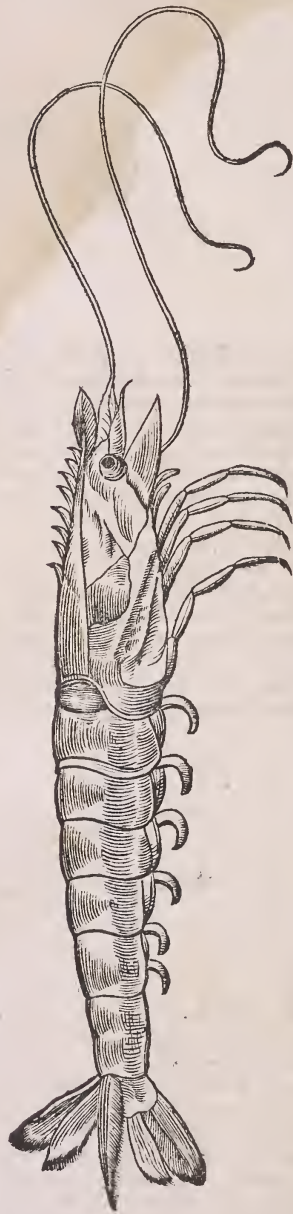
Eiusdem alia icon à Cor. Sittard. ad nos missa.

GERM. Ein besondere art der Kleinen Meer-
Krebsen/die man Hernier nennet/söllend im Teütsche
meer zümlich groß werden: an 8 farb weyß oder weyß
roost.

Squilla Gibba Rondeletij.

Iconē hanc eiusdem, ni fallor, *Squilla, Venetijs* accepi: picturam minorem esse
voluissē, & caudam minus directam, ut cognomini responderet. Sed diligentius
considerari debet. nam *Rondeletius Gibbae* suae pedes omnes in summo diui-
sos facit: haec suis pedibus ad Crangonem propius accedit.

Squilla simpliciter.

SQUILLAE Gibba, ut rectè Gaza interpretatur: Græcis Kæid' es κυφάι: suo gibbo (cauda in stio in tumorem se erigente) facillè se produnt. Viuæ colore sunt fusco, minusq; albo quàm Crangones, coctæ rubescunt. Verè quidem has Aristotelis gibbas esse, cõiungit etiam mediis inter cau de pinnas aculeus, acutior & angustior quàm in Crangone, item magnitudo, qua paruas Squillas superat, à quibus etiam cornu frontis discernitur, Rondeletius. Squilla gibba ab authoribus aliquando simpliciter Squilla dicta mihi uidetur. uide supra De Squillis in genere. Cæsar Scaliger Squillarũ minorũ species tres facit, omnes gibbas, uide superius in Tabula dituisionis Squillarum de sententia Scaligeri. mihi quidem ueteres Gibbarum nomine speciem unam κατ' ἐξοχὴν intellexisse uidentur: cui Scaliger inier minores mediã magnitudinem alsignat. ¶ Quomodo Squilla exiguæ fortissimum hostem in eas grassantem Lupum piscem dolo perimant, Oppianus canit: nempe quod deuoratæ ab eo, acuto frontis cornu medium palatum ita uulnerent, ut etiam si initio id negligat Lupus, tandem tamen moriatur, sed cum Squilla minime cornu careant, à gibbis hoc fieri intelligendum est: quod Rondeletius obseruauit.

GRÆCVM uulgus Caridas & Caranidia uocat, Bellonius. sed Astacus fl. etiam, ut idem a libi scribit, à uulgò Græco Caranis uel Caranidia dicitur.

ITAL. Romani à gambis, id est, tibijs, quòd ijs multiplicibus constent, Gambarellas uocant, (aut fortè quasi Cammarellas.) Veneti uulgò Squillas, Bellonius. Marini minutiores Gammaruli, ut ita dicam, quos uulgò Gambarelli & Gambaruoli appellamus, non sunt Cancelli Aristotelis, ut quidam arbitrantur, sed Squilla parua Aristotelis, siquidem ij qui in hoc genere nunquam rufescunt, (de gibbis sentis.) Venetis alijsq; quàm plurimis populis, proprium adhuc Squille retinent nomen, uulgò enim Schille dicuntur, Matthiolus Senensis. Romæ tũ gibbas tum paruas Squillas, uulgò Gambarellas uocari, author est Bellonius.

HISPAN. In Hispania, præsertimq; in Cantabria, omnes hi Gammaruli, Squille tum gibba, tum parua,) Squilla nulla differentia uocantur, Matthiolus Senensis. Lusitani, ut audio, Squillam gibbam uocant Camaran de Lysboa.

GALL. A nostris (inquit Rondeletius) Caramot nuncupatur, ad discrimen Crangonis quàm Caramote appellat. A Santonibus De la fantè, quòd agris plurimum soleant apponere. Sic ille.

Armorici (inquit Bellonius) des Saulterelles uocitant, saluunt enim Locustarum more, Mafsienses uulgò Carambotos, quasi à Caride deducto nomine. Qui uerò Gallitus Oceani incolunt etiam à saltatione nominant Cheurettes, quasi Capreolas dicerent, Parisienses corruptè des Gueruettes, (fortè Guernettes, ut nomen id à Germanico Gernart deductum sit,) Rothomagenes Salicoquas, uel Salcoquas nominant; quarum quæ uaginis adhuc incluse sunt, Bouquetæ: ijs autem exute des Creuettes appellantur. Hæc Bellonius. In Neustria Bouquet, hoc est, Hirculum uocant, si bene intrrpretor. Rupella quidè Cheurette, id est, Hædus dicitur, salit enim, non incedit, nec repit.

GERM. F. Ein Springereibse / Seegirle / Weergeiß / Böckle, uel à gibbo ein Högergerling / ein Hogergernier.

Squilla parua Rondeletij.

Enchlori. Color.

SQUILLA Parua, (Καίσις μικρά, Aristoteli Kæid' ων ἡνίοι μικρῶν,) speciei, non ætatis nomen est, nunquam enim maior efficitur. Kæid' es, καίσις: ἢ (fortè ων) τῆς μικρῆς, ἐχλάρας: τῆς δὲ ἐρυθρῆς, καμάρως (addo καλῶσι,) Hefychius, hoc est, Curides siue Carides, Squille sunt: in quarum genere rubras, Cammaros uocant: paruas autem, Enchloros: à colore nimirum, quem eis uitæ obscurom Rondeletius tribuit, Bellonius subfuluum. χλωρός quidem modò uiridem, modò luteum colorem Græcis significat. Eadem & χλωροκυρτίδες fuerint: sic enim apud eundem Hefychium legitur pro genere Squillarum, malim χλωροκαίσις: nisi à cyrtis seu nasis quibus capiuntur, Chlorocyrtides dicere malis. è Garumna quidem canistris excipiuntur. Nec alia μελικαρίδες nominatæ in symplosio quodam apud Athenæum, his uerbis: εὐνάει μελικαρίδες ἀε νῆφαε. νᾶ & flauus color eis conuenit, & leuitas utpote minimis, à melle autem denominantur, quoniam carne dulcissima sunt. & (ut Rondeletius testatur) ob nimiam dulcedinem quibusdam fastidio: uix enim ullum aliud cibi genus his dulcius gustaueris. ¶ Bellonius Squilla parua Aristotelis, fluuia talem cognominat: marinæ per omnia similem, nisi quòd multò minor est. Longissimum, inquit, à mari interuallo proueniunt hæ Squille: quod argumentum est eas originem à mari minime traxisse, Flumina nostra has delicias non alunt, (sed Italia quadam, ni fallor, Scaliger è Garumna canistris exci-

Squilla fl.

psychium legitur pro genere Squillarum, malim χλωροκαίσις: nisi à cyrtis seu nasis quibus capiuntur, Chlorocyrtides dicere malis. è Garumna quidem canistris excipiuntur. Nec alia μελικαρίδες nominatæ in symplosio quodam apud Athenæum, his uerbis: εὐνάει μελικαρίδες ἀε νῆφαε. νᾶ & flauus color eis conuenit, & leuitas utpote minimis, à melle autem denominantur, quoniam carne dulcissima sunt. & (ut Rondeletius testatur) ob nimiam dulcedinem quibusdam fastidio: uix enim ullum aliud cibi genus his dulcius gustaueris. ¶ Bellonius Squilla parua Aristotelis, fluuia talem cognominat: marinæ per omnia similem, nisi quòd multò minor est. Longissimum, inquit, à mari interuallo proueniunt hæ Squille: quod argumentum est eas originem à mari minime traxisse, Flumina nostra has delicias non alunt, (sed Italia quadam, ni fallor, Scaliger è Garumna canistris exci-

pi scribit, sed agitare etiam in mari.) At Rondeletius, Hyeme (inquit) in stagnis marinis capiuntur, & in magnorum fluuioꝝ ofiis. è mari etiam extrahi sæpe uidi, ne quis ob carnis succum dulcissimum, in dulci aqua gigni tantum existimet. in stagnis quidem marinis frequentiores multo sunt quam in mari. Sic ille. Aristobulus tradit in Indum flumen Squillas paruas usque ad montem ascendere, magnas uerò usque ad Indi & Acelinæ ostia. Tarentinus etiam Squillas fluuiatiles nominat, & Nebriffensis. ¶ Ceterum ut supra docuimus aliud esse *καρνίον*, id est, Cancellum, aliud *καρνίον μικρόν*: ita hic etiam aliud uidetur esse *καρίς μικρά*, id est, Squilla parua; aliud *καρίς*, quod, si libet, Squillulam Latine dicamus. Ostendimus enim Pinnoteren, modò Cancrum paruum esse, modò Caridion, ex Aristotelis sententia: Plinius & Gaza Squillam paruam interpretantur, sed uerisimile est, genus id peculiare esse, à Squilla parua de qua hic agimus, diuersum: quod idcirco Pinnae hospitium requirat, quoniam per se uiuere tutò aut commodè non possit, sicut & Cancer paruus: quoniam is molliore testa tectus, iniurijs magis opportunus est. Idem Gaza Scyllarum etiam (qui Cancellus is est, præcipue in Nerite.) Squillam paruam interpretatur, tria (ut apparet) diuersa animalia, uno nomine confundens.

καρνίον.

Scyllarus.

Magnitudo & partes.

Cocta color.

Squilla parua (inquit Rondeletius) digiti minimi est magnitudine: capite pro corpuseculi magnitudine crasso & lato: sine cornu, quo à Gibba differt: alioqui cauda tenui, paruo gibbo, oris appenticibus, caudæ pinnis, internis partibus, Gibbæ per similes, punctis aliquot uariatur. colore est dum uiuit obscuro: cocta, tota rubescit. Sic ille. Bel Ionius quoq; coctam rufescere scribit, Scaliger negat: & fortè in Oceano si non alia species talia tamen qualitas aut natura Squillæ minimæ fuerit. Scaliger quidem de illis quæ in Gallico Oceano sunt præcipue loqui uidetur.

ITAL. Gambarellà uulgo uocant Romani, aliqui Gamba rozolam: nomine fortasse à Gambaro (*Gammaro*) detorto. Quere superius in Squilla gibba.

HISPAN. Lulitanis Camaran de Villa franca. Vide supra in Squilla gibba.

GALL. Circa Montspelim Ciua de uocant, Rondeletio teste. Vascones etiam (inquit Scaliger) Ciuadam nominant, ob exiguitatē, id est, Auenam, pugillatim enim deuorant, sicut auenam ueterinæ. Aliqui Cancellum quendam, proxime ante Locustam superius nobis descriptū, uulgo (mi fallor) Auenam uocitant.

GERMANICE appelletur *Ein Zwergkrebbslin/ein Kleiner Hernier*. Gedant in ora Germaniæ audio Squillas quædam cochlearibus edi, integras, quòd crustam duram non habeant, has minimas esse puto, quas Rondeletius etiam cum crusta & pedibus integras frigi tradit.

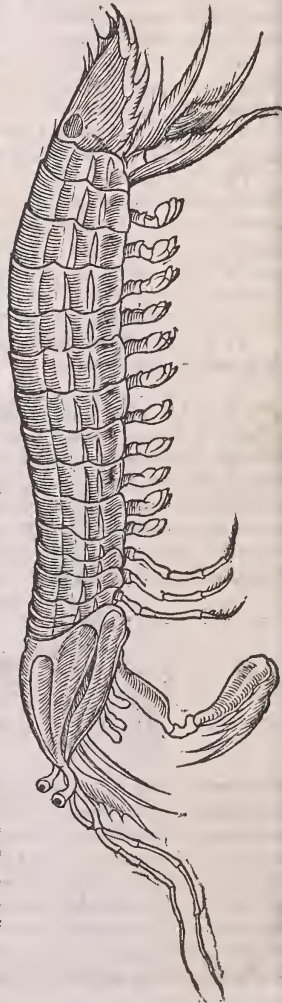
MANTIS à Rondeletio dicta nouo nomine. Crustatū hoc (inquit) ad nullū aliud quā Squillarum genus referre possum, chelis enim caret, quibus à Locusta et Astaco distinguitur. aculeos in cauda habet, Squillarū modo: corporis specie Squillis simili, longa, quo à Cancris differt. Ex ueteribus quidem nullus, quod sciam, eius meminit. Nos *μάντιν* appellauimus à bestiolæ similitudine, quæ est ex Locustarum terrestrium genere. Eam bestiolam nostri Preguedios, id est, Precantem Deum appellant, quòd semper ueluti manus iunctas teneat. Præterea corpore est ualde tenui & macilento, ut qui assiduus ieiunij sese cōficiunt. Eandem bestiolam diuinare uulgo ait: captā enim pueri nostri interrogant, qua sit Romam, uel Compostellam ad D. Iacobum proficiscendum, ea, perinde ac si intelligeret, altero brachio extento iter monstrat. Ab huius igitur bestiolæ diuinantis similitudine, Squillæ hanc speciem *μάντιν* nominauimus. nam utraq; corpore est longo, gracili, circa caudam latiore: brachia duo prima, longa admodum. Sic ille. *μάντιν* quædam hanc ipsam bestiolam terrestrem, etiam ueteres appellauerunt.

Mantis Locusta.

Cicadamar.

¶ Nonnulli Cicadam marinam (Aelian) hanc esse uoluerunt, nos potius Squillam cælatam nostram, cui maior est cum Cicada terrestri similitudo, Cicadam nominauimus, Rondeletius.

Nos

Nos cum Gillio, Bellonio, alijsq; uiris doctis, Cicadam Aeliani hanc ipſam facimus: cui ſententia plura uulgaria gentiũ nomina aſtipulantur. Vide ſuprà in Squilla cæſata. *τρίγυας ὀπῆος* cum alijs aquatilibus, Anaxandrides apud Athenũ nominat. Bellonius hanc Speuſippi Nympham eſſe ſuſpicatur, nullo quidem ualido argumento. ſemel enim tantũ Nymphæ nomen duntaxat apud Athenũ legitur, Speuſippo inuicem comparante Aſſacum, Nympham, Viſam, Cancrum, Pagurum.

ITAL. Romani & Genuenſes Cicadam marinam uocant. quæ autem Venetijs Cicadę nomine diuenditur, ea quidem adulterina eſt. Quanquam autem Cicadæ ut plurimum ſuo nomine à piſcatoribus Romanis uocentur, tamen in earum applicatione Parnochijs abutuntur, etenim Parnochiæ Cicadis ſapidiore ſunt, cariusq; diuenduntur, Bellonius. Aliqui Vallopa, ni fallor; Rondeletius quidem hoc nomen Crangoni ſuæ adſcribit.

GALL. Maſſilię Cigale de mar. & ſimiliter (ni fallor) etiam Vaſcones. Circa Monſpelium uerò Squillam cæſatam Rondeletij, uocant Cicadam marinam.

GERMAN. *Ein bſondere art der Gerniern / hat erwas gleychnuß mitt einem Höwſſſel / mit den vordern langen füßen / auch mit dem langen vnd ranen leyb. mag ein Weerſſſel genamſet werden.*

HACTENVS propoſuimus Cruſtatorum genera tria, Cancros, Locuſtas, Squillas, & quæ propter naturæ cognitionem ad ea referuntur. Rondeletius quidem Pulicem quoq; & Pediculum marinos, quòd tenui cruſta integantur, Malacoſtracorum generi adnumerauit, nobis hæc animalcula, (ſicut & Erucam mar. quæ & ipſa tenui cruſta tegitur,) ad Inſecta potiùs referre libuit, quoniam forma eorum tota à cruſtatis plurimum diſſerre uideatur, magisq; ad Inſecta accedere. ¶ Idem Rondeletius Echinos cruſtaceis adnumerat, potiùs quàm teſtaceis ut Ariſtoteles. uide inſrà Ordine ſequenti, ubi de Echinis in genere dicitur. ¶ Stellæ Cruſtaceis ſolus Aelianus adnumerauit: nos poſtremo inter Teſtacea loco de Stellis agemus: ubi etiam huius rei rationem reddemus.

*Pulex mar.
Pediculus
marinus.
Eruca mar.
Echini.*

ORDO XV. DE ANIMALI-

BVS TESTACEIS, VTSUNT PATELLAE ET

OMNE GENVS CONCHARVM, MYRICES, STROMBI, VENEREAE,

Cochleæ, Umbilici, Balani, Item Stellæ, Tethyæ, Echini.

DE TESTACEIS IN GENERE.

DE TESTACEIS alijsq; exanguibus animalium diximus non nihil ſuprà, principio Ordinis XIII. ¶ Animalia marina teſtis duris concluduntur, *ὄστρακόδερμα* à Græcis dicitur, per analogiam: quoniam operimentum corporis ipſorum, quod cutis in alijs animalibus dicitur, in his oſtraco, id eſt, teſte aut lapidi ſimile eſt, ut ſcribit Galenus. In ijs (inquit Rondeletius) tanta naturæ ludentis uarietas eſt, tot colorum diſſerentia, tot figura, ut uix numerari poſſint. Vocantur à Græcis quæ duro ſilicioq; tegmine fragili, non collifili munitur, partem uerò intus mollem continent, uniuerſe quidem *ὄστρακόδερμα* atque *ὄστρα*, Ariſtoteles: *ἄλλο δὲ γένος ὄστρα τῶν ὄστρακόδερμων, ὃ καλεῖται ὄστρεον*. Latini Oſtrea nomen retinuerunt, Oſtreas etiam dicunt; ¶ Oſtrea genere neutro apud Græcos Latinosq; dicuntur, tñ de ſpecie peculiari, tum in genere de oſtracodermis ſeu teſtatis omnibus, Oſtreæ uerò ſæminino genere Latinis tantum, de ſpecie una. Græcis quidem *ὄστρα* per e. breue, & *ὄστρεον* per diphthongum, diuerſas plerunq; ſignificationes habent; (hoc enī adiectiuē idem quod teſtatum omne ſeu oſtracodermon ſignificat, illud ſpeciem peculiarem, Galeno teſte;) alicquando tamē promiſcuet̃e ponuntur. Veteres oſtrea per a dicebant; recentiores per e. Plato dixit *ὄστρεῖνα, πῆ*. ¶ Concha quoq; et pro teſta omni, & pro teſtulaeui ſiue æqualiter rugata ſumitur, Rondeletius. Sæpius quidem ad biualuia contrahi Conchæ uocabulum ſolet. ¶ Conchylium apud ueteres Latinos ac Græcos nomen eſt Conchis omnibus commune, & per excellentiam alicquando pro Purpura ponitur. ¶ Omnia generatim à Latinis Teſtæ dicuntur, à duritie operimenti; & Teſtacea, Rondeletius, Teſta quidem proprie ipſum oſtracum ſiue operimentum dicitur; per ſynecdochen tamen pro toto accipi poteſt, præſertim in carmine. Sed non omne mare eſt generoſe fertile teſtæ, Horatius 2. Serm. Tum Teſtulae uel Conchæ, quaſi ſedes in ſingulis ſubiectæ ſæminibus adobrutur, Columella. Inſectorum omnium, & quibus teſtacea operimenta, oculi mouentur, Plinius.

Ex his alia ab alijs teſtæ duritia ſuperantur: ut Stellæ, Pulmones, Holothuria, Echini (omnia enim iſta Oſtracodermis ſubiicit Ariſtoteles) longè minus dura teſta conteguntur, quàm Purpure & Buccina: timò Holothuria & ſimilia, non tam teſta quàm corio duro integri uidētur, & uix proprie teſtacea dici. ¶ Alia undiq; duabus teſtis circunteguntur, ut interioris teſtæ nihil cerni poſ-

*Concha.
Conchylium.
Teſte.
Teſtacea.
Differentiæ.
Teſte duritas.
Conchilio.*

fit, *Αἰδύρα* uel *Αἰζύρα* uocant: ut Ostrea, Tellinæ, Pectines, Mytuli, Pinnæ, Pernæ, (Chame, Dactyli.) Bivaluibus ualua uel utraq; uel altera tantum conuexa est. Aristoteles Bivaluium quædam anaptycha cognominat, ut Pectunculos & Mytulos, quæ ab una tantum parte claudî referantur; solent: alia utrobicq; similiter claudî scribit, ut Vngues, quos utroq; latere connexos esse scribit: cum contra semper altera parte solutos uideas, Rondeletio teste, neq; in eis aut uinculi aut articulationis ulla uestigium. Alia altera tantum parte testam habent, alteri parti testæ loco est: seu pulli pars cui hæret, ut Lepas, Auris marina. *Ἐπιπλάζοντα* dicuntur Aristoteli quæ summis petris adherent: ut prædicta, item Nerites, Aporrhais, Chamæ & Dactyli utrisq; extremis non integuntur, per quæ caput & posteriorem partem exerunt. [Atqui Chamæ ab initio libri de Turbinatis simpliciter undique duabus testis contegi scribit. An Chamæ dicemus semper quidem biare, unde & nomen eis factum: sed aliàs exere re partem aliquam: aliàs nullam, & tunc prorsus clausas apparere? & similiter fortè etiam Dactylos. Hoc illis qui ad maria habitant, disiciendum relinquimus.] Rursus eorum quæ undicq; integuntur, sunt quæ testa continua penitus inclusa sint, ut nulla ex parte carnem detectam habeant: ueluti Holothuria, Tethya, Echini. Alia similiter testa continua inclusa, nulla ex parte conspiciuntur, dempto capite, quod tamè semp operculo tegitur, ut Purpura, Buccina, Cochleæ: denicq; turbinata omnia. Alia testa undique conglobata quidem, non tamen turbinata, nec in gyrum conclusa sunt, quæ rimam habent sine operculo: ut Conchæ Veneræ, quæ uulgo Porcellanæ uocantur. ¶ Alia unica Concha constant, ut Lepades: alia duabus, ut Mytuli. ¶ Testarum alia læues, ut Vnguim, Mytolorum. alia asperæ, ut Purpurarum, Buccinorum, Ostreorum. Harum rursus permagna est in asperitate uarietas. Sunt quædam pectinatim diuisa uel striata. Labris alia tenuibus, alia crassis, ¶ Colore etiã distinguuntur: quod hæc unius coloris sit, ut Mytolorum testa nigra est: alia flauæ, alia rubræ sunt, alia uariis coloribus depicta. ¶ Differunt & motione. nam quædam in stabili sede manent: ut pholades, quæq; in saxorum cauis & alijs in locis degunt, ut Ostrea, Pinnæ. Mouentur Purpuræ & Turbinatæ: & Chamæ læues, quas in gyrum uerti in aqua uidiimus. Quædam in uado soluta degunt, alia scopulis affixa sunt. Mobilia modicè, plures partes habent, quàm immobilia: quanquam utraq; paucis consent partibus. Mouentur autè (præcipuè turbinatæ) parte dextra, non ad clauiculam, sed in aduersum. ¶ Differunt etiam testarum adhæsiōne, etenim alia uinculis ualidioribus alligantur testis: ut Mytuli, Pinnæ, Vngues. Quæ uerò in turbinatis testis sunt, nullo eis uinculo annexa sunt: sed posterior tantum pars circa testæ uolumen clauiculatim intorquetur. ¶ Sunt & alia (inquit Rondeletius) ferè infinitè ostracodermorum differentia, quemadmodum ipsa infinita ferè sunt: quæ ex singulorum historia petendæ sunt. ¶ In Concharum genere (inquit Plinius) magna ludentis nature est uarietas: tot colorum differentia, tot figura, planis, concauis, longis, lunatis, in orbem circumactis, dimidio orbe cæsis, in dorsum elatis, læuibus, rugatis, denticulatis, striatis: uertice muricatim intorto, margine in mucronem emisso, foris effuso, intus replicato: iam distinctione uirgulata, crinita, canaliculatim, (aliàs cuniculatim,) pectinatim, imbricatim undata, cancellatim reticulata: in obliquum, in rectum expansa, densata, porrecta, sinuata: breui nodo ligatis, toto latere connexis, ad plausum aptis, (aliàs apertis,) ad buccinam recuruis.

Cochæ j. nel ij

Læuitas, asperitas, Color, Motio.

Adhæsiō.

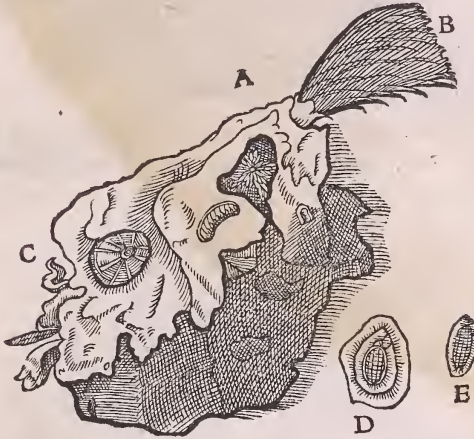
Cōmuniã eis.

Coitus.

His quædam in uniuersum communia sunt, ut testa intus æqualis & læuis, operimentum carnis tenue, sensus saporũ & odorũ. Omnib; etiã in medio aliqui cordis loco habetur, ut et Crustas, Bellonius. Omnia *Μύκωντα* habent, sed non loco eodem, neq; æqualem, neq; ex æquo manifestum, Rondeletius. ¶ Omne testatorum genus plantis simile est, respectu gradientium animalium. Nullum in eis sexus discrimen, nec exploratum est an ortus eorum per coitum sit: Cochleas tantum coire perspicuum est. Sed quanquam nullum eorum coitum uel partum uidemus, grauidæ tamen dicuntur: & uerno tempore autumnocq; ouorum quædam rudimeta habere cernuntur: quo tempore cibus gratiora sunt ac delicatiora. Caro non æquè omnium esculenta est: & excrementum, (quod papauer uocant) quibusdam cibo idoneum, alijs multò minús. ¶ Nautilorũ genera duo, quanquam conchis indita, ad Ordinem Mollium reulimus, quòd si quis ad Testata etiam referre uelit, post Pectinem ponat, huic enim Nautili testam similem facit Aristoteles: quam tamen Rondeletius simplicem esse consiecit, non duplicem, quòd eam aqua modè implet, modò uacuet. Est & Polypi species, in testa cochleæ similis, cui adhæret: Nautilus non adhæret. ¶ Testacea omnia Angli communi uocabulo uocant *Shellfish*, nos *Schalfish* proferemus, uel *Schellfish*, sed priori nomine ut præsterit ad uitandam homonymiam: quoniam Aselli quoq; species quædam *Shellfish* dicitur inferioribus Germanis à Scaldi fl. *Muscheln* quidem Germanicum nomen, *Dosseln* Flandricum, Conchas omne genus significat, sed præcipuè bivalues: & uidetur ea uox à Musculis facta, specie una concharum. Cochleas & turbinatæ, *Schnecken* appellant, & *Kinckhorn*. *Schal* Germanis testam sonat, siue simplicem, siue ex binis ualuis alteram. ¶ Hęc in genere de Testatis: nam de Turbinatis priuatim plura dicemus infra. Nunc singula, & primum uniuersalia, utpote simpliciora in hoc genere, proponamus,

DE CONCHIS VNIVALVIBVS, GRÆCI MONOTHYRA
uocant: ut sunt, Lepas, & Auris mar.

Infra A. proximè est Echinus paruus.
Iuxta B. Vriica cinerea.
Iuxta C. Lepas maior adharens, è regione.
Supra D. Lepas inuersa.
Supra E. Lepas parua.

Alia Lepadis icon, Venetijs expressa.

*Patella.
Lopas.*

*Rubri maris
Patella.*

Pronerbiis,

LEPAS Græcorum (Λιπάς, ἄ.) à Gaza conuertitur Patella, à uasis Lescarij similitudine. Lopas à Plauto dicitur (in Parasito medico, citante Nonio) nisi locus mendosus sit. Diphtilus Lepadis species duas facit, unam minorem, alteram maiorem ostris similem. Minor (inquit Rondeletius) è cuius libris picturā utriusq; exhibuimus, se mper parua manet; nec unquam ad alterius etiam mediocris magnitudinem accedit. Est in super Patella fera: de qua mox seorsim dicemus. Item Patella rubri maris. Ea (inquit Bellonius) tabellis corneis numero octonis, transuersis, lorice modo contegitur, atq; undecum que cartilagine obsecta est: multis spinulis horrida, ijs persimilibus, quæ in Stellis marinis uisuntur. Sed quid digitum lata, ternos longa. Estur cocta, ut Patella uulgaris. ¶ Omnes univalues sunt: parte inferiore caro nuda cautibus adhæret, et difficulter auellitur: unde & proterbiū natum est, ἄσπερ λεπὰς προσήεται, Aristophani usurpatum: Hoc est, Lepadis uel Patellæ instar adhæret: pro eo quod est, tenaciter & omni studio alicui rei deditus est, & immoratur assidue.

GRÆCORVM uulgus hodie Petaglida appellat.

ITAL. Veneti parum mutato nomine Pantalena, Rondeletius; uel Petalide, Bellonius.

Ligures & Malsilienses etiam hac ætate Patellas uocant, Gillius.

HISPANIS Almeia dicitur: Lusitanis Bregigam.

GALL. Lapedo à Malsiliensibus & à nostris (circa Monspelitum) uocatur, Rondeletius.

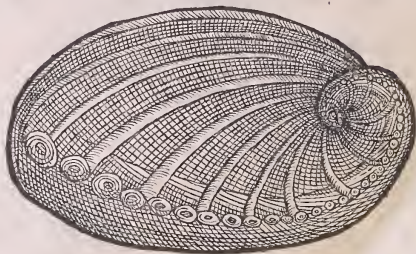
Ligures & Malsilienses hodieq; Patellas uocant, Gillius. Malsilienses Lepada nominant: Galli apud Deppam, Berdinum, (Normani Berdin & Berlin, Rondeletius;) alibi Oeil de bouc, id est, Hirci oculum, Bellonius.

ANGLICE A Lymphyne uel a Lempet.

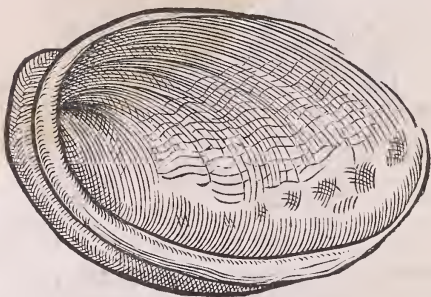
GERMANICE Vocksaug, id est, Hirci oculum appellare poterimus, nam & Galli sua lingua sic uocant: uel, Einschale, id est, Univaluem. ¶ In Duscheln art/ an dem oberen halb teil mit einer schalen bedeckt: vnden bloß/ an ein felsen gehefft.

AURIS Marina, (ὠαδία, ἰογυῖς,) quæ & Λιπάς ἀγρία (id est, Patella fera) ab Aristotele dicitur, Patella fera non satis rectè à recentioribus quibusdam Patella maior uocatur. Quum enim maior dicitur, magnitudine tantum à minore Lepade iam descripta differre intelligitur, at magnitudine solum non differunt, sed etiam forma. Hoc tantum utriusq; commune est, quod unica testa constant, carnosâ parte saxis affixa, differt etiam excrementi meatu. parte enim ima testæ, quâ foramen habetur, Aristotele teste, excrementū egeritur. Falluntur qui Aporrhaidem putant: ea enim Mu- Aporrhais.

Icon à Rondeletio posita.

Alia eiusdem, ut uidetur, animantis, quam Bellonius dedit: etsi diuersa appareat, cum aliâs, tum quòd foramina plura quinis Rondeletius ostendat, &c.

ricum potiùs generis uidetur, Rondeletius. Nicandri Scholiastes Tethea (τέθη) interpretatur Patellas feras: quæ nos (inquit) ὀστrea, Aristoteles autem ὄστρακ. Sed ὄστρακον nomen ad omnia testacea pertinet, & Tethea propriè dicta speciem à Patellis feris diuersam constituunt. Zoophytorum generis Patella hæc uidetur: à quo tamen diuersum Zoophyllum, & ab animalium natura remotius Marinæ auris nomine Bellonius nuncupat, nulla eius icone expressa: quod an Escharæ Rondeletij cognatum sit, inquirendum. ¶ Testa Auris mar. caua est, argenti uel unionum colore: foris gibba, lineis multis depicta. parte una cochlearum modo clauiculatim contorta, à qua foramina incipiunt, initio parua, quæ deinde magis ac magis augentur, Rondeletius. Concha eius aurificum officinas illustres reddit. eam enim pellucidam ac perpolitam in tenues laminas dissecant, ut inde elegantissima uasa incrustent, Bellonius.

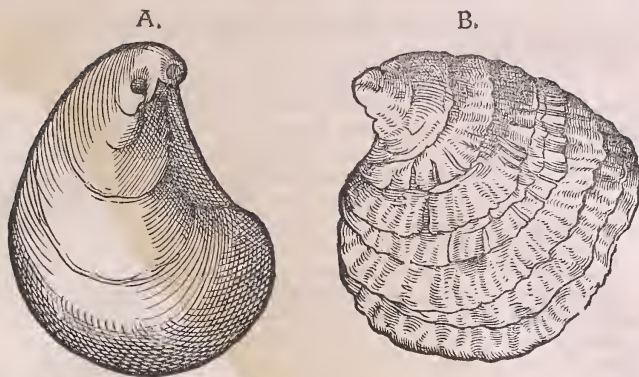
GERMANICVM nomen fingatur, Ein wildes Bocksaug/ ein grosse art der Einscha-len. &c

DE CONCHIS BIVALVIBVS, GRAECI DITHYRA VOCANT: NEMPE OSTREIS, priuatim dictis, Musculis & similibus, Tellinis, Chamis, ac similibus Pectinibus & similibus, Conchis diuersis, Pinnis, Vnguibus.

Conchæ nomen commune est ad omnia Malacostraca: contrahi uerò plerunque ad Bivaluia solet: quæ omnia ferè à Germanis communi nomine Muscheln appellantur. Vide infra in Pectine.

OSTREA uocatur ab antiquis ostracoderma omnia, ut iam diximus in mentione eorū uniuersali: priuatim uerò species una bivaluium, quam nunc proponemus.

C. ico

A. iconem *Rondeletius* exhibuit; cui nos adiunximus B. *ostrei Venetijs expressi effigiem.*

OSTREA (privatim dicta) Pelagia uel marina (uel simpliciter Ostrea) dicimus, quæ neq; in stagnis, neq; in fluuiorum ostijs, sed procul ab aquis dulcibus inueniuntur: in Oceano maior, quam mediterraneo mari; Indis pedalia, aliquando multa simul connexa, & su pra sese posita, testæ foris fordidiæ & luto obductæ, crustis multis siue laminis constant, intus læues & albæ, Circa Monspelium pallida sunt testa, alibi colore differunt, Variant coloribus (ait Plinius,) rufa in Hispania, fusca in Illyrico, nigra & carne & testa Circeis.

GRÆCI uulgò *ἀστρίδα* nominant; Pellus Ostridia interprete Valla.

ITAL. Ostreghe.

GALL. Des Huîtres, Ouitres, Oestres: Itre alle calle. Masiliënsibus Hosties; circa Monspelium, Peires Ostres.

HISPAN. Ostia de la mar.

ANGLI *An Dyster.*

GERMANI ad Oceanum, ut Flandri, &c. *Len Dester/Dyster.*

LIMNOSTREA (*λιμνοστρα*) ab Aristotele dicta in stagnis marinis, & in aquis ex marina dulciq; commistis procreantur: atque illic primùm nascuntur ubi cœnum est. Gaza simpliciter Ostrea uel Ostreas conuertit, cum stagnorum Ostrea dicere debuisset. Inest in eis humor quidam candidus, quæ lac appellat Plinius. Notandū hoc, Ostrea marina, testa quidem longè maiora esse ijs, quæ in dulcibus aquis reperiuntur; carne uerò interna, minora.

ITALI, GALLI, aliq; non alijs nimirum nominibus quam Ostrea simpliciter nuncupant, Athenæus Ostrea in fluuijs, & stagnis, & in mari gigni scribit. In Lemano quidem lacu Ostrea passim ferè ducentis à ripa capiuntur, quæ uulgò Quaras uocant, à Myrtulis quantitate & qualitate diuersa.

GERM. *Ein geschlecht der Dester/inn den sehen des meers/welche von süßem vnd gesaltznen wasser vermischet sind: an den schalen klein er/am fleisch aber grösser dann die Meerestern die im lautern meer sind.*

OSTREA quædam in mari prope Monspelium capiuntur: quæ testa constant pellucida, partibus quibusdam flauescēte, alijs purpurascēte, foris crinita & crispa, intus splendida, læuissīma, candidissīma. Caro salsa, amara atq; insuauis est. Hanc Ostreorum specie m esse puto similem ijs, quæ tradit Plinius (lib. 23, cap. 6.) gigni in petrosis, carentibusq; aquarum dulcium aduentu, uel potiùs Ostrea illa *ἀστρία*, id est, syluestria, quæ Athenæus scribit esse multi alimenti, sed uirus olentia, & ori ingrata, Rō deletius.

GALL. Circa Monspelium Scandebec uocantur, propterea quòd sapore sunt acri. ob id delicatorum labra nimirum calcaciunt et ulcerant. nam Scandebec idem est quod rostrum urēs,

GERMAN. *Ein andere art d' Ostern/ die mā zu Rom*

226 Animalium Mar. Ordo XV.

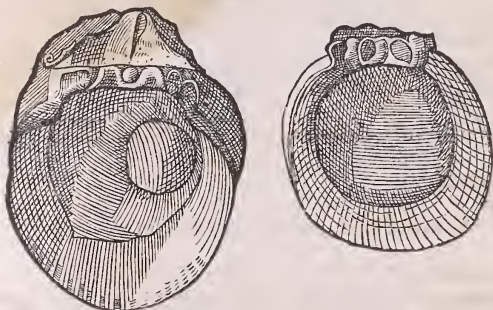
pelier nennet Scandebec / von wägen jrer schärpffe vnd rässe/mögend in Teutsch Brenner oder Brenning genest werden.

Gaidaropoda à Bellonio exhibit.

SPHONDYLI uel Spondyli ex Ostreorum genere sunt Ista, quæ hodie à Græcis uulgò Gaideropa, seu potiùs Gaideropoda uocatur, hoc est, Asini pedes: (aut etiam Acynopoda, ut Bellonius scribit:) ob magnam similitudinem quam cù Asini ungula habent, Gaidaron enim hodie Asinù uocant. Athenæus Trachelos ab asperitate, mea quidẽ sententiã (inquit Rõ deleterius) appellauit. Plinius Spondylum in catalogo piscium nominat duntaxat, quòd firmior in eo (inquit Rondeletius) & magis exquisita testarum articulatio, quàm in ullo alio ostraco dermorum genere appareat, uertebrarum spinæ modo firmisime articulata. Vertebras autem Græci Spondylos dicunt. Galeni interpres pro Spondylis ostræis, Vertebras conuertit, nos Plinij & Macrobij exemplo Græcum nomen potiùs retinebimus. ¶ Saxis adnascitur Sphondylus, (rarus & minor in in Gallico mari,) quibus ita hæret, ut non nisi malleo, aut fracta

Alia eiusdem icon è Rondeletij libris.

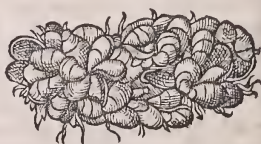

saxi parte auellatur. Testa duplici constat, intus caua & leui, foris scabra, &c.

GERM. dici potest *Welschhüb*, ab ungule asinina similitudine; uel *Steinoestren*, id est, Ostreum saxatile, quòd saxi hæreat.

MUSCVLVVS simpliciter, uel minor: Plinio Myia, (id est, Musca) aliàs Myfca uel Myfca, ut Rondelet. annotat.

Vniones reperiri solebant in Conchis quas myas appellant, Plinius 9. 35. Aliqui Myias cum yi diphthongo scribunt, & Muscas interpretantur, quod equidẽ non probãrim: quoniam ea uox Græca est, & Græcorum nemo sic usurpauit, Athenæus enim Myas de parujs musculis sceminino quidẽ genere extulit, sed sine diphthongo, inflexione tertia, quare & Myiscam proferentibus non assenserim. *mÿas* an dicti *παρά το μύσιν; συμφύεις δὲ μÿς; μονοφύεις δὲ σπυλιῶν*, Athenæus ex Aristotele: an quòd muris quadrupede instar quodammodo hirsuti sint? Aristotele historiae 5. 15. Cancros colore albedo plurimos in Mytulis soliatjs innasci scribit, sic enim Gaza conuertit, ubi Græcè legitur, *ἢ τοῖς μύσιν τοῖς πεντάδ' εἶσι*. à figura nimirum, non quidem solij seu labri, cuius fundum æquale & planum est: sed aliorum uasorum quæ inæquale fundum & in medio profundius habent, oblongiore figura: ut *μÿες πεντάδ' εἶς* maiores potiùs Musculi quàm minores sint, &c. ¶ Græci hodie Midia uocant, Rondeletius: melius Mydia, Gillius Musculus & Cuniculos Venetij dictos, à Græcis hodie Mydia nominari tradit.

ITAL. Musculos paruos & rotundos Veneti Conchole uocant, Rondeletius. Videtur & Cuniculi nomen Italicum & Gozonelli, à Conchula fortè detortum.

GALLI Moules. nostri (circa *Montpelium*) Mousches de mar.

GERM. F. *Wiesmuscheln* oder *Harmuscheln*: kleine runde schwarze Mÿschele.

MYTVLVVS,

*Bellonius huic persimilem suum Mytulum pingit, cum Cancellis intra ualvas appa-
rente: cum nomina & reliquam descriptionem, Mytulo minori conuenientia, ponat.*

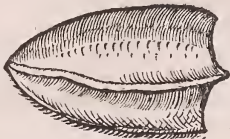
MYTVLV S, seu Musculus maior, Myax Dioscoridis, à Ron-
deletio exhibitus.

ITAL. Cum Græcis hominibus eos, quos uulgò Veneti uocant
Musculos & Cuniculos, ostenderè, dixerunt esse Mydia, hoc est, Mu-
sculos, Gillius. Conchas illas quas Rhomboides Rondeletius co-
gnominat, Veneti Mussoli nominant: hoc est, Musculos aut Mytulos
sunt enim his fatis similes, teste Bellonio. Mutilus Aggregator uul-
gò Venetijs ait Gozonello dici: quod nomen idem forsitan fuerit cū
Gillij Cuniculo concha, Mexilam LVSTITANI uocant.

GALL. Mytulos nostri (circa Monspelii) Muscles uocant, & Con-
salmes de mar, ad differentiam fluuiatilium uel palustrium Mytutorum, quibus figura tantum si-
miles sunt, Rondeletius.

GERMANICVM nomen *Muscheln*, à Musculo Latinorum factum uideri potest; sed ad cō-
chas bivalues omnes extenditur. quamobrem circumloquemur, ita ut Mytilum siue Musculum
maiolem nominemus *Kleine schwarze Muscheln*, minorem uerò *Weiße Muscheln*; *Har-
mischeln*; à musco. quoniam, ut scribit Rondeletius, testa eorum ferè semper uel musco uel lanugine
obducitur.

ANGLI *Muscle* non communiter ut nos Concham omnem bivaluem, sed propriè & pecu-
liariter paruam hanc nigricantem appellant; & Germani etiam Oceani accolæ *Möscheln* ut au-
dio, priuatim uocant Musculos.

GENERA Concharum duo, quas Veneti uulgò Musculos nominant, alterum musco pror-
sus hirsutum est. Ea Venetijs mihi olim depicta sunt; & forsitan rotundiora pingi debuerant.
Massarius Myas, interpretatur Mytulos: quos nunc (inquit) Musculos appellant. Huic proxi-
mum genus est, quas Myias (hoc est, Muscas) uocant. differunt à Mytulo rotunditate, minores ali-
quanto atq; hirtæ, tenuioribus testis.

GERM. *Zwey andere gemäl der Weermuscheln/welcher das ein gar voll mieß ist.*

CONCHA Rhomboides, uel Musculus striatus Ronde-
letij. Hanc (inquit) falsò quidam Balanum uocant; (*Bela-
lonium notat.*) nam nihil similitudinis cū quernis glandibus ha-
bet; neq; in saxorum rimis nascitur, &c. Opinionem etiam eo-
rum qui Spondylum appellant, fatis ipse testarum cōnexus re-
fellit. Nullū equidem apud ueteres nomen eius reperit; qua-
re Musculum striatum rectè dici posse puto, quòd testa sit Mu-
sculorum marinorum testæ simili, &c. Concha tota nigricat, ra-
ra est, & in alto mari degit.

GRAECI uulgò Calagnone uocant.

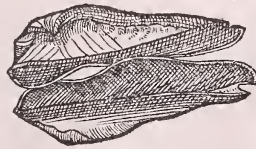
ITAL. Veneti Mussolo, quasi Mytulum; cui fatis similis est.

GALL. Apud nostros (circa Monspelium) nomine caret.

GERMANICÆ circumscribere licebit; *Ein langliche Streim muschel/schwarz; ligt im
tieffen meer.*

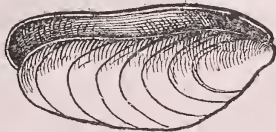
EIVSDEM cum superiore generis hanc quoq; Con-
cham esse putat, Venetijs depictam.

GERM. *Ein andere Muscheln art/der nächst
obgesetzten ähnlich.*

*Balanus non
est.*

*Neq; Spōdya-
lus.*

PHOLADES Conchæ, *φολάδες* Athenæo, apud Hesychiū *φολάδες*. Vidi huiusmodi Conchas (inquit Rondeletius) in Portu Veneris. Missum est ad me alio ex litore saxum, cuius partem hinc expressi, in quo nullæ rimæ, nullæ cauernæ, sed foramina tantum apparebant tam exigua ut uix acum admitterent. Eo igitur ictibus multis contracto, cavitates internæ multæ erant, uario situ & diuersæ magnitudinis; in quibus Conchas istas reperi, quas cum saxo depictas exhibeo, quarum figuram diutius contemplantus, antiquorum Balanos non esse iudico, sed Pholades. quædrat enim primū nomini ratio, nam ut *φολάδες* dicuntur feræ, quæ in lustris degunt, *ἀπὸ τοῦ φολάδων*, quod latere significat: ita nihil in marinis rebus reperias, quod penitus in saxo lateat, sicuti Conchæ quas proponimus. Deinde notæ Athenæi (qui solus opinor earum meminit) his proprièbens: Conchula (inquit) uaria quædam reperitur frequens, haud procul à Narbone, tota luto obfita, uocaturq; illis Pholado, quasi *φολάδα* dicas. nam Conchæ istæ in luto latentes degunt, sæpius ad pedem unum depressæ, &c. Earum iconem dabimus infra post Chamas. Bellonius Pholades Patellis congenere esse putat, nescio qua ratione.

Balani.

GERMANICE Conchas illas quæ in saxis latitant hinc depictæ, **Steinmuscheln** appellabimus; quæ uerò in luto, inferiùs exhibendas, **Wärmuscheln**.

DE TELLINIS IN GENERE.

TELLINAE, *Τελλίνας*, nomen Græcum retinuerunt Latini. Athenæus tamen à Romanis sua ætate Tellinam, *μύτιλον* uocatum fuisse scripsit, quo Loco Hermolaus *μύτιλον* legendum putat, ut Mytilus & Tellina idem sint, Rondeletius. Atqui Hermolaus: Qui Tellinas (inquit) interpretatur in Martialis poëta Mitulos, impropriè locutus arbitror: cū aliud genus esse Mitulos, aliud Tellinas, Dioscoridis autoritate constet. ¶ Aristophanes grammaticus Tellinas dicit Patellis similes esse, eisdemq; pueros pro cornibus (uide in Tellina altera) uti solitos fuisse: à quibus longè diuersæ Sole clariùs uidentur eæ, quæ uulgò Tellinæ nuncupantur, Gillius, Ego Rondeletij & Bellonij sententiæ subscribo, qui Tellinas faciunt, quas & Galli Narbonenses & Romani etiamnum sic uocant. ¶ Tellinæ alio nomine Xiphydryia, *Ξιφύδρια*, (aliàs Sciphydryia, *Σκιφύδρια*) dicuntur apud Oribasium, nescio quâ ob causam. ¶ Sunt qui Tellinas et Crenia, id est, Pectunculos, idem esse iudicent, à celeritate crescendi nominatas: *ὅτι τάχιμα γίνονται τέλειαι*, hoc est, ocyssimè perficiuntur: quod Aristoteles tam Pectunculis quàm Purpuris tribuit commune, anno enim magnitudinem totâ implent, Plinius certè medicinas, quæ à Dioscoride de Tellinis redduntur, ad uerbum ferè Pectunculos (quos à *Pectinibus* distinguit) adscripsit, Hermolaus. Obseruauit hæc eadem Massarius: & Hippocrates et quoque Tellinas à Pectunculis distinguere addit.

Xiphydryia.
Sciphydryia.
Pectunculi.

Genera duo.
Basilica.
Fluuiatiles.

¶ Tellinarum genera duo Diphilus facit. Tellinæ (inquit) in Canopico ostio & sub Nili inundationem, abundant: quarum quæ tenuiores sunt, regie (*Βασιλική*) uocatur, alium cient, uentriculo graues non sunt, præterea bene nutriunt; fluuiatiles autem dulciores sunt. Nos (inquit Rondeletius) in Agathensi sinu differentias duas inuenimus; unam earum quæ minores sunt; alteram earum quæ maiores, & rufi coloris.

GERM. *Ein gar kleine art der Muscheln/mit zwe schalen bedeckt: die sind ein anderem gleych /glatt/starck /zümlich dick / ringsweyß mit zänlinen / darumb sy fast wol beschließend. mögend Tellmuscheln genant werden.*

TELLINARVM prima siue minor species Rondeletio, duplici constat testa, utrâq; simili, læui, ualida & satis spissa, in ambitu serrata: qua de causa ad unguem coniunctæ sunt. ¶ Concharum omnium minima hæc est: & à Romanis Tellina regia uocatur, Bellonius. hinc Basilica Diphili uideri possit: Vide mox in secunda

Basilica.

specie.

specie. ¶ Romæ circumferuntur pusillæ quædam Conchulæ, quas qui uendunt Tellinas prædicant. Hæ uulgaribus Conchis minores & læuiores sunt, & candidæ, nec striatæ, Hermolaus.

In arena uiuunt: & nisi priusquam coquantur diutius in aqua agitentur, ut arenulæ excidat, uescientibus molestæ sunt, Rondeletius.

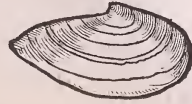
GRÆCI hodie, ut Lesbi incolæ, Chinades uocant, Bellonius.

ITAL. Tellina Venetis, Romanis Tellina regia dicitur: Anconitanis Calcinello, id est ad discrimen alterius Conchæ, quæ ab ijs Chalcene appellatur, Bellonius. Veneti piscatores à caparis similitudine Capparoculas (sive Capparolas, Rondelet.) appellant, Hermolaus.

GALL. Noftri, ut Romani, Tellinas uocant, Rondeletius. Galli (Normani, Rondeletius) Flion, Bellonius.

GERM. Sas erst vnd kleiner geschlecht der Tellmuscheln/ze. Sûch nächst hinder sich.

TELLINARVM genus alterum (inquit Rondeletius) in litore Agathensi ad ostium Eraris fluminis inueni, superiori simile, nisi quod testa sit maiore, tenuiore, minusque spissa, & ex rubro flauescente: parte qua testæ colligantur in acutiorem angulum desinente. Hanc Tellinam esse puto, quam Βασιλικὴν, id est, regiam appellat Diphilus: uel fluuiatilem, quia non nisi in fluminis ostio reperi, Rondeletius. Atqui Diphilus, cuius uerba recitauimus, marinas & tenuiores, Basilicas nominat. Forfan autem regię dictæ fuerint, non ut alia quædam à magnitudine in suo genere: sed quia gustui gratæ sint, & mirum in modum expetantur, Bellonio teste qui Tellinæ regię nomen Romæ etiamnum in usu esse scribit. ¶ Quemadmodum Athenæus scribit pueros Lepadibus & Tellinis in os sumptis ludere, tubæ sonum imitantes: ita etiam hodie nostri Tellinæ resta altera dentibus admota, diductis labris sonos eisdem edunt, Rondeletius.

GERM. F. Sie ander art der Tellmuscheln: hat ein tûnnere vnd gälroote schalen/ ze.

TELLINAM Tertij generis eam merito esse dicemus, quæ figurâ superioribus Tellinis tam similis est, ut inter Tellinas numerandam esse, nemo negare possit. his tantum differt: Colore est candido, testa perspicua & pellucida, ex additamentis multis conflata, intus læuissima. Tenuis est admodum, & ambitu magis rotundato.

GERM. F. Sas drit geschlecht d Tellmuscheln/weysß vnd durchsheynend/tûn vnd etwas rûnder vnsich.

A.

B.

Has Concharum icones Venetijs accepi, quas puto Tellinarum generis esse: & magis quidẽ illam quæ A. litera subijctur: quamuis eam aliqui pro Conchæ peloridis specie accipiant. Altera, sub litera B. Veneti Peuerazam à pipere cognominant.

GERM. Mich bedunctet das auch dise zwo figurẽ zû den obgenantẽ Tellmuscheln diezend/sunderlich die vnder dem buchstabe B. Sie ander neuer man zû Venedig Peueraza/ das ist/ Pfeffermûschele.

CHAME uel Chama læuis. Χάμη λεία.

Similis hæc est (inquit Rondeletius) Conchis læuibus, quæ galades dicuntur: sed fragilior est, cum uel digitorum compressu facîle frangatur, quod Conchis & Pectinibus non euenit. Intus & foris candidissima est.

Chamæ omnes nominatæ sunt ἐκ τοῦ κεχωρηταί, id est, ab hian-do: unde Gaza hiatulas conuertit: sed quoniam eodem nomine Channas etiã pisces interpretantur, prestiterit retinere Græcum.

Chamas eisdem esse cum læuibus Conchis, quæ Galades dicuntur, falsum est, nam Aristoteles Chamas à Conchis diuerfas sentit, Rondeletius. At Aristotelem aliquis dixerit Conchas à Chamis distinxisse quidem, sed specie potius quàm genere: & nihil

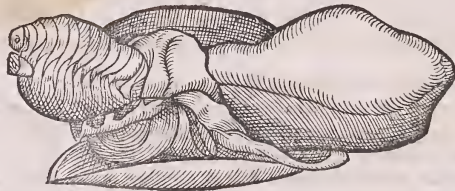
prohibere idem nomen tum generi toti, tum speciei sub eo unī attribui: ut inualidum hoc Rondeletij argumentum sit. ¶ Conchas rotundiores esse Chamis solere, neq; hiare, Rondeletius scribit.

ITALI quidam Caparozas uel Caparozolas uocant, Bellonius. Vide inferiùs in Conchula rugata. ¶ In Chamis nominandis (inquit idem) uulgus Gallicum cum Italico conuenit. Siqui dem nostri, maiores Chamis, des Flammes: minores uerò, des Flammettes nominant: quòd cum iure incoctis, nō secus ac piper fauces & os inflammare soleant. Italicum uulgus maiores Chamis, Peuerazas, quasi Piperatas, nominat: minores uerò, Peueronos, quòd piper haud tantopere redo leant. (Rondeletius Conchulas rugatas suas, à Venetis Piueronos dici scribit.) Sic ille. Et rursus: Chamam piperatam (maïorem) Veneti Beueraza uel Peueraza uocant: Anconitani uerò & Rauennates Chalena uel Chalcena, nomine à Chamula detorto: (Vide ne potiùs à calce, ut & Calcinella Venetijs.) Palustris est, & in ceno degit. Minores Biueroni dicuntur: uel quòd ob piperis saporem sitim excitent: uel quòd perpetuò bibant, neq; diu sine aqua seruari possint: atq; in forum allatae, & aquae immerse, geminam atq; oblongam exerant ligulam, ut Cochleae modo perpetuò sitientes moueri percipiuntur. Supra modum fragiles habent testas (Piperatae maiores scilicet: nam minores, Pelorides nuncupat: Rondeletius Conchulas rugatas): laeues ac compressas, non ut aliae cōchae orbiculares: tenues adeò, ut transpareant, &c. Has quidem è genere laeuium esse scribit: mox autem priuatim de Chama laeui agit, eamq; ab Italis Caparozola uocari ait, ut supra scripsi.

GALL. Flamme: & minor Flammette. Vide proximè in Italicis nominibus.

GERMANICE, F. Pfeffermuscheln/Chimmuscheln, à uerbo Chinen quod hiare signifi cat, χείνεν Græcis. flammuscheln.

ANGLI, ut audio, Chamam uocant a Clamme. quod nomen uel à Chama ductum uideri potest: uel potiùs à Gallico Flamme.

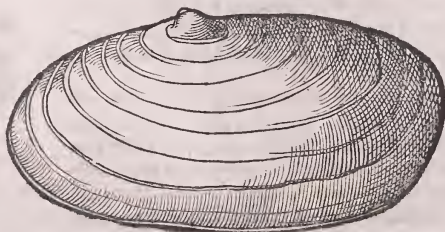

CHAMA Peloris Rondeletij, χήμη πελωρίς. Pelorides apud Athenæum alicubi nominatur, ueluti genus proprium à Chamis diuersum, & maius, παρα το πελωρίς, hoc est, ab ipsa magnitudine dictum, idem alibi Pelorias crassarum speciem facit, quas et regias seu basilicas appellat, à magnitudine nimirum. Pelorides quidem non à magnitudine, (ut Grammatici putant, licet Chamis maiores sint) sed à Peloro Sicilię promontorio, ubi optimè proueniunt, dictas esse, Archefratus, Pollux & Clemens theologus referunt. Pelorides simpliciter, an Chamis Conchae uel Pelorides dicas, parū refert. Pelorias dici non probo. Pelorinas apud Pollucem legimus. Conchae (inquit) præstant Pelorinae, unde fortè nomen adeptæ sunt quæ nunc Pelorides uocantur. Quòd si à luto denominatae essent, ut quidam nuper coniecibat: primà per se scribi oporteret. Aristoteles author est Conchas, Chamis, Pectines, Vngues, locis arenosis prouenire, non cœnosis.

ITALICVM nomē nō inuenio; ut neq; Gallicū: nisi Conchas Chamis uel piperatas maiores, quas Itali uulgò Beuerazas nominant, Galli Flammas, (de quibus plura protulimus in Chama laeui,) Pelorides esse dicamus. Minores enim, quæ uulgò Biueroni dicuntur Italis, Gallis autē Flammettes, Pelorides, (quæ Chamis cæteris maiores prædicantur,) esse nequeunt.

GALLICE. Flammes forsitan. Lege in Italico nomine. Santones (inquit Rondeletius) Conchæ strictæ & nō hiatis speciei, Palourde: quæ uox à Peloride deducta esse uideri potest. sed ea Chama Peloris non est, cū magna non sit, neq; hiet. Sic ille: qui hanc Conchulam rugatam uocauit. Alia est etiā Pelourde à Gallis ad mare mediterraneum dicta, Rondeletio Conchula uaria.

GERM. F. Grosse Flammen/Grosse Chlammuscheln oder Chimmuscheln.

CHAME Glycymeris Rondeletij. *γλυκύμεις*, etſi apud Græcum authorem legere nō me-
cminerim. Plinius Chamas glycymeridas nominans, addit maiores eſſe quàm Pelorides:
tanquam his alioqui cognatæ ſint. Macrobius etiam Pelorides & Glycymerides ſeparatim nomi-
nat. Videtur autem Rondeletio Glycymeris dicta à dulcedine, quòd ſapore ſit dulci minusq; fal-
ſo quàm reliquæ. Eandem ab Athenæo Peloridem maiorem uocari, putat idem Rondeletius.

Teſta (inquit) ei oblonga, Mytulorum ſtuitatiliū modo, ſed durior & ſpſiſſior, rugoſa, non ta-
men ob id aſpera, ex albo ruſcens. ¶ Bellonius Chamam nigram, Glycymeridem facit, Ronde-
letius eum Concham nigram pro Chama nigra poſuiſſe ait.

GERM. F. *V: Klāmē. Klāmē* enim Angliſ Chama aut Peloris eſt, Glycymeris uerò inter
Chamas maxima.

CHAMA aſpera. *Χάμητραχέα*. Aſpera à teſtarum

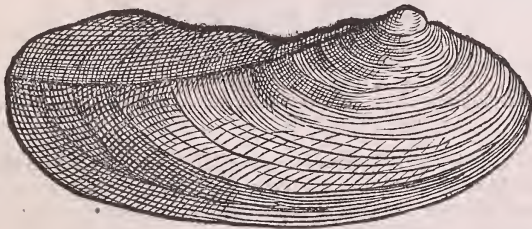
externa parte dicta eſt, ob lineas tranſuerſas, obliquas,
multas, cauas, eamq; ob cauſam muſco ſæpe oppletas, Ron-
deletius. ¶ Chama trachæa ualuas eodem modo (inquit
Bellonius) quo leuis, tornatas habet: eſtq; rotunditate penè
orbiculari conſtructa, teſta ei aſpera, & Peſtintis modo
ſtriata eſt, ſed Peſten rectas habet ſtrias: illa uerò tranſuerſas, crebras & profundas. Dura adeò te-
ſta eſt, ut non niſi ualido icſtu perfringatur, cum læuium ferè omnium debili digitorum compref-
ſu aperiri poſſit, Labra in gyrum, Mytulorum more, læuia habet.

GERM. F. *Ein rauch geſchlecht der Gimmuſſcheln oder Clammen.* die übrigen all ha-
bend glatte ſchalen.

CHAMA nigra Rondeletio. Aelianus (inquit) Cha-
mas marinas uarias eſſe tradit. nam quædam ipſarū (in-
quit) nigerrimæ ſunt; nonnullæ argentei coloris. aliæ utroq;
colore mixto inſignes. ¶ Quidā non rectè Concham nigrā,
pro Chama nigra exhibuit.

GERM. F. *Ein ſchwartz Gimmuſſchel oder Klāmē.*

CONCHA Longa Rondeletij. Duabus magnis (inquit) & longis conſtat teſtis; Chamæ
glycymeridi ſimilis eſt, ſed teſtæ multò ſpſiſiores, magis rugatæ, colore uario, in ambitu ru-
beſcente, in medio albeſcente, intus candido cum læuitate, Calx ex ea conficitur. item è cinere den-
tſricia optima.

GERM. F. *Ein Langmuſſcheln.*

CONCHA altera longa Rondeletij.

Sunt qui hanc Concham eandem faciunt cum Dactylo (id eſt, Digito, uel Aulo, Solene,
Donace), cum Plinius lib. 32. cap. 9. diuerſis locis de his loquatur, ut de diuerſis rebuſ. Nos hęc *Dactylus.*
Concham longam Pliniū eſſe affirmamus, quòd nulla ſit hac longior & ſtrictior, Rondeletius.

232. Animalium Mar. Ordo XV.

GALL. Cullier.

GERM. F. Ein andere Langmuschel/ lenger vnd schmaler dan kein andere. ein Löffel-
felmuschel.

Peloris.

Pholas.

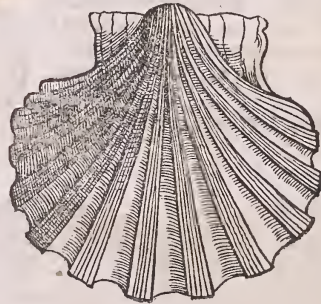
CONCHVLA varia Rondeletij. Ad fauces Malgurias (inquit) capitur frequenter Concha parua, testis spissis & depressis: quæ lineolis multis & admodum uarijs distincte sunt; Chamæasperæ non ualde dissimilis, sed minus aspera. Vocant uulgò nostri (GALLI circa Monspelium) Pelorde: (Hoc nomen etiam Conchula rugosa Rondeletij Bellonius tribuit:) quæ uox etsi Peloridi affinis sit, tamen longè alia est Concha à Chamæ Peloride: dictamq; puto à nostris à luto & fordibus, quas lodes appellant. Reperitur eadem frequens haud procul à Narbone, tota luto obsita, uocaturq; illic Pholado, quasi *φολάδα* dicas, quæ appellatio aptè cõuenit. nã Conchæ istæ in luto latentibus degunt, sæpius ad pedem unum depressæ. Quamobrem Pholades Athenæ et se putauerim. Quòd si cui hæc sententia non probetur, easq; tantum Pholades esse uelit, quæ in saxorum cauernulis, non in luto lateant, non ualde repugno.

GALL. Pelorde, Pholado: ut iam expositum est.

GERM. F. Ein Kaarmuschel/ Würmuschle. ligt vnder dem Kaat oder mür: daraus man sy grabet: mag daruon ein Grebling genent werden.

Pectinis Concha quam prius expressam habebamus: à Rondeletio quidem exhibitã, accuratior elegantiorq; est.

Pectuncul.

Colores.

Venerca.

PECTEN. Qui à Græcis *κρίς* uocatur, à Gaza modò Pecten, modò Pectunculus conuertitur. Sed Pectunculi à Pectinibus differunt: et Plinius manifestè distinguens, uidetur Pectunculos pro Tellinis usurpasse. Ex Athenæo liquet Pectinem duabus constare conchis striatis, & utraque parte auritum esse: id quod non huic tantum speciei, sed alteri etiam conuenit. Pectinũ genus striatum, id est, pectinatim diuisum, à rugis illis siue imbricaturis, nuncupatur, Gillius. Magno in errore uersatur Albertus & recentiores, qui Pectines pro Passeribus (id est, planis piscibus illis quos uulgus nostrum Plateas nuncupat) accipiunt. Pectinis testæ non semper eiusdem sunt coloris. quædam enim rubescunt, quædam albicant, aliæ nigricant, Rondeletius, hinc succi etiam faporisq; differentia habentur.

ITAL. Cape sante.

GALLICE Circa Monspelium Larges Coquilles uocantur: alibi Coquilles de saint Jacques, Rondeletius. Pectinum generis quidam arbitrantur eas esse, quas uulgò appellat Conchas S. Iacobi: sed aliæ Oceani litoribus Gallicis cognitæ habentur, Gillius. Author Pandectarũ medicinalium, Venereas interpretatur Cochleas quæ afferuntur à S. Iacobo, uerũ hæ Porcellanæ sunt, &c.

GERM.

ANGL.

Germani Conchas bivalues omnes generali uocabulo uocant *Wuscheln/Woscheln*: Pectines uerò priuatim diui Iacobi Conchas, *Jacobs muscheln*. Angli uerò *Wustels* peculiariter nominant Conchulas illas, quas Bellonius Mytilos: Pectinem autem a Scalop. Eisdem audio Pectinum genus quoddam aculeatum appellare a Fryll: & similiter è Cancrorum genere Maiam, testa aculeata. ¶ Pectinum in Anglia (inquit Turnerus) summa genera duo habemus: quorum maius uocatur a Scallop, minus uerò nominatur præpe Portlandi am a Cock, à forma gallinacii capitis quam piscis apertus exhibet. Sub hoc genere continetur Pectunculus ille per omnia litora frequens, Cockle, id est, gallulus per totam Angliam dictus. Concha quam pro Pectunculo Bellonius ostendit, non per omnia Pectunculi nomen meretur quod

quod ſtrigiles & ſtrias non rectas Pectinis more, ſed tranſuerſas habeat. A pectuncolorum tamen generibus non omnino ſeparo.

PECTEN alter; quem cum ſuperiore eundem planè eſſe, facile exiſtimabit is, qui non diligentius circumſpexerit: ſed reuera differt, nam latior eſt & ampliores aures habet: eſtq; toto corpore longiore ſtrictioreq; quam ſuperior. Præterea hic teſtam utraq; Pectuncolorum Burdegalenſiù modo, cõcauam habet: ſuperior alteram duntaxat concuam, alteram planam. hic ſtrias ſimplices, prior ſingulas ternis aut quaternis lineis à ſummo ad imum ductis ornatas, Rondeletius.

ITAL. Romiam uocant, quòd qui è Compoſtella redeunt (quos etiam Romious lingua noſtra uocamus) Pectines huiusmodi multos pileis affixos geſtant, Rondeletius.

GERM. *Ein ander geſchlecht der Jacobs muſcheln.*

ANGLICE *A Coſ.* lege ſuperius in Pectine primo.

Nomina quidem eadem Bellonius Pectunculo ſuo attribuit, que Rödeletius ſuo, ſed piura ſunt diuerſa: Rondeletij ab una parte aurita, Pectini ſimilior. Bellonij, neutra: capite reſte ita ferè ſe colligere, ut in Tellinis & Chamis. Eam omiſimus.

Alia Pectunculi icon, ſive eiſdem, ſiue cognata ſpeciei, quam unde ſim natus, non ſatis memini.

PECTUNCULI rectè dici poſſe mihi uidètur Pectines exigui, qui in ſinu Aquitanico & in Normania frequenter capiuntur. Hi Concham ſtriſſatam habent, utraq; cauam, aculeis aliquot paruis armatam, altera duntaxat parte aurita ſunt, aliquando dextra, aliquando ſiniſtra. Horum alij candidi ſunt, alij rubeſcunt, Rondeletius. ¶ Trallianus *Κρινα* diminutiuo nomine appellans, ipſos ſimpliciter Ctenas, id eſt, Pectines intelligere uidetur. ¶ Contra eos qui Pectunculos cum Tellinis confundunt, dictum eſt ſuprà in Tellinis.

ITAL. Romæ Gongole, quali Conchulæ uocantur: ſunt enim ſemper parui, præſertim in Mediterraneo mari, in Aquitanico litore maiores, Rondeletius.

GALL. Vulgò Petoncles uocantur, in Normania Hannons, Rondeletius. Pariſienſes & Rothomagenſes Petoncles uel Hannons appellant, Bellonius. Aliqui Coquilles de ſaint Iacques, (ſicut & Pectines ſimpliciter,) Rondeletius.

ANGLICE *Cockle*, Bellonius. Melius *Cockle*, id eſt, Gallulus, lege ſuprà in Pectine primo.

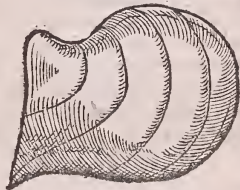
GERMANICE nominemus licet, *Kleine Jacobs muſchel* oder *S. Michels muſchel*.

CONCHA Corallina à Rondeletio cognominata. Conchæ pactorum (inquit ſimilis hæc eſt colore rubra enim eſt, corallū planè ſimitata, unde Corallinam nominauimus. at figura pectinem reſert, ni ſi quòd ſtriata non eſt, &c.

GERM. F. *Ein roote Muſchel* oder *Corallmuſchel*.

CONCHA uulgò Mater unionum dicta, Pulcherrima Concha & margaritifera (inquit Rödeletius) lingua Indica Berberi dicta fuit. à Gallis Nacre de perles, pro Matre perlarū: (nos enim Perlas uocamus, quas Græci Margaritas, Latini Vniones;) quòd frequentiores & meliores uniones in his, quã in alijs Conchis uel Oſtreis inueniantur. Figura Pectines æmulatur. ¶ Vide quædam annotata inferius cum Concha Echinata.

234 Animalium Mar. Ordo XV.

Cinædus.

Indorum gentēs de Hercule affirmant, (inquit Arrianus in libro de rebus Indicis) quod cum mare & terram undiq; peragrasset, in mari inuenerit Cinædum (Κιναιδος. *Faciunt interpretes Margaritam uertit: sed Indi forte Margaritam, Cinædum uocant, ut ex sequentibus colligimus*) ornatum muliebrem, margaritam scilicet e mari, quam Indorū lingua sic nominat, &c. Et nihil sanè prohibet, Concham quidem Berberi ab Indis uocari, unionem uerò Cinædum ab istem.

GALL. Nacre de perles, ut dictum est.

GERMAN. Ein Perlemüster/Perlemuschel.

MARGARITA quanquam in Conchis diuersis reperitur, hoc potissimum loco mentionem eius faciendam existimaui, quod in proximè exhibita Concha frequentiores melioresq; gigni soleant. Margarita igitur alia partus est suæ Conchæ, iuxta Plinium, alia abortus. sed hoc

Quid sit.

Rondeletius refutat: & neque ofsiculum, neque partem aliquam Conchæ, uel quasi nucleum, uel excrementum, uel morbum, Margaritam esse docet: sed in ostrei (margaritiferi) carne Unionem ita gigni, ut in Suis grandinem, in renibus calculum. ¶ Pro figura & alijs differentijs, nomina diuersa fortitur: ut sunt, Tympanum, Elenchus, Crocalium, Physema. Margarita à Græcis & Barbaris appellatur, μαργαριτης ὁ, μάργαρος uel μαργαριου, ἢ μαργαριτης λιδο. A Latinis plerunq; Margarita foemino genere profertur, raro Margaritum neutro. Comprehenditur & lapilli nomine, & lapillus quandoq; per excellentiam uocatur. Item unio Latinis: non quod in unica tantum concha, uel nunquam duo simul reperiantur, (falsa enim hæc sunt) sed quod nulli duo indiffereti, qui non inuicè differant, magnitudine, figura, orbe, leuore, pondere, candore: aut forte quod nunquam concreti cohæreant. Inueniuntur autem in Conchis tantum: & falluntur Aegyptij, qui Orbem piscem rore concepto uniones parere aiunt. Ex conchis quidem uado infixis, Pinna solum margaritifera est: ex cæteris diuersæ, bivalues præsertim: Vt sunt, Concha rugata, Concha echinata: Concha Berberi dicta Indicè, Pectini altera aure similis, Concha similis ostrea: & alia Pinnae similis, alia Strombo: Mys seu Mitulus tum in mari, tum alicubi in dulcibus aquis: Cochlea quidem quædam margaritifera uulgo dicta est ab unionum colore, nõ quod eos ferat, nec scio an ulla non bivaluium ferat: quanquam in Muricis genere quodam ad Orientem gigni audiui. ¶ Unio Indica lingua Cinædus dicitur apud Arrianum: in Paria & Curtana regionibus Noui orbis Tenóras. ¶ Conchas Margaritiferas aiunt noctu litora appetere, & ex cœlesti rore margaritam concipere, unde & Eceolæ nominentur, Ifidorus, uidetur utem fctum hoc nomen quasi e cœlo à sua concha concipiuntur. apud alium quidem scriptorem hæcenus nullum id reperi.

Figura, &c.

Lapillus, Unio.

In quib. Conchis gignatur

GRÆCIS hodie μαργαριτης.

ITAL. Perla uel Perna.

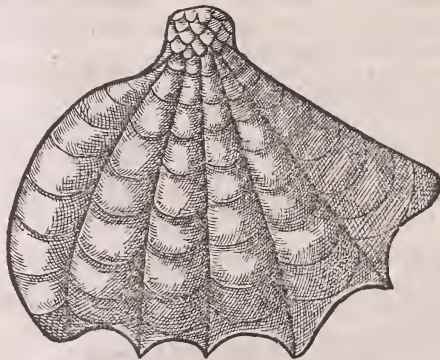
GALLIS, GERMANIS ET ANGLIS Perle. Concham ipsam Margaritiferam, si de genere bivaluium sit, Germanicè uocabimus Perlemuschel: sin Cochlearum generis, Perleschnecke: qualis est Cochlea margaritifera uulgo dicta: quam tamen uniones ferre Rondeletius negat, in bivaluibus tantum gigni asserens, Aelianus uerò in India Margaritiferas Conchas magnis Strombis similes facit.

Cinædus.

Eceola.

ITAL. Perla uel Perna.

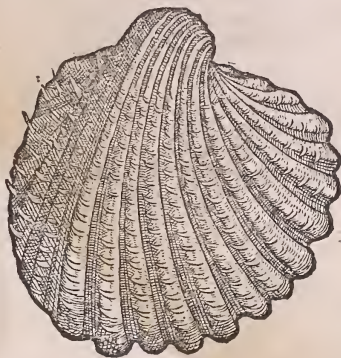
GALLIS, GERMANIS ET ANGLIS Perle. Concham ipsam Margaritiferam, si de genere bivaluium sit, Germanicè uocabimus Perlemuschel: sin Cochlearum generis, Perleschnecke: qualis est Cochlea margaritifera uulgo dicta: quam tamen uniones ferre Rondeletius negat, in bivaluibus tantum gigni asserens, Aelianus uerò in India Margaritiferas Conchas magnis Strombis similes facit.

CONCHA Imbricata Rondeletij. Concha (inquit) hæc est distinctione testæ imbricatim undata, ut loquitur Plinius, ad undarum sese attollentium similitudinem, ita ut distinctiones alia alijs infideant imbricam modo, A Græcorū uulgo Aganon uocari audio, & à Caloseris Arabia (id est Cœnobitis qui illic sunt) Tridacna, (ut annotauit Bellonius.) Verum Tridacna, quorum meminit Plinius, esse non possunt. Sic enim ille quum de ostreis loquitur: In Indico mari Alexandri rerum auctores pedalia inueniri prodiderunt. Nec non inter nos nepotis cuiusdā nomenclator Tridacna appellauit: tantæ amplitudinis intelligi cupiens, ut ter mordenda essent. Hæc Rondeletius, tanquam Plinius Tridacna Indica ostrea esse dixerit: quod non dixit; sed ita de Tridacnis tantis

nis tanquam de altero genere quod in Italia etiam reperitur, loquutus est. quoniam, inter nos, inquit, &c.

GERM. Ein groſſe art der Oſtern oder Muſcheln im meer/ ſunderlich im Noorden meer: da ſy die münchen Tridacna nennend/ das iſt Crymümpelig.

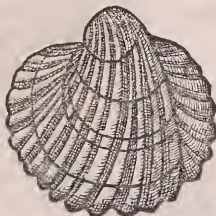

CONCHAM echinatam (inquit Rondeletius) ab asperitate uocamus, ſicut aculeatam ab aculeis uocare poſſumus. In hac uniones reperiri teſtatur Plinius. Nam & Iuba tradit Arabiſcis (*margaritis*) Concham eſſe ſimilem Pectini inſecto, hirsuta echinorum modo; ipſum unionem in carne ipſa eſſe grandini ſimile. ¶ De hac Aelianus ſentire uideri poteſt lib. De animal. 10. c. 10. ſcribēs in Mari rubro Conchas quaſdā naſci, quarū teſtæ ſecturas quaſdā, et cavitates et labra acuta habeāt, quę cū coeūt inter ſe ſic, alterno incurſu cōiungantur, ut tanquā duarū ſerrarū coeuntium dentes uideantur inter ſe conuenire; unde ſit ut piſcatoris natantis quancūq; partē, etiam ſi ſub eā os ſubeſt, mordicus apprehenderint, amputent. ¶ Ego in Plinij uerbis Pectini inſecto, interpretor, non ſecto, non celato. ἡ δ' ἐν ἁλωσῶν γὰρ, ἢ καὶ λείον τὸ ὑπερακροῦν ἔχει, inquit Androſthenes, καὶ λαοῦ, ad dit & unionem in carne ipſa eſſe grandini ſimilem. Vnde de eadem Concha eos (Plinium & Androſthenem) loqui apparet: non, ut Rondeletius putauit, diuerſa. Fortaſſis autem eadem teſta & lauis dici poteſt, quod ad ſuperficiem: & hirsuta, propter enaſcentem materiam. Androſthenes apud Athenarum Berberi nominat hoc oſtreum; id Rondeletius ad matrem perlarum uulgo dictam referit: & λαοῦ, ſpiſſum interpretatur. Ego rem in medio diligentius æſtimandam relinquo. ¶ Hęc eadem forte fuerit Concha illa aſpera, Κείδς, id eſt, Aries ab Athenienſibus dicta; Corycus uerò à Macedonibus, à figura nimirū ferē globosa; ut Aries ab aſperitate aculeoſū, qui ceu cornicula prominent, Κήχου τρυφεία. Meminerunt Athenæus & Helychius.

GERM. F. Ein rauhe Muſcheln art/ ein Stabelmuscheln.

CONCHAE echinatae Rondeletij ſpeciem aliam ſimilem, quam Venetijs olim accepi, (nō puto tamē in Adriatico aut Mediterraneo inueniri, ſed orientali Oceano, adiungere uolui. Teſtæ utręq; figura tū foris, tū cavitare in terna, quę caput uerſus recurua eſt, inuicē ſimiles ſunt. hoc pulchrū in eis, tribus in ſummitate articulis ginglymo iunguntur, ita ut eminentes utriusq; mucrones, mutua inſertione, uterq; in oppoſita teſtæ acetabula, cohæreant.

GERMAN. F. Ein andere Stabelmuscheln. Angli Pectinum genus quoddam aculeatum appellant & Fryll: ut & Maſiam in Cancrorum genere, teſta aculeata.

CONCHA ſtriata priſma Rondeletij.

ITAL. Capa tonda, à rotunditate.

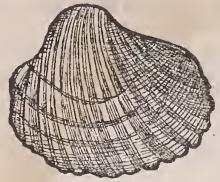
GALL. Communi nomine Coquille.

GERM. F. Ein Streym. muſcheln/ mit übertwären linien. ein runde Muſcheln.

236 Animalium Mar. Ordo XV.

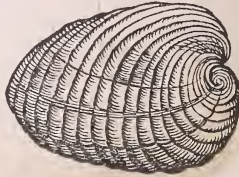
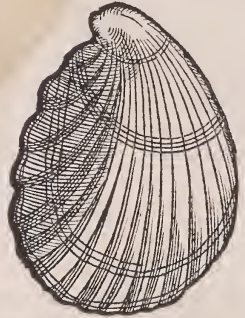
CONCHA striata altera Rondeletij, similis priori: nisi quòd illa aliquot lineas tantùm à latere ad latus per striarum transuersum ductas habet, hæc non lineas simplices, sed uirgas latas sicuti fascias per transuersum ductas habet, est etiam rufa: unde Concha striata, fasciata, & rufa dici potest.

GERM. Ein andere Streym, muscheln/ mit übertwãren breittachten gleych als bendlen. ist von farb roelacht.

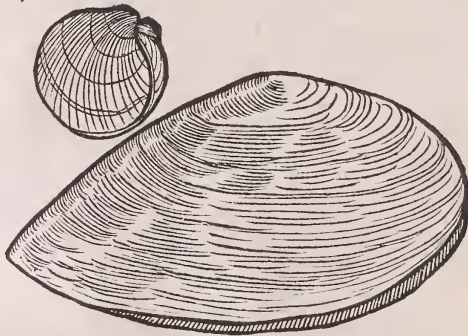
CONCHA striata tertia Rondeletij. Hæc (inquit) cæteris longior est, ouï figura: testis multùm cauis, canaliculis parum profundis, aliquot lineis per transuersum ductis.

GERM. Das drit geschlecht der Streym, muscheln.

CONCHIS striatis Rondeletij subieci speciem illam, quã Venetijs rotundæ nomine pictam accepi, Rondeletius primam è tribus striatis suis rotundam uocat.

GERM. Widerumb ein Streym, muschel/ hat vilicht kein vnderscheid von der voigetzten ersten oder andern.

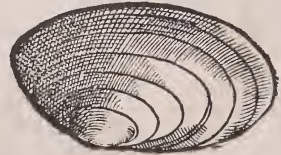

In stagnis quoq; marinis reperiuntur Conchæ nonnullæ, & Cochleæ: ea maximè rotunda & striata, quam hic expressimus, Rondeletius, atqui positas ab eo figuras duas Concharum, non Cochlearum generis esse apparet, ut in uerbis eius sic legendum conijciam: In stagnis quoque marinis reperiuntur Cochleæ nonnullæ, & Conchæ, &c.

GERM. Seemuscheln/ wie die in gesaltznen sehen bey dem meer gefunden werden.

CONCHA Crassæ testæ, & Conchulæ uariæ Rondeletij. A Galadæ & Chama aspera (inquit) hæc Concha crassitudine tantùm testarum differt. Hæc lineis aliquot à latere ductis distinctæ sunt, nihilominus tamè læues sunt.

GERM. Ein art der Glattmuscheln/ den nächstgenänten gleych/ aber von schalen dicker.

CONCHA Fasciata à Rondeletio dicta. Superiori Galadi scilicet, (inquit) similis est Concha hæc, nisi quod paulò latior est, quod læuibus uideatur peculiare. Præterea quinque ueluti falciæ latas à latere ad latus ductas habet, ijs similes quibus puellæ nostræ capillum redimire solent: quas Venes appellant, id est, Vittas.

GALL. Coquille Verrade, id est, Concha fasciata.

GERM. F. Ein glatte Bendelmuschel. ¶ Huic similem planè adiungimus, quam ob id peculiariter non depinximus. differt tantùm lineis purpurascensibus, quas per transversum ductas habet à summo ad imum, alias partim flauescens, partim albas, intus tota uiolacea est.

CONCHA galas, & Concha nigra Rondeletij. Conchæ galades (Synædoles, inquit) Latinum nomē nullum inuenerunt, has inter legues numerat Aristoteles. Dicitæ autem foralsis galades fuerint à lacteo colore. sunt enim candidissimæ, maximæ, & læuissimæ. Nonnullæ parum purpurascens, quædam flauescens reperiuntur: sed intus omnes candidissimæ sunt.

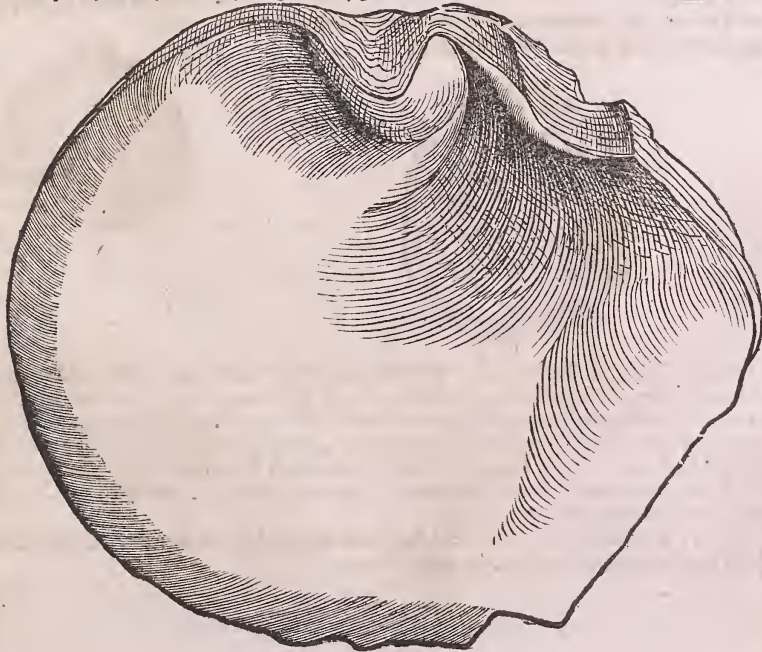
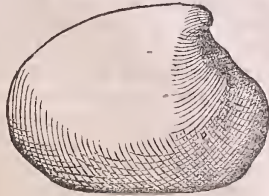
His Conchas nigras opponimus, quas propria pictura nõ egere existimauimus, quod superioribus planè similes sint, nisi quod intus & foris nigricant.

Bellonius Galades esse putat illas quæ alio nomine Chamæ lætes dicuntur.

GERM. Ein art der Glattmuscheln / von farben an der schalen schön weys: doch findet man auch rosenfarb / vnd gälblacht: sind doch all inwendig gar weys. Aber die schwarzẽ von diesem geschlecht sind innen vnd vssen schwarz.

CONCHA rugata Rondeletij. Magna hæc Concha (inquit) & lineis multis & elatis per transversum ductis ualde rugata est: testis ualde spissis, intus læuibus. & splendoris argentei, per ginglymum & ueluti dētes articulatim cōcūtes articulatur. Testæ ob spissitudinem in laminas et frusta disseccantur: ex quibus sphaerulæ precum conficiuntur, & dentiscalpia, quemadmodum ex uulgo dicta matre Perlarum, sed nõ adeo splendida. In hac Concha uniones reperiuntur non dubito. Vide etiam sequentem iconem.

GERM. F. Ein Rungelmuscheln / mit vil überwahren hohen linie oder streymen. Halter vilicht auch Perle. Liß weyter bey der nachuolgenden figur.

CONCHÆ rugatæ Rondeletij similis est, aut eadem fortè hæc, quæ Venetijs olim Matrem Perlarum nominari auditur; hæc ferè ualuarum alterius magnitudine specietq̃.
GERM. Ein andere contrafactur einer schalen von der yetz genantten Runtzelmuscheln/ oder doch jren gar ähnlich: wirt von etlichen auch Perlemüter genent. Auß der polierte schalen macht man Pater noster ringle/zängriibel/vnnd andere schöne arbeit: doch nit so schön als von der rechten Perlemüter.

CONCHVLA rugata Rondeletij. Non ab imo ad summum (inquit) lineas ductas habet hæc Conchula, sed à late re ad latus multas ueluti rugas sparsum & sine ordine. Teste non sunt tumida & in dorsum elate, quemadmodum striatæ omnes, sed depressæ: colore uario, sunt enim ex albo cineræ, & ad liuidum accedentes. Labra testarum crassa sunt: & tam arcuè connexa, ut sine ui non aperiantur, faciliusq̃ rumpantur testæ, quàm pateant, quod à Chamarum natura prorsus alienū est, quarum testæ hiant. Vnde eos errare constat, (*Bellonium notat,*) qui hanc Conchulam pro Chama peloride exhibent.

ITAL. Veneti Biueronos uocant, uel Piueronos, Genuenses, Arsellas, Anconitani, Rauennates & Ariminenfes, Pouerazos, quasi Pauperulos nominant, quod illic nimiti populares pauperibusq̃ offerri solita sint. (*Aliæ quidem sunt Beueraze uel Calcinellæ, uulgò Italici dictæ Conchæ, forma compressiore, testâ translucida, &c.*) Alibi in Italia Caperozoe dicuntur, à colore nimirum, quod ex rubro subfulug sint, inquit Bellonius, idem tamen Chama læuem quoq̃ Caperozolam uulgò dicit, alibi scribit. Quæ quidem Venetijs Cappæ rozæ, uel rozzolæ uulgò dicuntur, ab eruditis quibusdam illic Pelorides existimantur: & à Græcorum uulgò hodie *ὀρνυράς* dicuntur, hoc est, fossiles, nam in fundo seu limo maris à fodientibus eruuntur. testam earum læuem & albidam esse puto.

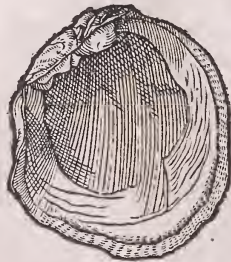
HISPANI Armillas nominant.

GALLICE, Regias aut Basilicas Chamas Galli Pelourdes, ad Peloridum uocem accedentes, dixerūt, (*Rondeletius Conchulam uariam suam Gallicè Pelourde nominat, & è luto erui scribit, &c.*) A luto autem, è quo tum manibus tum retibus euerruntur, nomen habent, *πυλός* enim lutum est. (*Reprehendit hæc etymologiam Rondeletius.*) alij dictas à Peloro monte Sicilia uolunt, Bellonius. Idem & Rondeletius Conchulas hæc Mafsiliæ Cloniffas uocari tradunt.

GERMAN. F. Ein andere vnd Kleinere art der Runtzelmuscheln. Winder Klämen/ Klein Stammuscheln. Quare in Concha Peloride.

Hæc quoque aut Conchula rugata Rondeletij eadem est, aut planè similis.

GERMAN. Ein andere contrafactur der nächstgesetzten Muscheln/oder doch der selben ganz ähnlich.

CONCHA Pictorum Rondeletij. Hac (inquit) pictores utebantur, non in diluendis aut Casseruandis coloribus, ad quam rem pictores hodie Musculorum testis utuntur: sed ut colore de superficie testæ abraderent, sic enim Aristoteles Historiæ 5. 15. Concha quæ pictoribus utilis est, crassitudine plurimum excedit, & florem illum non intra testam, sed foris habet. reperitur id genus maximè circa Cariam. Cum hac descriptione (inquit Rondeletius) Concha hæc conuenit: testis spissis, intus læuibus, foris inæqualibus & asperis, Ciñabaris aut sandarachæ colore, figura spondylorum aut minorum ostreorum.

GERM. F. Ein Malermuscheln. daß sy im brauch was bey den malern/welche die schönste root farb von der schalen außwendig abschabtend.

PINNA magna Rondeletij. Conchæ (inquit) bivalues sunt Pinnæ & Pernæ, à Mytulorum figura non multùm alienæ. Cancrî etiam (parui) in his nascuntur (Pinnoteræ seu Pinnophylaces dicti) de quibus suprâ scripsimus. Pinnam Latini uocant, seruata Græcorum appellatione, à quibus *πίννα* (rariùs etiam *πίσσα*, ut Isidoro apud Athenæũ dicitur, fortasse à sordibus, quibus semper obducta est: *πίσσις* enim sordes significat, ut scribit Varinus, Rondeletius. *πίννα* quidem etiam filum Græcis significat. sunt autem fila quædã Pinnis adnata, uilli alicuius seu byssi instar, unde & à Genuensibus Pinna lana uocatur. ¶ Concha Aegyptia paralius cognomine, quam & Pinna uocat Democritus, Hermolaus. ¶ Aliquando ad cubiti magnitudinem accedit: in nostro litore pedales sunt, Mytulis quodammodo similis est, nisi quòd strictiorem partem multò magis acutam & longam habet: quoniam in arena uel cœno, affixa uiuit. ubi bysso sua proximis corporibus, ut firmius subrecta semper stet, alligatur. Intus multum est carnis, cuius omnes ferè partes in discretæ sunt, ueluti in Mytulis, Pinnarum bysso (quæ mollissimã & delicatissimã lana est) à Mytulorũ bysso tã differt, quã stappa cænabina à tenuissimo & delicatissimo serico. eius magnitudo Pinnarũ magnitudini respondet, in maximis enim pedẽ unũ longus est. Teste Pinnarũ omnium eãdẽ cũ Mytulorum testis facultatem habent, Rondeletius. ¶ In Pinnis uniones reperiuntur in A-

Pinna fl.

GRÆCI Pinnas uulgarî nomenclatura, antiqûæ ferè persimili nuncupant, Gillius.
ITAL. A Genuensibus Pinna lana uocatur, ob byssum, à Venetis Astura (*Natura*, *Maffarius*) nomine communi alijs multis conchis, Rondeletius. Pinnam Neapolitani Pernam appellant, Siculi Lanam pinnulam, Gillius.

GALL. Mafsilæ Nacre, Rondeletio teste: quialiam quoq; Concham superius exhibitã, Peretini similitorem, à Gallis Nacre de perles, pro Matre perlarum uocari tradit.

GERMAN. F. *Ein Streckmuschel*, quòd acutior eius pars fundo infixã sit, uel *Hamme muschel*, à similitudine pernæ, uel circunloquor, *Ein Perlemuschel* art. ein grosse *Hamme muschel*. In Oceano fortè rara, aut nulla est, præsertim nostro. Lutetiã quidem nunquam haberi Bellonius refert.

PINNA altera, quæ priuatim Perna dicitur: cuius meminit Plinius libro 31. capite ultimo, in *Perna*. ter ea quæ à nullo auctore nominata scribit. Pernæ (inquit) Concharum generis, circa Pontias insulas frequentissimæ, stant uelut fuillo crure (undo & nomen acceperunt) longo, in arena defixe,

hiantesq̄ qua limpitudo est, pedali non minùs spacio cibū uenantur. dentes in circuitu marginum habent, pectinatim spissatos. Intus pro spondylo (sic uocat callum seu carnem duriolem & interiolem ostreorum, quā alij τρεχιδον) grandis caro est. ¶ De his sensisse uideri potest Theophrastus, in libro de Lapidibus scribens: Margaritas generat ostreum Pinnis simile, (Asbe nœus hunc locum citans, addit, sed minus, tam magnas, quàm est magnus piscis oculus. ¶ Pinna hæc parua (inquit Rondeletius) in mari nostro reperitur, & in ea uniones parui. ¶ Bellonius Pernam facit Pinnam maiorem: Rondeletius, minorem, cui assentior. Græcum peculiare eius nomen non inuenio, nam Πίννα & Πίννα εὐδὲρ communius est. dici autem poterit Περὶνα, eadem ratione qua Perna Latine. Plura lege mox in Pinna altera.

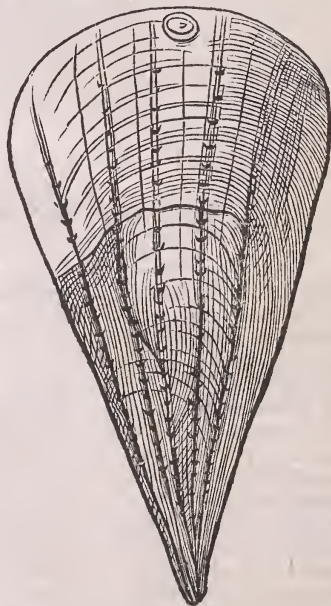
ITAL. Pinnam Neapolitani Pernam appellant, Gillius. quarendum autem, totum ne genus Pinnarum, an speciem priuatim unā sic nuncupent.

GERM. F. Ein Hämemuschel. ein art der Steckmuscheln oder Perlemuscheln.

Pinna minor.

Pinna maioris, ut uidetur, alia pictura.

Perna.

PINNA parua Rondeletij. Concha hæc (inquit) & figura, & uictus ratione, & bysso Pinna species est: magnitudine differt, & eo quòd antequam ex acuta & stricta parte in amplitudinem extendatur, excauata est. ¶ Pinna minor Venetijs non uisitur, in Proponctidis sinu illo qui Nicomediam fertur, frequens, Bellonius. Hanc Pinnæ speciem, ne quis cū Perna confundat, quæ & ipsa Pinna quædam minor est, cauendum. differentia quidem gratia, hanc simpliciter Pinnam minorem, aut Pinnam minorem lauem: Pernam uerò pectinatam cognominare licebit. Pectinū enim speciem proposita à Rondeletio icon præ se fert: & dētes in circuitu marginum pectinatim spissatos esse Pernis Plinius author est.

GERM. F. Ein andere kleine art der Hämemuscheln oder Steckmuscheln/glatt an den Schalen/nit gebölt oder Känelet wie die nächstgemelt.

BELLONII Pinnam minorem, nescio quam ex tribus Rondeletij Pinnis esse dicam: uideatur enim ab omnibus differre. Icon quam exhibet, ad Pinnam magnam Rondeletij accedit: nisi quòd in summa concha, qua latissima est, paruus quidam circulus conspicitur, quem alius paulò maior ambit: & ab eadem parte ad imum lineæ aliquot rectæ descendunt, per media uerò linearum interstitia, multi exigui circuli, o. uocalis qua scribi solet circumferētia paulò maiori, deinceps per interualla digeruntur. Huic picturæ ego similem ferè à Cor. Sittardo olim missam, hic exhibeo.

GERM Ein ander gemäl der ersten oder grossen Hämemuschel/als mich bedunct.

DE VNGVIBVS IN GENERE ET
 priuatim de mare.
Solen mas Rondeletij.

VNGVES inter Conchylia à Varrone numerantur; quos Plinius ſemper Græcis uocabulis nominat. Hæc enim eius uerba ſunt, lib. 32. Solen, ſiue Aulos, ſiue Donax, ſiue Onyx, ſiue Dactylus, at lib. 22. ſexu diſtinguit, his uerbis: Purgatur ueſica & Pectinum cibo, (*Rondeletius probe addit, & Solenum, idē Athenæi reſtimonio confirmat.*) Ex his mares aliq̄ Donacas, aliq̄ Aulos uocant, fœminas Onychas. Vrnam mares mouent; dulciores fœminæ ſunt, & unicolors. Græci ſexu quidem diſtinguunt, non uerò nominibus, ut Diphilus apud Athenæum: *Οι δὲ Σωλήνες μὲν πρὸς τῶν ὠνυγμύλων: πρὸς τῶν δὲ αὐλοῦ, καὶ δόνακος, καὶ ὄνυχος, πολύχυλοι, καὶ κακόχυλοι, καλλιόδες: Ἐοὶ μὲν ἄρρενες αὐτῶν φαίνεται εἶσι, &c.* Videntur autem pleraq̄ hæc nomina, à figura præcipue facta, quæ oblonga, teres & caua his Conchylis eſt. Solen quidem Græcis proprie ſignificat fiſtulam, tubum, canalem, imbricem. aulos, fiſtulam ſiue tibiam. donax eſt harundo (quæ & Cypria cognominatur Dioſcoridi) *πικρὰ τὸ δλωεῖται* dicta, quòd facile uentis commoueatur. referunt autem hæc Concha arundinis internodium. Dactyli, auctore Plinio, ab humanorum unguium ſimilitudine appellantur: melius autem dixiſſet, digitorum, digitorum enim referunt figura, plerumq̄ & longitudine, (quanquam & longiores inueniantur, interdum dodrantes,) & craſtitudine. Ab humanorum ramen unguium ſimilitudine ut Græci Onyches, ſic Latine Vngues dicuntur. partes enim extremæ præcipue, tenuitate (tuitate) & figura unguibus ſimiles ſunt: uel à teſta colore & ſubſtantia unguibus noſtris non diſſimili. Longè uerò aliud eſt Vnguis odoratus, Conchylij Purpurae uel operculum. Gaza ex Ariſtotele modo Vngues, modò digitos interpretatur. ¶ Differt ab hac Cōcha lōga Plinij, ut Rondeletius docet: quanquam & Solenes *μακρὰ κήλαι* à Sophrone dicantur, & *μακροκόχυλοι* ab Epicharmo cognominantur. ¶ Solen ex Concharum longarum genere (inquit Rondeletius) duplici teſta conſtat, altera tantum parte colligata nigro uinculo, (etiã ſi aliter ſcribat Ariſtoteles Hiſtorij lib. 4. cap. 4.) ab altera uerò parte ſoluta, ita ut nullum uinculi aut articulationis ullius ue ſtigium cernatur. Extrema duo ſemper aperta ſunt: anteriore caput exerunt & retrahunt Teſtudinis ritu. Teſta cæruleo eſt colore, lineis euidentibus per tranſuerſum ductis. Aqua & arena uiuunt. ¶ Vitam fœminæ in arena traducunt; mares in eo lapidis genere, quem Glaſtrum uocant, nec unquam alibi uiſuntur, Bellonius. ¶ Dactylis natura in tenebris, remoto lumine, alio fulgore clarere: & quanto magis humorem habeant, lucere in ore mandentium: lucere in manibus atq̄ in ſolo, atq̄ ueſte, decidentibus guttis, Plinius. ¶ Vngutum aliq̄ mares, aliq̄ fœminæ dicuntur, Plinio & Diphilo: quanquã nõ procreant, ut quæ proprie ſexu diſtinguuntur: ſed (ſicuti & alia quædam Conchæ) locis arenofis ſponte proueniunt.

Solen.
 Aulos.
 Donax.
 Dactylus.
 Onyches.
 Concha lōga.
 Sexus.

GRAECI etiam nunc Solenas appellant, Gillius & Maſſarius.
 ITALI (ut Veneti) Cappas, id eſt, Conchas longas. Apuli Imbrices à ſimilitudine. Puto & Dottoli nomē (à Græco Dactyli) alicubi in Italia uſurpari. [Gillius Balanos mar. à Venetis non rectè Dactylos uocari ſcribit.] Genus id Concharū, quod à noſtris Spoletta uocatur, aliqui Spodylos, aliq̄ Dactylos mar. eſſe uolunt, &c. Braſauolus. Spoletta quidem uocabulum, accedit ad Germanicum Spülen, quod cannam uel arundinem ſignificat. ¶ Duo earum diſcrimina uulgo Veneto agnoſcuntur: quorum alterum Capa da ferro, alterum Capa da deo uel da detto (quòd ex ſua theca ſolo digito ſine ferro eximi poſſit) cognominat, Bellonius.
 GALLI des Couſteaux (uel Couteaux) quòd cultri manubrium referant.
 ANGLI Pitor, uel Pitot, ſed Io. Fauconerus aliud Anglicum nomen indicauit, an Hagſyſb. A Vuallis in Anglia Thymbi uocari audio.
 GERM. F. Nagel/ Finger/ Kånel/ Spüle/ Reſſte/ uel Nagelſchale/ Fingerſchale/ Lågſchale: uel Nagelmuſſeln/ das månle/ &c.

Solen ſamina Rondeletij.

Alia Solenis icon, Venetijs olim nobis depicta.

SOLEN fœmina Rondeletij. Onychas (inquit) appellat Plinius Solenes fœminas: quæ colore, sapore, magnitudine à maribus differunt, in alijs omnibus similes. Testa lineis cæruleis distincta nõ est, ob id à Plinio unicolor dicitur. Caro dulcior est. maribus minores esse solent. Plura lege suprâ in mare.

VVLGARIA diuersarum gentium nomina, eadem huic, quæ mari, attribui poterunt, aliquo (si uidebitur) differentia nomine adiecto.

GERM. F. Nagelmuscheln das weyble/zc. ist kleiner dan das obgemalt männle/vnnd süßet/zc.

DE CONCHIS TURBINATIS IN GENERE.

TURBO proprie dicitur figura quæ ex amplo & lato paulatim in mucronẽ desinit, ut de Buccina scribit Ouidius: caua buccina sumitur illi Tortilis in latum, quæ turbine crescit ab imo. Huius figuræ etiam turbo lusorius, Quem pueri magno in gyro uacua atria circum Intenti ludo exercent. Ab huius similitudine dicuntur Turbinata ostracodermorum genera, *Στρομβόλι* Aristoteli, quæcumq; in uolutas & anfractus, seu spiras, quales in prælis & torcularibus uisuntur, (ἐλικας Græci dicunt, unde ἐλικασίς fortè eadem quæ *στρομβόλι* uocari possunt,) testas suas quoquo modo refectunt: sicut & Cochleæ. hæ enim omnes turbinatæ sunt, sed breuiiores rotundioresq; nec exeunt in mucronem suo turbine, ut Strombi, id est Turbines, proprie & priuatim dicti, qui in longum protenduntur. Hesychius non distinxit, Strombum simpliciter Cochlon interpretatus, neq; Massarius: qui, Aquatiles Cochleæ, inquit, sunt quæ Græcè Strombi, Latineq; Turbines communi nomine nuncupantur, quod ex amplo in tenue deficiant, in uertiginem torq; Theocritus quoq; strombum & cochlon ceu synonyma nominat, ita nimirum ut genus ac speciem. Aristoteles alibi Echinos etiam Turbinatorum nomine complectitur, alibi non. Turbinatis certè hoc peculiare est, ut testæ postrema à capite clauiculatim intorqueantur: & operculi omnia iam inde ab ortu naturæ gerant: quæ echinis nullo pacto conueniunt, &c. Vide Rondeletium lib. 2. De aquatilibus cap. 1.

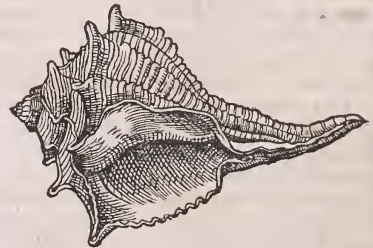
Cochleæ.

ITALI Turbinata omnia, ni fallor, Porcellanas uocant; aliqui priuatim Venereas tantum Conchas.

GERM. Cochleas & Turbinata quoquo modo nominabimus Schnecken: Strombos uerò priuatim, Straußschnecken/Straubenhorn/Spitze Kinckhorn: Schmale langlaçhte vnd gespizte Schnecken.

Purpura cum operculo, quam Rondeletius exhibuit, qui & aliorum picturas reprehendit, in quibus uel rostrum tubulatum, uel turbo non exprimat.

Alia Purpura effigies, nostra: ex Adriatico.

Murex.

Conchylium.

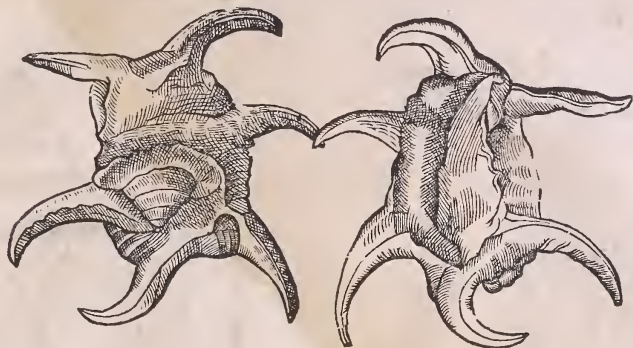
Pelagia.

PURPURA Turbinatorum generis nobilissima concha, à Græcis *Πορφύρα* dicitur: cuius diminutiuum est *πορφύριον*. Murex est speciem unam significat, scilicet Buccinum: generale tamen est uocabulum, (sicuti & Conchylium, per excellentiam,) Purpurâ comprehendens & alia. *Κοχύλλι*, Conchyle, Hesychio & Suidæ Purpuram significat: Conchylia uerò ostrea. Purpuræ nomine alio Pelagiæ uocantur, Plinius. Massarius quidem & Rondeletius, Pelagias loci ratione Purpuras quasdam esse docent, non autem toti generi hoc nomen conuenire. fieri tamen potest ut uulgius Plinij seculo eas sic appellarit *Πορφυλά*, quod ille maxime requireretur, utpote & maiores, & quæ magis probatū florem haberent: quæ etiam Pelagium pro colore seu flore Purpuræ Plinius dixerit. Buccinum (inquit) per se damnatur, quoniam fucum remittit: pelagio (id est, Purpuræ flore) admodum alligatur, &c. Purpura animal siue Concham proprie significat, accipitur autem etiam pro colore ex eo facto, et uel simili. Viole subluet purpura nigre, Vergilius. item

Purpura

Purpura pentadactylus Bellonij (atqui dactyli sex pinguntur) prona. *Viderur autem ad Aporrhaidem Rondeletij propius accedere. Turbinem quidem pentadactylum Rondeletij, infra dabimus.*

Eadem supina.

pro uestimento eo colore tincto. Cruor ille qui parcissimus in singulis reperitur, flos, fucus, pelagium, succus, medicamentum, pharmacum, nominatur: color ipse purpureus, Punicus, Colossianus, Calainus, & alij forte nominibus. ¶ Purpurarum genera plura sunt, earū differentia sumuntur à loco, magnitudine, paruitate, floris siue succi uarietate. is enim alijs nigricat, alijs rubet. Earundem plura genera tradit Plinius, pabulo & solo discreta. Lutense, putri limo; & Algense, nutritum alga, uilissimum. Dialutense, uario foli genere pastum, &c. Phoenices piscem, cuius sanguine fericum in purpuram tingebatur, Sar appellant, Seruius,

GRAECI etiam hac ætate antiquum nomen retinent, Gillius,

ITAL. Genuenses quod muricatis aculeis in orbem circūualletur atq; horreat, Ronceram uocare solent. Venetorum & Romanorum uulgus ab ungue odorato (quo iam inde ab ortu naturæ sese quasi concludendo ruetur) Ognellas nominat. Testas priuatim Porcellanas uocat Italia, eodemq; nomine Conchylj genus omne intelligit, Bellonius. *Purpura mar.* id est, *Cetula marina*, Syluaticus.

GALL. Nostri Curez uocant, quasi Murex, Rondeletius. Has & Murices & Buccinos, Massilienses Bios uocant, Gillius.

GERM. F. *Ein Nagelschneck*, ab unguis simili operculo. *Ein Purpurschnecken art*, ut eo nomine Buccinum quoq; & Conchylum includamus. *Ein Stachelschnecken art.* uide infra in Muricibus.

ANGLICVM nomen est **Purple**, nescio an uulgare, an effectum imitatione Latini,

DE MURICIBVS IN GENERE.

MUREX aliquando sumitur pro Purpura: sic Muricem Tyrium Vergilius dixit, Nonnumquam generis nomen est, cui subijciuntur Concha Venerea & Buccinum. Muricum generis sunt quæ uocant Græci Colycia, alij Corythia, turbinata æquæ; sed minora, Plinius. Quare cum Muricis nomen pluribus accomodatum sit, Gaza Plinij (in cæteris plerisq;) imitator *Κόρυνας* nō Murices conuertit, sed Buccinos. Plinium quidem *Κόρυνας* nō semel Murices interpretatum constat, Rondeletius. Nos Plinium *Κόρυνα* modò Muricem, modò Buccinum uertisse obseruauimus.

Firmioris iam teste murices & concharum genera, Plinius; cum proximè de quibusdam fragilioris testæ dixisset. Apparet sanè Latinum nomen Murices, à Græco *Κόρυνας* desumptum; à Muricibus autem metaphoricè tum tribolos (ut Græci uocitant) ferreos: tum similes in saxis alibi ue mucrones duros & acutos prominentes. Rondeletio Murices propriè dicuntur, qui turbinati sunt, & longos firmosq; aculeos siue clauos habent. Hos Germanicè *Stachelschalè* uel *Stachelschnecken* nominabimus commodè, nomine ab aculeis & concha composito. nam & aculeatos pisces os fl. aliqui *Stachelsisch* appellant.

Mutianus prodidit Echeneidem esse Muricem, latiore purpura, &c. Rondeletius Veneream hanc Concham nuncupat: uulgus Porcellanam, &c.

A. iconem Rondeletius exhibuit: cui nos similem alteram *B.* adiunximus, Conche cuiusdam seu Muricis orientalis, quam Venetijs nacti sumus. in ea margaritas quoque gigni quidam nobis retulit, nescio quam verè. Color forissecus pallefcit, intrinsecus cum pulcherrimo splendore ex albo roseus est. Labrum exterius procedit se & dilatatur in marginem. Mucrones infra caput seu conum teste duo magni, sed obrui, prominēt. in ipso cono parui admodum & subrotundi, per spiras deinceps, non aculei sed tumores uijunguntur.

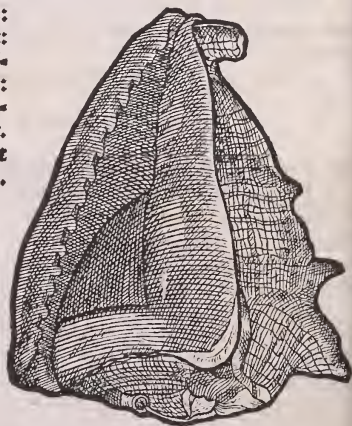
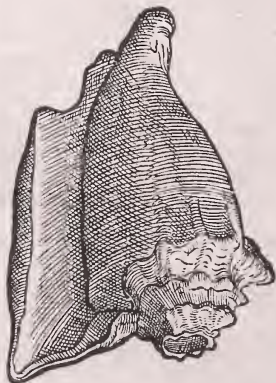

MUREX Marmoreus Rondeletio dictus, à candore duritiâq; qua marmor (inquit) candidum æmulatur parte externa: parte interna ex albo purpurascit.

GERM. Ein art d' Stachelſchnecke / außwëdig weyß wie ein marmel / inwëdig leybsarb.

MUREX Triangularis Rondeletij. Hic altera parte (inquit) Murex planus est, altera ferè rotundus: sed ita ut utrinq; duo sint latera, tertium plana pars efficiat: à qua figura, quæ huic propria est, triangularis iure dicitur. Vario est colore. Foramen duplex habet, rugosum: quo ob teste amplitudinē et breuitatē, sonus editur grauis et tristis. Testa tota ad Conchylj testā magis accedit.

GERM. Ein andere art der Stachelſchnecke mit try ecken an d' ſchalē.

MVREX lacteus Rondeletij, à lacteo colore nuncupatus. Hic (inquit) exochas & tubercula potiùs habet, quàm clauos ſive aculeos.
 GERMAN. Ein ſchön weyſſer Stachelſchneck.

MVREX Coracoides Rondeletij. Vt anatomici (inquit) omoplata appendicem à roſtri coruorum ſimilitudine coracoidem appellarunt; ita nos Muricem hunc ab aculeis incuruis, & roſtris Coruorum ſimilibus.

GERMAN. Ein andere art d̄ Stachelſchneckē / mit krumlachren ſpiſzen / gleych wie die ſchnäbel der rappen.

Lege ſcripta ſuperiùs cum *Purpura pentadactylo* Bellonij.

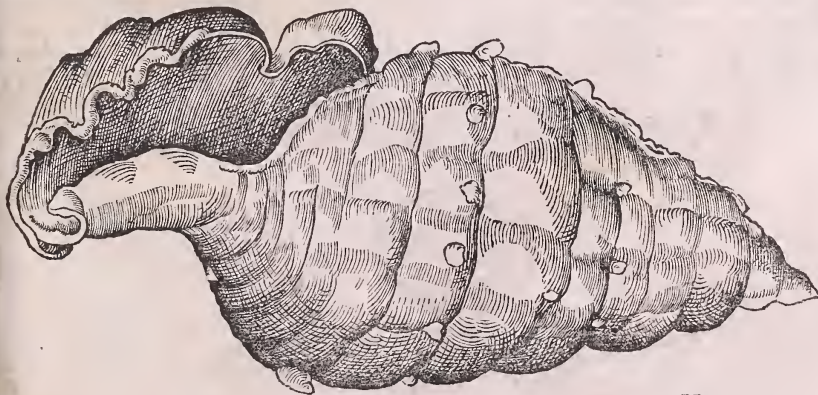
APORRHAIIS muricum generis Concha, ut Rondeletio uidetur, qui Pliniū etiā de hoc genere ſenſiſſe ſuſpicatur, his uerbis: Muricū generis ſunt quæ uocant Græci colycia, alij corythia, (al' coryphia,) turbinata equè, ſed minora multo. ¶ Gaza aporrhaidē, muricem interpretatur apud Ariſtotelem.

GERM. Ein art der Stachelſchnecken oder Purpurschnecken im meer.

Buccinum Rondeletij.

Icon hæc noſtra eſt, ſive Cochleæ, ſive Buccinæ: quam apud ciuem quendam noſtrum uidimus, mucrone percuſo, circulo ſtanneo ambiente, ut apta eſſet inflari. A Rondeletio pro Buccina exhibita eſſigies, noſtra quidem ſimilis eſt, ſed tuberculis rotundis ſcitè clauata.

KHPYKA Aristotelis, Buccinā Gaza semper interpretatur: Plinius Buccinum. Buccinum (inquit) minor (aliās melius, maior) concha, ad similitudinem eius Buccini, quo sonus editur: unde & causa nomini, rotunditate oris in margine incisa, Genus alterum (Conchylis) Purpura uocatur. Aliquando Muricem uocat, Rondeletius. *σβυρίον* hodie à Græcis appellari audio. Gillius Græcos quosdam hac ætate Strophilidas uocare scribit.

ITAL. Ligures uulgò Cornetos nominant.

(Bios cornetos, Gillius,

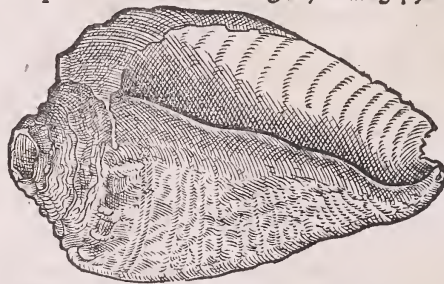
GALL. Mafsilienſes Purpuras & Murices & Buccinas, Bios appellant: Buccinas priuatim

GERMAN. F. Ein Hornschneck oder Blaaschneck im meer/größer dann ein Purpurschneck: mag zu blaasen gebraucht werden wie ein horn. Ein Kinckhorn geschlecht. Est autem Kinckhorn inferioribus Germanis nomen generale ad omnes côchas turbīnatas, factum à remedio. prodesse enim putant aduersus tulsim siccam, (in qua tulsientes parū excreant, & spiritu tanquam reciprocante offenduntur, quod Kinckhen appellant,) si cereuisiā aliumue potum

Figura hæc ad nostras conchas efficta est, aliā Est et hoc parū Buccini genus, Rondeletius posuerat, sed huic simillimam. ex conchis nostris depictū, accedit aut ad Turbinē pentadactylū, Röd.

BUCCINI species due minores. Inter Buccinorū genera (inquit Rond.) hæc duo reperi: parū, & lineis frequentib, asperiusculū. Et alterū huic simile, nisi q̄ lineas p̄minentiores habet, & trāsuerſas, ut striatū meritò dici possit. GERMAN. Zwey kleine geschlecht der Kinckhornen.

CONCHYLIVM apud ueteres Latinos & Græcos nomen est conchis & cochleis omnib. commune, & per excellentiam aliquando pro purpura ponitur. Dioscorides quidem cum dixisset de Purpura & Buccino, aliquantò post de Conchylis eiusq̄ operculo seorsim scribit: unde speciē peculiare esse apparet: eā scilicet quā hic ex Rondel. sententiā exhibeo. Κογχύλιον, κογχύλιον.

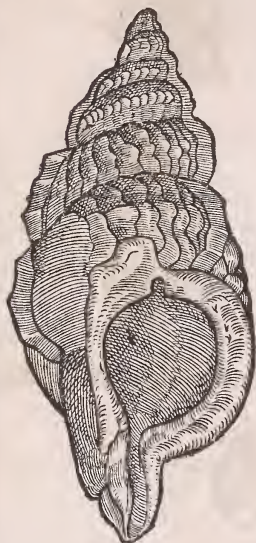
GERM. F. Ein geschlecht d Purpurschnecken, hat keine spitze od buckeln wie die andern. Operculū quod in medio latius et rotundius exhibetur, Buccini aut Purpure est: cetera uerò quatuor angustiora longioraq̄, Conchylis.

CONCHYLII operculum. Purpuræ operculum (inquit Rondeletius) *βλάστη* siue *βλάστη* Blatta Byz. *ου βυζαντιου* uel *βυζαντιου* appellari debebat. Blatta uerò Byzantia Arabum nihil aliud est quam Conchylj operculum. Pharmacopolæ nostri Conchyljorum Buccinorumq; opercula permissa uidentes, Blatas Byzantias uocant; has rotundas, illas longas. Dioscorid. Onychem (*όνυχη* Vnguis. *ονυχη*) id est, Vnguem, uocat, Conchylj tegumentum, (*ωνυχια των κοχυλιδων*) à figura nimirum, qua auium carniuorarum unguibus simile est, aliqui etiam ostracium, ut refert Plinius, uel ostracon. Ostracium. *ονυχη* Paulus Aegineta testam uocari dicit Conchylj, duntaxat Indici; quod & Condylion appellat. ¶ Est & Onyx sui generis Concha integra, alio nomine Dactylus.

GERM. *Sas recke*le von der nächstgesetzten art der Purpurschnecken.

Ex duabus bis Strombi magni iconibus, minor à Rondeletio exhibita est: maior ad Strombum quemdam peregrinum (quem domi habeo) expressus.

TURBO longus & magnus Rondeletij. Multis (inquit) uoluminibus constat: testa est alba, lineis tuberculisq; multis scabra & aspera.

GERM. *Zwo lange vnd grosse arten der Straubenschnecken.*

*Terrestres
species.*

TURBO tuberosus Rondeletio à tuberculis multis cognominatus: inter ceteros qui hîc exhibentur, maior. Longus est, (inquit,) tenuis, in mucrone definens. Huiusmodi sunt quidam albi, quidam nigri, quidam uarij. Pollicis magnitudinem nūquam excedunt. In his Cancelli cūm parui sunt uiuunt, longiores ijs qui Neritarum sunt hospites. ¶ Huius generis Turbines in terra etiam reperiuntur. ¶ Eiusdem Turbinum generis sunt aliquot species diuersæ: quædam longæ, tenues, acutiores, læues; cuiusmodi tres sunt tuberoso propiores. alij, postremi scilicet duo in pictura, inæquales, tuberosi, scabri, uirgati. Vita, moribus, substantia non differunt.

GERM. Etliche besundere kleine Straubenschnecke, dergleychen auch im erdtich auff trocknem land gesundē werdē: der grōst auß jnen mag ein Lychelschnecke genēt werden.

TURBO angulatus Rondeletij. Hic Turbo (inquit) Buccinis satis similis, quia testæ uolumina ita à se discreta sunt, ut in medio angulos efficiant, cognominatur angulatus. Inferiūs in Turbinem tenuatur, superiūs in lōgum & acutū rostrum; nam & Plinius Purpuræ rostrum dixit. Colore est marmoreo,

GERM. F. Ein Eckestraub.

TURBO muricatus Rondeletij. Aspectu quidem (inquit) Buccino haud dissimilis est: sed à tuberculis multis, breuius, quidem & obtusis, muricatus appellatur, (appellari potest.) Superiōre parte tumidiōr est. Intus testa purpurea est, foris alba & ueluti calce illita.

GERM. F. Ein Buckelstraub.

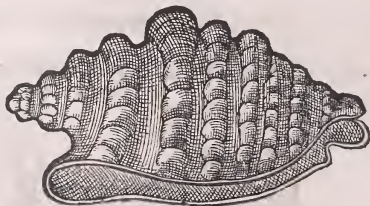
TURBINES diuersi, qui intra spongas uiuunt. Cūm sæpiūs spongas secarem in frusta, (inquit Rondeletius,) ut penitus earū naturā puestigarē, in ijs uarietatē maximā reperi Cōchularū omnis generis, Conchyliorū paruorū, Buccinorū, Turbinū, Neritarū, Vmbilicorū, cuiusmodi aliq̄t hîc exhibeo: omnes enim persequi, infiniti esset ope

*Conchula la-
stea.*

ris. Dicemus tantūm de eo paruo Turbine, qui dextræ manui proximus est: rimamq̄ longiusculam ueriūs quā foramen habet, testa non intorta: qui & intra Spongas, & extra reperitur: Conchulaq̄ lactea à candido colore nominari potest: uulgo petite Porcelaine dicitur. Hac in fucis utuntur mulieres. Equorum frenis & phaleris nonnulli accommodant. ex eisdem & gagatarū globulis mulieres monilia & cingula contexunt, &c. Sed quæ equorum ornamentis adduntur, crassiore durioreq̄ sunt testa: aliæ tenuiore & fragiliore, utraq̄ candore & figura similes.

GERM. Mancherley kleine Schnecke vnd Straubenschnecke/ wie die inn schwümmen gefunden werdend.

TURBO auritus Rondeletij. Sic autē uocamus (inquit) ob extremi alterius turbinatæ parti aduersi latam utrinq; appendicem. perelegans est, & rarus in mari nostro; extantibus pulchro ordine tuberculis distinctus, horum imaginem imitantur aurifices in urceis efformandis, ad dita basi.

GERM. F. *Ein Dorftraub/Schön mit buckeln, die goldschmid formieret etliche geschirz als schalen auff dise weyß/machend süßle daran.*

TURBINES duo digitati Rondeletij. Inter Cochleas (inquit) Plinius Pentadactylos quosdam nominans, de hisne Turbinatis intellexerit (quæ proponimus) nescio. Dicitur autem Pentadactylus Turbo, quod quinque habeat appendices longas & acutas, si extremum Turbinis annumeres. Alius est Turbo Tessaradactylus, cui quatuor duntaxat sunt dactyli. Ex his alij albi sunt, alij nigricant, alij sunt uarij. Sic ille. Bellonius Purpuram quandam Pentadactylum nominat & pingit; quam superius exhibuimus; sicuti etiam post Buccina genus quoddam paruum, Pentadactylo Turbini Rondeletij per simile.

GERM. F. *Zinckeler/Zinckestrauben/ einer mit vier/ der ander mit fünff zincken oder enden.*

TROCHI à Rondeletio dicti, & alij quidam Turbines. Hoc Turbinum genus (inquit, sentit autem de duobus tantum hic depictis, nempe maximo, & paruo ei adiuncto) à similitudine instrumētū quo lulant pueri, Trochos appellamus. [Trochi, id est Rota, Aelianus belluæ quedam marinae sunt.] Horum alij sunt parui; qui à superiore amplaq; parte, statim in breue acumē deficiunt. Alij longiores. Omnes laues sunt & uarij. Testa ueluti cruftis duabus constare uidetur; externa minùs nitet, quæ subiacet unionum est splendore. Præter uerò Trochos duos, adiecimus aliquot diuersas Stromborum formas; quarum alix ad Buccinorum, alix ad Conchyliorum speciem accedunt.

GERM. *Wanderley kleine Straubenschnecke.*

DE NERITIS, QUI INTER TURBINES
& Cochleas ferè ambigunt,

Concha est ampla & capax; nos imaginem eius ueram, non magnitudinem, expressimus, Rondeletius. In lacu nostro Tiguri similes ferè Conche reperiuntur, sed perexiguæ, candidæ, fragiles.

NERITES Aristotelis, *Neritus* ð. Quas Aristoteles (inquit Rõdeletius) *Neritas* uocat, Gaza Natices conuertit, à natando, ut opinor. Naticem quidem Latinis à natãdo dictus uidetur, ut Græcis etiam *Neritus* à *νῆρ, νῆω*. Naticem piscẽ leges apud antiquos, et uidetur à natando dictus, Festus. Testa quidem Neritæ Aristotelis, cum cauitatem amplam & rotundam habeat, ut nater & quodammodo nauiget, idonea uidetur. potest enim aërẽ copiosum capere, & innatare facilius, uentoq; impelli, uti consilio. neq; enim hoc authores tradunt; sed grammatici tantum in etymologia: circa quam tamen uariant. Hoc primum monuerim Nerites semper masculino genere proferendũ, sicut Anchises, syllabis omnibus longis, siue *Neritus* per

Orthograpia

250 Animalium Mar. Ordo XV.

in medio scribatur: siue Νηριτης per s. ut in Oppiani Halieuticis, apud Hesychiūm Νηριτης scribitur, ut ἀνδραγωγος, terminatione & accentu: quod uocabulū alioqui adiectiuum est, & significat magnum, copiosum, excellens, incomparabile, quo cum nihil aliud in eodem genere conferatur aut contendat, ἀνν. priuāte particula et uerbo ἐλάειν. (sed p copioso et innumerabili usitatus est scribere νηριδιου, ἀνν & ἀνδραγωγός.) Ergo si quis Neriten cochleam à magnitudine uel pulchritudine qua alias eiusdem generis excellat, nominatā uelit, bene est. sin minus, Grammaticos audiat, Suidam & Varinū. A uerbo νηω, νω, quod est, nato, (inquunt, cuius futurum est νησω, unde ἐν νησο & διπλα,) fit νηρις, quod concauum aut humidū significat, inde fit νηριτης. Quidā tamen à νηρις deducunt. Quod si à Nereo fieret, νηριτης scribendum foret. & sanè à Nereo deo marino deductum huius Cochleæ nomē ratione non caret, (quod & Aelianus innuit, Neriten filium Nerei in hanc Cochleam conuersum tradens,) quod is forte tali Concha tanquam elegantiore Buccinæ loco uti fingeretur: que ad inslandum inepta non est, utpote ampla & Buccinæ similis.

Etymologia.

Anarites.

Non alius uidetur qui Anarites & Anartas (Ἀναρίτης, Ἀναρτάς) apud Athenæū dicitur: de quo scribit: κοχλιδὲς ἐστὶν τὸ ὄσπρον περὶ χεῖρα τῆς πύρας, ὡς περὶ ἀνδραγωγός, id quod similiter de Nerite Aristoteles tradit. Apud Phaurorinum scribitur etiam Ἀνηρίτης. alpha quidem à principijs dictionum non rarò abundat, quod si quis Anartam dictum coniecerit, à uerbo ἀναρτάδω, quod est pendere, quasi pendulum: è saxis enim dependet, non temere fecerit. προσφύς ὄκω τῆς χροιάδω ἀναρίτης, Herondas. Simile prouerbium est, Patellæ modo adharere.

Ordinis ratio

Neritæ Turbinatis ab Aristotele difertè adnumerantur: nam cum à Strombis, id est, Turbinibus (quorum longa & stricta est testa) eos separat, unius generis duas species facit. quod & Rondeletius approbat: Si quis (inquit) Neritam inter Cochleas reponere uoluerit, non ualde refragabor. Mihi Nerites primus ab eo exhibitus, ad Turbinata referendus uidetur: secundus uerò, sicuti & Bellonij Nerites magis ad Cochleas accedit, propter nomen tamen unum, cum genere etiam non multum differant, coniungere hic omnes uolui. Grammatici Neriten κόχλω, κοχλιάμ, κοχλιδιου, aut Conchylium, cochleæ simile esse dicunt: Athenæus Anariten κοχλιδὲς ὄσπρον facit.

Aristoteles: Neritas (inquit) testa est læui, ampla & rotunda, forma Buccinis proxima: papauer tamen non nigrum ut Buccina, sed rubrum habet. Pascitur in mari tranquillo à saxis solutus, quibus alias Patellarum instar adhareret, tegmine seu operculo dimoto, &c. Testam eius uacuum Canceilus subire solet. ¶ Hesychius Neriten uarium esse scribit, colore nimirum.

ITAL. Neriten qui accollunt sinum Adriaticum etiam nūc antiquo nomine appellant, Gillius, ego Naridolam ab Italis nuncupari accepi.

HISPAN. Caragólo, teste Gillio, audio tamen Hispanos Cochleam mar. in genere uocare Alméia, uel Caracól de la mar.

GERM. Ein Meer-schnecken art/hat ein runde grosse schalen/mit schmal vnd lang glacht wie die Straub-schnecken.

NERITES Aeliani. Aelianus (inquit) Rondeletius longè aliter quàm Aristoteles Neritè describit, his ferè uerbis: Cochlea est marina, magnitudine exigua, formæ pulchritudine eximia spectatur, mari puro & tranquillo saxis adhærens. ¶ Paruitate igitur & formæ pulchritudine ab Aristotelis Nerite differt. Punctis nigris eleganter distinguitur, testa intus purpurea, in margine candida, Rondeletius.

GERM. Ein kleine schöne Meer-schnecken art/mit schwarzen tüpfelinen besprenzt an der schalen/welche innwendig rot lacht ist: an den borten weisß.

NERITES Bellonij: qui à primo Rondeletij Nerite planè diuersus est: ad secundum autem accedit, tum paruitate, tum figura. Et cum paruus sit, non erit Aristotelis Nerites, nisi alius quidam Aristotelis Nerites sit quàm Rondeletius exhibuerit, ab hoc Bellonij Nerite magnitudine tantum differens. ¶ Turbinati (inquit) generis hæc Conchula est. Testam habet læuam, rotundam, exiguam, ut neq; in Oceano, neq; in Mediterraneo pollicis crassitudinem excedat. Carnes eius uulgius Græcum crudas edit, quibus appetentiam maximè excitari ait. Pulmenta quæ ex his conficiuntur, minio tincta esse dixeris: quod à rubro ipsarum papauer (quale et Aristoteles Nerite tribuit) prouenit.

GALL. Virilis Lutetie, Armorici Bigornet et Bigorneau uocari solet: apud quos maxima est harum Conchularum copia, Bellonius.

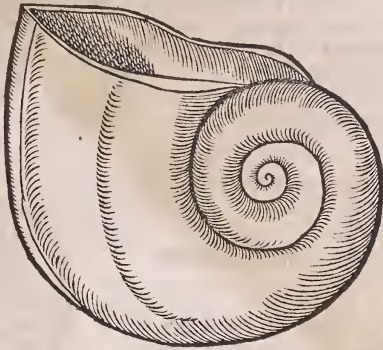
GERM. Ein in andere kleine Meer-schnecken art/mit einer glatten runden schalen/ıc.

Similis

DE COCHLEIS.

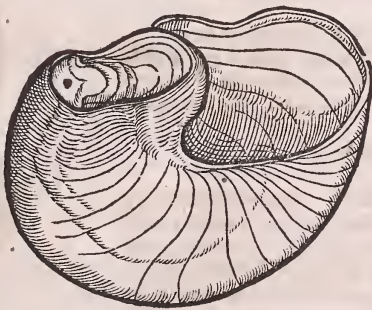
COCHLEAE quænam propriè dicantur, leges fuprà ab initio huius ordinis.

Similis ferè huic Cochleæ eft, Margaritifera uulgò dicta, qua proxime fequitur.

COCHELEA quæ in oleario ufu erat. Cochlea hæc (inquit Rondeletius) rotunda eft, & tefta intorta & magna admodum, ad eò ut fit quæ aquæ quatuor libras capiat. Ob id eam efle puto, quam Plinius memoriæ mandauit in oleario ufu fuiffe, quòd ea oleum decapularent. Huiusmodi Cochleam etiam aurifices, additis anfa et bafi, in urceos efformant eleganti artificio, quòd eam contra uenena aliquid ualere credant.

GERM. *Ein Weerſchneck mit einer runden vnd weyten ſhalen / möchte öl daræyn vñ auß zñ gieffen gebraucht werden.*

COCHELEAM hanc Margaritiferam, quæ ex India & ſinu Perſico adfertur, uulgus appellat: quia unionum colore fit & ſplendore: nam uniones quidem in ea non reperiuntur. Auro ar gentoq; includitur in poculorum ſpeciem. Ex eadè in fruſta diſſecta imagunculæ, globuli ad nun cupandas preces, monilia conſciuntur. Sunt qui hanc ſecundam efle Nautili Conchæ ſpecie traudunt, ſed falſo, Rondeletius. ¶ Porcellanam uocant, quòd Muricis conchæ formam habeat. eam enim etiam Porcellanam nominant: ex qua antiquis uafa quæ murrhina dicebantur, fieri ſolita cõ iicio, Bellonius.

GALL. Coquille de pourcelene: Groſſe Coquille de nacre de perle.

GERM. *Ein Weerſchneck auß India oder Perſia / iſt gefarbt vnd glizert wie bärle / (Perle) dannen in etlich ein Bärleſchnecken nennent: wiewol man kein Perle in jnen findet. die ſchal wirt mit gold oder ſilber eyngefaßt zñ trinckt gſchitzen.*

COCHELEA cælata, (cum ſuo operculo,) Rondeletio. Ad Turbinis (inquit) ſpeciem accedit. Cælata cognominauimus, quòd teſta cælaturis inæquali & ſcabra conſtet. Sunt qui Umbilicum appellent, ſed non ſine errore. ¶ Bellonius Umbilicum marinum, aut Fabam marinam nominat: & ab Ariſtotele ſimpliciter κοχλῆν uocatum putat.

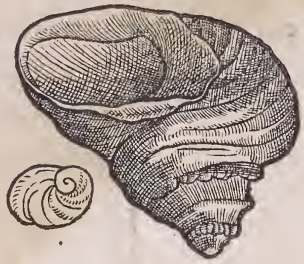
Quum turbinatum genus omne prætenus cruſta carnem patulam ambiente, operculi loco fe-

252 Animalium Mar. Ordo XV.

se tueatur: hæc una lapidī rubro per simili tegumento occluditur. Rotunda est eius forma, umbilicum planē referens, unde ei nomen. Aurificēs lapidem esse putant. Huius testa sola inter nostrī Oceanī turbinata politīe admittit, Bellonius.

GALL. HISPAN. A nostris (circa Monspelium) Prouincialib. & Hispanis Scaragol, uel Cagarolo de mar. nominatur, quōd ad Cochlearum terrestrium, quas Cagares uocant, formam accedat, Rondeletius.

GERM. *Ein Meerboone*, id est, Faba marina: per synecdochen nimirū, operculum enim priuatim fabam aliqui uocant,

COCHLEA Echinophora, sic enim ab asperitate nominamus, tota tuberculis siue aculeis conspersa est, Buccinis figura similis, Rondeletius.

GERM. F. *Ein rauhe art der Rinckhornen. ein Irgelschneck.*

COCHLEA Cylindroides nominari hæc potest, à figura cylindro proxima, Pyramidem etiā refert, pyri modo turbinata, punctis uarijs notata. pollicis crassitudinem uix unquam superat, Rondeletius.

GERM. F. *Ein Sinwelschneck*, nam sinwel nobis teres est.

LAEVIS est & polita admodum Cochlea ista, atq; in turbitem longiusculum desinens, sed obtusum, operculo regitur: circa Lerinum insulam frequens, Rondeletius.

GERM. *Ein glatte art der MeerSchnecken.*

COCHLEA depressa, ut Rondeletius nominat. Operculum (inquit) Cochleæ caelatæ refert: estq; simillima Cochleis terrestribus quæ aliquādo in terra effossa reperiuntur. Altera parte plana est, altera excavata in uoluminibus.

GERM. F. *Ein flachschneck.*

UMBILICVS Rondeletij. Apparet (inquit) ex Ciceronis loco (lib. 2. De Oratore,) Umbilicos esse Concharum siue Cochlearum species: id quod uerum esse indicat ipsa rerum natura: quæ nobis, à Turbinatis, Cochlis, Cochleisq; omnibus speciem diuersam exhibet earum, quæ præter foramen illud, quo Cochleæ saxis inhærent, quoq; corpus exerunt, alterum habent, umbilico ita simile, ut nullus sit qui has uiderit, qui negare possit Umbilicatas meritō uocari. Id foramen profundum, conuolutionum ueluti centrum est, uel circa quod anfractus Cochleæ conuoluuntur, ueluti circa *πορικχλον*, &c.

Κόχλις & *κοχλίας* Theodorus nonnunquam Umbilicos uertit. Sed Umbilicos Latinis semp̄ uidetur certam speciem significare. *cóchlos* uerò Græcis nonnunquam generale est. ¶ Est *cóchlos* apud Aristotelē animal testaceum, & aliud quàm limax: Theodorus Umbilicum uertit, hoc etiam Cochleam est ubi Aristoteles appellet, si cut limacem quoq; Cochlon, Massarius.

Cochleam caelatā Rondeletij Bellonius Umbilicum facit: Rondeletius reprehendit.

Sunt qui Umbilici ceu generis uocabulo, Cochleam marinam omnem comprehendant, inter recētiōres: quorum sententiam non probo. Alij speciem unam intelligunt,

gunt, quæ & ipſa alias ſub ſe complectatur, turbinati & Cochlearum generis, ut Rondeletius. Sed Arnoldus Villanouanus, Aggregator & alij, Porcellanas uulgò dictas, (quarum læuis eſt, nō turbinata concha,) Umbilicos uocant. aliqui corrupta uoce Belliculos, quaſi Umbilicos. Sunt poſtremo qui Umbilicum mar. & Fabam marinam nominent, non animal aliquod integrum cum teſta, ſed operculum duntaxat Cochleæ illius, quam cælatam Rondeletius cognominat.

GERM. F. *Ein Umbilichſchneck.*

UMBILICI duo alij à Rondeletio exhibitæ. Maiorē, Varium cognominat: mira uarietate à natura diſtinctū, ſcilicet nigris, rubris & albis tuberculis, coralliorum omnium colorē & naturam referentibus. Alter Umbilicus eſt ualde exiguus, ciceris magnitudine, uel paulò maior. reperitur in ſpongijs, ueluti granulis rubri corallijs amulis conſperſus, &c.

GERMANICE maiorem circumloquemur, *ein geſpriegelten oder reitlen Umbilichſchneck.* Minorē, *ein Klein Umbilichſchneck* / *wirt in den ſchwümen gefunden.*

COCHLEA Umbilicata Rondel. cū operculo ſuo. Cochlea hæc (inquit) in magnitudinem ſatis inſignem accreſcit. aliæ huius generis nigricant, aliæ corneæ ſunt coloris, aliæ maculoſæ. Proximè autem accedunt ad formam Cochlearum terreſtrium paruorum, quæ conglomeratæ foeniculi craſſioribus caulibus adhærent: quæ etiã præter reliquarum Cochlearum terreſtrium naturã umbilicata ſunt; carneq; ſunt bona.

GERM. *Ein andere art der Umbilichſchnecken.*

COCHLEIS Umbilicatis adnumeranda etiã hæc eſt, longior, & multis anfractibus contorta: quorum longitudo & obliquitas in cauſa eſt, quò minùs umbilici extremum perſpici poſſit. Teſta læuis eſt, & quaſi cornea, uel unguium ſubſtantię ſimilis.

GERM. *Ein anderer Umbilichſchneck.*

COCHLEA rugoſa & umbilicata Rondeletij. Tota (inquit) huius Cochleæ teſta rugas per tranſuerſum ductas habet, ita cælata, ut ſtriatã dici poſſit. Colore intus eſt albo, foris flauoſcēte. Hæc

tertiam eſſe Nautili ſpeciem, quidam falſò tradidit.

GERM. *Ein Umbilichſchneck / voll ubertwären runzlen vnd ſtreymen.*

CONCHA Veneris, uulgò Porcellana: quanquam Itali (puto) Conchas turbinatas quaſuis Porcellanas nominant Hermolaus Barbarus Plinij loco libro 32. emendans, pro Veneri cymbia, legi poſſe cenſet, Veneriæ, Senecam citans: Veneriæ, (inquit,) Spondyli, & Oſtea. Eandem eſſe puto quæ apud Gnidiorum Venerem colebatur, unde Cōcha ſiue Cochlea Veneria dicta ſit: quam deſcribit Plinius ex Mutiano, qui Muricem appellabat. Mutianus (inquit) Echeneidem prædit eſſe Muricem, latiore Purpura: neq; aſpero, neq; rotundo ore: neq; in angulos prodeūte roſtro: ſed ſimplice Concha, utroq; latere ſeſe colligente. quibus inhærentibus plenam uen-

Echeneis.

254 Animalium Mar. Ordo XV.

Icon hac non est Rondeletij: sed similis, ad unam è nostris Porcellanis conchis depicta. Ea in hoc genere maxima est, & russa cognominari solet.

tis stetitisse nauem, portantem nuncios à Perianthro, ut castrarentur nobiles pueri: Conchasq̃ qua id præstiterunt apud Gnidiorum Venerem coli, Rondeletius. ¶ Bellonius Concham læuigatoriā appellat. In Rubro mari (inquit) capiuntur. Earum apud Græcos & Turcas quoq̃, chartis expoliendis usus est. Chartarum scabritia (inquit Plinius) læuigatur dente, conchæue: sed caducæ literæ fiunt, Aliqui hodie ad suspendendas clauas uel conficienda cochlearia utuntur. His & Aegyptij sua lintea glutino imbuta læuigare atq̃ expolire confueuerunt. Mulieres nostræ (inquit Rondeletius) ornamenta quædam sua linea in amylo aqua multo diluto lota, deinde exsiccata, poliunt, adeò ut splendeant. ¶ Porcellanas recentiores quidam Latine uocant, Italis & Gallis usitato nomine, factò fortassis à quadam oris suilli specie, quam parte sui inter labra denticulata dehiscēte, uel potius altero extremo testæ, nempe acutiore & eminentiore rostro suilli instar, quodammodo referunt, unde & Græci à porco *χοιρίνας* uocarunt. *ἡ σφίγξ τοῦ μορίου γυναικείω τῶν ἐσκήφαι*, unde & ueterinos quicquid, qui in hoc genere candidi & minores sunt, uulgus nostrum appellat, & quòd figura quodammodo uterum referant, corpori appensas uteri morbis salutaris esse aliqui mentuntur. Mulieres (inquit Varro) nostræ, nutrices maxime, naturā qua foeminae sunt, appellant porcum: & Græci eadem significatione *χαρὼ*, siue delphaca. Bellonius Porcellanæ nomen à Purpura detortum uidetur innuere. Purpurarum testas (inquit Itali Porcellanas uocant, quo etiam nomine Conchylj genus omne intelligunt. ¶ Ab Ennio nominantur Matriculi, citante Apuleio, inter res marinas, de quibus, nisi Conchæ Veneræ species sunt, non habeo quod diuinem. ¶ Bellonius in Gallico uolumine De piscibus, coniicit murrhina uasa olim ex Porcellanis maioribus Concharum generis, facta fuisse, quæ Muricibus quodammodo similes sint. nostro quidē tempore ad eorum imitationem figlina parari, uocariq̃ Concharum (quas colore splendoreq̃ æmulantur nomine Porcellanas. ¶ Nauigant Neritæ (al Veneriæ), præbentesq̃ concauā sui partem & aure opponentes, per summa æquorū uelificant, Plinius 9.33. Gelenius Veneræ legi mauult. Sunt enim Conchæ (inquit) non gratæ modò Veneri, sed etiam cognatæ ob communem è mari originem, &c. Sanè à pulchritudine, splendoreq̃ & læuore, quæ dotes Veneri formosiq̃ corporis præcipuæ sunt, meritò Conchas Veneras dixeris, quas uulgus Porcellanas: & quas eodem nomine uocitant margaritoideis conchas. Læuis ab aquorea cortex Mareotica concha fiat, inoffensa curret arundo uia, Martialis. Vocatur & Erythraea & Erycina concha; illud à rubro mari: hoc, quòd & Erycina Veneris epitheton sit, quia & ipsa Venus è concha mar. prodijisse dicitur. item Amathitis (nam Amathûs insula est Veneri sacra:) & Cytheriaca. ¶ Eadem nimirum sunt, Otaria (*ὠτάρια*, id est, Auriculæ,) uel Otia (*ὠτία*) à quibusdam ueterum dicte conchæ. Otarium genus ostrei Antigonus Carystius aurem Veneris (*ὄστρεον ἀργυροδύτης*) nominari scribit.

Porcellane.

Χοιρίνας.

Matriculi.

Otaria.

ITAL. Porcellana; sicut & GALLICE Porcelane. ¶ Saxis adhæret in mari rubro & Oceano, Rondeletius.

AGERMANIS Porcellanæ omnis generis uocari poterunt *Wütermuscheln*, *Venusmuscheln*; uel *Glettmuscheln*, à uerbo *gletten* quod est læuigare.

CONCHAE Veneræ secunda species, Rondeletio. Hæc quoq̃ (inquit) uaria est, ut superior; maculas tamen ita insperfas non habet, sed pro his lineolas. testæ est tenuiore & minore, magisq̃ perspicua. At de superiori dixerat; eam totam intus candidam esse, foris uarietate colorum insignem, in diuersis conchis.

GERM. Ein Kleiner geschlecht der Wütermuscheln.

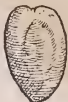

CONCHAE

CONCHAE Venereæ tertia species Rondeletio. Hæc (inquit) parte qua plana est, compressa est magis quam supradictæ, altera magis rotunda. Maculis rotundis notata est, durior & spissior secunda, colore cædido.

GERM. *Ein andere art d Kleinere Müttermschelen/ weyß vð sarb/ doch mit der Kleinsten.*

Icon qua dorsum ostendit, à Rondeletio exhibitæ est. altera qua rimam, anobis adiecta.

CONCHAE Venereæ quarta species, Rondeletio. Parua (inquit) semper manet hæc Concha. Parte altera plana est, altera in tumorem elata: in qua circulus est aurei coloris: alioqui tota foris candida est, intus cærulea. ¶ Aethiopes quidam conchulas porcellanas albas, quas Buzios nominant, adeo expetunt, ut pro ijs uel aurum quandoq; copiose, aut etiam filias suas permittent. Eisdem loco monetæ utuntur. ¶ Multi apud nos ephippiorum loris ornatus gratia affigunt. Conchyliâ minuta & candida, umbilicosq; quidam funda claudunt, Ge. Agrícola. ¶ Bellicosos marinos (ut medici quidam recentiores nominant,) aliqui pro his Conchulis interpretantur; cum ij potius Umbilici marini uideantur, hoc est, opercula Cochlearum quarundam mar. umbilicis similia.

¶ Pharmacopolæ quidam Dentale hanc Conchulam uocant, quod rimam ueluti dentatam habet. *Conchula læta.* ¶ Conchula lactea etiam à Rondeletio dicta, exhibitæ superius cum Turbinibus qui in spongijs uiuunt, Venereis cognata uidetur.

ITALICVM & GALLICVM nomen Porcellana omnibus, nimirum huius generis speciebus, attribuitur. differentia à magnitudine & colore adijci potest.

LVSITANICE & AETHIOPICE Buzios.

GERM. *Mütterstein/ id est, Calculus uteri uel matricis. silicea enim eius testa uidetur. Das aller Kleinste Müttermschelen.*

EIVSDEM Conchæ Venereæ alia species; quam Russam minorem appello.

GERM. *Ein andere art der Müttermschelen/ von ggestalt vnd farben (Dunckelrot oder rauchfarb) gleich der ersten/ aber Kleynere.*

EST præterea quam STELLATAM cognomino, primæ similis, sed paulo minor. Plurimæ in ea stellæ seu maculæ sunt conspicuæ, singulæ in medio sui atræ, ambitu ruffæ, pleræq; rotundæ, &c.

DE ALIIS QUIBUSDAM ANIMALIBVS MARINIS, QVAE AD superiora referri non possunt.

BALANVS marina à similitudine balani, id est, glâdis in quem scu nominatur. Gaza Glandem conuertit. Duo mea quidem sententia (inquit Rondeletius) Glandium genera sunt: unum quod in Gallia & Britannia nostra (ad Oceani litora. in Mediterraneo an reperiantur, querendum) Pouffe piez appellant. Pollicipedes nominant quidam, quod pollicum in pedibus similitudinem habeant, quod nomen eiusq; interpretationem non probo. Id genus glandem esse colligimus, quod illi cum glandibus magna sit similitudo, &c. Cæterum genus illud Musculorum, in Ligustici litoris faxis latens, quod nonnulli Glandes ueterum esse putant, Pholades esse potius existimauerim, si quis tamen nimis præfractè defenderit Glandes esse, non refragabor. Hæc ille.

Conchas illas quas Balanos Bellonius facit, Rondeletius Conchas rhomboïdes appellat. ¶ Genus Concharum est, quod Græci nostræ ætatis, adhuc antiqui nominis retinentes, Balanos uulgò nominant. Plautus & Columella etiam Balanos à glandium similitudine. sunt enim læues, ut uidi mus, in cauernis saxorum stabulantur. Veneti non rectè Dactylos appellant, Pet. Gillius.

GERMANICE nominari possunt *Deereicheln/ läbend in den felsen.*

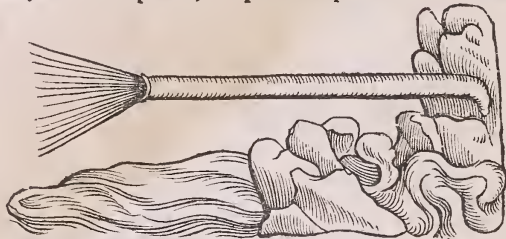
BALANI genus aliud.

Si cui superiores Glandes non placent, alias propono quæ glandibus fructibus similiore sunt. Nascitur in faxis & in rimis nauum, quæ diutius immotæ uno in loco manserint, adnascuntur etiam Mytilis, Rondeletius.

GERM. *Ein ander geschlecht der Meereschlen.*

PENICILLVM marinum uocamus (inquit Rondeletius) à similitudine penicillorum quibus pictores utuntur. Tubulus est testaceus, molli quadam & laxa substantia faxis alligatus, ita ut aquarum undis cedat & agitur. In cauo carnosum quiddam continetur, quod cum se exerit, frondem expandit, ut in pictura exprimi-

tur. In faxis circa Lerinum insulam reperitur. Sic ille, qui insectis et zoophytis marinis Tubulum hunc adnumeravit, eo quidem nomine, quod adhæret, zoophytum magis quam *Coop* uidetur. quoniam tamen testaceus est, & si laxæ substantiæ, & propter similitudinem sequentis Tubuli silicis, hoc loco reponere uolui.

GERM. F. *Ein Meerbenschel/ist ein Känele oder röhle von einer lucken schalen/ in deren etwas fleischhafts ist: welches so es sich herfür laßt/ist es einem benschel gleych.*

TVBVLVS marinus alius, quem Pharmacopola uulgò Antale (Enthalium aliqui, ut Dentale Concham Veneream parua) nominant, à quadam dentis similitudine. Is candidus est, teres, striatus, una aut altera linea transuersa inæquali ambiente, præsertim in minoribus, maiores ad quatuor digitos accedunt, longitudo non omnino recta, sed modicè inflexa est, dentis canini instar, substantia prædura & silicea est, ut in plerisque testatis. ¶ In Italia pharmacopœi Purpuram & Buccinum, Dentale & Antale appellant, ut Brasauolus tradit. ¶ Eisdem hos Tubulos ex Rondeletij libris dabimus mox ordine XVI. inter Insecta, propter uermes in eis delitescentes.

GERM. *Ein Meer-röhle/in den apoteken Antale genaßt.*

Epilogus.

VT NOBIS uitio uerti meritò posset, (inquit Rondeletius) si quæ in hoc genere illustria sunt, & à ueteribus diserte expressa, prætermitteremus: ita curiosius certè facere uideremur, atque superuacaneæ diligentie accusandi essemus, si omnia & minuta Conchularum, Turbinum, Cochlearum genera persequi uellem. Si quis enim ocio abundans in marinis litoribus spaciari uelit, & in saxa maris penetrare, totam istam rem in infinita uarietate uersari uidebit. Genera igitur & illustrioris species cognoscenda: atque ut quæque uel minutæ uel neglectæ, uel nominibus non expressæ fuerint, ad genera sua erunt reuocandæ.

DE ECHINIS MARINIS, ET primum in genere.

ECHINVS (Echinus) duplex est; terrestris & marinus, terrestrem Gaza Erinaceum interpretatur: aquatilis nomen Græcum, Plinium nimirum secutus, retinuit. Est sanè Echinus Græcis commune tum terrestris, tum aquatili nomen; Latini uerò ueteres Ericium & Erinaceum de terre stri dicunt: de marino uix unquam, sed Græcum Echini nomen seruant. ¶ Plinius (inquit Gillius) Echinorum tegmentum uocat crustam, aliàs testam: cum tamen Aristoteles, religiose semper Echinos inter Testacea numeret, & tegmentum eorum testam appellet. Rondeletius crustatis potius Echinos adnumerat; & integumentum earum non durum, neque siliceum esse ait, sed fragile crustæ tenuioris modo. Verùm etiam dura & silicea, si tenuitas accedat, planè fragilia sunt, & magis etiam quàm minus dura: flexilia autem, ut crustatorum corium, præsertim recens, non sunt. Conchulas quoque multas testam tenuem prorsus & fragilem habere uidemus, neque à testatorum genere excludimus.

*Testatine
an crustati
sint.*

GRAECIS Echinus hodieq̄ nomen antiquum retinet.

ITALI Riccio marino nominant, Ligures & Genuenfes Zinzin. Niphus uulgò Cardum (id eſt, Carduum) marinum appellari ſcribit. In diuerſis quidem Italię locis uocatur Riccio, Rizzo de mare, Zino, Incino, Scoppa grammaticus Italus Echinum interpretatur Lincino de mare, Bogancitola.

HISPANI Erizo di mar, uel de la mar.

GALLICE uocantur Echini (inquit Rondeletius) à noſtris Vrfins corrupto ex Erinaceis uocabulo: ab alijs Caſtagnes de mar, quòd ueluti caſtanæ echinato calyce conſecti ſint, A Maſſilienſibus Vrfins & Doulcins, qui ſint edules, etiamſi dulces non ſint, ſed ſalti & ſubamari. maiores, quiq̄ edendo non ſunt, Raſcaſſes ab iſſdē appellantur, hos noſtri Migranes uocant, quia cum detriti aculei deciderint, putaminibus malorum Punicorum ſimiles ſint, Hæc ille. Accola: quidam Oceani Heriſſon de mer, hoc eſt, Erinaceum marinum uocitāt: quòd terreſtris Erinacei modo in orbē contractus, undiq̄ aculeis circumualletur, Maſſilienſes à dulcedine ſaporis Dulcinum, un Douſſin: eumq̄ qui magis eſt albus ac pelagijs, addito cognomento, Douſſin raſcas nominant, Bellonius.

GERMANICE Seeapffel, id eſt, Malum marinū, circa Daniā, Noruegiā, & aliſibi: quòd & rotunditate figuræ & magnitudine ferè malum referat. Quòd ſi quis aliarū plerarunq̄ genitium imitatione, eiuſ Weerigel, id eſt, Echinum marinum appellare uoluerit, reprehendī non poterit.

Echinus maior uel ouarius & eſculentus, integer.

Echinus idem in duas partes diſſectus.

ECHINI ſpecies prima, cibo idonea: in quo oua multa & magna ſunt, eſculentaq̄, non ſolum in maioribus, ſed etiam in minoribus: quare ouarium hunc echinum appellat Hermolaus.

Echini edules, uix grandis gallinæ ouum magnitudine excedunt. Diuerſa in his colorum uarietas, & mutatio multiplex. Alij enim omnino nigri, aliſi albi, quidam uitr ei, aliſi ruſſi, aut flauī, aliſi gemmarum nitore conſpiciuntur. quidam ſunt cyanei, aliſi purpura ſplendent, ſubinde circumagentibus ſe igniculis micantibus ad aculeos, ſcintillæ modo, Bellonius.

GERM. Die gröſſer art des Seeapfels/wirt in der ſpeyß gebrauchet.

ECHINORVM ſecundi & tertij generis, Ariſtoteles breuiter meminit his uerbis: alia duo genera Echinorum ſunt, Spatagi (aliàs Spatangæ) & Briſſi, pelagia ac rara. Is quem hîc exhibemus (inquit Rondeletius) cum pelagijs & rariffimus inuētū ſit, Ariſtotelis uel Spatagus, (Spatanges melius ſcribitur,) uel Briſſus (aliàs Brittus uel Abrytus, corrupto fortè uocabulo ab *ἄβρυς*, quod cibo ineptum ſignificat) uidetur.

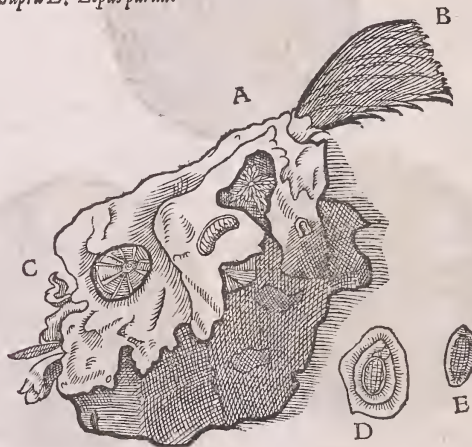
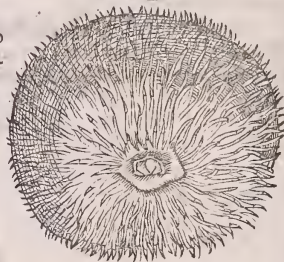
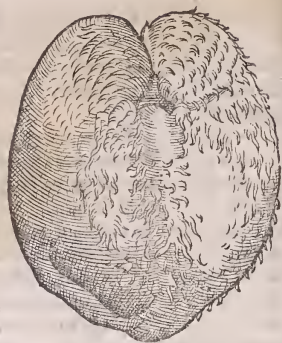
GERM. Ein ander geschlecht des Meerapfels / vntau-
gelich zu essen.

ECHINOMETRA (quartum Echinorum genus) uocatur, quasi mater aut matrix Echinorum. est enim Aristotele teste omnium maxima. Plinius hanc magnitudinem non ad corpus siue calycem, sed ad spinas refert, Echinometra (inquit) appellantur, quorum spinæ longissimæ, calyces minimi: cui Gillius subscribit. Ego uerò (inquit Rondeletius) à corporis siue calycis potius, quam aculeorum proceritate, Echinometras dici existimo. cur enim Echinorum matrem ab aculeis longis nominassent ueteres, cum sit aliud, quintum scilicet genus, paruo calyce, spinis longis durisq̃, hoc quidem genus pro Echinometra usurpasse uidetur Plinius & eum secuti, contra Aristotelis mentem, cum perspicue utruq̃ genus separet.

GALL. Echinus maximos minimis aculeis, Malsilienses uocant Rascaflos, Gillius. Vide supra in Gallicis nominibus Echinorum in genere.

GERM. Sie aller größte art der Seeapfeln.

Infra A. proximè est Echinus paruus.
Infra B. Vriica cinerea.
Iuxta C. Lepas adharens è regione.
Supra D. Lepas inuersa.
Supra E. Lepas parua.

ECHINI genus quintum. Hoc (inquit Rondeletius) saxo inharens representamus, calyce paruo, spinis longis pro corporis ratione, & duris. Vide superius in Echinometra.

Echinus inspexi calyce exiguo, longitudine aculeorum (ut qui digiti longitudinem superarent) præstantes: à SICVLIS Masculi appellantur, Gillius. Genus hoc *ἰσὸν τῶν γιγνῶν* cognominat Aristoteles, (Gaza pelagium uertit,) alibi uerò in alto gurgite id gigni solitum scribit.

Vulgus GRÆCVM, UITALICVM quoque & GALLICVM, Iudæum uocatur, quòd perpetuo nigrescat, sordescat, & gustus ingrati percipiatur, Bellonius.

GERM. Die kleinste art der Seeapfeln / des leybs halb: sunst hat sy die lengisten thö: n.

ECHINI superficies Venetijs picta: primi ni fallor à Rondeletio positi generis: sin minus, quini.

DE STELLIS ET PRIMVM IN GENERE.

*Ed quod ge-
ferèdæ.*

ASTER (ἄστρον) ab Aristotele uocatur marinũ animal: à Plinio Stella, à similitudine stellarum pictarum. Asterium mar. recentioribus Græcis, ἡ Ἰσὸν τῶν γιγνῶν Arist. Hist. 5. 15. Testatis adnumerat. cæterum De partibus

tibus animalium 4. 5. mediã inter plãtas & animalia naturam eis attribuit, ſicuti & Vrticis; & ſimiliter Plinius. Aelianus uerò Cruſta eis connumerat Stellã Plinius extrã callum duriorẽ (*corium durũ, ſive callum, ut Heloburij, Rondelet.*) eſſe ſcribit: is quidem tam durus eſt (Gillio teſte) ut uix gladij mucrone perfringi poſſit. radiorum anguli ad ſilicium duritiẽ accedunt; nec minũs ab icibus inuictos quã ferrum ipſum ſe præſtant. Huius tam duræ ſubſtantię ratione forſan Ariſtoteles Oſtracodermis eas adnumerauit. Oppianus Stellã *ερπυστινὴς ἀναλίας* cognominat. Nos (inquit Rondeletius) inter Inſecta & Zoophyta reponimus, inciſuras enim multas in radijs habent; & uix perfectã animalia dici poſſunt. Nos ad poſtremum Teſtaceorum locum, ueluti ambigue inter ipſa & Zoophyta natura; eas retulimus. Cum Echinis certẽ quãdam communia habent, eaq; plura quã ullõ alio animalium genere, ut deinceps dicitur. ¶ Stellis omnibus communia ſunt hæc. Radijs (*quos quidam etiam curthos nominat, non laudo: & brachia, Oppianus κῶλα*) quinque conſtant, qui ex multis particulis, tanquam ex multis uertebriſ componuntur, ut in aqua mobiles eſſent, in quorum medio oris ſitus eſt, & quinque dentium, ut in Echinis. Excrementorum nullus exitus. Ore igitur Vrticis more excerni quæ ſuperuacua ſunt arborũ, Rondeletius. ¶ Stellarum mar. caro brachijs incluſa (inquit Bellonius) rubra uel lutea, edulis eſt: (*quãdam tamen ſpecies edendo non ſunt*): quarum per multas in litore Epiri tantæ magnitudinis cepimus, ut ſeſquipedem latet eſſent, &c. Natura iſdem armaturis, hoc eſt, promuſcidibus, eas muniuit, quibus Pudendum et Echinum. Extra aquam omnino immobiles apparent, ſed ſi eas quiſpiam in aquam immergat, & ſupinas inſtrauerit, promuſcides acetabula in extrema plus quã quinque milliã excere cernet, at que in pronam partem moueri. Os etiam uerſus terram ut Echini habent, in medio radiorum. Si uerũ quoque acetabulorum, Echini modo, lapidibus adhærent. ¶ Spinulis etiam horret Echini ferẽ modo, Maſſario teſte. Rondeletius priuatim ſpeciem unam, echinatã cognominat. ¶ Stellæ tam feruidam naturam eſſe tradunt, ut quicquid ſumpſerit, (*degluierit,*) id licet illico ab ea (eius uẽtre) extrahatur, diſcoctum appareat. Ariſtoteles, ut nos interpretamur, non enim ſimpliciter contactu ab ea hoc fieri ſcribit, ut Plinius & Gaza uerterunt, & Plutarchus etiã tradit. ¶ Genus quoddam earum in Euripo Pyrrhæo maximum eſſe ferunt, ut idem Ariſtoteles tradit: Gaza longẽ aliter legit & uertit, &c. ¶ Differunt Stellæ magnitudine: quãdam enim magnæ ſunt, aliæ paruæ, quæ nũquam magis accreſcunt; & quod aliæ aculeatæ, aliæ læues ſunt; item radiorum breuitate ac longitudine. Aliæ etiam radiorum appendices & quaſi ramos multos habent, aliæ iſs carent. Poſtremo aliæ rubefcunt, aliæ flauescunt, aliæ nigricant, aliæ cineræ ſunt, alijs brachia uidentur quadrangula, alijs admodum plana, nõnnullas uidimus (inquit Bellonius) in brachia XII. extendi, alias in quatuor tantũ. Sunt quibus tantũ tria ſunt, alijs ſena uel octona. Idem genus unum, maximum nimirum, edule facit, alias omnes non edules.

Comunia omnibus.

Differentia.

GRAECI hodie Scauron nuncupant, Gillius,

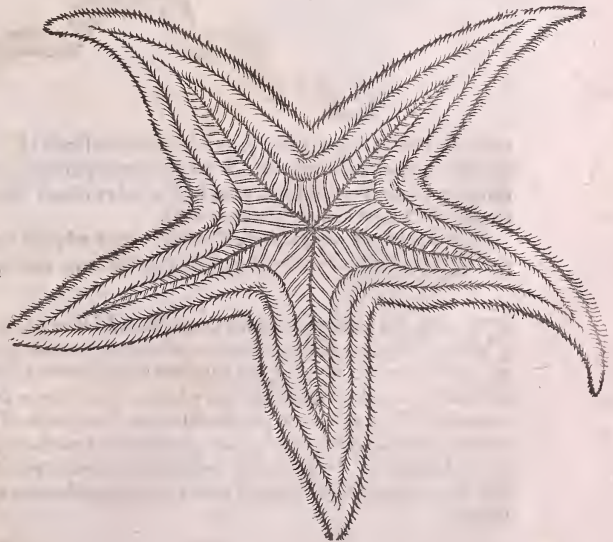
ITAL. Stella omnibus nota, ſuum adhuc nomen retinet, Maſſarius Venetus,

GALL. Maſſilia etiam adhuc Stella dicitur.

GERMANICE nomino eiu Weerſtern.

ANGLICE. Elſora Anglus interpretatur a Sterreſiſhe.

Pro una Rondeletij icone nos duas alias (illi tamen ſimiles) quæ iam prius ſculptæ nobis erant, poſuimus.

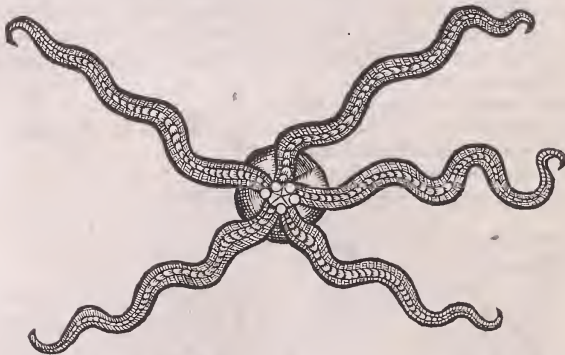
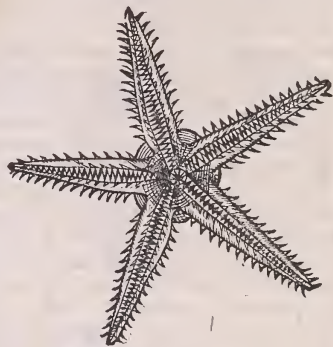
STELLAE primæ non magnitudinem (inquit Rondeletius) sed figuram ueram representamus, eius enim radij pedis longitudinem æquant. Corio duro integitur ut *Holothuria*, sed aspero. radij enim undiq; aculeis munitibus, quales in *Echinometra* uidere est. Idem radij excauati sunt: ex quibus carnosæ appendiculæ dependent, quales in *Vrticis* quibusdam cernuntur. In medio radorum os est siue gula; inde alimentum in quinque partes distribuitur, ut in *Echinis*. Internæ partes omnes indifferetæ sunt, ut in *Vrticis*. Hæc *Stella* & parua *Echinata*, aspectu pulcherrimæ sunt, potissimum corio suo spoliata, ob exquisitam & miram partium compagem. Ex his quædam cinereæ sunt, aliæ flauescunt, *Virus* olent, Sola mollis internaq; pars edendo est, à nostris tamen negligitur, nec unquam in mensas admittitur, Nullus etiam ueterum eam pro cibo habuit.

GERM. Ein Meerstern / das erst geschlecht / ist grösser daß die anderen: hat zintzen einnes schüßs lang.

STELLA pectinata Rondeletij. Inter *Stellas* magnas (inquit) hæc quoque reponenda est, utpote cuius radij ad pedis longitudinem attingant. Superiori similis est, ijs demptis quæ sequuntur. Radij circa rotundum corpus dispositi, in exortu suo angulum acutum non constituunt, sed obtusum. A culei quibus latera munitur, rari & recti, pectinatim disponuntur; unde cognomen ei fecimus pectinata, &c. Rara est hæc species.

GERM. Ein andere art der grossen Sternen / mag von den spitze oder zänen an den seytē / ein kâpfstern / oder Strâlfstern genaunt werden.

STELLA læuis Rondeletij. Prorsus (inquit) læuis est, aculeisq; omnib. atq; asperitate destituta. Radij longi sunt, rotundi, flexibiles, *Murium* caudis persi-

miles. Eorum integumentum cortici serpentum simile est: & ob nigrarum albarumq; macularum uarietatem spectatu iucundum. In medio corporis trunco circulus cernitur, intra circunferentiam quinque maculis rotundis, & inter has stellulæ picturâ distinctus. Brachiorum longitudine & uario flexu celerrimè natat. Edulis non est.

GERM. Ein gar glatter Meerstern / mit weyssen vnd schwarze tüpfelinen schön besprenget. Er schwümmet im meer vast schnell mit seynen langen vnd glid weichen zintzen.

STELLAM arborescentem (inquit Rondeletius) à fronditum & ramorum multitudine nominamus. Ea radios quinque siue truncos habet: in medio os, cū quinque appendicibus, quæ multis paruis dentibus horrent, &c. Quilibet radius statim in binos finditur; hi rursus in binos ramos diuiduntur; atque ita deinceps, quousque ad tenuissimos & capillorum tenuitatem referetæ deuentum sit. A quolibet oris angulo linea albicans prodit, & per omnium ramorum medium producitur: alioqui tota *Stella* nigricat: (*Stellas quidem marinas nigras Hippocrates nominat*) & tenui, neq; admodum dura, sed aspera, cute contegitur. Ramuli omnes introflectuntur: quibus undique (ceu brachijs) contractis prædam (*Vrticæ* ritu) comprehendit: quod nos ipsi aliquando in mari spectauimus.

GERM. F. Ein Staudenſtern/wirt gar ſelten im Teütſchen meer gefunden.

STELLA reticulata ſiue cancellata Rondeletij. Inter diſtinctiones (inquit) retibus uel cancellis eleganter ſimiles extant tubercula quædam rotunda, à quibus etiam tuberoſa cognominari poſſet. Brachia eius ad pedalem longitudinè perueniunt, (quare inter maiores Stellæ reponenda eſt,) craſſiora aliarum Stellarum radijs. Aculeis paruis utrinq; ea dem munita ſunt.

GERM. F. Ein Netzſtern/iſt geteilt wie ein garn oder netze: mit zimten eines ſchüßls länge.

STELLA echinata Rondeletij. Inter ſaxa uiuit: corpore exquiſitè rotundo paruorq; conſtat: & radijs quinque, ſed breuioribus, unde fit ut minor ſit cæteris. Illi è paruo circulo, in quo crucis figura delineata eſt, ueluti è centro exoriuntur, tenues, frequentiffimis aculeis horrentes: qua de cauſa (inquit) Echinatam nominauimus, in lateribus diſpoſitis, Radiorum flexuoſo motu ſerpentum ritu repit hæc Stella: et in ſiccò poſita eos mouere nunquam deſinit, quouſq; in partes diſſecerit: quæ ſeparatæ etiam mouètur per flexus, ut uerum partes & Lacertorum caudæ abſciſſæ. Cochleis paruis Cancrisq; ueſcitur. In ſcopulis Agathenſis ſinus reperiuntur.

GERM. F. Ein Wurmſtern/Kleiner dann die anderen/voll ſpizen an den zimten/welche er on vnderlaß bucket vnd bewegt.

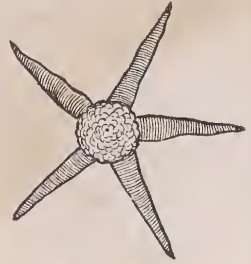

SOL marinus (inquit Rondeletius) uocari poſſet quem hic depingimus. differt enim à Stellis: Squòd in his è medio corporis trunco, ueluti è centro, radij enaſcuntur: in hoc uerò ex corporis rotundi circumferentia, breues, minime aſperi ſuperiore in parte, ſed ueluti ex ſquamis compoſiti, in lateribus uerò paruis aculeis rigentes, albi, ad extremum uſque gracileſcentes. Corpus illud rotundum, in medio roſæ pictæ figuram expreſſam habet. Ore, uictus facultate à Stellis non differt.

Luna.

¶ Vt Rondeletius Solem inter Stellas numerat: sic & LVNAM maris olim ab amico (ut ipse nominabat) mihi ostensam memini: radijs quinis, geniculatis ferè ut Cancrorum caudæ, substantia ferè testacea, molliori, instar testæ oui, friabili & arenosa dum manditur: cinerei coloris.

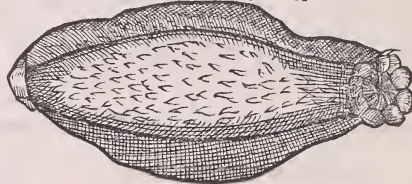
GERM. F. *Ein Meerorn.*

DE HOLOTHVRIIS, TETHY-
IS, PVLMONIBVS ET PVDENDIS MA-
rinis. Quæ omnia communi nomine Zoophy-
ta testacea dixerim: Rondeletius quidè
ad Zoophyta retulit.

TESTATORVM quædam minus propriè sic dicuntur, utpote nõ tam testa, quàm corio duro infecta: ut Holothuria, Tethya, Stellæ, Pulmones. De Stellis iam diximus, de Pulmonibus mox dicturi. Rondeletius Stellas Insectis, cætera Zoophytis adnumerauit. Idem Stellam primam corio duro (*callo, Plinius*) integri scribit, ut Holothuria, sed aspero. Quare cum Stellas ad Testatorum genus retulerimus, hæc etiam ultimo loco eis subijcere uisum est: non quòd cum illis qui uel simpliciter Zoophyta, uel ambigua inter hæc & Testata natura, ea esse maluerint, cõtendere uellem. ¶ Testata omnia ferè in cibum ueniunt, Holothurijs & Stellis quibusdam exceptis. Zoophyta & Insecta nulla (quod sciam) edulia sunt: Tethya, ut dicemus, editur. quæ fortè iustiori ratione quàm Holothuria, utpote ζωπιώτερα, Testatis potiùs quàm Zoophytis adscribentur.

Holothuriorum Rondeletij prima species.

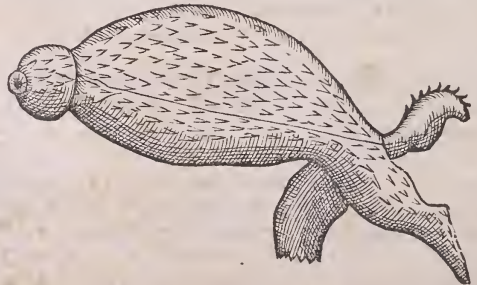
HOLOTHVRIA, ὀλοθύρια. Gaza Vertibula uertens tum hæc tum Tethya confundit: alibi etiam Holothuria interpretatur Tubera & Callos &c. (Mihitria hæc nomina Latina Tethyis meliùs quàm Holothurijs conuenire uidentur.) præstiterit igitur nomen Græcum retineri: quod unde factum sit, non fatis uideo. Secunda quidem eorum species à Rondeletio exhibita, genitilis uirilis quandam similitudinem præ se fert: ut Holothurium dictum uideri possit, quasi toto corpore ad huiusmodi speciem uel libidinem conformatum. ὄσπρον enim interpretantur libidinosum: ὄσπρον πρῶν, ὄσπρον: & ὄσπρον, genituram. ¶ Quæ Holothuria uocant, & Pulmones, & complura eiusmodi alia in mari, parum à plantis differunt, sua ipsorum absolute. Viuunt enim sine ullo sensu, (*εἰ μοι,*) perinde ac plantæ absolutæ, (quæ aliquantisper superuiuere possunt,) Aristoteles lib. 4. c. 5. de partib. animalium, ubi Testatorum differentias explicans, ipsorum quoque inter alia meminit: quanquam & Spongiarum ibidem, non tanquam eiusdem generis, sed quòd similiter ferè in medio plantarum animantiumq; generis ambigant. Gaza quidem interpres illic de suo addit, simplici mitioriçq; testa ea operta esse.

Zoophyta sunt faxis non hærentia, (primum genus aliquando acetabulis suis hæret, sed soluitur, aspero corio contenta: nec inter cibos habentur, sed in litoribus neglecta iacent. Pisculentum odorem respiciunt, nec minus ingratum & insuauem, quàm Lepus marinus, Rondeletius.

GERM. *Ein Meergewechß/ hat kein sunderlich läben noch beweglichkeit/ auch inwendig kein vnscheid d glidern.*

HOLOTHVRIORVM Scæda species, quæ motum aliquem habere uidentur, cuius præsertim expers est, primum genus.

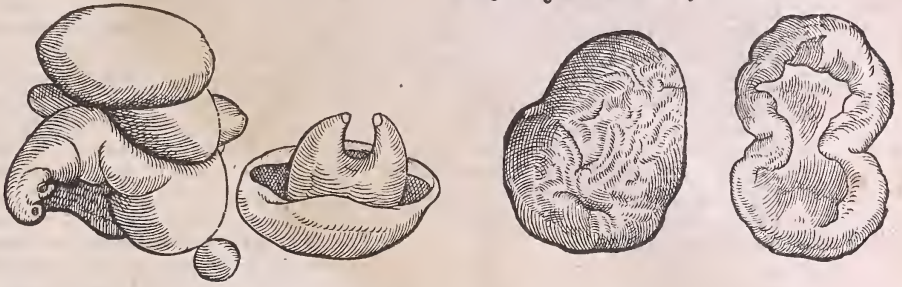
GERM. *Ein andere art des yezgemeltẽ meer-gewechßes.*

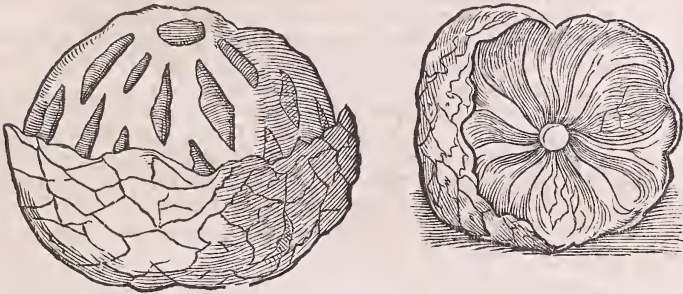
Tethya

Tethya à Rondeletio propofita corio fuo refta: & unum eo nudatū, ut caro interior uentriculi formam referens, appareat.

Alia icones à Bellonio exhibitæ, una integri, altera aperti Tethyi: quæ an eadem fint cū illis quas Rondeletius dedit, confiderandum.

Picturas quatuor fequentes, olim Cornelius Sittardus mifit: quæ uel Tethya effe uidentur, uel eorū nature propinqua. Duas maiores Fungos marinos effe aut uocari in Italia, addebat, refta duræ inclufos. Colore, ut pictos accipi, uario funt, fed magna ex parte fufco, quæ uerò in maxima uirgæ, contextu quodãmodo reticulato (eæ continua effe debebant) uifuntur, rubræ. Si Tethya non funt, an Fungi mar. Xenocratis fint, quibus Tethya comparat, quærendum. Minores duas uulgò nominari Specie, ab odore aromatico, earum pictura foris fufca uel fubuiridis, hirsutaq; appareat: fubftantia (ut aliquis coniecerit) coriacea, intus autem caua & rubra. Saxis adherere aiunt. His ferè fimiliter fua Tethya Bellonius pinxit.

TETHYA uel Tethe Græcis dicuntur, (Τήθυα ἢ Τήθυ, ut ἡρόδοτος κέρει,) plurali numero neutri generis: non placet quod apud Plinium alicubi Tetheæ legitur fœminino genere, Gaza cum Holothurijis cõfundens, Vertibula, Callos & Tubera interpretatur, ut proximè in Holothurijis diximus. Tethya fungorum uerius generis quàm pifcium funt, Plinius: hoc eft, Zoophyta potiùs quàm ζω. (Similia funt fungo, plantæ marinæ, Xenocrates.) Aristoteles Teftatis adnumerauit Hiftoriæ lib. 4. cap. 6. ubi cum qualis fit eorum tefta, quocq; modo faxis adhæreant, expoſuiſſet, fuſius reliquas partes perfequitur. Duo (inquit) foramina habent, à ſefe diſtãtia, ualde exigua, ita ut ferè oculorum aciem fugiant, quibus huius morem reddunt & accipiunt. Corio ſpoliatis primùm apparet membrana neruota, corpus ambiens, carnemq; ipſorum totã continens: nulli è cæteris teſtaceis ſimilis, &c. ¶ Tethya (inquit Rondeletius) non ſolum petris, ſed etiam Oſtreorum noſtrorum teſtis affixa ſunt, & in iſſdem ueluti tumores duri effe cernuntur. Uoi figura ſunt, aliquando longiore. Teſta extra fufca, inæqualis & rigida, (totã oculum uel teſta leui, Ariſtot.) intus argentea, læuis. Eorum caro membrana alba inuoluta, uentriculi formam refert, rotundam ſcilicet & oblongam: meatus craſſior & amplior, gula pro portione reſpõdet: alter minor, podicĩ, uterq; colore eſt rufo: reliquum corpus croceum, quum digitis premitur, aqua per meatus exilit, alioqui ſenſum fugientes. ¶ Venerijis in foro uendi ſolent Tethya, inquit Bellonius, magnitudine oui gallinacæ: quæ ſi manu paulò uiolentiùs comprimas, ſyringis modo aquam longiſſimè ex foramine parum ad latus ſito etaculantur. Sic ille: & forſan inde dicta fuerint Τήθυα uel Τήθυ, quòd ſicut τήθοι, id eſt, mamillæ, (uel τήθυα, id eſt, nutrices ſuis mamillis,) lac emittunt meatu uix apparente: ſic & illa humore mſi comprimantur, uel quòd ceu ma-

Fungi.

Tethya unde dicta.

millares quidam tumores petris Ostreisue adhæreant. *Τιδεα δισφῶν*, Homerus dixit Iliad 7. de urinatores Tethya in fundo maris ad cibum conquirente. ubi Eustathius Tethya scribit Ostreorū generis esse, sic dicta à terra quam Tethyn nominant. sunt enim (inquit) præ cæteris marinis naturæ terrenæ, propter ambientis testæ duritiem, aut fortè denominantur à nutrice infantū, quæ *Τιδεα* dicitur, propter tenerum eorum corpus, uelutiq; lacteū & roscidum: qua ratione huiusmodi (Ostrea) etiam *ερσίνερα* quidā cognominat. Alibi (Odysseus) idem Eustathius, à uerbo *δῶ, θήσω*, quod est lacto, deriuat. Tethyæ inueniuntur fugentes in folijs (*Rondeletius legit scopulis*) marinis, Plin. inuans fortassis etymologiam ipsorum à uerbo *δῶ, θήσω*, quod est, lacto uel sugo. Tethya gignuntur in cauernis saxorum, maximè uerò in cœno & litoribus, quæ phyco algæque marina abundant, inueniuntur & in musco marino, aut alijs in herbis folijsue marinis: Vuotonus è Xenocrate ferè, unde folijs apud Plinium (in loco proximè citato) rectè legi apparet. Idem Xenocrates (interpretè Rafario) Tethya scribit qualitatem manui indere, quæ difficulter abstergetur, maximè uerò (inquit) coria eorum non cōficiuntur, auxiliantur autem renibus, &c. ¶ Motu, & fortè etiam sensu carent, tactum exceperim, olfactum Aristotele eis negat. ¶ Tethynacia (diminutiuum id nomen est) Epicharmus apud Athenæum cum testatis alijs diuersis nominat. ¶ Grammatici quidam Græci Tethe interpretantur Ostrea, uel genus Ostreorū: quod tolerabilius est, si Ostreū pro ostracodermo in genere accipiant; ineptius Nicandri Scholiastes Patellas feras, quæ nos (inquit) *Otia*, id est, Aures, uocamus. Tethyæ similes ostreis, Plinius.

Tethynacia

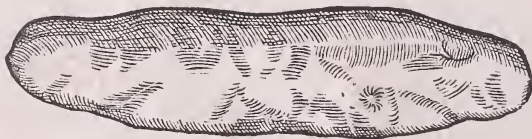
Patella fera

GRÆCVM uulgo Spherdoclos nominat, Bellonius: fortè à sphaerica figura.

ITAL. Venetorum uulgo Sponghas, hoc est Spongias nominat, Bellonius. Adriatici sinus accollæ ex eo Spongias nominant, quia cum premuntur, tanquam Spongiæ, sic aquam foraminibus reddunt. Sunt qui uulgo Spongiolas marinas putent uocitari, Brasauolus. Sfunges (Sphunge) uulgo scribunt ac proferunt, fortè nō à spongia, sed à fungo, facti nomine. Fungorum quidem generis ea esse, ut Plinius: aut fungo plantæ mar. similia, ut Xenocrates tradit, dictum est supra. Vulgo apud Tarentinos dicitur Verticillum, propter formam, & paruos quosdam fractus quibus describitur, Niphus: qui alioqui Verticis cum Vertibulis confundit.

GALL. Nostri Bechus uocant, Rondeletius. Hoc genus piscium Malsiliæ paucissimis cognitum senes quidam (cūm eius descriptionē multūm ipsis inculcassent) nominauerunt mihi Vichonos, Gillius. Vide etiam mox in Germanicis nominibus.

GERM. In Oceano ad litus Gallicum frequentia sunt Tethya: alibi autem nusquam (quod sciam) edulia: per sepe quidem Ostrearum testis adhærere Lutetiæ uidetur, Bellonius, qui tamen Gallicum eorum nomen nullum depromit. Nos inde Germanico etiam Oceano ea non deesse facile coniecimus: quia uerò nomen nullum habemus, fingimus hæc. *Sprüzling/darum das von jnen wasser schießt gleich wie von einer sprützen so man sy zusamen truckt. Oder Wälzling: dann das fleisch das in der schalen eynbeschllossen/sicht einem magen gleich. Schwümling/Brüstling/zc.*

PUDENDVM mar. uirile. Mentulam mar. (inquit Rondeletius) Zoophytum hoc uocamus, eius figura et specie maximè nos ad id impellente: atque etiam uulgarè appellatur, quia Malsilienses & nostri uruntur. Corio duro constat, ut Tethya, quum uiuit, intumescit ac distenditur: post mortem flaccescit. Foramina duo habet, quibus aquam trahit & reijcit. Partes internæ, in discretæ sunt. Multa huiusmodi circa Stræchades insulas capiuntur. Varia sunt, alia uiridia, alia nigricantia, alia flauescunt. ¶ Colybdanæ nomine Epicharmus (citante Athenæo) intelligit *δαλάρτιον ἀδύριον*, id est, Pudendum marinum: uel, ut Heraclidus placet, Squillum. Colymbanæ cum Gammaris, Squillis, Sepijs, &c. stomachicis in cibo conueniunt, Galenus de compos. med. sec. locos 8. 4. per Colymbanas nimirum Crustata quædam & cibo apta intelligens. Rondeletius Verticam paruum hodie à Græcorum uulgo Colycænam dici scribit, à Gallis Culum Afini. ¶ Piren (Περίρη) Numenij, Pudendum marinum masculum, aut aliquam eius speciem significare uidetur, ¶ Halesurion (aut fortè meliùs Halosurion) pro genitali marino accipi uidetur, quasi *ἄλδύρα*, id est,

Colybdanæ.
Colymbanæ.

Colycæna.
Piren.

id est,

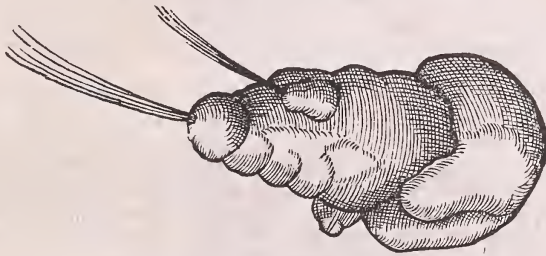
id est, marina cauda, Vegetius quoque Zoophytis quibusdam marinis Caudam adnumerat.

Est & piscis (*communis accipit piscem pro aquatico animali*) nomen Aedæon: quod & nos Genitale nuncupamus marinum, à nonnullis Halesurion Græcè dictum: quanquam Halesurion sunt qui pro Callionymo pisce capiant, Hermolaus Barb. ¶ Pudendi marini utriusque sexus meminit Apuleius, nominat autem Virile, Veretillum: & muliebre, Virginalè: quod etiam ab indocto quodam interforamineum appellatum reprehendit. Hæc friuola (inquit) pleraq; in litoribus omnibus acruatim iacent. ¶ Holothuriorum secunda species paulò antè exhibitâ, genitilis uirilil quamdam similitudinem præ se fert. ¶ Ostreum quoddam unius conchæ inuenitur, quod habet speciem uirilil uirgæ inferiùs: & aliud eiusdem generis, quod habet similitudinem uuluar muliebris. Huius ostrei concha refert Cochleam: & est spinosa extrinsecus, in cibo gratæ & delicatæ carnis, in eodem sæpius margaritæ reperiuntur, abundat autem in litore maris Germanici & Flandrici: uocaturq; ab accolis Villegen, Albertus. est autem fortè idem hoc genus, quod Pulmonem marinum ueteres uocant, is enim & testaceus est, & formam Pudendi representat: quam obrem Itali uoce obscœna Potam marinam uocant, ut Bellonius tradit: quanquam Pulmonem marinum illius, Rondeletius Vrticæ genus facit.

GALL. Propositam à se iconem Rondeletius Malsiliæ & circa Monspelium, Mentulâ marinam uocari insinuat. Ab hac uerò diuersam, quam nos Pennam marinâ, piscatores nostri (inquit) Mentulam alatum uocant.

GERMANICE tum eam Vrticæ speciem, quam Itali Potam, tû exhibitâ à Rondeletio Putenda, & si quid aliud in mari eandem speciem præ se fert, *Deerschaam* uel *Seeschaam*, id est, Pudendum marinum nominabimus: uirile priuacim *Seestert*. ¶ De Germanico nomine *Villegen* paulò antè inter Latina diximus.

ANGLI Pudendum mar, masculum *Pyntylfische* appellant.

PUDENDI marini altera species. Zoophytum istud (inquit Rondeletius) à mentulâ contractæ forma non multùm distat, si eam cum seroto accipias. Ex dura quidem testa constat, sed ueluti cartilaginèa, spissa, rugosa, perspicua. Foramina à sese seiuncta duo habet, quibus aquam rejicit, quum comprimitur. Partes internas in discretas habet, ueluti reliqua Zoophyta. Sic ille.

De eodem sentire uidetur Bellonius, quum scribit: Alia sunt purgamenta marina, quæ genitile uiri imitantur, tum specie, tum magnitudine, pinnis etiam subnexis binis loco testium, nisi fortè potius hæc sit Penna mar. Rondeletij: quam piscatores circa Monspelium, formæ extremi alterius similitudine inducti Mentulam alatum uocant. Cuius etiam Albertus meminit, loco testium in his Zoophytis alas prominere scribès: tardè moueri ea, nec uiuere nisi in aqua. ¶ Longè aliud ab hæc genus memoratis Pudèdum illud marinum est, quod sic nominauit Bellonius: cui sensum tactus, & motum Lumbrici uel Hirudinis, (tum contrahendo se, tum serpendo de loco ad locum:) & partes internas discretas, os cum dentibus, gulam & stomachum attribuit. Genitale (inquit) dicitur, quòd teres sit, pedem longum, & mediocris brachij crassitudinis, & c. rufi coloris, aspectu toroso, Nymphææ radicis similitudine, semper ad ima sidit, nunquã natat: contractatumq; in seipsum contrahitur, ac cornu duritiem habet, uixq; acuta cuspidè pertundi potest: alioqui permolle, dum sua sponte mouetur. Suas promuscides quando uult exerit, atque ita constringit, ut ex pedali longitudine uix sex digitos longum appareat. acetabulis quæ in promuscidibus habet, lapidibus hæret: in quibus plus quàm quatuor millia nonnunquam annumeres. Ex anteriori capitis parte crinitas emittit ueluti arbuticulas, acetabulis plenas: quibus quicquid palpat, ad os adducit: quod tam amplum aperit, ut uel integram conchulam admittat. uescitur enim omni Conchyliorum genere. Bius recrementa uiscida, copiosa, & albissima sunt: quæ ita tandè indurantur, ut cum sidibus ne uea firmitudine certare possint. Ofsibus & sanguine caret, exceptis dentibus. Hoc maris purgamentum à piscibus alijs minimè tentatur, nec à quoquam in cibo expetitur. Litorale est: nec alibi reperitur quàm ubi Patellæ & Verrubula, Vulgus Italicum Cazo marino nuncupat, Græci Psoli. Sic ille, nulla eius iconè apposita. Mihi certè plus quàm Zoophytum hoc animal uidetur: quod non uideo quòd referri possit, nisi fortè ad Mollium genus, quum animal sit exanguè, sine of-

Caudæ
Aedæon.

Veretillum.
Virginalè.

Holothuriû.

Ostreæ quædã
à uoluediû.

Pulmo mar.

Penna mar.
Mentula.
Pudendum
mar. aliud à
Bell. dictum.

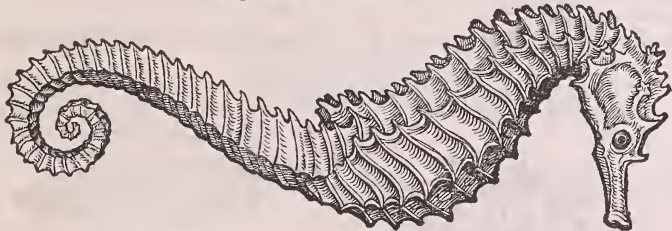
Sprüzling vnd andere) bedeckt. so man ein holtz mit reybet/soll es scheynẽ als ob es brünne. Man zweyfet ob es dises gewechs sye/welliches hic für gestelt wirdt/wie ein Eugel / grümlacht/vnd wie silz außwendig / inwendig aber gelöcheret wie die gar groben schwümm die sich nit bereiten lassend/vnd allweg vntreyff beleybend.

ZOOPLYTA reliqua ordine xvii. requires, quæ scilicet non corio aut testæ instar calloso operimento, sed alio quopiam suo integuntur, &c. Rondeletius aptius hæc & illa coniunxit. nos dum Aristotelem, qui hæc Testaceis apponit, sequimur, incommodè diuulsimus, Ordine insectorum interposito.

ORDO XVI. DE INSECTIS MARINIS.

DE MOLLIBVS in mari alijsq; exanguibus animalium, scripsimus supra in genere, à principio Ordinis xiii. ¶ Pulicem & Pediculum marinos, quauis tenui crusta integantur, Insectis potiùs, quàm ut Rondeletius Crustaceis, adiunximus, quòd forma eorum tota à Crustatis plurimùm differre uideatur, magisq; ad Insecta accedere. ¶ Ad Insecta referri potuissent etiã Stella. nam incisuras multas in radijs habent: sed ultimo Testatorum loco, ueluti ambiguae naturæ, eas referre maluimus. ¶ De insectis in genere hoc in loco nihil differimus: quoniam longè plura insecta terrestria sunt; quorum historiarum tractatio aliqua his atq; illis communis præmittenda est.

Icon hæc Venetijs facta est, minus accurata quàm Rondeletij: quæ & pilos ab eminentibus singulis in capite dorsoq; paribus singulos ostendit, & pinnulam in extremo dorso.

HIPPOCAMPVS, ἵπποκάμπη, à Græcis dictus, apud Latinos idem nomen retinuit, ab hippos quod est equus, & campe quod est, flexura, uel eruca, compositum. capite quidem & iuba equum æmulatur: corpore autem est repando, & in arcum se curuante: prætere à uilloso & incifuris multis distincto, quemadmodum quæ in arboribus & oleribus reperitür eruca. Ergo cum erucas, maximè cauda referat, reliquo corpore equum, Hippocampus (quasi Equerucus) optimo iure uocatus est, Rondeletius. Plinius Hippum, ut Oppianus uocauit, Athenæus Hippidiũ, Bellonius. sed hæc eius coniectura incerta est, cum authores illi Hippum & Hippidium nominant. Videtur autem potiùs sui generis piscis esse Hippus, ut & Hippidium, siue idem cum illo, siue diuersus. Campas (Melius, Hippocampus) marinos equos Græci à flexu posteriorum partium appellant, Varro. Hippocampi, equi marini, à flexu caudarum quæ piscose sunt, Nonius. at ueri Hippocampi cauda piscosa (id est, piscium caudæ similis) non est: sed fabuloso Neptuni equo, (quem falsò quidam Hippocampum & Hippopotamum appellarunt,) talem affingebant olim pictores. Caballiones marini pro Hippocampis nominantur à Vegetio in Hippiatricis.

*Hippus.
Hippidium.*

*Caballio
mar.
Zydeath.*

Albertus barbaro nescio cuius linguæ uocabulo Zydeath dixit. ¶ Fel & sanguinem ei attri- buunt, Rondeletius etiam hepar & cor: quare non erit forsan propriè Insectorum generis, ut ex corporis eius segmentis uideri possit, sed ambiguae inter sanguinea animalium & Insecta quæ sanguine uacant, naturæ. Rondeletius tamen, quem sequimur, Insectis cum adnumerauit.

GRÆCI hodie ἱπποκάμπη uocant, quidam Salamandram marinam, Rondeletius.

ITAL. Romani, Illyrici, Genuenses, Chawal nuncupant. Veneti Draconem. quidam Gallum marinum, Rondeletius. At Bellonius à Venetis Faloppa dici scribit: [Rondeletius Crangonem & Squillis Faloppam nominari.] Genuæ & Mafsiliæ Gaballum (quod malum quàm Gallum) marinum.

¶ Sunt qui Caualin marino, Caualin ritorto, uel Dragonetto uocet: hoc est Equiculum marinum uel Dracunculum, ut Matthiolus interpretatur: alij il Dracone marino.

HISP. Caulinho marino.

GALL. Mafsiliensès & circa Monsfeldum Cheual & Cheualot, Rondeletius. Mafsiliensès

268 Animalium Mar. Ordo XVI.

fes Gaballu m mar. Bellonius. Galli Draconeto, Amatus Lusitanus.

GERMANICE nominetur ein Meer, roß; ein Meeröfale. Aspidis quidem, Dracunculi & Salamandræ nomina à diuerfis populis, si formam respicias, ineptè ei attribuuntur: at quoniam uenter eius, Aeliano teste, uenenatus est, uenenatorum quoque animalium nomina *δημύμωος* fortè in ipsum translata fuerint.

ERVCA marina Rondeletij. Ore (inquit) & oculis caret, in medio latior est, extrema gracilefcunt & incuruantur. In uentre siue in supina parte, rugosus est, pudendi muliebris speciem referens. in prona parte, siue in dorso tumores parui eminent (Verrucas piscatores nostri uocant,) & quibus pili uirides existunt. Ad contactum intumescit & supernatat, ut Aelianus de Physalo scripsit, præterea uenenatum esse in Cane experti sumus, cum Physalo tamen Aeliani idem esse hoc animal, non affirmamus, ei tamen certè non ualde dissimile fuerit: uel Erucarū marinarum generi rectiùs subijcietur. Sic ille. Aelianus certè *οὐστραγ* suum piscè facit maris Rubri; sine ore & oculis, & brāchias ei tribuit. Rondeletij uerò Physalus circa Monspelium in mediterraneo notus, insectorum generis est, quoniam tamen hic quoque uenenatus est, & tactu inflatur, Physalum appellari non prohibebimus. Aeliani quidam Physalum pleraque cum Lepore marino communia habere obseruauimus, ut species eius uideri queat. Est & inter belluas mar. Physalus, alio nomine Physter. ¶ Diuersa ab hac est Eruca marina Bellonij.

Physalus.

GERM. *Wag ein Meer, rauppe* generint werden. *ist ein wunderbarer haarwurm im meer.*

Icon à Rondeletio exhibitā.

Animal hoc marinum cuius iconem (nescio unde nactus) hic pono, si Pediculi mar. species non est, quò referam dubito.

PEDICVLVS marinus, (*οδρε θαλάσσιου* Aristoteli,) cum Pulice conspirat ad infestandos pisces & tenui crusta integitur: (unde à Rondeletio crustaceis adnumeratur, ut scripsimus initio huius Ordinis.) maioris tabæ magnitudine & latitudine est, Scarabeo terrestri similis, corpus ex aliquot tabellis constat. Piscibus ita hæret, ut eripi non possit. Sugit ut hirudo: nec prius abscedit quā tabidum & exuccum pisce m reddiderit. Errant qui Pediculum marinum, Asilum siue Oestrum Aristotelis faciunt, Rondeletius, qui in stagnis etiam marinis Pediculos nasci scribit, ita conglomeratos, ut pisces uel hamo iam captos absumant. Vide mox etiam in Pulice mar. ¶ Est & Pediculus piscis Aristoteli; qui omnium pinguisimus sit pabuli copia, quæ Delphini (quem sequitur) opera suppeditatur, in mari quod est à Cyrena ad Aegyptum.

ITAL. Pedozo marino. Idem fortè est Prufa Genue dictus, non Asilus ut Gillius putabat.

GERMANICE interpretor Wasserlauf, uel potiùs Meerlauf, nam in dulcibus etiam aquis infecta quedam appellari audio Wasserleuß. Vel Meerseel. Acellis enim multipedibus (qui sub aquarijs uasis stabulantur) simile hoc animal facit Aristoteles: nisi quòd caudam latam habet.

PVLEX marinus Rondeletij. *νύλα θαλάσσιου*: sic dictus est nimirum non tam à formæ, quàm salicendi similitudine, & similiter pisces in mari infestandi natura, ut Pulices in terra molesti sunt animalibus. Hic exhibitus facie homunciones ridiculè pictos uel Simiam repræsentat; alijs partibus Locustæ similis est, tam exiguis quidam ut nisi ab oculo discerni non possint. Tenui crusta integitur: quamobrem à Rondeletio cum Crustaceis describitur, sicuti ab initio huius Ordinis dixi. Pisces (inquit Aristot.) uel manu facillè caperentur dum dormiunt, nisi à Pediculis & Pulicibus uexarentur, nunc uero si somnum diutius capiāt, noctu ab innumera multitudine bestiolarum istarum occupati absumuntur. Gignuntur ea in profundo

fundo mari tanta fecunditate, ut escam ex pisce confectam, si diu in imo manserit, totā corradant: atque piscatores sæpe escam demissam, glomeratis undique his bestiolis, perinde ut globum recipiant. ¶ Niphus Scolopendras mar, uulgo Pulices marinos dici scribit, quod pisces eodem modo infestent, nos Scolopendras mar, longè alias dabimus inferius.

Scolopendra mar.

GERM. F. *Ein Meerflobe.*

OESTRVS uel Asilus marinus, qui similiter in mari pisces quosdā (praesertim Thynnos & Xiphias) stimulat & exagitat, ut Asilus ter retris.

ITAL. Prusam uocant Ligures, Gillius, is (inquit) quem uidi albus erat, & ad piscem Pagrum inherescebat. Piscatores affirmant maximos etiam pisces ab eo confici, Sic ille, sed an Pediculum mar, pro Oestro acciperit, inquirendum.

GERM. F. *Ein Meerbrām: stupft vnd treybt die fisch im meer / wie ein brām die thier aufferden.*

HIRUDO marina. Viuit hæc (inquit Rondeletius) in mari & marinis stagnis, ei quæ in aquis dulcibus nascitur, persimilis. Licebit & Lampetrā piscem, Hirudinem marinam uocare, Strabonis exemplo: qui scripsit in quodam Libya fluuiio nasci *Bleias* septenūm cubitorum, quæ branchias habeant perforatas, ita ut per eas respirare possint. Lampetræ quidem ore, similiter ut hirudines, ueluti sugentes adhærent. ¶ Hirudinem fl. quares infra.

GERM. *Ein Meeragle / Meerägel.*

VERMIS Microrhynchoteros Rondeletij.

Vermium (inquit) ut in terra, ita in mari diuersa sunt genera. (De Seta marina in situatilibus dicitur.) hic duos tantum proponemus quos sæpe inter maris pur-

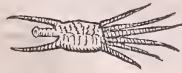
gamenta reperimus, ueteribus (quod sciam) indictos. Eorum prior cute molli contegitur, tota incisuris constante: os uel rostrum obtusum est, parumq̄ prominet, unde *μικρορυγχητος* cognominauimus. Alijs rostrum deest: & foramen tantum habent capiendi cibi gratia. Totus uermis digitali est magnitudine, digiti minimi crassitudine.

GERM. *Ein Meerwurm eines fingers lang / des kleinften fingers dick / mit einem kurzen kumpfen schnäbele: etlich habend nur ein löchle an statt des schnabels. ich halt er sye der natur der Wertlen / wie auch der nachuolgend.*

VERMIS Macrorhynchoteros Rondeletij. Hic (inquit) multo longior est su-

periore. nam aliquando duorum cubitorum magnitudinem æquat, pollicisq̄ crassitudinem. rostro etiam multo longiore, simili Hip pocampi rostro, unde *μακρορυγχητος* nuncupauimus. Farciminis longi figuram refert. Intus longum duntaxat uentriculi uel intestini ductū habet, aqua & luto pleni. unde perspicuum est his tantum uesci. Viuit in luto maris & marinorum stagnorum: Sic ille. Videntur sane ex ijs quæ scribit Lumbriis cognati hi uermes.

GERM. *Ein anderer Meerwurm grösser vnd dicker / mit einē lengeren schnabel. Süch im nâchst gemelten.*

LUMBRICVS longus, ijs qui in corpore humano procreantur, similis, in mari etiā & stagnis marinis prouenit. est autem inter alios stagnorum mar. uermes hic frequentior, binūm cubitorum longitudinem non superat, Rondeletius. Lumbricus mar. terrestri maior, stabulatur in litore intra arenam, in eo potissimum tractu, quem æstus alti maris contegit: unde interdum disce dens siccum relinquit. Piscatoribus ad escam plurimum confert, &c. Bellonius. ¶ Aliqui Lampredam, Lumbricum aut Vermem marinum uocauerunt.

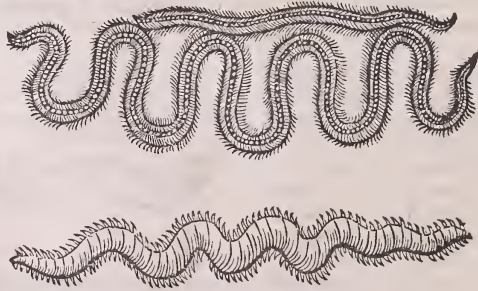
GERM. Ein Weermettel.

VERMES in tubulis delitescentes à Rondeletio exhibiti. Nascuntur (inquit) in faxis marinis, & super Concharum ucutstarum testas tubuli uel siphunculi testacei, rotundi, (secretis) asperi, candidi, intus læuissimī, quorum alij recti sunt, alij contorti & replicati. In his procreantur & uiuunt uermes, qui foras se exerunt hauriendæ aquæ gratia. Hi colore & substantia Scolopendræ rubræ similes sunt: figura & magnitudine nonnihil differunt, longissimī enim digiti magnitudinem non excedunt. Pars posterior folij myrtei modo in acutum desinit. Priore parte utrinque pedes habent ueluti Scolopendræ, inde fistula prominet, in extremo obtusa, tubæ modo, & perforata, qualem in Asilo marino depinximus. eā aquam trahit. Horum uermiculorum testa Pharmacopœi nostri utuntur in compositione unguētī citrini pro Dentali. Huic similem testam etiā Dentale uocant, (Antale legerim, acuminatam nimirum instar cornu,) quo in eodem unguēto utuntur. Huius modi aliquot picturæ superiori aspersimus. Sic ille. Nos eundem hunc Tubulum marinum, utpote testaceum, sine uerme proposuius supra, Ordine x v. proximè ante Echinos, qualem à pharmacopola accepimus.

Dentale.

GERM. F. Känelwürm / Känelasseln / roelacht / mit vil füssen / in etlichen Känel / Galen / die auß den felsen des meers wachsend (Dentali von etliche Apotecern genaht) verborzogen.

SCOLOPENDRÆ marinx (inquit Aristoteles, Σκολοπενδραὶ θαλάσσιαι) aspectu terrenis similes sunt, magnitudine paulò inferiores. gignuntur in saxosis locis, colore magis rubro sunt. Pedum numero terrestres superant. ¶ Nos (inquit Rondeletius) species duas hic proponimus. Prior minor est, colore planè rubro, dodrantali magnitudine. in saxosis locis degit. A capite ad caudam utrinque pedes habet plurimos, in flexus et uolumina sese contorquet, nunc longior, nunc breuior: nunc gracilior, nunc crassior efficitur. Altera est superiore multò longior, utpote quæ ad cubiti longitudinem accedat, tenuior, colore ad candidum uergente. Huius generis Scolopendras in uentriculo Lacertorum marinarum & Acuum sæpe reperi, & sæpe ex ore extraxi: quod maximo est argumento, huiusmodi pisces ijs uesci sine pernicie: easq; non in litoribus, sed in alto mari, ut Lacertos & Acus, uiuere. ¶ Scolopendra mar. quam uidi, ad digiti longitudinem & crassitudinem accedebat, Gillius. Marcellus Vergilius marinas terrestribus longiores facit. ¶ Ha-

mo de-

mò deutorato Scolopēdra omnia interanea euomūt, donec hamū egerāt: deinde reſorbēt, Plin. ex Arioſt. Mordet (*Prurium facit*) non ore, ſed tactu totius corporis, ſimiliter ut quæ Vrticæ uocantur, Arioſt. Morſus quidē Scolopendrę, tū terreſtris, tū marinæ, ueneni nō expers eſt: cuius & notas ſerē & remedia paria medici tradunt. Sunt qui Scolopendras mar. à Pulcibus marinis per imperitiām non diſtinguant. ¶ Proximē retrō uermes in tubulis deliteſcentes Scolopendris ſimiles, deſcripſimus. Scolopendram cetaceam ſuo loco dedimus.

GRAECI hodie Scolipetras corrupte nominant, Gillius.

GERM. F. *Deernaffeln/geleych den Waſſeln auff der erden genaht: welches ſind langlaſche/rotlaſche/tünne wirm/mir vnzalbaren füſſen/ıc.*

PHRYGANIVM à Bellonio dictus fluuiatilis uermiculus, quamuis marinus quoque eſt, inter Inſecta fluuiatilia referetur.

ORDO XVII. DE ZOOPHYTIS MARINIS QVIBVSDAM QVAE NON CO-

RIO DVRO SIVE TESTACEO INTEGUNTUR, (EA ENIM ultima Teſtatorum fecimus,) ſed ſui generis operimento.

HOLOTHVRIA & Tethya, quæ Rondeletius Zoophytis attribuit, ultimo Teſtatorum loco (ubi etiā eius facti rationem reddidit) recenſit. ¶ De Spongiarum natura alij aliter ſenſerunt: nos in earum hiſtoria non ſentire eas oſtendimus. Sunt ſanē gradus quidam naturę, ut alibi, miſericē ſemper *τὴν μίαν καὶ ἐπιποφωρελόντα* appetentis, ita in tranſitu à frutice ad animal. Poſt inani mata corpora, mediā quādam fortē ſequuntur, (ut ſi quæ inter lapides & metalla creſcēdi uim for tē habent) tertio animata, ut Plantæ. In plantarum ſine, Zoophytorum initio, Spongię ſunt, primū ſimpliciter dictæ: deinde aphyſiæ: mox Pulmones, Holothuria, Tethya, ac multa deinceps Zoophyta, alia ſerē alijs perfectiora, uſque ad Conchas, quas ſuperant Cochleę, &c. donec ad Hominem uſque conſcenderit. ¶ Zoophyta uocamus (inquit Rondeletius) quæ nec animalium nec fruticum, ſed tertii ex utroq; (genere) naturam habent: quę Latine nominare non poſſumus, niſi Plantamini, aut Plantanimalia dicamus. Horum nonnulla Arioſtoteles inter Teſtacea recenſit, ut Tethya & Stellæ: quæ quoniam duro corio integuntur cum Teſtaceis; quoniam uerò naturā inter plantas et animalia ambigunt, cum Zoophytis explicari poſſunt. Nos eodē libro utrum quę genus coniungimus: quòd quædam ſint Zoophyta quæ ad Inſectorum: & quædam Inſecta, quæ ad Zoophytorum naturam accedant, Sic ille.

*Holothuria
Tethya
Spongia
Gradus
tura.*

ESCHARA, *Εσχαρα*, ut Rōdelet. ſuſpicatur: à figuræ forſan ſimilitudine aliqua. Quod hic repræſentamus (inquit) noſtri piſcatores Giroflade appellāt, à ſimilitudine pulchri & boni odorati floris, quem noſtri Giroflade, Galli Oeillet uocant. Suſpico tantū necdum pro certo habeo, ſit ne ueterum Eſchara, cuius mentionem à ſolo Athenoſe fieri comperio ex Archippo. Super ſaxa enaſcitur, ex pediculo exurgēs, aliquādo ſupra ligna in mare deiecta, nonnunquam pediculo caret. Ex dura terreaq; ſubſtantia conſtat: cute rubra contegitur, qua ſublata totum corpus ſpectatur cribri inſtar perforatum, lactucę criſpę ſiue capitatę folijs ſimile. In cibus inutile proſus eſt. Aduerſus ulcera maligna prodeſt. Vehementer enim ſiccatur, & ſuperuacua carne abſumit. Hęc Rondeletius. Archippi uerba ſunt: *λεπίσσι, ἐρίνοι, ἐσχαρεῖς, Βελόνας τῶν κρινοῦ τῶν*. Videtur autē in ueteris comœdię fabula, in qua opſophagos præcipuē traducit, de ijs tantū piſcibus & aquatilibus loqui, quæ cibo apta ſunt. Rondeletij Eſchara cibo inepta eſt. quare Archippum de illo piſce potiū, qui maſculino genere Eſcharus à Dorione nominatur, ſenſiſſe coniecerim: eum alio nomine *ὄβειν* appellat, de genere latorum piſcium. Rondeletius dubitat an hæc ſit ſpecies illa Soleæ, quam ipſe oculatam cognominat: & ſanē habet illa maculas tanquam oculos pupillis (quas Græci *ὄφθαλμοι* uocant) inſignes. Cæterū Eſchara Rondeletij planta quædam marina fortē fuerit, ſuco bryouę marino cognata, deſcribitur enim hoc lactucę folijs, rugoſum, ueluti contractum, ſine caule, pluſculis ab ima radice exuuntibus folijs. naſcitur in lapidibus teſtaceisq; præcipua ei ſiccandi ſpiſſandiq; uis, &c. Aëtius lib. 12. cap. 35. Lactucę (inquit) in mari, ſunt germina lata & oblonga, ac uiridiora, tenuia & ſubrugofa, ac ueluti conduplicata, ad litora maris per fluctus ciecta.

GALL. Giroflade, utiā dictum eſt.

GERM. F. *Ein Deernägele/wachſt an den ſteinen im meer.*

Epipetra herba.

EPIPETRON Cornelij Sittardi, quod pictū ad me misit. Massa quædam informis uidetur, spongiosæ & cauernosæ substantiæ, sex digitos longa, sesquidigitum lata, inæqualis & tuberosa, multis ceu acetabulis compacta: colore partim nigricans, partim rubescens. Hanc apud me picturam cum Bellonius uidisset, Pudendum marinum sibi uideri dicebat. Nasci puto circa petras maris, eisq; hæere, ut inde aliqui Epipetron nominare uoluerint. sed zoophytum hoc est. Veterum uerò Epipetron herba est, quam Aristoteles etiam suspensam, multo tempore uigere tradidit, &c.

GERM. *Ein besunder luck vnd schwūmchtig meergewechs/ &c.*

CVCMIS marinus: quem Plinius colore & odore similem facit terrestri.

GERM. F. *Ein Weerkutumbre.*

ZOOPHYTI huius nomen apud scriptores nullum reperio, quare à similitudine Malorum insanorū, (quæ Albergaines nostri uocāt, aliq; Pommes damours,) Mali insanī nomen ei accommodare uisum est. Vuæ marinæ species quibusdam uideri possent: sed quia flores uuæ nullos refert, uerū foliorum potiùs uel plu-

Vua mar.

marum formam: quia etiam pediculo differt; dilucidioris distinctionis gratia ab Vuæ mar. secreuimus: & à similitudine mali illius terrestris, quod oblongius est (nam est & alterū rotundius) Målum insanum appellauimus. Facurate ab uua mar. (quam mox subiiciemus) non differt, Rondel.

GALLICE. Albergaines uel Pomme damours de la mer.

GERM. F. *Ein sunderlich Weergewechs: dollöpfel oder öpfel der liebe im meer.*

VUA marina Plinij. Rerum quidem, non solū animalium simulacra marī inesse, licet intellegere intuentibus Vuam, Gladium, Serras, Plinius. Intelligit autem opinor (inquit Rondeletius)

deletus) eam Vuam quæ hæc depingitur, externa in parte uuae flores optimè exprimens. Est autem oblonga quædam & informis massa, ex uno pediculo dependens. Partes internæ indiscretæ sunt; inter quas aliquando reperiuntur ueluti glandulæ paruæ, cuiusmodi unicam seorsum depinximus. ¶ Vua marina in uino putrefacta (*ruya & madefacta in uino sufficiens*, Nicolaus Myrepsus) hæc qui inde bisberintædium uini affert, ait Plinius; cuius rei causam foetori & marino odori attribuit Rondelætius. Vegetius in Veterinaria medicina inter diuersas res marinas Vuam quoque adhibet in suffitum contra pestilentem morbum. Vuam seu Ampelon Græcè, aliqui uocant genus *Vua alga*, alga in aquis dulcibus, quod florem fructumque racematim digestum habet, Ampelis et botrys Ac

GALL. Nostri piscatores non hoc Zoophytum, sed oua Sepiarum racematim compacta, à pediculo uno dependentia (ut supra exhibuimus) Vuam mar, nominant, Rondelætius.

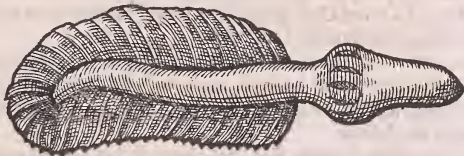
GERM. F. *Ein Weertreibel: ein Weergeweck / an welchem außwendig geleych wie traubenblumen gesehen werdend.* Id quod in Oceano Germanico *Rassguffe* uocant, magis fructumquam piscem referens, simile quid esse suspicor.

MANVS marina, dicta à similitudine quadam.

GERM. F. *Ein Weerhand.*

Penna marina Rondelæti.

Alia à Cor. Sittardo communicata.

PENNA marina, ut Rondelætius nominat. Est enim (inquit) pennis magnis hæc quæ in piscibus gestari solent, persimilis, &c. Noctu maximè splendet, stelle modo. Est inter Vrticas quoque à Rondelætio exhibitas, species una quæ frondem pennæ ferme instar explicat. Pennam marinam aliam rubentem, fronde simili ferè, nulla cum glande similitudine, Cor. Sittardus olim ad me misit. ¶ Penicillum mar. supra cum Testaceis inuenies.

GALL. Nostri piscatores, formæ extremi alterius similitudine inducti, Mentulam alata uocant, est enim ea pars peni sine præputio, id est, glandi, similis; altera uerò parte pennam refert. Röd.

AQVATILIVM ANIMANTIVM DIVISIO . SE-
CVNDVM LOCA IN QVIBVS DEGVNT,
ex Oppiani primo Halieuticorum.

PISCES MARINI ALII SVNT

I. LITORA
LES: & horum alij pascuntur in litore, uel

ARENOSO: arenis & rebus quæ in eis nascuntur uescetes, ut Hippus, Cuculus, Erythinus, Cithari, Mullus, (hunc etiam infra eum genere Saxatiliu nominat;) Melanurus, Trachurus, Buglossus, Platyurus, Tænia, Mormylus, Scomber, (sed hunc infra quoque nominat, cum ijs qui circa petras conchis plenas degunt;) & si qui alij litorales sunt, *φίσι ἀγυαρίσι*, item Nautilus polypo cognatus: qui tamen etiam in summa aqua nauigat. ¶ Testaceorum alia in petris, alia in arenis degunt: ut Nerita, Strombi, Purpura, Buccina, Mituli, Solenes, Ostrea, Echini.

COENOSO, & in paludibus, quæ *τρωάρι* uocant: *τρωάριος* pisces, lutarios uertunt alij, ut Raia, Bos, Pastinaca, Torpedo, Passer, Clarias, Triglis, Oniscus, Saurus, Scepanus, & alij quidam. ¶ De Canum genere carchariæ pelagij sunt: centrinae uero & galei eorumque species, ut Scymni, læues, acanthiæ, uarij, alopeciæ, rhinæ, in cæno profundo uersantur.

HERBOSO uel algofo: (*θίνα ἀνὰ παραλίω*) inter herbas: ut Mænis, Tragus, Atherina, Smaris, Blennus, Sparus, (sic enim legendum, non Scarus;) Box uterque, & alij.

FLVIORVM hostijs adiuncto, uel stagnis dulcioris aquæ, (ubi multus limus colligitur, & aqua dulcis maris miscetur:) ut Cestreuus, Cephalus, Lupus, Amia, Chremes, Pelamys, Conger, Olifthus. [Horum multos anadromos esse puto, hoc est, flumina subire: quanquam Oppianus Lupum dicitur amnes subire dicit, Anguillam contra ex amnibus descendere.]

MVSCOSIS, (eminentibus nimirum altius,) musco & alga obductis: ut Perca, Iulis, Channus, Salpa, Turdus, Phycis, (& alij.)

HYMILIBVS in arenoso mari, quæ Leprades nominant: (alij Lepradem interpretantur petram maris asperam, altam, albam, uel cui lepadæ adnascantur: sed Oppianus distinguit. Aelianus, ni fallor, aspra nominat: ut Cirrhis, Syena, Basilisci, Myli (uel Mylli,) Mullus, quem etiam supra cum primo genere Litoralium recenset.

Hi precipue à medicis saxatiles dici uidentur, quanquam & sequentium quidam.

HERBOSIS (sub aqua nimirum:) ut Sargus, Umbra, Faber, Coracinus, Scarus, CONCHIS aut patellis plenis, cauernosisque, ut pisces subire possint: ut Phagri, et Agriophagri, Cercuri, Opsophagi, Muræ, Scombrj, & hos supra quoque primo generi litoralium adnumerauit:) Orphi.

RIMOSIS, siue rimas & fissuras quasdam (Græci *ρεγάδες* dicunt) & ueluti specus habentibus: qui in suis latibulis manent, & præternatantibus piscibus infirmioribus insidiantur: ut Ouis, Hepatus, & Prepontes magni quidem corpore, sed ignaui: & Onos, id est, Asinus.

Saxatiliu solus Adonis siue Exocætus dictus, relicto mari undas secutus in petram aliquam se recipit quietis causa.

Locusta etiam & Astacus in sinibus maris petras incolunt. Astacus etiam procul abstractus, semper ad suam sedem redit.

Testatorum alia in petris, alia in arenis degunt.

3. AMBIGVI ad petras uel arenas in utrisque enim degunt: ut Aurata, Draco, Simus, Synodon, Scorpis uterque, Sphærena, Acus, Charax, Gobius: Mys (id est, Mus, Capros alio nomine Athenæo,) non magnus, sed corio & dentibus ualidis, ut uel homini resistat.
4. PELAGII, procul à terra: ut Thynni, Xiphia, Orcyni, Prenades, Cybæ, Scolia, (Colia: nimirum Scytala, Hippuri, Callichthys facer piscis, Pompilus comes nauium. Echeneis cubitalis piscis, anguilla similis, &c. Item cete, ut Leo, Zygena, Pardalis, Phyllalus, Melanthynus, Prestis, Lamæ (uel Lamia,) Maltha, Aries, Hyæna: & Canes, nempe cetacei uel carchariæ. (nam alia 2. Canum species uersantur in cæno, centrinae, & galei cognomine, quorum multa sunt species.
5. VAGI, qui certam sedem non seruant: ut Chalides, Thriæ, Habramides, qui modo ad saxa, modo ad pelagus, modo ad litus feruntur, semper peregrini & erronei. Anthæ præcipue circa petras profundas degunt: non semper tamen: oberrant enim undique, pro libidine gula: sunt enim edacissimi piscium, quanuis edentuli: magni & cetacci, in quatuor genera distincti, &c. Primi flaui, secundi candidi, tertij punicej, quarti Euopi uel Aulopi propter superciliorum speciem. Item Delphini, qui modo circa litora, modo in pelago sunt: nec usquam in mari desunt.
6. AMPHIBII: (ut & saxatilibus forte Adonis) Cancrj, Squillæ, & Paguri. Item qui in recessibus aut cauis locis maris habitantes pedibus prædin sunt: ut Polyopus, Osmylus, Scordylus, (nimirum Cordylus;) & Scolopendra. Egre diuntur & cete quædam è mari, (ut Phocæ, propter somnum: Balæna, propter solis calorem.) Diu in terra uiuunt Anguillæ, Testudo & Castorides, quarum dirus in litore ululatus est. Sunt & aues amphibiz, quæ ex aere in mare se demittunt, cibi causa: Lari, Aleyones, Haliaæti. & contra pisces alij præmeru in aere uolant, &c. Lologo longius, & altius: minus alte Hirudo, *φίσι* uero, id est, Miluus siue Lucerna, proxime aquas, ita ut aquam contingat, & partim uolare, partim natare uidetur.

F I N I S.

TOMVS II. LIBRI NO-
MENCLATORIS AQUATILIVM ANIMANTI-
VM IN SVS ORDINES DIGESTORVM, CVM PICTVRIS
BORVNDEM AD VIVVM EXPRESSIS.

CONTINET AVTEM VT PRIOR TOMVS
MARINA, ITA HIC QVAE IN DVLCIBVS AQVIS (FLV
uijs, Lacubus, & alijs) degunt animalia.

ORDINES HI SVNT.

- I. DE Piscibus fluuiatilibus: Cuius Partes sunt 5.
1. De Pisciculis.
 2. De Saxatilibus.
 3. De Piscibus latis.
 4. De Piscibus simpliciter.
 5. De Piscibus anadromis, id est, e mari subeuntibus amnes.
- II. DE reliquis in dulcibus aquis animalibus: Cuius Partes sunt 4.
1. De Piscibus lacustribus.
 2. De animalibus Crustatis.
 3. De Testaceis.
 4. De Insectis.
 5. De Amphibijs uiuiparis ouiparisq.

AMPLISSIMIS AC PRVDEN- TISSIMIS VIRIS. COSS. AC SENATVI ILLV-

STRIS REIPVB. BASILIENSIS, DOMINIS SVIS HO-
NORANDIS, CONRADVS GESNERVS

Tigurinus S. D.

LVVIATILIVM *Piscium effigies ueras ac uiuas cū in unum librum se-
orsim redegeissem, & varijs duersarum gentium linguis eorum nomina expli-
casssem, amplissimi viri, Patres conscripti, cui primum potissimumq; hoc mu-
neris offerrem, cogitare cæpi. Mox autem ipsum argumentum suggerebat, hone-
stissimum Ordinem vestrum, hoc qualicumq; dono dignissimum, simul etiam patronum mi-
hi meoq; huic operi futurum, imprimis mihi deligendum, quoniam inelyta urbs vestra ad ma-
ximum nobilissimumq; nostrarum regionum & ferme totius Europa flumen Rhenum condi-
ta, summum Heluetie nostræ decus & ornamentum existit. Is fluuius ab Helueticis (aut Rhe-
ticis potius) iugis duplici capite ortus, ubi veteris Rhatia limes primum superauit, & ma-
ximum nobilissimumq; lacum Acronium permeauit, breui Heluetiorum fines emensus, per
omnem deinceps Germaniam (cuius & Gallie terminus olim statuebatur: nō quōd Germa-
nia non semper, ut hodieq; ulterius se extenderit: sed quia terminum alium satis insignem tam
longo tractu nullum inueniebant Geographi) multas regiones & plurimas celeberrimas ur-
bes præterlapsus, & annibus innumeris auctus, tribus ostijs Oceano se infundit. In Heluetia
quidem Urbis vestræ ad pulcherrimum hunc amnem, quo media interluitur, situs longè a-
mænissimus est: et talis, ut aduena aliquis nondum perlustrata Urbe, dubitare possit plus
re glorie fluuiio ab Urbe, an urbi à fluuiio accedat. At is qui omnia Urbis ornamenta perspecta
habuerit, cum pleraq; alia longè inferiora oppida idem hoc flumen alluat, ea plus gloriæ à flu-
uio accipere, quàm dare: uestram uerò plus dare quàm accipere fatebitur. Nam & magnitu-
do Basileæ vestræ mediocris est, (laudanda autem videtur mediocritas, ut pleriq; in rebus
ceteris, ita & Urbium magnitudine:) & munitiones itidem mediocres: situs uerò cum alijs
tum propter Rhenum, ut dixi per amœnus: ad: sicia publica augusta, & priuata quoq; non con-
temnenda. Ager etiam circuiaciens planicie, collibus, syluis amœnus: idemq; annona, arbori-
bus & uinetis fertilissimus. Aer non insalubris: eiusq; temperies non adeò inclemens. Ciues di-
uitijs mediocres: humanitate, benignitate alijsq; uirtutibus excellentes. Non desunt egregij
mercatores, non artium mechanicarum & aliarum quibus iuuatur et ornatur ciuitas omne
genus opifices. His accedunt quæ optima maximaq; sunt in rebus humanis: primum uerè reli-
gionis ac pietatis erga Deum sinceritas, cui tanquam columnæ. enee omnis omnium rerum-
pub. status, qui ad felicitatem aspirat, inniti debet. deinde huius propagandæ conseruandæq; in-
strumentum philosophia: quam in Academia vestra optimè constituta per multi doctissimi
clarissimiq; uiri, in tribus illis antiquissimis linguis Latina, Græca et Hebraica, felicissime
docent ac profitentur. qui omnes (sicuti etiam literati aliquot in ipso Senatu uestro uiri) iu-
dicare de hoc opere meo poterunt: id quod ut faciãt cupio, quanquam uerecundius, tenuitatis
meæ mihi consensu. Certè ut nihil suauius, nihil gloriosius contingere potest homini bene sentien-
ti, quàm approbari à uiris bonis & eruditis: ita ab eisdem doceri ac emendari proximus ad
gloriam gradus fuerit. Ego mea omnium doctorum hominum iudicijs ac censuris submitto.
Erunt autem illi mihi equiores, cum secum reputarint, quàm difficile fuerit fluuiatilibus pi-
scium inuenire nomina antiqua, Latinis aut Græcis, uel utrisq; usitata, quoniam ueteres hu-
ius historie conditores de solis ferè marinis mentionem fecerunt: de fluuiorum uerò et dulcium
aquarum alumnis quàm paucissimis. Quare cum pleraq; eorum nomina uerè hæctenus à li-
teratissimis etiam uiris (absit inuidia dicto) ignorarentur, ac ueterum de eis scripta, tan-
quam de rebus peregrinis, nullòq; fructu legerentur: ego quam potui lucem, multis sanè uigilijs
& laboribus diuturnis, magnoq; sumptu, his tenebris intuli: & illis, quibus rerum Natu-
ræ contemplatio cordi est, ut unum omnium Architectum in suis operibus magis magisq; ad-*

280 Epistola nuncupatoria.

mirari, agnoscere, venerari ac celebrare pergant, quoad eius potui, viam patefeci. Hoc autem quicquid est, in clyto nomini vestro, ornatissimi & prudentissimi viri, dico atq; dedico, cum ob causas iam expositas, (fluminis in quā Rhēni plurimis optimisq; piscibus abundantis magnitudinem, et adiacentis ei urbis vestre maiestatem: ciuium virtutes, & doctorum hominum, qui hęc ut spero legere & iudicare dignabuntur, prestantiam:) tum propter reuerentiam & amorem singularem, quibus erga urbem vestram, tanquam alteram patriam meam, afficior: idq; merito. in celeberrima enim Academia vestra adolescēs olim bonarum artium elementa hausi: deinde iuuenis medendi methodum in eadem à preceptoribus imbibi, ac mei profectus honestum testimonium publicum accepi: et hodieq; plurimorum doctrinā prestantium in ea hominum, quę ipsorum virtus & humanitas est, amicitijs fruor. Vos igitur me clientem vestrum, & almę Academia Basiliensis veluti filium obseruantissimum, ac multis nominibus Reipub. vestre deuinctum (quod hac dedicatione, ceu aliquo animi grati monumento, testari ac profiteri uolui) agnoscere, et unā cum hoc libro vobis commendatum habere, grauisimoq; patrocinio vestro tueri dignabimini. VALET E domini ac patres mihi nunquam non obseruandi. DEUS O. M. pater Domini nostri Iesu Christi vos omnes & Rempub. vniuersam cum sancta apud vos Ecclesia sua perpetuò tueatur & seruet. Tiguri, pridie Kal. Maias, anno Virginę partus M. D. LX.

DE FLUVIATILIVM PISCIVM DIFFE-

RENTIIS ET ORDINIBVS.

FLUVIATILES pisces prius quam Lacustres describemus: quoniam lacus plerique omnes à fluuijs efficiuntur, ubi aqua fluminum humilior & profundiore loco stagnat: maiores quidem à maioribus. Fluiuatilium numerus maior est. Qui lacubus & fluuijs communes sunt, illos fluuiatilibus quam lacustribus adscribere malui: lacubus quidem peculiariis pauci sunt, quos seorsim dabimus Ordine sequente. Rondeletius Lacustribus quosdam adnumerauit, quos nos fluuiatilibus: ut ex latis Cyprinum, Tincam, Ballerum, quauis hi non in omnibus fluuijs reperiantur: sed maioribus tantum ferè, præsertim qua longius à montibus & origine sua distat, fluuntque tardius. (Cyprini quidem in Rheno Basileæ etiam capiuntur.) Idem fluuiatiles paulò minùs accuratè quàm nos distinxit: primum enim locum tribuit anadromis, qui ultimi esse debebant, utpote aduenæ: ijsque Vmbram fl. & Glanin intermiscet: hunc quidem ratione Siluri qui confertur, illam nescio qua. Saxatiles nullos facit: nam propriè dictos, marinos tantum existimat: impropriè uerò dictos paruis adnumerat, ut latis Lacustribus. ¶ Ego cum fluuiatiles similiter ac marinos diuidere cuperem, Ordines aliquos profors non inueniebam, nisi aliqua similitudine uel analogia tantum: aut inueniebam fortè, sed uix unum & alterum ei subiiciendum piscem: cumque fortè non proprium fluuijs, sed è mari aduenam. Litorales, Saxatiles, Pelagij in mari dicuntur, à differentijs locorum in quibus degunt: quas in dulcibus aquis non item reperias, nisi comparatione quadam. Sunt enim ueluti litorales, qui in ripis maiorum fluminum aut lacuum uiuunt, ut minores quidam pisces: & qui in lacubus paruis inueniuntur, aut in riujs præsertim cœnosis. Qui uerò in lacuum maiorum ac profundiorum gurgitibus aluntur, ut Albularum genera, Pelagiorum instar, tum loci tum facultatis in nutriendo ratione mihi uidentur litoralibus non parum anteferend. Saxatiles in lacubus opinor nullos dixeris: nam in mari sic appellantur qui in litoribus puris et saxosis circa petras natant: quamobrem & loci purioris ratione, & exercitationis cœtinuæ propter undarum circa saxa agitationem perpetuam, salubriores existimantur, at qui in ipsis saxis delitescunt, & parùm exercentur, non propriè dicuntur saxatiles, & succum minùs salubrem gignunt. Fluiuatilium quidem Saxatiles appellemus licet, illos qui annes aut riuos puros, lapidosos, & rapidos, ut ferè sunt in locis montanis aut propius montes, incolunt: ut Thymallum præcipue & Pyrrunta, id est, Truttam riualem. Impropriè autem illos, qui cum sub lapidibus delitescant, & non exercentur, hypopetri potius quam petrei Græcè uocari possunt: ut minutim quidam & sine squamis pisces, Mustele minime, & Cottus fl. qui etiam solus, quod sciam, fluuiatilium, non alimentum ratione, sed corporis forma, marinarum illis quos *λυγροδόντες* (id est, Lytriformes) appellauimus, conferri potest, ceu capite magno, os seò, aculeato: cauda exili, corpore tereti: Vranoscopo præcipue: quanquam etiam similior ei mari nus ille est, qui Blennus dicitur. Plani spinosi in dulcibus aquis nulli sunt, præter Passeres illos qui è mari subeunt, longissimè (puto) post Salmones et Clupeas, At cartilaginei plani nulli unquam (puto) in fluuijs uel nati uel subeuntes deprehenduntur, in eo genere quidem Rana piscatrix est, quæ similitudinis nonnihil cum Rana palustris nostra habet, præsertim uerò eius factu, quem Gyrrinum uocat, caudato. Sed neque Cartilagineum piscem longum, unquam in aqua dulci captum audiuius. Habent illi simile quippiam Muscularum nostrarum generi: sed differunt cum aliter, tum quod uiuipari omnes, & os (præter Squatinam) parte supina, non in promptu habent. Græcè communi uocabulo *γαλαιοί* uel *γαλιδόεις* dicuntur, Latine Musteles & Musteligenas dixeris. Mustelæ uerò feminino genere Latinis, & Græcis similiter *γαλαί*, siue ab illorum aliqua similitudine dicte sunt, ut ego coniecerim: siue, ut Aelianus, ab eo quod similiter ut cadaueris oculos exedant.

Verum ille de marinis loquitur: quibus tum fluuiatiles, tum lacustres, adeo similes sunt, ut merito nomen commune habeant. At Musteli marini cartilaginei sunt, Mustelæ autè dulcium aquarum spinosæ: quare piscibus simpliciter à nobis adnumeratè sunt, Antacæ igitur ex anadromis dicti, ut Sturio & cognati, item Lampreda, Silurus, cartilagineis longis in mari similiores sunt, tum cartilagine, tum oris situ, differunt tamen hi quoque, quod ouipari sint, & pingue discretum habeant, Antacæ præsertim. In mari etiã Conger cartilagineus est, huic tamè generi (quod *σλαγος* nominat Græci) non adscribitur, partu, oris situ, & pingui differens. Postremo, quauis prægrandes quidam in fluuijs & lacubus pisces inueniantur, ex anadromis maxime, ut Antacæ, Siluri, Salmones: è fluuiatilibus uerò propriè dictis Lucius, Trutta, Cyprinus: quos *κνρδοεις* ferè, id est, cetaceos appellare licebit: cete tamen propriè dicta in nostrarum regionum, & totius Europæ, ni fallor, fluuijs neutiquam sunt: nam in Nilum ascendit Delphinus: et Crocodilus in eodem flumine, ut et Hippopotamus, ueluti cete sunt: quauis in siccum exeant, ut Phoca & Testudo è mari. Rana palustris, ridiculum quoddam ceti rudimentum uideri queat, ut Simia Hominis: sed hæc cartilagineum pro osibus habet, & fistula cetorum propria (si phocam & Testudinem demas) caret: quare propius ad cetorum naturam accesserit. Testudo aquatilis, quæ osibus prædita est: differt tamen rursus quod ouipara sit, quodque fistula caret: mediæ ferè inter serpentem & cetum natura: ut Castor inter Quadrupedes & cetum. Ergo cum eisdem Ordinis, quos in marinis insitimus, seruari

Rondeletij diuisio.

Fluiuatilium cum marinis comparatio.

Litorales.

Pelagij. Saxatiles.

Hypopetri. Petrei.

Lygrodontes.

Plani spinosi. Plani cartilaginei.

Cartilaginei longi.

Mustele.

Antacæ &c.

Cete.

Ordo I.

hic omnes non liceret: quoad tamen fieri potuit, illos sequutus sum. Itaq; primum Ordinem piscibus fluuiatilibus attributum, in partes quinque secuit: quarum prima pisciculus continet, tum squamosos, tum absq; squamis. Secunda saxatiles, tum illos qui propriè (quanquam ueteribus nulli fluuiatiliu saxatiles cognominentur) tum qui impropiè, ut supra diximus, ita uocari possunt.

Tertia latos, ut Cyprinos ac similes: qui omnes squamosi sunt, Tinea excepta. Phoxinos latiusculos propter paruitatem ad primum Ordinem retulimus. Quarta, Pisces simpliciter, ut Leuciscorum genera, & similes aliosq; teretes ferè & squamosos: dempto Mustelarum genere, quod lubricum & ferè sine squamis est.

Vltimo huius partis loco Anguillam posui: quæ ut sui planè inter pisces generis est: ita cù Mustelabus uideretur aliquid commune habere: & sola, quod scia, piscium, ex omnibus in mare descendit, ut ij qui proximè describentur contrà è mari in flumina ascèdunt. Quinta pisces anadromos, hoc est, illos qui è mari fluuijs subeunt: ex quibus primū feci Salmonem, quoniam non modò ascendit, ut sequentes: sed fœtus eius etiam descendit ex amnib; & breui tempore in mari adultus fluuijs natales repetit: ut, sicut sequentes anadromi tantū sunt, Anguilla quæ præcelsit, catadromus: Salmo mixta uel ambigua sit natura, καὶ ἀνακατὰ ῥομὸς τῆς. Anadromos quidem ueteres, simpliciter etià uocarunt fluuiatiles, ut Murenam fl. (id est, Lampredam) Dorion, alij Silurum & alios. Hoc animaduertendū, in fluuijs quosdā & nasci & manere pisces, qui tamè eadem marinis nomina habent, nō quod è mari aduenerint, sed propter similitudinē aliquam, ut Percæ, Leucisci, Mustelæ: & Barbi uel Barbatuli, si ita etià Mullos uocare libet. Ex anadromis longissimè ascendit Salmo, deinde Alaufa, quæ Basileæ etià in Rheno inuenitur. tertio Passeres, qui in Rheno Coloniae capiuntur, & fortè etià altiùs, quarto, ni fallor, Sturio & Antacæ cognati. Lupi minùs longè à mari discedunt, Postremò Congrorū fœtus in Angliã, minùs etiã Lupis. Cæterum ut è mari flumina quidam subeunt, & stagna marina: ita è riuis etiam in flumina intrans quidã, parui præsertim ac sine squamis pisciculi: & è lacu cù parturit Trutta lacustris.

- Ioãnes Kentmanus doctissimus Torgæ medicus, pisces in Albi flumine, his ordinib; distinxit.
1. E mari ascendentiū alij proficiunt & pariunt in Albi, ut Silurus, & Spirall uulgo dictus, & Zerta uel Plicca.
 2. Alij paulatim contabescentes moriuntur: ut Sturio, Salmo, Alaufæ species Zige uel Goldfisch dicta, Passeris genus Halbsfisch, Lãpreda maior & media cui à nouè oculis compositū est nomē.
 3. Sunt qui è riuis in Albim migrant, manent, & crescunt: ut Thymallus, Trutta, Mustela illa quæ Olruppen appellat, Gobius capitatus seu Cottus, Lampreda minima: Smerla uulgo dicta, (è Mustelarum genere minima,) & eiusdem speciei saxatilis cognomine: Phoxinus læuis, Pœcilias.
 4. Alij è stagnis & stagnantibus aquis in Albim tranant: ut Albi pisces (Weysfisch) uulgo dicti, Rutili, Bramæ seu Cyprini lati, Gusteri uel Plestya, Tinea, Characis uulgo dicti species duæ minores, Centrici.
 5. Alij in ipso Albi nascuntur, manēt & proficiunt: ut Lucius, Cyprinus, Charax (uulgo dictus) maior, Barbus, Capito Aufonij, & ei cognati (ut conijcio) quos Rappos & Iesos nominant: Capito fl. minor, uulgo Hefling: Perca, & Percæ similis ille quē nos Porcum Nili interpretamur: Anguilla. & ex minutis Erythrophthalmus, Phoxinus squamosus, Alburnus Aufonij: & qui uulgo dicitur Debele/Schnepfelsfisch/Wetterfisch.
 6. Postremò est qui in Albi nascitur & manet, non tamen proficit, ut qui Canible uocatur, quem Geor. Agricola Salarem nanum interpretatur.

Ordo II.

Ordo III.

In Ordine secundo Pisces lacustres primum exposui: dein de etiam reliquas dulcium aquarum alumnas animantes: primo Crustrata: ab eis Testacea, & Insecta: ultimò Amphibia, tum Quadrupeda uiuipara aut ouipara, tum quæ pedibus carent, ut Hydros. Zoophyllum quidem proprie uocandum in dulcibus aquis nullum adhuc inuenimus.

ANIMALIUM IN DVLCIBVS AQVIS ORDINIS I. PARS I. DE PISCICVLIS FLVVIATILIBVS.

Phoxini læuis icon ex opere Rondeletij.

Alia à Bellonio exhibitã, maiusculã quàm par sit.

Alia, quam amicus è Sueuia misit.

PHOXINVS lævis hic cognominetur, ad squamosorum differentiam. *φξινο* dicitur fortè à capite acuminato, quod Græci *φξινο* appellant. Phoxinus piscis statim natus (propè dixerim) ova habet, parit autè in stagnis (*ἢ ταῖς παραλίμναις*) fluuiorum, Aristoteles: argumentum hoc faciens, etià sine coitu ova consistere fecunda, nec aliud de eo proditū reperimus, nisi quod semel aëno pariat. Non rectè quidā scribūt, Aristotelē Phoxinos omnes feminas facere. Quòd si Phoxini, pisci seculi minimi sunt, ut uidentur: nil mirum, si propter paruitatē mediocres etià ex eis nuper nati uideantur. Verisimile est autè tantillos pisciculos, sicut & Mures inter quadrupedes, breui tēpore perferri & generare posse. ¶ Pisciculos quē hic exhibemus, ex Phoxinorū genere uidetur esse, quantumuis enim paruus capiatur, ouis plenus reperitur, cute laui integritū genere uidetur esse. Rond. ¶ Phoxinorū, quos Rond. & Bellon. sic uocant, alij læues sunt, ut species ea quā hic pponimus: alij squamosi, ut species duæ mox sequentes, ex quib. minoris nomina cū leui cōfundi uideo, non solū apud nostros Germanos, sed alij etià in linguis. Pinnas quidē numero sicutq; similiter habent: utriq; amari sculi, & minimi etià ouis plerumq; pleni sunt,

GRÆCI quidam ab ocularū rubore *Ερυθρόφθαλμον* uocant, Rondel. apparet autè eum de Græcorum lingua hodie uulgarī sentire. Oculi quidē etià alijs quibusdam pisciculis rubēt: ut Alburno Aufonij, quem potius erythrophthalmon dixerim. Phoxino læui an rubeant, considerandum est diligentiū. apud nos hic rarus est, & hæc dum conderem, nullus erat,

ITAL. Florentia à maculosa cute Pardellum nominat, Bellon. quia nimirū ut Pardalis uariū est. Itali Pardilla, Rond. Infubres Sanguinerol, à rubore, Mediolanenses Esbreuon. Romani Morellā (uel Morellum, Morelle), à nigrore: albus quidē esset, nisi punctis nigris & tenuissimis lituris suggillaretur. Sed pisciculorū minorum (inquit Bellon.) Romæ nullum habent discrimen, omnesq; promiscuè Morellos nominant. Aliqui Fregueuel & Freguen uocant hunc Phoxinū, eò fortassis quòd semper ouis pregnans sit, Bellon. uel quòd frigi pisciculi isti oleo butyrōue soleant. Hetrufci Ioncūm, (ut scribit Bellonius in Gobio fl.) nimirum quòd inter tuncos & ha rundines uerfetur.

GALLI Veron uocāt, quasi uariū. At is quem Itali quidam Varon aut Vairon uocant Gobius fl. Aufonij est.

GERM. Pfrill, uel ut Bauari *Lechpfrill*, Augstæ: ubi minimos huius generis *Weyfle*, i. orphanos nuncupant. Pfell/Pfsäl Sueui. *Willing* uel *Mulling*, circa Argentinā. Alibi *Wetling*. item *Slen* uel *Erling*/ab alnis fortè. Apud nostros *Harlihle*, (quod nomen fortè factum fuerit à Gallico Locha, quod est Fundulus, cui similis est: uel à Saxonico *Erlitz*, literis transpositis & forma diminutiua facta: uel ab *Erling*, aspiratione preposita, &c.) uel *Bachbamble*: & *Hüggle*, fortè quasi *Binggle* à iuicis: uel diminuto nomine quo circa Acroniū lacum utuntur, *Butt*/Bott/Baut/Bingbaut. Saxones & Miseni uocāt *Elderiz*/Erliz/Eldriz. Hunc aiunt alibi Pfell uocari, è riuus in flumina maiora intrare, & singulis mensib. parere. Phoxini quidē Aristoteli semel anno pariūt. In Kinzerala regione *Hägerer* appellatur, & minimi huius generis *Brechling*. ARHEIS circa Velcuriam *Bamble*: quod nomen nostri squamoso tantūm attribuunt.

ANGLI *U. Wenoy*/uel *Wenow*: quòd minutus, imò pisciū minimus sit, Videtur is quidē Bellonio Phoxinus. cui equidem (inquit Turnerus in epistola ad me) consentire, si in *παραλίμναις* fluuiorum & lacuū circa arundineta pareret, ueluti Percæ: hoc enim Aristoteles de Phoxino scribit. nunc cū semper in saxosis uadis aut sabulosis, ubi rapidiores sunt aque decursus, pariat, ipsi hac in re subscribere non audeo.

PHOXINVS squamosus minor, Rondeletij. Phoxini (inquit) nota ab Aristotele posita, quòd minimi etià (& recens nati) ouis grauidi reperiantur, cum multis alijs communis est: quos quantumuis paruos capias, semper ouis plenos reperias: sed ei uni ex omnibus maximè conuenire uidetur, quem sæpe in Picardia uidi obseruariq; illi uocatur Rosiere. dī midiatē pedis longitudinem nunquam superat. Corpore est lato & compresso: oculis magnis pro corporis ratione. Brachijs minimis corporis specie simillimus est: colore luteo. Quamlibet parū capiuntur, semper ouis grauidi sunt, ad eò ut periti piscatores cū ouis nasci affirmant. Hæc Rondeletius. Idē planè, aut cognatus est piscis Bellonij Bubulca, (sicutum ab eo nomē è Gallico Bouuiera: nam Bouuier bubulcum significat; nimirum per contemptum,) nisi colore forsā differat. Videtur etià Alburnus Aufonij ei cognatus.

ITALI quidam, ut audio, eodem quo Gobium fl. nomine appellant, Varon. Verbanilaacus accolæ circa Lucarnum, Stornazzo uel Sterniculo.

GALL. In Picardia Rosiere, ut dictum est. Et, si eadem est Bellonij Bubulca, alijs apud Gallos nominibus Bouuiera, id est, Bubulca: & Peteufe, etymologia à bombis obsecænis tracta.

284 De Pisciculis Fluu. Pars I.

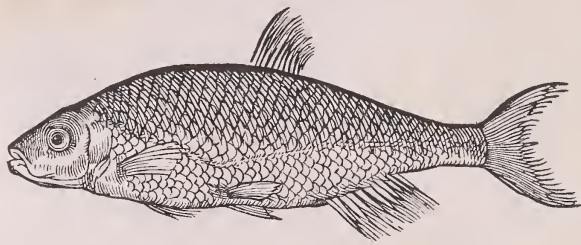
GERM. A nostris **Bambele** seu **Pambele** uocatur: (ut læuis **Bachbambele**;) Rheti circa **Velcuriam** id nomen etiam læui attribuant. **Argentinae Riemling**.

PHOXINVS squamosus maior **Rondeletij**. Superiori (inquit) non multum abfimilis est piscis, qui Gallice **Rosse** uocatur à rubore caudæ, reliquo corpore cæruleo est, paulo maior, minus lato corpore, ouis semper plenus est, etiam minimus. Sic ille. Mihi certe incognitus hic piscis est; nisi forte sit ille, quem idē **Rondeletius** inter lacustres **Lemano** lacui pro prios, ut ipse putabat, **Vangeron** appellauit, huic enim cauda & uentris pinnæ rubent; & in **Normannia** (ut accepit) **Rosse** uocatur. Non tamen in lacubus tantum capitur, sed etiam fluuijs, præfertim tardioribus, in quibus forte non eandem magnitudinem quam in lacubus attingit; & fieri potest ut **Rondeletius** minus aduultum uiderit. Quod si piscis idem est, ut suspicor, figura eius non satis probe expressa à **Rondeletio** fuerit. Vide in **Rutilo**, mox **Partis** tertiæ antepenultimo pisce.

GALL. **Rosse** uel **Rosse**, ut prædictum est.

GERM. **Es bedunckt mich ein Rottine seyn/aber nit wol gemalet vom Rondeletio/ıc. Ein andere vnd bessere contrafactur findest du vnden.**

EPELANVS **Sequanæ** uel **Fluuiatilis Bellonij**, toto genere à marino (uel potius **anadromus**; Vide infra **Parte v.**) differt. nomen uerò idem fortitus est, siue quòd odore cum eo conueniat; siue quòd ut ille inter cæteros pisces excellat. **Pisciculus** (inquit **Bellonius**) est odoratus, de bonitate & principatu cum alijs omnibus contendens: **Alburno** simillimus, atque hoc tantum ab eo disfidens, quòd ruffas radices pinnarum **Gardonis** & **Veronis** modo habet; ac lineam, quæ latera eius secat uersus caudam admodum inflexam & uelut arcuatam, quinque digitorum longitudinem pollicis latitudinem interdum exuperat, marino crassior est ac breuior. Hæc ille. Videtur autē **PHOXINVS** uel **Phoxinis** (& **Bubulcæ Bellonij**) cognatus **pisciculus**. ¶ Alius est **Epelanus mar**, uel **anadromus**, de quo infra. ¶ Variata piscis marinus **saxatilis**, quem supra **Ordine I.** **Marinorum** exhibuimus, pag. 6. idem **Epelano fl. Bellonij**, aut planè cognatus uideri potest.

ITAL. **Ferrarienses Borbolium** uocant.

GALL. **Epelan Lutetia**. **Rothomagenses Ouellam** eo argumento nominant, quòd semper ouis prægnans sit, **Bellonius**.

GERM. **Ein geschlecht der Bambeleen oder Riemlingen.**

ACULEATVS **pisciculus**, ut **Rondeletius** nominat. **Pungitius** **Alberto Magno**; & alijs quibusdam obscuris **Spinachia**, **Turonila**, **Centricus Theophrasti**. **Aculeati pisciculi** genera sunt duo: **Maius**, quod tribus tantum aculeis in dorso munitur, tribus in uentre, coniunctis: **Alterum minus**, fenos aculeos rigidos in dorso habet, &c. **Rondeletius**. **Vilissimi** sunt. **E stagnatibus aquis** in amnes ueniunt, in quibus manent & proficiunt.

ITAL. **Stratzarigla**.

GALLICE **Epinoche** uel **Epinarde**, ab aculeis quales cernuntur in semine eius generis bliti quod uulgo **Spinaceum** uocant.

GERMANICE **Strichling/Strachelfisch/Steckbüttel/Thornfisch**. **Adamus Lonicerus** scribit etiam **Ohzilzen** alicubi uocari.

ANGLICE. **Scharplyng/Schastlyng/Stricling/Stridebat/Vansfikle.**

ALBVRNVS Aufonij.
ITAL. Arbolino, uel Arborino: alibi Scauardino, Agulla (at Placentini Leuciscum fl. primum Agullam uocant) Pesquerel: alibi Stregia: cum tamen Stregia alibi sit idem quod Leuciscus, (fl. secundus.) inquit Bellonius.

GALLICE Able, Ablette.

GERMANICE Albe uel Albele, ab accolis Rheni: (nam nostri alium piscem in lacubus sic uocant.) Alffe/ Alble/ Zwibelfische/ Weisfische/ Blicke/ Blicge/ Schneiderfische. Circa Acronium lacum ab oculis rubicundis nominatur Roteiugle: quod nomen alij diuerso pisci tribuunt. Cognatus est Alburno Aufonij Oberkottichen dicitur in Albi pisciculus, coloribus tantum differt: quanquam & ipsi, oculi rubescunt.

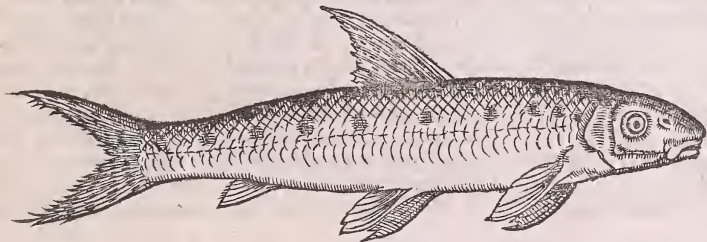
ANGLICE Bleis uel Bleke.

Gobius fl. à Rondeletio exhibitus.

GOBIO Fluuiatilis Aufonij, figura marino similis, non æquè tamen in cibo laudandus. Græci Latiniq; ueteres marini duntaxat meminerunt, Rondeletius. In fluuijs etiã Cobiones pinguescere Aristoteles testatur, & Dorion quoque fluuiarilium meminit: uidentur autem marinos qui fluminum ostia subeant, intellexisse, non puto tamen altius flumina subire Gobiones marinos, sed parum supra ostia. De Gobijs in genere quædam diximus in Gobionibus marinis.

Eiusdem icon alia melius expressa, sed maior iusto.

ITAL. Mediolani Vairon dicitur, (alius est Veron Gallorum, nempe Phoxinus Aristotelis, ut conijcimus:) uel Varon, à uarietate nimirum. utrinque enim latera eius maculis rotundis nigris pinguntur. ¶ Romani pisciculorum minorum nullum habent discrimen, omnesq; mixtim conchulis exceptos diuendunt, & Morellos nominant, Bellonius, Saluianus hunc piscem Italiæ fluminibus ferè insolitum esse scribit, & innominatum.

GALLICE, Goïon, Lugdunî Goïson.

GERM. Grefling/ Krefling/ Gref/ Kressen/ Bachkressen/ Gob/ Cob/ Gôbe/ Guse/ (Gutin uel Guutin circa Coloniam.) Leiteffer, id est, Anthropophagus, quod cadaueribus uescatur. Argentinæ Gobiones paruos Sandkressen appellant. Grundlin, proprie est Cobitis barbatula Rondeletij, aliqui etiam Gobionem fl. sic uocant. Krefling aliqui etiam Thymallos paruos imperitiè nuncupant: ut Laugelam nostram, Gallorum Vendosiam, (Leucisci fl. speciem,) Gråsig piscatores Acronij lacus circa Lindauiam.

ANGLICE. Goïon/ Gougeon/ Gogion/ Gindgione.

LAMPREDA (uulgò dicta) minima. Sunt enim alia duo genera maiora: quæ quoniam è mari subire flumina cõstat, Ordine quinto inter Anadromos pisces de eis agemus. De hac quidem an è mari ueniat, dubitari potest, ut mox pluribus dicitur: quoniam tamen pleriq; in fluuijs & gigni & manere eam putant, hoc in loco eius mentionem facere uoluimus. ¶ Nomina ei eadè quæ cæteris duobus generibus, (de quibus Ordine v. leges,) attribui licebit, expressa minimæ differentia. ¶ Typhle Athenæo, τυφλα: Typhlinus Hesychio, τυφλῖος, inter Nilii pisces nominantur, nimirum à similitudine aliqua serpētis qui Græcè Typhlines uel Typhlops, Latine Cæcilia dicitur, & quoniam species hæc Lampredæ serpētis cæco à nostris appellato (quæuis an idè ueteris sit Cæcilia,

Typhle.

Icon à Rondeletio exhibitā.

Cilia à nostro pictore efficta.

Itali Orbisolum uel Orbolum uocant, nescio,) non est dissimilis, Typhlen aut Typhlinen appellari eundem quid uetat: quod si in Nilo pisciculum hunc reperiri mihi constaret, planè hoc nomine appellandum contenderem. Hoc si admittant eruditi, medias quoque et maiores Lampredas, Typhlas aut Typhlinos Typhlinásue, expressa magnitudinis differentia, nominabimus. Xenocrates Typhlinidia nominat, in capite de salsamentis fluuiatiliū & lacustrium. unde & paruos esse pisciculos (ex forma diminutiui nominis,) et fluuiatiles lacustrésue, et sale condiri solitos, apparet. Scio aliquos Typhlè piscem marinum facere illum quem Rondeletius Acum Aristotelis uocat: sed nullus hoc nomine inter marinos à ueteribus memoratur. ¶ Rondeletius (sicut & Bellonius) Lampetrarum duo tantum genera faciens, hanc paruam & fluuiatilem cognominat. quanquam enim superiores quoque in fluuijs reperiuntur, è mari tamen ascendunt. minima hæc in fluuijs & riuulis nasci uidetur: utpote quæ illic capiatur (inquit Rondeletius) quo nullus marinis aditus patere potest: cum neq; illi in mare confluant, neq; mare cum ijs ulla parte sit coniunctum. tales in Aruerniæ riuus inueniuntur. Sic ille. Sed fortè riuus omnes fluminibus miscetur, flumina demum mari, & Salmones non ideo è mari subire negamus, quoniam in montium etiam riuus inueniuntur. Fluuiatiles quidem tantum hos pisciculos esse non nego: sed alio, quam Rondeletius fecit, argumento id confirmandum puto. Saluianus Lampetram unam maiorem, bicubitale[m] semper inueniri tradit, & maculosam. minorem uerò uix pedalem esse ait, absq; maculis, subcineraceam: (ab utraq; differre tertiam illam speciem, quam *Piscè* Germani appellant:) Harum utraq; reperiri tum in mari, tum in fluminibus, minores namq; frequentiores, maiores uerò rariores (inquit) ineunte uere flumina mari proxima subeunt: in illisq; toto uerno tempore cõmoratæ, in mare deinceps æstate incipiente reuertuntur. Sic ille. ¶ Apud Germanos literati quidam hunc piscè, aut fortè cognatum ei Lampredam illam quam *Piscè* uocant nostri, Oculatam nominant, ea ratione scilicet quam in Germanicis Lampredæ mediæ nominibus exposui, nos homonymiam uitamus: quoniam ueteres marinum piscem toto genere diuersum, Oculatam nominarunt. ¶ E riuus amnes subit.

Oculata.

HISP. Lusitani uocant Engie, ut audio.

GALL. Lamproyon, Lamprillon, Tholofæ Chatillon.

GERM. *Ein Neinaug* id est, Enneophthalmus. Lege infra in Lampreda mediâ inter anadromos, Miseni & alij quidam *Steinbeyß* nominant, uocabulo nobis de alio pisce (quem mox parte II. describemus) usitato. ¶ Audio alteru[m] quoq; genus huius piscitij reperiri, cui à cæno nomē nostri piscatores fecere, *Würneineugen*: nigriores esse aiunt, nec admitti mensis: sed insigi hamis ad inescandos Thymallos, Anguillas, &c.

PŒCILIA S piscis, *ρακίλιας*: eruditi quidam hodie Mustelam fossilem aut uariam nominant. In Aroanio Arcadiæ fluuio (*In Aorno per Pheneum fluente, Athenæus*) pisces sunt tum alij, tum qui à uarietate Pœcilia appellatur, hos uocem emittere tradunt Turdi uolucris similem. Captos equidem uidi: sonum autem nullius audiui, quanquam in ripa usque ad Solis occasum permanferim, quo potissimum temporis uocem ædere dicebantur, Pausanias. Plinius Exocæctum cum Pœcilia confundit. ¶ Pisces fossiles (inquit Georg. Agricola) duorum generum inueniuntur, scd intra terrâ, nonnihil teretes ut Anguilla: sed pelle carèt tenaci, squamis etiã, ut & Gobij, durãq; nec admodum iucundam gustui habent carnem. Maiores crassi sunt ferè duos digitos: minores, digitum, illi longi, circiter palmos quatuor; hi, tres. Sonum edunt acutum, Eos pharmacopolæ in uitrum

utrum inclusos de trabe suspendunt, ut spectaculum hominibus praebeant, longoque tempore alit pane & alijs quibusdam. Ex fluminibus autem quae currunt in locis paludinosi egressi per riparum uenas longius penetrant in terram, & interdum in proximi oppidi cellas usque subterraneas, Haec ille. Pisces fossiles (ut Georgius Fabricius ad nos scripsit) qui à nostratibus *Peisfiter* nominantur, sunt longitudine palmi (maioris,) crassitudine digiti: quanquam maiores etiam multo reperiuntur. Dorsum coloris cinerei cum punctis multis, maculisque transversis, partim nigris, partim caeruleis, (hinc *Pœcilia nimirum, hoc esse, Varij dicti sunt.*) In lateribus linea utrinque nigra & alba. Venter flauus cum maculis albis, & punctis rubris ac nigris, ita paruis, ac si acu factae essent. Ab ore carnea particula eminent, quas nando extendunt, extra aquam contrahunt. In Misena trans Albim duobus locis, quod scio, fodiuntur: ad Polnitium annem prope Ortrantum, & ad Dobram riuum prope Hanam oppidum. Item in pratris ad Roderam fluium copiose effodiuntur, si flumen inuadet. Ex terrae cauernis ingrediuntur etiam lacus & paludes. Cum aquae extra ripas excrefunt, è terra prodeunt. Aquis autem residentibus, in pratris campisue relinquuntur: & ubi greges sunt, relicti uorantur à suisbus. Sordes amant; & in cloacas, quae alia purgari ratione nequeunt, iniecti, omnia consumunt. Cum in riuus paludibusque capiuntur recetes, solent à tenuioribus, etiam mentis adhiberi. Seruiunt imprimis fraudi agyrtarum, qui eos alunt, & uitrus inclusos multitudini ostentant pro serpentibus: quia à paruo serpente non multum figura differunt. Sunt qui eos spirare putant. ubi enim plures huius generis pisces simul sunt, spuma supra eos effertur. Vitro inclusi ore angusto, cresunt, & suo quodam succo uiuunt usque ad semestre. Haec ille. Troglodytam forte hunc piscem aliquis non inepre dixerit, quod terram & caua subeat ac penetret. Et riuus fluuius intrare solet.

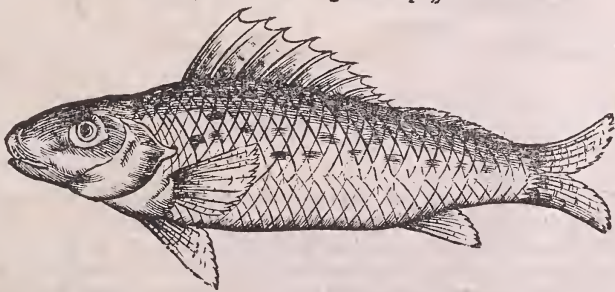
GERMANICVM nomen *Peisfiter* uel *Beisfiter*, quanquam ad Graecum *Pœcilia* uideatur accedere, per onomatopœiam potius factum uideatur: nam & Poloni similiter ferè appellant. Aliqui uocant *Weerputten* (nos *Weerreüschen* diceremus,) qui sunt crassiores, sed melius *Erdrputten* uel *Erdrüschen* dicerentur. Aliqui *Weergrundel*, à corporis specie, maculis & barbulis, quibus fundulum nostrum (id est, Gobij fluuiatilis speciem) refert, sonum acutum addit. Alij *Weerfutt*, id est, Mustelam marinam: quanquam (Argentinae) etiam alius quidam piscis *Kutt*, à Germanis dicitur. Hunc maculis aureis distingui aiunt. sonum ab eo cum tangitur, uel premitur, ceu felis addi. In cibis à paucis admittitur. Diu seruatur in uitreo uase, si aqua mutetur tertio quoque die.

Aliqui *Pfälfisch* appellant. *Pfisl* quidem Misensis & alijs quibusdam palus est, uel palustris lacus. *Pœcilia* minor dici poterit, quem Germani *Steinbyß* uel *Steinbmerling* appellant, &c. Idem aut simillimus fuerit qui ab Anglis *Sprall oyle* nominatur, à Flandris *Pymper ele* / ab aliquibus *Pype oyle*. è Flandria quidem in Angliam importari audio. Cognatus forte etiam qui à Misensis *Spirahl* uocatur. *Pisballa* nomē quo Galli Oceani accolę utuntur, à Germanico *Pymper ele* corruptum uideatur: sic autem uocitant uel *Anguillarum* uel *Lampetrarum* fetus.

POLONICÆ *Koza*: uel *Pescur*, *Piskors* per onomatopœiam. Abiecit eum uulgus in latrinas ne obstruatur: nam piscis hic omnia per meare conatur. Si uiuum in Caprae os immitatur, quod uulgò ludentes facere solent, uiuum aluo reddi aiunt.

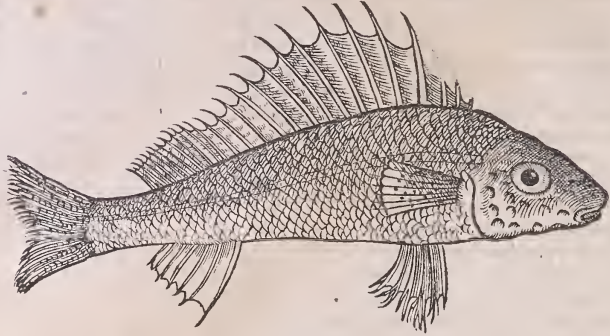
VNGARICÆ *Zick* per onomatopœiam.

Percas fl. minoris icon Argentinae expressa.

PORCVS Nili, *χοῖς*, Straboni lib. 17. Crocodili (inquit) abstinent à Porcis, qui cum rotundi (Σπογγίλοι) sint, & spinas ad caput (*ὠντὴ κεφαλῆς*) habeant, periculum beluis afferunt. Ron delectus quidem Captisum suum, Porcum Strabonis facit, uerum is marinus est piscis. quamobrem fluuiatilem illum, quem Germani plerique Percam rotundam (teretem melius) nominant, Porcum fl. Strabonis esse coniecerim, quem et Percam fl. minorem appellare licet, nam & circa caput ac brachias spinosus est: abstinentque eo Lucij propter spinas: & Frisij *Porces* eum nuncupant: un de aliqui Latini Porcellionis nomen fecerunt. Saluianus Caprum & Caprisicum uiuum piscis nomina facit, (Ron delectus distinguit,) nec alium Porcum Nili esse arbitrat, lege supra Ordine 111.

Alia eiusdem accuratior, quam Io. Caius ex Anglia misit.

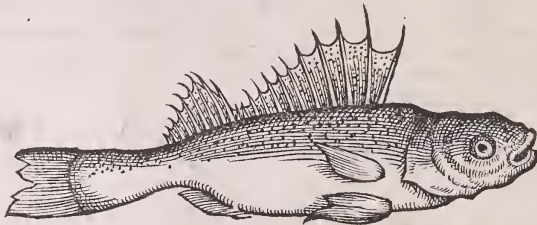

pag. 57. & 58. ¶ Non probo quòd Bellonius Cernuam fl. hunc piscem appellauit. Gaza ex Aristotele Orphum piscem marinum interpretatur Cernuam, Siculos nimirum secutus, qui eundem Cernham nominant, ut monet Gillius. Cernuæ etiam Aufoniû inter fluuiatiles meminisse qui dâ scribunt: ego apud Aufonium non inueni. Habet hic piscis (inquit Bellonius) similitudinem aliquam cum Perca mar. & partim etiam cum Channa: quorum utrunque piscatores aliqui Italiae Cernam uel Cernuam uocant, ut alij Exocætum quoque & Percam fl. quod animaduertit Bellonius. Idem Plinij medicij Acerinam, recentiorum Cernuam esse putat: ego corruptum pro Atherrina uocabulum dixerim. ¶ Ioannes Caius medicus Anglus, Aspredinem hunc piscem ab asperitate commodè appellauit. Falluntur qui Melanurum putant, marinus enim is est.

ITALIS & GALLIS ignotum puto.

GERMANI uariè appellant: *Kutt/ Kaut/ Kaulbarß/* (id est, Perca rotunda) *Kaulperßich/ Kûlberßing/ Goldfisch/* (Sed alius etiâ piscis, è mari flumina subiens, Sturionis comes, quæ Miseni *Zige*, id est, Hircum uocant, nonnullis *Goldfisch* nominatur.) Circa Coloniam *Pösch. Frisij Porces.*

ANGLI *Ruffe*, ab asperitate.
POLONI *Iesch*, uel *Iazdz*.

PISCIS in Danubio hodie uulgò à Germanis dictus *Schröll* uel *Schrölln/* uel *Schrelle/* cuius iconem ab amico accepi, idem aut persimilis superiori uidetur, quod si differt, superiorem in Danubio non reperiri puto. Aiunt quidem in solo Danubio capi: sed sæpe fit ut homines non longiùs peregrinati, peculiare alicui loco putent, quod alibi etiam reperitur. Rarò (ut indicauit à quo missa est) longior sit quàm figura ostendit, similis Percae fl. pinnis & aculeis dorfi. Quoquo modo paratus, in cibo optimus est. Color in icone nostra, dorso fuscus est: lateribus subuiridis, plurimis punctis fuscis interuenientibus; quales etiam in pinna dorfi (cuius aculei albicant) conspiciuntur. Venter candidus est. Initium pinnarum ad branchias rubet, &c.

GERM. *Schröll/ &c.* ut iam dictum est.

LEVCSICI seu Mugilis fl. species prima, Rondeletio. A quodam recentiore non rectè Sargus uel Sargon & Cephalus appellatur: Gardus nonnullis, Gallici nominis imitatione.

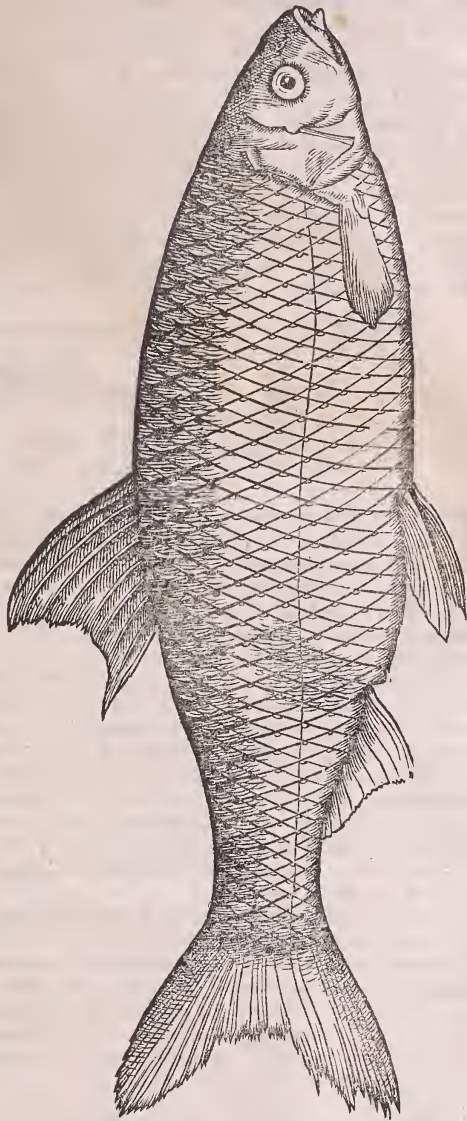
ITALICE *Lascha* uel *Lasca*. Placentinis *Agulla*, quauis alibi *Alburnum* sic nomennt. Mediolani

Figura hæc maiuscula est quàm par sit.

Mediolani Oladiga, alibi Ocradiga, Oradiga, Orada ab aureo capitis fulgore. Circa Verbanum Italiæ lacû Trull uel Troy. Paruus in hoc genere Romæ à piscatoribus Reutillano dicitur.

GALLICE Gardon, circa Monspe lium fortassis Siege, nonnihil enim diuersus esse uidetur, Rondeletius. In lacu Lemano Trouette, ni faller.

GERMANICE Schwal/ Furn/ (quanquam nonnulli Capitonem fl. Furn appellant:) Kettel/ Koraug/ Koteiigle/ (quod nomen etiam Alburno Aufonij tributur:) Ad Acronium lacum circa Lindauiam, hunc piscem Fornsifch uocant primo anno, deinde ein Gnitt/ tertio ein Furn. Sunt qui Blicck uel Koteiiglin nuncupent ab initio, (neq; distinguat ab Alburno Aufonij: quæ sui generis piscem ab hoc semp diuersum, ut ego sentio, nostri Blicck; alij Koteiigel uocant:) post annu fûrnling, demû furn uel Schwal.

LEUCISCIF, secunda species Rondeletio. Bellonius Vindosiam & Dardum uocat, Gallicorum nominu imitatione: Albertus Vindosiam: aliqui hodie Strigile cum Italis. Accoleacus Bistonij, (cuius aqua partim dulcis, partim falsa est,) Lilinga. Capiuntur abunde in Epiri lacubus, ubi Scouranici uocantur. Veneti eis maxime utuntur nauigio aduectis, eodemq; propè uocabulo Scourancas nominant. Leucorinis maiores sunt; similiter tamen sale confersi infumatiq; ad externos mittuntur, Bellonius: si rectè hæc tanquam de eodem pisce ab eo scripta accipio: paulò antequidem ipsum hunc piscem à uulgo Greco Leucorinum uocari scripserat: siue à pelle, siue à naso albicâte, E stagnantibus aquis flumina subeunt, in quibus manent & augentur,

Leucorini.

ITALICE, Streta apud Infubres; alibi Strigio, Strilato, uel Stria dicitur; fortè à strijs illis re-
ctis, quibus inter Squamas distingui uidetur. Ferrarienses quidem Stregiam uocant etiam illū pi-
sciculum, quem Alburnum Aufonij esse eruditis placet.

GALL. Vandoise; Santonibus & Pictonibus Dard, quòd sagittæ modo sese uibret. Circa
Monspelium Sophio, Lugdunenſibus Suiffè. Sabaudis circa Neocomum Vengeron; at in Le
mano Rutilium nostrum Vengeron appellant.

GERM. *Lauck/Laugele/Winger/Onhopt.* Acronij lacus accole nominibus uariat; *Grä-
sig* Lindauitæ uocant; *Vberlingæ/Laugele* ut nos; *Constantiæ* dū parui sunt, *Zienfische* uel *Grä-
sing*; adultiores, *Agonè, Agunen/Lagenen.* Sed alius est Agonus in lacubus Italiae; & *Gräsing*
nomen cauendum est ne quis accipiat pro Gobio fl. illo, quem multi *Gresling* appellant. In Du-
nensi Bernensium agro, genus hoc Leucisci *Blawling* dicitur; nostri Bezolam Sabaudorum sic
uocant. Iidem hi Leucisci, cum minimi, densis agminibus natat, *Seelen*, id est, animæ à nostris
uocantur, alij similiter Bezolas lacustres pisces adhuc puſillos, *Misenis*, ni fallor, priuatim *Weyſ-
fisch* dicuntur; nisi potius *Wefeln* ab eis dicti, hi sint.

Icon hæc ad Rifelam nostram facta est.

LEUCISCI fl. species quædam esse uidetur, quæ Italico nomine Sueta nominatur à Bellonto.
Sueta (inquit) Ferrariensis Leucisco quàm Squalo similior, semipedalis est; rostro uel ore La-
uareti, sed subobtusio, neque ut Squalo in gyrum grandit; capite acuminato, cauda & branchijs ut
Leuciscus. Branchias enim habet paruas, tenuibus fibris constantes: sub quibus mox in ingressu
æosphagi, seni utrinque dentes comperiuntur. Squamis est paulò latioribus quàm Leuciscus. Pe-
ritonæum interna parte ei nigerrimū esse ut in Salpis. cor spongiosum, &c. Adamat flumina quæ
magno impetu ex montibus deuoluuntur.

GERM. Idem, ut consilio piscis est, qui *Risele*, uel *Ryserle*, uel *Rysling* à nostris uocatur.
Digiti longitudinem parum excedit, colore per dorsum è cæruleo uirescete, per latera & uetrem
candido. Pinnis albicat, similis ferè Capitonij fl. minori, quem Haselam nostri uocant, latera eius li-
nea distinguuntur. Hæc olim annotaram. Audio praterea squamosum esse, non dissimilem Go-
bioni fl. Aufonij, lituris etiam quibusdam notari: peritonæum ei nigricare. In Silo torrente ad ut-
berem nostram, circa lapides capitur, locis profundioribus circa cataractas manu factas, sed rarò;
(quamobrem hoc tempore diligentius intueri non licuit.) uermiculis uesci. è torrente aliquando
Limagum nostrum subire. inter lautiores pisciculos haberi.

LEUCISCVS maior uocari poterit, quem Capitonem fluuiatilem minorem uocabimus in-
frà, Parte IIII. huius Ordinis.

MVGILVM fluuiatiliū species duas Rondeletij describit: quarum altera cum palmi lon-
gitudinem uix superet, ad hunc locum referenda erat: sed quoniam utriusque icones simul & de-
scriptiones Rondeletij coniunxit, ad Ordinem quartum differemus; ut minor potius maiorem
(is enim ferè cubitalis inuenitur) quàm contrà, sequatur.

TRVTTAE Riuales uulgò dictæ, *Bachfö:innen*. quanquam pisciculis adnume-
rari poterant, propter cognationem tamen, cum *Truttis*
cæteris Ordine IIII. memorabuntur.

ANIMALIUM IN DVLCI-

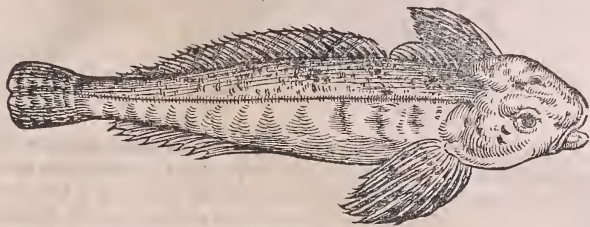
BVS AQVIS ORDINIS I. PARS II.

DE PISCIBVS SAXATILIBVS.

SAXATILES pisces à ueteribus dicti marini tantum sunt: nos fluuiatiliū etiam illos qui in
Staxosis fluuijs aut riujs degunt, sic appellamus, ut pluribus indicauī superius ubi de Fluuiatili-
um differentijs (ab initio huius Ordinis) in uniuersum quædam protulī.

COTTVS seu Boitus Rondeletij: quem Gobium fl. alterū ab Aufonij Gobio diuersum, Bello-
nius appellat. ¶ Piscem qui ab Aristotele *βίτθ* dicitur, Gaza Coitum cduertit, nescio qua
ratione motus. Quòd si Latium hoc nomen seruemus, interim meminimus diuersum esse pi-
scem

Eicon hæc Corti nostri est, diuersa nonnihil ab illa quam Rondelerius exhibuit, pinna dorsifingulari, & cauda penicilli instar longiuscula, &c. ut genus aliud Corti circa Monspelium haberi suspicer. Lacustris quidem hi pisces apud nos, à fluuiatilibus specie differunt.

scem ab eo qui à Numenio ex Athenæo κωδῶν dicitur. sic enim ille Gobionem appellabat, Rond. Pisciculus est fl. Rane piscatrici similis, si parua magnis cōferre licet, corporis figura et colore, etc. Idem. Apud Aristot. histor. 4. 8. Boitus semel legitur, Boit & duabus syllabis in nostra editione, non tribus, ut alij quidam legunt; & per τ, non per δ. Gaza uidetur τῷ τῷ legisse, quoniam ita transtulit, Pisciculum qui Venetis Marisio nominatur, Petrus Gillius Cortū esse putabat. Pisces quosdam (inquit) Gobionis faxatili propemodū similes, Aristoteles Cottos nominat: quos adhuc nonnulli Coranos nuncupant. Sed Corti (ut dictum est) nulla apud ueteres mentio: Boiti apud Aristotelem tantum, tanquam fluuiatilis, cum Marisio marinus sit. Est sanè piscis hic noster Blennus marino simillimus, ut æquius ferè Blennus fluuiatilis, quàm Gobius fluuiat. dici mereatur. ¶ Aristoteli (Boit & inquit Saluianus;) uel ut in uetustissimo manuscripto Vaticanæ bibliothecæ exemplari uidimus, Boit & . (Si bisyllabum est uocabulum, Boit & penans flexum scribi debet.) quam quidem lectionem ueriores putamus, tum propter codicis uetustatem, tum ratione etymologiæ, & τῷ τῷ, id est, à cubili, quoniam sub faxis stabulantur & cubant. Diuersus ab hoc uidetur Athenæi κωδῶν, de quo nihil aliud affert, q̄ Baccho sacrum esse. Simillimus est hic piscis marino Gobioni, unde merito fluuiatilis Gobio appellari potest: quāuis nemo ueterū eo nomine eū appellārit. Hæc ferè Saluianus, qui etiā Citum Latine scribit, cū Græcè Boit legerit, unde Coetū per œ. diphthongum dicere debebat. Cortus quidem à capitis magnitudine dici potuit. τῷ τῷ & τῷ τῷ Græmatici caput interpretantur: unde τῷ τῷ, &c. Capitonem recentiores quidam Latine dici uocant; (sed alius est Capito fl. Aufonij, alius Cephalus uel Capito marinus ueterum, de genere Mugilum;) alij Capitellum minus probando uocabulo: Alberti Magni ætas Capitatum. Nos differentia causa Gobionem fl. capitatum uocabimus. ¶ Quod si quis etiam Vranoscopum fl. nominauerit, aut Lucernam fl. à marinorum similitudine, non poterit opinor reprehendi. quā etiam noctu oculis eū lucere a sunt, eoq; in partes duas dissectum nasis imponi, ad inescandas Truttas. E riuus fluuios subire solet.

Blennus fl.

Capito.

Marisio.

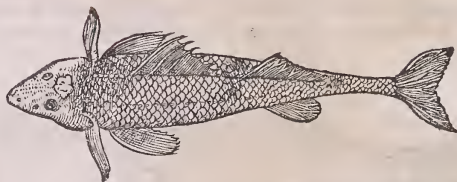
ITAL. Romani Misoris nomine appellant, Mediolanenses Scazon & Bot. hic enim est cui propriè uox Botoli adscribi debet; quo nomine eum Ferraria quoq; uocare consueuit. Alludit hoc nomen ad antiquam Boitorum nomenclationem, Vercellenses Bouteiolum uocant, rustici uerò Paganellum, Bellonius. In alijs Italiae partibus aliter nominatur, Capiton, Capidono, Marison, Chiozzo, Iozzo, Ionctio, Scazon, Scazion, Maieron, Botto. & nisi fallor, etiam Iouian, Go, Lagion, Michael Sauonarola Latine etiam Marisones dixit, Italicum uulgare nomen sequuntur, sed alius est in mari Marisio, Romæ Messore dicitur & Capo grosso, Saluianus. Messore quidem nomen non huic solum Romæ, sed etiam Vranoscopo, & Blenno mar. tribuunt.

GALL. Chabor, & circa Monspelium Teste daze, utroque nomine à capitis magnitudine facto. Cenomani (inquit Bellonius) Musnier appellant, quod in riuus pisfrinorum aquaticorum uerferet. Sabaudi circa Neocomum Chasso uel Chassor, ut Itali Scazon. Galli circa Tolosam Caburlaut. Capito Aufonij etiam à capitis magnitudine Gallicum nomē Testar adeptus est, quod quidam Gobio capitato non rectè adscribunt; quamquam idem Capito Aufonij Lugduni appellatur un Musnier: quo nomine Cenomanis etiam Gobius capitatus uenit, ut Bellonius refert.

GERM. Grop/ Cop/ Kab/ Kopt/ Kaulrapp/ Babst/ Wull/ Thollman/ Keling/ Kuling/ Kuling/ Kulheit/ Kaulheupt. Ex his nominibus plerq; à capitis magnitudine facta sunt; alia ab eiusdem rotunditate.

ANGL. A Bulhed, id est, Bucephalus: ob capitis magnitudinem, non similitudinem formæ. nam Bul Anglis taurus est: nisi forte corruptum hoc nomen est à Saxonico Kulheit. Alibi a Gulle uel a Wyllersthombe, hoc est, Molitoris pollex.

ILLYRICE Glauoche, id est, Capitatus: Polonis Glouuacz.

ASPER à Rondeletio nominatus uel cognominatus pisciculus. Lugdunenses (inquit) pisciculum Gobioni per similem Apron uocant ab asperitate squamarum. In Rhodano tantū inuenitur, non quouis in loco, uerum ea ferē in parte, quā inter Viennam & Lugdunum est interiecta. Capite est latiore quā Gobio (fl.) in acutum desinente. dentibus caret. Colore est rufo, maculis nigris, latis, à dorso ad uentrem obliquē descendentibus uariato. Vulgus eum auro uesci putat. ¶ De eodem Dalechampius medicus Lugduni clarissimus, his uerbis ad me scripsit. Piscatores aiunt hos pisces non nisi noctu in tenebris capi, nunquam secūda aqua descendere, semper aduersus rapidissimū fluentis sursum obniti; Rhodanum amare; fugere Ararim. in alueo tantum glareoso natate, nunquam in cœnoso aut sabuloso. aurum persequi & eo uesci. certissimum signum est se auri inueniendi, si piscem hunc alicubi reperiant. Suauissima & delicatissima carne est; nonnihil solida, quę tamen digitis facile teratur & frietur: nihil uiscida aut glutinosa.

GALLICE Apron, Lugduni, ut dictum est.

GERM. Ein Rüsbling; wirt in der Rotten bey Lyon gefangen/ vnd daselbst Apron genest von wägen der reißhe seyner schuppen. Per similes est piscis qui Germanicē Zindel nominatur, Ulmę & alibi in Danubio capis solitus, sed maior. de quo leges infra Ordine IIII. et iconem atque descriptionem conferes: uideri enim potest idē aut omnino cognatus piscis: sed quia nondum satis mihi constat, Asperum Rhodani hoc loco proponere uolui, quod in glareosis seu saxosis locis uiuere eum constet. Siccos duos Dalechampius ad me misit, paruum utrunq; & quatuor digitis paulo longiorem. Danubij quidem Zindelus multo maior est.

COBITES (masc. genere, ut subaudiatur piscis: uel Cobitis feminino, ut subaudiatur Apua) fluuiatilis à Rondeletio dictus, simpliciter, uel læuis cognomine; ueteribus indictus. Hunc pisciculum (inquit Rondeletius) Cobitem fl. nominamus, quod marinæ (Apue cobitidi marinæ. nō hic exhibitus primus Cobites fl. sed tertius, qui mox subiicitur. Cobitidis barbatule nomine, similis est, cum specie corporis, tum quod squamis caret. hic uero exhibitus fortē cum Gobio fluuiat. Ausonii aliquid commune habuerit) per similes sit. Primum genus Loche franche uocant Galli; uel quod totum læue sit, (an totum læue dixit, quod etiam squamis caret? has tamen pictura representat, descriptio non meminit,) & aculeis caret: uel quod mollior sit & salubrior. In rituulorum & fluuiorum ripis degit, digitali magnitudine rostro satis prominente. Corpus flauescit, & maculis nigricantibus notatur; subrotundum est & carnosum. Carne est humida & uiscida.

Bellonius & Rondeletius quod ad nomina & descriptiones huius generis pisciculorum, non satis inter se conueniunt; ego quem potui delectum feci.

GALL. Loche franche, ut dictum est. Vide mox in Gallicis nominibus Cobitidis fl. tertix.

GERM. Videtur esse species pisciculorum quos Germani Pfellen uel Pfrillen nominant. Cobites fl. aculeatus Rondeletij.

COBITES fl. Rondeletij secundus, quem aculeatum cognominat. Supradicto (inquit) similis est, ni paulo maior esset & latior, nō rotundus, sed compressus. in branchiarum operculis aculeum utrinq; habet. Spina interna dura rigidior est, quo fit ut pisciculus iste inter edēdum molestior sit q̄ cobites læuis. Sapius ichthyopola parū cautis imponunt, & pro læuis, uendūt. Hęc ille. Mihi quidē tantū huius & superioris pisciculi in exhibitis ab eo picturis discerni uidetur, ut cuius uel primo intuitu internoscere sit facillimū. hic longus & gracilis est, absq; squamis, aculeatus, pinnis in uentre nullis, pictoris fortē incuria. ille breuior crassiorq; squamosus, absq; aculeis, pinnis in uentre ita ut pleriq; omnes pisces præditus, & ore minū acuto. Ego Cobitidum generi hunc minimē adnumerārim. Plura lege cum proximē sequenti icone.

GALL. Loche simpliciter, (nam superiori cognomen franche additur;) uel Perce, ab aculeis: aut quod lapides penetrare morderue uideatur.

GERM. Ein art der Smerlen oder Steinbysfen.

Eiusdem, ut uidetur, icon accuratior.

Quòd si idē piscis est, sicuti suspicor, qui *Steinbeiß* à nostris dicitur, melior à nostro pictore facta eius icon, quam hic apposuit, fuerit: etsi hæc quoque nō satis perfecta mihi uideatur, oris præsertim specie.

Cobites hic rostro acutiore est, à quo si quis oxyrynychum cognominet, non fecerit ineptē. Et quoniam pisci fossili illi quem *Pœciliam* ex *Paulania* nominauimus, tum specie, tum natura cognatus est, *Pœciliam* minorem, uel imberbem, uel oxyrynychum appellare licebit: (Sed alius *Pœciliam* seu *Fossili* minor *Georg. Agricola* uidetur, magnitudine tantum, specie neutiquam à maiori differēs) *Cobitem* uerò minimum, qui & ipse *barbatulus* est, *Pœciliam* minimum. *Albertus Magnus* nullo alio nomine hunc piscem nouit quàm Germanico: *Vulgò* (inquit) *Mordens lapidum* uocatur: *GRÆCE* eādē significatione *Dacolithum* dixeris. nam & *GALLIS* *Perce* uocatur, quòd rostro penetret uelut perforaturus, & à *Sabaudis* circa *Neocomū* *Mort pierre*. (At qui *Perce pierre* à *Gallis* uocatur, piscis marinus est, *Alauda Rondeletij*.) *Foragua* circa *Vincetiam* *Venetorum*, quòd reticulo (*Guam* uocant) contineri nō possit, sed foras euadat. In alijs locis *Italiae* *Grifella*, *Vfella* uel *Vrfella* dicitur, corruptis à *Mustela* nominibus, sicuti & *Cobitis* fl. minima. *Latine* etiā *Mustelam* fl. uocare licebit, aliqua ex prædictis differentia adiecta: Vel *Echeneidis* fl. speciem: non quòd reuera ui retinendi naues aut aliud quicquam polleat: sed quoniā ore mordens, sugēnsue ut *Lampetræ*, retentionem minatur. *Germani* hunc pisciculū, ut dixi *Steinbeiß* appellant, à *orsu lapidum*, & forte *Pœciliam* etiā *Paulaniae* (quem huic cognatum esse diximus, alterum *barbatulum*, alterum imberbem cognominauerim) *Beißer* à *orsu* dictus fuerit. *Miseni* circa *Albim ein* *Steinschmerlin*, hoc est, *Fundulum saxatilem*. [*Fundulum* enim, hoc est *Mustelam* seu *Cobitidem* fl. minimam, *Schmerlin* appellant.] Sunt hodie qui simpliciter *Saxatilem* appellant, quod non probo. ¶ *Rondeletius* & *Bellonius* aculeos huic pisciculo in branchijs attribuunt, *Albertus* branchias omnino ei negat. *Mihi* in scelero uestigia quidem branchiarū foris apparuerunt, sed locus ipse clausus & solidus. *Georgius Fabricius* nuper foramina parua circa oculos ei sicut in *Lampredis*, esse nos monuit. Non est rotundus (inquit *Albertus*), sed quasi *columnalis* compressus: & spinam acutam iuxta os habet, quæ, capite recuruato, uulnerat manū tangentis: colore eodem quo *Fundula*. ¶ *Dacolithus* è riuus in fluuiis transit.

Dacolithus
Perce.

Mustela
Echeneidis

Saxatilis.

ITALICE. *Bellonius* de hoc pisce scribens: *Mediolanenses* (inquit) *Vfella* uocant, *Placentini* & *Parmenses* *Goufangle*: *Locham* *Romani* piscatores, alij *Morellam*, quod postremum nostro *Veroni* fl. magis debetur: *Lodenses* *Zedola*, *Ferrarienses* *Squaiola*; alij *Lopola*. ¶ *Plura* lege in præscriptis. *Stracciasacco* uocant *Pedemontani*, à *disfrahedo*, id est, dilacerando sacco siue reticulo. *Rostro* inhaerere aiunt *arenam*, ut à *reti uix* capiatur.

GALL. *Perce*, *Mort pierre*, *Vide* præscripta.

GERM. *Steinbeiß*/*Steinschmerlin*, ut præscriptū est. *Circa Albim* fl. quidem, etiā *Lampredam* minimam *Steinbeiß* uocant.

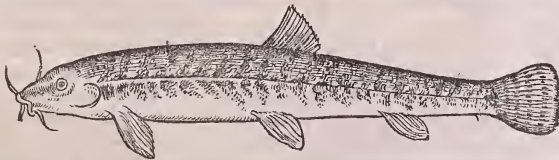
POLONICE *Pitraniik*,

Cobitis barbatula Rondeletij.

COBITIS fl. tertia *Rondeletij*, *barbatula* ab eo cognominata. *Nomen* (inquit) *dedimus* à *circis* tenuib. è rostro *barbæ* modo pendentibus, quem admodum in *Barbo*. ¶ *Nos* *Mustelam* fluuiatilem

Eiusdem alia icon à nostro pictore efficta, maiuscula quàm uellem, sed plenior accuratiorq̃.

minimam, uel *Pœciliam* minimum nominari posse, proxime in *Rondeletij* *Cobitide* fl. altera minutissimus. *Hic* quidem pisciculus præcipue *Cobitis* fl. dici meretur: siquidem *Apuam* *cobitidē* marinam præ cæteris refert. *Bellonius* *Lochiam* *Gallici* nominis imitatione uocat: alij *Germanicum* nomen *Grunde* interpretantes, *Fundulum* nominant: *Albertus* scem. genere *Fundulam*, sed cauendum ne cum alio pisciculo squamoso (quem *Phoxinorum* generis esse putant) quem si-

Fundulus.

Thedo.

militer Germani quidā appellant, confundatur. Sunt qui hūc pisciculū, Thedonē Aufonij existimēt, de quō unicū hūc uersum in Mosella reliquit: Et nullo spinā nociturus acumine Thedo, Quōd si diuinandum est, Lampredam illam minimam, quam enneophthalmō nominant nostri, cum spinis prorfus careat, Thedonem esse cōiecerim. Mustelam quidem marinam quodammodo refert, quōd eius instar barbatula sit, & oblongo lauiq; corpore: & uulgares quā dā linguā nomina huius piscis à Mustela detorsere. ¶ Erius in fluuios migrat.

ITALICE Fondola, Reliqua nomina plerāq; huic & Cobitidi aculeatæ Rondeletij, communia esse conijcio, præsertim quæ à Latino Mustelæ nomine detorta sunt.

HISPANICE ut pisciculo hoc carent, ita etiam nomine.

GALLICE, Loche, ut superior, uel Lochette, diminutiua forma. est enim minima in hoc genere. Quæ Loche france dicitur (inquit Bellonius) palato delicatior est; que uerò cœnosum limo sumq; tractum incolit, crasso & obeso corpore constans, atq; ob id pinguis Lochia (nimirum Loche grasse) cognominatur, ualetudinarijs admodum perniciosa est. Hæc indicis digiti crassitudine est, quinque digitos longa: cirris, tanquam mystacibus, insignis, &c. ¶ A Burgundis uocatur Moutelle, uel Moutoile, & similiter à Sabaudis: qui tamen circa Lemanium lacum habitant Sabaudij corruptius Motanche nominant, & alio nomine Dromilla, quōd sub lapidibus dormire uideatur: (sicut & cottus fl. si 1070 nominetur, ut codices quidam præ se ferunt, idem significante nomine, nam & similiter sub lapidibus latet, appellabitur Gracé:) non tamen hunc solum pisciculum, sed alias etiam duas species, quas alij Galli (Celtæ & Belgæ) Loches, circa Lugdunum Dromillas uocant. Burgundis quidam, alij uero Galli, Estoisle proferunt, siue quasi stellarem, propter uarietatem punctorum: siue potius hoc etiam nomine à Mustela corrupto.

GERMANICE. Grunde/ (sed alij pisciculum squamosum, quem ad Phoxinos Rondeletius refert, sic appellant:) Zirle / Zirdele / Schmerlin / Smetle / Schmerling / Schmerlin / Schmorle: Alsatij, ein Kress/ quod nomen Gobioni fl. Aufonij debetur. Brabantij & alij quidam inferiores Germani, nominant Woess / Wösch / Wusc, corruptis à Mustela uocabulis. Sueui & alij quidam hos pisciculos adhuc teneros & recens natos, Sengle uel Sengele uocitant.

ANGLI Gallice uocant a Loche.

POLONI Kielb uel Slys, Bohemi Mrzen.

EPERLANVS piscis saxatilis Sequanæ litorū alumnus, ut Bellonius tradit: differetur ad anadromos, non enim in Sequana nasci, sed è mari semper ascendere puto, nam alius est fluuiatilis piscis eiusdem nominis, qui in fluuijs nascitur, de quo diximus Parte I, huius Ordinis.

THYMALLOS & TRUTTAS Parte v. reperies, inter pisces simpliciter: quanquam in puris & saxosis tantū fluminibus degunt, ut Saxatilibus marinis melius quā prædicti cōferantur.

ANIMALIUM IN DVLCI BVS AQVIS ORDINIS. PARS III. DE PISCIBVS FLUUIATILIBVS LATIS, QUI ET SQUALI mosi sunt omnes excepta Tinca.

CYPRINVS, Κυπρίνῳ, (Κυπρινός Athenæo, sed Κυπρίνῳ legēdum uidetur, cum Aristotelem citet:) Λεπιδωτός. Lepidotus, quem aliqui uocant Cyprianum, Dorion. ¶ A recentiorib; hūc piscis Carpa fere uocatur: ab alijs Carpanus, Carpo, Carpio, itē Bulbulus, Regina. Vide mox in Italicis nominibus. Destinet Carpam Danubius, Isidorus. Sed Carpio lacustris Benaco peculiaris piscis planè diuersus est, Truttarum generis. ¶ GRAECI nonnulli, præsertim Aetoli, antiquam Cyprini appellationem retinent. Qui Turcis inseruiūt Græci (inquit Bellonius) Sazan appellant: Strymonis amnis accolæ, Grinadi. Rondeletius ad pisces lacustres Cyprinum retulit, nos inter fluuiatiles posuimus, eos tantū lacustres nominantes qui lacub. proprij sint. Aristoteles & Dorion fluuiatilibus simul & lacustribus adnumerant. Oppianus non rectè (puto) marinis.

ITAL. Placentini Carpanum uocant, Ferrarienses (ut & multi accolæ Padi) Carpenā, Veneti Rainam, Romani Burbarum, Bellonius. Circa Larium lacum Burbaro (alibi Bulbaro) uel Bulbers dicitur. Bulbulus ante alios immani corpore pisces, Benedictus Louius in Larij descriptione. Venetijs Carpano: alibi Reina, tanquam Regina, quōd magnitudine inter fluuiatiles & lacustres excedat, & à ganeonibus pinguiores ex eis præcipue appetantur. Ant, Brasauolus pro Carpa Regiam dixit. Carpas Mantuæ Bulbaros uocant, Platina.

HISPANICE Carpa.

GALL. A Gallis omnibus Carpe uocatur.

GERMANI

Cyprini hac icon ex nostris est, non ea quam Rondeletius dedit.

GERMANI superiores uocāt ein Karpf: inferiores Karp uel Karpe: & alicubi, ut audio, ein Büb: quod nomen ad Bulbulum uel Burbarū Italarum accedit. alibi ein Carper/Flandri Carpel. Apud nos pro atate etiam nominibus distinguitur, uocatur enim primo aſo ein Sezling, ſecūdo ein Spzoll uel Spzall, tertio ein Karpf. ¶ In Frāconia Cyprinorum quoddam genus appellant Spiegelkarpfen, a maculis.

ANGLIA Carpe.

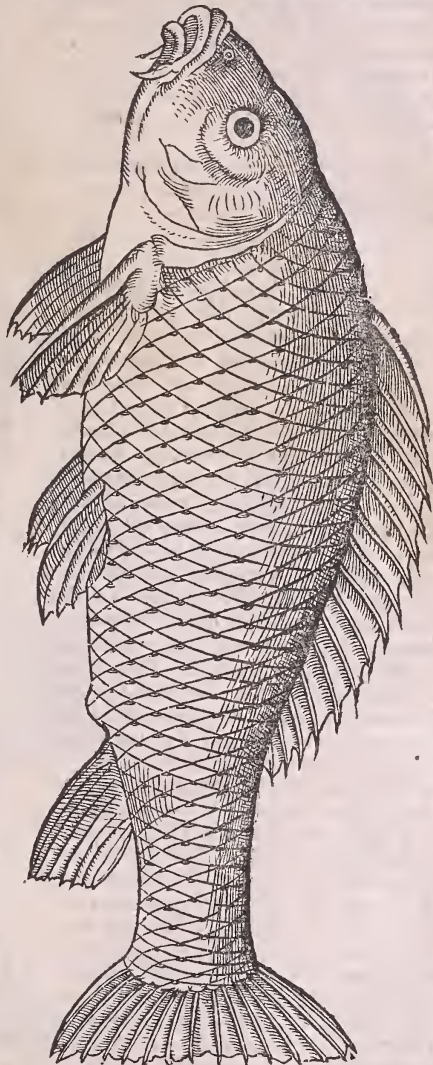
BOHEMIA Capr. Poloni Karp.

DE GENERIBVS DIVERSIS Cyprinorum.

NVPER è Polonia quidam, uir rerum naturæ studiosus, de Cyprinorum in ea regione & Germania differentijs, ſententiam ſuam his uerbis ad me perſcripſit: Cyprinorum genera apud nos quatuor inueniuntur, ut nominibus, ſic etiam forma & ſapore diuerſis. Genus primum ſimpliciter Carparm (Karpſen Germani, Poloni Karp) appellāt.

Alterum corpore multò anguſtiore eſt, ita ut ſupina pars in latitudine circa medium mi nimè proruberet, ſed ab ore caudam uerſus ſecundum rectam (ſerè) lineam ea pars protendatur. Ineptus eſt hic piſcis elixari: melior, ſi aſſetur: quomobrem à Germanis Poloniæ ac colis *Bratkarpſe* nominatur: à Polonis uerò *Glouuacz* propter magnitudinem capitis, quod corporis reliqui proportione pregrandè uidetur (Vide inferiùs Parte 4. huius Ordinis De Capitone fl. cœruleo.) Tertium genus *Brachſine* Germanis eſt, (*Cyprinus latus Rondeletio*:) Polonis *Dubiel*: latior Carpa communi, & ſquamis albiore: & quia pinguior, ſapidior, maiorisq; preciſ. Quartum latius ſuperioribus, ſerè ut *Karas* dictus piſcis: unde etiam composito ab eo & carpa uocabulo *Karpkaras* dicitur Germanis, & Polonis ſimiliter, uel alio nomine *Piotruſ*. Hic tribus ſuperioribus præfertur, & in maiori precio eſt. *Karas karpf* (cãdidior eſt ſquamis quàm Carpa ſimpliciter dicta, in medio latior, nec ad eandem magnitudinem prouenit, *Ge. Fabricius*.) Cæterum qui *Spiegelkarpſen* à Germanis uocantur, apud nos (Cracouiæ in Polonia) non ſunt. Qui *Sezling* Germanice, hi Polonice dicuntur *Dlonnij karpik*, (uel) *Sprall piotink*. Haçtenus ille, dicitur autem *Sezling* à Germanis, Cyprinus qui annum gratis nondum exceſſerit.

CYPRINVS monſtroſus hac forma captus eſt in Acronio ſue Conſtantiënſi lacu, ppe Retz, duos ſerè dodrãtes lögus, præſente illuſtri & generoſo uiro Comite Wolff de Schaumburg, anno Salutis M. D. XLV. idib. Nouembr. Volui autè quanquam in lacu captū, Cyprini hiſtorie cū hic ſubijcere: quoniã Cyprinum fluuiatile potius, quàm lacuſtrem facere placuit: etiamſi lacuſtres quoq; apud nos quidè frequentius quàm fluuiatiles inueniantur. Monſtroſi quidem imprimis hi piſces reperiuntur in ſtantib. aquis, ut lacubus, ſtagnis, piſcinis: taliū enim effigies tres aut quatuor iam acceptimus: fluuiatile uerò monſtroſum haçtenus nullum. Ante biennitū Geryon Seilerus illuſtris medicus Auguſtæ, icones tres ad me miſit Cyprinorum monſtroſorū, qui anno Salutis 1557. Octobris die 22. capti ſunt in piſcina, quam uocant *Bulckawer reich*, iurisdictionis Retz in Auſtria: quorum duo ſquamoli ſunt & Cyprinis cõmunibus ſimiliores: ſed capite rotundo, ore etiam rotundo, prominente, hiantè, labris ambientibus: in eo tantūm differentes quòd os unū in promptu & anteriùs eſt: alteri reductius ad mediam imi capitis partem.

Tertio corpus est brevius, rotundius, totum in ventrē ualde protuberantē collectū: cauda perparua & exili: squamis nullis, colore subflauo: caput & os similia prædictis. Nos iconem primi duntaxat (quoniam monstra persequi non instituimus) in lacu Constan-tiensis capti, facie ferē humana, posuimus.

CYPRINI aliquando hermaphroditī, id est, utriusque sexus capiuntur: aliquando neutrius.

CYPRINVS latus siue Brama Rondeletij. Si Cyprinorum (inquit) nota propria sit palatū carnosum habere linguæ uice, plurima quidem sunt Cyprinorum genera. Nam quæ Tinca et Brama nominatur, atque plures alij pisces, palatum carnosum habent. Quoniam uero quæ Carpa à Gallis uocatur, inter cæteros omnes pisces maxime carnosum palatum habet, atque ita euident, ut uulgus etiam linguā appellet, eam pro ueterum Cyprino accipiemus: aliquot alios quibus nota hæc communis est cū quibusdam alijs huic tanquam species subijcimus.

¶ Hunc piscem recentiores quidam Germani Latine Prasinum uocant, ut Albertus Bresmam, Germanici nominis imitatione: aliqui Bremam. Platina Scardam, Benedictus Iouius Scardulam, Grapaldus Scarduam, Italicum imitationi nomen. Nos Ballerum maiorem nominabimus, ut à Ballero simpliciter uel minore (quem nostrum uulgus Bliccam appellat) distinguamus.

¶ Quidā nominis uicinitate deceptus, Bramam putauit Abramidē si recte uocari posse. ¶ Vide etiam supra ubi de Cyprinorum differentijs dictum est. ¶ Alibi hic piscis de stagnantibus aquis flumina subiens, manet in eis ac proficit. ¶ Est aqua nos lacus piscosus nomine Gryphius, in quo piscium istorū genus peculiare reperit, quod Steinbrachsmen (ut in Acronio etiam Lindauē, alibi Thornbrachsmen) appellat: lautius ac delicatius cæteris, & sub tempus, quo generationi uacat, aculeatum (ut fertur) & albus euadit: mares duntaxat, quanquam & alij Cyprini latiquam generant, squamis exasperantur, & alij forte plerique pisces: eoq; tempore ad cibum minus probantur. ¶ A Bramæ fluuiatilis aut lacustris similitudine quadā permulti marini pisces, ab Anglis, Germanis & Gallis similiter uocantur, aut uocari possunt, adiecta aliqua cuiuscunque differentie nota: ut Aurata, Sparus, Sargus, Melanurus, Dentex uel Synodon, Synagris, Chromis, Pagrus, Erythrinus, Hepatus, Orphus, Anthias, Charax, Coracinus, Scarus, &c.

ITAL. Placentini Arbolicā uocat, alij Scardolam siue Scardam, Veneti Ruffatam, Belloni. GALL. Bresme, uel Brasme. Galli Bramam uocant, Rondeletius. Huius generis qui me diocri sunt magnitudine, Lutetia Haseaux nuncupantur, Bellonius.

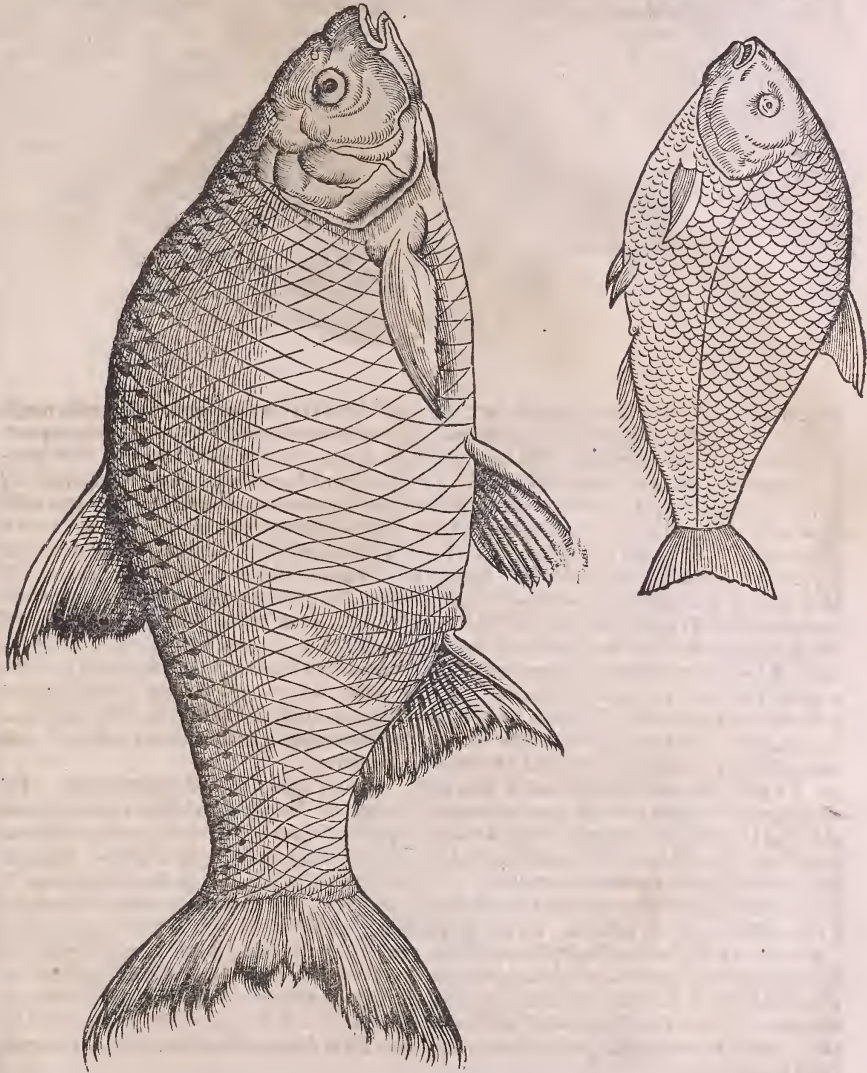
GERM. A nostris nominat ein Brachsmen. Sunt qui putant primo anno eundē esse piscē dictū ein Bliccē, (quem nos sui generis piscem esse in Ballero ostendimus: simile quidem, sed qui ad tantā magnitudinem nunquam perueniat:) secundo demum uocari ein Brachsmen, atque id nomen retinere. Alij Germanorum aliter proferunt: Brasem, Saxones: Brasen, Frisij: circa Coloniā Agrippinā, Bysem: alibi Bresen/ Brossen/ Prossen/ Prossen/ Praxme/ Breme/ quod nomen postremum, ad Gallicum accedit: ut Scharlen Tridenti usitatum, ad Italicum Scardula. ¶ Apud Misenos in Albi hi pisces ab initio, dum digito breuiores sunt, à figura nominantur Weydenbletter/ id est,

Animal, in dulcib. aquis Ordo I. 297

Icon hæc Cyprini lati accuratè facta est ad unum ex lacustribus nostris.

Alius à Rondeletio exhibitus.

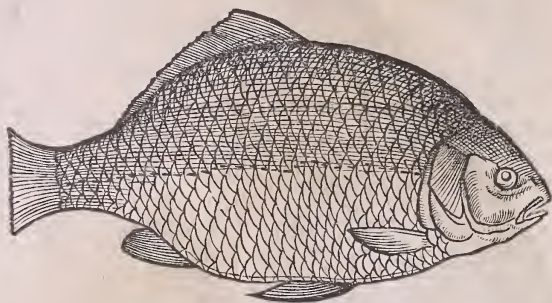

id est, Salicum folia; deinde aliquanto maiores, **Windtblehen**: iam uerò ad libræ pondus aucti & maiores, **Blehen** uel **Blaben**: uel **Plötzen**. Tandem bilibres aut trilibres (rarò enim tres libras in Albi superant,) **Brossen** uel **grosse Blehen**. **Plotzen** autem uocantur, quòd figura referant usitatum antiquitus gladij genus ualde latum, breue ac tenue, eodè nomine dictum. hinc nimirù Christophorus Encelius hunc piscem Latina terminatione **Plocenum** nominat: & eundem (ni fallor) Germani in Marchia, **Plossfisch**: quod nomen recentior quidam (Balduardus Trochus) **Sillaginem** (nescio qua ratione) interpretatur. ¶ Sunt qui **Pressen** & **Blehe** pro diuersis piscibus accipiunt: quòd hic candidior, tenuior, sicciorq; sit: ille nigrior, crassior, pinguiorq;. ego cum diligentissimo Kentmanno senserim, ætatis tantùm differentiam esse.

POLONI, ut audio, **Dubiel**. sed alius est Saxonum **Diebel**, nempe **Capito fl.**

CHARAX uulgò dictus Germanis. Huius (præter Ianum Dubrauium in doctissimo De piscinis libro,) qui meminerit nondù inueni. **Charax** (inquit Dubrauius) forma staturaq; nõ multum à foetu Cyprini absimilis est, nisi quòd paulò latiore corpore distendatur, & dorsum habe

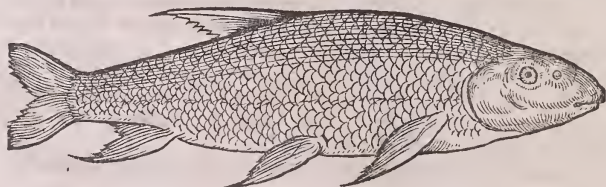
Icon hæc piscis est simpliciter *Karass* dictus; cui similis est *Cerium Carass* minoris icon, ut ab amico accepit: nisi quod caudam extremam ferè arcuatam & in medio reductam habet, &c.

at asperioribus spinis uallatum (unde ei nomen,) quòdque iuxta caudam squamis inauratis magis impallefcit. Sed & marinus Charax tergo caudaque auri similitudinem gerit, ac præterea purpureis cingulis, purpureisque oculis, ut Aelianus prodit, illustratur. quorum neutrum in nostrate inuenias; sed neque dentium extantium feriem. Hunc uernaculum Characem piscinarij, qui farturæ Cyprinorum consulunt, ne unquam in eadem piscina cum Cyprinis commisceant, diligenter cauēt; quod uel tantillus Charax audeat & ualeat tantum præ se Cyprinum pascuis depellere; nec tanti ipsæ tamen distrahî, quanti Cyprinus potest. Hæc ille. Sed ueterum Charax marinus est piscis; qui Oppiano in petris & arenis pascitur. Synodon & Charax Diphislo eiusdem sunt generis; sed hic præstat. & quanquam is de alimento ex piscibus loquitur, uideri tamen potest non solum nutrimenti ratio, sed etiam forma his piscibus similis. & fortè Charax hoc nomine dictus fuerit, quòd firmis dentibus os uallatum (similiter ut Synodon) habeat. ¶ Cyprinum asperum nominare licebit. ¶ De speciebus piscis *Karass*, leges mox in nominibus Germanicis, & supra ubi de differentijs Cyprinorum in genere dictum est. ¶ Piscem in Frisia orientali *Caruz* dictum, Carpio ni similem, sed minorem, &c. omnes qui in uiuarijs seruant, constanter affirmant, sexies anno parere. quare si Carpio uulgò dictus (quem tam fecundum reperiri nondum nobis constat,) Cyprinus non sit, hic meritò esse potest, sed nihil definitio, Turnerus.

GERM. *Karass*/ *Kariss*/ *Gariss*/ *Karass*. Genera eius tria in Albi reperiuntur. Primi generis pisces sunt parui, tenues, lati, colore subaureo, cui circa dorsum fuscus admiscetur. dupla eis ad latitudinem longitudo. Squamæ ut in Cyprino. Genus hoc Miseni paruum cognominant, *Elein Karass*; uel à colore *Giblichen*. Hi è piscinis et stagnantibus aquis in Albi ueniunt. Rarò octo digitos longitudine excedunt. Alterius uerò generis *Carass*, aliquanto crassiores & longiores sunt: uocanturque dimidij *Carass*, *Halbkarass*; uel *Karpkarass*: quoniam è *Carass* & *Carpa* ueluti compositi uidentur. Hi quoque è piscinis & stagnantibus aquis Albi ingrediuntur.

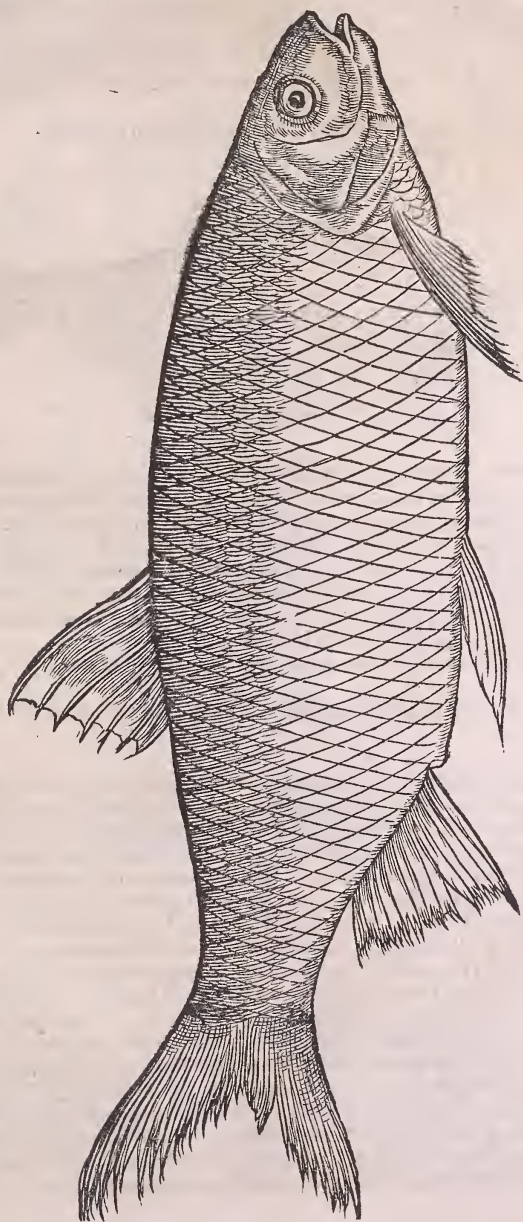
A POLONIS similiter *Karpkarass* dicitur, uel alio nomine *Piotrus*. Piscis (inquit Ianus Du brauius) quem Bohemi *Pitrus* uocant, in piscinis frequens, non alius esse quàm Cyprinus creditur, sed degener, & uelut abortiuus, quanquam in cibo haud ingratus, præsertim si in craticula torreatur. Tertij demum generis *Carass* tenuiores & latiores sunt, quàm dimidij nunc dicti, similes primis, sed maiores & pulchri candoris argentei. Hi in Albi nascuntur, non aliunde (ut præ dicti) ingrediuntur.

ORFVS à Germanis uulgò dictus piscis, nondum à me uisus est, præterquam Augustæ Vin delicorum in piscina natans; in qua urbe iconè etiam mihi depingi clarissimus medicus Achilles

chilles P. Gasserus curauit. Dorso est rubicundo, uentre albicante, squamis magnis & latis, paulò latioribus quàm Thymallus. Capitonì fluuiatili forma cognatus, maior: Cyprino minùs latus, sed crassior. Certo anni tempore è squamis eius ceu clauos quosdam eminare aiunt, similiter ut in Cyprino clauato Larij. quamobrem ad Cyprinos potius quàm Capitones pertinere uideretur. Species ei inter Carpam & Bresmam media, sicut & magnitudo, ut audio. Lautus et sapidissimus habetur: ille præfertim cuius caro rubeat. nam altera species reperitur carne alba. Siccam eius carnem, friabilem & salubrem esse tradunt, minùs suauem quàm Thymalli. Muscis uescitur. In lacubus & piscinis ferè reperitur apud Vindelicos, Norimberge & alibi. sed etiam in aquis fluentibus, ut Norimbergæ in Begniza flumine.

GERMANI uocât *D:ff/D:ff/Erste/Tröfling/Würffling/Elst.* species ea cuius caro alba est, priuatim Augustæ *Weyßfisch* appellatur.

RVTILVM hunc piscem appellare uolui à colore pinnarum, à quo Germani etiam nomen ei fecerunt. Rondeletius Phoxinis adnumerare uidetur, inter fluuiatiles : & rursus Sabaudico nomine Vangeron inter lacustres. Vide superius Parte I. in Phoxino squamoso Rondeletij maiore. Apud nos quidem in lacubus tantum reperitur, non etiam fluuijs, qui in nostra regione rapidiores sunt: alibi in fluuijs quoque nascitur, quos tamen è stagnantibus aquis subire solet. Ex etus cum Cyprino lato, coitu, hybrida gignitur, inter utrunque ambigens.

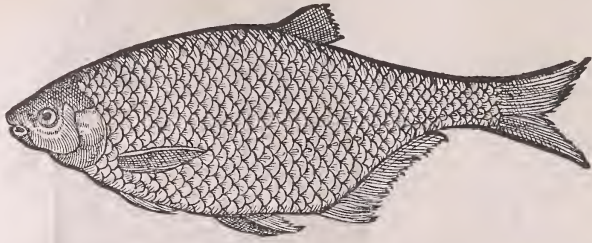
ITALICE circa Comum in Lario lacu Piota uocatur, ut circa Verbanum quoque; unde Latina inflexione Ploram Paulus Iouius dixit. hoc nomen uideri potest à Germanico **Plorze** deductum, quanquam id Cyprinum potius significat: quem imperitiores cum hoc pisce confundunt. Idem ne sit qui circa Ferrariam uulgò Aurata Padi uocatur, inquirendum.

GALLICE Roce, Rose, Rosse. Circa lacus Sabaudia: Vingeron, Vengeron, Vangeron, Circa Neocomum tamen idem nomen longè diuerso pisci attribuunt, ex Leuciscorum genere, quem **Laugle** nostri uocant, Galli Dardum.

GERMANICE. Nostri **Kottene/Kotte/Kottel/Kottele** (sed longè alij pisces sunt **Kot & Kòtele** nostri dicti, semper in lacubus magnis tantum); alij **Kotfeder/Kotranc/Koddow/Koddau**.

ANGLICE **Roch**. Alius est **Rochet** Anglorum, inter marinos.

POLONICE **Vudrenka**.

BALLERVS Aristotelis, ut Rondeletio uidetur, Græcis hodie ad Strymonem amnem **Plesty**a; ad Pischiacum uerò lacum in Macedonia, modò **Platan**es, modò **Plestya**, modò **Platonia** uocatur. Alicubi è stagnantibus aquis flumina subit; in quibus manet ac proficit.

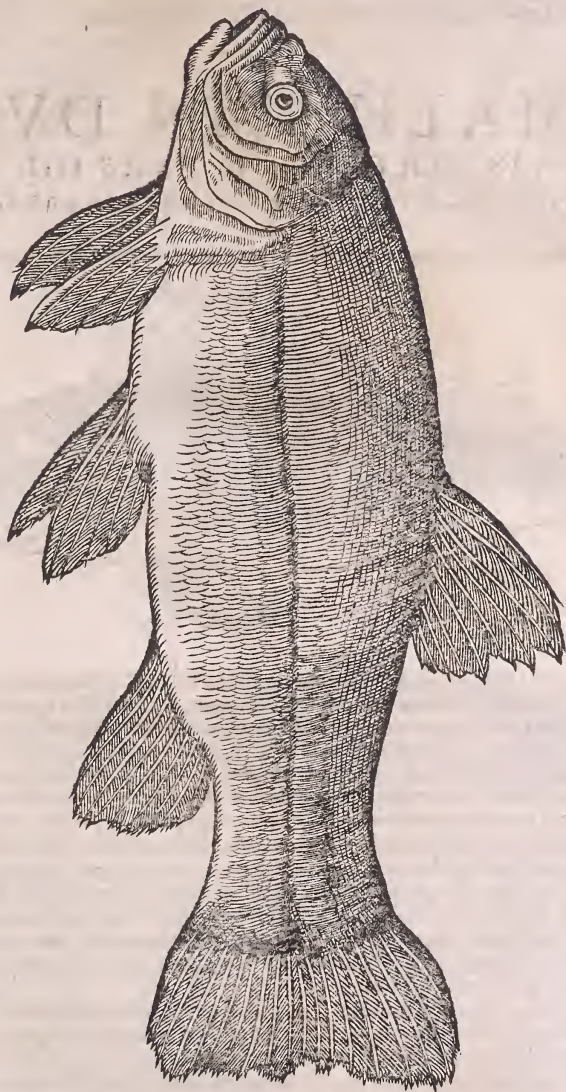
GALL. **Bordeliere**, in lacubus Allobrogum; in Lemano **Plateron**, alibi **Platte**, **Platton**.

GERM. **Ein Blicf/Blicfling/Breitele**: & circa Coloniam, ni fallor, **Bleech**, alibi **Pleble**. **Argentinae** **Wackel**, ut conijcio. In **Albi fl.**, à **Misenis** uocatur **Guster**: **Blicca** uerò alterius piscis apud ipsos nomen est, qui alio nomine **Zerta** dicitur; de quo inter anadromos agemus. **Christophorus Encelis** Latina terminatione **Gusterum** dixit.

ANGLI **Bleete** uocant uel hunc piscem, uel potius **Alburnum**.

HACTENVS de piscibus fluuiatilibus latis & squamosis. Restat **Tinca**, sola in hoc genere lauis & lubrica,

TINCA piscis plebeius, hoc nomine ab **Aufonio** dictus; quod **Itali** & **Galli** hodie retinent, nullo antiquo nomine apud auctores noscitur, quod mirum est, cum ubiq; frequens sit inter uulgi solatia (ut cum **Aufonio** dicam) piscis. Sed uiliorum piscium mentionem nullam reperiri, minus est mirum, **Phycis** aut **Merula** fluuiatilis, si libet, nominetur, est enim **Tinca** **Phycidi** marino pisci, ut scribit **Bellonius**; uel **Merula**, ut **Maffarius**, similis, ut uulgus in **Italia** **Tincæ** marinae nomine appellet. Mihi **Merula** fl. nomen, potius quam **Phycidis** arripserit. **Tinca** nomen à recentioribus uariè scribitur, **Tincha**, **Thinca**, **Tenca**, **Tencha**, **Tencon**, mihi ut **Tinca** scribatur magis placeat, nimirum quasi **Tincta**, quod **Gallus** diceret **Teinte**. colore enim uiridi nigricante ueluti tincta uidetur. **Alexander Benedictus** **Orphum** lacustrem appellauit, (à colore nigrescente, ut conijcio, esse ὀρφνὴν τῆς γέλας;) sed cum **Orpho** pisce marino, nihil opinor commune habet. ¶ Sunt qui **Aristotelis** ὕληνα esse putent, quem **Fullonem** uertit **Gaza**; de quo nihil aliud scribit quam quòd gregalis sit, & litora petat tranquilliora; ex quibus uerbis de pisce marino eum loqui apparet. **Gaza** cur ὕληνα **Fullonem** uerterit, nihil aliud rationis præter nominis similitudinem uideo, & forsitan ipse ὕληνα, non ὕληνα legit. **Γραφίς** quidem Græcis **fullone** significat: quo nomine piscis me minit **Dorion** apud **Athenam** um; eiusq; decocto maculam omnem elui ait. Facit autem (**Bellonio** teste) **Tinca** etiam decoctum ad detergendas lanarū sordes. Sed idē & **Anguillarum** & **Ichthyocollæ**, & aliorum piscium admodum glutinosorum, decoctum præstare potest, **Rondeletio** teste. ¶ **Tinca** è stagnantibus aquis in amnes transit, & permanens proficit.

ITAL. Tenca.

HISPANICE Tinca.

GALLICE Tenche.

GERMANICE Schley, quasi myxon uel muco, uel (ut erudito cuidā placet) limaria. Tins

ca quidē ut in limosis sordidisq; locis degunt, ita muco obducuntur, & sese mutuo lambunt. Alij scribunt Schleis/nostri Schlig, (g. ita proferentes, ut i. consonam:) alij Siye/Schleyn, alibi etiam Gallico uocabulo Tinsch appellant. Geldri Lauwen/Louwen/Seeld/Zeeld. Frisij, ni fallor, Wüdehund/(nescio qua ratione:) & alio nomine medicum omnium piscium, (Lucium quidem Tinsca affricu sua uulnera conglutinare aiūt,) & sutorem nigrum. Hollandi quoque een Schoemacher, hoc est, sutorem, ob cutis crassitudinem: & Graunacker, (nos Grabmacher di

ceremus.) id est, Vespillonem, quod subinde in terra effossa aut sepulchris inueniatur.

ANGLICE. Tenche.

POLONICE Lin uel Lun. Bohemice Linie, & Sfuuecz quasi Sutor.

ANIMALIVM IN DVLCI BVS AQVIS ORDINIS I. PARS III. DE PI- SCIBVS FLVVIATILIBVS SIMPLICITER.

Perca fl. à nostro piflore adumbrata: non ad eius imitationem facta quam Rondeletius dedit.

*Salubritas
eius & colla-
tio cum mari-
na.*

PERCA fluuiatilis, (περκα ἢ περκαῖς ποταμια: cuius Aristot. Plinius & alij meminerūt) lacus & stagna incolit. Marina quidem nomine similior est, quam corporis figura, aut carnis substantia, aut succi bonitate. Marina enim tenera & friabilis est, concoctu facilis boni & succi. fluuiatilis his omnibus ferè dotibus caret, Rondeletius, qui etiam medicos imperitos reprehēdit, qui ea que de Perca mar. dicta sunt à Galeno, ad fluuiatilem transferunt. Nos Rondeletij sententiam probamus, si marinis fluuiatiles Perca conferantur. hoc tamen distinguēdi gratia addiderim: Percas nostras quæ in fluuijs & lacubus maioribus purioribus & uersantur, longè præferendas esse alijs quæ in minoribus minus & puris aquis degunt. Accedit in fluminibus nostris, etiam uelocior curius; cuius ratione magis exercentur. Itaq; è Rheno saluberrimæ putantur: quod & uulgare proverbium testatur; & Xenocrates etiam prodidit: Quæ in Rheno (inquit) gignitur Perca, marinis piscibus succi probitate æqualis est. Item Aufonius in Mosella: Nec te delicias mensarum Perca silebo, Amnigenas inter pisces dignande marinis. Quò quidem minores fuerint, eò & duræ & glutinosæ minus, concoctu & faciliores sunt: nisi forte spinæ quæ in minimis simul ingeruntur, cõcoctionem inæqualem & flatuosam faciunt.

Quod ad salubritatem (inquit Saluianus) fluuialem Percam marina inferiorè iudicamus, sed neq; hæc insalubris. nam etsi friabilem carnem nōn habeat, cum tenera tamē sit, neque difficilis est concoctu, neq; mali succi, quare in Saxatiliū penuria, ea quoque, & maximè in saxosis & puris fluminibus capta, citra noxam uesci possunt ualetudinarij: Saporis uerò suauitate marina longè & multum antecellit fluuiatilis. ¶ Platina Perficinum dixit, quod Perfici pomi saporem referat, ut ipse putat. Ego neq; hunc saporem liquidò hunc piscem præ se ferre arbitror: neque nomen ab eo mutuari, sed potius à Perca Latino Græco & nomine, Perficum esse interpolatum; nam & nostri Bersich pronunciant: & Perficum uulgò à Perca quasi Percecā dici Massarius Venetus tradit. ¶ De Perca minore uel rotunda cognominata, uide supra, Parte I. huius Ordinis.

ITAL. Perfico uel Perceco. ¶ Hetruscis Persega, Romæ Cerna, (quod nomē etiam alijs piscibus attribuunt,) Bellonius,

GALL. Perche.

ANGLI Perche/similiter ut Galli.

GERM. Heluetijs & Mosellanis Bersich. alijs aliter, Bersig/ Bersing/ Bersick/ Berse/ Barß/ Parß/ Barsch. posteriora hæc Saxonibus & finitimis in ulu sunt, Frisij Baerse. apparet autem omnia hæc nomina à Græco Latinoq; Perca esse desumpta. ¶ Nos speciem unam tantum habemus, cui nomina prædicta propriè conueniunt, eademq; Perca mar. similior est: Saxonibus et alijs, duas. Maiorem, quam hic proponimus; illi simpliciter Parß dicunt, uel Punterparß/ Puntelparß/

telparß, id est, Percā maculosam: uel *Streisberßing*, quod maculis strijsue (id est, lineis) notetur (transuersis,) sic aut in Albi nomināt. Vel *Grobarsch*/*Grawberßich*, id est, Percam fusci coloris.

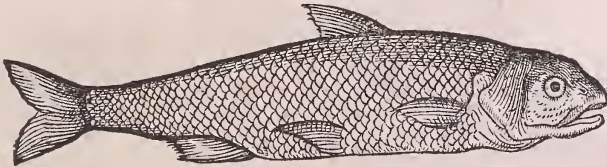
Minorem uocant *Kaulparß*, hoc est, Percam rotundam, &c. ¶ Percæ nomina apud nostros pro ætate etiam uaria sunt. nā foetus adhuc nouus & tener, *Hürling* uocatur, id est, hornus: paulo maior, sed intra primum adhuc annum, *Tränle*. Secundo anno, *Egle*. Tertio, *Stichling*. Postremo, *Keeling*/*Berßich* & (quod inuitariis est) *Banserle*. Circa lacum uerò Actoniū, præsertim Lindauia, pusillam Percam similiter nominant *Hürling*: maiores, *Krezer*/(Constantiæ *Stichling*;) tertio *Schoubfisch*. postea *Egle*/uel *Kenckernerle*. Vocabulum *Stichling* à pinnis aculeatis, Percis attributum, (sicut etiam *Krezer*, eadem causa,) alibi pisciculis paruis tantum, quos Aculeatos Rondeletius nominat, tribuitur. In nostro lacu alia in profundo capiuntur, albiores, *Triechteregle*: alia propius ripam, colore magis fusco, *Landegle*/*Rozegle*/*Kräßegle*. Græcè minimas, Percidia dixerim: maiores, Percidas: maximas, Percas.

POLONICE. Okun: Bohemice Okaun, uel Vuokauny.

Caprofl. à *Rondeletio* exhibitus.

Eiusdem alia icon è libro iconum Io. Kentmanni.

CAPITO seu Cephalus fluuiatilis. (Λολιόκη ποταμίου ἔιδος, κέφαλος ποταμίου, Græcè dici potest.) Hunc piscem Aufonius in Mosella Capitonem nominauit. ¶ Idem uidetur Squalus olim Latine dictus, quod nomen hodieq; Italia alicubi retinet. Varro lib. 3. de re rust. Squalos cum Mugilibus nominat: & Ouidius Squalus in herbosa arena degit: sicut & Capito fl. Aufonio. Squali quidem nomen uulgus Latinorum iam olim à cephalo deprauasse uidetur. In Plinij Naturali historia bis Squalos legimus, (ubi Rondeletius Galeos intelligit;) ego utrobique Squatos uel Squatinos legendum ex Aristotele obseruaui. Columella 8. 16. Veteres (inquit) in dulcibus aquis marinos etiam clauferunt pisces: atque eadem cura Mugilem Scarumque nutrierunt, qua nunc Muræna & Lupus educantur. Saluianus probe pro Scaro reponit Squalum. Apud Plinium Squali bis mentio fit: sed locus uterque (inquit Saluianus) ex Aristotele corrigendus, ut in altero pro Squalis Galeos, in altero pro Squalo Squatina legamus. Plinius Valerianus medicus: Pisces de flumine qui petram habent, ut Tructi, Squali. Comede. pro Squalij autem, legendum Squali. Hi igitur authores, Varro, Columella, Plinius Valerianus, Squalum piscem dulcis aquæ alumnū, uulgaremque & uilem faciunt: id quod Squalo nostro conuenit, quemadmodum & uulgare nomen. Hæc ille. Longè quidem alius est *Schwal*/quasi Squalus uulgo à nostris dictus, è Leucicorum fluuiatiliū genere. ¶ Alius piscis est Thedo Aufonij, nullo spinæ nociturus acumine: alius etiam qui in Mugilum genere Chelon uel Bacchus nominatur, marinus uidelicet: quod moneo, quoniam non indoctus quidam confudit. ¶ Galenus (inquit Saluianus) hunc Leuciscum dixisse uidetur, Mugili similem in fluuijs, capite minori, sapore acidiore: hæc enim Squalo nostro conueniunt. Idem & Aufonij Alburnus uidetur: quem uisioribus suæ Mosellæ piscibus adnumerat: quanquam Gilius alium piscem qui albo dicatur uulgo, Alburnum Aufonij putauit. Sic ille. Nos alios Leuciscos huius Ordinis Parte 1. proposuimus: ut alium quoque Alburnum, ibidem quoque, prædam puerilibus hamis, ut canit Aufonius, utpote pisciculum exiguum, quod huic non cõuenit. Præterea Aufonius qua in regione scripserit cogitandum est: et quinam hodieq; illic pisces ipsidem aut similibus nominibus appellequr.

Leuciscus.

Alburnus.
Albo.

304 De Piscib. simpliciter. Pars III.

ITAL. Veneti & Romani Squalum (Squaglio, Romæ) uocant, quem piscem Infubres Cauedanum, Placentini & his finitimi Cauezale nominant. Eundem nondum adultum Romæ Gaueutum appellari audiui, Bellonius. Squalo, Squallo, Squadro, Squaio, Capidon, Cauedo, Caueano, Caueden. unde & Grapaldus Latina terminatione Cauedulum dixit.

GALLICE Munier (Munier Lugduni, Bellonius) dicitur, quòd circa moletrinas plurimus sit. Ab alijs Vilain, id est, turpis ac foedus, à uictus ratione: quia stercore, cæno, sordib, delectetur & uiuat, Rondeletius. Aulici ichthyopolæ Vilain, id est, uillanum aut uilem, commodè nominarunt, Bellonius. Alij Cheuefne, alijs Calliafro, Cenomani & Andegauenfes un Chouan, uel Testard à capitis magnitudine, Idem, qui alibi etiam Gobium fl, alterù à suis Cenomanis Munier appellari prodidit.

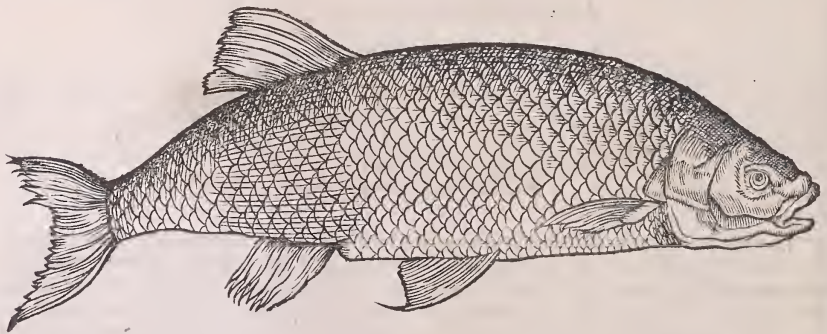
GERMANICE Aler/Alte/Alte/Elte/Wönen/Wyn/Winwe/Wenechen/ (unde Albertus Latinum Monachi nomen fecisse uidetur:) Furn: quod nomen alijs (ut piscatores circa Acronium lacum) diuerso pisci attribuunt, quem nostri uocant ein Schwal è genere Leuciscorum fluuiatilium, Saxones & finitimi uocant Siebel, uel Seuel: unde quidam Dobulam Latina terminatione proferunt, aliqui Weufesser, unde Christophorus Salueldensis Murilegulum Latine dixit. Quidam Schüpfisch (còmuni squamosorum piscium nomine) si rectè id scribit Saluianus.

ANGLICE Cheynn (ab Italico Caueden uel Caueano fortè.) Idem piscis cum minor est et palmum non excedit, Pollardè ab Anglis uocatur, Bellonius.

BOHEMICE Tlausie uel Tlauslie, Dubiel Polonorù alius est piscis, nèpe Cyprinus latus.

CAPITO Lacustris quidam infra cum Lacustribus describetur, qui Albus à Saluiano uocatur.

PRAETER Capitonem fl, illum nobis uulgarem, de quo iam diximus, alijs etiam quidam similiter fluuiatiles, & forma non dissimiles, ad idem genus referendi uidentur, ut sunt apud Saxones & Misenos dicti Jesen/Rapp/Zerte, nostris piscatoribus (sicut & Gallis, & Italjs, ni fallor) in cogniti. Horum duos priores hic exhibemus: tertium uero, quoniam è mari subit amnes, ad Partem v, differemus.

CAPITO fl. cæruleus cognominetur à nobis hic piscis, quem GERMANI accolæ Danubij Jentling appellant, fertur enim cærulei coloris esse, dorso præsertim & partim capite: Capitone Aufonij minor, cum raro duas libras (xvi. unciarum) excedat. Latera & uenter argentei coloris sunt: pinnae ferè rufi, sicut & cauda. Aflus præfertur: unde aliqui Bratfish appellant. Saxones Jesen: qui ad Viadrum habitant, Jests: Dantiscani Jesus, aliqui Jese, e, ultimum nõ proferentes, & primum obscurius instar æ, diphthongi ferè. Hic piscis (ut Stephanus Lauræus Ferdinadi Augusti medicus, à quo etiam iconem accepi, me docuit,) neutiquam salubris est, quòd pinguisculus sit, et non saxatilium modo friabilis, suauis tamè satis, estur frigidus, aflus potissimum: quanuis & elixus, & alijs modis. Longitudo eius cubitum non excedit, nec latitudo tres aut quatuor digitos. post Pascha potissimum capitur. ¶ Idem fortè piscis est qui Bratarpse à Germanis Poloniae finitimis uocatur. Quærendum etiam an idem sit, qui circa Coloniam & apud inferiores Germanos in Rheno Macrell uel Macrill dicitur, & alio nomine Bratfish, ut Adamus Lonicerus tradit: & in aquarum fundis latere addit, noctu cum face à piscatoribus capi. Eum quidem Lucium Aufonij esse, non rectè conijcit. Longè alius est qui in mari Macrill dicitur, nempe Scomber.

POLONICE Jaiz, uel Iesien. quærendum an idem sit qui Glouaz ab eis dicitur, ob magnitudinem capitis, de quo supra Parte III, ubi de Cyprinorum differentijs agitur.

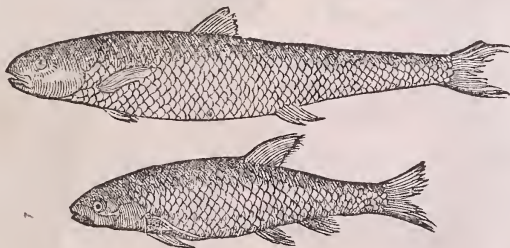
CAPITO fl. rapax aut uorax discriminis causa cognominetur hic, quem GERMANI *Mifeni Cein Rappe*, id est, Coruū appellant. Est enim (ut Ioannes Kentmannus scribit, qui effigie quoq; comunicauit) Corui auis instar rapax uoraxq; non minus ferè perniciosus uorandis piscib. quàm Silurus & Lucius. In Albi capitur: in quo etiam nascitur, non aduena est. Squamis tegitur latiusculis, tenuibus & perspicuis. Longus est, crassius, & carnosus, carne aristis plena. Longitudi- ne ad latitudinem quintupla. Dentes ei non in ore, sed in faucibus sunt. Maximi qui apud Mifenos capiuntur, ad sex aut septem libras (sedecim unciarum) accedunt, &c. Piscis est admodū lau- datus & boni saporis, tum assus, tum elixus, si ritè coquatur, quod plerique ignorant. facile enim in partes aliquot dilabitur, si in feruīdam immittatur. itaq; ab initio statim in frigidam pręparatus immitti debet, ut pariter cum aqua concalescat, &c.

Icone sequentis piscis non opus est: nam per omnia Capitonem fl. communem nostrum refert, nisi quòd minor est.

CAPITO uel Squalus fl. minor, aut minimus potiùs, est qui à GERMANIS *Häsling* appel- latur, quasi Lepusculus: fortè quòd agilitate ac celeritate natandi lepores repręsentet. scribi- tur autem uarijs modis: *Häsele/Häsele/Hesling*. In Albi *Hesling* appellatur, uel à dorsi cras- sitie, *Sickruck*, id est, *πικρὺν ὄστρον*: uel nimis cōmuni nomine *Weyßfisch*. Argētina *Schnorfisch* uel *Schnatfisch*. (Alicubi etiam *Weyßfisch*, à mense Maio, quo præfertur: quod quidem nomen Alausæ etiam tribuitur.) Colonia *Kolsfisch*, hic aut alius per similes. In lacu iuxta Tugium Helue- tiorum *Ganghäsele* uocatur: & Suala nostra siue Gardus ibidem *Häsele* dicitur, sicut etiam Lu- cerna. *Glyssen* apud piscatores nostros generale nomen est ad piscium species tres, quas uocāt *Häsele/Laugele/Schwalen*. Quòd si quis Leuciscum maiorem appellare uoluerit, permit- temus, est enim Leuciscus illis, quos suprà Parte I, huius Ordinis descripsimus maior. Capitur a- pud nos tum in lacu, tum in fluuio, fluuiatiliem oculis rubere aiunt: lacustris non rubet, sed super- na oculorum parte flaua est. Dentes in faucibus utrinq; cōditos habet, sicut et Capitones maiores. Dorsum ei fuscum & crassum est, & similiter caput, squamis mediocriter magnis tegitur. Circa ri- pas plerunq; natat, ubi ex herbis uermiculos legit, & muscas aut culices riparum marginibus insi- dentes rapit.

GALLICVM nomen nescio. nam *Hafeaux* Gallis dicti pisces, Cyprini lati minores sunt.

ITALICE, ni fallor, *Stretta* uocatur in Lario lacu, à corpore longiusculo & stricto, id est, mi- nimè lato. in Verbano *Giauetta*. *Papia Kabacello*.

MUGILVM fluuiatiliū species duæ Rondeletio. Frequentissimus (inquit) est piscis in- triulis & fluuijs labentibus ex montibus Cemeis, qui à uulgo *Siego* uocatur. Hunc ad a- liud quàm ad *Mugilum* genus reuocare non possum: Quemadmodum nec pisciculum illum qui à Lugdunenſibus *Friton* & *Friteau* nominatur: qui superiori ferè similis est, sed minor. palmi e- nim longitudinem utiq; superat: superior in Arari, & in alijs quoq; aquis, etiā cubitalis est. Hic cor- poris aspectu *Mugilibus* (fortè *fluuiatilibus*) similis est: nec non pinnis, earum numero, situ, cauda, partibus internis, Rostro est acutiore, sine dentibus. Idem cum inferiore (maior nimirum cum minore) qui in Arari frequens est, uictus ratione, carnis mollitie & succo maximè conuenit. ¶ *Siego* pi- scis (inquit Dalechampius Lugdunenſis medicus in epistola ad me) nō in Arari nostro gignitur:

306 De Piscib. simpliciter. Pars III.

sed in Erari (uulgò Erant) fluuio, qui sub Agatham (uulgò Ade) mare ingreditur, quatuordecim millibus à Monspessulo Narbonam uersus, ¶ Idem sale conditos ad me misit pisces binos ex ijs, quos Galli uocant Fretus, Friton, & Friteau, quasi *πρυγνιστις*, ut uocat Athenæus, eos quidem nostri piscatores non agnoscunt, tanquam peregrinos. De hoc quanquã paruo uolui hic agere simul cum maiore: quoniam Rondeletius etiã in unum caput coiunxit.

GERM. F. *Zweiterley fisch in süßer wassern/von der art der Ueten/zu Lyon befaßt: der grösser wirdt auff anderthalb schüß lang: der kleiner nit über ein spann.*

VMBRA in Gardone Gallix Narbonen. flumine, ex Truttarum genere est, qui uerò eodem nomine piscis in Lado nostro reperitur, Mugilis fluuiatilis species est, Rondeletius.

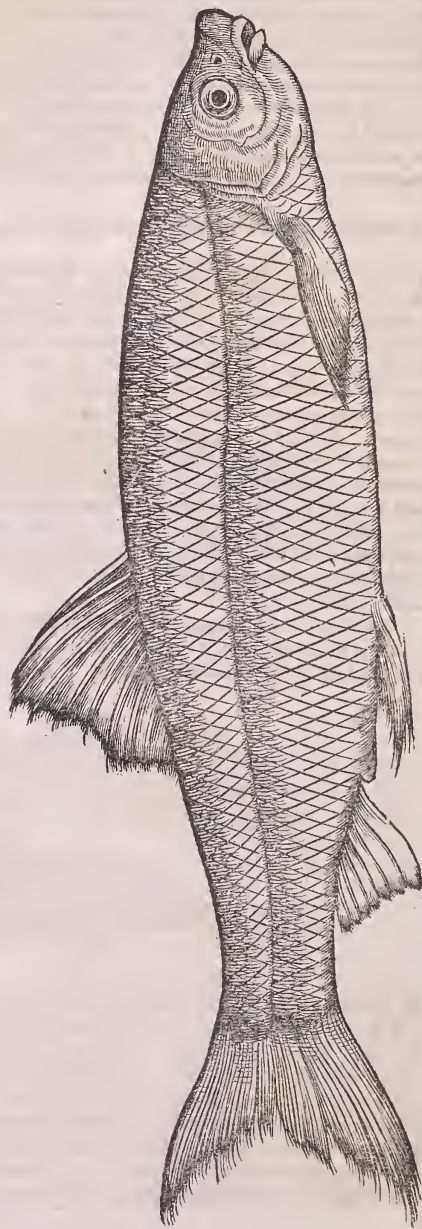
NASVS (uulgò dictus) piscis est in Danubio, et aquis in Danubium influentibus: similis Monacho (*id est, Capitonis fl.*) sed tenuior, naso ualde crasso, Albertus. Noscitur hoc nomine piscis passim apud Helueticos & Germanos. ¶ Peculiare nec illaudatum genus piscium est, in amnibus & aquis Lani degens, carnosum, molle & rotundum ferè, Barbatulorū (*Barborum fl.*) penè gustu, duorū triumue palmarum magnitudine, quod Germani *Nasers* quasi Nasutum nominant, Adamus Lonicerus. Ergo uel Nasum, uel Nasutum, uel potius Nasonem appellabimus hunc piscem: cuius in aliorum qui hactenus de piscibus scripturè libris nullam extare mentionem, quod sciam, demiror. ¶ Labrum seu rostrum superius crassum, sumum, obtusumq; habet: unde et Simus Latine, Græcè *Σιμος* dici poterit, nam eodem nomine piscem inter Nilos legimus, nempe ut fluuiatiles quidã Mugiles siue Leucifici à rostri acumine Oxyrhynchi uocantur: ita hic ab eodem sumo crassoq; Simus & Pachyrhynchus, rectè uocabitur. Genere quidè Leucificis fl. adscribi debet, Venter eius intrinsecus nigerrima membrana ambitur. Os eius ueluti labra habere uidetur, ut ab ijs Labeo aut Chelon fluuiatilis dici mereatur. Plebeius planè piscis est, carne semper laxa & insipida. In Rheno præstantior habetur.

ITAL. Circa Tridentum Sauerij uulgò dicitur, duabus syllabis. Vide mox cum Gallicis nominibus.

GALLI & Itali multi, puto, nomina eius cū Capitonis fl. (cui aliquo modo similis est,) nominibus confundunt, ut sunt Villain, Cheuena, Musiner.

GERM. *Ein Nase.*

BARBVS ab Ausonio dictus, Barbulus Platina: quem Rondeletius non ineptè ob rostrum longius & acutius inter Oxyrynchos cõnumerari posse scribit; quoniam multi (inquit) eo nomine à ueteribus donati sunt. ¶ Nos Sturiones & similes eis pisces olim oxyrynchos dictos ostendimus. Est & in Mugilum genere oxyrynchus; & Rondeletius primam Leucifici fl. speciem, oxyrynchum de Mugilis fl. genere esse insinuat. Est & suus Nilo oxyrynchus, quem Lucium esse Bellonius suspicatur: & alius maris Rubri. & Antuerpiæ uulgò dictum *Hautin* piscem fluuiatilem, Ronde-

Nasutus.
Naso.

Simus.

Pachyrhynchus.

Labeo fl.

*Barbus hic à nostro pictore delineatus est, máiusculus
quàm uellem, ut & alij multi.*

Rondeletius oxyrynychum nouo nomine appellat. Quamobrem Barbum piscem neq; oxyrynychum, neq; oxyrynychorum generis facere libet: ne tamen a symbolos abeam, de uetere eius nomine, coniecturam meam proferam. Barinus (Βαρίν) Aristoteli dictus piscis, an Barbus sit, querendum. nam & nomen alludit, & fluuiatilem esse piscem, & præ obestitate sterilescere ei conuenit. Gázæ interpretatio pro Barino non rectè Carinum habet.

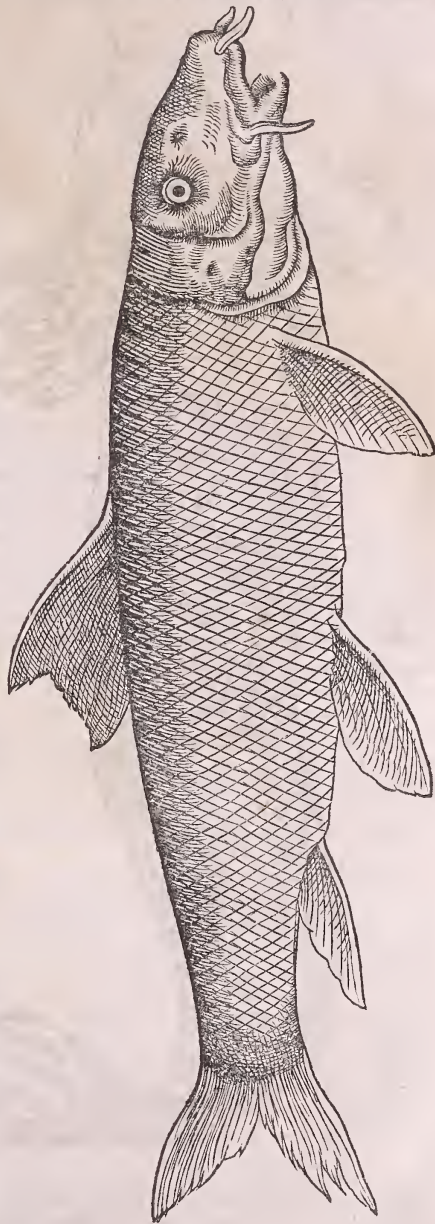
¶ A recentioribus quibusdam Barbulus, aut Barbellus, Barbarus aut Barbo uocatur: à non nullis ineptè Balbus. & quoniam Barbatulus est, ut Mullus, ab imperitis cum Mullo longè diuerso & marino pisce confunditur. Alexander Benedictus Mullum fl. uocat. ¶ Ab accolis Strymonis Græcè loquentibus, Mustacatus uel Mystus dicitur, teste Bellonio: à mystace, id est, barbato, quanquam superioris labri barbam tantum propriè mystacem Græci nominant. Mystus etiam in Nilo frequenter capitur, inquit Bellonius: sed quomodo Lucius Italicus à Gallico differt, sic Nili Mystus à nostro disidet, noster enim oblongus est, & quasi teres: Niloticus uerò crasso & recurto est corpore. Memphi libras xxx. pendentem uidi: quo in loco Mythus uel Mystus dicitur. uulgus Græcum Mustachao pronunciat, Sicille. Idem Mystum marinum quoque reperiri scribit in Adriatico, fluuiatili magna ex parte similem, &c. qui si similiter Mystus & Mustacatus appellatur, an Plinij Musculus sit & cetorum dux, querendum: mihi tamen Mustela potius dux ille uidetur, &c.

ITALICE Barbio, Barbo. Mediolanenses, iam adultos Barbos, Barbaros uocant: minores uerò, Balbetos.

HISPANICE Bárbo, Báruo.

GALLICE Barbeau, Barbet: & Barbarin, quum minor est.

GERMANICE Barb/Barben/Varbel/Wärbele. Saxonibus Parme. Flandris Parme. ¶ In Rheno circa Scaphusia Weid fish appellantur, pisces qui per hyemem in libero flumine uagantur & pascuntur, quod præcipuè Barbi faciunt. & hi quidem meliores sunt, capite minore, corpore rotundiore & obesore, quam qui in latibus se continent, quos Lägerbarben appellant. Ex his uagantibus aliqui reperiuntur steriles, in quibus nec genitura nec oua inueniuntur. eos Jünckerlin/id est, Nobiles uocitant, & quouis anni tempore in cibo commendant.

MVSTELA fluuiatilis dici potest, piscis quem Rondeletius Gallico nomine Lotam appellat. Mustelæ enim marinæ perquam similis est: multò quidem similior quam Lampreda, hoc est, Mustela fl. Aufonij, quæ à mari flumina subit, hæc non item. Sunt autem species eius diuersæ, aliæ fluuiatiles tantum, aliæ lacustres tantum, aliæ fluuij & lacubus fortè communes.

Antiquum eius nomen non constat. Bellonius Clariam fluuiatilem uocat, sed Clariam Opianus per syncopen pro Callaria dixit: qui piscis marinus est, Asellorum generis: Mustela-

308 De Piscib. simpliciter. Pars III.

Icon hæc *Mustela fl. nostræ* est, maior proportione quàm oportebat: pinnula etiam dorsi anterior non satis distincta, incuria pictoris.

Eiusdem alia icon à *Rondeletio* exhibitæ: in qua squamæ forsitan nimis manifeste sunt.

Callarias.
Alabes.

Clarias
Niloticus.

bus tamen (liceat ita dicere) marinis cognatus. quamobrem nostras quoque *Mustelas* fluuiatiles aut lacustres, *Callarias* nuncupare, addita aquæ dulcis differentia, absurdum non fuerit. & Græce etiam *καλαρίαι ποταμίων* ἢ *λιμνίων*, uel *γαλιῶ ποταμίων* ἢ *λιμνίων* appellare. ¶ *Alabes*, ἄλιός, inter Nili pisces à *Strabone* numeratur: à lubricitate nimirum dictus, quod manu capi non possit. hic si *Lampredæ* aliqua species non est (sicut & *Olifibus*, id est, *Lubricus Oppiani*), *Mustela fl. hæc* nostra uideri poterit. hanc enim in Nilo capi certum est: etsi specie diuersam à nostris, *Memphi* (inquit *Bellon.*) pisces quidam edules circumferuntur, è Nilo capti quorum nonnulli sunt inspidi, alij ita uiles, ut à pauperibus tantùm edantur, quorum ex numero quendam obseruauimus, cuius glabra pellis ut *Anguilla* erat, *Clariam* (hoc est, *Lotam Gallicam*) referentem: unde *Clariam* *Niloticum* uocari posse credidi. *Pedalis* est longitudinis, (aliquando cubitum excedit,) *brachij* quoque *crassitie*.

erascitici. Cirros duos semipedem longos ac molles gerit, unde Barbutā pleriq; in Aegypto uocant. Superius labrum paruus admodum dentes duobus ordinibus dispositos habet: inferna autem maxilla, tantum exasperata est. Folliculum qui piscibus datur ad natandum, fuit in modū crebris foraminibus pertusus habet. Ex his Bellonij uerbis, Clariam Nili ab eo dictum, commune quidem aliquid cū Mustela fl. nostra habere apparet: sed specie differre, aut potius genere proximo. Mustela enim nostra neq; dentes, neq; folliculum habet: & cirros duos, qui a parte oris superiore prominent, admodum breues: Nili Clarias semipedem in pisce pedali longos. Quamobrem Silurum Nili esse dixerim hunc piscem, nam & nostra Mustela Siluro similis est: ac idem esset, si magnitudo corporis, & Barbutarum longitudo accederet. Dentes etiam conueniunt, duplici ordine superius, simplici inferius, labro tantum exasperato, sunt autem parui admodum utrobq;. Silurum autem hunc potius quam Glanum esse conijcio, quoniam in Nilo Silurum, etiā ueteres scriptores memorant, Glanum nemo: nisi fortē Bellonius, qui hos pisces non distinguit. Nec refert peccatum tantum hunc piscem ab eo describi: cum postea circa Bustrim cubito longiorē se uidisse scribat, & fieri potest ut longiores inueniantur, neq; enim ipse multo tempore immoratus est. Est igitur hic Silurus: aut certē Blax, piscis Siluro similis, (ut Suidas scribit,) sed inutilis adeo ut ne Caines quidem gustare uelint. ¶ Iouius hoc piscium genus Gobios fl. nominat; Bellonius omnino diuersos esse ostendit. Murellius multo ineptius Alaufas facit. Falluntur & qui Lacertos, & qui Myxones existimant, ¶ Fluiuatile genus unum est & simplex, cuius figurā exhibemus. idēq; apud nos (puto) in fluuijs nascitur: alibi e riuus in maiora flumina, ut Albim, transit. In lacubus uero nostris species duæ aut tres, tum a fluuiatili, tum inter se diuersæ inueniuntur, diuersitas, colore, magnitudine, & pinnis, præcipuē dorsis, pluribus, aut paucioribus, constat.

Silurus Nili

Blax.

ITAL. Infubres hos pisces Strincios & Botetrissias appellant, uulgò Bottatrifo, Strinzo, Iouius. Circa Comum Srinz, Bostriz, & Strinco, nomina usitata sunt. Bottatrissa, ad lacum Verbanum, alijs Trinca. A Benedicto Iouio inter Larij pisces Trissus appellatur: & ab Heluetijs simili uocabulo Treisch. Botatriffo quidem propriè in lacubus quibusdam dicitur, species maior. Glanum piscem (inquit Bellonius, qui Silurum à Glanide non distinguit) refert is, quem Infubres & Taurini Botetrissiam nominant, dempta magnitudine, sunt enim tam propinqua similitudine, ut eorum alterum maiorem, alterum uerò minorem dicere possimus. Sic ille: qui & Strinssiam Italico nomine hunc piscem appellat. Fluiuatile uerò Clariam priuatim, ab Italis Botolā, uel Botū uel Botā nuncupari tradit: quæ tamen nomina Gobioni fl. capitato potius conueniunt. Bottatrissæ nomen ex utroq; compositum uidetur, Bottam Itali quidam pro Rana rubeta uel Buffone dicunt, est autem huic pisci rictus similis diductus. ¶ Hunc piscem Paulus Iouius & Matthiæ fluiuatilem Gobium esse (non rectè) crediderunt. nos quoniam aliud nomen uetus nullum ex rat, cum Benedicto Iouio Trifeū uocabimus, Saluianus: qui in fluminibus & lacubus quibusdam tantum hunc piscem procreari addit: nec intellexit fluiuatiles & lacustres Trifcos specie differre: & eundem esse quem proximè antè è Germania missum descriperat, simili nomine Treisphen: pro quo alijs Ruten uel Ruppen proferunt.

Glanis.

HISPAN. Lusitanis Enxaroquo dicitur: sed hoc nomen magis conuenire puto Ranæ piscatrici.

GALL. Circa Lugdunum Lota (uel Lotta) in Arari, Genetæ uerò Motella, quasi Mustela nominatur, Rondeletius. Vulgò Barbota dicitur, non à Barbis: sed ex hoc quod Galli barbotare, cœnum & simum rostro, anserum modo, commouere dicunt. Sunt qui Marmorum uocent, Bellonius. A Gallis Senonibus Boullaufe uocari audio: fortè quod plerunq; uenter eius ceu bullis infetur. Sabaudi Moustelle uel Moustoile (alijs similiter Cobitidē fl.) nominant, Moustoile, ad lacum Neocomensem, Circa Rhodanum alicubi (haud scio an Vallesij) Setchet.

GERMANICE Treisch, apud nos præcipuē: Treisch/Treisch. Et circa Acronium lactū priuatim sic uocatur huius piscis species, quæ in profundo uerfatur, quæ autem in summa aqua & pæcellis obnoxia natat, Constantiæ ad eundem lactū Wellisch, Lindauia Quellsisch dicitur. estq; ea minor, pulchrior, nigrior, & in cibo delicatior, quam quæ in gurgite manet. Idem piscis, magnitudine & ætate minor. Moserle, à musco & alga nominatur. sunt qui Latium nomen Musconis ei finxerunt, nescio quàm rectè. Constantiæ tamen, alterius generis, quod in profundo agit, paruum adhuc piscem Moserle nominant; deinde maiorem, loco etiam uictuq; mutato, Triscam. Reli qui Germani nominibus in hoc pisce diuersis plurimum uariant, ut uix in ullo alio. Alijs enim alijsq; locis nomina usitata sunt hæc: Rugget/Rutte/Ruffelck/Rufolck/Rofolck/Rup/Raup/Zilrupp/Wlrupp/Weltrappe. item Quappe/Putte/Püitt/ quæ nomina Ranam uel Ruberam significant, alijs compositis ab his nominibus & Anguilla uocabulis, Alput/Nelputt/Zlquapp.

Musco.

Apud Albertum leguntur etiam hæc nomina: Ulmugen/ (malim Ulpuitten.) & Lumpyen. De eodem (inquit) fertur, quod circa duodecimum annum ætatis, cum in maximam quantitatem excreuit, Solaus appelletur, ego pro Solaus legendum puto Salaur uel Salur: ita enim Sabaudi & uicini Heluetij Silurum nominant: quem tamen ex Mustela hac nostra nasci falsum est.

¶ Est & Welker uel Welker, à lacte deriuatum nomen, inferioribus Germanis de hoc pisce uulgare: Galaxiam fluiuatilem Græcè dixeris, (nam alijs Galaxias siue Galarias marinus est.) Nomē

Galaxias.

310 De Piscib. simpliciter. Pars III.

id positum à lacteo iecoris colore puto: quale in magnis lacustribus nostris præcipuè uisitur. Ron delictus iecur albicans Lotæ etiam suæ tribuit, & Barbotæ. A Geldro quodam accepi piscem Mustelæ nostræ prorsus cognatum, sed breuiorem, crassiorẽ, & nigriorem, à Geldris suis *Wiltter* uocari, & alio nomine *Kutt*: (sed posterius hoc diuersi etiam piscis nomen est.) Idem *Wiltter* uocitant, Harengum marẽ priuatim, non omnem piscem marẽ ut nostri. Acute quidem nomen pro hoc pisce apud Albertum etiam legitur, nescio quàm rectè. quin & Mustelam fossilem uel uariam quibusdam Latine dictam, aliqui *Weertutt* appellant.

ANGLI *Powte* nominant: & *Elepowte*: sicut & Germani inferiores *Putt* & *Alputt*: quorum nominũ rationem explicauĩ superius: aliter quàm ab Anglo quodam nuper accepi, qui *Elepowte* uocari aiebat, quasi Anguillam uentricosam.

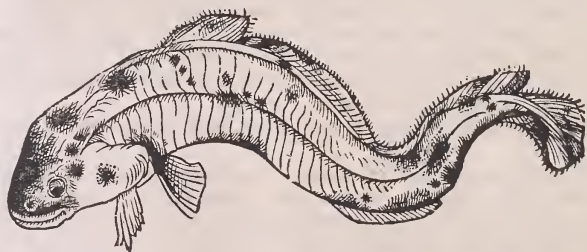
ILLYRICE. Poloni uocant *Mientus*, Bohemi *Mnik*.

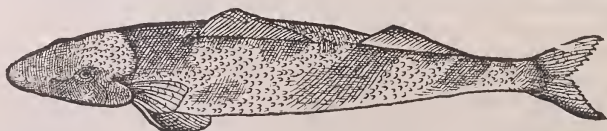
MVSTELÆ fluuiatilis species alia à Rondeletio exhibitã: qui non alio quàm uulgari Gallico nomine Barbotam appellat. In lacubus (inquit) & fluuijs minime rapidis Lotæ species, uel ei per similes piscis nascitur, qui à uulgo Barbota nominatur. Lotam corporis specie refert, nisi quòd rostro est acutiore: item cauda tenuiore, & magis in acutum deficiente, uentre prominẽtiore, alijs omnibus similis. ¶ Bellonius Clariam fl. simpliciter, Barbotam nominauit. Apud Albertum Borbocha, ut conijcio, pro Barbota legitur. Sed Hufonem quoq; uulgò dictum Danubijs piscem ab accolis Tanais Barbotam nominari scribit Bellonius, à barba scilicet.

GALL. Barbote, ut dictum est.

GERM. *Ein art der Trütschen mit einem spitzen schnabel / vnnnd dem schwantz auch gespitz: mag ein Spitztrüsch geneit werden.*

MVSTELÆ fl. nostræ, pulcherrimis distinctæ coloribus, flauo, croceo, cãdido, roseo, atro, & colorũ pupilla nigra, parte ambiente cœrulea, ante paucos annos in Bohemiã captæ sunt: & Pragæ propter pulchritudinem Regi seruata uia in uase amplo aqua pleno, nõ sine limo fundi. Earũ unũ iconem hĩc exhibeo, qualem Io. Thanmyllerus iunior, chirurgus Augustianus, ad me dedit.

ASPER Danubijs, quem hic proponimus piscis appelletur, propter similitudinem eius cum Aspero Rhodani (quem dedimus supra Parte II. huius Ordinis): quanquam multò maior. Capitur Vlmæ alibiq; in Danubio. Squamis (ni fallor) tegitur. dodrantalis plerunq; & libræ pondere est: sed etiam ad duas aut ad summum tres libras (x v I. unciarum) accedit. Pinna à podice, incuria pictoris ommissa uidetur. Colore est partim è fusco ruffescente (ut icon præ se fert, tum eamquam Iulius Alexandrinus Ferdinandi Augusti medicus ad me misit; tum altera, quam Raphael Seilerus

Animal, in dulcib. aquis Ordo I. 311

Seilerus I. C. Augustanus) partim nigris maculis satis magnis per interualla distinctus: quarū aliæ quæ à dorso ad uentrem obliqui tendunt. Lautissimum esse aiunt simul & saluberrimum omnium Danubij piscium, in piscinis seruari non posse. caudam adeo duram habere, ut uix amputari possit.

GERMANIUM uocant *Zindel/Zinde/Zundel/Zinne/Zingel.*
UNGARI Kolkz.

TRUTTARVM GENERIS DIVISIO.

Trutarum aliæ sunt fluuiatiles, aliæ lacustres.

Fluuiatiles
aliæ sunt

Paruæ, albæ, in Santonum & Boiorum fluuijs. cubiti magnitudinem uix attingunt, capite mugilis ferè, &c. Rondeletius. *Wachsozen*. hæc apud nos tantæ non sunt.

a. Maiores, flauæ, in Erari.

b. Subnigra, maculis rubentibus, colorem illum (inquit Rondeletius) ex Senio cõtrahi existimo. eæ enim omnium maximæ sunt, & lacustribus illis similes, quæ Truttæ salmonatæ uocantur. Hæc in riujs Misniæ *Lachsozen* appellantur, composito à Salmone & Trutta uocabulo, carne rubente, maculis aureis: (unde alicubi, ni fallor, etiã *Goldsozen* nominatur, alibi *Schwartzsozen*;) quæ in cæteris uulgaribus Truttis nigricant, ut Misenus quidã ad me scripsit. Agricola Truttas nigris maculis reperiiri annotauit ad Suarceburgum Misenæ oppidũ, in fluuio cognomento Nigro, &c.

a. b. Eas quæ flauescunt & nigricant ab albis differre comperio, quod illis rostrum sit acutius, & ueluti in fronte macula nigra. præterea albæ minores sunt, & carne minus flauescente, Rondeletius.

Rottela uel Hucha dicta Germanis circa Augustam, eadem fortè alibi *Teichsozen* dicta, id est, Trutta piscinaria.

Salmo etiam fluuiatilis quædam Trutta uideri potest.

Item Eperlanus.

Salmarinus circa Tridentũ dictus, proculdubio Trutta quædam fluuiatilis est.

Sed hæc ambigunt inter fluuiatiles & marinas.

Lacustres
sunt, ut

Trutta magna uel salmonata, in magnis lacubus. *Grundsozine.*

Salmonem lacustrem dixeris. *Seefozine.*

Schwabsozine.

Carpio Benaci.

Vmbra uulgò dicta

Minor, in lacu Tigurino, & alijs, *Rötele.*

Media, in Lucernensi, & Lemano, *Kooten.*

Maior, quã in Lemano equestrè cognominant, *groß Kooten.*

Differunt hæc à cæteris Truttis omnib. cũ aliàs, etiã quod carnem longè molliorẽ habent: in minore Vmbra etiã lapillos in cerebro obseruauit.

Truttis cognati sunt, sed absque dentibus.

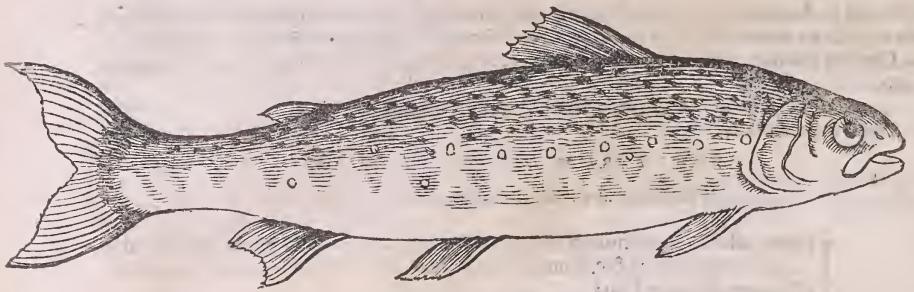
In fluuijs, *Thymallus* & *Vmbra*.

In lacubus, *Lauareti* & similes.

TRUTTARVM NOMINA ET DIFFERENTIAE APVD

Anglos, ex Guil, Turneri epistola.

TRUTAM Angli uocant a *Trute* uel *Trowte*. Earum in Angliã duo genera reperiuntur. Alterum, quod *Aufonij Salar* (nimirum et ipse, ut *Gillius* & alij, *Salaris* nomine *Trutam* s. simpliciter accipit) est, à Northumbrijs meis uocatur a *Burtrout* (Germanico fortè *Foze*, & Gallico *Trout* te, unius piscis nominibus in unum confusis, ex his enim duabus linguis Anglica ferè constat hodie.) Ad hoc genus alia species referri potest, Trutta illa quæ uocatur an *Allersanghr*: hic piscis quàm alter (*superior*) uentre magis prominulo est, & per omnia crassior, & maxima ex parte, ut ille in locis uadosis & non ita profundis: ita hic in profundioribus torrentium & fluuiorum locis, sub aliorum radicibus, quæ ad ripas fluuiorum nascuntur, interdũ delitescit. atq; ideo ab alno, quæ nostra lingua uocatur *alder* uel *aller*, nomen sibi sortitus est. Alterum Truttæ genus in Northumbriã uocamus a *Hulltrout*, hoc est, Trutam taurinam, ab insigni magnitudine qua alias Truttas superat. cubito enim aliquando longior reperit. crassior est Salmone, pro ratione suæ magnitudinis: sed capite, si rectè memini, breuiori. Caro est quàm Salmonis multo siccior & friabilior, & multorũ palatis gratior. Accepi eandem in alijs Britannia regionibus uocari a *Gray trout*, & alijs a *Sturf*.

TRUTTA vulgò apud Gallos & Italos dictus piscis, ut hodie à plerisque literatis, sic olim etiam à diuo Ambrosio & Isidoro Hispalensi, similiter Latina terminatione uocatus est. Varij, inquit Isidorus, à uarietate dicti sunt pisces, quos vulgò Truttas uocant. Cum igitur tum quoque uulgare hoc nomen fuerit, non Latinum aut Græcum, nec apud ullum uetustiorum scriptorè inueniatur, antiquum aliquod eius nomen indagemus. Plinius Valerianus etiam Truttos & Squalos nominat: apud quem & alia quædam recentiora leguntur, quæ ab aliquo ei adscripta esse aliquis suspicetur. Platina t. simplici Trutam scribit. Torrentinam Scoppa grammaticus Italus nominat, factò à torrentibus nomine: in his enim, & riuus môtans abundat. Platina Trutas dictas putat, à trudento, quòd semper in aduersum & impetuosum flumen nitatur hic piscis. Troctes quidem Aelianus, marinus piscis est, idem planè qui Amia: non Truta, ut quidam putarunt. Alias aliorum opiniones nimium leues prætereo. Salar Aufonij, non Trutta sed Salmo paruus mihi uidetur. Fario autem Aufonij, si rectè ita legiur, (nam plures Sarionem legunt,) Trutta fuerit, uulgaris Germanis nomenclatura accedente, nec mirum si hunc piscem à Saliare & Salmonem ætate tantum differre existimauit Aufonius, uulgarem quorundam persuasionem secutus, &c. Varius nomen de hoc pisce Isidori seculo eruditus in usu fuit, ut diximus, aspernatis nimium uulgare nomè Trutte: non quòd antiquiorum aliquis ita uocasset. Lupi quidem alij concoctores (serè,) lanati à candore dicti: alij uerò uarij, quorum Columella & Xenocrates meminerunt. Hos ipsos Lupos uarios, Truttas nostras esse, Iouius & post eum Saluianus contendunt, quibus contra dicit Rondeletius, cuius ego sententiam sequor. Recentiores aliqui Truttam uocant Turturè, sine auctore. ¶ Aelianus in Astrejo Macedonij fluuii pisces colore uarios (τὸν ὑγρὸν ὑαρινίσκρον,) nomine ab incolis Macedonibus interrogandò, gigni refert: qui peculiare quædam illi fluuiò muscas, circa summam aquam uolantes, appetant. Videtur autè planè de Truttis nostris sentire. Thrassa uel Thratta Aristotelis, Trutta uideri potest, ut pluribus dicam in Alausa mentione, mox Parte v. Thrasæ pisces apud nos uarij dicuntur, inquit Niphus Italus, de Truttis ne an Lupis uarijs sentiens, ne scio, in Italia equidem Varij nomen de nullo pisce uulgare esse puto, præterquam Lupo marino, qui Venetijs Varolo appellatur, quasi Varius aut Variolus: quanquam & Phoxini species, pisciculus quidam lauis, Varon (quasi Varius) alicubi appellari solet. Mnesitheæ certè apud Athenensium Pyrüntes, non alij quam Trutta fuerint. Ex fluuiatilibus (inquit) optimi sunt Pyrüntes, qui non nisi in rapidissimis ac gelidissimis fluuijs gignuntur, & facilius quam cæteri fluuiatiles concoquantur. Sic ille. Nihil autem refert, an Pyrus masculino genere proferatur, πυρὸς, πυρῶς; an scemino, Pyruslla uel Pyrutta, præstiterit tamen masculino gen. efferre, ut subaudiatur ἰχθύς, est enim adiectiuum ab igneo uel rutilo colore factum, &c.

ITAL. Trota, Trutta, & Trutala circa Larium lacum, diminutiuo nomine. Apud Rhætos qui Italica lingua corrupta utuntur, Crües.

TRUTTA RVMH. generis est etiam qui Salmarino uel Salamandrino apud Tridentum dicitur: cuius historiam & iconem Saluianus dedit.

GALLICE & Sabaudicè Troutte, Truite.

GERM. Fozel/Fezhen/ Fö:ine/ Fozel/ Fozell. plerique primam per f. pauci per u. consonantem scribunt, ut Vorhelle, quasi Variolus.

ANGLICE a Trute/Trout. Vide superius paulò de Truttarum nominibus & differentijs apud Anglos, ex epistola Turneri.

QUOD Trutta multigena sit, id quidem ex stellis (punctorum uarietate) statui uix potest, nã diuersi amnes eiusdem generis pisces diuerso modo pictos habent, quanuis in eodem tractu capiantur interdum, ut Rilla Neufria fluuius, Bellonius.

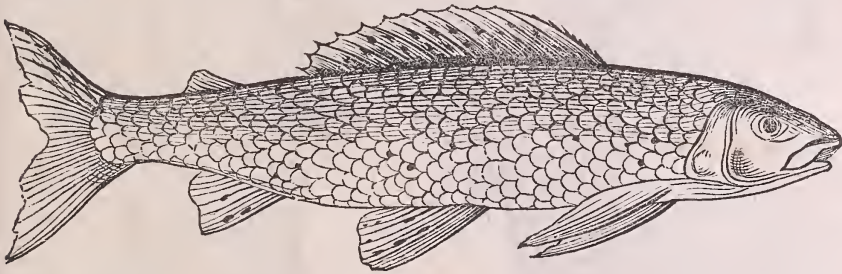
GERMANICE dicti Bachfozen & Waldfozen, à riuus & torrentibus sylvarum denominantur: Golefozen & Schwarzfözen, à colore: & eodem, ni fallor, Lachsfözen, composito à Salmonem et Trutta nomine: quòd Salmonem tum magnitudine, tum carnis colore referant. Lege superius in diuisione Truttarum generis. His similes in lacubus maioribus reperiuntur, Seefözinen. Grundfözinen/ Schwäbfözinen: de quibus inter lacustres dicemus. Goldfozen squamas habent

bent deauratas Augustæ Vindelicorum: *Rotfozen* carnem habent rubentem & ualde sapidam, ut annotauit Val. Cordus.

TRUTTA piscinaria, si libet, appelletur hic piscis: qui GERMANICE *Huch / Hüch* uel *Hüch* apud Bauaros, aliosq; uocatur. Eius iconē Achilles Pyrminius Gasserus, præclarissimus Augustæ Vindelicorū medicus ad me misit. Videtur autē cū alijs ex pictura Truttis cognatus, tū quod pinnulam illam adiposam similiter in fine dorsū habet, & pūctis uariatur. In libro Germanico Ba-uaricarum constitutionum & pictis hic piscis proponitur, & mensura eius duodecim aut tredecim digitorū, quibus breuior uēdi non debeat. Augustæ (ut audio) hic piscis uocatur ein *Rot* uel *Rötle* à colore rubicundo: quæ nomina nostri Vmblijs (ut Sabaudi nominā) lacustribus tri-buunt. Voracem esse aiunt, boni saporis, inferiorem tamen Truttis. In Carinthia *Huchæ rubræ* (*rot Huephen*) quædam cognominantur, in fluuijs: quas Salmoni comparant, carne etiā rubra: & saliri ut inueterentur, solere aiunt. Apud Misenos Truttas quasdam uocari *Teichfozen*, (hoc est, piscinarias,) easq; piscinæ fundum glareosum requirere, eriuulos fluidos qui se in piscinas in fundant, ex Georg. Fabricij literis cognoui. hæc an forsitan Huchis proximè dictis, ut alijs iam pri-ūs memoratis Truttis eadem sint, inquirendum. Huchas quidam icone nostra inspecta in quibus-dam Germaniæ locis ali in piscinis nobis referebat: & in Traga flumine Carinthiæ reperiri: æta-risq; progressu in Salmones (specie rostri nimirum) conuerti, quod & Lacustribus Truttis diuer-sis accidit.

Thymalli icon: & altera eiusdem in sequente pagina.

THYMALLVS ab Aeliano uocatur piscis (non Thymus ut quidam scribunt, nec Thymalus licet, saxosis & rapidis maximè, Ingreditur autem maiora flumina è minoribus ac riujs. Nomen ei factum, quod thymum herbam redoleat, uel potius nescio quid suaue, non ita pisculentum ut cæ-teri pisces. id quod fortassis cibi ratione ei contingit, uelcitur enim non auro, ut uulgus putat, sed insectis aquaticibus, millepedibus, pediculis & pulicibus aquaticis ac terrestribus, ut scribit Bello-nius: qui etiam scabrum terrestrem a iquando in eius uentriculo sibi reperitum addit. itaq; non omni tempore & loco hunc eius odorem percipi puto. Recentiores quidam scriptores, præfer-tim Itali, uulgare Italicum nomen tanquam Latinum proferunt, Temulum, Temolum, & Teme-lum scribentes. Idemne sit Vmbra fluuiatilis Aufonij dubito. nam & Albertus Magnus Thy-mallum interpretatur Vmbra, & Sabaudi hodie eodem nomine uocant: & Angli quidam simi-liter, ut conijcit Turnerus. Aufonius hoc tantum uersu, Effugiens oculos celeri leuis Vmbra na-tatu, in Mosella eius meminit, in quo flumine cum Thymalli reperiantur, ut audio, tam nobilis pi-scis nomen ille præterit, nisi Vmbra ab eo dicta esse cõcedatur. Rondeletius & Bellonius Vm-bram fl. à Thymallo diuersam faciunt: neq; ullius inuicem similitudinis meminerunt. Mihi qui-dem, si non unus est piscis (aliam enim fluuiatilem Vmbra præter Thymallum nondū uidi; nec unum esse aio, sed incertiam meam fautor) omnino specie naturaq; cognati uidentur, idq; ex ipso-rum serè descriptionibus. Sed de Vmbra illorum proximè.

Vmbra fl.

ITALICE Temolo, Temalo, Temelo: pro I, in ultima aliqui r. proferunt, Temero. apparet autem nomen à Græco Latine deflexum esse.

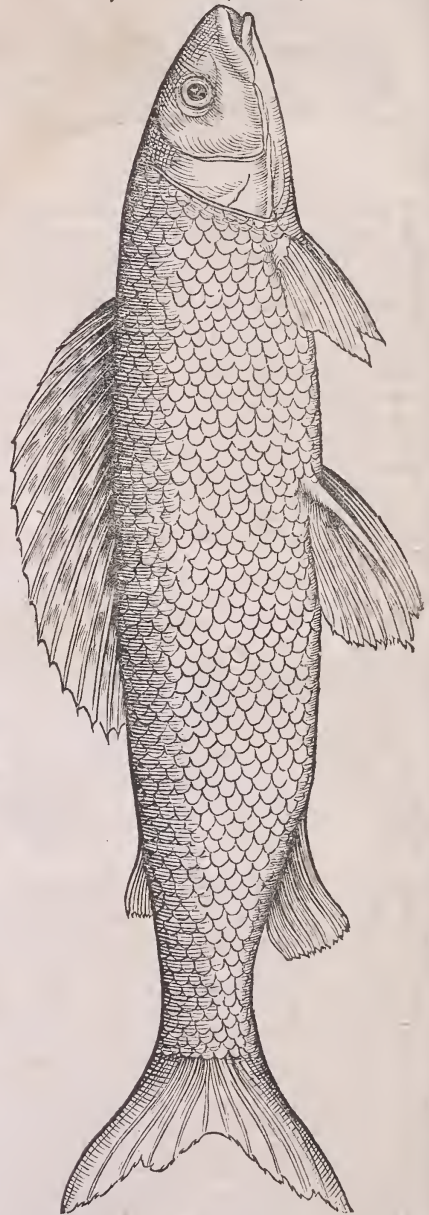
GALL, Sabaudis Vmbra, ut diximus,

GERM. Alesch / Alesch / eodem quo cinis nomine. à colore, ut puto, qui in hoc pisce, minus quàm cæteris plerisque squamosis candidus aut argenteus est: sed magis cinereus & punctis aspersus nigris, ut cinis carbonum particulis aut fauillis nigris. Nomina pro eitate mutant. Nostri primo anno nominant *Kresling* uel *Gresling*: quod nomen etiam Gobionis si, attribuunt, è quo *Thymallum* fieri quidam falsò putant. Anno secundo, ein *Knab* / ein *Nser* oder *Nserle*. Tertio ein *Alesch*. In Rheino circa Scaphusiam anno tertio audio uocari ein *Wittler*: quarto demum ein *Alesch* uel *Alescher*, cū parere incipit. Nostri quidam piscatores *Thymallum* paruum etiam alio nomine appellat ein *Kömling* oder *Churling*.

ANGL. Est in Anglia piscis (inquit *Turnerus*) à *Truttarum* forma non multum abluens, què à colore cinereo uocamus a *Grayling*. eundem audio alicubi *Umber* nominari, idem nisi fallor piscis est, quem uos uocatis ein *Alesch*.

Thymalli icones duæ à diversis pictoribus non uno tempore nobis expressæ sunt, in utraq; lineam quæ à branchijs ad caudam descendit, desidero, &c.

Vmbra Rondeletij.

VMBRA fluuiatilis Aufonij, à *Rondeletio* exhibitæ, *Bellonius* iconem eius idcirco se omisisse ait, quod ad *Vmblam* proximè accedat. Vide quæ scripsimus paulò antè in *Thymallo*. Longè diuersa est marina *Vmbra*, quanuis imperiti aliqui confundât. *Vmbra* fluuiatilis non solum nomine, sed & colore, marinis similis est: à quo utriq; nomen, corpus enim est opaci loci modo subfuscum & subobscurum, cubitalem (pedalem, *Bellonius*) magnitudinem non excedens. Piscis est ex *Truttarum* genere *Carpioni* Italico corporis aspectu affinis. Squamas paruas, & maculosas ut *Trutta* habet. Capite longiore est quàm *Trutta*, ore minore, nec tam hiante, rostro non acuto, sed obtuso, maxime in maxilla inferiore: sine dētibus, & sine magna maxillarum asperitate. Oculis est patulis: cornea tunica aurea, pupilla nigra. Vescitur terra, aqua, limo; unacum

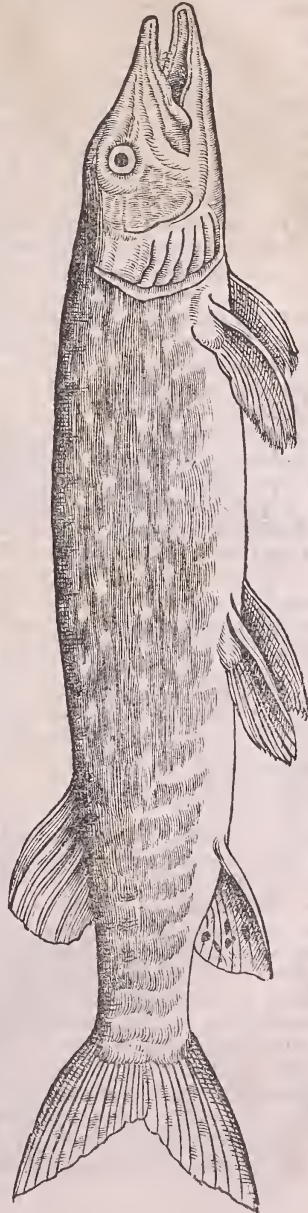
cum

cum his & arena auri laminulas haurit. Pura aqua maximè delectatur, in montium amnis capiatur. Carne est sicca & alba, qualis est Truttarum paruarum, &c. Hæc ille. In fluminum ac lacuum uorticibus degit, piscis Allobrogibus & Lotharingis peculiaris. Lacus què Allobroges uulgò d' Aigue belette nūcupare solent, affatim Vmbras promit. ¶ An Vmbram dulcium aquarum incolam duorum generum statuemus; unā Thymallo eandem, aut certè cognatissimam: alteram lacustrem, & magis affinem Truttis, quam Sabaudi Vmblam uocitāt; quæ rursus in duas aut tres alias species subdividitur: & tertiam fortè nobis incognitam, de qua Rondel. & Bellon. loquuntur.

GALLI Narbonensēs, demptis Monspelienēsis Vmbram uocant, Rondelctius. Allobrogibus (ac Lotharingis) Vmbre uocatur, Bellon. Sabaudi sanè Thymallū, Vmbrā appellant. GERMAN. *Ein fisch vmb Lyon vnd in Luthringen Vmbre genasit: mit welchem namē die Saffoyer auch ein Aeschen nennend: soll den Fözinen, Rötelen/oder Aeschen gleych seyn.* ANGLICE *Un Vmber in Engelland/ diser fisch/oder ein Aesch.*

Lucij figura hec nostra est: non ad illius, quem Rondelctius dedit, imitationem expressa.

LVCIUM Aufonius primus ex Latinis nominavit, de ducto (ut opinor) à Græco nomine *λύκος*, quod Lupum significat: quia hic inter fluuiatiles sit uoracissimus, quemadmodum inter marinos Lupus (longè diuersus piscis) cui Græci à uoracitate *λύκων* nomē dederunt. Diuersus etiā est qui Lucius marinus appellatur uulgò, à Græcis Sphyrana, Rondelctius. Platina Lucium piscem, Lycum etiā & Lycium appellat. Sed Lycus nomen Græcis pro pisce rarissimum est, pro Lucio quidē pisce nunquam usurpatum. Blennos pisciculum mar. Græci quidam *λύκος*, id est, Lupos appellant. Lycostomum Apuarum generis pisciculum mar. Foroitiulēs Lupum omināt: aliqui Anthiam etiā sacrum piscem Lycon, al' *λύκων*. ¶ Lucius an sit Oxyrhynchus Nili memoratus Straboni, dubitat Bellonius. Capitis quidē & rostri figura acuminata hoc nomē meretur: & nos carniuorum quoq; Nili Oxyrhynchū esse obseruauimus; cum aliq; Oxyrhynchi (Caspj nimirum, hoc est, Sturiones, Xyrichæ uulgò Græcis dicti) carniuori non sint: ut neq; Mugiles, quorū aliqui oxyrhynchi epitheto cognominantur, Alibi etiā Bellonius scribit Lucium piscem in Nilo frequentem esse: uideriq; illum qui olim dictus sit Oxyrhynchus. Plutarchus quidē Oxyrhynchum, quem Aegyptij colant, marinum facit, nescio quā re cōtē, tanquam ē mari in Nilum intret. ¶ Lucium à lucendo Bellonius dictum arbitrat (ut ipse mihi retulit) quòd siccatu noctu luceat. ¶ Esocem Plinij, quem maximum in Rheno piscem facit, (& eundem fortè Helychum Aeliani.) Lucium esse non desunt coniecturæ: (Snoe accolę Rheni inferiores appellant: Poloni Sczuka.) nam si qui alij etiā maiores in Rheno reperiuntur, ij Rheno proprij non sunt, cum ē mari ascendant, ut Salmo & Sturio. ¶ Panthera fl. etiā appellari poterit, tum propter uoracitatem qua & in pisces & alias animantes grassatur, tum quoniam maculis plurimis albicantibus latera eius distinguuntur, pleriq; oblongis: unde forsā Tigrim fl. potius quā Pantheram aliquis appellet, nam & mēsa ex cedro crispæ, oblongo uenarum discursu, tigrinæ uocabantur: intorto, pantherinæ. ¶ Gallici Lucij in longum protenduntur, suntq; delicatiores: Italici uerò uentre sunt prominente, & corporis ueluti truncata mole, atq; in latum exprorecta, Bellonius. In Hispania nulli sunt. ¶ Poterit Lucius, etiā Sphyrana fluuiat, dici: nam & Sphyrenam in mari, Lucium marinum uocant multi, uel Afellus fluuiat. qui à Gallis Merlu, quasi marinus Lucius dicitur. Lucius piscis (inquit Scaliger) est ex genere Afellorum, fluuijs alijsq; dulcibus aquis peculiaris: sicuti mari Callarias, & aliæ species. Non autem Oxyrhynchus, ut quidā existimarunt. ¶ Apud no

Oxyrhynchus.

Esoc.
Helychus.

Panthera fl.

Sphyrana fl.

Afellus fl.

316 De Piscib. simpliciter. Pars III.

bilissimum quendam in Sueuia uirum, Lucij dentis (ut ipse dicebat) miraculum uidit: unum uide- licet dentem maximum grauissimumq̄, quatuor digitos latum, octo longum, mucrone lato obtu- soq̄: filo corporis (ipsius dentis) erecto serē, superficie læui & splendida.

ITALICE Luzzo.

HISP. Sollo, ut audio, quanquam & Sturionem Sullium uel Suillum appellant. Angli Lu- cium piscem Lusitanica uoce Picque nuncupant, Amatus Lusitanus: qui tamen Hispaniam uni- uersam Lucio carere tradit.

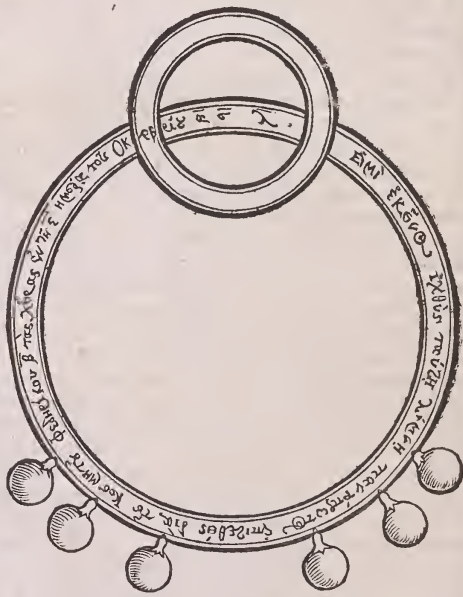
GALL. Burdegalæ Lucz nominatur: à Gallis Brochet, (quòd oblongo sit corpore, ut ueru, Bellonius:) uel Becquet, Bechet, à rostro prominente: Bec enim lingua nostra rostrum significat. Aulici nostri Lucium pede minorem Brocheton uocant: maiorem Lanceron: qui pedum duum trimum est magnitudine, Brochet, Rondeletius. Solertis est in comparando sibi uictu naturæ piscis. siquidem stans contra fluentis aquæ raptum, quoties R anam uel aliud quiddam delabi aut moueri aduertit, illuc sese protinus emittit, atq̄ ei aculatur in prædam, unde Galli Lanzon uel Lan zeron uocant, Bellonius.

GERM. Nostri Hecht appellant, & differentiam à locis faciunt. eorum enim qui in lacu de- gunt, alios qui circa harundines uersantur, Ro:hecht uocitant: alios qui in altiori gurgite, See- hecht. In Albi, alij à Martio mense Wertzenhecht uocantur: alij post Pascha grosse Hecht, id est, Lucij magni. Circa Coloniam usitatū est nomē Schnuch: alij Schnack / Schnock / Snouck / ut Flandris: à rostri figura forsan prominente: nam & culces Germani Schnacken nominant à promulscide longiuscula. Argentine Lucios minores & eodem anno natos Hürting appellat: quod nomen Percis fl. nostri attribuunt.

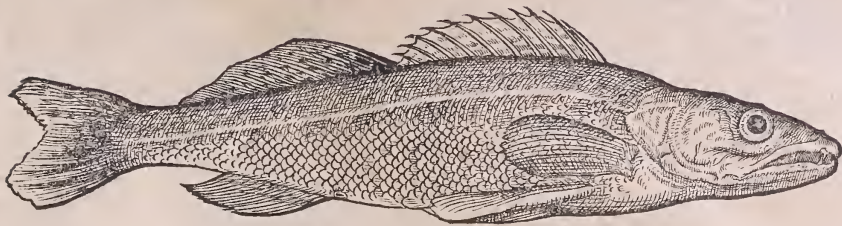
ANGLIS Lucij maximi Lucas dicuntur: medij, Pikes: minimi Pierelles. Anglicū qui- dē Pyte (sic enim pleriq̄ scribūt) ad Gallicū Becquet accedit, à rostro factum, ac si rostricē dicas.

POLONICE Szuka uel Struka. Bohemicè Šcika.

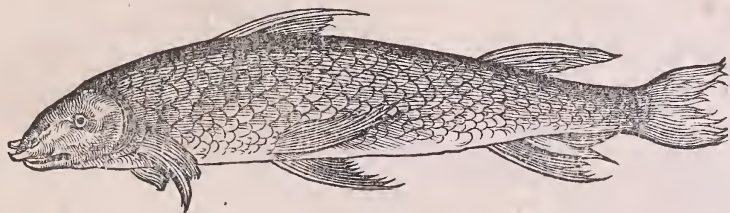
LVCIVS piscis año Salutis M. cccc. LXXVII. captus est in stagno circa Hylpruñ imperiale Sueuia urbem: & repertus in eo annulus ex ære Cyprio in branchijs sub cute, modica parte splende- re uisus: cuius figura et inscriptio fuit qua- lem exhibemus. Verba Græca circunfe- rētia inscripta: Εἰμι ἐκείνῳ ἡδὺς τὰντι λιμνῆ πανόρωτῳ ἰδὲ τῆς ἡμῶν τῆ ἰσορροπίας καὶ β. πῆς γέρας, ὅν τῆ ἡμῶν τῆ ὄντα βεῖ. α. σ. λ. Latine sonant, (sicuti Ioannes Dalbur- gus, Vuormacie nris episcopus, interpre- tatus est:) Ego sum ille piscis huic stagno omnium primus impositus per mundi re- ctoris Federici secundi manus, die quin- to Octobris. (año Domini) M. cc. xxx. Inde colligitur summa annorum cc. LXX- VII. & nimirum antequam à Friderico Augusto ita insigniretur, iam aliquandiu uixerat: & si captus nondum fuisset, longi ori tempore adhuc uixisset.

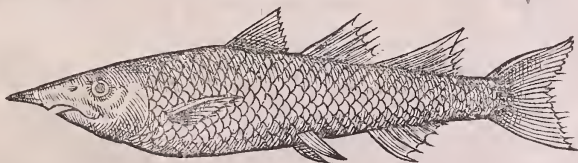
LVCIO PERCA nominari potest, hic piscis, nomine composito, à similitu- dine quadam cū Lucio & Perca. nullum enim eius nomen uetus hucusq̄, nec in a- lia lingua quam Germanica cognoui. Ico- nem quam exhibeo Iulius Alexandrinus, Ferdinandi Augusti medicus, è Praga Bohemiæ misit, nescio è quo flumine aut lacu, Germanico nomine Schill uel Schillin adscripto: & aliam eidem per omnia similem Achilles P. Gasserus, Augustanæ reip. medicus, è lacu quodā Bauariæ, Nag- mail nomine adscripto. ego neutrius nominis rationem uel originem assequor. Capitur hic pi- scis (inquit Gasserus) in Ambronis lacu Bauariæ, (im̄ Zimsersee: non sæpe tamen, quoniam rarò altius natando euehitur. Longissimus ulnam equat. Non dissimilis est Lucio, &c. squamarum ma- gnitudine, ordine & asperitate Perca m. refert. Pinnæ dorsi erectæ aculeis tres serē digitos longis rigent. Oculi albicant. Pinguis est admodum: & carnes etiam coctus albilissimam seruat. Sic ille. Lucio plerunq̄ maiorem esse aiunt, tres pedes longum, pisces uorare, à Lucio tamen uinci, car- nis esse tenacis, non gratum in cibo: abundare in Danubio, sed in piscinis etiā ali. In pictura qui- dem

dem à summo dorso latera uersus; maculae nigricantes satis magnae transversae, ut in Perca ferè, uisuntur. Quibus in Bauaria & circa Danubium pisces obseruandi occasio est, diligentius inquirent, idemne Schillus Danubij sit, & in Bauariae lacu Nagmulus. exhibitus quidem à nobis si non Schillus, omnino tamen Nagmulus uidetur. altus enim quidam, Schillum Danubij aliter mihi descripsit, forma Siluro potius quam exhibitio hinc pisci conueniente. sed certi nihil dum habeo. Alius Schaidle in Danubio piscem, Lucio non dissimilem forma esse retulit, pinnis dorso aculeatis Percae instar. Schaid quidem in eodem fluuio Silurus est, sic dictus uel à quadam specie uaginatae: uel à damno, quod sua piscium uoracitate infert: à quo Schaidle forsitan differt: etiam si dimi nutium ab eodem nomine factum appareat. Est & Schedel in Bauaria dictus piscis, què non supra quatuor palmos minores excrecere audio, & pisces alios deuorare: dictus fortè à capitis magnitudine: nam Schedel craneum sonat.

SCHILUS in Bauaria dictus piscis (nescio qua uocis significatione aut origine: nec quibus aut qualibus in aquis degens) à proximè memoratis omnibus differt. Iconem eius è Germanico libro Bauaricarum Constitutionum mutuatus sum: in qua an pinna posterior probè sit expressa dubitari potest. in Thymallo quidem eandem malè pictam proponit idem Liber, maiorem scilicet quam anterior dorso pinna sit, & specie ueris pinnis similem, (cum adiposa sit & fibris careat,) quemadmodum & in Trutta. Squamae in eo satis magnae apparet. Hoc ei ferè peculiare, quòd appendices geminae breues, ceu cornicula, à labro superiore prominent. Mensura, qua nullus minor in hoc genere piscis ueniri debet, quindecim ferè digitorum est, similiter ut Lucij. ¶ Nomen Latinum, si libet, singamus Mystoceros, quòd ueluti cerata, id est, cornicula mystacis, id est, barbæ labri superioris loco habeat: donec aliquis cui piscem ipsum propius uidere & nosse cõcessum fuerit, aptius imponat.

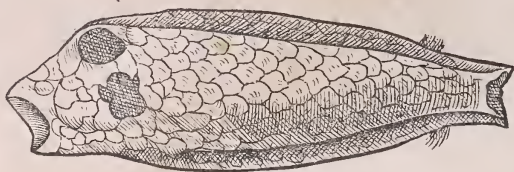

SPHYRAENA fluuiatilis uocari potest hic piscis, marinae enim Sphyrænae rostrum simile habet, longum, tenue, & maxime acutum: sed molle & nigrum, à quo etiam Oxyrynchum appellare possis. Sed alius est Oxyrynchus Nilii: & alius quem mare rubrum procreat, Rondeletius.

Nos de Oxyrynchis quadam in genere scripsimus in Barbo, inter fluuiatiles. Lucium quo-

que diximus Sphyrænam si uocari posse, & fortè iustius.

GERM. Antuerpiæ crebrò capitur, & Hautin nominatur, Rondeletius. (Quidam ex infiori Germania, Manulam mihi interpretatus est Hautinck, sed Acum Aristotelis etiam secundum Rondel etiam, aliqui Hautinck nominat.) Nostra lingua, si libet, uocemus eum Spiznaaf.

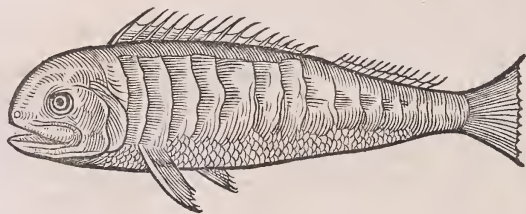

OSTRACION Nilii, quem Bellonius ficto nomine Holosteum appellat. Vidimus (inquit) piscis Nilotici sceleron holosteum, à circulatoribus circumferri, quo exenterato, incolæ testam illam duram qua contegitur, pentagonâ ferè, multos annos incorruptam seruant. Vius in cauda penicillum habet: & pinnas supra infraq; caudam: ac rursus pinnam aliam utrinq; . oculos albos, os paruum: Color ei lactescit, & uelut in pallidum languet. Longus interdum ad pedis mensuram est. ¶ Ego Ostracionem hunc piscem nominandum conijcio, nam & testam Ostraci instar duram habet: & ὀστρακίωυ piscis à Strabone inter Niloo numeratur. ¶ Quidam nuper Holostef piscis nomine Pica (ut uocant) Indicè rostrum, inconsideratè descripsit.

GERM. Ein strämber fisch auß dem fluß Nilo in Egypten/ ist mit einer herten schalen bedeckt/ von welcher man in mag ein Schalfisch nennen.

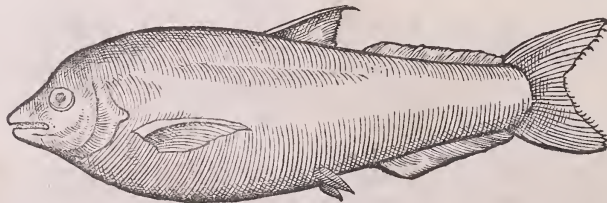
OSTRACION Americæ.

Rigatur America (inquit Andreas Theuet) fluminibus egregijs, limpidissimis & piscosis. Inter cæteros unum præcipua admiratione dignum uidimus, paulò minorem nostro Harengo: qui à capite ad caudâ instar Tati paruarum (in eadem regione) quadrupedis, armatus et ueluti loricatedus est. Caput ei prægrande & enorme, si conseras ad reliquû corpus, ossa intra spinam dorstria continet. Editur ab incolis, quorum lingua uocatur Tamouhata. Sic ille. ego propter crustas illas ueluti laminas, quibus munitur, Ostracionis nomen, adiecto Americæ uocabulo, ut à Niloo differat, pulchrè ei conuenire opinor. Iconem ab ipso positam qualemcunq; imitati sumus: nisi quòd denticulos pictor noster exprimere neglexit.

GERMANICE Ein anderer fisch auch mit schalen gewapnet/wirt in dem neuwen land America gefunden.

Piscis huius qualem à bono & docto uiro figuram accepi, talem exhibeo, nec certi aliquid statuo, Rondeletius. Sed inquirendum diligentius, primum an exeret huiusmodi piscis: & si exeat, quod ei apud ueteres nomen. Glanis quidem si esset, Siluro similior esse debebat. ¶ Piscem alium (inquit idem) pro Glanide usurpant nonnulli: q ab Heluetijs Salut nominatur, & c. nos huc pro Siluro pictû dabimus.

GLANIS, ΓΛΑΝΙΣ, δ. flectendum per *ισ* & uel *ως*. Atticè: à fluuio Italiæ eiusdem nominis (qui Galias puto Glanicus, Clanius uel Lyris appellatur) sic dictus. Plinius alicubi ex Aristotele transferens, pro Glanide Silurum posuit: unde & Theodorus uidetur deceptus, ut Glanin ex Aristotele Silurum interpretaretur. Alijs quidem in locis Plinius in commemorandis ex Glanide & Siluro medicinis, eos tanquam diuersos ponit: atq; etiam uno eodemq; capite, primum medicinas Siluri, deinde Glanidis commemorat. Aelianus disertè distinguit, cum Glanin in colam facit Meandri & Lyci Asianorum fluminum, & in Europa Strymonis, specie ac similitudine Siluri. Vide ri poterat Glanis, ex ijs quæ ueteres scripserunt, fluuiatilis tantum: Silurus uerò marinus etiam, (*& lactis*), anadromus, hoc est, è mari flumina subire solitus. Ego Glanin Siluri speciem minorè esse conijcio, nostris regionibus ignotam, nam & forma & natura ei similis describitur, ut mirum sit aliquos confudisse, Silurus quidè Aristoteli incognitus fuisse uidetur, quòd in Græcia nullus sit: Glanis uerò cognitus, quòd etià in Thracia (in qua patriâ habitit Stagira) reperiret.

BYZANTINVM uulgus, apud quos frequens ex Strymone conspicitur, antiquam dictionem retinens Glagnum ab insigni glabritie (*etymologia hæc à Latinis, ut uidetur perita, Græco uocabulo non conuenit*) nominauit. Confusos in ore dentes habet, multis ordinibus in maxilla dispositos: os magnū & amplum, &c. Maior in fluminibus quàm in æquore euadit, in quo etiam rariùs reperitur. Bellonius: qui tamèn hunc piscem à Siluro non separat. Si barbatus est Siluri nostri instar, (quod equidem non dubito, est ueteres non tradiderunt) mirum id à Bellonio præteritum esse. ¶ Beluas hominibus perniciosas Græcorum fluuij ferre non solent: sicut Indus, Nilus, Rhenus, Ister, Euphrates & Phasis, hi enim feras inter se similes, (*Siluros nimirum,*) & maxime hominum uoraces alunt, similes specie Glanibus Hermi & Maandri alumnis, nisi quòd & color eis nigrior est, & uires præstantiores: (*Siluri etiam aduoliores eiusmodi sunt, minoribus comparati*) Glanides & nigrae minus sunt, & imbecilliores, Pausanias. Athenæus Latum in Nilo piscem, simile esse tradit Glanidi, qui in Istro capitur. ¶ Hic piscis (inquit Saluianus) Latine Glanis & Glanus dicitur: Plinius modò Silurum nominat, perperam interpretans: modò Glanidis nomen retinet. Aelianus Glanidem Siluro similem falsò facit. Sic ille: qui Silurum etiam nostrum pro Glanide pingit. nos Aelianî sententiam tuemur: & Saluianum, qui Sturionem facit Silurum, non toto (quod aiunt) cælo, sed toto mari & omnibus undis errare dicimus.

GERM. Ein frömhde oder mindere art d Saluten / oder Welsen / die etliche Wellern oder Schaiden nennend.

Anguille iconem, qua hoc loco nomenclaturis eius præponi debuerat, cum spacium deesset, postposuimus.

ANGVILLA. Græcè ἄγγελος, hodie uulgo ἀχέλου. Retinet hic piscis nomen Latinum apud ITALOS, GALLOS & HISPANOS.

Anguillas marinas quanquam ueteres quidam scriptores memorent, Saluiano tamen probabile uidetur, in mari nullas gigni (præter paucas fortè circa fluuiorum ostia tantum) sed è fluuijs tantum in mare descendere, cum Aristotele, &c. Nos ultimo huius Ordinis loco Anguillas collocare uoluimus: ut quoniam soli ferè piscium catadromi sunt, ut ita dicam, hoc est, ex amnis in mare descendunt: mox ante anadromos, id est, è mari ascendentes, locum habent. ¶ A nostris (*Gallis circa Monspelium*) pro gratis & magnitudinis ratione uarijs admodum nominibus designatur. Iidem anguillas in marem & foeminam distinguunt. marem uocant Marguaignon: qui breuiore, crassiore, latiore est capite, foeminam uerò Anguille sine. Aristoteles discrimen hoc circa capitis figuram non sexus (quod anguillæ non differant) sed generis discrimen facit.

GERMANICE Zal / Sl. **Flandricè** Zel / Palincè. **Anglice** Ele.

Anguillarum apud Flådros, ut audio, sunt duo genera: Vnum, quod nobilitus habetur, uocant Palyncè, (nostri Zal, id est, Anguillam.) Alterum genus minus est, et contemptum, quod uocant Zal / nobis ignotum.

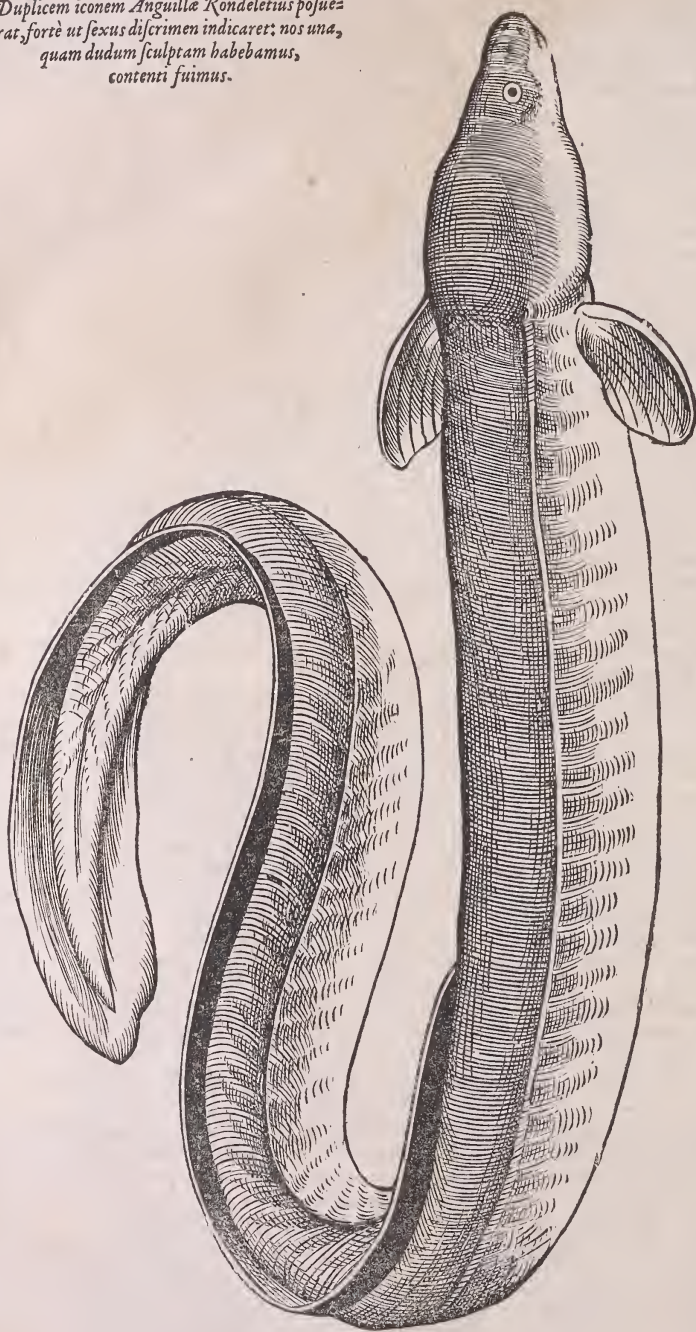
NE QUID CHARTAE HIC VACARET, EX PIERII VALERIANI Hieroglyphicis hæc adscriptimus.

Anguilla significata rara admodum apud Aegyptios fuerunt. Nostri multa hieroglyphicis Aegyptiorum similia, quæ per eius imaginem intelligenda essent, excogitarunt. Vnum enim id tantum super Anguillæ nota traditum ab Aegyptijs inueni, ut hominem omnes alios auertentem, & scorum ab aliorum consortio sibi uentem, per simulacrum eius significarent: propterea quod eam nunquam cum ullo alio piscium uersari, neq; quidem coniugali inter se usu misceri deprelenderent. Commentum sunt alij, hominem, de quo nulla post obitum memoria superfit, per Anguillam mortuum significari, illa siquidem mortua non superfluit, nec sursum ferunt, ut maxima ex parte pisces ceteri faciunt: sed pefundum rapti, in eodem quo genita est limo computrescit. In diuinis Hebræorum literis eadem profana sensu mystico dicuntur: neq; enim squamosæ sunt, quib; huiusmodi sunt pisces in aque profundum immerfari, & in cæno liberent uolutari conspiciuntur. Ad horum similitudinem, animi qui terrena tantum sapiunt, idonei non sunt ut ad sacra proponantur.

Ad hæc hominem alieni cæli impatientem, uel in eo difficulter se habentem intelligentes, Anguillam in hydrijs duab; pingebant, capite scilicet in unam, cauda in alteram demersis. Anguilla siquidem nullam uehementem tolerat mutationem, & si astare de lacu in piscinam transferatur, uiuere nequit, etiam si frigida aqua fuerit. Hominem insuper qui fugitiuam rem aliquam nulla consequendi spe sectaretur, indicare si uellent, Anguillam pingebant, quam manus à cauda prehenderet. Facillimè enim illa elabitur. Quòd si certam esse spem de ambigua re quæpiam ostendere uoluissent, obuoluta eam siculneo folio pinxissent, quòd scabritie sua præstanti sit admodum nequaquam irrito, unde proverbium, ἡ ἀχέλου τὸ ἴσχυρον.

Hominem uerò ex ciuilibus seditionibus & tumultuosis discordijs crescentem, re; auctum significantes, eum in Anguillarum uenatione occupatum effingebant. Aqua siquidem quæta limpidatq; earum captura nulla propemodum, magna uerò si perturbetur.

*Duplicem iconem Anguilla Rondeletius posue-
rat, fortè ut sexus discrimen indicaret; nos una,
quam dudum sculptam habebamus,
contenti fuimus.*

ANIMALIVM IN DVLCI

BVS AQVIS ORDINIS I. PARS V. DE PI-

SCIEVS ANADROMIS, HOC EST, EMA-
ri subeuntibus amnes.

MARINORVM piscium alij mare nō relinquunt: alij uerō lacus maritimos aut etiam fluiui petunt. Hos (qui amnes subeunt) Græci quidam *ἀναδρομῶν* appellant: alij circunloquentes dicunt eos *ἀναδρόμῳ*, *ἀναδρομῶν*, *ἀναδρόμῳ*, *ἀναδρόμῳ*, *ἐκπύρατος* εἰς τὸς ποταμὸς. Squillæ è mari in Gangem *ἀναδρόμῳ*: & aliud earū genus è mari rubro εἰς Ἰνδὸν *ἐκπύρατος*, Aelianus, Aristoteles Trichias in Istrum *ἀναδρόμῳ* dixit, & rursus *καταδρόμῳ* εἰς Ἀσσίαν. Aelianus Coracinos, Myllos, Antagos & Xiphias inter Istrī pisces numerat: omnes opinor anadromos, nisi quis de coracinis & myllis dubitet, & alterius generis marinos, alios fluuijs proprios, quāquam eodem nomine esse existimet, sicut & Percas. Circa Budam & Gomorrhā in Istro hodieq; Xiphias paruos reperiri audio. Strabon Nilum subeunt Mugiles tantum, Alaufæ & Delphinī. Pausanias tradit Canes in Lōum Thesprotiæ flascendere. Thynni etiam, auctore Plinio, amni ac mari cōmunes sunt: item Thynnides, Siluri, Coracini, Perca. Sed de Percis & Coracinis considerandum est diligentius, sicut iā dixi. Circa Rostochiū in ora Germaniæ, audio Prasinus (genere forsan potiùs quàm specie eodem nostris) uulgō dictos è mari per fl. Varuon in lacum quandam migrare. Congri pussilli in Angliā subeunt flumina, sed non procul ut audio. Amia fluuijs subit, præstatq; in fluentis & lacubus, Aristoteles. Nos quidem ex his & alijs fortè, nonnullos inter marinos exhibuimus: quod uel an ijdem genere esient, dubitaremus, ut de Coracinis iam diximus: uel non simpliciter, nec ubiq; anadromi nobis uiderētur: ut Delphinī, Canes, Amiæ, Squillæ, Thynni. Vel non procul in fluuijs, sed ad proxima tantum ascenderēt, ut Congri, Mugiles, Lupi. Lupi quidem (ni fallor) altius Mugilibus, ut hi quàm Congri in fluuijs pergunt, nulli tamen horum ad longinqua à mari loca migrant. Altissimè omnium, ad fontes usq; fluminum, ascendit Salmò: & fœtus eius in amnibus generis in mare remigrat: quod ei peculiare est. Anguilla aqatiliū sola, cum nō ascendit è mari, nec ex anadromis prognata, in ipsum descendit. Antacai, hoc est, Cartilaginei longi ouipari, (hoc enim à Galeis differunt,) omnes fortè ascendunt, & quidem procul: ut Sturio, Oxyrhynchus, (der *Zürich*) Huso, Atilus, & Galeus Rhodius. Cæteri genere differunt, nisi quod Mustelæ uel Lampredæ species duæ ascendunt. ¶ Passerum species quædam amnes subeunt, ut Rhenum & Albim, & satis procul pergunt: aliæ in mari immorantur: nos tamè de utriusq; inter marinos egimus. Thrissæ & alij quidam fortè, in mare quod reliquere, redeunt: Salmones, ni fallor, uix redeunt, perrarō quidem in mari capiuntur, & ij forsan non adulti, sed Salares adhuc (hoc est, primo ætatis anno) descenderunt: tum breui in mari aucti, rursus in amnes enatant, nec amplius, opinor, descendunt: qua ratione catanadromi dici possunt, ut Anguilla (de qua in fine præcedentis Partis egimus, tanq; ambigente) catadromus: Thrissæ anacatadromi: cæteri aliquot anadromi simpliciter, sed præstat, ut simplicius agamus, omnes quos hac in Parte exhibebimus, appellare anadromos, usitato ueterum quibusdam uocabulo. Anadromorum igitur alij in fluuijs non manēt, ac paulatim deficiunt & intereunt, (quod Kentmannus noster animaduertit,) ut Sturio, Salmò, Alaufa, (id est, ein *Zige oder Goldfisch*), Passer Germanicè dictus ein *Halbfisch*: Lampreda maior & minor. Alij è mari profecti in amnibus manent, proficiunt pariuntq; ut Silurus, Spiralla uulgō dicta: & Mugilum generis Zerta uel Plicca uulgō dicta in Albi. ¶ Sunt & Gobiones marini quidam anadromi, de quibus in primo Ordine Marinorum diximus.

Canes.

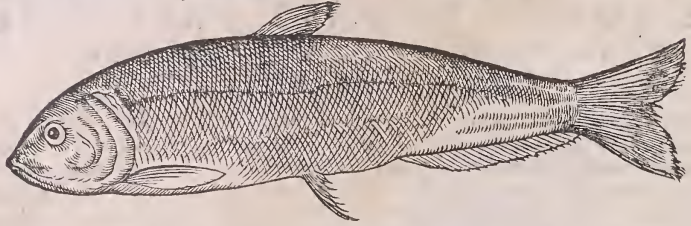
Antacai.

Gobiones.

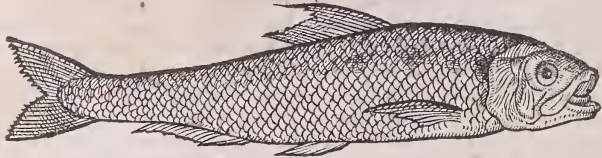
THRISSA ueteribus Græcis, Latīnis Clupea, ab Ausonio Alaufa plebeio nomine dicitur. Recentiores quidam indocti linguarum, Aristotum & Alsam nominant.

Trichis piscis non alius quàm Thrissa uidetur quibusdam: alijs uerō potiùs Sardina, quorū sententia nunc magis faueo. Est & Abramis (oxytonum, uel potiùs Habramis) piscis: cuius apud Athenæum & Oppianum mentio cum Thrissis semper cōiungitur, ut suspicari necesse sit (inquit Rondel.) Abramides Thrissis similes esse, uel eiusdē generis, atq; marinas, quæ stas tēporib; fluuios subeant: quæ de Brama uulgō dicto pisce (quem aliqui nominis affinitate nimirum industi *Abramidem existimant*) dici nō possunt. Sic ille. Sed, nisi fallor, etiam Brama aut Prasinus uulgō dictus, uel omnino cognatus ei piscis, ad oram Oceanī Germanicè inter anadromos ferè habetur: (apud nos lacustris tantum est, alibi fluuiatilis simpliciter:) sed neq; hoc satis mihi constar: neq; si constaret, id circo Habramis fuerit. Oppiano Habramides confercæ nunc petras, nunc pelagus, nunc litora se quantur: & similiter Chalcides ac Thrissæ. Videntur autē Chalcides quoq; Thrissis siue Alaufis cognatæ, cum aliàs, tum lineæ illa sub uentre spinosa. Athenæo Abramis est inter Nilī pisces: coniecerim autem à mari in flumen illud eam ascendere, si modò rectè ab Oppiano inter marinos refertur, nam & Cyprinos & Chalcides quos ipse marinos pisces facit, alij nō faciunt. Abramidium diminutiuum apud Xenocratem legitur. ¶ Alaufam aliam esse à Clupea, Saluianus contendit:

Figura hæc Alaufa Venetijs expressa est. ea quam Rondeletius posuit, rectè squamas ostendit, & in medio ventre lineam spinosam.

Eiusdem aut cognati piscis quem Zige in Albi uocant, alia icon.

quoniam Plinius scribat Attillum magnum Padi piscem, à minimo appellato Clupea. qui uenam quandam eius in faucibus mira cupiditate appetat, morsu exanimari: Clupea uerò minimus non sit piscis: & Attili quanuis maximi os tã modicè pateat, ut ne mediocrè quidè Alaufam ad fauces admittere possit, addit, Alaufam nullos prorsus dentes habere, nullamq; oris aut maxillarũ asperitatem. Sic ille. At cum Clupea nomen ad Venetum Chiepa tam prope accedat, l. in i, mutato, ut plerunq; faciunt Itali: & aliud Latinum nomen huius piscis non extet, nam Thriffa Græcum est, Alaufa Germanicum, quanuis et Gallis usitatum: nec alius piscis Attilo ita infestus noscatur, non temere Clupeam esse Alaufam, negandum est. Nam & nomen, & alia etiã quæ de Clupea leguntur apud ueteres conueniunt pleraq;: nempe in amnibus capi, fluuiatilibus ferè omnibus præferri, (quod si non omnibus, Tyberinis tamen conuenit:) aristofas esse & spinis plenas: magnum esse piscem. Thriffam minorem Græci Trichidem uocant, uel Trichiam: utroq; uocabulo *μαγάρις* *μαγάρις* factò, ut Eustathio placet, hoc est, ut ego interpretor, à capillari spinarum, quibus abundanter exilitate: quæ nisi mandentibus molestæ essent, cum nobilissimis piscium certarent. Sed Trichis forte potius Sardina fuerit. Thrassa uel Thratta Rondeletio, eadem Thriffa uidetur, ex Atheno: qui tamen hoc non dicit, sed mox post Thriffæ mentionem: nunc etiã (inquit) quæ ad Thrattam pertinet, dicamus. nihil autem aliud, quàm pauca authorum qui hunc piscem nominarunt, testimonia subiungit. Quod tamen Aristoteles scribit: Animalia quædam toto genere uaria sunt, ut Panthera, ut Pavo: & piscium nonnulli, ut quæ Thratta uocantur, (De generat. animal. 5. 6.) Thrissis conuenire uidetur. hæ enim paruè adhuc ternis & aliquando quaternis rotundioribus nigris in lateribus ac tergo utrinq; insigniunt maculis, ut Bellonius scribit, Sed forsitan Thrattæ potius Truttæ nostræ fuerint: cum & nomen quadret, & uarietas non in minori tantum ætate, nec tribus aut quatuor solùm maculis, sed pluribus illis, Truttis per omnem ætatem omnibus conueniat. Adde hæcenus nullum aliud Truttæ nomen uetus proditum esse, (præterquam à nobis *ruquũ* &: sed unus piscis in diuersis regionibus diuersa nomina habet:) & ipsum Truttæ nomen, Gallis Italicisq; usitatum, non omnino recens aut barbarum esse existimandum est, cum à Plinio Valeriano me dico quoq; sit usurpatum. Stephanus Grammaticus Thrattam scribit esse gentile nomen à Thracia, fœminini generis: & præterea auis ac piscis. credibile est autem hos pisces à Thracia denominatos, ubi nimirum fluuij frigidiores & montani sunt, in quibus Trutte siue Pyruntes, nascuntur.

Ad Alaufam redeo: quam paruam adhuc Galli Pucellam (Pucelle) nominant, ueluti transpositis literis pro Clupella. Ennij è Phagiticis carmen Apuleius recitat: Omnibus ut Clupea (*aliàs Chypea*) præstat Mustella marina, quod quidè hæcenus à nemine satis consideratũ uideo. quod si ita legas, ut recitauius, nullus cõmodus sensus uidetur, quare deprauatum suspicor, (ut etiã alia quædã Ennij ab Apuleio citata,) & pro omnibus, repono amnibus, id est, fluuijs: hoc sensu, In amnibus præstantior est ut Clupea, ita etiã Mustella marina, hoc est, quæ è mari ascendit: ut piscem utrinq; è mari amnes subire sentiat, & in ijs meliorem fieri: id quod de Alaufa constat: & similiter de Lampreda quoq; si Mustelam mar. pro Lampreda accipiamus. Ego quanquam Lampredam, Mustelam esse, & marinum dici posse quod è mari in fluuijs ascendat, non negauerim: aliam tamen quoq; Mustelam marinam agnosco, quæ ut marina cognominetur, quoniam in mari semper manet, dignior est, itaq; Ennium ita potius sensisse dixerim: Vt Clupea optimus piscis est in amnibus, ita in mari Mustella: siue eo nomine Aeliani Galen, (id est, Mustelam,) siue Asellũ Galariam, (id est,

Thrassa.

Trutta.

Animal, in dulcib. aquis Ordo I. 323

(id est, Mustelarem & similem Mustela,) aliumue cognatum piscem intellexerit. Quod si quis le- gere mauit, Omnibus è Clypea (tanquam id ciuitatis nomen sit: nam & sequentibus piscibus ad ditlocorum nomina è quibus præstant,) præstat Mustela marina, non contendero. Est autem Clu- pea ciuitas Africæ propriè dictæ, in promontorio Mercurij sita.

Nascitur in Arari Galliæ fluuio magnus quidam piscis, Clupea (Κλυπῆαι) nominatus ab inco- lis: qui crescente Luna albus est; decrecente, totus nigrescit: & corpore nimium aucto à proprijs spinis interimitur. In huius capite lapis reperitur, similis grumo salis, qui optimè facit ad quartana- nas, sinistro lateri corporis alligatus, decrecente Luna, Callisthenes Sybarita apud Stobæum. Quæ an Alaufæ in Arari accidant, uiri naturæ studiosi, quibus cognoscendi hæc facultatem fluminis il- lius uicinitas præbet, obseruabunt. Hæc ex ueterum lectione de Clupea mihi animaduersa sunt.

Iam quod Saluanus angustius esse Attili os scribit, quàm ut uel mediocrem Clupeam ad fau- ces eius petendas admittat; considerandum alijs diligentius relinquo: præsertim Padi accolis. Plini- us quidem minimum hunc piscem faciens, Callistheni qui Clupeam magnam facit, aduersatur. An idem pro ætate ut maior & minor est, diuersa nomina sortitur? Frigidum hoc, quod sine denti- bus morfu exanimare non possit, Bellonius; Alaufam (inquit) lineam asperam & ueluti cultellato mucrone scindentem (sub uentre: sicuti *Hæuengus, Sardina, Liparis, Apua, Phalerica, & Celerinus Oceani*) gerit. qua Attilum ingentem Padi piscem exanimat, ea uerò acutior est in pusillis piscibus. Id si uerum est, non Plinium (ut facit) testè citare debebat; sed erroris potius eum insimulare, qui Clu- peam Attili uenam quandam in faucibus mira cupiditate (sanguinis nimirum eius sugendi) mor- su appetere tradit. Esse quidem insectum hunc piscem Attilo, eò facilius crediderim: quod Stu- rioni etiam (cui cognatus est Attilus) cum Alaufa discordia quædam intercedat: quod ex Io. Kent- manni Albi fluuij piscium descriptione didici. *Zige*, inquit, piscis (id est, Hircus) ab accolis appel- latus (alij *Goldfisch nuncupant*) à Sturione compulsus Albim subit. ¶ Est autem *Zige* piscis, uel ip- sa Alaufa, uel ad eò specie naturaq; similis, ut meritò eodem nomine appelletur.

GRÆCI hodie Phrissa uocant.

AFRICANI Iarrafa, ut scribit Scaliger.

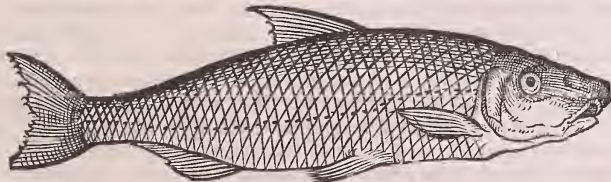
ITALI Chièpa; Romæ Laccia uel Lachia.

HISPANI Saboga.

GALLI Alofe, Burdegalenses Coulac, Massilienses Halachia. Minorem uerò in hoc gene- re Pucelle nominant Galli, alibi Fiste uel Feniste, Andegauj Conuersum; alibi Gautte.

GERM. *Alse/Else/Else/Dint: Leüßfisch/malum Lausßfisch*; & circa Argentinâ *Weyen- fisch*, (quod nomen alibi in Rheno Leucisci si. generi, Haselam nostri uocant, tribuitur,) *Wanne- mer hengß*. E mari Basileæ usq; ascendit. Idè puto est *Verinch*, nisi ætate forsan & magnitudine tan- tum differat. Idem etiam, aut omnino cognatus, *Zige* uel *Zieg* in Albi dictus piscis est: cui no- men hoc ab hircò inditum est propter uirosolum saporem, aliqui à colore capitis, & colorum præ- sertim, *Goldfisch*, id est, Aureum nominant, ut audio; quo nomine dictum in Marchia, cætera si- milem, sed latiore esse aiunt.

ANGLI *Schadde*, minorem uerò *Pylcher* uel *Pylcharde*.

CAPITONIBVS hunc piscem adnumero, propter similem (ut ex pictura quam Kentman- nus mihi conijcio) corporis formam, differentia uerò causa anadromum cognomento, quod ex Oceanum Albim subeat. Nasutus uidetur, prominente & carnosa superiore oris parte, ut in no- stris fluminibus is quem Nali nomine descripsimus supra: cui etiam reliqua corporis specie per omnia ad eò similis est, ut discrimen nullum animaduertam, ne colorum quidem ferè; nisi quod Al- binus hic Nasus (aut Simus) magis albeus, noster uerò magis fuscus est. Sed noster planè fluuiati- lis est, Albinus è mari ascendit: quem uel ab Albi ein *Elbnasen*, uel à mari ein *Wœrnasen* appel- lare licebit. Præterea noster uilis & plebeius est, Albinus uerò inter laudatos, præsertim alius. Hoc etiam notandum, cum Albinus alio nomine Blicca (*Blick*) dicatur, longè alium piscem eodè no- mine à nostris uocari, de quo dicemus inter Lacustres. Zerta quidem nomen, etiam Polonis ustratum audio, Germani quidam (ni fallor) *Sorte* per o. proferunt.

EPERLANVS, uel Epelanus uulgare Gallicum nomen est. In ostijs fluuiorū (inquit Ron- deletius) in Oceanum influentium, ut Rhomagi & Antwerpia, frequēs est piscis qui Eper-

lan dicitur à nitido & splendido colore, quo unionem (*perlam*) refert. Idem uiolæ odorem respicit. Eius duplex est genus. aliud marinus est & litoralis, qui asinos paruos refert, &c. aliud fluuiatilis. Sic ille. Sed fluuiatili nomen idem, genus omnino diuersum est. ¶ Saxatilis est Epelanus nofter, Sequanæ litorum alumnus, partim marina, partim fluuiatili gaudens aqua. Glabro est corpore: unde falsò quidam Afellorum generis esse iudicauerunt: capite ad Merlucium accedēte, &c. Aliqui ab odore Violam posse uocari censent, Bellonius: qui saxatilibus marinis eum adnumerat, ego anadromis malui.

Viola.

GERMANICE uocari poterit ein Meer-rötele. Planè enim cognatus ei uidetur piscis, què Rötele nostri nominant (est autem Vmbra lacustris minor) à colore, quo forsitan differt, rubicundo: reliqua enim conueniunt, figura, magnitudo, pinnae, dentes in maxillis & lingua, mollities carnis, suauitas saporis, lapides in capite. Audio Hagen apud Germanos inferiores dictum pisciculum, similem esse Eperlango.

ANGLI, apud quos copiosissimus est, Schmelt appellant ab odore. Turnerus Anglus Gobij genus esse putat. Smelta (inquit) nostra, piscis litoralis, gregatilis, circa litora parit, & in fluuios subit, ubi pinguefcit. nec perpetuò in fluuijs degit: sed uere tantum, quo tempore copia ongetur maxima ultra Londinum aduerso flumine natitat. Rarò aut nunquam ultra spitbames longitudinem excrefcit.

Iallus.

Liceat & Græcum nomē fingere tam nobili pisci, ut ita Græcis ab io (id est, uiola) dicatur Iallus, sicut à thymo Thymallus denominatur. ¶ Lege etiam supra in fluuiatili Eperlano Parte 1. huius Ordinis.

Figura hac Lampetra ad piscem Basileæ captum expressa est: ab ea quam Rondelietius dedit non nihil uarians: præsertim caudæ pinna.

LAMPETRA uulgo dicta est à lambendis petris, (aliàs Lampreda): quòd integrum ferè diem ore suo faxis (quemadmodum & picatis nauium clauis) sic inhaereat, ut ea lambere uideatur, Bellonius. Lampetras duas Saluianus exhibet. Ex his maiorem, bicubitalem semper inueniri tradit, & maculosam, minorem uerò uix pedalem esse, absq; maculis, subincraceam, inter has autem colore & magnitudine medias nullas inueniri (circa Romam:) unde probabilis uidetur, eas non ætate tantum & magnitudine, sed etiam specie differre. Ea uerò (inquit) quam Prycæ Germani appellant, eiusdem generis species quædam tertia est, media inter prædictas constituenta, &c. Reperiuntur tum in mari tum in fluminibus, minores nanq; frequentiores, maiores uerò rariores, in eunte uere flumina mari proxima subeunt: in illisq; toto uerno tempore commoratae, in mare deinceps æstate incipiente reuertuntur, &c. Sic ille. De minima Lampetra siue Mustela, dictum est supra Parte 1. quoniam alijs plerisq; (præterquam Saluiano) fluuijs & riuus propria uidetur. ¶ Mustela marina similiter ut terræna, omnium cadauerum, in quæ incurrit, oculos exest & conficit, ut audio, Aelianus: tanquam nomine inde factio, ego à colore nomen Mustelis nostris hoc est, Lampredæ & cognatis piscibus, inditum suspicor: quòd prona pars ferè fusca uel sublutea in eis sit, supina albicet, similiter ut in terrestribus; quas etiam corporis longitudine quodammodo referunt. Mustelinum colorem interpretantur subliuidum ac lentiginosum, cuiusmodi in uestibus cruore commaculatis apparet. Adde Mustelas marinas barbatulas esse, ut terrestres: & similiter ferè fluuiatiles illas, quas Trifistas uocant. Scaris Plinij tempore principatus dabatur. Proxima his (inquit) mensa est generis duntaxat Mustelarum: quas (miru dictu) inter alpes lacus quoque Rhetia Brigantinus emulas marinis (aliqui legunt Muranis) generat. Brigantinum quidem lacum esse, qui uulgo ab urbe Constantia denominatur, quæq; Rhenus penetrat, certum est: in eo nullas Lampredas reperiui audio, neq; mirum: nam cum è mari subeant tum maiores tum mediores Lampredæ, catarrhactas Rheni superiores, quæ non longè infrà illum lacum sunt, superare non possunt, ut neq; alij ulli pisces, præter Anguillas fortè. Sed hac de re inquirendū diligentius. quòd

E mari ascendit.

Mustela.

finul.

si nulla (ut puto) in eolacu Lampredæ unquam inueniuntur, Plinius alium piscem eo nomine intellexerit, Trifisiam nimirum uel Botatrisiam Insubrum, quæ hodieq; in lacubus Sabaudorū Musiela uocatur. Cæterum Aufonij Lampreda, quando ita doctissimis nostri seculi uiris placet, esse Musiela: & Græcè etiam γαλή ποταμίου nominetur. ¶ Lampetram Græci Galeonymum & Galexiā appellant: Latini Mustelam, à maculati huius nominis quadrupedis tegminis similitudine, Bellonius. Rondeletius Galexiā uel Galeonymum Galeni, Sturionem esse suspicatur: qui fortè nec Sturio, nec Lampreda est, sed è Mustelarum in mari manentium genere piscis. Lampetra (inquit Saluianus) Græcis incognita est, cum, Galeno teste, qui Galexiā nominat, in Græco mari nullibi nascatur. Romæ autem Galexiā uocari scribit Galenus, cum hoc minime Romanum sit nomen, nec ab ullo scriptore Latino usurpatum, (ut neq; Græco quod sciam,) & Galeno ipsi hoc uno in loco: ad imitationem nimirum Latini nominis (ab ipso alijsuè Græcis in Italia habitantibus conficto nomine.) Gale. n. Mustela est, (unde γαλέσιος fortè factū, aut γαλέσιος, sicut ab Aster, Asterias.) Hæc ille. ¶ Lampetra ex genere est cartilagineorum piscium, qui longi lubriciq; sunt. Eam non rectè uocari à recentioribus quibusdam Lumbricum marinum, Rondeletius docet, Lampredæ quidē nomen à Lumbrico detortū uideri potest: id q; è magis, quoniam non omnes modò populi qui Latina linguæ uestigia retinuerunt, Lampredam ferè appellant, Itali, Galli, Hispani: sed etiam Germani, &c. ¶ Aliqui Vermem aquatilem nominarunt, propter hæc Plinij uerba: In Gange India Statius Sebopus haud modico miraculo affert, uermes branchijs binis sexaginta cubito- rum, caruleos: qui nomen à facie traxerunt. His tantas esse uires, ut Elephantos ad potum uenientes mordicus comprehensa manu eorum abstrahant. Color caruleus Lampetræ (inquit Rondeletius) item mores quadrant, nam petris & nauibus ita hærent Lampetræ, ut auelli non possint, neque repugnat cubitorum sexaginta longitudo: in India enim omnia grandiora sunt. Vermem tamen aquatilem hunc esse aut dici non probat Rondeletius. Caret enim (inquit) omnino pinnis, ut Muræna. atqui non idcirco non debet uermis dici, quòd pinnis careat, sed èd magis etiā. In dorso quidem pinna dirigendæ natationis gratia habet. In India Cluius fluiuius recta ad Oceanum fertur: cuius accolæ nobis dederunt uermes, ex ipso fluuio extractos, femore humano crassiores, omni genere piscium sapore præferendos, Alexander Magnus in epistola ad Aristotelem. Hi uermes nimirum Lampredæ uulgò dicta fuerint, aut cis cognati pisces: Σκόληκες ποταμιοί. At Gangeticus ille sicut planè generis & diuersi fuerit: cui nec branchias, nec brachia bina, sed dentes binos Ctesias apud Aelianum tribuit, similem alioqui uermi in ligno nascenti faciens, &c. ut in Historia aquatiliū nostra, ubi de Vermibus aquaticis dictum est, copiosè exposuimus. ¶ Licebit Lampredam, etiam Βολέλλα, id est, Hírudinē marinā appellare, Strabonis exemplo: qui scripsit in quodam Libya fluuio nasci Bdellas septenū cubitorum. Quæ branchias habeant perforatas, ita ut per eas respirare possint. Nam Lampetræ ore ita saxis & nauium clauis hærent, ut optimo iure Βολέλλα, καὶ τὸ Βδάλλαν, id est, à fugendo, dicātur, quemadmodū sanguisugæ, Rondeletius. Eandem, Murænam fl. (à marina toto genere diuersam) appellatam fuisse ex Dorione perspicuum est: qui Πύραυλον ποταμίου aut unicam habere spinam, similem A sello Gallaria, Idem. Cæterū Oppianus hunc piscem proculdubio Echeneidem ab effectu nominauit: quæ Latine Remora dicitur. Descriptio quidem eius undiquaq; conuenit: naues autem eam in mari remorari, experientia nostra comprobatur. Interim non me latet aliam esse Aristotelis, Historia 2. 14. & Plinij 9. 25. Echeneidem, Idem. Si Lampetra esset Echeneis, multi in Ligeri lintres cursum tenerent ab his retenti: quod quis aut uidit unquam aut accepit? Io. Brodæus.

Galeonymus
Galexias.

Lumbricus
mar.

Vermis aqua-
tilis.

Hirudo
mar.

Muræna,
Echeneis.

Nauibus quidem in mari plerunq; animal aliquod adharere existimandum est, ut aliquod genus Cochleæ, uel Lampetram, uel aliud: quod cum nauis uel in portu manet, uel cursu recto fertur, nemo animaduertit: at ea impedita & occultam aliquam ob causam detenta, inquirentes aliàs aliud animal adharens, inuenerunt, in quod more causam, cum aliam nescirent, reicere: itaq; alij alias Echeneides describunt. ¶ Lampredas sunt qui à fulgore (nitore nimirum cuius ceu oleo delibant) Lampyrides uocent, sed auctorem nullum habet, Barbarus. ego Lamprias appellare malim, si fin- gendum est uocabulum Græcum (ut Anthias dicimus) non à splendore, qui uisu percipitur, sed coniuuali. λαμπρότητα enim et splendidissima sunt coniuuia, in quibus uicissimodij diu utuntur, hi enim diu sunt πῆς ἐγχεσθεις, ut ita loquar: hoc est, illis liquoribus esse est uentus. ¶ Tineas fontium, quas Plinius frigidis eorum indices facit, ego non Lampetras, ut aliqui, sed insecta illa aquatilia interpretor, quæ uulgò Scrophulæ Galli uocant, nostri Γυζενι. ¶ Alabes, Αλάβες, (ut Chremes, Chremetis,) Straboni piscis est Nili: Plinio Nilidis lacus. Alabeta (inquit, malim Alabetes) Coc- racini, Siluri, repriuntur in Nilide lacu, quem Nilus efficit. Apparet autem à leuitate & lubricitate nomen ei factum, sicut & alabastro, & cum Lampetra piscis lubricus sit, & nomen ferè conueni- at, (a. initiali detractio, & m. ante b. adiecto, recentiores quidē Græci plerunq; μ. ante π. præponūt, ut μπάλμπεσις, p pulueris, ut p. alabeta, dicatur Lābeta: si hūc piscē in Nilo reperiri mihi cōstaret, omnino Alabete esse cōsijcerem. ¶ Archesistratus præ omnibus anguillis laudat eam, quam in- ter pisces solam ἀπύλωρον esse dicit: Lampredam fortè intelligens, quæ ut in summis delicijs est, ita omni osium spinarumq; duritie caret. Loco enim spine dorsī, cartilagineam habet eamq; teneram adeò, ut in cibo etiam appetat. In minoribus Lampredis memini me loco spine dorsī neruū unū

Lampyris.
Lamprias.

Tineæ fontium

Scrophulæ.
Alabes.

Anguilla a
pyrenos.

326 De Piscib. anadromis Pars V.

*Fistula Lam
preda.*

cauum continuum reperisse. Apyrena quidem è malorum Punicorum genere *απυρῶνας*, id est, nucleos habent nec duros nec magnos. Quòd si Apyreno l. liquidam ueluti articulum præfigas, faciliè in Lampyrenam & Lampredam mutabis. Sed satis de nominibus. Hoc in huius piscis natura mirabile, quòd præter aliorum piscium morem, fistulam in capite supremo medioq; gerit: qua, ut cete quæ pulmonibus respirant, & aerem trahit, & haustili aquam rejicit, eamq; ob causam in summa aqua fluitat, facileq; suffocatur, si inuitum sub aqua diutius retineas. ¶ Albertus Magnus pro Lampreda Murænam dixit. ¶ Lampetra flaua capitur in mari Oceano inter Angliã & Noruegiã, sed raro: cætera similibus uulgari.

ITAL. Lampreda,

HISPAN. Lamprea.

GALL. Lamproye. Circa Monspelium Lamprezze, Sabaudis ad Neocomensem lacū, Lampri. Fœtus eorum Burdegalenses Pibales appellant, Rondeletius. Aliter Cæsar Scaliger: Sanonica (inquit) uox est Piballa: pisciculus tenuis, uermiculi specie, Anguillarum more natans, colore candido, maritimæ naturæ consulti aiunt esse Anguillarum prima rudimenta: adultiores Pimperneus uocari, perfectas communi nomine agnosci, Sic illi. Fieri autem potest uterq; ut fallatur, & Piballa Gallorum non alius sit piscis, quam Flandrorum Pimperle: uel ut Angli uocant, *Pyper oyle / Sprall oyle*: Miseni ad Albim *Spirabl*. Hic enim piscis est longus, subfuscus, specie qua reliquæ anguillæ: lubricus, rostro & capite acuminato. E mari in Albim ascendit: nec durat, sed contabescens moritur.

Iconem hanc ut ab Argentinensi pictore accepi, potius, maiorem quidem quam uellem.

GERM. *Lampred / Lampriet / Lempfried / Basslex / Lampberyn / grosse / Leinaug*: Vide in Lampreda media, per inferiorem Germaniã *Lambreij*: Coloniae *Lampereij*.

ANGLICE. *Lampreye / Lampraye / Lamprell / Lampron*: uel *a nyne cede eale*, id est, Ennecephthalmis Anguilla.

POLONICÆ & Bohemice *Neynok* uel *Naynog*, uocabulo Germanico.

LAMPREDA media (uulgò dicta.) Nomina Latina eadem quæ superiori, huic conuenient. minor est quàm præcedens, maior quàm sequens. Italis & Gallis ignotam puto. Hæc quoque è mari fluuios subit. Lege quæ supra scripsimus cum maiori uel simpliciter dicta Lampreda.

GERM. Argentinię uocatur *ein Bärle / Berlin / Berling*. Francofordiæ & apud inferiores Germanos *ein Pricke* uel *Hick*, quod nomen à Lumbrico dempta prima syllaba factum uideri potest. Ad Albim *ein Leinaug*, hoc est, Ennecephthalmus, quasi nouem oculis insignis, præter enim duos oculos propriè dictos, branchiæ paruæ, rotundæ, detectæ, septenariæ, ocellorum quadam specie apparent. Nostri hoc nomen priuatim minimæ Lampredę tribuunt: sed ut nominis huius causa, eadem & similiter in Lampredis omnibus apparet: ita hoc nomen quoq; generale & commune cõuenit omnibus, ad species uerò designandas magnitudinis differentia exprimenda fuerit.

ANGL. *A Kleane Lamprelle / a smal Lamprelle*.

A. Ein

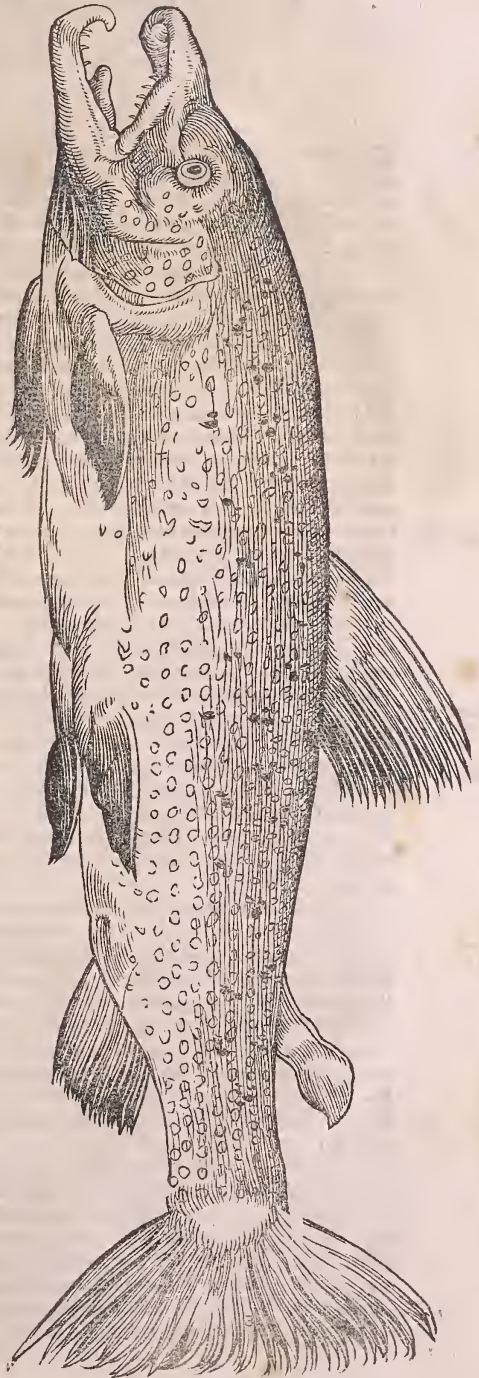
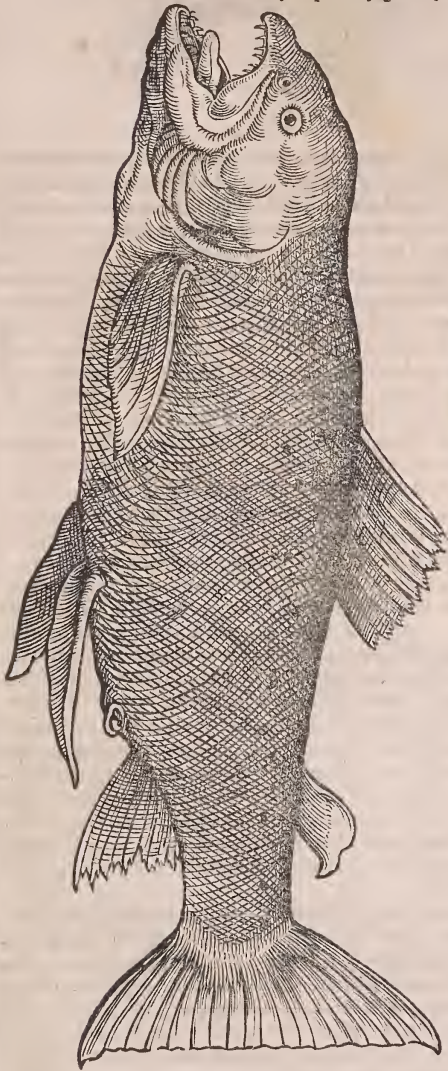

Enneophthalmus.

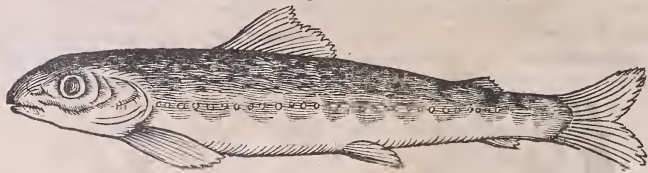
A. Lin Salm.

B. Lin Lachs.

A. Icon est Salmonis ante partum, hoc est, uerni & aestiui, non facis probe expressa. B. uero autumnalis & hyberni Salmonis, sub partum & à partu, (qui rostro recuruo ac maculis pluribus facile dignoscitur,) effigies est, melius depicta quam alterius: quæ emendari ad huius exemplum poterit; aliud enim non differt puto, nisi quod rostrum ei incuruum non est, &c.

Salar, id est, Salmo parvus. Ein Selmling.

SALMONIS nomen apud Plinium legitur. Græcis incognitum fuisse, & ideo Græco nomine Scærare, nihil mirum, cum Græci ueteres in Oceanum non penetrarint. In Oceano enim tantum nascitur, (*nos in fluuijs tantum nasci, quos ex Oceano subire, ostendimus*;) qua de causa fluuios tantum eos subit, qui in Oceanum influunt, Rondeletius. Bellonius etiam Sulmonem scribit, in prima per u, quod non probarem. ¶ Salmonis nomen à Germanis Rheni accolis uel Gallis Aquitanis Latini acceperunt. uideri autem potest à sale deductum nomen: quod hi pisces in magna copia saliri, uel sale muriaque inueterari soleant, in tomos cocis: perinde atque in mediterraneo Thynni; quos & magnitudine referunt, & robore corporis, usque salendi, (ut si Latinum esset uocabulum, à saltu factum uideri posset;) & natura migrandi ad summa fluminum, ubi pariunt: ac inde reuertendi, quemadmodum Thynni ex mediterranei inferioribus partibus aduerso mari in Pontum ascendunt, inde à partu reuertuntur. Thynnium a se inhaerentes agitant, Salmone hirudines & lampredæ. A Salmone diminutiuum recentiores aliqui faciunt, Salmulus, quem & Salmunculum dicamus licet: is paruulus Salmonis foetus est, ut Cordyla Thynni. idem ab Aufonio Salar dicitur, aduultor iam Sario, media inter Salarem & Salmonem ætate: alij legunt Fario, & omnino uerisimile est Trutta tam quæ uulgo Forina dicitur, ab Aufonio Salmonem, sed grate minore existimatum, ut (Parte 4. huius Ordinis) in Trutta diximus. Trutta quidem tam multa Salmonia affinia habet, ut nullum aliud piscium genus ei rectius comparetur. Anchorago Rheni piscis à Casiodoro prædicatur: qui uel Salmo uideri potest, è Rheno præstantissimus, & certo tempore rostrum anchoræ instar incuruans: uel Trutta lacustris, quam cum idem patitur, *Nlanck* appellant Germani ad osium Rheni in lacum Acronium se infundentis: sicut & nostri quæ Limagus fl. lacum intrat. partitura enim fluuios subit, sicut & Salmo: & formam rostri similiter mutat. eundem piscem in lacubus Carinthiæ *Rheinanc* uocari puto, tanquam à Rheno & anchora composito nomine. Non hæc uerò solum, sed & aliæ quædam in fluuijs & lacubus Truttæ sic afficiuntur; & eo tempore detritus se habent, in quo cibo minus grate sunt, sicut & Salmo: itaque etiam nomina mutant, uel omnes, uel aliquæ. Salmonem aliqui alio nomine Efocem uocant: ego Lucium potius Efocem iudico. ¶ Salmonis, ut dictum est, Græcè nomen uetus non extat: qui uoluerit, Salangæ appelleret: quoniam *Σάλανγας* boni piscis nomen legitur apud Hesychium: neque præterea quinam sit explicatur, aut potius à saltu, (unde & Latine aliqui dictum putant Salmonem.) *Ἀλίμων* nominetur: uel à migrandi natura, *κατακλιόμενος*, sed id epitheton potius quam nomen fuerit, uel *ἄλιος* *πυργινός*, *ἄλιπυργός*, id est, Truttæ species, marina Trutta, uel dromias dromasue fluuiatilis. Aristoteles enim in mari dromades uocat Thunnos, aliosque gregales, qui aliunde in Pontum excurrunt, & uix uno loco conquelescunt.

Anchorago.

Efox.

Salanx.

ITALI ut Salmone carent, ita etiam nomen eius à Gallis aut Germanis mutuentur oportet. **GALLI** nominant Saulmon. Magnos, Salmones uocant; paruos, (Galli & Aquitani) *Ta* cons. præterea marem à fœmina distinguunt, hanc enim ob rostrum magis aduncum, hami modo, Beccard appellant, Rondeletius. Aliqui fœminam à ferendis (*portandis*) ouis, Bortiere, differe hæc à mare aduncitate labri inferioris, Bellonius. Est Truttæ species (inquit Cæsar Scaliger) eo in fluuij, quo Normanni à Britonibus separantur: cuius inferior mandibula, extrema cuspidè curuata, sursum uersus conditur in foramine superioris. Quom rostri unicum falsis quidam in Salmonæo genere fœmellis designauit. Non enim sexus in genere, sed speciei notam esse patet: quod hic sine illa, ut ita dicam, pyxidatione, quotidie ouis fœtæ certo anni tempore capiuntur. Sic ille, ¶ Nostri piscatores in masculo tantum Salmonem rostrum inferius insigniter recuruari aiunt, in fœmina perparum: nec tamen quàm rectè.

GERMANIS circa Rhenum & alijs Salmo (*ein Salm*) tempore ueris ætatisque nominatur, usque ad diui Iacobi diem, qui est uicesimus quintus Iulij. deinde mutato nomine *ein Lachs* in utroque sexu (quanuis marem aliqui priuatim apud nos sic uocant, fœminam uerò *Lyder* uel *Lieder*) usque ad diui Andree diem, qui postremus est Nouembris. Salmo igitur uernus æstiuusque est: Lachus uerò autumnalis & hybernus, sub partum scilicet & à partu: quasi lassum dicas, longa iam natatione aduerso flumine & partu exhaustum: uel à genitura quam nostri *Leich* appellant, quasi *λεχός*, circa Rostochium *Lach* nominant. Saxones & Miseni Salmonis nomine non uantur: sed *Lachß* appellant tempore, sexu & ætate quibuscunque, per autumnum quidem & hyemem

mem

mem cum sub lapidibus & saxis delitescens contabescit & maculis rufi seu enei coloris impletur, ab ijs ipsi *Kupferlachs* uocatai. ¶ Salmunculos, id est paruos & uix digito longiores Salmones, nostri alijq; nominat *Selming*: *Miseni Camzen* / *Kanizle* / *Kunizle* / ab ipsa paruitate puto: un de & Georg. Agricola Latine Salares nanos uocauit.

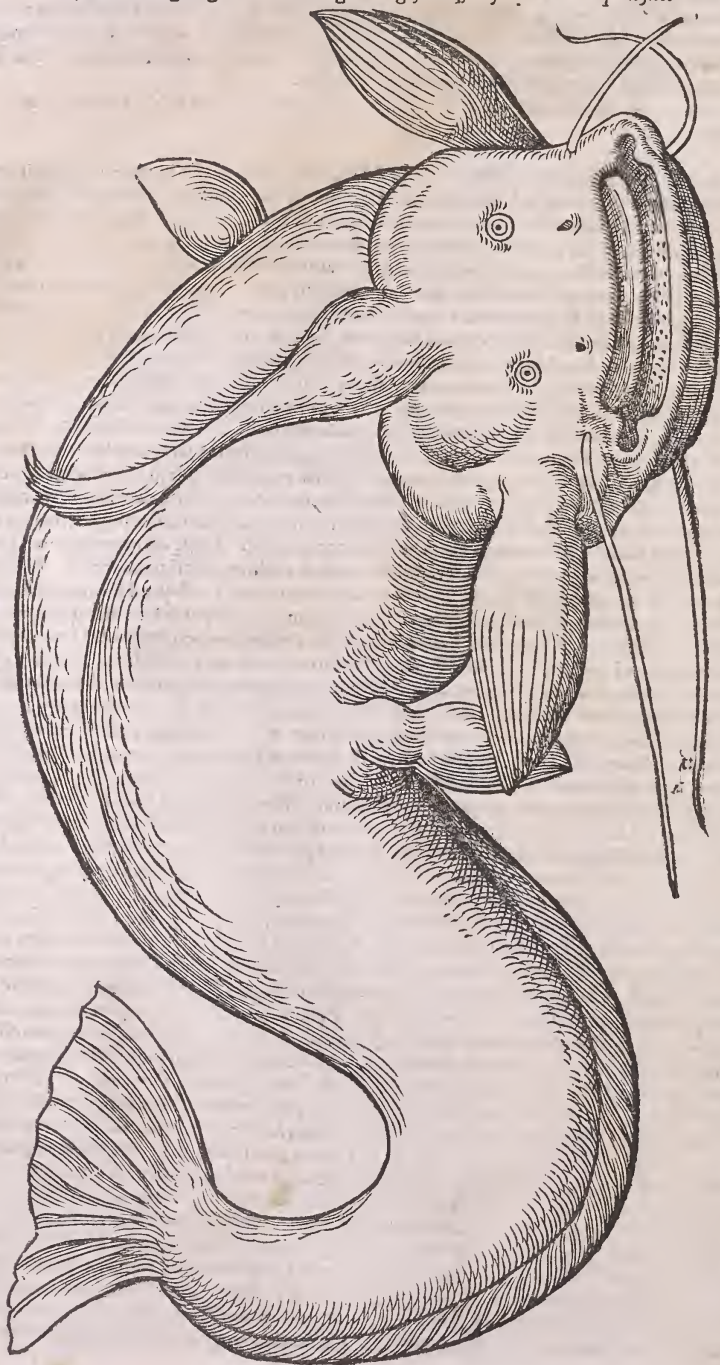
ANGLICE. Salmon uel *Samond*. priuatim uerò dum melior in cibo, & suauiore ac friabiliore carne est, uocatur a *Kribbe Salmon*, hoc est, friabilis Salmo. at postquam carnem deteriore habere, & rosirũ curuare coeperit, porco grandinoso ab eis comparatur, uocaturq; a *Kyp per Salmon*: quod Germanus diceret ein *Kupferalm*.

ILLYRICE Losos: quo nomine Poloni & Bohemi utuntur. inuenio & aliud Polonicũ Losos *tzarny*.

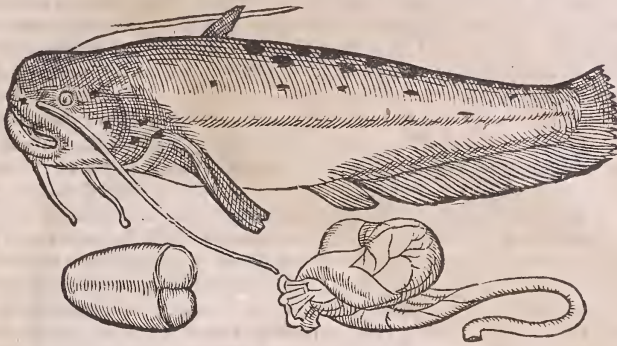
SILVRVM piscem primus nostro seculo Io. Manardus Ferrariensis medicus, agnouit: quod Sin epistolis eius apparet, ubi Vngaricum eius nomen proferit, sed malè, à Manardo Bellonius, qui tamen Silurum à Glanide (Plinij errorem secutus) non distinguit, nec satis diligenter describit, barbularum mentione omiſſa. Ipsum uerò piscem omnibus adhuc ignotum, & multis lógisq; eruditorum controuersijs agitatum, primum ego pictum exhibui, & in nostris regionibus ostendit, uarijsq; nominibus (quæ nunc subiiciam) quis sit interpretatus sum. Bellonius fortè uerũ Glanidem descripsit, utpote in Strymone Thraciæ fluuiò captum piscem, ubi hodieq; Glagnum appellant. in eo enim Glanides agitare tradit Aelianus, Siluros uerò in Mæandro & Lyco Asiæ, & Istro Europæ flumine. Equidem conjicío omnia quæ de Glanide scribuntur, Siluro etiã conuenire, & duas unius generis proximi species esse; hanc maiorem & nigriorem, illam minorem & albiorem, sicut Pausanias etiã scribit: quanquam Siluros non nominat, de ijs tamen eũ sentire dubium non est. (Lege quæ supra scripsimus in Glanidis mentione, sub finem Partis IIII, huius Ordinis.) Dentibus etiã Silurum à Glanide non differre putauerim, quanquam Silurus à nobis exhibitus non magnos dentes, sed paruos & confectos habet, ordine uno in maxilla seu labro inferiori, duplici autem in superiori: præterea in palato fauces uersus, utrinq; denticulorum congeries quædam apparet, quibus ab inferiori parte nulli occurrunt; sed inferior oris pars, (interior quidem, non prima statim quæ branchiæ quaternæ ad eam quæ loco linguæ est partem adnascuntur,) limæ instar exasperatur. hæc dum scriberem, Siluri caput aridum, manibus tenebam. Aristoteles Glanidĩ durissimos dentes esse scribit, ut uel hamum rumpat morsu, id quod Silurum etiã facere posse non dubito: non tã singulorũ dentiu robore ac duritie, q̃ stipatorũ (ut dixi) congerie, alibi *ακυσσοφάγου* appellat, quòd hamũ deglutire soleat: nã sic Aelianus interpretatur, & hoc quoq; Silurum nostrum facere constat, quem in historia nostra non dentes habere dixi, sed labia limæ instar exasperata, sic enim ab alijs acceperam. ac rursus ex aliorum uerbis, idq; melius, dentes ei attribui, paruos & instar pectinis illius quo laneæ uestes depectuntur. Caput quod habet partu Siluri est, in maioribus dentes etiã maiores ualidioresq; fieri par est. Ouorum custodiã ut Glanidĩ (mari) Aristoteles tribuit, ita Siluro pisci Albertus Sumum Illyrico uocabulo appellans: & rursus incrementi tarditatem, Aristoteles Glanidĩ, Albertus Siluro, &c. Vtranq; feram esse uoracissimam, et in queuis oblata animalia grassari, authorum testimonijs liquet. Itaq; simillimos esse hos pisces, & species planè congeneres non dubitamus, adeò ut non sit mirum ab aliquibus tantam similitudinem non distinguentibus nomen unius alteri attribui cum olim tũ hodie. Aristoteles Glanidĩ tantũ meminit; Plinius ex eius uerbis Silurum interpretari solet, eũ alibi distinguere uideatur. Gaza quoq; Silurum transtulit, Aelianus Glanidem in Strymone capere scribit, Silurum in Lyco & Mæandro: at alibi Istriani etiã Siluri mentionem facit. Bellonius Glanidem Nilo attribuit, ueteres Siluri tantũ in eo fluuiò meminerunt, Athenæus Latũ in Nilo piscem similem esse tradit Glanidĩ Istri, tanquam hic in Nilo non capiatur. Verũ Bellonius Glanidem à Siluro prorsus non distinguit, Saluianus cum Iouio Silurum ridiculè putare esse Sturionem: & uerũ Silurum, utpote in Danubio captũ, ut ait, p Glanide pingit. Bellonius Silurũ, siue potiũs Glanĩm, cartilagini neis ouiparis adnumerat cum Sturione & Atilo: quod quã rectè fiat, considerandum est. fortè enim non cartilagineus, sed spinosus Silurus est. nos Glanĩm supra inter fluuiatilis simpliciter posuimus: Silurum uerò hic inter anadromos, quoniam è mari flumina subire, inq; eis parere, manere, & proficere ex Io. Kentmanno didici. ex ueteribus quidem uterq; fluuiatilis tantũ esse uideatur. Glanidem quoq; cum natura adeò cognata sit, è mari subire uerissimile est. Reperitur hodie Silurus non solum in Mœno Germaniæ fluuiò, ut Plinius prodit: sed in eo, ut in Rheno quoq; (Pausanias in Rheno & Istro gigni scribit) quem ingreditur, perrard: frequentius autem in alijs Germaniæ fluminibus perlit, maioribus præsertim, ut Danubio, Albi, Viadro, Vistula Sarmatiæ: item Lyco & Tibisco, qui Danubio miscentur; (Ausonij tempore etiã in Mosella, quæ in Rhenum descendit, capiebatur.) Item in lacubus aliquot Heluetiorum & Sueuorum, ut Moretano Bernensium, & Iuerdunensi Sabaudorum, & Aconio quem à Constantia denominant; & minorib; quibusdam, ut ppe Rauensburgũ et Waldsee oppidatũ quos fortassis ex Aconio lacu per *Schuss* fl. ascendunt, sed quo modo è mari ascendentes illuc perueniunt: rarissimĩ quidem in Rheno capiuntur, & ut per Rhenum ascendant, per Catarractam eius superiorẽ, qui prope Scaphusiam

330 De Piscib. anadromis Pars V.

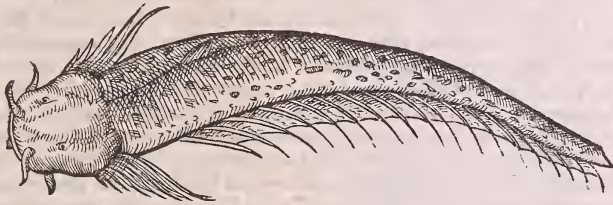
Effigies Siluri, quam olim accepi. eiusdem uerò postea accuratius expressas icones Iulius Alexandrinus Ferdinandi Augusti medicus è Danubio, Iohannes Kentmannus ex Albi, & Carolus Egellius clarissimus Rauenspurgi medicus è lacu uicino, ad me dederunt: ei quam hic exhibeo similes, sed colore magis nigricante, & oblongiore angustioreq; uersus caudam corporis filo.

Alia eiusdem (parvi adhuc) icon, è lacu Bipennacium, ditionis Bernensium, à Benedictho Aretio missa.

Alia è piscina piscatoris cuiusdam Argentinæ, uidetur autem cauda eius attrita propter piscinæ angustiam, aut aliam ob causam. barbule uerò, que quotannis ei decidunt, nondum plene renatae. Hodie quidem aliam eius formam esse dicunt, quam cum mihi depingeretur. Aetatis certè locorumq; discrimina, mutationem aliquam adferunt: neque idcirco species diuersæ fuerint, ut primùm existimabam, iconibus tam diuersis ad me missis. postea enim cum pisces ipsos Augustæ, Argentinæq; uiderem, aliter iudicaui. An tamen species diuersæ in Germania reperiantur, diligentiores olim considerabunt.

est, eluctari non poterunt, ut neque Salmones, nec alij pisces præter Anguillas. itaque uel è mari non ueniunt in Acronium, in quo tamen rarissimè inueniuntur, & forsan è piscibus paruis huius generis olim iniectis, aliqui sunt prognati. uel si è mari migrant, eadem qua anguillæ corporis agilitate Catarrhactam illum euincunt. Argentinæ piscatores duo ciues (quorum alteri nomen est Iacobus Baltner, alteri Iacobus Lamp) in piscinis suis Siluros alunt; uterq; singulos, aut alter binos. eorum duos ante annos quadraginta in Rheno captos aiunt, uix digiti longitudine, & ab eo tempore ad pedes sex cum dimidio excreuisse, alterum saltem. Vnius iconem Petrus Stuibius affinis meus iuuenis doctissimus ad me misit, qualem exhibeo.

Silurus Latino nomine caret, neque mirum cum nullus in Italia reperitur: quanquam ne in Græcia quidem fortè, sed aliunde importabatur falsus. Græco quidem nomine Silurus dictus uidetur à caudæ agilitate, qua Anguillam & Thrisiam uulgò dictam refert. In quibusdã codicibus Græcis pro *silur* legitur *silur* & facilis lapsus, & qui non malè cecidit. Aelurus enim Felem signi ficat: uidetur autem nescio quid felinum hic piscis aspectu, barbulis, & caudæ mobilitate præ se ferre. Sunt qui cauda pisces ab eo percussos ori admoueri dicant. Barbulas modò ante se exerit, ceti ad explorandum, modò ad latera comprimit. Forfan & ad uenationem eis astutè utitur, ita ut suis Rana piscatrix, quam etiam oris rictu & uoracitate refert. Ex minimo, ut diximus, ingens euadit. Maximi libras (unciarum 16.) circiter xx. ultra c. appendit in Albi. & pinguitudo in magnis per dorsum uel duos digitos crassa, ceu in porco, apparet. Apud Bohemos uulgò fertur, piscem pisci prædam esse, at Siluro omnes. Nostra memoria in Tibisco, dissecto huius piscis uentriculo caput humanum cum manu dextra & tribus annulis aureis repertum fama est constans: ut ipse ab homine Vngaro fide digno accepi, &c. Publica apud Pannonos fama est, inquit Ioannes Marnardus, aliquando captum in cuius uisceribus humana manus ornata anulis inuenta sit. Saluina nus puerum in Danubio apud Possioniam natantem ab hoc pisce deuoratum refert. ¶ Borbotam Albertus Magnus hunc piscem uocat: aut potius speciem illam Mustelæ, quam Thrisiam uulgò nuncupant, Botatrisiam Itali, præsertim lacustrem. Cum autem duodecim annos excesserit (in-

Aelurus.

Borbotam. Barbara.

Solaris.

quit) hic piscis, in uastitatem ac longitudinem maximam crescit, & Solaris uocatur, quia in Sole libenter in ripis fluminum iacet. Eadem uerba apud Isidorum, & innominatum de nat. rerum scriptore leguntur. Apparet autem eos similitudine deceptos esse, quoniam Barbotta siue Trisfia si millimus est Siluro paruo piscis, ita ut uix dignoscatur, teste Bellon. Solaris nomen a Siluro corruptum esse putarim. Barbotta uel Barboth nomen Germanis aliquibus in usu est de Thrisfia nostra. Est & Barbotta piscis barbatus circa Tanaim dictus, ex Antacæorum genere; quem ichthyocollam Bellonius nominat, & similem ei (*barbis nimirum ex capite*) Silurum facit. Athenæus Latum in Nilo piscem tradit albisimum suauissimumque esse, similem Glanidi qui in Istro capitur, quibus uerbis genus hoc Antacæi potius, quam Latum de genere Coracini ab alijs dictum in telligere eum diuinarem, si an ulli Antacæi in Nilo caperentur mihi constaret. Vngari quidem Silurum ipsum à latitudine Harcha nuncupant. ¶ Sumus nomen, quod Albertus pro Siluro uel Glanide utitur, factum est ab Illyrico Sum. Idem Albertus: Aliquando (inquit) iacentes ac dormientes pisces in fundo percutiuntur tridente, ut in Danubio Ruffi, Hufones, Sturiones. Quinam uerò piscis sit Ruffus in Danubio, rescire nondum potui. Stephanus Lauræus Ferdinandus Aug. medicus, de hoc nomine ac pisce Posonij ad Danubium cum inquisiuisset; respondit omnino uel Scurionem uulgò ab Vngaris (Schuureg) dictum, ex Antacæorum genere, cuius subruffa sit caro, Ruffum Alberti sibi uideri: uel potius quem uulgò Harcha nominent, (id est, Silurum,) cuius in uentre cum alia macula, tum ruffa appareant, neque enim in Danubio post Hufonem & Sturionem, piscem alium magnum cognosci, præter duos illos quos diximus, & insuper Tok ex Antacæis.

*Sumus.**Ruffus.*

ITALICVM nomen non habet, nam in Italia fluuijs, inquit Saluianus, nullibi (quod sciam) habetur. Sic ille, Quod si uerè scribunt Grammatici quidam, Glanin esse fluuium Cumæ in Italia, à quo etiam piscis Glanis uel Glanus dicatur, Saluiani Glanis, idemque ei Silurus, à nostro Siluro diuersus, cognatus tamen ei, in Italia reperietur: quod mihi non est uerisimile. est & alius in Italia eodem nomine fluuius circa Tiberim, & tertius Iberiæ, auctore Stephano.

GALLICVM etiam neque piscem hunc, quod sciam, neque eius nomen habent: nisi quòd ad Iuerdunensem lacum Sabaudi, Saluth eum appellant, nomine ad Silurum alludente.

GERMANICA eius nomina in alijs locis alia sunt: *Salut* in Bernensium dititione, quod nomen an ipsi à uicinis Sabaudis acceperint, an contrà, nescio. Acronij lacus accolæ & Sueui uocant *Waller/Wäller/Wälline*: alij aliter proferunt, *Wale/Walle/Walarin*. uidentur autem omnia hæc nomina facta à Latino Balæna: quòd ut hæc in mari, ita Silurus in dulcibus aquis magnitudine excellat, sicut etiã Ausonius canit. Saxones, Silesij, & maritimi Germani *Welß* uel *Wilß* appellant. Danubij accolæ *ein Schaid*, siue à damno quod uocacitate sua infert; siue à figura uaginae gladij, præsertim equestris: que latior initio, paulatim in angustum desinit. Viennæ dum parus est, & pedem aut cubitum non excedit, appellatur *ein Sack*: adultior *ein Schaid*. Sed ab alio quodam accepti, piscem *Sick* uel *Tück* uel *Tick* in Danubio capi, non quidem circa Viennam, sed inferius circa Budam, molem eius libras (xxvi. unciarum) xxxv. appendere, corpus ut Hufonis, minus, multis ceu stellis uarium, &c.

ILLYRICE Sum uocatur apud Polonos & Bohemos: quo nomine in mari etiam Balenam & Cetum in genere interpretantur.

VNGARICE Harcha (quod ita proferunt, ac si scriberetur Hartfcha uel Harcza, à Germano,) à latitudine dorsi aut oris fortè,

Icones require in pagina sequenti.

ACIPENSER, Aquipenser, Oxyrynchus. sed hoc nomen etiam alijs quibusdam piscibus tribuitur. Vulgò Sturio, uel Stora. Est autem de genere Antacæorum, è quibus ichthyocolla, id est, glutinum habetur. Hic idem est, ut ego iudico, quem Plinius in Danubio Porculo marino simillimum dixit: libro nono capite decimoquinto, de maximis piscium scribens: ut sunt (inquit) inter marinos Thunni: & in quibusdam amnibus haud minores (scilicet Thunno,) Silurus in Nilo & Mæno, Efos in Rheno, Attilus in Pado: & in Danubio maior, (scilicet Thunno, aliqui hic pro maior legunt Mario, quòd non probamus,) Porculo marino simillimus. Dorionis Oniscum galliam & Galeni Galaxiam esse Sturionem, Rondeletius sentit. mihi non uideatur. Vide superius in Lampreda. Ridiculè quidam Silurum ueterum, putant esse Sturionem nostrum.

ITALICE Sturion. Sturiones minores, qui cubitalem magnitudinem non excedunt, Porcelletæ uulgò uocant Itali: grandiores uerò Sturioni, differunt autem ætate solum, non etiam specie, ut quidam suspicantur, Saluianus.

GALLICE Esturgeon, Burdegalenibus Creac.

HISPANICE Sullo, quasi Suillus. alij Sollo uel Solho scribunt.

GRAECIS recentioribus Xyrichi, (id est, Oxyrynchus:) Cyprijs Morona, quod nomen Itali Hufoni nostro tribuunt.

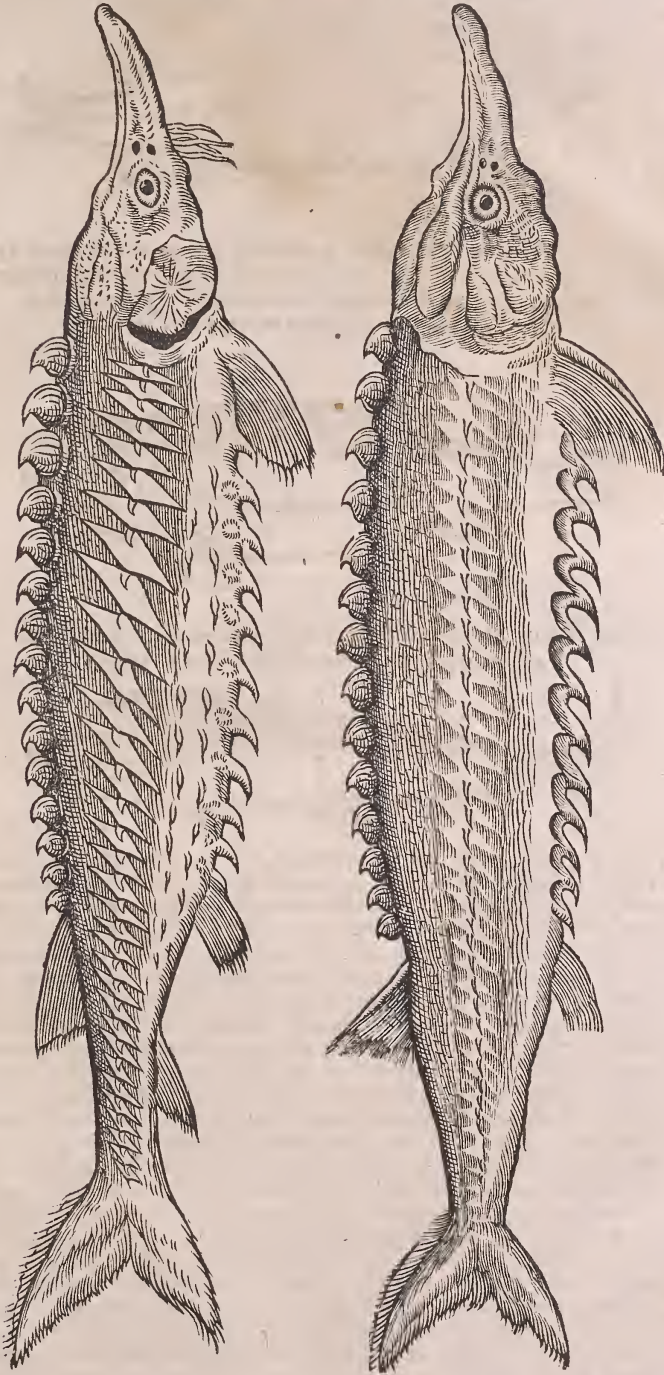
GERMANICE Stoz/Styr/Styrl.

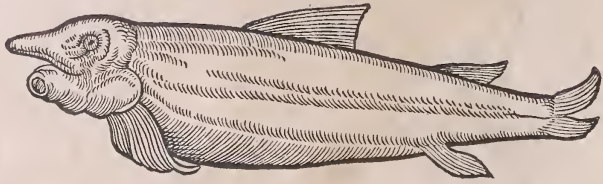
Sturionum

Sturionum has duas icones Venetijs nactus sum: secundum Moronam nominant.

STVRIO primus.

STVRIO secundus.

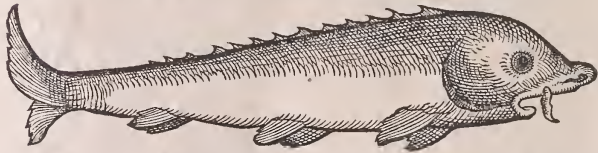

ANTACÆVS Borysthenis à Rondeletio exhibitus. Similis est huic figura Attili in Bello-
nij libro: nisi quod unicum in dorso pinnam habet, & caudam nonnihil differentem. sed ali-
ter Attilum Rondeletius pingit. De Antacæi nomine, lege cum sequente pisce.
GERM. Ein art der Haussen oder Stören in dem fluß Neper.

ANTACÆI illius quem Germani Husonem uocant, effigies alia, à Panno-
nia nobis transmissa: & melior, ut apparet, quam Rondeletij.

Exos.

ANTACÆVS alius, ut à Rondeletio pictus est, rostro quidem non acuto sicut Oxyrhy-
nchi alij, quibus tamen cognatus est. Idem Exossem hunc piscem appellat: uerè quidē quòd
osibus careat, sed non probè, tanquam ex Plinio: cuius uerba sunt lib. 9. cap. 15. de maximis pisci-
bus loquentis, hæc: Sunt inter marinos Thunni: & in quibusdam annibus haud minores (scilicet
Thunno,) Silurus in Nilo & Mæno, Esos in Rheno, Attilus in Pado: & in Danubio maior (scilicet
Thunno) Porculo marino simillimus, & in Borysthene (inquit) memoratur præcipua magnitudo
(id est, piscis præcipua magnitudinis,) nullis osibus spinisue interstitis. Hæc ille, intelligendum est autem
Borysthenitem hunc piscem, uel eundem cum Danubiano illo qui Porculo marino similis est,
non cum Esoce Exosæue, ut Rondeletius accipit: uel potius sui hunc quoque generis esse, & à præ-
cedentibus omnibus diuersum, nimirum Husonem uulgò dictum: ut Porculo marino simillimus
Sturio sit: Esos uerò Rheni, ab utroque diuersus, Huso quidem esse non potest, cum is in Rheno nū-
quam inueniatur, nec alijs in Oceanum se exonerantibus annibus. Mihi certè Esoce, Lucium
piscem esse animus inclinat. Vbi Plinius scribit, ut recitauit, et in Danubio maior, aliqui pro ma-
ior legunt Mario, tanquam piscis nomen: quam lectionem Rondeletius reprehendit: quamquam
ad Italicum (Morona) nomen hoc accedat, &c. Quærendum an hic idem sit Latus Nili, cuius
Athenæus meminit, albissimus suauissimusque quoquo modo apparetur, Glanidi (Siluro opinor
dicere debuit) Istriano similis. Vide superius in Siluro. ¶ Antacæus nomen commune mihi uide-
tur, et huic & similis formæ piscibus (etiã Sturioni) imponendum, debet autem penultima per
æ, diphthongum scribi. Antacæorum piscium maximorum in Istro Aelianus & Athenæus ex
Sopatro meminerunt: quæ tanquã albissimi suauissimi que celebrantur. Antacæi Delphinis magni-
tudine pares circa Borysthenis & Mæotidis ostia ad Gangamam (sic enim locum appellant) ligo-
nibus effodiuntur, Strabone teste: fortè quòd glaciem lignonibus scindant. Aelianus quidem Anta-
cæos magnos in Istro sub saxa subijci, aut in imam arenam ad uitandum frigus abdi scribit. An-
tacæi nomen uidetur amnis dedisse in Mæotim lacum Asiatica parte influens, Hermolaus.

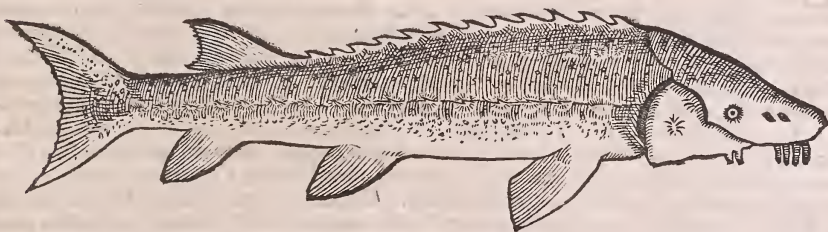
Antacæus.

Antacites

tacites Sarmatiæ fluuius haud longè Tyramba oppido in Mæotim exit, à quo Antacæi pisces, &c. Vadianus. Plinius Antacas populos circa Mæotin Colchis uicinos facit. Vngari piscè Tock uel Tockhal appellant, non alium opinor quàm Hufonem, aut omnino cognatum ex Antacæorum genere, nomine forsan per aphæresim factio ab Antacæo, idem aut similis Germanicè *Sick* / uel *Tick* / *Tüct* / à Germanis Danubij accolis nominatur: quamquam alius Silurum paruum Viennæ sic nominari nobis retulit: & forsan propter aliquam similitudinem, (capitis & barbularum aut aliam,) ut & Silurus & Huso, Barbotta uulgò uocatur, in diuersis tamen locis: ita etiam Germani aliqui idem nomen *Tüct* utriq; attribunt, alij in alijs locis.

Bellonij figura ab hac, quam ex Rondeletio dedimus, differt, præsertim cauda. Pontico uel go (inquit Bellonius) Collanus hic piscis dicitur, Bononienfibus Copsus, Italis Colpiscis, & uulgo Colabucus. (*Germani dicunt Wundtleyrn / id est, oris glutinum.*) Ferrarienses (apud quos, p Sturione, nequissima ichthyopolarum impostura interdum uenditur, quum eius caro multum inferi oris sit notæ) piscem Iudaicum nominauerunt, alij Copesce, Hæc ille. Audio & Moronam Italis uocari: quod tamen uocabulum Cyprijs & alijs nonnullis Sturionè significat. ¶ Pado peculiaris est in Italia, Sturioni & Attilo cognatus. Herodoto Antacæus dicitur, Pomponio Magnus Borysthenis incola. Alijs quibusdam ueteribus Ichthyocolla, per *synechdochen*, partem enim ex hoc pisce ad conglutinandum usus est. Ab ijs qui Tanaïm incolunt, uulgò Barbotta uocatur, quod quaternis ueluti barbæ ad labia sit communitus, Bellonius.

GERM. *Hausf* (Bellonio teste,) *Huß*: unde & Hufonem Latine recentiores quidam uocant: non quidem per hyperbolen, quod cuiusdam paruulæ domus magnitudinè referat: sed quia si hys uel hysca, unde & Illyricè *Vuyz* appellatur: nimirum à pinguitudine seu lardo quo porcum refert, sicut & alij oxyrynchi. Errant qui *Holtz* Flandris hunc piscem uocari scribunt: ut illi etiam qui Silurum, afellorum enim Oceani generis est, quem ita nominant.

ANTACÆVS stellaris, si libet, appelletur hic piscis: cuius iconem, qualis Straubichij in Danubio captus est, Geryon Seilerus summus & celeberrimus Augustana reip. medicus ad me dedit. Pictura in linteo fatis magno expressa colorem ubiq; ferè cœruleum ostendebat, uenter candidior ad roseum inclinabat. Spinæ in dorso, & stellæ (quæ spinis delapsis relictae uidentur) pallidi coloris erant puncta etiam pallsim uel è pallido albicantis, uel fusci Indiciue coloris. Cognatus hic fuerit què in eodem flumine *Tüct* appellari diximus paulo ante, ab Vngaris Tock. Idem quoq; aut similis uideri potest *Zucca Caffæ*, cuius in ichthyocolla meminit Bellonius, z. pro t. p. sito. Alius puto, sed similis est, quem iisdem Vngari Schuureg, quidam Germanicè *Zürich* (ab Oxyryncho, ut conijcio, deprauato nomine) uocitant, aliqui recentiores Latino nomine ad uernaculum formato *Sturionem* per Sc. non per St. de quo nonnihil etiam in Siluro diximus. Quisdam mihi retulit *Tüct* piscem in Danubio infra Viennam circa Pestum & Budam capi: mole corporis ad xxxv. (sedecim unciarum) libras: cute uaria undiquaq; & stellata similiter, ut in hîc exhibitâ à nobis icone, sed rostro differre, quod longius & gracilius sit, anserino ferè simile. cætera Hufoni similem esse piscem, sed minorem, ideoq; ab imperitis Hufonem paruum esse putari. Hic an sit *Galeus Rhodius*, quærendum.

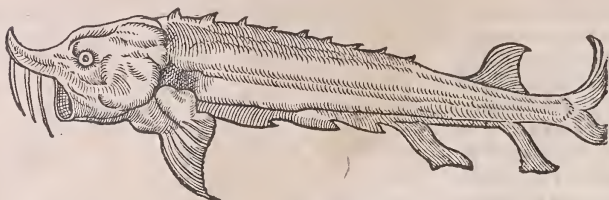
Galeus Rhod.

ATTILVS piscis Pado peculiaris, cartilagineus: Sturioni cognatus, Antacæorum uel Oxyrynchorum generis: & anadromus, ut conijcio, sicut & reliqui Antacæi.

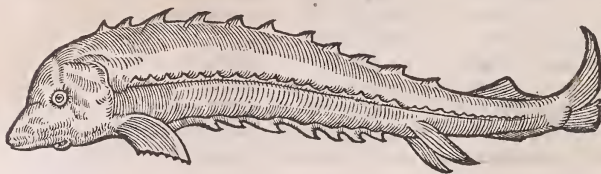
Attilus quum ad certam magnitudinem excreuit, squamas hispidas abiicit: quas per quinque uersus dispositas gerit, in summa scilicet dorfi spina, ex utroq; latere geminatas, & sibi quasi parallelas: extremus uersus pinnas attingit. Contrâ Sturio semper hispidas squamas suas tota ætate retinet, Caltilus Calcagninus.

ITAL. Adello, Adeno, Adena, Adano, Ladano, Attina.

Misit ad me olim eriam Ant. Musa Brasauolus Ferrariensis medicus nobilissimus
 Attili effigiem, quæ cum hac Rondel. pulchrè conuenit: nisi quod spinos illos dor-
 si clypeos plures, latiores, & contriguos habet.

GERM. F. Ein grosse art der Hausen oder Stözen/wirt allein in Italia im Pado ge-
 funden.

GALEVS Rhodius, *Ῥαλεὸς Ρόδιος*. Ego (inquit Rondeletius) hunc Galeum Rhodium, si-
 que Vulpem Rhodiam esse existimo: quem Arcestratus eundem esse cum Acipensere cre-
 debat, non sineratione in hanc opinionem inductus. est enim piscis iste Acipenseri siue Sturioni
 persimilis, non solum corporis specie et partibus, sed etiam gustu ac sapore, dempta unica differen-
 tia, quam non nisi ij percipient, qui exquisito gustatu fuerint. hac non animaduersa, facile Galeus
 Rhodius cum Sturione confundetur, quod Arcestrato euenit: cuius sententiam refellit Athenæ-
 us, Acipenser enim (inquit) paruus est, & porrectiore rostro, & figura triangulari magis quam il-
 le. Et paulò post: Arcestratus de Rhodio Galeo loquens, amicis patrio more consulens, ait: Ga-
 leum in Rhodo, quem Vulpem uocant, si tibi uendere noluerint, uel mortis periculo rape. No-
 minant illum Syracusani *κύνεα τσίονα*, id est, Canem pinguem, Hæc ille. Conueniunt autem hæc om-
 nia nostris piscibus, Sturioni inquam, & illi quem hic exhibemus, is enim Sturionem totius corpo-
 ris figura, tergi ossibus acutis & clypeorum modo efformatis, alijs item in lateribus dispositis, pin-
 nis, cauda, ore in supina parte sito, omnino refert. & quemadmodum Sturiones, relicto mari am-
 nes subit. Reperitur enim in Pado & in Rhodano, & pro Sturione uendit: à quo tamen distinguit
 ab exercitatis, capite crassiore, & rostro breuiore obtusioreq; tum gustu. respicit enim ferinũ quid,
 quod de Sturione dici non potest, carneq; est duriore: à quo sapore Galei & Vulpis nomen ha-
 bet. Galei enim & in eorum genere Vulpes, ferini sunt saporis & ingrati. Si tamen in dulci aqua
 diu natauerit, in cibis haud aspernandus est. Hæc Rondeletius. *ὀπίων κύων*, nominatur etiam ab
 Epicharmo. ¶ Antaceis cognatus est, uide mox in Italicis nominibus.

ITALICE Cops à nonnullis uocatur: quo nomine figura expressum hunc piscem misit ad
 me doctissimus medicus Antonius Musa Brasauolus. Alij nominis affinitate decepti Copso ap-
 pellant. est enim id nomen alterius piscis, (illius quem Germani *Husonem*, Bononienses *Copso* uocitant: alij
Itali Colpece.) Rondeletius. Apparet quidem Cops nomen per syncopen factum esse à Colpe-
 sce: hoc uerò à colla et pisce compositum. Colla enim siue glutinum ichthyocolla dictum, ex diuer-
 sis eiusdem generis piscibus fit, quos Antacæos generis nomine omnes appellarim, ut in Husone
 dictum est. quanquam etiam ex alijs quibusdam fieri aut solet aut potest.

GALL. In Rhodano captus pro Sturione uenditur, sicut dictum est.

GERM. Ein art des Stözen/wirt in Italia gefangen in dem Po/vnd in Franck-
 reych in dem Rottè: dem Stöz so ganz ähnlich/das er darfür ver-
 kauft wirdt/hat ein kürzeren kumpferen schnabel/
 ein dickeren kopf: vñ wilrelet starkt.

FINIS ORDINIS I. TOMI II. DE PISCIBUS
 fluuiatilibus.

ORDO II. TOMI II. DE RE

LIQVIS DVLCIVM AQVARVM ALVMNIS

ANIMALIBVS: CVIVS HÆ SVNT PARTES.

I. De piscibus Lacustribus.

II. De animalibus Crustaceis.

III. De Testaceis,

III. De Insectis.

V. De Amphibijs tum quæ pedibus nituntur, uiuiparis,
ouiparisq̃: tum quæ ijs carent,

D. M. S.

SIGISMUNDO LIBERO BARONI IN HERBER-

STAIN, NEYPERG, ET GVTTENHAG, VIRTVA-

tis ac meritorum ergò immunitate donato.

P. P.

ITALA me primo tellus sub flore iuuentæ
 Aurata patriæ donatur torque remisit.
 Maximus Aemilius Cæsar, uirtute fideq̃
 Fortè mea adductus, Patrum me procius Aula
 Consilio adscripsit. requies hinc nulla laborum
 Facta mihi: magnis de rebus iussa peregi.
 Fæderibus iunxi reges: pacisq̃, tuenda
 Accendi studio, latè quæ Rhenus inundat
 Danubiusq̃, pater, uagus Albis, & Istula, quaq̃
 Dura Borysthenides colit impiger arua colonus,
 Et gelido manat Tanais de fonte niuosus:
 Rha leni placidas quaq̃, agmine lambit arenas
 Nauigijs penetrans lustrauit cæca Rybonis
 Crononiusq̃, fluuenta, & inhospita Tesqua peragrans
 Legatus mandata tuli, Regumq̃, superbas
 Accessi sedes: gemino subiecta Trioni
 Balthea et anau freta, magni Regia nostræ
 Danorum domini letata salutis honore.
 Quis gestis rebus me Cimbrica Chersonesusus

Excipit, & patriæ reddit, charisq̃, propinquis.
 Post ubi mortalis defuncto munere uitæ
 Carolus acer auo successerat, hunc quoq̃, dulcis
 Impulsus patriæ precibus, de more saluans
 Indomitos adij populos, & ditia regna
 Hesperie. Reducem dein Ferdinandus ab Aula
 Consilij, statuit, latè quo regna tenente
 Artëos iterum Reges Populosq̃, reuuls.
 Hinc mihi pro meritis serisq̃, neporibus auctum
 Libertate decus, quod nulla aboleuerit ætas.
 At postquam inuasis Solymannus mania Bude,
 Accensum furij, uim perniciemq̃, minantem
 Pannonie, Orator compressi, diraq̃, retro
 A nostris suasi iugulis auertere tela.
 His nunc defunctus curis post fata quiete
 Sopiis placida, iusti dum buccina somnum
 Iudicis excuiat, dormiscam. Vix uiator,
 Exemploq̃, meo patriæ seruire memento.
 Iob. Rosinus.

MAGNIFICO ET ILLUSTRIVIRO D. SIGISMUNDO LIBERO BARONI IN

HERBERSTAIN, NEYPERG, ET GVTTENHAG, VT GENERE
ita uirtutibus & doctrina nobilissimo, Conradus Gesnerus Tigurinus S. D.

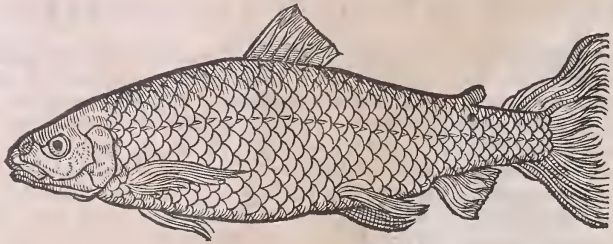

VVMhis diebus, nobilissime heros, admirandi cuiusdam Ceti effigiem, & Sulaci (ut Mosci Tartariq̄ appellant, ego ex veterum Græcorum lectione Coloni) caput cum suis cornibus probe depictum, ab amplitudine tua acceperim, me præstantia tuæ (quod iandudum optabam) non prorsus ignotum esse, non parum mihi gratulabar, atq̄ ex animo gaudebam. Nam libros etiam meos, animalium historia præsertim, in cognitionem tuam uenisse: eosq̄ non indignos tibi uisos, quibus aliquod ornamentum ex rebus tuis (quas non dubito multas ac raras te possidere) accederet, eosq̄ iudicio tuo non penitus displicere, hoc argumento facile mihi persuadebam. Et cum commodum sub prelo essent nostræ Aquatilium animantium Eicones, cum diuersarum gentium nomenclaturis, iam usque ad Lacustrium piscium ordinem typis impressæ, (cui Testata etiam & Crustata, Insectaq̄ dulcium aquarum animalia, deniq̄ Amphibia subiunxi,) mox eam partem sub illustri nomine tuo, tâquam optimi doctissimiq̄ patroni, in manus hominum prodire, par esse iudicauit. Quauis enim prolixius et luctulentiùs aliquod animi grati testimoniu, quæ tua in omni uirtutum & doctrinæ genere excellentia est, tibi deberi intelligerem, ad id uerò præstandum longiori tempore opus esse, omnia interim uitæ momenta nobis incerta & innumeris mutationibus obnoxia fluctuare, præsentis æ extemporales gratitudinis qualemcūq̄ declarationem non iniucundam magnificentiæ tuæ futuram arbitratus sum. In eodem quidem genere quo beneficentiam tuam expertus essem, gratiam referri, non improbatum abs te iri spero. Animalium enim historia te oblectari, cum ex ijs quas misisti picturis, tum Vri & Bisontis (quorum effigies iussu tuo pulcherrime typis excusas (L. V. Vvolfgangus Lazius olim ad me misit) coniciebam. Hanc opinionem mihi augebant Commentarij tui rerum Moscouiticarū, quibus maximā laudem & admirationem tui apud omnes eruditos homines excitaſti, ac nominis immortalitatē tibi comparasti. in ijs enim ut de Vro et Bifonte, ita alijs quibusdā raris animalibus quandoq̄, uerba facis. Itaq̄ maiori fiducia hanc tantillam huius Operis partem amplitudini tuæ dedicaui: quam ut ab homine tui nominis et honoris apprime studioſo profectam bene nigna fronte accipias, & si quid amplius ad quācūq̄ Animalium historie partē illustrandā cōferre potes, quod non dubito, maturē cōferas, etiam atq̄ etiā oro & obtestor. Inter cætera autem rem summopere gratam, & huic in tuum nomen inscriptæ parti conuenientem mihi præstiteris, si nomina piscium lacustrium, qui apud uos & in Pannonia reperiuntur, diligenter mihi tanquam in tabula consignari curaueris, idq̄ uernaculis tum Germanicis tum Ungaricis aut etiā Sclauonicis nominibus e regione positis, ubi id fieri poterit. In pulcherrima quidem illa Pannoniæ chorographia, quam excellentissimus Lazius edidit, lacus præcipuos inuenio duos, unum in uicinia Austriæ Ferteu, quem Germani dicunt **Nerwsidersee**, & uersus Styriam Balaton, Germanis **Platsee**. In horum singulis quinam piscium uiuant, scire aueo: ut aliquando Additionibus aut Emendationibus ad nostros de animalibus libros, aliquod ex tua libertate ornamenti accedat. Spero etiam si quid circa fluuiatiles pisces, Danubij præsertim, in scriptis meis desideraris, liberè ac libenter præstantiam tuam me admonituram, ac si quid addi poterit, communicaturam liberaliter. Vale doctissime heros, & grauisimo patrocinio tuo me dignare. Tiguri Heluetiorum, anno Virginei partus M. D. LX. decimo Kalend. Iunij.

DE Lacuum alumnis piscibus Rondeletius priore loco quã de fluuiatilibus agere uoluit. Cũ enim (inquit) à mari marinisq; stagnis discesseris, lacus & amplitudine & latitudine cæteras aquas superant, & ex his riuu plurimi, sæpius etiã fluuij exoriuntur, uel eos præterfluunt, (per fluuij fortè dicere uoluit, pro transeunt & permeant.) Nos contra fluuiatiles lacustribus preposuimus: quoniam cum piscium alij fluentibus annuum aquis proprii sint, ut Thymallus, Trutta: alij stagnantibus lacuum, ut Albulæ nobis dictæ: alij communes, ut Cyprini, Lucij: ij qui Lacubus proprii sint, paucissimi inueniuntur: plures qui fluuijs: plurimi fortè qui communes, præsertim si anadromos propriè dictis fluuiatilibus non adnueres, ut qui inter ipsos & marinos ambigant. Deinde riuos ac fluuios ex lacubus oriri non dixerim, nisi paucissimis fortè locis id cõtingat: sed contra, nam in Heluetijs cum plurimi altissimiq; montes sint, & amnes plurimi per ualles decurrant, permulti etiã lacus, dilatata & stagnante fluminum aqua, passim uisuntur: quorum alij longitudine, alij latitudine, alij profunditate alios superant: sunt enim quæ ad centum aut ducentos passus profundè celebrantur aliquibus sui partibus. Verùm hi omnes ferè non riuos aut fluuios efficiunt, sed ab eis ceu corruati efficiuntur. ¶ Sunt autem (inquit idem Rondeletius) lacuum perpetuæ et perennes aquæ, stagnorum non item, nam hyeme collectæ, uel plurimum auctæ, æstate siccantur. Lacus ferè omnes piscium optimorum tam sunt feraces, ut in mediterraneis marini fluuiatilesq; non desiderentur: ueluti in Italia, Germania, Allobrogibus. Quorum aliqui sunt lacubus quibusdam proprii & peculiare: qui in nullis alijs aut lacubus, aut stagnis aut paludibus aut fluuijs reperiuntur, ut qui Carpio in lacu Benaco dicitur. In Arethusa genus esse piscium, quod transcurrentis Tigris non miscetur aquæ, testis est Plinius: sicuti nec ex Tigri pisces in lacum transnata. Alij sunt lacubus cum cæteris aquis communes. De proprijs dicemus, & communibus non omnibus quidem, sed de nonnullis duntaxat. Cæteros uiris doctis & lacuum magnorum accolis pertractandos relinquo. Hæc Rondeletius. Nos lacustrium piscium ordinem eos tantum adscribere uoluimus, qui lacubus proprii sunt, et in magnis solum lacubus reperiuntur. Minorum enim lacuum pisces omnes communes sunt, nam lacubus proprii in gurgitibus ferè solum degunt, hoc est, profundissimis locis: (minorum uerò lacuum tanta profunditas non est) quamobrem pelagijs rectè comparantur tum loci tum alimentum ex eis ratione: quoniam in alta & pura aqua degunt, riparijs, ut illi litoralibus, salubriores, ripæ enim lacuum impuriore plerumq; palustres & limosæ sunt.

Lacubus igitur proprii sunt, quorum historia deinceps sequetur. Communium alij semper aut simpliciter communes dici possunt, quãuis non in eodem tractu. nam in lacu nostro Cyprini tum propriè dicti tum lati, & Percæ, Tinæ, Lucij, Plestye, Rutiliq; uiuunt, in Limago fluuiio nulli istorum: cum in Rheno Basileæ statim alibiq; omnes isti capiãtur. Bramæ (uel Prasi) in his tantum fluuijs reperiuntur, qui tardè fluunt, turbidaq; sunt & crassiore aqua, (qualis est Araris, & multi in Gallia Belgica,) nec in ijs ad eam unquam magnitudinem accrescunt, ad quam in lacubus & stagnis, Rondeletio teste. Alij diuersis temporibus, modò in fluuijs, modò in lacubus degunt, nam Leucisci illi quos Laugelæ nostri uocant, in lacu nostro hye mare solent, cū per æstatem tam in lacu quàm in fluuiio reperiuntur: in fluuiio quidem paulò maiores. Similiter qui Basile nominantur, (Capitonij fl. Aufonij similes, sed minores,) autumno ascendunt è flumine in lacus partem profundam: & Martio mense rursus descendunt, ut in flumine uel riuus parant. Differunt autem oculorum colore à lacustribus qui in fluuijs sunt. Truttæ lacustres contra sub autumnum è lacubus in flumina parituræ ascendunt. Fluuij omnes opinor quo propiores mari sunt, & tranquillores minusq; puri, eò magis piscium genera quædam in eis reperiuntur quæ nostri lacubus propria esse putant: exceptis ijs quæ in profundis tantum lacubus agitant: quorum multis hoc commune est, ut in dorsi parte posteriore pinnulam paruam & adiposam, Salmonum instar, habeant: sicut Albularum genera, & Vmbra Vmbrae, Trutta & Carpio Benaci. Salmones quæ è mari amnes subeunt, nullum in lacubus cõsistere puto: sed etiam si intrauerint, ut Salmore, altius semper enit, perpetuo ascensur: excepto Siluro: qui in lacubus manet, augetur, & parit. Sed in Verbano quoq; Clupeam è mari aduenam piscem capi audio: de quo inter fluuiatiles anadromos diximus.

Tinæ, Lucius, Squalus ac Barbus in multis lacubus reperiuntur: aliqui in paucis duntaxat, ut qui Albo dicitur uulgo ab Italis, in Thrasymeno & alijs fortè paucis, Saluano teste. Albularum, ut nos uocamus, genera, in maioribus solum & frigidioribus lacubus degunt, ut nostro, Lemano, Acronio, & ijs in quos Athesis illabitur: & Allobrogum lacubus Burgenj & Aquebeletj: & Sarmatiæ quodam lacu, ut audio: in Italia: lacubus nullæ. At in tepidioribus, Chalcidum uel Sardinarum genera Thrisis cognata reperiuntur, quibus carent frigidiores: ut Celerini Allobrogibus dicti: Agoni in Lario, Verbano, & Benaco, tribus Italia: lacubus: Liparides (ut Bellonius nominat) in Conio uel Piscicam Macedoniæ lacu. Sarachi, qui Agonis ijdem existimantur, in lacubus Epiri. Hi omnes asperam in uentre, ut Harengi, lineam habent. Sunt qui eadem nomina cū fluuiatilibus habeant, specie uerò differant, ut Mustelæ quas Trisias uel Boratrifias Itali uocant: Truttæ, Astaci, Cottæ. ¶ Sunt & Conchæ quædam maiusculæ lacubus ac stagnis peculiare: item Cochleæ, Strombi, & Vmbilici parui, &c.

LAUARETVS hic piscis à Rondeletio uocatur, Gallicum uocabulū imitato, id quidē à munditie & candore factum ait, quòd nunquam fordidus sit, sed bene ablutus. Nos Latinius forrè Lautum, cum propter hoc ipsū, tum quòd in mēsam lautitijs celebratur, appellabimus. Laicum Allobrogum (inquit) proprius est, ut Burgerij, & Aequiebetij. nec ullus est qui in Italia, Germania, Gallia, aut alibi usquam uiderit. Bellonius tum ex prædictis lacubus, tum etiam Lemano Lugdunum aduehi scribit. Ego Lauaretum ac similes ei lacustres pisces, uno generali nomine Albulæ complecti uolui: quod ita fingere libuit, quoniam ferè omnes huius generis species & squamis candidi, & carne alba sunt: quanquam nostri priuatim speciem unam Albelen uocant, & aliam Wyssfisch, &c. Ex his Albularum formis diuersis, unam esse Lauaretum Allobrogum non dubito: præsertim nobilem illam quæ Constantiæ Edelersfisch appellatur, & apud nos ein Wyssfisch oð Wysser Blawling. Piscis idē nondū adultus Constantiæ ein Sandgangfisch, nostris ein Blitzling nominatur. Cum Lauareto quidem hic piscis conuenit candore, & nobilitate, in genere Albularum: & descriptione tota à Rondeletio posita: nisi quod fel eius icori deesse non puto: hoc enim Lauareto suo Rondeletius negat: Bellonius uerò hepar album ei attribuens, unius tantum lobi, in eius dextro latere fellis uesciculam adfutam esse scribit. Genus hoc totum an Cephalos aut Leuciscos lacustres appellare possimus, considerandum. Lauaretum priuatim Albulam nobilem uel Albulam candidam appello. Vide plura mox in Albulæ cœruleæ.

ALBVLA cœrulea, F. Bezola Rondeletio, nomine Sabaudis usitato, Bisula Bellonio, qui Lauareto proximè posito eam comparat, Mihi quidem species duæ unius generis proximè uidentur. Lege præcedentia proximè.

GALLICÆ. Bizole uel Bissole Sabaudis in Lemano.

GERMANICÆ. Species hæc Albularum (forrè & genus totum) alicubi nimis communi nomine Bratsfisch dicitur, ab eo quòd ad cibum ferè assari soleat, alibi meliùs Felchen/ felchen/(qui dā nuper Latine Falcones temere nominauit): & à subcœruleo colore Blawfelchen/Blawling/(quanquā nonnulli etiam Lucisci si. secundam speciem sic uocant.) itè Valhenen/Baal/Alb ock/ Renchen. Albularum cuiuscunq; generis pisciculi parui adhuc, à nostris nūcupantur Wigling: à Dunensibus in agro Bernensium Büchfisch: alibi Striben: ad Lucernensem lacum cum digitales iam sunt, Nachtfisch: deinde post annum, Edelspizling/ postea Edelfisch: deinde ein halbgewachsne Valhen, postremo ein Valhen. Constantiæ uerò ad Acronium lacum primo anno dicuntur Seelen, (alij leuciscos si. secundæ generis adhuc pusillos sic uocant.) Lindauia Wydfisch. secundo Striben, tertio Baalen/Valhen uel Gangfisch/ uel Wartfisch, (in ueteribus quibusdam instrumentis & scriptis publicis Latine sed indocte conscriptis, Vadipisces nūcupantur.) Quarto Renchen, Lindauia. Quinto Halbfisch, ibidem. Postremo ganze Felchen uel Blawling. Rursus nomen Gangfisch commune est ad tres species, quidam enim dicuntur Constantiæ Sandgangfisch, idemq; adulti Albulæ nobiles, Edelersfisch. alij Grüנגangfisch, ex quibus Albulæ cœruleæ fiunt, Blawfelchen. Alij Wyssgangfisch, id est, Albulæ candidæ quæ nomen nō immutant: neq; ad aliarum magnitudinem accedunt, cum longissimus ex eis dodrantem parum excedat. Cœrulei nostri quo tempore Percarum ferturam ceu pasca sua secuti è superiori lacus parte descendunt, circa initium Maij, Weydtsfisch dicitur, hoc est, Pascales pisces: Randecker uerò nominant piscatores quidam illos, qui oblongi & graciles sunt.

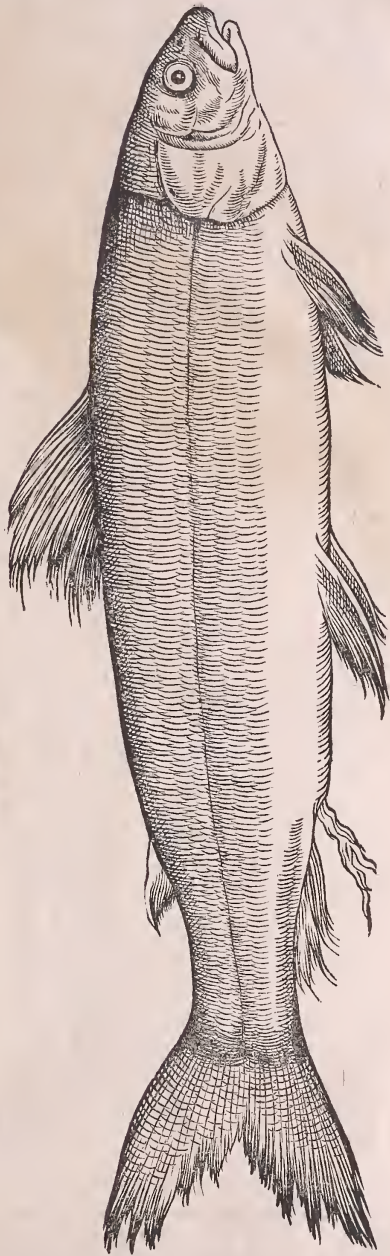
Audio Albulas nobiles in Acronio lacu minùs profundè, propiusq; ripam agere quàm cœruleas, & reti inclusas ubi se senserint, ad aquæ superficiem tendere: cœruleas contra, deorsum. Nostras uerò cœruleas, tanquam specie diuersas, nobilibus magnitudine & natura similes, in superficiem quoq; similiter ferri, &c. Ita in diuersis lacubus diuersæ, & quibusdam forrè peculiare huius generis species sunt.

Bizole generale nomen est circa Lemanium lacum: & species comprehendit Blanchets, Palaes, Ferra, Bondalle: forrè & Groen de ue, id est, Rostrom uituli. hunc enim piscem similem esse aiunt Bizolæ, nisi quòd rostro differt, quòd nescio quomodo uitulinum representet.

Aiunt præterea quoddam Bizolarum genus in Lemano Grauenze dictum, à cæteris dignosci quadam asperitate cutis utrinq; proximè dorsii spinam: Nouembri et Decembri maximè capi cum in signibus lactibus, idq; in sinibus humilioribus, id est, non altis, quos sinus isti uocant bennas.

Aliud etiam in eodem lacu Bizolarum genus uulgò Bondalle nominant. hæc ab alijs Bizolis (ut Io. Ribitus me docuit) hoc differt, quod & pinguior est, & crassiore gutture, adeo ut gutturosam uocent Bondallam, idq; præcipuè Augusto mense.

Hunc pisces nostri uocant ein Bug: Constantienses Kirclin uel Kilchen: & paruus in eo genere Kilchenstüb, quos tamen maiores esse aiunt He gelis nostris, qui in toto Albularum genere minimi sunt.

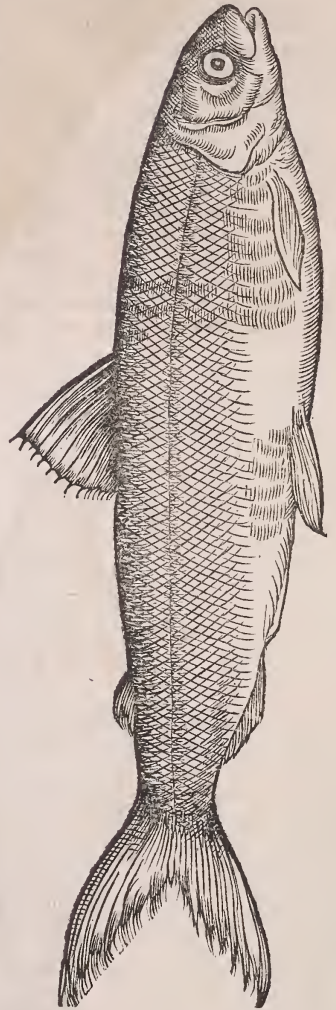
ALIA species Albula lacustris, magnitudine cubitali, ut scribit Rondeletius. Farra (inquit) uel Ferra, uel Pala ab accolis Lemani dicitur: carne candida & suauis, quæ Lauaretorū Trutarumq; carni non cedit. Effigies quidem eius à Lauareti effigie, ut Rondeletius ambas exhibuit, nihil differre uidetur. Amicus quidam noster in Catalogo Lemani piscium, Palā & Ferram species Bizola: diuersa facit: & Ferram longissimè à ripa capi scribit.

GERMANICE, Ein grosse art der Felchen/oder der Wyßfischen / oder Wyssen Blawlingen.

ALBVLA parua, quæ à nostris simpliciter Albu la uocatur: à Sabaudis ad Lemanum Blanchet, ni fallor. Non solum autem paruitate à ceteris Albulis differt, sed sui generis piscis est: quemadmodum & Albula minima à nobis dicta.

GERMANICE, Albele, in Tigurino lacu & Gryphio uicino. Nondum adulta, ut Bezola quoq; (& alij huius proximi generis pisces,) communi nomine uulgo apud nos *Wigling* uocatur. Simillimi (si non iidem) his uidentur pisces qui in lacu ad Constantiam *Wyfgangfisch*, id est, Albulæ candidæ uocantur.

Icon hæc Albula minima bene facta est, nisi quod pinna parua in extremo dorso desideratur.

ALBVLA minima, in lacu Tigurino frequens.
GERMANICE *Hägele* uel *Hägling*. Friburgi Heluetiorum (ut audio) *Pfären*: quod nomen ad Sabaudicum *Ferra*, diuersa tamen in hoc genere speciei nomen, accedit.

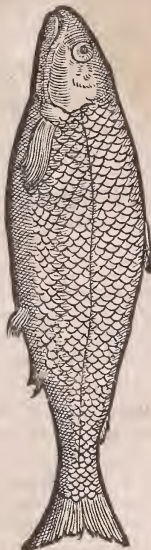
Trutta lacustris imago proxima pagina sequetur.

TRUTTA RVM fluuiatiliū simul & lacustriū differentias exposui supra Ordinis i. Parte quarta. hic Truttæ lacustris illius quam Truttam Salmonatam in Burgundia uocant, quod & magnitudine et colore carnis Salmonem proximè referat, effigiē damus. Piscis est magni precij, pinguis & lautus: nec nisi in magnis lacubus capitur. sub autumnum in flumina ascēdit, ut pariat, & rostro tum incuruato, sicut Salmones, nomen quoq; mutat apud Germanos.

GALL. Troutte Salmonate Burgundis.

GERM. Ein Seeförzine. Sub autumnū
ut dixi, incuruato rostro, uocatur ein Nhläck
Anchorago Casiodori fortassis. Lege supe-
rius in Salmone. *Carpio Benaci.*

Trutta lacustris, de qua precedente pagina leges.

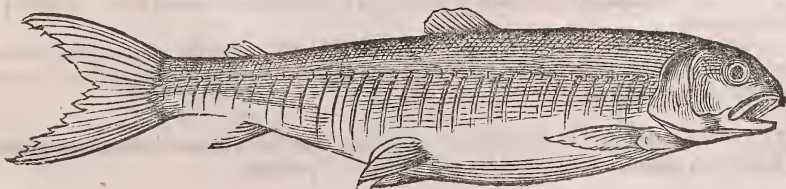
CARPIO Benaci. Græcè circūscribo *ρυρδν*
πρὸ λιμνῶν ἐν ἰο: id est, Truttæ lacustris
species, est enim figura, partiū numero, et car-
nis substantiā Truttis similis hīc piscis, Benaco
lacui peculiaris. Est autē (ne quis similitudine
nominis fallatur) piscis hīc toto genere diuer-
sus à Cyprino, quem uulgò Carpam uel Car-
pionem nominant.

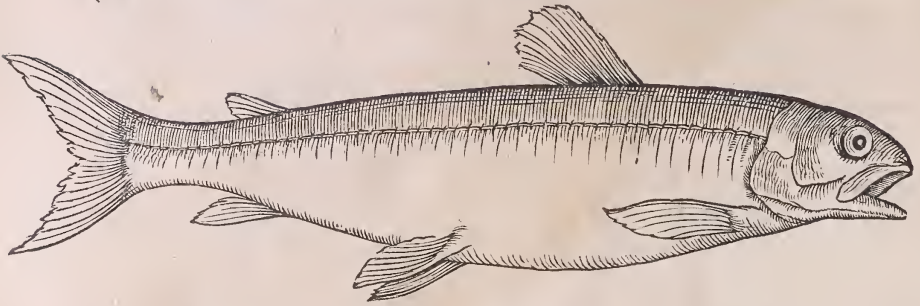
Carpio Benaci, & si propè aded ad Trut-
tæ accedat similitudinem, ut proximæ speci-
es censerī debeant, ab ea tamē euidētibz in-
ternoscitur notis, prominentiori enim rostro,
maioribus oculis, candidiori ac turgidiori uē-
tre, ac subnigriori dorso est, &c. Saluianus.

ITALICE, Ferunt olim hunc piscem in
Italia Pione appellatum: deinde cū quidam,
cui carius piscis hīc uenditus fuerat, facerē dixisse se car pione emisse, inde uocari cœptum pro Pio-
ne, Carpione.

GERMANICE uocari poterit, ein *Gardtsörzine*: uel per circumscriptionem ein *Seeförzinen*
art im *Gardtssee*.

*Vmbra minoris icones due, ut à diuersis pictoribus non eodem tempore nobis delineatae sculptaq;
sunt. In utraq; hoc peccatum est, quòd dentes non exprimuntur.*

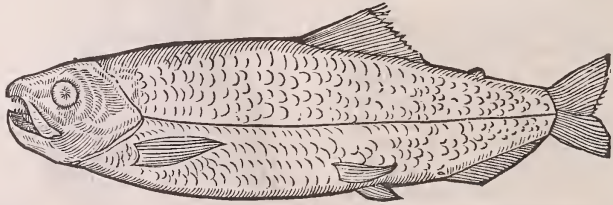

Salmones Lemani.

VMBLA uel Vmbra lacustris minor. Vmbra uulgò dictus piscis in Lemano lacu, à quibusdam literatis uulgi appellationem sequentibus Vmbilicus uocatur. Sed Vmbra forte dicta est, quasi Vmbra, habere enim eum aliquam similitudinem cum Vmbra fluuiatili puto, (Bellonius scribit Vmbrae fl. iconem idcirco se non apposuisse, quòd ad Vmbalam proximè accedat;) & utrunq; Truttarum generi cognatum esse. à Truttis tamen propriè dictis differunt mollitie & substantia carnis: & quòd lapillos in cerebro habent: quodq; maculis seu punctis carent; fortè & alijs notis, si quis accuratè obseruet. Vmbra alia maior est, eaq; duplex: alia minor, quam hìc proponimus. Omnes lacustres sunt, & in magnis tantùm lacubus inueniuntur: in nostro Tigurino minor tantùm: in alijs quibusdã minor simul & maioris species una, ut in lacu Tuginorum, què *Zege ressee* nominant, & Lucernano, in alijs fortè, omnes tres, (minor, maior, & maxima,) quod tamen nondum constat mihi, in Lemano maiorem & maximam reperiri testis est Rondeletius: in quo minor (puto) non reperitur. Omnes (ni fallor) dentatae sunt, tum maxillis, tum etiam lingua: nisi in ea spinas quàm dentes dicere malis. Omnibus (ut puto) color aliqua ex parte rubicundus, unde & nomina Germanica eis obuenerunt. Rondeletius maiores tantùm describit, quas Vmbalas uel Salmones Lemani nominat. ego ad Truttarum genus magis quàm Salmonum, eas accedere arbitror. Ut carne molliori & tenera omnes sunt, aptiq; inueterari: ita etiam omnes natura imbecilles, & extra aquam statim intereunt. Vmbalis (praesertim minori nostrae) cognatus uidetur Eperlanus Oceani piscis, figura, magnitudine, colore, pinnis, dentibus, mollitie & suauitate carnis, lapillis in cerebro, &c.

GALL. Sabaudis circa Bielam dicitur *Roufon*, à colore ut conijcio.

GERM. A nostris alijsq; Heluetijs, *Rötele*: circa Bielam (seu lacum Bipennatum) *Rottel*. nostri alium piscem *Rottel* uel *Rottene* uocant: quem nos *Rutilus* appellauimus. In lacu Bauariae *Pigling* dictus, non alius quàm Vmbra minor fl. nostra mihi uidetur.

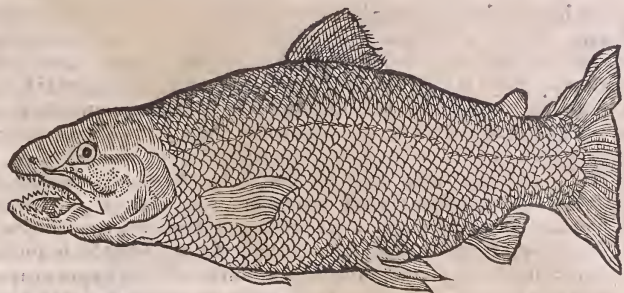
SALMO Lemani lacus, ut Rondeletius uocat: ego Vmbalam (uel Vmbram) lacustrem maiorem potius dixerim. Ore est magno (inquit) non solum in maxillis dentibus armato, sed etiam sex magnis in lingua: corporis specie Truttis uel Salmonibus similis, &c. aliquando duos cubitos longus Lugdunum aduehitur. Vide superius in Vmbra lacustris minore.

GALL. Sabaudis ad Lemanium, Vmble: circa Bipennatum lacum *Route*, nomine à Germanis sumpro.

GERM. Heluetijs *Röote*, circa Bielam *Rott*. In Lucernano lacu brachij ferè longitudine excreuit, magis albicat quàm minor, debilis & infirmus piscis. nam si uel parum laedatur, mox ueluti moribundus supernatat.

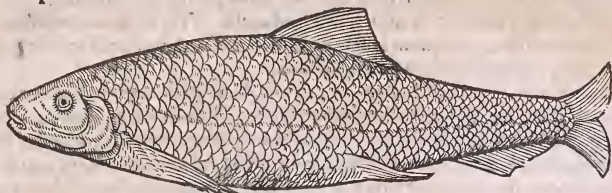
SALMO Lemani alter, ut Rondeletius uocat: ego Vmbalam Vmbrae uel lacustrem maximam nominare malim. Lege superius in Vmbra lacustris minore.

GALL.

GALL. Lemani lacus accolæ appellant Vmble Cheualier, (id est, Vmbram equestrem,) for tasse ob magnitudinem, prestantiam & robur.

GERMANICE circumloquor ein andere Kooten art/die grössten Kooten. In lacubus nostris reperiri non puto.

CYPRINVS clauatus, à Rondeletio dicitur. A Mediolanensibus (inquit) Pigus uocatur piscis, Græcis ueteribus (ut arbitror) incognitus: quamobrem nomine Græco, atq; etiam Latino uacat: etiam si Plinius huius mentionem fecerit, sed absq; ullo proprio nomine. Duo lacus (inquit) Italiæ in radicibus alpium: Larius & Verbanus appellantur: in quibus pisces omnibus annis Vergiliarum ortu existunt, squamis conspicui, crebris atq; præacutis, clauorum caligarium effigie: nec amplius quam circa eum mensem uiuentur. Vulgi ergo appellationem sequentes, Pigum nominare possumus: uel, quia ex Cyprinorum est genere, à clauis, qui è medijs squamis existunt, Cyprinum clauatum uel aculeatum rectè uocabimus, ut hoc maxime discrimine à ceteris distinguatur. Hæc ille. Ego Pigum appellatum conijcio, quod clauis siue aculeis suis pungat, quasi Picum, nam et aui Pico, rostro pungenti, inde nomen esse factum arbitror. Tolosani rostrum uocabant beccum: & nostri uerba becken & bicken pro tundere & pungere, ut aues rostro solent, usurpant. Albertus hos pisces Vergiliades uocat: quoniam, ut scripsit Plinius, Vergiliarum ortu apparent. ¶ Scardua, & Incobia ex Pigis, & Plota, Salena, Benedictus Iouius de piscibus Larij. ¶ De Cyprinis alijs diuersis supra inter fluuiatiles diximus.

ITAL. Circa Verbanum Pic à uulgo nuncupatur, alijs Pigo uel Picquo: uel etiam Picho, ut Saluianus scribit.

GERM. F. Ein Thombraichsmen oder Steinbraichsmen/oder Steinkarpsen art auß dem Kumersee/oder auß dem langen see.

Albi piscis iconem elegantè Saluianus exhibuit: nos omisimus, quod Capironi si. persimilis sit: Albus tamen paulò longior est, proportionè latitudinis suæ: rostro acutiore, oculis maioribus: ac dorso magis repando, quod repente ac plurimum à capite extuberat: pinnis subnigris, squamis amplioribus: magnitudine eadem.

PISCIS hic lacustris (inquit Saluianus) Albo in ITALIA uulgò dicitur, id est, Albus: non est tamen Alburnus Aufonij, qui piscis fluuiatilis est. Eius quidem antiquorum Græcorum Latinorum uic neminem, mentionem fecisse scimus. Albus hic quanuis Squalo (Capironi si. nostro simpliciter dicto) persimilis est, ab eo tamen euidentibus quibusdam notis facile internosci potest, &c. In lacubus tantum reperitur, ut Trasymeno & alijs non multis.

A G O N V S, ut Rondeletius & Bellonius uocant: Latino nomine ad uulgare Italicū factō: uel ut alij, A quo. Mollis aquo dēptis uiuere nescit aquis, Benedictus Iouius (Benedictō Paulō Iouis Aco uocatur, Saluianus.) In lacubus quibusdam Italiæ capitur: Chalcis Aristotelis, ut Rondeletio uidetur: quanquam Oppianus & Athenæus marinā suam Chalcidē faciunt. ¶ Chalcidem piscem lacustrē esse puto, qui in Allobrogum lacubus satis frequenter capitur, Lugdunūq; defertur, & Celerin nuncupatur, ob maximam similitudinem quam habet cum pisciculis paruis, Thrissis similibus, quibus abundat Oceanum mare, Celerinos Galli uocant. Eandem esse puto quæ in Italiā Sardanella uocatur à maxima cum Sardinis similitudine: cuiusmodi etiam fert Larius lacus, quæ à Mediolanensibus Agonus nominatur, Rondeletius. Celerinos duos Dale champius medicus Lugduno ad me misit: longos, digitos decem: latos uerò, duos uel paulo plus: oculis magnis, squamis mediocribus, linea sub uētre aspera sicuti Thrissa & alij quidā; in Burgeto lacu, ut uocant, captos, marinis figura & gustu omnino similes, nisi quòd aquæ marine sapor, aque lacustris dulcedine nōnihil elutus esse uidet. ¶ Hic piscis (inquit Saluianus) ad Alaufæ, atq; uulgaris Italarum Sardæ (quam Græci Trichian & Trichhada appellant) proximè adeò accedit similitudinem, ut ab eis nulla ferè alia nota, quàm magnitudine differre uideatur, illa enim minor, hac uerò maior est, quare cū Athenæo authore, Chalcis, Thrissa & Trichias, similes existant: A cones (sicuti & Sardonos & Harengos uulgo dictos) Chalcidum generi attribuimus.

I T A L I C E. Accone, Aquone; & alibi fortè Sardanella. Vide in præcedentibus. Agonos Romæ nomen mutare audio, postquam falsi sunt, & uocari Sardenas uel Sardellas; aut fortè, ut alij proferunt, Salenas. Vide in Sardina mar. Ordine I.

G E R M A N I C V M nomen non habeo, nec in ullo Germaniæ lacu hos pisces capi existimo. Appellari possunt, Welsche Zgunen/Zgunen auß dem Kumersee, nam qui in Constātiensī lacu quem Rhenus efficit, Zgunen uocantur, pisces diuersi sunt, à nostris Zaugelen dicti, secunda (ut reor) Leucisci species Rondeletio. ¶ *Ein kleine Haring art/mit einem rauchen strich am bauch.* Plura lege mox cum Chalcidē altera; & suprà in Harengo, Ordine I, Marinarum.

C H A L C I S altera Rondeletij. Epirotæ (& Græci) eundem cum superiore piscē Sarachum appellant, quem in lacubus suis capiunt. Huius generis quidam sunt minores, Sardinis uel Thrissis paruis tam affines, ut uix inter noscas, sicut pictura demonstrat, Alij ad magnarum Thrissarum magnitudinem accedunt, Rondeletius & Bellonius.

Sunt ex Græcis qui Sarachos uulgò Stauridas uocent.

G E R M. *Ein andere oder stömbde Zgunen oder Haringen art in süßen sehen.*

L I P A R I S lacustris Bellonij. Est in Macedonia (inquit) lacus, quem uulgo Conium uel Limnū Fischiac nuncupare solent: in quo Liparides affatim capiuntur: quæ toto habitu Sardinam referret, nisi uentrem magis in latitudinem distentum haberent. His merito à pinguedine nomen est inditum, quòd uel leuiori ignis calorī appositī pisciculi, toti ferè in pinguedinem resoluuntur. Lineam sub uentre asperam ac transversam habent, &c. De hac nimirum Rondeletius sentit, cum scribit: Audio ab his qui nunc Græciam incolunt, Alosam quandam λιπαρίδην (melius λιπαρίδην) uocari. Linea ei in uentre aspera est, sicut Chalcidī, Thrissæ, etiā alijs quibusdam. De alia Liparide inter marinos diximus, Ordine I.

G E R M. F. *Ein art der Alsen/oder Haringen/oder Zgunen/ wirt in Macedonia in einem seße gefangen/über auß feißt/mit einem rauchen strich am bauch wie die anderen yetze naiten fisch.*

PISCIS quidā incognitis, qualis proponit̄ in Tabula Oceani Europæi ab Olao Magno edita, in lacu albo cognominē: qui maximus remotissimusq; ad Septentrionem est, & partim ad Moscovitas, partim ad Suecos uel eis subditas gentes pertine re uidetur, nec aliud additur ab Olao, nisi in eo lacu, (qui cum à mari undiq; sit remotus, aqua dulci plenus uidetur,) piscium auiumq; species innumeras reperiri.

DE Mustela lacustris, quam uulgò Trisiam uocant, dictum est superius inter fluuiatiles, Ordinis I. Parte IIII. in qua **L**VCIOPER CAM quodq; exhibui, hoc est, **M**agmaul uulgò dictum, qui in Bauariæ lacu Ambronis dicto capitur: quoniam in Danubio quoq; capi uidetur, quanquam alio nomine uulgari **S**hill.

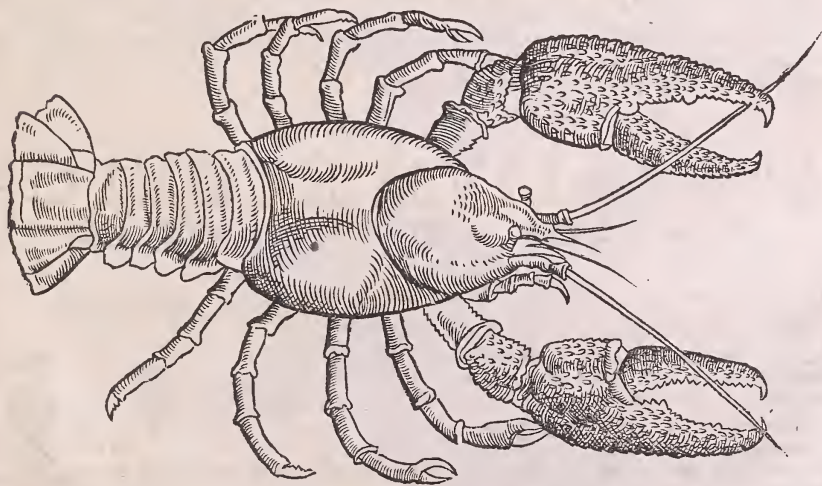
SVNT lacus dulcium aquarum in montanis Lapponiæ, cccc. miliarium Italicorum longitudine, latitudine uerò c. & amplius: in quibus tanta est Luciorum (quanuis & aliorum piscium) copia, ut non solum alendis hominibus per quatuor amplissima Septentrionalia regna sufficiant, sed etiam latius, fole seque siccati nauigij, uelut lignorum magnæ strues in amplam Germaniam uendendi exportentur. Itidem de lacubus Finlandiæ censendum erit, Olau Magnus.

ANIMALIUM IN DULCIBVS AQVIS ORDINIS II. PARS II. DE CRVSTACEIS.

QVAE crusta integuntur animalia in mari multa uariata sunt: in dulcibus uerò aquis duo genera tantum, nobis cognita.

Astacus fl. calis apud Helueticos & Germanos est, maior scilicet, & simpliciter dictus Krebs / uel Edelkrebs, eo enim minor est, & colore diuersus qui Saxonicis cognominatur, Steinkrebs. Rondeletij uerò Astacus fl. nostro latior ac breuior uidetur: & cauda quoque figura differre.

ASTACVS fluuiatilis: non, ut pleriq; hactenus putarunt, Cancer fluuiatilis. Cancris enim corpus rotundum est, teste Aristotele, sine cauda: uel cauda corpori applicata, non extensa. Astacus corpore longo est, Locustis simili, quod capite et collo tabellis distincto consistit, Rondeletius,

GRÆCIS hodie uulgo Caranis uel Caranidia dicitur, à Caride (id est, Squilla) nomine detorto, Bellonius. Matthiolus Senensis Gammarides à Galeno uocari putat, mutuo cum Romanam uenisset à Latinis id uocabulum, quod eo carerent Græci. At Rondeletius *καμαρινος* à Galeno nominatus à Cammaris Squillarum generis nihil differre putat. ¶ Sunt qui apud ueteres Cammarum dictum rentur: nos Cammarum, maximum duntaxat esse, Squillarum generis, ostendimus.

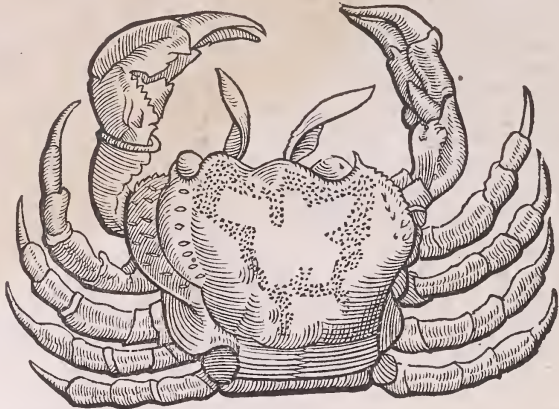
ITAL. Romæ Gammarella & Gambarus: circa Padum Cammaro seu Gammaro, est autem in Padorotundiore & magis crenato quàm in Sequana nostra corpore, Bellonius,

GALLICE Escreuiffe.

GERM. Krebs. Flandricè Krevits.

ANGLICE Crevis/Creuse/Crauysebe.

ILLYRICE Kak.

CANCER fluviatilis. *Καρκίνος ποταμίου*.

Cancro fl. carent Galli & Germani: & non sine errore Astacos fl. in Cancròrum uicè usurpant. Reperitur frequens in Sicilia, Italia, Hetruria, Creta, Nilo, Cilicia. Symeon Sethi fluviatilem Pagurum uocat, & Galenus Euporiston.

ITAL. Grancio, Granzo. ¶ Granchio Venetijs: & ubi crustam exuerit, à corporis mollitie uulgò uocatur Mollecca, è quorum genere sunt etiam quæ appellantur Macinette, Matthiolus.

GERMANICE dici potest ein Krab/Krabbe/Süßwasserkrabb. nam Angli Cancrum mar. propriè dictum uocant Crabbe: quem nos differentie causa uocabimus ein Meerkrabbe. Astacos uero, Krebs: & ex ijs marinos, Meerkrabs.

ANIMALIVM IN DVLCI- BVS AQVIS ORDINIS. II. PARS III. DE TESTACEIS.

Cochlea fl. à Rondeletio exhibita.

COCHLEAE parua: quales flumina & lacus generant, quarum testa longiuscula in acutum desinit, Stromborum modo. Reperiuntur quidem in ripis lacuum nostrorum Cochleæ perexiguæ: quarum aliæ lariores sunt, aliæ oblongiores acutioresq; illas, Umbilicos lacustres: has uerò, Strombos appellaris. Sed Strombi lacuum nostrorum cornicula non protendunt: foramina quædam in eis tanquam oculi apparent. Pars circa os & uentriculum ruboris aliquid & sanguinis habet.

GERM. Wassertschnecke.

CONCHAE Scoticæ margaritifera. Inter plurima apud nos Concharum genera, (inquit Hector Boethius Scotus,) quædã parua, ac uulgari usu recentes palato suauissimæ sunt, non nullæ maiores, eaq; forma & quantitate, qua sunt quæ purpuram habent: sed his illius nihil inest, saporis tamen sunt etiam homini delicato haud spernendi. At eæ quæ torno fastigiatas à capite testas habent, maculisq; asperas, longo intervallo reliquas (ut etiam foetum sileam) superant. Quippe adeo nonnullis in locis sunt delicatæ, ut non immeritò apud ueteres gulæ primatum obtinuerint, & uiduarum uulgò cupediae sint dictæ: quanquam in quibusdam fluminibus, idque præsertim Dea Dona q; esui inepetæ iudicantur. Hæ magno apud nos numero reperitæ, limpidissimis amnibus ac nul-

ac nullo unquam limo turbidīs, qua profundissimī sunt, agere gaudent, in eisq; foliis Margaritas concipiunt, &c. Sunt etiam eiusdem ferè generis Conchæ in oris Hispanicis, quarum testas qui peregre à diuo Iacobo redeunt, adferunt, sed haud fœcundæ, propterea quòd aqua salta uiuant. Nam & circumquaque in litoribus Scotici maris ingens natar, sed sterilis multitudo. Hac ille,

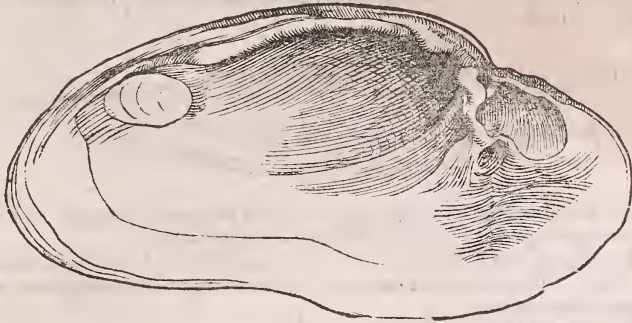
MVSCVLVS aquæ dulcis. reperitur autem maximè in aqua stagnante, ferè nunquam in rapidis fluminibus.

GALL. Moule.

GERM. ein Muschel auß süßsen wassern.

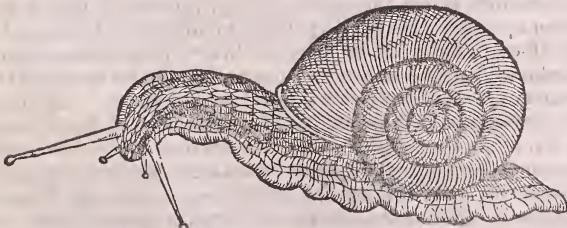
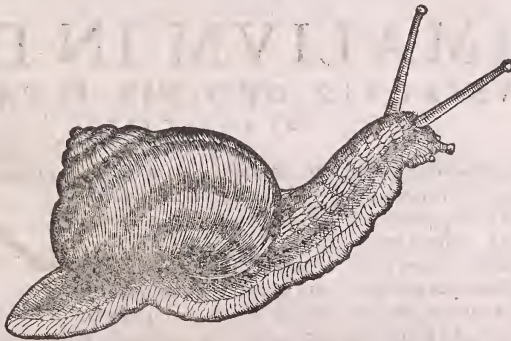

CONCHAE longæ species in dulcibus aquis: cuius testam altera parte eius interna expressam hîc exhibemus, alterã nõ uidi, sed binas similes esse puto, & ginglymo articulari. Superfi-

cies externa scabra est: qua adempta interior læuis candicat margariferæ conchæ instar. Belloni- us cum testam apud me uidisset, Pinnam si. uocandam putabat, quòd & erecta stet, & margaritas contineat.

GERM. Ein Langmuschel in süßsen wassern soll Perle halten.

COCHLEA terrestris: Limax à limo, authore Festo. Κοχλῶν ἢ κοχλίας χερσῶν. Λέμμα, animal simile Cochleæ, Hesychius.

A Græcis hodie uulgò *Κοχλί* & uel *Σάλιγγας* nominatur. Quanquam autem aquaticum non est hoc animal, quoniam tamē pleræq; omnes Testaceorum differētiæ aquatiles sunt, à maiore suo rum congenerum numero, separare nolui: sicut & Cochleam nudam, quæ proximè sequitur.

ITAL. Lumaca, Lumacha, Limaca; & apud Tuscos, Chiocciola; Venetis Bubalo uel Boualo.

HISPAN. Concha uel Caracól.

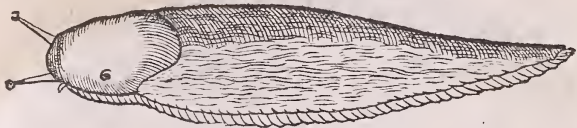
GALL. Limasson, Efcareot. ¶ Prouincialibus & Hispanis Scaragol uel Cagarolo, Rondel.

GERM. Ein Schneck/Schneegg/Schneigel. Flandris Sleete.

ANGLICE. A Snayle.

ILLYRICE. Hlemyzd, uel Hlemayzd.

In Liguria alpibus pomatias, (*ποματίας*), id est, operculares cognominatæ cochleæ, à Dioscoride inter optimas & stomacho utiles numerantur. De hisdem sentire Plinius uidetur, cum scribit: Est & aliud genus minùs uulgare, adhærente operculo eiusdem testæ se operiens, obrutæ semper terra hæ; & circa maritimas tantum alpes quondam effossæ, cœpère iam erui & in Veliterno, Matthioli Senensis pomatias cochleas, uulgares nostras maiores, quæ præcipuè in cibum ueniunt, nominauit, nec ego differerim.

COCHLEA nuda maior, quæ ruffo plerunq; colore est, quandoq; nigro. Cur autem hoc loco exhibeatur, lege quæ scripsi proximè cum Cochlea terrestri.

GRÆCÆ *Σιμίλον* uel *λίμναξ* dicitur. sic enim lego apud Hesygium: *Σιμίλον, ἰσχυρία, οἰ ἐν δὲ κελύφῳ, ὅς ᾖσιος λίμναξ*. Recentior quidam etiam Sefilum (*σεισίλον*) Cochleam nudam interpretatur, ueterum (quod sciam) nemo.

ITAL. Lumacho, Limaga, Limagot.

GERMANI quidam hoc genus appellant *Wägschnecken* ut Carinthij.

Sunt etiam parua quædam nudæ, ut quæ gregatim folia sectantur, & hortos infestant, cinerei aut fusci coloris. Et hæ quidem semper nudæ sunt, quod sciam: Arionnes uerò Aeliano memoratæ, non semper.

ANIMALIUM IN DVLCI- BUS AQVIS ORDINIS II. PARS III.

DE INSECTIS.

VERMIS aquaticus, què recentiores aliqui Setam aut *Vifeca* equine crassitie excedere debuerat. *Nimis crassa hæc figura est: que uix* tulum aquaticum nominant. Hic etsi exanguis Insectorumne generis sit, dubitari potest, quoniam pellis una continua ei est, nec ita ut Lumbrici mouetur.

Vituli quidem nomen unde factum sit ei nescio: nisi ab eo fortè quod à uutilis per ætatem incautiorebus, nonnunquam in aqua bibatur, magno etiam uitæ periculo. Alij Setam aptius uocant, siue à simplici & tenuissima corporis oblongi figura, siue quod è seta equina in aquis putrefacta nasci existimetur. Caput ei nullum esse uidetur: serpit etiam & natat in utraq; partem: un-

*Amphibæna
aquat.
Trichias.*

de Amphibænam aquaticam dixeris, uel à pili setæ uel similitudine, Trichiam, à recto Trichias. Fortè (inquit Albertus) è pilis nascitur equorum. hi enim in aqua stäte positi uitam & spiritum accipiunt, & mouentur, sicut multoties experti sumus. Haustus hic uermis ab homine cū cruciatur, languore (& tabe) uitam aufert: contactu alioqui innoxius. Sicille. Ego in puro etiam & frigidò fonte hunc uermem inuenisse memini: & aliàs in orto super folio quodam. Eosdem & in mari degere putarim. Sunt enim in mari (inquit Rondeletius) uermes huiusmodi, ut nulla alia pectura, quam linea una continua exprimi possint. nam a deò indifferetas partes externas & internas habent, ut pili tantum crassiores siue carnosiores uideantur: quos animalia esse neget, nisi motu cieri agitatiq; conspexeris. ¶ *Ololygon*, *ὀλολυγών*, ut Theon Scholiastes Arati scribit, animal est palustre, simplex, indistinctum, oblongum: terræ intestino simile, sed multò gracilius: frigiditate gaudens: ignoratum Aristoteli, qui *ololygóna* uocat tantum maris Ranæ, sæminã ad coitum allicientis, uo-

Ololygon.

tis uocem. Sed ololygón pro uoce Ranae, per onomatopœiam factum est nomen. pro animali uero palustri, quod iam diximus, fortè *παρα τὸν ἀλυγέτητα*, ut *ἀλολυγὸν* ineptè, alterius nominis inuitante similitudine, pro *ἀλυγὸν* dicta sit, hoc est, Minurula.

GERM. *WasserEal*, id est, Vitulus aquaticus.

Icon hæc Hirudinis maioris & uaria est.

HIRUDO, Græcè *Βελία*, à τὸ *βλάω*, id est, à fugendo; quemadmodum à Latinis quibusdam Sanguisuga, Rondeletius. Prisci quidem Hirudinem semper dixere, posteriores Sanguisugam quoque. De Hirudine marina dictum est supra.

ITAL. La Sanguisuga, Sanguetola, Magnata.

GALLICE Sansue.

GERMANICE *Negel*, duabus syllabis, *Negel*. Inferiores Germani, ut Flandri, *Lake*, uel *Lyeckelake* uocant.

ANGLICE *Horse leche*, uel *Horselich*; quòd medeatur equorum cruribus admota, nã *Horse* eisdem Equus est. alij uocant *Lowch leache*, *Blud sucker*.

POLONICE *Přijauka*.

Phryganium nudum.

Idem sua theca inclusum.

PHRYGANIVM Bellonij, uermiculus fluuitalis & marinus. Phrygani quidè nomen quod semel usurpauit Plinius, quodnam esset id animal ignorare se professus, an rectè aquatico huic uermiculo tribuerit Bellonius, iam non disceptabo. ipse quidem sic appellare uoluit; quòd (ut ipse loquitur) phrygana, id est, fremia, cremia, siue festucas, suæ thecæ, filo tanquam araneæ ab eius ore dependente, agglutinans atq; alligans circumponat. Senos (imò ternos) utrinq; pedes habet, quibus in aquis etiam rapidissimis incedit, animal tenue, oblongum, paruæ Erucæ simile. quod audidissimè appetunt Truttae. eodem sua theca exempto, pisces inescantur.

GALLI uocant Charree,

GERMANI *Kerberle*, uel *Kärder*: quo nomine omnem quoq; piscium escam uocare solent; et genus unum eorum quod lapidibus infernè adhæret, *Steinbyssen*, quasi Dacolithos. Et aliud ab his diuersum genus, quod in fundo lacus nostri nec lapidibus hærens, nec thecis inclusum inuenitur, *Rüchle*, quasi Eruculas; alij *Querclen* & *Wasserleiß*, id est, Pediculos aquaticos.

Bellonius Tineas aquaticas, de quibus mox dicemus, Pediculos aquaticos posse uocari ait.

LIBELLAM fl. libuit appellare hoc insectum, à similitudine quæ illi libet cum fabrilis instrumento, & cum Libella marina. Hæc bestiola parua est admodum, T. literæ figurâ referens, Rondeletius. Videtur autem uermibus illis aquaticis, quos Phrygania Bellonius uocauit, cognata.

GERM. F. *Ein sunderliche art der Kerdern: ein Wag, Kärder: le/ein Wägle.*

Tineæ aquaticæ, quanquam uulgaris animalculi, iconem in præsentia non habuimus.

LIMVS aquarum uitium est, si tamen idem amnis Anguillis sateat, salubritatis indicium habetur: sicuti frigoris, Tineas in fonte gigni, Plinius. Hermodolus Lampetras uocat fontanas Tineas. ego uero has Plinij Tineas esse puto, quas nostri *Gyzen* appellat, alibi *Gyssen*/*Stabyssen*/*Weschen* uel *Wätschen* & *Wasserschaben*: ex quib. postremum Tineas aquaticas significat, Reperiunt in fontib. nõ quibusuis, sed bonis & frigidis dütaxat, præsertim Martio mense. Sunt aut uermi

culi perparui: et quoniã cõglobari conuoluciq; tanq; in arcu solent, minores etiã apparēt, ut fallāt ali quando bibētes. Colore albicant. Pedibus nitunt plurimis cõtiguīs, per totius ferē corporis alueū, si bene memini ab ore etiã ueluti pedes prominent: ut Multi pedes uel Afelli aquatici nominari mereantur: aut etiã Pediculi, ut Bellonio placet. Pedes molliores sunt, quã ut extra aquam ingredi queant, nisi fortē non mollities in causa est, sed pedum contiguorum multitudo, quos nisi in aqua non facile diducunt. In aqua mouentur & currunt corpore non recto & æquali, sed in alterum latus inclinato. Retrorsum quoq; incedunt, si bene memini. Cauda oblonga in aculeum desinit. Oculi sunt perexilia puncta alba, cum centro nigro longē minutissimo. Cum potu hausti periculum creat, ut aliqui putant, etiã uitæ. Ventrem ijs qui biberint insarsi audio. Idem sunt uermes Gallicè dicti Scrophulæ aquaticæ (uulgò Agroueles, uel Escrouelles): hæ si aliquando cū aqua ab imprudentibus hauriantur, scrophulas (siue strumas choeradesus) ulceratas & exedentes nullo tumore, in gutturis cute, procedente etiã aures uersus interdum malo, & fauces aliquando penetrante, oriri putant. hinc & uermibus ipsis nomen impositum. Hoc scrophularum genus à regibus Gallorum & Anglorum solo contactu curari aiunt.

Scrophulæ
quar.

CANTHARIS uel Pygolampis (etsi noctu lucere non puto) aquatica. Tales in paludibus & fossis circa lacum nostrum per superficiē aquæ motu irrequieto huc illic circa eundem ferē semper locum mira celeritate se trañciunt: nec in summo tantum sed etiã profundius feruntur. Magnitudine & forma cimices referunt. Cruscula sena habent subruffa. Vaginæ è nigro uirides, presertim ad Solem, & splendentes, alas regūt, sed non totas: ad caudam enim alarum extremitas prominet, quæ cum in aqua celeriter feruntur, ut solent, mirabili candore splendoreq; conspicua argentum uiuum quodammodo refert. unde & Pygolampides aquaticas si quis appellet, nomen ipsorum naturæ conueniens posuerit. In acrem si proreperint, uolare etiã possunt.

GERM. F. Wasserkäferlin/ Gylsling.

CICADA fluuiatilis. Cernuntur in riuiulis bestiolæ Cicadisterrenis persimiles, quas ob id Cicadas fluuiatiles nomino, Rondeletius.

GERMANI Cicadæ terrestris nomen non habent: fingi autem potest ein Baumgryllen: & Cicadæ aquaticæ, ein Wassergryllen.

SQUILLA fluuiatilis Rondeletij. Insectū hoc (inquit) tenui cru sta integitur. Cauda in duo lōga et tenuia ueluti fila desinit. cū Squilla marinis magna ei figuræ affinitas. quare non uideo quo aptiore nomine donetur, quã Squillæ fl. Sic ille. Sed fortē Gryllus fl. commodi us nominabitur.

GERM. F. ein Wassermußeime.

ANIMALIUM IN DVLCI- BUS AQVIS ORDINIS II. PARS V.

DE AMPHIBIIS.

ET PRIMVM DE QVADRVPEDIB. VIVI PARIS AMPHIBIIS.

ANIMALIUM Amphibiorum alia uiuipara, alia ouipara sunt. Viuipara, ut Castor, Lutra, Hippopotamus. Castorem quidem & Lutam, aliasq; paucas, inter Quadrupedes etiã exhibui. nec repetissim hic, nisi tam paucus eorum numerus fuisset. Oviparorū alia pedibus gradiuntur, ut Crocodilus, Lacerti, Testudines, Ranæ: alia sine pedibus serpūt, ut Hydri. Aues pal mipedes, ut anates, mergos, laros, &c. piscibus aut aliter in aqua uisitantes, in terra uerò parientes, & in aere uolantes, unde meritò amphibiarū dicuntur: & fidipedum quæ que amphibias, ut Ardeolas &c. quoniam permultæ sunt, inter Auium icones, in suis classibus proposiæ, repetere hoc loco nolimus.

FIBER, Castor. Kasp. Canis Ponticus, Kiranides Castorem alio nomine Canem fluuiatilem nuncupat: alij potiùs Lutra hoc nomen attribunt. & æquius quidem, quandoquidem Lutra pisces inuadit: Castor non item. Plura uide cum Iconibus Quadrupedum.

ITAL. Biuaro.

GALL. Bifre, Bieure.

GERM.

GERM. Viber.
 ANGLICE Beaver: quāquam in An-
 glia reperiri negant.

Icon hæc Fibri, Rondeletij est, nos aliam in Libro Quadrupedum dedimus.

Lutra.

LUTRA, uel Lytra, uel etiam Lutris, ut Gaza uertit. Aristotelis *ἑννολέις, γίννολέις*, oxytonum
 fœmininum. Herodoto *ἑννολέις, γίννολέις*, paroxytonum fœmininum. Aelianus de animalibus
 14. 21. *κύνας ποταμίας*, id est Canes fluuiatiles nominat. Seruius quidem Castorem, Canem pōti *Canis. fl.*
 cum uocat. Plura leges cum Iconibus quadrupedum.

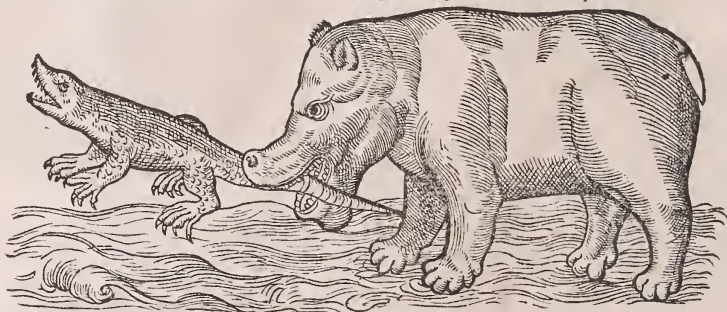
ITAL. Lodra, Lodria, Lontra. GERMANICE Otter.
GALLICE Loure, Leure.

Mvs aquaticus quadrupes Bellonij. Magna est ei (inquit) cum Rattis, hoc est, maioribus nostris muribus similitudo: hoc dempto tamen, quod feminae tres excernendis excrementis (urina, faecibus, foetu) meatus extrorsum distinctos praeseferant. Maximos amnes natando traiecit. herbam depascitur. si quando a consueto sibi loco recesserit, ipsam frugibus uestitur quibus & caeteri mures. Ad Nilum & Strymonem sub noctem sereno tempore deambulantes, Mures huiusmodi permultos ex aqua in ripam concedere, & aquatiles plantas erodere, atque audito strepitu rursus in aquas demergi multoties conspeximus. Haec ille. Aquatilius Murium Aristoteles in Mirabilibus meminit: & Theophrastus citante Plinio. Scio in mari etiam pisces quosdam Mures dici: & Murem aquaticum, pro Testudine quoque accipi: sed Theophrastus disertè Mures terrestres in Lusis Arcadiae quodam fonte degere tradit. In Scatebra Casinate fluvio frigido, ut in Arcadiae Stymphali, enascuntur aquatiles Muculi, Plinius. Audio & circa Treuerim reperiri. Aquaticos mures multos uidimus ad stagna Ligurum Taurinorum. Foemellæ tria sub cauda sunt foramina, a uestica, ab aluo, a matrice, Scaliger. GALL. Rat d'au.

ITAL. Sörgo morgange: id est, Mus mergus.

GERM. Ein Wassermaus/ oder Wasser, ratz. ANGL. Watteratte.
Hippopotamus ex Colosso, qui Nilum Aegyptium Romæ in Vaticano refert.

Hippopotamus numismatis Adriani. Facies est Adriani imperatoris. Spingi innicitur sinistra: dextra tenet Cornu copie: circa basim Crocodilus & Hippopotamus. in quibusdam etiã Ibides adduntur. Figura tota Nilum representat.

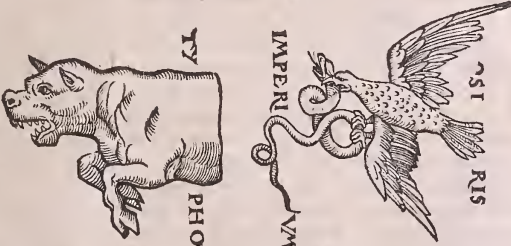

HIPPOPOTAMVS nomen Græcum est, ἵππος ἵππου: quod tamen Latini etiam plerique omnes usurpant. Herodotus duabus dictionibus ἵππος ἵππου, hoc est, Equum fluuiatilem, dixit.

xit. Obscurus de naturis rerum scriptor Equonilum, Albertus diuifis dictionibus Equum Nilii, & Equum fluminis.

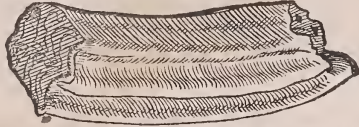
ITALI (inquit Bellonius) præferunt qui Constantinopoli degunt, Bo marin, id est, Bouem marinum (*quanuis in mari non degat*) nominant. TVRCÆ & GRÆCI, utriq; uocabulis suæ linguæ Porcū marinum. Etenim uetus Hippopotami nomen prorsus ubiq; hodie obliteratum est, & ne in Cæiro quidem in Aegypto cognitū ampliū. Verum aut Hippopotamum se exhibuisse idem confirmat ex antiquis Aegyptiorum et Romanorum statuis, & præcis imperatorum Romanorum numismatis: in quibus Hippopotami tam exactè representantur, in porphyrite, ære, auro, argento: ut eundem esse quem uiuū Constantino poli uidi (inquit) nihil omnino dubitationis mihi relinquatur. ¶ Hippopotami historiam (inquit Scaliger) ex nauigationum Commentarijs, quæ cum ueterum ac recentiorum fide conferri queat, adscribā. Hippopotamo Gambræ, puincia magnitudo Vacca, pedes bifidi, crura breuia. Dentis utriq; singuli, ex inferiore mandibula surrecto flexu, sesquipede maiores, candore splendoreq; ebori pares: eo præstantiores, quòd ut ebur nunq; pallefcunt amisso candore. Materiam quoq; firmiorem tradit. Aethiopicis, Aegyptijs, Africanis, Asini proceritas. De corij duritia alibi à nobis dictum est. Constat è Lusitanorū nauigationibus, pedeftris lanceæ perferre icū sine noxa. Illud controuerfiæ præfert speciē. Aiunt quidam pilo carere. In Hispanicis libris inuenio & nigros et balios. Et Plin. plū dat. Legimus in iisdē narrationibus, deprehēfos in terra duos paucorū Lusitanorū euasisse tela. Mox in mare cū se recepissent Hippopotami, uirosq; nauigiū cōsecundisse cōspicati essent, factio impetu nō solū aggressos audacissimè, sed etiā mordicis latera nauiculae corripuisse. Neq; icū, de terribis abfcessisse, sed maleficiū desperatione. In alia nauigatione, remigantiū lembū dorso subuere conatos, ut præda uescerent. In Aethiopia Troglodytica uocant, Gomar. Huic orationis fluxui nuper scopulus obiectus est ab ijs, qui cicutè Byzantijs sese uocasse dicūt. Lōgè nūq; aliā pingunt speciē. Esse corpore suillo, pedib. digitatis, cauda suilla aut testudinea. Pedes quoq; ad Testudinē potiū referunt. Capite ualutissimo. Hiatu tā laxo, ut planè sit illud, quod Aristot. de quibusdā feris, *Αετῶνος*. Sine ulla iuba. Ut si uelint dedita opera destruere Aristot. historiā, non meliūs possint: qui Hippopotamo inter cætera os ascripsit paruū. Quomodo his simul & Herodoto Plinioq; credemus? quorū alterū in Aegypto, ubi diū fuit, Hippopotamum uidisse credere par est. alter in publicis ludis Romæ spectare potuit. Tum ij neq; Nauigationibus assentiri queunt, de pedū ratione: neq; sibi ipsis, qui in alio libro suillos pedes attribuūt. De exertis quoq; dentibus apud hosee, nihil audias. obtusos enim, pdunt. Hæc omnia Scaliger. Io. Leo Africanus nostro seculo de Hippopotamo sic scripsit: Niger ac Nilus flumina hinc beluis referta sunt: quæ forma Equū, magnitudine Asinū, depiles tamen, representant. In aquis perinde ac in terra degūt, noctu saltē in terrā enantant. Cymbis insidiantur, quæ mercibus onustæ secūdo Nigro ferunt, quas dorfi frequentibus gyrans agitas demergunt. De Boue aut marino, qui fortè Hippopotamus Bellonij est, sic: Durissima pelle circūdatur Bos marinus terrestri omnino similis: cæterū statura inferior Vitulū semestrē refert. Reperitur in fluminibus Nilo ac Nigro, & à piscatoribus captus diū extra aquā uiuus permanet. Vidi in Alcairo catena publicè collo deductum, quem ad Afnam Nili ciuitatē quadringentis passuum millibus ab Alcairo disitam captum asserunt. GERM. dici poterit: ein Egipptisch Wasserross; ein Wasserochß oder Wasser Schweyn in Egypten.

SYMBOLVM hoc Pierius Valerianus his uerbis interpretat. Celebratissima est species illa quæ uisebatur olim Hermopoli: ea scilicet pictura, ut Hippopotamus esset, supra quem sculpsit erat Accipiter cū Serpente dimicans. Cuius argumētū significatū id esse tradunt Aegyptiarū literarum periti, ut Typhonē ab Osiride uī domitū, cum de principatu certamen conseruissent, intelligendū aut tument: per fluuialem equum Typhonē ab Osiride uī domitum, per angē principatum interpretantes: (per Accipitrem uerò uim & principatū: quo ille uiolenter sibi quæsit, saepe per improbitatē cum ipse turbatū alios perturbare sua sponte noluerit, Plutarchus in lib. De Iside & Osiride:) atq; ita improbitatē potiores sibi partes asserere conantē, uirtuti demū cedere subinuat. Eādē de causa cū sacra faceret eo die, quo Isidis aduentus è Phœnicia celebratū, fluuialem equum religatū libis inceslere per ludibriū cōsueuerant. Non dissimulārim hic Aureoli tyranni tumulū ad pontē Aureolum Infubriæ superesse, à Claudio Cæsare sex elegorū uersuum epitaphio nobilitatum, in cuius conditorij parte prima Hippopotamus sit incisus, quē Serpens cauda mordicis comprehensa cōplectitur. Id puto significare, tyrannidem tandē temporis spacio domitā, &c. Hæc ille in Hieroglyphicis, sub lemmate, Improbitas edomita. Porro pedēs & unguā Hippopotami in hoc Pierij symbolo meliūs expressit, an in ijs quas Bellonius exhibuit iconibus, oculus tantum testis aliquis probè dijudicari.

Qui nouum orbem obiuerunt, in flumine Gamba nuncupato, testantur piscem procreari Vituli marini speciem similitudinemque gerentem, præter caput, quod equinum existit: amphibium: eadem qua bos scēmina corporis uastitate: sed cruribus longē gracilioribus, bisulcis pedibus: dentibus duobus ad latera eminentibus, qui magnitudine ad duos palmos (*doctrantes, Gillius*) accedāt, instar Apri armatum. Nec alibi quàm hac in regione huiusmodi animal inuenitur, Aloysius Cada mustus Navigationis ad terras ignotas Capite 44.

Dentes Hippopotami Bellonius equinis comparat: eosdemque ualidos, oblongos & obtusos esse dicit. unde in mentem mihi uenit dens nescio cuius animalis, quem nuper amicus meus Christianus Hospinianus, uir eruditus, in torrente quodam (ni fallor) agri Tigrinī à se inuentum mihi donauit, &c. formam & magnitudinem hīc delineauit.

DE QVADRV PEDIBVS OVIPARIS.

Quadrupes ouiparæ omnes utraq; crura (anteriora et posteriora) antrosum flectunt, nisi quod parum ad latera declinant, Aristoteles Historiæ 2. 1. hoc in Chamæ leonte & alijs quibusdam pictores nostri non obseruauerunt.

CROCODILVS, *Κροκόδειλος, Μεσοκρόδειλος*
 Λατ. *Aspideletus.*
 ITAL. Crocodilo.
 GALL. Crocodile.
 GERMANICE Crocodyl/oder Krokodill.

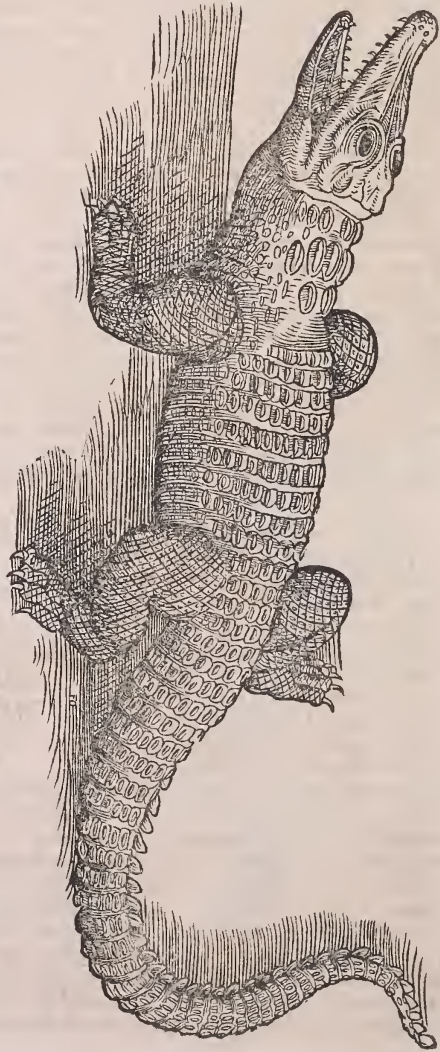
Crocodylus Africæ quorūdam fluminū, præsertim Nili incolæ est bestia. ¶ In India quoque multi sunt, Germanicè dicti *Allegarden* ut scribit Hamburgensis quidā in historia Navigationis suæ. atqui *Allegarde* nomen Germanicum non est, sed factum (ut coniectio) ab Hispanico *Lagarto*, quod *Lacertū* significat.

Palladius quoque Crocodilum, Lacertam, quasi generis uocabulo nominat.

Crocodyli Aegyptij *Chāpsæ (Χάψαι)* uocantur. Iones appellauere Crocodilos, illi generi Crocodilorum (*Lacertorum quorundam*) quod apud eos in sepibus gignitur, quantum ad corporis speciem, cōparantes, Herodotus. ¶ HEBRAICA & ARABICA Crocodili nomina legimus hæc: Zab, Hazab, Thab, Tenchea, Tisma, Altenfa, Temfa. ¶ In Arfinoitica præfectura mirè colitur Crocodilus: et est sacer apud eos in lacu quodam seorsum nutritus, & sacerdotibus māuetus, & Suchus uocatur, Strabo. Vox quidē Suchus accedit ad Scincus, quod nomen est Crocodili terrestris minoris.

Crocodyli terr. icon sequente pagina exhibetur.

CROCODILVS terrestris quinam sitreuera, nemo hodie docuit. Ego genus illud Lacertū (cuius pellem ex America allatam doctissimus Ioannes Ferrerius Pedemontanus ad me misit) esse arbitror: qui etiam à Io. Leone Africano Descriptionis Africæ libr. 9. Dub Arabicè nominari uidetur. Vide infra in Cordy.

Caput ad similitudinem nostri seu uiridis Lacerti factum est, reliquum corpus ad exunium.

Cordylus Rondeletij. Quoniam autem Scincum quoque aliqui Crocodilum terrestrem uocauerunt, hunc maiorem, illum minorem, discriminis gratia cognominabimus. ¶ Mitto ad te (inquit Io. Ferrerius) pellem Lacerti, quam ad me attulit ex Bressilla regione ultra Tropicum Capricorni Gul. Henrison Scotus: qui illuc cum domino Nicolao Villagagnonio equite Rhodio ante biennium nauigauit, & nuper ad nos redijt. Pellis ipsa ferè ad unam ulnam Gallicam longa est, sed capite caret. Huiusmodi Lacertis illic uescitur promiscuè omnes. Et, ut refert meus Scotus, carnes illæ nõ minus sunt gratæ palato, quàm apud nos Testudines nostræ habentur. Sic ille. Pellis ad me misit quatuor dodrantes cum tribus digitis longa est: lata digitos decem. Crus anterior, longum digitos quinque: posterius, octo. In anteriore digiti quini, situm & fissuram digitorum hominis referentes. in posteriori erant distorti, ut fit in sceletis, sed uidebantur totidem: tres medijs æqualis ferè originis: ex quibus interior, breuior: exterior, oblongus erat, duo extremi, inferiores origine, de quorum situ nihil asserere possim propter corij luxationem. Cauda longissima in summam tenuitatem abit, interuallis candidis & fuscis distincta. Corpus totum φολιδωτόν est, multis, paruis, splendidis & læuisbus squamis obtectum: quæ in medio uentre maiores & candidæ sunt. Digiti pedum unguesque, omnino gallinaceos referunt. Alicubi legisse me puto, animal esse amphibium. Dubium animal (inquit Io. Leo Africanus) in desertis agens, forma Stellionem refert, aliquanto tamen densius, longitudine brachium, latitudine quatuor digitos explet. Aquam non potat, & si quis aquam in os infundat, euestigio moritur. Oua excludit ad modum Testudinis, atque ueneno caret. Ab Arabibus in desertis capiuntur. Quin & ego à me comprehensum iugulauit, parum tamen emittit sanguinis. Assatus pelle detracta comeditur saporem, ac gustum Ranunculæ exprimens. Lacertæ uelocitate representat, & si inter uenandum, in specum subterraneanam cauda foris remanente pellatur, nullis uiribus extrahi potest: uerùm ligonibus dilatato foramine à uenatoribus capitur. Tri duo mactatus dum igni apponitur, non secus mouetur ac si recens necatus foret.

s C I N C T iconem & historiam in libro De Quadrupedibus ouiparis dedimus.

CORDYLVS Rondeletij. Κορδύλλος. Bellonio Crocodili genus terrestre est, haud ita procerum: Aegypto (inquit) & Arabiæ peculiare, reliquis animalibus infensum. Lacertam proceriorem ac maximam esse dixeris: à qua tamen præter duritiem ac cutis firmitudinem hoc distat, quod caput crurumque articulos atque adeo pedum digitos squamosos gerat. A Nilotico Crocodilo hoc differt, quod caudam habeat in clauæ modum tuberculis elatioribus asperâ, qua corpora, qui bus insultat, atrocissimè diuerberare creditur, Hæc Bello nius. Aliquis hodie ficto nomine Caudiuerberam nominant. ¶ Rondeletius Crocodilum terrestrem hoc animal non esse ostendit: putat autem Cordylum Aristotelis esse: cui soli Aristoteles branchias & pedes tribuit, Bellonij icon, quam & Rondeletius posuit, branchias representare uidetur, in Caudiuerbera (quâ Græcè Βρα

Caudiuerbera.

Vreomastix.

multigem dixeris,) non probè, ut credo: nam in descriptione earum non meminit, ut neq; doctissimus Thomas Erastus noster, qui cõtractatum à se skeleton mihi descripsit. Hoc nimirum imposuit Rondeletio, ut Cordylum esse coniceret. Sed neq; Salamandra aquatica, Cordylus est, ut Bellonus putauit. ¶ Caudiuerbera quam uidi (inquit Thomas Erastus) Crocodilo similis erat, sed decuplo ferè minor. Laceratæ speciem putant. Maxillam inferiorem mouet: Ore & capite Testudini similis. collo breui, inferiore parte mediâ inflato, &c. Cauda rotunda, in circulos diuisa miro quodâ modo. Squamæ in ea durissimæ sunt, uidenturq; ossæ, quadrangulæ ferè & planæ, nisi quòd caue sunt leuiter, ut caudam efficiant rotundam; ita una aliq; coniuncta est, ut tegulæ, &c. sicuti in rudi hac pictura apparet.

*Crocodylus
terrestris.*

Phattages.

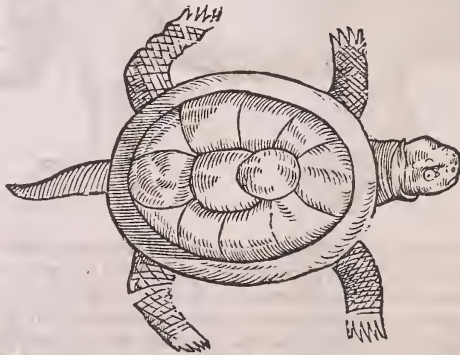
Io. Leo Africanus libr. 9. Descriptionis Africae, Dub Lacertum describit, lōgitudine brachij, latitudine quatuor digitorum, &c. qui affatus pelle detracta comedatur, &c. capi in desertis, uene no carere. Is nimirum Crocodilus terrestris fuit. Et mox, Huic simile est (inquit) animal Gual, sed paulò grandius: quod in capite pariter & cauda uenentū gerit. quibus partibus præcisus Arabes eo uesci solent. Deforme & terri coloris est: quam ob causam eius carnè gustare semper inhorruì. Sic ille. Quærendum autem an Gual sit Caudiuerbera nostra: & eadem Aeliani Phattages, φαρτάγης; de qua ille sic prodidit: Apud Indos nascitur bestia, Crocodilo terreno similis, magnitudinè Melitenensis catelli: cuius pellis adeò aspera densaq; cortice est (φολιδῶν Græcè nominat) ut detracta ei limæ usum præbeat, & uel æs dissecet, ac ferrum excedat. Indi Phattagen uocant.

Cordylus.

Verum quidem Cordylum amphibium hæcenus nemo ostendit, unde suspicor peregrinū esse animal: & fortè idem quod apud Babylonios uel Indos reperiri tradūt authores, amphibium animalculum absq; nomine: quod pinnulis ceu pedibus (quos nimirum aliqui simpliciter pedes propter formæ aut usus similitudinem uocarunt) graditur: & quanuis branchias habeat, cibi tamè grata in sicum egreditur, cauda subinde mobilis: capite Rana marinæ simile, reliquo corpore Gobiis. E fluuijs in terrâ exiens saltat, & in aquâ redit sicuti Rana. Quare cõposito ex pisce & Rana nomine, Pisciranam aliquis accommodato eius naturæ uocabulo appellarit, branchias enim & posteriora ut piscis habet: caput, naturam amphibiam, & saltum, ut Rana: fortè & caudam Ranæ imperfectæ (quam Gyrynum uocant) non dissimilem. ¶ Cordylus uocatur etiam Scordylus, & Scordyle. Cæterum Cordyle, uel Cordula, partus est Thunnorum.

GERMANICE circunloquemur: ein Arabische art der Heydoyen/dem irdischen Koko dwill nit vngleych / hat schuppen auff dem kops / in den gelencken der schenckeln / vñ auff der zeeben der füssen / &c. Ein Sterrtruer / id est, Caudiuerbera. Wonet allein auff dem land / als ich acht / ist doch hie har gestelt / darumb das es etlich für ein wasserthier gehalten.

DE TESTVDINE IN GENERE, DE QUE MARINIS TESTVDINIBUS, diximus supra in fine Ordinis XII. Marinorum, qui est de Cetis: de terrestris uerò inter Quadrupedes ouiparas terrestres.

TESTVDINEM Lutariam (inquit Rondeletius) Aristoteles ab ea quæ in dulci aqua uiuit, non seiunxit: quam Murem aquatilem conuertit Gaza: quæ dicitur ab Aristotele Μύς, uel fortaſſe μύς. Hæc quam hic exhibemus, in paluſtribus & limosis aquis, foſſisq; urbium & caſtelloꝝ, mœnia

mœnia ambientibus, uiuit. Testudinum (inquit Plinius) est tertium genus, in cœno & paludibus uiuentium, Latitudo his in dorso pectori similis, nec conuexo incurua calyce, ingrata uisu. *ἔμεις, ὅσθ' ἢ λίμνι καὶ ἢ παρὰ γρόμβουσι δὲ, χελώνη τὴν ἔχουσα ἄρα.* Similis est terrestri, nisi quod cauda ei longior est, perinde ac in Muribus; à qua Muris aquatilis nomen accepisse crediderim. Testa colore est nigro; aliquot particulis ueluti tabellis pectinatim iunctis constat. Pro arbitrio pedes, caudam, caput, modò exerit, modò recondit. Partes internas easdem habet, quas marina, renes quoq; & uesciam Rondeletio; quas tamen partes Lutariæ suæ Plinius negat.

GALL. Tortue d'aigue à nostris uocatur, id est, Testudo aquatilis, Bellonius.

GERM. Ein Schiltkrotz in süßem stillein wasser / als etlichen gräben vmb die stett vnd schlöffer: in pflügen vnd kleinen sehen.

LAT. Rana.

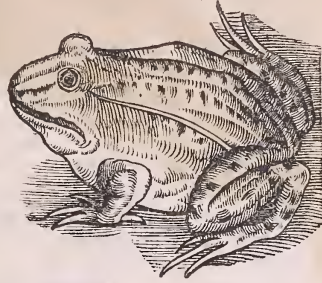
ITAL. Rana.

GALL. Grenouille.

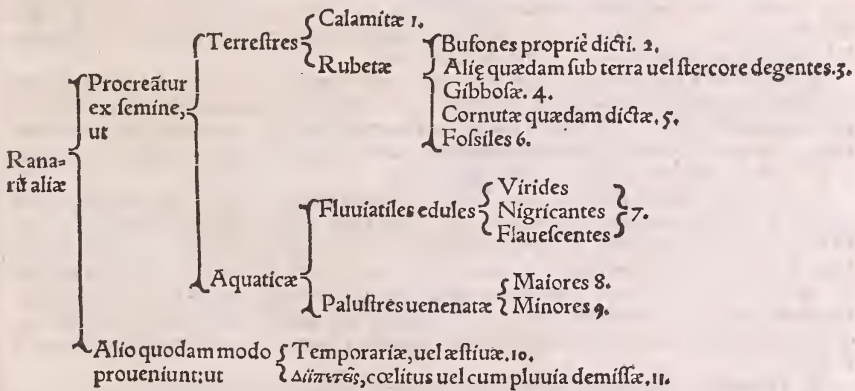
GERM. Frösch / Frosch /

Hopsger.

Mirambellum oppidum est Santonicę præturæ. In eius agro tantum pluit Ranarum, ut cumulatim totæ uia tegeantur; oppidani neq; domo efferre pedem, neq; ubi uestigium ponerent, haberent, Scaliger Exercit. de subtilitate 323, ubi pluuiarum insolitarum, ut Ranarum, terre, lapidum, ferri, materiam proximam non è terra hauriri, sed in ipsi nubibus statim oriri, contra Cardanum disputat. Falsò (inquit) lapidis pluuiam creas tu ex pulucre hausto à nubibus, atq; in lapidem condensato. & Ranarum ouis in aerem sublatis ranunculas excludi scribis, quibus pluat. quod æquè uanum est. Quippe deductis ex hiaru nouo rupium limpidißimis aquis: ut postridie non gyrimos, sed perfectas ibi Ranas uidimus, in lapidea fossa, quæ ante uisam erat, nullis pridie ouis apparentibus: sic in aere licet eidem Naturæ non ex ouis generare. Plura de Ranis simpliciter dictis, leges infra in Diuisione Ranarum ad numerum 7.

RANARVM DIVISIO.

Diuisionis explicatio, secundum numeros.

1. Calamitæ sunt uirides, paruæ, quæ & arbores scandunt: quanquã Plinius uidetur distingere, cum aliàs, tũ quòd Calamitas mutas & perniciosas facit; arbores uerò, uocales, nec meminit earum ueneni. Ego inter diuersas Ranarũ picturas habeo missam ab Argentinensì pictore sub uiridem quandam paruam, non ita pulchro colore ut Calamites est, sed subobscuro: quæ si non ad Calamitas, fortè ad temporariâs referri debet.

2. Bufones propriè dicti similes sunt palustribus & uenenatis Ranis, sed maiores, &c. quare iconem eorum à se omissem Rondeletius scribit, qui tamen non simpliciter terrestre hoc genus facit, sed amphibium ex Plinio: Rana rubetæ (inquit) in terra & humore est uita, & Actio, qui eas ex palustribus terrestres fieri tradit. Quarendum an potiùs non una Rubetæ species, eademq; ambigua sit, sed duæ diuersæ: quarum una semper terrestris, altera semper palustris sit. Possunt tamen aliquæ per æstatem, dum aquę suppetunt, ac tepor finit, in aquis agere: deinde autumno & hyeme in terra se occultare; quod aquaticæ omnes faciunt, præter temporariâs opinor.

3. Rubetæ quæ sub terra uel stercore inueniuntur, (inquit Rondelet.) Ranis similes sunt: ro stro acutiore, cruribus breuioribus: cute tota tuberosa, maculis multis cinereis notata, oculis multum prominentibus & uirescentibus, &c. Hæc ille. Hæc minores sunt Bufonibus: & Rubetæ terrestres minores uocari possunt. Inferius in numero 5. genus aliud ei cognatum describemus.

4. Rubeta gibbosa, cum Quadrupedibus ouiparis à nobis descripta est.

5. Cornibus exasperari Rubetarum dorsum, quod Plinius scribit, hæc tamen non uidi. Gibbosa tamen Ranæ à nobis dictæ, ossa in dorso cornuum ferè instar eminent. Alia ratione recentioribus quidam parum Latini scriptores, Ranam quandam cornutam uocant, à sono uocis, quo cornu seu tubam imitetur quodammodo. In Gallijs est Bufonis genus quod cornutum dicitur, à uoce. Verno tempore prodeunt, & uocem instar tubarum binæ inuicem emittunt. coloris cinerei sunt, (tetrî,) in uentre uerò crocei, per totam quoque Germaniam altissimè clamant: & falsum est extra Galliam mutas esse. In paludibus putridis degunt, Albertus & author de naturis rerum. Has puto minores Rubetas (uel Ranas uenenatas) palustres esse, de quibus mox (ad numerum 9.) dicam.

Reperiuntur & terrestres argutissima uoce, quam tubæ aut campanæ instar audiri ex longinquo aiunt, satis frequentes circa nobilem Tigrinî agrum arcem Kyburgam: raræ aut nullæ in uicinis regionibus. Hæc duplo ferè minores sunt cõmunî Rubetæ, cæterò similes. Vna mihi allata, (deprehensa sub trunco, ubi se abdicerat, ut lateret per hyemem; Septembris initio,) tergo erat lurido, aspero, uentre ex fusco albicante, oculis aureolis, (sed aureo colore per medium diuiso:) clunibus cruribusque, sed præcipuè digitis posterioribus, pilosis. Eas non in aquis, sed aridis locis degere audio: uerè uocem suam emittere & æstate, cum uesperis clamant, noctem sequentem sine pruina futuram certò sperari: autumno & hyeme non audiri. Genus hoc cognatum existimo Rubetæ terr. minori, de qua diximus numero 3. sicut & fossilibus Rubetis, de quibus nunc dicetur.

6. Rubeta fossilis uel saxatilis appelletur, de qua Georg. Agricola sic scribit: Rana uenenata quam metallici nostri ex ignis colore qui insidet ei *ruvelquaw*, (*Schwartzrott*) nominant, in saxis perpetuò quasi condita & sepulta iacet. Altius intra terram gignitur: & reperitur modò in uenis, fibris, saxorum commissuris cum hæc excauantur; modo in saxis ita solidis, ut nulla feramina quæ uideri possint, appareant, cum uenicis diuiduntur. In lucem elata primò turget ac inflatur: mox de uita decedit.

7. Fluuiatiles, Ranæ (*βάτραχοι*) simpliciter dictæ, degunt in aqua pura, fluuijs, fontibus, riuulis: suntque edules. Hæc paræ & informes adhuc nigricant. Grandiorum alia uirides sunt, alie nigricant, alia flauescunt, Rondeletius. Inueniuntur autem in paludibus quoque & stagnantibus aquis. Aquaticæ illæ quæ præ cæteris in cibum admittuntur, uirides sunt, nigris passim asperæ maculis. Sunt & subliuidæ atque subcineræ quædam aquaticæ: quæ partim uocales & edules sunt, partim mutæ, & non eduntur, ut Georg. Agricola scribit.

8. Palustres Ranæ, uenenatæ cognominandæ: ut ab innoxijs, quæ & ipse in paludibus reperiuntur, discernantur, *βάτραχοι ἐλασι* Græcis medicis: Aristoteli fortè *τετραπόδια βάτραχοι*, Gaza Ranas lutarias uertit. Has Dioscorides Rubetis siue Phrynys coniunxit, tum ob corporis figuram nõ dissimilem, (magnitudine quidem inferiores sunt:) tum ob uim aquæ perniciosam, Rondeletius: ex cuius libro figuram quoque eius mutuati ponemus.

9. Proximè dictis minores sunt, quæ à nostris *Güllenteestle*, id est, lacunales Rubetulæ dicuntur: & *Wölnle*, inde puto quòd dorsu uentrisque coloribus Salamandras aquaticas (quas indochi Scincos putant) representent. Hæc semper sunt paræ: & uiuunt in lacunis & aquis corruptis, sicuti de cornutis suis Albertus scribit, cuius uerba proximè recitauimus, (nec puto has ab illis differre:) uentre pallido siue citrino, punctis quibusdam discoloris: & suo quodam sono uocis utuntur. Has Aristoteles in Problemâ, Ranas paruas Rubetis similes appellat, (*μικρὰς βάτραχους φωνοειδῆς*), quarum multitudo annum morbosum futurum significat: quanquam has Rondeletius *Amphibias* facit.

10. Latent hybernis mensibus in terra Ranæ omnes, exceptis temporarijs istis minimis, (Germani uocant *Reynfrösflin*.) quæ latent in cœno, & reptant in uis ac ripis. Hæc enim quia non ex semine genitæ, sed ex puluere æstiuus imbribus madefacto oriri uidentur, diu in uita esse non possunt, Georg. Agricola. Fortè autem temporariæ æstiuæque Ranæ, non unius generis sunt, sed tunc ex fluuiatiliũ genere, tum Rubetarum, præsertim minorum palustrium: aut saltem utriusque similes. Lege etiam superius ad numerum 1. huius diuisionis.

11. *Διπτερές*, quasi à Ioue, id est, cœlo cum pluuia demissa. De his leges etiam supra, Scaligeri uerba, quæ cum Rana fluuiatili recitauimus, Plinius quidem Ranas diopetes (alij dryophytes legunt) cum Calamite alicubi confundit. Rondeletius *φρυνοειδῆς* et *διπτερές* eandem putat: ego Phrynoïdes in ipsa terra ex eius putredine generari dixerim: *διπτερές* (sic enim malim per 1. in antepenultima, quam per o.) uerò in acre & nubibus gigni, utraque automatas.

Aquatilium Ranarum icones hoc in libro posuimus: terrestrium uerò, in libro De quadrupedibus ouiparis, ut Rubetæ minoris, & Gibbosæ, & Calamitæ.

RANAE foetus caudatus, Graecis Gyrinus, Nicandro Gerynus. Ranarum aquaticarum (tum uiridium, tum illarum quae subliuidae sunt) foetus (nati scilicet recens ex ouis) sunt primò carnes paruae, rotundae, nigrae; dein oculis tantum et cauda insignes; quas Nicander quia caudam mouent, *μολοστας*: Aratus, quia rotundae, *γυβύς*: alij Graeci *Βεραγιδας*, quasi dicas ranunculos, nominant. quorum postea figurantur pedes, priores ex pectore; in posteriores finditur cauda, Geor. Agricola. Ab his factum est pro uerbium, Rana gyrina sapientior. Ranæ quidem cum tribua tur loquacias (inquit Erasmus) quæ stoliditatis solet esse comes, minimum mentis inesse oportet gyrinis, quos uix deprehendas animal esse, nisi mouerentur. Plato in Theætero de quodam: Nos illum (inquit) propter sapientiam tanquam deum admirabamur: ab ille nihilo magis antecellebat prudentia quam Rana gyrina.

GERMANICE *Rosskroepf/ Kaulkrott/ Kulpoge.*

RANA palustris uenenata, uel Bufo aquatilis. In palustribus locis & putri foetidoque limo oppletis nascitur, Rubeta siue Phryno terrestri minor. Venenum eius mala symptomataque eadem sequuntur, quæ Rubetae, ut tradunt medici. Vide supra in Diuisione Ranarum ad numerum 8.

GALLICE *Crapau d'eau.*

GERM. *Ein Wasserkrott/ wonet in lachen/ pfützen/ vnd faulen wasseren/ den irdischen Krotte ähnlich/ aber kleiner.*

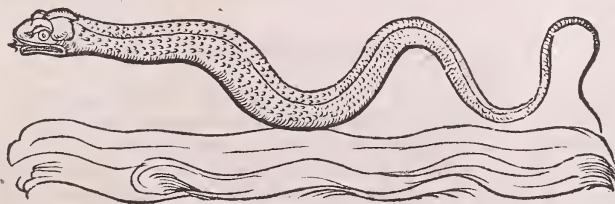

LACERTVS aquatilis, Salamandra aquatica, Lacerta palustris uel lutaria. Qui Cordylum Aristotelis existimant, falluntur. Medici & Pharmaco pole imperiti, pro Scincis eos supponunt, pro remedio uenenum. Vidi hic impudentes Pharmacarios (inquit Scaliger) ante aduentum nostrum ex Cordulio oleum pro Scorpionum oleo parasse.

ITALI quidam Salamandram hanc bestiolam uocant, similiter ut terrestrem: alij Marasandolam, transpositis nimirum literis, & forma diminutiuæ: nisi quis à Marasso (sic Viperam uocant) deductum hoc nomen malit, Bergomi Cerealinam; circa Vincen- tiam Salamandram uel Tarantulam.

GALLI. *Tac, Tassot.*

GERMANI *Wassermolle.*

HYDRVS, id est, Serpens palustris aut fluuiatilis Rondeletij. *Υδρῶς*. Gaza Natricem conuertit. Vocatur & Chersydrus, quoniam in aqua & in terra degit; & Enhydris Plinio. Enhydris (inquit) uocatur à Graecis coluber in aquis uiuens. Aristotelis uero Enhydris (*ἐνυδρίς*) est Lutris uel Lutra quadrupes. Qui primùm Hydrus est serpens, postquam aquas reliquerit in terra Chersy *Chersydrus*.

Boa.

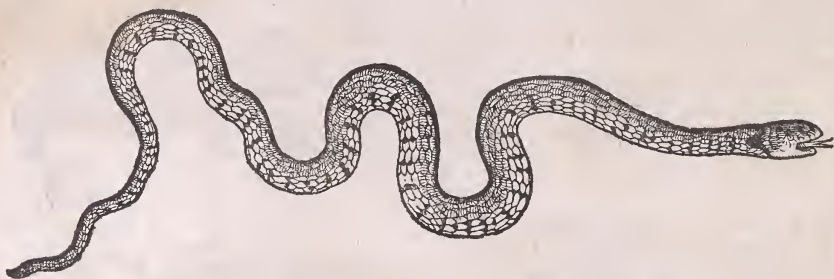
drus fit. Hydra foemina est Hydri. Aelianus Hydras in Corcyra procreari dixit, serpentes uel afflatu uenenosos: qui Chelydri uel Dryini uidentur. Boa serpens est aquatilis, quam Graeci Hydron uocant, à qua isti obturgescunt, Festus. Hydrum Gaza è Theophrasto Colubrū uertit in imis communi uocabulo. Angues aquarum sunt, serpentes terrarum, dracones templorum, Seruius in 2. Aeneidos. sed authores haec omnia multo communius accipiunt. ¶ Hydra (inquit Io. Leo Africanus) serpens est curtus, cauda tenui, & circa collum gracilis. in Libyæ desertis agit. Virus habet perniciosissimum: neq; aliud mor sui remedium ferunt, quam eam membri partem excindere, priusquam uirus in reliqua membra penetret.

ITALICE Maraffo de aqua.

GERMAN. Georgius Agricola Boam facit domesticam & uernaculam Natricē: & Germanicè interpretatur, ein Dnke. Hydrium uero Cherydrum & Natricem, ein Watter/ alij Wasser-nater/ Wasserschlange/ grawe Wasserschlange. Eliotæ ANGLŌ Chelydrus est a Sea Snayle, hoc est, Marinus serpens. Non probo. Melius Watter ader.

POLOINICE Vuodny uuaz, id est, aquatilis serpens.

¶ Reperiuntur apud nos Hydri etiam in calidis thermarum aquis.

HYDRI Cherydriue (ni fallor) genus aliud, quod torquatum cognominauimus. Serpētis hoc genus satis frequens apud nos in terra est: sed in aquis etiam reperiri audio, & apparere interdum per lacum à felibus denominatum nostris, ueloci natatione trajcere. Colore serē cinereo est, & ad magnam longitudinē peruenit, crassitie minori quam nigri (uernaculi scilicet, Orophię, Myagri) nostrarū regionis serpentes. Nora eius insignis, in collo macula cādicans ē pallido, torquis insar, non tamen absolūcē circulum. inter utraq; maculas in summo ceruicis angustum est interstitium, duarum forte squamularum, ubi maculae utrinq; tanquam trianguli forma in acutum desinunt. Maculae nigrae splendide utrinq; singula post torquem sunt, &c. Has Natrices torquatas aliqui nostratium Natern: alij Bectnatern, id est, Natrices mordentes & uenenum infligentes uocant: inferiores Germani, praesertim Flandri Schnacken, lidem uaccarum ubera (ut ueteres de Bois scribunt) ab his serpentibus fugi aiunt, & postridie sequi sanguinem. Eisdem aliquando in dormientium ora irrepere fertur: & homines illos, quos subierint, suauiter canere, elici autem serpentes, si supra lactis feruidi uaporem hiantes se contineant. Non morfu tantum, sed astrictione etiam partium quas inuaserint, nocere audio: degere ferē in pratis & locis umbrosis: interdū in aquis. uocem edere satis sonoram, similem rubetarum quarundam uoci, sed magis continuam & suauiozem.

Iconem require in pagina sequente.

HYDRA monstrosa. Hydrā septicipitem esse (inquit Nic. Erythræus) tam uerum est, quam Castorem & Pollucem ortos ouo, Plutonem in inferno regnare, natos ē serpentum dentibus armis instructos homines, &c. Hæc autem admonuimus propter nonnullos usq; adeo rerum imperitos homines, qui proximis diebus Venetijs Hydram septem capitibus terribilē, ad poetarum exemplum summo artificio fictam, spectantes horruerunt, etiam de tam terrifico mōstro naturam ipsam uehementer accusantes, Hæc ille. Videtur autem de fictio illo monstro sentire, cuius hic figuram damus, qualis in charta quadam typis impressa & euulgata est. Inscriptio erat hæc: Anno à Christo incarnato M. D. XXX. mense Ianuario serpens monstrosus, cuius typum imago hæc cum magnitudine, tum colore refert, è Turquia ad Venetos perlatus: deinde Francorum regi datus, sexq; millibus ducatorum aestimatus est, Additur & interpretatio authoris innominati, tanquam hoc portentum aliquid rebus Turcicis minetur. Sed diuinator hic primūm resne ue-

ra an

Ein sibentöpfige schlang.

ra an ficta esset, quærere debebat. Mihi cum Erythrao planè commentum artis uidetur. Auriculæ, lingua, nasus, facies, toto genere à serpentium natura discrepant. quòd si figmenti author, rerum naturæ (quæ in ipsiis etiam monstris plerunq; non undiquaq; degenerat) nò imperitus fuisset, multò artificiosius potuisset imponere spectatoribus.

GERM. Ein Wasser-schlang mit vij. Köpfen/ soll auß der Türckey gen Venedig gebracht seyn worden/ vnnnd da offentlich gezeiget/ im jar M. S. 1666.
Aber es bedunckt die verstendigen ð natur/ kein natürlicher/ sunder ein erdichter Köpel seyn.

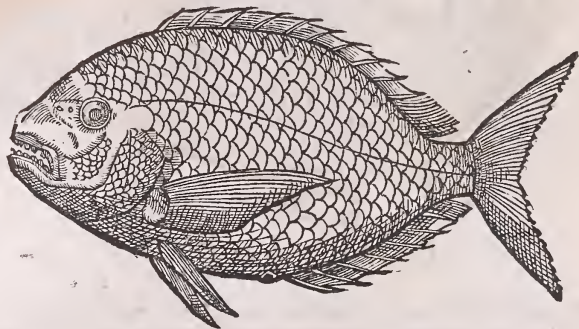
FINIS AQUATILIVM ANIMANTIVM
ICONVM AC NOMINVM.

ADDENDA QVAEDAM SVIS
 LOCIS OMISSA. QVIBVS ETIAM PAVCV-
 LA QVAEDAM EMENDANDA INTERSERVNTVR.

Numerus prior paginam, posterior uersum denotat.
 A. addendum. L. legendum.

12. 26. post hæc uerba, inter saxatiles censeantur. A. Mnesitheus apud Athenæū Scorpis quoque saxatiles facit: nō rectè. Philotimus enim eos duræ carnis esse scribit, quod approbat Galenus, (saxatiles uerò duræ carnis non sunt,) & in saxatiliū penuria eos substituit. Sed plura de Scorpis dicemus infra Ordine V.

In eadem pag. 12. post uersum 31. apponenda fuerat Scari lati uel onix Rondeletij icon hæc.

24. 24. A. Sacrum quidem piscem grammaticorum alij Anthiam interpretati sunt; alij Callichthyn, alij Callionymum, alij Ellopem, &c. inde nimirum factum est, ut imperitiores aliqui, etiam ex Græcis grammaticis, (ut apud Athenæum libro VII. apparet,) omnia hæc nomina Anthiæ attribuerint. Nos Aristoteli, Oppiano, Dorioni, qui authores de piscibus ex professo scribentes, illos omnes inter se distinguunt, potius quam grammaticis, tot homonymias nobis introducuntibus, fidem habebimus. Plura leges infra in Stromatei specie altera. 28. 51. post Saluianus A. Percam quidem fluuiatilem sui generis esse constat, nec subire è mari: quanuis nomen idem habeat cum marina propter aliquam similitudinem. 31. 8. ad finem Ordinis II. Marinorum A. VARIATA Io. Caij, cum non maior sit Alburno, quanuis saxatilis, Ordine I. reposita est. Pag. 35. Lemma Hirundinis Rondeletij, sic est legendum. *Hirundo Rondeletij: eam Miluus à Bellonio pictus pro pius refert, quam Hirundo ab ipso exhibit a. Miluus autem Rondeletij diuersus est. Bellonius quidem Mugilem alatum pro Hirundine accepit.* 36. 61. post Lendole, notato commate, A. ut scribit Bellonius: & conueniunt quidem hæc nomina Hirundini ueræ, hoc est, Rondeletij: quauis à uulgò (quod secutus est Bellonius) Mugili alato tribuantur. 38. 32. post hæc uerba, Callionymum uocari scribit, nota geminum, & A. qua de re sententiam nostram superius in Anthia requires. 40. 41. A. nihil certe uerisimilitudinis hæc effigies habet. 41. 53. post, Bellonius. A. Chromis, Pagrus, Erythrinus, Hepatus, Orphus, Anthias, Dentex, Synagris, similes sunt, Gillius ex Athenæo. Huic similitudini adiunxerim Characem, Synodontem, Coracinum, Scarum, &c. 42. 2. A. Vide mox in Germanicis. Et mox uersu 3. A. Bramæ mar. nomen ad quosnam pisces extendatur, aut extendi possit, à Gallis, Germanis & Anglis, proximè retro in Gallicis Auratæ nominibus dictum est. 46. 59. post, confuderunt. A. De Phagri quidem similitudine cum Dentice, & quòd aliqui etate tantum differre putent, ita ut iunior dicatur Phagrus, &c. leges mox in Synagride. 57. 45. A. Mys quidem fortè dictus fuerit, quòd mordeat instar Mûris. nam & Mus, licet paruus, morfu tamen se defendit contra hominem: aut quòd dentes fortè murinis similes habeat. 60. 22. pro Callichthye I. Callichthyn. 75. 58. A. ¶ Hippurus Oceani, siue idem huic, siue cognatus piscis, describetur à nobis in fine Ordinis VII. Anarrhichæ nomine.

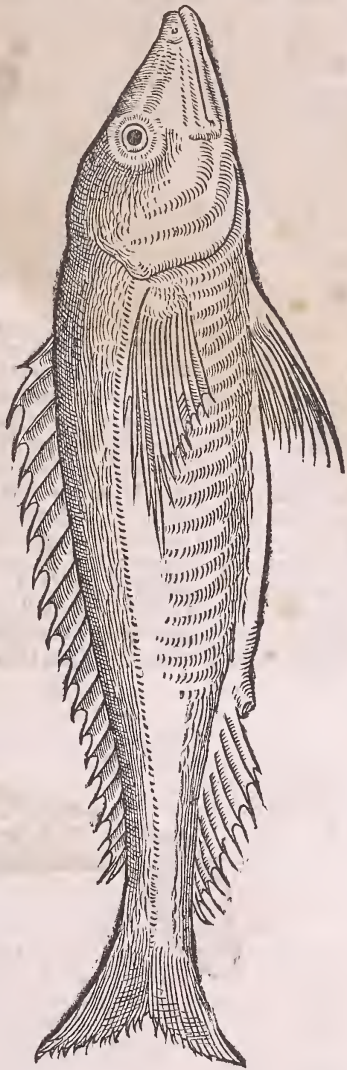
Pag. 76. A. fello Rondeletij subiungi debet icon hæc, quam sequenti pagina, cum sua inscriptione, re-
 quires.

Afelli primi sive Merlucij iconem hanc Venetijs nactus sum, ubi Mollo nominatur.

81. 20. pro, Caput I, Os.

Pag. 87. ad finem Ordinis quinti addenda erat piscis hic sequentis cum sua descriptione icon.

Andreas Theuetus Descriptionis Americae capite 67. quod de Insula Muriu inscripsit. Iuxta hanc insulam (inquit) & totius Americae oram inuenitur piscis quidam rapax, & Syluestribus (hominibus illis degentibus) terribilis, Leonis aut Lupi famelici instar, Houperou sua lingua nominant, Deuoratis alios pisces, uno tantum excepto, qui paruo Cyprino aequalis, alsidius illi comes est, siue occulta quadam naturae consensione: siue quoniam cum eo tutus securusque degat, ut nihil ab alijs piscibus ei sit metuendum, Huperus ille hominem quoque in mari piscantem (solerit autem illi nudi piscari) si consequatur, demersum strangulat, aut saltem corporis partem quamcunque dente cõgigerit, laniatam aufert. Ab eo Syluestres in cibo abstinent; si quando tamen uiuum comprehenderit, quod faciunt aliquando se ulciscendi causa, sagittis confodiunt. Hæc ille de Huperu, cuius formam non exprimit, ego ex Canum genere esse diuinaram. Et mox de alio eiusdem regionis pisce, cuius effigiem quoque ex libro eius mu-

Huperus horridus.

tuati hic addimus. Et cum aliquandiu adhuc (inquit) ijs in locis moraremur, inter alios pisces peregrinos, quorum nullus apud nos reperitur, duos uidi ualde monstruosos, a quorum gutture barbæ instar tanquam gemina capre ubera dependebant; reliqui uero corporis speciem adiuncta hic pictura representat. Hucusque Theuetus; nos ab ea quam ei tribuit forma Aegomastum uel Mastopogonem nominare hunc piscem poterimus.

Pag. 93. pro uersu 42. & duobus sequentibus delendis: ita l. Est in litoribus Noruagicis (inquit Olaus magnus in Historia regionum Septentrionalium; ex quarum Chorographia seu Tabula per eundem authorem edita, iconem quoque adiunximus) uermis glauci (al' flau) coloris, longitudo lineæ XL. cubitorum, & amplius, uix spissitudinem infantis brachij habes, is lineæ modo, ita ut eius progressus difficulter percipi queat, per mare se transmittit, nemini noxius, nisi humanis manibus pressus; unde contactu tenerimæ cutis eius tangentes digiti intumescunt. Vexatus & detentus a canceris, tortuosum cursum euadendi gratia atterat: sed frustra. Cancer enim brachijs suis, quasi den-

*Aegomastus.
Mastopogon*

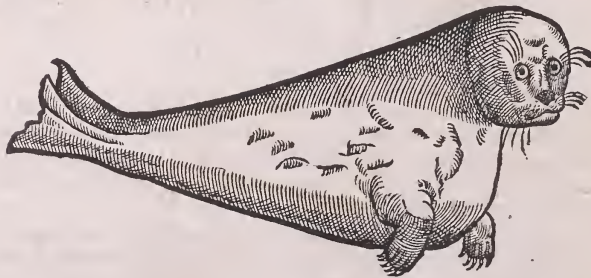
ticulatis forcipibus, tum etiam pedibus, ita eum stringit, ut nō secus ac nauis anchora demissa, firmetur. Hunc uer mem sapius uidi, ab eius tactu nauarum informatione abstinens.

Pag. 94. pro primis tribus uersibus delendis, sic l. Qui naualibus exercitijs (inquit idē Olaus) in litoribus Noruegiæ uel mercaturæ uel piscaturæ operam nauant, concordi testimonio stupendam sanè rem asserunt: Serpentem uidelicet uastæ molis, ducentorum pedum & ampliùs longitudine, ac uiginti pedum spissitudine, in rupibus & cauernis ad oras maris Bergensium uersari: qui uitulos, agnos, porcos uoraturus, ab antris, solùm lucido noctis tempore per æstatem exit: uel polypos, (sic uocat *astacos*,) locustas & genera marinorum cancrorum ut deglutiat, maria trāsmitit. A collo deinceps dependentes pilos cubitalis longitudinis habet, squamasq; acutas, atro colore, & flammeos oculos rutilantes. Hic nauigia infestat, hominesq; se in sublime instar columnæ erigens rapit, ac deuorat: neq; id sine portentoso spectaculo regni, instante mutatione euenire solet: nempe cum principes fato cōcessuri sunt, uel in exiliùm turbandi, aut bellicus tumultus euestigio imminet. Hæc ille in Historia. In Tabulæ explicatione hæc etiã ab eo adduntur. Nauim ab hoc serpente inuolui aiunt tantam, &c. Ibidem uersu 6. Lege: Figuram, qualis in Tabula ab eo edita pingitur, in fine præcedentis paginæ posui. Et mox A. Est & alius (inquit idem Olaus) miræ magnitudinis Serpens, in insula *Woods* dicta, diæcesis Hammerensis: qui ut cometa Orbī reliquo, sic is regno Noruegiæ mutationem portendit, prout uisus est anno M. (D.) X X I I. altè super aquas se extollens, atq; in modum sphaeræ se conuoluens. Existimatus est hic serpens, coniectura collecta ex longinquo uisu, quinquaginta fuisse cubitorum: quem expulsio regis Christierni, atq; grauis prælatorum persecutio sequuta est: imò excidium patriæ demonstrauit. Et rursus: Nigri coloris serpentes partim aquas, partim terras inhabitant, partim tubera in paludib. existentia, (Gothicè *Tuuar* dicta,) partim rupes petrosas aquis contiguas. Hi serpentes de genere aquaticorum sunt, atq; noxij existunt. 117. 4. 1. ouipara. 143. 3. post Scazone, A. (quo nomine Cottum fl. alij nuncupant.) Pag. 154. ad finem A. Quamquam autem fluuiatilis & Nilo peculiaris hic piscis existimatur, marinis adnumerauit, eò quòd in fluuijs nullos alios ei cognatos reperiamus, in mari uerò aliquot, ut sequuntur. 160. 54. A. Quæ pulmonibus spirant, squamas non habent, Rondeletius. Pag. 164. addendæ erant Phocæ icones duæ: quæ hinc subiiciuntur, utraq; à Rondeletio exhibitæ, & ad uium diligenter expressæ: una (A.) Phocæ mediterranei maris, altera (B.) Phocæ Oceani. De Phocis plura leges apud Olaus magnum,

A.

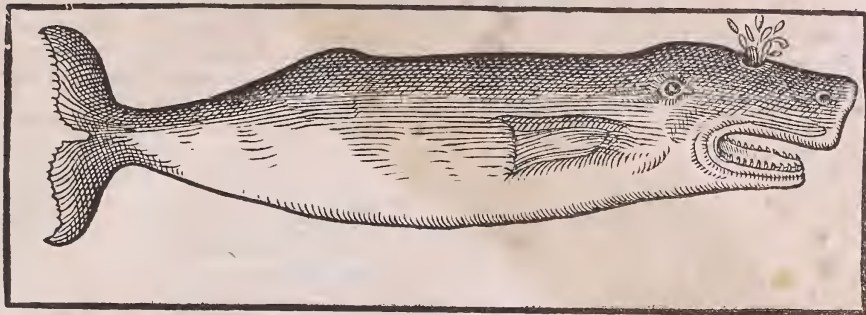
B.

168. 51. A. Hunc cetum (inquit Olaus Magnus) à nobili quodam Anglo uerè descriptum, litora Noruegiana inter Bergensium ac Nidrosensium oras, cōtinuum ferè domesticumq; hospitem habent.

Ad finem pag. 172. Hoc in loco reponendus est Cetus, quem illustris uir D. Sigismundus Liber Baro

ber Baro scitè depictum mihi donauit; ipse uerò ab egregio uiro Matthia Hofero, ex Oppido Tyben unà cum descriptione eius acceperat. Illic à uulgo Balæna existimatur.

Nuper (inquit Hoferus) Kalend. Iunij, (die sabbati noctu) anni Domini M. D. LV. prope Piranum oppidum, in ualle Siciolenti, sinu Tergesiensi Adriatici maris, deprehensus est piscis uiuus in uado hærens, ita ut propter aquam molis suæ non satis profundâ, (quantis ad quatuor passus profunditas erat) natare non posset. Itaq; occisus bombardis, hastis, uncis, & alijs instrumentis, ad prædium Venetæ ditionis oppidum cum plurimis nauibus in aqua deductus, & in litus protractus est. Pellis eius sine squamis erat, alutæ elaboratæ similis, colore plumbi, ipse lógus passus quatuordecim: crassus uerò per corporis medijs ambitù, passus octo. Mandibula inferior, lóga pedes XLIII. dentibus quadraginta quatuor instructa: quorum singuli longitudine & crassitudine æquabant maximas pyramides ligneas illas, quibus in Pyramidum ludo (globo ligneo prouoluto sternedis) utuntur: Hi omnes appendebant centum libras, (XVI. unciarum nimirum.) Superior uerò mandibula uacua & sine dentib. inferioris dentes claudēdos in se recipiebat. Cauda lata pedes tredecim, & iuxta proportionem satis crassa, cum appendicibus quibusdam clypei instar rotundis. Oculi paulò minores ferè equinis, aspectu obscuro. Caput longum tres passus. Rictus latus passum unum, et similiter lingua. Pinna etiam (eo loco quo branchie in piscibus esse solent) eiusdem longitudinis. Membrum genitale, longum pedes quatuor. Testiculi magnitudinis pilæ triginta librarum. In summo capite foramen dodrantis longitudine, sed inflexum instar nouæ Lunæ; quo aqua ei aculabatur, ita ut mediocrem nauem proximam, repletam demergeret. Incolarum aliqui similes pisces prius etiam sibi uisfos aiebant, & nominabant Balænam: (alia est Rondeletij Balæna barbata, &c.) ætate non excedere triennium, ac multò maiores fieri. Ex huius ceti solo capite, extractæ sunt igne adipis amphoræ (Æmer) centum, continet autem amphora libras centum. Amphorarum qualibet uendita est aureis Rhensisibus quatuor cum dimidio. Vfus eius est ad lucernas, & fortè etiam alia quædam, nam partium adeò tenuium est, ut per uitreum etiam uas penetret. (Videatur hoc fidem superare, epistola pars hoc in loco citata erat, & in uocabulo uitri, litera deerat: aliter quidem legere non potui.) Canis, qui fortè superuenerat, cum abunde hanc adipem ingessisset, statim per corpus & cutim undiq; eundè redidit, tanquam sudorem: & paulò post eo in loco periit. Adipis huius color refert Maluaticum (ut uulgò nominant) uinum uetus & clarum, Huius piscis, generose domine, costâ ad me mitto, unam ex minoribus & capiti proximam, è qua ad Solem suspenâ circiter tres libræ adipis extillarunt. Sic ille. Ego costam quoq; illam depictam ab illustri Barone accepi, dodrantibus quatuor longiorem aliquanto: quanquam recitè mensurari non potest, cum in semicirculù ferè inflexa sit; & simul dentem, similiter ferè inflexum, mucrone hebetè, digitos octo longum, tres latum.

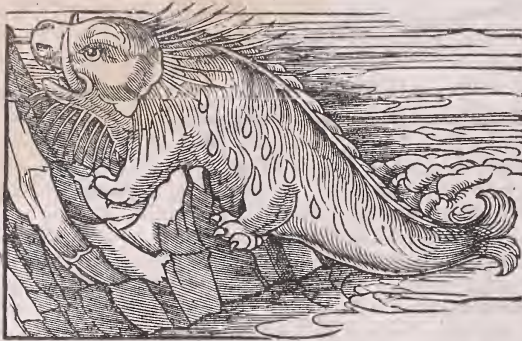
170.49. A. Phyfeter (inquit Olaus Magnus) ducenum cubitorù est, terribilis bellua, in perniciem enim nauigantium, plerunq; ultra nauium antennas se extollit, haustosq; fistulis fluctus suæ prapaput collectos ita eructat, ut nimbofa alluuie pleriq; naues fortissimas deprimat, aut maximo piculo nauigantes exponat. Os magnù & amplù habet, circulare, ueluti Muræna, (Lampreda,) quoscæuel aqua fugit, pondereq; suo in prorâ uel puppim iniecto & impresso, nauim deprimit & submergit, quâdoq; etiam dorso uel cauda nauim, ut minusculum aliquod uas, crudeliter euertit. Spissum & nigrum corium habet toto corpore, pinnas longas in forma latorum pedum: ac caudam bifurcatam latitudine xv. uel xx. pedum: qua circunuentas nauium partes uehementius stringit. Occurritur ei tuba militari, cutus asperum acutumq; sonum ferre nō potest: & maximis uasis seu dolijs eiectis, cursum beluæ impediētibus, uel pro lusu ei obiectis: aut ualidis bombardis, quarum sono magis, quàm ferreo uel saxeo globo terretur. globus quidem uel aqua uel pinguedine obstantem, uim perdit: uel leuiter tantùm uulnerat ualidissimum corpus immensa pinguedine instar ualli munitum. In Noruegiano quidem litore frequentius uel uetera uel noua cernuntur monstra, propter inscrutabilem æquarum profunditatem. Hæc ille in Historia gentium Septentrionalium: ubi pro Phyfeterè non caput illud ueluti equinum pingit, sicut in Tabula, sed Cetum quendam dentatum, (quem in Tabula simpliciter Balænam esse dixerat,) cum in descriptione dentes ei negare

uideatur. nam si escam uel aquam fugit, quorsum ei dentes? quanquam & Lampreda tale os cum habeat, dentibus non caret, exertos saltem dentes habere nō potest quod fugit. Germanicè dici poterit à sugendo, *Ein Saugwal mit einem runden Maul wie ein Lampred.*

Pag. 178. ante Rosmari iconem ponenda fuerat pictura, qua Olaus Magnus Balanænam cū adfūcta Orca eam impugnantem representauit: quam exhibuimus in magno uolumine nostro de aquatilibus, in Balanæ historia, pag. 137. sed nullo detrimento omiſsa est, ut hīc quoq; cum ad manum non esset: quoniam pleriq; eius picturis nulla fides.

Pag. 178. Addenda est Rosmari ceti icon hæc cum sua inscriptione, quæ non rectè illic contextus de hoc ceto principium occupat.

Rosmarus.

Tum iconi subiſcitur uerba hæc; Noruagicū litus (inquit Olaus) uerſus loca ad Septentrionem magis uergentia, maximos piſces Elephanti magnitudine habet: qui Morſi ſeu Roſmari uocantur, forſitan ab aſperitate mordendi ſic appellati, quia ſi quē hominem in maris litore uiderint, apprehendereq; poſſint, in eum celerrime inſiliunt, ac dente lacerant, ut in momento interimant. Caput habent Bouis inſtar: & pellem hirsutam, (quare ab Alberto Magno Ceti hirsuti uocantur.) cuius pili, culmi frumentatei craſſitudine, latè diſfluunt. Dentibus ſeſe ad rupium cacumina uſq; tanquã per ſcalas eleuant, ut rorulento dulcis aque gramine ueſcantur, ſeſeq; uolutando mari uiciſſim exponant, niſi interea ſomno profundiſſimo oppreſſi, pendendo in rupibus dormierint, (& reliqua ſimiliter ut ex Heſtoris Boethij ſcriptis recitauimus.) Expetitur autem maximè propter dentes, qui preciōſi ſunt apud Scythas, Moſchos ſcilicet, & Ruthenos ac Tartaros (uti ebur apud Indos) ob duritiem, candorem & grauitatem, Hæc ille. Iconi poſitæ in eadem pagina. 178. adſcribendum, *Eiuſdem Roſmari icon alia, qualis Argentinae in Curia uiſitur, expreſſa in panno: ad uinum quidem, quod ad caput, cum ad Leonem X. mitteretur è Scandinauia, reliquo uerò corpore ex coniectura aut narratione appiſto. Hoc dubitari poſſe, meliusne dentes bini exerti deorſum uergentes pingantur, à ſuperiori mandibula orti, ut in hac pictura, qui ſitus etiam ad reptationem per rupes hanc beluam uiuare poſſeſſent: an ab inferiore maxilla orti ſurſum ſpectare debeant, ſicut Olaus & author chorographicæ tabulae Moſcouiæ pinxerunt. 179. 35. poſt, confundat. A. Accedit præterea ad Hippopotamum fertilitate & uictu. nam & homines in litore ſubito aggreditur, dentibusq; lacerat: & in ſiccum pabuli gratia exit: & quod dentes eius ebori comparantur. tales enim eſſe Hippopotami Gambrae fluminis in Nouo orbe dentes Scaliger ex Nauigationum libris repetit. forte & nomen ipſum Roſmari, Equum marinum ſignificat: Roſſz enim Germanis Equus eſt: Ware etiam Angliſ Equum ſignificat, unde Mareſcalci nomē, &c. Appellemus igitur Hippopotamum Oceani, ſi libet. nam & in mari Hippopotamum reperiri, recentiores quidam inuēit. putauerim autem circa fluminum oſtia frequentius reperiri. Et ut pleraq; in Oceano maiora ſiunt animalia, ſic hanc quoq; belluam, in eo maiorem quã in fluminibus uiuere, ueriſimile eſt. Roſmarum qui dem Equo uel maximo maiorem eſſe quidã ſcribit. Sed Hippopotami nomen, quoniã ex Equo & fluuio compoſitum, eidē marino & Oceani incolæ, non bene conueniet. quare uel Elephanũ, uel Bouem, uel Equum, uel Aprum marinum potiùs nuncupare par erit. cum ſingulis enim iſtorum aliquid commune habere uidetur.*

Equi quidem marini, ſicut & Bouis ſeu Vaccæ tanquam diuerſorum à Roſmari animalium idem Olaus meminit. Equus mar. (inquit) inter Britanniam & Norueciam ſæpius uidetur, caput habens equinum, & hinnitum emittens: pedes autem fiſſos cum unguibus ad ſimilitudinem Vaccæ, tam in mari quã in terra paſtũ quærens. Raro capitur, licet ad magnitudinē Bouis deueniat. Caudam deniq; ut piſcis bifurcatam habet, Sic ille. ego talem eſſe caudam in quadrupede ulla quauis aquatica, uix crediderim.

GERMAN. Roſmare/oder Ruſſoz/ Roſtinger/Woſſ bey den Moſcouiten genant.

GALL. Rohart, ni fallor, alicubi à Bellonio uocatur, nomine paucis cognito, præterquam artificibus

tificibus illis qui opera ex ebore, dentibus & ossibus parant.

179,57. A. Animal hoc (inquit idem Olaus in historia regionum Septentrionalium) in Oceano Anglico captum, omnibus sui partibus portentosum fuit. Habuit enim porcinum caput, quartam Lunæ partem in occipite, quatuor pedes Draconis, duos oculos ab utroq; latere in lumbis, tertium in ventre ad umbilicum inclinantem: atq; in posterioribus caudam bifurcatam instar usitati piscis, Antuerpiam aduectum coram omnibus diuenditum est. Pag. 180. dedimus ex Tabula Olai monstrum quoddam cornutum, quod pluribus ab eo describitur in Historia regionum Septentr. In mari Noruegico (inquit) inusitati nominis (licet repperentur de genere Cetorum) pisces sunt, horribilis formæ, capitibus quadratis: undiq; spinosis & acutis ac longis cornibus circumdatis, instar radicis arboris extirpatæ, decem aut duodecim cubitorum longitudine, colore nigerrimo, prægrandibus oculis, quorum ambitus octo uel decem cubitos excedit, pupilla uerò unius cubiti, rubrum & flammeum colorem referens, qui à longe in tenebrosis temporibus inter undas, ueluti ignis accensus, piscantibus apparet, pilos, ut anferinas pinnas, spissos & longos habet in modum dependētis barbæ, reliquum uerò corpus ad magnitudinem capitatis (quod quadratum est) ualde pusillum, cum ultra XI III. uel XV. cubitos in longitudine minime habeat. Vna harū beularum plures naues & grandes, fortissimis nautis refertas, facillime subuertit & mergit. Huic ad mirandæ nouitati idoneum testimonium perhibet longa ac clarissima epistola Erici Falchendorff archiepiscopi Nidrosiensis ecclesiæ (quæ totius regni Noruegiæ metropolis est) Leoni X. circa annum Salutis 1520. transmissa: cui epistolæ annexum erat alterius cuiusdam môstri (*Rosmari scilicet, de quo diximus*) horrendum caput, sale conditum.

Pag. 181. Adde ijs quæ scripta sunt de Vacca mar.

Vacca marina (inquit Olaus in Historia) monstrum est magnum, robustum, iracundum & in furiosum. ædens partum sibi similem, non supra geminos, plerunq; unum: quem plurimum diligens, sollicitè secum ducit, quocunq; tandem per mare se transmittit, aut in terra gressus dirigit, decem mensibus uterum fert, demum hoc animal aliquando CXXX. annis uiuissè, per caudæ ipsius amputationem probatum est.

Pag. eadem ad finem Iconum ex Olai Magni tabula, addatur hæc quoq;.

Olaus Magnus in Tabula sua, quam literis distinxit, in B. b. belluam hæc marinam sine nomine pingit; eamq; ingentem esse scribit, & dentibus truculentis excelisq;. Nos à dentium figura situq; Aprum nominauimus, sed cetaceum, ut à pisce eiusdem nominis discerneretur.

Ibidem subiunge hæc. Multiplex est genus cetorum, quidam enim hirsuti, & hi quatuor iugerum magnitudine: (iugerum uerò habet in longitudine pedes C C XL. in latitudine C X X.) quidam planæ pellis, hiq; sunt minores, atq; in occidentali ac septentrionali Oceano capiuntur. Quidam rictum oris habent dentatum, ac longissimum, uidelicet longitudinis XII. uel XIII. pedum: ac dentes sex, uel octo, uel duodecim pedum. Duo tamen dentes canini cæteris sunt longiores, sub tus sicut cornu, ad modum dentium apri uel elephantis. Hæc autem genus ceti habet os aptum ad manducandum; oculos adeo amplos, ut ambitus unuscuiusq; XV. homines sedentes admittat, imò XX. uel amplius, secundum belluæ quantitatem. Cornua præterea longitudinis XII. uel septem pedum, C C L. super quemlibet oculum habet, cornea duritie, ad rigidam uel placidam, anteriore uel posteriorem motionem & uentilationem. Hæc simul cohærent ad oculorum protectionem tem-

pore tēpeſtuōſo, aut cum alia eum inuaſerit bellua inimica. Neq̄ mirum quod tot cornua, licet ſatis moleſta, habeat, cum inter oculos in fronte ſpatium ſit xv. uel xx. aut ampliū pedū &c. Plura quæ ad uniuerſum Ceraceum genus pertinent, qui uoluerit, ex Olai hīſtoria petat.

186. l. poſt, Plinius, diſtingue, & A. ut diximus. 188. 27. dele hæc uerba, quæ habent loco ſan-
guinis. 192. 52. ab eo l. ab Ariſtotele. Pag. 245. ad *Buccinum Rondeliezij* adſcribe: Cancelli in Buc-
cino effigies requires ſuprà, pag. 209. 291. 43. Scazón, A. (alicubi in Italia Galeum acanthiam
uocant Scazonem.) 322. 24. in faucibus A. (an fauces etiam forinſecus dici poſſunt, ut nō opus
ſit in os eius admitti?) Pag. 313. poſt uerſum 2. ſubiunge: SALMARINVS circa Tridentum uo-
catur piſcis rarus & paucis in locis capi ſolitus, Trutarum generis, ut equidem conſicio; cuius ico-
nem pulcherrimam Saluianus dedit. nos in magno noſtro De aquatilibus uolumine inter Tru-
tas Saluiani uerbis eū deſcripſimus. 357. 27. ſic leges. Legi in Theutonico libro Heſi cuiuſdam
ex nouo Orbe reuerſi, Lacertos iſtos in terra & aqua reperiri, edulesq̄ eſſe. Ibid. 35. A. Similis
uidetur Higoana Lacertus Indicus, cuius Scaliger mentionem facit, conuenit longitudo, & quòd
editur, & corium nigrum maculis (candicantibus) diſtinctum. Dorſum ſerratū congruere nō pu-
to; nam pellis ad me miſſa, extenſa erat. Caput non uidi. 79. 6. pro in l. inter.

ACCESSIO DE GERMANICIS QVIBVSDAM NOMINIBVS PISCIVM. PRAE-

SERTIM QVORVM IN PRAECEDENTIBVS MENTIO
facta non eſt, ordiſe literarum.

CL. V. LEVINO LEMNIO, MEDICO ZIRIZAE O,
Conradus Gefnerus S. D.

NONDVM excidit ē memoria mea, ornatiſſime Lemni, illud humanitatis tuæ officium, quo
non ita pridem ex Italia reuertēs me antehac ignotum domi meæ ſalutare, & doctiſſimis ſer-
monibus tuis obſcure uoluſti. Nuper etiam cum Liber tuus De occultis Naturæ miraculis, om-
niſi iuga eruditione reſertus, & Antuerpiæ typis excuſus, ad nos delatus eſſet, plurimū eo auidiſ-
ſimè perlegendo tum fructus tum uoluptatis percepiſſe mihi uideor. Inter cætera uerò cum etiam
Germanica quædam Aquatiliū animantiū nomina inueniſſem, uel noua mihi, uel commodiūs,
quàm hætenus didiciſſem, interpretata; uſum eſt refricandæ tibi memoriæ noſtri cauſa, hanc Ac-
ceſſiuunculam tui nominis inſcriptione ornare. Rogo autem te, uir præſtantiſſime, primū ut
Librum hunc totum ſuccuſiſ uis horis euoluere digneris; & ubiq̄cūq̄ aliquid inderit, de quo ad-
monendus tibi uidear, annotare, idq̄ quàm liberrimè: deinde imprimis circa Germanica & patrię
tuæ ac uicinis uſitata nomina, interpretationes meas caſtigare, augere, minuere, & quoquo modo
illuſtrare uelis. Si quæ uerò nomina ueſtræ gentis ſunt, quæ Latine aut Græcè eſſere nequeas, ea
ſeuſum ut mihi cōſcribas, ſicut ego in hac Accceſſiuuncula facere aliqua ex parte incepi, & aliqua
deſcriptione breuiſſima declares: Cumq̄ primū licuerit, de iſs omnibus libellum aut epiſtolam
ad me mitas. Hac in re quantumcūq̄ mihi præſtiteris, gaudebo, eroq̄ gratus. Scio autem eam ſe
ſe eruditionē tuā ac diligentia in omnium rerum naturaliū cognitione, ut ſeculū noſtrum per pau-
cos tibi pares habeat. Luato igitur ſuauiſſime mi Lemni et me in diſſicillimo hoc copioſiſſimoq̄ ar-
gumento nimis diu iam laborantem: & ſtudioſis harum rerum innumeris hominibus, omniq̄ po-
ſteritati aliqua doctrinæ tuæ luce aſſulgero: id quod tibi nō diſſicile eſt, qui ab adoleſcentia harum
rerum fueris ſtudioſus: & in patria Oceano propinqua degas: ubi ut diuiniſſimè feliciffimèq̄ tibi
tuisq̄ & amicis uiuas, Deum O. M. rogo. Vale Tiguri, Nonis Iunij. Anno ſalutis M. D. LX.

Germanica aquatiliū animantium nomina, unā cum Angliſis inſertis, ordine alphabeti re-
cenſui & interpretatus ſum quàm plurima (in eo libro in quo etiam Ouidij Halieuticum emenda-
tum & ſcholijs illuſtrati dedi: & Aquatiliū nomina Latina iuxta Plinium enumerauit) hīc qui
dem illorum nihil, aut pauca & obſcuriora tantūm repetij, eo conſilio ut boni & eruditi aliqui ui-
ri hæc legentes, de quibuſdam dubijs incertiſq̄ mihi adhuc certiore me facerent.

Angelin Germanis & Sabaudis, piſcis magnitudine Harengæ, rariſſimè capitur in lacu Bie-
lenſi, torus albus inſtar niuis.

Zelec Alberto magno piſcis eſt in mari Flandriæ & Germaniæ Raijs cognatus, uernaculo
nomine ſic dictus, &c. ego tale nomen hætenus non audiui. Olaus Magnus repetit uerba Alberti
de hoc piſce, quem alatum cognomina (alas autem pro pinnis dicit:) nec aliud addit, nec autho-
rem

rem citat, qua in re ignorantiam suam arguit, cum passim multa similiter ex Alberti libris recitet, quæ eiusmodi sunt, ut ipsi etiam Alberto incognita & temere ex indoctis quibusdam scriptoribus reperita esse uideantur. itaq; falsa ueris permiscens, & aliena (quæ tanquam sua recitat) suis, ueritatibus cæterorum gratiam corrumpit Olaus.

Bergerfisch. Celebrissimum (inquit Olaus Magnus) totius Noruegiæ emporiū est, quod Berger uocant, à quo etiam pisciū (Asellorū) genus Bergerfisch appellat, melius quam *Srocëfisch* à fuste uel baculo, ut mollius ad coquendum fiat pluries fustigatum. Huius genus unum longius Asellum uocant: cuius uentres in bicubitalis ligulas instar funium abscissos, & aere desiccatos, quasi longè delicatiores cibos, Aquilonares eligere & uendere solent, *Roedscher* dictos. Similiter & extremas caudas eorum piscium in magnis uasis ad quæstum, siue delicatam escam referunt, quas *Spoze* Germani uocant.

Baes/ Süch Seebaes.

Blossfisch esse audio piscem, uulgò in Marchia dictum, quem Baltazar Trochus Sillaginem nescio qua ratione appellet.

Bolch inferioribus Germanis ex Asellorum genere, fortè hoc nomen à figura & magnitudine tulerit, tanquā instar longiusculæ trabis (quā nostri *Balch* appellant) aut trabeculæ excrescat.

Cabbellau dictus uulgò, Asellus simpliciter est Leuino Lemnio, & lapillos in capite non habet sicut Callariæ.

Cent, piscis quidam Danubiij, ante annos aliquot Ratisbonæ captum unū, Cæsari Augustam missum aiunt.

Clieuwe inferioribus Germanis, idem aut cognatus uidetur pisci quem Angli *Lump* appellant, eruditi quidam Orbem.

Cormontein, in Bielenfi apud Heluetios lacu, Sabaudicū fortè potius quam Germanicum uocabulum fuerit, *Albula* (ut nos uocamus) maiori similis, & nimirum cognatus.

Sanneltgryn nescio quis in Rheno piscis Coloniae uocatur.

Sosse piscis est notus in Liouonia, partim Sturioni, partim Siluro similis. alij *Surff* scribunt, nomine forsan à magnitudine facto, nam *Surfen* Germani nominant gigantes. Alij *Sosch* piscem in Asellorum genere censent: sunt qui Ranam piscatricem ita nominent, simili capitis magnitudine fortè decepti. Vide inferiùs in T.

Wenbot inferioribus Germanis uocatus, Rhombi species oblongior uidetur.

Wst in Rheno uocatur Coloniae & alibi, uarijs coloribus insignis piscis, *Alaufa* similis, aut ipsa potius *Alaufa*, in Catalogo quidem pisciū Rheni, quem Cronenburgius præclarus medicus Colonia ad me dedit, aliud *Alaufa* nomen non inuenio, quam tamen in Rheno capi certū est. Eundem piscem in diuersis locis nominari puto, *Erste/ Duff/ Würfling/ Töwfling*.

Wschouwe. Vitale quiddam inesse uidetur Spongijs & Vrticis marinis, quas nostri *Wschouwe* uocant: quarum innumeræ astate in Oceano fluitant, exemptaq; mari diffiunt, ac diutius manibus contritæ liquefcunt, ut tradit Leuinus Lemnius lib. i. de occultis naturæ miraculis. in margine quidem adscribebatur *Alga* maris: sed Vrtica *Algæ* nomine appellari non debet.

Wstien audio piscem esse apud inferiores Germanos, qui certo anni tempore stellas quædam in capite habeat ueluti lepram.

Wetuis uel *Wersfisch* apud inferiores Germanos est *Acus*, rostro oblongo, denticulato: alio nomine *See reiger*, id est, *Ardea* marina uocatur; Alberto *Aniger*, tanquam Latino uocabulo.

Goldfisch, qui & *Kurt* Argentinæ dicitur, piscis Perce similis, minor, rotundior. At in Marchia *Alaufam* sic nominant, quæ illic latior capitur: in Albi uerò longior, (diuersa nimirum species), ita ut longitudo eius quintupla sit ad latitudinem, & alio nomine *Zige* uel *Zieg* appellatur.

Grossen à Germanis maritimis dictus, piscis Sauro similis est, & hamum fertur ore emittere.

Haeyfisch (*Hay* Brabantis) in Germanico mari Galeorum generis est, albicatis per latera et uentrem coloris, in dorso nigrior, punctis fuscis aspersus, ut ostendit pictura, quam doctissimus Echtius ad me misit. Idem uidetur de quo Olaus Magnus: *Hominem natantem* (inquit) in aquis salis, piscis de genere *Canicularum* marinarum, (*Galeus canis scilicet, quem Canicula minorem uel Plinius Rondeletius nominat*), *Boloma* Italicè, & *Haafisch* Noruagicè dictus, adeò auidè turmatimq; ex insidijs adoritur, ut non tantum morsu, sed pondere etiam in profundum demergat, deo retq; teneriora membra, nares uidelicet, digitos & genitalia: donec superueniat *Raia*, ceu iniuriarum uindex, quæ impetu quodam succurrens grassatores abigit, & hominè ut enatet pro uiribus urget: eumq; custodit, donec spiritu extincto, post aliquot dies, cū mare naturaliter se purgat, sursum feratur. Cernitur hoc miserabile spectaculum in Noruagicis oris, quando lauandæ gratia homines, exoticè uidelicet nauæ, periculorum & insidiarum ignari, è nauibus in undas exiliunt. Latrant enim *Caniculae* istæ sub nauibus in anchoris manentibus, uelut *Aquatici Arietes*. Cutis earū asperitate sua, ligna & ossa expolit, sicuti & *Raiarum*,

Hassguffe in Oceano magis refert fructum quam piscem, nimirum ut *Cucumis* & *Vua* *Plinij*. Ego uocis huius Germanicæ aut Saxonicæ, etymologiam non assequor, ut & multorum aliorum, quibus maritimi Germani utuntur, plurimum à nobis diuersa descripto, uocabulorum. Vnde

fit ut Latina uel Græca quorundam aut indicare uetera, aut noua fingere nomina, non possim.

Hagen audio pisciculum esse similem illi quem **Spirling** appellant.

Harder, uel **Herder**, est Mugil piscis, uel Mugilis species, squamis satis magnis tectus, & lineis à capite uersus caudam aliquot, instar Thymalli, distinctus. Vide inferius **Wolenaer**.

Hautinck, Acus Aristotelis, Antuerpiæ piscis longè alius **Hautin** uocatur.

Hille dictus piscis cetaceus in Oceano iuxta Pomeraniam captus est, nostra memoria: cuius imago illic in templo uisitur cum hoc epigrammate: Hilla uocor piscis, ad flumina fertilis Hilde Indigenis captus præda stupenda fui. Ne dubita, quisquis picturam uideris istam. Sic caput & dorsum, sic mihi cauda fuit.

Hirseit nescio qui piscis uocatur in Marchia Brandenburgensi.

Huygbe, Squatina inferioribus Germanis.

Knackfisch, totus pelle & ossibus, constat, quare abijciunt, tanquã cibo inutilis, in litus, ubi corrumpitur. Huiusmodi sunt Typhle marina Bellonij uel Acus Aristotelis, Hippocampus, & similes.

Lake Gothice uocatur piscis in fluuijs & lacubus degens, breuior Anguilla, sed magno uentre, hic profunda petit, præterquam hyeme, quando sub glacie (ut supra dictum est,) malleo stupefactus capitur, Olaus. Nos hunc Mustelã uocauimus, &c. Nostri uocant **Trüsch**, alij aliter. **Lycelake** Flandris Hirudo est.

Watreel dictus piscis, capitur in litoribus Noruegiæ, præcipuè in scopulis Asloensibus, maxima copia: qui probè salutus, optimus est: sine sale, pessimus. Olaus. ego hunc nõ aliũ quàm Scobrum esse dixerim, cuius simile nomen etiã Galli habent & Angli, alij scribunt Macrell, Macrill, Maccarell. hic piscis quoniam mare non relinquit, aliũ esse apparet qui Coloniae in Rheno **Watrill** uocatur, à nonnullis **Bratsfish**.

Wecroors, uel **Secoors**, piscis quidam apud inferiores Germanos, Anguilla similis, &c. idem forte quem **Lake** Gothis appellari nunc diximus.

Wolenaer, uel **Mullenaer** Flandris dictus, non Mullus est ut quidam putant, sed Mugilum generis, ut ex pictura à Io. Echio missa facillè cõiunctio. Galli & Angli Mullet uocant: **Harder** eũ peritũ dicto cognatus.

Muris caudam Flandri lingua sua Pastinacam uocant, Rondeletius. ego non aliud Germanis inferioribus de hoc pisce usitatũ nomen hactenus cognoui, quam **Peilfert**, quod sagitte caudam significat.

Muroica apud nos dicitur piscis, cuius ossa (*noctu*) lucent, Albertus. uidetur autem nomẽ esse corruptum. alibi Muroca ab eo nominatur Sturioni similis.

Murte, pisciculus quidam uilis, magnitudine Harengi in Noruegia.

Mutterloschen, piscis quidam in lacu Suerinensi.

Orwangen & **Orwangle** uocantur à Germanis branchiæ piscium: ab alijs **Ryben**.

Palen Congrum esse inferioribus Germanis, an rectè quidam mihi retulerit, dubito.

Peilfert. Quare in Muris cauda.

Pen. Quare in **Spirinck**.

Pergolici à Christophoro Encelio (qui Germanica piscium nomina ad Latinas terminationes deflectere solet) inter pisces numerantur.

Perfich in Austria audio piscem esse diuersum à Perca, dodrantalem ferè, palmi latitudine in medio: squamis uix apparentibus, aculeis tota cuti abundare: Viennæ & Posonij notum; nõ è Danubio, sed aliunde Viennam inferri.

Petermande, (alijs **Peters**, uisch, uel **Торпор**), Araneus piscis est, ut facillè coniunctio ex Icone quam Io. Echtius misit.

Pladyß, & **Plaetkens**, Passerum species duæ, nostri **Platyfle** scribunt.

Porpel. Thrissam siue Clupeam piscem, quem Romani Lacciam uocant, nuper in Prussia circa mare recens (ut uocant) eo in loco, ubi in sinum Balthicum (seu Codanum iuxta Celtum) se exonerat, (circa castra Balge & Lokfede, ad ducem Prusie pertinentia,) maximo numero captũ esse, compertum habetur. Nam horum piscium quos Pruteni **Porpel** appellant (nomen antea incognitum) piscator quidam duodecim millia & sexcentos, mense Maio intra quatuordecim dies (præter alios pisces, quorum etiam haud parua copia erat) cepit, Olaus Magnus.

Porstten est Scorpis piscis, inferioribus Germanis: ut ex pictura à Io. Echio missa, coniunctio.

Posck apud Frisos, Centriscus Theophrasti est, ni fallor; Pungitius Alberti, at qui **Pösch** Coloniae uocatur, alibi **Porces**, **Kurt** / **Kaulbersich**, Percae fl. similis, minor, Porcus Nili mihi uidet.

Poste piscis quidam, Flandris à uelocitate sic dictus.

Purpontin Germani quidam, ut audio, proferunt nomen factum ab Anglico **Purpose** uel **Purpose** (quasi Porcum piscem dicas) quo Phocænam & Delphinum significant.

Ryben. Süch **Orwangen**.

Rosenmücken sunt in Prusis stagnantibus aquis, ut lacubus uel piscinis profundis. Cypriis latis cognati, quadruplo ferè maiores & præpingues. asci cum aromatibus ad principes & locupletes uiros mittuntur. Quare Trossuli.

Raff. Ex uentre Rhomborum (apud Noruegos) fiunt ligulæ cubitales, uel bicubitales, sed latiores alijs, ualde pingues: quas incolæ uocant **Raff**: eisq; pro pane & obsonio utuntur. Conuenit is cibus robustis hominibus, non delicatis: ferè eius saporis, cuius est semen pisciũ induratum, quod **Bottargi** uocant Itali, sed longè pinguior. Capitibus horum piscium loco lignorum pro cibus coquendis Noruegi utuntur, Olaus, Ego segmēta illa seu ligulas **Raff**: fieri audiui ex pisce **Quep** uel **Heligbutt** dicto: unde eundem quoq; Rhombum esse conieimus.

Roescher. Vide suprâ in **Bergerfisch**. Sunt autem uētres **Afellorum**, hoc est, exteriores uentris partes reflectæ & saltæ, alijs scribunt **Rosfer**, ea caro aliquanto mollior & suauior est.

Rotfisch uel **Redfisch**, in Noruegia dicitur piscis marinus, uidei **Erythrinus** aut **Pagrus** esse. **Rodbart** uel **Roobaert** ut **Frisij** proferunt, piscis est **Lyriformis**; & diuersis fortè speciebus id nomen attribuitur.

Ryb Frisij, Phoca.

Sandling Frisij orientibus dicitur, **Citharus Galeni** fortè fuerit.

Sarens, si probè memini, pisces quidam apud Belgas uocantur.

Sardeyn ab inferioribus Germanis uocatur piscis marinus, **Sardina** nimirum uel **Chalcis**.

Schwamfisch. Quare **Swamfisch** nam inferiores Germani ferè S. scribunt ubi nos Sch.

Schelus Belgæ indigetant **Callarias** (**Afellorum** generis) à scabra cute ac squamata, ut tradit **Leuinus Lemnius**: qui etiam lapillos in eorum capite gigni scribit. Sed hoc considerandum est diuigentius, ego **Schellfisch** esse puto **Afellorum Rondeletij** speciem tertiam; **Callariam** uerò alterius generis, &c.

Scherren, species quædam **Passerum** Belgis.

Schmelz. Vide **Smelte**.

Schnepel fische in **Albi** pisciculus est candidus, non ultra digitum longus, **Zetæ** uulgò dicitur pisci, ferè similis. Is mihi uidetur omnino **Phoxinus squamosus** minor **Rondeletij**, nisi colore forsan aliquid differat.

See (uel **Zee**, ut alijs scribunt) Belgis est mare: nobis **Meer** mare significat: **See** uerò lacum. hinc composita sunt nomina, **Seebæes**, **Lupus marinus**, ni fallor: quem Angli simpliciter **Wase** appellant. additur autem ei fortè maris uocabulum ad differentiã eius qui fluuios subit. **See** **Erabbe**, **Cancer marinus** est: **Seecreeft** **Astacus** mar. **Seehaenen**, **Gallum marinum** sonat, piscem **Lynam** uel ei cognatum. **Seehont**, id est, **Canis marinus**, **Phocam** significat. **See**, **reiger**, id est, **Ardea marina**. **Acus** est, rostro longo & denticulato. **See**, **schum**, **Hollandis**, os **Septia**. **Seetafche**, uulua **Raiarum**, quæ specie peræ in litoribus eiecta reperitur. **Leuinus Lemnius** **Lupum** piscem marinum interpretatur **Zee wolf**, siue ad uerbum, ut suspicor: siue recepto aliquib. Germanis de hoc pisce uocabulo. ¶ Est quando **Seel** pro **See** scribunt in compositis dictionibus, ut **Seelhund** pro **Phoca**, & **Seelslechte** pro **Cochlea marina**: sed hoc posterius (puto) Anglicum est.

Short piscis quidam pedum quinque, magno uentre.

Seate Anglis **Squatina** significat, ut coniecio. **Squatina**, inquit **Albertus**, piscis mar. est, quem Germani **Catulum maris** uocant, &c. **Leuinus Lemnius** **Septiam** interpretatur **Felem** marinam.

Sijf Gothice dicuntur pisces quidam. **Hi** (inquit **Olaus**) sicut & **Lupi** (**Lucij**) **Mugiles**, **Prasmi** & **Borbocha**, sicari solent apud Septentrionales, maxima copia, et ut siues lignorum componi. Et rursus: **Quidam** pisces malleis è robusto ligno factis, ante decoctionē fustigantur: quidam etiam sole siccati, crudi tunduntur ac manducantur: quos **Sijf** uulgò uocant. suntq; genere duplici, præsertim in mari **Bothnico**, in quod influunt maxima flumina ex altissimis montibus **Noruegians**. **Fumati** pisces non infimam fortuantur æstimationem, ut **Salmones**, **Prasmi**, **Sijf**, **Halec**, **Muræna**, **Mugiles** & **Boctes**. Et mox: **Sunt** & **Boctes** ac **Orches** pisces fumigati, qui in eum genti **Septentrionali** cedunt. Et alibi: **In Harengorum** genere **foemina** uulgi æstimatione carius emuntur: quia oua eorum uentrem satiant dum stato tempore à piscibus abstinendum est: quod & similiter aliorum piscium oua, ut **Salmonum**, & quos **Gothi** **Strick** uocant, faciunt. **Sic** ille. **Ego** eundem piscem ab alijs Germanis **Strint** / **Strinckeling** & **Strinckfisch** uocari puto. **Hi** infimati adferuntur ex **Liouonia**, uicisq; multis & pinguibus abundant. **Sijf** quidem nomen uel à siccitate factum est: sunt enim pisces exiccari soliti. uel à **Strinck** per **syncopen**: quod nomen fortorem significat: quoniam & recens capti hi pisces, & aliquandiu seruati, fortè uidentur. **Vide** mox in **Spiring**.

Smelte Anglis & Belgis id pisciculus (alijs **Schmelz** magis Germanicè proferunt, à pinguedine nimirum) delicatissimus, quem Galli **Eperlanum** uocant, à colore splendido perla: id est, **mar garita**. aliqui **Violam** à gratissimo eius odore posse uocari censent. **Aqua** partim **marina**, partim **fluuiarili** gaudet. **Figura** (à **Bellonia** exhibitã) & **descriptio** eius planè mihi referre uideatur **Vmbram** (siue **Vmblam**) lacustrem nostram minorem. **Doctissimus** **Turner** **Smeltam** **Gobionũ** generis facit. **Sed** alium quoq; piscem apud Belgas **Smelte** dici coniecio ex pictura, quã à clarissimo medico **Io. Echio** accepit: corpore paruo, oblongo, angusto: pinna nulla, (fortè quod pi-

stor omiserit): rostro longiusculo, acuminato, ita ut maxilla superior aliquanto breuior sit.

Spiring/Spierinck/Spirling, si Apua aut Apuis cognatus est piscis, ut Turnerus putat, miror eum dentatum esse. idem piscis **Sijck** Gothice dicitur, de quo supra scripsi. Audio esse do drantalem, candidissimum, longum, angustum, nullo uentre foris apparente, nihil cibi in eo reperi rit: spinam dorsū Anguillis similiter habere, simplicem, nullis adnatis. gregatim degere. Huic simi lem esse per omnia **Pen** (forte ab Apua corrupto nomine) dictum Hollandis.

Spoze. Vide **Bergerfisch**.

Sprizen apud Vallesios nostros, Phoxini læues, ni fallor: dicti quòd propter lubricitatē ma nu retineri, quin elidantur, uix queant.

Sprott circa Insulam Rheni piscis est, à **Spiringo** diuersus, cum apud Anglos **Sprote** idem sit qui **Spiringus**.

Squamē dictus piscis è **Dacia** (forte *Dania*) adfertur: is post æquinoctiū autumnale demum parit, ut scribit Albertus Magnus. sed alius est **Swansfisch**, de quo Olauus Magnus: Monstrum (*Cete ferè monstra nominat*) Noruagico idiomate **Swansfisch** dictum, rotunda est forma, præ cun ctis marinis beluis gulosum. Stomachum distinctum non habet, ut ferunt: & omnis cibus in cor poris eius crassitudinem uertitur, ut nihil aliud uideri possit quam una massa pinguedinis aduna ta. Dilatatur & extenditur: cumq; ampliùs extendi nequit, pisces per os facillè eijcit, quoniam, ut cæ teri pisces, collo caret. Os eius continuatum est uentri. Ad eò crassum est, ut urgente periculo car nem, pinguedinem & pellem suam, sicut Hericius, super caput reduplicet; & contrahendo se ca put abscondat: non sine sui detrimento, nam inimicas bestias timens, fame urgente se non aperit, sed esu carnium suarum sustentatur, cum aliquam sui partem consumi, quam à beluis prorsus de uorari malit. Sic ille, ex uerbis quidem eius ceteris an piscis sit, non satis intelligitur, ponit etiam iconem, sed quæ mihi suspecta sit, ut & aliæ pleræq; ab eo exhibitæ.

Stinck. Vide **Sijck**.

Stockfisch. Lege **Bergerfisch**.

Storime Frisiorum, Scorpius piscis esse uidetur.

Streckfisch uel **Strackfisch**, nescio qui piscis, Gedani seruatur in aere ut dureseat.

Terbot apud Belgas **Rhombus** quidam est, hoc nomine pictum roseo colore à Io. Echtiò ac cepi. alij **Charbutt** uel **Tarbut** proferunt.

Torpoz. Quare in **Perermande**.

Torset uirgò dicti pisces, ut & **Arenge**, **Anguilla**, **Prasmi**, **saliri**, uento siccati, aut fumo ma cerari solent. sic autem (**Torset**) Gothice uocantur: qui ab Italis & Hispanis **Marlucz**, deferuntur autem Romam usq; per Hispanos & Lusitanos. Vide **Sosst** supra.

Trossuli apud Berussos capiuntur, partim in lacubus, partim in aestuante mari, Erasmus Stel la, ego hoc nomē è Germanico aliquo factū conijcio. Iidè forte sunt **Rosenmuck** in superius dicti.

Uckelangen piscis quidam circa ostium Tangræ nominantur à Christophoro Salueldensi.

Vint Belgis est **Alaufa**: quo nomine etiam Albertus Magnus utitur.

Voze piscis apud Belgas, paruus, squamosus, uarius, unde & nomen ei factum puto, latiuscu lus, pinnis rubris: candido, luteo & subuiridi colore distinctus, ut ex pictura ab amico accepta ap paret. Idem opinor **Variata** pisci, quem Ordine II. **Marinorum** pinximus, &c. à **Trutta** quam nos tri **fore** nominant, longè diuersus.

Wecke apud nos piscis est uetere magno, & stomacho uilloso omni genere uillorum, **Albert**.

Wittum uel **Wytling**, **Asellus** primus est.

Willocks Belgis **Cochleæ** quædā marinæ sunt, colore ruffo: quarū foramina operculo regunt.

¶ **Gedani** piscis est, cuius dissecti etiam frusta mouentur & tremunt: carne ut **Wels**, id est, **Sil lurus**, forte **Anarrhichas** noster, qui ad **Siluri** naturam accedere uidetur.

¶ **Piscium** uariæ figuræ (inquit Olauus) per Aquilonaria litora inueniuntur: quorum nulla apud ueteres mentio reperitur: Vt pisciculus palmā longitudine non excedens, leporina facie, ac spi ulis in dorso: quibus quoslibet etiam magnos pisces solo aspectu terret, & in fugam conuertit. (*Hic forte è genere **Lyriformium** est.*) Item pisces aculeati dorsū, instar serræ, qui asperis illis aculeis ac pinnis acutis, antrorsum (dum nocere intendunt) admotis, omnes offendunt: & hi duo tanquam aquarum & piscium latrones, ubi capiuntur, ut inutiles ob spinas & aculeos, & carnem inspidam abijciuntur. Sunt & pisces cornu in capite gerentes antrorsum, sicuti rostratæ uel **Liburnicæ** na ues, in uentre ora habentes, macilenti & inspidi ob corporis macritudinem, quam incurrunt alios pisces persequendo. Hæc ille.

Patauij prope adem diui Antonij, apud heredem **Monscolari** cuiusdam (quem **Antiquitatum** studiosum fuisse aiunt) audio seruari. Equi marini caput planè simile equino: quod an **Hippopo tam** sit, querendum est. Item rostrum ceu **Ciconiæ** adiuncto corpore piscis quasi uelica,

è mari Adriatico, sine nomine. **Varinus Camers Porcum** (**Πόρπη**) aquati cum animal, &c. describit, utris similitudine, in Danubio, quadrupes, &c.

E B R A I C E.

ליהוה הארץ ומלואת:

אורח יהוה בכל-לבי

אספרת כל-נפלאותיך

וזמרו בכבוד שמו

שימרו בכבוד תהלתו:

G R A E C E.

Δόξα Θεῷ τῷ ὄντι πάντων, καὶ πάντα κινουμένων

Ἐὰν τῷ μεγάλῳ ἰσχυρῷ, τῷ ἁγίῳ, καὶ ἐσμέν: ἰδιόκτιστῷ

Ἐργῶν θεῶν ὅλων πάντων θεσπασίας πολλῆς καὶ ἰδίας,

Ὀυρανίας, χθονίας, καὶ ἐν ἡέξῃ, ἡστέ θαλάσσης.

L A T I N E.

Omnia qui fecit, mouet & conseruat, alitq̄,

Sit soli semper gloria, laus & honor.

Omnibus in rebus, tellus, aqua, pontus & æther

Quas claudunt, uis est insita clara DEI.

Omnia sunt hominem propter ceu condita finem.

Finis homo est homini: præcipuus, DEVS est.

I T A L I C E.

Rende Lettore ogni honore e gloria

A sol I D D I O, che tutto 'l hà fatto,

Emouendo 'l nodrisce, e serua in atto,

Tal, che stupisce ogniun di merauiglia.

G A L L I C E.

° Au seul grand D I E U, qui tout a fait, conserue,

Ment, & nourrit cé, qu' est en l' uniuers,

En terre, en l'eau, en l'aer, feu, cieulx diuers,

Gloire a iamais, los, honneur qu' on reserue.

G E R M A N I C E.

Fürchtend den allmächtigen/

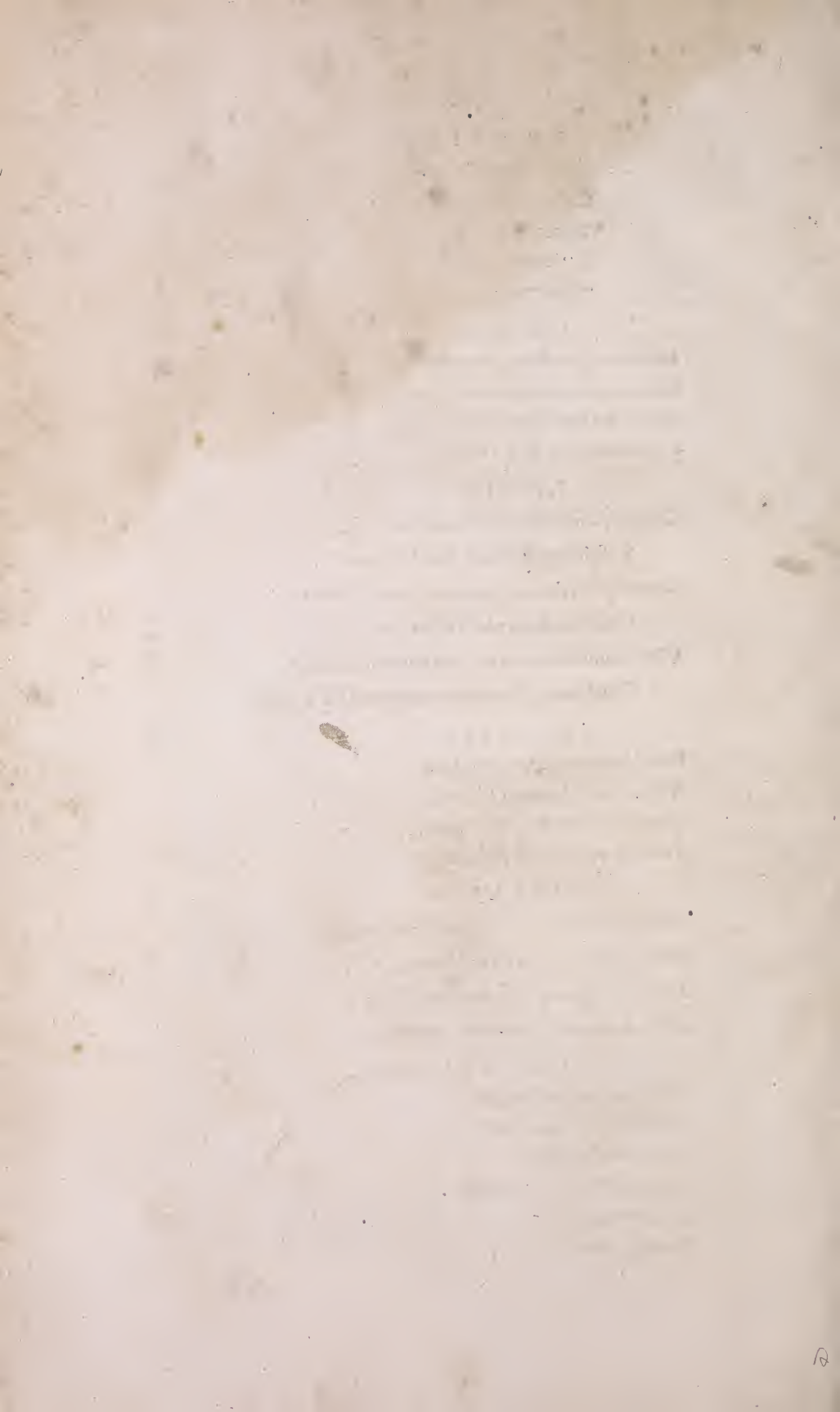
Wissend den allwüssenden/

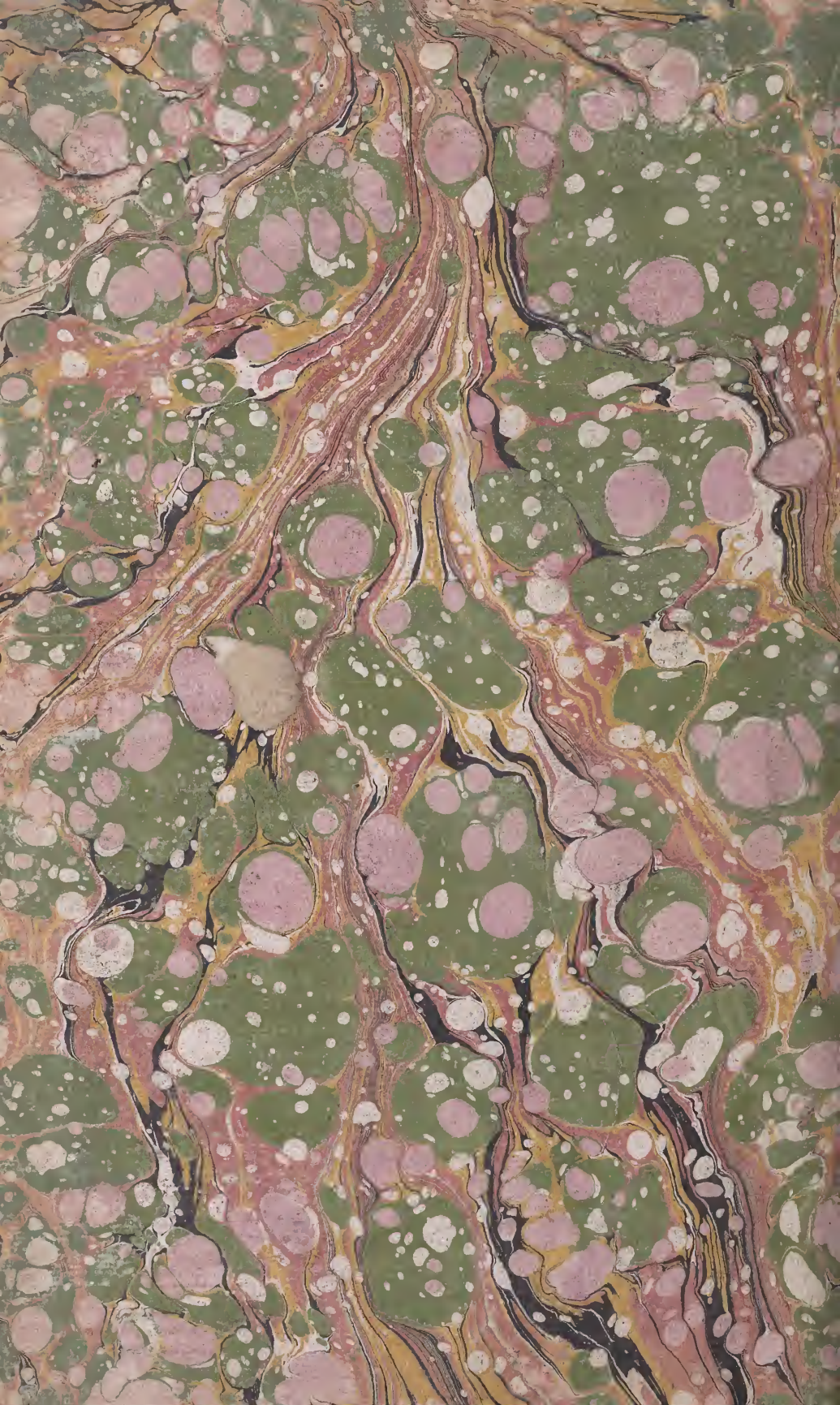
Liebend den allgütigen

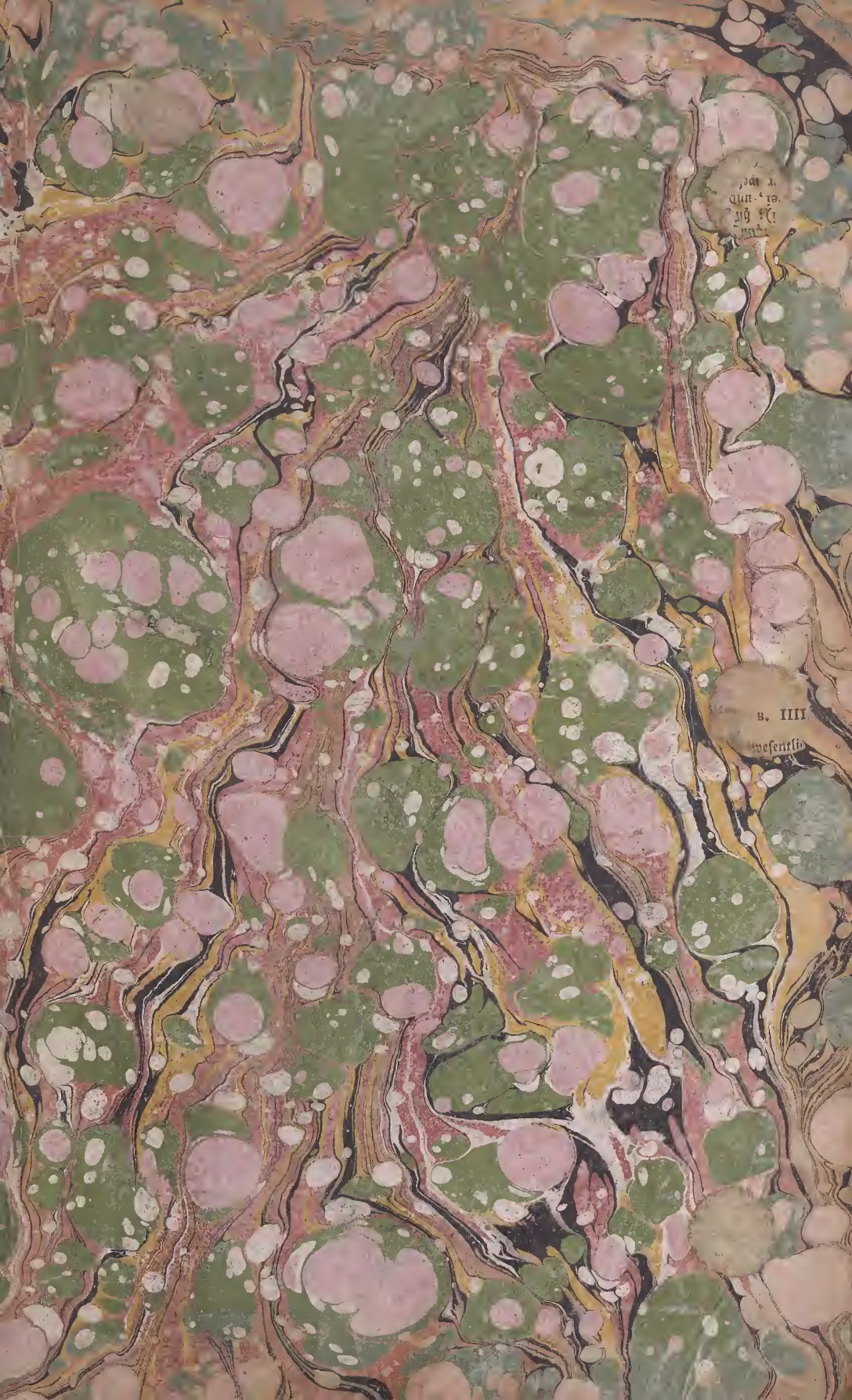
Herren G O T T / vnd vatter .

Aller dingen / schöpfer/

Beweger vnd erhalter.

par a
quatre
vingt
sept

B. IIII
presensio

SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES

3 9088 00667 8643